25-7ª N. 76.

76 I 95
35

55 2ª

Fratris Nicolai de lira ordinis fratrum minoꝝ ī quattuor euāgelia. Prologus incipit.

Quattuor facies vni. et.

Ezech. p̄ s̄ꝫ ꝙ ſcribit beat⁹ gregori⁹ ſup̄ Ezech. p̄ria parte. omelia. 3. Quia p̄ faciē vnuſq̄ſq; cognoſcit recte p̄ faciē notitia deſignat̄. Lex autē ſeu doctrina euāgelica. lꝫ ſit vna q̄a ab vnigenito filio dī data. ⁊ ad vnū finē ordinata: ut uidebit̄ īferi⁹: tñ quadruplici notitia excellit oēꝫ aliā legē datā humanā ⁊ diuinam. ⁊ ideo hīc dīcit̄ de ipſa. quatuor facies vni. Ad cui⁹ euidētiā aduertēdū. ꝙ cuiuſlibet legis cōueniēter date ſūt quatuor cōditiōes. legiſ. n. ꝓpriū ē vitia extirpare. mores ſeu act⁹ hoīꝫ ordīare. inducere ad felicitatē. ⁊ plane ac lucide tradere veritatē. In his aūt quatuor conditiōib⁹ lex ſeu doctrina euāgelica excellit oēꝫ aliā legē diuinā ⁊ humanā. ut patebit diſcurrēdo p̄ ſingula. Prima igit̄ conditio legiſ ē. ꝙ debꝫ vitia extirpare. ad hoc. n. leges ſūt date vt quoſ priuata caſtigatō cohibere nō potuit: metu penaꝝ que legib⁹ īfligunt̄ a maleficijs retrahant̄. Propter qđ dicit apoſtoluſ p̄ria ad Timoth. p̄ capitulo. Lex iuſto nō ē poſita ſed iniuſtis. et non obedientibus impijs ⁊ peccatoribus ſceleratis et prophanis patricidis et matricidis. homicidis. et fornicarijs. maſculoꝝ concubitoribus plagarijs mēdacibus et periuris. ⁊ ſi quid aliud ſane doctrine aduerſatur. In hac autēꝫ extirpatione vitioꝝ lex humana inuenitur defectiua quia non pōt ꝓhibere oīa mala cuius ratio. ē quia lex cōmunitati ꝓpōnit̄ obſeruanda. In ꝯmunitate aūt pauci inueniunt̄ virtuoſi ⁊ ꝑfecti. ⁊ plures īperfecti ⁊ defectuoſi. ⁊ ſic iō pueris aliqua permittunt̄ que nō ꝑmitterētur viris perfectis: ita ī legibus que cōmunitati ſeruāde īponunt̄ aliqua mala minora ꝑmittunt̄ vt maiora euitent̄. Sicut lex ciuilis meretrices in ciuitatib⁹ ꝑmittit. ne reſpublica ꝓpter īperfectionē multitudinis que caſtitatē obſeruare nō poteſt. diſſenſionib⁹ q̄ ꝓpter libidinē inſurgerēt conturbetur. Vñ aug. dicit ī libro d̄ ordīe. Aufer meretrices a ciuitatibus. ⁊ oīa conturbabis libidinib⁹. Verūtñ iſta mala q̄ bono modo auferre nō poteſt. relinqt diuino iudicio puniēda. Vñ dicit aug⁹. ī de libero arbitrio. Lex iſta q̄ regēdis ciuitatibus fertur: multa concedit atq; impunita relinquit. q̄ per diuinam ꝓuidentiam vindicant̄. Silr lex moſaica diuinit⁹ data. aliqua mala ꝑmittit: ſicut ꝑmiſit dare libellū repudij. vt hēt̄ Deutero. 24. ne viri vxores īterficerēt. ⁊ tradere ad vſuraꝫ extraneis. ne fr̄es ꝓprioſ grauarēt: ut hēt̄ Deutero. 23. Cui⁹ rō fuit q̄ꝛ lex illa fuit data ꝑplo rudi dure ceruicis ⁊ īperfecto. iō ſūt eiſ ꝑmiſſa aliqua mala minora: vt euitent̄ maiōa. ꝓp̄ qđ ſaluator Math. 19. dicit iudeis d̄ ꝑmiſſiōe libelli repudij. ad duritiā cordis ueſtri permiſit vobis moyſes dimittere vxores v̄ras. Sic igit̄ pꝫ ꝙ tā lex hūana q̄ꝫ moſaica ꝑmittit aliq̄ mala. ⁊ ſic quātū ad hoc ē īperfecta. Sꝫ lex euāgelica nullū malū ꝑmittit tāq̄ꝫ perfectiſſima. ſed oīa excludit ⁊ puniēda ꝑdicit. ꝓpter qđ legiſlator euāgelic⁹ ihs xp̄s dicit Math. 12. Dico aūt vobis ꝙ de oī v̄bo ocioſo quod loquuti fuerīt hoīes ſup̄ terrā. reddēt rōneꝫ in die iudicij. ſi d̄ oī verbo ocioſo: multo magis de nociuo. ⁊ ſi de v̄bo: multo magis de facto. Et ſic pꝫ p⁹ videlꝫ ꝙ lex euāgelica p̄cellit oēm aliā legē ī extirpatione maloꝝ. Secūdo ad legē ꝑtinet moreſ ſeu act⁹ humanos ad bonū ordinare. Vñ dicit ph̄uſ 2° Ethi. Intētio cuiuſlibꝫ legiſlatoriſ ē ciueſ facere bonos. In h̄ quoq; iuenit̄ lex hūana defectiua. q̄ꝛ homo nō pōt de ſecretis cordiū iudicare. ⁊ iō n̄ pōt lex hūana niſi de actib⁹ exterioribus ordīare. vnde dicit̄ p̄ Re. 16. ca. Homo uidet ea q̄ patēt. deus aūt ītuet̄ cor. Et iō ad legē diuinā ſolā ꝑtinet act⁹ interiores ordīare. Sed ⁊ lex moſaica iuenit̄ in h̄ defectiua. ꝓpter qđ dicit̄ a doctoribus antiqs. ꝙ lex vet⁹ ꝓhibebat manū n̄ aīuꝫ. et hēt̄ ī gloſa ſup̄ epiſtolā ad Philip. 3° c. Qđ dupl̄r pōt intelligi. Vno mō erronee. et ſic ītelligebāt doctores iudeoꝝ dicētes voluntatē malā nō eē peccatū niſi aliq̄ mō exeat ī actum. ut pꝫ p̄ Joſephū. 12. libro antiq̄tatū. Et q̄ñ arguebat̄ ꝯ eos. quia ſcriptū eſt Exo. 20. Non concupiſces vxorē ꝓximi tui. r̄ndebāt ſic. ꝙ h̄ p̄cepto nō ꝓhibet̄ concupiſcētia īterior ſꝫ manifeſtatio exterior. q. d. Non concupiſces. i. ſigna ꝯcupiſcētie nō facies. vt amplex⁹ ⁊ oſcula vel ꝯſilia. Sꝫ h̄ māifeſte pꝫ falſū. q̄a act⁹ exterior nō hꝫ malitiā vel bonitatē moralē. niſi inquātū ꝓcedit ab actu īteriori. q̄ꝛ peccatū ītantū eſt voluntariū. ꝙ ſi nō ſit voluntariū nō ē peccatuꝫ Alio mō ītelligit̄ ꝑdictū verbū. ſ. ꝙ lex vet⁹ ꝓhibebat manū nō aīuꝫ. ſane ⁊ bene uidelicꝫ ꝙ lex vet⁹ in paucis ꝓhibebat aīuꝫ ſeu ꝯcupiſcētiā īteriorē uidelicꝫ ī uitio mechie ⁊ auaritie tātū: ⁊ adhuc lꝫ ꝓhiberꝫ ī illis ꝯcupiſcētiā: nō tñ trāſgreſſorib⁹ infligebat aliquā penā. ⁊ iō ī talibus iuenit̄ īperfecta. Lex aūt euāgelica tāq̄ꝫ ꝑfectiſſima generaliter ꝓhibet ꝯcupiſcētiā malā ⁊ ꝯcupiſcētib⁹ īdicit penā īfligendā. propter qđ ſaluator Math. 5. dicit Audiſtis quia dc̄m ē antiqs. nō occides. q aūt occiderit re⁹ erit iu

Nº 21-5094

UNIVERSIDAD Y PROVª BIBLIOTECA DE ZARAGOZA

dicio. Ego aūt dico vobis q̧ oīs qui iraſcit̄ fri
ſuo reus erit iudicio. ⁊ eodē modo dicit ī alijs
p̄ceptiſ. Ex q̄ pȝ q̧ lex euāgelica nō ſolū ordīat
actus exteriores ſed generalr̄ actus īteriores
et ſic patet ſecundū. Tertio dico q̧ ad legem
ptinet ad felicitatē hoīes īducere. Uerūtn̄ lex
humana nō īducit niſi ad felicitatē politicā q̄
ē tranquillus ⁊ pacific⁹ ſtatus ciuitatis ī vita
iſta mortali. homo āt ſcd̄m ītellectū q̄ ē ps pri/
cipalior hoīs: īmortalis ē: vt dr̄. io. Ethi. ⁊ idō
oportet aliā felicitatē ex̄ vitā iſtā aſſignare. ad
hanc aūt lex diuina ordīat: quod nō pōt facere
lex hūana. p hoc. n. neceſſitas ſacre doctrie ab
oībus doctorib⁹ aſſignat̄. q̧ hō ad quādā bea
titudinē ſupnaturalē ordīatur: ad quā p legē
ſibi diuinit⁹ reuelatā dirigit̄. verūtn̄ ⁊ in h̄ lex
moſaica īueītur dfectiua. q̧ beatitudo ſupna
tural̄ nō hētur niſi p grām ſcd̄m qđ dr̄ Ro. 6.
Grā dei vita eterna. hāc aūt grām lex moſaica
nō dabat: ſed tn̄ ad ipſā diſponebat pp hoc dr̄
ad Hebre. 7. Nihil. n. ad pfectū adduxit lex.
ſed hāc pfectionē a xp̄o dandā expectabat. ſm̄
quod ſcribit̄ Jo. p̄. Lex p moyſen data ē. grā ⁊
veritas p ihm̄ xp̄m facta ē. ppter qđ ſaluator
ī p̄ncipio euāgelice legis dicit Math. 4. Peni
tētiā agite appropiquabit. n. regnū celoꝝ. ⁊ ſic
pȝ tertiū. Quarto ad legē ptinet veritatē plāe
ac lucide tradere. Cui⁹ rō ē. q̧ lex pponit̄ mlti
tudini ītelligenda ⁊ ſuāda. in multitudīe aūt
plures ſūt deficiētes īgenio. ⁊ pauci ſubtiles ⁊
īgenioſi. ppter quod lex q̄ mltitudini pponit̄ d
bet veritatē lucide ac plane tradere. In h̄ aūt
īuenit̄ lex hūana defectiua: q̧ ibi īueniūt̄ mul
te obſcuritates ⁊ pplexitateſ. quod pȝ ppter le
gū multitudinē ac veritatū mutationē ⁊ aliq̄
rū arrogatiōem: vt patet ītuēti iura ciuilia et
canonica. Silr̄ ⁊ ī hoc deficit lex moſaica: q̄a ī
velamīb⁹ ⁊ figuris tradit v̄itatē de agibilib⁹ ⁊
credendis. In cui⁹ figura moyſes velata facie
loq̄bat̄ ad populū vt hētur Exo. 34. ppter qđ
dicit apl̄s. i. Cor̄. io. Oīa ī figura ɔtigebāt illis
Sed lex euāgelica ī hoc īuenitur pfecta. q̧ ve
ritas q̄ ī veteri teſtamēto ī figuris latebat oc
culta. p euidentiā facti facta ē māifeſta. In cu
ius ſignū ī paſſione dn̄i qn̄ miſteria noue legis
fuerūt īpleta velū tēpli ſciſſum ē ī duo media
Luce. 23. propter quod dicit ſaluator Jo. 16.
Uenit hora cū iā nō ī puerbijs loquar vobis.
ſed palā de p̄re annūciabo vobis. ⁊ ſequit̄. Di
cūt ei diſcipuli. ecce nūc palā loqueris ⁊ puer
biū nullū dicis. ⁊ ſic patet 4. videlicet q̧ lex
euāgelica excedit oēm aliā legē ī tradēdo pla
ne ac lucide veritatē. De his q̄tuor p̄dictis dr̄
ps. 18. Lex dn̄i. i. lex euāgelica: q̄ ē dn̄i ihu xp̄i
īmaculata. q̧ nullū vitiū pmittit. cōuertens
aīas: q̧ actus īteriores aīe pfecte ordīat ⁊ diſ
ponit. Teſtimoniū dn̄i fidele. q̄a ad felicitatē
pmiſſā efficaciter īducit ſapiam p̄ſtāſ puul. q̧
veritatē capabilē oībus lucide tradit. Igit̄ ſic

ex p̄dictis lex euāgelica oēm aliā legē excel[lit]
ī notitia quadruplici. idō ɔueniēter dr̄ de ipſa v
bū p̄aſſūptū. Quatuor facies vni. ⁊ p faciē no
titia deſignat̄. Ad cui⁹ verbi vtiliorē ītellectū.
ſciendū q̧ ī v̄bo pp̄oſito notātur q̄tuor cāe hu
ius euangelice doctrine. videlicet cā effectiua
p̄ncipal̄. ſubiectiua ſeu material̄. finalis ⁊ for
malis. tres āt p̄me cāe coīcidūt ī idē nūero vt
patebit. idō notāt̄ in h̄ noīe vni. Cā aūt formal̄
ſub facie q̄druplici cū dr̄ q̄tuor facies. Ad eui
dentiā aūt p̄mi aduertēdū q̧ xp̄s ſiue d[eus]
in carnat⁹: qđ idē ē: q̧ xp̄s ē nomē ſuppoſiti du
plici natura. diuia videlȝ ⁊ hūana. ipe ē cā effi
ciēs hui⁹ euāgelice doctrine. Hui⁹ rō ē q̧ in oī
bus artib⁹ videm⁹ q̧ architector p miſtros diſ
ponit materiā: ſed p ſeipm̄ ītroducit formā: ſic
carpentator p miſtros facit lignoꝝ dolationē.
ſed p ſeipm̄ ipius dom⁹ vl̄ nauis ɔpaginatōeȝ
vt hēt̄ p̄ Metha. Lex āt vetus fuit diſpō ad
nouā: ppter quod dr̄ ad Gala. 3. Lex pedago
gus noſter fuit ī xp̄o. ⁊ idō licet vtrūq̧ teſtamē
tū ſit a deo datū. tamē vet⁹ teſtamētū fuit ab
eo datū mediātib⁹ angel̄. vt hētur expſſe Actu
um. 7. vbi dr̄ de moyſe. Hic eſt qui fuit ī eccle
ſia ī ſollicitudīe cū āgelo q loquebat̄ ei ī mōte
ſyna ⁊ cū patrib⁹ noſtris q accepit verba vite
dare nobis. Quia tn̄ ille angelus ī pſona dī lo
quebat̄ moyſi. idō aliquādo nolat̄ angelus ali
quādo dn̄us. ſcd̄ȝ qđ dicit beat⁹ Greg. i. moꝝ.
Ex q̄ pȝ q̧ vetus teſtamētū dedit dn̄us p mini
ſteriū angeloꝝ. vnde Actuū. 7. p⁹ v̄ba p̄miſſa
dr̄ iudeis. Recepiſtis legē ī diſpōne angelorū
⁊ nō cuſtodiſtis. ſȝ nouū teſtamētū dedit dn̄u
p ſeipȝ īcarnatū. pp quod Aug. ī libro d̄ ſmone
dn̄i exponēs illud Math. 5. Et apiens os ſuū
⁊c̄ dic̄. Tūc aperuit os ſuū q ī lege veteri aperi
ebat ora pphaꝝ. ⁊ h̄ eſt qđ dic̄ aplus ad Hebre
os p̄. Multifarie mltiſq̧ mōis oliȝ de⁹ loquēs
p̄ribus ī pphis. nouiſſime dieb⁹ iſtis loqut⁹ ē
nobis in filio ⁊c̄. Pȝ igr̄ q̧ xp̄us eſt cā effectiua
hui⁹ euāgelice doctrine. Silr̄ ipſe ē cā ſubiecti
ua ſeu material̄. Ad cui⁹ euidētiā ſciēdū q̧ idē
ē ſubiectū toti⁹ ſcie ⁊ ptis: ſub alia tn̄ rōne. q̄a
ſub rōne vniuerſali ē ſubiectū toti⁹ ſcie. ſub rō
ne aūt determiata ⁊ pticulari ē ſubiectū ptiſ. ſi
cut pȝ ī philoſophia naturali vbi corp⁹ mobile
vniuerſalr̄ ē ſubiectū. Corp⁹ āt mobile aiatū ī
libro d̄ aīa ē ſubiectū ⁊ ī libris ſeq̄ntib⁹ ad ipm̄
Ita ſilr̄ illud qđ ē ſubiectū ī tota ſacra ſcriptu
ra ſub rōne generali dȝ aſſignari p ſubiecto in
pte ipius ſub rōne determiata ⁊ ſpāli. De ſub
iecto āt theologie duplex ē opīo. vna q̧ xp̄s eſt
ibi ſubiectū ſub rōne generali. ⁊ ſm̄ h̄ dicēduȝ
eēt: q̧ xp̄s vt pmiſſus ē ſubiectū ī veteri teſta
mēto. Et h̄ manifeſte pȝ ex pceſſu legis ⁊ ppha
rum: vt oēs doctores dixerūt q̧ vet⁹ teſtamētū
nō ē niſi diſpō ad xp̄ȝ. Chriſt⁹ āt vt preſentialr̄
exhibit⁹ ē ſubiectū ī nouo: vt pȝ ex pceſſu euā
geliſtaꝝ ⁊ apl̄oꝝ. Alia ē opinio d̄ ſubiecto ſacre

ſcripture. ſ. q̧ de⁹ ſub rōe deitatis ī cōi ē ſubiec
tuȝ ſacre ſcripture: ⁊ p cōſeq̄ns ſub rōne ſpāli ē
ſubiectū legis euāgelice. ſ. de⁹ ī quātū īcarnat⁹
qđ ē idē qđ xp̄us: ⁊ ſic redit ad idē cū p̄ma opio
ne. ſ. q̧ xp̄ſ ē nomē ſuppoſiti ī natura duplici. ſ.
hūana ⁊ diuia. ⁊ ppter h̄ Mathe⁹ qui ē p̄m⁹ in
ordīe euāgeliſtaꝝ ītitulat euāgeliū ſuū de xp̄o
tāq̧ de ſubiecto dicēs. Liber generatiōis ihu
xp̄i ⁊c̄. Silr̄ ⁊ alij euāgeliſte nō faciūt aliud ni
ſi facta ⁊ doctrinā dn̄i ihu xp̄i tradere: ex q̄ pȝ
q̧ xp̄s ē ſubiectū. 3. dico q̧ xp̄s ē cā final̄ hui⁹
doctrie. Ad cui⁹ euidētiā ɔſiderādū q̧ cuiuſli
bet ſciētie duplex ē finis. vn⁹ ītriſecus. ⁊ h̄ ē co
gnitio pprij ſubiecti. ali⁹ ē finis extriſecus. ⁊ h̄
ē felicitas ad quā oīs pfectio hūana aliq̄lr̄ or
dinat̄. Sic ī ppoſito euāgelice doctrie duplex
ē finis. vn⁹ ītrinſec⁹ q ē cognitio ipſiuſ xp̄i enig
matica q̄ ē p fidē. ⁊ hētur ī via ali⁹ ē finis extri
ſecus q ē cognitio ei⁹ clara p aptam viſionēȝ q̄
habet̄ ī p̄ria. Et h̄ ē quod dr̄ Jo. 20. Hec autē
ſcripta ſūt vt credatis qm̄ ihs ē xp̄s fili⁹ dei. h̄
ē prim⁹ finis. Seq̄t̄ ⁊ vt credētes vitā habeat[i]
ī noīe ei⁹. hic ē ſecūdus. igit̄ pȝ ex p̄dictiſ q̧ xp̄ſ
ē cā efficiēs material̄ ⁊ final̄ hui⁹ doctrine euā
gelice. ⁊ idō iſte tres cāe ɔcurrūt ī vnū numero.
⁊ idō bene deſignāt̄ ſimul ī h̄ noīe uni. ⁊ de h̄ po
teſt accipi qđ ſcribit̄ p̄ma. Jo. 5. Hi tres vnum
ſūt. ſ. efficiēs ſubiectū ⁊ finis. 2. ī v̄bo ppoſito
tāgitur cā formal̄ ſub facie quadruplici. cū dr̄
quatuor facies vni. Ad cui⁹ euidētiā ɔſideran
dū q̧ duplex ē forma ſcie. ſ. forma tractandi: ⁊
forma tractat⁹. forma tractādi ē modus agen
di. ⁊ iſte hȝ quatuor facieſ. q̧ q̄libet euāgeliſta
q̄druplicē noticiā tradit d̄ xp̄o. videlȝ noticiā
hūanitatis q̄ figurat̄ ī facie hoīs. noticiā diui
nitati q̄ figurat̄ ī facie aq̄le deſup ipſoꝝ q̄tuor.
noticiā etiā ſui ſacerdotij. q̄ figurat̄ in facie bo
uiſ q erat aīal īmolaticiū ī lege. noticiā etiā ſui
regni. q̄ notat̄ ī leone q ē rex aīaliū. Uel ī facie
hoīs noticiā ſue cōuerſatiōis ⁊ natiuitatiſ. ī fa
cie bouis noticiā paſſiōis. ī facie leōis noticiā
reſurrectiōis. ī facie aquile noticiā ſue aſcēſio
nis. ⁊ idō bene dr̄ q̧ quatuor facies vni. De hoc
aūt pōt expōi quod dr̄ Ezech. p̄. Cumq̧ aſpice
rē aīalia apparuit vna rota habēs quatuor fa
cies. iſta aīalia ſūt quatuor euāgelia ſeu q̄tuor
euāgeliſte q̄ aliq̄n dicūt̄ quatuor. aliq̄n vnuȝ.
Licet. n. math. p̄ricipalr̄ verſet̄ circa hūanita
tem. Joānes circa diuitatē. Lucas circa ſacer
dotiū. Marcus circa regnū. q̄libet tn̄ ipſoruȝ
iſta quatuor ɔſiderat. vn̄ dic̄ beat⁹ Greg. ſuper
Ezech. Omeli. 3. Si q̄ras q̄d mathe⁹ circa īcar
natiōeȝ dn̄i ſenſerit. h̄ nimiꝝ qđ marcus lucaſ
⁊ ioānes. ⁊ ſic de alijs. ⁊ ſequit̄ quicq̄d ī vno īue
neris. h̄ ſimul ī quatuor recognoſces. Dic̄ ergo
Cumq̧ aſpicerē aīalia. i. q̄tuor euāgelia. q̧ do
ctrina euāgelica p̄ alijs doctrinis ē ītente ⁊ di
ligēter cōſiderāda. q̧ ibi cōſiſtit vita ſcd̄m qđ

ſcribit̄ Jo. 6. Uerba q̄ ego loquor vobis ſpūs
ſūt ⁊ vita. Propter qđ dic̄ Jo. 5. Scrutami ſcri
pturas in q̄bus putatis vos vitā hēre: q̄a ille
ſūt q̄ teſtioniū phibent de me. Apparuit una ro
ta. iſta rota q̄ ē circularis figure ē doctria euā
gelica ī qua cōiūgit̄ finis priu⁹. ſ. natura huma
na q̄ ſcribit̄ vltio facta. Gene. p̄. ⁊ tn̄ ī xp̄o qui ē
ſubiectū hui⁹ doctrie ē cōiūcta ipi deo. Itē cir
culuſ ē figura pfectiſſima ppter qđ ſignat legē
euāgelicā. ī qua īperfectio cuiuſlibet alteri⁹ le
gis ē ſuppleta. ſȝ dr̄ hēre quatuor facieſ. ppter
quadruplicē noticiā xp̄i quā deſcribit quilibȝ
euāgeliſta. ⁊ ſic apparȝ forma tractādi. Forma
aūt tractat⁹ ē diuiſio ſcie p libros ptiales. Iſta
notificat̄ p q̄tuor p̄dcās facies. Ad cui⁹ euidē
tiam ɔſiderādū q̧ ptes alicui⁹ totius ⁊ hōge
nij debēt hēre ad īuicē diſtictiōem. cōnexiōeȝ
⁊ ordinē. aliter nō eēnt ptes actu. diſtictio aūt
euāgeliſtaꝝ q̄tuor ɔnexio ⁊ ordo ɔueniēter de
ſignātur ī quatuor facieb⁹ p̄dictis. Ad cui⁹ ītel
lectū attēdēda ē breuiter viſio imagiaria eze
chiel̄ prophete. Uidebat. n. quatuor facies in
vno corpore. ita q̧ corp⁹ erat q̄ſi rectū ſicut cō
pus hoīs hn̄s ſecūdū lōgitudinē q̄tuor latera
vel ſupficies. ⁊ idō ī ſūmitate illi⁹ corporis erāt
quatuor capita. ī quolibet latere erat vnuȝ ca
put. ſ. caput hoīs ī latere vel ſupficie anteriori
caput aq̄le in oppoſita. ſ. ī poſteriori pte. caput
leonis ī dextera. caput bouis ī ſiniſtra. Quod
aūt dr̄ Ezech. p̄. Facies aq̄le deſup ipſoꝝ qua
tuor. h̄ ē q̄a collū aquile ē longius. ⁊ idō caput
aq̄le ſupueniebat alijs. ⁊ p ɔſeq̄uēs hēbat illđ
corpus aſpectū ad q̄tuor partes oppoſitas. q̄a
poſteriora capitū erāt cōiūcta īterius. ⁊ anteri
ora ſeu facies capitū erāt p̄eminētia exteri⁹. ſi
militer ī illo corpore erāt q̄tuor tibie ⁊ n̄ habe
bāt flexionē magis ad vnā ptem q̄ȝ ad aliā. ſic̄
ſi genu hoīs eſſet flexibile equalr̄ ad omnē ptē
īdifferēter. ⁊ ppter h̄ dicūtur pedes coꝝ pedes
recti. ⁊ accipit̄ hic pes pro tota lōgitudīe a cru
re vſq̧ ad plātā pedis. Ex p̄dictis pȝ q̧ illđ aī
mal poterat ire ad q̄tuor ptes oppoſitas ſine
ſui ɔuerſione. q̧ habebat aſpectū ad quatuor
ptes oppoſitas p quatuor facies. ⁊ pedes ſimi
liter flexibiles eq̄lr̄ ad quatuor ptes. ⁊ h̄ ē qđ
dr̄ ī textu. q̧ p quatuor ptes illoꝝ ibāt. nec re
uertebātur cū āmbularēt. q̧ p quatuor ptes po
terāt ambulare ſine illi⁹ corporis cōuerſione.
Ex iſtis apparet diſtinctio euāgelioꝝ. cōnexio
⁊ ordo eoꝝ. per h̄. n. q̧ erāt capita diſtincta ap
paret euāgelioꝝ diſtictio. ī capite. n. hoīs vl̄ fa
cie deſignat̄ euāgeliū Math. qđ p̄ncipalr̄ v̄ſa
tur circa hūanitatē. In facie aq̄le euangelium
ioānis. qđ deſcribit p̄cipue ipius diuitatē. In
facie bouis euāgeliū Luc. qđ d̄ſcribit xp̄i ſacer
dotiū. In facie leonis euāgeliū marci. qđ d̄ſcri
bit ipiuſ regnū ſic̄ ſupra dictū ē. Uel alr̄. ī facie
hoīs generatio. ī facie bouis paſſio. ī facie leōis

reſurrectio.i facie aquile aſcēſio. qꝛ licet p̄dcā
ab oībus euāgeliſtis ꝯſiderētur.q̄libꝫ tn̄ illoꝝ
circa vnū p̄ncipalr̄ verſať ut ē declaratū ē.Si
militer i p̄dictī faciebꝰ denotaľ cōnexio euāge
lioꝝ.⁊ ideo illa q̄tuoꝛ capita erāt i vno coꝛpoꝛe
cōiūcta.⁊ p ꝯſequēs p̄cedēte vna facie alie ſeq̄
banť:qꝛ qꝺ in vno euāgelio narraľ.p alia tria
euāgelia pbaľ.qꝛ ibi idē factū vel ꝯſimile nar
raľ. ſic Johānes euāgeliſta ſolus narrat illu
minatiōnē ceci nati.alij aūt narrant de multis
alijs cecis illuīatī.qꝺ ē eiuſdē poteſtatis.Siīr
i p̄dictī faciebꝰ appet oꝛdo euāgelioꝝ.ſic.n.ſta
bat illō coꝛpꝰ hn̄s q̄tuoꝛ facies i aſpectu ꝓphe
te ꝙ facies hoīs erat ſibi directe oppoſita faci
es leōis ad dexterā p̄tē illiꝰ aīalis.facies āt bo
uiſ ad ſiniſtrā .caput aq̄le in p̄te poſteriori.Qꝛ
tn̄ collū aq̄le ē lōgius iō ſupeminebat ceteris.
iō diciť facies aq̄le dſup ipoꝝ q̄tuoꝛ.Jſto ergo
mō oꝛdinaľ euāgelia.qꝛ p̄mo poniť euāgeliū
Mathei.ſic facies hoīs p̄opponebaľ aſpectui
ꝓphe.⁊ 2°.loco euāgeliū Mar.qꝛ dextera parſ
prioꝛ ē ꝙ̄ ſiniſtra.⁊ 3°.euāgeliū Luce.⁊ 4°.euā
geliū Jo.qꝛ facies aq̄le erat i p̄te poſteriori.⁊ h
ē qꝺ dr̄ Ezech.i.Siītudo vultꝰ eoꝝ facies ho
mis.⁊ facies leonis a dextris ipoꝝ q̄tuoꝛ. ⁊ fa
cies bouis a ſiniſtris ipoꝝ q̄tuoꝛ.⁊ facies aq̄le
deſup ipoꝝ q̄tuoꝛ.ſm.n.oꝛdinē euāgelioꝝ poi
tur h oꝛdo iſtaꝝ facieꝝ. igr̄ qꝛ euāgeliū Ma
thei qꝺ p̄ loco pōiť i facie hoīſ figuraľ.iō d ipo
pōt dici.ante faciē hoīs ſiītudo alteriꝰ hoīs.
hō.n.ē aīal rōnabile māſuetū ⁊ ciuile. ⁊ ideo ſi
gnificat Math.euāgeliſtā.q vixit rōabiliter.
māſuete ⁊ ciuiliter. non ciuilitate politica.ſꝫ il
la ciuilitate qua efficimur ciues ſcōꝝ ⁊ dome
ſtici dei ſupedificati ſup fūdamtū aplōꝝ ⁊ pro
phaꝝ:ſꝫ qꝺ diċ aplˢ ad Ephe.2.Diċ igr̄ an̄ fa
ciē hoīſ.qꝛ an̄ ꝯſideratōēꝫ euāgeliſte math.ſic
obiectū ꝓpriū eſt poſita ſiītudo alteriꝰ hoīs.i.
xp̄i.cuiꝰ p̄cipue ꝯſiderat hūanitatē.⁊ hn̄ dr̄ xp̄ſ
alter hō.q̄a fuit alter ab oībus alijs hoībꝰ.q̄a
oēs alij p̄ceſſerūt de radice peccati.iſte aūt ſo
lus inocēs p quē ad iuſticiā ſūt alij reducti ſꝫ
qꝺ ſcribiť ad Ro.5.Siċ p vnius hoīs iobediē
tiā pccōres cōſtituti ſūt multi. ita p vniꝰ hoīs
obedientiā iuſti ꝯſtituēť mlti.h i p̄nti icohati
ue p grāꝫ ⁊ i futuro p gloriā q̄ ē grā cōſumata.

¶ Poſtilla frīs Nicolai de lira ſup ꝓlogū p̄ꝰ
beati hieronymi in euangelium Math.

MAthēꝰ ⁊c̄) Hic ē p̄mus ꝓlogus beati
hieronymi q ꝓpōiť euāgelio math.
Qui gdē ꝓlogus diuidiť in quatuoꝛ
ptes.Jn p̄ma p̄te deſcribiť euāgeli
ſte ſtatꝰ.2°.ſcribēdi modꝰ ibi. Duoꝝ i gn̄atiōe
xp̄i.3°.huiꝰ euāgelij materia p̄ncipaľ.ibi.Qua
rū oīuꝫ reꝝ.Et 4°. vtilitas huiꝰ opis. ibi. Jn q̄
euāgelio vtile ē.Jn p̄ma p̄te deſcribiť euāgeli
ſta ex noīe cū dr̄ (Matheus) q interp̄taľ datꝰ.
q̄a iter alios euangeliſtas p̄ datꝰ ē ad ſcribēdū
euāgeliū ad iſtructionē oīuꝫ fideliū.2°. deſcri
biť ex natiōe ⁊ p̄ria cū dr̄ (ex iudea) qꝛ natione
fuit iudeꝰ ⁊ de iudea natꝰ.q̄ quidē iudea p̄ dcā
ē terra chanaan.qꝛ poſt diluuiū inibi hitauerūt
filij cham.q̄bus expulſis p filios iſrl̄ tēpoꝛe Jo
ſue noīata ē iudea a tribu iude q̄ erat p̄ncipaľ
⁊ regia.3°.deſcribiť q̄tū ad oꝛdinē inter euāge
liſtas cū dr̄ (ſic p̄mus i oꝛdie pōiť) in oꝛdine.ſ.
euāgeliſtaꝝ (ita p̄mus ſcripſit euāgeliū) 4°.de
ſcribiť q̄tū ad ſtatū p̄cedētē eiꝰ ꝯuerſionēꝫ ad
xp̄m.Quia āt erat publicanꝰ.i.curā hn̄s d pu
blicis actibꝰ.erāt.n.tūc iudei tributarij roma
noꝝ.⁊ iō illi q colligebāt tributū rōanis mittē
dū dicebanť publicani. huiuſmodi cōiter ſūt
cāpſoꝛes ⁊ pecūiaꝝ numeratoꝛes.⁊ qꝛ talia ne
gocia vix aut nūq̄ ſine peccato exerceri p̄nt ut
diċ beatꝰ Greg.iō i h pꝫ grā diuia q̄ ex talibus
reuocauit matheū ad ſtatū apoſtolicū.⁊ hoc ē
qꝺ diċ (Cuiꝰ vocatio ⁊c̄) ſeq̄tur (duoꝝ i genera
tiōe) hic tāgiť modus ſcribēdi quē tenuit euā
geliſta matheꝰ i deſcriptiōe genealogie xp̄i a q̄
icipit ſuū euāgeliū. ⁊ p̄ tāgiť modus ſcribendi
q̄tū ad radicē genealogie xp̄i q pōit duos p̄rēſ
videlꝫ dauid ⁊ abrahā. q̄ſi radicē genealogie
huiꝰ ſic pꝫ i p̄ncipio euāgelij cū dr̄ (Liber gene
rōnis ⁊c̄) Rō āt huiꝰ aſſignaľ qꝛ abrahā fuit p̄
mus q fidē vniꝰ dei cōfeſſus ē. ⁊ in ſignū huiꝰ
p̄ circūciſionē accepit.q̄ fuit ſignū diſtiguēs fi
deles ab ifidelibꝰ.Dauid aūt fuit p̄mꝰ rex ele
ctus a dn̄o ſcḋm volūtatē dn̄i .ad fidelēꝫ pplꝫ
regēdū ſm qꝺ dr̄ p̄ Re.13.Queſiuit dn̄s viruꝫ
iuxͣ coꝛ ſuū ⁊c̄.Saul āt licet p̄ fuerit elc̄us a do
mino.h tn̄ nō fuit ſm coꝛ dn̄i.ſꝫ ſm exactionē
poplī. ꝓpter qꝺ dixit dn̄s ſamueli p̄ Re.3.Au
di vocē pplī petētis regē.ſ.ſup ſe.ſeq̄ť nō.n.ab
iecerūt te ſꝫ me ne regnē ſup eos.⁊ h ē qꝺ dicit
hiero.(duoꝝ i generatōe xp̄i p̄ricipia p̄ſumēs)
.i.an̄ ſumēs duos hoīes. videlicꝫ abrahā ⁊ da
uid q̄ſi p̄ncipia ⁊ radices genealogie xp̄i. ſequi
tur (vniꝰ cuiꝰ circunciſio p̄ma i carne).i.ipſius
abrahe q p̄ accepit circūciſionē: vt dictū ē (alte
rius cuiꝰ ſm coꝛ electio ⁊c̄).i.ipius dauid q ele
ctus p̄ fuit rex a dn̄o: vt dc̄m ē (ex vtriſq̄.n.pa
tribꝰ xp̄s) i h reddiť cā̄ p̄dc̄i q̄ſi diceret. ꝓpter
hoc dauid ⁊ abrahā ponūť p̄ncipalr̄ radix ge
nealogie xp̄i.qꝛ xp̄s naſci debebat ex p̄riarchiſ
⁊ regibꝰ tāq̄ ex p̄miſſis (ſicq̄ q̄ternario) h tā
git modū ſcribēdi genealogiā xp̄i q̄tū ad ꝺdu
ctionē ex p̄dc̄is duobꝰ p̄ribus ſeu p̄ricipijs.q̄a
euāgeliſta pōit tres quaterdenas. Una fuit in
tp̄e i q̄ pplˢ ē gubernatꝰ p iudices.ſcḋa i tēpoꝛe
q̄ gubernatꝰ ē p reges. Et tertia i tēpoꝛe quo gu
bernatꝰ eſt p ſacerdotes.⁊ h ē qꝺ diċ (ſicq̄ qua
ternario trifoꝛmiter poſito).i.i tribꝰ tp̄ibꝰ q̄bꝰ
diffoꝛmiter gubernatꝰ ē pplˢ.ſeq̄tur (p̄ricipiū
credēdi fide i electiōis tēpus poꝛrigēs) qꝛ p̄ria
quaterdena icipit ab abrahā q p̄riꝰ fidē vnius
dei publice ꝯfeſſus ē.⁊ termiaľ i dauid q p̄mꝰ
ē electꝰ i regē a dn̄o vt dictū ē (⁊ ex electiōe vſꝫ
i trāſmigratiōis diē dirigēs .qꝛ ſc̄a q̄terdena in

cipit a dauid icluſiue.et termiaľ i iecōnia filio
ioſie i trāſmigratiōe babylonis ſeq̄ť (a trāſmi
gratōis die vſq̄ i xp̄m diffiniēs) qꝛ tertia q̄ter
dena icipit a trāſmigratōe babylōis ⁊ termiaľ
i xp̄m (Decurſū aduētus dn̄i oñdit generatio
nē) decurſū dicit qꝛ deſcribit genealogiā xp̄i d
ſcēdēdo. Lucas āt ecōtrario aſcēdēdo ſeq̄ť (⁊
numero ſatiſfaciēſ ⁊ tēpoꝛi).q.d.i h ꝙ ſic dſcri
pſit genealogiā p tres quaterdenas ſatiſfecit
nūero.qꝛ poſuit numeros ꝯueniētes miſterio
xp̄i.qꝛ p quaterdenā q̄ ꝯponiť ex q̄tuoꝛ ⁊ decēꝫ
ſignificaľ lex xp̄i q̄ dcurrit p q̄tuoꝛ euangelia:
⁊ lex moyſi q̄ decurrit p decē legis p̄cepta. Per
trinariū v̄o ſignificaľ myſteriū trinitatī qꝺ fuit
traditū i vtraq̄ lege.ſꝫ i noua lege magiſ expli
cite.⁊ ſicꝫ qualr̄ euāgeliſta ſatiſfecit numero
Satiſfecit etiā tēpoꝛi qꝛ p treſ quaterdenas d
ſcripſit tres generatiōes illiꝰ pplī i diuerſis tē
poꝛibꝰ.ſeq̄tur (vt ⁊ ſe qꝺ eēt oñdeꝛt) quaſi dice
ret i ſcribēdo euāgeliū xp̄i matheꝰ oñdit ſtatū
ſuū.qꝛ ibidē deſcripſit vocationē ſuā ex publi
cis actibꝰ ad ſtatū apoſtolicū (⁊ opus dei in ſe
mōſtrās) qꝛ i h oñdit opationē dei vocātī ipm
p ſuā mīam (Etiā i hijs q̄ꝝ genꝰ poſuit xp̄i opā
tis a p̄ncipio teſtimoniū nō negaret) hoc ē dcꝫ
ꝙ ſiīr i abrahā ⁊ dauid q electi ſūt a deo ab an
tiq̄. vnꝰ ad fidē alter ad regnū di opationē oſtē
dit.Cōſtrue ḡ ſic lr̄am (ēt nō negaret) minꝰ diċ
⁊ plus ſignat.i. ꝯcederet ſeu declararet (teſti
moniū xp̄i opantis).ſ.p grām (a p̄ncipio).i.ab
antiq̄ (in his q̄rū genꝰ poſuit xp̄i).i. deſcriben
do genealogiā xp̄i.⁊ h fuit in abrahā. ⁊ dauid
quos poſuit radices genealogie xp̄i (Quaruꝫ
oīuꝫ reꝝ) i hac p̄te hieronymꝰ oñdit itētionēꝫ
p̄ncipalē euāgeliſte math.ſeu ſubiectū ſui euā
gelij.qꝛ genealogiā oꝛdiate ab abrahā vſq̄ ad
xp̄m deſcripſit vt oñderet ꝙ ipe xp̄s ē uerꝰ hō
⁊ verꝰ deꝰ q ſm hūanitatē natꝰ ē d muliere paſ
ſus i cruce. vbi oīa peccata nr̄a deleuit ⁊ reſur
gēs a moꝛtuis nos p adoptionē in filios dei re
generauit.⁊ h ē qꝺ dicit (Quaꝝ oīuꝫ reꝝ ⁊c̄) in
genealogia.ſ.xp̄i deſcriptaꝝ (tp̄s) q̄ibi tria tē
poꝛa deſcribūtur vt viſū ē (oꝛdo) qꝛ oꝛdiata tē
poꝛa ⁊ pſone i diuerſis tēpoꝛibꝰ deſcribūť (nu
merus) qꝛ ſub certo nūero.i.i tribꝰ quaterdēis
ꝯp̄hēdūť (diſpō vł ratio) qꝛ rōabilr̄ diſponūť
(quod fidei neceſſariū ē deus ihs xp̄s ē) hoc ē
dictū ad h oīa p̄dc̄a ſic ſūt oꝛdiate deſcripta ut
oñdaľ ꝙ xp̄s ē verꝰ deꝰ.qꝺ credere neceſſariū
ē ad ſalutē.⁊ qꝺ ē verꝰ hō. vn̄ ſubdiť (qui fc̄us
ē ex muliere fc̄us ē ſub lege) qꝛ onera legis vo
luit obſuare.h aūt accipiť de epiſtola ad Gal.
4 (paſſus i carne oīa i cruce fixit).i.oīa pecca
ta nr̄a i cruce deſtruxit.⁊ accipiť h de epiſtola
ad Col.2.Ubi dr̄ ſic.delēs ꝙ aduerſū nos erat
cirographū decreti.i.obligationē ad penā ifer
ni.⁊ ipm tulit de medio affigēs illō cruci.⁊ ē lo
cutio metaphoꝛica ad ſiītudiēꝫ illiꝰ q dſtruxit
aliquā cartā vel obligationē. qꝛ p̄foꝛat eaꝫ vł
ꝯtrūpit ſic xp̄s p paſſionē ſuā illud decretū q̄
eramus obligati gehēne deſtruxit.ſeq̄ť (vt tri
umphās ea i ſemetipo).i.deuicēs i coꝛpoꝛe pro
prio (reſurgēs i coꝛpoꝛe ⁊ p̄ris nom̄ i p̄ribus fi
lio) Ad euidētiā huiꝰ lr̄e cōſiderādū ꝙ p̄r ⁊ fili
us coꝛrelatiue dicūť.relatiua aūt poſita ſe po
nūt ⁊ p̄ēpta ſe p̄imūt. Jgiť qꝛ iudei noluerūt re
cipe xp̄m abrahe ⁊ ceteris p̄ribus p̄miſſū.ideo
deſierūt eē filij abrahe.i.imitatoꝛes ipiꝰ p fidē
⁊ p ꝯn̄s abrahā ⁊ ceteri p̄res deſierūt eē patres
eoꝝ.Gētiles āt ecōuerſo ad p̄dicatiōēꝫ aplōꝝ
receperūt fidē xp̄i.⁊ iō in loco iudeoꝛum a fide
abrahe rcedētiū fc̄i ſūt filij abrahe.⁊ ſic pater
nitas q̄ deſierat eē i abrahā.⁊ ceteris p̄ribꝰ re
ſtituta ē p filiatiōēꝫ gentiū q facti ſūt imitato
reſ eoꝝ p fidē.⁊ ecōtrario ſibi filiatio reſtituta
ē i ipis credētibus reſtituta p̄dc̄a paternitate:
qꝛ hec ē natura cōrelatioꝝ: vt dictū ē.Et hoc ē
qꝺ diċ hiero. (reſurgēs in coꝛpoꝛe).ſ.xp̄s ⁊ p̄ci
piēs p̄dicare baptiſmū p̄nie i oēs gētes factus
ē reſtituēs nomē p̄ris in p̄ribus). ſ.anitq̄ꝫ (fi
lio) hoc ē ad honoꝛē filij.qꝛ h cedit ad honoꝛēꝫ
xp̄i (⁊ filij nomē reſtituēs i filijs).i.i gentibꝰ fi
dē recipiētibꝰ (patri) hoc ē ad honoꝛē p̄ris eter
ni (ſine p̄ncipio ſine fine) qꝛ xp̄s ſm diuīitatem
manet i eternū (oſtēdēs vnū deū ſe eē cū p̄re)
p opa.ſ.diuītatis q̄ egit.qꝛ ꝓpria opatio vniuſ
cuiuſq̄ rei oñdit naturā eiꝰ (quia vnꝰ ē).ſ.deꝰ
q ē p̄r ⁊ filius.qꝛ nō ſūt duo dij ſꝫ vnꝰ deꝰ (Jn q̄
euāgelio) Hec ē quarta p̄s huiꝰ ꝓlogi i qua oñ
diť vtilitas huiꝰ euāgelij math.Et p̄ oñdiť iſta
vtilitas i generali reſpectu oīum fideliū. 2°.oñ
ditur i ſpāli q̄tū ad beatū hiero.ibi (Jn nobis
.n.hoc ⁊c̄) Jn p̄ma ḡ p̄te oñdiť vtilitas q̄tū ad
q̄tuoꝛ.qꝛ illi q legūt h euāgeliū p̄fecte illi p̄nt
ꝑpendere mīam dei i vocatiōe math.ad ſtatū
aplīcū.⁊ diligētiā aplī i ſcribēdo euāgeliū.⁊ di
lectionē dei ex qua voluit icarnari.⁊ p̄fectiōēꝫ
hūanā q̄ ē i cōiūctiōe ad deū p fruitionē. quia
voluit ſibi naturā hūanā cōiūgere p ipiꝰ aſſū
ptionē.Et h ē quod diċ (Jn quo euāgelio vtile
ē deſiderātibꝰ deū).i.noticiaꝫ dei (ſic p̄ma vel
media uel p̄fecta cognoſcere).i.p̄ncipiū mediū
et finē huiꝰ euāgelij i quo cōſiſtit p̄fectio (vt in
telligāt vocationē aplī) qꝛ de h fit ibi mentio.
(⁊ opꝰ euāgelij) qꝺ ipe deſcripſit fidelr̄ (⁊ dilec
tionē dei i carne naſcētis) qꝛ ex dilectiōe volu
it icarnari. ſeq̄tur (in q̄ app̄hēſi ſunt).i. ad hoc
vtile ē euāgeliū h: vt legētes ipm (cognoſcāt i
eo).i.i xp̄o eſſe.ſuple id in q̄ app̄hēſi ſūt ⁊ app̄
hēdere expetūt).i.ipam diuinitatē cui natura
nr̄a ꝯiūcta ē i xp̄o i vnitate ſuppoſiti p icarna
tionē.⁊ quā app̄hēdere q̄rimus p fruitiōēꝫ.Et
accipiť ibi iſte modus loq̄ndi de epl̄a ad Phil.
3.vbi diċ ſic aplˢ.Sequoꝛ āt ſi q̄ mō app̄hēdā
i q̄ ⁊ ꝯp̄hēſus ſū (Nobis āt) hic tangiť motiuū
hiero.ad trāſferēdū ſeu exponēdū math. euā
geliū.ſ.vt traderet certitudinē rei geſte i euan
elio math. Ubi oñdiť v̄a diuitas ⁊ v̄a hūani

tas ihũ xp̃i. ⁊ hoc ẽ qḋ dĩt (Nobis ãt h̃ fuit ar-
gumẽti). i. rõnis motiue. q̃ꝛ ar⁹ q̃dã rõ ẽ (i ſtu-
dio). i. ad ſtudẽdũ i h̃ euãgelio trãſferẽdo ⁊ ex-
ponẽdo. (⁊ fidẽ) ⁊ ꝑ. i. certitudinẽ (facte rei tra-
det). i. geſtoꝝ xp̃i (⁊ ñ tacere) ſꝫ magl̃ ſupple de-
clarare (querentibus). i. ſcire volẽtib⁹ (diſpoſi-
tioneꝫ dei opanti). ſ. i carne aſſũpta (intelligen-
da eẽ diligẽter) hoc ẽ cũ magna diligẽtia. ⁊ ſtu-
dio. q̃ꝛ talib⁹ reuelat̃ euãgelij itelligẽtia ſꝫ qḋ
dr̃. i. 7. Querite ⁊ iueietl pulſate ⁊ apiet̃ vobis.

¶ Poſtilla ei⁹dẽ ſup ꝛ⁹ ꝓlogũ i euãgeliũ math̃.

M(Athe⁹) Prolog⁹ iſte diuidit̃ i duaſ ptes̃
q̃ꝛ ꝑ ſcriptoꝛ hui⁹ euãgelij manifeſtat̃.
ꝛ°. ſui euãgelij auctoritas declarat̃. ibi
Cũ ãt plures. Jn pma pte oñdit̃ q̃ñ ſcripſit. q̃ꝛ
pm⁹ inter alios euãgeliſtas. Ubi ſcripſit. q̃ꝛ in
iudea. q̃lr̃ ſcripſit. q̃ꝛ hebꝛaice. q̃re ſcripſit. vt
vitas euãgelij certa maneret apud credẽtes i
iudea. a q̃bus recedebat volẽs p̃dicare gentili-
bus: iudeis ꝑ maioꝛi pte i infidelitate obſtiatl
h̃. n. fuerat eiſ p̃ceptũ a dñõ. ſꝫ ꝙ dr̃ Act. iꝫ. Uo-
bis ãt opoꝛtebat p⁹ loq̃ v̄bũ dei. ſꝫ q̃m repuli-
ſtis illud ⁊ vos idignos iudicaſtis eterne vite
ecce cõuertimur ad gentes. ſic. n. nobis p̃cepit
de⁹. Hac igit̃ de cã mathe⁹ volẽs trãſire ad cõ-
uerſionẽ gẽtiliũ ſcripſit fidelib⁹ i iudea rema-
nẽtib⁹ euãgeliũ. vt illuc ↄcurrerẽt ꝑ certa r̃gl̃a
ad euitãdũ erroꝛes hereticoꝝ iſurgẽtiũ. ⁊ h̃ ẽ
qḋ ſubdit̃ (ſic. n. nec̃e fuit ad ↄfirmatiõeꝫ fidei
euãgeliũ p̃dicari) p̃dicatõe. ſ. ↄfirmata euidẽ-
tibus ſigniſ. vt dr̃ Mar. vlt̃ (ſic) nec̃e. ſ. fuit (ↄ
hereticoſ ſcribi) vt ceſſãtib⁹ miraclis poſſem⁹
recurrere ad doctrinã euãgelij doctris ⁊ mira-
cul' ↄfirmatã ſic ad r̃gulã certã hereſes iſurgẽ-
tes ↄfutãtẽ (Cuꝫ ãt plures ⁊c̃) hic oñdit̃ euãge-
liũ mathei autẽticũ. ⁊ p̃ oñdit̃ qḋ dictũ ẽ Sc̃do
declarat̃ qḋdã ibi poſitũ ibi. Deſignãt̃ ẽt. Jn p̃-
ma pte dr̃ ſic ꝙ plures ſcripſerũt euãgeliũ ⁊ a-
liq̃ ſcripſerũt ſub noĩe aplõꝝ et diſciplõꝝ xp̃i i-
miſcẽtes eidẽ fl̃itates vt facili⁹ ſub noĩe aplõꝝ
fideles d̃cipẽt̃: ⁊ ad h̃ euitãdũ: q̃tuoꝛ euãgelia
quoꝝ ſcriptoꝛes ſũt certi ⁊ noti: ſũt ab eccleſia
accepta ⁊ appꝛobata. Et h̃ rõnabiliter. q̃ꝛ nũe-
rus quaternari⁹ euãgelioꝝ fuit p̃figurat⁹ Eze-
chi. i. vt p̃dictũ ẽ. ſũt. n. euãgeliſte q̃ſi quatuoꝛ
rote i quadriga dñi q̃bus poꝛtat̃ fides xp̃i ꝑ to-
tũ mũdũ. Silr̃ gen⁹ hũanũ quadruplici moꝛte
fuit pẽptũ i trãſgreſſione ade. p̃ moꝛte clpe. ꝛ°.
moꝛte nature. q̃ꝛ ꝑ hoc icurrim⁹ neceſſitatẽ mo-
riẽdi. 3°. moꝛte ichẽne. q̃ꝛ ex hoc oẽs ad iferos d̃-
ſcẽdebãt vſq; ad liberatiõeꝫ ꝑ xp̃ꝫ fc̃ãꝫ. 4°. mõ-
te ciuil' pene. eſt. n. moꝛs ciuil' ſuit⁹ vel exiliũ ꝑ
q̃ ſcidit̃ aliq̃s a cõitate. Per peccatũ ãt genus
hũanũ erat eiectũ a ciuitate celeſti. ⁊ ſubdituꝫ
ſuituti diaboli. igit̃ ↄueniẽs fuit numer⁹ q̃ter-
narius euãgelioꝝ. q̃ꝛ ꝑ eoꝝ p̃dicatiõeꝫ genus
hũanũ quadriaria moꝛte pẽptũ viuificãdũ d̃-
ſignat̃ (Deſignãt̃ ẽt) hic declarat̃ quoddã dc̃ꝫ
videlicet qualr̃ euãgelia p̃dc̃a fuerũt p̃figura-
ta Ezech̃. i. Et pꝫ ex p̃dc̃is qualr̃ i quatuoꝛ faci-
ebus ſignificãt̃ q̃tuoꝛ euãgeliſte. ⁊ ſic pꝫ tex⁹.

¶ Poſtilla ſeu expoſitio fratris Nico. de lira ordinis minoꝛum ſuper euangelium mathei.

Liber generatio

nis ihũ xp̃i) Euãgeliũ ſꝫ math̃. di-
uidit̃ i duas ptes. q̃ꝛ p̃ ſtabilit ſuũ
ſubiectũ ſeu declarat. ſ. xp̃ꝫ verũ
eẽ hoĩem ⁊ verũ deũ. ꝛ°. determiat de redẽptio-
ne nr̃a fc̃ã ꝑ ipm que icipit i medio. 4. c. ibi. Cũ
audiſſet ih̃us ꝙ Jo. tradit⁹ eẽt. Jtẽꝝ pma diui-
dit̃ i quatuoꝛ ſm qḋ quadruplr̃ declarat xp̃m
verũ deũ ⁊ verũ hoĩem. Primo. n. declarat h̃
teſtĩonio angelico ⁊ ꝓphetico. ꝛ°. ex illuſtratio-
ne celeſti ⁊ veneratione regali. 3°. ex p̃dicatiõe
ioãnis ⁊ teſtificatiõe dei pr̃is. 4°. ex demõis tẽ-
tatione ⁊ ſc̃õꝝ angeloꝝ obſequio et veneratio-
ne. ſa incipit. c. ꝛ. tertia. 3. ⁊ q̃rta. 4. Prima ad-
huc i duas q̃ꝛ oñdit vitatẽ hũane nature ei⁹ ge-
nealogiã deſcribendo. ſo vitatẽ diuine nature
modũ ſue cõceptiõis mirabilẽ oñdẽdo. ibi xp̃i
aũt generatio. Pr̃ia adhuc diuidit̃ i tres. quia
i deſcribẽdo genealogiã xp̃i p̃mittit quẽdã pro-
logũ ſeu p̃fationẽ. ꝛ°. põit eiuſdẽ genealogie de-
ſcriptionẽ. ibi. Abꝛahã. 3°. genealogie deſcripte
recapitulationẽ ibi. Oẽſ g̃ generatõeſ. Jn pma
g̃ pte intitulat librũ ſuũ a xp̃i generatiõe dicẽſ
Liber generatiõis. q̃ꝛ ſcripſit hebꝛaice vt viſũ
ẽ. modus ãt hebꝛeoꝝ ẽ denoĩare libꝛos ab eo
de quo tractat̃ i p̃ncipio ſicut dr̃ liber geneſis.
quia in pꝛincipio tractat̃ de creatiõe mũdi. ſilr̃
matheus. q̃ꝛ icipit euãgeliũ a genealogia xp̃i.
iõ de ipo denoĩat ſeu intitulat ipm. Rõ ãt q̃re
icipit a genealogia xp̃i hec fuit. q̃a iudei nega-
bãt ih̃m nazarenũ eẽ uerũ xp̃m. ⁊ deſcẽdiſſe a
dauid. quia galileus erat ſꝫ qḋ dr̃ Jo. 7. Nun-
quid a galilea venit xp̃ſ: quaſi dicat nõ. iõ ſub-
dit̃. nõne ſcriptura dicit. q̃ꝛ ex ſemĩe dauid ⁊ d̃
bethleem caſtello vbi erat dauid vẽit xp̃s: q̃ſi
dicãt ſic. ⁊ iõ ex hoc volebãt falſe cõcludere ꝙ
nõ eẽt vere xp̃s: nec ex ſemĩe dauid. Hũc igit̃
erroꝛẽ volẽs excludere mathe⁹ i p̃ncipio euan-
gelij ſui oñdit ipm a dauid deſcẽdẽtẽ ꝑ ipi⁹ ge-
nealogiã. Oñdit etiã i bethleem cũ natũ. vt pꝫ
i p̃ncipio ſi. c. Cũ natus eẽt ih̃s i bethleeꝫ iudꝫ.
licet fuerit i galilea cõceptus ⁊ nutrit⁹. Jn de-
ſcribẽdo ãt genealogiã ponit duos pr̃es tanq̃
radices. videlicet dauid ⁊ abꝛahã. q̃a ad iſtos
ẽ facta ſpãliter ꝓmiſſio de xp̃o. itẽ quia dauid
fuit p̃ncipalis inter reges. abꝛahã iter patriar-
chas. xp̃s ãt debebat deſcẽdere ex patriarchiſ
⁊ regibus. Pꝛeponit̃ ãt dauid ipſi abꝛahã. licꝫ
ſit poſterioꝛ ſm tẽpus. ꝓpter eminẽtiã regie di-
gnitatis. ⁊ iterũ vt cõueniẽtius generatõis oꝛ-
do texat̃. q̃ꝛ ſic a radice vltimo noĩata ichoat̃.
Dicit g̃ (Liber g̃ñatiõis) ſupplendũ ẽ. Hic ẽ li-
ber ſm modũ hebꝛeoꝛuꝫ ubi cõmũiter fit talis
ſuppletio. vt pꝫ Eſa. i. c. Uiſio eſaie filij amos.

ſubitelligitur. hec ẽ. ⁊ eodẽ mõ i plurib⁹ alijs
locis (g̃ñatiõis) ſcilicꝫ tẽꝑalis. q̃ꝛ generatõem
xp̃i eternã deſcribit. Jo. in p̃ncipio euãgelij ſui
(ihũ xp̃i) ih̃s ẽ nomẽ ꝑſone xp̃s ẽ nomẽ nature
ſignificat. n. duplicẽ naturã i vno ſuppoſito. ſ.
humanã et diuinã (filij dauid ⁊c̃) h̃ ẽ intelligẽ-
dũ ſm naturã humanã tantũ. vñ dic̃ apl̃s ro.
. i. Qui fact⁹ ẽ ei ex ſemĩe dauid ſꝫ carnẽ (Abꝛa-
hã ⁊c̃) Hic icipit xp̃i genealogiã narrare. Et di-
uidit̃ i tre ptes ſm tres q̃terdenas quas põit i
iſta genealogia. Pr̃ia icipit ab abꝛahã ⁊ termi-
atur i dauid iclusiue. Sc̃da a dauid excluſiue
⁊ termiat̃ i ieconiã filiũ ioſie iclusiue. Et tertia
icipit a iecõia filio p̃dicti ioſie iclusiue vt vide-
bit̃. ⁊ termiat̃ i xp̃ꝫ iclusiue. Secũda pars inci-
pit ibi. Dauid autẽ. Tertia ibi. Et poſt trãſmi-
grationẽ babylõiſ. i pma g̃ ꝓcedit ſic (Abꝛahaꝫ
genuit yſaac) Nõ facit mẽtionẽ de iſmahele q̃
fuit fili⁹ abꝛahã. q̃ꝛ ꝑ ipm nõ deſcẽdit xp̃s ſꝫ ꝑ
yſaac erat ꝓmiſſus ei⁹ aduẽtus ſm qḋ ſcribit̃
Gen. ꝛi. Jn yſaac vocabit̃ tibi ſemẽ. ⁊ eadẽ rõne
nõ fit mẽtio de eſau cũ ſubdit̃ (yſaac aũt gẽuit
iacob) q̃ꝛ anteq̃ eẽnt nati iacob fuit a deo dilect⁹
vt ꝑ ipꝫ deſcẽderꝫ xp̃s vt hẽt malach. i. Jacob
dilexi eſau ãt odio habui. ↄſiderãdũ igr̃ ꝙ hic
deſcribit̃ genealogia xp̃i deſcẽdẽdo. q̃ꝛ mathe⁹
voluit oñdere aſſũptõeꝫ ifirmitatl nr̃e a deo vt
dic̃ aug. de ↄcoꝛdia euãgeliſtaꝝ. Ecõtrario ãt
Luc. d̃ſcribit eã aſcẽdẽdo. q̃ꝛ volebat oñder̃ re-
ductionẽ hũane natur̃ i deũ. ⁊ ideo icipit gene-
alogiã xp̃i p⁹ baptiſmũ. q̃ꝛ poſt baptiſmũ redu-
cimur i deũ. ſequit̃ (Jacob aũt genuit iudam ⁊
fr̃eſ ei⁹) licꝫ aũt xp̃s de iuda deſcẽderit. tñ fr̃es
ei⁹ cũ eo noĩant̃. q̃ꝛ fuerũt pr̃es populi iſrahelí-
tici. ⁊ ab eis duodeciꝫ trib⁹ iſrahel noĩant̃. Se-
quit̃ (Judas gẽuit phares ⁊ zarã de thamar)
Hiero⁹. aũt r̃ddẽs rõnẽ quar̃ iſta thamar exp̃-
mit̃ dicit ſic. Notãdũ i genealogiã ſaluatoꝛis
nullã ſãctaꝝ mlieꝝ aſſumi. ſꝫ eas tãtũ q̃s ſcri-
ptura rep̃hẽdit. Ut q̃ ꝓꝑ peccatoꝛeſ venerat de
peccatricib⁹ naſcẽs oĩm pcc̃a deleret. Uñ et in
ↄſeq̃ntib⁹ raab meretrix ⁊ ruth moabitl põit̃ ⁊
herſabee vxoꝛ vrie: Hec hiero⁹. Sꝫ iſtḋ nõ vr̃
ꝓbabilr̃ dictũ: q̃ꝛ ipe ibidẽ dicit ꝙ ꝓpt̃ hoc re-
ges tres de genealogia xp̃i tollunt̃. ſ. ochozias
ioas amaſias. quia iorã miſcuerat ſe filie ipyſ-
ſime iezabelis. ideo filij ei⁹ vſq; ad quartã g̃ñã-
tionẽ de genealogia xp̃i tollũt̃. g̃ nõ ẽ ꝓbabile.
ꝙ ꝓpter peccatũ i xp̃i genealogia noĩa mulieꝝ
exp̃mũt̃. Jtẽ qḋ dicit ibi nullã ſc̃ãm mulierem
poſitã i genealogia xp̃i pꝫ falſũ d̃ maria matre
xp̃i q̃ ſãctiſſima ẽ ⁊ fuit. Jtẽ ꝙ dic̃ raab ⁊ ruth.
ibi exp̃ſſas ꝓpter peccatũ nõ videt̃ verũ. imo
ꝓpter v̄tutis actũ. De raab. n. ſcribit̃ ꝙ ꝓpter
v̄tutẽ accepit exploꝛatoꝛes iſrl̃. ⁊ eos ſaluauit.
vt pꝫ Joſue. ii. ꝓpter qḋ ponit̃ i cathalogo illo-
rum q̃ ex fide fecerũt notabilẽ actũ: vt hẽt ad
Hebꝛeos. ii. ꝙ ãt dr̃ meretrix nõ obſtat. q̃ꝛ hoc
erat tm̃ ipius cognomẽ. ⁊ iõ nõ opoꝛtuit ꝙ eẽt
tal' ſm rẽ. ſic aliq̃ñ ↄ̄rio aliq̃s pauꝑ ruſtic⁹ co-
gnoiat̃ noĩe regis. vt petrus rex: vel huiuſmo-
di. hebꝛei etiã dicũt hoſpitatricẽ vbi nos ha-
bemus meretricẽ. vt dixi pleni⁹ Joſue. ꝛ. c. Si-
militer qḋ dr̃ de ruth moabiti ꝙ eaꝫ ſcriptura
rep̃hendit. nõ videt̃ verũ. imo magl̃ eã cõmen-
dat. tũ q̃ꝛ ſocrui ſue fidelr̃ adheſerat. tũ q̃a eie-
cta gentilitate fidẽ vni⁹ dei ſuſcepit: ut habet̃
Ruth. i. c. tũ q̃ꝛ i viduitate caſte vixit. ut dicit̃
Ruth. 3. ex v̄bis booz ad ipam. Bñdc̃a eſ filia
a dñõ. ⁊ p̃oꝛem miam poſterioꝛi ſupaſti. q̃ꝛ ñ eſ
ſecuta iuuenes paupes ſeu diuites. tũ q̃a fuit
optime fame vñ ibidẽ ſubdit̃. Scit oĩſ pplus
q̃ hitat itra vꝛbis mee poꝛtaſ mulierẽ te eẽ uir-
tutis. Salua igit̃ hiero. ⁊ melioꝛe ſñia. videt̃ ꝙ
meli⁹ põt dici: ꝙ mulieres iſte hic ſũt exp̃ſſe. q̃ꝛ
fuerũt viris ſuis. ex q̃bus cõceperũt acciden-
talr̃ cõiuncte. iſte aũt q̃ fuerunt p̃me ⁊ p̃ncipa-
les ſiue bone ſiue male nõ exp̃mũt̃. ſed ſufficit
exp̃ſſio viri. q̃ꝛ vir ⁊ vxoꝛ ꝓ vna ꝑſona ↄputãt̃
ꝙ aũt p̃dc̃e mulieres fuerũt accidẽtalr̃ cõiun-
cte. pꝫ ex textu biblie. qḋ omitto cã ꝓlixitatl ui-
tande. Nec debet aliq̃s moueri ſi ego recedo i
hoc a dc̃is hiero. quia dicta ſc̃õꝝ nõ ſũt tante
auctoꝛitatis. quin liceat ſẽtire ↄ̄riũ i his q̃ non
ſũt ꝑ ſacrã ſcripturã determiata. Uñ dic̃ Aug.
i epl̃a ad vincẽtiũ de ſcripturis ſc̃õꝝ doctoꝝ.
Hoc gen⁹ ſcripturaꝝ a canõicis ſcripturis di-
ſtiguẽdũ ẽ. nõ. n. ex eis ſic teſtionia ꝓferunt̃ vt
ↄ̄riũ ſentire nõ liceat. ſeq̃tur (Phares genuit
eſrom iſte phares cũ iuda pr̃e ſuo ⁊ iacob auo
ſuo. deſcẽdit i egyptũ. ⁊ ibi (genuit eſroꝫ. ⁊ eſrõ
aram. ⁊ arã aminadab: ⁊ amiadab naaſon) iſte
aũt naaſon cũ pr̃e ſuo exyt de egypto. ⁊ iõ fuit
p̃nceps i tribu iuda i deſerto poſt pr̃em ſuũ. ꝙ
. n. iſte aminadab fuit p̃nceps tribuſ iude i exi-
tu d̃ egypto hẽt Can. i. vbi. dr̃. aĩa mea ↄturba-
uit me ꝓpter q̃drigas aminadab. Ad cuiuſ eui-
dentiã cõſiderãdũ ꝙ liber cãticoꝝ ſm doc. he-
bꝛeos ẽ de deo ⁊ eccleſia iſrl' educta ꝑ ipſum de
egypto. Jn exitu aũt iſrl' de egypto dñſ ſiccauit
viã ꝑ mediũ maris rubꝛi. ⁊ aq̃ ex vtraq; parte
erãt alte ad modũ muri. ſic hẽt Exo. 14. ⁊ ideo
filij iſrl' timebãt itrare. Jſte aminadab p̃nceps
trib⁹ iude cũ tribu ſua pmus itrauit p⁹ moyſẽ.
⁊ ex h̃ tribus iuda dignitatẽ regni meruit. ⁊ iõ
dr̃. aĩa mea turbauit me ⁊c̃. q̃ꝛ filij iſrl' vidẽtes
amiadab p̃cedẽtẽ cũ currib⁹ ſuis admirati ſũt
ꝓpter ei⁹ audaciã. ⁊ ſecuti ſunt eũ. igr̃ p⁹ iſtuꝫ
aminadab fili⁹ ei⁹. naaſon fuit p̃nceps tribus
iude i deſerto. vt dr̃ Numeri. i. c. (Naaſon aũt
gen. ſalmon. ſalmon aũt gen. booz d̃ raab) Hic
ẽ vnũ dubiũ q̃ũo iſta raab q̃ erat d̃ genere cha-
nancoꝝ. fuit cõiũcta ipi ſalmon i mr̃imonium
q̃ꝛ erat ꝓhibitũ filijs iſrl' ne ullo° ↄherẽt cum
chananeis matrimonia. vt hẽtur Deutro. 7.
Dicẽdũ ad h̃ ꝙ iſtud fuit p̃ceptũ eis ne ꝑ cha-
naneas a cultu veri dei auerterẽtur ⁊ ad ydo-
la cõuerterẽt̃. vt ibidẽ hẽt. ⁊ iõ q̃ñ aliq̃ ꝑſona

íuēplebat̃ fidelis.et ex fide veri dei aliqd ma
gnū egiſſe.ſicut fecit iſta raab: vt p̄dc̄m ē.tunc
diſpenſabat̃: vt poſſet ↄiūgi ī mr̄imoniū cuꝫ fi
lijs iſrl̄.ꝛ ꝑpter h̄ iſta raab cōiūcta ē principi
nobilioris trib⁹ iude.qꝛ ꝓ filijs iſrl̄ fecerat ma
gnū actū v̄tutis ī exploratoꝝ ſaluatiōe (Booz
aūt genuit obeth ex ruth) eodē mō iſta ruth ↄ
iūcta ē booz q erat nobilior ī̄ ciuitate bethleē.
licet.n.eēt ꝓhibitū ī lege ꝙ n̄ accipent ī mr̄imo
niū mulieres moabitidas.ꝑpter qđ eſdras fe
cit illas ejici cū filijs ſuis a filijs iſrl̄. vt habet̃
.i.Eſdre.io.Ruth tn̄ moabitis ꝑpter actū v̄tu
tis ex diſpēſatione cōiūcta ē ipi booz.qꝛ ſicut
dictū ē ꝓ fide vni⁹ dei ſuſcipiēda reliq̄t terraꝫ
ſuā.ꝛ venit ī iudeā cū ſocru ſua.Sꝫ oꝛit̃ dubiū
qūo iſte booz genuit obeth ex ruth.qꝛ a princi
pio ducat⁹ ioſue.qñ.ſ.ſalmon accepit raab.ꝛ in
de genuit booz vſqꝫ ad tp̄ ī quo cepit heli iudi
care pplm ī q̄ tp̄e iſta ruth venit cū noemi in iu
deā fluxerūt.3z5. anni ꝛ plus.vt pōt patere cō
putāti tēpora iudicū ītermedioꝝ. Et iō dicen
dū ꝙ tres fuerūt booz ſibi ſuccedētes.auus fi
lius ꝛ nepos. p̄mus genit⁹ ē a ſalmon ꝺ ipſa ra
ab.ꝛ terti⁹ genuit obeth ex ruth.ꝛ qa euangeli
ſta volebat vſqꝫ ad dauid vnā quaterdenā tā
tū ponere.iō iſtos tres ſilr̄ noīatos.ꝛ ſibi īuicē
īmediate ſuccedētes voluit vno noīe ↄphēde
re (Obeth aūt genuit ieſſe) iſte aūt alio nomīe
vocat⁹ ē iſa. vt habet̃.i.Re.ſed nomē ieſſe hic
ponit̃.qꝛ de ipſo hic agit̃.ꝑut xp̄s deſcēdit ab
eo ut ſcriptū erat Eſa.ii.Egrediet̃ v̄ga de radi
ce ieſſe.ꝛ flos de radice ei⁹ ꝛc̄.Et iō ex noīe ieſſe
hic poſito oñdit̃ iſta ꝓphetia ↄpleta fuiſſe (Jeſ
ſe aūt genuit dauid regē) iſte aūt noīat̃ ſol⁹ rex
licꝫ an̄ eū ꝛ p⁹ fuerūt plures alij reges.qa iſte
fuit p̄mus electus ī regē ſcđm bn̄placitū diuinū
vt oſtēſū ē ſ̄.ꝛ ꝑpter excellētiā ſc̄itatꝭ ſue (Da
uid aūt genuit ſalomonē ex ea q̄ fuit vrie) tace
tur nomē berſabee.ꝛ exp̄mit̃ vir ei⁹ q fuit iuſt⁹
ꝛ bon⁹. vt pꝫ.z.Re.ii.ꝛ vt oñdat̃ ꝙ berſabee ꝺ
q̄ fit aliqualr̄ mētio accn̄talr̄ cōiūcta ē ipſi da
uid.ſ.ꝑ mortē vrie (Salomō āt genuit roboā)
ſub iſto roboam diuiſū ē regnū iudeoꝝ in duo
regna. vt pꝫ.3.Re.iz.qꝛ decē trib⁹ receſſerūt ab
eo.ꝛ adheſerūt hieroboam. ꝛ tūc dc̄ꝫ ē regnuꝫ
iſrl̄.due āt trib⁹ q̄ remāſerūt ipi roboā. dc̄e ſūt
regnū iuda (Jorā gen.oziā) ſic̄ pꝫ.4.Re.h̄ oīt
tunt̃ tres reges ſibi ſuccedētes.qꝛ ioram genu
it ochoziam.ochozias āt gen.ioas.ioas āt gen.
amaſiā.amaſias aūt gen.oziam.Ratō āt hui⁹
ē ſm̄ hiero.qꝛ ioram accepit vxorē filiā īpijſſi
me iezabelis.iō filij ei⁹ vſqꝫ ad q̄rtā gn̄ationeꝫ
de genealogia dn̄i excludunt̃.ꝛ maxīe qꝛ euan
geliſta uolebat vnā q̄terdenā tm̄ ponere rōne
iā p̄dc̄a.iō oportebat.iii.reges excludere.ꝛ iſti
iii.rōne p̄dc̄a cōuenienti⁹ alijs remouēt̃.ſeq̄t̃.
(Ezechias genuit manaſſē) iſte ezechias nō hē
ba ꝫ heredē. qñ dictū ē ei ꝑ eſaiā ꝓph̄ā Eſa.38.
Diſpone domui tue.qꝛ morieris ꝛ nō viues.Et
tūc fleuit nō timore mortis.ſed ꝑpter defectū
ſemīs.timēs ne xp̄s de eo nō naſceret̃. ꝛ iō ipō
orāte cū lachrymis additi ſūt vite ipiꝰ āni.i5.
ꝛ tūc (genuit manaſſem) q quidē manaſſes lꝫ
p̄us fuerit peſſimus.qꝛ de eo ſcriptū ē.4.Re.
.zi.ꝙ ipſe īpleuit irl̄m ſanguīe ꝓphaꝝ vſqꝫ ad
os.īter quos eſaiā auūculū ſuū ſecari fecit.ꝑꝑ
qđ ī captiuitatē ductus ē.tn̄ finalr̄ penituit.et
ad regnū ſuū reduct⁹ fuit. vt hēt̃.z.Paralipo.
.33.c.ſeq̄tur (manaſſes genuit amon.Amon āt
genuit ioſiam) Joſias iſte fuit optim⁹ q ī iuuē
tute ſua cepit q̄rere dn̄m. ꝛ deſtruxit tēpla ido
loꝝ ꝑ totū r̄gnū ſuū (ioſias āt genuit iechoniā
ꝛ fr̄es ei⁹ in trāſmigratione babylōis) nō quia
adhuc eēt trāſmigratio qñ geniti ſūt.ſꝫ qꝛ īmi
nebat.nominant̃ aūt fr̄es iechonie cū eo.qa ſi
miles ei fuerūt ī captiuatiōe. iochaz aūt q pri
mus regnauit poſt ioſiam captiuat⁹ ē ꝑ regem
egypti. vt hētur.4.Re.z3.Rex aūt egypti cō
ſtituit regē loco ipius fr̄em eius eliachim mu
tato noīe ipſius.ꝛ vocauit eū ioachim: vel ie
choniā.ꝛ iſte ē qui dr̄ hic genitus a ioſia quem
captiuauit rex babylonis ducēs ſecū ī babylo
nem.ſꝫ ī itinere remiſit eū ſub iuramēto ꝙ ei fi
deliter ſeruiret.ſꝫ iſte ioachim.4.āno volēſ re
bellare ab exercitu regis babylonis captus eſt
ꝛ occiſus ꝛ cadauer eius ex̄ irl̄m ꝓiectū.ſic̄ fue
rat ꝑ hiere.p̄dictū.hiere.zz.Sepltura aſini ſe
peliet̃.Et regnauit ioakin fili⁹ ei⁹ ꝓ eo q ſilr̄ di
ctus ē iechonias.ſed aliter ſcribit̃ q̄ꝫ p̄mus.qa
pater eius ioachim ꝑ.z.m.ali⁹ āt ꝑ k.ꝛ.n. ꝛ iſte
regnauit tribus mēſibus.ꝛ poſtea adduct⁹ ē ī
babylonē captiuus cū mr̄e ꝛ nobilib⁹ de terra
iuda.Et ↄſtitut⁹ ē ſedechias auūculus ei⁹ fili⁹
ioſie rex ī irl̄m a rege babylonis.ꝛ.ii.āno regni
ei⁹.qꝛ rebellauerat capt⁹ ē a rege babylonis. ꝛ
excecat⁹ ē.ꝛ in babylonē ligat⁹ duct⁹.ꝛ irl̄m de
ſtructa.ꝛ tēplū ↄbuſtū: vt hētur.4.Re.z5.Et
ſic pꝫ ꝙ fr̄es iechonie filij ioſie fuerūt captiua
ti.ſicut ꝛ ipſe.ꝑpter quod noīant̃ cū ipſo (Et p⁹
trāſmigrationē babylonis iechonias gen.ſala
thiel) Jſte iechonias a quo īcipit tertia q̄terde
na nō fuit iechonias fili⁹ ioſie.ſed nepos ei⁹ ꝑ
n.ſcriptus. vt dictū ē.aliter nō eēnt.i4.in iſta
q̄terdena vltia (Salathiel āt gen. zorobabel)
ꝛ iſte zorobabel ē ille ſub q̄ trāſmigratio redijt
de captiuitate. vt hētur.i.Eſ.z.(zorobabel āt
genuit abiud) cōtrariū vr̄.i.Parali.3. vbi dr̄
ꝙ zorobabel genuit moſollā ananiā ꝛ ſalomit.
Eſt dicēdū ꝙ aliquiſ iſtoꝝ fuit binomin⁹.ꝛ ſic
dcūs ē abiud.qꝛ pluref binomij ī ſacra ſcriptu
ra īueniunt̃.Ab iſto abiud vſqꝫ ad ioſeph nul
la hiſtoria ī biblia reperit̃.ſꝫ apud iudeos fue
rūt aliq ſtudioſi q genealogias a dauid deſcen
tes diligētiſſime ſcripſerūt ꝑpter xp̄m queꝫ ex
pectabāt a dauid deſcēdere.ꝛ ibi matheuſ po
tuit reſiduū hui⁹ genealagie videre. vel ſi dica
tur ꝙ herodes illas ſcripturas ↄbuſſit.ne līea
regia ab alijs diſtigueret̃: vt dicūt aliq. tūc di
cēdū ꝙ mathe⁹ habuit ꝑ reuelatōeꝫ.qđ nō ha
buit ꝑ ſcripturā.qꝛ apl̄i ꝛ euāgeliſte nō fuerūt
min⁹ illūiati.imo magis q̄ꝫ antiq ꝓphete.ſeq̄t̃.
(Mathan aūt gen.iacob) ↄriū dic̄ Luc.3. vbi
dr̄ qđ mathat genuit heli.ꝛ heli genuit ioſeph.
Dicēdū qđ mathat ꝛ mathan deſcēderūt a da
uid.ſꝫ mathat ꝑ nathan q fuit fili⁹ dauid ado
ptiu⁹.mathan āt ꝑ ſalomonē.ꝛ iſti duo mathā
ꝛ mathat habuerūt vnā vxorē ſucceſſiue.q̄ di
cta ē ieſta.ꝛ iſta a mathā cōcepit iacob. ꝛ ama
that heli.ita ꝙ heli ꝛ iacob fuerūt fr̄es vterini
ſꝫ de duob⁹ fr̄ibus a dauid diuerſimode deſcē
dētib⁹.Heli āt accepta vxore mortu⁹ ē ſine ſeī
ne.ꝛ iō iacob frater ei⁹ accepit vxorem fr̄is ſui
vt ei ſuſcitaret ſemē.ꝛ genuit ioſeph. ita ꝙ io
ſeph fuit fili⁹ naturalr̄ ipius iacob. ꝛ ſic accepit
eū hic math̄.fuit aūt fili⁹ heli legalis.ꝛ ſic acce
pit eū in genealogia Luc. vt pꝫ ī figura ſeq̄nti.
Rō aūt quare mathe⁹ deſcribit genealogiam
xp̄i ꝑ ſalomonē filiū ei⁹ naturalē hec ē.qꝛ ꝺſcri
bit aſſūptionē nr̄e hūanitatis a deo.Lucas āt
ꝑ nathan filiū adoptiuū.qꝛ deſcribit reductio
nē nr̄aꝫ ī deū q̄ fit ꝑ gr̄aꝫ adoptiōis (Jacob āt
gen.ioſeph virū marie de q̄ nat⁹ ē ih̄s q vocat̃
xp̄s ꝛc̄) Cū ioſeph nō fuerit pr̄ ih̄u: vt hēt̃ īfra
eodē.c.nō vr̄ eē ſufficiēter ꝓbatū ꝑ iſtā genea
logiā ſic deſcriptā.ꝙ ih̄us fili⁹ marie fuerit de
ſtirpe dauid.Dicēdū ꝙ immo.qꝛ ioſeph ꝛ ma
ria fuerūt de eadē tribu.qꝛ mulier nō poterat
nubere cū viro alterius trib⁹ qñ ad ipaꝫ ꝑtine
bat hereditas paterna. vt pꝫ Numeri.36.de fi
liab⁹ ſalphaat.Beata āt virgo maria fuit vni
ca ioachim pr̄i ſuo ꝛ iō ex lege cogebat̃ viro ſue
trib⁹ nubere.ꝑpter h̄ etiā iuit cū ioſeph ī beth
leem ciuitatē dauid.ut ꝓfiteret̃ cū eo. vt hētur
Luc.z.Modus āt ꝑ quē fuerūt de eadē tribu
damaſcenus deſcribit dicēs ꝙ melchi habuit
fr̄em noīe panthera.q gen.barpāthera.ꝛ h̄ ge
nuit ioachim qui genuit beatā mariā. ꝛ ſic bea
ta maria ꝺſcēdit a dauid ꝑ nathan ſcđꝫ dama
ſcenū li.4.c.6.(Chriſti aūt generatio ſic erat)
deſcripta genealogia xp̄i.ī qua math̄. oſtendit
xp̄i verā hūanitatē.hic oñdit diuinitatē eiuſ ꝑ
modū ↄceptionis ei⁹ mirabilē.Et diuiditur in
tres ꝑtes.qꝛ p̄ pōit̃ beate virgīs mira īpregnaᷓ
z.ᷓ ipius ioſeph digna dubitatio.ibi. Joſeph āt
cū eēt iuſtus.Et tertio magna dubij certificaᷓ
ibi.Hoc āt eo cogitāte.Dic̄ ḡ p̄ (Xp̄i gn̄atio ꝛc̄)
q.d.ne credat̃ ꝙ ih̄s ſit gēit⁹ ex ↄmixtōe marꝭ ꝛ
femīe ſic̄ p̄cedētes.ꝛ iō deſcribit̃ mod⁹ mirabꝭ
q ſeq̄t̃ (Cū eēt ꝺſpōſata mr̄ ei⁹).i. xp̄i.(ioſeph)
.ſ.ſpōſo ſuo (anteq̄ꝫ ↄueniret) carnalr̄.ſ.nō qa
poſt ↄuenerit. vt īfra dicet̃ (inuēta ē ī utero ha
bēs) īuenta īquā a ioſeph.q curā v̄ginis hēbat
(de ſpū ſcō) iſtud refert̃ ad v̄bū p̄cedēs cuꝫ dr̄
(hn̄s in vtero) qꝛ h̄ fuit v̄tute ſpūs ſcī.illud.n.
qđ ī generatiōe alioꝝ hoīuꝫ fit ꝑ v̄tutē ſeīs de
ciſi a pr̄e ꝛ recepti a mr̄e ī matrice: fuit ſcm̄ v̄tu
te ſpūs ſcī ī v̄gine: v̄tute cui⁹ ex puriſſimis ſan
guinib⁹ beate virgīs fuit corp⁹ xp̄i formatū.et
ī eodē īſtanti aīatū.ꝛ a v̄bo aſſūptū.qꝛ cū īfini
ta ſit v̄tus ſpūs ſcī: pōt oīa opari ī inſtāti.Sꝫ q̄
rit̃ q̄re iſta ↄceptio xp̄i nō fuit fc̄a anq̄ꝫ v̄go de
ſpōſaret̃ ipi ioſeph.Dicēdū ꝙ beatus āmbroſiuſ
ſuꝑ Lucā ad hoc aſſignat multas rōnes quaꝝ
aliq̄s accipio.p̄.n.iſtō fuit rōabile ex ꝑte pueri
qꝛ ſi fuiſſet ↄcept⁹ an̄ deſpōſationē potuiſſet a
iudeis rōnabilr̄ ſic̄ illegitim⁹ repudiari. ꝛ non
ſic̄ xp̄ſ recipi.z.ᷓ qa puer ꝑpter ꝓſecutionē hero
dis erat ī egyptū portādus ꝛ reportādus.ideo
ſpōſus marie erat ad h̄ ꝛ ↄſilia neceſſari⁹. Jtē
h̄ fuit ex ꝑte virgīs neceſſariū: vt hēret miſtꝝ
nō ſuſpectū.ſꝫ ſibi cōiūctū. vt ſpōſū. Jtē h̄ ex
ꝑte nr̄a.qꝛ ſic̄ ꝑ thomā palpantē cicatrices xp̄i
certificati ſum⁹ magis de reſurrectiōe xp̄i q̄ꝫ ꝑ
alios.ita ꝑ ioſeph magis certificati ſum⁹ ꝺ v̄gi
nitate marie.q dolore īiurie fuiſſet mot⁹ ad vi
dicandū opprobriū.niſi ī v̄gīe coḡuiſſꝫ diuinū
ſacramētū.Jtē querit̃ hic cū maria iā eēt ꝺſpō
ſata ioſeph.ꝛ ī domo ei⁹. vt dic̄ Chriſo.q̄re n̄ ac
ceſſit ad cognoſcēdū v̄ginē.Dicēdū ꝙ modus
erat iuſtoꝝ nō ꝑficere mr̄imoniū ꝑ carnalē co
pulā.niſi p̄us vacarēt orōni ꝑ aliquod tp̄s im
plorando diuinā mīam. vt pꝫ Tho.8.ꝛ tūc cre
ditur reuelatū eē ipi ioſeph ꝑpoſitū marie de
obſ̄uāda v̄ginitate.licet.n.cogeret̃ ad mr̄imo
niū ↄhēdū ſm̄ tēporis illi⁹ moꝫ ꝑpter rōnes p̄
dc̄as.tn̄ habebat v̄ginitatē ī deſiderio ꝛ ꝑpoſi
to.ſꝫ votū nō exp̄ſſit.Cōtraxit igit̃ mr̄imoniū
cōmittēs ſe diuīe volūtati.ꝛ tūc ex reuelatiōe
diuīa credit̃ ꝙ ioſeph coḡuit ꝑpoſitū marie.et
tūc ex cōi ↄſenſu vouerūt v̄ginitatē.qꝛ ut cre
dit̃ ioſeph adhuc v̄go erat.Cuius rō ē. qꝛ cum
xp̄s ī paſſione ſua nulli mr̄eꝫ ſ̄uādaꝫ tradidit
niſi v̄gini.nō ē ꝓbabile ꝙ an̄ ↄceptū dū adhuc
eēt iuuencula traderet̃ alicui.niſi v̄gini cuſto
diēda (Joſeph aūt) hic ponit̃ ioſeph digna du
bitatio. emiſſo aūt voto p̄dicto.angeluſ gabri
el uenit ad v̄ginē ignorāte ioſeph.ꝛ īpgnata eſt
de ſpū ſcō. vt hētur Luc.i.ꝛ ſtatim de licentia
ioſeph abijt ad ↄgnatā ſuā.ſ.ſcām eliſabeth.ut
ei p̄gnanti ſ̄uiret.ꝛ natū filij ſui p̄curſorē vide
ret.ꝛ ibi māſit tribus mēſib⁹ vſqꝫ ad ꝑactaꝫ p̄
curſoris natiuitatē. Jpa aūt redeūte vidit io
ſeph vterū ei⁹ grauidū .īcurrit ex h̄ vehemētē
ſuſpitionē.nec fuit mirū ꝑpter marie lōgā ab
ſētiā.ex altera ꝑte tn̄ tenebat ꝺ marie ſc̄itate:
vt dic̄ Chriſ.ꝙ vidħat̃ ſibi īpoſſibile eā cecidiſ
ſe (Cū ḡ eēt iuſt⁹ voluit eā traducere).i.ꝑpala
re.qꝛ n̄ erat cert⁹ ꝺ crimīe ꝛ iō (voluit occl̄te di
mittere eā) ne forte ex oppoſita ꝑte fauerꝫ ſibi
ī crimīe.ꝛ bn̄ dr̄ ꝙ (occl̄te) ne ſi in palā eā reliq̄
ret neſciret r̄ndere determīate cāꝫ dimittendi
eā h̄ q̄rētib⁹ cū hr̄et argum̄ta ſibi īſolubilia ex
vtraqꝫ ꝑte: vt viſū ē.Sꝫ q̄rit̃ h̄ q̄re maria n̄ di
xit ei diuinū ſecretū.Eſt dōꝫ ꝙ talia n̄ ſūt reue
lāda.niſi q̄ꝫtū ſe extēdit volūtas diuīa.ꝛ iō be
ata v̄go tacuit tenēs fimiter ꝙ ſic̄ iſtō ſecretuꝫ
fuerat reuelatū ſcē eliſabeth. vt hēt̃ Luc.i.c.
ſic reuelaretur alijs competenti tempore ex
beneplacito voluntatis diuine. ¶ Similiter
queritur quare ioſeph non petiuit ab ea.Di

cēdū ꝙ ꝑ nihilo petiſſet. q2 ipſi marie ꝑ ſe dicē
ti nō credidiſſet. Et iterū ex diuīa diſpēſatiōe
h̄ factū ē. ut ꝑ reuelatōez āgeli ipſe ioſeph ſic cer
tificaret̄ ꝙ decetero nullo mō dubitare poſſʒ
(Hec āt eo cogitāte) hic ponit̄ ipius ioſeph du
bitantis magna certificatio. Et diuidit̄ in duas
ꝑtes. q2 p̄ pōit̄ eiꝰ certificatio q̄tū ad itellectū.
⁊ ſc̄o oñdit̄ hec certificatō ꝑ effectū ibi. Surgēſ
āt. Pria adhuc ī duas. q2 p̄ ad certificationem
ipius ponit̄ teſtimoniū angelicū. 2°. ad fidi nr̄e
ꝯfirmationē ꝓducit̄ teſtiomū ꝓpheticum ibi.
Hoc aūt totū factū ē. Ad euidētiā prime partis
aduertēdū ꝙ magnū malū fuiſſʒ ſi ad modicā
horā ipſe ioſeph btāʒ v̄ginē q̄ de ſcō ſpū ꝯcepe
rat dimiſiſſet: iō cū adhuc de h̄ deliberarʒ cer
tificatus ē ꝑ angelū anteq̄ʒ ab ea diſceſſiſſet. et
h̄ ē qd̄ dr̄. (Hec āt eo cogitāte āgelus dn̄i appa
ruit ī ſomnis ioſeph) q2 aīa clauſis ſēſibꝰ exte
rioribus ad recipiēdū reuelationē magis ē apta
q2 tūc nō ē ꝑ occupationē ſenſuū exterioꝝ ipe
dita. ſeq̄tur (Joſeph fili dauid ⁊c̄) q2 de xp̄o vo
lebat loq̄ q erat ꝓmiſſus ipi dauid. iō d̄ ipo da
uid memoriā fecit (noli timere accipe mariam
cōiugē tuā) nō ad carnalē copulā. ſʒ ad coha
bitationē cū ea ⁊ deuotā miſtrationē. Subdit̄
rō (Quod. n. ī ea natū ē) nō dic̄ ex ea. q2 natitas
ī utero ē qn̄ fetus aīat̄. ⁊ illa erat cōpleta. ſʒ ad
huc natiuitas ex vtero tp̄e debito expectaba
tur. (de ſpū ſcō) miraculoſe fcā ē cōceptio. nō i
teruenien te adulterio. ſeq̄t̄ (Pariet filiū) qn̄. ſ.
erit natitas ex vtero (⁊ uocabis nomē eiꝰ ih̄ʒ)
.i. ſaluatorē. iō ſubdit̄ (Jp̄e. n. ſaluū faciet ppl̄ʒ
ſuū a peccatis eoꝝ) Jn h̄ aūt oſtēdit angelꝰ eū
verū hoīem ī ꝑtu virgīs. verū deū ī ſalute ppl̄i
a peccatis. q2 nullus pōt ſaluare a peccatis niſi
deus (Hoc āt totū factū ē ⁊c̄) hic ad certificati
onē nr̄e fidei adducit̄ ad h̄ teſtioniū ꝓpheticū.
vn̄ iſta ſūt v̄ba euangeliſte ſcribētis nō angeli
loq̄ntis. volebat. n. oñdere i hoc cōpletā eſſe ꝓ
phetiā. Eſa. 7. Ecce v̄go ⁊c̄. ſeq̄t̄ (Et vocabit̄ no
men eiꝰ emanuel qd̄ ē interp̄tatū nobiſcū deꝰ)
ꝑ h̄ oñdit̄ v̄itas deitatis ⁊ hūanitatis in xp̄o. pri
us. n. erat nobiſcū deus ꝑ eēntiā. potētiā. ⁊ pre
ſentiā. ſil'r erat ꝑ gr̄am nobiſcū q̄tū ad ſcōs pa
tres. ḡli nobiſcū iportat hic ſpālem vnionez: q̄
fcā ē ꝑ nr̄e hūanitatis aſſūptionē (Exurgēs āt
a ſomno) hic ponit̄ ipiꝰ ioſeph certificatio ꝑ effe
ctū. q2 exurgēs a ſomno certificatꝰ de v̄ginita
te marie ad mādatū angeli (accepit ꝯiugē ſuā)
tanq̄ʒ dn̄az ei obſeq̄oſe miſtrādo (⁊ n̄ cognoſce
bat eā) qd̄ exponūt alīq de cognitiōe faciei di
cētes. ꝙ ex preſētia xp̄i ī vtero virgīs tāta erat
claritas ī eius facie. ꝙ ioſeph nō poterat eā co
gnoſcere ſicut dr̄ d̄ claritate faciei moyſi. ex cō
ſortio ſmonis dn̄i. q2 nō poterāt itendere ī eaʒ
filij iſrl̄. vt habet̄. 2. Cor̄. 3. Aliter expōit hiero.
de cognitione carnalis copl'e. q2 cū ea uouerat
v̄ginitatē ut dictū ē. ſeq̄t̄ (donec pepit filiū ſuū
p̄genitū) ex h̄ loco dixit Eluidiꝰ hereticꝰ ꝙ ma

ria lʒ a ioſeph nō ſit cognita an̄ ꝑtum xp̄i. tn̄ pꝰ
ciꝰ ꝑtum ab eo cognita fuit. ⁊ alios filios pepit
qd̄ arguit ex h̄ ꝙ dr̄ hic (nō cognoſcebat eā do
nec pepit ⁊c̄) ergo poſt ꝑtum cognouit. Jtez ex
hoc ꝙ ſubdit̄ (primogenitū) q2 p̄genitꝰ nō dici
tur niſi reſpectu alioꝝ filioꝝ ſc̄o genitoꝝ. Hoc
etiā cōfirmat̄. q2 Jo. ij. legit̄ xp̄m fr̄eſ habuiſſe
Sed h̄ nō ualet. q2 ſicut dictū ē maria ⁊ ioſeph
v̄ginitatē vouerāt. Jtē beata uirgo fuiſſet igra
tiſſima. ſi tāto ac tali filio nō fuiſſet cōtēta. Jtē
ioſeph q dr̄ ſcūs ſceleratiſſimꝰ. ⁊ p̄ſumptuoſiſſi
mus fuiſſet. ſi tēplū ſpūs ſci ⁊ ſpāle hitaculum
dei violare ac polluere p̄ſumpſiſſet. Ad pꝰ ḡ di
cēdū ꝙ hec dictio donec aliqn̄ ſignificat tēpuſ
determiātū. q̄ tranſacto fit aliq̄d ſic̄ dr̄. iſte nō
ꝯmedit donec eēt hora 6. hoc ē itelligēdū ꝙ cō
pleta. 6. comedit. ⁊ ſic nō accipit̄ hic. Alio°. acci
pitur ꝓ ſemꝑ. ſic̄ in pſalmo hēt̄ de xp̄o. Sede a
dextris meis. donec ponā ini. tu. ſca. pe. tu. nō
ē ſic itelligēdū ꝙ qn̄ inimici eiꝰ erūt poſiti ſub
pedibꝰ eiꝰ tp̄e iudicij. ꝙ tūc dimittat ſedere ad
dexterā pr̄is. imo eternal'r ſedebit. ⁊ h̄ mō acci
pit̄ h̄ donec cū dr̄ (nō cogno. eā donec ⁊c̄) Ad ſe
cūdū dicēdū ꝙ xp̄s p̄genitus filiꝰ v̄ginis dr̄. n̄
q2 alij fuerūt pꝰ ipʒ. ſʒ q2 nullū peperit an̄ eū ⁊
h̄ mō accipiebat̄ i lege. ubi p̄cipiebat̄ ꝙ p̄gēitꝰ
deo offerret̄. ⁊ ſi aliq̄ mulier ꝑiebat vnicū taq̄ʒ
p̄genitū offerrebat illū. Ad 3ᵘᵐ dicēdū ꝙ i euā
gelio fr̄es xp̄i noīantur cognati eiꝰ germāi. q2
de eadē cognatione. ſic̄ abrahā ⁊ loth dicūtur
fr̄es Gen̄. 13. vbi dr̄. ne ſit iurgiū iter me ⁊ te fra
tres. n. ſumus. ⁊ tn̄ loth erat nepos eiꝰ. ⁊ ſic pa
tet ꝓpoſitū. C. II

Cum natꝰ eēt ih̄s ⁊c̄). Hic ſc̄o oñdit euā
geliſta ipm ih̄m eē verū deū. ⁊ verum
hoīem ex illuſtratiōe celeſti. ⁊ venera
tione regali. Et diuidit̄ i duas ꝑtes. q2 p̄ ponit̄
huiꝰ rei manifeſtatio. 2°. ipius xp̄i manifeſtati
ꝓſecutio. ibi. Qui cū receſſiſſēt. Jtē pria i tres. q2
p̄ ponit̄ xp̄i iq̄ſitio ſollicita. ſc̄o eiꝰ iuentio certa
ibi. Qui cū audiſſent regē. 3°. eius adoratio de
uota ibi. Et ꝓcidētes. Prima adhuc i duas. q2
p̄ ponit̄ iquiſitio xp̄i ex deuotione. ⁊ iſta facta ē
a magis. 2°. ponit̄ iq̄ſitio xp̄i ex malignatiōe. et
hec fuit iq̄ſitio herodis. ibi. Audiēs āt rex. Cir
ca inq̄ſitionē magoꝝ q̄rentiū xp̄m natū euāge
liſta tria notat. videlicet natiuitatis locū cuʒ
dic̄ (Cū natus eēt ih̄s ī bethleem iude) vt oſtē
dat ipletā eē ꝓphetiā Michee. 5. vt uidebitur
ifra. eodē. c. addit̄ aūt (iude) ad diſtinctionez
alteriꝰ bethleem q̄ ē i tribu zabulon. 2°. notat
tp̄s cū dic̄ (i diebus herodis) ꝓphetauerat. n.
p̄triarcha iacob. Gen̄. 49. Nō auferet̄ ſceptꝝ d̄
iuda. ⁊ dux d̄ femore eiꝰ dōec vēiat q mittēduſ
eſt ⁊c̄. vbi tranſlatio caldaica hʒ ſic donec vēi
at meſſias. vbi manifeſte oſtēdit̄ illo tempore
xp̄m eē naſcituꝝ qn̄ deficeret rex ⁊ dux de po
pulo iudeoꝝ. ⁊ h̄ ipletū ē i herode. q2 vſq̄ʒ ad
trāſmigrātiōez babylōis habuerunt reges de

tribu iuda. ⁊ poſtea duces: vt pʒ de ʒorobabel
Eſdre. 2. ⁊ ſic vſq̄ʒ ad herodē q fuit idumeꝰ na
tione. ⁊ ꝑ ꝯn̄s alienigena. ſʒ regnū iudeoꝝ fuit
ſibi datū a romanis iꝑatoribꝰ. ⁊ cū hoc adiuto
riū ad ipm acq̄rendū. ⁊ capto ātigono ibidē re
gnāte. ⁊ poſtea iterfecto. herodes occupauit re
gnū: vt narrat ioſephus libro antiq̄tatū. Patʒ
igit̄ ꝙ per h̄ qd̄ dr̄ (Jn diebus herodis regis) oñ
ditur tp̄s p̄finitū xp̄i naſcētis. 3°. ſcriptura cir
ca natiuitatē xp̄i notat euidēs celeſte ſignum.
ꝓph̄atū. n. fuerat ꝑ balaā Numeri 24. Orietur
ſtella ex iacob. ⁊ conſurget virga ex iſrl̄ ⁊c̄. vbi
oſtēdit̄ ꝙ virtus noue ſtelle apparētis erat ſigᵘᵐ
xp̄i naſcētis. ⁊ iō in hora natiuitatis xp̄i appa
ruit ſtella noua in orietali terra. vbi quondaʒ
hitauit balaaʒ q̄ quidē terra ē i parte orietali.
reſpectu iſrl̄: ut hētur i eodē libro Numeri. 23.
Et iō iſti magi dicti ſūt magi nō a magica arte
ſed a magnitudine ſcie. ⁊ iō dicti ſunt et reges.
q2 illo tēpore ph̄i ſapiētes regnabāt. Jſti ḡ vi
dētes nouā ſtellā cognouerūt ꝑ diuinā iſpira
tionē ꝙ illa erat q̄ predicta fuerat ꝑ balaam. ⁊
iō ſtatī mouerūt ſe de locis ſuis ut venirēt ad
venerandū pueꝝ natū. ⁊ ſequētes ſtellā vene
rūt i iudeā die tertiadecia. q2 illa terra vbi ha
bitabat balaam nō mltū diſtabat a iudea. ipiſ
āt iudeā itrantibꝰ ſtella diuina diſpōne diſpa
ruit: vt neceſſe haberēt recurrere ad ciuitatez
regiā. videlicet irl'm. ⁊ ibidē iquirere d̄ xp̄o na
to. ⁊ h̄ factū eſt a deo duplici de cā. Una ꝓpter
ipos magos vt qui prius fuerāt cōmoniti cele
ſti ſigno. cōfirmarent̄ etiā dc̄o ꝓphetico ex do
ctoꝝ hebraicoꝝ rn̄ſo. vt ifra patebit. Alia cau
ſa fuit ꝓpter xp̄m. vt eiꝰ natiuitas i ciuitate re
gia nūciaretur. ⁊ ꝑ ꝯn̄s iudei xp̄m nō recipien
tes iexcuſabiles haberent̄. Per h̄ ēt figuraba
tur ꝙ fides xp̄i a gētibꝰ erat d̄uote recipiēda. ⁊
a iudeis ꝑ maiori ꝑte in ifidelitate remanenti
bus refutāda. q2 magi q gētiles erant ipm xp̄ʒ
deuote q̄ſierūt. ⁊ iuētū adorauerūt. ſacerdoteſ
aūt iudeoꝝ audiētes xp̄m natū ꝑ celeſte ſignū
i nullo moti ſūt ad ipm q̄rendū ſeu venerādū.
Dicit igr̄ (vidimus ſtellā eiꝰ ⁊c̄) ⁊ pʒ ſenſus ꝑ p̄
dc̄a (Audiēs āt ⁊c̄) Hic ponit̄ iquiſitio herodiſ
ex malignatiōe. ⁊ p̄ pōit̄ eiꝰ inq̄ſitio de xp̄o a iu
deis. 2°. ab ipis magis. ibi. Tūc herodes clam.
dicit ergo (Audiēs aūt herodes). ſ. xp̄ʒ natū ꝑ
euidēs celeſte ſignū. turbatꝰ ē. nec mirꝝ q2 erat
alienigena vt dictū ē. ⁊ iō timebat ꝑdere regᵘᵐ
Et nō ſolū ipe turbatꝰ ē (ſʒ oīs hieroſolyma cū
illo) hic accipit̄ ꝑs ꝓ toto. vn̄ oīs hieroſolyma
accipit̄ hic ꝓ illa parte q̄ fauebat ſibi. ſic̄ cōiter
dr̄ qn̄ maiores ciuitatis aliq̄d faciūt ꝙ tota ci
uitas fac̄. ſic i ꝓpoſito illi q erāt ibidē maiores
⁊ i regalibꝰ officijs aſſiſtētes. illi cū rege turba
ti ſūt. ſeq̄t̄ (⁊ cōgregās) q2 volebat xp̄ʒ ꝑdere
iō voluit de loco natitatis xp̄i diligēter iq̄rere
ab illis: q ſcripturas ꝓph̄aꝝ p̄dc̄as de xp̄o no
uerāt. ⁊ genealogias d̄ſcēdēteſ a dauid ſciebāt

(At illi ⁊c̄) ſicut. n. ꝑiti i lege reſpōderūt ꝑ pro
phetiā q̄ hēt̄ Michee. 5. q̄ nō pōt expōi niſi de
xp̄o. vn̄ i eadē auctoritate vbi dr̄. ex te egredie
tur q ſit dn̄ator ⁊c̄. trāſlatio caldaica hʒ. ex te
egredietur meſſias. Ad euidētiā igit̄ huiꝰ ꝓphie
uidēdū ē qual'r ſcribit̄ Michee. 5. q2 videt̄ i ali
q̄bus diſcordare ab eo qd̄ hic dr̄. ſcribit̄. n. Mi
chee. 5. Et tu bethleem effrata ꝑuulus es i mili
bus iuda. ex te. n. mihi egredietur q ſit dn̄ator in
iſrl̄ ⁊c̄. Matheꝰ āt euāgeliſta alr̄ ſcripſit. q2 de
bebat ſcribere reſpōſionē iudeoꝝ herodi ſcāʒ.
herodeſ āt erat alieigena. ⁊ igrabat ſcripturas
ꝓph̄aꝝ. ⁊ iō ſcribe ſibi reſpōdētes aliq̄ v̄ba in
auctoritate ſcripta mutauerūt. vt planius re
gi loq̄rēt̄. tn̄ eādē ſnīaʒ tenuerūt. qd̄ pʒ diſcur
rēti ꝑ ſingl'a. Scribit̄. n. i michea ſic. ⁊ tu beth
leem effrata. ipi āt reſpōderūt (⁊ tu bethleē ter
ra iuda) Cuiꝰ rō fuit q2 iſta ciuitas antiq̄tꝰ vo
cata ē effrata ab uxore caleph. ſʒ poſtea facta ē
ibi fames magna tp̄e elimelech. ⁊ noemi uxoris
ſue. ꝓpter quā famē iuerūt ad ꝑegrinādū i ter
rā moab: vt hēt̄ Ruth. i. trāſeūte āt fame fcā
ē maxia abūdantia i eadē ciuitate ſic̄ freq̄nter
fit mutatio a ꝯrio i ꝯriū. ⁊ tūc vocata ē ciuitas
bethleem. i. domꝰ panis ꝓpter abūdantie euē
tū. Herodes āt igrabat iſtā hiſtoriā. ⁊ iō nō di
xerūt. Et tu bethleem effrata. q2 neſciuiſſʒ q̄d
eēt dictu. ſʒ dixerūt tu bethleem terra iuda. i.
q̄ ſita es i tribu iuda ad dr̄am alteriꝰ q̄ ſita ē in
terra ʒabulon ſicut p̄dictū ē. Sil'r qd̄ ſequit̄ in
auctoritate. ꝑuula es i milibꝰ iuda mutauerūt
dicētes (neq̄q̄ʒ mīma es i p̄ncipibꝰ iuda) licʒ
.n. videat̄ eē ꝯrietas i v̄bis. tn̄ ē eadē ſnīa quia
cū dr̄. paruula es ⁊c̄. h̄ ē dcʒ. Tu bethleē ꝑuu
lus es vicus i ſitu ⁊ ābitu muroꝝ reſpectu mi
liū ad te ꝑtinētiū. ⁊ rōne xp̄i ex te naſcituri. et
iſta ꝑuitas ſonat i dignitatē. ſic̄ ſi diceret̄ pari
ſius ē ꝑua ciuitas i ſitu reſpectu mltitudis ad
eā ꝑtinētis. Scribe āt iudeoꝝ rn̄dētes herodi
hāc dignitatē planiꝰ exp̄ſſerūt dicētes (neq̄q̄ʒ
minima es ⁊c̄) Quod āt ſeq̄t̄ in auctoritate hic
⁊ ibi ſatis ꝯcordat: vt pʒ itNēti (Tūc herodeſ)
hic ponit̄ inq̄ſitio herodis fcā ab ipis magis. co
gnito. n. loco natiuitatis xp̄i ex iudeoꝝ reſpon
ſo voluit ſcire tp̄s natiuitatis ab ipis magis ꝑ ſi
gnū ſtelle orietis q̄ apparuerat eis. vt ſi ad ipʒ
n̄ redirēt ex tp̄is ⁊ loci cognitiōe. poſſʒ xp̄ʒ iter
ficere. ſic̄ poſtea attētauit: pueros iterficiēdo.
⁊ h̄ ē qd̄ dr̄ (Tūc herodes clā) dic̄ (clā). i. occul
te. q2 cū eēt alieigena n̄ ꝯfidebat d̄ iudeis. et iō
uoluit ſuū ꝯſiliū eos latere. ſeq̄t̄ (Et mittēſ eoſ
⁊c̄) ſpōdʒ ſl'm obſeq̄uʒ. vt faciliꝰ eos d̄cipiat: et
ad redeūdū ꝑ ipʒ iducat (Qui cū audiſſēt ⁊c̄)
Poſita ipius xp̄i iquiſitiōe ſollicita. hic ꝯn̄ter
ponit̄ eius iuētio certa. Dic̄ igit̄ (Qui cū audiſ
ſent regem abierunt) recedentes. ſ. de hieruſa
lem vt irent verſus bethleem edocti de hoc ꝑ
prophetiam (Et ecce ſtella ⁊c̄) q2. n. vt dictū eſt
diſparuerat. vt xp̄i natitas ꝑ ipos i regia ciui

tate publicareť. ⁊ vt ꝓpheti a de loco natiuita-
tis ipſius ipleta mõſtrareť. iõ ħ pacto iterũ eis
apparuit. ⁊ repletos gaudio ad locũ determia
tũ vbi puer erat deduxit. Ex p̄dictis pꝫ ꝙ illa
ſtella nõ erat de ſtellꝭ exñtib᷒ i orbe nec de ſtellꝭ
cometis q̃ aliqñ apparẽt i ſupma aeris pte. qa
ille lucẽt tñ de nocte. iſta aũt de die. Item ex
motu. qꝛ ille reuoluũť ſm motũ mobilꝭ p̄mi in
die naturali. iſta ãt mouebať ſꝫ ꝙ expediebat
magoꝝ itineratiõi. vnde i. iꝫ. dieb᷒ nõ ẽ mota.
niſi a terra i qua bitabũt magi vſqꝫ ad ciuitatẽ
bethleem. 3°. hoc apparet ex ſitu. qꝛ ſi fuiſſꝫ ſita
i orbe ſeu etiã i ſupma aeris pte vbi generãť co
mete. nõ poſſet determiatũ locũ vbi erat puer
oñdere. ⁊ iõ pꝫ ꝙ erat i ꝓpinqua pte aeris (⁊ p-
cidẽtes) Hic deſcribiť ipſius xp̄i iuẽti adoratio
deuota. Ex quo pꝫ ꝙ cognouerũt ipſius diuinita
tẽ p diuinã reuelationẽ. cũ. n. viderẽt pueꝝ pã
nis vilibus inolutũ i gremio paupis mr̃is po-
ſitũ nullũ regie dignitatꝭ hñtẽ ſignũ. nõ ẽ veri-
ſile ꝙ talẽ reuerẽtiã ei exhibuiſſẽt niſi i eo ali-
qð ſupra hoiem cognouiſſent. Et ħ ẽ qð diť (Et
pcidẽtes adorauerũt eũ) adoratione. ſ. latrie.
(Et aptis theſauris ſuis) nõ ꝙ tũc aperuerũt. ſꝫ
qꝛ prius apuerãt. qñ. ſ. de terra ſua receſſerũt.
⁊ inde mũera apportauerũt (Aurũ thus ⁊ myr
rhã) iſta tria obtulit quilibꝫ ipoꝝ. tũ qa ð tali
bus faciebãt encenia regeſ arabũ. tũ qa p auꝝ
ſignificabãt regiã dignitatẽ. per myrrhã hoĩs
mortalitatẽ. qꝛ myrrha ſolẽt inũgi corpora mõ
tuoꝝ. per thus ipſius diuitatẽ. qꝛ th᷒ ad hono-
rẽ diuinũ cõcremať. Uel alr̃ ſm alios obtule-
rũt aurũ ad ſuſtẽtationeꝫ paupis mr̃is ⁊ filij.
th᷒ ꝯ fetorẽ loci. ⁊ myrrhã ad ꝯſolidãdũ mẽbra
pueri. (Et reſponſo accepto). ſ. ab angelo ex di-
uina reuelatõe (reuerſi ſũt p aliã viã i regiõeꝫ
ſuã) pacto. ſ. obſego. qꝛ deſcẽderũt ad mare. ⁊ i-
de p nauẽ trãſfretantẽ i tharſis abierũt. ꝓpter
qð herodes irat᷒ poſtea naues tharſẽſiũ icẽdit
ſm qð fuerat ꝓphetatũ p dauid. i ſpũ vehemẽ
ti cõteres naues tharſis (Qui cũ receſſiſſent).
Hic poniť ipſius xp̄i nati pſecutio. ⁊ p̄ deſcribit
euãgeliſta quoddã añcedẽs ipam pſecutionẽ.
2°. poniť ipa pſecutio ibi. Tũc herodes vidẽs.
3°. põit quoddã ꝯñſ ad ipaꝫ. ibi Defũcto herođ
Circa igr̃ p̄mã ptẽ ſciẽdũ ꝙ de᷒ ꝓuidẽſ herodiſ
pſecutiõeꝫ futurã p angelũ ãmonuit ioſeph ut
puerũ i egyptũ portaret. Ad cui᷒ itellectũ notã
dũ ꝙ herodes p̄ credidit magos eẽ deluſos ex
apparitiõe ſtelle fantaſtice. ⁊ iõ nõ curauit tũc
de pueri iquiſitiõe: ſed poſtea oblato puero in
tẽplo. ⁊ a ſymeõe iuſto p̄dicato ⁊ manifeſtato.
⁊ ſilr̃ ab ãna ꝓphetiſſa corã toto poplõ: vt hẽť
Luc. 2. ſed mathe᷒ illð dimitit. tũc fama pue-
ri nati creſcẽte voluit herodes ipm pdere. ſed
iteri portat᷒ ẽ p ioſeph i egyptũ (qui ꝯſurgens
accepit puerũ ⁊ mr̃eꝫ ei᷒) nõ dicit filiũ ſuũ: qa
erat tñ nutrici᷒ (nocte) ꝓpter tiorẽ herodiſ vt
negociũ fieret magiſ oculte. licet. n. de ħ hẽret

diuinã reuelationẽ. nõ tñ ꝓpter ħ ðhebat ol-
tere qð poterat facere ſm humanã viã. ſegťr
(vt adipleret qð dictũ ẽ a dño). ſ. (p ꝓphetã)
Oſee. 6. (ex egypto vocaui filiũ meũ) iſta autẽ
auctoritas hꝫ duplicẽ ſenſũ lr̃alẽ. qꝛ v̄ificata ẽ
ad lr̃am de pplõ iſrꝉ vocato a dño de egypto. p
fecti᷒ tñ de dño nr̃o ihu xp̄o. q ẽ filiuſ dei natu
ralis. alij aũt ſũt tñ filij p adoptionẽ. ſiť ⁊ illa
auctoritaſ q̃ hẽtur. i. Paralypo. 22. ego ero illi
i pr̃em: ⁊ ipe erit mihi i filiũ. ad lr̃am intelligiť
de ſalomone. tñ eſt min᷒ ꝓprie. de dño aũt nr̃o
ihu xp̄o ꝓpriiſſime: vt diť aplꝭ ad Hebre. i. d.
cui. n. dixit aliqñ angeloꝝ fili᷒ meus es tu ⁊c̄.
⁊ iterũ ego ero illi i pr̃eꝫ ⁊c̄. ⁊ ħ mõ allegat euã
geliſta hic qð hẽtur Oſee. ii. vt viſũ ẽ (Tũc he
rodeſ) hic poniť ipa pſecutio. herodes. n. vidẽs
ſe eẽ illuſũ a magiſ p famã pueri creſcẽtẽ irat᷒
ẽ valde timẽs p̄ncipatũ ſuũ pdere. ⁊ iõ tũc oc-
caſione ipſius voluit oẽs pueros de bethleem
iterficeř: ne puer ſibi icognit᷒ euaderet. ſꝫ fuit
ipedit᷒ ab executiõe hui᷒ facti. qꝛ citatus ẽ ad
curiã romanã. ad petitionẽ ſuoꝝ filioꝝ ipꝫ ac
cuſãtiũ. ⁊ iõ nõ fuit auſus tũc pueros iterfice-
re: ne cũ alijs facinorib᷒ ſuis accuſareť de tãta
crudelitate. eũdo ãt romã ⁊ remanẽdo i curia.
⁊ redeũdo i iudeã. appoſuit annũ ⁊ plus. ⁊ iðo
fere poſt duos ãnos ad regnũ ſuũ reuerſus. et
i regno cõfirmat᷒. qꝛ ſniaꝫ p ſe ꝯ filios hẽbat.
tũc adipleuit de nece pueroꝝ qð p̄us ꝯceperat
⁊ ħ ẽ qð diť (⁊ mittẽs ⁊c̄) ſegť (a bimatu ⁊ ifra)
qꝛ duo ãni fere trãſierãt ab ortu ſtelle. ⁊ a ma-
goꝝ igſitione (tũc ipletũ ẽ qð dc̄m ẽ p hiere. p
phetã). 3i. (Uox i rama audita ẽ ⁊c̄) rama aliñ
ẽ nomẽ ꝓpriũ loci. ⁊ ſic nõ accipiť hic. aliqñ eſt
nomẽ cõe ⁊ ſignificat excelſũ. ⁊ ſic accipiť ħ ſꝫ
qð pꝫ Hiere. 3i. vbi dr̃ vox i excelſiſ. ſegť (Ra
chel plorãs filios ſuoſ) licet ãt iudas nõ ſit na
tus de rachel. ſꝫ de lia ſiť hẽť Geñ. 29. tñ dr̃ ħ
mater pueroꝝ de bethleem q̃ erat ſita in ſorte
iude. qꝛ ipa rachel ſepulta ẽ iux̄ bethleem. vt
hẽtur Geñ. 35. ⁊ iõ rõne ſepulture dc̄a ẽ mater
ipſius bethleem ⁊ hitãtiũ i ea. ⁊ iõ dr̃ ħ plorare
metaphorice rõne p̄dc̄a (⁊ noluit cõſolari qꝛ ñ
ſũt) ſubitelligitur viuẽtes (Defũcto herode)
Hic poniť illud qð ẽ ſequẽs ad pſecutionẽ. qa
mortuo herode q pueꝝ pſeq̄bať ãgelus monu
it ioſeph. vt puer i terrã iſrꝉ reportareť. ñ noia
uit ãt ãgelus aliquã ciuitatẽ ðterm̃iate. vt ex
reſpõſiõe ãgeli iſtruẽtꝭ eũ ð loco ioſeph ex fre
quẽti locutiõe cũ angelo magꝭ ꝯſolareť. ſegť.
(Audiẽs ãt ꝙ archelaus ⁊c̄) Ad euidẽtiã hui᷒
notãdũ ſꝫ ꝙ refert ioſeph᷒ Antiqtatũ. i9. He-
rodes moriẽs ꝯdidit teſtamẽtũ i q̃ ordiauit ar
chelaũ filiũ regni ſui ſucceſſorẽ. ita tñ ꝙ coro-
nã ſibi nõ iponeret niſi p romanũ ipatorẽ. Ad
accipiẽdũ igiť diadema uẽit romã. ſꝫ ⁊ fr̃es ei᷒
philippus ⁊ herodes illuc venerũt petẽtes pa
terne hereditatꝭ ptẽ. finalr̃ decreuit ipator: vt
archela᷒ hẽret medietatẽ regni paterni q̃ dc̄a

ẽ iudea. Aliã aũt medietatẽ diuiſit i duas ptes
⁊ vnã dedit herodi: ⁊ fcũs ẽ tetrarcha galilee.
Aliã ðdit philippo. ⁊ fcũs ẽ tetrarcha iturec. ⁊
tracõiditiſ regiõiſ: vt tãgiť Luc. 3. igr̃ qꝛ arche
laus fuerat a pr̃e ſubſtitut᷒ ꝯſtitũ i ſe fuit. iðo fa
uebat factꝭ a pr̃e pp qð ioſeph (timuit illo ire. ⁊
ãmõit᷒ i ſomnis p ãgelũ uẽit i ptes galilee) ubi
dñabať ali᷒ filiuſ: q portõe ſibi debita a pr̃e fu
erat p̄uat᷒ ꝯſtitũ i ſe fuit: vt uiſũ ẽ. pp qð ioſeph
cũ puero ibidẽ ſecuri᷒ mãſit (⁊ veniẽs hitauit
i ciuitate q̃ vocať nazaret) vt ibi xp̄s nutrireť
q i bethleeꝫ fuerat nat᷒ vt p̄dictũ ẽ (vt adiple-
reť qð dc̄m ẽ p ꝓphãm) Iſa. ii. Egredieť vga ð
radice ieſſe. ⁊ flos de radice ei᷒ aſcẽdꝫ. Hebrai
ca vitas ſic hꝫ. ⁊ nazaren᷒ de radice ei᷒ ꝯſurget
⁊ iõ diť (Qm̃ nazaren᷒ uocabiť) qꝛ in nazareth
fuit conceptus ⁊ nutrit᷒. licet in bethleem fuit
nat᷒: vt habeť ſupra. ⁊ Luc. 2. expſſius. III.

In dieb᷒ ãt illis) Hic 3°. oñdit euangeli
ſta ipm xp̄m eẽ veꝝ deũ ⁊ veꝝ hoïeꝫ ex
teſtimonio ioãnis. ⁊ etiã dei pr̃iſ. ⁊ diui
diť i duas ptes. qꝛ p̄ poniť teſtioniũ ioãnis. 2°.
poniť teſtioniũ dei pr̃is ibi. Baptizat᷒ aũt ihſ.
Itẽ p̄ma i duaſ. qꝛ p̄ poniť idoneitas ioãniſ ad
teſtificãdũ. 2°. põitur ipſiuſ teſtimoniũ ibi. Ego
qdẽ baptizo vos. Iteꝝ p̄ma in tres: qꝛ p̄ oñdiť
ei᷒ idoneitas ad teſtificãdũ ex auctoritate ſa-
cre ſcripture. 2°. ex ſcitate vite ibi. Ipſe ãt ioan
nes ⁊c̄. 3°. ex v̄itate doctrine ibi. Uidẽs ãt mul-
tos. Circa p̄᷒ p̄mittiť tp̄s p̄dicatiõis ioãnis. lo
cus ⁊ modus. Tẽp᷒ cũ diť (in dieb᷒ illiſ). i. i die
bus xp̄i. Nec ẽ ħ referẽdũ ad dies xp̄i p̄dc̄os i-
mediate. ſ. ad dies pueritie qñ fuit reportatus
ð egypto. tũc. n. erat. 5°. ãno a ſua natiuitate. ſꝫ
referẽdũ ẽ ad dies xp̄i qñ fuit etatꝭ pfecte. erat
. n. icipiẽs. 30. ãnũ qñ venit ad baptiſmũ ð q̃ ħ
agiť. ⁊ iõ euãgeliſta mathe᷒ trãſit totũ tp̄s iter
mediũ a 5°. ãno xp̄i vſqꝫ ad baptiſmũ. tũc. n. ice
pit ioãnes p̄dicare. ⁊ ſic pꝫ tp̄s. Et loc᷒ ðſignať
cũ dr̃ (in deſerto) ibi. n. ioãnes nutrit᷒ fuit vt dr̃
Lu. i. ⁊ iõ p̄dicauit ibi. ⁊ poſtea ad r̃giõeꝫ circa
iordanẽ deſcẽdit. Modus ãt p̄dicatiõiſ ſubdi
tur cũ dr̃ (Pniaꝫ agite) iſta erat debita diſpoſi
tio ad icohationẽ noue vite q̃ p xp̄m erat dãda
⁊ iõ dr̃ (appropiquabit. n. regnũ celoꝝ) Alij ãt
ꝓphe p̄mittebãt hõa tẽporalia obſuãtibus le
gẽ. iſte ãt celeſtia. qꝛ erat p̄curſor xp̄i p quẽ fcã
ẽ v̄itas ⁊ gr̃a. ⁊ apta ẽ celeſtis porta. ⁊ ad ħ ꝯfir
mãdũ iduciť iſaie teſtioniũ. c. 40. d. illis (Hic
ẽ. n.). ſ. Io. (de q̃ ſcriptũ ẽ vox clamãtis i ðſerto)
⁊c̄. qꝛ Io. fuit ille de q̃ p̄dc̄m fuerat ꝙ p vocẽ p̄
dicatõis debebat clamare i deſerto iudee ꝓpter
p̄paratõeꝫ pplĩ i aduẽtu ipſiuſ xp̄i. ad ħ. n. erat
ordiata p̄dicatio Io. vt p ſuã p̄dicatõeꝫ pplꝫ ꝯ
gregaret. ⁊ populo ꝯgregato xp̄i aduẽtũ denũ-
ciaret (Ipe ãt io. ⁊c̄) hic oñdiť idoneitas Io. ad
teſtificãdũ de xp̄o ex ſcitate vite. ħ ãt oñdiť ex
vilitate veſtit᷒ (Ipe aũt io. ⁊c̄) ⁊ ex auſteritate
vict᷒ cũ dicit (Eſca aũt ei᷒ locuſte) q̃ ſũt parua

aĩalia volitãtia p mõꝫ ſalt᷒. ⁊ repiunť i deſerto
iudee. ⁊ frixa cũ oleo ſũt cib᷒ paupum. ſegť (et
mel ſilueſtre) ħ aũt mel ibidẽ repiť i trũcis ar
boꝝ. vꝉ ſm rabanũ ſũt folia arboꝝ alba ⁊ tene
ra q̃ mãib᷒ cõtrita hñt ſaporẽ q̃ſi mellꝭ. talibus
veſcebať Io. ex qbuſ pꝫ auſteritas ei᷒ i uictu ⁊
veſtitu. Et qꝛ i moralib᷒ magꝭ mouẽt fcã q̃ꝫ ver
ba. ⁊ uita fcã q̃ꝫ loq̄la ꝯpoſita. iõ ſtatĩ ſubdiť ex
hortatõiſ ſue efficacia cũ dr̃ (Tũc exibat ad eũ
hieroſolyma) ħ accipiť ꝯtinẽs p cõtẽto. i. pplꝭ
de irlm (⁊ oĩs iudea). i. mlti ſiť ſm cõeꝫ dicim᷒
tota ciuitas currit illuc. i. multi. qꝛ nõ oẽs cur
rũt. imo aliqñ pluresſ remanẽt. Et ẽ q̃dã figura
q̃ vocať iphole. i. locutio multũ expſſiua (⁊ ba-
ptizabanť ab eo i iordãe ꝯfitẽtes peccata ſua)
baptiſm᷒. n. Ioã. ad ħ erat ordiat᷒ q̃ſi q̃dã p̄pa
tio ⁊ q̃dã p̄figuratio baptiſmi ipſius xp̄i de ꝓxi
mo vẽturi. ⁊ iõ Io. nõ ſolũ p̄dicabat. ſꝫ etiã ba
ptizabat. qꝛ ſiť ſua p̄dicatiõe nũciabat xp̄m de
ꝓxio vẽtuꝝ ſic ſuo baptiſmo aſſuefaciebat ho
mines ad libẽti᷒ ſuſcipiẽdũ xp̄i baptiſmũ. Uñ
baptiſm᷒ Io. erat q̃dã ꝓteſta° credẽdi i xp̄ꝫ vẽ
turũ ⁊ faciẽdi opa pniẽ ut deuotius reciperent
ipm. Et ħ ẽ qð dr̃ Act. i9. Io. baptizauit baptiſ
mo pniẽ pplm. dicẽs i eũ q vẽturus eẽt p᷒ ipm
vt crederẽt. ħ ẽ i ihm. iõ ſegť (cõfitẽtes pecca-
ta ſua) delẽda. ſ. p xp̄m vẽtuꝝ. qꝛ ħ nõ poterat
facere Io. ſꝫ denũciabat hoc p xp̄ꝫ fiẽdũ vt ha
heť eodẽ. c. (Uidẽs aũt mltos phariſeoꝝ) Hic
oñdiť idoneitaſ Io. ad ferẽdũ teſtimõiuꝫ ð xp̄o
ex v̄itate doctrine q̃ cõſiſtit i hoc ꝙ aliqs nõ ti
met uitia magnoꝝ ꝯfidẽter argueř quð facie-
bat ioãneſ qð nõť cũ dr̃ (Uideſ ãt mltos phari
ſeoꝝ ⁊ ſaduceoꝝ) Iſti. n. famoſi erant i pplõ ſiť
oẽs lr̃ati ⁊ religioſi. ut patebit ifra (ueniẽteſ ad
baptiſmũ ſuũ) nõ credẽtes ſm ueritatẽ. ſꝫ ma
gis ad ſimulationẽ ⁊ iſidiationẽ ſꝫ ꝙ habeť. i.
2i. vbi dr̃ ꝙ q̃rẽte dño ab eis. baptiſm᷒ Io. vñ
erat de celo an ab hoibus: nõ fuerũt auſi r̃ſpõ
dere de celo. qꝛ ſtatĩ dixiſſet eiſ. quare nõ credi
diſtis eis: ex quo pꝫ ꝙ ficte veniebãt. ⁊ ħ ideꝫ
dicit ioſeph᷒ in libro antiqtatũ. i9. Et iõ Io. cõ
fidẽter arguebat vitia eoꝝ. d. (Progenies vi-
peraꝝ) Quia venenũ erroris ⁊ hipocriſis a ſuiſ
ꝓgenitorib᷒ traxerãt (quis demõſtrabit uobiſ
fugere a vẽtura ira). q. d. licet falſitaſ vr̃a late
at i cõſpectu pplĩ. tñ nõ poterit latere i iudicio
dei. qꝛ tũc erũt manifeſta abſcõdita cordis ur̃i
(Facite q̃ dignũ fructũ pniẽ) Quia alr̃ nõ pote
ſtis illud iudiciũ euadere. ⁊ nõ ſolũ diť fructũ
pniẽ. ſed dignũ pniẽ ſm peccati mod᷒. Unde dr̃
Apo. i8. Quãtũ ſe glorificauit. ⁊ in delitijs fuit
tñ illi date tormẽtũ ⁊ luctũ (Et ne ceperitis di
cere itra vos ⁊c̄) Phariſei. n. de ħ gloriabãtur
qꝛ de abrahã deſcẽderant. ⁊ iõ ex ꝓmiſſiõe fcã
abrahe ſine opibus ſalutẽ cõſequi p̄ſumebant
⁊ ħ ẽ mãifeſte falſũ. qꝛ ñ dñť filij abrahe ex car
nali ꝓpagatõe. ſꝫ magꝭ ex fidi imitatiõe. vñ dr̃
ad Ro. 4. Et qꝛ phariſei ⁊ legiſpiti fidẽ abrahe

ꝺ xp̄o reſpuerūt iō nom̄ filiatōis abꝛae ꝑdide
rūt. ⁊ h̄ ē qḋ dic̄ Jo. (Et ne cepit dicere īt͞ra uoſ)
ꝑ falſā. ſ. eſtimatiōez (p̄rē3 hēmus abꝛahā) q̄a
nō ē ſic ſm̄ veritatē. Ecōtrario gētiles fidē xp̄i
deuote ad ꝑdicatiōez apl̄oꝝ receperūt. iō filij
abꝛahe facti ſūt. Et h̄ ē qḋ ſubdit ioānes (potēſ
ē de⁹ de lapidib⁹ iſtis ſuſcitare filios abꝛahe)
Dr̄ āt ꝙ ioānes demōſtrauit illos lapides q̄s
filij iſr̄l de fūdo iordanis abſtulerāt: vt hētur
Joſue. 4. ī memoriā miraculi. ꝙ dn̄s ī trāſitu
coꝝ aq̄s iordāis ſiccauit. ſ3 ꝑ illos lapides ioā
nes gētiles ſignauit. eo ꝙ colebāt ydola ꝺ lapi
dib⁹ facta. vn̄ dr̄ ī pſal. Siles illi fiāt q̄ faciunt
ea. Filij ḡ abꝛahe de lapidib⁹ ſuſcitati ſūt q̄n iu
deis ꝑ īfidelitatē a filiatione abꝛahe decidēti/
bus: gētiles fidē xp̄i recipiētes ī locū coꝝ ſub/
ſtituti ſūt. ⁊ h̄ erat ꝑdc̄m Oſee. p̄. Et erit vbi dr̄
nō ꝓplus me⁹ vos. ibi dicet̄ filij dei viuētiſ. Et
q2 doctoꝛ veritatꝭ nō ſolū 03 vicia ꝯſidēter ar
guere: ſ3 etiā penā ꝑdicere iō ſubdit Jo. (Jam
ſecuris). i. ſeueritas diuīe iuſticie (ad radicem
arboꝛis ⁊c̄) arboꝛ iſta hō ē. q̄ ē q̄ſi arboꝛ ꝯuerſa
radix hui⁹ arboꝛis ē uoluntas mala ex q̄ ſic̄ ex
radice ꝓdeūt oīa peccata. q2 nō pōt eē peccatū
niſi ſit volūtariū (Oīs ḡ arboꝛ q̄ nō fac̄ fructū
bonū excidet̄) ꝑ ſniam extremi iudicij (⁊ ī ignē
mittet̄). ſ. iſerni (Ego q̄dē baptizo vos) Oſtēſa
idoneitate ioānis ad teſtificādū. hic ꝯſequēter
ponit̄ ipſius teſtimoniū. Et pōit̄ p̄ teſtionium
ip̄i⁹ de xp̄o ī ei⁹ abſētia. ⁊ 2°. ī ei⁹ p̄ñtia ibi. Tūc
vēit ih̄s. Jn p̄ma ꝑte fert teſtioniū de xp̄o q̄ꝫtū
ad excellētiā ſue diuīitatiſ. d. (Ego baptizo uoſ
ī aqua). i. lauo tātūmō coꝛpa. q̄ q̄dē lauatio eſt
ſignū p̄nīe fiēde. iō dic̄ (ī p̄nīa3 Qui āt poſt me
vētur⁹ ē). ſ. xp̄s (foꝛtioꝛ me ē) q2 ip̄e h3 v̄tutē di
uinitatꝭ (⁊ iō n̄ ſū dign⁹ poꝛtare calciam̄ta ei⁹)
nō q2 xp̄s calciat⁹ īceſſerit cū diſcipl̄os ſuos ad
ꝑdicādū ſine calciamētꝭ ire iuſſit: vt hēt̄ Luc.
22. Q̄n miſi vos ſine pera ⁊ calciamētis ⁊c̄. ſ3 ē
modus cōiſ loq̄ndi q̄n aliq̄ſ ſe ꝯꝑat alicui īꝓ
poꝛtiōabilr̄ excedēti. qḋ ē ī ꝓpoſito. qḋ ꝺclarat
ꝑ factū dicēs (Jpſe baptiçabit vos ī ſp̄ū ſācto)
gr̄a3 ſācti ſp̄s ꝯferēdo. qḋ n̄ pōt facere niſi de⁹.
Addit̄ āt (igni) q2 ſuꝑ baptizatos de nouo ī pꝛi/
mitiua eccl̄ia freq̄nter apparebat ſp̄s. ſ. ī ſigno
viſibili. ſic̄ apparuit ſuꝑ apl̄os ī linguis igneis
Oſtēdit ꝯſeq̄nter ioānes ī xp̄o iudiciariā ꝑtā/
tem cū dic̄ (Cui⁹ uētilabꝛū) Ad cui⁹ ītellectum
ſciēdū ꝙ vētilabꝛū ē īſtrumētū q̄ ſolebāt pur/
gari blada ī paleſtina. ⁊ ē factū ſic̄ pala cū qua
ꝓijcit̄ granū paleis cōmixtū ī altū. ⁊ vēt⁹ pale
as tollit. ⁊ granū ī area cadit. ioānes ḡ metha/
phoꝛice loq̄ns. ꝑ vētilabꝝ ītelligit diuinū iudi
ciū quo xp̄s. (Permūdabit areā ſuā). i. eccl̄ia3
ī qua ſūt ꝯmixti mali cū bōis. ſ3 ī iudicio ſepa/
bunt̄ (triticū aūt ſuū). ſ. iuſtos ⁊ electos (cōgre
gabit ī hoꝛreū ſuū). i. ī eternā beatitudinē (pa/
leas aūt). i. hoīes vanos ⁊ falſoſ (ꝯburet igni/
 īextiguibili). i. ī pena īfernali ſēſibili (Tūc vei
nit ih̄s) Hic ponit̄ teſtimoniū ioānis de xp̄o in
ip̄i⁹ p̄ñtia. Uēit. n. xp̄s ad baptiſmū ioānis ut
ꝑdicatiōez ei⁹ appꝛobaret. 2°. vt tactu ſue car/
nis vim regeneratiuā aq̄s cōferret. 3°. vt ꝓpluſ
teſtioniū ioānis de xp̄o. ⁊ etiā dei p̄ris audiret
(Joānes aūt ꝓhibebat eū) ex reuerētia cū ſci/
ret eū eē verū deū ⁊ hoīe3: lauacro nō īdigēte3
ſ3 alios a peccato lauātē. iō dic̄ (Ego a te debeo
baptizari). i. ab oꝛiginali peccato mūdari. non
q2 tūc ioānes hēret oꝛiginale peccatū. q2 fuit ī
vtero m̄ris ſāctificat⁹. ſed loquebat̄ ī ꝑſona ge
neris hūani. Uel aliter (Ego a te) q2 ſanctifica
ti ī utero indigēt baptiſmo xp̄i ad h̄ vt ſint xp̄o
īcoꝛpoꝛati: q2 ī baptiſmo xp̄i caracter ip̄rimit̄ ꝑ
quē xp̄o ꝯfigurat̄ (Rn̄dēs aūt ⁊c̄) Seq̄t̄ (Sic
decet nos adīplere oēm iuſticiā). i. hūilitatē: itē
vn̄ ibi accipit̄ iuſticia nō ꝓut ē v̄tus ſpālis: ſed
generalr̄ ꝓut īcludit oēm v̄tutē (Baptizat⁹ āt
ih̄s ⁊c̄) Hic ponit̄ teſtioniū dei p̄ris de xp̄o. q̄a
baptizato xp̄o apti ſūt celi. n̄ ꝙ celū tūc fuerit
diuiſū. ſ3 q2 uidebat̄ apiri ſic̄ ī coꝛuſcatione vi
det̄ fieri. ⁊ ꝑ hoc ſignificabat̄ gl̄iam celeſtē cre/
dētibus ī xp̄m apiri. ⁊ ſp̄ūs ſanct⁹ ī colūbe ſpe/
cie apparuit ad denotādū pleītudinē gr̄e ī ip̄o
(Et ecce vox de celis) vox. ſ. p̄ris (hic eſt filius
meus) naturalr̄. ſ. alij aūt ſūt adoptiui (Jn quo
mihi ꝯplacui). i. ī quo volūtas mea cōplebitur
ꝺ ſalute generis hūani. Et ſic apparet efficacia
hui⁹ teſtimonij. P3 etiā ꝙ ī baptiſmo xp̄i tota
trinitas apparuit large apparitōez accipiēdo
p̄r. ſ. ī voce fili⁹ ī carne. ſp̄ūs ſāctus ī colūbe ſpe
cie. differēter tn̄. q2 filius apparuit ī carne ſibi
vnita in vnitate ſuppoſiti in apparitōe aliaꝝ
ꝑſonarū erat vnio ꝑ modum ſigni. C. IIII.

Tunc duct⁹ ē ih̄s ī deſertū) Hic quarto
oñdit euāgeliſta ī xp̄o veritatē ꝺitatꝭ
⁊ hūanitatis ex demōis tētatione. ⁊ ex
ſcōꝝ angeloꝝ admiſtratione. Et p̄mo ponit̄ pꝛi
mū. ſecūdo ſcō3 ibi. Tūc reliquit ⁊c̄. Pꝛima di
uiditur ī treſ ſm̄ triplicē tentationē ⁊ triplice3
xp̄i victoꝛiā. ſa ibi. Tunc aſſumpſit eū. Tertia
ibi. Jteꝝ aſſūpſit eū. Pꝛima ḡ tentatio fuit de
carnis concupiſcētia. Accepit aūt tentatoꝛ oc/
caſionē. pꝛimo de hoc tentandi ex eſurie ipſius
xp̄i. poſt baptiſmū. n. xp̄i īmediate (Ductus ē a
ſpiritu). ſ. ſancto. q2 hūanitas xp̄i erat oꝛganū
diuinitatis. ⁊ iō ad oīa agenda mouebat̄ inſti/
ctu ſp̄s ſācti. h̄ igr̄ motu iuit ī ꝺ̄ꝑtū locū. ſ. aptū
oꝛoni: vt ibi ſp̄ūm ī oꝛatiōe offerret ꝓ nobiſ ꝺo
patri (Et cū ieiunaſſet) vt carnē inocentē ꝓ no
bis maceraret. ⁊ exēplū fidelibus daret. ⁊ ꝑ h̄
ꝙ poſt baptiſmū talia egit nobis oñdit ꝙ q̄ in
choat nouā vitā d3 ſeip̄3 deo offerre ꝑ ieiuniū.
⁊ oꝛonē. Seq̄t̄ (40. dieb⁹) nō ultra trāſijt vt v̄
tus diuīitatis diabolo celaret̄. q2 moyſes ⁊ he/
lyas ieiunauerūt tot diebus (poſtea eſurijt) ꝑ
h̄ in ſe ⁊ v̄itatē humane infirmitatis oſtendit
⁊ occaſionem tentatoꝛi dedit. ideo ſequitur.
(Et accedens tentatoꝛ) Ad euidentiam huius

Matheus

tētationis aduertendum ꝙ diabolus ſciebat
ꝑdictū ꝑ ꝓp̄has ꝙ xp̄s futur⁹ erat uer⁹ hō ⁊ ue
rus de⁹: vt hēt̄ exp̄ſſe Eſa. 9°. Paruulus nat⁹ ē
nobis: ⁊ filius dat⁹ ē nobis. ecce v̄a hūanitas.
⁊ vocabit̄ nomē ei⁹ admirabil ꝯſiliari⁹ de⁹ foꝛ/
tis p̄r futuri ſecl̄i. p̄nceps pacis. ecce manifeſta
ei⁹ diuītas. ⁊ plurib⁹ alijs locꝭ idē exp̄mit̄. q̄s
omitto ꝓꝑ ꝓlixitatē. Silr̄ ſciebat t͞ps natiuita/
tis xp̄i eē ꝯpletū. tū ꝓpter ebdomadas daniel̄
ī q̄bus erat determīate p̄fix⁹ termin⁹ ſui aduē/
tuſ. tū ꝓpter trāſlationē regni iudeoꝝ ad hero
dē alienigenā ꝓut fuerat ꝑdictū ꝑ iacob p̄riar/
chā. Gen̄. 49. vt ſ̄ expoſitū ē pleni⁹. c. 2. S3 ne
ſciebat certitudinalr̄ ꝙ ih̄s naçaren⁹ eēt ipſe
xp̄s de q̄ talia fuerāt dc̄a. Uextn̄ ꝓpter eminē
tiā ſāctitatis ei⁹. ⁊ ꝓpter ꝯpletionē t͞pris reſpe
ctu xp̄i aduētus hēbat q̄ꝫdā coniecturā ꝙ ipſe
eēt uer⁹ xp̄s. ⁊ iō de h̄ uoluit exꝑiētiā accipe ꝑ
tētationē. Quia tentare ē accipe exꝑientiā de
aliq̄ igrato. Jntēdebat etiā ulteri⁹ ꝑ hanc tēta/
tionē īducere eū ad peccatū ſi īueniret̄ pur⁹ hō
ſ3 neutꝝ obtinuit: ut patebit. Dic̄ igr̄ tētādo
(Si fili⁹ dei es). ſ. naturalr̄ ⁊ ꝑ ꝯſeq̄ns ei eq̄lis ī
ꝑtāte (dic ut lapides ⁊c̄) Luc̄. 4. dr̄. dic lapidi
huic ⁊c̄. ⁊ idē ē. ꝙ ſinglare īcludit̄ ī ꝑlali. ⁊ iō ſi
demōſtrauit plures lapides neceſſario demō/
ſtrauit unū. Uel alr̄ dicēdū ꝙ lucaſ accipit ſin
gulare ꝓ plurali ſic̄ accipit̄ Exo. 8. Uēit muſca
grauiſſima ī domo pharaonis. i. mltitudo mu/
ſcaꝝ (Qui rn̄dēſ dixit) Sic reſpōdit ih̄s ꝙ nec
diuītatē ei⁹ poterat ꝑpēdere: nec ip̄3 ad gulā ī
ducere. d. (Scriptū ē) Deutro. 8. (nō ī ſolo pāe
⁊c̄). ſ. coꝛꝑali (ſ3 ī oī v̄bo ⁊c̄) Quod verificat̄ nō
ſolū ꝺ uita ſp̄ūali: ſ3 etiā de coꝛꝑali: ſic̄ p3 ꝺ mo
yſe. q̄ ieiunauit. 40. dieb⁹ ⁊. 40. noctib⁹ v̄bo ꝺi
ſp̄ūalr̄ ⁊ coꝛꝑalr̄ ſuſtētat⁹ (tūc aſſūpſit eū) Hic
2°. tētat eū de ſuꝑbia ⁊ ad eūdē finē ſic̄ prius.
Dicit ḡ mathe⁹ (Tūc aſſūpſit eū diabolus ī ſā/
ctā ciuitatē). i. ir̄lm q̄ dicebat̄ ſācta: q2 diuīo cl̄
tui deputata ꝓpter tēplū qḋ erat ibi nec erat li
citū ī lege ſacrificare deo alibi (⁊ ſtatuit eū ſ̄ pi
naculū tēpli) Jſtud pīnaculū erat tēpli tectu3
qḋ erat ꝺſuꝑ planū. ſic̄ fiebāt tūc dom⁹ paleſti/
noꝝ. erat. n. ītētio ꝺmonis illuc eū poꝛtātꝭ vt a
ꝑpl̄o ciuitatis ip̄e ih̄s q̄ſi uolare uideret̄. et ſic
ī uanā gl̄iam ferret̄. ſ3 diuīa v̄tute fecit ꝙ nul/
lus eū uidit: q2 ī ꝑtāte ei⁹ erat videri ⁊ nō uide
ri (Et dixit ei. Si fili⁹ dei es mitte te deoꝛſū) q̄ſi
dicat v̄tute ꝓp̄a potes ſine ꝑiculo. ⁊ etiā ꝓꝑ mi
ſteriū angeloꝝ tibi ſuiētiū (Scriptū ē. n.) ꝺ te
. ſ. ī p̄s (q2 angelis ſuis ⁊c̄. Ait illi ih̄s) ſic rn̄det
ei ꝑ ſcripturā ꝙ totalr̄ euacuat ei⁹ tētationem
(Nō tētabis ⁊c̄) Deutro. 6. tētare. n. deum eſt
q̄rere exꝑimētū de dei uirtute abſq3 ieuitabili
neceſſitate. ⁊ hoc ē peccatū: q2 q̄ñcūq3 h3 hō ali
q̄d quod pōt facere ſcḋm uiā humanā ad eua/
dēdū ꝑiculū nō debet illud omittere q̄rēdo ꝺi
uinū exꝑimētū. ⁊ ꝓpter h̄ ꝓbatio ferri cādētis
⁊ monomachie tāq3 illicita ꝓhibent̄ ī iure. Per
h̄ ḡ rn̄det ih̄s diabolo tētanti ip̄m: q2 cū poſſet
de pīnaculo tēpli deſcēdere ꝑ uiā hūanā. ſ. per
gradus ad h̄ ſcōs ī tēplo nō debebat ꝑ aliu3 lo
cū deſcēdere. q2 h̄ eſſet deū tētare (Jteꝝ aſſum
pſit ⁊c̄) Hic tertio retētat eū de cōcupiſcentia
oculoꝝ ſeu auaritia. q2 poſuit (eū ī mōtē excel/
ſum) Quis āt fuit iſte mōs nō noīat̄ nec mltu3
refert ad ꝓpoſitū (⁊ oñdit ei oīa regna mundi)
nō ē ſic ītelligēdū ꝙ ex illo loco poſſēt oīa r̄gna
⁊ oēs ciuitateſ determīate uideri. ſ3 oñdēdo di
uerſas ꝑtes oꝛbis dixit ei. tale regnū ē ī tali ſi
tu. ⁊ tale ī tali enarrādo ī bꝛeuib⁹ magnitudīe3
⁊ gl̄ia3 illoꝝ regnoꝝ. ⁊ iōo oñſio fuit magis ad
auditū q̄ꝫ ad uiſū. q̄ facto dixit ei (Hec oīa tibi
dabo) Ex h̄ loco ⁊ alijs ſilibuſ dixerūt mānichei
ꝙ diabolus ē dn̄s iſtoꝝ coꝛꝑaliū īferioꝝ ſicut
factoꝛ ⁊ creatoꝛ eoꝝ. ſ3 h̄ p3 manifeſte falſum.
Gen̄. p̄. vbi deſcribūt̄ facta a deo. Et iō dicēdū
ꝙ diabolus mētiebat̄. q2 mēdax ē ⁊ p̄r mēda/
cij. vt hētur Jo. 8. Creature. n. coꝛꝑales n̄ ſunt
ī ꝑtāte ipſiuſ niſi q̄ꝫtū ſibi ꝑmittit̄ a deo. ſeq̄tur
(Uade ſathana) Hic īcrepauit eū ⁊ n̄ ſ̄. ad oñ/
dendū ꝙ ꝓꝑꝛias iīurias 03 hō poꝛtare. ſ3 dei ī
iuriā nullo mō 03 tollerare. h̄ āt maxīe fit q̄n
cult⁹ debit⁹ deo īpendit̄ diabolo. qḋ diabolus
facere ſuggerebat. ⁊ iō hāc v̄itatē ꝑ ſcriptura3
ꝯfirmat Deutro. 6. (Dn̄3 deū tuū adoꝛabiſ ⁊c̄)
adoꝛatiōe. ſ. latrie q̄ ſoli deo debet̄. hoīes āt ue
nerari p̄nt ueneratiōe dulie (Tūc reliq̄t eū) h̄
oñdit̄ diuītas ex miſterio ſcōꝝ angeloꝝ reliq̄/
rant. n. angeli ip̄3 ih̄m ad t͞ps ut diuītas ei⁹ di/
abolū magꝭ lateret. ⁊ ut ꝯueniēti⁹ locū tentan
di hēret. ⁊ ut uictoꝛia ip̄ius xp̄i excellētioꝛ ap/
pareret ex h̄ ꝙ ſolus ip̄3 deuiceret. Et iō victo
tētatoꝛe ⁊ p̄ cōfuſione recedēte. (Acceſſerūt an/
geli ⁊ miſtrabāt ei) ſic̄ v̄o dn̄o ꝓꝑꝛij ſui. ex q̄ ap
paret diuītas xp̄i. q2 nulla natura ē ſupꝛa āge/
licā niſi diuīa. Seq̄t̄ ſcḋa ꝑſ toti⁹ euāgelij (Cū
audiſſet āt ih̄s) Supi⁹ declarauit mathe⁹ ꝑſo/
nā ip̄ius mediatoꝛis oñdēdo ī ip̄ſo v̄itatē hūa/
ne nature ⁊ diuīe. hic īcipit agere de oꝑib⁹ xp̄i.
De xp̄o āt īter alia tria fuerāt ꝑ ꝓp̄has ꝑdc̄a.
p̄⁹ ꝙ eēt legiſlatoꝛ noue legꝭ Jere. 31. Ecce dieſ
uēiūt dic̄ dn̄ſ ⁊ feriā domui iſr̄l ⁊ domui iuda
fedus nouū ⁊c̄. 2⁹ ē ꝙ eēt xp̄s redēptoꝛ ꝑ meri
tū ſue paſſiōiſ Jſa. 53. Jpſe āt uulnerat⁹ ē ꝓpter
īiq̄uitates n̄ras ⁊c̄. 3⁹ ē ꝙ eēt moꝛtis ꝺ̄ſtructoꝛ
ꝑ gl̄iam ſue reſurrectiōis pſ̄. 15. Nō derelinq̄s
aīa3 meā ī īferno. nec dabis ſanctū tuū uidere
coꝛruptiōe3. quod nō pōt intelligi de ꝺḋ cu3 ſe
pultus fuerit ⁊ īcineratus. ſ3 de xp̄o tantū: vt
oñdit beat⁹ petr⁹ Act. 2. Jgit̄ reſiduū hui⁹ euā/
gelij diuidit̄ ī tres ꝑtes. q2 p̄mo determīat euā
geliſta de xp̄i legiſlatione. 2°. de ipſius paſſione
. c. 26. Et factū eſt cū conſūmaſſet. 3°. de ipſius
reſurrectione. c. vltio. Ueſꝑe āt ſabbati. Circa
pꝛimū aduertēdū ꝙ lex nō īponit̄ niſi mltitu/
dini. ⁊ iō legiſlatiōe3 p̄cedit ꝑpl̄i adunatio. Et
iō circa p̄⁹ duo fac̄. q2 p̄ oñdit ꝑpl̄i adunatōe3

ad xpm p ei⁹ pdicatiōez. ꝛ z°: deſcribit xpi legiſ
lationē. c. ſeqnti. Uidēs ihs turbaſ. Prima ad
huc ī duas ptes: qꝛ p̄ ī generali tāgiꝭ xpi pdica
tio. ꝛ ſcdo ſubiūgiꝭ ex h ſeqnſ ppli ad xpz adūa
tio ibi. Ambulās aūt ihs. In pma pte d̄ſcribiꝭ
pdicatio xpi q̄ntū ad tria. ſ. q̄ntū ad tps. locū. ꝛ
mōz. Tēpus āt tāgiꝭ cū dr̄ (Cū audiſſz ihus qꝫ
ioannes tradit⁹ eēt ꝛc̄) Ex q̄ pz qꝫ matheus hic
omittit oīa opa xpi q̄ fecit ante īcarcerationez
ioannis. ſz illa deſcribit ioannes vt pz p ca. z°
3° ꝛ 4°: licet. n. an̄ īcarcerationē ioannis pdica/
uerit nō tn̄ ita publice. Locū aūt hui⁹ pdicatō
nis tāgit cū ſubdit (Et r̄licta ciuitate nazareth
vēit ꝛ hitauit caphornaū) Cā aūt q̄re reliq̄t ci
uitatē nazareth Lucas expmit 4° ca°: qꝛ. ſ. in
greſſus ē ſynagogā ī die ſabbati. ꝛ legit ibi illō
yſa. Sps dn̄i ſup ꝛc̄. yſa. 60. Et dixit ibi aliq̄ ex
qbus iudei ſcādalizati duxerūt eū ad ſupciliū
mōtis: ꝛ voluerūt eū pcipitare. ipe āt vtute di
uīa p mediū illoꝝ ibat nō uiſus ab eis (Et uēit
caphornaum) ad pdicādū ut h dr̄ (maritimā)
qꝛ ſupra lit⁹ maris galilee ſita ē. Ex h āt oñdit
mathe⁹ euāgeliſta pphetiā ipletā yſa. 9°. Prio
tēpore alleuiata ē terra zabulon ꝛ terra nepta/
liz ꝛc̄. Ad cui⁹ euidētiā ꝯſiderādū qꝫ illā pphe
tiā exponūt aliq̄ de captiuitate. 10. tribuū. fue
runt. n. p captiuate tpe facee filij romelie. per
theglathphalaſſar regē aſſyrioꝝ. qn̄ captiua
uit duas trib⁹ vltra iordanē. ꝛ trāſiēs iordanē
de zabulon ꝛ neptali. ꝛ de galilea multoſ capti
uauit: vt hēꝭ. 3. Re. 15. ꝛ d h exponūt pmā ptē
pphetie. Primo tēpore alleuiata ē terra zabu
lon ꝛc̄. qꝛ captiuatis malꝭ hoīb⁹ alleuiata ē ter/
ra a pōderib⁹ peccatoꝝ. Secūdo fuerūt capti/
uati filij iſrahel q remāſerant tpe oſee p ſalma
naſar regē aſſyrioꝝ: vt hēꝭ. 4. Re. 17° ꝛ d h ex
ponūt ſcdam ptē pphetie ꝛ nouiſſime aggraua
ta ē tota terra. ſ. p dn̄i flagellatōez. Dr̄ aūt illa
terra (via maris) qꝛ ibi ē uia publica ad portā
dū merces a iordāe ad mare mediterraneum.
addiꝭ aūt (galilee gētiū) ad drīam alteri⁹ gali/
lee q̄ uocabaꝭ galilea iudeorum. Scribiꝭ. n. 3°
Re. 9° qꝫ ſalomon dedit hirā ī galilea. 20. oppi
da. ꝛ qꝛ erat gētilis iō dicta ē illa terra galilea
gentiū. alia aūt noīe dicta ē cabul. p illā q̄ gali
leā trāſibit uia illa de q̄ ē hic mētio. Sz iſta ex
poſitio nō uideꝭ eē uera. p qꝛ uideꝭ iplicare cō/
traria ſaltē ī mō loq̄ndi: qꝛ pmā captiuitatem
uocat alleuiationē terre. ꝛ ſecūdā uocat aggra
uationē. ꝛ tn̄ ſūt eiuſdē rōnis. Scdo qꝛ ſi loq̄re
tur d captiuitate ſcda q̄ fuit toti⁹ terre: nō loq̄/
reꝭ ſolū de galilea gētiū: ſz d ſamaria q̄ erat ci
uitas regia. ꝛ pncipalr̄ fuit obſeſſa ꝛ capta per
ſalmanaſar: ut pz. 4. Re. 17. Tertio q̄a illō qꝫ
ſeq̄ꝭ yſa. 9°. Paruuluſ nat⁹ ē nobis ꝛc̄. exponiꝭ
d xpo tā a iudeis q̄z a xpianis. g̃ ꝛ illud qd̄ ime
diate ppōiꝭ. Prio tpe alleuiata eſt terra ꝛc̄. de
xpo ītelligiꝭ. ꝛ ſic expōit mathe⁹ euāgeliſta: q̄a
xps ī terra zabulon ꝛ neptali p pdicauit publi

ce ut dictū ē. qꝛ ciuitas caphornaū ibi ē ſita. et
alia loca ubi p pdicauit. ꝛ ſic illa terra p illūia/
ta ē doctrīa xpi. ꝛ iō p yſa. dicta ē p alleuiata:
ſz poſtea ad vōitū ſūt reuerſi hoīes illi⁹ terre
ppter qd̄ illꝭ ciuitatib⁹ exprobrat xps Mathei
11°: ut pz ītuēti. pp qd̄ p yſa. dr̄. nouiſſimo aggra
uata ē. ꝛ h ē qd̄ dicꝭ Math. breuiꝭ accipiēs au/
ctoritatē yſa. (terra zabulon: ꝛ terra neptaliz
ꝛc̄. ppl's q ſedebat ī tenebris) ignorantie. (hitā
tib⁹ ī regiōe umbre mortl) vmbra mortl dr̄ pec
catū mortale qd̄ ē q̄ſi figura ꝛ umbra gehenne
(lux orta ē eis) qꝛ illūiatio doctrīe xpi p facta ē
ī locl pdictis (Exīde cepit ihſ) poſito tpe ꝛ loco
pdicatōis xpi. euāgeliſta deſcribit mōz quē te
nuit. tenuit āt talē mōz q̄lē tenuit ioannes. d.
(Pñiaz agite ꝛc̄) Hoc āt fecꝭ xps p ut pdicatio/
nē iohānis approbaret. Scdo vt nr̄az ſupbiaz
ꝯfutaret: qꝛ aliꝝ dedignamur accipe dicta alio
rū (Ambulās aūt) Deſcripta ī generali pdicati
one xpi. hic pōitur ad ipz adunatio ppli. ꝛ pmo
aliq̄rū ſpāliū pſonaꝝ: vtputa aploꝝ. Secūdo
turbaꝝ coīuz ibi. Et circuibat ihſ. Ad euidētiā
pmi ſciēdū qꝫ iſti apli legūꝭ ter uocati a xpo. p/
ma fuit īmediate p⁹ baptiſmū xpi: vt hēꝭ. Jo.
p. qn̄ duo diſcipuli iohānis audiērt ipz dicētē
d xpo. Ecce agn⁹ dei. ꝛ ſecuti ſūt ihz. ibi dr̄ ādre
as fr̄ ſymōiſ petri erat un⁹ ex duob⁹ q ſecuti fu
erāt ihm. ꝛ iō ſubdiꝭ quō vocauit fr̄ez ſuuz ſy/
monē ad ihm. Scda vocatio fuit ī captura pi/
ſciū quā deſcribit Lucaſ. 5° ca. dicēs qꝫ xps pp
turbas irruētes aſcēdit ī nauē petri ad pdicā/
dū ꝛ finita pdicatiōe iuſſit laxari rethe ī captu
rā piſciū. ꝛ uiſa mltitudīe piſciū captoꝝ petruſ
ſciēs qꝫ nō poterat eē vtute hūana: pcidit ad
genua ihu. Sz ille due uocatiōes nō fuerꝭ pro
prie ad aplatū: ſed ad q̄dā familiaritatē. Ter/
tia āt vocatio fuit iſta quā d̄ſcribit mathe⁹. qn̄
relictl oīb⁹ ſecuti ſūt ihz āpli⁹ ad pdc̄a negotia
nō reuerſuri: ſz ītēdētes doctrine xpi. ꝛ h ē qd̄
dicit mathe⁹ (Ambulās ihs iuxꝭ mare galilee)
mare iſtud ē qdā lac⁹ hñs cētū ſtadia lōgitudi
nis ꝛ. 40. latitudīs p quē traſit iordaniſ fluui⁹
vt dicꝭ hiero⁹. dr̄ āt mare ꝭz mōz loq̄ndi hebra
icū ī q̄ magna ꝯgregatio aq̄rū vocaꝭ mare ſecū
dū illō Gen̄. p. ꝯgregatiōeſq3 aq̄ruz appellauit
maria. vocaꝭ etiā aliꝝ ſtagnū genaſareth. Luc.
5° dr̄ ēt mare galilee qꝛ ē ī illa regiōe. ꝛ mare ty
beriadis a ciuitate tyberiade ſita ſ ipm (vidit
duos fr̄es) ꝛ pz lr̄a (Et pcedēs īde) Hic agiꝭ de
uocatiōe iacobi ꝛ iohānis filioꝝ zebedei. et pz
lr̄a. Sz q̄riꝭ h quō iſti fr̄es relicto pr̄e. ꝛ ſilr̄ alij
duo relictl oīb⁹ ita ſecuti ſūt eū. Dicēdū qꝫ ī eo
erat vt⁹ diuīatl. ꝛ iō ſicꝭ poterat exteri⁹ uocare
p uocē ita poterat īteri⁹ attrahere p volūtate
ſua p īſpiratōez. Silr̄ q̄riꝭ q̄re ſiplices hoīes p
uocauit ad pdicatōez euāgelij. Dicēdū qꝫ ſicꝭ a
pncipio aliq̄ſ ſiplices uocauit ut pz ī iſtl pdc̄is.
ita ſilr̄ aliq̄ſ lr̄atoſ vocauit a pncipio: vt natha
naelē ꝛ nicodemū. ut habeꝭ Jo. p. ꝛ 3°. qꝛ ſi ſoloſ

ſimplices vocaſſz credi poſſet qꝫ fuiſſēt ex ſim
plicitate d̄cepti. Uerūtn̄ ſimpliceſ magiꝭ ꝯſtituit
aplos ꝛ pdicatores euāgelij q̄z lr̄atos: vt fides
euāgelij magiꝭ attribuereꝭ ſapie diuie q̄z huma
ne (Et circuibat) Hic poniꝭ adunatio ppli ad
xpm q̄ntū ad mltitudinē pploꝝ ipz ſeq̄ntiū. qꝛ
n̄ ſolū docebat vbo: ſz doctrinā ſuā ꝯfirmabat
facto. ſ. p miracl'a q̄ ſolū fieri poterāt vtute di/
uina. Sicꝭ. n. illa ad q̄ attīgit ītellc̄s hūan⁹ non
pbanꭍ ſufficiēter niſi p reductionē ad pncipia
intellectui p ſe nota. ita ſilr̄ q̄ excedūt facltatē
ītellc̄us nr̄i cuiuſmōi ſūt illa q̄ ptinēt ad doc/
trinā xpi nō poterāt turbis cōib⁹ meli⁹ decla/
rari q̄z p opa vtutē totius nature excedētia. cū
. n. de⁹ nō poſſz eē teſtis falſitatl ſi talia īducāꭍ
ad ꝯfirmatiōez alicui⁹ doctrīe. ſeq̄ꭍ illā doctri/
nā vitatē infallibilē ꝯtinere. Hoc mō ꝯfirma/
ta ē doctrina aploꝝ Marci. 16° Jlli pfecti pdi
cauerūt vbiq3 dn̄o coopante ꝛ ſmonē ꝯfirmā/
te ſequētibus ſignis. et hoc mō ꝯfirmauit xps
doctrinā ſuā vt dr̄ hic (Et circuibat ꝛc̄) ſequiꭍ
(predicāſ euāgeliū regni) qꝛ xps pdicabat ap/
tionē regni celeſtis qd̄ non faciebat doctrina
moſayca (ꝛ ſanās oēm langorē). i. īfirmitatē in
curabilē vtute nature. ex q̄ ꝛ ꝯſilibus pz cōfir
matio ſuē doctrine: vt dictū ē. Et abijt opinio
ei⁹). i. fama (p totā ſyriā) qꝛ nō ſolū ī iudea ſz
ī puincijs vicinis abijt ipius fama ppter eius
crebra miracl'a ppter qd̄ rex abbagar⁹ q regna
bat iuxꭍ eufraten ſcripſit ſaluatori vnā ep'lam
vt hēꭍ in eccl'iaſtica hyſtoria (Et ſecute ſūt euz
turbe mlte de galilea ꝛ decapoli) Decapol' no/
men eſt regiōis dicta a decas quod eſt decem
ꝛ polis quod eſt ciuitas: quia ibi erant decem
ciuitates. cetera patēt.

Uidēs ihs turbas ꝛc̄ Deſcripta aduna
tiōe ppli p pdicatiōez xpi Hic pōitur
ipi⁹ legiſlatio q̄ vt dcm̄ ē dz ferri popu
lo adunato. ꝛ p pōiꭍ hui⁹ legis datio ab ore xpi
q ē legifer nr̄. Et ſecūdo poniꭍ pdicte legis pro
mulgatio p miſſionē diſcipuloꝝ ad pdicādum
ca. 10. Cōuocatis ꝛc̄. Tertio poniꭍ ſecūdū legē
datā ꝛ pml'gatā iudicatio ca. 24° Et egreſſus
ihs ꝛc̄. vbi agiꭍ de aduētu xpi ad iudiciū. Jſta
aūt tria pdicta ptinēt pprie ad legē. Pria ī du
as qꝛ pmo poniꭍ legis explicatio. Secūdo de/
ſcribitur ipius explicate ꝯfirmatio p miracl'a.
ca. 8° Cū aūt deſcēdiſſet ihs de mōte. pma ad
huc ī duas. qꝛ p lex euāgelica explicaꭍ. Et ſcdo
ad iplēdū ppl's īcitaꭍ circa finē. 7. ca. Oīs g̃. pri
ma adhuc ī duas. qꝛ pmo lex daꭍ. Et ſcdo oñdi
tur q̄lr̄ obſueꭍ ibi. Petite ꝛ accipietis. poſt pn/
cipiū. 7 ca. Pria adhuc ī duas qꝛ p pmittiꭍ que
dam breuis pfatio. Et ſecūdo ſubdiꭍ legl expli
catio ibi Beati paupes Circa pmū q̄ſi p mōz
plogi oñdiꭍ p ꝯgregatio ppli cū dr̄ (Uideꭍ ihs
turbas) vt oñdaꭍ tēpus ꝯgruū ad ferēdū legē
populo ꝯgregato. Secūdo ſubdiꭍ loc⁹ apt⁹ cuz
dr̄ (aſcēdit ī mōtē) qꝛ ī tali loco multi poſſūt au

dire. ex h etiā deſignaꭍ excellētia legis euāgeu
ce ppter eminētiā mōtis in q̄ data ē lex euāge
lica. Tertio tangiꭍ modus ꝯueniēs cū dr̄ (ꝛ cū
ſediſſet) ſedēdo. n. ꝛ ī qete data ē lex euāgeli/
ca. Lex aūt vet⁹ data ē ī terroribus ad d̄ſignā/
dū drīaz legl ꝛ euāgelij. qꝛ illa erat lex terroris
euāgeliū aūt lex amoris. Quarto oñdrꭍ huiuſ
legis excellētia cū dr̄ (Et apiens os ſuū) quia
moſayca lex a deo data ē mediātibus angelis
vt ſ declaratū ē. lex aūt euāgelica īmediate p
ſeipm īcarnatū. ppter qd̄ aug⁹ expōnēs hūc lo
cū dicit. Tūc apuit os ſuū q an̄ in lege aperuit
ora pphaꝝ (Beati paupes) Hic poniꭍ ipſiuſ le
gis explicatio. ꝛ qꝛ ītentio legiſlatoris ē facere
ciues bonos p aſſuefactionē bonoꝝ operuz: vt
hētur. z° Ethi. iō p in hac lege dirigiꭍ pfecte hu
mana opatio. Secūdo rectificaꭍ īterior ītētio
ca. 6° Et cū oratis nolite ꝛc̄. Tertio ordinaꭍ hu
mana affectio ca. 7° Nolite iudicare. Circa p⁹
ꝯſiderādū qꝫ lex eſt de opibus vtutū. virtutes
q̄dā ſūt cōes ſeu hūane. q̄dam aūt ſūt excellē/
tes ſeu heroice: vt dr̄. 7° Ethi. Et tales dicunꭍ
q̄ſi diuie vt ibi dr̄. et īduciꭍ exēplū de hectore
q ppter excellētiā vtutis dicebaꭍ quodāmodo
fili⁹ dei ꝛ nō hōis mortaliſ. Lex aūt euāgelica
ē excellētiſſima. ꝛ iō deſcribit vtutes ſecūdum
excellētiſſimū gradū vt videbiꭍ. Cōſiderādū
etiā qꝫ licet vtutes ſint cōnexe. tn̄ aliq̄ ſunt ma
gis pprie ꝯtēplatiuoꝝ. aliq̄ actiuoꝝ. ꝛ aliq̄ pre
latoꝝ. Et iō p deſcribit virtutes q̄ pficiunt ī vi
ta ꝯtēplatiua. Et ſecūdo que pficiūt ī vita pla/
tina ibi. Uos eſtis ſal terre. Tertio ī vita actia
ſeu ſubditoꝝ ibi. Audiſtiſ q̄a dictū eſt antiquiſ
Prima ī duas qꝛ p deſcribit vtutes que perfi/
ciūt ad bene agēdum. Et ſecūdo illā que pficit
ad bene patiēdū ibi Beati q pſecutionē. pma
ī tres: qꝛ pmo deſcribit illas q̄ pficiūt hoīez re
ſpectu ſui. Secūdo reſpectu pximi ibi Beati
qui eſuriūt Tertio reſpectu dei ibi Beati mū
do corde. pma ī duas. qꝛ p ordinat hoiem extrī
ſecoꝝ bonoꝝ. Et ſcdo reſpectu intrinſecoꝝ mo/
tuū ibi (Beati mites) Ad euidētiā dicēdorum
ſciēdū qꝫ beatitudo dr̄ duplr̄. Uno modo in re
ſicut hētur in patria. Alio mō ī ſpe ſicut habeꭍ
ī via. in viris excellētibus ī virtute q ppter ex
cellētiā vtutiſ videtur vitā humanā excellere
ꝛ ad vitā beatā quodāmodo appropinquare.
et tales dicūꭍ beati q̄dāmō: qꝛ qd̄ paꝝ diſtat q̄
ſi nihil reputaꭍ. z° Phi. et h mō Ethi. p dicūꭍ
pueri felices n̄ qꝫ exerceāt act⁹ vtutū ī qb⁹ cōſi
ſtit felicitas ꭍz ph'z. ſz qꝛ hñt ad h bonā diſpō/
nē. dicūꭍ tales d ppiq̄ ad h diſpoſiti. g̃ qꝛ virtu
tes q̄s h deſcribit legiſlator dn̄s nr̄ ihs xps ſꭍ
ſic eminētes. iō dicūꭍ btitudies. pma igr̄ btitu
do dr̄ paupta ſpū. Reſpcū. n. extrīſecoꝝ bono
rū q̄ ſūt diuitie ꝛ honores. hñ ſe hz hō mō hūa
no ꝛ cōi qn̄ ſi q̄rit talia vltra gradum ſui meri
ti: ſed ſecūdum condecētiam ſtatus ꝛ pſone. et
hoc facit virt⁹ politica q̄ talib⁹ vtiꭍ moderate

Sȝ paupertas q̄ ſpūs beatitudo dr̄ facit h̄ excel
lēti⁹.qꝛ facit hoīeȝ talia totalr̄ ɔtēnere ⁊ a ſe abȷ
cere quātū poſſibile ē: vt ɔtēplatiōi diuine libe
ri⁹ poſſit iherere.quia ſcdm̄ ꝙ dr̄ libro de eccle
ſiaſticis dogmatib⁹. Bonū ē facultates cū diſpē
ſatiōe paupib⁹ erogare.ſȝ meli⁹ ē itentiōe ſeqn/
di xp̄m totū ſil' donare ⁊ abſolutū a ſollicitudi
ne cū xp̄o egere. Igit̄ paupta ſpūs facit ɔtēnere
p̄dicta nō tanq̄ȝ mala ſimplr̄.q̄a his pōt hō bn̄
vti p v̄tutē politicā: vt viſū ē:ſȝ tāq̄ȝ minora bo/
na maioris boni ipeditiua. Sicut ɔtēnit̄ matri
moniū tāq̄ȝ min⁹ bonū ꝑpter virginitatē ſuan
dam. Igitur (Beati paupes ſpū) q̄a paupertas
abſolute ſūpta nō dic̄ niſi carentiā diuitiaꝝ ⁊
bonoꝝ: qd̄ nō ē virtuoſū.ſȝ pōt eē i mal' hoībus
vt pȝ ad ſenſū. Sȝ paupertas ſpūs.ſ. volūtarie
aſſūpta ad liberi⁹ ſequēdū xp̄m illa ē virt⁹ ex/
cellēs ſeu pfecta. Addit̄ aūt p̄miū correſpōdēs cū
ſubdit̄ (Quoniā ipoꝝ ē regnū celoꝝ) In regno
.n. itelligit̄ oīmoda ſufficiētia ⁊ excellētia q̄ bn̄
repromittit̄ i celis illis q̄ talia ɔtēpſerūt i terris
(Beati mites) Hic pficit hoīeȝ reſpectu itriſe/
coꝝ motuū. Et p̄mo reſpectu motuū iraſcibilis
Secūdo reſpectu motuū ɔcupiſcibil' ibi (Bea/
ti qui lugent) Circa primū ɔſiderandū ꝙ circa
paſſiones iraſcibil' bn̄ ſe hȝ q̄s mō hūano ⁊ cōi
qn̄ eas refrēat.ſic ꝙ ñ nimis ipetuoſe excedit tn̄
aliqualē pturbationē eaꝝ ſentit. Mititas aūt
q̄ ē beatitudo facit h̄ excellētius.qꝛ reddit hoī
nē totalr̄ trāqllū a motib⁹ iraſcibil' p oīmodā
ſubiectionē ad regulā rōnis vel diuine legis.⁊
h̄ ē quod dicit (Beati mites) Addit̄ āt p̄mium
correſpōdens cū dr̄ (Quoniā ipi poſſidebūt terrā)
ad hoc.n. hoīes feroces mouēt bella ⁊ lites:ſe/
quētes motus iraſcibil' vt quaſi ſecuri poſſide
ant terrā deuictis iimicis.⁊ iō illis q̄ ſūt totalr̄
q̄etati a motib⁹ iraſcibil' mō p̄dicto.bn̄ ꝑmitti/
tur poſſeſſio pacifica terre viuētiū (Beati qui
lugēt) Hic pficit hominē reſpectu motuū ɔcu/
piſcibil' q̄ ſūt circa oīa ɔcupiſcibilia ſicut ſūt de
lectatiōes ciboꝝ ⁊ venereoꝝ i ſenſu guſtu ⁊ ta/
ctu.⁊ ſilr̄ melodiaꝝ ſpectaculoꝝ odoꝝ in ſenſu
auditus viſus ⁊ olfatus.i talib⁹ bn̄ ſe hȝ homo
mō cōi ⁊ hūano.moderate talibus vtēdo ⁊ ſup
flua reſecādo quod fit p tēpantiā q̄ ē vt⁹ polli
tica. Sȝ excellēti⁹ ſe hȝ hō i talib⁹ p beatitudi/
nē luctus oīa talia a ſe penit⁹ abdicādo: ⁊ luctū
volūtarie i hac vita aſſumēdo: tā pro trāgreſſi
one culpe ɔmiſſe: q̄ȝ p dilatiōe celeſtis p̄rie.ita
ꝙ totū ſtatū p̄ntis vite reputat exiliū reſpectu
celeſtis p̄rie.ſcdm̄ ꝙ dicebat Paulus ad roma
nos.7. Infelix hō q̄s me liberabit de corpore
mortis hui⁹: Et ad Philip.idē. Deſideriū hn̄s
diſſolui ⁊ eē cū xp̄o. Et quātū ad hoc dicit (Be
ati qui lugēt) volūtariū luctū i hac vita ꝑ pec
catis aſſumēdo. Addit̄ aūt p̄miū correſpōdēs cuȝ
dr̄ (Quoniā ipſi ɔſolabūt̄) Cōſolari.n. ē ſil' ſola
ri.cōueniēs aūt ē vt illi qui i p̄nti vita pro xp̄o
volūtario luctu occupant̄.cū deo ⁊ angel' eter

nalr̄ ɔſolētur (Beati qui eſuriūt ⁊ ſitiunt) Hic
ponit v̄tutes q̄ pficiūt hoīeȝ reſpectu proximi.
Hec aūt pfectio ɔſiſtit i duob⁹. Primo i his q̄
hn̄t rōeȝ debiti. Scd̄o i his q̄ hn̄t rōeȝ doni ibi
(Beati miſericordes) Circa p⁹ aduertendū ꝙ in
his q̄ hn̄t rōem debiti reſpectu ꝓximi bn̄ hȝ ſe
hō: qn̄ reddit unicuiq̄ȝ quod ſibi debet̄ ñ nimis
nōbiliter pcraſtinādo vl' retardādo. hoc autē
facit p iuſticiā q̄ ē v̄tus pollitica.ſȝ excellētius
p beatitudinē q̄ dr̄ eſuries vel ſitis iuſticie. qn̄
.ſ. cū quodā feruēti deſiderio iſolito talia exeq
tur.ſicut eſuriēs ⁊ ſitiēs feruēter comedit ⁊ bi
bit. Et h̄ ē qd̄ dicit (Beati qui eſuriunt ⁊ ſitiūt
iuſtitiā) addit̄ aūt p̄miū ɔueniēs cū dr̄ (Quoni
am ipſi ſaturabūt̄) Saturitas.n. glīe q̄ ɔſiſtit i
ōſiderij hūani repletiōe.ſcdm̄ ꝙ dr̄ in pſalmo.
ſatiabor cū apparuerit glīa tua.ɔueniēter pro/
mittit̄ eſuriētib⁹ ⁊ ſitientib⁹ iuſticiā p̄dcō mō
(Beati miſericordes) Hic ponit̄ beatitudo pfici
ens hoiem reſpectu ꝓximi i his q̄ hn̄t rōneȝ do
ni.i talib⁹ āt bn̄ ſe hȝ hō mō cōi ⁊ humano p li
beralitatē q̄ ē vt⁹ pollitica i mediocrib⁹ ⁊ puis
donis.⁊ p magnificentiā i excellētib⁹ donis et
magnis.ſed excellēti⁹ h̄ fit p beatitudinē q̄ vo
cat̄ mīa.qn̄ defectū alteri⁹ totalr̄ accipit quaſi
ſuū. Et h̄ ē quod dic̄ (Beati miſericordes) Ad/
dicit̄ āt p̄miū ɔueniens.cū dr̄ (qm̄ ipi miſicōdi
aȝ ɔſequētur) In celeſti.n. p̄ria quilȝ mīam cō
ſeq̄t̄: quia vltra ɔdignū ſibi retribuit̄.ſcdm̄ qd̄
dr̄ ad Ro.8°. nō ſunt ɔdigne paſſiōes h⁹ tēporis
ad futurā glīaȝ q̄ reuelabit̄ i nobis (Beati mū
do corde) Hic ōdinat̄ hō reſpectu dī. Et p̄ q̄ntū
ad itellectū ſpeculando. Secūdo q̄ntū ad effec
tū ipm̄ amādo ibi (Beati pacifici) Circa p⁹ ad
uertendū ꝙ i ſpeculatiōe diuīa bn̄ hȝ ſe homo
mō cōi ⁊ hūano p v̄tutes itellectuales q̄ ſūt ſci
entie ſpeculatiue ⁊ potiſſime p metaphiſicam
q̄ docet ꝓprietates diuīas ex creaturis ɔſidera
re. vt pȝ.12. Meta. Ubi oñdit̄ vnū eſſe deum
eternū actū puꝝ viuētē vita nobiliſſima ſēpi/
terna ⁊ optīa. Sȝ h̄ ē ſolū ɔſiderandū deū ex ꝓ
p̄etatib⁹ creaturaꝝ ſȝ excellēti⁹ h̄ hȝ p btītudi
nem q̄ ē munditia cordis p quā mēs humana
deo ɔiungit̄.⁊ ſic de occultis ⁊ diuīs ſupra mo
dū humanū illuſtrat̄. ſic fuerunt apl'i q̄ abſq̄ȝ
humano ſtudio fuerūt ō diuīs excellētiſſime il/
luſtrati.⁊ h̄ ē quod dicit (Beati mundo corde)
Addit̄ āt p̄miū ɔueniens cū dr̄ (quoniā ipi de/
um videbūt) q̄a viſio dei enigmatica p fidē in
p̄nti ⁊ facie ad faciē i futuro bn̄ repromittit̄ hn̄
tib⁹ talē mūditiā. Sȝ qd̄ dr̄ in Coꝝ.13°. Uide
m⁹ nūc p ſpeclȝ i enigmate.tc̄ āt facie ad faciē
(Beati pacifici) hic pōit̄ beatitudo ōdinās hoī
nē reſpectu dei q̄ntū ad effectū: qd̄ fit mō cōi ⁊
humano p amorē naturaleȝ: qn̄ diligit deū ſic̄
p̄ncipiū ſuū efficiēs ⁊ ɔſuatiuū: licet p̄ter hec
alia diligat. Sȝ excellētius h̄ fit p beatitudieȝ
q̄ ē pax qn̄.ſ. hō totaliter p affectū mētis dō cō
iūgit̄ ſicut bonitati ſūme.⁊ ſic nihil aliud extra

ipm̄ querit.ſȝ i ipſo q̄etat̄ ⁊ pacificat̄. ⁊ h̄ ē qd̄
dicit (beati pacifici) addit̄ aūt p̄miū ɔueniens
cū dr̄ (qm̄ filij dei vocabūt̄) filiatio.n. dei ipor
tat aſſimilationē ad deū. ꝓpriū aūt ē ipius dei
ꝙ ſeipo fruit̄.⁊ i ſeipo q̄etat̄.⁊ iō q̄ p̄dcō modo
ſūt pacifici recte filij dei vocabūt̄ (Beati q̄ pſe
cutionē) Hic ponit̄ beatitudo pficiēs hoīeȝ ad
bn̄ patiēdū.ſicut.n.ad v̄tutē ptinȝ bene agere
ita ⁊ bene pati.in hoc āt bene ſe hȝ homo modo
cōi ⁊ humano.qn̄ p tribulatiōe iminēte nō re/
cedit a virtute.licet h̄ ſuſtineat cū aliqua āgu/
ſtia ⁊ dolore.⁊ hoc fit p fortitudinē q̄ ē virt⁹ po
litica. Sed excellētius hoc fit p beatitudinē q̄
pōt dici quedā fortitudo diuīa.qn̄ talia ſuſtiet
nō ſolū patiēter: ſed etiā letāter. Sic̄ martyres
q̄ quāto acerbiorib⁹ tormētis cruciabāt̄.tanto
magis i dn̄o letabāt̄. Et hoc ē qd̄ dic̄ (Beati q̄
pſecutionē patiūt̄) Et ſeq̄t̄ (Gaudete ⁊ exulta/
te ¶ Uos eſtis ſal terre) Hic ponūt̄ virtutes p̄la
toꝝ. Ad cui⁹ euidētiam ɔſiderādū ꝙ p̄lati ſūt
ſucceſſores apl'oꝝ.⁊ iō debēt eē pfecti i vita cō
tēplatiua ⁊ actīa.⁊ iō v̄tutes ɔtēplatiuoꝝ q̄ ſūt
p̄dc̄e ſupponūt̄ eē i eis.⁊ ſilr̄ ille q̄ ſequūt̄ ō actis
ſȝ h̄ exꝑmūt̄ aliq̄ ſp̄alia q̄ dēnt eē i eis p̄ ceteris.
⁊ p̄ q̄ȝ⁹ ad coꝝ vitā.2°. q̄ȝ⁹ ad coꝝ doctrinā. ibi
¶ Nolite putare. Circa p⁹ aduertēdū ꝙ p̄lati p̄/
ceteris debēt eē excellētes q̄ȝtū ad q̄tuor. Pri/
mū ē diſcretio i agēdis.qꝛ ſūt ductores et gu/
bernatores alioꝝ.⁊ hoc deſignat̄ cum dr̄ (Uos
eſtis ſal ⁊c̄) ſicut.n. ſale ɔdiūt̄ omīa cibaria.ita
diſcretiōe p̄latoꝝ debēt dirigi ⁊ ordinari omīa
opa ſubditoꝝ (ꝙ ſi ſal euanuerit).i. ſi diſcretō
i p̄latis defecerit (in quo ſalliet̄). q.d. in nullo
opa ſubditoꝝ cōdient̄ ſeu dirigent̄. iō ſubdit̄.
(Ad nihilū valet vltra niſi vt mittat̄ foras.⁊ ɔ/
culcetur ab hoībus) qꝛ talis debet repelli a p̄/
latione.ne officiū p̄latoꝝ i ɔſpectu hoīum red/
dat̄ vile. 2⁹ i quo debēt p̄cellere prelati ē noti
cia ſacre ſcripture.⁊ hoc ē quod dr̄ (Uos eſtis
lux mūdi) ſicut.n. lux ē māifeſtatiua ominum
occultoꝝ ſic p̄lati p intelligētiā ſacre ſcripture
debēt ex officio notificare alijs opa virtutuȝ: i
cuius ſignū portāt mitrā i capite i qua ſūt duo/
cornua.qꝛ debēt ſcire duo teſtamēta. Tertiū i
quo debēt p̄cellere eſt cōſtantia i oppreſſorib⁹
paupum repmēdis. Unde dicit ſaluator Joā.
.10. Bonus paſtor aīam ſuā dat p ouibus ſuis
Mercenarius aūt ⁊ q̄ nō ē paſtor videt lupuȝ
veniētē ⁊ dimittit oues ⁊ fugit. qd̄ exponens
Greg⁹ dic̄. lupus eteni ſup oues uenit.cū q̄libȝ
iiuſtus raptor fideles quoſq̄ȝ atq̄ȝ hūiles opp/
mit.ſed is q̄ paſtor videbat̄ eſſe. ⁊ nō erat reli/
quit oues ⁊ fugit.qꝛ dum ſibi ab eo piculū me
tuit reſiſtere iiuſtitie nō p̄ſumit. fugit aūt non
mutādo locū.ſȝ ſubtrahēdo ſolatiū. Et idō pa/
ſtor bon⁹ ciuitati i mōte poſite cōpat̄.qꝛ ad ipȝ
debēt hēre oppreſſi refugiū.q.ad quoddā for/
tilitiū.⁊ hoc ē qd̄ dic̄ ſaluator) Nō pōt ciuitas
abſcondi ⁊c̄) qꝛ bonus p̄latus i pſecutiōe nō d̄/

bet ſe abſcōdere.ſȝ ad defenſionē gregi ſe māi/
feſte oſtēdere. Quartū i quo debet p̄lat⁹ excel/
lere ē ſc̄itatis euidētia i exēplis dandis.qꝛ ſm̄
ꝙ dr̄ in paſtorali. tm̄ debȝ excellere actionem
populi actio p̄ſulis.q̄ȝtū diſtat a grege vita pa/
ſtoris.⁊ iō ɔpat̄ hic lucerne ſup candelabrū il/
lumīanti totā domū.ſȝ itētō recta ſubdit̄ (Lu
ceat lux v̄ra corā hoībus. vt videant opa v̄ra
bōa.⁊ glīficent p̄rem v̄rm ⁊c̄) qꝛ nō debet de h̄
glīam ꝓpriam q̄rere.ſȝ glīam dei ⁊ edificatōeȝ
ppl'i (Nolite putare) Hic oñdit eminentiā p̄la
toꝝ q̄ȝtū ad doctrinā. Et p̄ ponit modū docēdi
ipi xp̄o ꝓpriū. 2°. oñdit qualr̄ debet ei ɔformari
doctrina prelatoꝝ ibi. Qui ḡ ſolucrit. Circa p̄/
mū aduertēdū ꝙ xp̄s nō ſolūmō erat doctor
legis ⁊ euangelij.ſed ēt inſtitutor. Aliter tn̄. q̄a
vetus teſtamētū dedit mediātib⁹ angelis.no/
uum aūt p ſeipm̄. vt ē i plogo viſū ē. ḡ p ſuā do
ctrinā nō debuit legē deſtruere. ſȝ magis eam
pficere ⁊ adiplere.⁊ hoc ē qd̄ dicit (Nolite pu/
re ⁊c̄. iota vnū ⁊c̄).i. modicū nō trāſibit. qd̄ nō
ipleat̄.qꝛ iotb ē mīma lr̄a hebraica. Querit̄ h̄
q̄uō verū ſit ꝙ xp̄s legē ipleuerit. ⁊ ñ ſoluerit.
Uidet̄.n. ꝙ ipe ſoluerit mandata moraliū. q̄a
p̄ceptū de obſeruatiōe ſabbati morale erat ſal
tē q̄ȝtū ad vacationē a corꝑalib⁹ opib⁹.ſed ipe
ſabbato curauit Jo.5.⁊ ſanato p̄cepit tollere le
ctū ſuū in die ſabbati. ḡ ⁊c̄. Itē videt̄ ꝙ iudici/
alia nō ipleuerit.qꝛ mulierē dep̄hēſā i adul/
terio q̄ i lege p̄cipiebat̄ lapidari ipunitā ire per
miſit. vt habet̄ Jo.8. Itē cerimonialia de abſti
nētia ciboꝝ in lege ꝓhibitoꝝ nō ſuauit.qꝛ dic̄
ifra.15. Quod itrat i os nō coinquīat ⁊c̄. ipe aūt
fecit q̄ alijs faciēda dixit. ḡ talib⁹ vſus fuit ḡ ⁊c̄.
Contra p illud qd̄ hic dr̄ (Nō ueni ſoluere. Di
cēdū ꝙ xp̄s legē ⁊ ꝓphetas adipleuit. ⁊ p̄ dēcla/
ro de lege. 2°. de ꝓphetis. In lege aūt quedam
erāt p modū precepti.⁊ q̄dam p modū ꝑmiſſi
obſeruātibus legē.⁊ vtraq̄ȝ adipleuit. De p̄ce/
ptis pȝ ſic. precepta.n. erāt i triplici differētia.
quedā erant moralia.ſ. p̄cepta decalogi. ⁊ alia
moralia i lege poſita q̄ faciebāt ad coꝝ decla/
rationē.⁊ iſta ipleuit xp̄s ea obſuando pfecte.
⁊ ad obſeruationē coꝝ alios icitando infra.19.
Si vis ad vitā ingredi ſerua mādata. 2°. ea im
pleuit ſanū intellectū coꝝ declarādo. ⁊ errorē
phariſeoꝝ circa hec excludēdo. vt patebit ifra
i p̄nti.c.3°. adipleuit ea conſilia apponēdo q̄ fa/
ciūt ad pfectiorē mādatoꝝ obſeruationē. pfe/
ctius.n. obſeruat mādatū hoc. nō occides ille
q̄ cauet ab ira iordiata q̄ȝ ille q̄ cauet tm̄ ab in/
terfectiōe. Alia erāt p̄cepta legis iudicialia.et
iſta ipleuit rigorē coꝝ p viā mīe tēperando in
aliqbus p ſeipm̄.⁊ i alijs dimiſit tēperamētuȝ
ſuis miniſtris.ſ. eccl'ie p̄latis ⁊ p̄ncipib⁹ terrenis
catholicis. vt de talibus ordinēt ſȝ ꝙ viderit
vtile cōitati fideliū ſm̄ varietatē tēpoꝝ loco/
rum ⁊ pſonaꝝ.⁊ iſtud nō fuit deſtruere legem
ſȝ magis adiplere.qꝛ ſic ordinauit meliorē mo/

dũ obſeruationis iuſticie. ſic nõ deſtruit̃ puer q̃n fit vir. licet.n.trãſeat pueritia: tñ remanet melior ſtatus. eiuſdẽ ꝑſone etate mutata. Lex aũt vetus habuit q̃ſi ſtatũ pueri reſpectu noue legis. ꝓpter hoc dr̃ ad Galathas.3. Lex pedagogus nr̃ fuit ĩ xp̃o.i.regulatiua ſtatꝰ puerilis ꝓpter hoc erat lex timoris. ſic pueri ſub diſciplina cuſtodiũt̃. Lex aũt euãgelica ẽ lex amoris. ⁊ iõ nõ debet eẽ tãtus rigor penaꝝ. qꝛ ꝓpũ hoium ꝑfectoꝝ ẽ magis ĩduci ad virtutẽ amore iuſticie q̃ȝ timore pene. Tertia ꝑcepta erant cerimonialia. ⁊ iſta diuidebant̃ ĩ tria. qꝛ q̃dam ꝑtinebãt ad ſacramẽta. ſic circũciſio q̃tum ad oẽs hoies. Unctio q̃tũ ad reges ⁊ pontifices. xp̃s aũt nõ aſſumpſit ſtatũ ſacerdotꝭ legalis vl̃ terreni regis. imo dixit corã pilato regnũ meũ nõ ẽ de hoc mũdo. Jo.18. Et iõ nõ habuit iſtaȝ vnctionẽ corporalẽ regũ vel põtificũ. ſȝ vnctionẽ ſpũalẽ a deo pr̃e habuit ꝑ plenitudinẽ gr̃e ſcḋm ꝙ ſcribit̃ ĩ pſal. Unxit te deꝰ deꝰ tuꝰ oleo leticie ⁊c̃. Circũciſionẽ aũt ipe adipleuit. Primo ĩ ſe ſuſcipiẽdo. 2°. meliꝰ efficaciꝰ ⁊ gñalius inſtituẽdo ſacramẽtũ loco ipſius. ſ. baptiſmũ ĩ quo ꝯfert̃ maior gr̃a. ⁊ ẽ remediũ tã viris q̃ȝ mlĩeribꝰ Quedã ẽt cerimonialia ꝑtinebãt ad ſacrificia ſicut ĩmolatio agni paſchalꝭ iuge ſacrificiũ. ⁊ ꝯſimilia. Jſta aũt erãt figuratia vniꝰ ꝑfecti ſacrificij. ſ. xp̃i ĩ cruce offerẽdi. ⁊ iõ iſta ĩpleuit xp̃us vno mõ corꝑaliter patiẽdo. Alio mõ efficaciꝰ ſacrificiũ. ſ. eucharistiã ĩſtituẽdo. Quedã aũt cerimonialia ꝑtinebãt ad ſacra. ⁊ de talibꝰ erant ꝑcepta ꝓhibitiua vſũ aliquoꝝ ciboꝝ. ⁊ ꝯſimilia. ⁊ iſta adipleuit xp̃s. qꝛ dic̃ petrꝰ. 11. Act. Jmmũdũ ⁊ cõe nõ ĩtrauit ĩ os meũ. ⁊ multo fortiꝰ xp̃s hoc ſeruauit. Et ſic iſta precepta adipleuit ea obſeruãdo. ⁊ obſeruationẽ meliorẽ declarãdo. ꝑ talẽ.n. abſtinẽtiã a corꝑalibꝰ cibis ſignificabat̃ abſtinẽtia a ſpũalibus ĩmũdicijs. Hanc aũt mũditiã inſtituit xp̃s in lege euãgelica q̃ eſt mũdiſſima. ⁊ ꝑ ꝯñs debuit ceſſare illa figuralꝭ abſtinentia. ꝓp quod dr̃ Act.10. Qđ deus purificauit tu ne cõe dixeris. qꝛ nullus cibꝰ coinquinat hoies q cũ gr̃aꝝ actione ꝑcipit̃. dimiſit tamen deus ĩ ordinatiõe eccl̃ie de aliquibꝰ abſtinẽtus faciẽdis ꝑ loco ⁊ tẽpore. Pȝ g̃ ex predic̃is qualr̃ xp̃s legẽ adipleuit q̃tũ ad oĩa gñã preceptoꝝ. 2°. ĩpleuit legẽ q̃tũ ad ꝓmiſſa. ꝓmittens. ſ. obſeruãtibus meliora. Lex.n. moſayca promittebat ſolũ bona tꝑalia ⁊ trãſitoria. ſ. abundantiã ⁊ excellẽtiã tꝑalem. vt pȝ Deutero.26. Cuſtodias oĩa ꝑcepta eiꝰ ⁊ faciet te excelſiorez cũctis gẽtibus ⁊c̃. Sȝ xp̃s obſeruãtibꝰ dei mãdata ꝓmiſit dona ſpũalia ⁊ eterna. ſ. gr̃am ĩ pñti q̃ ꝑcellit oĩbus bonis tꝑalibꝰ. ⁊ etiã gl̃iam ĩ futuro. ĩ. 19. Oĩs q reliq̃rit ⁊c̃. centuplũ accipiet. ſ. ĩ pñti. qꝛ bona ſpũalia q̃ hic recipiũt̃ ĩ tãtũ excellũt bõa tꝑalia. ac ſi cẽtenariꝰ numerꝰ paruo numero ꝯparet̃. ⁊ vitã eternã poſſidebit. ſ. ĩ futuro. Pȝ igr̃ ꝙ xp̃s adipleuit legẽ q̃tũ ad ꝑ

ꝑcepta ⁊ ꝓmiſſa. Silr̃ adipleuit ꝓphetas. qꝛ ꝑncipaliter locuti ſũt de xp̃o ⁊ de aduẽtu eiꝰ. ⁊ de hiis q̃ ꝑtinẽt ad ipm̃. Et iõ adipleuit ꝓphetas naſcẽdo cõuerſando ĩ mũdo. ⁊ moriẽdo ⁊ reſurgẽdo. ⁊ alia oꝑa nr̃e ſaluti faciendo. propter qđ ĩminẽte ſua paſſiõe dixit: vt hr̃ Luc.24. Opõtet ĩpleri ea q̃ ſcripta ſunt ĩ lege ⁊ prophetis et pſalmis de me. patet g̃ ex ꝑdictis ꝙ xp̃s impleuit leges ⁊ ꝓphetas. Ad pᵐ dicẽdũ ꝙ xp̃s curãdo ĩfirmũ ſabbato nõ fecit ꝯ legẽ. qꝛ licitũ erat facere ĩ die ſabbati ea q̃ ad gl̃iam dei ꝑtinebãt ſicut ornare tẽplũ ⁊ ſacrificia offerre. ⁊ diuiſas laudes dicere ⁊ huiuſmodi. ⁊ multo fortiꝰ ſanare hoiem miraculoſe. ad oñſionẽ diuine v̓tutꝭ erat licitũ. ⁊ eadẽ rõne ꝙ ſanatus ſubito portaret lectũ ſuũ ĩ die ſabbati faciebat ad magnificationẽ miraculi. per hoc.n. oñdebat̃ ꝙ diuina v̓tute erat ſic ſubito ꝑfecte ſanatus: ꝙ erat ad p̓ſtina opera plenarie reſtitutus. Ad alia duo pȝ ex ꝑdictis in corꝑe q̃ſtionis (Qui g̃ ſoluerit) hic ꝯñr oñdit qualis debeat eẽ doctrina ꝑlatorum ꝑ cõformitatẽ ad xp̃m. ⁊ ponit quãdaȝ diuiſionẽ trimẽbrẽ doctoꝝ. Quidã.n. ſũt q male viuũt ⁊ male docẽt. ſic heretici. ⁊ de iſtis dicit̃ (Qui ſoluerit vnũ de mãdatis iſtis) male. ſ. uiuendo (⁊ docuerit ſic hoies) alios ſilr̃ ꝑ falſaȝ doctrinã corrũpẽdo (minimus uocabit̃ ĩ regno celoꝝ). i. in eccl̃ia militãte. qꝛ decidit a vera fide. Alij ſũt qui bñ viuũt ⁊ bene docent. ⁊ tales doctores debẽt eẽ ꝑlati. ꝓpter quod dic̃ (Qui aũt fecerit ⁊ docuerit) Alij ſũt doctores qui bñ docẽt ⁊ male viuũt de q̃bus dr̃. ĩ. 23. Sup cathedrã moyſi ſederunt ſcribe ⁊ phariſei. quod dicũt facite. opera aũt eoꝝ nolite facere. dicunt .n. ⁊ nõ faciũt. ⁊ q̃a hoc nõ ſufficit ad ſalutẽ. iõ dicit ꝑlatis eccl̃ie (Niſi abũdauerit iuſticia veſtra plus q̃ȝ ſcribaꝝ ⁊ phariſeoꝝ nõ ĩtrabitis ĩ regnũ celoꝝ). q.d. ad ſalutẽ nõ ſufficit bõa doctrina niſi aſſit bona vita (Audiſtis q̃a dictuȝ ẽ ⁊c̃) Supius deſcripſit v̓tutes ꝯtẽplatiuoꝝ ⁊ prelatoꝝ ĩ quibꝰ cõſiſtit iuſticia abũdans. hic ꝯñr deſcribit v̓tutes actiuoꝝ ĩ q̃bus ꝯſiſtit iuſticia ad ſalutẽ ſufficiẽs. Ad cuiꝰ euidẽtiã conſiderãdũ ꝙ ad ꝯſecutionẽ ſalutis ſufficit obſ̓uatio mandatoꝝ decalogi. vt dic̃ ſaluator. ĩ. 19. Si vis ad vitã ĩgredi ſua mãdata dei. ⁊ iõ ſaluator noua precepta moralia nõ dedit: ſed ꝑcepta decalogi replicauit. ⁊ ad obſeruationẽ eoꝝ hoies ĩduxit verũ ĩtellectũ eoꝝ declarando. ⁊ errores iudeorũ circa h̃ excludẽdo. Et iõ diuidit̃ ĩ tres ꝑtes. qꝛ p̊ dat ĩtellectũ aliquoꝝ preceptoꝝ moraliũ. 2°. aliquoꝝ iudicialiũ ibi. Audiſtis q̃a dictũ ẽ antiq̃s oculũ ꝑ oculo. 3°. ĩtellc̃m cuiuſdã ꝑcepti ĩ q̃ fundat̃ tota lex. videlȝ de dilectiõe ꝓximi ibi. Audiſti qꝛ dc̃ȝ ẽ ãtiq̃s. diliges ꝓximũ tuũ. Pria adhuc ĩ duas. qꝛ p̊ dat ĩtellectũ quorũdã ꝑceptoꝝ ſc̃e tabule q̃ ordinãt hoiẽ ad ꝓximũ. ⁊ 2°. cuiꝰdã ꝑcepti p̊me tabule ordinãtis hoiez ad deũ ibi. Jteꝝ audiſtis qꝛ dc̃m ẽ

nõ ꝑiurabis. Prima adhuc ĩ duas. qꝛ p̊ dat intellectũ cuiuſdã ꝑcepti q̃ ꝓhibet̃ nocumẽtũ ĩ ꝑſona ꝓpria. 2°. ꝑcepti q̃ ꝓhibet̃ nocumẽtũ ĩ ꝑſona ꝯiũcta ibi. Audiſtis qꝛ dictũ ẽ antiq̃s nõ mechaberis. Jteꝝ p̊ma ĩ duas. qꝛ p̊ declarat preceptũ. 2°. ĩfert duplex correlariũ ibi. Si offers ⁊c̃. Circa pᵐ aduertẽdũ ꝙ iudei ꝑ ꝑcepta credebãt decalogi ſola oꝑa exteriora ꝓhibere nõ motuȝ aĩ. Unde ⁊ ioſephus. 12. li. antiq̃tatũ. reprobat polibiũ hyſtoriographũ ꝑſarum dicentẽ ꝙ antiochus epiphanes mortuꝰ fuerat ĩ montibus miſere. ꝓpter qđ voluerat ſpoliare tẽplũ dyãe ĩ ꝑſide: dicẽs ꝙ volũtas̃ mala nõ ẽ peccatũ. niſi exeat in effectũ. ⁊ eodẽ mõ dicebant iudei de h̃ ꝑcepto. nõ occides. quod hoc ꝓhibet̃ occidendi factũ. ⁊ nõ occidendi ꝓpoſitũ. ⁊ hoc ẽ qđ dic̃ (Audiſtis qꝛ dictũ ẽ antiquis ⁊c̃) hoc ẽ ſic ĩterꝑtabãt̃ preceptũ h̃. ſed hũc errorẽ excludit ſaluator dicẽs (Ego autẽ dico uobis ⁊c̃) vbi ſaluator põit triplicẽ gradũ ire. Primꝰ ẽ ĩ corđ. ⁊ notatur cũ dr̃ (Oĩs qui iraſcit̃) ſecũdus ẽ in ore ꝑ v̓bũ contumelioſũ. ꝯfuſum tamẽ. qđ notat̃ cuȝ dr̃ (Qui aũt dixerit racha) Tertius gradus̃ eſt q̃n ꝓceditur ad contumeliã determĩatam. qđ notat̃ cũ dr̃ (Qui aũt dixerit fatue) Primꝰ gradus ẽ minoris culpe q̃ȝ ſecũdus̃. ⁊ ſecũdus q̃ȝ tertius. ⁊ iõ p̊ mĩor pena ꝺtermĩat̃ cũ dr̃ (reus̃ erit conſilio) qꝛ minus ẽ ꝙ iudices debeãt ꝯgregari ad determĩationẽ pene alicuiꝰ. q̃ȝ ꝙ iam ſit adiudicatus. qđ ponit̃ in. 2°. cũ dr̃ (reus erit iudicio) Et hoc ẽ minus q̃ȝ ꝙ aliq̃s ſit iã extreme pene determĩatus. quod ponit̃ in tertio gradu cũ dr̃ (reus erit gehẽne ignis). Cõſiderandum tñ ꝙ licet ira ſit peccatũ: vt hic dr̃. nõ tñ omĩs ira. ira.n. ẽ appetitus uĩdicte. Uĩdicta autez ſi ſit iuſta. nõ ẽ peccatum eã appetere. ſȝ tñ ſi ſit ĩiuſta. Et hoc ꝯtingit quadruplr̃. vl̃ q̃n appetitur pena eiꝰ q nõ meruit. uel plus q̃ȝ meruit. ul̃ ſi appetit̃ ordine debito ꝑtermiſſo: vl̃ qꝛ appetitur ꝓpter ĩdebitũ finẽ. vt q̃n appetit̃ ſolũ ꝓp uĩdictã. nõ ꝓpter iuſticiã (Si g̃ offers) Hic ex ꝑdictis ĩfert̃ duplex correlariũ. Primũ reſpicit placationẽ diuine offenſe. ⁊ 2ᵐ euaſionẽ pene ĩfligende. 2ᵐ ponit̃ ibi. Eſto ꝯſentieſ̃. Circa pᵐ aduertẽdũ ꝙ munus deo oblatũ nõ ꝓficit ipi offerẽti niſi ſit ĩ caritate. caritatẽ aũt nõ habet niſi ꝓximo leſo ab eo velit ſatiſfacere. ⁊ ideo dicit (Si offers munus tuũ ⁊c̃) Sequit̃ (vađ ꝑus reconciliari) ⁊ hoc põt ĩtelligi duplr̃. vno°. pedibus corꝑis. ⁊ hoc dȝ fieri ſi cõmode poſſit hẽri ipius fratris offenſi pñtia. ſi aũt nõ poſſit: ſufficit ire ad eũ pedibus mẽtis. qđ fit q̃n hȝ ꝓpoſitũ ſatiſfaciendi loco ⁊ tẽpore cõpetenti. Et hoc modo vtitur eccl̃ia romana q̃ reũ cõfitentẽ abſoluit. ⁊ ſibi ſatiſfactionẽ leſo fiẽdã ĩpõit (Eſto conſentiẽs) Hoc eſt 2ᵐ correlariũ. qꝛ ſi ille qui offendit frẽm vult penã gehenne euadere ꝺbȝ ei ĩ hac vita mortali ſatiſfacere. ⁊ hoc ẽ qđ dicit (Eſto ꝯſentiẽs aduerſario tuo). i. fratri leſo q

hȝ aduerſũ te eſto cõſentiẽs ꝑ ipſius placationẽ (dũ es in via cũ eo). i. ĩ pñti vita (ne aduerſarius tradat te iudici. ⁊ iudex tradat te miniſtro). i. diabolo q ẽ executor diuine iuſticie (⁊ mittaris ĩ carcerem). i. ĩ penã ĩfernalẽ (Amen) .i. fideliter (dico tibi q̃a nõ exies ĩde donec reddas nouiſſimũ quadrãtez). i. nũq̃ȝ exibis. qꝛ in ĩferno nũq̃ȝ ẽ poſſibilis redẽptio (Audiſtis q̃a dictũ ẽ ⁊c̃) Hic cõſequẽter ſaluator dat ĩtellectũ ꝑcepti negatiui quo ꝓhibetur nocumẽtuȝ alicui rõne ꝑſone ſibi coniũcte. ſ. uxoris. ⁊ p̊mo ponit huiꝰ ꝑcepti ĩtellectũ. 2°. ĩfert quoddã correlariũ ibi. Si g̃ oculus tuus. Circa pᵐ aduertẽdũ ꝙ iudei ꝑ illud ꝑceptũ. Nõ concupiſces vxorẽ ꝓximi tui. intelligebant ſigna exteriora tñ ꝓhibita. vt ſũt tactus ĩpudici. oſcula ⁊ huiꝰmodi. ⁊ iõ ſic exponebãt. Nõ cõcupiſces vxorẽ ⁊c̃. i. ſigna ꝯcupiſcẽtis nõ facies. Silr̃ ꝑ illõ ꝑceptũ nõ mechaberis. ĩtelligebãt actũ mechie tñ eẽ ꝓhibitũ. ⁊ ſic ꝯcupiſcẽtia latẽs oĩo ĩ cord nõ expſſa ſigno vel facto nullũ ẽ peccatũ. ſȝ h̃ ẽ irrõnabile. quia actus exteriores vl̃ ſigna nõ hñt rõnem peccati. niſi ĩq̃ãtũ ſunt volũtarij. vt ꝑdictũ ẽ. ⁊ iõ ſaluator excludẽs hunc errorẽ dic̃ (Oĩs qui viderit mulierẽ ad ꝯcupiſcẽdum eam) qꝛ videre abſolute nõ ẽ malũ. ſed ĩq̃ãtũ ex eo ſeq̃tur ꝯcupiſcẽtia ĩterior. ⁊ iſta ꝯcupiſcẽtia ſic ꝓcedit. qꝛ p̊ ex aſpectu mulieris cauſatur concupiſcẽtia ĩ appetitu ſenſitiuo: q dr̃ ſẽſualitas. ⁊ ꝑuenit actũ rõnis. ⁊ ſic nõ ẽ peccatũ. nec veniale nec mortale. Cuius rõ ẽ. qꝛ talis motꝰ ſenſualitatis nõ ẽ in ꝑtãte homĩs. ⁊ ꝑ ꝯſequẽs nõ ẽ peccatũ ſed retẽtio huiꝰ ꝯcupiſcẽtie poſtq̃ȝ ꝑcepta ẽ. bene ẽ peccatũ. vñ dicit augꝰ. Nõ eſt ĩ poteſtate nr̃a q̃bus viſis tãgamur. ſed ẽ ĩ ꝑtãte nr̃a ea reſpuere vel acceptare. Et ſic patȝ ꝙ ꝑdc̃us modus ſenſualitatis nõ ẽ peccatũ. ſȝ ẽ materia exercẽde v̓tutis. ſi ei reſiſtat̃ ꝑ rõnem ſi aũt teneat̃ ꝑ delectationẽ moroſaȝ abſq̃ȝ ꝯſẽſu tñ. tũc ẽ peccatũ. ſed veniale. ſi aũt ꝯſequat̃ ꝯſenſus ĩ aĩo. tũc ẽ peccatũ mortale. etiã añq̃ȝ exp̊matur fcõ vel ſigno. ⁊ iõ de tali ꝯcupiſcentia q̃ ẽ ꝯſenſus dicit ſaluator (iã mechatus eſt eã ĩ corde ſuo. Qđ ſi oclus tuꝰ ⁊c̃) Hic ex ꝑdictꝭ ꝯcludit correlariũ. ſ. ꝙ illud qđ fac̃ hoiẽȝ ruere ĩ talẽ ꝯſenſũ ꝑdictũ ẽ ſollicite uitãdũ. ⁊ quia aſpectꝰ ĩpudicus ẽ huiuſmõi. iõ dic̃ (ſi oculus tuꝰ ſcãdalizet te). i. fac̃ te ruere ĩ ꝑdc̃m ꝯſenſuȝ (erue eũ ⁊c̃) nõ ẽ ſic ĩtelligẽdũ ꝙ hõ ad vitandũ cõcupiſcẽtiã debeat ſe aliquo mẽbro a deo dato ꝑuare. qꝛ ꝑ h̃ nõ ſanat̃ cõcupiſcẽtia que ĩterius viget. ſilr̃ qꝛ ꝑ viã aliã põt adhiberi aliquod remediũ efficaciꝰ. ſ. ꝑ volũtãtẽ. actꝰ mẽbroꝝ illicitos rep̊mentẽ. qꝛ mẽbra corꝑis mouent̃ ad actꝰ ſuos ꝑ volũtatẽ. ⁊ iõ eruitio oculi hic accipit̃ metaphorice. oculus.n. erutꝰ nõ poteſt exire ĩ actũ uidẽdi. ⁊ ꝑ ꝯñs ille bñ ſibi oculũ eruit q ipm̃ ab actu uidẽdi ĩpudico ꝑ uoluntatẽ rep̊mit. Alr̃ expõit̃ (oculus dexter). i. uiſi

tatio bona de genere ſi ſit alicui occaſio ruine.
debet eã relinquere ⁊ a ſe reſcidere. Uerbi grã ſi
aliqs vadit ad aliqđ collegiũ mulierũ cã pdi/
catiõis vel ↄſilij dãdi. hoc ẽ bonũ de genere. tñ
ſi ex h pcipiat occaſionẽ ruine ſibi iminẽtꝭ per
ortũ alicui⁹ familiaritatꝭ male vel tẽtationis
piculoſe. dꝫ illud op⁹ bonũ de genere dimitte/
re. rõ ãt ſubdit. (Expedit tibi vt vnũ mẽbrorũ
tuorũ peat) pdcõ mõ. ſ. actuꝫ illicitũ q̃uis dile/
ctabilẽ deſerẽdo. vel ſi accipit p bono de gene
re meli⁹ ẽ illđ dimittere (q̃ꝫ totũ corp⁹). i. q̃ꝫ to/
ta ↄgeries bonorũ operũ p grauẽ lapſũ peat oc/
caſiõe illi⁹ pticularꝭ bõi (Et ſi dextera manus
tua ⁊c̃) ſicut dictũ ẽ de oculo ſic đ manu duplr
põt itelligi. Uno mõ ſic. qꝛ ẽ occaſio ruine p ta
ctũ ipudicũ abſcidẽda ẽ. phibẽdo talẽ tactũ p
volũtatis ipiuꝫ. Alio⁹ ſic q̧ p manuꝫ itelligat
bonũ op⁹ đ gñe. qđ ẽ reliqndũ. ſi ſit occaſio rui/
ne. ſicut ſi aliqs alicui mulieri det elemoſynaꝫ
⁊ ex h ↄbat cũ ea familiaritatẽ periculoſaꝫ. dꝫ
p⁹ dimittere q̃uis ſit bonũ de genere ne pdat
mai⁹ bonũ ↄtinẽtie (Dictũ ẽ aũt quicũqꝫ dimi/
ſerit ⁊c̃) Hic dat itellectũ cuiuſdã pmiſſi i lege
. ſ. de libelli repudij datione. de q̃ ſcribit Deut.
.24. Si accepit hõ vxorẽ. ⁊ nõ inuenerit grãm
añ oculos ei⁹ ppter aliquã feditatẽ. ſcribat li/
bellũ repudij quẽ dabit i mãu illi⁹. ⁊ dimittet
eã de domo ſua. credebãt ãt iudei q̧ h eſſꝫ ſim
pliciter licitũ. ſed h ẽ falſũ. qꝛ cũ ſm totã vitaꝫ
idiuiſibilitas ſit de rõne ↄiũctiõis mrĩmonialꝭ
vt dicet ifra. 19. c. iõ hoc pmittebat nõ qꝛ lici/
tũ: ſꝫ ad euitandũ mai⁹ malũ. ſ. vxoricidiũ. mi/
nus. n. malũ erat q̧ vxores dimitterẽt q̃ꝫ q̧ eas
iterficerẽt. ⁊ iõ nõ erat licitũ vxorẽ dimittere
niſi ppter fornicationẽ. tũc. n. licitũ ẽ eã dimit/
tere q̃tũ ad cohabitationẽ ⁊ debiti redditiõeꝫ
mãet tñ vĩculũ p totã vitã. ⁊ iõ dic̃ q̧ ſi dimiſ/
ſa nubat alteri ↄmittit adulteriũ. ⁊ ſilꝛ q eã du
xerit (Itex audiſtis. qꝛ dictũ ẽ antiqs) Hic dat
itellectũ cuiuſdã pcepti pme tabule. q̃ phibet
piuriũ. Circa hoc ãt errabãt iudei credẽtes q̧
ſolũ iuramẽtũ mẽdax eẽt phibitũ. ⁊ q̧ iuram/
tũ illicitũ eẽt ſeruãdũ. ſicut Act. 23. dr̃ q̧ qdaꝫ
iudei iurauerũt inter ſe iterficere paulũ añq̃ꝫ
comederent vꝉ biberẽt. ⁊ credebãt ſe teneri ad
ipletionẽ iuramẽti. vñ Judi. 9. Jepte ex pmiſſi
one dño facta imolauit filiã ſuã. vt dicunt cõi
ter doctores. qđ nõ placuit deo. ex quo patꝫ q̧
iuramẽtũ vel votũ de illicito factũ ñ ẽ obliga/
toriũ. Silr iuramẽtũ icautũ qđ fit ſine neceſſi/
tate credebãt eẽ licitũ. imo etiã p ſe bonũ. pp h
quod ſcribit Deutero. 6. Dñm deũ tuũ timebis
ſeqt. ⁊ p nomẽ illi⁹ iurabis. ſed hoc pꝫ eẽ falſuꝫ
qꝛ nomẽ tãte ſanctitatis accipe ſine cã iportat
irreuerentiã diuini nõis. qđ aũt dr̃ Deutero. 6
Per nomẽ illius iurabis nõ ẽ dictũ ppter hoc
q̧ ↄſuetudo iurãdi ſit licita ſine neceſſitate. vt
ipi dicebãt. ſꝫ ad excludẽdam iurationẽ p ydo
la. vt ibidẽ dr̃ q̃ i nullo caſu eſt licita. q. d. ſi oc/

currat neceſſitas iurãdi. tũc iurabis p nomen
dei ⁊ nõ p nomẽ ydoli. ppter qđ dicit ſaluator.
(Dico ãt vobis nõ iurare oĩo). i. ex quacũqꝫ cã
qꝛ hec ẽ icauta iuratio. p hoc tñ nõ excludit iu/
ratio i neceſſitate. qꝛ negatio ibi ppõit ſig vni/
uerſali affirmatiuo. qđ eqpollꝫ ſuo cõtradicto
rio. poſtpoſita aũt eqpollet ſuo ↄrio. vñ nõ oĩs
valet qdã nõ: oĩs nõ. valet nullꝰ. Hic aũt nõ
dicit oĩo nõ iurare. qꝛ eẽt ſenſus q̧ i nullo caſu
eẽt iurandũ. qđ ẽ falſũ. qꝛ qlibet tenet ſupiori
reqrenti p iuramẽtũ dicere veritatẽ. alr piret
vĩtaſ iuſticie i multiſ. ſed dr̃ hic (nõ iurare oĩo)
⁊ iõ nõ ẽ ſenſus q̧ i nullo caſu eẽt iurandũ. ſed
qñcũqꝫ deeſt neceſſitas. nõ q̃ excludit oẽ iura/
mẽtũ vt viſum eſt ſed excluditur iuramentuꝫ
incautuꝫ. Et quia nõ ſolum icaute iurare p no
mẽ dñi ẽ illicitũ. ſꝫ etiã iurare p creaturas eođ
mõ ẽ illicitũ. inq̃tũ i eis relucet virt⁹ diuĩa. iõ
ſubdit (neqꝫ p celũ. qꝛ thronus dei ẽ). i. pncipa/
liter ibi relucet glĩa dei (neqꝫ p terrã. qꝛ ſcabel/
lũ pedũ eius ẽ. i. ifima creatura. ſicut ſcabellũ
ẽ inferior pars ſedis neqꝫ p hieroſolymã. qꝛ ci/
uitas ẽ magni regis). i. ipius dei. q ẽ rex reguꝫ.
ad cui⁹ cultũ erat deputata ciuitas hieroſoly/
ma (neqꝫ p caput tuũ) qꝛ. ſ. ẽ opus diuinũ. non
tuũ. qđ pbat dicẽs (qꝛ nõ potes facere capillũ
albũ aut nigrũ) Uult dicere i oĩbus iſtis q̧ ſic
p deũ nõ ẽ iurãdũ icaute. ⁊ ſine neceſſitate. ita
nec p creaturas. qꝛ cũ q̃libet creatura ſit opus
diuinũ. q iurat p creaturã iurat p deuꝫ. Seqt
(Sit aũt ſmo veſter eſt eſt. non non) ſimplr af
firmãdo veritatẽ. ⁊ negãdo falſitatẽ. ⁊ pꝫ q̧ lo
quit i cõi mõ loq̃ndi iter hoĩes p hoc qđ dicit.
(ſermo vr̃ ⁊c̃) ſecus ãt ẽ i caſu vbi requirit ve/
ritas a ſupiori p iuramentũ. qđ aũt ſubdit (qđ
ampli⁹ ẽ a malo eſt) qꝛ ſemp ẽ ibi maluꝫ vel ex
pte iurãtis qñ iurat ſine neceſſitate: vt dictuꝫ
ẽ. ſi ãt iurat i neceſſitate requiſit⁹ tũc ſemp eſt
ibi malũ pene a pte reqrentis. qꝛ ex ifirmitate
hũana q̃ ẽ quedã pena generi hũano iflicta p/
cedit q̧ hoĩes nõ credũt ſibi mutuo ſimplici v̾/
bo abſqꝫ iuramẽto. Silr ex parte reqrentꝭ aliñ
ẽ ibi malũ culpe. qñ. ſ. reqrit iuramẽtũ ſine ne/
ceſſitate (Audiſtis) Hic ↄñr ponit itellectũ cu/
iuſdã pcepti iudicialis. Errabãt. n. ibidẽ iudei
credẽtes q̧ vĩdicta eẽt ppter ſe appetẽda. h ẽ
falſũ. qꝛ velle penã alicuius abſolute non põt
hẽre rõneꝫ bõi. ſꝫ ſolũ iq̃tũ appetit ppter aliđ
. ſ. ppter ordinẽ iuſticie ſeruãdũ. vel ppter illi⁹
correptionẽ q deliqt. vel ppter terrorẽ aliorũ
vt vidẽtes talẽ puniri a malꝭ coerceant. vel pp
huiuſmodi. Ubi q̃ nullũ bonũ tale ex pena ali
cui⁹ extimat euenire. ſꝫ magis timet de ſcanda
lo. vel de maiori malo ſuſcitãdo. tũc tenet hõ đ
ſiſtere a vindicta q̃rẽda. ⁊ h ẽ neceſſitatꝭ. Si ãt
citra talẽ caſũ deſiſtat a vindicta q̃rẽda: ẽ ſup
erogatiõis. ⁊ q̃tũ ad vtrũqꝫ dic̃ (Ego aũt dico
vobis nõ reſiſtere malo) Iſtud nõ reſiſtere in
aliq̃ cãu ẽ pceptũ. ⁊ i aliq̃ ↄſiliũ. vt viſũ ẽ. ⁊ aliñ

nõ reſiſtere eſſet malũ. qñ. ſ. p h daret audacia
malis hoĩb⁹ ſimplices opprimẽdi. ⁊ põt eoruꝫ
malicie ſine piculo occurri (⁊ qui te percuſſerit
⁊c̃) Loqtur i illo caſu i q̃ ex reſiſtentia ſurgeret
mai⁹ malũ: tũc dꝫ hẽre aiuꝫ pparatũ ad ſuſtinen
dũ mai⁹ malũ ſibi illatũ. q̃ꝫ q̧ ex reſiſtẽtia ſua
ſuſcitaret mai⁹ ſcãdalũ ⁊ mai⁹ malũ. Exẽplum
hẽmus ĩ h q̧ eccl̃ia nõ repetit decimas i terris
i qbus nõ ↄſueuerũt dari ppter ſcãdalũ euitã/
dũ. vñ pelegit leſionẽ talꝭ dãni ad euitãduꝫ pi/
culũ maioris mali. ⁊ ſi h fac̃ eccl̃ia mlto forti⁹
dꝫ h facere vna ſingularis pſona. ⁊ eodem mõ
itelligendũ ẽ. qđ ſeqt (⁊ q vult tecũ i iudicio cõ
tẽdere) ſilr aliud vbũ quod ſeqtur (⁊ te ãgaria
uerit ⁊c̃) In caſu aũt vbi ñ occurrit tale maluꝫ
ſic ſuſtinere nõ ẽ neceſſitatis. ſed aliñ ẽ ſup ero/
gatiõis. ⁊ i aliq̃ caſu eẽt malũ. vt i pdc̃is ẽ đter
mĩatũ (Qui petit a te da illi) ſemp. n. petẽti dã
dũ ẽ vel rẽ vel vbũ. ſꝫ q̧ dic̃ aug⁹. qꝛ ſi iuſte pe
tit nõ dꝫ ſibi denegari qđ petit. ſi aũt irrõnabi
liter petit dandũ ẽ vbũ docẽdo eũ de irrõnabi
litate ſue petitiõis. doctrĩa. n. ẽ qđdã donũ bo
nũ. vñ aug⁹ exponẽs hoc vbũ dic̃. tũc. n. meli⁹
aliqd dabis. cũ iniuſte petentẽ correxeris. ⁊ eođ
mõ exponit qđ ſubdit (⁊ volẽte a te mutuari.
nõ auertarꝭ) mutuãdo ſi rõnabilr petit: vel rõ
neꝫ reddẽdo ſi irrõnabilr petit (Audiſtis) Hic
dat itellectũ pcepti de dilectione pximi ſuper
qđ fũdatur lex inq̃tũ ordiat ad pximũ. qꝛ i p/
cepto caritatꝭ tota lex pẽdet ⁊ pphe. In h autẽ
pcepto iudi errabãt. ex h. n. q̧ pceptũ ẽ Leuit.
.19. diliges amicũ tuũ ſic̃ te ipm. arguebãt a cõ
trario ſenſu. q̧ debebãt odire inimicũ. ſꝫ h eſt
falſũ. qꝛ oĩs hõ ex caritate diligẽdus ẽ inq̃tũ
ad imaginẽ dei creat⁹ ẽ. ⁊ capax ipiuſ p cogniti
onẽ ⁊ amorẽ. amicicia. n. caritatis fũdat ſup ↄ/
mũicationẽ ſupne beatitudis. ⁊ iõ oĩs creatu/
ra itellectualis q̃ i actu vel potẽtia ẽ beata: eſt
ex caritate diligẽda. mali aũt hoĩes q̃ꝫ diu ſũt
i via. ſũt i potẽtia veniẽdi ad beatitudinẽ. ⁊ iõ
licet eorũ malicia ſit odiẽda. ipa tamen natura
poſſibilꝭ beatificare ẽ diligẽda. ⁊ h ẽ qđ dic̃ ſal/
uator (Diligite iimicos vr̃os) bõa. ſ. grẽ et glĩe
eis optãdo. alia uero nõ ſũt eis optãda niſi i q̃/
dam gñalitate iquantũ valẽt ad eorũ ſalutem.
qđ ſoli deo ẽ notũ. qꝛ oĩbus alijs põt hõ bñ vel
male vti. ⁊ iõ circa hec ñ ẽ determiate aliquid
petẽdũ. Seqtur (Benefacite) bñfacere ẽ effec/
tus dilectiõis. ⁊ iõ ſicut tenemur diligere iimi
cos q̃tũ ad bõa grẽ ⁊ glĩe. ita tenemur effectu
ſalutẽ eorũ mõ đbito ⁊ poſſibili pcurare (⁊ ora/
te p pſequẽtibus) optãdo. ſ. eis bona grẽ ⁊ glĩe
Alia ãt bona i ſpãli optare vel facere ñ ẽ neceſ
ſitatis. ſꝫ ſuperogatiõis. Ad pdc̃a ãt facienda
ẽt iimicis hortat nos exẽplo dei (qui ſolẽ ſuuꝫ
oriri fac̃ ⁊c̃) bñficia. n. cõia nõ ſubtrahit malis
hoĩbus. q tñ ei inq̃tũ i eiſ ẽ inimicãt. Arguit ẽt
h exẽplo gẽtiliũ ifideliũ: q ſuos amicos diligũt
⁊ eis bñfaciũt. ſi q̃ ſ ipos mercedẽ beatitudis

volum⁹ hẽre: đbem⁹ plus pp deũ facere: dilec/
tionẽ etiã ad iimicos extẽdẽdo mõ pdicto. ⁊ h
ẽ qđ ↄcludit i fine (Eſtote q̃ pfecti) legẽ. ſ. euãge
licã q̃ ẽ lex amorꝭ confuãdo. vt ſitꝭ pfecti (ſicut
pr̃ vr̃ celeſtꝭ ⁊c̃) q bñficia largit etiã malis hoĩ/
bus. ita q̧ pp eorũ malitiã nõ deſit bñficẽtiam
circa ipos: ita nec vos circa iimicos: mõ tñ pdi/
cto itelligẽdo. qꝛ aliqñ ẽ neceſſitatꝭ. ⁊ aliqñ ſup/
erogationis. C VI

A Tẽdite ne iuſticiã vr̃am ⁊c̃) Poſtq̃ꝫ ſal
uator regulauit hoĩs opionẽꝫ. hic re/
gulat ipi⁹ affectionẽ. Et p̊ reſpectu dei.
Scđo reſpectu pximi ibi. c. 7. Nolite. Prima i
duas. qꝛ p̊ regulat affectioneꝫ hoĩs excludẽdo
ab opib⁹ eius itentionẽ vane glĩe. Scđo ſolli/
citudieꝫ auaritie ibi. Nolite theſaurizar̃. Pria
i duas. qꝛ p̊ dat itentionẽ ſuã i gñali. Secundo
applicat magꝭ i ſpãli ibi. Cũ facis elemoſynaꝫ.
Circa p̊mã pteꝫ aduertẽdũ. q̧ ſm q̧ dic̃ phũs.
2. ethi. Bonũ ↄtigit vno mõ. malũ aũt oĩfaria.
qꝛ ad h q̧ act⁹ human⁹ ſit bon⁹ reqrit bonitas
gñis ⁊ circũſtãtiaruꝫ. ſꝫ reddit malus ex q̃libꝫ
defectu iſtorũ. ⁊ iõ nõ ſufficit q̧ actio ſit bona đ
gñe. ſꝫ reqrit q̧ fiat recta itẽtiõe. bõitaſ. n. finiſ
ẽ circũſtãtia pncipalꝭ. ⁊ iõ op⁹ q̃ntũcũqꝫ bonuꝫ
ex gñe: ſi fiat itentionẽ vane glĩe reddit maluꝫ.
ppter qđ dic̃ ſaluator (Attẽditẽ). i. diligẽter ↄ/
ſiderate (ne iuſtitiã vr̃aꝫ). i. opa bõa de genere.
q̃cũqꝫ fuerũt illa. qꝛ oĩa ↄtinẽt ſub iuſticia gñla/
liter dc̃a (faciatꝭ corã hoĩb⁹ vt videamĩ ab eis)
glĩaꝫ. ſ. et laudẽ hũanã ex talib⁹ q̃rẽdo. p h aũt
nõ phibet q̧ opa bona fiãt corã hoĩb⁹ ad pxi/
morũ edificationẽ ⁊ dei glĩaꝫ. qđ eſt bonũ ⁊ me/
ritoriũ. vt ſ dc̃uꝫ ẽ. ſꝫ qꝛ hic loqt impfectꝭ q de
facili i vanã glĩam efferũt. iõ ↄſulit eorũ bona
opa occultãda. ſ aũt loq̃bat pfatꝭ q ſũt in ſtatu
pfectioniſ. pp qđ nõ ẽ eſtimãdũ q̧ đ facili ferã/
tur i vanam glĩam. iõ dixit eorũ opa i publico
fiẽda ad aliorũ edificationẽ. Sic luceat lux vr̃a
vt ſ dictũ ẽ. aliqd. n. bene ẽ ↄſulẽdũ vĩs pfectꝭ
đ q̃rũ ſecuritate ↄfidit qđ ñ eẽt ↄſulẽdꝫ ipfectꝭ ⁊
puuliſ đ q̃rũ debilitate timet (Amẽ dico vobiſ)
. i. firmiter ⁊ fidelr aſſero (receperũt mercedem
ſuã) ex quo. n. intẽtio fert ad hoĩes tantũ. nõ ẽ
aliquid a deo iuſte expectãdũ (Cum q̃ ⁊c̃) Hic
applicat i ſpeciali. Et p̊ excludit itentõeꝫ vane
glĩe ab opibus miſicordie. Scđo ab actib⁹ la/
trie ibi. Et cu oratiſ. Tertio ab opibus pẽitẽtie
ibi Cũ ieiunatꝭ. Dicit q̃ p̊ (Cũ facis elemoſynaꝫ
noli tuba cãere ãte te) h ẽ ad laudẽ hoĩuꝫ mãi/
feſtare. Ad cui⁹ itellectũ ſciẽdũ q̧ apđ iudeos
vtebãt tuba ſic̃ apud catholicos cãpanis. ⁊ iõ
ſic̃ videm⁹ q̧ i aliquib⁹ locis pulſat cãpana p
elemoſyna recipiẽda. ita apđ iudeos ad h faci
endũ vtebãt tuba. ſꝫ hipocrite nõ faciebãt hoc
principalr ppter pauperum vocationem. ſed
magis ad ppriã oſtentationẽ. vt pꝫ i lr̃a cũ dic̃
(vt honorificẽtur ⁊c̃) rationẽ aũt phibitionis
ſubdit (Amen dico vobis receperũt mercedẽ)

Modū aūt cōuenientē faciēdi elemoſynā ſub
dit cū dicit (Te aūt faciēte elemoſynā neſciat ſi
niſtra tua) modus loq̄ndi ē qn̄ aliquid fit ſecre
te. ꝑ ħ innuens ꝙ talia ſūt facienda ꝓpter deuꝫ
tm̄. vn̄ ſubdit (⁊ pater tuus). ſ. deus q̄ ē pr̄ oīuꝫ
ꝑ creationē: ⁊ iuſtoꝝ ꝑ grām adoptōeꝫ (qui vidꝫ
ī abſcōdito) qꝛ ipſe ſolus videt itētionē cordiū
(reddꝫ tibi. Et cū oratꝭ) Hic ꝯſeq̄nter excludit
īdebitū modū circa actū latrie. inter actus la/
trie act⁹ ꝯmūioꝛ ē oratō ⁊ ideo qḋ de ipa dr̄ ħ
de alijs actib⁹ latrieītelligit. Igit̄ circa orōnē
p̄ excludit īdebitū orādi modū. Scḋo ꝯcludit
modū debitū ibi. Sic aūt orabitꝭ. Pria ī duas
qꝛ p̄ ab actu orādi excludit vane glīe ītentōeꝫ.
⁊ ſcḋo q̄rundā gētilium errorē ibi. Orātes aūt
Ad euidētiaꝫ p̄me ꝑtis ꝯſiderāduꝫ ꝙ duplex
ē oratio. q̄dam publica q̄ fit a miſtris ecclie. et
iſta nō debet fieri ī occulto: ſꝫ magꝭ ī palā in lo
co cōi. ſ. ecclia corā pplo. qꝛ ꝑ tota cōitate offer
tur. et ideo ppl's ī ħ ꝯformare ſe debet miſtris
ecclie ipm deū depcādo ſcḋm modū ꝯgruuꝫ ⁊
ſibi poſſibilē. nō poſſēt aūt in ħ ſe miſtri ecclie
ꝯformare niſi p̄dicta oratio miſtroꝝ ecclie fie/
ret ī publico p̄dicto mō. Vn̄ de tali oratiōe nō
loquit̄ hic ſaluatoꝛ. Alia eſt orō p̄uata et talis
magꝭ debet fieri ī ſecreto duplici de cā. Prima
cā qꝛ orō ē eleuatio mētis ī deū. mēs aūt hūa/
na citi⁹ ⁊ meli⁹ eleuat̄ ī deū qn̄ ī ſecreto loco hō
ꝯſtituit̄. et a tumltib⁹ alioꝝ ſepat̄. Alia cā ē ad
euitationē vane glīe q̄ de facili īſurgit qn̄ orō
ī publico fit. ⁊ ħ eſt qḋ dicit ſaluatoꝛ (Cū oratꝭ nō
eritis ſic ypocrite. q̄ amāt ī ſynagogis ⁊ in āgu
lis plateaꝝ ſtātes orare) dicit (ſtantes) vt ma
gis appareant ex mō ſe habēdi (in ſynagogiſ ⁊
āgulis plateaꝝ) ex rōne loci. qꝛ ſynagoga ē loc⁹
cōis vbi ꝯueniebāt iudei ad audiēduꝫ v̄bum
dei vel aliq̄ rōne huiuſmōi. ⁊ dr̄ a ſin qḋ ē con
⁊ goge qḋ eſt ppl's. qꝛ ibi ꝯueniebat ppl's (⁊ ī an
gulis plateaꝝ) platee iſte dicebāt̄ atria q̄ erāt
ꝓpe tēpluꝫ vbi ꝯueniebāt hoīes ad orādū vel
audiēdū doctores. ⁊ ideo erat cōis. Cōſequen/
ter oſtēdit d̄bitū modū orādi cū dicit (Tu aūt
cum oraueris ītra ī cubiculū tuū). i. locū ſecre/
tuꝫ (⁊ clauſo oſtio) ne veniat mltitudo īpediēs
eleuatōeꝫ mētꝭ ī deū ⁊ moueſ ad elatiōeꝫ mētꝭ
(ora prēꝫ ⁊c̄) ⁊ pꝫ littera (Orantes aūt) Hic ex
cludit̄ erroꝛ gētiliū circa oratiōeꝫ. credebāt. n.
q̄dā gētiles q̄ vocabāt̄ ethnici ꝙ ex mltiplica/
tione v̄boꝝ cōpoſitoꝝ ī orōe aliq̄d māifeſtaret̄
ipi deo. qḋ p̄us eſſet ſibi ignotū ⁊ ꝑ ꝯſeq̄ns mu/
taret̄ ad aliq̄d agēdū cuius p̄us volebat ꝯriū.
vtrūqꜫ iſtoꝝ eſt erroneum. qꝛ ī deo nulla cadit
mutatio vel ignorātia. hūc aūt errorē excludit
ſaluatoꝛ dicēs (Orātes nolite mltum loq̄ ſicut
ethnici) ex quo pꝫ ꝙ nō ꝓhibet mltiplicatiōeꝫ
v̄boꝝ abſolute. ſꝫ ad illā ītentōeꝫ quā hēbant
ethnici. q̄ eſt dicta. ⁊ ħ eſt qḋ ſubdit (putāt enīꝫ
ꝙ in mltilogo exaudiāt̄) poſſūt tn̄ mltiplicari
v̄ba in orōne duplici de cā. Una ē vt ꝑ ſignifi/
catiōnē verboꝝ deuotoꝝ aīmus melius eleue
tur ī deū. Alia cā ē vt homo in deū eleuet̄ non
ſolū mēte. ſꝫ etiā corꝑali voce ſcḋꝫ illud pſal. Coꝛ
meū ⁊ caro mea exultauerūt in deū viuū. non
tn̄ pōt dari ibi regula certa. ſꝫ debꝫ hō talibuſ
v̄bis vti in oratiōe q̄ntū ꝑcipit hō ꝙ faciāt ad
deuotiōis excitationē. ſi aūt ecōtrario ꝑcipiat
ꝙ multiplicatio verboꝝ diſtrahat mētē ei⁹ de
bet ceſſare a v̄bis. ⁊ orare deū affectib⁹ mētis. ħ
tn̄ intelligēdū ē in oratione p̄uata vt dictū eſt
qꝛ oratio publica debet eē in verbis vt poſſꝫ ꝑ
cipi ab alijſ. Seq̄tur (Scit. n. pater veſter) hoc
addit̄ ad excludendū illoꝝ gentiliū falſū intel
lectū ſcḋm quē aliquid deo notificat̄ de nouo. qꝛ
oīa ſcit ab eterno. ¶ Sꝫ querit̄ quare orat̄ deus
ex quo ꝑ orōnem nihil ſibi manifeſtat̄. nec ani
mus ei⁹ in aliquo mutat̄. ⁊ iō videt̄ ꝙ fruſtra
oret̄. Dicēdū ꝙ p̄deſtinatio diuīa ē ꝓpatio grē
ī p̄nti ⁊ glīe in futuro. ⁊ iō cū ſit eterna ſicut ab
eterno p̄deſtinauit aliquē ad beatitudineꝫ. ita
p̄ordinauit modū per quē daret ſibi illā beati/
tudinē. ſ. per merita ſua. ⁊ orōnē. ⁊ iō nō fruſtra
orat deū. qꝛ oratio ē illud per quod ex ordīatio
ne diuina debet ꝯſequi grām ⁊ glīam. ⁊ eadē ē
rō de oībus alijs bonis. qꝛ cadūt ſub ordīe di/
uine p̄deſtinationis (Sic aūt orabitis) Hic do
cet ſaluatoꝛ modū orandi cōueniētiſſimū. Ad
cuius ītellectū ſciendū ꝙ orō ſcḋm damaſce. eſt
petitio decentiū a deo. In hac aūt oratiōe exp̄
mitur quicq̄d decet hoīeꝫ petere a deo. ⁊ q̄cq̄d
decet deū dare homini. ⁊ ſilr̄ ordīatiſſime ħ de
ſcribit̄. qꝛ illud quod maxīe d̄ſiderari debꝫ ab
hoīe ⁊ peti a deo. p̄ ponit̄. ⁊ qḋ debet peti ſecun
dario ī ſcḋo loco. ⁊ ſic ꝯſilr̄ vſqꜫ in finē. Illud aūt
quod p̄ cadit in appetitū hoīs eſt beatitudo
2⁹ illud ꝑ quod hō beatitudinē ꝯſequit̄. ⁊ illḋ
ſcḋo petitur. ibi. Fiat volūtas tua. Circa p̄mum
ꝯſiderādū ꝙ beatitudo duplr̄ dr̄. Uno modo
obiectiue. ſ. ipſa bonitas diuīa ī ſeipa. per cui⁹
fruitionē efficimur beati. ⁊ iō bonitatē ipſā di/
uinā p̄ oībus amare debemus. ⁊ ꝑ ꝯñs glīā ei⁹
⁊ honorē p̄ oībus deſiderare. ⁊ hoc ē quod peti
mus ī p̄ma petitione cū dr̄ (Pater noſter q̄ es ī
celis. ſanctificet̄ nomen tuū) dr̄. n. pater oīum
generalr̄ rōne creationis. additur (noſter) qꝛ ē
pater ſpālis iuſtoꝝ ꝑ grām adoptionis (qui es
in celis) qꝛ licet ſit in oībus per eēntiam p̄ntiā
⁊ potentiam. ē tamē ſpāli modo ī iuſtiſ ꝑ grām
tn̄ ſpāliſſime excellētia eius relucet ī beatis ꝑ
glīam (ſanctificet̄ nomē tuū) nō petimuſ ꝙ ali
qua ſanctitas ei de nouo accreſcat. qꝛ hoc ē im
poſſibile. ſed ꝙ ſanctitas q̄ ei eternaliter ineſt.
relucet amplius ī creaturis. ⁊ p̄ ⁊ p̄ncipalr̄ q̄ra
tur ī opibus hūanis. ſcḋm ꝙ dicit Apl's p̄ma ad
Coꝝ. 10. Omīa ī glīaꝫ dei facite. Alia ē beatitu
do dicta formalr̄. que ē actus vltimate ⁊ ꝑfcē
cōiungens nos deo. ſ. viſio ⁊ fruitio. ⁊ illud eſt
quod ſcḋo loco petimus a deo. vt. ſ. ſcimus ꝑtici
pes ſue bonitatis quod fit ī viſione beata. ⁊ ħ
petimus cū dicimus (Adueniat regnū tuum)
⁊ hīc dr̄ adueniat. qꝛ nō poſſum⁹ ad deū uenire
ꝑ grām ⁊ glīam niſi ipſe p̄ veniat ad nos. vnde
aug⁹ ſuꝑ Io. Ille. n. venit quē grā dei p̄ueīt. Et
Io. 6. Nemo pōt vēire ad me niſi pr̄ q̄ miſit me
traxerit eū (regnū tuū) beatitudo. n. eterna be
ne dr̄ regnū. qꝛ ibi habet̄ plena ⁊ ꝑfecta copia
oīum bonoꝝ (Fiat volūtas tua) Hic ꝯſilr̄ petit̄
illud ꝑ qḋ poſſum⁹ beatitudinē cōſequi. ⁊ ħ dr̄
duplr̄. vno mō directe ⁊ ꝑ ſe. alio mō indirecte
q̄ſi ꝑ accñs cuiuſmodi ē remotio īpedimēti. 2⁹
ponit̄ ibi. Et dimitte nobis. Adhuc p̄ma ī duaſ
qꝛ ad aſſecutionē beatitudīs fac̄ aliq̄d duplici
ter. vno mō p̄ncipalr̄. alio mō q̄ſi īſtrumētalr̄.
2⁹ ponit̄ ibi. Panē nr̄m. illud. n. ꝑ qḋ p̄ncipali
ter ꝯſeq̄mur beatitudinē ē ipletio uolūtatiſ di
uine ꝑ ſanctā oꝑationē. ⁊ q̄a frequēter volūtaſ
eius ē nobis īcognita. ⁊ qn̄ cognoſcit̄ adhuc ſu/
mus īpotētes ⁊ pigri ad iplendū. iō tertio peti
mus (Fiat volūtas tua ⁊c̄). i. īſpires nobis vir
tutē ⁊ ꝓpoſitū ad iplēdū tuū bn̄placitū. addit̄
aūt (ſicut in celo ⁊ ī terra) beati. n. q̄ ſūt in celo.
qꝛ ſunt cōiuncti īmediate regule diuīe. iō non
poſſūt deficere nec deuiare a diuīa volūtate. ⁊
iō nos q̄ ſumus ī via. q̄ nō ſumus ſic coniuncti
petimus vt diuina grā hoc ſuppleat ī nobiſ. te
nēdo volūtatē nr̄am ī ꝯformitate ad ſuā ī opi/
bus nr̄is. ſicut cōformant̄ illi q̄ ſūt ī celꝭ (Panē
nr̄m) Hic petit̄ illud ꝑ quod īſtrumētalr̄ duci/
mur ad beatitudinē. Et ħ accipit̄ duplr̄. Uno mō
ꝓut aliquid ē īſtrumētū ipius dei. ⁊ ſic ſacramē
ta ecclie ſūt q̄dam īſtrumēta q̄bus ſanctifica/
mur ⁊ ad beatitudinē ducimur. vn̄ dicūt̄ uaſa
grē. Oīa aūt ſacramēta ordinant̄ ad ſacramētū
eucharīſtie qḋ petim⁹ quarto cū dicim⁹ (Panē
nr̄ꝫ ſuꝑſubſtātialē) dr̄ aūt ſuꝑſubſtātial̄. quia
trāſcendit vitā corꝑalē. ⁊ dat vitā eternā Io.
6. Ego ſū panis viu⁹ q̄ de celo deſcēdi. ſi quis
māducauerit ex ħ pane viuet ⁊c̄. ⁊ petēdo ħ ſa
cramentū petim⁹ oīa alia. qꝛ ordinant̄ ad ipm:
vt pꝫ ī. 4. ſen. ⁊ Luc. 5. vocat eū panē quotidi/
anū. qꝛ quotidie ipm ſumim⁹ ꝑ miſtros ecclie
q̄ ħ ſacramētū accipiūt ꝓ ſe ⁊ ꝓ tota ꝯmūitate.
Alio mō accipit̄ īſtrumētū ad ꝯſecutionē beatitu/
dinis ex ꝑte aīe. ⁊ ſic cū corp⁹ ſit īſtrumētū aīe
ſiue organū. ꝑ ꝯſequēs vita corporalis inſtru/
mētalr̄ facit ad ꝯſecutōeꝫ ſuꝑnaturalꝭ beatitu/
dīs iq̄ntū aīa nō exercet oꝑa meritoria niſi ī
corpore. qꝛ tēpus meriti durat tātū ad tēp⁹ h⁹
vite. ad vitā corporalē neceſſario reqrit̄ ſuffi/
ciētia vict⁹. ⁊ ħ petit̄ cū dr̄ (panē noſtrū ⁊c̄) ⁊ ī
ħ itelligunt̄ peti oīa vite neceſſaria (Et dimit/
te nobis) Hic ꝯſeq̄nter petit̄ id ꝑ qḋ ꝯſeq̄mur
beatitudinē ſic̄ ꝑ remouēs ꝓhibēs. Et diuidit̄
ī duas. qꝛ p̄ facit ꝙ dictū ē. Scḋo reddit rōem
cuiuſdā dicti ibi. Si. n. dimiſitꝭ. Pria adhuc ī
tres. qꝛ a beatitudīe ꝯſeq̄nda p̄mo ꝓhibet nos
peccatū ꝯmiſſū. 2⁹ peccatū de ꝓximo ꝯmitten
dū. Et tertio illud quod ē ad utrūqꜫ iclinatiuū
2⁹ ponit̄ ibi. Et ne nos iducas. 3⁹ ibi. Sꝫ libe
ra nos. Illud ḡ quod p̄ ⁊ p̄ncipaliter īpedit noſ
a ꝯſecutione beatitudinis ē peccatū iā ꝯmiſſū
quia ad beatitudinē ingredi nō poſſum⁹ donec
peccatū cōmiſſum ſit totalr̄ dimiſſū. ⁊ q̄ntū ad
culpā ⁊ q̄ntum ad penā. ⁊ iō hāc dimiſſionē pe/
timus q̄nto loco cū dicimus (⁊ dimitte ⁊c̄) ad/
dit̄ (ſicut ⁊ nos di.) qꝛ hec ē regula nobis īpoſi
ta. ꝙ ſicut volumus nobis dimitti peccatum
nr̄m. ita debemus ꝓximo dimittere peccatuꝫ ī
nos cōmiſſū. Iſta tn̄ dimiſſio pōt ītelligi dupli
citer. vno mō q̄ntū ad offēſā. ⁊ hec ē neceſſitatꝭ
quia tenemur omneſ diligere ex caritate. Alio
mō q̄ntum ad īiuriā. ⁊ hec nō ē neceſſitatiſ. licꝫ
ſit ſuꝑerogationis. ſicut. n. pecuniā ablatā nō
tenet̄ q̄s auferenti dimittere. ſed petere poteſt.
ſic iiuria ſibi illata pōt recōpenſationē ꝑ emē/
dam petere ſcḋm ordinē iuſticie (Et ne nos) 2⁹ ī/
pedit nos a beatitudine peccatū qḋ formidat̄
de ꝓximo ꝯmittēdū. ⁊ hoc cōtingit qn̄ ſum⁹ po
ſiti in graui tētatione cui ꝓbabiliter timemus
ſuccūbere. ⁊ iō ſexto petimus ħ a nobis amo/
ueri cū dicimus (Et ne nos inducas). i. induci
ꝑmittas (ī tētationē) nō. n. petimus vt nō ten
temur. qꝛ tētari nō ē malū ſꝫ magis ē ad v̄tutꝭ
exercitiū qn̄ viriliter reſiſtit̄. ꝓpter quod dice
bat pſal. Proba me dn̄e ⁊ tēta me. Sed petim⁹
ne ī tētationē iducamur. i. ne ab ipſa deuinca/
mur (Sed libera) Tertio ipedit nos illud qḋ
ē iclinatiuū ad duo p̄dicta. ⁊ hoc ē fomes pec/
cati. q̄ ē quedā pena ex peccato p̄mi ꝑentis de
relicta. ⁊ hoc malū pene. ⁊ alia mala p̄ntis uite
iq̄ntū poſſūt nos ad peccatū inducere ſeptimo
petimus amoueri ⁊ ab eis liberari cū dicimuſ
(Libera nos a malo) ſequitur ī fine (Amen) qḋ
ē verbū optatiuū reſpectu p̄cedētiū (Si. n. di/
miſeritis) Hic reddit̄ rō cuiuſdā dicti ī p̄dicta
orōne ī q̄nta petitione. vbi dr̄. dimitte nobiſ de
bita nr̄a ſicut ⁊ nos dimittim⁹. ⁊ pꝫ ſentētia ex
p̄dictis ibidē (Cū aūt ieiunatis) Hic excludit
ītētionē vane glīe ab opib⁹ p̄nie dicēs (Cū ieiū
atꝭ nolite fieri ſic̄ hipocrite) dr̄. n. hipocrita ab
hipos qḋ ē ſub ⁊ criſis qḋ ē auꝝ. qꝛ ſub auro vl̄
ſub hōeſtate exterioris ꝯuerſatōis hꝫ abſcōdi
tum plūbū falſitatis. ſeq̄t̄ (triſtes) iſti. n. oſten
dūt q̄ſdam facici triſticiā vt ſimulent peniten
tie rigorē. iō ſubdit̄ (Extermināt facies ⁊c̄) ex/
termiare. n. ē ex̄ termīos ponere. ⁊ iō illi facies
extermināt. q̄ q̄ſdam triſticiā ex̄ modū ſolituꝫ
alioꝝ demōſtrant vt religioſi p̄ ceteris appare
ant. Uel alr̄ ſicut fiunt q̄nqꜫ vnguēta ad deco
randū faciē q̄bus vtunt̄ mulieres ad ſimulan
dū pulchritudinē. ita fiūt q̄dam vnguenta ad
exterminādū p̄dicto modo faciē. ⁊ forte talib⁹
vtebant̄ ad ſimulādū p̄niam. ſicut etiā trutā/
ni talib⁹ vtunt̄ ad extorq̄ndū pecuniā ꝑ q̄ſtuꝫ
Subdit aūt debitū moduꝫ ieiunādi cū dic̄ (tu
aūt cū ieiunas vnge caput tuū). i. ſigna leticie
p̄tende. talibus. n. vnguētis ⁊ lotione corporꝭ

vtebanꝰ iudei i dieb⁹ ſolēnibus ⁊ feſtiuis (ne
videaris hominibus ieiunās). i. ad glīā hoīuꝫ
q̄rendā (ſꝫ p̄ri tuo celeſti). ſ. cui⁹ gl̄iaꝫ debes tā
tum q̄rere i opib⁹ tuis (q eſt i abſcōdito) qꝛ de
tis i p̄ñti vita nō p̄ōt videri a nobis: licꝫ ſit p̄ſēs
vbiqꝫ. cetera patēt (Nolite theſaurizare) Hic
excludit ab affectiōe hoīs peccatū auaritie. Et
diuidiꝰ i duas p̄tes. qꝛ p̄mo oſtēdit ꝓpoſitū in
actu exteriori. Scđo i actu iteriori ibi. Ideo di
co vobis ne ſolliciti ⁊c̄. P̄ria i tres. ſm̄ tres rō
nes ꝑ q̄s excludit imoderatā ↄgregatōeꝫ diui
tiaꝝ. Scđa poniꝰ ibi. Ubi ē theſaur⁹ tu⁹. Ter
tia ibi. Nemo p̄ōt duob⁹ dñis ſeruire. P̄ria rō
accipiꝰ ex defectu theſauri tēporal. Theſaur⁹
.n. nihil aliud ē q̄ꝫ cōgregatio diuitiaꝝ. cōgre
ganꝰ .n. diuitie ꝓpter ſufficiētiā vite habēdaꝫ.
ſed theſaurizatio idebita recte iducit ↄriū. qꝛ
reddit hoīem iſufficientiſſimū. qꝛ tal theſauri
zatio ē q̄ fit ex auaritia ⁊ ex amore diuitiaꝝ in
ſe. ille aūt q ſic cōgregat diuitias nō audet eis
vti. ſꝫ iuxta eas ducꝰ miſerā vitā. ⁊ dimittit eaſ
putreſieri. ⁊ iō dicit hiero. in ep̄la ad paulinuꝫ
Antiquū dictū ē. auaro deeſt tā quod hꝫ q̄ꝫ qđ
nō hꝫ. ⁊ talē modū theſaurizandi excludit ſal
uator cū dicit (Nolite theſaurizare theſauros
i terra vbi erugo ⁊ tinea demoliꝰ) erugo. i. eris
rubigo. ⁊ in h̄ tāgiꝰ corruptio diuitiaꝝ artifici
aliū. vt auri ⁊ argenti ⁊ ceteroꝝ metalloꝝ (⁊ ti
nea) hic tangiꝰ corruptio diuitiaꝝ naturaliuꝫ
vt bladi ⁊ vini ⁊ veſtimētoꝝ ⁊ ↄſimiliū (⁊ vbi
fures effodiūt ⁊c̄) hoc dicit ꝓpter lapides p̄cio
ſos. q lꝫ nō poſſint rubiginari. nec a vermibuſ
corrodi. tñ poſſūt a latronib⁹ tolli. Ex p̄dc̄is pꝫ
ꝙ theſaurizatio q̄ fit ex cāis honeſtatis nō eſt
iterdicta a ſaluatore tanq̄ꝫ illicita. vt qñ aliqs
theſaurizat ad op̄a pietatī faciēda. vt ē cōſtru
ctio eccl̄iaꝝ. releuatio paupū ⁊ huiuſmodi. uel
ꝓpter rē publicā ſuandā ⁊ ↄſilia (Theſaurizate)
ꝑ hoc cōcludit excellētiſſimū modū theſau
rizādi. qñ. ſ. bōa tp̄alia ⁊ trāſitoria cōſumūtur
i pios vſus. ⁊ ſic cōmutanꝰ i bōa ſpūalia ⁊ eter
na. ⁊ ꝑ ↄñs incorruptibilia. ⁊ h̄ ē theſaurizare
i celo. ⁊ pꝫ lr̄a (Ubi ē theſaur⁹ tu⁹) Hic pōiꝰ ſa
rō ad excludendū theſaurizationē iordinataꝫ
tp̄aliū. ⁊ accipiꝰ iſta rō ex quodā effectu malo
ipius. q ē excecatio mētis. Ad talē .n. theſauri
zationē ſeq̄ꝰ totalis cōuerſio mētis ad amorē
diuitiaꝝ. ⁊ h̄ ē quod dicit (vbi ē theſaur⁹ tuus
⁊c̄) ad hanc cōuerſionē ſeq̄ꝰ auerſio a deo. ⁊ qꝛ
itellectus illuiaꝰ ꝑ ↄiūctionē ad deū. iō ex tali
auerſione obtenebraꝰ. ⁊ qꝛ itellect⁹ dirigit oēs
alias potētias i ſuis actib⁹ cū ſit oculus hoīs
iterioris. ad h̄ ſeq̄ꝰ obtenebratio ⁊ obſcuritaſ i
oīb⁹ opibus hūanis. ꝓpter quod ſubdiꝰ (Lu
cerna corporis tui) methaphorica ē locutio ac
ſi diceret ſic oculus corporal dirigit op̄a corpo
ralia. qꝛ dirigit pedem ad ābulandū. man⁹ ad
op̄andū. ⁊ ſic de alijs. ita oculus mētis ꝑ iten
tionē rectā dirigit op̄a humana inq̄ꝫtū in eis ē
rō boni moral. ⁊ iō dicit (Si oculus tu⁹ fuerit
ſimplex). i. itētio mētis recta (totū corp⁹ tuū)
. i. ↄgeries op̄ationū (lucidū erit). i. ſcā ⁊ bona:
dū tñ op̄atio ſit licita de genere. (Si aūt oculus
tu⁹ fuerit neq̄ꝫ). i. itentio ꝑuerſa ⁊ mala (totuꝫ
corpus tuū tenebroſū erit). i. tota ↄgeries op̄a
tionū tuaꝝ erit mala. etiā ſi actio ſit de gn̄e bo
na. ſicut dare elemoſynā mulīercule vt poſſit
eā ad amorē illicitū attrahere. ē malū ſimplr.
ꝓpter maliciā itētiōis ꝑuerſe. ꝓpter qđ ſub
dit (Si ḡ lumē qđ in te ē tenebre ſūt). i. ſi actio
bona de genere q̄ ē quaſi quoddā lumē. efficiꝰ
mala ꝓpter defectū itētōis bōe (ipſe tenebre
quante erūt). q. d. multomagis actio mala de
gn̄e q̄ ē quaſi q̄dā tenebra. ſi tñ huic ſuꝑueniat
itentio mala ē multo deterior q̄ꝫ p̄mo. vt ſi ali
quis mechaꝰ cū aliq̄ vt poſſit ei⁹ pecuniā fura
ri. oīs tal tenebroſitas ꝓcedit ex imoderata cō
gregatione diuitiaꝝ. ꝓpter qđ ē merito fugien
da (Nemo p̄ōt duobus) Hic pōiꝰ tertia rō. qꝛ
illud ē merito fugiēdū ab hoīe. ꝑ quod ipediꝰ
obſequiū deo debitū. ad qđ obligaꝰ hō ex bñſi
cio creatiōis. ⁊ ex alijs bñficijs. ſed ipediꝰ per
ↄgregationē diuitiaꝝ iordinatā. ḡ ⁊c̄. minor aū̄
hui⁹ rōnis declaraꝰ cū dr̄ i lr̄a (nemo p̄ōt duo
bus dñis ſeruire) quod ē intelligendū qñ ſunt
ↄrij ⁊ diſperati. ⁊ nō ſubalternati poſiti. ſic eſt i
ꝓpoſito. qꝛ auaritia q̄ ē ſeruit⁹ idoloꝝ nō p̄ōt
ſtare cū obſequio diuio. ⁊ iō ↄcludit (Nō pote
ſtis deo ſeruire ⁊ mānone) mānona .n. ligua
ſyra. nomē ē diuitiaꝝ. vel nomē demōis q ten
tat de cupiditate diuitiaꝝ. auar⁹ aūt q theſau
rizat inordinate ſeruit vtriſqꝫ. ⁊ iō nō p̄ōt ſimꝰ
deo ſeruire. Ille aūt qui i pijs opibus diuitiaſ
expendit. nō ſeruit diuitijs. ſꝫ magī diuitie ſer
uiunt ſibi. qꝛ eis vtiꝰ ſicut iſtrumētiſ ad opera
v̄tutū. qꝛ ſꝫ ꝙ dicit ābroſius ſuꝑ. Lucaꝫ. ſicut
diuitie ſūt ipedimēta iꝓbis. ita ꝓbis ſūt ad
iumēta virtutis. ⁊ iō talis p̄ōt ſimꝰ ſuire deo.
⁊ vti ipis (Iō dico vobis ⁊c̄) qꝛ nō ſolū cōgre
gatio diuitiaꝝ q̄ꝫtū ad actū exteriorē deordiat
hoīs affectū. ſꝫ etiā ſollicitudo acqrendi deor
dinat q̄ꝫtū ad actū interioreꝫ. iō ↄñr excludit
ſollicitudinē ſuꝑfluā circa talia acqrenda. Et
diuidiꝰ in duas p̄tes. qꝛ p̄ facit quod dictū ē ꝑ
quedā exēpla. Et 2°. ꝑ rōnes ibi. Nolite ḡ. Cir
ca p̄⁹ aduertēdū. ꝙ duo ſūt que reqrūꝰ ad ſuf
ficientiā vite p̄ñtis. ſ. nutrimētū ſine q̄ hō non
p̄ōt viuere abſolute. ⁊ veſtimētū ſine quo non
p̄ōt bñ viuere. ⁊ iō circa iſta ſolet hō magī ſolli
citari. i. p̄ ḡ excludit ſollicitudinē circa vtrūqꝫ i
gn̄ali. 2°. circa quodlibet ꝑ ſe ſūptū in ſp̄ali ibi.
Reſpic ite uolatilia. Circa p̄⁹ aduertenduꝫ ꝙ
natura nō potuit ꝓuidere hoī. de tegumēto et
defenſione. ſic ꝓuidit alijs aīalib⁹. vtputa aui
bus dedit plumas ad coopimētū. vngueſ ⁊ ro
ſtra ad defenſionē. ſilr brutis aīalibus pelles.
⁊ pilos ꝑ idumēto cornua ⁊ dētes ⁊ huiuſmōi
ꝑ armis. qꝛ i talibuſ nō ē niſi natura ſenſitiua

q̄ ē ad vnū determiata. ⁊ iō de talibus potuit
eis ꝓuidere ſufficiēter natura. Hō aūt rōnaliſ
nature ē q̄ nō ē determiata ad vnū. ſꝫ hꝫ viaꝫ
ad diſꝑata ⁊ ↄ̄ria. ⁊ iō nō potuit ſibi ſufficiēter
ꝓuidere natura q̄ de ſe ē determiata ad vnuꝫ:
ſꝫ loco hui⁹ hō hꝫ itellectū ꝑ quē p̄ōt cogitare
diuerſas artes ⁊ modos faciēdi ſibi veſtes et
arma ⁊ man⁹ ad op̄andū talia. ⁊ iō oportet hoī
nēde talib⁹ ſollicitari. qꝛ tñ hō rōnalis ē. ideo
iſta ſollicitudo debet eē moderata ſm̄ regulaꝫ
rōnis recte. ⁊ talē ſollicitudinē nō excludit h̄
ſaluator: cū ſit p̄s prudētie: aliter ſeq̄reꝰ ꝙ hō
tētaret deuꝫ: ſi expectaret ab eo ↄſeq oīa neceſ
ſaria: omittēdo qđ debet fieri circa hec via hu
mana. ſed ſollicitudo q̄ hic ꝓhibeꝰ ē deordiata
⁊ ſuꝑflua. ꝑ quā poſtponūꝰ bōa ſpūalia vt ma
gis videbiꝰ poſtea. ⁊ h̄ ē qđ dicit hic ſaluator.
(Ne ſolliciti ſitis) ſuꝑflue. ſ. ⁊ inordiate d̄ cibo
⁊ veſtimēto. qꝛ hoc nō ē neceſſariū. qđ ꝓbat ex
emplo. qꝛ corp⁹ ⁊ aīa q̄ ſūt maiora bñficia deuſ
dat nobis ſine ſollicitudie nr̄a. ḡ ⁊ illa q̄ ſūt mi
nora videlicet cibū ⁊ veſtimētū dabit cū ſolli
citudine moderata (Reſpicite volatilia) Hic
ꝓbat de vtroqꝫ in ſp̄ali. Et p̄ de cibo. 2°. d̄ veſti
mēto ibi. Quis aūt veſtrū cogitās. P̄rimū oñ
dit ꝑ exēplū auiū q̄ nō ſerunt neqꝫ metūt. ⁊ tñ
dñs ſufficiēter paſcit illas cū ſollicitudie ↄue
nienti ſue nature: mltoſortius hoīeꝫ paſcet cū
ſollicitudine cōuenięti ſue nature q̄ ē ſm̄ regu
lam rōnis recte. ꝓpter qđ dr̄ (Nōne vos pluri
eſtis illis). i. natura hūana ē maioris ponderi
corā deo. qꝛ aīalia facta ſūt ꝓpter hoīem. finis
aūt nobilior ē his q̄ ſūt ad finē (Quis aūt vr̄ꝫ)
Hic ꝓbat de veſtimēto. ⁊ ponit duplex exēplū
P̄rimū accipiꝰ ex eo qđ ē itra hoīeꝫ. ſ. magnitu
do corpoꝝ quā deus dat hoī ſine ſollicitudine
ſua. qđ pꝫ qꝛ q̄ꝫtūcūqꝫ aliqs ſolliciteꝰ de augm
tatione ſua. nō p̄ōt addere ad ſtaturā ſuā cubi
tū vnū. cū ḡ ueſtimētū cōpetat maius vel mi
nus hoī ſm̄ q̄ꝫtitatē corp̄alē. ⁊ q̄ꝫtitas daꝰ ei ſi
ne ſollicitudine ſua. ꝑ ↄñs ⁊ veſtimētū conue
niēs abſqꝫ ſollicitudie ſuꝑflua. ⁊ h̄ ē ꝙ conclu
dit interrogatiue (⁊ de veſtimētis ⁊c̄.) 2⁹ exē
plū accipiꝰ ex eo qđ ē ex̄ hoīem. ſ. ex terre naſcē
tibus. quod ponit cū dic̄ (Cōſiderate lilia agri
quō creſcūt) ſine ſollicitudie eoꝝ. ⁊ ſm̄ q̄ꝫtita
tē ſuā a deo veſtiūꝰ. ꝓpter qđ dic̄ (nō laborāt)
. ſ. ad ornandū ſe (neqꝫ nent). i. filāt ad faciēdū
ſibi veſtimētū. ⁊ tñ optime veſtiunꝰ. qđ ꝓbat.
(qꝛ ſalomon in oī glīa ſua ⁊c̄). i. licet fuerit rex
potētiſſim⁹. vt pꝫ. 3. Re. tñ nō fuit ita bñ veſti
tus. qꝛ lꝫ ars imiteꝰ naturā. tñ op̄a artiſ nō aſſe
quūꝰ ꝑfectionē opum nature. ⁊ iō tictores pā
noꝝ nō poſſūt facere colorē ita viridē. ſic na
tura in terre naſcētib⁹. ex h̄ igiꝰ ↄcludit ꝙ de⁹
ſufficiēter veſtiet hoīem abſqꝫ ſollicitudie ſuꝑ
flua. ꝓpter quod dic̄ (Si .n. fenū agri quod ho
die ē). i. i p̄ñti (⁊ cras i clibanū mittiꝰ). i. in fu
turo poneꝰ i furno. qꝛ i aliquib⁹ terris loco lin
gnoꝝ vtunꝰ ſtipulis. ⁊ talib⁹ ad calefaciēdum
furnū. Uel aliter cliban⁹ accipiꝰ hic ꝑ aceruo
i quo cōgregaꝰ fenū deſiccatū. qꝛ ad modum
furni ſeu mōticuli eleuaꝰ. vñ ⁊ cliban⁹ a cliuo
dr̄. Et tñ (deus veſtit) ipm̄ fenū ſine ſollicitudie
ſua (quāto magis vos modice fidei). ſ. ſine ſol
licitudie ſuꝑflua. Uocat aūt eos q nimis ſolli
citanꝰ de talib⁹ modice fidei. qꝛ ex defectu fi
dei ꝓcedit talis ſollicitudo ſuꝑflua. nō aūt ſol
licitudo rōnabilis ⁊ moderata. ſꝫ magis iclu
ditur. qꝛ ſicut natura auiū ē p̄dicto mō viuere
⁊ terre naſcētiū creſcere. ſic natura hoīſ ē viue
re ſm̄ dictamē recte rōnis ad quod ſeq̄ꝰ ipꝫ d̄
bere ſollicitari ſollicitudie moderata ad q̄ren
dū ea q̄ nō dedit ſibi natura. vt veſtes ⁊ arma
⁊ ſilia: vt p̄dictū ē (Nolite ḡ ſolliciti eē) Hic ex
cludit ſollicitudinē ſuꝑfluam ꝑ rōnes duas.
ſcđa ponitur ibi. Nolite ḡ. P̄rima accipitur ex
p̄te diuie ꝓuidentie. Ad cuius euidētiā ↄſide
randū ꝙ aliq dixerūt ꝓuidētiā diuinā eē tātū
circa ſuꝑiora ⁊ nō circa act⁹ hūanos. i q̄ꝝ ꝑſōa
dr̄ Iob. 22. Circa cardies celi pābulat: nec nr̄a
ↄſiderat. ⁊ ex h̄ dicebant ꝙ hō circa neceſſaria
vite debebat mltū ſollicitari. Et h̄ eſt qđ dicit
(Hec .n. oīa gētes iqrūt). i. gētiles diuinā ꝓui
dentiā circa act⁹ hūanos negātes. circa talia i
moderate ſollicitāꝰ. ſꝫ vos nolite ſic dicere (qđ
mādu cabim⁹ ⁊c̄) nō qꝛ nō debeat hō ſollicitari
moderate. ſꝫ itēdit excludere ſollicitudieꝫ im
moderatā. q̄ ꝓcedit ex gētiliū errore. iō ſequiꝰ
(Scit .n. pater veſter). i. diuia ꝓuidētia ſe extē
dit ad oīa q̄ntūcūqꝫ mīma. ⁊ ꝑ ↄſequēs circa ea
q̄ ſūt hoī neceſſaria. ⁊ ſic ſeruiētib⁹ ſibi talia ſuf
ficiēter miſtrabit. ꝓpter qđ ↄcludit (P̄rimum
querite regnū dei). i. ſpūalia bona. ⁊ qꝛ p̄mū re
latiue dr̄ ad ſcđm pꝫ ꝙ nō excludit ſollicitudi
nem oīo circa neceſſaria vite. ſꝫ oñdit ꝙ homo
p̄ncipalr̄ debꝫ de ſpūalib⁹ ſollicitari. ⁊ ſcđo de tē
poralibus. ꝑꝑ qđ ſubdiꝰ (⁊ hec oīa adijcientur
vobis) ſuppoſita tñ ſollicitudie d̄bito mō hita
vt dictū ē (Nolite ḡ ⁊c̄) Hic poniꝰ ſcđa rō ad h̄
⁊ accipiꝰ ex tp̄is ↄgruētia. ſic̄ .n. cuilibet nego
tio reqriꝰ tēp⁹ debitū ad h̄ qđ bñ fiat. qꝛ ↄditio
tp̄is eſt q̄dā circūſtātia act⁹ debiti. igr̄ cuilibet
ſollicitudī ad h̄ ꝙ ſit debito mō ordinata. req
riꝰ tp̄s debitū. vt iminēte meſſe eſt tp̄s debitū
ſollicitudīs circa fruges colligēdas. ⁊ iminēte
vindemia ē tp̄s ſollicitudīs vindemiaꝝ. et iō
ſi aliqs p̄occuparet tp̄s ſollicitudīs videmie.
de ipa ſollicit⁹ in tp̄e meſſis. eēt iordinata ſolli
citudo ex p̄te tp̄is. quod faciūt illi q ſūt imode
rate ⁊ ſuperflue ſolliciti. ⁊ hoc ē quod ꝓhibꝫ. d.
(Nolite ſolliciti eē i craſtinū). i. i futurā ſolli
citudinē. ſ. futuro tp̄i debitā iordinate p̄occu
pādo. ꝙ .n. craſtinū aliqñ accipiꝰ ꝑ futuro pꝫ
Joſue. 22. Cras dicēt filij vr̄i filijs nr̄is ⁊c̄. i. in
poſterū tēpus. Seq̄ꝰ (Craſtin⁹ .n. dies ⁊c̄). i. tē
pus futuꝝ hēbit ſollicitudinē ſibi ↄgruā ⁊ de
bitā ſic̄ pꝫ ꝙ ex variatiōe tp̄is occurrūt uaria

ſienda de qbus hoīes debēt tūc ſollicitari. iō
ſubdit (Sufficit diei malicia ſua).i. caſibꝫ tē
poꝝ ſollicitudo ſua. q̄ qdem ſollicitudo dr̄ ma
licia. qꝛ ē quoddā malū pene. in ſtatu. n. īnocē
tie nō indiguiſſet homo tali ſollicitudie. VII.
Nolite iudicare) Hic regulat affectum
hoīs erga pꝛimū. Et p̄ reſpectu mali.
z° reſpectu boni ibi. Nolite ſanctū da
re canib⁹. Pꝛīa ī duas. qꝛ p̄ oſ̄dit φ pꝛim⁹ nō
ē temerarie iudicādus. z° φ hō ñ ē temerarie
arguendus ibi. Quid vides feſtucā. Circa p̄ᵐ
aduertēdū φ iudiciū vno mō ē actus iuſticie
q ꝑtinet ad iudicē ſecularē vel eccliaſticū. ꝛ de
h nō loqͥ͛ hic. alio mō accipiͭ iudiciū put ali
qs aliquibus ſignis male iudicat de pꝛio. et
qꝛ iſtud vt ī plibus pcedit ex mala affectōe. qꝛ
q male afficiͭ ad aliquē male īterptaͭ fcā ei⁹.
ꝛ h ꝓhibet dicēs (Nolite iudicare vt nō iudi
cemini). i. ñ īcurratis peccatū moꝛtale. p qȯ ñ
tis digni ī iudicio ꝯdēnari. Ad ītellectū huius
ſciēdū φ aliqs pȯt iudicare malū de pꝛio mlͥ
tiplr̄. Uno modo ex euidētia facti cū aliqs iu
dicat aliquē homicidā. qꝛ vidit euꝫ īterficere
hoīeꝫ. ꝛ hoc nullū ē peccatū. Alio mō ex ſignis
euidentib⁹. vt ñ aliqs iudicet aliquē foꝛnica
toꝛē. qꝛ vidit eū cū aliq̄. nudū cū nuda. ſolum
cū ſola. ꝛ h ſilr̄ nullū ē peccatū. 3° mō ex ſigniſ
leuib⁹. Et ī h iudicio triplex ē gradus. Pꝛim⁹
ē qñ leuib⁹ ſignis aliquis dubitare īcipit ō bo
nitate fr̄is. ꝛ hoc peccatuꝫ veniale ē. qꝛ pcedit
ex hūana īfirmitate. ꝛ hoc nō vocaͭ iudicium
ꝓpꝛe ſed ſuſpicio. Secūdus gradus ē qñ ex ta
libus ſignis firmiter tenꝫ ī aīo φ frater ñt ma
lus. ꝛ hoc ꝓpꝛie dr̄ iudiciū. qꝛ iudiciū īpoꝛtat
firmā ſnīam. ꝛ h ē peccatū moꝛtale. ñ malū qȯ
iudicat de fratre ex leuib⁹ ſignis ñt de gn̄e pec
cati moꝛtal̄. peccatū. n. moꝛtale ē qȯ ꝯriaͭ cari
tati. φ aūt aliqs p̄dicto mō iudicet frēm. eſt ꝯ
caritatē fraternā. Terti⁹ gradus ē qñ ex leui
bus ſignis nō ſolū p̄dcō mō iudicat. ſꝫ etiā p
cedit ad punitionē fr̄is. ñc de fcō. ꝛ h ē graui⁹
qꝛ nō ſolū ē ꝯ caritatē: ſꝫ etiā ꝯ iuſticie eq̄tatē.
ꝛ de talibus ītelligiͭ verbū p̄dictū (Nolite iu
dicare ꝛc̄. In quo. n. iudicio iudicaueritiſ iudi
cabimini). i. ſm̄ mēſurā temeritatꝭ ī iudicādo
malū de fratre ſm̄ h erit vindicta pene (Quid
vides feſtucā) Hic oſ̄dit φ pꝛimuſ nō ē teme
re arguēdus. hoc āt ꝯtingit qñ ille q arguit ē ī
ꝯſilibus culpis vel maioꝛib⁹. qꝛ talͥ coꝛrectio
nō pcedit a caritate. ſꝫ ex p̄ſūptiōe. qꝛ oꝛdo ca
ritatꝭ īcipit a ſeipo. ¶ Aduertēdū tñ φ crimīa
arguētis aut ſūt publica aut occulta. ñ publi
ca peccat duplr̄ arguēdo. peccato. ſ. ſuſpitōiſ. ꝛ
peccato ſcādali. ñ āt ñnt occulta. tūc peccat p̄
mō tm̄. ñ tñ iſte q arguit p̄ pēitcat. ꝛ poſtea fra
trē humilr̄ arguat nō peccat. dic̄ ḡ (Quid uidͥſ
feſtucā). i. peccatū min⁹ (in oculo fr̄is tui). i. ī
ꝯuerſatiōe ꝛ ꝯſcia ei⁹ (et trabē). i. mai⁹ pccm̄.
(in oculo tuo). i. ī teipo nō ꝯſideraſ. trabes. n. ē

adulteriū reſpectu foꝛnicatōis ſimplicis. ꝛ ſic
de aliis (Aut quō dicis fr̄i ꝛc̄) hoc dicūt mali p̄
dicatoꝛes ꝛ mali ſacerdotes q ſūt irretiti maio
rib⁹ pccīs ꝙ̄ illi quos volūt coꝛrigere (Hypocͥ p̄ᵐ
ꝛc̄) qꝛ hic ē oꝛdo caritatꝭ φ a ſeipo īcipiat (No
lite ſanctū dare canib⁹) Hic regulat affectum
hoīs ad pꝛimū reſpectu bōi ꝯferēdi. qꝛ malis
hoībus ī peccato obſtinatꝭ ex affectione carna
li nō ſūt ſacramēta miſtrāda. vel ſecreta fidei
reuelāda īfidelibus obſtinatꝭ. qꝛ ex p̄dc̄is ſeq
tur ꝯtēptuſ ſacramētoꝝ eccliē: ꝛ deriſio fidꝭ ca
tholice: ꝛ occiſio miſtroꝝ. ꝛ hoc ē qȯ dic̄ (ne con
culcēt eaſ pedib⁹ ſuis) videlꝫ diuīa ſacramēta.
vel fidei ſecreta. q̄ dicunͭ hic margarite ꝓpter
eoꝝ p̄cioſitatē. ꝛ peccatoꝛes dicūͭ poꝛci ꝓp eo
rū īmūdiciā (ꝛ canes). i. obſtinati īfideles (diſ
rūpāt vos) hoc ē īterficiāt (Petite ꝛ dabitur)
Poſtꝗ̄ ſaluatoꝛ dedit legē euāgelicā. hic oſtē
dit eā obſ̄uabilē. hec. n. ē vna de ꝯditiōib⁹ le
gis. ſ. φ ñt obſeruabil̄. Ad obſ̄uationē ipi⁹ tria
faciūt. īploꝛatio diuini auxilii. conat⁹ liberi ar
bitrii. euitatio mali ꝯſoꝛtii. ꝛ iō iſta tria pōit p
oꝛdinē. z° ponit ibi. Intrate p anguſtā poꝛtā.
3° ibi. Attēdite a falſis ꝓphis. Pꝛīa adhuc in
duas. qꝛ p̄ oſ̄dit qd req̄rit ad hoc φ orō ñt ex
audibilis ex ꝑte orōnis. Et z° ex ꝑte ipſius orā
tiſ ibi. Oīa ḡ. Circa p̄ᵐ ſciendū φ orō ē exaudi
bilis trib⁹ cōcurrētib⁹. Pꝛimū ē φ ñt pia. i. de
ꝑtinētibus ad ſalutē. z° ē φ ñt ꝑſeuerāſ. i. nō
īterrupta p aliqȯ orōni ꝯriū. qꝛ nō ceſſat oꝛare
q nō ceſſat benefacere. 3° ē φ oꝛet p ſe. qꝛ lꝫ ali
quis pie ꝛ ꝑſeuerāter oꝛaret p alio: tñ effectuſ
orōis poſſet īpediri ꝓp malitiā illius p q̄ oꝛaͭ:
ſꝫ tribus p̄dictis ꝯcurrētibus ſemp exaudiͭ. ꝛ
hoc ē quod notaͭ ī tribus v̄bis hic poſitis (Pe
tite). ſ. pie (q̄rite) ꝑſeuerāter (pulſate ꝛ apietur
vobis) ex quo pꝫ φ loqͥ͛ de orōne fcā p ſe. cum
dic̄ (ꝛ apiet vobis) Et qꝛ iſtis trib⁹ cōcurrenti
buſ ſemp exaudiͭ. iō ſubdr̄ (Oīs. n. q petit ꝛc̄)
ſeqͥ͛ (Aut qs ex vobis hō) ubi declaraͭ qȯ dcꝫ
ē p exēplū. qꝛ ñ hoīes q tā ꝓni ſūt ad malum. ꝛ
iō dicūͭ mali. tñ filiis ſuis petētib⁹ ab eis bōa
dāt illis: multo foꝛti⁹ pater celeſtiſ q ex natura
ſua ē bon⁹ p eſſentiā dabit bonū ſpiritū petēti
bus ſe. ſ. grām ꝛ glīaꝫ (Oīa ḡ) Hic oſ̄diͭ p quid
orō ē exaudibil̄ a ꝑte oꝛātis. qȯ ñt qñ iuſte vi
uit faciēdo alteri qȯ ſibi vult fieri. ꝛ h ē qȯ dr̄.
(Oīa q̄cunqꝫ vultis ꝛc̄). oīa. n. p̄cepta oꝛdinā
tia hoīem ad pꝛimū. nō ſūt niſi q̄dā ꝯcluſiōes
deriuate ex iſto p̄ncipio ſic̄ ī ſpeculatiuis h p̄n
cipiū. de quolibet affirmatiuo vel negatiuo ſe
hꝫ ad oīa q̄ ſequūͭ ex ipo. ꝛ ꝓp h ſubdiͭ (Hec ē
. n. lex ꝛ ꝓphete. Intrate p anguſtā) Hic poniͭ
z° qȯ req̄riͭ ad legiſ euāgelice ipletionē. ſ. libe
ri arbitrii conatus. qꝛ lex daͭ de actib⁹ v̄tutuꝫ
ꝛ maxie lex euāgelica q̄ ē ꝑfectiſſima. v̄tus āt
ē circa bonū ꝛ difficile. ꝛ iō ad ipletionē ei⁹ req
ritur conat⁹ hoīs. ꝛ h deſignaͭ cū dr̄ (Intrate
p anguſtā poꝛtā) qꝛ lex euāgelica ē poꝛta ītran

di ad gl̄iam. dr̄ aūt anguſta. ꝓpter artitudinē
virtutꝭ q̄ ꝯſiſtit ī medio. ꝛ ſm̄ φ dr̄. z. Ethi. diſ
ficile ē attīgere mediū. ſꝫ facile ē deuiare a me
dio: ſic ſagittātib⁹ difficile ē ꝑcutere ſignū. ſꝫ fa
cile ē deuiare a ſigno. ꝛ ſic ē ō bono v̄tutꝭ. qꝛ bo
nū ꝯtīngit vno mō. malū aūt diſfariam. Ad hoc
. n. φ act⁹ ñt virtuoſus opoꝛtet φ ñt bon⁹ ō ge
nere. ꝛ ex oībus circūſtātiis. qȯ difficile ē ꝯcur
rere. ſꝫ act⁹ efficiͭ malus ex ſingul̄ defectibus.
qȯ facile ē cōtingere. ꝛ hec deſignāͭ cū dr̄ (La
ta ē poꝛta ꝛ ſpatioſa ē via q̄ ducit ad ꝑditioneꝫ
ꝛ multi itrāt p eā) qꝛ mlͭi īueniūtur defectuo
ñ ſm̄ φ ſcribiͭ Eccle. i. Stultoꝝ īfinit⁹ ē nūe
rus. ꝛ pauci valde īueniunͭ v̄tuoſi. ꝛ h eſt qȯ
ſubdiͭ (ꝗ̄ anguſta ꝛc̄) ꝛ pꝫ (Attēdite a falſis).
Hic poniͭ 3° qȯ req̄riͭ ad ipletionē legis euā
gelice. ſ. uitatio falſe doctrīe. d. (Attēdite). i. di
ligēter cauete (a falſis ꝓphis). i. doctoꝛib⁹ he
reticis. ꝓpheta. n. vno mō idē ē qȯ ꝓlocutoꝛ. ꝛ
qꝛ venenū nō ꝓpinaͭ niſi melle tinctū. iō ſub
diͭ ibi (qui veniūt ad vos ī veſtimētis ouiuꝫ)
qꝛ falſā doctrinā palliāt apparētia v̄tutū. ꝛ qꝛ
nō poſſūt vitari niſi cognoſcanͭ. ꝛ nō p̄nt cog
ſci ex apparētia exterioꝛi. iō ſubdit. vñ debeāt
cogſci. ſ. ab opib⁹. ꝓpter qȯ dic̄ (A fructib⁹ eoꝝ
ꝛc̄) ſeqͥ͛ (Oīs arboꝛ bōa ꝛc̄) arboꝛ bōa dr̄ h hō
hn̄s volūtatē bonā et tal̄ vt ſic ſemp facit op⁹
bonū. ꝛ ſimilr̄ arboꝛ mala ē hō hn̄s malā volū
tatē. ꝛ iſte ſemp facit malū actū. ſic. n. ſedēs tꝗ̄
tū ſedēs nō pȯt ābulare. vñ ī ſenſu ꝯpoſito fal
ſa ē. qꝛ ſeq̄ret φ ſederet ꝛ ābularet ſil̄. ī ſēſu tñ
diuiſo ē vera. qꝛ ille q ſedet nūc pȯt poſtea am
bulare: ſic hn̄s bonā volūtatē dū retinet eā nō
pȯt male agere. qꝛ ad bonitatē volūtatis req
rūtur oēs circūſtātie bōe. hō tñ hn̄s bonā vo
lūtatē nūc pȯt eā dimittere. ꝛ ſic male agere. ꝛ
ꝓpter h ſubdiͭ (Oīs arboꝛ q̄ nō facit fructuꝫ
bonū excideͭ). ſ. ī moꝛte qñ a vita p̄ñti ſepabi
tur (ꝛ ī ignē mitteͭ). ſ. gehenne. ꝛ ſic apparebit
fruct⁹ talis arboꝛis. ꝓp qȯ repetit (Igiͭ a fru
ctib⁹ eoꝝ ꝛc̄. Nō oīs q dicit) Oñſo qd req̄ritur
ad legꝭ ipletionē. oſ̄dit ꝯſͬr φ alia nō ſufficiūt
ſine iſtis ad ſalutē. qꝛ īter alia illa q̄ videͭ ma
gis ſufficere ad h ē cōfeſſio fidei. vel opatio mi
raculoꝝ. vel ꝓphetia vel iſta cōiūcta ſil̄. ꝛ tñ ñ
ſufficiūt. Cōfeſſio. n. fidei ſine opibus nō ſuffic̄
qꝛ talis fides moꝛtua ē. vt dr̄ Jacobi. z. ꝛ hoc ē
qȯ dicit (Nō oīs q dic̄ mihi dn̄e dn̄e ꝛc̄) cōfitē
do fidē catholicā niſi aſſint opa. iō ſeqͥ͛ (ſꝫ q fa
cit volūtatē ꝛc̄) Silr̄ ꝓphetia nō ſuffic̄ ad ſalu
tē. qꝛ aliqñ daͭ malis hoībuſ ſic ipi balaam vt
pꝫ Nu. z4. Et iō dicit (Multi dicēt mihi ī illa
die). ſ. iudicii extremi (Nōne ī noīe tuo ꝓphe
tauim⁹) Silr̄ nec eiectio demonū. qꝛ aliqñ per
malos hoīes talia ñūt ad īuocationē noīs xp̄i
ad declarationē v̄tutis xp̄i. lꝫ ipi īuocātes ſint
mali. ſicut habeͭ Act. 19. φ qdam īfideles eyci
ebāt demones dicēdo. adiuro vos p xp̄m quē
paulus p̄dicat. verūtamē qꝛ tales īdigne aſſu
mūt nomē xp̄i. iō ſup ipos aliqñ daͭ ptās dmo

ni. ſic̄ ī eodē. c. dr̄. et h ē qȯ dr̄ (et ī noīe tuo dmo
nia eiecimus) Silr̄ nec miraculoꝝ opatio q̄ ſi
milr̄ aliqñ p malos ñūt ad īuocationē noiſ xp̄i
nō ꝓpter merita īuocantiū. ſꝫ ad fidei xp̄i ꝯfir
mationē. ꝛ hoc ē qȯ dr̄ (ꝛ ī noīe tuo v̄tutes mul
tas fecim⁹) Rō aūt oīuꝫ p̄dc̄oꝝ ē. qꝛ ſūt gratie
gratis date q̄ danͭ p̄ncipalr̄ ad vtilitatē cōem
ecclie. ꝛ nō ad vtilitatē ſingularꝭ ꝑſone. ꝛ ideo
aliqñ p malos hoīes a deo nobis danͭ. ſic̄ bōa
elemoſyna aliqñ daͭ a bono dn̄o mediante ma
lo ſeruo. ꝓpter qȯ ſubdiͭ (ꝛ tūc cōfiteboꝛ illis.
qꝛ nūꝗ̄ noui vos) noticia. ſ. approbatiōis ſꝫ re
pꝛobatōis. ꝓpter quod ſeqͥ͛ (Diſcedite ꝛc̄) ꝛ pꝫ
lr̄a (Oīs ḡ q audit) Poſtꝗ̄ ſaluatoꝛ poſuit legꝭ
ſue explicationē. ꝛ oſ̄dit ei⁹ obſeruatiōis poſſi
bilitatē. hic ꝯſͬr inuitat ꝑplm ad obſ̄uationē.
qꝛ ei⁹ auditio īutil̄ ē: niſi ſeqͥ͛ opis ipletio. et h
ē qȯ dr̄ (Oīs ḡ q au. ver. me. hec ꝛ fa. ea. aſſi. vi
ro ſa. q. edi. do. ſuā). i. bonoꝝ opeꝝ ꝯſtructiōeꝫ
(ſupꝛa petrā). i. xp̄m. tal̄. n. facͭ opa bōa de gn̄e
ꝛ recta ītentiōe: q̄ duo req̄runͭ ad ipletionē le
gis euāgelice (Et dſcēdit pluuia). i. tētatio car
nalis laſciuie (ꝛ venerūt flumia) cupiditatꝭ ꝛ
auaricie (ꝛ flauerūt vēti) vanitatꝭ ꝛ ſupbie (et
irrueꝛͭ ī domū illā) p īpoꝛtunitatē tētationuꝫ
(ꝛ nō cecidit) a ſtabilitate. ſ. v̄tutis. cui⁹ rō ſub
diͭ cū dr̄ (Fūdata. n. erat ꝛc̄) ꝛ p oppoſitū (Oīs
hō q audit ver. me. ꝛ nō fa. e. ñ. eſt vi. ſtul. qui
edi. do. ſ. ſu. harenā). i. ſup mobile fundamētū
qȯ facit oīs q ītentionē ſuā ponit ſupꝛa aliō ꝗ̄
ſupꝛa ipm deū. qꝛ oīs creatura mutabilis ē (et
deſcēdit pluuia ꝛc̄) pꝫ ex p̄dictis. Seqͥ͛ (fuitqꝫ
ruina domus illi⁹ magna) qꝛ p̄ ruit in foueā cͥ
pe. ꝛ poſtea ī foueā gehēne. q̄ ruina ē magna. qꝛ
irrepabilis oīo (Et factū ē) Hic poniͭ cōcluſio
oīum p̄cedentiū. vbi oſ̄diͭ eminētia doctrine
xp̄i p hoc quod dr̄ (Admirabanͭ turbe ī doctri
na ei⁹) qꝛ vt pꝫ ex p̄dictis. docebat eminentiſſi
mas v̄tutes. ꝛ īꝑfectionē legis ſupplebat. ꝛ nō
ſolū terrena bona. ſꝫ celeſtia ꝓmittebat. doctri
nā etiā ſuam mirabilr̄ confirmabat. ꝓpter qȯ
dr̄ (Erat docēs ſicut poteſtatē habēs) ſic āt nō
docebāt iudeoꝝ piti. ſ. ſcribe et phariſei. VIII

Cum aūt deſcendiſſet) Lege data. hic
ꝯſͬr poniͭ ei⁹ cōfirmatio p miracula in
h. c. ꝛ ſeq̄nti. ꝛ ē ſilis ꝓceſſus ī vtroqꝫ.
ſꝫ ī h. c. p̄ncipalr̄ ponunͭ q̄dā miracl̄a ad cōfir
matiōeꝫ euāgelice legꝭ. ī ſeq̄nti vō ponūͭ q̄daꝫ
miracl̄a ad declatiōnē deitatꝭ ipi⁹ legiſlatoꝛis
ibi. Et aſcēdēſ ibͥſ. In h ḡ. c. ſic pcedit. qꝛ p̄ euā
geliſta deſcribit q̄dā miracl̄a ad credētiū voca
tionē. z° q̄dā miracula ad vocatoꝝ ꝯfirmatio
nē ibi. Et aſcēdēte eo. Pꝛima ī duas. qꝛ p̄ poni
tur miraculoꝝ opatio. z° quoꝝūdā ad fidē xp̄i
ꝯuerſio ibi. Uidēs ihͥs turbas. Pꝛīa ī tres. qꝛ
p̄ deſcribiͭ curatio lepꝛoſi. Et z° paralitici ibi. Cū
āt ītraſſet caphaꝛnaū. 3° laboꝛātꝭ caloꝛe febꝛili
ibi. Et cū veiſſꝫ ihͥſ. Pꝛīa ī duaſ. qꝛ p̄ pōiͭ lepꝛo
ñ curatio. z° miraculi māifeſtatio ibi. Et ait il

li ih̄s. Ad euidentiā dicēdoꝝ cōſiderādum ꝙ duplex ē doctrina. q̄dā q̄ nō excedit facultatē itellectus hūani. ⁊ iſta dꝫ ꝑ rōnes demōſtratiuas cōfirmari. Alia ē doctrina excedēs facultatē humanā. ⁊ iō nō pōt ꝯfirmari ꝑ rōnē euidentē. ꝓpter qḋ oportet ꝙ ꝯfirmet̄ ꝑ opa diuine v̄tutis oſtenſiua. qꝛ cū deus nō poſſit eſſe teſtis falſitatis. ſi talia īducūtur ad ꝯfirmatōeꝫ alicuiꝰ doctrie ſeq̄t̄ eā infallibilē v̄itatē ꝯtinere. talis aūt ē doctrina euāgelica. ⁊ iō eiꝰ cōfirmatio facta ē ꝑ miracula. ⁊ hoc ē quod dr̄ (Cū aūt deſcēdiſſet ih̄s de mōte) ī quo legē euangelicā ꝓmulgauerat (ſecute ſūt eū turbe) qꝛ aliq ſeq̄bantur eū ex deuotione ꝓpter ſanctitatem ſue doctrie. aliq aūt ex curioſitate. vt uiderēt miracula ⁊ audirēt noua. aliq vt ei īſidiarent̄ ſicut phariſei. ⁊ aliq vt ab eo curarēt̄. ſic̄ infirmi. de q̄bus erat iſte de q̄ ſeq̄t̄ (Dn̄e ſi vis) vbi cōfitet̄ eiꝰ potētiā ī q̄ apparet hꝰ leproſi fides ⁊ deuotio. ex q̄ ſecuta ē eius curatio. vn̄ ſubdit̄ (⁊ extēdēs ih̄s manū ⁊c̄) Lꝫ aūt poſſet curare ſolo v̄bo. tn̄ appoſuit manū. qꝛ humanitas xp̄i erat q̄ſi organū ſeu īſtrumētū ipius diuinitatꝭ ⁊ iō ſic̄ artifex mediāte īſtrumēto opat̄. ſic virtus diuina ī xp̄o ꝑ applicationē humanitatis aliq̄ faciebat. vt eā cōiūctam diuītati declararet. ❡ Sed q̄rit̄ hic quare tetigit leproſū. cū h eēt ī lege ꝓhibitū. Dicēdū ꝙ nō erat ꝓhibituꝫ leproſum tāgere ei q ex tactu ſuo poterat curare. ſic̄ helias ⁊ heliſeꝰ nō fecerūt ꝯ legē tāgēdo mortuos ad reſuſcitādū. vt hēt̄ .3. Re. 17. ⁊ .4. Re. 4. (Et ait) Hic ponit̄ miraculi manifeſtaꝰ q̄ facta ē ordiate. ſcriptū. n. erat ī lege Leui. 14. qḋ mūdatus a lepra nō debebat reſtitui ad cōmunē hītationē hoīuꝫ. niſi priꝰ iudicaret̄ mundatꝰ ꝑ ſacerdotꝭ iudiciū. ⁊ fcā oblatiōe dn̄o ꝓ eiꝰ mūdatiōe. Et iō ih̄s ait illi (Uide nemi dixeris). ſ. anteq̄ꝫ ea q̄ ſcripta ſūt ī lege ꝯpleuerꝭ. p̄cepta. n. cerimonialia habuerūt curſū ſuum vſq3 ad xp̄i paſſionē. vt ſ̄ viſū ē. ⁊ iō vſq3 tunc xp̄s ea obſeruauit. vt pꝫ ī ſua circūciſione. ⁊ ea obſuare aliꝭ p̄cepit. vt pꝫ ī h leproſo. cui dixit (vade oſ̄de te ſacerdotibꝰ ⁊c̄) ꝑ h etiā figurabat̄ ꝙ peccator q ꝑ leproſū figurat̄. lꝫ ſit mundatꝰ a lepra peccati ꝑ ꝯtritionē: tn̄ adhuc tenetur ſe oſ̄dere ſacerdoti ꝑ cōfeſſionē. q̄lis autē erat oblatio leproſi mūdati ī lege habet̄ Leui. .14. ⁊ ibi dꝫ exponi (Cū āt ītroiſſꝫ caphernaū) Hic pōit̄ 2ꝰ miraculū. ſ. curatio paliticꝭ. Et diuidit̄ ī duas ꝑtes. qꝛ p̄ deſcribit̄ huiꝰ cēturionis fides ⁊ deuotio. 2°. ex h infert̄ ꝯcluſio ibi. Audiēs aūt ih̄s. Circa pꝰ aduertēdū ꝙ iſte cēturio ad cuiꝰ p̄ces ſuꝰ eiꝰ curatꝰ ē nō erat iudeꝰ ſꝫ erat gētilis ibi poſitꝰ a romāis ad cuſtodiāꝫ p̄ncipalꝭ ciuitatꝭ galilee. ſ. caphernaū. qꝛ tota illa terra erat ſubdita romāis. ꝑꝑ qḋ iudei corā pilato dixerūt. nō hēmꝰ regē niſi ceſarē. ⁊ ideo qꝛ ih̄s erat iudeꝰ. ip̄e nō venit ad eū ī ꝑſona ꝓpria. reputās ſe īdignū ad h īpetrādū. ſꝫ miſit ad ih̄m p̄ncipes iudeoꝝ. vt dr̄ Luc. 7. vt ꝑ eoꝝ curationē ſui ſui faciliꝰ īpetraret. ⁊ qꝛ quod ꝑ amicos facimꝰ q̄dāmō ꝑ nos ip̄os facimꝰ. ideo mathꝰ dic̄ eū v̄eiſſe ad ih̄ꝫ. nō qꝛ ī ꝑſona ꝓpa venerit. ſꝫ ꝑ ītermedios. ⁊ ſic ē ītelligēdū qḋ dicit̄ h (Acceſſit ad eū cēturio). ſ. ꝑ amicoſ. Dr̄ āt cēturio. qꝛ hēbat cētū hoīes ī armis ſub ſe ad cuſtodiā illiꝰ terre. ne forte vellēt ꝯ romāos rebellare. Iſte ḡ cēturio auditis xp̄i miraclꝭ firmiter credidit ꝙ poterat ſanare ſuū eiꝰ q erat ei valde carus. vt dr̄ Luc. 7. iō de eiꝰ ſanatiōe erat ualde ſollicitꝰ. Ih̄s aūt ſciēs eiꝰ fidē ⁊ deuotionē r̄ndit ei ꝑ ītern̄ūciū. ſ. ego veniā. Cum āt eēt ī via miſit cēturio nūcios obuiā ei. vt dicit lucas. dicētes ex ꝑte eiꝰ (Dn̄e nō ſū dignꝰ) erat. n. hō gētilꝭ. ⁊ abhomiabile erat iudeis comedere ⁊ bibere cū gētilibꝰ. ⁊ etiā domos eoꝝ ītrare. vt hēt̄ Act. 11. ⁊ forte iſte q gētilꝭ erat ydola ī domo ſua hēbat. ⁊ iō ex humilitate xp̄ꝫ ab īgreſſu domꝰ ſue repellebat dicēs (Dn̄e ⁊c̄). Et ex altera parte firmiter credebat ꝙ abſēs ſolo v̄bo ſeruū ſuū curare poterat. ꝓpter qḋ dixit. (dic tn̄ v̄bo ⁊c̄) quod ꝓbat ꝑ h qḋ ſubdit̄ (Nā ⁊ ego hō ſū ſub ꝑtāte cōſtitutꝰ hn̄s ſub me ⁊c̄) .i. licꝫ habeā aliquos ſub me q debēt mihi obedire. tn̄ ſū ſubditꝰ maiori ꝑtāti. videlicet p̄ſidi ⁊ īꝑatori. ⁊ tn̄ ſubditi obediūt mihi ad nutum. (qꝛ dico huic vade ⁊ vadit ⁊c̄) Et ex h ītelligit̄ ſeq̄ns cōcluſio. ſ. hec. ḡ tu q nō es ſubiectꝰ alicui ꝑtāti potes p̄cipere īfirmitati. ⁊ eā expelle ⁊ ſic ſolo v̄bo ſeruū meū curare (Audiēſ) Hic ex dc̄is īfert̄ q̄dā cōcluſio. qꝛ ex fide hꝰ gētilis ⁊ īfidelitate iudeoꝝ cōcludit ſaluator vocatōeꝫ gētiū ad fidē ad reprobationē iudeoꝝ. ⁊ hoc ē qḋ dr̄ (Audiēs aūt ih̄s). ſ. verba cēturiōis exp̄ſſiue tāte fidei miratus ē. ❡ Sꝫ q̄rit̄ qūo in xp̄o fuit admiratio q̄ ꝯſurgit ī hoīe ex alicuiꝰ īcogniti ⁊ īſoliti īſpectiōe. xp̄s aūt ab īſtāti conceptiōis plenꝰ fuit ſciētia nec aliqd ꝺ nouo cognouit. iō videt̄ ꝙ ī xp̄o admiratio ſꝫ rē n̄ fuit. ſꝫ tn̄ ſc̄m apparentiā. qꝛ ad modū admirantis ſe habuit vt dicūt aliq. nec fuit ibi falſitas. qꝛ h fuit ad deſignādū aliqḋ veꝝ. ſ. fidē cēturionis ⁊ īfidelitatē iudeoꝝ. Sꝫ meliꝰ dr̄ ꝙ fuit in xp̄o vere admiraꝰ ad oſ̄dēdū v̄itatē hūane nature ī eo. Ad cuiꝰ euidētiā ſciēdū ꝙ ī xp̄o ponit̄ duplex ſcia. vna diuia q̄ ē eterna. ⁊ ſc̄m hāc nō pōt eē admiratio. qꝛ nihil cog̃ſcit ab eo ꝺ nouo Alia hūana vl̄ creata. ⁊ hec ē duplex. Una viſiōis reꝝ ī v̄bo. qꝛ aīa xp̄i ab īſtāti ꝯceptōis coḡuit ī v̄bo oīa q̄ cog̃ſcit v̄bū noticia viſiōis. et hec ſūt oīa q̄ hn̄t eē ſc̄m q̄cūq3 dr̄am tp̄is. cuiꝰmōi ſūt p̄ſītia p̄terita ⁊ futura. ⁊ ſc̄m hāc ſciam ī xp̄o nō fuit admiratio ſic̄ nec īnouatio. Alia ē ſcia ī xp̄o q̄ cognoſcit reſ ī ꝓprio gn̄e. ⁊ hec ē duplex. Una hītualis. ⁊ ī iſta nō eſt aliq̄ nouitaſ. qꝛ ab inſtāti cōceptionis fuit aīa xp̄i ꝑfecta repleta habitibꝰ oīum ſciaꝝ. Alia exꝑimētalꝭ. ſic̄ aliqs hn̄s habitū ſcie ꝑ doctrinā. poſtea exꝑit̄ ꝑ ītuitionē ī effectu. ⁊ iſto mō ī aīa xp̄i erat aliquid de nouo cognitū. ⁊ ſic ex īſpectione illiꝰ h mō incogniti priꝰ poterat ī ip̄o admiratio de nouo cāri. ⁊ ſic factū fuit ī ꝓpoſito. Sequitur. (Et ſeq̄ntibus ſe). i. diſcipulꝭ ſuis dixit (nō īueni tantā fidē ī iſrl̄). i. ī populo iudaico. qꝛ lꝫ aliqui de iudeis firmiter crederēt. ſ. diſcipuli ſui. tn̄ p̄ncipales illiꝰ populi nō crediderūt. ⁊ mltitudinē ab eiꝰ fide auerterūt. vt īferiꝰ patebit. ⁊ iō ꝯcludit ſaluator (Amē). i. fidelr̄ (dico vobis qꝛ multi ab oriēte ⁊ occidēte veniēt ⁊c̄) qꝛ multitudo gētiliū ī diuerſis ꝑtibꝰ orbis exiſtiuꝫ ꝑ p̄dicationē apl̄oꝝ ꝯuerſa ē ad fidē. ⁊ ſic p̄ceperunt grām ⁊ glīam (filij aūt regni). i. iudei ex q bus xp̄s natꝰ ē. ⁊ q̄bus p̄ncipalr̄ miſſus eſt ad p̄dicandū eis regni celeſtis euāgeliū eÿcient̄ ī tenebras exteriores) qꝛ repulerūt fidē xp̄i. ⁊ ſic remanēt ī peccatꝭ ſuis obſtinatꝭ. ⁊ ſic eÿciūtur ad penas īferni. q̄ dicūt̄ tenebre exteriores. qꝛ tenebre p̄me ſūt tenebre culpe. alie āt ſūt gehēne. ❡ Sꝫ q̄rit̄ qūo ſit ibi tenebre cū ibi ſit ignis q de natura ſua ē lucidus. Dicēdū ꝙ ille ignis deſcribit̄ ī medio terre. ⁊ iō fumoſus ē ⁊ obſcurus. iō nō lucet ad oſ̄dēdū dānatꝭ aliqd ad eorū ꝯſolationē. ſꝫ ad eoꝝ deſolatōeꝫ. iō dicunt̄ ibi eē tenebre exteriores. ſeq̄t̄ (Ibi erit fletꝰ) in fletu duo ſūt. ſ. triſticia aī ex q̄ ꝓcedit fletus. et ſc̄m h fletꝰ ē in dānatis ḡnalr̄ tā in demonibus q̄ꝫ ī hoībꝰ. aliud ē ex ꝑte corꝑis. ſ. lachrimaꝝ reſolutio ⁊ turbatio cerebri ⁊ oculoꝝ. ⁊ iſta n̄ pn̄t eē in ſpiritibꝰ ſeꝑatis. ſꝫ poſt reſurrectōeꝫ q̄ꝫtū ad aliqd erūt ī hoībus dānatis. qꝛ ibi erit p̄dicta cerebri ⁊ oculoꝝ turbatio. ſꝫ nō erit ibi lachrimaꝝ fluxꝰ a capite vel reſolutio. qꝛ ceſſāte motu celi ceſſat oīs ḡnatio et corruptio. ex q̄ pꝫ vlteriꝰ ꝙ (ibi erit ſtridor dētiū) qꝛ n̄ īportat aliquā corruptionē. ſꝫ tn̄ doloris oſ̄ſionē. Seq̄t̄ (Et dixit ih̄s cen. vade ⁊ ſic̄ credi). ſ. ꝑfecte (ſic fiat tibi) in ſanatione ſerui tui. vnde ſeq̄t̄ (Et ſanatꝰ ē ⁊c̄. ❡ Et cū v̄eiſſet) Hic pōit̄ tertiū miraculū de ſanatiōe ſocrus petri. ⁊ p̄ ponit̄ h miraculū ī ſpāli. ⁊ 2°. ex h cōcludunt̄ mlta miracula ī ḡnali ibi. Ueſꝑe aūt fcō. In p̄ma igit̄ ꝑte dic̄ ſic Cū veniſſet ī domū petri) ſaluator eniꝫ nr̄ cū corpꝰ paſſibile ad nr̄am ſalutē accepiſſet aliqn̄ declinabat ad loca familiariū ſibi ⁊ duotoꝝ ad q̄etem hn̄dam poſt laboreſ. ⁊ iſto modo venit ad domū petri (⁊ vidit ſocꝝ eius iacē. et febri. ⁊ tetigit ma. ⁊ di. e. fe.) Quod nō potuit fieri niſi diuia v̄tute. natura. n. nō opat̄ in īſtāti. ⁊ iō licet a febribꝰ v̄tute nature poſſit hō curari. nō tn̄ ita ſubito ⁊ ꝑfecte ꝙ poſſit ſtatī opa cōſueta facere ſicut dr̄ hic Et ſurrexit ⁊ miniſtrabat eis. Ueſꝑe aūt fcō) Hic ponūt̄ ad ꝯfirmationē legis euāgelice multa miracula in generali. qꝛ audito h miraculo. oēs q in eadē uilla detinebant̄ varÿs lāguoribꝰ ſūt xp̄o oblati et ab eo curati. ⁊ ſic adipleta ē ꝓphia Eſa. 53. vbi dr̄ ſic. Uere langores nr̄os ip̄e tulit. ⁊ dolores nr̄os ip̄e portauit. Ad cuiꝰ ītellectū ꝯſiderādū ꝙ xp̄s qui venerat ad ſalutē hūani generis ītātū accepit īfirmitates nr̄as in q̄ꝫtū valebant ad opus nr̄e ſalutis. Ad h āt nō faciūt defectꝰ ſcie ⁊ ḡre. ſꝫ magis ꝯriant̄. ⁊ iō xp̄s nō accepit defectū ignorātie ⁊ fomitis inclinantis ad peccatū. qꝛ ꝯriant̄ plēitudini ſcie ⁊ ḡre q̄ fuerūt ī aīa xp̄i ab īſtanti ꝯceptionis. Alioꝝ aūt defectuū q nō repugnāt ſcie ⁊ ḡre. aliq ſūt q ſequūt̄ totā naturā hūanā. ⁊ ſūt materia exercēde uirtutis. ſic̄ mortalitas fames ſitis ⁊ ſilia. ⁊ talia aſſūpſit xp̄s ī ꝓpria ꝑſona. qꝛ faciebāt ad opus nr̄e redēptiōis. Alij ſūt defectꝰ q nō ſequūt̄ totā naturā hūanā. ſꝫ aliq̄ꝫ ī particulari. ⁊ hos nō aſſūpſit xp̄s ī ꝓpria ꝑſona. qꝛ huiuſmōi ꝯtigunt duplr̄. vno mō ex debilitate v̄tutꝭ formatiue vel ex defectu materie. ſic̄ ſūt ꝑteſ mōſtruoſe. Et hi nō habuerūt locū ī xp̄o. qꝛ corpꝰ eius fuit formatū ex puriſſimiſ ſanguibꝰ v̄ginis marie. ⁊ ſic nō habuit locū defectꝰ vel īordinatio materie. fuit etiā formatū v̄tute ſpūs ſancti īfinita. ⁊ iō nō habuit ibi locū defectꝰ v̄tutꝭ formatiue. Alio mō ꝯtigūt ex defectu regimis ſic̄ febris morbus caducꝰ ⁊ ꝯſimilia. vel a deo īferunt̄ ꝓpter peccatū. ⁊ iſta in xp̄o non poterant habere locū ī q̄ nō potuit eē defectus alicuius debiti regimis ad pcc̄m. Aſſūpſit tn̄ iſta ī ꝑſōa aliena quodāmō ī q̄ꝫtuꝫ miſericorditer talia curauit. ⁊ ſic euāgeliſta exponit dictū ꝓphetie Eſa. d. (Ipſe īfirmitates nr̄as accepit). ſ. q̄ꝫtuꝫ ad illos defectus q̄s aſſūpſit ī ꝓpria ꝑſona (Et egrotationes nr̄as ip̄e portauit). ſ. q̄ꝫtū ad illoſ defectus hūane nature quos patiēter ſupportauit ⁊ potēter curauit: n̄ tn̄ ī ꝓpria ꝑſona aſſūpſit (Uidēs ih̄s turbas) Hic ex doctrina ⁊ miraculis p̄dictis ponit̄ aliquoꝝ ꝯuerſio ad xp̄ꝫ. ⁊ diuidit̄ in duas ꝑtes. qꝛ p̄ notat̄ xp̄i receſſus ad deſertū locū. Et. 2°. iſtoꝝ cōuerſoꝝ acceſſus ad xp̄m ibi. Et accedēs vnꝰ. Circa pꝰ aduertēdū ꝙ qꝛ xp̄i actio nr̄a erat īformatio. iō xp̄s legit̄ a turbis receſſiſſe ad deſertū locū. vt daret p̄dicatoribꝰ verbi diuini exēplū. Una cā fuit ad habēdū q̄etē pꝰ labores ſuos ⁊ diſcipuloꝝ ſuoꝝ. vt hēt̄ Marci. 6. Uenite ſeorſū ī deſertū locū ⁊ req̄eſcite puſillū. erāt. n. q veniebāt ⁊ redibāt mlti. nec ſpaciū māducādi hēbant. Alia cā fuit ꝓpter orōnē. oſ̄dēs ꝙ p̄dicator v̄bi diuini aliq̄n dꝫ vacare ſeorſū ꝯtemplatiōi. vt ibi hauriat ī deuotiōe qḋ poſtea effūdat pplo in p̄dicatiōe. Un̄ ⁊ moyſes aliq̄n aſcēdebat ī mōtē ad dn̄ꝫ: aliq̄n deſcēdebat ad pplꝫ. ⁊ h habetur Luc. 6. In diebꝰ illis exijt ī montē ih̄s ſolꝰ orare. ⁊ erat ibi ꝑnoctās ī orōe dei. Tertia cā fuit ad fugiēdū ppli applauſū Jo. 6. ih̄s ḡ cū cog̃uiſſet qꝛ v̄eturi eēnt vt raperent eū ⁊ facerēt eū regem. fugit iterum ſolus in montem. Iſta ergo triplici de cauſa. vel ſaltē aliqua earum dicit̄ hic (Uidens ih̄s turbas mul. circū ſe) Nimis .ſ. opprimētes ⁊ applaudentes (Juſſit diſci. ire

transſfretū).i. vltra mare galilee i locū magi ſe
cretū. Et accedēſ) Hic pōit quorūdā diſcipulo
rū accesſus ad xp̄m: quoꝝ vn⁹ accedebat ficte:
⁊ iō repellit: ſecūdus vere. ⁊ iō recipit ibi. Ali⁹
aūt de diſcipul. Circa p⁹ cōſiderādū ꝙ vn⁹ de
his q audierant p̄dicationē xp̄i ⁊ viderāt mira
cula q erat ſcriba. idē lrat⁹ cōſiderauit ꝙ ſi eēt
familiaris xp̄o. ꝙ poſſet magnā pecuniā colli/
gere ab his q a xp̄o curarēt p ipiuſ ſuggeſtiōes
⁊ itroductionē. iō voluit ſe ei ↄiūgere. d. (Ma
giſter ſequar te quocūqꝫ ieris) Ihs aūt videnſ
ei⁹ aīuꝫ nō r̄ndit ad eius v̄ba tn̄. ſꝫ ad ipius aī
mū. d. (Vulpes foueas hn̄t ⁊ volucres celi ni/
dos). i. bruta habēt ſua latibula i qbus poſſūt
latere (fili⁹ aūt hoīs ⁊c̄). i. ego ſū ita paup ꝙ
nō hēo domiciliū vbi poſſiꝫ reclinare me. q. d.
igit cur me uis ſeq ꝑpter lucrū tēporale. ⁊ ſic ↄ/
ueniēter a xp̄o repellit. Sꝫ q̄rit hic q̄re xp̄s
i paupertate voluit viuere. qꝛ ſicut diuitie ſūt i/
pedimēta reprobis. ita ꝓbis ſūt adiumēta vir
tutis. nihil aūt faciēs ad virtutē debuit xp̄o ō
ficere. ḡ videt ꝙ debuit diuitias tēporales ha
bere. Dicēdū ꝙ xp̄s multis de cauſis i paupta
te vixit. due tn̄ p ceteris videtur valere. Pria
cā ē. qꝛ xp̄s venit ad p̄dicandū veritatē i mun
do ſꝫ ꝙ ipſemet dixit Io. 18. Ego i hoc nat⁹ ſuꝫ
⁊ ad h̄ veni i mūdū vt teſtimoniū ꝑhibeā veri
tati. predicatio aūt ipedit ꝑ āmiſtrationeꝫ bo/
noꝝ tp̄aliū. ꝑpter quod xp̄s aplis ad p̄dicādū
miſſis dixit. i. Math. 10. Nolite poſſidere auꝝ
⁊ argentū ⁊c̄. q. d. iſta ipedirent vos a p̄dicatio
ne ex tēporaliū admiſtratiōe. ipi ēt apl̄i Act. 6.
dixerūt. nō ē equū noſ relinq̄re verbū dei ⁊ mi
niſtrare mēſis. ↄſiderate ḡ fratres ex vobis vi
ros boni teſtimonij ſeptē: quos ↄſtituam⁹ ſup
hoc opus. nos aūt orōni ⁊ miſterio verbi iſtan
tes erimus. ex qbus pꝫ ꝙ admiſtratio tēpora/
liū ipedit p̄dicatōis officiū. ⁊ iō qꝛ xp̄ſ volebat
p̄dicatorib⁹ euāgelij debitā formā viuēdi tra/
dere. iō voluit i paupertate viuere. Secūda cā
ē. qꝛ ſic xp̄s mortalitatē nr̄am aſſūpſit. vt ꝑ eā
nobis imortalitatē ↄferret. ⁊ ſic paupertatē no/
ſtrā voluit aſſumere. vt ꝑ eā nobis eternas di/
uitias tribueret. ⁊ hāc cām tāgit Apl̄s. 2. Coꝝ.
.8. d. Scitis grām dn̄i nr̄i ihu xp̄i. qm̄ egen⁹ ꝑ
nobis factus ē. vt illi⁹ inopia diuites eſſemus.
Tertia aūt rō pōt addi ne cōuerſio fideliū fcā
ꝑ xp̄m poſſet aſcribi diuitijs ſeu potētie ſecula
ri. Ad argumētū dicēdū. ꝙ aliqd hn̄ ē act⁹ v̄tu
tis ſm inferiorē ſtatū. qō tn̄ ē impeditiuū act⁹ v̄/
tutis ad altiorē gradū: ſicut debit⁹ uſuſ matri
monij ē ipeditiu⁹ v̄ginitatis. ⁊ eodē mō admi/
ſtratio tēporaliū hn̄ ē impeditiua ꝑfecte ſeq̄le
xp̄i inquātū ipedit actū ↄtēplatiōis. ꝑpter qō
dr i li°. de eccleſiaſticis dogmatib⁹. Bonū ē fa/
cultates cū diſpēſatione erogare. ſꝫ meli⁹ ē in/
tentione ſeq̄ndi xp̄m totū ſimul donare. ⁊ abſo
lutū a ſollicitudie cū xp̄o egere (Alius autem)
Hic deſcribit cōuerſio alteri⁹ ad xp̄m. q venie

bat vere ſꝫ ipfecte. ⁊ iō a xp̄o recipit ⁊ ꝑficitur.
⁊ h̄ ē qō dicit (Ali⁹ aūt de diſcipulis ei⁹). ſ. xp̄i.
nō ꝙ adhuc eēt ꝑfecte diſcipulus. ſꝫ volebat
fieri (ait illi do. ꝑm. me. ꝑi. ſe. pa. me. ⁊c̄). iſte
aūt nō petebat vt ſepeliret iā mortuū. qꝛ h̄ nō
fuiſſet ſibi denegatuꝫ. ſꝫ a ſeq̄la xp̄i ipediebat
ex amore carnali ad parētes cū quib⁹ volebat
vſqꝫ ad eoꝝ mortē eē. ⁊ tunc xp̄o iſeꝑabilr ad/
herere. Sꝫ q̄a parentes nō erāt i tanta neceſſi
tate poſiti ꝙ nō poſſet ↄueniēter eis per alios
miniſtrari. iō dixit (Seq̄re me ⁊ dimitte mor.)
.i. ifidelitate manētes (ſepelire mortuos) Ex h̄
loco pꝫ ꝙ aliqs ab igreſſu religiōis nō debꝫ re
tardari ꝑpter ꝑentes affectiōe carnali. vn̄ ⁊ ē
.4. c. Iacobus ⁊ Io. legunt ſecuti fuiſſe xp̄m re
lictis retibus ⁊ p̄re. ꝑꝑ qō Hiero. in epl̄a ad ru/
ſticū monachū dic. Licet p̄r tu⁹ i limie iaceat.
Lꝫ mr̄ tua vbera ⁊ pectus oñdat. ꝑ calcatū ꝑ/
ge p̄rem. ꝑ calcatā ꝑge mr̄em. ⁊ ad vexillū cru
cis xp̄i vola. ſec⁹ aūt eēt ſi ꝑentes eēnt i tali ne
ceſſitate poſiti ꝙ nō poſſet eis ↄuenienter ſine
p̄ſītia filij ſubueīri. tūc nō eēt ei licitū igredi re
ligionē dimiſſa neceſſitate ꝑentū. qꝛ h̄ eſſet de
alieno deo facere ſacrificiū. Ad p̄dictoꝝ maio
rē intelligētiā cōſiderādū ꝙ aliter p̄r tenet ꝓ/
uidere filijs. ⁊ aliter fili⁹ ꝑentibus. qꝛ p̄r cuꝫ ſit
p̄ncipiū filij ꝑ ſe obligat ad ꝓuidendū filijs de
doctrina ⁊ nutrimēto. nō aūt ecōuerſo. vn̄ dr
.2. Coꝝ. 12. Nec. n. debēt filij theſaurizare ꝑen
tibus. ſꝫ ꝑentes filijs. ⁊ iō ꝑentib⁹ nō licet igre
di religionē omiſſa cura filioꝝ oīo. ſꝫ debēt de
eis curare vel de cura cōpetēti eis ꝓuidere. fi/
lius aūt licet nō ſimplr teneat habere curā pa
tris. tenet tn̄ ꝑ accīs. ſ. ſi p̄r ſit i caſu neceſſitatꝭ
in quo ꝑ aliū nō poſſit ↄueniēter ei ſubuenire.
⁊ iō tali caſu ceſſāte pōt ⁊ debet ēt ↄ volūtatē
parētū itrare rligōeꝫ (Et aſcēdēte) Hic ponūt
q̄dā miracula ad diſcipuloꝝ ↄfirmationē. Et
p̄ i creatura corꝑali. 2°. i ſpūali vt oñdat xp̄us
dn̄s toti⁹ creature. 2⁹. ponit ibi. Et cū veniſſet
ihs tranſfretū. Primū miraculū fuit i ſedatio
ne ſubita tēpeſtatis ipius maris. ꝑ iꝑiū ipi⁹
xp̄i. vnde dicit ſic (Et aſcēdēte eo). i. xp̄o (i na/
culā) vt iret i locū remotū ꝑpter cās p̄dictas
(ſecuti ſūt eū diſcipuli ei⁹) trāſfretantes. ſ. cuꝫ
eo (Et ecce motus magnus ⁊c̄) hoc ē factū v̄tu
te diuina vt manifeſtaret v̄tus xp̄i diſcipulis
eius (Ipſe vero dormiebat) duplici de cā. Pri
ma vt veritas humane nature i eo oſtēderet
Secūda vt diſcipuli i ꝑiculo poſiti ad ipm re/
currerēt. iō ſeq̄tur (Et acceſſerūt ⁊ ſuſcitauerūt
eū ⁊c̄) Seqt (Et dixit qd timidi eſtis). q. d. Nō
debetꝭ timere cū ſiꝫ p̄ñs vobiſcū quē vidiſtis
tot mirabilia facere (modice fidei) diſcipl̄oſ āt
ſuoſ dic eē modice fidei. qꝛ ſi ꝑfcāꝫ fidē hērent
cog̃ſcerēt eū tātā v̄tutē hn̄tē i dormiēdo. q̄ntaꝫ
i vigilādo. qꝛ ſomn⁹ ⁊ vigilia ſūt paſſiōes ſenſi
tiue ꝑtis ſm quā nō ↄpetebat xp̄o facere mira
cula. ſꝫ magis v̄tute diuina que ꝑ ſomnum in

nullo ipediebat (Et ſurgēs iꝑauit vētis ⁊c̄) ex
q̄ pꝫ ei⁹ diuinitas. qꝛ miracula faciebat iꝑando
ſic dn̄s creature. vn̄ ſequit (Porro hoīes mira
ti ſūt) ex effectu virtutē diuinitatis ei⁹ cog̃ſcen
tes ac ēt ↄfitentes (dicētes qual ē hic). q. d. nō
ē hō pur⁹ ſꝫ verus de⁹ (qꝛ vēti ⁊ mare obediūt
ei) ſicut creatura creatori (Et cū vēiſſꝫ) Hic po
nit miraculū i creatura ſpūali. i dmonū eiectio
ne. ⁊ diuidit i duas ꝑtes. qꝛ p̄ deſcribit miracu
li oꝑatio. Et 2°. ipſius diuulgatio ibi. Paſtoreſ
aūt fugerūt. deſcribēdo miraculū euāgeliſta p̄
tangit locū (Et cū veniſſet ihs trāſfretū). i. vl/
tra mare galilee. qō alibi dr ſtagnū geneſareth
a quadā ciuitate ſic nolatū q̄ vocat geneſar vl
geneſareth. ⁊ ē i alio littore ex oppoſito galilee
(Cū eēt igit ibi i regione geraſenoꝝ. occurrerūt
ei duo hoīes hn̄tes demōia) Mar. 5. dr ꝙ erat
vn⁹ ⁊ Luc. 8. Dicēdū ꝙ nō ē ↄdictio. qꝛ ſm ve
ritatē erāt duo demōiaci. ſꝫ vn⁹ erat famoſior
⁊ ſeuior altero. qꝛ i eo erat legio demonū. vt ibi
dē dr. ⁊ iō de illo faciūt mētionē Mar. ⁊ Luc.
nec tn̄ negāt qn fuerit alius cū eo. qꝛ vnitas in
cludit in binario. Mathe⁹ aūt facit mētionē ō
vtroqꝫ. Seqt (de monumētis exeūteſ) i talib⁹
.n. locis habitāt demoniaci aliqn̄. vt ꝑ hoc de/
mones igerāt terrorē hoībus de aīabuſ defun
ctoꝝ (ſeui nimis ⁊c̄) nō q̄a demōiaci poſſint. ni
ſi q̄ntū ꝑmittit eis de⁹. Seqt (Quid nobis ⁊c̄)
Hoc dicūt magis ex cōiectura q̄ꝫ ꝑ certitudieꝫ
qꝛ ille demon qui tētauit eū in deſto erat acu/
tioris igenij. ⁊ tn̄ nō potuit ſcire ꝑ certitudinē.
vtꝝ ihs eēt ille qui erat ꝓmiſſus ad ſalutē mū
di. ⁊ deiectionē diaboli. ⁊ multominus iſti po/
terant h̄ ſcire ꝑ certitudinē (Cur veniſti añ tē/
pus torquere nos) Ad cui⁹ euidētiā ↄſideran/
dū ꝙ vſqꝫ ad iudiciū ē tēpus meriti ⁊ demeri/
ti hoīuꝫ. ⁊ iō ſicut vſqꝫ ad illud tēpus ſcī ange/
li habitant iter nos ad nr̄am defenſionem. ita
mali angeli ad nr̄am tētationē ⁊ ipugnationeꝫ
licet aūt ſecū portēt ignē ſuū. tn̄ reputant ſe tor
queri ⁊ affligi qn̄ exciūt ab hoībus ne eis noce/
ant. ꝑpter odiū qō erga noſ habēt. ⁊ quia ſi nō
poſſint hoībus nocere i ꝑſona. tn̄ appetunt eis
nocere i ſubſtātia. iō rogabāt ihm dicētes (Si
eijcis nos mitte nos i porcos. ⁊ ait illiſ. ite) ↄce
dendo eis petitionē ipoꝝ: vt pꝫ ꝑ ſequētē effec
tū (At illi exeūtes ab. in por. ⁊c̄). Sed q̄rit hic
q̄re ꝑmiſit eos itrare i porcos ⁊ p̄cipitare eos.
Dicēdū ꝙ forte hoīes illi⁹ terre peccauerāt. et
iō ōmeruerūt iſtud dānū ſibi fieri. Vel alr di/
cēdum ꝙ xp̄s aliq̄ fecit ad ſignificādū qōdaꝫ
aliud ſicut Mar. 11. maledixit ficui nō habēti
fructū ſꝫ folia tm̄. ⁊ tn̄ nl̄la rō fuit ex ꝑte arbo/
ris. qꝛ vt ibidē dr nō erat tēpus ficoꝝ. ⁊ iō rō
maledictiōis fuit ad ſignificādū maledictōeꝫ
iudeoꝝ. quoꝝ fructū boni oꝑis q̄rebat xp̄s. et
tn̄ nō iuenit i eis niſi folia tm̄. i. appentiā bono
rū oꝑꝝ. Sic xp̄s ꝑmiſit demones itrare i por/
cos ad ſignificādū ꝙ demones habitāt i imun

dis hoībus ſicut porc⁹ ē aīal imūdū (Fugerūt
aūt paſtores) Hic ponit miraculi diuulgatio.
qꝛ paſtores fugiētes venerūt i ciuitatē ⁊ nūci/
auerūt hec oīa. Seqt (Et ecce tota ciuitas venit
obuiā ihu) ad faciēdū ſibi reuerētiā (⁊ viſo eo
rogabāt eū vt trāſiret a finib⁹ eoꝝ) reputabāt
.n. ſe idignos tāto doctore ſicut ſupius ē dictū
de cēturione: ꝙ reputabat ſe idignū tāto hoſpi
te. Itē quia xp̄s dimittebat eis illos curatoſ a
demonib⁹ ad eoꝝ inſtructionē. Vn̄ Mar. 5. dr
ꝙ xp̄ſ noluit ꝙ ille q habebat legionē ſeq̄retur
ipm. ſꝫ magis p̄dicaret miraculū factū. ⁊ idem
itelligendū ē de alio q erat cū eo. vel alr̄ pōt in
telligi ꝙ iſti geraſeni ex peccatis ſuis timebāt
offendere xp̄i p̄ñtiam. ⁊ ꝑ ↄñs icurrere maiorē
penā precedenti. ⁊ iō rogabāt eum. C. IX.

(Et aſcēdens ihs) In capitulo p̄cedenti
poſita ſūt quedā miracula ad ↄfirma/
tionē euāgelice legꝭ. Hic ↄñr declarat
virtus ipſius legiſlatoris. ⁊ diuidit i tres ꝑteſ
quia p̄ ponitur ad hoc miraculi ꝑpetratio. 2°.
credētiū uocatio ibi. Et cū trāſiret inde. Et ter
tio eoꝝ cōfirmatio ibi. Hec illo loq̄nte. Prima
i duas. qꝛ p̄ in operatiōe miraculi ad declarati
onē ſue deitatis fides credentiū approbat. Et
2°. infidelitas negantiū reprobat ibi. Et ecce q
dam de ſcribis. Circa p⁹ euāgeliſta notat locū
vbi factū ē hoc miraculū dicens (Et aſcendēs
i nauiculam) vt. ſ. per nauigiū de terra geraſe/
norum rediret i galileā. vnō illuc iuerat: vt pꝫ
i capitulo p̄cedenti (⁊ venit in ciuitatē). ſ. in ca
pharnaū. quia ibi factū ē h̄ miraculū: vt mar/
cus dicit expreſſe. 2. capit̄lo. Dicit aūt caphar/
naum ciuitas domini nō q̄a ibi fuerat nat⁹ vl
cōceptus. ſꝫ q̄a erat p̄ncipalis ciuitas galilee.
ꝑpter quod cēturio ibi manebat ad cuſtodiaꝫ
totiuſ terre. vt dictū ē capit̄lo p̄cedēti. naçaret
aūt vbi xp̄s fuit nutrituſ ⁊ conceptus erat qō/
dam oppidū vel vicus reſpectu illius. ⁊ iō dr
ciuitas ipſius xp̄i. ſicut pariſius dicit ciuitas
alicuius nati in aliquo oppido iuxta pariſiuſ.
Vel ſm alios dicit ciuitaſ domini. qꝛ i p̄ncipio
ſue p̄dicationis multa miracula ibi fecit (⁊ ec/
ce offerebant ei pal.) modus aūt offerendi hic
tacet. ſed exprimit Mar. 2°. qꝛ nō potētes itra
re ad xp̄i p̄ñtiam ꝑpter turbam circūſtantem.
de tecto domus ſubmiſerunt eū in lecto ante
ihm. ⁊ hoc fuit magnū ſignum fidei ipſorum.
ꝑpter quod ſequit (Vidēs aūt ihs fidem illo/
rum). ſ. paralitici ⁊ offerentium. quod patet ex h̄
quod ſequitur (ait paralitico confide fi. remit. ti.
pe) Licet. n. ſanitaſ corꝑalis vel aliquod hui⁹/
modi detur alicui ꝑpter alienam fidem. remiſ
ſio tam̄ peccatoꝝ nō datur alicui ſine propria
fide. iō nō vident bene dicere qui dicūt ꝙ li il
loꝝ refert tm̄ ad offerentes. ita ꝙ ꝑpter fidem
offerentiū tm̄ ſit ſanatus (Dixit autem ihs re.
ti. pec.) ad modū bōi medici qui p̄mo remouet
cauſam morbi. ⁊ tūc poſtea itendit curationi.

Infirmitas aūt hec fuerat iſlicta paralitico ꝓpt
peccatum. ⁊ iō xp̄s ꝓ remouet cām dicēs (remi
tūt ⁊c̄) ⁊ ex h̄ iſinuat eū a paliſi curādū. ſic ſtatiꝫ
patuit ꝑ effectum. Ad maiorem ꝓdictoꝝ itelli
gētiā ſciēdū ꝙ iſirmitas corꝑalis iſligit alicui
a deo mltiſ de cauſis. Uno mō ꝑꝑ peccati pūi
tionē ſꝫ nō ꝑꝑ purgationē. ⁊ talis iſirmitas eſt
qōdā pābulū pene gehēne. ⁊ ſic iſlicta ē herodi
Act. iz. ubi dr̄ ꝙ ꝑcuſſit euꝫ āgelus dn̄i. eo ꝙ n̄
dediſſꝫ honorē deo: ⁊ ꝯſūptꝰ a v̄mibꝰ expirauit
⁊ eodē mō fuit de pharaōe. q ꝑ flagella idura
tus ē. Scd̄o iſligit ad peccati ꝯmiſſi purgati
onem ſic nabuchodonoſoꝛ amētia. 7. ānoꝝ. vt
hēt Daniel. 4. ⁊ ſilr marie magdalene vexatio
demonū. Tertio mō n̄ ꝑꝑ peccatū cōmiſſuꝫ. ſꝫ
ad gl̄iaꝫ dei manifeſtādū. ſicut de ceco nato dr̄
Jo. 9. Neqꝫ hic peccauit neqꝫ ꝑentes eiꝰ. ſ. vt ce
cꝰ naſceret: ſꝫ vt māifeſtēt opa dei i illo. Quar
to ꝑꝑ humiliationē alicuiꝰ ne i ſupbiā eleuet.
ſic paulus aplūs dicit de ſeipo. z. Coꝛin. iz. Ne
magnitudo reuelatiōis extollat me: datꝰ ē mi
hi ſtimulus carnis mee angelus ſathane. q me
colaphizet. Quito iſligit ꝑꝑ alicuiꝰ ꝓbationē ⁊
patiētie declarationē. ſic pꝫ de Job. z. vn̄ v̄ſuſ.
Job ꝓbat. iclinat paulū. ſeſe manifeſtat In ce
co: purgat mariā. punit herodē. ⁊ pꝫ ſn̄ia ex dic
tis (Et ecce qdā ō ſcribis) Hic pōit rep̄hēſio ne
gātiū xp̄i diuīitatē. Et ꝓ ponit eoꝝ negatio cum
dr̄ (Et ecce qdā de ſcribis). i. de legiſperitiſ (di
cebāt itra ſe). ſ. cogitādo qꝛ v̄bū itrinſecū ē ꝯce
ptꝰ mētis (Hic blaſphemat) Blaſphemare eſt
creature attribuere illō qō ē ꝓpꝛiū dei. dimitte
re aūt peccatū ſoli deo ꝯuenit. ꝑ h̄ ḡ ꝙ xp̄o bla
ſphemiam iponebant in h̄ ꝙ pc̄ca dimittebat.
pꝫ ꝙ ipm negabāt eē deū dicētes eū eſſe purū
hoīem. ſꝫ xp̄s ꝯſir eos ꝯuenīēter redarguit. oſ̄
dens ſe eē deū duplr̄. Pꝛīo qꝛ rn̄dit eoꝝ cogita
tiōibꝰ quas cognoſcere ꝑ certitudinē ſoli deo
ꝓpꝛiū ē. ꝓpter quod dic (Et cū vidiſſet ih̄s co
gitatiōes eoꝝ dixit. vt qd cogitatꝭ mala ⁊c̄) im
ponēdo. ſ. falſo mihi blaſphēiā. zº h̄ idē oſtēdit
ſanādo paliticū ꝑ iperiū tanq̄ ꝓpꝛia v̄tute: qō
ē eiuſdē ꝑtātis: ſicut ⁊ peccata dimittere. Licꝫ
. n. paliſis v̄tute nature aliqn̄ poſſit kurari. nō
tamē ſubito. nec ita ꝑfecte. vt ſtatī hō poſſit le
ctū i quo iacet poꝛtare. ſic dr̄ h̄. ꝓpter qō dicit.
(Quid ē faciliꝰ ⁊c̄). q. d. equalis ꝑtātis ē vtrū
qꝫ. ex q̄ ꝯcludit v̄tutē ſue diuīitatꝭ ꝑfectā dicēſ
(Ut aūt ſciatis qꝛ filius hoīs hꝫ ꝑtātē in terra
dimit. pec.) vt deus: nō vt hō purus (Tūc ait
paralitico ſurge ⁊c̄) ſicut. n. ꝑ lr̄am hn̄tē ſigillum
declarat volūtas ipius ſcribētis. ſic ꝑ ſignum
qō ē v̄tutis diuie manifeſtatiuū. oſ̄dit veritaſ
diuie v̄tutis. Aliꝗ aūt ſancti q fecerūt miracl̄a
faciebant hec iploꝛādo diuīam v̄tutē: nō ipan
do. ⁊ ſi aliqn̄ i talibꝰ iꝑabant. hoc nō erat i v̄tu
te ꝓpꝛia. ſed exp̄mēdo v̄tutē xp̄i tanq̄ miſtri. ſ
dn̄i. ſic aliqn̄ impabāt demonibꝰ. vt recederēt
ab obſeſſis coꝛꝑibuſ i noīe xp̄i ⁊ auctoꝛitate eiꝰ

(Uidētes āt turbe) Hic ꝯſir pōit huiꝰ miracli
effectus. qꝛ turbe hoc vidētes timuerūt ipone
re ſibi blaſphemiā (⁊ gl̄ificauerūt deū q dedit
talē ꝑtātē). i. ipm xp̄ꝫ q ē v̄tuſ dei pr̄is (hoīhꝰ)
ad eoꝝ. ſ. ſalutē (Et cū trāſiret inde) Hic ponit
credētiū vocatio. Pꝛimo circa eoꝝ vocationeꝫ
deſcribit cōdeſcēſio ad peccatores. zº ponitur
eius rep̄henſio ꝯ murmurātes ibi. Et vidētes
phariſei. Circa pꝰ aduertēdum. ꝙ vocatio ma
thei: ⁊ iſtud ꝯuiuiū fuit ante curationē paliti
ci de quo dictū ē. ſꝫ hoc ponit ꝑ recapitulatōeꝫ
vel ſm̄ alios vocatio eiꝰ fuit añ. ⁊ cōuiuiū eiuſ
de quo hic ſcribit fuit poſt. ⁊ vt cōueniētiuſ de
ſcribat ꝯuiuiū eius vocatio repetit. dicit ergo
euāgeliſta (Et cū trāſiret ide ih̄s vidit hoīem
ſedentē i theloneo) i quo ſolebāt campſores ſe
dere. qō quidē negociū vix aut nunq̄ exerceri
ſine peccato pōt. vt dicit gregꝰ. (⁊ ait illi ſeqre
me) Matheū aūt talibꝰ occupatū vocauit ut
de grā dei nullus deſpet q̄tūcūqꝫ fuerit i vili
bus occupatus (Et ſurgēs ſecutꝰ ē eū) ſine ali
qua dilatiōe. qꝛ ſicut poterat mouere aurē ex
teriꝰ v̄bo. ita etiā iteriꝰ mentē iſpirādo. ſicut. n.
paſſioni propinquus illos qui ad capiendum
ipm venerāt. ſolo v̄bo ꝓſtrauit dicēs. ego ſum
vt hēt Joan. iS. ita ſolo v̄bo poterat quoſcūqꝫ
ad ſe trahere. ⁊ i h̄ apparebat v̄tus diuīitatis i
eo (Et factū ē eo diſ. i domo). ſ. mathei (ecce mlˈ
ti publicani ⁊ pc̄tores veniētes diſcūbebāt cū
ih̄u) fuerāt. n. ſociꝗ mathei. ⁊ iō recedēs ab eis
⁊ volēs ſeq xp̄m fecit eiſ ꝯuiuiū ſic de Heliſeo
legit. z. Re. i9. ꝙ vocatꝰ ab helia vt eū ſeqret.
mactauit par boū ⁊ dedit ſociꝗſ ſuis comedere.
⁊ ſic ſecutꝰ ē heliā magiſtrū ſuū. ⁊ h̄ mō faciūt
q recedētes a ſociꝗs faciūt priꝰ catū ſuū. vl ſm̄
alios hurdonē (Et uidētes) Hic pōit rep̄hēſio
ꝯ iiuſte murmurātes de p̄dc̄is. Et ꝓ ꝯ phariſe
os. zº ꝯ ioānis diſcipulos ibi. Tūc acceſſerunt
Circa pꝰ ſciēdū ꝙ phariſei i pplo iudeoꝝ repu
tabāt religioſi. vn̄ etiā i hitu ab aliꝗs q̄dāmō
diſtīcti erāt. vt videbit iferiꝰ. Uidētes igitur
xp̄m cū publicanis ⁊ peccatoꝛibꝰ māducare in
digne ferebāt ⁊ murmurabāt (dicētes diſcipu
lis eiꝰ q̄re cū publicanis ⁊c̄) q̄ſi dicāt. vos eſtiſ
fatui q talē magiſtrū ſeqmi (At ih̄s audiēs ait
nō ē opus) rn̄det ꝓ eis ꝑ rōnē. qꝛ ſenſibilr̄ vidi
mus ꝙ medicꝰ familiariꝰ dꝫ ſe hēre ad iſirmū:
q eo idiget q̄ ad ſanū. cū ḡ xp̄s ſit verꝰ medicꝰ
aiaꝝ vt dr̄ i pſal. Miſit v̄bū ſuū ⁊ ſanauit eos.
iō familiariter ſe debuit habere ad peccatoꝛeꝫ
q ſunt iſirmi iſirmitate ſpūali. zº reſpōdet per
auctoꝛitatē q̄ habet Oſee. 6. (Eūteſ diſcite). q.
d. ite ⁊ diligēter cōſiderate illud quod ſcribit
Oſee. 6. (quid ē miſicoꝛdiā volo ⁊ nō ſacrifici
um). q. d. ſi hāc ſcripturā conſideratis iuenietꝭ
me facere ſm̄ ipam. ꝓpter quod cōcludit (Nō
. n. veni vocare iuſtoſ). ſ. ad penitētiam. licꝫ ali
quos iuſtos vocauerit ad augmentum gratie.
vt petrum ⁊ andreā ⁊ ꝯſimiles (ſꝫ peccatoꝛes)

ſuple vocare ad penitētiā (Tunc acceſſerunt)
Hic rep̄hendit Jo. diſcipulos. ⁊ ꝓ ponit eoꝝ in
terrogatio maligna. zº xp̄i reſponſio benigna
ibi. ⁊ ait illis ih̄s. Circa pꝰ notādū ꝙ diſcipuli
ioānis i tribꝰ deficiebāt. Pꝛīo qꝛ de ſua abſtinē
tia ſe iactabāt dicēteſ (Quare nos ⁊ phariſei ie
iunamus frequēter) qꝛ talia ſūt fiēda i ſecreto
vt ſ̄ dictū ē. c. 6. Tu aūt cū ieiunas ⁊c̄. zº quia
phariſeiſ ſe ꝯiungebāt dicētes (nos ⁊ phariſei)
qꝛ audierāt ioānē magiſtrū ſuū phariſeos re
darguētē ⁊ dicentē ſ̄. c. z. ꝓgenies vipaꝝ quis
demr̄abit vobis fugere a vētura ira. 3º qa xp̄ꝫ
arguebāt ex defectu abſtinētie i diſcipulˈ dicē
tes (tui aūt diſcipuli nō ieiunāt) defectū. n. di
ſcipuloꝝ retoꝛq̄bant i magiſtrū de q̄ tn̄ audie
rāt Jo. dicētē. ecce agnus dei q tollit pc̄ca mū
di Jo. i. (Et ait illˈ ih̄s) Hic ponit xp̄i reſpōſio
i qua oſ̄dit ꝙ ieiuniū coꝛꝑale nō cōpetebat ſu
is diſcipulˈ ꝑ illo tp̄e. qꝛ duplex ē ieiuniū. quod
dā qō oꝛdinat ad carnis refrenationē. ⁊ ad ꝯtē
plationē diſpōit. ⁊ iſtud nō ꝯpetebat diſcipulˈ
xp̄i qn̄ erat cū eiſ coꝛꝑaliter. ⁊ h̄ ē qō dicit (Nō
poſſūt filiꝗ ſpōſi). i. xp̄i q ē ſponſus eccl̄ie (luge
re ⁊c̄) ſeqt (Ueniēt aūt dies qn̄ auferet) q̄tuꝫ
ad p̄ſītiā coꝛꝑalē. ſ. i paſſione ⁊ aſcēſione i celū.
(⁊ tūc ieiunabūt). q. d. tūc ꝯpetet eis tale ieiu
niū. Aliud ē ieiuniū quod ex plenitudie ⁊ ꝑfec
tione cōtēplatiōis ꝓcedit q̄le fuit moyſi ieiuni
um i mōte. q̄to. n. aīa ē i cōtēplatione magꝭ ele
uata. tāto ē pauciori alimēto cōtēta. vnō z. io.
Ethi. dic ph̄s. ꝙ felix ꝯtēplatiuꝰ ē pauciſſimis
ꝯtentꝰ. ⁊ tale ieiuniū nō ꝯpetebat diſcipulˈ. qa
adhuc erāt rudes ⁊ iperfecti. ſꝫ prius debuerāt
ꝑ caritatē ſpūſ ſancti inouari. qō factū ē die pē
thecoſtes. qn̄ fuerūt ꝑ grām ſancti ſpūs inoua
ti. ⁊ tūc debuerūt icipere nouū modū viuēdi. ⁊
h̄ ē qō dic ſaluatoꝛ ꝑ duplex exēplū. Pꝛimum
ponit hic (Nemo āt imittit ꝯmiſſurā). i. iūctu
rā ſeu ſupplemētū (pāni rudis). ſ. noui. qꝛ i no
uitate ē ſpiſſioꝛ (in ueſtimētū vetuſ) qꝛ hoc cāt
diffoꝛmitatē. ꝓpter quod ſubdit (Pleitudiem
. n. tollit). i. vniformitatē ſeu pulchꝛitudinē a
veſtimēto (⁊ peioꝛ ſciſ. fit) qꝛ ꝓpter d̄foꝛmitatē
nō coniūgit ſolide cū veteri pāno. ⁊ ſic de faci
li cātur ruptura maioꝛ i veteri. zꝰ exēplū pōit
adhuc dicēs (Neqꝫ vinū nouū) qꝛ tūc ē i ebuli
tione. Cetera patēt. Ex his vult ꝯcludere ꝙ ea
q̄ ſūt ꝑfectionis magne nō ſūt iponēda hoībuſ
donec ſpoliati fuerit veteri via (Hec illo loq̄n
te) Hic ponūt quedā miracula ad diſcipuloꝛū
ꝯfirmationē. ⁊ diuidit i duas ꝑtes. qꝛ ꝓ narrat
ad hec q̄dam miracula i ſpāli. zº multa cōclu
dit i gn̄ali ibi. Et circuibat. Pꝛīa i tres ſm̄ tria
miracula q̄ narrat. ſa ibi. Et trāſeūte tertia ibi
Egreſſis āt illis. Pꝛīa i tres. qꝛ ꝓ incipit narra
re pꝰ miraculū. zº iterpōit quoddā aliud i me
dio factū ibi. Et ecce mulier. 3º refertur ad pꝰ.
ibi. Et cū veniſſꝫ. Pꝛimū aūt miraculū fuit de
ſuſcitatione cuiuſdā puelle defūcte. ⁊ hoc inci

pit narrare dicēs (Hec illo loq̄nte ad illos) h̄ ē
ad ioānis diſcipulos rep̄hendendo eos. vt pa
tet ex p̄cedētibus (ecce vnus ꝓnceps acceſſit)
q̄lis aūt fuit ꝓnceps iſte nō exp̄mitur h̄. ſꝫ hēt
Mar. 5. ⁊ Luc. 8. vbi dr̄ ꝙ erat ꝓnceps ſynago
ge. iudei. n. hēbant tn̄ vnū tēplū vbi poterant
offerre ⁊ imolare. ſ. i irl̄m. ſꝫ i aliꝗs ciuitatibꝰ ⁊
villis hēbant loca determiata i qbus ꝯuenie
bat ppl̄s ad oꝛādū ⁊ audiēdū v̄bū dei: ⁊ tractā
dum de his q̄ ꝑtinebāt ad cōeꝫ vtilitatē ppl̄i.
⁊ ille q p̄erat cuiꝰ auctoꝛitate ꝯgregatio fiebat.
dicebat ꝓnceps ſynagoge. talis erat iſte q acceſ
ſit ad ih̄ꝫ (⁊ adoꝛabat eū) faciēdo. ſ. ſibi reuerē
tiā debitā dicēs (Dn̄e filia mea mō defūcta ē)
Marcus aūt dic ꝙ dixit eā eē i extremis. Lu
cas aūt ꝙ moꝛiebat. ⁊ h̄ ē veruꝫ qn̄ pr̄ receſſit
ab ea. ⁊ venit ad ih̄m. ſꝫ anteq̄ ih̄s veniret ad
domū pr̄is eius. moꝛtua ē. ꝓpter qō nūciꝗ ſup
uenerūt de domo q dixerūt. noli vexare magi
ſtrū. qꝛ defuncta ē filia tua credētes ꝙ xp̄s nō
poſſet ſuſcitare eā a moꝛtuiſ. licet poſſꝫ eā ſana
re. Matheus igit iſta omittit. vt breuius ſcri
bat. ⁊ accipit pr̄is verbū ab illo tp̄e quo recepit
nūciū. qꝛ aſſecuratus ꝑ xp̄m dicētē ſibi cōfide
vt dic Mar. credidit ipam ſuſcitandā ꝑ ipſuꝫ
(Et ſurgēs ih̄s ſeq̄batur eū) ꝑgens. ſ. ad domū
eius ꝓpter fidei ſue meritū (Et ecce mlˈier) Hic
iterponit miraculū de ſanatiōe mulieris emo
roiſſe. quod fecit xp̄ſ i via eundi ad ſuſcitatōeꝫ
puelle. qō fecit xp̄s duplici de cā. Pꝛīa fuit vt
oſ̄deret nobis ꝙ nō ſolū i termio: ſed i via de
bemus bonis opibus occupari. ſa fuit vt ꝑ mi
raculū fcm̄ i via. archiſynagogꝰ hoc vidēs. cer
tificaret de ſuſcitatione filie ſue i termio. dicit
igit euāgeliſta (Ecce mulier q̄ ſan. flu. pati. iz.
ānis) hoc exp̄mit vt oſ̄dat iſirmitatis ꝓlixita
tē. ⁊ curationis difficultatē (acceſſit retro) xp̄s
. n. erat i turba magna. vt dicūt Marcuſ ⁊ Lu
cas. ⁊ iō nō poterat de facili hēre acceſſū ad eū
(⁊ tetigit fimbꝛiā) xp̄s. n. poꝛtabat veſtimētuꝫ
ſuū ad modū iudeoꝝ. Ad cuiꝰ euidētiā ſciēdū.
ꝙ ppl̄s iudaicus de q̄ xp̄s erat naſciturus ſm̄
carnē debebat pollere q̄dā ſcitate ſpāli ꝓ aliꝗs
pplīſ. ⁊ ab eis diſtingui. ⁊ iō data ē eis circunci
ſio. vt quoddā ſignū diſtinctiuū in carne. Silr
data ē eis lex vt hērent quēdam ſpālē moduꝫ
viuēdi. Silr p̄ceptū fuit eis i habitu diſtingui
vt pꝫ Numeri. i5. Loq̄re filiꝗs iſrlˈ vt faciāt ſi
bi fimbꝛias ꝑ. 4. āgulos pallioꝛū ponētes i eis
vittas iacinctinas. vitte. n. iacictine q̄ erāt ce
leſtis coloꝛꝭ deſignabāt ꝙ debebāt hēre ꝯuer
ſationē eminētē ꝓ ceterꝭ ſꝫ ꝙ dic paulꝰ ad Phi
li. 3. Nr̄a āt ꝯuerſatº i celˈ ē. vn̄ ſeqt ibidē. Nūeri
. i5. vt recoꝛdet mādatoꝝ dei. ⁊ ſint ſci dn̄o deo
ſuo. talē ḡ veſtē poꝛtabat xp̄s. ſic ⁊ alia legalia
obſuauit vſqꝫ ad paſſionē. ⁊ ideo mlˈier tetigit
fimbꝛiam. quia illud quod eſt in angulo palliꝗ
quod ē a parte poſterioꝛi faciliꝰ pōt attigi (Di
cebat aūt itra ſe) firmiter. ſ. credēdo (Si tetige

ro veſtimētū) nō ga veſtiměta habeāt aliquā
ṽtutē ſanādi. ſʒ qꝛ ꝑ hoc declarat̃ ṽtus illoꝛuʒ
quoꝝ ſūt veſtiměta (At ih̄s cōuerſus ⁊ uidenſ
eā) approbās ipſius fidē (dixit. Ↄfide filia ⁊c̃) ⁊
pʒ lr̃a (Et cū veniſſet) Hic reuertit̃ ad narrādū
miraculū ꝑ ppoſitū de ſuſcitatiōe puelle dicēſ
(Et cū veniſſet ih̄s ī domū ꝑncipis ⁊ vidiſſʒ ti
bicines) diuerſe.n. melodie excitant diuerſas
paſſiones ī hoīe. aliq̄.n. excitāt audaciā: ſic̄ pʒ ī
bellicis tubis. ⁊ aliq̄ deuotionē. vt pʒ ī cāticis
eccl̃iaſticis. ⁊ aliq̄ letitiā ſic̄ pʒ ī diuerſis īſtru
mētis muſicis. ⁊ alie excitāt fletū ⁊ lamētatio
nē. ⁊ talibus vtebant̃ ātiq̄tus ī ſepulturis ma
gnaꝝ ꝑſonaꝝ: vt ꝓuocaret̃ multitudo ad fletū
⁊ tales dicūtur hic tibicines. carmē. ſ. lugubre
cātantes (⁊ turbā tumultuātē). i. lachrimātēʒ
⁊ eiulantē. ⁊ illud vocat̃ tumult⁹. qꝛ cauſat ſo
nū ↄfuſū. ſeq̄t̃ (Nō ē moꝛtua puella) qꝛ lʒ eſſet
moꝛtua ſm viā nature. tn̄ nō erat moꝛtua illi
q poterat eā ſuſcitare (ſʒ doꝛmit) qd̄ dicit. quia
poterat ita facile ſuſcitare ſicut hō pōt aliū ho
minē a ſomno excitare (Et deridebāt eū) credē
tes ꝙ loqueret̃ ex ignoꝛātia. qꝛ ſciebāt eā moꝛ
tuā (et eiecta turba) ex quo.n. erant īcreduli nō
erāt digni videre miraculū. qꝛ ſcriptū ē ſ̄. 7. c.
Nolite ſanctū dare canib⁹ (intrauit) cū petro
⁊ ioāne ⁊ p̃re ⁊ m̃re puelle. vt expꝛ̃ſſi⁹ dr̃ Mar.
.5. ad hoc vt iſti eſſent teſtes miraculi (⁊ tenuit
manū ei⁹) per tactū.n. curabat ut oñderet ꝙ il
la hūanitas erat īſtrumētū diuinitatis mira
cula faciētiſ. vt dictū ē ſ̄ (⁊ ſurrexit puella) ad
vitā perfecte reſtituta (Et trāſeunte illo) Hic
ponit̃ z⁹ miraculū ꝑncipale ī illūiatione ceco
rum (Et ſecuti ſūt eū duo ceci dicen. miſe. nobiſ
fili dauid) Uocāt eū āt filiū dauid. vl̃gata.n.
fama erat apud iudeos ꝙ xp̄s naſcitur⁹ erat d
ſemīe dauid ſm carnē. ⁊ iō qꝛ credebant firmi
ter ipm̄ eē xp̄m ꝓmiſſū ipi dauid. iō vocant eū
ſic filiū dauid. Sequit̃ (Creditis qꝛ hec poſſuʒ
facere vobis) nō q̄rit hoc q̄ſi ignorās coꝝ fidē
qa oīa ſciebat ꝑ certitudinē. ſʒ vt ↄfeſſio exteri
oꝛ addat̃ fidei īterioꝛi. ⁊ ſic ſint dignioꝛeſ illūia
ri. qꝛ ſm ꝙ ſcribitur ad Ro. io. Coꝛde.n. credit̃
ad iuſticiā. oꝛe āt fit confeſſio ad ſalutē. ſeq̄tur
(Et ↄminatus ē illis ih̄s. d. videte ne q̄s ſciat. il
li āt exeūtes diffa). i. publice nūciauerūt. Sed
q̄rit̃ q̄uō fecerūt ↄ̄riū ei⁹ quod dixerat eis.
qꝛ aut xp̄s voluit fieri illud quod dixit eiſ. aut
nō. ſi voluit. ſeq̄tur ꝙ fecerint ↄ̄ ꝑceptū eius. ⁊
ſic peccauerūt. quod nō videt̃. qꝛ nō fuiſſēt di
gni ſanatione. ſi aūt noluit. ſequit̃ ꝙ xp̄s men
dax vel duplex ī ṽbis fuit. qd̄ ē īpoſſibile. Sci
ēdum ꝙ ī xp̄o ponit̃ duplex volūtas ſic̄ ⁊ natu
ra. Una diuina. ⁊ ē duplex. Una ſigni ⁊ altera
beneplaciti. Uolūtas.n. bn̄placiti ē q̄ vult ali
qd ſimpl'r ⁊ abſolute. ⁊ ſic xp̄s voluit miraclm
publicari. quia ↄ̄ volūtatē bn̄placiti nihil fit.
ſed bn̄ fit ↄ̄ volūtatē ſigni. Alia fuit ī xp̄o volū
tas humana. ⁊ ſic xp̄s q̄uodāmodo voluit. ⁊ q̄
dāmodo noluit miraculū publicari. qꝛ voluit
publicari ad dei gl̃iam. noluit aūt hoc vt oſtē
deret hūanā laudē eē fugiēdā. Sicut etiā ſūt
aliq̄ q̄ ſunt parti volūtaria. ⁊ ꝑti inuolūtaria.
vt dr̄. 3. Ethi. ſic ille q ꝓicit merces ī mari vlt.
⁊ nō vult ꝓicere diuerſis reſpectib⁹. qꝛ nō vlt
abſolute. vult tamē in tali caſu poſitus (Egreſ
ſis aūt illis). Hic conſeq̄nter ponit̃ tertiū mi
raculū ꝑncipale de demōis eiectiōe (Egreſſis
āt illis). i. cecis iam illūiatis (obtulerūt ei) ho
mīes. ſ. illi⁹ terre (hoīem mutū demōiū hn̄tē)
dr̃ aūt dmoniū mutū nō foꝛmal'r ſed effectiue
tn̄. Ad cui⁹ intellectū ↄſiderandum ꝙ natura
coꝛpoꝛal' obedit ſpūali ad motuʒ localē. voces
aūt ſignificatiue foꝛmant̃ ꝑ motū lingue ⁊ labi
oꝛum. ⁊ alioꝝ īſtrumētoꝝ naturaliū. ⁊ iō quia
demon ꝓ volūtate ſua pōt iſta local'r mouere:
poteſt ꝑ linguā hoīs diuerſa verba foꝛmare. et
ſic arrepticij aliq̄n loquūtur ydioma eis igno
tum ſicut purus laycus latinū. ⁊ hoc ē manife
ſtum ſignū: ꝙ ſic loq̄ēs ſit demoniac⁹. qa tal'
locutio nō pōt ꝓcedere niſi ab aliquo ītellectu
⁊ ideo cū nō ꝓcedat ab ītellectu hoīs tale ydio
ma ignoꝛantis. ſeq̄tur ꝙ procedat ab ītellectu
angeli vel demonis linguā ſic mouētis. ⁊ ſic̄ d
mon poteſt mouere linguā ad loquēduʒ ydio
ma īcognitū. ita pōt impedire linguā ne moue
atur ad loquēduʒ ydioma cognitū. ⁊ ſic reddit
hominē mutū. talis autē erat iſte oblatus xp̄o
ꝓpter quod ſequit̃ (⁊ eiecto demonio locutuſ ē
mutus) qꝛ amoto īpedimēto habuit offīm loq̄n
di ſicut p̄ꝛius (⁊ admirate ſūt turbe) qꝛ admi
ratio conſurgit ex īſpectione rei īſolite. qd̄ fuit ī
ꝓpoſito. ſequit̃ (Nunq̄ȝ apparuit ſic ī iſr̃l) licȝ
.n. in veteri teſtamēto aliq̄ legant̃ arrepti a de
monibus. nō tn̄ legitur aliq̄s curat⁹ q cū obſeſ
ſione demonis factus fuiſſet mutuſ (Phariſei
dicebāt ī p̄ꝛin. demo. ⁊c̃) odiū.n. ⁊ īuidia faciūt
īterp̄ꝛetari fcā ī deterioꝛē partē. ⁊ ꝑuerti iudi
cia. phariſei aūt odiebāt xp̄m. qꝛ acriter argue
bat eoꝝ vitiū: vt pʒ ꝑ euāgelij decurſū. ⁊ iō mi
racula a xp̄o fcā ṽtute diuīa dicebāt eē fcā ar
te magica. ⁊ eodē modo eiectionē demonū fcāʒ
ꝑ xp̄m dicebāt fieri ṽtute cuiuſdā ſuꝑioꝛis de
monis cui īferioꝛes obediebāt ad nutū de coꝛ
poꝛib⁹ exeūdo. Sicut.n. ī angelis ſūt oꝛdines ⁊
alij ſūt alijs ſuꝑioꝛes. ſic ī demonibus cū ī eis
remāſerīt naturalia ītegra ſm dyoniſiū. dice
bāt.n. phariſei ꝙ xp̄s habebat aliquē demonē
ſuꝑioꝛē quē vocabāt beelzebub ſibi familiarē
⁊ ꝑuatū. ⁊ ſic demones īferioꝛes de coꝛꝑib⁹ ob
ſeſſis eyciebat ꝑ illū. ſʒ illud īferi⁹ rōnabil'r re
probat a xp̄o: vt videbit̃. iz. c. (Et circuibat)
Hic ponunt̃ miracula ī gn̄ali. qꝛ euāgeliſte nō
poterāt oīa fcā xp̄i ſcribere ī particulari. vt dr̃
Jo. vl. Multa quidē ⁊ alia ſigna fecit ih̄s ī cō
ſpectu diſcipuloꝛuʒ que nō ſunt ſcripta ī libꝛo
hoc que ſi ſcribantur per ſingula non arbitroꝛ
totū mūdū cape eos q ſcribēdi ſūt libꝛos. ꝑꝑ h

.n. ī eccl̃ia dr̃ ī martyrilogio ⁊ alioꝝ plurimoꝝ
ſcōꝝ ⁊c̃. hac. ſ. de cā. qꝛ karolus magnuſ fecit ī
quiri diligēter obituſ ⁊ act⁹ martyꝝ. ⁊ alioꝝ ſā
ctoꝝ. ⁊ inuentū ē ꝙ dieb⁹ ſingulis occurrebāt
plus q̄ȝ trecēta feſta. ꝓpter hoc ſtatutū ē vt in
fine martyrilogij adderet̃ predc̄a clauſula vt ī
generali ſaltē memoꝛia ſcōꝝ fieret ī eccl̃ia ī diē
trāſitus eoꝝ. ita ſil'r euāgeliſte qui nō poterāt
oīa miracula xp̄i ī ꝑticulari ſcribere: iō frequē
ter multa cōcludūt ī quadā gn̄alitate. ſic̄ dr̃ h
(Et circuibat ih̄s oēs ciuitates ⁊ caſtel. do. in
ſy. eoꝝ). i. ī locis cōibus eoꝝ ī q̄b⁹ ſapiētes cō
ueniūt. ꝑ qd̄ oñdit̃ ſanitas doctrine ei⁹ q̄ nō erat
ī latebꝛis ⁊ angul'. ſic̄ ē doctrīa hereticoꝝ (⁊ p̄ꝛe
dicās euāgeliū regni) ī legē nouā q̄ īmediate ī
troducit ad regnū. qd̄ nō faciebat lex vetus (⁊
curās oēm langoꝛē). i. ī īfirmitate ꝓlixā (⁊ oēʒ
īfirmitatē) q̄ntācūq; alias īcurabilē. ex q̄ patēt
multa miracula hic ī quodam generali īcluſa
ad ↄfirmationē legiſ euāgelice a xp̄o facta. C.

V[i]dēs aūt ih̄s turbas) Poſtq̄ȝ mathe⁹
deſcripſit legis euāgelice dationē ⁊ ei⁹
ↄfirmationē. Hic ↄſīr pōit ei⁹ ꝓmulga
tionē. Et diuidit̃ ī duas ꝑtes. qꝛ ꝑ̄ ponit̃ eius ꝓ
mulgatio apud ꝓpinquos. ſ. iudeos. z°. apd̄ ex
neos. ſ. gētiles. c. 15. Pꝛ̄ia ī duas. qꝛ ꝑ̄ ꝓmulgat̃
manifeſte. z°. ꝑabolice. c. 13. Jtē ꝑ̄ma in tres. qa
ꝑ̄ deſcribit̃ ꝓmulgātiū īpam. ſ. apl'oꝝ īſtitutio.
z°. dubitātiū confirmatio. c. ii. 3°. īpugnantium
cōfutatio. c. iz. Jterū ꝑ̄ma in duaſ. qꝛ ꝑ̄ ponit̃ ī
ſtitutionis rō. z°. ipſa inſtitutio ibi. Et ↄuocatī
Circa ꝑ̄⁹ ſciendū ꝙ ſicut patet ex ꝑ̄cedentibuſ
multi ſequebātur xp̄m. tū ꝓpter eius ꝑ̄dicatio
nem audiēdā. tū ꝓpter īfirmitatū curationem
habēdā. Chriſtus aūt ita pauꝑ erat ꝙ nec do
miciliū vbi caput reclinaret habebat. ⁊ iō tur
be ſeq̄ntes eū iacebāt uexati ſuꝑ terrā ſub di
uo ꝓpter quod xp̄s (miſertus ē eis. quia erant
ſicut oues nō habētes paſtoꝛē) ſacerdotes eīʒ
eoꝝ ⁊ doctoꝛes intēti auaricie nō vacabāt de
bito modo eoꝝ doctrine. ⁊ hec fuit occaſio mit
tēdi apl'os ad ꝑ̄dicandū populo ⁊ ſanandū īfir
moſ: vt nō eēt neceſſe ꝙ turbe currerēt poſt xp̄ʒ
tāto laboꝛe ꝓpter qd̄ ſcribit̃ (Meſſis q̄dē mul
ta). i. multitudo ꝑ̄pata ad hoc ꝙ ꝑ verā fidem
colligat̃ ⁊ ī hoꝛreū reponat̃ (operarij āt pauci)
.i. doctoꝛes ⁊ ꝑ̄dicatoꝛes verbi. qꝛ adhuc diſci
puli xp̄i nō ꝑ̄dicauerāt (Rogate ḡ dn̄ʒ meſſiſ)
.i. ipm̄ xp̄m. (vt mittat oꝑarios). i. ꝑ̄dicatoꝛes
ad erudiendū populū. Ex quo pʒ ꝙ lʒ xp̄s ve
lit aliquid facere: tamē vlt a iuſtis exoꝛari (Et
conuocatis) Hic ponitur p̄ꝛedicatoꝝ īſtitutio.
Et diuidit̃ ī duas partes. qꝛ ꝑ̄ deſcribit̃ īfoꝛma
tio ꝑ̄dicantiū. z°. ipos recipientiū in fi. ca. Qui
recipit ꝓphetā ⁊c̃. Pꝛima ī tres. qꝛ ꝑ̄ deſcribit̃ ī
ſtitutio apoſtoloꝝ q̄ntū ad collationē potentie
z°. q̄ntū ad foꝛmam doctrine ibi Vos duodeciʒ
3°. q̄ntū ad veritatē vite ibi. Gratis accepiſtis.
Jtē ꝑ̄ma in duas. quia ꝑ̄ cōfert̃ auctoꝛitas ſeu
potētia ꝑ̄dicandi ipſis apoſtolis. z°. noīant̃ ſub
noībus ꝓꝑꝛijs ibi. Duodecim āt diſcipuloꝛuʒ.
Circa ꝑ̄⁹ cōſiderandū ꝙ ſm ꝙ dr̃ Luc. io. Nō
ſolū domin⁹ miſit. iz. apl'os ad ꝑ̄dicandū. ſʒ ēt
7z. diſcipulos. verūtamē qa. iz. apoſtoli fuert̃
ꝑncipales eius diſcipuli. ⁊ maioꝛ ꝑtās ē eis col
lata a xp̄o. iō de iſtis facit hic ſolū mētionē ma
theus. d. (Cōuocatis. iz. diſcipulis ſuiſ). i. apo
ſtolis. q ꝑncipal'r erant ſui diſcipuli. vt viſū ē.
(dedit eis poteſtatē ſpirituū imūdoꝝ ⁊c̃) cum
.n. doctrīa nō ſit efficax niſi fuerit ꝓbata. ex q̄
miſit eos ad docendū. debuit eis dare grāʒ mi
raculoꝝ. qꝛ aliter nō pōt ꝓbari veritas huius
doctrine cū excedat facultatē ītellect⁹ humāi.
ꝓpter quod dr̃ Mar. vlt. Jpſi vero ꝓfecti ꝑ̄di
cauerūt vbiq; domīo cooꝑante ⁊ cōfirmante
ſermonē ſequētibus ſignis. Si aūt queraſ q̄re
ꝑ̄dicatoꝛes moderni talia ſigna nō faciūt. Rn̄
det greg. qꝛ cū fides catholica ſit ſufficiēter ꝓ
bata ꝑ miracula xp̄i ⁊ apoſtoloꝝ. nō opoꝛtʒ vl
terius hāc ꝓbationē reiterare. ſic̄ etiā arbuſta
ꝑ̄ cū plantant̃ freq̄nter irrigant̃. cū aūt ī terra
radicē fixerint talia ſubtrahuntur. verūtn̄ ad
ↄſolationē fideliū ēt poſteris tēpoꝛibuſ multa
fecit miracula. vt pʒ de tēpoꝛe martyrū ⁊ con
feſſoꝝ (Duodeciʒ) Hic noīa apoſtoloꝝ exꝑ̄mū
tur duplici de cā. Una ad excludendū pſeudo
apl'os qui a tēpoꝛe xp̄i īceperūt. ⁊ apl'os veros
ꝑſecuti ſūt. vt pʒ ī Act. apl'oꝝ ⁊ ī doctrina apo
ſtoloꝝ. Alia cā cur iſte nūeruſ duodenari⁹ apo
ſtoloꝝ ſignāter hic exꝑ̄mitur: eſt. qꝛ ī ſacra ſcri
ptura multipl'r deſignat̃. figuratus ē.n. per. iz
filios iacob. ꝑ. iz. ꝑncipes tribuū iſr̃l. ꝑ. iz. fon
tes ī heliʒ. ꝑ. iz. lapides ſublatos de ioꝛdane. ꝑ
.iz. boues ſuſtentātes mare eneū. ꝑ. iz. ꝓph̄as
ī vno volumīe artatos. ꝑ. iz. ſtellas in coꝛona
ſponſe. ꝑ. iz. fūdamenta ciuitatis. ꝑ. iz. poꝛtas
eiuſdē. ⁊ vt reddamus ſingula ſingul'. iſti ſunt
.iz. p̃riarche. qꝛ ꝑncipales p̃res ī nouo teſtamē
to. iz. ꝑncipes q cōſtituti ſūt ſuꝑ oēm terrā: vt
dr̃ ī pſal'. iz. fōtes ex q̄bus manauit aqua ſalu
taris ſapie ad irrigandū oꝛtū militātis eccl'ie.
.iz. lapides viui ↄiūcti cemēto charitatis ipſi
xp̄o tāq̄ȝ ꝑmario lapidi. iz. boues ſuſtētantes
mare eneū. i. doctrinā ſacramētoꝝ ī quibus la
uant̃ aīe fideliū. iz. ꝓphete annūciātes mundi
terminū ⁊ iudicis aduētū. iz. ſtelle illuſtrātes
totū mūdū. iz. fundamēta ipius ſpūalis irl'm
.iz. poꝛte eiuſdē. qꝛ ꝑ ipos hēmus aditū ad pa
triā eternā. dic̄ ḡ (Duodeci ⁊c̃. ꝑmus ſymo) nō
ꝓpter ꝑmitatē tp̄iſ. ſʒ dignitatī. qꝛ tāq̄ȝ ꝑncipa
li apl'o xp̄s dimiſit ſibi eccl'iaʒ. vt pʒ Jo. vl. An
dreas āt frater ei⁹ fuit ꝑm⁹ xp̄i diſcipuluſ oꝛdi
ne tp̄is. vt pʒ Jo. i. qꝛ vt ibi dr̃ vn⁹ ex duob⁹ q
ſecuti ſūt ih̄ʒ erat ādreas frater ſymōis petri.
⁊ tanq̄ȝ ꝑncipalioꝛ de ill' duob⁹ vt ibi noīatur.
Nomē aūt alteri⁹ tacet̃. ⁊ poſtea ibidē ſubdit̃
de vocatiōe petri. ⁊ vocat̃ ſymon. qꝛ h erat no
mē ei⁹ qui dr̃ petrus. quia hoc nomē petr⁹ fuit

īpoſitā poſt ↄuerſionē.ſicut ēt qñ adultus ba/
ptizaẜ mutaẜ nomē ei⁹ (Et andreas frater ei⁹
philippus ꝛ Bartholomeuſ iacob⁹ ʒebedei).ſ.
fili⁹. Et iſte dr̄ iacobus maioꝛ reſpc̄u alteri⁹ ia
cobi triplici rōne.ſ.rōne vocationis.qꝛ pᵒoꝛ vo/
catus ē a xp̄o.2ᵒ.rōne familiaritatis. qꝛ xp̄us
ipm̄ ad ſecreta ſua admittebat.vt pꝫ ī trāſfigu
ratione Math.17.ꝛ ī ſuſcitatiōe puelle Mar.
.5.3ᵒ.rōne paſſionis. qꝛ p̄mus īter apoſtolos ē
ad dei gl̄iam trāſlatuſ p martyriū.vt hēẜ Act.
.12.(Et ioānes frater ei⁹ Thomas ꝛ matheus
publican⁹ Jacob⁹ alphei).ſ.fili⁹.ꝛ iſte iacobuſ
dr̄ iacob⁹ minoꝛ reſpectu alteri⁹.ꝛ hoc ex eiſdē
rōnibus q̄bus alter dr̄ maioꝛ (Thadeus) iſte
Act.1. vocaẜ iudas iacobi q̄a frater fuit iacobi
minoꝛis (Symon chananeᵘ) dr̄ aūt.iſte chana/
neuſ nō qꝛ eēt de genere chanaan.ſꝫ ſic noiat⁹
a chana q̄ ē quedā villula galilee vbi fuerunt
ille nuptie de quib⁹ hēẜ Jo.2.(Et iudas ſca/
riotes) dr̄ ſcariotes nō q̄a de gn̄e iſachar.vt di
cunt aliq̄. ſed a loco vnde natus fuit ſcarioth.
q̄ ē q̄dā vicus ī iudea (Qui ꝛ tradidit eū). iſtō
addiẜ ad drām iude fr̄is iacobi.ꝛ ad oſtēdēdū
ꝓphetiam dauid ↄpletā.q̄ diē ꝙ xp̄ſ eēt tradē
dus a diſcipulo ſm̄ ꝙ dr̄ ī pſal. Etenī homo pa
cis mee ꝛc̄.ꝛ ad excuſationē bonoꝝ:qñ ī cōgre
gatione coꝝ aliq̄ſ maluſ reperiẜ (Hoſ.12) Hic
tradiẜ apl̄is forma doctrīe.ꝛ p̄ q̄ntū ad locū cū
dr̄ (In viam gētiū ne abieritiſ) vbi ꝓhibuit eiſ
ne irent ad p̄dicandū gentilib⁹ ex̄ terrā ꝓmiſſi
onis (ꝛ ī ciuitates ſamarita) Licet iſti eēnt in
terra ꝓmiſſionis.tñ erāt ꝑtim gentiles. ꝛ ꝑtim
iudei.vt hēẜ.4.Re.17.ductis.n.decē tribu
bus ī captiuitatē p regē aſſyrioꝝ miſſi ſunt ab
eo gētiles ad hītandū ī ſamaria ꝛ ī alijs ciuita/
tibus ꝓpinquis.ſed dn̄s miſit leones q̄ īterfi/
ciebāt eos.ꝛ iō ſup hoc hito ↄſilio. rex aſſyrio/
rum miſit vnū de captiuis ſacerdotib⁹ ad eos
vt doceret eos colere dn̄m. vñ ꝛ ipi recipiūt li/
bros moyſi tm̄.ꝛ nihilominus cū h ydola cole
bant. Rō āt quare apoſtoli fuerūt ꝓhibiti p̄di
care p̄dc̄is gentib⁹ fuit.qꝛ nō erat magnū tp̄uſ
vſq̄ ad xp̄i paſſionē.ꝛ ↄueniens erat vt ei⁹ ad
uētus p̄ denūciareẜ iudeiſ.quib⁹ p̄ncipalr̄ erat
miſſus.iō illud tp̄ſ quod erat vſq̄ ad paſſionē
xp̄i futuꝝ.erat neceſſariū ad manifeſtādū iu/
deis per ap̄los xp̄i aduentū.ꝛ hoc ē qd̄ ſubdiẜ.
(Sed ite poti⁹ ꝛc̄) ꝛ pꝫ p⁹ xp̄i paſſionē aliq̄b⁹ iu
deis cōuerſis ad fidē.ꝛ alijs ꝓ maioꝛi ꝑte ī infi
delitate remanētibus.apl̄i iuerūt ad p̄dicādū
gētilibus.ꝛ hic erat modus a deo inſtitut⁹. vt
hēẜ Act.13.ꝙ barnabas ꝛ paulus dixerūt iu
deis. vobis opoꝛtebat p̄mū loq̄ verbū dei. ſed
qm̄ repellitis illud. ꝛ indignos vos iudicatis
vite eterne:ecce ↄuertimur ad gētes.ſic.n.p̄ce
pit nobis dn̄s. 2ᵒ.traditur forma doctrine q̄ntū
ad ipm̄ docendi actū cū dr̄ (Eūtes p̄dicate di/
cētes.qꝛ appꝛopiquauit regnū celoꝝ).i. xp̄s q̄
ē datoꝛ r̄gni celoꝝ. Sciēdū ꝙ r̄gnū celoꝝ.5.
modis accipiẜ ī hoc euāgelio. Primo p eccl̄ia
militāte ſ. 5.qui ſoluerit vnū de mādatis iſtis
minimis.ꝛ docuerit ſic hoīes.minimus vocabitur
ī regno celoꝝ. vt Greg⁹ exponit.ꝙ regnū celoꝝ
ibi dr̄ eccl̄ia p̄ntis tēpoꝛis. 2ᵒ. p eccl̄ia triūphā/
te eo.c. Beati pauperes ſpū qm̄ ipſoꝝ ē regnū
celoꝝ.3ᵒ. p lege moyſi.ī.21.auferẜ a vobis re/
gnū dei.ꝛ dabitur gēti faciēti fructuꝫ eius.q̄a
verus itellectus veterī teſtamēti ē ablatus a
iudeis ſuis peccatis exigētib⁹. ꝛ datus ē xp̄ia/
nis.Quarto p euāgelio xp̄i.ī.13 .Oīs ſcriba do
ctus ī regno celoꝝ ſimilis ē hoī p̄rifamilias.q̄
ꝓfert de theſauro ſuo noua ꝛ vetera.qꝛ docto/
res catholici teſtimonia ꝓferūt de nouo teſta/
mēto.ꝛ p ↄn̄s de ueteri quod icludiẜ in ipſo.ſicˉ
rota ī medio rote: vt hēẜ ī figura Ezech.1.5ᵒ.
accipiẜ ꝓ ipo xp̄o.ī.12. Si ī digito dei eycio de/
monia ꝓfecto ꝑuenit ī vos regnū dei.ī.xp̄ſ da
toꝛ illius regni.p eiectionē.n.demonū virtute
dei ꝓbauit ſe eē xp̄m.ꝛ hoc mō accipiẜ hic. Re
gnū celoꝝ.ī.xp̄s.iſta erat p̄dicatio apoſtoloꝝ
ꝓ illo tp̄e.qꝛ denūciabāt iudeis xp̄m veniſſe.
Et qꝛ doctrina nō ē efficax niſi aſſit ꝓbatio.ſe/
quiẜ modus ↄueniēs ad ꝓbandū veritatē h⁹
doctrine.ſ.opa facta diuīa v̄tute cū dicit (Infir.
curate ꝛc̄ Gratis accepiſtis) hic iformanẜ apo
ſtoli q̄ntū ad v̄itatē vite. Et diuidiẜ in quatuoꝛ
ꝑtes.p̄ oñdiẜ ꝙ nō debēt moueri ad p̄dicāduꝫ
cupiditate. 2ᵒ. ꝙ nec terreri aduerſitate ibi. Ec
ce ego mitto vos.3ᵒ.nec retrahi carnalitate ibi
Nolite arbitrari.4ᵒ. ꝙ nec amoꝛe p̄ntī vite.ibi
Et q̄ nō accipit crucē. Prima ī duas.qꝛ p̄ retra
hit eos a cupiditate. 2ᵒ. qꝛ in vita moꝛtali quili
bet idiget neceſſarijs oñdit qualr̄ hēre debeāt
neceſſaria vite ibi. Dignus ē operarius. Circa p̄/
mū ſciēdū ꝙ cupiditas oñditur in duob⁹ ī ma
le accipiēdo.ꝛ hoc ꝓhibet dicēs (Gratis acce/
piſtis).ſ.gr̄am a deo vobis collatā.ſiue ſit gr̄a
gratū faciēſ.ſiue ſit gr̄a gratis data (gratis da
te) eodē mō ſicˉ accepiſtis. ꝓ ſpūalibus.n.acti
bus.vt p āmiſtratione ſacramētoꝝ.ꝛ p̄dicatō
ne.ꝛ cōſilibus.nō debet aliq̄d accipi q̄ſi p̄ciuꝫ
2ᵒ.oñdiẜ cupiditas ī male poſſidendo. ꝛ hāc ex
cludit cū dicit (Nolite poſſidere aurū ꝛc̄) p̄di/
catoꝛ.n.verbi diuini debet eē abſolutus a ſol/
licitudine.tēpoꝛalia.n.in ſui acquiſitione mo/
leſtant animū.ꝛ adhuc plus ī ſui poſſeſſiōe.q̄a
ſunt iā quaſi mēbꝛa incoꝛpoꝛata ipſī habēti. et
ideo magī trahūt animuꝫ hoīſ ad ioꝛdinatā di
lectōēꝫ ſui.ꝛ qꝛ h ſuffocat v̄bū dei ideo ñ debet
eſſe ī p̄dicatoꝛib⁹ euāgelij.ſeq̄ẜ (neq̄ pec. ī ʒōis
v̄ris) ad ꝓuidēdū.ſ. vobis de neceſſarijs ī via
(neq̄ pam).ī.repoſitoꝛiū ciboꝝ ad poꝛtādū in
via. Hoc totū dicit ad excludēdū ſollicitudīeꝫ
tēpoꝛaliū a p̄dicatoꝛib⁹ v̄bi diuini. ſeq̄ẜ (neq̄
duas tūicas).ī. veſtes ſupfluas.terra.n.ꝓmiſ/
ſiōis calida ē multuꝫ.ꝛ de cōi curſu ſufficit vna
tunica.illud.n. qd̄ ibi eēt ſufficiēs vel ēt ſuper
fluum:eēt ī regione frigida neceſſariū.ꝛ iō per

h nō excludiẜ q̄n p̄dicatores euāgelij habeāt
ſufficiēs tegumētū (neq̄ calciamēta) integra.ſ.
q̄a apl̄i utebanẜ ſandalijſ. vt hēẜ Mar.6.ex
q̄ pꝫ ꝙ ſandalia nō ↄputanẜ ꝓp̄e īter calciam̄
ta (ſed neq̄ uirgā) Cōtrariū videẜ hēri Mar.
.6. vbi dr̄.ꝙ dn̄s p̄cepit apl̄is vt nō poꝛtarent
aliq̄d ī via niſi virgā tm̄. Dicēdū ꝙ virga h et
ibi accipitur equiuoce.hic enim virga accipiẜ
methaphoꝛice. vt ſenſus eſt (neq̄ uirgam).ī.
non innitamī ſubſidio tp̄ali ſicˉ coꝛpus innititur
bacculo ſuſtētāti. In Mar. āt accipiẜ virga ad
l̄ram.qꝛ doctores hebꝛeoꝝ ī ſignū doctrīe poꝛ/
tabāt v̄gā ī manu.ꝛ qꝛ cōſuetū erat apud iude
os ꝓuideri eis de victu a populo.quē docebāt
iō xp̄s uoluit ꝙ h ſufficeret apl̄is ꝓ aliq̄ ꝓuiſi
one.p h.n.oñdebaẜ ꝙ ppl̄s cui p̄dicabāt debe
bāt eis ꝓuidere. vñ ſeq̄ẜ (Dign⁹ ē oparius) ubi
oñdiẜ q̄lr̄ debeāt hēre victū.ſ.a pp̄lo cui p̄dica
bāt.ꝛ diuidiẜ ī duas ꝑtes.qꝛ p̄ oñdit q̄lr̄ debēt
ſe hēre ad recipiētes ipos.ꝛ 2ᵒ. q̄lr̄ ad nō recipi
entes ibi. Et q̄cūq̄ nō receꝑint. Circa p̄⁹ ſcien/
dū ꝙ de iure naturali ē.ꝛ diuino ꝛ etiā hūano.
vt illi q̄ ſeruiūt cōmunitati ī ſpūalibus vt ī di
uino cultu ꝛ doctrina.eis a ↄmunitate ꝓuidea
tur ī tp̄alib⁹.ꝛ h ē quod dicit (Dign⁹ ē opari⁹)
.ī.p̄dicatoꝛ q̄ opaẜ opus dei ad vtilitatē popu/
li (cibo ſuo).ī. victu cōuenięti.ī quo itelligitur
veſtimētū ꝛ domiciliū ſine q̄buſ decēter nō ui
uit gen⁹ hūanū (In q̄cūq̄ ciuitatē aut caſtruꝫ
itraueritis iterrogate q̄s in ea dignus ſit).ī.fi/
delis ꝛ bone fame oñdens ꝙ p̄dicatoꝛ verbi di
uini nō debet ad loca mala ꝛ ſuſpecta declina/
re.qꝛ p hoc ipediretẜ doctrina ei⁹ tāq̄ ſuſpecta.
(ꝛ ibi manete donec exeatis) tranſituri.ſ.alibi
ad p̄dicandū.nō ē tm̄ itelligēdū ꝙ p h velit ex
cludere cās honeſtas exeūdi.ut ad docenduꝫ.
vel huiuſmōi.cū ꝓpter h itrauerint ciuitateꝫ.
ſꝫ p hoc vult excludere diſcurſus curioſos ꝛ ī/
utiles q̄ nō debēt eē ī p̄dicatoꝛe.ſꝫ magis ceſſā
te neceſſitate exeūdi debet uacare cōtēplatiōī
vt ibi hauriat qd̄ poſtea populo ī p̄dicatiōe ef
fundat (Intrāteſ aūt ī domū ſalutate eā).ī.ho
mines hitantes ī ea.qꝛ ꝑietes nō ſūt ſalutādi.
modus ſalutatōiſ ſubiūgiẜ cū dr̄ (dicētes pax
huic domui) qꝛ p̄dicatoꝛ verbi diuini debꝫ hī
tātibus domū quā itrat pacē optare.ꝛ nō ſolū
optare imo euangeliū xp̄i p̄dicare.qd̄ ē euāge/
liū vere pacis (Et ſi quidē fuerit dom⁹ illa di/
gna).ī.ad vitā eternam p̄deſtinata ꝛ oꝛdinata
(veniet ſup illā pax veſtra).ī.or̄o veſtra ꝛ p̄di
catio habebit ibidē effectū (Si āt nō fuerit di
gna).ī.ad vitā eternā nō p̄deſtinata (pax v̄ra
uerteẜ ad uos).ī.dato ꝙ nō habeat effectū q̄n
tū ad ipoſ.tm̄ habebitis mercedē inde apd̄ deū
(Et q̄cūq̄) Hic oñdit q̄lr̄ ſe debēt hēre ad ñ re
cipiētes eos nec p̄dicationē ipoꝝ dicēs (exeun
tes foꝛas de domo vel ciuitate ꝛc̄) oñdētes p ſi
gnū manifeſtū ꝙ nō veniſtis ad p̄dicandū eis
ꝓpter tēpoꝛale lucꝝ.qꝛ etiā puluerē q̄ adheſit
pedib⁹ veſtris de loco ipoꝝ nō vultis poꝛtare
Vel aliter (excutite ꝛc̄) ī teſtimōiuꝫ labori v̄ri
ipēſī ad ↄuerſionē ipoꝝ q̄uis ipi noluerūt reci
ꝑe.iō ſubiūgitur coꝝ pena cum dr̄ (Amen dico
vobis tollerabili⁹ erit terre ſodomoꝝ ꝛ gomoꝛ/
reoꝝ ꝛc̄).ī.minuſ puniēẜ ī extremo iudicio. Sꝫ
videẜ alicui ꝙ h ñ ſit v̄um.qꝛ Ezech.13.ſcribiẜ ꝙ
hoīeſ ſodomite peſſimi erāt.ꝛ peccatores nimiſ
corā dn̄o. Vñ ꝛ in ſignū magnitudīs pc̄ī ipoꝝ
moꝛtui ſūt igne ꝛ ſulphure deſcēdente ſup eos.
Dicēdū ꝙ ſodoma ꝛ gomoꝛꝛa fuerūt īfecte plu
ribus peccatī.ſ.peccato ſupbie. luxurie.ꝛ aua/
ritie. vt dr̄ Ezech.16. Hec fuit iniq̄tas ſodōe ſo
roꝛis tue.ſupbia panis ſaturitas ꝛc̄.ſeq̄tur. Et
egeno manū ñ poꝛrigebat.q̄ companẜ hic negā
tibus victū apl̄is.q̄ntuꝫ ad iſtud vltimū non
q̄ntū ad alia p̄cedētia. qꝛ cōparatio debꝫ eē ſcdꝫ
ea q̄ ſūt eiuſdē gn̄is et nō eſt dubiū ꝙ grauius
ē peccatū negare victū ſeminātib⁹ ſpūalia q̄b⁹
tenenẜ hoīes de iure naturali diuino ꝛ huma/
no. vt ſ̄ dc̄ꝫ ē:q̄ manū nō poꝛrigere egeno ſim/
plici ſpitualia ñ ſeminātī (Ecce ego mitto vos)
hic oñdit ſaluatoꝛ ꝙ p̄dicatores v̄bi diuini nō
debēt terreri aduerſitate. ꝛ qꝛ ī aduerſitate nō
ſolū opoꝛtet ſuſtinere patiēter.ſꝫ ēt aliq̄ñ nom̄
xp̄i ↄfiteri ↄſtanter:iō hec pars diuidiẜ ī duas
qꝛ p̄ hoꝛtaẜ eos ad actū tollerādi. Secundo ad
actum ↄfitēdi ibi. Oīs q̄ qui ↄfitebiẜ me. Pria
ī duas.qꝛ p̄mo oſtēdit tribulationiſ iminentis
magnitudinē. Scd̄o hoꝛtaẜ ap̄los ad ei⁹ ſuffe/
rētiā ibi. Nō ē diſcipulus ſup mḡrm. Prima ī
tres.ſm̄ ꝙ magnitudo tribl̄atiōis future oſtē/
ditur ex trib⁹. Qꝛ p̄mo erāt paſſuri a legiſperi/
tiſ. Scd̄o a p̄ncipib⁹ gētilib⁹ ibi. Et ad r̄geſ. Ter
tio a ꝓpis pētib⁹ ibi. Tradet aūt frater. Et ī q̄/
libet pſecutiōe oñdit q̄liter ſe debēt hēre. Dicˉ
q̄ (Ecce ego mitto voſ ſicˉ oues).ī.ſimplices ino
centes p arma vos nō defendentes (in medio
lupoꝝ).ī.ſcribaꝝ ꝛ phariſeoꝝ. Lup⁹.n.dētib⁹
oues laniat.et hoīs anhelitū irraucat. ita iſti
ap̄los xp̄i nitebātur iterficere ꝛ vocē p̄dicatio
nis ī eis impedire. vt pꝫ ex doctrina ap̄loꝝ.ꝛ ī
actib⁹ eoꝝ.et iō ↄſequēter oñdit q̄lr̄ in hac tri/
bulatiōe ſe debēt hēre.d. (Eſtote prudētes ſicˉ
ſerpētes) Quoniā aliq̄ñ prudēter declinā da ē
malitia pſecutoꝝ. ſicˉ paulus vidēs malitiam
iudeoꝝ volētiū eū iterficere ſine cā appellauit
ad ceſarē. Act.25.(ꝛ ſimplices ſicˉ colūbe) quia
occurrēte neceſſitate dꝫ p̄dicatoꝛ euāgelij ſi ne
ceſſe ſit ſe offerre ſine amaritudīs felle. Ex qui
bus pꝫ ꝙ aſtutia uulpina uitupabilis ē. ꝛ ſilr̄
ruditas bouina.ſꝫ medio mō debēt icedere di
ſcipuli xp̄i.iō ſeq̄ẜ (Cauete aūt ab hoīb⁹) qꝛ ſicˉ
dictū ē aliq̄ñ cauēde ſūt iſidie malignoꝝ (Tra
dent.n. vos in concilijs ꝛc̄) hoc.n.frequēter ha
betur ī actib⁹ ap̄loꝝ.ꝙ diſcipuli xp̄i ſūt ī conci
lijs adducti.flagellati ꝛ icarcerati.ꝓpter nom̄
xp̄i (ꝛ ad reges ꝛ p̄ſides) hic oñdiẜ magnitudo
tribulatōis iminētis xp̄i diſcipuliſ a p̄ncipib⁹

gẽtilibus. iudei. n. ꝑ illo tp̃e erãt ſubditi roma
nis. ⁊ iõ nõ habebãt altã iuſticiã: ⁊ ꝓpter h̃ nõ
poterãt aliquẽ cõdẽnare ad mortẽ. ſm ꝙ h̃r
Jo. 18. Nobis nõ licet iterficere quẽq̃. Et ideo
ñ ſufficiebat eis diſcipłos xp̃i i ꝯcilys ducere ⁊
eoſ flagellare. ſ₃ tradebãt eoſ iudicib⁹ romãoꝝ
vt ſic poſſet eos ad mortẽ deducere. Et h̃ ẽ qd̃
dicit (ad reges ⁊ p̃ſides ducemini) vt. ſ. ꝯdẽne
mini ad mortẽ (in teſtimoniũ illis) actiue vt. ſ.
poſſit ꝯ uos iferre teſtioniũ (⁊ gentib⁹) hoc ac
cipit̃ auctoritatiue. q̃ꝛ iudices potẽtes cõdẽna
re hoĩes ad mortẽ gẽtiles erãt. ꝓpter qd̃ pila
tus dixit ih̃u. Jo. 19. Neſcis q̃ꝛ habeo ptãtẽ cru
cifigere te ⁊c̃. dixit ĝ (gẽtibus). q. d. iudei ñ hñ
tes auctoritatẽ vos interficiẽdi ducẽt vos co
ram iudicib⁹ gẽtilib⁹. vt ꝯ vos deferant teſtio
niũ ad cõdemnationẽ mortis. Cõſeq̃nter oſtẽ
dit q̃lr ſe debẽt hẽre i hac tribulatiõe dicens.
(Cũ ãt tradẽt vos nolite cogitare q̃uo aut q̃d
loquami) per h̃. n. nõ itendit excludere viã pre
uidẽdi ſibi de reſpõſione. ſ₃ ꝙ nõ debẽt ꝑtur
bari ſi nõ hẽant tp̃s p̃cogitãdi. Et h̃ duplici de
cã. Prĩo q̃ꝛ i tali caſu ſufficit fidẽ cõfidẽter ꝯfi
teri corã iudicibus. qd̃ facere põt q̃libet xp̃ia
nus q̃tũcũq₃ ſimplex. 2°. q̃ꝛ hoĩbus de deo con
fidẽtibus ſpũſſanct⁹ nõ deficit i neceſſitate cũ
nõ poſſint aliter occurrere. ⁊ h̃ ẽ quod ſubdit̃.
(dabit̃. n. vobis i illa hora ⁊c̃) ⁊ p₃ ex p̃dictiſ ꝙ
nõ loq̃t̃ hic de uerbo p̃dicatiõis. debet. n. p̃di
cator v̄bi diuini p̃cogitare q̃lr debeat v̄bu₃
diuinũ ꝓponere. 2⁹ ꝙ dr̃ Prouer. 16. Doĩſ. n. ẽ
aĩu₃ p̃pare ⁊ dñi gubernare linguã. alr tẽtaret
deũ ſi negligeret de hoc cogitare. dũ tñ habeat
tp̃ſ opportunũ (Tradet ãt frater) hic oñdit ma
gnitudinẽ tribulatiõis iminẽtis xp̃i diſcipuliſ
ex eo ꝙ paſſuri erãt ab amicis ⁊ ꝑentib⁹. qd̃ eſt
grauiſſimũ ꝑꝑ qd̃ dicit (Tradet aũt frater fra
trẽ i mortẽ: ⁊ pr̃ filiũ ⁊c̃) Hoc inuenit̃ de multiſ
ſanctis. q ꝑ fide xp̃i ſuãda traditi ſũt ad mor
tẽ ab amicis ſuis. ſicut beatus criſant⁹ tradit⁹ eſt
ad mortẽ a pr̃e ſuo polemio. Cetera. patẽt vſq₃
ibi (Cũ ãt ꝑſequẽtur vos) vbi oñdit q̃lr debẽt
ſe habere i tali tribulatõe. q̃ꝛ aliq̃ñ diſciplĩ xp̃i
debẽt fugere. ❡ Ad cui⁹ euidẽtiã ſciẽdũ ꝙ ꝑſe
cutio aliq̃ñ ẽ ꝑſonalis. vt q̃ñ aliquis q̃ritur ad
mortẽ. nõ q̃ꝛ fideľ p̃ncipaliter: ſ₃ ꝓpter odiũ ꝑ
ſone determiate. ⁊ tũc ẽ ſemꝑ fugiẽdũ: ſicut pau
lus q̃rebat̃ ad mortẽ i damaſco. vt h̃r Act. 9.
qd̃ p₃. q̃ꝛ alij fideles ꝑmittebant̃ ibi pacifice hi
tare. ſ₃ q̃rebant ſolũ paulũ iterficere. iõ dimiſ
ſus a frĩbus ꝑ murũ fugit ꝑſecutionẽ ꝑſonalẽ.
Aliq̃ñ ãt nõ ſolũ ẽ ꝑſecutio ꝑſone. ſed etiã fidei
⁊ iuſticie. ⁊ tũc ſi hõ percipiat ꝓbabilr ꝙ ex fu
ga ſequat̃ deriſio fidei ⁊ dep̃ſſio iuſticie. fuga ẽ
mala ⁊ ẽ peccatũ mortale. ſi aũt nõ apparet h̃
ꝓbabilr ſ₃ magis ꝯriũ. vtputa quia ex fuga ta
li põt alibi fieri utilitaſ eccleſie: ex remãſiõe ãt
nõ hẽret̃ niſi occiſio miſtroꝝ eccleſie a canib⁹
. i. obſtinatis infidelib⁹. ⁊ ꝯculcatio margarita
rum. i. articuloꝝ fidei ab ip̃is tũc ẽ fugiendũ.
⁊ alibi ꝑficiendũ. ꝓpter qd̃ ſubdit̃ (Amen dico
vobis nõ ꝯſũmabitis ciuitates iſrł) p̃dicando
. ſ. ibi aduentũ vel fidẽ xp̃i (donec veniat filiuſ
hoĩs) a mortuis. ſ. reſurgendo. q̃ꝛ denũciato
aduẽtu xp̃i ꝑ apłos ꝑ ciuitates iudee. imedia
te paſſus ẽ xp̃s: ⁊ a mortuis reſurgẽs diſcipuliſ
apparuit. Uel ſi itelligat̃ de aduẽtu xp̃i ad iu
diciũ: tũc itelligenda ẽ cõſũmatio p̃dicationis
apłorũ ꝑ totũ orbẽ q̃tũ ad cõuerſioniſ effectũ.
q̃ꝛ vbiq₃ diſperſi ſũt filij iſrł ſm p̃deſtinatiõe₃.
vt dr̃ i ep̃ła ad Ro. 9. licet. n. p̃dicatio apłorum
diſcurrerit ꝑ totũ orbẽ a tp̃e ip̃oꝝ. ſm qd̃ dr̃ in
pſal. In oẽm terrã exiuit ſonus eoꝝ. tñ effect⁹
cõuerſionis fideliũ q̃tũ ad eos q ꝑñaliter con
uertẽdi ſũt ad fidẽ hẽbit plenarie effectũ ſuũ
circa finẽ mũdi (Nõ ẽ diſcipuluſ) Oñſa magni
tudine tribulatiõis iminẽtis: hortat̃ diſcipłoſ
ad ip̃ius tollerantiã. ⁊ hoc triplici rõne. p̃ exẽ
plo ſui. 2°. ex cõſideratiõe diuini iudicij ibi. Ni
hil optũ. 3°. ex meditatione diuie ꝓuidẽtie ⁊ ꝯſi
lij ibi. ⁊ nolite timere. Circa p̃⁹ hortat̃ eos exẽ
plo ſui. q̃ꝛ multa ⁊ grauia a iudeis paſſuſ ẽ ſine
cã ⁊ ꝓ veritate fidei. ⁊ multo forti⁹ debent hoc
pati eius diſcipuli. ⁊ hoc ẽ qd̃ dicit (Nõ ẽ diſci
puluſ ⁊c̃) ſeq̃tur (Sufficit diſcipulo ſi ſit ſicut ma
giſter ei⁹). i. ſi nõ plus ꝯculcet̃ ⁊ ꝯdẽnat̃ q̃₃ ma
giſter eius. ⁊ iõ cõcludit (Si pr̃em familiaſ). i.
xp̃s q ẽ pr̃ nr̃ (beelꝫebub vocauerũt) ſicut. n. pa₃
ex p̃cedentibus: dicebãt xp̃m facere miracula
i v̄tute cuiuſdã demõis ſibi familiaris nomie
beelꝫebub. ⁊ ſic xp̃m quodãmõ vocabãt beelꝫe
bub. iquãtũ oꝑa eius ipſi beelꝫebub attribue
bant: qd̃ erat magna blaſphemia ꝯ deũ (quãto
magis domeſticos ei⁹) diffamabũt iponendo
apłis q ſũt de domo xp̃i ꝙ faciãt miracula i v̄
tute demonis. ꝙ. n. apłi facerẽt miracula v̄tu
te demonis dixerũt iudei ⁊ gẽtiles. vt p₃ mul
tipliciter ex legẽdis eoꝝ (Ne ĝ timueritis eoſ)
omittendo fidei v̄itatẽ ꝓpter ꝑſecutõis timo
rẽ (Nihil optũ) Hic hortatur eos ad idẽ ex ꝯſi
d̃ratione diuini iudicij i quo oĩa mãifeſtabũt̃.
q̃ꝛ bõa ⁊ mala oĩu₃ oĩbus erũt manifeſta. cui⁹
rõ ẽ. q̃ꝛ tale erit iudiciũ qd̃ videbit̃ ab oĩbus iu
ſtũ: qd̃ nõ poſſet eẽ niſi merita ⁊ demerita vide
rent̃ ab oĩbus mãifeſte. Cõſideratio h⁹ manife
ſtationis d₃ dare magnã audaciã i p̃dicatione
veritatiſ. ⁊ h̃ ẽ qd̃ dicit (Nihil optũ). ſ. i p̃ñti tẽ
pore (quod nõ reuelet̃) i iudicio (⁊ occultũ qd̃
nõ ſciat̃) q̃ꝛ ſecreta cordis q̃ ſoli deo ſũt nõ: tũc
erũt nobis mãifeſta. ⁊ h̃ d₃ p̃dicatoreſ mouere
ad p̃dicandũ veritatẽ ſecure. ꝓpter qd̃ dic̃ (qd̃
dico vobis i tenebris). i. i locis p̃uatiſ. l₃. n. xp̃ſ
vt coĩter p̃dicauerit i coĩbus locis vt i tẽplo ⁊
ſynagogiſ: tñ aliq̃ñ docebat diſcipuloſ ſeꝑati a
turbis. vt habet̃ Mar. 4. Seorſũ aũt diſcipuľ
ſuis diſſerebat oĩa (dicite i lumie). i. i palã. q̃a
poſtea apłi palã ꝑpło p̃dicauerũt ea que a xp̃o
ſeorſũ didicerãt. ꝓpter qd̃ ſeq̃t̃ (⁊ qd̃ i aure au

ditis). i. i ſecreto (predicate ſuꝑ tecta). i. publi
ce. i paleſtina. n. tecta domoꝝ erãt plana d̃ſuꝑ:
⁊ ibi ꝯueniebant hoĩes i dieb⁹ feſtiuis ad ludẽ
dũ ⁊ cõfabulãdũ. ⁊ ꝑ h̃ deſignat quẽlibet locũ
publicũ vbi cõueniũt hoĩes. Uel ſm alios te
cta iſta dicebant̃ quedã deambulatoria fcã cir
ca tẽplũ ſuꝑ q̃ aſcendebãt doctores: ⁊ inde do
cebãt ꝑpłm (Et nolite) Hic hortat̃ eos ad tolle
rantiã tribulatiõis ex cõſideratiõe diuie ꝓui
dentie ſeu cõſilij. Ad cui⁹ euidentiã ſciendũ ꝙ
aliq dixerũt diuinã ꝓuidẽtiam tñ ſe extẽdere
ad icorporalia ⁊ nõ ad iſta iferiora. ex quoꝝ ꝑ
ſona dr̃ Job. 22. Circa cardineſ celi ꝑambulat
nec noſtra ꝯſiderat. Alij aũt dixerũt ꝙ ſe extẽ
dit circa iferiora iſta exceptis actibuſ hũanis:
⁊ hoc ne tollerẽt ab hoĩe libertatẽ arbitrij. S₃
vtrũq₃ ẽ falſũ ſm ph̃um p̃ de aĩa. vbi rep̃hẽdit
empedoclẽ dicẽs ꝙ de⁹ eẽt inſipiẽtiſſim⁹ ſi ali
quid ignoraret qd̃ noſ cognoſceremus. qd̃ ſeq̃bat̃
ad dictũ empedoclis. q̃ꝛ dicebat oĩa cõponi ex
amicicia ⁊ lite: excepto deo i quo lis nõ erat. ex
q̃ ſeq̃batur ꝙ de⁹ litẽ nõ cognoſcebat. q̃ꝛ pone
bat ſimile ſimili cognoſci. ⁊ idẽ icõueniẽs ſeq̃t̃
ad dictũ iſtoꝝ. q̃ꝛ nos hẽmus noticiã de iſtis i
ferioꝛib⁹ ⁊ de hũaniſ actib⁹. ⁊ ꝑ ꝯñs deus talia
cognoſcit ⁊ ad finẽ debitũ d̃ducit. q̃ꝛ cũ ſit agẽſ
vniuerſale ⁊ p̃⁹: oĩa q̃ ſubiacent ei⁹ cognitioni
ordinant̃ ꝑ ip̃m. Et q̃ꝛ natura nobilior p̃ncipa
lius cadit ſub ordine ꝓuidẽtie. ſeq̃t̃ ꝙ natura
hũana q̃ imortaľ ẽ ex ꝑte aĩe. ſp̃ali modo cadit
ſub eius ordinatiõe. ꝓpter qd̃ iuſti nõ debent
mortẽ timere. q̃ꝛ de⁹ ordinabit ad finẽ vltimũ
Et hoc ẽ qd̃ dic̃ (Nolite timere ⁊c̃) ⁊ p₃ vſq₃ ibi
(Nõne duo paſſeres) Ad euidentiã hui⁹ ſcien
dũ ꝙ paſſeres abũdãt i terra ꝓmiſſionis. ⁊ idõ
de ip̃ſis fiebat oblatio pauperꝝ q nõ poterant
alia hẽre. vñ erãt pauci valoris. q̃ꝛ duo hẽbãt̃
ꝓ aſſe. as aſſis ẽ genus nũmi. vñ ẽ mẽſura i põ
deribus. vt dic̃ glo. ſuꝑ locũ iſtũ. in vnoquoq₃
. n. gñe illud qd̃ ẽ mĩmũ ẽ mẽſura alioꝝ. dipon
diuſ ãt valet duplex as. ⁊ iõ dr̃ Luc. 12. ꝙ q̃nq₃
paſſeres hẽbant̃ ꝓ dipondio. hic dr̃ ꝙ duo pro
aſſe. q̃ꝛ paſſer iꝑar nõ poterat cõpetenter diui
di. iõ remanebat vẽdẽti. Dic̃ ĝ (Nõne duo paſ
ſeres veneũt). i. vendũt̃. q̃ꝛ veneo venis h₃ ſẽ
ſum paſſiui ſub uoce actiua (aſſe). i. ꝓ aſſe (⁊ tñ
vnus ex illis) q̃tũcũq₃ ſit ꝑui valoris vt viſũ
ẽ (nõ cadet ſuꝑ terrã). i. nõ morieť (ſine pr̃e ve
ſtro). i. ſine ꝓuidentia dei patris. ꝑ ꝯñs ſupple
neq₃ vos moriemi: q̃n deus ordiet de morte ve
ſtra. ꝑꝑ qd̃ ꝯcludit (Ueſtri aũt capilli oẽs nu
me. ſũt) i dei p̃ſcia. iõ concludit (Nolite timere
mł̃tis paſſeribus pluris eſtis vos). i. maioris
reputatiõis apud deũ. q̃ꝛ ad imaginẽ dei facti
qd̃ nõ ꝯpetit creature irrõnali (Oĩs ĝ q cõfite
bit̃) Oſtẽſo ꝙ debẽt tribulatiões ſuſtinere cõ
ſtãter. hic hortat̃ eos ad cõfitẽdũ nomẽ xp̃i ꝯfi
dẽter. d. (Oĩs ĝ q cõfitebit̃ me ⁊c̃). ⁊ p₃. Seq̃t̃
(Qui ãt negauerit ⁊c̃) negatio aũt noĩs xp̃i ſeꝑ
ẽ peccatũ mortale. ⁊ iõ negãs ip̃ſũ dign⁹ ẽ ꝯde
natione. ſimilr ⁊ nõ ꝯfiteri: ſeu tacere aliq̃ñ eſt
peccatũ mortale. vt q̃ñ. ſ. ex taciturnitate alic⁹
tollit̃ honor deo debit⁹. ſicut i caſu i quo aliq̃ſ in
terrogatus de fide ex taciturnitate ſua ingerit
opinionẽ alijs ꝙ ip̃e nõ ſit xp̃ian⁹. vel ꝙ fides
ſit ita deriſibilis ꝙ nulluſ audeat eã confiteri:
tũc tacere vel nõ ꝯfiteri peccatũ mortale ẽ. Si
aũt aliq̃s nõ iterrogat⁹ ex feruore fidei publi
ce ꝓfiteat̃ fidẽ xp̃i ad declarationẽ veritatis fi
dei. ⁊ ad ꝯfirmatõe₃ trepidãtiũ: ſicut legũt̃ ali
qui martyres feciſſe: h̃ ẽ bonũ ſuꝑerogationis
(Nolite arbitrari) hic oñdit ꝙ p̃dicatores euã
gelij nõ debẽt ipediri ex amicoꝝ carnalitate.
❡ Ad cui⁹ euidẽtiã ſciẽdũ ꝙ caritas ẽ ordiata
ſic ꝙ hõ d₃ diligere deũ ſuꝑ oĩa. ẽt ſupra ſeip̃₃.
⁊ iõ ꝓ nulla amicitia cuiuſcũq₃ ꝓximi d₃ retar
dari q̃n ꝓſequat̃ ea q̃ ꝑtinẽt ad honorẽ diuinũ
ꝑꝑ qd̃ dicit (Nolite arbitrari. q̃ꝛ veni pacẽ mit
tere i ter.) ⁊ loq̃tur de pace mala q̃ ẽ ꝯ deũ (nõ
veni pacẽ mittere). ſ. talẽ q̃ dicta ẽ (ſed gladiũ)
h̃ ẽ diuiſionẽ talis ꝯcordie. ❡ Aduertẽdu₃ tñ
ꝙ iſta q̃ dicũt̃ hic a xp̃o ſũt fcã occaſionalr. q̃a
ad xp̃i p̃dicationẽ ⁊ apłoꝝ aliq conuerſi ſũt ad
fidẽ. ⁊ alij in ifidelitate remanẽtes q̃tũcũq₃ eiſ
cõiuncti ꝑſecuti ſũt iſtoſ ad mortẽ. ꝓpter qd̃ ſe
quit̃ (Ueni. n. ſeꝑare ⁊c̃) ⁊ p₃ (Et q non accipit
crucẽ ſuã) hic oſtẽdit ꝙ p̃dicator v̄bi diuini ñ
d₃ retrahi ꝓpter dulcedinẽ p̃ñtis vite q̃ ẽ bre
uis ⁊ tranſitoria: ⁊ ad merẽdũ vitã eternã ordi
nata. ⁊ iõ q̃ꝛ finiſ melior ẽ hiſ q̃ ſũt ad finẽ. imo
ea q̃ ſũt ad finẽ nõ ſũt niſi ꝓpter aſſecutionẽ fi
nis. iõ de ip̃iſ nõ curat̃: dũ tñ finis habeat̃: ꝑꝑ
qd̃ de vita p̃ñti nõ ẽ curandũ. ſ₃ de aſſecutione
vite eterne. ⁊ hoc ẽ qd̃ dicit (Qui ñ accipit cru
cẽ ſuã ⁊ ſeq̃t̃ me). ſ. volũtarie mortẽ tollerãdo.
(nõ ẽ me dignus). i. vita eterna. q̃ꝛ i ꝯiunctiõe
ad xp̃m ꝑ viſionẽ ⁊ fruitionẽ cõſiſtit vita eter
na (Qui iuenit aĩam ſuã). i. vitã p̃ñtem q̃ cãt̃
ab aĩa exñte i corꝑe. vñ ẽ ibi p̃dicatio ꝑ cãm. q
amat igit̃ uitã p̃ñtem iordinate (ꝑdet eam) res
. n. ꝑdit̃ q̃ñ nõ attingit finẽ debitũ. ſicut medicia
ꝑdit̃ q̃ñ ꝑ eã ſanitas nõ acq̃rit̃. ⁊ eodẽ modo vi
ta p̃ñs q̃ finalr ad cõſecutionẽ vite eterne ordi
nat̃ recte ꝑdit̃: q̃ñ ꝑ ip̃am ad eternã vitã non ꝑ
uenit̃. qd̃ ꝯtigit illi q iordiate amat ip̃am. ⁊ eꝯ
rio. (qui ꝑdiderit aĩam ſuã ꝓpter me) vitã p̃ñ
tem ꝓpter xp̃m ꝯtẽnẽdo. talis. n. dr̃ ꝑdere ñ ſ₃
v̄itatẽ: vt p₃ ex p̃dc̃is: ſ₃ ſm hoĩum opinionem
(iſte inq̃ iueniet eã) accipiẽdo ꝓ trãſitoria eter
nã (Qui recipit vos) Poſtq̃ ſaluator hortat⁹ ẽ
p̃dicãtes. h̃ hortat̃ recipientes ip̃oſ: oñdenſ ma
gnitudinẽ p̃mij ip̃oꝝ dicẽs (Qui vos recipit in
noĩe meo me recipit) ea. n. q̃ ſiũt xp̃i fidelib⁹ re
putat ſibi fieri xp̃ſ. ⁊ hoc tã i maľ Act. 9. Saule
ſaule quid me ꝑſeq̃ris. i. fideles meos. q̃₃ etiã i
bõis ſicut h̃ p₃. q̃ꝛ i diſcipuľ ſuis dic̃ ſe eẽ receptũ
(⁊ q recipit ꝓphetã). i. dei nũciũ (in noĩe ꝓphe
te). i. iq̃tũ d̃i nũci⁹ (mercedẽ ꝓphete accipiet)

.i.ab eo cᵒ ē nũciᵒ. Et ſiľr (q recipit iuſtũ ĩ noĩe
iuſti) qȯ nõ põt eē niſi ꝑpter deũ.a q̃ iuſtificaẽ
oĩs vere iuſtus (mercedē iuſti accipiet).i.a dȯ
q iuſtificat ipm. ſecᵒ ē aũt ſi recipit ipm ĩnq̃tũ
amicᵒ. vľ ꝯpatriota. vel huiuſmȯi. qꝛ ſi recipit
eũ pure ĩ noĩe dei (ꝛ q̃cũq; dederit po.uni ex mi.
iſtis ca.aq̃ fri.tñ) hoc diĉ ad oſidendũ ꝙ q̃libꝫ
q̃ntũcũq; pauꝑ põt facere oꝑa miẽ.qꝛ dare cali
cē aq̃ frigide põt q̃libet q̃ntũcũq; pauꝑ (in noĩe
diſcipuli).i.qm̃ ē fidelis denũcians fidem xp̃i
(amen).i.fideliter (dico vobis non ꝑdet mer.)
.ſ.qꝛ ĩ his q̃ danẽ ꝑpter xp̃m nõ tm̃ pẽſaẽ quãti
tas doni.q̃ntũ penſaẽ q̃titas hõc volũtatis ex
q̃ daẽ. Seqẽ (Et fcm̃ ē cũ cõſumaſſet ih̃s p̃cipi
ens.iz.diſcipuľ ſuis) modũ.ſ.p̃dicãdi ꝛ viuẽdi
p̃dc̃m (trãſit inde vt doceret ꝛ p̃dicaret in ciui
tatibᵒ eoꝝ).ſ.iudeoꝝ. Et ſic pꝫ ꝯcluſio huiᵒ ca.

Joannes aũt) Poſita iſtructiõe XI
p̃dicantiũ. hic ꝯñr poniẽ ꝯfirmatio du
bitãtiũ. ꝛ diuidiẽ in tres ꝑtes. qꝛ primo
ſaluatoꝛ nr̃ ꝯfirmat dubios de ſuo aduẽtu. zº
ꝯdẽnat incredulos ſeu ꝑuerſos ibi. Cui ſimilẽ
3º ꝯmẽdat deuotos ibi. In illo tp̃e rñdens ih̃s
Prima ĩ duas. qꝛ ad ꝯfirmationẽ diſcipuloꝝ
ioãnis oñdit ſe eē vere xp̃m ꝓmiſſũ. zº ad ꝯfir
mationẽ ꝑpľoꝝ oñdit ioãnẽ eſſe ꝓphetã ſanctũ
ibi. Illis aũt abeũtibus. Pria ĩ duas. qꝛ p̃ mo
uẽẽ dubitatio. zº põiẽ eiᵒ rñſio ibi. Et rñdẽs ih̃ſ
Circa pᵒ ꝯſiderandũ. ꝙ herodes antipas ĩcar
cerauit ioãnẽ ꝑpter h̃ ꝙ rep̃hendebat eũ: eo ꝙ
abſtulerat fratri ſuo philippo vxorẽ ſuã noĩne
herodiad. vt hẽtur Mar.6. Joãnes g̃ ĩ carcere
ꝯſti. miſit diſci. ſu. ad ih̃m. q̃rens vtrũ ipſe eſſꝫ
xp̃s an nõ. Sꝫ qꝛ queſtio ē dubitabiľ ꝓpoſitio.
mirabile ē ꝙ ioãnes q baptiçauerat xp̃m ꝛ vi
derat ſpũꝫ ſanctũ deſcẽdentẽ ſuꝑ eũ. ꝛ de eo di
xerat. Ecce agnus dei q tollit pc̃cã mũdi. ut ha
beẽ Jo.i. de h̃ q̃ſi dubitãs q̃rebat. ¶ Ad h̃ rñ
dit beatus greg.d. ꝙ ioãnes nõ dubitauit ipꝫ
eē hᵒ mũdi ſaluatorẽ. ſꝫ dubitauit utrũ ſic na
tus erat ĩ hũanitate nr̃a. ita ẽt moreretẽ ꝑ ſalu
te hũana. Sed hec rñſio nõ videẽ ꝯueniẽs. q̃a
ioãnes nõ fuit minus illumiatus q̃ꝫ ꝓphete ve
teris teſtamẽti. qꝛ hic dr̃ plus q̃ꝫ ꝓph̃a. vt ſeq̃ẽ
ĩ iſto.c. ꝓphete aũt cognouerũt xp̃m nõ tm̃ na
ſciturũ ĩ carne ꝑpter nos: ſꝫ etiam morituꝝ. vt
hẽẽ Eſa.53. Tanq̃ꝫ ouis ad occiſionẽ duceẽ ꝛc̃.
ꝛ ĩ pluribᵒ alijs locis q̃ ꝑpter ꝓlixitatẽ vitãdã
omitto. g̃ multo fortiᵒ ioannes qui fuit plus q̃ꝫ
ꝓpheta cognouit. Itẽ ioãnes de xp̃o p̃dixerat.
Ecce agnuſ dei Jo.i. quod nõ dixiſſet. vt videẽ
niſi vidiſſet eũ ĩmolãdũ ꝑ ſalute mũdi. Et ideo
alr̃ dicẽdũ ꝙ ioãnes nõ dubitauit de p̃dictis.
ſꝫ certitudinalr̃ cognouit. ſꝫ diſcipuli eius q ñ
erãt ſic illumiati dubitauerũt. ꝛ iõ ioãnes per
diſcipulos ſuos q̃ſtionẽ ꝓpoſuit. nõ ꝑpter ſui
dubitationẽ: ſꝫ diſcipuloꝝ heſitãtiũ (Et reſpõ
dens ih̃s) Hic poniẽ xp̃i rñſio. ꝛ qꝛ eiᵒ rñſio nõ
erat ad cõfirmationẽ ioãnis q nõ dubitabat.

ut uiſũ ē. ſꝫ ad cõfirmationẽ diſcipuloꝝ dubi
tantiũ. iõ xp̃s nõ rñdit ꝑ v̓ba ſꝫ ꝑ facta: faciẽs
ĩ ꝯſpectu diſcipuloꝝ ioãnis miracula mlťa ma
nifeſte declarãtia ꝙ ipſe eẽt xp̃s. Et h̃ ē qȯ dici
tur (renũciate ioãni q̃ audiſti ꝛ vidiſtis. ceci vi
dent) ad p̃ceptũ meũ. ꝛ cetera q̃ ſequũẽ patent
vſq; ibi (pauꝑeſ euãgelizanẽ).i.denũciãẽ hẽre
regnuꝫ celoꝝ. vt ſ̃ dictũ ē.5.ca. Beati pauꝑes
ꝛc̃ (Et beatᵒ ē q nõ fuerit ſcãdalizatᵒ ĩ me) du
bitãdo.ſ. de ďitate. qꝛ me vidit ĩ paſſibili carne
(Illis aũt abeũtibᵒ) hic oñdit ioãnẽ eē ꝓphe
tam ſc̃ãtũ. ꝛ hoc ne ex q̃ſtione ꝓpoſita aliq̃ cre
derẽt eũ dubitaſſe: ꝛ ignoraſſe eũ fuiſſe xp̃m. et
ꝯmẽdat eũ de.4. Primo ď ſoliditate fidei. ꝛ ꝯ
ſtãtie. cũ dicit (Quid exiſtis ĩ deſtũ videre: arũ
diẽꝫ vẽto agitatã).q.d.ñ qꝛ Jo. ita ꝯſtans erat
ꝙ nec timore nec fauore a veritate declinabat.
Sc̃do ab auſteritate penitẽtie. cũ diĉ (Hoiem
mollibᵒ veſtitũ).q.d.ñ. qꝛ ſic ſ̃ dictũ ē ioanneſ
hẽbat veſtimẽtum de pilis cameloꝝ ꝛ eſca eiᵒ
erat locuſte ꝛ mel ſiluestre. Ad hoc ẽt manebat
in deſto vt auſterã vitam duceret nõ ſoluꝫ ex
victu ꝛ veſtitu: ſꝫ ẽt ex loco ꝑpter qȯ ſubditur
(Ecce q mollibᵒ veſtiũẽ ĩ domibᵒ regum ſunt)
Ad h̃.n. mlťi magnatibᵒ adulanẽ vt cũ ipſis ꝯ
morãtes delitijs vtanẽ. ſꝫ homines: veritati ta
lis aſꝑnãẽ. Vñ narrat Valerius maximᵒ libro
4. ꝙ q̃dã dixit diogẽi olera lauãti. ſi tu diony.
adulari velles. iſta nõ ederes. Cui rñdit. Si tu
iſta edere velles dionyſio adulari nolles. ꝛ ſe
quiẽ. Hic vidicᵒ ṽitatis ãnũciatoꝛ. mallẽs ole
ribus ſuſtẽtari q̃ꝫ magnatibuſ adulari. Tertio
cõmendat eũ ſaluatoꝛ a claritate notitie. cum
diĉ (ꝓphetã) dr̃.n.i. Re.9. Qui.n. dr̃ hodie pro
pheta. olim appellabaẽ vidẽs. qꝛ ꝓphete vide
bant ea q̃ alijs erãt occulta. ſed ñ ſolũ ioannes
ꝓpheta fuit: ſꝫ ẽt pluſq̃ꝫ ꝓpheta. qꝛ ñ ſoluꝫ xp̃ꝫ
p̃uidit vẽturũ: ꝛ p̃dixit ſic alij ꝓphete. ſꝫ ẽt ip̃ꝫ
digito oñdit. Quarto ꝯmẽdat eũ ab auctorita
te doctrie dicẽs (Hic eſt.n. ď q̃ ſcriptũ ē) mala
ch.i. (Ecce ego mitto angelũ meũ).i. Jo. q vitã
duxit angelicaꝫ (ante facieꝫ meã).i. an̄ xp̃m. qꝛ
filius dr̃ figura dei p̃ris. ꝛ ꝑ ꝯñs facies eiuſ (q
p̃parabit viã).i. corda audiẽtiuꝫ ad recipiẽdũ
xp̃m ꝑ p̃dicationẽ ſuã. ꝛ baptiſma ſuũ. ꝛ vt ꝯp
hẽdat ſumã ꝯmendatiõis Jo. ſubdit (Amẽ di
co vobis ñ ſurrexit maioꝛ ꝛc̃) ñ negat q̃n eq̃lis
ſurrexit ĩter natos mulieꝝ. Xp̃s.n. maioꝛ fuit.
ſed ñ ꝓp̃e dr̃ filiᵒ mulieris ſꝫ v̓ginis. qꝛ mulier
de cõĩ curſu accipiẽ ꝑ fẽia corrupta (q ãt minoꝛ
eſt in regno celoꝝ).i. ĩ beatitudĩe (maioꝛ ē illo)
qꝛ q̃libꝫ beatᵒ q̃ntũcũq; minimuſ. maioꝛ eſt actu
q̃ꝫ q̃cũq; viatoꝛ purᵒ: lꝫ aliq̃s viatoꝛ ſit maioꝛ ĩ
potẽtia aliq̃ beato. Et qꝛ dixerat ꝙ ioãneſ erat
pluſq̃ꝫ ꝓph̃a: iõ ꝯſeq̃nter ďclarat h̃.d. (A diebᵒ
Jo. baptiſte regnũ celoꝝ vim patiẽ) qꝛ ĩcepit p̃
dicare ꝯſecutõeꝫ regni celeſti ꝑ pñiam qȯ ante
eē ñ poterat (et violẽti rapiũt illȯ). ñ.n. põt hõ
natᵒ ĩ terra rapẽ celum: niſi ſibi faciat violen

tiaꝫ cohercẽdo a delectabilibᵒ ꝓpriũ appetitũ
(Oẽs ꝓphete ꝛ lex vſq; ad ioãnẽ) qꝛ ĩ lege ꝛ ꝓ
phetis ṽitas de xp̃o erat ſub figuris ꝛ enigma
tibus tradita. ſꝫ a ioãne ē maniſeſte oñſa dicẽ
te. Ecce agnᵒ dei ꝛc̃ (Et ſi vultis recipe ipe ē he
lyas) nõ ĩ ꝑſona ſꝫ ĩ ſpũ. qꝛ fuit ſimilis helye. et
h̃ in tribᵒ. Prio in auſteritate pnĩe. qꝛ de helia
ſcribiẽ.4. Re.i. ꝙ erat vir piloſus. ꝛ zona pel
licea accinctᵒ renibᵒ. dr̃ aũt ibi piloſus ꝑpter h̃
ꝙ hẽbat veſtẽ hirſutã ꝛ aſꝑerã. ſimilr̃ de ioãne
dictũ ē ſ̃.3. ꝙ hẽbat veſtimẽtũ de piliſ camelo
rũ. zº ĩ ſoliditate cõſtãtie. de helya.n. ſcribiẽ ꝙ
ip̃e cõſtãter arguebat regẽ Achab.3. Reg.zz.
ꝛ ochoçiã regẽ.4. Re.i. ſimilr̃ Jo. cõſtanter ar
guebat herodẽ Mar.6. 3º ĩ auctoritate doctri
ne. qꝛ ſic helyas venturᵒ ē ꝑ p̃dicationẽ ſuam.
denũciãs xp̃i aduẽtũ zᵒ. ita Jo. p̃uenit pᵒ vt
dictũ ē ſ̃.3.c. ꝛ h̃ notaẽ cũ ſubdiẽ (Qui hꝫ aureſ
audiẽdi audiat) ad denũciandũ ꝙ illud quod
ĩmediate p̃poniẽ myſtice ē ĩtelligẽdũ (Cui ſiľeꝫ
eſtimabo) Hic ꝯñr exp̃miẽ cõdẽnatio obſtiato
rũ. ꝛ p̃ ĩ gñali reſpectu iudeoꝝ cõiter. zº ĩ ſpãli
reſpectu aliquoꝝ q̃bus ſpãlia bñficia ꝯtulerat
ibi. Tũc cepit exp̃robrare. Ad euidẽtiã p̃mi ad
uertẽdũ ꝙ multũ valde faĉ ad ṽtutẽ ꝙ aliq̃ a
pueritia ſua ſint cõſueti oꝑibᵒ ṽtuoſis. ꝛ iõ ex
pedit ꝙ pueri exerceanẽ ĩ ludiſ honeſtis. ꝛ ĩdu
cẽtibᵒ ad ṽtutẽ ꝛ retrahẽtibᵒ a vitijs ꝑpter qȯ
pueri hebreoꝝ hẽbant talẽ ludũ. diuidebatur
.n. ĩ medio ciuitatis ĩ duas ꝑtes equales. ꝛ illi
q erãt ex vna ꝑte canebãt carmen letitie. ꝛ alie
ex oppoſita carmẽ lugubre. ꝛ poſtea exprobra
bãt ſibi mutuo. ꝛ exultãtes dicebãt alijs q̃re ſi
bi nõ cõgaudebãt. ꝛ ecõuerſo alij.ſ. lamẽtãtes
q̃re ſibi nõ ꝯpatiebãẽ. Et h̃ fiebat ad exp̃men
dũ vanã letitiã ꝛ defectũ ꝯpaſſiõis ꝛ amicitie
adĩnicẽ ĩ h̃ mũdo ſic videmᵒ frequẽter. ꝙ ĩ ea
dẽ ciuitate. ĩmo ꝛ in eoď uico vel ẽt ĩ domo ali
qui letanẽ: ꝛ aliq̃ ex oppoſito triſtanẽ. Hoc ſiľe
erat de iudeiſ q̃ntũ ad hoc. qꝛ viderãt auſterita
tẽ ioãniſ. nec ꝑ h̃ fuerãt moti ad pñiaꝫ. ꝛ poſtea
dulcedinnem et manſuetudinem chriſti qui
dulcedinẽ miẽ eis p̃dicauit. ꝛ cũ eis dulciter ꝛ
mãſuete cõuerſatus ē. nec graues penas ĩpoſu
it pẽitẽtibᵒ. ſed dixit. vade ꝛ noli ampliᵒ pecca
re. ꝛ tñ ꝑ h̃ nõ fuerũt moti ad deuotiõis dulce
dinẽ ꝛ pietatis. ſꝫ magis remãſerũt obſtinati ĩ
peccatis. ſꝫ vtriuſq; vitã ĩ malũ ĩterp̃tãdo. ꝛ h̃
ē qȯ dr̃ (Cui ſimilẽ eſtimabo gñationẽ iſtã) ď q̃
ſcribitur in ſeq̃nti.c. gñatio mala ꝛ adultera ſi
gnũ q̃rit (Similis ē igr̃ pueris) nõ q̃ntũ ad eoꝝ in
nocẽtiã. ſꝫ q̃ntũ ad ludi eoꝝ ĩterp̃tationẽ (q cla
mãtes coequalibᵒ dicũt) qꝛ pueri ĩ ꝑtes equa
leſ diuiſi ſibi dicebãt mutuo ea q̃ ſequũẽ (Ceci
nimᵒ vobis) ꝛ pꝫ ex p̃dc̃is (Venit ioãnes) h̃ ap
plicat ſiľitudinẽ ad ꝓpoſitũ (nõ mãducãſ neq;
bibẽs).i. ĩ abſtinẽtia maxia uiuẽẽ. ille.n. q paꝝ
cõmedit dr̃ nõ cõmedere ſm̃ cõeꝫ mõdũ loq̃n
di. ſic q male videt dr̃ nõ vidẽs (ꝛ dicũt) iudei.

.ſ. (demoniũ hꝫ) auſteritatẽ ioãnis demoni at
tribuẽdo. demoniaci.n. poſſũt mlťa agere ꝛ pa
ti q̃ nõ poſſũt alij (Venit filiᵒ hoĩs).i. xp̃s (man
ducãs ꝛ bibẽs).i. cõem vitã ĩter hoĩes ducens
hoc.n. ďbebat facere. qꝛ erat mediatoꝛ dei ꝛ ho
minũ. ꝛ iõ talẽ uitã debuit coĩter ducere vt coĩ
ter viuẽtes ꝛ peccatores hẽrent acceſſũ famili
arẽ ad ipm (ꝛ dicũt).ſ. phariſei male ĩterp̃tãdo
(Ecce hõ voraх) In q̃ notãt eũ de exceſſu ĩ q̃nti
tate cibi (ꝛ potatoꝛ vini) ĩ quo notãt eũ de ebri
etate. qȯ erat falſũ. qꝛ ꝑfectiſſime vite fuit. vñ
ꝛ pᵒ baptiſmũ.40. diebᵒ ꝛ noctibus ieiunauit:
vt ſ̃ viſũ ē (publicanoꝝ ꝛ peccatoꝝ amicᵒ) hoc
accipiebãt ex h̃ ꝙ uidebãt eũ cũ eis comedẽtẽ
ꝛ bibẽtẽ. vt ſ̃ dictũ ē.c.9. hoc tñ nõ erat vt eoꝝ
vitia amaret. ſꝫ magis. vt ſanaret. vt ibidẽ dr̃
(Et iuſtificata ē ſapĩa a filijs ſuis) hoc duplici
ter exponiẽ. Vno mõ referẽdo ad apľos. ꝛ ē ſẽ
ſus. licet xp̃s q ē ſapĩa dei p̃ris ſit p̃dicto mõ a
phariſeis reprobatᵒ. tñ iuſtificatuſ ē.i. cognitᵒ
iuſtus a filijs ſuis. h̃ ē diſcipuľ q ſũt filij xp̃i ꝑ
adoptionẽ ſm̃ ꝙ dr̃ Jo.i. Quotquot ãt recepe
rũt eũ dedit illis ꝑtãtem filios dei fieri. aliter
exponiẽ referẽdo ad pueros iudeoꝝ p̃dc̃o mõ
ludẽtes. ꝛ tũc ē ſẽſus (Et iuſtificata ē ſapĩa).ſ.
ioãnis ꝛ xp̃i (A filijs ſuis) h̃ ē a filijs iudeorũ.
qꝛ declarata ē eoꝝ iuſticia ꝛ ſapĩa ĩnq̃ntũ rep̃ñ
tabaẽ ꝑ eoꝝ ludũ obſtinatio patrũ ſuoꝝ. ſic pꝫ
ex p̃dc̃is (Tũc cepit exprobrare) Hic ĩ ſpãli oñ
dit xp̃s cõdẽnationẽ aliquoꝝ ꝑpter eoꝝ igrati
tudinẽ. qꝛ illis p̃dicauerat xp̃s frequẽter. ꝛ in
ter eos miracula fecerat. ꝛ lꝫ eiᵒ p̃dicationeꝫ p̃
recepiſſẽt deuote. tñ poſtea ad vomitũ reuerſi
ĩ infidelitate remãſerũt. ſic p̃dictũ fuerat per
Eſa.9. Primo tp̃e alleuiata ē ꝛc̃. ſic expoſituꝫ ē
.c.4. ꝛ h̃ ē qȯ dicit (Tunc cepit exprobrare ꝛc̃.
Ve tibi coroçaim) iſta erat vna de ciuitatibᵒ
ĩ q̃buſ p̃dc̃a fecerat (Ve tibi betſaida) de iſta
ciuitate erat petrᵒ ꝛ andreas (Quia ſi ĩ tiro ꝛ ſy
dõe facte eẽnt ṽtutes ꝛc̃) quod pꝫ qꝛ receperũt
p̃dicationẽ apľoꝝ. ꝛ ďuote crediderũt. vt patet
Act.zi. vbi paulũ cõduxerũt vſq; ad naueꝫ ex
deuotiõe. Per h̃ tñ nõ ĩtelligiẽ aliq̃ variabili
tas ĩ diuia p̃deſtinatione. ſꝫ tm̃ ĩ hoium volun
tate (Verũtñ dico vobis remiſſiᵒ erit ꝛc̃) quia
grauiᵒ ē auditã fidẽ repellere. q̃ꝫ mori ĩ gẽtilita
te. illi ãt erãt gẽtiles q hitabãt ĩ tiro ꝛ ſydone.
(Et tu caphanaũ nũquid vſq; ĩ celũ exaltabe
ris) hoc dicit ĩproꝑãdo. qꝛ ꝑ p̃dicationẽ xp̃i ꝛ
miracula debuiſſet exaltari ad diuia. ſꝫ qꝛ ꝑꝑ
peccatũ ĩgratitudĩs ſemꝑ peiora p̃oribᵒ iſerũẽ
iõ ſeq̃ẽ (Vſq; ĩ infernũ ďſcẽdẽſ. qꝛ ſi ĩ ſodomis)
q tñ fuerũt hoĩes peſſimi. vt habeẽ Gen.i3. (fa
cte fuiſſẽt ṽtutes q̃ facte ſũt ĩ te. forte mãſiſſẽt
vſq; ĩ diẽ hãc) qꝛ feciſſẽt pñiam ſic niniuite ad
p̃dicationẽ ione. dicit aũt forte. nõ ad notãdũ
dubitationẽ ex ꝑte ſua. ſꝫ ad denotãdũ muta
bilitatẽ liberi arbitrij ex ꝑte hoĩs. Verũtñ di
co vobis: qꝛ tiro remiſſius erit ĩ die iudicij. q̃a

.i.ab eo c⁹ ē nūci⁹. Et ſilr (q recipit iuſtū ī noīe
iuſti) qđ nō pōt eē niſi ꝓpter deū. a q̄ iuſtificaṫ
oīs vere iuſtus (mercedē iuſti accipiet). i. a đo
q iuſtificat ipm. ſec⁹ ē aūt ſi recipit ipm inq̄tū
amic⁹. vl ꝯpatriota. vel huiuſmōi. qꝛ ſi recipit
eū pure ī noīe dei (⁊ qcūq; ꝺderit po. uni ex mi.
iſtis ca. aq̄ fri. tm̄) hoc dič ad oſidendū ꝙ qlibꝫ
q̄tūcūq; paup pōt facere opa mīe. qꝛ dare cali
cē aq̄ frigide pōt qlibet q̄tūcūq; paup (in noīe
diſcipuli). i. qm̄ ē fidelis denūcians fidem xp̄i
(amen). i. fideliter (dico vobis non ꝑdet mer.)
.ſ. qꝛ ī his q̄ danṫ ꝓpter xp̄m nō tm̄ pēſaṫ quāti
tas doni. q̄tū penſaṫ q̄titas hōe volūtatis ex
q̄ daṫ. Seqṫ (Et fcm̄ ē cū cōſumaſſet ih̄s ꝑcipi
ens. iz. diſcipul' ſuis) modū. ſ. ꝑdicādi ⁊ viuēdi
ꝑdc̄m (trāſit inde vt doceret ⁊ ꝑdicaret in ciui
tatib⁹ eoꝝ). ſ. iudeoꝝ. Et ſic pꝫ ꝯcluſio hui⁹ ca.

IOannes aūt) Poſita iſtructiōe dci
ꝑdicantiū. hic ꝯñr poniṫ ꝯfirmatio du
bitātiū. ⁊ diuidiṫ in tres ꝑtes. qꝛ primo
ſaluatoꝛ nr̄ ꝯfirmat dubios de ſuo aduētu. z⁰
ꝯdēnat incredulos ſeu ꝑuerſos ibi. Cui ſimilē
3⁰ ꝯmēdat deuotos ibi. In illo tp̄e rn̄dens ih̄s
Prima ī duas. qꝛ ad ꝯfirmationē diſcipulorū
ioānis oſidit ſe eē vere xp̄m ꝑmiſſū. z⁰ ad ꝯfir
mationē ꝑploꝝ oſidit ioānē eſſe ꝓphetā ſanctū
ibi. Illis aūt abeūtibus. Pria ī duas. qꝛ p̄ mo
uetṫ dubitatio. z⁰ pōiṫ ei⁹ rn̄ſio ibi. Et rn̄dēs ih̄ſ
Circa p⁹ ꝯſiderandū. ꝙ herodes antipas īcar
cerauit ioānē ꝓpter h̄ ꝙ rep̄hendebat eū: eo ꝙ
abſtulerat fratri ſuo philippo vxorē ſuā noīe
herodiađ. vt hētur Mar. 6. Ioānes q̄ ī carcere
ꝯſti. miſit diſci. ſu. ad ih̄m. q̄rens vtrū ipſe eſſꝫ
xp̄s an nō. Sꝫ qꝛ queſtio ē dubitabil' ꝑpoſitio.
mirabile ē ꝙ ioānes q baptiçauerat xp̄m ⁊ vi
derat ſpūꝫ ſanctū deſcēdentē ſup eū. ⁊ de eo di
xerat. Ecce agnus dei q tollit pcc̄a mūdi. ut ha
heṫ Io. i. de h̄ q̄ſi dubitās q̄rebat. ¶ Ad h̄ rn̄
dit beatus greg. d. ꝙ ioānes nō dubitauit ipꝫ
eē h⁹ mūdi ſaluatorē. ſꝫ dubitauit utrū ſič na
tus erat ī hūanitate nr̄a. ita ēt moreręṫ p ſalu
te hūana. Sed hec rn̄ſio nō videṫ ꝯueniēs. qa
ioānes nō fuit minus illumiatus q̄ꝫ ꝓphete ve
teris teſtamēti. qꝛ hic dr̄ plus q̄ꝫ ꝓph̄a. vt ſeqṫ
ī iſto. c. ꝓphete aūt cognouerūt xp̄m nō tm̄ na
ſciturū ī carne ꝓpter nos: ſꝫ etiam morituꝛ. vt
heṫ Eſa. 53. Tanq̄ꝫ ouis ad occiſionē duceṫ ⁊c̄.
⁊ ī plurib⁹ alijs locis q̄ ꝓpter ꝓlixitatē vitādā
omitto. q̄ multo forti⁹ ioannes qui fuit plus q̄ꝫ
ꝓpheta cognouit. Itē ioānes de xp̄o ꝑdixerat.
Ecce agnuſ dei Io. i. quod nō dixiſſet. vt videṫ
niſi vidiſſet eū īmolādū p ſalute mūdi. Et ideo
alr̄ dicēdū ꝙ ioānes nō dubitauit de ꝑdictis.
ſꝫ certitudinalr̄ cognouit. ſꝫ diſcipuli eius q ñ
erāt ſic illumiati dubitauerūt. ⁊ iō ioānes per
diſcipulos ſuos q̄ſtionē ꝑpoſuit. nō ꝓpter ſui
dubitationē: ſꝫ diſcipuloꝝ heſitātiū (Et reſpō
dens ih̄s) Hic poniṫ xp̄i rn̄ſio. ⁊ qꝛ ei⁹ rn̄ſio nō
erat ad cōfirmationē ioāñis q nō dubitabat.

ut uiſū ē. ſꝫ ad cōfirmationē diſcipuloꝝ dubi
tantiū. iō xp̄s nō rn̄dit p v̄ba ſꝫ p facta: faciēs
ī ꝯſpectu diſcipuloꝝ ioānis miracula mlt̄a ma
niſeſte declarātia ꝙ ipe eēt xp̄s. Et h̄ ē qđ dici
tur (renūciate ioāni q̄ audiſti ⁊ vidiſtis. ceci vi
dent) ad ꝑceptū meū. ⁊ cetera q̄ ſequūṫ patent
vſq; ibi (paupeſ euāgelizanṫ). i. denūciāṫ hēre
regnuꝫ celoꝝ. vt ſ̄ dictū ē. 5. ca. Beati pauꝑes
⁊c̄ (Et beat⁹ ē q nō fuerit ſcādalizat⁹ ī me) du
bitādo. ſ. de ꝺitate. qꝛ me vidit ī paſſibili carne
(Illis aūt abeūtib⁹) hic oſidit ioānēꝫ eē ꝓphe
tam ſācttū. ⁊ hoc ne ex q̄ſtione ꝑpoſita aliq cre
derēt eū dubitaſſe: ⁊ ignoraſſe eū fuiſſe xp̄m. et
ꝯmēdat eū de. 4. Primo ꝺ ſoliditate fidei. ⁊ ꝯ
ſtātie. cū dicit (Quid exiſtis ī deſtū videre: arū
diēꝫ vēto agitatā). q. d. ñ. qꝛ Io. ita ꝯſtans erat
ꝙ nec timore nec fauore a veritate declinabat.
Scđo ab auſteritate penitētie. cū dič (Hoīem
mollib⁹ veſtitū). q. d. ñ. qꝛ ſič ſ̄ dictū ē ioanneſ
hēbat veſtimētum de pilis cameloꝝ ⁊ eſca ei⁹
erat locuſte ⁊ mel ſiluestre. Ad hoc ēt manebat
in deſto vt auſterā vitam duceret nō ſoluꝫ ex
victu ⁊ veſtitu: ſꝫ ēt ex loco ꝓpter qđ ſubditur
(Ecce q mollib⁹ veſtiūṫ ī domib⁹ regum ſunt)
Ad h̄. n. mlt̄i magnatib⁹ adulanṫ vt cū ipis ꝯ
morātes delitijs vtanṫ. ſꝫ homines: veritati ta
lia aſpnāṫ. Vñ narrat Valerius maxim⁹ libro
4. ꝙ qdā dixit diogēi olera lauāti. ſi tu diony.
adulari velles. iſta nō ederes. Cui rn̄dit. Si tu
iſta edere velles dionyſio adulari nolles. ⁊ ſe
quiṫ. Hic ꝺidic⁹ ꝺitatis ānūciatoꝛ. mallēs ole
ribus ſuſtētari q̄ꝫ magnatibuſ adulari. Tertio
cōmendat eū ſaluatoꝛ a claritate notitie. cum
dič (ꝓphetā) dr̄. n. i. Re. 9. Qui. n. dr̄ hodie pro
pheta. olim appellabaṫ vidēs. qꝛ ꝓphete vide
bant ea q̄ alijs erāt occulta. ſed ñ ſolū ioannes
ꝓpheta fuit: ſꝫ ēt pluſq̄ꝫ ꝓpheta. qꝛ ñ ſoluꝫ xp̄ꝫ
ꝑuidit vēturū: ⁊ ꝑdixit ſič alij ꝓphete. ſꝫ ēt ipꝫ
digito oſidit. Quarto ꝯmēdat eū ab auctorita
te doctrie dicēs (Hic eſt. n. ꝺ q̄ ſcriptū ē) mala
ch. i. (Ecce ego mitto angelū meū). i. Io. q vitā
duxit angelicaꝫ (ante facieꝫ meā). i. añ xp̄m. qꝛ
filius dr̄ figura dei pr̄is. ⁊ p ꝯñs facies eiuſ (q
ꝑparabit viā). i. corda audiētiuꝫ ad recipiēdū
xp̄m p ꝑdicationē ſuā. ⁊ baptiſma ſuū. ⁊ vt ꝯp
hēdat ſumā ꝯmendatiōis Io. ſubdit (Amē di
co vobis ñ ſurrexit maioꝛ ⁊c̄) ñ negat qn eq̄lis
ſurrexit iter natos mulieꝝ. Xp̄s. n. maioꝛ fuit.
ſed ñ ꝓpe dr̄ fili⁹ mulieris ſꝫ v̄ginis. qꝛ mulier
de cōi curſu accipiṫ p feīa corrupta (q āt minoꝛ
eſt in regno celoꝝ). i. ī beatitudīe (maioꝛ ē illo)
qꝛ qlibꝫ beat⁹ q̄ntūcūq; minimuſ. maioꝛ eſt actu
q̄ꝫ qcūq; viatoꝛ pur⁹: lꝫ aliqs viatoꝛ ſit maioꝛ ī
potētia aliq̄ beato. Et qꝛ dixerat ꝙ ioāneſ erat
pluſq̄ꝫ ꝓph̄a: iō ꝯſeq̄nter ꝺclarat h̄. d. (A dieb⁹
Io. baptiſte regnū celoꝝ vim patiṫ) qꝛ īcepit ꝑ
dicare ꝯſecutōeꝫ regni celeſti p pn̄iam qđ ante
eē ñ poterat (et violēti rapiūt illđ). ñ. n. pōt hō
nat⁹ ī terra rape celum: niſi ſibi faciat violen

tiaꝫ cohercēdo a delectabilib⁹ ꝓpriū appetitū
(Oēs ꝓphete ⁊ lex vſq; ad ioānē) qꝛ ī lege ⁊ ꝓ
phetis ꝺitas de xp̄o erat ſub figuris ⁊ enigma
tibus tradita. ſꝫ a ioāne ē maniſeſte oſiſa dicē
te. Ecce agn⁹ dei ⁊c̄ (Et ſi vultis recipe ipe ē he
lyas) nō ī ꝑſona ſꝫ ī ſpū. qꝛ fuit ſimilis helye. et
h̄ in trib⁹. Prio in auſteritate pn̄ie. qꝛ de helia
ſcribiṫ. 4. Re. i. ꝙ erat vir piloſus. ⁊ zona pel
licea accinct⁹ renib⁹. dr̄ aūt ibi piloſus ꝓpter h̄
ꝙ hēbat veſtē hirſutā ⁊ aſperā. ſimilr̄ de ioāne
dictū ē ſ̄. 3. ꝙ hēbat veſtimētū de piliſ camelo
rū. z⁰ ī ſoliditate cōſtātie. de helya. n. ſcribiṫ ꝙ
ipe cōſtāter arguebat regē Achab. 3. Reg. zz.
⁊ ochoçiā regē. 4. Re. i. ſimilr̄ Io. cōſtanter ar
guebat herodē Mar. 6. 3⁰ ī auctoritate doctri
ne. qꝛ ſič helyas ventur⁹ ē p ꝑdicationē ſuam.
denūciās xp̄i aduētū z⁹. ita Io. ꝑuenit p⁹ vt
dictū ē ſ̄. 3. c. ⁊ h̄ notaṫ cū ſubdiṫ (Qui hꝫ aureſ
audiēdi audiat) ad denūciandū ꝙ illud quod
īmediate ꝑponiṫ myſtice ē itelligēdū (Cui ſilēꝫ
eſtimabo) Hic ꝯñr exp̄miṫ cōdēnatio obſtiato
rū. ⁊ p̄ ī gn̄ali reſpectu iudeoꝝ cōiter. z⁰ ī ſpāli
reſpectu aliquoꝝ qbus ſpālia bn̄ficia ꝯtulerat
ibi. Tūc cepit exꝓbrare. Ad euidētiā p̄mi ad
uertēdū ꝙ multū valde facṫ ad v̄tutē ꝙ aliq a
pueritia ſua ſint cōſueti opib⁹ v̄tuoſis. ⁊ iō ex
pedit ꝙ pueri exerceanṫ ī ludiſ honeſtis. ⁊ īdu
cētib⁹ ad v̄tutē ⁊ retrahētib⁹ a vitijs ꝓpter qđ
pueri hebꝛeoꝝ hēbant talē ludū. diuidebatur
.n. ī medio ciuitatis ī duas ꝑtes equales. ⁊ illi
q erāt ex vna ꝑte canebāt carmen letitie. ⁊ alie
ex oppoſita carmē lugubꝛe. ⁊ poſtea exꝓbꝛa
bāt ſibi mutuo. ⁊ exultātes dicebāt alijs q̄re ſi
bi nō cōgaudebāt. ⁊ ecōuerſo alij. ſ. lamētātes
q̄re ſibi nō ꝯpatiebāṫ. Et h̄ fiebat ad exp̄men
dū vanā letitiā ⁊ defectū ꝯpaſſiōis ⁊ amicitie
adīuicē ī h̄ mūdo ſič videm⁹ frequēter. ꝙ ī ea
dē ciuitate. īmo ⁊ in eođ uico vel ēt ī domo ali
qui letanṫ: ⁊ aliq ex oppoſito triſtanṫ. Hoc ſilē
erat de iudeiſ q̄tū ad hoc. qꝛ viderāt auſterita
tē ioāniſ. nec p h̄ fuerāt moti ad pn̄iaꝫ. ⁊ poſtea
dulcedinnem et manſuetudinem chꝛiſti qui
dulcedinē mīe eis ꝑdicauit. ⁊ cū eis dulciter ⁊
māſuete cōuerſatus ē. nec graues penas īpoſu
it pēitētib⁹. ſed dixit. vade ⁊ noli ampli⁹ pecca
re. ⁊ tm̄ p h̄ nō fuerūt moti ad deuotiōis dulce
dinē ⁊ pietatis. ſꝫ magis remāſerūt obſtinati ī
peccatis. ſꝫ vtriuſq; vitā ī malū īterp̄tādo. ⁊ h̄
ē qđ dr̄ (Cui ſimilē eſtimabo gn̄ationē iſtā) ꝺ q̄
ſcribitur in ſeq̄nti. c. gn̄atio mala ⁊ adultera ſi
gnū q̄rit (Silis ē igr̄ pueris) nō q̄tū ad eoꝝ in
nocētiā. ſꝫ q̄tū ad ludi eoꝝ īterp̄tationē (q cla
mātes coequalib⁹ dicūt) qꝛ pueri ī ꝑtes equa
leſ diuiſi ſibi dicebāt mutuo ea q̄ ſequūṫ (Ceci
nim⁹ vobis) ⁊ pꝫ ex ꝑdc̄is (Venit ioānes) h̄ ap
plicat ſilitudinē ad ꝑpoſitū (nō mādueāſ neq;
bibēs). i. ī abſtinētia maxia uiuēſ. ille. n. q paꝝ
cōmedit dr̄ nō cōmedere ſm̄ cōeꝫ mōdū loq̄n
di. ſič q male videt dr̄ nō vidēs (⁊ dicūt) iudei.

.ſ. (demoniū hꝫ) auſteritatē ioānis demoni at
tribuēdo. demoniaci. n. poſſūt mlt̄a agere ⁊ pa
ti q̄ nō poſſūt alij (Venit fili⁹ hoīs). i. xp̄s (man
ducās ⁊ bibēs). i. cōem vitā īter hoīes ducens
hoc. n. ꝺhebat facere. qꝛ erat mediatoꝛ dei ⁊ ho
minū. ⁊ iō talē uitā debuit coīter ducere vt coī
ter viuētes ⁊ peccatores hērent acceſſū famili
arē ad ipm (⁊ dicūt). ſ. phariſei male īterp̄tādo
(Ecce hō voꝛax) In q̄ notāt eū de exceſſu ī q̄ti
tate cibi (⁊ potatoꝛ vini) ī quo notāt eū de ebꝛi
etate. qđ erat falſū. qꝛ ꝑfectiſſime vite fuit. vñ
⁊ p⁹ baptiſmū. 40. dieb⁹ ⁊ noctibus ieiunauit:
vt ſ̄ viſū ē (publicanoꝝ ⁊ peccatoꝝ amic⁹) hoc
accipiebāt ex h̄ ꝙ uidebāt eū cū eis comedētē
⁊ bibētē. vt ſ̄ dictū ē. c. 9. hoc tm̄ nō erat vt eoꝝ
vitia amaret. ſꝫ magis. vt ſanaret. vt ibidē dr̄
(Et iuſtificata ē ſapia a filijs ſuis) hoc duplici
ter exponiṫ. Uno mō referēdo ad ap̄los. ⁊ ē ſē
ſus. licet xp̄s q ē ſapia dei pr̄is ſit ꝑdicto mō a
phariſeis rep̄obat⁹. tm̄ iuſtificatuſ ē. i. cognit⁹
iuſtus a filijs ſuis. h̄ ē diſcipul' q ſūt filij xp̄i p
adoptionē ſm̄ ꝙ dr̄ Io. i. Quotquot āt recepe
rūt eū dedit illis ꝑtātem filios dei fieri. aliter
exponiṫ referēdo ad pueros iudeoꝝ ꝑdc̄o mō
ludētes. ⁊ tūc ē ſēſus (Et iuſtificata ē ſapia). ſ.
ioānis ⁊ xp̄i (A filijs ſuis) h̄ ē. a filijs iudeorū.
qꝛ declarata ē eoꝝ iuſticia ⁊ ſapia inq̄tū rep̄n
tabaṫ p eoꝝ ludū obſtinatio patrū ſuoꝝ. ſič pꝫ
ex ꝑdc̄is (Tūc cepit exꝓbꝛare) Hic ī ſpāli oſi
dit xp̄s cōdēnationē aliquoꝝ ꝓpter eoꝝ igrati
tudinē. qꝛ illis ꝑdicauerat xp̄s frequēter. ⁊ in
ter eos miracula fecerat. ⁊ lꝫ ei⁹ ꝑdicationeꝫ p̄
recepiſſēt deuote. tm̄ poſtea ad vomitū reuerſi
ī infidelitate remāſerūt. ſič ꝑdictū fuerat per
Eſa. 9. Primo tp̄e alleuiata ē ⁊c̄. ſič expoſituꝫ ē
.c. 4. ⁊ h̄ ē qđ dicit (Tunc cepit exꝓbꝛare ⁊c̄.
Ue tibi coroçaim) iſta erat vna de ciuitatib⁹
ī qbuſ ꝑdc̄a fecerat (Ue tibi betſaida) de iſta
ciuitate erat petr⁹ ⁊ andreas (Quia ſi ī tiro ⁊ ſy
dōe facte eēnt v̄tutes ⁊c̄) quod pꝫ qꝛ receperūt
ꝑdicationē ap̄loꝝ. ⁊ ꝺuote crediderūt. vt patet
Act. zi. vbi paulū cōduxerūt vſq; ad naueꝫ ex
deuotiōe. Per h̄ tm̄ nō itelligiṫ aliq̄ variabili
tas ī diuia ꝑdeſtinatione. ſꝫ tm̄ ī hoīum volun
tate (Uerūtm̄ dico vobis remiſſi⁹ erit ⁊c̄) quia
graui⁹ ē auditā fidē repellere. q̄ꝫ mori ī gētilita
te. illi āt erāt gētiles q hitabāt ī tiro ⁊ ſydone.
(Et tu caphaṙnaū nūquid vſq; ī celū exaltabe
ris) hoc dicit īꝓperādo. qꝛ p ꝑdicationē xp̄i ⁊
miracula debuiſſet exaltari ad diuia. ſꝫ qꝛ ꝓp
peccatū igratitudīs ſemꝑ peioꝛa ꝑoꝛib⁹ iſerūt
iō ſeqṫ (Vſq; ī infernū ꝺſcēdeſ. qꝛ ſi ī ſodomis)
q tm̄ fuerūt hoīes peſſimi. vt habeṫ Gen. 13. (fa
cte fuiſſēt v̄tutes q̄ facte ſūt ī te. forte māſiſſēt
vſq; ī diē hāc) qꝛ feciſſēt pn̄iam ſič niniuite ad
ꝑdicationē ione. dicit aūt forte. nō ad notadū
dubitationē ex ꝑte ſua. ſꝫ ad denotādū muta
bilitatē liberi arbitrij ex ꝑte hoīs. Uerūtm̄ di
co vobis: qꝛ tiro remiſſius erit ī die iudicij. qa

repugnatio vitatı agnite q̄ fuit ī iſtis.qꝛ vitatē
dei cognitā ꝑ ꝓdicationē xp̄i poſtea īpugnaue
rūt:cū ſit ſpēs peccati ī ſpūm ſanctū:grauiuſ ē
peccatū q̄ȝ ſit viciū luxurie ꝯ naturā:q̄ erāt iſte
cti iſti ſodomite(Jn illo tp̄e rn̄dēs) Dic ꝯn̄r po
niť deuotoꝝ cōmēdatio.ꝛ circa deuotionem ꝑ
pōiť ꝓncipiū motiuū.2ᵒ. ipm mediū ibi. Omia
mihi tradita ſūt.Circa pᵒ aduertēdū ꝙ poſſet
ab aliq̄ q̄ri.q̄ fuit cā ꝙ iudei lr̄ati.ꝛ ī poplo fa
moſi ꝑ maiori pte ī infidelitate remāſerūt.ſim
plices aūt ꝛ illr̄ati ad fidē vocati ſūt. Huic q̄ſti
oni tacite rn̄dȝ xp̄s ꝑ modū diuine laudis diceñ
(Cōfiteboꝛ tibi pr̄).i.ad gl̄iam tuā declaro(qꝛ
abſcōdiſti hec).i.myſteria fidei(a ſapiētibuſ .
prudentibus) ideſt in ſapientia humana confi
dentibuſ.ꝛ iſti ſunt ſapiēteſ ī oculꝭ tn̄:ſȝ nō ſim
pliciter(ꝛ reuelaſti ea puulꝭ).i.humilibꝰ.Et ſic
pȝ ꝙ cā a pte credētiū fuit eoꝝ hūilitas.q̄ ad
ſapiam diſpōit.vt dr̄ Prouer.ii. Ubi hūilitas
ibi ꝛ ſapia.ex pte āt nō credētiū fuit eoꝝ ſuper
bia q̄ ē ītellectꝰ excecatiua.ſȝ ex pte dei cā fuit
ſimplex volūtas diuia.Et hoc ē qđ ſubdit(q̄m
ſic fuit placitū añ te) ꝙ.n.aliq ſūt electi.ꝛ aliq
reprobati:hn̄ pōt aſſignari cā: ī gn̄ali ēt ex pte
dei. vt ī electis appareat dei mīa.ī alijs āt eiuſ
iuſticia .qꝛ ſic ad gl̄iam regis terreni ꝛ decoreȝ
ſui regni nō ſolū ꝑtinet aula ī qua ſtrenui mili
tes honorāť.ſȝ ēt patibulū ī q̄ malefactoreſ pu
niunť.ſic ad gl̄iam dei nō ſolū ꝑtinet ꝑmiatio
beatoꝝ.ſȝ ēt punitio reproboꝝ. Jn ſpāli tn̄ nō
pōt aſſignari rō ex pte dei.q̄re iſtū eligat ꝛ illū
dimittat niſi eiꝰ ſimplex volūtas.Un̄ dic̄ augꝰ
ſup Jo.q̄re illū trahat .illuȝ aūt dimittat noli
uelle diudicare.ſi nō vis errare(Oīa mihi tra
dita ſūt) Hic pōit ꝓdc̄e vocatōis mediū.xp̄us
.n.mediatoꝛ ē dei ꝛ hoiuȝ.ꝺbitꝰ āt ē ꝓceſſus vt
ab extremo ī extremū ꝓcedať ꝑ mediū. ꝛ iō oiſ
ꝓceſſus gr̄e deriuať ad nos ꝑ xp̄ȝ.ꝛ h̄ ē qđ dic̄
(Oīa mihi tradita ſūt a pr̄e meo) qđ verum ē ī
xp̄o.qꝛ ſm naturā diuinā hȝ eſſe a pr̄e.ꝛ ꝑ ꝯn̄s
poſſe.lȝ hēat iđ eē nūero ꝛ poſſe cū ipo. ꝛ ſic oīa
ſūt ſibi tradita a pr̄e ab eterno.ſȝ āt naturā hu
manā oīa tradita ſūt ī ptāte xp̄i ꝛ dn̄io a đo pa
tre. Sȝ h̄ ītelligēdū ē duplr̄. Uno mō q̄ꝫtū ad
auctoritatē.ꝛ ſic oīa creata ſūt ſibi ſubdita ab ī
ſtāti ꝯceptōis.qꝛ eo ipo ꝙ natura hūana vbo ē
vnita oīa creata ſūt ſubiecta ſibi.Alio mō q̄ꝫtū
ad effectū. ꝛ ſic ī iudicio oīa erūt ſubiecta pedi
bus eiꝰ.qꝛ tūc eiꝰ uolūtas ꝑfecte īplebiť ī oībꝰ
vt hēť ad Hebre.io.Et qꝛ ſm diuinā naturā iđ
ē cū pr̄e.iō ſubdit(Nemo nouit filiū niſi pr̄) eo
dē mō.nō tn̄ ꝑ h̄ excludiť ſpūs ſcūs. qꝛ dictio
excluſiua addita vni ꝑſone ī diuiſ reſpectu ter
mi eēntialꝭ.nō excludit aliā.ſȝ potiꝰ īcludit. qa
lȝ alia ſit ꝑſona pr̄is.ꝛ alia filij.alia ſpūs ſci.tn̄
iſte tres ꝑſōe ſūt vnꝰ deꝰ.ita ꝙ nec ī diuinitate
nec ī eēntialibꝰ hn̄t alietatē aliq̄ꝫ. dictio aūt ex
cluſiua ſolū excludit qđ alietatē īportat. noti
tia āt abſolute ſūpta eēntialr̄ accipiť.ꝛ iō coīs

ē tribꝰ.ꝛ iō cū dr̄(ꝙ nēo nouit filiū niſi pr̄ ꝛc̄) ꝑ
hāc dictionē excluſiuā niſi ab hac notitia ñ ex
cludiť ſpūs ſcūſ.ſȝ magiſ īcludiť ut dictū ē.Sci
ēdū ēt ꝙ hec dictio(Nēo) nō accipiť ꝓpe.i.nl
lus hō:qđ pȝ ꝑ h̄ qđ ab iſta vniuerſali negatiua
excipiť ꝑ illā dictionē excluſiuā cū ſubdiť (ni
ſi pr̄) q tn̄ pr̄ non eſt homo:ſolus enim filius in
diuinis eſt homo. Et iō dicēdum ꝙ nēo ibi ac
cipiť magis large.i.nullū ſuppoſitū nature ītel
lectualꝭ.ꝛ ſic hn̄ excipiť pr̄ q lȝ nō ſit hō.ē tn̄ na
tura ītellectualꝭ.ꝛ tn̄ ipſe cognoſcit filiū ꝑfecte.
ꝛ qꝛ xp̄s ē mediatoꝛ dei ꝛ hoiuȝ.iō notitia diui
noꝝ ad nos deriuať ꝑ ipm.ꝓpter qđ ſubdiť (ꝛ
cui voluerit filiꝰ reuelare) Nō qa iſti qbꝰ fit re
uelatio mediāte filio hēant notitiā ꝯꝓhēſiōis
ſic filiꝰ.qꝛ h̄ ē īpoſſibile creature.illđ.n.qđ ꝯp
hendiť totalr̄ ꝛ ꝑfecte cognoſciť.ꝛ qꝛ vt dictū ē
dei filiꝰ ē mediatoꝛ dei ꝛ hoiuȝ.iō ꝯn̄r oñdit ꝙ
familiariter ꝛ ſecure poſſumꝰ accedere ad ipm
dicēs (Uēite ad me oēs qui laboratꝭ.ꝛ onerati
eſtis(ſub onere legis.qđ onꝰ fuit īportabile pr̄i
bus antiqs. vt hēť Act.i5.(ꝛ ego reficiā uoſ) in
pn̄ti ꝑ gr̄am.ꝛ ī futuro ꝑ gl̄iam(Tollite) volū
tarie.ſ.(iugū meū ſup uos).i.legē euāgelicā.q̄
dr̄ iugū a iūgo iūgiſ.qꝛ lex euāgelica ē lex amo
ris.ꝛ ꝑ ꝯn̄s iūgit fideles ad īuicē iudeos ꝛ gen
tiles.qꝛ amoꝛ ē vis vnitiua ſm dionyſiū.Con
ſeq̄nter oñdit q̄lr̄ nutriať amoꝛ iſte dicēs (diſci
te a me qꝛ mitiſ ſū) nullū ledēdo(ꝛ humilꝭ cordꝫ)
neminē ꝯtēnēdo.iſtis aūt duobꝰ maxie nutriť
dilectio.ꝑmiū āt amoris ſubiūgit cū dic̄(ꝛ iue
nietis reqē aīabus vr̄is) qꝛ ſm ꝙ dic̄ augꝰ libᵒ
cōfeſſionū. Jnqetū ē coꝛ nr̄m.donec requieſcat ī
te.q̄ qdē qes h̄ īchoať.ſȝ ī pr̄ia ꝑficieť.vbi cari
tas cōſumať.Et ne ex iugo legis euāgelice ali
qui terreanť:iō ſubdiť (Jugū.n. meum ſuaue
ꝛc̄) qꝛ ſm ꝙ dr̄ prima Jo.5. Mandata eiuſ gra
uia nō ſūt.qđ exponēs augꝰ dic̄.ſ.amāti.ſ XII.

In illo) Poſtq̄ꝫ poſita ē ꝯfirmatio dubi
tātiū.c.ꝑcedēti. vt pȝ ī diſcipulꝭ ioanniſ
hic ꝯn̄r pōiť ꝯfutatio īpugnātiū.ſ.pha
riſeoꝝ.ꝛ diuidiť in q̄tuoꝛ ptes. Quia aliq īpu
gnabāt ipm xp̄m repħēdendo eiꝰ vitatē q̄ſi cō
tra legē agentē.Aliq calūniando eiꝰ bonitateȝ
opa diuina vtute fcā demoni attribuendo ibi.
Tūc oblatus ē.Alij tentando eiꝰ ptātem ꝑ h̄
q̄rebāt ſigna de celo ibi.Tūc rn̄derūt quidā ꝺ
ſcribis.Alij īſidiādo eiꝰ aſſūpte īfirmitati ibi.
Adhuc eo loq̄nte. Prima adhuc ī duas.qꝛ pᵒ re
ꝓhendūt eiꝰ vitatē ī ſuis diſcipulꝭ.2ᵒ. ī ꝑſona ꝓ
pria ibi.Et cū inde tranſiſſȝ. Jn ꝑma q pte repꝓ
hendūt eū de h̄ ꝙ diſcipuli eius trāſeūtes die
ſabbati ꝑ blada uellebant ſpicas ꝛ cōfricātes
māducabāt grana.quaſi ꝯ legē agerent ex xp̄i
doctrina.Cōſiderādū tn̄ ꝙ nō arguebant eos
agere ꝯ legē quaſi raperēt alienū.qꝛ licitū erat
ītrare ſegetē ꝓximi ꝛ comedere .nō tn̄ mittere
falcē. vt habeť Deut.23.ſed qꝛ violabāt ſabba
tū.qa ꝑceptū erat ī lege ꝙ cibaria ꝑparēť die ꝑ

cedenti.ꝛ nō ī die ſabbati. vt hēť Exo.16. ipi āt
ꝑparabant ſibi cibū ſpicas fricando.ꝛ hoc ē qđ
ſubdiť (Diſci. tui faci. qđ ñ lȝ eis facere ſabba
tis) Sȝ xp̄s rn̄det eiſ oñdēdo ꝙ ñ faciebāt ꝯ le
gē.qꝛ aliqd qđ ē lege ꝓhibitū hn̄ efficiť licitum
ꝓpter neceſſitatē īminētē.Sic dauid q legiť ſā
ctus māducauit panes ꝓpoſitiōis ſibi datoſ a
ſacerdote ī neceſſitate.ꝛ tn̄ ī lege erat ꝑceptū ꝙ
ſoli ſacerdotes comederēt. q ſacerdos ide non
reprobať ꝙ dedit alijs.nec etiā dauid ꝙ come
dit cū viris ſuis.Ex h̄ pȝ ꝙ neceſſitas faciebat
aliqd licitū.qđ aliaſ eēt illicitū.ſic ī ꝓpoſito da
to ꝙ nō eēt licitū fricare ſpicas ī die ſabbati.ta
mē fiebat licitū ꝓpter neceſſitatē famis.ꝛ h̄ eſt
qđ dic̄ ſaluatoꝛ phariſeis (Nōne legiſtis vos)
ſupple q debetis ſcire legē(qd fecit dđ) quē tn̄
reputatis ſanctū (q̄ūo ītrauit ꝛc̄) ꝛ h̄ factū hēť
pᵒ Re.2i.cetera patēt ex dictis vſq; ibi(An nō
legiſtis) Ubi poniť alia rn̄ſio.Quia ſacerdotes
ī die ſabbati ī tēplo manualr̄ opabanť.qꝛ īmo
labāt aīalia deo oblata.ꝛ excoꝛiabāt ꝛ hoſtias
lauabāt ꝛ ꝯſimilia.ꝛ tn̄ nō uiolabāt ſabbatuȝ.
qꝛ talia opa erāt ordinata ad dei cultū. ꝛ hoc ē
qđ dicit ſaluatoꝛ(Sacerdotes ī tēplo ſabbatū
violabant).i.manualr̄ operabāť (ꝛ tn̄ ſine cri
mīe) qꝛ etiā ꝑceptū erat a dn̄o ꝙ talia opa face
rent ī ſabbato.Et eadē rōne apoſtoli vellenteſ
ſpicas ī die ſabbati.ꝛ comedētes ex ꝑcepto xp̄i
nō peccabāt.qꝛ meliꝰ ē ipſi xp̄o obedire q̄ꝫ victi
mas ī tēplo offerre.ꝛ h̄ ē ꝙ dic̄ ſaluatoꝛ(Dico
aūt vobis.qꝛ maioꝛ tēplo ē hic).ſ.ego cuius au
ctoritate hoc faciūt ſū maioꝛ. ꝛ ī h̄ ēt ipe oñdit
ſuā diuītatē.vn̄ ſeqť (Si aūt ſciretis). i. ītelli
geretis id qđ ē ſcriptū Oſee.5.(Miam volo et
nō ſacrificiū) Ex quo oñdiť ꝑ dictū ꝓphete ꝙ
opa mie ſūt magis accepta deo q̄ꝫ victime(nū
q̄ꝫ cōdēnaſſetis īnocētes).i.diſcipulos meos ī
neceſſitate famis de licētia mea ſibi ꝓdicto mo
do ſubueniētes.ꝛ ꝙ poſſet eos licētiare oñdit.
(dn̄s.n.ē filꝰ hoīs etiā ſabbati) qꝛ obſeruātiā
illā poterat mutare.ſic pȝ ꝙ ī nouo teſtamēto
auctoritate eiꝰ mutata ē(Et cū inde trāſiſſet)
Hic poniť ꝯfutatio eoꝝ q reprehendebāt eius
vitatē ī ꝓpa ꝑſona.ꝛ pᵒ poniť eoꝝ ꝯfutatio.2ᵒ.ex
h̄ oriēs machinatio ibi.Exeūtes aūt phariſei.
Circa pᵒ cōſiderādū ꝙ ad repħendēdū eū pro
poſuerūt ei q̄ſtionē malicioſe. vtꝝ licitū eēt ſab
bato curare. qꝛ ſi nō curaret arguerēt eū īpotē
tie.ſi aūt curaret de ſabbati trāſgreſſione.et h̄
ē qđ dr̄(Jnterrogabāt eū ꝛc̄) ſeqť (ut accuſarēt
eū) aliq̄ dictoꝝ mōꝝ Mar.3.ꝛ Luc.6.dr̄ ꝙ ipe
xp̄s īterrogauit eos.¶ Dicēdū ꝙ nō ꝯriant qꝛ
pᵒ īterrogauerūt eū malicioſe vt dcȝ ēt h̄ ſcribit
Math. poſtea aūt ſtatuto hoīe īfirmo ī medio
q̄ſiuit a phariſeis. ſi licet ſabbato curare.q̄ſi re
petēdo q̄ſtionē ab eis motā.añq̄ꝫ ſolueret eam
ꝛ h̄ 2ᵒ ſcribūt Mar.ꝛ Luc.qđ tacuit Math.ꝛ
omittūt illud pᵒ qđ ipe exꝓſſit.Seqť (Jpe aūt
dixit eis) Ubi xp̄s ſoluit q̄ſtionē.ꝑ verbo oſtē

dens ꝑ locū a minori ꝙ licitū erat ſanare hoīem
ī die ſabbati.qꝛ brutū aīal lapſū ī foueā licituȝ
erat ī die ſabbati extrahere.q multo fortiꝰ hoī
nē q meliꝰ ē:cū ſit ad imaginē dei factꝰ.ſi ī īfir
mitatē ceciderit licitū ē ſabbato curare. Et h̄ ē
qđ dr̄(Quis erit ex vobis) ꝛ pȝ ex dictis.2ᵒ. ſol
uit q̄ſtionē facto.hoīnem hn̄tē manū aridaȝ ſa
nādo(Tūc ait hoī ꝛc̄) ꝛ pȝ (Exeūtes āt) Hic po
niť ipoꝝ phariſeoꝝ ꝯ xp̄m machinatio ꝛ ipius
xp̄i hūilis declinatio. Hoīes.n.ī malicia obſti
nati ꝑ rōnem nō poſſūt cōpeſci. ꝛ iō phariſei ñ
potēteſ xp̄o rn̄dere ꝑ rōnē ceperunt cogitare ad
uerſus eū fraudē(Jhs aūt ſciēs).ſ.machinati
ones eoꝝ.qꝛ nihil latebat ipm(receſſit inde) ñ
qꝛ timeret mortē.ſȝ qꝛ futuꝝ erat vt aliq infir
mi xp̄iani nō auderēt ſtare ī ꝑſecutiōe.iō ne fu
ga eoꝝ iputaret ī peccatū. voluit oñdere facto
ꝙ fugere ꝑſecutionē aliqñ ē licitū.ſic ē plenius
dictū ē.c.io.Seqť (ꝛ ſecuti ſūt mlti) īfirmi.ſ.ex
eo ꝙ viderāt ꝓdcȝ hoīeȝ ſanatū(ꝛ curauit eos
oēs) ex quo pȝ eiꝰ benignitas.qꝛ ꝑſecutꝰ a iude
is bn̄ficia ſanitatū eis īpēdit(ꝛ pcepit eis).i.ſa
natis (ne eū manifeſtū faceret) phariſeis cum
manifeſtādo.nō qꝛ mortē timeret. vt dictū eſt:
ſȝ vt oñderet ꝙ ſic aliqñ ē licitū ī ꝑſecutiōe fu
gere.ita licitū ē ſe occultare ad cedēdū malicie
ꝛ ut oñderet magnitudinē ſue potētie.ꝛ h̄ ꝯfir
mat dčo Eſa.42. ſm trāſlationē.70.(ecce pu
er meꝰ).i.xp̄s q fuit puer in forma ſui(electuſ
quē elegi) Hoc duplicať ad oñdendū ꝙ ipe fu
it electꝰ ad ꝑficiendū opꝰ nr̄e redēptiōis.ꝛ nul
lus aliꝰ.qꝛ ꝑ nullū aliū poterat ita ꝯpetēter fi
eri(dilectus meus ī quo bn̄ ꝯplacuit aīe mee)
Hoc dr̄ metaphorice de deo ad exꝓmendū ma
gnitudinē paterne dilectiōis ad filiū.ſic apud
hoīes ille q multū diligiť dr̄ hēri cordi(Ponā
ſpiritū meū ſup eū) qꝛ ſpūs ſanctꝰ requieuit ſup
eū ī hūana natura.ut hētur Eſa.ii.Egredietur
virga de radice ieſſe ꝛc̄.ſeqť ꝛ requieſcet ſuper
eū ſpūs ſapie ꝛc̄ (Judiciū gētibus nūciabit) qꝛ
xp̄s futurū iudiciū nūciauit hoībꝰ ꝑ ſuā ꝓdica
tionē. vt hēť.ī.Silr̄ ī iudicio futuro iniuȝ iudi
cij feret ī hūanitate.qꝛ ī eadē forma ī q iudica
tus ē corā pilato:ī ea ſedebit ī iudicio.hoc exce
pto qđ tūc apparebit ī forma glorioſa. ꝛ h̄ ē qđ
dr̄ Act.i. Hic ihs q aſſūptus ē a vobis ſic veniet
.ſ.ad iudiciū. ſic vidiſtis eū aſcēdētē.i. ī forma
hūanitatis gl̄ioſa ī qua aſcēdit ī celū.Sequiť.
(Nō ꝯtēdet).ſ.vt vindiceť. vt pȝ ex ꝓdictiſ.qꝛ
ꝑſecutōeȝ phariſeoꝝ declinauit humilr̄ abſq;
cōtentione(neq; clamabit) vt.ſ.libereť. ſic pa
tuit ī ſua paſſione(neq; ī plateis aliqs audiet
vocē eiꝰ) qđ pȝ ex ſua taciturnitate corā pilato
qꝛ h̄ fuerat ꝓdictū Eſa.53.ſic agnus corā tōdē
tē ſe obmuteſcet.ꝛ nō apuit os ſuū(Arūdinem
quaſſatā nō ꝯfringet) ꝑ arūdinē quaſſatā ītel
ligiť ppl̄s iudaicus a fide ꝛ pietate vacuꝰ (et li
gnū fumigās nō extinguet) ꝑ hoc ītelligūť gen
tiles ī qbus claritas rōis naturalꝭ erat extincta

ꝑ ꝯſuetudinē peccādi remanēte ſūmo volūta/
tis maleſaciēdi. Uult ḡ dicere ꝙ xp̄s ꝑ fortitu
dinē deitatis voluit reſiſtere iudeis ⁊ gētilib⁹
eū crucifigētibus. q̄ꝛ iudei crucifixerūt liguis
ſuis ipm̄ iniuſte accuſādo. gētiles vero manib⁹
ipm̄ crucifigēdo. q̄ꝛ milites pilati q̄ erant genti
les hoc fecerūt. vt hēt̄ Jo. 19. ſeq̄t̄ (donec eiiciat ad victoriā iudiciū). i. donec veniat ad ex/
quēdū extremū iudiciū ī q̄ māifeſtabit̄ ſua vic
toria. tūc. n. inimici ei⁹ ponēt̄ plenarie ſub pedi
bus ei⁹. vt habet̄ ī pſal. 8. Oīa ſubieciſti ſub pe
dibus ei⁹ (⁊ ī noīe ei⁹ gentes ſꝑabunt) q̄ꝛ ad pre
dicationē aploꝝ gētiles ad fidē ꝯuerſi ſūt iu/
deis ꝓ maiori pte ī infidelitate remanētibus.
(Tūc oblat⁹ ē) Hic ꝯñr ponit̄ ꝯfutatio calūni
antiū xp̄i bōitatē: attribuēdo ei⁹ miracula ſpi/
ritui maligno. ⁊ p̄ ponit̄ eoꝝ calūniatio. 2⁰ calū
nie cōfutatio ibi. Jh̄s āt ſciēs. Circa p̄⁹ ponit̄
euidēs miraculū de eiectōe demōis ceci ⁊ mu
ti. nō q̄ꝛ talia ſint ī demōe formalr̄ ſꝫ effectiue.
q̄ꝛ hoīem quē obſederat cecū ⁊ mutū effecerat.
⁊ iō ipſo eiecto hō loq̄batur (⁊ ſtupebāt oēſ tur
be) āmirātes diuinā v̄tutē ī xp̄o (⁊ dicebāt. nū
q̄d hic ē fili⁹ dauid). q. d. ſic. q̄ꝛ hic ē xp̄s nobis
ꝓmiſſus de ſemīe dauid (Phariſei aūt audiē/
tes) turbas. ſ. cōfitētes ipm̄ eē xp̄m ꝓꝑ euiden
tiā facti (dixerūt. hic nō eiicit demōes niſi in
beelzebub p̄ncipe demonioꝝ) q̄ꝛ. n. factū mira
bile negare nō poterāt. iō modū faciēdi calū/
niabāt dicētes ipm̄ ꝑ aliquē demonē ſuꝑiorez
ſibi familiarē ⁊ ꝓuatū eiicere demōes īferiores
de corꝑibus obſeſſoꝝ. ſicē ſ dictū ē. c. 9. (Jh̄s āt
ſciens) Hic ponit̄ calūnie cōfutatio. ⁊ p̄ oſtēdit
ꝙ miracula q̄ faciebat nō poterāt attribui ſpi
ritui maligno. 2⁰ ꝙ oportebat ea attribuere ſpi
ritui diuīo ibi. Aut facite arborē bonā. Prima
ī duas. q̄ꝛ p̄ oñdit ꝓpoſitū ꝑ rōnem. 2⁰ iſtoꝝ ca/
lūniantiū dānationē ibi. Jō dico vobis. Pri⁹
oñdit quatuor rōnibus. Prima rō tal̄ ē. q̄ꝛ ſi ꝑ
demonē aliquē eiiciebat alios. ſeq̄t̄ ꝙ diuiſio
eēt īter eos. ⁊ ſic nō poſſet ſtare diu ptās diabo
li. ⁊ ex hoc ſeq̄t̄ aduētus xp̄i ꝑ quē ptās dmōis
erat auferēda. ⁊ h̄ ē q̇d d̄r̄ (Omne regnū diuiſū
ꝯ ſe deſolabit̄ ⁊c̄) ⁊ pꝫ lr̄a. Secūda rō ponit̄ ibi.
(Et ſi ego ī beelzebub eiicio demones ⁊c̄) q̄ꝛ nō
ſolū xp̄s eiiciebat demōes. ſꝫ etiā diſcipuli xp̄i
ī noīe eius. ⁊ nō ſolūmō diſcipuli. ſꝫ ēt aliqui q̄
nō erant xp̄i diſcipuli. ſꝫ q̇d d̄r̄ Mar. 9. Uidi/
mus quēdam ī noīe tuo eiicētē demonia: q̄ nō
ſeq̄tur nos. nō poterāt aūt iudei dicere ꝙ apl̄i
facerēt miracula v̄tute magica. cū eſſēt ſimpli
ces ⁊ illitterati. ⁊ ſi diceret̄ de apoſtol̄ ꝙ xp̄s do
cuit eos artē magicā. tñ nō poterat dici de eis
qui nō erāt ei⁹ diſcipuli. cū ḡ eiicerent demōes
ī noīe xp̄i. vt dictū ē. nec poterat h̄ attribui ſpi
ritui maligno. vt viſū ē ſimilr̄. ꝑ ꝯñſ nec eiectō
demonū fcā ꝑ xp̄m. ⁊ h̄ ē quod d̄r̄ (Et ſi ego in
beelzebub eiicio demones filij veſtri). i. apl̄i q̄
erāt de ſemīe iudeoꝝ. vl̄ alij iudei q̄ nō ſeq̄bāt

xp̄m (ī quo eiiciunt) quaſi. d. cū nō poſſitis hec
attribuere niſi v̄tuti diuīe. per ꝯñs nec eiectio
facta ꝑ me. vt pꝫ ex dictis. Sequit̄ (Jō ipſi iu/
dices veſtri erūt) de aplis pꝫ ꝙ erūt iudices. i.
aſſeſſores xp̄i ī iudicio. vt habet̄ īfra. 19. Cū ve/
nerit fili⁹ hoīs ī ſede maieſtatis ſue. ſedē. ⁊ vos
ſu. ſe. 12. in. 12. tribus iſrl̄. Si āt accipiat̄ ꝓ iude
is nō ſequētibus xp̄m. qui tñ eiiciebāt demo/
nes ī noīe ei⁹. ſic dicūtur iudices alioꝝ ñ credē
tiū. q̄ꝛ ex fcō eoꝝ alij oñdent̄ cōdēnabiles. q̄ꝛ ñ
crediderūt in xp̄m cui⁹ diuītas declarata fuit
ꝑ miracula ī v̄tute ei⁹ fcā (Si aūt ego ī ſpū dei
eiicio demōes) ſic̄ cōcluſum ē ex p̄dictis (profe
cto venit ī vos regnū dei). i. xp̄s c⁹ regnū erat
a deo ꝓmiſſū Eſa. 9. Regni eius nō erit finis. ⁊
iſtud regnū expectabāt iudei. tamē ī hoc erant
decepti. q̄ꝛ credebāt iſtud regnū tp̄ale. quez er
rorē excluſit xp̄s dicēs Jo. 18. Regnū meū ñ ē
de h̄ mūdo. Tertiā rōnem pōit ibi (Aut q̄mō
pōt q̄ſq̄ȝ itrare ī domū fortis). i. diaboli de quo
ſcribit̄ Job. 41. Nō ē ptās ſuꝑ terrā que ei ꝯꝑa
tur. domus aūt ei⁹ ē hō obſeſſus ī quo hitat. ſi/
cut ī domo (et uaſa ei⁹ diripere) vaſa aūt ſunt
hoīes peccatores. q̄ a xp̄o diripiunt̄. qñ de ptā/
te demōis ꝑ ipm̄ eripiunt̄ (niſi pri⁹ alligauerit
fortē). i. diabolū. q. d. cū iſta feceri. vt pꝫ. ſeq̄t̄
ꝙ ipſe diabolus ſit ꝑ me alligat⁹. Ex q̄ cōcludi
tur ꝙ ipſe ſit v̄e xp̄s. q̄ꝛ ī aduētu xp̄i ptās dmo
nis erat diminuēda ⁊ arcēda. Quartā rōnē po
nit ibi (Qui nō ē mecū) ⁊ talis ē volūtas eius q̄
obedit alicui ē cōformis volūtate illi⁹ cui obe/
dit ſaltē ī fcō. ⁊ iō ſi xp̄s in v̄tute demōis face/
ret miracula. ſeq̄ret̄ ꝙ xp̄s ⁊ demon eēnt cōcor
des ī factis. hoc aūt pꝫ falſū. q̄ꝛ facta xp̄i et do/
ctrina erāt ad retrahēdū hoīes a peccatis. fcā
aūt demōis ſūt ad diſtrahēdū hoīes ꝑ peccatū.
ex q̄ ſeq̄t̄ ꝙ xp̄s nō operabat̄ ī v̄tute demōis. ⁊
hoc ē quod dic̄ (Qui nō ē mecū) ꝑ ꝯcordiā ī fa/
cto ⁊ volūtate (ꝯ me ē) ⁊ huiuſmōi ē diabolus
vt pꝫ ex dictis (Et q̄ nō cōgregat mecū). ſ. fide
les ad vnitatē fidei reducēdo (ſpargit) ⁊ hic ē
diabolus. q̄ diuerſas ſectas ⁊ hereſes ⁊ ſciſma/
ta q̄ꝫtū pōt itroducit (Jō dico vobis) Declara/
ta phariſeoꝝ falſitate. hic ꝯñr oñdit grauitatē
peccati ipſoꝝ. Ad cui⁹ euidentiā aduertēdū ꝙ
pharifei ⁊ legiſperiti ex ꝯſideratione oꝑatiōis
xp̄i. ⁊ ex ꝯſideratiōe ſcripturaꝝ ī q̄b⁹ de aduē/
tu xp̄i erat tēpus determiatū. vt hēt̄ Dañ. 9. ⁊
cōſimiliū. p̄ cognouerūt ipm̄ eē xp̄m. vt habet̄
ī. 21. Agricole vidētes filiū dixerūt īfra ſe. hic ē
heres. ⁊ glo. ibi dic̄. ꝙ p̄rio cognouerūt ipm̄ eē
xp̄m ſm̄ veritatē. q̄ꝛ tñ īcepit vitia eoꝝ reꝑhen
dere. ⁊ ꝯ ſimulationē eoꝝ publice p̄dicare. ideo
cōceperūt odiū ⁊ īuidiā ꝯ ipm̄. ex q̄bus exceca
ti a prima noticia ceciderūt ī errorē. q̄ꝛ talia ꝑ/
uertūt iudiciū rōnis rectū. ⁊ ex tūc īceperunt
oīa fcā ei⁹ īterp̄tari ī malū. ⁊ p̄ vocauerūt eum
voracē ⁊ potatorē ⁊ peccatoꝝ amicū. ⁊ ī tantaȝ
īſaniā ꝓruperūt ꝙ miracula q̄ nullomō pote/

rant fieri niſi virtute diuīa. demoni attribue/
bāt. ut pꝫ ex dictis. Et lꝫ p̄⁹ eēt graue peccatū:
tñ erat ſolū blaſfemia ꝯ ei⁹ hūanitatē. 2⁹ tñ fu
it īcompabilr̄ graui⁹. q̄ꝛ erat ꝯ ei⁹ diuītatē. vñ
tal̄ blaſphemia ē peccatū ī ſpūm ſanctū. q̄ꝛ ē ī/
pugnatio veritatꝭ agnite. q̄ꝛ ſic̄ viſū ē. ipſi p̄ ve
ritatē cognouerūt de xp̄o ſꝫ excecati errore ⁊ ī/
uidia īpugnauerūt. ⁊ tal̄ error cauſat⁹ ex mali/
cia nō excuſat. ⁊ hoc ē q̇d dic̄ (Omne peccatū)
ꝓcedēſ. ſ. ex ignorantia ⁊ īfirmitate (⁊ blaſphe
mia) ex talib⁹ ꝓcedēs (remittet̄ homib⁹). i. re/
miſſibile peccatū ē de ſe. q̄ꝛ directe nō obuiat
p̄ncipio ꝑ quod fit remiſſio peccatoꝝ. ſic̄ obui/
at peccatū ī ſpūm ſanctū. cui⁹ ſex ſunt ſpēs. De
ſperatio. p̄ſumptio. obſtinatio. final̄ īpenitētia
īuidentia fraterne gr̄e. īpugnatio veritatꝭ agni
te. Cui⁹ ſufficiētia ſic accipit̄ ſm̄ q̇d remouetur
ab hoīe p̄ncipiū ꝑ q̇d fit remiſſio pcc̄i. ⁊ hoc cō
tigit tripliciter. Uno mō ex pte ipius dei. Alio
mō ex pte donoꝝ ipi⁹. Alio mō ex pte pcc̄i ipi⁹
Ex pte ipi⁹ dei p̄ncipiū ꝑ q̇d remittit̄ peccatū ē
ipſa dei mīa. ⁊ hec tollit̄ ꝑ deſꝑationē ſic̄ fecit
chain. Alio mō timor iudicioꝝ dei ē p̄ncipiū ꝑ
q̇d ⁊ aliq̄s reſilit a pcc̄ō: ⁊ hic tollit̄ ꝑ p̄ſūptōnē
ꝑ quā aliq̄s p̄ſumit cōſeq̄ gl̄iaȝ ſine meritis q̄ꝫ
tūcūq̄ȝ agat male. Ex pte āt donoꝝ dei duo ſūt
q̄ maxīe faciūt hoīeȝ retrahi a pcc̄ō. p̄mū ē ve/
ritatꝭ cognitio. et h̄ tollit̄ ꝑ h̄ ꝙ aliq̄s veritatē
agnitā īpugnat: ⁊ ſic viā ſaluti a ſe ſciēter repel
lit. 2⁹ ē gr̄e diuine collatio ⁊ h̄ repellit̄ ab hoīe
q̄ꝫtū ē ī ſe ꝑ īuidētiā frēne gr̄e. ⁊ nō accipit̄ hic
īuidētia fraterne gr̄e ꝓut aliq̄s īuidet frī ſuo l̄
alicui ſingl̄ari ꝑſoē: ſꝫ qñ ē tāta malitia ī eo ꝙ
diſplicet ſibi de gr̄a dei creſcēte ī mūdo. ¶ Ex
pte peccati v̄o duo ſūt q̄ retrahūt hoīem a pec/
cato. vnū ē turpitudo act⁹ cōmiſſi. ex c⁹ cōſide
ratiōe ſolet hō penitere. ⁊ h̄ tollit̄ ꝑ finalē īpe/
tētiā nec accipit̄ hic final̄ īpnīa ꝓut ē pcc̄i circū
ſtātia. ſ. q̄ aliq̄s ī pcc̄ō mortali morit̄. ſꝫ qñ ali/
q̄s tāte malitie ē ꝙ eligit de peccato ſuo nunq̄ȝ
penitere ita ꝙ nō vellet ꝙ de⁹ daret ſibi gr̄am
penitēdi. 2⁹ ē breuitas delectatōis q̄ ī pcc̄ō ē.
ex cui⁹ ꝯſideratōe ſolet hō ſꝫ electōeȝ peccatū
refugere. ⁊ hec tollit̄ ꝑ obſtinatōeȝ. qñ. ſ. hō fir
mat ꝓpoſitū īherēdi oīo peccato. Ex p̄dc̄is aūt
pꝫ ꝙ peccatū ī ſpiritū ſāctū ita irremiſſibile d̄r̄
q̄ꝛ ō difficili ē rēiſſibile. ⁊ hoc ē q̇d ſubdit̄ (Sp̄ſ
āt blaſphemie nō remittet̄) d̄r̄ aūt ſpū blaſphe
mie. qñ aliquis ex certa malicia blaſphemat ꝯ
deū ſic̄ erat ī ꝓpoſito. qñ miracula diuinit⁹ fcā
attribuebāt diabolo. vt viſū ē. ⁊ erat quedam
ſpēs pcc̄i ī ſpūȝ ſcūȝ: q̄ tacta eſt: videlꝫ īpugna
tio veritatꝭ agnite. ⁊ ꝑ ea q̄ dc̄a ſūt apparꝫ ſnīa
illi⁹ q̇d ſeq̄t̄ (Et q̄cūq̄ȝ dixerit blaſphemiā ꝯ fi/
liū hoīs) vl̄t dicere ꝙ blaſphemia q̄ erat ꝯ hu/
māitatē nō erat ſic irremiſſibil̄. ſic̄ illa q̄ erat ꝯ
diuītatē (Aut facite) Oñſo ꝙ miracl̄a a xp̄o fa
cta nō poterāt attribui ipſi demoni. ꝯñr oñdit
ꝙ oportebat ea attribui diuīe v̄tuti. Ad cuius

euidētiā ſciendū ꝙ ſm̄ ꝙ dic̄ Hiero. Licet vir
tute magica poſſint aliq̄ miracula fieri. tñ illa
ptinēt ad curioſitatē tm̄ ⁊ vāitatē. ſic̄ ſymō ma
gus faciebat ſtatuas āmbulare loq̄ ⁊ ridere ⁊ cō
ſimilia. vt hēt̄ in itinerario clementis. ſꝫ illa q̄
ſunt ſalubria vt curatio lāguidoꝝ. illūiatio ce
coꝝ. ⁊ huiuſmōi nō poſſūt magicꝭ artib⁹ fieri.
⁊ iō oportet talia attribui diuīe v̄tuti. talia āt
faciebat xp̄s. ⁊ iō ex h̄ ꝯcludit ꝙ miracula ſua
erāt v̄tute diuīa fcā. ⁊ hoc ē q̇d dic̄ (Aut fa. ar/
bo. ⁊c̄) arbor. n. h̄ accipit̄ p̄ncipiū ipoꝝ operuȝ.
fruct⁹ āt ipa oꝑa. īter aūt arborē ⁊ fructū ſemꝑ
ē ſilitudo. q̄ꝛ arbor bōa fructū bonū ꝓducit. ḡ
q̄ꝛ oꝑa miraculoſa q̄ xp̄ſ faciebat nō erāt curi/
oſa ⁊ vana ſꝫ ſalubria. cōcludit ꝙ p̄ncipiū per
q̇d talia faciebat erat ſanctū ⁊ bonū. ⁊ hoc ē q̇d
dicit (Aut ḡ facite arborē bonā ⁊ fructū ei⁹ bo/
nū). q. d. ex bonitate opeꝝ q̄ ego facio poteſtis
ꝑpendere ꝙ virt⁹ ꝑ quā ego facio nō ē mala ſꝫ
bona (Aut facite arborē malā ⁊c̄). q. d. ex operi
bus q̄ fiūt ꝑ artē magicā cū ſint mala vana et
curioſa. poteſtꝭ ꝑpēdere ꝙ fiūt v̄tute maligna.
(Progenies vipaꝝ) Poſtq̄ȝ oñdit eoꝝ falſita/
tē oñdit hui⁹ falſitatis radicē. radix. ſ. iſta erat
īuidia ⁊ odiū. q̄ꝛ licet phariſei p̄ cognouerunt
xp̄m. vt dictū ē. tñ tñ odiū cōceꝑunt erga euȝ
ex h̄ ꝙ reꝑhendebat vitia eoꝝ: ꝙ oīa fcā eiuſ ī/
terp̄tabant̄ ī malū ad diffamādū ipm̄. ⁊ hoc ē
q̇d dicit (Progenies viparū) q̄ꝛ venenū īuidie
ex v̄ris parentibus traxiſtis. q̄ ꝑſecuti ſunt ꝓphe
tas ex īuidia. ⁊ vos ex eadē rōne ꝑſeq̄mi me ꝓ
pter q̇d ſubdit (quomō poteſtis bōa loq̄ ⁊c̄). q.
d. nō poteſtis de me bōa loq̄. īuidia ꝓhibēte.
⁊ iō ſubdit̄ (Ex abūdantia. n. cordiſ oſ loquit̄)
q̄ꝛ verbū exteri⁹ ē ſignificatiuū īterioris conce
ptus. ⁊ iō ſubdit̄ (Bon⁹ hō de bono theſauro
ſuo). i. de bōa volūtate. q̄ ſicut theſaur⁹ abſcō
ditus latet īteri⁹ ī mente (ꝓfert bōa) verba. ſ. ⁊
fcā (Et malus hō de malo theſauro). i. ō mala
uolūtate (ꝓfert mala) q̄ꝛ ꝯrie cāe hñt ꝯrios ef/
fectus. ⁊ ne crederēt talia verba remanere im
punita. iō ſubdit (Dico aūt vobis qm̄ oē v̄buȝ
ocioſū) ⁊ ml̄to forti⁹ ſi fuerit nociuū ⁊ blaſphe/
matoriū. quale erat v̄bum phariſeoꝝ. tale red
det eos cōdemnabiles ī die iudicij. ꝓpter q̇d
ſeq̄t̄ (ex verbis. n. tuis iuſtificaberis) ſi fuerit
ſācta ⁊ bona ⁊ bonitati mētis ꝯſona (⁊ ex v̄bis
tuis cōdēnaberis). ſ. ſi fuerint mala ⁊ p̄dictis
ꝯria (Tūc reſpōderunt ei q̄dā) Hic ponit̄ ꝯfu/
tatio tētantiū ei⁹ ptātem. ⁊ diuidit̄ in tres. q̄ꝛ p̄
ponit̄ eoꝝ cōfutatio. 2⁰ denūciat̄ eoꝝ cōdēna/
tio ibi. Uiri niniuite. ⁊ 3⁰ eoꝝ excecatio ibi. Cū
aūt īmundus ſpūs. Circa p̄mū ſciendū. ſm̄ ꝙ
dicit̄ Luc. 11. aliq̄ volētes expiri xp̄i ptāteȝ pe/
tebāt ſibi ſigna fieri ī corꝑorib⁹ celeſtibus. q̇d
petebant nō ex deuotione. ſꝫ magis ex curioſi
tate ⁊ calūniatione. ⁊ h̄ ē q̇d d̄r̄ (Uolum⁹ a te ſi
gnū videre) ñ quodcūq̄ȝ ſꝫ de celo. vt d̄r̄ Luc.
11. (q̄ rñdens ait illiſ. Generatio mala) quia ex

ꝑſecutoribus ꝓphaꝝ. diſcẽderant (⁊ adultera) qꝛ pr̃es eoꝝ idolatre fuerãt (ſignũ q̃rit) de celo .ſ. (⁊ ſignũ nõ dabit̃ ei) de celeſtibꝰ. qꝛ ſũt indigni ꝓpter eoꝝ curioſitatẽ ⁊ maliciã (niſi ſignũ ione ꝓphete) q̃ſi diceret terreni ſũt ⁊ īfimi. ⁊ iõ de terra ⁊ īfimis ſignũ hẽbũt. ⁊ h̃ ẽ qḋ ſubdit̃. (Sic.n. fuit io) et pꝫ (Uiri niniuite) h̃ exp̃mit̃ eoꝝ ꝯdẽnatio. qꝛ gẽtiles peccatores egerũt penitẽtiã ad p̃dicationẽ ꝓphetaꝝ. ⁊ phariſei obſtinati ſũt ī p̃dicatiõe xp̃i. q tñ erat dñs ꝓphetaꝝ. ⁊ iõ ex fcõ illoꝝ apparebit ꝯdẽnatio iuſta iſtoꝝ. ⁊ h̃ ẽ qḋ dic̃ (Uiri niniuite ſurgent ī iudicio ⁊c̃) h̃ ẽ dc̃m. ex fcõ eoꝝ apparebit iuſta condẽnatio iſtoꝝ ſeqt̃ (Regina auſtri). i. regina ſaba. d q̃ hẽt̃ .3. Re.10. ⁊ dr̃ hec (regina auſtri) qꝛ regnũ eius eſt ī auſtrali pte reſpectu irl̃m (ſurget ī iudicõ) h̃ eſt ex fcõ ſuo oñdet̃ iſtoꝝ iuſta ꝯdẽnatio (qꝛ vẽit a finibꝰ terre). i. a lõgīqs ptibꝰ (audire ſapiam ſalomõis) q nõ fuit niſi ſolum figura xp̃i (Et ecce pluſq̃ꝫ ſalomõ h̃). i. xp̃s pñtialiter poſitꝰ cꝰ p̃dicatõez iudei ꝯtẽpſerũt (Cuꝫ ãt imũdꝰ) Hic põit̃ eoꝝ excecatio ⁊ poſſeſſio a diabolo. Ad cuius euidẽtiam ſciendũ ꝙ ptãs diaboli fuit eiecta quodammodo a populo iudaico p legiſlatõez. q̃ excludebat cultũ demonum: ⁊ īducebat ad colẽdũ vnũ deum verũ. et ſic eiectꝰ tranſijt ad poſſidẽduꝫ plenius gẽtiles ſine lege et ꝓpharũ oraculis viuẽtes. et iõ eos tenebat in idolatria ſubiectos. Sed aduẽiente xp̃i p̃dicatione ⁊ aploꝝ: iudei p maiori pte fuerũt īcreduli. gẽtiles aũt deuote fidẽ xp̃i ⁊ apoſtoloꝝ accepẽt. ⁊ ſic diabolus eiectꝰ ab eis per fidẽ xp̃i reuerſus ẽ ad poſſidẽdum pplm iudaicũ errore excecatum. ⁊ ſic facta ſunt nouiſſima huiꝰ populi peiora prioribus. quia ſtatus popl̃i iudaici peior ẽ mõ q̃ꝫ fuerit a p̃ncipio ãte legem datã. h̃ ẽ g qḋ dic̃ (Cũ imũdꝰ ſps exierit ab homie). i. a pplo iudaico viuẽte ſub lege nature. qꝛ eiectꝰ ẽ p ſuſceptõez legi moſayce (ãbulat p loca arida). i. corda gẽtiliũ (q̃rens requiem). i. in ipis ppetuã mãſionez (⁊ ñ inuẽit) qꝛ p̃dicantibus aplis inde eiectꝰ fuit (Tũc dic̃ reuertar in domũ meã). i. iudaicũ pplm (Et veniẽs inuenit eam vacãtẽ). i. fide ⁊ bonis opibꝰ vacuaꝫ) (ſcopis mũdatã) qꝛ pplꝰs iudaicꝰ habebat q̃ndam exteriorẽ mũditiã (⁊ ornatã) pp legis apꝑentiã (Tũc aſſumit ſepteꝫ alios ſpũs neqores ſe) p h̃ qḋ dic̃ ſeptem alios. itelligit vniuerſitatem vicioꝝ. Hoc eſt dcũ ꝙ ante legẽ datã fuerũt peccatꝭ irretiti. ⁊ a diabolo poſſeſſi. ſꝫ pꝰ aduentũ xp̃i ī pccõ ſuo obſtinati ſũt peiores facti. qꝛ ex īgratitudīe pcc̃a eoꝝ ſũt q̃ſi duplicata. Et h̃ qḋ loq̄ndo q̃ſi de vno hoīe dic̃ p ſilitudinem ītelligat̃ de toto poplo iudaico. pꝫ p h̃ qḋ dicit (Sic erit huic gñatõi peſſime. Adhuc eo loq̄nte) Hic vltimo ponit̃ ꝯfutatio īſidiãtiũ ipius īfirmitati aſſũpte in h̃ ꝙ ipſo p̃dicãte dixit ei q̃dam īſidiator ꝙ mr̃ ſua ⁊ fr̃es eiꝰ expectabant eũ foris: vt ſi pp h̃ dimitteret p̃dicationẽ. argueret ipm eẽ purũ hoiem motũ ꝓpter affectiõez carnalẽ. Sciẽdum tñ ꝙ hic dicũt̃ fr̃es cognati eius germãi ſm morẽ ſcripture. q̃ freq̄nter nominat ꝯſanguineos fr̃es. Ihs aũt illũ īſidiatorẽ ꝯfutauit oñdens ꝙ ſpiritualꝭ occupatio eſt carnali affectõi p̄ponẽda dicẽs (Que ẽ mr̃ mea ⁊c̃) .q.d. p̃dicatio nõ eſt iterrumpẽda ſeu dimittẽda (Et extendens manum) q̃ſi ad preſtandum veritatem (Ecce mater mea ⁊c̃). q.d. itantũ eſt mihi aliquis ꝓpinquus in quantum eſt ſpiritualibus actibꝰ intentus. ⁊ patet.

C.XIII.

IN illo die) Poſtq̃ꝫ deſcripta ẽ promlgatio euangelij facta manifeſte. hic conſequenter ponitur ꝓmulgatio legis euãgelice facta pabolice. Et diuidit̃ in duas ptes. qꝛ primo ponitur pabolica ꝓmulgatio. Scḋo ponitur huius ꝓmulgationis per miracula ꝯfirmatio ca.14. In illo tẽpore. Prima in duas qꝛ primo ponit̃ xp̃i p̃dicantis multiplex documentum. Secundo popl̃i audiẽtis impedimẽtũ ibi. Et factũ eſt cũ ꝯſumaſſet. Prima ī duaſ. qꝛ p̃mo p̄põit̃ q̃dã p̄fatio. Scḋo ſubiũgit̃ euãgelij pabolica ꝓmlgatio ibi. Ecce exijt. In p̃ma pte deſcribit̃ ꝓmlgatõis tp̃s. locꝰ: ⁊ modꝰ cum dr̃ (In illo die) qꝛ ſm ꝙ dic̃ augꝰ ibi. accipit̃ dies p tp̃e ſm mõꝫ loq̄ndi ſcripture. ⁊ ẽ ſẽſus (In illo die). i. paucis īterpoſitꝭ īter illa q̃ narrãt̃ ī fiñ p̄cedẽtis c. ⁊ illa q̃ ſubſeqũt̃ in p̃ñti ca. Locus aũt notat̃ cũ dicit̃ (exiẽs ihs de domo ⁊c̃) qꝛ domꝰ ī q̃ erat xp̃s cũ diſcipulꝭ ſuis. ñ poterat capere multitudinẽ. q̃ venerat ad audiẽdũ eius doctrinã: exijt ad loca ſpatioſa iux̃ mare. Modus ãt tãgit̃ in duobꝰ. p̃ ī h̃ ꝙ (aſcẽdit nauiculã) vt ſic auditores eẽnt añ faciẽ ſua. vt poſſẽt magis attẽte audire. 2° ī h̃ ꝙ dic̃ (⁊ locutꝰ ẽ eiſ multa ī pabolꝭ) ñ dic̃ oĩa. qꝛ ſi oĩa loq̄ret̃ ī pabolis. mltitudo receſſiſſet vacua ſine vtilitate. et iõ aliq̄ pabolice loq̄bat̃: ea. ſ. q̃ erãt ſecreta. ⁊ ñ debebãt ſciri a turba. ſꝫ ſolũ a diſcipulꝭ. vt videbit̃. ī eo. c. alia ãt loq̄bat̃ mãifeſte ita ꝙ turba poterat cape (Ecce exijt) Hic ponit̃ decurſus eccleſie a p̃dicatiõe xp̃i vſq̃ ad finẽ mũdi ī ſeptẽ pabolꝭ ſibi ſuccedẽtibꝰ. ⁊ diuidit̃ ī duas ptes. qꝛ p̃ decurſus ecclĩe ī iſtis pabolꝭ deſcribit̃. ⁊ 2° intẽtio p̃ncipalꝭ ꝯcludit̃ ibi. Intellexiſtis hec oĩa. Pria diuidit̃ ī ſeptẽ ptes ſm ſeptẽ pabolas. ſa īcipit ibi. Aliã pabolã. tertia ibi. Aliã pabolaꝫ. q̃rta ibi. Aliã pabolã locutꝰ ẽ. q̄nta ibi. Sile eſt regnũ celoꝝ. ſexta ibi. Iteꝝ ſile ẽ regnũ celorũ hoī negociatori. ſeptima ibi. Iteꝝ ſile ẽ regnuꝫ celoꝝ. Pria diuidit̃ ī duas. qꝛ p̃ pabola põit̃. ⁊ 2° eiꝰ itellectꝰ q̃rit̃ ibi. Et accedẽtes diſcipl̃i. Parabola g p̃ma ẽ d ſemīe p̄iecto ī terrã cuiꝰ q̃rta ps tñ fec̃ fructũ. ⁊ ī h̃ denotat̃ p̃dicatio xp̃i q p̃dicauit iudeis īdifferẽter bõis ⁊ maliſ. ⁊ pauci ꝯpatiue ad eiꝰ p̃dicationẽ crediderũt. p maiore ãt pte ī infidelitate remãſerũt. ⁊ h̃ ẽ quod dr̃ (Ecce exijt) xp̃s. ſ. ſm hũanitatẽ q d vtero mr̃iſ exijt ī mũdũ ad docẽdũ. vl̃ de loco arto. vt de domo ad locũ ſpatioſũ. vt viſũ ẽ. ſꝫ tñ diuinitatẽ nõ potuit exire. nec de loco vel ad locũ p̄gredi. qꝛ ſic ẽ vbiq̃ (⁊ dũ ſeiat). i. doctrinã īdifferẽter ſpgit. cõpat̃ aũt eiꝰ doctrina ſemi. qꝛ ſicut ſemen ī terrã bonã p̄iectũ reſurgit multiplicatũ ſic v̄bũ diuinũ ī corde deuoto receptũ fac̃ mltitudinẽ bonoꝝ opeꝝ (q̃dã ceciderũt ſecus viã) .i. ſup corda expoſita tẽtatiõibꝰ demonũ. ⁊ per ꝯñs ꝯtrita ⁊ cõculcata ab eis. p malũ cõſenſũ ⁊ factũ (⁊ venerũt volucres). i. demões p peccatũ ſup̃bie alta petẽtes. Uñ de diabolo ſcribitur Iob. 41. Ipe ẽ rex ſup oẽs filios ſuperbie. Peccata .n. carnalia nõ poſſũt eẽ ī demõibꝰ (⁊ comederũt illa). i. fructũ īpediuerũt (Alia ceciderũt ī petroſa). i. ſup corda hũore fidei ⁊ deuotiõis carẽtia (Sole ãt orto eſtuauerũt) qꝛ adueniẽte tribulatiõe ⁊ p̄ſecutiõe tales priꝰ v̄bũ receptũ reijciũt (Alia ãt ceci. ī ſpi.). i. ī corda ſollicitudinibꝰ diuitiaꝝ lacerata. ⁊ iõ ſollicitudo talis īpediuit fructũ p̃dicatiõis. Ut .n. appareꝫ ex decurſu vtriuſq̃ teſtamẽti iudei ſemp fuerũt auari. ⁊ oĩ vicio cupiditatis fuerũt īuoluti. ⁊ ſẽp cecati agnitiõe v̄itatꝭ. Ex p̃dictꝭ pꝫ ꝙ p̃dicator v̄bi diuini nõ dꝫ ceſſare a p̃dicatiõe. lꝫ videat ide paucos ꝓficere. qꝛ tres huius ſemīs ptes dicũt̃ hic īfructuoſe. quarta aũt ps tñ fructuꝫ facere. ⁊ tñ ītelligit̃ ad l̃ram de p̃dicatiõe xp̃i q ẽ exẽplũ oĩuꝫ p̃dicatoꝝ. ⁊ iõ lꝫ auditores nõ ꝓficiãt. p̃dicator tñ faciẽs qḋ ī ſe ẽ nõ pdit meritũ ſuũ (Alia v̄o ceciderũt ī terrã bonã). i. ī cor fidele ⁊ deuotũ (Et dederũt fructũ aliud cẽteſimũ ⁊c̃) In h̃ tãgunt̃ tres gradus q poſſunt ſignari ī qualibꝫ v̄tute. v̄bi grã. In v̄tute caſtitatis p̃mꝰ gradus ẽ caſtitas ꝯiugalꝭ p quẽ gradũ vitat̃ illicitꝰ ꝯcubitꝰ. licito tñ ꝯcubitu retento ī mr̃imoniali actu. Secũdus gradus ẽ caſtitaſ vidualꝭ. p quã euitat̃ de cetero oĩs cõcubitꝰ. ut eius poſſit de cetero liberiꝰ deo ſuire. lꝫ poſſet licite mr̃imoniũ ꝯhere. 3ꝰ ẽ caſtitas v̄ginalꝭ q ẽ ſupior iſtis. p quẽ oĩs cõcubitꝰ ſimplr̃ euitatur vt mẽs ipa tãq̃ ſpõſo ſuo ſoli deo p amorẽ copulet̃: ſꝫ ꝙ dr̃. i. Coꝝ. 7. Uirgo cogitat que dñi ſũt: vt ſit ſcã corpe ⁊ ſpũ. q̃ ãt nupta ẽ cogitat q̃ ſũt mũdi q̃mo placeat viro. Silr̃ ī v̄tute fortitudinis pñt tres gradus aſſignari. Primꝰ gradꝰ q̃ñ ꝓpter bonũ v̄tutis ſuſtinet ꝯſtãter detrimẽtũ ī exterioribꝰ bõis. vt ī poſſeſſiõibꝰ ⁊ in diuitijs ⁊ huiuſmõi. Secũdus q̃ñ ſuſtinet detrimẽtũ ẽt ꝓprij corpis. vt flagellatiõis ⁊ huiuſmõi Tertiꝰ ãt gradus ẽ q̃ñ ꝓpter v̄tutẽ ꝯtẽnit etiã totã vitã p martyriũ. ſeqt̃ (Qui hꝫ aures audiendi ⁊c̃) ſꝫ Hiero. vbicũq̃ põit̃ h̃ v̄bũ. deſignatur myſticꝰ itellectus. qꝛ ſub v̄bis pabolicꝭ aliꝰ ſenſus ẽ p itellectũ reqrendus (Et accedentes diſcipuli) Hic ꝯñr q̃rit̃ hꝰ pabole itellectꝰ. ⁊ p̃ q̃rit̃. 2° itellectus aperit̃ ibi. Ergo audite. Primo g dr̃ ſic (Et accedẽtes ⁊c̃) qꝛ apl̃i p̃cipiebãt xp̃m myſtice loq. ⁊ iõ q̃ſierũt itellectũ. Aduertẽdũ tñ ꝙ nõ q̃ſierũt tũc cũ eẽt ī actu p̃dicãdi. ſꝫ poſtea q̃ñ fuit ī domo ſine turba ſꝫ ꝙ hẽtur Mar. 4. ⁊ cũ eẽt ſingularis iterrogauerũt ⁊c̃.

(Quare ī pabolis loq̄ris eis) Uolẽtes ſcire intellectũ cõueniẽter petierũt ab eo q̃re locutus fuerat turbis ſic pabolice. vt oñderẽt ſe non d ipis ſolũ. ſꝫ ẽt de alijs ſollicitos eẽ (Qui rñdẽs ait. qꝛ vobis datũ ⁊c̃) Apl̃i .n. erãt q̃ſi fundatores ecclĩe pꝰ xp̃ꝫ. Uñ Apo c. 21. dr̃ ꝙ murꝰ ciuitatis hẽbat fũdamẽta .12. ⁊ ī ipis .12. noĩa aploꝝ et agni ſcripta. ⁊ iõ ad ipos ptiebat ſcire ſecreta ecclĩe. d qbꝰ erat ꝓceſſus ecclĩe a p̃dicatione xp̃i vſq̃ ad finẽ mũdi. qꝛ iſta erat futura ī diuina diſpõne p̄ordinata. ⁊ iſtd vocat̃ h̃ myſteriũ regni celoꝝ. i. ſecretũ ecclĩe militãtis (Illiſ ãt nõ ẽ datũ). i. vulgaribꝰ turbis vl̃ ẽt phariſeis īcredulꝭ nõ ẽ ꝯceſſũ iſta itelligere. ⁊ ꝓpter h̃ loq̄bat̃ eis talia pabolice. Uñ ſeqt̃ (Qui hꝫ dabit̃ ei) qꝛ hñtibꝰ d̄uotionẽ ⁊ fidẽ. vt xp̃i diſcipulis datꝰ ẽ itellectꝰ verꝰ ſacre ſcripture. vt hẽt̃ Luc. vlti. Aperuit illꝭ ſenſũ. vt intelligerẽt ſcripturas (⁊ abũdabit) qꝛ ex abũdanti reuelatꝰ ẽ eis ꝓceſſus ecclĩe: vt videbit̃ (Qui ãt nõ hꝫ) fidẽ. ſ. ⁊ deuotõez ad xp̃i doctrinã (⁊ qḋ hꝫ auferet̃ ab eo) qꝛ itellcũs ſcripture veteris teſtamẽti quẽ hẽbãt. ablatꝰ ẽ ab eis ꝓpter eoꝝ īcredulitatẽ. ⁊ datꝰ ẽ gẽtilibꝰ ꝓpter eoꝝ fidẽ ⁊ deuotionẽ. ſeqt̃ (Iõ ī pabolꝭ loq̄r eis). i. velate ⁊ myſtice (qꝛ videtes) xp̃i. ſ. opa ⁊ miracl̃a (ñ videt). i. nõ itelligũt ea diuitꝰ fcã. qꝛ v̄tuti d̃monũ attribuebãt talia. vt viſũ ẽ ſ̃ (⁊ audiẽtes) xp̃i. ſ. doctrinã ſcãm ⁊ bonã. ⁊ doctrīe moyſi ⁊ ꝓphetaꝝ ꝯſonã. ⁊ ipiꝰ p̄fectiuã. vt ſ̃ viſũ ẽ (nõ audiunt) aſſentiẽdo (neq̃ itelligũt) itellectũ eiꝰ ſpũalez q p̃ncipalior ẽ capiẽdo (vt adimpleat̃) ly. vt tenet̃ ibi cõſecutiue. ex h̃ .n. fcõ ipleta ẽ ꝓphetia Eſa. 6. lꝫ v̄ba ſint aliq̃ntulũ alterata ī trãſlatõe hiero. (Auditu audietis). ſ. corpalr̃ (⁊ nõ itelligetis) ſpũalr̃ (⁊ videntes videbitis) xp̃m. ſ. miracula ⁊ opa diuina faciẽtẽ (⁊ nõ videbitꝭ) eius .ſ. diuitatẽ (Incraſſatũ ẽ .n. cor) locutio ẽ metaphorica. ſic̃ .n. craſſitudo circa cor ꝯgregata ſuffocat ⁊ extiguit vitã corpalẽ. ſic malicia iudeorũ extixit ī eis vitã ſpũalẽ. Uñ ſeqt̃ (⁊ auribus grauiter audierũt) qꝛ doctrinã xp̃i ſcãꝫ ⁊ aploꝝ audire nõ potuerũt. ſic̃ pꝫ ex d̃curſu euãgelij ⁊ actuũ aploꝝ (⁊ ocu. ſu. cla.) ſcã xp̃i euidẽtia puertẽdo. ⁊ eiꝰ miracula v̄tute demõis attribuendo. ⁊ ex h̃ ſecuta ẽ eoꝝ excecatio ⁊ iduratio. qꝛ ſuis culpis exigẽtibꝰ ſũt derelicti a deo (Ueſtri g) Oñſa excecatiõe iudeoꝝ ex eoꝝ īcredulitate ſecuta. hic ꝯñr oñdit illũiationẽ aploꝝ pp eoꝝ fidẽ ⁊ deuotõez eiſ diuitꝰ datã dicẽſ (Ueſ. au. ocu. be. q vi) nõ ſolũ fcã exteriora cõſpiciendo. ſꝫ v̄tutẽ diuitatꝭ latẽtẽ itelligẽdo (⁊ aures v̄re q̃ audiũt) ñ ſolũ audiẽdo exteriꝰ. ſꝫ ẽt p fidẽ aſſẽtiẽdo iteriꝰ (Amẽ). i. fidelr̃ (qꝛ mlti ꝓphete ⁊ iuſti cupierũt videre q̃ videtꝭ ⁊ ñ viderũt) dic̃ (mlti) ñ oẽs. qꝛ aliq viderũt ſicꝰ d abrahã. dr̃ Io. 8. Abrahã pr̃ vr̃ exultauit vt videret diẽ meũ vidit ⁊ gauiſus ẽ. Uel alr̃ (multi). i. oẽs. qꝛ licꝫ ãtiq pr̃eſ ⁊ ꝓphe aliq viderũt xp̃m p fidem a lõ

ge pſpiciēdo.nō tñ viderūt ipm pñtem iter eoſ
ꝯuerſādo ꝛ docēdo.ſic viderūt aplī.ꝛ iō dicūt
beati.qꝛ ī eis fuit cōpletū quod ātiqs pr̄ib⁹ fu/
erat pmiſſū (Uos ꝗ) Oſtēſo ꝙ aplī debebāt ſci
re ſecreta eccl̄ie.hic ꝯn̄r apit eis ītellectū pabo
le (Ois q audit vbū regni).i.euāgelij.qd̄ intro
ducit ad celeſte regnū (ꝛ nō ītelligit) qꝛ ñ radi/
caẗ intra mentē tētatiōib⁹ demonū p viā.ꝛ hec
ē ps ſemis q̄ cadit iuxta viā vt ſ̄ dictū ē (Uēit
malus).i.diabolus:nō qꝛ ſit malus p eſſentiā.
vt dixerūt manichei.q poſuerūt duo pncipia.
vnū bonū ſimplr̄.ꝛ alteꝝ malū.ſꝫ qꝛ ē in malo
obſtinat⁹ ꝛ ad malū ſemp ītent⁹ (q āt ſeiat⁹ ē ſ̄
petrā).i.ſ̄ coꝛ hūoꝛe fidei ꝛ deuotiōis carēs (h
ē q uerbū audit.ꝛ cōtinuo cū gaudio ſuſcipit)
qꝛ tales ad horā aliqñ ex aliqua paſſione moti
cū gaudio ſuſcipiūt p̄dicationē.ſꝫ qꝛ nō funda
tur ī humoꝛe fidei ꝛ deuotōis.cito euaneſcit p/
pter quod ſeqẗ (nō hꝫ ī ſe radicē:ſꝫ ē tp̄al).i.ad
modicū tp̄s ſtās.fcā aūt tribulatiōe ꝛ pſecuti/
one pp̄ter verbū euāgelij ſuſceptū (ꝯtinuo ſcā
dalizaẗ) cadēdo ab eo qd̄ cepat (Qui āt ſeiatuſ
ē in ſpinis) hic ē q pdiẗ pp̄ter ſollicitudinez di
uitiaꝝ:ꝛ pꝫ. Iſtis aūt trib⁹ de cāis p̄dc̄tſ.p̄dica
tio xp̄i ꝛ aplōꝝ fuit iudeis p maioꝛi pte īutilis
ꝛ īfructuoſa.nō pp̄ter defectū doctrine.ſꝫ pp ī/
pedimētū ſue malicie (Qui vero ī terrā bonaꝫ
ſemīatus ē.hic ē q audit vbū) fidelr̄ ꝛ deuote.
(ꝛ ītelligit) qꝛ talib⁹ daẗ ītellect⁹ ſacre ſcriptu/
re (et fructū affert) adiplēdo opere (aliud cēte/
ſimū ꝛc̄) ſicꝰ ſ̄ expoſitū ē.Per hāc āt q̄rtā ptem
ſemis q̄ cadēs ī terrā bonā fecit fructū ſm̄ tri/
plicē v̄tutis gradū.ītelligiẗ p̄dicatio xp̄i ꝛ apo
ſtoloꝝ q̄tū ad illos iudeoſ q eā fideliter ꝛ d̄uo
te recepunt.ꝛ ī fide remāſerūt (Aliā pabolam)
Hic poniẗ ſa pabola ī qua deſcribiẗ ſtat⁹ eccle
ſie ſeq̄ns īmediate poſt mortē xp̄i ꝛ alioꝝ.quia
diabolus īuidit fidei ſemīate ī coꝛdib⁹ fideliū.
ꝛ iō īter fideles cōmouit aliquos ad pfidiā he
reſis.q̄ſi ſemīnāſ ɀiɀaniā ī medio tritici ad īpi⁹
deſtructionē.ꝛ hoc ē qd̄ diẗ (Simile ē regnū ce
loꝝ).i.ſtat⁹ eccl̄ie militātis (hoī q ſemīauit bo
nū ſemē ī agro ſuo) hō iſte xp̄s ē. ager aūt eccle
ſia laboꝛe ꝛ ſanguīe xp̄i exculta. bonū ſemē eſt
ſancta doctrina ꝛ fides catholica (Cū autē doꝛ
mirēt hoīes venit inimic⁹ ꝛ ſupſemīauit ɀiɀa
niā) poſt doꝛmitiōem xp̄i ꝛ aplōꝝ p mortē iſtaſ
hereſes īter fideles ſemīauit diabolus p maio
ri parte.qꝛ etiā aliq̄ hereſes viuētib⁹ aplīs fue
runt ſemīate.vt pꝫ ī epiſtolſ pauli.ꝛ p̄ma cano/
nica Io.z.c.nūc ātixp̄i multi facti ſūt.Seqtur
Ex nobis pdierūt.ſꝫ nō erant ex nobis (Cū āt
creuiſſet herba ꝛc̄) qꝛ cū fides catholica p oꝛbē
īcipet mlt̄iplicari.tūc hereſes q̄ p̄ latuerāt māī
feſte apparuerūt ī pſecutione fideliū (acceden
tes āt ſerui ꝛc̄) ſerui iſti ſūt patres antiq.q fue/
runt ī p̄mitiua eccl̄ia.q āmirātes pfidiā here/
ſis īſurgentē ad deū acceſſerūt p oꝛōnez īgren
tes.vñ tal pfidia oꝛireẗ.qbus fuit diuinit⁹ re/

uelatū.ꝙ hoc erat ex diaboli ope deo pmitten
te.ꝛ h vt ſtabilitas fideliū pbareẗ. vñ ſequiẗ.
(Inimic⁹ hō).i.diabolus (hoc fecit.Serui aūt
dixerūt).i.ſancti patres p oꝛōnē diuinū conſi/
liū q̄ſierunt (Uis imuſ ꝛ colligim⁹) ſepādo eoſ
a cōitate eccl̄ie p excōicationē.ꝛ tādē dimittē/
do iuſticie ſeculari exterminandos per moꝛtem
(Et ait nō.ne foꝛte eradicetis ꝛc̄) ex quo pꝫ ꝙ
dñs nō vult hereticos pmitti viuere abſolute
ſꝫ ī caſu tñ.ſ.qñ nō poſſūt ſepari a fidelibus ſi
ne periculo fideliū.ꝛ hoc ꝯtingit duplici de cā.
Una qñ nō bñ cognoſcūẗ.nec bñ diſtinguūẗ a
fidelib⁹.alia qñ hñt tātos defēſoꝛes ꝙ ſi ꝯ eos
pcedatur.mai⁹ piculū ī eccl̄ia pbabilr̄ timeẗ.
vt ſciſmatis vel īterfectōis fideliū a fautoꝛib⁹
hereticoꝝ.tūc.n.pmittēdi ſūt pp̄ter mai⁹ picu
lū euitandū.vbi āt nō occurrūt iſta picula ſūt
ſepandi ab eccl̄ia.ꝛ iuſticie ſeculari reliquēdi
vt extermineẗ per moꝛtē.ne p eos totū coꝛpus
eccl̄ie coꝛrūpaẗ.Seqẗ (Sinite vtraqꝫ creſcere
vſqꝫ ad meſſē).i.vſqꝫ ad mūdi ꝯſūmationē.qd̄
duob⁹ mōis ītelligiẗ.vno mō qꝛ ī caſu ſūt per/
mittēdi.vt viſū ē.Alio mō.qꝛ q̄tūcūqꝫ eccl̄ia
hereticos pſequaẗ.nūq̄ꝫ tñ ab eis pfecte mū/
dabiẗ vſqꝫ ad finē mūdi. (ꝛ ī tp̄e meſſis).i.iudi
cij (dicā meſſoꝛib⁹).i.angel (Colligite p⁹ ɀiɀa/
niā ꝛc̄) qꝛ miſterio angeloꝝ ſepabunẗ mali tūc
de medio iuſtoꝝ ꝛ mittenẗ ī gehēnā. vt hr̄.ī.eo
.c. (triticū).i.fideles ī area h⁹ mūdi mihi cōtri
tos ꝛ flagellatos (cōgregate ī hoꝛreū).i.in cele/
ſte gaudiū (Aliā pabolā) hic poniẗ tertia pabo
la ī qua deſcribiẗ eccl̄ie ſtatus ſeq̄ns īmediate
ſurrectionē hereſū.qꝛ ꝯ hereſes īſurgētes.dñs
ī eccl̄ia ſuſcitauit doctoꝛes ſcōs lr̄atos. vt ſic
poſſent hereticos p xp̄m ꝛ ſcripturā cōfutare.
ꝛ lꝫ p̄ fuerūt hūiles ꝛ abiecti.tñ diuīa diſpōne
fuerūt poſtea exaltati.ꝛ maxīs pncipib⁹ valde
cari. vt beat⁹ ſilueſter cōſtātino.ꝛ beat⁹ ābroſi
us theodoſio. vt p ptātē ſecularē eccl̄ia ab he/
reticis purgareẗ.ꝛ h p rōnez ꝛ ſcripturā q̄tuꝫ
ad illos q doctrinā ſcōꝝ recipent. vl p ptātem
ſecularē q̄tū ad eos q īdurati eēnt. ꝛ iſte ſtat⁹
figuraẗ p pabolā (de grano ſinapis) quod cuꝫ
ſit (minimū) ī q̄titate tñ ē magnū ī uirtute. qꝛ
creſcit ad modū arboꝛis (ꝛ volucres celi hitāt
ī ei⁹ ramis) Sic ſci p̄dc̄o mō fuerūt puuli ī hūi
litate.ſꝫ magni ſcīa ꝛ v̄tute.ꝛ iō ſic diuit⁹ exal/
tati ꝙ (volucreſ).i.pncipes hui⁹ mūdi alta pe
tētes (hitabāt ī ramis eoꝝ).i.regebanẗ p coꝝ
cōſiliū (Aliā pabolā) Hic poniẗ q̄rta pabola ī
q̄ deſcribiẗ ſtat⁹ eccl̄ie ſeq̄ns exaltationē p̄dcō
rum ſcōꝝ.Et diuidiẗ ī duas ptes.Qꝛ p̄ pōit pa
bolā.z°.ſubiūgit h⁹ pabole ꝛ alioꝝ rōnem ibi.
Hec oīa ꝛc̄.Circa p⁹ ꝯſiderādū ꝙ pncipib⁹ h⁹
mūdi p ſcōs p̄dcōs ad fidei veritatē īductꝭ da
ta ē licētia p totū oꝛbē romāo īpio ſubditū p̄di
cādi fidē catholicā.ꝛ eccl̄ias cōſtruēdi.et fideſ
catholica ī modico tempoꝛe p totū oꝛbem vul/
gata eſt.ꝛ hoc ſignificatur per pabolā fermēti

abſconditū tribus ſatis farine fermētātꝭ totū.
Tria ſata ſūt tres partes oꝛbis aſya africa eu/
ropa.q̄ tūc erāt ſubiecte romāo īpio vel p toto
vl p maioꝛi pte.fermētū āt pp̄ter caloꝛē ītriſe/
cum ſignificat legē euāgelicā q̄ eſt lex amoꝛis.
mulier aūt ponēs fermētuꝫ ī trib⁹ ſatꝭ p̄dictis
ē diligētia ſāctoꝝ ad fidē catholicā vbiqꝫ p̄di/
cādū (Hec oīa) Hic ꝯn̄r reddiẗ rō p̄dicte pabo/
le ꝛ alioꝝ.Et diuidiẗ in duo.Qꝛ p̄ poniẗ dc̄a rō
Et.z°.q̄riẗ cuiuſdā pabole p̄dicte īterp̄tatio.ibi
Tūc dimiſſiſ turbiſ Rō aūt q̄re loq̄baẗ paboli
ce turbis. ſ̄ eſt aſſignata.ꝛ iteꝝ h alia aſſignaẗ
.ſ. vt ſcriptura q̄ h p̄dixerat ps.77. īpleretur.
ꝛ pꝫ lr̄a excepto h qd̄ dr̄ ibi.ꝙ (ſine pabolis nō
loq̄baẗ eis) qd̄ nō ē ītelligendū ꝙ nihil loq̄reẗ
niſi pabolice. vt expoſituꝫ ē in pncipio h⁹ ca.ſꝫ
qꝛ cū h ꝙ aliqua dicebat clare.illa.ſ. q̄ d̄hebat
turba ſcire.aliq̄ ēt īterpōebat pabolice.q̄.ſ. pti
nebāt ad ſecretā eccl̄ie (Tūc dimiſſis turbis)
Hic pōiẗ īterp̄tatio pabole d̄ ɀiɀāia ī medio tri/
tici ſemīata.ꝛ notat euāgeliſta locū vbi facta ē
īterp̄tatio iſta dicēs (Tūc dimiſſis turbis ve
nit ī domū) vñ ex h ēt pꝫ ꝙ alias pabolas eis
ſibiō expoſuit: lꝫ ñ fiat h mentio de alioꝝ expo/
ſitōe pabolaꝝ. Uñ dr̄ Mar.4.Seoꝛſū āt diſci
pulis diſſerebat oīa.Interp̄tata eſt āt pabola
p̄dicta a xp̄o ſicꝰ ſupius expoſita ē.ꝛ pꝫ vſqꝫ ibi.
(mittet fili⁹ hoīs angelos).i.xp̄us q iudicabit
mūdū ī foꝛma hūana.ī qua iudicat⁹ ē coꝛā pi/
lato.ſed tūc apparebit ī foꝛma glorioſa (ꝛ colli/
gent de regno ei⁹ oīa ſcādala).i.hereticos q ge/
nerāt ſcādalū ī eccl̄ia (ꝛ eos q faciūt iniq̄tatē)
qꝛ nō ſolū dānabunẗ heretici.ſꝫ ēt fidē tenēteſ
hñtes tñ opa mala (Ibi erit fletus ꝛ ſtridoꝛ dē
tiū) ī h ſignificatur duplex pena īferni. vna ex
pte mētis.ſ.triſticia vehemēs.q̄ ſignificaẗ p fle
tū.ꝛ alia ex pte coꝛpis q̄ ſignificaẗ p ſtridoꝛem
dentiū (Tūc iuſti fulgebūt) p dotē.ſ.claritatiſ
redūdantis ex glīa aīe ad coꝛp⁹ (Qui hꝫ aures
ꝛc̄) exponaẗ ſicut ſ̄ expoſitū ē ī eodē.c. (Siſe ē
regnū celoꝝ) Hic poniẗ q̄nta pabola deſignās
eccl̄ie ſtatū ſeq̄ntē poſt p̄dc̄m.qꝛ diuulgata fid̄
ī oꝛbe terraꝝ p p̄dicationē ſcōꝝ multi ualētes
viri ꝛ lr̄ati ī doctrinis ph̄oꝝ cōuerſi ad fidē ca
tholicā īceperūt ſe exercere.ꝛ ſuā ſciam cōuer/
tere ad vtilitatē ꝛ regimē aīaꝝ.ſicut aug⁹ ꝛ mlt
ti alij valēteſ epiſcopi.ꝛ hoc ſignificaẗ p theſau
rū abſcōditū ī agro.q ager oībus vēditis emiẗ
vt theſaur⁹ ibidē abſcōditū hēaẗ. ager.n. iſte
laboꝛ ē poſitus ī exercitio vite actiue ꝛ operib⁹
mīe ī regimīe eccl̄ie. theſaurus āt ē p̄miū cele/
ſte.Ager aūt oīb⁹ venditꝭ emiẗ vt theſaur⁹ hēa/
tur.qꝛ pp̄ter magnitudinē p̄mij celeſtis p̄dc̄uſ
laboꝛ ē ſuſcipiēdus ex caritate alijs dimiſſis.
Unde diẗ aug⁹ ī epl̄a ad valerium cogitet reli
gioſa prudētia nihil eē ī hac vita. maxime hoc
tp̄e difficili⁹ laboꝛioſi⁹ piculoſius epiſcopi aut
p̄ſbiteri aut dyaconi officio. ſꝫ apd̄ deum nihil
beati⁹.ſi eo mō militeẗ q̄ īperatoꝛ noſter iubet

Ad intellectū aūt h⁹ pabole maioꝛē ſciēdū.
ꝙ aliq̄ ſūt q̄ nūq̄ꝫ fuerunt ī poſſeſſione alicuiuſ
vt lapides p̄cioſi ī littoꝛe maris ꝛ huiuſmōi.ꝛ
talia ſūt īpius īuenientꝭ.alia aūt ſūt q̄ aliq̄ndo
fuerūt in poſſeſſiōe alicui⁹.ſꝫ tñ tēp⁹ ē elapſū
ꝙ non eſt memoꝛia ſicut theſauri antiquitus
in terra occultati: ꝛ ideꝫ iudicium deberet eſſe
ſicut de p̄dictis.ſꝫ pp̄ter pacē cōem hoīum ſta
tutū fuit āt̄iq̄tus. vt medietas īuentoꝛis eſſet.
ꝛ medietas illi⁹ cuius ē ager ī q̄ īueniẗ.ꝛ iō hic
dr̄ ꝙ ille q īuenit theſauꝝ vēdit oīa ꝛ emit agꝝ
ut hēat ius poſſidendi totū (Iteꝝ ſiſe ē regnuꝫ
celoꝝ) hic poniẗ ſexta pabola in qua declaraẗ
ſtat⁹ eccl̄ie īmediate ſeq̄ns p̄cedentē. qꝛ p⁹ ſta/
tū p̄dc̄m īceperūt aliq cōtēptis mūdi delitijs.
diuitijs ꝛ honoꝛib⁹ ītendere vite cōtēplatiue.
ſicꝰ beat⁹ bñdictus ꝛ alij ſeq̄ntes īpm ī gradib⁹
diuerſis ꝛ ſtatib⁹ religionū.ꝛ iſte ſtatus figura
tur p margaritā q̄ īueniẗ in cōchilijs maris.qꝛ
religio fūdaẗ ꝛ nutriẗ ī humoꝛe deuotōis. Iſta
aūt margarita dr̄ vna ꝛ p̄cioſa. vna qꝛ hoīnem
unit.actiua āt magis diuidit. pp h dr̄ ꝙ mar
tha erat circa multa occupata.maria vero cir/
ca vnū. dr̄ ēt precioſa. qꝛ vita ꝯtēplatiua ſim
plr̄ ꝛ abſolute melioꝛ ē q̄ꝫ actiua. licet ī caſu ac/
tiua ſit magis fructifera. pp̄ter quod dr̄ Luc.
.io. Maria optimā ptē elegit ꝛc̄. Iſta aūt mar/
garita vēditis oībus ē emēda. ī quo deſignaẗ.
ꝙ ad ſtatū religiōis req̄riẗ reliq̄re terrena ſal
tē q̄ꝫ⁹ ad pp̄etatē ꝛ ī ptic̄lari.ꝛ qꝛ iſte ſtat⁹ dura
tur⁹ ē vſqꝫ ad finē mūdi.iō nō poniẗ alia pabo
la poſt iſtā.niſi illa q̄ ſignificat finē mūdi.et h
declaraẗ cū ſubditur (Iteꝝ ſiſe ē regnū celoꝝ)
.i.ſtat⁹ eccl̄ie militātis.ſicꝰ.n.ñ diſtinguūẗ hōi
piſces a malis q̄diu ſagena ē ītra aquā.ſic ī ec
cleſia admixti ſūt mali cū bōis.ſꝫ ī fine mundi
traheẗ ad littuſ p aptū iudiciū.qꝛ tūc erunt ma
nifeſta abſcōdita coꝛdiū.ꝛ tūc iudicio diuino ꝛ
miſterio angeloꝝ ſepabunẗ mali de medio iu/
ſtoꝝ.ꝛ mittenẗ ī īfernū. vt ſic eccl̄ia purgata of
feraẗ deo pr̄i ſine macula ꝛ ruga (Intellexiſtꝭ)
hic poniẗ pncipal cōcluſio.ad hoc.n.ī pabolis
p̄dictis p̄ſcriptus ē pceſſus eccl̄ie militātis vt
apoſtoli q erāt īpius fūdatoꝛes poſt xp̄m p ſan
guinē ſuū. vt ſ̄ dictū ē.intelligerent huiuſmōi
pceſſū.ꝛ h ē quod dicit (Intellexiſtis hec oīa)
q̄ſi diceret ad uos ptinet ītelligere (dicūt ei ēt
ait illis.iō oīs ſcriba).i.doctoꝛ (doctus).i. lr̄a/
tus.ꝛ a deo īſpiratus (in regno celoꝝ).i.in ec/
cleſia militante (ſimilis ē homī patrifamiliaſ)
qꝛ ſicut pr̄familias hꝫ paſcere filios pane coꝛ/
poꝛali.ſic iſte paruulos fideles pane ſpūali (q
pfert de theſauro ſuo).i.de ſciētia in coꝛde ab
ſcondita (noua ꝛ vetera).i. auctoꝛitates vl p/
ceſſus noui ꝛ veteris teſtamenti.Ex quo pꝫ ꝙ
ep̄i qui ſucceſſoꝛes ſunt apoſtoloꝝ debent ha/
bere noticiā vtriuſqꝫ teſtamenti.ī cui⁹ ſignum
poꝛtant mitrā ī capite cū duplici coꝛnu (Et fa
ctū ē) Poſtq̄ꝫ euangeliſta deſcripſit xp̄i multi/

plex documētū. hic ďſcripſit ppl̄i doctrinā ei⁹
recipe debētis īpedimētū. q̄ illi de pr̄ia ſua p/
pter paup̄tatē generis ei īuidebāt. ⁊ ipm̄ deſpi
ciebāt. ⁊ ī h̄ irrōnabilr̄ mouebanť. q̄ dō q̄ fuit
radix regū. ⁊ eximi⁹ pph̄az. fuit paſtoꝛ ouiuꝫ.
⁊ iō iſti ex malicia ſua facti ſūt īepti ad recipiē/
dū doctrinā xp̄i ⁊ ei⁹ miracula. ⁊ h̄ ē quod dič.
(Et cū ꝯſūmaſſet ih̄s pabolaſ iſtaſ docēſ diſci.
ſu. ⁊. tur. tran. ide ⁊ venit ī patriā ſuā). i. ī gali
leaꝫ vbi fuerat ꝯcept⁹ ⁊ nutritus: licet fuiſſet ī
bethleē nat⁹. vt ſ̄ dc̄m eſt (docebat eos ī ſyna/
gogis. ita: vt mirarēť) q̄ nō viderāt eū litteraſ
diſcētez. nec ī lege ſtudētem. ppter qđ dicebāt
(Un̄ huic ſapiētia hec). i. notitia ſcripturaruꝫ
(⁊ v̄tutes) q̄ī dicerēt nō habet hec a deo vl̄ ex/
ercitiꝫ ſtudio. ſꝫ magl̄ a diabolo. qđ arguūt ex
ignobilitate ſeu īfirmitate parentū (Nōne hic
eſt fabri fili⁹). i. ioſeph. q̄ vt dr̄ erat faber ligna
rius. ⁊ ipſe putabať eius fili⁹. vt habeť Luc. 3.
(⁊ fratres ei⁹ iacob⁹ ⁊c̄) dicūtur aūt frēs xp̄i.
q̄ erāt ei⁹ cognati germani. nō q̄ eēnt ď maria
⁊ ioſeph p⁹ natiuitatē xp̄i gn̄ati. vt dič eluidi⁹
heretic⁹. q̄ dicit mariā eē cognitā a ioſeph poſt
natiuitatē xp̄i. ſꝫ h̄ ē ſ̄ ip̄robatū. p̄. c. Seqť (vn̄
ḡ ſūt huic oīa iſta) quaſi diceret ſi nō hꝫ exerci
tio. uel ex gr̄e. hꝫ ḡ ex demone. ⁊ iō ſeqť (⁊ ſcan/
dalizabanť ī eo) attribuētes v̄tuti demōis. qđ
debebat attribui v̄tuti diuinitatis (Ih̄s autē di
xit eis nō ē pph̄eta ſine honoꝛe niſi ī pr̄ia) q̄ ī/
uidia magis ē ad patriotas. ⁊ ad ppinquos q̄ꝫ
ad extraneos. cui⁹ rō ē. q̄ īuidia ē triſticia ď ex
cellētia alteri⁹ inq̄ꝫtū apph̄endiť. vt ppꝛiꝫ hōi
diminutiua. excellētiā aūt alicui⁹ diſtātis ml̄/
tū nō apph̄endiť. vt ppꝛiꝫ hōi diminutiua. pp
qđ inter artifices eiuſdē artis ē magis īuidia.
⁊ eadē rōne īter cōpatriotas. ſeqť (Et nō fecit
ibi multas v̄tutes) q̄ erāt īdigni. cā ſubditur.
(ppter īcredulitatē eoꝝ) n̄ tn̄ nullas. q̄ ibi ali
quas v̄tutes fecit. vt nō haberēt excuſationeꝫ
de pc̄co ſuo vidētes opa diuinitatis ī eo. XIIII.

In illo) Poſita p̄mulgatiōe euangelij
pabolica. hic poniť h⁹ p̄mulgatiōis cō
firmatio. ⁊ h̄ ex duob⁹. Pꝛio ex fama
nōis. 2°. ex ei⁹ miraculi ibi. Qđ cū audiſſet ih̄s.
Pꝛima ī duas. q̄ p̄ oſ̄dit famā ipius xp̄i. 2°. ex
hoc īcidentalr̄ narrat mortē Io. ibi. Herodes
.n. Circa p̄⁹ aduertēdū. q̄ miracula xp̄i fuēt
ī tn̄ euidētia q̄ nō ſolū fama ei⁹ fuit inter uul
gares hoīes. ſꝫ īter magnas pſonas ⁊ p̄ncipes.
⁊ h̄ ē qđ dicit (Audiuit herodes tetrarcha ⁊c̄).
dr̄ aūt tetrarcha. q̄ hēbat quartā ptē regni iu
dee. moꝛtuo. n. herode aſcalonita q̄ īterfecit in
nocētes diuiſū ē regnū ei⁹ ī duas medietates.
ita q̄ Archelaus fili⁹ ei⁹ habuit medietatē. vt
ſ̄ dictū ē. 2. c. alia āt medietas diuiſa fuit ī du/
as ptes. ⁊ vna data ē herodi. ⁊ altera philippo
q̄ erāt iunioꝛes. ⁊ iō dr̄ tetrarcha a quarta par
te regni a tethꝛa q̄ ē q̄tuoꝛ ⁊ archos quod ē p̄n
ceps. q̄ p̄ncipabať in quarta pte. nō tn̄ diceba

tur rex. q̄ romani abſtulerāt a iudeiſ nomē re
giū ad frangēdū eoꝝ ſupbiā. vn̄ dixerūt coraꝫ
pilato Io. 19. nō habemus regē niſi ceſarē. ſeq/
tur (Hic ē Io. baptiſta ⁊c̄) opinio. n. omniū lo/
quētiū ď moꝛtalitate aīe et reſurrectione fuit.
q̄ poſt reſurrectionē hō ſit excellētioꝛis v̄tutiſ
q̄ꝫ an̄. ⁊ iō licet ioānes baptiſta ī vita ſua nō fe/
ciſſet miracula. iſte herodes credēs eū ſurrexiſ
ſe a moꝛtuis aſſerebat eū facere miracula (He
rodes. n.) Quia fecerat mētionē de moꝛte ioan
nis. iō hic īcidentalr̄ oſ̄dit modū moꝛtis. ⁊ di/
uidiť ī duas. q̄ p̄ oſ̄dit īterfectiōis eius cām.
⁊ 2°. modū ⁊ oꝛdinē ibi. Die aūt natal. Cā autē
fuit iſta. q̄ herodias q̄ fuit filia ariſtoboli. ⁊ ſo
roꝛ herodis agrippe. ⁊ neptis huius herodis. ⁊
philippi fratris ſui ſm̄ q̄ dicit ioſephus et ma
giſter in hiſtoꝛijs: fuit cōiuncta matrimonialr̄
philippo fratri herodis. q̄ hoc erat licitū ſꝫ le
ges. ipaꝫ āt adamauit herodes amoꝛe illicito.
⁊ iō eā abſtulit fraudulēter fratri ſuo. de volū
tate tamē ipſius herodiadis. ⁊ hoc erat ei illici
tū. vt viuēte eius fratre hēret eius vxoꝛeꝫ. Io
annes aūt vir ſanctus ⁊ iuſtus de hoc argue/
bat herodē. ppter quod ab eodē captus ē. ⁊ in/
carceratuſ. q̄ nō audebat eū īterficere. ne ſedi
tionē populi excitaret ꝯ ſe. q̄ oēs reputabant
ioānez ſanctū pph̄etā (Die aūt natalis) hic po
niť modus moꝛtis ipſius. Herodias. n. timēs
ne ad p̄dicationē ioānis herodes peniteret. et
ipam fratri redderet. ⁊ p ꝯn̄s cū pꝛioꝛi marito
a quo receſſerat cū piculo remaneret. iō excogi
tauit modū q̄uo interficereť Io. abſq̄ ſeditiōe
populi. ⁊ eiuſdē doli herodes cōſcius fuit. vt
videbiť. et hoc ē quod dr̄ (Die aūt natalis he/
ro.) Iſta āt erat cōſuetudo apud antiquos. q̄
p̄ncipes ſolēnizabanť diē ſue natiuitatis. ⁊ diē
etiā natalis ipꝫ ſui in quo. ſ. coꝛonabantur (In
illo ḡ feſto ſaltauit filia herodiadis). i. tripudi
auit. ⁊ hoc fuit ex diſpōne mr̄is ⁊ ipſius hero/
diſ (vnde cū iuramēto p̄miſit ei dare qđ pete
ret. Et p̄monita a matre petiuit caput ioānis
et cōtriſtatus ē rex) hoc tn̄ fuit ſm̄ apparētiā
ad rep̄mēdū populi ſeditionē. qđ pꝫ p̄ q̄ voluit
eū p̄ occidere. ſꝫ retardatuſ fuit tn̄ ex populi ti
moꝛe. 2°. q̄ ſi vellet eū viuere non interfeciſſet
eū ppter iuramētū. q̄ ī p̄miſſione facta in gn̄a
li etiā cū iuramēto nō intelligiť aliquod illici/
tū ſub obligatione cadere: cuiuſmodi erat īter
fectio ioānis. 3°. q̄ nō eſt veriſimile: vt ppter
ſaltationē vni⁹ puelle p̄miſiſſet ſub iuramēto
etiā medietatē regni ſui dare. vt habeť Mar.
.6. Et iō credendū ē q̄ totū fuit fictitiuꝫ. vt ha
beret occaſionē apparētē īterficiēdi Io. ita. n.
ardebat libidine ī herodiadē q̄ voluit fingere
tātam malitiā. ⁊ ideo ſequiť (Et cōtriſtatus ē
rex ppter iuramētū ⁊c̄) totū h̄ intelligendū ſꝫ
apparētiā ad rep̄mēdū populi ſeditionē. et eo
dē modo exponendum ē de iſta materia. qđ dr̄
Mar. 6. ſequitur. (Et allatum eſt caput eius)

p̄. n. allatuꝫ eſt ī p̄ńcia herodis poſtea ī irl̄m. et
p⁹ ī egyptaniā apđ engoliſenū: nūc āt dr̄ ābianis
(Et accedētes diſcipl̄i ei⁹ tulerūt coꝛp⁹ ei⁹). ſ. ď
carcere (⁊ ſepelierūt illud). ſ. ī ſebaſte ciuitate.
q̄ ātiq̄t⁹ ſamaria dicebať (Qđ cū audiſſet ih̄s)
Hic poniť ꝯfirmatio p̄dc̄e doctrie ex xp̄i mira/
cul. Et h̄ quadruplr̄. Pꝛio ex ſanatiōe lāgoꝛis
ml̄tiplicis. 2°. ī multiplicatiōe panis ibi. Veſpe
āt fcō. 3°. ī calcatiōe maris ibi. Et ſtatī impulit.
4°. ī ſanatiōe īfirmoꝝ ad tactū ſue veſtiſ ibi. Et
cū trāſfretaſſent. In pꝛia pte dr̄ ſic (Qđ cuꝫ au
diſſet ih̄s). ſ. moꝛtē ioānis ppter doctrinā v̄ita
tis (receſſit īde) nō timēs moꝛtē. ſꝫ vt oſ̄deret
q̄ aliq̄n ē cedēdū malicie hūane (in locū deſer
tū vt daret p̄dicatoꝛib⁹ v̄bi diuini exēplū: aliq̄n
recedēdi a turbis ⁊ redire ad locū ſolitariū. ad
colligēdū ppꝛios defect⁹ q̄ ꝯhunť ex cōuerſati
one cū hoīb⁹. ⁊ ad vacādū oꝛoni. vt ibi p̄dica
toꝛ hauriat qđ poſtea pplis effūdat (Et cuꝫ au
diſſent turbe ſecute ſūt eū pedeſtreſ) ex quo pꝫ
q̄ paupes ſeq̄banť xp̄m equos nō hn̄tes. ſeqť.
(⁊ curauit lāguidoſ eoꝝ) ī q̄ v̄bo miracula mul
ta īcludit. q̄ noīe lāguoꝛis ītelligiť oīs infirmi
tas (Veſpe āt fcō) Hic ꝯn̄r poniť 2ᵐ miracu/
lū de multiplicatōe panis. dič ḡ (Veſpe facto)
Ex q̄ pꝫ deuotio ppl̄i ad xp̄m. q̄ nec ppter noc
tē īminētē recedebāt ab eo. ſeqť (⁊ hoꝛa iā p̄te/
rijt) redeūdi. ſ. ad ppꝛia ⁊ geſcēdi. ſeqť (Date il
liſ voſ mādūcare) Io. 6. dr̄ q̄ petiuit a philippo
vn̄ ememus panes. ⁊ h̄ ē verū. q̄ p̄ īterrogauit
eū tentās eū. q̄ ſciebat q̄d eēt factur⁹. vt ibidē
dr̄. ⁊ poſtea dixit illis qđ hic poniť (Et cū iuſſiſ
ſet turbā diſcūbere ſup fenū). i. ſup herbā agri
(Aſpiciēs ī celū bn̄dixit) ī q̄ dedit exēplū an̄ cō
meſtionē ad laudē dei bn̄dicere cibū (Et man/
ducauerūt oēs ⁊ ſaturati ſūt) Ex q̄ pꝫ q̄ panes
fuerūt ml̄tiplicati īter man⁹ ipſiuſ. q̄ ex tā mo
dico cibo nō potuiſſꝫ tā magna ml̄titudo ſatu
rari. nec tāte reliq̄e remanere. q̄ plus remāſit
q̄ꝫ a p̄ncipio fuerit. De mō aūt ml̄tiplicatōis ē
dubitatio īter doctoꝛes. q̄ nō determīať in lr̄a
Dicūt. n. aliq̄ q̄ h̄ fuit ſine additiōe alicui⁹ ma
terie. ſič de coſta ade foꝛmatū ē coꝛp⁹ mulieris
Sič. n. de⁹ pōt de nihilo aliq̄d facere. ita modi/
cū coꝛp⁹ ī magnū cōuertere ſine additiōe mate
rie. Alij aūt dicūt q̄ h̄ fuit p ꝯuerſionē alicui⁹
materie ex̄ritis. vt aeris vel huiuſmōi in ſub
ſtātiā panis ⁊ piſcis. ⁊ h̄ vr̄ aug⁹ ſētire ſup Io.
.6. c. Inde multiplicauit. 5. panes. vn̄ ex paucis
granis creat ſegetes. certū ē aūt q̄ ſegetes cre/
anť ex ꝯuerſiōe materie ex̄ritl ī ſegetē (Et ſta/
tī cōpulit) Hic poniť tertiū miraculū ď calcati
one maris. vt ſič oſ̄derat ſe dominū terre ī ml̄
tiplicatiōe panis ita oſ̄deret ſe dn̄m marl. dič
ḡ (Et ſtatī cōpulit diſcipulos ⁊c̄) cā hic taceť ſꝫ
Io. 6. hēť. q̄ turbe q̄ viderāt miraculū de ml̄ti
plicatiōe panis. voluerūt uenire ⁊ facere eū re
gē. ipe āt ſciēs p̄cepit diſcipulos ſuos vltra ma
re galilee trāſfretare. ⁊ ipe ſolus fugit ī montē

vt poſſet ibi p̄rem oꝛare. Et ī h̄ dedit nobis exē
plū hūilitatis. q̄ q̄ſitus ad honoꝛē fugit. ut h̄
hēť. q̄ſitus āt ad moꝛtē vltro ſe obtulit. vt hēť
Io. 18. (Nauicula aūt in medio mari iactabať
fluctib⁹) ex q̄ īſinuať q̄ illi q̄ carēt xp̄i ſocieta/
te exponūť tētationib⁹. ſeqť (Quarta aūt vigi
lia noctis) Iſta erat cōſuetudo ātiq̄tuſ ī exerci
bus: q̄ nox ī quatuoꝛ ptes diuidebať. ⁊ ī q̄libꝫ
pte diuerſi milites ſibi ſuccedētes vigilabant
ad cuſtodiā exercit⁹. q̄rta ḡ vigilia ē vltima pſ
noctis. ex q̄ pꝫ q̄ ī tribus ptib⁹ p̄cedētib⁹ ī peri
culo fuerāt (venit ad eos ābulās ſ̄ mare) ex pi
culo. n. p̄cedēti lōgo magl̄ deſiderabāt aduētū
xp̄i (Et vidēteſ eū ſ̄ mare ābulare turbati ſūt)
pp viſionē īſolitā (dicēteſ. q̄ fantaſma ē). i. ap
paritio rei nō exn̄tiſ (Et p̄ timoꝛe clamauerūt)
timētes ne eēt apparitio alicui⁹ ſpūs maligni
nocere volētis. ⁊ iō ih̄s aſſecurauit eos dicenſ
(Ego ſū) Seqť (Rn̄dēs aūt petr⁹ dixit. Dn̄e ſi
tu es iube me ⁊c̄) ī tn̄ ďſiderabat ſocietatē xp̄i.
q̄ nolebat expectare aduētū ei⁹ vſq̄ ad naueꝫ
ſꝫ volebat occurrere ſup aquā oblit⁹ p̄ amoꝛe
xp̄i aq̄ piculū. ⁊ ī h̄ apparuit mai⁹ miraculum.
q̄ nō ſolus xp̄s v̄tute diuinitatis ſup aq̄ſ ambu
lauit. ſꝫ ēt petr⁹ eadē v̄tute ad ipm̄ veīt (Videſ
āt ventū validū timuit) p̄miſſus ē āt petr⁹ ex
timoꝛe ſubmergi. vt cognoſceret ppꝛiam fragili/
tatē. ſič ex ſua ſaluatiōe coḡuit xp̄i diuinitatē.
ſeqť (Modice fidei ⁊c̄) in h̄. n. apparuit puitaſ
fidei ī petro. q̄ ex q̄ ad p̄ceptū dei ſup aq̄s liq/
das ābulauerat. de vēto ꝯrio timere nō debe/
bat (Et cū aſcēdiſſet nauiculā ceſſauit ventuſ)
ī h̄ oſ̄dit ſe xp̄s dn̄m aeris. ſič ī deābulatōe ſu
per aq̄s oſ̄derat ſe dn̄m maris (Qui āt in naui
cula er. ue. ⁊ adoꝛaue. eū) adoꝛatiōe. ſ. latrie. q̄
ſoli deo debeť (dicētes v̄e fili⁹ dei es) dr̄ vere
. i. nō metaphoꝛice. nec p adoptionē. ſič ſcī. ſꝫ p
pꝛie ⁊ eiuſdē nature (Et cū trāſfretaſſent) Hic
poniť 4ᵐ miraculū de curatiōe īfirmitatis ad
tactū ſue veſtis. hoīes. n. terre geraſenoꝝ pꝛiuſ
cognouerāt eū miracula faciētē. ⁊ demoneſ eij
cientē. vt habeť ſ̄. 8. c. ⁊ iō videntes eū coḡueŕt
⁊ adduxerūt ad eū oēs īfirmos illius regionis
ſciētes q̄ poterat eos curare. ⁊ q̄ nō poterāt p̄
multitudine eū tāgere iō (Rogabāt eū vt fim
briā veſtimenti eius tāgerent) poꝛtabat enim
xp̄s veſtimētuꝫ factū ad modū iudeoꝝ q̄bus
erat p̄ceptū vt ī angulis pallioꝝ fimbꝛias īſe
rerēt. vt ſ̄ hitum ē. 9. ca. ⁊ illa erat ps veſtimē/
ti q̄ poterat facili⁹ tangi. Sequiť (Et q̄cūq̄ te/
tigerūt ſalui facti ſūt). i. coꝛpe ⁊ mēte. q̄ illos
q̄s xp̄s ſanabat coꝛpoꝛe ſanabat ⁊ mēte. ſcḋuꝫ
q̄ dr̄ Io. 7. totū hoīeꝫ ſaluū fec̄ ī ſabbato. XV.

Tunc acceſſerūt) Supi⁹ poſita ē publi/
catio legis euāgelice inter iudeos. Hic
poniť ei⁹ p̄mulgatio q̄ꝫtū ad gētiles: ⁊
diuidiť ī duas ptes. q̄ p̄mo oſ̄diť eccl̄ia gētiuꝫ
legitime fūdata. Et 2°. ſynagoga iudeoꝝ iuſte
reꝓbata. 21. ca. Item p̄ma ī duas. Q̄ p̄ fūdať

eccleſia g̃tiũ ĩ fide. Scđo in morib⁹.13.ca. ꝑma ĩ
duas. qꝛ ꝑ̇ reprobatur ſupſtitio iudaica in lege.
Scđo declarat̃ ĩ fide veritas euãgelica.16.ca. Et
tertio ꝯfirmat̃ veꝝ ꝙ duplici teſte ĩ xp̄i tranſfi
guratiõe.17.ca. Pn̄s.c. diuidit̃ ĩ tres ꝑtes. qꝛ ꝑ̇
recedit a iudeis ꝯfutato prius errore eoꝝ. Se
cũdo trãſit ad gẽtiles ꝯmẽdato ĩ eis fidei amo
re ibi. Egreſſus inde. Tertio reuertitur ad iude
os collato eis ãpliori numere ibi. Et cũ trãſiſſꝫ
Hoc ãt fcũꝫ eſt vt per xp̄i fcã oñderet nobis qđ
futuꝝ eſſꝫ ĩ eccleſia. qꝛ in aduẽtu xp̄i iudei ꝑ ma
iori ꝑte ſũt excecati ⁊ gẽtiũ ppl'i illuminati: ſꝫ ite
rum xp̄s ĩ fine reuertet̃ ad iudeos q̃ñ ꝯuerten
tur ĩ fine mũdi. Pria in tres. qꝛ ꝑ̇ xp̄s arguit iu
deos de falſa legis expoſitiõe. Scđo de appẽti
ſcĩtate ibi. Hipocrite. Tertio đ vana ſupſtiti
one ibi. Audite ⁊ itelligite. Prima in duas. qꝛ ꝑ̇
ponit̃ iudeoꝝ maligna iterrogatio ad xp̄i dep
henſionẽ. Scđo põit̃ ei⁹ rñſio vera ad eoꝝ ꝯfuta
tiõeꝫ ibi. Ipſe aũt rñdens. Ad euidẽtiã ꝑme ꝑtis
aduertẽduꝫ ꝙ a tp̄e moyſi de volũtate dei ꝯſti
tuti ſũt.70. ſenes etate ⁊ morib⁹ maturi et ſcĩa
ꝓditi. ad regimen ipſius ppl'i: ⁊ moyſes erat ſuꝑ
eos. ita ꝙ ĩ vniuerſo erãt.71. vt hẽt Nu.11. ⁊ ex
illo tp̄e ſtatutũ eſt ꝙ tot eẽnt ad regimẽ ppl'i or
dinati: ⁊ iſti dicebant̃ iudices ordinarij. qꝛ per
ipoſitionẽ manus iſtituebant̃: vt hẽt in gloſis
hebraicis ĩ m'ltis locis. ⁊ iſti reſidebãt ĩ irl'm. et
ad eos fiebat recurſus de ciuitatibus in ambi
guis ⁊ difficilib⁹: ⁊ eoꝝ determiatio hẽbat̃ ꝓ le
ge firma quã ñ licebat tranſgredi. vt habetur
Deutero.28. Iſti ẽt ſtatuebãt aliq̃ q̃ ꝑtinebãt
ad regimẽ ppl'i. ⁊ ĩ ſtatutis eoꝝ erãt aliq̃ q̃ cade
bãt ſub ꝓ̄cepto tãꝙ̃ nccĩtatis. ⁊ aliq̃ ſub mõitõe
tãꝙ̃ cuiuſdã decẽtie et honeſtatis. de talib⁹ aũt
erat iſtđ ſtatutũ qđ h̃ tãgit̃. videlꝫ ꝙ accedẽtes
ad mẽſã p'us lauarẽt man⁹ ſuas: verũtñ phari
ſei et ſcribe ĩtellectũ h⁹ mãdati volebãt trahe
re ad q̃ndã falſitatẽ. videlꝫ ꝙ ꝑ h̃ acq̃reret̃ q̃
dã mũditia ſpũal'. mouebãt̃ aũt ad h̃. qꝛ in lege
aliq̃ ĩmũditie ꝑ corꝑales ablutiões dicebãtur
emũdari. Et qꝛ diſcipuli xp̄i aliq̃ q̃ nõ erãt ne
ceſſaria: ſꝫ magis cuiuſdã ſupſtitutiõis: inq̃ꝫtũ i
tellect⁹ ſic trahebat̃ ñ obſuabãt: xp̄ꝫ ĩ diſcipul'
ſuis arguebãt tãꝙ̃ ꝯtẽptorẽ doctrĩe ſenioꝝ:
vt ſic redderẽt eũ ppl'o odioſũ (Ipſe ãt) Hic po
nit̃ xp̄i rñſio v̄a ad ipoꝝ cõfutationem dicens
(Quare ⁊ vos trãſgredimĩ mãdatũ ⁊c̃) nõ rñ
det dicẽdo ꝙ lotio manuũ q̃ faciebat ad hone
ſtatẽ eẽt mala vel ꝙ apl'i ipaꝫ omittẽdo bñ fa
cerẽt: vt facit ad honeſtatẽ. lꝫ bñ facerẽt oĩttẽ
do ꝓpter ſupſtitionẽ. ſꝫ q̃ſi clauũ clauo retũdẽ
do dicit eos deficere. qꝛ faciebãt trãſgredi mã
datũ dñi ꝓpter mãdatũ hoĩuꝫ. qđ ꝓbat dicẽs.
(Nã đ⁹ dixit) Exo.20. Honora prẽꝫ tuũ ⁊c̃) ho
nor iſte nõ ſolũmõ ĩtelligit̃ reuerẽtia. ſꝫ ẽt ãmi
niſtratio neceſſarioꝝ. hãc ãt excludebãt ꝑ ſuã
doctrinã falſã. qꝛ ſacerdotes q erant cupidi vt
bõa q̃ rẽnt admĩſtrãda ꝑentib⁹ cõuerterẽtur ĩ

lucra eoꝝ. dicebãt ꝙ meli⁹ erat illa deo offer
re. tñ qꝛ ẽ pr̃ ꝓ̇ncipal' ⁊ ſpũal'. tñ qꝛ lꝫ ꝑ talẽꝫ ob
lationẽ ꝑentes ſuſtinerẽt detrimẽtũ corꝑale. ꝯ
ſeq̃bant̃ tñ bonũ ſpũale inq̃ꝫtũ illud qđ erat in
eoꝝ neceſſitatẽ cõuertẽdũ deo offerebat̃. et ex
h̃ ſeq̃bat̃ ꝙ ꝓ̄ceptũ de honore ꝑentũ inq̃ꝫtũ ĩtel
ligit̃ ĩ h̃ admĩſtratio neceſſarioꝝ euacuabat̃ ꝑ
talẽ expõnẽ falſã. ⁊ h̃ ẽ qđ dic̃ ſaluator (Vos ãt
dicitis) falſo. ſ. exponẽdo mãdatũ dei (Quicũꝙ̃
dixerit prĩ vl' mr̃i mun⁹ qđcũꝙ̃ ẽ ex me) deo ꝯ
ſecratũ. ſ. ⁊ oblatũ (tibi ꝓderit) magis ſupple q̃ꝫ
ſi expẽderes ĩ neceſſitates tuas. ⁊ ẽ ꝯſtructio đ
fectiũa. ⁊ ẽ ſẽſus (Quicũꝙ̃ dixerit ⁊c̃). i. licite. ⁊
bñ põt dicere qđ dictũ ẽ. ⁊ iplet ꝓ̄ceptũ diuinũ
⁊ ẽ dign⁹ uita eterna: qđ ẽ falſũ. qꝛ ẜm v̄itatẽ ẽ
trãſgreſſor ꝓ̄cepti. ⁊ h̃ ẽ qđ ſubdit̃ (Et nõ hono
rificabit prẽm ⁊c̃) illud qđ erat ſibi debitũ ſub
trahẽdo (Et irritũ feciſtis) vos ſacerdotes ⁊ pha
riſei (mãdatũ dei ꝓpter traditionẽ v̄ram) Ad
maiorẽ itellectũ ꝯſiderãdũ ꝙ pr̃ ꝑ ſe tenet̃ ꝓui
dere filijs. qꝛ ẽ cã eoꝝ q̃ꝫtũ ad eẽ. ⁊ iõ dꝫ eis nu
trimẽtũ ⁊ documẽtũ. fili⁹ ãt tenet̃ ꝓuidere pa
rẽtib⁹ de neceſſarijs ꝑ accñs. ſ. ſi idigeãt. ⁊ ipſe
ſit potẽs. ⁊ iõ ſi pr̃ iã neceſſitatẽ icurrerit bõa đ
q̃b⁹ fili⁹ põt ſibi admĩſtrare iã ſũt ſibi đbita. đ
aliẽo ãt nullus põt deo ſacrificiũ facere. ⁊ ideo
talia deo offerre nõ ẽ licitũ. qꝛ h̃ ẽ trãſgredi ꝓ̄
ceptũ đ honore ꝑẽtũ. Sec⁹ ãt eẽt ſi fili⁹ bõa ſua
deo vouiſſet vl' ꝯſecraſſꝫ añq̃ꝫ ꝑentes eẽnt ĩ ne
ceſſitate poſiti. qꝛ tũc nõ eẽt licitũ de eis ꝓuide
re ꝑẽtib⁹. qꝛ ſi eſſet deo votũ fcm̃ đ aliq̃ imola
titio nõ poſſꝫ imutari. ſi ãt đ aliq̃ ñ imolatitio
nõ poterat mutari niſi ꝑ redẽptionẽ. Ex dictis
pꝫ falſitas illi⁹ opĩonis q̃ dic̃ ꝙ fili⁹ p⁹ ꝓfeſſio
nẽ fcãꝫ ĩ religiõe tenet̃ exire clauſtꝝ ꝑꝑ neceſſi
tatẽ ꝑẽtũ ẽt ꝯ̄ volũtatẽ ſui ſuꝑioris. qꝛ ꝑ talẽ ꝓ
feſſionẽ ẽ deo iã ꝯſecrat⁹. ⁊ iõ ꝓpter neceſſitatẽ
ꝑẽtũ ñ dꝫ ꝯ̄ votũ talẽ facere. Hoc ẽt pꝫ alia rõ
ne. qꝛ fili⁹ cũ venerit ad etatẽ adultã ſic põt in
uitis ꝑentib⁹ licite mr̃imoniũ ꝯ̄hẽre vl' ad ſacer
dotiũ ꝓmoueri. ita ẽt religionẽ igredi. ceſſante
tũc nccĩtate ꝑẽtũ. ſꝫ ꝑ ſacerdotiũ excuſat̃. de h̃
ꝙ nõ tenet̃ ſubueĩre prĩ ꝑ vſũ armoꝝ. ſi ab ho
ſtib⁹ iuadat̃. qꝛ iã nõ ẽ ſibi licitũ pugnare cor
poral'r. ſil'r ꝑ mr̃imoniũ excuſat̃ ꝙ nõ tenet̃ ma
nere cũ prẽ. qꝛ ẽ obligat⁹ vxori. g̃ multo forti⁹ ꝑ
ꝓfeſſionẽ fcãꝫ ĩ religiõe excuſat̃ a ſubueĩendo
ꝑẽtib⁹ niſi ẜm mõꝫ ꝯueĩentẽ ſue regule. ⁊ ꝑ ꝯñs
ñ dꝫ ꝓpter h̃ ꝯ̄ votũ obediẽtie facere. imo eſſet
iobediẽs h̃ faciẽdo. Per h̃ pꝫ ſol'o cuiuſdã rõis
q̃ ſolet ad oppoſitũ iduci q̃ tal' ẽ. Votũ factũ đ
his q̃ ſũt ſuꝑerogatõis ñ ꝑiudicat illis q̃ ſũt đ
neceſſitate ꝓ̄cepti: cũ ꝓ̄ceptũ iplere ſit nccĩtatis:
vouere aũt talia nõ: ſꝫ votũ religiõis ẽ de his
q̃ ſũt ſuꝑerogatiõis. ſubuenire aũt ꝑentibus ĩ
neceſſitate ẽ de neceſſitate ꝓ̄cepti. g̃ ꝑ votũ reli
giõis ꝑ ꝓfeſſionẽ ſolẽnizatũ nõ abſoluit̃ aliq̃s
q̃n teneat̃ admĩſtrare ꝑentib⁹ ſic añ. g̃ ꝑ ꝯñs te
net̃ exire clauſtrũ ꝓpter neceſſitatẽ ꝑentũ. etiã

ꝯ̄ volũtatẽ ſuperioꝝ. Dicẽdũ ꝙ ꝑ ꝓfeſſionẽ nõ
abſoluit̃ a ꝓ̄cepto. hñ tñ abſoluit̃ ab aliq̃ mõ i
plendi ꝓ̄ceptũ. qꝛ ꝓ̄ceptũ de honore ꝑentũ ẽ af
firmatiuũ. ⁊ iõ nõ obligat ad ſẽꝑ: ſꝫ ꝓ loco ⁊ tẽ
pore. ⁊ alijs debitis circũſtãtijs: q̃ aliq̃ñ variã
tur ẜm cõditionẽ ipſius iplẽtis ꝓ̄ceptũ. qꝛ ali
quis modus ſubueniẽdi prĩ efficit̃ incõueniẽs
⁊ illicit⁹ ipſo filio ꝑ aſſũptionẽ alicuius ſtatus
liciti. imo ẽt ꝑfecti. ſic̃ ſubuenire prĩ ꝑ defenſio
nẽ armoꝝ efficit̃ illicitũ ꝑ ſacerdotij ſtatũ. tene
tur tñ ei ſubuenire alijs mõis ſuo ſtatui cõue
niẽtib⁹. ita eodẽ mõ poſt votũ obediẽtie ſubue
nire prĩ ꝯ̄ volũtatẽ ſuꝑioris efficit̃ illicitũ ipſi
religioſo. tenet̃ tñ ei ſubueĩre mõis cõuenienti
bus ꝓfeſſiõi ſue (ypocrite) Hic redarguit ſalua
tor iudeos de falſa ſcĩtatis ſimulatiõe. qꝛ ad h̃
ꝙ eẽnt ĩ reuerẽtia ppl'i oñdebãt ſcĩtatẽ ĩ v̄bis.
⁊ ĩ exteriori cõuerſatiõe. cũ tñ corrupti eẽnt in
tẽtiõe. ſic fuerat ꝓphetatũ ꝑ Eſa.29. lꝫ ſub ali
is v̄bis põat̃ q̃ꝫ h̃: ſnĩa tñ ẽ eadeꝫ. Seq̃t̃ (Sine
cã). i. fruſtra (colũt me) ſic̃. n. medicia dr̃ ſiñ cã
vel fruſtra ꝓpiari q̃ nõ ꝯfert ſanitatẽ. ſic cult⁹
diuin⁹ q nõ duc̃ ad verã felicitatẽ. ſeq̃t̃ (docen
tes doctrĩas ⁊ mãdata hoĩuꝫ. qꝛ ꝑꝑ ſuã auari
tiã docebãt trãſgredi mãdatũ dei ꝑꝑ traditio
nẽ ſuã. vt uiſũ ẽ ĩ falſa expoſitione ꝓ̄cepti de ho
nore ꝑentũ. ⁊ h̃ ẽt faciebãt ꝓpter ſuã ſuꝑbiã vt
ꝓpter doctrine auctoritatẽ ppl'us deferret eis
maiorẽ reuerẽtiã (Audite ⁊ itelligite) Hic ſal
uator arguit iudeos de vana ſuperſtitiõe. ⁊ di
uidit̃ in duas ꝑtes. qꝛ ꝑ̇ fac̃ qđ dictum ẽ ĩ gñali
2⁹ magis explicat itẽtiõem ſuã ĩ ꝑticulari ibi.
Rñdẽs aũt petr⁹. Pria ĩ duas. qꝛ ꝑ̇ ĩ gñali põit
ſuũ documẽtũ. 2⁹ ex h̃ ſubiũgit phariſeoꝝ ſcã
dalũ ibi. Tũc accedẽtes. Circa ꝑ̇⁹ aduertẽduꝫ
ꝙ ſic̃ dictũ ẽ lotio manuũ añ ꝯmeſtionẽ vel ci
barioꝝ appoſitionẽ. faciebat ad q̃ꝫdã honeſta
tẽ ⁊ mũdiciã corꝑalẽ. ⁊ ĩ h̃ erat bonũ. ſꝫ ſi omit
tet̃ temere ꝙ ex h̃ icurreret̃ imũdicia ſpũal'. h̃
ẽ falſũ ⁊ ſupſtitioſũ. qꝛ imũditia ſpũal' ꝓuenit
ab iteriori delectatiõe ⁊ cõſenſu mẽtis. non ab
ipis reb⁹ corꝑalib⁹. ⁊ hoc ẽ qđ dr̃ hic (Et ꝯuoca
tis ad ſe turbis) reuocãdo eos a falſa doctrina
eoꝝ (dixit eis audite) aure corporis (⁊ itelligi
te) aure mẽtis (Nõ qđ itrat ĩ os). i. cib⁹ corꝑal'
(coingnat hoĩeꝫ) ſpũal'r. ſ. niſi iq̃ꝫtũ ꝑ delecta
tionẽ male afficit̃ ad cibũ (ſꝫ qđ ꝓcedit ex ore).
. i. v̄ba q̃ ſũt malicie iterioris ſignificatiua (hoc
coĩgnat hoĩem) Cõſiderãdũ ꝙ xp̄s nõ dicit h̃
ꝯ̄ legẽ. lꝫ. n. aliq cibi ĩ lege reputarent̃ imundi.
vt caro porcina ⁊ huiuſmõi. hoc tñ nõ erat ẜm
eoꝝ naturã. qꝛ oĩs creatura dei bõa ẽ. ꝑma ad
thi.4. vñ Geñ.1. Vidit deus cũcta q̃ fecerat et
erãt valde bõa. dr̃ tñ porcus imũdus ⁊ agnus
mũdus. vt dic̃ aug⁹ ꝯ̄ fauſtũ. qꝛ ꝑ aĩalia imun
da ẜꝫ legẽ ſignificant̃ q̃dã vitia q̃ ſũt euitãda.
⁊ iõ qa lex euãgelica q̃ ſpũalis ẽ ichoata erat ꝑ
xp̄ꝫ. iõ ⁊ illa obſuatio figural' ciboꝝ nõ erat ã
plius obſuãda (Tũc accedẽtes diſcipuli eius)

Hic ex doctrina xp̄i ponit̃ phariſeoꝝ ſcãdaliça
tio. qꝛ ꝑ doctrinã xp̄i videbãt eoꝝ ſimulqtionẽ
⁊ doctrinã reprobatã. ⁊ nõ poterant reſiſtere ꝑ
rõneꝫ vl' ſcripturã. iõ ex iuidia mouebãtur ꝯ̄
xp̄m ad mouẽdũ ſeditionẽ. ⁊ qꝛ v̄itas vite iuſti
cie ⁊ doctrine nõ ẽ dimittẽda ꝓpter ſcãdalum
alioꝝ. qꝛ tale ſcandalũ ꝓcedit ex malicia ipſius
ſcãdaliçati. Vñ dic̃ beat⁹ greg. ſi de v̄itate ſcã
dalũ orit̃ recti⁹ oriri ꝑmittit̃. q̃ꝫ ꝙ veritas reli
quat̃. iõ ſeq̃t̃ (Oĩs plãtatio). i. doctrĩa ab hoĩe
iuenta q̃ nõ ẽ legi ipius dei ꝯſõa (eradicabit̃)
qꝛ ñ hꝫ firmũ fũdamẽtũ ⁊ radicẽ (Sinite illos)
. i. doctrinã eoꝝ euitate (Ceci ſũt). i. carẽtes v̄o
itellectu legis (⁊ duces cecoꝝ) qꝛ alios excecãt
ſuo errore. ⁊ ducũt eos ad ꝓ̄cipitiũ (Rñdẽs ãt
petr⁹) Hic apit̃ ꝑdicte doctrĩe xp̄i itellect⁹ ma
gis ĩ ſpãli. qꝛ petr⁹ ꝓ ſe ⁊ ꝓ alijs q̃ſiuit itellectũ
dicẽs (Ediſſere nobis). i. expõe (parabolã iſtã)
. i. ſnĩam occultã (At ille dixit. Adhuc uos ſine
itellectu eſtis). q. d. tãdiu audiſtis doctrinam
meã ꝙ ſtati deberetis itelligere ea q̃ dcã ſũt. vñ
ſeq̃t̃ (Nõ itelligitis. qꝛ oẽ qđ ĩ os itrat ⁊c̃) iſtud ẽ
verũ ꝑ ſynecdochen. qꝛ aliq̃ ꝑs de oĩ cibo qđ i
trat ĩ os (in ſeceſſũ emittit̃) qꝛ ĩ oĩ cibo q̃ꝫtũcũ
ꝙ puro ẽ aliq̃d ipuritatis. ⁊ a natura expellit̃
tãꝙ̃ ſuꝑfluũ. ⁊ aliq̃d retiet̃ tãꝙ̃ ad nutritio
nẽ neceſſariũ. ⁊ neutrũ iſtoꝝ coĩgnat hoĩeꝫ ſpi
ritual'r loq̃ndo (Que aũt ꝓcedũt de ore) vt uer
ba (de corde exeũt) qꝛ ſũt cõcept⁹ mẽtis ſignifi
catiua (Et ea coĩgnant hoĩem) q̃ñ ſũt male co
gitatiõis ſignificatiua. ⁊ h̃ ẽ qđ ſeq̃t̃ (De corde
exeũt cogitatiões male) ⁊ ꝑ ꝯñs (homicidia). i.
cõſilia ⁊ colloq̃a ad ꝑꝑetrãdũ huiuſmõi vitia
q̃ hic tãgũt̃ ⁊ ꝯſimilia (Et hec coingnãt hoĩeꝫ)
ſpũaliter (Non lotis aũt manib⁹ mãducare ñ
coingnat hoĩeꝫ) imũditia ſpũali (Et egreſſus ĩ
de ſeceſſit ⁊c̃) Reprobato errore phariſeorũ. h̃
xp̄s trãſit ad gẽtiles. vt ex deuotiõe gẽtiliũ oñ
dat̃ iuſta reprobatio iudeoꝝ. ⁊ h̃ ẽ quod dr̃ (Et
egreſſus ih̄s ide ſeceſſit ĩ ꝑtes tyri ⁊ ſydõis) Ty
rus ⁊ ſydõ ſũt q̃dã ciuitates ſite ĩ terra ꝓmiſſi
onis ꝓpe mõtẽ libani. qꝛ filij iſrl' nõ potuerũt to
tal'r expellere gẽtiles đ terra ſua (Et ecce muli
er chananea) natiõe: ſ. chananei. n. hitauerũt ĩ
terra promiſſionis ante filios iſrael: nec potue
runt per eos totaliter extirpari. vnde iſta mu
lier ab illis qui remãſerãt deſcenderat. Iſta ãt
audiuerat miracula ⁊ famã ih̄u xp̄i. ⁊ iõ firmi
ter credẽbat ꝙ filiã ſuã ſanare poterat (a finib⁹
ill' egreſſa) qꝛ xp̄m ſeq̃bat̃ ĩ via ad ipetrãdũ ſue
filie ſanatõeꝫ. Marc⁹ tñ dic̃.7.c. ꝙ v̄eit ad ih̄ꝫ
ĩtra domũ. ⁊ h̃ ẽ veꝝ ꝑ̇: ſꝫ qꝛ eã ibi ñ exaudiuit.
ſecuta ẽ eũ ĩ itinere clamãs (Miſerere mei fili
dauid) audiuerat. n. xp̄m ꝓmiſſũ iudeis deſcẽ
dere de genere dauid (Qui nõ rñdit ei v̄bũ) nõ
ꝓpter indignationẽ. ſed vt ex ꝑſeuerãtia ei⁹ in
ꝓ̄ce oñderet̃ fides ei⁹ ⁊ deuotio diſcipul' (Et ac
cedẽtes diſcipuli ⁊c̃) moti. n. erãt ad hoc vidẽ
tes ei⁹ fidẽ ⁊ deuotionẽ (Ipſe v̄o rñdit) ꝑ̇ nega

tiue: tñ ſine iproperio dicẽs (Nõ ſũ miſſus ⁊c̃)
qꝛ xp̄s erat p̄ ⁊ p̄ncipalr̃ miſſus iudeiſ tãq̃ apo
ſtolus eoꝝ. ⁊ iõ ĩ ꝓ̄pa ꝑſona nõ p̄dicauit niſi iu
deis. nec fecit miracula. niſi ĩ caſu ex aliq̃ ſpãli
cã. vt. ſ. oñderet eccliaꝫ ĩ fide gẽtiũ eẽ fũdãdã.
ſicut hẽt̃ h̄. ⁊ Jo. 4. vbi xp̄s p̄dicauit ſamarita
nis deuote eũ recipiẽtib⁹. poſt mortẽ aũt xp̄i fi
des p̄dicata ẽ publice gẽtilib⁹. Et h̄ ẽ qð dicit
apl̃s Ro. 15. Dico aũt xp̄ꝫ ihm miniſtꝝ fuiſſe cir/
cũciſionis. i. apl̃m iudeoꝝ. ꝑꝑ v̄itatẽ dei ad cõ
firmãdas ꝓmiſſiones patꝝ. q̄a antiq̄s p̄ribus
iudeoꝝ fuerat fcã ꝓmiſſio de xp̄o: ſicut abrahe ⁊
dauid. q̄a tñ iudei ꝓ maiori p̄te fidẽ xp̄i repule
rũt: ⁊ gẽtileſ eã ſuſceperũt. iõ apl̃s ſubdit ibidẽ
Ro. 15. gentes aũt ſup̄ mĩa honorare deũ ⁊c̃. ſe
quit̃ (At illa venit ⁊ adorauit eũ) adoratiõe la/
trie dicẽſ (Dñe adiuua me) infirmitatẽ. n. filie
ſue reputabat ſuã. ⁊ ꝑ ꝯñs ſanationẽ (Qui rñ/
dens) negatiue. ſ. ⁊ cũ iproperio (ait Nõ eſt bo/
nũ ſumere panẽ filioꝝ). i. doctrinã ⁊ miracula
ꝓmiſſa iudeis tanq̃ ſpũalib⁹ filijſ ꝓpter cultũ
vni⁹ dei (⁊ mittere canib⁹). i. dare gẽtilib⁹ qui
erãt dediti cultui idoloꝝ. ſicut canes circa cada/
uera aĩaliũ defũctoꝝ (At illa dixit. etiã ⁊c̃). i.
bonũ ẽ in caſu (Nã ⁊ catelli edũt ⁊c̃). q. d. ſicut
catelli aliq̃ modica. vtpote micas cadẽtes d̄ ci
bo ꝯceſſo filijs ꝑcipiũt. ita ẽt gẽtiles debebant
aliq̃d ſaltẽ modicũ ꝑcipere de bñficijs xp̄i. Ex
q̄ pꝫ ꝙ nõ eſt ꝯrietas ĩ verbo xp̄i cũ dic̃ (Nõ ẽ
bonũ ⁊c̃) ⁊ v̄bũ h⁹ mulieris dicẽtis. imo bonuꝫ
ẽ. qꝛ v̄bũ xp̄i ẽ intelligẽdũ ꝙ nõ erat regulari/
ter ⁊ vniuerſalr̃ bonũ: cũ xp̄s eẽt apl̃s iudeoꝝ:
vt dictũ ẽ. v̄bũ ãt hui⁹ mulieris ĩtelligẽdũ eſt
ĩ caſu ꝓpter. ſ. petẽtis deuotionẽ. ⁊ vt oñderet
eccl̃ie gentiũ futurã fundatiõeꝫ (Tũc rñdens
ih̄s ait. O mulier magna ẽ fides tua) qð pꝫ ex
v̄bo ⁊ fcõ ſuo. qꝛ nõ fuit retardata a feruore pe
tẽdi p̄ ꝓpter xp̄i taciturnitatẽ. nec ſecundo ꝑꝑ
ei⁹ reſponſionẽ negatiuã. nec tertio ꝓpter ĩpro/
periũ adiũctũ rñſioni negatiue. ⁊ iõ ſubdit (Fi
at tibi ſicut vis). q. d. fides tua hoc meret̃. qð
pꝫ ex fcõ cũ ſubdit̃ (Et ſanata ẽ filia ei⁹ ⁊c̃) Pꝫ
etiã ex dictis ꝙ tarditas xp̄i ad exaudiẽdũ ei⁹
petitionẽ nõ fuit ex ignorãtia vel volũtate. ſed
ut ex ꝑſeuerãtia mulieris oñderet̃ fides eiuſ ⁊
deuotio dignior exauditiõe (Et cũ tranſiſſet).
Hic tertio xp̄s reuertit̃ ad iudeos collato eis
ampliori munere. ſicut poſt cõuerſionẽ gẽtiuꝫ
reuertet̃ ad iudeos ꝑ fidei illumiatiõnẽ. ⁊ iõ fa
cit eis plura miracula q̃ añ. p̄ ĩfirmos eoꝝ cu/
rando. 2°. eos corꝑaliter ſatiãdo ibi. Ih̄s autẽ.
Circa p̄mũ ĩ quodã gñali iplicant̃ plura mira/
cula ⁊ diuerſoꝝ geneꝝ q̄ ſi ſic explicaret̃ in ꝑti/
culari ĩpleret̃ vnũ magnũ libꝝ. ꝓpter quod dr̃
Jo. vlt. ꝙ ſi oĩa facta xp̄i eẽnt ſcripta ꝑ ſingula
tot⁹ mũdus non poſſet caꝑe libros q̄ ſcribendi
eẽnt. dic̃ ḡ (Et acceſſerũt ad eũ). ſ. cũ reuerſus
fuiſſet ad iudeoſ (turbe multe) qꝛ de multiſ ciui
tatibus ⁊ caſtellis ⁊ uillis venerãt ad ĩpetran/
dũ ſanationẽ ĩfirmoꝝ. ⁊ h̄ ẽ qð ſequit̃ (⁊ hñtes
ſecũ mutos ⁊ claudos cecos ⁊ debiles) debili/
tas accipit̃ hic ſm̄ Hiero. ñ ĩ generali: ſꝫ ĩ ſpãli.
qñ. ſ. nõ põt q̄s ſe iuuare d̄ vna manu. h̄ mõ dr̃
debilis. ſicut claudus q̄ ñ põt ãbulare niſi d̄ vno
pede. iſte ãt ĩfirmitates erãt ĩcurabiles via na
ture ⁊ medicĩe. iõ ꝓpter curationẽ eaꝝ recurre
bant hoĩes ad xp̄m cui nihil ĩpoſſibile (⁊ alios
multos) h̄ addit euãgeliſta ad ĩcludẽdũ omĩa
ĩfirmitatis genera (⁊ ꝓiecerũt eos ad pedes ei⁹)
vt illi q̄ nõ poterãt fidẽ ⁊ deuotionẽ oñdere v̄/
bo. vt ſurdi ⁊ muti. ſaltẽ oñderent eã facto (et
curauit eos) ſolo. ſ. verbo. Ille ſolo verbo pote
rat curare: q̄ ſolo v̄bo poterat mũdũ de nihilo
creare (Ih̄s aũt ꝯuocatiſ diſciplis ſuis) Hic po/
nitur miraculũ de mltiplicatione panũ (Miſe
reor turbe) hoc ãt p̄dixit aplis vt ĩpos ĩducereꝫ
ad pietatẽ (qꝛ triduo iã ꝑſeuerãt mecũ) qꝛ tñ
afficiebãtur ad doctrinã xp̄i audiendã. ⁊ vidẽ
dũ ei⁹ miracula. ꝙ ꝑ tres dies nõ redierant ad
loca ꝓ̄pa. manentes cũ xp̄o ĩ loco deſerto ⁊ ſub
diuo. ex q̄ pꝫ eoꝝ d̄uotio (nec hñt quod mãdu/
cẽt) qꝛ cibaria q̄ de domib⁹ ſuis apportabãt iã
erãt ꝯſumpta. ⁊ iõ p̄ria die vel ſꝫ h̄ miraculuꝫ
nõ fec̃. tñ qꝛ alimẽta adhuc hẽbant. tñ qꝛ ma/
gis apparuit qñ eis vict⁹ oĩo defuit (⁊ dimitte/
re eos ieiunos nolo ne deficiãt ĩ via) qꝛ plures
eoꝝ lõge diſtabãt a domib⁹ ſuiſ. ⁊ die p̄cedenti
paꝝ comederãt (Dicũt ei diſcipli. Vñ ḡ nobis
ĩ deſ̄to tãtos pães). q. d. loc⁹ ẽ deſertus et ville
multũ diſtãt. ⁊ iõ nõ poſſum⁹ ꝑ humanã ꝓui/
dẽtiã talia hẽre (Ait illis ih̄ſ. q̄t panes hẽtiſ) ñ
petit ignorãdo: ſꝫ vt eoꝝ rñſiõe ꝓuideat d̄ mõ.
(At illi dixerũt. ſeptẽ) qð erat q̄ſi nihil reſpectu
tãte mltitudĩs (⁊ paucos piſciculos) q̄a pauci
erãt ĩ numero ⁊ ꝑui ĩ q̄ntitate. oĩa iſta dicuntur
ad maiorẽ declaratõeꝫ miraculi. ꝙ ex tã ꝑuo
cibo potuerit tãta multitudo ſatiari. ⁊ h̄ fuit ꝑ
mltiplicationẽ cibi ĩ manib⁹ xp̄i eodẽ mõ ſicut
dictũ ẽ ſ̄. ca. 9. ſeq̄t̃ (Et dimiſſa turba) p⁹ mira/
culũ oñſũ aſcẽdit ĩ nauiculã fugiens turbe ap
plauſũ ⁊ reuerẽtiã. ĩ h̄ dãs p̄dicatorib⁹ exẽplũ
(⁊ vẽit ĩ fines magedan) Ille ẽ loc⁹ ĩ q̄ ioſias oc
currẽs regi egypti vulnerat⁹ ẽ. vt hẽt̃. 4. Re.
23. Marc⁹ ãt dic̃ in fines damanucha. c. 8. Et
dicẽdũ ad h̄ ꝙ nõ ẽ ibi diuerſitas ſm̄ rẽ. qꝛ ſꝫ
aliq̄s ẽ eadẽ regio hñs duo noĩa marc⁹ accipit
vnũ. ⁊ mathe⁹ aliud. ſm̄ alios ſũt due regiões
diſticte: ſꝫ ĩ extremitatib⁹ ꝯiũcte. ⁊ iõ exiſtens
ĩ cõfinio vtriuſq̄ re dr̃ eẽ ĩ fine iſti⁹ vl̃ illi⁹. et
in tali loco erat ih̄s.

C. XVI.

ET acceſſerũt ad eũ phariſei) In p̄cedẽ/
ti. c. xp̄s reprobauit errorẽ iudeoꝝ ĩ le/
ge. hic docet fũdationẽ eccl̃ie gẽtiũ ĩ fi
de. vbi p̄ aperit ĩcarnatõiſ myſteriũ. 2°. p̄dic̃ re
dẽptiõis p̄ciũ ibi. Ve. au. ih̄s in ꝑ. 3°. ĩpõit imi/
tationis exẽplũ ibi. Tũc ih̄s dixit diſcipulis.
Prima ĩ duas. qꝛ p̄ myſteriũ ĩcarnatiõnis ap̄i/
tur. 2°. ex hoc doctrina phariſeorum non ſoluꝫ

ſic̃ erronea. ſꝫ ſicut curioſa ⁊ ĩutil̃ excludit̃ ibi.
Et cũ veniſſet diſcipli eius. Circa p̄mã partem
aduertẽduꝫ ꝙ aliq̄ ſcribe ⁊ phariſei omiſſo ſtu/
dio legiſ ⁊ ꝓphetaꝝ ſtudebãt ĩ mathematicis ⁊
potiſſime ĩ aſtrologia. vñ ⁊ vſq̄ hodie aliq̄ eoꝝ
ĩ hec ſũt valð curioſi. ⁊ qꝛ aſtrologi aliqñ volũt
iudicare ꝑ ꝯſideratiõeꝫ aſtroꝝ de ĩchoatiõe le
gum ⁊ ſectaꝝ diuerſaꝝ. iõ ⁊ iſti ꝑ aſtra volebãt
p̄noſticare de aduentu xp̄i. h̄ aũt eſt ĩpoſſibile
qꝛ v̄tus celi nõ ſe extẽdit ad talia. lꝫ ſe extẽdãt
ad p̄noſticãduꝫ de futura diſpoſitiõe aeriſ. vt
ſiccitate ⁊ pluuia ⁊ huiuſmõi. Et h̄ ẽ qð dr̃ (Ac
ceſſerũt ad eum phariſei et ſa. ten.). ſ. ſi poſſent
eũ ĩ aliq̄ caꝑe (⁊ rogauerũt vt ſignũ d̄ celo oñde
ret eis) declarãdo. ſ. tẽpus ſui aduẽtus ex aliq̄
ſigno celeſti (At ille rñdẽs ait illis. facto veſꝑe
di.). i. aliq̃d p̄dicere de futura tẽporiſ diſpoſitĩ
one potestis ꝑ ꝯſideratiõeꝫ celi. qꝛ ad hoc bene
ſe extẽdit talis ſciẽtia: ꝓpter qð ſubdit̃ (Sere
nũ erit. rubicũdũ eſt. n. celũ) talis. n. diſpoſitõ
celeſtiſ eſt ſignũ future ſerenitatiſ. qꝛ. ſ. ſic freq̄n/
ter ꝯtingit licet aliqñ ĩpediat̃ (Et mane) ſuple
dicere poteſtiſ (hodie tẽpeſtas) erit ſupple (ruti
lat ⁊c̃) qð ꝯtingit ĩ coruſcatõe ⁊ tonitruo. ⁊ h̄ ẽ
ſignũ tẽpeſtatiſ. ꝑꝑ qð ſubdit̃ (Faciẽ ḡ celi diiu
dicare noſtiſ) ĩq̄ntũ. ſ. facieſ celi ẽ ſignũ alic⁹ diſ
põniſ future ĩ elemẽtiſ (ſigna ãt tꝑoꝝ ñ poteſtiſ)
. i. ſigna tẽpoꝝ diffinitoꝝ ĩ p̄ſciẽtia dei de aduẽ
tu xp̄i nõ poteſtis ꝑ talia diiudicare. qꝛ ſolum
mõ depẽdent ex diuĩa diſpõne. ⁊ nõ ex ꝯſtella/
tione. ⁊ ꝓpter hoc aduẽtus xp̄i cõſiderãdus ẽ:
ut dictũ ẽ ex dictis ꝓphetaꝝ q̄ h̄ habuerant ex
diuĩa reuelatiõe. ſic̃ hẽt̃ Daniel. 9. vbi circa h̄
taxant̃ ebdomade determĩate. ⁊ Gen̄. 49. vbi
ſignũ aduẽtus xp̄i ponit̃ trãſlatio regni iudeo
rum ad alienigenã. qð factũ ẽ ſub herode (Ge
neratio mala ⁊ adultera) hoc ſ̄ expoſitũ ẽ. c. 12.
(Et cũ veniſſent) Hic cõcludit doctrinã phari
ſeoꝝ vitandã a diſcipuliſ ſuis. nõ ſolũ tanq̃ cu/
rioſã ⁊ ĩutilẽ. ſꝫ etiã malaꝫ ⁊ ꝑiculoſã. ꝓpter h̄
vocat eã fermẽtũ ꝓpter corruptionẽ malicie et
neq[illegible] cõtentaꝫ ĩ ea. ⁊ h̄ ẽ qð dicit (Intuemiſ) ꝑ
diligentẽ ꝯſiderationẽ mẽtis (⁊ cauete a fermẽ/
to). i. a doctrina corrũpẽte. nec ẽ mirũ ſi fermẽ/
tũ dr̃ hic doctrina corrũpẽs. ſ̄ ãt. 13. c. fermẽtũ
accipit̃ ꝓ feruore fidei. vt viſũ ẽ. qꝛ eadẽ res ex
diuerſis ꝓ̄pꝛietatib⁹ hñ ſignificat oppoſita ⁊ di/
ſꝑata. ſic leo aliqñ accipit̃ ꝓ xp̄o vt dr̃ Apo. 5.
Vicit leo de tribu iuda. ⁊ h̄ ꝑꝑ ꝯſtãtiã ⁊ auda/
ciã ĩ aggrediẽdo ardua ⁊ ꝑiculoſa. Aliqñ ãt ac/
cipit̃ ꝓ diabolo ꝓpter crudelitatẽ ſm̄ qð dr̃. i.
Petri. 5. Aduerſariuſ vr̃ diabolus tanq̃ leo ru
giẽs ⁊c̃. ita eodẽ mõ fermẽtũ ꝓpter calorẽ ĩclu/
ſũ ſignificat feruorẽ fidei. ꝓpter ãt corruptõeꝫ
doctrinã malã (At illi cogitabãt. qꝛ panes ñ ac
cepim⁹). q. d. intra ſe hñ cauimus. qꝛ ab eis nl̃/
lũ panẽ accepim⁹. Ex quo pꝫ ꝙ ĩtelligebãt fer/
mẽtũ ad lr̃am. i. panẽ fermẽtatũ. pꝫ etiã eoꝝ d̄
uotio ad xp̄m. qꝛ ſic ei ĩſeꝑabiliter adherebant
ꝙ obliti fuerãt accipe neceſſaria (Sciẽs autẽ
ih̄s cogitatiões eoꝝ) tanq̃ deuſ (Quare nõ in
telligitiſ. qꝛ ⁊c̃). q. d. ex factis meis p̄cedẽtib⁹ et
doctrina debereſ ſic eẽ illumiati. ꝙ v̄bũ meũ
ĩtelligeretiſ. nõ de pane materiali. qꝛ de h̄ poſſẽ
vobis ſufficiẽter ꝓuidere qð ꝓbat duplici exẽ/
plo ĩ quo magnã multitudineꝫ ſatiauerat ꝑuo
cibo vt patuit ſ̄. 14. ⁊. 15. c. Et hoc ẽ qð dic̃ (nõ ĩ/
telligitis ⁊c̃) ⁊ pꝫ. Seq̄t̃ (Tũc ĩtellexerũt qꝛ nõ
dixerit cauẽdũ a fermẽto panũ). ſ. materialiũ.
ſꝫ a doctrina phariſeoꝝ q̄ vocat̃ fermẽtũ rõne
p̄dicta (Vẽit ãt ih̄s) In iſta p̄te oñdit ſe hũane
ſalutis p̄ciũ. ⁊ p̄ oñdit ſe dei ⁊ hoĩum mediato/
rem. ⁊ 2°. hoĩum redẽptorẽ ꝑ ſuã paſſioneꝫ ibi.
Et exinde cepit ih̄us ⁊c̃. Circa p̄⁹ p̄ ponit̃ diſci
puloꝝ cõfeſſio. 2°. ex hoc ſubdit̃ p̄rãtis collatio
ibi. Rñdens ãt ih̄s. Circa p̄⁹ aduertẽdũ ꝙ me
diator ĩter aliq̄ dꝫ ꝑticipare extrema. ⁊ iõ xp̄s
q̄ hẽbat duplicẽ naturã in vno ſuppoſito. ſ. di/
uinã ⁊ humanã. vnã ſibi naturalẽ. aliã ꝓ nobiſ
aſſũptã. erat vere dei mediator ⁊ hoĩum. ⁊ per
ꝯñs aptiſſim⁹ vt eẽt hũane redẽptiõis p̄cium.
Hãc aũt duplicẽ naturã declarat ĩ ſeipo. hũa/
nã ꝑ euidentẽ oſtẽſionẽ. qꝛ dicebat ſe ⁊ oñdbat
ſe filiũ hoĩs. aliã ex vera cõfeſſione petri ꝓ ſe ⁊
alijs diſcipuliſ diuinã naturã ĩ eo cõfitẽtiſ. quã
ꝯfeſſionẽ tanq̃ v̄itatis expꝛiſſiuã approbat xp̄s
Dicit igit̃ (Venit aũt ih̄s in ꝑtes ceſa. phili) di
citur aũt ceſarea philippi. q̄a renouata ⁊ ãplia
ta a philippo tetrarcha fratre herodis extunc
noĩauit eã ceſareã ĩ honorẽ ceſariſ q̄ dedit ei q̄r
tã p̄tẽ regni. vt refert ioſephus. ⁊ habitũ eſt ſ̄.
Dr̃ etiã ceſarea philippi ad differẽtiã alteri⁹ q̄
dr̃ ceſarea paleſtine vbi corneli⁹ cẽturio mãſit
Act. 10. ⁊ iſta ciuitas antiq̄tus dicta ẽ lachis. ⁊
poſtea dan a filijs dan eã occupãtib⁹. vt hẽtur
Judic̃. 18. poſtea dicta ẽ ceſarea philippi. ⁊ nũc
belinas ſeu paneas dr̃. In iſta ãt ciuitate hita/
bãt gẽtiles ⁊ ĩ ꝯfinib⁹ ei⁹. ⁊ iõ ex hoc ꝙ xp̄ſ hoc
myſteriũ ſue ĩcarnatiõiſ reuelauit: oñdit̃ fũda
tio eccl̃ie ĩ fide gentiũ. ſeq̄t̃ (⁊ interrogabat di/
ſcipulos ſuos) nõ ĩterrogabat ignorãs qð creð
rent. vel q̄d reſpõderẽt. ſꝫ vt eoꝝ fideli cõfeſſi/
one ꝯueniẽti⁹ ſolidarent̃ ĩ fide (Quẽ dicũt hoĩ/
nes ⁊c̃). i. turbe vulgares. ⁊ qꝛ d̄ ĩpo erãt uarie
opiniones ĩ ꝑp̄lo. iõ ſeq̄t̃ (At illi dixerũt. alij io
annẽ baptiſtã) cui⁹ opiniõis fuit herodes ⁊ ſui
ſeq̄ces. vt ſ̄ viſũ eſt. 14. c. (Alij ãt heliã) ꝓpter
zelũ veritatis (Alij vero hieremiã) ꝓpter pa/
tientiã ĩ aduerſis (Aut vnũ ex ꝓphetis) ãtiq̄s
. ſ. ſm̄ ꝙ hẽt̃ Luc. 9. vbi hẽt̃ ſic ꝙ ꝓph̄a vn⁹ de
p̄oribus ſurrexit. Opinio. n. oium loq̄ntiuꝫ de
ĩmortalitate aĩe ⁊ de reſurrectiõe fuit ꝙ aĩa ſe/
ꝑata a corpore ſit maioris virtutis q̄ cõiuncta
tali corpore quale nũc habemuſ. ſm̄ ꝙ dicitur
libro ſapic̃. 9. corp⁹ quod corrũpitur aggrauat
animam. ⁊ ſimilr̃ ꝙ in reſurrectiõe hoĩes erũt
maioris virtutis. ⁊ qꝛ videbãt xp̄m maiora fa
cere miracula. q̄ aliquis ꝓphetaꝝ fecerit. ideo

credebāt ꝙ vnus de antiqͥs ꝓphetis ſurrexiſ-
ſet a mortuis. ⁊ ſic maiora miracula faceret ꝙ̃
añ feciſſet. ⁊ hoc mō mot⁹ ē herodes ad creden
dū ꝙ reḗt ioānes baptiſta. vt dictū ē ſ. Sequit̄
(Uos aūt quē me eē dicitis) .q.d. ſi alij errant
opinādo falſa de me. uos tñ nō debetis errare. q
tādiu mecū fuiſtiſ. ⁊ meā doctrinā freq̄nter au
diuiſtis ⁊ miracula tāta vidiſtis (Rñdens pe-
trus dixit) petrus tāꝙ̄ ꝓncipaliſ iter alios ꝓ ſe
⁊ ꝓ alijs dedit reſpōſū (Tu es xp̄s) qḋ iterptat̄
vnct⁹. ⁊ ſic cōfitet̄ ei⁹ hūanitatē ī qua vnct⁹ ē
oleo grē p̄ alijs (fili⁹ dei) naturaľ. ſ. ⁊ nō adopti
uus ſicut alij. ⁊ ꝑ ꝯñs einſdē nature cū dō pr̄e.
⁊ ſic ꝯfitetur vitatē diuiſe nature ⁊ hūane ī eodē
ſuppoſito (viui) Hoc addit̄ ad drām illoꝝ q co
lebātur tāꝙ̄ dij a gētilib⁹: vt hercules iupiter
⁊ ꝯſimiles. fuit. n. antiquoꝝ opio ꝙ qñ taleſ ex
cellētes pſone moriebant̄ ad vitā deoꝝ trāſſe-
rebāt̄. Uñ. z. Mach. ii. dr̄ ꝙ rex antioch⁹ ſcri-
pſit de pr̄e ſuo mortuo. pr̄e nr̄o iter deos trāſla
to nos uolētes eoſ q ſunt ī regno nr̄o ſine tumľ
tu agere ⁊c̄. Ad iſtas ꝗ falſitates excludendas
dixit petr⁹ dei viui (Rñdens aūt ih̄s) Hic ꝯſe
quēter ad ꝯfeſſionē deitatis ſubdit̄ collatio po
teſtatis (Beatus es ſymon bariona). i. fili⁹ io-
anna. barn. idē ē ꝙ fili⁹. iona aūt ponit̄ ꝑ dimi
nutionē ſubtracta media ſillaba ꝓ ioanna. vñ
ē ibi ꝯpoſitio ex ītegro ⁊ corrupto. Uñ bariōa
hic accipit̄ ac ſi diceret̄ fili⁹ ioānis. ꝓpter h̄ pe-
trus dr̄ Jo. vlt. ſymon ioāniſ. Dr̄ aūt hic btūs.
qꝛ cōfeſſio vere fidei. ducit ad beatitudinē (ca
ro ⁊ ſanguis nō reuelauit tibi). i. hō mortaľ nō
docuit te iſtā vitatē (ſꝫ pr̄ me⁹) ⁊ ꝑ ꝯñs tota tri
nitas. qꝛ idiuiſa ſūt opa trinitatis (Et ego dico
tibi) ꝓ te ⁊ ꝓ ſocijs tuis (qꝛ tu es petr⁹). i. cōfeſ
ſor petre vē q̄ xp̄s ē fact⁹ (⁊ ſuꝑ hāc petrā) quā
ꝯfeſſus es. i. ſuꝑ xp̄m (edificabo eccľiam meaꝫ
⁊ porte īferi). i. pſecutiōes tyrānoꝝ. ⁊ iſultus ⁊
tētationes ſpirituū malignoꝝ nō ꝑualebunt
aduerſuſ eā) a vera fide ſubuertēdo. ex q̄ pꝫ ꝙ
eccľia nō ꝯſiſtit ī hoībus rōne ptātis vel digni
tatis eccľiaſtice vel ſecularis. qꝛ multi ꝓncipeſ
⁊ ſūmi pōtifices. ⁊ alij īferiores īuenti ſūt apo-
ſtataſſe a fide. ꝓpter qḋ eccľia ꝯſiſtit ī illis pſo-
nis ī qbus ē noticia vera ⁊ cōfeſſio fidei ⁊ veri
tatis (Et tibi dabo) nō ſolū ꝓ te ſꝫ etiā ꝓ alijs.
ſic̄. n. cōfeſſio petri erat cōfeſſio alioꝝ. ita pote
ſtas hec data petro ītelligit̄ dari alijs. ſꝫ petro
ꝓncipali⁹ in q̄ntū erat alioꝝ capitaneuſ (claueſ
regni celoꝝ) iſte claues nō ſūt materiales. ſed
ptās ſpūaľ duplex. vna ē ptās diſcernendi pec
catū a ñ peccato. ſic̄ ī veteri lege ſacerdotes iu
dicabāt iter leprā ⁊ nō leprā. Aduertēdū etiaꝫ
ꝙ licꝫ hō nō poſſit h̄ bene iudicare ſine ſciētia:
tñ ſcīa nō dr̄ clauis. ſꝫ ptās iudicādi ꝑ ſciam ꝓ
habitā. ⁊ iō licet ſcīa nō ſit clauiſ. tñ neceſſario
ꝑexigit̄ ad debitū vſū h⁹ clauis. Alia clauis ē
ptās mittēdi ad regnū vel excludēdi ſm̄ verū
iudiciū ꝓhabitū. qꝛ debēt īdigni excludi et di-

gni recipi (Et quodcūꝗ ligaueris ⁊c̄) qꝛ ſuppo
ſito hic ī terra debito vſu clauis. deuſ illud ap
probat ī celiſ: aliter nō (Tūc pcepit diſcipuľ ſu
is vt nemī dicerēt ꝙ ipſe eēt xp̄s) Hoc videtur
eē ꝯtrium ei qḋ ē dictū. ca. io. ꝙ miſit diſcipulos
ad denūciandū aduentū ſuū. Dicēdū ꝙ tūc de
nūciauerūt aduētū eius tāꝙ̄ cuiuſdā ſancti ꝓ-
phete a deo miſſi. ⁊ iſtud nō pcipit̄ hic taceri: ſꝫ
poſtꝙ̄ cognouerūt hic diuinitatē ipſius. vt pꝫ
ex cōfeſſione pdicta pcepit vt ei⁹ diuitatē alijs
nō diuulgarēt: ne vulgares hoīes q uiderēt eū
pati tā ignominioſe ſcādalizent̄ de eoꝝ pdicati
one. ſꝫ poſtꝙ̄ ſurrexit a mortuis habita ꝑfcā ui
ctoria mortis. uoluit h̄ publice pdicari (Exīde
īcepit) Hic oñdit ſe eē mūdi redēptorē ꝑ ſuam
paſſionē. ⁊ h̄ ē quod dr̄ (Exide). i. poſtꝙ̄ ſe oſtē-
derat hēre uerā naturā diuinā ſm̄ quā ē īpaſſi
biliſ. ⁊ hūanā ī qua poterat uere pati (cepit ihſ
oñdere diſcipulis ſuis. qꝛ oporteret eū ire hie-
roſolymā) qꝛ erat ꝑordinatū a deo pr̄e ꝙ ibi cō
pleret̄ myſteriū redēptionis nr̄e. illud autē qḋ
ꝑordinatū ē a deo īfallibilr̄ euenit. qꝛ licet non
ſit neceſſitas ꝯñtis. ē tñ ibi neceſſitaſ ꝯſeq̄ntie.
modus aūt nr̄e redēptiōis ſubiungit̄ cū dr̄ (et
multa pati a ſeniorib⁹ ⁊ ſcribis ⁊c̄) qꝛ ab iſtiſ iu
dicatuſ ē ad mortē ⁊ pſidi tradit⁹ (⁊ occidi a gē
ti'ibus q eū crucifixerūt manib⁹ ꝓprijs. ut ha
het̄ Jo. i9. (⁊ tertia die reſurgere) hoc pdixit ut
min⁹ triſtarent̄ de eius morte. oportebat autēꝫ
iſta īpleri. qꝛ a deo erant ꝑordiata (Et aſſumēs
eū petrus) ī ſecreto. ſ. qꝛ īferior nō dꝫ ſupioreꝫ
publice arguere (abſit a te dn̄e) quaſi. d. īdecēſ
ē ꝙ tu tā ignomioſe patiaris (Qui ꝯuerſus). i.
facie uerſa erga petrū ut euꝫ de ſua temeritate
efficacius argueret (dixit petro Uade poſt me
ſathana). i. aduerſarie. īq̄ntū ꝑ icrepationē ſuā
uolebat ſalutē hūani generis quodāmō īpedi
re. ⁊ ꝑ ꝯñs xp̄o aduerſabat̄ q erat h⁹ ſalutis nū
cius (Scādalū mihi es) ſcandalū ibi īproprie
accipit̄. qꝛ ſcādalū actiuū ꝓp̄e dictū. ē dictum
alicui⁹ uel factū min⁹ rectū ꝓbēs occaſionē rui
ne alteri. ſcandalū aūt paſſiuū ē ruina alicui⁹
ex tali fcō uel dcō. neutꝝ aūt potuit hēre locū
ī xp̄o. ⁊ iō ſcandalū hic accipit̄ ꝓ īpedimēto. q.
.d. (Scādalū mihi es). i. q̄ntū ē ī te uis me a ſa
lute mūdi īpedire. cui⁹ rō ſubdit̄ (qꝛ non ſapis
ea q̄ dei ſūt) q̄rendo. ſ. īpedimētū ꝑordinatiōiſ
diuiſe (ſed ea q̄ hoīum) qꝛ illud qḋ dictū ē petr⁹
dicebat xp̄o mot⁹ ex affectu hūano (Tunc ih̄s
dixit) Hic ꝓponit xp̄s ſue imitatiōis exēpluꝫ.
⁊ diuidit̄ in duas ptes. qꝛ p̄ facit quod dictū ē
ꝓponēdo. ſ. exēplū ſue imitationis. z°. ꝑmittit
ex h̄ gl'iam future reſurrectiōis ibi. Fili⁹. n. ho
minis. dicit igit̄ (Si qs uult poſt me uēire) me
am doctrinā ⁊ facta ſequendo (abneget ſemet
ipſum). i. affectū humanū nō ſolū meā paſſio-
neꝫ nō īpediēdo. ſꝫ etiā me ī hoc imitādo (⁊ tol
lat crucē ſuā). i. ꝑatus ſit ſ aīo uolūtarie crucē
portare ī qua crucifigat̄ ignominioſe. ad h̄ aūt

rōnē īducit di. (Qui. n. voluerit aīam ſuaꝫ ſal-
uā fa. pdet eā) Hoc āt pōt dupľr ītelligi. perde
re. n. hēt duplicē ſignificationē. vno mō idem
ē ꝙ amittere. ⁊ ī iſto ſēſu cū dr̄ hic. pdet eā. ſub
ītelligendū ē ī alia vita q̄ſi diceret (Qui volu-
erit aīam ſuā ſal. fa.). i. delitijs ⁊ voluptatib⁹
occupare ī hac vita. qꝛ hoc ē vitaꝫ ſuā ſaluare
ſcd̄m opinionē carnaliū. talis (pdet eā) in alia
vita qꝛ obligat eā ad penā īferni. Alio mō pde
re idē ē ꝙ deſtruere. ⁊ tūc cū dr̄ pdet eaꝫ. ſubi-
telligit̄ ī hac vita. ⁊ ē ſenſus (Qui vo. a. ſ. ſ. face
re (q̄ſtū ad meritū vite eterne (perdet eam). i.
deſtruet corpus laboribus ⁊ paſſionibus ex-
ponendo. ex qb⁹ ſeq̄t̄ ſepatio aīe a corpore. ⁊ h̄
ē aīaꝫ pdere ſcd̄m eſtimationē falſā carnaliuꝫ.
ſꝫ ſit ſaluare eā ſcd̄m vitatē. Secūdū hūc ſēſuꝫ
vltimū ſeq̄t̄ (Qui aūt pdiderit aīaꝫ ſuā ꝓpter
me) hoc ē ꝓpter deum morteꝫ ſuſtinēdo (iueni
et eā) ī beatitudie deo fruēdo. Et qꝛ cū aīa ſit ī-
mortalis ꝑponēda ē oīb⁹ corruptibilib⁹ ⁊ trāſi
torijs iō ſubdit (Quid. n. pdeſt hōi ⁊c̄) q̄ſi dice
ret̄ nihil. īmo ꝑ talia pdit multū. qꝛ pdit illḋ
qḋ ē īmortale ⁊ diuinū ī eo (Fili⁹. n. hōis) qꝛ ī-
nitauerat eoſ ad imitādū exēplū ſue paſſiōis:
iō ne terrerent̄ morte corporali ⁊ trāſitoria ꝑ-
mittit eiſ ꝓmiū future reſurrectiōis. qḋ cōple-
bit̄ ī aduētu xp̄i ad iudiciū. qꝛ tūc reſurgēt ho-
mīes ad vitā īmortalē. Et hoc ē qḋ dic̄ (Filius
eiꝫ hoīs). i. xp̄s ver⁹ hō (vēturus ē) ad iudiciū
.ſ. (ī gl'ia pr̄is ſui) quia ī forma gl'ioſa iudicabit
(Et tunc reddet vnicuiꝗ ⁊c̄) iuſtis gl'iam aīe ⁊
corporis: alijs aūt penā vtriuſꝗ. Et vt ſint de
futura gl'ia aīe ⁊ corporis magis certi. ꝑmittit
eis ꝙ aliqb⁹ eoꝝ oñdet ī hac vita pn̄ti. qḋ oſtē-
dit in ſua trāſfiguratōe: vt patebit in ca°. ſeq̄n
ti. Et hoc ē qḋ dic̄. (Amē). i. fideľr (Sūt qdā de
hic ſtātib⁹). ſ. petr⁹ iacob⁹ ⁊ ioānes ut uidebit̄
(Qui nō guſtabūt mortē) de vita pn̄ti receden
do. (donec uideāt filiū hoīs uēiētē ī rḡno ſuo)
.ſ. appentē eis ī forma corporis gl'ioſa. qualem
hēbit poſt reſurrectionē cū adept⁹ fuerit ptātē
regni. tūc. n. dixit diſcipuľ ſuis. Math. vlt. da-
ta ē mihi oīs ptās ī celo ⁊ ī terra. ¶ XVII.

E T poſt dies ſex) Fūdata eccľia gentiū
ī fide ī pcedēti ca. hic ponit̄ eiuſdē fun-
datōis ꝯfirmatō. Et diuidit̄ ī duas ꝑ-
tes. qꝛ p̄ declarat gl'iam future reſurrectiōis. ⁊
ſecūdo efficaciaꝫ ſue paſſiōis ibi. Cōuerſātib⁹
āt. ꝓcedit aūt h̄ mō ordie. ſ. retrogrado ad pce
dēs ca. vt cōtinuet ꝓncipiū hui⁹ capituli ad fi-
nē pcedētiſ: vbi ꝓmiſerat gl'iaꝫ future reſurre-
ctiōis ut uiſū ē. Prima diuidit̄ ī duas ptes. qꝛ
p̄ oñdit̄ gl'ia future reſurrectiōis. Secundo ex
hoc ſubdit̄ ſolutio duplicis q̄ſtiōis ibi. Et iter
rogauerūt diſcipuli. Prima in tres. qꝛ p̄ ad de-
clarationeꝫ future reſurrectiōis deſcribit̄ xp̄i
trāſfiguratio. Secūdo ſubiūgit̄ hui⁹ trāſfigu-
ratiōis teſtificatio ibi. Et ecce apparuer̄t. Ter
tio circa hoc pōīt diſcipuloꝝ īſtructio ibi. Et d-

ſcēdētib⁹ ill̄. Circā xp̄i trāſfiguratōnē euāgeli-
ſta notat q̄tuor. vꝫ tp̄s determiatū. ꝯſōtiū lo-
cū. ⁊ moꝫ. Quātū ad tp̄s dicit ſic (Et poſt dies
ſex). ſ. a ꝓmiſſione pcedenti diſcipuľ ſcā qñ di-
xit. Sūt qdā de hic ſtātib⁹ ⁊c̄. Cōſiderāduꝫ tñ
ꝙ Luc̄. ix. dr̄ poſt dies. 8. qꝛ mathe⁹ nō ꝯputat
diē ī q̄ xp̄s fec̄ eis ꝓmiſſionē. nec ultimā ī qua
trāſfigurat⁹ ē: ſꝫ ꝯputat tātū tp̄ſ intermediū. ⁊
iō ſcd̄m vitatē ꝯputādo totū tp̄s a ꝓmiſſiōe fa
cta vſꝗ ad trāſfigurationē: trāſfiguratō fuit ī
octauo die. Rō āt hui⁹ fuit. qꝛ iſta tranſfigura
tio facta ē ad oñdendū diſcipulis gl'iam futu-
re reſurrectiōis. illa aūt erit ī octaua etate mū
di: ⁊ ꝓpter hoc figurata ē hic ꝑ octām diē. Pri-
ma. n. etas mūdi fuit ab adaꝫ uſꝗ ad noe. Se-
cūda autēꝫ a noe uſꝗ ad abraham. Tertia ab
abraham uſꝗ ad dauid. Quarta a dauid uſꝗ
ad trāſmigrationeꝫ babylōis. Quīta a trāſmi-
gratione babylonis uſꝗ ad xp̄m. Sexta a xp̄o
uſꝗ ad finē mūdi. Jſte aūt ſex etates accipiūt̄
ſcd̄m diuerſos ſtat⁹ uiuētiū ī hoc mūdo. Septi
ma aūt accipit̄ ſcd̄ꝫ ſtatū aīaꝝ q̄eſcētiū ī ꝑadi-
ſo. ⁊ iō icepit ab aſcēſiōe dn̄i qñ eis celuꝫ patu
it: ⁊ durabit uſꝗ ad iudiciuꝫ. ⁊ ideo ab aſcenſi
one domini currit cū ſexta etate quantuꝫ ad ſi
multatem temporis. Octaua etas erit reſurgē
tium. ⁊ ſic patet ꝙ bene ſignificatur hic per oc-
tauam diem. ⁊ ſic debet tēpus conueniens hu
ius tranſfigurationis. Conſortium autem no-
tatur cū dicitur (aſſumpſit ſecū petruꝫ iacobū
⁊ ioannem) iſti enim tres ſunt aſſumpti ad ui-
dendum gloriam future reſurrectionis ꝓpter
prerogatiuam eminentie ſpecialis inter alios.
petrus enim ꝓpter feruoreꝫ fidei erat inter ali
os princinaliſ: propter quod ⁊ principaliter da
te ſunt ei claues eccleſie. ut patet precedēti ca.
Joannes autem excellebat in prerogatiua uir
ginitatis. propter quod erat inter alios chriſto
magis familiaris. Jacob⁹ aūt inter alios diſci
pulos p̄mus ſuſtinuit martyriuꝫ ꝓpter xp̄ꝫ. ut
habet̄ Act. iz°. Conſiderandum tñ ꝙ btūs am-
broſi⁹ ſuꝑ Luc̄. ⁊ aug⁹. ſuꝑ Epľ. ad Gal. uidēt̄
dicere ꝙ iacobus iſte q fuit ī tranſfiguratione
fuit ille iacob⁹ q p̄° rexit eccľiā hieroſolymita-
nam ⁊ ille nō fuit frater ioannis ⁊ fili⁹ zebedei
ſꝫ fili⁹ alphei. Sꝫ dicendū ꝙ cū text⁹ expſſe di-
cat iſtuꝫ fratrem ioannis. ⁊ ꝑ ꝯſequēs filiuꝫ ze
bedei ꝙ aug⁹. ⁊ ambro. nō loquunt̄ aſſerēdo:
ſꝫ magiſ opinionē alioꝝ referēdo. ſi tñ loq̄rent̄
aſſertiue nō eſſet curandū de dictis eoꝝ quan-
do ſacra ſcriptura expſſe dic̄ ꝯriū ſic̄ hic. Unḋ
aug⁹. in epľa ad uincentium donatiſtam. d. de
doctria ſcōꝝ que eſt ex̄ ſcripturā canonicaꝫ. h̄
genus ſcripturaꝝ ab illis que canōice nomi-
nāt̄ diſtiguēdū ē. nō. n. ex eis ita teſtioniū ꝑfe-
rēdū ut ꝯriū ſētire ñ liceat. maxie ubi alr̄ ſenſe-
rūt q̄ꝫ vitaſſe hēat. noſ ī illo gener̄ ſum⁹. ut ñ d-
dignemur ēt nob̄ ab aplo dēꝫ ſuſcipe ſi qd aliḋ
ſapitl dns illḋ reuelauit. Cōſeq̄nter euāgeliſta

deſignat dicēs (ꝛ duxit illos ī mōtē excelſū) ad
deſignādū ꝙ illi ſūt apti ad ꝯtēplādū celeſtia.
q eminēt ī contēplatiua vita. ſubdit aūt (ſeor
ſū) ad denotādū ꝙ ꝯtēplatiui debent eſſe a tu
multu ſecłariū ſegregati. Cōſeq̄nter deſcribit
trāſfiguratōis mōꝫ dicēs (ꝛ trāſfigurat⁹ ē) nō
ꝙ mutauerit lineamēta corporis vł figurā. ſꝫ
ꝓpter claritatis mult⁹ ei⁹ imēſitatē. ꝛ h̄ ē quod
ſubdit̄ (Et reſplēduit facies ei⁹ ſicut ſol) Ad cu
ius euidētiā ꝯſiderādū ꝙ aīa xp̄i a ꝑncipio cre
atōis fuit gl̄ioſa ꝑ aptaꝫ viſionē ꝛ ꝑfectā fruiti
onē: veꝝ tñ ex diuia diſpōne fiebat vt gl̄ia aīe
nō redūdaret ad corp⁹: ut ſic corp⁹ eēt paſſibi
le ꝛ mortale ad iplēdū ꝑciū redēptiōis hūane.
Et eodē mō ex diuia ordinatiōe factū ē vt gl̄ia
aīe redūdaret ad corp⁹ ī hora trāſfiguratiōis:
vt oñderet̄ diſcipulꝭ gl̄ia future reſurrectiōis:
nō tm̄ aīe ſꝫ corporis. vt ſic aīarent̄ ad ſequen
dū xp̄ꝫ ī acerbitate paſſiōis. ad qđ eos iuitaue
rat ī ca.° ꝓcedēti. ꝛ ſic pꝫ ꝙ claritas illa ī trāſfi
guratōe fuit claritas gl̄ie. q̄ntū ad eſſentiā. ſed
nō q̄ntū ad modū. qꝛ fuit eiuſdē rōnis cuꝫ illa
claritate q̄ ē ī corporib⁹ gl̄ioſis. ſꝫ non fuit ibi ꝑ
modū q̄litatis ꝑmanētiſ. ſicꝰ ē ī illis: ſꝫ ꝑ modū
paſſiōis trāſeūtis. ꝛ iō illa claritas nō dꝫ dici
dos gl̄ie: qꝛ doſ de ſua rōne iportat q̄litatē per
manētē. Et ē ſilr̄ de lumie eleuāte aīam pauli
ad vidēdū ī raptu diuinā eſſētiā. qđ fuit eiuſ
deꝫ rōnis cū lumie eleuāte aīas beatoꝝ. veꝝ
tñ qꝛ nō fuit ī paulo ꝑ modū q̄litatis ꝑmanen
tis. ſꝫ ꝑ modū paſſiōis trāſeūtis. iō ex tali ele
uatiōe ſiue uiſiōe nō fuit paulus beat⁹. qꝛ be
atitudo iportat ꝑmanētiaꝫ (Et ecce) Hic poni
tur trāſfiguratiōis teſtificatio. Et ꝑ̄ teſtificatō
humana. Secūdo diuia ibi. Adhuc eo loq̄nte
Prima ī duas. qꝛ ꝑ̄ ponit̄ teſtificatio eminētiū
viroꝝ ī veteri teſtamēto. Secūdo eminētiuꝫ ī
nouo ibi. Rñdēſ aūt petr⁹. Dic̄ ḡ ꝑmo ꝙ (moy
ſes ꝛ helyas apparuerūt illꝭ) h̄ ē ipiſ diſcipulis
(loq̄ntes cū eo) de q̄ āt loq̄ret̄ Luc. exꝑmit. ix.
ca. dicēs ꝙ loq̄bant̄ cū iħu de exceſſu quē ex
pletur⁹ erat ī iꝛlm. q q̄dē exceſſus fuit ī ſua paſ
ſione ī qua ſuſtinuit dolorē exceſſiuū ꝛ ignomi
niā exceſſiuā ꝓpter amorē exceſſiuum ad nos
Rō aūt q̄r moyſes ꝛ helyas magis apparuerūt
q̄ alij fuit. qꝛ moyſes erat legiſlator. ꝛ helyas
maxim⁹ emulator ꝓ honore diuio: ſcđm ꝙ de
eo ſcribitur. 3. Reg. 19. zelo zelat⁹ ſū ꝓ dn̄o ex
ercituū. ꝛ iō ꝑ teſtimōiuꝫ iſtorum apparuit ꝙ
xp̄ſ nō erat diſſolutor legiſ: vt iponebāt ſibi iu
dei: ſꝫ magis adipletor. ſilr̄ nec blaſſemator di
uini nōis: vt iponebāt ei iudei. qꝛ dicebat ſe fi
liū dei. ſꝫ magis ꝯfeſſor v̄itatis. Cōſiderādum
ēt ꝙ moyſes ꝛ helias nō fuerūt ibi ſcđm appa
rentiā fantaſticā. ſꝫ ſcđm v̄itatē: qꝛ helyas fuit
adduct⁹ ibi de loco quodam eminēti ad queꝫ
fuerat rapt⁹ vt hēt̄. 4.° Reg. 2.° cap.° ꝛ ſic appa
ruit ibi ī aīa ꝛ corpore. Moyſes aūt fuit addu
ct⁹ ibi de limbo ſāctoꝝ patꝝ. nō qꝛ reſurrexit. ſꝫ

qꝛ aīa apparuit ibi ī q̄daꝫ corpore ſibi adapta
to. ſicut apparēt āgeli ī corporib⁹ aſſūpti. Per
hoc etiā oñdit̄ ꝙ xp̄s erat dn̄s vite ꝛ morti. qꝛ
hēbat teſtimōiū ab helya q erat adhuc viuus
ꝛ a moyſe q iā fuerat mortuus (Rñdens autē
petr⁹) Hic ponit̄ teſtimōiuꝫ apoſtoloꝝ q fue
rūt eminētes ī nouo teſtamēto. Ad cui⁹ euidē
tiā ſciēdū ꝙ btitudo eſſentialr̄ cōſiſtit ī aſpec
tu claro ipſius diuīitatis. ꝛ ꝑfecta ei⁹ fruitione.
accidētaliter āt cōſiſtit ī aſpectu hūanitatꝭ xp̄i
ꝛ delectatiōe ꝯſīe. ꝑ quā ſicut ꝑ iſtrumētū cō
iūctū diuinitati ſunt ſcī adducti ad gl̄iaꝫ. Iſti
āt apl̄i q admiſſi fuerūt ad uidēdū trāſfigura
tiōeꝫ xp̄i: nō viderūt ipſi⁹ diuīitateꝫ ſicut pau
lus ī raptu. ſꝫ tñ ei⁹ humāitatē ī forma gl̄ioſa.
ꝛ tñ ī ei⁹ aſpectu fuerūt ſic delectati: ꝙ voluiſ
ſēt ibi ꝑpetuo manere. ꝑꝑ qđ dixit petr⁹ (Dn̄e
bonū ē nos hic eē faciam⁹ hic tria tabernacu
la) ad manēdū. ſ. hic cōtinue (tibi vnū ꝛc̄) non
loq̄t̄ de tabernaculo faciēdo ꝓ ſe ꝛ ſocijs ſuis
q a volebat cū xp̄o eē ī ſuo tabernaculo. et ſocij
ſui cū alijs duob⁹. Lucas āt dicit ꝙ loq̄batur
petr⁹ neſciēs q̄d diceret. ſicut. n. ex magnitudi
ne paſſiōis ut timoris uł amoris aliq̄s ꝓrūpit
ī aliqua v̄ba ſine ꝑmeditatiōe. ita ſimiliter ex
magnitudīe deuotionis ꝛ delectatiōis exꝑte
dixit petrus illa v̄ba. que tñ nō erāt rationabi
lia. q a ī ſolo aſpectu humāitatis xp̄i nō ꝯſiſtit
beatitudīs eſſentia: vt iā dictū ē. et ideo illud
nō debebat ſufficere ꝓ finali btitudīe (Adhuc
eo loquēte) Hic ponit̄ teſtificatio diuīa. ſicut
eniꝫ ī baptiſmo xp̄i ī quo cōſiſtit regeneratio ꝛ
ꝑ̄ncipiū uite ſpūaliſ apparuit tota trinitas. fi
li⁹ ī carne. pater ī voce. ſpūs ſanct⁹ in ſpecie co
lumbe. ita ſimiliter ꝯueniēs fuit ꝙ appareret
ī trāſfiguratiōe ꝑ quā oñſus eſt terminus ſeu
ꝑfectio uite ſpūalis. videlicet gl̄a future reſur
rectiōis. ꝛ iō ſicut fili⁹ apparuit ibi ī carne: de
corata tñ claritate gl̄ie. ita ſpiritus ſanct⁹ ī lu
cida nube ꝑ quā ſignificata ē plenitudo v̄itatꝭ
ī xp̄i ꝑdicatiōe. ꝓpter qđ dictū ē (Ipm audite)
pr̄ āt apparuit ī voce dicēs (Hic ē fili⁹ me⁹). ſ.
naturalis. alij āt ſunt adoptiui (in q̄ mihi bn̄
cōplacui). i. ī quo diuinū bn̄placitū cōplebit̄
ꝯ̄ redēptiōe mūdi. Seq̄t̄ (Et audiētes diſcipu
li cecide. ī faciē ſu.) h̄ āt factuꝫ ē ad declarati
onē humāe fragilitatis iux̄ excellētiā diuine
maieſtatis (Et acceſſit iħs) ad cōſolādū eos. ſ.
(ꝛ tetigit eoſ) familiariter ꝛ dulciter eos cōſo
lādo. Seq̄t̄ (Leuātes āt oculos ſ. nemi. ui. ꝛc̄)
quia moyſes ꝛ helias receſſerūt. reducti volū
tate diuia ad loca vñ fuerūt adducti (ꝛ deſcē
dētib⁹) Hic ponit̄ diſcipuloꝝ iſtructio ꝯ̄ viſio
ne ꝓhita. q a ꝑ̄cepit eis iħs ne viſiōeꝫ ꝑdictam
alijs diuulgarēt an̄ reſurrectiōeꝫ ſuam ne alij
audiētes xp̄m eiſ apparuiſſe ī forma gl̄ioſa ſcā
dalizarēt̄ poſtea uidēteſ ipm pati ign̄ioſe). Et
iterrogauerūt) hic pōit̄ ſolutō duplicꝭ q̄ſtiōis
ſuborte ex ꝑdictiſ. Secūda ponit̄ ibi. Et cū ve

niſſet ad turbā. Circa ꝑ̄mū aduertēdū ꝙ diſci
puli audierāt a phariſeis ꝛ legiſꝑitis ꝙ helyaſ
debebat uēire circa mūdi ꝯſumationē: ut hēt̄
Malach. ulti. ꝛ iō qꝛ helyam uiderant crede
bāt finē mūdi ꝓpīquū. mirabāt̄ tñ ꝙ ipſe ita ci
to receſſerat ꝛ nihil docuerat uel ꝑdicauerat.
cū tñ ſcriptū ſit Malachīe ultio ꝙ ðberet cō
uertere corda patꝝ ad filios. ꝛ iō q̄rebāt itelle
ctū hui⁹ quō ſit itelligend⁹ ei⁹ aduēt⁹ an̄ xp̄ꝫ.
ꝛ ſaluatō breuiter rn̄det. ꝙ duplex ē ipi⁹ aduē
tus. Un⁹ ad iudiciū ī fine mūdi: ꝛ hūc ꝓueniet
helyas ī ꝓp̄a ꝑſōa ꝑdicādo iudeis ꝛ ꝯuertēdo
ad xp̄m ꝛ f̄ſitatē antixp̄i detegēdo. ꝛ h̄ ē qđ dic̄
(helyas q̄dē vētur⁹ ē) ī fine mūdi. ſ. (ꝛ reſtitu
et oīa) qꝛ oēs iudei q tūc iueniet̄ ad xp̄m ꝯuer
tent̄. Ali⁹ ē aduēt⁹ ipi⁹ xp̄i in mūdū q iā ꝑceſſit
ꝛ hūc ꝓuenit ī ſpū helyas. i. ioānes baptiſta. q
hūit zelū v̄itatis ſicut helyaſ. ꝛ hoc ē qđ dic̄ ſal
uator (Dico āt uobis qꝛ helyas iaꝫ uenit). i. io
annes baptiſta: q uēit in ſpū ꝛ v̄tute helye: ut
hēt̄ Luc̄. i. (ꝛ nō cognouerūt euꝫ). i. facta ei⁹ ꝛ
doctrinā nō approbauerūt. qꝛ phariſei ꝛ legiſ
ꝑiti baptiſma ſuū ꝛ doctrinaꝫ ꝯtēpſerūt. hero
des aūt de eoꝝ cōſilio: ut ꝓbabiliter creditur
eū icarcerauit (ſꝫ fecerūt ī eo q̄cūq₃ voluerūt) ipꝫ
icarcerādo ꝛ iterficiēdo (Sic ꝛ fili⁹ hōis paſſu
rus ē ab eis) qꝛ ꝑ ꝯſiliū phariſeoꝝ captus ē. ꝛ
mōti adiudicat⁹. ꝛ māib⁹ crucifigētiū ipꝫ tra
dit⁹ (Et cū uēiſſet) hic pōit̄ ſolutio ſcđe q̄ſtiōiſ
ꝛ ꝑ̄ pōit̄ q̄ſtiōis occaſio. Scđo q̄ſtiōis diſſolu
tio ibi (Tūc acceſſ.) Circa ꝑ̄mū ꝯſiderādum ꝙ
alij diſcipuli vidētes ꝙ nō eēnt admiſſi ad ſe
creta xp̄i ſic̄ alij tres diſcipuli ꝑdicti aliq̄d hūa
nū paſſi icurrerūt quēdaꝫ motum turbatiōis
ꝛ iuidie. ſic̄ clari⁹ videbit̄ ca. ſe. ꝛ iō ex h̄ ſcđm ē.
ꝙ ī abſētia xp̄i nō hūerūt tantā v̄tutē demōeſ
expellēdi. ſic̄ an̄. ꝛ ꝓpter h̄ q̄ndaꝫ demōiacum
ꝑ lunatōeſ afflictū eis oblatū nō potuerūt cu
rare. Alia aūt cā fuit icredulitas pr̄is q ꝑfecte
nō credebat. ſꝫ xp̄s aduēiens ipm ſolo v̄bo cu
rauit. ꝛ hoc ē qđ dr̄ (Et cū vēiſſet ad turbaꝫ) re
diēs de mōte. vbi fuerat trāſfigurat⁹ (acceſſit
ad eū hō ge. pro. d. dn̄e miſere fi. meo. qꝛ lu. ē)
Duplici. n. de cā demon aliq̄n ſcđm varietatē
lune affligit hoīeꝫ magiſq₃ alio t̄pe. Una ē vt
ꝑ h̄ creatura dei. ſ. ipa luna iſamet̄. Alia cā eſt.
qꝛ ꝓpter mollicieꝫ cerebri ī nouilunio quando
abūdāt hūida ſup q̄ lūa hēt dn̄iū. cerebꝝ ē ap
tius: vt ī ipo demō aliq̄d opet̄. ſeq̄t̄ (Naꝫ ſepe
cadit ī ignē) qꝛ diabolus volebat eū cōburere
vel ſubmergere. ſi de⁹ ꝑmiſiſſet (ꝛ obtuli eū di
ſcipulis tuis ꝛ nō po. cu. eū) cāe hui⁹ iā dc̄e ſūt
(Rn̄dēs āt iħs ait o. ge. icredu. ꝛ ꝑue.) h̄ dixit
ꝛ ꝑꝑ diſcipuloſ ꝛ ꝓpter pr̄eꝫ pueri rōnib⁹ dictꝭ
(vſq₃ q̄ pa. vos). i. defect⁹ ꝛ malitias u̅ras (Et
icre. eū iħs). ſ. dmonē affligētē pueꝝ (ꝛ exiuit
ab eo) nō audēs reſiſtere xp̄i ꝑcepto (ꝛ curat⁹ ē
puer ex illa hora) qꝛ extūc nō afflixit eum de
mon (Tūc acceſſerūt) videnteſ diſcipuli ꝙ nō

potuiſſēt curare pueꝝ. cū tñ alias pluries eie
ciſſēt demonia de corporib⁹ obſeſſis. iō (acceſ
ſerūt ad iħm ſecreto) ꝓbabiliter. n. timebāt ꝙ
ex culpa eoꝝ erat ī parte. ꝛ iō nolebāt de h̄ iħꝫ
publice iterrogare ſꝫ magis ī ſecreto (ꝛ dixerūt
ei. Quare nos nō potuim⁹ eijcere eū: dixit illi
iħs ꝓpter icredulitatē v̄raꝫ) qꝛ vnū peccatuꝫ
trahit ad aliud: ide ē ꝙ poſtq̄ icurrerāt motū
turbatiōis ꝛ iuidie ꝯ̄ alios apl̄os ꝯſeq̄nter in
currerūt q̄ndam torporē ī fide. ex q̄b⁹ ſecutū ē
ꝙ nō potuerūt demōiacū curare (Amē. i. fide
liter (dico uobis ſi hūeritis fidē ſic̄ granū ſina
pis) qđ ē modicū ī quātitate ſꝫ maximuꝫ ī v̄tu
te (dicetis). i. dicere poteritis (monti huic trā
ſi hinc ꝛc̄) lꝫ apl̄i nō legant̄ montes trāſtuliſſe
ad lr̄aꝫ. legunt̄ tñ maiora feciſſe in v̄tute fidei.
vt mortuos ſuſcitaſſe. ꝛ cecos illūiaſſe ꝛ ꝯſilia.
que nō poſſūt fieri niſi v̄tute ſupnaturali ꝛ di
uina. trāſlatio āt montis ad aliū locū aliquan
do fit v̄tute naturali ſic̄ ī terremotu vehemen
ti. Uel poteſt dici ꝙ mons hic accipit̄ metha
phorice. i. diabolus. q pōt dici mons ꝓpter ſu
ꝑbiaꝫ. qꝛ ipe eſt rex ſup oēs filios ſupbie: ut dr̄
in Iob. ꝛ ſic ē ſenſus. Si hūiſſetis fidē feruēteꝫ
. ſ. caritate potuiſſetis dixiſſe mōti huic. i. dia
bolo. trāſi hic. i. de obſeſſo lūatico: ꝛ trāſiſſet ð
corpore exeūdo. ꝛ ſic ī hoc oñdit cām quare nō
potuerūt eū eijcere. ꝛ hoc ē qđ ſubdit̄ (Hoc eiꝫ
gen⁹ nō eijcit̄ niſi ꝑ orōneꝫ ꝛ ieiuniū) oratio. n.
q̄ ē mentis eleuatio ī deū. ꝛ ieiuniū ꝑ qđ refrēa
tur caro. ſūt effectus fidei formate ꝑ caritateꝫ.
Sciēdū ēt ꝙ ſic̄ diuerſis reb⁹ corporalib⁹ am
miniſtrandis diuerſi āgeli a deo ꝑ̄ponunt̄ ꝛ di
uerſoꝝ ordinū. ſic ēt in diuerſis tētationib⁹ di
uerſi demones hēnt ſpālē effectū. qꝛ aliq̄ potiſ
ſime tētant de diuitijs cōgregādis. aliq̄ de ho
norib⁹ appetendis. vñ ꝛ aliq̄ dicunt̄ ſpūs ſup
bie. ꝛ aliq̄ ſpūs luxurie. iſte āt demō hēbat v̄tu
tē tētandi potiſſime de uitio carnis. qđ vitium
potiſſime refrenat̄ ꝑ orōnē ꝛ ieiuniūꝫ. ꝛ ꝑ ꝯn̄s
demon de talib⁹ tētans ꝑ talia ſupat̄ (Cōuer
ſātib⁹ āt illis) Hic declarat ſe eſſe ꝑciuꝫ nr̄e re
dēptiōis. ꝛ diuidit̄ ī duo. qꝛ ꝑ̄ oñdit ſuā futurā
paſſionē. Scđo ex quodā facto ðclarat ſue paſ
ſionis efficaciā ibi. Et cū uēiſſet. In prima ꝑte
dic̄ ſic (Cōuerſātib⁹ āt eis). i. iħu ꝛ diſcipulꝭ ſu
is (in galilea) q̄ erat terra vbi fuerat cōcept⁹ ꝛ
nutritus (dixit illis iħs fil. ho. tra. ē ī man⁹ ho
minū) qꝛ ꝑ iſtictū demōis itrantꝭ cor iude tra
dit⁹ ē ī man⁹ iudeoꝝ. ut hēt̄ Ioan. 13. ꝛ a iudeis
tradit⁹ ē ī man⁹ gētiliū (ꝛ occidēt eum ꝛ tertia
die reſurget) cū morte ſua ꝑdixit reſurrectiōeꝫ
ſuā: ne ī paſſiōe ei⁹ icurrerēt deſperationē (Et
ꝯtriſtati ſūt uehemēter) qꝛ ei⁹ ſocietas erat ita
dulcꝭ ꝛ grata. ꝙ nō mirꝝ ē ſi ꝯtriſtati ſūt paſſio
ne ei⁹ audita (Et cū ueniſſēt) Hic oñdit̄ paſſio
nis ei⁹ efficacia. q̄ ē libertas v̄a. qꝛ ꝑ paſſioneꝫ
xp̄i ſum⁹ a ſ̄uitute diaboli liberati. ꝛ iſta liber
tas hic ðclarat̄ cū dr̄ (Et cum ueniſſet caphar.

acce.q.di.acci.) Capharnaū erat ciuitas ꝑncipal̄
ī galilea. ⁊ iō ibi manebāt q tributū colligebāt
ex pte romanoꝝ qb⁹ iudea erat ſubiecta. ⁊ quili/
bet capitane⁹ dom⁹ ſoluebat didragma: ⁊ ualꝫ
didragma duplex dragma. dragma aūt ē octā
ps uncie ⁊ ualet ſex obolos. obol⁹ āt ualet q̄n/
tū vn⁹ puus tornenſis. ⁊ ſic q̄libet capitaneus
ſoluebat ānuatī q̄ſi duodecī tornēſes. iſta aūt
poſſūt colligi ex his q̄ dicūt papias ⁊ yſidor⁹ ꝺ
pōderib⁹. Iſti igr̄ q didragma accipiebāt a q̄li
bet capitaneo. dixerunt petro (Magr̄ ueſ. non
ſol. didrag.) nō faciebāt mētionē de apl̄is. qꝛ ñ
accipiebāt niſi a capitaneiſ: ut dictū eſt (Et ait
ēt) q̄ſi diceret ꝥ ē veꝝ (Et cū itraſſꝫ do. pre. eū.
ih̄s) ea que facta erāt ī ei⁹ abſētia ſibi ꝑdicēdo
⁊ ī ꝥ oñdit ꝙ nihil latebat ipm̄. ſequiſ (Reges
terre a q. acci. tri. ⁊c̄.) Hoc aūt iterrogauit non
ignorās qd erat rñſurus. ſed ut ex ſua rñſione
meli⁹ īformaret eum de v̄itate (At ille dixit ab
aliēis. dixit illi ih̄s) ꝯcludēdo v̄itatē (Ergo li.
ſūt filij) Ipe āt xp̄s erat fili⁹ dei ſcd̄ꝫ naturā di
uinā. ⁊ p ꝯn̄s nulli ſubiect⁹. ſil̄r ſcd̄ꝫ naturā hu
manā erat fili⁹ dauid. ⁊ p ꝯſeq̄ns liber a tribu/
to. Ex hoc ſeq̄ſ ꝙ apl̄i q erant de ei⁹ familia eſ/
ſēt liberi. Uerūtñ ne ſcādalizareſ illi q collige
bāt voluit tributū reddere. Ad cui⁹ euidentiā
cōſiderādꝫ ꝙ ſcādalū aliqñ oriſ ex malitia q̄
le fuit ſcādalū phariſeoꝝ ⁊ tale ē cōtēnēdꝫ. ſi
cut dictū ē ſ. 15. ca. Aliqñ oriſ ex ignorātia ⁊ ta
le ſcādalū vitandum. ſalua tñ triplici v̄itate. ſ.
iuſticie. uite. ⁊ doctrīe. ⁊ tale erat iſtud ſcanda/
lū. qꝛ illi q colligebāt tributū erāt gētiles legē
⁊ ꝓphetas ignorātes. ⁊ ꝓpter ꝥ igñrabāt ꝙ xp̄s
eēt imuniſ a tributo. tū qꝛ fili⁹ dei ſcd̄ꝫ naturā
diuinā. tū qꝛ fili⁹ dauid ſcd̄ꝫ hūanā. qꝛ non te
nebāſ talia ſcire. dare aūt eis tributū nō ē cō/
tra v̄itatem uite: iuſticie: ⁊ doctrīe. iō xp̄s volu
it dare pp ſcādalū uitandū. Eadē rōne eccl̄ia ī
aliq̄b⁹ terris vbi nō eſt cōſuetuꝫ decimas da/
re nō repetit decimas ad ſcādalū uitandū. ⁊ ꝥ
ē qꝺ dicit xp̄s (Ut aūt nō ſcādalizem⁹ eos ua.
ad ma. ⁊ mit. ha) Ex q̄ patet ꝙ xp̄s erat ita pau
per ꝙ nō hēbat vñ poſſet ſoluere tributuꝫ. ſeq̄
tur (⁊ eū piſceꝫ q ꝑmus aſcenderit tol. ⁊ ap. ore
eius īuenies ſtatereꝫ) Ex q̄ pꝫ ei⁹ diuitas futu/
ra cōtigentia certitudinaliter ꝑdicendo (Illū
ſu. da ei pro me ⁊ p te) ſtater. n. ualet duplex di
dragma. Chriſt⁹. n. uoluit dare tributū p ſe ⁊ p
petro. qꝛ iā petrū fecerat capitaneuꝫ ſup alios
apoſtolos: ut habetur ꝑcedēti capl̄o XVIII.

IN illa hora) Supi⁹ fūdata ē eccl̄ia gē/
tiū ī fide. hic ꝯn̄r fūdaſ ī morib⁹. ⁊ diui/
diſ ī tres ptes. ſm̄ tres ſtat⁹ diuerſos ī
eccl̄ia. Primo. n. deſcribunſ v̄tutes actiuoꝝ. ⁊
ſecūdo religioſorū ſeu cōtēplatiuoꝝ. 19. ca. ⁊ 3°
plāttoꝝ. 20. ca. Prima ī duas. qꝛ ꝑ deſcribiſ uir
tutū fūdamentuꝫ. ſcd̄o edificiū deſup cōſtruc/
tū ibi. Et q ſuſcepit. Ad euidentiā ꝑme ptis ad
uertendū. ꝙ ſaluator deſcribendo v̄tutes acti/
uorū cōuenienter īcipit ab hūilitate duplici ꝺ
cā. Primo qꝛ ē fūdamētū aliaꝝ v̄tutū: vt dcūꝫ
ē. Secūdo qꝛ hūit occaſionē ex ꝑhabitis īme/
diate ī ꝑcedēti ca. dc̄m ē. n. ꝙ ſaluator aſſūpſit
ſecū petrū iacobū ⁊ ioannē alijs dimiſſis: ⁊ du/
xit eos ī mōtē ſeorſuꝫ. ⁊ trāſſigurat⁹ ē ante. ido
alij aliq̄d humanū paſſi motū cuiuſdā īuidie ī
currerūt. Itē qꝛ p petro iuſſerat ſolui tributuꝫ
qꝺ ſolū a capitaneis colligebaſ. iō in ꝥ eū ꝑnci
palē alijs cōſtituerat ⁊ capitaneū. ꝓpter quod
alij aliq̄ mō īdignati. qꝛ nō erāt adhuc confir/
mati p miſſionē ſpūs ſancti ī uia poſiti ceperūt
inter ſe altricari de maioritate qs eorum eſſēt
maior ut hēſ expreſſius Mar. ix. ⁊ poſtea cum
ueniſſēt ad domū ih̄s q̄ſiuit ab eis de q̄ in via
diſputauerāt. ⁊ tūc ipi ꝑ uerecūdia tacuerūt ui
dētes motū ſupbie ī eis dephenſū a ſaluatore:
⁊ poſt paululū ſc̄m ē qꝺ hic deſcribiſ a matho
(In illa hora) hoc ē poſt tēpus modicū (acceſ/
ſerūt diſcipuli ad ih̄ꝫ) uidentes ſe eē dephēſos
ab ipo de ꝯtētione maioritatis dicētes (Quis
putas maior ē ī regno celorū) nō fecerūt tūc q̄
ſtionē qs eſſet maior inter eos de quo pri⁹ ꝯtēs
derāt. ſꝫ quis eſſet maior ī eccl̄ia militante per
meritū. ⁊ qs in eccl̄ia triumphante per ꝑmiuꝫ
Et qꝛ ī moralib⁹ magis mouent facta q̄ꝫ uerba
iō docēs eos de hūilitate poſuit eis exēplū ſen
ſibile: ⁊ ꝥ ē ꝙ diciſ (Et aduocās ieſus puulū)
etate ⁊ malitia. ſ. beatū martialē q poſtea a be/
ato petro miſſus ī galileā ꝑdicauit lenionicen
ſib⁹ fidē catholicā (Statuit eū ī medio eoꝝ) vt
ab oīb⁹ videreſ ⁊ attēte cōſideraretur (⁊ dixit.
amē) ideſt fideliter (dico vobis niſi ꝯuerſi fue/
ritis) ab elatiōe ſcilicet ſupbie. ⁊ ābitiōe maio/
ritatis (⁊ efficiamī ſicut puuli) ideſt humiles ⁊
ſimplices ſine malitia pcc̄i (nō intrabitis in re
gnū celoꝝ) demōes. n. abiecti fuerūt p ſupbiā.
⁊ iō oportet hoīes illuc venire p viā ꝯriā ſcilicꝫ
p hūilitatē ꝯcludit q̄ intētū dicēs (Quicūq̄ꝫ q̄
hūiliauerit ſe ⁊c̄ (q̄ſi diceret. ille q erit hūilior.
erit maior hic p grāꝫ qꝛ hūilitas ē rc̄a diſpō ad
grām ſuſcipiēdā ſcd̄m qꝺ dicit beat⁹ Jacobus
.4. ca. de⁹ ſupbis reſiſtit hūilib⁹ āt dat grām. ⁊
talis ēt erit maior ī eccl̄ia triūphāte. Aduertē/
dū tñ ꝙ ex ꝥ ñ ſeq̄ſ ꝙ hūilitaſ ſit maxia v̄tutū
qꝛ v̄tutes theologice ſūt maiores q̄ꝫ morales.
videlicet fides ſpes ⁊ caritas. hūilitas āt ē v̄t⁹
moralis. Et iteꝝ ī v̄tutib⁹ moralib⁹ prudētia q̄
dirigit alias v̄tutes morales: ⁊ pōit ī eis medi
um ē maior alijs. Et iterū iuſticia q̄ iportat re/
ctū ordinē ad alteꝝ ē maior q̄ꝫ hūilitas q̄ facit
hoīem eē bñ ſubditū huic ordini. Sꝫ p tāto dr̄
ꝙ maioritas ī regno corrñdet hūilitati ſic̄ the/
ſaur⁹ celeſtis diſpſiōi theſauri terreni pp deū.
vt hētur ī ſeq̄nti ca. Itē qꝛ ſicut dc̄m ē hūilitaſ
ē fundamētū aliaꝝ v̄tutū ſicut q̄ ex magnitu/
dine fundamēti piecti. arguiſ magnitudo edi
ficij ſupedificādi: ſic ī ꝓpoſito ex magnitudine
humilitatis arguiſ magnitudo felicitatis; licꝫ
hūilitatis arguiſ magnitudo felicitatis: lꝫ hu/
militas nō ſit maior īter alias v̄tutes: qꝛ illa q̄
ſūt ꝑora generatiōe nō ſūt maiora ſimpliciter.
Itē qꝛ v̄tutes ſūt ꝯnexe ⁊ maxie v̄tutes infuſe
q̄ ꝯnexe ſūt in grā ⁊ caritate. ⁊ iō q̄ꝫtum creſcit
vna v̄t⁹ in eodē hoīe: tm̄ creſcit altera ꝓportio/
naliter ſm̄ illud qꝺ ē formale in v̄tute: ſicut di
giti man⁹ equal̄r creſcūt: lꝫ ī ſe nō ſint equales
ille āt q hꝫ maiorē hūilitatē loq̄ndo ꝺ vera hu
militate: p ꝯn̄s hꝫ alias v̄tutes maiores. ⁊ iō il
le q ē magis hūilis. ē maior in merito ⁊ ꝑmio:
nō pp hūilitatē tm̄: ſed pp alias v̄tutes hūili/
tati ꝯnexas. q̄ ſūt ēt maiores ipſa hūilitate (Et
q ſuſce) Hic docet ꝯſtruere edificiū v̄tutū ſup
hūilitatis fundamētū. Iſtud āt edificiū conſi
ſtit ī cōicatiōe ad ꝓximū. ⁊ ꝥ cōtingit dupl̄r. ſ.
rōe corpis ⁊ rōe aīe. Prio q̄ docet cōicatōnē ca
ritatiuā ad hoīeꝫ ex pte corpis ut ex notiorib⁹
ꝓcedat ad min⁹ nota. bona āt corpis ſūt nobiſ
magis nota. Scd̄o docet cōicationē ad ꝓximū
ex pte aīe ibi. Qui aūt ſcādalizauerit. dicit q̄ ꝑ
(Et q ſuſcepit vnū puulū talē) hūilē. ſ. ⁊ fidelē
(in noīe meo) ꝥ ē pp deū ipꝫ ad hoſpitiū recipi
endo ⁊ neceſſaria corpis miſtrādo. ⁊ p ꝥ intelli
gunſ oīa alia bñficia q̄ īpendūſ pp deū ex pte
corpis (me ſuſcepit) qꝛ vbi vnū pp alteꝝ. utro
bīq̄ꝫ tm̄ vnū. ⁊ iō q recipit ꝓximū pp xp̄m diciſ
xp̄m recipe. exēplū h⁹ hēm⁹ ī legēda beati mar
tini: vbi dr̄ ꝙ xp̄s ſe veſtitū oñdit illa pte cla/
midis quā beat⁹ martin⁹ ꝺderat paupi pp xp̄ꝫ
(Qui āt ſcādalizauerit) Hic docet cōicationē
caritatiuā ad ꝓximū ex pte aīe: q̄ ꝯſiſtit ī duo/
b⁹. Prio ne ꝓxio īferaſ nocumētū. Scd̄o ut ei
ꝑbeaſ bñficiū ibi. Uenit. n. filiuſ hoīs ſaluare.
Pria in duas: qꝛ ꝑ āmonet ne ꝓximū ſcādali/
ꝫem⁹. Scd̄o ne eū ꝯtēnam⁹ ibi. Uidete ne ꝯtē/
natis. Pria in duas: qꝛ ꝑ docet vitare ſcādalū
actiuū. Scd̄o paſſiuū ibi. Si āt man⁹ tua. Cir/
ca ꝑmū aduertendū: ꝙ ſcādalū actiue ē dictū
uel fcm̄ min⁹ rectū ꝑbens occōnē alteri ruine:
ſcādalizare igiſ aliquē ē facere eū ruere ī pcc̄m
mortale ex dcō uel fcō ſuo malo: ⁊ ꝥ ē ꝓprie ī/
ferre ei nocumētū ex pte aīe qꝺ ē recte ꝯ carita
tē: ⁊ iō talis faciēs aliū ſic ruere ſi faciat ꝥ de ī/
tētiōe ſeu ex aduertētia: ſēp peccat mortal̄r: ēt
ſi fcm̄ uel dcm̄ ex q̄ ali⁹ ruit ñ eēt de genere pcc̄i
mortalis: ſicut dicēs mēdaciū iocoſuꝫ mulieri
ītētiōe ptrahēdi eā ad adulteriū ē pcc̄m mor/
tale ex itentione finis. d. (Qui igr̄ ſcanda. vnū
de puſillis) dicit āt puſillis qꝛ nullus ſcādali/
ꝫaſ paſſiue. niſi inquātū puſilluſ. i. puē v̄tutiſ.
qꝛ hō ꝑfecte v̄tutis ex dcō uel fcō malo alteri⁹
ñ ruit in pcc̄m: ſeq̄ſ (expedit ei ut ſuſpēdaſ mo
la aſi. ⁊c̄) loq̄ſ euāgeliſta ad modū terre paleſti
noꝝ ī qua ꝯdēnati ad mortē ligato ſaxo ad col
lū ꝑcipitabāſ ī mare. ſenſus ē q̄ (expedit ⁊c̄). i.
meli⁹ eēt hoī mori corporal̄r: q̄ꝫ ex malo exēplo
ſuo facere aliuꝫ ruere in pcc̄m mortale. qꝛ ex ꝥ
mereſ mortē eternaꝫ: q̄ grauior ē morte tp̄ali. ⁊
iō ſeq̄ſ (Ue mūdo a ſcādalis). i. mūdanis hoī/
b⁹ q nō curāt ſcandalizare ꝓxios (Neceſſe ē. n.
ut veni. ſcā.) nō ē neceſſitas abſoluta. ſꝫ tm̄ ex
ſuppoſitiōe. ſi. n. hoīes velīt viuere mūdane. ī.
in oīb⁹ volūtatē ſuaꝫ adīplere: neceſſario ſeq̄ſ
ad ꝥ ſcādalū alioꝝ. qꝛ nō formidāt ꝓxios ſcan
dalizare (Uerūtñ ve hoī illi). i. ꝯminatio pene
eterne ſibi īfligēde (p quē ſcādalū vēit) actiue
. ſ. ꝓximū ſcādalizādo (Si āt man⁹ tua ⁊c̄) ⁊ qꝛ
ſcādalizare paſſiue ſemp ē pcc̄m: qꝛ ē ruina ex
dicto alteri⁹ min⁹ recto: iō āmonet puſillos ut
excludāt a ſe occōnē ruine. d. (Si man⁹ tua uel
peſ tu⁹ ſcādalizat te). i. tibi ē occō ruine ī pcc̄m
p tactū īhoneſtū uel p greſſuꝫ diſſolutuꝫ (abſci/
de eū) ñ qꝛ aliqꝺ mēbꝝ corpis ſit āputādū. ad
vitādū pcc̄m. mēbra. n. corpis ſūt a deo data. ⁊
iō ñ ē in ptāte alicui⁹ pſone abſcidere ſibi mē/
bꝝ: ſicut nec ſe occidere: ſed ſemp ꝥ ē illicitū p/
ſone ſingulari: niſi ī caſu. q̄ñ. ſ. vnū membꝝ pp
ſui corruptionē ē ī piculū totius corpiſ: qꝛ vni/
cuiq̄ꝫ ꝯmittiſ cura ſanitatis ſui corpis. iō tunc
licitū ē ſibi p ſe uel p aliū vnū mēbꝝ abſcidere
ne peat totū corp⁹. ⁊ eodē mō licitū ē ei q tenet
locū iuſticie publice iterficere hoīnē uel muti/
lare pp ꝯſuatūꝫ iuſticie: ſꝫ pp pcc̄m euitādū ñ
ē alicui licitū abſcidere ſibi aliqꝺ mēbꝝ tū qꝛ
p ꝥ ñ excl̄diſ ꝯcupiſcētia iterior ī q̄ viget pcc̄m:
tū qꝛ p aliā viā pōt meli⁹ obuiare pccō. p rōem
. ſ. ⁊ libeꝝ arbitriū cohibēdo mēbꝝ a pcc̄i exer/
citio: ⁊ ſic dr̄ man⁹ abſcīdi inq̄ꝫtū ꝓhibeſ ab il/
licito actu: qꝛ man⁹ abſciſa ñ pōt aliq̄d agere. ⁊
eodē mō exponēdū ē de alijs mēbris. Aliter tñ
pōt exponi: ut p manū itelligaſ auxiliator ī ne
gocijs ſuis: qꝛ man⁹ ē organū organoꝝ: p pedeꝫ
ītelligaſ curſor: q currit ad negocia: p oculū cō
ſiliari⁹ q dirigit ī agēdiſ. Amicitia āt iſtoꝝ quā
tūcūq̄ꝫ ſit vtilis ī tp̄alib⁹: ē tñ ꝑſcidēda a ſe ⁊ re
mouēda: ſi ſit occō ruine ī ſpūalib⁹ pp ꝥ qꝺ ſe/
quiſ (Bonū ē tibi). i. melius (ad vitaꝫ ingredi
ꝺbilē uel claudū) ſicut. n. ſeq̄nti ca. diſ ſaluatō
ꝙ vno mō dr̄ caſtrat⁹ pp regnū celoꝝ: q ꝯtinet
mēbra genitalia ab illicito actu. ſic dr̄ hic clau
dus q ꝯtinet pedē ab iordinato greſſu: ⁊ debiſ
q ꝯtinet manū ab illicito tactu. ⁊ ſic̄ teſtimōio
ſaluatoris illa caſtratio q̄ ē p mēbroꝝ gēitaliū
ꝯtinentiā eſt meritoria ⁊ laudabil̄: nō āt illa q̄
p mēbroꝝ āputationē: ſic in ꝓpoſito claudica/
tio uel debilitas ſeu cecitas q̄ ē p cohibitioneꝫ
man⁹ ab illicito tactu. ⁊ oculi ab illicito viſu ⁊
pedis ab illicito greſſu: ē meritoria ⁊ laudabil̄:
ñ āt illa q̄ eēt p mēbroꝝ ꝑuationē. ceteꝝ. āt ēt
(Uidete ne ꝯtēnatis) Hic ꝯſeq̄nter ꝓhibet ne
ꝓximū ꝯtēnam⁹ cui⁹ rōeꝫ aſſignat. qꝛ q̄ꝫtūcūq̄ꝫ
hō ſit puuſ ī hoc mūdo: tñ hꝫ angelū aſſignatū
a deo ad ſui cuſtodiā. ⁊ iō ſi hoīes tm̄ a deo ho/
noranſ: qꝛ ad eius imaginem ſunt facti: multo
fortius a nobis ſunt honorandi. ⁊ hoc eſt qꝺ. d.
(Uidete ne contē.) ſequiſ (quia angeli eoruꝫ)
ideſt aſſignati eis (in celis: ſemp vidēt faciem

parris) Qꝛ ꝗtumcūq; mittanť ad tḿalinꝫ reꝝ
admin ſtratõꝫ.tñ ſemꝑ deo lberẽt ꝑ aptaꝫ ui/
ſionez (Qui ĩ celis ẽ) lꝫ.n. dñs ſit vbiq; ꝑ eſſẽtiã
pñtiã ⁊ potẽtiaꝫ: tñ ſpãliter dř eſſe in celis. vbi
adeſt beatis ꝑ aptam uiſionẽ (Uenit.n.filius
hominis) Oñſo ꝙ nõ eſt ꝑximo inferenduꝫ no
cumẽtuꝫ ex pte aie: hic oñdit ꝙ ei eſt bñficiũ ĩ/
pendẽduꝫ. ⁊ pmo in affectu. ſecundo in effectu
ibi. Si ãt pecca. Primum oñdiť exemplo ſalua
toris: qui ad ſaluteꝫ hoĩuꝫ ðſcendit de celis.d.
(Uenit.n.fili⁹ hoĩs ſaluare quod ꝑierat) ⁊ in/
ducit ad ħ exempluꝫ de illo qui hꝫ cẽtuꝫ oueſ.
una.n. errante dimittit.99. ⁊ uadit ad queren/
duꝫ illaꝫ q̃ errauerat. ⁊ cũ inuenit eaꝫ. gaudet
ſpãli gaudio de inuẽtione ei⁹: nõ qꝛ magis dili
gat illã ſolã q̃ꝫ.99. ſed qꝛ ſicut dcm̃ ẽ hꝫ ſpãlẽ ra
tionẽ gaudẽdi de inuẽtiõe e⁹. quã nõ hẽbat in
alyͣs. Sic de⁹ de reuerſiõe peccãtiũ ad ſaluteꝫ
hꝫ ſpãlẽ rõem gaudŷ: quã nõ hꝫ de ꝑmanẽti/
b⁹ ĩ iuſticia. ceteris tñ parib⁹ ꝑmanẽtes ĩ iuſti/
cia ſũt magis dilecti deo. Hoc ãt inducit ſalua
toꝛ ad cõſideranduꝫ ꝙ ſilr debem⁹ gaudere in
affectu de ſalute ꝑximoꝝ. Conſiderandũ ẽt ꝙ
alia rõe aliqñ de⁹ magis diligit pccõꝛes reuer
tẽtes: q̃ꝫ remanẽtes in iuſticia. ñ quia peccaue/
runt. ſꝫ quia ex pccõ cõmiſſo hũiliores efficiũť
⁊ ſanctiores. ⁊ in bono feruentiores. Uñ dicit
beat⁹ Greg. ĩ mora. ꝙ princeps militie pluſ eũ
militẽ diligit q p⁹ fugã fortiter hoſtẽ ꝑmit q̃ꝫ q
nũq̃ꝫ fugit nec vnq̃ꝫ aliqd fortiter egit. ⁊ eodeꝫ
mõ ẽ de peccatoꝛe p⁹ pñiam virilr agẽte. ⁊ ð iu
ſto tepido ĩ ſua iuſticia ꝑmanẽte (Si pecca.) ħ
ꝯñr oñdit ꝙ debem⁹ eẽ bñfici ꝑximo ex pte aie
in effectu. ⁊ hoc duplr. Primo defect⁹ eoꝝ cari/
tatiue corrigendo. ⁊ z° offenſaꝫ miſĩcoꝛditer re
mittẽdo ibi. Iteꝝ dico vobis. Ad euidentiam
primi aduertẽdũ ꝙ duplex ẽ correptio: vna q̃
ẽ ad peccantis punitõnẽ ꝑꝑ ꝯſuationẽ iuſticie
⁊ iſta ñ ordinať ſẽꝑ ad correctionẽ delinq̃ntis.
qꝛ aliqñ ſibi ĩfligiť pena mortiſ. ⁊ iõ principalr
ẽ ad ꝯſuationẽ iuſticie ⁊ terroꝛẽ alioꝝ. ⁊ talis
correptio nõ ꝑtinet ad ſingulares ꝑſonas: ſed
ad iudicẽ: ad quẽ ꝑtinꝫ ꝯſuare iuſtitiã ĩter ho
mies: ⁊ ꝑꝑ hoc talˀ correptõ ẽ act⁹ iuſtitie. Alia
ẽ correptio q̃ ordiať ad fris peccãtis emẽdati/
onẽ. ⁊ hec ẽ act⁹ caritatĩ: ⁊ ꝑtiet ad oẽs. qa dř ĩ
eccleſiaſtico. vnicuiq; mãdauit de⁹ de ꝑxio. et
iõ ſicut qlibꝫ teneť ꝑximũ ex caritate diligere:
ita teneť defect⁹ eius caritatiue ad emẽdatio/
nẽ eius corrigere: ſi tñ ꝓbabilr credat ꝙ ex ſua
correctiõe debeat ſe emẽdare. ⁊ de tali correcti/
one loquiť hic ſaluatoꝛ. nõ de pma q̃ eſt actus
iuſticie. tangit ãt debitũ modũ h⁹ correctionis
.d. (Si peccauerit in te frater tu⁹) ⁊ ĩtelligitur
iſtud ĩ te duplr. uel qꝛ te ſolũ leſit. uel qꝛ te ſolo
ſciẽte peccauit. ſi.n. alios lederet uel corã alyͣs
peccaret: tũc ñ hẽret locũ illud qð ſubdiť (Ua
de ⁊ corripe ipm inter te ⁊ ipm ſolũ) qꝛ peccata
publica ſũt in publico arguenda ſm qð dř ꝑia

ad Thi. 5. peccantẽ corã oib⁹ argue ut ceteri ti/
morẽ hẽant. ſed qñ ſũt ſecreta tũc hꝫ locũ corre
ctio fraterna. q̃ ẽ act⁹ caritatis: q̃ debet fieri ꝑ̇
in ſecreto. cuius rõ eſt. ſicut.n. medic⁹ corꝑalis
ſi debito mõ ꝑcedat: nitiť inducere ſanitatẽ cũ
mĩoꝛi diſpẽdio corꝑis. ut ſine mẽbri abſciſiõe.
⁊ ſi ñ poſſit: tũc abſcidit mẽbrũ min⁹ nobile. ut
ꝯſueť magis nobile: uel totũ corp⁹. ſic ille qui
frẽm peccantẽ occulte corripit caritatiue. dꝫ tẽ
tare ſi poſſit frẽm emendare abſq; detrimento
ſue fame. qꝛ fama cõputať inter maioꝛa bona
hoĩs citra ṽtutes. ⁊ ideo cõrigẽs fratreꝫ debet
q̃ntum põt cõſeruare ei⁹ famaꝫ. Alia cã eſt. qa
amiſſa fama vl̕ leſa efficiť hõ iuerecũd⁹. ⁊ per
ꝯñſ min⁹ a peccato retrahiť q̃ꝫ ꝑ̇us. Eſt ğ ðbit⁹
ꝑceſſuſ ĩ correctione caritatiua. ut hõ corrigat
frẽꝫ ſuũ ĩter ſe ⁊ ipꝫ ſolũ. ut ſic poſſit eũ ſaluare
cuꝫ oĩmoda ĩtegritate ſue fame. ⁊ ħ eſt qð ſeq̃ť
(Si te audierit lucrat⁹ es frẽm tuuꝫ) eũ. ſ. cũ ĩ/
tegritate fame ad ſalutẽ reducẽdo (Si ãt audi
erit te adhi. tecuꝫ unũ vel du.) Qꝛ.n. fama eſt
minus bonũ q̃ꝫ ſit bona vita. ſi nõ poſſit ſuari
bona vita fris ſine ðtrimẽto ſue fame: tũc ꝑce/
dẽduꝫ ẽ ad ſalutẽ bone vite cũ aliq̃li leſiõe ſue
fame. ⁊ iõ adducẽd⁹ ẽ un⁹ ali⁹ ul̕ duo ad ſciẽdũ
.ſ. fris delictũ. ⁊ ut coraꝫ eis arguať. ⁊ ſi ſe non
cõrexit. tũc ſimpliciter ꝯtẽnenda ẽ ei⁹ fama. ut
cõſerueť bona vita. ul̕ ſaltem ordo iuſticie ad
terroꝛẽ alioꝝ. ⁊ ħ ẽ qð ſeq̃ť (ꝙ ſi nõ audi. eoſ) ſe
corrigẽdo (dic ecclie). i. plato ꝑ ðnunciationeꝫ
publicã. ⁊ tũc ſũt teſtes ĩducẽdi ad facti ꝓbati
oneꝫ q ꝑ̇ius fuerãt inducti ad fris ſecretã cor
rectionẽ (Si ãt eccliaꝫ nõ audierit) ꝑ̃ceptũ p̃la
ti ꝯtẽnendo (ſit tibi ſicut ethnic⁹ ⁊ publican⁹)
.i. ſepareť ab alyͣs fidelib⁹ ꝑ excõicationẽ ⁊ cẽ
ſurã eccleſiaſticã. ⁊ ꝙ talia poſſint p̃lati ecclie
ĩferre ſubdiť (Amẽ) ideſt fideliter (dico vobis
q̃cũq; alli. ſuꝑ ter. erũt li. ⁊ in celis) qꝛ de⁹ taleꝫ
punitõꝫ approbat. ſi iudiciũ ecclie ñ errat. Cõ
ſiderãdũ tñ circa p̃dicta: ꝙ ſi pccm̃ occultum
fris fuerit ĩ p̃iudiciũ cõitatĩ. vt ſi aliqs tracta/
ret ſecrete cũ aliqb⁹ ciuib⁹ q̃lr ciuitas cẽt ho/
ſtib⁹ tradẽda. ul̕ ſi aliqſ heretic⁹ ĩ ſecreto corrũ
peret fideleſ. tũc ſecreta correptio ul̕ ãmotio ñ
eſſet expectãda: ſꝫ ſtatĩ eſſꝫ p̃lato denũciãdũ q
poſſꝫ tale ꝑiculũ p̃cauere. et idẽ iudiciũ ð cõſi/
milib⁹ caſib⁹ ẽ habẽdũ. (Iteꝝ dico vobis) Hic
cõſeq̃nter oñdit ꝙ nõ ſoluꝫ debem⁹ frẽꝫ corri/
pe. ſꝫ ẽt offenſaꝫ nobis illatã remittere. et diui/
diť ĩ duaſ ꝑtes. qa pmo facit qð dictũ ẽ. Secũ/
do oñdit quotieſ ſit offenſa fris remittẽda ibi.
Tũc accedẽſ ad eũ petr⁹. dič igitur primo (Si
duo ex vobiſ ꝯſenſerit) ĩ aĩo. ſ. offenſaꝫ ſibi iui/
cẽ remittẽdo (de oĩ re quam petierĩt fiet ill̕) qꝛ
oĩo nõ ẽ accepta corã deo: ſi teneat odiũ ꝯ̃ frẽꝫ
ĩ animo. ꝑpter qð ſubdiť (Ubi duo ul̕ tres cõ/
gregati ſũt in nomine meo). i. caritate uniti (in
medio eoꝝ ſuꝫ) acq̃eſcẽdo bone volũtati ⁊ pe/
titiõi eorundẽ. dũ tñ illa oĩo habeat ꝯditões

cõuenientẽteſ q̃ ad hoc req̃rũť. ſ. ꝙ aliqs oret ꝑ ſe
pie ⁊ ꝑſeuerãter. his.n. concurrẽtib⁹ ſemꝑ oĩo
exaudiť. ⁊ ſi aliqñ differť. tñ tẽpore ꝯpetẽti im
pleť ſič ſupra hitũ ẽ ca. 7. Aduertẽdũ tñ ꝙ lꝫ
offenſa ſit ſemꝑ remittẽda. nõ tñ iĩuria. ſi.n. ex
remiſſiõe iĩurie ⁊ pene debite ſeq̃reť pnitas in
eo cui remittiť ad facili⁹ peccãdũ. nõ eẽt bonũ
ei remittere. ſilr ſi ex tali remiſſiõe eſſꝫ ſcãdalũ
alioꝝ: ⁊ omiſſio iuſtitie. ⁊ ĩ conſimilib⁹ caſibus
(Tũc accedẽs ad eũ petr⁹) Hic oñdiť quotiẽs
ſit fri remittendũ. ⁊ pmo oñdiť ꝑpoſitũ. ſecun
do cõfirmat ꝑ exẽplũ ibi. Iõ aſſimilatũ ẽ. Cir
ca pmũ aduertẽdũ ꝙ ſič freq̃nter dictum ẽ. pe
trus tãq̃ꝫ p̃ricipalis aliqñ loq̃bať ꝑ ſe ⁊ ꝑ alyſ.
⁊ iõ audito a ſaluatoꝛe ꝙ offenſa fris peccãtis
eſſet remittenda. interrogauit q̃tienſ eẽt remit
tẽda fratri. ⁊ hoc petyt ſi ſufficeret ad ſalutem
dimittere ſepties. ⁊ dixit illi ieſus ꝙ non ſuffi/
ceret dimittere ſeptieſ: ſꝫ vſꝫ ſeptuagieſ ſeptieſ.
⁊ poniť ibi nũerus determiat⁹ ꝑ ĩdetermiato.
ac ſi diceret. totiens q̃tiens. ut dicit auguſ (Iõ
aſſim. ẽ) Hic ꝓbat ħ ꝑ exẽplũ. qꝛ magis ſumus
debitoꝛes dei ⁊ plus offendim⁹ eũ q̃ꝫ hõ poſſit
offendere ꝑximũ. qꝛ tanta ẽ offenſa q̃tus ille q
offendiť. de⁹ ãt ẽ infinit⁹. ⁊ iõ offenſa ĩ ipſo cõ/
miſſa q̃dam infinitatẽ hꝫ. ⁊ tñ q̃tienſcũq; offẽ
dim⁹ deũ ipſe totiẽs pat⁹ ẽ remittere. dũ tñ ve
lim⁹ veraciter penitere. ğ multo foꝛti⁹ ſilr debe
m⁹ peccanti ĩ nos facere. ⁊ ħ ẽ qð dicit (Iõ aſſi/
milatũ ẽ regnũ celoꝝ). i. ſtat⁹ ecclie militantis
(hoĩ regi). i. xp̃o q ẽ ver⁹ hõ. ⁊ ver⁹ de⁹. rex re/
gũ. ⁊ dñs dñantiũ (qui voluit rõem ponere cũ
ſuis ſuis). i. rõeꝫ exigere de factis hũanis (Et
oblat⁹ ẽ ei vn⁹ q de. ei. io. milia ta.) ideſt obliga
tus ad magnã penã ꝑꝑ multa pccã (Cũ ãt ñ ha
beret vñ redderet) qꝛ peccatoꝛ ñ hꝫ vñ ſatiſfa/
ciat deo ꝑ pccõ (iuſſit eũ dñs ei⁹ venũdari ⁊č.)
qꝛ oĩa ſũt pene eterne ꝑꝑ pccm̃ ſuum obligata.
(Procidens ãt ſu⁹). i. peccatoꝛ ꝑ pñiaꝫ (Pati/
entiã habe) penã eternã in tp̃alem ꝯmutando.
(⁊ oĩa reddã tibi) oꝑa meritoꝛia faciendo (Mi
ſert⁹ ẽ ãt ⁊č) qꝛ dñs parat⁹ ẽ miſereri ⁊ ꝑcere de
penitentib⁹ (Egreſſus ãt ille ſu⁹ a facie dñi). ſ.
ꝑ recidiuuꝫ pccĩ (inuenit vnũ de ꝯſeruis ſuis)
ideſt de hoĩb⁹ q ſunt ſui dei cũ ipſo (qui ðhe. ei
centũ denarios). i. modicũ eũ offenderat. qꝛ of
fenſa in hoĩem modica ẽ reſpectu offenſe ꝯmiſ/
ſe in deũ (Et tenens ſuffocabat eũ). i. ſtrãgula/
bat. Et dř a ſub ⁊ faux. cis (dicens. Redde qð
debes) in q̃ oñdiť auſteritas in repetẽdo vindi
ctã a ꝑximo (Et ꝓcidẽs ꝯſeru⁹) ꝑ pñiam (roga/
bat eũ dicẽs. patiẽtiã ⁊č.) q. diceret. Parat⁹ ſũ
ſꝫ poſſibilitatẽ meã ſatiſfacere (Ille ãt noluit)
in q̃ notať crudelitas ĩ modo repetẽdi vĩdictã
(Uidẽtes ãt ꝯſui eius) Iſti ſunt q videteſ cru
delitateꝫ hoĩum erga ꝑximos ꝯtriſtanť. qꝛ ad
eandẽ ṽtutẽ ꝑtinet gaudere ð bono ⁊ triſtari ð
oppoſito malo (Et venerũt ⁊ narrauerũt dño)
qꝛ in oĩone petũt a dño talia vindicari. ad de/

claratõnẽ iuſticie ñ ex liuoꝛe vindicte (Tũc vo
cauit eũ dñs ſuus) iſta ãt vocatio fit in moꝛte:
vbi opoꝛtet de oĩb⁹ rõem reddere ſtricte (Ser/
ue neq̃ꝫ oẽ debitũ di. tibi). i. offenſam magnã ĩ
me ꝯmiſſam (Nõne ğ opoꝛtuit ⁊ te mi. cõſerui
tui) paruã remittẽdo (Et iratus dñs tradidit
eũ toꝛ). i. demonib⁹. qui ĩ ħ ſunt executoꝛes di/
uine iuſticie (Quoadūſq; redderet vni. de). i.
eternaliter. qꝛ ĩ iſerno ſemꝑ ẽ redditio abſꝫ q̃/
tatõne: cũ pena ſemꝑ remaneat eterna a pte fi
nis (Sic ⁊ př me⁹ celeſtis ⁊č.) Hic ĩduciť appli
catio parabole ad ꝑpoſitũ. eodẽ mõ quo dcm̃
eſt (Et factũ eſt cũ ꝯſumaſſet) Hic poniť cõfir/
matio doctrine p̃cedẽtis per oꝑationẽ mira/
culoꝝ cũ dicit (Et factũ eſt cũ ꝯſumaſſet ieſus
⁊č.) ſequiť (Et venit in fines iudee tranſ ioꝛda
nem) vbi erat poſſeſſio duaꝝ tribuũ ⁊ dimidie
.ſ. ruben ⁊ gad ⁊ dimidie trib⁹ manaſſe (⁊ ſecu
te ſunt eũ turbe multe) ex q̃ patet deuotio ppl̕ĩ
ad eũ. qꝛ multi ſequebanť. aliq cã p̃dicationis
audiẽde. aliq cã curationis ĩpetrande (⁊ cura/
uit eos ibi) ⁊ ſic patet ꝙ euangeliſta in vno ṽbo
multa miracula ſanitatũ includit. qꝛ ꝑꝑ mul/
titudinẽ miraculoꝝ nõ poterãt oĩa ĩ ꝑticulari
deſcribi. ut dicitur Ioã. vltimo. XIX

ET acceſſerunt) Hic ꝯñr ſaluatoꝛ docet
ṽtuteſ ꝯtẽplatiuoꝝ ſeu religioſoꝝ. ⁊ di
uidiť in tres partes. qꝛ p̃ docet cõtinen
tiã. Secũndo obedientiã ibi. Tunc oblati ſunt
ei paruuli. Tertio paupertatẽ voluntariã ibi.
Et ecce vnus. In iſtis ãt tribus conſiſtit perfe
ctio religioſoꝝ. Prima diuidiť in duas parteſ.
qꝛ primo docet xp̃s illud qð eſt neceſſitatis in
ꝯtinentia: videlicet cõtinentiã coniugalẽ. Se/
cundo illud qð eſt perfecitonis. ſ. continentiaꝫ
ab oĩ actu venereo ibi. Dicunt ei diſcipuli. Pri
ma in duas. qꝛ p̃ circa hoc poniť phariſeoꝝ do
loſa interrogatio. Et ſecundo poniť ipſius xp̃i
vera rñſio ibi. Qui rñdens dicit. ergo (Acceſ.
ad eũ) hoc ẽ ad iħꝫ (phariſei) qui in pp̃lo iude/
oꝝ p̃re alyſ videbanť religioſi. ut dcm̃ ẽ ſupꝛa.
⁊ diceť inferius. zi. ca. (tẽtantes eũ) cape. ſ. in
verbis (dicentes ſi licet hoĩ dimittere vxoꝛem
ſuã quacũq; ex cauſa). i. ex leui cauſa. ut ꝑpter
aliq̃ꝫ feditatẽ ſeu turpitudinẽ corꝑalẽ. Hanc
q̃õnem ꝑpoſuerunt xp̃o ad capienduꝫ eum.
qꝛ rñſio ad vtranq; partẽ erat calũniabilis. qꝛ
ſi diceret ꝙ licet. videbať laxare frena cõcupi
ſcentie carnali. dicendo ꝙ hõ pꝛo libito volũta
tis ſue poſſit vxoꝛẽ dimittere ⁊ aliã ducere. ⁊ ẽt
cõtra dictamẽ legis nature. qꝛ inſeꝑabilitas ẽ
de rõne matrimonŷ ut diceť poſt. Si ãt diceꝛꝫ
ꝙ nõ licet. videbať cõtra moyſen dicere. dicẽ/
tẽ Deut. z4. ſi acceperit hõ vxoꝛẽ ⁊ ñ inuenerit
grãm añ oculos eius ꝑꝑ aliq̃ꝫ feditatẽ. ſcribet
libellũ repudŷ ⁊č. (Qui rñdens) Hic ponitur
xp̃i rñſio. ⁊ diuidiť in duas partes. qꝛ p̃ poniť
rñſio. Secundo remoueť quedã ſibi fcã obie/
ctio ibi. Dicũt. Ad euidentiã p̃mi aduertẽdũ.

ꝙ indiuiſibilitas eſt de rōe matrimonij: ꝑꝑ qḋ
ponit̄ ī diffinitiōe ei⁹ tanq̄ formale. cū dr̄ ma/
trimoniū eſt ꝯiūctio maris ꝛ feīe inter legitiās
ꝑſonas indiuiduā vite ꝯſuetudinē retinens. i.
indiuiſibilitatē ꝭ totam vitā alterius ꝯiugū.
rō āt h⁹ eſt. qꝛ matrimoniū ē cōiunctio maris ꝛ
feīe ad educationē ꝓlis ad cultū diuinū mul/
tiplicandū. ad h āt ꝙ ꝓles ſit apta ad cultū di
uinū ꝛ poſſit ſibi ſufficere p⁹ emācipationem a
parentib⁹. requirit̄ magn⁹ tp̄is tract⁹. qꝛ opor/
tet filiū generari educari ꝛ doceri. ꝛ ſibi de ne/
ceſſarijs vite a parentib⁹ ꝓuideri. qꝛ ſm ꝙ dic̄
apoſtolus. z. Cho. iz. parētes debēt theſauriza
re filijs: ꝛ nō filij parentib⁹. Anteq̄ āt hō poſ/
ſit generare de cōi curſu ē. ig. ānoꝝ vel. zo. An/
teq̄ v° fili⁹ genit⁹ ſit educatus ꝛ edoctus a p̄re
ſciēs ꝛ potens ſe ꝛ familiā regere. oportet ꝙ ſit
zo. annoꝝ vel circiter. Et ſic patet ꝙ licet vir n̄
generaret niſi vnū filiū in vxore. tn̄ anteq̄ fili⁹
eēt diſpoſitus ad recedēdū a p̄re. iā p̄r eēt. 40.
annoꝝ vel circiter. nūc āt ita eſt ꝙ maſculus ꝛ
feīa debent ſil' cohitare indiuiſibilr̄. q̄diu intē
dūt generationi ꝛ educatiōi ꝓlis. ſicut videm⁹
in brutis aīalib⁹ ꝛ auib⁹: ꝙ determiat⁹ maſ de/
terminate feīe inſeꝑabilr̄ ꝯiungit̄. tp̄e q̄ inten/
dunt generatiōi ꝛ educatiōi filioꝝ. Uerūtamē
qꝛ ī alijs aīalib⁹ ꝛ auib⁹ filij nati in modico tp̄e
ſunt ſufficientes victū ſibi q̄rere. iō maſculus
ꝛ feīa n̄ ꝯiungunt̄ inſeꝑabilr̄ ꝑ totā vitā: ſꝫ tm̄
tp̄e educatiōis filioꝝ. Cū ḡ natura hūana de/
beat magis eē ordinata q̄ natura brutoꝝ. iō de
dictamīe naturali eſt. ꝙ vir ꝛ vxor inſeꝑabilr̄
ꝯiungant̄. q̄diu ſtat neceſſaria educatio ꝛ do/
ctrina filioꝝ. ꝛ h eſt ſm totā vitā cōiugatoꝝ. qa
ſicut viſum ē hō hꝫ. 40. annos anteq̄ p̄m⁹ ciuſ
fili⁹ ſit ſufficienter educat⁹. ꝛ ſic ſola occōne p̄/
mi filij dictat natura ꝙ tm̄ debeat cū vxore in/
ſeꝑabiliter habitare. Et qꝛ interī anteq̄ p̄mus
ſit ſufficienter educat⁹ naſcunt̄ filij alij vel ſal/
tē p̄nt naſci. quib⁹ ꝯſilr̄ oportet per parētes ꝓ/
uideri. ad qḋ requirit̄ vlterior tractus tp̄is ma
gnus. iō ſicut natura dictat in alijs aīalibus ꝙ
maſculus ꝛ feīa inſeꝑabilr̄ cohitent tp̄e deter/
minato a natura in generatiōe ꝛ educatiōe fi/
lioꝝ. ita dictat in natura hūana ut vir ꝛ vxor
inſeꝑabilr̄ cohitent per totā vitā. ꝛ ſic patet ꝙ
indiuiſibilitas matrimōij n̄ ſolū ē de iure di/
uino. ſed ēt de iure naturali. Hanc āt v̄itatem
declarat ſaluator ꝑ ſcripturā veteris teſti di.
(Nō legiſtis qꝛ q fecit hoīez ab initio) qſi. ſ. ſo/
lū currebat lex nature an̄ legē datā ꝑ moyſen.
(maſculū ꝛ feīaꝫ fecit eos) In h tāgit̄ materia
ipſius matrimonij. ſ. maſculus ꝛ feīa. qꝛ matri/
moniū ordinat̄ ad generationē ꝛ educationez
ꝓlis. ad h aūt requirit̄ determinatū actiuū ꝛ
paſſiuū. ꝛ h in aīalib⁹ ꝑfectis. qꝛ nō generant̄
ex putrefactione. in maſculo āt eſt v̄tus actiua
ꝛ in feīa v̄tus paſſiua. Hō āt ē ꝑfectiſſimū aīa/
liū. ꝛ ꝑꝑ hoc ad ꝑfectionē ei⁹ requirit̄ diſtictio

ſexuū: videlicet maris ꝛ femīe. ſequit̄ (Et dixit
ꝑꝑ hoc relinq̄t hō p̄rem ꝛ m̄rez) In q̄ tangitur
debita ꝯditio materie p̄dicte. qꝛ matrimoniūꝫ
dꝫ eē inter ꝑſonas legitimas ad ꝯhendū. tāgit̄
aūt hic legitimitas ꝑ hoc ꝙ excludunt̄ ꝑſone
illegitime q̄ ſunt p̄r ꝛ m̄r. iſte. n. ꝑſone ſunt ex/
cluſe ſecundū dictamē legis nature: cuius rō ē.
qꝛ vir ꝛ vxor ī actu matrimoniali ad paria iu/
dicant̄. ꝛ iō ꝯ reuerentiā naturalē ē ꝙ filia cō/
iungat̄ p̄ri ꝛ fili⁹ m̄ri. vn̄ ꝛ aliq̄ aīalia magis ap
propinquātia ad induſtriā humanā talē ꝯiun
ctionē tanq̄ abhomiabilē refugiunt. ſicut nar
rat̄ de elephante. q adductus a magr̄o ip̄ꝫ cu/
ſtodiente ad īpregnandū m̄rem ꝓpriaꝫ renuit:
ꝑꝑ qḋ magiſter vultū eius oꝑuit: ꝛ cū ſic igran/
ter m̄rem cognouiſſet: ꝛ diſcoꝑto vultu hoc vide/
ret inſilijt pre dolore in ductorē ſuū. ꝛ interfec̄
eū. ꝛ hoc ē qḋ dr̄ in lr̄a (Propter hoc). i. ꝑꝑ op⁹
generatiōis (relinq̄t hō p̄rem ꝛ m̄rem) Hō tn̄
ē cōis generis. ꝛ iō ſignificat maſculū ꝛ feīam.
Eſt ḡ ſenſus ꝙ filius nullo mō dꝫ copulari ma
tri neq̄ filia p̄ri. Cōſequēter ponit̄ id qḋ ē for/
male in matrimonio. ſ. ꝯiunctio indiuidua per
totā vitā cū dicit (et adherebit vxori ſue) per
ꝯiunctionē animoꝝ ex amore ꝛ fidelitate (et
erunt duo in carne vna) quantū ad corporalē
cohabitationē ꝛ ad vnā carnē ꝓlis ex ābobus
ꝓducendā. Aduertendū tn̄ ꝙ iſta v̄ba dicunt̄
hic v̄ba dn̄i. ꝛ tn̄ Gen̄. z°. dicunt̄ v̄ba ipſi⁹ ade.
nō tn̄ ē hic ꝯdictio. qꝛ illa v̄ba ꝓtulit adaꝫ ex
diuina reuelatione. qꝛ in extaſi factus viderat
mulierē de coſta ſua formatā. ꝛ iō illa v̄ba fue
rūt dei tāq̄ p̄ncipalr̄ tāq̄ reuelātis. ꝛ ipſi⁹ ade
inſtrumētalr̄. ꝛ ſicut ꝑferēris. Concludit ḡ ſal/
uator (qḋ ḡ dn̄s ꝯiunxit). i. viꝝ ꝛ vxorē inſeꝑa/
bilr̄ quantū ad totā vitā (hō n̄ ſeꝑet) dimitten
do ꝓpria voluntate vxorē. auctoritate tn̄ diui/
na aliqn̄ ſeꝑant̄ q̄tum ad cohabitationē ꝛ de/
biti redditionē. nō tn̄ q̄tum ad vinculū. ꝛ hoc
ꝯtigit qn̄ ſeꝑant̄ ſic ꝑꝑ diuinū cultū. altero re/
ligionē ītrante (Dicūt illi) Hic remouet̄ q̄daꝫ
obiectio quā fecerūt ei phariſei de auctoritate
moyſi ſupra allegata (Quid ḡ mandauit moy/
ſes ꝛc̄.) q̄ſi dicant manifeſte dicis ꝯ legē moyſi
Deut. z4. (Et ait illis ih̄s. qm̄ moyſes ad duri
tiā cordis v̄ri ꝑmiſit vobis dimittere vxores
v̄ras) quaſi diceret. n̄ dico ꝯ moyſen. qꝛ moyſes
nō ſcripſit hoc tanq̄ licitū ꝛ bonū. ſꝫ ꝑmiſit ꝑꝑ
maius malū vitandū. ne. ſ. vxores eis igratas
occiderent. qꝛ minus erat dimittere q̄ occide/
re. ſicut Deut. iſ. ꝯceſſit dare ad vſurā extneis
ne frēs grauarēt. ſicut ḡ q nō dat ad vſurā nec
extneo nec ꝓpinq̄ facit magis ꝭ ītentionē moy
ſi. ita ille q docet vxorē nō dimittendā nō dic̄
ꝯ ei⁹ intentionē. ſed magis ſupplet ꝛ ꝑficit illi⁹
legis date iperfectionē ſicut ſupra dictū eſt. ſ.
ca. (Ab initio āt nō fuit ſic) ideſt in ſtatu natu/
re inſtitute. ſed in hoībus lapſis per peccatum
permiſſum eſt ꝑꝑ maius malū euitandum nō

tāq̄ licitū. ſed ſicut min⁹ malū ꝛ h ē qḋ ſubdit.
(Dico āt vobis quicūq̄ di. vxo. niſi ob forni.)
ſupplendū ē peccat. ꝛ facit ꝯ legē matrimonij.
tunc. n. dimittēda ē ſi ī pccō ꝑſeueret. ne vir vi
deat̄ eē fautor malitie ei⁹ ꝛ h ītelligēdū ē q̄tū
ad cohabitationē ꝛ debiti redditionē nō tamē
q̄tū ad vinculū. qḋ n̄ ſoluit̄ niſi ꝑ mortez. ꝛ ꝑꝑ
h ſubdit̄ (et aliā dux.) Hoc ē dictuꝫ ſi dimiſſa
vxore ꝑꝑ fornicationē aliaꝫ duxerit (mechat̄)
qꝛ remanet adhuc vinculū matrimonij cū pri/
ma. ꝛ ſic pꝫ ꝙ lr̄a h⁹ v̄ſus p̄dicti defectiua eſt. ꝛ
ſūt ea q̄ p̄dicta ſūt interponēda ad hn̄dū ſēſuꝫ
ꝑfectū. ſicut ꝯtingit in plurib⁹ locis ſacre ſcrip
ture (Et q dimiſſaꝫ) a viro p̄ ꝑꝑ fornicationem
(duxerit) accipiēs eā ī matrimoniū (mechat̄)
qꝛ remanet adhuc uinculū illi⁹ dimiſſe cū viro
p̄ori. Et ex h v̄bo pꝫ intellect⁹ lr̄e imediate p̄ce
dētis q̄ defectiua ē. qꝛ eadē rōne q̄ vxor dimiſ
ſa ꝑꝑ fornicationē n̄ pōt duci ab altero viro ſic
nec vir eā dimittēs pōt ducere alterā. qꝛ eq̄lr̄
manet vinculū matrimonij ex vtraq̄ ꝑte (Di/
cunt ei diſcipuli) poſito eo qḋ eſt neceſſitatis in
v̄tute ꝯtinētie. ꝯn̄r ponit̄ id qḋ ē ſupererogati/
onis ꝛ ꝯſilij. videlicet ꝯtinētia ab oī actu vene/
reo. diſcipuli. n. audiētes ꝙ vinculū m̄rimonij
ē indiſſolubile dixerūt (Si ita ē cā hoīs cū vxo
re) qḋ nō poſſit eā dimittere niſi modo p̄dicto
(non expedit nubere) Ac ſi dicāt meli⁹ ē ſimpli
citer ꝯtinere. ꝛ h duplici de cā. Prīo qꝛ ex tali
indiuiſibilitate matrimonij p̄nt multa grauia
ſeq. qꝛ ſi vxor incurrat leprā uel aliquaꝫ infir/
mitatē horribilē. opꝫ tn̄ illi ōbitū reddere. Se/
cūda cā ē qꝛ maī⁹ meritū ē ꝯtinere ſimplr̄ q̄ cō
iugalis ꝯtinētia. vn̄ ſupra dictū ē. iꝫ. ca. ꝙ ꝯti/
nētia v̄ginalis hꝫ fructū cēteſimū. vidualis ſe/
xageſimū. ꝛ ꝯiugalis triceſimū. Et ad iſtū ītel/
lectū r̄ndet ſaluator ꝯn̄r (Non oēs capiūt iſtḋ
v̄bū) qꝛ alius ē ſtatus ad quē infirmi non p̄nt
aſcēdere (ſed qb⁹ datū ē). i. a deo ex ſp̄āli mune
re. qꝛ ꝭ qḋ ſcribit̄ Sap̄. 8. Nemo pōt eē ꝯtinēs
niſi de⁹ det. ſꝫ qꝛ nō oīs ꝯtinētia ē laudabilis.
iō ꝯn̄r oñdit q̄ ſit laudabilis ꝛ q̄ nō dicēs (Sūt
eunuchi q de m̄ris vtero ſic nati ſunt) qꝛ ꝯtinē
tia q̄ ē ex naturali frigiditate ꝯcta a parentib⁹
uel ꝑuatione mēbroꝝ genitaliū. nō ē laudabi/
lis. niſi inquātū ꝑ voluntatē acceptat̄. nec illa
q̄ ē ꝑ violentiā ſicut in illis qb⁹ ſecant̄ genita/
lia: ꝛ h ē qḋ dicit (Et ſunt eunuchi q facti ſunt
ab hoīb⁹) ſed illa ꝯtinētia q̄ ē ꝑ voluntatē rep̄/
mentē ꝯcupiſcētiā ab actu venereo illa ꝓprie
ē laudabilis. ꝛ h ē qḋ dicit (Et ſunt eunuchi q
caſtrauerūt ſeipſos) nō ꝑ mēbroꝝ abſciſionez:
ſed ꝑ ꝯcupiſcētie rep̄ſſionē (propter regnū celo
rū) ideſt ut liberius vacēt ꝯtēplationi diuine.
qꝛ ſicut ſcribit̄. i. coꝝ. 7. Qui āt ſine vxore ē ſol/
licit⁹ ē q̄ dn̄i ſūt: ꝛ cogitat quomō placeat deo.
qui āt cū vxore ē ſollicitus eſt q ſunt mundi q̄/
mō placeat vxori. ꝛ diuiſus ē. Sꝫ qꝛ talis ſtat⁹
eſt altus nec p̄nt oēs ad h attingere. ſed ſolum

ꝑfecti. ꝛ iō ſubdit (Qui pōt cape capiat). q. di/
ceret tm̄ bonū nō ē neceſſitatis ſed ſupererogati/
onis (Tūc oblati ſunt) Hic ꝯn̄r docet hūilita/
tis obedientiā per h ꝙ paruulos ſibi oblatos
dulciter ſuſcipit. man⁹ illis īponēdo ꝛ pro eis
orādo. vere aūt obediētes illi ſunt vere ꝑuuli.
ꝛ h eſt qḋ dicit (Tūc oblati ſūt ei ꝑuuli) ex de/
uotione. ſ. offerentiū (vt man⁹ īponeret eis): ſ.
bn̄dicēdo ꝛ orando ꝑ eis (Diſcipuli aūt ei⁹ īcre
pabant eos) timētes ne īportunitas offerentiū
offenderet magiſtꝝ (Jeſus v° ait) ſuis diſcipulis
(Sinite ꝑuulos venire ad me) qꝛ iſti ſunt figu
ra vere humiliū ꝛ obediētiū. q̄ꝝ familiaritatē
ego volo. ſequit̄ (taliū eſt. n. regnū celoꝝ) ſicut
eſt dcm̄ ca. p̄cedenti. nullus pōt intrare regnū
celoꝝ niſi fuerit ꝑuul⁹ ꝛ hūilis (Et ecce vnus
accedens) Hic ꝯn̄r docet paupertatē volunta
riā. ꝛ diuidit̄ in duas partes. qꝛ p̄ docet id qḋ ē
neceſſitatis. Secūdo id qḋ eſt ſupererogationis
ibi. Dixit ei adoleſcēs. In prima ḡ parte ponit̄
cuiuſdā volētis aſcēdere ad ſtatū ꝑfectionis ī/
terrogatio dicentis (Magiſter bone qd boni fa
ciā ut habeā vitā eternā) Jeſus aūt r̄ndit ei p̄
quantū ad ei⁹ cogitationē qꝛ ille cogitabat ih̄ꝫ
eē puꝝ hoīem licet crederet euꝫ eē bonū ꝛ ſcm̄
doctorē. ꝛ iō quaſi r̄ndens ih̄s cogitationi (dic̄
ei. Quid me iter. de bo). q. d. Ex quo credis me
puꝝ hoīem nō debes me vocare bonū. cui⁹ cā
ſubdit̄ (vnus eſt bonus de⁹) h eſt dcm̄ deus ē
ſolus bon⁹ per eſſentiā. ꝛ nullus alius. Cōſeq̄n
ter r̄ndit eius interrogationi. d. (Si vis aūt ad
vi. ingredi ſua mā). q. d. hoc ſufficit ad ſalutē.
qḋ āplius eſt nō eſt neceſſitatis ſed ſupererogati
onis (Dicit illi). ſ. adoleſcens (Que). ſ. ſunt illa
mandata. quoꝝ obſeruantia eſt neceſſaria ad
ſalutē (Jeſus aūt dix. nō hoī. fa.) hoc eſt prece/
ptū decalogi. per qḋ prohibet̄ nocumentū pro/
ximi in perſona ꝓpria (Non adul.) per h ꝓhi/
bet̄ nocumentū proximi in perſona ſibi coniū/
cta (Non facies furtū) per h prohibet̄ nocumē
tū proximi in re poſſeſſa (Non falſum teſtimo/
niū dices) per h ꝓhibet̄ nocumentū proximi ī
fama (Honora p̄rem tuū ꝛ m̄rem) Per h p̄cep/
tū affirmatiuū intelligit̄ oē beneficiuꝫ ꝓximo
reddendū. qꝛ noīe p̄ris ꝛ m̄ris intelligit̄ omis
ꝓximus. ꝛ hoc eſt qḋ ſubdit̄ (Et diliges ꝓximū
tuū ꝛc̄) qꝛ obſeruantia mandatoꝝ nō eſt meri/
toria vite eterne. niſi fiat ex caritate. Aduertē/
dū ꝙ licet ponant̄ hic ſolūmodo precepta ſecū
de tabule q̄ ordinant hoīem ad proximū. intel/
ligunt̄ tn̄ cū hoc precepta prime tabule ordinā
tia hoīem ad deū. qꝛ homo magis tenet̄ deo q̄
proximo. ꝛ ideo ſi obſeruantia mandatorum ſe
cunde tabule neceſſaria eſt ad ſalutem. multo/
fortius obſeruantie mandatorum prime tabu
le. Per predicta etiā oſtendit ſaluator ꝙ obſer
uantia preceptorum cerimonialium ꝛ iudicia/
lium non erat amplius neceſſaria ad ſalutem.
(Dicit illi adoleſcens) Hic conſequēter oñdit̄

gd ſit ſuperogatõis .ſ.abiectio oīuʒ tpaliũ per
paupratẽ uolũtariã.Et diuidiť ĩ duas ptes.qꝛ
p̃mo docʒ paupratꝭ volũtarie meritũ.Scdo ut
ad eã illiciat oñdit ei⁹ p̃miũ ibi.Tũc rñdẽs pe/
tr⁹. Prima ĩ duas. Qꝛ p̃mo docʒ paupratꝭ vo/
lũtarie meritũ.ſecũdo gd ſit h⁹ pfectõis retar/
datiuũ ibi. Cũ audiſſet ãt adoleſcẽs. Circa p̃⁹
aduertẽdũ ꝙ adoleſcẽs iſte volebat ad ſtatuʒ
pfectõis aſcẽdere.iõ dixit (Oĩa hec cuſtodiui)
mãdata iplẽdo (Quid adhuc mihi deeſt) ad p/
fectõneʒ uite. Hiero.ãt diť:ꝙ iſte iuuenis mẽ/
daciter ꝛ ficte loq̃bať.qδ pbat p h ꝙ ſubditur
poſtea.Cũ audiſſʒ ṽbũ abijt triſtiſ:qδ nõ feciſ/
ſet ſi ex deuotõe ad xp̃m acceſſiſſʒ. Sʒ beda et
aliq alij expoſitores dicũt ↄ̃riuʒ.vʒ.ꝙ ſimpli/
ci aĩo venit ad xp̃m:petẽs d̃ ſalute eterna.et ꝙ
ueruʒ dixit ſe obſeruaſſe mãdata.qδ pbať p h
ꝙ dr̃ Mar.io.Jhs aũt ĩtuit⁹ euʒ dilexit.qδ nõ
eſſʒ vex ſi vẽiſſet fict⁹.qδ ãt arguit Hiero.ↄ̃riũ
ex h ꝙ ſeqť. Abijt triſtis ꝛc̃.nõ ẽ ↄ̃ iſta.qꝛ aliqſ
potẽs ẽ ſtatũ iferiorẽ ſuare.q tñ ñ ẽ potẽs ſta/
tũ altiorẽ aſcẽdere (Ait illi ih̃ſ.ſi vis pfcũs eẽ)
.i.aſcẽdere ad ſtatũ pfectõis ſ̃ ↄmunẽ ſtatũ ſa
luti neceſſariuʒ (vade) contemnẽdo oĩa tpalia
(et uẽde q̃ habes:ꝛ da paupib⁹) pp̃ter deũ.qꝛ
abijcere tpalia pp oſtẽtationẽ ñ ẽ meritoriũ. ſic̃
aliq philoſophi fecerũt (et hẽbis theſaurũ ĩ ce/
lo) Hoc nõ diciť qꝛ paupꝫtas ſit maior ṽtus q̃ꝫ
cõtinẽtia uľ obediẽtia.ſʒ diciť p quãdaʒ corre/
ſpõdentiã.qꝛ theſaur⁹ celeſtis ſic rñdet volũta
rie paupꝫtati.ſic̃ exaltatio hũiliatiõi.ſic̃ dictuʒ
ẽ ca. p̃cedẽti.ſeqť (et ueni ſeq̃re me) qa in ſeq̃la
xp̃i p opa caritatꝭ cõſiſtit pfectõ p̃ncipaliter in
paupꝫtate ãt uolũtaria cõſiſtit icħoatiue p mo/
dũ remouẽtꝭ phibens ꝛ diſponetꝭ.qꝛ p h aufer
tur cura tẽporaliũ q̃ ĩpedit aĩaʒ a dilectione dĩ
ꝛ diſponiť aĩus ad libere deo vacãduʒ (Cũ au
diſſet ãt) Hic ↄñr oñdit gd ſit h⁹ pfectiõis ipe/
dimẽtũ .vʒ.nimia dilectio terrenax poſſeſſio/
nũ.ꝛ h ẽ ꝙ ſubdiť (Cũ audiſſet adoleſcẽs ṽbũ)
.s.xp̃i de pfectione paupꝫtatis volũtarie (abijt
triſtis) qꝛ nimis amabat poſſeſſiões terrenaſ.
ꝛ iõ nõ poterat ad pfectionẽ voluntarie paup/
tatis aſcẽdere. Cõſeq̃nter oſtendit q̃uo diuitie
faciũt difficultatẽ ĩ attĩgendo pfectionẽ diceñſ
(Amẽ dico vobis qꝛ diues difficile ĩtrabit ĩ re/
gnũ celox) Nõ dixit impoſſibile:ſʒ difficile.qa
difficile ẽ diuitias poſſidere ꝛ nõ teneri nimis
amore eax.qꝛ ſm̃ ꝙ.d.Aug⁹ ĩ epľa ad paulinũ.
bona terrena diligũť arti⁹ adepta q̃ꝫ cõcupita.
aliud.n.ẽ nolle ĩcorporare q̃ deſunt.aliud iam
ĩcorporata diuellere.illa.n.velut extranea iaʒ
repudianť.iſta velut mẽbra p̃ſcinduñť ꝛc̃. Et
Chryſoſtom⁹ ſr̃ Math.appoſitio diuitiax ma
iorẽ appõit flãmã.ꝛ uehemẽtior fit cupido.Et
qꝛ cupiditaſ ẽ venenũ caritatꝭ.iõ poſſeſſio diui
tiax reddit hoĩeʒ difficileʒ ad pfectõneʒ acq̃rẽ
dã. nõ tñ facit ĩpoſſibilẽ. qꝛ abrahã fuit valde
diues :ut hẽtur Gen̄.iʒ.ꝛ tñ fuit pfcẽs.ut hẽtur
Gen̄.17.iδ dr̃ Eccľ ʒi. Beat⁹ uir diueſ q ĩuent⁹ ẽ
ſine macľa ꝛc̃.Seqť.Quiſ ẽ h.ꝛ laudabim⁹ eũ:
q̃i. d.uix ꝛ cũ difficultate ĩueniť. Cõſequenter
oñdit q̃liter diuitie faciũt ĩpoſſibilitatẽ ad pfe
ctionẽ ꝛ ad regnũ celox cõſeq̃ndũ:qñ.ſ.homo
cõſtituit finẽ ĩ diuitijs .ꝛ h ẽ ꝙ dicit (Facili⁹ ẽ
camelũ p foramẽ acus trãſire q̃ꝫ diuitẽ ĩtrare
in regnũ celox) Primũ ẽ impoſſibile ut pʒ ma
nifeſte.ergo ꝛ ʒ⁹.quod ãt loq̃tur de diuite con
ſtituẽte finẽ ĩ diuitijſ.pʒ p illδ qδ hẽtur Mar.
io.ubi dr̃.Quaʒ difficile cõfidẽtes in pecunijs
intra.ꝛc̃.ꝛ ſeqť ibidẽ. Facili⁹ ẽ camelũ ꝛc̃.Ex q̃
pʒ ꝙ illδ qδ diť diuitẽ ĩpoſſibile ĩtrare ĩ regnũ
dei.intelligiť ñ de q̃cũqꝫ diuite.ſʒ de diuite ↄfi
dẽte ĩ diuitijs .ꝛ ĩ ipis finẽ cõſtituẽte .ꝛ h debʒ
h ſubintelligi (Auditꝭ ãt his diſcipuli mirabã/
tur) qꝛ talẽ pfectionẽ paupꝫtatꝭ uolũtarie.ꝛ ali
ax ṽtutũ null⁹ docuerat añ xp̃m. Seqť (Quiſ
poterit ĝ ſalu⁹ eẽ) Ad qδ rñdẽs (ih̃s dixit. Apδ
homineſ hoc ĩpoſſibile ẽ) qꝛ homo nõ põt ad h
attĩgere ex ṽtute p̃pria.ſʒ ſolũ ex diuia gratia.
qδ hẽtur ad Ro.6.Gr̃a dĩ uita eterna.ꝛ p hoc
excludiť error pelagij:q poſuit hominẽ ex ſola
libertate arbitrij poſſe mereri. Et qꝛ lʒ meritũ
vite eterne ñ poſſit eẽ ṽtute nature.põt tñ eſſe
uirtute gr̃e diuine.ideo ſeqť (Apδ deũ oĩa poſ/
ſibilia ſunt) Aliter ãt exponiť ab aliq̃b⁹ illud.
(Facili⁹ ẽ camelũ p foramẽ ꝛc̃) dicẽtib⁹ ꝙ q̃dã
porta erat ĩ hieruſalẽ q̃ vocabať porta acus p
quã nõ poterãt cameli trãſire:niſi p̃us depoſi/
to onere.ſic nec diues intrare regnũ celox niſi
depoſita ſarcina terrenox.ſʒ qꝛ h de ſcriptura
nõ hʒ auctoritatẽ.ideo eadẽ facilitate cõtẽniť
qua pbať.nõ.n. ĩueniť ſcriptũ in aliq̃ ſcriptu/
ra autẽtica:ꝙ in hieruſalẽ fuerit aliq porta ſic
nomiata.ꝛ iõ p̃or expoſitio melior videť. (Tũc
rñdens petr⁹) Hic ↄñr oñdit volũtarie paup/
tatis p̃miũ:ꝛ p̃mittiť interrogatio petri (Ecce
nos reliq̃m⁹ oĩa) licet petr⁹ eẽt paup:tñ aſſerit
cõfidẽter ſe reliq̃ſſe omnia.qꝛ licet eẽt paup in
actu: tñ hẽbat multa ĩ potẽtia .ꝛ qa p paupꝫta/
tẽ volũtariã.nõ ſolũmodo reliquũť poſſeſſa
ĩ actu:ſʒ ẽt poſſibilitas acq̃rẽdi et poſſidẽdi.et
iſta poſſibilitas aliquo modo ſe extẽdit ad oĩa.
ideo cõueniẽter petr⁹ dixit ſe reliq̃ſſe oĩa (qd ĝ
erit nobis) ĩ p̃mio retributõis p tali volũtaria
paupꝫtate.ↄſeq̃nter poniť rñſio xp̃i (Amẽ).i.fi/
deliter (dico vobis qꝛ vos q ſecuti eſtis me) di
miſſis oĩb⁹ terrenis (in regeneratione).i.in iu/
dicio tẽpore reſurrectiõis mortuox. que q̃deʒ
reſurrectio dr̃ regeneratio.qꝛ terminať ad eſſe
ſecundario acceptũ (cũ ſederit fili⁹ hoĩs) qꝛ ſic̃
ĩ forma hoĩs fuit iudicat⁹ corã pilato.ita ĩ for/
ma hũana iudicabit ſicut diciť Act.p̃ ca. Hic
ih̃s q aſſumptus ẽ a vobis ĩ celũ ſic ueniet ad
iudiciũ.ſ.qa ſicut ĩ humanitate aſcendit.ita in
humanitate deſcẽdet ad iudiciũ.qꝛ tñ appare/
bit ĩ forma humanitatis glorioſa. ideo ſubdiť
(in ſede maieſtatis ſue) In p̃.n.aduẽtu ſedit in
ſede humilitatis (ſedebitis ꝛ uos ſup ſedes iu/
dicãtes ꝛc̃) Aduertẽdũ ꝙ iudicare accipiť tri/
pliciter. Uno modo p̃ncipaľr ſic̃ iudex q pfert
ſentẽtiam.ꝛ hoc modo ſolus xp̃us iudicabit.
Alio mδ p ſedere ĩ loco eminẽti iuxť iudicẽ:ſic̃
aſſeſſores iudicis.ꝛ h modo apoſtoli ꝛ alij pfci
cũ xp̃o iudicabũt. Tertio mδ large accipť.ſ.p
ſententia iudicis approbare.et hoc modo oẽs
electi iudicabunt.qꝛ ſñiã iudicis approbabũt
Conſiderandũ ẽt ꝙ licet iudiciaria poteſtas q̃
cõpetit alicui p modũ aſſeſſoris cõueniat apo
ſtolis ꝛ viris pfectis ratõne ſue pfectionis ſu/
pra alios eminẽtis.tñ magꝭ attribuiť volũta/
rie paupꝫtati:q̃ꝫ alijs ṽtutib⁹ ꝛ h p quãdaʒ cor/
reſpõdentiã.ſic̃ ſupra dictũ eſt.qꝛ ſicut exalta/
tio correſpõdet humilitati.ſic iudiciaria ptãs
paupꝫtati.qꝛ pauperes ĩ hoc mũdo cõculcãť et
pũerſe iudicanť qꝛ ẽt eox ṽba in malũ interp̃/
tãť.ideo ecõtrario eminẽtia ſediſ iudiciarie cõ
petit eis ĩ regeneratiõe (Et oĩs q reliquerit do
mũ uľ fratres ꝛc̃) non ẽ ſic ĩtelligẽduʒ ut aliq
dixerũt.ꝙ poſt aliquã reuolutionẽ tẽpox poſt
iudiciũ. cẽtuplũ oĩuʒ que h dimittunť: p̃pter
deuʒ reddãtur in eadẽ ſpecie. vt cẽtũ agri pro
vno agro dimiſſo.ſʒ ẽ ſenſus:ꝙ qui corporalia
pro xp̃o dimiſerit.ſpiritualia bona recipiet hic
ĩ pñti q̃ ita excedũt bona tpalia.ſic̃ centenari⁹
numer⁹ vnitatẽ (et uitã eternã poſſidebit) in
futuro.ſ.pp qδ cõcludiť in fine (Multi auteʒ
erũt nouiſſimi p̃mi ꝛc̃) qꝛ illi q ſunt hic p̃mi in
honore alios iudicãtes iniuſte.tũc erũt nouiſſi/
mi ꝛ inferiores.ꝛ iudicio aliox ſubiecti.ꝛ econ/
trario volũtarie paupes q ſunt hic nouiſſimi.ĩ
iudicio futuro erunt primi.qꝛ ſicut dictum eſt
erunt iudicis aſſeſſores. CXX

Similе eſt regnũ celox) Hic ↄñr ſalua/
tor docet virtutes prelatox. In prela/
tis aũt pre ceteris virtutib⁹ debẽt eẽ quatuor
.ſ.feruor ad cõtinue laborandũ in agro dñico.
vigor ad ſe martyrio exponẽdũ p grege ſibi cõ
miſſo.hũilitatis tenor ẽt in ſtatu alto.pietatis
dulcor ↄtinue ſubditis hñfaciendo. Primum
tangiť in prima pte capituli. Secundũ ibi. Et
aſcẽdens ih̃s hieroſolymã. Tertiũ. Tũc acceſ/
ſit ad eũ. Quartũ. Et egredientib⁹ illis ab hie/
rico. Primũ oñdiť in pabola illox qui vocati
ſunt ad opandũ in vinea a mane vſʒ ad veſpã.
ex q̃ pʒ ꝙ prelati debent ↄtinuo laborare p do/
ctrinã in eccľia.debent ẽt opari ibidẽ ſine inui
dia ꝛ mutua emulatiõe.qδ pʒ p h ꝙ laborãtes
murmurãteſ hic reprehenduñť.pp qδ Nume
ri.ii.dicitur ꝙ cũ Joſue diceret moyſi ut prohi
beret holdad ꝛ medad p̃phetantes in caſtris.
moyſes redarguit ipſum dicens. quid emula/
ris p me.quis tribuat ut oĩs ppľs prophetet.ꝛ
det dñs eis ſpiritũ ſuũ. Igitur circa hoc duo tã
guñť. Primũ eſt vocatio ad laboris exercitiũ.
Secundũ ad recipiendũ premiũ ibi. Cum ſero
factuʒ eſſet. Circa primũ ergo dicitur (Simile
eſt regnum celox) ideſt ſtatus eccleſie militan
tis (homini patrifamilias) iſte eſt deus pater
qui ita gubernat totũ mundũ.ſicut paterfami
lias ſubditos in domo (qui exijt primo mane cõ/
ducere operarios in vineã ſuã) iſte exitus non
eſt per loci mutationẽ:ſʒ per ſue bonitatis dif/
fuſionẽ in creatura ſubiecta. Uinea iſta ẽ vni/
uerſalis eccľia.que a p̃ iuſto colligiť vſqꝫ ad vl/
timũ qui in fine mundi naſciturus eſt. vt dicit
Greg. Operarij ãt ſunt doctores ꝛ prelati a dδ
miſſi ad culturã h⁹ vinee per predicationem ꝛ
doctrinã. Primo ĝ mane deuſ pr̃ operarios cõ
duxit.qꝛ a principio mundi vſqꝫ ad noe aliq̃s
ſanctos p̃res ad eruditionẽ hominũ miſit. vi/
delicet adã.ſeth.ꝛ enoch.ꝛ alioſ iuſtos (Conuẽ
tione aũt facta cũ operarijſ ex denario diurno
ꝛc̃) cõuentio iſta ẽ p̃miſſio vite eterne p labo/
re.que quidẽ vita eterna dr̃ denarius diurn⁹.
qui eſt equalis oĩb⁹.qꝛ vita eterna erit equaliſ
oĩb⁹ a pte finis (Et egreſſus circa horã tertiam
ꝛc̃) Hora tertia intelligiť mũdi diſcurſu ſ a tp̃e
noe vſqꝫ ad abrahã.in q̃ aliqui ſancti ad erudi
tionẽ aliox miſſi ſunt a deo ut noe.ſem. heber.
thare.ꝛ abrahã.ꝛ ↄſimiles (Itex ãt exijt circa
ſextã horã ꝛ nonã) Hora ſexta fuit ab abrahaʒ
vſqꝫ ad moyſen in qua miſſi ſũt abrahã.yſaac.
ꝛ iacob.ꝛ.iz.patriarche.hora nona a moyſe vſʒ
ad xp̃m videlicet tp̃e legis. in q̃ ad eruditionẽ
populi miſſi ſunt moyſes ꝛ aaron ioſue iudiceſ
reges p̃phẽ ꝛ ſacerdotes (Circa vndecimã ho/
ram vero exijt) Undecima hora intelligitur a
tempore chriſti vſqꝫ ad fineʒ mundi in quo gẽ/
tiles vocati ſunt per predicationem apoſtolo/
rum ꝛ aliorum eccleſie doctoruʒ.ꝛ propter hoc
dicitur hic (Quid hic ſtatiſ tota die ocioſi) qꝛ
qui a principio mũdi vſqꝫ tunc laborare in bo/
nis moribus neglexerant.quaſi tota die ocioſe
ſtabant (Dicunt ei quia nemo nos conduxit)
ideſt nullus doctor:nullus propheta ad nos ĩ/
ſtruenduʒ venit.quia lex ꝛ prophete filijs iſra
hel dati fuerant.ut illi ſpeciali ſanctitate ful/
gerent.ex quibus chriſtus ſecundum carnem
erat naſciturus (Ite ꝛ vos in vineam meam)
interponitur hic coniunctio copulatiua. quia
gentiles iudeis adiuncti ſunt: ut vna eccleſia
ex ambobus fieret (Cum ſero factuʒ eſſet) Hic
d̃ſcribitur vocatio ad recipiẽdũ premiũ. Sero
ãt ab aliquib⁹ hic dr̃ finis mundi in q̃ vocabũ/
tur iuſti ad receptionẽ p̃mij ut hẽtur infra.ʒ5.
ca. Uenite bñdicti p̃ris mei ꝛc̃. Sʒ illud qδ ſe/
quiť videť ↄ̃dicere.ꝙ aliqui accipientes p̃miũ
murmurabãt aduerſus p̃rem familias.qꝛ nul/
lus in fine mundi premiũ eternuʒ recepturus
murmurabit ↄ̃ deũ.ſed erit ſuo premio conten
tus. Ad hoc reſpõdet beatus Greg.ꝙ iſta mur
muratio non eſt aliud q̃ꝫ dilatio premij quam
ſuſtinuerunt patres ſancti in limbo vſque ad

paſſionē xpi. Sed hec rñſio nō videt̄ ꝯueniēs.
qꝛ murmuratores dicunt̄ hic nequaq̄. qḋ ñ pōt
dici de ſanctis prib⁹ in limbo exiſtentib⁹ ⁊ in fi
ne pabole ꝯcludit̄. multi ſunt vocati pauci vo
electi. ex q̄ pȝ ꝙ iſta pabola nō ſolū extendit ſe
ad electos cuiuſmodi ſunt illi q in fine mundi
recipient pmiū. Et iō dicēdū ꝙ ſero hic accipit̄
p tpe grē. qḋ incepit a xpo. vñ Joan. i. dr̄. grā ⁊
veritas p iħm xpm facta eſt. ⁊ iō cū dr̄ (Cuȝ ſero
fcīn eēt). i. cū tps grē aduenīſſet (Dicit dñs vi
nee). i. de⁹ pr̄ (Procuratori ſuo). i. hoī xpo. qui
miſſus ē ad pcurationē ſalutis hūane (Uoca
oparios ⁊ redde illis mercedē) Jſta merces hñ
intelligit̄ grā. qꝛ ē quedā inchoatio glīe: cū glo
ria nō ſit aliud q̄ȝ grā ꝯſumata (Jncipiēs a no
uiſſimis. qꝛ in pmitiua ecclīa grā xpi data ē gē
tib⁹. q vltimo venerant ad fidē. iudeis p maio
ri pte in infidelitate remanentib⁹ (Cū veniſſēt
ḡ q circa vndecimā horā venerant). i. gentileſ.
(acceperunt ſingulos denarios). i. donuȝ grē q̄ ē
q̄dā inchoatio ⁊ arra glīe (Uenientes āt primi)
ideſt iudei q a pncipio legis date deo fuerant
(arbitrati ſunt ꝙ plus eēnt accepturi) qꝛ in pri
mitiua ecclīa credebant ꝙ plus deberēt hrē ð
xpi grā. vñ reputabant gētiles īdignos grā ði.
ſm qḋ dr̄ Act. io. Ubi petr⁹ vidit lintheum ſub
miſſum de celo. in q̄ erant aīalia q̄drupedia. ⁊
ſpentia. ⁊ volatilia īmunda ſm legē. ⁊ dcm̄ eſt
petro occide ⁊ māduca. in q̄ ſignificabat̄ incor
poratio gētiliū intra ecclīā p fidē ⁊ grām. ſicut
pȝ ex lrā ꝯñti. qꝛ a deo miſſus ē petrus ad pdi
candū cornelio cēturioni ⁊ alijs gētilib⁹. pp qḋ
petro abhoiationē hñte de manducatiōe īmū
doꝝ ſm legē. in q̄ ſignificabat̄ ut dcm̄ eſt voca
tio gētiliū ad fidē dcm̄ ē ſibi a dō. qḋ de⁹ purifi
cauit. tu ne cōe dixeris. ⁊ infra. eodē cap. dixit
petr⁹ cornelio ⁊ amicis ſuis. vos ſcitis q̄modo
abhominatū ſit viro iudeo ꝯiungi aut accede
re ad alienigenā. ſȝ mihi oñdit de⁹ neminē cō
munē aut īmundū dicere hoīem (Acceperunt āt
⁊ ipſi ſingulos denarios). i. ꝯſimilē grām ſicut
⁊ gētiles ⁊ nō maiorē. vñ Act. io. dr̄ ꝙ pdicante
petro cecidit ſpūs ſanct⁹ ſup oēs q audiebant
v̄bū. videlicet ſup corneliū ⁊ amicos ei⁹. qꝛ ut
ibidē dr̄ receperunt ſpūm ſcm̄ in ſigno viſibili ⁊
donū linguaꝝ ſicut receperant apoſtoli ⁊ alij di
ſcipuli q erant iudei ī die pēthecoſtes (Et mur
murabant aduerſus prēmfamilias. d. Hi no
uiſſimi ⁊c̄) ad lrām in primitiua ecclīa ꝯuerſi
iudei murmurauerūt de h̄ ꝙ ꝯſimil̄ grā fiebat
gentib⁹ ſicut ⁊ ipſis. vñ Act. ii. dr̄ ꝙ cū petr⁹ re
diſſet in irlm̄ baptizato cornelio ⁊ amicis ei⁹ di
ſceptabant aduerſus illū q erant ex circūciſio
ne dicētes. qr̄ cōicaſti cū illis q hñt ppuciū ⁊
manducaſti cū illis. ⁊ ibidē. 6. ca. dr̄. Jn diebuſ
illis creſcēte nūero diſcipuloꝝ fcm̄ ē murmur
grecoꝝ aduerſus hebreos eo ꝙ deſpicerent̄ in
miſterio q̄tidiano vidue eoꝝ (At ille rñdenſ) p
diuinā reuelationē apoſtolis factā (Uni eorū
dixit) ſicut āt aliq̄ñ accipit̄ nūer⁹ indetermina
tus p determinato. ita ēt ſumit̄ aliq̄ñ vnitaſ p
numero ſicut ſ̄ dcm̄ ē ꝙ petr⁹ loq̄bat̄ p oibus
aplis. ita ſilr̄ qḋ hic dr̄ vni. intelligit̄ eſſe dcm̄
multitudini coꝝ. q de grā data gentilib⁹ mur
murabant ſeu āmirabant̄. ⁊ h̄ fcm̄ ē Act. ii. ubi
petr⁹ rōem reddidit iudeiſ murmurātib⁹ de h̄
ꝙ baptizauerat corneliū dicēs ꝙ ex diuina re
uelatiōe fecerat. ⁊ qꝛ viderat ſpūm ſcm̄ deſcen
dentē ſup gentiles ſicut ſup iudeos ut hēt̄ ibi
dē. Sequit̄ (Amice nō facio tibi iniuriā) qꝛ iniu
ria nō hȝ locū vbi ē mera grā. ⁊ iō ſi det grām
cuicūq̄ȝ voluerit nō facit alicui īiuriā (Nōne
ex denario ꝯueniſti mecū) qꝛ ad h̄ aliq̄s venit
ad fidē ut hēat grām in pñti ⁊ glīam in futuro.
(Tolle ꝙ tuū ē ⁊ vade). i. grām quā meruiſti.
credēdo legi ⁊ pphis de xpo. qꝛ lȝ pma grā non
cadat ſub merito. augmentuȝ tñ grē cadit ſub
merito qḋ q̄dē augmentū datū ē iudeis credē
tib⁹ in xpȝ (Uolo āt nouiſſimo huic dare ⁊c̄). i.
gentili vocato īmediate ab idolatria ſicut iu
deo vocato a legis obſeruantia (An non lȝ mihi
qḋ volo facere). q. d. ſic qꝛ dei voluntas nullo
mō pōt eē diſtorta (An oculus tu⁹ neq̄ȝ ē) qꝛ ta
lis inuidia ⁊ iudiciū pcedebat. ex hūano defe
ctu (Qꝛ ego bon⁹ ſum) p eſſentiā. ⁊ iō ñ poſſum
male agere (Sic erunt nouiſſimi pmi) qꝛ gēti
les q a iudeis erāt q̄ſi viles reputati ſūt ꝯuerſi
deuote ad fidē xpi (⁊ pmi nouiſſimi) qꝛ iudei q
fuerant ppl̄s peculiaris ipſi⁹ dei. pp infidelita
tē ſūt ab eo deiecti ⁊ h̄ ē qḋ ſubdit (Multi. n.
ſūt vocati) ad fidē xpi p legē ⁊ pphetas (pau
ci vō electi) qꝛ pauci de iudeiſ ꝯpatiue credide
runt in xpȝ. ⁊ de credētib⁹ multi reuerſi ſūt ab
ecclīa. ⁊ adhuc reuertunt̄ ad vomitū. Mora
liter aūt pōt exponi pabola iſta de vocatis ad
grām ſȝ diuerſas etates. ita ꝙ hora pma ſigni
ficat pueritiā. Hora tertia iuuētutē: qꝛ ſic̄ tūc
ſol incipit aſcendere ⁊ calorē oñdere. ſic in iuuē
tute calor naturalis in hoīe. Hora ſexta etateȝ
virilē. qꝛ tunc hō ē in ſtatu pfecto. ſicut ſol ī ce
li medio. Hora nona ſenectute. in q̄ calor natu
ralis incipit in hoīe refrigeſcere. Undecima ve
ro ſignificat ſeniū. qꝛ tunc hō ē ppe mortis oc
caſum. Uocant̄ ḡ operarij oīb⁹ iſtis horiſ. qꝛ aliq
vocant̄ ad fidē p grām opantē in pueritia. alij
in iuuētute. ⁊ ſic de alijs etatib⁹. ⁊ oēs hñt de
nariū diurnū. qꝛ q̄ȝtūcūq̄ȝ hō tarde ad grāȝ vo
cet̄. dū tñ in ea pſeueret hȝ glīam eternā. ꝯtin
git ēt q̄ñȝ ꝙ ille q vocat̄ in ſenectute ꝯſequitur
tantā grām ⁊ glīā a deo ſicut ille q in iuuētute
vocat̄. tū ex diuīa liberalitate. tū ex ipſi⁹ voca
ti feruenti voluntate ⁊ opatiōe (Et aſcendens
iħs) Hic ſaluator oñdit ꝙ in prelatis debet eē
vigor ad tollerādū martyriū ſi neceſſe ſit pro
grege ſibi commiſſo. ⁊ hoc docet per exempluȝ
ſui. qui voluntarie venit in hieruſalem ad ſu
ſtinendum mortem pro ſalute mundi. vnde be
ātus gregorius exponens illud Joannis. io.

Ego ſum paſtor bon⁹ ⁊ aīam meā pono p ouib⁹
meis. dicit de ſe ⁊ alijs platis. in h̄ oſtenſa ē no
bis via quā ſequamur. Et h̄ ē qḋ dicit hic (Et
aſcendens iħs hieroſolymā) q̄ reſpectu totius
terre pmiſſionis ē in alto ſita. ⁊ pp h̄ veniētes
illuc ab alijs partib⁹ ibant aſcēdendo (aſſum
pſit. iz. diſcipulos ſuos ſecreto) ⁊ h̄ duplici de
cā. Una ē qꝛ ſecretū myſteriū ſue paſſiōis futu
rū volebat apoſtol̄ ꝯueniēter p alijs reuelare:
ne vidētes eū poſtea mori ignominioſe ſcāda
lizarētur. Secūda ē qꝛ ſecreta myſteria ſūt tñ
maiorib⁹ reuelāda ⁊ detegēda. cuiuſmōi erāt
apoſtoli. Seq̄t̄ (Fili⁹ hōis tradet̄ pncipib⁹ ſa
cerdotū ⁊ ſcribis). i. legiſpitis. qꝛ eis p iudā fu
it tradit⁹ ⁊ uēdit⁹ (et cōdēnabūt eū morte) qa
ipi iudicauerūt eū eſſe reū mortis. lȝ nō hērēt
poteſtatē īterficiēdi. qꝛ iudiciū ſanguiſ erat eiſ
ablatū a romāis q dñabātur eis ⁊ iō ſequitur.
(et tradēt eū gētib⁹) videlȝ pilato pſidi ⁊ ſuis
militib⁹ ad pficiēdū illud qḋ nō poterāt: vide
licȝ xpi mortē. ⁊ hoc ē qḋ ſubdit̄ ad illudēduȝ
⁊ flagellādū ⁊ crucifigēdum) iſta āt tria īflicta
ſunt xpo p ordinē ut uidebit̄ infra (Tertia die
reſurget) hoc āt ſubdit xps. ne apoſtoli e⁹ mor
te audita abſorberēt̄ p triſtitia (Tūc acceſſit)
Hic oñdit tertio ꝙ ī platis dȝ eē tenor humi
litatis. qꝛ nō debēt appetere pēſſe. ⁊ diuidit̄ in
duas ptes. qꝛ pmo ponit̄ h⁹ documēti occaſio.
Secūdo ſubiūgit̄ humilitatl̄ īſtructio ibi. Jħſ
aūt uocauit eos. Circa pmū aduertendū ꝙ iu
dei eſtimabāt xpm p pphetas pmiſſuȝ regna
turū temporaliter ī hieruſalē. qꝛ ſcripturas de
regno xpi carnaliter itelligebāt. ⁊ ideo regnuȝ
ablatū eis p romanos credebāt ſibi reſtituen
dū p xpȝ. ppter qḋ apoſtoli dicebāt xpo Act. i.
Dñe ſi ī tēpore hoc reſtitues regnū iſrahel: ⁊ h̄
modo iacob⁹ ⁊ ioānes filij zebedei ⁊ mater eo
rū audiētes xpm poſt mortē tertia die reſurre
cturū crediderūt ipm īmediate poſt reſurrecti
onē regnaturū ī irlm̄ tēporaliter. ⁊ ideo cupiē
tes ei eē collaterales p ceteris. qꝛ erāt eius co
gnati germani. īformauerūt mrēm ſuā de peti
tiōe ſeq̄nti. ⁊ h̄ ē qḋ dr̄ hic (Tunc). i. audita re
ſurrectiōe xpi futura (acceſit ad eū). i. ad xpm
(mr̄ filioꝝ zebedei cū filijs ſuis) conſcijs de pe
titiōe mr̄is (adorās ⁊ petēs aliq̄d ab eo) nō pe
tijt p ī ſpāli ⁊ determiate. ſed tñ ī generali: ut
ꝯceſſiōe fcā ī generali p:min⁹ poſſet poſtea ſibi
denegari ī ſpāli (Qui dixit ei q̄d vis) ñ petit vt
īſcius: ſȝ ut petitio ſua poſtea ꝯueniēti⁹ oñdat̄
irrōnabil̄ (Ait illi. dic ut ſe. hi. duo filij mei ⁊c̄)
ideſt ſint tibi collaterales ⁊ maiores ī reg° tuo
poſt te. qḋ q̄dē regnū credebāt tpale: ut dcm̄ ē.
nec ē miꝝ ſi talia apoſtoli credebant ⁊ appete
bāt q adhuc carnales erāt. ⁊ nōdū illuīati pfe
cte nec ꝯfirmati p grām ſpūs ſcī (Rñdens aūt
iħs dixit. neſcitis q̄d petatis) rñdit filijs ⁊ non
mr̄i. qꝛ ſciebat ipſā eē miſſā a filijs ⁊ īformataȝ
de petitiōe faciēda p eis (Poteſtis bibere cali
cē quē ego bibiturus ſū). i. ſuſtinere mortē īgni
nioſā ⁊ crudelē quā ego paſſur⁹ ſū. ⁊ p quā de
beo venire ad regnū. non tpale ut creditis. ſed
eternū (Dicūt ei poſſum⁹) loquūt̄ ſicut inexpti
ppe fragilitatis. qḋ patuit p effectū. qꝛ ī paſſio
ne xpi fugierūt p timore mortiſ (Ait illis calicē
q̄dē meū bibetis) qꝛ iacobus pp xpm ab hero
de ē occiſus. ut hētur Act. iz. et Joānes ī doliū
feruētis olei pp xpm miſſus eſt. ⁊ ſic pȝ ꝙ hūit
pmptā volūtateȝ moriēdi pp xpm. fuit ēt miſ
ſus ī exiliū pp ipſū. exiliū āt q̄dā mors ē ciuil̄.
(Sedere āt ad dexterā meā vel ſiniſtrā nō eſt
meū dare vobis) ī illo ſupple ſtatu in q̄ eſtis. i.
nōdū hūilibus ⁊ carnalib⁹ (ſed q̄b⁹ patū eſt a
patre meo). i. vere hūilib⁹ ⁊ ſpūalia ſapiētib⁹.
(Et audiētes decē). ſ. alij apoſtoli (īdignati ſūt
de duob⁹ frib⁹) aliq̄d hūanū paſſi. quia adhuc
erāt carnales ſicut ⁊ illi. ⁊ iō īdignati ſūt ꝙ ex
cellētiā ſup alios hrē voluerūt (Jeſus āt) Hic
ꝯñr inſtruit diſcipulos ſuos de hūilitate ex p
habita occōne. ut ābitionē iacobi ⁊ ioānis rep
meret: ⁊ īdignationē alioꝝ ſedaret (Et ait. Sci
tis qꝛ pncipes gentiū). q. d. maioritas in regno
meo. nō eodē mō acq̄rit̄ ſic̄ ī regno terreno. qꝛ ī
reg° terreno acq̄rit̄ p ābitionē ⁊ ptātē. ſȝ ī reg°
meo ꝯrio mō acq̄rit̄ videlicȝ p hūilitatē pp qḋ
dicit (q̄cūq̄ȝ voluerit īter vos maior fieri ſit ve
ſter miniſter). i. ſe exerceat ī obſequijs hūilita
tis. ⁊ qꝛ ī moralib⁹ magl̄ mouēt fcā q̄ȝ v̄ba. iō ī
ducit ſui ipſi⁹ exēplū dicēs (Sicut fili⁹ hoīs ñ
venit miſtrari: ſed miſtrare ⁊c̄. (Et egredienti
b⁹) Hic ꝯñr oñdit ſaluator ꝙ in platis dȝ eſſe
pietatis dulcor ad ꝯtinue hñfaciēdū ſubditiſ.
qꝛ xps nō ſolū in domo ⁊ ī q̄ete exiſtēs. ſed ēt in
via ābulans ñ ceſſabat pplm̄ docere ⁊ īfirmos
curare. ⁊ h̄ ē qḋ dr̄ hic (Et egredientib⁹ illis). i.
xpo ⁊ ei⁹ diſcipulis (Ab hierico) nomē ciuitatiſ
ē q̄ corā filijs iſrl̄ corruit. ut hētur ī li° Joſue. 6.
ca. ſȝ poſtea reedificata ē (ſecute ſunt eū turbe
multe) deſiderātes audire doctrinā ei⁹ ēt ī via
(Et ecce duo ceci) Mar. dicit ꝙ erat vn⁹. ñ ē h̄
ꝯdictio. qꝛ licet eēnt duo ſcdȝ v̄itatē ut dic̄ hic
mathe⁹. tñ vn⁹ erat famoſior altero. vel īpor
tuni⁹ clamabat. iō de illo tñ facit marcuſ men
tionē. Sequit̄ (Miſere nr̄i fili dauid) vocant
eū filiū dauid. qꝛ credebāt ipȝ eē xpm p pphaſ
pmiſſum: ⁊ notū erat apḋ oēs iudeos ꝙ xpus
naſcitur⁹ erat de ſeīe dauid (Turbe āt increpa
bāt eos) qꝛ p clamorē ſuū īpediebant turbā ab
audiēdo xpi doctrinā (At illi magis clamabāt
⁊c̄) timētes ne ab īcrepatōe alioꝝ īpediret̄ au
ditio ⁊ exauditio petitiōis ipſoꝝ (Et ſtetit iħs
⁊c̄) in h̄ apparet ei⁹ clemētia. qꝛ nō dedignat⁹
ē ſtare: ⁊ alloqui pſonas villeſ ⁊ paupes (Quid
vultis ⁊c̄.) nō petit q̄ſi īgret eoꝝ voluntates.
ſed ad miraculoꝝ opationē vult hēre ſanādo
rum confeſſionem: ut ex hoc magis appareat
euidentia miraculi (tetigit oculos eorum ⁊ cō
feſtiȝ viderūt) ideſt ſubito. ex q̄ apparet ꝙ illa

illuminatio fuit miraculoſa. nō naturalis. q2 natura nō opat in iſtanti (Et ſecuti ſūt eū) fide. ſ. ⁊ morib⁹. q2 illi q illuminati ſūt a xpo corporalr ab ipſo illuminati ſunt ēt mentalr. q2 totū hoīez ſic fecit ſaluū. ut dr. Jo. 7. totum hoīem ſaluuz feci in ſabbato. ¶XXI

(E)T cū appropinq̄ſſēt) Poſtq̄ deſcripta eſt edificatō eccl'e gentiliū in fide ⁊ morib⁹. hic deſcribit reprobatio ſynagoge iudeorū. ⁊ h triplici rōe. Quia p̄ fuerūt ɔtēptores diuine maieſtatis. Secūdo q2 fuerunt ɔdictores diuine vitatis ca. 22. Tertio q2 fuerūt q̄ntū in ſe fuit dānatores diuine bonitatis. 23. ca. Prima diuidit in tres. q2 p̄ oñdit ppoſitū ſigno celebri. Scdo fcō patēti ibi. Et itrauit ihs. Tertio vbo rōnabili ibi. Quid āt vobis videt. Prima in duas. q2 p̄ ponit vitatis adipletio. Secūdo iudeo⁊ ɔdictio ibi. Cū itraſſet. Itez p̄ma in duas. q2 p̄ oñdit ppoſitū p duplex celebre ſig⁹ xpi. Secundū pōit ibi. Plurima āt turba. Circa primū aduertendū q ſignuz aduent⁹ xpi in irlz ad redēptionē pplī fuerat pdictū ⁊ celebri fama diuulgatū. Zacharie. 9. videlicet q xps ventur⁹ erat in irlm in paupertate ⁊ hūilitate. ſedens ſup aſinā ⁊ pullū ei⁹. ⁊ iō legiſperiti h videntes in ipſo adipletū oñdunt ɔtemptores ſue maieſtatis. q2 nō receperunt eū. ſz magi tanquā deceptorē pſecuti ſūt. ⁊ h ē qō dr hic (Et cū appinq̄ſſent hieroſolymā). ſ. ihs ⁊ diſcipuli eius (et veniſſent bethfage ad montē oliueti) mons oliueti ē ppe irlm diſtans ab ea p vnū miliare. q2 dr Act. 1. q diſtat tm ab ea p iter ſabbati: qō cōtinet mille paſſus. q faciunt vnum miliare. Bethfage ē q̄dā villa pua in deſcēſu mōtis oliueti v̄ſus irlm: ⁊ erat villa ſacerdotū. q2 licz ſacerdotes nō hērent hereditates ad excolendū. hēbāt tm domos ad aīalia nutriendū. ⁊ ad manendū tpe q̄ nō vacabāt cultui diuino in irlm. ⁊ illo loco (miſit duos ihs diſcipulos ſuos dicēs. Ite in caſtellū qō ɔ vos ē). i. in irlm q̄ erat clauſa triplici muro cū ppugnacul' ⁊ fortilicijs ad modū caſtri. ut hētur. 3. Reg. ⁊ iō dr caſtellū. (Et ſtatī iuenietis aſinā alligataz ⁊ pullū cum ea) iſta aſina erat cōis paupib⁹ nō hñtib⁹ aīalia. ⁊ q opabat in ea dabat ſibi pabuluz. ⁊ fcō ope reducebat ad locū determīatū: ut ali⁹ indigēs poſſet accipe eā. ⁊ pullus ei⁹ nutriebat cū ea p ɔſimili ope (Hoc āt totū fcm̄ ē ut adipleret qō dcm̄ ē p Zach). 9. (Dicite filie ſyon ⁊c.) h ē citati irlm. q̄ dicebat filia ſyon. q2 in mōte ſyō erat fortilitiū ciuitatis illius ⁊ ptegebat ciuitas ab illa pte. ſicut filia a matre. Cōſiderandū ēt q h accipit ɔtinēs p cōtento. ſ. ciuitas p hitantib⁹ in ciuitate (Ecce rex tu⁹ ⁊c.) ideſt xpſ. q2 hec auctoritas a doctorib⁹ hebreis exponit ad lrām de xpo (ſedēs ſup aſinā ⁊ pullū filiū ſubiugalis) nō q2 ſederit ſup vtrūq̄ ſil'. ſed ſucceſſiue. q2 p̄ ſedit ſuper pullū. q tm nō erat domitus. q2 adhuc nō fuerat applicat⁹ humāis vſibus ut habet Mar. 11. ⁊ Luc. 19. iō poſtea ſedit ſuper aſinā. Hoc āt factū ē in figura. q2 per pullū ſignificabat ppl's gentilis. qui non fuerat ſubiect⁹ iugo legis. per aſinā vero populus iudaicus q laborauerat ſub lege. Ad h aūt veniebat xpus ut utrūq̄ pplm ſubiugaret ſibi per fidē catholicaz (Plurima aūt turba) hic ponit ſecundū ſignū. qō per zachariā fuerat dictū. q xpo adueniente ſuper aſinā ⁊ pullū ciuitas hieroſolyma exultaret ⁊ letaret. ⁊ hoc factū fuit tūc: ut dicit hic. ⁊ hoc patet in trib⁹. primo q2 dicit h (plurima turba ſtrauerunt veſtimenta ī via) ⁊ hoc fuit in ſignū exultationis ⁊ honoris ⁊ ne aſina ⁊ pullus offenderent ad lapides. Secundo in eo qō dicit (Alij cedebant ramos de arborib⁹ ⁊c) Viriditas ramo⁊ erat ſignuz leticie ⁊ exultationis. Tertio in eo qō dicit (Clamabāt dicentes oſana filio dauid) Oſana eſt verbum hebraicū cōpoſitū ex oſi. qō eſt ſalua ⁊ ana qō eſt aduerbiū optandi. ⁊ valet vtinaz. ⁊ dicitur oſana remota vltima lrā prime dictiōis. vnde eſt ibi cōpoſitio ex corrupto ⁊ integro. ⁊ iō oſana tantū valet quantū vtinā vl' obſecro ſalua. ⁊ de qua ſalute intelligatur ſubdit (Oſana in excelſis) q2 xpus veniebat ad dandū ſalutem celeſtē ⁊ eternā (Et cū intraſſz) hic ponit iudeo⁊ indignatio. q2 principes ſacerdotuz ⁊ maiores idignabant d reuerentia xpo exhibita ⁊ iō dicit (cōmota eſt vniuerſa ciuitas) q2 factum maio⁊ dicit eſſe factū totius ciuitatis dicens. (Quis eſt hic) quaſi dicerent. iſte non eſt talis ac tantus q talia deberent ſibi exhiberi (Ppl'i aūt) ideſt ſimplices ⁊ vulgares. quaſi rationē de contrario reddentes (dicebant. Hic eſt ihs propha a nazareth galilee) ⁊ vocant eū pphetā. non quēcunq̄ ſed illuz qui dictus fuerat p moyſen pphetam. Deut. 18. ⁊ replicatur Act. 7. prophetam ſuſcitabit deus de fratribus vr̄is ⁊c. ⁊ ideo merito debet honorari (Et intrauit) Hic ſecundo oſtenditur q iudei fuerunt contēptores diuine maieſtatis in facto patēti. Et diuiditur in duas. q2 primo oſtenditur chriſti diuinitas ex duplici facto. Secundo ſubiūgitur iudeorum impugnatio ibi. Videntes autē principes. Prima in duas ſecundum duplex factū a chriſto oſtenſum. Secundum ponitur ibi. Et acceſſerunt ad eum. Ad euidentiam primi conſiderandum. q principes ſacerdotum qui erāt auari. per aſtutias ſuas diuerſas conabantur excoriare populum. igitur quia de longinquis partibus aliqui veniebant in hieruſalem cauſa deuotionis: q2 non erat eis licitum alibi ſacrificium offerre. ⁊ non poterant ex taz longinquo animalia adducere. ⁊ ideo ſacerdotes ſtatuerant in templo aliquos de ſua familia. qui vendebant in atrijs templi illa que poterant in templo offerri. ne venientes a longe haberent excuſſationem ceſandi ab oblationibus. ſimiliter quia aliqui veniebant ad templum

qui nō hēbant pecuniā vn̄ poſſent aīalia offerenda emere. iō ſacerdotes ſtatuerant ibi nūmularios q ſub certa cautione pecuniā traderent. ⁊ ſic nullus excuſaret qn poſſz ſacrificiuz offerre licet. n. p illa accōmodatione pecunie nō recipent pecuniā vltra ſortē. recipiebāt tm aliqua munera uel enzenia. ⁊ ſic patz q peccabāt ex fcō qō erat illicitū. ſ. aliquid recipere vltra ſortē q̄ntūcūq̄ modicū. et ex loco. q2 talia exercebant in locis oroni deputatis. ⁊ iō xps talia tāq̄ illicita de tēplo eiecit. ⁊ in hoc ſe dnz tēpli oñdit. ⁊ hoc eſt qō dr hic (Et itrauit ihs ī tēplū dei) tēplū āt aliqñ accipit pprie p domo tēpli qō diuidebat in duas ptes. vna ps vocabatur ſcm. vbi erat altare thimiamatis. mēſa ⁊ cādelabr. Alia ps erat ſcm ſancto⁊. vbi erat archa teſti. ⁊ duo cherubi. illam partē q̄ dicebat ſcm intrabant q̄tidie ſacerdotes ad offerendū icenſuz ⁊ nulli alij. intra ſcm ſcō⁊ ſolus ſūm⁹ pontifex itrabat: ⁊ ſel' in anno. Aliqñ āt accipit tēplū large quedā platea q̄drata an tēplū clauſa muro. ⁊ dicebat atriū ſacerdotū. q2 ſubdiuo erat altare holocauſto⁊ ⁊ illud itrabant nō ſolū ſacerdotes ſed ēt leuite eos adiuuātes ī excoriatione hoſtia⁊ ⁊ ablutione ⁊ ɔſilibus. vulgares āt hoīes illuc nō itrabant. ſz ad hoſtiū illi⁹ atrij aīalia viua offerebant ſacerdotibus. Iſta āt duo loca nō intrauit xps. q2 nō erat ſacerdos nec leuita: ſz p̄ter iſta duo loca erāt adhuc duo alia loca vbi hoīes ſub diuo erant in orōe ⁊ in vno orabāt viri. ⁊ ī alio mlres. ⁊ iſta atria noīe tēpli vocabant. ſm qō ſcribit Act. 3. Petrus ⁊ Joan. aſcēdebant in tēplū. ad horā orōnis nonā. ⁊ de hoc dr hic (Et intrauit ihs in tēpiū dei ⁊ eijciebat oēs vendētes ⁊c.) Sed q̄rit hic quomō nō reſtiterūt ei. Dicendū q ex ocul' ei⁹ ⁊ facie exibat fulgor terrens eos. ita q nō audebant reſiſtere: ſicut in voce ſua terruit eos q veniebant ad capiendū eū. q cū audiuerūt ipz dicentē. ego ſū. abierūt retrorſuz ⁊ ceciderūt in terrā: ut hēt Jo. 18. In volūtate. n. xpi erat oſtēdere infirmitatē aſſūptā: ⁊ ſue diuinitatis v̄tutē. ſeqt (Et dixit eis. ſcriptū ē) Eſa. 56. (Domus mea dom⁹ orōnis vocabit vos āt fe. il. ſpe. la.) q2 nō curabant de cultu dei: ſed magis de excoriatione populi p aſtutias acq̄ſitas: ut viſuz ē. ſpelūca āt latronū dr eē loc⁹ vbi ſpolia q̄ rapiunt ɔgregant. ⁊ hoc fecerūt ſacerdotes d templo: ut viſū ē (⁊ acceſerunt) hic ponit 2⁹ factuz oñſiuū ſue diuinitatis in curatione īfirmitatū īcurabiliū: qō nō pōt fieri niſi v̄tute diuina. ⁊ hoc ē qō dr (⁊ acceſerūt ad eū ceci ⁊ claudi) a p̄uatione. n. in hitū nō fit regreſſus p naturam (⁊ ſanauit eos) v̄tute ppria. qō no poterat facere v̄t⁹ creata (Videntes āt p̄ncipes) Hic ɔn̄r ponitur ɔ xpm iudeo⁊ indignatio. et diuidit in duas ptes. q2 p̄ ex indignatione īpugnāt ei⁹ famā. ⁊ ſo e⁹ doctrinā ibi. Et cū veniſſz ī tēplū. Prima in duas q2 p̄mo ponit iudeo⁊ impugnatio Secūdo ponit xpi rn̄ſio ibi. Ihs āt dixit eis. Circa primū ſciendū q ſic freq̄nter dcm̄ ē: principes ſacerdotū ɔceperant rancorē ⁊ odiū ɔ xpz. ppter h qō manifeſte rephēdebat auaritiā ⁊ alia corū vitia (Et videntes miracula q̄ fecit) īfirmos ſanando (et pueros clamātes in tēplo ⁊c.) ipm. ſ. eē xpm ve⁊ (indignati ſunt) Verūtn̄ q2 non audebant miracula manifeſte īpugnare. ideo arguunt eū de applauſu pplī quem ſuſtinebat circa ſe (et dixerūt ei. audis qd iſti dicūt). q. dicerēt. ſi tu eſſes iuſt⁹ ⁊ bon⁹. tu nō ſuſtineres talē applauſum populi (Ihs āt dixit eis) Hic ponit xpi rn̄ſio. vbi xps oñdit eos iuſte reprobādos a deo. ⁊ p̄io fcō. 2⁹ euidēti ſigno ibi. Māe āt reuertēs. In p̄ma q̄ pte dicit ſic (Ihs aūt dixit eis). q. d. bn̄ ſcio qd iſti dicūt. me xpm cōfitēdo. ⁊ q h debeā ſuſtinere pz. q2 h ē ex diuina pordiatiōe ſz q ſcribit ī pſal. ppter qō ſubdit. (Nūq̄ legiſti q2 ex ore īfātiū ⁊ lactētiū pfeciſti laudē) q̄ſi diceret. uos q eſtis legis piti dēberetis ſcire hāc ſcripturā. ⁊ p ɔſeq̄ns me nō rephēdere (Et relictis ill') tāq̄ excecatis p īuidiā (abijt foras extra ciuitatē) ⁊ ī h q dimiſit eos corporaliter. oñdit facto eos eē dimittēdos a deo ſpūalr pp eo⁊ excecationē (Mane āt reuertēs) hic ɔn̄r oñdit eos iuſte reprobādos a dō euidēti ſigno. ī hoc vz. q arborē fici hñtez folia tm̄ maledixit. ⁊ p h oñdit ſacerdotes illos eē maledictos a deo. ī qb⁹ no erāt opa v̄tatis: ſz tm̄ exterior apparētia ſcitatis. ſic. n. pphete: nō ſolū v̄bis. ſz aliqñ factis pphetabāt ſic Eſaias iuit diſcalciat⁹ ī ſignū q ppl's ſic duceret captiuus. ita xps maledixit ficui: nō ppter malitiā arboris ul' defectū ei⁹. q2 nō erat tēp⁹ fico⁊. vt dr Mar. 11. ſz ad ſignificādū q ſacerdotes q erāt ſine fructu bono⁊ ope⁊. eēnt maledicēdi a deo. dic̄ q̄ (Māe āt reuertēs ī ciuitatē). i. ī hierlm (eſuriit) Iſta āt eſuries nō fuit naturalis. q2 ī ſero p̄cedenti comederat. nec erat adhuc hora comedēdi. ſz ſicut maledictio arboris erat figuratiua. ſic iſta eſuries ſignificabat deſideriuz chriſti de ſalute populi (Et videns arborem fici vnaz) per h autez q arbor iſta non erat in uia ſed extra: ſignificabatur q ſacerdotes erant extra viam iuſtitie (venit ad eam: et nihil inuenit in ea niſi folia) quia chriſtus in ſacerdotibus non inuenit fructuz pietatis. ſed tantum apparentiam ſanctitatis (Et ait illi. nunquam naſcatur ex te fruc. et continuo are. eſt) quia ſacerdotes ex maledictione dei fuerūt reprobati. et honore fidei et deuotionis totaliter priuati (Et uidentes diſcipuli mirati ſunt) de ſubita arboris exiccatione (Reſpondens autez ieſus dixit eis ſi habueritis fidem) ad miracula eniz faciēda requiritur fides uel ſaltez ſignum fidei. q2 etiam aliqui mali ad inuocationem chriſti legūtur feciſſe miracula ut dictum eſt ſupra. 7. ca. (nō ſolū d ficulnea faciētis. ſz ſi mōti huic dixeritis tolle ⁊ iacta te ī ma. fiet) h ē aliqd eq̄le vel

maiuſ. L3.n.apoſtoli ⁊ diſcipuli xp̄i nō leganꝰ
trāſtuliſſe mōtes de loco ad locuȝ tamen legū/
tur maiora feciſſe. ſicut eſt ſuſcitare mortuos ⁊
illuminare cecos ⁊ conſimilia. que non poſſūt
fieri niſi uirtute diuina. verſio aūt montiū ⁊ p̄
cipitatio eorum in mari aliquando fit virtute
nature. ſicut patet ī terremotu (Et omnia que/
cūqȝ petieritis in orōne) vū tamē oratio ſit pro
ſe ad ſalutē ⁊ pſeuerāſ (credētes accipietis) qꝛ
oīs tal' oratio ſp̄ exauditur: ȝ aliqū exauditio
differatur: ut dictum eſt ſupra ſeptimo capitlo
(Et cū veniſſet ī tēplū) Poſtq̄ȝ ſacerdotes īpu
gnauerūt xp̄i famā ⁊ glam. hic īpugnāt ei' do/
ctrinā. Et diuidiꝰ ī duas. qꝛ p̄ pōiꝰ eoꝝ īpugna
tio. Scđo poniꝰ ipſi' xp̄i cauta euaſio ibi. Rñ/
dens dixit. dicit ḡ (Cū veniſſet ī tēplū). i. ī atri/
um tēpli. vbi ꝯueniebāt hoīes ad orandū ⁊ v̄/
bū dei audiēdū. ut ſupra dcm̄ ē (acceſſe. ad eū
docētē p̄ncipes ſacerdotū ⁊ ſeniores) ex q̄ patȝ
ꝙ nō venerūt ex igīantia. ȝ ex malitia (dicen/
tes. In q̄ ptāte hoc facis) aliq̄ exponunt h̄ de
miraculis a xp̄o factis. q. diceret tu nō facis h̄
v̄tute diuina ȝ arte magica. vñ ſupra dicebāt
iz. ca. ī beelzebub pīcipe dmonioꝝ eycit dmo
nes. Sȝ h̄ nō videꝰ veꝝ: qꝛ illa die n̄ legiꝰ ali/
qđ miraculū feciſſe ī tēplo. Jō ītelligiꝰ melius
de actu docēdi quē exercebat actualr̄. Et h̄ ſi/
gnificaꝰ cū diciꝰ venerūt ad ip̄m docentē. ⁊ iō
fecerūt ſibi duplicē qōnē. ad terrendū eū. ⁊ ad
capiendū. Pria fuit (In qua ptāte h̄ facis). i.
qua auctoritate doces pplm̄: qꝛ auctoritatē do
cēdi ī tēplo hēbāt ſacerdotes ⁊ legis doctores
ad h̄ aſſignati a pīcipib' ſacerdotū ⁊ non aliȷ.
Chriſt' āt neutrā auctoritatē hēbat. Scđa qđ
ē (Quis dedit tibi hāc ptātē) qꝛ ptātē docēdi n̄
hēbat a ſacerdotib' nec ab īpatore cui erāt ſub
iecti. ⁊ ſic a nullo videbaꝰ hr̄e: ȝ magł ſibi vſur
pare (Rñdens āt ieſus ⁊c̄) Hic poniꝰ xp̄i cau/
ta euaſio: qꝛ quaſi retūdēs clauū clauo ppoſu/
it eis aliā qōnē p quā coacti ſūt recedere abſqȝ
xp̄i rñſiōe. qđ āt illa fuit (Baptiſmuȝ ioannis
vñ erat ð celo). i. ex diuina ordīatiōe (an ex ho
mīb' ⁊c̄). i. ex hūana fictiōe (At illi cogitabant
ītra ſe) uiā. ſ. rñdēdi ȝ nō hēbant. pp qđ ſeqꝰ.
(Si dixerim' e celo). i. ex diuīa ordinatōe (Di
cet nobis ⁊c̄) qꝛ n̄ recepant baptiſmū Joannis
ſed magis ſpreuerāt. ſilr̄ ⁊ teſtimoniū Joannis
de xp̄o ꝙ ipſi audierāt p nūcios ad Joānē miſ/
ſos ut hēꝰ Jo. i. (Si āt dixerim' ex hoīb' h̄ ē ex
hūana fictiōe (timem' turbā) ne. ſ. lapidet nos
tāq̄ȝ blaſphemos. Cui' rō ſubdiꝰ (Oēs. n. habe
bant). i. reputabant (ioannē ſicut pphā) ſcām
. ſ. ⁊ veꝝ. ⁊ p ꝯñs v̄ba e' ⁊ fcā ex īſpiratiōe diui/
na (Et rñdētes ieſu dixerūt neſcim'. ait ill' ne/
qȝ ego dico vobis in qua ptāte hec facio) ex ſui
eni taciturnitate ꝯpulſi ſūt a ſua petitiōe ceſſa
re. Sȝ q̄riꝰ hic qr̄ nō rñdit eis māifeſte: qꝛ ſta/
ti poterat dicere ꝙ ipſe n̄ hēbat auctoritatē do
cēdi a ſacerdotib' uel a ceſare. hēbat tñ īmedi/
ate a deo p̄re qđ erat mai': ſicut ⁊ multi pph̄e
leguntꝰ īmediate miſſi ad docēdū pplm̄ ⁊ nō ex
auctoritate regū uel ſacerdotū. Dicēdū ꝙ licȝ
poſſet p̄dicto mō rñdere: noluit tñ duplici de
cā. Pria qꝛ h̄ dixerat Math. 7. Nolite ſcm̄ da/
re canib' nec margaritas pōere añ porcoſ. Illi
āt erāt ī malitia obſtinati. ⁊ iō n̄ erant digni ut
eis veritas māifeſtareꝰ. Scđo qꝛ xp̄us voluit
oñdere fcō ꝙ licet vti cautelis ꝯ cautelas ma
loꝝ inſidiātiū bonis. Hoc mō paulus poſuit
diſſenſionē iter phariſeos ⁊ ſaduceos volenteſ
eū occidere: ut hēꝰ Act. z4. ⁊ apellauit ad ce/
ſarē. ne tradereꝰ iudeis ī irlm̄ Act. z5. (Quid
āt vobis videꝰ) Hic xp̄s oñdit iudeos ꝯtēpto
res ſue maieſtatiſ v̄bo rōnabili. ⁊ h̄ duplr̄. Pri
mo qꝛ legē a deo receptā n̄ ſuauerūt. Scđo qꝛ
legiſlatorē xp̄ȝ īpugnauerūt ibi. Hō erat prſa
miliaſ. Circa p̄mū dicit ſic (Hō qdā hēbat du/
os filios) hō iſte ē ipſe de' q dr̄ hō pp h̄ ꝙ hō ē
ad imaginē dei fact' ⁊ pp humanitatē aſſūptā
Iſti duo filij ſūt duo ppl̄i gētiles ⁊ iudei (Et ac/
cedēs ad p̄mū). i. ad gētilē pplȝ q icepit a noe.
iudei āt ab abrahaȝ uel ab ipſo heber. vñ dicti
ſūt hebrei: q heber fuit lōge poſterior ipſo noe.
Seqꝰ (Dixit p̄). i. gentili pplo (Filij vade opa/
re ī vineā meā (ideſt fac iuſticiā: qꝛ nunq̄ȝ deuſ
ðſtitit hoīes icitare ad bonū p occultos inſtin/
ct' (Ille āt ait nolo) qꝛ gentiles p totū mundū
ad idolatriā declinauerūt (Poſtea āt peniten
tia mot' abijt) qꝛ gentiles ad p̄dicationē xp̄i. ⁊
apoſtoloꝝ credētes opa pñie humilr̄ egerunt.
(Accedēs ad alteꝝ) h̄ ē ad iudaicū pplȝ (dixit
ſimilr̄) p abrahā ⁊ alios patriarchas ⁊ moyſeȝ
ꝙ. ſ. facerent opa iuſticie (At ille rñdenſ ait. eo
dñe) qꝛ iudei obligauerūt ſe ad ſuiendū dño p
ſuſceptionē legis. Vñ dixerūt Exodi. z4. Cū/
cta q̄ locut' ē dñs faciem' (Et nō iuit) qꝛ iudei
legē ſuſceptā nō obſuauerūt: ȝ ad idolatriaȝ
⁊ pphetaꝝ occiſionē ⁊ ad īfinita mala declina
uerūt. ut hēꝰ li. Jud. ⁊ li. Reg. (qſ ex duob' feꝰ
voluntatē prīſ: q dixerūt. p̄m') nō. n. poterant
aliter rñdere: qꝛ min' malū ē nō pmittere. q̄ȝ
pmiſſū nō ſuare (Dixit illis ieſus) reſponſiōe
eoꝝ cōfutās eos (Amē dico vobis qꝛ pu. ⁊ me
retri. pre. v. in reg. dei). q. d. n̄ ſolū gētileſ. ȝ peſ
ſimi de gētilib' erūt maioris meriti apud deuȝ
q̄ȝ voſ qa ſecūdum hiero. ſimulata ſāctitas du/
plex eſt iniquitas. ⁊ h̄ viciuȝ potiſſime uigebat
in ſacerdotib' ⁊ leuitis. Et ad ðclarationeȝ ſui
dicti ſubdit (Uenit. n. ad voſ ioannes baptiſta
in via iuſtitie) qꝛ opera perfectiōis faciebat. ⁊
iteꝝ qꝛ xp̄ȝ āñūciabat q ē ipa iuſticia ſēpiterna
ut habeꝰ Dañ. ix. (Et nō credidiſtiſ ei) opera e'
imitādo. ⁊ dotrinaȝ eius audiēdo (Publicani
autē ⁊ meretri. credi. ei) ad p̄dicationē eius pe/
nitētiam agendo (Uos autē videntes) iſtoruȝ
. ſ. pñiaȝ (nec penitētiā habuiſtis) ad imitatiōȝ
eoꝝ. Ex q̄ ſeqꝰ aggrauatio peccati ſacerdotū ⁊
phariſeoꝝ (Aliā pabolā) hic ꝯīr oñdit q̄lr ipſi
īpugnauerūt xp̄m legiſlatorē. ⁊ diuidiꝰ ī duaſ
qꝛ p̄ ad oñdendū ppoſitū pponit quandaȝ pa/
bolā. z°. ꝯfirmat ſuum ppoſitū p ſcripturā ibi.
Dicit illis ih̄s nūqd legiſtis. Circa p̄mū diꝰ ſic
(Hō erat prſamilias) iſte hō de' ē rōnib' p̄dic
tis. q dr̄ prſamilias. qꝛ ſic gubernat totaȝ crea/
turā ſicut prſamilias gubernat ſubditos in do
mo (qui plātauit uineā) domū. ſ. iſrl̄. ſm̄ qđ dr̄
Eſa. 5. vinea dñi exercituū dom' iſrl̄ (⁊ ſepē cir/
cūdedit ei). ſ. clauſurā legis ⁊ mandatoꝝ (⁊ fo/
dit in ea torcular) dādo doctrinā pphāꝝ. in q̄
exprimiꝰ ⁊ declaraꝰ magis v̄tus legis (⁊ edifi/
cauit turri). ſ. tēplū ī hierlm̄. qđ erat edificatū
ad modū turris. vñ tēplū dr̄ turris Michee.
4. Et tu turris uebuloſa ⁊c̄ (⁊ lo. eā agri.) vȝ ſa
cerdotib' ⁊ p̄ncipib'. q hñt officiū ſuādi cultū
diuinū ⁊ iuſticiā ī hoībus (⁊ pegre pfect') non
qꝛ mutet locū. cū ſit ubiq̄ȝ prñs. ȝ quia dimittit
hoīes agere ſcđm libertatē arbitrij. ſcđȝ qđ dr̄
Eccle. 15. De' ab initio cōſtituit hoīeȝ ⁊ reliqt
eū ī manu cōſilij ſui (Cū aūt tem. fruc. appro.)
qꝛ poſt legē ſuſceptā debebāt facere fructū bo/
noꝝ operū. (miſit ſer. ſu). i. p̄mos pphetas (ad
agrico. i. ad reges ⁊ ſacerdotes pīncipalr̄. ⁊ ad
alios eis ſubiectoſ cōſeq̄nter (ut acciperēt fru
ct') p p̄dicationē ſuā eoſ ad fructū bonoꝝ ope/
rū reducendo (Et agrico. appr̄hen ſer.) qꝛ reges
multi ⁊ ſacerdotes. pphetas ſibi miſſos a dño
turpiter cōp̄hēderūt ⁊ īcarcerauerūt: ac occi
derūt. ⁊ h̄ ē qđ ſubdiꝰ (aliū ceciderūt) ſicꝰ eſaiā
qui ſerrat' fuit cū ſerra ex p̄cepto manaſſe regł
iuda (Aliū occi.) ſicꝰ amos quē ozias necte p tē
pora trāſſixit (aliū lapi.) ut zachariā quē ioas
rex iuda lapidari iuſſit īter tēplū ⁊ altare (Ite/
rū miſit alios ſer. plu. p̄orib') multiplicādo ſci
licet pphetas ad ppl̄i correctionē (⁊ fecerūt eiſ
ſilr̄) eos. ſ. occidendo in tantū ꝙ ipleuerūt hie/
ruſaleȝ ſanguie pphāꝝ vſq̄ȝ ad os. vt dr̄. 4.
Reg. zi. (Nouiſſime āt mi. ad eos filiū ſuū) p
nobis īcarnatū dicēs (Uerebunꝰ filiū meū) h̄
nō dr̄. qꝛ de' ignoraret cōtēptuȝ quē iudei fac/
turi erāt xp̄o. ſed p hoc exp̄miꝰ qd deberet fie/
ri. ac ſi diceret (Uerebūꝰ filiū meū). i. ī reuerē/
tia deberēt hr̄e (Agri. aūt). i. ſacerdotes ⁊ legiſ
piti (videntes filiū). i. dñm ih̄m xp̄m opa diui
nitatis facientē. ⁊ oīa q̄ p̄dicta erāt de ipſo adī
plētē (dixerūt ītra ſe hic ē heres) qꝛ de ip̄o vaȝ
notitiam hūerūt: ut iā diceꝰ (venite occi. euȝ ⁊
hēbim' hereditatē) ppter h̄ tractauerūt ð mō
te ei'. ne occaſiōe xp̄i uenirēt romāi ⁊ auferrēt
eis locū ⁊ gentē: ut hēꝰ. Jo. ii. ⁊ ſic occiderūt eū
ut pacifice poſſiderēt cītatē ⁊ tēplū. Cōtrariuȝ
tñ accidit eis. qꝛ p h̄ in vīdictā mortis xp̄i pdi/
derūt locū ⁊ gentē. qꝛ p titū ⁊ ueſpaſianum de/
ſtructa ē ciuitas ⁊ tēplū ⁊ pplus occiſus ⁊ cap/
tiuat' (⁊ app̄hē. eū eycie. extra. ui. ⁊ occi) qꝛ xp̄ſ
extra ciuitatē hieruſalē crucifixus ē (Cū q̄ ue/
nerit dñs uinee qd faciet agricolis illis) Uēit
dñs ad iudicādū ⁊ uindicādū illud factuȝ. qū
ex eius ordiatōe uenit ꝯtrā eos exercit' roma
noꝝ (Aiunt illi maloſ male pdet ⁊c̄) Lucas v̄o
iſta v̄ba refert q̄ſi a xp̄o dicta ⁊ ſacerdotes di/
xerūt ꝯriū. abſit. ut hēꝰ Luc. zo. Dicendū ꝙ n̄
ē ꝯdictio. qꝛ ī turba illa erāt aliq̄ q cōſētiebant
doctrine xp̄i. ⁊ illi dixerūt maloſ male pdet. ut
hic diꝰ Math. ⁊ hāc reſpōſionē q̄i approbādo
tāq̄ȝ v̄aȝ xp̄s repetijt. ut dicit Lucas. ⁊ tūc con
ſequéter ſacerdotes uidentes ꝙ erat dictū cō
tra eos dixerūt. Abſit. malos aūt dñs pdidit.
qñ ciuitatē ⁊ tēplū p romanos deſtruxit. ſeqꝰ
(⁊ uineā ſuā locabit alijs agricolis) qꝛ xp̄s ec/
cleſiā ſuā regendā tradidit apoſtolis ⁊ alijs di
ſcipulis (q reddāt ei fructū tp̄ib' ſuis) qꝛ ad p̄/
dicationē eoꝝ credidit multitudo gētiuȝ (Diꝰ
eis ih̄s) Hic cōfirmat pabolā ſuā p ſacrā ſcrip
turā (Nūq̄ȝ legiſtis ī ſcripturis). i. in pſal. qua
ſi diceret uos q eſtis legiſpiti deberetis hoc ſci
re (Lapidē quē reprobauerūt edi. ⁊c̄) Ad litte/
rā diciꝰ de edificatione tēpli ſalomōis. q qdeȝ
lapis pluries oblat' ē ī edificatiōe. ⁊ qꝛ nō po/
terat cōuenienter collocari. iō pluries reiectuſ
ē q̄ſi reprobatus ab edificātib'. Ultimo auteȝ
poſitus ē ī cōſumatione āguli. vbi cōiūgebāꝰ
pietes tēpli. ⁊ de illo ſcribiꝰ ī pſal (A dño fcȝ eſt
illud) qꝛ illud nō fuit a caſu. ȝ ex diuīa p̄ordīa
tione. qꝛ lapis iſte figurabat xp̄m q multotiēs
⁊ multipliciter reprobat' ē a p̄ncipib' ſacerdo/
tū. ⁊ tñ fact' ē ī caput āguli cōiūgens iudeos ⁊
gentiles. q̄ſi duos pietes ī vnā eccliam ꝙ autē
xp̄s dicaꝰ lapis ī ſcriptura hēꝰ Dañ. z. lapis q
pcuſſerat ſtatuam fact' ē mōs magn' ⁊ ipleuit
vniuerſā terrā. ꝙ ēt ſit lapis āgulariſ hēꝰ Eſa.
z8. Ecce ego mittā ī fūdamētis ſyō lapideȝ an
gularē pbatū p̄cioſū ⁊c̄. ⁊ ex auctoritate cōclu
diꝰ reprobatio iudeoꝝ (Jō dico uobis) q xp̄m
reprobatis (auferéꝰ a uobis regnum dei). i. re/
gnū ecclīe (⁊ dabiꝰ gēti facienti fructuȝ ei'). i.
aplīs ⁊ eoꝝ ſucceſſorib' (⁊ q ceciderit ſup lapi/
dē iſtū cōfrigeꝰ) ille aūt cadit ſup lapidē q cre
dens peccat p lubricitatē carnis ſeu alijs pccīſ
⁊ iſte cōfrigeꝰ ȝ nō cōminuiꝰ. qꝛ nō peccat taȝ
grauiter ſicut ille q peccat pcc̄o īfidelitatł (Su
per quē v̄o ceciderit cōteret eū) ſup illuȝ v̄o ca/
dit lapis ī quo iuēiꝰ peccatū īfidelitatis: ⁊ iſte
cōteriꝰ. qꝛ ex pōdere diuini iudicij grauiſſime
puniꝰ (Et cum audiſſent principes ſacerdotuȝ
Hic ponitur concluſio huius ca. vbi oſtēditur
obſtinatio ſacerdotū. quia audienteſ doctrinā
eius non fuerūt contriti: ſed magis ad occiden
dum eum icitati (Et q̄rētes eū tenere). ſ. ad oc
cidēdū) timuerūt turbas) ex q̄ pȝ ꝙ ſolo timo/
re retracti fuerūt ab ei' mōte. Occaſiōe dcōꝝ
ī h̄ caplo q̄riꝰ vtrū iudei cognouerunt ih̄m na
zarenū eſſe chriſtuȝ ſibi pmiſſū. Et arguiꝰ p̄ ꝙ
nō p illō qđ dr̄. i. Coꝝ. z. ſi eni cognouiſſēt nūq̄ȝ
dominuȝ glorie crucifixiſſet ⁊c̄. Item actuum
tertio dicit petrus loquens iudeis. ſcio fratreſ
ꝙ per ignorantiam feciſtis ſicut ⁊ p̄ncipes vr̄i

Itē Luc. 23. dicebat ihs in cruce pater dimit
te illis. qꝛ neſciūt qd faciūt. Cōtrariū arguit̃ ꝑ
illō quod hēt Io. 15. Nūc aūt uiderūt ⁊ oderūt
me ⁊ patrem meum. quod autem uidetur ma
nifeſte cognoſcit̃. Item ſup illud quod dictum
ē ĩ ꝓcedēti ca. agricole vidētes filiū dixerūt in
tra ſe hic ē heres. dic̃ Hiero. māifeſte ꝓbat dn̄s
his vbis iudeoꝝ ꝓncipes nō ꝑ ignātiā ſed ꝑ
inuidiā dei filiū crucifixiſſe. Rn̄ſio. dicendū ꝙ
ĩ populo iudeoꝝ aliq̄ erāt maiores ſciētes ſcri
pturas legis ⁊ ꝓpharꝝ. aliq̄ aūt miores ſic lay
ci ⁊ uulgares tātūmō ſcientes illō qō eſt de ne
ceſſitate ſalutis: vt ꝓcepta decalogi ⁊ huiuſmōi
q̄ debēt ſciri ab oībꝰ. ſꝫ ſubtilitatē ſcripturaꝝ
⁊ dc̄a ꝓpharū ignorātes. Itē ꝙ xp̄s erat uerꝰ
hō ꝓpha ſanctꝰ. ⁊ deꝰ in vnitate ſuppoſiti. Di
cūt ḡ aliq̄ ⁊ bn̄ q̄tum ad hoc. ꝙ miores populi
iudeorū nō cognouerūt ihm eſſe xp̄m. nec quā
tū ad diuinitatē: nec q̄ntuꝫ ad hūanitatem. qꝛ
lꝫ cognoſcerēt eū eē hoiēꝫ uerū. tam̄ nō cogitſce
bāt illū eſſe hoiēꝫ ſeu ꝓphāꝫ q erat a deo ꝓmiſ
ſus ſic xp̄s. Cuiꝰ rō ē. qꝛ ignorabāt ſcripturas
q̄ loquūt̃ de xp̄i diuitate. ⁊ illas q̄ loquunt̃ de
determiatiōe tēporis ⁊ de ſignis ſui aduentꝰ.
Sꝫ maiores cognouerūt eū eſſe verū ꝓpham
a deo ꝓmiſſū ⁊ miſſuꝫ. qꝛ ſciebāt ſcripturas lo
q̄ntes de tp̄e ſui aduētꝰ. ⁊ de ſignis q̄ oīa uide
bāt ĩ eo ipleri. nō tn̄: vt iſti dicūt: cognouerūt ipꝫ
eſſe deū. ⁊ ſcd̄ꝫ hoc loqt̃ aplꝯs ĩ auctoritate ꝓ
allegata ꝙ ſi cognouiſſēt nūq̄ dn̄ꝫ glīe crucifi
xiſſēt. q. d. nūq̄ cognouerūt eiꝰ diuinitatē. Sꝫ
h nō uidet̃ ꝯuēiēter dc̄ꝫ. qꝛ ſic ſcripture veter
miate loquūt̃ de tp̄e ſui aduētꝰ Dan. ix. ĩ heb
domadibꝰ illis abbreuiatis. ⁊ de ſignis ſui ad
uētꝰ ſic ē tranſlatio regni vt hēt Gen. 49. ⁊ mo
dus aduēiendi eiꝰ ĩ paupertate ⁊ hūilitate. vt hē
tur Zach. ix. vt dc̄m ē ĩ ꝓcedēti ca. ita expſſe vł
expſſiꝰ loquūt̃ ſcripture ꝓpharꝝ de eiꝰ diuita
te Hiere. 33. Ecce dies vēiunt dic̃ dn̄s ⁊ ſuſci
tabo vbū bonū qō locutꝰ ſū ad domuꝫ iſrł ⁊ iu
da ĩ diebꝰ illis germinare faciā dauid germen
iuſtū ⁊ faciet iudiciū ⁊ iuſticiā ĩ terra. ⁊ h ē no
mē qō vocabūt eū dn̄s iuſtꝰ noſter. in hebraico
vbi hēt̃ hic dn̄s ꝑoit̃ nom̄ dn̄i tettragrāmatō.
qō nullo mō pōt dici de aliq̄ niſi de deo vō. cuꝫ
ḡ iſta auctoritas ſcd̄ꝫ oēs doctores ēt hebraicos
expoſita ſit de xp̄o. ſeqt̃ ipm eſſe deū vꝫ. Iteꝫ
Eſa. ix. dr̃. puulus natꝰ eſt nobis. ſeqt̃ factꝰ eſt
ꝓncipatꝰ ſup hūerū eiꝰ ⁊ uocabit̃ nomē eius ad
mirabilis ꝯſiliariꝰ. ds fortis. pr̃ futuri ſcl̄i. ꝓn
ceps pacis. q̄ ēt auctoritas ſcd̄m hebreos itelli
git̃ de xp̄o: ⁊ ĩ ea fit expſſa mentio de eiꝰ diuita
te: ſic de hūanitate. ⁊ mlte alie auctoritates cō
ſimiles poſſūt ad hoc iduci. ſꝫ ꝓpter ꝓlixitatē
omitto. Et iō dicēdū ꝙ ſicut maiores popli iu
deoꝝ hūerūt noticiā de tp̄e ⁊ ſignis ſui aduen
tus. ita notitiā ꝑ ſcripturas hūerūt q̄ntum ad
eiꝰ diuitatē. Cōſiderādū tn̄ ꝙ aliqd cognoſcit̃
ĩ hitu. cuiꝰ tn̄ cognitio actual' ipedit̃ ꝓpter ali

quā paſſionē uel hitū ĩpediētē ſic dic̃ ꝓhꝯs. 7.
Ethico. ꝙ icōtinēs differt ab itēpato ꝑ h ꝙ hꝫ
eſtiatōnē vaꝫ nō ſolū ĩ vniuerſali quā ēt hꝫ itē
patꝰ: vt ꝙ fōnicari ē malū cū nō peccet ꝑ ignāti
aꝫ: ſꝫ ēt hēt eſtiationē vaꝫ ĩ ꝑticulari. ⁊ ꝑ h dif
fert ab itēpato. ⁊ tn̄ aduēiente paſſione corrū
pit̃ eſtimatio va ꝑticularis. qꝛ paſſione vicēte
iudicat nūc fornicandū. ita ꝙ paſſio ĩpedit ac
tualē ꝯſiderationē vaꝫ ĩ ꝑticulari. ⁊ ſi paſſio ſē
per duraret ſēper ſic iudicaret. Eodē mō dicē
dū ē ꝙ iudei hūerūt vaꝫ eſtimationē de xp̄o. ⁊
ĩ hitu ⁊ ĩ actu ĩ ꝓncipio. ſꝫ qn̄ icepit ꝯ eos ꝓdica
re. excitati fuerūt ꝯ eū paſſionibꝰ ire. rancoris
⁊ iuidie. qbꝰ paſſionibꝰ ĩpediebant̃ ab actuali
cōſideratiōe vitatis ꝓhabite de xp̄o. iō machi
nati ſūt ĩ eiꝰ mortē. ſicut ⁊ icōtinēs ꝑꝑ paſſiōeꝫ
concupiſcibilis eligit fornicari. qō tn̄ alias re
fugeret. Cōſiderandū tn̄ ꝙ illa notitia quā ha
buerūt de xp̄o ꝑ ſcripturas ꝓpharꝝ nō erat cer
ta certitudie euidentie. tū qꝛ tal' certitudo ſolū
hēt̃ ꝑ demōſtrationē uel ſenſū. tuꝫ qꝛ ꝓphetie
poſſūt aliqn̄ varie exponi. ⁊ iō erat magis noti
tia ꝓbabilis ⁊ viſimilis cōiecture. uł ſcd̄ꝫ alios
erat ibi certitudo adherētie. q̄ tam̄ pōt ipediri
ĩ actu mō ꝓdicto. Per dicta poſſūt ſolui argu
mēta ad utranq̄ ꝑtem. qꝛ illa argumēta q̄ ꝓ
bāt ꝙ hūerūt notitiaꝫ de xp̄o intelligēdū ē de
notitia habituali ꝓdicto mō. Alie aūt auctori
tates. q̄ dicūt cōtrariū loquūtur de actuali co
gnitione applicāte ad opus que fuit ĩpedita ꝓ
pter paſſionē iuidie ⁊ rācoris ut dc̄ꝫ ē. XXII.

(Et rn̄dens ihs) Poſtq̄ oſn̄dit iudeos iu
ſte reprobatos tanq̄ cōtēptores diuie
maieſtatis. Hic cōſeq̄nter oſn̄dit eos iu
ſte reprobatos tanq̄ ꝯdictores diuie vitati. cui
cōtradixerūt triplr̃. Primo ipaꝫ refutādo. Se
cūdo ipam ipugnādo ibi. Tūc abeūtes phari
ſei. Tertio ꝯtrariū erroreꝫ ꝯplexando ibi. Con
gregatis aūt phariſei. Primū oſn̄dit̃ ꝑ paraboleꝫ
iuitatoꝝ ad nuptias ⁊ nolentiū uenire. ⁊ ideo
ipis reprobatis alij ſūt uocati. ĩ q̄ deſignat̃ uo
catio iudeoꝝ ad fidē xp̄i ut uidebit̃. quā repel
lētes iuſte a deo reprobati ſūt ⁊ gētiles loco eo
rū merito ſūt uocati. Et ideo ꝓma diuidit̃ ĩ du
as ꝑtes. qꝛ ꝓmo deſcribit̃ iudeoꝝ reprobatio
digna. Secūdo gentiū uocatō benigna ibi. tūc
ait ſuis. Circa ꝓꝰ dicit̃ ſic (Simile ē regnū ce
loꝝ). i. ſtatꝰ ecclie militātis (homi regi q fecit
nuptias filio ſuo) Nuptie iſte nō poſſūt intelli
gi beatitudo eterna in ecclia triūphāte. qꝛ ĩfra
dicit̃ ꝙ ſui uocauerūt ad nuptias bonos ⁊ ma
los ⁊ implete ſūt nuptie. dicit̃ ēt cōſeq̄nter ibi
dem ꝙ inuentus ē hō nō hn̄s ueſtem nuptialē
⁊ ꝓpter hoc eiectꝰ ĩ tenebras exteriores. Ad be
atitudinem uero celeſtem nō admittentur bo
ni cū malis: ſed ſolū boni. nullus ēt ibi receptꝰ
eijciet̃. Et iō ꝑ iſtas nuptias itelligit̃ vbi icarna
tio. tūc. n. deꝰ pr̃ fec̄ nuptias filio ſuo qn̄ natu
rā hūanā copłauit nature diuīe ĩ ſuo ſuppōito

ĩ qdeꝫ nuptie celebrate ſūt ĩ vtero vginali: de
q̄ xp̄s exiuit tāq̄ ſpōſus ꝓcedēs de thalamo ſuo
(Et miſit ſuos ſuos vocar̃ iuitatos ad nuptias)
Iſti iuitati ſūt iudei: qbꝰ data ē lex: ĩ q̄ fcā ē ꝓ
miſſio d̄ icarnatiōe xp̄i: vt pꝫ Gen. plt. Nō au
feret̃ ſceptꝝ de iuda ⁊c̄. ⁊ Deute. 8. ꝓphāꝫ ſuſci
tabo eis de medio fratꝝ ſuoꝝ ⁊c̄. ſui aūt q miſ
ſi ſūt ad vocādū iſtos iuitatos fuerūt ꝓphete q
clariꝰ denūciauerūt ea de xp̄o: q̄ obſcuriꝰ erant
poſita ĩ lege. Hortabāt̃. n. ꝑpłuꝫ iudaicū expe
ctare xp̄i aduētū. ⁊ tēdere in ipm ꝑ fidē ⁊ bona
opa (Et nole. ve.) qꝛ nolebāt vbis ꝓpharuꝫ obe
dire: vt pꝫ ex decurſu libri Reg. ⁊ Parali. (Ite
rū miſit alios ſuos ⁊c̄) Iſti ſui ſcd̄o miſſi fuerūt
illi q d̄ ꝓpinq̄ denūciauerūt aduētū xp̄i. vt ioā
nes baptiſta ⁊ diſcipuli xp̄i miſſi ab eo ĩ oēm ci
uitatē ⁊ locū q̄ ipe erat vēturꝰ. vt hēt̃ Luc. 10.
(Ecce prādiū paraui) vꝫ ſacramēta ecclie ⁊ do
ctrinā qbꝰ reficit̃ aīa: ⁊ potiſſime ſacramēto eu
chariſtie: ĩ quo dat̃ nobis caro xp̄i ĩ cibū ⁊ ſan
guis eꝰ ĩ potū (thauri mei ⁊ altī. oc.) thauri ſūt
ꝓcepta moralia: altilia ꝯſilia ſuperaddita (Illi
āt neglexerūt) qꝛ iudei ꝓdicationē xp̄i ⁊ apoſto
loꝝ ꝯtēpſerunt: qꝛ pauci opatiue de iudeis cre
diderūt. Cā aūt huiꝰ fuit cupiditas reꝝ tp̄ali
uꝫ. ꝓpter h. n. ſacerdotes cōſpirauerūt ĩ mōtē
xp̄i. ne ꝑderēt ciuitatē ⁊ tēpluꝫ: ĩ quo qdeꝫ tem
plo hauriebāt pecuniā populi ut viſū ē ca. ꝓce
dēti. ſub ꝯtētu cultꝰ diuini. ⁊ h eſt qō ſubdit̃.
(Et abierūt aliꝰ ĩ vineā ſuā: alius in negociati
onē ſuā) Per laborē vinee itelligit̃ oīs occupa
tio corporal' circa terrena ĩpediēs diuina. Per
negociationē vō occupatio mētalis circa talia
(Reliq̄ vō tenuerūt ſuos eius ⁊ contu. affec.
occi.) qꝛ ioānes baptiſta ab eis ē icarceratus ⁊
occiſus. ſilr̃ iacobꝰ frater ioannis. ⁊ ſtephanꝰ ⁊
alij diſcipuli xp̄i ⁊ ſilr̃ ꝓphe multi ĩ teſtamento
veteri (Rex āt cū audiſſet iratꝰ ē) qꝛ a deo me
rito ꝑ talibꝰ ſūt puniti (Et miſſis exercitibꝰ ſu
is). ſ. exercitu romanoꝝ ſub ꝓncipibꝰ tito ⁊ ve
ſpaſiano: q ex diuina ordiatione venerūt ꝯtra
irl'm. 42°. āno poſt paſſionē (ꝑdidit hōicidas il
los) qꝛ ĩ vltionē ſāguinis xp̄i ⁊ ſuoꝝ diſcipulo
rū ab exercitu romāoꝝ ſūt trucidati ⁊ captiua
ti de iudeis vſq̄ ad decies centuꝫ milia. vt dic̃
ioſephus ĩ libro de iudaico bello (Et ciuitatem
illorū ſuccēdit (qꝛ tūc irl'm ſuccenſa ē ⁊ tēpluꝫ
ĩ ea (Tūc ait rex ſuis ſuis) Hic ꝯſeq̄nter deſcri
bit̃ vocatio gentiū benigna: qꝛ iudeis repellē
tibus fideꝫ xp̄i ab apoſtoł ꝓdicatā: apoſtoli de
mādato dn̄i trāſierūt ad ꝓdicandū gentibꝰ per
totū mūduꝫ. ⁊ ipi deuote ſuſceperūt fidem xp̄i
ad ꝓdicationē aploꝝ. ⁊ hoc ē qō dr̃ Act. 13°: ubi
paulus loq̄ns iudeis iduratis dic̃. vobis opor
tebat ꝓmū loq̄ vbū dei: ſꝫ qm̄ repellitis illud ⁊
idignos vos iudicatis eterne vite. ecce ꝯuerti
mur ad gentes. ſic. n. ꝓcepit nobis deꝰ. ⁊ h ē qō
dr̃ (ait ſeruis ſuis). i. aplis ſuis ⁊ alijs diſcipu
lis ꝑ diuinā reuelationē. (Nuptie qdē parate

ſūt). i. myſteria xp̄i ipleta ſūt (ſꝫ q iuitati erāt)
iudei vt uiſū ē (nō fuerūt digni) ꝓpter ſuā in
credulitatē (Ite ḡ ad exitꝰ viarū). i. ad diſꝑſio
nē gentiū (⁊ quoſcūq̄ iuene. voca. ad nuptias)
qꝛ nullus volēs fidē catholicā recipe repellen
dus ē) Et egreſſi ſui cōgrega. oēs quos inuene
rūt bonos ⁊ malos) qꝛ ĩ ecclia militante admi
xti ſūt bōi cū malis (⁊ iplete ſūt nuptie diſcū.)
qꝛ fides catholica diffuſa ē ꝑ orbē vniuerſum.
(Intrauit āt rex vt uideret diſcū.) diſcernen
do. ſ. merita ⁊ demerita credētiū. Intrat āt du
pliciter. generalr̃ itrabit ĩ futuro iudicio. ſpalr̃
ĩ morte cuiuſlibꝫ hōis (⁊ vidit ibi hoiēꝫ nō ve
ſtitū veſte nuptiali) Iſta veſtis nuptialis ē ca
ritas: q̄ diuidit inter filios regni ⁊ ꝑditiōis: vt
dicit augł. dr̃ aūt ueſtis nuptialis ſcd̄m grego.
qꝛ ea indutꝰ xp̄s ad nuptias uenit. qn̄ ex chari
tate icarnari voluit. ſeqt̃ (Amice quō huc itra
ſti) vocat̃ aūt amicus peccator ꝓpter naturaꝫ
q̄ ad imaginē dei facta ē. ⁊ ꝓpter fidē iformem
q̄ dei donū ē. lꝫ nō ſufficiat ad ſalutem (At ille
obmutuit) qꝛ nullus pōt rn̄dere deo. ſꝫ ꝓpria
arguēte ꝯſcia ꝯuicit̃: ⁊ mutꝰ efficit̃). Tūc dixit
rex miniſtris). i. angeł executoribꝰ diuie iuſti
tie (Ligatis māibꝰ ⁊ pe.) qꝛ poſt mortē nō pōt
peccatō bonū opari: nec ad ſalutē reuerti (mit
tite eū ĩ tenebras exteriores) Tenebre. n. iteri
ores ſūt tenebre mētales: q̄s ſolū hn̄t mō pec
catores. tenebre vō exteriores ſūt tenebre cor
porales quas cū ꝓdictis hēbūt poſt mortē qn̄
in iferꝰ detrudent̃ ꝑ diuinā ſniaꝫ (Ibi erit fle
tꝰ ⁊ ſtridor dētiū) h ē expoſitū ē. ca. 13. (Mlti
āt ſūt uocati). ſ. ad fidē catholicaꝫ. (pauci ve
ro electi). ſ. ad gl'iam qꝛ pauci ſūt. ſ. ꝯpatiue re
ſpectu illoꝝ q ſūt uocati ad fidē (Tūc abeūtes
phariſei). Hic oſn̄dūt̃ iudei ꝯtradictores diui
ne vitatis ipaꝫ ipugnādo. ⁊ diuidit̃ ĩ tres ꝑtes.
qꝛ ꝓmo impugnauerūt chriſtū de vitate iuſti
tie. Secūdo de vitate doctrine ibi. In illo die.
Tertio de vitate uite ibi. Phariſei autem audi
entes. Prima ĩ duas. qꝛ primo ponit̃ phariſeo
rum fallax iterrogatio. Secundo ipſius xp̄i ve
ra reſponſio ibi. Cognita aūt ihe. ne. eoꝝ. Circa
ꝓmū aduertendū. ꝙ phariſei malitioſe conſpi
rabāt cōtra xp̄ꝫ: quoꝝ malicia ꝓmo oſtēditur.
⁊ h q̄drupłr̃. Primo ĩ h ꝙ dr̃ (Cōſiliū iierunt)
vt ex collocutōe cōi meliꝰ ꝑpēderēt q̄liter poſ
ſēt eū decipe. Secundo cum dicit̃ (vt ca. ihe.
in ſmone) quia nō poterāt euꝫ capere in malo
ope. ⁊ qꝛ faciliꝰ capit̃ hō ĩ vbis q̄ ĩ factis. Ter
tio cuꝫ ſubdit̃ (Et mittunt ei diſcipulos ſuos)
. i. hoiēs xp̄o incognitos ſcd̄ꝫ eſtimationē eorū.
vt corā ipſis audaciꝰ loq̄ret̃ ⁊ laxaret līguā ad
aliqd dicendū vn̄ poſſet capi. Quarto cuꝫ ſub
dit (cū herodianis) iſti. n. herodiani erant mi
lites herodis. qꝛ iſta q̄ſtio fuit facta xp̄o feria
q̄rta an̄ paſſionē ſuā. ⁊ d̄ herod̄ legit̃: ꝙ ipe erat
ĩ irl'm cū exercitu ſuo ĩ die paſſiōis. qꝛ venerat
ĩ irl'm ꝑꝑ ſolēnitatē paſchalē. Sic ḡ milites he

rodis miſſi ſunt cū diſcipulis phariſeoꝝ. ut di/
ſcipuli poſſēt eū cape ī ſmōe. ⁊ milites ſtatī ra
perent eū ut puniret in cōpoꝛe. Sic ergo patet
q̄liter malitioſe agebāt cōtra eū ꝟbo. qꝛ p̄ cō/
mendāt eū ꝟbis: ut facilꝰ īducāt eū ad dicen/
dū aliqd cōtra ptātē ceſaris: de quo nolebāt
facere ſibi q̄ſtionē ut uidebitur. dicūt ergo ſic
(Magr̄ ſcimꝰ qꝛ uerax es) in uita (⁊ uiā dei in
ꝟitate doces) in ſana doctrina (⁊ nō ē tibi cura
de aliquo) in quo apparet tua iuſticia: ⁊ ſic eū
cōmendāt: lʒ fallaciter de ꝟitate uite doctrine
⁊ iuſticie. q.d. nō dimittes timoꝛe cuiuſcūq̄ bo
mīs ēt ipatoꝛis dicere ꝟitatē. ⁊ tūc ꝓponūt q̄/
ſtionē bꝛigoſā apud eos dicētes (Licet cenſū
dare ceſari an nō) Iſta q̄ſtio hūit ortum a tpe
natiuitatꝭ xp̄i. qꝛ put hꝫ Luc. 2. Ceſar auguſtꝰ
p̄cepit ut dſcriberet uniuerſus oꝛbis. ⁊ hec de/
ſcriptio p̄ facta ē ī iudea q̄ ē ī medio terre habi/
tabilis. ⁊ in iſta deſcriptione oēs ibant ad ciui/
tates de qbus erant oꝛiūdi: ut ꝓfiterent ſe red
dituros tributū ceſari. tūc ſurrexit qdam noīe
iudas natiōe galileꝰ. q dicebat hoc eſſe iudeis
illicitū .ſ. recognoſcerēt aliquē dn̄ī in terris
ſʒ ſolū deū q in celis ē ⁊ multos traxit ad ſe. ut
hꝫ. Act. 5. ⁊ ioſephus idē refert. 20. li. antiqta
tū. ⁊ ex tunc aliq huic opinioī adherebāt. quia
iſta opinio erat ꝓ libertate ppl̄i: ⁊ ꝓ honoꝛ ipiꝰ
dei uidebat. E cōtrario alij aſſerebāt ꝙ erat li
citū dare tributū romanis. qꝛ ꝓ defenſiōe pa/
trie militabāt. ⁊ ab hoſtibꝰ ⁊ latrōibꝰ defende/
bāt: ⁊ pacē inter hoīes ꝯſeruabant ⁊ iuſticiā.
Hāc aūt q̄ſtionē malicioſe ꝓpoſuerunt xp̄o. ut
ſi diceret nō eſſe licitū ſtatī caperet tanq̄ ꝯtrari
us impatoꝛi: ſi aūt diceret eſſe licitū uideret eſ
ſe ꝯtrariꝰ libertati ppl̄i ⁊ diuino honoꝛi. ⁊ ſic i/
curreret maliuolentiā populi (Cognita āt ihs
neqtia) Hic pōit xp̄i r̄nſio. p̄mo r̄ndet ad eoꝝ
ītētionē (Quid me tēptatꝭ ypocrite). q.d. nō q̄/
ritis ꝟitatē adiſcere. ſed me ī ꝟbis cape. ⁊ pp̄ h̄
uocat eos ypocritas. qꝛ aliud p̄tendebāt ⁊ ali/
ud itendebāt. Conſeq̄nter r̄ndet ad queſtionē.
(Oſtēdite mihi nūmiſma cenſus). i. nūmū qui
dat ānue ꝓ cenſu īpatoꝛi (At illi obtulerunt ei
denariū) Quia iſte nūmꝰ q dabat ꝓ ānuo cen/
ſu a q̄libet capitaneo domꝰ ualebat. 10. nūmos
ꝟſuales: ⁊ iō vocabat denariꝰ ⁊ erat de argēto
(Cuiꝰ ē imago hec ⁊ ſupſcriptio). qꝛ imago ceſa
ris erat īpꝛeſſa ī illo denario ⁊ nomē eiꝰ ī circui
tu (Tūc ait illis. reddite q̄ ſūt ceſaris ceſari ⁊ q̄
ſūt dei deo) qꝛ reddere debitū oībꝰ ē bonū ⁊ iu/
ſtū: nō ē aūt icōueniēs nec contradictio ꝙ ho/
mo ſubditꝰ ſit hoīi ī tp̄alibꝰ: ⁊ deo īmediate in
ſpūalibꝰ: ⁊ maxime qꝛ iurauerāt iudei ſuare fi
delitatē: ⁊ reddere tributū romanis a tp̄e pom
pei. q iudeā fec̄ tributariā romāis (Et audiē/
tes mirati ſūt: ⁊ relicto eo abierunt) ſicut cōfu/
ſi (In illo die) Hic ꝯſeq̄nter oñdit quō īpugna
uerūt xp̄m iudei ī ꝟitate doctrīe ad quā ptinet
reſurrectio moꝛtuoꝝ q̄ ē de articulis fidei. Et

p̄mo circa hoc pōit iudeoꝝ īterrogatio. Secū/
do xp̄i reſpōſio ibi. R̄ndens aūt ihs. Circa p̄i/
mū aduertendū. ꝙ īter iudeos qdā erāt q uo/
cabant ſaducei. q recipiebāt tātū q̄nq̄ libꝛos
moyſi. ⁊ dicebāt aīā hoīs moꝛtalē. ⁊ ꝑ ꝯſeq̄ns
negabāt reſurrectionē. ſcd̄um quod refert ioſe
phus de iſtis. 20. li. antiqtatū ⁊ magr̄ ī hyſtori
is. ubi pleniꝰ tangit diuerſitas: q̄ erat ī ſectꝭ iu/
deoꝝ. qō ꝓpter bꝛeuitatē omitto. Iſti ergo mo
uerūt q̄ſtionē q̄ uidebat eis īſolubilis ⁊ ꝓpter
hoc uidebat eis reſurrectio moꝛtuoꝝ īpoſſibilꝭ
⁊ ponit cāus de muliere q̄ deſpōſata ē ſeptē frī
bus ſucceſſiue: qꝛ q̄ñ aliqs moꝛiebat ſine filio
frater eiꝰ tenebat accipe uxoꝛē ad ſuſcitandū
ſemē frī ſuo. ita ꝙ p̄mus filiꝰ natꝰ nō aſcribeba
tur generāti. ſʒ mōtuo frī ſcd̄ʒ ꝙ ſcribit Deut.
25. iſta ergo mulier ſine ꝓle ſuſcepta moꝛtua ē
poſt oēs frēs. ⁊ iō ꝓponūt q̄ſtionē xp̄o (In re/
ſurrectiōe cuiꝰ erit vxoꝛ). q.d. īpoſſibile ē ꝙ de
tur alicui eoꝝ d̄terminate. Cuiꝰ cā ſubdit (Oēs
.n. hūerūt eā) ⁊ ꝑ cōſeq̄ns eadē rōne ſi debeat
aſſignari vni ⁊ alteri. Itē nō uidet poſſibile ꝙ
det ſeptē fribꝰ ſimul. qꝛ ē contra legē moyſi. ꝙ
duo frēs ſimꝰ cōiūgant vni mulieri mr̄imōi/
aliter. ⁊ ex hoc itendūt cōcludere ꝙ īpoſſibile
ſit aīā īmōtalē eſſe ⁊ hoīē reſurgere (R̄ndēs
aūt ihs) Hic ponit xp̄i r̄nſio ubi tria facit ꝑ oꝛ
dinē. qꝛ p̄. oñdit eoꝝ erroꝛē ⁊ erroꝛis cāʒ dicēs.
(Erratis ī hoc) ſupple ꝙ r̄ſurrectionē negatis
(ignorātes ſcripturas). Ipī .n. nō recipiebant
ſcripturas ꝓphaꝝ. ī qbꝰ ſit expꝛſſa mētio de re/
ſurrectiōe moꝛtuoꝝ. ut hꝫ Dan. 12. multi qui
doꝛmiunt in puluere terre euigilabunt ⁊c̄. Et
Ezech. 37. facta ē ſup me manꝰ dn̄i ⁊c̄. Et ex ig/
norantia iſtaꝝ ſcripturaꝝ ꝓcedebat erroꝛ eoꝝ.
Secūda cā tangit cū ſubdit (⁊ ꝟtutē dei) Si
.n. cōſideraſſēt hn̄ ꝟtutē dei: q̄ pōt aliqd: ex ni
hilo facere qō ipī neceſſe hēbāt ꝯcedere ex quo
recipiebāt libꝛos moyſi. ubi ſit expꝛeſſa mētio
de creatione mūdi. non negarēt qn poſſet reſu/
ſcitare moꝛtuos. Secūdo ſoluit argumentum
eoꝝ dicēs (In reſurrectione neq̄ nubēt. i. uiri
nō accipiēt vxoꝛes (neq̄ nubent). i. mulieres
nō accipient a uiris. qꝛ hoīes nō reſurgent ad
vitā carnalē cibis ⁊ uenereis utentes (ſʒ erūt
ſicut angeli dei) uiuētes uiſione ⁊ fruitiōe dei.
⁊ ſic patet eoꝝ argumētū nihil cōcludere. qꝛ il
la icōuenientia ad q̄ deducebāt nō ſequunt ni
ſi ex ſuppoſitione ꝙ actꝰ carnales venereoꝝ ſit
ī reſurrectōne: qō pʒ eſſe falſū. Tertio ꝯfirmat
ꝟitatē reſurrectōis auctoꝛitate ſcripture dicē/
tis Exo. 4. (Ego ſum deꝰ abꝛahā deꝰ yſaac ⁊ de
us iacob nō ē deꝰ moꝛtuoꝝ ſʒ uiuētiū) qñ eīm
dn̄s ꝓtulit hec ꝟba. illi patriarche erāt mōtui
coꝛpoꝛalr̄. cū ḡ aliqs nō poſſit eſſe deꝰ rei nō exi
ſtētis: vel eiꝰ qō ē nihil qō idē ē: qꝛ creature ad
deū ē relatio realis. q̄ nō pōt fundari iu nihilo
opoꝛtet ḡ ꝙ iſti patriarche aliq̄ mō eſſent. ⁊ iō
cū nō uiuerēt uita coꝛpoꝛali. ſeq̄t ꝙ aīa adhuc

viuebat. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝙ imoꝛtalꝭ erat. q̄re nō d̄ſtrui/
tur deſtructo coꝛpe: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſeq̄t ꝙ reſurrectio
erit: qꝛ aīa nō pōt eē ꝑfecte q̄etata nec beata ni
ſi vniat cū coꝛpe. ad cuiꝰ vnionē hꝫ iclinatōnē
naturalē. Cōſiderādū tn̄ ꝙ ſaluatoꝛ hn̄ accepiſ
ſet auctoꝛitatē magis expꝛſſā de imoꝛtalitate
aīe ⁊ futura reſurrectōe auctoꝛitate .ſ. ꝓphetā
rū vt viſū ē: ſʒ illa nō recipiebat a ſaduceis: et
iō nō fuiſſet efficax ꝯtra eos (Phariſei āt) Hic
ꝯſequēter oñdit q̄lr ipugnauerūt xp̄m ī veritate
vite. ī h̄ ꝙ ꝓpoſuerūt ſibi q̄ſtionē tētatiuā d̄ p̄
mādato legꝭ. Circa qō p̄ pōit eoꝝ interrogatio
. 2. pōit xp̄i r̄nſio ibi. Ait illi ihs. Circa p̄mū dr̄
ſic (Phariſei aūt ⁊c̄) lʒ .n. ipī eēnt ꝯrij ſaduceiſ
ī opiniōe de aīe imoꝛtalitate ⁊ de moꝛtuoꝝ re/
ſurrectōe vt viſū ē: tn̄ ꝯueniebāt cū eis ī xp̄i ꝑ
ſecutōe. Et iō audiētes ꝙ ſilētiū īpoſuiſſet eis
(cōue. ī vnū) ad īuadēdū ipm xp̄m alio mō. Et
ad ipſū venerūt ī magna multitudīe. ad magꝭ
eū terrēdū (Et īterrogauit eū vnꝰ ex eis) vt ſi
cōfuſus eēt ſolꝰ videret ꝯfūdi. ſi āt vinceret: oēs
viderēt ꝑ eū viciſſe: ſʒ ꝙ dic̄ Criſoſto (tētans
eū) cape .ſ. ī ſmōe. Mar. tn̄ videt ꝯtrariū dice/
re. 12. c. vbi dr̄. ꝙ xp̄s dixit iſti legiſ doctoꝛi q̄rē
ti de p̄ mādato legis. nō lōge es a regno dei. Di
cēdū ꝙ iſte ī pꝛīcipio vēit mala itētōe cū alijs:
ſʒ poſtea audita xp̄i r̄nſiōe vera penituit: ⁊ xp̄i
r̄nſionē appꝛobauit. d. Magr̄ ī veritate hn̄ di/
xiſti ⁊c̄. ut hꝫ Mar. 12. ⁊ tūc xp̄s vidēs eꝰ peni
tētiā ītulit ꝟba p̄miſſa dicēs. Nō longe es a re/
gno dei ⁊c̄. Sīlr āt hꝫ Jo. 7. c. vbi dr̄ ꝙ pꝛinci
pes ⁊ phariſei miſerūt miſtros vt cōphēderēt
ihm. Illi āt audiētes xp̄i p̄dicatōnē penituerūt:
⁊ ſic ad pꝛīcipes redierūt. ⁊ cū q̄rerēt ab eis q̄re
nō adduxiſſēt eū r̄nderūt. nūq̄ locutꝰ ē ſic hō.
Cōſequēter ꝓpōit q̄ſtio (Magr̄ qō ē mādatū
magnū ī lege) credebat .n. ꝙ ſtatī r̄nderet d̄ mā
dato p̄ p̄me tabule. Nō hēbis deos alienos: ⁊ tc̄
habuiſſet argumētū ꝯtra eū de p̄cepto charita
tis qō ē maiꝰ ſic̄ ⁊ charitas ē maioꝛ ꝟtꝰ ipā fide
(Ait illi ihs) Hic pōit xp̄i r̄nſio (Diliges dn̄ʒ d̄
uʒ tuū ⁊c̄. Hoc ē p̄mū ⁊ maximū mādatū) Hic
tria ſūt vidēda de ipſo p̄cepto charitatis. Pri/
mū ē q̄lr ſit itelligēdū. 2. q̄lr ſit p̄mū. 3. q̄lr i/
plēdū. Circa p̄mū ſciēdū ꝙ iſtd̄ p̄ceptū ī q̄tuoꝛ
locꝭ tradit ī ſcriptura .ſ. Deut. 5. ubi ponūt tria.
Diliges dn̄ʒ deū tuū ex toto coꝛd̄ tuo. ⁊ ex tota
aīa. ⁊ ex tota fōtitudīe tua. ⁊ h̄ Math. 22. ubi
dimittit foꝛtitudo. ⁊ duobꝰ alijs addit vnū. ꝙ
d̄ſ diligat ex toto coꝛde. ⁊ ex tota aīa. ⁊ ex tota
mēte. Marci āt. 12. ponūt iſta tria. ⁊ addit q̄r/
tū .ſ. ex tota ꝟtute qō ē idē cū eo qō dr̄ Deut. 6.
⁊ ex tota foꝛtitudīe. ⁊ eodē mō Luc. 10. hꝫ niſi
ꝙ dr̄ ibi ex oībꝰ uiribꝰ tuis qō idē ē cū eo qō dr̄
ex ꝟtute vl̄ ex foꝛtitudīe. Et ſic pʒ ꝙ q̄tuoꝛ iſta
ſūt de rōe hꝰ p̄cepti .ſ. diligere deū ex toto coꝛd̄
ex tota m̄te. ex tota aīa ⁊ ex tota foꝛtitudīe. Cu/
ius rō ē: qꝛ diligere ē actꝰ volūtatis. duplex āt
ē actꝰ ipiꝰ vnꝰ ē elicitꝰ ⁊ alter ipatꝰ. Actꝰ .n. elici

tus ē q īmediate egredit ab ipa volūtate ⁊ iſte
actꝰ tāgit cū dr̄ (Diliges dn̄m deū tuū ex toto
coꝛde tuo). i. ex tota volūtate: qꝛ ſic̄ ex coꝛd̄ oꝛi
tur motꝰ ad aīs ptes coꝛpis: ita volūtas mouet
potētias aīe. Actꝰ āt ipatꝰ volūtatis ē actꝰ alte
riꝰ potētie mote ad ſuū actū ꝑ ipā volūtatē. ꝑ
volūtatē āt iformatā charitate mouet itellec/
tꝰ ad aſſētiēdū his q̄ ſūt fidei: ⁊ ad meditādū d̄
deo dilecto. ⁊ iſte actꝰ ſignificat cū ſubdit (Ex
tota mēte) ibi .n. accipitur mēs ꝓ ipo itellectu.
Ulteriꝰ ꝑ voluntatē mouet appetitꝰ ſēſitiuꝰ vt
ꝯfirmet ſupioꝛi pte: qꝛ ſic̄ ſpera ſupioꝛ mouet i
ferioꝛes ſuo motu: ita volūtas appetitū ſēſiti/
uū: vt hꝫ 2. de aīa. ⁊ iſte actꝰ notat cū dr̄ (Et
ex tota aīa) Per aīā .n. itelligit ps ſēſitiua ſm
ꝙ ſcribit Gen. 1. fcūs ē hō ī aīā viuētē. i. vitā
aīalē ⁊ ſēſibilē copi dātē. vt dic̄ gloſa. Ulteriꝰ
ꝑ volūtatē mouet potētie motiue ⁊ executiue
ad opādū ex dilectōe. ⁊ h̄ notat cū ſubdit (Ex
tota foꝛtitudīe tua vel ex oībꝰ viribꝰ tuis (qō
idē ē. pʒ ḡ p̄mū. Circa 2ᵐ ꝯſiderādū ꝙ aliqd dr̄
p̄mū dupliciter. Uno mō oꝛigīe: ⁊ ſic illa q̄ ſūt
ipfectioꝛa p̄oꝛa ſūt ī illꝭ q̄ ꝓcedūt de potētia ad
actū vt dr̄. 9. metaphi. Alio mō dr̄ aliqd pꝛimū
dignitate ſeu ꝑfectōe. h̄ ḡ 2° mō p̄mitatis mā/
datū de dilectōe d̄i dicit p̄mū qꝛ oꝛigīe dilectō
ne ꝓximi p̄oꝛ ē. ſm qō dic̄ btūs Jo. 1. cano. c. 4.
q nō diligit frēʒ ſuū quē videt deū quē n̄ videt
quō pōt diligere: ⁊ ſic pʒ 2ᵐ. Circa tertiū ꝯſide
rādū ꝙ totū ⁊ ꝑfectū idē ſūt. vt hꝫ. 3. phy. ⁊ iō
diligere deū ex toto coꝛde ⁊ ex tota aīa ⁊ ſic de
alijs ē diligere ex ꝑfecto coꝛde vel ꝑfecta aīa. ⁊
ſic de alijs. Perfectū āt dicit aliqd dupliciter.
Uno mō qñ nihil ſibi deeſt de ꝑfectōe ſibi ipoſ
ſibili. Alio mō qñ nihil ſibi deeſt d̄ ꝑfectōe ſibi
debita vel cōpetēti. ſic̄ hō mediocris ſtature di
cit ꝑfecte quātitatis: lʒ n̄ hēat quātitatē gigā/
tis. Sic ergo accipiēdo ꝑfecte p̄ mō: ſic iplet p̄/
ceptū dilectōis ī patria. qꝛ mēs ibi fert ī deū to
taliter ⁊ ꝑfecte quātū ſibi poſſibile ē ⁊ ſine aliq̄
iterruptōe. ⁊ ſm h̄ dicit augꝰ. li. d̄ ꝑfectōe iuſti
cie ꝙ mādatū charitatis ſolū iplebit in patria:
vbi erit charitas ꝑfecta. Si āt accipiat ꝑfecte
2° mō. ſic iplet ī via qñ nihil diligit ꝯtra deū
Iſta .n. ē ꝑfectio q̄ dʒ ieē ex debito neceſſitatis.
⁊ h̄ ſuffic̄ ad ſalutē. Diligere ḡ deū ex toto coꝛd̄
h̄ mō ē ſic diligere deū ꝙ nihil diligat ꝯtra ipꝫ
Seq̄t (2ᵐ āt ſi. ē huic di. ꝓxi. tu. ſic teipꝫ). i. ad
eādē beatitudinē ad quā diligis te (In his du.
mā. vni. lex pen. ⁊ ꝓphete) Sic̄ .n. ī ſpeculatiuis
oēs ꝯcluſiōes depēdēt ex h̄ pꝛīcipio d̄ q̄libʒ af
firmatio vel negatio. ſic ī opabilibꝰ oīa d̄pēdēt
ex dilectōe dei pꝛīcipaliter. ⁊ ꝯſequēter ex dile
ctōe ꝓximi pp̄ h̄ oīa mādata legis ⁊ monitōes
nō ſūt niſi q̄dā explicatōes iſtoꝝ duoꝝ māda/
toꝝ. qꝛ oīa oꝛdināt ad dilectōnē dei ⁊ ꝓximi vt
pʒ ītuēti. ⁊ ſimiliter doctrīa ꝓphaꝝ ad hoc oꝛ/
diat (Congregatis āt phari) Hic ꝯſequēter oñ
dit phariſeos eē cōtradictoꝛes diuine ꝟitatis

errorꝫ ꝯtrio adherẽdo. Ad cuius euidẽtiã ẽ cõſide/
rãdã ꝙ lꝫ phariſei ⁊ legiſꝑiti cognouerũt ĩ prĩ/
cipio ihm eẽ verũ xp̃s. ⁊ ꝑ ꝯñs deũ ⁊ hoiẽ ut. ſ.
dictũ ẽ ca. ꝓcedẽti ſup illõ. Hic ẽ heres. qꝛ tñ cõ
ceperũt ꝯ eũ odiũ ⁊ rãcorẽ. iõ hec vera eſtima/
tio corrupta ẽ ĩ eiſ aliquo mõ: vt ſ dictũ ẽ: ⁊ iõ
ĩceperũt eũ negare ⁊ pſeq tãq̃ blaſphemuꝫ: qꝛ
dicebat ſe eẽ filiũ dei. et ꝑ ꝯñs ĩcipiebãt corrũ/
pere ſcripturas ⁊ deprauare q̃ loq̄bãt̃ de ei⁹ di/
uinitate. ꝓꝑ qđ xp̃s fecit eis iſtã q̃ſtionẽ de xp̃o
(Cui⁹ fili⁹ ẽ: dicũt ei dd) ſolũ. ſ. diuinitatẽ negã
do (Ait ill) arguẽdo. ſ. ĩ ꝯriũ (Quõ g dđ in ſpũ)
ideſt ſpũ ſcõ ĩſpirat⁹ (uocat eũ dñm. d. Dix. d.
do. meo ⁊c̃) ꝙ. n. iſta ſcriptura ĩtelligat̃ de xp̃o
pꝫ: qꝛ ipi phariſei nõ negauerũt h. imo ꝯceſſerũt
(ſede a dex. meis ⁊c̃) ſedere aũt a dextris vno
mõ accipit̃ ꝓ eq̄litate. ⁊ ſic xp̃s ſꝫ ꝙ ðs ſedet ad
dexterã. alio mõ ẽ eẽ in potiorib⁹ bõis. ⁊ h mõ
ꝯuenit xp̃o ſm hũanitatẽ: qꝛ vt ſic ĩ glĩa pceſt
ãgel (donec po. ini. tu. ⁊c̃) Iſtud cõplebit̃ in iu
dicio qñ oĩa pfecte ſubijciet̃ hoi xp̃o (Si er. da.
vo. eũ do. quõ ẽ fi. ei⁹). q. d. cũ ſꝫ naturã huma
nã ſit fili⁹ dđ. ⁊ ꝑ ꝯñs eo ĩferior oportet ponere
ĩ eo aliã naturã ꝑ quã ſit dñs ei⁹ ⁊ eo ſupior. h
ãt ẽ diuina. ⁊ ſic ĩ xp̃o due ſũt nature. diuina ⁊
hũana (Et ne. po. re) qꝛ nõ poterãt ſcripturã ne
gare. Cõſiderãdũ tñ ꝙ iudei moderni diuinita
tẽ xp̃i negãtes. d. ꝓdictã auctoritatẽ dictã eſſe
ad lr̃am de abrahã. ⁊ ꝙ eliezer diſpenſator do/
m⁹ abrahe fecit hũc pſalmũ agẽs deo grãs ð vi
ctoria quã habuit abrahã ð quinq̃ regib⁹ vt hẽ
tur Gen̄. 14. poſt quã victoriã appuit dñſ abra
he dicẽs. Noli timere abrahã. ego ꝓtector tu⁹
ſũ. ⁊ merces tua magna nimis. Dicũt g ꝙ elie/
zer loq̄t̃ ſic (Dixit dñs). i. ðs celi q ẽ dñs oium
(dño meo) abrahã (ſede a ðxtriſ meis ⁊c̃) qꝛ cõ
fortauit eũ vt viſũ ẽ pmittẽdo ei auxiliũ ⁊ pmi
uꝫ. Sꝫ iſta expoſitio pꝫ falſa. p̃ ꝑ titulũ pſalmi
vbi ponit̃. pſal. dđ ẽt ĩ hebreo. qđ ñ ponit̃ ĩ pſal
mis factl ab alijs. Itẽ ꝑ illõ qđ ſubdit̃ ĩ pſal. eo
dẽ. ex vtero añ luciferꝫ genui te: qđ nõ põt dici
de abrahã. ꝙ ſit genit⁹ ex vtero dei vel ſubſtã
tia ⁊ ante luciferꝫ. i. ante mũdi creationẽ: ſꝫ ſo/
lũ põt verificari ð filio dei. ⁊ iterꝫ ĩ fine pſalmi
dr̃. tu es ſacerdoſ ⁊c̃. qđ ñ põt verificari ð abra
ham q nõ fuit ſacerdos. ⁊ dato ꝙ fuiſſet: tam̃
ſacerdotiũ ei⁹ non potuiſſet fuiſſe eternũ: ſꝫ ſo/
lum chriſti ſacerdotium eſt eternũ. CXXIII

Tunc locut⁹ ẽ ⁊c̃) Hic oſtendit̃ tertio iu
deos eẽ iuſte reprobatos. qꝛ fuerũt fic/
tores bõitatl. et diuidit̃ ĩ duaſ ptes: qꝛ
ſaluator p̃ põit h⁹ fictõnis motiuũ. 2° ꝯcludit
h⁹ motiui mltiplicẽ effectuꝫ ibi. Ue aũt vobis
ſcri. Pria ĩ duas: qꝛ p̃ ſaluator huiuſmõi moti/
uum oñdit. 2° h motiuũ a ſuis diſcipul' exclu
dit ibi. Uos ãt. Motiuũ ãt fuit ſupbia phari/
ſeorꝫ ⁊ legiſpitorꝫ. ⁊ h ſupbia oñdit̃ ex tribus.
Prio ex abuſu ſue ptãtl. 2° ex ſimulatõe ſacti/
tatl ibi. Oia g. 3° ex ãbitõe dignitatl ibi. Amãt
aũt pmos recubit⁹. Circa pmũ ꝯſiderãdũ ꝙ a
tpe moyſi fuerũt ꝯſtituti a deo. 70. ſenes etate
⁊ ſciẽtia puecti. q cũ moyſe hẽrent curã ppli. ⁊
dicebãt̃ iudices ordinarij. qꝛ ad ipſoſ fiebat re
curſus ĩ dubijſ cauſiſ. magne etiã cãe ñ tracta/
bãt̃ ſine eis. ⁊ iſtõ fuit obſuatum apđ iudeos
quãdiu fuerũt ĩ ptãte. ⁊ h ẽ qđ dic̃ ſaluator (Su
per cathedrã moyſi). i. ĩ auctoritate iudicandi
pplꝫ (ſederũt ſcribe ⁊ phariſei) qꝛ illi q videbã/
tur ĩ pplo eẽ magl piti ad h eligebãt̃ (Oia g q̃/
cũq̃ dixerit vobis facite) qꝛ p̃latl ẽt mal' ẽ obe/
diẽdũ: niſi ĩ hiſ q̃ ſũt mãifeſte ꝯ deũ. ⁊ ſũt habẽ
di ĩ reuerẽtia quãdiu tollerãt̃ in officio ſuo: qđ
pꝫ ꝑ exẽplũ dđ. q venerabat̃ ſaulẽ regẽ: lꝫ ſcirꝫ
eũ eẽ malũ ⁊ a deo reprobatũ (opa ãt eorꝫ noli
te facere) qꝛ nõ ſũt imitãdi ĩ mal': imo tãtũ ĩ bo
nis (Alligãt. n. onera grauia ⁊ ĩportabilia ⁊c̃)
qꝛ ſupra legl p̃cepta ꝯſtituerãt mlta ex ſuis tra
ditõib⁹ ſic̃ ſupra patuit. c. 15. q̃ erãt ſubditl gra
uia ⁊ ĩportabilia (digito ãt ſuo nolũt ea moue/
re) ideſt modicũ conatũ ad agẽduꝫ talia nolũt
apponere. Ex h pꝫ ꝙ ille q ꝯſtituit legẽ aliq̃m:
lꝫ nõ ſit ſubdit⁹ legi quãtũ ad h ꝙ puniat̃ ꝑ ho/
minẽ ſi ꝯriũ faciat. tñ obligat⁹ ẽ ad legẽ iplẽdã.
⁊ grauiꝰ punieť a deo ſi faciat ꝯriũ. qꝛ trãſgreſ/
ſio ei⁹ grauior ẽ ꝓꝑ ſcãdalũ. ꝓꝑ qđ. d. ſapiẽs. pa
tere legẽ quã ipe tuleris. ⁊ ex. ð ꝯſtitutiõib⁹. c.
Cũ oẽſ. dr̃. qđ qſq̃s iuris ĩ alterũ ſtatuit ipe eo/
dẽ iure vti ðbet. Pꝫ ẽt ex p̃dictl ꝙ illi q ſtatuꝫ
eccl̃ie ĩ ſpeciali onerãt grauib⁹ ſtatutis ſiñ ma/
gna ⁊ euidẽti neceſſitate abutũt̃ ſua ptãte. ſic̃
faciebãt phariſei ⁊ ſcribe. Uñ dicit aug⁹ ad iq
ſitões ianuarij loq̄ẽſ ð religiõe xp̃iana. Ipaꝫ
religionẽ nr̃aꝫ quam dñs nr̃ ihs xp̃s ĩ paucíſſi
miſ ſacramẽtorꝫ celebratõib⁹ voluit eẽ liberã:
q̄dã ſuilib⁹ p̃mũt onerib⁹: adeo vt tollerabili/
or ſit ꝯditio iudeorꝫ. q ñ hũanis p̃ſũptõib⁹: ſed
diuinis ſubijciũt̃ iſtitutl (Oia g) Hic oñdit̃ ſu
ꝑbia phariſeorꝫ ex ſimulatõe ſãctitatl: qꝛ h fa
ciebãt vt eẽnt ĩ reuerẽtia ⁊ honore ĩ pplo. ⁊ h ẽ
qđ dicit (Oia opa ſua fa. vt ui. ab hoib⁹). i. ꝓꝑ
glĩaꝫ hũanã. qꝛ videri ĩ hõis ꝓꝑ glĩaꝫ diuinã ñ
ẽ malũ: ſꝫ magl meritoriũ vt. ſ. dictũ ẽ. 5. c. (Di
latãt philateria ſua) philateria ſꝫ qđ dicit hie/
ro. erãt q̄dã charte ĩ qb⁹ ſcribebat̃ ðcalog⁹ mã
datorꝫ. ⁊ ponebãt̃ illa charta ĩ capite ad modũ
corone. ꝑ h ſignificabat̃ ꝙ debebãt legẽ ĩ mẽo/
ria habere. ſꝫ qđ hẽt Deut. 6. dicebãt̃ ãt phila
teria a philare qđ ẽ ſuare. ⁊ tora qđ ẽ lex: quia
erãt q̄dã ſigna ſeruãde legis. Phariſei igit̃ vt
viderẽt̃ pre ceteriſ religioſi faciebãt ſibi phila/
teria magis lata ⁊ ſcribebãt in eis decalogum
de groſſiori lr̃a. ⁊ eadẽ rõne faciebãt fimbrias
maiores ĩ pallijs ſuiſ q̃ aũt eẽnt iſte fimbrie di
ctũ ẽ ſupra. 9. c. ſup illud v̄bũ. Tetigit fimbriã
veſtimẽti ei⁹ (Amãt aũt) Hic ꝯſequẽter oñdit̃
ſupbia eorꝫ ex ãbitõe dignitatl vt dicit (Amãt
aũt pri. recubi. in ce.) ⁊ h duplici de cauſa. ſ. ra
tõe gule. qꝛ ibi ponũt̃ fercula meliora. ⁊ ratõe

ſuperbie: qꝛ ẽ loc⁹ honorabilior (⁊ p̃mas cathe
dras in ſynagogis) ubi cõueniebant hoies ad
audiendũ v̄bum dei (et ſalutationes ĩ foro). i. ĩ
loco patenti (⁊ vocari ab hoibus rabbi) deſide
rare. n. ſciẽtiam ⁊ actũ docendi nõ ẽ malum ſꝫ
meritorium: ſed deſiderare nomẽ tñ hoc ẽ ma
lum ⁊ ſuperbie pccm̃. ſi tamẽ deſideret̃ nomen
⁊ auctoritas magiſterij ad hoc ꝙ ſcientia iã ha
bita aliquis melius poſſet vti. non ẽ malũ ſꝫ ẽ
bonum: qꝛ bonus doctor dꝫ q̃rere illa q̃ faciũt
ad efficaciam ſue doctrine. Uerũtamẽ qꝛ hõ ñ
eſt magiſter p̃cipalis ſꝫ ſolus ðs: iõ dic̃ (Un⁹
ẽ magiſter veſter) qꝛ ſolus põt interius docere
intellectũ illuminando ſeu ſpeciem ĩtelligibilẽ
infũdẽdo. hõ aũt docet tñ exteri⁹ aliqua ꝓpo/
nendo. ex quibus formant̃ fantaſmata debita
a qbus intellectus agens facili⁹ abſtrahit ſpẽꝫ
ĩtelligibilẽ ſicut ĩ ſanatõe hoĩs natura agit tñ
principaliter. medicus aũt aliqua ãminiſtrat
ex qbus natura iuuat̃ (Oẽs aũt vos frẽs eſtl)
qꝛ filij dei ꝑ creationẽ ⁊ adoptionẽ gr̃e (Et p̃rẽꝫ
nolite vocare vobis ſup terram) lꝫ. n. aliquis
poſſit vocari pater ĩ terra rõne generatõis do
ctrine ſiue etatis: tñ ſolus ðs ẽ pater principal'
qꝛ ab eo ſolo habemus aĩam ĩtellectiuã que eſt
forma hoĩs. pater aũt ẽ ille q dat formã (Nec
uocemini magiſtri ⁊c̃) ſicut iam ſupra expoſitũ
ẽ (Qui maior eſt veſtrũ). i. vult eẽ ſecũdũ veri
tatẽ (erit miniſter veſter). i. paratus ad officia
humilitatis ſm decẽtiaꝫ ſui ſtatus. ꝓꝑ h papa
vocat ſe ſeruũ ſeruorꝫ (Qui aũt ſe exaltat) ĩ p̃ñ/
ti per ſuperbiam (hũiliabitur) ĩ futuro ꝑ gehẽ/
ne penam (Ue aũt vobis ſcribe ⁊c̃) Poſtq̃ꝫ ſal/
uator oñdit hipocriſis motiuũ qđ ẽ ſupbia. oñ
dit e⁹ multiplicẽ effectũ. et diuidit̃ ĩ duaſ ptes.
qꝛ p̃ deſcribit ex multiplici effectu hypocriſis
eſpã. 2° ſubiũgit penã ibi. Serpẽtes geĩmina.
Circa p̃⁹ aduertẽdũ ꝙ hipocriſiſ ẽ ſimlatio fal
ſa: ⁊ iõ opponit̃ veritati. Ueritas aũt triplex ẽ
doctrine iuſticie vite. Et iõ diuiditur ĩ tres par
tes. qꝛ p̃ oñdit̃ q̃liter phariſei corrũpebant per
hipocriſim veritatem doctrine. 2° idẽ oñdit̃ ð
veritate iuſticie ibi. Ue vo. ſcri. ⁊ phari. hipo. q
deci. 3° idẽ oñdit̃ de ueritate uite. Ue vo. ſcri.
⁊ phari. q mũda. Circa p̃mũ conſiderãdum ꝙ
doctrina legis ad tria ordinabat̃. videlicet ad
cognitionẽ xp̃i in lege promiſſi. 2° ad ſalutiſ cõ
ſecutionẽ per mandatorũ ĩpletionẽ. vnđ ſupra
dictũ ẽ. 19. c. Si uis ad uitã ingredi ſerua man
data. 3° ad cultum uni⁹ dei obſeruandũ. Et iõ
diuiditur ĩ tres parteſ ſm ꝙ iſta tria ꝑ hipocri
ſim corrũpebant phariſei. Secũda ibi. Ue uo/
bis ſcri. ⁊ phariſei hipocr. q circuitl. Tertia ibi
Ue uobis duces ceci. Cõſiderãdum aũt ꝙ ĩ oĩ
bus iſtis effectibus hipocriſis p̃ponit hãc dic/
tionem ue: q̃ maledictionẽ ſignificat. cui⁹ rõ ẽ
qꝛ ſicut in lege ueteris teſtamenti ponunt̃ bñ/
dictiones obſeruantibus legem ⁊ maledictõeſ
trãſgredientibus eã: ut hẽt Deut. 27. ita ĩ euã
gelio ponũtur beatitudines ut habitũ ẽ. 5. ca. ⁊
hoc reſpectu iuſtorũ. ⁊ hic ꝯtrarie ponũtur ma
ledictiones contra hipocritas falſo iuſtitiã ſi/
mulantes. dicit g (Ue uobiſ ſcribe ⁊ phari. qui
clauditis regnũ celorũ ⁊c̃) regnũ celorũ hic ac/
cipitur pro beatitudine eterna. oſtiũ ꝑ qđ ĩtrat̃
ad ipſam chriſtus ẽ ſm ꝙ ipſemet dicit Ioãnis
. 10. Ego ſũ oſtiũ per me ſi qs introierit ſaluabi
tur. Clauis aũt qua apitur hoc hoſtiũ l' claudi
tur eſt doctrina: propter qđ auctoritas docẽdi
vocat̃ clauis ſcientie: vt hẽtur Luc̃. 11. ⁊ iõ per
ſanã doctrinam apitur hoc oſtiũ: ⁊ ꝑ falſam do
ctrinaꝫ clauditur. Ergo qꝛ phariſei ⁊ ſcribe au
ctoritates que ſũt ĩ lege ⁊ prophetis de xp̃o cor
rũpebant vt viſum ẽ precedenti ca. iõ claude/
bant regnum celorũ ante hoĩes. eos a fide ⁊ no
titia xp̃i veri auertendo. iõ ſequit̃ (Uos non ĩ/
tratl. qꝛ a cognitione quã habuerunt ð xp̃o per
odiũ ⁊ rãcorẽ conuerſi ſũt in errorẽ: vt viſum ẽ
ca. precedenti. ⁊ ca. 21. (nec ĩtroeũtes). i. ĩtrare
volẽtes. quales erãt ſimplices populi (ſinitiſ ĩ
trare) qꝛ per iſtos phariſeos fuerũt decepti ⁊ a
fide xp̃i pro maiori parte auerſi (Ue vobis ſcri
be) Hic oñdit qualiter corrũpebant v̄itateꝫ do
ctrine in his que pertinent ad ſalutẽ. dicebant
enim ꝙ obſeruare legem erat neceſſariuꝫ oĩb⁹
ad ſalutem. qđ ẽ falſũ. qꝛ multi gentiles ſũt ſal
uati: vt iob ⁊ plures alij. ex ſuppoſitione auteꝫ
huius falſi diſcurrebãt aliq doctoreſ hebrei ꝑ
diuerſas ciuitates ⁊ caſtra. ut poſſent conuer/
tere aliquos de gentilitate ad iudaiſmũ. ⁊ h ẽ
quod dicit̃ hic (Qui circuitl mare ⁊ aridã ut fa
ciatis unuꝫ p̃ſelitũ legis) Proſelit⁹ enim legis
dicebat̃ ille. qui de gẽtilitate ad iudaiſmũ con
uertebatur (Et cũ factuſ fuerit. facitis eũ filiũ
gehenne) qꝛ ꝑ malaꝫ uitaꝫ ſuã ipſuꝫ in morib⁹
cõrũpebãt ſed additur (duplo q̃ꝫ vos) qꝛ ille ſic
ĩ morib⁹ ðprauat⁹ ad gentileꝫ ritũꝫ ꝛuertebat̃.
⁊ ſic erat apoſtata a lege quã obſeruare ꝓmiſe/
rat. ⁊ ſic in morib⁹ et fide peccabat. Silr̃ auteꝫ
faciũt illi qui mltũ laborãt ad h ut poſſint ali/
quẽ ad ſtatũ religioniſ adducere. ⁊ cũ adduct⁹
fuerit: ꝑ mala exempla faciũt ipꝫ apoſtatare. ⁊
ſic fiũt nouiſſima e⁹ peiõa p̃orib⁹ (Ue vobiſ du
ceſ ceci) Hic ꝯñr oſtẽdit q̃liter corrũpebãt ve/
ritatẽ dotrine in his que ptinẽt ad actuꝫ latrie
cui⁹ actus ẽ iurare modo debito ⁊ iuramentuꝫ
obſuare. Phariſei. n. ⁊ ſcribe ex cupiditate mo
ti dicebãt ꝙ illi q iurabant ꝑ tẽpluꝫ ði nec pec
cabãt. nec erant in aliquo obligati. ſꝫ illi q iura
bant ꝑ auruꝫ tẽpli erãt obligati ad ſoluenduꝫ
ſacerdotib⁹ certaꝫ portionẽ auri. ⁊ iſte error ꝓ/
cedebat ex cupiditate. ut dictũ ẽ. In reb⁹. n.
materialib⁹ nõ eſt aliqua ſanctitaſ niſi ĩq̄ãtũ
ordinant̃ ad cultuꝫ diuinũ ad hoc aũt directe
ordinabat̃ tẽpluꝫ. aurũ ãt quo operiebant̃ pa
rietes templi interius magis ordinabat̃ ad tẽ/
pli decorẽ. ꝓpter h dicit̃ (Duces ceci) qꝛ erant
in errore ⁊ alios in errorẽ iducebãt (qđ ẽ maiuſ

aucꝫ aut tēplū quod ſāctificat aurū) q̄ſi diceret
nulli dubiū ꝙ templū ē maius ratione ṗdicta
(Et q̄cūqꝫ iurauerit in altari nihil eſt) id eſt nō
peccat. nec ē in aliquo obligat⁹) Qui aūt iurat ī
dono quod ē ſup illō dꝫ) id eſt obligat⁹ ē ad ſol-
uenduꝫ tātū quātū valet illō donū. ⁊ iſte error
ſilr ꝓcedebat ex cupiditate. propter qḋ ſubdit'.
(Ceci. qḋ ē mai⁹: donuꝫ vel altare quod ſāctifi-
cat donū). q.d. ipꝫ altare: q2 ſi q̇s feciſſet tunc
oblationē deo alibi ꝙ̄ ī hieruſalē: ⁊ ꝙ̄ in altari
qḋ erat ī tēplo nō erat acceptabil' deo: imo in ħ
īcurrebat crimē ſacrilegij. Addit ēt ſ'aꝫ rōnem
ad ħ (Qui aūt iurat ī altari. iurat ī eo ⁊ ī oībuſ q̄
ſūt ſuper illud) Ex q̄ pꝫ ꝙ iuramētū qḋ fit ī al-
tari īcludit illō qḋ fit ī dono qḋ ē ſup altare: ⁊ nō
ecōuerſo. ⁊ ſic ſe hꝫ ad illud ſicut totū ad ptem
Addit ēt tertiā rationē ad ħ dicēs (Et q̄ iurat
ī tēplo ⁊c̄) q2.n. tēplū erat ordinatū ad diuinū
cultū: iō ds ſpāli mō habitabat ī tēplo. ideo iu-
rans per tēplū iurat p deū q̄ colit' ī tēplo. ⁊ hoc
ē maius ꝙ̄ iurare in dono qḋ ſibi offert'. Con-
firmat aūt ultimū dictū p exēplū (Et q̄ iurat ī
celo ⁊c̄) q2 ſicut dictū ē ſupra. ca. 5. q̄ iurat p ce-
lū iurat quodāmō p ipm deū. īquātū vt⁹ diui-
na relucet ſpāli mō ī celo (Ue vobis ſcri. ⁊ pha.
hypo. q̄ dci.) Hic oñdit q̄liter phariſei corrūpe
bāt vitatē iuſticie p hypocriſiꝫ: q2 illa que erāt
parui pōderis mltū īputabāt ad ſimulationē
ſāctitatis: ⁊ illa q̄ erāt maioris neceſſitatꝭ ad ſa
lutē cōdēnabāt. ⁊ hoc ē qḋ dicit (dcia. mē. ⁊ ci.
⁊ ane.) Hoc pōt itelligi dupliciter. Uno modo
reſpectu ſui: q2 lꝫ miſtri tēpli acciperēt decias
a pplō: tñ de illis acceptꝭ a pplō ⁊ ḋ his q̄ hēbāt
ex labore ſuo: decimas reddebāt ſūmo ſacerdo
ti: vt habet' Nūeri. 18. ⁊ iō ad ſimulationē ſan-
ctitatis reddebāt eis decimas de nūmis. ħ eti
am faciebāt rōne cupiditatis: ut p exēplū ſui ī
ducerēt pplꝫ ad reddēdū ſibi decias de oībus
vſqꝫ ad minima. Aliter pt itelligi reſpectu alio-
rū. ꝙ p doctrinā ſuā iducebāt ad deciaſ ſtricte
ſoluēdū ſibi: vt ſit ſēſus (Qui de. ⁊c̄) ħ ē q̄ deci-
mare docetis (et relin. q̄ graui. ſūt legis) ħ ſimi
liter itelligit' dupliciter. Uno mō reſpectu ſui:
q2 q̄ erāt magne neceſſitatis facere omittebāt.
Alio mō reſpectu alioꝝ: q2 alios ad talia obſ-
uāda iducere negligebāt. Similiter faciunt ſa
cerdotes eccleſie ⁊ plati. q̄ ſollicite arguūt ⁊ ar-
gui ꝓcurant ſubiectos de redditōe decimaruꝫ
⁊ cōſimiliū q̄ eis debet'. ⁊ parū curant ſi ī maio
rib⁹ crimib⁹ iuoluāt': q̄ aūt ſūt illa maiōa a pha
riſeis neglecta ſubdit (iu. ⁊ mi. ⁊ fidē) Fides im
portat debitū ordinē hoīs ad deū. iudiciū aūt
īportat debitū ordinē hoīs ad proximū in his
q̄ habēt rōnē debiti. mīa aūt in his q̄ habēt ra
tionē doni. ⁊ ēt ī iſtis trib⁹ ītelliguntur oīa illa
q̄ ſūt multū neceſſaria ad ſalutē. ſeq̄t' (et ħ opō
tuit facere) tāqꝫ magis neceſſaria (et illa non
omittere) tāqꝫ minora bona. ħ aūt dic̄ ne forte
ex verbis ṗdictꝭ crederet aliq̇s ꝙ nō eēt bonū
ſoluere decimā de minimis (Duces ceci) vocat
eos duces q̄ habebāt regere pplm. ⁊ cecos q2 p
uertebāt itellectū ſcripturarū dicētes eē mul-
tū curādū de minimiſ ⁊ paruꝫ de magnis. pro-
pter qḋ ſubdit (excolātes culicē). i. minima cū
diligētia ꝑgrentes ⁊ tractāteſ (camelū aūt glu
tiētes). i. illa q̄ ſūt maioris pōderis ꝓ nihilo re
putātes: q2 camel⁹ aīal ē magnū ⁊ pōderoſum
(Ue vobis ſcribe) Hic cōſequēter oñdit quali
ter corrūpebāt veritatē vite. ⁊ ponit tria exem
pla. Primū ī rebus exteriorib⁹. phariſei enim
ad oſtētationē mūditie qñ debebāt aſcēdere in
tēplū ad orādū p⁹ lauabant vtenſilia dom⁹ ⁊
veſtimēta ⁊ cōſimilia. ⁊ parū curabāt de inte-
riori mūditia. ⁊ hoc ē qḋ dicit (q̄ mū. qḋ de foriſ
ē ⁊c̄) ſeq̄tur (Int⁹ aūt pleni eſtis rapina ⁊ imun
ditia) ⁊ hec erat magna cecitas. q2 mūditia ex-
terior nō ē dō accepta niſi ꝓꝑ mūditiā īteriorē
ꝓpter ħ dicit (Phariſee cece mūda p̄us qḋ it⁹
eſt caliciſ ⁊ paropſidiſ) p īteriora.n. calicꝭ ⁊ parap
ſidiſ itelligit' methaphorice īteriora mētꝭ: ex cu
ius mūditia depēdet bonitas exterioris mun-
ditie. ꝓꝑ qḋ ſeq̄tur (vt fiat qḋ de foris ē mūdū.
Ue vobis) Hic ponit' 2⁹ exemplū qḋ erat ī p-
prijs actib⁹. q2 exteriorē ꝯuerſatiōem hēbant
honeſtā: ut coopirēt malitiā occltā. ħ ē qḋ dic̄
(q2 ſiles eſtꝭ ſepul. dal. ⁊c̄) ⁊ pꝫ littera (Ue vo-
bis) Hic ponit tertiū exēplū qḋ reſpicit actus
ṗdeceſſoꝝ ſuoꝝ. iſti.n. phariſei vt viderēt' iuſti
reſpectu ṗcedētiū patrū: ornabāt ⁊ edificabāt
ſeplcbra ꝓphaꝝ a ṗdeceſſorib⁹ iterfectoꝝ. ⁊ ħ
eſt qḋ dic̄ (q̄ edificatꝭ ſepul. ꝓphetaꝝ) ⁊ ſeq̄tur
(Itaqꝫ teſtionio eſtꝭ uobis. q2 filij eſtis eoꝝ qui
ꝓphetas occiderūt) Hoc.n. ipi dicebant: vt pꝫ
ex littera imediate precedēti. vbi dr. Si fuiſſe-
mus ī dieb⁹ patꝝ noſtroꝝ ⁊c̄. ſꝫ q2 nō ſolū erāt
filij ṗdeceſſoꝝ ſuoꝝ q̄ntū ad naturā. ſed ēt q̄n
tum ad mores: ſubdit (Implete). i. implebitis
(mēſuram patꝝ veſtroꝝ) qḋ fcm eſt qñ occide-
runt xp̄m. cui⁹ ſui fuerūt ꝓphete: q̄ fuerant a
patrib⁹ iudeoꝝ occiſi. ⁊ iō phariſei ipleuerunt
mēſurā patrū ſuoꝝ eos in malitia excedendo
(Serpētes ⁊ geninia) Poſtqꝫ ī phariſeis argu-
it hypochriſis culpā. Hic oñdit ꝯñtē penaꝫ. ⁊ p̄
penā eternā. Scdo tp̄aleꝫ ibi. Hieruſalē irlm
dic̄ q̄ (Serpētes) venenū iuidie hn̄tes (gēimia
uiperaꝝ) q2 venenū malitie a ꝑentib⁹ traxerāt
(quomō fugietis a iudicio gehenne). q.d. nul
lo mō. q2 erāt ī malitia obſtinati: nō ſolum aūt
hāc penam meruerūt ꝓꝑ mortē xp̄i. ſꝫ ēt ꝓpter
occiſionē aplōꝝ. ⁊ diſciplōꝝ eius: ꝓpter quod
ſeq̄t' (Ecce ego mitto ad vos ꝓphetas: et ſapiē-
tes ⁊ ſcribas) q2 ī diſciplis xp̄i mlti habuerūt
ſpūm ꝓpheticū ſicut ioānes euāgeliſta: vt pꝫ ī
Apoca. ⁊ agapus ⁊ multi alij: vt pꝫ in actibuſ
apoſtoloꝝ. aliqui ēt fuerūt ſcribe ſicut euange
liſte. qui ſcripſerūt euangelia ad īſtructionem
populi xp̄iani. Fuerunt etiam ſapientes. q2 de
diuinis ⁊ celeſtibus a deo illuminati (et ex eis

occidetis) q2 iacob⁹ frater ioāniſ ab eis occiſuſ
ē Act. 12. ⁊ ſtephanus Act. 7. ⁊ multi alij (et cru
cifigetis) vt pe. ⁊ an. fratrē ei⁹. ⁊ multos alios
(Flagella) ħ pꝫ ēt Act. apo. 16. c. vbi dr ꝙ pau
lus. ⁊ ſilaſ flagellꝭ ceſi ſūt. ⁊ 2. Coꝝ. 11. dicit pau
lus. ter virgis ceſus ſū ⁊c̄ (Et ꝑſeq̄mini de ciui
tate ī ciuit.) ħ pꝫ Act. 13. vbi dr ꝙ iudei paulū
⁊ barnabā eiecerūt de finib⁹ ſuis (vt veīat ſup
vos oīs ſanguis iuſtus a ſang. abel iuſti vſꝫ ad
ſāguinē zacharie filij barachie) de iſto abel nl-
la ē ambiguitas. q̄n fuerit iſte quē cayn frater
eius occidit. De zacharia aūt ſunt opiniones.
Una ē ꝙ ipſe fuerit pr ioānis baptiſte. ⁊ hec fu
it opinio origeniſ dicētis ꝙ ꝓꝑ hoc occiſus ē in
tēplo dñi. q2 beata vgo poſt partū filij ſui venit
adorare ī hieruſalē. ⁊ ſtetit ī illā parte vbi vgi-
nes cōſueuerāt ſtare ī oratōe. ī quo loco nō erat
licitū mulierib⁹ cognitis a viro orare. ⁊ iō mini
ſtri tēpli voluerūt eā repellere. at zachariaſ pr
ioānis qui eā vginē ſciebat: oppoſuit ſe eis di-
cēs. ꝙ erat digna ſtare ī loco illo. ⁊ iō ipſum za
chariā tāqꝫ legi ꝯtradicētē iterfecerūt. hoc aūt
reprobat hiero. tāqꝫ apocriphū ⁊ dicit ꝙ iſte za
charias fuit filiuſ ioiade ſacerdotis q̄ iterfect⁹
ē ī tēplo: vt habet'. 2. Parali. 24. Sꝫ ꝯ ħ vide-
tur ꝙ iſte dr hic barachie filius. ille aūt dr fili
us ioiade. Ad qḋ rñdet hiero. ꝙ ſaluator volu-
it hic exp̄mere ſanctitatē ioiade ſacerdotis. iō
vocauit eū barachiā. i. benedictū dñi. ſicut ali
quādo cōtingit ꝙ aliquē liberalē hoiem voca
mus alexādrū ad exp̄mēdū liberalitatē ei⁹. ꝙ̄
uis hoc nō ſit ꝓpriū nomē eiuſ. Aliter poſſum⁹
dicere ꝙ ioiada fuit binomin⁹. ſicut pr dd vo-
cat⁹ ē ieſſe ⁊ Eſai. ⁊ multi alij ī ſacra ſcriptura.
ſaluator hic exp̄mit vnū nomē ei⁹. aliud expri-
mit'. 2. Parali. 24. Seq̄t' (Amē). i. fidelr (dico
vobiſ veīēt oīa iſta ſup generationē iſtā). i. ſup
populū iudaicū. q2 pro iſtis punit⁹ ē multiplici
ter diuerſis tēporib⁹. Cōſiderādū etiā ꝙ abel
fuit ſimplex hō paſtor ouiū ⁊ illitterat⁹. zacha
rias aūt fuit ſacerdos ⁊ legiſꝑit⁹. p hos q̄ duos
itelligunt' oēs iuſti ab eis occiſi. ⁊ ē ſenſus (Ut
veniat ſup vos oīs ſāguis iuſtus q̄ effuſus ē a
ſāguine iuſti abel vſqꝫ ad ſāguinē zacharie). i.
a ſāguine iuſti minimi vſqꝫ ad ſāguinē maximi
iuſti (Hieruſalē hieruſalē) Hic ṗdicit eis cōſe-
quēter penā tēporalē. ſ. deſtructionē ciuitatis
⁊ tēpli q̄ facta ē p titū ⁊ veſpaſianū ī vindictaꝫ
mortis xp̄i. 42. āno a ṗdicta paſſiōe. d. q̄ (Hie-
ruſalē hieruſalē) alloq̄tur hic populū iudaicū
ſub noīe ciuitatis metropolitane. ⁊ hic ē cōmu
nis modus loquēdo. ħ.n. dr ciuitas facere qḋ
popul⁹ habitāſ ī ea fecit (q̄ occidis ꝓphetas). i.
cōſueuiſti occidere (⁊ la. eos q̄ ad te miſ. ſūt). i.
ad īſtructionē tuā. ſicut pꝫ ī prophetꝭ ātiq̇s. ⁊ ī
ioāne baptiſta. q̄ fuerunt a iudeis occiſi vñ. 4.
Reg. 21. dr ꝙ tp̄e manaſſe effuſ⁹ ē ſāguiſ inoxi
us ī hieruſalē donec repleret' vſqꝫ ad os (Quo-
tiēs volui cōgregare) ſub cultu vni⁹ dei p fidē
⁊ caritatē (filios tuos). i. iudeos (quēadmodū
gallina cōgregat pullos ſuōs ſub alas) Ponit'
exēplū de gallina ad oſtēdēdū affectū ſuuꝫ ad
populū iudaicū. q2 iter alias aues gallina vr
magis affici ad cōſeruationē ⁊ nutritionē pul-
loꝝ (Et noluiſti) q2 p̄mo ꝓphetas a deo miſſoſ
poſtea ioānē baptiſtā ⁊ vltimo dñm nr̄m ieſuꝫ
xp̄m cōtēpſerūt ꝓꝑ qḋ ſubdit' pena (Ecce relī.
vobis dom⁹). i. ipm tēplū qḋ p romanos fuit d
ſtructū: nec reedificabit' ampli⁹: q2 ſm qḋ dici
tur Dañ. 9. vſqꝫ ī finē mūdi ꝑſeuerabit deſola-
tio (Dico aūt vobis nō me videbitis āmodo)
id eſt a tp̄e paſſiōis xp̄i. q̄ de ꝓxīo iminebat fu-
tura qñ xp̄s dixit iſta (donec dicatis. Benedi-
ctus q̄ venit ī noīe dñi) Hoc erit qñ apparebūt
ſigna euidētia aduent⁹ ei⁹ ad iudiciū. tūc.n. iu-
dei q̄ credituri ſūt ī xp̄m ī fine mūdi laudabūt
⁊ confitebuntur ipꝫ.

CXXIIII

ET egreſſus ihs) Poſtqꝫ poſita eſt legis
euāgelice ꝓmulgatio ⁊ cōfirmatō p mi
racula. hic conſequenter ponitur iudi-
cium ſecundum legem illam. ⁊ q2 lex euangeli
ca eſt ꝑfectiſſima ⁊ extrema. ideo ſibi correſpō-
det iudicium extremū qḋ erit perfectiſſimum.
Et diuiditur in duaſ partes. q2 p̄mo ponuntur
quedam antecedentia ipm iudicium. 2⁹ iudi-
cium ipſū deſcribit'. ca. 25. Prima in duaſ: q2 p̄
mo circa hoc ab apoſtolis proponitur queſtio.
⁊ ſecundo ponitur queſtionis ſolutio ibi. Et reſ
pondens ihs. Prima ī duas. q2 primo ponitur
queſtiōis occaſio. ſecūdo habita occaſione for-
matur queſtio ibi. Sedēte aūt eo. Circa primū
cōſiderādū ꝙ xp̄s ī fine ca. precedētis dixerat
ꝙ domus templi relinqueret' deſerta. ideo ī p̄n
cipio huius capituli dicitur (ꝙ ihs egreſſus ḋ
templo ibat) in hoc oſtendebat per factuꝫ ꝙ tē
plū eēt a diuia ꝓtectōe reliquēdū (Et ac. diſcꝭ.
eius ut oſten. ei edifi. ⁊c̄.) nō q2 oſtenderēt ſibi
aliquid icognituꝫ cuꝫ freq̄nter in tēplo fuiſſet
ut patet ex ṗcedentib⁹. ſed ut ex nobilitate edi
ficioꝝ que erāt facta ad diuinū cultū ꝓuoca
rēt euꝫ ad miſericordiā. ⁊ p ꝯſequēs mitigaret
penā predictā (Ipſe reſpōdēs ait eis) iudetiſ ħ
omnia. quaſi diceret. q̄tuncūqꝫ ſunt magna ⁊
fortia (Amen) id eſt fideliter (dico vobis nō re-
manebit lapiſ ſup lapidē ⁊c̄) nō ē ſic itelligēdū
q̄n remaneret lapis ſup lapideꝫ ſaltē ī fūdamē
tis. ſed eſt modus loquēdi ad exprimēduꝫ ma
gnitudinē dſtructiōis. que completa ē ſub tito
⁊ veſpaſiano ut dictū eſt precedēti ca (Sedēte
aūt eo) Ex ṗdictꝭ format' duplex qō. q2 eñi audi-
erant a chriſto euerſioneꝫ illaꝫ. credebāt ꝓpin
quā eſſe mūdi cōſumatiōeꝫ. ideo q̄ſierūt p̄mo
(Dic nobis quando hec erunt) id eſt deſtructō
ciuitatis ⁊ templi. Secundo queſierunt) Et
qḋ ſignuꝫ aduentuſ tui) ad iudiciū. ſ. (⁊ conſu-
mationis ſeculi) utrūqꝫ.n. ſimlr fiet. ⁊ ꝓpter ħ ē
queſtio vna. Notandū etiaꝫ ꝙ iſte queſtiones
fuerūt ſibi facte ſup montē oliueti. ⁊ hoc ratio-

nabilit qꝛ loc⁹ iſte diſtat ſolū a ciuitate ꝑ vnū
miliare. ⁊ ſic ciuitas illa ⁊ tēplū ex illo loco cla
riſſime uidētur ⁊ occaſione hui⁹ de tempore d
ſtructōis illius ibi q̄rit. Similiter etiā iudici
um extremū futurū ē circa illū locū ut habet
Johel. 3. iō cōuenienter fit ibi queſtio de futuro
iudicio (Reſpōdēs) hic pōit utriuſq; q̄ſtionis
ſolutio. Et pmo pme. 2° ſcūde ibi. Orate autē.
Circa pmū duo facit: qꝛ circa ea q̄ ptinēt ad de
ſtructionē ciuitatis ⁊ tēpli. pmo deſcribit initi
um. ⁊ ſecūdo finalē exitū ibi. Cū ergo uide. Cir
ca qd̄ ꝯſiderādū. q icboatio ⁊ ſignū dſtructio
nis future fuerūt clades ⁊ peſtilentie q̄ fuerūt
i iudea ante bellū romanorū contra eos: ut di
cit ioſephus libro de iudaico bello. Diuidit ḡ
i duas ptes: qꝛ pmo tāgūt mala q̄ contigerunt
iudeis i generali. 2° mala q̄ contigerunt chri
ſti diſcipulis in ſpeciali ibi. Tūc tradent uos.
Circa primū quatuor tanguntur. Primū eſt ſe
ductio erroris. qd̄ notat cum dr̄ (Uidete ne qs
uos ſeducat) Iſta aūt predixit: qꝛ mīn⁹ iacula
feriūt q̄ puident (Multi. n. uenient i noīe meo)
id eſt aſcribentes ſibi nomen meū. qd̄ pz p h q
ſubditur (dicētes. Ego ſū xp̄s ⁊ mltos ſeducēt)
de talibus fuit ſymon magus. q p hoc ſeduce
bat ſamaritanos de quo habetur Act. 8. q ſa
maritani dicebant de illo hic ē vtus dei q̄ dici
tur magna. Hiero. etiā dicit ſup locū illū q an
deſtructionē ciuitatis plures appuerūt q dice
bāt ſe eē xp̄os (Audituri eſtis) hic pōit 2⁹ qd̄
ē cōcuſſio timoris. cū dicit (Aude. enī eſ. pre.) ſe
cūdū. n. qd̄ refert Joſe. li. antiq. 20. poſt paſſio
nē chriſti ante deſtructionē ciuitatis multe ſe
ditōes ⁊ multa prelia fuerūt apud iudeos. qꝛ
ſamaritani q partim tenebāt ritū gentilē inſur
gebāt ꝯtra iudeos ⁊ ecōuerſo. Itē i pplo iudeo
rū erant plurimi q incitabant populum ad re
bellandū contra romanos. alij aūt ad cōtrari
um. Seqtur (Et opi. pre.) qꝛ an deſtructionē ci
uitatis multa ſigna apparuerūt q̄ interpretabā
tur ab aliqbus i bonū ⁊ pacē ciuitatis. ab alijs
aūt i ꝯtrariū ⁊ deſtructōez. ⁊ inter alia pōit unū
. ſ. q ſidus ſtetit ſup ciuitatē p annū ſimile gla
dio quā appitionē qdā dicebant ſignificare au
xiliū ſibi affuturꝝ cōtra inimicos. alij econtra
rio dicebāt ſignificare vindictā dei cōtra mala
hitāriū i ciuitate. ⁊ p hoc erāt diuerſe opiniōes
de prelijs inter eos (Uidete ne tur.) recedēdo d
iudea ppter talia. voluit. n. xp̄s q diſcipuli ſui
manerēt aliquātulū i iudea poſt mortē ſuā ad
pdicādū ibi fidē catholicā (Opor. n. hec fi.) q
ſūt a deo preordinata (ſed nondū ē fi.) qꝛ p⁹ au
ditionē taliū ſtetit adhuc ciuitas p lōgū tp̄s. ſ.
40. ānis poſt paſſionē xp̄i (Cōſurget. n. gēs) h
ponit tertiū videlicet diſturbatio pacis. cū dr̄.
(Cōſurget gēs in gen.) qꝛ gēs iudeoꝝ erat diui
ſa itra ſe. ut pz (et regnum aduerſus reg.) qꝛ re
gnū iudeorū cōtra regnū romanoꝝ rebellauit
⁊ hoc pz ex pdictis (Et erūt peſtiletie) hic poni
tur quartū. ſ. perturbatio orbis ſeu elemētorū
ex qbus ꝯſurgunt peſtilentie i aere ⁊ mari ⁊ p
ꝯñs ſterilitas ⁊ fames i terra. q aūt h accide
rit illo tp̄e pz Act. 11. ubi dr̄ q pphēta agab⁹ pre
dixit famē magnā futurā. q̄ facta ē ſpāte clau
dio pp qd̄ fideles q erāt antiochie miſerūt auxi
liū de facultatib⁹ ſuis fidelib⁹ q erāt i iudea et
hieruſalē p manus barnabe ⁊ ſauli. Sequitur
(Hec aūt oīa). i. quatuor predicta (initia ſunt
dolorū) q qdē dolores fuerūt cōſumati i dſtru
ctōe ciuitatis ⁊ tēpli p romanos (Tūc tradēt)
hic ponit mala q̄ contigerūt xp̄i diſcipulis i ſpe
ciali. vbi ponūtur q̄tuor. Primū ē violētia af
flictōis dupliciter. ſ. ab itra ⁊ ab extra. illa que
fuit ab extra fuit a iudeis fideles pſequētibus
de quo hr̄ Act. 8. ubi dr̄ q poſt mortē beati ſte
phani facta ē pſecutio magna i eccleſia q̄ erat
hieroſolymis: ⁊ ibidē ſubditur q paulus deua
ſtabat eccleſiā ⁊c̄ (⁊ occidēt vos) qꝛ illo tp̄e oc
ciſus ē ſtephan⁹ a iudeis: ut pz Act. 7. ⁊ iacob⁹
filius zebedei. Act. 12. iacobus frater dn̄i: vt di
cit Joſe. li. 20. antiq (Et eri. odio om. gē.). i. ali
quibus oīum gētiū (ppter no. meū) hoc addit
ad eoꝝ cōſolationē. qꝛ ad hoc ſeqtur magnū p
miū: vt habitū ē ſupra. 5. c. (Et tūc ſcan. mlti. ⁊
inui. tradent ⁊c̄) Hic ponitur afflictio ab intra
. ſ. a falſis fratribus. qꝛ multi q receperūt fidez
xp̄i vidētes pſecutionē oriri cōtra eos ſcādali
zabātur cadentes pp hoc a fide ſuſcepta. ⁊ ſic
habebāt odio veros diſcipulos xp̄i q̄s ad mor
tē tradebant (Et multi pſeudo prophete) Hic
ponitur ſecundū. ſ. vehementia ſeductōnis: qꝛ
multi prophete falſi denūciabāt cōtraria pdi
catōi apoſtoloꝝ (Et qꝛ abūdabit iniqtas) Hic
ponitur tertium. ſ. abūdantia iniqtatis q̄ erat
i falſis chriſtianis propter h refrigeſcebat cari
tas in mltis alijs: licet nō caderent totaliter pro
pter quod ꝯcludit (Qui aūt pſeuerauerit uſq;
in finez) in fide ſcilicet fōmata caritate (h ſalu
us erit. Et pdicabit) hic pōit quartū quaſi ad
cōſolatiōez pdictorū quod ē euidētia creduli
tatis. ⁊ hoc eſt quod ſubdit (Et pdicabit h euā
geliū rgni) id eſt euāgeliū chriſti quod itroducit
ad regnuz celeſte. quod nō faciebat lex ppter
quod erat impfecta reſpectu euāgelij. ut ſupra
dictuz eſt in principio huius libri (in uniuerſo
mundo) quod eniz ante dſtructiōnē ciuitatis p
tituz ⁊ ueſpaſianuz i trib⁹ partibus orbis ſcilz
aſia affrica ⁊ europa predicatū ſit euāgeliū xp̄i
patet ſic. viuente eniz petro fides pdicata eſt i
italia. ⁊ nō ſolum in italia. ſed in gallia. qꝛ ſan
ctus ſaninian⁹ q fuit un⁹ de. 70. miſſus a beato
petro i galliā cuz pluribus alijs. ciuitatem ſe
nonenſem que tūc erat metropolis gallie: ⁊ vo
cabatur ciuitas aurea conuertit ad chriſtum.
et ibi tribus eccleſijs edificatis vna ſcilicet in
honore beate virginis alia in honore beati ſte
phani prothomartyris ⁊ alia i honore ſancti io
ānis baptiſte quartā edificauit in honore apo

ſtolorū q̄ qꝛ viuente petro cōſtructa ē. iō eccle
ſia beati petri viui adhuc noīata ē vſq; i hodi
ernū diē. ex loco aūt illo ſanctus ſaninian⁹ ſoci
os ſuos circa alias partes gallie miſit ad pdicā
dū. Ex quo patet q viuēte petro fidei predica
tio puenit uerſus mare occidētis ubi termina
tur vltimū clima nr̄e terre habitabilis. qd̄ aūt
ē ultra ſm auctores aſtronomie ponit extra cli
mata. Hieruſalē aūt de qua exierūt apl̄i ⁊ alij
diſcipuli ad pdicādū ē i medio terre habitabil
qꝛ ē i quarto climate. vbi pmo publicata eſt fi
des catholica: ⁊ ideo ſicut a hieruſalē uſq; ad fi
nes terre habitabil ex pte gallie ubi pdicata ē
fides p ſanctū ſaninianuz ⁊ ſocios eius. ſilr ex
pte hiſpanie ubi paulus pdicauit. eadē rōne p
habile ē q a hieruſalē uſq; ad alios terminos
terre habitabilis peruenit pdicatio fidei p ali
os apoſtolos ⁊ diſciplos ad hoc miſſos. ⁊ ſic pz
q viuente petro fides xp̄i pdicata ē i uniuerſo
mūdo: qꝛ cognitio fidei puenit ad oēs ptes or
bis. Petrus vo martyrizat⁹ ē ſub nerone. poſt
iperiū aūt neronis deſtructa ē ciuitas hieroſo
lymitana 2° āno iperij ueſpaſiani: vt hr̄ li. d
iudaico bello i fine (In teſtioniū oīb⁹ gētibus)
. q. d. ad hoc pdicāda ē fides i vniuerſo orbe ut
teſti: noniū xp̄i audiat i oī gente. ſz qd̄ dictum
fuit apo. Act. 1. Eritis mihi teſtes i hieruſalē. iu
dea ⁊ ſamaria. ⁊ uſq; ad vltimū terre (Et tūc cō
ſumatio uenit) qꝛ poſt pdicationē euāgelij pre
dictā. facta ē cōſumatio deſtructōis ciuitatis a
xp̄o pdicta. Cōſiderādū aūt qd̄ alia ē predica
tio euāgelij futura i oībus gētib⁹ quātū ad effi
caciā. ſic q oēs gētes recipiēt fidē xp̄i. ⁊ h erit
i cōſumationē ſeculi (Cū g uideritis) hic deſcri
bit excidiū ciuitatis quātū ad eius terminuz.
Et ponūt ibi duo. Primū ē prophetie ipletio q̄
hētur Dan. 9. ubi dr̄ q deſtructa ciuitate ⁊ tē
plo ponetur abbominatō i deſolationem: id eſt
idolū qd̄ noīe abbominatōis itelligit i veteri
teſtamēto. debebat poni i tēplo deſolato. h aūt
ipletū ē quādo heliſe⁹ adrianus imaginē ſuaz
fecit ſtatui ubi ſteterat archa teſtamēti ut ſcri
bit i ſcholaſtica hyſtoria. ⁊ hoc ē qd̄ dicit. Cū er
go uideritis ⁊c̄) Seqtur (Qui legit itelligat). q.
d. qui legit pphetiā Dan. itelligat eā eē dictaz
de hoc facto. Secūdū qd̄ ibi ponit ē iudeorum
captiuatō ⁊ pfecta eoꝝ diſperſio. cū dicit (Tūc
q i iudea ſūt fugiēt ad mōtes). q. d. ex tūc iudei
nō habitabūt i iudea plus: qꝛ lz heliſe⁹ adria
nus hieroſolymā reedificauerit. precepit tn̄ ne
aliqs iudeus haberet licentiā itrādi illuc. Ali
ter aūt exponit ab aliqbus de tp̄e qd̄ fuit an d
ſtructionē ciuitatis imediate: qꝛ fideles q erāt i
hieruſalē admoniti ſūt p angelū ut fugerēt in
regnū agrippe ultra iordanem: qꝛ rex agrippa
erat cōfederat⁹ romanis. ⁊ iō ibi fideles ſalua
ti ſūt ut ſcribit i eccleſiaſtica hyſtoria. Seqtur
(Et q in tecto ē nō deſcēdat aliquid tollere de
domo ſua ⁊c̄) quaſi diceret. Meli⁹ eſt q ſaluet
vitā ſuā q̄ rem poſſeſſā (Ueh āt pregnan. ⁊ nu
tri. i il. diebus) qꝛ pgnātes nō poſſūt bene fuge
re aggrauate pōdere: nec ſimiliter nutriētes p
pter curā circa puulos (Orate aūt) Hic icipit
ſoluere ſecūdā queſtionē de cōſumatōe ſeculi.
Et diuidit i tres partes: qꝛ circa cōſumationē
ſeculi. prio oſtēdit tribulatōis magnitudinē.
2° tp̄is icertitudinē ibi. De die aūt ⁊ hora. 3° ex
citat noſtrā ſollicitudinem ibi. Uigilate itaq;.
Prima adhuc i duas: qꝛ pmo tāgit tribulatio
nē futurā tp̄e antichriſti. ⁊ 2° aduētū ipſi⁹ xp̄i
ad iudiciū ibi. Stati aūt. Prima i duas. ſm qd̄
tribulationē futurā tēpore āntichriſti deſcribit
ex duobus. Primū ē violētia afflictiōis. 2⁹ ē
uehemētia ſeductōis. qd̄ tāgitur ibi. Tūc ſi qs
uobis dixerit. Circa pmū aduertēdū q qꝛ pre
dixerat tribulationē iudeorū ex deſtructiōe ci
uitatis hieroſolymitane: ut pz ex predictis: ⁊ nc̄
predicit tribulationē fideliū futuram ſub ātic
xp̄o maiorē. iō cōuertit ſe ad diſcipulos ſuos i
quibus admonet fideles p illo tp̄e futuros. d.
(Orate aūt ut nō fiat fuga ueſtra hieme). i. tē
pore incōpetēti ex aeris iportunitate (vel ſab
bato) id eſt tēpore icōpetēti ad fugā ex quacū
q; alia cā: qꝛ tūc nō erit ſabbatū obſeruādū in
quo nō erat licitū iudeis ambulare ultra mil
le paſſus. p ſabbatū ergo itelligit tp̄s iconueni
ens ad fugam modo pdicto ⁊ ſubiūgitur rō cū
dicitur (Erit enim tūc) id eſt tp̄e antixp̄i (tribu
latio magna qualis nūq; fuit ab initio mūdi vſz
mō) de pterito (neq; fiet) de futuro. Ex quo pz
q loqtur hic de tribulatōe antixp̄i. q̄ ab oībus
doctoribus dr̄ maxia (Et niſi breuiati fuiſſent
dies illi) nō ē itelligendū q dies ſint breuiores
tp̄e antixp̄i q̄ ſint mō. qꝛ quātitas diei cauſat
ex motu ſolis q ē uniformis. ſed dies hic accipi
untur pro tp̄e: qꝛ tp̄s illi⁹ tribulatōis erit bre
ue: qꝛ non durabit ultra tres ānos cū dimidio
ut habet Dan. 12. ubi dr̄ q durabit p tp̄s ⁊ tē
pora ⁊ dimidiū tēporis. Cā aūt hui⁹ breuitatis
ſubdit cū dr̄ (non fieret ſalua oīs caro) caro au
tē hic accipit pro hoīe. ſm qd̄ habet geneſis. 7.
Non pmanebit ſpūs meus i hoīe i eternū qꝛ ca
ro ē. ſēſus ergo ē iſte (oīs caro non fieret ſalua)
id eſt nullus homo fieret ſalu⁹ ſi eēt longū pdi
cte tribulatiōis tp̄s. negatio. n. poſtpoſita huic
ſigno uniuerſali oīs facit ipm eqpollere ſigno
uniuerſali negatiuo. qꝛ oīs nō ualet null⁹ ppter
qd̄ ſubdit (Sed ppter elec. breui) ne ex tribu
latōis magnitudie cadant a ueritate (Tunc ſi
qs) Hic conſequenter oſtendit magnitudo tri
bulatōis ex uehementia ſeductōis: qꝛ multi di
ſcipuli antixp̄i uenient ad ſeducendū populuz
dicendo. q ipſe ſit uerus xp̄s in lege ⁊ in prophe
tis promiſſus. ⁊ ideo hoc predicit ne fideles tunc
decipiantur dicens (Tunc) id eſt tp̄e antixp̄i (ſi
quis uobis dixerit ecce xp̄us hic aut illic nolite
credere) ⁊ qꝛ nō ſolūmodo habebunt uerba ad
decipiendum ſed etiam ſigna qd̄ eſt difficilius

ad euadēdū. iō ſubdit (Surgēt.n. pſeudo xp̄i ⁊ pſeudo pphe) ꝑ hoc itelligit antixp̄m ⁊ diſcipulos eꝰ q̄ ſūt mēbra ipſiꝰ (et dabūt ſigna magna ⁊ ꝓdigia) q᷑ v̄tute demonū pſſt mlta mirabilia fieri. qñ ꝑmittūt̃ a deo (ita ut ī errorē iducāt̃ ſi fieri pōt etiā electi) hoc dīc q᷑ pdeſtinatio lꝫ ſit certa: tñ nō tollit libertatē arbitrij. iſta .n. ꝓpoſitio pdeſtinatꝰ pōt dānari falſa ē ī ſēſu cōpoſito: tñ ī ſēſu diuiſo vera ē. ſicut diffuſiꝰ declarat̃. i. ſentē (Ecce pdixi uobis) .q.d. ad hoc iſta pdico nūc: ut caueatis ꝓtūc. q᷑ minꝰ iacula feriūt que pꝑuidēt̃. ſm ꝙ dicit beatꝰ Greg. (Si ergo dixerit uobis ecce ī deſerto ē xp̄s) ſupple tāq̄ hō religioſus ī loco deſerto exiſtens (nolite exire) ad vidēdū. ſ. cū ne ſeducamini (Et ſi dixerint ecce ī penetrabilibꝰ). i. ī locis occultis (nolite credere) rō aūt ſubdit̃ (Sicut enim fulgur exit ab oriēte ⁊c̃) q᷑ lꝫ aduētꝰ xp̄i ī carne fuerit occultꝰ. tñ aduētus eiꝰ ad iudiciū erit ita manifeſtus ꝙ nō poterit aliquē latere. ꝑꝑ qd̕ ſubditur (Ubicūq̄ fuerit corpꝰ) ideſt xp̄s ī hūanitate: q᷑ ſicut ſupra frequēter dictū ē. iudicabit in forma hūana glorioſa tamē (illuc cōgregabūt̃ ⁊ aquile) ideſt ſācti occurrētes obuiā xp̄o venienti ad iudiciū. ſꝫ ꝙ dr̃. i. ad Theſſa. 4. (Stati aūt) Deſcripta tribulatōe que futura ē ꝑ antixp̄m. deſcribit aduētū chriſti ad iudiciū. et diuidit̃ in duas partes: q᷑ p̄ deſcribit q̄daꝫ ſigna pcedētia iudiciū. 2ᵒ ſcribit iudicis aduētū ibi. Et tūc appebit. Circa p̄mū aduertēdū .ꝙ ꝑ ut dicūt doctores ⁊ ſācti poſt tribulationē ātixp̄i anq̄ appareāt manifeſta ſigna iudicij: erit tp̄s breue. ī quo poterūt illi q fuerūt decepti ꝑ antixp̄m penitere. ⁊ hoc ſignat̃ Apoc. 8. factū ē ſilētiū ī celo quaſi media hora. iſtud. n. tp̄s non durabit ut dicūt niſi ꝑ. 40. dies vel circiter ⁊ hoc ē qd̕ dr̃ hic (Stati aūt poſt tribulationē dierū illoꝝ) ideſt ꝑuo tp̄e elapſo poſt tribulationē antixp̄i appebūt ſigna manifeſta ꝓpiq̄ iudicij. ⁊ hoc ē qd̕ ſubdit (ſol obſcurabit̃) non per priuationē ſui lumīs cum ſit ei naturalꝫ corꝑa autē celeſtia tūc manebūt in ſua natura integra: ſed iſta obſcuritas erit reſpectu nr̄i ꝑ īterpoſitionē alicuius corꝑis opaci. queādmodū fiti eclipſi. (et luna nō dabit lumē ſuū) qd̕ pōt dupliciter ītelligi. Uno mō q᷑ erit īterpoſita īter terrā et ſolē. ⁊ ſic pars lune que ē uerſus terrā obſcurabitur cū non habeat lumē niſi a ſolo. Alio mō ꝑ īterpoſitionē nubiū obſcurarū (et ſtel. ca. de celo) nō quātū ad earū ſubſtātiā. cū ſint incorruptibiles. ſed ſm apparētiā q᷑ vere ſtelle abſcondēt̃ per nubiū dēſitatē. ⁊ de nubibus verſus terrā deſcēdēt exaltatōes ignite que dicūtur ſtelle cādētes (et v̄tutes celorū mouebūt̃) Uirtutes hic accipiūt̃ angeli. q ſūt ō medio ordine ſecūde hierarchie. ad quoꝝ officiū ſpectat cooꝑari aliquo modo ad miracula. ſm qd̕ dicit beatꝰ dionyſius ⁊ ipſi tūc frequētius ſolito mouebūt̃ ex diuina volūtate ad faciēdū miraculoſas tranſmutatōes in elementis. ad incutiendū hominibus terrorē iudicis veniētis (Et tūc apparebit) Hic d̄ſcribit iudicis aduentū. ⁊ circa hoc duo facit. q᷑ p̄ facit qd̕ dictū ē. 2ᵒ induc̃ exēplū ab arbore fici. dicit ergo (Tūc) ideſt immediate poſt ſigna pdicta (apparebit ſignū filij hoīs in celo) ideſt crux. claui. ⁊ lancea. q̄ ſūt paſſiōis xp̄i inſtrumēta. uel aliter (ſignū) ideſt cicatrices q̄ apparebūt in xp̄i corꝑe. iſta autē apparebūt in celo ideſt in aere. q aliquādo vocat̃ celū in ſcriptura (Et plangent oēs tribus terre) ideſt aliqui de omnibuſ tribubꝰ ⁊ natōnibus ī quibus ſūt aliqui mali. quibus aduētus iudicis erit triſtabilis (Et tūc videbūt filiū hominis) q᷑ ſicut dictū ē in forma hoīs iudicabit (veniētē ī nubibus celi) ſicut in nube aſcendit in celū ab apoſtoliſ. ꝓpter qd̕ dr̃ Act. i. Ihs qui aſſūptus ē a uobis ſic ueniet (cū virtute mlta) q᷑ primus eiꝰ aduētꝰ fuit in īfirmitate. ſecūduſ erit ī virtute (et maieſtate) q᷑ veniet vt dn̄s .q p̄ uenit ut ſeruuſ (Et mittet āgelos ſuos) q᷑ miniſterio angelorū colligētur cineres mortuorū (cū tuba) ſicut. n. ī datōe legis auditus ē ſonitus terribilis. vt hētur Exo. 19. ita audiet̃ tūc ſonitus cōſimilis v̄tute angelorū factus ī elemētis (et voce magna) Illa uox erit uox xp̄i vocātis mortuos ad iudiciū ex cuiꝰ v̄tute ſuſcitabūtur (Et cōgregabūt electos eiꝰ) lꝫ. n. oēs adducāt̃ ad iudiciū tñ electi ſpāliter adducent̃ miniſterio ſcōrū āgelorū q erūt cōciues eorꝫ (a quatuor uētis celi) ideſt a quatuor partibꝰ mūdi: vnde oriūt̃ principales venti. ⁊ ꝑ hoc intelligūtur alie ꝑtes orbis minus pricipales (a ſummis celorū uſq̄ ad terminos eorū) Iſte modus loquendi ē ſm apparētiā q᷑ ſūmū celi videtur eē ſuꝑ cenith capitiſ noſtri. terminꝰ autē celi videtur vbi terminatur aſpectuſ noſter. q᷑ ibi videtur celum coniungi terre: lꝫ ſecūdum ueritatē eq̄liter diſtat a terra vndiq̄. ē ergo ſēſus (a ſūmis celorū ⁊c̃) ideſt ab oī loco qui ſub celo ē adducent̃ electi ad locū iudicij (Ab arbore) Hic ad declarationē pdictorū adducit exēplū: q᷑ ſicut viriditas arboris incipiēs. ē ſignū eſtatis ꝓpinq̄. ita ſigna predicta erunt ſigna ipſius iudicis imediate veniētis. ⁊ hoc ē qd̕ dic̃ (Ab arbore fici diſcite pa.) ideſt ſimilitudinē ad ꝓpoſitū congruā. ⁊ pꝫ littera. Seq̄t̃ (Amen dico vobis) q᷑ nō p̄teribit generatio hec) ideſt cōgregatio fideliū (donec omia fiant) q᷑ q̄ntūcūq̄ fideles opprimant̃ tēpore antixp̄i. tamen aliqui ꝑmanebūt in fide ſtabiles uſq̄ ad finē mundi (Celuꝫ ⁊ terra tranſibūt) ñ q᷑ corrūpāt̃ ſecūduꝫ ſuam ſubſtātiaꝫ. ſꝫ quia ceſſabit motꝰ celi ⁊ tranſmutatio in elemētiſ. iſta. n. ordinata ſūt ad complēdum numeꝝ electoꝝ. ⁊ ideo ipo completo in iudicio ceſſabūt. ſicut ea que ſunt ad finē habito fine (Uerba āt mea ñ preteri.) per uerbū. n. xp̄i factus eſt mundus. ⁊ ideo uerbum eius eſt ipſo mundo ſtabiliuſ (De die aūt

⁊ hora) Hic circa iudiciū oñdit tp̄is icertitudinē. poſſet. n. aliq̄s credere ꝙ ex ſignis pdictis poſſet aliq̄s tp̄s iudicij determinatū certitudinaliter cognoſcere. ideo hoc excludit dicēſ (De die aūt ⁊ hora illa nemo ſcit) q᷑ ꝑ rationē naturalē hō nō pōt tp̄s illud certitudinaliter cognoſcere. q᷑ depēdet ex ſimplici volūtate dei. ſimiliter nec ꝑ reuelationē cognoſcit: q᷑ ſi hoc reuelaſſet aliq̄bus hoc fuiſſet factū aplis q fuerūt maxie illuminati. ⁊ tñ ipſis ō hoc q̄rētibꝰ. Act. i. rñdit. nō ē veſtrū noſſe tēpora uel momēta q̄ pater poſuit ī ꝑtāte ſua. qd̕ exponēs Aug. 18. de ciuitate dī. d. Oiuꝫ calculātiū digitos reſoluit ille q hoc dixit. ꝑ digitos potētiā numerādi intelligit (neq̄ āgeli celorū) ſicut. n. pricipiū mūdi a ſolo deo fuit pcognitū: q᷑ mūduſ īmediate ē ab ipſo factus. ita ⁊ finis mūdi ſoli deo eſt cognitus ⁊ hoī xp̄o reuelatus ad quē ꝑtinet iudicare de oībus (niſi pa. ſolus) ꝑ hoc nō excludit̃ filius uel ſpūs ſcūs: ſed magis icludūt̃: q᷑ vna ē notitia triū ꝑſonarū. dictio. n. excluſiua addita vni ꝑſōe ī diuinis reſpectu termī eſſētialiſ ñ excludit aliā. vt diffuſius tractat̃ p̄ ſenten. ſic aūt ē ī ꝓpoſito. q᷑ illa q̄ iportant reſpectum ad creaturā ſūt cōia tribꝰ. huiuſmōi aūt ē notitia diei iudicij. Cōfirmat aūt pdicta ꝑ exēplū veteris teſtamēti dicēſ (Sicut fuit ī diebuſ noe) qñ diluuiū erat occultū (ita erit aduētuſ filij ho.) ideſt xp̄i veniētis ad iudiciū (Sicut. n. erāt in diebus añ diluuiū come. ⁊ bibē ⁊c̃) ideſt in magna ſecuritate exiſtētes (donec ve. dilu. ⁊ tulit oēs) ideſt ꝑdidit. excepto noe ⁊ his q cū eo erāt ī archa (ita erit aduētus filij hoīs) q᷑ hoībꝰ ī ſecuritate exiſtētibus ⁊ de nullo timētibus ſubito veniet tribulatio antixp̄i. vl̕ ſm alios iſtud refert̃ ad tp̄s poſt mortē ātixp̄i: q᷑ ipſo mortuo ⁊ ꝑ ꝯñs hoībus ī ſecuritate exiſtētibus. ſubito apparebūt ſigna iudicij ⁊ iudicis veniētis (Tūc duo erūt ī agro. unus aſſumet̃ ⁊ alter relinquet̃ ⁊c̃) ꝑ exiſtētes ī agro ītelligūtur prelati. quorū officiū ē laborare ī agro militantis eccleſie. per molētes ī mola vbi ē magnꝰ labor corporalis: ītelligūt̃ actiui. ꝑ exiſtētes ī lecto ītelligūt̃ cōtēplatiui q ſūt ī requie cōtēplatōis de iſtis tribꝰ dr̃ (Unus aſſumet̃ alter relinquet̃) q᷑ iſtorū triū ſtatuū aliqui ſtabūt ī fide ī perſecutōe antichriſti. ⁊ aliq̄ cadēt ⁊ ſimiliter adueniēte iudicio aliqui aſſumētur ad gloriā aliq̄ relinquēt̃ ad penā (Uigilate ergo) Hic ex predictis excitat noſtrā ſollicitudinē. q᷑ enī tēpus iudicij eſt incertū. ideo ſēper debemꝰ eē parati ad ipſū expectandū. q᷑ in tali ſtatu ī quo aliq̄ſ capietur ī morte q̄ nobis etiā icerta ē. ita etiaꝫ ī tali ſtatu preſētabit̃ ī iudicio. Ad hoc āt adducit duplex exēplū. Primū ē de patrefamilias. q ſollicitꝰ ē de cuſtodiēda domo. ⁊ multo fortius nos ōbemus eē ſolliciti ne ꝑdamꝰ uitā eternā. qd̕ erit ſi īueniamur ipati ꝑ carētiā grē ī morte. ⁊ hoc eſt qd̕ dicit (Illō aūt ſcitote ⁊c̃) ⁊ pꝫ lr̄a. Secūdū exēplū pōit ibi (Quis putas) de ſeruo patrisfamilias qui ſollicitꝰ ē regere domū ſibi cōmiſſā nō ſolū ī pſentia dn̄i ſed etiā ī abſētia. ut ſic veniens dn̄s eū remuneret. ſi aūt ī cōtrarijs actibuſ ipſū ineniat eternaliter puniat. iſte aūt ſeruus ē q̄libet xp̄ianꝰ q ē diſpēſator dn̄i ſui qd̕ poteſt ītelligi tripliciter. Uno mō ī diſpēſatōe ſpiritualiū. qd̕ ꝓprie ꝑtinet ad p̄latos. Alio mō in regimie tēporaliū. qd̕ ꝑtinet ad pricipes ſeculares ⁊ iudices. 3ᵒ mō ī bono vſu grārū ſibi a deo collataꝝ. ⁊ hoc ꝑtinet ad oēs. hoc ergo ē qd̕ dic̃ (Quis putaſ ē fidel̕ ſuꝰ ⁊c̃. Queꝫ ꝯſtituit dn̄s ſuꝑ familiā ſuā) ⁊ pōt rñderi ut pꝫ ex predictī. Hic ē bonus p̄latꝰ: vel bonꝰ iudex. vl̕ etiā bonꝰ ſimplex xp̄ianꝰ. q᷑ ut dr̃ ī eccleſiaſtico. cuilibet mādauit ds̄ de proximo ſuo (Ut det cibū illi ī tp̄e) ideſt auxiliū ī tēpore neceſſitatis ad qd̕ q̄libet pdictorū tenet̃ ut viſū ē (Beatꝰ ille ſeruꝰ. quē cū venerit dn̄s eiꝰ) q̄rens ī morte rōnē ſeruitij ſui (inuenerit ſic faciētē) ideſt ī actibꝰ caritatis ſe exercētē. q᷑ ꝑ talia meret̃ beatitudinē. ꝑꝑ qd̕ ſubdit̃ (Amē dico vobis ſuꝑ oīa bōa ſua cōſtituet eū) q᷑ beatitudo ē ſtatus oīuꝫ bonorū cōgregatōe ꝑfectus: ut dr̃. 3. ō cōſolatiōe (Si aūt dixerit malus ille ſeruꝰ ī corde ſuo moraꝫ facit dn̄s meus) hoc dicūt illi q nō cogitāt de morte (et ceperit ꝑcutere cōſeruos ſuos) .i. occupare ſe ī actibꝰ malis ⁊ caritati contrarijs (veniet dn̄s ſerui illius ī die qua nō ſꝑat) q᷑ nihil ē īcertiꝰ hora mortis (⁊ diuidet eū) ſeꝑando aīaꝫ a corꝑe ī morte (ꝑtē q̄ eꝰ pōet cū hipocritī .i. cū falſis xp̄iāis ſeparādo ipſū a beatis ⁊ coniungendo condēnatis (Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dētiū) h̄ ſupra expoſitū ē caplo. 13. ¶XXV

T Unc ē ſimile regnū celoruꝫ) Data lege euāgelica poſtq̄ ſaluator oñdit quedā antecedētia iudiciū extremū. hic d̄ſcribit ip̄m iudiciū. Et q᷑ vniuerſitas iudicāda diſtiguit̃ ī treſ ſtatꝰ videlicꝫ actiuoꝝ. ꝯtēplatiuoruꝫ. ⁊ ēt p̄latoꝝ. Ideo diuidit̃ ī tres ꝑtes ſecūduꝫ tres ꝑabolas quas hic ponit ad iſtos tres ſtatus ꝑtinētes. Prima ꝑtinet ad cōtemplatiuos. Secunda ad p̄latos ibi. Sic. n. hō ꝑegre ⁊c̃. Tertia ad actiuos ibi. Cū aūt uenerit filiuſ hominis. Prima ī duas quia primo circa vitā contēplatiuā ponit̃ meritū. ⁊ ſecundo ponitur circa h̄ examinatiōis iudiciū ibi. Media aūt nocte. dicit ergo p̄mo (Simile ē regnū celoꝝ) .i. eccl̕ia militās quantū ad ſtatū cōtēplantiū (decē v̄ginibus) ꝑ quas ſignificat̃ vniuerſitas cōtēplatiuoꝝ. Numerus. n. denarius ē primꝰ digitus uel primus limes numeroruꝫ. vnde et numeri ſequentes cōponuntur ex denario pluries ſūpto uel aliqua parte eiuſ ſicut pꝫ. 20. biſ. 10. triginta ter decem. ⁊ ſic cōſequenter. ſimiliter undecim unum ⁊ decem. ⁊ duodecim duo ⁊ decem. ⁊ ſic conſequenter. propter qd̕ dixerunt aliqui phi. ꝙ numeri non procedunt in infinitum. ſed ſolum vſq̄ ad decem ut habet̃. 3. phy.

⁊ iō denarius numer⁹ hīc ſignificat vniuerſita
tē. vginitas aūt q̄ tenet ſupmū gradū ī vtute
caſtitatis ſignificat vitā cōtēplatiuā: qꝛ caſti/
tas eleuat mentē a carnalib⁹. et ſicut diſponit
ītellectū ad cōtēplationē ueritatis ſic ecōtra/
rio luxuria deprimit mētē ⁊ cauſat ebetudinē
ītellect⁹. ⁊ ſic reddit hoīem q̄ſi beſtialē. pp qō p̄
mo Ethi. vita uoluptuoſa vocat̄ uita pecudū
(que accipiētes lāpades) lāpades iſte ſūt opa
uite cōtēplatiue. q̄ ſūt bōa de genere (exierunt
obuiā ſponſo ⁊ ſpōſe) Ad hoc ōbet ordiari exer
citiū uite cōtēplatiue ut hō poſſit ſecure ⁊ ōcē
ter obuiare xp̄o ueniēti ad iudiciū. q tūc cōiun
get ſibi eccleſiā totaliter mūdatā nō habētē
maculā neq̄ rugā (Quiq̄ aūt ex eis er. fa. ⁊ qn
q̄ pru.) Prudētia enī ē vtus directiua operū
humanorū ī finē debitū. pp qō a phis ⁊ a ſcis
dr̄ auriga vtutū. Uirgines aūt prudētes ſūt cō
tēplatiui ſeu religioſi opa ſua bōa ō genere ad
finē debitū ordinātes. videlicet ad glīā dei p̄n
cipaliter. ad pfectionē ſui ⁊ edificationē pximi
ɔſequēter. Et qꝛ fatuitas ē puatio prudētie cō
traria. iō fatue vgīes dicūt̄ ɔtēplatiui a predi
cto fine deuiātes pp̄a glorīā ⁊ fauorem hoīū
uel queſtū principaliter ītēdentes. ⁊ merito di
cunt̄ vgines fatue. qꝛ bonū opus de genere per
dunt pp defectū ītētōis recte (Sꝫ quiq̄ fatue
acceptis lāpadib⁹ nō ſūpſerūt oleū ſecū) oleū
iſtud ē ſpūale gaudiū. qō orit̄ ex opib⁹ bōis fa/
ctis pp deū de quo dicit apl̄s ad phil. 4. Gau/
dete ī dn̄o ſēp. Hoc aūt oleū nō hn̄t vgines fa/
tue pp defectū ītētōis recte: lꝫ habeāt lāpades
ideſt opa bōa de genere (Prudētes vo accepe/
rūt oleū ī vaſis ſuis cū lāpadib⁹) qꝛ pp rectitu
dinē ītētōis gaudēt ī dn̄o de ſuis opibus bōis
dicit̄ aūt gaudiū iſtud oleū: qꝛ nutrit ⁊ fouet
ignē caritatis. ex hoc. n. q̄ aliqs delectat̄ ī ope
forti⁹ ⁊ meli⁹ opat̄ ſecūdū phm. ⁊ p ɔn̄s diſpōi
tur ut ei maior caritas īfūdat̄ (Morā aūt faci
ente ſpō. dormi. oēs ⁊ dormi) mora iſta ē decur
ſus tp̄is ab aſcēſiōe xp̄i vſq̄ ad diē iudicij. qō
tp̄s pp lōgitudinē vocat̄ hic mora. iā. n. dura/
uit p mille ducētos ⁊ ſeptuagītaqnq̄ annos ⁊
reſiduū ē nobis īcertū. Jn hoc aūt tp̄is īterual
lo moriūt̄ oēs tā bōi q̄ mali. q̄ qdē mors ſigna
tur h̄ p dormitionē: qꝛ ita faciliter excitabūt̄ a
morte p xp̄m ad iudiciū uenietē. ſicut hō purus
excitat aliū dormiētē (Media aūt nocte) h̄ po
nit̄ examinatōis iudiciū circa pdicta opa cōtē
platiū dicit ergo (Media nocte) nō ē ītelligen
dū p hoc q̄ iudiciū extremū ſit celebrandū de
nocte. ſed de die prout dicit apl̄s. i. Cor. 3. dies
dn̄i declarabit ⁊c. ſꝫ qꝛ tp̄s iudicij eſt nobis oc/
cultū. ut pꝫ ex pcedēti ca. iō hoc ſignat̄ p h̄ qō
dr̄ (Media aūt nocte) qꝛ illa q̄ fiūt media noc/
te ſūt hoīb⁹ occulta (clamor aūt fact⁹ ē). i. uox
xp̄i uel āgelorū ad uocādū mortuoſ ad iudici/
um. ut dicet̄ īfra. eodē ca. (Tūc ſurrexerūt oēs
vgines) qꝛ oēs reſurgēt boni ⁊ mali: ut appare

ant ī iudicio xp̄i (et ornauerunt lāpades ſuas)
iſte ornat⁹ nō ē aliud q̄ recurſus ad mētē cogi/
tādo de iuſticia ſuorū operū ⁊ bōitate circūſtā
tiarū (Fatue āt ſapiētib⁹ dixerūt da. nobis ⁊c)
iſta petitio uana ⁊ reſpōſio negatiua ſignificāt
q̄ null⁹ ad aliū quātūcūq̄ iuſtū poterit recur/
rere p auxilio habēdo: nec aliqs quātūcūq̄ iu
ſtus poterit aliū iuuare ſꝫ ſibi ſoli ſufficiet iuſti
cia ſua. ⁊ hoc ē qō ſubdit̄ (Ne forte nō ſufficiat
nobis ⁊ uobis ite poti⁹ . ad uēdētes) exprobra/
tio ē pterite fatuitatis ī hoc q̄ bōa opa ō gene/
re dederūt pp fauorē laudis hūane: qꝛ uēdito/
res olei ſūt adulatores ſecūdū Aug. q. d. cōſi/
derate qd ualuit uobis p tali fauore cōtinēter
uiuere (Dū āt irēt emere) p hoc īſinuat̄ remor/
ſus pp̄e cōſciētie dicētis teſtimoniū ō predict
cōtra ſe (uenit ſpōſus). i. xp̄s ad remuneratio/
nē bonorū (⁊ q̄ pate erāt) p opa caritate forma
ta (intraue. cum eo ad nupti.). i. ad gloriā cele/
ſtē. aliꝭ relictis ad penā (et clauſa ē ianua) qꝛ
poſt iudiciū nō erit alicui adit⁹ poſſibil̄ ad glo
riam pp qō ſubdit̄ (Nouiſſime). i. nimis tarde
(ueniūt ⁊ reliquevgīes di. dn̄e dn̄e api no.) per
hoc q̄ uocāt eū dn̄ꝫ ſignat̄ q̄ crediderūt ī xp̄ꝫ.
ſꝫ qꝛ fides earū fuit īformis: iō ſubdit̄ (At ille
reſpōdēs ait. Amē dico uobis neſcio uos) noti
tia. ſ. approbatōiſ. qua ſoli electi a dō cognoſcū
tur. Et ī fine hui⁹ pabole ad nr̄aꝫ īſtructionem
cōcludit̄ (Uigilate itaq̄) ad habēdū. ſ. fidem
formatā caritate (qꝛ neſcitiſ diē neq̄ horā) mō
tis ſcilicet: nec p ɔn̄s ſtat⁹ p die iudicij: qꝛ ſicut
dictū ē ī tali ſtatu pſētabit̄ q̄libet ī iudicio. in q̄
īuenit̄ ī morte (Sic. n. hō pegre) Hic ponit̄ ſecū
da pabola q̄ ptinet ad p̄latos. Et p̄ circa ſtatuꝫ
eorū deſcribit̄ meritū ⁊ demeritū pprie actōis
2⁰. iudiciū diſcretōis ibi. Poſt mltū vero tēpo
ris. dicit ḡ p̄mo (Sicut hō pegre pfi.) Hō iſte ē
ieſus xp̄s. q lꝫ ſ̄m diuinitatē nō poſſit pficiſci ō
loco ad locū. qꝛ ſic ē vbiq̄ ſēp ⁊ de neceſſitate.
ſ̄m tn̄ naturā humanā pegre pfect⁹ ē qn̄ aſcen
dit ī celū. qꝛ locus pprius oīum cōpoſitorū ex
elemētis vbi naturaliter q̄eſcūt ē terra: vt hēt̄
. 2. de generatōe. qꝛ elemēta grauia excedūt in
eis ſ̄m quātitatē molis (vocauit ſeruos ſuos)
ideſt p̄latos eccleſie q ſpāli mō ſūt ei⁹ ſerui (Et
tradidit illis bōa ſua) bona. ſ. nature. bōa grē
gratis date. bōa ſciētie. bona potentie. ⁊ bona
opulētie. ⁊ dicūt̄ talēta. qꝛ p bonū vſū taliū po
teſt hō ſibi acqrere celeſte p̄miū (Uni dedit qn
q̄ talēta ⁊c) qꝛ aliq hn̄t oīa iſta a deo ſibi colla
ta. alij pluta iſtorū. ⁊ alij vnū tantū (Abijt aūt
⁊c) qꝛ aliq ſūt q iſta talēta multiplicāt ⁊ gemi/
nāt bene vtēdo pdictis ad ſui pfectionē ⁊ pxi/
mi edificationē. Alij aūt abſcōdūt ī terra q pre
dictiſ vtūt̄ ad mūdi gloriā ⁊ tēporale lucrū ſeu
queſtū (Poſt multū uero tp̄is) Hic ponit̄ circa
pdicta examīatōis iudiciū (Poſt multū tp̄is
uēit dn̄s ſuorū illorū) qꝛ magnū tp̄s ē ab aſcē/
ſiōe xp̄i ad celū uſq̄ ad aduētū ei⁹ ad iudiciū

ut pdictū ē (et poſuit ratiōnē cū ſeruis ſuis: qꝛ
tūc diſtricte exiget ratiōnē de bōis ab eo colla
tis. bn̄ operātes remunerando pp qō ſeqt̄ (Eu/
ge) Jnteriectio ē gaudētis (Serue bōe ⁊ fidel)
querēs ī ſuis actib⁹ gloriā dn̄i nō ſuā (qꝛ ī pau
ca fidelis fuiſti) bōa. n. ī hac uita collata homi
pua ſūt reſpectu bonorū glīe. qꝛ ibi cōfert̄ hoī
bonū īfinitū. ppter hoc ſeqtur (ſupra multa te
cōſtituā ⁊c) ⁊ pꝫ (Accedēs aūt q unū talētū ac/
ceperat) qꝛ mali lꝫ īuiti apparebūt in extremo
iudicio diuino cōſpectui (Et ait ſcio dn̄e qꝛ du/
rus es) tū qꝛ ōs a ſeruis ſuis reqrit opa ardua
. ſ. opa vtutis. tū qꝛ ī iudicio durus erit qꝛ mō ē
pius ⁊ māſuet⁹ (metis ubi nō ſemiaſti ⁊c) hoc
ītelligit̄ dupliciter. Uno mō qꝛ nō ſolū reqrit ī
p̄latis eccl̄ie bōa ī pp̄a pſōa. ſed ēt ī aliēa. quia
eorū officiū ē īducere alioſ ad bonū. Alio modo
qꝛ reqrit ab hoīe opa meritōia uite eterne. ⁊ tn̄
nō ſeminauit ī natura hoīs pricipiū ſufficiens
h⁹ opis. hō. n. ex puris naturalib⁹ nō pōt mere
ri uitā eternā. imo ɔ̄riū dicere ē heret̄ pelagia/
na: nō tn̄ ōſ iniuſte reqrit opa meritōia uite et̄/
ne. qꝛ ſi hō fac̄ qō ī ſe ē. ōſ īfūdit ſibi grāꝫ p quā
pōt pdictū op⁹ exercere (Et timēſ abijt ⁊ abſcō
di talētū) qꝛ ex puſillaīmitate aliq refugiūt ag
gredi opa vtutū ⁊ ōclināt ad uitia ⁊ ad ſola ter
rena q̄rēda curātes tm̄ de corpe ⁊ nullo mō de
aīa: pp qō ſeqt̄ (Ecce habeſ qō tuū ē) qꝛ aliq ad
tātā īſaniā deueniūt q̄ dicūt. ōs fec̄ aīaꝫ curet
de ea ſi uoluerit. Alij āt pſumētes credūt habe
re glīaꝫ ſine merito dicēteſ. ōs nō fec̄ aīaꝫ p dā
natōe ipāꝫ ſaluabit ⁊ trahet ad ſe (Rn̄dēs aūt
dn̄s e⁹ dixit ei ſerue male ⁊ piger ⁊c) ex vbo ſuo
eū cōdēnat: qꝛ ī iudicio ɔſcīa vniuſcuiuſq̄ teſti
ficabit̄ ɔ̄ ſe (ſciebas qꝛ meto ⁊c). q. d. Ex q̄ ſcie/
bas me eē durū ī repetēdo mltiplicationē talē
torū tibi traditorū p exercitiū bonorū operū ex h̄
oſtēdis te iuſte cōdēnādū. pp qō ſeqt̄ (Tollite
itaq̄ ab eo talētū) qꝛ bōa diuinit⁹ collata n̄ ce/
dēt ad glīaꝫ male opātib⁹ uel ocioſis. ſꝫ magis
ad penā (et date ei q hꝫ decē talēta) qꝛ dānatio
reprobor̄ cedet ī glīaꝫ electorū. ſ̄m qō ſcribit̄ ī
pſal. Letabit̄ iuſt⁹ cū viderit vīdictā ⁊c. pp qō
etiā ſeqt̄ (Habēti dabit̄ ⁊ abūdabit) qꝛ ei q re/
pierit̄ in grā dabit̄ glīa ⁊ abūdabit nō ſolū ō ſua
⁊ aliorū glificatōe. ſꝫ ēt de īpletōe diuīe iuſticie
ī malorū reprobatōe (ei āt q̄ n̄ hꝫ ⁊ qō videt̄ ha
bere auferet̄ ab eo) qꝛ ei q nō īuēt⁹ fuerit ī grā
ī morte bona nature ⁊ grē q̄ habuit cedēt ei ad
penā (⁊ iutilē ſeruū pjicite ī tenebraſ exterioreſ
pccōres. n. nūc ſolū hn̄t tenebras īterioreſ. que
ſt̄ tenebre mētl. ī īferno āt hēbūt cū h̄ tenebraſ
corpales. q̄ ſūt tenebre exteriores (Jbi erit fle/
tus ⁊ ſtridor dentium) ideſt dolor mentis ⁊ cor
poris. ⁊ ad iſta reducitur omnis pena inferna/
lis (Cum autem venerit filius hominis) hic po
nitur tertia parabola que pertinet ad actiuos
ad quos pertinet ſe exercere in actibus miſeri/

cordie. pro quo exercitio remunerabuntur. de/
ſiſtentes autem a talibus condēnabuntur. di/
cit ergo (Cum autem venerit filius hominis)
lꝫ. n. idē ſit filius dei ⁊ hominis. facit tamē mē
tionem de filio hominis quia in forma huma/
na veniet ad iudicium (in maieſtate ſua) quia
tunc apparebit in forma hominis glorioſa. qui
in primo aduentu apparuit in forma paſſibili
⁊ infirma (⁊ omnes angeli eius cum eo) tum p
pter honorem iudicis. tum propter executionē
iudicij. quia miniſterio ſanctorum angelorum
deducentur electi ad celum. per malos āgelos
reprobi trahentur ad infernū (Tunc ſeō. ſuper
ſe. ma. ſue) per hoc ſignat poteſtatem iudiciari
am que data eſt xp̄o homini (et congre. ante
eum oēs gentes) quia nullus tunc poterit late
re (et ſepabit eoſ ab inuicē) quia iuſtitia cuiuſ/
libet ⁊ malitia apparebit oībus manifeſte. ⁊ ta
lis diſtinctio vocatur ſepatio. ⁊ cū hoc forte di/
ſtinguent̄ ſecūdum ſitum (ſicut paſtor ſeparat
oues ab edis) per oues intelligunt̄ iuſti ppter
eorum īnocentiā. p edos reprobi propter eorū
neqtiam. edus. n. qn̄ creſcit eſt animal fetidum
⁊ luxurioſū. Unō ⁊ ī lege hircus offerebatur p
peccato principis. vt habetur Leui. 4. (Et ſta/
tuet oues quidem a dextris). i. in potioribus
bonis. quia ſancti trāſferentur ad gloriā (edos
autem a ſiniſtris) quia mali dimittentur ad pe
nam. vel quia forte ſic erunt diſpoſiti ſecundū
ſitum in iudicio. quia dextera eſt loc⁹ honora/
bilior ⁊ ideo conuenit electis (Tunc dicet rex
his qui a dextris eius erunt. Uenite benedicti
patris mei) ideſt a patre meo (poſſidete) ideſt
eternaliter tenete (paratum vobis regnū a cō.
mū.) quia a principio mundi factum eſt celum
empyreum. quod eſt locus beatorum (Eſuriui
⁊c) hic tanguntur ſex opera miſericordie q̄ ſūt
neceſſaria ex parte corporis. et intelligitur per
hoc ſeptimum quod eſt ſepelire mortuos. Suf
ficientia autem iſtorū hoc mō accipitur. quia
homo in vita preſenti p̄mo indiget ex parte cor
poris alimēto: ſine quo nō poteſt eſſe. ⁊ hoc ali/
mentum duplex eſt. vnum eſt calidum ⁊ ſiccū.
⁊ hoc vocatur cibus. ⁊ ſic vnum opus miſicor/
die eſt paſcere eſurientem vnde dicit Philo. 2.
de anima. q̄ eſuries eſt appetitus calidi ⁊ ſicci.
⁊ aliud eſt alimentum corporis frigidum ⁊ hu
midum ⁊ illud vocatur potus. ⁊ ſic ſecundum
opuſ miſericordie eſt potare ſitientem. ⁊ ſic dici
tur. 2⁰. de anima q̄ ſitis eſt appetitus frigidi et
humidi. Secundo indiget aliquo ſine quo nō
poteſt bene eſſe. videlicet indumento ⁊ domici
lio in quo poſſit requieſcere. ⁊ ſic ē duplex opuſ
miſericordie. ſ. veſtire nudū. ⁊ colligere vel re
cipe hoſpitem. Tertio indiget poſt vitam iſtā
ſepultura. ⁊ ſic ponitur quintum opus miſeri/
cordie ſcilicet ſepelire mortuum. iſta quinque
predicta ſūt omnib⁹ ɔmunia. Alia ſūt duo opa

miſericordie q̄ ipēdūt alicui ex aliquo acciden
te ſupueniēte. vt ſi aliqs icurrit īfirmitatē vel
capiaſ ab hoſtib⁹. ⁊ ſic accipiūſ duo opa q̄ ſūt
viſitare īfirmū ⁊ redimere captiuū. ⁊ ī noīe re
dēptōis itelligiſ oē beneficiū eis ipēſū. Jſta āt
ſeptē opa miſīcordie habēt ī vno verſu. Uiſi
to poto cibo. redimo tego colligo condo. ⁊ pȝ ſē
tentia ex p̄dictis. Jſta aūt ſeptē ipēſa xp̄i fideli
bus propter xp̄m ſibi reputat totū factū: qꝛ fi
deles ſūt mēbra eius. ⁊ ecōtrario fidelib⁹ dene
gata ſibi reputat denegari. pp̄ qd̄ faciētib⁹ opa
miſericordie reddit vitā eternā. denegātib⁹ āt
penā. Ex iſtis pȝ littera. Aduertendū tn̄ qd̄ dr̄
(Dn̄e qn̄ uidim⁹ te eſuriētē ⁊c̄) nō ē queſtio pre
cedēs ex ignorātia. qꝛ iuſti certitudinaliter co
gnoſcent q̄ opa miſericordie facta mēbris xp̄i.
xp̄s ſibi reputat fieri. ⁊ pro talib⁹ certitudīaliſ
ſe ſaluari. Et ſimiliter mali ſcient ſe dānari pro
cōtrario ſed ē q̄ſtio āmiratōis pro magnitudīe
gr̄e q̄ fiet electis. ⁊ magnitudīe miſerie q̄ īfligē
tur reprobis. Cōſiderādū etiā q̄ hic nō fit mē
tio d̄ operib⁹ miſericordie ex parte aīe. qꝛ illa p
tinent pro maiori parte ad p̄latos. ad quos pti
net alios īſtruere ⁊ dirigere ī ſalutē. hic aūt agi
tur de iudicio circa ſtatuȝ actiuoꝝ: vt viſū eſt.
cetera patent ex dictis. CXXVI

(Et factū ē) Poſtq̄ȝ Mathe⁹ euāgeliſta
ī p̄ricipio ſui euāgelij declarauit pſonā
mediatoris. ⁊ vlteri⁹ legē euāgelicā ab
eo datā ad īſtructionē hoīs trāſgreſſoris. hic ō
ſcribit ipſius mediatoris paſſionē p quā ſolutū
ē p̄ciū noſtre redēptōis. et diuidiſ ī duas ptes
qꝛ p̄ oñdiſ maligna xp̄i cōp̄hēſio p exploratōȝ
iudeorū. 2° ei⁹ iniuſta cōdēnatio p executionē
gētiliū ca. 27. Prima diuidiſ ī quatuor partes
qꝛ p̄ deſcribiſ xp̄i uēditio facta nō ex ei⁹ ignorā
tia ſed magis ex p̄ſcia ⁊ volūtate. 2° ipi⁹ vēditi
traditō nō ex diſplicētia. ſȝ ex caritate ibi. Pri
ma aūt die azimorū. 3° ipſius traditi cōprehē
ſio. nō ex ipotētia ſȝ ex ſua mititate ibi. Adhuc
eo loquēte. Quarto cōprehēſi illuſio nō ex ei⁹
iiuſtitia. ſed ex humilitate ibi. Pricipes autēȝ
ſacerdotū. Circa p̄mū quatuor p ordinē ponū
tur. Primū ē ipſius vēditōis p̄nūciatio. Secū
dū uēditōis cōſultatio ibi. Tūc cōgregati ſūt.
Tertiū uēditōis occaſio ibi. Cū aūt eēt ieſus.
Quartū uēditōis modus ⁊ ordo ibi. Tūc abijt
vnus ex duodecī. Circa p̄mū cōſiderādū q̄ ea
q̄ predicta ſūt ca. p̄cedēti predicauit xp̄s feria
tertia ante paſſionē ſuā ⁊ eadē die p̄dixit diſci
pulis ſuis paſſionē ſuā futurā poſt duos dies
ſicut poſtea fuit cōpletū. Ex quo pȝ q̄ nō ē ex
ignorātia traditus. ſed ex ſua preſciētia ⁊ volū
tate ut dictū ē. Hoc ē ḡ qd̄ diciſ hic (Et factū ē
cū cōſumaſſet ih̄s ſermōes hos oēs) q cōtineſ
ca. p̄cedēti (Dixit) eadē die. ſ. (diſcipulis) in ſe
creto ⁊ nō corā turbis (Scitis qꝛ poſt biduum
paſca fiet). i. imolabiſ agn⁹ paſcal. q debebat ī
molari veſpere ferie quīte. a quo icipiebat ſolē
nitas ſequētis diei (Et fili⁹ hoīs tradeſ) qꝛ ea
dē nocte tradit⁹ ē a iuda iudeiſ (ut crucifigaſ)
qꝛ vlterius iudei tradiderūt ip̄m pilato ad cru
cifigēdū (Tūc cōgregati ſūt) Hic poniſ ipſius
uēditōis cōſultatio q̄ facta ē feria quarta āte
paſſionē. ⁊ tūc ih̄s nō venit ī hieruſalē ſicut fe
cerat aliqs trib⁹ dieb⁹ p̄cedētib⁹ ſȝ māſit in be
thania ut daret iudeis locū tractādi liberius
de mōte ſua. ⁊ hoc ē qd̄ dr̄ hic (Tūc) ideſt ſequē
ti die poſtq̄ȝ dixit ih̄s apl'is v̄ba p̄miſſa (cōgre
gati ſūt pricipes ſacerdotū) q cōceperant erga
xp̄m rācorē ⁊ odiū: vt pȝ ex p̄miſſis (et ſenioreſ
populi) iſti erāt iudices ordinarij. de q̄bus ſu
pra dictū ē. 15. ca. ī pricipio (in atriū pricipis ſa
cerdotū q dicebaſ cayphas) iſte ē qui pri⁹ dede
rat iudeis cōſiliū de morte xp̄i. vt habeſ Joā
nis. 11. (et cōſiliū fecerūt vt ih̄m dolo tenerēt ⁊
occiderēt) prius. n. determinauerāt ip̄m īterfi
cere. ſed cōſiliū q̄rebāt de modo faciēdi q̄liter
poſſēt facere occulte ⁊ ſiñ populi ſeditōe. ⁊ hoc
ē qd̄ ſubdiſ (Dicebāt aūt nō ī die feſto) ideſt in
ſolēnitate paſcali iminēte de proxio vt viſū eſt
(Ne forte tumult⁹ fieret ī populo) multi. n. pro
pter ſolēnitatē paſce venerāt ī hieruſalē. ⁊ qꝛ
aliqui reputabāt ih̄m eē verū xp̄m. alij aūt ſe
ducti a ſacerdotib⁹ reputabāt cū magū. ⁊ iō ſi
occidereſ durāte ſolēnitate paſcali timebāt pi
culoſā ſeditionē p̄p̄li. pp̄ qd̄ cōſulebāt mortem
ei⁹ vſq̄ȝ poſt feſtū differri. tn̄ iſtud ꝯſiliū poſtea
mutauerūt: qꝛ iuenerūt opportūitatē cū capiē
di p iudā vt diceſ īfra (Cū aūt eēt ih̄s) Hic po
niſ uēditōis xp̄i occaſio iudaſ eni cupidus mo
tus fuit ad xp̄i uēditionē ut poſſet recupare p
hoc ualorē vnguēti ſuper caput ei⁹ effuſi. ⁊ hoc
ē qd̄ diciſ (Cū eēt ih̄s ī bethania) illud fuit fac
tū ſexto die añ paſſionē xp̄i. ut habeſ Joānis.
12. ſȝ h̄ recoliſ a Mathe. qꝛ fuit occaſio vēditō
nis xp̄i ut dictū ē iā (Jn domo ſymōiſ leproſi)
iſte. n. tūc nō erat leproſus: qꝛ iā fuerat curat⁹
a xp̄o: retinuerat tn̄ nomē leproſi. ſicut mathe
us poſt vocationē ad ſtatū apoſtolicuȝ. adhuc
vocabaſ publican⁹: ut dictū ē ſupra. 10. c. (Ac
ceſſit ad eū mulier) Jſta fuit maria ſoror lazari
ut dr̄ Joā. 12. (habēs alabaſtrū). i. vaſculū fac
tū de alabaſtro. qd̄ ē gen⁹ marmoris cādidi. qꝛ
tale uaſculū optime cōſeruat vnguēta in terra
illa. ⁊ hoc ē qd̄ diciſ (vnguēti p̄cioſi) ideſt cōtē
tiui vnguēti. Aduertēdū tn̄ q̄ vnguētū hic vo
caſ lachryma fluēs de arborib⁹. q̄ ē mltū p̄cio
ſa ī terra illa. qꝛ valet multū ad medicinalia (⁊
effudit ſuper caput ipſius) ſic effūdiſ aq̄ roſo
cea pp̄ refrigeriū ⁊ odorē (recūbentis) ideſt re
ſidētis ī menſa: qꝛ faciebant magnum feſtum
chriſto ⁊ diſcipulis eius ⁊ lazarus qui fuerat
reſuſcitatus ab eo erat vnus de recumbenti
bus ſicut habetur Joā. 12. (Uidentes autē di
ſcipuli eius īdignati ſūt) Hic ponitur plurale
pro ſingulari ſecundum cōem modum loquen
di quia quod vnus de aliqua ſocietate faciſ
tota ſocietaſ dr̄ facere. ſol⁹. n. iudas murmura
uit. ut hēſ expſſi⁹ Johā. 12. uel ſi forte aliq cuȝ
eo murmurauerūt fuerunt ab eo incitati (Di
cētes ut quid p̄ditō h̄) reputabat. n. iudas un
guētuȝ p̄ditū pp̄ter h̄ q̄ nō hēbat apō ſe p̄ciū
(Potuit enī uenūdari mlto) iſtud expſſi⁹ pōiſ
Joānis. 12. ubi diciſ quod poterat uēdi p trecē
tis denarijs (et dari paupib⁹) nō dicebat hoc
iudas compatiēſ pauperib⁹ ut hēſ Joānis. 12.
ſed qꝛ dolebat q̄ vnguētuȝ nō fuerat ſibi tra
ditū. ut ei⁹ p̄ciuȝ ſibi retineret ⁊ furareſ (Sciēſ
autē ih̄ſ) cogitationē ſcilicet malignā iude (ait
illis qd moleſti eſtis huic mulieri). q. d. ſiñ cau
ſa. cuius rō ſubdiſ (Opus enī bonū opata eſt
in me nam pau. ſem. ha. vobiſcū). q. d. ſemp po
teſtis recupare ad faciēdū ill' elemoſynā (me
āt nō ſemp habetis) ſȝ cōtrariū uideſ Math.
ultimo ubi dic̄ diſcipulis ſuis. Ecce vobiſcum
ſuȝ vſq̄ȝ ad cōſumatiōeȝ ſeculi. ſed h̄ intelligiſ
de eſſe cū hoīb⁹ p grāȝ ⁊ etiaȝ ſacr̄aliter ī ſacra
mēto altari. ſȝ iſtis modis ñ poſſūt ſibi cōpalia
obſequia exhiberi. ſeq̄ſ (Mittēs h̄ vnguētuȝ
in corpus meū ad ſepeliēduȝ me fecit). q. d. ī h̄
facto p̄figurauit ſepl'turā meā futurā de ppīq̄
vñ Joānis. 12. diciſ q̄ p̄cepit pteȝ vnguēti ad
ſepulturā ſuaȝ reſeruari. vñ credēduȝ eſt. q̄ h̄
ml'ier h̄ fecit edocta a ſpiritu ſācto. Seq̄ſ (Am
dico vobis ubicūq̄ȝ p̄dicatū fuerit h̄ euāgeliuȝ
in toto mundo) hoc ē factuȝ hui⁹ mulieris pti
nēs ad euāgeliū xp̄i (diceſ. ⁊ q̄ hoc fecit in me
moriā eius) ideſt ad laudē eiuſ recitabiſ tanq̄ȝ
factū virtuoſū. ⁊ h̄ pȝ adipletū (Tc̄ abijt vn⁹)
Hic cōſeq̄nter deſcribiſ venditiōis xp̄i moduſ
⁊ ordo. ⁊ p̄mo quātuȝ ad tēpuſ cuȝ diciſ (Tūc)
ideſt feria quarta. qn̄ p̄ncipes ſacerdotū fuerīt
cōgregati ad tractandū de morte xp̄i ut dictū
eſt (abijt unus ex duodecī) ideſt ex p̄ncipalib⁹
chriſti diſcipul' (q dicebaſ iudaſ ſcarioth) hoc
diciſ ad differētiā alteriuſ iude. qui fuit frater
iacobi minoriſ. ⁊ notandū q̄ ſcarioth eſt nomē
uille de q̄ erat oriunduſ iudaſ p̄ditor pp̄ter qd̄
inde cognominaſ (ad p̄ncipes ſacerdotuȝ) q̄s
audierat eſſe cōgregatoſ ad tractandū d̄ mōte
xp̄i (Quid vultis mihi dare ⁊ ego vobis eū tra
dā) occulte. ſ. ⁊ ſiñ ſtrepitu pp̄ter qd̄ mutauerīt
cōſiliū p̄dictū (At illi ꝯſtituerūt ei) ideſt ex pa
cto firmiter promiſerūt (. 30. argenteos) argen
teus nūmus valebat decē nūmos vſuales ⁊ p
cōſequēs argentei ualebant trecētos d̄ nūmis
vſualibus: ut pȝ manifeſte ſi multiplicenſ. 30.
p decē. ⁊ ſic ī uēditione xp̄i recuperauit ualorē
p̄dicti unguenti (Et exinō querebat opportuni
tatē). ſ. tp̄is ⁊ loci (ut eū traderet). ſ. occulte. qd̄
adipleuit ī nocte diei ſequētis: ut īfra patebit
(Prima aūt die azimorū) Hic deſcribiſ ipſius
xp̄i uenditi traditio. ubi q̄tuor tangūtur: quia
p̄ premittiſ. paſcale cōuiuiū ad p̄ditoris reuo
cationē. 2° iſtituiſ euchariſtie ſacramētuȝ ad
fideliū refectionē ibi. Cenātibus aūt. 3° p̄dicit
diſcipulorū ſcādalū. ad ipſorū p̄munitōnē ibi.
Tūc dixit illis. 4° ſubiūgiſ xp̄i deſideriuȝ ad
noſtrā redēptionē ibi. Tūc uenit ih̄ſ. dicit ḡ ſic
(Prima aūt die azimorū) iſta dieſ fuit feria qn̄
ta q̄ erat uigilia paſce. ī qua imolabaſ agn⁹ pa
ſcalis ad ueſperā illius diei. q̄ erat dieſ quarta
decia primi mēſis. ⁊ tūc tenebantur ueſci pani
bus azimis uſq̄ȝ ad ueſperā uigeſime p̄me diei
eiuſdē menſis: ut hētur. Exo. 12. Aduertēdum
tn̄ ē q̄ greci dicūt xp̄m cenaſſe cū diſcipulis ſu
is ante paſſionē ſuā tertiadecia die primi men
ſis. ita q̄ anticipauit imolationē agni paſcalis
p unā diem. qꝛ p̄uidebat ſe paſſurū ī craſtinū
qn̄ debebat agnuſ imolari ſecundum legem. h̄
aūt probāt ex euāgelio. Joānis. 18. ubi dr̄ q̄ iu
dei ducentes xp̄m ad pilatum non itrauerunt
pretoriū ut nō cōtaminarētur. ſed ut māduca
rent paſca. Ex quo ꝯcludūt qd̄ eadē die paſſus
eſt ī qua imolabant agnū paſcalē. ſ. quartade
cima die menſis primi. ⁊ p ꝯſequēſ die tertiade
cima cenauit cum apoſtolis. Ex quo ulteri⁹ cō
cludūt qd̄ xp̄s cōfecit corpus ſuū in pane ferm
tato: qꝛ iudei nō ueſcebāſ azimis ante ueſpam
quartedecime diei. Ex quo ulterius in tantam
iſaniā prorūpunt q̄ dicūt Matheum Marcū
⁊ Lucā falſū ſcripſiſſe. qꝛ deſcribunt xp̄ȝ cenaſ
ſe cum apoſtolis prima die azimorū. ī q̄ agnus
paſcalis imolabaſ. pp̄ qd̄ dicūt ulterius q̄ Jo
annes q ſcripſit poſterior ī hoc correxit eos. 12.
ca. d. ante diē feſtū paſce ⁊c̄. ubi cōſequēter agi
tur quō lauit pedes diſcipuloꝝ ſuoꝝ. ⁊ eadem
nocte traditus ē. Sed iſta ſūt falſa ⁊ erronea:
dicere enī q̄ ī ſcriptura canōica ſit aliqd falſū
ē erroneū cū ſit tradita a ſpū ſcō: ⁊ iterū ſi cōce
dāt eē falſa in aliquo loco p cōſequēs non pōt
habere aliqd firmitatis ī alijs locis: vt arguit
Aug. ī epiſtola ad Hiero. Jtē q̄ dicūt xp̄m ꝯfe
ciſſe ī fermētato hoc ē ꝯtra Chriſoſto. q fuit do
ctor grecus q dic̄ ſup Mathe. Apertiſſime dn̄s
demōſtrauit qꝛ a pricipio circūciſiōis ſue uſq̄ȝ
ad diē paſce extremū nō erat cōtrarius diuia
rū legū. ī lege aūt p̄cipiebaſ q̄ carnes agni pa
ſcalis cōmederētur cū panibus azimiſ ergo in
illa cena vltima ī qua cōfecit corpus ſuū erāt
pāeſ azimi. ⁊ pp̄ hoc bñ ſcribit Math. q ſcribit
p̄ma die azimoꝝ ⁊c̄. Quod āt arguūt de Joāne
q dic̄ q̄ iudei nō itroierūt p̄toriū ne ipedirenſ
a māducatōe paſce. dicēdū q̄ paſca accipiſ nō
p agno paſcali q fuerat imolat⁹ nocte p̄cedēti
ſȝ p azimis panib⁹ q̄bus vtebātur ſeptē dieb⁹
ad quoꝝ comeſtionē regrebaſ q̄ hō eēt mūd⁹
Ad ſecūdū qd̄ arguūt d̄ euāgelio Joānis. 12. añ
diē feſtū ⁊c̄. Dicēdū q̄ qn̄tadecia dies mēſis p̄
mi illa erat dies feſtiuitatis paſcal' q̄ tn̄ feſtiui
tas icipiebat a veſpe diei p̄cedēti. ⁊ pp̄ hoc illa
eadē die icipiebat comedere azimos pāes ī ve
ſpe: ut pȝ ex p̄dcis. ex q̄ pȝ q̄ Joānes nō ꝯdicit
alijs ſȝ magl ꝯueīt cū eis. Seq̄ſ (Ubi vis pare
m⁹ tibi comedere paſca) ideſt agnū paſcalē (At

iħs dixit ite i ciuitatē ad quēdā) Mathe⁹ hic
loqꝛ generaliter.qꝛ xp̄s nō expꝛſſit illis nomē
illi⁹ ad quē d̄bebāt ire.tn̄ d̄dit eis ſignū ꝑ qd̄
poterāt d̄terminate cognoſcere ſecūdū ꝙ habeꝛ
Mar.14.vbi dr̄ ſic occurret uobis hō lagenā
aque baiulās.ſequimini eū.et quocūqꝫ itroierit.
dicite dn̄o dom⁹ ꝛc̄.(Temp⁹ meū).ſ.patiendi
(ꝓpe ē.apd̄ te facio paſca cū diſcipulis meis)
.q.d.ꝓuide mihi de loco ꝛ d̄ cibo.credit ꝙ ille
erat diſcipul⁹ xp̄i occult⁹ tn̄ :pꝫ ēt ꝙ xp̄s ita pau
per erat.ꝙ nec domiciliū hēbat nec ūde poſſet
cibuꝫ paſcalē emere. Seqꝛ (Ueſpe aūt facto)
qꝛ illa erat hōa comedēdi agnū paſcalē(Diſcū
bebat cū.12.diſcipulis ſuis)Ex quo pꝫ ꝙ quā
tū erat i ſe reuocabat ꝓditorē amōe cū eēt vn⁹
ex duodeci : ꝛ tn̄ illū nō repulit a cōuiuio agni
paſcalis.licet e⁹ ꝓditō n̄ lateret eū (Et edētib⁹
ill) Hic ſecūdo reuocat ꝓditoreꝫ. dolore ꝑdicē
do corā eo paſſionē ſuā q̄ debebat eſſe diſcipu
lis ſuis materia doloris .ꝛ hoc ē qd̄ dicit (Amē
dico vobis qꝛ un⁹ ueſtruꝫ).i. duodecim diſci
puloꝝ ꝑncipaliū (Me traditur⁹ ē .et ꝯtriſtati
ſūt ualde ꝛc̄) Nō ſolū ꝓpter mōtē magiſtri ſui
futurā ꝯtriſtati ſūt.ſꝫ qꝛ quilibꝫ timebat de ſe
ne eēt ille qui debebat eū tradere.ꝓpter quod
(ceperūt ſinguli dicere nūqd ego ſū dn̄e) qꝛ qlꝫ
debet ſibi timere de peccato futuro q̄ntūcūqꝫ
ſit ſāct⁹ (At ille reſpōdēs ait q itigit mecū i pa
rapſide h̄ me tradet) ꝑ hoc nō poterāt ꝑpēdere
quis eēt d̄terminate.qꝛ oēs comedebāt i eodeꝫ
vaſe in quo erant carnes agni paſcalis poſite
(Fili⁹ qdem hoīs uadit) ad paſſionem.ſ.(ſicut
ſcriptū ē d̄ eo) Eſa.53.vbi dr̄ ſic.tāq̄ ouis ad oc
ciſionē duceꝛ ꝛc̄. ꝛ Dan̄.9.poſt hebdomadas.
72.occidetur xp̄s ꝛ i plurib⁹ alijs locis ſilr̄ hēꝛ
(Ueh āt) Hic reuocat ꝓditorē timore ꝑdicēdo
ei penā dānatōis ſue.d. (Ueh autē hōi illi per
quē filius hoīs tradeꝛ.bonū erat ſi nat⁹ nō fu
iſſet hō ille) min⁹.n.malū hic accipiꝛ ꝓ bono.
min⁹ āt malū ē nō eſſe ſimpliciter.q̄ꝫ eſſe dāna
tū.qꝛ ꝛ ſi nō ſit min⁹ malū rōne pene adiūcte q̄
nō ꝑuat totū eſſe creatū.min⁹ tn̄ malū ē rōne
culpe mortalis q̄ iſeꝑabiliter adheret dānatī.
ꝛ ipa nō ſolū ꝑuat quoddā eē creatū ſicꝫ pena ſꝫ
etiā ꝑuat bonū ifinitū ſeu diuinū. ꝓpter qd̄ eēt
miſeꝝ miſeria culpe mortalis eternaliꝛ ē peiuſ
q̄ꝫ ſit nō eē ſimpliciꝛ (Reſpōdit āt iudas) Hic
q̄rto reuocat ꝓditorē pudore.qꝛ illi oñdit ſuā
ꝓditionē ꝯgnoſcere.ꝛ hoc ē ꝙ diciꝛ (R n̄dit āt
iudas q tradidit eū nūqd ego ſū rabi) ſi.n. iu
das alijs d̄ hoc q̄rētib⁹ tacuiſſꝫ.redidiſſꝫ ſe eis
ſuſpectū (Ait illi tu dixiſti) ꝛ i h̄ d̄lictū ſuū alijſ
nō publicauit ſed cōſciētie iude ſignificauit ſe
ei⁹ d̄lictū ſcire.poterat.n.ꝑ hoc v̄bū mētē iude
ſic mouere ꝙ alios latebat (Cenātib⁹) Hic in
ſtituiꝛ eucharistie ſacramētū ad dominice paſ
ſionis recordationē.Et diuidiꝛ i tres ꝑtes. qꝛ
ꝑmo d̄ſcribiꝛ h⁹ ſacramēti iſtitutio.Secundo
ꝑdicaꝛ imortalis vite icħoatio ibi.Dico āt uo

bis.3°. ꝓ utroqꝫ reddiꝛ grāꝝ actio ibi. Et hym
no dicto.Circa ꝑmū aduertēdū. ꝙ iſtud ſacra
mētū ſub duplici ſpecie iſtitutū ē.ſ.pāiſ ꝛ vini.
qꝛ pāis cōuertiꝛ i corp⁹ xp̄i.ꝛ vinū i ſāguinē:et
iſte cōuerſiōes fiūt ſeꝑati:qꝛ xp̄i ſāguis fuit ſe
parat⁹ a corpe l'a carne i paſſiōe.h̄ āt ſacramē
tū ut dictū ē iſtitutū ē q̄i qd̄dā memoriale illi⁹
paſſiōis ꝛ id̄ ꝯſecratō carnis ꝛ ſāguinis fit ſub
ſpecieb⁹ diſtictis. Cōſiderādū ēt ꝙ ſub vtraqꝫ
ſpecie ē totus chriſt⁹. qꝛ ſub ſpe pāis ē tātū cor
pus ex vi cōuerſiōis ul' ſacramēti.ſāguis aūt ꝛ
aīa ꝛ diuitas ſūt ibi ex cōcomitātia naturali ꝛ
iſeꝑabili . Siliter ſub ſpe vini ſāguis tātū ē ibi
ex vi ſacramēti.cetera āt ex cōcōitātia vt diffu
ſius tractaꝛ. 4°. ſn̄iaꝝ.di⁊ .g. (Cenātib⁹ āt ill)
.i. poſtq̄ꝫ comederāt carnes agni paſcal' anteq̄ꝫ
ſurgerēt de cena (Accepit iħs panē ꝛc̄) qꝛ ubi
terminaꝛ figura ibi debet icipe vitaꝛ.agn⁹ paſca
lis erat figura hui⁹ ſacramēti:ꝛ id̄ iſtitutū ē p⁹
comeſtionē agni (ꝛ bn̄dixit) i hoc dedit nobis
exēplū. ꝙ āte ſūptiōeꝫ huius ſacramēti debet
mēs eleuari i deū (ac fregit.deditqꝫ diſcipulis
ſuis) iter q̄s erat iudas ut dicūt ſācti cōiter:lꝫ
Hylarius dicat ꝯtrariū.rō āt quare xp̄s d̄dit
ei corpus ſuū fuit qꝛ peccatū ei⁹ erat diſcipuliſ
alijs occultū.ꝛ ꝓꝑ hoc i eccleſia obſeruaꝛ ꝙ pec
catori occulto eucharistia nō negaꝛ (et ait acci
pite ꝛ comedite.hoc ē corpus meū) ſi.n. verbū
xp̄i tāte ē virtutis ꝙ fecit de nihilo omnē crea
turā.nō ē mirū ſi vnā creaturā cōuertit i aliā
(Et accipiēs calicē) ſeꝑatim cōſecrauit ſangui
nē a corpe rōe ꝑdicta (grās egit) eadē rōe ſicut
i cōſecratōe corporis dictū ē.Seqꝛ (Hic ē ſan
guis me⁹ noui teſtamēti) .i.ad ꝯfirmationē no
ui teſtamēti.qꝛ ſicut uet⁹ teſtamētū cōfirmatū
ē i ſāguie aīaliū imolatoꝝ: vt hēꝛ Exo . 24. ita
nouū teſtamētū ſāguine xp̄i ꝯfirmatū ē. i quo
apparet excellētia noui teſtamēti reſpectu ve
teris : vt arguit apoſtolus ad hebreoſ.9. (qui
pro multis effūdeꝛ i remiſſionē peccatoꝝ) diꝛ
aūt ꝓ multis:qꝛ ſāguis xp̄i ꝓ oīb⁹ effuſus fuit
quātū ad ſufficiētiā.quātū aūt ad efficaciā nō
fuit effuſus pro oīb⁹ (Dico aūt) Hic cōſequen
ter ꝑdiciꝛ eterne vite inchoatio:qꝛ ꝑceptio h⁹
ſacramēti dat vitā eternā ſm̄ qd̄ dicit ſaluator
Joannis. 6.Qui māducat meaꝫ carnē ꝛ bibit
meum ſanguinem habet uitā eternā. dicit er
go(Dico aūt uobiſ nō bibam ammodo) Hoc ē
ab hora qua iſtituit hoc ſacramentum (de hoc
genimine uitiſ, hoc eſt de uino qd̄ generaꝛ i vi
te) uſqꝫ in diem illum quo illud bibaꝫ uobiſcū
nouum) ideſt nouo modo. hoc fuit impletum.
quādo poſt reſurrectionē ſuā comedit ꝛ bibit
cum apoſtoliſ ſuiſ ad declarationem ſue reſur
rectioniſ:ut habetur Luc̄.ultimo.ꝛ tunc bibit
nouo modo .qꝛ corpuſ ſuū non erat tc̄ paſſibile
ꝛ mortale.ſed glorioſum non indigenſ cibo l' po
tu:ſꝫ ſolū comedit ad declarādū ueritateꝫ ſue
reſurrectōis vt dictū ē (in regno patriſ mei).i.

ego tūc exiſtēs in regno p̄ris mei bibā vobiſcū
mō ꝑdicto. lꝫ eni xp̄s fuerit beatus ex ꝑte aīe
ab iſtanti cōceptōis.ex ꝑte tn̄ corpis erat via
tor ꝛ paſſibilis ante reſurrectionē ſuā.ſꝫ cōple
ta reſurrectōe fuit beatus i aīa ꝛ i corpore (Et
hymno dicto) Hic cōſequēter poniꝛ ꝓ ꝑdictis
gratiarū actio.dicit g̃ (Et hymno). i.cātico di
uine laudis (dicto) ꝓ ſacramenti inſtitutōe.et
noue vite denūciatōe.ſ.i loco vbi iſta erāt fcā
(Exierūt i mōtē oliueti) hoc ē verſus motē oli
ueti.qꝛ locus ad quē xp̄s exijt ꝛ i quo fuit cap
tus.erat ſitus i pede montis oliueti : vt dictuꝫ
ē (Tūc dixit illis) Hic ꝑdiciꝛ diſcipuloꝝ ſcan
dalū ad eorū ꝑmunitionē.ꝛ ꝑmo ꝑdiciꝛ i gene
rali reſpectu oīum. 2°. i ſpeciali reſpectu petri
ibi. Reſpōdēs aūt.dicit igiꝛ (Oēs uos ſcanda
lū patiemini).i.ruinā i peccatū (i me).i.recedē
tes a me.ꝓꝑ timorē hūanū (in iſta nocte) futu
ra.n.cōtigentia predicit eis certitudinaliter et
determinato tp̄e vt cognoſcant ipm̄ eē deuꝫ q
pōt talia cognoſcere ꝓpria v̄tute (Scriptū eni
ē) zacharie.13. (Percutiā paſtorē).i.xp̄m (ꝛ diſ
pergētur oues).i.diſcipuli ex timore fugiētes.
Aduertēdū tn̄ ꝙ Zach.13.mutāꝛ v̄ba lꝫ ſit ea
dē ſētētia qꝛ ibi poniꝛ ꝓphetia ac ſi ꝓpħa loq̄
tur ad dn̄ꝫ.d. Percute paſtorē ꝛc̄.hic aūt poni
tur ac ſi dn̄s loquaꝛ dicens. Percutiā paſtorē
ꝛc̄.qꝛ idē ē verbū dn̄i ꝛ ꝓphete lꝫ diuerſimode
qꝛ ipius dn̄i pricipaliter.ꝛ ipius ꝓphete inſtru
mentaliter (Poſtq̄ꝫ aūt reſurrexero) hoc addit
ad cōſolationē eorū. vt q audita ei⁹ morte erāt
deſolati.audita eius futura reſurrectōe eſſent
aliqualiter cōſolati (Precedā uos i gallileā) n̄
ſolū ꝓmittit eis viſionē ſuā i beatitudīe ꝛ in lo
co multū diſtāti:ſꝫ i ꝓpinqua regiōe.ſ.in galli
lea (R n̄dēs aūt) Hic ſpālīter ꝑdixit ſcādaluꝫ
petri (Reſpōdēs āt petrus) qꝛ erat ceteris fer
uentior (ait illi ſi oēs ſcandalizati fuerint in te
ꝛc̄) i hoc nō mētiebaꝛ.qꝛ ſic habebat i mēte: ſꝫ
ꝑſūptuoſe loq̄baꝛ nō cōſiderās debilitatē fra
gilitatis ſue.ꝓꝑ qd̄ grauius ceteriſ ꝑmiſſus eſt
cadere.ꝛ iterū qꝛ futurus erat paſtor eccleſie.
vt ex ſuo caſu ſciret alijs cōdeſcēdere (Ait illi
iħs amen dico tibi.qꝛ an̄q̄ꝫ gallus cātet ter me
negabis) Mar.14.dr̄ expꝛſſius an̄q̄ꝫ gallus biſ
vocē dederit ter me es negatur⁹. Aug⁹ i libro d̄
cōcordia euāgeliſtaꝝ dicit ꝙ tertia negatio pe
tri fuit ichoata etiā an̄ primū cantū galli.an̄q̄ꝫ
tn̄ eēt cōſumata gallus cātauit.qꝛ negatio ſm̄
totalitatē ſuā accepta habꝫ aliquē tractū tem
poris.in hoc.n.icludiꝛ uerbū illoꝝ q dicebant
petro.tu ex illis es.ꝛ argumētū qd̄ adducebāt
ex loquela eius.ꝛ negatio petri ſequēs .ꝛ ſic pꝫ
ꝙ bn̄ potuit ichoari illa negatio anteq̄ꝫ gallus
ꝑmo cātaret.ꝛ poſt terminari. Mathe⁹ g̃ Lu
cas ꝛ Joānes q dicūt petrū ter negaſſe xp̄m an̄
ꝑmū gallicātū.loquūꝛ habēdo reſpectū ad ne
gatōis inchoationē. Marc⁹ aūt q dicit tertiaꝫ
negationē petri eē poſt ꝑmū gallicantū .ꝛ an̄ ſe

cūdū loqꝛ.habendo reſpectū ad negationiſ cō
ſumationeꝫ (Ait illi petr⁹ ꝛ ſi oportuerit ꝛc̄) pe
trus ꝛ alij diſcipuli hoc dicēdo no dixerūt men
daciū qꝛ ſic cogitabāt fore dixerūt tn̄ falſū .qꝛ
cōtrariū accidit (Tūc venit iħs) Hic cōſequē
ter oñdiꝛ xp̄i deſideriū ad noſtrā redēptioneꝫ.
qd̄ oñdit tripliciter xp̄s. Primo auxiliādo . 2°.
orādo ibi. Et progreſſuſ puſillum.3°. ꝓditori oc
currēdo ibi. Ecce appropiquabit. Circa ꝑmuꝫ
aduertendū ꝙ anxietas animi ē paſſio cauſa
ta ex apprehēſione magni mali de ꝓꝑio iminē
tis ipoſſibilis ad euadendū.xp̄us aūt videbat
mortē acerbiſſimā ſibi de ꝓprio iminētē ꝛ nō
euaſibilē:qꝛ ſciebat hoc eſſe determinatū a d̄o
patre.a cuius determinatione nō poterat d̄cli
nare.cū nō poſſet peccare. iſta tn̄ neceſſitas li
bertatē arbitrij non tollebat.igitur ex tali mō
te ſic iminente xp̄s habebat materiā maxie an
xietatis. Item ꝑs ſenſitiua nō alleuiabaꝛ a ta
li anxietate ex contemplatione diuine eſſentie
ſeu promptitudine voluntatis que erat i ſupe
riori ꝑte aīe:qꝛ diuina virtute fiebat ut ex ſupe
riori parte aīe nō fieret ifluentia i inferiorē. ut
ſic ibi eēt dolor partis ſēſitiue maximuſ ad no
ſtrā redemptioneꝫ . Ex quo g̃ ex tali anxietate
xp̄s non fugiebat ſed magis venit ad locū vbi
ꝓditorē uēturū ſciebat.oñdit deſideriū ad no
ſtram redēptionē.ꝛ hoc ē qd̄ diciꝛ hic (Tūc ve
nit iħs cum illis) ideſt cum diſcipulis ſuis (in
uillaꝫ que dicitur gethſemāi) illa.n.uilla erat
ſita i pede montiſ oliueti. ꝛ propter hoc dicitur
Luce.22.qd̄ uenit i montē oliuarū. In fine ēt
illius uille erat qdam ortus cōtēplationi apt⁹
ꝛ illuc itrauit iħs ut dr̄ Job.18.ꝛ ē ultra torren
tē cedron.ut diciꝛ ibidem qꝛ uallis ioſaphat ē
intermedia inter montem oliueti ꝛ ciuitatem
hieruſalem. torrens autem cedron currit ꝑ me
dium illius valliſ. ꝛ ſic pꝫ ꝙ euangeliſte cōcor
dant de loco.licet ipſū diuerſimode noient (et
dixit diſcipul' ſuis ſedete h̄) hoc dixit octo apo
ſtolis quia iudas nō erat ibi.ꝛ tres ſecū duxit
unde ſequitur (Et aſſupto petro ꝛ duob⁹ filijs
zebedei) iſti.n.tres magis erant familiares ip
ſi xp̄o ꝛ ad eius ſecreta magis admittebantur
q̄ꝫ alij.ratio aūt tacta eſt ſupra.17.(cepit cōtri
ſtari ꝛ meſtus eē) hoc fuit ad oñdendum ueri
tatē hūane nature.et ꝙ iſta triſticia fuerit ma
xia.ſubdiꝛ (Triſtis ē aīa mea uſqꝫ ad mortē) ꝛ
pōt ly.uſqꝫ accipi dupliciter. Uno mō itēſiue:
qꝛ tn̄ itēſa erat quātū poterat eē ut uiſum eſt.
Alio mō extēſiue qꝛ durauit uſqꝫ ad horā mor
tis (Suſtiete h̄ ꝛ uigilate mecū) tāq̄ꝫ amici ſpe
ciales q debēt i āguſtijs amicis aſſiſtere (Et ꝓ
greſſus) Hic oñdiꝛ xp̄i d̄ſideriū ad nr̄aꝫ redē
ptōꝫ qꝛ ꝑ oratōeꝫ offerebat ſpūꝫ d̄o p̄ri ꝓ nobiſ
q̄ qdē orō oñdiꝛ ꝑfecta:qꝛ ſolitaria cū dicit (et
ꝓgreſſus puſillū) recedēs aliquātulū a ꝑdcis
trib⁹ apl'is qꝛ orō ē eleuatio mētis i deū.qd̄ me
li⁹ fit qn̄ hō ē ſequeſtrat⁹ ab alijs. Secundo qꝛ

bumilis.qḋ notaṫ cū dṙ (Procidit ī faciē ſuā)
Tertio q̄ꝛ deuota.cū dicit (Pr̄ mi) Quarta ga
recta q̄ꝛ nō voluit cōtrariare pdeſtinatōi diui
ne qḋ notaṫ cum dṙ (ſi poſſibile ē trāſeat a me
ꝛc̄) ſ3 volūtatē ſuā ſupponit volūtati diuine.d.
(Uerūtñ nō ſic̄ ego volo ſ3 ſic̄ tu vis) Quīto ca
ritatiua: q̄ꝛ ī agonia mortis poſitus dulciter ſu
os diſcipulos viſitabat. vnde ſeqṫ (Et vēit ad
diſcipl'oſ ſuoſ ꝛc̄.et dixit petro ſic) quaſi dicerꝫ
nō oſtēdis tātū feruorē facto quātū v̄bo.Seq
tur (Uigilate ꝛ orate ut nō intretis ī tētatōeꝫ)
ideſt ut nō ſupemini a tētatōe de pꝓxīo īminē
te.ſicut fuerūt poſtea ſupati (Spirit' qdē pm
ptus ē) ad dicēdū.ſ.ꝙ eſtis pati ꝓ me mori: vt
p3 ex pcedētib' (caro aūt īfirma) ad ſuſtinēdū
īminētē tētationē. Hoc aūt dixit xp̄ſ: q̄ꝛ apoſto
li dixerāt ex magno ſpū.ꝓus mortē ſubire q̄ꝫ ip
ſū negare.cui' tñ ꝯtrariū fecerūt īpulſu carna
li (Jterū3 ſecūdo abyt.Et orauit ꝛc̄) ubi īterat
orationē.oñdens ꝙ oratio d3 eē cōtinua. ſimi
liter iterat uiſitationē diſcipulorū ſuoꝝ: quia
opa caritatī debent eē cōiuncta orationi (Et re
lictis illis iteꝝ abyt ꝛ orauit ꝛc̄) ter orationē re
plicat.ſic̄ ter fuerat tētat': ut ſupra patuit. 4.
c.ut liberet nos primo a malis p̄teritī ꝑ veniaꝫ
2°. a p̄ñtib' ꝑ tutelā.3°. a futuris ꝑ cautelā (Et
venit ad diſcipulos ſuos) ter diſcipl'os viſitat
ſicut ter orat ratōe p̄dicta (ꝛ dixit ill') quaſi cō
patiēs eis ꝑꝑ tētationē eis de pꝓxīo īminētem.
(Dormite iā ꝛ regeſcite).q.d.paꝝ poteritī h̄ fa
cere (Ecce appropīquabit) Hic tertio oſtendiṫ
xp̄i deſideriū ad noſtrā redēptionē: q̄ꝛ nō ſolū
proditorē cū turba veniētē expectauit: ſ3 ēt oc
currit eis: vt hēṫ Jo.18. ꝛ hoc ē qḋ dṙ hic (Ecce
appropīquabit hōra) Poſtq̄ꝫ.n.dixerat diſcipu
lis ſuis dormite iā ꝛ regeſcite: vt predictū ē. di
miſit eos aliquantulū quieſcere.poſtea cū ſcie
bat iudā appropīquātē dixit eis ſufficit: ut hē
tur Mar.14.Et tūc euigilauit eos dicēſ (Ecce
appropīquabit hora ꝛc̄.ſurgite eam') obuiā. ſ.
iuḋ proditori (Adhuc eo loquēte) Hec ē tertia
ꝑs principalis huius ca. vbi deſcribiṫ ip̄i' xp̄i
traditi cōp̄hēſio. vbi tria deſcribūṫ ꝑ ordinē.p̄
mū ē ip̄ius iude fraudulētia.Secūdū ē xp̄i pa
tiētia ibi.Et ecce vn'.3° diſcipulorūꝫ ignauia
ibi.Tūc diſcipuli. Circa p̄mū dṙ ſic (Adhuc eo
loquēte).ſ.xp̄o cū diſcipul' ſuis (ecce iudaſ vn'
de duodecī).i.de pꝛīcipalib' xp̄i diſcipulis (ve
nit.ꝛ cū eo turba multa cū gladyſ ꝛc̄) talē aūt
turbā adduxit ne forte aly credētes ī xp̄ꝫ ipſū
vellēt eripe.Seqtur (Qui aūt tradidit eū ḋdit
eiſ ſignū ꝛc̄) hoc aūt fecit.ne loco xp̄i caperēt ia
cobū minorē q erat ſimilis xp̄o ī facie.ꝑꝑ qḋ di
cebaṫ ſpāliter frater dñi.Seqtur (Et oſculat'
ē eū) ī quo apparet maxīa xp̄i māſuetudo q nō
negauit oſculū proditori ſuo (Dixitq3 ei ieſus.
Amice ad qd veniſti).q.d.tu oñdis amicitiā ſi
gno.ꝛ agis pditionē facto.qḋ p3 ex hoc qḋ ſeqṫ
(Tūc acceſſerūt illi).ſ.q erant ī comitiua iude

(Et man' iniecerūt ī ieſū) violētas quātū erat
ex ꝑte ipſoꝝ (et tenuerūt eū) qñ eñi uoluit tēt'
ē.ꝛ non ante (Et ecce un') hic deſcribiṫ ip̄i' xp̄i
patiētia ꝛ hoc dupliciter.p̄ facto.2°. v̄bo ibi.Jn
illa hōa.patiētia aūt xp̄i facto oñdiṫ ī hoc ꝙ di
ſcipulos ſuos ꝓhibuit a defenſiōe eius.ꝛ hoc ē
qḋ dṙ (Et ecce un' ex his q erant cū ieſu) iſte fu
it petr' ut hēṫ ioāniſ.18.(extēdēſ manū exemit
gladiū ſuū) hēbat.n.duos gladios ut hēṫ Lu
ce.22.ꝗs credo fuiſſe duos cultellos magnos
quibus uſi fuerāt in deciſiōe agni paſcalis (et
ꝑcutiens ſeruū principis ſacer.amputauit au
riculā eius) quē tamen ſanauit xp̄s tactu ſuo:
ut hēṫ Luce.22.ꝛ in hoc adipleuit xp̄s qḋ p̄di
xerat Math.5.Benefacite his q oderunt uos
(Tūc ait illi ieſus.cōuerte gladiū tuū in locuꝫ
ſuum) ꝓhibēdo defenſionē armoꝝ.ꝛ ad hoc in
ducit multiplicē rationē.Pria rō tangitur ibi
(Oēſ.n.q gladiū acceperint gladio ꝑibūt) gla
diū.n.accipit qui eo utiṫ ad uindictā ꝓp̄a auc
toritate ꝛ hoc eſt illicitū.gladio āt utiṫ ſibi tra
dito qui eo utiṫ ad punitionē maloꝝ zelo iuſti
tie.ſicut principes q auctoritatē habēt a dō q̄ꝛ
ī hoc p̄nceps miniſter dei ē: ut dicit paul' apl's
ꝛ ſimiliter miniſtri ad hoc a p̄ncipib' cōſtituti.
Secūdā rationē aſſignat cū dicit (An putaſ q̄ꝛ
nō poſſū rogare patrē meū).q.d.ꝑ aliā uiā poſ
ſum euadere ſi uellem (et exhibebit modo mi
hi pluſq̄ꝫ.12.legiōeſ āgeloꝝ) legio aūt una cōti
net ſexmillia ſexcentos ſexagintaſex.Aduertēdū
tñ ꝙ xp̄s non dicit hoc ꝑꝑ hoc ꝙ indigeret au
gilio āgeloꝝ.ſ3 magis ecōuerſo ip̄ī indigēt ſuo
auxilio.ſed ut oñdat ꝙ plurib' modis poterat
euadere.Tertiā ratiōē aſſignat cū dicit (Quo
mō ergo iplebūṫ ſcripture) ſcripture eñi diuini
tus reuelate loquūṫ expſſe ḋ paſſiōe xp̄i: ut p3
Eſa.53.ꝛ Dañ.9.ꝛ in plurib' alys loci. q̄ nō im
plerentṫ niſi xp̄s pateretṫ.qḋ eſt icōueniens cuꝫ
ſint deriuate a p̄ma ueritate.ꝓpter qḋ ſubdiṫ
(Quia ſic oportet fieri) q̄ꝛ ex quo aliqd eſt ſ3 p̄
deſtinationē a deo p̄dictū oportet illud īpleri.
ibi.n.ē neceſſitaſ cōſequētie: nō tamē ꝯſequētī
q̄ꝛ diuina p̄ordinatio nō tollit cōtigētiā a reb'
(Jn illa hora) Hic oſtēdiṫ xp̄i patiētia v̄bo q̄ꝛ ñ
īpatiēter ſed rōnabiliter allocut' ē turbā ip̄m
cōp̄hēdētē (Tāq̄ꝫ ad latronē exiſtis cū gladys
ꝛ fuſtib' cōp̄hēdere me).q.d.ſiñ cā feciſtiſ hoc.
cui' ratōnē aſſignat dicēſ (Quotidie).i.frequē
ter (apud uos).i.ī loco in quo habetis ꝑtātem
(ſedebā) pacifice ꝛ ſine armiſ.q.d.tūc potuiſtiſ
me cōprehēdere.ſeqtur (Hoc aūt totū factū ē
ut īpleretṫ ſcripture ꝓphetarū) q̄ꝛ ſcriptū erat
de eo ꝙ tractaretṫ ſic̄ malefactō ꝛ latro Eſa.53.
Cum ſceleratis reputatus ē (Tunc diſcipuli)
Hic ḋſcribiṫ diſcipl'oꝝ xp̄i ignauia .p̄mo diuꝫ
ī generali.cū dṙ (Tūc diſcipli oēs relicto eo).i.
xp̄o magiſtro ſuo (fugierunt timore ꝑterriti et
dimiſerūt magiſtrū ſuū ſicut latronē deduci.
propter qḋ ſeqṫ (At illi tenētes ih̄m duxerunt

eū ad cayphā) ſ3 .n.p̄ fuerit ductus ad annā: ut
dṙ Joānis.18.Mathe' de hoc ñ facit mētionē.
ꝙ nō fuit ibi duct' niſi ꝑꝑ quādā reuerētiā.q̄ꝛ
erat ſocer caype: vt ibidē dṙ (vbi ſcribe).i.le
giſꝑiti (et ſeniores ꝑp̄li).i.iudices ordinary.ut
ſupra viſū ē.ca.15.(cōuenerāt) ad examinādū ꝛ
iudicādū xp̄m (Petr' aūt) Hic poniṫ ignauia
petri ī ſpeciali cū dṙ (ſeq̄baṫ eū a lōge) q̄ꝛ time
bat ne ꝑcipetṫ eius eē diſcipulus.ſeqṫ (Et igreſ
ſus ītro.) q̄liter aūt īgreſſuſ fuerit dṙ Joannis.
18.ſcilicet ꝑ īpetratōnē alteri' diſcipli q erat no
t' pōtifici (ut videret finē) ſ3 āt nō auderet xp̄ꝫ
cōfiteri ſeu defēdere: tñ volebat videre qd fina
liter fieret de eo (Pꝛīcipes) Hec ē q̄rta ꝑs prin
cipal'h'.c.ī q̄ deſcribiṫ ipſi' xp̄i app̄hēſi illuſio:
vbi q̄tuor tāgūṫ ꝑ ordinē.Primū ē eius accu
ſatio maligna ꝑ falſos teſtes. 2° accuſati iniu
ſta cōdēnatio ꝑ malos iudices ibi.Et ſurgens.
Tertiū cōdēnati vituꝑatio ꝑ malignos appi
tores ibi.Tūc expuerūt.Quartū petri negatio
ꝑ tres vices ibi.Petruſ āt ſedebat. Circa p̄mū
dṙ ſic (Pꝛīcipes āt ſacerdotū ꝛ oē conſiliū que
rebant falſum teſtimoniū) q̄ꝛ verū nō poterāt
inuenire (ut eū morti traderent) ꝑ pilatū p̄ſidē
q̄ꝛ ip̄i nō hēbāt altā iuſtitiā (ꝛ nō īuenerūt) vn
de poſſent eū accuſare tanq̄ꝫ dignū morte corā
pilato (cuꝫ multi falſi teſtes acceſſiſſent) ad id
qḋ dictū ē ꝓcurādū) Nouiſſime aūt venerunt
duo falſi teſtes ꝛ dixerūt.h̄ dixit poſſū deſtrue
re tēplū dei ꝛc̄) Sed q̄ritur quō iſti dicūtur fal
ſi teſtes.q̄ꝛ Jo.2.ſcribiṫ ꝙ xp̄s dixit iudeis.ſol
uite tēplū hoc ꝛ ī tribus dieb' excitabo illū.qḋ
videṫ idē eē cū eo qḋ hic dṙ.Dicendū ꝙ illa v̄
ba q̄ dixit xp̄s Joānis.2.itelligūṫ de tēplo cor
ꝑis ſui: vt ibidē dṙ.ꝛ hoc ſonāt v̄ba ibidē poſi
ta: q̄ꝛ dixit ibi.Soluite tēplū hoc: nō p̄cipiēdo
eis: ſed p̄dicēdo eis quid eēnt facturi diſſoluē
do corꝑ' ei' qḋ erat tēplū ſpūale dei. vnde ſen
ſus ē.Soluite.i.ſoluetis corꝑ' meuꝫ ꝑ mortem
quā mihi īferetis.vñ ſeqṫ ibidē.ꝛ ī trib' dieb'
excitabo illū.Excitare.n.eſt a ſōno mortī reuo
care.qḋ nō cōpetit tēplo materiali: ſ3 tēplo ſpi
rituali.ſ.ſuo corpori. Jſti aūt teſtes loq̄bātṫ ſic
ac ſi de tēplo materiali xp̄s itellexiſſet.cū dice
bāt. ī tribus dieb' reedificabo illud. q̄ꝛ reedifi
care ꝓp̄e reſpicit tēplū materiale.Jtē ñ dixit
deſtruā vel poſſū deſtruere: vt ipſi iponūt. ſed
dixit.Soluite.i.ſoluetis mortē mihi inferēdo
p̄dicēs mortē ſuā ꝛ reſurrectionē: vt p3 ex p̄dic
tis: ꝛ ſic p3 ꝙ iſti teſtes mutauerūt verba eius
ꝛ ſñiam.ī q̄ apꝑet falſitas coꝝ.dato etiaꝫ ꝙ bñ
repetiſſet uerba e' ꝛ ſñiaꝫ: tñ poſſūt dici falſi te
ſtes alia rōne.ſ.ex falſa itentōe.q̄ꝛ ītendebant
procurare mortē inocentis (Et ſurgens) hic cō
ſequēter oñdiṫ qualiter xp̄s cōdēnat' eſt ꝑ ma
los iudices.dicit q̄ ſic (Et ſurgēs pꝛīceps ſacer
do.) ex īpatiētia ſurrexit de tribunali: q̄ꝛ nō in
ueniebat vñ poſſet iuſte xp̄s cōdēnari (ait illi.
nihil rñdes ꝛc̄) q̄ꝛ ea que contra xp̄m dicebanṫ

erāt falſa ꝛ riſione īdigna.iō nolebat reſpōde
re.Jtem q̄ꝛ volebat adiplere illud qḋ ḋ ip̄o ſcri
ptū erat Eſa.53.quaſi agn' coraꝫ tondēte ſe ob
muteſcet.ꝛ non aperuit os ſuū.ſequiṫ (Adiuro
te per deum viuū) Ad hoc aūt reſpondet xp̄s ꝑ
pter reuerētiā diuini nomīs inuocati.d. (tu di
xiſti).ſ.v̄itateꝫ.qḋ p3 ex ſequentibus (Uerūtñ
dico vobis ammō videbitis filium hoīs ſeden
tem a dextris v̄tutis dei ꝛc̄) q̄ꝛ in iudicio extre
mo ſic videbitur ab illis qui eū iniuſte condē
nauerunt.dicit igitur (āmodo) q̄ꝛ a tp̄e ſue paſ
ſionis eū vlterius nō viderūt.(Tūc princeps
ſacerdotū ſcidit veſtimenta) Jſte erat mos iu
deorū.ſcindere veſtimenta in ſignū doloris qñ
audiebant blaſphemiam diuini nominis .hoc
autem imponebat pꝛīcepſ ſacerdotum xp̄o ꝓ
pter qḋ ſubditur (Blaſphemauit) ꝓpter quod
ip̄i ꝛ aly aſſiſtētes iudicauerūt eū dignū morte
cū tñ diceret v̄itatē. vt p3 multipliciter ex p̄dic
tis in hoc euangelio (Tūc expuerūt) hic conſe
quēter oñditur qualiter xp̄s fuit turpiter vitu
peratus per malignos appꝑitores.ꝛ hoc dupli
citer.pꝛīo facto cū dicit (Expuerūt ī faciē e') tā
q̄ꝫ in hoīem peſtiferū ꝛ dignum morte.mos eñi
erat iudeorū ſuper tales ſpuere in contēptum
(et colaphis eum ceciderūt) Sine cā percutiē
do ꝛ vituperando eū. 2°. v̄bo dicentes.prophe
tiza nobis ꝛc̄).q.d.tu es falſus propheta (Pe
trus aūt) hic oñditur q̄liter xp̄s fuit negatuſ a
ſuo diſcipulo per tres vices.Pꝛīo ſimplici ver
bo. 2°. cum iuramento.3°. ꝑ deteſtationem cuꝫ
iuramēto.i.ꝑ execrationem qḋ ē qñ aliqſ nō ſo
lū iurat ꝑ deū.ſ3 īprecaṫ ſibimet aliqḋ malū ni
ſi id qḋ dicit ſit veꝝ.Dicit igitur (petr' ſedebat
foris in atrio (nō.n.petr' erat ſimpliciter ex̄ do
mū ut iā dictū ē.ſ3 erat ex̄ locū vbi xp̄s illude
baṫ ī quodā atrio: vbi erat ignis accēſus in me
dio ſm qḋ dṙ Luce.22.(Et acceſſit ad eū vna
ancilla) De iſtis negatōib' petri videṫ euange
liſte diuerſimode ſcribere.maxime de ſecunda
ꝛ tertia.q̄ꝛ de ſecūda dṙ hic ꝙ fuit ad vocē ācil
le.Lucas aūt dicit ꝙ fuit ad vocem hoīs. Joā
nes aūt diciṫ ꝙ fuit ad vocē pluriū.ſilr̄ de tertia
dicit ioānes ꝙ fuit ad vocē vni' q erat cogna
tus illi' cui' petr' abſcidit auriculam.Mathe
us aūt hic dicit ꝙ fuit ad vocē illoꝝ q aſtabāt
Dicēdū igiṫ ꝙ pꝛīcipal' itētio euāgeliſtaꝝ erat
negationē trinā petri exp̄mere ꝛ ī hoc cōueni
unt oēs euāgeliſte.Exp̄mere aūt ꝑſōas accuſā
tes petrū nō erat pꝛīcipal' intētio eoꝝ: ſ3 tantū
ex accidēti.tñ nō ꝯriāṫ ī hoc.q̄ꝛ v̄iſile ē ꝙ mul
ti ad illa v̄ba cocurrebant circa petrū ꝛ ꝯſimi
lia v̄ba ꝓferebāt ip̄m accuſādo.ꝛ ſic vn' euāge
liſta vnā ꝑſonā noīat.ali' aliā unā l' pluresſ.nec
ē ibi falſitaſ rōe dcā.Ur̄ āt ſ3 v̄itatē hiſtorie ꝙ
pꝛīa negatio ſit fcā ad vocē hoſtiarie pꝛīcipal'r
Secūda ad vocē illoꝝ q ſtabāt ad ignē.fuerūt
tñ excitati ab alia ācilla ꝑꝑ qḋ mathe' illā exp̄
mit h̄.ꝛ p̄ alys tacet.qḋ āt h̄ dṙ ꝙ fcā eſt petro

exeūte ianuā intelligēdū ē ſic.i. ſe diſponēte ad exitū: qꝛ adhuc erat ꝓpe ignē: ut dič ioānes: ſꝫ timēs ne ꝑciperet nolebat exire. tertia āt negatō facta ē mltī cū accuſātib⁹. inter q̄s pricipal erat cognatus illius cui⁹ petrus abſcidit auriculā: ꝓpter qđ exꝓmit illū Joānes ꝯ alijs tacēdo. bis dictis littera pꝫ vſqꝫ ad illū locū (nā ꝛ loquela tua manifeſtū te facit) Licet. n. lingua hebrea ſit vna: tñ aliq̄mō variabat ſm diuerſitatē ꝓuinciarꝫ: ꝛ iō illi de galilea aliter loq̄bant aliq̄ mō q̄ꝫ illi q erāt ꝯ hieruſalē ſicut ligua gallica ē vna: ꝛ tñ aliter loquūtur illi q ſūt ꝯ picardia q̄ꝫ illi q habitant pariſius. ꝛ per talē varietatē pōt percipi vñ aliqs ſit oriūdus. Seq̄tur (Tūc cepit deteſtari ꝛ iurare) ī hoc ſignificat iuramētū per execrationē (Et recordatus ē petr⁹) dñs enīꝫ reſpexit petrū: vt dr Luce. zz. ꝛ ex hoc petrus recordat⁹ ē de verbo xp̄i q̄ dixerat euꝫ negaturū ꝛ ad penitētiā reduct⁹ ē. vñ ſeq̄tur (Et egreſſus foras fleuit amare) Et ex tūc petr⁹ cōtraxit in ꝯſuetudinē vt a p̄ gallorꝫ cātu vſqꝫ ad horā matutinā ſtaret ī oratōe flēs ꝓ iſta negatōe: vt hēt ī itinerario clemētis. LXXVII

Mane āt facto) Oñſo qualiter paſſio xp̄i fuit ꝑ iudeos ichoata. hic oñdit q̄lr fuit ꝑ gētiles cōſumata. et diuidit ī duas partes: qꝛ p̄ deſcribit ipi⁹ xp̄i crudelis occiſio. z°. ei⁹ fidelis ꝛ deuota tumulatō ibi. Cū ſero factū eēt prima adhuc ī duas: qꝛ p̄ deſcribit ipi⁹ xp̄i iniqua cōdēnatio. z°. ipi⁹ ſñie iniq̄ executō ibi. Et poſtq̄ꝫ illuſerūt ei. Pria ī q̄tuor qꝛ p̄ ꝺſcribit ipi⁹ xp̄i corā pſide pñtatio. z°. ipi⁹ pñtati diligēs īterrogatio ibi. Et ſtetit ihs. 3°. innocētie ei⁹ declaratio ibi. Per diē āt ſolēnē. 4°. īnocētis ꝯdēnatio ibi. Uidēs āt pilat⁹. Pria adhuc ī duas: qꝛ p̄ deſcribit ipi⁹ xp̄i pñſētatio vt dictū ē. z°. icidētaliter ſubdit iude deſꝑatio. Tūc vidēs. Circa p̄mū dr ſic (Mane aūt facto) Qꝛ a media nocte vſqꝫ ad illā horā illuſerūt eū ꝯſpuendo ꝛ palmis cedēdo: vt viſū ē (cōſiliū inierūt ꝛč) Nō. n. ex teſtimonijs ꝑhabitis hēbāt alīqđ vñ poſſet accuſari corā pilato ſicut re⁹ mortis. ꝛ iō vlteri⁹ ꝯſulebāt q̄liter eū ſič dignū mōte accuſarēt vt patebit. ī. Seq̄t (Et victū adduxerūt) illi. n. q reputabāt digni mōte ducebāt corā iudice ligati (ꝛ tradiderunt pōtio pilato pſidi) Aliq dicūt q̄ pilat⁹ erat ꝓpꝛiū nomē e⁹ cōpoſitū ex noīe mr̄is q̄ dicebat pila. ꝛ pr̄ q dicebat atus. pōti⁹ āt cognomē e⁹. qꝛ fuerat iudex miſſus a romāis ad īſulā pōtianā. h āt diffuſe habet ī quadā legēda q̄ vocat aurea: ſꝫ qꝛ ibi multa dicūt de h q̄ videt p̄ria facie falſa q̄ ꝓꝓlixitatē omitto. iō aliter dicēdū q̄ pōti⁹ erat propꝛiū nomē e⁹. qđ patꝫ ex duob⁹. p̄ qꝛ poſtponit cognomē ꝛ nō ꝓponit ꝓ ꝓnomini ſaltē de curſu cōi. z°. qꝛ h nomē ſatl cōmūe ē ī burgundia: vnde iſte pilat⁹ erat oriūdus. erat. n. natōe lugdunēſis: vt dicit magr̄ ī hyſtorijs. ꝛ idē dicit ioſeph⁹ libro āntiq̄tatū. pilat⁹ aūt erat ei⁹ cognomē. pſes aūt nomē officij ſui. ꝛ dr a pſidēdo: qꝛ pſidebat iudeis ibidē miſſus a romāis (Tunc vidēs) hic icidētaliter ſubdit iude deſperatio cū dr (Uidēs iudas q̄ dānat⁹ eēt) h aūt ꝓceſſit ex duob⁹. p̄ ex magnitudie ſceleris tradēdo ad mortē illū cui⁹ tātā ſanctitatē expt⁹ fuerat. z°. qꝛ dānationē ſuā audierat a xp̄o vt dictū ē ca. ꝑcedēti. quē ſciebat ꝓphetā veriſſimū (penitētia duct⁹) īfructuoſa tñ: qꝛ erat ſine ſpe venie ſicut ꝯ his q ſūt ī iferno dr. Sapiētie. 5. dicētes ītra ſe penitētiā agētes (retulit triginta argenteos ꝛč) ex q̄ pꝫ q̄ cupiditas ſua nihil valuit ſibi. ſeq̄t (At illi dixerūt qd ad nos). q. d. ñ curam⁹ ſi peccaſti vel nō (tu videris). i. ad te ꝑtinet videre factū tuū (ꝛ abiēs laq̄o ſe ſuſpēdit) ex deſperatōe. ꝛ ī hoc plus peccauit q̄ꝫ ī tradēdo xp̄ꝫ vt dicit hiero. cui⁹ rō ē. qꝛ ī traditōe xp̄i peccauit ꝯ eius hūanitatē directe: ſꝫ in deſꝑatōe illa peccauit directe ꝯ e⁹ diuinitatē. qꝛ ꝯ īfinitatēꝫ diuie miſericordie. ſeq̄t (Nō lꝫ mittere eos ī corbanā) corbā hebꝛaice idē ē q̄ oblatio. corbana āt loc⁹ erat ad ponēdū oblatōes factas ī tēplo ꝓ reꝑatōne tēpli ꝛ alijs neceſſarijs. magna igit appet ſacerdotū excecatio q occiſionē xp̄i reputabant ſibi licitam: imo tanq̄ꝫ ſacrificium deo facerent. ꝛ tñ precium venditionis eius reputabant nephariuꝫ ꝛ indignū applicari ad vſus templi (Conſilio autem initio emerunt ex eo agruꝫ fi.) qꝛ ille cuius ille ager erat figulus fuit: ideo ſic uocabat: uł forte qꝛ ibi erat terra apta ad faciēdum uaſa fictilia (ī ſepulturam ꝑegrinorꝫ) q nō habebāt ꝓpꝛiū ſepulchꝝ (Propter hoc uocatus ē ager ille acheldemach ꝛč) hoc ex dei ordinatōe factum ē ad memoriā ꝓditionis iude: ꝛ paſſiōis xp̄i (Tč iple. ē qđ dictū ē ꝑ hiere) qꝛ ſm qđ dicit hiero. lꝫ auctoritas ſequēs ñ ſit ī libro hieremie quē habemus: tñ hiero. uidit auctoritatem iſtam ꝯ uerbo ad uerbum in quodam libello hebꝛaico qui dicebatur eē hiere. prophete. multi eniꝫ libri prophetarum nō habentur. Uł aliter li. hieremiam non eſt ꝯ textu: ut dicit hiero. nec etiam in antiquis eſt. ꝛ tē quod dicitur per prophetam intelligere debemus zachariā: qꝛ zacharie. ii. habetur iſta ſētētia. licet uerba aliquantulum ſint mutata (Et acceperunt. 30. argentos precium appreciati) ideſt ipſius xp̄i (quem appreciauerunt a filijs iſrahel) quia iſtud precium fuit conſtitutum īter iudam ꝛ ſacerdotes qui erant de filijs iſrahel (et dederunt eos in agrum figuli) hoc eſt ꝓ agro figuli (ſicut conſtituit mihi dominus) hoc eſt additum ab euangeliſta: quia iſta predicta erant a dō preordinata (Et ieſus ſtetit) Hic ponitur ipſius preſentati interrogatio. Ad cuius euidentiam conſiderānduꝫ. q̄ iudei accuſauerunt xp̄m coram pilato de tribus: ut habetur Luce. z3. Primum fuit q̄ ſubuertebat genteꝫ iudeorum a cultu legis. Secundum q̄ auertebat pplꝫ a redditōe tributi īꝑatōi romāo. Tertiuꝫ q̄ dicebat ſe eē regē. ꝛ ſic uolebat ſibi vſurpare regnū. De p̄ non curauit pilat⁹ qꝛ erāt hō gentilis. ꝛ iō non curabat de obſeruatione ſeu uiolatione iudaice legis. Secūdum ſciebat eē falſuꝫ. qꝛ audiuerat a xp̄o riſum fuiſſe iudeis. reddite que ſunt ceſaris ceſari ꝛč. ut ſupra hitū ē. zz. De tertio āt īterrogauit ipꝫ xp̄ꝫ: qꝛ ꝯ īꝑatorē videbat eē directe q̄ aliqs diceret ſe eē regē iudeorꝫ q ſuiebāt īꝑatori romāo ſub tributo. ꝓꝑ qđ romāi abſtulerāt a iudeis nomē regiuꝫ a tpe pōpeij ꝛ h ē qđ dr h (Et īterrogauit eū pſes dicēs. tu es rex iudeorū: dixit ei ihs. tu dicis). ſ. veritatē: qꝛ nō negauit ſe eē regē. ſꝫ magis ꝯſēſit: verū tñ expoſuit dictū ſuū dicēs. Regnū meū nō ē de h mundo: vt habetur Jo. 18. ꝛ ī h ſatiſfecit pilato: qꝛ regnū īꝑatoris nō pōt eē niſi ī hoc mūdo. et ſic regnū xp̄i nō erat ꝯtrariuꝫ īꝑatori (Et cū accuſaret a pricipib⁹ ſacerdotū ꝛ ſeniorib⁹) de alijs q̄ dicta ſūt. q̄ expſſi⁹ tanguntur Lu. z3. (nihil reſpōdit) tū qꝛ māifeſte falſa erāt ꝛ reſpōſiōe idigna: tū qꝛ volebat iplere illđ qđ erat ſcriptū de eo Eſa. 53. Sič agn⁹ corā tōdēte ſe obmuteſcet: ꝛ nō apuit os ſuū (Tunc dixit illi pilat⁹ ꝛč) eadē rōe nō reſpōdit ei. ꝛ iterū qꝛ nolebat īpedire paſſionē ſuaꝫ. Seq̄t (ita vt miraret pſes vehemēter) de xp̄i patiētia ſic tacēdo. cū oīa q̄ ꝯ eū dicebāt poſſet exufflare vno verbo (Per diē āt) Hic ꝯſequēter pōit innocētie xp̄i declaratio. Et p̄ oñdit ei⁹ inocētia. z°. iudeorū reſiſtētia ibi. Pricipes āt. Pria in duas. qꝛ inocētia xp̄i p̄ declarat de verbo iudicis. z°. ex teſtionio ſue vxoris ibi. Sedēte aūt. Ad euidētiā p̄me ptis aduertēdū q̄ ī fauorē iudeorū ꝯceſſuꝫ erat a romāis: vt ī ſolēnitate paſcali dimitteret vn⁹ icarceratus ſm volūtateꝫ eorū ī mēoriā liberatōis eorꝫ de egypto: qꝛ ī ſolēnitate paſcali ſiebat mēoria illi⁹ bñficij. pilatus āt ſciebat eos cupidos de obſuāda illa cōſuetudie ex altera pte volebat xp̄ꝫ liberare: iō ꝓpoſuit eis optionē dicēs q̄ liberaret eis ihꝫ vel barrabā. ꝛ nullū aliū. ꝑ hoc ſubtilr credēs liberare xp̄ꝫ de ꝯſēſu eorꝫ. qꝛ nō credebat aliq̄ mō q̄ peterēt liberationē barrabe: qꝛ erat hōicida ꝛ ſeditioſus ꝛ peſſim⁹: vt hēt Luč. z3. ꝛ iō credebat q̄ ꝑeligerēt liberationē ihu. ꝛ h ē qđ dr (Per diē āt ſolēnē) ñ quēcūqꝫ ſꝫ ī ſolēnitate paſcali vt dictuꝫ ē (cōſueuerat pſes dimittere pplo vnū vinctū) rō dicta ē (Hebāt āt tūc vinctū vnū īſignē) dr āt hic īſignis nō nobilitate generis: ſꝫ ex famoſitate ſui crimis: qꝛ ēt bona ad mala trāſferim⁹. vt dr. 5. metaph. ſič aliqs dr bon⁹ latro ita pōt dici īſignis. Seq̄t (Queꝫ vultis vobis dimittā. barrabā an ihꝫ ꝛč). q. d. nullū aliū hēbitis: ꝛ ꝑ hoc credebat liberare ieſū vt dcm̄ ē: cui⁹ rō ſubdit (Sciebat. n. q̄ ꝑ iuidiā tradidiſſēt eū. qꝛ publice arguebat vitia ſacerdotū ꝛ phariſeorꝫ (Sedēte) h ꝺclarat inōcētia xp̄i ꝑ teſtimoniū vxoris pilati. Ad cui⁹ cuidētiā ſciēduꝫ q̄ diabol⁹ q captiōeꝫ xp̄i ꝓcurauerat ꝑ iudeos ꝑ aliq̄ ſigna ꝑpendit q̄ ipſe eēt vere xp̄s. ꝛ ꝑ ꝯñs q̄ ꝑ eius mortē ſpoliaret ifernus. h āt ꝑpendit ꝑ ei⁹ patiētiā ꝛ ꝑ ſcripturarꝫ īpletionē. ꝛ forte ꝑ ſāctorū patꝝ ī libo exiſtētiū exultatōnē. ꝛ ideo mortē xp̄i īpedire volebat ꝑ vxorē pilati c⁹ ꝑces efficaces credebat ī cōſpectu uiri ſui. ꝛ hoc ē q̄ dicit hic (Sedēte āt eo ꝓ tribunali) iudicādo. ſ. xp̄m (miſit ad eum uxor ei⁹ dicens. Nihil tibi ꝛ iuſto illi). q. d. nullo mō ꝯdēnes eū: ſꝫ magl eū dimitte (mlta. n. paſſa ſū hodie ꝑ viſuꝫ ꝓꝑ eū) qꝛ diabol⁹ appāruerat ei. mouēs eā terrorib⁹ ad liberationē xp̄i. Ut⁹ āt talr apparitio fuerit ei facta ſōno vel vigilia ex pſſe nō hētur h. vł tamē q̄ fuerit ī ſōno ꝑ h qđ dr h ꝑ uiſū. xp̄s. n. fuit pſētat⁹ pilato valde mane: vt dictū ē ī pricipio h⁹ ca. ꝛ iō probabile ē q̄ vxor ei⁹ iacebat adhuc ī lecto: qꝛ dñe nō ſolent ita māe ſurgere ſič uiri ſui (Pricipes) Deſcripta xp̄i inocētia. h ſubiūgit iudeorꝫ reſiſtētia. in tātū. n. odiebāt eū q̄ ꝑelegerūt liberare hoīem peſtiferū ne xp̄s liberaret. ꝛ h ē qđ ſubdit hic (Pricipes ſacerdotū ꝛ ſenio. ꝑſuaſerūt pplis) falſas rōes īducēdo (vt peterēt barrabā ꝛč) et patet uſqꝫ ibi (Quid. n. mali fecit) q̄i dicat. ñ allegatl cāꝫ ſufficiētē ſue mortl (At illi magl clamabāt) ꝑ clamorē aūt ꝛ tumultū ppli uoluerūt obtinere qđ nō poterāt ꝑ rōeꝫ habere dicentes (Crucifigat). i. morte turpiſſima ꝛ acerbiſſima moriat (Uidēs aūt pilat⁹) Declarata xp̄i inocētia ut viſū ē. h ponit ipi⁹ inocētis iiuſta cōdēnatio q̄ ꝓceſſit ex pte iudicis ex timore. ne ſi dimitteret eū ꝯ clamorem ppli: accuſaret poſtea ad ceſarē. ꝛ h ē q̄ dr h (Uidēs āt pilat⁹ q̄ nihil ꝓficeret) oſtēdēdo xp̄i inocētiā ad ei⁹ liberationē (ſꝫ magl tumult⁹ fieret) ppli. ſ. clamātis ad ꝯtriū ꝑ ſeductionē ſacerdotū: vt viſū ē (accepta aq̄ lauit man⁹ ſuas corā pplo) ad h vt iudei totū peccatū ſuꝑ ſe acciperēt: ꝛ ipe imunis eſſet a pccō: ſꝫ nō ſuffecit ad oīmodā ei⁹ excuſationē: qꝛ cū eēt iudex tenebat ex officio ſuare iuſtitiā ꝛ iō grauiter peccauit faciēdo ꝯtra eā ad habēdū ppli fauoreꝫ. minus tñ peccauit q̄ꝫ iudei. qꝛ eius motiuū fuit min⁹ malū. Judei. n. ad occidēdū xp̄m moti ſūt ꝑ rancorē ꝛ odiū. Pilat⁹ āt ꝓpter timorē ceſaris ꝛ fauorē iudeorꝫ habēdū (Tūc dimiſit illis barrabā) facta reſpōſione a iudeis q̄ totū peccatū reciperēt ſuꝑ ſe ꝛ ſuꝑ filios ſuos (ihm vero flagellatū tradidit ꝛč) lꝫ iſta flagellatio xp̄i ponat hic poſt ſentētiā iudicis. tñ fuit ante facta ut habet Jo. 19. qꝛ ad hāc intētionē eū ꝑcepit pilat⁹ flagellari ꝛ illudi. vt iudei eēnt ſatiati ſanguine eius videntes eum ſic punitū etiā vltra cōdignū. ꝛ iō ponit hic q̄ſi ꝑ recapitulationē (Tūc milites) ideſt poſt flagellationem imediate ꝛ ante ſententiā (ſuſcipientes ihm in pretorio ꝛč) ut magis illuderent in loco patēti ꝛ corā mltitudie (exuētes eū). ſ. veſtimētis ſuis (clamidē coccineā). i. rubeam in ſimilitudinem purpure. qua vtuntur reges

(circūdederūt illi) ipſ veſtiēdo (Et plectentes
coronaz de ſpinis). i. de iuncis marinis ad mo
dū ſpinarꝫ acutiſ. ⁊ ego q hec ſcripſi audiui a q̄
dā q fuerat vltra mare cū ſcō ludouico rge frā
cie ꝙ i littore maris ſēſerat pūcturas iūcoꝝ per
ſotulares itermedios (poſuerūt ſup caput ei⁹)
ꝓ ſimilitudīe corone regie (et arūdinē ī dextera
ei⁹) ꝓ ſceptro regio (Et genu flexo añ eū illude
bāt ei) facto ſimilr̄ ⁊ v̄bo. vnd̄ ſeqr̄ (dicētes aue
rex iudeoꝝ). q. d. voluiſti regnare ⁊ ñ potuiſti:
⁊ ſic eorū illuſio accuſatōi iudeorum responde
bat (Et expuētes ī eū) tāq̄ ī pſōaz ɔdēnabilē ⁊
vilē (acceperūt arūdinē) d̄ māu eius (et percu
tiebāt caput e⁹) ⁊ rōe cōtēpt⁹ ⁊ ratōe doloris ī
fligēdi: qꝛ ex tali ꝑcuſſiōe aculei corōe ītrabāt
caput ei⁹ (Et poſtq̄) Poſtq̄ deſcripta ē ipi⁹ xp̄i
cōdēnatio iiuſta. hic pōit inique ſnīe executio.
⁊ p̄ ponit ipi⁹ xp̄i iudicati crucifixio. z⁰ crucifi
xi illuſio ibi. Pretereūtes. 3⁰ illi⁹ expiratio ibi
A ſexta aūt hora. Circa xp̄i crucifixionē q̄tuor
tāgūt. loci vilitas. iudeorū crudelitas ibi. Et d̄
derūt. militū cupiditas ibi. Poſtq̄ āt. latronū
ſocietas ibi. Tūc crucifixi ſūt. Circa p̄mū dicit
ſic (Poſtq̄ illuſerūt ei exuerūt clamidē) qꝛ cla
midē illā coccineā īpoſuerūt ſibi ſolū ad d̄ridē
dū eū: ſicͨ regē falſū (Et iduerūt eū veſtimētis
ei⁹) qb⁹ ſpoliauerūt eū: vt p̄dictū ē. ⁊ h̄ fecerūt
vt duct⁹ ad mortē magis cognoſcereſ ī ꝓpa ve
ſte q̄ ī aliēa (Exeūtes autē iuenerūt hominē ⁊c̄)
hoc nō ē ɔtra id quod dicit Joānis. xix. Et ba
iulās ſibi crucē ⁊c̄. Ipſe. n. p̄mo portauit crucē
ſuā qñ exiuit d̄ domo pilati: vt dic̄ Joānes. ſed
qꝛ erat fatigat⁹ ex p̄cedēti labore ieiunyſ ⁊ vigi
lys: iō milites coegerūt ſymonē ad portādū e⁹
crucē: vt citius poſſent ꝑuenire ad locū crucifi
xiōis: vt dr̄ hic (Et venerūt ī locū q dr̄ golgata
qd̄ ē caluarie locus) ille locus nō ē ſic noiat⁹ a
caluaria ade ibi ſepulti vt dicūt aliq: qꝛ adam
fuit ſepultus ī ebron vt habet ioſue. 14. ꝑꝑ qd̄
ebrō dicebat āntiqt⁹ cariatharbe. i. ciuitas q̄tu
or. qꝛ q̄tuor magni patriarche ſūt ibi ſepulti cū
vxorib⁹ ſuis. ſ. adā ⁊ eua. abrahā ⁊ ſara yſaac ⁊
rebecca. iacob ⁊ lia. dr̄ g̃ caluarie locus qꝛ ille
erat plenus capitibus mortuorū q ibi decolla
banr̄: qꝛ ibi malefactores puniebāt. ⁊ ſic patet
loci vilitas ī quo xp̄s crucifixus ē (Et dederūt)
Hic ɔſequēter ponit iudeorū crudelitas cum
dicit (Et d̄derūt ei uinū cū felle mixtū) Joānes
aūt dicit ꝙ dederūt ei acetū. Ad euidētiā h⁹ cō
ſiderādū. ꝙ aliq dicūt hoc ei factū vt citi⁹ mo
rereſ. ⁊ ſic milites de ei⁹ cuſtodia citi⁹ expedirē
tur: qꝛ d̄bebāt eū cuſtodire q̄uſq; expiraſſet. di
cūt. n. ꝙ exiſtēteſ ī tormēto ſi potēt aceto citiuſ
moriūt. ſꝫ hoc nō videt multū ꝓbabile: qꝛ ace
tū ē frigidū ⁊ ꝑ ɔſequēs videt magis mortē ta
liū differre ꝓpter qd̄ alr̄ dicēdū ē. ſcribit. n. in
quodā libro hebraico q apud coſititulat liber
iudicū ordinarioꝝ. ꝙ qꝛ ſalomō dixerat puer.
31. date ſicerā. i. potū iebriatiuū merentib⁹ ⁊ vi

nū his q amaro aīo ſūt vt bibāt ⁊ obliuiſcant
egeſtatis ſue ⁊ doloris ſui nō recordet̄ āpli⁹: iō
ex occaſiōe h⁹ v̄bi ſeniores iudeoꝝ ſtatuerāt vt
cōdēnatis ad mortē daret̄ vinū aromaticū ad
bibēdū vt facili⁹ tolleraret paſſionē. In hieru
ſalē aūt erāt matrone deuote ⁊ cōpaſſiue q̄ hoc
vinū dabāt ex d̄uotōe. Judei igit ex nimia cru
delitate moti. tale vinū datū ꝓ xp̄o ⁊ alys duo
bus cū eo crucifixis acceperūt ſibi. ſꝫ qd̄ dictū
erat amos. z. vinū dānatorū bibebāt. ⁊ loco e⁹
poſuerūt acetū cū felle mixtū (Et cū guſtaſſet
noluit) Marcus dic̄ ⁊ nō accepit: qꝛ nō accepit
ad bibēdū: ſꝫ ſolū ad guſtādū modicū. vt ſic i
pleret ī eo ꝙ ſcriptū ē ī pſal. dederūt ī eſcā meā
fel ⁊ ī ſiti mea potauerūt me aceto (Poſtq̄ cru
cifixerūt eū) Hic pōit militū crucifigētiū cupi
ditas. ī hoc ꝙ abſtulerūt ſibi veſtimēta ſua oīa
cū tñ dānat ī ad mortē dimittat aliqd̄ veſtimē
tū ad carnis ſue opimētū. ⁊ hoc ē qd̄ dr̄ (diuiſe
rūt ſibi veſtimēta eius) ī quatuor ptes ſm̄ qd̄
dr̄ Jo. 19. qꝛ q̄tuor erāt milites ipm̄ crucifigen
tes (ſortē mittētes) Iſta ſors fuit miſſa ſup tu
nicā dñi icōſutilē. q̄ erat facta q̄ſi reticlato ope
⁊ iō nō poterat bñ diuidi cū ñ hēret aliquā ſu
turā: ⁊ iō miſerūt ſortes qs hēret eā itegrā (Ut
adipleret qd̄ dictū ē ꝑ ꝓphetā. diuiſerūt ſibi ⁊c̄)
Scdm̄ hiero. iſtud nō ē d̄ textu mathei: nec ē i
āntiqs libris: ſꝫ tñ ī euāgelio Joānis. Expoſitio
tñ h⁹ auctoritatis pꝫ ex dictis (Et ſedētes ſerua
bāt eū) ne aliqs raperet eū de cruce āteq̄ā eſſet
mortu⁹ (Et īpoſuerūt ſup caput ei⁹ cām ipſius
ſcriptā) iſte erat modus iudeorū ꝙ ſup capita
crucifixorū pōebat cā ɔdēnatōis ipoꝝ. ipſe āt
accuſat⁹ fuerat ꝙ ſibi volebat vſurpare regnū
iudeorū vt viſū ē (Tūc crucifixi ſūt cū eo ⁊c̄) h̄
deſcribit latronuꝫ ſocietas ad hoc. n. crucifixi
ſūt cū xp̄o ex itētōe iudeorū vt xp̄s videret ꝓ̄n
ceps ⁊ magiſter ī malefactis eorū: ſꝫ ex itētiōe
dei hoc ꝑmittētis factū ē: vt ipleret qd̄ de xp̄o
ſcriptū erat Eſa. 53. Et cū ſceleratis reputatus ē
(Pretereūtes) Hic deſcribit ipi⁹ xp̄i crucifixi
d̄riſio qꝛ. p̄ fuit d̄riſus a p̄tereūtib⁹. hoc ē a vul
garibus hoīb⁹ circa locū crucis cōcurrētibus
dicētib⁹ (Uah) iteriectio ē iſultātis ſeu d̄ridē
tis (q deſtruis tēplū dei ⁊c̄) iponebāt. n. ſibi ꝙ
h̄ dixerat: ſꝫ hoc erat falſū vt viſū ē ca. p̄ceden
ti (Salua temetipꝫ). q. d. nō potes. ex q̄ pꝫ falſi
tas tua. z⁰ fuit deriſus a ſacerdotib⁹. ⁊ h̄ ē qd̄
dr̄ (Silr̄ ⁊ pricipes ſacerdotū illudētes cū ſcri
bis). i. legiſ ꝑitis (et ſeniorib⁹). i. iudicib⁹ ordīa
rys dicebāt (Alios ſaluos fec̄). q. d. nō ē verꝫ
qꝛ ſi poſſet facere talia ſaluaret ſemetipm̄ (Si
rex iſrl̄ ē) nō ꝗcūq; ſꝫ meſſias ꝓmiſſus ī lege (d̄
ſcēdat nūc de cruce) qꝛ aly reges nō poſſēt talia
facere (et credim⁹ ei) falſū dixerūt: qꝛ maiora fe
cit qñ lazarū ſuſcitauit. ⁊ qñ p⁹ mortē de ſepul
chro ſurrexit. ⁊ tñ nō crediderūt ei. 3⁰ fuit deri
ſus a latronib⁹. ⁊ h̄ ē qd̄ dr̄ (Idipꝫ). i. v̄ba p̄miſ
ſa (⁊ latrones iproperabāt ei) Cōtrariū videt

Luc. 23. vbi dicit ꝙ vn⁹ icrepabat eū. alter ro
gabat eū dicēs. Dñe memēto mei dū veneris ī
regnū tuū. Dicēdū ꝙ matheus loquit ſm̄ illū
modū loq̄ndi. quo ſocietas dr̄ aliqd facere. qñ
vnus de ſocietate hoc fac̄. vel aliter dicēdum
ꝙ vterq; iproperauit p̄mo xp̄o. ſꝫ alter videns
poſtea patiētiam xp̄i pēituit ⁊ miaꝫ petyt ⁊ in
uenit (A ſexta aūt) Hic ɔñr deſcribit ipſius xp̄i
crucifixi ⁊ deriſi expiratio. vbi p̄ notat ꝑturba
tio elemētoꝝ quaſi xp̄o moriēti ɔpatientiū. z⁰
ɔfeſſio aſſiſtentiū ibi. Cēturio aūt. Pria ipuaſ
qꝛ p̄ ſcribit ꝑturbatio corpoꝝ ſupioꝝ. z⁰ iferio
rum ibi. Et ecce uelū. Circa p⁹ dicit ſic (A ſexta
hora tenebre facte ſūt ⁊c̄) Hiero. dic̄ ſup iſtum
locū. ꝙ iſte tenebre fuerūt fcē ꝑ retractōeꝫ radi
oꝝ ſolis diuīa v̄tute. Origenes āt dic̄ ꝙ h̄ fcm̄
ē ꝑ iterpoſitionē nubiū denſaꝝ. Sꝫ ī h̄ magis
credēdū ē dionyſio. q dic̄ ī epiſtola ad policar
pū hoc fuiſſe ꝑ interpoſitionē lune iter terrā ⁊
ſolē. ſicut fit ī eclipſi ſol. ⁊ ibidē dic̄ ꝙ ipſe h̄ vi
dit tūc exnis ī egypto vbi ē aeris puritas. qꝛ ra
riſſime fiūt ibi nubes ⁊ pluuie. ꝑꝑ qd̄ talia po
tuit magi ꝑpēdere. vidit g̃: vt dic̄: lunā ab ori
ente aſcēdentē verſus meridiē ⁊ ſupponētē ſe
ſoli. Hiero. āt ⁊ origenes nō loquūt de illa ecli
pſi aſſerēdo ꝙ ſic fuerit. vt dicūt: ſꝫ ꝙ potuit
ſic fieri. Ex dictis pꝫ ꝙ illa eclipſis non potuit
naturaľ eē ſꝫ miracloſa. Et h̄ mltipliciter. Pri
mo qꝛ luna erat q̄ntadecima. vt pꝫ. c. precedē
ti. ⁊ tūc luna diſtat a ſole ꝑ diametꝝ celi. Eclip
ſis āt ſol nō pōt fieri naturalr̄: niſi tp̄e cōiūcti
onis ſolis ⁊ lune. ꝓpter qd̄ dic̄ dionyſius ꝙ mi
rabat. qꝛ nō erat tēpus cōueniēs ad talē ɔiun
ctionē. z⁹ miraculū fuit ibi. ꝙ trāſacta eclipſi
luna redyt ad orientē. ita ꝙ ī veſpe fuit ī orien
te ſole exñte ī occidēte. ⁊ ſic orbes eoꝝ ſunt ad
priſtinū ſtatū reſtituti. 3⁹ miraculū fuit ibi. qꝛ
ps orientaľ ſolis p̄ fuit obſcurata. ⁊ iterꝝ vltio
illūiata. cōtrario āt modo fit ī eclipſi naturali
(ſup vniuerſā terrā) h̄ accipit ps ꝓ toto. eclipſ
. n. ſolis nō pōt eē vniuerſalis. ⁊ ꝓpter h̄ qñ dr̄
ſup vniuerſā terrā itelligēdū ē de terra iudee.
(vſq; ad horā nonā) ex quo pꝫ ꝙ luna fuit imo
bilis ſub ſole ꝑ tres horas. ⁊ ī hoc fuit 4⁹ mira
culū illius eclipſis. qꝛ ī naturali eclipſi lūa cō
tinue mouet ſub ſole (Et circa horam nonā cla
mauit voce magna dicēs heli heli lamazaba
thani) el in hebreo idē eſt ꝙ de⁹. iota lr̄a hebra
ica adiūcta facit ſignificare cū hoc meus. et iō
heli idē ē ꝙ d⁹ me⁹. lama ē vna dictio ꝑ ſe. ⁊ idē
valet qd̄ q̄re ī latio zabathāi ñ ē vera lr̄a. qꝛ ñ
ſignificat idē ꝙ dereliquiſti me. ſꝫ debꝫ p̄poni
ibi quedā lr̄a q̄ vocat ayn. ⁊ ſonat ſic̄ a formatū
ī gutture. vñ dꝫ ſic ſcribi azabatani. tūc ſignifi
cat idē qd̄ d̄reliqſti me. ſꝫ ꝑ ignorātiā ſcriptoꝝ
corrupta ē lr̄a ī latinis libris. dic̄ āt xp̄s ſe dere
lictū a deo p̄re. qꝛ dimittebat eū ī manib⁹ occi
dentiū (Quidā aūt illic ſtantes). ſ. milites ipm̄
cuſtodiētes qui erant gētiles. ꝓpter quod lin

guam hebraicā ignorabāt dicebant (helyā vo
cat iſte) cetera patēt vſq; ibi (Ihs au. ite. cla. uo
ce magna emi. ſpi.) Ex quo pꝫ ꝙ illa vox nō fu
erit naturalis ſed miraculoſa. quia hō magno
cruciatu ⁊ lōgo afflict⁹. ⁊ ex tali afflictiōe mor
ti ſic pximus nō poſſet ſic clamare v̄tute natu
re (Et ecce velū) hic ſecūdo declaratur ꝑturba
tio elemētoꝝ inferioꝝ. qꝛ ad motū terre ⁊ aeris
velū templi ſciſſum ē. Illud āt velū ſm̄ aliq̄s
erat in itroitu tēpli. ꝓhibēs aſpectū eoꝝ q̄ erāt
intra tēplū. ⁊ iō per talē ſciſſionē declarata eſt
iplētio veritatis ī morte xp̄i: que latebat ī figu
ris veterī teſtamēti. ſm̄ alios v̄o nō fuit veluꝫ
quod erat ī introitu tēpli. ſꝫ velū qd̄ erat intra
tēplum inter ſanctū. ⁊ ſanctū ſcōrum. ⁊ ſciſſio
eius idē ſignificat quod pri⁹ dictū ē. ⁊ h̄ dicūt
cōmuni⁹ doctores. de vtroq; vero uelo iſto di
ctū fuit plenius Exo. 26. (Et terra mota ē) q̄ſi
nō potēs ſuſtinere mortē xp̄i (⁊ petre ſciſſe ſūt)
ī ſignū hui⁹ ꝙ corda quātūcūq; dura deberent
xp̄o ɔpati (⁊ monumēta apta ſūt) ex terremotu
ad denotandū ꝙ reſurrectio xp̄i ꝓpinq̄ erat et
alioꝝ cū ipſo reſurgentiū (⁊ multa corpora ſan
ctoꝝ q dormierāt ſurrexerūt) nō tūc qñ monu
mēta apta ſūt. ſ. hora morti xp̄i. ſꝫ poſtea qñ re
ſurrexit. qꝛ cū eo ſurrexerūt tanq̄ teſtes ſue re
ſurrectōis. ⁊ hoc ē qd̄ ſubdit (exeūtes de monu
mētis) poſt reſurrectionē ei⁹. i. xp̄i (venerunt ī
ſcām ciuitatē). i. irl̄m. q̄ dicebat ſcā ꝓpter tem
plū diuīo cultui deputatū qd̄ erat ibi (⁊ appꝑue
runt mlt̄is) ad declarationē dñice reſurrectio
nis (Centurio) hic ponit aſſiſtentiū cōfeſſio. ⁊ p̄
cēturiōis ⁊ ſue ſocietatis: q videtes ſigna pre
dicta ī morte xp̄i cōfeſſi ſunt v̄itatē ſue diuita
tis dicētes (Uere fili⁹ dei erat iſte) ⁊ ꝑ ɔñs eiuſ
dē nature cū eo. z⁰ ponit cōfeſſio mulieꝝ deuo
taꝝ q̄ ɔſitebant eū ſcō. inq̄tū aſſiſtebāt ipi mo
rienti. qd̄ nō audebāt facere apoſtoli. qꝛ ſol⁹ io
annes legit ibi ſtetiſſe. ⁊ h̄ ē qd̄ dr̄ (erant auteꝫ
ibi mulieres mlt̄e a lōge) Cōtrariū videtur
Jo. 19. vbi dr̄ ꝙ ſtabāt iuxta crucē. dicendū ꝙ
erant longe reſpectu militū xp̄m crucifigētiuꝫ
ſed prope erant reſpectu aliorū aſtantium non
erant. n. ita longe quin poſſent eū loquentē au
dire: qñ dixit matri ſue. mulier ecce fili⁹ tu⁹ ⁊c̄.
(que ſecute erant ih̄m a galilea) ex deuotione
quā hēbant ad audiēdum verbū eius (miſtrā
tes ei) neceſſaria vite ſue de facultatibus ſuis.
iſte. n. erat mos iudeoꝝ. ꝙ neceſſaria vite ām̄i
niſtrabant doctoribus (inter quas erat maria
magdalene) ſic nomīata a magdalo caſtello (et
maria iacobi ⁊ ioſeph mr̄) iſta erat ſoror marie
mr̄is xp̄i. ⁊ mr̄ filioꝝ ꝣebedei. ſ. iacobi ⁊ Jo. (Cū
ſero eēt) h̄ deſcribit ipi⁹ xp̄i mōtui d̄uota tumu
latio. vbi duo ponūt. Pri⁹ ē ſepeliētiū d̄uotio.
z⁹ iudeoꝝ malignātiū machinatio ibi. Altera
āt die. Circa p̄mū aduertēdū ꝙ lꝫ mors xp̄i fu
it ignominioſa. vt pꝫ ex p̄dc̄is. ſepultura tñ ei⁹
fuit nobil ⁊ ſūptuoſa. cui⁹ rō ē. qꝛ paſſibilitatē.

τ hūanitatē aſſūpſit xp̄s ꝓpter nr̄as redēptōes τ iō ipſa cōpleta in ſua morte p̄dc̄a debuerunt ceſſare. τ ea q̄ ſequebāt quodāmō ad gl̄iaȝ ſue reſurrectōis ptinere. vtrūqȝ aūt fuerat p̄dc̄m p Eſa. ꝓpheta de turpitudie mortis eius Eſa. .53. tanq̄ȝ ouis ad occiſionē ducet᷑ τc̄. ſeq̄t ibidē Cū ſceleratis reputat᷑ ē. de nobilitate ſepulture ei᷒ dr̄ Eſa. 9. radix ieſſe q ſtat ī ſignū populorum ipm̄ gētes depcabunt. τ erit ſepulchrum ei᷒ gl̄ioſū. hoc ē ḡ qd̄ dr̄ hic (Cū ſero factū eſſet) qꝛ circa veſpā ferie ſexte dpoſit᷒ ē d̄ cruce (venit qdā hō diues) τ ꝓpter h̄ de facili potuit accedere ad pilatū. τ qꝛ erat nobil᷑ τ vnus de curia ut hēt Luc. 23. (ab arimathia) iſta ciuitaſ. q̄. i. Re. dr̄ ramatha. de q̄ fuit oriūdus ſamuel (nomie ioſeph) nomē āt eius exp̄mit᷑. qꝛ erat hō famoſus (qui τ ipſe diſcipulus erat ih̄u) occulte tn̄ ne expelleret᷑ de ſynagoga: qꝛ ſꝫ qd̄ dr̄ Jo. 12. ex p̄ncipibus multi crediderūt ī ih̄ꝫ: ſꝫ pp phariſeos nō ꝯfitebant᷑ ne de ſynagoga eijcerētur (hic acceſſit ad pilatū) depoſito. n. timore cōfidēter (petijt corpus ih̄u) ad ſepeliēdū honorifice: (Tūc pilat᷒ iuſſit reddi corp᷒) tū qꝛ ioſeph erat hō valēs τ nobil᷑. ꝓpter qd̄ pilat᷒ petitiōi ei᷒ voluit acqeſcere. tū qꝛ ſciebat xp̄m crucifixū iiuſte (Et accepto corpore ioſeph īuoluit illud ī ſindone mūda) hoc ē ī pāno lineo mundo ꝓpter qd̄ corp᷒ xp̄i nō cōſecrat᷑ ī altari ſup pannū ſericū ſꝫ lineū. qꝛ corp᷒ xp̄i in ſepulchro tali pāno fuerit īuolutū (τ poſuit ī monum̄to ſuo) qd̄ erat ſūptuoſe factū (nouo) qꝛ ſi aliqs fuiſſꝫ ibi ante ſepultus: calūniari poſſet a iudeis ꝙ ille ſurrexiſſꝫ. τ nō xp̄ſ (quod exciderat ī petra) eadē rōne factū ē h̄ ne ſi xp̄s fuiſſet ſepultus ī terra. diceret᷑ a iudeis ꝙ diſcipuli rapuiſſēt corpus ei᷒ fodiētes ī terra de ſubt᷒ p viā ſubterraneā (Et aduoluit ſaxū magnū) ꝙ nō poſſet de facili amoueri. ne aliqs ueniēs poſſet rapere corpus xp̄i (ad oſtiū monumēti) monum̄tū illud factū erat ad modū cuiuſdā domūcule ī cuiuſ medio erat ſepult᷒. τ ī domūcula erat quoddā oſtiolū ad habēdū illuc igreſſū (Erat autēꝫ ibi maria magdalene τ altera maria) aſſiſtētes ſepeliētib᷒ xp̄m ex deuotiōe. τ ad vidēdū q̄lr poſſent reuerti ad ip̄ꝫ iungendū (Altera aūt) Hic ponit᷑ iudeoꝝ machiatio. qꝛ ipetrauerūt cuſtodiri ſepulchrū. ne diſcipuli xp̄i raperēt corpus ei᷒ τ diuulgarēt eū reſurrexiſſe. ſꝫ qꝛ nō ē cōſiliū ꝯ dn̄m. vt dr̄ puer. 21. iō factū iudeoꝝ magis fecit ad oppoſitū. ſ. ad certitudinē dn̄ice reſurrectiōis. qꝛ ab ipis cuſtodib᷒ teſtificata eſt. vt hēt ſequēti. c. τ h̄ ē magnū. ſ. hēre teſtioniuꝫ ab aduerſarijs. dic̄ ḡ (Altera die q̄ ē p᷒ paraſceuē). i. ſabbato. qꝛ feria ſexta ī qua paſſus ē xp̄s dicta ē paſceues. i. ꝑpatio. qꝛ illa die p̄parabāt᷑ cibaria p ſequēti die. Jn craſtino igit᷑ dominice paſſiōis (conuenerūt p̄ncipes ſacerdotū τ phariſei ad pilatū. d. dn̄e τc̄) τ pꝫ vſqȝ ibi (Ait illis pilatus. hētis cuſtodiā). i. cōcedo ꝙ accipiatiſ milites ad cuſtodiendū eū p volūtate vr̄a) Jlli āt abeūtes munierūt ſepulchꝝ) militibuſ armatis (ſignātes lapidē) ſigillo ſuo. ne aliquis poſſet ingredi ſine ſitu eorū.

C.XXVIII.

(Veſpere aūt) Poſtq̄ȝ euangeliſta deſcripſit xp̄i paſſionē τ ſepulturā. Hic ꝯn̄r deſcribit ipſius reſurrectionē. τ p̄ dſcribitur dn̄ice reſurrectōis manifeſtatio. 2°. ipſi᷒ mãifeſtate diuulgatio ibi. Undecim āt. Pria ī tres. qꝛ p̄ manifeſtata ē reſurrectio p deſcēdētē angelū. 2°. p apparentē dn̄m ibi. Et exierunt Tertio p teſtimoniū militū cuſtodientiuꝫ ibi. Qui cū abiſ. Circa p̄᷒ tria notant᷑. mulierū deuotio. angeli apparitio ibi. Et ecce terremotuſ. reſurrectōis manifeſtatio ibi. Scio. n. Ad euidentiā p̄mi cōſiderādū. ꝙ denoiatio fit a nobiliori. iō apd̄ iudeos oēs dies hebdomade denomiabant᷑ a ſabbato. ita ꝙ dies īmediate ſeq̄ns ſabbatū dicebat᷑. p̄ma ſabbati. i. pꝛia a ſabbato alia ſa ſabbati. τ ſic ꝯn̄r. Ab illa āt hora q̄ xp̄s fuerat ſepultus non poterant mulieres emere aromata ad īungendū xp̄ꝫ vſqȝ ad veſperā diei ſeq̄ntis. qꝛ ſolēnitas ſabbati incepta erat ab hora ſepulture. in qua nō licebat aliq̄d emere vſqȝ ad veſperā ſeq̄ntis diei. ſ. ſabbati. τ tūc. ſ. veſpere ſabbati. Emerunt aromata. Et p̄pauerūt ſe ad ueniēdū. nō tn̄ venerūt ꝓpter noctē d̄ ꝓximo īminētē. ſꝫ ī mane ſequēti venerunt in pꝛia hora diei ſeq̄ntis. q̄ dicebat᷑ pꝛia ſabbati. Sic ḡ ꝯſtruēda ē lr̄a (Veſpere āt ſabbati q̄). ſ. veſpa (luceſſit in pꝛia ſabbati). i. īcipit illuceſcere ī p̄ncipio diei ſeq̄ntis (venit maria τc̄) premittit aūt ibi Veſpe ſabbati. nō qꝛ illa hora uenerūt ad monumētū. vt dictū ē. ſꝫ qꝛ tūc ſe preparauerūt ad veniēdū (videre ſepulchrū). i. q̄liter poſſent igredi ad vngēdū xp̄ꝫ (Et ecce terremotus) Hic deſcribit᷑ angelica apparitio. nō ad hoc ꝙ angelus p̄paret exitū d̄ ſepulchro domino reſurgēti. qꝛ xp̄s exijt clauſo ſepulchro. ſicut ītrauit ad diſcipulos ianuis clauſis. ſed vt oñderet ſepulchrū vacuū. τ reſurrexiſſe dn̄ꝫ. h̄ ē ḡ qd̄ dr̄ (Et ecce terremotus fc̄us ē magnus) cui᷒ cā ſubdit᷑ (angelus āt dn̄i deſcendit de celo) τ v̄tute ei᷒ fc̄us eſt ille terremot᷒. qꝛ corporalia obediūt āgeliſ ad nutū q̄ntū ad motū localem (Et accedēs reuoluit lapidem) vt oñderet xp̄i reſurrectionē ꝯpletā (Erat aūt aſpect᷒ ei᷒ ſicut fulgur) ad icutiēdū terrorē cuſtodib᷒ (veſtimēta ei᷒ ſicut nix) ad dandū ꝯſolationē mulierib᷒. ꝓpter qd̄ ſubdit᷑ (p̄ timore aūt eius τc̄) τ illō qd̄ ſeq̄t᷑ (Reſpōdēs āt āgelus dixit mulierib᷒. nolite tiere τc̄. Scio. n.) Hic ponit᷑ dn̄ice reſurrectōis mãifeſtatio que qdē reſurrectio p̄ mãifeſtat᷑ mlierib᷒ ipm̄ deuote q̄rētib᷒. τ h̄ eſt qd̄ dicitur (Scio. n. ꝙ ih̄m q crucifixus ē) h̄ additur ad differētiā alioꝛuꝫ. qꝛ mlti erāt q vocabāt᷑ noīe ih̄u (Querit᷑) ī ſepulchro ſicut mortuum (Nō ē h̄. ſurrexit. n. ſic dixit) h̄ aūt addidit āgelus vt reduceret ad memoriaꝫ v̄ba xp̄i dc̄a

ante paſſionē ſuam vt ſic magis crederēt reſurrectionē eius factam (Uenite τ videte locuꝫ) vacuū. ſ. (vbi poſitus erat) τ pꝫ littera. Seq̄tur (Precedet vos ī galileā ibi eum videbitis) nō ſolum in beatitudine. ſꝫ in ꝓpinq̄ tp̄e. τ ꝓpinq̄ regiōe anq̄ȝ aſcēdat ī celū (Et exierunt) Hic ponit᷑ manifeſtatio dn̄ice reſurrectōis p ipm̄ dn̄ꝫ appentē mulierib᷒ d̄ ſeplc̄hro reuertētib᷒. τ h̄ ē qd̄ dr̄ (Exierūt cito) ad denūciandū honos rumores xp̄i diſcipul᷑ (cum timore) ex inſolita angeli viſione (τ gaudio magno) ex xp̄i reſurrectione (currentes nūciare diſcipul᷑) Marci. 16. dr̄ ꝙ fugierūt de monumēto timētes. τ nemi q̄cq̄ȝ dixerūt. dicēdū ꝙ v̄bū Mar. ītelligēdū eſt de militib᷒ q iacebant pre tiore ſic̄ mortui. τ nemi᷑ illoꝝ mulieres aliq̄d dixerūt. ſꝫ v̄ba āgeli cum eiſ loq̄ntis aplīs dixerūt (Et ecce ih̄s occurrit illis reuertētib᷒). ſ. de mōumēto āteq̄ȝ venirēt ad aplōs (.d. illis auete) v̄bū ē ꝯſolatoriū (Jlle āt acceſſerūt τ tenuerūt pedes ei᷒) ex deuotiōe (τ adorauerūt eū) adoratiōe latrie (Tūc ait illiſ nolite timere) h̄ dic̄ ad eaꝝ pfectā ꝯſolatōeꝫ qꝛ timor q inuaſerat eas ex aſp̄cu āgeli. adhuc nō totalr̄ receſſerat ab eis (Jte τ nūciate frīb᷒ meis τc̄) diſcipulos ſuos vocat frēs eos amicabilius noīans ſolito. vt ſecuri᷒ accedāt ad eum τ nī timeant accedere pp h̄ ꝙ reliq̄rāt euꝫ ī ſua captione (Que cū audiſſēt) Hic declarat᷑ reſurrectio xp̄i p teſtimoniū cuſtodū q vt dr̄ h̄ (venerunt ī ciuitatē) de ſepulchro xp̄i qd̄ erat aliq̄ntulum ex irl̄m vt dr̄ Jo. 19. (τ nūciauerūt p̄ncipib᷒ ſacerdotū) a qbuſ erant poſiti ad cuſtodiēdum ſepulchrum xp̄i (oīa q̄ facta fuerāt). ſ. xp̄i reſurrectiōeꝫ. τ āgeli terribilē apparitionē (Et ꝯgregati cū ſeniorib᷒ cōſilio accepto pecuniam copioſā dederūt militib᷒ τc̄) iſtud mēdaciū militū emerūt care: qd̄ adhuc tenet iudeos ī errore. vn̄ ſequit᷑ poſtea (Et diuulgatū ē verbū) tāq̄ȝ verū. qd̄ tn̄ erat falſū (apud iudeos vſqȝ ī hodiernū diē (Undecim aūt) Hic ponit᷑ reſurrectiōis manifeſte diuulgatio. τ p̄ q̄ntū ad xp̄i diſcipuloſ. 2°. q̄ntū ad oēs populos ibi. Euntes er. Jn p̄ma ḡ pte dicit ſic (Undecim aūt diſcipuli) qꝛ iudas erat mortuus vt viſū ē. c. p̄cedēti (abierunt ī galileā) ſm̄ mandatū xp̄i τ angeli (ī mōte). ſ. thabor ī quo trāſfigurat᷒ fuit coram iacobo petro τ ioāne: vt hitum ē ſ̄. c. 17. ibi. n. paucl oñderat gl̄iam ſue reſurrectōis. vt ibidē dictū ē. τ iō reſurrectionē cōpletā mãifeſtauit oībuſ diſcipulis ſuis. vn̄ ꝓbabiliter credit᷑. ꝙ illa fuit mãifeſtatio de qua ſcribit Apoſtolus. i. Coꝝ. .15. deīde viſus ē pluſq̄ȝ q̄ngentis frībus ſimul. hic tn̄ nō exp̄munt᷑ niſi. 11. apoſtoli. q erant p̄ncipales xp̄i diſcipuli. pꝛi᷒ tn̄ viſus ē ſepties per ſonis ſpālibus. Primo marie magdalene manēti iuxta ſepulchrū alijs recedētibus. vt dicitur Jo. 20. τ Marci. 15. 2°. ipſi marie magdalene cū alijſ mulierib᷒ a ſepulchro reuertētibus. qꝛ poſtq̄ȝ viderat xp̄m. ſecuta ē alias τ inuenit eas ī itinere. τ tūc apparuit eiſ xp̄s. 3°. petro ſm̄ ꝙ hētur Luc. vlt. licꝫ nō habeat᷑ expſſe ex euāgelio qn̄ facta ē ei iſta apparitio. ꝓbabile tn̄ eſt ꝙ h̄ fuit qn̄ ipſe τ ioānes cucurrerūt ad monumētū. τ nō inuento corpore xp̄i abijt petr᷒ mirans ſecū quod fcm̄ fuerat. vt dr̄ Luc. vlt. τ idcū eēt in tali āmiratiōe ſolitari᷒ credit᷑ xp̄s ſibi apparuiſſe. 4°. apparuit duobus diſcipul᷑ eūtib᷒ ī emaus. vt hētur Luc. vlt. 5°. apparuit decē apoſtolis abſente thoma. vt hēt᷑ Jo. 20. τ iſte q̄nqȝ apparitiones facte ſūt ipſa die reſurrectionis. vt pꝫ euangelia ītuenti. 6°. apparuit vndecim apoſtolis exiſte ibi thoma. vt habetur Jo. .20. τ fuit octaua die poſt reſurrectionē vt hēt᷑ ibidē. 7°. apparuit petro τ ſocijs ſuis ad mare thiberiadis. vt hētur Jo. vlt. τ 8. ī monte thabor. vt hic dr̄ apparuit aplīs ī die aſcēſionis ſemel ī irl̄m ipſis ꝯueſcētibus. τ ſemel ī mōte oliueti hora ſue aſcēſionis. vt habet᷑ Marci vlt. τ Luc. vlt. τ Act. p̄mo. Sequit᷑ (Et vidētes eum adorauerūt) adoratiōe latrie (qdā āt dubitauerūt) ex quo pꝫ ꝙ ibi erāt alij q̄ȝ apl̄i qui iā erāt certificati de ei᷒ reſurrectiōe. etiā thomas q īter alios fuit magis īcredulus. τ hec patēt ex p̄cedētib᷒ (Et aſcē. ih̄s locu. ē eis) ad certificādū eoſ q dubitabāt de ſua reſurrectiōe dicēs (Data ē mihi oīs ptās τc̄) qꝛ licet xp̄s q̄ntū ad dinītatē ab eterno hēret hanc ptātem. τ inq̄ȝtū hō ab iſtanti cōceptōiſ hēret ptāteꝫ ī celo: τ ī terra auctoritatē. tn̄ executiue nō habuit ante reſurrectionē ſuā. ſꝫ voluit eē paſſibilitati ſubiect᷒ pp nr̄am redēptionē (Euntes er.) Hic pōit᷑ diuulgatio dn̄ice reſurrectōis q̄ȝtuꝫ ad oēs pplōs q̄ fcā ē p predicatōeꝫ apoſtoloꝝ p vniuerſū orbē τ hoc ē qd̄ dr̄ (docete oēs gētes) pꝛi᷒. n. dixerat eis ꝙ ſolū predicarēt iudeis. vt ſ̄ dr̄. 10. c. qꝛ añ xp̄i reſurrectionē fides xp̄i nō erat diuulgāda p vniuerſū orbē. vt ibidē dictū ē (baptizantes eos) p̄poſuit docete. qꝛ catheciſmuſ dꝫ p̄cedere baptiſmū. vn̄ adulti pꝛi᷒ debēt īſtrui de his q̄ ptinēt ad fidē quā baptizentur (in noīe) ꝓpter vnitatē ſubſtātie (pr̄is τ filij τ ſpirit᷒ ſc̄i) ꝓpter diſtictionē pſonaꝝ. iſta ē forma baptiſmi inſtituta a xp̄o. ſed familiari ꝯſilio ſpirit᷒ ſc̄i q̄dam mō mutata ē in p̄mitiua eccl̄ia. qn̄ apoſtoli baptizabāt ī noīe xp̄i. vt habet᷑ Act. 10. τ 19. vt nomen xp̄i quod tūc erat odioſū magnificaret᷑. et h̄ diffuſius tractat᷑ ī 4°. ſn̄iaꝝ (docētes eos ſeruare q̄cūqȝ mādaui vobis) videlꝫ ſacramenta a xp̄o inſtituta. τ alia ad fidē catholicā ptinentia (Et ecce vobiſcū ſū oībus dieb᷒) τ h̄ duplr̄. Uno mō aſſiſtēdo eis ī opibus miraculoſiſ ad cōfirmationē doctrine. Alio mō exiſtēdo in ſacramēto euchariſtie. vbi ē tot᷒ xp̄s. vt pꝫ ex p̄dictis. c. 26. (vſqȝ ad cōſumatiōem ſeculi) ex q̄ pꝫ ꝙ fides catholica nō deficiet vſqȝ ad finem mūdi q̄ȝtūcūqȝ tribulatōibus agitet᷑. Aduertēdū ēt ꝙ licet de᷒ nō aſſiſtat cōtinue doctorib᷒ eccl̄ie p opationē miraculoꝝ. qꝛ nō ē neceſſe cū

fides catholica ſit ſufficiēter ꝯfirmata p mira-
cula facta ī pmitiua eccl'ia. tñ aliqñ ħ mō aſſi-
ſtit eccl'ie faciēdo miracula aliq̄ ad cōſolatōez
fideliū. aſſiſtit ēt eccl'ie ſemp ipam dirigendo p
occltos iſtict' ſpūs ſci. vt ſic ñ deficiat fides pe
tri. Ad laudē ⁊ gl'iam dñi nr̄i ihū xp̄i cui eſt bo
noꝝ ⁊ gloria in ſecula ſeculoꝝ Amen.

¶ Explicit poſtilla ſuper Matheum.

¶ Incipit ꝓhemiū. N. ď lira In euāgeliū Marci.

FAcies leonis a dextris ipoꝝ quatuor. Ezech. i. ſm ꝙ dictū fuit ī pncipio euāgelij ſecūd Math. ꝓ quatuor facies q̄s vidit Ezechiel ꝓpheta in aīali vno deſignant q̄tuor euāgeliſte ſeu quatuor euāgelia ab eis ſcripta de dño nr̄o ihū xp̄o. ⁊ ſicut ī facie hoīs deſignatur euāgeliū mathei. ſic ī facie leonis deſignat̄ euāgeliū marci: de quo dr̄ verbū ꝓpoſitū. facies leonis ⁊c. in quo q̄dē v̄bo circa marci euāgeliū poſſum' quatuor notare. videlȝ ꝓcedendi modū. cū dr̄ facies. ſpāle ſubiectū. cū dr̄ leonis ordinē vl' ſitū. cū dr̄ a dextris ipſius cuȝ alijs. certū numeꝝ cū dr̄ ipoꝝ quatuor. Circa pmuȝ cōſiderādū. ꝙ lȝ facies ſit breuis ps corporis. tñ ī ea ꝯtinet̄ oēs ſenſus. videlȝ viſus auditus ⁊c. Sic ī euāgelio marci. licȝ ſit breue reſpectu alioꝝ. tñ ī eo breuiter ꝯtinet̄ ſñie alioꝝ [illegible] euāgelioꝝ ſm qđ dic̄ greg'. ſup Ezech. ſi q̄ras q̄d marcus de icarnatōe dñi ſenſerit. ħ nimiꝝ ꝙ mathe' ⁊ lucas ⁊ ioānes. ⁊ iō tal' modus procedēdi ī quo ſub q̄dā ꝯpendio cōtinent̄ alioꝝ ſñie cōpetēter deſignat̄. de q̄ pōt accipi illđ ꝙ dr̄ Heſter. i5. facies tua plena grāꝝ. q2 modus ꝓcedēdi ipſius ſci marci euangeliſte: lȝ ſit breuis vt dictū ē. tñ plen' ē ſñiaꝝ gratioſaꝝ. et ſic pȝ pmū. Circa 2m ꝯſiderādū ꝙ lȝ marcus ď oībus xp̄i factis ſcribat. ſic̄ ⁊ alij. tñ ſpāliter verſatur ⁊ imorat̄ circa reſurrectionē ⁊ regnū xp̄i. quod aſſecut' ē xp̄s ī ſua bñdicta reſurrectiōe ſm qđ dixit apoſtol' imediate poſt reſurrectionē ſuā Math. 28. data ē mihi oīs ptās ī celo ⁊ ī terra. ꝙ q̄dē regnū p leonē ꝯuēiēter deſignat̄ qui eſt rex aīaliū. vt dic̄ Iſidor' libro Ethi. i2. ⁊ iō ſpāle ſubiectū circa qđ ſpāl'r imorat̄ marci euāgeliū deſignat̄ in noīe leonis. ⁊ ħ ꝓpter tria q̄ ī reſurrectiōe xp̄i repiunt̄. ⁊ ꝓprietatib' leōis aſſimilant̄. Primū ē reſurrectōis efficiēs principiū qđ ī alijs hoībus ē extrinſecū. ſȝ ī xp̄o fuit ītrinſecū ſm qđ ipſe dicit Io. io. ptātē habeo ponēdi aīam meā. ⁊ ptātem habeo iteꝝ ſumendi eā. q2 ꝓpa v̄tute reſurrexit. ⁊ ſimile h' ī ꝓpetate leonis reperit̄. dormit. n. oculis aptis. ſm quod dic̄ Iſidor' vbi ſ. Licet āt caro xp̄i in ſepulchro dormierit p verā mortē ⁊ aīe ſepatōez tñ diuītas vtriq3 cōiuncta vigilabat ſm quod dr̄ Cant. 5. ego dormio. ⁊ cor meū vigilat. ⁊ v̄tute hui' deitatis ſic vigilantis ſurrexit a ſomno mortis. vñ pōt de eo expōi quod dr̄ Hiere. 4.

aſcēdit leo de cubili ſuo. q2 xp̄s qui ē leo de tribu iuda de ſepulchro aſcēdit v̄tute ꝓpa. 2° aſſimilat̄ leōi ꝓpter tp̄s ⁊ modū. q2 reſurrectio xp̄i fcā ē p' triduū. qđ tñ accipit̄ p ſynodochen. ita ſimiliter leo natus de nouo trib' diebus dicit̄ dormire ſȝ Iſidoꝝ vbi ſ. ⁊ poſtea fremitu ⁊ rugitu pr̄is excitat̄. ſic xp̄s poſt triduū dormitionis ī ſeplchro v̄tute dei pr̄is fuit excitat' a mortis ſomno ſm qđ dr̄ Act. 3. Hunc deus ſuſcitauit a mortuis ⁊c. ⁊ iō ď hoc pōt expōi illđ Geñ. .49. Catulus leonis iuda. ⁊ ſubdit̄ requieſcēs accubuiſti vt leo. ſ. ī ſepulchro. ⁊ ſubdit̄. Quis ſuſcitabit eū. ſ. de ſomno mortis poſt triduum. Ad qđ pōt r̄nderi. de' pr̄. vt pȝ ex p̄dictis. Nec iſtud dictū ꝯriat̄ ei quod pmiſſū ē. ſ. qđ xp̄s reſurrexit v̄tute ꝓpria. q2 vna ⁊ eadē ſimpliciter ē ptās pr̄is ⁊ filij. 3° aſſimilat̄ reſurrectio leoni ꝓpter aſſecutū iperiū. q2 licet xp̄s ante reſurrectionē ſuā hūilis ⁊ ſubiect' apparuit tñ ī reſurrectione dominiū obtinuit ſm qđ dic̄ apoſtol' ad Phil. 2. humiliauit ſemetipm factus obediens vſq3 ad mortē mortē āt crucis ꝓpter qđ deus exaltauit illū. ⁊ donauit illi nomē qđ ē ſup oē nomē. vt ī noīe ihū oē genu flectat̄ celeſtiū terreſtriū ⁊ īfernoꝝ ⁊c. Et ī leōe inuenit̄ huiuſmodi ſſītudo inq̄tū ē rex aīaliū. vt p̄dictuȝ ē. ⁊ iō nomē leōis dr̄ a leon grece quod ſignificat regē latine. ⁊ de ħ dr̄ Apoc. 5. Ecce vicit leo de tribu iuda. q2 ſua bñdicta paſſione ⁊ reſurrectione ſubiecit ſibi oēm creaturaȝ. Et ſic pȝ 2m. 3° ī verbo p̄aſſumpto notat̄ hui' euangeliſt' vel ordo cū dr̄. a dextris. In illa. n. viſione imaginaria ezechieli ꝓphete oſtenſa ſic apparebat animal habēs q̄tuor facies. ꝙ facies hominis erat ī directo aſpcū ꝓphete. facies āt leōis ī dextra pte. ⁊ bouis in ſiniſtra. ⁊ iō ſicut euāgeliū Mathei qđ deſignat̄ p faciem hoīs ponit̄ pmū. ita euāgeliū Mar. rōnabil'r pōit̄ 2m. q2 dextera pſ pōr ē ſiniſtra. ⁊ ď ħ poteſt expōi qđ dr̄ Deut. 33. in dextera ei' ignea lex. i. lex euāgelica a marco ďſcripta q̄ dr̄ ignea. q2 accēdit animos fideliū ad amorē celeſtiū. īquātū deſcribit reſurrectionē xp̄i. p quā ītroducimur ad celeſtia: q2 tūc ſaluator nr̄ ďuicta morte eternitatis nobis aditum reſerauit. ſicut dr̄ ī collecta paſce. et ī ſignū h' angelus reſurrectiōis xp̄i nūcius. q p̄ēnem vitaȝ eius nūciare venerat recte in dextra ſedebat. ſȝ qđ dicit btūs greg. Omeli. i2. ⁊ ſic patet tertiū. Quarto in v̄bo p̄aſſumpto deſcribit̄ numerus determinat' euangelioꝝ cū dr̄ ipoꝝum q̄tuor. Circa qđ ꝯſiderandū ꝙ licȝ plura euangelia a plurib' fuerūt deſcripta. q̄tuor ſūt tātū approbata. ſȝ qđ dr̄ in ꝓlogo ſup mathe. ⁊ hoc ꝓpter figurā ſacramēti. q2 iſte q̄ternari' numerus multipl'r fuit ī lege figurat' p̄ ī q̄tuor fluminibus de p̄adiſo exeuntib' Geñ. 2. In q̄tuor patriarchis pncipalib' a q̄bus denoīata eſt cariatharbe. i. ciuitas q̄tuor Geñ. 23. q2 q̄tuor pncipales patriarche ſūt ibi ſeplti cū ſuis vxorib'

Tertio ī q̄tuor circul' arche teſtamēti Exo. 25. Quarto ī q̄tuor pedib' mēſe ꝓpoſitiōis ibideȝ. Quīto in quarto cornib' altaris holocauſtoꝝ. Exo. 27. Sexto ī q̄tuor ordinib' lapidū rōalis Exo. 28. Septimo ī q̄tuor deābulatorijs dom' Salomōis. 4° Re. 7. Octauo ī quatuor venti mortuos viuificātib' Ezech. 37. nono ī quatuor minimis terre p̄ ceteris tñ ſapiētib' Prouer. 30. Decimo ī quatuor viris in fornace deū laudantib' Dañ. 3° Undecio ī quatuor fabris cornua herere ſum deijcientib' Zacha. i° Duodecio ī quatuor quadrigis p orbem diſcurrētib' Zacha. 6° Tredecimo ī quatuor animalib' oculatis añ ⁊ retro Apoc̄. 4° de quib' ibidē ſubditur. ꝙ requiem nō habebant die ac nocte dicentia. Sanct' ſanct' ſāctus dñs de' omnipotēs cui ē honor ⁊ gl'ia in ſecula ſeculoꝝ Amen.

¶ Poſtilla fr̄is. N. de lira ſup ꝓlogū beati hieronymi in euangelium Marci.

MArcus euāgeliſta) Euangelio marci beatus hieronym' premittit ꝓlogū iſtū. q diuidit̄ in tres partes: q2 pmo Hiero. oſtēdit ſcriptoris auctoritatē. Scđo ſcribēdi modū et ordinē ibi. Nam initiū pncipij. Tertio ordīs rationē ibi. Deniq3. Circa p̄m oſtēditur auctoritas beati marci ſcriptoris h' euāgelij. Primo quantū ad officiū p' ei' cōuerſionē ad fidē catholicā cuȝ dr̄ (Marc' euāgeliſta dei electus) ad officiū. n. ſcribendi euangeliū fuit a deo elect' ⁊ aſſūptus. Scđo quātū ad eruditiōeȝ in fide catholica pleniorē cuȝ dr̄ (⁊ petri ī baptiſmate fili' ⁊ in diuio ſmōe diſcipul') ex ħ. n. ꝙ fuit filius ſpiritual' beati petri fuit ei magis familiaris. ⁊ p ꝯñs ſpeciali' ab eo erudit' de factis et doctrina xp̄i. ſm ꝙ petrus viderat ī xp̄o. ⁊ audierat ab ipo. ꝓpt qđ certius poterat ſcribere euāgeliuȝ a petro auditum q̄3 ceteri diſcipuli eius. Tertio oſtendit̄ ei' auctoritas ex ſtatu quē habuit añ ꝯuerſionē cū ſubditur (ſacerdotiū ī iſrael agens ſȝ carnē leuita) q2 ad ſacerdotes ⁊ leuitas ptinebat ſcire p̄ ceteris ſcripturis veteris teſtamēti q̄ de xp̄o teſtioniū phibent (in italia ſcripſit) vbi tunc vigebat ſtudiū quod a grecia fuerat romam trāſlatum. ⁊ in eadē ciuitate marcus rogatus a frib' ſcripſit iſtud euangeliū. vt dicit hiero. in li. illuſtrium viroꝝ. ⁊ ex ſolēnitate loci ſcriptoris oſtēditur auctoritas: q2 in talibus locis non ſolēt ſcribere niſi homines autentici (oſtendēs in eo quid et gńi ſuo deberet) ſacerdotes. n. leuitici generis q debent intelligere ſcripturas ꝓphetarum teſtimonium de xp̄o phibētiū. ex ħ reddunt̄ magis idonei ad ſcribēdum euangelium (⁊ xp̄o) q2 licet breuiter ſcripſerit euangeliū tñ ſufficienter xp̄o reddidit debitū. ei' euāgeliuȝ cōplete ſcribendo (Nā initium) Hic ꝯñr oſtendit Hiero. ſcripture ipſius marci ordinē. Circa quod ſciendū ꝙ marcus in principio ſui euangelij ponit quādam p̄fationem. vſq3 ad illuȝ locum. fuit ioānes ī deſerto. vbi p̄miſſa p̄fatiōe incipit narrationē. Primo q̄ oſtendit Hiero. ordinē ſcripture marci quātū ad p̄fationeȝ ſeu ꝓlogū. 2° quātū ad narrationē ſeu tractatum ibi. Qui op'. Circa pmū ſciendū. ꝙ marcus in p̄fatione ſui euāgelij ponit duas ꝓphetias. prima habet̄ Malach. 3. Ecce ego mitto angeluȝ meū. ⁊ loquit̄ de aduētu xp̄i ī mundū. ad quem denūciandū p̄miſſus ē ioānes baptiſta ī hac ꝓphetia deſignatus per angelū. angelus. n. interptat̄ nuncius. Secūda habet̄ Eſa. 40. vox clamantis ī deſerto parate viā dñi. ⁊ loquit̄ de aduentu xp̄i in corde humano p fidē ⁊ deuotōem ⁊ de iſtis duobus oñdit hic Hiero. licet obſcure ꝙ contineātur in p̄fatione ipſius marci euāgeliſte cū dicit̄ (Nam initium pncipij). i. initiale pncipiū ſeu ꝓlogum a quo incipit ſuum euāgelium (in voce ꝓphetie exclamationis inſtituens) quia ꝓlogū ſuum ichoat a ꝓphetijs. vt dictū ē (ordinē leuitice electionis oñdit). i. ſue electionis ad ſcribendū euangeliū oſtēdit ordinē per hoc ꝙ a pncipio ſui operis allegat ꝓphetias quoꝝ intellectū ſacerdotes leuitici generis de quibus fuerat debebāt hēre (Ut p̄dicās ioānem p̄deſtinatū). i. a deo p̄ordinatum (emiſſū ī voce angeli). i. ſignatū noīe angeli. vt dictū ē. (annūciantis). ſ. ioānis (nō ſolū verbū carneȝ factū). i. aduētum xp̄i in carnē per quā ī mūdo viſibilis apparuit (ſed ⁊ corpus dñi). i. eccl'iaȝ ſeu cōgregationē fideliū q̄ ē corp' xp̄i myſticū. (in oīa p verbū diuie vocis aīatum). i. viuificatum. q2 ſicut aīa viuificat corp' uita nature. ita verbū diuinū qđ ē dei filius veniēs ī mētibus hoīnum viuificat eos vita gratie. ⁊ vtrūq3 aduentū xp̄i. ſ. in carnē ⁊ ī mentē denunciauit ioānes baptiſta p ſuā p̄dicationem. Et q2 iſta predicatio ioānis fuit ordinata ad eruditionem fideliū. iō ſubdit̄ (Ut qui hec legens ſciret). i. aīmaduerteret (cui initiū carnis in deo). i. ī ipm xp̄m. cuius caro nō habuit pncipiū ex viro. q2 nō de ſemie virili natus eſt: ſed v̄tute ſpūs ſancti illa caro ſanctiſſima fuit formata (et in ihū venientis hītaculū). i. mentē hūanam q̄ ē hītaculū ipſius ihū veniētis ī mentem. vt dictuȝ ē (caro deberet agnoſcere). i. hō q ī ſacra ſcriptura vocat̄ caro Eſa. 40. Oīs caro fenū. ⁊ oīs gloria ei' q̄ſi flos agri. q2 p ꝓlogū marci euangeliſte hō legens dȝ cognoſcere vtrūq3 aduentum xp̄i. ſ. in carnē ⁊ ī mentē (atq3 ī ſe verbū vocis) .i. dei filiū per ioānem q vocat̄ vox verbi. ſȝ qđ hētur Io. i. Ego vox clamantis in deſerto. ānūciatū (qđ in conſonantib' pdiderat). i. ī primis pentibus ſuaſioni ſerpentis conſentientibus ī q̄bus gen' humanū pdidit v̄bū dei mētes viuificans vita gr̄e (inueniret) p fidē v̄bi icarnati quā p̄dicauit ioānes. ꝓut tradit̄ in euāgelio marci. Al'r exponit̄ ab aliq̄b' ab illo loco (Caro deberet agnoſcere). i. pr̄ carnal' ioānis baptiſte .ſ. zacharias ďberet agſcere. ꝙ āgelus ei appēs

veꝝ ſibi anũciauerat.qꝛ pp dubiũ vbi ei⁹ ſcũs
eſt mut⁹ (atqꝫ ĩ ſe vbũ vocis).i.loquelã articu/
latã (quod in conſonãtib⁹ ꝑdiderat) qꝛ lꝫ muti
poſſint ſonare vocales ſaltẽ aliquas.nõ tñ cũ
eis poſſũt ſonare ꝯſonãtes (inuẽiret) qꝛ ȝacha
rias ĩ natiuitate filij firmiter credẽdo recupa/
uit loq̃laꝫ quã ꝑdiderat vbis ãgeli diſcredẽdo
(Deniqꝫ cũ ꝑfecti euãgelij ⁊c̃) Dic cõſequenter
oñdit ordinẽ ſcripture marci.q̃tum ad narra/
tionẽ ſeu tractatũ ſui euangelij.oñdens euꝫ or
dinate ſcripſiſſe per hoc quod aliqua omiſit eo
quod ſufficiẽter erant a matheo expreſſa. aliq̃
etiam ab eodẽ matheo dicta breuiter tetigit vt
vitaret prolixitatẽ.⁊ verboꝝ mathei oſtende/
ret firmitatẽ.quia in ore duoꝝ vel triuꝫ teſtiũ
ſtat omne verbũ.⁊ in hoc etiam ꝙ aliqua addi
dit vltra mathei dicta ad perfectiorem euãge/
lij deſcriptionẽ.et hoc ẽ quod dr̃ (Deniqꝫ perfe
cti euãgelij op⁹ intrans).i.narrationẽ euange/
lij ĩcipiens.⁊ dic̃ ꝑfecti euãgelij.qꝛ lex moſaica
licet eſſꝫ bona.tñ fuit ĩperfecta.qꝛ populo rudi
⁊ ĩperfecto fuit data.iõ dicit̃ Hebre.7.nihil ad
perfectũ adduxit lex.ſed euãgeliũ ĩperfectõeꝫ
legis ſuppleuit: vel aliter dr̃ (perfci euãgelij)
vt cõtinuet̃ lr̃a cũ h q̃ ſeq̃t̃ (⁊ a baptiſmo dñi
ꝑdicare inchoãs (qꝛ xp̃s tẽpore predicationis
ſue ĩceperat.30.ſue etatis annũ. vt hẽtur Luc.
.3.quod ẽ tp̃s etatis ꝑfcẽ.⁊ ſm hoc põt dici (ꝑfe
cti euãgelij opus ĩtrãs ⁊c̃) eo ꝙ incipit narrati
onẽ euãgelij ſui a baptiſmo xp̃i.quo tp̃e ĩ etate
fuit ꝑfcã (nõ laborauit natiuitate carniſ) ſ.xp̃i
(quã ĩ ꝑoribus viderat).ſ.in dc̃is mathei ad ui
tandũ ſupfluitatẽ (ſꝫ totius exp̃mẽs expoſitio
nẽ deſerti).i.q̃ũo poſt baptiſmũ ĩmediate ĩtra
uit deſtũ ibi habitãdo (ieiuniũ numeri).ſ.40
dieꝝ.qui numer⁹ ẽ myſtic⁹.eo ꝙ cõſurgit ex de
nario ꝑ quaternariũ ducto.ĩ quo ſignificat̃ ꝙ
ĩpletio decalogi ĩ fide verbi incarnati ĩ quater
nario euãgelioꝝ deſcripti ducit ad vitã beatã
ſꝫ quod dicit ſaluator Math.19.Si vis ad vi/
tã ingredi ſerua mandata (tẽtationeꝫ diaboli)
q̃ pleni⁹ deſcribit̃ Math.4.(cõgregationẽ he
ſtiarum ⁊ miſteriũ ꝑtulit angeloꝝ) vt oñderet
ꝙ aĩalia irratiõabilia ⁊ creature ĩtellectuales
celeſtes obediant ei (vt inſtituẽs nos ⁊c̃).i. ad
hoc predc̃a breuiter tetigit vt inſtitueret nos
(ad ĩtelligendũ) ꝙ eadẽ latiuſ dicta a matheo
vã eſſent. iõ ſubdit (nec auctoritatẽ facte rei)
.i.euangelij ꝺſcripti a matheo (demeret) ſꝫ ma
gis adderet ⁊ cõfirmaret (⁊ ꝑficiendi opis ple/
nitudinẽ nõ negaret) addendo aliqua his que
a matheo fuerãt predc̃a (Deniqꝫ ãputaſſe) Dic
ꝯñr oñditur ꝑdicti ordinis rõnem. Licet.n.ſpi
ritus ſanctus ꝑncipal' cã fuerit hui⁹ ordinate
deſcriptõis. Marc⁹ tñ fuit cauſa ĩſtrumẽtaliſ
⁊ ex ꝑte eius hic aſſignat̃ cauſa dicti ordĩs. Et
ꝑ ex ei⁹ humilitate.2°.ex ei⁹ ſtudioſitate ibi.Cu
ius ꝑ ſingula.Circa ꝑmũ ſciendũ ꝙ ſapiẽtis ẽ
ordinare ſeu ordinate ſcribere. Humilitas aũt

maxĩe diſponit ad ſapiam diuinã.ſm quod dr̃
Prouerbioꝝ.11. vbi hũilitas: ibi et ſapiẽtia. et
iõ oñdit̃ marci humilitas. cũ dicit̃ (Deĩqꝫ am
putaſſe pollicẽ ſibi dr̃ vt ſacerdotio reprob⁹ ha
beret̃) ex hũilitate.n.reputabat ſe ĩdignũ. ⁊ iõ
reformidabat aſcẽdere tñ gradũ (Sed tñ con
ſentiẽs fidei ꝑdeſtinata potuit electio).i.diuia
ordinatio que ita potẽs ẽ ꝙ ei nullus põt reſi/
ſtere (conſentiẽs fidei).i.cõdeſcẽdens deuotio
ni fideliũ: qui ꝯſiderabãt euꝫ habere epiſcopũ
fecit aliter ĩpm ꝑmouẽdo.licet ex hũilitate re/
fugeret.iõ ſubdit̃ (vt nec ſic ĩ opere verbi ꝑde/
ret).i.in ꝑdicatione: quod ẽ opus epiſcopi. vñ
Act.7.apoſtoli quoꝝ ſucceſſores ſũt epiſcopi.
vt hẽtur in decretis diſti.21.c.in nouo teſtamẽ
to.admiſtrationẽ tẽporalium ſeptẽ diaconib⁹
cõmiſerunt. vt operi ꝑdicationis liberius va/
carent (quod meruerat ĩ genere) fuit.n.d̃ tribu
leui ad quẽ ſpectabat ſacerdotium (Nã alexã
drie epiſcopus fuit) nõ obſtante ꝙ amputaſſꝫ
ſibi pollicẽ.nõ.n.dicit̃ ꝙ ãputauerit ſibi totuꝫ
pollicẽ: ſed forte aliquã partẽ per quã nõ impe
diebat̃ a cõſecrãdo.⁊ ſimile legitur factũ in li/
bro q̃ dr̃ paradiſus de antonio anachorita quẽ
cũ quidam ciues vellẽt rapere ⁊ conſtituere ſi
bi epiſcopũ.ferro ſecuit ſibi aurem ſiniſtraꝫ di
cens. Lex diuina iubet nullũ aure preciſa op/
tari ĩ epiſcopũ.quod cũ theophilo hoc dictũ fu
iſſet reſpondit a iudeis lex iſta ſuatur. Ego ãt
ſi dederitis mihi aliquẽ naribus truncatũ: ſꝫ
moribus probũ .nõ dubito eũ epiſcopum face
re. hoc tamẽ modo nõ obſeruatur (Cuius ꝑ ſin
gula opus) Dic ꝯñr redditur ratio ex ſtudioſi
tate. homĩes.n.ſtudioſi magis poſſunt cogita/
ta ordinare ⁊ ordinatius ſcribere. marcus aũt
fuit valde ſtudioſus ſm quod dicit̃ hic (Cuius
per ſingula opus ſcire).ſ. prophetias de xp̃o ꝑ/
nunciatas (⁊ euangelij in ſe dicta diſponere) ñ
ſolũ intelligendo.ſed ẽt operãdo (⁊ diſciplinaꝫ
ĩ ſe legis agnoſcere) nõ ſolum lr̃aliter intelligẽ
do: ſed ẽt ſpũaliter (⁊ diuinã dñi naturam ĩ car
ne ĩtelligere) quãtum ad diſtictionem natura/
rum ⁊ ſuppoſiti vnitatem. Et quoniã vitam et
doctrinam beati marci debemus imitari. ideo
cõcludit hieronym⁹ (que in nos ꝑmum requi
ri oportet) docrinam beati marci imitando (de
hinc inquiſita volumus agnoſci).ſ.ab alijs. qꝛ
ꝑfectionẽ quam aliquis habet debet alijs tra/
dere. ſm illud.1. petri.4. Vnuſq̄ſqꝫ prout acce
pit gratiam in alterutrũ illam ãminiſtrãtes ſi
cut boni diſpẽſatores m̃ltiformis gr̃e dei. qꝛ h
cedit ad magnũ meritũ. vñ ſubdit̃ (Dñteſ mer
cedẽ ⁊c̃) ſed qꝛ iſte labor ſine adiutorio dei non
proficit. ideo ſubdit̃ (q̃ plãtat) ꝑmo erudiendo
(⁊ qui rigat ⁊c̃) illam eruditionem fouẽdo ⁊ nu
triendo. vnde dicit apoſtoluſ.1.Coꝝ.3.Ego plã
taui.apollo rigauit. deus autem incrementuꝫ
dedit. qui ẽ benedictus in ſecl'a ſeculoꝝ Amẽ.
Occaſione cuiuſdam dicti in h ꝑlogo poteſt

queri vtrũ licitũ ſit alicui ſe mutilare. Et argu
itur ꝙ ſic.quia beat⁹ marc⁹ amputauit ſibi pol
licẽ vt dc̃m ẽ. nec tñ ex h reprobatur. Item oc/
cidere ſeipm̃ peius eſt q̃ꝫ mutilare. Samſon ãt
ſeipm̃ interfecit. vt habetur Iudic.14. ⁊ tamẽ
numeratur ĩter ſanctoſ. vt hẽtur Hebre.11. Itẽ
raſias ſeipſum interfecit. vt hẽtur.2. Macha.
.14.⁊ tamẽ ſcriptura videtur ex hoc ipſum cõ/
mendare.qꝛ ibidẽ dicitur .eligẽs nobiliter mo
ri potius q̃ꝫ ſubditus fieri peccatoribus. Item
minus bonũ ẽ contẽnendum propter conſuati
onem maioris boni. ſicut ad conſeruationẽ vi
te aliquis proijcit merces in mari. ſed virt⁹ ca/
ſtitatis ẽ maius bonũ q̃ꝫ mẽbrum corporale. g̃
licite poteſt ſibi aliquis abſcindere virilia pro/
pter conſeruationẽ caſtitatis. Contrariũ argu/
itur ꝑ illud quod hẽtur in decretis di.55.c. Si
quis amputauerit ſibi virilia clericus nõ fiat
quia ẽ homicida ſui. Reſponſio quelibet pars
corporis ordinatur ad totũ.⁊ iõ de ĩpo ordiatũ
ẽ prout reſpicit bonum totius corporis. ⁊ vlte
rius prout reſpicit bonum hoĩſ ⁊ cõmunitatis
quia ſicut pars corporis ordinatur ad totũ cor
pus. ſic corpus ad hominẽ.cuiuſ eſt pars. ⁊ vn⁹
homo ad totam cõmunitatẽ. Ergo ſi mẽbꝝ ali
quod ſit noxiũ corpori. vtputa quia ꝑpter ali/
quam egritudinẽ ẽ aliorum mẽbroꝝ corrupti/
uum. licite poteſt abſcindĩne inficiat alia mẽ/
bra.⁊ hoc ab eo cuiuſ eſt ſi habeat artẽ medicã
di. vel ab alio de voluntate eius. quia cuilibet
cõmiſſa ẽ cura ſalutis ſui corporis. ſicut etiam
homicida vel raptor per iudicem licite occidi/
tur. ⁊ a cõmunitate hominũ abſcinditur ĩquã/
tũ eius vita eẽt in nocumentum cõmunitatis
quia iudicibus cõmittitur cura ſalutis cõmu
nitatis. Si autem mẽbrum ſit ſanũ. tunc regu
lariter nõ eſt licitũ alicui ſeipꝫ mutilare. Primo
quia homo naturaliter amat ſeipſum. ⁊ ꝑ ꝯñs
omnia que ſũt de integritate ipſiuſ. ⁊ ideo mu/
tilare ſeipſum eſt agere contra caritatem. quã
quilibet tenetur habere ad ſeipſũ. Item homo
ſingularis eſt pars cõmunitatis. ⁊ ideo inferre
ſibi nocumentum per mutilationem eſt agere
contra cõmune bonũ. Item deus eſt inſtitutor
nature inſtituendo membra in corpore. et ideo
mutilans ſeipꝫ agit ꝯ deũ. In caſu tamẽ licitũ
ẽ. videlicet ex precepto dei occulto. quod alio
modo vocatur inſtinctus ſpũs ſancti. quia de/
us eſt auctor nature ⁊ dominus vite ⁊ mortis
humane. ⁊ per cõſequẽſ omnium mẽbrorum ⁊
iõ ſi precipiat homini auferri ſibi vitam vl' mẽ
brorum aliquod nõ ſolũ licitũ. ſed etiam debi/
tum ẽ hoc fieri. ⁊ hoc modo dicit Auguſ. primo
de ciuitate dei . ꝙ ſamſon interfecit ſeipſuꝫ cũ
philiſteis. quod probat ex hoc ꝙ dominus ad
hoc agendũ reſtituit ſibi miraculoſe ꝑſtinã for
titudinem. vnde dicit ibidem Aug⁹. ille hoc la
tenter iuſſerat fieri. qui per ipſum miracula fa
ciebat. et hoc etiã modo dicit Aug⁹. de q̃buſdã
ſanctis mulieribus que tẽpore perſecutiõis ſe
ipſas occiderunt. de quibus eccleſia memoriã
facit. Iudei vero ⁊ aliqui chriſtiãi ĩ hoc ipſos ſe
quentes dicunt. ꝙ etiam ſine tali ꝑcepto diuio
vel ĩſtinctu licitum ẽ alicui ſe occidere vl' mu/
tilare ĩ caſu. ſ. qñ videt rõne ſue vite vel alicu/
ius mẽbri ĩminere ſibi ludibrium in contẽptũ
dei. quia debet negligere vitam ꝑpriam. m̃lto
fortius aliquam partẽ ſui corporis ad precauẽ
dum contẽptum honoris diuini. Et hoc modo
dicunt: ꝙ ſamſon interfecit ſeipſuꝫ cõſiderans
ꝙ philiſtei exercebant in eo ludibrium ad lau/
dem idoloꝝ ſuoꝝ. ⁊ in diuinũ contemptum. et
raſias vt habetur.2. Macha.13. ⁊ eodeꝫ modo
quedã mulieres ſancte legunt̃ ſibi nares ãpu/
taſſe. ne ab infidelibus exerceretur luxuria in
corporibus earum in contẽptum diuinũ. Sed
iſtud dictũ videtur eſſe expreſſe contra dictuꝫ
ſaluatoris. Ioannis vltimo dicentis petro. cũ
eſſes iunior cingebas te ⁊ ambulabas vbi vole
bas. cũ aũt ſenueris extendes manus tuas. et
alius te cinget ⁊ ducet quo tu nõ vis. ⁊ ſubdit̃
Hoc aũt dixit ſignificans qua morte clarifica/
turus eſſet deũ. ſuper quẽ locũ dicit Aug⁹ ꝙ h
ſatis expreſſit nõ a ſeipſo. ſed ab alio debere oc
cidi qui veſtigia ſequitur xp̃i. Et eodem modo
dicendũ de mutilatione. ratio ẽt que inducit̃
pro oppoſito. nõ valet. quia licet intẽtio infide
lium ſit exercere ludibriũ in ſanctis ad dei cõ/
temptũ. tamen ex diuina ordinatione q̃ ex ma/
lis elicit bona ordinatur ad dei gloriam et me/
ritũ electoꝝ. quod patet in martyribus. q̃ q̃to
maiora ludibria. ⁊ magis exquiſita tormẽta ſu
ſtinuerunt. tãto glorioſius de tyrannis trium/
phauerunt ad tyrannoꝝ ꝯfuſionẽ. ⁊ ꝑpriũ me
rituꝫ. ⁊ dei gloriam qui in martyribuſ triũpha
bat. Ex dictis pꝫ ad ꝑmũ argumentũ. ꝙ marc⁹
amputaſſe creditur ſibi pollicem inſtinctu ſpi/
rituſ ſancti. Et eodem modo dicendũ eſt ad 2ᵐ
⁊ tertiuꝫ. Ad 4ᵐ dicendũ ꝙ nõ ẽ licitũ ampu/
tare ſibi virilia ꝑpter obſeruantiã caſtitati. tũ
quia hoc nõ ẽ efficax remedium. tum quia per
hoc nõ abſcinduntur concupiſcentie ĩteriores
tum quia per aliã viam habetur melius reme/
diũ. videlicet per conatum liberi arbitrij. reſi/
ſtendo tẽtationibus cum adiutorio dei. ſꝫ illõ
.1.Coꝝ.10. fidelis deus ẽ ⁊ nõ patietur vos ten
tari ſuper illud quod poteſtis. ſed faciet cũ ten
tatione prouentum vt poſſitis ſuſtinere.

Incipit poſtilla Nicolai de lira in euangeli/
um ſecundum marcũ. Capitulum primum.

INitiũ facti euãge
lij) ⁊c̃. Euãgeliũ ſm marcũ ĩ duas
partes diuiditur. ſ. in prologum et
tractatum. ſa ibi. Io. fuit. ſic patet
ex ꝑdictis. Marcuſ breuitati ſtuduit in ſcribẽ
do. ⁊ ego ſimiliter ĩtendo breuitati ſtudere ipꝫ
exponẽdo ea que repetit dicta in matheo omit

tendo.⁊ ad expoſitionē ibi poſitā remittendo.
marie vbi eſſet imorandū dicit ḡ(Initium ſan
cti euangelij)euangeliū idē ē ꝙ bona annūcia
tio.quia ibi annūciatur inenarrabile bonū. qđ
ab antiquis patrib⁹ fuit ſume deſideratū. ſm
quod dicit ſaluator Luc.10.multi prophete et
reges voluerunt videre que vos videtis ⁊ nō
viderunt.⁊ audire q̄ vos auditis ⁊ nō audierūt
(iħu).i. ſaluatoris (xp̄i).i. vncti.qꝛ ē rex ⁊ ſa
cerdos.quib⁹ ī lege debebatur vnctio (filij dei)
Matheus aūt in pncipio ſui euangelij dicit filij
dauid filij abrahā.qꝛ per eius genealogiā hūa
naȝ naturā enarrare volebat. vt pꝫ in pncipio
euangelij ſui.Marcus vero illā tanq̄ ſufficiē
ter enarratā dimittēs vocat euꝫ filiū dei.ſ.na
turalē nō adoptiuū.diuinā naturā in qua ē iō
patri oñdens.Sciendū etiā ꝙ marcus anī con
uerſionē ad fidem erat īſtruct⁹ ī lege:⁊ ī ꝓphetꝭ
de xp̄o teſtimoniū ꝑhibētibus.⁊ iō a propheti
is de xp̄o incipit ſuū euāgelium ſub vno ꝯtex
tu duas prophetias cōiungēs.quaꝝ pma ſcri
bitur Malach.3.ſa Eſa.40.quaꝝ intellectus
pꝫ ex predictis in ꝓlogo. verūtn̄ marcus hic ſo
lum exp̄mit Eſa.prophetā dicens (Sic̄ ſcriptū
ē ī Eſaia propheta) quia licꝫ ābo prophete vno
ſpiritu ꝓphetauerūt.Eſa.tn̄ pncipalioꝛ ē altero.
ideo ſolus nominatᷣ:⁊ quia auctoritas vltia ē
ipſius Eſa.res aūt denoīatur a fine. Itē quia
marc⁹ breuitati ſtudebat. vt dictū ē in prologo
(Fuit ioānes) Hic pōitᷣ tractat⁹ ſiue narratio.
Circa quod cōſiderandū ꝙ intētio euāgeliſte
ē oſtendere reductionē peccatoris ī deū ꝑ opus
mediatoris.Et iō p̄ oſtendit ꝑſonā mediatoris
2°.reductionē peccatoris ibi.Et ſtatim ſpiritus
expulit.Circa pmū mediator oſtenditᷣ dupl'r.p̄
v̄bo p̄curſoris. 2°.ſcō ⁊ verbo dei pr̄is ibi.Et fa
ctū ē in diebus.Circa pmū deſcribitᷣ locus vbi
ioānes p̄dicabat cū dᷣ (Fuit Io.ī deſerto) qa p̄
dicabat penitētiam agēdā. vt hoīes eēnt diſpo
ſiti ad xp̄i de proximo venturi receptionē.⁊ ſic
loci cōditio cōgruebat ſue p̄dicationi. aſperi
taſ.n.deſerti auſteritatē penitētie deſignat(p̄
dicās baptiſmum penitētie ī remiſſionē pecca
toꝝ)hoc exponitᷣ dupl'r. Uno mō de baptiſmo
xp̄i virtute cui⁹ dimittūtur peccata. ⁊ qꝛ taleꝫ
baptiſmū ioānes dare nō poterat. iō ipſum p̄
dicabat dandū ꝑ xp̄m in proximo venturuꝫ. ⁊
ſm hoc li baptizās refert ad baptiſmū ioannis
⁊ quod ſequitᷣ.p̄dicans baptiſmū penitētie ⁊c̄.
ad baptiſmū chriſti futuꝝ. Alio mō exponitᷣ d̄
baptiſmo ioānis.⁊ ſic baptizans ⁊ p̄dicans re
ferunt ad p̄dicationē ioānis ⁊ baptiſmū ei⁹.qꝛ
licet baptiſmo ioānis nō dimitterentᷣ peccata.
ſuſceptio tn̄ illius baptiſmi erat quedā ꝓteſta
tio agendi verā penitentiā de peccato ꝑ quam
dimittunᷣ peccata (Et egrediebatᷣ ad illū oīs iu
dee regio ⁊c̄).i.multi de illa regione ⁊ de hiero
ſolymis.⁊ ē ſyĥbolica locutio.ſicut in cōī mō lo
quendi dᷣ de aliquo ſpectaculo tota ciuitas iuit ad tale ſpectaculū. licet aliq̄ maior pars po
puli nō vadat (⁊ baptizabanᷣ ab illo ī iordane
flumine) per illud.n.flumen filij iſrl' trāſierūt
ad terrā ꝓmiſſionis.et iō baptiſmus ioānis ꝯ
uenienter factus ē in iordane flumie.qꝛ erat q̄
dam ꝓteſtatio penitētie agende.ꝑ quā ē tranſi
tus ad terrā viuētium ſm quod dᷣ Math.3.
penitētiam agite.appropiquabit.n. regnū celo
rum. Et qꝛ p̄dicatorē decet auſteritas vite. ſm
quod dicit paulus apoſtolus.i.Coꝝ.9.Caſtigo
corpus meū ⁊ in ſeruitutē redigo:ne forte cum
alijs p̄dicauerī ipſe reprobus efficiar.⁊ iō ſub
ditur (Et erat ioānes veſtitus pilis camelorū
⁊c̄) ī quo oſtenditᷣ auſteritas veſtitus.⁊ etiam
qa ioānes veniebat in ſpiritu ⁊ virtute helie.
vt hētur Luc.i.ideo deſcribitᷣ in cōſimili habi
tu.prout hētur.4.Re.i.(Et locuſtas ⁊ mel ſil
ueſtre edebat) in quo oſtenditᷣ auſteritas vict⁹
iſte ē.n.cib⁹ paupeꝝ in terra illa (⁊ predicabat
dicēs veniet fortior me ⁊c̄) hoc aūt dicebat ioā
nes ad remouēdū falſam opinionē populi qua
credebāt ipſum eē xp̄m (cuius nō ſum dignus
ꝓcūbens ſoluere corrigiam calciamētorū ei⁹)
Math.3.dicitᷣ.cui⁹ nō ſum dignus portare cal
ciamēta.potuit.n.ioānes vtrūq̄ dicere. Ma
theus tn̄ expreſſit deportationē. Marcus aūt
ſolutionē.tn̄ per vtrūq̄ idem intelligitᷣ.q̄ſi di
ceret ioānes.tāte excellētie ē xp̄s reſpectu mei
ꝙ nō ſum dignus ei exhibere ēt minimū obſe
quiū.nō.n.xp̄s habebat calciamēta portanda
vel ſoluēda.quia ſcribitᷣ Act.i.cepit ieſus face
re ⁊ docere.ipſe aūt diſcipulis ad p̄dicandum
miſſis ſine calciamētis incedere iuſſit. vt habe
tur Luc.10.⁊ iō nō ē credibile ꝙ calciamentis
vteretur (Ego baptizo vos in aqua) qꝛ baptiſ
mus ioānis lauabat tantū opera (Ille vō vos
baptizabit ſpiritu ſancto) quia ī baptiſmo chri
ſti confertᷣ gr̄a ſpiritus ſancti (Et factū ē) Hic
ꝯñr oſtenditur mediatoris ꝑſona teſtimōio dei
pr̄is cū baptizaretᷣ a ioanne.⁊ hoc ē quod dicitᷣ
(in diebus illis).ſ.in quib⁹ ioānes baptizabat
⁊ p̄dicabat anteq̄ ī carcere clauderetᷣ (venit ie
ſus a nazareth galilee) ī illa.n.ciuitate fuit nu
tritus vt habetᷣ Luc.2.(⁊ baptizatus ē ī iorda
ne a ioāne) q̄uis.n.nō indigeret aliquo baptiſ
mate. venit tn̄ ad baptiſmū ioānis.p̄ vt illū ap
probaret:⁊ ipſum a deo ordinatum oſtenderet
ꝯ maliciā aliquoꝝ iudeoꝝ qui dicebant ipſuꝫ
humana fictione adinuentū. 2°. vt ioānes ipm
eē chriſtū in lege.⁊ ꝓphetꝭ ꝓmiſſū popul' denū
ciaret ſm quod dicitᷣ Io.i.ſed vt manifeſtetᷣ in
iſrl'.ꝓpterea ego veni in aqua baptizās.⁊ ideo
dixit de eo. Ecce agnus dei.ecce qui tollit pecca
ta mūdi (Et ſtatim aſcendēs de aqua vidit ap
tos celos ⁊ ſpiritū tanq̄ colūbā ⁊c) In baptiſ
mo.n.xp̄i apparuit tota trinitas.pater in voce
ſpūs ſanctus in colūbe ſpecie.⁊ filius in carne
Uerūtamen caro vnita erat filio ī vnitate ſup
poſiti. vox aūt ⁊ colūba nō habebant vnitateꝫ
ſupōiti cū patre ⁊ ſpū ſācto. ſꝫ tātuꝫ ī repſētā
tiōe ſigni.⁊ tamē ꝑ talē apparitionē trinitatis
baptiçato xp̄o ſignificatū fuit.ꝙ baptiſm⁹ xp̄i
deberet cōferri in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſp̄s ſācti.
tn̄ in pmitiua eccl'ia ad tp̄s collat⁹ fuit in noīe
chriſti. vt hētur Act. 2.⁊.19. vt nomē xp̄i in ma
iori reuerētia hēretᷣ. Et ad excludēduꝫ erroreꝫ
illoꝝ qui v̄tutē baptiſmi attribuebāt miniſtris.
ſm quod hētur.i.Coꝝ.i.dicētes ego ſuꝫ pauli.
ego aūt cephe ⁊c̄. ſꝫ ceſſātibus illis cauſis redijt
eccl'ia ad formā p̄dictaꝫ (Tu es fili⁹ me⁹ dilec
tus) p̄ ceteris qꝛ fili⁹ es naturalis alij aūt adop
tiui.(In te cōplacui) ad ꝑficiēdū in te opus re
dēptōis humāe. ¶ Ad maiorē itellectū dictoꝝ
pōt queri hic vtruꝫ fuit ꝯuēiēs celū apiri chri
ſto baptizato.⁊ vocē patris audiri. Arguitᷣ ꝙ ſi
quia talis aꝑtio nō fuit ſm veritatē.cū corpo
ra celeſtia ſint icorruptibilia.nec ſecūdū appa
rentiā tm̄.quia falſitas fuiſſet in operibus di
uinis quod nō conuenit. Itē xp̄o baptizato nō
fuit aperta ianua celeſtis.ſed in paſſione. cū ḡ
talis apertio celi ſignificaret aꝑtioneꝫ beatitu
dinis. videtᷣ ꝙ nō debuit fieri xp̄o baptizato.
ſed ipſo paſſo. Item vox pr̄is ſuper xp̄m erat q̄
ſi approbatio ſue p̄dicationis. vnō Math.17.
vbi ſimilis vox fcā ē ſuꝑ ipm in tranſfigurati
one additur ipm audite.ſed nō p̄dicauit imedi
ate poſt baptiſmū:ſed poſt icarcerationē ioan
nis. vt dᷣ infra eodē capitulo ḡ ⁊c̄. Reſponſio
dicendū ꝙ xp̄s baptizat⁹ fuit a ioāne nī vt bap
tiſmo idigeret.ſꝫ vt virtutē regenerādi aquis
cōferret.⁊ vt teſtimonio ioānis manifeſtaretᷣ.
vt dictū ē.⁊ propter vtrūq̄ cōueniens fuit ce
lū aperiri.⁊ vocē patris audiri.qꝛ cū teſtimōio
ioānis quod erat humanū fuit teſtimoniū dei
pr̄is ⁊ ſpūs ſancti apparentiū ī voce. ⁊ colūba
⁊ ſimil'r creature irrationalis ⁊ iſenſibilis teſti
moniū per illā aꝑtionem celeſtē. Itē cōueniēs
fuit ad ſignificandū v̄tutē baptiſmi dandi per
xp̄m.per quē eſt introitus ī regnū dei ſm ꝙ dᷣ
Io.3.niſi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpū ſcō
nō pōt introire ī regnū dei. Ad pimū dicendū
ꝙ illā apertio nō fuit ī corpore celeſti.ſed ī aere
ſicut ſolet fieri ī coruſcatiōe in qua videtᷣ celū
aꝑiri.⁊ ſic dicūt hoīes vulgares celū aperitur
ī coruſcatione.ſcriptura aūt ſacra cōmuniter
tenet modū loquēdi vulgarem.nec fuit ibi fal
ſitas aliqua.quia ſufficiēs erat ad ſignificādū
aꝑtionē iāue ꝑ baptiſmū. Scđm etiā aliq̄s do
ctores colūba illa nō fuit vera colūba. ⁊ tamē
nō fuit ibi falſitas aliqua rōne dicta. qꝛ ſuffici
ebat ad rep̄ſentandū vel ſignificandū ſpirituꝫ
ſanctū. Ad ſecundū dicendū ꝙ lꝫ ꝑ paſſionem
xp̄i ianua celi ſit aperta q̄tū ad remotionē īpe
dimēti general'.quod erat ex peccato ade. tm̄
applicatᷣ virtus paſſiōis q̄tū ad ſingulares ꝑ
ſonas beatitudinē itrātes ꝑ baptiſmū.ꝑ queꝫ
icorꝑantᷣ xp̄o.⁊ efficiunᷣ participes redēptiōis
fcē ꝑ paſſionē. ⁊ iō ꝯuenientius fuit celū aꝑiri
ī baptiſmo q̄ in paſſione.qꝛ ꝑ baptiſmū ē ime
diate ingreſſus ad beatitudinē vt viſū ē. Ad 3ᵐ
dicēdū.ꝙ licet xp̄s incepit p̄dicare publice ⁊
cōmūiter poſt incarcerationē ioānis . vt dᷣ in
fra.eodē.c.tn̄ ante icarcerationē dictā docuit.
⁊ miracula aliqua fecit.⁊ diſcipulos habuit. vt
hētur Io.2.⁊.3.licet nō ita publice p̄dicauerit.
ſicut poſt (Et ſtatim ſpiritus) Hic ꝯñr deſcribi
tur reductio peccatoris per opus mediatoriſ.⁊
p̄ per ipſius p̄dicationem. 2°.ꝑ paſſiōis redēpti
onē.c.14.3°.ꝑ reſurrectiōis glorificatiōeꝫ.c.16.
Circa pmū ponitᷣ p̄dicatio xp̄i ꝑ viaꝫ amoris.ſ.
cū p̄dicatione curando ⁊ miracula faciēdo. 2°.
per viā timoris terrorē futuri iudicij incutien
do.c.13. Adhuc circa pmū pmittitᷣ xp̄i predica
tio per ſeipſum tm̄. 2°.cū hoc per diſcipulos. Fa
pars incipit circa mediū tertij.c.ibi.Et aſcēdēſ
ī montē. Adhuc circa pmum pmittitur chriſti
p̄dicatio. 2°.ex hoc ponitur iudeoruꝫ emulatio
.2.c. Adhuc circa pmum ponitur p̄dicatoris d̄
bita diſpoſitio. 2°. predicationis executio ibi.
Poſtq̄ autem traditus ē ioannes.3°. ſeq̄ns ali
quorum conuerſio ibi.Et pteriens ſecus mare
4°. cōuerſorum confirmatio ibi.Et ingrediēba
tur caphernaum.Circa pmum ſciendūꝫ ꝙ de
bita diſpoſitio p̄dicatoris ē mortificatio carniſ
vt ſit ſubdita ſpiritui ſm quod Paulus dic̄.i.
Coꝝ.9.Caſtigo corpus meū ⁊ in ſeruitutem re
digo.ne forte cum alijs p̄dicauerim ipſe repro
bus efficiar. Et ſolitudo cōtemplationiſ. vt ibi
hauriatur quod poſtea populo per doctrinam
effundatur. Et licet chriſtus talibus non indi
geret.cum in carne eius nulla fuerit rebellio.⁊
ab inſtanti ſue cōceptionis fuerit repletus gra
tia virtutibus ⁊ ſcientijs. verūtamē egit talia
p̄hens alijs formam ⁊ exēplum. Et iō p̄ pmitti
tur ſolitudo deſerti cum dicitᷣ (Et ſtatī expulit
ſpūs eum in deſertū) qui eſt locus aptus cōtē
plationi.propter ſegregationē a tumultu ſecu
larium.ſpiritus autem iſte a quo dicitur expl'
ſus ī deſertum intelligitur ſpiritus diuinus.⁊
etiam humanus:quia chriſti volūtas erat oīo
conformis voluntati diuine.⁊ ſequitur mace
ratio carnis cum dicitur (Et erat ī deſerto.40.
diebus) in quibus ieiunauit. vt habetᷣ Math.
.4.(⁊ tētabatur a ſathana) modus aūt et ordo
huius tētationis hic tacetur.ſed exp̄mitᷣ Ma
thei.4.(Eratq̄ cū beſtijs) nō tamē nocebāt ei.
ſed magis plaudebant (⁊ angeli miniſtrabant
illi) per hoc oſtendebatᷣ dominus terreſtriū et
celeſtiū (Poſtq̄ autem traditus eſt) Hic ꝯñr d̄
ſcribitur xp̄i predicatio.⁊ pmo quātum ad tp̄s
cū dᷣ (Poſtq̄ traditus ē ioannes ⁊c̄) ſicut.n.io
ānes erat xp̄i p̄curſor.ita p̄dicatio ipſius erat
p̄uia p̄dicationi chriſti.⁊ iō xp̄s nō predicauit
cōiter ⁊ publice anteq̄ incarceraretᷣ ioānes. fi
nita eius p̄dicatione. 2°. quātū ad locum cum
ſubditᷣ (venit in galileā predicans euangeliuꝫ
⁊c̄) quare aūt ibi p̄ p̄dicauerit loq̄ndo d̄ publica.

⁊ cōi p̄dicatione. Math. expoſſit. 4. c. circa me-
diū. ⁊ ibi eſt expoſitū (impletū eſt tēpus). ſ. re-
demptionis humane p ꝓphetas p̄dicte (⁊ appro-
pinquabit regnū dei) quia per xp̄m aperta ē ia
nua celi (penitemini ⁊ credite euangelio) quia ſi
ne penitētia preteriti delicti ⁊ fide xp̄i. nō habe
tur vita beata (Et preteriens) Hic ꝯſr deſcribiť
p̄dicationiſ xp̄i fructus. ſ. aliquoꝝ cōuerſio ad
ip̄m videlicet petri andree ⁊ iacobi ⁊ ioannis.
⁊ patet lr̄a vſq̃ ibi (Et relicto pr̄e ſuo zebedeo
cū mercenarijs in naui) dicunť aūt hic mercena
rij aliqui hoīes qui in piſcatiōe iuuabāt zebe-
deū p mercede. Sciendū āt q̄ iſta vocatio d̄ q̄
loquiť hic Marcus. illa fuit qua vocati ſunt
p̄dicti ad diſciplatū xp̄i: vlteri⁹ ad ꝓpria nego-
tia nō reuerſuri. prius. n. vocati fuerant saltē
tres illoꝝ ad quādā xp̄i familiaritatē. poſtea
tn̄ reuerſi ſunt ad ꝓpria negotia de qua loquiť
Jo. i. c. dicens q̄ duo diſcipuli Jo. baptiſte au-
dientes eū dicētē de chriſto. ecce agnus dei. ſe-
cuti ſunt eū. ⁊ ibidem ſubdiť. q̄ andreas erat
vnus ex illis duob⁹. ⁊ de altero dicūt doctoreſ
q̄ fuit ioānes euangeliſta. ⁊ de vocatiōe petri
ibidem ſubdiť. iſta tn̄ vocatio ioannis ⁊ ādree
fuit inſtrumētalr̄ verbo ioānis baptiſte. p̄nci-
paliter aūt chriſti inſpiratiōe. Si aūt querať q̄
modo hoīes ſecularibus implicati ad ſolū xp̄i
verbū relictis oībus ſequebanť eū. Dicendū
q̄ humanitas xp̄i inſtrumētū erat diuinitatiſ
cōiunctū. ſicut manus ē inſtrumētū artificis.
⁊ iō ſicut verbū xp̄i inquātū vox mouebat au-
rem. ita inquātū iſtrumētū diuitatī mouebat
mētē (Et ingrediebātur caphernaū) Hic ꝯſr
poniť cōuerſoꝝ ꝯfirmatio per opera miraculo-
ſa. ⁊ deſcribūtur hic tria miracula. Primum ē
de demoniaco curato. 2⁹ ē de ſocru petri ſana-
ta ibi. Et ꝓtinus egredientes. 3⁹ aūt de leproſo
mandato ibi. Et venit ad eū. Circa p̄mū diciť.
(Et ingrediebanť caphernaū) i illa. n. ciuitate
i p̄ncipio ſue predicatiōis pluries xp̄s predica-
uit. ⁊ multa miracula fecit. propter quod Luc.
.10. exprobrat illi ciuitati. q̄ per hoc nō fuerūt
ad deū vere conuerſi (Et ſtatī ſabbatis ingreſ-
ſus in ſynagogam docebat eos) ſynagoga. n. ē
locus vbi cōueniebant legiſperiti ⁊ cōis popu
lus ad audiendū doctrinā legis. maxīe diebuſ
ſabbatoꝝ in quib⁹ diuīs erat vacandū. ⁊ ideo
tali loco et tēpore docebat xp̄s. quia erant con
uenientia doctrine ei⁹ (Et ſtupebāt ſup doctri
nā eius. i. ādmirabanť. tū quia legē ⁊ ꝓphetas ñ
didicerat. ⁊ tamē clariſſime docebat. tum quia
doctrinā ſuam diuīs operib⁹ confirmabat. vñ
ſubdiť (erat. n. docēs eos quaſi ꝓtātem habēſ)
. ſ. faciendi miracula. quod ſtatim oſtendiť p fa
ctum cū ſubdiť (Et erat in ſynagoga eoꝝ hō in
ſpiritu imūdo). i. obſeſſus a demōe (⁊ exclama
uit) dolens de xp̄i doctrina que erat aīaꝝ ſal⁹
⁊ medicīa. ⁊ quia de ſalute hominū torqueť dia
bolus inuidia mot⁹. iō ſubdiť (Veniſti ante tē

pus ꝑdere nos). i. diminuere ⁊ auferre ꝓtātem
noſtram nocendi hominibus (Scio q̄ ſis ſan-
ctus dei). i. xp̄s ad ſalutē hominū miſſuſ per ꝓ
phetias. n. de xp̄o dictas que determīauerant
tēpus locū ⁊ modum veniendi ipſius xp̄i. ſm̄
q̄ plenius declaraui in quadā queſtiōe de ad-
uentu meſſie completas in eo. ⁊ per alias circū
ſtātias ſciebant ipſum eē xp̄m in lege ꝓmiſſuz.
vnde infra. eodē capitulo dr̄ q̄ nō ſinebat eos
loqui. quoniā ſciebant eū. ſ. eē xp̄m ſecūdū qd̄
expōſie dr̄ Luc. 4. Verūtamē neſciebant ipſum
eē deū. nec per tētationem xp̄i in d̄ſerto diabo-
lus potuit ſcire de xp̄o vtrū eēt dei fili⁹ p na
turam. habens eandem naturā numero cū pa
tre. licet ad hunc finē tripliciter eum tētauerit
vt dictū fuit plenius Math. 4. ſi. n. cognouiſ-
ſent demones ip̄m eē deū nūq̃ induxiſſent iu-
deos ad ipſum crucifigendū ſm̄ quod diciť. i.
Coꝛ. 2. c. Si cognouiſſent nūquā dominuz glo-
rie crucifixiſſent. Aliqui autem doctores dicūt
q̄ nō ſolum non cognouerunt demones ipſum
eſſe deum. vt dictum eſt. ſed nec etiam cogñeřt
certitudinaliter ipſum eſſe xp̄m in lege ꝓmiſſū
ſed tantum hoc cognouerunt quadam cōiectu
ra probabili multum. que in hoc loco ⁊ alijs lo
cis euangelij pluribus nomine ſcientie exp̄mū
tur. ſed p̄mum dictum magis videtur ꝯſonuz
textui. ⁊ dictis ſanctorum (Obmuteſce) cōpel-
lebat. n. chriſtus demones ad tacendum d̄ ipō
ne veris falſa miſcerēt. ⁊ ne videretur querere
teſtimonium ab ipſis. maxīe quia phariſei di-
cebant ipſum in beelzebub p̄ncipe demonioꝝ
eijcere demonia. vt habetur Math. 12. vbi di-
ctum phariſeorum excluditur. ſicut ibidē ex-
poſui (Et diſcerpens eum ſpiritus imūdus) cō
trarium videtur haberi Luc. 4. vbi dicitur d̄
iſto demone quod exiuit ab illo. ⁊ nihil ei nocu
it. dicendum q̄ demones ab obſeſſis corporib⁹
ſolent exire non ſolum cum afflictione corporiſ
ſed ēt cū mutilatione alicuius mēbri. per hoc
ḡ lucas dicit. q̄ nihil ei nocuit intelligēdū q̄tū
ad mutilationē. quia exiuit abſq̃ mutilatione
mēbri. q̄ autem dicit Marcus diſcerpens eū
intelligendum eſt: quātum ad afflictionem. q̄
licet in exitu non mutilauerit eum: tamen mul
tum afflixit. ⁊ hoc idem habetur Luc. quarto.
ubi dicitur. Et cum proieciſſet illud demoniuz
in medium per quod intelligitur obſeſſi afflic-
tio. ibidem ſubditur. exiuit ab eo nihilq̃ ei no-
cuit. per quod excluditur mutilatio (Quenaz
doctrina hec noua) quia preceptis veteris legi
addebat nouitatem conſiliorum. ⁊ etiam q̄ no
uo modo confirmabat doctrinam ſuam. ſ. per
operationem miraculoꝝ. ⁊ iō ſubdiť (Quia in
poteſtate ſpiritibus imundis imperat ⁊c̄) Et ꝓ
tinus egredientes) Hic ponitur ſecundū mira
culum. ⁊ diuiditur in duas partes. in p̄ncipa-
lem ⁊ incidentalē. 2⁹ ibi. Veſpere autem facto
Circa p̄mum dicitur (Et protinus egredientes

de ſynagoga). ſ. poſt xp̄i p̄dicationem ⁊ eius cō
firmationē per expulſionē demonis (venerūt
in domū ſymonis) ⁊ ibi acceperūt refectionem
poſt laborē (Recūbebat autē ſocrus ſymonis
febricitans) licet. n. virtute nature febris poſ-
ſit curari. nō tn̄ in inſtāti. xp̄s aūt ſanauit eam
hic ſubito. ⁊ ita perfecte q̄ illa mulier miniſtra
bat eis. ex quo oſtendiť iſta curatio miraculo-
ſa ad diſcipuloꝝ confirmationem (Veſpere āt
facto) Hic poniť pars incidentalis. Occaſione
. n. huius ſanationis illi q̄ habebāt infirmos in
illa villa adduxerūt eos ad xp̄m querētes re-
medium. ⁊ hoc eſt quod diciť (Veſpere aūt fcō
⁊c̄) dicit autē theophilus expoſitor. q̄ ita tarō
adduxerūt eos ad xp̄m. quia illa dieſ erat dieſ
ſabbati ⁊ credebant curationes non eē licitas
durante die ſabbati. que finiebať in veſpere il-
lius diei (⁊ erat oīs ciuitaſ ꝯgregata ad ianuā)
. i. multi de ciuitate. ⁊ ē modus loq̄ndi yꝑbolic⁹
ſicut ſ̄ dictum ē (⁊ curauit multos). i. omneſ q̄
fuerunt ibi deducti qui erant multi. Aliter ex
ponitur (multos). i. plures de adductis. quoꝝ
fides ⁊ deuotio curationem merebať (⁊ demo-
nia multa eijciebat) eodē modo dupliciter ex-
ponitur. i. omnia uel plura (quoniā ſciebāt eū)
iam dictum ē qualiter hoc ſit intelligendū (Et
diluculo valde ſurgens egreſſus abijt i deſtū
locum) in hoc dans exemplū. vt p̄dicator ⁊ mi
rabilium diuinoꝝ operator debeat fugere po-
puli applauſum. verūtamen quia non dꝫ omit
tere ſalutem animarum. ido ſubditur (Eamus
i proximos vicos ⁊ ciuitates. vt ibi predicem)
cetera patent (Et venit ad eum leproſus) Hic
poniť tertium miraculū de leproſo mundato.
cuius fides exprimitur cū dicitur (Si vis po-
tes me mundare) confitendo. n. in xp̄o diuinā
potentiam meruit curationem. ⁊ iō ſubdiť (Je
ſus autem miſertus eius extendit manuz ſuā.
⁊ tangens eum) licet n. ſecundū determinatio-
nem legis ex tactu leproſi contraheretur imū-
ditia. tamen hec in xp̄o locum nō habuit. q̄ ex
tactu lepram curauit (ait illi volo) Hic ē pun-
ctus ⁊ quod ſubditur (mundare) imperatiuuꝫ
ē. vt oſtendat ſe per modū imperij lepram cura
re tanq̃ dominus creature (Et ꝯminatus ē ei)
ꝓhibendo ne hanc curationem diuulgaret do
nec oſtendiſſet ſe ſacerdotibus ⁊ ſacrificium in
lege preceptum pro ſua emundatiōe obtuliſſet
legalia. n. habuerunt curſum ſuum ⁊ obligatio
nem vſq̃ ad xp̄i paſſionem. in qua oblatum eſt
vnum perfectum ſacrificium euacuatiuum le
galium. ⁊ ideo vſq̃ tunc xp̄s legalia ſeruauit ſi
cut declaratū fuit Math. 5. ſuper illud verbū
nō veni ſoluere legem ſed adimplere. ⁊ ſimili
ter alijs ſeruanda mandauit. vt hic patet (Et
egreſſus cepit predicare ⁊ diffamare ſermonē)
. ſ. poſt factā oblationē predictam (vt iam non
poſſet manifeſte introire in ciuitatem) ꝓpter
preſſuram hominū ſibi occurrētiū. ad queren-

dū ſanitates ⁊ videndum miracula.

Et iterū intrauit i caphernaū) Poſtq̃ d̄-
ſcripta ē xp̄i p̄dicatio. Hic ꝯſr deſcribi
tur inſurgēs ex ea iudeoꝝ emulatio. et
hoc i quatuor caſib⁹. ſ. i paralitici curatione. in
Mathei uocatione. in diſcipuloꝝ xp̄i arguiti
one. ⁊ in manus aride ſanatiōe. Pa pars incipit
ibi. Cū preteriret leui. tertia ibi. Et erāt diſcipu
li ioannis. q̄rta in p̄ncipio tertij capituli. Circa
p̄mū p̄mittiť emulatiōis occaſio ſa emuloꝝ
peruerſa cogitatio ibi. Erant ibi quidā de ſcri-
bis. 3° ipſoꝝ cōfutatio ibi. Quo ſtatim cognito
ihs. Iſte tres particule expoſite ſunt Mathei
.9. in p̄ncipio capituli hoc excepto qd̄ ibi taceť
modus offerendi paliticū ipſi xp̄o. qui hic exp̄-
mitur cū dicitur (Et cū nō poſſet eū offerre illi
pre turba nudauerunt tectum). ſ. domuſ i qua
erat chriſtus. Ad cuius intellectum ſciendum
q̄ domus in terra illa habent plana tecta ⁊ ibi
aſcēdunt hoīes cauſa recreationis ad haben
dum aerē ⁊ cōfabulādū ad inuicē. q̄ d̄ tecto vni
us domus pōt de facili trāſiri ad tectū alteri⁹
domus. ⁊ propter hoc dicit ſaluator Math. 10.
Quod in aure auditis. i. in ſecreto predicate ſu
per tecta. i. in publico. vbi conueniūt homines
et in quolibet tecto eſt vna clauſura que aperi
tur quando homines de domo aſcēdunt ſuper
tectum: ⁊ clauditur quando deſcēdunt Illi igi
tur qui portabant iſtum paraliticum non potē
tes ingredi domum in qua erat chriſtus prop-
ter turbam que non ſolum erat intra domum.
ſed etiam ad oſtium. per aliam domū contigu-
am portauerunt illum paraliticuz ſuper tectū
domus in qua erat chriſtus. ⁊ aperientes clau-
ſuram tecti predictam ſubmiſerunt paraliticū
in lecto ante chriſtum. cetera exponantur ſicut
expoſita ſunt Math. nono (Et cum preteriret)
Hic deſcribitur emulatio iudeorum ꝯtra chri-
ſtuz in math. vocatiōe. Et primo ponitur emu-
lorum murmuratio. Secundo eorum confuta
tio ibi. Hoc audito ieſus. Circa primum dici-
tur (Vidit leui alphei) matheus enim ante vo-
cationem leui vocabatur. ⁊ erat fili⁹ alphei ce-
tera exponanť ſicť ſupra expoſita ſūt Math. 9°.
(Et erāt diſcipli ioānis) hic deſcribiť emulatio
iudeoꝝ cōtra xp̄m in diſciploꝝ xp̄i arguitiōe
volētiū retorq̄re apparentē defectum licet nō
exiſtētē diſciploꝝ xp̄i i magiſtrū ⁊ pōiť duplex
caſus. Scd̄s ibi poniť. Et fcm̄ eſt iterū. Prim⁹
caſus ē de h̄ q̄ arguebant diſcipulos xp̄i eo q̄
nō ieiunabāt ſicť diſcipli ioānis ⁊ phari. ſꝫ xp̄s
eos cōfutat diſciplos ſuos rōnabilr̄ excuſādo.
et expoſitio littere patet ex his que dicta ſunt.
Math. 9° capitulo parum ante medium capi.
(Et factum eſt iterum) hic ponitur ſecundus
caſus. quia arguebant chriſti diſcipulos: eo q̄
euellebant ſpicas et comedebāt in die ſabbati.
ſed chriſtuſ confutat eos excuſādo p ſcripturā

veteris teſtamēti. ꝛ patet expoſitio hui⁹ līe ex
dictiſ Math.iz.c.in ṗncipio.hoc excepto.qḋ h̄
addiſ (ſub abiathar pīcipe ſacer.) ꝛ videſ hoc
falſū. quia princepſ ſacerdotum tunc erat achi
melech. vt habetur.i.Re.zz. Dicēdū ꝙ abia/
thar erat filius achimelech. ꝛ tūc agebat ſacer
dotiū ſub pr̄e. vexī̄ magl h̄ exp̄mif abiathar
q̄ȝ pr̄ ei⁹ achimelech qꝛ iterfecto achielech a ſa
ule abiathar fili⁹ fugit ad dauid. vt ibidē dr̄ ꝛ
fuit ſoci⁹ itinerl ꝛ laboris ipi⁹. ꝛ ꝑ ꝯſequēs ma/
ioris nomīs ꝛ auctoritatis q̄ȝ fuerat pr̄ ei⁹. ꝓp
quod hic exp̄mitur tacito pr̄e. ¶.III.

Et introiuit iteꝝ) Hic poniſ quart⁹ ca/
ſus de ſanatione habentiſ manū aridā
vbi ṗmo ponitur iudeoꝝ inſidiatio.z°.
eoꝝ confutatio ibi. Et ait homini.3°. eoꝝ obſti/
natio ibi. Exeuntes aūt. Expoſitio ṗmaruȝ du
arum partiū pȝ ex dictis Math.iz. vbi caſus
iſte plenius ponitur excepto quod ſubditur h̄.
(Licet ſabbatis benefacere an male) Circa qḋ
ſciendum ꝙ aliqui ſunt actus boni ī genere en
tis. qui tamen ex ſe nō habent bonitatē in gn̄e
moris. ſicut edificare domū vel huiuſmodi. et
talia non erant licita in die ſabbati. Alij autem
ſunt actus boni ī genere moris ſm̄ ſe. ſicut opa
v̾tutum. ꝛ talia licita ſunt in die ſabbati. ḋ qui
bus erat ſanatio manus aride. quia erat opus
pietatis. ꝛ cū hoc erat ad glīam dei manifeſtā/
dam inquātū fiebat miraculoſe. ꝛ iḋ de talib⁹
nulli debet eē dubium. quin poſſint fieri in die
ſabbati nō ſolum licite ſed etiam laudabilr̄. et
hoc eſt quod dicitur (Licet ſabbatis beneface
re ꝛc̄. quaſi diceret certū eſt oībus ꝙ ſic (Aiam
ſaluam facere ꝛc̄). i. hominē curare. ꝛ accipitur
hic aīa pro ipſo homine. quia ē ṗncipalior parſ
hoīs. ꝛ per talē modum loquendi diciſ Exodi
ṗmo. oēs anime que egreſſe ſunt de femore Ja/
cob ꝛc̄ (At illi tacebant) nō potentes contradi
cere verbis eius. nec tamen volentes confiteri
veritatē (Et circūſpiciens eos cum ira) ꝓpter
eoꝝ cecitatem ꝛ malitiā. ¶ Ad maiorem intel/
lectum huius dicti. queritur vtrū ira fuerit in
xp̄o. arguitur ṗmo ꝙ nō. quia nō ē niſi duplex
ira ſecūdum doctores catholicos. ſ. ira per viti
um. ꝛ ira per zelum. ſed neutra fuit in chriſto. ḡ
ꝛc̄. probatio minoris. qꝛ Greg⁹. dicit qnto mo/
ralium. ꝙ ira per vicium excecat oculum men
tis. ira ꝑ zelum ipȝ turbat. ſȝ oculus mentiſ in
chriſto nō fuit excecatus nec turbat⁹. ḡ ꝛc̄. Jtē
ira opponitur manſuetudini. vt habetur quar
to Ethi. ſed chriſtus fuit maxime manſuetus.
ergo ira in ipſo nō habuit locum. Contrarium
dicitur in lr̄a. circūſpiciens eos cum ira ꝛc̄. Di/
cendum ꝙ ira ē appetitus vindicte propter il/
latam iniuriam ſibi vel alteri. vt habetur ſecū
do rethorice. talis autem vindicta poteſt appe
ti preter ordinem rationis. ꝛ ſic eſt vicioſa ꝛ vo
catur ira per vicium. de qua diciſ Jacobi ṗmo
Jra viri iuſticiam dei nō operatur. Alio modo
poteſt appeti ſecūdum ordinē recte rationis. ꝛ
hoc ē laudabile ſecundū quod dicitur pſal.57.
Letabitur iuſtus cum viderit vindictaȝ ꝛc̄. Jl
lud. n. laudabiliter appetitur. ḋ quo quis iuſte
letatur. ꝛ talis ē ira per zelum ſm̄ quod dic̄ au
guſtin⁹ ſuꝑ Joannem.z.c. Zelo dom⁹ dei come
ditur qui omnia peruerſa que videt emenda/
re capit. ꝛ ſi emēdare nō poteſt tolerat ꝛ gemit
ꝛ talis ira fuit in chriſto. vnde Joannis.z. illḋ
pſal.68. zelus domus tue comedit me. ītrodu/
cit tanq̄ȝ dictum de xp̄o. Ad ṗmum dicendum
ꝙ ira per zelum in nobis aliqualiter bene tur/
bat oculum mentis. quia potentie anime ſic ſe
habent. ꝙ vna intenſa in actu ſuo alia remitti/
tur. ꝛ ideo motus ire qui eſt in iraſcibili parte.
q̄uis ſit moderatus ratione. impedit intellec/
tum a contemplatione veritatis. ꝛ ſic diciſ tur
bare oculuȝ mētl. talis tn̄ turbatio nō ē pecca/
tum. verūtamen in chriſto nō habuit locuȝ. qꝛ
virtute diuina quelibet potentia permittebaſ
agere illud quod erat ſibi proprium. ita ꝙ vna
nō īpediebat aliam in actu ſuo. ꝛ ideo ſic̄ gau/
dium fruitionis in aīa chriſti non impediebat
dolorē paſſionis in parte inferiori. ſic ecōuerſo
motus ire in parte inferiori. in nullo impedie/
bat actum mentis ſiue rationis. Ad ſecūdū di/
cendum ꝙ ira que ē preter rationem oppōitur
manſuetudini. non autem illa que ē moderata
ratione. quia de rōne manſuetudinis ē ꝙ faci/
at talez moderationē (Exeūtes autē phariſei)
Hic deſcribitur iudeoꝝ obſtinatio. quia nec v̾/
bis xp̄i nec factis reſilierunt a malo ſuo. ſȝ ma/
gis obſtinati ſūt icipiētes machinari ī mortem
xp̄i (cū herodianis) Hoc expōitur duplr̄. qa di
cūt aliqui ꝙ iſti herodiani fuerunt quidaȝ iu/
dei fingētes quādam ſectā nouā dicētes de he
rode aſcolonita ꝙ erat meſſias. moti ex falſo ī/
tellectu illi⁹ quod dr̄ Gen.49. Nō auferet ſce/
ptrū de iuda vbi dr̄ ꝙ ablatio regni a tribu iu
de erat ſignū aduētus meſſie. iſte autē herodeſ
obtinuit regnū illud cū tn̄ eēt alienigena. quia
pr̄ ei⁹ fuit idumeus ſm̄ quod dic̄ ioſeph⁹. ꝛ alij
hiſtoriographi. ꝛ quia meſſiā promiſſū illi ītel/
ligebant regnare tēporaliteri: nec videbāt aliū
regnare tūc ī iudea niſi herodē. iḋ dixerūt euȝ
eſſe meſſiā. cū tamen prophetia iacob predicta
eſſet ſecūdū veritatem intelligenda de chriſto
qui natus fuit tempore dicti herodis. vt habe/
tur Mathei.z. Jſti igitur habebāt occaſioneȝ
perſequēdi xp̄m. eo ꝙ ipſum eſſe xp̄ȝ ſicut erat
ſm̄ veritatē. erat contrarium ſecte ſue. Alij āt
dicunt ꝙ iſti herodiani erant milites herodis
antipas. qui fuit filius predicti herodis. et do/
mīabatur in galilea. nō ſicut rex. ſed ut tetrar/
cha. vt habetur Luc.3. ꝛ iſte incarcerauit ioan
nem. ex quo habebant aliquā occaſionem per
ſeq̄ndi chriſtum quem predicauerat ioannes.
Et ex his pȝ malitia phariſeoꝝ. q cum pueriſis
hoīb⁹ tractabāt ꝯſiliū ad ꝑdēdū xp̄ȝ (ih̄s āt cū

diſcipulis ſuis ſeceſſit) hoc expoſitū ē Math.
.iz. (Et dixit diſcipulis ſuis. vt nauicula ſibi ḋ
ſeruiret ꝛc̄) oſtdens in ſe infirmitatem carnis.
(Quotquot aūt habebāt plagas). i. īfirmitateſ
varias (ꝛ ſpūs īmundos ꝛc̄) ꝛ in hoc oſtēdebat
v̾tutem ſue deitatis. vtrūq̄. n. neceſſe ē cōfite/
ri fuiſſe ī chriſto. ſ. īfirmitatē carnis. ꝛ potētiaȝ
deitatis. ꝛ iḋ vtrūq̄ manifeſtabat xp̄s in ope/
ribus ſuis (Tu es filius dei) coniecturaliter lo
quebantur (Et vehemēter cōminabnt eis) cu/
ius cauſa aſſignata ē ſupra ī ṗmo capitulo (Et
aſcendēs ī montē) poſtq̄ȝ deſcripta ē xp̄i ꝑdica/
tio per ſeipȝ tn̄. Hic ꝯn̄r deſcribiſ ei⁹ ꝑdicatio
ēt per apoſtolos. Et ṗmo deſcribiſ poteſtatl col
latio.z°. dicte collatōis executio. ſexto.c. ibi. Et
vocauit duodeci. Circa ṗmū ṗ poteſtas cōferſ
z°. dubiū remoueſ ibi. Et veniūt ad domū. Cir/
ca ṗmum deſcribiſ electio apoſtoloꝝ ꝛ nūerus
ꝛ nomīa eoꝝ. ꝛ poteſtas eis collata. ꝛ pȝ ſenten
tia ex his que dicta ſūt Mathei.io. hoc excep/
to (Boanarges quod ē filij tonitrui) ſic. n. vo/
cati ſūt a chriſto. quia in tranſfiguratione xp̄i
audierunt verbū dei patris dicētis de xp̄o. h̄ ē
filius meus dilectus ꝛc̄. quod quidē v̾bum vo
catur tonitruū ſm̄ illū modū loq̄ndi Job.z6.
capitulo. cū paruā ſtillā ſermonū illi⁹ audieri
mus. tonitruū magnitudīs eius qs poterit in/
tueri (Et venerūt ad domū) Hic ꝯn̄r remoueſ
dubiū. Ex hoc. n. ꝙ contulerat poteſtatē ꝑdicā
di apoſtolis. poſſet aliquis credere ꝙ ī perſōa
ꝓpria vellet a ꝑdicatione ceſſare. quod remo/
ueſ per hoc ꝙ feruēti⁹ ꝑdicauit q̄ȝ prius. et iſte
feruor ṗmo oſtēditur in generali.z°. in ſpāli.4.
c.1. Adhuc circa ṗmum dictus feruor. ṗmo oſtē
ditur.z°. irrationalr̄ locutio ex h̄ inſurgēs repel
litur ibi. Et cū audiſſent ſui. Circa ṗmū diciſ.
(Et cōuēit iterū turba) ad audiendū verbū dī
ab ipſo. ꝛ ipſe ita feruenter intendebat ꝑdicati
oni ꝙ ipſe ꝛ diſcipuli eius nō habebāt tempus
manducādi (Et cū audiſſent) Hic irrationabilr̄
locutio inſurgens ex ꝑdicto feruore repellitur
ꝛ hoc in tribus caſibus.z⁹ ponitur ibi. Et ſcri/
be.3⁹ ibi. Et veniunt mater eius. Circa ṗmū ſci
endū ꝙ illi qui erant de cognitiōe ſua ex parte
matris videntes inſolitū feruorē in eo. qꝛ ſicut
dictū ē. ꝓpter feruorē ꝑdicandi omittebat ho/
rā comedendi. videbant etiā in vultu eius īſo
litam claritatē ex virtute diuinitatis ꝓcedētē
Jtē audiebant eum loquentē ḋ diuinis ardua
ꝛ inſolita. ꝛ per ꝯn̄s eis nō intelligibilia. ꝛ ideo
credebant eū loqui. ſicut arreptitiū vel furio/
ſum. ideo voluerunt eū tenere ꝛ ligare. ne ſibi
vel alijs poſſet nocere. ꝛ iſti mouebantur ex pi
etate. Circa caſū z⁹ qui poniſ cū diciſ (Et ſcri
be) conſiderandū ꝙ iſti moti ꝫ chriſtuȝ īuidia
ꝛ malignitate dicebant ipȝ xp̄m habere quen/
dam demonē ꝑuatū alijs demonibus ſuperio/
rem. per cuius virtutē expellebat demones ī/
feriores a corporibo⁹ obſeſſis ab eiſ. ꝛ iḋ chriſt⁹
illoꝝ ꝛ iſtoꝝ irrationabilia verba repellit cuȝ
dicitur (Et conuocatis illis ꝛc̄). quia rationa/
biliter loquendo oſtendit ſe nō eſſe furioſum. ꝛ
vera ꝛ ſancta docendo oſtendit ſe nō hēre de/
monē priuatum. cū ſit pater mendacij. vt habe
tur Jo.8.c. cetera patent ex his que dicta ſunt
Mathei.iz. (Et ueniunt mater eius) Hic con/
ſeq̄nter ponitur terti⁹ caſus. ipſo. n. ꝑdicāte nū
ciatum fuit ſibi inſidioſe ꝙ mater eius ꝛ frēs
ſtabant foris ad tentādum ſi ex affectu carna/
li ad matrem dimitteret vel interrūperet ꝑdi/
cationem. ꝛ ipſe hoc verbum malignū repulit
rationabiliter. vt patet ex his que dicta ſunt
Mathei.iz. ¶.IIII.

Et iterum cepit) Hic ꝯn̄r oſtēditur fer/
uor ꝑdicandi in ſpāli. ꝛ ṗmo deſcribiſ
feruor ꝑdicationis.z°. ex hoc inſurgenſ
liuor emulationis in ṗncipio.6.c. Circa ṗmum
euangeliſta ṗmo deſcribit ꝑdicationis tipum.
Secūdo predicationis fructuȝ ibi. Et dicebat
ſic ē regnum dei.3°. confirmans miraculuȝ ibi.
Et ait in illa die. Circa ṗmum deſcribitur prio
ꝑdicatiōis chriſti tempus ꝛ modus.z°. ꝑdicati
onis ꝑabola ſiue tipus ibi. Ecce exijt ſeminanſ
3°. huius ꝑabole aperiſ intellect⁹ ibi. Et cū eſſȝ
ſingularis. ꝛ iſta pars diuiditur in duas. qꝛ ṗ
aperitur intellectus ꝑabole apoſtolis ſpāliter
z°. ꝑdicitur aperiendus per apoſtolos omnib⁹
generaliter ibi. Nūquid venit lucerna. Tres
ṗme partes expoſite ſunt Math.i3.c. paucl ex
ceptis (Et cum eſſet ſingularis). i. extra preſſu/
ram turbarum. tunc expoſuit parabolam apo
ſtolis (Nunquid venit lucerna) Hic oſtendiſ
doctrina euangelica per apoſtolos publicāda
quod factum eſt poſt aſcenſioneȝ chriſti ad ce/
los. tunc. n. diſperſi ſunt per orbem. vt in oēm
terram exiret ſonus predicationis eorum. et ēt
āte paſſionem chriſti miſſi ſunt ad predicandū
non tamen ita diffuſe. ꝛ hoc eſt quod dicitur.
(Nunquid venit lucerna). i. doctrina euange/
lica ſm̄ illud pſal. Lucerna pedib⁹ meis v̾buȝ
tuū ꝛc̄ (vt ſub modio pōaſ ꝛc̄). i. occulte ꝛ ī late
briſ doceaſ ſic̄ doctrīe ſuſpecte hereticoꝝ ꝛ boī
nū maloꝝ q̄ſi diceret nō (Nōne vt ſuꝑ cande/
labꝝ ponaſ) h̄ ē ī palā. ꝛ publice doceaſ. quaſi
dicat ſic (Nō ē. n. abſcōditū aliq̄d qḋ nō māife
ſteſ ꝛc̄) qꝛ illa q̄ xp̄s docuit aplo̅s facere. volu/
it ꝑ aplo̅s ꝑdicari publice ꝛ manifeſte ſm̄ quod
dr̄ eiſ Math.io. qḋ ī aure auditl. ꝑdicate ſuper
tecta (Si qs hȝ aures audiēdi). i. deſideriū in/
telligēdi doctrinā xp̄i (audiat). q.d. talr̄ pōt ꝑfi
cere nō ſolū ſibi itelligēdo. ſȝ ēt alijs ipos docē
do. iḋ ſubdiſ (Jn qua mēſura mēſi fueritis re/
metietur vobis) quod exponit ſic beda. ſi ſoler
ter oīa q̄ valetis bona facere. ac proximis inti/
mare ſtudetis. aderit diuina pietas que vobis
in ꝑſenti ſenſum altiora capiendi conferet. et ī
futuro retributōeȝ eternā adijciet. ꝛ iḋ ſubdiſ
(ꝛ adijcietur vobis. q. n. hȝ dabiſ illi) quia hn̄ſ

fidē ⁊ gratiā ex vſu tal' grē meret̃ ꝙ iterū ſibi d̃
tur grā ad augmentū ꝓcedentis (⁊ ꝗ nō habʒ)
.ſ. fidē ⁊ grām. quales erant ſcribe ⁊ phariſei (⁊
quod hʒ auferet̃ ab eo) quia noticia legis quaʒ
habebāt ablata fuit ab eis inq̃tū ñ valuit eis
ad ſalutem. ſed magis fuit eis in augmentum
ſue damnatiōis ſm̄ dictuʒ ſaluatoris Luc. 12.
ca. ſeruus qui ſciuit volūtateʒ domini ſui. ⁊ nō
fecit vapulabit multis (Et dicebat ſic ē regnū
dei) Hic ꝯñr deſcribitur xp̄i predicationis fru
ctus. Primo in vno homine. 2° in cōmunitate
eccleſie ibi. Et dicebat cui aſſimilabimus. Cir
ca p̄mum ſciendū. ꝙ per ſemen intelligitur ꝑ
dicatio. ſicut patet ī ꝑabola precedenti. ex ſemi
ne aūt iſto recepto in aliquo homine fit tal' pro
ceſſus. qꝛ primo concipitur timor diuinoꝝ iu
diciorꝫ. ⁊ ſignificatur per herbam que eſt q̇d
imperfectū cū dicitur (fructificat p̄mū herbā)
⁊ quia ex timore ceſſat homo a malis. ⁊ incipit
ſe exercere in bonis. ideo 2° concipitur ſpes di
uinoꝝ beneficioꝝ que ſignatur per ſpicaʒ in q̃
iam ē ſpes grani futuri cū dicitur (d̃ide ſpicaʒ)
3° ex hoc datur caritatiu⁹ amor qui habet opuſ
perfectum. ⁊ iō ſignificatur per plenū frumen
tum. cū ſubditur (deinde plenū frumentuʒ) qꝛ
vt dr̃ ad Ro. 8. c. plenitudo legis ē dilectio. et
tunc ē homo diſpoſitus vt de ſtatu gratie tran
ſeat ad gloriam. ideo ſubditur (Et cū ipſe ꝓdu
xerit fructū ſtatim mittit falcem) .ſ. ipſe domi
nus abſcindendo iuſtos de p̄nti vita. vt tranſ
ferat ad gloriam. iō ſubdit̃ (quoniā adeſt meſ
ſis) .i. collectio iuſtoꝝ in patria (Et dicebat cui
aſſimilabimus) Hic ꝯñr deſcribitur fructuſ ꝑ
dicationis chriſti quantū ad cōmunitatē eccle
ſie. que d̃ paruo ſtatu creuit ad magnū. ſicut ſi
napis granum. ⁊ patet ſentētia ex dictis Ma
thei. 13. c. excepto quod hic ſubditur (Et talib⁹
multis ꝑabolis loquebatur verbum ꝓut pote
rant audire) quod exponit theophilus dicens
Quoniam turbe erant indocte a conſuetis no
minibus inſtruit eas. ſ. per ſimilitudinem reꝝ
ſenſibiliū. que erāt eis cognite. Sed hoc videt̃
cōtradicere ei quod d̃ dixit xp̄s apoſtol' eodē. c.
vobis datū ē noſſe myſteriū dei. illis āt q foris
ſūt ī ꝑabolis. vt videntes videant ⁊ nō videāt
⁊ Math. 13. ī ꝑabolis loquor eis. qꝛ videnteſ ñ
vidēt ⁊c. Dicēdū ꝙ ſacra ſcriptura hoc hʒ pro
priū. ꝙ ſub vna lr̃a hʒ plures ſenſus. quorum.
aliq̇ ſūt potētiores. ⁊ alij magi latētes. ⁊ iō ī pa
boliſ xp̄i turbe capiebant ſenſū magis patentē
nō aūt latentē. ſʒ d̃ tali intellectu docebat xp̄s
apl'os a p̄te. iō ſubditur (Seorſū aūt diſcipuliſ
ſuis diſſerebat oīa) de turbis aūt predictū eſt:
vt vidētes videant ⁊ nō videāt. i. capiāt ſenſum
magis patentē. nō aūt latentē (Et ait illis in il
la die) Hic ꝯñr deſcribunt̃ miracula doctrine
xp̄i cōfirmatiua. ⁊ p̄ deſcribit̃ miraculū in ma
ri ſcm̄. 2° ī terra in p̄ncipio. 5. c. Sñia p̄me parti
pʒ ex his que dicta ſūt Mathei. 8.

k V.

Et venerunt trans fre.) Hic ꝯñr deſcri
bunt̃ xp̄i miracula fcā ī terra ad doctri
ne ſue cōfirmationē. Et p̄mo deſcribit̃
demoniaci curatio. 2° filie archiſynagogi reſu
ſcitatio ibi. Et cū aſcendiſſet ih̄s in nauim. Pri
ma ī duas. qꝛ p̄ deſcribitur curatio demoniaci
2° deuotio ipſiuſ curati ibi. Cumq; aſcenderet.
Expoſitio p̄me partis pʒ ex dictis Mathei. 8.
paucis exceptis que diſcurrentur (occurrit ei
de monumētis homo in ſpiritu imundo) .i. ob
ſeſſuſ a demone. Math. 8. dicitur ꝙ erāt duo.
Ad quod dicendū. ꝙ ſm̄ veritatem duo erāt d̃
moniaci vt dicit Math. ſed vn⁹ erat ſeuior al
tero in quo erat legio demonū. vt dicitur īfra.
⁊ iſte ſolus nominatur hic a marco. ⁊ alius ta
cetur. quia nō erat ita famoſus in malo (⁊ ſem
per die ac nocte in monumentis) .ſ. gentiliū dā
natoꝝ. ſup quoꝝ aīas demones iā hēbant ptā
tem. ⁊ iō habitabant vbi corpora eoꝝ erant ſe
pulta tanq̃ habituri poteſtatē ſuper ea p⁹ fina
le iudicium (⁊ interrogabāt eū quod tibi nom̄
ē) interrogauit aūt xp̄s non quia ignoraret. ſʒ
vt multitudo demonū ī illo homine hitantiuʒ
ex cōfeſſione eorū appareret. vnde ſubdit̃ (Le
gio nomē mihi eſt. quia multi ſumuſ) Legio āt
ꝓprie dr̃ numerus determiatus armatoꝝ ī ex
ercitu. ⁊ ꝯtinet ſex milia ſexcentos ſexagita ſex
⁊ inde dicit̃ legio ī demonibus qui militant cō
tra nos (⁊ deprecabat̃ eum) .ſ. legio demonum.
(ne ſe expelleret extra regionē) .i. ex hominum
habitationē. vnde ⁊ Luc. 8. dr̃ in abyſſū. locus
.n. inferni debet̃ demonibus. ꝑmittuntur tam̄
inter homies hitare vſq; ad iudicium. vt glori
oſior ſit electoꝝ victoria ī demonū tētantiū ſu
peratione (Cumq; aſcēderet) hic d̃ſcribitur cu
rati deuotio. quia gratus de bn̄ficio ſibi colla
to voluit ſequi chriſtū (ih̄ſ autē nō admiſit eū)
.i. nō recepit eū ad apoſtolatū vel diſcipulatū.
ꝓpter horrorē ꝓcedentis paſſioniſ. Itē ne aſcri
beretur demoni qd̃ iſte faceret ſi eſſʒ diſcipul⁹
xp̄i. ⁊ ex hoc loco accipitur ꝙ demoniaci ⁊ furi
oſi poſt curationē ñ ꝑmouent̃ in eccleſia dei (et
abijt ⁊ cepit ꝑdicare ī decapoli) nomē ē regiōiſ
⁊ dr̃ a deca. qd̃ ē decē. ⁊ poliſ qd̃ ē ciuitas (Et cū
aſcēdiſſet ih̄ſ ī nauim) hic ꝯñr deſcribit̃ reſuſci
tatio filie archiſynagogi. ⁊ p̄ deſcribit̃ hui⁹ facti
īchoatio. 2° īterponit̃ mulieriſ ſanguifluе cura
tio ibi. Et mulier q̃ erat in ꝓfluuio ſanguis. 3°
deſcribit̃ ꝑdicti facti cōſumatio ibi. Adhuc eo
loq̇nte. Sñia iſtaꝝ triū ꝑtiū pʒ ex hiſ q̃ dc̄a ſūt
Math. 9. exceptis aliq̇bus q̃ exponent̃ quan
tū ad p̄mā p̄tē dr̃ hic (deꝑcabat̃ eū multuʒ di
cens q̇m̄ filia mea ī extremis ē) Math. 9. dicit̃
ꝙ archiſynagog⁹ dixit xp̄o. filia mea mō defū
cta ē. Ad qd̃ dicēdū ꝙ euāgeliſte repetēdo dc̄a
alic⁹ vel aliquoꝝ. aliqñ repetūt eadē v̄ba. alñ
v̄o ſilīam ꝑ alia v̄ba. filia aūt archiſynagogi la
borabat in extremis. ſecundum quod dicit hic
marcus. verūtñ erat ita ꝓpinqua morti ꝙ re

putabat̃ mortua. vñ ēt ſm̄ cōem modū loq̇ndi
de aliq̃ q ſic ē morti ꝓpinqu⁹ dr̃ ꝙ mortuus eſt
qꝛ quod modicū diſtat: q̇ſi nihil reputat̃. ⁊ hoc
mō loq̇ndi vſus ē mathe⁹. Circa 2am ꝑtem dr̃
(Et fuerat multa ꝑpeſſa) .ſ. nō ſolū ī facultati
bus. ſed ēt ī corpore. vt pʒ ꝑ lr̃am ſeq̇ntē (⁊ ſtatī
ih̄s cognoſcens ī ſemetipſo v̄tutē q̃ exiuerat d̃ eo)
nō ē itelligēdū ꝙ aliqua v̄tus exiſtēs ī xp̄o mi
grauerit ex̄ ipʒ: ſʒ tal' exit⁹ itelligit̃ ꝑ modū cāe
ꝓducentis effectū. ī quē dr̃ exire. iq̇tū cā relu
cet ī effectu. ⁊ ꝑ talē modū loq̇ndi dr̃ Sapiētie
.7. c. de ſapiā īcreata. ꝙ ꝑ natōes ī aīas ſcās ſe
tranſfert. ⁊ amicos dei ⁊ ꝓphetas conſtituit q̃
tranſlatio nō p̄ōt intelligi ꝙ ſapiā increata ſit
alicubi. vbi prius nō erat. cū de neceſſitate ſit
vbiq; p̄ñs. ſʒ qꝛ cauſat ibi nouū effectū. Utrū
āt talis virtus in xp̄o fuerit virtus diuiā tm̄.
vel cū h̄ hūana. dicet̃ in fine hui⁹. c. (Quiſ me
tetigit) nō q̇rit ex ignorātia: ſʒ vt ꝑ confeſſiōeʒ
mulieris ſanate appareat fides ei⁹. ⁊ a xp̄o cō
mendet̃. ⁊ qꝛ manifeſtatio miraculi dicte ſana
tionis cedebat ad glīaʒ dei et archiſynagogi aſ
ſecurationē. vt ꝑ h̄ certificaret̃ de futura ſuſci
tatione filie ſue (turbe te conprimunt) lʒ in tali
ꝑſſura eum tangerēt corporalr̃. nō tñ tangebāt
eū cū tali deuotiōe ⁊ fide ſicut illa mulier teti
gerat. ⁊ de tali tactu ſingulariter querebat. Cir
ca tertiā partē dicitur ſic (Quid vltra vexas
magiſtrū) licet. n. crederēt ipm̄ poſſe eā ſanare:
nō tñ a mortuis ſuſcitare. ex quo pʒ ꝙ eoruʒ fi
des erat imꝑfecta (⁊ nō admiſit quēquā ſe ſeq
⁊c) oñdens ꝙ in operibus miraculoꝝ nō debʒ
faciens querere oſtētationē. ⁊ ī hoc dans exem
plū eius diſcipulis qui erāt facturi miracula.
verūtamē quia ī operib⁹ miraculoſis manife
ſtat̃ dei gloria. iō aliqñ faciebat miracula val
de publice. ſicut pʒ ī lazari ſuſcitatōe. ⁊ ceci na
ti illūiatione oñdens exemplū diſcipuliſ. vt in
talib⁹ q̃rerent dei gloriaʒ tm̄. ⁊ nō ꝓpriā (Tha
bitha cumi) due ſunt dictiones hebraice. qua
rum p̄ma ē nomē. ⁊ 2a verbū vt pʒ per interꝑ
tationē. Sciendū aūt ꝙ thabita nō ē nomē cō
mune: ſed nomē illi⁹ puelle que fuit ſuſcitata.
⁊ hoc pʒ ꝑ ſimile Act. 9. vbi dicit̃ in ioppe autē
fuit quedam diſcipula nomine thabitha. ⁊ idō
marcus pro nomie ꝓprio poſuit cōmune inter
ꝑtando. ſ. puella. Sciendū etiaʒ ꝙ illud quod
ibi interponitur. ſ. tibi dico. nō ē de ſignificato
ſermoniſ hebraici hic poſiti. ſed additū fuit ab
euangeliſta ad maiorē exꝑſſionem ꝙ ad v̄buʒ
xp̄i illa puella ſuſcitabat̃ (Et ꝑcepit illis vehe
menter vt nemo illud ſciret) Cauſa iā ē expreſ
ſa. per hoc volens dare exēplum alijs. vt nō q̃
rerent oſtentationē in operibus miraculoſis.
(Et iuſſit illi dare manducare) ad ꝓbationem
vere reſurrectionis. ſicut ⁊ xp̄s poſt reſurrecti
onē ſuam manducauit cum apoſtolis. vt habe
tur Luc. 24. ¶ Ad maiorem euidentiam eorū
que dicta ſunt hic ⁊ alibi de miraculis xp̄i q̃ri

tur vtrum xp̄s fecerit miracula ſola diuia vir
tute. ⁊ arguitur p̄mo ꝙ ſic. dicit. n. leo papa in
epiſtola ad flauianum. cū in xp̄o ſint due natu
re. vna earum eſt. ſ. diuina que fulget miracul'
altera. ſ. humana que ſuccūbit iniurijs. ꝗ ſicut
ſe habet humana natura ad ſuccūbendum iiu
rijs. ſic ſe habet diuina ad agenduʒ in operib⁹
miraculoſis. ſed ſola natura humana iniurijs
ſuccūbit. qꝛ talia pati repugnat ditati ꝗ ſola na
tura diuina agit in operibus miracl'oſis. Et cō
firmatur auctoritate pſal. 135. Qui facit mira
bilia magna ſolus. ꝗ ſola diuinitas eſt princip
um agendi miraculū. ¶ Itē opera miraculoſa
excedunt totam virtutē nature create. natura
autem humana in xp̄o creatura eſt. ꝗ vt videt̃
ī nullo attingit opera miraculoſa. ¶ Contra qꝛ
xp̄s per tactū corporis ſanabat miraculoſe. vt
dictū ē de muliere patiente fluxū ſanguinis. et
infra. 6. quotquot aūt tangebant eum ſalui fie
bant. ſi ꝗ talis tactus nihil ageret ī ſanatiōe ꝑ
dicta. fruſtra adhiberet̃. quod nō cōuenit ipſi
xp̄o. ſ. aliquid fruſtra agere. ꝗ ille tactus aliq̇d
faciebat. ⁊ certū ē ꝙ ꝑtinebat ad humanitatē
ꝗ ⁊c. ¶ Reſponſio in hac queſtiōe ſic ē ꝓceden
dū. qꝛ p̄mo videndū qualr̃ viri ſancti viui vel
defuncti. quoꝝ miracula ſcripta ſūt in ill' opa
ti fuerūt. 2° qualr̃ xp̄us inq̇tū hō opat⁹ fuerit.
Circa p̄mū aliq̇d ē certū. videlʒ ꝙ miracula ñ
poſſunt fieri aliqua v̄tute tanq̃ p̄ncipalr̃ agen
te: niſi virtute diuina. qꝛ ſicut dictū ē operatio
miraculoſa excedit totā facultatem v̄tutiſ cre
ate. ſimil'r certū ē ꝙ ſancti viri ad miracl'a poſ
ſunt operari meritorie. qꝛ freq̇nter expertū eſt
miracula fcā fuiſſe a deo ad ꝑces ſcōꝝ. Sʒ du
biū ē vtrum viri ſcī ī miraculis aliqñ opati ſūt
ꝑ aliquā virtutē ī eis exiſtentē. nō quia illa ſit
p̄ncipalis rō agendi. ſed tm̄ inſtrumentaliſ. vt
ſic deus tanq̃ p̄ncipaliter agens fecerit mira
cula ꝑ ſcōſ tanq̃ per quedaʒ iſtrumēta. Et hāc
queſtionē reliquit Aug⁹. 22. li. de ciuitate dei
inſolutā. vbi enarratis multis miraculis mar
tyꝝ dicit ſic. ſiue. n. deus ꝑ ſeip̄m miro modo q̃
res tēporales operat̃ etern⁹. ſiue ꝑ ſuos miſtros
iſta faciat. ⁊ eadem ipā q̃ ꝑ miniſtros facit. ſiue
q̃daʒ faciat etiam ꝑ martyrū ſp̄ūs. ſiue per ho
mines adhuc in corpore conſtitutos. ſiue deus
iſta ꝑ angelos q̇bus inuiſibiliter imutabiliter
īcorporaliter imꝑat operet̃: vt que ꝑ martyres
fieri dicuntur eis orantibus tantum. ⁊ īpetrā
tibus. nō etiā operantibus fiant. ſiue alia iſtiſ
ſiue alia illis modis qui nullo modo cōꝑhēdē
di a mortalibus poſſunt. ei tamē atteſtant̃ fidi
in qua carnis in eternū reſurrectio predicatur
Beatus tamen Gregorius hanc queſtionē de
terminare videtur. 2. li. dial. vbi dicit ſic. qui
deuota mente deo adherent. cum rerum neceſ
ſitas expoſcit exhibere ſigna in vtroq; ſolent.
vt mira queque aliquando ex prece faciant.
aliquando ex poteſtate conceſſa illis a deo.

⁊ hoc ꝓbat ɔſīr rōne ⁊ exēplo. ratio aūt talis ē. cui concediṫ illud quod maius ē nō ē mirum ſi aliqñ concedaṫ quod ē minus. ſed maior eſt poteſtas filios dei fieri etiam per adoptionē. cuʒ hoc ſolū ſanctis concedatur q̄ʒ miracula operari. quod etiā aliqñ malis conceditur. vt habeṫ Mathei. 7. c. ſed primū conceditur hominibuſ ſanctis. ſm quod dicitur Jo. p̄. quotquot autē receperunt eum dedit eiſ poteſtatē filios dei fieri. Jtē probat hoc exemplo. quia petrus ſuſcitauit thabithan orando. vt habetur Act. 9. ca. ananiam vero ⁊ ſaphirā morti tradidit ſubito abſqʒ oratione: ſed ſolum culpam eoꝝ increpādo Act. 5. ⁊ ſic videtur illud factuʒ feciſſe ex aliqua poteſtate ſibi conceſſa a deo. tanquā iſtrumētum diuine iuſticie. Jtē ad hoc videtur facere ꝙ gratia dei diuidiṫ per gratiam gratis datam. ⁊ per gratiam gratum facientem. ⁊ lʒ aliā ab aliquibus dictū fuerit ꝙ gr̄a gratum faciens nihil ponit in anima. tamē de gratia gratiſ data ab omnibus conceditur ꝙ aliquid ponit in anima. ⁊ hoc patet manifeſte de gratijs gratis datis: que vocanṫ ſermo ſapientie ⁊ ſmo ſcientie. i. Coꝝ. 12. quia ſignificat quaſdaʒ eminētes cognitiones diuinoꝝ ⁊ hūanoꝝ que ponūt aliquid ī anima. ſimiliter fides. ꝓphetia. genera linguarum. ⁊ interp̄tatio ſermonū. ⁊ eadem rōne videtur ꝙ gratia ſanitatū ⁊ operatio virtutum. i. miraculoꝝ que ponunṫ gratie gratis date. dicant aliquā virtutem in anima exiſtentem. Dicūt tñ aliqui ꝙ iſta virtus operanti miracula nō ē aliqua virtus manſiua per modū habitus: ſed per modū paſſiōis tranſeūtis. ſicut ⁊ ꝓphetia. propter quod taleſ nō poſſūt facere miracula quotienſcūqʒ volunt. nec ꝓphetare. Sed quicquid ſit de concluſione. ratio tamē nō valet. quia ſicut dictū ē talis virtus operandi miracula nō ē p̄ncipalis. ſed tantum iſtrumētalis. inſtrumētuʒ aūt operari nō poteſt. q̄uis ſit perfectum per formā ſuam. niſi moueaṫ actualiter per manum artificis. ſicut patet ꝙ ſecuris nō poteſt ſecare: niſi per manū artificis moueatur. ⁊ ideo dato ꝙ talis virtus ſit manſiua. nō poteſt tamen operari ad miracula abſqʒ motione diuine virtutis p̄ncipaliter agentiſ Si tamē talis virtus ſit manſiua. vel per modum paſſionis tranſeūtis ſolum. ſicut eſt motio inſtrumenti cum mouetur ab agente p̄ncipali. nihil dico modo. Jtem ad concluſionem inducitur illud quod a ſanctis ⁊ doctoribuſ catholicis dr̄ de ſacramētis noue legis. videlicʒ ꝙ efficiunt quod figurant. ita ꝙ tanq̄ʒ quedaʒ īſtrumenta diuine miſericordie agunt ad inductionē gr̄e ipſam inſtrumētaliter attingendo. vel ſaltē aliquā diſpōnem ad ipſam ut caracterem vel aliquid ſimile correſpōdēs ī ſacramentis q̄ nō īprimunt caracterem. ita qȯ ī ſacramētis ē aliqua virtus ad efficiendum modo p̄dicto. ⁊ tñ ſacramēta cōſiſtūt in quibuſdā rebus ſenſibilibus. ⁊ iō multo forti⁹ videṫ ꝙ ī aīabuſ ſanctoꝝ viroꝝ defunctoꝝ vel viuētium. poſſit poni aliqua virtus diuinitus eis cōceſſa ī operibus miraculoſis per modū p̄dictū. Ex dictiſ pʒ quid dicendū ſit de humanitate xp̄i. que eſt organū ſeu inſtrumentū coniunctū ipſius deitatis. ſicut manus ē inſtrumētum artificis. Homines aūt alij quātūcūqʒ ſancti nō ſunt ſic cōiuncti. ⁊ iō ſunt quaſi quedā inſtrumēta deitatis ſeperata. ⁊ adhuc plus ſepata ſunt eccl'ie ſacramenta. inſtrumētum aūt coniunctū magis participat efficaciam agentis principal' q̄ʒ ſepatum. ⁊ iō talis virtus operandi miracula efficacior inuenitur in humāitate xp̄i. q̄ʒ ī q̄buſcūqʒ alijs. His dictis poteſt reſponderi ad argumenta. Ad p̄muʒ dicendū. ꝙ ſimile tenet q̄ʒ tū ad hoc. ꝙ ſicut humanitas in xp̄o fuit ratio patiendi ſic deitas ē ratio ⁊ principiuʒ faciēdi miracula principaliter. nō tñ tenet quātū ad 2ᵐ quia nō repugnat humanitati xp̄i operari ad miracula per modū inſtrumenti. repugnat aūt deitati qualitercūqʒ pati. Uerūtamen ratione idemptitatis ſuppoſiti idiomata cōmunicanṫ q̄ ſicut hec ē v̄a de⁹ paſſuſ ē. ita h̄ ē v̄a d̄mōſtrato xp̄o. iſte puer creauit ſtellaſ. Ad illō qȯ īduciṫ d̄ pſal'. dicēdū. ꝙ ly ſoluſ nō excludit hūanitatē tā q̄ʒ inſtrumētaliter agentem ſed tanq̄ʒ p̄ncipalr̄ ⁊ ſic intelligendum ē reſpectu alioꝝ ſanctoruʒ quod ſolus deus facṫ miracula. ſ. tanq̄ʒ p̄ncipale agens. Ad. 2ᵐ dicendū ꝙ inſtrumentum ī v̄tute p̄ncipalis agentis bñ attingit ad aliq̄ qȯ excedit facultatē ꝓpriam conuenientem ei ſm ſe. ſicut calor naturalis in virtute anime generat carnē. vt hr̄. 2. de aīa. Argumēta autem ī ɔtrariū cōcludūt tñ ꝙ hūanitas xp̄i agebat ad miracula. ſicut agens inſtrumentale ⁊ ſecūdarium. quod conceditur. ¶ VI.

(Et facto ſabbato) Poſtq̄ʒ deſcript⁹ ē feruor p̄dicatōis ī xp̄o. hic ɔſīr deſcribiṫ liuor emulatōis ɔ̄ ip̄m ꝓpter doctrinam ⁊ miracula ipſius. ⁊ pʒ ſn̄ia ex dictiſ Math. 13. exceptis q̄ ſequūtur (Nonne hic ē faber ⁊c̄) in math. dicitur fabri filius. credebant. n. iſti ꝙ eſſet einſdē artis cū patre ſuo putatiuo ioſeph qui diciṫ fuiſſe faber lignarius. Et ꝓbabile vr̄ ꝙ xp̄s eandē artē exercuit. q̄ nō fuit occupat⁹ ī doctrina ⁊ miraculis vſqʒ ad triceſimū etatiſ annū. nec ante fuit intentus ſtudio. ſm qȯ dr̄ Joānis. 7. q̄ūo hic lr̄as ſcit cū nō didicerit: nec ē veriſile ꝙ tāto tp̄e fuerit ocioſus. magis aūt viſimile ē ꝙ fuerit occupat⁹ ī arte p̄ris ſui putatiui. q̄ʒ ī alia. ⁊ h̄ vr̄ ꝑ v̄bū iſtoꝝ q̄ erāt d̄ naçareth q̄ modū ſuū viuēdi cognoſcebāt. ⁊ fabꝝ eū uocabāt (Et nō poterat ibi v̄tutē vllā facere) iſtud nō poſſe nō referṫ ad potētiā ei⁹ abſolutā. ſʒ cōgruitati ⁊ decētie. q̄ nō erat ɔgruū ꝙ ibi faceret mlta miracl'a c⁹ cā ſubdiṫ cū dr̄ (Et mirabaṫ ꝓp incredulitatē eoꝝ) fides. n. credētiū ē meritoria d̄ ɔgruo ꝙ eiſ fiāt miracl'a. ſic pʒ. c. p̄ce. d̄ mlier ſanguiſlua: cui dēm ē a xp̄o. fides tua ſaluā te fecit. ⁊ ī multis alijs locis ī euāgelio ſimile hr̄ (Et circuibat caſtella ī circuitu docens) q̄ ſui doctrinā ei⁹ repulerāt cōueniēter ad alios docendos trāſiuit. ⁊ ita fecerūt ap̄li. ſm quod dr̄ Act. 13. c. vobis oportebat p̄mū loq. ſ. iudei verbū dei. ſed q̄ repuliſtis illud ⁊ īdignos vos iudicatis eterne vite. ecce cōuertimur ad gentes ſic. n. precepit nobiſ deuſ (Et vocauit duodecim) ſuperi⁹ 3ᵒ capitulo deſcripta ē collatio poteſtatis p̄dicandi ſcā ap̄liſ. hic deſcribitur executio dicte poteſtatis. ⁊ p̄mo deſcribitur apoſtoloꝝ miſſio ad p̄dicandū. 2ᵒ eoꝝ reuerſio ibi. Et cōuenientes apoſtoli ad ih̄m. Prima ī duas. q̄ p̄ deſcribiṫ dicta miſſio. 2ᵒ ex hoc ſurgēs herodiſ opinio ibi. Et audiuit rex herodes. expoſitio p̄me partis pʒ ex dictis Math. 10. exceptis q̄ ſequūtur (ſʒ calciatos ſandalijs) Mathei. 10. dr̄ ꝙ nō portarent calciamēta. ex q̄ pʒ ꝙ ſandalia nō dicūtur calciamenta ꝓp̄e. q̄ illis poterant vti apoſtoli. vt hic dr̄ (Et vngebāt oleo multoſ egros) Ex hoc loco pʒ ꝙ vnctio extrema que ē īfirmoꝝ. fuit īſtituta a xp̄o (Et audiuit rex herodes) Hic ɔſīr deſcribitur opinio herodis de ih̄u. ⁊ diuidiṫ in duas partes. ſ. p̄ncipalē ⁊ incidentalem. ſa ibi. Jpſe. n. herodes. Circa p̄muʒ ſciendū ꝙ apoſtoli p̄dicātibus aduētum xp̄i ⁊ eius miracula. q̄ nō ſolū erāt p̄dicantes. ſʒ ēt faciētes miracula ī noīe eius. herodeſ audiuit famā de ih̄u ⁊ credidit. licet falſo. ꝙ ipſe eēt ioannes baptiſta quē ipſe d̄collauerat. ⁊ ꝙ a mōtuis ſurrexiſſet. Ex quo pʒ ꝙ iſte herodes non fuit d̄ ſecta ſaduceoꝝ: q̄ negabāt reſurrectōeʒ: ſed de ſecta phariſeoꝝ qui eā cōfitebanṫ vt habetur Act. 23. cetera patēt ex dictiſ Math. 14. (Jpſe. n. herodes) Hic poniṫ pars incidentalis ītentio. n. p̄ncipalis euāgeliſte erat deſcribere geſta xp̄i. ⁊ quia ꝓpter opinionē herodis d̄ xp̄o fecerat mētionē de decollatione ioānis baptiſte. iō incidentaliter hic deſcribit modū dicte d̄collationis. ⁊ p̄ deſcribiṫ eius incarceratio. 2ᵒ ī carcerati decollatio ibi. Herodias aūt. 3ᵒ d̄collati tumulatio ibi. Quo audito diſcipuli ei⁹ venerūt ⁊c̄. Sn̄ia aūt iſtaꝝ triū partiū patet ex dictis Math. 14. exceptis que ſequūṫ circa partē ſam (Herodias autē inſidiabaṫ illi) Jpa. n. timebat ne herodes ad p̄dicationē ioannis de peccato ſuo peniteret. ⁊ eā marito ſuo redderʒ ⁊ iō querebat mortē ioānis (Herodes aūt metuebat ioannē) ſolo. n. metu tenebaṫ ab iterfectōne ioānis. q̄ ꝓpter ſanctitatē eius que erat nota toti populo timebat ſi ioannē iterficeret. ne totus populus inſurgeret ɔ̄ eū. vt pleni⁹ patet Math. 14. (Et libēter eū audiebat ⁊c̄) totum iſtud erat ſimulatoriū: vt ex tali auditu ioāniſ ⁊ obtēꝑatione dictis eius ī aliqb⁹ retineret populum a rebellione cōtra ipʒ. ⁊ ſilr̄ ꝙ poſtea iurauit dare puelle ſaltanti q̄cquid peteret fuit malicioſe factū. vt rōne iuramēti ⁊ multitudine magnoꝝ cū eo comedētiū hēret occaſioneʒ decapitandi ioānem abſqʒ rebellione populi q̄ habuit euʒ excuſatū ſaltē in parte ꝓpter iſta. ⁊ hanc ſn̄iam tenet beda ſuper locū iſtū. ⁊ qȯ ſubditur (Et contriſtatus ē rex) dicit beda ꝙ licet triſtaretur ī facie. letabatur tñ ī corde (Et conuenientes) Hic deſcribiṫ reuerſio apoſtoloꝝ ad xp̄m. vbi p̄ deſcribiṫ cōdeſcenſio xp̄i ad ap̄los redeūtes. 2ᵒ ad apoſtolos ipſuʒ ſeq̄ntes ibi. Et viderūt. Circa p̄mū dr̄ (Et cōuenientes apoſtoli ad ieſū) de p̄dicatione redeuntes ad ipſū (renūciauerūt ei oīa q̄ egerāt) miracula faciendo (⁊ docuerāt) p̄dicando oſtendētes ꝙ mādatū eius executi fuerāt fidelr̄ (⁊ ait illis) cōpatiendo eis de laborib⁹ ſuis (Uenite ſeorſū ⁊c̄) vt. ſ. poſt laborē quieſcerent aliquātulū. in h̄ oſtendit xp̄s ꝙ p̄dicatores verbi diuini poſt laborē poſſūt recipere recreationē cōpetentē (Et aſcēdentes ī nauim) vt ſegregati a turbiſ poſſēt q̄eſcere (Et viderūt eos) Hic ɔſīr deſcribiṫ condeſcenſio ipſius xp̄i ad populū ipſū ſeq̄ntem. et p̄ deſcribitur dicta cōdeſcenſio. 2ᵒ ɔfutatio phariſeoꝝ. c. 7. Circa p̄mū primo deſcribitur cōdeſcenſio xp̄i ad populoſ ipſos paſcendo. 2ᵒ ad diſcipulos eos de periculo liberando ibi. Et coegit diſcipulos ſuos. 3ᵒ ad infirmos ipſos curando ibi. Et cū tranſfretaſſent. Sentētia aūt iſtaꝝ triū partiū patet ex hiſ que dicta ſunt Math. 14. vſqʒ ad finē illius. c. exceptiſ que ſequunṫ. quātū ad primā ꝑtem dicitur (erant ſicut oueſ nō habentes paſtorem) ſacerdotes. n. illi⁹ temporis ⁊ p̄ncipes erant ſicut lupi rapaces ſpoliantes populū bōis temporalibus. ⁊ per maluʒ exēplum ſpiritualibus. ſed xp̄s tanq̄ʒ bon⁹ paſtor paſcebat eos ſpiritualiter continue verbo doctrine ſue. ⁊ aliquando corporaliter ſʒ quod dicitur ɔſīr (Euntes emamus ducentis denarijs panes. ⁊ dabim⁹ illis māducare) Jo. 6. dicitur ꝙ ih̄s queſiuit a philippo vnde emem⁹ panes vt manducēt hi. ⁊ ibidē ſubdiṫ. hoc auteʒ dixit tentans eum. ipſe. n. ſciebat quid eſſet facturus. ⁊ tunc philippus reſpondit vt ibidem dicitur. ducētoꝝ denarioꝝ panes nō ſufficiūt eis ⁊c̄. quaſi diceret tñ preciū non habem⁹ cuʒ pauperes ſimus. ⁊ hic marcus dicit diſcipuloſ generaliter hoc reſpondiſſe. licet aliquo modo ſub alijs verbis (Euntes emamus ducētis denarijs). q. d. ſi vellemus eis dare ad manducādum oportet nos ire ad emēdum panes ducentorū denarioꝝ. ⁊ tamē hoc preciū nō habemuſ ⁊ ſic ſe excuſabāt per īpotentiam. Dicunṫ autē hic diſcipuli reſpondiſſe illud ꝙ ſoluſ philipp⁹ reſpōdit. tū q̄ nō ſolū ex ꝑſona ſua. ſʒ ēt alioꝝ loquebaṫ. tū q̄ illud qȯ facit aliq̄s de aliq̄ cōmunitate vl' dic̄ dr̄ cōmūitas h̄ feciſſe vl' dixiſſe. ⁊ tūc diſcipul' ſe excuſātib⁹ d̄ datōe ciboꝝ popul' xp̄ʒ ſeq̄ntib⁹ dixit xp̄ſ qȯ h̄ hr̄ (Quot pāes hētiſ. ite ⁊ videte. ⁊ cū cognouiſſēt dicūt. 5. ⁊ 2. piſces) Jo. 6. dr̄ ſolus andreas h̄ rn̄diſſe ꝑ alia tñ

verba dicēs. eſt puer hic vnus qui hȝ quinq̧
panes ⁊c̄. dicūť tñ hic diſcipuli hoc reſpōdiſſe ĩ
gñali. ꝙ dixit andreas eo mō ſicut dictū ē de
philippo. Circa 3am partē dr̄ (Et ſtatim coegit
diſcipulos ſuos aſcendere nauim) q̄ꝛ nō liben
ter recedebant abſq̧ magiſtro ſuo. ei⁹ ſocietate
⁊ doctrina delectati (A bethſaida) loc⁹ erat vñ
recedebant (Et cū dimiſiſſet eos: abijt in mōtē
orare) per h̄ oñdens ꝙ predicator vbi diuini ð
bet poſt ſermonē ſuū ad deū in orone redire vt
q̄cquid ibi boni fuerit glie dei aſcribať (Et vo
lebat preterire eos) eo mō ſicut p⁹ reſurrectio
nē ſuam ambulās cū duobus diſcipul'ſuiſ eū
tibus in emaus. finxit ſe longi⁹ ire. vt habetur
Luc. vlt. nec tñ fuit ibi aliqua duplicitas ſeu
falſitas ſm quod dič beatus greg⁹. h̄.n. fecť vt
ſic oñderet ſe eis exteri⁹ qualis apud eos erat
ĩ mētibus eoꝝ interi⁹. erāt.n. dubij ĩ fide reſur
rectiōis xp̄i ⁊ tardi ad credendū. vt ibidem dr̄
et ꝑpter hoc dubiū erāt aliquātulū elongati a
ꝟitate. ⁊ iō apparuit eiſ ĩ peregrina effigie. ⁊ fin
xit ſe longius ire. q̄ꝛ tales apparitiōes fiunt cō
muniter ſm diſpōnem interiorē ipſoꝝ. quibuſ
fiunt. Et eodeȝ mō dr̄ hic. ꝙ volebat preterire
eos. q̄ꝛ erāt parue fidei ſm quod dr̄ in textu. q̄ꝛ
putabāt fantaſma eē. ⁊ tñ iā viderāt tanta mi
racula eū feciſſe. ꝙ credere debebāt ipſuȝ ſuꝑ
aquas poſſe ambulare. Circa tertiā partem dr̄
(Cūq̧ egreſſi eēnt de naui ꝯtinuo cognouerūt
eū). ſ. illi de terra geneſareth. q̄ꝛ ꝑ famā quam
audierāt. ⁊ miracula que aliqui eoꝝ viderant
cog̃uerūt ꝙ ille erat q̄ ĩfirmos curabat. ⁊ mira
bilia alia faciebat. ⁊ iō ſubdr̄ (Et ꝑcurrētes vni
uerſā regionē illā) q̄ꝛ geraſeni miſerunt ꝑ ciui
tates ad hoc ꝙ adducerētur ĩfirmi ad pñtiam
xp̄i. vt fimbriā veſtimēti eius tangerēt. Judei
.n. erāt diſtincti ab alijs gentib⁹. nō ſolū ĩ lege
ſȝ ēt in habitu. q̄ꝛ Numeri. 15. ꝑcipiť ꝙ facerēt
fimbrias ĩ angulis palliorꝝ. ⁊ talē habitū porta
bat xp̄s. ſicť ⁊ legē ſeruauit. ⁊ ad tactū huiuſmo
di fimbriaꝝ curabantur infirmi. ❡ .VII

Et cōuenerūt) Poſtq̧ deſcripta ē erga
diſcipulos ⁊ populos xp̄i cōdeſcenſio.
Hic ꝯñr deſcribiť phariſeoꝝ cōfutatō
⁊ hoc quadruplr̄. Primo in eoꝝ obſeruantijs.
2° ĩ miraculis xp̄i. 8. c. ibi. Et exierūt phari. 3° ĩ
lege permiſſis. 10. c. 4° in ꝑabolis. 12. c. Circa p̄
mū. p̄mo deſcribiť phariſeoꝝ confutatio. 2° po
puloꝝ cōſolatio ibi. Et inde ſurgens. Circa p⁹
p̄mo deſcribiť phariſeoꝝ obſeruatio uana. 2°
eoꝝ interrogatio maligna ibi. Et iterrogabant
phariſei. 3° eoꝝ cōfutatio ꝟa ibi. At ille rñdens
4° dicte cōfutatōis expoſitio plana ibi. Et cuȝ
ĩtroiſſet domū. Sñia ꝟo iſtaꝝ partiū pȝ ex dic
tis Math. 15. exceptis que ſequūť (Phariſei
⁊ oēs iudei niſi crebro lauēt man⁹ ñ mādučāt)
volētes ꝑ mūditiā exteriorē ꝓtendere. ꝙ habe
rēt ĩteriorē. cū tñ eēnt pleñ iniq̄tate ⁊ ĩmūditia
ſȝ qð dr̄ Math. 23 (⁊ a foro uenientes niſi bap
tizenť nō comedāt) q̄ñ.n. exibāt ad negocia ex
teriora ĩ publico reputabāt ſe ĩmūditiā aliquā
ꝯhere ab alijs. qui tñ erāt meliores ipſis. et iō
redeūtes a talibus negotijs lauabant ſe añq̧
cōederent. quaſi purgātes ĩmūditiā ab alijſ ꝯ
tractā (Moyſes.n. dixit honora prem tuū ⁊c̄)
dñs aūt dixit hoc. vt hēť Exo. 20. ſȝ moyſes ex
planauit qualiter eſſȝ ĩtelligēdū. ꝯ quē intelle
ctū ſacerdotes ⁊ phariſei docebāt (corbā quod
eſt donū) corbā nō ſignificat donū generaliter
acceptū. ſed donū deo oblatū vel offerendum.
phariſei ⁊ ſacerdotes auaritia moti dicebāt ꝙ
meli⁹ erat filijs offerre deo bona ſua. q̄ȝ ꝑuidre
pentib⁹ ĩ neceſſitate poſitiſ. et ſic euacuabāt pre
ceptū dī ð honōe pētū vt plēi⁹ dc̄m fuit Math
.15. (Si quis hȝ aureſ audiendi audiat). i. ſi q̄s
hȝ volūtatem audiendi verā doctrinā audiat
meā: ⁊ nō phariſeoꝝ (in ſeceſſum exit purgans
oēs eſcas) natura.n. q̄ ē ſagax ĩpuritatē q̄ eſt in
alimēto ſuſcepto emittit ꝑ ſeceſſū. retinēs illð
quod eſt ibi purum ad corporiſ nutrimētuȝ. ⁊
ſic purgatur eſca corporis nutritiua (de corde
hoīum male cogi. ꝓce.). i. cōſenſus deliberati
ui ad mala agenda que explicat magis ĩ ꝑticu
lari. cū ſubdit (Adulteria) in q̄bus eſt violatio
thori alieni (fornicationes). i. illiciti cōcubituſ
ꝑſonarum a matrimonio ſolutaꝝ (homicidia)
quibus infertur nocumētū in ꝑſonaſ ꝓximoꝝ
(furta) quibus res aliene ſubtrahunť (auari
tia) inquātū aliqua iniuſte retinenť (nequitie)
q̄ cōſiſtūt in calūnijs ꝓximoꝝ (dolus) in decep
tione eoꝝ (impudicitie) quātū ad tact⁹ ⁊ aſpec
tus ĩmundos (oculus malus) quātū ad odiuȝ
⁊ inuidiā. q̄ꝛ nō ꝑmittunť videre recto oc'lo bo
nū ꝓximi (blaſphemie). i. iniurie ĩ deuȝ. (ſuper
bia) dei vel ꝓximi cotēptus (ſtultitia). i. queli
bet ĩiuria in ꝓximo (Et inde ſurgēs) Hic ꝯñr ð
ſcribitur cōſolatio popuLoꝝ. ⁊ p̄mo gentilium.
2° galileoꝝ ibi. Et iteꝝ exiens. Circa p̄mū dici
tur (Et inde ſurgens abijt in fines tyri et ſydo
nis) vbi habitant gentiles. ad quos trāſijt xp̄ſ
ad benefaciendū eis. relinquēs iudeam ꝑpter
maliciā phariſeoꝝ ⁊ ingratitudinē (⁊ ingreſſuſ
domū neminē voluit ſcire). i. noluit manifeſta
ri aduentū eius per diſcipulos ſuos. oñdens ꝙ
ꝑdicator ⁊ operator miraculoꝝ nō debet q̄re
rere ꝓpriam oſtentationē (⁊ nō potuit latere) il
lud nō poſſe non refertur ad eius potentiā ab
ſolutam. ſed ad cōgruentiam. nō.n. erat cōgru
um ꝙ aduentus medici lateret infirmos. nec
fuit decēs ꝙ māifeſtaretur per ſuos diſcipuloſ
vt dictū eſt. ⁊ iō manifeſtatus fuit per alios. q̄
famam eius audierant. ⁊ aliqui ipſum viderāt
quia nō ſolū de iudea. ſed etiam de natōib⁹ ali
is multi veniebāt ad eū ꝑpter miracula ⁊ ſani
tates que oꝑabatur. vt habetur. ſ. 3. c. (mulier
.n. ſtatim vt audiuit de eo ⁊c̄) non eſt intelligen
dū. ꝙ curauerit filiam eius exiſtens in domo.
quia tunc noluit facere. ſed magis in via cum
ipa clamarȝ poſt eos. vt hēť Math. 15. d. (erat
.n. gētil' ſyrophenīſſa genere). i. ð ſyria phenici
ſyria.n. ē nomē gñale ꝓuīcie. phenis aūt nomē
cuiuſdā ſpāl' ꝯtrate ĩ illa ꝓuīcia. ⁊ inde ꝯpōiť
ſyrophenīſſa. i. de tali ꝯtrata oriūda (Propter
hūc ſmonē. i. ꝑpter tue fidei ꝯfeſſionē (exijt dē
moniū de filia tua) q̄ꝛ ꝯfeſſio fidei de cōgruo ē
meritoria miracli. cetera patēt ex dc̄is Math.
.15. d. (Et iteꝝ exiēs) Hic ꝯñr deſcribiť cōſola
tio galileoꝝ. ⁊ p̄ ĩ curatōe demoniaci. 2° ĩ mini
ſtratione alimēti ĩ p̄ncipio. 8. c. Circa p̄mā ꝑteȝ
determīať loc⁹ vbi xp̄s fecit ſeq̄ntem curatio
nē cū dr̄ (Jnter medios fines decapoleos) dca
polis ē nomē regiōis. vt dictū ē ſ. c. 5. ⁊ huiuſ
modi regionis vna pars ē vltra iordanē. alia
citra. vt pȝ ĩ deſcriptiōe terre ſancte. Jgiť mare
galilee quod ē quidā lacus ꝑ quē tranſit iorda
nis fluui⁹. reſpicit termīos vtriuſq̧ ꝑtis regio
niſ p̄dc̄e (Et adducūt ei ſurdū ⁊ mutū) nō erat
talis a natiuitate. nec ab infirmitate ſuꝑueni
ente. ſȝ a demone ipm obſidēte. ei⁹ auditū ĩpe
diente ⁊ loquelam (miſit digitos ſuos ĩ auricu
las ſuas) xp̄s aliq̄ñ ſanauit ĩfirmos tangendo
corꝑaliter. vt oñderet hūanitatē ſuā eē diuita
tis inſtrumētū modo ſ. dicto. c. 5 (Et ſuſpicienſ
ĩ celū ĩgemuit) vt oñderet ſe verū hoīem a deo
querēs auxiliū (⁊ ait effeta qð ē adaperire) oñ
dens ſe veꝝ deū curando ꝑ ĩperium (Et p̄cepit
eis) ne cui dicerēt oſtendēs ꝙ benefactor ð ſu
is beneficijs ꝓpriā laudē nō dȝ querere (Quā
to aūt eis p̄cipiebat tanto magis p̄dicabāt) q̄ꝛ
beneficiatus de beneficijs acceptiſ debȝ ſe gra
tū oſtendere. ⁊ benefcōrem laudare. q̄uis hoc
benefactor nō q̄rit (⁊ eo ampli⁹ admirabanť) ð
tāta eius hūilitate (Bene oīa fecit. ⁊ ſurdos fe
cit audire ⁊ mutos loq̄) licȝ ñ exp̄mat niſi vnū
ſurdū ⁊ mutū eē curatū. tñ plures fuerūt ceci
⁊ claudi ⁊ muti curati. vt hēť Math. 15. ſȝ ĩter
illos erat vnus cui⁹ cura fuit mirabilior inter
ceteros. q̄ꝛ ĩ ipſo tria miracula cōcurrerūt ſm
qð dicit Hiero. q̄ꝛ auditus fuit ei reddit⁹ ⁊ af
fatus. ⁊ a demone fuit liberatus. ⁊ hic ſolus h̄
exp̄mitur a marco. ❡ .VIII.

In illis dieb⁹) Hic ꝯñr poniť cōſolatio
galileoꝝ ĩ alimēti datione. ⁊ pȝ ſnīa ex
his q̄ dicta ſūt Math. 15. hoc excepto.
(Et venit ĩ ꝑtes dalmanutha) Math. 15. diciť.
⁊ venit in fines magedan. Dicendū ē ꝙ ē eadē
regio dupliciter vocata (Et exierť phari.) Hic
ꝯñr deſcribiť cōfutatio phariſeoꝝ in miracul'.
Et p̄ poniť dicta cōfutatio. 2° diſcipuloꝝ repre
henſio ibi. Et p̄cipiebat eis. Sentētia p̄me par
tis pȝ ex dc̄is Math. 16. hoc excepto (Si dabi
tur generatiōi iſti ſignū). i. nō dabiť. q̄ꝛ accipi
tur ſi ꝑ nō. ſič pſal'. Quibus iuraui ĩ ira mea ſi
ĩtroibūt ĩ requiē meā (Et p̄cipiebat) hic poniť
diſcipuloꝝ xp̄i rep̄henſio. Et p̄ ĩ eis arguiť igno
rantia. 2° oñdiť eoꝝ impotētia. 9. c. ibi. Et veni
ens ad diſcipulos. 3° rep̄mitur eoꝝ ambitio vľ
ſuꝑbia ibi. Et inde ꝓfecti. Circa p̄mū deſcribiť
Primo rep̄henſio diſcipuloꝝ generalr̄. 2° ipiuſ
petri ſpālr̄ ibi. Et ingreſſus ē ihs. Adhuc autē.
p̄ arguiť ignorātia diſcipuloꝝ verbo. ⁊ 2° facto
ibi. Et veniūt bethſaydē. Circa p̄mū dr̄ (Caue
te a fermento phariſeoꝝ). i. a doctrina eorū ꝑ
uerſa: q̄ ꝑponebant traditiones ſuas diuinis
p̄ceptis. vt dictū ē. c. 7. (⁊ fermēto herodis). i.
a ſecta erronea herodianoꝝ: de qua dc̄ȝ eſt ſ. c.
.3. Hoc aūt dc̄m xp̄i diſcipuli ĩtellexerūt de fer
mēto vel pane materiali. in quo apparet eorū
ignorātia. tū quia frequēter fuerat eis locut⁹ ĩ
ꝑabol'. ⁊ eas eis expoſuerat. vt dictū ē ſ. tertio
.c. ⁊ iō bene intellexiſſe debuiſſēt hoc verbum
xp̄i dictū ꝑabolice. tū q̄ꝛ ipis vidētibus xp̄ſ ſa
tiauerat q̄nq̧ milia hoīum de q̄nq̧ panibus ⁊
duobus piſcibuſ. vt dictū ē ſ. 6. c. Jtē quatuor
milia hoīum de ſeptē panibus. vt dictū ē in h̄
.c. ⁊ iō bene debuiſſent ĩtellexiſſe ꝙ xp̄s ñ erat
ſollicitus de materiali pane. nec de ipſo loque
batur. cetera patent ex dictl Math. 16. (Et ve
niūt bethſaydā) Hic arguiť ignorātia diſciplo
rum facto ꝑ hoc ꝙ ipis p̄ſentibus illuminauit
cecū. p̄mo ĩperfecte. quod notať cū diciť (inter
rogauit eū ſi quid videret. ⁊ aſpiciens ait uido
hoīes velut arbores ambulātes) nō.n. diſtin
guebat lineamēta humanoꝝ corpoꝝ. videbat
tamē obſcure corpora eoꝝ moueri de loco ad
locū. ⁊ poſtea illumiauit eū perfecte. qð notať
cū dr̄) Jteꝝ impoſuit manus ſuꝑ oculos eius)
⁊ ſubdiť (⁊ reſtitut⁹ ē ita vt clare videret oīa)
Certū ē aūt ꝙ xp̄ſ poterat eū ſtatī perfecte illu
minare. ſȝ per talē modū fecť. vt deſignaret di
ſcipulos adhuc in ꝑte obſcuratoſ caligine igrā
tie. ⁊ ad clare ĩtelligendū ĩdigebāt maiori illu
minatiōe. vnde ⁊ poſt reſurrectionem ſuā ape
ruit illis ſenſū. vt ĩtelligerēt ſcripturas. vt ha
betur Luc. 24. Et per talē modū xp̄s maledi
xit ficū hñtem tm̄ folia. vt habeť infra. 12. c. ad
ſignificandū ꝙ ſacerdotes iudeoꝝ erant male
dicēdi ⁊ puniēdi a deo. eo ꝙ ñ habebāt fructū
iuſticie. ſȝ tm̄ folia verboꝝ. ſcðȝ quod dič aug⁹
ĩ Omelia. Et ſilī mō hieremias ꝓpheta q̄ denū
ciauerat captiuitatē babylonicā. hoc idē ſigna
uit ſenſibili ſigno. ꝑ hoc ꝙ de mandato dñi po
ſuit cathenas ĩ collo ſuo. vt habeť Hiere. 27. ꝑ
hoc deſignās ꝙ ſic cathenati ducerenť iudei ĩ
babylonē captiui. Alij aūt exponūt illūiatōeȝ
huius ceci ſucceſſiue factā. ꝑpter ꝑuitatem fi
dei ipſius ceci. ⁊ offerētium ipȝ xp̄o. ⁊ poteſt eē
ꝙ iſta ⁊ predicta cōcurrerunt ad iſtū effectum
(Et igreſſus ē ihs) Hic ꝯñr deſcribitur ĩcrepa
tio petri ſpāliter. Et p̄ pōiť increpatio petri. 2°
ĩcitatio ad palmā martyrij ibi. Et vocata tur
ba. Circa p̄mum p̄mittiť de xp̄o hominum fal
ſa opinio. 2° ſubdiť diſciploꝝ vera cognitio ibi
Tūc dixit illis vos vero ⁊c̄. quia petrus pro ſe
⁊ alijs apoſtolis reſpōdit. 3° poniť xp̄i paſſiōis
prenūciatio ibi. Et cepit eoſ docere. 4° ð ſcribiť

petri increpatio ibi. Et apprehendēſ petruſ eū.
petrus.n.zelo xp̄i volebat ipedire ei⁹ paſſionē.
⁊ q̄ iſte zelus erat idiſcretuſ. q̄ paſſio xp̄i erat
ordinata ad ſalutē generis humani. iō meruit
durā rep̄henſionē. Sentētia āt partiū iſtarum
p3 ex dictis Math.16.c. (Et vocata turba) q̄
xp̄s increpauerat petrū volentē ipedire paſſio
nē eius. iō hic ɔñr inuitat fideles ad tollerātiā
paſſionis. ⁊ p̄ facit hoc verbo. 2° facto i p̄ncipio
.9.c. ſentētia p̄me partis p3 ex d̄cis Math.16.
hoc excepto. qd̄ ſubdit (Qui me cōfuſus fuerit
⁊ verba mea) hec ē vera lr̄a. q̄ ſic habēt ātiq̄ li
bri ⁊ correcti. ⁊ etiā greci. ⁊ hoc p3 per illud qd̄
hēt Luc.9. vbi eadē ſentētia pōitur p alia ver
ba. ſic q me erubuerit ⁊ meos ſermones (in ge
neratiōe iſta adultera) q̄ iudei deſcēderant a
p̄ribus q ad idolatriam declinauerāt. dimiſſo
deo q eos deſpōſauerat i datiōe legis i monte
ſynai. ⁊ iō filij ab eis deſcēdentes adultera ge
neratio vocat (⁊ peccatrice) quia ſicut patres
eoꝝ pſecuti fuerāt pp̄hetas. eos occidēdo. ita
ipſi pſequebant xp̄m mortē ei⁹ q̄rendo (Et fili⁹
hois cōfundet eū) Hec ē vera lr̄a. quia ſic hn̄t
greci ⁊ antiqui. ⁊ patet p iſtud qd̄ habet Luc.9
vbi dr̄. Et filius hois erubeſcet eū. i. nō recog
ſcet eū de ſuis. ſicut hō nō libenter recognoſcit
illū de quo erubeſcit. ⁊ p talē modū loquendi
dicit Hiero. de quadā ſancta. q̄ nō eſt cōfuſa
xp̄m. xp̄s nō cōfundetur eā. nec ē curandū ſi ē
iꝓpria locutio ſm regulas grāmatice. quib⁹
nō ſubiacet theologia. ¶ C.VIIII

ET poſt dies ſex) Hic ponit icitatio ad
martyriū facta. illud. n. quod maxime
excitat ad tollerātiā martyrij ē magni
tudo premij. q̄ magis mouet viſa q̄ʒ audita. iō
xp̄s oſ̄dit trib[us] p̄ncipalibus ſuis diſcipulis
gl̄iam reſurrectiōis i trāſfiguratiōe i qua oſ̄
dit ſe eis in claritate glorie. Et p̄mo deſcribitur
iſta oſ̄ſio. 2° ex hoc mouet queſtio ibi. Et iterro
gabant eū. Sentētia iſtarū partiū p3 ex dictis
Math.17. exceptis que ſequūtur (⁊ trāſfigura
tus ē corā ipſis) nō ē itelligēdum q̄ figura cor
poriſ xp̄i fuerit mutata. ſʒ q̄ figura ē i extremi
tatibus corporis. ⁊ ſil'r claritas glorie quā tūc
i corpore ſuo habuit ē in extremitate corporis.
iō vocat tranſfiguratio. ⁊ p talem modū loquē
di dic̄ apoſtolus Phili.3. ſaluatorē expectam⁹
dn̄m xp̄m qui reformauit corpus humilitatis
n̄re cōfiguratū corpori claritatis ſue (Et venit
vox de nube dicēs. hic ē filius me⁹ dilect⁹ ⁊c̄)
ſicut i baptiſmo xp̄i auditū eſt teſtimoniū p̄ris
de filio ei⁹ naturali. ſic in tranſfiguratiōe. cui⁹
rō ē. quia homines fiūt filij dei adoptiui p aſſi
milationē ad filiatōem naturalē ipius xp̄i. q̄
quidē aſſimilatio fit dupliciter. Uno modo in
p̄nti p grām. Alio mō i futuro ⁊ pfectius p glo
riam. ſʒ illud. i. Jo.3. nūc filij dei ſum⁹. ⁊ nōdū
apparuit quid erimus. qm̄ videbimus eū ſicu
ti ē. in baptiſmo vero xp̄i data ē aquis virtus
regenerandi per gratiam. In tranſfiguratione
vo oſtenſa eſt claritas gl̄ie in corpe xp̄i. et q̄ in
iſtis duobus. vt dc̄m eſt aſſimilant hoies filio
dei naturali: iō cōueniens fuit vt in baptiſmo
xp̄i ⁊ eius trāſfiguratiōe audiret teſtimoniū
patris de eius naturali filiatiōe (Et v̄bum ɔti
nuerūt apud ſe) ſm̄ p̄ceptū xp̄i (ɔquerētes qd
eēt cū a mortuis reſurrexerit) Uidebat. n. eis
incōueniēs q̄ xp̄s moreret. ⁊ reſurgeret a mor
tuis. poſtq̄ viderāt eum in claritate gl̄ioſa. ad
quā alij veniēt poſt reſurrectōeʒ. ideo terminus
reſurrectiōis vel finis iam videbat eis ɔpler⁹
in xp̄o (Et veniēs ad diſcipl'os) Hic oſtēditur
diſcipuloꝝ xp̄i ipotētia. i h̄ q̄ nō poterāt cura
re demoniacū eis oblatū. Ubi ſic p̄cedit. quia
circa hāc curatōnem p̄ oſ̄dit diſcipuloꝝ ipotē
tia. Scd̄o xp̄i efficacia ibi. Qui ridens eis di
xit. o gn̄ato ⁊c̄. Tertio vtriuſq; cā. ibi. Cū itro
iſſet i domū. Sn̄ia aūt iſtaꝝ ptiuʒ p3 ex dictiſ.
Math.17. exceptis q̄ ſequūtur (Et veniēs ad
diſcipl'os ſuos). ſ. q̄s dimiſerat. aſſūpt' tm̄ ſecū
tribus coraʒ qbus trāſfigurat⁹ fuit (vidit tur
bam magnā circa eos ⁊ ſcribas cōq̄rentes) q̄
deridebāt eos. eo q̄ tentauerāt curare demōi
acū eis oblatū. ⁊ nō potuerāt. vt p3 i lr̄a ſeq̄nti
(Illidit illū). i. ad terraʒ p̄ycit (⁊ ſpumat ⁊ ſtri
det dētibus) ad oſtēdendū vehementiā paſſio
nis (Et cum vidiſſet illū ſtatim ſp̄s turbauit il
lum) vidēs. n. ſe cito eyciendū faciebat pei⁹ qd̄
poterat (Et iterrogauit p̄rēʒ ei⁹) n̄ ex ignorātia
ſʒ vt ex rn̄ſione p̄ris appareret oībus diutur
nitas paſſiōis ⁊ difficultaſ curatiōis vt ex his
miraculū eēt euidēs (Si qd potes) Ex quo p3
q̄ pater erat dubius in fide dubitās de xp̄i po
teſtate (Oīa poſſibilia ſūt credēti) fides. n. cre
dentis meret de congruo vt ei detur bn̄ficium
p oīpotētiā dei (Credo dn̄e adiu. icredu. meā)
q dixit credo nō erat omnino icredulus. ſʒ vo
cauit icredulitatē ſuā fidei ſue ipfectōeʒ. quā
petebat a xp̄o ſuppleri ⁊ pfici (Surde ⁊ mute
ſpiritus) nō formaliter ſed effectiue. quia i pu
ero obſeſſo auditū impediebat ⁊ loquelaʒ (Et
factus eſt ſicut mor.) vt p hoc magis declaret
xp̄i virtus. quia ad tactum xp̄i ſurrexit pfecte
curatus (Hoc ge. in nul. pōt ex. niſi in orōne ⁊
ie.) Demones. n. non ſūt equales in virtute na
turali. ⁊ iō vnuſ alio pōt difficilius expelli. Ad
expulſionē aūt iſtius requirebatur i expellen
te ſubiectio carnis ad ſpiritū que fit p ieiuniū.
⁊ magna eleuatio ſp̄us in deum: que fit p orati
nē. talia aūt adhuc nō erant i apoſtolis. quia p
tēpore illo nō cōpetebat eis ieiunare. vt dictū
ē ſ.c.2. nec erant adhuc in deū perfecte eleua
ti. quia fuerūt rudes ⁊ iperfecti vſq; quo rece
perunt poſt paſſionē xp̄i pleniorē grām ſpirit⁹
ſancti Math.17. dixit illis xp̄s q̄ nō potuerāt
illū eycere. p̄pter incredulitatē ſuam. que cau
ſa ibi eſt expoſita. Et tenendū q̄ vtraq; cauſa
.ſ. illa que hic exprimit. ⁊ illa que i math. pōit

nō ɔcurrerūt in diſcipulis. p̄p q̄s illū demoneʒ
expellere n̄ potuerūt (Et inde pfecti) Hic ɔñr
exprimit diſcipuloꝝ xp̄i ſupbia. vbi p̄ exp̄mit
ipſius xp̄i hūiliatio. Scd̄o reprimit diſcipl'oꝝ
ābitio ibi. Qui cū domi eēnt. Circa p̄mū deſcri
bit hūiliatio xp̄i. per h̄ q̄ p̄dixit eis ignominiā
ſue paſſiōis quā voluntarie erat paſſurus. ⁊ h̄
debebat diſcipulis exēplū eē hūiliatiōis. Ue
rūtn̄ tanq̄ adhuc rudes n̄ capiebant ad plenū
v̄bū ei⁹. iō ſequit (At illi ig̃rabant v̄bū) q̄ fre
quēter loq̄bat eis i pabolis. p̄p qd̄ dubitabāt
ſi h̄ v̄bū eēt pabolicū (Qui cū domi eēnt) Hic
exprimit ābitio diſcipuloꝝ. Et diuidit in pteʒ
p̄ncipalē ⁊ incidētalē. Scd̄a ibi. Et ridet illi io
annes. Et p̄me ptis p3 ſn̄ia ex dictis Math.18.
exceptis q̄ ſequunt (Interrogabat eos) nō ex
ig̃rantia. ſed ut ex doctrina ſequenti appareret
xp̄ʒ nō ig̃rare v̄ba q̄ dixerūt iuter ſe ipſo abſēte
(At illi tacebant) verecūdia ducti. cui⁹ cā ſub
dit cū dr̄ (Siquidē inter ſe i via diſputauerāt
qs eoꝝ videret eē maior) qd̄ in eis erat verecū
dū ⁊ rep̄henſibile. cū magr̄ eoꝝ eēt humillim⁹ ⁊
imediate eiſ p̄dixerat hūiliationē ſue paſſiōis
(Rn̄dit illi Joan.) Hic ē ps incidentalis. ex h̄
eni q̄ xp̄s dixerat puulos recipiēdos i noie ei⁹
q̄ūis ſint pue reputatiōis. iō Joan. mouit q̄ſti
ōnē de q̄dā eyciēte demonia in noie xp̄i. q tn̄ n̄
erat de ſocietate e⁹. quē p̄hibuerant diſcipuli.
vtꝝ bn̄ uel male feciſſent ad ſciendū ſi eſſent h̄
alias facturi in caſu ɔſimili. Et circa h̄ p̄ pōit
rn̄ſio xp̄i. Scd̄o p̄hibitio ſcādali ibi. Et q̄ſquis
vnū de puſillis ⁊c̄. Tertio declaratio cuiuſdā
dicti ibi. Oīs. n. igne ſaliet. Circa p̄⁹ ē duplex
modus dicēdi. Dicūt. n. aliqui q̄ iſte de q̄ q̄ſi
uit ioannes n̄ erat fidelis. Aliqui. n. infideles
videntes p experientiā nomē xp̄i v̄tuoſuʒ i noie
ei⁹ eyciebant demones. ut hr̄ Act.19. Dicit tamē
xp̄us q̄ ille q ſic facit n̄ eſt p̄hibēdus. quia tal'
eiectio demonis facit ad declaratiōnē v̄tutis
xp̄i. nec ēt talis licet infidelis hʒ frontē loq̄ndi
ɔ fidē xp̄i. cū gl̄iet de ſignis in noie ei⁹ factis. ⁊
h̄ ē qd̄ ſubdit (Nemo ē q faciat v̄tuteʒ in noie
meo ⁊ poſſit cito male loq de me. qui. n. non eſt
aduerſus vos p vobis ē) infideles. n. aliqui bn̄
in aliquib⁹ ɔueniunt cū fidelib⁹. vt q̄ deus ſit
vn⁹ ⁊ huiuſmodi. ⁊ in talib⁹ ſunt cū eis: lʒ nō in
alijs. Alij v̄o dicunt q̄ iſte de q̄ ioannes q̄ſiuit
erat fidelis credēs xp̄m. ⁊ h̄ dicit Criſoſto. ve
rūtn̄ n̄ erat tante pfectiōis q̄ vellet ſequi xp̄m
⁊ diſcipulos ei⁹ in mō viuēdi. ſicut nec mō oēs
fideles uolunt ſequi xp̄m p religiōis ingreſſū.
⁊ talis ēt n̄ ē p̄hibēdus. q̄ bn̄ficia diuina n̄ ſo
lū dant p maiores. ſed ēt aliq̄n p minores ⁊ im
pfectos. ut in h̄ ēt declaret v̄tus noīs xp̄i q̄ p
magnos ⁊ puos indifferēter pōt opari. ⁊ q̄ ta
les ipfecti aliq̄n ad tp̄s credūt ⁊ tp̄e tētationis
a fide recedūt. iō ſubdit (Nemo ē q faciat v̄tu
tē in noie meo ⁊c̄) q̄ ſi aliqs impfectus fecerit
miracula in noie xp̄i: ⁊ poſtea recedat a fide n̄
hʒ frontē loq̄ndi ɔ xp̄m in cui⁹ noie fecerat mi
racula de quib⁹ gl̄iabat. Et q̄ non ſolū in noie
xp̄i fienda ſūt miracula. ſed ēt opa meritoria.
iō ſequit (Quiſq̄s. n. potū dederit vobis calicē
aque frigide ⁊c̄) h̄ dicit ad oſ̄dendū q̄ q̄libet
q̄ntūcūq; paup. pōt aliq̄ pietatis opa facere. q̄
potū aque frigide pōt dare q̄lʒ q̄ntūcūq; pau
per (Et q̄ſq̄s vnū de puſillis) Hic ɔñr ponit p̄
hibitio ſcandali. ⁊ p3 ſn̄ia ex dictis Math.18.
excepto qd̄ ſequit (Ubi v̄mis eoꝝ n̄ morit). i.
aculeus uel remorſuſ ɔſciētie q ɔtinue affliget
dānatos (Oīs. n. igne) hic ponit declaratio cu
iuſdā dicti. dixerat. n. xp̄s q̄ ad euitandū ſcan
dalū pes eēt āputādus ⁊ man⁹ ⁊ oculus eruen
dus. q̄ quidē mutilatio. nō ē intelligēda p ab
ſciſionē uel eruitionē alicui⁹ mēbri. ſʒ p reſtri
ctionē ab actu malo. qd̄ fit p macerationē car
nis ⁊ diſciplinā. vbi neceſſaria eſt diſcretio ſa
piētie. vn̄ dicit (Oiſ. n. igne ſaliet) In quo do
cet modū acquirendi diſcretionē ſapiētie. que
acquirit tribulationiſ igne. q̄ vexatio dat itel
lectū. ⁊ hoc eſt qd̄ dicit (Oiſ. n. igne ſaliet) ideſt
tribulationiſ igne ſapienſ efficiet. ſicut. n. per
ignē decoquētē materia cōuertit in ſal. ſic per
ignē tribulationiſ acquirit ſal diſcretioniſ (Et
omiſ ſaliet victima ſale) ſicut. n. in lege veteri
ſal ponebat in omni ſacrificio dei. ſic in oī ope
bono requirit diſcretio (Bonū eſt ſal) ideſt di
ſcretio bona eſt. per quā opera humana habēt
bonitatē (q̄ ſi ſal inſulſū fuerit ⁊c̄) Hic accipi
tur ſal pro hoīb⁹ diſcretionē hn̄tib⁹ eo q̄ aliq̄ſ
excellenſ in aliqua p̄prietate nō ſolū denomi
nat ab ea concretiue. ſed ēt abſtractiue. ſic no
tabiliter liberaliſ uel ſapienſ dicit ipa libera
litaſ vel ſapientia. ⁊ per talē modū loq̄ndi xp̄ſ
dixit apoſtoliſ. qui ceteroſ precellere debebāt
ſapiētia. Uoſ eſtiſ ſal terre Math.5. dicit ergo
ſaluator (q̄ ſi ſal inſulſum) Quia ſi ille qui dʒ
alios dirigere per eminentiā ſue diſcretionis ⁊
ſapientie fuerit inſulſuſ per defectuʒ diſcreti
oniſ. iſte defectuſ redundat in alijſ (Habete in
vobiſ ſal) ideſt diſcretionē (Et pacē habete in
ter voſ). q. d. per ſapientiaʒ pax inter homineſ
acquiritur ⁊ etiam conſeruatur. ¶ C.X

ET inde exurgens) Hic ponit ɔfutatio
phariſeoꝝ in lege promiſſis. ⁊ prīo de
ſcribitur ɔfutatio phariſeoruʒ. Secū
do ſacerdotum. ii. ca. Prima in duas q̄ primo
deſcribitur phariſeorū ɔfutatio. Scd̄o diſcipu
loꝝ iſtructio ibi. Et offerebāt illi puu. Sētētia
prime ptis p3 ex dictis Math.19. lʒ. n. mathe
us ibidē ſcm̄ ſub alio refert ordine. n̄ tn̄ differt
q̄ntū ad v̄itatē ut dicit Aug. ⁊ hoc inuenit fre
quēter in veteri teſtō. utputa lib. Reg. ⁊ para
lip. q̄ eadē dicta ⁊ facta exprimuntur hic ⁊ ibi
ſub alio tn̄ ordine (Quid p̄cepit vobis moyſes)
Math.19. dicit q̄ phariſei h̄ dixerunt xp̄o q̄ſi
ei obyciēdo. Et dicendū q̄ xp̄s p̄ queſiuit h̄ ab
eis ut hic dr̄. q̄ anq̄ diceret ſuā ſniaʒ. volebat

ꝙ audiret̃ eoꝝ falſa opinio q̄ credebant hoc eē̃
licitū. ⁊ iō tūc q̄ſi obijciendo dixerūt (Permiſit
moyſes) ⁊c̄ (Et in domo iteꝝ ⁊c̄) q2 diſcipli ad-
hoc rudes ad plenū n̄ intellexerant v̄bū xp̄i. iō
cū veniſſet ad domū iteꝝ interrogauerūt eū ⁊
ipſe idē̃ repetijt qȯ priuſ dixerat in p̄ſentia pha
riſeoꝝ (Et offerebant) Hic ꝯn̄r deſcribit̃ inſtru
ctio diſcipuloꝝ. Et p̄ pōit̃ dicta inſtructio. Se-
cundo inſtructionis ꝯfirmatio ibi. Et ꝓficiſcē-
te eo de hieri. Prima in tres q2 p̄ inſtruit diſci
pulos de hūilitate que ē̃ fundamentū aliaruꝫ
v̄tutū. Scd̄o de voluntaria paupertate ibi. Et
cū egreſſus eēt. Tertio de tolleranda aduerſi-
tate ibi. Et aſſumens iteꝝ duodecim. Primuꝫ
āt docet p̄ h̄ ꝙ dicit nullū intrare in regnū ce-
loꝝ niſi pueꝝ id eſt humilē eo mō loq̄ndi q̄ dr̃
.i. Reg. 15. Cū eſſes puulus in oculis tuis ⁊c̄. ⁊
pꝫ ſnīa ex dictis Math. 19. (Et cū egreſſus eſ-
ſet) hic ꝯn̄r docet diſcipulos de volūtaria pau-
ꝑtate. Circa qȯ p̄ mouet̃ qō. Secūdo ponit̃ q̄ſti
onis ſolutio ibi. Jeſus āt dixit ei. in q̄ ſolutione
xp̄s p̄ oñdit quid ſit neceſſariū ad ſalutē. vide-
licet obſeruatio mandatoꝝ. 2°. quid requiritur
ad maiorē ꝑfectionē que ꝯſiſtit in obſeruatiōe
ꝯſilioꝝ in qua ꝑfectione primū ē̃ abrenūciatō
t̄paliū. ut quis libere poſſit ſeq̄ xp̄m. ⁊ h̄ ponit̃
ibi. Jh̄s āt intuitꝰ ē̃ eū ⁊c̄. ſnīa duaꝝ ꝑtiū p̄ma-
rū pꝫ ex dictiſ Math. 19. (Jh̄s āt intuitus) hic
docet̃ volūtaria pauꝑtas. ⁊ p̄ q̄ntū ad eius ꝑfe
ctionē. Scd̄o q̄ntum ad eiꝰ difficultatē ibi. Qui
ꝯtriſtatus. Tertio q̄ntū ad eius renunciationē
ibi. Et pꝰ hec cepit ei petrꝰ dicere. Snīa iſtaruꝫ
partiū pꝫ ex dictis Math. 19. exceptis que ſe-
quunt̃ (Jh̄s āt intuitꝰ ē̃ eū ⁊ dilexit eū) ꝑꝑ bo-
nā ꝯuerſationē ſuā p̄teritā oñdit ſibi vultum
amicabilē. verūtn̄ ad ꝑfectionē maiorē non po
tuit aſcendere. ꝑꝑ īpedimētū diuitiaꝝ. Aliqui
enī ſunt apti ad bn̄ viuendū in inferiori ſtatu:
nō tn̄ ī maiori ⁊ perfectiori (ꝑꝑ me) id eſt ꝓpter
amorē mei (⁊ ꝑꝑ euangeliū) id eſt doctrinā xp̄i
(qui nō accipiet centies tn̄ nunc in hoc t̄pe ⁊c̄)
q2 ꝓ t̄palibꝰ accipit ī p̄nti bona ſpūalia que tn̄
excedunt t̄palia q̄ntū centenarius vnitatē. Ali-
ter āt pōt exponi de religioſis qui ꝓ vno patre
carnali vel fratre dimiſſo hn̄t ſpūales patreſ ⁊
frēs multos ⁊ poſſeſſiones ⁊ agros inquātū ex
poſſeſſionibꝰ oīum fideliū ſufficienter ſuſten-
tant̃ ſcd̄m illud apoſtoli. 2. Choꝝ. 6. ca. q̄ſi nihil
hn̄tes ⁊ oīa poſſi. (Et multi erunt no. pri. ⁊c̄) q2
reprobatis iudeis quibꝰ data fuit lex tanq̄ꝫ po
pulo a deo p̄electo gentiles ſunt vocati. Pōt ē̃t
exponi aliter. q2 aliq̄ tarde venientes ad fidem
uel religiōeꝫ ita aliq̄n feruide opāt̃ ꝙ p̄cedūt
meritis illos qui venerūt in iuuentute (Erant
āt in via) Hic ꝯn̄r xp̄us inſtruit diſcipulos de
tollerāda aduerſitate. ⁊ p̄ pōit̃ eoꝝ inſtructio.
2°. reprimit̃ ipſoꝝ ambitio ibi. Et accedūt. Pri
mū docet xp̄s exēplo ſui. q2 ꝓmpte ⁊ hilariter
aſcēdebat in iriīm vbi erat paſſurus mortē. ſe-

cūdū qȯ diſcipul' iā p̄dixerat: ⁊ h̄ adhuc repli-
cat. ⁊ pꝫ ſnīa ex dictis Math. 20. hoc excepto
(⁊ ſtupebāt) ex h̄ ꝙ ita ꝓmpte ⁊ hilariter ibat
ad locū paſſiōis (⁊ ſequentes timebāt) q2 non-
dū erant ꝑfecti vſꝫ ad tollerantiā martyrij qȯ
patuit ꝑ effectū. q2 petrꝰ inter alios feruentior
poſtea timore mortis negauit chriſtū (Et acce-
dūt) Hic ꝯn̄r rep̄mitur diſcipuloꝝ ambitio. et
p̄ duoꝝ ī ſp̄ali. 2°. oīuꝫ ī generali ibi. Audiētes
decē. Sentētia p̄me ꝑtis pꝫ ex dicti Math. 20
excepto quod ſeq̄tur (Filij zebedei dicētes ⁊c̄)
Math. 20. dr̃ ꝙ mater eoꝝ formauit iſtā peti
tionē. ſed q2 fuit inducta ad h̄ per filios. iō di-
cātur hic eā feciſſe. quia ꝙ per amicos facimꝰ
quodāmodo ꝑ noſipſos facimꝰ (Aut baptiſmo
quo ego baptizor) tīcturā. n. ſanguinis ſui ī ſua
bn̄dicta paſſione vocat h̄ baptiſmū (Audiētes
decē) Hic rep̄mitur ambitio diſcipuloꝝ ī gene
rali. ⁊ pꝫ ſentētia ex dictis Math. 20. (Et ꝓfici
ſcente eo) Hic ponit̃ inſtructionis p̄cedentis
ꝯfirmatio ꝑ illuminationē ceci. ⁊ pꝫ ſnīa ex di-
ctis Math. 20. excepto qȯ ſequit̃ (Sedebat ce
cus) Math. 20. dr̃ ꝙ erāt duo ceci. ſed q2 vnꝰ
erat magis notus ⁊ clamabat altero fortiuſ. iō
hic ſolus exprimit̃ (Aequior eſto) id eſt magis
quietus animū. ac ſi dicant appropinquat tua
illuminatio (Qui p̄iecto veſtimēto ſuo) in quo
mendicabat ut celerius veniret ad xp̄m (Ra-
boni) id eſt magiſter mi. ¶ CXI

(ET cū appropinquaſſet) Hic ꝯn̄r deſcri
bit̃ ꝯfutatio ſacerdotū. Et p̄ ponit̃ ad-
uentus xp̄i ad tēplū. Secundo ſubdit̃ cōfuta-
tio ſacerdotū ibi. Et alio die. Sententia prime
ꝑtis patet ex dicti Math. 21. exceptis q̄ ſequū
tur (Et cū appropīquaſſꝫ hieroſolymiſ: ⁊ betha
nie ad mōtē oliueti) mōs oliueti eſt mediꝰ īter
hieruſalē ⁊ bethaniā. ⁊ ideo ē̃ p̄opīquꝰ vtriq̄ꝫ
(Inuenietis pullū ligatū) cū ipſo aſina erat ſi-
militer. ſm̄ ꝙ dicit Matheus. ſed Marcꝰ hic
tacet de ea. q2 nō oportet ꝙ oīa a quolibꝫ euā
geliſta referātur. ⁊ q2 p̄ncipaliter q̄rebat̃ pullꝰ
ad obſequiū chriſti (benedictū qȯ uenit regnū
p̄ris noſtri dauid) credebāt. n. ip̄m cito regna-
re in regno dauid. ⁊ reſtituere regnuꝫ tēporale
quod a romanis erat uſurpatuꝫ. cuiꝰ ꝯtriuꝫ di-
xit chriſtus corā pilato Joānis. 18. regnū meū
non eſt de hoc mūdo ſꝫ ſiṗple de celo. ⁊ hoc di-
uina ordinatione ſignificabat̃ v̄bis laudātiuꝫ
cū dicebāt (Oſanna in excelſis) lꝫ nō intellige
rent: ſic̃ ⁊ cayphas dixit morteꝫ xp̄i futurā pro
ſalute mūdi Joān. 11. licet hoc non intelligeret
(Circūſpectis omnibꝰ cū iam ueſpera eſſꝫ hora
exijt in bethaniā) licet fuiſſet honorifice recep-
a cōmuni populo. ⁊ p̄dicaſſet per totaꝫ diē vſq̄ꝫ
ad ueſperā. nullus tn̄ inuitauit eū ad hoſpitiū
in domū ſuaꝫ. ⁊ ideo cū diſcipulis redijt in be-
thaniā. vbi manebāt martha maria et lazarꝰ.
(Et alia die) Hic ꝯn̄r deſcribitur cōfutatio ſa-
cerdotū. ⁊ primo ſigno ſenſibili. Secūdo facto

mirabili ibi. Et cū introiſſent. Tertio v̄bo rati-
onabili ibi. Et veniunt rurſuꝫ. Snīa prime par
tis pꝫ ex dictis Math. 21. ca. (Et cū introiſſēt
in tēplū) Hic ponit̃ cōfutatio ſacerdotū facto
mirabili. Et p̄ deſcribit̃ dicta confutatio. 2°. in-
cidenter ponit̃ diſcipuloꝝ inſtructio ibi. Et cū
veſpera eſſet. Circa priꝰ ſciendū ꝙ ſatis mira-
bile fcm̄ fuit. ꝙ vnus hō pauper oēs vēdētes
⁊ emētes eijceret de tēplo ⁊ nullus ei reſiſtereꝫ.
ſecundū. n. ꝙ dicunt ſancti quidā. fulgor mira
bilis egrediebat̃ de vultu eius ⁊ oculiſ q̄ terri-
ti ſacerdotes ⁊ ē̃t alij nō valebant reſiſtere ei.
⁊ iſta eiectio fuit ſignū ꝙ ſacerdotes eēnt eijci-
endi de tēplo ⁊ officio tanq̄ꝫ īdigni. ⁊ n̄ ſinebat
ut quiſq̄ꝫ transferret vas per tēplū ⁊ loquit̃ de
vaſis humanis vſibꝰ applicandis. q2 vaſa di-
uino cultui deputata ibi debebant eē̃ ⁊ n̄ alia.
cetera patent ex dictis Math. 21 (Et cū veſpe-
ra eſſet) Hic incidēter deſcribit̃ diſcipuloꝝ in-
ſtructio eo ꝙ petrus fecit mētionē de arefactō
ne ficus ſubita ad maledictioneꝫ chriſti. Et iō
īſtruit eos occaſione hꝰ ꝺ efficacia fidei. Scd̄o
ꝺ efficacia orationiſ ibi. Propterea dico vobiſ.
Sentētia p̄ſe partiſ patet ex dictis Math. 21
ca (Propterea dico vobis) Hic īſtruit diſcipū
los de efficacia orōnis que p̄cedit ex duobꝰ vi
delicꝫ ex fidei certitudine qȯ notat̃ cū dr̃) Que
cūq̄ꝫ orātes petitis credite q2 accipietis ⁊c̄) Et
h̄ ē̃ intelligendū q̄n quis orat pie ꝓ ſe ⁊ ꝑſeuerā
ter. niſi. n. quis pie oret. i. de pertinentibꝰ ad ſa
lutē. orō eiꝰ n̄ ē̃ exaudibilis. Jtē ſi oret ꝓ alio ꝺ
ꝑtinētibus ad ſalutē pōt carere effectu ex de-
merito illius ꝓ q̄ orat. Jtē ſi orat pie ꝓ ſe nō tn̄
ꝑſeueranter pōt carere effectu. q2 deꝰ nō ſtatiꝫ
dat bn̄ficiū petitū ſꝫ differt aliq̄n. ut ꝯgruo t̄pe
det̃ ut ex dilatione carius hēat̃. Secunduꝫ ex
q̄ orō hꝫ efficaciā ē̃ diſpoſitio orātis. ſ. q̄n nō re
tinet irā uel rancorē ꝯ illū qui ſibi īiuriā fecit.
vn̄ dr̃ Eccle. 27. Hō homini ſeruat irā ⁊ a deo
q̄rit medelā. quaſi diceꝛꝫ fruſtra. ⁊ ꝑꝑ h̄ ſubdi
tur (Cū ſta. ad oran. dimittite ſi q̄d ha. aduer.
aliquē ⁊c̄) Sciendꝰ tn̄ ꝙ hoc intelligit̃ de re-
miſſione offenſe: q2 hō tenet̃ eſſe in caritate ſed
remiſſio iniurie nō ē̃ de neceſſitate. pōt. n. aliq̄ſ
petere ſcd̄ꝫ ordinē iuſticie recōpenſationē pro
iniuria ſibi facta (Et veniūt rurſum hieroſoly-
mā) hic ponit̃ ꝯfutatio ſacerdotū ſcribaꝝ ⁊ ſe-
nioꝝ verbo rationabili. ⁊ pꝫ ſnīa ex dictiſ Ma
the. 21. Ad euidentiā dictoꝝ ⁊ dicēdoꝝ querit̃
vtꝝ xp̄s ī predicationibꝰ ſuis debuit vitare of
fenſionē uel ſcandalū ſacerdotū ſcribaꝝ ⁊ pha
riſeorū. Et arguit̃ p̄ ꝙ ſic. prima ad Thimo. 5.
dr̃. ſeniorē ne ne īcrepaueris ſꝫ obſecra ut p̄reꝫ.
predicti aūt erant ſeniores populi ⁊ p̄res q̄ ⁊c̄.
Jtē. i. ad Coꝝ. 10. dr̃ ſine offenſiōe eſtote iudeis
⁊ gentibus ⁊ eccl'ie dei. cū igit̃ facta xp̄i ⁊ dicta
fuerint nobis data ꝓ exēplari videt̃ ꝙ debuit
cauere ab offenſiōe p̄dictoꝝ. Cōtra Eſa. 8. fu-
erat ꝓꝑhatum ꝙ xp̄s foret in lapidē offenſiōiſ

⁊ petrā ſcādali duabꝰ domibꝰ iſrl'. Rn̄ſio du-
plex ē̃ ſcandalū actiuū ⁊ paſſiuū. Actiuū nō ha
buit in xp̄o locū. q2 tale ſcandalū ē̃ dcm̄ vel fa-
ctū alicuius minus rectū prebens alteri occa-
ſionē ruine. ut hr̃ ex v̄bis hiero. ſuper Math.
oīa aūt facta ⁊ dicta xp̄i fuerūt rectiſſima. ⁊ iō
queſtio iſta intelligit̃ de ſcandalo paſſiuo. qȯ ē̃
q̄n aliquis ex dicto uel facto alterius bono ſcā
daliꝫat̃ ex īꝑfectione ſua. ⁊ iſtud ſcandalū ali-
q̄n procedit ex īḡrantia uel infirmitate illius q̄
ſcandaliꝫat̃: ⁊ tunc dicta uel facta bona occul-
tāda ſunt uel differēda quouſq̄ꝫ infirmi ul' īḡ-
rantes inſtruant̃. niſi ſint talia bona que ſint
de neceſſitate ſalutis que nō ſunt omittēda ꝑꝑ
ſcandalū alterius. Si aūt infirmi uel īḡrātes
pꝰ inſtructionē debitā in ſcandalo ꝑmaneant.
iā tale ſcandalū nō procedit ex infirmitate uel
ignorantia. ſꝫ malitia ⁊ tale ſcandalū ē̃ cōtēnē
dū. maxime q̄n ē̃ ꝯ bonū cōe. q2 bonū cōe ſemꝑ
ē̃ preferendū paci quorūcūq̄ꝫ hoīum ſingulari-
um. tale aūt fuit ſcandalū ſacerdotū ſcribaꝝ ⁊
phariſeoꝝ. q2 ſua malitia nitebāt̃ impedire do
ctrinā xp̄i in qua conſiſtebat ſalus populi. Jtē
ſuis malis exēplis ⁊ moribus trahebat̃ popu-
lus ad peccandū. itē per doctrinā ſuaꝫ malam
euacuabant dei mandata ꝑꝑ ſuaſ traditioneſ.
ut dcm̄ ē̃ ſupra. ⁊ iō xp̄s ī publico debuit uitia
eoꝝ reprehendere. nec ab hoc ceſſare ꝑꝑ eoruꝫ
ſcandalū. propter qȯ Math. 15. cū diſcipuli di
xiſſent xp̄o. ſciſ quia iudei audito hoc v̄bo ſcan
daliꝫati ſunt. rn̄dit ſinite illos ceci ſunt ⁊ du-
ces cecoꝝ. ſi cecus ceco ducatū preſtet ambo ī
foueā cadunt. Ad primū dicendū ꝙ loquit̃ de
ſenibꝰ honeſtate ⁊ moribꝰ. nō de ſenibus etate
malitia corruptis. q2 tales ſunt acriter arguen
di. ſicut Daniel dure increpauit illos ſenes im
pudicos Dan̄. 13. Ad ſecundū dicendum. ꝙ hō
dꝫ eſſe ſine offenſione iudeis ⁊ gentibꝰ ita ꝙ di
cto ſuo uel facto minꝰ recto non prebeat alicui
occaſionē ruine. ſed ſi de veritate ſcandalū ſu-
mit̃ rectius oriri permittit̃. q̄ꝫ ꝙ veritas relin
quat̃. ſꝫ qȯ dic̄ beatꝰ Greg. ſup Ezech. ¶ CXII

(ET cepit illis parabolice loq̄) Hic ꝯn̄r
ponitur confutatio ſacerdotum ⁊ ſeni-
orum in parabolis. ⁊ primo ponitur cō
futatio ſacerdotuꝫ. ſecundo phariſeorum ⁊ he
rodianorum ibi. Et mittunt ad eum. Tertio ſa
duceoꝝ. ibi. Et venerunt ad eū ſaducei. Quar-
to ſcribarum ibi. Quomodo ergo dicūt ſcribe.
Sententia p̄me partis patet ex dictis Math.
21. exceptis que ſequunt̃ (Uineam paſtinauit
homo) id eſt coluit ⁊ dicit̃ a paſtus ta. tum. ⁊
eſt proprie modus colendi quo ponitur fimus
uel pinguedo terre circa radicem vinee uel ar-
boris. radices enim ſecundum philoſophū. 2.
de anima. ſunt ori ſimiles. q2 ſicut in animali-
bus per os ſumitur alimentum. vnde anīalia
nutriuntur ſic per radiceſ trahitur alimentuꝫ
terre naſcentium (⁊ fodit lacuꝫ) lacus proprie

dicitur locus ubi recipiuntur aque a riuulo ⁊
ibi colliguntur. ⁊ ad ſimilitudinẽ huius loc⁹ ubi
recipitur vinũ fluens a torculari dicit̃ hic lac⁹
(hic eſt heres) ex hoc dicit beda ꝙ ſacerdotes ⁊
legis piti habuerunt cognitionẽ de iħu ꝙ ipſe
erat verus chriſtus in lege promiſſus. ſed iſta
cognitio poſtea ex iuidia fuit in eis obſcurata.
⁊ hoc pleni⁹ fuit declaratuz Math. 21. in que-
ſtione quadã de hoc mota in fine illius ca. (Et
q̃rebant eum tenere) ex quo patet eoruz obſti-
natio in malo (⁊ timuerũt turbã) ex quo patet
ꝙ ex ſolo timore populi retardabãtur a morte
eius (Et mittũt ad eũ) hic cõſequẽter diſcribit̃
cõfutatõ phariſeorũ. ⁊ patet ſentẽtia ex dictis
Math. 22. (Et venerũt ad eum ſaducei) h̃ con
ſequenter ponit̃ confutatio ſaduceoruz ⁊ diui-
ditur in duas. in partẽ principalez: ⁊ incidẽta-
lem. Secunda ibi. Et acceſſit vnus de ſcribis.
Sentẽtia p̃me partis pz ex dictis Math. 22.
(Et acceſſit) Hec ẽ pars icidẽtalis. quia. n. xp̄s
ꝯfutauerat rationabiliter phariſeos ⁊ ſaduce-
os. h̃ uidens quidã ſcriba queſiuit ab eo quod
eſſet primũ ⁊ maximũ mandatũ. quia tũc erãt
de hoc queſtiones apud ſapientes (Et chriſtus
reſpondit ei) ⁊ patet ſẽtentia ex dictis Math.
22. exceptis que ſequũtur (Magiſter bene in
veritate dixiſti) ex dictis videtur ꝙ ille ſcriba
interrogauerat chriſtuz non ad capiendũ eum
in verbo ſicut alij precedentes ſed ad audiẽdũ
veritatez quam ſcire deſiderabat ꝑpter uarie
tez opinionũ. vel aliter poteſt dici ꝙ a p̃ncipio
malitioſe queſiuit. ſz ex chriſti reſpõſiõe cõtri-
tus eum cõmẽdauit ⁊ xp̄s uidens ipſum emẽ
datum. et hanc ſecundam expoſitionem poſui.
Math. 22. Aug. vero libro de conſenſu euãge-
liſtaꝝ. ponit vtrunq; dicẽs. nec moueat queq̃
ꝙ Math. dicit. tẽtantem fuiſſe a quo domin⁹
interrogatus eſt. fieri eni põt ut quãuis tẽtãs
acceſſerit. domini tamen reſponſione correct⁹
ſit. aut certe ipſam tẽtationem non accipiam⁹
malam tanq̃ decipere volentis inimicum. ſed
tanq̃ experiri volentis amplius ignotum (Et
diligere ꝓximum tanq̃ ſeipſum maius ẽ oĩb⁹
holocauſtomatib⁹ ⁊ ſacrificijs) circa hoc enim
tunc erant opiniones doctoꝝ. qꝛ quidam dice-
bant ſacrificia ⁊ oblationes magis eſſe accep-
ta deo q̃ exercitiuz in operibus caritatis. alij
aũt dicebant contrarium. ⁊ huius opinionis q̃
vera eſt videtur fuiſſe iſte ſcriba. ⁊ ꝑpter hoc
eius dictũ approbatur a xp̄o cũ ſubditur (Nõ
longe es a regno dei). i. a ueritate euangelij q̃ ĩ
plurib⁹ locis uocat̃ regnũ dei. et inde credẽdũ
eſt ꝙ iſte conuerſus fuit ad chriſtũ (Et reſpon-
dens iħs) Hic deſcribit̃ confutatio ſcribaruz
Et primo ponitur dicta confutatio. 2º diſcipu-
lorũ inſtructio ibi. Et ſedẽs iħs cõtra gazophi-
latiũ. Sententia p̃me partis pz ex dictis Ma-
thei 23. excepto qd̃ ſubditur (qui deuorant do-
mos viduaꝝ) bona eaꝝ ſibi attrahẽdo falaci-
ter. per ſimulationez ſanctitatis (Hi accipient
ꝓlixius iudiciũ) qꝛ ſimulata ſanctitas eſt du-
plex iniq̃tas ſecundũ ꝙ dicit Hiero. (Et ſedẽs
iħs contra gazophilatiũ) Hic ponitur diſcipu
lorũ inſtructio. ſacerdotes eniz qui erãt auari
docebãt ꝙ ille qui plus offerebat ĩ templo ab-
ſolute loquendo plus hẽbat de merito: quod ẽ
falſum. qꝛ quantitas meriti nõ accipit̃ ſecũdũ
q̃ntitatẽ doni abſolute. ſed per cõparationem
ad facultatẽ danti: ⁊ promptitudinẽ ſue volũ-
tatis ⁊ deuotionis. et hãc ſententiã docet xp̄s
cũ dicitur (Et ſedẽs iħs contra gazophilatiũ)
locus erat vbi ponebat̃ pecunia oblata pro ne
ceſſarijs tẽpli ⁊ ſacerdotũ: ⁊ miniſtrorum (Et
multi diuites iactabãt multa) ſecũdum doctri
nam illoꝝ ſacerdotũ. ſeq̃t̃ ſentẽtia chriſti (Ui-
dua hec pauꝑ plus oĩbus miſit) non abſolute
loquendo. ſed conſiderata facultate ſua: plus
eſt eniz vni puero ferre qnq; q̃ viro forti ferre
viginti. ⁊ eodẽ mõ plus ẽ pauꝑi dare modicũ:
q̃ diuiti multũ modo p̃dicto. CXIII

Et cũ egrederet̃ de templo Supi⁹ a p̃
ca. vſq; huc docuit xp̄s ꝑ viam amoris
miracula faciẽdo. ⁊ beneficia conferen
do. Hic incipit docere per viã timoris terrorẽ
futuri iudicij incutiẽdo. Et circa hoc p̃ duplex
queſtio proponit̃. 2º ſoluitur ibi. Et reſpõdens
iħs. Circa p̃mũ p̃ponitur queſtionis occaſio ꝑ
hoc: ꝙ chriſtus templũ p̃dixit deſtruẽdum. et
ideo diſcipuli queſierũt ab ipſo. p̃ de tẽpore h⁹
deſtructionis. qd̃ notat̃ cũ dicitur (Dic nobis
quãdo hec fiẽt) et qꝛ poſt deſtructionẽ templi
credebãt de ꝓpinquo ultimũ iudiciũ fieri. iõ d̃
hoc queſierũt ſecũdo. qd̃ notat̃ cũ dicit̃ (⁊ qd̃ ſi
gnũ: qñ hec omnia incipiẽt cõſumari) tũc eniz
erit conſumatio hui⁹ mundi (Et reſpõdẽs iħs)
Hic ponit̃ dicte queſtionis duplicis ſolutio. ⁊
primo prime. 2º ſecũde ibi. Orate ergo. Circa
primũ premittitur dicte deſtructionis templi
inchoatio. ⁊ ſecundo conſumatio ibi. Cum aũt
videritis. Adhuc circa primũ predicitur quid
eueniendum ſit omnibus generaliter. Secun
do quid diſcipulis chriſti ſpecialiter ibi. Uide-
te autem voſmetipſos. Circa primum predicit̃
tur pericula. ſ. ſeductio erroris ibi. Uidete ne
quis vos ſeducat. Incuſſio timoris ibi. Cuz au
dieritis. Cõmotio plebis ibi. Surget gens ⁊c̃.
Turbatio orbis ibi. Et erunt terremotus. ⁊ pa-
tet ſententia iſtarum partium ex dictis Ma-
the. 24. vſq; ibi (⁊ cum duxerint vos traden-
tes ⁊c̃) cuius ſententia patet ex dictis Mathei
decimo (Cum autem videritis abbominatio-
nem) Hic predicitur conſumatio deſolationis
templi. patet ſententia ex dictis Math. 24.
(Orate ergo) hic ſoluitur ſecunda queſtio. In
cuius ſolutione ſaluator primo excitat diſcipu
lorum deuotionem que eſt neceſſaria tempore
magne tribulationis. Secundo predicit tribu
lationem futuram ante iudicium ibi. Erunt ãu
dies illi tribulationis. Tertio predicit iudicij
aduentum ibi. Et tunc videbunt illum hoies.
Quarto excitat attentionem credentium ibi.
Uidete vigilate ⁊c̃. ⁊ ideo cõcludit in fine (Qd̃
autem dico vobis omnibus dico vigilate) oſtẽ
dens ꝙ non loquebatur pro diſcipulis tantũ.
ſed pro omnibus fidelibus preſentibus ⁊ futu
ris. Sententia autem iſtarum partium patet
ex dictis Math. 24. Ad maiorem predictoruz
intelligentiam queritur hic vtruz chriſtus do
ctrinam ſuaz debuerit tradere ſcripto. ⁊ vide-
tur ꝙ ſic. qꝛ ſcriptura inuenta eſt ad hoc ut do-
ctrina memorie cõmendetur. ſed doctrina chri
ſti erat maxime memorie cõmendãda ergo ⁊c̃.
Item figura debet reſpondere figurato ⁊ econ
uerſo. ſed lex vetus que fuit figura legis noue
fuit data in ſcripto. ergo ⁊c̃. Ad contrariũ ar-
guitur qꝛ nulli libri ab eo ſcripti habẽtur in ca
none. ſed tantum a diſcipulis ſuis ut apoſtolis
⁊ euangeliſtis. ¶ Reſponſio doctrĩa chriſti fu-
it immediate tradita a deo. qꝛ ipſe in vnitate
perſone fuit ⁊ eſt verus deus ⁊ homo. vetus au
tem teſtamentum licet fuerit datuz a deo non
tamen immediate. ſed mediantibus angelis.
ut dicitur Gal. 3º Lex data eſt per angelos in
manu mediatoris ⁊ Act. 7. dixit ſtephanus iu-
deis. Accepiſtis legem in diſpoſitione angelo-
rum. ⁊ doctrine chriſti debebatur excellentiſſi
mus modus tradendi eam qui eſt in hoc ꝙ do
ctrina aliqua non immediate ſcribitur in pel-
le mortua. ſed in mentibus hominuz que ſunt
ad imaginem dei facte. quod factum eſt de do-
ctrina chriſti quaz impreſſit mentibus diſcipu
loruz. ⁊ hoc fuit predictuz Hiere. 31. Ecce dies
veniunt dicit dominus. ⁊ feriaz domui iſrahel
⁊ domui iuda fedus nouum. non ſecunduz pa-
ctum quod pepigi cum patribus veſtris in die
qua apprehendi manum eorum. ut educerem
eos de terra egypti ⁊c̃. ⁊ ſubditur. ſz hoc erit pa
ctum quod feriam cum domo iſrahel dabo le-
gem meam in viſceribus eoruz ⁊ in corde eoꝝ
ſcribam eam. Sed per apoſtolos alioſq; diſci-
pulos xp̄i deriuata eſt doctrina eius verbo p̃-
dicationis ⁊ etiaz ſcripto. ut patet in euãgelijs
apoſtolorumq; epiſtolis. ex hoc patet ſolutio p̃
mi argumenti. Ad ſecundũ dicendũ. ꝙ figura
deficit a perfectõne figurati. ⁊ ideo lex euange
lica non ſolum fuit ſcripta in tabulis lapideis
⁊ pellibus mortuis ſicut lex vetus. ſed etiaz in
mentibus humanis ut dictum eſt quantuz ad
primã eius conſcriptionẽ. ſecundario autez fu
it ſcripta in libris ut dictum eſt. CXIIII

(Erat autem paſca) Poſtq̃ deſcripta ẽ
reductio peccatoris in deum per medi
atoris predicationem. hic conſequẽter
deſcribitur eadez reductio per paſſionis ſue re
dẽptionem. ⁊ qꝛ ſuperius predixit paſſionẽ ſuã
per iudeos inchoandaz. ⁊ per gentiles conſum-
mandã. ad quos tunc pertinebat iudiciuz ſan
guinis in iriim. ideo primo deſcribitur eius paſ
ſio per iudeos inchoata. Secundo per gentiles
conſummata ca. 15. Circa primuz quatuor ꝑ or-
dinẽ deſcribuntur. Primũ eſt ipſius xp̄i vendi
tio. non ex eius ignorantia ſed ex eius preſcien
tia ⁊ voluntate. Secundo venditi traditio nõ
ex eius diſplicẽtia ſz caritate ibi. Et prima die
azimorum. Tertio traditi cõprehenſio. non ex
ſua ĩpotẽtia ſed mititate ibi. Et adhuc eo loq̃n.
Quarto comprehenſi condẽnatio. non ex ſua
iniuſticia ſed humilitate ibi. Summi ſacerdo-
tes. Circa primã partem premittitur venditio-
nis occaſio que fuit duplex. Prima ſacerdotũ
inuidia. ⁊ hec ponitur in principio. Secũda fu
it iude auaricia qui voluit recuperare preciuz
vnguenti effuſi. que ponitur ibi. Et cum eſſz be
thanie ⁊c̃. Tertio ponitur ipſa venditio ibi. Et
iudas ſcariothes ⁊c̃. Secunda pars principal̃
incipit ibi. Et prima die azimoruz ut dictũ eſt.
⁊ diuiditur in quatuor qꝛ primo ponitur paſca
le conuiuium ad proditoris reuocationez. Se
cundo inſtituitur eucharıſtie ſacramentuz ad
caritatis vnionem ibi. Et manducantibus ill̃.
Tertio predicitur diſcipulorum ſcandaluz ad
eorum confirmationem ibi. Et ait illis ieſus.
Omnes vos ſcandalizabimini ⁊c̃. Quarto de-
ſcribitur xp̄i deſiderium ad noſtram redẽptio
nez ibi. Et veniunt in predium. Tertia pars p̃n
cipalis huius ca. que ĩcipit ibi. Et adhuc eo lo-
quente. diuiditur in tres. qꝛ primo deſcribitur
iude fraudulentia. Secundo xp̄i patientia ibi.
Unus autem de circunſtantibus. Tertio diſci
puloruz ignauia ibi. Tũc diſcipuli relicto eo fu
gerũt. Quarta pars principalis que incipit ibi.
Summi vero ſacerdotes. diuiditur ĩ quatuor.
qꝛ primo deſcribitur accuſatio xp̄i per falſos te
ſtes. ſecundo eius cõdẽnatio per iniquos iudi-
ces ibi. Exurgens autẽ ſumus ſacerdos. tertio
condẽnati vituperatio per malignos ſatellites
ibi. Et cepe. quidã conſpu. euz. quarto negatio
petri per tres vices ibi. Et cuz eſſet petrus. Sẽ
tentia autez totius ca. patet ex dictis Math.
26. vbi iſta ſunt expoſita eodem ordine quo h̃
ponũtur ⁊ ſub eiſdẽ verbis pro magna parte. ⁊
reſtant pauca exponenda que diſcurrẽtur. In
prima parte principali dicitur (Erat autez pa-
ſca ⁊ azima poſt biduum) ſolẽnitas autem pa-
ſcalis iudeorum celebrabatur. 15. die primi mẽ
ſis. ut habetur Leuitici. 23. hec ſolẽnitas ĩcipi
ebat a veſpere. 14. diei quando immolabatur
agnus ⁊ tunc veſcebant̃ azimis vſq; ad ſepti-
mũ diem (alabaſtrum vnguenti nardi ſpicati)
dicunt aliqui ꝙ nardus eſt herba faciẽs ſpicas
in cacumine de quibus extrahitur liquor opti
mus ſicut aqua roſacea de roſis. tal̃ liquor vo
cat̃ hic vnguentuz. Alij dicunt ꝙ eſt frutex vl̃
arbor parua. ⁊ inde fluit vel extrahitur liquor
modo predicto. In ſecunda parte principali d̃r
(Et prima die azimoꝝ) de iſta die ẽ ꝯtrouerſia

inter grecos ꝛ latinos que plenius tractata eſt
Math.26. ꝛ Joan.13.(occurret vobis hõ lage
nam aque baiulans) iſtud ſignũ dedit eis ad
inueniendũ locũ pro cena. ꝛ creditꝰ ꝙ dñs illiꝰ
domus eſſet diſcipulus xp̄i occultus (Ubi eſt
refectio mea) .i. agnus paſcalis qꝛ dñs illius
domus non ſolũ prouidit de loco ſed etiam de
agno (demonſtrabit vobis cenaculũ) in illo ce
naculo paſca comederunt. ꝛ in illo poſt reſur-
rectionẽ latuerunt diſcipuli ꝓpter metũ iude-
oꝝ. ꝛ in illo ſpũm ſanctũ receperunt in die pen-
tecoſtes. ut habetꝰ Act.2.(Qui intingit mecũ
manum in catino) vas eſt fictile ad refrigeran
dum vinum. ꝛ in illo erat ius lactucaꝝ agreſti
um cum quo carnes agni debebant comedi. ut
dicitꝰ Exo.12.(Abba pr̄) idẽ ſignificant. tñ vnũ
eſt grecum ꝛ aliud latinũ. In tertia parte prin-
cipali dicitꝰ (ꝛ ducite euȝ caute) ne forte rapiatꝰ
de manibus veſtris qꝛ populus cõis habebat
deuotionẽ ad eum (Adoleſcens autẽ quidã) qꝛ
iſte nõ nominatꝰ hic. ideo dicunt aliqui ꝙ fuit
iacobus frater dñi. alij autẽ ꝙ fuit ioãnes euã
geliſta qui minor erat inter apoſtolos. alij aũt
dicunt ꝙ fuit iuuenis de domo illa in qua co-
mederant paſca (amictus ſindone) .i. veſte li-
nea (ſuper nudo) .ſ. corpore quia ñ habebat ali
am veſtẽ. In quarta parte principali dicitur.
(Audiuimus eum dicentẽ. Ego diſſoluaȝ tem
plũ hoc manufactũ ꝛc̄) Falſum ei impoſuerũt
qꝛ hoc non dixerat ut habetꝰ Joan.2. Sȝ ſic di
xerat. ſoluite templuȝ hoc ꝛc̄. Prediceñs mor-
tẽ ſuam in qua corpus eiꝰ quod erat tẽplũ dei-
tatis ſolutũ eſt. ꝛ ſi de materiali tẽplo intelliga
tur adhuc falſum impoſuerunt ꝙ abſolute di
xerit qd̕ tñ dixerat ꝯditione. ꝛ iõ bñ ſubditꝰ (Et
nõ erat ꝯueniens teſtimoniũ illoꝝ. Jeſus aũt
dixit ei. Ego ſuȝ) interrogatus de vitate diui-
noꝝ rñdet qui prius in alijs tacuerat. qꝛ de di-
uinis nõ debet ita taceri veritas ſi interrogetꝰ.
ſicut de humanis. In quarta parte minus ꝓn-
cipali dicitꝰ ſic (Naȝ ꝛ galileus es) licet. n. eſſet
vna lingua oĩum hebreoꝝ tñ ſecundũ varias
partes iudee variabatꝰ in aliqua ꝓprietate ſicᷓ
lingua gallica in picardia ꝛ in normania ꝑ quã
percipitꝰ in loquela de qua natione ſit aliq̃s
(Cepit anathematiȝare) ideſt maledicere ſibi
ipſi (ſi cognouiſſet ieſuȝ) Unñ anathematiȝatio
ſignat iurationẽ que eſt per execrationeȝ. ſ. qñ
aliquis imprecatur ſibimetipſi maluȝ pene ſi
ita ſit ſicut imponitur ei. ¶ XV

Et cõfeſtiȝ mane facto) Hic ꝯñr deſcri-
bitꝰ xp̄i paſſio per gẽtiles cõſumata. Et
primo deſcribitꝰ ipſius xp̄i crudelis oc
ciſio. Scd̕o eius fidelis ꝛ d̕uota tumulatio ibi.
Et cũ iaȝ ſero eſſet factuȝ. Prima in duas qꝛ ꝓ̇
deſcribitꝰ xp̄i iniqua cõdẽnatio. Secundo iniq̃
ſentẽtie executio ibi. Et poſtq̃ȝ illuſerũt ei. Pri
ma in quatuor qꝛ ꝓ̇ xp̄s gẽtili iudici preſentatꝰ.
Secũdo ab eo examinatꝰ ibi. Et interrogauit eũ

pilatus. Tertio eiꝰ innocẽtia declaratꝰ ibi. Per
diẽ aũt feſtũ. Quarto inique condẽnatꝰ ibi. Pi-
latus aũt volens ſatiſfacere pplo. Sñia iſtarũ
partiũ pȝ ex dictiſ Math.27. vbi iſta ponuntꝰ
eodẽ ordine a ꝓ̇ncipio illiꝰ capituli vſq; prope
mediuȝ. tñ aliqua ſunt ibi interpoſita que hic
omittuntꝰ. qꝛ marcus breuitati ſtudebat. ut di
ctũ fuit a principio libri huius (Poſtq̃ȝ illuſe-
runt) Hic ꝯñr deſcribitꝰ inique ſentẽtie late in
xp̄m executio. vbi ꝓ̇ ponitur ipſius xp̄i iudica-
ti crucifixio. Secundo crucifixi illuſio ibi. Et
pretereuntes blaſſemabant. Tertio illuſi expi
ratio ibi. Et facta hora ſexta. Sentẽtia iſtaruȝ
partiũ pȝ ex dictis Math.27. exceptis que ſe-
quuntꝰ (p̄rem alexandri ꝛ rufi) Hic dicᷓ Hiero.
ꝙ nomẽ iſtiꝰ ſymonis hic exprimitꝰ rõe filioruȝ
ſuoꝝ qui erant diſcipuli xp̄i (Et dabant ei bibe
re vinũ myrrhatũ. Dicunt aliq ꝙ iſtud vinuȝ
dꝛ myrrhatũ ex ꝓprietate myrrhe que eſt val
de amara. iſta tañ amaritudo cauſabatꝰ ex ad-
mixtione fellis. Alij aũt dicunt ꝙ nõ ſolũ fuit
ibi mixtio fellis. ſed ẽt myrrhe (ꝛ non accepit)
cõtrariũ tñ videtꝰ Joan.19. ubi dicitꝰ. Cũ acce-
piſſet ieſus acetũ ꝛc̄. Ad qd̕ dicẽdũ ꝙ aliqd ac-
cepit ad guſtandũ. modicũ tñ ꝑꝑ impletioneȝ
ꝓphetie dicentis. In ſiti mea potauerunt me
aceto. Et qꝛ illud qd̕ modicũ ẽ quaſi nihil repu
tatꝰ. iõ hic dicitꝰ. qd̕ nõ accepit. ſ. ad perfecte bi-
bendũ (Erat ãt hora tertia. ꝛ crucifixerũt eũ)
Jo.19. dꝛ erat ãt hora q̃ſi ſexta. ſcd̕m veritatẽ
erat hora media inter ſextã ꝛ tertiã. mediũ v̕o
denominatꝰ ab vtroq; extremoꝝ. ꝛ iõ ab euan-
geliſtis aliqñ denominatꝰ tertia aliquãdo ſex-
ta (Uidens ãt centurio qꝛ ſic clamans expiraſ
ſet ꝛc̄) videbat. n. ꝙ illa vox ñ poterat natura-
liter formari ab hoĩe ſic ꝓpinq̃ morti. ꝛ iõ ꝯclu-
ſit qd̕ eẽt formata virtute dei dicẽs (Uere hic
hõ filiuſ dei erat. Et cũ iã ſero fcm̄ eẽt) Hic de-
ſcribitꝰ ipſius xp̄i deuota tumulatio. ꝛ pȝ ſñia
ex dictis Math.27. exceptis que ſequuntꝰ (qꝛ
erat paraſceue) .i. preparatõ. qꝛ tunc erat feria
ſexta in qua preparabantꝰ ea que debebant co-
medi die ſequẽti (Et tũc venit ioſeph) ad ſepel
liendũ xp̄m anteq̃ȝ intraret ſabbatũ. in quo nõ
erat licitũ facere talia (ab arimathia) que anti
quitus dicta eſt ramatha de qua fuit ſamuel.
ut habetꝰ primo Reg. (Decurio) ideſt vnꝰ de cu
rialibus. decuriones enim dicuntꝰ qui ſunt de
curia alicuius magni principis. dicuntꝰ etiam
decuriones qui accipiunt curã plebis (Et au-
dacter introiuit ad pilatũ ꝛc̄) prius enim erat
diſcipulus xp̄i occultus ꝓpter metũ iudeoꝝ. ſȝ
exẽplo mortis xp̄i animatus. oñdit ſe publice
eẽ xp̄i diſcipulũ petẽdo eiꝰ ſepulturã ꝛ exeq̃n-
do (Et aduoluit lapidẽ ad oſtiuȝ monumenti)
circa. n. ſepulchrũ erat q̃dã clauſura. ꝛ ad oſtiũ
illius clauſure fuit poſitus lapis magnus non
a ſolo ioſeph. ſed ẽt ab alijs qui fuerunt cũ eo ĩ
ſepultura xp̄i (maria autẽ magdalene ꝛ maria

ioſeph) .i. que erat mr̄ ioſeph (Aſpiciebant vbi
poneretꝰ) ad hoc ut tranſacto ſabbato venirẽt
ad vngendum corpus eius. ¶ XVI

Et cũ tranſiſſet ſabbatũ) Poſtq̃ȝ deſcri
pta eſt reductio peccatoris in deum ꝑ
xp̄i predicationeȝ ꝛ ſue paſſionis redẽ-
ptionẽ. hic ꝯñr deſcribitꝰ dicta reductio ꝑ ſuaȝ
reſurrectionẽ ꝛ aſcẽſionẽ. ꝛ ꝓ̇ deſcribitꝰ manife-
ſtatio ſue reſurrectionis. Secundo ſublimatio
ſue aſcẽſionis ibi. Et dñs qdẽ ih̄s. Prima ĩ du
as. quia ꝓ̇ deſcribitꝰ manifeſtatio reſurrectõis
ꝑ denũciationẽ angeli. Secundo per appariti
onẽ ipſius dñi ibi. Surgens ih̄s. Circa primaȝ
partẽ deſcribitꝰ aduentus mulieꝝ ex deuotiõe
ad ſepulchꝝ. vbi audierunt ab angelo reſurre
xiſſe xp̄m. Et h̕ eſt qd̕ dꝛ (Et cũ tranſiſſȝ ſabba
tũ ꝛc̄) q̃diu. n. durauerat ſabbatũ nõ erat eis
licitũ aliquid emere. ſed in veſpe eiuſdeȝ diei
terminabatꝰ ſolẽnitas. ꝛ tunc emerunt aroma-
ta. ut in craſtino bñ mane veirẽt ad ſepulchꝝ.
iõ ſubditꝰ (Et valde mane vna ſabbatoꝝ) ideſt
prima dieꝝ illiꝰ hebdomade poſt ſabbatũ ſicᷓ
dꝛ Geñ.1. ꝛ fcm̄ eſt veſpere ꝛ mane dies vnus
.i. primus. Sciendum etiam ꝙ oẽs dies illius
hebdomade vocantꝰ ſabbata pro tãto qꝛ erant
feſtiuẽ. eo ꝙ ſolẽnitas paſcalis durabat. 7. di-
ebus. prima tñ dies ꝛ ſeptima erant celebriõeſ
intermedijs ita ꝙ in illis poterant emi aroma
ta illa (orto iaȝ ſole) .i. ad ortum appropinquã-
te. ſol. n. põt intelligi oriri dupliciter. vno mõ
perfecte qñ ꝓ̇ egreditꝰ ꝛ apparet ſuper terram ꝛ
ſic nõ accipitꝰ hic. Alio mõ qñ lux eius incipit
apparere. ſ. in aurora. ꝛ ſic accipitꝰ hic ortus ſo-
lis. ꝛ iõ Jo.20. dꝛ. ꝙ adhuc tenebre erãt. qꝛ au-
rora media eſt inter tenebras noctis ꝛ lucẽ per
fectam diei. ꝛ iõ ab vtroq; põt noĩari ſicut me-
dium ab extremis qꝛ participat naturã vtriuſ
q; extremi (Quis reuoluet nobis lapidẽ) .q.d.
non poſſumus reuoluere per noſipſas qꝛ erat
magnus valde. ꝛ poſtea ſubditꝰ (Uiderunt re-
uolutum lapidẽ) per angelum qui venerat ad
manifeſtandũ xp̄i reſurrectionẽ factã (Et ĩtro-
euntes in monumentũ) ideſt intra clauſuram
que erat circa monumentũ. Dicitꝰ ãt monumẽ
tũ quaſi monẽs mentẽ. ſ. illiꝰ qui aſpicit ut oret
ꝓ aĩa ſepulti. ꝛ precogitet de morte ꝓpa (vide-
runt iuuenẽ) Luce.24. dꝛ: ecce duo viri aſtite
runt ſecus illas in veſte fulgenti. i. duo angeli
in ſpecie viroꝝ. ꝑꝑ h̕ dicit Aug. ꝙ ibi apparue-
runt tres angeli. vnus extra monumentũ ĩtra
tñ predictã clauſuram ſedens ſuper lapidẽ re-
uolutum. ſed intra monumentũ apparuerunt
duo vnus ad caput ꝛ alius ad pedes: vbi poſi
tum fuerat corpus ieſu. ut dꝛ Jo.20. (dicite di
ſcipulis eiꝰ ꝛ petro) ſpecialiter nominat petꝝ.
aliter nõ fuiſſet auſus venire ad preſentiã dñi
quẽ negauerat (Inuaſerat. n. eas pauor) ex in-
ſolita apparitione angeli ꝛ ex viſione cuſtodũ.
qui iacebant ibi q̃ſi mortui (Et nemini quicq̃ȝ

dixerunt) cõtrariũ videtꝰ Math.28. vbi dicitꝰ
currentes nũciare diſcipulis. qd̕ ſoluit Aug. qꝛ
cũ dꝛ hic nemini quicq̃ȝ dixerunt. ſ. de cuſtodi-
bꝰ. nec ẽt angelo loquẽte rñderunt. ſed cucur-
rerunt nunciare apoſtolis qd̕ audierant ꝛ vi-
derant (Surgens ãt ieſus) Hic manifeſtatur
reſurrectio. ꝑ appitionẽ dñi. Et diuiditꝰ in tres
ptes ſcd̕m tres appitiões. Secũda ibi. Poſt hoc
autẽ duobus. tertia ibi. Nouiſſime autẽ. Circa
primũ dicitur (Surgens autem ieſuſ mane ꝓ̇-
ma ſabbati ꝛc̄) Sciendũ ꝙ apud hebreos dieſ
hebdomade denomiatꝰ a ſabbato. qꝛ d̕noĩatio
fit a digniori. ꝛ ideo dieſ illa q̃ ĩmediate ſeqtur
ſabbatũ. vocatur prima ſabbati. ꝛ alia ſecũda
ſabbati. i. a ſabbato ꝛ ſic de alijs. Dixerũt autẽ
aliqui ꝙ xp̄s reſurrexit media nocte. ꝛ tũc hec
dictio mane nõ refertur ad ſurgens ſed ad ver
bum quod ſeqtꝰ. Apparuit. quia illa hora pri
mo apparuit marie magdalene. Alij aũt dicũt
ꝙ reſurrexit in aurora. ꝛ tunc li mane refertur
ad ſurgenſ. ita ꝙ determinat horã reſuſrectio-
nis: ꝛ huius opĩonis eſt Aug. ꝛ cõmuniter tene
tur (de qua eiecerat ſeptem demonia) ex h̕ di-
cũt aliqui ꝙ fuerũt due marie: ꝛ quelibet fuit
cognominata magdalena. vna earuȝ fuit ſoror
laȝari nomiata a magdalo caſtro: quod ceſſit ĩ
partem eius de hereditate paterna. ꝛ iſta nõ le
gitꝰ fuiſſe demoniaca. Alia que fuit nata d̕ ma-
gdalo nõ tamen domina illius caſtri. ꝛ iſta dici
tur fuiſſe peccatrix ꝛ ꝑꝑ peccata ſua poſſeſſa a
demonijs. Greg. autem dicᷓ ꝙ fuit eadeȝ ꝛ ꝙ ꝑ
ſeptẽ demões ĩtelligũtꝰ oĩa vitia. ꝛ uſus ecclĩe
ĩ officio hoc tenet (Poſt h̕ auteȝ) h̕ deſcribitur
ſecũda appitio que facta fuit duobꝰ diſcipulis
chriſti euntibꝰ in emaus. quam appitionẽ ple-
nius deſcribit Luc.24. Et qꝛ erãt dubij ĩ fide.
ut ibidẽ dicitur: ideo chriſtus appuit eis ĩ alia
effigie: ut per h̕ deſignaret ꝙ talis erat apd̕ eoſ
in mẽte. Dicunt auteȝ aliqui ꝙ hoc eſt factum
ꝑ aliquam mutationẽ factam in facie chriſti.
ſicut in tranſfiguratiõe ꝑ claritatem glorie ad
horam ut dictum fuit ſupra.9. capit. Alij vero
dicũt ꝙ iſta mutatio fuit tantũ in oculis vidẽ
tium. ꝛ huic dicto concordat quod dicitꝰ de iſta
appitione. Luc.24. oculi aũt eoꝝ tenebantur
ne eum agnoſcerent qualitercũq; tamen factũ
ſit nõ fuit ibi aliqua falſitaſ. cuiꝰ ratio eſt. quia
ſicut aliquid poteſt fingi v̕bis ita ꝛ factis. Pri-
muȝ auteȝ fit ſine falſitate ut patet in ꝑabolis
noui ac veteris teſta. quibꝰ aliquid fingitꝰ v̕bis
ad veritatẽ aliq̃ȝ conuenientius deſignandaȝ
ꝛ eodẽ modo h̕ chriſtꝰ facto apparuit ĩ alia effi
gie. ut hic dicitꝰ. Et finxit ſe longius ire. ut ha-
betur. Luc.24. ut per h̕ deſignaretur ꝙ erat
quodãmõ alienus ꝛ longinquꝰ ab eorũ cordi-
bus quibuſ apparebat propter dubiuȝ in fide.
ꝛ hoc eſt quod dicit Greg. omelia.13. qꝛ adhuc
in eoruȝ cordibus ꝑegrinꝰ erat eis a fide. ire ſe
longius finxit (Nouiſſime aũt recũbentibꝰ ꝛc̄)

Hic deſcribit̃ tertia apparitio de qua dicũt aliq̃ ꝙ nõ fuit facta in die aſcenſionis dñi. ſed añ. qꝛ hic ſubſcribit̃ (ꝛ exprobrauit incredulitatez illoꝝ) añ. n. diẽ aſcenſiõis reſurrectio dñi tot argumentis fuit declarata ꝙ iã tunc nõ erãt increduli. Alij ãt dicunt ꝙ facta fuit in die aſcenſionis ad h̃ cõcordat text⁹ cũ dr̃ (Nouiſſime ãt recũbentib⁹ ꝛc̃) ſilr̃ ꝙ poſtea ſubdit̃. Et dñs q̃dẽ ih̃s poſtq̃ locutus ẽ eis aſſũptus eſt in celũ. Ex quo videt̃ ꝙ apparitio fuit fcã imediate añ aſcenſionẽ ſuã. Ad argumentũ in oppoſitũ põt dici ꝙ increpauit icredulitatẽ: nõ apoſtoloꝝ: ſed aliquoꝝ alioꝝ qui erant cũ eis qui de reſurrectione xp̃i nõ credebant ad plenũ apoſtolis. Aliter ẽt dr̃ ꝙ icrepauit incredulitatẽ aploꝝ. nõ que tunc erat in eis. ſed que fuerat añ: ſicut pꝫ de Thoma. q̃ nõ credidit alijs diſcipul' Jo. 20. ca. ꝛ ſilr̃ alij non crediderunt marie magdalene que eũ viderat ꝛ alijs mulierib⁹. Et cõuenienter xp̃s recedens ab apoſtolis increpauit hanc incredulitatẽ ad deſignãdũ ꝙ gentes ad quas apoſtoli erant mittendi ut pꝫ ex ſequẽtib⁹: eẽnt merito increpande a deo ꝛ cõdẽnande ſi nõ crederent apoſtolis de his que ipſi viderant in xp̃o. vñ ſubdit̃ (Euntes in mundũ vniuerſũ predicate euangeliũ oĩ creature). i. oĩ homini qui hꝫ ꝯuenientiã cũ oĩ creatura. per eſſe enĩ cõuenit cũ inaniatis per viuere cũ vegetabilib⁹ ꝛ plantis. per ſentire cũ aialib⁹. per itelligere cũ angelis. iõ deſignat̃ noĩe oĩs creature. (Qui crediderit ꝛ baptizatus fuerit) nõ. n. ſufficit fides abſq; baptiſmo per quẽ aliquis icorporat̃ xp̃o ſi aſſit facultas recipiẽdi baptiſmũ. ſi ãt nõ aſſit facultas: ſufficit baptiſm⁹ ſanguiſ ut in martyrib⁹ qui pro xp̃o fuerunt interfecti anteq̃ eẽnt baptizati vel flamis ſicut in hñtibus fidẽ xp̃i qui deſiderant baptiſmũ. ſed preueniunt̃ morte anteq̃ h̃ poſſit adipleri (Signa ãt eos qui crediderint hec ſequẽtur) in p̃mitiua. n. eccleſia fides erat nutrienda ꝛ firmanda miraculiſ. iõ grã miraculoꝝ non ſolũ dabatur apoſtolis ꝛ alijs maiorib⁹: ſꝫ ẽt frequẽter alijs ſimplicib⁹ credentib⁹ (linguis loquent̃ nouiſ) Hoc fcm̃ eſt in apoſtolis ꝛ alijs credentib⁹ qui erant cũ eis. qñ per grãm ſpũs ſancti in die pẽthecoſtes receperunt donũ linguaꝝ (ſerpẽtes tollent) Hoc pꝫ de paulo Act. 28. qui percuſſuſ a vipera in nullo leſus fuit. ſed viperã pendentẽ ad manũ eius in ignẽ excuſſit (Et ſi mortiferũ quid biberint non eis nocebit) qd̃ pꝫ de ioãne euangeliſta qui venenũ mortiferũ hauxit: ꝛ nihil ei nocuit (Et dñs quidẽ ih̃s) Hic ꝯſr̃ deſcribit̃ aſcenſionis xp̃i ſublimatio. cũ dr̃ (Aſſũ. eſt in celũ) non virtute aliena ſed propria. tum rõne deitatis que põt oĩa. tũ rõne humilitatis glorioſe. qꝛ corpus glorioſũ obediuit ad nutũ anime quantũ ad motũ localẽ per dotẽ agilitatis que erat in corpore xp̃i glorioſo. ꝛ iõ nubes que ſuſcepit eũ ab oculis apoſtoloꝝ ut hr̃ Act. p̃. ꝛ angeli aſſiſtentes nõ fuerunt ibi niſi ad oſtendendũ ꝙ creatura corp̃alis ꝛ ſpũal' ſubiecta ẽ obſequio chriſti. (Et ſe. ad dex. dei) ſi referat̃ ad chriſtũ ratione deitatis. ſic iſta ſeſſio importat eq̃litatẽ cũ patre. qꝛ ſecundũ diuinitatẽ filius eſt equalis patri. Si ãt referat̃ ratione humanitatis. h̃ poteſt eẽ dupl'r. Uno modo ĩquãtũ ẽ vnita actualiter ipſi verbo. ꝛ ſic iſta ſeſſio importat quandã aſſociationez honoris. qꝛ eadez veneratione venerat̃ humanitas ĩquãtuz vnita verbo cũ ipſa deitate. ſicut veſtiſ regia cũ ipſo rege. quãdo ẽ ea actualiter indut⁹. Alio modo ſecũduz ſe ꝛ ſic ſedere ad dexterã patris deſignat eẽ in potioribus e⁹ bonis ſicut dextera ẽ ps nobilior ꝛ potior corp̃iſ. Deſignat ẽt quãdã iudiciariaz poteſtatez q̃ communicata ẽ ipſi xp̃o homini. quia ſicut fuit iudicat⁹ in fõma humana ſic veniet ad iudicãduz mundũ. ſcd̃m qd̃ dicitur Act. i. quemadmodũ uidiſtis eum aſcendentez in celũ ſcilicet in forma humana cui cõpetit uideri oculis corporalibus. ꝛ de loco ad locuz moueri. ita ueniet in eadez forma ad iudicandũ mundũ. Uerũtamen iudicatus fuit in forma humana paſſibili. Aſcẽdit ãt ĩ celũ ꝛ ueniet ad iudiciũ in fõma hũana ĩpaſſibili ꝛ glioſa (Illi ãt) ſcꝫ apoſtoli ꝛ xp̃i diſcipuli (pfecti) ſecũduz mãdatũ xp̃i p̃dictũ (p̃dicauerũt ubiq;) ſcd̃z qd̃ dicit̃ pſal. 18. In omnẽ terrã exiuit ſon⁹ eorũ (domino coop̃ante) eoſ dirigẽdo ꝛ p̃tegẽdo (ꝛ ſmonẽ ꝯfirmãte ſequẽtib⁹ ſigniſ) ſicut. n. v̾itas q̃ ſubiacet facultati naturali itellect⁹ declarat̃ ꝛ firmat̃ p reductionẽ ad p̃ma p̃ncipia per ſe nota. ſic ueritaſ q̃ tranſcẽdit naturale lumen itellect⁹ cuiuſmodi ẽ doctrina fidei catholice quantuz ad p̃ncipales articuloſ fidei. dclarat̃ ꝛ firmat̃ p opera miraculoſa ſoli deo poſſibilia. cũ eniꝫ talia fiunt ad teſtimoniũ ueritatiſ illius doctrine declarata eſt eius veritas cum deus non poſſit eſſe teſtis alicuius falſitatis. Et hoc modo declarata eſt veritas euangelica corã p̃ncipib⁹ ꝛ poteſtatib⁹ ac ſapiẽtib⁹ hui⁹ mũdi. Ad laudẽ ꝛ gloriã dñi noſtri ih̃u xp̃i cui ẽ honor ꝛ glia in ſeculoꝝ ſecula. Amen

Explicit poſtilla fr̃is nicolai de lira ſup marcũ

Incipit p̃hemium eiuſdem ſuper Lucam.

Facies bouis a ſiniſtris ipſorum quatuor. Sicut dictũ fuit in principio euangelij ſecundum Matheum. Ezechieli prophete in viſiõe animalis quatuor facies hñtis deſignatũ fuit xp̃i euangeliũ fore quadrifarie dſcribẽdũ videlicꝫ a matheo ĩ facie humana. a marco in facie leonina. a luca in facie bouina. ꝛ a ioãne in facie aq̃lina. Et ideo ĩ v̾bo p̃poſito circa euãgeliũ luce quatuor dſignant̃. Primũ eſt elegãtia ſtili. cũ dicitur facies. materia libri. cũ ſubdit̃ bouis. ordo euãgelij. cũ dicitur a ſiniſtris. p̃fixio numeri cũ additur ĩpoꝝ quatuor. Circa

primũ ꝯſiderãdũ ꝙ facies eſt elegãtior ꝛ nobilior parſ corporis. ꝛ ideo ꝯueniẽter p faciẽ noticia ꝛ elegantia ſcripture deſignat̃. q̃ ĩ euãgelio Luce ſpẽalr̃ rep̃it̃. ut pꝫ intueñti. Propter qd̃ dicit beat⁹ Hiero. Sermo ãt luce tã in euãgelio q̃ in actib⁹ aploꝝ cõpiior eſt. ꝛ ſeculari redolet eloq̃ntia. pp̃ qd̃ de h̃ põt dici illud qd̃ ſcribitur Apoc. i. ca. facies ei⁹ ſicut ſol lucet in v̾tute ſua. qꝛ ſicut claritate ſolis refulget tota mundi machina. ſic ex deſcriptione euãgelij ſm̃ Lucam tã elegãter tradita refulget ꝛ relucet tota vniuerſal' eccl̃ia. Circa 2⁹ ꝯſiderandũ ꝙ lꝫ Lucaſ euãgeliſta deſcribat totũ decurſũ euãgelij ĩcipiens a xp̃i miraculoſa ꝯceptiõe. ptranſiẽs per ei⁹ natiuitatẽ. ꝯuerſationẽ. mortẽ ꝛ reſurrectionẽ. terminãs euangeliũ in ei⁹ aſcẽſione. ut ſic ab eodẽ inciperet act⁹ aploꝝ in q̃ terminauerat xp̃i euangeliũ. tñ ei⁹ p̃ncipalis intentio ẽ circa xp̃i mortẽ ꝛ paſſionẽ deſcribendã. pp̃ qd̃ ipſe lucas deſignat̃ in facie bouis q̃ ẽ aial ĩmolaticiũ ſm̃ traditionẽ legis. pp̃ qd̃ ſuũ euangeliũ incepit a ſacerdotio zacharie. ad qd̃ officiũ ſpectat ĩmolare. Et iõ materia p̃ncipalis h⁹ libri deſignat̃ in facie bouis. qꝛ ſicut dcm̃ ẽ lucas p̃ncipalr̃ deſcribit ih̃m xp̃m p nobis ĩmolatũ. pp̃ qd̃ de h̃ põt expõi qd̃ ſcribit̃ Prouer. 14. Ubi plurime ſũt ſegetes. ibi mãifeſte ẽ fortitudo bouis In euangelio. n. Luce. ꝯtinent̃ ſegetes plurie. videlicet dñi nr̃i ih̃u xp̃i v̾ba q̃ ſunt aiaꝝ pabula. ibi ẽt mãifeſta ẽ fortitudo bouiſ. v̾t⁹. n. fortitudinis ẽ circa terribilia bone mortiſ. fortis. n. ĩpauidus ẽ circa bonã mortẽ. ut dicit̃. 3. Ethi. Mors aũt xp̃i ñ ſolũ fuit bona ſed ẽt p̃cioſiſſima. fuit ẽt circa maxie terribilia. ꝛ iõ v̾tus fortitudinis xp̃i hoĩs maxie appuit ĩ ipa. Et quia Lucas p̃ ceteriſ ſcribit hanc mortẽ ꝛ paſſionẽ. ut dcm̃ ẽ. iõ de h⁹ euangelij deſcriptiõe ꝯuenienter dr̃. ꝙ ibi ẽ manifeſta fortitudo bouis. qꝛ ibi maxie relucet fortitudo xp̃i hoĩs p nobis ĩmolati ad modũ bouis. Circa tertiũ ꝯſiderandũ. ꝙ facies bouis erat tertia in ſitu illi⁹ aialiſ hñtis q̃tuor facies. facies. n. hoĩs erat p̃ia. qꝛ ĩ recto aſpectu pp̃he ſita. ꝛ p ꝯñs facies leonis ſcd̃a. q̃ erat in dextera. qꝛ ps dextera p̃or ẽ ꝛ potior ſiniſtra. ꝛ ſic facies bouis q̃ ſcribit̃ in ſiniſtra pte erat tertia. put in p̃ncipio Math. fuit pleni⁹ dclaratũ. ꝛ ſic ĩter q̃tuor euangelia euãgeliũ Luce tenet tertiũ locũ. qd̃ notat̃ cũ dr̃ a ſiniſtris. In figura h⁹ dr̃ Judi. 7. ꝙ gedeon habebat ĩ dextra tubã: ꝛ in ſiniſtra lãpadez. Per gedeon v̾o Mathe⁹ euãgeliſta põt intelligi qꝛ gedeon interp̃tat̃ circuiẽs in vtero. ꝛ Mathe⁹ deſcribit xp̃m natũ de vtero v̾ginali. p tubam v̾o in ei⁹ dextra exiſtentẽ intelligit̃ euãgelium Marci qd̃ ẽ q̃ſi quidã rugit⁹ leõis q̃ aſſimilat̃ ſono tube terribilis. p lãpadẽ in ſiniſtra exiſtẽtẽ intelligit̃ euangeliũ Luce. qd̃ p̃cedit lucide ꝛ clare. ꝛ iõ de hac ſiniſtra põt exponi qd̃ ſcribit̃ Prouer 3. in ſiniſtra illi⁹ diuitie ꝛ glia. In euãgelio. n. Luce v̾tutũ diuitie ꝯtinent̃ actualr̃ ꝛ glia v̾tualr̃ qꝛ p exercitiũ v̾tutũ acquirit̃ glia beatoꝝ. Circa q̃rtũ ꝯſiderandũ ꝙ licꝫ plures ſcripſerint euãgelia. tñ q̃tuor ſũt approbata. ut dr̃ in p̃logo ſup Math. ꝛ h̃ pp̃ figuraꝫ faciẽ oſtenſi Ezechieli pp̃he in aiali hñti q̃tuor facies. ꝛ in rota q̃tuor facies hñte Ezech. i. Et iſte q̃ternari⁹ figurat⁹ ẽ ĩ multis q̃ternarijs ut declaratũ fuit diffuſius in p̃ncipio euãgelij ſcd̃z Marcũ. Et vltimo deſignat̃ manifeſte Apo. 4. in quatuor aialib⁹ oculatis añ ꝛ retro. quia euãgeliſte reſpiciũt ad tp̃s p̃teritũ ꝛ futuꝝ. de quib⁹ aialib⁹ ibidẽ ſubdit̃ ꝙ requiẽ nõ hẽbãt die ac nocte dicẽtia. Sãct⁹ ſanct⁹ ſanctus dñs de⁹ oĩpotẽns cui ẽ honor ꝛ glia ĩ ſcl̃a ſe. Amen.

Poſtilla eiuſdem ſuper prologum Hieronymi in idem euangelium Incipit.

Lucas ſyrus natione) Euangelio ſcd̃m Lucã beatus Hieronym⁹ p̃logũ p̃mittit. in q̃ p̃ exprimit beati Luce ꝯmẽdationẽ. ſcd̃o ſuã excuſationẽ ibi. Qd̃ ꝛ legẽtibuſ. Circa p̃mũ p̃mittit̃ ꝯmẽdatio beati luce quãtũ ad euangeliũ ab eo deſcriptũ. 2⁹ quantũ ad deſcriptionẽ Act. aploꝝ ibi. Cui luc. ñ imerito ꝛc̃. Prima diuidit̃ ĩ tres ptes. qꝛ p̃oñdit̃ Luc. ſcriptoris auctoritas. 2⁹ ſcribendi nc̃citas ſiue vtilitas ibi. Qui cũ iã eẽnt ſcripta. 3⁹ ſcribendi modus ſeu q̃litas ibi. Cui Jo. pdſt bapti. Circa p̃mũ declarat̃ Luc. auctoritas ex patria cum dr̃ (Lucas ſyrus na.) fuit. n. antiquitus ſyria valde nobilis p̃uincia. ꝛ a ciuitate p̃pria cum ſubditur (athiocẽſis) fuit. n. anthiochia valde nobilis ciuitas a Seleuco rege aſie edificata ꝛ nomie patris ſui Anthiochi denominata (arte medicuſ) vt ex medicina corporali deſignaret̃ futurus medic⁹ ſpũalis aiaꝝ (diſcipulus apoſtoloꝝ) qꝛ ab ipſis didicit euãgeliũ ſm̃ ꝙ dicit ipſe ĩ p̃logo ſui euãgelij vt patebit ĩfra (paulũ ſecut⁹) qꝛ fuit comes ĩdiuidu⁹ ſue p̃egrinatõis (vſq; ad cõſumatiõez eius) p martyriũ ĩ vrbe roma (ſuiens dño fuit) q̃tũ ad exercitiũ boni (ſine crimine) q̃tũ ad euitationẽ mali. qꝛ vixit ſine peccato notabili: ſaltem p⁹ ſuã cõuerſionẽ qd̃ declarat̃ p hoc qd̃ ſubdit̃ (nam neq; vxorez vnq̃ habens) ex q̃ pꝫ eius ꝯtinẽtia (. 74. annorum obijt) in p̃logo ſup act⁹ apoſtoloꝝ dr̃. 84. annos etatis agens ꝛc̃. Et dicũt aliqui ꝙ iſtud cõtingit vicio ſcriptoꝝ a p̃ncipio. ex quo alij libri ſequẽtes in h̃ ſũt deficientes. Alij dicũt ꝙ in p̃logo ſuper actus apoſtoꝝ ꝯputant̃ omnes anni ſue etatis. hic vero cõputant̃ tantũ ãni ꝯuerſionis ſue ad fidẽ catholicam. ſed h̃ non videt̃ p̃babl'r dcm̃. qꝛ hic dicit̃ ꝙ añ ꝯuerſionez fuit arte medicus. puer aũt decem ãnoꝝ tantũ nõ põt illam artem ſcire. ꝛ mĩtomin⁹ exercere. qd̃ tñ oportꝫ dicere ſm̃ iſtos (plenuſ ſpũ ſãcto) ex q̃ pꝫ ei⁹ felix ꝯſumatio (Qui cũ iã eẽnt ſcripta) Hic ꝯſr̃ oñdit̃ ſue ſcripture vtilitas ac ẽt neceſſitaſ que fuit duplex. Una propter veros

euangeliſtas qui lʒ vera ſcripſiſſent. tñ aliqua
de xpo obmiſerant. quoꝝ noticia eſt valde vtiľ
imo neceſſaria ut de cõceptiõe ⁊ natiuitate no
ſtri ſaluatoris. ⁊ ēt ſui precurſoris. que p lucaʒ
fuerunt ſuppleta. ut patebit infra. ut ſic q̈tuor
euangeliſte in deſcribēdo ṽitatē euangelij con
cordarent ⁊ tñ ſinguli aliq̃ ꝓpria dicerent. Se
cunda neceſſitas fuit pp pſeudo euangeliſtas.
qui ſub noĩe diſcipuloꝝ xpi: utputa Thome ⁊
Mathie ſcripſerunt euãgelia inſerentes here
ſes. ut ſub noĩe diſcipuloꝝ xpi facili⁹ ſeducerēt
ſimplices. quoꝝ falſitas ex deſcriptione euan/
gelij Luc. depħendiť. ſicut ⁊ p alia euãgelia a
matheo marco ⁊ ioanne deſcripta. Hãc igiť ſē/
tentiã ponit hic hiero. ſatis inuolute pmittens
ꝙ lucas ſcripſit p⁹ matheũ ⁊ marcũ cũ dr (Qui
iã cũ eēnt ſcripta ⁊c̃. In achaie partib⁹) hoc eſt
in grecia (ſignificanť ⁊ ipſe in principio). i. in ꝓ
logo euangelij ab eo deſcripti ut patebit infra.
Cõſequenter ponit cãm ſecundã qr ſcripſit. ſ.
ad excludendũ hereſes cũ dr (cui ex). i. preter
(ea que ordo euãgelice diſpõnis expoſcit). i. ꝑ/
ter illã cãm ſcribendi illud euangeliũ que fuit
ut veritas euangelij in q̈tuor euangelijs ordi/
narenť pp myſteriũ i ſacra ſcriptura multipli/
citer dſignatũ (ea maxime neceſſitas laboris)
. ſ. luce ſcribentis (fuit ut elaboraret qualr ma
nifeſta eſſet hũanitas xpi dei) qꝛ eſt verus hõ
⁊ ver⁹ de⁹ (venturi in carneʒ oĩ ꝓphatione) qꝛ
oẽs ꝓphete de eius aduentu ꝓphauerunt ſm
ꝙ dr Act. io. huic oẽs ꝓphete teſtimoniũ ꝑhi/
bent (Primũ grecis fidelib⁹). ſ. eēt manifeſta
dcã xpi humanitas (ne iudaicis fabulis attēti
in ſolo legis deſiderio tenerenť) credentes eſſe
ſalutē in legis obſeruatiõe (ne uel hereticis fa
bulis ⁊ ſtultis ſollicitatõib⁹ ſeducti) p pſeudo
euangeliſtas uel alios hereticos (exciderent a
veritate) qꝛ primi credentes de grecia erant in
fide teneri. ⁊ iõ indigebant per euangeliũ luce
q greca lingua ſcripſit in fide ſolidari. Cõñr Hie
ro. ponit cãm primã ſcribēdi h euangeliũ. ſ. ut
ea q̃ omiſſa erant ab alijs cõplerenť. ⁊ h eſt qđ
dr (de hinc ut in principio euangelij Ioãniſ). ſ.
bap. ꝑcurſoris dñi (natiuitate ꝯſũpta). i. in pn/
cipio euangelij luce poſita (indicaret cui euan
geliũ ſcriberet). ſ. theophilo ẽpo in h ꝙ euãge
liũ ſuũ incepit a ſacerdotio (⁊ in q̃ electus ſcri/
beret). i. in q̃ aĩali electuſ eēt ad ſcribendũ euã
geliũ. ſ. in figura bouiſ qđ eſt aĩal imolaticium
(ꝯteſtans in ſe). i. in euangelio ab eo deſcripto.
⁊ bñ dicit in ſe ⁊ nõ a ſe. p h inſinuans ꝙ ſcrip/
tura ſui euãgelij eēt deo attribuēda tanq̃ pri/
cipali ſcriptori (ꝯpleta eē q̃ ab alijs eēnt incho
ata (lʒ. n. Math. de natiuitate ſaluatoris ſcrip
ſerit. nõ tñ ita pfecte ſicut lucas. matheus ēt ⁊
marcus ꝯceptionē ⁊ natiuitatē ꝑcurſoris tacu
runt quã lucas expſſit: ⁊ in multis alijs dicta
eoꝝ ꝯpleuit (cui ioã) hic ꝯñr deſcribiť modus
ſcribēdi euangeliũ luce ſeu q̈litas. in deſcribē

do. n. xpi genealogiã mathe⁹ ichoauit ab abra
hã. vſq3 ad xpm deſcēdēdo. lucas ãt ordine re
trogrado inchoauit a xpo aſcendēdo nõ ſoluʒ
uſq3 ad abrahã: ſʒ ēt vſʒ ad deũ: ut patebit ĩfra
. 3. ca. cui⁹ rõ fuit. qꝛ ſicẽ mathe. oñdebat modũ
qualr de⁹ venit in mundũ carnem aſſumendo
a pr̃ib⁹ deſcendētē. ita lucas oñderet quõ p be
nedictã xpi incarnationē reducimur in deũ p
verã fidē q̃ ēt fuit in pr̃ib⁹ ve. teſ. lʒ non ita ex/
plicita ſicẽ ē in fidelib⁹ noui teſti. hanc ãt ſniam
ponit beat⁹ Hiero. mu. tũ intricate. ſʒ ego acci/
piã ṽba ei⁹ nõ ſm ordinē ſcripture ſʒ ſn ſe (cui)
. ſ. luce (ptãs pmiſſa ē). i. ꝯceſſa (a pfectiõe gene
ratiõis in xpo ĩplete). i. ſcribere pfecte genealo
giã in xpo ĩpletã. qꝛ ibi terminať deſcēdendo.
(⁊ repetēdo a pricipio natiuitatis humane). i.
retrogrado mõ ſcribere genealogiã pdictã ĩ q̃
incepit ab hũanitate xpi (p⁹ baptiſmũ filij dĩ)
qꝛ p⁹ baptiſmũ xpi ĩmediate ſcripſit genealogi
am pdictã. ut hr infra. 3. ca (iõ). i. pp cãm q̃ ſta/
tim dr pdicto mõ deſcripſit genealogiã (ut req
rentib⁹). i. ſcire deſiderantib⁹ (demõſtraret in
q̃ apphendens erat). i. ĩpm deũ in q̃ terminat
genealogiã in cui⁹ apphenſione p aptã viſiõeʒ
ꝯſiſtit beatitudo (introitu admiſſo generatõiſ
indiſpbilis dei). i. ipſi⁹ xpi q ſcđʒ deitatē ē indi
ſpar a pr̃e. qꝛ ſic ē ei eq̃lis (quē) xpm (ponit ĩ in/
troitu). i. ĩ pncipio (generatiõis). i. genealogie
ab eo deſcripte (recurrētis in deũ) qꝛ ad ipſum
terminať ut dcm ē (p nathã filiũ) ſicut. n. ma/
theus ponit ſalomonem filiũ dđ in genealogia
xpi ab eo deſcripta. ita lucas ponit nathã filiũ
dđ duplici de cã. vna ē qꝛ nathã dr fuiſſe fili⁹
dđ adoptiu⁹. nos ãt reducimur in deũ p h qđ
efficimur filij dei adoptiui. ⁊ iõ lucas q ſcribit
genealogiã aſcēdendo in deũ deſcripſit eã per
nathã filiũ adoptiuũ. alia cã ē qꝛ nathã interp
tať donũ. ⁊ iõ figurat xpʒ q ē dei fili⁹ naturaľ.
⁊ p h ꝙ fuit nobis dat⁹ a pr̃e efficimur filij dei
adoptiui. qꝛ p eũ tanq̃ p mediatorē reducimur
in deũ pr̃eʒ. iõ ſubdiť (ut pdicãs). ſ. ipſe lucas
(hoĩb⁹ xpm ſuũ) qꝛ dat⁹ ē homĩb⁹ a pr̃e pro eo/
rũ ſalute (op⁹ pfecti hoĩs). i. cõditionē nature
hũane ĩ ſtatu innocētie. q̃ fuit pfecta ṽtutib⁹ ⁊
ſciētijs (recurrere ĩ ſe). i. redire ĩ dignitatē pri/
ſtinã a q̃ ceciderat (faceret p filiũ). i. p nathan
figuratiue rõe pdcã. ſʒ p xpʒ effectiue q ē dei fi
li⁹ ſm naturã diuinã ⁊ fili⁹ dđ ſcđm carnē (q p
dđ pr̃em veniētib⁹ in xpo). i. deſcēdentib⁹ vſq3
ad xpʒ p generatiões (iter phebat ĩ xpo). i. viã
⁊ modũ viuēdi vſq3 ad xpʒ (cui luce) Poſita cõ
mēdatiõe luce ĩ ſcribēdo euãgeliũ. Hic ꝯñr po
niť ei⁹ ꝯmēdatio ĩ ſcribēdo act⁹ apľoꝝ cũ diciť
(cui luce nõ ĩmerito). i. nõ irrõnabilr ſʒ ex ma
gna rõe (ēt ſcribēdoꝝ actuũ apľoꝝ ptãs in my
ſterio dať) qꝛ ſicẽ dcm ē fuit diſcipulus apľoꝝ
⁊ ſpãlr pauli. cui⁹ fuit comes ĩdiuidu⁹ ⁊ ſic vi/
dit fcã ei⁹ de qb⁹ liber Act. apľoꝝ p maiori pte
loquiť q̃ certi⁹ potuit ſcribere tanq̃ viſa. In pri

cipio tñ illi⁹ libri fit mētio de xpi aſcēſiõe ⁊ ma
thie electiõe. ⁊ h ē qđ dr (ut deo ĩ deũ plene) xpiſ
ãt dr de⁹ ĩ deo. qꝛ fili⁹ ſemp ē ĩ pr̃e q̃tũ ad ipſã
deitatē. q̃tũ ṽo ad hũanitatē fuit plene cũ dõ
pr̃e qñ in hũanitate glĩoſa aſſũpt⁹ ē ad dexterã
pr̃is de q̃ fit mētio ĩ pncipio libri (et filio pditi/
onis extincto). i. iuda pditore. de cui⁹ morte ibi/
dē agiť añ electionē mathie (orõe ab ipſis apo
ſtolis fcã ſorte dñice electiõis nũer⁹ cõpleret)
qꝛ ĩ electiõe mathie apľi pmiſſa orõe dederunt
ſortes. ⁊ cecidit ſorſ ſup mathiã. ⁊ ſic ꝯplet⁹ fuit
nũer⁹ apľoꝝ. 12. a xpo electoꝝ de q̃ꝝ nũero iu
das ceciderat (ſicq3 paul⁹ ꝯſũmationē apoſto/
licis actib⁹ daret) qꝛ ĩ actib⁹ ei⁹ ille liber termi
nať (quē diu ꝯ ſtimulũ recalcitrãtē dñs elegiſ
ſet) qꝛ dũ pſeq̃reť xpʒ ĩ mēbris ſuis a xpo elec/
tus ē ut hr Act. 9. (qđ ⁊ legētib⁹) p⁹ Luc. ꝯmen
dationē hic Hiero. ponit ſuã excuſationē. de h
ꝙ ita breuiter trãſierat qđ fecit ad vitãdũ ꝓli
xitatē ⁊ curioſitatē. ⁊ h ē qđ dicit (quod ⁊ ſi). i.
q̃uis (legētib⁹ ac reqrentib⁹ deũ vtile fuerat a
nobis expediri). i. p nos enucleari (p ſingula)
. i. pticulatĩ ⁊ pleni⁹ (ſciẽſ tñ). ſ. ego hieronym⁹
(ꝙ opantē agricolã). i. doctorē (opʒ pri. d fruc.
ſuis edere). i. de doctrina ſua fructũ pcipe. qđ
fit qñ auditores pficiũt (vitauim⁹ publicã cu
rioſitatē. ne ñ vidremur tã). i. tñ (dmõſtrare)
. i. plane oñdere (deũ). i. ṽitatē d diuinis (quã)
. i. q̃tũ faſtidiētib⁹ ꝓdidiſſe). i. ſcribere ad libi
tũ ⁊ volũtatē curioſoꝝ q attēdianť in auditu
vtiliũ: ⁊ magis ĩ ſubtilib⁹ ⁊ paꝝ vtilib⁹ delectã
tur. videť tñ aliqb⁹ ſalua reuerētia beati hie/
ronymi ipſaʒ ſnaʒ q̃ plane ⁊ lucide dici poſſet
verbis obſcuris ⁊ intricatis obumbraſſe.

Poſtilla Nicolai de lira ſuper prohemium be/
ati Luce in euangelium ſuum Incipit.

Q Uoniã quidē ⁊c̃) Hic incipit bea
tus Lucas ſcribere. ⁊ p̃ ſuo euan
gelio pmittit pfationē. 2°. ſubiun
git euãgelij narrationē ibi. Fuit ĩ
diebus. Hiero in pfatione ſua po
nit duplicē cãʒ q̃re ſcripſit euãgeliũ. ſ. ad ꝯplē
dũ aliq̃ q̃ a matheo ⁊ marco fuerãt obmiſſa vľ
min⁹ plene dcã ⁊ ad excludendũ falſa q̃ ab he/
reticis ſub noĩe diſcipuloꝝ xpi ſcripta fuerant
ſicẽ pleni⁹ dcm ē ĩ ꝓlogo Hiero. ⁊ h ē qđ dr (Qm̃
qdeʒ). i. certe (mlti conati ſũt ordi. narra. reꝝ)
. i. geſtoꝝ euagelicoꝝ. qꝛ ſicẽ dcm ē aliq ſcripſẽãt
vere: ſʒ tñ aliq̃ obmittēdo. aliq ãt falſe hereſeſ
inſerēdo (q̃ in no. ꝯple. ſũt). i. ĩ euãgelio a nobiſ
ſcripto. qꝛ ꝯpleuit dcã eoꝝ qui vere ſcripſerãt:
⁊ excluſit dicta eorum qui falſa ĩſeruerant (ſicẽ
tra. nobis q ab ini. ipſi vide.) ſ. ipſi apľi a qb⁹ di
dicit ṽitatē euãgelij (viſũ ē ⁊ mihi aſſecuto). ſ.
ṽitatē euãgelij mõ pdicto (oĩa a pri. dili. ex or.
tibi ſcribere) qꝛ ĩcepit euãgeliũ ſuũ a ꝯceptõne
ꝑcurſoriſ ⁊ ſaluatoris. ꝙ ãt dicit oĩa: ñ ē intelli
gendũ ꝙ oĩa acta xpi ſcripſit qꝛ tot⁹ mũdus ñ
poſſet cape tãtã ſcripturã. ut hr Ioã. 21. ſʒ acci

piť hic oĩa. qꝛ ſcripſit de oĩb⁹ neceſſarijs q̃ꝝ no
titia erat nccĩa ad ſalutē (optie Theophi.) ex
h ṽbo dixerũt aliq ꝙ iſte theophil⁹ fuit vir po
tēs ⁊ priceps ĩ achaia. qꝛ paul⁹ tali mõ loq̃ndi
vtiť ad feſtũ Act. 26. ñ iſanio optie feſte. Sʒ il/
lud motiuũ nullũ videť. qꝛ talis mod⁹ loq̃ndi
ꝓpri⁹ ē ad platos q alios debēt excellere ĩ bõi/
tate vite. Itē ñ ē veriſile ꝙ tant⁹ euãgeliſta ob/
miſſis ẽpis ad q̃ꝝ officiũ ſpectat euãgeliũ ſcire
⁊ de h alios docere: ſcriberet principi ſeculari
euãgeliũ. Et iõ meli⁹ videť dicēdum ꝙ fuerit
ẽpus ut dcm ē ã ⁊ h videť p h qđ ſubdiť (qbuſ
erudit⁹ es ⁊c̃) dicit q optie Theophile. nõ ꝙ p
ipſo ſolo ſcriberet: ſed qꝛ ſcripturã ei dirigebat
p ipſius ⁊ oĩuʒ fideliũ ſalute (ut cognoſcas). ſ.
plenius (veritatem coꝝ verborum) ad fidē ca
tholicam pertinentium (de quibus eru. es ⁊c̃)
non tamen ita perfecte ſicut poſt lectionem hu
ius ſcripture.

Poſtilla Nico. d lira ſup euãgeliũ Luc. Incip.

F Uit in diebus. hic ĩ
cipit Lucas narrationē euangelij ⁊ di
uiditur in quatuor partes. qꝛ pri/
mo deſcribitur ſaluatoris ingreſ/
ſus in mundũ per ſuã incarnationē. ſcđo eius
ꝓgreſſus per ſuã predicationē. 3. ca. tertio eius
egreſſuſ de mũdo per ſuã paſſionē. 22. ca. quar
to ei⁹ regreſſus ad patrē per ſuã reſurrectionē
⁊ aſcenſionē. 24. ca. Prima in. 2. qꝛ p̃ deſcribiť
precurſoriſ ⁊ ſaluatoris conceptus ſecũdo vtri
uſq3 ortus circa mediũ h⁹ cap. ibi. Exur. ãt ma.
prima ãt in. 2. qꝛ p̃ deſcribiť conceptus precur
ſoris. ſecundo ipſius ſaluatoris ibi. In mēſe ãt
. 6. Circa primuʒ conceptus precurſoris oñdiť
mirabilis ex tribus. p̃ ex parentũ conditiõe ſe
cundo ex euangelica nunciatione ibi. Fcm̃ eſt
ãt cũ ſacra. tertio ex pr̃is increduli punitione
ibi. Et dixit zach. Circa p̃mũ in deſcribēdo cõ/
ditionē parentũ beati ioan. premittiť tp̃s regl
ſub quo fuerunt cuʒ dr (fuit in die he. regis iu
dee ⁊c̃) qꝛ iacob patriarcha ſpũ ꝓphetico dixit
Geñ. 49. ſignũ aduent⁹ xpi. qñ regnũ iudee eēt
tranſlatum ad alienigenam ſecundũ qđ diciť
ibidem. non auferetur ſceptruʒ de iuda ⁊ dux
de femore eius donec veniet q mittendus ⁊c̃.
iſte aũt herodes fuit alienigena. qꝛ pater ſuus
fuit idumeus (ſacer. quidã no. zach.) per expſ/
ſionem noĩs intelligitur ꝙ iſte fuit famoſus in
vita ⁊ doctrina (de vice abia.) ſecundum quod
dicitur. i. Paraly. 24. dauid volens ampliare
cultum dei ordinauit de. 24. generationibus
24. ſacerdotes qui ſucceſſiue ſeruirēt per heb
domadas in templo domini. ⁊ octaua ſors ceci
dit ſuper abian ut ibi dicitur. de quo deſcendit
iſte zacharias (⁊ vxor illius de filiabus aarõ)
Hoc exprimitur qꝛ propter dignitatē ſacerdo/
talem filie de tribu aaron diligenti⁹ ⁊ honeſti⁹
ſeruabanť (⁊ nomen eius eliſabeth) qđ nomen

exprimitur propter eius bonam famã ⁊ vitã
ſicut dictũ ẽ de zacharia vnde ſubdit (erãt aũt
iuſti ambo ante deũ) hoc dicit ad excludedũ
hipocriſis fictionẽ (icedẽtes i omnib⁹ mãdati)
quantũ ad obſeruãtiã moraliũ pceptoꝝ (⁊ iu/
ſtificationib⁹ domi) quãtũ ad obſeruãtiã ce/
rimonialiũ (ſine querela) quãtũ ad obſeruan
tiã iudicialiũ. qꝛ pacifice ad proximos ſe habe/
bãt (⁊ nõ erat eis fili⁹) cuius duplex cã ſubdit
vna ſpecialis mulieri. ſ. ſterilitas. alia communis
uiro ⁊ mulieri. ſ. ſenectus ⁊ hoc ẽ qd dicit (eo ꝙ
eẽt eliſa. ſterilis: ⁊ ambo pceſſiſſẽt i dieb⁹ ſuis)
ita ꝙ trãſierat tps generandi in pre ⁊ ꝯcipien/
di in mre ſcdm curſũ cõẽ nature. ex q̃ apparet
ꝯceptio pcurſoris miraculoſa qꝛ nõ fuit p na/
turã tñ ſed p naturã grã diuina adiutã (Factũ
eſt ãt) Hic deſcribit ꝯceptio pcurſoris mirabi
lis ex denũciatione angelica. ⁊ p̃ deſcribit ꝯdi/
tio loci. z⁹. denunciatio angeli ibi. Apparuit ãt
Circa primũ dr (Factũ eſt ãt cũ ſacerdotio fũge/
ret ⁊c) pri. n. exiſtenti in loco ſancto. ſ. in tẽplo
⁊ in diuino officio occupato fcã ẽ diuina denũ
ciatio de ple hñda ad denotandũ ſanctitatem
futurã plis (ſorte exijt) qꝛ diſtributiões heb/
domadaꝝ in quib⁹ ſucceſſiue debebãt. z4. ſa/
cerdotes miniſtrare. ut pdictũ eſt. fuerunt di/
ſtribute p ſortẽ. ut hr. i. Parali. z4. (ut incẽſũ
poneret ⁊c) ex h loco dixerunt aliq ꝙ zachari/
as fuit pontifex uel ſũmus ſacerdos. qꝛ incẽſũ
ponere ſemel in anno intra ſanctũ ſanctoꝝ. ſ. in
feſto expiatiõis. ſoli ſũmo ſacerdoti erat licitũ
⁊ h videt dicere beat⁹ Ambroſius ⁊ beda ſup
locũ iſtũ. ⁊ tps ꝯceptionis pcurſoris videt cõ/
cordare qꝛ feſtũ expiatiõis celebrat decia die
ſeptẽbris. ⁊ poſt illud fuit cõceptio beati ioan.
circa finẽ eiuſdẽ mẽſis reuerſo zacharia ad do
mũ ſuã poſt ꝯpletionẽ ſui officij. ⁊ ſic ab illo tẽ
pore vſqꝫ ad natiuitatẽ beati ioannis fluxerũt
nouẽ menſes qui cõtinent piodũ a ꝯceptu pue
ri vſqꝫ ad natiuitatẽ. ſed qualr ille zacharias
fuerit ſumm⁹ ſacerdos nõ legit. Jõ ad declara
tionẽ h⁹ dixerunt aliqui ꝙ. z4. ſacerdotes p̃/
dicti erant eq̃les in ordine ⁊ in dignitate. ñ tñ
ſimul ſed ſucceſſiue. qꝛ ille in cui⁹ hebdomada
feſtũ expiatõis cadebat. erat ſumm⁹ ſacerdos
toto illo anno. et ad h ꝯfirmandũ inducũt illõ
qd dr Joan. ii. ꝙ cayphas erat pontifex illi⁹ an
ni. dicunt g ꝙ zacharias fuit ſumm⁹ ſacerdos
anno illo eo ꝙ pdcm̃ feſtũ cecidit in hebdoma/
da ipſi⁹. Sed qꝛ nulla ſcriptura autẽtica neqꝫ
Ioſephus neqꝫ alij hiſtoriographi deſcribẽtes
ſacerdotiũ iudeoꝝ aliquã mẽtionẽ faciunt de
ſummo ſacerdotio h⁹ zacharie. iõ ſaluo melio/
ri iudicio videt melius dicendũ eũ ſimplicem
ſacerdotẽ. nec ex his q̃ inducta ſũt oñdit fuiſſe
ſumm⁹ ſacerdos ſed magis oppoſitũ ut videt.
qꝛ dr hic ꝙ ingreſſus fuit tẽplũ ad ponendum
incenſũ tñ. h ãt licitũ erat minorib⁹ ſacerdoti
h⁹ ſcdz qd dr Hebre. 9. in p̃ qdẽ tabernaculo q̃
tidie itrabãt ſacerdotes ſacrificioꝝ miniſteria
ꝯſumãtes. qꝛ pacto ſacrificio in altari holocau
ſtoꝝ qd erat in atrio vbi miniſtrabant miores
ſacerdotes: ſacerdos q ibi miniſtrauerat lotis
prius manib⁹ ⁊ pedib⁹ accipiebat prunas de
altari holocauſtoꝝ ⁊ intrans primã ptẽ tẽpli.
q̃ vocabat ſanctũ uel ſancta ꝯcremabat in illa
ſup altare icẽſi thimiama ⁊ tũc erat ſacrificiũ
ꝯſumatũ. in illã vo ptẽ tẽpli q̃ dicebat ſanctũ/
ſanctoꝝ ſolus ſumm⁹ ſacerdos intrabat cũ ſã/
guine hirci ⁊ vituli imolati p pccõ ppli ut ex il
lo aſpgeret ꝯ ppiciatoriũ. ꝙ ãt zacharias itra/
uerit cũ ſanguine tali nõ dr hic: ſed ſolũ ad po/
nendũ incenſũ. ſi. n. intraſſet tẽplũ ad inferen/
dũ ſanguinẽ intra ſanctũ ſcõꝝ. nõ ẽ veriſimile
ꝙ euãgeliſta tacuiſſꝫ: cũ h ſit maximũ iter oia
q̃ ad officiũ ſummi ſacerdotis ptinebãt: ut hr
Hebre. 9. ⁊ Leuit. 16. ⁊ iõ nõ videt ꝙ intraue/
rit ſanctũ ſanctoꝝ qd erat de officio ſummi ſa/
cerdotis: ſed ſolã primã ptẽ tẽpli ad quã ſimpli
ces ſacerdotes poterant ingredi ut dcm̃ ẽ. Jteꝫ
angelus apparuit ipſi occupato in ſolenniori
pte ſui officij pp ſolẽnitatẽ nũcij qd nũciare ve
nerat. hic ãt dr ꝙ apparuit ei ſtãs a dextris al/
taris incẽſi. illud ãt altare nõ erat intra ſãctũ/
ſcõꝝ ſcdm qd dicit Hieronym⁹ ⁊ oẽs doctores
hebrei. ⁊ catholici excepto auguſtino cui⁹ dictũ
nõ videt in h tenendũ. tũ qꝛ ꝯriat dictis oiuꝫ
alioꝝ quoꝝ aliqui fuerunt valde experti i ſcri
ptura veteris teſtamẽti. tũ qꝛ textus ſacre ſcri
pture videtur cõtrarium dicere. Exo. vltimo.
⁊. 30. ut ibidem plenius declaraui. Qd autẽ di/
citur ſoli ſummo ſacerdoti licitum eſſe ponere
incenſum intra ſanctumſanctorum in die expi
ationis. dicendum ꝙ uerum eſt. ſed illud incẽ/
ſum non ponebatur ad offerendum. ſed ut ne/
bula inde conſurgens operiret oraculum quã/
do pontifex aſpergebat ſanguinẽ hirci ⁊ vituli
contra oraculum ut habetur Leui. 16. non au/
tem habetur ex hoc loco ꝙ zacharias poſuerit
incenſum iſto modo. ut patet ex dictis ſed ꝙ ſo
lum poſuerit incenſum. offerens ipſum ſuper
altare incenſi ad conſumationem ſacrificij.
¶ Quod autem dicitur ꝙ expiationis dies cecí/
dit in hebdomada ſua. hoc nõ probatur ut pa/
tet ex dictis. ⁊ dato ꝙ verum fuerit. non tamẽ
ex hoc concluditur ꝙ intrauerit ſanctumſanc/
torum ad ponendum incenſum. quia preter il/
lum ingreſſum qui pertinebat ad ſummũ pon/
tificem tantum quotidie intrabant ſacerdotes
minores ad offerendum incenſum in altari in/
cenſi ut predictum eſt. ⁊ hoc modo ingreſſus ẽ
zacharias in hebdomada ſui miniſterij. Quod
autẽ vlterius dicitur ꝙ de. z4. ſacerdotibus
ille erat ſummus ſacerdos uel pontifex per an
num in cuius hebdomada cadebat expiatiõis
feſtum videtur eſſe ficticiuꝫ. tum qꝛ hoc in nul
la ſcriptura autentica habetur. tum qꝛ habet
in libris Reg. ⁊ Paraly. p⁹ ordinationem. z4

ſacerdotũ vn⁹ erat ſũmus ſacerdos ſup eos nõ
ſolũ vno ãno. ſꝫ p totã vitã ſuã ⁊ ita cõiter fcm̃
ẽ uſqꝫ ad tempus machabeoꝝ. i quo greci ſup
iudeos obtinuerũt dominiũ. ⁊ tunc ex cupidita
te grecoꝝ ⁊ ambitione iudeoꝝ aliq ſũt amoti õ
ſacerdotio ante mortẽ. ⁊ alij iſtituti. ſicut pꝫ. z.
Mach. 4. ca. õ iaſone ⁊ menelao ⁊ liſimacho ⁊
. 14. ca. de alchimo. ⁊ eodem mõ poſtea factum
eſt quãdo rõani ceperũt iudeis dominari quia
tũc erat venale ſacerdotiuꝫ. vnde dic ioſeph⁹.
ꝙ cayphas emit ſacerdotiũ vni⁹ ãni. potuit ẽt
eẽ ꝙ iudei inter ſe ordinauerunt pp iſtas cõtẽ
tiones ⁊ ãbitiones: ꝙ ſacerdotiũ vnius dura/
ret tñ per annũ. Ad dictũ vero Ambro. ⁊ bede
dicendũ ꝙ nõ loquũt aſſertiue (⁊ oĩs multitu/
do populi erat orans foris hora incenſi) qꝛ non
erat licitũ ingredi tẽplũ ſed tantũ atriũ (Appa
ruit) Hic ꝯñr deſcribit angeli denũciatio. ⁊ p̃/
mitt zacharie ſtupefactio. cũ dr (Et zachari/
as turbat⁹ eſt ⁊c). ſ. ex viſione angeli inſolita:
⁊ ex fragilitate humana iux angelicã poteſta/
tẽ ſicut de daniele legit. Dañ. 10. pp qd angelus
cõſolatus fuit eũ. d. (Ne timeas zacharia) q̃ſi
diceret veni ad cõſolationẽ tuã. iõ ſubdit (qm̃
exaudita eſt deprecatio tua) frequẽter. n. deũ
deprecatus fuerat de aduentu meſſie. ⁊ de ha/
benda ple ⁊ iõ angelus vtrunqꝫ ſibi denũciat
dicẽs (⁊ eliſabet vxor tua pariet tibi filiũ) ⁊ di
cit (tibi) h eſt ex te: tñ cuꝫ v̈tute nature fuit ibi
virtus grẽ ut pdictũ eſt. angelus ãt loquẽs io/
ſeph de partu marie nõ dixit pariet tibi. ſed pa
riet abſolute. qꝛ ioſeph nihil cooperat⁹ eſt ibi (⁊
vocabis nomẽ ei⁹ ioannẽ) prenoiat ab anglo
pp ſanctitatẽ ei⁹ futurã ⁊ officij pprietatẽ. Jo/
annes. n. interpretat in quo eſt grã. qꝛ ioannes
xpm manifeſtauit per quẽ grã ⁊ veritas fcã eſt
ut hr Jo. i. (Et erit tibi gaudiũ) in mente interi
us (⁊ exultatio) exterius. dr. n. exultatio quaſi
extra ſaltatio. ⁊ h eſt proprie qñ gaudiũ eſt tm̃
interius. qd nõ põt bñ cõtineri quin appareat
exterius (⁊ multi i natiuitate eius gaudebũt)
ſcdm qd dr infra ꝙ in ortu eius cõgratulabãt
vicini. ⁊ nunc ẽt videm⁹ iplerũ. qꝛ dies ſue na/
tiuitatis nõ ſolũ feſtinat ab oĩb⁹ xpianis: ſꝫ ẽt
a ſarracenis ⁊ aliquib⁹ alijs (erit. n. magn⁹ co/
rã dño) vñ dicit ſaluator Mathei. ii. ca. Jnter
natos mulieꝝ nõ ſurrexit maior ioãne baptiſ.
(⁊ vinũ ⁊ ſicerã). i. quẽcũqꝫ potũ inebriatiuuꝫ.
(nõ bibet) erat. n. nazaren⁹. i. cõſecrat⁹ dño p
totã vitã ſuã. ⁊ iõ ab omni inebriatione abſti/
nuit. ſicut nazarei in veteri lege tpe ſepationis
ſue ut hr Numeri. 6. ca. (⁊ ſpũ ſancto replebr)
ad purgationẽ originalis peccati ⁊ ad operati/
onẽ boni meritorij (⁊ multos fi. iſrl ꝯuertet ad
dñm). i. ad xpm per ſuã pdicationẽ (⁊ ipſe pce/
det añ illũ in ſpũ ⁊ virtute helie) p̃ pp ſilitudi/
nẽ vite. qꝛ vterqꝫ vixit in auſteritate vict⁹ ⁊ ve
ſtitus. ſecundo ppter ſimilitudinẽ in veritate
doctrine. qꝛ vterqꝫ cõſtanter vicia redarguit
ẽt perſonaꝝ magnaꝝ. tertio pp ſimilitudineꝫ
officij. qꝛ ſicut helias precedet aduentũ xpi ſe
cundũ. ita ioannes primũ preceſſit (ut ꝯuertat
corda patꝝ in fi.). ſ. patrũ veteris teſti ad diſci
pulos xpi. qꝛ plures de ſacerdotibus ⁊ ſeniori/
bus iudeoꝝ qui dicebant patres populi ꝯuer/
ſi fuerunt per apoſtolos ad fidẽ xpi (⁊ incredu
los). ſ. illos qui prius fuerãt increduli (ad pru
dentiã iuſtoꝝ) que prudentia non ꝯſiſtit i ope/
ribus legis ex quibus non iuſtificatur hõ. ut
habetur Ro. 3. ſed in operib⁹ fidei caritate for
mate ⁊ deuotionis (parare dño plebem perfec
tam) per euangelij ſuſceptionẽ. qꝛ neminẽ ad p
fectũ duxerat lex. ut habet Hebre. 7. Et ppter
hoc illa lex dr lex timoris. qꝛ imperfectoꝝ eſt ti
more pene retrahi a malis. Lex ãt euangelica
dr lex amoris. qꝛ perfectoꝝ eſt retrahi a malis
amore boni (Et dixit zacha.) Hic oñditur con
ceptio precurſoris mirabilis ex punitione icre
dulitatis in patre. et primo ponitur dicta pu/
nitio. ſecundo ſequens cõſolatio ibi. Et factũ ẽ
Circa primũ ſciendũ ꝙ zacharias verbis ange
li nõ credidit. qd oñdunt verba eius cũ dicit.
(vñ hoc ſciam) et cauſa incredulitatis ſubdit
(ego ſuꝫ ſenex ⁊ vxor mea pceſſit in dieb⁹ ſuis)
quaſi diceret tps generandi in me tranſijt ⁊ in
ea tps concipiendi (⁊ ridens angelus) arguen
do eius incredulitatẽ (ego ſum gabriel) angel⁹
ſanctus zelans pro ſalute iſrahel. ut habetur
Dañ. 9. (qui aſto ante deum) licet enim ange/
li mittantur in miniſteriũ pro ſalute hominuꝫ
ut habet Hebre. i. Tamen non recedũt a cõtẽ
platione diuina. et ſic dicunt ſibi aſtare per iu
gem contemplationeꝫ (et miſſus ſum loqui ad
te ⁊ hec tibi euangelizare) ex parte dei cui⁹ ve/
ritas nõ poteſt impediri (⁊ eris tacens) ppter
incredulitatem tuam tum qꝛ angelus dedit ſi
bi ſignum reſpectu futuri implendi ⁊ penã ra/
tione incredulitatis preterite. tot enim ſigna
veritatis concurrebãt ꝙ zacharias non potu/
it diſcredere abſqꝫ peccato qꝛ angelus apparu
it ei in ſacro loco exiſtenti in miniſterio diuino
nunciabat etiam ea que pertinebant ad cõmu
nẽ hominum ſalutem ⁊ ad dei gloriã ex quib⁹
debebat zacharie conſtare ꝙ erat bonus ange
lus ⁊ per conſequens ꝙ erat verum dictum e⁹
cum mentiri non poſſit ⁊ in hoc peccauit zacha
rias. qꝛ credens ipſum bonum angelum ex pre
dictis circunſtantijs. quibus concurrentibus
nõ permittitur angelo ſathane ut tranſfigurꝫ
ſe in angelum lucis tamen non credidit verbo
eius. ⁊ in hoc peccauit propter quod pũit⁹ fuit
(Et erat plebs expectans) quia non erat eis li/
citum intrare templum ſed atrium tantum (⁊
mirabantur ꝙ tardaret) quia oblatio incenſi
non requirebat tantum tps (⁊ cognouerunt ꝙ
viſionẽ vidiſſet) tñ neſciebant qualem ex hoc
enim ꝙ videbant faciem eius mirabiliter mu
tatã ex collocutione cuꝫ angelo: ⁊ ipꝫ loq non

potentē cōiecturabant ipm būiſſe viſiones (ꝛ
ipſe erat illis innuēs).ſ.ſignis viſibilib⁹ q2 au/
dibilib⁹ nō poterat (Et factū ē) Hic ꝯñr ponitur
zacharie ꝯſolatio nō inquātū ad loquele reſti/
tutionē ſ3 quantū ad filij ſibi pmiſſi cōceptiōꝫ
cuꝫ dr̄ (ꝛ factū ē ut impleti ſunt dies officij eius
abijt in domū ſuā) q2 tota hebdomada q̄ i tem
plo miniſtrabat ſacerdos ad h̄ deputatus i tē/
plo manebat ꝛ nō exibat ad ppa negocia inten
tus ad diuina. ꝛ ex h̄ inoleuit cōſuetudo apud
religioſos ſancta ꝛ honeſta ſcꝫ ꝙ ille q eſt ebdo
madariuſ p totā hebdomadā manet ītra clau
ſtrū nō exiens ad exteriora negotia intent⁹ ad
diuina. quia illo tēpore medius ē ꝛ ſequeſter i/
ter cōuētuꝫ ꝛ deum (concepit eliſabeth vxō ei⁹
ꝛ occultabat ſe mēſib⁹ quinqꝫ) duplici d̄ cauſa.
vna q2 lꝫ de conceptu gauderet. tamen verecū
dabaṫ aliquātulū. eo ꝙ iā tranſierat tēpus va/
candi amplexib⁹ cā pliſ generādē. ſicut ſara di
xit. Gen̄. 18. ca. poſtq̄ꝫ cōſenui ꝛ dn̄s meus vetu
lus ē voluptati operā dabo. q. d. n̄ decet. Alia
cā ē q2 magis voluit certificari de euētu rei an
teq̄ꝫ propalaret (In mēſe aūt. 6.) deſcripto ꝯce
ptu precurſoris. hic ꝯñr deſcribiṫ cōceptus ſal
uatoris. circa qd̄ p̄ poniṫ angelica ſalutatio. 2°
marie ꝯſolatio ibi. Que cū audiſſet. 3°. filij ꝯcep
tio ibi. dixit āt maria. Circa primū premittitur
tp̄s ſalutatōis cū dr̄ (In menſe aūt. 6.) ſ. a ꝯcep
tu p̄curſoris. q2 fuit ꝯceptus i ſeptēbri circa fi/
nē menſis. ſaluator āt circa finē martij (miſſuſ
eſt angelus gabriel) ꝙ āt hic ponūtur tot noīa
ꝓpria. ſ. angeli miſſi virginis ad quā mittebaṫ
ſpōſi ſui ꝛ loci. h̄ fuit ad oñdendū certitudineꝫ
hiſtorie (cui nomē nazaret) h̄ fuit vt adipleret
ꝓphetia. Eſa. 11. vbi dr̄. egredieṫ virga de radi
ce ieſſe. ꝛ flos de radice eius aſcēdet. vbi ſcd̄m
veritatē hebraicam hr̄ ꝛ nazaren⁹ de radice e⁹
aſcēdet (ad virginē deſpō.) ꝛ h̄ diuina ordina/
tione multiplici rōe factū ē: ut deſpōſareṫ anq̄ꝫ
īpregnareṫ. ꝛ accipiunṫ aliq̄ cauſe ex parte pu
eri. aliq̄ ex parte matris. ꝛ alique ex parte nr̄a.
Ex parte aūt pueri fuit cōueniens ipm de vir/
gine deſpōſata naſci. ne ab infidelib⁹ tāq̄ꝫ ille/
gitime natus abijcereṫ. ut dicit Ambro. ſuper
Luc. quid herodi. quid iudeis poſſet aſcribi.
ſi natū ex adulterio viderenṫ pſequi. 2°. ut mō
ꝯſueto ſcripturaꝝ genealogia xp̄i deſcribereṫ
p virū. 3: ut partus virginis diabolo celareṫ.
4°. ut puer natus a ioſeph nutrireṫ. vn̄ ꝛ pr̄ ei⁹
dictus ē. q2 nutricius eius fuit. Ex parte vero
matris aliq̄ cauſe accipiunṫ. p̄ q2 per deſpōſa/
tionē fuit īmunis a pena lapidatiōis ne tanq̄ꝫ
adultera calūniareṫ a iudeis. 2°. ut per hoc ab
infamia liberareṫ. vnde dicit Ambroſius ſup
Lucā. ꝙ deſponſata eſt ne temerate v̄ginitatiſ
adurereṫ infamia cū grauis aluus corruptele
videreṫ inſigne p̄ferre. 3°. ut v̄gini a ioſeph ex/
hibereṫ miſteriū. ut dic̄ Hiero. Iteꝫ ex pte nr̄a
accipiunṫ qnqꝫ cauſe. Prio q2 ex teſtimōio io-

ſeph ꝯprobatū ē certius xp̄m ex virgine natū.
vn̄ dicit Ambro. ſuper Lucā. locupletior teſtiſ
pudoris maritus adhibeṫ qui poſſet dolere i/
iuriaꝫ ꝛ vindicare opprobriū ſi nō agnoſceret
ſacramentū. 2°. q2 per h̄ v̄ba v̄ginis v̄ginitateꝫ
ſuā aſſerentis magiſ credibilia redduṇṫ. vnde
dicit Ambro. ſup Luc. fides marie v̄bis magi
aſcribiṫ. ꝛ mendacij cauſa remouetur. culpam
enim obumbrare voluiſſe mendacio videreṫ
innupta pregnans. cauſā āt mentiendi deſpon
ſata non habuit. cum coniugij premium. ꝛ gra
tia nuptiarum. partus ſit feminarū: que qui/
dem duo pertinent ad noſtre fidei firmitatem
Tertio ut tolleretur excuſatio virginibuſ que
propter incautelā ſuam incurrunt infamiam.
vnde Ambroſiuſ ſuper Lucā. nō decuit v̄gini/
bus ſiniſtra opinione viuentibus velamē ex/
cuſationibus relinqui. ꝙ infamata quoqꝫ mr̄
dn̄i videreṫ. Quarto per hoc deſignatur eccle/
ſia: que cum ſit virgo deſponſata: tamē eſt vni
viro ut dicit Aug. libro de ſancta virginitate.
Quito q2 eo ꝙ mater dn̄i fuit deſpōſata ꝛ vir/
go in perſona ipſius ſimul virginitas ꝛ matri/
moniū honorantur cōtra hereticos alteri iſto/
rū detrahentes (de domo dauid) hoc exprimi/
tur ad oſtendendū ꝙ xp̄s deſcendit de ſemine
dauid. ſicut fuerat per prophetas predictum.
licet enim ioſeph nō fuerit pater ſaluatoris. ta
men virgo maria de qua xp̄s carneꝫ aſſumpſit
fuit de eadeꝫ tribu cum ioſeph. qd̄ probatur p
hoc ꝙ mulieres in hereditate paterna ſuccedē
tes nō poterant cōtrahere matrimonium niſi
cum viris ſue tribus. ne fieret cōfuſio ſortium
ut habetur ex domini ſn̄ia Numeri. 36. Beata
virgo maria fuit vnica ioachī patri ſuo ſucce/
dens ei in hereditate. Ex quo ſequitur ꝙ ipſa
ꝛ ioſeph cui deſpōſata fuit erant de eadem tri/
bu. ſ. dauid (Et ingreſſus angelus ad eā) Ber/
nardus ſup miſſus ē. dicit ꝙ ingreſſus eſt in ſe
creto cubiculo vbi clauſo ſuper ſe oſtio orabat
p̄rem in abſcōdito. ſi. n. ꝯceptio p̄curſoris fuit
denunciata p̄ri occupato i ſacro officio: ut p̄dic
tū ē: multo ꝓbabili⁹ ē ꝙ ꝯceptio ſaluatoris de
nūciata fuit v̄gini in deuotiōe ꝛ orōne actualr̄
exiſtēti (Aue gr̄a plena) qd̄ exponit Hiero. i ſer
mone de aſſūptiōe. ꝛ bn̄ plena. q2 ceteris p par
tes p̄ſtaṫ gr̄a. marie v̄o tota ſi ſe infudit pleni/
tudo gr̄e. Itē iſta gr̄a nō ſolū ipleuit ei⁹ mentē.
ſed ēt ventrē iquātū ſingulari gr̄a dei factū eſt:
ut cōcipet ſaluatorē (dn̄s tecū) nō tm̄ p eſſen/
tiā potentiā ꝛ preſentiā. qualr̄ ē in oīb⁹ rebus.
nec ſolū per grām eo mō quo eſt in ſanctis hoi/
bus. ſed ēt per carnis aſſumptionē q2 corp⁹ di/
uinitati vnitum fuit formatum de beate virgi
nis puriſſimis ſanguinibus. ꝛ intra viſcera vir
ginis latuit nouem menſibus (benedicta tu in
mulieribus) ideſt pre omnibus mulieribus. i.
omnes mulieres benedicentur in te. ſicut ꝛ vi/
ri in filio (Que cū audiſſet) hic ꝯſequēter pōiṫ

v̄ginis ꝯſolatio de duob⁹. Primo de cōceptiōe
filij. 2°. de modo ꝯcipiēdi ibi. dixit āt maria ad
angelū. Circa primū ſciendū ꝙ beata v̄go ſoli/
ta erat videre angelos. ꝛ iō de apparitōe ange
li nō fuit āmirata uel turbata. ſed de ſalutati/
one inſolita: q2 nihil mirabilius ē vere humili
q̄ꝫ ſua exaltatio. ꝛ iō cū beata virgo eēt humil/
lima: audiens ſalutationē tante excellētie tur
bata fuit nō turbatiōe incredulitatis ſicut za
chariaſ: ut ſ̄ dctū ē: ſed turbatiōe āmiratōis.
iō bn̄ dr̄ (turbata ē in ſmone ei⁹) ſ. angeli non
āt in viſione (ꝛ cogitabat qualis eēt iſta ſaluta
tio) ꝙ turbata fuit v̄ginalē verecundiā ac hūi
lē oñdit. ꝙ aūt cogitauit de ſalutatione. decla/
rat prudentiā marie. ꝛ iō angelus eā ꝯſolaṫ di
cens (ne timeas maria) de ſalutatōne inſolita
cui⁹ cā ſubdiṫ (inueniſti. n. grām apud deū) nō
ſolū p te ſed p toto humano genere: iō ſubdiṫ.
(ecce cōcipies in vtero) q2 hec cōceptio nō ē fa
cta per apertionē clauſtri v̄ginalis ſed per v̄tu
tē ſpūs ſancti intra vterꝰ virginis corpus filij
formantis (ꝛ paries filiū) virgo permanens in
partu ſicut ꝛ in cōceptu (ꝛ vocabis nomē eius
ihm) nō dicit impones. q2 hoc nomē fuit īpoſi
tū a deo p̄re. ſcd̄m qd̄ fuerat p̄dictū per Eſai. p
phetā. 62. Uocabiṫ tibi nomē nouū qd̄ os dn̄i
noīauit. ſed iſtud nomē fuit diuulgatū p ange/
lū ipſi marie ꝛ ioſeph. ꝛ per eos alijs. Nomē ēt
īpoſitū ē ſecundū ꝓprietatē futurā q2 ſaluſ hu
mani generis futura erat per ihm. ꝛ h̄ ē quod
dixit angelus ipſi ioſeph. Math. 1. vocabis no
mē ei⁹ ihm. ipſe. n. ſaluū faciet pplm ſuū a pec/
catis eoꝝ. Ihus. n. ſalus interpretaṫ (Hic erit
magnus) ſemper. n. fuit magnus deus: ſed futu
rus erat magnus homo ꝛ magnus propheta.
ſcd̄m ꝙ dr̄ Luc. 7. ca. ꝓpheta magnuſ ſurrexit
in nobis (ꝛ fili⁹ altiſſimi vocabiṫ). i. ipſius dei
qui ſolus ē altiſſim⁹. hō. n. altus ē inter creatu
ras corporales. ſed angelus altior. de⁹ āt ſolus
altiſſim⁹. Iſta ēt filiatio dei accipiṫ hic p natu
rā. in oīb⁹ āt alijs quantūcūqꝫ ſanctis ē tm̄ fili/
atio dei p adoptionē (ꝛ dabit illi dn̄s de⁹ ſedeꝫ
dauid) contrariū videṫ per h̄ quod hr̄ Hiere.
22. de hiechonia rege iuda ſcribe iſtū virū ſteri
lē. nec erit de ſeīe ei⁹ qui ſedeat ſup thronū dd̄.
Beata āt v̄go maria de qua natus ē ihs deſcē
dit de iechonia ut pꝫ Math. 1. q2 poniṫ in chri/
ſti genealogia. Dicēdū ꝙ Hiere. loquiṫ de reg°
tp̄ali ipſius dauid in q̄ nullus poſtea regnauit
de ſeīe iechonie q2 ioānes hircan⁹ ꝛ aliqui alij
qui reſūpſerunt regnū nomē in iudea an̄ hero/
dē aſchalonitā. nō fuerūt de tribu regia ſed de
tribu ſacerdotali. xp̄s ēt qui deſcēdit de iecho/
nia ſcd̄m carnē p v̄ginē mariā. n̄ ſedit ſup thro/
nū dd̄ loquēdo de tp̄ali regno. imo iſtud nega/
uit corā pilato dicēs. regnū meū nō ē de h̄ mū/
do. Ioan. 18. tm̄ in reſurrectiōe ſua accepit p̄tātē
ēt in quantū hō ſup oēm creaturā ſcd̄m ꝙ ipſe
dicit. Math. 28. data ē mihi oīs p̄tās in celo ꝛ

in terra. In quātū. n. de⁹ nō accepit aliq̄ꝫ p̄tātē
de nouo ſiue in tp̄e. angelus āt hic loquiṫ de re
gno ſpūali ꝛ celeſti qd̄ figuratū fuit p regnum
dauid tp̄ale ſicut ꝛ celeſtia intſuper tp̄aliꝫ. vn̄
ꝛ ſubdiṫ (ꝛ regnabit in domo iacob in eternū)
ideſt ſuper electos. de domo. n. abrahā ꝛ iſaac
aliq fuerunt reprobati ſicut iſmahel ꝛ eſau. ſed
in domo iacob oēs eius filij a ſanctis doctori/
bus inter electos ſunt computati. q2 ꝛ ſi aliqui
peccauerunt palam egerunt (ꝛ regni eius non
erit finis) xp̄s. n. non ſolum inquantum deus
ſed etiā inquantū homo regnabit in eternū nō
ſolum ſuper homines ſed etiā ſuper angelos.
(Dixit autē maria ad angelum) Hic ꝯñr poniṫ
cōſolatio marie quantū ad modum concipien
di. licet enim crederet firmiter verbum angeli
implendū de conceptione filij promiſſi. q2 tamē
angelus ad plenum non expreſſerat modū con
cipiendi. ideo de hoc queſiuit beata virgo di/
cens (Quomodo fiet iſtud) tanq̄ꝫ enim certa d̄
facto. querit de modo fiendi. cuius cauſa ſub/
ditur (quoniam viruꝫ non cognoſco) ideſt non
cognoſcere propono. ſcd̄m eniꝫ quod dicunt do
ctoreſ catholici beata virgo anteq̄ꝫ deſponſare
tur ioſeph habuit obſeruantiā caſtitatis virgi
nalis in deſiderio: non tm̄ ſic vouit expreſſe: ſed
cū poſtea deo ordinante eſſet ei deſponſata qui
erat in ſimili ꝓpoſito ſimul emiſerunt votum
(Et reſpondens angelus) ad declarandū mo/
dum concipiendi (dixit ei ſpūs ſanctus ſuper/
ueniet in te) ideſt non cōcipies humano modo
ſed diuino. q2 n̄ v̄tute ſeīs viril'. ſed v̄tute ſpūs
ſancti. ꝛ bn̄ dixit ſupueniet i te. q2 pri⁹ venerat
ſpūs ſanct⁹ ſup v̄gineꝫ adhuc i vtero mr̄is exi/
ſtentē eā ab origiali purgādo ut cōius dr̄. vel
ſcd̄m alios a pccō originali p̄ſuando. ſed i cōce
ptione filij dei ſupuenit ſpūs ſanctus. i. iterꝫ ve
nit ad ꝯferendū maiorē gr̄e plenitudinē q̄ n̄ ſo/
lū ſanctificauit mentē. ſed ēt ventrē (ꝛ v̄tus al
tiſſimi). i. dei filius. qui ē dei p̄ris ſapiā ꝛ v̄tus
ut dr̄. 1. ad Cor̄. 1. ca. (obum. ti.) q2 i beata v̄gine
ſub vmbra carnis latuit v̄tus deitatis (Idēqꝫ
qd̄ naſceṫ ex te ſctm̄) dicit ſctm̄ abſolute abſqꝫ de
terminatiōe. q2 ſi dixiſſꝫ ſanct⁹ de⁹. vel ſanct⁹
hō vel aliqd ꝯſile. nō expſſiſſet ſanctitatē eius
ꝯplete. q2 in eo ē ſanctitas diuina ꝛ humana. ꝛ
qcqd ſanctitatis pōt excogitari in q̄cūqꝫ crea/
tura eminenti⁹ ē in xp̄o. iō dicit ſanctū abſqꝫ d̄/
terminatōe. ſicut ēt dn̄s dixit moyſi Exo. 3. Ego
ſū q ſū. ſic diceſ filijs iſrl̄. Qui ē miſit me ad voſ
ut p h̄ oñdereṫ ꝙ plenitudo eſſēdi. imo īfinitaſ
ē ꝓpa ipſi⁹ dei (vocabiṫ fili⁹ dei) n̄ adoptiu⁹ ſiē
alij. ſꝫ natural'. ꝛ ad maiorē aſſertionē declarat
āgel⁹ dctm̄ ſuū p exēplū. cū ſubdiṫ (Et ecce eliſa
beth cognata tua ꝯcepit filiū i ſenectute ſua)
ut q ſ̄ naturā ꝯceptū dederat ſterili. facilius cre
dereṫ ꝛ v̄gini (ꝛ hic mēſis ē ſext⁹ illi) ſ. mēſis in
quo ipſa concepit (que vocatur ſterilis) eius
cū ſterilitas a tanto tempore iam erat nota ꝙ

ſic vocabaẽ. verũtñ qꝛ iſtud exẽplũ nõ ẽ vſqꝫ
quaqꝫ pfectũ. qꝛ maius eſt virginẽ cõcipere ꝙ
ſterilẽ. iõ angelus inducit rõis efficaciã ex dei
oĩpotẽtia cũ dicit (qꝛ non erit ĩpoſſibile apud
deũ oẽ verbũ). i. factũ. qꝛ dicere dei eſt facere.
ſecundũ illud pſal. 148. dixit ⁊ facta ſunt. qꝛ
quid. n. ꝯdictionẽ nõ ĩplicat totũ ẽ deo poſſibi-
le. cuiuſmodi ẽ virginẽ cõcipere (Dixit aũt ma-
ria) Hic ꝯñr ponit filij dei ꝯceptio quia maria
certificata de facto ⁊ de mõ fiendi aſſenſit fide
⁊ deuotione. ⁊ dixit humilr (Ecce ancilla dñi)
ſuper quod verbũ dicit Bernar. q̃ eſt tã ſubli-
mis humilitas q̃ credere neſcit honorib᷒. inſo-
leſcere glĩa neſcit. mr̃ dei eligiẽ ⁊ ancillaꝫ ſe no-
minat (Fiat mihi ſcd̃ꝫ verbũ tuũ) qd̃ ſtatim fa-
ctũ ẽ qꝛ virtute diuina concepit filiũ (Et diſceſ-
ſit ab ea angelus) peracto nuncio ⁊ filio dei cõ-
cepto (In dieb᷒ illis) Poſtq̃ꝫ deſcriptus ẽ pre-
curſoris ⁊ ſaluatoris cõceptus. hic ꝯñr deſcri-
biẽ vtriuſqꝫ ortus. ⁊ primo p̃curſoris. ſcd̃o ſal-
uatoris ca. 2. Circa ortũ p̃curſoris p̃mittuntur
aliq̃ precedẽtia. Secũdo aliq̃ ortũ ꝯcomitãtia
ibi. Mãſit aũt. Tertio q̃daꝫ ortũ ꝯſequẽtia ibi.
Et factũ ẽ die. 8. Circa primũ tria ponũẽ. p̃mũ
ẽ exultatio naſcituri infantis. ſecũdũ ẽ inſpira-
tio mr̃is. ibi. Et repleta eſt. Tertio decantatio
virginis ibi. Et ait maria. Mirabilis aũt exul-
tatio pueri naſcituri fuit pp̃ p̃ſentiaꝫ dñi ſui in
vtero ṽginali. ⁊ iõ p̃mittiẽ aduentus marie cũ
dr̃ (Surgens aũt maria) a quiete deuotioniſ ⁊
orõnis q̃ erat preuia oĩb᷒ operib᷒ ſuis (abijt in
montana. qꝛ locus vbi manebat zacha. erat al-
tior galilea a qua receſſit maria (cũ feſtina.) ut
oñderet ꝙ virgo nõ dꝫ morari in loco publico.
nec ibi ꝯhere colloquia (⁊ ſalu. eliſa.) tũ qꝛ erat
humilliſima. tũ qꝛ erat iunior iõ eã prius ſaluta-
uit. ⁊ qꝛ ad eius obſequiũ venerat (⁊ factuꝫ eſt
ut audi. ſalu. marie eliſa. exul. infans in vtero
eius) congaudẽs ad p̃ſentiã dñi. hoc aũt duo-
b᷒ modis potuit fieri ſecundũ qd̃ dicit Auguſ.
vno mõ ſic ꝙ ioannes nõdũ natus cognoſceret p̃
ſpũm ſanctũ dñm p̃ñteꝫ in vtero virginis. ⁊ ſe-
cundũ hoc oportet dicere ꝙ in eo fuit accelera-
tus vſus rõnis. alio mõ ſic ꝙ ioannes nõ cog-
noſceret p̃ſentiã ſaluatoris: ſed mr̃ eius q̃ hẽbat
vſum rõis. Illa tñ motio pueri ⁊ exultatio fa-
cta ẽ a deo ad declaratiõnẽ ſanctitatis virgĩs
⁊ plis in ea exiſtentis. Sicut de beato franci-
ſco legiẽ. ꝙ aues rõne carentes predicationem
eius attente audiebant ac ſi verba eius intel-
ligerent. ꝙ fcm̃ ẽ a deo ad approbationẽ p̃dica-
tionis viri ſancti. neutrũ tñ modũ determinate
aſſerit Auguſ. ſed dicit ꝙ ſiue hoc mõ ſiue illo
facta fuerit dcã exultatio attribuẽda tñ ẽ diui-
no miraculo. ⁊ h̃ ſatis pꝫ qꝛ nõ poterat fieri p̃
naturã. Aliqui aũt alij expoſitores dicunt de-
terminate. ꝙ fcã fuit dcã exultatio p̃ mõ vñ di-
cit grecus expoſitor. pphã parentem acutius
videt ⁊ audit ſalutatꝙ pphetatũ. ⁊ ſubdiẽ ibi-
dẽ. ⁊ inſinuauit grã q̃ nature ignota extiterãt.

reclũſis ventre miles agnouit dñm ac regẽ ca-
tuꝛ ventris regimine nõ obſtante myſtice viſi-
oni. inſpexit. n. nõ palpebris ſed ſpũ (Et reple-
ta ẽ) Hic ꝯñr deſcribiẽ inſpiratio mr̃is q̃ oñdiẽ
cũ ſubdiẽ (et excla. voce magna) iſta magnitu-
do magis intelligẽda ẽ rõne deuotionis interi-
oris q̃ꝫ ſoni exterioris (Bñdicta tu inter mulie-
res). i. ſuper oẽs mulieres cuius rõ ſubdiẽ (⁊
bñdictus fruc. ven. tui) per hoc. n. ꝙ ꝯceperat
dei filiũ ꝯcerat quodãmõ infinitatẽ bonitatiſ
inquantũ mr̃ ẽ filij bonitatiſ infinite. Angelus
aũt ſalutans ṽginẽ ſupra. non dixit bñdictus
fructus ventris tui. qꝛ ṽgo nondũ ꝯceperat fi-
liũ dei. ſed poſtea cũ ꝯſenſit tũc ꝯcepit ut ſupra
dcm̃ ẽ (Et vñ h̃ mihi) iſta. n. nõ poterat ſcire eli-
ſabeth. niſi p̃ reuelationẽ ſpũs ſancti (exul. in-
fans ⁊c̃) ipſa. n. eliſabeth per ſpũm ſanctum co-
gnouit ꝙ illa exultatio fuit pp̃ preſentiã dñi ĩ
vtero virginali (Et beata que credidiſti) qꝛ p̃
aſſenſum fidei cõcepit (p̃ficientur ea que dicta
ſunt tibi a dño) per angelũ nunciantẽ ⁊ ẽt per
ſpm̃ ſanctũ mentem virginis illuſtrantẽ ⁊ eaꝫ
ĩmediate docentẽ (Et ait maria) Hic ꝯñr dſcri-
biẽ decantatio virginis ⁊ p̃mittiẽ titulus can-
tici cũ dr̃ (Et ait maria) hoc. n. canticuꝫ ſic inti-
tulaẽ. qꝛ canticũ marie noĩatur. ⁊ ſubdiẽ ipſiuꝫ
canticũ (Magnificat ⁊c̃) quaſi. d. maria. o eli-
ſabeth tu me magnificas ſed ego totũ deo attri-
buens ipſum magnifico in hoc cantico. vbi pri-
mo poniẽ modus cantici. ſecundo ſubditur cã
cantãdi ibi. Qꝛ reſpex. Circa primum declaraẽ
laus virginis tãq̃ꝫ magna cuꝫ diciẽ (Magnifi-
cat) ſecũdo ut deuota ibi (aĩa mea) nõ tñ labijs
mea. Tertio ut debita cuꝫ dr̃ (dñm) cui debeẽ
laus ⁊ honor. Quarto ut iocũda ibi (Et exulta-
uit ſpiri. meus) Quinto ut recta ibi (in deo) ſa-
lu. meo) ⁊ dicit (in deo) rõne creationiſ (ſaluta-
ri) rõne recreationis (meo) rõe aſſumpte hũa-
nitatis. qꝛ ſic fuit ipſius virginis ⁊ nõ alteriuſ.
(Quia reſpexit) Hic ꝯñr deſcribiẽ cã cantandi
. ſ. diuina bñficia collata. et p̃ virgo recolit be-
ficia ſibi collata ſingulr̃. 2° bñficia collata toti
mũdo generalr̃ ibi. Et mĩa e᷒. tertio bñficia col-
lata pplõ iudeoꝝ ſpecialr̃ ibi. Suſcepit iſrl̃. Cir-
ca p᷒ dr̃ (Quia reſpexit ⁊c̃). q. d. ṽgo beata bñ
debeo magnificare ⁊ laudare dñm. qꝛ reſpexit
humilitatẽ ancille ſue. qꝛ lꝫ ex oĩb᷒ ṽtutib᷒ fue-
rit diſpoſita ad ꝯceptionẽ filij dei. ſpãliter tñ h̃
fuit ex hũilitate (ecce. n. ex h̃ be. me di. om. ge.)
ideſt iudei ⁊ gẽtiles. ex oĩb᷒ generationib᷒ aliq̃
ſũt ꝯuerſi ad fidẽq̃ ꝯfitenẽ iſtã ṽginẽ beatã. h̃
ẽt pꝫ in ſarracenis. vñ in alchorano maugmeti
dr̃ de maria ṽgine. dixerũt angeli. o maria de᷒
denũciat tibi ṽbũ ex ipõ ⁊ erit nom̃ ei᷒ ihs fili᷒
marie. ⁊ alibi ĩ eodẽ lib°. dixerũt ãgeli. o maria
de᷒ vtiqꝫ elegit te clarã ſup̃ mlr̃es ſecloꝝ. ⁊ ibi
mlt̃a alia dicunẽ ad laudẽ ṽginiſ (Qꝛ fec̃ mihi
magna) in ſcĩficatiõe. ſꝫ maxĩa ĩ filij dei ꝯcepti-
one (qui potẽs ẽ) ṽtute. n. potentie dei infinite
facta ſunt hec (⁊ ſanctum nomen eius) quia

quicq̃d ſãctitatis põt cogitari totũ eminẽti᷒ ẽ
in eo (Et mĩa ei᷒) Hic recolit beata virgo bñfi-
cia exhibita toti mũdo cũ dicitur ⁊ mĩa eius. i.
beneficiũ incarnationis. quod ex mĩa dei fcm̃
eſt. vnde petebat dauid. oñde nobis dñe mĩaꝫ
tuã. q. d. oñdiſti potentiã tuã in creatione mun-
di de nihilo. ⁊ ſapiam tuam in mundi guberna-
tione ſic ordinata. ⁊ iuſticiã tuã in peccatorum
punitione. ſicut in diluuio ⁊ ſubuerſione ſodo-
me ⁊ gomorre. ⁊ ideo oñde nobis dñe mĩaꝫ tuã
in filij tui incarnatione (a progenie). ſ. iudeoꝝ.
qꝛ ſicut dicitur Jo. 4. Salus ex iudeis eſt. qꝛ
incarnatio facta eſt in virgine iudea natione:
ſed qꝛ beneficiũ incarnationis ad totũ mundũ
diffunditur ideo ſubditur (in progenies). ſ. oĩ-
um gentiũ. verũtamen qꝛ licet beneficiũ incar-
nationis ſe extendat ad oẽs quantũ ad ſuffici-
entiã. non tamẽ quantũ ad efficaciã. ſed tantũ
ad iuſtos. ideo ſubditur (timentibus euꝫ). ſ. ti-
more filiali ⁊ caſto. (Fecit potentiã in brachio
ſuo). i. in filio ſuo qui vocatur brachiũ domini
Eſa. 53. Brachiũ dñi cui reuelatuꝫ eſt (diſper-
ſit ſuperbos) ideſt legiſperitos ⁊ phariſeoſ qui
fuerunt ſuperbi (mente cordis ſui) ſpernentes
conſiliũ dei. ut dicitur infra. 7. ⁊ ipſi cũ ceteris
iudeis. 42. anno a paſſione xp̃i fuerunt capti ⁊
captiuati per titũ ⁊ veſpaſianũ. ⁊ per orbem di-
ſperſi. ⁊ loquitur hic virgo de futuro per mõꝫ
preteriti propter certitudinẽ euentus ſue pro-
phetie (Depoſuit potẽtes de ſede) ideſt iudeos
qui erant potentes in lege ⁊ pphetis. dimittẽs
eos ex ſuo demerito in profundo erroris. ſcd̃m
qd̃ dicitur Ro. 11. Cecitas contigit in iſrl̃ (⁊ ex-
al. hu.) ideſt gentiles humiliter ⁊ deuote predi-
cationẽ apoſtoloꝝ ſuſcipientes. ⁊ ideo ſubdiẽ.
(Eſurientes impleuit bonis) qꝛ gentiles cum
magno deſiderio qd̃ per eſuriẽ deſignatur ver-
bũ dei receperũt (et di. dimiſit ina.) ideſt legiſ-
peritos diuitijs ſcripturaꝝ prius repletos. di-
miſit inanes per excecationẽ eoꝝ ⁊ falſum intel-
lectũ ſcripturarum (Suſcepit iſrl̃ pueruꝫ ſuũ)
Hic recolit beata virgo beneficia exhibita po-
pulo iudeoꝝ ſpecialiter cuꝫ dicitur (Suſcepit
iſrl̃ pue. ſuum) qꝛ deus accepit carnẽ puerilem
de pplõ iſrl̃ qd̃ fuit bñficiũ illi pplõ collatũ ma-
xime quantũ ad credentes de pplõ illo (recor-
datuſ miſe. ſue) ad modũ. n. recordãtis ſe hũit:
qñ filiũ ſuũ pr̃ib᷒ antiqs p̃miſſum in carnẽ mi-
ſit. iõ ſubdiẽ (Sicut locut᷒ ẽ ad pr̃es nr̃os). i.
ad patriarchas ⁊ pphãs (abrahã ⁊ ſemini ei᷒)
ſcd̃ꝫ ꝙ dr̃ Gene. 22. in ſemĩe tuo bñdicenẽ oẽs
gẽtes terre (in ſecl̃a) qꝛ caro hũana p̃manebit
eternalr̃ deitati vnita (Mãſit aũt ma.) Hic ꝯñr
deſcribunẽ ꝯcomitantia ortũ p̃curſoris. q̃ꝝ p̃-
mũ reſpicit ṽginẽ qd̃ notaẽ cũ dr̃ (Manſit aũt
maria cũ illa). i. cũ eliſabeth p̃ cui᷒ ꝯſolatiõe ⁊
obſequio venerat (q̃ſi trib᷒ mẽſib᷒) ⁊ ſic pꝫ ꝙ mã-
ſit vſqꝫ ad tp̃s pt᷒ eliſabeth. qꝛ ĩ fine ſexti men-
ſis nũciauit ſibi angelus ꝯceptionẽ eliſabeth.

(et reuerſa ẽ in domũ ſuã) ꝯpleto tñ prius ortu
p̃curſoris ut cõiter dr̃. vñ dicũt aliq̃ ꝙ ipſa re-
cepit precurſorẽ ⁊ tenuit. aliqui tñ doctores ut
Teophilus ⁊ grec᷒ dicunt. ꝙ iminẽte p̃tu eliſa-
beth receſſit. tũ qꝛ ṽgines in p̃tu mulieꝝ nõ ſo-
lent adeſſe. tũ qꝛ alie mulieres iã venerãt ⁊ ad
p̃tũ eliſabeth. ⁊ iõ obſequiũ marie non erat vl-
tra ſibi neceſſariũ qd̃ p̃ alias mulieres poterat
fieri. Scd̃m reſpicit mr̃em p̃curſoris qd̃ notaẽ
cũ dr̃ (Eliſabet im. ẽ tp̃ſ pa.) ſ. nouẽ mẽſiũ (⁊ pe.
fili.) ſicut p̃ angelũ fuerat predictũ (⁊ audi. vi-
cini). i. illi qui erãt cohabitatores (⁊ cognati) q̃
erãt ex ei᷒ ꝯſanguinitate ⁊ affinitate (qꝛ magni-
ficauit dñs mi. ſuã cũ illa). i. magnã mĩaꝫ ei fe-
cit auferendo ſterilitatiſ opprobriũ ⁊ dãdo tñ
ac talẽ filiũ. ſic nunciatũ mirabilr̃ ⁊ cõceptum
ſup̃naturalr̃ (⁊ ꝯgra . ei.) ſcd̃m qd̃ dixerat ange-
lus zacharie. multi in natiuitate ei᷒ gaudebũt
(Et fcm̃ ẽ) Hic ponũẽ ꝯſtia ortũ p̃curſoris q̃ꝝ
p̃mũ ẽ pueri noĩatio. ſcd̃ꝫ populi ãmiratio ibi.
Et mirati ſũt vni. Tertiũ pr̃is iſpiratio ibi. Et
zach. Circa p̃mũ dr̃ (die. 8.) ſ. a natiuitate p̃cur-
ſoris (ve. cir. pu.) ſicut p̃cipiẽ Gen̄. 17. de rõe h᷒
p̃cepti ⁊ mõ intelligẽdi dcm̃ fuit ibi. ⁊ qꝛ in cir-
cũciſione ĩponebaẽ ẽt puero nomẽ ſicut modo
ĩponiẽ in baptiſmo. iõ ſubdiẽ (⁊ vo. eũ no. pr̃is
ſui zach.) qꝛ iſtud antiquitus fuit ſatis cõiter
obſeruatũ ⁊ adhuc obſeruaẽ frequẽter maxie
in magnis p̃ſonis. ꝙ p̃genitus filius noĩaẽ no-
mine pr̃is (Et reſpon. mr̃ ei᷒. d. nequaq̃ꝫ). ſ. vo-
cabiẽ zach. (ſed vo. ioan.) hoc. n. fuit ſibi a deo
reuelatũ. qꝛ a marito nõ didicit. cũ eẽt factus
mutus anteq̃ꝫ rediret ad eam de templo ut pꝫ
ex predictis (nemo eſt in cognatione tua q̃ vo.
hoc no.) non eſt intelligendum ꝙ nullus iude-
us vocatus fuiſſet prius Joan. quia alij iudei
fuerunt ante ſic nominati ut patet. 1. Macha.
de ioãne fratre iude machabei. ⁊ de ioãne em-
polemij. ſed cognatio accipitur hic propinqui-
tas generis quia nullus fuerat ſic vocatus de
cognatione eliſabet aut mariti eius (Innue-
bant autem patri eius) per ſigna viſibilia. ex
quo patet ꝙ non tantum erat mutus ſed etiaꝫ
ſurdus. ſi enim potuiſſet intelligere verba que
melius ⁊ breuius exprimunt mentis concep-
tum. queſiuiſſent ab eo per verba ⁊ nõ per alia
ſigna (Joannes eſt nomen eius) ideſt hoc nom̃
non impono ſed impoſitum eſt a deo (⁊ mirati
ſunt) hic ꝯñr deſcribitur populi ammiratio ex
mirabilibus que videbant circa pueruꝫ natũ
⁊ parentes eius videlicet ex mirabili conueni-
entia patris ⁊ matris in nomine pueri ⁊ in loq̃-
la reddita patri. ideo ſubditur (Aper. eſt il. os
eius) per confeſſioneꝫ eniꝫ fidei in ſcripto quã
verbo facere non poterat meruit liberari. ſic̃
pp̃ verbum dubitationis demeruerat ligari.
(⁊ factus eſt timor magnus ſuper vi. eoꝝ ⁊c̃)
ideſt ammiratio magna uel timor domini qui
ſic mirabiliter pũierat zachariã ⁊ liberauerat.

(⁊ ſuper monta. iudee diuul. oīa vba hec) qꝛ fa
cta inſolita ⁊ mirabilia libēti⁹ narrant̄ (Et po
ſu. oēs qui audi. in cor. ſuo) qꝛ talia magis me
morie cōmendant̄ dicētes (quiſ putas iſte pu
er erit). q. d. valde magn⁹ erit. cuiꝰ cā ſubdit̄.
(Etenim ma. dn̄i erat cū illo). i. v̄tus dei opati
ua miraculoꝝ in ei⁹ ānūciatiōe ꝯceptiōe ⁊ na
tiuitate oſ̄ſoꝝ. ex quib⁹ rōnabilr̄ ꝯcludebatur
magnitudo pueri futura corā deo ſicut fuerat
ꝑdictū zacharie. erit. n. magn⁹ corā dn̄o (Et za
chari.) hic ꝯn̄r deſcribit̄ p̄ris inſpiratio cū dr̄.
(Et zach. pr̄ ei⁹ iple. eſt ſpū ſancto) ⁊ ſubdit̄ eiuſ
ꝓphetia ꝑ modū cantici ſeu diuine laudis ex
p̄ſſa cū dr̄ (Bn̄dict⁹ ⁊c̄) in q̄ cātico p̄ ꝑmittit ꝑ
tinētia ad redēptorē. z°. ꝑtinētia ad ipſius pre
curſorē ibi. Et tu puer. Circa p̄mū dr̄ (Bn̄dict⁹
dn̄s) oīum ꝑ generalē gubernationez (deus) ꝑ
creationē (iſrl̄) ꝑ ſpālē cultū ⁊ deuotionē ⁊ bn̄
ficioꝝ ſpāliū pplo iſrl̄ exhibitionē (qꝛ uiſi). i. ui
ſitabit. loquit̄. n. de futuro ꝑ modū p̄teriti ꝓp
ꝓphetie certitudinē. hec āt viſitatio fcā ē ī xp̄i
natiuitate q̄ erat adhuc futura. ⁊ ꝯuerſatione.
qꝛ viſitauit nos ſicut medic⁹ infirmū. ſicut dr̄
Luc. 6. v̄tus de illo exibat ⁊ ſanabat oēs (⁊ fe.
re.) in ſua bn̄dicta paſſiōe ꝑ quā redēpti ſum⁹
(Et erex. nobis cor. ſa). i. v̄tutē ꝯſequēdi ſalutē
eternā. ⁊ h̄ fecit in ſua reſurrectōne q̄ ſurrexit
ad vitā īmortalē educēs p̄res ſanctos. de libo
inferni detētos ibi. ⁊ ſua aſcēſiōe. qua illos ad
celeſtia ītroduxit (ī domo da. pu. ſu.) quia iſta
adipleuit xp̄s in carne aſſūpta de domo dauid
(Sicut locutus ē ꝑ os ſcōꝝ ꝓphaꝝ qui ſūt a ſe
culo) h̄ ē a mundi p̄ncipio ꝗ iſta p̄dixerūt ſcd̄m
qꝺ dr̄ Act. io. huic oēs ꝓphete teſtimoniū ꝑhi
bent ⁊c̄. ⁊ ſicut ꝓmiſerat per ꝓphetas ita fidelr̄
adipleuit (Salutē ex inimicis nr̄is) ſupple ꝯſe
cuti ſum⁹ ꝑ xp̄m: videlꝫ de mūdo carne diabo
lo (Ad faciendā miaꝫ cū p̄rib⁹ nr̄is) qꝛ miniſte
riū incarnatiōis īpleuit nō ꝓp nr̄am iuſticiaꝫ:
ſed ꝓp ſuā miam adiplendā quā p̄ribus ꝓmi
ſit (⁊ memo. teſ. ſui). i. pacti firmiſſimi qꝺ habu
it cuꝫ p̄ribus ve. teſ. de xp̄o venturo de q̄ teſtō
ad mōꝫ rememorātis ſeu recordātiſſe hūit qꝛ
pactuꝫ īplenit (Juſiurādū qꝺ iurauit ad abra.
pa. nr̄m) de q̄ dr̄ Gene. zz. per memetipm̄ iura
ui ⁊c̄. qꝺ iuramentū īpleuit deus pr̄ mittēdo fi
liū (datuꝝ ſe nobis) qꝛ de⁹ pr̄ dedit ēt ſe nobis
ī filio qui ē eiuſdē ſubſtantie cū p̄re (Ut ſine ti
mo. ⁊c̄.) qꝛ per h̄ euacuat̄ timor ſeruiliſ qui nō
ē in caritate (Et tu puer) hic ꝯn̄r exprimit ī can
tico que ꝑtinent ad p̄curſorē. dirigens ad ip̄m
ſmonē. Si āt querat̄ qr̄ ad ip̄m ſmonē dirige
ret cū puer adhuc n̄ intelligeret. Dicunt aliqui
ꝙ v̄tute ſupnaturali intelligebat p̄rem loq̄ntē
ſicut intellexit xp̄m in vtero mr̄is exiſtentē. ut
p̄dcm̄ ē. Aliꝗ āt dicunt ꝙ ſic loq̄bat̄ puero n̄ ꝓp
eius intellectionē. ſꝫ ꝓp alioꝝ inſtructionē de
myſterio incarnatiōis (prophe. al. uo) Cōtra h̄
videt̄ illud Jo. i. ca. ꝙ Joānes bapt. negauit ſe
eē ꝓphām. Ad qꝺ dicendū ꝙ veꝝ r̄ndit ſcd̄z in
tentionē querentiū. qꝛ querebant ſi eēt vn⁹ de
antiquis ꝓphetis ut helias vel heliſeus vl̄ hu
iuſmodi: ut pꝫ ibidē. ⁊ ſcd̄m v̄itatē nō erat vn⁹
de illis. Aliter ēt dr̄ ꝙ negauit ſe eē ꝓphām tn̄
qꝛ fuit ꝓpha ⁊ pluſq̄ ꝓpha ſcd̄m teſtimoniuꝫ
ſaluatoris. Math. ii. (pre. n. an̄ fa. dn̄i). i. an̄ fi
liū dei qui ē ſilitudo uel facies dei p̄ris. per fa
ciē. n. deſignat̄ notitia ſcd̄ꝫ Greg. ſup Ezech. ea
āt que ad notitiā ꝑtinent in diuiniſ filio appro
priant̄ (pa. vi. eius) ꝑ p̄dicationē xp̄m ānunci
ando ⁊ ꝑ baptiſmū aſſuefaciendo. qꝛ hoīes per
baptiſmū ioānis diſponebant̄ ad facilius reci
piendū baptiſmū xp̄i (Ad dan. ſci. ſalu. ple. e⁹)
ideſt ad predicandū ſalutē fiēdā per xp̄ꝫ (Per
viſce. mi. dei nr̄i). i. per intimā ⁊ occultā dei mi
ſericordiā facta ſūt h̄ (ori. ex al.) idēſt ex ſinu pa
tris in mūdo (illu. his ꝗ in te. ſe.) ideſt patrib⁹
in limbo exiſtētibus quoſ xp̄s illuminauit. qn̄
poſt paſſionē ſuā ad illoſ deſcēdit (et um. mor.)
ideſt viuentib⁹ adhuc ī hoc mūdo qui ē quedā
ūbra mortis quos illuīauit xp̄s ſeip̄m predicā
do ⁊ apoſtolos per orbē ad predicandū mitten
do. ut hr̄ Marci ultio (Puer āt creſcebat) Hic
cōſequenter deſcribit̄ p̄curſoris nati profectuſ
⁊ cōuerſatio cū dr̄ (puer āt cre.) q̄ſtū ad augmē
tuꝫ corꝑis (⁊ ꝯfor. ſpū) q̄ſtū ad augmentū gr̄e ⁊
v̄tutiſ (⁊ erat in deſ̄tis) q̄ſtū ad ꝑfectōꝫ ꝯuerſa
tiōis. ibi. n. habitauit vſq̄ ad tēpus ſue p̄dica
tiōis ut ꝯtemplatione liberi⁹ vacaret diuinaꝫ
ſapiāꝫ hauriēdo quā poſtea effudit p̄dicādo ⁊
ut iuuēis ī deſ̄tis uitā auſteraꝫ duceret: ⁊ ne ex
cōhabitatiōe cū peccatorib⁹ ī tumltu ppli ma
culā aliquā ī fama uel uita ꝯheret (uſq̄ in di.
oſten. ſue. ad iſrael) qꝺ factū eſt anno. i5. ipꝗ ty
berꝗ ceſaris tūc. n. exꝗt de deſertis ad p̄dican
duꝫ populis. ut habetur infra. tertio capitulo.

Actū eſt āt) Deſcripto ortu p̄cur- C. II
ſoris. hic ꝯn̄r d̄ſcribit̄ ort⁹ ſaluatori. Et
p̄ d̄ſcribit̄ ſaluatoris ort⁹. z°. debit⁹ rit⁹
ibi. ⁊ p⁹ q̄ꝫ ꝯſum. ſūt. Tertio pueri ꝓfect⁹ ibi. pu
er aūt creſcebat. circa ortū ſaluatori p̄ d̄ſcribit̄
tp̄ſ. z°. loc⁹ ibi. Et ibāt oēſ. Tertio v̄gis part⁹ ibi
Factū ē āt. Quarto angeloꝝ cant⁹ ibi. Et paſto
res erant. Circa primū dicit̄ (Exꝗt edictū a ce
ſare auguſto) Hic oſtendit̄ tp̄s natiuitatis xp̄i
qui nat⁹ ē anno. 4z. auguſti ceſaris. ꝗ noīatus
fuerat auguſt⁹ ab augēdo. qꝛ notabiliter auxit
īperiū romanū. ⁊ ꝓp h̄ in dieb⁹ ſuis gentib⁹ im
perio romano ſubiectis fuit ī orbe pax vniuer
ſalis. iō mandauit (ut deſcriberet̄ vniuerſus
orbis) ut per h̄ ſciret̄ qualr̄ terre diuerſe eēnt
populate. ⁊ q̄ſta tributa ſingule poſſent redde
re. ut ſic tributis indebitis n̄ grauarēt̄. ⁊ ſciret̄
per quē modū ſingule terre ſub imperio roma
no melius regerentur. ex hoc ēt patet ꝙ xp̄us
natus fuit tempore maxime pacis ſicut fuerat
prenunciatum a prophetis pſal. 7i. Orietur
in diebus eius iuſticia: ⁊ abundantia pacis.

Jtē Eſa. z. n̄ leuabit gēſ ꝯ gentē gladiū. ⁊. 9. vo
cabit̄ nomē e⁹ admirabiſ ꝯſiliari⁹ de⁹ fortis pr̄
futuri ſeculi. princeps pacis (hec deſcriptio p̄
ma) dr̄ āt p̄ma q̄ſtū ad generales deſcriptioneſ
orbis. qꝛ an̄ iſtā hn̄ fuerūt alie deſcriptiōeſ ꝑti
aleſ ſicut pꝫ. z. Reg. z4. ⁊. i. Parali. zz. de nu
meratiōe ppli ⁊ deſcriptiōe quā fecit Joab de
mandato dauid. dr̄ ēt p̄ria ſcd̄ꝫ alios q̄ſtuꝫ ad
alias ꝑtes eiuſdē deſcriptiōis. qꝛ ſyria ē in me
dio terre hītabilis. ⁊ iō ibi fuit inchoata iſta d̄
ſcriptio ut inde denūciaret̄ fieri in aliꝗs ꝓuin
ciꝗs circulariter (a p̄ſide ſyrie cirino) hūc. n. ci
rinū Ceſar auguſtus p̄fecerat ſyrie ad ipſaꝫ re
gendam (Et ibant ſinguli) hic deſcribitur nati
uitas ſaluatoris quantū ad locū. qꝛ iſta deſcri
ptio p̄cepta erat fieri in p̄ncipalib⁹ ciuitatib⁹ ⁊
ibi ꝯueniebāt ꝗ ibi hūerāt originē ut ſic deſcri
ptio fieret nō ſolū ſcd̄ꝫ nūerū ꝑſonaꝝ. ſed ēt ſ̄ꝫ
determinationē genealogiaꝝ ut ſciret̄ nūerus
determinat⁹ nobiliū ⁊ ignobiliuꝫ. ⁊ h̄ ē qꝺ dr̄ (Et
ibāt oēs ut ꝓfiterent̄ ſinguli in ciuitatē ſuaꝫ)
ꝓfitebant̄ āt duplr̄ ſe eē ſubiectos romano im
perio. ſ. ſcripto. qꝛ coꝝ noīa ſcribebāt̄ de māda
to īꝑatoriſ. ⁊ ēt facto. qꝛ ſoluebāt cenſū īꝑatori
ꝓp qꝺ in numiſmate cēſus erat imago īꝑatoriſ
ut hr̄ Math. zz. ca. (Aſcēdit āt ⁊ ioſeph a gali
lea) ī q̄ manebat (ī iudeā ciuitatē dd̄) iudeaꝫ h̄
accipit̄ adiectiue. qꝛ bethleē ē q̄dā ciuitas in re
gno iudee: ⁊ vocat̄ ciuitas dd̄. qꝛ inde oriunduſ
fuit ut hr̄. i. Reg. i6. (eo ꝙ eēt de domo ⁊ fami
lia dd̄) ut pꝫ ꝑ genealogiā deſcriptā ca. ſequēti
⁊ Math. i. (ut ꝓfiteret̄ cū ma. ſi. deſpō. vx. ꝑg.)
ipſa. n. erat de eadē tribu cū ioſeph ⁊ ſucceſſe
rat ī hereditate paterna. iō iuit ad ꝓfitēdū cuꝫ
eo: lꝫ eēt ꝑtui ꝓpinq̄. h̄ ēt diuina diſpēſatiōe fa
ctū ē ut ſic xp̄s naſceret̄ in bethleeꝫ. ſicut erat
p̄dictū Michee. 5. ⁊ tu bethleē effrata ꝑuul⁹ eſ
in milib⁹ iuda. ex te. n. exiet dux ꝗ regat pplm̄
meum iſrl̄ ⁊ egreſſus ei⁹ ab initio a dieb⁹ eter
nitatis (Fcm̄ ē āt) hic ꝯn̄r deſcribit̄ v̄ginis ꝑt⁹
cū dr̄ (⁊ peꝑit filiū ſuū p̄genitū) ⁊ dr̄ p̄genit⁹ nō
qꝛ p⁹ illū maria alios filios hūit: ut dicit heluī
diuſ heretic⁹: ſꝫ quia an̄ illū aliū n̄ hūit. vn̄ ⁊ ī
lege filius vnigenit⁹ offerebat̄ dn̄o ⁊ redime
bat̄ tanq̄ p̄genit⁹. qꝛ ab vno mēſe redimebat̄
ut hr̄ Numeri. z. ca. ⁊ tūc p̄genit⁹ dicebat̄ dato
ꝙ nullus ſequeret̄ (⁊ pan. eū iuol.) ꝑ ſeipſā ex
q̄ pꝫ falſitas q̄ ſcribit̄ lib°. de īfantia ſaluatoris
. ſ. ipſā obſtetrices hūiſſe ī ꝑtu q̄ n̄ reꝗrunt̄ niſi
ꝓp afflictionē mr̄is ī ꝑtu: q̄ nō hūit locū ī v̄gie.
qꝛ peꝑit ſine dolore imo cū maxio gaudio ⁊ de
lectatiōe. ⁊ iō ꝑ ſeipſā pueꝝ natū recepit īuol
uit ⁊ reclinauit: ut hic dr̄ (⁊ recli. eū ī p̄.) ioſeph
eni ī illo itinere adduxerat ſecū aſinū ad portā
dū vxorē p̄gnātē ⁊ bouē ad vēdēdū ī bethleē
vbi erat ꝯgregatio ppli magna vt de p̄cio ſolue
ret expēſas in via. ⁊ illis duob⁹ aīalib⁹ fecit p̄ſe
piū iux̄ ſe in q̄ beata v̄go reclinauit filiū natuꝫ
ſ̄ꝫ qꝺ fuerat p̄dictū Abachuc. z. ca. ſcd̄ꝫ trāſla
tionē. 70. quā ſequit̄ officiū eccliaſticū. dn̄e au
diui auditū tuum ⁊ timui ꝯſideraui opa tua ⁊
expaui ī medio duoꝝ aīaliū. Fuit. n. ꝓphē am
miratiōis pauor ꝙ ī loco tā hūili recliaret̄ ſal
uator. vn̄ ſubdit̄ (qꝛ n̄ erat ei loc⁹ in diuer.) eſt
ei diuerſoriū hoſpitalaria ad quā diuertūt ve
niētes ab ex̄ ad hoſpitandū. ciuitas āt bethleē
tūc erat plēa pplo ꝗ venerat ad p̄dictā ꝓfeſſiōeꝫ
⁊ illi ꝗ erāt potētiores occupauerāt loca maio
ra. ⁊ iō ioſeph ꝗ lꝫ eēt de nobili genere ut p̄dcm̄
ē. n̄ tn̄ erat de ditiorib⁹: ita ꝑuū locū hūit ꝙ ſal
uator nat⁹ ī p̄ſepio reclinat⁹ fuit ad īpletionem
ꝓphetie p̄dicte. ⁊ ad dādū exēplū hūilitatis ꝑ
fecte. a q̄ ſaluator īcepit a natiuitate ⁊ eā ꝯtinu
auit vſq̄ ad mortē in q̄ hūiliauit ſemetipſū fa
ct⁹ obediens vſq̄ ad mortē: mortē āt crucis ſ̄ꝫ
ꝙ dr̄ Phili. z. ca. (Et paſtores) Hic ꝯn̄r deſcri
bit̄ angeloꝝ cant⁹ exultantiū in natiuitate ſal
uatoris vbi p̄ deſcribit̄ natiuitatis h⁹ denūci
atio. z°. angeloꝝ exultatio ibi. ⁊ facta ē cū ange
lo. z°. paſtoꝝ deuotio ibi. ⁊ fcm̄ ē. Circa p̄mū pre
mittit̄ ꝗb⁹ facta ē dicta denūciatio cū dr̄ (⁊ pa
ſto. erāt in re. eadē vigilātes) erant. n. ſimpliceſ
⁊ abſq̄ cautelis malitie ⁊ occupati in officio ſā
ctorum patriarchaꝝ ꝗ dicunt̄ fuiſſe paſtores
Gen̄. 47. talib⁹ āt ſolēt fieri diuine illumiatio
nes ⁊ ꝯſolatiōes. ⁊ nō hoīb⁹ in ſapiā h⁹ mundi
q̄ ſtultitia ē apud deū occupatis ſcd̄m qꝺ dicit
ſaluator Math. ii. Cōfitebor tibi dn̄e pr̄ celi ⁊
terre. qꝛ abſcondiſti hec a ſapientib⁹ ⁊ prudēti
b⁹ ⁊ reuelaſti ea ꝑuulis. ⁊ iō ſubdit̄ (ecce ange.
dn̄i ſte. iux. il.) paratus ad reuelandū eis diui
na (⁊ cla. dei circūfulſit eis) nō tn̄ exterius in
corpore ſed ēt interius in mente (⁊ timuerunt)
ex inſolita viſione ſed angelus eos cōſolat̄ di
cens (no. ti.) cuius cā ſubditur cum dicit̄ (ecce
euan. uo. ga. ma. qꝺ e. omni po. (nō ſolū iudeo
rū ſed ēt gentiliū (qꝛ natus eſt vo. ho. ſal.) ⁊ di
cit hodie. qꝛ q̄uis eēt nox erat tn̄ parſ diei na
turalis vel aliter ⁊ melius: ut videt̄. qꝛ nox il
la ex claritate diuina predicta fuit ita illumia
ta ac ſi eſſet dies clariſſima ſ̄m qꝺ fuerat predi
ctum pſalmo. i38. ⁊ nox ſicut dies illuminabit̄
(qui eſt xp̄s dn̄s) xp̄s grece idē eſt ꝙ vnctus la
tine. antiquitus āt in veteri lege vngebant̄ tā
tū reges ⁊ pōtifices. xp̄s āt rex eſt ⁊ pontifex. ⁊
ideo bene dicitur xp̄s idēſt vnctus non vncti
one humana ſed diuina. quia in humanitate ꝓ
nobis aſſumpta fuit vnctus a deo patre. imo
a tota trinitate plenitudine gratie ſecundum
ꝙ dicit pſal. 44. vnxit te deus deus tuuſ oleo
letitie pre conſortibus tuis. propter quod dici
tur Joan. z. ca. ꝙ datus eſt ei ſpūs nō ad mēſu
rā. ſ. alioꝝ hoīum ſed ſecundū oēꝫ plenitudinē
nō ſolū ſufficientie ſed ēt redundantie in oēs
alios quantū ad ſufficientiā ſcd̄m qꝺ dr̄ Joan.
i. ⁊ de plenitudine eius omnes nos accipimus
(⁊ hoc vobis ſignum inuenietis infantem pan
nis inuolutum ⁊c̄) per hoc enim ꝙ angelus

dedit eis ſignū magne hūilitatis ꝛ paupꝑtatis ſignificatū fuit paſtorib⁹: ꝙ nō venerat ad re gnādū tp̄aliter ut ſcribe iudeoꝝ credebāt xp̄z venturꝝ. pōt āt aliter dici ꝙ illud ſignū fuit ꝓ priū ſignū ſaluatoris nati. ad cui⁹ intellectū cō ſiderandum ꝙ illa q̄ fuerunt in veteri teſ. fue runt figure noui. ut dr̄. i. Cor̄. io. in veteri autē teſtō duo ſaluatores iudeoꝝ ipꝑfecti tn̄ p̄ceſſe rant tanq̄ȝ figure ſaluatoris ꝑfecti ihū xp̄i. pri m⁹ fuit moyſes ꝗ liberauit eos de ſuitute egy ptiaca. ut hētur Exo. z. Scđs fuit cyrus. qui li berauit eos de captiuitate babylonica. ut hēt .i. Eſdre. i. ca. ꝛ vterq̄ȝ de nouo nat⁹ fuit inuēt⁹ in magna paupꝑtate: ſicut pȝ de moyſe Exo. z. quē inuenit filia pharaonis poſitū in flumine in fiſcella vincea. Silr̄ de cyro dr̄ in ſcholaſtica hyſtoria ſup danielē. ꝙ Aſtiages rex medorū ꝛ pſaꝝ vidit in ſomnis vitē naſcentē de vtero filie ſue totā aſiā occupantē: ꝛ a ꝯiectorib⁹ ſibi fuit rn̄ſum ꝙ viſio iſta ſignificabat ex ea pueꝝ eē naſciturꝝ ꝗ occuparet regnū medoꝝ ꝛ pſaꝝ. ꝑꝑ qđ timēs ne ipſe uel filius ſu⁹ ꝑ h̄ regno pri uaret̄. dedit filiā ſuā paupi militi. ꝛ cū h̄ ēēt cuȝ filia ſua fcā fuiſſet p̄gnans fecit tp̄us part⁹ ſui explorari ꝛ pueꝝ natū ſibi apportari. quē tra didit cuidā militi. ut ſecreto interficeret̄. ꝗ cō patiens puero ipm̄ nō interfecit. ſed in quodā nemore pueꝝ fortune dimiſit. ad quē quedam canicula paſtoris regis. que erat iuxͣ nem⁹ fre quēter veniebat et ipm̄ lactabat. ꝛ paſtor p̄di ctus volens ſcire vbi canicula declinabat. iue nit pueꝝ ita in paupꝑtate iacentē quē accepit ꝛ tradidit vxori ſue nutriendū ꝛ poſtea fact⁹ eſt rex pſaꝝ atq̄ȝ medoꝝ ad liberationē iudeorū. Cū igit̄ figura et figuratū debeāt hr̄e correſpō dētiā: ꝛ p̄dicti duo qui fuerūt figura xp̄i i maxi ma paupꝑtate inuenti fuerūt in ſua natiuitate ſignū ꝯuenlens ꝛ correſpōdēs figure dedit an gelus paſtorib⁹ de xp̄i nati inuētione. d. (iueni etis infantē pānis inuolutū et po. in pre.) ꝛ cre dendū ē ꝙ paſtores h̄ intellexerūt illuminati a deo (Et facta eſt) Hic ꝯn̄r ponit̄ angeloꝝ ex ultatio cū dr̄ (ꝛ facta ē cū angelo) qui tanq̄ȝ p̄n cipalis inter alios nūciauerat xp̄i natiuitatē. (multitudo militie celeſtis). i. angeloꝝ ꝗ noie militie deſignant̄. qꝛ ꝓ ſalute hoīum cū demo nib⁹ p̄liāt̄ ſꝫ qđ dr̄ Apoc. iz. Michael ꝛ āgeli ei⁹ p̄liabant̄ cū dracone ꝛc̄ (laudantiū deū) de xp̄i natiuitate eo ꝙ ꝑ ipm̄ ſciebant hoīes dedu ci ad ſalutē quā deſiderant: ꝛ ruinā angeloꝝ ꝑ h̄ repandā (ꝛ dicētiū glīa in excelſis deo) qꝛ lȝ ei⁹ gloria vbiq̄ȝ reluceat. maxime tn̄ in celo em pyreo vbi ē angeloꝝ ꝛ beatoꝝ habitatio (ꝛ i ter ra pax hoīb⁹ bone volūtatis). i. hoīb⁹ bonis. ꝑ bonitatē. n. voluntatis dr̄ hō ſimplr̄ bon⁹ ma gis q̄ ꝑ bonitatē aliaꝝ potentiaꝝ aīe. qꝛ volū tas mouet alias potētias ad act⁹ ſuos. ꝛ iō bo nitas ei⁹ vel malitia in oēs alias potentias re dundat ſicut influētia cauſe mouētis in motis

ab ipſa. malis āt hoīb⁹ nō ē pax ſcđȝ qđ dicitur Eſai. 48. nō eſt pax impꝭ dicit dn̄s. ex hoc etiā v̄bo angeli pȝ ꝙ iſta pax que principalr̄ ꝑ pro ph̄as p̄dicta fuit futura in aduētu xp̄i. erat in terior bone voluntatis. qꝛ ſcđȝ qđ dr̄ ꝓuer. iz. ca. nō ꝯtriſtabit iuſtū qcq̄d ei acciderit. pax āt tp̄alis que fuit in aduentu xp̄i pacatis oīb⁹ gē tib⁹ ſub ipio romano fuit figura h⁹ pacis p̄nci palr̄ intēte (Et ſcm̄ ē) Hic ꝯn̄r deſcribit̄ paſto rū deuotō. qꝛ ſtati p⁹ viſionē iſtā dimiſſo grege iuerūt ad videndū pueꝝ natū dicētes (tranſe am⁹ vſq̄ȝ bethleē ꝛ videam⁹ hoc v̄bū). i. puerū natū ꝑ v̄ba āgeli nobis ſignificatū (qđ fec̄ dn̄ſ) hoc nō ē de textu. greci. n. ꝛ antiq̄ nō hn̄t fecit. ſed tm̄ (qđ dn̄s oſ̄dit nobis (Et venerunt feſti nantes) ex deſiderio vidēdi xp̄m principalr̄. ꝛ ſecundario ut citi⁹ redirent ad gregē queȝ ſine cuſtodia dimiſerant (ꝛ inuenerūt ꝛc̄) ſicut āge lus eis dixerat (vidētes āt cognouerūt d̄ v̄bo) qꝛ nō ſolū fuerant illuminati exteriuſ. ſed ēt inte rius de cognitione v̄bi incarnati ut p̄dictū eſt. (Et oēs ꝗ audierunt admirati ſunt) ꝛ materia āmiratiōis ſubdit̄ cū dr̄ (ꝛ de his) ꝛ accipit̄ h̄ ꝛ ꝓ ideſt. i. de his (que dcā erant a paſtorib⁹ ad ipſos) ſicut ſupi⁹ ē exp̄ſſum (Maria āt ꝯſerua bat oīa v̄ba hec ꝯferens in corde ſuo) qꝛ prudē ter attēdebat q̄mō ꝓphetie iplebant̄ in puero nato. ꝛ iſta collatio erat ei valde delectabilis ꝛ toti eccl̄ie valde vtilis. qꝛ ſcđȝ qđ dicit Hiero. i ſmone de aſſumptiōe beate v̄ginis̄. ipſa p⁹ aſcē ſionē filiꝭ ſui remāſit in terra ad tp̄ſ cū apoſtol. ut eos plenius inſtrueret de v̄bo incarnato. de q̄ erat plenius edocta ꝑ ſpm̄ ſanctū. ꝛ oīa fami liarius viderat ꝛ tractauerat. ꝑꝑ qđ melius ex p̄nere poterat ſꝫ qđ dicit Hiero. qđ melius no uim⁹ meli⁹ ꝛ pferim⁹ (Et reuerſi ſūt paſtores) redeundo ad gregē ſuū (glorificantes ꝛ laudā tes deū) de bn̄ficio toti mundo collato genera liter. ꝛ ei. ſ. oſ̄ſo ſpecialr̄. iō ſubdit̄ (in oīb⁹ que audierant ꝛ viderant. Et poſtq̄ȝ) Hic ponit̄ de bit⁹ ritus circa pueꝝ natū. qꝛ ſm̄ ritū veteris legis debebat circūcidi ꝛ in tēplo offerri. ꝛ iō p̄ agit̄ de ei⁹ circūciſione. z°. de oblatione ibi. Et poſtq̄ȝ ipleti ſūt dieſ. Circa primū dr̄ (Et poſtq̄ȝ ꝯſumati ſunt dies octo) hoc erat tp̄s determia tū circūciſioni. ꝓut hr̄ Gen̄. i7. Uoluit aūt xp̄s circūcidi q̄uis non eēt legi ſubiectus. Prio ut oſ̄deret in ſe v̄itatē carnis hūane ꝯ manicheū qui dixit. ipſū deū habuiſſe corp⁹ fantaſticuȝ. ꝛ ꝯ valentinū dicentē xp̄ȝ corp⁹ de celo attuliſ ſe. z°. ut approbaret circūciſionē quā deuſ olim inſtituerat. tertio ut oſ̄deret ſe eſſe de genere abrahe. qui circunciſionis mandatum accepit Gen̄. i7. ꝛ cui facta ē repromiſſio d̄ xp̄o. quarto ut iudeis excuſationē tolleret de nō recipiēdo eū ſi eſſet incircūciſuſ. quinto ut obediētie vir tutē nobis ſuo ꝯmēdaret exēplo: p̄ceptū legis obſeruans. cui tn̄ nō erat ſubiect⁹. ſexto ut qui in ſilitudine carnis pcc̄i venerat. remediū quo

caro peccati cōſueuerat mūdari nō renueret. ſeptimo ut legis onus i ſe ſuſtinēs alios a legiſ onere liberaret. ſecūdū illđ Gal. z. Miſit deuſ filiū ſuū factū ſub lege ut eos ꝗ ſub lege erant redimeret (uocatū ē nomē eius ieſus) nō dicit ipoſitū. qꝛ a d̄o fuit ipoſitū hoc nomē. ſed ꝑ an gelū d̄nūciatū marie ꝛ ioſeph ꝛ ꝑ ipſos aliꝭ di uulgatū. ꝛ qꝛ aliqs iſidelis potiſſime iudeuſ ꝙ hoc nomē nō fuiſſet cōuenlēter ipoſitū poſſet arguere. tū qꝛ Eſa. 6z. dr̄ uocabitur tibi nouuȝ nomē qđ os dn̄i noiauit. hoc āt nomē ih̄s non erat nouū ꝛc̄. qꝛ aliqn̄ aliꝭ fuerāt noiati hoc no mie ut pȝ de ieſu filio ioſedech. ꝛ de ieſu naue ꝛ i genealogia xp̄i q̄ d̄ſcribit̄ ca. ſequēti vbi ideȝ hēt̄. Itē qꝛ Eſa. 7. dr̄ vocabit̄ nomē ei⁹ emāuel Itē. c. 8. dr̄. voca. nom̄ e⁹ accelera ſpolia detra he ꝛc̄. ꝛ. 9. vocabit̄ nomē ei⁹ admirabilis ꝯſilia rius d̄s fortis ꝛc̄. que noīa ſūt alia a noīe ieſu. ꝛ ſimilia poſſūt iduci de aliꝭ locis ſcripture. Jō dicēdū ꝙ hoc nomē fuit ꝓprie ipoſitū ei. Noīa eni ſi bene iponātur iponi debēt a ꝓprietatib⁹ rerū. ꝛ hoc pȝ de noībus generū ꝛ ſpecierū de ꝗ bus dr̄. 4. Metha. Rō quā ſignat nomē ē dif finitio. q̄ deſignat ꝓp̄e rei naturā. noīa aūt ſin guloꝝ hoīuȝ ſi bene iponāt̄ iponi debēt ab ali qua proꝑetate ei⁹ cui iponit̄ nomē. aliqn̄ a tp̄e ſicut noīa aliquoꝝ ſāctorū iponūt̄ pueris nati i feſtis eorū. uel a cognatōe: ſicut cū filio iponi tur nomē p̄ris uel alicui⁹ d̄ cognatōe ei⁹. aliqn̄ ab euētu ſic̄ moyſes uocauit filios ſuos ut hēt̄ Exo. z. aliqn̄ aūt ex aliqua qualitate ei⁹ cui no mē iponit̄ ſicut Gene. z5. p̄mogenit⁹ iſaac vo catus ē Eſau. qđ iterp̄tat̄ rube⁹ uel rufus qꝛ d̄ vtero matris exiuit rufus ꝛ totuſ i morē pelliſ hiſpidus. aliqn̄ ex aliquo dono dei gratuito ſi cut Mathe. i6. dictū ē petro. tu es petrus ꝛ ſu per hāc ꝛc̄. ꝛ Joā. i. tu vocaberis cephas. igitur qꝛ hoi xp̄o hoc mun⁹ g̃re collatū erat ut ꝑ ipſū hoīes ſaluaret̄. iō vocatū ē cōuenlēter nomen eius ieſus. i. ſaluator uel ſalus. ꝛ hāc rōnē aſſi gnauit āgelus ioſeph. Math. i. d. vocabis no mē ei⁹ ieſū. ipſe. n. ſaluū faciet pplꝫ ſuū a pecca tis eorū. Ad p̄mū dicēdū ꝙ hoc nomen fuit no uū i xp̄o iq̄ȝtū fuit ei ipoſitū ab hac ꝓp̄etate. qꝛ ē oīuȝ ſaluator q̄ nō fuit ialiquo p̄cedenti lȝ fe cerūt ſalutē i aliquo facto ꝑticulari. ſicut ieſuſ naue ſaluauit pplm̄ iſrahel hoſtes ei⁹ debellā do. ut legit̄ i libro ioſue. ꝛ ita pōt dici de aliꝭ. Rō etiā huius noīs emanuel qđ interp̄tat̄ no biſcū d̄s icludit̄ i noīe ieſu. ꝑ hoc. n. ꝙ fuit no biſcū ꝑ ſuā icarnationē. fecit nobis ſaluteȝ. Et eodē mō pōt dici d̄ alio. qꝛ ſaluauit noſ ifernū ſpoliādo. ꝛ ſic de tertio et de ꝯſimilib⁹ (Et poſt q̄ȝ ipleti ſūt) Hic cōſequēter agit̄ d̄ pueri obla tōe ubi p̄mo deſcribit̄ hui⁹ oblatōis p̄ſētatio. z°. p̄ntati r̄ceptio ibi. Et ecce hō. z°. recepti ꝯmē datio ibi. Et erat anna. Circa p̄mū ſciēdū ꝙ in lege ueteri circa pueros natos duo fiebāt i tē plo vnū erat generale oīb⁹. qꝛ ꝓ filio nato ul̄ fi

lia cōpletis dieb⁹ purificatōis mr̄is offerebat̄ ſacrificiū ut habet̄ Leui. iz. aliđ erat ſpeciale circa p̄mogenitos: qꝛ erāt ꝯſecrati dn̄o eo ꝙ ꝑ cuſſit p̄mogenitoſ egyptioꝝ filios iſrahel ſal uās. ꝛ iō offerebāt̄ i tēplo ꝛ redimebāt̄. ut hēt̄ Exo. iz. Xp̄s aūt fuit p̄mogenit⁹ ut dictū ē ſ. et iō utrūq̄ȝ fuit factū circa eū ut hic dr̄. Et p̄mo quātū ad id qđ erat ſpeciale p̄mogenituſ cū dr̄ (tulerūt illū i hieruſalē. ut ſiſterent eū). i. of ferēt (dn̄o) cui⁹ cā ſubdit̄ (qꝛ oē maſculinū ad apiēſ vuluā). i. prio naſcēſ cuiuſmōi erāt p̄mo gēiti. z°. q̄ȝtū ad illđ qđ erat generale qđ notat̄ cū dr̄ (ꝛ ut darēt hoſtiā ꝛc̄. par turturū aut du os pullos colūbarū) Iſta erat oblatio paupeꝝ ſm̄ qđ habet̄ Leui. ex quo pȝ qđ ſupra dictū ē de paupꝑtate marie ꝛ ioſeph. Sciēdū aūt circa hoc ꝙ beata v̄go ñ tenebat̄ ad iſta q̄ dicta ſūt d̄ purgatiōe qꝛ Leui. iz. ſcribit̄. Mlier ſi ſuſcep to ſeie peperit maſculū ꝛc̄. ꝛ iō lex illa ligabat tātū mulieres de virili ſemīe cōcipiētes̄. qđ nō habuit locū i uirgīe. hoc etiā pȝ ꝑ hoc qđ hic di cit̄ ꝛ accipit̄ de Exo. ꝛ Leuit. Oē maſculinum adapiēs vuluā ꝛc̄. Ex quo pȝ ꝙ logt̄ de maſcu lino cōcepto ꝛ nato ꝑ apertionē clauſtri v̄ginalis qđ nō habuit locū i beata v̄gīe q̄ uirgo ꝑmāſit i cōceptu ꝛ i ꝑtu: uerūtn̄ ſicut ei⁹ filius circūci di voluit ꝛ legalia obſuare ex ſua hūilitate q̄ȝ uis nō teneretur ſic beata v̄go q̄ fuit hūillima voluit obſeruare (Et ecce hō) Hic deſcribitur xp̄i p̄ntati receptio. ubi p̄mo d̄ſcribit̄ recipiētis cōditio cū dicit̄ (Et ecce hō erat i hieruſalē) in loco ſolēni ꝛ ſacrotū qꝛ ibi erat diuin⁹ cult⁹. tū qꝛ ibi erat ſtudiū legis ꝛ ꝓphetarū (cui nomen ſymeon) ex h̄ pȝ e⁹ fama. qꝛ iter ſacerdoteſ erat famoſus ꝛ noiat⁹. pȝ etiā ei⁹ ſācta uita cū dicit̄ (ꝛ hō iſte iuſtus) recte ſe habēdo ad ꝓximū (et timorat⁹) quo ad deū (expectās cōſolationeȝ iſrahel) q̄ȝtū ad fidei rectitudinē (ꝛ ſpūs ſāct⁹ erat i eo) q̄ȝtū ad gratie plenitudinē. qꝛ nō ſolū habuit gratiā iuſtificātē prout habet̄ cōiter a iuſtis. ſed etiā q̄ȝtum ad illumiatōes ꝛ cōſola tōeſ diuinas ſpeciales iō ſubditur (ꝛ reſpōſuȝ accepit a ſpū ſcō) i oratōibus ſuis deuotis ad deū. tūc eni erat opinio cōis apud itelligentes ꝙ iminebat aduēt⁹ xp̄i. ſm̄ ſigna a patriarchiſ ꝛ ꝓphetis data. ꝛ ideo ſymeon d̄ h̄ feruēti⁹ ora bat deuȝ. ꝛ in orōne reſpōſuȝ acceperat ꝙ xp̄m natuȝ videret antequā vitā p̄ſenteȝ finiret (et venit in ſpū in tēpluȝ) ideſt ꝑ reuelatiōeȝ ſpūs ſancti ut videret xp̄ȝ ſicut ei erat ꝓmiſſū. (ꝛ cū inducerent pueꝝ ieſum) ad faciendū que p̄di cta ſūt ſecūdū legeȝ (ꝛ ipe accepit eum i vlnas ſuas) cū maximo cōdis gaudio. ſecundū ꝙ di citur ꝓuer. iz. Deſideriuȝ ſi cōpleat̄ delectat aīam. ſecundo ponit̄ gratiarū actio cū dicitur (ꝛ bn̄dixit deuȝ) gratias agendo ꝓ tanto bn̄fi cio ꝛ dixit (Nūc dimittis domīe ſeruū tuū i pa ce). i. decetero dimittes me de hac vita trāſire in cōdiſ quiete (qꝛ viderunt oculi mei ſalutare

tuũ) letanter.n.deſcēdere volebat ad limbum
patrũ.eq̄ ſciebat ſaluatorē natum (qd̄ paraſti
añ faciē oĩm pploꝝ).i.corā oĩb⁹ pplis quibus
myſteriũ īcarnationis ꝛ redēptionis pdicatuꝫ
eſt ꝑ apoſtolos ſm̄ q̄ dicit ps.18. In omneꝫ ter
ram exiuit ſon⁹ eoꝝ (lumē ad reuelationē gen-
tium) q̄ p̄us erroꝝ tenebrī tenebanꝭ (et gl̄iam
plebis tue iſrl̄) magna eſt.n. gl̄ia iudeis ad xp̄i
fidem ↄuerſiſ.q̄ xp̄s ſm̄ carnē nat⁹ eſt de ipis.
tertio poniꝭ parētū benedictio cū dr̄ (Et erat pr̄
ei⁹).i.ioſeph qui meruit vocari pr̄ xp̄i eo q̄ nu
tricius eiuſ fuit (et mater) ſcilicet maria q̄ fuit
mater ei⁹ uera (mirātes ſup̄ his q̄ dicebantur
de illo) tūc a ſymeōe ꝛ p̄ri⁹ a magis ꝛ paſtorib⁹
ꝛ zacharia ꝛ eliſabeth (Et benedixit illis ſyme-
on) q̄uis enim maria ꝛ ioſeph eēnt maiores ſy-
meōe in ſanctitate.ille tñ erat maior quātū ad
ſacerdotis officiū.ad quē ſpectat bn̄dicere po-
pulū.et nō ſolū benedixit ſed etiā futura pre-
dixit (Ecce poſit⁹ ē hic ī ruinā ꝛ reſurrectioneꝫ
multoꝝ ī iſrahel) q̄ ī paſſiōe xp̄i q̄ futura erat
multi iudei fuerūt excecati a ueritate cadētes ꝛ
multi fuerūt illumīati q̄ p̄us erāt ſimplices et
ignorātes: ut pꝫ de apl̄is.qb⁹ poſt paſſionē xp̄i
data ē ītelligētia ſcripturarū ſcd̄m q̄ dr̄ Luc.
vlt.Et tūc aperuit illis ſēſū ut ītelligerēt ſcrip
turas (et ī ſignū).ſ.federis īter hoīeſ ꝛ deū (cui
cōtradiceꝭ) a ſacerdotib⁹ ꝛ legiſꝑitis ꝛ multis
alijs (Et tuā ipſius aīaꝫ ꝑtrāſibit gladi⁹).i.do
lor paſſiōis ei⁹ ꝑtrāſibit aīaꝫ tuā ꝑ cōpaſſionē.
Ex hoc.d. Hieronym⁹ ī ſermōe d̄ aſſūptōe bea-
te v̄ginis.q̄ q̄ ī ꝑte īpaſſibili paſſa ē pluſq̄ mar
tyr fuit (vt reueleꝭ ex multis cordibus cogita-
tiones) li.ut nō teneꝭ hic cauſaliter ſed cōſecu-
tiue ſeu cōcomitatiue.lꝫ enī beata uirgo ex paſ
ſiōe filij maxīe afflicta fuerit.tñ ī fide īmobiliſ
ꝛ firmiter ſtetit.Alij aūt diſcipuli q̄tūcūq̄ ſoli
di dicūtur dubitaſſe ꝛ circa hoc mutatiōes di-
uerſarū cogitationū habuiſſe.quouſq̄ uiderīt
ipſū a mortuis reſurrexiſſe.Aliter exponit ori-
genes de reuelatōe occultoꝝ peccatoꝝ ī con-
feſſiōe q̄ per effectū paſſiōis in ſacramēto pn̄ie
operantis ſanāꝭ (Et erat āna) Hic cōſequēter
deſcribiꝭ xp̄i recepti ↄfeſſio ſeu cōmēdatō vbi
p̄mo deſcribiꝭ perſōa cōfitēs ex noīe cū diciꝭ
(Et erat anna) ſecūdo ex mētis reuelatōe cuꝫ
dr̄ (ꝓphetiſſa) ꝛ ex cogitatiōe cū dr̄ (filia pha-
nuel de tribu aſſer) ꝛ exꝑimūꝭ pater ꝛ trib⁹ ad
declarandū certitudinē hyſtorie.ꝛ forte ad di-
ſtictionē huius āne ab alijs q̄ uocabāꝭ hoc no
mīe.deſcribiꝭ etiā ab etatis maturitate.cū dr̄.
(Hec preceſſerat ī dieb⁹ multis) ꝛ a caſtitate ī
matrimonio ꝛ ante ꝛ poſt (et vixerat cum viro
ꝛc̄) cōmēdaꝭ etiā ab oratōis ſedulitate.cuꝫ dr̄
(q̄ nō diſcedebat de templo) nō q̄ ibi ſēper eēt
ſed frequēter ſicut de hoīe bene frequētāte ec-
cleſiam dr̄ cōi modo loquēdi.talis ſēper ē in ec
cleſia (ieiunijs) in qbus īcētiuū carnis rep̄miꭍ
(ꝛ obſecratōibus) ideſt ſacris oratōib⁹ quibuſ
mēs ī deū eleuaꝭ (ſeruiēs nocte ꝛ die) ideſt val
de frequēter.uel q̄ nō erat ibi īterruptio ꝑ pec
catū mortale auferēs meritū p̄dictoꝝ (Et hoc
ipa hora ſup̄ueniēs) ñ a caſu vel humana diſpo
ſitione.ſed ſp̄us ſancti reuelatione. ſic̄ dc̄m eſt
de ſymeone (ↄfitebaꝭ dño) gr̄as agens de tanto
beneficio adīpleto (ꝛ loq̄baꝭ de illo oībus qui
expectabāt redēptionem iſrl̄) ānūcians eis na-
tum eē redēptoreꝫ (Et vt ꝑfecerunt oīa ſꝫ legē
dñi).ſ.maria ꝛ ioſeph.nihil omittētes quāuis
nō tenerenꭍ (reuerſi ſūt in galileā ſuam naza-
reth) Hic accipiꭍ galilea adiectiue. q̄ nazareth
eſt ī terra galilee ſicut.ſ̄.dc̄m eſt de bethleeꝫ.q̄
vocaꝭ ciuitas iudea (puer aūt creſcebat) Hic
ↄn̄r ſcribiꭍ pueri oblati ꝑfectus q̄ntū ad corp⁹
cū dr̄ (creſcebat) ꝛ q̄ntum ad aīmam cū dr̄ (ꝛ ↄ-
fortabaꝭ) aduertendū tñ q̄ in corpore xp̄i fuit
augmentum reale quātitatī.ſed in aīa eius nō
fuit augmentuꝫ reale gr̄e ꝛ v̄tutis: q̄ totā ple-
nitudinē gr̄e habuit ab inſtāti ſue ↄceptionis:
ſed quantū ad oſtenſionē in effectu magī appa-
rebat ſecundū q̄ ille creſcebat: ꝛ ſecundū q̄ uo-
lebat (Et ibāt parētes eius) tanq̄ deuoti ꝛ reli-
gioſi (in die ſolēni paſce) ter in anno debebant
oēſ maſculi compere in irl̄m coram dño.ſm̄ qd̄
hr̄ Exo.23.ſ.in paſcha penthecoſte ꝛ feſto taber
naculoꝝ.ſꝫ cū illis qui erant lōge a irl̄m cuiuſ-
modi erant galilei diſpenſabaꝭ de duob⁹ vltis
feſtis (remanſit puer ih̄s in irl̄m) nō a caſu vel
obliuione.ſed ſua voluntate ꝛ ordinatiōe vt a-
pueritia oñderet zeluꝫ ſuū circa ſp̄ūalia (ꝛ non
cogñuerūt parētes eius exiſtimātes illū eē in co-
mitatu) ad ſolēnitatem.n. paſce vir ibant ſeor-
ſum a mlīerib⁹ in vno cōitatu ꝛ mulieres ī alio
ꝛ ſilr̄ reuertebanꭍ vt magis religioſe ſolēniza-
rent feſtū ab vxorib⁹ cōtinētes.ſicut ꝛ in dati-
one legis p̄ceptū fuit.q̄ cōtinerent ꝑ tres dies
ab vxoribus ſuis ꝑut hr̄ Exo.19.Pueri autem
indifferenter poterant ire in comitatu viroꝝ
aut mulierum.ꝛ ideo ioſeph quando non vidit
puerum in comitatu virorum exiſtimauit eū
eſſe cum maria in comitatu mulierum. et eodē
modo maria credidit euꝫ eſſe in comitatu viro
rum (venerunt iter diei) ꝛ cum die ſequenti q̄-
reretur in iſta comitiua ꝛ in illa non inuenerūt
eum.ideo tertia die redierunt in hieruſalem a-
qua receſſerant ꝑ vnā dietam. ꝛ ſic quarta die
inuenerunt eum ꝛ hoc eſt quod ſubditur (poſt
triduum inuenerunt eum in templo) nō in te-
atro vel in foro vel in ludo.ſicut ſolent pueri ī-
ueniri.ſed in loco orationis ꝛ doctrine ſacre d̄-
putato (in medio doctorum) vt melius poſſet
omnes audire.ꝛ melius cuꝫ eis conferre (Stu
pebant).i.valde mirabantur (ſuper prudētia
ꝛ reſponſis eius) quia alias inauditum fuerat
q̄ puer taliſ etatis tam ſapienter loquereꭍ (Et
dixit mater ei⁹ ad illum.fili quid feciſti nobis
ſic) Joſeph autem licet pater eius diceretur ta-
men non fuit auſus illum arguere cū firmiter
crederet ipm eē dī filiū: ſed mater ex maxima
dilectōe quā habebat ad illū hoc fecit: q̄ amō
excellēs oīm neſcit (dolētes q̄rebamus te).i.
dolētes de abſētia tua.cui⁹ p̄ſñtia ē nobis dul-
ciſſima.per hoc moraliter deſignaꭍ q̄ xp̄s ī do
lore cōtritōis q̄rēdus ē.ꝛ ſic īueniꭍ nobis pec-
catū a nobis abſēteꭍ (Et ait ad illos quid ē q̄
me q̄rebatis).ſ.īter cōſāguineos.q.d.magis q̄
rēdus ſū ī occupatōe circa ſp̄ūalia.iō ſubditur
(neſciebatis q̄ ī his q̄ pr̄is mei ſūt oportet me
eſſe) magis enī afficiebaꭍ ad patrē naturaleꝫ ꝛ
eternū.q̄ ad matrē naturalē ꝛ patrē putatiuū
(Et ipſi nō itellexerūt uerbū) q̄ ñ erāt adhuc
aſſueti audire talia ab eo (Et deſcēdit cū eis)
ad eoꝝ conſolationē (ꝛ erat ſubditus illis) ad
nr̄am īſtructionē.ꝛ ſup̄bie nr̄e cōfuſionem (Et
mr̄ ei⁹ cōſ. oīa.v̄.hec) expōiꭍ ſicut ſupra (Et ie-
ſus proficie.eta.) ꝛ iſte ꝑfectus erat realis inq̄
tum erat a ꝑte corpis ut p̄dictū ē (et ſapiētia) ī
xp̄o duplex poniꭍ ſapīa. vna diuina ꝛ hec ñ po
tuit augeri uel diminui cū neceſſario ſit īfinita
alia hūana: ꝛ hec poniꭍ duplex ī xp̄o vna habi-
tualis ꝛ iſta ī xp̄o nō fuit augmētata q̄ ab īſtā
ti cōceptōis habuit tantā plenitudinē ſapien-
tie quāta pōt cōferri nature humāe.alia expi-
mētalis que accipiꭍ ꝑ opationē ſēſuū. ꝛ ſꝫ hoc
dicūt aliq̄ q̄ ī xp̄o fuit ſapīa uel ſciētia acq̄ſita
q̄ ītellectus agēs ī xp̄o fuit eiuſdē nature cuꝫ
alijs hoībus.ꝛ iō cū nō ſit ponēdus ocioſus in
eo hūit opationē abſtrahēdi ſp̄ēs ītelligibileſ
a fātaſmatibus.ꝛ iſte ſp̄ēs recipiebāꭍ ī intelle-
ctu poſſibili ipi⁹.ꝛ ſic ꝑfecit ī tali ſapientia ſeu
ſciētia accepta a ſēſibilib⁹.alij v̄o dicūt q̄ nō ꝑ
fecit ī tali ſciētia quātū ad habitū.q̄ duo habi
tus eiuſdē rōnis nō poſſūt eē ſimul ī eodē ītel-
lectu.talis aūt ſciētia acq̄ſita nō videꭍ eē alte
ri⁹ rōnis q̄ īfuſa circa idē obiectū. ſicut ocul⁹
miraculoſe datus ē eiuſdē rōnis oīo cū oculo
dato uel generato ꝑ naturā.nec tñ ꝑꝑ hoc ītel-
lectus agēs ī xp̄o fuit ocioſus.q̄ ñ ſolū ī abſtra
ctōe ſpecierū ītelligibiliū neceſſaria ē opatio ī
tellect⁹ agētis.ſꝫ ēt ī cōſideratōe ſecūdū habi
tū ſciētie iam p̄uſ acq̄ſite ī qua cōſideratōe nō
abſtrahit de nouo ſpecies.Si aūt cōſidereꭍ ſa
piētia xp̄i quātū ad oſtēſionē in effectu ſic fuit
ibi ꝑfect⁹ quodāmō īgētū ſapiētiā ſuā nō tātū
humanā.ſꝫ etiā diuinā magis oſtēdebat ſecun
dū ſuū beneplacitū.ꝛ ꝑut noſtre ſaluti expedie
bat ſicut dictum eſt ſupra de profectu ipſiuſ in
gratia ꝛ virtute.

¶ III

Anno quintodecio) Poſtq̄ deſcript⁹ eſt
ſaluatoris ortus per ſuā īcarnationeꝫ.
hic cōſequēter d̄ſcribiꭍ eius ꝓgreſſus
ꝑ ſuā p̄dicationē.Et circa hoc p̄mo deſcribiꭍ p̄
dicatio p̄curſoris. 2° ipſi⁹ ſaluatoris.4.ca.Cir
ca p̄mū p̄mittiꭍ p̄dicatōis ioānis tp̄s. 2° ſubdi
tur p̄dicatōis act⁹ ibi.Et venit ī oēm regioneꝫ
3° p̄dicatōis fructus ibi.Et īterrogabat eum.
Circa p̄mū cōſiderādū.q̄ tp̄s p̄dicatōis ioan-
nis deſcribiꭍ ꝑ noīa ꝛ tp̄s īpatoris tūc regnātī
ꝛ p̄ſidis iudee.ꝛ tetrarchaꝝ ꝛ ſacerdotū. ad oſ-
tēdēdū certitudinē hyſtorie.ꝛ auctoritatē p̄dica
tōis ioānis bap.ſicut ī ſcriptis autēticis ſolet
fieri.cū diciꭍ (Anno.15.īpij tyberij ceſaris) iſte
tyberius ſucceſſit.octauiano auguſto.ſub quo
natus ē xp̄s.ſ.42.anno īpij ei⁹.ꝛ ſimiliter ioā-
nes bap.per dimidiū ānū añ. Auguſtus aūt ī-
perauit.57.anniſ.ex quo pꝫ q̄ āno.15.tyberij.io
anneſ fuit.30.ānoꝝ.ꝛ hoc ē tp̄s debituꝫ p̄dica-
tōi: q̄ tūc viget etas viriꝭ. vñ ꝛ ioſeph. 30.āno
rū erat q̄ñ ſtetit coram pharaōe.Gen.41.ꝛ eze-
chiel q̄ñ īcepit ꝓphetare Ezechiel.1. (ꝓcurāte
pōtio pilato iudeā) Pilat⁹ iſte nō fuit iudeus
ſed gētilꝭ de territorio lugdunēſi oriūdus. ſecū
dū ioſephū ꝛ a romano īpatore fuit miſſus ad
regēdā iudeā tūc romanis ſubiectā (tetrarcha
aūt galilee herode ꝛc̄) romāi uolēteſ frāgere iu
deoꝝ ſupbiā ꝛ auferre eis rebellādi occaſionē
abſtulerūt ab eis nomē regni diuidētes regnū
ī plureſ ꝑteſ q̄ tetrarchie dicebāꭍ (ꝛ liſania abili
ne tetrarcha) gloſa bede dicit q̄ iſti tres hic no
minati.ſ.herodes philippus ꝛ liſanias fuerūt
filij herodis ſub quo natus ē xp̄us ꝛ ipſo mor-
tuo archelaus ei⁹ fili⁹ ꝛ frater predictoꝝ ſuc-
ceſſit ei in regno decē ānis quo accuſato apud
ceſarē ꝛ miſſo ī exiliū apud viennā īpator re
gnū trib⁹ fratrib⁹ p̄dictis diuiſit ꝑ tetrarchias
ſꝫ q̄ iſte liſanias fuerit filius herodis ex hiſto
rijs autenticī nō heꭍ.q̄ nec ioſephus nec ſcho
laſtica hiſtoria ponūt eū inter filioſ herodis.ſꝫ
magis dicūt ipm fuiſſe filiū ptolemei mānei q̄
ſub libano habitabat ꝛ alexandrie filie ariſto
boli q̄ de machabeis deſcēderāt (ſub p̄ncipib⁹
ſacerdotū anna ꝛ caypha) ſcd̄m q̄ dic̄ ioſephuſ
ꝛ ſcholaſtica hiſtoria.ſacerdotiū tūc nō ꝓcede-
bat ſcd̄m genealogiā ꝛ dignitatē generis ꝑut ī
lege fuerat ſtatutū.ſꝫ paſſiꝫ a romāiſ uēdebaꭍ
ita q̄ nō ſolū ſingulꝭ ānīſ mutabaꭍ ſūm⁹ ſacer-
dos.ſꝫ ēt aliq̄ñ ī eodē āno ꝛ iō a q̄ndecio āno ti
berij q̄ īcepit p̄dicatio ioānis.vſq̄ ad.18.annū
tiberij in quo paſſus ē ieſus.plr̄es fuerūt ſūmi
ſacerdotes q̄ iſti duo.ſed q̄ āna erat ſūmus ſa
cerdos q̄ñ ioannes īcepit p̄dicare.ꝛ caiphaſ q̄ñ
paſſus fuit xp̄s.iō lucas de iſtis duob⁹ tm̄ mē
tionē facit (fcm̄ ē v̄bum dñi ſup̄ ioannē) ꝑ reue
lationē diuaꝫ.ꝑ quā habuit mādatū de p̄dica-
tione exequenda (et venit) Hic ↄn̄r poniꭍ p̄di
catōis act⁹.ꝛ p̄ q̄tuꝫ ad exhortationeꝫ boni. ſe
cūdo q̄tū ad arguitōꝫ mali: ibi.Dicebat ergo
Circa p̄mū diciꭍ (ꝛ venit ī oēꝫ regionē iordāiſ)
q̄ exiuit de deſerto ubi pauci habitāt.et venit
ad loca magis habitata ut plr̄es poſſent veni-
re ad eius p̄dicationē ꝛ baptizari ab eo ī iorda
ne (p̄dicās baptiſmū pn̄ie) hoc expoſitum eſt.
Mar.1.ca.vſq̄ ibi oīs uallis implebiꭍ) hec au
ctoritas q̄ heꭍ.Eſa.40.exponiꭍ a iudeis de re-
ditu captiuitatis babylonice de qua predixit
Eſa.vias tunc ↄplanari per hoc qd̄ valles ele

morentur ad equalitatē planitiei ⁊ colles deprimerēt. ut ſic iudei de babylonia reuertētes in iudeam poſſēt de facili trāſire per viā. ſʒ quia nec in ſcriptura ſacra neqꝫ in aliqua hiſtoria autētica inuenit̄ eē adipletū. iō illa ſcriptura ſacra reducēda ē ad aliū itellectū in aduētu xp̄i adipletū. per quē hūiles q̄ per valles itelligūt̄ repleti ſt̄ bōis ſpūalib⁹. ⁊ ſupbi q̄ ꝑ colles itelligūt̄ hūiliati ſūt. ſicut ſupra expoſitū ē.c.i. i cātico beate v̄ginis. Aliter etiā exponit̄ hoc. qꝛ ſicut via corporalis reddit̄ difficilis ad ambulādū propter profūditatē valliū ⁊ eleuationē colliū. ſic via ſpūalis qua d̄s gradit̄ ſup corda fideliū. i. pedit̄ ꝑ depreſſionē terrene cupiditatis ⁊ ꝑ eleuationē mūdane vanitatis. ⁊ vtrūqꝫ ipedimētū fuit amotū ꝑ aduentū xp̄i in multis. Primū patuit i zacheo qui dixit dn̄o. ecce dimidiū bonorū meoꝝ do pauperib⁹ ⁊c̄. ut hr̄ infra.19. ⁊ in matheo q̄ dimiſſo theloneo ſecutus ē xp̄m. ut legit̄ Math.9. pꝫ ſecūdū i mūdi pricipib⁹ q̄rū colla ſūt ſubiecta xp̄o (⁊ erūt praua idirecta). i. corda diſtorta ꝑ iiuſticiā ꝑ eq̄tatē iuſticie rectificabūt̄ (et aſpera i vias planas). i. corda ↄtra xp̄m idurata mollificabūt̄ ſicut pꝫ de paulo q̄ xp̄m ꝑſequēs a xp̄o illuſtratus ſtatiꝫ ad māſuetudinē obediētie fuit cōuerſus. d. dn̄e qd vis me facere. Act.9. (Et videbit oīs caro ſalutare dei). i. xp̄m ⁊ accipit̄ hic oīs caro ideſt oīs hō qꝛ aliq̄ de oīb⁹ hoībus viderūt eū iter hoīes cōuerſātē. diuidebat̄ tūc eni cōmunitas hoīuꝫ i duas ptes. ſ. i iudeos ⁊ gētiles. ⁊ multi de iſtis ⁊ de illis viderūt eū i mūdo cōuerſātē. Poteſt etiā hoc v̄bū itelligi de viſu ſpūali quo vident eū cōuerſi ad fidē catholicā ex oīb⁹ gētib⁹ totius mūdi videbunt etiā eū generaliter omnes i forma hūana i die iudicij (Dicebat ḡ) Hic cōſequēter deſcribit̄ act⁹ p̄dicatōis quātū ad rep̄hēſionē mali. ⁊ pꝫ ſētētia ex dictis Math.3. exceptis q̄ ſequūt̄ (dicebat aūt ad tur.) Hic accipit̄ totū ꝓ parte. qꝛ illud qđ ſeq̄t̄ nō dixit niſi phariſeis ⁊ ſaduceis. q̄ cū alijs veniebant ad ioānē nō ex deuotōe ſʒ magis ad malignitatē unde ſubdit̄ (genimīa viparū) genimē ē neutri generis. ⁊ dicit̄ a gigno. is. ⁊ iō filij nati ab aliquo dicūt̄ ei⁹ genimīa. vn̄ Math.3. dr̄. Progenies viparū (Et iterrogabāt) hic ↄſequēter ponit̄ p̄dicatōis ioānis fruct⁹. erat eni p̄dicatio ioānis ordiata ad hoc ꝙ ppl's ad ſuſceptionēꝫ xp̄i ꝑpararet̄ ut xp̄s manifeſtaret̄. Prio ḡ pōitur fructus p̄dicatōis ei⁹ q̄tū ad p̄mū. 2° q̄tū ad ſecūdū ibi. Exiſtimāte aūt pplo. Circa p̄mū ſciēdū. ꝙ ppl's ꝑparabat̄ ad xp̄i ſuſceptionē ꝑ verā p̄niam. q̄ apparet qn̄ hō parat⁹ ē corrigere uitā ſuā ⁊ hoc oñdit̄ hic eē factū ad p̄dicationē ioānis. p̄ i vl'garib⁹ hoīb⁹ cū dr̄ (Et iterrogabāt eū turbe. d. qd ergo faciem⁹). q. d. uitaꝫ noſtrā corrigere pati ſum⁹ (rn̄dēs aūt dicebat ill' q̄ hꝫ duas tunicas). i. ueſtimētū ſupfluū (det n̄ habēti) illa eni terra i qua erat ioānes calida ē

⁊ de cōi curſu ſufficit vna tunica uel unū ueſtimentū ⁊ ita itelligēdum eſt de alijs rebus quibuſcunqꝫ que ſuperfluūt conſiderata conuenienti neceſſitate ſtatus ⁊ ꝑſōe. 2° hoc oſtēditur i pedagioꝝ ⁊ tributorū collectorib⁹ cū dr̄ (Uenerūt ⁊ publicāi) tales eni dicūt̄ publicani. qꝛ intromittunt ſe de negocijs pertinentibus ad publicū actū (et ille dixit ad eos nihil amplius q̄ qđ conſtitutum eſt uobis faciatis) hoc autē dixit qꝛ collectores talium ſolent eſſe proni ad plus colligendum q̄ꝫ ſit eis mandatū ut qđ eſt amplius eis remaneat. 3° oſtenditur in militibus cum dr̄ (interrogabant eum ⁊ milites) parati conſilio eius uti (⁊ ait illis neminē concutiatis). ſ. opprimendo pauꝑes ⁊ eos deſpiciendo (neqꝫ calūniam faciatis). i. nō iponatis falſum crimē diuitibus ⁊ potētibus. ut occaſionē extorquēdi bona eorū habeatis: qꝛ per aliam uiam a talibus bōa rape non poſſunt (contenti eſtote ſtipendijs ueſtris) q̄ dabantur eis ab imperatoribus pro labore militum. quēꝫ habent ſuſtinere in defenſione patrie. redditus aūt q̄s habent multi milites ſup hoīes ſibi ſubditos habent locū ſtipēdiorū. ⁊ iō debent eis eē cōtēti. Ad tria āt dicta iducebat beatus ioānes milites. qꝛ ſolent eē proni ad uitia contraria (Exiſtimante aūt populo) Hic deſcribitur fruct⁹ p̄dicatōis ioānis q̄tum ad xp̄i manifeſtationēꝫ Et p̄ manifeſtatur ioānis teſtimonio. 2° dei patris ſigno ibi. Factum eſt aūt. tertio euāgeliſte ſcripto ibi. Et ipe ieſus erat incipiēs. Circa primū oſtēditur i ioāne doctrie ueritas in xp̄i manifeſtatōe. 2° mentis ſtabilitas in herodis rep̄hēſiōe ibi. Herod. aūt tetrarcha. Sententia p̄me partis pꝫ ex dictis Math.3.d. exceptis q̄ ſequūt̄ (Exiſtimante aūt pplo) qꝛ aliqui eorū viderāt ⁊ alij fama publica audierant mirabilē eius cōceptū ortū ⁊ vite ſancte meritū. q̄ ſup'⁹ ſunt declarata. et ex his opiabāt̄ ipm eſſe xp̄m (et cogitātib⁹ oīb⁹ ⁊c̄) nō ſoluꝫ cogitauerūt ſʒ etiā de hieruſalē q̄ erat metropolis miſerūt iudei nūcios ſolēnes ad ioānem ut q̄rerent ab eo ſi ipe eēt xp̄s ut habet̄ Joānis.i. (Mlta quidē ⁊ alia. ⁊c̄) ex quo pꝫ ꝙ nō oīa facta ⁊ dicta ioannis ſcripta ſūt ſʒ pauca reſpectiue. ſicut ⁊ de xp̄o dr̄ Jo. vlt. Mlta q̄dē ⁊ alia ⁊c̄ (Herodes aūt) hic deſcribit̄ ſtabilitas mētis in ioāne q̄ nō timuit facinus herodis tetrarche arguere. ⁊ ſententia huius patet ex dictis Mat.14. ⁊ Mar.6.b. vbi factuꝫ iſtud plenius continetur (Factū eſt autem) hic deſcribitur manifeſtatio chriſti per ſignum datum de celo a deo patre cuꝫ baptizaretur a ioanne. et patet ſententia ex dictis Math.3.g. ⁊ Mar.i.b. excepto qđ hic additur (⁊ orante) in quo xp̄s dedit exemplum ꝙ i receptione ſacramētorum debet mens hominis eleuari in deuꝫ (⁊ ipſe ih̄s) hic ↄ̄n̄r deſcribitur manifeſtatio chriſti euangeliſte ſcripto. qui hic deſcribit eius genealogiam. ut ſicut natiuitas

eius eterna fuerat manifeſtata uerbo p̄ris dicētis tu es fili⁹ me⁹. ſ. naturalis: ita natiuitas ei⁹ t̄palis manifeſtat̄ ꝑ deſcriptionē genealogie. i qua deſcriptōe ↄſiderādū ꝙ ſicut ſupra dictū ē i prologo. Matheus oñdit qualiter xp̄s vēit ad nos iō deſcribit genealogiā deſcēdēdo. Lucas v̄o qualiter ꝑ xp̄m reducimur i deū. iō eaꝫ deſcribit aſcēdēdo ꝓꝑ qđ eā terminat i ipſo deo. d. ergo (et ipe ih̄s erat icipiēs quaſi ānoꝝ.30.) ſecūdū Aug. ⁊ Cris. xp̄s tūc hēbat.30. ānos completos ⁊ icepat.31. ⁊ ſecūdū hoc ſic itelligēda ē hec l'r̄a (erat ih̄s ānoꝝ.30. icipiēs). i. icepat triceſimū p̄mū. ⁊ ſecūdū hoc xp̄s p̄dicauit duobus annis cū dimidio. ſecūdum alios v̄o doctores quoꝝ opinio cōis tenet̄. ih̄s tūc hēbat.29. annos ↄpletos ⁊ icepat.30. ⁊ ſecūdū hoc ē ſic itelligēda hec l'r̄a (⁊ ih̄s erat icipiēs ānoꝝ.30.). i. triceſimū ānū de q̄ hēbat.13. dies. ⁊ ſ'm hoc xp̄s p̄dicauit.3. ānis ⁊ dimidio uſqꝫ ad paſſionē ſuaꝫ.13. āno tyberij (ut putabat̄ fili⁹ ioſeph) qui erat ſponſus marie cui⁹ cāe ſupra expreſſe ſūt.c.i. (q̄ fuit heli) i Math. dr̄ ꝙ ioſeph fuit fili⁹ iacob ⁊ ibi iſta cōtrouerſia ſoluta ē (q̄ fuit neri) Mathe.i. dr̄ ꝙ ille ſalathiel fuit fili⁹ iechōie. ad qđ dicēdū ꝙ uerū ē ꝙ ſalathiel fuit fili⁹ naturalis iechōie ſʒ fuit fili⁹ neri adoptiu⁹. qꝛ mortuo iechonia nerius adoptauit eū i filiū. ⁊ iō mathe⁹ q̄ d̄ſcribit genealogiā xp̄i carnalē poſuit iechoniā. Luc. q̄ magis deſcribit genealogiā ſpūalē ponit iſtū neri (q̄ fuit nathan q̄ fuit dauid) de iſto nathan dicūt aliq̄ ꝙ fuit filius dauid naturalis de berſabee ut uidet̄ dici.i. Paraly.3. ſed hoc uidet̄ eē cōtra illud qđ dicit Salo. ꝓuer. 4. Ego fui vnigēit⁹ ⁊ tenellus corā matre mea ille eni filius quē habuit berſabee d̄ dauid ante ſalomonē nō cōputat̄. qꝛ fuit mortuus icircūciſus. ꝑ hoc ḡ ꝙ ſalomon. d. ſe vnigenitū matris ſue uidetur ꝙ nathan nō fuit natus d̄ berſabee ⁊ dauid. ⁊ iō dicūt aliq̄ ꝙ iſte nathā fuit nathan propheta quē propter eminētiā ſanctitatis dauid adoptauit i filiū mortuo eius p̄re naturali ⁊ ſecūdū hoc pōt dici ꝙ fuit filius adoptiuus berſabee uxoris dauid ⁊ ſecundū hoc cōnumerat̄ iter filios berſabee.i. Paralyp.3. d̄ alijs aūt tribus ibidē noīatis. dicēdū ꝙ fuerūt filij urie naturales ⁊ filij adoptiui dauid. quādo accepit matrē eorū. ⁊ ſic ſalomon fuit unigenitus m̄ris ſue reſpectu dauid. ut dicit̄ prouer. 4. Cā aūt quare lucas deſcribit xp̄m deſcendere a dauid ꝑ nathan. vna fuit qꝛ lꝫ oēs ſapiētes hebreorū cōcorditer tenerēt xp̄m debere d̄ſcendere de dauid. aliq̄ tn̄ eorū opinabātur ipm ab eo deſcēdere ꝑ nathan ꝓꝑ excellētiam ſue ſanctitatis ⁊ prophetie. alij v̄o ꝑ ſalomonē propter dignitatē regiā ⁊ ſue excellētiā ſapiētie ſecūdū ueritatē aūt deſcēdit ꝑ utrūqꝫ. Aliter tn̄ qꝛ per ſalomonē deſcēdit ſecūdū lineā naturalis generatōis. ꝑ nathan uero ſecūdū lineā legalis generatōis qꝛ nathan fuit filius dauid adoptiu⁹

ut p̄dictū ē ⁊ ioſeph q̄ ponit̄ imediate poſt xp̄m aſcēdēdo fuit fili⁹ heli adoptiu⁹ ſeu legalis ꝑ ut plenius fuit d̄claratū Math.i. Alia cā ē qꝛ lucas deſcribit xp̄i genealogiā prout in deū reducimur ut p̄dictū ē. Reducimur aūt i deū ut p̄dictū ē ꝑ xp̄m iq̄ātū efficimur filij dei adoptiui (q̄ fuit hooç) tres fuerūt imediate ſe ſequētes hui⁹ noīs. ſ. fili⁹ p̄r ⁊ auus ut pleni⁹ declaratū fuit Math.i. (q̄ fuit cainan) ſecundū hieronymū ⁊ ſecūdū trāſlationē q̄ vtimur nō ponit̄ aliq̄s medi⁹ iter ſale ⁊ arphaxat ut pꝫ Gen̄. 10. Septuagita aūt iterp̄tes ponūt iſtum cainan mediū. ⁊ ad cōcordiā hui⁹ pōt dici ꝙ iſte cainā fuit pater ſale legalis ſiue adoptiu⁹. arphaxat uero pater naturalis ipſius ⁊ uterqꝫ pater hic ponit̄ ⁊ maxīe qꝛ luc. i ſcribēdo ſeq̄tur trāſlatōnē.70. que ſuo t̄pe erat ualde autentica (q̄ fuit dei) non per generationeꝫ ſicut alij. ſed per formationem de limo terre ⁊ infuſioneꝫ anime ut habetur Gen̄.i.

C IIII

IEſus autē) Deſcripta predicatione precurſoris hic ↄſequēter deſcribitur p̄dicatio ſaluatoris. Et p̄mo deſcribitur e⁹ predicatio ꝑ modū amoris miracula faciendo ⁊ beneficia cōferēdo ſecūdo per uiā timoris terrorē futuri iudicij icutiēdo. c.21. adhuc circa p̄mū deſcribit̄ p̄dicatio ſaluatoris ꝑ ſeipſuꝫ tm̄. ſecūdo cū hoc ꝑ miſſionē diſcipuloꝝ.9.c. Circa primū p̄mittit̄ xp̄i p̄dicatio. ſecūdo ex h̄ ſeq̄ns aliquorū cōuerſio.c.5. Prima adhuc i.d. qꝛ primo deſcribit̄ idoneitas p̄dicatōis. ſecūdo executio p̄dicatōis ibi. Et egreſſus ē ih̄s. Idonea v̄o diſpoſitio p̄dicatoris ē maceratio carnis ꝑ ieiuniū ꝑ qđ carnis icētiuū reprimit̄. ſecūduꝫ qđ dicit paulus.i. ad cor̄.9. Caſtigo corp⁹ meuꝫ ⁊ i ſeruitutē redigo. ne forte cū alijs predicauerim ipſe reprobus efficiar. et ſecūdo feruor orōnis i loco ſolitudīs vbi diuia ſapiētia haurit̄ que poſtea per p̄dicationē effūdit̄. vnde paul⁹ anteq̄ꝫ mitteret̄ ad p̄dicādū i orōe fuit illuſtratus ſecūdū qđ habet̄ Act.9. ecce eniꝫ orat ⁊ poſtea ſubdit̄. vas electōis ē mihi iſte ut portet nomē meū ⁊c̄. Tertiū ē victoria tētatōnis. nō eni ē ad p̄dicādū idoneus q̄ ſuccūbit tētatōnibus. Iſta aūt tria oñdūt de xp̄o ꝑ hoc ꝙ ante p̄dicatōēꝫ itrauit i deſertū oratiōi ſolitarie aptū ⁊ ꝙ ibi ieiunauit. ⁊ tripliceꝫ demōis tētatōnē deuicit. nō qꝛ iſtis idigeret pro ſe ſed pro nobis ad dādū exēplū p̄dicatoribus alijs. ⁊ pꝫ ſētētia predictorū ex dictis Math.4.a. ubi iſta ſūt expoſita exceptis paucis que ſequūtur. (et nihil manducauit in illis diebus) hic accipiunt̄ dies naturales. quia nihil māducauit de die nec de nocte (dic lapidi huic ut panis fiat) hic accipitur ſingulare pro plurali eo mō loquēdi quo dicit̄ Exo.8. uēit muſca grauiſſima ideſt m'titudo muſcaꝝ. ūde Math.4. dr̄. dic vt lapides iſti pāes fiāt (Et duxit illum diabol⁹ ⁊ oſtēdit illi oīa regna) iſta tentatio que ponit̄ hic ſecū

da Math.4. poniť tertia que iſtaruz fuit ſecū
da ꝛ que tertia certū nobiſ nō eſt ut dicit aug.
neqꝫ refert ad veritatem.qꝛ nō oportꝫ ꝙ facta
ſemper eodem ordine referanť quo facta ſunt
ut frequenter dictum eſt.ſꝫ ꝙ duo euangeliſte
varie narrāt ordiez.poteſt rō aſſignari.qꝛ vna
tentatio eſt de cupiditate principaliter.alia de
elatione:ꝛ frequenter ꝯtingit ꝙ vnuz vitiū ex
alio naſciť ꝛ ecōuerſo:ideo Math.unaꝫ ꝓpōit.
lucaſ vero aliam.(qꝛ mihi tradita ſūt ꝛ cui uo
lo do illa)mentiť hic diabol⁹.neqꝫ mirꝫ.qꝛ me
dax eſt ꝛ pater mēdacij ut hētur. Johā.8.nō
eniꝫ ptātem habet ſuper creaturas ad libitū
ſuum.ſꝫ ſolū inq̄tum deus ꝑmittit ſcōꝫ occul
tum iudiciū ſuū.ad exercitiū patiētie electoꝝ.
ſicut data eſt ei ptās affligendi iob ī vaſtatiōe
bonoꝝ ſuoꝝ ꝛ ī morte prolꝭ ꝛ ī īfirmitate ſui cor
poris.ut hť Job.1.(Et ꝯſumata oī tētatōe dia
bol⁹ receſſit ab illo) tāq̄ uict⁹ uſqꝫ ad tpꝰ qꝛ ap
propiquāte tpe paſſionis ſuſcitauit ei ꝑſecutō
nē ꝑ pricipes ſacerdotū (Et regreſſus ē ihs)I de
ſcripta idoneitate ꝑdicatoris . h deſcribiť exe
cutio ꝑdicatōis.et ꝑmo q̄tū ad e⁹ doctrinā ſe
cūdo q̄tū ad doctrine cōfirmationē ibi.Et ī ſy
nagoga erat hō hñs demoniū.Primū in duas
qꝛ ꝑmo deſcribiť docuiſſe ī galilea generaliter.
2°. ī ciuitate ſua nazaret ſpecialiter ibi. Et uēit
ī nazaret.Circa ꝑmū dť (Et regreſſus ē ihs).ſ.
a deſerto qō ītrauerat poſt baptiſmū vt docerꝫ
populū (ī v̄tute ſpūs).i.ī v̄tute ſigna ꝛ miracu
la faciēdi de quo ſpū dť.4.Reguꝫ.2.c.Spūs
helie reqeuit ſuꝑ heliſeuꝫ qñ diuiſit aq̄s mira
culoſe.uerꝫ tñ virt⁹ faciēdi miracula nō erat ī
heliſeo ſed in deo q faciebat miracula ad ꝑces
heliſei.ſꝫ iſta v̄tus erat in xp̄o cuꝫ ſit deus ꝛ ho
mo (in galileaꝫ) ibi eniꝫ prio ꝑdicauit ut iplere
tur ꝓphetia Eſa.ii.Primo tēpore alleuiata eſt
terra zabulon ꝛ terra neptali ꝛc̄.ut hť Math.
4.d.(ꝛ magnificabať ab oībus) ꝑꝑ excellētiā
doctrine ꝛ miraculi (Et uēit nazaret) hic cōſe
quēter deſcribiť ei⁹ doctrina ī nazaret ciuita
te ſua circa qō e⁹ doctrina premittiť. 2°. ꝯ eum
emulatio excitať ibi.Et dicebāt.nōne h eſt ꝛc̄.
Circa ꝑmū dť (Et vēit nazaret ubi erat nutri
tus) hoc aūt dť ad dſignādū ꝙ alibi fuerat na
tus.ſ.ī bethleem ut ſ̄ dictū ē ca.2.(Et intrauit
ſꝫ ꝯſuetudinē ſuā die ſabbati ī ſynagogā) que
erat loc⁹ orōnis ꝛ doctrīe legis qbus iudei ſm
ꝑceptum legis uacare dbebant in die ſabbati.
xp̄s aūt legē obſeruare voluit (ut dictū eſt ſu
pra ca.2.(ꝛ ſurrexit legere) ut nō ꝑdicaret ſe ipꝫ
verbo ſuo tantū.ſed etiā teſtimonio ſacre ſcri
pture (ꝛ iuenit locū vbi ſcriptū erat) nō a cāu ſꝫ
a ꝓpoſito.qꝛ ſciebat paſſuſ ſcripture loquētiſ d
eo ſpūs dñi ſuꝑ me ꝛc̄) Hoc ſcribitur Eſa.61.
ſed tamen in trāſlatione noſtra mutantur ali
qualiter verba licet ſit eadē ſentētia.lucaſ aūt
hic allegat ſcripturā ꝓut habeť in trāſlatiōe.
70.Circa quod ſciendum ꝙ iudei expectāt illa

que ꝓmittūtur eis Eſa.ca. ꝑdicto ipleri ꝑ meſ
ſiam quem expectant futurꝫ ꝛ dominaturꝫ toti
mundo temporaliter ꝛ educturū iudeos de ca
ptiuitate.ꝛ poſiturū eoſ in maxima gloria ꝛ ho
nore ſuper oēs genteſ.ſꝫ qꝛ temp⁹ aduent⁹ xp̄i
iā tranſijt id xp̄s hunc locū conueniēter de ſe
ipo expoſuit d.(ſpūs dñi ſuper me ꝛc̄) ideſt me
deducens. qꝛ humanitas xp̄i organū eſt ipſiuſ
diuinitatis cōiunctū.ꝛ ideo ī omnibus moue
batur ſecundū diuinitatis īſtictum (ꝓpter qō
vnxit me) ab inſtanti conceptionis plenitudi
ne grē.ex hoc eni ꝙ humanitas xp̄i deitati con
iungitur plēitudie gratie repleť.ſecūdū qō dť
Joā.1.vidim⁹ eū quaſi vnigenitū a pře plenuꝫ
gratie ꝛ ueritatiſ (euāgelizare pauꝑib⁹ miſit
me) ideſt humilibus qbus ſua doctrina profi
cit nō ſuperbis (ſanare cōtritos corde) cōtritiſ
per penitētiā datur grā ſanās vulnera peccato
rū (et predicare captiuis remiſſionē).i. detētiſ
in limbo ad quos deſcēdit ꝛ eos īde eripuit (et
viſū cecis) ideſt gētibus excecatis ꝑ errorē ve
ram dei cognitionē:ſecūdū qō dixit ſymeō ca.
2.d xp̄o Lumē ad reuelatōnē gētiū ꝛc̄ (dimit
tere cōfractos ꝛc̄) a pōdere legis relaxādo.de
quo dť Act.15.Cur tētatiſ iponere iugū ſuꝑ cer
uices diſcipulorū qō neqꝫ noſ neqꝫ pres noſtri
portare potuimus (predicare ānū do acceptū)
iſte ē ānus paſſiōis xp̄i quo ds placat⁹ ē huma
no generi ſoluta emēda primi peccati (et diē re
tributōis).i.diem iudicij ī quo vnicuiqꝫ retri
buetur ſecūdū opa ſua (Et cū plicuiſſet librū)
hoc fecit ad oſtēduꝫ ꝙ libri ſacre ſcripture ſūt
reuerenter tractandi. vnde ꝛ iudei hāc reuerē
tiam faciūt libris veteris teſtamenti.ꝙ nullo
modo ſederent iuxta illoſ.ſedēdo ita alte ſicut
illi ſunt poſiti.ex quo pꝫ ꝙ illi xp̄iani ſūt ualde
reprehendendi q nō ſolū libros ueteris teſta
menti ſed etiā noui etiā ſacra euāgelia ita irre
uerēter tractāt ꝛ irreuerēti⁹ q̄ꝫ libroſ gētilium
dānatoꝝ .Aliqui etiā theologi dicta eorū cum
maiore pōdere ꝛ certiori quottatōe allegāt in
ſermonibus ſuis et ī ſcholis q̄ꝫ dicta xp̄i ꝛ aplo
rum (et ſedit) ut exponeret mature qō ſtādo le
gerat reuerenter ꝛ deuote (et oīuꝫ in ſynagoga
oculi erāt intēdētes ī eū) qꝛ ī facie ei⁹ quidam
fulgur diuine grē relucebat q aīos ītuētiū at
trahebat (Cepit āt dicere ad illos:qꝛ hodie eſt
īpleta hec ſcriptura ī aurib⁹ veſtris).ſ. ī ipo ut
pꝫ ex ꝑdictis (et oēs teſtimoniū illi dabant) ui
delicet ꝙ illa ſcriptura ī eo eēt īpleta (et mira
bantur ī uerbis grē).i.gratioſis (et dicebant)
Hic cōſequenter deſcribitur emulatio contra
eū. Licet enim illi de nazaret primo recepiſſēt
verba eiuſ reuerenter ꝛ gratioſe vt dictum eſt:
tamen poſtea moti ſunt contra eum ex īuidia
deſpiciēteſ eum propter paupertatem parentuꝫ:
quia licet eſſent nobiles vt ſupra dictuꝫ eſt ca.
2.tamen erant paupes. vnde dicebant deſpec
tiue (Nōne hic eſt filiuſ ioſeph) vt pꝫ Mat.13.

ꝗ.ꝛ.Mar.6.a.ꝓpter qō paucaſ miracla feť ibi
qꝛ erāt īdigni ut ibi dť.unde ex eoꝝ īuidia ītātū
ꝓceſſit.ꝙ miracla ei⁹ dicebāt eē falſa:ꝛ h ē qō
ſubdiť (vtiqꝫ dicetiſ mihi hāc ſilitudinē).i.ob
iectōnē a ſilitudine ſūptā (medice cura te ipꝫ)
ſicut enim medic⁹ uer⁹ citi⁹ ꝛ libēti⁹ ſeipſū cu
rat ꝛ alios ad ſe ꝑtinēteſ q̄ꝫ extraneos.ita dicebāt
ei ſi faceres vera miracula citi⁹ faceres ea īter
ꝓpinquos tuos ꝛ ī ciuitate tua q̄ꝫ īter extraneos.ſꝫ
ipe ꝯſequēter rñdit ꝙ nō dimittebat inter eos
miracula facere ex ipotētia uel falſitate aliq̄.
ſed ex eoꝝ malitia ꝛ ad hoc iducit ſacre ſcriptu
re exēpla cum ſubdiť (In veritate dico vobis
multe vidue erāt ī dieb⁹ helie ī iſrael qñ clauſū
ē celū) orōnibus helie.ut hť.3.Reg.17.ubi iſta
hiſtoria diffuſe tractať q̄ hic breuiter poniť (et
ad nullā illaꝝ miſſus ē helias) qꝛ nō erāt ita de
uote ſicut illa mulier gētilis ſareptana.ꝛ qꝛ he
lias perſecutōꝫ patiebať ī terra iſrael q̄ dbuiſ
ſet ſibi eē grata (Et multi leproſi erāt ī iſrahel.
ꝛ nemo illorū mūdatus ē) ꝓpter eorū īgratitu
dinē erga deū .qꝛ regnū iſrahel declinauerat ad
idolatriā colēdo vitulos aureos quos fecerat
hieroboā (niſi naaman ſyrus) cui⁹ hiſtoria po
niť.4.Reg.5.ubi deſcribiť bonitas eius ante
curationē cū dť.ꝑ illū eni dedit dſ ſalutē ſyrie.
ꝛ poſt curationē fuit adhuc melior ꝛ valde gra
tus deo ꝛ heliſeo ut hť ibidē (Et repleti ſūt oēs
ī ſynagoga ira) qꝛ ꝑponebat eis gētiles q̄s ab
hominabāť ſicut canes (et eiecerūt illū ex̄ ciui
tatē) tāquā dignū morte.ut illū īterficerēt vt
pꝫ ī lrā (Ipſe aūt trāſiēs ꝑ mediū illorū ibat)
v̄tute diuinitatis q̄ poterat ſe ſic ſeruare illeſū
qñ volebat.dicit āt beda ꝙ cū dñs de manib⁹
eorū elapſus de v̄tice mōtis dſcēderet.ꝛ ſub ru
pe latere vellet.ſubito ad tactū dñice veſtis ſa
xū illud ſubterfugit ꝛ iſtar cere ſolutū quēdaꝫ
ſinū effecit ideſt cōcauitatē ī quo dñicū corpuſ
recipeť ī quo loco oīa lineamēta ꝛ ruge veſtis
ꝛ veſtigia pedū ī rupe apparēt adhuc. ſicut te
ſtanť q viderūt (Et deſcēdit ī caphar naū) ut ī
pēderet alijs doctrinā ſacrā qua illi d nazaret
erāt īdigni (ꝛ ſtupebāt ī doctrina ei⁹.qꝛ ī ptāte
erat ſermo ipſi⁹).ſ.miracula faciēdi ut pꝫ ex ſe
quētib⁹ (Et ī ſynagoga ꝛc̄) hic cōſequēter dſcri
biť doctrine xp̄i cōfirmatio per miracula xp̄i.
ſicut eni illa quorū cognitio ſubeſt naturali fa
cultati itellectus cōfirmāť eē vera ꝑ reductio
nē ad ꝑma pricipia:ſic veritas illorū q̄ trāſcen
dūt naturalē facultatē intellect⁹.de qbuſ erat
doctrīa xp̄i:cōfirmať ꝑ opationē miraculoruꝫ
q̄ a ſolo deo pñt fieri.et iō cū iducūť ad confir
mationē alicui⁹ doctrine oñdiť eē v̄a cū dus te
ſtis eē nō poſſit alicui⁹ falſitatis.igiť ad hoc in
ducūť hec duo miracula ī ſpeciali.ꝑmū ē de d
moniaco curato.Scdm d ſocru petri a febrib⁹
curata ibi.ſurgēs aūt de ſynagoga.3°. ponūtur
multa ī generali ibi.cū eni ſol occubuiſſet oēs
q habebāt īfirmos ꝛc̄.Et pꝫ ſñia iſtaꝝ ꝑtiū vſꝫ

ad finē.c.ex dictis mar.1.d.ꝛ e. vbi iſta poſita
ſūt eodē ordie quo hic ꝛ expoſita. V

Actū ē aūt) deſcripta ꝑdicatōe xp̄i ꝛ e⁹
cōfirmatiōe.hic ꝯſequēter dſcribitur
cōuerſio aliquorū ad ipſū. Et ꝑ dſcribi
tur eorū vocatio ad diſcipulatū xp̄i.2°. eoꝝ ꝓ
motio ad apoſtolatū.6.c.b.ibi.Factū ē āt ī die
bus.Pria ī.2.qꝛ ꝑ deſcribiť vocatio petri cum
alijs adiūctis ſibi.ſecūdo vocatio mathei ibi.
Et poſt hec exiuit ꝛ vidit ihs publicanū.Circa
ꝑmū ꝑmo deſcribiť diſcipulorū vocatio ſeu cō
uerſio.ſecūdo cōuerſorū cōfirmatio ibi. Et fac
tū ē cū eēt ī vna ciuitatū.Circa ꝑmū dť ſic (Fa
ctū ē aūt cū turbe irruerēt ī eū) pre nimia dúo
tōe audiēdi ipſū (et ipſe ſtabat ſecus ſtagnū ge
neſeret) lac⁹ magn⁹ ē ꝑ quē trāſit iordanis flu
ui⁹.ꝛ qꝛ ibi extēdūť aq̄ ī latitudīe magna. ali
quādo vocať ſtagnū.aliqñ lac⁹ ꝛ aliqñ mare ſe
cūdū modū loquēdi hebraicū quo oīs congre
gatio magna aq̄rū vocať mare ſecūdum illud
Gen.1.Cōgregatōeſqꝫ aq̄ruꝫ appellauit maria
(piſcatores aūt dſcēderāt ꝛ lauabāt retia ſua)
amouētes īmūditias ut retia plicarent.qꝛ nul
los piſceſ ceperāt.ut pꝫ ex ſequētibuſ (Aſcēdēſ
āt ī vnā nauim) ut populi plauſū declinaret ꝛ
de naui populū ſedētē ī littore cōueniētius do
ceret (duc ī altū) hoc ē ad locū aque magi ꝓfū
dū q ē cōueniētior ad piſcādū (ꝑceptor ꝑ totaꝫ
noctē laborātes nihil cepimus) q̄uis diligēti
aꝫ magnā adhibuim⁹ (ī uerbo aūt tuo laxabo
rete).i. confidēs ī v̄tute uerbi tui (rūpebāť āt
rete eoruꝫ) ex quo pꝫ duplex miraculū.qꝛ non
ſolū ceperāt magnā multitudinē piſciū ſupra
modū ſolitū ꝛ poſſibilē ꝑ uiā humanā.ſꝫ etiaꝫ
illa multitudo tenebať in rete rupto. iō ſubdi
tur (qō cū videret ſymō petr⁹ ꝓcidit ad genua
ieſu) ꝑꝑ ꝑdicta miracla facta.d.(Exi a me dñe
qꝛ hō peccator ſū) reputabat eni ſe īdignū ꝑſē
tia tā ſacte perſōe (ſtupor.n. circūdederat eū)
ideſt āmiratio magna ꝑꝑ facta xp̄i īſolita (Et
ait ad ſymonē ihs) ipſū coſolādo (Noli timere
ex hoc).i. de cetero (iā eris hoieſ capiēs) ꝑ ſanā
doctrinā trahendo ad vitā beatam verbū eni
dei hamo piſcatoris cōparať.qꝛ ſicut hamus
nō capit piſcē niſi ab ipſo capiať ſic nec verbū
dei capit hominem ad vitā eternā niſi ipꝫ v̄bū
mente ipſi⁹ capiať (ꝛ ſubductis ad terrā naui
b⁹ relictis omnib⁹ ſecuti ſūt eū) ſcꝫ ſymō petr⁹
ꝛ alij q erant cū eo.ꝛ licet andreaſ hic nō noi
neť tamē intelligiť ibi fuiſſe ſecūdū qō dicit
aug.ut habť ex v̄biſ Math.4.ꝛ Mar.1.Dicūt
tamē aliqui ꝙ iſti non ſecuti fuerint xp̄m tūc
ei totaliter inherendo.ſed cā reuerētie aliquā
tulū ſecuti ſūt euꝫ aſſociando.ad ꝓpria tamē
reuerſuri.ſꝫ poſtea vocati ſūt nō reuerſuri am
pli⁹ ad ꝓpria.de q̄ vocatiōe loquiť mathe⁹ ꝛ
marc⁹.Alij v̄o dicūt ꝙ iſta vocatio de qua hic
logť lucas ē eadē cū illa de q̄ loquiť Math.
ꝛ mar.qꝛ uocati ſūt ſimplicit ad ſocietatē xp̄i.

⁊ hoc uideꝛ ueriꝰ q: hic diciꝛ relictis omnibus
ſecuti ſūt eū. q modꝰ loquendi ꝓprie non cōue
nit niſi adherentibꝰ xp̄o totaliter. Jte3 q: hic
diciꝛ petro a xp̄o. Ex hoc ia3 eris homines ca-
ꝑ̄es idest de cetero uacabis ꝑdicatiōi. ⁊ tali mo
do loquendi utunꝛ mathēꝰ et marcus ⁊ q ſecu3
dū alios deſcribūt vocationē eoꝝ ſimpliciter
adherendo xp̄o abſq3 reuerſiōe ad ꝓp̄a (Et fac
tū ē) hic cōſequēter deſcribiꝛ uocatoꝝ ꝯfirma
tio ꝑ opa miraculoꝝ. ⁊ deſcribūꝛ hic duo mira
cula. Primū ē de leproſo ſanato. Scd̄m de pa-
litico curato ibi. Et factū ē i vna dieru3. Sn̄ia
ꝑme ꝑtis p3 ex dictis Math. 8. a. ⁊ Mar. i. g.
excepto qđ ſeqꝛ (Jpſe aūt ſecedebat i deſertu3
locū) ad oſtēdēdū ꝙ ꝑdicator vbi diuini deb3
fugere populi applauſū. ⁊ retrahere ſe aliqñ a
multudīe ut uacet orōni (Et factū ē) hic deſcri
biꝛ de palitico curato miraculū qđ factū fuit i
capharnaum ut habeꝛ Mar. z. Et p3 ſentētia
huiꝰ ꝑtis quātū ad curationē palitici ex dictis
Math. 9. a. ⁊ quātū ad ꝑſētationē dicti paliti-
ci Mar. z. a. q obmittiꝛ i Math. ⁊ a Mar. ſup
pletur (Et poſt hoc exiuit) hic ꝯſequēter dſcri
biꝛ vocatio mathei. Et ꝑmo deſcribiꝛ iſta voca
tio. z°. deſcribiꝛ murmurātiū cōfutatio ibi. Et
murmurabāt. Sn̄ia ꝑme ꝑtꝭ p3 ex dictꝭ Math.
9. b. ⁊ c. (Et murmurabāt) hic cōſequēter de-
ſcribiꝛ malignātiū cōfutatio. ⁊ hoc i tribꝰ caſi-
bus. ſecūdus poniꝛ ibi. At illi dix. tertiꝰ i ꝑnci
pio. 6. c. Primꝰ caſus eſt q: pharisei murmura
bāt de cōmunicatōe xp̄i cū peccatoribꝰ i cibo ⁊
i potu. quā murmuratōnē xp̄s oñdit irrōnabi
lē. ⁊ p3 ex dictis Math. 9. b. Secūdꝰ caſus ē ꝙ
arguebāt diſcipulos xp̄i eo ꝙ nō ieiunabāt ſicˀ
pharisei ⁊ ioānis diſcipli. ſ3 xp̄s excuſat eos rō
nabiliter ⁊ p3 ſētētia ex dictis Math. 9. c. hoc
excepto (Nemo cōmiſſurā a veſti. nouo ⁊c̄) cō-
miſſura idē ē qđ iūctura ⁊ dꝛ a cō qđ ē ſimul et
mitto is. q. ſimul mittere. illa enī q̄ iūgūtur ſiꝛ
mittūꝛ (⁊ nemo bibēs vetus vinū). ſ. cōſuetu-
dinarie (ſtatim vult nouū). i. repēte (dicit eni3
vetꝰ melius ē) q: magis ſapit ſibi ꝑꝑ conſuetu
dinē bibēdi. eo ꝙ cōſuetudo ē q̄da3 natura. ſ3
paulatiue aſſuefaciēdo ad bibēdū nouū tādē
efficiꝛ ſibi ſapidū. ⁊ eo mō hoibꝰ cōuerſis d no-
uo ad uiā ꝑfectōis oꝑa icōſueta ſunt eis diffi-
cilia. ſed paulatiue aſſuefaciēdo efficiūtur eis
facilia ⁊ delectabilia.

¶ VI

Factū ē aūt) hic poniꝛ tertiꝰ caſuſ. quia
ſcribe ⁊ pharisei arguebāt xp̄m ⁊ diſci-
pulos eꝰ de violatōe ſabbati ⁊ hoc i du
plici caſu. ſecūdus poniꝛ ibi. Factū ē aūt i alio
ſabbato. ſētētia aūt iſtaꝝ duaꝝ ꝑtiū p3 ex dic-
tis Math. iz. ubi iſti duo caſus ponūꝛ eodem
ordinē quo hic. ⁊ exponūꝛ eodē mō excepto qđ
ſeqtur (et ait hoī q habebat manū aridā ſurge
⁊ ſtaꝛ mediū) hoc aūt fecit xp̄ſ ut miraculū eēt
euidētiꝰ. ⁊ ut manifeſtiꝰ argueret cecitas mali
gnātiū (ip̄i āt repleti ſūt iſipiētia). i. irrōnabili
iracūdia cū magis deberēt eſſe grati beneficio
diuino (⁊ colloquebāꝛ adiuicē quid nā facerēt
de ieſu) iā eni tractabant de morte ipſius. ſed
xp̄s noluit mori āte tēpꝰ ꝑfinitū a patre. ut im
plerenꝛ ſcripture ꝓphaꝝ de ignomioſa eiꝰ mor
te (Factū eſt autē i diebꝰ illꝭ) Poſtq̄3 deſcripta ē
vocatio pluriū ad xp̄i diſcipulatum. hic cōſe
quēter deſcribiꝛ ꝓmotio aliquoꝝ ex illꝭ ad apo
ſtolatū. ⁊ ꝑmo deſcribiꝛ dicta ꝓmotio. ſecundo
ꝓmotoꝝ inſtructio ibi. ⁊ deſcēdēs ih̄s de mō-
te. Circa ꝑmū diciꝛ (Factū ē aūt i diebꝰ illiſ exi
it i montē orare ⁊c̄) ꝑ hoc oñdit xp̄s ꝙ ꝓmotōi
aliquoru3 ad ſtatū dignitatis i eccl̄a dei debēt
oratiōes deuote ꝑmitti iđ ſubdiꝛ (Et elegit. iz
ex ipſis quoſ ⁊ apoſtoloſ nomiauit) quibꝰ ſucce
dūt ep̄i i eccl̄a dei (Symonē quē cognomiauit
petrū) ante cōuerſionē vocatꝰ ē ſymō. ſed poſt
ea mutatū ē nomē eiꝰ. ⁊ ex hoc iolcuit cōſuetu
do ꝙ quādo aliqſ creaꝛ i papā mutaꝛ nomē ei
us (Jacobū alphei) ideſt filiū alphei. ⁊ iſte vo-
catꝰ ē iacobꝰ iuſtꝰ ⁊ fr̄ dn̄i. q: erat ei valde ſimiꝛ
i facie ⁊ i liceamētꝭ corpoꝛꝭ (iudā iacobi). i. frēm
iacobi (Et dſcēdēs ⁊c̄) h̄ ꝯſequēter pꝰ electionē
apoſtoloꝝ pōiꝛ iſtrutio d opibꝰ ꝑfectiōiſ q: pro
moti ad gradū maiorē dbēt habere maiorē co-
gnitiōe3. Lic3 aūt ſmo xp̄i ſequēs factꝰ fuerit
magne multitudini. tn̄ xp̄s ſmonē ſuū ad apo
ſtoloſ ꝑncipaliter dirigebat. Dubitaꝛ tn̄ h̄ utꝝ
iſte ſmo fuerit idē cū illo q a Math. dſcribit. 5
c. ⁊ dicūt aliq ꝙ ſic. tū q: h̄ ⁊ ibi eodē mō icipiꝛ
cū dꝛ b̄ti pauꝑeſ ⁊c̄ ⁊ eodē mō t̄miaꝛ cū diciꝛ
Ois q audit ſermones meos ⁊ facit d̄ſus fine3
hꝰ capli. ⁊ Math. 7. in fine. Jtē q: illa q̄ ponun
tur hic fere ibi ponunꝛ. Aliȷs aūt vꝛ oppoſitu3
tū q: hic dꝛ. ⁊ deſcēdēs ieſus de mōte. Math.
5. dꝛ videns ieſus turbas aſcēdit in mōtē. Jtē
hic diciꝛ: ſtetit in loco cāpeſtri ⁊c̄. Jbi aūt diciꝛ
⁊ cū ſediſſet acceſſerūt ad eū diſcipuli eiꝰ. ⁊ ape
riens os ſuū docebat eos ⁊c̄. ⁊ iđ iſte ſermo ⁊ il-
le videnꝛ differre q̄tum ad locū. q: iſte ſermo
vꝛ eſſe factꝰ in terra plana ⁊ cāpeſtri. Aliꝰ autē
i monte. Jtē q̄tum ad faciēdi modū: q: iſte vꝛ
eē factꝰ a xp̄o ſtando. Aliꝰ aūt ſedendo. Jtē q:
multa i illo ponūꝛ q̄ hic omittunꝛ: vt p3 intuē
ti. Qui vlt tenere ꝑmā opinionē pōt dicere ad
iſta q̄ videnꝛ ꝯtrariari. dicēdo ꝙ xp̄s ꝑ aſcēdit
cacumē mōtis ad eligendū apl̄os. ⁊ ibi docuit
eos de aliqbꝰ ſedēdo ſm ꝙ dicit Math. ſ3 po-
ſtea deſcēdit ad aliquā ꝑtē mōtis planiore3 q̄
hic diciꝛ cāpeſtris: vt ibi ꝯueniētiꝰ docere3 mul-
titudinē ⁊ h̄ ſtando ſ3 qđ hic diciꝛ. Qđ autē dꝛ
ꝙ hic mlta omittūꝛ q̄ in alio ponūꝛ nō obſtat.
q: euangeliſte nō ſꝑ vniformiter referūt idem
ſcm̄ xp̄i: vt dc̄m ē: ⁊ qđ vnꝰ omittit aliꝰ ſupplet
vt ſic ꝯueniāt ⁊ cū h̄ ſpālia ⁊ ſinglaria dicant.
Qui āt vlt tenere ſcđa3 opīonē pōt dicere ad ꝑ
mū alteriꝰ opīoniſ nō eē incōueniēs ꝙ duo ſer
mones a xp̄o fci diuerſis t̄pibꝰ eodē mō incipi
ant ⁊ terminenꝛ et eande3 materiā ſaltē ꝑ ma
gna ꝑte ꝯtineant. his ꝑmiſſis ꝓcedendū eſt ad
diuiſionē: q: ꝑ dſcribiꝛ iſtructō xp̄i directa ꝑn
cipaliꝛ apl̄is. z°. cōiter facta turbis. c. 8. Adhuc
ꝑrio ponitur dicta inſtructio. Secūdo eius cō
firmatio ca. 7. Pria in tres. q: ꝑ i ſermone ꝑmit
titur quaſi q̄dā praefatio. ſecūdo ſubdiꝛ ipſa in-
ſtructio ibi. Et ipſe eleuatis oculis. 3°. infertur
intenta concluſio ibi. Ois qui venit ad me. Cir
ca primū deſcribitur locus cum dicitur (Et de
ſcendens ih̄s de monte) ⁊ faciendi modus cu3
dicitur (ſtetit in loco) et expoſitio p3 ex dictis
ſecundum duplicem opinionem. ⁊ aſſiſtens po
pulus cum dicitur (et turba diſcipulorum ⁊c̄)
⁊ cāe aduentus cum dicitur (qui venerant ut
audirent eum ⁊ ſanarentur) q̄tū ad illos qui
erant infirmi (quia uirtus de illo exibat ⁊ ſana
bat oēs) non eſt intelligendu3 ꝙ aliqua virtus
exiſtens i xp̄o tranſiret ad alios eadem nume-
ro: ſed iſte exitus intelligitur inquantū effectꝰ
exit a cā: q: v̄tus diuina exiſtens in xp̄o facie-
bat ſanitates in infirmis. Qualiter autem
humanitaſ xp̄i ad hoc operabatur dictum fuit
Mar. 5. ca. (Et ipſe eleuatis oculis) hic conſe-
quenter deſcribitur ipſa inſtructō. Et primo de
actibus beatitudinum. z°. de actibus virtutū
ibi. Sed vobis dico. Prima in duas. q: primo
inducit ad actus beatitudinum. z°. retrahit ab
actibus vitiorum contrariorum ibi. Uerūtn̄
ve uobis. Secundum opinionem illam que di
cit eundem ſermonem hic deſcriptum et Ma-
th. 5. tres prime beatitudines hic poſite expo-
nantur ſicut expoſite ſunt ibidem. hoc addito
ꝙ ſecunda beatitudo hic poſita intelligenda ē
de eſurie iuſticie. ſicut ibi ponitur. Beati q eſu
riunt ⁊ ſitiūt iuſticiā ⁊c̄. Quarta āt beatitudo
hic poſita que ibi ponitur octaua. nō ſi eſt pro-
prie beatitudo dicenda. ſed confirmatio prece
dentium ut ibi dictum fuit. Secundū opinio-
nem aliam que dicit iſtum ſermone3 alium ab
illo dicendum ꝙ ſaluator hic iducit ad quatu-
or que uidenꝛ oppoſita terrene ſeu mundane
beatitudini quam boetius i libro de conſolatō
ne uocat falſam uel mēdacē felicitatē. ꝑ quas
quidem virtutes deuenitur ad veram beatitu
dinem. Beatitudo enim terrena primo cōſiſtit
in abundantia tēporaliu3 bonoꝝ. q̄ frequen-
ter eſt occaſio multoꝝ maloꝝ. ⁊ ideo ſaluator
inducit ad oppoſitum cum dicit (Beati paupe
res) ⁊ accipitur hic paupertas voluntaria per
quam quis contēnit ⁊ abȷcit a ſe bona tempo-
ralia quantum poteſt fieri bono modo ut ho-
mo liberius vacet operibus vite contēplatiue
(quoniam veſtrum eſt regnum dei). ſ. in ſpe et
poſtea erit veſtrum in re. z°. cōſiſtit i hoc ꝙ be-
ne ſit hoī quantum ad corpus. videlicet i cibis
⁊ potibꝰ ⁊ huiuſmodi carnis delectabilibus. ⁊
ideo ſaluator inducit ad oppoſitum. d. (Beati
qui nunc eſuritis) abſtinentes a predictis de-
lectabilibus quātum bono modo poteſt fieri.
vt caro redigatur in ſeruitutem aīe: vt ſic peci-
piantur cōſolatōeſ diuine. iđ ſubditur (q: ſatu
rabimini) ichoatiue i pn̄ti vita ꝑcipiendo ꝑdic
tas conſolatōes ſed ꝑfecte i patria ſ3 qđ diciꝛ.
pſal. i6. Satiabor cum apparuerit gloria tua.
3°. conſiſtit i t̄pali iocūditate inepta. ad cuiꝰ op
poſitū inducit di. (Beati qui nūc fletis) ꝯſide-
rando ꝙ t̄ps pn̄tis vite nō ē niſi luctus ⁊ triſti
tie tum ratōne culpe ſine cuius cōmiſſiōe vita
preſens non poteſt tranſire ſaltem quantu3 ad
culpam venialem. tum ratione dilationis glo-
rie. ſm qđ dꝛ. Can. z. Nunciate dilecto q: amo
re langueo. 4°. conſiſtit i fauore hominū ⁊ lau-
de. ex quibus frequēter hoies ſupbiūt ⁊ i alia
vitia cadūt. iđ iducit ad cōtrariū. d. (beati eri-
tis cū vos oderūt hoies ⁊c̄) nō ꝙ aliqs dbeat
odiū hoiu3 q̄rere ⁊ affectare: ſ3 q: timore huiꝰ
odȷ nō debet ueritatē vite iuſticie ⁊ doctrie di
mittere. Secūdū hec enī faciebāt prophetis. ſ.
veris ut p3 de hieremia quē ꝑꝑ veritatē ab eo
dictam reputauerūt ꝑditorē ⁊ eū icarcerauerūt
⁊ tādē lapidauerūt: ut dicūt aliq ⁊ de Eſa. que3
cū ſerra ſecauerūt ⁊ de multis aliȷs (Uerūtn̄)
hic cōſequēter retrahit ab actibus vitiorū. d.
(veh uobis diuitibꝰ) diuitȷs abutētibꝰ. uerū
tn̄ q: multi bene utūꝛ diuitȷs. ſ3 qđ dꝛ Eccle.
.31. Btūs uir diues q iuentus ē ſine macl̄a ⁊c̄.
⁊ beatus Ambroſius dic̄. Sicut diuitie ipedi-
mēta ſūt reprobis ita ꝓbis ſūt adiumenta uir-
tutis. iđ ſubditur (q habetis hic cōſolationem
ueſtram) abutentes diuitȷs ad uite uolupta-
tē (Ueh uobis qui ſaturati eſtis) per ineptam
leticiā ad peccatū mortale declinantem ſecun-
dū qđ dꝛ prouer. z. qui letāꝛ cum male fecerit
⁊ exultāt i rebus peſſimis (ueh cū benedixerit
uobis homines) per applauſum talē nutriētes
nos in malis ſecūdū ꝙ dicit pſal. 9. Laudatur
peccator in deſiderȷs aīe ſue. ⁊ iniquuſ benedi
citur. Secundum hoc faciebant prophetis ſci-
licet falſis qui ad habendu3 populi applauſū
prophetabant falſum ſicut patet. 3. Regū. zz.
de ſedechia qui fecit ſibi cornua ferrea ad pro-
phetandum falſa non ſolum uerbis ſed etiam
factis. ſicut ⁊ prophete ueri uerbis ⁊ factis ali-
quando uera prophetabant (Sed dico uobis)
hic conſequenter inducit ad actus uirtutum
⁊ primo q̄tum ad uirtutes que perficiunt ap-
petitum ſecūdo q̄tū ad illas q̄ ꝑficiūt intellec-
tum ibi. Dicebāt aūt illis. illa diſtictio tn̄ nō ē
ꝑciſa ſed a pricipaliori ꝑte. q: i qualibet ponūꝛ
aliqua ꝑtinentia ad ꝑfectionē itellectus ⁊ uo-
luntatis. Circa primum dicitur (diligite inimi
cos ueſtros) pharisei ⁊ legiſꝑiti circa hoc erra-
bāt dicētes ꝙ ſicˀ amicꝰ ē diligēdus ita inimicꝰ
ē odiēdus quē errorē remouet ſaluatō. d. (dili
gite ⁊c̄) q: l3 uitiū eoꝝ ſit odiēdū. natura tn̄ eſt
diligēda. Sciendū tn̄ ꝙ diligere ē uelle alicui
bonū. triplex aūt ē genꝰ bonoꝝ. q: q̄dā ſūt ſpi-
ritualia q̄ ſūt bōa gratie. ⁊ glīe. ⁊ quātū ad hoc
omnes tenemur inimicos diligere optando eiſ
bona gratie quibus homo ñ pōt male uti. ⁊ iđ

tenemur ea velle etiã inimicis.qꝛ ois homo ex
caritate ẽ diligẽdus.Alia ſũt bõa nature vt foꝛ
titudo coꝛpis ſanitas ſubtilitas īgenij. ꝛ conſi/
milia.Alia aũt ſũt bõa foꝛtune.ſ.diuitie hono/
res ꝛ ſimilia.ꝛ iſtis duplicib⁹ bõis poſſũt hoīeſ
bene vti ꝛ male.ꝑꝑ qḋ talia nõ tenemur inimi
cis velle niſi īquãtũ faciũt ad eoꝝ ſalutẽ(bene
facite his q oderũt vos)beneficẽtia ẽ effect⁹ di
lectõis ꝛ iõ ꝓpoꝛciõat̃ ei ſicut effect⁹ ſue cauſe.
ꝛ iõ tenemur benefacere inimicis in his q̃ ſpec
tant ad eoꝝ ſalutẽ ꝑ loco ꝛ tp̄e ꝛ alijſ circũſtan
tijs debitis cõcurrẽtibus.ñ ãt tenemur ī alijſ.
ꝛ,qꝛ ẽ qḋdam beneficiũ qḋ a q̃libet quãtũcũqꝫ
paupe poteſt exiberi ꝛ ꝑtiet ad ſalutẽ:ſcꝫ oꝛare
ꝑ ſalute aiaꝝ.iõ iſtud bñficiũ ꝑ loco et tẽpoꝛe
ꝛ alijs circũſtãtijſ tenemur etiã exhibere inimi
cis.iõ ſubditur(benedicite maledicẽtibus vo
bis) ipꝛecãdo eis bõa gr̃e ꝛ glie (et oꝛate ꝑ per
ſequẽtib⁹ vos)optãdo eis dicta bõa (et q ꝑcuſ
ſerit te ī maxillã ꝓbe ei alterã)iſtud nõ ẽ ītelli/
gẽdũ ſẽp q̃ntũ ad effectũ exterioꝛẽ. vñ ꝛ xp̄s in
maxilla ꝑcuſſus vt habet Joã.18.non obtulit
aliã ſꝫ magis ꝑcutiẽtẽ ſe caritatiue coꝛꝛexit di/
cẽs.Si male locut⁹ ſũ teſtimoniũ ꝑhibe de ma
lo.Si aũt bene cur me cedis: ſꝫ ẽ intelligẽdũ ſe
cũdũ p̄parationẽ animi.ſm qḋ dicit Aug. lib⁹
ḋ ſermõe dñi ī mõte.qꝛ hõ dꝫ habere aium pre
paratũ ad ſuſtinẽdũ ꝑcuſſionẽ in alia maxilla
antequã ſuſcitaret ſcãdalũ uel aliqd aliud cõ/
tra caritatẽ(q aufert tibi veſtimentũ aut tuni
cam.noli pꝛohibere)eo mõ ītelligendũ ẽ ſecun
dũ p̄parationẽ animi ī caſu cõſimili.nõ aũt in
caſu ī quo ex tali ꝑmiſſiõe nutrietur rapiẽs in
malitia ſua.imo ī tali caſu nõ eſſet bonũ ſuſtie
re.niſi ꝑꝑ ſcãdalũ uel aliqd aliud maiuſ malũ
euitãdũ(Omni petẽti te tribue).ſ.donũ ꝉ ver/
bũ ſcḋꝫ ꝙ dicit Aug.ſi irrõabiliter petat tribu
endũ eſt ei verbũ oſtẽdẽdo ꝙ irrõnabiliter pe
tat.ꝛ tũc ſic dicit Aug.Meliuſ enim aliqd da/
bis cũ iniuſte petẽtẽ coꝛꝛexeriſ.Si aũt rõnabi
liter petat tribuẽdũ ẽ ei donũ qḋ petit ꝛ ſi ſit in
neceſſitate extrema poſitus talis datio cadit
ſub pꝛecepto. vñ dicit beatus Ambꝛoſius.Pa/
ſce fame moꝛientem ſi nõ pauiſti occidiſti.al's
eſt ſuꝑerogationis(et q aufert que tua ſunt ne
repetas).ſ.ī iudicio ꝛ hoc intelligẽdũ ẽ ſecũdũ
p̄parationẽ animi.ſicut dictũ ẽ de auferẽte ve
ſtimentũ(Et pꝛout vultis vt faciunt vobis ho
mines ꝛc̃)hoc ītelligitur de velle rõnabili ꝛ oꝛ
diato tantũ(et vos facite illis ſimiliter) iſtud
facere;ī caſu neceſſitatis ẽ pꝛecepti.ī alijs ſuꝑe
rogatõis(Et ſi diligitis illos q vos diligũt tã/
tũmõ que vobis ẽ gr̃a)ideſt merces a deo red
dẽda ī eterna vita.q.d.nulla. qꝛ talis dilectio
nõ ꝓcedit a caritate q̃ ſe extendit ad oẽs hoïes
ꝛ iõ nõ ẽ meritoꝛia(Et ſi bene facitis ꝛc̃) eodeꝫ
modo exponẽdũ ẽ qꝛ beneficẽtia ẽ effectus di/
lectõis: vt p̄dictũ ẽ(Et ſi mutuũ dederitis)eo
dẽ mõ exponẽdũ ẽ(nã ꝛ peccatoꝛes peccatoꝛi/
bus fenerant̃)ideſt dãt mutuũ.qḋ pꝫ ex eo qḋ
ſubdit̃(ut recipiãt equalia)nõ vltra ſoꝛtẽ:ſed
mutuũ equale ſi voluerit petere (Verũtñ dili
gite inimicos veſtros)hoc ẽ iaꝫ expoſitũ ſupꝛa
(ꝛ mutuũ date nihil inde ſꝑantes) ideſt nihil
vltra ſoꝛtẽ:nec ſeruitiũ nec aliud:ſed ex carita
te q̃ ẽ pꝛĩcipiũ ꝛ rõ merẽdi apud deũ.iõ ſubdit̃
(et erit merces ueſtra multa.ꝛ eritis filij altiſſi
mi)qꝛ ſola caritas diuidit ĩter filios regni ꝛ ꝑ/
ditõis(Eſtote miſericoꝛdeſ ſicut ꝛ pater veſter
ꝛc̃)ḋs enĩ releuat miſerias vr̃as.nõ expectãdo
aliqd a vobis:ſꝫ ꝑꝑ ſuã bonitatẽ ſic hõ dꝫ mo/
ueri ad releuãdũ miſeriã ꝓximi ꝑꝑ amoꝛẽ bo/
nitatis diuine(Nolite iudicare)qualiter autẽ
iudiciũ ſit peccatũ dictũ fuit Math. 7.c.(Da
te et dabitur vobis).ſ.bonũ nature foꝛtũe gr̃e
ꝛ glie.dũ tñ datio fiat ex caritate.ꝛ iõ ſubditur
(Menſurã bonã)quãtũ ad bona foꝛtũe. q̃ ali/
qñ cõferũt ꝓpter oꝑa pietatis(et cõfertã) quã
tum ad bona nature ſicut ſanitas ꝛ huiuſmõi
q̃ etiã aliqñ conferũtur ꝓpter oꝑa pietatis(et
coagitatã)quãtũ ad bõa gr̃e (et ſuꝑefluẽtem)
quãtũ ad bõa glie.ꝛ iõ dicit apl's.i.ad Thi.4.
Pietas ad oia valet ꝑmiſſionẽ vite q̃ nũc ẽ ha
bens ꝛ future(eadẽ quippe mẽſura ꝛc̃)qꝛ ſecũ/
dũ ꝙ oꝑa pietatis ſũt maioꝛa ꝛ retributio diui
na.iſta tñ maioꝛitas nõ ẽ attẽdẽda ſẽꝑ ſecũdũ
magnitudinẽ oꝑis exterioꝛis.ſed magis ſecun
dũ magnitudinẽ iterioꝛis affect⁹.Vñ ꝛ Mar.
12.vidua q̃ miſit duo minuta ī gazophilatium
ſecundũ teſtimoniũ ſaluatoꝛis dr̃ plus miſiſſe
q̃ꝫ multi diuites q magna dona miſerant (Di
cebat aũt illis) Hic cõſequẽter īducit ſaluatoꝛ
exẽplũ ad virtutes ꝑficiẽtes ītellectũ q̃ ſũt ſa/
piẽtia de diuinis.ꝛ ſciẽtia de humanis ĩq̃ntum
oꝛdiatur ī deũ.ꝛ iſte v̄tutes potiſſime requirũ/
tur ī platiſ ꝛ rectoꝛib⁹ alioꝛũ.cuiuſmodi futuri
erãt aplĩ ꝛ alij xp̄i diſcipuli ꝛ eoꝝ ſucceſſoꝛes.ſ.
ep̄i ꝛ ſacerdoteſ curati ꝛ h̃ ẽ qḋ dr̃ (Nũqd põt
cecus)ideſt carenſ ſciẽtia ꝛ ſapiẽtia(cecũ duce
re).i.ignoꝛãtẽ dirigere.q.d.nõ . iõ ſubdit̃(Nõ
ne ambo ī foueã cadũt)ideſt ī trãſgreſſionem ꝛ
peccatũ.q.d.ſic.vnde grego.ī paſtoꝛali. Cũ pa/
ſtoꝛ ꝑ abꝛupta gradit̃ ꝯñs ẽ vt grex ad p̄cipiti/
um ſequat̃.iõ ſeqt̃(Nõ ẽ diſcipulus ſupꝛa ma
giſtrũ)ꝛ iõ nõ ẽ mirũ ſi ipſũ ſequat̃. vñ ſeqt̃(ꝑ/
fectus aũt oïs erit ſi ſit ſicut magiſter ei⁹)qꝛ ſi
aſſimiletur bono magiſtro erit ꝑfectus ſecũdũ
veritatẽ.ſi aũt malo erit perfect⁹ ſecũdũ quan
dã trãſũptionẽ eo mõ loquẽdi quo dr̃.5.Me/
tha.ſic aũt trãſſerẽtes ꝛ ad mala dicimuſ calũ
niatoꝛẽ ꝑfectũ ꝛ latronẽ ꝑfectũ.qm̃ ꝛ bonos di
cim⁹ ipſos.ꝛ latronẽ bonũ ꝛ calũniatoꝛẽ bonũ
ꝛ qꝛ p̄latus ꝛ rectoꝛ malus nõ habẽt frõtẽ coꝛ/
rigẽdi.ideo ſubditur(qd aũt vides feſtucam ī
oculo fratris tui)hoc expoſitũ ẽ Math.7.ca.
(bon⁹ homo de bono theſauro coꝛdis ſui)q the
ſaurus ẽ ſcientia et v̄tus(ꝓfert bonũ)ꝑ doctri
nã ſanã ꝛ vitã exẽplarẽ(ex abundãtia enĩ coꝛ/
dis os loqt̃)qꝛ ſecũdũ qḋ dr̃.i. Periarmiaſ. vo
ces ſũt note ideſt ſigna eaꝝ paſſionũ q̃ ſũt ī aïa
Et qꝛ mali rectoꝛes dicũt ſe eẽ vicarios xp̄i iõ
ſubditur(Quid aũt vocatis me dñe dñe ꝛ non
facitis q̃ dico).q.d.talis auctoꝛitas non cedet
vobis ad vtilitatẽ ſꝫ magis ad dãnatõnẽ(Oĩſ
q venit ad me) Poſtq̃ꝫ ſaluatoꝛ pꝛemiſit ſuam
inſtructionem . hic conſequenter inducit ad
eius conſeruationem et patet littera ex dictis
Math.7.

C VII

Um aũt īpleſſet) Poſtq̃ꝫ ḋſcripta ẽ xp̄i
īſtructio. Hic ꝯſequẽter ponit̃ eiuſdeꝫ
īſtructõis cõfirmatio.Et ꝑ̄ ſigno ſẽſibi
bili. 2°. facto īuiſibili ibi. Rogabat aũt illum.
Pꝛima i.d.qꝛ ꝑ̄ deſcribũt̃ q̃dã miracula facta
corã turbis ſecũdo corã diſcipulis Joãnis ibi.
Et nũciauerũt ioãni.Circa ꝑ̄mũ ponũt̃ duo mi
racula.ꝑ̄mũ ẽ de ſeruo cẽturiõis ſanato.Secũ
dũ de filio vidue reſuſcitato ibi.Et factũ ẽ dein
ceps.ſentẽtia ꝑ̄me partis pꝫ ex dictꝭ Math.8.
exceptis q̃ ſequũt̃(erat moꝛiturus ex illa infir
mitate)niſi ꝑ xp̄m fuiſſet ſanatus(q erat illi ꝓ/
cioſus)ideſt carus ꝛ dilect⁹.ꝛ ꝑꝑ hoc vocatur
eius filius. Joanniſ.4.c.ſecunduꝫ Chriſo.Alij
tameꝫ dicunt ꝙ fuit aliud miraculuꝫ ab iſto ꝛ
etiã alia ꝑſona curata hic ꝛ ibi.ut ibidẽ pleni⁹
dicet̃(Miſit ad eoſ ſẽioꝛes iudeoꝝ) Math.8.
dicitur ꝙ īpemet acceſſit ad ieſum ſed non eſt
intelligendum in perſona pꝛopꝛia.ſed quia ac/
ceſſit per amicos ꝛ nuncioſ.quod eniꝫ per ami/
cos facimus. facimus quodammodo per nos
metipſos (ut veniret ꝛ ſanaret)centurio nõ ro/
gabat ut vẽiret ad ſanandũ ut patet ex littera
ſequenti ſed ſenioꝛes iudeoꝛuꝫ miſſi hoc petie/
runt pꝛeter centurionis intentioneꝫ credentis
ꝙ ſolo verbo poſſet eum curare abſqꝫ pꝛeſentia
coꝛpoꝛali (diligit enim gentem noſtram)ideſt
iudeos ex quo patet ꝙ erat gentiꝉ poſitus ibi
ad cuſtodiam terre a pꝛincipibus romanis (ꝛ
ſynagogam īpe edificauit) licꝫ.n.haberẽt vnũ
locum tantũ ad offerendũ ſacrificia ꝛ oblatõꝫ
ſcꝫ templũ qḋ erat in hieruſaleꝫ. tamen in ſin/
gulis ciuitatibus ꝛ caſtriſ habebant loca īqb⁹
conueniebant cã oꝛationis ꝛ audiendi verbuꝫ
dei que ſynagoge vocabãtur(īuenerũt ſeruum
q lãguerat ſanatũ)ex v̄bo xp̄i abſẽtis vt habe
tur Math.8.(Et factũ ẽ) Hic ꝯſequẽter deſcri
bit̃ miraculũ de filio vidue reſuſcitato (ī ciui/
tate q̃ vocatur naim)ciuitas ꝑua eſt galilea ꝑ
pe mõtẽ thaboꝛ(et ibãt cũ eo diſcipuli e⁹ ꝛ tur
ba copi.) hoc factũ ẽ ut euidẽti⁹ eẽt miraculuꝫ
corã multis factũ(ecce defunct⁹ efferebat̃) ad
ſepeliẽdũ.antiq̃tus enĩ loca ſepulture erant ex
tra ciuitatẽ ne ex cadauerib⁹ īficerẽt̃ habitato
res ciuitatis (miſericoꝛdia motus ſuper eã) tũ
qꝛ erat vidua.tũ qꝛ non habebat aliũ filiũ a q̃
poſſet ī ſenectute ſuſtentari(noli flere). q.d .ci/
to cõſolata eris (Et acceſſit ꝛ tetigit loculũ). i.
feretrũ.ad hoc.n. tetigit ut oſtenderet ꝙ coꝛp⁹
ſuũ diuinitati vnitũ erat īſtrumẽtũ diuinitatꝭ
etiã ī miraculis faciẽdis de mõ aũt cooꝑandi
ad hoc dictum fuit Mar.5.(et cepit loqui) ut
manifeſte appareret ꝙ erat vere reſuſcitat⁹ et
nõ apparenter tñ. vnde ꝛ de ſymone mago le/
gitur ꝙ apparenter reſuſcitauit quẽdam moꝛ
tuũ q tñ loq nõ poterat per qḋ apparuit illã re
ſuſcitatõnẽ fuiſſe tãtũ apparẽter (qꝛ pꝛopheta
magn⁹ ſurrexit ī nobis) ideſt ille magn⁹ ꝓphe/
ta de quo dicitur Deut.18.Pꝛophetam ſuſcita
bo eis de medio fratrũ ſuoꝝ ꝛc̃.qḋ ītelligit̃ de
xp̄o ī lege ꝛ ꝓphetis ꝓmiſſo.ꝛ iõ ſubditur(et qꝛ
deus viſitauit plebẽ ſuã)mittẽdo eis ſaluato
rẽ(Et nũciauerũt ioãni) Hic ꝯſequẽter ad con
firmationẽ doctrĩe xp̄i ponũt̃ miracula coꝛam
diſcipulis ioãnis facta cũ ſubdit̃ (ī ipſa aũt ho
ra curauit multos ꝛc̃)et ꝑ hoc r̄ndit queſtioni
ioãnis oſtẽdẽs ꝙ ipſe eẽt uerus xp̄s ꝑ miracu/
la ſoli diuie v̄tuti poſſibilia cũ ſubdit̃ (et reſpõ
dẽs dixit illis)et cõſequẽter ponit̃ ioannis cõ
mẽdatio cũ dr̃(Et cũ diſceſſiſſẽt)magis enĩ vo
luit ioãnẽ cõmẽdare ī abſẽtia diſcipuloꝛũ eiuſ
q̃ꝫ in pꝛeſẽtia. ut ei⁹ cõmẽdatio ñ ex fauoꝛe hu
mano ſed amoꝛe v̄itatis ꝓcedere videret̃ .cete
ra aũt patẽt ex dictis Math.11.uſqꝫ ibi(Et oïs
ppl's) vbi poſt ioãnis cõmẽdationẽ ponit euã/
geliſta phariſeoꝝ ꝛ legiſꝑitoꝝ cõfutatõneꝫ ꝛ ꝑ̄
v̄bis ppli. 2°. v̄bis xp̄i ibi. Cui.ḡ. Circa ꝑ̄mũ dr̃
(Et oïs ppl's).i. ſimplices ꝛ ſinglares (ꝛ publi/
cani)ideſt mundanis ꝛ publicis negotiationi/
bus occupati(iuſtificauerũt deũ baptizati bap/
tiſmo ioãnis)ex hoc enĩ ꝙ audierũt xp̄m tã ex/
cellenter cõmẽdantẽ ioãnẽ ceperunt laudare
ꝛ gloꝛificare deum tãq̃ꝫ iuſtũ ꝛ glorioſũ de hoc
ꝙ erant baptizati a tãto ꝛ tali ꝛ ad pñiaꝫ voca
ti:ꝛ per hoc apparet cõfutatio phariſeoꝛuꝫ qui
de ſua ſcientia ſuperbientes ſpꝛeuerũt baptiſ/
mũ ioãnis a deo inſtitutũ.et h̃ ẽ qḋ dicit̃ (pha/
riſei aũt ꝛ legiſꝑiti cõſiliũ dei ſpꝛeuerunt Cui
ergo ſimiles dicam ꝛc̃) Hic cõſequenter ponit̃
cõfutatio phariſeoꝝ ꝛ legiſperitoꝛũ ex uerbis
xp̄i.ꝛ pꝫ ſẽtẽtia ex dictꝭ Math.11.d.(Rogabãt
aũt illũ)deſcripta ꝯfirmatõe doctrĩe xp̄i ſigno
viſibili.hic cõſequẽter deſcribit̃ eiuſdẽ cõfir/
matio facto īuiſibili videlicet ꝑ remiſſionẽ pec
catoꝝ mulieriſ peccatricis. vbi ꝑ̄ deſcribit̃ lo/
cus cũ dicit̃ (et īgreſſus domũ phariſei diſcu/
buit) legit̃ aũt xp̄s mãducaſſe cũ peccatoꝛibuſ
ut eos ad penitẽtiã ꝓuocaret ut hẽt̃ Math.9.
Jtẽ cũ amicis familiarib⁹ ut eoꝝ ḋuotionẽ nu/
triret.ut dr̃ Joã.12.de Martha.ꝛ maria . Jteꝫ
cũ cognatꝭ pauꝑib⁹.ut eoꝝ īopiã ſuppleret .ut
hẽt̃ Joã.2.de nuptijs ubi deficiẽte uino xp̄us
aquã uertit ī uinũ. Jtẽ cũ phariſeiſ ſuꝑbiẽtib⁹
ut eoꝝ ſuꝑbiã cõfutaret pꝛout hic habet̃ .ut vi
debit̃ pꝛoſequendo(Et ecce mulier ꝛc̃)ḋ pecca/
tis ſuis plene ꝛ ꝑfecte cõtrita(ꝛ ſtans retro) qꝛ
ꝑ̄ verecũdia ſui peccati nõ audebat ſe ante po
nere(lachꝛymis cepit rigare pedes ei⁹ ꝛc̃)ex q̃

p3 magnitudo ꝯtritõis ex qua tãtũ fleuit ꝙ po
terãt lauari pedes uniꝰ hoĩs nudis pedibꝰ ĩce/
dẽtis (et capillis capitis ſui tergebat) qbꝰ ante
ad cõpoſitionẽ uultꝰ fuerat abuſa (et oſcula/
batur pedes eiꝰ ut totũ deo ſeruiret ĩ penitẽtia
gcqd ex ſe deũ cõtẽpſerat in culpa. ſm qd dicit
Greg. (et unguẽto ungebat) ad refrigeriũ calo
ris ⁊ mitigatiõ3 doloris ex labore itineris (Ui
dẽs aũt) hic cõſequẽter ponit̃ phariſei ĩdigna/
tio unde ſubdit̃ (ait intra ſe.d. h̃ ſi eẽt ꝓpheta)
uerus ſciẽſ occulta (ſciret utiqȝ q̃ ⁊ q̃lis eẽt mu
lier) ⁊ ꝑ ꝯñs nõ dimitteret ſe tãgi ab ea (Et re/
ſpõdẽs ihs) ad ꝯfutationẽ illiꝰ ꝑ h̃. n. ꝙ rñdit
ad eꝰ cogitationẽ q̃ ſoli deo nota ẽ oñdit ſe pluſ
q̃ ꝓphetã (duo debitoreſ ⁊c̃) ꝑabola ẽ ut cõueni
enter cõcludat̃ ꝯ phariſeũ de ſua rñſiõe. q̃ ſub
ditur cũ dr̃ (rñdẽs ſymõ dixit eſtimo ꝙ is cui
plus donauit) q2 amor ĩ hũanis plerũqȝ cãtur
ex ꝓcedẽtibꝰ donis. ⁊ ꝑ ꝯñs maior amor ex ma/
iorib9 donis. Cõſequẽter cũ xp̃us redarguit ex
triplici defectu pietatis cũ dr̃ (intraui domũ tu
am aq̃m pedibuſ meis nõ dediſti) q tñ erãt feſ/
ſi ⁊ dolẽtes ex labore itineris ⁊ lutoſi ſeu pul/
uerizati eo ꝙ ſine calciamẽtis ĩcedebat. ſecun/
do ex defectu caritatis cũ dr̃ (oſculũ mihi non
dediſti) qd ẽ amicitie ſignũ. 3° ex defectu hila/
ritatis ſeu letitie q̃ noĩe olei dñſignat̃ ut dr̃ pſal.
64. Propterea unxit te ds de. tu. ⁊c̃. Tria aũt
dicta reqrũt̃ ĩ hoſpitalitate gl'ioſa. Et econtra
laudat mulierẽ de triplici ꝑfectõe oppoſita ut
p3 ĩ littera. ⁊ iõ ꝯcluditur (remittũt̃ ei peccata
multa qm̃ dilexit multũ) uidet̃ aũt ꝙ deberet
dici cõtrariũ. q2 ꝑ dixerat donũ eẽ cãm amoris
hic ãt ecõtrario ĩfert amorẽ eẽ cãm doni. Dicẽ
dũ ꝙ ꝑ ĩ ꝑabola loq̃bat̃ mõ hũano ubi amor ex
dono cãtur. ſ3 ĩ applicatõe ꝑabole ad ꝓpoſitũ.
cõuertit ſe ad loquẽdũ de amore dei erga nos
q nõ ꝓcedit ex bonis meritis nr̃iſ ſ3 magis cau
ſat bonũ ĩ nobis iõ cõueniẽter concluſit dicto
mõ. Ul'aliter ꝑt dici ꝙ ĩ peccato duo ſũt remit
tẽda. ſ. culpa ⁊ pena. Culpa aũt ex dei liberali/
tate remittit̃ cũ nullũ bonũ meritoriũ poſſit eſ
ſe in nobis ſine gr̃a quã nõ habemꝰ an̄ culpe re
miſſionẽ. ſ3 habita gr̃a ⁊ culpa dimiſſa: adhuc
remanet pẽa remittẽda. ad cuiꝰ remiſſionẽ fac̃
bonũ opꝰ nr̃m caritate ĩformatũ. ⁊ de hac remiſ/
ſiõe loq̃t̃ dñs. unde ſeq̃t̃ (cui ãt minꝰ dimittit̃
minus diligit) remiſſio aũt culpe aut nulla eſt
aut total'ſit̃. ſed remiſſio pene fit ꝑ ꝑtes ⁊ nõ to
ta ſimul de cõi curſu. l3 aliqñ fiat tota ſimul ꝓ
pter feruorẽ penitẽtis ⁊ ex liberalitate dei. ⁊ h̃
fuit ĩ ꝓpoſito ĩ hac muliere (remittũt̃ tibi pccã
tua) nõ ſolũ quãtũ ad culpã: ſ3 ẽt q̃tũ ad penã
ex uehemẽti amore di ⁊ horrore pcc̃i ꝑteriti (q' ſ
ẽ hic q pccã dimittit) h̃ dicebãt q2 uidebãt tan
tũ hũanitatẽ exteriꝰ appẽtẽ. ſ3 ignõabãt deita
tẽ ĩteriꝰ latẽtẽ. q̃ põt pccã dimittere (Fides tua
ſaluã te fec̃) q2 iſta fideſ fuit fõmata caritate. ⁊
iõ fecit habẽtẽ dignã uita eterna. De iſta mlĩe

re peccatrice dubitãt aliq doctoreſ utrũ fuerit
maria ſoror lazari uel alia de quo dictũ ẽ qd ſẽ
tiãt doctores Joã. 12. ibi. n. h̃ poſui: q2 ꝑuſ ſcrip
ſi ſup ioãnem q̃3 ſup lucã. C VIII

(Et factũ ẽ deĩceps) Deſcripta iſtructõe
xp̃i facta aplĩs principaliter. hic conſe/
quenter ponitur eiuſdem iſtructio fac
ta aplĩs ⁊ turbis cõiter. Et ꝑ pmittitur quaſi
q̃dã prefatio. 2° ſubdit̃ dicta iſtructio ibi. Cũ
aũt plurima turba. Circa primũ dr̃ (ipſe iter fa
ciebat ꝑ ciuitates) ĩ quo apparet xp̃i diligẽtia ĩ
oꝑe predicatõis (et duodecĩ cũ illo) ideſt duo/
decĩ aplĩ de quoꝝ electõe dictũ ẽ ſupra. 6. c. nõ
tñ ibãt cũ illo ad ꝑdicãdũ ſ3 magis ad audien
dũ ut poſſẽt ꝯueniẽtiꝰ ꝑdicare ad qd miſſi ſunt
poſtea ut patebit ca. 9. (et mulieres alique que
erãt curate ⁊c̃) iõ ſeq̃bant̃ cũ (Maria q̃ uocat̃
magdalena) ſic noĩata a magdalo caſtro ⁊ iſta
ẽ de qua ẽ ſermo factus. 7. c. rõ tñ ſui cognomi
nis diuerſimode aſſignat̃ a doctorib9 diuerſis
illi eni q dicũt ꝙ iſta fuit ſoror lazari dicunt ꝙ
noĩata ẽ magdalena eo ꝙ magdalũ caſtrũ ceci
dit ĩ ꝑtẽ ſuã de hereditate paterna. fuit enĩ pa/
ter eius magnus hõ ⁊ nobilis habẽſ dñiũ ĩ plu
ribus locĩ inter q̃ erat dictũ caſtrũ. Alij do q di
cũt ꝙ iſta nõ fuit ſoror lazari ſed alia eiuſdem
nominis. dicũt ꝙ noĩata ẽ magdalene a mag/
dalo caſtro eo ꝙ erat ĩde oriũda (que miniſtra/
bãt de ſuis facultatibus) apud iudeos erat cõ
ſuetum ꝙ mulieres ſãcte ⁊ deuote miniſtrabãt
doctoribꝰ neceſſaria ex deuotõe. ⁊ iõ q2 xp̃s do
cebat ⁊ ꝑdicabat iter iudeos. h̃ mõ accipiebat
neceſſaria ab eis. Paulus aũt q ꝑdicabat gẽti
libꝰ iter quos nõ erat talis cõſuetudo. nõ ha/
bebat mulieres ſequẽtes ipm ⁊ ei miniſtrãtes
ut habet̃. i. Cor. 9. Ne forte ex hoc gẽtiles ſcan
dalizarẽt (Cũ aũt plurima turba) Hic ꝯſequẽ
ter deſcribitur ipſiꝰ xp̃i doctrina ſeu iſtructio.
⁊ primo deſcribit̃ dicta inſtructio. ſecũdo iſtru
ctiõis cõfirmatio ibi. factũ ẽ ãt. Prima ĩ duas
q2 pmo dñſcribit̃ ꝑabola ſue ꝑdicatiõiſ. ſcdo ſer/
uor ꝑdicãtiſ ibi (uenerũt ãt ad illũ) Prima ad
huc in duas. q2 ꝑ ꝑabola ꝓponit̃. ſcdo exponit̃
ibi iterrogabãt ãt. Sẽtentia ãt iſtaꝝ duarũ ꝑ/
tiũ p3 ex dictĩ Math. 13. excepto qd ſeq̃t̃ ĩ par/
te ſcda (Nemo ãt accendẽs lucernã opit eã va/
ſe) ꝑ lucernã ſaluator h̃ itelligit doctrinã euan
gelicã que nõ ẽ ocultanda nec in latebris tan/
tũ docẽda ſicut doctrĩe ſuſpecte ⁊ male. ſed in
pala3 corã omnibꝰ (Nõ enĩ eſt ocultu3 quod ñ
manifeſtet̃) quia lic3 xp̃s aliqñ docuerit diſci/
plĩos ſecreto: uoluit tñ ꝙ ꝑ eoſ talia publice do
cerent̃ unde dic̃ Math. 10. Quod in aure audi
tis ꝑdicate ſuper tecta. iõ ſubdit̃ (Uidete q̃uo
audiſtis) ut cõſtanter ꝑ orbe3 ꝑdicetis (q enĩ3
habet dabit̃ illi) h̃ ſubdit̃ ad oſtẽdẽdu3 ꝑmiũ
ꝑdicatiõis apoſtoloꝝ q enĩ ꝑdicant ex fide for
mata caritate merent̃ ut ſibi det̃ augmẽtũ gr̃e
ĩ ꝑſenti. ⁊ ꝑmiũ glorie ĩ futuro (⁊ quicũqȝ ñ h3)

videlicet fidem caritate formatã (⁊ qd h3 aufe
ret̃ ab eo) q2 gratie gratiſ date nõ valebũt ei ad
ſalutẽ. ſ3 magis cedẽt ad dãnatiõis ſue augm̃
tũ. ĩq̃tũ abuſus fuerit eis. Aliter exponit̃ de le
giſpitis ⁊ ſacerdotibꝰ iudeoꝝ. q fidẽ xp̃i nõ ha
buerũt. ⁊ iõ noticia legis ⁊ ꝓphetarũ nõ ualu/
it eis ad ſalutẽ. ſed magis nocuit eis ad augm̃
tũ ſue dãnatõis ſecũdũ qd dicit̃ ĩfra. 12. c. Ser
uus q ſciuit volũtatẽ domini ſui ⁊ nõ fecit va/
pulabit multis (Et venerũt) Hic cõſequẽter d
ſcribit̃ feruor xp̃i ꝑdicãtis ex hoc ꝙ ꝓpter ad/
uẽtũ matris ſue etiã expectãtis foras nõ iter/
rupit ꝑdicationẽ l3 eam ĩ ſũme diligeret ⁊ hono
raret ſ3 reſpõdẽſ nũciãti ſibi aduẽtũ dixit (ma
ter mea ⁊ frẽs mei hi ſũt q ṽbũ dei audiũt ⁊ fa/
ciũt). q. d. ille ẽ mihi propĩquuſ q ſpũalibꝰ opi
bus ẽ magis ĩtẽtus. In hac etiã reſpõſiõe xp̃s
ꝯfutauit illũ q ei nũciauit aduẽtũ matris ſue
q2 ſecũdũ doctores noſtroſ malitioſe h̃ fecit ut
ſi ex h̃ ꝑdicationẽ dimitteret argueret ipſũ eẽ
hoĩe3 purũ carnali affectõe motũ. aduertẽdũ
tñ ꝙ frẽs xp̃i hic dicũt̃ cognati ſui germani. co
mõ loquẽdi q̃ apud hebreos frẽs dicũt̃ illi qui
ſũt d eadẽ cognatõe. ⁊ hoc mõ vocauit abrahã
loth nepotẽ fratrẽ ſuũ. ut hr̃ Geñ. 13. c. (Factũ
ẽ aũt) Hic cõſequẽter deſcribit̃ doctrĩe xp̃i cõ
firmatio q̃ ꝓpe fit ꝑ miracula ſm qd dr̃ Mar.
ultio. Sermonẽ ꝯfirmãte ſequẽtibꝰ ſignis. Et
ꝑ dñſcribit̃ miraculũ factũ ĩ mari. ſecũdo factũ
ĩ terra ibi. Et cũ egreſſus eẽt ad terrã. Sñia ꝑ/
me ꝑtis p3 ex dictis Math. 8. ca. hoc excepto.
(Trãſfretemuſ trãs ſtagnũ) Mar. 13. vocatur
mare mõ loquẽdi hebraico quo oĩs cõgregatõ
aquaꝝ ĩ notabili quãtitate vocat̃ mare ſecun
dũ illud Geñ. 1. Et cõgregatões aq̃ru3 uocauit
maria ſecũdũ ueritatẽ aque iordãis fluuij ex/
tẽdunt̃ ibi in magna latitudĩe. iõ frequẽter vo
cat̃ mare ⁊ aliqñ lacus ⁊ aliqñ ſtagnũ ſicut hic
(Et cũ egreſſus eẽt) h̃ aũt deſcribit miraculu3
factũ ĩ terra ⁊ ꝑ de curatõe demoniaci. 2° de ſu
ſcitatõe filie archiſynagogi ibi. Factũ ẽ aũt cũ
rediſſet. Sñia aũt ꝑie ꝑtis p3 ex dictĩ Math.
8. ⁊ Mar. 5. hoc excepto qd ſeq̃t̃ (et ueſtimento
nõ iduebat̃) amẽteſ. n. ⁊ demoniaci multa pñt
ſuſtinere ⁊ pati q̃ nõ poſſũt al's ſuſtinere ſic̃ p3
de nabuchodonoſor Dañ. 4. q ꝑ. 7. ãnos habi/
tauit cũ feris fenũ q̃ſi bos comedẽs (Ipſe aũt
aſcẽdẽs naui reuerſus ẽ ⁊ rogabat illũ uir a q̃
demõia exierãt ut cũ eo eẽt. dimiſit aũt ipſum
ihs). i. noluit ꝙ ipſũ ſeq̃ret̃ cuiꝰ rõ ẽ q2 diſcipu
lis ſequẽtibꝰ xp̃m data ẽ ꝑtãs faciẽdi miracl'a
ut patebit. c. nono ⁊ decĩo. ſi aũt iſte q fuerat d
moniacꝰ talia faceret poſſet a ſimplicibꝰ. ⁊ ẽt a
malitioſis hoĩbꝰ ĩputari ꝙ talia faceret ṽtute
demõis ꝙ xp̃s excludere itẽdebat. ⁊ ex h̃ ꝯſue
tũ ẽ ĩ eccl'ia ꝙ dmoniaci ⁊ furioſi ſi curẽtur nõ
tamẽ ad eccl'iaſtica officia ꝓmouẽt̃ (Factum ẽ
aũt) Hic cõſequẽter deſcribit̃ miraculũ de ſu/
ſcitatiõe filie archiſynagogi. Circa qd ꝑmo po/

nit̃ dicti miraculi ĩchoatio. 2° iterponit̃ mulie
riſ patiẽti fluxũ ſãguis curatio ibi. Et ꝯtigit dũ
iret. 3° dicte ſuſcitatõis cõſumatio ibi. Adhuc
illo loquẽte. Sñia iſtaꝝ ꝑtiũ p3 ex dctĩ Math.
9. ⁊ Mar. 5. c. excepto qd ſeq̃t̃ ĩ ꝑma ꝑte (Exce/
pit ipſu3 turba) Licet. n. ſacerdotes ⁊ legiſꝑiti
ex odio ipſũ deſpicerẽt ⁊ doctrina3 eiꝰ. tñ cõis
ppl's deuote audiebat uerbũ eiꝰ (⁊ ecce uir iai
rus) iſtud nomẽ nõ exꝑmit̃ Math. 9. ⁊ Mar.
5. ⁊ iõ h̃ ſupplet̃. Sciẽdũ tñ ꝙ iſte uocabat̃ iair
ĩ idiomate hebreo. ſ3 noĩa ꝓpa hebraica qñ trãſ
ferũtur ad latinũ frequẽter accipiũt hãc ſylla
bã us ĩ fine. ſicut iacob ĩ hebreo. iacobꝰ ĩ latino
⁊ ſaul ſaulus. ⁊ eodẽ mõ iair iairus. C VIII

(Onuocatis aũt) Deſcripta ꝑdicatione
xp̃i per ſeipm. Hic cõſequẽter deſcribi
tur ꝑdicatio facta ꝑ miſſionẽ diſcipulo
rũ. ⁊ q2 predicator uerbi diuini poſt dſcenſum
per predicationem ad proximũ. debet per ora/
tionem aſcẽdere ĩ deũ. ſic̃ ĩ ſcala iacob angeli d
ſcẽdebant ⁊ aſcendebant. ut hr̃ Geñ. 28. iõ ſal/
uator ꝑmo mittit diſcipulos ꝑdicare. 2° docet
orare. 11. ca. Adhuc circa ꝑmũ ꝑmittitur miſſio
apoſtolorũ. ſecũdo ſubditur miſſio. 72. diſcipu
lorũ. 10. ca. Prima ĩ. d. q2 ꝑmo deſcribitur apo/
ſtolorũ miſſio. ſecũdo eorum reuerſio ibi. Et re
uerſi apoſtoli. Prima adhuc ĩ duas. ĩ ꝑtẽ prin/
cipalẽ ⁊ ĩcidẽtalẽ que ĩcipit ibi. Audiuit aũt he
rodes. Circa prima3 partem datur auctoritas
apoſtolis predicandi ⁊ poteſtas miracula faci
endi ad confirmatõnẽ ſue doctrine. ⁊ ſic mittũ
tur predicare. Et p3 ſñia huiuſ partis ex dictis
Math. 10. (Audiuit aũt herodes) Hec ẽ ꝑs ĩci
dẽtalis. q2 per predicationem aplĩorũ facta xp̃i
predicantium herodes audiuit famam de mi
raculis xp̃i ⁊ deſiderabat videre ipſum magis
ductus curioſitate uidendi miracula q̃3 deuo
tõe. ꝓp qd xp̃s noluit ĩ pñtia eiꝰ aliqd miracu/
lũ facere. ut hr̃ ĩfra. 23. Rõnes do q̃re aliq cre
debant xp̃m eẽ ioãnẽ de qbus fuit iſte herodeſ
alij heliã. alij hieremiã. alij unũ ex prophĩs an
tiquis. tacte fuerũt breuiter Math. 16. (Et re/
uerſi aplĩ) hic deſcribit̃ reuerſio aplĩoꝝ de ꝑdi
catõe circa qd oñditur benignitas xp̃i ad apo/
ſtolos. primo eos benigne recipiendo ſecundo
eos ad maiora incitando ibi. Et factum eſt cu3
ſolus eſſet. Prima in duas quia primo deſcri/
bitur benignitas chriſti ad apoſtolos. ſecundo
ad populos ibi. qd cu3 cognouiſſent turbe. Cir
ca primum dicitur (reuerſi apoſtoli narraue/
runt ei q̃cunqȝ fecerunt) licet enim non indige
ret tali narratione cum omnia ſciret per ſeip/
ſum ⁊ hoc etiam apoſtolis eſſet notum. tamen
retulerunt ei per modum amicabilis collatio/
nis diſcipulorum cum magiſtro (Et aſſumptiſ
illis receſſit ſeorſum) ut requieſcerent ſegrega
ti a tumultu ꝑploꝝ ⁊ ut ſe recolligerẽt ĩ orõe ſic̃
fuerãt diſꝑſi ĩ ꝑdicatõe (ꝙ cũ cognouiſſẽt turbe)

Hic cōſequēter deſcribit̃ benignitas xp̄i erga
populos. Prio recipiēdo eos curialiter qđ no
tatur cū dr̃ (et excepit illos) 2°. qꝛ pauit eos ſpi
ritualiter iō ſubdit̃ (et loq̄baẗ eis de regno dei
tertio qꝛ curauit lāguidos generaliter cū ſub
dit̃ (⁊ eos q cura idigebant ſanabat) quarto ꝙ
famelicoſ pauit corporaliter: ut pꝫ ī lr̃a ſequen
ti cui⁹ expoſitio pꝫ ex dictis Math. 14. (Et fac
tū ē cū ſolus eēt ⁊c̃) hic cōſequēter oñdit̃ beniuo
lētia xp̄i ad diſcipuloſ īcitādo eos ad meliora:
videlicet ad martyriū qđ ē pcipu⁹ act⁹ caritatī
ſecūdū qđ dic̃ ſaluator Joā. 15. Maiorē dilec
tiōnē nemo hꝫ q̄ꝫ ut aīam ſuā pōat qs ꝓ amiciſ
ſuis. pmo igit̃ īuitat eos ad martyriū uerbo. ſe
cūdo facto ibi. Factū ē aūt dū cōplerēt̃. pma ī
duas. qꝛ pmo īcitat eos uerbo ad martyriū. ſe
cūdo oñdit martyrꝗ pmiū ibi. Dico aūt vobis
Circa pmū pmittit̃ xp̄i duplex interrogatio. ⁊
duplex diſcipulorū rñſio videlicet qd vl̄gares
de xp̄o dicerēt ⁊ quid apl̄i de hoc ſētirēt. ⁊ pꝫ ſē
tētia ex dictis Math. 16. Sciēdū tñ ꝙ interro
gatio xp̄i nō ꝓcedebat ex ignorātia ſꝫ ut ex rñ
ſiōe diſcipulorū q credebāt ipſuꝫ eē ueraciter
xp̄m dei filiū efficaci⁹ īcitaret eos ad martyriū
exēplo eiuſdē aīati. q cū eēt tāte dignitatis vo
luit pro nobis mortē pati iō ſubdit̃ (hoc dicēs
qꝛ oportet filiū hoīs pati ⁊c̃) pꝫ ſētētia ex dictī
Math. 15. excepto qđ ſubdit̃ (Qui me erubue
rit ⁊ ſermōes meos) nō audēs cōfiteri xp̄m et
veritatē euāgelꝗ (hūc filiꝰ hōis erubeſcet non
reputās eū de ſuis. Ratio aūt hui⁹ ē qꝛ non ſo
lū credere ē neceſſariū ad ſalutē. ſed etiā confi
teri ore ſecūdū qđ dr̃ Ro. 10. Corde eniꝫ credit̃
ad iuſticiā. ore āt fit cōfeſſio ad ſalutē. Hec tñ
cōfeſſio ꝑtinet ad ꝓceptū affirmatiuū qđ lꝫ ob
liget ſēper. nō tñ ad ſemꝑ. ſed ꝓ loco ⁊ tēpore
occurrere caſu ī quo ex omiſſiōe confeſſiōis fi
dei ſubtraheret̃ honor debit⁹ deo ut ſi qs īter
rogatuſ de fide taceret qñ ex ſua taciturnitate
crederet̃ ab alꝗs ipſū fidē nō habere. uel ipſaꝫ
fidē falſā eē. uel ob e⁹ taciturnitatē alios auer
ti cōtigeret a fide: ⁊ ſic peccaret mortaliter. ⁊ ꝑ
cōſequēs īter dei filios nō eēt cōputādus (Di
co aūt uobis) Hic cōſequēter oñdit martyrꝗ ꝓ
miū ut magnitudo pmꝗ auferat terrorem ſup
plicꝗ. Et pmo deſcribit illa oñſio. 2°. emulatio
nis diſcipulorū repſſio ibi. Et factū ē ī ſequēti
die. Circa pmū ſciēdū ꝙ ī hoc oñdit pmiū mar
tyrꝗ īq̄ꝫtū oñdit ſe trib⁹ diſcipulis ſuis ī forma
gl̃oſa quādo trāſfigurat⁹ fuit corā eiſ. qꝛ ad cō
ſimilē gloriā reſurgerēt corpora martyꝝ ſꝫ qđ
dicit apl̃s ad Philip. 3. Saluatorē expectam⁹
ieſū xp̄m. q reformauit corp⁹ hūilitatis noſtre
cōfiguratū corpori claritatiſ ſue. ⁊ pꝫ ſñia hui⁹
ꝑtis ex dictis Math. 18. exceptis que ſequūt̃
(Et facta ē dū oraret ſpēs vult⁹ ei⁹ altera) non
ē ītelligēdū ꝙ q̄titas uel figura faciei xp̄i fue
rit mutata ſed a gl̃ia aīe tūc redūdauit ī corp⁹
ipſius claritas q̄ ē ꝓpetas ipſi⁹ corꝑis glorioſi

(et ueſtit⁹ ei⁹ albus ⁊ refulgēs) ut claritatis ve
ſtis correſpōderet claritati corꝑis (Erāt auteꝫ
moyſes ⁊ helias uiſi ī maieſtate). ſ. ipſi⁹ xp̄i qui
tūc apparuit ī claritate glorioſa ut dictū ē (Et
dicebāt exceſſū ei⁹). i. paſſionē ei⁹ futurā quaꝫ
ſuſtinuit ex maxia caritate. que dicit̃ hic exceſ
ſus nō qꝛ exceſſerit modū vtutis. ſed qꝛ excel
lētiſſimū ei⁹ gradū attigebat (petr⁹ vo ⁊ q cū il
lo erāt grauati erāt ſomno) nā ī pñtia maieſta
tis opprimit̃ fragilitas hūana (⁊ nemini dixe
rūt ⁊c̃) ⁊ hoc ex ꝓcepto dñi ut pꝫ Math. 17. ubi
ꝓcepit eis dicēs. Nemini dixeritis viſionē do
nec fili⁹ hoīs a morte reſurgat (Factū ē auteꝫ)
hic cōſequēter reprimit̃ diſcipulorū emulatio
⁊ pmo facto. ſecūdo vbo ibi. Intrauit aūt cogi
tatio. Circa pmū ſciēdū ꝙ eo ꝙ xp̄ſ duxit petrꝫ
iacobū ⁊ ioānē ſeorſū ab alꝗs ad uidēdū glori
am ſue maieſtatis ut ꝓdictū ē. Alꝗ diſcipli qui
nōdū erāt ī bono ꝯfirmati aliqd humanū paſ
ſi moti fuerūt quodā zelo īuidie cōtra tres pre
dictos. ⁊ iō poteſtas eiciēdi demones fuit eis
ſubtracta. ⁊ iō nō potuerūt curare demoniacū
eis oblatū: ut pꝫ ī lr̃a. ut hoc aduertētes reſili
rēt a tali emulatōe. ⁊ iō ī fine dr̃ eis (Ponite ī
cordib⁹ veſtris ſermōes iſtos). ſ. ad imitāduꝫ
(Fili⁹. n. hoīs futurū ē ut tradat̃ ī manus ho
num) ad ſuā humiliationē. ſcđm illđ Phili. 2.
ca. hūiliauit ſemetipſū fact⁹ obediens vſqꝫ ad
mortē ⁊c̃. q. d. nō debetꝭ ꝑ ambitōnē inicē emu
lari. ſꝫ magiſ ī uobiſ hūiliari. cetera q̄ ī hac par
te exponēda ſūt patēt ex dictis Math. 17. (In
trauit aūt cogitatio ⁊c̃) ⁊ nō ſolū cogitatio īte
rior ſed etiā cōtētio exterior. ſecūdū qđ habet̃
Mar. 9. ubi dr̃. ſiquidē inter ſe in via diſputa
uerāt qs eorū maior eēt. qđ reprimit ſaluator
vbo ⁊ exēplo pueri poſiti ī medio. ⁊ pꝫ ſētentia
ex dictis Math. 18. ⁊ Mar. 9. (Reſpōdet aūt
ioānes) hic ex īcidēti reſpōdet ſibi facte q̄ſtiōī
⁊ pꝫ ſētētia ex dictis Mar. 9. (Factū ē aūt) ſu
perius ſaluator excitauit diſcipulos ad marty
riū uerbo. hic hoc idē facit facto. ⁊ diuiditur ī
duas. qꝛ pmo facit qđ dictū ē. ſecūdo remouet
aliqua a ſuis ſequacib⁹ ibi. Factū ē aūt. Circa
primū dicitur (Factū ē aūt dū cōplerentur di
es aſſūptōis eius) ideſt paſſiōis per quam trā
ſiturus erat ⁊ aſſumēdus ad gloriā patriſ ſecū
dū quod habet̃ īfra. 24. Oportuit pati xp̄ꝫ ⁊
ita intrare in gloriam ſuam (et ipſe firmauit fa
cieꝫ ſuam) ideſt firmiter diſpoſuit (ut iret ī hie
ruſalem) conſtanter ⁊ prompte ad ſuſtinenduꝫ
mortem. ut ſuo exemplo diſcipulos animaret.
(Et miſit nuncios ante cōſpectū ſuum) ut ad
uentus ei⁹ non lateret (ut ꝓpararent illi). ſ. ho
ſpitium (et non receperunt illum. qꝛ facies ei⁹
erat euntiſ ī hieruſaleꝫ) ex modo incedēdi ap
parebat ut iter eius eſſet in hieruſalem ad fe
ſtum paſcale in quo ⁊ xp̄s paſſus eſt. ſamarita
nis aūt diſplicebat ꝙ aliqui irent in ſolennita
tibus hieruſalem cauſa orationis qꝛ dicebant

ꝙ locus orōnis erat apud eos ī mōte garizim
ut hr̃ Joā. 4. Itē qꝛ ex ueſtimētis xp̄i ⁊ diſcipu
lorū ei⁹ cognouerūt ſamaritani ꝙ erant iudei
qꝛ iudei erāt diſticti ab alꝗs gētibus ī ueſtibuſ
ut hr̃ numeri. 15. Iudei āt erāt ſamaritanis odio
ſi. eo ꝙ ꝯtēnebāt eos nolētes comedere ⁊ bibe
re cū eis ſecūdū qđ dr̃ Joā. 4. Nō eñi coutūt̃
iudei ſamaritanis (Dñe uis dicim⁹ ut ignis de
celo deſcēdat ⁊ cōſumat illos) ꝑꝑ malitiā ſuaꝫ
ſecūdū ābroſiū hoc bono zelo dixerūt lꝫ īdiſcre
te. ⁊ allegauerūt ſimile de helia ūde ſeqt̃ (ſicut
helias fecit) ut hr̃. 4. Reg. 1. Beda vo dicit ꝙ
hoc dixerūt īpatiētes ſicut adhuc carnales uo
lētes uindicari: ⁊ iō rephēdūt̃ a xp̄o de īdiſcre
tōe ſm ambroſiū. ⁊ de īpatiētia ſꝫ bedā cū ſub
dit̃ (Neſcitis cui⁹ ſpūs eſtis) qꝛ ī nouo teſtamē
to qđ ē lex amoris nō timoris ſicut uet⁹ teſtam
tū ꝓcedēdū ē ſuauiter ⁊ benigne unde ſubdit̃
(Fili⁹ eñi hoīs nō uēit aīas ꝑdere) ſtatī īferen
do penā mortis ſicut nos uultis. ⁊ ī hoc datur
exēplū p̄latis ut nō ſtatī cū īpetu peccā puniāt
ſꝫ magis tp̄s ⁊ locū expectēt (Factū ē āt) Poſt
q̄ꝫ xp̄s īcitauit diſcipulos ad ſequēdū ipſū etiā
uſqꝫ ad martyriū. Hic ꝯſequēter remouet aliq̄
a uolētib⁹ ſeq ipm. pmū ē cupiditas terrenorū
cū dr̃ (vulpes foueas habēt ⁊c̃) Scđm ē carna
litas propīquoꝝ cū dr̃ (Sine ut mortui ſepeli
ant mortuos ſuos) ⁊ pꝫ ſñia iſtoꝝ duorū ex dic
tis Math. 8. Tertiuꝫ ē īutilis dilatio q̄ notat̃
cū dr̃ (Et ait alter ſequar te dñe ſꝫ pmū ꝑmitte
mihi renūciare his q domi ſūt) ſic faciūt q iuti
liter īgreſſū religiōis uel executionē melioris
vite differūt. ⁊ hoc remouet̃ exēplo cōuenīēti
cū ſubdit̃ (Nemo mittēs manū ſuā ad aratrū
⁊ aſpiciēs retro ⁊c̃) arator eñi retro īſpiciēs fac̃
ſulcū tortuoſū aut īutilē. ſic accipiēs melioris
vite ſtatū ⁊ habēs affectū redeūdi ad priſtinū
ſtatū. ⁊ ꝓdicator uerbi diuini retardās opus ꝓ
dicatōis pro amicis carnalibus uel terrēis ne
gocꝗs. īept⁹ ē regno dei adipiſcēdo ⁊ ꝓdicādo.

Poſt hͣ āt dſignauit) Poſtquā C VIIII
deſcripta ē diuulgatio doctrīe xp̄i ꝑ ꝓ
dicationē apoſtolorū. hic ꝯſequēter de
ſcribit̃ eiuſdē publicatio ꝑ ꝓdicationeꝫ. 72. di
ſcipulorū. Circa qđ pmo deſcribit̃ eoꝝ electio
2° ad ꝓdicādum miſſio ibi. Ite ecce ego mitto
vos. tertio eorū reuerſio ibi. Reuerſi ſūt autē.
Circa pmū dr̃ (Poſt hec aūt). i. poſt miſſionem
apoſtolorū ad ꝓdicādū (deſignauit dñs īhus)
. i. ſignāter elegit. vl̄ dr̃ deſignauit qꝛ quos ab
eterno ꝓdeſtinauit ad hoc opus tēporaliter ad hͦ
īſtituit ⁊ applicauit (. 72). ī ſignū ꝙ poſt xp̄i re
ſurrectionē ⁊ aſcēſionē ī celū ꝓdicaturi erāt fi
dē xp̄i gētib⁹ ſeptuagita duaꝝ līguarū (et illoſ
binos miſit tū ꝑꝑ mutuā ꝯſolationē ⁊ ꝑꝑ mu
tuā cōſeruationē ut vnus eēt cuſtos caſtitatiſ
alteri⁹ ⁊ alioꝝ bonoꝝ. tū ꝑꝑ cōfirmatōnē ueri
tatis ꝓdicāde ab ipſiſ. ut ī ore duoꝝ teſtiuꝫ ſta
ret verbū. tū ī ſignū caritatis. q̄ dꝫ eē ī ꝓdica

tore. ſcđm qđ expōit beatus Greg. d. Binos er
go diſcipulos ī predicatōnē mittit ut ꝑ hoc no
bis tacit⁹ innuāt ꝙ q erga alterū caritatē non
habet ꝓdicatōis officiū nullatenus ſuſcipe dꝫ
(ante faciē ſuā) ut aduēt⁹ xp̄i nō lateret (ī oēm
ciuitatē ⁊ locū) qꝛ īdifferēter xp̄s ⁊ apl̄i ꝓdica
bāt ī ciuitatib⁹ ⁊ locis magnis ⁊ ꝑuis (meſſis q
dē multa) qꝛ multitudo gētiū ad ſuſcipiēdū v
bū xp̄i ꝑ predicatōnē apl̄oꝝ erat ꝑata. ut dicit
apoſtolus ad Ro. 11. ⁊ pꝫ ꝑ effectū ī actib⁹ apl̄o
rū (oꝑarꝗ aūt pauci) qꝛ apoſtoli ⁊ diſcipuli xp̄i
erāt pauci reſpectu tāte multitudīs cōuerten
de. et adhuc ē ita ſecūdū qđ expōit Greg. qꝛ lꝫ ī
ecclia ſint multi curati ⁊ eccleſie miniſtri. tam
pauci iueniūt̃ apti ad predicādū rōne uite ſāc
te ⁊ ſane doctrine. Unde dicit Greg. ſuꝑ locuꝫ
iſtū. Ecce mūdus ſacerdotib⁹ plenus ē. ⁊ tñ in
meſſe dei rarus valde iuenit̃ oꝑari⁹. qꝛ officiū
qdē ſacerdotale ſuſcipim⁹: ſꝫ op⁹ officꝗ nō īple
mus (Rogate q̄ dñm meſſis ut mittat oꝑarioſ
in meſſē ſuā) qꝛ nullus fit apt⁹ ad ꝓdicationeꝫ
vbi diuini niſi per grām dī. ⁊ niſi ab eo miſſus
mediate uł īmediate (Ite ecce ego mitto vos)
hͦ ꝯſequēter deſcribit̃ diſcipulorū miſſio ad ꝓ
dicādū. ⁊ pꝫ lr̃a ex dictis Math. 10. c. vbi ea q̄
hic ponūtur poſita ſūt lꝫ nō eodē ordīe. excep
tis que ſequūtur (neminē ꝑ viā ſalutaueritis)
ideſt ſaluū dixeritis ī hac uita ī qua qlibet ē ī
cert⁹ de ſalute futura. niſi ſuꝑ hoc certificatus
fuerit reuelatōe diuina. ſed qꝛ hec exceptio li
cet cōīs ſit: tñ videt̃ ſpūalis ſeu myſtica. Iđ ali
ter pōt expōi magis ad litterā dicēdo. ꝙ ī hoc
oſtēditur quāta diligētia ⁊ feſtinatōe ꝓdicatō
vbi diuini debeat officiū ſibi iniūctū exercere
qꝛ per hoc ītelligit̃ ꝙ nō debeat ad officio ſibi
iniuncto retardari ꝑꝑ familiaritatē cū aliquo
⁊ tali modo loquēdi vſus ē heliſeus mittēs fe
ſtināter famulū ſuū ad ſuſcitationē pueri dfū
cti ut hr̃. 4. Reg. 4. c. Accinge lūbos tuos ⁊c̃. ⁊
ſubdit̃. ſi occurrerit tibi hō ñ ſalutes eū: ⁊ ſi ſa
lutauerit te qſpiā nō reſpōdeas ei. ꝑ hoc eñi in
tēdebat excludere uerba cū alꝗs retardantia
eū ab itinere (edētes ⁊ bibētes q̄ apđ illos ſūt)
nihil īterrogātes ꝑꝑ ꝯſciētiā ſicut ⁊ paulus po
ſtea docuit. 1. cor. 10. (et curate īfirmos) qꝛ ſim
plicib⁹ hoīb⁹ ⁊ illiteratis quales erāt diſcipu
li xp̄i promittētib⁹ regnū dei non crederet̃ niſi
haberent poteſtatem miracula faciendi ad cō
firmationem ſue doctrine (Ueh tibi corozai)
ſñia hui⁹ partis patet ex dictis Math. 11. (qui
voſ audit me audit) hoc addit ſaluator in fine
ad oſtendendum ꝙ doctrina diſcipulorum e⁹
eſt deuote ⁊ reuerenter audienda. ſaltem pro
pter reuerentiam dei cuius principaliter eſt
doctrina hec (Reuerſi ſunt autem) hic conſe
quenter deſcribitur. 72. diſcipulorum reuer
ſio. ⁊ diuiditur ī partē pricipaleꝫ ⁊ īcidētalem
q̄ īcipit ibi. Et ecce qdam legiſꝑit⁹. Circa pmā
ꝑtē oñditur benignitas xp̄i erga diſcipulos re

aerios in duob⁹ videlicet eos benigne corripiẽ
do. ſecũdo de illoꝝ illũinatõe deo patri grati
as agẽdo ibi. In ipſa hora. Circa pͥmũ dr̃ (Re
uerſi ſũt aũt. 7z.) miniſterio ſue legatõis cõple
to cũ gaudio. tum de ſua pͥdicatõe per quã po
pulũ edificauerãt. tũ de miraculoꝝ opatõe. qꝛ
demões eiecerãt. unde ſubdit̃ (dñe etiã demo
nia ſubyciũt̃ nobis) verũtñ qꝛ ex hoc nimiſ glo
riabãtur tã𝔮̃ adhuc ĩfirmi ꝛ ĩperfecti. ideo ħ
gloria reprimit̃ cũ ſubdit̃ (ꝛ ait illis uidebã ſa
thanã ſicͨ fulgur de celo cadẽtẽ) fulgur eniꝫ ca
dit celeriter manifeſte. ꝛ cũ fetore ꝛ iſlãmatiõe
ſic demones de celo empyreo ceciderũt i iſtã/
ti ꝛ uidẽtibus ſãctis angelis ꝛ cũ fetore pecca/
ti pͥoꝛij. ꝛ ad iſlãmãdũ hoĩes p̱ tentationẽ pati
ꝛ cã hui⁹ ruine fuit elatio ſiue ſuperbia de ſua
excellentia. q̃ſi. d. ſaluator diſcipul' cauere dili
gẽter debetis. ne ex elatõe de p̃tãte uobis con
ceſſa ſuper demões nimis eleuemĩ ꝛ ſic corrua
tis (ecce dedi uobis p̃tãtẽ calcãdi ſup̱ ſerpẽtes
ꝛ ſcorpiões ꝛc̃) ꝛ ſic ĩ aduẽtu xp̃i uidet̃ ĩpletũ il
lud Eſa. ii. qͦ dicit̃ de ſerpẽtibus. nõ nocebũt
ꝛ ñ occidẽt ĩ vniuerſo mõte ſãcto meo, qꝛ reple
ta ẽ terra ſciẽtia dñi. uidelicet p̱ p̃dicatõnẽ xp̃i
ꝛ diſcipuloꝝ eius (uerũtñ ĩ hoc nolite gaude/
re) qꝛ ſigna facere aliquãdo cõceſſũ ẽ etiã mal'
hoĩbus ut habet̃ Math. 7. nõ pp̱ ipſos ſed ad
cõfirmationẽ fidei xp̃i p̃dicate p̱ ipſos (gaude/
te aũt qꝛ noĩa ueſtra ſcripta ſũt ĩ celis). i. ĩ lib⁹
uite ĩ quo aliquoꝝ noĩa dicũt̃ ſcribi dupliciter
Uno mõ ſecũdũ p̃ſẽtẽ iuſticiã. alio mõ ſecũdũ
eternã p̃deſtinationẽ. ꝛ utroqꝫ mõ noĩa eorum
erãt ſcripta ĩ celis. qꝛ erant p̃deſtinati: excepto
iuda proditore ꝛ cũ hoc habebãt grãꝫ dei. qꝛ il
la gloriatio quã habuerũt de eiectõe demonũ
ut predictũ ẽ nõ fuit mortale peccatũ. ꝛ pꝫ ſẽtẽ
tia ex dictis Math. ii. uſqꝫ ibi (Beati oculi ꝛc̃)
ꝛ pꝫ ſñia huius p̱tis ex dictis Math. iꝫ. (Ecce
q̱dã legiſp̱itus) hec ẽ p̱ſicidẽtialis ĩ qua ponit̃
duplex ĩcidẽſ. Primũ ẽ xp̃i reſpõſio ad legiſdo
ctorẽ. Secũdũ ẽ excuſatio marie erga ſororeꝫ
ibi. Factũ ẽ ãt. Prime p̱tis ſẽtẽtia pꝫ ex dictis
Math. zz. ꝛ Mar. iz. uſqꝫ ibi (Ille aũt uolens
iuſtificare ſeip̃m) qͦ exponit̃ dupliciter. Uno
mõ ꝙ uellet ſe iuſtificare ſcd̃ꝫ apparẽtiã. Alio
mõ ſecũdũ ueritatẽ querẽs a xp̃o ĩtellectũ pre
cepti huius. ut op̱e adĩpleret. ꝛ cã hui⁹ duplici
expoſitõis ẽ. qꝛ ſicut dictũ fuit Math. zz. iſte
uidet̃ p̃ ueniſſe ad xp̃m mala ĩtẽtõe. ꝛ ſecũduꝫ
hoc p̱cedit p̃ma expoſitio. ſed poſtea xp̃i uerbiſ
cõpũctus fuit. ꝛ iõ dixit ei xp̃s. nõ lõge es a re
gno dei Mar. iz. ꝛ ſecundũ hoc p̱cedit ſecũda
expoſitio. qꝛ nõ apparet clare ex textu utruꝫ q̃
ſtionẽ de proximo fecerit ante cõpũctioneꝫ uel
poſt (Homo q̱dã deſcẽdebat de hieruſalẽ ĩ hie
richo) ſcd̃m aliquos hoc ẽ p̱abola. ſcd̃m alios ẽ
res geſta. qꝛ inter hieruſalẽ ꝛ hiericho erat que
dã ſolitudo ubi freq̃uẽter hoĩes trãſeũtes ſpo
liabãtur a latronib⁹ ꝛ occidebãt̃ ĩ qua ſolitudĩ

ne captus fuit ſedechias fugiẽs ab exercitu na
buchodonoſor ut habetur Hiere. ult. Morali
ter tñ exponitur de peccatore deſcẽdẽte de ſta
tu iuſticie in peccatũ mortale. qui ſpoliat̃ a de
monibus bonis g̃re ꝛ uulneratur in bõis natu
ture. ꝛ relĩquitur ſemiuiuus. qꝛ tollit̃ ab eo uite
g̃re remanẽte uita nature. cui xp̃s appropin
quãs in ſua benedicta ĩcarnatõe. alligauit uul
nera eius. ĩfũdẽs oleũ miſericordie. cũ uino iu
ſticie. et duxit in ſtabulũ. i. ĩ domũ eccleſie ubi
ſimplices reficiũt̃ (Et altera die) ideſt poſt re
ſurrectionẽ ſuam (dedit ſtabulario). i. cuilibet
ap̃lo (duos denarios) ideſt intelligentiã noui
ꝛ ueteris teſtamenti qꝛ aperuit illis ſẽſũ ut in
telligerent ſcripturas ut habetur ĩfra. z4. ca.
et eis curam peccantiũ cõmẽdauit p̱mittẽs p̱
ſalario uitã eternã (Uade ꝛ fac tu ſimilr̃) ex re
ſponſione concludẽs ꝙ propĩquitas generis ñ
facit proximũ ſed opus miſericordie impenſuꝫ
(Factum ẽ aũt) hic ponitur ſecundũ incidens.
qͦ eſt excuſatio marie erga ſororem ſuam ubi
premittit̃ locus cũ dicitur (et ip̃e intrauit ĩ qͦ
dam caſtellũ). ſ. bethaniam (ꝛ mulier quedam
noĩe martha excepit illum in domũ ſuaꝫ) ad il
lam enim domũ xp̃s frequenter diuertebat. et
ſecure. tum p̱pter deuotionem ibi habitantiũ.
tum qꝛ plura beneficia eis contulerat qꝛ ipſaꝫ
marthaꝫ a profluuio ſanguinis ſanauerat ſecũ
dum Ambro. ꝛ mariam a ſeptem d̃monijs libe
rauerat ſecundum illos doctores qui dicunt il
lam fuiſſe ſororem lazari ſicͨ ſ̃ dictum eſt. 7. ca.
(Que etiam ſedens ſecus pedes dñi audi. vbũ
illius) ĩtẽta op̱ib⁹ uite cõtẽplatiue (martha ãt
ſatagebat circa frequẽs miſteriũ) occupata in
op̱ib⁹ uite actiue (Que ſtetit) qꝛ feſſa labore mi
niſterij diſcurrẽdo p̱ domũ ut xp̃s ꝛ e⁹ diſcipuli
eẽnt ꝯuenieter recepti ꝛ refecti (et ait dñe nõ ẽ
tibi cure ꝛc̃) cõq̃rẽs d̃ ocioſitate ſororis ſue. ꝛ d̃
xp̃i negligẽtia ħ p̱mittẽtiſ (et reſpõdẽs dixit il
li dñs) excuſãdo mariã. Inuẽit̃ ãt maria accu
ſata tripliciter. ſ. a phariſeo d̃ p̃ſũptõe ſeu teme
ritate. eo ꝙ xp̃ꝫ tetigit recũbẽtẽ ut dictũ ẽ ſ̃. 7.
ca. ꝛ ſm̃ illos q̱ dicũt illã fuiſſe ſororẽ lazari et
marthe. Itẽ a iuda d̃ p̱digalitate: eo ꝙ p̃cioſuꝫ
unguẽtũ effudit ꝛ pedes ih̃u unxit. ut h̃r Ioã.
iz. tertio a ſorõe d̃ ocioſitate ut ħ h̃r ꝛ ubiqꝫ ma
ria tacuit ꝛ xp̃s eã excuſauit oñdẽſ phariſeo ꝙ
factũ marie nõ erat p̃ſũptõis ſꝫ d̃uotõis. Iteꝫ
oñdẽs iude ꝛ alijs diſcipul' ꝙ illa effuſio unguẽ
ti ñ erat p̱digalitatĩ ſꝫ pietatĩ. Itẽ oñdit ſorori
ꝙ ſeſſio marie ñ erat ocioſa ſꝫ meliorib⁹ actib⁹
applicata. iõ ſubdit̃ (martha martha ſollicita
eſ ꝛ turba. erga pluria) qꝛ op̱a actĩa uite ſollici
tudinẽ ꝛ diſtractõꝫ mẽti ĩducũt ꝛ frequẽter p̱
turbatõꝫ ĩgerũt (Porro unũ ẽ neceſſariũ). ſ. ipſe
d̃s q̱ un⁹ ẽ ꝛ p̃ oĩb⁹ q̃rẽd⁹ ẽ (unũ). i. unitas mẽ
tis ad deũ. ꝛ iſtud reſpicit uitã ꝯtẽplatiuã per
quam mens adheret deo. q̱ ẽ ſimpliciter unus
ſecunduꝫ ꝙ dicit apoſtolus. i. cor. 6. Qui adhe

ret deo unus eſt ſpũs. ſicͨ e cõuerſo p̱ uitã acti
uam ĩtẽdẽdo creaturis q̃ multe ſũt aĩa diuidi
tur (maria optimã p̱tẽ elegit). q. d. nõ tu malã
ſꝫ illa meliorẽ. diſtĩguit̃ enĩ duplex actio a doc
torib⁹. Una q̃ ꝯſiſtit ĩ exercitio v̓tutũ moraliũ
ꝛ iſta diſponit ad cõtẽplationẽ ſecũdũ ꝙ dicit
beat⁹ Greg. 6. mora. Qui cõtẽplatõis arcẽ tene
re deſiderãt. neceſſe ẽ ut p̃m⁹ ĩ cãpo actõis ſe p̱
bẽt. Cui⁹ rõ ẽ. qꝛ ſm̃ ph̃um. 7. phi. ſedendo ꝛ q̱
eſcẽdo fit aĩa ſciẽs ꝛ prudẽs. Sedatis. n. paſſio
nib⁹ ꝛ tumultibus paſſionũ p̱ exercitiũ v̓tutũ
moraliũ. diſponit̃ aĩa ut libere poſſit leuari in
cõtẽplatõe ueritatis. Ex q̃ pꝫ ꝙ talis act⁹ ordi
natur ad cõtẽplationẽ ſicut ad finẽ. finis autẽ
melior ẽ his q̃ ſũt ad finẽ. ꝛ iõ de tali actõe con
cedũt oẽſ ꝙ cõtẽplatio ẽ melior. Alia ãt ẽ actõ
q̃ ſeq̱t̃ ꝯtẽplatõnẽ p̱cedẽſ ex plenitudĩe ꝯtẽpla
tionis. ſicut ẽ docere ĩ regimĩe aĩaꝝ laborare ꝛ
h⁹modi. de tali actõe dicũt aliq̱ ꝙ ẽ melior ĩpa
ꝯtẽplatõe. ꝛ de iſta actõe nõ loq̱t̃ hic xp̃ſ. ut pꝫ
ĩtuẽti. alij v̓o dicũt ꝙ etiã iſta actõe ꝯtẽplatio
melior ẽ. qꝛ illud qͦ ſimpliciter p̃eligit̃ uidet̃
eẽ melius abſolute. 𝔮̃ illud ꝙ p̃elgit̃ tantũ ĩ ca
ſu. ſicͨ philoſophari meli⁹ ẽ ſimpliciter 𝔮̃ dita/
ri: licet ditari ſit magis eligibile in caſu magne
paup̱tatis. cõtẽplatio ãt ẽ p̱ ſe eligẽda. cura ãt
ꝛ regimẽ aĩarũ ad qͦ ſpectat p̱plꝫ docere ꝛ diri
gere ĩ ſalutẽ ẽ eligẽda uel poti⁹ ſuſcipiẽda ĩ cãu
neceſſitatis fraterne. uñ dic̃ Aug. i9. de ciuita.
dei. Ociũ ſãctũ q̃rit caritaſ. negociũ iuſtũ ſuſci
pit neceſſitas caritatis quã ſarcinã ſi nullus ĩ
põit ĩtuẽte v̓itati uacãdũ ẽ. ſi aũt ĩponit̃ ſuſci/
piẽda ẽ pp̱ caritatis neceſſitatẽ (q̃ nõ aufertur
ab ea) Op̱a. n. uite actiue nõ h̃nt locũ niſi ĩ p̃ñ/
ti uita. ꝛ iõ aduenĩẽte futura auferũt̃. ſꝫ contẽ
platio p̃me v̓itatĩ nõ tollit̃. niſi quãtũ ad illud
qͦ ẽ ibi ĩperfectõis: qꝛ uidem⁹ nũc p̱ ſpeculũ ĩ
enigmate tunc autẽ facie ad faciem ſm̃ quod
habetur. i. Cor. iꝫ.

CXI

(Et factũ ẽ) Poſt𝔮̃ xp̃s diſcip̱l'oſ miſit p̃
dicare. hic ꝯſequẽter docet eos orare.
Et p̃ ĩducit eos ad orõnis ĩſtãtiã. z⁹ ad
fidei ꝯſtãtiã. c. iz. ꝛ tertio ĩducit populoſ ad pe
nitẽtiã. c. iꝫ. Circa p̃mũ ſciẽdũ. ꝙ ad orationeꝫ
debitã duo req̱rũt̃. ſ. affectio pura ꝛ ĩtẽtio rec/
ta. p̃ igit̃ ĩducit ad p̃mũ z⁹ ad ſecũdũ ibi. Nẽo
lucernã accendit. Circa p̃mũ p̱mittit̃ ĩſtructio
diſcipuloꝝ. z⁹ cõfutatio emlõꝝ ibi. Et erat eij/
ciẽſ demoniũ. Adhuc circa p̃mũ p̃ docet modũ
orãdi. ſecũdo orationẽ cõtinuãdi ibi. Et ait ad
illos. Circa p̃mũ p̱mittit̃ xp̃i orõ. q̱ cepit face/
re ꝛ docere ut dr̃ Act. i. ꝛ iõ orõnẽ p̱mittit cũ dr̃
(cũ eẽt ĩ loco q̱dã orãs) Sciendũ tñ ꝙ xp̃s nõ
orauit ĩq̱tũ d̃s. qꝛ ſic nõ cõpetit ei orare. Orõ
eni ẽ explicatio p̱p̃e uolũtatis apud deũ ut eã
ĩpleat. Uolũtas aũt diuĩa p̱ ſeipſaꝫ ẽ effectiua
coꝝ q̃ uult ſꝫ illͦ pſal. Oĩa q̃cũqꝫ uoluit dñs
fecit. Sꝫ qꝛ xp̃s ĩquãtũ hõ habuit uolũtatem
humanã. q̃ nõ ẽ p̱ ſeipſã efficax ad ĩplẽda ea q̃

uult niſi p̱ v̓tutẽ diuinã. iõ xp̃o ſecundũ qͦ hõ
cõpetebat orare. Orauit igit̃ ut pro nobis ĩpe/
traret ꝛ ut exẽplũ nobis orãdi daret orauit eti
am pro ſeipſo ad obtinẽdũ qͦ ſibi deerat. ſ. glo
riã corp̱is Ioã. i7. Clarifica me pater. Cõſequẽ
ter docet diſcip̱l'os orare cũ dr̃ (Cũ oratis dici
te pater nr̃) pꝫ ſñia ex dictis Math. 6. Sciẽdũ
ꝙ lucas hic omittit duas petitões orõnis dñi/
ce. ſ. tertiã ꝛ ſeptimã. qꝛ tertia ĩplicite cõtinet̃ ĩ
duab⁹ p̃cedẽtib⁹. Si. n. gloriã dei p̱ĩcipaliter
q̃rim⁹ ꝛ p̱ticipatõeꝫ r̃gni ei⁹ q̃ ꝯtinet̃ ĩ duab⁹ p̃
mis petitõib⁹ bene uolũtatẽ ei⁹ facimus ꝛ ei⁹
uolũtas ĩplet̃ ĩ nobis qͦ cõtinet̃ ĩ tertia petitõ
ne q̃ ẽ. fiat uolũtaſ tua ꝛc̃. ſimilr̃ ſeptima q̃ ẽ ſed
libera nos a malo. ꝯtinet̃ ĩ ſexta. Si eni ĩ tenta
tionẽ nõ ĩducamur ei ſuccũbẽdo. ſed magis p̃/
ualemus reſiſtẽdo bene liberamur a malo (Et
ait ad illos) Hic ꝯſequẽter ĩducit ad oratõnis
ꝯtinuationẽ. Prio p̱ exẽplũ eius q̱ nõ ſoluꝫ ab
amico ĩpetrat illud qͦ ẽ ſibi neceſſariũ pp̱ ami
citiã ſed etiã pp̱ petendi cõtinuationẽ. Mora/
liter aũt iſte amicus ĩtelligitur ipſe d̃s a quo p̱
uenit nobiſ omne bonũ: tñ aliquãdo differt da
re illud qͦ dare intendit. ut qͦ ẽ nobis neceſſa
rium ĩpetremus a deo p̱ orõnis inſtãtiã. ꝛ tale
eſt qͦ pertinet ad ſalutẽ. qñ enim iſta tria con/
currunt uidelicet ꝙ aliquis petit pie. i. de per/
tinẽtibus ad ſalutẽ. ꝛ pro ſe. et p̱ſeueranter ſeu
continue ſẽper ĩpetrat̃ qͦ petit̃ ab eo. nõ tñ ſẽ/
per ſtatim datur. ſed aliquãdo differtur ut cõ/
gruo tp̃e detur. ſi aũt aliq̱s petat de ĩpertinẽti
bus ad ſalutẽ. non ſẽper exauditur. qꝛ frequẽ/
ter ſibi nõ expedit exaudiri. ſimiliter ſi petat d̃
pertinẽtibus ad ſalutem pro alio. aliq̃ñ non ex
auditur. pp̱ defectũ illius pro q̃ petit. Itẽ ſi pe
tat pie ꝛ pro ſe nõ tñ p̱ſeueranter ĩpeditur effec
tus pp̱ defectũ orõnis. iõ ſubdit̃ (petite) perſe
ueranter (et dabit̃ uobis) tribus p̃dictis cõcur
rẽtibus. et pꝫ ſententia ex dictis Math. 7. (Et
erat eijciens) poſita inſtructione diſcipuloruꝫ
de ſancta affectione in orando. hic conſequen/
ter deſcribitur confutatio emulorum d̃ praua
affectione facta chriſti peruerſe deprauando.
et primo deſcribitur eorum emulatio. ſecundo
eorum confutatio ibi. Ipſe autem ut uidit. Cir
ca primum ſciendum ꝙ aliqui malignãtes mi
raculis chriſti d̃trahebãt dupliciter. Uno mõ
attribuendo uirtuti demonis. et hic moduſ di
ctus eſt Math. iz. Alio modo miracula chriſti
reputãdo praua. eo ꝙ erant circa inferiora ut
communiter ut p̱ote circa ſanitates corporum
ꝛ huiuſmodi. ꝛ ideo querebant ab eo ſigna fie/
ri circa corpora celeſtia. ſicut tempore ioſue
ſol ſtetit immobilis ad ſpacium unius diei. ut
habetur Ioſue. io. et tempore ezechie retroceſ/
ſit ſol decem gradibus. ut habetur Eſaie. 38.
ꝛ hoc notatur cum dicitur (Et alij tentantes
ꝛc̃. Ipſe autem ut uidit) hic conſequenter de/
ſcribitur confutatio malignantium predicto/

rum. ⁊ primo illoꝝ qui opera chriſti dn̄oi at
tribuebāt. ſcḋo illorū q ſignū de celo q̄rebāt
ibi. Turbis aūt cōcurrētib⁹. Pria ī duas. qꝛ p̄
cōfutātur uerbo xp̄i eoꝝ malitiā arguētis. z⁹
v̄bo mulieris deuote uirtutē xp̄i cōfitētis ibi.
Factū ē aūt. Siīla aūt prime ptis pꝫ ex dictis
Math. iz. c. (Factū ē aūt) Hic ponit̄ cōfutatō
p̄dictorū uerbo mulieris virtutē xp̄i cōfitētis
cū dr̄ (Factū ē aūt cū hec diceret). ſ. xp̄s reſpō
dēs blaſphemys iudeoꝝ (extollēs vocē). i. ex
corde ⁊ cōſtāter alte p̄ferēs laudē xp̄i ꝯ vitupe
riū iudeorū (q̄dā mulier) iſta a ſcīs ⁊ doctorib⁹
dr̄ fuiſſe ſācta marcella famula beate marthe
ſororis lazari (Beatus vēter q te portauit) ma
trē beatificat ⁊ laudat ex filio. ⁊ nō econuerſo.
qꝛ ab ipſo prouenit grā ⁊ glīa principaliter rōe
deitatis ⁊ iſtrumētaliter rōne humanitatiſ. qꝛ
humanitas xp̄i ē organū cōiūctū ipſi⁹ deitatis
(At ille dixit) cōmēdādo fidē ⁊ cōſtātiā mulie
ris ⁊ alioꝝ filiū (Quinimo. beati q audiūt ⁊c̄)
iſtud qnimo nō dicit̄ aduerſatiue ſꝫ cōcomita
tiue. q. d. nō ſolū illa q̄ me portauit beata ē: ſed
etiā q audiūt (verbū dei) corde credētes ⁊ ope
re adiplētes. Unde dicit beat⁹ Aug. libro ꝺ vir
ginitate. ꝙ beata Maria felici⁹ cōcepit deum
mente p fidē q̄ꝫ corpore p carnis aſſūptionem
(Turbis aūt) Hic cōſequēter ponit̄ cōfutatio
illoꝝ q ſigna de celo querebāt ⁊ pꝫ ſiīlia ex dictī
Math. iz. (Nemo lucernā accēdit) qꝛ ſicut di
ctū ē ī deuota oratōe reqrit̄ affectio ſācta. ⁊ itē
tio recta iō poſtq̄ꝫ ſaluator docuit diſcipulos ꝺ
ſācta affectōe. hic ꝯſequēter iſtruit eos ꝺ recta
ītētōe. ⁊ qꝛ recta itētio q̄ dirigit oīa ad gloriam
dei corrūpit̄ p hypocriſim q̄ ordinat oīa ad pro
priā laudē. iō ſaluator p̄ diſcipulos de recta in
tētōe iſtruit. z⁹ de hypocriſi emlos arguit ibi.
Et cū loq̄ret̄. Circa p̄mū ſciēdū ꝙ itētio recta ē
act⁹ volūtatis tēdētis ī finē debitū p aliqd ad
finē debito mō ordinatū. ſicut cū aliqs dat ele
moſynā pp deū p hoc tēdēs ī ipſū deū. ⁊ iō p̄cipi
git actū caritatis ī deū tēdētis ſicut in finē pp
quē eligit̄ id qḋ ē ad finē. p̄cipit ēt actū fidei ſ
cognitōiſ cui⁹ ē ordīare hoc ī illud. Lucerna aūt
hic accipit̄ p itētōe recta. ut videbit̄. ⁊ iō dicit
ſaluator (Nemo accēdit lucernā) qꝛ ītētio rec
ta icludit lumē fidei. ⁊ ardorē caritatis ad mo
dū lucerne ardētis (et ī abſcōdito ponet ⁊ ſub
modio) qꝛ itētio recta dirigit̄ ad ſupna. iō ſeq̄t̄
(ſed ſuper cādelabrū ut q igrediūt̄ lumē vide
ant) ſicut eni lucerna ī alto poſita illuminat ea
q̄ ſūt ī domo materiali. ſic ītētio recta ea q̄ fiūt
⁊ diſponūt̄ ī domo eccleſie. ⁊ etiā ī domo cōſciē
tie. iō ſubdit̄ (Lucerna corpis tui ē occul⁹ tu
us) hec ē locutio methaphorica. qꝛ corp⁹ accipi
tur h̄ p ꝯgerie opationū ſic̄ corp⁹ materiale eſt
q̄dā aggregatio mēbroꝝ diuerſoꝝ: ⁊ iō ſic̄ ocu
lus dirigit mēbra ad opandū. ut pedē ad ābu
lādū. manū ad ſcribēdū. ſic itētio recta p̄ut in
cludit fidē ⁊ caritatē ut p̄dictū ē dirigit uariaſ

opatōes ad finē debitū. iō ſubdit̄ (Si oculus tu
us fuerit ſimplex) ideſt itētio tua recta ſine pli
ca falſe humiliatōnis (totū corp⁹ tuū). i. cōge
ries opationū tuaꝝ (lucidū erit). i. meritorius
vite eterne dū tn̄ opatōes ſint bōe de genere ſ
ſaltē idifferētes. aliter nō caderēt ſub recta in
tētōe (Si aūt neq̄ꝫ fuerit). i. itētio pūerſa (etiā
corp⁹ tuū tenebroſū erit). i. cōgeries opationū
mala erit. qꝛ op⁹ bonū de genere malū efficitur
ex pūerſa itētōe. ſicut cū aliqs dat elemoſynā
mulieri paupcule itētōe trahendi eā ad pecca
tū luxurie. iō ſubdit̄ (Uide ḡ ⁊c̄). i. diligēter at
tēde ne ītētō tua ſit pūerſa. qꝛ p hoc corrūperē
tur oīa bōa (Si ḡ corp⁹ tuū). i. cōgeries opatio
nū (totū lucidū fuerit) tum ex bōitate itētōis
tū ex bōitate opis de genere (erit lucidū totū)
qꝛ oīa cedēt ad vite eterne meritū (et ſic̄ lucer
na fulgoriſ illumiābit te) ī pn̄ti p gratiā ⁊ in fu
turo p gloriā (Et cū loqueret̄) hic ꝯſequēter ar
guit emulos de hypocriſi q̄ ē corruptiua recte
ītētōis. Et p̄ ponit̄ xp̄i argutio. z⁹ rep̄hēſoꝝ ob
ſtinatō ibi. Cū hec ad illos diceret. Pria ī duaſ
qꝛ p̄ arguit phariſeos. ⁊ ſecundo legiſpitos ibi.
Reſpōdēs āt. Circa p̄mū dr̄ (Rogauit illuꝫ q
dā phariſe⁹ ut prāderet apud ſe) Utrū aūt ex ꝺ
uotōe ſeu emulatōe ipm īuitauerit hic nō dici
tur videt̄ tn̄ ex fine hui⁹ ca. ꝙ malitioſe eū īui
tauerit. ut īter epulas aliqd calūniabile ꝺ ver
bis xp̄i audiret̄ (Ipſe āt igreſſus recubuit) Sꝫ
hoc videt̄ eē ꝯ doctrinā ei⁹. qꝛ mittēſ diſcipl'oſ
ad p̄dicādū dixit. in q̄cūq̄ꝫ ciuitatē aut caſtellū
itraueritis iterrogate qs ī ea dign⁹ ſit ⁊ ibi ma
nete. ut hr̄ Math. io. Iſte aūt phariſe⁹ erat idi
gnus ut videt̄ ex ſequētib⁹. Dicēdū ꝙ nō ē ſi
mile de xp̄o ⁊ de diſcipul' ei⁹. qꝛ ex cohabitatōe
cū peccatorib⁹ n̄ poterat peiorari ſic̄ diſcipuli
qn̄ erāt ab eo ſegregati ad exequēdū actū p̄di
cādi ⁊ maxie qꝛ tūc nōdū erāt ꝯfirmati. et ideo
xp̄s domū pharifei itrauit ut haberet occaſio
nē arguēdi vitia phariſeoꝝ (Phariſe⁹ āt cepit
itra ſe reputās dicere q̄re nō eēt baptizat⁹). i.
lotus ſecūdū traditōes iudeoꝝ (Et ait dn̄s ad
illū) p hoc aūt ꝙ nūdit cogitatōi ei⁹ oñdit ſe eē
deū cui nuda ⁊ apta ſūt ſecreta cordiū (Nc̄ uoſ
pharifei qḋ deforis ē mundatis) qꝛ ꝺ mūditia
exteriori ī vaſis ⁊ coopatōibus ſuis erāt mltū
ſolliciti. ⁊ de mūditia interiori ipſi⁹ mētiſ negli
gētes cū tn̄ ōberet eē ecōtrario. qꝛ iterior mū
ditia neceſſitatis ē: exterior āt ſolūmō honeſta
tis: que pōt omitti ſine pccō ⁊ iō xp̄s p̄dictā lo
tionē omiſit ut haberet occaſionē arguēdi pha
riſeos de exteriori mūditia tātū curantes ⁊ īte
riorē negligētes. ⁊ iō ſeq̄t̄ (qḋ aūt itus ē ueſtꝝ
plenū ē rapina) alioꝝ bōa violēter accipiēdo ⁊
iniq̄tate fraudib⁹ eos ꝺcipiēdo (Uerūtn̄ qḋ ſu
per ē date elemoſynā) qꝛ p̄ dꝫ fieri reſtitutō. ⁊ ꝺ
eo qḋ remāet elemoſynaꝝ largitio (et ecce oīa
mūda ſūt uobis) Quia elemoſyna magnā ha
bet virtutē ad peccatorū remiſſionē ut habet̄

Dan. 4. peccata tua elemoſyniſ redime ⁊c̄. ſꝫ qꝛ
phariſei ex hypocriſi nō ſolū querebāt exterio
rē mūditiā. ſed etiā apparētē iuſticiā. iō ſubdi
tur (Ueh uobis phariſeis: q decimatis mentā
⁊ rutā ⁊c̄) ut p hoc apperent iuſti quaſi volētes
īplere mādatū de decimis reddēdū etiā circa
minima: ut p hoc crederētur multū uolūtary
ad iplendū diuina mādata. cū tn̄ eſſēt trāſgreſ
ſores ī maioribus iō ſubdit̄ (et preteritis iudi
ciū) iuſticiā ſubuertēdo (et caritatē dei) opera
miſericordie omittēdo. Et qꝛ honor ē p̄miū vir
tutis ſecūdū philoſophū. ⁊ ex appetitu apparē
tis iuſticie ſequit̄ appetitus īdebit⁹ honoris iō
ſequit̄ (veh vobis phariſeis q diligit' prīas ca
thedras ⁊c̄) ⁊ qꝛ vitia occulta a deo puniuntur
grauiuſ q̄ꝫ manifeſtata quāto peccatores taleſ
volūt hic alys p̄ferri ī honoribuſ iō ſeq̄t̄ (veh
vobis) ī hoc ē comminatio pene eterne (qꝛ eſtis
vt monumēta). i. ſepulchra. Et dr̄ monumētū
quaſi monens mentē qꝛ viuentes per hoc mo
nētur de ſua morte cogitare (que nō apparēt)
ſcilicet exterius qualia ſūt īteri⁹: qꝛ aliquādo
monumēta pinguntur ⁊ ordināt̄ exterius ⁊ fe
toribus replēt̄ īteri⁹ (Reſpondēs aūt) Hic cō
ſequēter xp̄s arguit legiſpitos. peccata eni eoꝝ
erāt publica ⁊ manifeſta. ⁊ iō xp̄s contumeliā
eiſ nō faciebat publice arguēdo prout iſte legiſ
peritus iponebat ei ⁊ iō xp̄s eos arguit ꝺ trib⁹
Prio de imoderata domiatōe. cū dr̄ (Et vobis
legiſpit' veh qꝛ oneratiſ hoīes) Et pꝫ ſiīlia ex di
ctis Math. z3. z⁹ arguit eos de falſa religione
cū dr̄ (Ueh vobis q edificatis) ⁊ pꝫ ſētētia. ex
dictis Math. z3. excepto qḋ ſubdit̄ (Profecto
teſtificamini ꝙ cōſētitis opibuſ eorū) videtur
magis ſequi cōtrariū. ad hoc eni ordinabāt ſe
pulturas prophetarū ut viderent̄ iuſtioreſ pa
tribus ſuis q occiderūt illos ut habet̄ expreſſe
Math. z3. Et iō dicendū ꝙ illud teſtificami
ni refert̄ ad hoc qḋ ipſi pſequebant̄ xp̄m q erat
p̄pheta magnus eis p̄miſſus. ⁊ diſcipulos ei⁹
⁊ iō ſubdit̄ (p̄pterea ⁊ ſapiētia dei dixit). i. xp̄s
qui eſt ſapia patris (Mittam ad illos prophe
tas) ꝙ āt hoc ſit factū a xp̄o pꝫ Math. z3. vbi
dic̄. ecce ego mitto ad uos p̄phetas ⁊ ſapientes
⁊ ſcribas. ⁊ ex illis crucifigetis ⁊ occidetis ⁊c̄.
tertio arguit eos de peruerſa expoſitōne ſacre
ſcripture cū dr̄ (Ueh vobis legiſpitis q tuliſtiſ
clauē ſcie) clauis ſcie ē auc̄tas docēdi p quā dꝫ
ītellect⁹ verus latēs īteri⁹ apiri. ⁊ ipi ecōtrario
claudebant pūerſe īterpretādo: vt pꝫ circa pre
ceptū ꝺ honore parētū qḋ euacuabāt p doctri
nā ſuā prout dictū fuit Math. z5. ⁊ etiā ꝺ plu
rib⁹ alys p̄ceptis vt dictū fuit Math. 5. (ipſi n̄
introiſtis) ad itellectū veritatis (et eos q itroi
bant) ideſt intrare deſiderabāt (prohibuiſtis)
peruerſitate doctrine veſtre (Cuꝫ hoc ad illos
diceret) hic cōſequēter deſcribit̄ phariſeorum
⁊ legiſperitorum obſtinatō qui ex verbis chri
ſti non fuerunt emendati. ſed magis peiorati

iō ſubdit̄ (Cepērt phariſei ⁊ legiſpiti grauiter
inſiſtere) ut eū terrerēt ⁊ ſtupefacerēt qꝛ cōtur
bati minus p̄uidēt (⁊ os ei⁹ opprimere de mul
tis) vt ſic ex uarys queſitis ⁊ obiectis extrahe
rent aliquid calūniabile de ore eius (Ut accu
ſarēt eū) ſicut poſtea fecerunt coram pilato ut
habetur īfra ca. z3. ⁊c̄.

CXII

Multis aūt turbis) Poſtquā xp̄s indu
xit diſcipulos ad orōnis iſtantiaꝫ. Hic
conſequenter inducit eos ad fidei con
ſtantiam. ⁊ hoc tripliciter. Primo diſſuadēdo
quedam a fide retrahentia. z⁹ perſuadēdo que
dam in fide ſtabiliētia ibi. Nolite timere. Ter
tio oſtendendo ad fidem attrahentia ibi. Dice
bat autē. Retrahentia autem a fide ſunt qua
tuor ſcilicet Aſtutia ſeductorum. Seuitia per
ſecutorum. Auaritia cupidorum. Cura nimia
neceſſariorum. ⁊ ſecundum hoc p̄ma ps diuidi
tur in quatuor. ſecūda ibi. Dico aūt vobis. ter
tia ibi. Ait autē ei. quarta ibi. Dixitq̄ꝫ ad diſci
pulos ſuos. Circa primū ſciēdū ꝙ heretici mo
derni p ſimulationem ſanctitatis frequenter
corrūpunt fidem ſimplicium. ⁊ hoc mō phari
ſei faciebant qui erant hypocrite. ut pꝫ ex pre
dictis ⁊ per hoc auertebant multos a fide xp̄i
qḋ xp̄s docet cauere. d. (Attendite a fermento
phariſeorum) ne. ſ. per eorū hypocriſim auerta
mini a fide ⁊ caritate (Nihil aūt opertum ē qḋ
non reueletur) qꝛ eorum falſitas in iudicio dei
manifeſtabitur (Quoniam que in tenebris di
xiſtis) hoc refertur ad ſeductores. modus eniꝫ
ſeductorum eſt in tenebris ⁊ occultiſ docere. ſꝫ
talia venient ad palam in iudicio extremo ⁊ h̄
notatur cum dicitur (predicabitur ī tectis) do
mus enim in terra illa habent plana tecta vbi
congregantur homines ad ſpatianduꝫ ⁊ cōfa
bulanduꝫ. ⁊ ideo illa que dicuntur ibi publice
dicuntur. ⁊ hoc modo exponit theophilus Be
da autem exponit hoc referendo ad diſcipl'os
xp̄i quorū ea q̄ paſſi ſūt in tenebris carceruꝫ ⁊
preſſurarū declarata ſūt p orbē ad gloriā eorū
ſꝫ pria expoſitio magis cōcordat lr̄e precedēti.
(Dico aūt vobis) Hic deſcribit̄ ſecundū retra
hens a fide qḋ ē ſeuitia pſecutorū quā xp̄s do
cet nō timere. ⁊ pꝫ ſētētia ex dictis Math. io.
excepto q̄ ſequūt̄ (Nōne qnq̄ꝫ paſſeres aſſe ve
neūt). i. vēdūt̄ dipōdio. Dipōdiū ē ſpēs mone
te ⁊ valet duplex as. ⁊ iō qnq̄ꝫ paſſeres vēdebā
tur dipōdio ut hic hēt̄ ⁊ duo aſſe. ut hēt̄ Ma
thei. io. qꝛ qntus paſſer n̄ poterat diuidi ⁊ iō re
manebat vēdēti. Sic̄ qn̄ dant̄ qnq̄ꝫ oua p vno
denario nō dāt̄ niſi duo p obolo (Et oīs q dicit
verbū ī filiū hoīs) ideſt cōtra xp̄i hūanitatem
(remittet̄ illi) ideſt nō eſt ita graue ad remittē
dū ſic̄ v̄bū blaſphemie dictū ꝯ deitatē. ⁊ h̄ fuit
expoſitū diffuſe Math. iz. (Cū āt iducēt uos)
iſtō fuit expoſitū Math. iz. (Ait āt ei qdā) hic
xp̄s diſſuadet tertiū retrahēs a fiḋ qḋ ē imode
rata ꝯcupiſcētia terrēoꝝ ubi p̄mittit̄ c⁹dā cupi

di petitio dicētiſ xp̄o (Magiſter dic fratri meo ut mecū diuidat hereditatē) icōuenièter petebat. q2 nō erat loc⁹ neq3 tp̄s: nec xp̄s erat tēporalib⁹ itent⁹ imo ea ɔtēnere docebat (Et iō xp̄s reſpōdit ei) hō carnaĺ ꝛ rudis ꝛ terren⁹ (quis me cōſtituit ꝛc̄) Similiter apl̄i ut poſſēt vacare uerbo dei curā tēporaliū a ſe abiecerūt dicētes Act. 6. Nō ē equū nos derelinquere uerbuz dei ꝛ miniſtrare mēſis ꝛc̄ iō ex hoc xp̄s cōſequēter docuit cauere auaritiā q̄ a deo ſepat. vnde ſubditur (quia nō ī abūdātia cuiuſq3 uita eiuſ ē). ſ. ſpūalis p quā coniūgitur deo: nec etiā corporaliſ. q2 pp abūdātiā ꝛ ſupfluitatē morſ plariū acceleraĺ. multo eni pluresſ moriūĺ ex repletōe q3 ex attenuatōe. uite etiā pauperū nullus īſidiaĺ. diuites aūt ī nullo loco ſūt ſecuri. ꝛ ī oī cibo ꝛ potu timēt intoxicari (Dixit āt ad illos ſimilitudinē) ad ſuū propoſitū ɔ̄clarādū (Dominis cuiuſdā diuitis vberes fruct⁹ ager attulit) ideſt multo plures ſolito curſu (Et cogitabat) q2 abūdātia diuitiarū īducit magnā ſollicitudinē: ꝛ per ɔ̄ſns animi anxietatē. q2 nō ſupplent īdigētiā: ut declarat boeti⁹ ſecūdo libro de cōſolatōe. unde ſeqĺ (Quid faciā q2 nō habeo quo cōgregē fructus meos) ecce abūdātia fructuū faciebat eū horreis īdigētē (illuc ɔgregabo) cū cōtrario deberet dicere diſpergā pauperibus (et dicā aīe mee) ideſt mihimetipſi ſecūdū qō tot⁹ hō denoīaĺ a pte digniori (Quieſce) h̄ exponūĺ quatuor mala que ſolēt ex abūdātia diuitiarū euenire. ſ. ocioſitas que notaĺ ibi (Quieſce) guloſitas cuz dr̄ (cōmede) ebrietas ibi (bibe) comeſſatōis celebritas ibi (epulare) vnde īfra. 16. ɔ̄ diuite epulōe diciĺ q2 epulabaĺ quotidie ſplēdide (dixit aūt illi ds̄). i. cōtrariū ſue cogitatōis fecit. dicere. n. dei facere ē ſm illud pſaĺ. dixit ꝛ facta ſūt (ſtulte) q nō cogitas ɔ̄ dei prouidētia ꝛ iuſtitia (hac nocte aīaz tuā repetēt a te). ſ. demones q̄bus obligata eſt p peccata (Que aūt paſti cui⁹ erūt). q. d. ñ erūt tua. q2 nō portabis tecū. hoc aūt potiſſime pōt queri a pſōis eccleſiaſticiſ q nō poſſūt relinquere bona eccl̄ie heredibus ſuis (ſic ē) ideſt ſimiliter ſtultus ꝛ ad ſimilē finē uēiet (q ſibi theſaurizat) bōa tēporalia (et nō ē ī deū diues) ideſt vacuuſ ē bōiſ ſpūalib⁹ (Dixitq3 ad diſcipĺos) hic ɔ̄ñr ſaluatō diſſuadet quartū retraheñſ a fide. qō ē cura nimia ꝛ ſupflua ꝛ reſpectu neceſſariorū. ꝛ p3 ſñia ex dicti Math. 6. (Nolite timere puſillus grex) hic cōſequenter ſaluator ſuadet ī fiō ſtabiliētia. ꝛ ſūt quatuor. ſ. pſtolatio p̄my. expectatō iudicy. exigētia officy. magnitudo beneficy. ꝛ ſecūdū hec iſta pars diuiditur ī quatuor. ſecūda īcipit ibi. Sint lūbi vr̄i p̄cincti. tertia ibi. Ait āt. q̄rta ibi. Oī aūt cui mltū datū ē. Circa p̄mū ſciendū q2 ſpes vite eterne maxie ſtabilit ī fide. iō dicit ſaluator ipſis fidelibus (nolite timere) pſecutōes p̄ſētis vite (puſillus grex) et dicit puſillus q2 pauci erāt fideles reſpectu īfideliū. ꝛ q2 pauci ſūt electi reſpectu reproboꝝ (q2 cōplacuit patri ueſtro dare vobis regnū) ex mera eni liberalitate diuina aliquos elegit ad regnū celeſte alys dimiſſis. ꝛ q̄ſ ab eterno ſic elegit ī tp̄e vocauit ad fidē ꝛ iuſtificauit per grāz ut ſic digni efficerenĺ uita beata. ſ3 qō diĺ apl̄s ad Roma. 8. Quos āt p̄deſtinauit hos ꝛ uocauit. q̄s aūt vocauit hos ꝛ iuſtificauit. q̄s aūt iuſtificauit illoſ ꝛ magnificauit (Uēdite q̄ poſſidetis). q. d. exquo vobis patū ē regnū celoꝝ. parū debetis curare de terrēis Sciēdū tñ q2 vēdere poſſeſſa ad dādū elemoſynā nō ē neceſſitatis niſi ī caſu extreme neceſſitatis. alīs ē ſuperogatōis pp hoc diciĺ Math. 19. Si vis pfectus eē uade ꝛ uēde oīa q̄ habes ꝛ da pauperib⁹. non dicit ſi vis ſaluari. ſ3 ſi vis pfect⁹ eē (Facite vobis ſacculos). i. repoſitoria bonoꝝ (qui nō veteraſcūt) et q̄ ſint illa oſtendit dicēs (theſaurū īdeficiētē ī celis) ibi eni nō pōt eē corruptio ab itrinſeco: nec p ɔ̄ñs inueteratio. q2 qō āntiquaĺ ꝛ ſeneſcit ppe iteritū ē ut dicitur Hebre. 8. Similr nō pōt ibi violentia fieri ab extrīſeco iō ſubdiĺ (Ubi fur non appropiat ꝛc̄) Iſte aūt theſaurus acqriĺ per p̄dictā elemoſynarū largitionē. vnde Math. 19. cuz dixiſſet ſaluator vēde q̄ habes ꝛ da pauperib⁹. ſubiunxit ꝛ habebis theſaurū ī celo (Ubi eni ē theſaurus tu⁹). i. res a te amata ꝛ ɔ̄ſiderata (ibi ꝛ cor tuū) q2 ſecundū Aug. Aīa vi⁹ ē ubi amat q3 vbi aniat (Sint lūbi veſtri p̄cicti) Hic pōiĺ ſecūdū ſtabiliēs ī fide qō ē pſtolatio iudicy futuri. ubi fideles q nūc cōculcāĺ ꝛ deprimūĺ honorabūtur. ꝛ iō ex tali expectatione ſolidantur in fide diſponētes ſe ut poſſint ſecure illud iudiciū expectare ꝛ ad hoc iducit ſaluator. d. (Sint lumbi ueſtri p̄cicti) L. ūbi mētis ſūt volūtas ꝛ itellect⁹ ex quibus pcedūt cogitatōes male. Lumbi uero carnis ſūt ī quib⁹ uiget mot⁹ luxurie. ꝛ utriq3 lūbi ſūt p̄cigendi. i. coartandi ab illicitiſ cogitatōibus ꝛ operib⁹ (et lucerne ardentes) ideſt doctrina clara pcedēs ex ueritate (ī mañibus ueſtris) īplēdo ope (ꝛ uos ſimiles hoībus ꝛc̄) ideſt ſitis diſcreti uigiles ꝛ ſolliciti ɔ̄ ueſtra cuſtodia expectādo dn̄m uēturū ad iudiciū. ſicut āntiqui patres expectabāt eū uēturū in carnē. ꝛ tūc eritis ſimiles illis (vt cū uenerit ꝛ pulſauerit) uenit aūt dn̄s ad iudiciū p̄mo ī morte cuiuſlibet. q2 talis p̄ſētabiĺ ī iudicio qualis inueniĺ ī morte q̄tū ad grām uel culpā ideo ſeqtur (Beati ſerui illi quos cū uenerit dn̄s) ī eoꝝ mōte (inuenerit uigilantes) ideſt ī ſtatu gratie ꝛ nō ī peccatis dormiētes (Amē dico uobis). i. fidelr aſſero (q2 p̄cinget ſe ꝛc̄). i. pmpte ꝛ ſiñ retardatōe miniſtrabit illis uitā beatā (Et ſi venerit ī ſecūda uigilia) ſecūdū beatū Greg. p̄ma uigilia eſt cuſtodia pueritie. maxime poſtq3 icipit uſus rōnis in pueris. ſecūda uigilia ē cuſtodia iuuentutis. tertia ſtatus uirilis. q̄rta ſenectutis. quia ī quolibet ſtatu aliqui moriūĺ. ꝛ iō ī quolibet ſtatu fideles debēt eē parati p iuſtitiam ad recipiendū mortē. Conſeq̄nter ad hoc inducit exēplū (hoc aūt ſcitote ꝛc̄) ꝛ p3 lr̄a (Ait aūt ei petrus) hic ɔ̄ñr poniĺ tertiū ſtabiliēs in fide quod ē exigentia officy. q2 prelati qui debent alios in fide firmare. debēt eē in fide magis ſolidi. ꝛ iō debēt vigilare nō ſolū ſup ſe ſed etiā ſup gregē ſibi ɔmiſſū: ne inſurgat aliquid fidei ꝛ moribus ɔ̄trium. ꝛ hoc eſt quod diciĺ reſpondendo ad q̄ſtionē petri (Quis putas eſt fidelis diſpenſator ꝛc̄). q. d. licet quilibet debeat vigilare ſup cuſtodiā ſui. tamē hoc precipue p̄latis incūbit qui ſunt diſpenſatores dei. ꝛ ideo debēt eē vigiles ꝛ ſolliciti. vt miniſtrent ſubditis bona ſpūalia. ꝛ hoc ɔ̄ſignaĺ cū diciĺ (vt det illi ī tēpore tritici menſurā) tēpus tritici vocaĺ tēpus euangely. vnde ꝛ xp̄s ſe grano tritici cōpauit Jo. 12 (mēſuram) quia boni prelati ɔ̄bēt āminiſtrare ſpūalia ſubditis ſm coꝝ pportionē, ꝛ capacitatem (Beatus ille ſeru⁹ quē cū venerit dominus) in morte ipſius (inuenerit ita facientē). i. bona ſpūalia fideliter diſpenſantē (ſuper oīa que poſſidet cōſtituet eū) quia ī beatitudine eterna cōſequeĺ bonū infinituz quod īcludit oīa bona (q2 ſi dixerit ſeruus ille ꝛc̄) nō cogitando de aduentu dn̄i in morte. ꝛ p h̄ maĺ operibus ſe occupauerit que ſunt cauſa ruine ſubditis. quod notaĺ cū dr̄ (ꝛ cepit pcutere pueros) tūc. n. p̄latus pueros pcutit: q̄ñ ſubditos ſuos malo exēplo peccare facit (vēiet domin⁹ ſerui illius) ex inſperato repetens debitū mortis (ꝛ diuidet eū) a preſentis vite bonis vel (diuidet eū) ſepando aīam a corpore (ptemq3 eiuſ ponet cū īfidelibus). i. cū dānatiſ. ꝛ ſubdit cāz quare tales plus dānanĺ ſubditis malis. d. (Ille aūt ſeruus qui cognouit volūtatem dn̄i ſui) cuiuſmodi ſunt prelati qui ſciūt vel debēt ſcire ſcripturas ſacras. in quibus volūtas domini exp̄mitur (vapulabit multis). i. verberabitur vel punieĺ multū. q2 talis nō peccat ex ignorātia. ſed ex certa malitia (qui aūt nō cognuit) cuiuſmodi ſunt ſubditi. qui ut ī pluribus ſunt illitterati (vapulabit pauci). i. minus punietur q2 talis peccat ex ignorantia que diminuit de peccato: niſi fuerit affectata. ſicut cū aliqs vlt ignorare illud quod teneĺ facere vel vitare vt licenti⁹ peccet. ex magna. n. libidine peccandi puenit cū aliquis vult ignorare illud cui⁹ ſcia poſſet eū a peccato impedire vel retrahere. et ī pſona taliū dr̄ Job. 21. Qui dixerūt deo recede a nobiſ ſcientiā viaꝝ tuaꝝ nolum⁹ (Omni āt) Hic ɔ̄ñr poniĺ 4ᵐ ſtabiliēs in fide. qō ē magnitudo beneficy collati. q2 nō ſolū p̄lati debēt eē ſtabiliores alys in fide. ſed ēt illi q plus ceteriſ acceperūt a deo de gratys gratis datis q̄ danĺ ad vtilitatē eccl̄ie. ꝛ pmotionē fidei. cuiuſmōi ē noticia ſcripturaꝝ. gratia miraculoꝝ ꝛ conſimilia. ꝛ hoc ē quod dr̄ (omni aūt cui multū datū ē). ſ. de predictis gratys (multū quereĺ ab eo) nō ſolū ſibi ſed ēt alys pficiendo (et cui cōmēdauerint multū) differt cōmēdatū a dato: ꝛ iō per cōmendatū nō itelligiĺ hic noticia ſcripturaꝝ. ſed magis docēdi officiū. quod ē regimini ānexum. vnde ꝛ ſubditi dicūtur eē cōmēdati ſeu accōmodati cure paſtorali ſm qō dicit apl̄s. 1. Thi. 6. Depoſitū cuſtodi. ꝛ a talibuſ pl⁹ requiriĺ. vt ē dictū ē. ꝛ quia gratie gratis date nō valent ad ſalutē: niſi ſint cū caritate. iō ſubditur (ignē veni mittere in terrā). ſ. caritatē dei ꝛ pximi (ꝛ quid volo niſi vt accendaĺ). i. augmētetur. quia caritas mereĺ augeri. vt aucta mereaĺ pfici. Et quia paſſio xp̄i quā ex maxia caritate p nobis ſuſtinuit ē maximū caritatis icētiuū. iō ſubdiĺ (Baptiſmo aūt habeo baptizari) baptiſmū appellat ſui ſanguinis effuſionez ex quo baptiſmus ꝛ alia ſacramenta eccl̄ie habent efficaciam (ꝛ q̄ñō coartor vſq3 dum perficiaĺ) quod dupl̄r exponitur. Uno modo vt per hoc intelligaĺ magnū deſideriū eius perficiendi noſtram ſalutē p ſuam paſſionē. Alio mō vt per hoc intelligaĺ triſticia ꝛ anxietas aī q̄ fuerūt ī eo īminente paſſione. vt per hoc oſtēderet ueritatē humane nature. Et quia poſt paſſiōez xp̄i ad p̄dicationē euangely multi crediderūt. alys perſonis ſibi iunctis in īfidelitate remanētibus ꝛ pſequentibus eos vſq3 ad mortē. vt p3 de ſcō criſanto et patre eius. iō ſequiĺ (putatis q2 pacem dare veni ꝛc̄) ꝛ patet ſñia ex dc̄is Math. 10. (Dicebant aūt) Hic ɔ̄ñr ponunĺ attrahentia ad fidem. ꝛ p̄mo oſtendiĺ ppoſitum. 2°. remouetur dubiū ibi. Cum aūt vadis. Circa p̄mū ſciendum q2 duo ſūt valde attractiua ad fidem xp̄i inter alia. Primū eſt oracula pphetarum que expſſe loquūtur de aduentu chriſti ī mundū quātū ad conditionē pſone veniētis ꝛ q̄tum ad determiationē tēporis ꝛ aliaꝝ circūſtantiaꝝ. ſicut plenius declaraui in quadaz queſtione de quolibet de aduentu xp̄i. que pp plixitatem omitto. Et quia iudei ſaltē leg. ſpiti in oraculis prophetarum erant edocti. ideo arguit eos ſaluator de hoc q2 hoc attractiuum ad fidem nō cognoſcebant. ꝛ tñ de diſpoſitione aeris futura per ſigna iudicabant: que tamen ſunt fallibilia. oracula aūt pphetarum ſūt certa. ꝛ hoc ē quod dr̄ (Cum videritis nubē ꝛc̄) et concludit (hoc autē tempus). ſ. aduentus xp̄i. (q̄ñō nō pbatis) per ſcripturas prophetarum: quas habetis vñ ꝛ Dañ. 9. tempus aduentus xp̄i determiaĺ ſecūdū certuz numeꝝ hebdomodarum annoꝝ. Secūdū attractiuū ad fidem ē conditio euāgelice doctrine. que ſi proponeretur alicui ſapienti. qui tñ nō eſſet ībutus aliq̄ lege. ꝛ cum hoc alie leges diuinit⁹ ꝛ humanitatis tradite. naturali iudicio rōnis iudicaret legem euangelicā puriorē: ſanctiorē: ꝛ perfectiorem lege veteri. ꝛ multo plus alys legibus humanit⁹ ɔfectis. ſicĺ ē lex maugmeti ꝛ conſimileſ ꝛ h̄ ē qō diĺ ſaluator (Quid āt ex vobiſ ipſis). i.

naturali iudicio rõnis (nõ iudicatis qḋ iuſtū
ē) recipiẽdo doctrinā euāgelicā tanꝙ̃ pfectiſſi/
maꝫ (Cum aūt vadis cū aduerſario) Hic remo
uetur dubiū. qꝛ ſupra dixerat ſaluator. Nõ ve/
ni paceꝫ mittere. poſſet aliqs credere ꝙ intelle/
xiſſꝫ de oī pace. qḋ ñ eſt verū ſed ſolum de pace
illa in qua aliq̃ cõcordāt in malo. idõ dicit (Cuꝫ
aūt vadis ⁊c̃) hic accipit aduerſari⁹ frater vel
proximus ab alio iniuſte leſus q̃ bꝫ cauſā trahē
di ad iudicem illum q̃ leſit eum. ⁊ talis eſt recõ
cilland⁹ per ſatiſfactionem debitam prout fuit
expoſitum plenius Math. 5. alioqui ſequeret
maior punitio a deo. C.XIII

A Derant autē) Poſtꝙ̃ ſaluator induxit
diſcipulos ſuos ad fidei ꝯſtantiā. hic i/
ducit peccatores ad pniam. Et pmo po
nitur xpi mõitio. 2o pccõꝝ cõuerſio. c. 15. Pria
in duas: qꝛ pmo ponit informatio pẽitentiū. 2o
cõfutatio ipenitentiū. 14. c. Circa pmuꝫ p põit
penitẽtie motiuū. 2o penitẽdi modū ibi. Ait āt
illi qdam. Pria in duo. qꝛ pmo deſcribit moti/
uuꝫ penitẽtie. 2o ex hoc ſeqntes fructuꝫ eccliẽ
ibi. Dicebat ḡ. Prima i duas: qꝛ circa motiuuꝫ
pẽitentie pmo ponit xpi iſtructio. 2o inſtructio
nis cõfirmatio ibi. Erat aūt docẽs. Circa pmū
iducit xps ad pniam p p exempla. 2o p rõnem
ſumptā ex pabola ibi. Dicebat aūt. Circa pmū
ſciendū qḋ motiuū ad pniam frequẽter ꝯtingit
ex morte repẽtina ⁊ horrida aliquoꝝ. de quo po/
nunt h duo exempla. Primuꝫ eſt de galileis a
pilato iterfectis. duꝫ actu eſſent occupati in ſa/
crificijs de quo eſt duplex opinio. Dicit. n. Ciril
lus ꝙ iſti fuerant ſequaces iude galilei de qui
bus dr̃ Act. 5. c. ꝙ auertit populū i die pfeſſio/
nis. qꝛ dū iudei pfiterentur ſe eē ſubditos ro/
mano imperio: vt dictū ē. ſ. 2. c. Iſte iudas ga/
lileus dicebat ꝙ hoc erat eis illicitū. ſ. recogno
ſcere aliquē dñm pter deū qui eos eduxerat d
egypto. ⁊ fecerat ſibi populū peculiarē. ⁊ multi
ꝯſenſerūt ei intantū ꝙ poſtea phibebant obla
tiones fieri pro ſalute romani imperij: de q̃ pi/
latus idignatus repente cū multitudīe roma/
noꝝ venit ſuper eos ſacrificātes ſm ritū ſuuꝫ
⁊ interfecit eos. ita ꝙ ſanguis interfectoꝝ fuit
mixt⁹ cū ſanguīe ſacrificioꝝ. In ſcholaſtica ve
ro hiſtoria dicitur ꝙ fuit quidam mag⁹ de gali
lea qui dicebat ſe eſſe filiū dei. ⁊ dum mltos ſe/
duxiſſet ⁊ ſecū duxiſſet in montē garizim pmit
tens inde ſe aſcenſuꝝ in celū ⁊ dum illi ſacrifi/
carent ei ſicut filio dei. pilatus ſupueniẽs eos
cū armis interfecit. ne maior ſeductio fieret. et
hoc ē quod dicitur hic (Aderant aūt quidā in
ipſo tpe nūciantes illis de galileis) predc̃is du
plici de cauſa. Una erat quia aliq̃ eoꝝ volebāt
notare xpm de cõſimili ſeductione. Alia cauſa
erat quia alij illā occiſionē ſubitā ⁊ horridam
horribilibus peccatis ipoꝝ occiſoꝝ iputabant
⁊ ſm hoc dic̃ ſaluator (Putatis ꝙ galilei hij p
oībus peccatores fuerūt). q. d. nõ ē argumētū

ſufficiẽs. vñ ſubdit (nõ dico vobis) non negat
eos peccatores fuiſſe. ⁊ pꝑter hoc periſſe. ſed aſ
ſerit duo. ſ. ꝙ talis mors nõ ē argumentū ſuffi
ciens ꝙ grauius peccaſſent oībus alijs. Quia
frequẽter domin⁹ peccata min⁹ grauia i preſen
ti vita punit. ⁊ grauiora poſt vitā pñtē differt
grauius punienda. Aſſerit ēt ꝙ niſi de peccatis
pprijs penituerint ſilr peribūt. quod adimple
tū fuit p titum ⁊ veſpaſianū i deſtructiõe ciui/
tatis irlm ⁊ occiſione populi iudaici. q̃ nõ peni
tuerant de occiſione xpi ⁊ alij peccatis ſuis. Fi
deles. n. q̃ tūc crediderūt xpo ante aduentū ti/
ti ⁊ veſpaſiani per angelū fuerūt moniti vt re
cederent de iudea. ⁊ tunc trāſierunt ad regnū
agrippe q̃ tunc erāt cõfederatus romanis. 2m
āt exēplū ponit cū dr̃ (Et ſic illi decē ⁊ octo ſup
q̃s cecidit turris in ſiloe) Iſti erant hieroſoly/
mitani ⁊ dū edificarent quādā turrim in loco
dc̃o ſubito cecidit ſuper eos ⁊ oppſſit. quā rui/
nā aliqui iputabant enormitati peccatoꝝ ſuo/
rum de quo ſimilē ſnīam dic̃ xps. ſic̃ ⁊ de pmo
exẽplo (Dicebat āt et ſimilitudinē) Hic iducit
ſaluator ad pniam rõne ſumpta ex ſimilitudīe
arboris q̃ pſcinditur niſi faciat fructū. ex h cõ
cludens ꝙ ſilr eēnt pſcindendi de pñti vita.
⁊ puniendi: niſi facerēt fructū pnīe ⁊ bonorum
operū. ⁊ hoc ē quod dr̃ (Arborē fici). i. gentē iu
daicam (habuit quidā). i. ipſe deus. cui⁹ pfectio
⁊ proprietas non poteſt a nobis exprimi aliq̃
determiato noīe ſcdm quod dr̃. 6. ppoſitiõe de
cauſis. Cauſa pma ſuperior ē oī narratiõe. idõ
dr̃ (quidā) idetermīnate (plantatā i vinea ſua)
. i. i iudea que ſpeciali mõ dicebatur hereditas
dei. (Dixit āt ad cultorē vinee). i. ad angelū cu
ſtodē ⁊ ppoſitū illi genti. qui tūc erat michael
vt habet Dañ. 10. (Ecce anni tres ſunt). i. tria
tẽpora. ſ. tempus legi tẽpus pphetarum ⁊ tps
pdicationis xpi in quibus deus q̃ſiuit fructuꝫ
bonoꝝ opeꝝ a iudeis ⁊ nõ inuenit niſi i pauci
valde. qui quaſi nihil cõputant reſpectu tante
multitudinis. vt patet per predc̃a tẽpora cõſi/
deranti (Succide ḡ illam) in quo ḡ oſtenditur
ꝙ meruerant occidi ⁊ de terra illa eijci. qḋ fctm
ē poſtea p titū ⁊ veſpaſianū q̃ multos de illis
occiderūt. ⁊ alios captiuos de terra eiecerunt.
(dñe dimitte illā) qꝛ angeli p illis quos cuſto/
diunt interpellāt diuinā clemẽtiā. vñ ⁊ dſtru/
ctio ciuitatis. ⁊ populi dilata ē p. 40. ānos poſt
paſſionē xpi (vſqꝫ dū fodiam circa illam) imit/
tẽdo eis terrorē diuinoꝝ iudicioꝝ (⁊ mittā ſter
cora) oſtendendo eis feditatē ⁊ abhomiatio/
nem peccatoꝝ ſuoꝝ per que ſolẽt homīes peni
tere de peccatis ſuis (et ſiquidē fecerit fructū)
quia in illis. 42. ānis dicte dilatiõis multi de
iudeis penituerūt. ⁊ ꝯuerſi ad fideꝫ fructū bo/
noꝝ opeꝝ fecerūt vt pꝫ Act. 2. ⁊ i plurib⁹ alijs
locis (Sin āt ſuccides eā) qꝛ ipenitẽtes ⁊ i ſua
pfidia remanẽtes fuerūt occiſi ⁊ captiuati p ti
tū ⁊ veſpaſianū vt pdc̃m ē (Erāt aūt) hic hñr

ponit doctrine xpi cõfirmatio p ſequẽs mira/
culū. vbi p notat loc⁹ cū dr̃ (Erat āt docẽs i ſy/
nagoga eoꝝ) in loco cõi vbi cõueniebāt iudei.
⁊ tps cū dr̃ (ſabbatis) i q̃bus hoīes debebāt i/
tendere diuīo cultui. ⁊ ad audiẽdū vbū dei (Et
ecce mulier q̃ hẽbat ſpūm iſirmitatis). i. infir/
mitatē a ſpū maligno iflictā vel cauſatā. quod
pꝫ ex h ꝙ iſra ſubdit (Hāc āt filiā abrahe quā
alligauit ſathanas). ſ. uinculo iſirmitatis. 18. ā
nis. ex quo pꝫ infirmitati diuturnitas (⁊ erat i/
clinata) nec poterat ſurſū reſpicere i quo appa
ret infirmitatis grauitas ⁊ deformitas. ⁊ iſta
expmūtur: vt miraculū ſequēs mai⁹ ⁊ euidẽti⁹
oſtendat. vñ ſubdit (⁊ ꝯfeſtim erecta ē) licꝫ. n.
p naturā poſſent aliq̃ infirmitates curari nõ tñ
i inſtāti (Reſpõdens aūt archiſynagog⁹). i. pri
ceps ſynagoge. ⁊ dr̃ ab archos quod ē princeps
⁊ ſynagoga (Sex dies ſūt in q̃bus oportet opa
ri) hoc itelligit de opibus ſeruilib⁹. ſꝫ operatio
miraculoꝝ q̃ ordinat ad gliam dei. ⁊ videntiū
deuotionē excitādā poterat fieri i die ſabbati.
⁊ ꝯuenientius illa diei q̃ȝ in alijs. eo ꝙ illa dies
erat ordinata cultui diuino. ⁊ deuotiõi populi
⁊ hoc oſtẽdit xps exẽplo ſenſibili cū dr̃ (hipocri
te vnuſqſqꝫ vrum ⁊c̃) ⁊ pꝫ lra (Et cū hec dicerꝫ
erubeſcebāt oẽs aduerſarij ei⁹) cõfuſi ſua rõa/
bili reſponſiõe. cui nõ poterāt ꝯdicere. Circa
qḋ cõſiderandū ꝙ xps cõfundebat aduerſari/
os ſuos. aliqñ exẽplis: ſicut hic. aliqñ miracul
ſicut ſ. 5. Ut aūt ſciatis. qꝛ filius hõis hꝫ pote/
ſtatē dimittẽdi i terra peccata. ait paralitico tibi
dico ſurge ⁊c̃. Aliqñ ſcripturis. ſic̃ Math. 21.
Nunꝙ̃ legiſtis. qꝛ ex ore infantiū et lactentiū
pfeciſti laudē pꝑter ⁊c̃. Aliqñ rõnibus certi. ſi
cut Math. 22. cuius ē imago h ⁊ ſupſcriptio ⁊c̃
Aliqñ teſtimonijs vt Io. 5. Uos miſiſtis ad Ioā.
⁊ teſtimoniū phibuit vitati (Dicebat ḡ) Poſtꝙ̃
ſaluator poſuit pnīe motiuū. hic ꝯñr oſtẽdit ſe/
q̃ntē ex hoc eccleſie fructū. Circa quod cõſide/
randū ꝙ licet penitẽtes ⁊ conuerſi ad fideꝫ ca/
tholicā pmo fuerūt pauci ⁊ abiecti temporib⁹
pſecutiõis tyrānoꝝ ⁊ hereticoꝝ. tñ dñs poſtea
iduxit aliquos penitẽtes ad fidem q̃ fuerūt ma/
gni hõies ſcientia ⁊ vita. ſic̃ fuit Ambro. Aug. ⁊
⁊ cõſiles p quos eccleſia fuit exaltata valde pro
ut hic cõtinet in duab⁹ pabol que expoſite ſūt.
Math. 13. c. (Ait aūt illi) Poſtꝙ̃ ſaluator ſ po/
ſuit penitẽtie motiuū ⁊ ſeq̃ntē fructū. hic ꝯñr
oñdit penitẽdi modū. Circa quod ſciendū ꝙ in
penitẽtibus triplex ē difficultas ad opa vtutū
Una ē ex corruptiõe nature p peccatū pmoꝝ
parentū. ex qua cauſata ē i hūana natura pnitas
ad malū ⁊ difficultas ad bonū ſm qḋ dr̃ Gen̄.
. 8. Senſus ⁊ cogitatio humani corporis prona
ſunt ad malū ab adoloſcẽtia ſua. 2a ē qꝛ ex pec
catis pteritis cauſatus ē i ipſis peccantib⁹ qdā
habitus vel ſaltē diſpoſitio iclināſ ad peccata
ſimilia. Tertia ē ex difficultate opis vtuoſi. qa
vtus ē circa bonū arduū ⁊ difficile. ⁊ idõ modus

penitẽdi ad hoc ꝙ ſit efficax. debet eē mag co
natu fieri. ⁊ h ē quod dr̃ (Contẽdite itrare p an
guſtā portā) ⁊ per hoc ēt ſoluit q̃ſtio ppoſita de
paucitate ſaluandoꝝ. qꝛ pauci reſpectiue iueni/
untur ita feruide penitẽtes ꝙ nõ ipediant pp
dc̃as difficultates. idõ ſubdit (Multi q̃runt in
trare ⁊ nõ poterūt) ⁊ iſti ſūt tepidi pdc̃is diffic
tatibus ipediti. ⁊ quia nõ ſemp durat tẽp⁹ peni
tendi. idõ ſeq̃tur (Cū aūt intrauerit prfamilias)
Iſte prfamilias ē xps q̃ p paſſionē itrauit gliā
vt habet infra. 24. c. oportuit pati xpm. ⁊ ita in
trare gliam ſuam. ex quo ēt oñditur ꝙ alij non
habebūt igreſſum facilē (⁊ clauſerit oſtiū) i mõ
te peccatoris claudit oſtiū pnīe (incipietis foris
ſtare ⁊ pulſare ⁊c̃) in quo oñditur penitẽtia p⁹
mortē. ſed infructuoſa ſm quod dr̃ ſapiẽtie. 5.
dicẽtes intra ſe pniaꝫ agentes ⁊c̃ (Tūc icipieti
dicere māducauimus corā te ⁊c̃) hoc potiſſime
refertur ad iudeos inter quos xps cõuerſatus
fuit. ⁊ in plateis eoꝝ docuit (Neſcio vos vnde
ſitis) qꝛ neſcit eos ſciā approbatiõis ſed repro/
batõis (ibi erit flet⁹) i fletu. n. duo ſūt. ſ. triſticia
aie ex qua pcedit fletus corporal. ⁊ ſm hoc erit
fletus in dānatis gnalr tā demonibus q̃ȝ homi
nib⁹. Aliḋ ex parte corporis. ſ. reſolutio lachry
marū. turbatio cerebri ⁊ oculoꝝ. ⁊ q̃tum ad h
fletus nõ põt eē in demonib⁹. neqꝫ i aialib⁹ ſe/
patis. ſed poſt reſurrectionē i hominibus dāna/
tis erit turbatio cerebri ⁊ oculoꝝ. nõ tñ fluxus
ſeu reſolutio lachrymaꝝ. qꝛ ceſſante motu tūc
ceſſabit oīs generatio ⁊ corruptio. Stridor aūt
dentiū nõ importat aliquā corruptionē. ⁊ ideo
poterit ibi eē (Cū videritis abrahā ⁊c̃) hoc pro
prie erit i extremo iudicio. qñ reprobi videbūt
electos reſurrexiſſe in corporib⁹ glorioſis ⁊ au/
dient vocē iudicis eos vocanti ad regnuꝫ cele/
ſte ⁊ cõdẽnantis reprobos ad penam iehenne
ſm quod dr̃ Math. 25. Tunc. n. videbūt ſe ex/
pelli p demones executores diuine iuſticie (et
veniēt ab oriẽte ⁊ occidente ⁊c̃) qꝛ ab vniuerſis
ptibus mundi gẽtiles cõuerſi ſūt ad fidē. q̃ tūc
recipient gliam in aīa ⁊ corpore (⁊ ecce ſunt no/
uiſſimi q̃ erāt pmi). ſ. iudei qui erāt pmi ad re/
cipiendū bñficia dei erunt poſteriores gẽtilib⁹
pꝑter ſuam incredulitatē. ⁊ hoc ē qḋ dicit apo
lus Ro. 11. Cecitas ex parte cõtingit in iſrl do/
nec plenitudo gẽtiū intrarꝫ ⁊c̃ (i ipſa die) Hec
ē p9s incidental. aliq̃. n. phariſeoꝝ nõ potentes
doctrine xpi contradicere. p cautelā voluerūt
terrere eū. ⁊ ſic eius doctrinam impedire dicẽ/
tes (Exi ⁊ vade hinc: qꝛ herodes vult te occide
re) de quo videt ꝙ tunc erat i terra herodi ſub
iecta. verū tñ videt ꝙ iſti dixerūt falſuꝫ ex hoc
quod habet infra. 23. Herodes aūt viſo ieſu ga
uiſus ē valde. erat aūt ex multo tpe cupiẽs vi/
dere eū ⁊c̃. xps tñ in ſua reſponſione oſtẽdit ſe
talibus nõ terreri. nec a bonis operibus impe
diri dicẽs (Dicite vulpi illi). i. herodi. Uulpes
. n. ē aīal doloſū rapax tortuoſe icedẽs ⁊ fetidū

ſic pnceps malus qualis erat iſte herodes eſt
doloſus p machinationē mali. rapax creis aliē
tortuoſe icedēs p puerſitatē iudiciꝫ. fetidus p
infamiā noīs ſui (Ecce demonia eicio) ꝛ nō poſ
ſunt mihi reſiſtere cuꝫ tñ ſint maioris ptātis.
ꝙ herodes. q. d. nō habeo timere eū (ꝛ ſāitates
hodie pficio ꝛ cras) qꝛ xp̄s duobus ānis pdica
nit iſta beneficia cōferēdo ꝛ ī tertio āno ſue pre
dicationis paſſus eſt vel (hodie ꝛ cras). i. pau
cis dieb' vſqꝫ ad tēpus paſſiōis mee ī irlm (qꝛ
nō capit pphetā pire extra irlm) qꝛ ꝯueniens
fuit xp̄m pati in loco paſſionis pphetaꝝ. q eſt
irlm. vt pꝫ ex decurſu veteris teſtamēti. vnde
et de manaſſe rege iuda dr̄ 4. Re. 21. ꝙ ipleuit
irlm ſanguie pphetaꝝ vſqꝫ ad os. ꝛ iō ꝯueniēs
fuit xp̄m ibidē pati. tū qꝛ eſt caput oīm ppheta
rum. tū qꝛ oēs pphete de eo ſcripſerūt ſꝫ qḋ dr̄
Act. 10. c. Huic oēs pphete teſtioniū perhibent
ꝛ ppter dictaꝫ occaſionē exprobat ꝯñr ciuitati
irlm. d. (hieruſalem irlm ꝛc̄) patet ſententia ex
dictis Mathei. 24.

C.XIIII.

Et factū eſt) Poſita iformatione penitē
tium. hic ꝯñr ponit̄ cōfutatio ipenitēti
um. dicunt̄ aūt ipenitentes pprie q ad
ꝯbuꝫ xp̄i nō ꝯuertebant̄. ſꝫ poti' indurabātur
in mal' ſuis ꝛ iſup xp̄o iſidiabant̄. quales erāt
pharīſei ꝛ legiſpiti. Prio ḡ ponit̄ iſtoꝝ cōfuta
tio. ſo ſimplicium iformatio ibi Ibāt āt turbe
Prima diuidit̄ in. 4. Qꝛ p̄ ꝯfutat eos de igno
rātia. ſo de ſupbia ibi. Dicebat aūt ꝛ ad inuita
toſ. 3°. ō cupiditate ibi. Dicebat autem et ei. 4°.
de ingratitudine ibi. At ipe dixit. Circa primū
ſciēdū. ꝙ iuidia excecat itellectū. ꝛ iō phari. et
legiſpiti ex iuidia ꝯ xp̄m excecati dicebāt cum
legis trāſgreſſoreꝫ eo ꝙ curabat in ſabbato qḋ
tñ eſt falſū vt dc̄m eſt ca. pcedenti. ꝛ hoc iteruꝫ
oñdit̄ ad maiorē ꝯfirmationē ī curatiōe idro
pici cū dr̄ (Et factū eſt cū itraſſet in domū cuiuſ
dam pncipis phariſeoꝝ ꝛc̄) iſte iuitauit xp̄ꝫ. vt
pꝫ ex ſeq̄ntibus ꝛ videt̄ ꝙ h̄ fecit malitioſe ꝛ ñ
ex deuotiōe. vnde ſubditur (Et ipi obſuabāt
euꝫ) attēdētes ſi iter epulas aliqd diceret aut
faceret vñ poſſent eū accuſare (Et ecce hō qdā
idropicus) ꝛ dr̄ ab idros. i. aqua qꝛ idropic' hꝫ
aquā iter carnē ꝛ cuteꝫ (erat añ illū) dicit Ciril
luſ ꝙ iſte nō petebat a xp̄o ſanari timore phari
ſeorum ſꝫ ſolum ſe oñdebat vt xp̄s eum vidēs
eius miſeret̄ (Et reſpondēs ih̄s) nō ad v̄ba qꝛ
q̄ſtio ſibi nō pponebat̄. ſꝫ ad cogitationes pha
riſeoꝝ ꝛ legiſperitoꝝ. q cogitabāt curationem ī
ſabbato eē illicitā (At illi tacuer̄t) qꝛ ſi dixiſſēt
nō. timebāt ab eo rōne ꝯfutari. ſi aūt dixiſſent
ſic. ñ haberēt frontē ipm̄ de h̄ accuſandi (ipſe
v̄o apphenſū eum ſanauit ac dimiſit) qꝛ p im
poſitionē man' ipm̄ curauit. ꝛ poſtea mānum re
traxit (Et videns) cogitationibus eoꝝ qbus
cogitabāt illō fcꝫ illicitū (dixit) oñdēdo illō eē
licituꝫ ꝛ bonum p exemplū aīalis bruti cuius
picūlo licituꝫ erat ſuccurrere in ſabbato etiam

ſm ipſos ꝛ multo fortius ſuccurrendū ē homi
ppter quē fcā ſunt aīalia bruta. ꝛ qui factus ē
ad imaginē dei (ꝛ nō poterāt ad hec reſponde
re) tanqꝫ cōfuſi euidēti rōne (Dicebat aūt) hic
cōfutat ꝯñr eos de ſuperbia ꝛ ambitōe indebi
ta honoꝝ quod notat̄ cū dr̄ (intēdens quō pri
mos accubitus eligerēt). i. pmas ſedes i cōui
uiis ſolēnibus (Cū iuitatus fueris ad nuptias
nō diſcūbas ī p̄ loco) p pmū locū nō ſolū itelli
git̄ hic honorabilior ſeſſio i cōuiuiis ſolēnibus
ſed ēt q̄libet electio vel poſtulatio ſeu pmotio
ad aliquā dignitatē. ꝛ h̄ pꝫ ex hoc quod pmitti
tur (dicebat āt ꝛ ad iuitatos pabolā) pabola ē
alteri' rei ſignificatiua. ad dignitates āt ſe nul
lus dꝫ ingerere. ſed alios meliores ſe pponere.
quātū ē ī ſe. aliogn inuitator pncipal. ſ. deus q
quo ē oīs ptās deyciet eū a ſua dignitate ſaltē
ſpūaliter ſnīa dānationis. Aliqñ ēt deycit tales
pena tēporal' depoſitiōis. ſi aūt humiliter reſu
giens. ſicut faciebāt pſſes antiq. vt Greg. ꝛ Am
bro. ꝛ cōſimiles tādem ex obedientia ſuſcepit.
ꝛ ex caritate fraterna ea bene vſus fuerit. tādē
celeſtem gliam obtinebit. iō ſubdit̄ (ꝛ erit tibi
glia ꝛc̄.) cuius rō ſubdit̄ cū dr̄ (Quia oīs qui ſe
exaltat) pſumptuoſe ſe dignitatib' ingerendo
(humiliabit̄) mō pdicto (ꝛ qui ſe humiliat) nō
fallacit̄er ꝛ ficte ſm quod dr̄ Eccl'ia. 19. Eſt q ne
quiter ſe humiliat. ꝛ iteriora ei' plena ſunt do
lo. ſed q veraciter ꝛ ex corde (exaltabit̄) ſm qḋ
ſcribit̄ Prouer. 29. humilē ſpiritu ſuſcipiet glo
ria (dicebat) hic ꝯñr arguit phariſeos ō cupidi
tate. quia faciebāt cōuiuia nō moti pietate. ſꝫ
magis cupiditate intendētes p hoc cōſequi ali
quā vtilitatē ſeu honorē p adiutoriū illoꝝ q̄s
vocabāt ad ꝯuiuia. ꝛ hoc eſt quod dr̄ (dicebat
āt ꝛ ei qui ſe iuitauerat) vt p refectione corpo
rali rependeret ei ſpūalem. ſ. documētuꝫ pieta
tis. Sciendū tñ ꝙ licet dirigeret v̄bū ad ipſuꝫ
tñ per hoc alios aſſiſtentes. qꝛ erāt ī hoc culpa
biles arguebat (Cū facis prandiū aut cenā no
li vocare amicos). i. propter amicitiā ſecularē
(neqꝫ fratres tuos). i. ppter cōſanguinitatem
(neqꝫ cognatos). i. propter affinitatē (neqꝫ vici
nos ppter familiaritatē (neqꝫ diuites). i. pp ali
quam vtilitatē cōſeq̄ndam. iō ſubdit̄ (Ne for
te ꝛ ipſi reinuitent te) Iſta reiuitatio intelligit̄
cuiuſcunqꝫ boni tēporalis recōpenſatio. Nō
tandū tñ ꝙ ſi uocentur predicti ad conuiuia p
pter caritatem mutuam nutriendā. meritoriū
ē. Si aūt ad laſciuiam aut gulam exercendam
peccatū eſt. Si aūt ppter liberalitatē quādam
ſeu vrbanitatē indifferēs ē. ꝛ pōt bene fieri et
male. put ad finē vlteriorē ordinatur. qui pōt
eſſe bonus uel malus (Sed cū facis conuiuiū)
motus pietate (voca pauperes) carentes cēſu
(debiles) carētes conatu (cecos) priuatos viſu
(ꝛ beatus eris) qꝛ deus retribuet tibi. Pietas
. n. ad omnia vtilis eſt pmiſſionē habens vite
que nūc eſt ꝛ future pma Thimo. 4. iō ſubdit̄

(Retribuet̄. n. tibi in reſurrectiōe iuſtorum)
ſequit̄ (hoc aūt cū audiſſet quidā) xp̄ꝫ loq̄nteꝫ
de reſurrectione mor' v̄bo xp̄i prupit ī hec v̄ba
(Beatus qui māducabit panē in regno dei) di
cūt aliq ꝙ p panē iſte itelligebat beatitudineꝫ
verā que cōſiſtit ī viſione ꝛ fruitione deitatis
xp̄i pncipaliter: ꝛ hūanitatis ſecūdario. qui vo
cat ſe panē vite Io. 6. Alij aūt dicūt ꝙ iſte erat
rudis ꝛ carnalis. credēs ꝙ reſurrectio futura
eēt ad vitā cibis corporalibus indigentē ſicut
credūt ſarraceni ꝛ iudei moderni. ꝛ videt̄ veri
us. qꝛ ſtatim xp̄s reſpondens ppoſuit pabolaꝫ
de his qui propter ſuā ineptitudinē excluden
di ſūt a cōuiuio celeſti (At ipſe dixit ei. hō qdā
ꝛc̄) hic ꝯñr xp̄s arguit eos de ingratitudine. qa
iudei p̄ ceteris gentib' fuerūt inuitati ad beati
tudinē celeſtē. p̄ per pphetas. 2°. per ipſum xp̄ꝫ
eis predicantē in pſona ppria. 3°. p apoſtolos. ꝛ
tñ renuerūt venire per fidē. ꝛ iō vocati ſūt gen
tiles ſm quod dr̄ Act. 13. vobis oportebat pri'
loqui verbū dei. ſed qꝛ repuliſtis illud ꝛ idigṅs
vos iudicatis eterne vite. ecce cōuertimur ad
gentes. ſic. n. nobis pcepit deus. ꝛ hoc eſt qḋ dr̄
nobis pabolice (homo quidā ꝛc̄). i. xp̄s verus
homo ꝛ verus deus (fecit cenā magnam). i. ſta
tuit celeſtē beatitudinē que vocat̄ cena eo ꝙ ē
refectio vltima (ꝛ vocauit multos) qꝛ vult oēſ
homines ſaluos fieri pma Thi. 2 (ꝛ miſit ſuuꝫ
ſuum). i. ſeruos accipiendo ſingulare p plura
li. ſicut Exo. 8. Venit muſca grauiſſima. i. mul
titudo muſcaꝝ (ꝛ ceperunt oēs ſimt̄ excuſare)
. i. per mala opa ſe retrahere. ꝛ accipit̄ hic oēs p
maiori parte. quia pauci ſaluant̄ reſpectiue vt
dictū ē. c. pcedenti (villā emi) hic notant̄ ſuper
bi per dominiū ville emptū. qꝛ ſuperbi volunt
alijs dominari (iuga boum emi quinqꝫ) p h̄ in
telligunt̄ cupidi terrenis curis nimis intēti ſi
nem ſuum ibi cōſtituentes (vxorē duxi) per h̄
itelligunt̄ carnales ꝛ laſciui. Ad iſta vero tria
vitia reducunt̄ oīa excludentia a beatitudine
celeſti ſm quod dicit Io. pma canonica. Omne
quod ē in mūdo: aut ē concupiſcentia carnis:
aut ē cōcupiſcentia oculoꝝ: aut ſuperbia vite.
(Exi cito in plateas ꝛ vicos ciuitatis ꝛc̄) qꝛ pn
cipes iudeoꝝ ꝛ ſacerdotes ꝛ legiſpiti ꝛ maioreſ
illius populi ppter ſua peccata ſunt dimiſſi a
deo. Pauperes āt ꝛ ſimplices ꝛ publicani illi'
populi ſūt vocati. vt patet ī aplīs ꝛ ī pluribus
alijs ex decurſu euāgelij (ꝛ adhuc loc' ſupeſt)
qꝛ nō ſolū de iudeis. ſꝫ ēt de gētib' p diuerſas
ptes orbis mlti ſūt vocati ad fidē ꝛ ad gliaꝫ vt
pdictū ē. ꝛ h̄ notat̄ cū dr̄ (exi in vias ꝛ ſepes). i.
ex iudeā diſcurrendo ad pplm gentilē. ſic fece
runt apoſtoli. vt pdictū ē (Dico āt vobis ꝙ ne
mo ꝛc̄) nō ē intelligendū p hoc ꝙ nullus de iu
deis ſit ſaluat'. ſed quia pauci ꝯpatiue. ſic cōī
mō loquēdi dr̄ nemo ē in eccl'ia vl' ī foro qñ ſūt
ibi pauci (Ibant āt turbe) Poſita cōfutatione
ipenitētiū. hic ꝯñr ponit̄ inſtructio ſequētium

xp̄ꝫ. Et pmo ſimplici v̄bo. 2°. pabolico ibi. Quiſ
. n. ex vobis ꝛc̄. Circa pmū dr̄ (Si quis vēit ad
me). i. vult venire p fidē credendo. ſic ſūt ſecta
res vel ſtatū pfectōis aſſumēdo cuiuſmodi ſūt
religioſi (ꝛ nō odit pſem ſuū) hic accipit̄ odiuꝫ
large inq̄tū ppter pturbationē pntum ꝛ ami
coꝝ nō dimittit venire ad fidē catholicā. ſic pꝫ
de ſcō Criſanto. ꝛ multis alijs: vl' de ſeculo ad
religionē (adhuc aūt ꝛ aīam ſuā). i. vitā corpo
ralē eā cōtēnendo ppter deū parus vitā ſuaꝫ
exponere p fide. caſu neceſſitatis occurrēte (nō
pōt meus eē diſcipulus) diſcipulat' aūt xp̄i du
pliciter pōt itelligi. Vno mō gñalr ſm ſtatum
cōem fideliū. ꝛ ad hoc ſufficit fides cū obſuati
one mādatoꝝ. Alio mō cū hoc p obſeruātiā cō
ſilioꝝ. in vtroqꝫ tñ ſtatu requirit̄ repſſio concu
piſcentiaꝝ carnaliū. magis tñ in ſecūdo modo
diſcipulatus ꝙ p̄. iō ſequit̄ (Et qui nō baiulat
crucē ſuā) per carnis macerationē ꝛ cōcupiſcē
tiaꝝ repſſionē (Quis. n.) Adduc̄ hic ꝯñr duas
pabolas ad ſuū ppoſitū de aggreſſu ſtatus per
fectōis. q conſiſtit in obſeruātia cōſilioꝝ. Et p̄
oñdit quid requirit̄ in tali agreſſu. 2°. quid ī de
bito vſu ibi. Bonū ē ſal. Circa p̄' dicit̄ (Quis
enim ex vobis volēs turriꝫ edificare). i. aggre
di pfectionē euangelicam (nōne prius ſedēs)
. i. quietat' a tumultu paſſionū deliberās (ꝯpu
tat ſūptus). i. ꝯſiderat ſi habeat illud qḋ ad h̄
requiritur. qḋ eſt pmptitudo ad reliq̄ndū oīa p
pter deū. vt patebit poſtea (ne poſtea ꝙ poſue
rit fundamētum) qḋ ꝯſiſtit in obſeruātia man
datoꝝ (ꝛ nō potuerit pficere) qꝛ nō habet pm
ptitudinē animi ad relinq̄ndū oīa qḋ eſt pmū
in ſtatu pfectionis acq̄rende. tal' fuit ille iuue
nis de quo dr̄ Math. 19. q obſeruauerat māda
ta cui dixit xp̄s. Si vis pfectus eſſe vade ꝛ vē
de omnia que habes ꝛ da paupibus. Et ſequit̄
ibidē ꝙ abijt triſtiſ: eo ꝙ mltas habebat poſſeſ
ſiōes. q̄ꝝ amore fuit ipedit' a ſtatu pfectiōis.
ꝛ iō nō habuit ſumptus ad pficienduꝫ turrim
c' poſuerat fūdamentū (aut qs rex) Hic ponit̄
ſa pabola ad idē cū dr̄ (qs rex iturus cōmitte
re bellū) Hic accipit̄ rex quīqꝫ vult aggredi p
fectionis ſtatū. qꝛ dꝫ bene regere opatōes ꝛ co
gitatiōes ſuas ꝛ hꝫ ꝯmittere bellū. ad rapiēdū
ſibi celeſte regnū ſꝫ qḋ dr̄ Math. 11. Regnum
celoꝝ vim patit̄ ꝛ violēti rapiūt illud (Si poſ
ſit cum. 10. milib' ꝛc̄). i. cū obſuantia decē mā
datoꝝ. ſꝫ qꝛ nō ſufficit ad pfectionis ſtatū acq
rendū vt pdc̄m eſt. qꝛ rex celeſtis (venit ad eū
cum. 20. milibus) qꝛ duplā obſuantiaꝫ exigit
ab eo. ſ. mādatoꝝ ꝛ ꝯſilioꝝ. Ideo ſubdr̄ (rogat
ea q̄ pacis ſūt) aſſentiēdo regi celeſti ī obſuan
tia ꝯſilioꝝ q̄ incipit ab euāgelica pauptate. iō
ꝯcludit̄ (Sic oīs ex vobis q nō renūciat oībus
que poſſidet ꝛc̄) ex hac cōcluſione pꝫ ꝙ iſta pa
bola ꝛ pcedēs vadūt ad iſtā intētionē (Bonuꝫ
eſt ſal) oſtēſo qd requirit̄ ī pfectōis aggreſſu. hic
ꝯñr oñdit̄ qd requirit̄ ī ei' debito vſu. ſ. diſcretio

que reqrit̃ in oīb⁹ opib⁹ bonis. ſm ꝙ dicit apo
ſtolus ad roma.iz. Rōnabile obſeqũ vrm̃ et.
hoc ē qḋ dr̃ (Bonũ eſt ſal).i. diſcretio que ē con
dimentũ bonoꝝ opum. ſic̃ ſal eſt cōdimentũ ci
boꝝ (Si āt ſal euanuerit).i. diſcretio d̃fuerit (ī
quo cōdict̃) qꝛ opus bonũ de gñe. inſipidũ eſt
et inutile ſi careat diſcretiōe (ſȝ foras mittet̃)
ħ eſt a ꝑfectione cadet vñ ⁊ in collatiōib⁹ patꝝ
collatiōe ſa moyſi abbatis declarat̃ ꝑ rōnes ⁊
exempla ꝙ illi q ceciderũt a ſtatu ꝑfectiōis. ħ
fuit cōmuniter ꝑꝑ defectũ diſcretiōis. ¶ XV

ERāt āt appropiquātes) Supi⁹ d̃ſcripta
eſt peccantiũ motio. ad penitētiā. Hic
ſnr̃ d̃ſcribit̃ eoꝝ ꝯuerſio ad iuſtitiā. Et
ꝑ in generali. z°. ī ſpāli. c. 19. Prima ī tres. Quia
ꝑ oſtēdit̃ ꝙ pccōres redeũtes ſũt benigne reci
piēdi. z°. caute nutriēdi. c. 17. 3°. deuote īſtruēdi
. c. 18. Prima ī duas. qꝛ ꝑ deſcribit̃ peccatoꝝ re
ceptio benigna. z°. docet̃ eoꝝ ſatiſfactio ꝯdigna
. c. 16. Circa pmũ oſtendit̃ cōuerſio peccatoꝝ cũ
dr̃ (erāt āt appropinquātes ei publicani ⁊ pec
catores) ex ꝓpoſito emēdatiōis vite (vt audi
rēt illũ) pati ei obedire. z°. ſubditur iniuſta mur
muratio malignātiũ cũ dr̃ (Et murmurabant
phariſei ⁊ ſcribe. d. qꝛ hic peccatores recipit ⁊c̃)
notātes xp̃m de mala vita. eo ꝙ talibus amica
bilē ſe ꝓbebat. Et ſequitur xp̃i reſpōſio cuȝ dr̃.
(ait ad illos ⁊c̃) ī reſponſione oſtēdit̃ ꝙ pecca
tores redeũtes ſunt dl̃citer recipiēdi. et ad hoc
īducũtur tres ꝑabole. ſa incipit ibi. Aut q̃ mu
lier. tertia ibi. hō quidam habuit duos filios.
(Quis ex vobis) Hic ponit̃ pma ꝑabola d̄ oue
ꝑdita ⁊ humeris paſtoris cũ gaudio reportata
⁊ pȝ ſnīa ex dict̄ Math. 18. c. (Aut que mulier)
Hic ponit̃ ſa ꝑabola de dragma ꝑdita ⁊ reīuē
ta vbi dr̃. (Que mulier habēs dragmas decē)
mulier iſta ē ſapientia diuina hñs. 9. ordīes an
geloꝝ quaſi dragmas. 9. ⁊. 10. dragma ē hũana
natura ad imaginē dei fcā. ⁊ iō capax ipſius ꝑ
cognitionē ⁊ amorē. iſta dragma d̄cima fuit ꝑ
dita ꝑ peccata pmoꝝ parentũ (Nōne accēdit lu
cernā) Lucerna ē lumen ī teſta. qꝛ diuina ſapiē
tia lumen deitatis accendit ī teſta noſtre mor
talitatis ad querendũ naturā humanā ꝑditā.
⁊ ad reducēdũ eā ad beatitudinē (nōne euertit
domũ) Iſta dom⁹ ē ſynagoga q̃ fuit euerſa. vt ī
ueniret̃ natura hũanā (⁊ cũ inuenerit conuocat
amicas).i. āgeloꝝ ſocietates q̃ ꝯgaudēt d̄ pecca
torib⁹ ad deũ cōuerſis ſm quod dictũ ē ī ꝑabo
la ꝓcedenti. ⁊ ex hoc iteꝝ cōcludit (Ita dico vo
bis gau. erit ⁊c̃ (Homo quidā) Hic ponit̃ tertia
ꝑabola de filio ꝓdigo. ꝑ quē deſignat̃ ppl̃s gen
tilis qui erat ſubdit⁹ peccatis. vel ēt quicunqꝫ
peccator ſingularit̃. dic̃ ḡ (homo qdā).i. ipē de⁹
ꝓ nobis humanat⁹ (Huit duos filios.i. duos
populos. ſ. iudaicũ ⁊ gentilē. vl̃ (duos filios).i.
iuſtos ⁊ peccatores. qꝛ peccatores ſũt filij dei ī
quātũ ſunt ad ei⁹ imaginē. licet nō ſint filij dei
ꝑ grām (Et dixit adoleſcentior).i. gentil̃ pplus

vnde et ppl̃s iudaicus vocat̃ fili⁹ dei pmoge
nitus Exo. quarto filius meus primogenitus
iſrl̃. vel peccator qui dr̃ iuuenis motib⁹. ⁊ iō dr̃
adoleſcētior filius (Et diuiſit illis ſubſtantiā)
quia dona dei oībus largiunt̃. licet diuerſimo
de (adoleſcētior fili⁹ ꝑegre ꝓfectus ē) per mul
tiplicationē peccatoꝝ elōgando ſe a deo pr̃e et
a celeſti ciuitate (⁊ ibi diſſipauit ſubſtantiā ſu
am) qꝛ ꝑ peccata mortalia tollũtur bona gr̃e et
peiorant̃ bona nature (viuendo luxurioſe) lu
xuria ſpũali q̃ ē idolatria quātũ ad gentilē po
pulũ. ⁊ luxuria corporali nō ſolũ quātuȝ ad gē
tilem. ſed ēt quātũ ad peccatorē informē fideȝ
habentē (Facta ē fames valida) ꝑ defectũ ver
bi diuini ⁊ ſacre ſcripture. qꝛ gentilib⁹ nō eſt da
ta lex vetus: neqꝫ oracula pphetaꝝ ſecundum
illud pſal. Nō fecit tali͛ oī natiōi ⁊ iudicia ſua
nō manifeſtauit eis. pccōribus ēt iudeis in ta
li ſtatu lex ⁊ pphete nō valebāt ad ſalutē. ideo
ſubdit̃ (⁊ cepit ege) ſpũalibus bonis (⁊ adheſit
vni ciuiũ regionis illi⁹). ſ. diabolo q ē ciuis ī re
gione vmbre mortis (⁊ miſit illū ī villā ſuaȝ).i.
occupauit eũ circa cupiditatē mũdanā. c⁹ vil
le diabolus dr̃ dominus Jo. 14. venit pnceps
mũdi huiꝰ. ⁊ in me nō hȝ quicquā (vt paſceret
porcos).i. vitia que fetida ſũt ⁊ īmunda. vnde
.i. Thi. 6. d. Radix oīuȝ maloꝝ ē cupiditas. qꝛ
ſicut radix miſtrat nutrimētũ oībus ramis ar
boris. ſic abũdantia tp̃alium circa quā verſat̃
mũdana cupiditas admiſtrat materiā ⁊ fomē
tũ oībus vitijs (⁊ cupiebat implere ventrē ſuũ
⁊c̃) qꝛ itentus cōgregatiōi tp̃aliũ q̃rit ī talibus
ſufficientiā. itendēs eā habere ꝑ talia: ſed non
aſſequit̃ intētũ. qꝛ talia nō minuũt cupiditatē.
ſȝ magis eā augent. quāto. n. aliqs pluſ hȝ d̄ bo
nis tēporalib⁹. tāto plus ad habendũ maiora
anhelat ſȝ quod dic̃ beat⁹ Greg. ⁊ ħ de cōi cur
ſu accidere videmus. ⁊ iō bene ſubdit̃ (⁊ nemo
illi dabat) qꝛ nō aſſequit̃ qḋ itēdebat. ⁊ qꝛ cōſi
deratio hui⁹ defectus inducit aliqñ ad penitē
tiam. iō ſubditur (Ipſe aũt ī ſe reuerſus) hō. n.
peccādo ex̄ ſe egreditur. quia limites recte rōiſ
tranſgredit̃. ⁊ iō penitēdo ad ſe reuertit̃ (quāti
mercenarij).i. ſeruientes ꝓ mercede eterna (in
domo patris mei).i. in eccl̃ia ſeu cōgregatione
iuſtoꝝ (abũdant pāibus). ſ. pane ſacre ſcriptu
re ꝑ eruditionē. ⁊ pane eukariſtie ꝑ ſacramenti
receptionem (ego āt hic fame pereo) quia ſi ad
populum gentilem referatur hoc dictum patȝ
ꝙ ei talia nō admiſtrant̃. ſi āt ad catholicũ pec
catorē. pȝ ꝙ talia nō ꝓficiunt homī: q̃diu ma
net in mortali peccato (ſurgam) ꝑ infidelitatis
vel peccati derelictionē (⁊ ibo ad pr̃em meum
⁊c̃) ꝑ vite meliorationē (⁊ dicam ei pater ⁊c̃) per
veram fidei confeſſionē q̄ntũ ad populum gen
tilem ſm illud Roma. 10. Corde creditur ad iu
ſticiam ore aũt confeſſio fit ad ſalutem. q̄ntum
ad peccatorē per integram peccatoꝝ contritio
neȝ ⁊ purā cōfeſſionē (Cũ aũt adhuc lōge eēt)

.i. motus ad penitēndũ. nō tñ perfecte cōtrit⁹.
ad quā requiritur gr̃a diuina ꝓueniens. iō ſub
ditur (vidit illũ pr̃ ipſius) oculo clemētie ſeq̄t̃
(dixit aũt pr̃ ad ſeruos ſuos).i. ad apoſtolos. ⁊
eccl̃ie miſtros. quib⁹ ꝓcepit ꝑdicare nō ſolũ iu
deis: ſed ēt gētibus. ⁊ nō ſolũ iuſtis. ſȝ ēt pecca
toribus (cito ꝓferte ſtolam pmam).i. ꝓferēdā
īnocentiā ⁊ reſtituendam nũciate vere cōuerſ
⁊ penitētibus (⁊ date ānullũ ī manu ei⁹).i. ꝑdi
cate dandũ annulũ fidei ꝑ caritatē opantis (⁊
calciamēta ī pedes).i. ſcōꝝ ꝓcedentiũ exēpla.
qꝛ calciamēta fiunt de pellibus aīaliũ mortuo
rum (⁊ adducite vitulũ ſaginatũ ⁊c̃).i. ſacram̄
tum eukariſtie fidelibus admiſtrate. in q̄ imo
latur xp̃s qui ē vitulus ſaginat⁹ ꝓpter gr̃e pin
guedinē (⁊ mādūcemus) qꝛ ī pmitiua eccl̃ia ñ
ſolũ miſtri eccl̃ie ſumebant hoc ſacramentũ. ſȝ
ēt tot⁹ populus quotidie. vt habetur Act. z. Et
adhuc ſemel in āno quilibet xp̃ianus tenet̃ re
fici hoc ſacram̄to. reficit̃ etiā quotidie. qꝛ ſacer
dotes nō ſolũ ſumũt hoc ſacramētum ꝓ ſe: ſed
ēt pro populo (qꝛ filius meus hic mortu⁹ erat)
morte culpe (⁊ reuixit) vita gr̃e (Erat aũt filius
eius ſenior in agro) qꝛ iudaicus populus ī cul
tu vni⁹ dei erat occupat⁹ (⁊ cũ veniret ⁊ appro
pinquaret domui). ſ. eccl̃ie (audiuit ſimphoniā
⁊ choꝝ) qꝛ cũ ſpũs ſanctus deſcēdiſſet ſuꝑ apo
ſtolos. alioſqꝫ diſcipulos ī die pentecoſtes cepe
runt laudare deũ varijs linguis. vt hētur Act.
. z. Et tunc iudei q erāt in irl̃m audiētes voces
eoꝝ admirati ſũt. ⁊ ceperũt querere vnde eſſet
tanta gr̃a ⁊ exltatio. iō ſubdit̃ (⁊ vocauit vnuȝ
de ſeruis. ⁊ interrogauit q̃ hec eſſent) qꝛ petrus
ꝓ alijs reſpondit oñdens ꝙ erat ex dono ſpũs
ſancti ꝙ iuſtificat venientes ad fidē catholicā
ſiue ſint iudei. ſiue ſint gentiles. vnde ⁊ ſimilis
gr̃a ſpũs ſancti data fuit gentilib⁹ credētib⁹ ſic̃
⁊ diſcipul̃ xp̃i in die penthecoſtes data fuerat:
vt habet̃ Act. 10. de cornelio. ⁊ alijs gentilib⁹ q
erant cũ eo (⁊ indignatus nolebat ītroire) qꝛ iu
dei ēt ad fidem cōuerſi fuerũt admirati. ꝙ gen
tiles quos prius deſpexerāt eq̄rent̃ eis ī gratia
dei. vt hētur Act. 10. vñ cũ petr⁹ rediſſet ī irl̃m
illi qui erant cōuerſi ad fidē catholicā de iuda
iſmo diſceptabāt aduerſus illũ. eo ꝙ cōmunica
uerat cũ illis vt habet̃ Act. 11. (Pater ḡ illius
egreſſus cepit rogare ⁊c̃) qꝛ deus ꝑ apoſtolos ⁊
ſpāl̃r per paulũ oñdit rōnabiliter. ⁊ ꝑ ſcriptu
ras ꝙ erant gētiles nō ꝯtēnendi. ſed gaudēter
ad cōmunionē fideliũ recipiendi. (ecce tot an
nis ſeruio tibi) ſub lege moyſi (⁊ nunqꝫ manda
tũ tuũ ꝓteriui). ſ. mādatũ de cultu vni⁹ dei. Li
cet. n. multi de iudeis fuerunt idolatre. tñ aliq
ſemper remanſerũt ī fide ⁊ cultu vni⁹ dei. ⁊ illi
poſſunt dici populus iudaic⁹. ſicut frequenter
ꝑs nomīat̃ noīe totius (⁊ nunqꝫ dediſti mihi he
dũ) qꝛ toto tp̃e legis moſaice nunquā tm̄ bene
ficiũ datũ fuit pplo iudaico quātũ datũ ē tem
pore euangelij gentili pplo ad fidē cōuerſo. iō

oīa beneficia illius tp̄is modica ſũt ⁊ q̄ſi nulli⁹
reputationis reſpectu bñficioꝝ noue legis (Fi
li tu ſemꝑ mecũ es) qꝛ ſemꝑ aliq de iudeis ad
heſerũt deo per fidē. ⁊ multi ex eis receperũt fi
dē catholicam qui ſũt ꝑticipes beneficioꝝ no
ue legis. iō ſubdit̃ (⁊ oīa mea tua ſũt) cetera pa
tēt ex ꝓdictis. Si āt referat̃ iſta ꝑabola ad iuſtũ
⁊ peccatorē reuertentē. ſic filius ſenior exiſtens
ī agro ē hō a iuuentute in operibus v̄tuoſis ex
ercitat⁹. Junior aũt filius ē peccator penitens
q diu male vixit. ⁊ aliñ ſibi dat̃ a deo maior gr̃a.
⁊ ꝑ ꝯñs maior gl̃ia. q̄ȝ illi qui bene vixit a iuuē
tute. ſic̃ pȝ d̄ ſcō bonifacio martyre ñ pōtifice.
qui iuuentus ī ſtupro penituit. ⁊ paſſus ē ſub di
ocletiano. cui⁹ feſtũ colit eccl̃ia romana ſecũdo
idus maij. de quo iuſti aliqñ admirant̃. que q
dem admiratio poteſt dici q̃dam īdignatio in
quātũ talis nō videt̃ dign⁹ tanto bono. ſed eius
pr̃ pacificat hanc indignationē. qñ oñdit ꝑ eru
ditionem vel inſpiratōem. ꝙ hoc nō ꝓuenit ex
parte peccatoris penitentis. ſȝ ex infinita boni
tate dei cōferentis ſecũdũ ſua vera iudicia fa
cultatē humanā oīo tranſcēdētia: ⁊ ad hāc iten
tioneȝ pōt de facili l̃ra applicari. ¶ XVI

DIcebat aũt) Poſtq̄ȝ deſcripta ē penitē
tium receptio benigna. hic ꝯñr d̃ſcribi
tur eoꝝ ſatiſfactio cōdigna. que potiſſi
me ē ꝑ elemoſynaꝝ largitionē ſm illud Dañ.
. 4. Peccata tua elemoſynis redime. ⁊ iniquita
tes tuas in miſericordijs pauperꝝ. ⁊ ad hoc ſal
uator īducit prio ꝑabolā. z°. rem geſtam. ſa pe
nitur ibi. homo quidā erat diues. Circa pmum
ꝑ ponit̃ xp̃i eruditio. z°. phariſeoꝝ deriſio ibi.
Audiebant āt. Prima ī duas. qꝛ ꝑ ponit̃ ꝑabo
le narratio. z°. ipſius ad ꝓpoſitũ applicatio ibi
Et ego vobis dico. Circa pmũ ſciendũ ꝙ ad ħ
īducitur ꝑabola. vt per hoc intelligatur ꝙ ſic̃
diſpenſator faciens curialitatē de bonis domi
ſui. recept⁹ dr̃ in domibus illoꝝ quibus fec̃. ſic
diuites huius mundi ſi de bonis a deo ſibi tra
ditis ad diſpenſandũ dent pauperib⁹. recipiēt̃
ī domo ipōꝝ que ē celũ ſecũdũ illud Math. 5.
Beati pauperes ſpũ. qm̄ ipōꝝ ē regnum celoꝝ
dicit ḡ (hō quidā).i. ipſe deus ꝓ nobis hũana
tus (erat diues) ſecũdũ quod dr̃. zi. ꝓpoſitiōe
libri de cauſis. Primũ ē diues ꝑ ſeipm̃. ⁊ non ē
diues maius. ⁊ pſal. 111. gl̃ia ⁊ diuitie ī domo ei⁹
(qui habebat villicũ).i. diſpenſatorem cui tra
didit bona tp̃alia ad diſpenſandũ (⁊ hic diffa
matus ē apud illũ) qꝛ nihil latet eũ (quaſi diſſi
paſſet bona illius) qꝛ frequēter contigit ꝙ diui
tes hui⁹ mũdi. ⁊ maxīe eccl̃ie miſtri quib⁹ ſunt
tradita bona tp̃alia ad exponēdũ ī pijs opibus
frequēter cōſumũt ea in illicitis ⁊ ſuperfluis ꝯ
volũtatem domini tradentis talia eoꝝ diſpē
ſationi (redde rōnem) quia d̄ oībus ſibi tradi
tis deus exiget rōnem vſqꝫ ad mīmũ q̃drantē
(iā. n. nō poteris villicare) qꝛ oīa a te auferent̃
ī morte (Ait āt villicus intra ſe quid faciā) qꝛ

aliquñ cõtingit ꝙ diuites huiꝰ mũdi male cõſu
mẽtes bona ſibi tradita timore morti ducunt
ad pn̄iam ⁊ ad cogitandũ de vita futura (fode
re nõ valeo).i. ꝓ labore ⁊ pn̄ia nõ poſſũ ſatiſ
facere de peccatis. ⁊ venire ad vitã beatã (mẽ
dicare erubeſco) qꝛ verecũdũ dꝫ eẽ huius mũ
di diuitibꝰ petere a paupibꝰ ⁊ religioſis ſuffra
gia ſpũalia ⁊ nõ repẽdere eis in tp̄alibꝰ bonis.
(Scio quid faciã) qꝛ bona tp̄alia eis diſtribuã
(vt cũ amotus fuero a villicatõe).ſ. i morte (re
cipiãt me i domoſ ſuas).i. ꝑ eoꝝ ſuffragia ⁊ me
rita recipiar i vita beata (Conuocatis itaqꝫ ſin
gulis debitoribꝰ domĩ) qꝛ religioſi ⁊ pauperes.
q̄tũcunqꝫ iuſti ſunt debitores dei. In hoc tñ te
net iſta ꝑabola. ꝙ ſicut iſte q curialr̄ fuit credi
toribus de bonis dñi ſui recepit ab illis curia
litatẽ quibꝰ fecerat. ſic diuites hꝰ mũdi ſi bõa
eis tradita paupibuſ diſpẽſent. per h̄ de offẽſis
ſatiſfaciant. ꝑabola.n. ſimilitudo ẽ. Similitu
do aũt nõ ſemꝑ currit quatuor pedibus. imo ſi
teneret i oĩbus nõ eẽt ſilitudo. ſꝫ magis idem
ptitas (⁊ laudauit dominꝰ villicũ iniquitatiſ)
nõ de fraude. ſꝫ d̄ prudẽtia. ſic diuites hꝰ mun
di nõ ſũt laudabileſ d̄ ꝯſũptiõe bonoꝝ i illicitiſ
actibꝰ ſꝫ d̄ h̄ ꝙ prudẽter ſe ꝯuertũt ad diſtribu
ẽdũ bõa i pijs operibꝰ: vt ꝑ hoc ꝓuideãt ſibi in
vita futura. qꝛ ſola elemoſyna ẽ comes defun
ctoꝝ. ſm̄ quod dicit beatuſ Aug. (Quia filij hꝰ
ſeculi).i. homĩes tẽporalibus intenti (pruden
tiores).i. magis aſtuti ſũt ⁊ feruidi i tẽporalibꝰ
negocijs agẽdis (q̄ꝫ filij lucis).i. q̄ꝫ homĩes ſpi
ritualibꝰ deputati ſint i negocijs ſpũalibus. et
hoc videmꝰ ad ſenſũ frequẽter accidere. Cuiuſ
vna rõ ẽ corruptio nature. ꝓpter quã hõ ꝓni
or eſt ad malũ q̄ꝫ ad bonũ. Alia rõ eſt qꝛ bõa ter
rena ſũt ſenſibilia. ⁊ iõ fortiꝰ mouẽt animũ. qꝛ
bonũ nõ mouet niſi vt cognitũ ſm̄ quod dicit
Aug. Inuiſa diligere poſſumus. icognita autẽ
nequaq̄ꝫ. ſenſibilia aũt bona ſũt magiſ cognita
q̄ꝫ ſpũalia. qꝛ ſenſibilia ſunt cognita per expiẽ
tiam ſenſus. illa aũt ſolũ ꝑ fidem (Et ego vobiſ
dico) Hic ponit̄ predicte ꝑabole applicatio cũ
dr̄ (Facite vobis amicos de mammona iniq̄ta
tis) mammon ẽ nomẽ demonis tẽtantis de di
uitijs male acquirẽdis. ⁊ iõ nomẽ eius ad diui
tias ſignificãdas deriuat̄. ⁊ põt eẽ p̄me vel ter
tie declinatõis dicẽdo mãmona mãmone. vel
mammon mãmonis. Facere igit̄ amicos d̄ mã
mona iniquitatis ẽ dare diuitias pauperibꝰ q̄
dicunt̄ mãmona iniq̄tatis. qꝛ frequẽter ad ini
quitatem inducũt ⁊ implicant. nõ tñ per ſe: ſed
ex abuſu hominũ. vnde dicit beatuſ Ambroſiꝰ
ſicut diuitie impedimenta ſunt reprobis. ita ꝓ
bis ſunt adiumenta v̄tutis. Aliter ẽt poteſt ex
poni de diuitijs iniquo affectu vl̄ malo actu ac
q̄ſitis de quibꝰ põt tamẽ elemoſyna fieri: vt de
acquiſitis per meretriciũ: ⁊ huiuſmodi. dare
igitur talia pauperibus ẽ facere ſibi amicos d̄
mãmona iniquitatis.i. de diuitijs iniq̄ actu vl̄
affectu acq̄ſitis. Si aũt iuſto titulo acquirant̄
vel poſſideant̄ diuitie. de eis nõ dꝫ dari elemo
ſyna. ſꝫ ẽ reſtitutio facienda (vt cũ defeceritis)
a p̄ſenti vita recipiant vos i eterna tabernacu
la).i. ꝑ ſua merita ⁊ ſuffragia ipetrent apud deũ
vos finaliter recipi i beata vita (Qui fidelis ẽ
i minimo ⁊ i maiori fidelis ẽ) bona mĩma ſũt tem
poralia. ſimiliter ſũt aliena nobis. quia ſũt ex
nos. bona aũt ſpũalia ſunt bõa maiora. ſunt ẽt
noſtra. qꝛ nõ poſſũt auferri a nobis nolentibuſ
dic̄ igr̄ ſaluator (Qui fideliſ ẽ in minimo ⁊ i ma
iori fidelis ẽ). q.d. q bona tp̄alia que ſũt mĩma
fideliter diſpẽſauit ꝑ elemoſynarum largitõeꝫ
dignus ẽ vt ſibi cõmittat̄ diſpẽſatio ſpũalium
q̄ ſunt maiora. qꝛ fidelitas diſpẽſatõis p̄me eſt
argumẽtum fidelitatiſ ſecũde (⁊ qui in modico
iniquus ẽ) bona tẽporalia q̄ modica ſunt in il
licitis cõſumẽdo: aut male retinendo (⁊ i maio
ri iniquus ẽ).i. i diſpẽſatione ſpũalium bonoꝝ
q̄ maiora ſunt. qꝛ infidelitaſ p̄ma ẽ argumẽtuꝫ
ifidelitatis ſecũde. iõ ſeqt̄ (ſi ḡ i iniquo mãmo
ne fideles nõ fuiſtis) tp̄alia male diſpenſando
q̄ ſũt magiſ bõa ſm̄ apparentiã: q̄ꝫ ſm̄ veritatẽ.
(quod veꝝ ẽ).i. bõa ſpũalia que ſũt vera bona
(quis credet vobis ⁊c̄).i. tradet vobis ad mi
niſtrandum. q.d. nullus ſapiẽs. ⁊ iõ tales ſi ꝓmo
ueant̄ in eccl̄ia. nõ ẽ ex dei ordiãtione ſꝫ magis
ꝑmiſſione (Et ſi in alieno fideles nõ fuiſtis).i.
i tẽporalibus que ſunt aliena a vobis. vt p̄dc̄ꝫ
ẽ quod veſtrũ ẽ).i. bõa ſpũalia que ſũt haben
tibus itriſeca. vt p̄dc̄m ẽ (quis dabit vobis).ſ.
ad diſpẽſandũ. q.d. nullus ſapiẽs hoc faceret.
(Nemo põt duobꝰ dominis ſuire).ſ. ꝯrijs. iõ ho
ſeqt̄ (Nõ poteſtis deo ſuire ⁊ mãmone).i. obe
dire deo ⁊ diabolo tẽtanti de diuitijſ male acq
rendis: ⁊ male diſpẽſandis (Audiebãt ãt) Hic
ꝯn̄r põitur phariſeoꝝ deriſio irrõnabil̄. z.ꝰ eoꝝ
cõfutatio rõnabil̄ ibi. Et ait illis. Primũ põit̄
cũ dr̄ (Audiebãt ãt hec oĩa phariſei q erãt aua
ri ⁊ deridebãt eũ) quaſi irrõabiliter loqueret̄.
tum qꝛ abraham fuit diues valde. vt habetur
Geñ. iz. ⁊ multi alij q deo ſeruierũt ⁊ placuerũt
tum qꝛ lex vetus ⁊ ẽt ꝓphete inducebãt ad ſer
uitutẽ dei ꝓmittendo abũdantiã temporaliũ
vt pꝫ i multis locis veteris teſtamẽti. phariſei
tamẽ iſta iducebãt ad d̄fenſionẽ ſue auaritie.
male ẽt inducebãt. quia illi q bene vtunt̄ diui
tijs nõ ſuiunt eis. nec dmonĩ d̄ eis tẽtanti. ſed
magis ecõuerſo diuitie eis ſeruiunt. qꝛ ſũt eis
iuuamẽta virtutis: vt p̄dictum ẽ: tales aũt fu
erunt abraham ⁊ alij diuites: qui deo ſeruiert̄
⁊ placuerũt. ſimilr̄ ⁊ ꝓphete ſuientibus deo ñ
ꝓmittebant abundantiã tp̄alium tanq̄ꝫ princi
pale p̄mium: cũ ſint minora bona q̄ꝫ actus me
ritorij. premiũ aũt p̄ncipale ẽ maius bonũ cuꝫ
ſit finis actus meritorij. ⁊ finis ſemꝑ potior eſt
his que ſunt ad finẽ ordinata. ⁊ ideo vbicunq̄ꝫ
in ſacra ſcriptura pro actibus virtutũ ꝓmittũ
tur bona temporalia: ſub illis itelligunt̄ bona

ſpũalia ⁊ eterna tanq̄ꝫ p̄ncipaliter ꝓmiſſa. neqꝫ
tẽporalia ſic ꝓmittunt̄ ad malũ vſũ: ſꝫ ad boꝰ
(⁊ ait illis) hic ꝯn̄r ponit̄ phariſeoꝝ cõfutatio.
⁊ p̄mo dicta cõfutatio ponit̄. z.ꝰ dubiũ remoue
tur ibi Facilius. Primo igitur ponit̄ phariſeo
rum cõfutatio cũ dr̄ (Uos eſtis qui iuſtificatiſ
vos coram hominibus) auaritiã veſtraꝫ predĩco
mõ colorãdo falſe (deus aũt nouit corda vr̄a)
.i. iniquitatẽ ibi latentẽ (qꝛ quod hominibꝰ altuꝫ
ẽ).i. apparens iuſticia. ⁊ nõ exiſtens (abomina
tio ẽ apud deũ) qꝛ ſecũdũ quod dicit beatꝰ hie
ronymuſ. Simulata ſcitas duplex ẽ iniquitas
(lex ⁊ ꝓphete vſqꝫ ad ioannẽ) nõ ꝙ lex vel pro
phetia defecerit. ſed qꝛ extunc p̄fectio euãgeli
ca p̄dicari incepit. que iducit ad cõtẽptum tẽ
poralium ꝓpter amorem ſpũaliũ ⁊ celeſtiũ tã
q̄ꝫ ꝓpter maius bonũ expeditius cõſequendũ.
vnde dr̄ libro de eccleſiaſticis dogmatibꝰ. Bo
num ẽ facultates cũ diſpenſatione erogare. me
lius ẽ tamẽ intentione ſequendi xp̄m totum ſi
mul donare ⁊ abſolutũ a ſollicitudine cuꝫ xp̄o
egere. ſed qꝛ ad hoc requirit̄ magnus conatꝰ li
beri arbitrij. iõ ſequitur (⁊ oĩs in id vim facit)
qꝛ homo nutritus ⁊ aſſuetus i amore bonoruꝫ
tẽporalium nõ põt talia contẽnere ꝓpter deũ:
niſi ſibi quãdam violentiã facit. qꝛ cõſuetudo
quedã natura eſt. illa aũt que ꝯ naturaꝫ ſunt:
ſũt aliquo mõ violenta (Facilius ẽ) Hic remo
uet dubiũ. qꝛ dixerat ſaluator. lex ⁊ ꝓphete vſ
qꝫ ad ioannẽ. poſſent aliqui credere ꝙ iſta eſſẽt
per xp̄m annihilãda. quod nõ ẽ verum. immo
ꝑ xp̄m fuerũt impleta: ⁊ imperfectio eoꝝ amo
ta. vt plenius declaratũ fuit Math. 5.c. ⁊ hoc
ẽ quod dicit ſaluator (Facilius ẽ aũt celũ ⁊c̄) ⁊
ad hoc inducit vnũ exẽplum. d. (Omniſ qui di
mittit vxorem ⁊c̄) Lex. n. ꝓmittebat repudiuꝫ
vxoris: nõ tñ ſicut licitũ. ſed ꝓpter maiꝰ maluꝫ
euitandũ. vt declaratũ fuit Deute. z4. ⁊ Ma
thei. 19. ⁊ iõ xp̄s imperfectionẽ legiſ amouit qñ
idiſſolubilitatem matrimonij oñdit (Omĩs q
dimittit vxorẽ ⁊c̄) ⁊ patet ſnĩa ex dictiſ Math.
.19. (Homo quidã erat diues) Hic inducit exẽ
plũ ad ꝓuocãdũ homĩes ad opera miſicordie
ex diuite dãnato ꝓpter defectũ pietatis ⁊ miſe
ricordie. ⁊ nõ dr̄ hic ꝙ ſit ꝑabola. qꝛ ſecũdũ do
ctores ẽ narratio rei geſte. dicit ḡ (Homo qdã)
ſecundũ quod dicit Greg. nõ exp̄mitur nomen
eius. qꝛ nõ erat a deo cognitus ꝑ approbatõeꝫ
ſꝫ quod dicit ſaluator reprobiſ Math. 7. Nũ
quã noui vos diſcedite a me ⁊c̄ (erat diues) ec
ce ſupfluitas in ſenſu (qui induebatur purpu
ra) ecce exceſſus in veſtitu (⁊ epulabatur quo
tidie ſplendide) excedẽs in victu (Et erat qdã
mendicus nomĩe lazarus) exprimitur aũt eiꝰ
nomen. quia erat deo cognitus ꝑ approbatõeꝫ
ſicut ⁊ moyſi dixit Exo. 33. Noui te ex nomine.
⁊ ex hoc dicit Ambro. hic ꝙ ẽ magis narratio:
q̄ꝫ ꝑabola (qui iacebat ad ianuaꝫ eius) vt ex vi
cinitate magis appareret duritia diuitiſ: ⁊ pro
baretur patiẽtia paupis (cupiẽs ſaturari d̄ mi
cis) nõ dic̄ de p̄cioſis (que cadebãt de mẽſa di
uitis) in quo apparet maxĩa duritia: eo ꝙ ꝑire
ꝑmittebat̄ vnde pauper poterat ſubleuari (et
nemo illi dabat) qꝛ tali dño talis familia: ⁊ iõ
ſibi ꝯformabãt̄ i mentiſ duritia (ſed ⁊ canes ve
niebãt ⁊ lingebãt ulcera eiꝰ) ecce brutalſ pietaſ
in lingendo vlcera pauperis arguit duritiam
diuitis. qꝛ curialiores erãt canes pauperi q̄ꝫ eo
rum dominꝰ (Factũ ẽ aũt vt moreret̄ mẽdicꝰ)
i patientie: q̄ opus ꝑfectũ hꝫ ꝓbatꝰ (⁊ portaret̄
ab angelis in ſinũ abrahe).i. ad limbũ ſcõrum
patrũ vbi deſcendebant iuſti moriẽtes: anteq̄ꝫ
ipedimẽtum generale glorie per paſſioneꝫ xp̄i
eẽt amotũ (Mortuus aũt ẽ ⁊ diues) qꝛ diuitie
nõ poſſunt a morte ſaluare (⁊ ſepultus ẽ i infer
no).ſ. dãnatoꝝ. qꝛ erat diaboli ꝓcbianꝰ ei p̄
mitiaſ reddẽs. bona tẽporalia in illicitis conſu
mẽdo: ⁊ horas eius audiẽdo cantileniſ diſſolu
tis ⁊ malis verbis intẽdendo (Eleuãs aũt ocu
los ſuos cũ eſſet i tormentis) quia eius ocli ap
ti erunt per penã: qui ante fuerant clauſi ꝑ cul
pam (vidit abraham a longe) quia multũ etiã
ante apertionẽ ianue celeſtis diſtabat ſtatꝰ ele
ctoꝝ a ſtatu reproboꝝ: intantũ ꝙ impoſſibilis
erat tranſitus ab vno in aliũ. vt dr̄ infra. ex h̄
aũt loco dicit beatus Greg. ſuper Lucã. ⁊ põit̄
i quarto ſnĩaꝝ in fine. ꝙ ifideles i imo.i. i infer
no poſiti ante diem iudicij fideles ſuper ſe i re
quie attendũt. quoꝝ gaudia poſt cõtẽplari nõ
poſſunt. qualr̄ aũt itelligẽdum ſit dictũ Greg.
maioꝝ diſcretiõi ⁊ iudicio dimitto. ſꝫ ꝙ dãna
ti vſqꝫ in diẽ iudicij videant gloriam beatorũ:
vt videnṫ eius v̄ba ſonare: nõ habet̄ ex hoc lo
co ſufficiens argumẽtũ. qꝛ ſaluator narrauit h̄
rẽ geſtã: vt p̄dictũ ẽ. ⁊ ꝑ ꝯn̄s factam añ xp̄i paſ
ſionẽ. ex quo ſeqtur ꝙ abraã ⁊ lazarus nondũ
erãt in glĩa celeſti. ſꝫ i limbo ſanctoꝝ patrũ (Pr̄
abraam) hũc falſo ⁊ ꝓ nihilo vocat p̄rẽꝫ: quẽ in
opibus minime voluit imitari. vñ ⁊ ſaluator Io.
8. dic̄ iudeis. Uoſ ex patre diabolo eſtiſ ⁊c̄ (mit
te lazarũ) irrõnabilr̄ petijt illũ ad ſe iuuãduꝫ
mitti. cui micas panis noluit mittere eſurienti
(vt refrigeret linguã meã) ibi plus cruciabat̄.
qꝛ ꝑ eam plus peccauerat ſm̄ duo officia natu
re in qbꝰ lingua defuit.ſ. guſtũ ⁊ loq̄lam. vt hr̄
z.ꝰ de aĩa ꝙ aũt ꝑ linguã in officio guſtꝰ peccaſ
ſet: pꝫ per illõ qd̄ ſ̄ dc̄ꝫ eſt. Epulabat̄ quotidie
ſplẽdide. Silr̄ i officio loq̄le qꝛ iter epulas ſplẽ
didas magiſ relaxat̄ ligua ad loq̄ndũ iepta No
tandũ tñ hic ꝙ ligua ⁊ digitꝰ methaphorice di
cũtur in animabꝰ ſeꝑatis q̄les erãt aĩe lazari
⁊ diuitis ſicut i deo q ſpũs ẽ: manus dr̄ v̄tus eꝰ
oꝑatiua. ⁊ ſilr̄ in lazaro hic ꝑ digitũ itelligitur
virtꝰ eiꝰ auxiliatia. per linguã diuitis v̄tus cõ
ceptus mẽtis exp̄ſſiua (Fili recordare: qꝛ rece
piſti bona in vita tua) hoc ſibi dr̄ ad augmẽtũ
ſue pene: qꝛ maximũ infortunij genꝰ ẽ fuiſſe fe
licem: vt dicit boetiꝰ p̄ de ꝯſolatõe (Nũc v̄o hic

ꝯſolaſ) ꝑpter meritum patientie (tu vo crucia
ris) ꝑpter defectū miſericordie (⁊ in his oībus
inter nos ⁊ vos chaos magnū firmatū eſt). i. di
ſtātia magna meritoꝝ ⁊ ſtatuū firmata ē rigo
re iuſtitie diuine: vt īpoſſibil' ſit trāſit' ab vno
ſtatu in aliū. iō ſubdit (vt hi q volūt hinc tran
ſire ad vos nō pſſīt. nec inde huc trāſmeare) qꝛ
aīe ſeꝑate ſūt ex ſtatū meriti ⁊ demeriti. φ aūt
dānati vellēt venire ad locū electoꝝ: ſi eēt poſ
ſibile: nō eſt dubiū. ſed de electis: φ vellent ire
ad locū damnatoꝝ vꝫ falſū. Ad qđ dicendū φ
nō vellent ire illuc ad manendū: vellēt tñ ire
illuc: ſi eēt poſſibile: ad ꝑpinquos ſuos liberā
dum. Iſtud tñ velle itelligiſ ſm volūtatē na
turalē. nō aūt ſm uoluntatē deliberatiuā ī
qua cōformanſ ſimplr diuīe iuſticie (Rogo ḡ
te pr̄ vt mittas eū in domū pr̄is mei) dixit hoc
nō caritate duct' cū illā nō haberet. ſꝫ timore
ſeruili. ne in eoꝝ ꝯſortio eius pena augereſ. qꝛ
fuerat eis occaſio peccādi. tum rōne diuitiarū
quas eis dimiſerat ad abuſū. tum exēplo male
vite quod eis dederat ad ſequēdū (Et ait illi.
habent moyſen) q docuit moralia agenda (⁊ ꝓ
phetas) qui docuerūt myſtica ⁊ credēda. ⁊ iſta
ſufficiūt ad ſalutē. iō ſequiſ (audiāt illos) ex h
pꝫ φ iſte diues ⁊ amici eius erāt de gente iude
oꝝ. qꝛ gentiles nō habebāt doctrinā moyſi ⁊ ꝓ
phetarū (Non pr̄ abraham. ſꝫ ſi quis ex mortu
is ierit ad eos penitētiam agent) moti ex nun
cio ſic mirabiliter eis apparente (Si moyſen et
ꝓphetas nō audiunt: neqꝫ ſi quis ex mortuis
reſurrexerit credent ei) hoc patuit per effectū
qꝛ lazaro reſurgēti ⁊ xp̄o teſtimoniū ꝑhibēti nō
crediderunt. ſꝫ magis interficere eū voluerūt.
vt habeſ Jo. 12. ſimilr nec xp̄o reſurgēti. ſꝫ ma
gis ſuaſerunt falſo ipſum nō reſurrexiſſe. ⁊ cor
pus eius a diſcipulis ſuis furatū fuiſſe: vt ha
betur Mathei vltimo. C. LXVII.

(Ait ad diſcipulos ſuos) Poſtꝙ̄ ſalua
tor oſńdit φ peccatores penitētes ſunt
benigne recipiendi. Hic conſequenter
oſtēdit φ ſūt caute nutriēdi. Circa qđ p̄ poniſ
īformatio xp̄i benigna. 2° ſubditur phariſeoꝝ
iterrogatio maligna ibi. Interrogatus autē a
phariſeis. Circa p̄mū poniſ xp̄i inſtructio. 2° i
ſtructiōis cōfirmatio ibi. Et factū ē dum iret.
Prima in duas. qꝛ p̄mo poniſ dicta īformatio
2° apoſtoloꝝ poſtulatio ibi. Et dixerūt apoſto
li. Circa p̄mum ſciēdū φ peccatores ꝯuerſi ad
penitētiam. p̄ caute nutriuntur qñ a p̄bēdo eiſ
occaſionē reuertēdi ad vomitū diligēter caue
tur. ⁊ talis occaſio vocatur ſcādalū. ⁊ dr̄ a ſcā
dolon grece φ ē impactio pedis que facꝫ hominem
ruere. ꝓut dictū fuit Math. 18. vbi iſte paſſus
exponitur. 2° nutriunſ caute qñ defectus eorū
patiēter portanſ. ⁊ iniurie remittunſ. qꝛ de no
uo conuerſi ad pnīam ꝑpter conſuetudinē pri
ſtinā habēt quādā ꝓnitatem recidiuādi. ideo
dicit ſaluator (Si peccauerit ī te frater tu' icre
pa illū) dulciter ⁊ caritatiue (Si ſepties in die
ꝛc.). i. totiens quotiēs ſecundū φ expoſitū fuit
Math. 18. vniuerſitas. n. nūero ſeptenario de
ſignatur (Et dixerūt) hic ꝯſñr poniſ apoſtoloꝝ
poſtulatio. cauere. n. a ſcandalis ⁊ remittere i
iurias totiens quotiens ꝓcedit ex magnitudi
ne fidei. qꝛ aliquis credit ⁊ ſpectat ꝓ talibus ī
vita futura remunerari. ⁊ iō apoſtoli qui erāt
adhuc imperfecti ⁊ ignari audita p̄dc̄a xp̄i do
ctrina petierunt augmentū fidei dicētes (Dñe
adauge nobis fidē) Augeſ. n. fides dupliciter
vno mō extenſiue. ſ. qñ plura credibilia cogno
ſcūtur ⁊ creduntſ explicite. ſicut fideles lr̄ati co
gnoſcūt ⁊ credūt explicite ꝙ̄ ſimplices implici
te credunt. credendo de talibus ī quodā gnāli
illud quod tenet eccl̄ia. Alio mō augeſ intēſiue
videlꝫ qñ credibilia clarius cognoſcunſ ⁊ fir
mi' ⁊ feruētius teneſ. ⁊ vtrūqꝫ augmētū fidei
requiriſ in eccl̄ie p̄latis. propter quod apoſtoli
qui poſt xp̄m fuerūt p̄mi p̄lati ī eccl̄ia dei. peti
erūt vtrūqꝫ augmētum fidei. quod xp̄us dedit
eis maxīe poſt reſurrectionē ſuā. dādo eis gra
tiam ſpūs ſancti. ⁊ iō p̄dixit eis v̄tutē fidei di
cens (Si habueritis fidē ſicut granū ſinapiſ)
qđ lꝫ ſit modicū quātitate: ē tñ maximū v̄tute:
ꝑpter quod fides ei comparatur (diceti huic ar
bori moro). i. dicere poteritis (eradicare ⁊ trāſ
plātare ī mare) duo mira cōiungit. ſ. eradicati
onem ſubitam arboris ō terra ſolida. ⁊ trāſplā
tationē ei' in aq̄ fluida. vt per h magis appare
at virt' dei. ſꝫ qꝛ de talibus operib' que ñ fiunt
p̄ncipalr v̄tute credētis: ſꝫ v̄tute dei operātis
nullus dꝫ eleuari. ſꝫ magis ſub deo hūiliari. iō
ſubditur (qs aūt veſtrum habēs ſeruū arātē)
. i. laborantē in agro (qui egreſſo). ſ. de labore.
(dicat illi ſtatim tranſi et recūbe). i. quieſce p'
laborē ⁊ refocillare. q. d. nō ita dr̄ ei a dño ſuo.
ſed magis dr̄ ei (para φ cenē) ita φ poſt laborē
ī agro requiriſ ab eo labor ī domo. ⁊ ſi ī oīb' obe
diat. nō tñ ꝑpter hoc teneſ ſibi regratiari dñs.
nec ſeruus in ſupbia dꝫ eleuari. qꝛ ad hoc tene
batur ex conditione ſeruitutis. ⁊ ex hoc cōclu
dit xp̄s φ apoſtoli de bonis operib' nō debent
eleuari. ſed magis humiliari. iō ſubditur (Dici
te ſerui iutiles ſumus) qꝛ ſm v̄itatē nulla vti
litas ꝓuenit deo de humanis operibus. ſed ſo
lum ipſis operātib' (Et factū ē) hic ꝯſñr pōitur
doctrine xp̄i p̄dicte confirmatio per opera mi
raculoſa ī ſanatione decē leproſoꝝ cū ſubditur
(Occurrerūt ei. 10. viri leproſi) qꝛ audierant fa
mā de mirabilibus xp̄i (qui ſteterunt a longe
tū ꝑpter xp̄i reuerētiā. tū qꝛ nō debebāt appro
pinq̄re ſanis homib' ne eos inficerēt (Et leua
uerunt vocē ſuā ex magno deſiderio ſanitatis
(Dicentes Ihu p̄ceptor miſerere noſtri). i. ſolo
verbo potes curare nos (Ite oſńdite vos ſacer
dotibus) Lex. n. p̄cepit Leuit. 14. vt munda
ti a lepra ſacerdotibus ſe offerrent. ⁊ hoc dupli
ci ō cā. Una erat qꝛ ſacerdotes debebāt iudica
re vtrū tal' eēt vē curat'. Ja erat qꝛ p̄o ſua emē
datiōe tenebaſ offerre ſacrificiū determinatum
ī lege. Legalia āt tūc curſū ſuū habuerūt. vnō
⁊ ea xp̄s ſeruauit: vt pꝫ ī ei' circūciſione ⁊ obla
tione ī tēplo. ⁊ immolatione agni paſcalis. ⁊ iō il
los q̄s a lepra ſanauit ad ſacerdotes miſit (⁊ fa
ctū ē dū irent mūdati ſūt) ex fide ⁊ obedientia
ad xp̄m meritorie de cōgruo. ſꝫ diuia v̄tute ef
fectiue (Unus āt ex illis ꝛc.) ſuā ſanatōem v̄tu
ti xp̄i iputans (regreſſus ē) tanꝙ̄ gratus grās
deo agēs (⁊ hic erat ſamaritan'). i. de gētib' il
lis q̄ miſſe fuerūt a rege aſſyrioꝝ in ſamariā. ⁊
alias ciuitates terre illius captiuatis inde iu
deis ⁊ tranſlatis ī aſſyrios. vt habeſ. 4. Reg.
17. ⁊ iſti ſamaritani p̄rim colebāt idola. ⁊ parti
deū: ⁊ iudei nō ꝯmūicabāt cū eis. ſicut nec cū
alijs gentilib'. vt habeſ Jo. 4. ⁊ per h quod dr̄
(⁊ hic erat ſamaritan') inuiſ φ alij nouē erant
iudei. nec reuerſi ſūt ad grās agendū. qꝛ dece
pti a ſacerdotib' qbus ſe rep̄ſētauerāt. q doctri
ne xp̄i ⁊ miracul' detrahebāt ſm eoꝝ īformatio
nē attribuerūt ſuā ſanationē obſeruantie legi
⁊ nō v̄tuti xp̄i. licet a p̄ncipio fidelr ⁊ deuote pe
tiuiſſēt ab eo ſanari. iō ſubdit (nō ē inuent' qui
rediret ⁊ daret glām deo. niſi hic alienigena) ⁊
ī hoc figuratū fuit φ gētiles vētuti erāt duote
ad fidē xp̄i. iudeis remanētib' ī ſuo errore (In
terrogat' āt) deſcripta īſtructiōe xp̄i benigna.
hic ꝯſñr poniſ phariſeoꝝ interrogatō maligna.
xp̄s. n. ī ſuis ſermonib' frequēter fecerat mētio
nē de aduētu regni dei. ⁊ pꝫ ex p̄edc̄is ī h euan
gelio ⁊ ī alijs. ⁊ iō phariſei qui doctrinā xp̄i de
ridebant. vt p̄dictū ē. c. p̄cedenti irriſorie ab eo
q̄rebant (Quādo venit regnū dei). q. d. anteꝙ̄
veniat regnū de q̄ loqueris: occupabit te mors
crucis. ſꝫ dñs tanꝙ̄ vere patiēs nō dedignat'
ē eis reſpondere rōnabilr ⁊ māſuete. d. (Nō ve
niet regnū dei cū obſeruatiōe) per aduētū aūt
regni dei intelligiſ aduētus xp̄i ad iudiciū. qa
vēiet tāꝙ̄ rex ad iudicādū. Uenit āt ad iudici
um duplr. vno mō ꝑticulariter. ſ. ī morte cuiuſ
libet. qꝛ qual' vnuſquiſqꝫ in morte reperiſ talis
ī iudicio extremo p̄ſentabiſ. ſ. in p̄te electoꝝ vl'
dānatoꝝ. Alio mō vniuerſalr. ⁊ ſic vēiet ad iu
diciū ī fine mūdi. ⁊ neuter eoꝝ ē cū obſeruatio
ne tp̄is. qꝛ nihil incertius ē hora mortis. de tp̄e
āt futuri iudicij dixit apoſtol' Act. 1. Nō ē veſtꝝ
noſſe tp̄a vel momēta. ⁊ multo fortius illud tē
pus ē incertum alijs ſm quod dič Aug. Omnium
calculātiū digitos quieſcere iubet (Neqꝫ dicēt
ꝛc.). i. nō pſſīt dicere certitudialiter ⁊ determia
te tp̄s aduētus xp̄i ad iudiciū. vñ ⁊ illi q volue
runt hoc determiate dicere. vt abbas ioachim
⁊ qdam alij īuēti ſūt falſū dixiſſe. qꝛ tp̄a ab eiſ
ōterminata trāſierūt (Et ait ad diſcipulos) h cō
ſeq̄nter poniſ diſcipuloꝝ īformatio de aduentu
xp̄i ad iudiciū. vt ꝑpter imēſitatē ꝑſecutionū
nō credāt cito xp̄m venturū ad iudiciū. nec ꝑ
pacē credāt ō lōge vēturū. ſꝫ ſeꝑ ſint parati ad eū
expectādū. ⁊ h ē quod dr̄. (Uenient dies qñ deſi
deretis videre vnū diē filij hoīs). i. diē extremi
iudicij q erit vnus. ⁊ a iuſtis deſiderādus. qꝛ
tūc a malis p̄ntis vite liberabunſ. ⁊ ad requiē
glīe trāſferenſ: ſm quod dr̄ īfra. 21. His autem
fieri incipiētibus reſpicite ⁊ leuate capita vr̄a
qm̄ appropinq̄t redēptio veſtra. quod exponeſ
Greg. Leuate capita vr̄a. i. exhilarate corda (⁊
nō videbitis) niſi poſt multas tribulatiōes (⁊
dicent vobis. Ecce hic. ⁊ ecce illic) qꝛ añ aduen
tū xp̄i ad iudiciū ſurgēt multi pſeudo ꝓphete ⁊
multi pſeudo xp̄i (Nolite ire) aſſētiēdo tali do
ctrine (nā ſicut fulgor corruſcās ꝛc.). q. d. aduen
tus xp̄i ad iudiciū nō erit ābiguus qñ erit ō fa
cto. ſed erit ita clarus ⁊ māifeſtus. φ null' po
terit dubitare. iō ſubdiſ (Ita erit filius homis
in die ſua. p̄mū oportet illū multa pati) In pri
mo. n. aduentu venit in hūilitate ⁊ paucis co
gnitus. ⁊ a multis deſpect' ⁊ reprobatus. ſꝫ ī ſo
aduentu veniet māifeſtus. ⁊ glīoſus in poteſta
te orbē iudicatur'. ſꝫ qꝛ tp̄s illius aduētus ē i
certū. vt p̄dictū ē. iō īducit ad hoc duplex ex
ēplum. Primū ē de tp̄e diluuij. vt habeſ Ben.
7. quod notaſ cū dr̄ (Et ſicꝫ factū ē ī dieb' noe) qꝛ
homīes illi' tēporis erāt ī ſecuritate nihil timē
tes quouſqꝫ diluuiū ſubito ſubmerſit oēs. exce
pto noe. ⁊ his q cū eo erāt ī archa. 2° exēplū ē
de tp̄e ſubmerſionis ſodomoꝝ. vt hētur Ben.
19. quod notaſ cū dr̄ (Silr ſicut factū ē in dieb'
loth ꝛc.) qꝛ erāt ī ſecuritate vſqꝫ ad illā horā q̄
dñs ꝑ ignē ⁊ ſulphur deſtruxit terrā illa (2° h
erit q̄ die filius homis reuelabiſ). i. homines
erūt ī ſecuritate nihil timētes ō futuro iudicio
vſqꝫ ad illud tēpus quo xp̄s in hūanitate glīo
ſa. tñ manifeſte videbiſ veniēs ad iudiciū (ī il
la die q fuerit in tecto ꝛc.). i. tunc nō vacabit alij
cui itendere negocijs tp̄alibus. qꝛ oportebit ſu
bito eū conſpectibus iudicis ꝯpere (memores
eſtote vxoris loth) q̄ nec habuit ſpatiū reſpiciē
di retro. ſꝫ ſtatī cōuerſa fuit in ſtatuā ſal. vt ha
beſ Ben. 19. ſic nec tūc homīes habebūt ſpatiū
reſpiciēdi retro. i. ſpatiū itēdēdi alicui negocio
ſꝫ oportebit eos ſtatī ꝯpere aſpectib' iudici (Et
qcūqꝫ q̄ſierit aīam ſuā ꝛc.). i. timore mortis ōfi
ciet a fide ī tribulatiōe ātixp̄i q̄ p̄cedit iudiciū
(ꝑdet illā) ꝑ eternā dānationē (Et qcūqꝫ ꝑdide
rit illā) p̄eligēs mori q̄ꝫ cadere a caritate fidei.
(viuificabit illā) merēdo vitā eternā (In no
cte erūt duo ī lecto ꝛc.) hoc expoſitū ē Mathei
14. (Reſpōdētes dicūt illi vbi dñe). i. quo aſ
ſumenſ (q dixit ill'. vbicūqꝫ fuerit corp'). i. xp̄s
q iudicabit ī forma humana glīoſa (congrega
bunſ aquile). i. ſancti occurrētes xp̄o venienti
ad iudiciū. ſm qđ dr̄. 1. Theſſa. 4. Silr recipie
mur cū ill' ī nubib' obuiā xp̄o ī aera. C. XVIII.

(Dicebat aūt) Poſtꝙ̄ ſaluator oſtēdit φ
peccatores p̄eitētes ſūt benigne recipi
endi. ⁊ caute nutriendi. hic conſeq̄nter
oſtendit φ ſunt deuote inſtruendi. Et diuidiſ

ĩ duo. q: primo deſcribiť xp̄i inſtructio. z°. inſtru
ctionis confirmatio ibi. Factū ē aūt. Circa pri/
mum ſciēdū φ deuotio potiſſime ↄſiſtit ĩ oȓoe
q̄ ē aſcenſuſ mētis ĩ deū ſecūdum Damaſ. de q̄
ſaluator hic inſtruit pñtes diſcipulos. q iā erant
ad deū ↄuerſi. ⁊ per ↄñs futuros ad eū p pñſ ↄ
cōuertēdi. p̃ ergo ſaluator oñdit oȓois efficaciā
z°. iducit diſcipuloſ ad martyrij tollerantiā ibi
Aſſumpſit aūt. ⁊ pʒ ordo. q: eleuatio mētis idu
cit ad cōtēptum uite preſentis. Pria ĩ duas. in
partē pncipalē ⁊ incidētalē. Fa ibi. Et iterroga
uit. Circa pmū ſciendū φ ad efficaciam oȓonis
duo maxime faciūt. videlicet iſtantia ⁊ humili
tas. Primo ḡ docet orare iſtanter. z°. humiliter
ibi. Dixit aūt ⁊ ad quoſdā. Primū oñdit per ſi/
militudinē vidue q̄ p iportunitatē pcū obtinu/
it effectū. dıċ ḡ (Dicebat āt ⁊ pabolā). i. ſilitudi
nem vidue q̄ poſtea ſequiť (Quoniā oportʒ ſē/
per orare) ñ ſemp nō iportat continuitatē tpiſ.
q: oportet oȓonem iterrūpi tpe dormitōis ⁊ ali
quaꝝ aliarū neceſſitatū. ſed iportat inſtantiaʒ
oȓonis tpibus ⁊ horis ad hoc cōgruis. Vñ dıċ
glo. bede ſuper iſtū locū. Dicēdū ē eū ſemp ora
re ⁊ nō dficere. qui canōicis horis rogare nō d/
ſiſtit. Cōſequēter inducit ſilitudinē. d. (Judex
quidā) nō exp̄mitur eius nomē. q: nō erat deo
cognitus p approbationē. vñ ſubdiť (q deuʒ ñ
timebat). ſ. offendere (Et homies nō reuereba
tur). ſ. eos publice ſcandalizare. Et ſubdiť dep̄
catio vidue (Vindica me de aduerſario meo)
faciēdo iuſticiā meā (⁊ nolebat) ex ſua malicia
q: bene poterat ⁊ ex officio facere tenebatur (p
multū tps) q: illa vidua frequēter ſuā petitio/
nem repetebat. ex quo pʒ ĩiuſticie diuturnitas
ĩ iudice (poſt hoc aūt dixit intra ſe) victus pcū
iportunitate (⁊ ſi deū nō timeo ⁊c̄). i. ſi non pp
deum. neqȝ pp̄ter homies mouear ad faciēdū
iuſticiā illi vidue (tñ q: moleſta ē mihi vīdica/
bo illā) faciendo ei iuſticiā (ne ĩ nouiſſimo vēi/
ens ſugillet). i. ſuggēdo offendat ſua importūi/
tate. ex quo apparet motus ad faciendū iuſtici
am. nō pp̄ter amorē iuſticie. ſed ad vitationeʒ
ſue moleſtie (Deus aūt nō faciet vindictā ⁊c̄).
. i. ſi iudex iniq̄tatis pp̄ter pcū inſtantiam fecit
vindictā (deus) q neceſſario ē iuſtiſſimus (nō
faciet vindictā electoꝝ ſuoꝝ) exiſtentium ĩ pſ/
ſura ⁊ tribulatione (clamātiū die ac nocte). i.
orantiū iſtanter p ſua liberatione ⁊ declaratio
ne diuine iuſticie. quaſi diceret multo plus ex/
audiet taliū pcū iſtantiam. ſʒ illud quod diciť
hic de oratione electoꝝ videť eſſe q̄ſi cōtra illō
quod dŕ Math. 5. Orate p perſequētib° ⁊ calū
niantib° vos. Ad quod dicēdum φ ad bonoſ p
tinēt bona ſpūalia ⁊ eterna que ſunt ſimplr bo
na optare ſuis pſecutoribus: ⁊ hoc mō pro eis
orare. ſʒ q: pene tēporales ſūt quedā medicine
q: valent ad emēdationem ⁊ ad declarationē
diuine iuſticie. iō ad ſcōs bene ptinet petere a
deo hoc modo vindictā de ſuis pſecutorib°. ñ

ex motu ire. ſed ex zelo iuſticie (Dico aūt vobis
q: cito faciet vindictā illoꝝ) licet. n. tardare vi
deať ſecūdum humanū iudiciū. tñ ſecundum
veritatē nō tardat. q: oia operať ſm diſpōneʒ
ſue ſapientie infinite (Verūtamē filius homis
veniens). ſ. ad faciendū vindictā (Putaſ inuē/
et fidem in terra) quaſi diceret paꝝ inueniet re
ſpectiue: loquēdo de fide formata caritate (Di
xit aūt) hic ↄñr oſtendit φ ē humilr orandum
oñdens φ humilitaſ eſt deo grata. ⁊ p̄ oſtendit
hoc verbo ſecūdo facto ibi. Afferebant autem.
Primū facit per pabolā publicani ⁊ phari. d.
(Duo homies aſcēdebāt in templū) q: ad. iſraʒ
erat in alto ſitū. ſ. ĩ monte moria: ut habetur. z.
Paralyp. 4. (Vnus phariſeus) apparenſ iuſt°
(alter publicanus). i. publicis negocijs itent°
q̄ de cōi curſu implicant ad peccatū (phariſeuſ
ſtans) ecce iactantia. q: ſtabat vt ab alijs vide
retur orare. ⁊ irreuerētia. cū ĩ orādo deberet ſe
pſternere. (Deus grās ago tibi. q: nō ſuʒ ſicut
ceteri hoim raptores ⁊c̄) iſte nō pp̄ie orauit. ſʒ
magis ſe iactauit de iuſticia alios condēnādo.
⁊ orantē iuxͣ ſe publicanū deſpiciendo (Jeiuno
bis in ſabbato. i. ĩ hebdomada que ſic denoiať
a die digniori (Decimas do oīuʒ que poſſideo)
phariſei. n. decimas minimoꝝ. vt rute ⁊ mente
⁊ cimini. ad quas nō tenebanť. vt dicūt aliqui
dabant vt dictū ē ſupra (⁊ publicanus a longe
ſtans) ecce dei timor. quaſi nō eēt dign° appro/
pinquare (nolebat nec oculos ad celū leuare)
ecce pudor quaſi p peccatis p̄teritis nō audēs
celum reſpicere (Sed pcutiebat pectus ſuum)
ecce dolor de peccatis cōmiſſis (Domie pp̄iti°
eſto mihi peccatori) ecce vera ⁊ pura confeſſio
⁊ iſta faciunt ad peccatoꝝ remiſſionem. iō ſeq/
tur (Amen). i. fidelr dico vobis (deſcēdit hic)
de domo dei que erat in mōte. vt ſ̄ dictū ē (iu/
ſtificatus ab illo). i. p̄ illo remanēte in ſcelib° ſu
is. cuius cā ſubditur cū dŕ (Quia oīs qui ſe ex/
altat) per ſuperbiā (humiliabitur) per penā (⁊
q ſe hūiliat) p verā pccōꝝ cōfeſſionē (exaltabi
tur) ĩ glīa p remūerationē. Sic̄. n. in ſtatera ma
teriali vna parte dep̄ſſa altera eleuať: ⁊ ecōuer
ſo. ſic ĩ ſtatera diuīe iuſticie decretū ē. vt q ele/
uanť p ſupbiā ĩ pñti vita dep̄manť p penā cō/
fuſibilē ĩ futura. ⁊ ecōuerſo. q ſe hūiliat ĩ pſenti
pp̄ter deū ĩ futuro ad glīam eleuabunť (Affe/
rebāt aūt) hic cōſequenter ſcō oſtendiť φ hūi
litas ē deo grata ⁊ accepta. p hoc φ pueroſ xp̄ſ
amicabilr recepit. ⁊ pʒ ſnīa ex dc̄is Math. 19.
(⁊ īterrogauit) hec ē pſ icidētalī ĩ q̄ ponunť duo
icidentia. z° poniť ibi. Ait aūt petrus. Circa p̄/
mū ſciēdū φ q: iħs imediate dixerat de pueriſ
taliū eſt regnū celoꝝ. ⁊ in hoc pabolice loq̄bať
per pueritiā itelligens humilitatē ⁊ inocētiā.
ideo quidam legiſperit° qui vocatur hic prin/
ceps. eo φ erat diues. vt pʒ ex ſequētibus: pe/
tijt ab eo quid faciendo haberet regnum celo/
ruʒ. q. d. dicas mihi plane ⁊ apte abſqȝ pabola

quid debeo facere ad cōſequendum regnū ce/
leſte. ⁊ hoc mō xp̄s ei reſpōdit. ⁊ pʒ ſnīa ex dc̄is
Math. 19. vſqȝ ibi (Que impoſſibilia ſūt apud
hoīes poſſibilia ſūt apud deum) q: regnū celo/
rum nō poſſūt hoīes ptingere pp̄ria vtute. ſʒ p
auxiliū diuine grē (Ait aūt petrus) hic ↄñr pōi
tur ſecūdum incidēs. q: petrus a xp̄o imediate
audierat q̄ȝ difficile qui pecūias habēt regnuʒ
dei itrabant. iō queſiuit a xp̄o que eēt ſui ⁊ ali
orum remuneratio. q: oīa terrena reliquerant
pp̄ter xp̄m. ⁊ pʒ xp̄i reſponſio ex dicti Mathei
. 19. (Aſſumpſit iħus) Poſtq̄ȝ ſaluator oſtendit
oȓonis efficaciam. hic ↄñr iducit diſciploſ ſuos
ad martyrij tollerantiā exēplo ſui. ⁊ pʒ ſnīa ex
dictis Math. 20. exceptis que ſequunť (Cōſu
mabunť oīa que ſcripta ſunt ⁊c̄) q: pp̄hete ſcri/
pſerūt de paſſione xp̄i futura. vt patʒ Eſa. 53. et
Dañ. 9. ⁊ in multis alijs locis (⁊ ipſi nihil horū
itellexerunt) tū q: adhuc erāt rudeſ ⁊ impfecti
tum q: xp̄s frequēter eis pabolice loquebať. ⁊
iō neſcierūt ſi tunc pabolice loquereť (Factuʒ
ē) Poſtq̄ȝ poſita ē xp̄i inſtructio d̄ efficacia oȓo/
nis ⁊ de tollerātia paſſionis. hic ↄñr deſcribiť
dicte doctrine cōfirmatio p opus miraculoſuʒ
ſm quod ſcribiť Marci vlt. ſermonē cōfirmā
te ſequentibus ſignis. ⁊ pʒ ſnīa ex dictis Ma/
thei. 20. ⁊ Marci. 10. hoc excepto (Factū eſt āt
cū appropinquaret iħs hierico). i. pp̄e hierico.
adhuc exiſteret. q: ſecūdum veritatē nō acceđ
bat ad hierico. ſed īde recedebat vt pʒ Math.
. 20. ⁊ Marci. 10.

CXIX.

(Et ingreſſus iħs) Poſtq̄ȝ deſcripta ē cō
uerſio peccatoꝝ in gñali. Hic ↄñr d̄ſcri
bitur ĩ particulari. ſ. in conuerſione za/
chei. Et diuiditur ĩ duo. quia pmo deſcribitur
conuerſio zachei. z°. remotio dubij ibi. Hoc illſ
audientibus. Circa pmum dŕ (Et ingreſſus ie/
ſus pambulabat hierico) ſm ea que dicta ſunt
ĩ fine pcedentiſ capituli. iſta hiſtoria zachei nō
ſequitur immediate poſt illuminationem ceci
que facta fuit ĩ egreſſu iħu a hierico. ſʒ p° egreſ
ſum eius ab hierico. ⁊ pgreſſus per alia loca re
greſſus fuit ibidē. ſicut in multis alijs locis in
euangelio dŕ pluries veniſſe ad eundē locum.
⁊ ĩ iſto regreſſu accidit hiſtoria iſtius zachei cū
dŕ (Erat vir nomie zacheus) exp̄imitur h̄ no/
men eius. quia dignus erat nominari propter
conuerſionis facilitatem. ⁊ propter conuerſi p/
fectionem (Princeps publicanorum). i. pmus
inter illos qui vacabant publicis actibus. ſ. ex
actionibus ⁊ vectigalibus leuandis ⁊ deferē/
dis. que cōmuniter ad peccatum implicāt. ex
quo in eius vocatione apparet maior dei miſe
ricordia (Et hic erat diues) Quia auarus fue/
rat in acquirendo. ſed poſt conuerſionem non
fuit auarus retinēdo. quia paratus fuit redde
re quadruplū de fraudatiſ ab eo (Et querebat
videre ieſum ex deuotione (⁊ nō poterat p̄ tur
ba) ex quo patet deuotio popularium ad xp̄m

ſequitur (Suſpiciēs iħs). i. approbās deuotio
nem illius (hodie in domo tua oportet me ma/
nere). i. in domo materiali pp̄ter refectionē xp̄i
⁊ ſuoꝝ diſcipuloꝝ. ⁊ ad oſtendendū benignita/
tem peccatori reuertēti. ⁊ in domo ſpūali cōſci
entie per grē infuſionem (⁊ cū viderent omnes
. i. phariſei ⁊ alij malignātes (murmurabant) ⁊
hoc irrōnabiliter. quia nullus pōt rōnabiliter
murmurare ſi medicus viſitet egrotū ad ipſū
ſanandū (ſtans aūt zacheus) ad obediendum
domio pmptus. vñ ſubditur (ecce dimidium
bonoꝝ meoꝝ domine do pauperibus) nō dicit
dabo in futuro. quia erat paratus ſtatim dare
ex hoc ēt patet φ non omnia bona ſua erāt ma
le acquiſita. quia de illis non poſſet elemoſynā
facere (⁊ ſi quid aliquem defraudaui reddo q̄/
druplum) lex eni in aliquibus precepit reſtitu
ere duplum ⁊ in aliquibus quadruplum et in
aliquibus quintuplū. vt patet Exo. 22. ⁊ iō p
hoc φ hic exp̄imitur reſtitutio media. intel/
ligunť alie due extreme ſequitur (eo φ ipſe ſit
filius abrahe) dicit hic gloſa Bede. filius autē
abrahe zacheus diciť. nō quia d̄ eius ſtirpe gē/
tus. ſed quia eius fidem imitatus. vt ſicut ille
terram domūqȝ paternam deſeruit. ita iſte bo/
na ſua partienda pauperibuſ relinqueret. ⁊ ſic
videtur dicere φ non fuit iudeus natione. ſʒ
gentilis. quia omnes iudei natōe d̄ ſtirpe abra
he deſcenderant. Jdem videtur dicere ambro
ſius dicens. zacheus exiguus meritis ſicut po
polus nationum ⁊c̄. Aliquibus autem alijs vi
detur contrariū. quia ſupra diciť φ murmura
bāt de xp̄o intrāte domū zachei. eo φ ad homi
nem peccatorē diuertiſſet. Apud iudeos. n. lō/
ge abhomiabilius fuit ingredi ad gentiles. q̄ȝ
ad iudeos peccatores. pp̄ter quod petrus etiā
poſt aſcenſioneʒ xp̄i per reuelationē fuit pmo/
nitus. vt abſqȝ tali abhominatione ingredere/
tur domū cornelij. vt hētur Act 10. ⁊ iō ſi zache/
us fuiſſet gentilis magiſ habuiſſent occaſiōeʒ
murmurandi. eo φ ad hominem gentilē diuer
tiſſet. ⁊ vŕ pbabile φ hanc cauſam ſue murmu
ratiōis exp̄ſſiſſent ad colorādū murmuratōeʒ
ſuā. tanq̄ȝ rōabilē. itē ex h̄ φ zacheus dixit ſi
q̄d aliquē defraudaui reddo q̄drplū. illa. n.
lex fuit data iudeis ⁊ nō gentilib°. ⁊ nec ad eaȝ
tenebanť gētiles ĩ aliq̄. ſʒ ſolū ad ſimplum niſi
forte ĩ aliq̄ caſu ex circūſtātia ſcī. ⁊ iō illā legeʒ
igrabāt. pp q̄ð zacheus q illā ſciuit. ⁊ ſm eā fa
cere voluit videť fuiſſe iudeus ante vocatiōeʒ
ſuā. nec valet ſi ↄ h̄ arguatur. φ hic dŕ pnceps
publicanoꝝ. quia ⁊ matheus publicanus fuit
qui tamen iudeus fuit natione. vnde ⁊ euange
liuʒ ſuū ſcripſit hebraice ſecūdum quod dıċ be
atus Hiero. in prologo ſuper matheum (nec il/
lis audientibus) poſtq̄ȝ deſcripta ē vocatio za
chei. hic conſequenter ponitur remotio dubij.
quod primo remouetur verbo. ſecundo facto
ibi. Et hijs dictis precedebat. Circa primum

ſciendū iudei ⁊ etiā apoſtoli ꝺ regno xp̄i carna/
liter ſentiebāt an̄ eius aſcenſionē credētes euꝫ
in regno dauid tꝑalr̄ regnaturū. vnde Act.i.pe/
tierūt a xp̄o. Dn̄e ſi ī tp̄e h̄ reſtitues regnū iſrl̄.
vn̄ ⁊ filij zebedei credētes eū ſic regnaturū peti
erūt ꝙ vn᷒ ad dexterā ſuā. ⁊ alius ad ſiniſtram
ſederet. ⁊ ideo q̄ꝛ appropiq̄bat xp̄s verſus irlꝫ
credebant eū ſublimādum cito in regem in re/
gia ciuitate. ⁊ hoc ē quod dr̄ (eo ꝙ eēt ꝓpe irlm
⁊ q̄ꝛ exiſtimarent) falſo tn̄ (ꝙ cōfeſti regnū dei
manifeſtaretur) ⁊ vocat̄ hic regnū dei regnum
ipſius dauid. vnde ⁊ .i. Paralyp.z9. dedit ſalo
mon ſuper ſoliū dn̄i in regem ꝓ p̄re ſuo ⁊c̄. ⁊ iđo
ad hanc falſā eſtimationē remouendā ꝓponit
ꝑabolam ad oſ̄dendū ꝙ ī p̄ aduentu nō vene/
rat ad regnādū temporaliter. ſed magis ad pa/
tiendū. ⁊ in ſ̄o aduentu reuertet̄ ad iudicāduꝫ
ſicut rex excellētiſſimus tūc regnū ſuū oībus
manifeſtatur᷒. iō ſubdit̄ (Homo quidā nobil̄)
.i. xp̄s homo natus ſ̄m carnē de ſeīe dauid re/
gis (abijt in regionē longinq̄ꝫ). i. ad celū empy/
reū per ſuā aſcenſionem (accipe ſibi regnū) ſuꝑ
ordines angeloꝝ (⁊ reuerti). ſ. ī fine mūdi ad iu
diciū. tūc. n. manifeſtabit̄ oībus eius regnum.
(Vocatis aūt decēꝫ ſeruis ſuis). i. fidelib᷒ vni
uerſis quoꝝ vniuerſitas numero denario deſi
gnatur. quia ē p̄mus limes numeroꝝ. vn̄ ⁊ nu/
meri ſequētes ſūt replicationes ipſius ⁊ ꝑtiuꝫ
ei᷒. z0. n. ſunt bis. i0. ⁊. 30. ter. i0. ⁊ ſic ꝯn̄r (dedit
illis. i0. mnas). i. vniuerſitatē bonoꝝ ſuoꝝ: di
uerſimode tn̄. q̄ꝛ dedit vnicuiq̄ꝫ plus vel min᷒
ſecūdū ꝓpriā v̄tutē (negociamī dū venio) quia
tp̄s meriti currit vſq̄ꝫ ad diē iudicij. in quo tp̄e
deus dat dona ſua ad hoc ꝙ multiplicent̄ per
fruct᷒ bonoꝝ opeꝝ (Ciues aūt eius oderant il/
lū) ciues iſti ſūt iudei q̄ pro maiori parte ī odiū
xp̄i ſūt firmati (miſerūt legationē poſt illū dicē
tes. nolum᷒ hūc regnare ⁊c̄) q̄ꝛ poſt aſcenſionē
xp̄i ad celos conati ſunt deſtruere fidem catho
licaꝫ ī qua īcipit regnū xp̄i. quod complebitur.
⁊ manifeſtabitur ī fine mūdi (Et factū ē. vt re/
diret). ſ. ad gn̄ale iudiciū (iuſſit vocare ſeruos)
q̄bus dedit pecuniā. q̄ꝛ oportebit oēs ꝯparere an̄
iudicē ad reddēdū de oībus receptis ab eo rō/
nem (venit āt p̄mus) q̄ꝛ tūc electi de ſuis meri
tis ſecuri ꝑati erūt aſtare iudici (In modico fu
iſti fidel̄) q̄ꝛ bona ēt ſpūalia que habent̄ in pre/
ſenti vita modica ſūt reſpectu bonoꝝ celeſtiuꝫ
q̄ expectant̄ ī vita futura (eris ꝑtātem habēs
ſuꝑ decē ciuitates). i. gaudebis de felicitate oī
um q̄ per tuā doctrinā. vel exēplū vite tue con
uerſi ſūt ad bonū (⁊ tertius venit) q̄ꝛ lꝫ mali re
formident venire ad cōſpectū iudicl. tn̄ oporte
bit eos ibidē rep̄ſētari (ecce mna quā habui re
poſita in ſudario) ſudarium ē āt pānus in quo
voluūtur cōpora mortuoꝝ. ⁊ iō mna ī ſudario
repoſita ſignat donū dei a bonis operib᷒ ocio/
ſum tanq̄ꝫ mortuuꝫ (timui. n.) iſte timor nō eſt
puſillanitas bene agēdi (q̄ꝛ hō auſter᷒ es) licꝫ

modo tēpus ſit miſericordie. ī iudicio tn̄ erit tē
pus rigoris iuſticie (tollis quod nō poſuiſti: et
metis qđ nō ſeminaſti) quia a p̄latis eccl̄ie nō ſo
lū requirunt̄ bona ī perſona ꝓpa. ſꝫ ī ſubditi eoꝝ
quos tenent̄ inducere ad bonū. ⁊ ſn̄ia h᷒ pꝫ ple
nius ex dc̄is Math.z5. vſq̄ꝫ ibi. (Verūtamen
inimicos meos). i. iudeos qui poſt aſcenſioneꝫ
xp̄i conati ſūt fidem catholicā deſtruere. vt ſ̄
dictū ē (adducite huc ⁊ interficite) q̄ꝛ .4z. āno
poſt paſſionem xp̄i ciuitas irlm fuit deſtructa.
⁊ populus iudeoꝝ occiſus per Titum ⁊ Veſpa
ſianū. In fine etiam mūdi omnes reprobi gene
raliter qui ſunt inimici xp̄i ſn̄ia mortis eterne.
ſunt interficiendi (Et his dictis) Hic conſeq̄n
ter oſtendit facto quod declarauerat verbo. in
ꝑabola aūt īmediate precedenti duo declara/
uerat. vnum pertinēs ad ſuam paſſionē. Aliud
ad ciuitati ſ hieroſolymitane deſtructionē. igit̄
p̄ facto oſtendit primū. ſecūdo ſecunduꝫ ibi. Et
cū appropinquauit videns ciuitatē fleuit. Pri
ma diuiditur in tres. quia p̄mo deſcribitur xp̄i
humiliatio. z°. populi deuotio ibi. Eunte auteꝫ
illo. 3°. phariſeorum malignatio ibi. Et quidam
phariſeoꝝ. Circa p̄mū dr̄ ſic (Et his dictis pre
cedebat aſcendens hieroſolymā) vbi erat paſ/
ſurus ſecūdum quod p̄dixerat. ſcō oſ̄dens ꝙ
erat paratiſſim᷒ ſe humiliare ⁊ obedire vſq̄ꝫ ad
mortē cōtemptibiliſſimam ⁊ acerbiſſimā. ⁊ iđo
humilr̄ voluit illuc venire ſedēs ſuꝑ pullū aſi/
ne. ſic̄ fuerat p̄dc̄m Zacha.9. cetera patēt ex di
ctis Math.zi. (Eunte āt illo) hic ponit̄ populi
deuotio. ⁊ pꝫ ſn̄ia ex dc̄is Math.zi. excepto qđ
ſubdit̄ (Super oībus q̄s viderāt v̄tutib᷒) Ex
ſuſcitatōe. n. lazari quā plures viderāt fuerūt
moti ad iſtā deuotionē. vt hētur Jo.i2. ⁊ ētiaꝫ
ex alijs xp̄i miracul̄ (Et quidā phariſeoꝝ) hic
ꝯn̄r deſcribit̄ phariſeoꝝ malignatio. ex īuidia
.n. quā ꝯ xp̄m conceperāt deuotionē populi ad
xp̄m videre nō poterāt. iō dixerūt (Magiſter
īcrepa diſciplos tuos). q. d. talē falſum applau
ſum nō debes ſuſtinere (Quibus ipſe ait) rōna/
biliter ſe excuſando ⁊ ꝓphetando de futuro (di
co vobis. q̄ꝛ ſi hi tacuerint lapides clamabūt)
⁊ hoc fuit impletum ī ſua paſſione. qn̄ diſcipul̄
p̄ timore iudeoꝝ tacētib᷒ laudē xp̄i lapidel̄ ſciſ
ſi ſūt. vt hētur Math.z7. q̄ſi ꝑhibētes teſtimo
niū ſc̄itatis ipſius xp̄i moriētis. ꝓꝑ qđ cēturio.
⁊ alij gētiles q̄ erāt cū eo viſis tot ſignis. ſc̄itatē
xp̄i ꝯfeſſi ſūt dicētes. Vere fili᷒ dei erat iſte. vt
hētur ibidē (Et vt appropīquit) hic ꝯn̄r oſ̄dit
facto futurā ciuitatis hieroſolymitane deſtru/
ctionē ī hoc ꝙ fleuit ex cōpaſſione ꝓꝑ mala ſuꝑ
ciuitatē ⁊ populū futura. Et quia ſemꝑ in deo.
cū miſericordia currit iuſticia: iō ī xp̄o p̄mo oſ̄
dit̄ dulcor compaſſionis. ſecūdo rigor vltiōis.
3°. in principalibus iudeorum malū obſtinatio
nis. ſecūda ibi. Et ingreſſus. tertia ibi. Princi/
pes aūt. Circa p̄mum dicitur (Videt̄ ciuitatē)
.ſ. irlm in qua diu viguerat cultus diuinus.

(fleuit ſuꝑ illā) tū ꝓpter mala culpe q̄ ibi mul/
tiplicata fuerant. tū ꝓpter mala pene que futu
ra iminebant. d. (Quia ſi cogno.). ſ. mala dicta
(⁊ tu). ſ. fleres (⁊ quidem ī hac die tua). i. modi
co tp̄e in quo facies volūtatem tuam (Que ad
pacē tibi). i. modico tp̄e duraturā. ⁊ iō nūc gau
des. q̄ꝛ mala iminētia non vides. iō ſubditur.
(Nunc aūt abſcōdita ſūt ⁊c̄. ⁊ circūdabunt te
inimici tui). ſ. romani uallo. i. cū exercitu valđ
forti (⁊ coanguſtabunt te vndiq̄ꝫ) intantū ꝙ ꝑ/
anguſtia famis īuente ſūt mulieres filios pro/
prios comediſſe ſ̄m ꝙ refert ioſephus libro de
iudaico bello. ⁊ cā tante deſtructōis ſubdit̄ (eo
ꝙ nō cognoueris tēpus viſitationiſ tue) p̄dica
cationē xp̄i recipiēdo. ſed magis vſq̄ꝫ ad mortē
ipm ꝑſequēdo (⁊ ingreſſus) hic ꝯn̄r in xp̄o oſtē/
ditur rigor vltiōis. in hoc ꝙ vendētes ⁊ emen/
tes ī templo inde eiecit. ꝑ hoc deſignās ꝙ eēnt
ejiciendi ī iehēnam. ⁊ pꝫ ſn̄ia ex dictiſ Mathei
.zi. (Principes aūt) Hic ꝯn̄r deſcribit̄ obſtina
tio p̄ncipum iudeoꝝ. ⁊ p̄ q̄ꝫtum ad interiorem
machinationē. z° q̄ꝫtum ad exteriorem īſidiati
onem. c. z0. Circa p̄mum dicit̄ (Principes aūt
ſacerdotum) qui p̄erant in ſpiritualibuſ (⁊ ſcri
be) qui intendebant doctrine legis ⁊ ꝓphetaꝝ
(⁊ p̄ncipes plebis) qui p̄ſidebant in tēporalib᷒
diſponendis (querebant illuꝫ perdere) excogi/
tātes diuerſas vias ⁊ modos quomodo poſſēt
illū occidere. moti ex rancore ⁊ inuidia ꝯ xp̄m.
iō ſubditur (⁊ nō īueniebant) cū eſſet ſciſſimuſ
nec etiā audebāt timore populi. iō ſubdit̄ (Oiſ
.n. ppl̄s ſuſpēſus erat audiēs illū). i. valđ attē/
tus ad audienduꝫ ſc̄ām eius doctrinam. XX.

Et factū ē) Hic ꝯn̄r deſcribit̄ iudeoruꝫ
obſtinatio. q̄ꝫtū ad īſidiationē exterio/
rem ꝯ xp̄m. ⁊ p̄ circa hoc deſcribit̄ eoꝝ
malicia īſidians. z°. eoꝝ ſuꝑbia ad hoc īcitans
ibi. Audiēti oī ꝑplo. Pria ī duas ꝑtes. q̄ꝛ p̄ eoꝝ
malicia deſcribit̄. z°. cōfutatio ꝯcludit̄ ibi. Re
ſpōdens aūt. Prima adhuc ī duas. q̄ꝛ p̄ deſcri/
bitur malicia p̄ncipū īſidiando xp̄o ꝑ ſeipoſ. z°.
ꝑ miniſtros ibi. Et obſ̄uātes miſerūt īſidiatores.
Circa p̄mū p̄mittit̄ maligna interrogatio. ſecū/
do ſubdit̄ interrogantiū cōfutatio ibi. Reſpō/
dens āt. Et iſta ſ̄a pars diuidit̄ in duo q̄ꝛ xp̄us
p̄ cōfutat eos reſpōſione cauta. z°. ꝑabolica ad
hoc apta. ſ̄a ibi. Cepit aūt dicere. Sn̄ia aūt iſta
rum ꝑtiū pꝫ ex dc̄is Math.zi. (Et obſ̄uātes)
hic deſcribit̄ inſidiatio p̄ncipū iudeoꝝ ꝯ xp̄ꝫ ꝑ
miniſtros cū dr̄ (Miſerūt īſidiatores q̄ ſe iuſtos
ſimularēt) vt ſub ſpecie iuſticie facilius xp̄ꝫ d/
ciperent. ſꝫ dr̄ Prouer.i. Fruſtra iacit̄ rete an̄
oculos pēnatoꝝ. ⁊ iō fruſtra īſidias tendebāt
xp̄o. cū nulla ſimulatio poſſꝫ eū decipere. quia
oīa nuda ⁊ apta ſunt ocul̄ ei᷒ ſecūdū quod dici
tur hebre.4.c. cetera patēt in dictiſ Math.zi.
.c. (Acceſſerūt aūt) hic ꝯn̄r ponit̄ cōfutatio ſa/
duceoruꝫ. ⁊ pꝫ ſn̄ia ex dc̄is Math.zz. vſq̄ꝫ ibi.
(oēs. n. viuūt ei) q̄ꝛ iuſti licet ſint defūcti corpo

re. viuūt tn̄ in aīa reſurrecturi ad plenā ꝑtici/
pationē glorie. ⁊ iuſti ſilr̄ ad declarationē diui
ne iuſticie (Reſpondētes aūt) hic ex p̄dictis cō
cludit̄ cōfutatio īſidiantiū xp̄o. ⁊ p̄ ex eoꝝ ꝓpa
cōfeſſione cū dr̄ (dixerūt. magr̄ benedixiſti ⁊c̄)
z°. ex ſilentij īpoſitione cū dr̄ (⁊ ampli᷒ nō aude
bāt eū quicquā īterrogare) 3°. ex ignorātie eoꝝ
declaratiōe cū dr̄ (Quō dicūt xp̄m filiū dauid
⁊c̄) ⁊ pꝫ ſn̄ia ex dictis Math.zz. (Audiēte āt)
Poſtq̄ꝫ deſcripta ē p̄ncipū iudeoꝝ malicia. z°.
deſcribit̄ eoꝝ ſuperbia q̄ fuit p̄mū motiuū ī eis
Ex ſuperbia. n. ⁊ p̄ſumptione nō poterāt corre/
ctionem xp̄i ſuſtinere. nec deuotionē populi ad
xp̄m videre: ⁊ pꝫ ſn̄ia ex dictis Math.z3. exce
pto quod ſequit̄ (Volūt ambulare in ſtolis). i.
ī cultioribus veſtimētis in publicū ꝓcedere vt
ꝑ hoc honorabiliores viderent̄ (Qui deuorant
domus viduaꝝ) bona earū ad ſe trahentes. et
cōſumētes ſub falſa ſpecie ſanctitatis (hi acci
pient dānationē maiorē) q̄ꝛ ſ̄m quod dic̄ Hie/
ronymus. Simlata ſc̄itas duplex ē iniq̄tas. ⁊ iō
plectenda ē maiori pena. XXI.

Reſpiciens aūt) Deſcripta doctrina xp̄i
per modū amoris beneficia cōferēdo.
hic ꝯn̄r deſcribitur eius doctrina per
modum terroris futuri iudicij horrorem incu/
tiendo. Et quia hoc fit per reſponſionem ſalua/
toris ad ꝓpoſitam queſtionē. iō p̄mo ponit̄ que
ſtionis occaſio. z°. eiuſdeꝫ propoſitio ibi. Inter/
rogauerunt aūt. 3°. ſolutio ibi. Qui dixit. Circa
p̄mum ponitur duplex occaſio. ſ̄a ibi. Et q̄buſ/
dam dicentibus. Prima occaſio fuit ex hoc ꝙ
xp̄s viduam mittentē duo minuta in gazophi
laciū templi eius oblationem pre ceteris ꝯmē/
dauit. ⁊ pꝫ ſn̄ia ex dictl Marci.iz. (Et q̄buſdā)
Hic pōitur ſecūda occaſio. Munera. n. illa po
nebantur in gazophilatio pro ſuſtentatiōe edi
ficiorum templi. ⁊ alijſ que erant neceſſaria ad
miſterium. ⁊ iō diſcipli xp̄i ceperunt loqui de/
ſtructura templi. ⁊ alijs que pertinebāt ad ei᷒
ornatum. quibus ſaluator dixit totum fore de
ſtruendum. ⁊ pꝫ lr̄a (Interrogauerunt) Hic cō
ſequenter ponitur queſtionis propoſitio. Ex h̄
.n. ꝙ xp̄s dixerat templum fore deſtruendum
queſierunt a xp̄o diſcipuli de tempore huius d
ſtructionis ⁊ de precedentib᷒ ſignis. ⁊ quia di/
ſcipuli poſt deſtructionem ciuitatis ⁊ tēpli cre
debant cito futuram eſſe conſumationem ſecli
ideo de hoc mouerunt ſecundam queſtionē cū
precedente. vt patet Mathei.z4. (Qui dixit)
hic conſequenter ponitur vtriuſq̄ꝫ queſtionis
ſolutio. ⁊ primo prime. ſecundo ſecunde ibi. Et
erunt ſigna. Prima in duas. quia circa deſtru
ctionem ciuitatis. primo premittuntur preno/
ſtica ſigna. ſecundo deſtructio ipſa ibi. Cum āt
videritis. Adhuc circa p̄mum prenunciantur
mala futura populo iudeorum in generali. ſe/
cundo chriſti diſcipulis in ſpeciali ibi. Sed an
te hec oīa. ⁊ pꝫ ſn̄ia iſtaꝝ ꝑtiū ex dc̄is Mathei

c.24.exceptiſ que ſequū᷑ (Terroreſqꝫ ō celo)
dicit.n.ioſephus libro de iudaico bello ꝙ ante
deſtructionē ciuitatiſ ſtella cometa in ſimilitu
dinē gladij ſup ciuitatē apparuit ⁊ ꝑ annū du
rauit.deſignans futurā populi occiſionē (Sed
ante hec oīa inijciēt vobiſ manus ⁊c̃) Quia be
atus ſtephanus iacob⁹ frater ioānis.petrus ⁊
paulus.⁊ fere oēs alij apoſtoli ⁊ inumerabiles
xp̄iani fuerūt ꝓ fide xp̄i occiſi (Tradētes in ſy
nagogaſ) vbi iudei habebāt poteſtatē iudicādi
(Trahentes ad reges ⁊ p̄ſides) vbi gentiles ha
bebāt auctoritatē ꝯdēnandi ad mortē (Cōtin/
git aūt vobis in teſtimoniū).ſ. veritatis euāge
lice ibidē cōſtanter ꝓfitende (Ponite ḡ in cor/
dibus veſtris ⁊c̃) ꝑ hoc nō excludiſ meditatio
rñdendi ſi tēpus aſſit ⁊ facultas ſcientie.ſʒ pro
mittiſ ſecuritas ſi iſta deficiant quod frequen
ter cōtingebat ī p̄mitiua eccl'ia.qꝛ tūc frequen
ter fideles ſubito trahebātur ad iudices.⁊ cuꝫ
hoc erāt illr̃ati ⁊ ſimplices.qꝛ de⁹ poteſt tales
defect⁹ ſupplere.iō ſequiſ (Ego.n.dabo vobis
os).i.loq̄ndi conſtantiā (et ſapiētiā).i.ſcriptu/
rarū intelligentiā.ſicut factū ē ī multis ſimpli
cibus.⁊ ſi nō dabaſ ſemper talis intelligentia.
dabaſ tñ loquendi cōſtantia. Quia ī tali caſu
ſufficit ad ſalutē confiteri conſtāter fidē ī gña/
li.quod pōt facere ſimplex xp̄ianus (Cui ñ po/
terūt reſiſtere ⁊c̃) ſicut pꝫ de beato ſtephano.ō
quo ſcribiſ Act.6. Nō poterāt reſiſtere ſapie et
ſpiritui q loquebaſ (Trademi aūt a parētibuſ
⁊c̃) ſicut legiſ de beato Criſanto ⁊ multis alijs.
(Et capillus de capite veſtro nō peribit) hoc āt
addidit ſaluator ad declarandū veritatē futu
re reſurrectōis ꝑ quā reſurgēt in electi nō ſolū
illa que ſunt de neceſſitate nature hūane. ſʒ ēt
ea que faciūt ad decorē.cuiuſmōi ſūt capilli.q̄a
meditatio huius reſurrectōis multū facit ad
tollerantiam martyrij de qua ſaluator loq̄ba/
tur (Cū aūt videbiſ) Hic ꝯñr deſcribitur dſtru
ctio ciuitatis ir̃lm.⁊ pꝫ ſnīa ex dictis Mathei
.24.exceptis que ſequunſ (Circūdari ab exer
ci.).ſ.ab exercitu Titi ⁊ Veſpaſiani ꝑ quem de
ſtructa ē (⁊ cadēt in ore gla.) Refert āt ioſeph⁹
ꝙ a p̄ncipio obſidionis vſqꝫ ad finē ceſa ſūt de
cies cētena milia (⁊ captiui ducenſ) qꝛ ſm̄ ipm
ducti ſūt captiui iudeoꝝ vſqꝫ ad nonaginta ſe
ptē milia (in oēs gen.) qꝛ deſtructio ciuitatl et
populi fcā ē in vltionē mortis xp̄i. vt dictum ē
ſ̄.19.c.⁊ per hoc ꝙ aliqui de illo populo ducti
ſūt captiui ī oēs gentes fcā ē quedā teſtificatō
inocētie xp̄i ⁊ perfidie iudeoꝝ (⁊ ir̃lm cal.a gē)
.i.calcāda habiſ (donec imple. tp̄a.na.) tūc.n.
cū plenitudo gentium itrauerit. oīs iſrl' ſaluuſ
fiet: vt habeſ ad Ro.9.(Et erūt ſigna) hic pōi/
tur ſolutio ſc̃e q̄ſtiōis de aduētu xp̄i ad iudiciū
vbi p̄ deſcribunſ ſigna p̄noſtica cū dr̃ (⁊ erūt ſi
gna) qꝛ licet talia pluries p̄ceſſerit.tñ īminente
aduētu iudicij maiōa ⁊ crebriora fiēt. In ſchola
ſtica hiſtoria ponūtur.15.ſigna p̄cedentia.15.di

ebus aduentū iudicij.ſʒ vtrū illi dies .15. futu
ri ſint cōtinue ſe habētes vl' interpolate.ibidē
ſub dubio relinquiſ. Prima die erigeſ mare
.60.cubitis ſup altitudīes mōtiū ſtās in loco
ſuo quaſi mur⁹.2°.tñ deſcendet.vt vix videri
poſſit.3°.marine belue apparētes ſup mare da
būt rugit⁹ vſqꝫ ad celū.4°.ardebit mare et oēs
aq̄.5°.herbe ⁊ arboreſ dabūt rorē ſanguieꝫ.6°
ruent edificia.7°.petre ad inicē collidēſ.8°.fiet
gñal' terremot⁹.9°.equabiſ terra.10°.exibūt ho
mies de cauernis.⁊ ibūt velut amētes.nec mu
tuo poterūt loq.11°.ſurgēt oſſa mortuoꝝ ⁊ ſtabūt
ſup ſeplchra ſua.12°.cadēt ſtelle.13°.morienſ vi
uētes vt cū mortuis reſurgāt.14°.ardebit celū
⁊ terra.15°.fiet nouū celū ⁊ noua terra ⁊ rſurgēt
oēs.Diciſ etiā ibidē ꝙ Hiero.inuenit iſta ī ana
lalibus hebreoꝝ in quibus licet ſint multa ve
ra.tñ ſūt ibi multa falſa admixta.⁊ iō de verita
te ſeu falſitate iſtoꝝ ſignoꝝ iudiciū maioribuſ
dereliq̄ (Leuate ca. veſ.) Quia dies iudicij lꝫ
reprobis ſit terribil'.tamē electis debet eē cōſo
labilis.qꝛ tūc tranſferenſ ad gl'iam (Attendite
āt).i.diligēter cauete (Ne forte gra.cor.veſ.).i.
dep̄māſ ad vitia (Crapula ⁊ ebri.).i.ex ſupflu
itate cibi ⁊ potus (Et curis huius vite).i.ſup/
flua ſollicitudie terrenoꝝ (⁊ ſuperueiat ⁊c̃).i.
dies iudicij.tanq̄ꝫ laqueus q euadi nullo mō
poterit.⁊ ex hoc loco videſ ꝙ hominibus exiſten
tibus in cōuiuijs feſtiuitatibus tanq̄ꝫ ſecuris.
⁊ nihil timētibus de die iudicij veniet repen/
te.⁊ idem habeſ Math.23. vbi dr̃.Sic̃.n.erāt
ī diebus ante diluuiū cōmedentes et bibētes
nubētes ⁊ nuptui tradētes vſqꝫ ad eū diē q̄ in/
trauit archam noe.⁊ nō cognouerūt donec ve/
nit diluuiū ⁊ tulit omnes.ita ⁊ erit aduentus fi
lij hominis.⁊ hec veritas euāgelij videſ ſaltem ī
aliq̄bus diſſonare ab illis.15.ſignis ſupra poſi/
tis ⁊ acceptis de apocrifis iudeoruꝫ (Vigilate
itaqꝫ oī tp̄e orātes) ꝑ hoc nō ē itelligēdū ꝙ oro
ſit ſemꝑ cōtinua.qꝛ oportet eā interrūpi ſōno.
⁊ alijs neceſſitatibus corpōis.ſʒ eius continui
tas itelligiſ ꝙ nō interueiat peccatū mōtale i/
pediens effectū ipſius.iō ſubdiſ (Dig.ha.fu.)
⁊c̃.qꝛ illi qui nūc iuenienſ ſine peccato mortali
erūt ſalui.(Et ſtare ante filiū ho.).i.ſtare ſecu/
re in iudicio coram xp̄o qui iudicabit in forma
humana (Noctibus vero exiens mora. ī mon.
qui vo.oli.) vt ibi vacaret orationi (Et oīs po.
ma.ad eum).i.mane accelerabat venire ad pre
dicationis ſue locum attractus efficacia ⁊ dul
cedine doctrine ſue.

CXXII.

APpropinquabat) Poſtq̄ꝫ euangeliſta
deſcripſit xp̄i predicationem.hic ꝯñr de
ſcribit ipſius paſſionem. per quam ſol
utum eſt precium noſtre redemptōis.vbi pri
mo deſcribitur maligna xp̄i cōprehenſio ꝑ ex
plorationem iudeoruꝫ.2°.eius condemnatio i/
iuſta per executionem gentilium.capitulo.23.
Pria diuidiſ in quattuor ꝑtes. Quia p̄ dſcribiſ

xp̄i venditio fcā: nō ex eiuſ ignorantia.ſʒ magi
ex p̄ſciētia ⁊ volūtate.2°.ipi⁹ vēditi traditio ñ
ex ei⁹ diſplicentia: ſed ex caritate.3°.traditi.cō/
p̄henſio: nō ex ipiuſ ipotētia: ſʒ ex ſua mititate
4°.ꝯp̄henſi illuſio nō ex ſua iiuſtitia ſʒ humili
tate. ſa ibi. Veīt āt dies azimoꝝ.tertia ibi. Cō
p̄hendentes aūt eū.q̄rta ibi.Et viri q tenebāt
eū illudebāt ei.Circa p̄mū dr̃ (Appropinq̄bat
āt dies feſtus).i.ſolēnitas paſcalis q̄ celebraſ
p̄mo mēſe.15.die menſis: vt habeſ Leuit.23.i/
cipiebat tñ a veſpere p̄cedētis diei azimorum.
Quia fermētū ⁊ fermentatū nō debebāt appa
rere ī domib⁹ iudeoꝝ ſeptē dieb⁹ hui⁹ ſolēnita/
tis: vt habeſ Exo.12.(qui dr̃ paſca).i.tranſituſ
quia tūc trāſiuit angelus domini ꝑ egyptū iter
ficiēs p̄mogenita egyptioꝝ ⁊ hebreos ſaluans
(Et q̄rebant p̄ncipes ſacerdotū ⁊c̃) moti inui/
dia ꝯ xp̄m (q̄uo ieſū interficerēt) licet.n.h ſum
me deſiderarēt.tñ erat eis difficile ꝓpter fauo
rem populi ad xp̄m.iō ſubditur (timebāt vero
plebē) ne cōtra eos inſurgeret ſi ī xp̄m manus
mitterent (Intrauit aūt ſathanas iudā).i.ani
mā iude.nō per illapſū.qꝛ h ē deo ꝓpriū.ſed ꝑ
effectū venditionē xp̄i ei ſuggerēdo (⁊ abijt ⁊ lo
cutus ē cū p̄ncipib⁹ ſacerdotū ⁊c̃) Motiuū āt
iude hic taceſ. ſʒ exp̄miſ Math.26.⁊ Jo.12.ſ.
vt recuperaret valorē vnguēti p̄cioſi effuſi ſu/
per xp̄m a maria ſorore lazari (Et gauiſi ſūt) qꝛ
ille modus capiēdi xp̄ꝫ ꝑ ſuū diſcipulū videba
tur magis poſſibil' ⁊ ſecretius (Venit aūt dies
azimoꝝ) hic ꝯñr deſcribiſ ipius xp̄i vēditi tra
ditio.Et p̄mo iſta traditio p̄nunciaſ.2°.execu/
tiōi datur ibi.Et egreſſus ibat. Prenūciatio p̄/
dicte traditionis facta ē a xp̄o cū cenaret cum
diſcipul'.⁊ iō p̄mo deſcribiſ paſcale cōuiuium.
2°.inſtituiſ eukariſtie ſacramentū ibi. Accepto
pane.3°.pōiſ dicte traditōis p̄nūciatio ibi. Ve/
rūtamē.4°.diſcipuloꝝ informatio ibi. Facta ē
cōtentio.Circa p̄mū diciſ (Venit aūt dies azi/
moꝝ) Iſta erat quartadecia dies mēſis primi
ī cuius veſpere debebāt ꝯmedere agnū paſca/
lē cū azimis panibus.iō ſeqſ (in q̄ neceſſe erat
occidi paſca) ⁊ accipiſ hic paſca nō ꝓ die ſolēni
ſic̃ ſ̄.ſed ꝓ agno paſcali q illo veſpere debebat
occidi.ſequiſ (Ecce introeūtibus vobis ī ciui/
tatē).ſ.hieruſalē (occurret vobis hō ⁊c̃) ī hoc
dedit eiſ ſignū directiuū ī p̄paratiōe cōuiuij pa
ſcal' (⁊ dicetis p̄rifamilias dom⁹ ⁊c̃) hic aūt cre
diſ fuiſſe xp̄i diſcipl's.⁊ iō p̄uidit de loco et de
agno.⁊ alijs neceſſarijs ī celebratiōe conuiuij
paſcal'.vt dictū fuit pleni⁹ Mar.14.(Deſidrio
deſideraui).i.valde dſideraui (hoc paſca mā/
ducare vobiſcū) qꝛ tūc finiuit vet⁹ teſtamētuꝫ
⁊ inchoauit nouū qd̄ erat ſibi ī deſideriū (Dico
.n.vobis ꝙ ex hoc nō māducabo illud donec ī
pleaſ ī regno dei ⁊c̃) qꝛ poſt illā cenā nō cōedit
nec bibit donec poſt reſurrectionē ſuā: ī qua ī/
pletū ē regnū dei.qꝛ tūc apta ē ianua.⁊ xp̄s re
ſurrexit ad vitā īmortalē: ⁊ tūc xp̄s cū multis

comedit ⁊ bibit: ad ꝓbandū ſue reſurrectiōis
veritatē: vt hētur īfra.24.c. Nō bibā de gña/
tione vitis hui⁹) gñationē vitis vocat vinum
qꝛ exp̄miſ de fructu vitis (Et accepto pāe) Hic
ꝯñr inſtituiſ eukariſtie ſacramētū p⁹ legale cō
uiuiū cū dr̃ (Et acce.pa.grās egit) Per hoc oſtē
dit ꝙ ī ꝯſecratiōe hui⁹ ſacramēti p̄exigiſ deuo/
tio ⁊ orō (Et fre.⁊ de.eis di.hoc ē corp⁹ meū ⁊c̃)
nō ē ſic itelligēdū ꝙ prius frāgeret ⁊ daret di/
ſcipul'.⁊ poſtea diceret vba ꝯſecratōis.ſʒ magi
ecōuerſo. qꝛ xp̄s dedit ap̄lis ſuis corp⁹ ſuū con
ſecratū.⁊ iō pri⁹ dixit vba ꝯſecratiōis: q̄ ſūt h
ē corpus meū.qꝛ verba cōſecratiōis efficiunt.
quod figurāt.poſtea fregit ⁊ dedit (Hoc fac.in
me.cōme.) qꝛ eukariſtie cōſecratio ē quedā do
minice paſſiōis rememoratio.⁊ ꝓpter hoc cōſe
craſ corp⁹ ſeꝑatim a ſanguie. qꝛ ī paſſionē ſan/
guis fuit ſeꝑat⁹ a corpore.iō ſubdiſ (Silr ⁊ ca/
licē ⁊c̃) Cetera aūt que ad iſtud ſacramētū ꝑti/
nēt.tractāda ſūt in.4.ſnīaꝝ (Verūtñ) hic ꝯñr
xp̄s ꝓnūciat traditionē ſui dicēs (ecce manus
tradentiſ me mecū ē ī mēſa) ex q̄ pꝫ maxia igra
titudo ⁊ ꝓditio iude q ingerebat ſe comeſtioni
cū xp̄o quē nō latebat ſua ꝓditio (⁊ quidem fi.
ho.) Quia licet ſit de⁹ ⁊ hō.nō tñ tradebaſ ⁊ pa
tiebaſ ſm̄ diuinitatē ī qua ipaſſibil' ē: ſʒ tantū
ſm̄ hūanitatē: ſm̄ quod diffinitū ē in ꝓuiden/
tia dei pro ſalute mūdi (Verūtñ veh homi illi
ꝑ quē trade.) qꝛ iudas.lꝫ poſt fcm̄ penituerit.
h tñ fuit iutiliter.qꝛ per deſꝑatione ſe ſuſpēdit
vt hētur Math.27.(ipſi ceperūt querere īter
ſe).ſ.apoſtoli (qs ex eis cū traditur⁹ eēt) tñ ne/
ſciuerūt.qꝛ hoc xp̄s nō reuelauit māifeſte.ſed
tm̄ ioāni ſecrete: vt hētur Jo.13.) Facta ē ꝯten/
tio) hic ꝯñr poniſ informatio diſcipuloꝝ.⁊ p̄ oñ
diſ qual' ſit aptus ad officiū p̄latōis. 2°. q̄d fo/
ret eis licitū tp̄e ꝑſecutōis ibi.Et dixit eis. Ad/
huc p̄ poniſ informatio diſcipuloꝝ in generali.
2°.ipſiꝫ petri in ſpāli.ibi. Ait aūt dñs ſymoni.
Adhuc p̄mo īformat diſcipulos de p̄latiōis
aptitudie.2°.de p̄mij magnitudie ibi. Vos aūt
Circa p̄mū ſciendū ꝙ cū apoſtoli audiuerīt xp̄ꝫ
p̄dicentē traditionē ſui ad mortē crediderunt
firmiter hoc eē futuꝝ.⁊ iō ceperūt querere in/
ter ſe qs inter apoſtolos eſſet cōuenientior ad
tenēdum xp̄i locuꝫ.⁊ hoc eſt quod dr̃ (Facta ē
aūt inter eos conten.).i. diſquiſitio (quis eoꝝ
videre eſſe ma.).i.aptior ad p̄ſidēdū alijs loco
xp̄i.⁊ ideo xp̄s de hoc eos docuit. videlicet ꝙ
ille eēt ad hoc aptior.q eſſet vere humilior.per
ꝯtrariū ad terrenam dñationem.⁊ ad hoc idu
cit exemplū ſui dicens (Quis ma. qui recū an.
qui miſtrat.nonne qui recumbit).q.d. ſic ſm̄
iudicium humanum.⁊ infert (Ego autem ī me
dio veſtrum ſum ſicut q miſtrat) hoc iam oſten
derat in lotiōe pedū ſuoꝝ diſcipuloꝝ.⁊ ex h itē
dit cōcludere ꝙ ille ē apt⁹ ad ſuccedēdū ſibi ī
regīne eccl'ie.q ē fūdat⁹ ī v̄a hūilitate (Vos āt)
poſtq̄ꝫ oñdit aptitudieꝫ p̄lati.hic ꝯñr oñdit ma

gnitudinē ꝓmū.d.(vos eſtis q pmāſiſtis mecū)
iam.n.iudas exierat de ſocietate eoꝝ accepto
pane intincto. vt habet Jo.iȝ.(in tētationibus
meis) quia iminebat agonia ſue paſſionis (Et
ego diſpono vobis regnū) quod itelligiṫ dupliciter
vno mō de regno militantis eccl'ie.cui⁹ regimē
xp̄s tradidit apl'is. Alio mō de regno triūphā/
tis eccl'ie ad qō erāt apl'i aſſumēdi poſt laboꝛeȝ
vite p̄ſentis (vt edatis ⁊ bibatis) Hoc ſimiliter
dupliciter intelligiṫ. vno mō de ſacramēto eukari/
ſtie. cuius cōſecrationē acceptionē ⁊ diſpēſati/
onē xp̄s tradidit apoſtolis. Alio mō de fruitiōe
gl'ie ad quam apoſtoli erāt p̄deſtinati (⁊ ſedeatis
ſuper thꝛonos). qꝛ in iudicio extremo erūt aſſe
ſoꝛes xp̄i iudicātis (Ait aūt) Poſita informati
one diſcipuloꝝ in generali. hic poniṫ informatio
petri i ſpāli de fragilitate humana cōſiderāda
⁊ de cōſtantia ex dei adiutoꝛio habēda cuȝ dr̄.
(Symon ecce ſathanas expetit vos). i. ſtudio/
ſe q̄ſiuit p tētationes ſubuertere. qꝛ multū niti
tur ad ſubuerſionē ſcōꝛum. Illos. n. pulſare ne
gligit quos quaſi iure qeto poſſidere ſe ſentit.
vt dicit Greg (vt cribꝛaret). i. tētationū ipulſu
cōcuteret. ⁊ ſicut in tali cōcuſſione remanet pa
lea ⁊ tranſit farina. ſic iudas remanſit diabolo
ad penā eternā. alij vero apoſtoli tranſierūt ad
gl'iam (Ego aūt roga. p te. vt nō defi. fi. tua). ſ.
finaliter. nō. n. rogauit q petrus nō caderet: ſed
vt i caſu nō remaneret. iō ſequiṫ (Et tu aliquā
do cōuerſus). ſ. de peccato ad grām (confir. fra
tres tu.) hoc dr̄ ei. qꝛ eccl'ia erat ſibi cōmitten/
da. vt hētur Jo. vlt. vbi ter diciṫ ei a xp̄o. paſce
agnos meos. ex h ēt patet fidē nō deficere vſq
ad finē mūdi. potiſſime in eccl'ia romana que a
petro poſt xp̄m fundata ē (Dn̄e tecū parat⁹
ſū. ⁊ in car. ⁊ i mor. ire) hoc dixit ex feruoꝛe. ⁊ cō
fidens de ſua ꝯſtātia ⁊ virtute. iō ꝯn̄r p̄diciṫ ſi
bi ſua fragilitas (nō canta. ho. gallus donec ter
abne. noſſe me) Poſt binā aūt negationē petri
gallus cātauit. ſed petr⁹ nō aduertit. Sed poſt
tertiā cū iterū gallus cātauit. put fuit expoſi/
tū plenius Mar. 14. (Et dixit eis) hic ꝯn̄r oſtē
dit qd foret apoſtolis licitū tēpoꝛe pſecutōis. qa
cū p̄mo xp̄s miſit eos ad p̄dicandū dedit eis foꝛ
mā incedendi: vt ſine pecūia ⁊ puiſiōe alia ne/
ceſſarioꝝ incederēt. vt dictū fuit ſ. 10. c. iō foꝛ/
te crederēt q tēpoꝛe pſecutōis: que iminebat:
nō liceret eis talia poꝛtare quod remouet dicēs
(Sed nūc qui hȝ ſacculū) ad poꝛtandū pecuni
am p prouiſione neceſſarioꝝ (tollat). i. poꝛtet.
(ſimiliter peram). i. repoſitoꝛiū victualiū. ⁊ qa
nō ſolū erat eis licitū poꝛtare talia. ſed etiaȝ ſe
ipſos a pſecutoꝛibus moderate dēfendere ſaltē
pꝛo tunc: iō ſubdiṫ (Et qui nō habet). ſ. gladiū
(vendat tunicā ſuaȝ ⁊ emat) per h inuens q li
cita eēt eis moderata defenſio tēpoꝛe pſecutio
nis. iō ſubdiṫ (Dico. n. vobis qm̄ adhuc quod
ſcriptū ē opoꝛtet impleri in me). ſ. moꝛtē acer/
biſſimā ⁊ cōtēptibiliſſimā p iudeoꝝ pſecutōeȝ

(Et cū iniquis deputatus ē) hoc ſcribiṫ Eſa. 53
. c. (Etenim ea que ſūt de me) ſcripta ſupple p
pphetas (finē hn̄t). i. ſunt ppe complementū.
(Dn̄e ecce duo gladij) hic nō curauerūt apoſto
li loqui de ſacculis vel peris: ſed tantū de gla/
dijs. quia erant alati ad defēſionē ſui magiſtri
licet poſtea fugerūt timoꝛe hūano percuſſi. Di
cit aūt Chriſ. q illi duo gladij erāt duo magni
cultelli ad ſcindendū carnes agni (Satis ē) qa
vnus euaginādus ſufficiēter oſtendit licentiā
ſe defēdēdi. ⁊ audaciā petri ad defendēdū ſuū
magiſtꝛū. ⁊ volūtariā paſſionē xp̄i: q̄ cū haberȝ
q p eo pugnaret. ipe tn̄ h phibuit. alius ſi eua/
ginatus oſtēdit apl'os nō fuiſſe pmiſſos facere
q̄tū poterāt ad defenſionē ſui ⁊ magiſtri. vt p
hoc oſtēderet q pfectioꝛ ē patiētia q̄ȝ defenſio.
ēt licita (Et egreſſus ibat) hic poniṫ traditiōis
xp̄i executio. ⁊ p̄mo ex pte xp̄i ſe uolūtarie offe/
rentis. 2°. ex parte iude cū pditoꝛie tradentis ibi
Adhuc eo loq̄nte. Circa p̄⁹ diciṫ (Et egreſſus)
d loco cene p̄dicte (ibat ſm̄ conſuetudinē) qꝛ aſ
ſuetus erat illuc exire de nocte cā orōnis (i mō
tē oliuaꝝ) vbi ſciebat traditoꝛē vētuꝝ (Oꝛate
ne itretis i tētationē) orō. n. ſȝ Damaſcen̄. ē ele
uatio mētis in deū. quāto aūt mēs eleuaṫ i de
um. tāto facilius tētatio ab eo ſeparaṫ (Et ipſe
auulſus ē ab eis) qꝛ orō dȝ eē ſolitaria (⁊ poſi
tis gēib⁹ oꝛabat) qꝛ dȝ eē reuerēs ⁊ deuota (pr̄
ſi vis trāſfer. ⁊c̄) qꝛ debet eē diſcreta ſubmittē/
do ppꝛiam volūtatē volūtati diuīe (Apparuit
āt illi angelus) viſione coꝛpali i ſpē hūana (cō
foꝛtās eū) p modū ſuiētis qō factū fuit ad cō/
firmandū fidē diſcipuloꝝ: q xp̄s ſit maioꝛ an
gelis rōne deitatis p h ēt oſtēdebaṫ q i eo vera
hūanitas erat: q̄ cōfoꝛtabaṫ cōtra triſtitiā in/
ſurgentē i pte ſenſitiua ex apphenſiōe moꝛtis
iminētis (Et fcūs i angonia) erat. n. iſta angō/
nia reluctatio ſenſualitatis moꝛtē hoꝛrētis. et
rōnis ipſā acceptātis. qꝛ ꝟtute diuīa q̄libet po
pmittebaṫ agere ⁊ pati qō erat ſibi ppꝛiū (pꝛo/
lixius oꝛabat) oſidēṫ q i maioꝛi neceſſitate ma
gis dȝ hō orōni iſiſtere (Et fact⁹ ē ſudoꝛ ei⁹ ſic
gutte ſanguis) ex vehemēti. n. anxietate ſēſua/
litatis que pmittebatur agere ⁊ pati. qō erat ſi
bi ppꝛiū. vt dictū ē: fiebat vt nō ſolū hūoꝛes ex
irent p ſudoꝛē. ſed cū hoc aliqd d ſanguie ſudo/
rem tingente. ſm̄ uero alios ſupernaturaliter
factū ē vt ſanguis pꝛo ſudoꝛe exiret: vt ſic xp̄s
iam ſuum ſanguiem p ſalute noſtra inciperet ef/
fundere (Inuenit eos doꝛmientes p̄ triſticia.
triſticia. n. eſt paſſio cauſata ex malo pꝛeſente:
quod non poteſt repelli: ⁊ ſic cauſat aggrauati
onem animi. quaſi depꝛeſſi pondere mali pꝛe/
ſentis. quod non poteſt amoueri. ⁊ ſic per cōſe/
quens impedit vlterius motum ſpirituum a
coꝛde ad oꝛgana ſenſuum exterioꝛuȝ. ſed quia
huiuſmodi ſpiritus cauſāt opera vigilie. ide ē
q triſticia ipediēs talē motū ſpūūȝ cāt aggra/
uatōeȝ ſēſuū. ⁊ ceſſatōeȝ ab actib⁹ ppiis. ſic fit i

ſomno p̄p̄e dicto. qui cauſatur ex vapoꝛatione
humoꝝ ex cibis ⁊ potibus aſcēdente verſus ce
rebꝝ. quia hūoꝛes ibidē ingroſſati ex frigidita
te cerebꝛi deſcēdunt ꝟſus oꝛgana ſenſuū opilā
tes meat⁹ p quos ſpirit⁹ pgredientes a coꝛd de
bent ad oꝛgana ſenſuū tranſire. ⁊ ſic ceſſant ſen
ſus ab actib⁹ vigilie (Adhuc eo loquente) Hic
ꝯn̄r poniṫ executio traditionis ex parte iud tra
dētis cū dr̄ (Judas vn⁹ de. 12. āntecedebat eos)
tanq̄ȝ ductoꝛ illoꝝ qui volebāt cōpꝛehendere
ieſū (⁊ appꝛopinquauit ieſu vt oſcularet eū) de
derat. n. iudas cōpꝛehēſoꝛib⁹ iſtud ſignum ne
p ieſu caperēt iacobū fratrē dn̄i. q fuit ei valō
ſimiliṫ. vt dictū fuit Math. 26. (Juda oſculo fi
liū hoīs tradis). i. in ſigno caritatis pditioneȝ
homicidij facis. ex quo ſcelꝰ iude aggrauabaṫ
valde (Uidētes aūt hi q circa ipm erāt). i. xp̄i
diſcipuli (qō futuꝝ erat). ſ. captioneȝ magiſtri
ſui. vt duceret ad moꝛtē (dixerūt ei: dn̄e ſi pcu/
timus i gladio. ⁊ percuſſit vnus ⁊c̄) Alijs diſci
pulis licentiā petētibus pcutiēdi ad magiſtri
ſui defenſionē. petrus q erat audacioꝛ ceteris ⁊
feruētioꝛ. nō petiuit licentiā: nec expectauit re
ſpōſionē (ſȝ āputauit vnius auriculā) intēdēs
eū interficere vel grauiter vulnerare (Sinite
vſq huc) quaſi diceret nō moueat vos qō ē fu
tuꝝ. qa permittēdi ſūt vt me cōpꝛehendāt. vt
ipleanṫ ea q̄ de me ſcripta ſūt (⁊ cū tetigiſſȝ au
riculā ei⁹ ſanauit eū) i q̄ apparet maxia chriſti
caritas. ſanādo illū q venerat ad ꝯpꝛehenden/
dū ipm (Dixit āt ieſus ad eos q venerāt ad ſe
p̄ncipes ſacerdotū ⁊c̄) Cōtrariū videṫ Math.
26. vbi dici videṫ q p̄ncipes ſacerdotū nō fue
runt i captione ieſu. ſȝ duct⁹ fuit ad eos per cō/
p̄henſoꝛes ad locū vbi ꝯuenerāt. Ad qō reſpō/
deṫ dupliciter. vno mō q licet nō venerit ad ꝯ
p̄hendēdū ieſū i ppꝛijs pſonis. venerūt tn̄ i ꝟtu
te i miſtris ab eis miſſis. Alio mō q aliq d pri/
cipibus ſacerdotū venerūt cū miſtris ad com/
p̄hendēdū ieſū. vt diligēti⁹ fieret negociū. plu/
res tn̄ expectabāt i domo. vt dic̄ Math. (Qua
ſi ad latronē exiſtis cū gladijs ⁊ fuſtib⁹ cū q̄ti/
die vobiſcū fuerim i tēplo). q. d. tūc nō cepiſtis
me. qꝛ nolebā. nec mō caperetis niſi pmitterē.
iō ſequitur (ſȝ hec ē hoꝛa) vobis cōceſſa me ad
ꝯp̄hendendū (⁊ ptās tenebꝛaꝝ) qꝛ diabolus te
nebꝛaꝝ p̄nceps eos ad hoc icitabat (Cōpꝛehen
dētes aūt) hic ꝯn̄r poniṫ xp̄i traditi comp̄hen/
ſio. ⁊ ſubdiṫ petri negatio cū dr̄ (petr⁹ vero) de
negatiōe. n. petri varie loquūtur euāgeliſte: q̄
varietas expoſita fuit ⁊ cōcoꝛdata Math. 26
(Et viri) hic ꝯn̄r deſcribiṫ xp̄i ꝯp̄henſi illuſio:
cū dr̄ (Pꝛophetiça nobis xp̄e ⁊c̄) per h. n. deſi/
gnabāt q eſſet falſus ppheta: ⁊ q ignoꝛaret qs
eū pcuteret. ⁊ nō ſolū illudebāt. ſȝ ēt calūnioſe
interrogabāt. (Si tu es xp̄s dic nobis) qꝛ ſi re/
ſpondiſſet ſic: ſtatim ipoſuiſſent q voluiſſet ſi/
bi vſurpaſſe dignitatē regiā ꝯ ceſaris oꝛdinati/
onē: q dignitatē regiā a iudeis abſtulerat: ſicut

dictū fuit ſ. 3. c. Si āt dixiſſet nō. obiciſſent ꝯ
eū de redargutiōe. qꝛ pluries ꝟbis ⁊ factis di/
xerat ſe eē xp̄m. vn̄ Jo. 10. dicētibus ei iudeis.
Si tu es xp̄s dic nobis palā. reſpōdit ieſus. lo/
quoꝛ vobis ⁊ nō creditis opa q̄ ego facio in noie
ne p̄ris mei. hec teſtimoniū phibēt d me. iō ſeq
tur (Si dixero vobis nō credetis mihi) ſicut ⁊
alias nō credidiſtis nec verbis meis nec factis
(ſi vos interrogauero nō reſpondebitis) ſicut cuȝ
alias petiuerat ab eis de xp̄o: qūo ſit filius da
uid nō reſpōderunt. ⁊ i plurib⁹ alijs queſtioni
bus ſimile inueniṫ (neq̄ȝ dimittetis) qꝛ obſtina
tionē ſciebat eoꝝ (Ex hoc aūt). i. poſt paſſioneȝ
meā ⁊ reſurrectiōeȝ (erit filius hoīs ſedēs a de
xtris ꝟtutis dei) quod ipletū ē in aſcenſiōe xp̄i
ſm̄ quod dr̄ Marci vlt. Et dn̄s qdē ieſus poſtq̄ȝ
locutus ē eis aſſumpt⁹ ē i celū. ⁊ ſedet a dextris
dei (Dixerūt aūt oēs ⁊c̄) Math. 26. dr̄ q ſum⁹
ſacerdos hoc dixit. dicēdū q ille dixit p̄ ⁊ p̄nci
paliter. ⁊ iō Math. ipſum ſolū exp̄mit. Alij āt
ꝯn̄r idē dixerūt volētes ex hoc cōcludere con/
dēnationē xp̄i foꝛe iuſtā (Tu ḡ es filius dei) h
nō ſequebaṫ ex dicto p̄cedenti. qꝛ dixerat erit
filius hoīs. verūtn̄ quia hoc erat verū noluit
negare nec ēt affirmare: ne apiret locū calūnie
ſed reſpondit (Uos dicitis qꝛ ego ſū) quod ver
bū erat uerū. ⁊ taliter platū q calūniaȝ nō ha
beret ſcdm̄ veritatē. ſed tn̄ ſecūdū iudeoꝝ ma
litiam. ex qua concluſerūt (Quid adhuc deſi/
deram⁹ teſtioniū). q. d. ꝯuict⁹ ē ppꝛio ꝟbo (vn̄
ſubdiṫ (Ipſi. n. audiuim⁹ de oꝛe eius) XXIII

ET ſurgens oīs multitudo) Poſtq̄ȝ deſcri
pta ē xp̄i comp̄henſio p maliciā iudeo/
rum. Hic ꝯn̄r deſcribiṫ eius occiſio per
executionē gentiliū. vbi p̄mo deſcribiṫ ſollici/
ta examiatio: 2°. iniqua cōdemnatio ibi. Pila/
tus aūt. 3°. impia occiſio ibi. Et cū ducerent eū.
4°. deuota tumulatio ibi. Et ecce vir nomie io/
ſeph. Circa primum. primo deſcribitur exami/
natio coꝛam pilato pꝛeſide. Secundo coꝛaȝ he
rode. ibi. Pilatus autem au. Circa primū dici/
tur (Et ſurgens om. mul. eoꝛum duxe. illuȝ ad
pilatum) qui erat ibi pꝛeſes loco romano/
rum) Ceperunt autem accu. illum) ⁊ hoc de tri
bus. Primo de auerſione populi a rege moyſi
ſeruanda cum dicitur (Hunc inuenimus ſub/
uertentem gentem noſtram) Secundo q per
doctrinam ſuam impediret populum ſuū red/
dere ceſari tributum. ⁊ hoc notatur cū dicitur.
Et pꝛohibentē 3°. q volebat ſibi vſurpare re/
gnum iudeoꝝ. iō ſequitur (⁊ dicētem ſe chriſtū
regem eē) pꝛimum autē erat manifeſte falſum
quia non venit ſoluere legeȝ: ſed adimplere vt
habetur Math. 5. ⁊ legem moyſi vſque ad moꝛ
tem ſeruauit: vt declaratum fuit ibidē. Simi/
liter 2⁹ quia iudeis querentibus. licet nobis
cenſum dare ceſari aut nō: reſpondit Reddite
q̄ ſunt ceſaris ceſari. vt hr̄ Math. 22. Siliṫ 3⁹
qꝛ cū ieſus ſciret turbas vēturas: vt euȝ rapēt ⁊

facerent ſup ſe regē: fugit. vt hr̄ Jo.6. Pilatus
aūt de p̄mo nō curauit: q̄ꝛ gentilis erat. ⁊ ideo
de lege moyſi nō curabat. 2ᵘˢ reputabat falſū:
q̄ꝛ reſpōſionem xp̄i audierat ꝑ relationē de tri/
buto ceſari reddēdo: vt p̄dictuꝫ eſt. ſꝫ de tertio
ingſiuit. q̄ꝛ videbaꝛ eſſe ꝯtra dn̄m ſuū. vnde ⁊t
iudei corā eo dixerūt. Nō habemꝰ regē niſi ce/
ſarē Jo.19. ⁊ ibidē dr̄. Omnis.n.q̄ ſe regē facꝫ ꝯ/
dicit ceſari. xp̄s aūt ſe regē eē nō negauit. neqꝫ
affirmauit. ſꝫ medio mō reſpondit dicens. Tu
dicis. Uerūtn̄ expꝛſſit q̄ ſi eēt rex. regnū eius ñ
erat de hoc mūdo. vt habetur Jo.18. Et q̄ pila
tus ⁊ imꝑatoꝛ dn̄s ſuus nō curabant niſi de re
gno terreno. iō pilatus habuit ieſū excuſatum
dicēs (Nihil iuenio cauſe). ſ. criminis vel moꝛ
tis (in hoc hoīe. At illi iualeſcebāt) vt clamoꝛi/
bus obtinerēt quod rōne nō poterant (Cō mo
uit populū) quaſi dicāt turbauit pacē cōmunē
(incipiēs a galilea) volebāt.n. eū notare q̄ eēt
ſimilis iude galileo q̄ tēpoꝛe natiuitatis xp̄i in
ducebat populū ad rebellādū imꝑatoꝛi roma/
no: dicēs eē illicitū iudeis ꝓfiteri aliquē domi
nū terrenū: ſꝫ ſolū deū: vt habeꝛ Act.5. Añ hos
dies extitit iudas galileus: q̄ auertit populum
ī die ꝓfeſſionis. ſꝫ pilatus h̄ falſū reputauit. eo
q̄ audierat xp̄m dixiſſe. reddite que ſūt ceſariſ
ceſari. ⁊ que ſūt dei deo. per hoc oſtēdēs q̄ po/
terant eē ſubiecti nō ſolum deo: ſed ēt tēpoꝛali
dn̄o (Pilatus aūt) hic ꝯn̄r ponitur examiātio
xp̄i corā herode (Pilatus aūt au. q̄ ieſus eēt ō
galilea remiſit eū ad herodē) Tū vt herodi de
ferret. tū quia credebat q̄ libēter liberaret ho
minē qui eēt de terra ſua: ⁊ maxie inocētē. Sci
endū ēt q̄ licet ih̄s ī bethleem fuerit natus. vt
dictū ē ſ̄.2.c. tn̄ dr̄ hic de galilea. q̄ꝛ fuit ibi nu
tritus ⁊ cōuerſatus (Qui ⁊ ipſe hieroſolymis
erat his diebꝰ). ſ. paſcalibus. ꝓpter ſolēnitatē
q̄ꝛ iudeꝰ erat. Pater.n. ſuꝰ fecit ſe circūcidi trā
ſiens ad ritū iudaiſmū: ſm̄ quod dicꝛ ioſephus
(Herodes aūt viſo ieſu gauiſus ē) nō ꝓpter de
uotionē: ſed ꝑ curioſitatē. iō ſubdiꝛ (eo q̄ au/
dierat multa de eo). ſ. de miraculis eius ⁊ doc/
trina (⁊ ſperabat ſignū aliqd̄). i. mirabile factū
(videre ab eo fieri) ſperabat etiam ab eo audi/
re quedam curioſa ⁊ inſolita. ideo ſubditur (in
terrogabat autem illum multis ſermonibus)
ieſus autem in conſpectu eius noluit aliquod
ſignum facere. tum quia herodes erat indignꝰ
cum moueretur ex curioſitate: vt dictum eſt.
tum quia ieſus voluit oſtendere q̄ p̄dicatoꝛ
verbi diuini non debet coꝛam pꝛincipibꝰ oſten
tationem ſuam querere. ⁊ eiſdem rationibꝰ nō
reſpondit eius interrogationibus (Spꝛeuit āt
illum herodes) reputanſ illum idiotam ⁊ fatu
um (et illuſit indutum veſte alba) ſic enim illu
debatur tunc fatuus (⁊ remiſit ad pilatum) vt
eum honoꝛaret ſicut ⁊ pilatꝰ ei ōtulerat (Et fcī
ſunt amici) ꝓpter mutuā reuerentiā factā. vt
dictū ē (Nam ante inimici erant ad inuicē) ꝑ

galileos quos pilatus occiderat miſceꝛ ſangui
nē coꝝ cū ſacrificijs: vt dictū eſt. ſ̄.13.c. (Pila/
tus aūt) hic ꝯn̄r deſcribitur xp̄i cōdēnatio iiu
ſta: vbi p̄mo declaraꝛ xp̄i innocētia ex triplici
cōfeſſione iudicis cām examinātis. ⁊ ēt ex alle
gatione herodis qui ipſum nō cōdēnauerat. iu
dei aūt ecōtrario ꝯ verba iudicis ter reclama
uerunt: vt obtinerēt ꝑ iꝑoꝛtunitatē clamoꝛis.
quod nō poterāt via rōnis. ꝓpter quod pilatꝰ
finaliter declinauit a iuſticia cōdemnans ad
moꝛtē innocentē xp̄m ih̄m. inclinatus ad h̄ ex
populi fauoꝛe quē querebat: ⁊ ceſaris timoꝛe.
cuiꝰ indignationē foꝛmidabat: eo q̄ dixerant
iudei in conſpectu ſuo. Si hūc dimittis nō es
amicus ceſaris. vt habeꝛ Jo.19. ⁊ ex dictis pꝫ
lr̄a paucis exceptis que exponenꝛ (nā remiſit
illū ad nos). i. ad noſtrū iudiciū. libꝛi antiqui ⁊
coꝛrecti ſic habēt (nā remiſi vos ad illū). ſ. ad
herodem: vt patet ex p̄dictis. ⁊ lr̄a ſequēs con/
ſonat cū dr̄ (Et ecce nihil dignū moꝛte actum ē
ei). ſ. corā herode (emēdatū ḡ). i. verberatum.
(illū dimittā) liberū a moꝛte. ſed ꝯ hoc videtur
quia pilatus ſciebat ipſū eē inocentē. q̄uo igiꝛ
volebat ipm iniuſte v̄berare: Dicendū q̄ vole
bat facere: vt iudei videntes hāc flagellatōeꝫ
ſatiarenꝛ hac pena. ⁊ ceſſarēt a moꝛte ieſu q̄rē/
da (Neceſſe aūt habebat dimittere eis per diē
feſtū vnū) quia in nocte paſce angelus domini
ſaluauit hebꝛeos ⁊ ꝑcuſſit p̄mogenita egyptio
rū: ⁊ iō ī memoꝛiā huiꝰ beneficij ī ſolēnitate pa
ſcali ſaluabant vnū pꝛopīquū moꝛti ⁊ aliq̄s cō
demnatos ad moꝛtē interficiebāt ad repꝛeſen/
tandū ſaluationē hebꝛeoꝝ. ⁊ interfectionē egy
ptioꝝ. ⁊ iſtam cōſuetudinē eiſ obſeruari iꝑetra
uerant ab imperatoꝛe romanoꝝ: ſicꝛ fuerat ob
ſeruata anteq̄ iudea eēt romanis ſubiecta. ⁊ h̄
ē quod dicíꝛ (Neceſſe aūt habebat ⁊c̄) quia te/
nebanꝛ obſeruare illud quod erat cōceſſuꝫ ab
imperatoꝛe. Pilatꝰ ſciēs ieſū īnocentē volebat
eū liberare per hāc viā: ꝓponēs q̄ nō expedi/
ret eis dimittere niſi ieſū: aut barrabam. cuiuſ
liberationē credebat iudeos nullo modo p̄eli/
gere. ꝓpter nimiā ipſius malitiam. Sed ipſi ni
mio odio moti ꝯ xp̄m. p̄elegerunt barrabā libe
rari. petētes ieſum crucifigi: eo q̄ erat modus
moꝛtiſ aſperioꝛ ⁊ durioꝛ. cetera patēt (Et cū du
cerent eū) hic ꝯn̄r ōſcribiꝛ xp̄i impia occiſio cū
diciꝛ (Et cū ducerent eū ad crucifigenduꝫ ap̄p
henderūt ſymonē ⁊c̄) quia coegerūt eū ad poꝛ/
tandū crucem. vt citius venirent ad locū cru/
cifixionis. q̄ꝛ ieſus videbaꝛ nimis debilitatus
ex afflictione p̄cedenti. Et iō q̄uis ieſus p̄mo
poꝛtaſſet crucē ſuam. tn̄ illi qui eū ducebāt ac/
ceperūt eam: ⁊ poſuerūt ſuper ſymonē rōne p̄/
dicta (Jlle aūt inuite poꝛtabat) tū quia h̄ erat
turpe. tū quia foꝛſitā erat diſcipulꝰ ieſu occul/
tus (Sequebaꝛ aūt illū multa turba) q̄ꝛ aliq̄
ſequebanꝛ eū ad ipm crucifigenduꝫ. aliqui ad
deridendū eum. ⁊ aliqui ad vidēdū ſpectaculū

⁊ aliq̄ ad plangēdū: ſpecialiter mlīeres deuote
q̄bus dixit (filie hieruſalē ⁊c̄) q̄ꝛ non ſoluꝫ aliq̄
de galilea ſecute fuerāt ipꝫ. ſꝫ ēt aliq̄ ō hieruſa
lem ſibi adheſerāt ꝑ deuotionem (nolite flere
ſuꝑ me: ſꝫ ſuꝑ voſipaſ ⁊c̄) nō ꝓhibet ꝯpaſſiōeꝫ
ſꝫ p̄dicit aliā lucꝰ cām in obſidione hieruſalē
futura ꝑ Tytum ⁊ Ueſpaſianuꝫ. ideo ſubdiꝛ.
(Qm̄ ecce dies venient) ſcilꝫ. 42. āno poſt paſ
ſionē xp̄i in quo fuit dicta obſidio (Beate ſte/
riles) q̄ꝛ agilioꝛeſ erāt ad fugiendū q̄ grauide
(Et ventres q̄ nō genuerūt) Quia mlīeres ha/
bentes pueros in obſidione fuerūt anxiate nō
ſolū ꝓ ſe: ſꝫ ēt pꝛo pueriſ ſuis. ⁊ alique p̄ famis
anxiate ꝓpꝛios pueros comederūt: ſm̄ qd̄ dicꝛ
ioſephus libꝛo de iudaico bello (Tunc īcipiēt
dicere montibꝰ ⁊c̄) q̄ꝛ aliq̄ pꝛe hoꝛroꝛe miſerie
q̄ tunc fuit ī ꝑplo iudeoꝝ dicebāt: vtinam mō
tes caderēt ſuꝑ nos (Quia ſi ī viridi ligno hoc
faciūt) xp̄s h̄ diciꝛ lignū viride faciēs fructū:
⁊ per ꝯn̄s indignum abſciſione ꝑ moꝛtē. ꝑplus
aūt iudaicꝰ hic dr̄ lignum ariduꝫ infructifeꝝ.
⁊ ꝑ ꝯn̄s dignum abſciſione ꝑ moꝛtē ⁊ ꝯbuſtio/
nem iehenne. q̄ eſt pena extrema ⁊ maxia (Pr̄
dimitte illis: q̄ꝛ neſciunt q̄d faciunt) Erant.n.
aliqui ſimplices ⁊ illitterati a ſacerdotibuſ iu
deoꝝ decepti: q̄ ꝑſequebanꝛ xp̄m zelo legis. et
ꝓ iſtiſ oꝛauit xp̄s. Alij āt erāt lr̄ati q̄ ipꝫ eē xp̄ꝫ
ꝓbabilr̄ nouerāt: ſeu cognoſcere debuerāt: ſꝫ
ex odio ⁊ iuidia fuerūt excecati: ⁊ xp̄ꝫ ꝑſecuti
ſunt vſqꝫ ad moꝛteꝫ: ⁊ ꝓ illis non oꝛauit (Erat
ſuꝑſcriptio ſcripta ſuꝑ eū lr̄is grecis ⁊ latinis
⁊ hebꝛaicis) q̄ꝛ iſte erant tres lingue p̄ncipaleſ
vt oēs poſſent legere (Neqꝫ tu times deum: q̄
in eadē dānatione es) q.d. licꝫ homines nō ti/
mueris. tn̄ deberes deū timere maxie ī articu
lo moꝛtis in quo tu es. iō ſubditur (q̄ in eadeꝫ
dānatione es). ſ. moꝛtis (Memento mei dn̄e)
magna fides huiꝰ latronis q̄ nec ꝓpter acer/
bitatem pene quā ſuſtinebat: nec ꝓpter īfirmi
tatē carnis quā in xp̄o videbat: ꝯfeſſionem ve
fidei amiſit (dū veneris ī regnū tuū) māifeſte
pꝫ q̄ nō loquebaꝛ de regno tꝑali: ſꝫ eterno. iō
ſubdiꝛ (Hodie mecū eris ī ꝑadiſo) nō accipiꝛ
hic ꝑadiſus ꝓ hoꝛto uoluptatis: nec ꝓ celo em
pyreo. ſꝫ ꝓ fruitōne beata: quā hūerunt ſcī pa
treſ in moꝛte xp̄i: q̄ erant in limbo detēti: ſtatī
cū eiꝰ aīa deſcēdit ad eos. ⁊ eadem die illuc de
ſcēdit aīa illiꝰ latronis fcā ꝑticeps beate frui
tionis (Jn manꝰ tuas ꝯmēdo ſpm̄ meum) oſtē
dēs q̄ in articulo moꝛtis maxie debemꝰ recur
rere ad deum (Uidēs aūt cētu.) q̄ erat ꝯſtitu/
tuſ ad cuſtodiendū xp̄m in cruce quouſqꝫ expi
raſſet (quod factū erat) ſcꝫ miracula in chꝛiſti
paſſiōe facta: vtpote terremotꝰ. petraꝝ ſciſſio.
obſcuritas ſolis ſuꝑnaturalis. ⁊ q̄ cum clamo
re magno expiraſſet. qd̄ non poterat fieri v̄tu/
te nature (gloꝛificauit deū) fidei ꝯfeſſiōe dicēſ
(Uere hic homo iuſtus erat) Math.27. diciꝛ
vere filiꝰ dei erat iſte. Dicendū q̄ vtrūqꝫ dixit

centurio: ſꝫ matheuſ expꝛſſit vnuꝫ. lucas aliud
de altero tacēdo (percutiētes pectoꝛa ſua) p̄ei/
tentes ⁊ dolētes de xp̄i ꝑſecutione. ⁊ iſti fuerūt
q̄ a ꝑitis decepti fuerāt: vt p̄dictū eſt (Stabāt
aūt oēs noti eius a longe) Cōtrariū videꝛ. Jo/
an.19. vbi dr̄. Stabant iuxta crucem mr̄ eiꝰ ⁊c̄.
Reſpōdꝫ Aug. q̄ non erāt imediate iuxta illū
ꝓpter turbā ꝯꝑmentē. nec ita longe q̄n poſſent
euꝫ videre. iō p̄nt dici fuiſſe longe ⁊ ꝓpe diuer
ſis reſpectibus (Et ecce vir) hic deſcribiꝛ deuo
ta xp̄i tumlatio. q̄ fuit ſolēnis ⁊ p̄cioſa: lꝫ moꝛs
fuerit ignominioſa: ꝓut de vtroqꝫ fuerat ꝓphe
tatū ꝑ Eſa. ſicut pleniꝰ fuit declaratū Math.
27. (decurio) ideſt exn̄s de curia p̄ſidis: vel ī/
peratoꝛis (hic nō ꝯſenſerat ꝯſilio ⁊ actibus co/
ruꝫ) ſcꝫ alioꝝ iudeoꝝ xp̄m ꝑſequētium (ab ari
mathia) iſta ē ciuitas q̄ vocata ē ramatha. de
qua fuit helchana pater ſamuelis. vt habeꝛ. i.
Re.i. (q̄ ⁊ ipſe expectabat regnū dei) ñ tꝑale et
terrenū: ſꝫ celeſte ⁊ eternū (Hic acceſſit ad pi/
latū) erat.n. de curia: ⁊ ꝓpter h̄ hēbat maioꝛē
acceſſū (⁊ depoſitū iuoluit in ſindone) ideſt pā
no lineo: ⁊ ex hoc oꝛdiatū eſt q̄ coꝛpꝰ xp̄i nō cō
ſecratur niſi ſuper pannū lineū (et poſuit eū in
monumento exciſo) ideſt in vno lapide ꝯcaua
to ſcd̄m quantitatē hominis. ne ſi ex pluribꝰ la
pidibꝰ eſſet factū poſſit dici a iudeis q̄ ſubfoſ
ſum fuiſſet ſepulchꝛum: ⁊ coꝛpus inde ſublatū
(ī quo nondū quiſq̄ poſituſ fuerat) ne poſſꝫ di
ci q̄ ille q̄ p̄us fuiſſet ibi ſepultus reſurrexiſſꝫ:
⁊ non xp̄s (Et dieſ erat paſceues) ideſt feria ſex
ta q̄ dicitur paſceues. i. p̄paratō. q̄ꝛ tunc p̄para
banꝛ ⁊ coquebanꝛ illa q̄ debebāt comedi ī ſab
bato ſecūdū quod p̄cipiꝛ. Exo.16. (et ſabbatuꝫ
illuceſſebat) q̄ꝛ ſolēnitas ſabbati incipit a veſ/
pere p̄cedētis diei (Subſecute aūt ſunt mulie/
res) q̄ erant xp̄o deuote. vt viderent monumē
tuꝫ: qualiter redire poſſent ad ungendū coꝛpꝰ
xp̄i ibi poſitum (Et reuertenteſ) ſcꝫ a monumē
to (parauerunt aromata) hoc fecerūt feria ſex
ta anteq̄ intraret ſolēnitas ſabbati q̄diu erat
eis licitum aliquid emere ⁊ ꝑare (et ſabbato q̄/
dē ſiluerunt). i. ab operibꝰ quieuerunt (ſecūdū
mandatuꝫ) ſcꝫ legī qd̄ hētur Exo.20. capitulo

Una autem ſabbati) Poſtq̄ XXIIII
euangeliſta deſcripſit ingreſſum xp̄i in
mundum ꝑ ſuā incarnatōem. ⁊ eius ꝓ
greſſum ꝑ ſuaꝫ p̄dicatōem: ⁊ egreſſum de mun
do ꝑ ſuam paſſionē. hic vltimo deſcribit eius
regreſſum ad patrē ꝑ ſuaꝫ reſurrectionē ⁊ aſcē
ſionem. Et p̄ deſcribiꝛ eius reſurrectio. Scd̄o
eius aſcenſio ibi. Uos aūt ſedete ī ciuitate. Cir
ca xp̄i reſurrectōem p̄mo deſcribiꝛ xp̄i reſuſci/
ti apparitio. Secūdo reſurrectōis ꝓbatio ibi.
Conturbati vo. Pꝛima in treſ. q̄ꝛ p̄mo deſcribi
tur xp̄i apparitō fcā mulieribꝰ. ſecūdo diſcipu
lis itinerantibꝰ. tertio oībus ſimul exn̄tibus
p̄ter Tho. ſcd̄a ibi. ⁊ ecce duo. tertia ibi. dū aūt
hec loquereꝛ. Circa p̄muꝫ notaꝛ tꝑs appitiōis

cum dicit (Una ſabbati) ideſt prima die poſt ſab/
batū. eo mō loquendi quo dicit Gene.i. Factū
ē veſpe ⁊ mane dies vnꝰ .i. primus. vnde ibi ꝯtīr
ſubdit dies ſecūdꝰ ⁊ tertiꝰ: ⁊ ſic de alijs (valde
diluculo (ꝯtrariū videt̄ Marci.16. vbi dr̄. or
to iam ſole. Dicendū ꝙ duplex eſt ortus ſolis.
Unꝰ qñ apparet primo lux eiꝰ .ſ. aurora. Aliꝰ qñ
apparet ſol ſup terrā. Marcꝰ aūtē loqtur de p
ortu non de ſecundo. vel pōt dici qñ mulieres
receſſerūt de domo erat valde diluculo. vt dicit
hic lucas. ſꝫ qñ venerūt ad ſepulchrū incipie/
bat apparere ſol ſupra terrā: ſic dicit Marcꝰ.
qꝛ locus ſepulchri erat extra ciuitatē hieruſalē
vt hr̄ Jo.19. (Et inuenerūt lapidē reuolutū)
qꝛ angelꝰ remouerat lapidē de oſtio monumē
ti. vt hētur Math.28. (Et ingreſſe) ſcꝫ locum
monumēti. quia cuſtodes fugerāt timore an/
geli apparentis: vel iacebant ſicut mortui (Et
factū ē dū mēte ꝯſternate eēnt) eo ꝙ nō īuenīſ
ſent corpus dñi in ſepulchro (Et ecce duo viri)
ideſt angeli apparentes ī ſpecie viroꝝ) aſtite/
rūt ſecꝰ illas) Joā.20. dicit ꝙ erant ſedentes.
vnus ad caput aliꝰ ad pedes ubi poitū fuerat
corpꝰ ieſu. Dicendū qñ maria vidit ſola. erant
ſedētes. vt ibi dicit. Sꝫ qñ appuerūt iſtis mu
lierib' pluribꝰ ſiſt ſtabāt vt hic dr̄. facile ē enīꝫ
angelis ſic apparentibꝰ mutari de ſeſſiōe ī ſta/
tionē ⁊ ecōuerſo (Cū timerēt aūt) ex viſione ī/
ſolita (Et declinarēt vultū in terrā) ex uerecū
dia (Dixerūt ad illas) ꝯſolando eas ⁊ inſtruen
do de xp̄i reſurrectōe. ſcd̄m qd̄ xp̄s eis p̄ntibꝰ
p̄dixerat. iō ſubdit (⁊ recordate ſūt vboꝝ eiꝰ ⁊
regreſſe a monumēto nūciauerūt h̄ oīa illi.ij.) qꝛ
duodecimꝰ .ſ. iudas ſe ſuſpenderat. Sꝫ adhuc
vr̄ ꝙ ñ eēnt vndeci apl̄i: ſꝫ tm̄ decē. qꝛ thomaſ
erat abſñs. vt videt Joā.20. Dicēdū ꝙ erat cū
alijs qñ iſte mulieres nunciauerūt. vt hic dr̄.
et ſilr qñ duo diſcipuli regreſſi de emaus nar/
rabant q̄ viderāt. ut hētur infra. eodē ca. ſꝫ tm̄
thomas diſcredēs diſceſſit ab alijs p aliqd̄ ſpa
ciū: ⁊ tc̄ venit ieſus ⁊ ſtetit ī medio diſcipuloꝝ
dicēs. Pax vobis abſēte Thoma. ut dr̄ Jo.20
(Et viſa ſūt ante illos q̄ſi deliramentum verba
iſta) ideſt fātaſtica ⁊ nō vera (Petrus aūt ſur
gēs cucurrit ad monumētū) et ioānes cucur
rit cū eo ut habet Jo.20. ubi iſte curſus pleniꝰ
deſcribit (et p̄cūbēs) Joan.20. dicit ꝙ ipe in
trauit monumētū ⁊ vidit liteamina ⁊c̄. Dicen
dū ꝙ veniēs ad oſtiū monumēti primo iclina/
uit ſe ad vidēdū ut h̄ dr̄. poſtea īntrauit ad cer/
tius cognoſcēduꝫ v̄itatē (et abijt mirās) ideſt
cogitās de xp̄i reſurrectiōe (et ecce duo) hic ꝯſe
quēter deſcribit apparitō facta duobꝰ diſcipu
lis itinerātibꝰ. Et primo deſcribit iſta apparitō.
2° apparentis cognitio ibi. Et factum eſt. 3°
cognitionis relatio ibi. Et reſurgentes. Circa
primuꝫ dicit. (Duo ex illis) ſcꝫ ex ſeptuagita
diſcipulis quoꝝ vnꝰ vocat cleophas ut infra
habet. alius dr̄ fuiſſe lucas euāgeliſta ꝓpter

quod ⁊ nomē ſuūꝫ tacuit (ibāt ipō die) ſcꝫ die
reſurrectiōis (in caſtellū qd̄ erat ī ſpacio ſtadi
orū ſexagita ab hieruſalēꝫ) ſedeciꝫ ſtadia faci
unt vnā leucaꝫ. ex quo pꝫ ꝙ nō diſtabat a hie
ruſalem p quatuor leucas ītegre. ſꝫ deficiunt
quatuor ſtadia (et factū eſt dū fabularētur)
nō dr̄ hic fabulari a fabula. ſꝫ a for fari. qꝛ nō
loquebāt de vanis ſꝫ de opibꝰ ih̄u ⁊ morte eiꝰ
(Oculi aūt eoꝝ tenebāt) qꝛ icredulitas eoꝝ ⁊
dubietas demerebat ꝙ xp̄s cognitionē ſui cor
poris ab eis retardaret (Qui ſūt hi ſermōes)
nō querit ex ignorātia ſꝫ ut eoꝝ reſpōſiōe in/
credulitas eoꝝ ꝯueniētius arguat (Tu ſolus
pegrinꝰ es in hieruſalē ⁊c̄) hi ſolus nō facit ex/
cluſionē alioꝝ pegrinoꝝ cuꝫ mlti ualde pegri
ni ⁊ de diuerſis ptibꝰ veniſſēt in irlm ad diem
feſtū paſce. vt habet Joan.12. ſꝫ notat excluſi/
oneꝫ cognitōis ab iſto ſic appēte .ſ. noticia mor
tis ieſu. ut ſit ſenſus cū mlti pegrini his diebꝰ
venerāt ī irlꝫ. mirū eſt ꝙ tu ſolus iter alios pe
grinos igñres ea que ſūt nota alijs oībꝰ (Quibꝰ
ille dixit. Que?) nō querit ex igñrātia ſicut p̄us
dictū eſt (De ih̄u naçareno qui fuit vir ꝓphe/
ta potēs ī ope) ſcꝫ miraculoꝝ (⁊ ſermone) p̄di/
catiōis ⁊ doctrine (⁊ qm̄o tradiderūt euꝫ ſūmi
ſacerdotes) qꝛ ꝓcurauerūt eiꝰ captiōeꝫ ⁊ pſu/
aſerūt pplis ut corā pilato peterēt eiꝰ crucifixi
oneꝫ ⁊ barrabe dimiſſiōeꝫ. vt hr̄ Math.27.
(Nos aūt ſpabamꝰ ⁊c̄) q̄ſi dicāt iam euaneſcit
ſpes nr̄a: cꝰ ſubdit cā (⁊ nūc ſup hec oīa tertia
dies ē hodie) qua p̄dixit ſe reſurgere ⁊ tamē ad
huc nō apparuit diſcipulis licꝫ tertia dies ſit p/
pe finē ſic dicit infra. Aduesp̄aſcit ⁊ iclinata ē
iā dies (Sꝫ etiā mulieres q̄dam ex nr̄is terrue
rūt nos) nō de reſurrectiōe xp̄i quā nunciabāt
ſꝫ de ablatiōe corpis eiꝰ quā diſcipuli timebāt
(dicētes ſe ēt viſioneꝫ angeloꝝ vidiſſe) ſꝫ diſci
puli nō credebāt plene timētes ne tāq̄ꝫ mlietes
de facili fuiſſēt deluſe (Et abierūt qdā ex nr̄is
ad monumētum) ſcꝫ petrus ⁊ ioānes: vt ſupra
dictum ē (⁊ ita iuenerūt ſicut mulieres dixerīt)
nō q̄tum ad viſionem angeloꝝ ſeu auditionē
vboꝝ ab ipſis. ſꝫ qꝛ inuenerūt ſepulchrum ua/
cuum corpore ⁊ ſola lintheamina remanſiſſe.
ideo ſubditur (ipſuꝫ vero non inuenerunt. Et
ipe dixit ad eos ex reſponſione arguens eos
(O ſtulti) ꝓpter cecitateꝫ intellectus (et tardi
corde) ꝓpter tarditatē affectus (ad credendū
in oībus q̄ locuti ſūt ꝓphete) de xp̄i morte et re
ſurrectione. quas ſcripturas debebāt intelli/
gere. maxie qꝛ fuerant cū xp̄o qui diſcipulis de
talibus loquebat (Nonne oportuit pati xp̄m ⁊c̄)
tum ꝓpter patris p̄ordinationeꝫ. tuꝫ ēt ꝓpter
xp̄i exaltationem. tum ꝓpter humanā redēpti
onē. tū ꝓpter ſcripturaꝝ ipletionem. iō ſubdit
(Et incipiens a moyſe et oībus ꝓphetis inter/
p̄tabat illis ī oībus ſcripturis) Non ꝙ omnes
ſcripturas que de chriſto ſunt explicaret. qꝛ in
tā breui tēpore nō fieret. ſꝫ explicauit tantum

tio fuit diſpoſitio in ioāne ad ſubtiliꝰ cōtēplā/
dū et deſcribendū diuina. Contrarioꝝ .n. ꝯrie
ſūt cāe. Laſciuia aūt carnalis induc̄ itellectꝰ hebe
tudinē. vt dic̄ beatꝰ Greg.30. moraliuꝫ. g̃ p op
poſitū ꝯtinētia v̄ginalis diſponit ad eiꝰ ſubtili/
tatē. ſꝫ cōſumatio hꝰ ſubtilitatis ſubdit ī aucto
ritate p̄miſſa cū dr̄. In arduis ponet nidū ſuū
Nidus .n. ē locꝰ vbi volucres ſe reclināt ⁊ que/
ſcūt. Nidus igit ioānis fuit ſinꝰ ſaluatoris. qꝛ
ſuper pectꝰ eiꝰ ſuauiter recubuit ⁊ īde fluēta
euāgelij ceteris vberiꝰ potauit. ⁊ ideo ſeqtur.
Oculi eiꝰ de longe ꝓſpiciūt. Qꝛ ipi adhuc ma
nenti ī terra reuelata ſunt ſecreta celeſtia. ⁊ qꝛ
ſubtilius ſecreta celeſtia cognouit. p ꝯñs ⁊ ſub
tiliꝰ ſcripſit. 2° dico ꝙ ioannes ceteris euāgeli/
ſtis ſcripſit ſublimiꝰ: ⁊ differt h̄ mēbꝝ a p̄cedē
ti. qꝛ de īfimis pōt fieri ſubtilis deſcriptō. ſꝫ ſub
limitas deſcriptōis iportat altitudineꝫ mate
rie. quod ꝯuenit ioāni euāgeliſte. Qꝛ alijs euā
geliſtis ad ſcribēdū xp̄i hūanitatē itentis. bea
tus ioānes ad cōtēplāduꝫ ⁊ deſcribēdū eiꝰ di
uinitatē p̄ncipalr aſcēdit. pp qd̄ alij .3. euāgeli
ſte figurati ſunt p aīalia in terra gradiētia. vꝫ
p hoīeꝫ vitulū ⁊ leonē. Joānes aūt figuratꝰ ē
p aqlam ī altū volātē. in q̄ deſignat eiꝰ contē/
platōem ⁊ deſcriptōeꝫ ſup alios trāſcēdētem.
qd̄ notat in vbo p̄aſſūpto cū dr̄. deſup. ⁊ iō de
h̄ pōt exponi illō pſal.17. Aſcēdit ſup cherubī
⁊ volauit. Cherubin dicūt a plenitudine ſcie.
⁊ iō ſignificāt euāgeliſtas q fuerūt repleti ſpū
ſapie diuine. ꝓpterea vocāt aīalia plena oculis
ī circuitu ⁊ intus Apoca.4. Sup iſta cherubī
aſcendit ⁊ volauit. qꝛ ꝯtēplationē alioꝝ euan
geliſtaꝝ tranſcēdit diuinitatē xp̄i p̄ ceteris ſpe/
culando. ⁊ q̄tum poſſibile ē ſublimiꝰ deſcribē
do ꝓpter qd̄ dicit Aug. ꝙ ſi altiꝰ intonuiſſet to
tus mundus cape nō potuiſſet. 3° ī vbo p̄aſſū/
pto oñdit ꝯtēplatio ⁊ deſcriptio ioannis alijs
pfectior ī duobꝰ in qbꝰ ſuppleuit illud qd̄ ab
alijs euāgeliſtis fuerat dimiſſū ſcd̄m qd̄ dicit
hierony. li. illuſtriū viroꝝ. Primū ē qꝛ a tp̄ibꝰ
ioānis ſurrexit error hebionitaꝝ. q dicebant
xp̄ꝫ eē hoīeꝫ puꝝ. ⁊ p ꝯñs an̄ mariā nō fuiſſe.
pp qd̄ beatꝰ ioānes rogatꝰ ab aſie ep̄is ſcripſit
euāgeliū in cuiꝰ p̄ncipio oñdit diuinaꝫ xp̄i na
turā in q̄ eternalr p̄ceſſit mariā. 2ᵘᵐ ē ꝙ cū io/
annes legiſſet Math. Mar. ⁊ Luce euāgelia
illa ꝓbauit et eos v̄a dixiſſe firmauit. verūtn̄
tm̄mō hiſtoriā xp̄i texuerāt quātū ad illū an
nū in q̄ paſſus ē. vꝫ pꝰ ioannis baptiſte ī carce
ratōem pp qd̄ ipe ioānes euāgeliſta ī ſuo euan
gelio narrauit geſta ſupioris āni an̄q̄ꝫ ioānes
baptiſta ī carcere clauderet. Ex quo pꝫ ꝙ pfe
ctius alijs ſcripſit q̄ qdē pfectio ī vbo p̄aſſum
pto ī numero q̄ternario deſignat cū dr̄. Ipoꝝ
quatuor. q̄ternariꝰ .n. numerꝰ ē p̄mus numerꝰ
q̄dratꝰ. ꝙ aūt p q̄dratū pfectio deſignet pꝫ p
ph̄m .i. ethi. vbi ꝯpat v̄tuoſū corpi q̄drato. qa
ſic corpꝰ q̄dratū bn̄ ſedet in oī latere. ſic v̄tuo/

ſus ſe bn̄ hꝫ in q̄cūq̄ꝫ fortuna ꝯtingēte. Qua
dratura p̄us inuenit ī numeri q̄ꝫ ī corpibꝰ. ſic
⁊ vnitas p̄or ē ipo puncto. ⁊ iō pfectio p̄mo et
p̄ncipalr deſignat ī numero q̄ternario. q̄ qdeꝫ
pfectio ī euāgelio ioannis p̄ ceteris īuenit. vt
pꝫ ex p̄dictis. ⁊ iō de hoc pōt exponi illō Ezech.
.i. Cūq̄ꝫ aſpicereꝫ aīalia appuit vna rota hñs
4. facies. Intuenti .n. diligēter q̄tuor euange/
lia appꝫ euāgeliū ioānis alijs pfectiꝰ vt dictū
ē. Et h̄ deſignat cū dr̄. appuit vna rota. Quia
figura circularis ē pfectiſſima. ſꝫ vlteriꝰ dr̄ ꝙ
hec rota hꝫ q̄tuor facies. qꝛ euāgeliū ioannis
ꝯtinet q̄tuor ptes p̄ncipales. qꝛ p̄mo deſcribit
ipiꝰ dei eternalē ꝓceſſionē. ꝺ. In pricipio erat
vbū. 2° p ipm gñalem reꝝ p̄ductioneꝫ. ꝺ. Oia
p ipm fcā ſunt. 3° deſcribit eiꝰ tp̄alem icarnati
onē. ꝺ. Et vbū caro fcm̄ ē. Et ꝯñr deſcribit opa
q̄ xp̄s in carne hūana aſſumpta pegit. 4° per
ipꝫ filiū dei icarnatū oñdit finalē generis hūa
ni glorificatōem. pp qd̄ in fine ſui euāgelij con
cludit. Hec aūt ſcripta ſūt vt credatis. qm̄ ih̄s
ē filiꝰ dei. et vt credētes vitā hēatis. Et pꝫ or
do hꝰ euāgelij ad alia. qꝛ p̄us ē ordine pfectio
nis. lꝫ ſit poſteriꝰ ordine tp̄is. pꝫ ēt ordo ptium
hꝰ euāgelij ī ſe. ⁊ ī hoc iſte ꝓlogus terminat.

Poſtilla Nico. de lira. ſup ꝓlogū btī Hier.

Hic ē Joānes) Huic euāgelio qd̄ ē ce
teris pfectiꝰ: vt pꝫ ex dictis: beatus
Hiero. hunc ꝓlogū p̄mittit in q̄ pri/
cipalr tria fac̄. Quia p̄mo deſcribit
ſcriptoris huiꝰ euangelij ꝯmēdatōem. 2° ipaꝫ
euāgelij ordinationē. ibi. tm̄ pōt oēs. 3° ponit
Hieronymꝰ ſuā excuſatōem ibi. quatuor tam̄
Prima diuidit in q̄tuor. qꝛ primo deſcribit
ipiꝰ ioannis ſtatꝰ. 2° ſue deſcriptōis modꝰ ibi.
deniq̄ꝫ manifeſtās. 3° deſcriptionis tp̄s ⁊ locꝰ
ibi. hoc aūt euangeliū. 4° ioānis obitꝰ ibi. hic
ē ioānes. Prima ī duas. qꝛ primo ponit ipiuſ
ioānis cōmēdatio. 2° cuiuſdā dicti ī ea ꝓbatō
ibi. Cui v̄ginitatis. Circa p̄mū ioannes a q̄tuor
ꝯmēdat. qꝛ p̄mo deſcribit eius ꝯmendatio ex
noīe ꝓprio cū dr̄ (Hic ē ioānes) qd̄ iterp̄tat in
q̄ gr̄a. Sic .n. yſaac ī veteri teſtō ⁊ ioānes bap
tiſta ī nouo ſortiti ſūt ſua ꝓpria noīa ex diuia
p̄ordinatōe ad ſignificādū ipoꝝ ꝓprietateꝫ. vt
pꝫ Gen̄.17. de yſaac. ⁊ Luce.i. de ioanne bapti
ſta. ita credendū ē ꝙ ipe ex diuina p̄ordinatio
ne noiatꝰ ſit ioānes pp plenitudinē gr̄e. q̄uis
ñ ſit ſcriptū: qꝛ nō oīa ſūt ſcripta: vt hētur ī fi/
ne hꝰ euāgelij. 2° ꝯmēdat ex officio cū ſubdit
(Euāgeliſta) qꝛ ex diuina ordinatōe hūit officiū
ſcribēdi euāgeliū. ñ ꝓprie loquēdo dr̄ euange
liſta doctor euāgelij: vel ipiꝰ p̄dicator. ſꝫ ille q
ex officio ē eiꝰ ꝯſcriptor. 3° ꝯmēdat ex ꝯuictu
cū dr̄ (vnꝰ ex diſcipulis dei) ⁊ iter alios fuit de
p̄mis xp̄i diſcipulis. vt īfra patebit. ⁊ p̄ ceteris
magis familiaris xp̄o. qd̄ ē iudiciū ſue v̄tutis
4° cōmendatꝰ ex v̄tutis actu cuꝫ dicit (q v̄go
ē a deo electꝰ) Actꝰ .n. magne v̄tutis ē ꝯtinētia

virginalis.propter quod de iſta dicit ſaluator
Math.19.Nō oēs capiūt verbū iſtud.q̄ꝛ pau
ci poſſūt ad hāc perfectiōez attīgere.ꝑꝑ quod
ibidez ſubdit.Sūt eunuchi q̄ ſe caſtrauerunt
propter regnū celoꝝ.q̄ poteſt cape capiat.Tē
pus aūt q̄ ioannes vocatus eſt ad cōtinētiam
virginalē oñdit cū dr̄(Quē de nuptys volētē
nubere vocauit deus)de q̄bus nuptys dicet
īfra.z.ca.Sꝫ cōtra hoc vr̄ eſſe illud quod dici
tur Math.4.ꝙ ioannes vocat⁹ ē cum iacobo
fratre ſuo de naui vbi erāt cū zebedeo p̄re eoꝝ.
Dicēduꝫ ꝙ triplex fuit hui⁹ ioannis vocatio.
Primo eñi fuit vocatus ad ipſius noticiaꝫ ali/
qualē:⁊ de iſta vocatiōe hr̄ Jo.i.qñ andree pe
tēti:rabi vbi habitas:reſpondit ieſus.veni et
vide:q̄ꝛ cū ipo andrea erat ioannes:vt īfra vi
debit̄.Secūdo vocat⁹ ē ad ipi⁹ xp̄i familiari/
tatē ⁊ de hac loq̄t̄ hic hiero.Q̄ꝛ iſta vocatio de
nuptys facta ē ⁊ ex tūc ioannes fuit xp̄o fami
liaris ꝑꝑ mūditiā cōtinētie virginalis.Tertio
vocatus fuit ad apoſtolatuꝫ:qñ relictꝭ retibus
⁊ patre cū fratre ſuo:ſecut⁹ eſt ieſum:⁊ de iſta
vocatōne loq̄t̄ Math.Ex q̄ patet ꝙ v̄bū ma/
thei nō ꝯriat̄ v̄bo hiero.(Cui virginitatꝭ) hic
cōſequēter ꝓbat̄ quoddā ꝓpoſitū p̄cedēti cō/
mēdatiōe.Cōmēdauerat.n.hiero.ex quatuor
.ſ.ex noīe.ex officio.ex cōuictu.⁊ ex v̄tutꝭ actu.
Tria aūt prima erāt māifeſta:nō ſic aūt quar
tū:videlꝫ virginalis cōtinētia.ideo iſtō pro/
bat hiero.duplici teſtimōio.Primū ē ſpecialis
dilectio xp̄i ad ipꝫ.q̄ erat ſue v̄ginitatꝭ ſignuꝫ
q̄ꝛ ſecūdū quod dicit Eccl.13.Omne aīal dili/
git ſibi ſimile.volatilia ad ſibi ſimilia cōueniūt
Sic oīs caro ad ſibi ſimilē ꝯiūget̄.⁊ oīs hō ſibi
ſilī aſſociabr̄ ō xp̄o āt nllī ē dubiū q̄n fuit v̄go.
iō ⁊c̄.⁊ h̄ ē q̄ dr̄(Cui v̄ginitatꝭ ī bono duplex
teſtimōiuꝫ dat̄)in euāgelio.Primuꝫ autez te
ſtimoniuꝫ tāgit̄ cū dr̄(ꝙ ⁊ p̄ ceterꝭ deo dilect⁹
dr̄)ſicut infra.21.vidit illū diſcipulū quē dili/
gebat ieſus ⁊c̄.Secundū āt teſtimōiuꝫ virgi/
nitatꝭ ioannis fuit recōmēdatio mr̄is xp̄i ī cru
ce ſibi facta:ut v̄go v̄gini deſeruiret ⁊ eſſꝫ ad
inicē grata ſocietas ⁊ floridus aſpect⁹.ſecūdū
q̄ dicit hiero.ī ſmōe de aſſūptōe beate v̄ginis
marie.⁊ hoc eſt q̄ dr̄(Et huic matrez ſuā pen/
dēs ī cruce comēdauit vt v̄go v̄ginē ſeruaret
Deinq̄)h̄ ꝯſequēter oñdit ſcribēdi mod⁹ quē
tenuit ioannes ī ſcribēdo iſtō euāgeliū.q̄ꝛ ſcri
bēdo xp̄i naturā īcipit ab emanatione īcorru/
ptibilis verbi ꝑ hoc oñdit ī xp̄o naturaꝫ diui/
nā.⁊ talis modus īcipiēdi ōbebat̄ ioāni ꝓpter
īcorruptionē carnis ſue.⁊ h̄ eſt q̄ dicit̄ (deniq̄
manifeſtās ī euā.)īcipiēdo euāgeliuꝫ(q̄ erat
ipe).i.incorruptionem carnis ſue(Incorrupti
bilis v̄bi opus incboans)q̄ꝛ ad hoc ſuum euā
geliuꝫ incepit dicens.In principio erat verbū
⁊c̄(Solus verbum carnem factum eē nec lu/
men a tenebris ꝯprehenſum fuiſſe teſtat̄)quia
aly euangeliſte non loquunt̄ de ꝓprietatibus

verbi ſic̄ iſte.Silr̄ ſcribendo ſcā xp̄i humani/
tas geſta incipit ab illo ſigno quo xp̄s inuita/
tus ad nuptias deficiente vino aquā cōuertit
in vinū.vt habet̄ īfra.z.c.⁊ ꝑ hoc deſignat̄.ꝙ
ī illis qui inuitant xp̄m ad nuptias ſpūales ꝑ
aggreſſum continētie virginalis:debet defice
re delectatio carnalis:que ꝑ vinū dſignatur:
vt aqua cōuertat̄ nouo modo ī vinum ꝑ xp̄ꝫ:
mutando carnalem delectationez in ſpūalez.
⁊ hoc modo incipiendo deſcriptionem operuꝫ
xp̄i oſtēdit ſuā v̄ginitatem.⁊ hoc eſt q̄ dicitur
(Primum ſignū ponens q̄ in nuptys fecit do
min⁹ mutando aquam in vinuꝫ.oſtendens ꝙ
ipe erat).ſ.ſegregatus a delectatione carnali
ꝑ continētiam virginalem(Ut legentib⁹) ſuū
euangeliū(demonſtraret ꝙ vbi dñs inuitat⁹
ſit).i.ī nuptys ſpūalib⁹(deficere vinuꝫ nupti
arū ꝓhibeat).i.delectatio carnalis(et veteri/
b⁹ īmutatis).i.delectatione carnali q̄ corrupti
onez inducit.mutata in ſpūalem que renouat
animam(Noua oīa que a xp̄o inſtituūt̄).i.re/
parant̄(appareant.Hoc aūt)Hic ꝯñr oſtendi
tur tempus ⁊ locus ī quo ioannes ſcripſit iſtō
euangelium.Locus eſt aſia minor.in quo me/
tropolis eſt ephesus.in qua plurimuꝫ ioannes
fuit ꝯuerſatus.⁊ hoc eſt quod dicit̄(Hoc autē
euangeliū ſcripſit in aſia)q̄ꝛ de hoc rogat⁹ fuit
ab aſie epis rōne p̄dicta.Tēpus aūt deſcripti
onis h⁹ euāgely fuit.poſtq̄ ioannes redierat
de relegatione exily vbi apoca.ſcripſerat ī iſu
la que dr̄ pathmos.⁊ hoc ē quod dr̄(Poſtq̄ in
pathmos īnſula apoca.ſcripſerat)Sed q̄ꝛ poſ
ſet aliquis querere quare liber apoca.ponitur
vltim⁹ in canone.cū fuerit deſcriptus añ iſtō
euangeliuꝫ.ideo ad hoc reſpondet hiero.d.ꝙ
hoc factum ē vt finis canonice ſcripture p̄nci
pio reſponderet.Quia ſcriptura canonica inci
pit a principio īcorruptibili cū dicit̄.In princi
pio creauit de⁹ ⁊c̄.⁊ ideo conueniens fuit ꝙ fi
nis ipſius incorruptibilis ꝑ virginem deſcribe
ret̄.Unde ⁊ liber apocalipſis in finali beatitu
dine terminat̄.que conſiſtit in reductione cre/
ature ad ipſum ſic̄ per creationem egredit̄ ab
ipo.de qua creatione agitur in canonis princi
pio ⁊ hoc eſt quod dr̄(Ut cui in principio cano
nis īcorruptibile principiuꝫ p̄notat̄ in geneſi)
ideſt ipi deo a quo creatura egredit̄(Et ēt īcor
ruptibilis finis ꝑ virginem).i.per ioannē(in
apocalipſi redderet̄)q̄ꝛ ibi deſcribit̄ finis cre/
ature ſic̄ ⁊ principiū.ꝓpter quod ſubdit̄(Dicē
te xp̄o:ego ſum alpha ⁊ o)Apoc.vlti.Alpha.n.
ē p̄ma lr̄a greci alphabeti.O v̄o vltima ⁊ per
hoc deſignat̄.q̄ ipſe chriſtus ē p̄cipiū ⁊ finis
ſacre ſcripture:⁊ etiā toti⁹ ſcripture vere.quia
ē veritas prima.a qua oīs alia veritas deriua
tur(Hic eſt ioannes)Hic ꝯñr deſcribit̄ ipſius
ioannis felix obitus q̄ oſtēdit̄ de duob⁹.Pri
mo ex diuina reuelatione p̄ſciuit ſe vocatum
ad celeſte regnū.⁊ hoc eſt quod dicit̄(Hic eſt

quātum ſufficiebat ad ꝓpoſitum oñdendum
⁊ iō li oīb⁹ non fac̄ diſtributiōez ꝑ ſingul̄ gene
rū.ſꝫ ꝑ generib⁹ ſinguloꝝ.ſic̄ dr̄ oē aīal fuit ī
archa noe.q̄ꝛ de qualibet ſpē aīaliū fuerūt ibi
aliq̄ īdiuidua.et ſic chriſt⁹ ī ꝓpoito de lege et
ꝓphetꝭ.et agiographis īduxit aliq̄ teſtimonia
(et ipſe finxit ſe lōgius ire)nō fuit ibi aliq̄ fal
ſitas.q̄ꝛ fuit talis fictio ad deſignandū v̄itatē
.ſ.diſtantiā eius a cordib⁹ eoꝝ ꝓpter fidei de/
fectū.tales.n.apparitiones:vt cōiter fiunt ſcd̄ꝫ
diſpoſitionem īteriorem illoꝝ q̄bus fiunt(Et
coegerunt illum)ideſt obnixe rogauerūt deſi/
derantes adhuc audire illū(Et ītrauit cū illꝭ)
q̄ꝛ ꝑ dc̄m deſideriū diſponebant̄ ad fidei ꝯple
mētū(Et fcm̄ eſt)hic ꝯñr deſcribit̄ xp̄i apparē
tis cognitio.cū dr̄(Accepit panez ⁊ bñdixit ac
fregit ⁊ porrigebat illis)ſic̄ cōſueuerat facere
añ paſſionem.Sic.n.frangebat panē ac ſi ſcin
deret̄ cū cultello(Et ap.ſunt oc.eorum)q̄ꝛ vo
luntarie ſe eis oſtēdit ī effigie qua erat cogno/
ſcibil̄ ab eis.⁊ cū hoc cognouerūt eū ꝑ moduꝫ
fractionis panis(Et ipe eua.ex ocu.eoꝝ)oſtē/
dens ꝙ hēbat corpus glorioſuꝫ q̄ ſubito pōt
diſparere ꝑ dotē agilitatis(Et ſur.eadem ho
ra regreſſi ſunt hieruſalē)q̄uis.n.iaꝫ eēnt tar
de.vt pꝫ ex p̄dictis.tñ ex fidei feruore ⁊ remo/
to iudeoꝝ timore.ſtati regreſſi ſunt ī hieruſalē
ad illos diſcipulos q̄ erāt īcluſi ꝑꝑ metū iude
orū.vt habet̄ Jo.20.ad nūciāduꝫ eis xp̄i r̄ſur/
rectōem.iō ſubdit̄(⁊ īuenerūt cōgregatos vn
decī)adhuc thomas erat cū illis(Dicētes.q̄a
ſurrexit dñs v̄e:⁊ apparuit ſymōi)qñ aūt iſta
apparitio fuerit.non legit̄ expꝛſſe.ſꝫ tūc credit̄
fuiſſe fcā.qñ petrus cucurrerat ad monumen/
tū ⁊ viderat linteamina poſita.abyt mirās ſe
cū q̄ fcm̄ fuerat:vt dc̄ꝫ ē ſupra(Et ipſi narra/
bant apparitionez eis fcām)put deſcripta eſt ꝑ
ordinē.tñ nec iſtis nec alys thomas credidit.
ſꝫ ꝑ aliq̄ ſpaciuꝫ ab alys diſceſſit.⁊ tunc ipſo
abſente facta ē iſta apparitō q̄ ſequit̄(Dū aūt
hec loquerēt̄)hic deſcribit̄ tertia apparitio fa
cta oībus p̄ter thomā cū dr̄(Jeſus ſtetit ī me/
dio eoꝝ)ſubito.n.inter diſciplos apparuit.q̄ꝛ
ad eos ianuis clauſis ītrauit.vt hēt̄ Joan.20.
(Ego ſum) non res fantaſtica ſeu illuſio dia/
bolica(Cōturbati v̄o)hic ꝯñr deſcribit̄ reſur
rectionis ꝓbatio ꝑ hoc oñdit ſe veꝝ hoiem et
veꝝ deū.⁊ ſcd̄m humanitatē v̄e ſuſcitatuꝫ:vt
patebit ꝓſequēdo(eſtimabant ſe ſpm̄ videre)
diuina.n.ꝓuidentia ꝑmiſſi ſunt dubitare ad
maiorē certificatōem fidei de dñica reſurrec
tione(Uidete man⁹ meas ⁊ pedes meos)ꝑ ci/
catrices clauoꝝ ibi remanentes oñdit ꝙ erat
idē corp⁹ numero(Palpate ⁊ videte)ꝑ hoc.n.
oñdebat̄ hr̄e corp⁹ veꝝ:⁊ non fantaſticū(Ha
betis hic aliq̄d q̄ manducet̄)ꝑ ꝯmeſtionē.n.
oñdit ſe hr̄e corpus viuū aīa vegetatiua aīa/
tum(Hec ſunt v̄ba)ꝑ hoc ꝙ loquebat̄ ſenſibi
liter ⁊ etiā rationabilr̄ reducens ad memori/

aꝫ q̄ eis dixerat añ mortē ſuā.oñdit ſe hr̄e cor
pus aīatum aīa ſenſitiua ⁊ itellectia.⁊ eadem
q̄ p̄us(Tunc aperuit illis ſenſum:vt itellige/
rēt ſcripturas)ſic̄ ꝑ p̄cedētia ꝓbauit v̄itatem
ſue reſurrectionis q̄tum ad humanitatē.ſic ꝑ
h̄ illā ꝓbauit q̄tum ad deitatē.q̄ꝛ illuminare
mentes ignorātiū itellectu ſacre ſcripture ⁊ ſu
bito ē ipi⁹ deitatꝭ ꝓprium.⁊ ideo ſubdit̄(Sic
oportebat xp̄m pati ⁊ reſurgere)q̄ꝛ ſic̄ añ paſſio/
nē declarauit ſe eſſe veꝝ deū ⁊ veꝝ hoiem.ita
ēt poſt reſurrectōem ſuā.Reſurrectio.n.vera
ē eiuſdem ī numero iterato ſurrectio(⁊ p̄dica/
re ī noīe eius pniam ⁊ remiſſionem pccōrum ī
oēs gentes.īcipientes ab hieroſolyma)Hieru
ſalē.n.ē in medio terre habitabil̄.q̄ꝛ ē in q̄rto
climate.⁊ iō ab illo loco ꝯuenienter incepit p̄di
catio euāgely.vt ꝑ aplos xp̄i alioſq̄ diſciplos
circūquaq̄ ꝑ orbē diſꝑſos.ī oēꝫ terrā exiret ſo
nus p̄dicatōis eoꝝ ſcd̄ꝫ q̄ fuerat p̄dictū pſal.
18.(Uos aūt teſtes eſtis hoꝝ).ſ.ſuꝑius deſcri/
ptoꝝ q̄tuꝫ ad xp̄i īcarnatōem.p̄dicatōez.paſ
ſionē.⁊ reſurrectionē.(Et ego mitto).i.mittaꝫ
de ꝓpinquo(Promiſſuꝫ p̄ris mei in vos).ſ.ſpi
ritū ſcm̄ in ſigno viſibili.ad p̄dicandū ꝯſtāter
vbiq̄ v̄itatem euāgely(vos aūt ſedete in ciui
tate)Poſtq̄ euāgeliſta deſcripſit xp̄i reſurrec
tionē.hic vltio deſcribit ei⁹ aſcenſionez.Circa
q̄ ſciendū ꝙ in die aſcenſiōis xp̄s bis appuit
diſcipul̄ ſuis.p̄ in ciuitate hieruſalē diſcipulis
comedētib⁹ quā deſcribit lucas pleni⁹.Act.i.
ca.⁊ tunc dixit eis ꝙ nō deſcenderēt ab hieru
ſolymis.ſꝫ expectarēt ꝓmiſſum p̄ris.⁊ h̄ repe
tit̄ breuiter cū dr̄(Uos aūt ſedete ī ciuitate q̄
aduſq̄ īduamī v̄tute ex alto)q̄i dicat nō eſtis
ſufficiētes ad p̄dicandū ꝯſtāter v̄itatem euan
ly.donec ꝯfirmati fueritꝭ ꝑ donū ſpūs ſcī.⁊ tc̄
p̄cepit diſcipulis:vt exirēt de ciuitate ī mōtez
oliueti:vt inde viderēt eū aſcendentē ī celū.⁊
h̄ ē q̄ dr̄(Eduxit et eos foras ī bethaniam).i.
v̄ſus bethaniā.q̄ꝛ mons oliueti ad quē exierūt
ē extra hierl̄ꝫ in via eūdi v̄ſus bethaniā.⁊ be/
thania ē ꝓpe mōtē oliueti ſita.⁊ ibi 2° appuit
diſcipulis ī die aſcēſionis.q̄ꝛ poſtq̄ apparuerat
illis in ciuitate ⁊ dixerat ꝙ irēt ī montē oliueti
diſparuit ab illis ⁊ cū veniſſēt ad mōtē oliueti
iteꝝ eis apparuit.Octo eni vicib⁹ alys appar
erat poſt reſurectionē ſuā vt declaratum fuit
math.28.(Et eleuatis ocul̄ ad celū)ubi vole/
bat aſcēdere(Benedixit eis).i.diſcipulis ſuis
(Receſſit ab eis)preſētia corꝑali (Et ferebat̄
in celū)ꝓprio motu.ꝑ dotem agilitatis.Nubes
tamen ⁊ angeli apparuerūt ad ei⁹ obſequiū ut
habet̄ Act.i.(Et ipſi adorātes)xp̄ꝫ aſcendētē
q̄diu potuerūt videre eum(Regreſſi ſūt ī hie
ruſalē)Poſtquā ꝑdiderūt eius aſpectū) Cuꝫ
gaudio magno)q̄ꝛ omnia myſteria erāt ipleta
in xp̄o(Et erant ſemꝑ in templo laudātes ⁊c̄.
(Theophil⁹ expoſitor refert hoc ad tēp⁹.q̄ fu
it inter aſcenſionē domi ⁊ penthecoſten dicens

ꝙ lʒ apli ⁊ alij xp̄i diſcipuli añ aſcenſionē xp̄i ſtarēt icluſi ꝓpter metū iudeoꝝ. ex aſcēſiōe tñ eiꝰ ꝯfortati exibāt ad tēpus cauſa orōnis. lʒ nondū accepiſſent ſpm̄ ſcm̄ in ſigno viſibili. Alij aūt expoſitores referūt h̄ ad tēpus. pꝰ pē thecoſtē. in quo apli ſpū ſcō ꝯfortati abiecerāt a ſe metū iudeoꝝ. Dicunt. n. ꝙ apli ſtabant in hierl̄m q̄ſi recluſi in oratione poſiti quouſqȝ reciperēt grāȝ ſpūs ſci eis a xp̄o ꝓmiſſam. ⁊ h̄ videt̄ magis ꝯcordare ei qḋ dr̄ Act. i. Tūc reuerſi ſunt i hierl̄m a monte q̄ vocat̄ oliueti ⁊c. ⁊ ſequit̄. Et cū itroiſſent i cenaculū aſcendebant i ſupiora vbi manebāt petrꝰ ⁊ ioan. ⁊c. ⁊ ſubdit̄ poſt. Hi oēs erāt pſeuerātes vnanimiter i orōne cū mulieribꝰ: ⁊ maria mr̄e ieſu ⁊ frībꝰ eius in eodē loco receperūt ſpm̄ ſcm̄ in die pēthecoſtes. vt hētur Act. 2. ⁊ ex tūc relicto timore iudeoꝝ ꝯſitebant̄ ⁊ p̄dicabāt publice xp̄s. ⁊ ibāt cū deuotiōis ad tēplū ſcđm qḋ dr̄ hic (Et erāt ſp). i. cōiter vel frequēter (in tēplo laudātes ⁊ bn̄dicētes deū) cui ē honor ⁊ glā i ſecl'a ſe. A.

¶ Poſtilla frīs Nicolai de lira ſup Lucā finit. Incipit ꝓhemium eiuſdem ſup Joānem

Facies aquile deſuper ipſorum quatuor.

Ezech. i. Ezechiel propheta cui aperti ſunt celi ⁊ vidit viſiones dei. vidit quatuor facies in vno animali. Quatuor inquit facies vni. videlicȝ facies hoīs. facies leonis. facies bouis. ⁊ facies aqle. in quo deſignat̄ vna noticia ď v̄bo icarnato q̄drupl'r deſcripta. put diffuſius dcȝ ē ſup matheū. Deſcriptō. n. mathei deſignat̄ in facie hoīs. qr p̄ncipal'r deſcribit facta ipiꝰ humanitati. Deſcriptio Joannis deſignat̄ in facie aqle. qr p̄ncipal'r deſcribit. i xp̄o excellētiā diuīe nature. Deſcriptio aūt Mar. deſignat̄ in facie leonis. qr p̄ncipal'r deſcribit ipiꝰ xp̄i regnū. Deſcriptio aūt Luce deſignat̄ i facie bouis. q̄ ē aīal imolaticium. qr p̄ncipal'r deſcribit ipius xp̄i ſacerdotiū. vn̄ ⁊ a ſuo ſacerdotio icboat ſuū euāgeliū dicēs. fuit i diebus herodis regi iude. ſacerdos qdaȝ noīe zacharias. Aduertendū tñ ꝙ lʒ qlibet q̄tuor euangeliſtaꝝ p̄ncipal'r ꝯſideret vnā p̄dictarum q̄tuor ꝯditionū. tñ alias tres non obmittit. qr ſcđm qḋ dicit beatꝰ Grego. ſup ezechielē. Quicqd in vno repis. hoc ſil'r in quatuor recognoſces. ꝑꝑ qḋ aliq doctores viſionē Ezechiel. exponētes dicūt quod nō ſolum apparuit ei vnū aīal habēs quatuor facies p̄dcās. ſʒ apparuerūt ei q̄tuor aīalia i oībꝰ ꝯſilia. in q̄ deſignat̄ vna noticia v̄bi icarnati a q̄tuor euāgeliſtis ꝯcorditer ſʒ differēter deſcripta. Cōſiderāḋ tñ ꝙ ezechiel ꝓp̄ha iter p̄dictas facies q̄tuor. vidit faciē aqle deſup eminētē: in q̄ deſignat̄ euangeliuȝ ioānis reſpectu alioꝝ excellētia: ſcđm qḋ dr̄ i v̄bo ꝓaſſumpto facies aqle. in q̄ deſignat̄ euāgeliū ioānis. ceteris excellētiꝰ i tribꝰ. qr ſcripſit ceteris ſublimiꝰ: ſubtiliꝰ. ⁊ ēt ꝑfectiꝰ. Sublimitatē deſignat ſupior ſitꝰ cū dr̄. deſup. ſubtilitatē acuties viſus. cū dr̄ aqle. ꝑfectiōeȝ ſeu īegritatē deſignat. q̄ternarij typꝰ cū dr̄ ipoꝝ q̄tuor. Ad euidentiā p̄mi aduertendū ꝙ ꝯtemplatio ſcōꝝ. ⁊ potiſſime euangeliſtaꝝ differt a contēplatione philoſophoꝝ. Philoſophi. n. ex creaturis ꝯtēplati ſūt ipm̄ deū. ſcī tñ differēti mō. ⁊ q̄ſi ꝯtrario. Cōtēplatio ē. n. actus egrediens ab ipo ꝯtēplante: ⁊ in deū terminat̄ tanq̄ in obiectū. ⁊ iō ꝯtēplationis actꝰ eſt mediꝰ iter ꝯtēplantē ⁊ rē ꝯtēplatā. ⁊ iō pōt ad vtrūqȝ referri. Si igit̄ actus diuine ꝯtēplatōnis referatur ad ipſ ꝯtemplātē. ſic habet̄ ꝯtēplatio philoſophoꝝ. Querebāt. n. philoſophi deū ꝯtēplari ex creaturis. inquātū talis ſpeculatō ſeu cōtēplatio ē ipius ſpeculanti ſumma ꝑfectio. Cōtēplatōem. n. p̄mi ⁊ ſūmi itelligibil' poſuerūt felicitatē hoīs. vt hētur. 10. Ethi. Ex q̄ pʒ ꝙ talis ꝯtēplatō erat pure ſpeculatiā. qr querebāt taleȝ ſpeculationē ꝓpter ſeipaȝ ⁊ nō ꝓpter aliam cāȝ ꝓpter qḋ in tali cōtemplatiōe plꝰ facit ſubtilitas itellectꝰ q̄ȝ feruor affectꝰ. Si aūt referat̄ actꝰ cōtemplationis diuine ad ipſā rem cōtemplatā. qḋ fit qn̄ talis cōtēplatio q̄rit̄ ꝓpter amorem rei ꝯtemplate. vt ex tali ꝯtēplatione ipe ꝯtēplās inardeſcat in amorē diuinȝ. ſic habet̄ cōtēplatio ſ̄ctoꝝ ⁊ potiſſime euāgeliſtaꝝ. Ex quo pʒ ꝙ talis ꝯtēplatio nō ē pure ſpeculatiua. qr nō querit̄ ꝓpter ipſū ſpeculari ſed ꝓpter amorē ipſiꝰ obiecti cōtēplati. ⁊ ideo in tali cōtēplatione plus facit feruor affectus q̄ȝ ſubtilitas intellectus. ꝓpter qḋ beatꝰ Dionyſiꝰ. 7. ca. celeſtis hierarchie dic̄ ꝙ i ꝯtēplatione diuinoꝝ ꝓpriū eſt amoris calidū ſup feruens ⁊ acutū. qr amās nō eſt cōtētꝰ amati ſupficie. ſed nitit̄ q̄ntū poſſibile eſt eiꝰ intima penetrare. ꝓpter qḋ dicit hugo cōmentator ibidem, Ubi ſcientia foris ſtat dilectio intrat. igr̄ qr beatꝰ ioānes euangeliſta ceteris euāgeliſtis xp̄ȝ feruētiꝰ dilexit. ideo eiꝰ ſecreta itimiꝰ penetrauit. ꝓpter qḋ ſubtiliꝰ ſcripſit qḋ notat̄ in facie aqle. que tātā perſpicacitatē habet in uiſu ꝙ ſolē in rota ſua oculis irreuerberati intuet̄. vt dic̄ Aug. li. de moribꝰ eccleſie. ⁊ de hoc pōt exponi illud qḋ ſcribit̄ Job. 39. Nūqd ad p̄ceptū tuū leuabit̄ aqla ⁊ in arduis ponet nidum ſuū. Hoc. n. v̄bū dr̄ ď iob negatiē. ſʒ de ďo affirmatiē. ſic̄ pʒ ibidē. ⁊ merito. qr ad p̄ceptuȝ dei hūana aqla nr̄a vʒ beatꝰ ioānes euāgeliſta eleuata ē de terrēis ad celeſtia. qr ad v̄bū xp̄i vocāti dimiſit thoꝝ nuptialē. et eleuatꝰ ē ad ꝯtinētiā v̄ginalē. q̄ ē vita celeſti. Sic̄ dic̄ beatus hieronymꝰ in ſermōe de aſſūptōe btē v̄gis. ꝑfecto i carne ꝓ̄ter carnē viuere nō terrēa vita ſʒ celeſti ē. Un̄ iterris angelicā glām acqrere. maioris ē meriti q̄ȝ hr̄e. Eſſe. n. angelum felicitatis ē. eē v̄ginē v̄tuti. dū h̄ obtinere viribꝰ nitit̄ cū grā qḋ angelꝰ hȝ a natura. Et talis eleuatione q̄ntum poſſibile ē ꝓhetie ſpem ꝑ miracula ab ipo facta manifeſtat. in p̄n. 2. c. ibi. 3ª die. Prima in duas. p̄mo diuinitatē oſtdit. 2ª declarat qual'r hoc ſibi inotuit. ibi. Et vidimꝰ

ioannes qui ſciens ſuperueniſſe diem receſſus ſui) de hoc mundo (conuocatis diſcipul' ſuis i epheſo) que erat metropol' illiꝰ terre (per multa ſignoꝝ experimenta) qr ſenſibil'r viderat multa miracula v̄tute xp̄i ſcā (promēs xp̄m) qr talia ſunt diuinitatis xp̄i oſtēſiua. 2°. qr ſpāli mō obijt nō ſentiens dolorē morti. ⁊ hoc eſt quod dicitur (deſcendens) propria voluntate (in defoſſum ſue ſepulture locū) Ut habet̄ in legenda ſua) facta oratione poſitus eſt ad patres ſuos. i. ad ſanctos patres veteris teſti. qui iam erant in gloria celeſti (Tam extraneꝰ a dolore mortis) Non dicit a morte. qr mortuꝰ fuit ꝑ ſeperatiōem anime a corpore. quia qlibet homo debitor eſt mortis ex primi parentis trangreſſione. ſecundum quod dicitur hebreorum nono, Statutū eſt hominibus ſemel mori. Sed dolorem mortis non ſenſit. ex priuilegio ſpeciali. i ſignum integritatis virginalis. Propter quod ſubditur. (Quod a corruptione carnis inuenitur alienus) tū poſtpoſita ꝯmēdatione ioānis. Hic hieronymus oſtendit ordinem ſue deſcriptionis. quia vltimus inter euangliſtas ſcripſit euāgelium ⁊ hoc decebat virginem. quia taciturnitas ⁊ verecundia debent eſſe annexe virginitati. Et hoc eſt quod dicitur (Cuȝ poſt omnes ſcripſit euangelium ⁊ hoc virgini debebatur) ratione predicta (Quoꝝ tamē) hic q pōit hiero. ſuā excuſationem a diligenti pertractatione ordinis euangeliſtarum ⁊ euangeliorū d. ꝙ illa in generali tātummodo tetigit triplici de cauſa. Primo quia per hoc ꝙ in generali tangitur. deſiderium excitatur in legentibus ad perfectius cognoſcendum. Secundo ex tali deſiderio homo laborat ad ꝑfectiorem cognitionē querēdā. ⁊ tal' labor ē ei meritorius. 3°. qr ꝑ hoc doctrina magiſterij ipi deo reſeruatur. qui veritatem reuelat querentibꝰ tal'r et hoc ē quod dr̄ (Quoꝝ tū). i. euāgelioꝝ (vl' ſcriptoꝝ). i. euāgeliſtaꝝ (Temporis diſpoſitio) in quo tempore quilibȝ eoꝝ ſcripſit (Libroꝝ ordinatio). i. quare euāgeliū math. ſit p̄mū. Mar. ſecūdū. ⁊ ſic de alijs (Ideo a nobis ꝑſingl'a nō exponit̄ vt ſciendi deſiderio collato) in fidelibus iſta legentibꝰ (⁊ q̄rētibꝰ) hoꝝ ꝑfectam cognitiōeȝ (fructꝰ laboris ſeruet̄. ⁊ deo magiſterij doctrina) quia paratꝰ eſt reuelare veritatē fideliter in querentibus ipſam.

¶ Poſtilla Nico. de lira ordinis minorum ſuper euangelium Joannis.

In principio erat

verbum) ſcđȝ qḋ pʒ ex predicti intentio beati ioannis eſt diuinitatē dn̄i nr̄i ieſu xp̄i p̄ncipal'r declarare ad extinguendū hereſim hebionitaꝝ exunc inſurgentē. qui dicunt xp̄m puꝝ hominē ⁊ ꝑ ꝯñs nullo mō añ mariā fuiſſe. ⁊ iō in h̄ euāgelio ſic ꝓcedit. qr p̄mo diuinitatē chriſti. ꝑ rationē q̄ntum poſſibile ...

Declarat qual'r hoc ſibi inotuit. ibi. Et vidimꝰ Prima in duas. qr p̄mo declarat ipiꝰ filij dei eternā gn̄atiōem. 2°. tpalem ipiꝰ icarnatiōem ibi. Fuit homo. Prima in duas. qr p̄mo determinat de ipo filio dei q̄ntum ad ipiꝰ eſſe ſeu generari. Secundo quantum ad eius opari ibi Oīa ꝑ ipm̄. Circa primū. 4. declarat. Primuȝ ē filij a patre eternam gn̄atōem. 2ᵒ ē ipoꝝ ꝑſonalē diſtinctōem. ibi. Et verbuȝ erat apō deū Tertiū ē patris ⁊ filij ꝯſubſtātialitatē. ibi. Et deus erat v̄bum. 4ᵒ eſt ipoꝝ coeternitatē. ibi hoc erat in p̄ncipio apud deū. Ad euidentiam iſtoꝝ cōſiderandū. ꝙ beatꝰ ioannes in declaratōne iſtoꝝ vtit̄ noīe v̄bi. qḋ non inenit̄ niſi i creatura itellectuali q̄ eſt ad imaginē dei ſcā. ⁊ iō efficaciꝰ ducit in cognitiōem creatoris q̄ȝ cetere creature. Et iō ad intellectū dicendoꝝ aliq̄ ſunt hic p̄mittēda. Primū ē qual'r v̄bum in nobis iuenit̄. 2ᵒ qual'r in deo ponit̄. 3ᵒ qualiter ꝓprietas filiationis in v̄bo diuino repit̄. qr beatus ioannes loquit̄ de filio dei ſub noīe v̄bi. Circa p̄mum ſciendū ꝙ vox ſignificatiua dr̄ verbū. ſʒ hoc eſt tm̄mō large ⁊ denoīatiue inq̄ntum ſignificat interioris mētis ꝯceptum. ſic̄ vrina dr̄ ſana inq̄ntum ē ſanitatis indicatiua. ⁊ iō ſicut ꝓprie dr̄ ſanitas qḋ ꝑ vrinā deſignat̄. ita illud ꝓprie dr̄ verbū. qḋ ꝑ vocē ſignificat̄. hoc aūt ē interior mētis ꝯceptꝰ ſcđm qḋ dicit̄ philoſophꝰ periarmenias. voces ſūt note. i. ſigna eaꝝ paſſionū q̄ ſunt in aīa. ⁊ iō ꝯceptus mentis iterior ēt añq̄ȝ ꝑ voceȝ deſignet̄ ꝓprie verbū dicit̄. ⁊ hoc ē qḋ dicit Aug. 15. de trinitate. Quiſqs pōt itelligere verbū non ſolū añq̄ȝ ſonet. verū etiā añq̄ȝ ſonoꝝ eius imagines cogitatiōe inuoluant pōt videre aliquā illiꝰ v̄bi ſimilitudineȝ de quo dcm̄ ē. In principio erat v̄bum. Aduertendū tñ ꝙ in nobis ē duplex interior mētis ꝯceptus. vnꝰ informis ⁊ iꝑfectꝰ Alius formatus ⁊ ꝑfectꝰ. Cuiꝰ rō eſt. qr cognitio nr̄a ꝓcedit de iꝑfecto ad ꝑfectuȝ. ⁊ iō de re p̄mo habemꝰ ꝯceptum ꝯfuſū ⁊ iꝑfectū. vt hr̄ . i. phyſi. ⁊ talis ꝯceptꝰ non dr̄ ꝓprie verbū. ſʒ cogitatio. Procedēdo aūt ꝑuenimꝰ ad habendū ꝯceptū rei ꝑfectū ⁊ determiatū. q a philoſophis vocat̄ diffinitio. a ſanctis aūt dicit̄ ꝓprie verbū. ⁊ hoc eſt quod dic̄ Aug. 9. de trinitate. diffinitio tēꝑātiā. ⁊ hoc ē verbū eiꝰ. ⁊ ſic pʒ. primū. ſ. quid ſit v̄buȝ in nobis. Circa ſcđm ꝯſiderandū ꝙ deꝰ eſt itellectualis nature. vt ab oībꝰ tā ſcīs q̄ȝ philoſophis ſupponit̄ tāq̄ȝ manifeſtū. ⁊ ideo i ipo ponit̄ verbū. nō tñ ad ſilitudinē verbi large dicti. quod ē ipſa vox ſignificatiua vel ꝯceptꝰ rei iꝑfectꝰ. qr in deo nihil ē ſenſibile nec ēt imꝑfectū. ⁊ ꝓpter hoc uox ſignificatiua q̄ ſenſibilis eſt. ⁊ ipſa cogitatio q̄ lʒ ſit itellectual'. tñ imꝑfectionem iplicat. nō hȝ ibi

locū.ſ3 ibi ponit verbū indigētum ſpoctat conce
ptū rei pfectū.qꝛ deꝰ vnico actu itelligendi ſe
ipſ3 ⁊ oīa alia ꝯcipit pfecte.Ex quo p3 differen
tia verbi nr̄i ad verbū diuinū. qꝛ verbū nr̄m
in mente multiplicaṫ.Quot.n.ſunt ibi ꝯceptꝰ
pfecti.ł formati.tot ſūt ibi verba.In deo autē
ē verbū vnicū . qꝛ nō pōt ibi eē niſi vnicꝰ ꝯcep
tuſ pfectiſſimꝰ Itē verbū in nobis ē accidēs.⁊
gd trāſiēs.qꝛ n̄ ſēp actu itelligimꝰ ſ3 i dō idē ē
qō ſubſtātia diuia.qꝛ nō patiṫ admixtionē ali
cuiꝰ accidētl ſeu cuiuſcūq; nature extrāee.Eſt
ē vbū ſp actu pmanenſ ⁊ eternū. ⁊ ſic p3 aliq
lr.2ᵒ.ſ.qlr i diuis ponaṫ vbū.Circa 3ᵒ ſciēdū
ꝙ de rōe filiatōis ꝓpe dicte reqriṫ ꝙ ſit ibi p
ceſſus viuētl a viuēte ſcō3 rōe3 ſilitudis i idē
ptitate nature ſaltē ſpecifica vł in ꝓpiq̄ gene
re.Qō p3.qꝛ i rebꝰ iaiatl q̄uis vnū pcedat ab
alio ſic ignis ab igne.n̄ tn̄ ignis pductꝰ ab alio
igne dr̄ eiꝰ filiꝰ.Silr ſi res n̄ viua pcedat a vi
uēte n̄ iueniṫ ibi rō filiatōis ſic artificiatū p
cedit ab artifice:n̄ tn̄ dr̄ eiꝰ filiꝰ:⁊ iō reqriṫ ſic
dc̄3 ē pceſſus viuētl a viuēte.Itē h̄ n̄ ſufficͭ ni
ſi ſit pceſſus ſcō3 ſilitudinē nature.qꝛ pedicu
lus pcedēs ab hoīe n̄ dr̄ eius filiꝰ:ſ3 ille q pce
dit ab eo filius in ſpē.Aduertēdū tn̄ ꝙ n̄ ē de p
fcā rōne filiatōis:ꝙ natura ſpecifica in pr̄e ⁊
filio numero diſtiguaṫ.ſ3 hoc ꝯtigit ex ipfecti
one illiꝰ nature q̄ pp ſui limitatōem i plrībus
ſuppoitis eē n̄ pōt vna nūero exn̄s.Si igiṫ in
dinis ponaṫ vbū diſtinctū pſonalr a pncipio.
a q̄ pcedit.ſic vitaſ rei ſe h3: vt magl patebit i
fra.ꝯn̄r op3 dicere ꝙ i xp̄o pfcē iueniaṫ rō fili
atōis.qꝛ deꝰ nō ſolū ē viuēs ſ3 vita p eēntia3.
⁊ iō vbū i dinis neceſſario pcedit ſic viuēs a
a viuēte ⁊ i idētitate nature n̄ ſolū ſpecifica.ſ3
nūerali:⁊ pcedit ēt ſ3 rōe3 ſilitudis.qꝛ de rōe
vbi ē.ꝙ ſit pfcā ſilitudo illiꝰ cuiꝰ ē vbū.⁊ iō v
bū i diuinis ⁊ filiꝰ idē ſūt p oē3 modū pp qō di
cit Aug.6.de trini.vbū ſolꝰ filius accipiṫ.⁊ eo
dr̄ vbū q̄ filiꝰ.his plibatl pcedendū eſt ad de
claratōem pme ꝯcluſiōis quā iduc̄ ioānes ad
pbandū eternā filij gn̄atōe3. vt p̄dcm̄ ē. Nec
d3 aliqs admirari ꝙ tn̄ i iſtis ſteti.qꝛ vba btī
ioānis ꝯtinēt ſn̄ia3 maximā.imo nobis incōp
hēſibilē.iō nō pōt paucl vbiſ ⁊ modicis decla
rari.In rōe āt iſta btūſ ioāneſ ſuppōit vnū qō
i oībꝰ ſuppōiṫ tāq̄ māifeſtū.ſ.ꝙ deꝰ ſit pncipi
u3 ſimplr pmū.⁊ p ꝯn̄s ꝙ ſit itellectuaſ natu
re.alr n̄ hēret noticiā ſui ⁊ alioꝝ qō ē icōueni
ens maximū.⁊ iō qcqd ē pfectōis i natura in
tellectuali totū ꝯpetit ei mō tn̄ ſupexcellenti.
In natura āt itellectuali pfectōis ē ꝙ ſit ibi v
bū.qꝛ h̄ ꝯpetit ei inq̄tū ē i actu pfecto: vt p3 p
p̄dcā.g in ipo deo ꝓpe ⁊ pfecte ē vbu3.Uerbū
aūt de ſua rōe dic qō pcedēs ab eo cuiꝰ ē vbū
ſic ꝯceptꝰ a ꝯcipiēte.Cū igiṫ verbū ⁊ filiꝰ ide3
ſint ſequiṫ ꝙ ibi ſit generatō filij a pr̄e.ex quo
ē ibi pceſſus verbi a dicēte.Huiꝰ rōnis ioan
nes ponit tm̄mō ꝯcluſiōem omittens iſtā de
ductōem.ſic frequēter faciunt philoſophi tā

gendo ſolūmō vnā ppoſitionē ſue rōis. ⁊ hoc
mō dicit ioānes (In pncipio erat verbū).i.in
ipo deo q ab oībus ſupponiṫ pmū pncipiu3 ne
ceſſario eſt verbū ꝓprie dictū. vt p3 p p̄dicta.
(Et verbū) hic ꝯn̄r pbat patris ⁊ filij pſonalē
diſtinctōem.Ad cuiꝰ intellectū ſciendū ꝙ pſo
na ē intellectualis nature incōmunicabił exi
ſtentia. vel potius ſubſiſtētia. verbum aūt in
diuinis nō pōt eſſe accidens. vt p3 ex p̄dictis
⁊ iō op3 ꝙ ſit quid ſubſiſtens i diuina natura.
eſt etiā incōmunicabile . qꝛ nec itellectus nec
natura capit.ꝙ pcedens ſit ide3 p oēm modū
cū eo a quo pcedit. ⁊ ideo qꝛ verbū in diuinis
pcedit p actum reale3 op3 ꝙ inter ipm ⁊ pnci
piū a quo pcedit ſit diſtinctio realis.per pro
prietates ſuas alteri icōicabiles. ⁊ iō cū vtrū
q3 ſit ſubſiſtens icōicabile i natura diuina.q̄ ē
in ſupmo itellectualitatl.ſeqtur ꝙ iter verbū
⁊ pncipiū a quo ē verbū ſit diſtinctio pſonal.
⁊ hoc ē qō breuiter tāgit ioānes.d.(Et verbū
erat apud deu3) Nulla.n.res diciṫ ꝓprie eſſe
apud ſemetipſam.ſic nec aliqs ē in ſeipo. vt di
ciṫ q̄rto phyſi . ⁊ iō iter vbū ⁊ pncipiū apō qō
ē verbū.ſ.prem ē pſonaſ diſtinctio. Nō.n. ver
bū pcedit a pr̄e p actōem trāſeuntē extra.ſed
manētē intra.⁊ iō verbū mans intra illō cuiꝰ
ē vbū tn̄ ab eo diſtinctū.q̄ diſtinctio pſonaſ ē.
vt p3 p p̄dcā (Et deꝰ) Hic ꝯn̄r pbat pr̄is ⁊ filij
ꝯſubſtātialitatē. verbū.n. diuinū eſt qd ſubſi
ſtens i natura dina. vt p̄dc̄3 ē. Natura āt dina
n̄ ē mltiplicabił.qꝛ nullo mō pōt eē niſi vna ⁊
ſimpliciſſima. ⁊ iō op3 ꝙ verbū ⁊ pncipiū a q̄ ē
vbū ſint idē penitꝰ i natura: q̄uis diſtinguaṫ
vt p̄dcm̄ ē i pſona. ⁊ h̄ ē qō dic̄ ioānes (Et deꝰ
erat verbū) ita ꝙ li deꝰ ponaṫ a pte p̄dicati dſ
cēdo ſic. verbū ē deꝰ. Noia.n.⁊ vba trāſpoſita
idē ſignificāt.q.d.ioānes.q̄uiſ vbū ſit apō de
u3.n̄ tn̄ ē aliqd extranee nature ſic ē vbū nr̄3:
ſ3 ē nature dine q̄ ē idiuiſibił.iō ē eade3 oīo in
ipo ⁊ i pr̄e (Hoc erat i pncipio) Hic ꝯn̄r declaṫ
q̄rtū.ſ.coeternitas pr̄is ⁊ filij.qō.n. pcedēs ſit
poſteriꝰ duratōe eo a q̄ pcedit. Hoc ꝯtigit mł
tiplr. Unoᵒ:qꝛ pducēs nō h3 a pnᵒ ſue duratō
nis potētiā pductiuā pfcām.ſic hō a pncipio
pueritie nō h3 potētiā generādi pfcā3. ⁊ iō eiꝰ
filiꝰ neceſſario poſterioꝛ ē duratōe. Alioᵒ ꝯtin
git pp modū pducēdi.Qꝛ qn̄ aliqd pduciṫ p
motū qui motꝰ eſt i tp̄e.op3 ꝙ pductū ſit po
ſteriꝰ pducēte duratōe.Qꝛ pductū p̄ h3 eē i il
lo iſtāti i q̄ termiaṫ ille motꝰ.3ᵒ: ꝯtingit h̄. qn̄
aliqd pduciṫ libere ⁊ n̄ ō ncc̄itate nature.qꝛ ta
le agēs pōt expectare ad pducēdū ſuū effcm̄
ſic creature pducūṫ a dō.cꝰ potētia ē pfectiſſi
ma ⁊ ſiñ trāſmutatōe ⁊ motu.tn̄ n̄ ſūt ei coeter
ne.qꝛ ⁊ ſi ab eterno potuit pducere creatura3
vt dicūt aliq.tn̄ noluit. Nullo aūt iſtoꝝ mōꝝ
poteſt poni in diuinis.ꝙ filius ſiue verbum.
quod eſt idem . vt patet per predicta . ſit po
ſterioꝛ patre . quia in diuinis nulla poteſt
eſſe potentia productiua imperfecta. vt de ſe

p3.nec vbū i diuinis pcedit p mutationē ⁊ mo
tū.qꝛ i diuinis nō hn̄t locū ſcō3 qō dicit beatꝰ
iacobꝰ.apud quē nō ē tranſmutatō nec viciſſi
tudinis obūbratio. Itē filiꝰ pcedit a pr̄e de ne
ceſſitate nature.qꝛ deꝰ neceſſario intelligit ſe.⁊
ſic relinqṫ ꝙ filiꝰ ſit eq̄lis pr̄i in duratiōe. ⁊ h̄ ē
qō breuiter dicit beatꝰ ioānes (Hoc erat in pri
cipio apō deū) h̄.ſ.vbū de q̄ locutꝰ fuerat. erat
apud deū in pncipio eternitatl.⁊ ſic p3 q̄rtū qō
de vbo dei fuerat ſ poſitū (Oīa p ipm) Poſtq̄
euāgeliſta declarauit ipſiꝰ vbi eē ſeu generari.
hic ꝯn̄r declarat ſuu3 agere uel opari. Et diui
diṫ in duas.qꝛ p̄ declarat h̄ q̄tū ad oēs crea
turas in generali.2ᵒ: q̄tū ad hoīes in ſpāli ibi.
Et vita erat lux hoīu3. Prima i duas.qꝛ p̄ de
clarat ꝓpoſitū q̄tū ad pducēdi actū.2ᵒ: q̄tum
ad pducēdi modū ibi. Qō fcm̄ ē. In pria parte
oſ̄dit ꝙ actꝰ pducēdi ipſius vbi ſe extēdit ad
oē3 creaturā in generali.qꝛ creature pduc̄ūṫ a
dō ſicut artificiata p artificē.Sapie.7.Oīu3 ē
eni artifex ⁊c̄.cū deꝰ ſit agens p intellectū. Qō
āt pduciṫ p artē ſeu intellectū. pduciṫ p ꝯcep
tū artis ſeu intellectꝰ ſicut domꝰ in re ex pdu
ciṫ a domo q̄ ē in aīa.7.Methaphi. Uerbū āt
in diuinis idē ē qō ꝯceptꝰ intellectꝰ diuini ut ſ
dcm̄ ē.g oīa p ipm pducta ſūt. ⁊ h̄ ē qō dicit io
annes (Oīa p ip3 fcā ſunt) Et qꝛ poſſet aliquis
credere ꝙ h̄ ſignū oīa diſtribueret ſolū p crea
turis corporalibꝰ.eo ꝙ in pncipio Geñ. vbi agi
tur de pria reꝝ pductiōe nō ſit mentio niſi de
corpalibꝰ creaturiſ.iō ad h̄ excludendū addiṫ
(Et ſine ipo fcm̄ ē nihil) qꝛ ēt ſpūales creature
ſūt a deo ab efficiēte.Cōſiderandō tn̄ ꝙ Ma
nicheꝰ dixit nihil h̄ teneri affirmatiue ⁊ p h̄ ſ3
ipm intelligunṫ creature corpales q̄ paꝝ hn̄t
de entitate ⁊ pp h̄ ſignificaṫ h̄ nomie nihil. eo
mō loq̄ndi.q̄ dicit Philoſophꝰ.2.phi. ꝙ illud
qō ē modicū nihil reputaṫ. Sic igitur exponit
Manicheꝰ.d.Et ſine ipſo fcm̄ ē nihil.i.ſine v
bo fcā eſt corpalis creatura.qꝛ dicit ipa3 eē fa
ctam a pncipio malo. Poſuit.n.duo principia
vnū ſimplr bonū.aliud ſimplr malū. ⁊ ab iſto
dixit corporalē creaturā pcedere.S3 iſtud p3
eē falſum.qꝛ ens ⁊ bonū ꝯuertunṫ. ⁊ iō q̄tum
h3 corpaliſ creatura de entitate tm̄ ō bōitate.
⁊ p ꝯn̄s a pncipio bono pcedit. h̄ ēt p3 ex ordie
reꝝ ⁊ ꝯnexione eaꝝ. qꝛ vniuerſi corruptibiles
creaturaſ ⁊ incorruptibiles videmꝰ adinuice3
ꝯnecti ⁊ in vnū ordinari. ⁊ iō ꝯcedendū ē eas
ab vno pricipio pduci ⁊ in vnū finē reduci.pp
qō Philoſo.12. metha. ex ꝯnexiōe vniuerſi p
bat vnitatē pmi pncipij.d.entia nolūt male di
ſponi nec bona pluralis pncipatuū. vnꝰ g prin
ceps. pluribꝰ ēt alijs modis error manichei poſ
ſet ipugnari.ſ3 obmitto pp plixitatē vitandā ⁊
diffuſiuſ h3 tractari.2.ſn̄iaꝝ. Alij āt dixerunt
ꝙ p nihil intelligiṫ diabolus quē dicūt eē fcm̄
ſine vbo.Sed h̄ p3 eē falſum.qꝛ diabolus nō ē
natura malus.Si.n.malū eēt integꝝ ſeipſum

deſtrueret. ⁊ iō natura ipſius bona ē. ⁊ iō facta
eſt a verbo a quo oīa bona procedunt. ⁊ iō ex
ponendū eſt li.nihil ſicut expoſitum eſt ſupra.
(Qō factū eſt) Oſtenſo ꝙ verbū ſit cauſa pdu
ctiua reru3. hic ꝯn̄r oſ̄ditur per quē modū ſit
cauſa eaꝝ. Ad cuiꝰ intellectū ſciendu3.ꝙ ſcōm
Philoſo.2.de aīa. Quatuoꝛ ſunt gradus vite:
ſeu viuentiū vegetatiuum. ſenſitiuu3. motiuū
ſcōm locū ⁊ intellectiuum. Et inter iſtos gra
dus intellectiuu3 tenet ſummū locū. ⁊ ideo ea
que ſunt in aliquo. ſecundū modū intelligibi
lē ſunt in eo ſecundum modū vitalem. Creatu
re autē preexiſtunt in verbo ſicut in concepta
artis uel intellectus ut pat3 ex predictiſ. ⁊ per
ꝯn̄s ſunt in eo per modū vite intellectiue. qꝛ i
telligere vbi eſt ſuū eſſe ⁊ ſuū viuere. ⁊ hoc eſt
qō dr̄ (qō fcm̄ eſt in ipſo vita erat) qꝛ qō fcm̄ eſt
in re extra: prius erat in verbo per idē que idē
eſt ꝙ eſſentia diuina: ⁊ vita ⁊ ſic p3 modus per
quē creature procedunt a verbo: uidelicet ſic
artificiata ab artifice uł ab arte propter quod
dicit Boetiuſ.3.de conſolatōe. Tu cuncta ſup
no ducis ab exemplo pulchrū pulcherrimus
ipe mundū mente gerēs ſiliq; imagine formāſ
Alio mō exponitur hoc inquantū creature pre
exiſtunt in uoluntate uerbi. Ad cuius intelle
ctū ſciendū ꝙ ſecundū Philoſo.i.de anima. Il
la dicunṫ uiuentia que mouent ſe ipſa. h̄ autē
maxime cōpetit uoluntati que mouet alias po
tentias ad agendū. ⁊ iō ea q̄ ſunt in uoluntate
uerbi dicunṫ uita in ipſo. ſic āt eſt de creaturl
inquantū dependēt a uoluntate dei. ⁊ ſic expo
niṫ illud (Qō fcm̄ eſt in ipſo uita erat) Qꝛ iſte
creature anteq̄ fierent. erant in uoluntate vbi
ad producendū eas uel non producendū. ⁊ ſic
p3 moduſ per quē eſt cauſa productiua creatu
raꝝ. qꝛ producit eas oīo libere. per qō excludiṫ
error aliquoꝝ philoſophoꝝ dicentiū ipm deū
eas de neceſſitate producere. qō p3 falſū qꝛ uo
luntas nō uult aliquid de neceſſitate. niſi illō
bonū ad qō h3 neceſſariā habitudinē. Uolun
tas āt diuina cū ſit infinita non h3 neceſſaria3
hītudinē. niſi ad bonū infinitū ⁊ nihil uult ō
neceſſitate. niſi bonū ꝓpū. ⁊ iō nullā creaturā
uult de neceſſitate. ſ3 tm̄ ꝯtingenter ⁊ libere ⁊
ſic eam producit. filius āt ſiue uerbū i diuinis
aliter pcedit a pr̄e. ſ. naturali neceſſitate (⁊ ui
ta erat lux hoīum) oſ̄ſo qualr vbū ſe h3 ad oēſ
creaturas in generali. Hic ꝯn̄r oſ̄diṫ qualr ſe
h3 ad hoīes in ſpeciali. Ad cuius intellectū ſci
endum ꝙ aīalia que ſunt infra hoīes hn̄t aliq̄
lē reꝝ ſenſibiliū cognitionē. ſicut aſinus cogno
ſcit ſtabulū ſuū. ⁊ pabulū ⁊ dn̄m ꝓprium. ⁊ de
ſimilibus eſt ſimile iudiciū. ſed ſola creatura
itellectualis pōt attingere ad cognoſcēdū ip3
deū. eo.n. ipſo ꝙ facta eſt ad imaginē dei. eſt ca
pax ipſius per cognitionē ⁊ amorē. ut dicit Au
guſ.14.de trinitate. uerumtamē cognitio dei ⁊
amoꝛ poſſunt dupliciter accipi. Uno modo p

cognitione ⁊ amore qui pñt haberi ex naturali
bus. Alio modo de cognitiōe ⁊ amore ſupnatu
rali. ⁊ ſecūdum h̄ littera iſta poteſt dupliciter
exꝑōi: ſcilicꝫ de cognitiōe naturali ⁊ ſupnatu
rali. Primo igitur exponat̃ de cognitione natu
rali. ſicut enim pꝫ ex p̄dictis. omnes creature
ſunt ꝑ verbū ꝓducte. verūtñ natura humana
excellentior eſt in cognitione inquātū virtute
ītellectꝰ pōt ad dei cognitionē attigere effectꝰ
in ipſū reducendo. per quem modū philoſophi
habuerūt cognitionē de deo. Oīs aūt cognitio
fit in aliquo lumīe: ⁊ natura humana ſuꝑ alias
creaturas inferiores ē a v̄bo ſpecialr̃ illuſtra
ta. ⁊ h̄ eſt qð dr̃ (Et vita). i. ipꝫ v̄bū qð eſt vita.
ut pꝫ ex p̄dictis (Erat lux hoīuꝫ) inq̄tū attigit
per naturā ſibi datā a v̄bo ad altiorē cognitio
nis gradū. ſubdit āt modū dicēs (et lux ī tene
bris lucet) lꝫ. n. v̄bū qð eſt lux per eſſentiā non
poſſit eē forma intellectꝰ nr̃i. tñ intellectꝰ agēs
qui eſt potentia aīe. eſt quedā lux deriuata
a diuina luce. ⁊ iō per ipm pōt hō ad diuina co
gnoſcenda quodāmō attingere ſm qð dr̃ pſal.
4. multi dicunt qs oñdit nobis bona. Rñdet.
ſignatū eſt ſuꝑ nos lumē vultus tui dñe. q. d. ī
lumīe intellectus agētis ipreſſo a te aīabꝰ hūa
nis pōt hēri cognitio tue bonitatis. ⁊ h̄ mō lux
diuina in tenebris lucet. inquantū natura hu
mana de ſe eſt quedā tenebra. qꝛ ex ſe lumen ñ
hꝫ. ſed a v̄bo illuſtrat̃. eo ꝙ luce ab ipſo deriua
ta mō p̄dicto informat̃. verūtñ qꝛ talis cogni
tio dei q̄ hr̃ ex naturalibꝰ eſt defectiua. iō ſeq̄t
(⁊ tenebre eā ñ cōprehenderunt) Quia lux di
uina ſiue verbū qð idē eſt cognitiōe naturali
per eſſentiā ñ videt̃. qꝛ talis cognitio ē tñmō
per effectus. qꝛ nō adequāt v̄tutē prime cauſe.
ſed in infinitū diſtant ab ea. iō per talē cogniti
onē ñ pōt videri diuina eſſentia. Alio mō expo
nit̃ lr̃a d̄ cognitiōe ſupnaturali. hō. n. ad quē
dā finē ſupernaturalē ordinat̃: qui excedit lu
men naturalis rōis ſm qð dicit aplus. i. Cor.
2. Oculus ñ vidit ⁊ auris nō audiuit nec ī cor
hoīs aſcēdit. q̄ preparaſti diligentibꝰ te. Ad fi
nē. n. incognitū nō pōt homo moueri. qꝛ inco
gnita non poſſumus diligere ſcðm Aug. ⁊ ideo
homo ad finē ſuū conſequēdū indiget neceſſa
rio illuſtratione ſupernaturali: ut in finē vlti
mū dirigat̃. Deus āt paratus eſt hanc illuſtra
tionē hoībꝰ dare. qꝛ natura ñ deficit in neceſſa
rijs. ut dr̃. 3. de aīa. ⁊ ſi h̄ verū eſt de natura na
turata. multo fortiꝰ verū ē de auctoritate ipſiꝰ
nature qui eſt natura naturans. ⁊ iō ſi homo
faciat qð in ſe eſt cōuertendo ſe ad deuꝫ per co
gnitionē ⁊ amorē. put pñt ex naturalibꝰ habe
ri. deꝰ ſupplet reſiduū addendo nature perfec
tionē gr̃e. illuſtrans eū ſupernaturali illuſtra
tione. ⁊ h̄ eſt qð dr̃ (⁊ vita erat lux hoīnum). i.
ipm verbū nō deficit illuſtrando homies per
gr̄am in cognitione ſupernaturaliū (Et lux in
tenebris lucet). i. in peccatoribꝰ. qꝛ verbū q̄ꝫ
tū eſt in ſe illuſtrat eos luce gr̃e. Sed ꝙ ſunt te
nebroſi h̄ eſt qꝛ ſe ſubtrahunt ab influentia di
uine lucis ſiue verbi. ⁊ iō ſeq̄t (Et tenebre eaꝫ
nō cōprehenderunt) qꝛ pccōres hanc lucē non
cōſequunt̃. non ꝓꝑ defectū lucis. ut dictū eſt.
ſed propter propriū defectū (Fuit hō) Poſtq̄ꝫ
euangeliſta deſcripſit ſeu declarauit eternam
verbi emanationē ⁊ ipſius oꝑationē. Hic ꝯñr
declarat eius tēporalē incarnationē. Et diuidi
tur in duas ꝑtes qꝛ p̄ agit̃ de miſſione precurſo
ris. 2° de aduentu redēptoris. ibi. Erat lux v̄a.
Prima in duas. qꝛ p̄ ponit̃ ꝯmendatio precur
ſoris. 2° tollit̃ occō erroris ibi. Nō erat ille lux
Circa primū cōmendatio precurſoris ex q̄tu
or deſcribit̃. Primo ex ꝯditione naturali. cum
dr̃ (Fuit hō). i. viuens vita hoīs ſm dictamē
recte rōnis. ⁊ rōnabilr̃ precurſor ſaluatoris fu
it homo ⁊ non angelus. qꝛ ſapia diuina diſpōit
oīa ſuauiter. vt dr̃ ſapie. 7. Quia facit omia ſꝫ
modū cōuenientē ⁊ decentē mouēdo quālibet
rē ſꝫ qð nata eſt moueri. Hoīes āt cōiter loq̄n
do magis ſunt apti recipe doctrinam hoīs. q̄ꝫ
angeli. tū ꝓꝑ ſimilitudinē nature. tū ꝓꝑ cōſue
tudinē locutiōis ⁊ vite q̄ requirūt̃ inter diſci
pulū ⁊ doctorē. Si āt aliqui doceant̃ ꝯuenien
tius ab angelis. h̄ eſt verū de excellentibꝰ viris
⁊ a cōi vita hoīum ſegregatis. aduentus āt re
dēptoris ānunciādus erat oībꝰ cōiter nō ſolū
excellentibꝰ. ⁊ ideo p̄curſor aduentū xp̄i p̄nū
cians magis idonee fuit homo q̄ꝫ angelus. ve
runtamen licet ioannes fuerit homo ex ꝯditi
one naturali: fuit tamen angelus ab officio ⁊
puritate v̄ginali ſcðꝫ qð dic̃ ſaluatō Math. ii.
hic ē de quo ſcriptū ē. ſ. Malachie. 3. Ecce ego
mitto angeluꝫ ⁊c̃. ſcðo deſcribit̃ ioānis ꝯmen
datio ex diuina auctoritate cuꝫ ſubdit̃. miſſus
a deo (Qꝛ nō venit ꝓprio capite. De hac miſſio
ne ioānis dicūt aliq ꝙ fuit tantū ꝑ internā in
ſpirationē. Sed meliꝰ videt̃ ꝙ cū h̄ fuerit ꝑ ex
p̄ſſā dei miſſionē ⁊ exteriorē appitiōꝫ. qꝛ ad ea
q̄ ſūt mlťuꝫ ardua ſolēt ꝓphete ſic mitti. ut pꝫ
ex decurſu veteris teſtamēti. Myſteriū āt xp̄i
inter omnia fuit maximū. qꝛ ad ipſū fuit ordi
natū totuꝫ vetus teſtamētuꝫ. ut declaraui dif
fuſe ſuꝑ epiſtolā ad hebreos. ⁊ ideo nō eſt v̄iſi
mile qui Io. fuerit ad h̄ miſſus ꝑ exp̄ſſā miſſi
oneꝫ dei ⁊ apparitionē exterioreꝫ. Licet modꝰ
hꝰ apparitōis nō ſit ſcriptꝰ Mlťa. n. facta ſūt
circa myſteriū xp̄i que ñ ſūt ſcripta. ut habet̃
in fine hꝰ euāgelij. hoc idē uidet̃ inuere ꝙ ipſe
ioānes dixit ut habet̃ infra. eodeꝫ ca. Qui mi
ſit me baptizare in aq̄ ille mihi dixit ſuper quē
videris ſpūm deſcēdenteꝫ ⁊c̃. Tertio d̄ſcribit̃
commēdatio ioannis ex noīe cuꝫ dicitur (Cui
nomen erat ioannes) iſtud nomē fuit ſibi im
poſituꝫ nō ex humana diſpoſitione ſed diuina
p̄ordinatione ut habet̃ Luc. i. ⁊ iō reſpōdebat
proprietati interne: ſcꝫ plenitudini gratie. ioā
nes eñi interpretatur ī quo gratia. ⁊ ideo fuit

idoneꝰ ad p̄curredū an̄ illū q eſt auctor gratie
ſecūduꝫ quod dicit̃ infra eodeꝫ ca. gratia ⁊ ue
ritas ꝑ ihm xp̄m fcā ē. ſilr̃ inuenit̃ in veteri te
ſtamēto. quia abrahā iſaac ⁊ iſrl̃ ſic noiati ſūt
ex diuina ordinatione ad deſignandū eoꝝ pro
prietatē. Quarto deſcribit̃ eiꝰ cōmendatio ex
officij nobilitate cū ſubdit̃ (hic venit ut teſtio
niū perhiberet de lumine). i. de filio dei ī mun
dū venientē. h̄ āt teſtimoniū ꝑhibuit p̄dicādo
eiꝰ excellentiā. ut hētur infra. eodē ca. Ipſe eſt
qui pꝰ me venturus eſt. cuiꝰ nō ſū dignꝰ ut ſol
uā corrigiā calciamēti eꝰ. ſilr̃ teſtimoniū ꝑhibu
it baptizando in aqua. ut per h̄ deſignaret illū
q erat venturus baptizare in ſpū ſancto. ꝓꝑ qð
forma baptiſmi ioānis erat in noīe venturi. ut
hr̃ Act. 19. ſicut. n. ꝓphe antiquitꝰ denūciabāt
aliqñ futura. nō ſolū v̄bis. ſed ēt factis. qð pꝫ
de hieremia qui poſuit cathenā in collo ſuo. ut
v̄bo ⁊ facto prenūciaret captiuitatē futurā re
gis ⁊ ciuitatis. ut hr̃. 27. Sic ioannes baptiſta
p̄dicādo ⁊ baptizando nūciauit aduentū redē
ptoris. Finis āt ſui officij tāgit̃ cū ſubdit̃ (Ut
oēs crederent ꝑ illū) ñ dicit in illuꝫ. qꝛ ad h̄ fi
naliter p̄dicabat ut ppl̃s crederet in xp̄m ven
turū. Notādū ēt ꝙ illð qð dr̃ hic. oēs crederēt
⁊c̃. refert̃ ad illud qð ſ̄ dcm̄ ē. Fuit hō miſſus.
qꝛ hic loquebat̃ generalr̃ oībꝰ. Nō aūt ſic loq̄t̃
angelus: ſed ſolū excellentibꝰ ut ſupradictū ē.
(Non erat ille lux) hic tollit̃ occaſio erroris.
Ex h̄. n. ꝙ euangeliſta dixit d̄ ioāne tot magni
fica. poſſet aliqs credere ꝙ eius aduentꝰ ſuffi
ceret ad ſalutē generis humani. ſicut ⁊ de ip̄o
multi opinati ſunt ipm eē xp̄m ꝓꝑ excellentiā
ſue ſanctitatis. ꝓꝑ qð ſacerdotes iudeoꝝ miſe
runt ab hieroſolymis interrogantes ſi ipſe eēt
xp̄s. ut hr̃ eodē ca. ⁊ iō euangeliſta oñdit ꝙ eiꝰ
aduentꝰ nō erat ſufficiēs ad ſaluandū huma
nū genꝰ dicēs (Nō erat ille lux) qui poſſet mē
tes hoīum luce gr̃e illuſtrare. ſed tñ erat p̄cur
ſor hꝰ lucis. iō ſubdit̃ (ſed ut teſtimoniū ꝑhibe
ret de lumīe) modus āt teſtificādi iā p̄dictus ē
ī ꝑte īmediate p̄cedēti. ſed ꝯ h̄ videt̃ eē illð qð
dr̃ Ephesi. 5. Eratis aliqñ tenebre. nūc āt lux ī
dño. ⁊ ſic rō lucis cōuenit cuilibet iuſto. ⁊ per
ꝯñs ioanni. Dicenduꝫ ꝙ lux gratie dupliciter
accipit̃ in ſcriptura. Uno mō per eſſentiā. ⁊ ſic
ſoli deo ꝯuenit. ⁊ appropriat̃ filio in diuinis. ſic̃
⁊ alia q̄ pertinēt ad notitiā. ⁊ iō ꝓprietas hꝰ lu
cis de ioāne negat̃: ſed de xp̄o affirmat̃ ut ſtati
patebit. Alio mō accipit̃ lux per participatiōꝫ
⁊ h̄ hñ ꝯuenit ioāni ⁊ alijs ſanctis. ⁊ ſic loquit̃
aplus in auctoritate predicta (Erat lux vera)
Poſtq̄ꝫ euāgeliſta declarauit miſſionē p̄curſo
ris. hic ꝯñr agit de aduentu redēptoris. Et di
uidit̃ in tres. qꝛ p̄ oñdit̃ neceſſitas hꝰ aduētus.
2° inde ꝯñs fructus ibi. Quotquot āt. Tertio
veniēdi modus ibi. Et verbū caro fcm̄ eſt. Cir
ca primū cōſiderandū ꝙ rō naturalis ē defec
tiua in cognitione diuinoꝝ. qꝛ non attingit ad
eoꝝ cognitionē niſi per effectus q diſtant a hō
in infinituꝫ. Itē reuelatio de diuinis in veteri
teſtō erat ipfecta. qꝛ ſub velaminibꝰ ⁊ figuris
ꝓꝑ qð an̄ xp̄i aduentū hoīes multiplr̃ errabāt
circa cognitionē diuinoꝝ. ut pꝫ inſpiciēti illius
tp̄is decurſū. ⁊ iō aduētus xp̄i in mundū fuit.
neceſſarius ad illuminandū hoīes in cogniti
one diuinoꝝ ſm ꝙ ipſemet dicit infra. 19. Ego
in h̄ natus ſū ⁊ ad h̄ veni in mundū ut teſtio
niū perhibeā v̄itati. iō videmꝰ ꝙ pꝰ eius aduē
tū idolatria ceſſauit q̄ſi per totū mundū. ſicut
fuerat ꝑ zachariā ꝓphaꝫ p̄dcm̄ ca. 13. Et erit
in die illa dicit dñs. diſꝑdā noīa idoloꝝ de ter
ra. ꝙ āt xp̄s ſit lux ſufficiēs ad talē illumiatōꝫ
oñdit triplici rōne. Pria rō p̄cedit ex lucis hꝰ
v̄itate. Secūda ex ipſius p̄ſentialitate. Tertia
ex euidēti eiꝰ māifeſtatione. Scða tangit̃ ibi.
In mūdo erat. Tertia ibi. Mūdus ꝑ ipꝫ factꝰ
eſt. Circa primū aduertendū ꝙ aliq̄d dr̃ uerū
triplr̃. Uno mō qꝛ diſtinguit̃ ꝯ falſum. Scðo
qꝛ diſtinguit̃ ꝯ figurale inquantū figura rece
dit a ꝑfecta rei veritate. Tertio qꝛ diſtinguit̃ ꝯ
ꝑticipans. qꝛ illud qð eſt tale per participati
onē deficit a perfectione illiꝰ quod eſt tale per
eſſentiā. Lumē ergo rōnis naturalis ī cogniti
one diuinoꝝ. p̄ deficit a ratione uere lucis. qꝛ ⁊
ſi ꝑ eā philoſophi habuerūt de deo aliq̄ꝫ cogni
tionē. fuit tñ admixta erroribꝰ multis. ꝓꝑ qð
dicit̃ ad Ro. i. Cū cognouiſſent deū: nō ſic̃ deū
glorificauerūt. aut gr̄as egerūt: ſꝫ euanuerūt ī
cogitationibꝰ ſuis. ⁊ obſcuratū eſt īſipiēs cor
eoꝝ. Et hoc patet in ariſtotele: qui inter alios
philoſophos dicit̃ verius ſcripſiſſe. et tñ in plu
ribus deuiauit a ueritate: ſicut patet de mūdi
eternitate. de intelligētiaꝝ numero: ⁊ eaꝝ feli
citate. quoꝝ ꝓſecutioneꝫ cā breuitatis omitto
lumē v̄o cognitiōis diuinoꝝ. qð fuit ī ueteri te
ſtamēto deficit a rōne vere lucis. quia licet ha
buit ueritatē abſq̄ꝫ admixtione falſitatis. tamē
ipſa erat figuralis ⁊ q̄ſi vmbra v̄itatis. Lumē
v̄o cognitionis euangelice tertio mō deficit a ꝑ
fecta lucis v̄itate. qꝛ lꝫ v̄a ⁊ apta ſit tñ ē parti
cipata. Lux āt diuia h̄ mō dr̃ v̄a q̄ ē lux ꝑ eſ
ſentiā. Et ex h̄ ſeq̄t ꝙ ipſa ſit ſufficiens ad oiuꝫ
illuminationē. qꝛ qð ē tale ꝑ eēntiā eſt cā oiuꝫ
alioꝝ. ſic̃ ignis ē cā caliditatis in oībꝰ alijs. ut
hr̃. 2. metaph. Talis āt lux appropriat̃ filio.
ut dcm̄ ē. ⁊ ſic pꝫ pria rō ſue efficacie ad illumi
nationē gr̃e q̄ tangit̃. cū dr̃ (erat lux vera) ſine
falſitate. ſine vmbra. ⁊ ſine ꝑticipatiōe. ſꝫ lux ꝑ
eēntiā. iō ſequit̃ (Que illu. om. ho.) q̄ꝫtū in ſe ē
qꝛ ſi aliq nō ſunt illumiati. h̄ ē qꝛ ſe ſubtrahūt
ab īfluētia hꝰ lucis. pōt ēt h̄ ītelligi de lumine
naturalr̄ rōis q̄ ſe extēdit ad oēs ēt pccōres. ⁊ ē
q̄dā ꝑticipatio diuine lucis. ut pꝫ ex predictis
(venientē in hūc mundū) ꝑ h̄ nō ē intelligen
dū ꝙ hoīes an̄ fuerūt in alia vita vñ venerūt
in mūdū iſtū. uel ꝙ aīe a p̄ncipio mūdi fuerūt
create ſicut intellexerūt aliq heretici. ſed euan

geliſta vtit tali mō loq̄ndi ad denotandū ꝙ
aīa intellectiua dat̄ ab extrinſeco ꝑ creationē
⁊ dr̄ hic ipſe hō eodē mō q̄ ꝑs ꝑncipalioꝛ rei dr̄
ipſa res. ut hr̄. io. Ethi. (In mūdo) hic tangit̄ ſe
cūda rō ad idē ex ꝑſentialitate. Ad cui⁹ intelle
ctū ſciendū. ꝙ aliqd dr̄ eē alicubi tripl̄r. Uno
modo ꝑ potētiā ſic̄ rex ē ī toto regno. Alio mō
ꝑ preſētiā. ſicut rex eſt in aula ſua. qꝛ oīa q̄ ſunt
ibi patēt ei⁹ aſpectui. 3º. modo ꝑ eſſentiā: ſicut
rex e in loco ſuo determinato. cui ē ꝓporciona
tū corp⁹ eius. deus aūt ꝑſenſ eſt ubiq̄z. hoc tripli
ci modo. qꝛ ei⁹ virtus ad oīa ſe extēdit. ⁊ qꝛ oīa
ſūt nuda: ⁊ apta oculis eius. et ēt qꝛ ꝑſens eſt
ubiq̄z ꝑ eſſentiā. qd̄ patet. qꝛ non ſoluz dat eſſe
rebus. ſed eas in eſſe ꝯſeruat ꝯiūgens ꝑncipia
rex adinuicē. hoc aūt nō pōt eſſe ꝑ aliquod qd̄
ſit mediū inter ipſuz et creaturā: qꝛ nullus eſt
tale mediū. et ideo oportet ꝙ hoc faciat per ſe
ipz vbiq̄z ꝑſtialr̄ ⁊ ꝑ eēntiā exiſtē. ⁊ ſic pz ꝙ cū
diuiſa lux ſit idē qd̄ ipe de⁹: ꝙ ipa ſit efficax ad
ꝑdictā illumiatonē ꝓp ſuā ꝑſentialitatē. ⁊ hec
rō breuiter tangit̄. cū dr̄ (in mūdo erat) nomie
. n. mūdi intelligit̄ vniuerſitas creaturaruz (⁊
mundus) hic ponit̄ tertia rō ad idē ex euiden
tia lucis diuine. qꝛ ⁊ ſi nō ſit euidēs in ſe. eſt tn̄
euidēs in ſuo effectu. ſ. ī vniuerſitate creatura
rū a deo ꝓductax. ex quax pulchritudie ⁊ oꝛ
dine lux diuina ēt pōt in naturali rōne coḡſci.
ſm qd̄ dr̄ Sapientie. 9. A magnitudine ſpeciei
creaturax poterat creatoꝛ hox viſibilr̄ coḡſci
ad Ro. i. Inuiſibilia dei a creatura mūdi. i. ab
hoīe. per ea q̄ fcā ſunt intellecta ꝯſpiciunt ⁊c̄. ⁊
hec rō tangit̄ cū dr̄ (et mundus ꝑ ipm fact⁹ ē)
qꝛ noīe mundi oīs creatura intelligit̄: ut dcm̄
eſt: q̄ ducit in cognitiōz creatoꝛiſ ſicut effectus
in cognitionē ſue cauſe (⁊ mūdus) hic remouet
quādā obiectionē. qꝛ ꝯ ꝑdicta poſſet obijci. per
h ꝙ videm⁹ multos hoīes nō hēre cognitionē
dei. ⁊ ipſe rn̄det ꝙ h nō eſt ex defectu lucis. ſꝫ
magis ex malitia hoīnum ab ea ſe auertentiū
. d. (⁊ mundus eū nō coḡuit) noīe mundi intel
ligunt̄ pccōꝛes mundalr̄ viuentes. ⁊ iō aliter
accipit̄ mundus q̄z in pte ꝑcedenti. qꝛ ibi acci
pit̄ ꝑ eſſentys rex. hic ꝑ malitys hoīum) In ꝓ
pꝛia venit). i. in mundo quē ipſe fecerat. venit
ꝑ carnis aſſumptionē. ⁊ ſic fuit ibi nouo modo
uel aliter (In ꝓpꝛia venit). i. in iudeā q̄ diceba
tur terra dei. ut pz in plurib⁹ locis veteris te
ſtamēti (et ſui eū nō receperunt). i. iudei. qꝛ in ve
teri teſtō dicunt̄ ppl̄s peculiaris ipſius dei. qꝛ
pauci de iudeis ꝯꝑatiue crediderūt xp̄o. ſcd̄m
qd̄ fuerat ꝑdictū Eſa. 8. ꝙ eēt futurus in lapi
dē offenſionis. ⁊ in petrā ſcādali duab⁹ domi
b⁹ iſrl̄ (Quotquot) hic ꝯn̄r ponit̄ aduētus xp̄i
vtilitas ſiue fruct⁹ ⁊ diuidit̄ ī duaſ. qꝛ ꝑ oñdit̄
ꝓpoſitū. 2º. remouet̄ quoddā dubiū ibi. Qui nō
ex ſanguinib⁹. Circa ꝑmū ſciendū. ꝙ ſicut vbū
incarnatū ē vere filius dei naturalis. ita illi q
fiunt mēbꝛa ei⁹ ꝑ fidē foꝛmatā efficiuntur filij

adoptiui ⁊ in h apperet vtilitas nobis ꝓuenie
enſ ex ſuo aduentu. ⁊ h eſt qd̄ dr̄ (Quotquot āt
receperunt eū) credēdo (dedit eis ꝑtātem filios
dei fieri) ꝑ regenerationē baptiſmi q nō dat̄ ni
ſi ꝓfitentib⁹ fidē xp̄i per ſe ſi ſint adulti uel per
aliū ſi ſint ꝑuuli (Qui nō ex ſanguinib⁹) hic ꝯn̄r
remouet dubiū. qꝛ poſſet forte aliqs credere ꝙ
hec generatio eēt ꝑ modū generatiōis carnal.
iō h remouet. d. (Qui nō ex ſanguinib⁹) lꝫ. n.
ſanguis in latino plurale nō hēat. hꝫ tn̄ in gre
co. ⁊ iō tranſlatoꝛ ut ſequeret̄ vitatē textus n̄
curauit de regulis grāmatice tranſferēs ī plu
rali (ex ſanguinib⁹) ad generatiōz. n. carnalez
ꝯcurrit duplex ſanguis. qꝛ ex pte mrīs regrit̄
ſanguis mēſtru⁹ ꝑ materia. ex pte uiri regrit̄
ſemē in q̄ ꝯſiſtit vtus foꝛmatiua. hoc āt ſemen
ē ſcd̄m reſiduū alimēti ſanguinei. qꝛ nutritiua
miniſtrat materiā ipſi generatiue. h tn̄ reſidu
um qd̄ tranſit in ſemē dealbatū eſt ꝓp maioꝛez
digeſtionē. iſtos igit̄ ſanguines excludit euan
geliſta a generatiōe ſpūali. dicens (Qui nō ex
ſang. nati ſunt neq̄z ex volūta. car.) per carnez
hic intelligit̄ feīa q̄ pax pticipat de rōne reſpe
ctu viri. ꝓp h noīat̄ caro Geñ. 2. h nunc os ex
oſſib⁹ meis. ⁊ caro de carne mea. Copula āt ma
ſculi ⁊ feīe requirit̄ in carnali generatiōe. Sic
in oī alia actōne naturali regrit̄ ꝯiunctio acti
ui ⁊ paſſiui. ⁊ hec copula maris ⁊ feīe excludit̄
a generatiōe ſpūali. cū dr̄ (Neq̄z ex volū. car.
ne. ex uo. uiri) Alr̄ pōt expōi ita ꝙ ꝑ volūtatē
carnis intelligat̄ ꝯcupiſcētia large loq̄ndo de
volūtate ꝓut accipit̄ ꝓ appetitu ſēſitiuo. ꝑ vo
lūtatez viri intelligat̄ appetit⁹ intellectiu⁹. Qꝛ
vterq̄z appetitus cōcurrit in generatiōe carna
li hoīs. Appetit⁹ ſenſitiu⁹ ut mouēs itellectiu⁹
ut cōſentiēs. ⁊ hoc remouet̄ a generatiōe ſpūa
li cuz dicit̄ (Neq̄z ex volūtate carnis ⁊c̄) qualr̄
āt fiat iſta generatio oſtēdit̄ cū dr̄ (Sed ex deo
nati ſt) inquantū hoīes a deo recipiētes grām
trahūt̄ quodammō ad naturaz diuinā. qꝛ per
donū gratie efficiūtur ꝯſoꝛteſ diuie nature. ut
habet̄. 2. Petri. i. Maxia ⁊ ꝑcioſa nobis ꝓmi
ſſa donauit ut ꝑ h efficiamini cōſoꝛtes diuine
nature. Ex ꝑdictis patꝫ ꝙ filij carnales cōtra
hūt quandaz maculā ⁊ fetiditatē ex modo ſue
generatiōis. nō ſic āt filij ſpūaleſ ſed magis no
bilitatē (⁊ verbū caro) hic cōſequēter oſtendit
modū vbi in mundū venientiſ. qꝛ nō venit ubi
pꝛi⁹ nō erat. ſed qꝛ nouo modo incepit ibi eſſe.
Sicut rex q pꝛi⁹ eſt in aliqua ciuitate ꝑ ſui po
tentiā tātū qñ venit illuc ꝑſonaliter icipit eſſe
nouo modo ſcꝫ ꝑ ſuā ꝑſentiā. Sic deus filius q
pꝛi⁹ erat in mundo ꝑ potentiā ꝑſētiaz ⁊ eſſētiā
ut pz ꝑ predicta. uenit ibi nouo mō. ſ. ꝑ carniſ
aſſumptionē. ⁊ hoc ē qd̄ dicit̄ (⁊ verbū caro fa
ctū eſt ⁊ habitauit in nobis) ex hoc vbo. vbuz
caro factuz ē Euchites accepit occaſionez er
randi dicēs. ꝙ ex verbo ⁊ carne facta ē vna na
tura ſic̄ ⁊ vna ꝑſona. ſꝫ hoc manifeſte pz falſuz

et impoſſibile. quia illa natura eſſet compoſi
ta ex verbo et natura humana. ⁊ ſic verbum
veniret in compoſitionem alterius. Hoc aūt
ē ipoſſibile. quia omne quod componitur al
teri eſt aliquo modo in potentia. potentia au
tem nullo modo poteſt eſſe in verbo cuz ſit ac
tus purus. ergo ⁊c̄. Item ſi eſſet poſſibile vnaz
naturam ex ambabus fieri. illa tamen non eſ
ſet natura humana nec diuina. quia natura
compoſita ex duabus non eſt aliquarum illa
rum. ſeu aliquid aliud reſultanſ ex ipis. vt pa
tet de mixto ex elementis. quia mixtum non ē
aliquod elementorum. nec ipa ſimul ſumpta.
quia tunc mixtum non eſſet aliquod vnum. ⁊
iō ſi ex verbo ⁊ carne fieret vna natura. ſeque
retur ꝙ chꝛiſtus non eſſet homo neq̄z deuſ. cō
tra ſcripturam noui ⁊ veteris teſtamenti. ꝓ
pter quod Arriuſ dixit ꝙ ex carne ⁊ verbo nō
eſt facta vna natura. ſꝫ ipm verbū carnem aſ
ſumpſit. non tamen animam. quia verbū ſup
plet locum anime ſecundum ipſuz. Sed iſtud
dictum implicat contradictionem. quia caro
non eſt in ſpecie carnis niſi per animaz. vt ha
betur. 4º. methaphi. Et ideo dicere ꝙ verbuz
aſſumpſit carnem ⁊ non animam implicat cō
tradictionem. Nec valet ꝙ dicit verbum ſup
plere locum anime. quia caro illa etiam ſecun
dum ipm non eſt infoꝛmata per verbum. ſꝫ tā
tum aſſumpta. ⁊ ſi diceret ipſam per verbum
infoꝛmari. hoc tamen eſt impoſſibile. Item ſe
queretur ꝙ chꝛiſtus non eſſet homo. vt patet
manifeſte. ꝓpter quod Apollinaris dixit ꝙ
verbum aſſumpſit carnem. quia ſecundū ipꝫ
aſſumpſit animam ſenſitiuaz que dat eſſe car
nis. non tamen aſſumpſit animam intellecti
uam cum verbum ſit maxime intellectiuum.
⁊ ideo in chꝛiſto ſolummodo ponebat intellec
tum verbi. Sed hoc patet falſum. quia lꝫ iſte
in chꝛiſto poſſet ſaluare carnem. non tamē car
nem humanam. Quia caro non dicitur huma
na niſi per animam intellectiuam. etiam ſecū
dum ponentes pluralitatem foꝛmarum. Itez
chꝛiſtus non eſſet homo. cū homo in ſpecie hu
mana reponatur per animam intellectiuam.
ſed magiſ eſſet animal brutuz. quia anima ſen
ſitiua non reponit niſi in ſpecie bꝛuti. Hec aūt
omnia contra fidem ſunt ⁊ ſacram ſcripturaz.
⁊ iō ſunt tanq̄z heretica repꝛobata. Et lꝫ pluri
bus aliqs vijs poſſent ꝑdicta repꝛobari tn̄ ꝓ
pter ꝓlixitatē vitandā omitto. ꝓpter quod
dicendūq̄z cū dicit̄. verbū caro factū eſt. ꝑ car
nē intelligit̄ natura humana. ſic̄ frequēter in
ſacra ſcriptura. vn̄ dr̄ Eſa. 40. Omnis caro fe
nū ⁊c̄. Et qd̄ per carnez intelligat̄ natura hūa
na: pz ꝑ illud qd̄ ſubditur. vere fenū eſt ppl̄s.
Caro igit̄ iſta. i. natura humana aſſumpta eſt
a verbo non in vnitate nature. ſed in vnitate
ſuppoſiti vel ꝑſone. et ideo eſt ſenſus (Uerbū

caro factum eſt) ac ſi diceretur deus homo fa
ctus eſt: quia licꝫ fieri repugnꝫ deo. vl̄ vbo ab
ſolute tamē pōt dici de eo rōe nature humane
adiuncte. vt diffuſius declarat̄. 3. ſententiarū
Quia per tale fieri. nō habetur ꝙ deus de no
uo incipiat eſſe: quod eſt impoſſibile. ſꝫ ꝙ inci
piat eſſe homo: qd̄ eſt poſſibile. Quia ſuppoitū
diuinū eſt infinite ſubſiſtentie. ⁊ ideo pōt na
turam in ſeipo ſuſtētare. vt diffuſi⁹ declarat̄.
3º. ſniarum. Conſiderandum tn̄ ꝙ euāgeliſta nō
ſine rōne dicit verbū eē factū carnem magis
q̄z hoīem. qꝛ ꝑ hoc euitat̄ erroꝛ illox qui dixe
runt naturā humanā hēe in xp̄o ipoſtaſiz ꝓ
pꝛiā. Si. n. dixiſſet vbū fcm̄ eſt hō. cū hō ſigni
ficet naturā humanā in ſuppoſito. dediſſet oc
caſionē cogitādi ꝙ natura hūana in xp̄o ſubſi
ſterz ī ꝓpꝛia ipoſtaſi. ſilr̄ magis dixit vbū fcm̄
carnē q̄z aīam. ne daret̄ occaſio cogitādi ꝙ il
la vnio eēt tm̄ ſcd̄z actū aīe. vt ꝑ cognitiōem ⁊
amoꝛē. ñ tn̄ ī vnitate ſuppoiti (⁊ vidim⁹) poſt
q̄z euāgeliſta declauit vbi emanatōz ⁊ ei⁹ īcar
natōez. h ꝯn̄r oñdit q̄lr̄ ipe ⁊ alij apl̄i hūerunt
de h cognitōez. Et diuidit̄ ī duaſ ptes. qꝛ ꝑ po
nit inoteſcēdi modū. 2º. māifeſtat ipꝫ ibi. ⁊ ple
nitudine. Pꝛima in duas ſcd̄m duplicē modū
inoteſcendi quē ponit. ſcda ibi. Joanneſ perhi
buit. Pꝛimus aūt inoteſcendi mod⁹ eſt ꝑ viſū
Sciendū tn̄ ꝙ videre aliqñ accipit̄ non ſoluz
ꝓ viſione coꝛpoꝛali. ſꝫ ēt ꝓ cognitione intelle
ctuali. ꝑ quem modū dicim⁹ vides tu hoc. i. ī
telligis. ⁊ hoc ē. qꝛ viſus eſt ſpūalioꝛ inter ali
os ſenſus ⁊ plures rerum differentias nobis
demonſtrat. vt habetur. i. metha. ⁊ iō noīe vi
ſus vtimur aliquādo ī his q̄ ꝑtinēt ad intelle
ctū. vtroq̄z mō videndi habuit ioannes: ⁊ alij
apoſtoli noticiam ver[illegible] icarnati. Quia cū ipo
fuerūt coꝛpoꝛalr̄ ꝯuerſati. ⁊ ſic viderunt ſenſi
bilr̄ opa vtutem totiuſ creature excedētia. Si
cut eſt ſuſcitatio moꝛtui. illuminatio ceci ⁊ ꝯſi
milia. ex quibus viſu menti ꝑceperūt eius di
uinitatem in carne latentem. Uiderunt etiaz
hoc mentaliter per internam inſpirationem.
quando aperuit eis ſenſum: vt intelligerent
ſcripturas. vt habetur Luce vlti. ⁊ hoc eſt qd̄
dicitur (⁊ vidimus gloꝛiam eius) ideſt excelē
tiam omnem creaturā excedētez. ꝓpter quod
ſubditur quaſi exponendo ꝑdictam gloꝛiam.
(Quaſi vnigeniti a patre). i. naturaliter ab eo
ꝓcedentis: ⁊ per ꝯſequens eandem naturam
numero cum ipo habētis. Hoc enim viderūt
apl̄i. Pꝛimo per patris teſtimoniū in trāſfigu
ratione. in q̄ fuit ioānes cuz petro ⁊ iacobo. vt
hr̄ Math. 17. ⁊ iō ⁊c̄ audiuit vocē pr̄is dicētis
de xp̄o. h ē fili⁹ me⁹ dilect⁹ ⁊c̄. 2º. viderūt hoc
ꝑ angelox obſequium. Quia angeli miniſtra
bant ei ſicut ſupioꝛi. vt habet̄ Math. 4. Su
pra naturā angelicam nihil eſt niſi natura di
uina. 3º. viderūt ꝑ hoc ꝙ creature etiaz viſibi

ſes obediebāt ei ad nutū. ſicut domino et crea
tori propter quod dixerunt Math. 8. Qualis
eſt hic. quia venti ⁊ mare obediunt ei. 4° hoc
viderunt per docendi ⁊ operandi modum.
Moyſes enim ⁊ alij prophete non dabant po
pulo precepta. ſꝫ de preceptis dei ipſiꝫ inſtruebāt
⁊ ideo dicebant. hec dicit dominꝰ vel aliquid
ſimile. Similiter de moyſe ſcriptum eſt. locu-
tus eſt dominus ad moyſen ⁊c. Chriſtus autē
tanquam deus et propria auctoritate loquēs
dabat doctrinaꝫ ſuam. vt pꝫ Math. 5. vbi fre
quenter dicitur. Ego autem dico vobis: vnde
in fine illius ſermonis dicitur. ꝙ erat docens
ſicut poteſtatem habens. Et ſimilr̄ perpende-
runt per operandi modum. quia ſi alij fecerūt
miracula: hoc fuit tantuꝫ deprecando. chriſtꝰ
autem ⁊ ſi in miraculis faciendis aliquando
orauerit vt in ſuſcitatione lazari. Joannis. xi.
tamen cōmuniter miracula faciebat imperā-
do. vt patet ex decurſu euāgelij. per quod oſtē-
debatur ꝙ ille faciebat virtute ꝓpria ſicut de
us. propter quod dicitur Luc. 6. ꝙ virtus exi
bat de illo ⁊ ſanabat omnes. ſequitur (Plenū
gratie) Et hoc primo propter gratiaꝫ vnionis.
Jlle enim perfectiſſime eſt plenus gratia. qui
perfectiſſime deo ꝯiungitꝰ. Natura autem hu
mana in chriſto non ſolum coniuncta eſt deo
per cognitionem ⁊ amorem ſicut in alijs. ſed ꝑ
realem vnioneꝫ. ⁊ hec dicitur in chriſto gratia
vnionis per quam homo dicitur deus ⁊ econ-
uerſo. per cōmunicationem idiomatum. Dici-
tur autem talis vnio gratia inquātuꝫ diuina
liberalitate ⁊ miſericordia facta ē. 2° propter
gratiam habitualem que plenius fuit in chri
ſto q̄ꝫ in alijs. propter hoc dicitur infra. 3. ca. ꝙ
datus eſt ei ſpiritus non ad menſuram. quia
non ſolum habuit plenitudinem ſufficientie:
ſed etiam redundantie ī alios. quia eſt caput
non ſolum hominum. ſed etiam angelorum: ꝙ
autem virgo maria et aliqui alij ſancti legun-
tur pleni gratia. vt dicitur de maria Luce. i. ⁊
de ſtephano Act. 6. Hec tamen eſt alia plenitu
do. Plenum enim opponitur vacuo. et ideo
tot modis dicitur plenuꝫ quot modis dicitur
vacuum. Dicitur autem vacuitas gratie: vno
modo propter virtutis defectuꝫ circa propriū
ſubiectum. ⁊ tali vacuo opponitur plenitudo
gratie ſanctoruꝫ. Alio modo dicitur vacuitas
gratie. eo ꝙ non redundat ad corpus. ⁊ tali va
cuo opponitur plenitudo marie. inquantum
gratia eius aliquo modo redundabat ad cor-
pus ſupernaturaliter cōcipiendo. Plenitudo
tamen marie non ſe extendit ad alios. ita ꝙ ſit
gratie datrix. ſed ſolum inq̄tum eſt gratie im
petratrix. Chriſti autem plenitudo ad alios
ſe extendit. ⁊ ſic opponitꝰ vacuo non ſolum reſ
pectu ſui. ſed etiam aliorum. quia fuit in chri-
ſto plenitudo gratie non ſolum reſpectu ſui. ſꝫ

etiam reſpectu aliorum (Et veritatis) inquan
tum in chriſto fuit veritas diuina ſiue īcreata
per vnionem nature. Similiter in anima chri
ſti fuit plenitudo veritatis inquantum habu
it noticiam omnium que cognoſcit deus noti-
cia viſiōis. ſimiliter fuit in chriſto plenitudo
veritatis inquantuꝫ impleuit omnes figuras
et promiſſiones legis moſaice (Joannes teſti-
monium perhibet) hic ponitur ſecundum mo
dum quo innotuit ioanni et alijs apoſtolis ver
bum incarnatum. ⁊ hic modus fuit per audi-
tum. quia audiuit a ioanne teſtimoniū de chri
ſto ꝙ erat efficax propter ioannis mirabilem
natiuitatem. ⁊ propter excellentem ſue vite ſci
tatem. ⁊ hoc eſt quod dicitur (Joannes perhi-
bet teſtimoniū de ipſo) ⁊ hn̄ dicꝰ perhibꝫ ad oſten-
dendum ꝙ eius teſtimoniū fuit ꝯtinuatū: qꝛ
non ſolum ſemel: ſed pluries teſtificatus ē de
chriſto. ⁊ ideo dicit perhibet ad denotandū cō
tinuationem huius teſtimonij. 2° oſtenditur
iſtud teſtimonium clarum cum ſubditur (et
clamat) quia ioannes non loquebatur de chri
ſto in occulto ſicut faciunt illi qui habent do-
ctrinam ſuſpectam. ſed in palam coram popu
lo. Dicitꝰ autem hoc teſtimoniuꝫ certuꝫ ⁊ verꝫ.
quia eodem modo teſtificatus eſt p̄us de chri
ſto in abſentia. ⁊ poſt in preſentia. ꝙ notatꝰ cuꝫ
dicitur (hic eſt quem dixi) ſcilicꝫ ante. ⁊ idem
modo dicto vlterius oſtenditur ꝙ de chriſto
dixit cum dicitur (Qui poſt me venturus eſt)
patet ꝙ ioannes non loquitur de chriſti aduē
tu in mundum. quia iam erat natus. ⁊ fere. 30
annoruꝫ. ſed loquitur de aduentu ad predicā-
dum ⁊ myſterium noſtre redemptionis ꝯplen
dum (Ante me factus eſt) ex hoc loco arguit.
Arrius ꝙ verbum ſcd̄m naturam verbi ſit fa
ctum. quia non eſt dubium ꝙ ioannes preceſ-
ſit chriſtum ſm̄ carnem. ⁊ ideo cum dicit. ante
me factus eſt de natura verbi intelligendum
eſt. Sed littera ſequēs hoc deſtruit per hoc qđ
ſubditur (quia prior me erat) et per conſequēs
habuit eſſe ante ioannem: ideo ſi de factione
nature loqueretur: aliter ordinaſſet litteram
d. Prior me erat. quia ante me factus eſt. et
ideo ſic debet intelligi (Ante me factus eſt) .i.
mihi prelatus. cuius rationem aſſignat. dicēs
(Quia prior me erat) non ſecundum humani-
tatem. ſed ſecundum diuinitateꝫ in qua eſt ab
eterno. Poteſt etiam aliter exponi referendo
hoc ad chriſtum ſecundum humanam natu-
ram. Ad cuius intellectum ſciendum ꝙ puer
et eſt in fieri ſecundum curſum nature vſque
ad natiuitatem. Chriſtus autem ab inſtanti
conceptionis. habuit corpus omnibus linea-
mentis diſtinctum. et animam omnibus vir-
tutibus et ſcientijs perfectam. quamuis nō-
dum habuerit perfectam corporis quantita
tem. et hoc fuerat predictum Hieremie. 31°

hoc exprimeris ſecundū cōem modū loquēdi.
Cū. n. aliqs puitatē ſuā: ⁊ alteriꝰ excellentiaꝫ
vlt exprimere. ſolꝫ cōiter dicere. nō ſū dignꝰ ſotu
lares eiꝰ tāgere. vł aliud huiuſmōi. Nec miꝝ
ſi h ioānes dixit. qꝛ hō q̄tuncūqꝫ magnꝰ deo
ꝯpatus nihil niſi puluis ⁊ cinis. ꝑ h ēt oñdit io
annes ipſis phariſeis ꝙ officiū alienū nō vſur
pabat. ſꝫ tm̄ ſuū ꝓpriū officiū. ſ. p̄curſoris exer
cebat (Hec in bethania) hic ponitꝰ quedam cō
cluſio ad maiorē expoſitionem p̄dcōꝝ. vꝫ deter
minatio loci. Forte. n. adhuc viuebāt aliq qui in-
terfuerūt teſtionio ioānis. ⁊ iō ex ꝯditiōe loci
voluit eos euāgeliſta reducere ad memoriam
ſci d. (Hec in bethania fcā ſunt) Aduertendū
tm̄ ꝙ hec bethania nō eſt illa q̄ eſt ꝓpe hierlm
vbi lazarꝰ fuit ſuſcitatꝰ. ſꝫ ē alia villa. eodem
noīe vocata. ſita ſupra iordanē ex altera tm̄ ꝑ-
te flumīs. ſ. ī forte duaꝝ tribuū ⁊ dimidie. ⁊ iō
ad h deſignādū ſubditꝰ (Trās iordanem vbi
erat ioānes baptizās) Origenes tm̄ dicit ꝙ ibi
dr̄ eē bethabora q̄ erat villa vltra iordanē. ſꝫ
vitio ſcriptoꝝ fuerit corruptū (Altera die) hic
ꝯñr explicat teſtioniū ioānis d xp̄o ī eiꝰ p̄ñtia.
Et h duplr̄. p̄ generalr̄ corā turbis. 2° ſpālr̄ co
rā aliqbꝰ diſcipulꝭ ioānis ibi. Altera die ſtabat
Prima ī tres. qꝛ p̄mo ponitꝰ ioānis teſtificatio
2° excluditꝰ teſtificātis ſuſpicio ibi. hic ē de q̄
dixi. 3° ſubiungitꝰ teſtimonij confirmatio ibi.
Et teſtioniū ꝑhibuit. Jn p̄ma pte dr̄ ſic (altera
die) ex hoc pꝫ ꝙ Jo. plies teſtimoniū ferebat
ipſi xp̄o ēt q̄libꝫ die. qꝛ ad h totū officiū eiꝰ: ⁊ p̄
dicatio ordinabatꝰ (Uidit ioan. ihꝫ) p̄ñtialr̄. qꝛ
teſtioniū qđ ē ꝑviſuꝫ ē efficaciſſimū (veniētē
ad ſe) h nō eſt itelligendū d aduētu xp̄i ad ba-
ptiſmū ſꝫ pꝰ. qđ pꝫ ex h ꝙ ſeqtur īfra. ꝙ ioan.
añ iā viderat ſpm̄ deſcendētē ſup eū. qđ fcm̄
fuit ī baptiſmo. ⁊ iō pꝫ ꝙ xp̄s pꝰ baptiſmū ve
nit ad ioan. vt teſtioniū io. plries latū ⁊ p̄ñtia
liter eēt efficaciꝰ. ſubditꝰ aūt teſtimoniū ioan.
de xp̄o duplr̄. Primo q̄tū ad eiꝰ vāꝫ humani-
tatē. ī q̄ ꝓ nobis imolatꝰ ē cū dr̄ (Ecce agnus
dei) .i. a deo miſſus imolādꝰ. vt hoſtia acceptiſ
ſima. Circa qđ cōſiderādū ꝙ lꝫ alia aīalia imo
larētꝰ ī lege: vt bos. vitulꝰ capra. ⁊ huiuſmōi.
tm̄ xp̄s magꝭ vocatꝰ agnꝰ q̄ꝫ cetera imolaticia
duplici de cā. p̄ma ē qꝛ iter oēs figuras veterꝭ
te. agnꝰ paſcalꝭ expꝛeſſiꝰ figurabat paſſionē xp̄i
qꝛ ille agnꝰ erat ſine macula. ⁊ ꝑ eiꝰ imolatōeꝫ
filij iſrł liberati ſūt a ſeruitute egyptiaca. ſic ꝑ
paſſionē xp̄i q pccm̄ nō fecꝭ ſumꝰ liberati a ſer-
uitute diaboli. Secūda cā ē. qꝛ iuge ſacrificiū
qđ figurabat ꝑpetuitatē beatitudīs. fiebat de
agno. ſic ⁊ xp̄s ē nr̄a btītudo. 2° fert teſtioniū
ioannis de xp̄o q̄tū ad eiꝰ diuinitatē cum ſub
ditꝰ (Qui tollit peccata mūdi) qꝛ tollere pctā ē
ꝓpriū ipſiꝰ dei. dr̄ aūt pctꝫ hic ponēdo ſingula
re ꝓ plurali. ſm̄ moduꝫ idiomatꝭ hebrei. ut pꝫ
Exo. 8. vēit muſca grauiſſima. i. mlꝭtitudo mu-
ſcaꝝ. Uel alr̄ dr̄ pctm̄ ī ſingulari. lꝫ ille agnus

tulerit oīa pctā. tm̄ ſpāli mō ꝓ peccato origina
li occiſus ē (Hic ē de q̄ dixi) hic ꝯñr tollitꝰ ſuſ-
picio teſtis. Jeſus. n. erat cognatꝰ ioannis ex ꝑ
te mr̄is. ⁊ iō ſic h teſtionium dixiſſet tm̄ poſtq̄ꝫ
ieſus fuit ei notus. poſſent aliq eius teſtimoni
uꝫ hr̄e ſuſpectū. ⁊ iō teſtimoniū ioānis de xp̄o
fuit aliquo mō añq̄ꝫ noticiā determinatā ha-
beret de ipſo. Qꝛ p̄mo ī generali fuit reuelatus
aduētus xp̄i ꝓpinquꝰ de futuro ipſi ioāni. ⁊ fu
it ſibi p̄ceptū a dño vt baptizaret ī noīe vētu-
ri. ⁊ p̄dicaret eiꝰ aduentū. ⁊ p̄pararet pplꝫ. ⁊ tūc
īcepit ferre teſtimoniū de xp̄o ī generali d. ꝙ ci
to eēt vēturꝰ. tm̄ neſciebat qs eēt determiate.
ſꝫ tūc datū fuit ſibi ſignuꝫ cognoſcēdi ipm̄. ſ. ap
paritōe ſpūs ſci ſup eū. ⁊ h ē qđ dr̄ (hic eſt de q̄
dixi) .q.d. nō mō īcipio ferre teſtioniū de ipſo.
ſꝫ añq̄ꝫ cognoſcerē ipm̄ (Pꝰ me venit q añ me
factꝰ ē. qm̄ p̄or me erat) exponatꝰ ſic ſupra (Et
ego neſciebā eū) q̄tū ad ꝑſonā determinataꝫ.
(Sꝫ vt manifeſtetꝰ ī iſrł) .i. ipſi iſraheli (propte
rea veni ego ī aqua baptizās) qꝛ totū officiuꝫ
ioānis baptizādo ⁊ p̄dicādo erat ordinatū ad
manifeſtatōem xp̄i. Sed ꝯ illud qđ dr̄ hic. Et
ego neſciebaꝫ eū videtꝰ eē illđ qđ hꝫ Math.
3. ꝙ ioānes ꝓhibebat ieſuꝫ veniētē ad baptiſ
mū. d. Ego a te debeo baptizari. g̊ vt vr̄ añ ba
ptiſmū ipſꝫ cognouit. Dicēdū ꝙ ī baptiſmo co
gnouit eū duplr̄. Primo ꝑ reuelatōem diuinā
q̄ñ venit ad baptiſmū ioānis. ⁊ tūc dixit ei ioan
nes illud. Math. 4. Ego a te debeo baptizari.
2° cognouit eū q̄ñ ſpūs ſcūs deſcēdit ſup eū in
ſigno viſibili a deo p̄us ſibi dato: vt dcm̄ ē. et
iō cū dicitꝰ hic. Et ego neſciebā eum. refertꝰ ad
tp̄s p̄cedens baptiſmū quo ioannes nō cogno
ſcebat ieſum q̄tum ad ꝑſonā determiatā (Et
teſtimoniū ⁊c) hic ponitꝰ teſtimonij ioānis con
firmatio ꝑ ſignū ſibi diuinitꝰ datum de xp̄o a
p̄ncipio. qđ poſtea vidit ī ipſo. ⁊ hoc ē qđ dr̄ (Et
teſtimoniū ꝑhibuit ioānes. d. Qꝛ vidi ſpm̄ de-
ſcēdentē q̄ſi colūbā de celo: ⁊ māſit ſup eū) hoc
fuit q̄ñ ioannes baptizauit ieſum. vt habetur
Math. 3. (Et ego neſciebā eū) iſtud refertꝰ ad
tp̄s p̄cedens baptiſmū: vt dcꝫ ē. Augu. aūt re-
fert neſciebaꝫ ad ptātem excellentie in baptiſ-
mo quā ſibi xp̄s retinuit. q̄ conſiſtit ī quatuor
Primū ē ꝙ ipſe ſolus baptiſmū iſtitueret. 2ᵐ
ē ꝙ effectū baptiſmi ſin̄ baptiſmo cōferre poſ-
ſet. 3ᵐ ē ꝙ meritū paſſiōis eiꝰ in baptiſmo effi
caciā hēret. 4ᵐ ꝙ aliq̄ tp̄e baptiſmꝰ ꝯferretꝰ ī
noīe ipſiꝰ. ſicut hētur Act. 19. q.d. ego neſciebā
ꝙ hanc excellentiam predictam in baptizan-
do ſibi retinerꝫ. vnde ſubditur poſtea (hic ē q
baptizat) ſolus q̄tum ad iſtam excellentiam.
p̄ma tm̄ expoſitio magis videtꝰ cōſonare litte-
re. ita ꝙ illud neſciebam eū. referatꝰ ad tēpus
p̄cedens baptiſmum xp̄i. q̄ñ ioannes non co-
gnoſcebat xp̄m adhuc in ꝑſona determinata.
vt p̄dictū eſt. ſꝫ tm̄ in generali et cū h fuit ſibi
datū ſignū cognoſcendi eū determinate in ſu-

turo p apparitōem ſpūs ſancti in ſigno viſibi
li ideo ſubditur (Sꝫ q miſit me) ideſt deꝰ p ex
pſſam miſſionē et apparitōem: vt ē dictuꝫ eſt
(baptizare in aqua) qꝛ baptiſmꝰ ioannis grāꝫ
nō cōferebat. ſꝫ baptiſmū chriſti ſignificabat
et ad ipꝫ diſponebat (ille mihi dixit. Sup quē
videris ſpm̄ deſcendētēꝫ et manentē ſup euꝫ)
i ſigno viſibili colūbe (hic ē qui baptizat i ſpū
ſcō) qđ eſt ꝓpriū ipiꝰ dei. ſ. ſaluare aīas p grāꝫ
ſpūs ſcī (Et ego vidi) ſpm̄ ſcm̄ pdicto mō. ſ. de
ſcētēꝫ ſup ieſuꝫ (et teſtioniuꝫ phibui. qꝛ hic eſt
filiꝰ dei). ſ. naturał. et p ꝯñs habēs eādēꝫ vni
tē cum prē (Altera die) hic explicat teſtioniuꝫ
ioannis de xp̄o ſcm̄ corā diſcipul' ioānis. ſpālr
et diuidit i. 2. qꝛ pmo ponit huiꝰ teſtimoniuꝫ.
Secūdo teſtiony fructū ibi. Et audierūt. In
pma pte dr ſic. (Altera die iteꝝ ſtabat ioānes
et ex diſcipul' eiꝰ duo) dicit altera die ad notā
dū q ioānes pluries et frequēter ferebat teſti
moniū de xp̄o: vt ſupra dcm̄ ē. p hoc qđ ſubdi
tur (Stabat) oñdit q ipe patꝰ erat ad exercē
dū ſuū officiū. teſtificando de chriſto baptizā
do et docēdo: vñ ſubditur (Et reſpiciens ihm
ābulātem). ſ. ꝓpe locū vbi ſtabat ioannes. qꝛ
chriſtꝰ poſtq̄ baptizatꝰ ē a ioāne. ad tps mora
tus ē ꝓpe locū. et factꝰ ioāni familiaris. vt ſic
ioannes frequenter diceret teſtimoniū de xp̄o
i ſui pſentia. ꝛ ſic ab alijs cognoſceret vñ ſub
ditur (Ecce agnꝰ dei) breuiter repetit euāgeli
ſta teſtimoniū qđ fuerat ſupiꝰ dcꝫ. iđ obmittit
illđ qđ ſupra dcꝫ ē (Qui tollit peccata mūdi)
ꝛ exponat ſic ſupra expoitū fuit (Et audierūt)
hic ponitur fructꝰ predci teſtimony. ꝛ diuidit
i tres. qꝛ pmo pōitur fructꝰ ſequēs ex ioannis
teſtificatiōe. 2º ex diſcipuli cōuerſi pdicatiōe
ibi. erat aūt andreas. 3º ex xp̄i vocatōe ibi. In
craſtinū. Fructꝰ aūt pmus fuit cōuerſio diſci
puloꝝ ioānis ad xp̄m. q̄ fuit ichoata p ioāneꝫ
inquantū diſcipuli teſtimoniū eiꝰ reuerenter
audierunt. et tāq̄ viſſimū executi ſūt in ope. ꝛ
hoc ē quod dr (Et audierunt eū duo diſcipuli
loquētē ꝛ ſecuti ſunt ihꝫ) deſiderātes ei adhe
rere. ꝛ doctrinā eiꝰ audire. ſed iſta ꝯuerſio ꝯſu
mata ē p ipm̄ xp̄m. vñ ſubdit (Cōuerſus autē
ieſus) ex ſua benignitate ꝛ mīa (Uidēs eos ſe
qaentes ſe dixit eis. Quid q̄ritis). q. d. paratꝰ
ſum ad volūtatem vr̄aꝫ. nec petit h̄ ex ignorā
tia vt aliqd adiſcat. ſꝫ vt ex eoꝝ rñſione ꝯuē
entiꝰ eos dirigat. ſic Gene. 3º dixit dñs. Adam
vbi es: vt ex ſua rñſiōe ꝯuenientiꝰ argueꝛꝫ ipꝫ
ſeqtur (Qui dixerūt ei rabi qđ dr interpretatuꝫ
magr̄ iſtud quod dicitur interpretatum magi
ſter. non ē de v̄bis eoꝝ. ſꝫ ē v̄bū euāgeliſte in
terp̄tantł nomē hebraicū. qđ eſt rabi: vñ dixe
rūt (Rabi vbi habitas) querētes domū eiꝰ tā
q̄ ſtudioſi diſcipuli: vt poſſēt frequēter cū eo
ꝛ ab eo iſtrui (dixit eis venite ꝛ videte) libera
liter ꝯſcēdens petitōi eoꝝ. Sꝫ qꝛ dcm̄ ē de do
mo xp̄i hic. videt ꝯdicere ei. qđ dr Math. 8º

Filius hoīs nō hꝫ vbi caput ſuū reclinet. Di
cendū q in matheo dr nō habuiſſe ꝓpriuꝫ do
miciliū. nō tn̄ negat qn hūit ſic hoſpes domū
accōmodatāꝫ p tēpore ad manēdū. Sic. n. fre
quēter fuit i domo marthe. ꝛ eodē mō ad tēpꝰ
manſit ꝓpe ioannem poſt baptiſmū ſuū. rōni
bus pdictis. tn̄ in hoſpitō alieno. qđ pꝫ ex hoc
q nō erat ō loco illo. ſꝫ de nazaret ſeqtur (Ue
nerūt ꝛ viderūt vbi maneꝛꝫ) ſic hoſpes: vt di
ctū ē (Et māſerūt apđ eū die illo) Audiētes v̄
ba vite ab eo (Hora aūt erat q̄ſi decia). i. ꝓpe
veſperā. ex q̄ pꝫ ardor eoꝝ ad audiendū xp̄ꝫ.
Qꝛ cum hora veſptina ſolent hoīes reuerti ad
ꝓpria domicilia. tn̄ oībꝰ dimiſſis māſerūt cū
ipo vſꝫ i craſtinū deſiderio audiēdi ipꝫ. (Erat
aūt andreas) hic ꝯñr ponit fructꝰ ꝓueniens
ex diſcipuli cōuerſiōe. qꝛ audita xp̄i doctrina
ſtatī iuit ad q̄rendū frēm ſuū ad audiendum
ihm xp̄m. ꝛ hoc ē quod dicit (Erat aūt andre
as frater ſymonis petri vnus ex duobꝰ q audi
erāt a ioanne. ꝛ ſecuti fuerant eū). ſ. xp̄m. No
men aūt alteriꝰ diſcipuli h̄ tacet. qꝛ modꝰ ſcri
bentiū eſt tacere ꝓprias laudes. vel ſaltē loq
de ſe ſic de alio. ſic infra vltīo ca. dic ioannes
euangeliſta de ſeipo. Hic ē diſcipulus ille ꝛc.
nō exp̄mendo nomē ſuū. ꝛ eodē mō loqtur hic
qꝛ ꝓbabilr creditur q ipemet fuerit cū ādrea
qꝛ circūſtātias loci ꝛ tp̄is deſcribit q̄ſi ille qui
pſentialiter vidit. Poteſt ēt aliter dici q ſolꝰ
andreas noiat. eo q ātiquor ꝛ pncipalior erat.
vñ ꝛ hanc ꝓrogatiaꝫ habuit q fuit pmꝰ xp̄i di
ſcipulus. qꝛ de duobꝰ pmo adherētibꝰ xp̄o. ipe
fuit pncipał ꝛ pmꝰ. ſic ꝛ ſtephanꝰ fuit pmꝰ mar
tyr. ſeqtur (Inuenit h̄ pmū frēꝫ ſuū ſymonē)
nō inuenit eū a caſu. ſꝫ diligēter q̄ſitū deſide
rās hr̄e eum frēꝫ i religione fidei ſic ꝛ i ꝓping
tate carnali. ꝯ illos q ꝓprios amicoſ retrahūt
ab igreſſu religiōiſ. vñ ſeqtur (ꝛ dixit ei) Inue
nimꝰ meſſiā qđ ē interp̄tatū xp̄s). i. vnctꝰ. qa
xp̄s ē rex ꝛ ſacerdos vnctꝰ in humana natura
plenitudine grē ſic reges ꝛ ſacerdotes i veteri
teſtamento vngebantur corporali vnctōne. et
hñ dicit. iuenimus. quia ſufficiēter fuerat in
ſtructus a xp̄o per teſtimonia legis ꝛ ꝓphetarū
q ipſe erat v̄e xp̄s. ꝛ qꝛ ꝯſumatio boni operis
ē p xp̄ꝫ. iđ ſeqtur (Et adduxit eum ad ieſum)
tū qꝛ nō ꝯfidebat de ſe q poſſet eum ſufficiē
ter inſtruere. tum qꝛ libenter ad magiſtruꝫ re
dibat. habita occaſione (Intuitus autem euꝫ
ieſus) non ſoluꝫ exterius. ſꝫ ēt interius. vidēs
eius deuotionem: quia intuet cor (Dixit. Tu
es ſymon) ideſt vere obediens. quaſi dicat no
men eſt ꝓprietati tue ꝯſonuꝫ (Filius ioanna)
Math. 16. dr bariona ideſt filius iona. Dicen
dum q idem eſt nomen patris petri iona et io
anna. aliqualiter tamen diuerſificatū ſicut in
latino nicolaus ꝛ colinus. vł alr̄ dicēdū q pr̄
petri erat binonimꝰ. ꝛ ſic iona et ioāna ſūt duo
noīa. h̄ videt ex eoꝝ interp̄tatōne. Quia iona

Nouum faciet dominus ſuper terram. mulier
circundabit virum: qꝛ xp̄us ab inſtanti conce
ptionis fuit vir pfectus modo dicto. Conſtat
autem q chriſtus fuit ante conceptus q̄ ioan
nes fuerit natus. vt patet Luce. i. ꝛ ideo h̄ mo
do littera predicta pōt exponi (Ante me factꝰ
eſt) vt per factum eſſe intelligatur perfectio.
quia hoc deſignat talis locutio ſicut fieri imp
fectionem deſignat. qꝛ chriſtus ēt ſecundū hu
manā naturam ante pfectus fuit q̄ ioannes.
vt patet per predicta (Et de plenitudine) poſi
tis duobus modis quibus v̄bum incarnatuꝫ
innotuit eis. Hic conſequenter vtrūq̄ moduꝫ
manifeſtat. ꝛ primo manifeſtat primum: qui ē
per viſum. vt dictum eſt. 2º ſecundum qui eſt
per auditum ibi. Et hoc eſt teſtimoniuꝫ. Ad in
tellectum primi ſciendum q hec verba que ſe
quuntur non ſunt verba ioanniſ baptiſte: licꝫ
hoc dicat Origeneſ. ſed ſunt verba ioānis euā
geliſte declarantis modum quo cognouerunt
verbum incarnatum per viſum ſecundū Au
guſtinum ꝛ Chryſo. dixerat enim ſupra. Uidi
mus eum plenuꝫ gratia ꝛ ueritate. Poſſet ali
quis querere qualiter hoc vidiſtł: ideo decla
rat qualiter hoc cognouerūt quaſi reſpondēs
tacite queſtioni. Et diuidit in duas. quia pmo
declarat qualiter cognouerunt euꝫ plenū gra
tie. 2º qualiter cognouerunt eum plenū veri
tatis. ibi. Deum nemo vidit. Dicit igit pmo.
bene dixi q vidimus eum plenuꝫ grē: quia de
plenitudine eius nos omnes accepimus: hoc
potiſſime apparuit in ſpūs ſcī miſſioneꝫ ſupra
apoſtolos i die pēthecoſtes ex cuiꝰ plenitudie
linguiſ oīum loquebant. vt dr Act. 2. ꝛ iđ expi
entia quodāmodo cognoſcebant ipm̄ xp̄m eſſe
plenū grē. ꝛ hoc ē qđ dicit (Et de plenitudine
eiꝰ nos oēs accepimꝰ) iſta dictō copulatiā. ꝛ ñ
ꝯtinuat lr̄e imediate pcedenti q̄ ꝯtinet v̄ba io
āniſ baptiſte. ſꝫ v̄ba ioāniſ euāgeliſte qñ ſupra
dixerat. ꝛ uidimꝰ eū q̄ſi vnigenitū a prē plenū
grē ꝛ v̄itatł. Qꝛ hic declarat modū p quē h̄ co
gnouerūt: vt dictū ē. ſ. p acceptōeꝫ ſpūs ſcī de
eiꝰ plēitudie. ideo ſequit (ꝛ gratiā pro gratia).
Prima. n. gratia dat ſine meritiſ. Quia añ gra
tiā non pōt hō mereri. ſed habita pma gratia
poteſt homo mereri de condigno augmentum
gratie. ꝛ ideo ſecunda gratia dat quodāmodo
ꝓ prima. quia datur ꝓ meritorio ope pceden
te ex ipa. Aliter poteſt hoc exponi ꝛ magis pro
prie ad litteraꝫ de lege noua ꝛ veteri. ita q lex
vetuſ dicit grā prła. Magna. n. fuit gratia da
re legem ſpecialeꝫ populo dure ceruicis. ꝛ alia
hñficia illi pp̄ło collata ꝓpter quod dr in pſal.
147. Non fecit taliter omni natōni ꝛc. Qꝛ tam̄
iſta lex erat iperfecta loco illius data ē lex no
ua q̄ eſt perfecta ꝛ maior gratia. ꝛ ſic expōit il
lud (ꝛ gratiam ꝓ gratia). q. d. non ſolum acce
pimus de plenitudine chriſti in receptione ſpi
ritus ſancti. ſed cum hoc accepimus (gratiam

pro gratia) ideſt legem nouam loco veteriſ. ꝓ
pter quod ſubditur quaſi exponēdo (Quiá lex
per moy. data eſt. gratia ꝛ veritas per ieſum
chriſtum facta eſt) dicitur autem lex noua reſ
pectu veteriſ (veritas) quia illa fuit figura et
vmbra illius. dicitur etiā (gratia) reſpectu eꝰ.
quia quāuis lex vetus ex liberalitate diuina
fuerit illi populo data. ꝓpter quod poteſt dici
gratia large. eo modo loquendi quo quodlibꝫ
donum gratis datum dicitur gratia. non tam̄
conferebat gratiam iuſtificanteꝫ ſicut fac lex
noua (Deum nemo vidit) hic declarat ioānes
qualiter cognouerūt xp̄m fuiſſe plenum veri
tate. vꝫ p doctrinam xp̄i q docuit eos de ſecre
tis diuinitatis. q̄ ꝯp̄hendi non poſſunt. niſi ab
eo i quo eſt plenitudo veritatł. ꝛ hoc eſt quod
dr (Deum nemo vidit vnq̄) non accipitur hic
nemo ꝓ nullo homine. quia in ſacra ſcriptura
aliquādo accipitur homo ꝓ omni creatura eo
q habet aliquā conuenientiam cum omni cre
atura: ꝓpter quod dicit Mar. vlti. predicate
euangeliuꝫ oī creature. ita nemo. aliqñ accipi
tur ꝓ nulla creatura. ē igit ſenſus (Deū nemo
vidit vnq̄). i. nulla creatura pōt viſiōe ꝯp̄hē
ſionis videre diuinā eēntiā: ꝛ ſubdit a quo cō
p̄hendat (Unigenitus q ē in ſinu patris). i. in
intrinſecis diuinitatis. ipe ꝯp̄hendit eā. qꝛ hꝫ
eandē noticiā cum patre. ꝛ ideo poteſt de h̄ ali
os pleniꝰ inſtruere. iđ ſequit (Ipe enarrauit)
ſicut patꝫ ex decurſu euāgely. qđ apłos de ſe
cretis diuitatis docuit. vt de myſterio trinita
tis. ꝛ de mľtis alijs q̄ non fuerūt ita explicite
tradita in lege ꝛ ꝓphetł ſic xp̄s explicauit (Et
hoc eſt teſti.) Poſtq̄ euāgeliſta declarauit mo
dū quo habuerunt noticiā de plenitudine xp̄i
per viſum. hic conſequēter declarat aliū mo
dum quo idem cognouerunt p auditum. vꝫ p
ioannis teſtimoniū. ꝛ diuiditur in duas ptes:
qꝛ primo manifeſtat teſtimoniū ioannis factū
in xp̄i abſentia. 2º teſtimoniū ioannis de xp̄o i
eius preſentia ibi. Altera die. Primo teſtioniū
dedit ioannes iterrogatus. Et diuidit in duaſ
qꝛ p fuit iterrogatꝰ de pſona. 2º de officio ibi.
Et q miſſi fuerāt. Prima adhuc in duas. qꝛ p
mo ponit teſtimoniū ioānis p modū negatōiſ
2º per modum affirmationis. ibi. Dixerūt ei.
Prima adhuc in tres ſecundū tres queſtiōes
factas ipſi ioanni: ꝛ tres reſponſioneſ correſpō
dentes. ſecunda ibi. ꝛ interrogauerunt. tertia
ibi ꝓpheta. Circa pmuꝫ aduertendū q tēpore
pdicationis ioānis erat famoſa opio. ꝛ maxie i
hieruſalē: vbi vigebat ſtudiū legiſ ꝛ ꝓphetaꝝ:
q tēpus aduentꝰ meſſie eſſet de ꝓpīo. Primo
qꝛ uidebāt ab eis ablatū eē regnū. vt declaui
ſup math. ꝛ dañ. ꝛ h̄ fuerat eis datū p ſigno ad
uentꝰ meſſie. Gen. 49. nō auferet ſceptꝝ ꝛc. 2º
qꝛ videbāt ꝯpletaſ hebdōadaſ dcaſ a daniele ō
aduētu ſcī ſcōꝝ. q̄ ꝯplete fuerūt in natiuitate
xp̄i: vt declaraui ſup Dani. 9. ca. vł ſcōm alios

q̄ dixit eas ꝯpletas fuiſſe. ıs. āno. tiberij ceſari
ı paſſiõe xp̄i viderūt eas cito cõplēdaſ. ꝓpter
qḋ meſſiā de ꝓximo expectabāt. Ex altera pte
ioānis babtiſte mirabilem natiuitatē: ⁊ eius
excellētē ſāctitatē. ⁊ iō fuerūt moti ad opinā/
dū ipſū eſſe xp̄m. ꝓpter quod miſerūt ſolēnes
nūcios ad ioannē volentes ſup hoc ſcire veri
tatē. Uerūtñ Chryſo. dicit. ꝙ malitioſe vene
rūt Sꝫ Orige. dicit. ſimplici aīo uenerūt ad q̄
rēdū veritatē. ⁊ h̄ videt̄ verius. qꝛ ı modo q̄rē
di exhibuerūt ioāni maximā reuerētiā. ⁊ h̄ ex
quatuor. vt pꝫ infra. pmo ex perſonis mittēti
bꝰ ad ipm nūcios. ⁊ hoc notat̄ cū dicit̄ (Miſe
rūt iudei). i. illi de tribu iuda. q̄ erāt nobilio/
res in poplo. Secūdo ex loco miſſiōis cū dicit̄
(Ab hierlꝫ) que erat ciuitas ſacerdotal' ⁊ r̄gia.
⁊ qꝛ ſtudiū legis ⁊ ꝓphetaꝝ. ⁊ cult' diuinꝰ vi
gebat ibi. Similiter ipa erat caput regni. Ter
tio ex pte nūcioꝝ cū ſubdit̄ (Sacerdotes et le
uitas) q̄ erāt ſolēnes pſone: ⁊ maxie qꝛ illi ſa/
cerdotes ⁊ leuite q̄ fuerūt miſſi erant de ſecta
phariſeoꝝ. vt dr̄ ıfra eodē. ca. ⁊ iſti erāt magiſ
religioſi ⁊ famoſi ı toto pplo illo. 4.° ex mō in/
terrogandi cū ſubdit̄ (Ut interrogarēt eū tu
q̄ es) q̄ı volētes ı h̄ acqeſcere dictı eꝰ. ⁊ ſubdit̄
ioānis rn̄ſio (Et cõfeſſus ē). ſ. v̄itatē (Et nō ne
gauit) vſurpādo ſibi diuinū officiū. Hoc eniꝫ
eſſet negare ipſū xp̄m q̄ eſt ipſa veritas vnde
ſeqt̄ (et cõfeſſus ē. qa n̄ ſū ego xp̄s) et ı hoc rn̄
ſpōdit ıtentõi eoꝝ. Ad h̄. n. q̄rebāt. Tu qs es
vt reſpōderet eis ſi eēt xp̄s vel nō (Et ıterro/
gauerūt) hic ꝯn̄r ponit̄ ſcd̄a queſtio. Sic. n. ad
uentus xp̄i fuerat pmiſſus iudeis. ita ⁊ aduē/
tus helie. vt hēt Malach. vlt. Ecce ego mit/
tam vobis heliā ꝓphetā ⁊c̄. ⁊ iō audientes ꝙ
nō eſſet xp̄s interrogauerūt ꝯn̄r ſi ipe eēt heli
as. ⁊ ſubdit̄ ioānis rn̄ſio cū dr̄ (Et dixit nō ſū)
ſꝫ videt̄ eē ꝯ̄ illud qḋ dicit ſaluator de ioanne
Math. ıı. ipe ē helias. Dicendū qḋ ipi q̄rebāt
de pſona helie. ⁊ iō ad eoꝝ q̄ōnem rn̄dit ꝙ nō
erat helias ı pſona: lꝫ eēt helias ı ſpū. ꝓpter ſi/
militudinē vite ı auſteritate ⁊ doctrine v̄itate
⁊ ı officio. qꝛ erat pcurſoꝛ pmi aduētus redēp/
toris: ſic helias erit pcurſoꝛ ſcd̄i. ⁊ h̄ mō vocat
ſaluator ioānem heliā. ⁊ ſic nō ē ꝯ̄dictō (ꝓphe
ta) hic ponit̄. 3. queſtio. erat. n. famoſa opio tūc
tp̄is apud aliquos iudeos: ꝙ an̄ xp̄m veniret
vnꝰ magnꝰ ꝓpheta. p eo qḋ ſcriptū ē Deuter.
18. ꝓphetā ſuſcitabit dn̄s deus de fribus v̄ris
⁊c̄. Que q̄dē auctoritas ſcd̄m v̄itatē ıtelligēda
ē de xp̄o ad lr̄am. lꝫ iudei ıtelligerēt eā de alio
ꝓpheta. ⁊ iō iterrogauerūt eū ſi eēt ille ꝓphe
ta de quo dicta ē ſcriptura pdcā. Un̄ in greco
nō ponit̄ hic ꝓpheta abſolute. ſꝫ cū articulari
dictõe q̄ denotat ꝓpham dictū anthonomati
ce. ſubdit̄ ioannis rn̄ſio (Et rn̄dit Nō) nō eniꝫ
negauit ſe eē ꝓphaꝫ abſolute. nec ꝓphetā miſ
ſuꝫ an̄ xp̄m. qꝛ negaſſet v̄itatē. ſꝫ negauit ſe eē
ꝓpham illuꝫ de quo loqtur ſcriptura pallega

ta. q̄ ad lr̄am ē de xp̄o ıtelligenda: vt dc̄ꝫ ē. Ali
ter exponit h̄ Grego. dicēs ꝙ negauit ſe eē pro
phetā tm̄. qꝛ erat pluſq̄ꝫ ꝓpheta. ſꝫ pma expo/
ſitio vr̄ melioꝛ: ⁊ lr̄e propinqoꝛ. qꝛ minꝰ inclu
ditur ı maioꝛi. ſi enim fuit pluſquaꝫ propheta
ſequitur ꝙ fuit propheta (Dixerunt ergo) hic
ponit̄ teſtioniū ioānis p modū affirmationis.
qꝛ audiētes nūc̄ iudeoꝝ ꝙ de oībꝰ rn̄derꝫ ne
gatiue: voluerūt aliq̄d affirmatiue dc̄m ab eo re
portare. ⁊ h̄ ē ꝙ dr̄ (Dixerūt ḡ ei qſ es tu vt reſ
ponſū demꝰ his q̄ miſerūt nos: q̄d dicis de te/
ipo) affirmatiue ſubdit̄ ioan. rn̄ſio ı q̄ dat teſtio
niū de xp̄o aſſerēs ſe eē eiꝰ pcurſorem. d. (Ego
vox clamātis ı deſerto dirigite viā dn̄i). i. ego
ſū. ille de q̄ ſcriptura dit̄ Eſa. 40. ut allegatū ē
ꝙ dꝫ clamare ı deſerto iudee. vt hoīes ſe ppa/
rent ad aduētū xp̄i ı mudū. ⁊ bn̄ deſignat̄ Jo.
ı ꝓprietate vocis. qꝛ erat ānūciatoꝛ v̄bi diuini
. i. xp̄i q̄ ē v̄bū pr̄is ſm̄ diuinitatē. vt ſupra dc̄ꝫ
ē. vox. n. humana ē v̄bi mētal' expſſiua (Et qui
miſſi) Hic declarat̄ teſtimoniū ioānis ſcd̄m ad
ıterrogatõez eiꝰ de officio. ⁊ diuidit̄ ı treſ pteſ.
qꝛ pimo põit̄ nūcioꝝ ıterrogatio. Secūdū ioā
nis reſponſio ibi. Reſpondit eis. tertio quedā
reſpectu pcedētiū ꝯcluſio ibi. hec in bethania.
Circa pmū ꝯſiderādū. ꝙ ſicut dictū ē phariſei
inter alios iudeos videbant̄ magis religioſi.
ꝓpter qḋ dicebāt̄ a fares qḋ eſt diuiſio. qꝛ ı ha
bitu in geſtu. ⁊ victu. erant quodāmodo ab ali
is diſtincti: in ſignū maioꝛis religiōis ꝓpter
qḋ oſtendebāt ſe magis zelare p ritu legis ꝓ/
pter qḋ audienteſ a ioāne ꝙ nō erat aliqs triū
pdictoꝝ quos expectabāt tāq̄ꝫ pſonas ſolēneſ
queſierūt ab eo q̄re babtizabat ıducendo no
uū ritū. ⁊ hoc ē qḋ dr̄ (Et q̄ miſſi fuerāt ex pha
riſeis) ⁊ patet lr̄a ex dictis (Reſpondit eis) h̄
põit̄ reſponſio ioānis in qua phibet teſtimōiū
de xp̄o dicēs ꝙ ſic pcurrebat pdicationē xp̄i.
ſua pdicatõe ⁊ denūciatione. ita baptiſmū xp̄i
pcurrebat ſuo baptiſmate. ſicut ⁊ ꝓphete anti
quitus aliq̄n denūciabāt futura nō ſolū ver/
bis ſed etiā factiſ: vt ſupra dictū eſt. ⁊ hoc ē qḋ
dr̄. (Reſpondit eis ioānes d. (Ego baptizo in
aqua) Lauando tantū corpꝰ ad deſignanduꝫ
illuꝫ q̄ ſuo baptiſmate lauabit aīas. vnde ſub
dit̄ (Medius aūt veſtrū ſtetit (. i. ꝯmūiter vi/
uēs inter homies. xp̄s enim uitā cõmunē ıter
homines duxit: vt patꝫ ex decurſu euangelij
(Quē vos neſcitı) ſcꝫ q̄ꝫtuꝫ ad diuinitatē. imo
ipm ſimpliciter negauerūt corā pilato (Jpe ē
q̄ poſt me vēturꝰ eſt q̄ ante me factus eſt) hoc
expõit̄ ſicut ē expoſitū eſt (Cuiꝰ nō ſū dignus
vt ſoluā eiꝰ corrigiā calciamenti) cū xp̄ſ calcia
mēta n̄ portauerit. qḋ pꝫ ex hoc ꝙ dr̄ Luce. 10.
Portare calciamēta apoſtoliſ ıhibuit. ipe fecit
quod docuit vt habet̄. Act. i. ideo patꝫ hic ꝙ
hec erat metaphoꝛica locutio. Cuiuſ n̄ ſum di
gnus ⁊c̄. Quia ioannes in hoc dicit ſe non eſſe
dignū exhibere xp̄o etiā minimuꝫ obſequiuꝫ

interpꝛetat̄ columba. ioanna in q̄ gr̄a. dicit q̄ fili
us ioanna. quaſi diceret hoc cognomen conſo/
nat tuo noī. Quia ille q̄ ē vere obediens eſt fi/
lius gratie ſpūs ſancti q̄ per colūbā deſignat̄.
(Tu vocaberis cephas) ideſt capitaneꝰ. ⁊ ideꝫ
ſonat hoc nomē petrus. qꝛ fūdamētuꝫ habꝫ q̄
dāmō ꝓprietatē capitis. vnde Mathe. 16. q̄n
dictū eſt ei a xp̄o. Tu es petruſ ⁊c̄. Nō fuit no/
mīs noua ıpoſitio: ſꝫ noīs priꝰ ıpoſiti cõmemo/
ratio vl' cõfirmatio. qꝛ hic ſibi fuit ıpoſituꝫ ſm̄
Aug. Aliq tn̄ alij dicūt ecõuerſo ꝙ tunc fuit
ſibi ıpoſituꝫ. ſꝫ hic pdictū fuit ſibi ıponēdū. pp
qḋ dr̄. Tu vocaberis q̄ı loquēſ de futuri noīs
ıpoſitione. Notandū etiā ꝙ mutatio noīs fcā
a deo ſp fcā eſt ex aliq̄ gratia ſpeciali quam a
deo ꝯſecutus ē ille cuiꝰ nomen mutat̄. ſicut ia
cob vocatus ē iſrl'. eo ꝙ vidit dn̄m. Gene. 32.
Et abrā vocatꝰ eſt abrahā q̄n fcā fuit ſibi pro
miſſio de ſemīe ı qua bn̄dicēde erāt oēſ genteſ
terre illiꝰ. Gene. 17. ⁊ eodē mō hic ſymon voca
tus ē cephas ex h̄ ꝙ vocatꝰ fuit ad xp̄i fidē. ⁊
vocādus de ꝓxio ad apoſtolatū ⁊ pncipatum
aploꝝ. Et Math. 16. Uocatꝰ eſt petrꝰ ꝙ idem
ē. vt dictū ē ꝓpter fidelem xp̄i ꝯfeſſionē. q̄ di/
xit tu es xp̄ſ filiꝰ dei viui. Sꝫ ꝯ̄ illud qḋ dr̄ hic
de vocatione petri ⁊ andree. videt̄ illud eē qḋ
habet̄ Math. 4. āmbulās ieſus iuxta mare ga
lilee vidit duos frēs ſymonē q̄ vocat̄ petrꝰ: et
andreā frēm eius mittenteſ rethe ı mare. ⁊ vo
cauit eos. ex quo pꝫ ꝙ vocati fuerūt de naui.
Dicendū ꝙ vocati fuerunt ad fidem ⁊ ad xp̄i
aliqualē familiaritatē iuxta ioꝛdanē ſcd̄ꝫ mo
duꝫ: q̄ hic ſcribit̄. ſꝫ poſtea iuxta mare galilee
fuerūt vocati ad apoſtolatum. ⁊ iō tūc relictı
rethibꝰ ⁊ naui ſecuti ſūt eū; non ampliꝰ ad ꝓpa
reuerſuri (Jn craſtinū) hic ꝯn̄r ponit̄ fructꝰ p
ueniēs ex xp̄i vocatione. ⁊ diuidit̄ ı duaſ. qꝛ p
mo deſcribit̄ ipſius philippi vocatio. 2.° ex h̄
ſequēs nathanael' ꝯuerſio ibi. Jnuenit philip
pus. Circa pmū ſciēdū. ꝙ xp̄s venit ad baptiſ
mū ioānis: vt v̄tutē regenerādi tribueret aqſ
⁊ vt baptiſmū ioānis ⁊ eiꝰ doctrinā approba/
ret. ⁊ vt de xp̄o p ioāniſ teſtimoniū latū in xp̄i
pn̄tia ppl's ipꝫ cognoſcerꝫ pp q̄ xp̄s ad tp̄s mo
ratꝰ eſt ⁊ ꝓpe locū illū: vt ſupra dictū eſt. ⁊ iō
h̄ pacto voluit redire ı galileā. vbi fuerat nu/
tritꝰ. ⁊ illo reditu vocatꝰ ē philippꝰ. et h̄ ē qḋ
dr̄ hic (Jn craſtinū aūt). ſ. pꝰ vocatiōeꝫ petri.
(Uoluit exire ı galileā) ſi. n. manſiſſet ꝓpe ioꝛ
danē poſtq̄ꝫ fuit cognitꝰ a pplo oēs cucurriſ
ſent ad eū ⁊ dimiſiſſet ioānē. qḋ pꝫ ex effectu.
Quia duo ex pncipalioꝛibꝰ diſcipul' ioānis ſe
cuti ſūt iā eū: vt dcm̄ ē. et iō volēs deferre io/
anni ⁊ dare nobis exēplū fugiēdi applauſum
ppli inde receſſit: ſequit̄ (Et ıuenit philippū)
nō a cāu vl' q̄ſı ignotū. ſꝫ ex ſua pordinatõe. vt
eū vocaret ad fidē ⁊ illuiarꝫ. vn̄ ſequit̄ (Et di
xit ei ieſus ſequere me) ꝙ aūt philippꝰ ſecutꝰ
ē eū ſtatiꝫ credens. nō ē mirꝝ. qꝛ vox xp̄i nō ſe

luꝫ hēbat vim mouēdi auditū ſꝫ ēt aīuꝫ. Põt
etiā ꝓbabilr̄ dici ꝙ philippꝰ iā erat edoctꝰ de
xp̄o ab andrea et petro. vn̄ ſubdit̄ (erat āt phi
lippuſ a bethſaida ciuitate andree et petri) q̄ı
reddat̄ rō q̄re ſtati ſecutꝰ ē xp̄m ex h̄ ꝙ erat d
villa andree et petri. ex q̄ ꝓbabile ē qḋ docue
rat ipꝫ (Jnuenit philippꝰ) hic põit̄ ꝯn̄r natha
nael ꝯuerſio. q̄ oñdit̄ pmo ıchoata p philippū.
⁊ 2.° ꝯſumata p xp̄m ibi. Uidit ieſus. Circa p
mū ꝯſiderandū ꝙ philippꝰ a xp̄o iſtructꝰ iuit
ad q̄rendū nathanaelē frēꝫ ſuū. deſiderās eū
hr̄e frēꝫ in fide ſic in carne. et h̄ ē qḋ dr̄ hic (in
uenit philippꝰ nathanaelē) non a caſu iuenit
eū: ſꝫ diligēter q̄ſituꝫ vt dcm̄ ē. Jſte aūt natha
nael erat hō lr̄atus ⁊ edoctꝰ ı lege ⁊ ꝓphetı. et
iō philippꝰ q̄uis eēt paꝝ lr̄atꝰ a pncipio. tn̄
iā erat iſtructꝰ a xp̄o in ſcripturı legis ⁊ ꝓphe
taꝝ loquētibꝰ de ipſo. iō ānūciādo xp̄m fratri
ſuo quē ſciebat lr̄atuꝫ ıcepit a teſtionio legı et
ꝓphaꝝ. d. (Queꝫ ſcripſit moyſes in lege) hoc
hētur. Gene. penul. Non auferet̄ ſceptꝝ de iu
da ⁊c̄. et Deutero. 18. ꝓphetā ſuſcitabit vobis
deꝰ de fribꝰ v̄ris ⁊c̄. Que ad lr̄aꝫ de xp̄o ſūt in
telligēda. vt pꝫ p pdcā (et ꝓphetı) Oēs. n. pro
phete de xp̄o loquūt̄. qꝛ ad xp̄ꝫ oēs coꝝ ꝓphe
tie pncipalr̄ oꝛdinabāt̄ (Jnuenimꝰ ieſuꝫ) q̄ı di
ceret h̄ nomē ꝯgruū ē ꝓphetı. qꝛ pmittūt meſ
ſiā ſaluatoꝛē. h̄ etiā nomē ponit̄ expſſe de xp̄o
Abacuc. vltı. Ego āt ı dn̄o gaudebo ⁊ exltabo
ı deo ieſu meo. et ı apocrifis eſdre. Et erit pꝰ
ānos hos. ⁊ moriet̄ ieſus filiꝰ meus ⁊ ꝯuertet̄
ſeclm (filiū ioſeph) philippꝰ ſic loqtur ſcd̄ꝫ cõ
munē modū loquendi. qꝛ putabat̄ eiꝰ filiꝰ. vt
hētur Luce. 3.° h̄ ēt ꝯſonat ſcripture q̄ clamat
vbiq̄ꝫ xp̄ꝫ deſcēdere de ſtirpe dauid. d cuiꝰ tri
bu erat ioſeph. pp qḋ ēt xp̄i genealogia p ipſuꝫ
ꝯputat̄. vt pꝫ Math. i. et Luce. 3.° Quāuis. n.
nō fuerit pr̄ xp̄i fuit tn̄ in mr̄imōio ꝯiūctꝰ mr̄i
eiꝰ que erat eiuſdē tribꝰ. put diffuſiꝰ declaui
ſup matheū (a nazaret) locꝰ ēt iſte ꝯſonat ſcri
pture loquēti de xp̄o. Eſa. 11. vbi dr̄ ſic ſcd̄ꝫ he/
braicā v̄itatē. Egrediet̄ v̄ga d radice ieſſe. ⁊ na
zarenꝰ de radice eiꝰ deſcendet. ⁊ iō nathanael
videns hāc ꝯſonātiā ſtatı rn̄dit (A nazaret po
teſt aliquid boni eſſe) Affirmatiue ſcd̄uꝫ Aug.
Aliter exponitur hoc ſecundum Chryſo. nega/
tiue et dubitatiue. Quia ſicut dictū eſt iſte na
thanael erat legiſperitus: et ideo vidit ꝙ duo
prima non habebant calūniam ſcilicet nomē
propꝛium quod eſt ieſus. et genus ſcilicet da/
uid. ſed de loco videbatur eſſe ꝯtra ſcripturaꝫ
Mihee. 5.° vbi expꝛeſſe dicitur chꝛiſtum naſci
tuꝝ in bethleem. Et tu bethleem effrata par/
uulus es in milibus iuda ex te mihi egrediet̄
qui ſit dominatoꝛ in iſrahel. et egreſſus eiꝰ ab
initio a diebꝰ eternitatis. ꝓpter quod legı ſcri
be reſponderūt herodi querēti vbi xp̄s naſce/
ret̄. ꝙ ı bethleē erat natiuitatı ſue locꝰ. vt hēt̄
Math. 2. Et dc̄ꝫ ſuū ꝯfirmauerūt p ſcripturā

predictam Michee.5.et ꝓpter hoc nathanael
ꝯceſſis duobus p̄mis tāq̄ manifeſte veris q̄/
rit dubitatiue de tertio dicens (A nazaret pōt
aliq̄d boni eſſe) ⁊ q2 philippus non erat ꝑfecte
inſtructus. iō duxit eū ad ieſuʒ. vt ab illo ple
niꝰ audiret: ꝓpter qȯ ſeq̄tur (Dixit ei philippꝰ
veni ⁊ vide).i.adiſce ab eo. Notanduʒ hic qȯ
ſecūdū v̄itatem euangelij xp̄s natus fuit i be/
thleem. vt h̄etur Math.2.⁊ Luce.2. Sic̄ fue
rat predcm̄ ꝑ ꝓphām. Sʒ ꝯceptꝰ fuit ⁊ nutri/
tus i nazaret. vt h̄etur Luc.2.⁊.4. ⁊ ꝓpter h̄
vocat̄ a ꝓphetis nazareus. et ſic pʒ ꝯcordia ꝓ
phetaꝝ (Uidit ieſus) Hic deſcrib̄r ꝯuerſio na
thanaelis ꝯſūmata ꝑ xp̄ʒ. vbi xp̄s oſ̄dit ſe eē
veꝝ meſſiam ꝓmiſſum ex tribꝰ ſignis. q2 legiſ
ꝑiti ſigna q̄rebāt. vt d̄r.i.Corin.i. Judei ſigna
petunt. ⁊ i pluribꝰ locis i euāgelio petierunt ſi
gna a xp̄o. Scd̄ʒ ponit̄ ibi. Rn̄dit ih̄s. Tertiū
ibi Rn̄dit nathanael. Primū ſignū fuit mani
feſtatio occl'ti p̄ñtis.ſ.intētōis cordis ⁊ purita
tis ꝯſcie ipſiꝰ nathanael q̄ n̄ poterāt eē nota ni
ſi v̄tute diua. ⁊ h̄ ē qȯ d̄r h̄ (Uidit ih̄ſ nathana
el veniētē ad ſe) nō ſolū vidit exteriꝰ. ſʒ ēt vi/
dit coꝛ ipiꝰ interiꝰ. vn̄ ſeq̄tur (⁊ dixit d̄ eo. ecce
vere iſrahelita i quo dolus non eſt) quia ſine
intentione doli et falſitatis veniebat vt veri/
tatem cognoſceret (Dixit ei nathanael) Hic
ponit̄ ſecūdū ſignum qȯ eſt reuelatio occl'ti p̄/
teriti. vidēs aūt nathanael ꝙ conditionē ſue
mentis expreſſerat queſiuit vn̄ ipaʒ ſciebat d.
(Unde me noſti: rn̄dit ih̄s ⁊ dixit ei) ꝑ reuela
tionē alterius occulti (priuſq̄ philippus te vo
caret cū eſſes ſub ficu vidi te) ideſt cognoui ꝓ
poſituʒ cordis tui. Ad l'ram p̄us locuti fuerūt
adinuicem de xp̄o ipſe ⁊ philippus ſub ficu in
tali diſtātia ꝙ xp̄s nō poterat eos videre ocu
lo corporali. Nec aliquis erat p̄ñs q̄ potuiſſet
ei referre. ⁊ iō ꝓpter hoc ſignū ⁊ precedens na
thanael ſtatiʒ ꝯfeſſus ē ipm̄ eē xp̄m. vnde ſeq/
tur (Rn̄dit ei nathanael ⁊ ait. rabi tu es filiꝰ
dei. tu es rex ⁊ defenſoꝛ iſrael) ideſt ille q̄ expe
ctat̄ vt ſit rex iſrael. expectant.n. omnes iudei
meſſiam tēpoꝛalem regeʒ futuꝝ: ⁊ hoc mō vi
det̄ loqui iſte nathanael. quia nō habebat ad/
huc cognitionem ꝑfectā de xp̄o. non.n. v̄r itel/
lexiſſe tunc ipius diuinitatē: q2 non dixiſſʒ. tu
es rex iſrael: ſʒ potius mundi. ⁊ ꝑ hoc qȯ dicit
tu es filiꝰ dei. non fuit ꝯfeſſus eiꝰ deitatem: ſi
cut poſtea ꝯfeſſus ē eam petrus dicēs. Tu es
xp̄s filiꝰ dei viui. Math.16. ⁊ ꝓpter hanc ꝯfeſ
ſioneʒ dictus eſt beatus a xp̄o. ſʒ intellexit hāc
filiatōem ꝑ quandā excellentiam gratie (Rn̄
dit ieſus) hic ponit̄ tertiuʒ ſignum qȯ eſt reue
latio occulti futuri. Modus tn̄ cognitiōis hu
mane ē vt ab iꝑfecto ad ꝑfectōem ducat̄ oꝛ
dinate. vt pʒ.i. Phy. ⁊ q2 gratia ꝑficit naturā.
iō ꝯſimilis oꝛdo ē in cognitione gratie. ꝙ p̄mo
ē imperfectioꝛ ⁊ poſtea ad ꝑfectōem deducit̄:
ꝓꝑ qȯ xp̄s ipm̄ nathanaelē iā xp̄m cognoſcētē
quātum ad gratie excellentiaʒ. vlterius dedu
cit eū ad cognoſcendū ſuā deitatē ꝑ obſequiū
angeloꝝ ſibi exhibendum tanq̄ ſuꝑioꝛi. i null
la.n. natura eſt ſuꝑ angelicam niſi diuina. ⁊ h̄
eſt qȯ d̄r (Rn̄dit ieſuſ ⁊ dixit ei. Quia dixi tibi
vidi te ſub ficu credis).ſ. me eē xp̄ʒ q̄tū ad ex
cellentiam gratie (maius his videbis) cogno/
ſcendo v̄itatē diuine nature (⁊ dixit eiſ).ſ. phi
lippo ⁊ nathanaeli (Amē amē dico vobiſ) amē
idem eſt ꝙ fidelr̄. ⁊ iō vbi duplicat̄ ē ſignum
maxime certitudinis ⁊ firmitatis (videbitis ce
lum aptum ⁊ angelos dei aſcendētes ⁊ deſcen
dentes ſupꝛa filiū hominis) i obſequiū diuini
tatis in humana natura latentis. Si aūt que/
ratur vbi hoc viderunt. pōt dici in aſcenſione
xp̄i. vt habet̄ Act.i. cūq̄ intuerent̄ in celuʒ eū
tem illum: ecce duo viri ⁊c̄.i. duo angeli in ſpē
viroꝝ. ſimiliter in reſurrectione viderūt apl'i
angelos ſtantes ſupꝛa ſepulchꝝ chriſti. ⁊ i paſ
ſione apparuit angelus de celo ꝯfoꝛtans eum
Luc.22. Queritur etiaʒ hic quare nathanael
non fuit vocatus ad apoſtolatū cum a chriſto
ſuꝑ alios fuerit cōmendatus: vt pʒ ex dictis.
Dicendum ē ꝙ xp̄s voluit p̄mos fundatores
eccleſie ſimplices homines eligere. ne p̄ma cō
uerſio hoīum ad fidem humane ſapiētie aſcri/
beret̄: ſʒ diuine. ⁊ ꝓpter hoc iſte nathanael et
nicodemꝰ de quo habet̄ infra.3.ca. non ſunt in
ſtituti apl'i. q2 erant homines l'rati. fuerūt tn̄ a
p̄ncipio ad fideʒ vocati. ne ſi a p̄ncipio omnes
fuiſſent ſimplices crederent̄ ꝑ oppoſitū ꝑ igno
rātiam decepti. Poſtq̄ v̄o fides catholica fuit
radicata. paulus vocatus eſt ad apoſtolatum
quāuis eſſet l'ratus. Un̄ dicit̄.i.ad Corin.i. vi/
dete vocationem veſtram fratres: quia nos
multi ſapientes.

¶ II

ET die tertia) Quā ad eſſe ſeq̄tur opera/
ri: cuʒ oīa ſint determinata ꝓpꝛio ope
re. vt dicit̄.4.° metha. Jdeo poſtq̄ euā
geliſta oſtendit deitatem xp̄i ꝑ eternam emā/
nationem a patre. hic ꝯn̄r declarat eam in ope
.ſ.ꝑ opa miraculoſa que ſunt v̄tutꝭ diuine mā
feſtatiua: q2 trāſcendunt v̄tutem totius natu/
re create. ⁊ diuidit̄ in tres. q2 p̄mo ponunt̄ ope
ra q̄ fecit xp̄s inter homines ꝯuerſādo. Secū
do que fecit moꝛiendo.12.ca. Tertio que fecit
reſurgendo.20.ca. Prima in duas. q2 p̄mo po/
nit̄ opus diuinū q̄tum ad mutatōem nature.
ſecūdo q̄tum ad effectuʒ gratie.3.° ca. ibi. Erat
homo. Prima adhuc i duaſ: q2 p̄mo ponit̄ opꝰ
miraculoſum coꝛam diſcipul'. vt in fide firmē
tur. ſecūdo coꝛaʒ turbis vt ꝯuertant̄ ibi. Poſt
hoc deſcendit. Prima in tres. q2 p̄mo ponitur
miraculi occaſio. Secundo eiꝰ opatio ibi. Erat
aūt. Tertio ipſius appꝛobatio ibi. Et dixit eis
ieſus. Circa p̄mū ſciendum ꝙ occaſio huiꝰ mi/
raculi fuit defectus vini in nuptijs: ⁊ iō euan
geliſta deſcribit ipas nuptias q̄tum ad earuʒ
circūſtantias d. (Et die tertia) ſcʒ a vocatione
philippi ⁊ nathanaelis friſ eiꝰ. ⁊ ſic notat̄ tp̄s
(Nuptie facte ſūt i chana galilee) ⁊ ſic pʒ locuſ.
chana.n. quedā villa ē ſita i galilea (⁊ erat ma
ter ieſu ibi. Uocatꝰ ē aūt ih̄s ⁊ diſcipuli eiuſ ad
nuptias) licet aūt alij plures fuerīt i iſtis nup
tijs. tn̄ ih̄s ⁊ mater eiꝰ ⁊ diſcipuli eiꝰ exp̄ſſiꝰ noī
nant̄. q2 nō fit hic mētio de nuptijs. niſi rōe mi
raculi ibidē ꝑpetrati. quod fuit fcm̄ ꝑ m̄ris in/
terpellationē: ⁊ ꝑ ipſius ieſu opationē. ⁊ ad di/
ſcipuloꝝ cōfirmatiōeʒ. ⁊ ꝑ h̄ ēt excludit̄ erroꝛ
eoꝝ q̄ dicūt nuptias eē peccatum. q2 ſi nuptie
eēnt illicite ieſus ⁊ m̄r eiꝰ nō fuiſſent i illa ſocie
tate. D̄r ēt cōit̄er ꝙ iſte nuptie fuer̄t ioānis euā
geliſte a quibꝰ xp̄s eū vocauit an̄ ꝯſumatiōem
m̄rimonij ꝑ copulā carnis. Et h̄ i eccl'ia obſua/
tur ꝙ ante carnalē copulā pōt licite alter cōiu
gū itrare religionē. Hoc ēt videt̄ ꝑ dictū Hie/
ro. i ꝓlogo vbi d̄r ꝙ xp̄s vocauit eū de nuptijs
volētē nubere. ex q̄ videt̄ ꝙ fuerūt nuptie ſue.
q2 xp̄s nō legit̄ in alijs nuptijs fuiſſe. hoc ēt vi
det̄ ꝑ h̄ ꝙ m̄r ieſu erat ibi tanq̄ i nuptijs nepo
tis ſui. Non.n. ē veriſil'e ꝙ ipſa veniſſet niſi ml'
tū attinuiſſet ſibi ſicut iuit ad eliſabeth cogna
tā ſuā. feſtināter tn̄. vt h̄etur Luc.2. q2 ſm̄ ꝙ
dicit Ambꝛo. nō libēter ſtabat i publico. ſʒ ma/
gis oꝛonis ſecreto (Et deficiēte vino) hic tangi
tur occaſio miraculi (dixit mater ieſu ad eū. vi
nū nō habēt).ſ. ad ſufficientiā. Ex corde.n. pijſ
ſimo voluit p̄uēire totalē d̄fectū ne appareret
cōfuſio. iō iuitauit filiū quē ſciebat ad h̄ potē/
tem. ſicut a p̄ncipio edocta fuerat ꝑ āgelū. et ꝑ
ſpūm ſanctū. Nō tn̄ ipm̄ iuitauerat ad miracu
la ante etatē ꝑfectā. q2 nō decebat vt videbit̄.
(Et dixit ei ih̄s. q̄d mihi ⁊ tibi eſt mulier) Cum
xp̄s maximā reuerentiā m̄ri ſue detulerit mi/
rū videt̄ ꝙ ſic extranee m̄ri ſue reſpondit. ideo
dic̄ Aug. ꝙ facere miracula ei cōpetebat ſʒ di/
uinā naturā quā a matre nō habuit. iō p̄dicto
modo reſpōdendo: matri oſ̄dere voluit ꝙ in h̄
nō tenebat̄ ei obedire. q2 i natura diuina nihil
habuit a matre. nec ꝑ ꝯſequēs cū eo aliq̄d eſſe
cōe. iō dicit (Quid mihi ⁊ tibi ē mulier) q̄ſi di/
cat v̄tutē faciēdi miracula a te nō habeo. ſʒ q̄a
humanitatē in qua paſſus ē traxit a matre. iō
addidit (nōdū venit hoꝛa mea).i. tēpus patiē
di i natura quā habeo a te. ⁊ tunc te recognoſcā
⁊ tibi condeſcēdā. vnde ⁊ tunc eā recōmēdauit
Jo. vt h̄etur ifra.19. ſm̄ Criſo. alr̄ expōit̄. quia
ſm̄ ipm̄ beata v̄go ex pietate mota uoluit p̄oc/
cupare tp̄s debitū faciēdi miraculū. illud eniʒ
miraculū iter miracula xp̄i erat p̄mū ⁊ ad con/
firmationē diſcipuloꝝ. vt d̄r ifra.e.c. ⁊ iō debu
it eē notū ibidē exñtibus ⁊ gratū ipſis cōuiuā
tibus. hoc aūt magis gratū ⁊ notū fuiſſet ſi fa/
ctū eſſet pꝰ vini totalē defectū. q̄ ſi ātea fuiſſet
factū. Et q2 mater ih̄u voluit p̄uenire totalem
defectū vt p̄dc̄m ē: iō dixit illi ih̄s (Quid mihi
⁊ tibi eſt mulier). q.d. ſcire tēpus aptū ad mira
cula faciēda n̄ eſt mihi ⁊ tibi ꝯmūe ſʒ mihi ſoli
ꝯuenit ꝓꝑ qȯ ſubdit (nondū v̄eit hoꝛa mea).i.
tēpus ꝯueniēs ad faciēdū miraculū mihi ſoli
notum. Ex h̄ aūt ꝙ d̄r hoꝛa mea dicūt q̄dā he/
retici dicti p̄ſillianiſte ꝙ fcā xp̄i. Et alioꝝ hoīʒ
ſubiacēt facto ſydeꝝ. Sed h̄ ē falſū nō ſolū de
xp̄o ſʒ ēt de oī hoīe: q2 v̄tus itellectualis nō
eſt allegata oꝛgano corporali. ⁊ iō nō eſt ſubiec
ta cuicūq̄ actori corporali. ꝓꝑ qȯ influxꝰ ſyde
ruʒ nō ꝑtigit directe ad ipʒ. ſʒ tantūmō idirec/
te iq̄tū ipꝛeſſio fcā in appetitu ſenſitiuo redun/
dat q̄damō ad appetituʒ itellectiuū. vt d̄r ter/
tio de aīa. ſʒ h̄ nō eſt per modū nccītatis. q2 hō
per appetitū itellectiuū pōt moueri ad ꝯ̄riuʒ:
ꝓpter qȯ ptolomeus q̄ fuit maximꝰ aſtrologꝰ
dicit i cētilogio. ſapiens dn̄abitur aſtris. q2 nō
ſeq̄tur appetitum ſēſualitatiſ. ſʒ dictamē recte
ratōis. ⁊ iō exponēdū ē (Nōdū v̄eit hoꝛa mea)
.i. hoꝛa ꝯueniēs faciēdi miracula a me ſola co/
gnita. Et huic cōſonat l'ra ſeq̄ns. q2 mater ih̄u
ex eius reſpōſiōe nō oſ̄dit petitionē ſuā repul
ſam. ſʒ ꝯuenienter dilatā. vn̄ ſeq̄t̄ (Dicit mater
eius miſtris) q̄ ſuiebāt in nuptijs (Quodcūq̄
dixerit vobis facite) expectans hoꝛa ꝯueniēti a
filio ſuo cognita ipletionē petitōiſ ſue (erāt āt)
hic ꝯn̄r ponit̄ miraculi ꝑpetratio: ⁊ deſcribitur
veritas miracl'i ex pluribꝰ ꝯditiōibuſ: p̄ ex ꝑte
vaſoꝝ cuʒ d̄r (Erāt ibi lapidee idꝛie ſex poſite
ſm̄ purificationē iudeoꝝ) Ex traditione enim
ſenioꝝ iudi vaſa freq̄nt̄ lauabāt. ⁊ purificabāt
ſm̄ qȯ d̄r Mar.7. ⁊ iō ad h̄ faciendum erāt ibi
poſite ille idꝛie. q2 erāt vaſa ad reponēdū aquā
ꝑ huiuſmōi purificatiōe faciēda. ⁊ ex h̄ mira/
culū fuit euidentiuſ. q2 ſi fuiſſʒ aq̄ ꝯuerſa in vi
num i vaſis vinarijs. poſſʒ credi ꝙ illō vinuʒ
h̄exititiſſʒ ibidē (capiētes ſingl'e metretas binas
vel trinas) metreta q̄daʒ mēſura eſt ꝯtinēs de
cem ſextarios vt dic̄ iſidorus.16. ethimologia/
rum. ſʒ cuiꝰ q̄titatꝭ erat ſextariꝰ nō ē certū. q2
nō eſt eiuſdē q̄titatꝭ i diuerſis terris. i eadē ēt
terra variat̄ i diuerſis villis. Jſidorus tn̄ dic̄.
16. ethimologiaꝝ ꝙ ſextariꝰ ꝯtinet duas libꝛaſ
tn̄. ⁊ ſm̄ h̄ eſt valde ꝑuꝰ (Dixit eis ih̄s).i. mini
ſtris (iplete idꝛias aq̄) q2 aliq̄d de aq̄ ibi priꝰs
poſita aſſūpſerāt ad purificatōeʒ vaſoꝝ. iō iuſ
ſit ih̄ſ ſupplere qȯ fuerat amotū. vn̄ ſubd̄r (Et
ipleuerūt eas vſq̄ ad ſūmū) ꝑ hoc ēt fuit mira
culū euidētiuſ. q2 aq̄ appoſita fuit de nouo. Et
ꝑ miſtros qui ſciebant totalē defectū vini. q̄ cū
iplete fuiſſent. aqua cōuerſa eſt in vinum vir/
tute diuina (Et dixit eis ieſuſ) hic ꝯn̄r ponitur
miraculi facti appꝛobatio. voluit enim xp̄s ꝙ
ille qui p̄ncipalioꝛ erat inter conuiuas. p̄mo
de vino illo guſtaret. vt ex cōmendatione illiꝰ
miraculum notius fieret. ꝓpter quod dicit̄ (et
ferte architriclino) dicit̄ eniʒ architriclinus ab
archos quod ē p̄nceps ⁊ triclinū qȯ ē locuſ vbi
homies ſedent i conuiuio. Quia antiquitus co
medebant ſedentes in lectis. ꝓpter hoc in ſcri/
ptura dicūtur comedētes accūbere ɫ recūbere

locus.n. vbi ſiebant ordines lectoꝝ ad ſeden/
dū vocaꝛ hic triclinū. ꝛ iō architriclin⁹ nō ē no
mē ꝓprium. ſꝫ ſignificat illū q̄ ṗncipaliꝛ inter cō
niuas ſedebat. ꝛ ꝓbabile ē ꝙ fuerat aliq̄s ſacer
dos illi⁹ tp̄is q̄ ſtabat ī nuptijs ad bn̄dicenduꝫ
ꝛ ad oſtendēdū qualr debebāt ꝓcedere ſecūdū
legē ꝛ ſtatuta ſenioꝝ. ſequiꝛ (Ut āt guſtauit ar
chitriclinus aquā vinū factā). i. mutatā in vi/
nū (ꝛ nō ſciebat vnde eēt). i. ꝑ virtutē xp̄i (mini
ſtri aūt ſciebāt qui hauſerāt aquā) ad ſupplen
dū vini defectū ex ṗcepto xp̄i (vocat ſponſum
archi.) quaſi ad arguēdū eū. vnde ſubdiꝛ (ꝛ di
cit ei. oīs hō) ꝓudēter agens (primū). i. ī ṗin.
(bonū vinū ponit). i. appōit ipſis cōuiuātibuſ
qꝛ tūc ſenſus ē viuax ꝛ pōt diſcernere vini bōi
tatē ꝛ acceptāre. nō ſic aūt poſt ebrietatē. ideo
ſubdiꝛ (ꝛ cū īebriati fuerīt tūc id quod deteri⁹
ē) apponit ipſis cōuiuātibus. qꝛ tunc neſciunt
diſcernere inter bonū ꝛ malū (tu āt ſeruaſti bo
num vinū vſqꝫ adhuc). q. diceret iꝓudēter fe/
ciſti ꝯriū. iſte tñ ignorāter loquebaꝛ vt ṗdictū
ē (Hoc fecit) hic ponitur miraclī perpetrati ꝯ/
cluſio. qꝛ hoc miraculū ṗ a xp̄o factū ē ad māi/
feſtādū veritatē diuinitatis ī eo latentē. et ad
fidē alioꝝ cōfirmandā: ꝛ hoc ē quod dr̄ (hoc fe
cit initiū ſignoꝝ ieſus ī chana galilee) qꝛ iſtō fu
it ṗmū miraculū ab eo factū. vt plenius vidēbi
tur ī fine huius. c. (ꝛ manifeſtauit gl̄iam ſuaꝫ)
i. diuinitatis potētiā (crediderūt ī eū diſcipli ei⁹)
qꝛ aliqui de nouo crediderūt in eū. ꝛ illi q̄ prius
crediderāt vt andreas ꝛ alij. vt dictū ē. per h ī
fide ſolidati ſūt (Poſt hoc deſcēdit) poſita imu
tatiōe nature corā diſcipul. h idem oñdiꝛ corā
turbis nō ꝑ tūc fcā. ſꝫ qꝛ ṗdiciꝛ in poſterum fiē
da vt videbiꝛ. ꝛ diuiditur ī duas. qꝛ ṗ oñditur
ꝓpoſitū. 2°. ex hoc ſeq̄ns fructus declaraꝛ ibi.
Cū aūt eſſet hieroſolymis. Iſta imutatio natu/
re ē ſuſcitatio corporis ſui: quā hic ṗnunciat ſe
facturū in ſua reſurrectiōe. Et diuidiꝛ in tres.
qꝛ ṗ poniꝛ huius denūciationis occaſio. 2°. ſub
iungiꝛ ipſa ṗnunciatio ibi. Reſponderūt ergo.
3°. ṗnūciationis interṗtatio ibi. Dixerūt ḡ. Pri
ma ī duas. qꝛ ṗ cōtinuat hyſtoriā. 2°. deſcendit
ad ꝓpriam materiā ibi. Et ꝓpe erat paſca. In
ṗma ꝑte dicit ſic cōtinuando ad ṗcedentia (p⁹
hoc). i. poſt mutationē aque ī vinū ṗdictā (de/
ſcendit ī caphernaū) illa. n. ciuitas erat metro
polis galilee. ꝛ iō illuc voluit venire. qꝛ icepat
iam gl̄iam ſuā manifeſtare (ipſe ꝛ mater eius)
qm̄ ioſeph mortuo xp̄s comitabaꝛ matrē ſuam
ad īpendēdū ei debitū obſequiū (ꝛ frēs eius) nō
qꝛ eēnt filij marie mr̄is eius. vt dic̄ heluidius
hereticuſ: q̄ dixit eā fuiſſe cognitaꝫ a ioſeph p⁹
xp̄i natiuitatē. ꝛ de ea filios genuiſſe qui dicūꝛ
hic frēs. qꝛ ex eadē matre. licet nō ex eodeꝫ pr̄e
Sed hoc fuit improbatum Math. i. c. propter
quod alij dixerūt ꝙ fuerūt filij ioſeph de alia
vxore. dicunꝛ tamē hic frēſ xp̄i. eo ꝙ ioſeph pu
tabaꝛ pater eius. ſed hoc ē falſū. qꝛ cū xp̄s ma/
trē ſuam ī cruce nō cōmēdauerit niſi virgini.
ēt cū iam in etate ꝓceſſerat. nō eſt veriſimile ꝙ
ioſeph qui fuit aſſignatus a deo ṗcipu⁹ cuſtos
eius. ꝛ in iuuētute v̄ginis: nō fuerit conſimilr
virgo. imo cū ea votū virginitatis emiſit. quia
erat in conſimili ꝓpoſito ſicut ipſa. put diffuſi
us tractatur. 4. ſniarum vbi agitur de ꝯiugio
marie ꝛ ioſeph. De hoc ēt dr̄ ſuper Lucā. i. ca.
Dicunꝛ igiꝛ hic frēs xp̄i cognati eius. qꝛ illi q̄
ſunt de eadē cognatione in ſacra ſcriptura no/
nanꝛ frequenter frēs. vnde Gen̄. 13. dixit abra/
ham ad loth. Ne ſit iurgiū iter te ꝛ me. frēs. n.
ſumus. tñ loth erat nepos ipſius. ꝛ ſequitur (et
māſerunt ibi nō multiſ diebus) qꝛ iminebat tē
pus eundi in irl̄m. vt patebit ꝑte ſequenti (ꝛ ꝓ/
pe erat) poſita cōtinuatione hyſtorie. hic conſe
quenter ponitur occaſio ṗnunciandi ſuā reſur
rectionem futurā. quia aſcēdēs irl̄m eiecit ō tē
plo vendentes ꝛ emētes qd̄ videbatur ꝑtinere
ad ꝑſonam ſuper populū auctoritatem haben
tē. ꝛ iō huius auctoritati iudei petierunt ſig⁹:
ꝛ hec occaſio fuit ṗdicendi ſignū ſue reſurrecti
onis. ꝛ hoc ē quod dr̄ (Et ꝓpe erat paſca iudeo/
rum) in trib⁹. n. ſolēnitatibus in anno tenebāꝛ
cōuēire in irl̄m. ſ. in ſolēnitate paſce pētecoſtes
ꝛ tabernaculoꝝ. vt habetur Exo. 23. verūtañ
de feſto tabernaculoꝝ ꝛ penthecoſtes aliq̄ñ di
ſpenſabatur cuꝫ illis qui erant a remotis. non
tñ de ſolēnitate paſcali. xp̄s aūt vſqꝫ ad paſſio
nē ſuam voluit legē obſeruare. ꝛ per cōſequēs
ī ſolēnitate paſcali irl̄m aſcendere. ꝛ hoc eſt qd̄
ſubditur (ꝛ aſcēdit ih̄s hieroſolymā) ex hoc cō
futatur error manichei. qui dicit vetus teſta/
mētum a diabolo eē datū. quia xp̄s nullo mō
obſeruaſſet ipſum (ꝛ inuenit ī tēplo) noīe tēpli.
nō accipitur hic ipſa dom⁹ dn̄i in qua erat alta
re thimiamathis ꝛ candelabrū. nec atriū ſacer
dotum in quo erat altare holocauſtorum. ſꝫ qd̄
dam atriū vbi hoīes orabāt. ꝛ doctores etiam
docebāt ibidē. ꝛ ēt ibi vendebanꝛ ea que ī tem
plo offerebanꝛ. ꝛ hoc ē quod dr̄ (vēdentes oueſ
ꝛ boues ꝛ colūbas) ꝛ quia talia nō poterant de
longīquo adduci. iō ſacerdotes cupiditate du/
cti ſtatuerant homīes talia ibi vēdere. vt veni
entes de longinquo nō haberēt excuſationem
de oblatiōibus dimittēdis. aliqui etiā eoꝝ nō
habebāt pecuniā. iō ſacerdotes ſtatuerant ibi
cāpſores qui ſub cautione tradebant pecūiam
ꝛ cū hoc vltra ſortē aliqua munuſcula recipie/
bant. nō tamē pecuniā: ne arguerenꝛ māifeſte
facere cōtra legem Deutero. 23. vbi dr̄. Nō da
bis fratri tuo ad vſurā pecuniaꝫ ꝛc̄. ꝛ hoc ē qd̄
dr̄ (ꝛ nūmularios ſedētes) qꝛ hoc erat illicituꝫ
ꝓpter cupiditatem ſacerdotū qui diuerſis ad
inuētionibus depauperabant populum vt pꝫ
ex ṗdcīs. Et qꝛ fraus ꝛ tumult⁹ ſolꝫ ānecti mer
catiōi q̄ ꝯriaꝛ orōni. iō ſeq̄ꝛ (et cū feciſſet quaſi
flagellū de funicul̄ oēs eiecit de tēplo ꝛc̄) ꝛ pꝫ
lr̄a vſqꝫ ibi (Recordati ſūt diſcipuli. qꝛ ſcriptū

eſt) Pſal. 68. de xp̄o (zelus domuſ tue comedit
me) ex fcō. n. xp̄i recordati ſūt ſcripture illi⁹. et
īplet ōis ei⁹ de xp̄o. Queriꝛ hic q̄re ñ reſiſtebāt
ei cū ipſi eēnt multi ꝛ ipſe ſolus. ꝛ parū adhuc
reputatus. Dicēdū ꝙ diuia vtus ī illo fcō oꝑa
batur que apparebat ī effectu cū volebat. ſic ī/
ferius. 18. c. ſolo v̄bo ꝓſtrauit eos qui volebāt
eū cape. Corpus. n. xp̄i erat īſtrumētū diuitati
cōiunctū: ꝛ iō ex oculis quidā fulgor exibat v̄/
tute diuia eos deterrēs. ita ꝙ reſiſtere nō aud̄
bant. ſicut ī paſſione vox illa que erat diuitati
quodāmō īſtrumētū proſtrauit magnā mltitu
dinē armatoꝝ. Solet ēt q̄ri ab aliquibus qūo
fecꝛ flagellū ō funicul̄. qꝛ nō vēdebanꝛ ibi funi
culi ſꝫ follū illa q̄ debebāt ī tēplo offerri. Et di/
cūt aliqui ꝙ ipſe xp̄s vtebaꝛ funiculo ꝑ cinglo:
ꝛ illū funiculū accepit de quo erat ṗcinctus. et
ipſū duplicādo fecit q̄ſi flagellū. ꝛ q̄uis hoc ñ
habeaꝛ expꝛ̄ſſe in tex. tñ ꝓbabilr poteſt credi. qꝛ
nō oīa ſcripta ſunt. vt dr̄ in fine hui⁹ euangelij
(Reſponderūt ḡ) hic pōiꝛ ſue reſurrectōis pre
nunciatio. qꝛ occaſione h⁹ facti petierūt ab eo
ſignū ipſi iudei dicētes (Quod ſignū oſtendis
nobis. qꝛ hec facis) q̄uis. n. factū eēt bonū ō ſe
tñ nō ꝑtinebat ad quēlibet hoc facere. ſꝫ ſoluꝫ
ad eū qui hēret auctoritatē corrigēdi exp̄ſſus
ſacerdotū: ꝙ nō licebat alicui ō cōi populo cū
ſacerdotes ī illo populo eēnt ſuperiores. ſꝫ pro
phetiſ miſſis ad hoc ſpecialiter a deo. ꝛ iō petie
rūt ſignū miſſiōis ſue. ꝛ ipſe dedit eis ſignū po/
teſtatis diuie ī ſuſcitatiōe ſui corporis ꝓpa vir
tute. ꝛ hoc ē quod dr̄ (Reſpōdit eis ieſus. Sol
uite tēplū hoc) nō ē verbū īductiuū ad h faci/
endū cū fuerit ſimpliciter malū ex parte iude/
orū. ad malū āt xp̄ſ nō poterat īducere. ſꝫ ē ver
bū denūciatiuū ei⁹ qd̄ erat ꝑ ipſos fiendū. q. d.
(Soluite tēplū h). i. ſoluetis. qꝛ in paſſiōe xp̄i
aīa fuit ſoluta a corpore. ꝛ ſanguis a carne. ꝛ ꝯ/
tinuitas mēbroꝝ ī cōfixiōe clauoꝝ ꝛ lācee (Et
ī trib⁹ dieb⁹ excitabo illud) nō dic̄ p⁹ tres dies
qꝛ xp̄s nō fuit mortuuſ trib⁹ dieb⁹ cōplete (Di
xerūt ḡ) hic poniꝛ ſue ṗnūciatōis iterṗtatio. et
diuidiꝛ in duo. qꝛ ṗ poniꝛ interṗtatio iudeoruꝫ
falſa. 2°. iterṗtatio euāgeliſte ibi. Ille aūt. Cir/
ca ṗmū ſciendū ꝙ iudei petierāt a xp̄o ſignum
nō ad credēdū ꝛ venerādū. ſꝫ magiſ ad deridē
dū ꝛ īpugnādū. quod pꝫ ex hoc ꝙ ſtati īpugna/
uerūt dictū ſuū. ꝛ iō nō fuerūt digni. vt ṗdice/
ret eis reſurrectionē corporis ſui manifeſte ſed
occulte vocās corpus ſuū tēplū. ꝛ iō voluerūt
arguere dictū ſuū ꝑ materiale tēplū. ꝛ hoc ē qd̄
dr̄ (Dixerūt ḡ iudei) 46. ānis edificatū ē tēplū
h. ꝛ tu ī tribus dieb⁹ excitabis illud. hoc dicūt
deridēdo. quaſi eēt ei īpoſſibile. multo plus de
riſiſſent ſi reſurrectōeꝫ corporiſ ſui ṗdixiſſꝫ ma
nifeſte. qꝛ difficili⁹ ē reſuſcitare mortuū. q̄ꝫ edi
ficare tale tēplū. Sciēdū etiā ꝙ nō loq̄ꝛ hic de
tēplo fcō ꝑ ſalomonē. qꝛ illud fuit edificatum
ī ſeptē ānis. vt habeꝛ. 3. Re. 6. Et ṗterea qꝛ fuit
ꝑ nabuchodonoſor deſtructū. 4. Re. vlt. ſꝫ lo/
quūtur de tēplo reedificato poſt captiuitatem
babylonicā. A ṗ. n. āno cyri regis ꝑſaꝝ ī q̄ data
ē populo licētia redeūdi ꝛ templuꝫ reedifican/
di vſqꝫ ad ſextū annū darij ſub quo cōſumatū
ē illud tēplū ſluxerūt. 46. āni. qꝛ iudei īpedie/
banꝛ a nationib⁹ ī circuitu eoꝝ exiſtibus ī edi/
ficatione tēpli. Iſte numeruſ pꝫ ꝑ hoc ꝙ Cyruſ
regnauit. 30. ānis. Cābiſes filius ei⁹ poſt eū. 10.
qꝛ nō ꝯputatur tēpus quo regnauit cū pr̄e. p⁹
eū regnauerūt ſucceſſiue duo magi. ſꝫ tp̄s eoꝝ
dimittiꝛ. qꝛ regnauerūt tñ ſeptē mēſibus. q̄b⁹
ſucceſſit darius. ī cuius ſexto āno cōſumatuꝫ ē
tēpli opus. ꝛ iō de iſto tēplo loquebaꝛ. qꝛ illud
ſtabat ī eoꝝ pr̄ia. ꝛ illud oſtendebaꝛ vt pꝫ in
lr̄a. Hec āt. 46. annoꝝ acceptio accipiꝛ ſecūdū
expoſitores latinos ꝛ grecos. Secūdum hebre
os oportet aliter accipe. ſicut pꝫ ī ṗncipio libri
Eſdre. ꝛ. 9. c. Dan̄. tñ de verificatione hui⁹ dicti
46. ānis edificatū ē tēplum. h nō eſt multuꝫ
curādū. qꝛ nō ē verbū xp̄i nec euāgeliſte niſi tā
tū referendo. ſꝫ ē verbū iudeoꝝ deridēdo xp̄m
vt dictū ē. cōtra quē multa falſa dixerūt. vt ī/
fra refert euāgeliſta (Ille aūt) hic ponitur iter
ṗtatio v̄a. qꝛ loquebaꝛ ō corpore ſuo nomīe tē/
pli. qꝛ hūanitas xp̄i erat ſpūale habitaculū ipſi
us dei. ꝛ hoc ē quod dicit euāgeliſta (Ille āt di
cebat de tēplo corporis ſui) hanc aūt interṗta/
tionē non cognouerunt tunc apl̄i. quod pꝫ ex
h ꝙ poſtea petrus audiens ab eo eiuſ paſſiōeꝫ
futurā. voluit eā impedire Math. 16. ſed p⁹ re
ſurrectionem xp̄i hanc intellexerūt interpreta
tionem. q̄ñ apuit illis ſenſū vt intelligerēt ſcri/
pturas Luc. vlt. ꝛ hoc ē quod dicitur (Cū ergo
reſurrexiſſet a mortuis recordati ſunt diſcipu/
li ei⁹. qꝛ hoc dicebat). ſ. intelligēdo de corpore
ſuo (Et crediderunt ſcripture). ſ. ꝓphetarū. lo/
quentiū de xp̄i reſurrectiōe futura tertia die
Oſee. 6. viuificabit nos poſt duos dies. ꝛ in ter
tia die ſuſcitabit noſ. h dixit ꝓpheta. qꝛ reſurre
ctio xp̄i fuit cā reſurrectionis noſtre. ꝛ Jone. 2.
dr̄. qꝛ ionas fuit tribus diebus ꝛ trib⁹ noctibuſ
ī ventre ceti ī figura ipſi⁹ xp̄i (Et ſermonē queꝫ
dixit ih̄s) quia tūc ꝑceperūt impletionē verbi
illius (cū aūt eēt) hic vltio poniꝛ fruct⁹ denūci
atōis. ꝛ ṗdicationis xp̄i. qꝛ xp̄s exiſtēs hieroſo
lymis ī feſto paſcali populū docuit. ꝛ mlta mi/
racula fecit ad cōfirmationē ſue doctrine. ex q̄
bus multi fuerūt moti ad credēdū. ꝛ h ē quod
dr̄ (Cū āt eēt hieroſolymis in paſca ī die feſto)
nō accipitur hic dies ꝑ vna die naturali. vl̄ ar
tificiali tantū. ſꝫ ꝑ toto tēpore ſolēnitatiſ paſce
q̄ durabat ꝑ. 7. dies cōtinuos (multi crediderūt
ī noīe ei⁹) credētes ꝙ ipſe eſſet ver⁹ xp̄s (viden
tes ſigna q̄ faciebat) ſicut. n. ſufficiēter oſtendi
tur v̄itas ſubiacens naturali facultati ītellec/
tus: q̄ñ reducit ad ṗma ṗncipia per ſe nota. ita
v̄itas excedēs facultatē ītellect⁹ q̄lis erat iſta
q̄ñ cōfirmaꝛ ꝑ oꝑa diuia. qꝛ certū ē ꝙ deus nō

pōt eē teſtis falſitatis.ꝛ iō qñ ad ↄfirmatōem
alicuius doctrie iducit̄ op⁹ diuinū ſufficienter
oſ̄dit̄ qḋ dc̄m ē in illa eē vez. verūtñ q2 in illis
credētib⁹ aliq erāt adhuc imꝑfecti.ꝛ aliq iun-
gebāt̄ eis qui erāt tantūmō ficti.iō xp̄s adhuc
ñ reuelabat eis altiora myſteria catholice fidi.
q2 ficti idigni erāt audire.ꝛ iꝑfecti adhuc nō
poterāt cape.ꝑpter qḋ ēt ipſis aplīs dixit ihs
īfra.16.capi.mlta habeo vobis dicere:ſꝫ nō po
teſtis cape modo.ꝛ hoc ē qḋ dr̄ (Jhs āt nō credē
bat ſemetipſū eis) altiora myſteria.ſ.fidei reue
lando.ꝛ ſubdit̄ cā (eo ꝙ ipſe noſſet oēs).ſ.iſtoꝝ
iꝑfectionē ꝛ illoꝝ fictionē.moduſ ꝑ quē cogno
ſcebat hic ſubdit̄ (ꝛ q2 opus ei nō erat).i.neceſ
ſe (vt quis teſtioniū ꝑhiberet de hoīe).i.vt mē
tē ꝛ ſtatū cuiuſlꝫ hoīs cognoſceret ꝑ informati
onē alteri⁹.q2 hoc ſciebat ꝑfecte ꝑ ſemetipꝫ.ꝑꝑ
hoc ſequit̄ (Jpſe.n.ſciebat quid eēt i hoīe).i. in
mēte ꝛ ſtatu cuiuſlibꝫ hoīs.ꝛ ex hoc euāgeliſta
oſ̄dit ipꝫ eē deū.c⁹ ꝑpriū ē ſcire ſecreta cordiū.
Ad maiorē euidētiā ꝑdcoꝝ q̄ritur.Utrū ↄuer
ſio aq̄ i vinū de q̄ dictū ē fuerit xp̄i pmū mira-
culū.ꝛ arguit̄ ꝑ ꝙ nō.q2 xp̄s fecit miracula ad
inducēdum hoīes ad fidē.vt iā dictū ē.ſꝫ ante
illas nuptiaſ aliq ei credebāt.ꝛ aliq ſlr̄ diſcipu
li ei adherebāt. q2 ſicut dictū ē.vocatus ē ihs
ꝛ diſcipuli ei⁹ ad nuptias. ḡ videt̄ ꝙ ab eo aliq̄
miracula viderant. Jtē illud miraculū fec̄ xp̄s
exiſtēs.30.annoꝝ.q2 poſt baptiſmū ſuū fecit il
lud: vt pꝫ ex ꝑdictis.Jpſe āt erat icipiēs.30.an
noꝝ.qñ baptizatus ē.vt hētur Luc.3.Sed i li
bro de infantia ſaluatoris ſcribunt̄ multa mi-
racula q̄ fecit i pueritia ḡ ꝛc̄.Cōtra hoc ē illud
quod dictū ē in lr̄a.hoc initiū ſignoꝝ fecit ihs
ꝛc̄. Reſpōdeo. nō ē qḋ ō xp̄i ptāte i operib⁹ mi
raculoſis.q2 ſuā ptātē a principio habuit.ſꝫ q̄-
ritur de tp̄e q̄ viſus ē iſta ptāte i natura aſſum-
pta que erat organū diuitati ēt i miracul' faciē
dis.vñ ꝛ ad tactū man⁹ eiuſ ſanabant̄ infirmi.
curabant̄ leproſi.illumiabant̄ ceci.ꝛ ad vocem
ei⁹ ſuſcitabant̄ mortui.ꝛ ſic pꝫ ꝙ qḋ ē de facto.
ꝑꝑ qḋ ſūt hic duo vidēda.Primū qd ſit circa h
fcm̄.2ᵒ q̄ circa hoc cōueniētia ſunt. Circa pri⁹
dixerūt aliq ꝙ cōuerſio aque i vinū nō fuit ꝑ-
mū miraculū xp̄i abſolute.q2 plura alia añ fe-
cerat.ſꝫ fuerat pmū q̄ītū ad illa miracula q̄ fe-
cit xp̄s i cōſpectu diſcipuloꝝ ſuoꝝ.ꝑpter hoc ſi
gnāter nō dic̄ euāgeliū. hoc fecit initiū ſignoꝝ
ihs tātū.ſꝫ addidit i chana galilee. ꝛ māifeſta-
uit gl'iam ſuā.ꝛ crediderūt i eū diſcipuli ei⁹.q.
d.alibi alia ſigna fecit.Sꝫ h ē ↄ vitatē euāgelij
q2 ſupra dixerat euāgeliſta ꝙ xp̄s adhuc erat i-
cognit⁹ nō ſolū ipſi pp̄lo ſꝫ ioāni ꝑcurſori eius
Uñ Joā.bap.de xp̄o loquēs dixit.ꝛ ego neſcie-
bā eū.ſ.ante baptiſmū.vt ē dictū ē.Silr̄ loq̄ns
iudeis dixit.Medi⁹ aūt veſtrū ſtetit quē vos
neſcitis.Si āt aliqua miracula feciſſet nō fuiſ
ſet ſic icognitus.ꝛ maxie ſuo ꝑcurſori.q2 ad ipꝫ
manifeſtādū natus erat vt dr̄ Luc.i. imo etiā

nec ꝑcurſor e idiguiſſet.q2 eius miracula ſuffi-
ciēter manifeſtaſſent eū.ꝛ iō dicere ꝙ fecerat
miracula ante baptiſmū ē expſſe ↄ euangeliū.
poſt baptiſmū vo pmū ſignū fuit ꝑdc̄a ↄuerſio
aque i vinū.ꝛ ꝑ ↄſequens fuit miraculū ei⁹ ſim-
pliciter pmū.Circa.2ᵐ ſciendū ꝙ miracl'a xp̄i
ordiabant̄ ad duo: ſꝫ ad māifeſtationē ſue diui
tatis.ꝛ ad ↄfirmationē ſue doctrie ꝑ quā hoīes
ad fidē adducebant̄.ꝛ q̄ītū ad vtrūq; fuit ↄue-
niens differre operatōes miracloꝝ vſq; p⁹ bap
tiſmū.h ꝑ declarat̄ ſiq̄uiꝫ miracl'a erāt doctrie
ſue ↄfirmatia.q2 ↄfirmatio doctrine nō ꝑcedit
actū docēdi:ſꝫ magi ſeq̄t̄.Ad ꝑdicatōez aūt et
doctrinā reqrit̄ etas ꝑfecta ſaltē de ↄgruitate
ō q̄ agit̄.ꝑfecta etas eſt.30.ānoꝝ. ꝑꝑ qḋ ioſeph
accepit regimē egypti i tali etate. vt hr̄ Gen.41
Silr̄ dauid erat.30.annoꝝ qñ regnare cepit.
vt hr̄.2ᵒ Reg.5.et ezechiel in.30.āno icepit pro
phetare. vt hr̄ Ezech.ꝑ ꝛ iō ↄueniēs fuit ꝙ xp̄s
añ trigeſimū ānū nō doceret.ꝛ ꝑ ↄſñs nec mira
cula ſue doctrie ↄfirmatiua faceret. Scd̄o idē
oſ̄ditur iq̄ītū miracula erāt ſue diuitatis māife-
ſtatiua.Sicut.n.piculū ē ſi negeť i xp̄o va hūani
tas.ſic ſi negetur ſua diuitas.ꝛ iō debuit ſic di
uinitas māifeſtari vt vere hūanitati cognitio
ñ ipediret̄.ꝛ iō nō fuit ↄueniēs ipm ante etatē
ꝑfectā miracl'a facere.ne eius icarnatio fanta-
ſtica crederet̄.Ad ꝑ⁹ dicēdū ꝙ illi diſcipli qui
adheſerūt ei añ miracl'a ipi adheſerūt ex ioan-
nis teſtionio icho ante.ꝛ doctria xp̄i ↄſumante,
vt pꝫ ex ꝑdc̄is. vñ ꝛ ad laudē diſcipl'oꝝ h ptiet
ꝙ xp̄m ſecuti ſūt añq̄; uidiſſēt eū miracula fa-
cientē ſm qḋ dicit Grego.omelia.5. Ad 2ᵐ dicē
dum ꝙ liber de īfantia ſaluatori reprobat⁹ eſt
tāq̄ ab heretici ↄfict⁹. vt pꝫ i decreto gelaſij pa
pe.ꝛ iō non eſt ei fides adhibenda. CIIII

(Erat āt hō) Poſtq̄ euāgeliſta ōclarauit
xp̄i diuinitatē ꝑ nature immutatōez: h idez
ōclarat ꝑ gr̄e reformationē de q̄ ꝑncipa-
liter agit.q2 ad h euāgeliū deſcripſit. ꝛ diuidit̄
in.2. q2 ꝑmo agit de ſpūali regn̄atiōe baptiſmi
in q̄ ꝑdc̄a refōmatō ichoat̄.2ᵒ de collatōe mlti
plicis ſpūal' bn̄ficij.in q̄ reformatio ↄſumat̄.ſa
icipit c.5.Poſt hᵒ erat.Pria i duas.q2 ꝑ agitur
de gn̄atiōe ſpūali q̄ ad iudeos.2ᵒ put deriuat̄
ad ethneos.c.4.Ut ḡ cognuit.Pria in duas.q2 ꝑ
deſcribit̄ ſpūal' gn̄atio.2ᵒ diſtinguit̄ a ioannis
baptiſmo ibi.Poſt hec venit.Pria in duaſ.q2 ꝑ
docet xp̄s regenerationis ſpūalis neceſſitatem.
Scd̄o eius modū ſiue q̄litatē ibi.Dixit ad euꝫ
nichodemus. Tertio efficacie ipſius cauſam
ſiue rationem ibi. Reſpondit nichodemus.Et
quia docet iſta reſpondendo ad iterrogata. iō
prima diuiditur i.2. quia ꝑmo ponitur nicho-
demi interrogatio.Scd̄o ſubiungit̄ xp̄i reſpon
ſio ibi Reſpondit ihs.Circa ꝑmū deſcribit̄ ꝑ-
ma conditio interrogantis cum dicit̄ (Erat hō
ꝛc̄) iſte enī fuit vnus illoꝝ de quibus dictū eſt
2.c.ꝙ multi crediderūt in ihm videntes ſigna

que faciebat.Et q2 ibidē ſubdit̄ ꝙ ieſus nō cre
debat ſemetipſū eis ſecreta fidei reuelādo. iō
iſte nichodemus venit ad ieſū i ſecreto.ꝛ ext̄ tur
bā alioꝝ. vt ab ipſo plenius inſtrueret̄. Seq̄t̄
(ex phariſeis) quia erat de ſecta eoꝝ. Jpſi āt ↄ-
fitent̄ reſurrectionē ꝛ ſpūales creaturaſ de qb⁹
loquebat̄ xp̄s.ꝛ iō ex hoc erat quodāmō diſpo
ſitus ad audiēdū doctrinā ei⁹ (nichodem⁹ noī
ne) hoc exꝑmitur ad oſ̄dendā famā ipſi⁹ (prin
ceps iudeoꝝ) in hoc oſ̄dit̄ dignitas eius. Tūc
.n.populus gubernabat̄ ꝑ doctores ꝛ ſacerdo-
tes.licꝫ.n.xp̄s ꝑmos vocatos ad fidē voluerit
eē ſimplices. vt in pluribus: ne doctrina fidei
ſapiē humane aſcriberet̄.ita ēt a principio vo-
cauit aliquos lr̄atos.ne ipſa cōtēptui haberet̄
quaſi a ſolis ſimplicibus recepta (Hic vēit ad
ieſum nocte) nō.n.audebat venire in palā ne ō
ſynagoga expelleret̄.ſicut dicit.i.9.c.de genti-
bus ceci nati.ꝙ ꝑpter hoc nō audebāt xp̄ꝫ cō-
fiteri. (ꝛ dixit ei Rabi.ſcimus.q2 a deo veniſti
magr̄).i.certū ē mihi ꝙ tua doctria ē va.ꝛ a ō
data.ꝛ nō humanit⁹ cōfecta. ꝛ ſubdit cām.d.
(Nemo pōt hec ſigna facere que tu facis. niſi
fuerit deus cū eo (ſicut.n.certitudo vitatis ha
bet̄ in hys q̄ ſubiacēt facultati natural' rōnis ꝑ
reductionē ad ꝑma ꝑncipia.ita habet̄ in his q̄
excedūt rōnē ꝑ va miracula que ſūt ſufficiens
teſtioniū ꝙ doctrina ꝑ talia cōfirmata ꝑcedit
a vitate ꝑma.min⁹ dixit ille nichodem⁹ ꝛ plus
ſignificauit.q2 ꝑ talē cōfeſſionē oſ̄dit ſe deſide
rare ab eo pleni⁹ iſormari (Reſpōdit ihs) hic
deſcribit̄ xp̄i reſponſio.q2 videbat nichodemū
vē ꝛ humil'r querere doctrinā xp̄i q̄ītū ad ſecre
ta fidei.ꝛ iō icepit a ꝑ ſacramēto.ſ. baptiſmo q
ē regn̄atio ſpūalis ꝑ ↄſñs neceſſaria ad ſalutē.
ꝛ hoc ē qḋ dr̄ (Rn̄dit ihs ꝛ dixit ei.amē amē di
co tibi niſi quis renatus fuerit denuo).i.iterū
ꝑ regenerationem ſpūalē (nō pōt videre regnū
dei) viſio.n.dei ꝑ eētiam ſibi ſoli cōpetit ꝑ na
turā.hoīb⁹ āt cōpetere nō pōt niſi ꝑ grām per
quā trahūtur hoīes quodāmō ad naturaꝫ di-
uinā. vt hētur.2.petri.i.Magna ꝛ ꝑcioſa pro-
miſſa donauit. vt per hoc efficiami diuie natu
re cōſortes.hoc āt nō pōt eē ꝑ gn̄ationē carna
lē q̄ ſolū facit filios hoīnū.ꝛ iō ad hoc requirit̄
regeneratio ſpūalis.ꝑ quā hoīes ſūt filij dei.et
ꝑ ↄñs heredes vite celeſtis.Sꝫ ↄ hoc videt̄.q2
pr̄es veteris teſta.ſaluati ſūt. q tñ nō fuerunt
baptizati.Dicendū ꝙ tūc nō erat iꝑcepto. Cō-
ſecuti tñ ſūt ſpūalē vitā per grāꝫ i fide xp̄i ven
turi.ꝛ ſic habuerūt rē bapiiſmi.habuerūt ipſū
ēt i figura i aliquo corñdente ꝑ quod tolleba-
tur peccatū origīale (Dixit ad eū nichodem⁹)
hic ↄñr docet xp̄s modū ꝛ qualitatē regenera-
tiōis ſpūalis.ꝛ diuidit̄ in.2.q2 ꝑmo pōit̄ nicho
demi obiectio.2ᵒ xp̄i rn̄ſio ibi. Rn̄dit ieſus.xp̄s
.n.dixerat eē neceſſariū ad ſalutē regn̄ari.ideo
vt modū huiuſmōi regenerationis meli⁹ intelli
gat.Arguit ↄ ꝑdicta dupl'r.Primo mō ex etate

q2 ille qui naſcitur ē puer. a ſenectute ñ poteſt
aliquis redire ad pueritiā.ḡ regeneratio vide-
tur īpoſſibil'.ꝛ hoc ē quod dr̄ (dicit ad eū nicho
demus.q̄ō pōt hō naſci cū ſit ſenex) erat āt aſ
ſuetus ſenſui lr̄ali.ꝛ iō arguit de generatione
carnali.2ᵒ arguit ex quātitate naſcētis q̄ē ꝑua
vt poſſit icludi i vtero mr̄is.ꝛ iō videt̄ impoſſi
bile ꝙ ille renaſcat̄ q iā ē ꝑfecte q̄ītitatis.ꝛ hoc
ē qḋ dr̄ (Nūquid pōt i ventrē mr̄is ſue iterato
introire ꝛ renaſci).q.d.nō.q2 q̄ītitas nō pmit-
tit (Reſpōdit ieſus) hic ponit̄ xp̄i reſponſio.et
diuidit̄ i duas.q2 ꝑ ponit̄ ei⁹ reſpōſio. 2ᵒ ad h
inducit̄ exēplū ibi.Spūs vbi vult. Jn ꝑma igi
tur ꝑte dicit.ꝙ illa regn̄atio de q̄ loquit̄ nō eſt
carnal'.ſꝫ ſpūalis.ꝛ iō nō valēt argumēta que
ꝑcedūt de gn̄atōe carnali.ꝑꝑ qḋ modū h⁹ rege
nerationis ſpūal' ſaluator explicat ↄñr.d. (Amē
amen dico tibi niſi qs renatus fuerit ex aq̄.et
ſpū ſancto ꝛc̄).q.d. illa gn̄atio de q̄ dixi: ſic eſt
itelligenda iq̄ītū aq̄ lauat exterius.ꝛ ſpūs ſan-
ctus interi⁹.ꝛ tal' locūo bene dr̄ gn̄atio. q2 ꝑ hāc
hoīes efficiūtur ↄformes vbo icarnato: q eſt fi
lius dei natural': inq̄ītū in hāc gn̄atone ē aliqd
ſenſibile correſpōdēs carni.ſ. aq̄.ꝛ aliqd inui-
ſibile correſpondēs vbo. ſ.gr̄a. vñ ſequit̄ Quod
natū ē ex carne).ſ.ſm vtutē carnalis gn̄ationis
(caro eſt).i.cōſtituit̄ in vita carnali tantuꝫ (et
qḋ natū eſt ex ſpū) modo ꝑdicto (ſpūs ē).i.con-
ſtituit̄ i vita ſpūali.ꝛ iō cōcludit (Nō mireris)
.i.nō debes āmirari (Q2 dixi tibi: oportet vos
denuo naſci) q2 nō loquor de gn̄atione carnali
de q̄ tu arguis: ſꝫ de ſpūali (Spūs vbi vult) h
ſaluator ad ꝑdicta adducit ſenſibile exempluꝫ
ſm Chriſo. qui hoc exponit de vento materia-
li.Cui⁹ ꝑncipiū ignorat̄.ꝛ ſilr̄ finis vbi termia
tur.ꝛ tñ ſon⁹ eius percipit̄. Sic modo eſt i gn̄a-
tione ſpūali.q2 ſpūs ſanctus q eſt ꝑncipium h⁹
gn̄atōis.ꝛ ſilr̄ beatitudo eterna q̄ eſt eius finis
a nobis nō percipiunt̄: ſed credūtur tantū. Aq̄
aūt exterior ꝛ forma vboꝝ ꝑcipiunt̄ ꝑ ſenſum.
ꝛ hoc ē qḋ dr̄ (Spūs).i. vētus (vbi vult ſpirat)
.i.flat.ſi aūt arguatur ↄ hoc ſic̄ arguit Augu.ꝙ
vētus material' nō hꝫ volūtatē nec a ſe mouet̄
ꝑpter qḋ dic̄ Augu.ꝙ hoc vbū de ſpū ſancto i-
telligit̄.pōt dici ſuſtinēdo dc̄ꝫ Chriſ.ꝙ volūtas
in ſcriptura aliqñ accipit̄ ꝑ iclinatōe naturali
ꝛ h mō accipit̄ hic (Et vocē ei⁹ audis) ſenſibil'r
percipiēdo (ꝛ neſcis vñ veniat aut q̄ vadat) ſi
aūt arguat̄ ↄtra hoc vt arguit Aug⁹.ꝙ oēs no-
uerūt ventū vēire ab auſtro: vel ab aquilone.
ꝛ ideo vadit in ꝑtem oppoſitā.pōt dici ꝙ h ve
rum eſt tñ i gn̄ali. ſed i q̄ ꝑte terre determiate
verſus auſtrū tal' icipiat vēt⁹ q flat ab auſtro.
vel vbi termiet̄ determiate oīno ignorat̄ (Sic
ē oīs q nat⁹ ē ex ſpū) q2 ſic̄ dc̄m ē i tali gn̄atiōe.
ē aliqd occltū.ꝛ aliqd patēs ad ſenſū ꝑꝑ argu-
menta ꝑdc̄a: q̄ tñ ſūt ſolubilia vt viſū eſt.dicit
Aug.ꝙ ꝑdicta lr̄a de ſpū ſancto itelligēda ē. q
in ꝑphetis ꝛ ſcripturi ſacris loq̄t̄. vox āt ꝑphe

tarum. ⁊ ſcriptura eoꝝ ſenſu ꝑcipit̃: ſed ꝑncipium huiꝰ ſcripture. ſ. ſpũs ſanctus ⁊ eiꝰ finis. ſ. beatitudo celeſtis nobis occultant̃. et ſola fide tenẽt̃. ⁊ iſta expoſitõ videt̃ rõnabiliõ. qꝛ nichodemus erat ĩ ſacris ſcripturis iſtructꝰ. ⁊ iõ magis vr̃ ꝙ ſaluator ſibi dederit exemplũ de talibus q̃ꝫ de vẽto materiali. ⁊ tunc ẽ plana littera (Spũs vbi vult ſpirat) qꝛ nõ iſpirat hoies ex naturali neceſſitate: ſed ex mera liberalitate (⁊ vocẽ eius audis) ĩ ſcripturis ꝓphetaꝝ q̃ legũt̃ in ſynagogis iudeoꝝ (⁊ neſcis vñ veniat aut q̃ vadat) qꝛ ꝑncipiũ iſpirãs ⁊ finis vltimus huiꝰ iſpiratõis ſibi occultat̃ vt dc̃m ẽ (Sic ẽ ois ⁊c̃). exponat̃ ſic ẽ (Reſpondit nichodemꝰ) hic ↄ̃tr ſaluator oñdit cãꝫ efficacie q̃ eſt ĩ ſpũali gñatione. et diuidit̃ ĩ duas. qꝛ primo circa hoc ponitur nichodemi iterrogatio. 2ͦ xp̃i reſponſio ibi. Reſpon. ihs. Circa pᵐ ſciẽdũ. ꝙ ↄſuetudo q̃dã natura eſt. vt dicit philoſophus libro de mẽo. ⁊ re. Et qꝛ iſte nichodemꝰ erat aſſuetꝰ legi moyſe q̃ ꝑmittit carnalia. ideo non potuit capere ſpũalia. ꝓꝑ qd̃ q̃rit vlteriꝰ circa ꝑdicta d. (Quomodo poſſũt hec fieri. Reſpõdit ieſus) Hic põitur xp̃i reſpõſio. ⁊ diuidit̃ ĩ. 2. qꝛ p̃ rep̃hẽdit nichodemi tarditatẽ. 2ͦ oñdit baptiſmalis efficacie cãꝫ ibi. ⁊ nemo aſcẽdit. Arguit ãt tarditatẽ nichodẽi ad ĩtelligẽdũ ⁊ credendũ ꝑdc̃a ex tribꝰ. Primo ex conditione audiẽtis q erat doctor ⁊ ꝑitus ĩ lege. ⁊ ꝑ ↄ̃ñs deberet talia cognoſcere. ⁊ hoc ẽ quod dr̃ (Tu es magiſter ĩ iſrl̃ ⁊ h̃ ignoras) ſꝫ poſſet aliquis dicere ꝙ nõ erat mirum ſi talia ignorabat. qꝛ nõ ꝑtinebat ad vetꝰ teſtamẽtũ ĩ quo erat iſtructus. Dicẽdũ ꝙ in lege moyſi figuratiue cõtinebat̃ baptiſmus ſm̃ qd̃ dicit apl̃s. i. Cor. 10. Omnes ĩ moy. baptizati ſũt ĩ nube ⁊ ĩ mari. qꝛ ĩ vtroqꝫ fuit baptiſmus figuratus. Legis ãt doctores debebãt ſcire figuras eius. licet ad hoc nõ teneret̃ vulgꝰ. Itẽ ĩ ꝓphetis quos frequẽter legerat exꝓmit̃ baptiſmus Ezechi. 36. effundã ſuꝑ vos aquã mundã ⁊ mũdabimini ab oibꝰ ĩquinamẽtis veſtris ⁊c̃. Itẽ Zach. 13. In die illa erit fons potens domui dauid ⁊ hitantibus irl̃m in ablutionẽ peccatoris ⁊ meſtruate. 2ͦ arguit tarditatẽ nichodemi ex conditione dicentis ꝑdicta. qꝛ xp̃s dicebat ea que certitudinalr̃ ſciebat. iõ cito debebat acquieſcere. ⁊ maxĩe qꝛ eiꝰ doctrinã ↄfeſſus fuerat a deo datã. ⁊ hoc eſt quod dr̃ hic (Amen amẽ dico tibi. quia quod ſcimꝰ loquimur. ⁊ qd̃ vidimus teſtamur) xp̃s. n. ſm̃ diuinitatẽ hꝫ eandem ſciam cum patre. ĩ humana ẽt natura cognoſcit oĩa que cognoſcit deus ĩ notitia viſionis. iõ dic̃ (quod vidimus teſtamur. ⁊ teſtimonium noſtrum nõ accipitis) qꝛ pauci iudeoꝝ cõꝑatiue crediderũt xp̃o. iſte ẽt nichodemus erat ad capiendũ que dicebat tardus. 3ͦ arguit eũ ex cõditione materie. de qua erat ſmo que ẽ facilis ad intelligendũ reſpectu emanatõis vbi a p̃re ſpũs ſci ab vtroqꝫ. ⁊ maxĩe quia in lege ĩ qua

iſte erat exercitatꝰ per ablutões aliquas amouebantur immũditie alique. ⁊ ideo de facili deberet capere qualr̃ ꝑ ablutionẽ aque exterius. ex vtute diuiam iterius fit ablutio aĩe. ⁊ hoc ẽ ꝙ dr̃. (Si terrena dixi vobis ⁊ nõ creditis) regeneratio ſpũalis terrena põt dici. in q̃ntũ efficit̃ ĩ terra ⁊ ſub elemẽto ſenſibili. ſ. aqua. vel dr̃ terrena. qꝛ ad hoc iduxerat exẽplũ ſenſibile de vẽto ſlante ĩ terra ſm̃ expoſitionẽ Criſ. ꝑdictam. (Quõ ſi dixero vobis celeſtia credetis) celeſtia hic vocat emanatõeꝫ ꝑſonaꝝ ĩ diuis q̃ eſt valde ardua. ⁊ de difficili valde ĩtelligibil' (Et nemo aſcẽdit) rep̃hẽſa eiꝰ tarditate. ſaluator ꝓcedit ad reddẽdũ cãꝫ efficacie q̃ eſt in ſpũali gñatõe. Et diuidit̃ in duas. qꝛ p̃ facit qd̃ dc̃m ẽ. 2ͦ manifeſtat ꝓpoſitũ ibi. Sic deus dilexit. Prima in duas. ſꝫ duplicẽ cãm quã aſſignat. Scd̃a põitur ibi. Et ſic moyſes. Circa pᵐ ſciendũ ꝙ cã ꝑncipal' efficacie batiſmal' eſt myſteriũ icarnationis ꝑ quã filius dei vniuit ſibi hũanã naturã in mũduꝫ deſcẽdendo. naturale eſt ãt ꝙ q̃libet res ad locũ ſue origis reuertat̃. iõ ⁊ vbũ incarnatum ad p̃reꝫ redire põt aſcẽdẽdo. ⁊ qꝛ ꝑ gñationẽ ſpũalẽ hoies efficiũt̃ mẽbra eiꝰ ⁊ ipi vniũtur. ⁊ ꝑ ↄ̃ñs cũ ipo ad celeſtia trahunt̃ vtute vbi icarnati. Sic ſoluta ẽ q̃ſtio nichodemi q̃ q̃rebat quõ poſſit hec fieri. ⁊ h̃ eſt qd̃ dr̃ (Et nẽo aſcẽdit in celũ niſi q deſcẽdit de celo) qꝛ ſicut dc̃ꝫ ẽ. hoies nõ aſcẽdũt illuc niſi ĩq̃ntũ efficiũt̃ mẽbra vbi icarnati. ⁊ qꝛ vbũ nõ deſcẽdit de celo ꝑ motum localẽ celũ dimittẽdo. ſꝫ carnem de nouo ſibi vniẽdo. iõ ad hoc notanduꝫ ſubdit̃ (filius hois q eſt ĩ celo) Ex hoc loco valẽtinus accepit occaſioneꝫ erradi. d. ꝙ dei filius corpus celeſte attulit. ⁊ ꝑ vginẽ tranſijt nihil de ea ſumẽdo h̃ aũt pꝫ erroneũ. ⁊ euãgelio ↄ̃riũ. qꝛ hoc mõ xp̃s nõ eẽt filius vginis. Item xp̃s nõ eẽt hõ. qꝛ cõpus celeſte nõ põt iformari ab aĩa cũ ſit forma corporis phyſici organici. ſm̃ philo. ĩ libro de aĩa qd̃ nõ põt ↄpetere cõpoĩ celeſti (Et ſicut moy.) Hic ponit̃ ſa cã efficacie baptiſmal'. q̃ eſt meritum paſſiõis xp̃i. ĩ baptiſmo operat̃. et h̃ tãgit̃ cũ ſubdit̃ (Et ſicut exaltauit moy. ſꝑentẽ ĩ deſerto ita exaltari oportꝫ filium hois) de h̃ ſꝑentẽ hr̃ Nũe. 21. ⁊ fuit figura paſſiõis xp̃i. qꝛ habuit ſilitudinẽ veneni ĩq̃ntũ dicebat̃ ſerpẽs. fuit tñ ſine veneno qꝛ eneus. ſic xp̃s habuit ſilitudinẽ peccati ex carne paſſibili: fuit tñ oino ſine peccõ et iõ ſi aſpectus illius ſꝑentis enei ſaluauit a corporali morte mltõ fortiꝰ fides xp̃i crucifixi ſaluat a morte ſpũali. ⁊ reſtituit hoieꝫ vite eterne. iõ ſeq̃t̃ (vt ois q credit ĩ ipm ñ ꝑeat ſꝫ habeat vitã eternã) Notãdũ ẽt ꝙ xp̃i crucifixio dr̃ exaltatio. qꝛ eius cõpus. fuit exaltatuꝫ ĩ cruce ſic vexillũ ĩ aere ad debellandũ aereas ꝑtãtes ſꝫ illõ hebre. 12. Curramꝰ ad ꝓpoſitũ nobis certamẽ aſpiciẽtes ĩ auctorẽ fidei ⁊c̃. Et qꝛ ꝑ paſſionem meruit exaltationẽ ſm̃ qd̃ dr̃ ad phili. 2. Humiliauit ſemetipm factꝰ obediens vſqꝫ ad

mortem. mortẽ aũt crucis ꝓꝑ qd̃ deꝰ exaltauit illũ (Sic. n. deus) Hic ↄ̃tr manifeſtat cãꝫ ꝑdc̃aꝫ ⁊ diuidit̃ in. 2. qꝛ prio oñdit ꝓpoſitũ. 2ͦ remouet qõdã dubiũ ibi. nõ. n. ſupius dixerat ꝙ efficacia baptiſmal' ꝓuenit ex miſterio icarnatõis ideo declarat q̃lr̃ iſta icarnatio ſit facta. d. ꝙ ñ eſt facta ex hũano merito. nec ex neceſſitate. ſꝫ gratuita dilectione dei ad nos. ⁊ hoc ẽ qd̃ dicit (Sic. n. deus dilexit mũdũ vt filiũ ſuũ vnigenitũ daret) qui ẽ bonũ ĩfinitũ. Ex quo apte apparet maxĩa dei dilectio. diligere ẽ velle alicui bonũ. Ipſe ãt voluit nobis volũtate efficaci boꝰ ĩfinitũ. qꝛ dedit nobis filiũ ſuũ (vt ois q credit ĩ eũ nõ ꝑeat ſed habeat vitã eternã) Ex h̃ etiaꝫ errauerũt aliq heretici dicẽtes ꝙ credentes nõ dãnabunt̃. etiã ſi moriant̃ in peccato mortali. ⁊ cõfirmãt dictũ ſuũ ꝑ verbũ apoſtoli. i. Cor. 3. Fũdamẽtũ. n. aliud nemo põt ponere ⁊c̃. ⁊ ſequitur. Si cuiꝰ opus artificis arſerit detrimẽtum patiet̃. ipſe ãt ſaluus erit. ſic tñ quaſi ꝑ ignem. Per fũdamẽtũ. n. iſtud ĩtelligit̃ fides. ⁊ iõ ſi ſuꝑ hoc fundamẽtũ ponant̃ oꝑa cõbuſtione digna ꝓpter talia hõ puniet̃ ad tp̃s. tñ finalr̃ ſaluabitur. Sꝫ hoc ẽ erroneũ ⁊ iꝓbat̃ ꝑ dictũ apoſtoli ad Gala. 5. manifeſta ſũt oꝑa carnis q̃ ſũt fornicatio. imũdicia. ipudicitia ⁊c̃. ſequit̃ q talia agũt regnũ dei nõ cõſequet̃. Ex q̃ pꝫ ꝙ nõ ſolũ dãnabunt̃ aliqui ꝓpter ĩfidelitatẽ. ſꝫ ẽt ꝓpter alia peccata mortalia. Et iõ dicẽdũ ꝙ ſaluator nõ accipit hic fidẽ tñ ꝑ habitu fidei iformis. ſꝫ fidei formate ꝑ caritatẽ. ⁊ certũ ẽ ꝙ talis ſaluabit̃ ⁊ ad hoc denotãdũ dicit (vt ois q credit in eũ). ſ. tẽdẽdo ĩ eũ ꝑ caritatẽ nõ ꝑeat. Ad dictũ apl̃i ꝑallegatũ ĩ ↄ̃riũ dicẽdũ. ꝙ loquit̃ de peccatis venialibꝰ ſm̃ ꝙ exponũt doctores. ⁊ ego tẽ pleniꝰ dicã ſi ↄtingat me ſuꝑ illũ locũ ſcribere. ꝓ peccatis ãt venialibꝰ fideles tẽporalr̃ puniunt̃ igne purgatorij. tñ finalr̃ ſaluant̃ (Non. n. miſit) hic remouet qõdaꝫ dubiũ. ⁊ diuidit̃ ĩ. 2. qꝛ p̃ facit quod dictũ ẽ. 2ͦ declarat quoddã dictũ ibidẽ ibi. Hoc ãt ẽ iudiciũ. Circa p̃mũ ſciẽdũ. ꝙ alique ſcripture loq̃ndo de ſecũdo aduẽtu xp̃i ĩ mundũ dicũt ipm venire ad iudicãdũ. et iõ ne aliq credant ꝙ h̃ debeat fieri in primo eiꝰ aduẽtu h̃ remouet. d. (Nõ. n. miſit deꝰ filiũ ſuũ ĩ mũdũ vt iudicet mũdũ). ſ. ĩ p̃ ſuo aduẽtu. tũc ñ vẽit iudicare: ſꝫ magi iudicari ꝓ mũdi ſalute. iõ ſeq̃t̃ (ſꝫ vt ſaluet̃ mũdus ꝑ ipſ) Et ꝓbat ↄ̃tr h̃ dictũ. qꝛ ĩ p̃ eiꝰ aduẽtu aliq credebãt ei ⁊ aliq ñ credebãt ei ⁊ ẽ diuiſio ꝑ imediata cũ iter ↄ̃dictoria nõ ſit mediũ. ſꝫ nõ vẽit ad iudicãdũ nõ credẽtes nec credẽtes. vt ſtati patebit. q̃ ⁊c̃. ⁊ hoc ẽ qd̃ ſequit̃ (Qui credit ĩ eũ ñ iudicat̃). i. nõ habet cãm vñ ↄdẽnet̃ (Qui ãt nõ credit iã iudicatus ẽ). i. hꝫ ĩ ſe cãm manifeſtã ſue ↄdẽnatiõis. ſicut ille dr̃ mortuꝰ qui iã hꝫ ĩ ſe cãm mãifeſtã mortis. ⁊ hoc ẽ quod ſubdit̃ (Quia nõ credit ĩ nomĩe vnigeniti filij dei) q venit ꝓ ſalute mũdi. verũtñ cã huiꝰ dãnationis dabit̃ execu

tioni ĩ ſecundo aduẽtu xp̃i (Hoc ãt ẽ iudiciuꝫ) hic declarat ſuũ dictũ videlꝫ ꝙ nõ credẽtes ĩ filiũ dei. iã habẽt in ſe cãm mãifeſtã ſue dãnationis. qꝛ ſũt ex̃ fidem ſaluatoris. ſine q̃ nullus unq̃ꝫ potuit ſaluari. ⁊ hoc ẽ quod dr̃ (hoc ẽ aũt iudiciũ). i. cã condẽnationis (qꝛ lux). i. xp̃s qui ẽ lux vera. vt dictũ ẽ. i. c. (venit ĩ mũdũ) carnẽ aſſumẽdo. ⁊ ĩ ea apparens. ſalutẽ humani generis operando (⁊ dilexerũt homies magis tenebras q̃ꝫ lucẽ) tenebras ĩfidelitatis ꝑeligendo. ⁊ ſubdit cãm (Erant. n. opera eoꝝ mala) Ad cuiꝰ ĩtelligentiã ſciendũ ꝙ legiſperiti aliquã notitiam de xp̃o habuerunt cognoſcẽtes ipſum eſſe vere xp̃m. vt plenius declaraui Math. 21. ſuꝑ illum locũ dixerũt agricole. hic ẽ heres. verũtamẽ quia arguebat eoꝝ vitia moti fuerũt cõtra eũ inuidia excecãte illã cognitionẽ quã de eo habebant. qꝛ paſſio preſens ⁊ fortis ꝑuertit iudiciũ rõnis ſicut patet in icontinẽte qui ꝑſẽte paſſione iudicat eẽ fornicandũ. tamen extra paſſionẽ poſitus iudicat ↄ̃trariũ. vt dr̃. 7. ethi. Sic iudei odio ⁊ inuidia moti ꝑſecuti ſũt xp̃ꝫ. ⁊ ponit ad h̃ ſaluator exẽpluꝫ. d. (Ois. n. q male agit odit lucẽ) ſicut pꝫ de adultero. fure. ⁊ ſic de alijs (⁊ nõ vẽit ad luc). i. nõ facit ſua malefacta ĩ palaꝫ (vt nõ man. oꝑa eiꝰ). i. nõ puniãt̃ per iuſticiã ſecularẽ (Qui au. fa. ven.). i. oꝑa cõformia volũtati diuĩe: q̃ eſt ideꝫ ꝙ vitas ꝑma (venit ad lu.). i. palã vel ad xp̃m q eſt lux vera (vt mani. oꝑa eius) nõ ad ꝓꝑam laudẽ: ſed ad dei gl̃iam. ⁊ ꝓximi edificationẽ (qꝛ ĩ deo ſũt facta). i. vtute dei. ſine cꝰ vtute opus meritoriũ non põt fieri (Poſt hec ve.) hic ↄ̃tr ponit̃ diſtinctio inter baptiſmũ xp̃i ⁊ baptiſmũ ioãnis. ⁊ diuiditur in tres. qꝛ prio vterqꝫ baptiſmꝰ deſcribit̃. 2ͦ ex hoc q̃ſtio orit̃ ibi. facta eſt q̃ q̃ſtio. 3ͦ ſoluit̃ ibi. Et rñdit. io. Pria in. 2. qꝛ prio ponit̃ baptiſmus xp̃i. 2ͦ ponit̃ baptiſmꝰ ioãnis ibi. Erat ãt ioãnes. In p̃ma ꝑte dr̃ ſic (Poſt hec ve. ie. ⁊ diſci.) ex ꝑdictis pꝫ ꝙ ihs loq̃bat̃ cũ nichodemo ĩ irl̃m q̃ eſt metropol' in iudea. quomõ q̃ dicitur hic imediate pꝰ locutionẽ xp̃i cum nichodemo (Poſt hec venit in iudeaꝫ ⁊c̃) qꝛ erat ibi. vt vr̃. Ad hoc rñdꝫ Beda. ꝙ li pꝰ hoc nõ intelligit̃ immediate reſpectu ꝑcedẽtiũ. ſꝫ in ꝓceſſu tẽporis qui poſt iſtructionẽ nichodemi vẽit ĩ galileaꝫ. ⁊ iterũ reuerſus eſt ĩ iudeã. Alr̃ ẽt põt dici vt immediate ẽt ↄiungat̃ lr̃e ꝑcedẽti (Poſt h̃ venit in iudeã terrã). q. d. pꝰ inſtructionẽ nichodemi in irl̃m venit ad alia loca iudee. qꝛ nõ tãtũ debebat docere ĩ ciuitate metropoli. ſꝫ ẽt in alijs. Et ad h̃ denotandũ dr̃ ĩ iudeã terram. Tũc dr̃ de irl̃m venit verſus iordanẽ vbi hoies ↄgregabant̃ ad baptiſmũ. vt ſic iciperet baptizare. ſꝫ qd̃ ioãnes de eo ꝑdixerat vt ẽ dc̃m eſt. iõ ſubditur (⁊ illic demorabat̃ cuꝫ eis ⁊ baptizabat). ſꝫ ↄ̃riũ vr̃ infra. 4. c. vbi dr̃ ꝙ ihs nõ baptizabat. ſed tantũ diſcipuli eius. Dicendũ ꝙ ipe primo baptizabat diſcipulos ſuos. vt hic dr̃. poſtea ſo

ñ diſcipuli baptizabãt. xp̃o circa altiora docen
da occupato. Et ſic nõ ẽ ꝯdictio. De hoc tñ bap
tiſmate pleni⁹ dicet̃ in fine hui⁹. c. (Erat ãt ioã
nes) hic ꝯñr põit baptiſmũ ioãnis. d. (Erat ãt
baptizãs ioãnes ĩ ennõ iuxᷓ ſalim) qḋ ẽ oppidũ
iuxᷓ iordanẽ. Et dicũt aliq ꝙ alio noĩe vocat̃ ſa
lẽ. ⁊ ẽ locus vbi regnauit melchiſedech. vt hẽt̃
Gen. 14. Sȝ h̃ ẽ falſũ. q2 ſalẽ vbi regnauit mel
chiſedech idẽ ẽ qḋ irlm. q2 ĩpam edificauit mel
chiſedech. vt dicit Iſy. li. 15. ethimo. Et ꝑ dicta ẽ
ſalẽ. i. pacifica ex cõditione regis q regnauit in
pace poſtea dicta ẽ hieruſalẽ a tempore q̃ abra
hã uoluit ibi offerre iſaac filiũ ſuũ. q2 locũ illũ
appellauit dñs uidet. ut habet̃ Gen. 22. iõ hie
ruſalẽ ĩterp̃tatur uiſio pacis. q2 cũ pria ĩterp̃ta
tiõe addita uiſio. ſubdit̃ ãt cã q̃re. ioãnes̃ bapti
zabat iuxᷓ ſalẽ cũ dr̃ (Q2 aque mlte erãt illic) ẽ
ẽt ĩterp̃tatio ei⁹ ꝙ dr̃ ĩ ennõ. ennos enĩ hebrai/
ce dr̃ aq̃ (⁊ uẽiebãt hoies ⁊ baptizabant̃) Sed
uidet̃ ꝙ batiſmus ioannis ſtatĩ debuit ceſſare
baptizato xp̃o. cũ ad ĩpm mãifeſtãdũ ordiaret̃
ut ſ̃ dictũ ẽ. dicẽdũ ꝙ nõ ſtatĩȝ ceſſauit ne cre/
deret̃ totaliter r̃probãd⁹. ut dr̃ mar. vi. ca. Itẽ
q2 ſicut ãte baptiſmũ xp̃i ioannes baptizabat
ĩ noĩe xp̃i uẽturi. ſic poſt baptiſmũ xp̃i illos q̃s
baptizabat ad xp̃ȝ mittebat pleni⁹ ĩſtruẽdos̃. ⁊
ſic ꝯfirmabat ſuũ teſtioniũ ð xp̃o. (Nõdũ enĩ
ioan. miſſus fuerat ĩ carcerẽ) h̃ addit̃ ad oñdẽ
dũ ꝙ texit hiſtoriã quã alij euãgeliſte dimiſe/
rãt ĩcipiẽtes ð̃ſcribere facta xp̃i poſt ĩcarcerati
onẽ ioãnis (Facta ẽ ãt) hic ex dict] mouet̃ qõ.
q2 diſcipli ioãnis zelãtes ꝓ magr̃o ſuo uoluer̃t
ꝑferre baptiſmũ ſuũ baptiſmo xp̃i. ⁊ h̃ ẽ qḋ dr̃
(Facta ẽ aũt q̃ſtio ex diſcipul̃ ioã.) ĩdiſcrete ꝓ
magr̃o ſuo zelãtib⁹ (cũ iudeis). i. xp̃i diſcipl̃is
et alijs ad baptiſmũ xp̃i uẽiẽtib⁹ (de purifica
tõe). i. ð baptiſmo. q2 iſti dicebãt baptiſmũ xp̃i
meliorẽ. q2 xp̃s illos q̃s baptizabat ñ mittebat
ad ioãnẽ (Et uener̃t ad ioãnẽ) moti zelo ĩdiſcre
to (et dixer̃t ei) ⁊ ꝓpoſuer̃t q̃tuor ex qb⁹ ioãnes
poſſȝ ꝓuocari. Pri⁹ ẽ ꝑtẽdẽs excellẽtiã ioãnis
reſpectu xp̃i. qḋ notat̃ cũ dr̃ (Rabi: q erat tecũ
trãſ iordanẽ). q. d. diſcipul⁹ cũ magr̃o. 2⁹ ẽ bñ
ficiũ a ioãne xp̃o ĩpẽſũ cũ ſubdit̃ (Cui teſtioniũ
ꝑhibuiſti). q. d. ꝑ te ẽ ĩ auctoritate. Tertiũ ẽ v/
ſurpatio officij alieni cũ ſubdit̃ (Ecce hic bati/
zat). q. d. tuũ officiũ vſurpat. Quartũ ẽ mino/
ratio ioãnis cũ ſubdit̃ (⁊ oẽs̃ uẽiũt ad eũ). q. d.
te ñ curãt. (Rñdit ioã.) hic põit̃ q̃ſtiõis ſolu⁹.
Et q2 diſcipli ioãnis notabãt xp̃ȝ ð h̃ ꝙ officiũ
ioãnis uſurpabat ⁊ ð h̃ ꝙ fama ioã. ꝑ h̃ diſcre
ſcebat Iõo ioã. ĩ ſua ſolutiõe ſic ꝓcedit. qa p2io
oñdit ꝑmũ eẽ falſũ. ſcðo oñdit ſcðȝ eẽ iuſtũ ibi.
Illũ oportȝ creſcere. ꝑmũ oñdit ꝑ h̃ ꝙ ioãnes ñ
baptizabat niſi ſic̃ ꝑco xp̃i. ⁊ iõo xp̃s baptizãs
non vſurpabat ſibi offm̃ ioãnis. ſȝ magis̃ exer/
cebat officiũ a ioãne ꝑconizatũ ⁊ h̃ ẽ qḋ dr̃ hic
(Rñdit ioãnes ⁊ dixit. Nõ põt hõ qcq̃ accipe
niſi fuerit ei datũ a celo) qa oĩs poteſtas a dõ ẽ

⁊ iõo ſm̃ diſtinctionẽ collatõis̃ diuĩe dĩſtiguũt̃ of
ficia. ioãnes̃ ãt ñ accepit auctoritatẽ a dõ bapti
zãdi niſi ad denũciãdũ xp̃ȝ. et ꝑꝑandũ hoies
ad ſuũ aduẽtũ et h̃ ẽ ꝙ dr̃ (Ipi uos mihi teſtio
niũ ꝑhibet̃) . i. ꝑhibet̃ dẽbet̃. q2 a me audiſti (ꝙ
dixerĩ ego nõ ſũ xp̃s: ſȝ q2 miſſus ſũ añ illũ) ꝑꝑ
qḋ baptizãdo ñ vſurpat offm̃ alienũ. qḋ ꝓbat
ꝑ h̃ qḋ ſubdit̃ (Qui hȝ ſpõſã ſpõſus ẽ) . i. hȝ of
ficiũ ſpõſi qḋ ẽ generare filios ⁊ iõ officiũ xp̃i ẽ
baptizare ꝑ qḋ regenerant̃ filij ð ſpõſa xp̃i q̃ ẽ
eccl̃a (amicus ãt ſpõſi q ſtat ⁊ audit eũ gaudio
gaudȝ ꝓpter uocẽ ſpõſi) . i. dȝ gaudẽre ſpõſo ſili
os̃ generãti ſi. n. offi⁹ generãdi ex ſpõſa ſibi acci
peret ñ ẽet aic⁹ ſpõſi ſȝ ĩimic⁹ et adulter. ẽet. q. d.
ioã. De h̃ ꝙ xp̃s baptizat ñ dẽbeo doler̃: ſȝ magi
gaudẽre cũ ſim e⁹ ꝑco et aicus. ꝓpter h̃ ſubdit̃.
(h̃ q̃ gaudiũ meũ ĩpletũ ẽ) Et nõndũ ꝙ ioãnes̃
hic vocat ſe xp̃i aicũ. q̃ ãt ſe uocauit ei⁹ ſuũ ẽt
ĩdignũ d. C⁹ nõ ſũ dign⁹ ut ſoluã ei⁹ cõrigiã cal
ciamẽti. Cui⁹ cã ẽ q2 uolebat diſciplos ſuos rep̃
mere uolẽtes̃ ipȝ ad ĩuidiã mouere ꝯ xp̃ȝ: ut pȝ
ex ꝑdc̃is. iõ h̃ uoluit loq magis caritatiẽ (Illũ
oportet) hic oñdit ſcðȝ eẽ iuſtũ. ſcȝ. famã ſuaȝ
diminui ⁊ creſcere famã xp̃i. et diuidit̃ in. 2. q2
ꝑmo oñdit ꝓpoſitũ. ſcðo ꝯcludit ꝑncipale intẽ
tũ ibi. Qui credit ĩ filiũ. Primũ ꝓbat q̃tuor ra
tiõib⁹ Prima ſumit̃ ex altitudĩe origĩs xp̃i c⁹
origo ðſurſũ ẽ ⁊ q̃ʒtũ ad deitatẽ. ſic̃ patuit. i. ca.
et quãtũ ad humãitatẽ. q2 corp⁹ ei⁹ formatũ ẽ
uirtute ſpũs ſci. ⁊ h̃ ẽ qḋ dr̃ (Illũ oportȝ creſce
re) ĩ claritate fame et autoritate apð hoies. q2 ĩ
ſe ĩpo ñ auget̃ (me ãt minui) ſic̃ lucifer minuit̃
ĩ claritate q̃ʒtũ ad appẽtiã oriẽte ſole. et aucto
ritas ꝑconis aduẽiẽte iudice. et hui⁹ rõ ſubdit̃
(Qui ðſurſũ uẽit) . i. originat⁹ ẽ ⁊ q̃ʒ⁹ ad diuini
tatẽ. et q̃ʒtũ ad humãitatẽ mõ ꝑdicto (ſuꝑ oẽs
ẽ). i. auctoritate ⁊ dignitate ðhȝ oẽȝ creaturã ꝑ
cellere. q2 quãto origo alic⁹ ẽ altior. tãto ðbet̃
ei maior honor. Scða rõ accipit̃ ex certitudĩe
doctrĩe quã xp̃s ĩ natura dĩna hȝ eandẽ ſciẽtiã
cũ pr̃e. In humana natura cognoſcit oĩa que ð
us cognoſcit notitia uiſiõis: iðo poteſt certitu/
dĩaliter docere ẽt altiſſima. iõ debet̃ ei excellẽ
tia maxia et h̃ ẽ qḋ dr̃ (Qui de terra) ideſt oĩs
homo preter xp̃ȝ cuius corpus format̃ uirtute
ſcĩs exiſtẽtis de terra ad modũ ſicut ⁊ alia mix
ta: ut pȝ ex ſecũdo de generatione (de terra ẽ)
ideſt per hoc cõſtituit̃ ĩ uita terrena. et ꝑ cõſe/
quẽs nõ poteſt loq niſi de terrenis quãtũ ẽ ex
ſe. ideo ſeq̃tur (et de terra loq̃tur) lȝ enĩ ioãnes
⁊ alij ſancti locuti fuerint de celeſtibus. hoc erat
inquãtũ erant a deo illuminati. ſed aliter ẽ de
homĩe xp̃o rõne predicta. ideo ſubditur. (Qui
de celo uenit) quantũ ad originẽ modo ꝑdicto
(ſuper omẽs eſt) quãtũ ad doctrinã. q2 põt lo
qui celeſtia et diuina que certitudinaliter co/
gnoſcit: et inquãtũ deus et inquãtũ homo: pro
pter quod ſequitur (Et quod uidit et audiuit)
licet nõ habeat eandem ſciẽtiaȝ cũ pr̃e iquan/

tũ deus: tñ habet cã a pr̃e: ſicut ⁊ eẽntiaȝ. ⁊ h̃ ſi
gnificat̃ ꝑ audire. Inquantũ aũt homo hȝ aliã
ſciam a deo ĩfuſam. ⁊ ſic inquãtũ hõ ⁊ ĩquantũ
deus a patre audiuit (hoc teſtat̃) docẽdo. ⁊ pȝ
certitudo teſtionij ꝑ viſũ ⁊ auditũ (⁊ teſtioniũ
eius nemo accipit). i. pauci cõꝑatiue ſic̃ coiter
dr̃. nemo ẽ ĩ foro. i. pauci. q2 pauci de iudeis cre
diderunt in aduentu xp̃i (Qui ãt accepit ei⁹ te
ſtimoniũ) credendo (ſignauit). i. mõſtrauit (q2
deus verax ẽ) adimplẽdo ꝓmiſſum de filio iaȝ
miſſo: ſicut ante mittẽdũ ꝓmiſerat ꝑ ꝓphetas.
⁊ cõcludit excellẽtiã doctrĩe ex ꝑdict]. d. (Quẽ
. n. miſit deus verba dei loquit̃) ꝓpria virtute.
alij aũt nõ poſſunt hoc facere. niſi virtute ipſi⁹
Tertia rõ accipitur ex plenitudine gr̃e. Sic̃. n.
ĩ capite corporis natural̃ ſũt oẽs ſenſus: ĩ alijs
aũt mẽbris ſũt ꝑticulatim. ſic ĩ xp̃o capite nr̃o
ẽ oĩs plenitudo gratie in alijs aũt diuiſim. ⁊ iõ
excellẽtia dignitatis ⁊ honoris xp̃o debet̃ ꝑ ali
is. ⁊ hoc ẽ quod dr̃ (Non. n. ad mẽſurã dat de⁹
ſpũm): i. gr̃am hõi xp̃o. nõ ꝙ eius gr̃a habitua
lis ſit ĩſinita. ſȝ q2 hȝ gr̃am ſm̃ oẽm eius rõneȝ
⁊ effectũ. ſicut ſi haberet̃ albedo ſm̃ oẽȝ gradũ
ipſius poſſibilẽ: diceretur haberi ſine menſura
⁊c̃. Alio mõ etiã dr̃ hoc ex reſpectu ad capacita
tẽ aĩe. Si. n. aliquis veniẽs ad fluuiũ hauriat
aquã q̃ʒtũ põt vas capere dr̃ accipe ſine mẽſu/
ra. licet vas ſit determĩate mẽſure. ſic ĩ ꝓpoſito
q2 tota capacitas aĩe xp̃i fuit repleta gr̃a. iõ dr̃
accepiſſe ſine mẽſura. Quarta rõ accipit̃ ex xp̃i
filiatione. quia ẽ dei filius naturalis ⁊ vnigẽi
tus. Alij aũt q̃ʒtuncũq; ſancti ẽt angeli beati. ñ
ſũt niſi filij adoptiui. ⁊ iõ ſibi debetur excellen
tia reuerentie ⁊ honoris. ⁊ hoc eſt qḋ dr̃ (Pater
diligit filiũ ⁊ oĩa dedit in man⁹ ei⁹) Quia ĩquã
tum deus hȝ eandẽ potentiã cũ pr̃e. ſic̃ ⁊ eãdeȝ
eẽntiam. Sed hoc mõ accipiẽdo. li. diligit. non
tenet̃ cauſaliter. q2 filius nõ ꝓcedit a patre vo/
lũtarie. ſeu naturalr̃. ſed tenetur comitatiue. ⁊
ꝑ modũ ſigni. q2 dilectio cõcomitatur ꝓductio
nem filij. ſimilr̃ inquãtũ homo oĩa tradita ſũt ĩ
manu eius. vt habetur Math. vlt. Data ẽ mi/
hi oĩs poteſtas in celo ⁊ ĩ terra. ⁊ hoc modo acci
piendo li. diligit tenet̃ cauſalr̃. q2 dilectio diuĩa
ẽ rõ oĩs alterius doni. ⁊ ſic ẽ cã oĩum aliorũ do
norum. que facta ſũt ĩ hũanitate xp̃i (Qui cre/
dit) hic includit ꝑncipale intentũ. q2 ĩtentio io/
ãnis baptiſte iſta dicẽtis. erat ĩducere diſcipu/
los ſuos ad credẽdũ ipſi xp̃o. cuius erat ꝑcur/
ſor ⁊ nũcius. ⁊ hoc ẽ quod dic̃ (Qui credit ĩ filiũ
hȝ vitã eternam ⁊c̃) q2 hȝ gr̃am que virtualr̃ ꝯ/
tinet beatitudinẽ. ſicut ſemẽ arboris ipſã arbo
rem. ⁊ loquit̃ de fide formata caritate (Qui aũt
ĩcredulus ẽ filio nõ videbit vitã eternã) q̃ʒtuȝ
ad penã dãni. q̃ ẽ carẽtia viſiõis diuĩe (ſed ira
dei manet ſuper eũ) quãtũ ad penã ſenſus que
eternalr̃ manet ſuꝑ dãnatum. q2 nullo mõ põt
euadere. Ad maiorẽ euidẽtiam eius qḋ dictuȝ
eſt ꝙ xp̃s baptizat: ⁊ diſcipuli eius. querit̃ qua/

le fuerat illud baptiſma xp̃i. q2 baptiſm⁹ xp̃i hȝ
efficaciã a paſſione ipſius. g̃ illã nõ ꝑceſſit. q2
effectus nõ põt ꝑcedere cãm ſuã. xp̃s ãt nõdũ
paſſus fuerat g̃ ⁊c̃. Itẽ ſi aliq fuiſſent baptiza/
ti baptiſmo xp̃i ante eius aſcẽſionẽ hoc maxie
videret̃ eſſe veꝝ de apoſtolis et xp̃i diſcipulis.
Hoc ãt nõ ẽ veꝝ. q2 xp̃s volẽs ad pr̃em aſcẽde
re dixit eis. Ioãnes ãt baptizauit aqua. vos ãt
baptizabimĩ ſpũ ſcõ ⁊c̃. vt dr̃ Act. i. Baptiſm⁹
ãt xp̃i ẽ ĩ ſpũ. vt pȝ ex ꝑdictis̃. i. c. g̃ ⁊c̃. Cõtrariũ
videt̃ ꝑ dictũ Aug. ſuꝑ iſtũ locũ. q2 dic̃ ꝙ ieſus
baptizabat vt dñs. hoc aũt ẽ baptizare baptiſ/
mo. g̃ ⁊c̃. Reſponſio ĩ hac q̃ſtione ⁊ ſimilib⁹ que
ſũt de illis q̃ nõ poſſunt ſufficiẽter ꝑ rõnem in/
ueſtigari. nec earũ veritas habet̃ ꝑ exp̃ſſaȝ ſcri
pturã. tenẽdum ẽ illud qḋ magis ẽ cõſonũ ſcri
pture ⁊ rõni. ⁊ iõ ſm̃ hũc modũ in hac q̃ſtione
ẽ ſic ꝓcedendũ. q2 nõ ẽ exp̃ſſum ꝑ ſcripturã q̃le
fuerit illud baptiſma. Sciẽdũ igit̃ ꝙ Criſo. dic̃
ꝙ illud baptiſma tantũ fuit baptiſma ioannis̃.
q2 ſm̃ ipſũ baptiſmus xp̃i nõdũ erat ĩſtitutus.
Cui⁹ rõ ẽ. q2 ĩ baptiſmo xp̃i dat̃ ſpũs ſcũs qui ñ
ẽ datus ante xp̃i reſurrectionẽ ſm̃ ꝙ dr̃ ĩfra. 8.
. c. Nondũ erat ſpũs datus. q2 nõdũ erat ieſus
glorificatus. ⁊ iõ dicit ꝙ apoſtoli ante paſſionẽ
baptizabãt tm̃ baptiſmo ioãnis. de xp̃o aũt dr̃
ꝙ ipſe nõ baptizabat. vt dr̃. c. ſeq̃nti. ſȝ ꝓ tãto
dr̃ baptizaſſe in hoc. c. q2 actio ſuoꝝ diſcipuloꝝ
ei attribuit̃. ſicut ſui attribuũtur dño. Sȝ iſta
nõ vidẽtur cõſona ſcripturaꝝ. ꝙ. n. dic̃ primũ
baptiſmũ xp̃i nõ eẽ ĩſtitutũ ante reſurrectiõeȝ
nõ videt̃ veꝝ. q2 ſacramẽta xp̃i ex ſua inſtituti
one gr̃am cõferebant. ⁊ iõ tũc videt̃ baptiſm⁹
xp̃i ĩſtitutus qñ data ẽ virtus ꝓducendo iſtaȝ
effectũ. Hoc ãt fuit qñ xp̃s a ioãne baptizatus
tactu ſanctiſſime carnis ſue virtutẽ regeneran
di cõtulit aquis. ⁊ hoc tenet̃ a doctoribus. licet
neceſſitas vtendi h̃ ſacramẽto fuerit ĩducta p⁹
paſſionẽ. q2 ĩ paſſione xp̃i terminata ſũt figura/
lia ſacramẽta. Hoc ẽt dicit Augu. in quodã ſer
mone epiphanie. ex quo xp̃s ĩ aquis ĩmergitur
ex eo oĩum peccata abluit aqua. Ablutio auteȝ
auferẽs peccata nõ ẽ aliud q̃ȝ xp̃i baptiſmus. g̃
⁊c̃. Itẽ quod dicit 2⁹ apoſtolos baptizaſſe bap/
tiſmo ioãnis: nõ videt̃ veꝝ. q2 ibidẽ dr̃ ꝙ diſci
puli ioãnis mouerũt hrigã ⁊ queſtionẽ de bap/
tiſmo xp̃i ⁊ ſuoꝝ diſcipuloꝝ quod nõ eſſȝ ſi xp̃s̃
⁊ eius diſcipuli baptizaſſent baptiſmo ioan. qa
nõ crederet ad ioãnis detrimẽtũ. vt eius diſci
puli ĩſinuabant. ſȝ magis ad honoris augmen/
tũ. Preterea ſi fuiſſet tm̃ vnũ baptiſma ioã. et
apl̃oꝝ. queſtio illa de diuerſis baptiſmatib⁹ ñ
haberet locũ. quod aũt dicit tertio xp̃m ĩ ꝓpria
ꝑſona nõ baptizaſſe. ſȝ tm̃ ꝑ diſcipulos ſuos̃ nõ
videt̃ veꝝ. q2 vt dr̃ Act. i. Cepit ih̃s facere ⁊ do
cere. ⁊ iõ nõ ẽ veriſĩle qn ꝑ baptizauerit per ſe
ipſum. Et cõfirmat̃ ꝑ hoc ꝙ alia ſacramẽta xp̃s̃
per ſeipſũ ꝑ exercuit: ſicut pȝ de eukariſtia. Q2
ꝑ ipſe corpus ſuũ cõſecrauit. ⁊ formã cõſecrãdi

apoſtol' tradidit. Sił́r ſacramētū ꝯfirmatiōis ꝑ man' īpoſitiōes exhibuit ꝑ ſe ipm̄. ⁊ iō nō eſt viſibile ꝗn ſacramētū baptiſmi ꝑ ſe ipſ; exercuit cū ſit p'ᵐ ſacramētū. Et iō dicēdū ſʒ Auguſ. ꝙ xp̄s baptizauit diſcipłos ſuos baptiſmo ſuo. ſ. aq̄ ⁊ ſpū ſācto. vt dr̄ ī h̄. c. ꝙ ipſe baptizabat. p'modū tn̄ officiū baptizādi eodē baptiſmate diſcipul' reliq̄t: intēt' doctrine ⁊ p̄dicationi: ſicᷣ ⁊ apl's paul' paucos ꝑ ſe baptizauit: vt poſſʒ p̄dicationi fidelib' itendere: vt h̄r̄. i. cor̄. i. Quia ibidē ſubdit. Nō. n. miſit me xp̄s baptizare. ſ. p̄ncipalr̄. ſed euāgelizare. ⁊ h̄ ē qō dicᷣ Auguſ. i ep̄ła ad celeutiā. credibile apoſtolos fuiſſe baptizatos baptiſmo xp̄i. Nec. n. miſterio baptizādo defuit vt haberet baptizatos ſuos ꝑ quos ceteros baptizaret qui nō defuit h̄ūilitatis miniſterio qn̄ eis pedes lauit. Auctoritaſ āt illa q̄ habeſ ioānis. 7. Nōdū erat ſpūs ſcūs dat' ⁊c̄. Intelligiſ de datione ſpūs ſcī ī ſigno viſibili. et hoc mō nō dabaſ in baptiſmo xp̄i ante ei' aſcē ſionē dabaſ tn̄ iuiſibilis gr̄a ſpūs ſancti: ſicut ⁊ mō. Ad p̄mū dicēdū ꝙ baptiſmus hʒ efficaciā a paſſione xp̄i rōe ſuppoſiti diui. a q̄ ēt ipa paſſio virtutē habebat. Eadē aūt erat ꝑſona ante paſſionē ⁊ poſt paſſionē. ⁊ ꝑ ꝯn̄s eadē cā efficacie fuit ī baptiſmo ab inſtitutione ipi' qn̄ ex tactu carnis xp̄i data ē aquis virtus regenerādi. Ad 2ᵐ pʒ ex p̄dc̄is ꝙ diſcipuli an̄ paſſionē fuerūt baptizati baptiſmo xp̄i. ꝙ aūt dictū eſt eis poſtea. vos āt baptizabimī ſpū ſcō ⁊c̄. nō itelligiſ de baptiſmo ſacramētali: ſed de īfuſiōe ſpiritus ſcī ī ſigno viſibili qui dr̄ baptiſmus ſiłitudiarie: qꝛ ī baptiſmo qō ē ſacramētū: daſ gr̄a iuiſibil' ſpū' ſcī ſub ablutione aq̄ viſibilis. IIII.

UT g̃ cognouit) Poſtq̄ʒ euāgeliſta determiauit d̄ effectu gr̄e quo ad iudeos. hic determiat de deriuatione ipſius q̄ ad gētiles. Et qꝛ xp̄i doctrina dupl'r deriuata ē ad credētes. ſ. ꝑ doctrinā ⁊ ꝑ miracula vt habetur Marci. vlt. ſermonē ꝯfirmāte ſeq̄ntib' ſigniſ. iō p̄ agitur de deriuatōe ei' ꝑ doctrinā. 2°. ꝑ miracula ibi. Poſt duos dies. Pⁿ̄a ī. 3. qꝛ p̄ poniſ doctrie xp̄i opportunitas. 2°. ipſi' qualitas ibi. venit mulier. 3°. ꝯn̄s vtilitas ibi. Reliq̄t ergo idriā. Primū oſ̄ditur ex tribus. qꝛ p̄ oſ̄diſ ex xp̄i receſſu. 2°. ex eius trāſitu ibi. Oportebat. 3°. ex acceſſu ibi. Uēit er. Circa p̄mū ſcīēdū ꝙ xp̄o baptizato p̄ ⁊ diſcipul' eius ꝯn̄r. vt pʒ ex dictiſ: pharifei cōmoti fuerāt inuidia. ⁊ iō volens dare patiētie exēplū inde receſſit. ⁊ ſic occaſionēʒ docēdi gentiles habuit. ⁊ hoc ē qō dr̄ (Ut g̃ cognouit ih̄s. qꝛ audierīt phariſei ꝙ ieſus plures diſci. fa. ⁊ bap. q̄ʒ ioānes) phariſei. n. ex inuidia ꝑſecuti ſūt ioānē. ⁊ ꝓcurauerūt eū mitti ī carcerem. ꝓpter qō dr̄ Math. 17. de ioāne. helias iā venit. ⁊ fecerūt ī eū q̄cūq; voluerūt ⁊c̄. ⁊ eodē mō xp̄ʒ ꝑſequebanſ: ⁊ ei' mortē: tādē ꝓcurauerunt) Quāq̄ʒ ieſus nō baptizaret) tūc licet prio baptizaſſet vt dictū ē (ſʒ diſcipuli ei') In h̄. n. dedit xp̄s exēplū p̄latis eccl'ie cōmittendi ea q̄ pn̄t fieri cōmode ꝑ inferiorē. vt ipſi liberi' poſſent ī altioribus exerceri (Reliq̄t iudeā) qꝛ ꝑſeq̄banſ doctrinā ei'. eodē mō dr̄ d̄ apl'is Act. 13. Relinquētib' iudeā ꝑ eoꝝ incredulitatē. vobis oportebat p̄mū loq̄ verbū dei: ſʒ qꝛ repuliſtis illud ⁊ īdignos vos iudicaſtis eterne vite. ecce cōuertimur ad gētes. Sic. n. p̄cepit nobis deus (oportebat) Hic ꝯn̄r oſ̄diſ cōueniētia doctrine xp̄i apud gētiles ex ſuo trāſitu. qꝛ in regno. 10. tribuū hītabāt gētiles q̄ trāſlati fuerāt a rege aſſirioꝝ illuc: captiuatis iā 10. tribub' ſicut habeſ. 4. Re. 17. Cōuēiebāt tn̄ cū iudeis aliqualr̄. qꝛ p̄ fuerāt tranſlati ī terrā. 10. tribuū dn̄s miſit leones eos deuorātes. ⁊ iō rex aſſirioꝝ habito cōſilio ſuꝑ h̄ miſit vnū de ſacerdotibus captiuis: q̄ doceret eos colere dn̄m. verū tn̄ cū hoc colebāt idola. vt ibidē dr̄. nec recipiebāt oēs libros veter teſta. ſʒ tm̄. 5. libros moyſi. ⁊ ſic parti erāt gētiles ⁊ ꝑtim iudei. Xp̄s aūt veniēs de iudea ī galileā hēbat trāſire ꝑ eorū regionē. ⁊ ſic habuit occaſionē docēdi eos. et h̄ tangiſ hic (Oportebat aūt eū trāſire ꝑ mediaʒ ſamariā) Tota. n. illa regio dicebaſ ſamaria a nomie ciuitatis metropol' q̄ antiquit' dicebaſ ſamaria. q̄uiſ. n. tūc eēt deſtructa. tn̄ nomē māſerat ī terra (vēit g̃) hic 3°. pōniſ oportunitas docēdi ex acceſſu. qꝛ acceſſit ad locū delectabilem ⁊ quietū. ⁊ doctrine aptū. tū ꝓpter amenitateʒ loci. tum ꝓpter fontis ibidē exītis ꝓprietatem q̄ ſignificat doctrinā xp̄i ⁊ gr̄am. ſm̄ quod dicitur Eſa. 12. haurietis aquas ī gaudio de fōtib' ſaluatoris ⁊c̄. ⁊ hoc ē quod diciſ (Uenit g̃ ī ciuitatē ſamarie que dr̄ ſichar) antiquitus dicebatur ſichen. vt habeſ Ge. 33. Iuxta prediū qō d̄dit iacob ioſeph filio ſuo) iacob. n. veniēs d̄ meſopotamia emit agrū ab emor p̄ncipe ciuitatis ſichen. ⁊ ibi ad tēpus habitauit iuxta vrbē. vt ibidē dr̄. ſed ꝓpter raptum dine filie ſue occiſi ſūt habitatores illius ciuitatis a filijs iacob. ⁊ ſic ceſſit ī poſſeſſionē ei'. ⁊ illū locū dedit iacob moriens filio ſuo ioſeph. vt habetur Ge. 48. (Erat autē ibi fons iacob). i. puteus quē ipſe foderat qn̄ ibi hītauit (Ih̄s āt fatigatus ex itinere) ex quo apparet veritas humane nature ex infirmitate (ſedebat ſic ſupra fontē) ꝓpter loci aptitudinē ad quieſcēdum ⁊ docēdū (Hora āt erat quaſi ſexta) hoc dr̄ ad oſ̄dendū cām fatigationis. qꝛ per magnū tēpus ambulauerat. ⁊ ⁊ de peditando (venit mulier) Poſita docendi opportūitate. hic ꝯn̄r ponitur qualitas doctrine. Et diuiditur ī. 2. quia p̄mo ponitur in docēdo cōueniens ingreſſus. 2°. debitus proceſſus ibi. Reſpondit ieſus. Conueniētia īgreſſus fuit. per hoc ꝙ xp̄us petijt a muliere potum corporalem volens ſibi reddere potum ſpūalem. Quia modus īſtructionis humane ē ꝙ a ſenſibilibuſ ad intelligibilia deducaſ. ⁊ hoc ē quod ſubdiſ (Uēit mulier d̄ ſamaria haurire aquā)

ſamaria hic. n. nō ē nomen ciuitatis ſʒ gentis vel regionis. quia illa mulier fuit de ciuitate ſichē que tunc erat metropolis ſamaritanoꝝ. vt dicᷣ ioſephus. 11. antiquitatum. Samaria. n. erat d̄ſtructa ⁊ reedificata. tn̄ noīe mutato eius. quia tunc ſebaſte dicebaſ. vt hētur. 13. li. antiq̄tatū. (Dicit ei ieſus da mihi bibere) cauſa quare petijt a muliere ſubditur (Diſcipuli. n. eius abierant in ciuitatē) ⁊ iō nō fuerāt preſentes ad dādum ſibi potum (vt cibos emerent) quia ſuper fontē comedere volebāt: ſicut paupes. nec ad magna hoſpitia in villam declinabāt (Dicit g̃ ei mulier illa ſamaritana. Quomodo tu iude' cum ſis) Cognouit. n. per habitū quem ipſe portabat eum eſſe iudeū: quia ſicut erant diſtincti ab alijs ī cultu dei ⁊ in corporali circūciſione. ita etiam in veſte: propter quod Numeroꝝ. 15. p̄cipitur ꝙ habet fimbrias per angulos palliorūʒ (bibiere a me poſcis. que ſum mulier ſamaritana?) d̄ hoc ēt mirabatur. cuius cauſa ſubditur (non. n. coutuntur iudei ſamaritanis) licet . n. eſſet iudeis p̄ceptum ne iungerent fedus et amicitias cū alijs nationibus. tamen ſpecialiter abbominabanſ ſamaritanos. tum quia terram eorum pro parte occupauerāt. tum qꝛ multas moleſtias eis fecerant ī reedificatione templi ⁊ ciuitatis vt patet. i. Eſdre (Reſpondit ieſus) hic conſeq̄nter ponitur debitus proceſſus in docēdo. Quia primo docet xp̄s verbis. 2°. ſignis ibi. Dicit ei ieſus vade. Prima in. 2. quia primo proponit intentum. 2°. remouet mulieri falſum intellectum ibi. reſpōdit ieſus. Habita igitur occaſione loquendi de aqua ſpūali ex v̄bis mulieris (Reſpōdit ieſus ⁊ dixit ei. Si ſcires donū dei). i. gr̄am ſpiritus ſcī ī q̄ dono alia dona donanſ (⁊ quis ē qui dicit tibi da mihi bibere) quia potens ē ⁊ paratus gr̄am ſpiritus ſancti dare omnibus petentibus eum fidelr̄ et deuote (tu forſitan) hoc dicit propter liberi arbitrij vertibilitatem (petiſſes ab eo) quia gr̄a nō datur adultis de cōi lege ſine motu proprio in deū (⁊ dediſſet tibi aquā viuam). i. ſpūs ſancti gratiam. quia eſtum concupiſcentie refrigerat ⁊ per deuotionem humectat. Dicitur g̃ aqua viua ad ſimilitudinem aque in corporalibuſ vbi dicuntur aque viue: que continuantur principio ſue ſcaturiginis. Aque auteʒ mortue dicūtur ille que ſunt collecte in lacubus ⁊ ciſternis Gratia autem ſpiritus ſancti cum ipſo ſpū ſancto continuatur aqua. gratia nō ē ī anima: niſi ſpūs ſanct' ſpāli mō habitet ī ipſa. Et qꝛ mlier erat aſſueta corporalib' intellexit verbū xp̄i d̄ aq̄ corporali. iō ſeq̄ſ (Dic̄ ei mulier. dn̄e neq; in quo haurias habes ⁊ pute' alt' ē). q. d. n̄ potes mihi dare aquā viuā d̄ iſto puteo. qꝛ nō habes īſtrumētū ad hauriēdū. ⁊ pute' ē ita ꝓfundus ꝙ nō poſſes attigere cū manu (Unde g̃ habes aquam uiuam). q. d. non potes mihi dare. niſi tu faceres hoc miraculoſe qō nō videtur. quia tunc tu eēs maior patriarcha iacob. qō nō vid̄tur. ⁊ hoc ē quod dicitur (Nūquid tu maior es patre noſtro iacob?) qui fuit contentuſ aq̄ hui' putei: ideo ſequitur (qui dedit nobis puteuʒ) inquātum fodit ipm̄: vt p̄dictum eſt. qō nō feciſſet ſi aquam viuā pro voluntate ſua aliūde habere poſſet (⁊ bibit ex eo ⁊ filij eius. ⁊ pecora eius. Reſpondit ih̄s) hic remouet falſum intellectū huius mulieris oſtendēs ꝙ nō loquebatur de aqua materiali: ſed ſpūali. ⁊ h̄ eſt qō dr̄ (Reſpondit ieſus. ⁊ dixit ei Omnis q̄ bibit ex aqua hac). ſ. materiali de q̄ tu intelligis (ſitiet iterū) quia nō ſedat ſitim niſi ad tempus (Qui aūt biberit ex aqua: quā ego dabo ei). i. gratia ſpūs ſancti (nō ſitiet ī eternū) ſed cōtra hoc vid̄tur illud eccl. 24. Qui bibūt me adhuc ſitiēt vbi loquiſ de aqua ſapie. Dicendū ꝙ ſitis vno mō accipiſ ꝑ deſiderio alterius rei nō h̄ite. Et ſic omnis res temporalis adepta magis generat ſitim q̄ʒ tollat. quia cupiditatem augmentat. Similiter aqua coporalis quia non habet effectum niſi ad tempus: opōtet iterum ꝙ alia aqua numero ſumatur ad ſedandū ſitim. ⁊ ſic fit interruptio. Alio modo accipitur ſitis ꝑ deſiderio eiuſdem rei habite ad habendum eam perfectius: ⁊ ſic habentes deum ꝑ gratiam ſitiunt habere ipm̄ per gloriam. ⁊ hoc modo loquitur auctoritas eccl. preallegata. Tertio modo accipitur ſitis pro excluſione faſtidij. a delectatione habita. ⁊ ſic beati dicuntur deum ſitire. cum ergo dicitur hic: non ſitiet in eternum) intelligitur de ſiti p̄mo modo dicta. quia habēs gratiam dei habet deum. ⁊ ideo non deſiderat aliquid quod non habeat: ſed deſiderat deum quem habet: habere perfectius. ideo ſequitur (ſed aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons aq̄ ſalientis in vitam eternam) quia per gratiam ſpiritus ſanctus inhabitat mentem qui eſt origo gratie facientis hominem ſalire in vitā eternam. Naturale enim eſt ꝙ aqua tantum aſcendere poteſt quantum deſcendit. ⁊ ideo ſicut aq̄ gr̄e a d̄o ī nos deriuaſ. itaʒ ipa ꝑ animā ad deū eleuaſ: qꝛ ꝑ ipam cōſors diuie nature efficitur vt dicitur. 2. petri. i. Magna et precioſa dona dōauit vobis. vt ꝑ h̄ efficiamī diuie cōſortes nature (dic̄ ad eū mlier. dn̄e da mihi hanc aq̄ʒ) q̄uis. n. ad plenū nō ītelligeret v̄ba xp̄i. tn̄ audiēs huius aq̄ bōitatē. petijt eā. ⁊ ſubdit cām. (vt nō ſitiā neq; veniā huc haurire). i. vt liberer a ſitis ardore. ⁊ a labore veniēdi huc. hauriendi ⁊ deportādi (Dicit ei ieſus) quia adhuc n̄ poterat cape hec mulier v̄ba xp̄i. iō ꝯn̄r ꝓcedit ad ſigna. Et diuidiſ ī. 2. qꝛ p̄ īſtruit eā ꝑ reuelationē ſecreti. 2°. ꝑ ſolōnē dubij ibi. Dixit ei mulier) Secretū āt iſtō erat. qꝛ mlier adulterū tenebat. q̄ tn̄ ab oīb' hōīb' loci illi' credebaſ eſſe marit' ei'. ⁊ iō ꝑ h̄ ꝙ xp̄s hoc ſecretū mlieri dixit oſtendit ſe ſcire peccata occlta. ⁊ h̄ ē qō dr̄. (Dixit ei ih̄s. vad̄ ⁊ voca viꝝ tuū). ſ. putatiuū

(⁊ vẽi huc) hoc nõ dixit ihs ad hoc vt illa mu
lier eũ adduceret. ſed vt ex reſponſione ei⁹ con
uenientius ipſã argueret ſecretũ reuelãdo. vnd̃
ſequit (Reſpõdit mulier ⁊ dixit. Nõ habeo vi
rũ). ſ. legitimũ (Dicit ei ihs) exponẽdo ei⁹ dc̃m
(Bene dixiſti qꝛ nõ habeo virũ) ⁊ ſubdit (Quĩ
qꝫ. n. viros habuiſti). i. legitimos (⁊ hũc quẽ ha
bes nõ ẽ tuus vir ſecũdũ veritatẽ. ideo ſequit
(Hoc vere dixiſti) q. d. illd̃ ꝙ alias finxiſti eũ
eſſe uirũ tuũ mẽdaciũ ẽ (Dixit ei mulĩ.) hic cõ
ſeq̃nter iſtruit eã ꝑ ſolutionẽ dubij. Et diuidit
ĩ. z. quia primo ponit ipſius ihu iſtructio ibi.
Mulier ſcio. z⁹. mlĩeris reſpõſio ibi. Dic̃ ei mu
lier ſcio. Circa p̃mã ptẽ ſciendũ ꝙ mulier perce
pit eũ eẽ ꝓphetã ex hoc ꝙ ei⁹ ſecretũ cognoue
rat. Jd̃ cõuertit ſe ad interrogãdũ eũ de q̃dam
dubio. quod inter iudeos ⁊ ſamaritanos vteba
tur. ⁊ diuidit ĩ. z. qꝛ p̃ ponit mulieris interroga
tio. z⁹. xp̄i rñſio ibi. Dicit ei ihs. Circa p̃mũ ſciẽ
dum ꝙ iudei reuertẽtes de captiuitate babylo
nica voluerũt ſamaritanos aſſociari ſibi ĩ edifi
catione tẽpli. vt habet. i. Eſdre. 4. ⁊ id̃ fecerũt ſi
bi locũ adorationis diuĩe ĩ monte gariſim. vt di
cũt aliqui. Joſephus aũt aſſignat aliã rõnez. ſ.
ꝙ quidã iudeus nõie manaſſes accepit filiam
p̃ncipis ſamaritanoꝝ ⁊ qꝛ apud iudeos ſũmuꝫ
ſacerdotiũ erat valde honorificũ: rogauit ſoce
rũ ſuũ. vt faceret ſibi tẽplũ ĩ gariſim vt ibi ſa
cerdotio fungeret. vt habet. ii. antiquitatum.
Samaritani igr̃ dicebãt. qꝛ hic locus magis erat
cõueniẽs orationi: q̃ꝫ tẽplum hieroſolytanum
Judei ãt ↄ̃rium dicebãt. ⁊ erant rõnes ad vtrã
qꝫ ptez. ⁊ id̃ mulier voluit audire a ihu circa h̃
ſuã ſniam. ⁊ hoc ẽ quod dr̃. Dicit ei mulier (Do
mine vt video) ꝑ effectum. ſ. ꝑ reuelationẽ ſecre
ti (qꝛ ꝓpheta es tu) Jnſtrue igr̃ me de loco debi
te orõnis. ⁊ arguit ꝙ locus gariſim ſit conueni
ẽtior ꝑ hoc ꝙ antiq̃ui p̃res veteris teſtã: ibi ado
rauerũt. qꝛ filij iſrl̃ ĩgrediendo terrã ꝓmiſſiõis
ĩ loco illo bñdixerũt deũ. vt habet Deutero. 27.
Siľr iacob patriarcha ⁊ filij eius ꝓpe illũ locũ
manſerũt. vt ſ̃ dictũ ẽ. ⁊ id̃ in illo loco orationes
⁊ ſacrificia fecerũt. Quia añ edificationẽ tẽpli
iudei ĩ mõtibus adorabãt ⁊ ſacrificabãt. vt pꝫ
de abraham Geñ. 29. ⁊ de ſalomone. 3. Re. 3. et
ĩ alijs multis. ⁊ id̃ ꝓbabile ẽ ꝙ iacob ⁊ filij eius
ĩ mõte gariſim adorauerũt. ⁊ hoc ẽ ꝙ dr̃ (P̃res
nr̃i ĩ mõte h̃ adorauerũt) vocabãt. n. ſamarita
ni p̃res ve. te. p̃res ſuos. qꝛ receperũt. 5. li. moy.
⁊ ĩ parte erant iudei. vt dictũ ẽ (⁊ vos). ſ. iudei.
(dicitis) ecõtrario (qꝛ hieroſolymis ẽ loc⁹ vbi
adorare oportet). q. d. nõ videt cõueniẽs illud
quod dicitis rõne p̃dc̃a. Sciẽdũ tñ ꝙ locus cõ
ueniẽtior erat ĩ hieruſalẽ. qꝛ erat a deo electus
vt eẽt locus adorationis ⁊ ſacrificij. vt habet
Paraly. 6. (Dicit ei ieſus) hic ponit xp̄i reſpon
ſio. mulier. n. deuote petierat eũ. qꝛ cognoſcẽs
eũ ꝓphetã. nõ cõuertit ſe ad querẽdũ de curio
ſitatibus. vt de euentu futuroꝝ ⁊ ↄſimilib⁹. ſꝫ

de modo vel loco colendi deũ. id̃ iſtruit eã. d.
(Mulier crede mihi) qꝛ accedẽtem oportet cre
dere Heb. 9. ⁊ Eſa. 7. Niſi credideritis nõ itel
ligetis ſm̃ trãſlationẽ. 70. (qꝛ venit hora). ſ. tẽ
pus publicationis euãgelij (qñ neqꝫ in mõte h̃)
qꝛ cultus gẽtiliũ tũc ceſſauit (neqꝫ in hieroſoly
mis adorabis patrẽ) qꝛ tẽplũ diuĩa diſpõne de
ſtructũ eſt. 4. z. anno poſt paſſionẽ xp̄i. vt ſic de
uotio populi curreret ad xp̄m. ⁊ ex gentilib⁹ et
iudeis fieret vnus poplus xp̄ianus ſubtracto
eo ꝙ ĩpediebat hãc cõiunctionẽ ex vtraqꝫ pte.
qꝛ idolatria gẽtiliũ erat abhomiabilis iudeis:
⁊ on⁹ cerimoniaꝝ legaliũ erat ĩportabile gẽti
lib⁹. ⁊ id̃ ꝑ xp̄m vtrũqꝫ ẽ amotũ. per publicatio
nẽ euãgelij. id̃ ex iudeis ⁊ gẽtilib⁹ fact⁹ ẽ vnus
ppl̃s xp̄ianus. ⁊ ſic pꝫ ꝙ xp̄s eã iſtruxit d̃ vero
cultu diuĩo ĩ ꝓxĩo futuro. qꝛ idolatria gentiliũ
⁊ cerimonie iudeoꝝ ↄuertẽda erãt ĩ ſpũalẽ no
ue legis cultũ diuinũ verũ. Tñ qꝛ ante publi
cationẽ euãgelij cult⁹ iudeoꝝ erat licit⁹ ⁊ bon⁹
ñ ſic ãt cultus gẽtiliũ. id̃ ſubdit ſaluator (Vos
adoratis qd̃ neſcitis) attribuere. n. deo illd̃ qd̃
ſibi nõ ↄueñit. vt ꝙ ſit corpore⁹ vl̃ aliquid hui⁹
mõi ẽ ipſũ neſcire. hoc aũt faciebãt gentiles. et
maxĩe iſti ſamaritani. Judei vero hẽbãt veraꝫ
cognitionẽ de deo. vt dr̃ Pſal. 75. notus ĩ iudea
deus. id̃ ſeq̃t (nos adoram⁹ qd̃ ſcim⁹) ⁊ qꝛ vera
cognitio dei ꝑ legẽ ⁊ ꝓphetas erat cõceſſa pplo
iudaico: ſicut ⁊ alia bñficia ſpũalia ⁊ diuĩa: ꝑꝑ
h̃ ꝙ xp̄s erat naſciturus ex eis. id̃ ſubdit (quia
ſalus ex iudeis ẽ). i. ſaluator ex eis expectat. ⁊)
qꝛ ꝑ ipm̃ ſaluatorẽ cult⁹ cerimõial̃ legis: cõuer
tẽdus erat ĩ ſpũalẽ ritũ noue legis. vt dictũ ẽ.
id̃ ſeq̃t (Sed venit hora ⁊ nũc ẽ) qꝛ a tp̄e p̃dica
tõis xp̄i icepit publicatio euãgelij. ꝑ quã intro
ductus ẽ ver⁹ ⁊ ꝑfect⁹ cult⁹ diuin⁹. vñ ſeq̃t (qñ
veri adoratores adorabũt p̃rez ĩ ſpũ) ꝑ h̃ exclu
dunt̃ figurales cerimõie legis (ĩ ſpũ ⁊ veritate)
ꝑ h̃ excludit falſitas q̃ erat ĩ cultu gẽtiliũ. quia
vtrũqꝫ amotũ ẽ ꝑ xp̄ꝫ. ⁊ ꝙ tal̃ cult⁹ noue legis ſit
deo accept⁹ oñdit diuĩa acceptatõe cũ ſubdit
(Nã ⁊ p̃r q̃rit tales q adorẽt eũ) ex aſſiĩatõe ad
deũ q ẽ ſpũal̃ nature. et id̃ ei magis ↄformamur
ꝑ ſpũalia q̃ꝫ cõꝑalia. ⁊ h̃ ẽ ꝙ dr̃ (Spũs ẽ d̃⁹ ⁊ eos
q adorant eũ in ſpũ. et vitate oportet adorare)
qꝛ orõ ẽ aſcẽſus mẽtis ĩ deũ. ⁊ id̃ req̃rit ↄformi
tatem ad ipm̃ ſm̃ qd̃ ẽ poſſibile (Dic̃ ei mulier)
hic põit mlĩeris rñſio. erat. n. opinio. nõ ſoluꝫ
apd̃ iudeos. ſꝫ ẽt apud ſamaritanos: ꝙ ĩ aduẽ
tu meſſie iſtrueret̃ ꝑfecte de oĩb⁹ ꝑtinẽtib⁹ ad
ſalutẽ. et id̃ mlĩer nõ capiẽs ad plenũ vba xp̄i
dic̃ ſe ⁊ alios tp̄e meſſie de his ad plenũ iſtrui.
⁊ h̃ ẽ ꝙ dr̃ (dic̃ ei mu. Scio qꝛ meſſias venit). i.
ĩ ꝓxĩo ventur⁹ ẽ. ſic̃. n. dc̃m ẽ: ſamaritani recepe
runt. 5. li. moy. ⁊ Geñ. 49: dat ſignũ aduẽt⁹ xp̄i
. ſ. trãſlatio regni iudoꝝ cũ dr̃. Nõ auferet ſcep
trũ ⁊c̃. Jpi ãt videbãt h̃ eẽ ↄpletũ tp̄e herodis
regis ſub q̃ nat⁹ ẽ xp̄s. ⁊ id̃ apd̃ eos erat fama cõis
ꝙ xp̄s erat d̃ ꝓxĩo ventur⁹. ⁊ id̃ ſic loq̃bat mlĩr: qꝛ

ex fama cõi audierat: q dicitur xp̄s). i. vnctus
qꝛ xp̄s expectabat rex ⁊ ſacerdos. ⁊ vtrũqꝫ offi⁹
ꝑ vnctiõez accipiebat (Cũ g̃ venerit ille ãnũcia
bit nobis oĩa) ad ſalutẽ neceſſaria. q̃ ſũt nũc oc
culta. igr̃ ihs vidẽs ei⁹ deuotiõez ↄueniẽter ſe ei
reuelat. d. (Ego ſũ q loq̃r tecũ). q. d. mõ eſt tp̄s
vitatis reuelãde (Et ↄtinuo) Hic põit fructus
ↄũs ex doctria xp̄i: qꝛ h̃ mlĩr edocta a xp̄o ſtati
fuit ad ciuitatẽ. ⁊ adduxit ad ihꝫ ppl̃i mltitudi
nez ad credẽdũ patẽ. Diuidit g̃ ĩ. z. qꝛ p̃io põi
tur mlĩeris receſſus. z⁹. ex h̃ ſeq̃ns ppl̃i acceſſus
ibi. Et exierũt. Receſſit igr̃ mulier a xp̄o. quia
ceſſauit loq cũ ea veniẽtib⁹ diſcipulis de ciuitate
⁊ h̃ ẽ qd̃ dr̃ (Et ↄtinuo venerũt diſcipli ei⁹ ⁊ mira
bãt: qꝛ cũ mlĩere loq̃bat) ñ ꝑꝑ ſuſpicionẽ aliq̃ꝫ.
ſꝫ mirũ erat ꝙ tãt⁹ doctõ alloq̃bat vnã ſolam
mlĩerẽ pauꝑculã ⁊ gẽtilẽ. qꝛ videbatur eis ꝑua
vl̃ nulla vtilitas. cũ tñ eſſꝫ magna: vt pꝫ ex ſe
q̃ntib⁹ (Nemo tñ dixit qd q̃ris aut qd loq̃ris cũ
ea) ſciẽtes ꝙ ei⁹ locutõ cũ mlĩere ñ fuit iutilis
⁊ vana q̃uis h̃ ñ viderẽt qd̃ pꝫ ex ſeq̃nti effectu.
qꝛ mlĩer edocta a xp̄o ex feruore denũciãdi qd̃
audierat (Reliq̃t g̃ idriã ſuã. ⁊ abijt ĩ ciuitatẽ)
qꝛ oblita aq̃ neceſſarie ad vitã cõꝑalẽ cucurrit
ad denũciãdũ aqꝫ ſapie. q̃ ẽ neceſſaria ad vitã
ſpũalẽ. vñ ſeq̃t (Et dic̃ illis hoĩb⁹). i. oĩb⁹ exñtib⁹
ĩ ciuitate (Ve. ⁊ vi. ho. q dix. mihi oĩa q̃cũqꝫ fe.)
ex q̃ pꝫ ei⁹ deuotio. qꝛ nõ veret fateri turpitu
dinẽ ſuã vt eos adducat ad xp̄i p̃dicatõez) Nũ
quid ipſe ẽ xp̄s). q. d. ſic vr̃ ꝑ effectũ (Exierunt)
Hic ↄñr ponit ppl̃i acceſſus ad xp̄m. Et diuidi
tur in. 3. qꝛ euãgeliſta incipit primo deſcribere
hũc acceſſũ. z⁹. iterpõit iſtructionem diſcipl̃oꝝ
ibi. Jnterea. 3⁹ reuertit ad ꝓpoſitũ ibi. Ex ciui
tate aũt. Circa p̃⁹ ſciẽdũ ꝙ ſamaritani erãt in
ſuſpẽſo de aduẽtu xp̄i de ꝓxĩo. tũ ꝑꝑ ipletõem
tẽporis vt p̃dc̃m ẽ. tũ ꝑꝑ p̃dicatõꝫ ioãnis p̃dicã
tis xp̄i aduẽtũ de ꝓxĩo cui⁹ p̃dicatio tunc erat
famoſa. id̃ facili⁹ crediderũt vbo mlĩeris. ⁊ h̃ ẽ
ꝙ dr̃ (Exierũt de ciuitate. ⁊ veniebãt ad eũ) vt
p̃ſencialr̃ audirẽt eũ (Jnterea) Hic interponit
diſcipl̃oꝝ iformatio. qꝛ xp̄s videbat mltitudi
nem gẽtiũ diſpoſitã ad credẽdũ. id̃ volebat ex
citare diſcipl̃os ad p̃dicãdũ. Excitat ãt eos du
pliciter. p̃ ꝑꝑ ſalutẽ ꝓximi. z⁹. ꝑꝑ remuneratio
nem p̃mij ibi. Et q metit. Circa p̃⁹ oñdit xp̄s ꝙ
hõ magis dꝫ eẽ ſollicit⁹ de ſalute ꝓximi ſui. q̃ꝫ
de ꝓp̄a neceſſitate cõꝑali. qꝛ cũ eẽt tp̄s comedẽ
di voluit tñ differre. vt itẽderꝫ p̃dicationi dãs
exẽplũ alijs ſiľr faciẽdi. ⁊ h̃ eſt qd̃ dr̃ (Jnterea)
. i. añq̃ꝫ ꝑueniſſet ſamaritani ad eũ (Rogabant
eũ diſcipli. d. Rabi mãduca) quia iã erat hora
ſexta. vt p̃dictum ẽ. ⁊ erat ſ̃ fontẽ vbi erat loc⁹
apt⁹ ad ↄmedẽdũ (Jlle aũt dixit eis) habita oc
caſione ex cibo corꝑali. icipit loq de cibo ſpũali
. ſ. d̃ ↄuerſiõe ſamaritanoꝝ q ꝑ ei⁹ p̃dicatiõꝫ ſũt
ei icorꝑati. vñ ſubdit (Ego cibũ habeo mandu
care quẽ vos neſcitis). q. d. ali⁹ cib⁹ pl⁹ me de
lectat (Dicebãt g̃ diſcipli adinicẽ. Nũqd aliqs

attulit ei mãducare) itellexerãt. n. vbũ iſtud d̃
cibo corꝑali. ⁊ ſciebãt ꝙ nihil portauerat in via
comeſtibile. id̃ q̃rebãt ſi habebat aliũde. id̃ xp̄s
expõit ſe. d. (Me⁹ cib⁹ ẽ vt faciã volũtatẽ ei⁹
q miſit me. vt ꝑficiã op⁹ ei⁹) in gẽtiliũ ↄuerſiõe.
qꝛ ſm̃ ꝙ dr̃. i. thimo. z. Uult oẽs hoĩes ſaluos
fieri. ⁊ ad cognitionẽ vitatis ei⁹ vẽire ⁊ ꝙ iſtet tẽ
pus h̃ faciẽdi oñdit. d. (Nõne vos dicitis ꝙ ad
huc q̃tuor mẽſes ſũt). q. d. lꝫ tẽp⁹ meſſis corꝑal̃
adhuc diſtet: tñ tp̄s meſſis ſpũal̃ iã iſtat. dr̃ aũt
(Meſſis) collectio frugũ. ⁊ ad ſiĩitudinẽ hui⁹
meſſis ſpũalr̃ dr̃ vocatõ hoĩuꝫ ad fidẽ ꝑ quã ↄ
gregant ĩ diuinũ horreũ vñ ſeq̃t (Ecce dico vo.
leua. ocu. ve. et vide. regiones. quia albe ſunt
iã ad meſſẽ) h̃ dicebat ꝑꝑ ſamaritãos veniẽtes
ad ipm̃ diſpoſitos ad credẽdũ (Et q metit) hic
hortat diſcipl̃os ad op⁹ p̃dicatõis ex merito ſe
quẽtis p̃mij. ſic̃. n. ſamaritani erãt diſpoſiti ad
credẽdũ ꝑ p̃dicatõem xp̄i. Sic ẽt xp̄s videbat
mltitudinẽ gẽtiũ ꝑ totũ mũdũ cito ↄgregãdaꝫ
ĩ hõreũ eccľe ꝑ p̃dicatõez apl̃oꝝ. ex q̃ p̃dicatõe
meruerũt p̃miũ vite eterne. ⁊ h̃ ẽ qd̃ dr̃ (et q me
tit mer. ac.) Jn p̃ñti. n. ẽ p̃ma meſſis ꝑ quã hoĩes
adducũt ad fidẽ. ⁊ ĩ hac meſſe meſſores fuerũt
apl̃i Ultia võ meſſis erit ĩ iudi⁹. qñ fideles colli
gent iter horreũ gl̃ie. Et tũc meſſores erũt ãgeli
vt hr̃ Math. iꝫ. ⁊ id̃ ſeq̃t. (⁊ ↄgregat fructũ). i.
mltitudinẽ fideliũ reponẽdã (ĩ vitã eternã) qꝛ
ꝑacto iudicio repõet ĩ hõreo gl̃e ꝑ miſteriũ ãge
loꝝ vt dc̃m ẽ. ⁊ qꝛ locut⁹ ẽ de meſſe ſpũali ꝑ ſiĩi
tudinẽ meſſis corꝑal̃. id̃ oñdit ĩ q̃ ẽ ſiĩe. ⁊ ĩ q̃ eſt
diſſimile. Ad ei⁹ itellectũ ſciẽdũ ꝙ apud iudeos
erat ꝓuerbiũ de h̃ qd̃ qñ aliqs mltũ laborabat
ĩ re aliq̃ ⁊ alius reportabat fructuꝫ dicebat ꝓ
uerbialr̃ vn⁹ ſemiat ali⁹ metit. q. d. vn⁹ labõat
⁊ ali⁹ gaudet. ⁊ ſic aliqñ cõtingit de meſſe cõpo
rali. q̃ aliqñ ab vno ſeiat et ab ei⁹ hoſte irruẽte
colligit De meſſe võ ſpũali ſic ẽ ꝙ alij ſeĩauerũt
⁊ alij meſſuerũt qꝛ p̃riarche ⁊ ꝓp̄he ãtiq ſemina
uerũt p̃ma ſeĩa fidei: ſꝫ apl̃i meſſuerunt inq̃ꝫtũ
ppl̃ꝫ ad ꝑfectiõez fidei ꝑduxerũt. Uerũtñ utriqꝫ
portãt gaudiũ. qꝛ tã ꝓphete ãtiq q̃ꝫ apl̃i ꝓpter
meritũ laboris ſui recepti ſũt ad celeſte gaudiũ
et ĩ h̃ nõ tenꝫ ꝓuerbiũ d̃ meſſe corporali d̃ q̃ nõ
gaudet ſeĩans ſi ab alio metat. et h̃ ẽ qd̃ dr̃ (ut
⁊ q ſeĩat ſil̃ gau. ⁊ q metit). ſ. ꝓp̄he ⁊ apl̃i (Jn h̃
. n. vbũ ueꝝ ẽ). i. ꝓuerbiũ cõe ꝑ tãto hꝫ locũ ĩ ꝓ
poſito (qꝛ ali⁹ ẽ q ſeĩat). ſ. p̃riarche ⁊ ꝓp̄he (et
ali⁹ ẽ q metit). ſ. apl̃i id̃ ſeq̃t. (Ego miſi uos me
tere). i. ad ꝑfectiõez fidei adducere (qd̃ uos nõ
labõaſtis) ꝓp̄he. n. ⁊ p̃riarche mltũ labõauerũt ĩ
d̃nũciãdo aduẽtũ xp̄i. et arguẽdo infidelitatẽ
populi. ⁊ id̃ ſeq̃t. (Alij laborauerũt ⁊ vos in la
bores eoꝝ itroiſtis) qꝛ ꝓphetias ab alijs p̃nũ
ciatas cõpletas p̃dicabitis (Ex ciuitate) Su
pra euãgeliſta ichoauerat acceſſũ ſamaritãoꝝ
ad xp̄ꝫ. ſꝫ interpoſuit iformationẽ diſcipuloꝝ.
Jd̃ reuertit hic ad ꝓpoſitũ oñdẽs ꝙ eoꝝ acceſ
ſus fuit valde vtilis qꝛ ꝑ vam fidez ↄuerſi ſũt

ad deū ⁊ hoc eſt qđ dᷓ (Ex ciuitate aūt illa) q̄ dicebaᷓ ſichen vl' ſichar vt dictū eſt (Multi crediderūt in eū ſamaritanoꝝ ꝓpter verbum mulieris teſtimoniū ꝑhibentis .qꝛ dixit mihi omnia q̄cūqꝫ feci) Iſtud teſtimōiū videbaᷓ ef ficax ex duobus. Quia p̄mo dixit ꝯ̄ honorē ſu uꝫ ex zelo v̄itatiſ. Secūdo. qꝛ oñdebat eū ſcire q̄ nō poterant ſciri via humana. verū tñ q̄a hoc teſtimōiū ñ fuit niſi q̄daꝫ ꝑſuaſio ad credēdū qꝛ perfectio fidei ipoꝝ facta eſt p xp̄m iđ ſeqᷓ. (Cū veniſſēt ergo ad illū ſemaritāi rogauerūt euꝫ vt ibi maneret) qꝛ accepta fide p eius doc trinā deſiderabant ap̄liꝰ informari ad ſuā cō firmationē) Et m̄ā. ibi du. di.) acqeſcēs petitō ni coꝝ q̄ erat honeſta ⁊ deuota. ⁊ multo pluref crediderūt i eū ꝓpter ſmōeꝫ eiꝰ) q̄ꝫ a p̄ncipio (⁊ mlieri dicebāt. qꝛ iā ñ ꝓpter loq̄lā tuā credi mꝰ) qꝛ licꝫ ex doctrīa alicuiꝰ. aliqs iducaᷓ ad credēdū. tñ fideſ initiᷓ diuīe v̄itati ſcđꝫ ſe iđ. ſe qᷓ (Ipi. n. audiuimꝰ) ab ipo q̄rēdo (⁊ ſcimꝰ) fir miter credēdo. qꝛ i fide eſt maioꝛ certitudo ad herētia q̄ꝫ ſcīa. q̄uāuis non ſit tāta certitudo euidentie. Et qꝛ non ſufficit corde credere ſed opoꝛꝫ fidē cōfiteri oꝛe. ſcđꝫ qđ dᷓ Ro. io. iđ fi dem ſuā ꝯfiteᷓ dicēdo (Quia hic ē vere ſalua toꝛ mūdi) i q̄ tria ꝯfiteᷓ de xp̄o: ſꝫ eiꝰ emientiā ſinglarē (hic eſt) efficaciā ſalutarē (v̄e ſaluatō) iſluētiā gñalē ibi (mūdi. Pꝰ duos) Deſcripta ꝯ uerſiōe gētiliū p doctrinā. Hic ꝯñr dſcribiᷓ eo rum conuerſio per miraculi opationem. ⁊ diui ditur i. 3. qꝛ p̄mo circunſtantia miracli deſcri bitur. 2°. ipſuꝫ miraculum efficitur ibi. Et erat q̄dam. 3°. intentum concluditur ibi. Et credit. Quātū ad p̄mū tāgiᷓ circūſtātia tp̄is cū diciᷓ. (Poſt duos āt dies) quibꝰ mā̄ſerat cū ſamari tanis ad p̄ces eoꝝ vt p̄dictū ē. ⁊ ſubdiᷓ circun ſtātia loci (exyt īde ⁊ abyt i galileā) ⁊ ſubdiᷓ cā ſꝫ Chriſ. (Ipſe. n. ih̄s teſtioniū ꝑhibuit). i. ꝑhi buerat ante. vt h̄etur Luc. 4. (qꝛ ꝓpheta i ſua patria honorē nō hꝫ) qꝛ iuidia ē magna iter cō patriotas. vt dictū fuit Math. 13. ⁊ iđ xp̄s non redyt i nazareth vbi fuerat vilipēſus q̄ñ volu erūt eū p̄cipitare. vt habeᷓ Luc. 4. Sꝫ abyt in aliā ꝑtē galilee. ⁊ hoc ē quod dᷓ (Cū ġ veniſſꝫ i galileā. exceperūt eū galilei) honoꝛifice ſicꝰ xp̄ꝫ a deo miſſū. ⁊ cā ſubdiᷓ (cū oīa vidiſſent q̄ fece rat hieroſo. in die feſto) ꝓpter q̄ ēt mirabilia. Nicho. legiſdoctoꝛ crediderat. vt ſ̄ dictū ē. c. 3. ⁊ oñdit ꝯñr qualr̄ galilei illa ſigna viderāt. d. (⁊ ipſi. n. venerāt ad diē feſtū) quia ipſi tenebā tur v̄eire vt ſ̄ dictū ē. 2. c. (Venit ġ iteꝝ i cha na galilee) qꝛ ibi añ fuerat i nuptys. vñ ſequiᷓ (vbi fec̄ aquā vinū) ⁊ declinauit ciuitatē naza reth rōne p̄dc̄a. alr̄ exponiᷓ ab alys dicēdo ꝙ nō diuertit a nazareth. ſꝫ oñdiᷓ p lr̄am p̄dictā ꝙ fuit honoꝛifice receptꝰ vbi p̄rius fuerat vili pēſus. ⁊ rō reddiᷓ p hoc ꝙ illi d̄ galilea genera liter iter quos erāt illi de nazareth cū eēnt ga lilei ⁊ fuerūt i irl̄m i die feſto paſcali. ⁊ vidētes

miracula q̄ fecit ih̄s crediderūt i eū. ⁊ ſic hono rifice receperūt. ⁊ ad hoc pōt applicari illa lr̄a ab illo loco. Et abyt i galileā gñalr̄ nō accipien do nazareth. ⁊ ſubdiᷓ cā (Ipſe. n. ih̄s teſti. ꝑhi.) . i. ꝑhibuerat añ. q. d. mutatū ē negociū i oppo ſitā ꝑtem. vñ ſubdiᷓ (Cū ġ v̄eiſſꝫ i galileā exce perūt eū) honoꝛifice (galilei) gñalr̄: ēt illi d̄ na zareth. ⁊ cā ſubdiᷓ (Cū oīa vidiſſent q̄ ih̄s fece rat. venit iteꝝ in chana galilee) nō diuertēdo a nazareth. vt diᷓ Chriſ. Sꝫ de iudea v̄eiendo v̄ſus nazareth. qꝛ ē i via veniēdi illuc (Et erat quidā regulus) Deſcripti circūſtātys miracli. q̄ſtū ad locū ⁊ tēpus. Cōſeq̄nter deſcribiᷓ mira culi actus cū dᷓ (Et erat q̄dā regulus) nō acci pitur hic regulus p puo rege vt videᷓ noīe ſo nare. qꝛ romāi volētes frāgere iudeoꝝ ſupbiā. abſtulerūt ab eis regiā dignitatē. regnū iudee i quatuoꝛ tetrarchias diuidētes p̄cauerāt volē tes eoꝝ rebellionē. vñ p illo tp̄e nullꝰ rex erat i iudea. Dᷓ ġ iſte regulus. qꝛ erat officialᷓ ipato ris d̄putatus ad cuſtodiā galilee. ꝓpter quod manebat in caphernaū q̄ erat metropolᷓ illius terre. vñ ſubdiᷓ (Cuiꝰ filiꝰ infirmabaᷓ caphar naū) ⁊ licet eēt gētilᷓ. auditis tñ miraculᷓ xp̄i ſpe rabat ab eo ip̄etrare ſanitatē filȳ ſui. iđ ſequiᷓ (Hic cū audiſſet qꝛ ieſus aduēiret a iudea i ga lileā abyt ad eū) qꝛ xp̄s erat i alia villa. ſ. i cha na (⁊ rogabat eū vt deſcēderet) qꝛ caphernaū erat i valle ſita reſpectu loci i quo erat xp̄s (et ſanaret filiū eiꝰ) licet. n. crederet ip̄m poſſe ſa nare eū. credebat tñ ꝙ hoc nō faceret ſine p̄ſen tia corpoꝛali. ꝓpter quod xp̄s dure r̄ñdit ei. d. (Niſi ſigna ⁊ p̄digia videritis nō creditis) nō . n. rep̄hendit eū de petitōe ſalutis filȳ ſui. ſꝫ d̄ defectu fidei ſue. verūtñ qꝛ ex deuotōe repetit petitionē ſuā. d. (Dñe d̄ſcēde) iđ exaudiᷓ a xp̄o vñ ſequiᷓ (Dicit ei ih̄s Vade) nō. n. voluit ire xp̄s corpoꝛalr̄. vt amoueret ab eo falſā eſtiatio nē qua putabat ip̄m poſſe ſanare tñ p̄ſētia coꝛ poꝛali (Filiꝰ tuꝰ viuit). i. ꝑfecte ſanitati reſtitu tus ē de ianuis moꝛtis. qꝛ icipiebat moꝛi (Cre didit hō ſermoni quē dixit ei ih̄s) qꝛ fides req ritur ad obtinendū dei bñficia (⁊ ibat) ſine xp̄i coꝛpoꝛali p̄ñtia (Iā āt eo deſcēdēte) qꝛ caphar naū ē ſita i valle (ſerui occurrerūt ei ⁊ nūcia uerūt dicētes. qꝛ filius eiꝰ viueret) cōgaudē do ipi (Interrogabat ġ hoꝛā ab eis i q̄ meliꝰ ha buerat) hoc fecit ad certificationē miraculi re ſpectu ſui. qđ pꝫ p hoc qđ ſeqᷓ (Cognouit ġ p̄r ⁊c̄. ⁊ credidit) hic pōiᷓ itēta ꝯcluſio. ad hoc. n. fcm̄ ē iſtud miraculū. vt iſte regulus gētilᷓ cuꝫ familia ſua crederet i xp̄m. ꝓpter hoc dᷓ (⁊ cre didit ipſe ⁊ domꝰ eiꝰ tota). i. familia. Solet aūt q̄ri an iſtud miraculū ſit idē cū eo qđ ſolꝫ ſcribi. Math. 8. de cēturiōis ſuo ſanato a xp̄o. ⁊ diᷓ Criſo. ꝙ ſic. Aly tñ dicūt ꝯ̄rium. qđ videᷓ ex q̄ tuoꝛ. P̄mo ex ꝑſōa īfirmi q̄ hic dᷓ filiꝰ: ibi āt dᷓ ſuus. 2°. in īfirmitate q̄ hic dᷓ febꝛis. ibi āt pa liſis. vñ ibidē dᷓ. Seruus meus iacet i domo

politicus ⁊c̄. 3°. ex modo rogādi: qꝛ iſte rogabat ꝙ veniret p̄ſēcialr̄ credēs ꝙ nō poſſet curare alr̄. ꝓp qđ fuit rep̄hēſus a xp̄o vt dc̄m ē. ille aūt cēturio p̄ſentiā xp̄i repellabat reputās ſe indi gnū tāto hoſpite. d. Nō ſuꝫ dignꝰ ⁊c̄. Credebat ēt eū poſſe ſanare abſens ſolo inperio ꝓpter qđ dicebat dic tantū v̄bo. ⁊ ſanabiᷓ puer meꝰ ꝓp qđ fuit a dño cōmendatꝰ dicēte. nō iueni tantā fidē in iſrl̄. Et ſic pꝫ ex mō rogādi ꝙ ille regulꝰ alius fuit a centurione. 4°. patet ex loco. qꝛ ipſe erat i caphernaū q̄ñ fuit rogatus a cēturiōe. h̄ diciᷓ ꝙ erat in chana galilee q̄ñ fuit rogatus a regulo (Hoc iteꝝ 2ᵐ ſignū fecit ieſus) nō dᷓ 2ᵐ ſimplr̄. qꝛ multa fecerat in irl̄m vt p̄dictū ē. ſꝫ dᷓ ſcđm de his que fecit in galilea. vñ ſequiᷓ (cū veniſſet a iudea i galileā.

CV.

Poſt hec erat dies feſtus) In ſupioꝛibꝰ determiauit euāgeliſta de ſp̄ūali rege neratione. hic ꝯñr determiaᷓ de bene ficioꝝ ad hoc conuenientiū exhibitiōe. In ge neratione. n. carnali filȳ habēt a p̄re vitā. nu trimētū. ⁊ doctriuā. ita eodē modo ē in genera tione ſp̄ūali. iđ euāgeliſta p̄ deſcribit vite colla tionē. 2ᵒ ſp̄ūalē nutritionē. c. 6. Poſt hec āt. 3°. i ſtructionē. c. 7. ibi. Poſt hec aūt ambulat. Cir ca p̄mū ſciēdū ꝙ modus naturalis cognitiōiſ hūane ē ex ſenſibilibuſ ad itelligibilia deduci. qꝛ oīs noſtra cognitio oꝛiᷓ ex ſenſu. ⁊ iđ modus iſtius euāgeliſte frequēter ē p̄mittere ſignū ſē ſibile cōueniēs ſequēti doctrine. ⁊ iđ h̄. c. diui diᷓ i duas. qꝛ p̄ p̄mittiᷓ ſenſibile ſignū ad oſten dēdū ꝙ in xp̄o ſit potētia vite repatia. 2°. ſub diᷓ doctrīa ibi. P̄r diligit. P̄ma i tres. qꝛ p̄ pōiᷓ miraculi opatio. 2°. eiꝰ ipugnatio ibi. Erat autē ſabbatū. 3°. cōueniēs excuſatio ibi. R̄ñdit ih̄s p̄r meus. P̄ma i duas. qꝛ p̄ circūſtātia miracli p̄mittiᷓ. 2°. actꝰ miraculi deſcribiᷓ ibi. erat aūt q̄dā. Circa p̄mū poniᷓ p̄ circūſtātia tp̄is cuꝫ dᷓ (Pꝰ hec erat dies feſtꝰ iudeoꝝ). ſ. feſtuꝫ pēthe coſtes (⁊ aſcēdit ih̄s hiero.) Quia viri teneban tur ibi eē in illo feſto. qꝛ ter i anno tenebantur maſcl̄i appere coꝛā dño. ſ. paſcate. pēthecoſtes. ⁊ feſto tabernaculoꝝ. 2°. deſcribiᷓ cōditio loci. cū dᷓ (Eſt āt hiero. ꝓbatica) in q̄ aq̄ pluuiales colligebanᷓ. ⁊ ibi lauabanᷓ hoſtie p̄: ⁊ poſtea in laterībꝰ i atrio ſacerdotū exn̄tibus. iđ dicebaᷓ illa piſcina ꝓbatica a ꝓbatō qđ ē ouis. ⁊ ē nom̄ grecū. cuiꝰ iterp̄tationē pōit i hebꝛaico. d. q̄ co gnomiaᷓ hebꝛaice bethſaidā. i. domꝰ ouiū (q̄ꝫ qꝫ poꝛticꝰ hñs) vt p plura loca poſſēt lauantes hoſtias deſcēdere ad aquā (In hys). ſ. poꝛtici bus (Iacebat mlᷓtitudo magna languētiū ⁊c̄) ⁊ ſubdiᷓ cā (Angelus āt dñi). i. i diuerſis tp̄ibꝰ iterpolatōe tñ facta (deſcēdebat i piſcinā ⁊ mo uebaᷓ aqua) ex deſcēſu angeli (Et q p̄oꝛ deſcē d̄bat i piſcinā) poſt motōeꝫ aq̄ (ſanꝰ fiebat) Cā āt deſcēſus angeli ⁊ huiꝰ miraculi aſſignatur a doctoꝛibꝰ dicētibus ꝙ appꝛopiq̄uāte euāgelȳ veritate dñs voluit figurā expꝛeſſam baptiſmi.

i hac piſcina oſtēdere que ꝯueniebat cū baptiſ mo i mundādo ⁊ ſanādo v̄tute dei occulta ad motionē angeli ſicut baptiſmꝰ ſub ſenſibili ele mēto. mūdat aīam virtute occulta verbi. ⁊ cuꝫ hoc aliā ſanat coꝛpus miraculoſe. Verūtñ. qꝛ fi gura deficit a figurato. iđ iſta piſcina nō ſana bat. niſi coꝛpus. ⁊ vna vice tñ. ⁊ nō ſanabat ni ſi vnū. Baptiſmus aūt nō ꝑtingit ad aīam ⁊ ſa nat omnes quotquot veniūt ad ip̄ꝫ niſi ponāt ip̄edimētum. Aly aūt dicūt ꝙ illa miracula ibi fiebant ꝓpter preſentiam ligni dñice crucis. ꝙ ibi enatauit appꝛopiquante xp̄i paſſione. ⁊ ideo angelus illuc deſcendebat ꝓpter ligni reueren tiam. ⁊ enatauit tp̄e cōueniēti per eius motōeꝫ per hoc ēt oſtēdebaᷓ ꝙ natura hūana a moꝛbo peccati p lignū dñice crucis erat ſanāda. Qua liter āt illud lignū dñice cruci i loco illo fuerit poſitū diuerſimođ dᷓ. Dᷓ. n. i hyſtoꝛia ſcholaſti ca ꝙ regina ſaba vidit i domo ſaltus libani q̄đ dā lignū de quo vidit i ſp̄ū ꝙ i illo pateretᷓ ille ꝓp quē deficeret regnū iſrl̄. qđ cū ſignificaſſet ſalomoni ip̄e volēs ſeruare durabilitatē regni fecit poni illud lignū in ꝓfūdo terre iuxta tē plū ubi poſtea in ſupficie terre facta ē illa piſ cīa. ⁊ ideo poſtea ibi illđ lignū apparuit. modo p̄dicto. In quadā vero hiſtoꝛia ſancte crucis dᷓ ꝙ ſeth filiuſ ade ex p̄cepto patriſ iuit ad pa diſū voluptatiſ vnde eiectus fuerat ⁊ petyt ab angelo cuſtodiēte locū illū de oleo mīe q acce ptis tribus granis arboꝛis ligni vetiti dedit ea ſeth et ip̄e plantauit ſupra ſepulchū patriſ ſui ade: ⁊ inde oꝛte ſūt treſ virgule: que poſtea i unā arboꝛeꝫ ſūt ꝯiuncte: poſtea tempoꝛe ſalomoniſ illa arboꝛ fuit ſecta. quia videbaᷓ edificationi tēpli neceſſaria verumtñ. q̄ñ applicabaᷓ ad opꝰ ſemꝑ erat nimis curta vel nimis longa: ⁊ ideo tanq̄ꝫ inutilis ad h̄ dimiſſa fuit iuxta templuꝫ in quodā atrio: homines āt veniētes ad tēplū illi ligno ceperūt facere q̄ꝫdā reuerētiā iſtīctu diuio. de q̄ dolētes ſacerdotes fecerūt illđ pyci itra piſcinā que erat ꝓpe templū. qđ deſcēdenſ ad fūdū ibi diu latuit. poſtea vero imminente paſſiōe apparuit modo p̄dc̄o. hec āt ſcripſi ſine aliqua aſſertiōe (Erat aūt ibi homo) Hic ꝯñr poniᷓ actuſ miraculi cuꝫ dᷓ (Erat aūt q̄dā ho mo ibi. 37. annos habens i īfirmitate ſua. ex q̄ patꝫ ꝙ diu punitꝰ fuerat. illā enim īfirmitatē ꝓpter peccatum precedens icurrerat. ut pate bit infra veruntamen. qꝛ penaꝫ patienter ſuſti nuerat ideo dignū fuerat ut ei ſubueniretᷓ. ꝓp ter hoc ſequitur (Hunc cum vidiſſet ieſus ia centeꝫ: ⁊ cognouiſſet. qꝛ iaꝫ tempus mlᷓtū habe reꝫ) ſcꝫ in infirmitate illa (dixit ei vis ſanus fi eri) non petyt quaſi dubitans de voluntate. ſed vt magis excitet eius deſiderium. quia per hoc dignioꝛ reſſicitur accipere dei dōum (Re ſpondit ei languidus) oſtendens ſuum deſide rium (Domine hominem non habeo. vt cū tur bata fuerit aqua mittat me i piſcinaꝫ). q. dicat

multū deſidero. ſed nō habeo hominē qui po-
nat me. ⁊ ego ſū ita debilis ꝙ nō poſſum ita cito
venire ſicut alij. vnde ſeqᷓ (Dum.n. venio ego.
alius an̄ me deſcēdit) hoc aūt dicebat. qꝛ vide
bat ieſū fortē ⁊ aptū ad portandū eū. ⁊ magnū
reputaret ſi in hoc ei ſuire vellet. ſ ſtatī cōtu-
lit ei maius bn̄ficiū. videlꝫ ſanitatē pfectā. vn̄
ſequiᷓ (Dicit ei ieſus Surge) reſtitutus ſanita
ti (Tolle lectū tuū) reſtituiᷓ pſtino vigori (⁊ am
bula) ad declaratiōnē diui miraculi (Et ſtatiꝫ
ſanus fact᷒ ē hō ille) qꝛ diuina vtus īfinita ē. ⁊
opatur ī īſtāti. Sanitas.n. que virtute nature
reſtituiᷓ in tpe. ⁊ nō ī īſtanti acquiriᷓ (Erat aūt
ſabbatū) hic cōſeqn̄ter ponitur pdicti miracu-
li accuſatio. ⁊ p̄ quātū ad ipſū ſanatū. 2°. qn̄tuꝫ
ad ipſum medicū ibi. Interrogauerūt ḡ. In pri
ma pte dr̄ ſic (Erat āt ſabbatū) in illa die in q̄ n̄
ē licitū opera ſeruilia facere. pp̄ter qđ ſequiᷓ.
(Dicebāt ḡ iudei) illi qui ſanus factus fuerat.
(Sabbatū ē: nō licet tibi tollere grabatū tuū)
iſti falſū dicebāt. quia opa corporalia: q̄ ſūt ad
dei honorē bn̄ poſſūt fieri ī die ſabbati. ſicut ſa
cerdotes ī tēplo corporalr̄ opabanᷓ. tēplū ornā
do. hoſtias īmolando. ⁊ lauādo. ⁊ cōſimilia. vt
dr̄ Math. 12. Portatio āt hui᷒ grabati erat ad
magnificentiā diuini miraculi. ſic̄ et modo illi
qui miraculoſe de carceribus. vel huiuſmodi
liberanᷓ. portāt cōpedes ſuos ad loca ſācta ad
manifeſtationē ſue miraculoſe liberatōiſ. tam̄
aliter ſe excuſat ille ſanatus dicēs (Qui me ſa-
nū fecit. ille mihi dixit. Tolle grabatū tuū ⁊ ā-
bula). q.d. ille qui me diuina vtute ſanauit. ea
dem virtute ⁊ auctoritate mihi pcepit. ⁊ p ꝯn̄s
teneor ſibi obedire. nec ſū trāſgreſſor (Interro-
gauerunt ḡ) hic ponitur accuſatio medici. ⁊ pri
mo ī generali ante cognitionē determinatā de
ipſo. 2°. hoc ī ſpāli ipſo cognito ibi. Poſtea. quia
.n. p ſanantē eū iſte ſanatus cōuenienter ſe ex
cuſabat. ideo querebāt de ipſo ſanante. vt ipm̄
pſequerētur. ⁊ hoc eſt quod dr̄ (Interrogauerūt
ḡ eū. Quis ē ille homo qui dixit tibi: tolle gra-
batū tuum ⁊ ambula). q.d. malus homo ē qui
pcepit talia (Is aūt qui ſanus fuerat effcūs ne
ſciebat quis eſſet) qꝛ diu languidus iacuerat. ⁊
ſic facta xp̄i ⁊ eius famā ignorabat (Ieſus aūt
declinauit a turba conſtituta in loco) dans ex-
emplū aliī fugiendi volentes calūniare. et no
lens ſe iactare de opatione miraculi (Poſtea)
hic pōniᷓ accuſatio medici ī ſpāli. hita cognitōe
de eo. d. hoc ē quod dr̄ (Poſtea iuenit eum ihs
ī tēplo) qꝛ ad agendū grās ꝺ ſanitate ſibi colla
ta frequētabat tēplū quod ē locus oratiōis (⁊
dixit ei. Ecce ſanus factus es. iā noli peccare)
ex quo patet ꝙ īfirmitas illa fuerat ſibi pp̄ter
peccatū īflicta (Ne deterius aliquid tibi cōtin
gat) incurrendo penam eternā. qꝛ ī recidiuāte
fiunt nouiſſima peiora pōribus (Abijt ille hō ⁊
nūciauit iudeis. quia ieſus eſſet ille qui feciſſꝫ
eū ſanū) dicunt aliqui ꝙ hoc fecit malitioſe. ſꝫ

hoc nō ē verū. qꝛ illos quos dn̄s ſanauit corpo
re ſanauit ⁊ mēte. vn̄ de iſto dr̄ īfra. 9. c. Totuꝫ
hoīem ſaluū feci in ſabbato. quod ēt exprimitur
hic ex verbo xp̄i cū dr̄ (iā noli peccare). q.d. p̄-
cedens peccatū ē tibi dimiſſum. Et iō dicēduꝫ
ꝙ iſte ſanatus iuit bōa itentiōe ad publicādū
virtutē xp̄i. illi āt quibus hoc nūciauit. fecerūt
inde dānum ſuū. ſicut ⁊ de alijs xp̄i virtutib᷒.
iō ſequitur (Propterea pſequebanᷓ iudei ieſū.
qꝛ hec faciebat ī ſabbato) tanq̄ȝ violatorē diui
ne legis. quod tamē erat falſū. vt viſū ē (Ieſus
aūt) hic poniᷓ miraculi excuſatio. Circa qđ con
ſiderandū ꝙ apl̄i fuerunt homies puri. ⁊ ideo
xp̄s excuſauit eos de violatiōe ſabbati ī confri
catiōe ſpicarꝫ per exēpla puroꝝ hominū. ſicut
dauid ⁊ ſacerdotū. vt habeᷓ Math. 12. vbi iſta
exēpla diffuſius tractanᷓ. ipſe āt xp̄s erat hō
⁊ deus. ⁊ iō aliī ſe excuſauit de violatione ſab-
bati p facta humana. vt pꝫ Luc. 13. vbi oſtēdit
ꝙ ī neceſſitate bos poterat leuari de puteo in
die ſabbati. ⁊ multo magis hō ſanari. vt habe-
tur īfra. 9. c. Si circūciſionē accipit hō ī ſabba-
to indignamī. quia totum hominem ſaluum fe-
ci ī ſabbato. Aliī aūt ſe excuſat per diuia facta.
vt hic cum dr̄ (Pater meus vſq̄ȝ modo opatur
⁊ ego operor) Deus.n. nō ſic producit res ſicut
artifex domū. quia domum factam dimittit. ⁊
nō conſeruat. ⁊ iō domo facta ceſſat eius ope-
ratio. deus autē ſic pducit res ꝙ eas cōſeruat
in eſſe. et ideo licet ſeptima die quieuerit a no-
uis operibus condendis. nō tam̄ quieuit a cre
aturis productis conſeruandis. pater ⁊ filius
ſūt vnus deus. ⁊ ideo ſicut pr̄ continue operaᷓ
in conſeruatione ⁊ admiſtratione rerum. ita et
filius. ⁊ ſic xp̄s excuſatur in ſabbato operādo.
Sed quia ex hac excuſatione ſequitur ꝙ xp̄us
ſit equalis deo patri. iō ex hoc verbo magis p-
ſequebanᷓ eum iudei tanq̄ȝ blaſphemū. quia
blaſphemia acrius puniᷓ in lege q̄ȝ fractio ſab-
bati. ⁊ h̄ ē qđ dr̄ (Propterea ḡ magiſ q̄rebāt eū
iudei iterficere ⁊c̄) pꝫ lr̄a. pp qđ ꝯn̄r ſe excuſat
.d. (Amē amē dico vobis nō pōt fili᷒ a ſe facere
quicq̄ȝ. niſi qđ viderit prēm faciētē). q.d. vos
mihi iponitis legis trāſgreſſionē. ⁊ hoc ē ipoſſi-
bile. qꝛ nō poſſū obliquari a regula veritati di
uine. Qđ pꝫ qꝛ fili᷒ ī quātū deus. hꝫ eādem
opationē cū patre. ⁊ ſic nō pōt ab eo obliquari
Similr̄ nec ī quantū hō. quia humanitas xp̄i ē
īſtrumētū cōiunctū ipſi diuinitati. ⁊ ſic nō pōt a
motiōe ei᷒ obliquari. ⁊ p ꝯn̄s nō pōt trāſgredi.
qꝛ tranſgreſſio ē obliquatio a lege diuia. Sciē-
dū tn̄ ꝙ Arrius ex hoc verbo. nō pōt filius ⁊c̄.
dicit filiū ī diuinis miorē pr̄e. ⁊ iō ꝯn̄ter h̄ exclu-
ditur cū dr̄ (Quecūq̄ȝ.n. ille fecerit). ſ. pr̄ (hec ſi
milr̄ ⁊ fili᷒ fac̄) vbi tria excludunᷓ p que poſſet
dici fili᷒ minor pr̄e. Primū ē ſi opatio pr̄is ſe ex
tenderet ad aliqua. ad que ſe nō extēderet ope
ratio filij. ideo hoc excluditur ibi (Quecunq̄ȝ)
Secundum eſt ſi filius faceret eadē q̄ facit pr̄

ſꝫ idem p ſili- tudinē ſpeci tantū. ſꝫ nō ſm̄ numerū.
ita ꝙ pr̄ plura ī nūero faceret. ⁊ h̄ excludiᷓ cuꝫ
dr̄ (Hec ⁊ fili᷒ ſimilr̄ facit). i. eadē nūero. Ter-
tium ē ſi faceret eadē numero ſic̄ faber ⁊ mar-
tellus pducūt eundē effectū. tn̄ alr̄. qꝛ faber vt
cā pncipalr̄. martellus aūt vt inſtrumētalr̄. ⁊ h̄
excludiᷓ cuꝫ dr̄ (Silr̄ facit). i. vniformiter per
eūm modū. ⁊ pꝫ ꝙ verbū pdictū. nō pōt fili᷒ a
ſe quicquā facere ⁊c̄. nō pōt exponi ſecūduꝫ er
rorē Arrij de minoritate filij reſpectu pr̄is ī diui
nis. ſꝫ tantū oſtēdit pceſſū filij a pr̄e. in quantuꝫ
fili᷒ nō a ſe ē: ſꝫ a pr̄e. ⁊ ſic potētiā operādi ⁊ no-
titiā hꝫ a pr̄e ſicut ⁊ eēntiā. nō tn̄ aliā: ſꝫ eādē
numero. Si.n. fili᷒ eēt creatura: vt dic̄ arrius:
nō poſſet facere q̄cūq̄ȝ facit pr̄. vt ꝯn̄r dic̄ euan
geliſta. Quecūq̄ȝ facit ille ⁊c̄. qꝛ ſeipſū nō poſſꝫ
pducere ⁊ cōſeruare. eēt tn̄ pductus ⁊ conſer-
uatus a pr̄e (Pater.n. diligit) Poſtq̄ȝ euangeli
ſta pōit ſignū viſibile ad oſtendū ꝙ filius hꝫ
potētiā collatiuā vite corporalis. hic ꝯſequē-
ter poniᷓ doctrina xp̄i de vita ſpūali p ipm̄ con
ferēda. Et diuidiᷓ in duas. qꝛ p̄ poniᷓ doctrina
xp̄i. 2°. eius cōfirmatio ſubdiᷓ ibi. Si ego teſti-
moniū. Circa p̄mū ſciēdū ꝙ duplex ē viuifica-
tio. ſ. aīe ⁊ corporis. Et duplex iudiciuꝫ diuinū
ſibi reſpondet. Primū ē iudiciū diſcretiōis qđ
nūc ē. ⁊ reſpondet vite pn̄ti. 2ᵐ ē iudiciū diſcuſ
ſionis vltime ⁊ pmiatōis: quod erit ī futuro. et
reſpondet corpoꝝ reſuſcitatōi. iō ſic pcedit. qꝛ
p̄ agit de viuificatiōe aīaꝝ ⁊ iudicio diſcretōiſ
nūc exn̄te. ſecūdo de reſurrectiōe futura. qa p̄
oſtēdit xp̄s ſe habere potētiam viuificatiuaꝫ. 2°.
oſtēdit qualr̄ potētia ſit intelligēda ibi. Amen
amē dico vobis. ī p̄ma pte dr̄ ſic (Pr̄.n. diligit
filiū. ⁊ oīa demōſtrat ei: q̄ ipſe facit) ſi accipiaᷓ
hic filius ſecūdū diuinā naturā. dilectio nō ac
cipitur hic cauſalr̄. qꝛ volūtas ī diuinis nō ē p̄n-
cipiū originis filij. ſed natura vt ſupius dictū
ē. ⁊ iō cū dr̄ (Pater diligit filiū. ⁊ oīa dmōſtrat
ei) in quātū ſciētia pr̄is coīcatur filio. h̄ verbū.
diligit. nō notat cām. ſꝫ tn̄ ſignū vel ꝯcomitā-
tiam. Si accipiaᷓ fili᷒ ſm̄ humanā naturaꝫ. ſic
accipiᷓ cauſalr̄. qꝛ amor ē p̄mū donū ⁊ cā alio-
rum. ⁊ tūc ē ſenſus (Pater diligit filiū) qꝛ plē-
tudo ſcīe cōicate aīe xp̄i pcedit ex pr̄is dilectio
ne (⁊ maiora his dmōſtrabit ⁊ opa). ſ. viuifica-
tionē mortuoꝝ. morte ſpūali de qua loquiᷓ po
ſtea. Quia mai᷒ ē iuſtificare impiū q̄ȝ creare ce-
lū ⁊ terrā. ſm̄ Aug. exponentē illud īfra. 9. Et
maiora hoꝝ faciet. quod āt dr̄. Hic demonſtra
bit de futuro. nō ē p hoc ītelligendū ꝙ fili᷒ ſm̄
naturā diuinā accepit de nouo aliquā ſciētiaꝫ
vel ꝙ aīa xp̄i aliquid cognouerit qđ a p̄ncipio
ſue creatōis ignorabat. qꝛ a p̄ncipio creationiſ
habuit plenitudinē grē ⁊ ſcīe. ſed dr̄ res demō-
ſtrari qn̄ de nouo alijs innoteſcit. ⁊ talis mod᷒
loquēdi habetur Gen̄. 22. Nunc cognoui ꝙ ti-
meas dn̄m. i. alios cognoſcere feci. quia de᷒ an̄
ſciebat abraham timere ipm̄. ſed p obediētiam

ei᷒ ī imolatione filij hoc fecit ab alijs cognoſci
(vt vos miremī) iſtud nō poniᷓ cāliter. ſꝫ tātū
cōſecutiue. qꝛ poteſtas viuificatīa nō eſt data
xp̄o pp̄ter iudeoꝝ admirationē. ſed ex h̄ ſecu-
ta ē qn̄ viderūt mirabilia xp̄i opa. ⁊ oſtēdit ꝯn̄r
q̄ ſūt illa maiora opa. d. (Sic̄.n. pr̄ ſuſcitat mor
tuos ⁊ viuificat quod ē diuie vtutis (ſic ⁊ fili᷒
quos vult viuificat) iſtud verbū vult. nō pōi
tur hic ad denotādū ꝙ fili᷒ pauciores viuificꝫ
q̄ȝ pr̄. ſed ad oſtendendū modū agēdi. qꝛ non agit
coacte. nec ex neceſſitate nature: ſꝫ libere. ⁊ qa
iudiciū diſcretiōis cōcomitaᷓ reſurrectionem
ſpūalē. vt pdictū ē. iō ſequiᷓ (Neq̄ȝ.n. pr̄ iudi-
cat quenq̄ȝ). ſ. ſeorſū a filio cū ſit eoꝝ vna opera
tio (ſꝫ oē iudiciū dedit filio) hoc dr̄ p tāto. qꝛ iu
diciū eſt p ſapiam diuinā. ſapia aūt tota coīca-
tur filio. ⁊ p ꝯn̄s potētia iudicatiua (vt omnes
honorificent filiū. ſicut honorificāt prēm (ex p̄
dictis.n. ſequiᷓ ꝙ ſit honorādus honore latrie
ſicut ⁊ pr̄. cū ſit vnus deus cū eo. vnde ſequiᷓ.
(Qui nō honorificat filiū) honore latrie (nō ho
norificat prēm q miſit illū) qꝛ hn̄t eādem maie
ſtatē (Amen amen dico vobis) Hic oſtendit q̄-
liter potētia viuificatiua. de qua locutus ē ſit
ītelligenda. ſ. de viuificatione ſpūali. que ē p fi
dē caritate formatā. ⁊ hoc ē quod dr̄ (Amē am̄
dico vobis. qꝛ qui verbū meū audit. ⁊ credit ei
qui miſit me) fide formata (habet vitā eternā)
cāliter. quia hꝫ grām q̄ facit eū dignū vita eter
na (Et ī iudiciū nō venit). ſ. cōdēnationis. vel̄
et tn̄ in iudiciū diſcuſſionis ⁊ pmiationis. ⁊ qa
dixit ꝙ talis hēat vitā eternā. ne aliquis cre-
dat ex hoc ꝙ fides faciat hominem ī pſenti imō
talē. iō ſubditur (ſꝫ trāſit a morte ī vitā) Quia
oportet ſoluere debitū nature anteq̄ȝ vēiat ad
vitā glīe. Et qꝛ fides a deo daᷓ. p inſpirationē.
iō ſubdiᷓ (Amen amē dico vobis) iſte euange-
liſta ſolus duplicat hāc dictionē amen. que in
hebraico cōfirmationē deſignat. Ipſe.n. ſubti-
liora ⁊ altiora ſcribit de xp̄o. ⁊ hec indigent ma
iori aſſertione. propter quod cōiter vtiᷓ pdicta
duplicatione (qꝛ venit hora. ⁊ nūc ē qn̄ mortui)
morte īfidelitatī de q̄ dr̄ Math. 8. dimitte mor
tuos ſepelire mortuos ſuos (audiēt voceꝫ filij
dei) fidē viuificātē ſuſcipiēdo. iō ſequiᷓ (⁊ q au
dierint viuēt) pōt ēt ītelligi de viuificatōe cor
porali. quia ad vocem xp̄i aliqui fuerunt reſu-
ſcitati. ſ. filiuſ vidue Luc. 7. ⁊ filia archiſynago
gi Math. 9. ⁊ lazarus infra. 11. ca. per hoc autē
cū dr̄ (venit hora ⁊ nūc ē) patet ꝙ nō loquitur
de reſurrectione generali que erit in futuro. ſꝫ
de viuificatione ſpirituali que ē per fidem xp̄i
⁊ de reſurrectionibus corporalibus. pticulari
bus tn̄: q̄ facte ſūt ad cōfirmatiōeꝫ hui᷒ fidei.
⁊ iſta īceperūt a p̄ncipio pdicatiōis xp̄i (Sicut
.n. pater) hic conſeqn̄ter agitur de reſurrectōe
generali futura. et de iudicio ſibi correſpondē-
te. Et diuidiᷓ ī. 2. qꝛ primo agitur de reſurrecti
one. Secundo de iudicio ibi. Et poteſtatem.

Circa p̄mū ſciēdū q̄ illud qō ē vita p eēntiam
ē cū alioꝝ. vt habeť. z. metha. deus pr̄ ē vita p
eſſentiā. ꝛ p ꝯn̄s filius cū ſint vna eēntia ꝛ vna
vita. ꝛ p ꝯn̄s ipſe erit cā viuificatia oīuꝫ reſur
gentiū. ꝛ h̄ ē qō dr̄ (Sicut. n. pr̄ hꝫ vitā i ſemet
ipſo). i. a ſe ꝛ a nullo alio. ꝛ p ꝯn̄s ei cōuēit p eſſē
tiaꝫ (ſic dedit ꝛ filio vitā habere in ſemetipſo)
Quia licet filius ſit vita p eſſētiā ſicͭ ꝛ pater. h̄
tn̄ hꝫ a pr̄e (Et poteſtatē) hic ꝯn̄r agitur ō iudi/
cio futuro. Et diuidiť i duas. qꝛ p̄ deſcribiť illō
iudiciū. z°. deſcribit fore iuſtū ibi. Nō poſſum.
Circa p̄mū ſciendū q̄ tota trinitas i iudicio fu
turo iudicabit auctoritatiue. ſꝫ xp̄s inquantum
hō iudicabit executiue. Cui⁹ rō ē. qꝛ iudex debet
eē manifeſtus oībus iudicādis. deus āt pr̄ vel
fili⁹ ſecūdū diuinā naturā nō videbiť iudicio
ab oībus. qꝛ tūc oēs eēnt beati. qꝛ i tali viſione
cōſiſtit beatitudo. ꝛ iō executio iudicij data eſt
xp̄o hoi q poterit videri ab oībus. ꝛ hoc ē qō dr̄
(Et ptātē dedit ei iudiciū facere) executiue (qꝛ
filius hoīs ē) ab oībus viſibiľ bonis ꝛ malis.
(Nolite mirari hoc). q. d. adhuc maius faciet
xp̄s hō. vn̄ ſubditur (qꝛ venit hora i qua oēs q
i monumētis ſunt audient vocē filij dei) huma
nitas. n. xp̄i ē organū diuinitatis. ꝛ iō vox ei⁹ opa
biť ad reſurrectionē generalē futurā p moduꝫ
iſtrumēti cōiuncti. verūtamē qꝛ nō reſurgent
vniformiter. qꝛ aliqui reſurgēt ad gl'iam. ꝛ alij
ad penā. iō ſequiť (ꝛ pcedent qui bōa fecerūt i
reſurrectionē vite) hoc dr̄ ad denotādū q̄ fidēs
ſine bōis operib⁹ nō ſufficit ad ſalutē (Qui vō
male egerūt in reſurrectionē iudicij). i. condē/
nationis (Non poſſū) Hic oſtendit hoc iudiciū
fore iuſtū. Fili⁹. n. inquātū deus habet eādem
naturā cū pr̄e. ꝛ ſic nō pōt i iudicando deficere
Silr̄ nec inquātū hō. qꝛ voluntas humana in
oībus ſeqͥť motū ꝛ regulā volūtatis diuie. ꝛ h̄
ē quod dr̄ (Nō poſſū a meipſo facere quicquā)
declinādo a pr̄e (Sed ſicut audio iudico) lꝫ. n.
hēat eandē noticiā cū patre inquātū deus. tn̄
hꝫ eā a pr̄e. ꝛ ſecundū hoc dr̄ ab eo audire. ſcōꝫ
vō humanā naturā habet noticiā infuſaꝫ. ꝛ ſic
magis pprie a pr̄e audit (ꝛ iudiciū meū iuſtū ē
qꝛ nō pōt obliquari volūtas xp̄i hoīs a volū
tate dei. vt dictū ē. iō ſequiť (qꝛ nō quero volū
tatē meā: ſed volūtatē eius qui miſit me (Si ḡ
teſtimoniū) Poſita xp̄i doctrina de potētia vi/
uificatiua eius. hic ꝯn̄r poniť cōfirmatio p̄di/
cte doctrine. ꝛ diuidiť in duas. qꝛ p̄ confirmať
huiuſmodi doctrina. z°. arguitur iudeoꝝ duri/
tia ibi. Claritatē ab hoībus. Prima i duaſ. qꝛ
p̄ confirmat teſtimonio hūano. z°. teſtionio di/
uino ibi. Ego āt habeo. Prima i duas. qꝛ p̄ idu
citur teſtimoniū. z°. oſ̄ditur q̄ debeat eē acce/
ptum ibi. Ille erat. Circa p̄mū ſciendum qō ali
quādo doctrina aliqua confirmatur per aliqō
quod ē mioris auctoritatis. ppter hoc q̄ illud
ē magis acceptū audientibus. ſic dicit Phūs
. z. metha. q̄ aliqui dignanter. i. dignum repu/
tant poetā inducere teſtē. ſicut ſūt illi q ſunt
hūti dictis poeticis. iō nihil recipiunt niſi p te
ſtimoniū poete confirmeť. q̄uis illud ſit magi
autēticū ſimplr̄ q̄ dictū poeticū. ꝛ eodem mō
veniētibus ad fidē de iudaiſmo cōfirmať no/
uum teſtamētū p vet⁹. Et eodē mō ſaluator h̄
cōfirmat doctrinā ſuā p teſtimōium ioānis. c⁹
ſctās erat nota iudeis. ꝛ hoc ē quod dr̄ (Si ego
teſtimōiū phibeo de me). ſ. ſolus (teſtioniū me/
um nō ē veꝝ). i. efficax ſecūdum reputationeꝫ
veſtrā. q̄uis in ſe ſit efficaciſſimū. propter hoc
ſequiť (Alius ē q teſtioniū phibet de me). ſ. ioā
nes bap. vt patuit. i. ꝛ. z. c. (ꝛ ſcio qꝛ verū ē teſti
monium ei⁹) qꝛ pr̄ ei⁹ zacharias pphetauit per
ſpūm ſanctū. ipſum p̄ire an̄ faciē dn̄i ad dādaꝫ
ſciām ſalutis. vt habeť Luc i. Teſtimoniū āt
ſalutiferū eē nō pōt niſi ſit verū. Quod āt iſtō
teſtimoniū ſit autēticū oſtendiť cū ſubdiť (voſ
miſiſtis ad ioannē nūcios ſolēnes)) quaſi volē
tes acquieſcere dcō eius ſicut autētico. ſic dēꝫ
fuit. i. c. (ꝛ teſtimōiū phibuit veritati). i. mihi q
ſū vitas confitēdo me eē xp̄m. ꝛ ſe negando. vt
patuit ē. i. c. ꝛ. z. (Ego āt nō ab homie teſtioniū
accipio. ſed hoc dico. vt vos ſalui ſitis). q. d. nō
dixi p̄dcā vt ſim i maiori auctoritate ppter di/
ctū ioānis. ſꝫ ppter ſalutē vr̄am quam deſidro
vt acquieſcētes eius teſtimonio ad ſalutem p/
tingatis (Ille erat) hic oſtēdit q̄ ioānis teſtio/
niū dꝫ eis eē acceptū ppter tria. ſ. ppter ei⁹ offi
ciū. qꝛ erat p̄co xp̄i. quod notať cū dicitur (Ille
erat lucerna) oſtendēs hoībus viā ſalutiſ. ſ.
xp̄m. Et ſicut lucerna nō lucet ex ſe. ſic ioānes
nō fuit lux. ſꝫ venit vt teſtimoniuꝫ phiberet ō
lumie. z°. propter caritatiſ incēdium. qō notať
cū dr̄ (ardens) intantū q̄ ppter zelū caritatis
diuie mortē ſuſcepit). 3°. ppter virtutis exerci/
tiū. intātū quod credebant eū xp̄m. quod nota
tur ibi (lucens) iſta tria debēt reddere teſtimo
niū ei⁹ acceptū. ꝛ maxie iudeis. qꝛ voluerūt eū
recipe tanq̄ xp̄m. ppter qō ſubdiť (vos āt vo/
luiſtis exaltare ad horā in luce eius) dicͭ ad ho
ram. qꝛ finalr̄ cum contēpſerunt. ꝛ ei⁹ mortē p/
curauerunt (Ego aūt) hic ꝯn̄r cōfirmat doctri
nā ſuā per teſtimoniū diuinū. ꝛ diuiditur i treſ
ſecundum q̄ pater teſtificatus eſt tripliciter.
ō xp̄o. ſ. per opera. per ſeipſuꝫ. ꝛ per ſcripturaſ.
Pa ibi. Et qui miſit me. tertia ibi. Scrutamini
ſcripturas. In p̄ia parte dr̄ ſic (Ego āt habeo
teſtioniū mai⁹ ioāne). ſ. teſtionium dei pr̄is. qō
ē maius teſtimonio ioannis ppter maioreꝫ co/
gnitionis certitudinem. ꝛ propter eius incom/
mutabilitatem. ꝛ oſtendit quale ſit iſtud teſtio
nium dicēs (Opera enim que dedit mihi pater
vt perficiā ea). ſ. miracula virtutē totius natu
re create excedētia. que faciebat xp̄s virtute p
p̄ia. ideo dicit (vt perficiam ea: ipſa opera que
ego facio teſtimonium phibēt ō me. quia pater
miſit me) ſicut enim firmum teſtimonium ha/
beť per demonſtrationem in his que ſubſunt
facultati naturali intellectus. Ita in his q̄ ſūt
ſupra hāc facultatem firmū teſtimonium ē p
opa ſoli deo poſſibilia. qui nō pōt eē teſtis falſi
tatis. ꝛ hoc mō cōfirmata ē doctrina xp̄i. nō ſo
lum ipſo p̄dicāte. ſed etiā ipſis apoſtoľ ſcōꝫ qō
dr̄ Marci vlt. Illi aūt p̄dicauerūt vbiq̄ꝫ domi
no cooperante ſermonē confirmāte ſequētib⁹ ſi/
gnis (Et q miſit me) hic ꝯn̄r poniť teſtimoniuꝫ
pr̄iſ qō teſtificatus ē per ſeipm. ꝛ hoc fuit in ba
ptiſmo ꝛ in trāſfiguratiōe. vbi audita ē vox pa
tris ſup xp̄m. hic ē filius meus dilectuſ. ꝛ h̄ eſt
quod dr̄ (Et qui miſit me pr̄ ipſe teſtimoniū p/
buit de me) per ſeipſum (Uerūtamē) Hic oſtē/
dit ꝯn̄r eoſ nō cape huiuſmodi teſtimoniuꝫ qō
deus oſtēdit triplr̄. Primo p ſignum ſenſibile.
ſicut i baptiſmo ꝛ tranſfiguratōe audita ē vox
ſenſibilis. Sed hāc vocē nō audierāt iudei pſe
quentes xp̄m. qꝛ ibi nō fuerāt. iō dr̄ (Neq̄ꝫ vo/
cē eius vnquā audiſtis) z°. oſ̄dit q̄ nec p viſio
nē ſue eſſētie. ſicut beatis. ꝛ hoc excludiť ab eiſ
cū dr̄ (Neq̄ꝫ ſpēm eius vidiſtis) Tertio p inter
nā inſpirationē. ꝛ hoc excludiť cū dr̄ (Et verbū
eius nō hētis in vobis manēs) Et ſubdit cām
hui⁹ (quia quē miſit ille: huic vos nō crediti)
. q. d. hoc nō puenit ex dei defectibilitate. ſꝫ ex
veſtra icredulitate (Scrutamini) Hic ꝯn̄r pōi
tur teſtimoniū dei patris p ſcripturas veteris
teſta. q̄ māifeſte loquūť ō xp̄o. ꝛ hoc ē quod dr̄
(Scrutami). i. diligēter iterius aduertite (ſcri
pturas) legis ꝛ pphetaꝝ (Quia vos putatis i
ipſis vitā eternā habere) ꝛ bn̄ dicit putatis. qꝛ
ab hac opinione ſunt defraudati ex eoꝝ incre/
dulitate (Et ille ſūt q̄ teſtimoniū phibēt ō me)
qa ſcriptura veteris teſta. determiat tp̄s e⁹ ad
uentus Geñ. penultio. Nō auferet ſceptruꝫ ꝛc̄
Et Danielis. 9. vbi determiatur tp̄s aduentuſ
ſci ſcōꝝ ſub numero certo hebdomadaꝝ. dter/
miat ēt locū natiuitatis michee. 5. Et tu bethle
em effrata paruulus es i milibuſ iuda. ex te. n.
egrediet qui ſit dn̄ator i iſrľ ꝛc̄. determiat etiaꝫ
modū naſcēdi Eſa. 7. Ecce vgo concipiet ꝛ piet
ꝛc̄. ꝛ modū cōſeruādi. ſ. in paupertate Zacha.
. 9. Ecce rex tuus venit tibi iuſtus ꝛ ſaluator. ꝛ
ipē pauper. Et modū moriēdi Eſa. 53. Sicͭ ouis
ad occiſionem duceť ꝛc̄. ꝛ breuiter oīa myſteria
xp̄i i veteri teſta. inueniunť expꝛ̄ſſa. ꝛ in xp̄o cō/
pleta. ꝛ iō ex ſcripturi veteri teſta. potuit vē co
gnoſci q̄ ipſe erat xp̄s i lege pmiſſus. ſicut diſ/
fuſius declaraui i quadā q̄ſtione i qua hoc de/
termiaui (ꝛ nō vultis venire ad me) p fidē qa
iudei p maiori pte pmāſerūt in ifidelitate (vt
vitā eternā habeatis) q̄ habeť p fidē formataꝫ
caritate (Claritatē) hic ꝯn̄r arguit eoꝝ tardita
tē ad credendū. ꝛ qꝛ pſequebanť xp̄m. vt blaſ/
phemū i quo fingebāt ſe moueri zelo dei. ꝛ vt
violatorē ſabbati i quo videbanť moueri zelo
legis moyſi. iō oſ̄dit vtrūq̄ꝫ eē falſū. p̄ p̄mū z°.
z⁹ ibi. Nolite putaȓ. dr̄ ḡ p̄ ſic (Claritatē ab hoī
hus nō accipio). i. q̄ro. q. d p̄dcā nō dixi ad ia/
ctātiā. qꝛ nō q̄ro hoīuꝫ gl'iam. qō pꝫ. c. ſequenti
vbi dr̄ q̄ fugit qn̄ turbe voluerūt eū facere re/
gē. Sed oſ̄dit vlteri⁹ ad quid p̄dcā dixerit. ſ.
ad oſ̄dēdū eoꝝ duritiā. d. (Sꝫ cognoui). i. cogno
ſcere feci (qꝛ dilectionē dei nō hētis i vobis) qō
declarat ex ſiḡ p̄ntī. d. (Ego vēi i noīe pr̄iſ mei)
quod pꝫ p p̄dcā teſtimōia (Et nō accepiſti me)
ſꝫ magis pſequimi quod nō faceretis ſi dilecti
onē dei haberetiſ. hoc ēt declarat ex ſiḡ futuro
. d. (Si alius venerit i noīe ſuo). i. nō habēs p/
dicta teſtionia a deo (illū accipietis) hoc fuit i/
choatū qn̄ iudei receperūt heucozebam tanq̄
meſſiam qui tn̄ nullū diuinū teſtioniū hēbat p
miracula vel ſcripturas. hoc ēt pfecte ꝯplebiť
qn̄ recipiēt antixp̄m p vero deo. qꝛ faciet ſe cir/
cūcidi. ꝛ dicet ſe eis pmiſſum. ꝛ ei adherebunt.
q̄uſq̄ꝫ eius falſitas ōtegať p enoch ꝛ heliā. ꝛ cāꝫ
hui⁹ incredulitatis ſubdit. d. (Quomō vos po
teſtis credere q gl'iaꝫ ad inuicē accipitis). i. glo
riam hūanā. hoc. n. ipediuit iudeos a fide xp̄i
i pte. qꝛ ſolū attendebāt: ꝛ adhuc attendūt ad
gl'iam ꝛ exaltationē tp̄aleꝫ dandā eiſ p meſſiā.
videbāt āt xp̄ꝫ pauperē ꝛ abiectū. ꝛ iō nō rece/
perūt eū nō attendētes ſcripturas pphetaruꝫ
q̄ de eiuſ pauptate ꝛ abiectione loquūtur. vt ē
dictū ē. Gloria aūt ꝛ exaltatō q̄ pmittiť dāda p
xp̄m. illa ē gl'ia celeſtis quā nō intelligebāt. iō
ſequiť (Et gl'iam que a ſolo deo ē nō queritis)
ppter hoc in infidelitate pmanetis (Nolite pu
tare) hic oſtendit eos nō moueri zelo moyſi ipꝫ
pſequēdo. qꝛ moyſes manifeſte ſcripſerat ō eo
ꝛ hoc ē quod dr̄ (Nolite putare. qꝛ ego accuſa/
turus ſum vos apud pr̄em). ſ. ego ſolus (Eſt q
accuſat vos) mecū. ſ. (moyſes: in quo vos ſpa/
tis) falſo tn̄ Si. n. crederetis moyſi crederetis
forſitan ꝛ mihi) li forſitan nō ē nota dubij ſꝫ li/
bertatis arbitrij. qꝛ nullus credit niſi volens.
(De me. n. ille ſcripſit). ſ. duplr̄. Uno modo ex/
preſſe ꝛ manifeſte. vt p̄dictum ē Gene. penulti.
ꝛ Deute. 18. pphetā ſuſcitabit vobis de⁹. Alio
modo figuralr̄ ꝛ occulte. qꝛ oīa ſacrificia et ſcā
veteris teſtamēti ſunt figure xp̄i (Si aūt illiuſ
lr̄is nō creditis quomō verbis meis credetis)
nō q̄ lex moyſi ſit maioris auctoritatis q̄ ver
bum xp̄i ſecūdum veritatē. ſed tantū ſecundū
iudeorū reputationē. vocať ēt lex moyſi lr̄a. do
ctrina āt xp̄i verbū. qꝛ moyſes doctrinā ſuā tra
didit ſcripto. nō āt xp̄s. qꝛ lex euāgelica eſt lex
amoris. ꝛ iō p̄mo facͭ ſcriptura i cordib⁹ apl'oꝝ
p receptionē ſpūſſancti. ſicut diffuſius declara
ui ſuper epiſtolas ad hebreos.

CVI

POſt hec) Poſtq̄ egit ō vita ſpūali. Hic
ꝯn̄r agit de nutrimēto correſpōdente.
Et diuidiť i duas ptes: qꝛ p̄mo pōiť ſi/
gnū ſenſibile de collatiōe corpal'ſ cibi. vt per h̄
iducamur ad itellc̄m cibi ſpūal'. Scdo ſubiūgi
tur doctria de ipō ſpūali cibo ibi. Rn̄dit ei ih̄s
Pria i tres. qꝛ Prio poniť miracli tēp⁹ ꝛ locus
Secundo miracli actus ibi. Cum ſubleuaſſet

tertio ↄ̄ſis fructus ibi. Illi ğ homies. In p̄ma
pte dicit̄ ſic (Poſt hec que p̄dc̄a ſunt) abijt ihs
trās mare galilee) iudei.n.querebāt eū interfi
cere. ⁊ nō erat adhuc tp̄s ſue paſſionis. iō rece
dendo dedit exēplū cedēdi ad tempus malitie
hūane. oſidens ꝙ aliqñ licitū ſit xp̄i fidelibus
fugere in perſecutōe (quod ē tiberiadis) illud
.n. mare ē quidā lacus magnꝰ ꝑ quē trāſit ior
danis fluuius. ſed vocat̄ mare ſm̄ modū loqn̄
di hebraicū: in quo cōgregatio aquaꝝ vocatur
mare ſm̄ illud Geñ.i. Cōgregationes aquaruꝫ
vocauit maria. vocat̄ aūt mare galilee a puin
tia iuxᷓ quā tranſit. ⁊ vocat̄ mare tiberiadis ex
noīe ciuitatis edificate ī littore q̄ antiqꝰ geneſa
reth dicebat̄. ſꝫ ab herod̄ tetrarcha fuit reedifi
cata ⁊ ampliata ⁊ tiberias vocata in honorē ti
berij ceſaris. vocat̄ etiā mare illud alijs nomi
nibus. vt declaraui ſup Math. ⁊ iō illa dimit
to (Et ſequebat̄ eū multitudo magna) quidam
ex deuotione ab eo curati. quidā malitioſe vo
lētes eū cape ī ſermone vt phariſei. ⁊ qdā ex de
ſiderio adiſcendi. ⁊ aliqui ex curioſitate volen
tes miracula que faciebat videre. iō ſubditur
(quia videbāt ſigna q̄ faciebat ſup his q infir
mabant̄) hoc addit̄ ad oſidendū ꝙ fiebat vtu
te diuina. magicis.n. artibus hoīm fiunt aliq̄ cu
rioſa ⁊ inutilia ſicut ꝙ ſtatue loquebant̄ ⁊ con
ſimilia. ſed ſanitates que fiūt ad reducendum
homīes ī deū fiunt tātūmodo virtute diuina.
vt habet̄ ī itinerario clemētis (Subijt ğ ī mō
tē) qꝛ erat locus deuotōis. ⁊ doctrine aptus. iō
ſequit̄ (⁊ ibi ſedebat cū diſcipulis ſuis) ⁊ ſic pꝫ
locus in quo factū ē miraculū ſequēs. Tempꝰ
āt in quo factū eſt deſcribit̄ cū dr̄ (Erat āt pxi
mū paſca dies feſtus iudeoꝝ) iſtud ē feſtū pa
ſcale de quo iſte euangeliſta facit mētionem. et
ī iſto paſcate nō fuit ieſus ī ierlm̄. q̄uis.n. xp̄us
legem ſeruauerit. tamē in hac ſolēnitate nō fu
it. qꝛ illi qui habebāt īimicitias capitales erāt
excuſati a p̄cepto legis. qua precipitur oēꝫ ma
ſculum apparere coram domīo ī ſolēnitate pa
ſcali. Sic aūt erat de xp̄o. qꝛ iudei querebāt eū
interficere. p̄terea xp̄s ſic ſeruādo legem oſide
bat ſe eē veꝝ hoīem de filijs iſrl̄ ſecūdū carnē:
ſic vt aliqñ p̄termittēdo obſeruationē eius oſi
debat ſe eē dn̄m ſupra legem (Cū ſubleuaſſet)
hic ponit̄ miraculi actus. ⁊ diuidit̄ in tres. qꝛ p̄
premittitur miraculi neceſſitas. Secundo de
ſcribit̄ eius qualitas ibi. dixit ğ ieſus. tertio oſi
dit̄ eius veritas ibi. vt āt impleti ſūt. Primuꝫ
oſidit̄ tripl'r. ſ. ex populi multitudīe cū dr̄ (Cuꝫ
ſubleuaſſet ğ oculos ieſus: ⁊ vidiſſet qꝛ multi
tudo maxia venit ad eū) Tātū.n. deſiderabāt
audire xp̄m ꝙ omiſerant apportare ſecū alim̄
tum. ꝓpter quod neceſſariuꝫ erat fieri miracu
lum. oſtendit̄ hec etiā neceſſitas ex defectu pe
cunie cū ſubditur (Unde ememꝰ panes vt mā
ducent hi) nō petit ignorans ꝙ deficeret eis p̄
cium. ſed vt ex reſponſione philippi appareret
certius miraculū. vñ ſubditur (Hoc autem di
cebat tētans eū) vt per hoc defectꝰ pecunie ali
is oſideret̄. ſicut Geñ.xx. Tētauit deus abra
ham. vt eius obediētia alijs manifeſtaret̄ nō
ſibi. ꝓpter hoc ſequit̄. (Ipſe.n. ſciebat quid eēt
facturus) qꝛ ī quantū homo habuit plenitudi
nem ſcie a p̄ncipio cōceptionis. ⁊ in quātū deus
oīa nouit ab eterno (Reſpondit philippus. Du
centoꝝ denarioꝝ panes nō ſufficiunt eis) quaſi
ſi diceret pauperes ſumus. ⁊ tantā pecuniā ha
bere nō poſſumus. ⁊ ſi haberemus nō ſufficereꝫ
ꝓ eoꝝ refectōe. iō ſequit̄ (vt vnuſquiſqꝫ modi
cū qd accipiat) Iſte.n. philippus adhuc rudis
exiſtens: nō aſpiciebat ad eius vtutē qua d' aq̄
vinū fecerat nec ad alia ſigna que frequēter fe
cerat. Oſtendit̄ ↄ̄ſr miraculi neceſſitas ex cibi
paucitate (Dicit ei vnus ex diſcipulꝭ eius Adre
as frater ſymonis petri) hic videt̄ meliꝰ diſpo
ſitus q̄ꝫ philippus. qꝛ in reſponſione ſua videt̄
habere reſpectū ad multiplicationē panuꝫ. eo
modo quo factū ē ꝑ heliſeū. 4. Re. 4. vnd' ſub
dit̄ (Eſt puer hic vnus qui hꝫ quīqꝫ panes ord
aceos ⁊ duos piſces. Sed hec quid ſūt inter tā
tos). q.d. etiā ſi multiplicarent̄ eo modo q̄ fcū
ē per heliſeū. qui de viginti panibus multipli
catis nō ſatiauit niſi cētū viros in iſta magna
multitudine hoc eēt valde modicū (Dicit ğ ie
ſus) Oſtenſa miraculi neceſſitate hic ↄ̄ſr deſcri
bitur qualitas per multiplicationē panū vtu
te xp̄i. hoc ē quod dr̄ (Facite hoīes diſcūbere)
.i. ordinate ſedere ad comedendū (Erat autem
fenū multū in loco) hoc interponit̄ ad oſidēdū
ꝙ locus erat aptꝰ ad ſedendū (Diſcubuerūt ğ
viri nūero quaſi quīqꝫ milia) ſecūdum modū
hebraicū ſoli viri. hic numerant̄ a vigintieñ
nis ⁊ ſupra. vt habet̄ Nume.i. Mulieres autē
⁊ puuli hic tacent̄ (Accepit ğ ieſus panes) qꝛ ī
manibus ſuis multiplicati ſunt. de mō huius
multiplicationis dixi ſuper matheū.14. vbi iō
miraculū deſcribit̄. Sciendū ꝙ xp̄s nō creauit
panes de nouo. ſꝫ p̄exiſtentes multiplicauit vt
miraculū eēt magis notū. qꝛ talis multiplica
tio ē magis ꝑceptibilis quā creatio (⁊ cuꝫ grās
egiſſet diſtribuit diſcūbentibus). i. ꝑ apoſtolos
diſtribui p̄cepit. Sciendū ēt ꝙ xp̄s aliqñ fecit
miracula impando. vt oſtenderet ſe facere illa
vtute ꝑpria. aliqñ aūt orando vt hic cum dicit̄
(Gratias egiſſet) vt oſtēderꝫ ꝙ talia nō fiebāt
ab eo ꝑ demones magica arte. vt phariſei dice
bant (Ut āt impleti) hic oſtēditur miraculi ve
ritas. Si.n. multiplicatio illa fuiſſet tantū ſm̄
apparentiā. homīes nō fuiſſent ide ſatiati. nec
remāſiſſent ibi reliquie ſenſibiles. Iō ad maio
rem declarationē miraculi ⁊ eius publicatōeꝫ
ſubditur (dixit ieſus diſcipulis ſuis. Colligite
que ſuperauerunt fragmenta ne ꝑeant) Quia
ꝑ fragmēta portata alijs qui nō fuerāt ibi. pu
blicatū ē miraculum ⁊ approbatum. quia vere
⁊ nō fictice reficiebant̄ (Collegerunt ğ ⁊ impleue
runt .xij. cophinos fragmentoꝝ) nō a caſu: ſꝫ ex diui
na diſpoſitione ipleti ſūt .xij. cophini ſm̄ nūeꝝ
.xij. aploꝝ. vt ꝑ hoc deſignaret̄ ꝙ fragmenta v
boꝝ xp̄i ꝑ aploſ ꝑ mundū publicaret̄. ſꝫ ſi q̄
rat̄ vñ habuerūt illos cophinos ī monte pōt
dici ꝙ acceperunt in aliq̄ villa ꝓpinq̄. vel ꝙ
fuerūt ibi portati. vt vēderent̄ multitudini ve
nienti. vel pōt dici ꝙ nō fuerūt ibi cophini. ſꝫ
tm̄ collegerunt de fragmētis ꝙ duodecī cophi
ni poſſent ipleri: vt hꝫ alibi īuenit̄ talis modꝰ
loquēdi (Ex quīqꝫ panibus ⁊c̄) hoc ēt fcē ad eui
dētiā miraculi. qꝛ plus remāſit q̄ꝫ a p̄ncipio fu
it (Illi ğ) hic ponit̄ miraculi fructꝰ q oſidit̄ tri
plex. Primꝰ ē ↄ̄feſſio fidei. 2ꝰ honoris exhibitō
ibi. ieſus ğ. 3ꝰ xp̄i ſollicita q̄ſitō ibi. Ut āt ſero.
Circa p̄mū ſciēdū ꝙ xp̄s erat pmiſſus ī lege tā
q̄ꝫ ꝓpheta ceteris excellētior. vt habet̄ Deutero.
18. ꝓphetam ſuſcitabit. ꝓpter qō viſo miraculo
p̄dicto ppl's ↄ̄feſſus ē illū eſſe de quo loquit̄ p̄
dicta ſcriptura. ⁊ ſic ↄ̄fitebant̄ eū eē veꝝ xp̄m.
⁊ hoc ē qō dr̄ (Illi ğ hoīes cuꝫ vidiſſent ꝙ ihs
fecerat ſignū) alias nō auditū. qꝛ illa multipli
catio q̄ fcā fuit ꝑ heliſeū fuit mltū deficiēs ab
iſta. vt pꝫ ꝑ p̄dcā (dicebāt. Quia hic eſt vere ꝓ
pheta q venturꝰ eſt ī mūdū) ad ipm ſaluādū.
ſic aūt nō venerūt alij ꝓphete. ſꝫ ſolū ad denū
ciandū iſtiꝰ aduentū (Ieſus ğ) hic ponit̄ ſcōs
fructꝰ q eſt honoris exhibitio. xp̄s.n. erat pro
miſſus rex futurꝰ ſcōꝫ qō hētur Hiere.23. Su
ſcitabo dauid germē iuſtū ⁊ regnabit rex ⁊ ſa
piens erit ⁊c̄. Et iō poſtq̄ꝫ confeſſi ſūt eum eſſe
xp̄m. voluerūt ↄ̄ſr ipſꝫ facere regē. chriſtus tn̄
nō acceptauit hunc honorē: ⁊ hoc eſt qō dicit̄.
Ihs ğ cū cognouiſſet: qꝛ venturi eēnt vt rape
rent eū ⁊ facerent eū regem fugit iterū in mon
tē ipſe ſolꝰ) In hoc dant̄ exēplū nobis fugiendi
honores ⁊ acceptādi labores: qꝛ ad paſſionē q̄
ſitus ſe obtulit. Si aūt q̄rat̄ q̄re non accepta
uit tunc regnū cum eēt ſuū ex diuina pmiſſio
ne. Dicendū ꝙ lꝫ eēt ſuum dicto mō: tn̄ nō erat
manifeſtandū niſi tp̄e debito. hoc aūt non de
buit ineſſe p̄ aduentu ne fides catholica potē
tie humane aſcriberet̄ ſicut lex machometi. q̄ ꝑ
potentiam gladij īcepit ⁊ ꝑ eā tenet̄. Preterea
qꝛ ꝑ ꝓphetas erat denunciatꝰ p̄ venturꝰ ad ſu
ſcipiendū abiectōem ⁊ mortē. poſtea aūt vēit
ad manifeſtādū regiū honorē: ꝓp hoc Act.i. dr̄
aplis q̄rentibꝰ. dn̄e ſi ī tp̄e hoc reſtitues regnū
iſrl'. Rñdit. nō eſt vr̄m noſſe tp̄a ⁊c̄ (Ut aūt ſe
ro) hic ponit̄ tertiꝰ fructꝰ miraculi p̄dci q̄ ē ſol
licita xp̄i q̄ſitio. ⁊ p̄ ponit̄ q̄liter queſitꝰ ē a di
ſcipulis. 2ꝰ a turbis ibi. Altera aūt. In p̄ma ğ
pte dr̄ ſic (Ut aūt ſero fcm̄ ē. diſcipuli eiꝰ deſcē
derūt ad mare) vt q̄rerent mgr̄ꝫ ſuū q ab eis
receſſerat: vt p̄dictū eſt. ⁊ pꝫ ex hoc deuotio eo
rū ad ipm. qꝛ ꝓp noctē iminentē. nō dimiſerūt
q̄rere eū (Et cū aſcēdiſſent naui venerūt trās
mare ī caphernaū). i. voluerūt venire. qꝛ cre
debāt illic eē xp̄m ꝓpter quod ſubdit̄ (Et te
nebre iā fcē erāt) xp̄m.n. ex altera pte maris ti
beriadis vſqꝫ ad noctē expectauerūt (⁊ nō ve
nerat ad eos ihs) ꝓpter qō credebāt ipm ma
re trāſiſſe ſine eis (Mare aūt vēto magnō flāte
exurgebat) ex quo pꝫ deſideriū eoꝝ eſſendi cū
xp̄o. qꝛ ꝓpter tēpeſtatis ꝑiculū nō differebant
venire ad eum (Cū remigaſſent ğ q̄ſi ſtadia.25
aut.30.) Stadium ē octaua ps miliaris. ⁊ ſic pꝫ
ꝙ.25. ſtadia faciūt tria miliaria ⁊ vnū ſtadiū
(vident ihm ābulātē ſupra mare) nō qꝛ hūit
corpus fantaſticū. ſicut dicit manicheus. ſꝫ vtute
diuina ſic ābulauit. qꝛ ⁊ petrꝰ eadē virtute fe
cit ābulare ſup aq̄s. vt hētur Math.14. qui
habuit corpus graue ⁊ pōderoſum: etiā ſcōm
manicheū (Et timuerūt) tum ꝓpter aq̄ ꝑiclm̄
tū qꝛ timebāt ne eēt qd fātaſticū. ⁊ iō vtrūqꝫ
timorē remouet. d. (Ego ſum) vere nō fantaſti
ce (nolite timere) qꝛ poſſum vos de ꝑiculo aq̄
eripere (Uoluerūt ğ eū accipere ī naui) vt ſe
curi eſſent ex eiꝰ p̄ntia (Et ſtatiꝫ nauis fuit ad
terrā quā ibant). ſ. caphernauꝫ. ⁊ ſic apparet
ibi triplex miraculū. p̄ qꝛ ſup aq̄s ābulauit. 2ꝰ
qꝛ tēpeſtatē ſedauit. 3ꝰ qꝛ in breuiſſimo tp̄e fu
erūt in portu a quo multum diſtabāt. Solet āt
hic queri: vtꝝ idē ſit fcm̄ qō hic ſcribit̄. ⁊ Ma
thei.14. Ad hoc dicit Chriſo. ꝙ non. p̄ qꝛ ibi dr̄
ꝙ diſcipuli ex p̄cepto xp̄i nauē ītrauerūt h' dr̄
ꝙ ꝓpa volūtate hoc fecerūt. 2ꝰ qꝛ ibi dr̄ ꝙ ve
niēs ad eos ſupra mare ītrauit nauē. hic autē
dr̄ ꝙ nō venerat ad eos ieſus. 3ꝰ qꝛ ibi dr̄ ꝙ ap
plicuerūt terrā geneſar. hic aūt dr̄ ꝙ applicue
runt in caphernauꝫ. ⁊ iō dicit ꝙ ē aliud ⁊ aliō
fcm̄. hꝫ tn̄ ſimilitudineꝫ in multis. Nec ē mirū
qꝛ xp̄s legit̄ frequenter miracula ſimilia feciſſe.
Aug. vō dicit ↄ̄trium. qꝛ matheus pꝰ refectio
nē turbe narrat hanc apparitōnem xp̄i ſupra
mare ſicut hic. Qui vult Aug. ſeqꝫ pōt obiecta
Chryſo. ſoluere. Ad p̄mū pōt ſic dici ꝙ chriſtꝰ
p̄cepit aplis: vt pararent ſe ad trāſfretādū. et
interim illis ignorātibꝰ aſcendit ī monteꝫ ora
re. ⁊ ipſi expectauerūt eū vſqꝫ ad veſperā. ⁊ tūc
videntes ꝙ nō veniret crediderūt ipm aliter
trāſiſſe. ꝓpter qō tunc aſcēderunt nauē ꝓpria
uoluntate: vt quererent eū. ⁊ ſic hic nō ē ↄ̄dic
tio. qꝛ p̄ xp̄s p̄ceperat. vt dicit mathꝰ qō poſtea
ipo abſente ꝓpria voluntate executi ſunt. Ad
2ꝰ dicendū ꝙ ioānes nō negauit xp̄m nauem
intraſſe. ſꝫ dicit ꝙ voluerūt eū accipere qſi ap
propinquit eis. ſꝫ tūc non ītrauit: ſꝫ ibat extra
nauem ⁊ petrus petijt ad ipm venire ſup aq̄s
vt dicit mathꝰ. ⁊ poſtea cū petro intrauit na
uem. Ad 3ꝰ dicendum ꝙ geneſar nō ē nomen
ciuitatis. ſed regionis ſupra illud mare exiſtē
tis. ⁊ dicitur geneſar quaſi generās aurā pro
pter uentū ibidem ex mari generatuꝫ. In illa
autem regione eſt ciuitas caphernauꝫ. ⁊ ideo
venire in caphernaū eſt uenire in terrā gene
ſar. ſicut uenire pariſiꝰ ē uenire in terrā fran
cie. Uel ſi dicat̄ ꝙ geneſar eſt uilla dicendum

ꝙ erat ꝓpe capharnaū ꝛ in confinio vtriuſqȝ applicuerūt. Mediū autē ab vtroqȝ extremo denoiaṫ (Altera) Hic oſtenditur qualiter fuit queſitus a turbiſ. Multi.n. qui viderāt et audierant ſignum fcm̄ de panibus. in craſtinum venerunt ad locum vbi ieſus fecerat illud ſignum. ꝛ non inueniētes eū venerūt ad alterā ꝑtem maris ꝛ ibi īuenerunt eū cū diſcipul' ſuis. Et qꝛ erant ibi tm̄ due naueſ vna in qua ipſi venerant q̄rētes ieſum. ꝛ alia in qua venerāt apoſtoli in die p̄cedenti. ꝛ viderant ꝙ ieſus nō intrauerat nauem cū diſcipulis ſuis. iō mirabanṫ qualiter tranſiſſet illud mare ꝛ iō querebant (Rabi quando huc veniſti) alia lr̄a patꝫ ex dictis (Rn̄dit eis ieſus) poſito ſigno de cibo corꝑali. hic ꝯſr̄ poniṫ doctrina de cibo ſpūali. Cib⁹ autē ſpūalis eſt ip̄m verbum incarnatū. p̄ncipalr̄ rōne deitatis. ꝛ ex ꝯſequēti rōne aſſumpte carnis. q̄ nobis daṫ in cibum in ſacramēto euchariſtie. iō p̄ agitur de cibo ſpūali qđ eſt verbū. 2° de cibo ſpūali quod eſt ſacramentū ibi. Et panis queꝫ ego dabo. Pria in.ꝺ. qꝛ p̄ poniṫ xp̄i doctrina. 2° ſubdiṫ iudeoꝝ murmuratō maligna. ibi. murmurabāt. Pria diuidiṫ in. 4°. qꝛ p̄ inuitat eos ad querendū cibū ſpiritualē. 2° oñdit veniendi modū ibi. dixerunt ḡ 3° oñditur q̄d ſit iſte cib⁹ ibi. Dixerunt ḡ ad eū dn̄e da nobis. 4° q̄ pertingunt ad fruitionem eius ibi. oē quod dat mihi. In p̄ma igiṫ ꝑte dr̄ ſic (Rn̄dit eis ieſus) videns.n. ꝙ ita ſollicite querebāt eum ꝓpter cibum corꝑalē quē eis dederat ꝛ adhuc iterum ſperabant habere: arguit eos dicens (amen amen dico vobis queritiſ me. non qꝛ vidiſtis ſigna) ad credenduꝫ ꝛ venerandū. loquiṫ ꝓ illis ſolū q̄ male mouebāṫ: Quia multi bona deuotione ſequebanṫ eum: vt p̄dictuꝫ eſt. ꝛ aliqui ex mala ꝛ carnali. ideo ſeqtur (ſꝫ qꝛ manducaſtis ex panibus ꝛ ſaturati eſtis). q.d. deberetis magiſ eſſe ſolliciti de cibo ſpūali. quo aīa ſuſtentaṫ: qꝛ melior eſt cibo carnali q̄to aīa melior eſt corpore. ideo ſequiṫ (Operamini non cibū qui perit: ſꝫ q̄ ꝑmanet ī vitā eternaꝫ). i. operam date. vt poſſitis hr̄e cibum ſpūalem. qꝛ non perit ſicut corꝑalis. Si enī cibus corporal' maneat in ꝓpria forma. nō nutrit. ſꝫ magis nocet corpori. Sꝫ ſi nutrit opꝫ ꝙ a ꝓpria natura ꝑeat. ꝛ ꝯuertaṫ in membra. Econuerſo aūt cibus ſpiritual' manet ꝛ ꝯuertit in ſeip̄m ſumentē. qꝛ deus nos ſibi incorporat ꝛ ecōuerſo. vn̄ Aug. loquēs in ꝑſona huiuſ cibi dicit. Cibus ſum grandium. non me mutabis in te. ſꝫ tu mutaberis in me (queꝫ filius hominis dabit vobis). i. paratus eſt dare. quia ad hoc venit in mundum (Huc.n. ſignauit deus pater). i. ad hoc ipſum aſſignauit mittendo ī mundū. ꝓpter quod infra. 18. dicit. Ego ad h̄ veni in mundum vt teſtimonium ꝑhibeaꝫ veritati. ꝛ hoc eſt dare cibum ſpūalem (Dixerūt ergo) hic ꝯſr̄ oſtenditur modus habendi cibū hunc. ſ. ꝑ veram fidē per quā homo deo incorporaṫ. Et p̄ circa hoc poniṫ xp̄i inſtructio. 2° iudeoꝝ obiectio ibi. dixerunt. Inſtructōni vero xp̄i p̄mittiṫ eoꝝ interrogatio. cum diciṫ (Dixerunt ḡ ad eū) q̄rendo qualr̄ poſſent hr̄e cibū p̄dcm̄ (Quid faciem⁹ vt operemur opa dei). i. op⁹ ꝑ quod poſſum⁹ p̄dictum cibū conſeqȝ (Rn̄dit ih̄s ꝛ dixit eis. Hoc eſt op⁹ dei) ꝑ quod hunc cibum poteritis aſſeqȝ (Ut credatiſ eū quē miſit ille) Quod aūt fides hic diciṫ op⁹. videṫ eſſe ꝯ illud quod hētur ad Roma. 4. vbi fides diſtinguiṫ ꝯ opuſ. Dicendū ꝙ ibi diſtinguiṫ ꝯ opera exteriora. hic autē diciṫ opus manens tantuꝫ in aīa (Dixerunt) hic ꝯ dictū xp̄i obijciunt dicentes (Quod ergo tu facis ſignum: vt videamus ꝛ credamus tibi). q.d. tu adhuc non feciſti ſimilia moyſi: ꝓpter hoc ſubditur (Patres noſtri manna manducauerunt in deſerto ꝛc̄) q.d. moyſes dedit manna. tu autem panē ordeaceū. Iteꝝ dedit. 40. annis. tu aūt pauiſti nos ſel' tm̄. ꝛ ſubdiṫ reſpōſio (amē amen dico vobiſ n̄ dedit vobis moyſes panē d̄ celo). ſ. ꝓp̄e dc̄o. qꝛ n̄ de celo ſidereo vl' ēpireo. ſꝫ de celo aereo. qꝛ deſcendebat ros vel pruina. vt habeṫ Nume. 11. Sꝫ pr̄ me⁹ dat vobis panem veꝝ de celo) Diuidiṫ.n. veꝝ ꝯ figurale. ꝛ iō māna nō fuit ꝓp̄ie panis verus. Quia fuit figura panis ſpiritualis dati in ſacr̄o. ꝛ iō iſte ē ver⁹ panis. q̄ fuit figurat⁹ ꝑ illū: diciṫ etiam de celo vero ꝛ ꝓp̄ie dicto. Quia xp̄s rōne deitatis de deo oritur. i. de deo patre. ſilr̄ rōne humanitatis. Quia aīa imediate a deo creatur. v̄tus etiam formatiua corporis fuit v̄tus ſpūſ ſancti. vt ſupra dictum eſt. ideo ſeqtur (Panis enim ver⁹ eſt qui deſcēdit de celo) modo dicto (Et dat vitā mundo) effectus.n. veri panis eſt vitam cōſeruare. ideo ille eſt veruſ panis ſpūalis q̄ dat ꝛ ꝯſeruat vitā ſpiritualē. hoc aūt ꝯpetit verbo īcarnato ꝑꝑ quod dicit īfra. Ego veni vt vitā habeāt ꝛc̄ (Dixerunt ḡ) hic oñdit q̄d ſit iſte panis ſpiritual'. Iudei.n. audiētes bonitatē h⁹ cibi dixerūt (Dn̄e ſꝑ da nobis panē hunc) volebant de cetero eē refecti ſin̄ eſurie ꝛ labore. ſic̄ d̄ muliere ſamaritana dc̄m̄ fuit. 4. c. q̄ petijt a xp̄o dn̄e da mihi hāc aquā vt nō ſitiā ꝛc̄. verū tm̄ ſic̄ illa nō ītelligebat ꝯditioneꝫ aq̄ ſpūalis: ſic nec iſti de pane ſpirituali. ꝛ iō ieſus oñdit eis quid ſit iſte panis. d. (Ego ſum panis vite) non ſolum vitā ꝯſeruat. ſed etiam dat ipaꝫ de nouo. Panis autē corꝑalis vitam corꝑalem p̄ exiſtentem tm̄modo ꝓlongat. iō ſequiṫ (Qui venit ad me) per fideꝫ formatā caritate (non eſuriet ꝛ qui credit ī me nō ſitiet vnq̄) Quia licet hn̄s deū quē iā hꝫ ꝑ gr̄aꝫ deſideret hr̄e pleni⁹ ꝑ gl̄aꝫ: tm̄ non deſiderat rē non habitā. Cib⁹ āt ꝛ potus corꝑalis ē ꝯrie ꝯditionis. qꝛ habit⁹ in plenitudine ī faſtidiū v̄tiṫ. Sꝫ qꝛ pt̄r iudei dicere. nos petim⁹ a te panē iſtū. ꝛ tu n̄ rn̄des dabo. vel n̄ dabo. Ideo ad hoc rn̄det. d. (Sꝫ dixi

vobis) ſꝫ ꝙ ego ſū panis vite (quia ꝛ vidiſtis me) ꝛ ſic habetis hūc panem in p̄ſentia veſtra quē paratus ſū dare (ꝛ n̄ credidiſtis) in hunc panem ꝛ non queſiſtiſ. ſed magis panē corꝑalē (Omne quod dat mihi pater) hic ꝯſequēter oñdit. qui ſūt illi q̄ fruūtur hoc pane. qꝛ illi q̄ habent gratiā in p̄ſenti fruūtur imꝑfecte. in gloria autē fruūtur ꝑfecte. ꝛ hoc ē ꝙ qđ diciṫ (Omne qđ dat mihi pater). i. facit mihi pater adherere non ſolū ſecundū p̄ſentē iuſticiā. ſed etiā ſecundū eternā p̄deſtinationē (ad me veniet) ꝑ fidē formatā (Et eū qui venit ad me) h̄ modo (nō eijciā foraſ) qꝛ omnis p̄deſtiatus finaliter ſaluaṫ. cuiuſ cauſa ſubdiṫ (Quia d̄ſcēdi de celo. non vt faciā voluntateꝫ meā ſꝫ voluntatem ei⁹ qui miſit me) non eſt per hoc itelligendū ꝙ voluntas xp̄i in aliquo diſcordet a voluntate patris. qꝛ ſecunduꝫ naturā diuinam eadē oino eſt volūtas patris ꝛ filij Similiter ſecundū naturā humanā volūtas ei⁹ nō poterat a voluntate diuina diſcordare. cū aīa xp̄i eēt ꝯiuncta verbo: n̄ ſolū ꝑ fruitionē: ſed ꝑ realē vnionē. ꝛ ſic voluntas xp̄i nullo modo poterat a volūtate patris diſcordare. Et ideo facere voluntatē pr̄is ꝛ ſuam eſt idem ſecūdū rem. ꝛ ecōuerſo. qn̄ ergo dicit (Deſcēdi de celo non vt faciam volūtatē meā ꝛc̄.) ē cōmunis modus loquendi apud homines illi⁹ q̄ omnino ſequiṫ voluntatē alterius. ꝛ eſt ſenſus (Deſcēdi de celo ꝛc̄.) ac ſi diceret nō veni ad declinandū ī aliquo a volūtate pr̄is. ꝛ ꝑ ꝯn̄s veni ad ꝑficiendum ſalutē electoꝝ. qꝛ hec ē voluntas pr̄is ipos p̄deſtināti. iō ſeqtur (Hec ē aūt voluntas eius q̄ miſit me pr̄is: vt oē qđ dedit mihi) non ſolū ſcd̄m p̄ſitem iuſticiā. ſꝫ ēt ſcd̄m eternā p̄deſtinatōem (Nō ꝑdaꝫ ex eo) qꝛ ſi tal' aliq̄n cadit in pccm̄. finalr̄ tm̄ reſurgit (Sꝫ reſuſcitē illud) vt corꝑe ꝛ aīa ꝑfruaṫ in gl̄ia (In nouiſſimo die) hoīes.n. reſurgēt ad vitā incorruptibilē. ꝛ iō poſt illā reſurrectiōem non erit in humana natura generatio ꝛ corruptio. nec ꝑ ꝯn̄s in alijs creaturis corruptibilib⁹ q̄ ſunt ꝓpter hoīem. ꝛ ꝑ ꝯn̄s tunc ceſſabit motus celi q̄ ordinaṫ ad ꝯplendum numeꝝ electoꝝ ꝑ generationē: ꝛ ſic ceſſabit tēpus qđ ſeqtur motū celi. vt hētur. 4. Phi. ꝑꝑ hoc dr̄ Apoca. 10. Iurauit ꝑ viuentē in ſecula ſeculoꝝ. qꝛ tp̄s āplius n̄ erit. ꝛ pꝫ ex dc̄iſ ꝙ nouiſſim⁹ dies erit dieſ reſurrectōis gn̄al'. ꝛ qꝛ illa reſurrectō ordinatur ad hoc ꝙ electi ſint ꝑfecte bt̄i. iō ſeqtur (Hec eſt.n. voluntas pr̄is mei q̄ miſit me vt oiſ qui vidꝫ filiū) ſꝫ n̄ accipr̄ h̄ viſio ꝑ eēntiā cū n̄ ſtet cū actu credēdi. ſꝫ accipr̄ ꝓ cognitōe fidei formate. iō ſubdiṫ (Et credit ī eū) credēdo ī ipꝫ ꝑ dilectōꝫ (hēat vitā eternā) ſi ꝑſeuerꝫ qđ ē īfallibilr̄ veꝝ in p̄deſtinatis de q̄b⁹ loqtur. vt patꝫ ex p̄dictis. iō ſeqṫ (ꝛ ego reſuſcitabo eū ꝛc̄) exponaṫ vt p̄us (Murmurabāt) Poſita xp̄i doctrina de ſpūali cibo. hic poniṫ in ꝯriū iudeoꝝ murmuratō. ꝛ diuidiṫ in duas. qꝛ p̄ poniṫ hec murmuratio. 2° ei⁹ ſedatio ſubdiṫ ibi. Rn̄dit ḡ ieſus. Circa p̄mū ſciendū ꝙ iudei credebāt xp̄m eē hoīem puꝝ ꝛ de ſemīe ioſeph ex maria ꝯceptū: ignorātes ip̄m formatū v̄tute ſpūs ſcī. ꝛ iō murmurabāt de hoc qđ dixerat. Ego ſuꝫ panis viu⁹ q̄ de celo deſcēdi. ꝛ pꝫ lr̄a (Rn̄dit) hic poniṫ murmuris ſedatio. ꝛ diuidiṫ in tres. qꝛ p̄ admonitio poniṫ. 2° cā murmuris ſubdiṫ ibi. Nemo pōt. 3° rō dc̄i ꝑꝑ qđ murmurabant reddiṫ ibi. Amen amen dico vobis. In p̄ma ḡ ꝑte admonet eos dicēs (nolite murmurare inuicē) qꝛ pr̄eſ eoꝝ in deſerto fuerūt grauiter puniti ꝑꝑ murmuratōem. ꝛ iō hec admonitō xp̄i ē ſalubris ne cadāt in ꝯſilem penā (Nemo poteſt) hic oñdiṫ cā p̄dicte murmuratōis. nō.n. cauſabaṫ ex verboꝝ xp̄i falſitate cū eſſent veriſſima. ſꝫ ex iudeoꝝ īcredulitate. ꝛ h̄ ē qđ dicitur (Nemo pōt venire ad me) ꝑ fidē formatā (niſi pr̄ q̄ miſit me traxerit eū) nihil.n. pōt venire ad id qđ ē ſupra naturā ſuam. niſi ab alio trahaṫ. ſic̄ lapis nō pōt ſurſū aſcēdere niſi per motū alteri⁹. Fideſ.n. formata caritate trahit quodāmō hoīem ad naturā diuinā ſm̄ illđ. 2. Petri. 1. Magna ꝛ p̄cioſa ꝓmiſſa donauit vobis: vt ꝑ hoc efficiamī ꝯſortes diuine nature. ꝛ iō tale donū nō pōt hō ꝯſeqȝ niſi a deo trahatur. Iudei autē nō ſic erāt tracti. iō murmurabāt de v̄bis xp̄i. Illi aūt q̄ a pr̄e trahūṫ ad filiuꝫ ꝑ fidē formatā ꝯſequunṫ eternā vitā. iō ſeqtur (Et ego reſuſcitabo eū ꝛc̄) qꝛ aīa nō eſt ad plenū bt̄ā donec fuerit corꝑi reunita. ꝛ qꝛ p̄dict⁹ ꝯtract⁹ eſt ꝑ diuinā inſpiratōem. iō hoc oñdit ꝑ ſcripturā. d. (Eſt ſcriptum in ꝓphetiſ. Et erunt oēs docibiles dei). i. edocti a deo. Sn̄ia.n. h⁹ dr̄ Eſa. 54. Ponā oēs filios tuos doctoſ a dn̄o. ꝛ Hiere. 3°. Dabo vobis paſtores iuxta cor meū ꝛ paſcēt vos ſcīa ꝛ doctrina. ꝛ ē eadeꝫ ſn̄ia cū illa q̄ hic a ſaluatore exp̄miṫ. xp̄s.n. et apl̄i nō ſꝑ allegauerūt ſcripturā de v̄bo ad v̄bum. ſꝫ ſuffecit eis accipe ſn̄iam. Cui⁹ aūt efficacie ſit diuia iſpiratō oñdit. d. (Ois q̄ audit a pr̄e) p̄dcās iſpiratiōes ꝑcipiendo (ꝛ didicit) eas ſequēdo (venit ad me) ꝑ fidē formatā in p̄ſenti: ꝛ ꝑ gl̄aꝫ in futuro. ꝛ qꝛ de⁹ pr̄ docet hoīeꝫ nō apparēdo viſibilr̄. ſic̄ hō vel ſic̄ angel⁹ in corꝑe ab eo moto. vl' ſic̄ dei fili⁹ ī corꝑe ſibi unito. iō ſeqtur (Nō qꝛ pr̄eꝫ vidit q̄ſq̄ niſi is q̄ eſt a deo. ſ. fili⁹ q̄ naturalr̄ ꝓcedit a pr̄e. Notādū ꝙ ꝑ hāc dictōeꝫ q̄ſq̄ pōt ītelligi natura hūana. ꝛ ſic veꝝ ē ꝙ null⁹ hō an̄ xp̄m uidit pr̄em. niſi forte ī q̄dā raptu: ſic̄ moyſes: ſꝫ taliſ viſio nō erat ſilis viſiōi xp̄i. q̄ ab īſtanti ſue ꝯceptōnis vidit diuinā eēntiā ꝑ modū habit⁹ ꝑmanētis. ꝛ vtēs ſenſib⁹ corꝑis. Si aūt ꝑ li q̄ſq̄ excludaṫ ois creatura. ſic ītelligr̄ qđ ſeqtur de filio ſm̄ diuinā naturā ꝛ de viſiōe ꝯp̄henſiōiſ q̄ ꝯpetit ſoli deo. ꝑ hoc aūt ꝙ dictio excluſiua ibi adiūgiṫ filio. nō excludiṫ pr̄. vel ſpūs ſcūs

quoꝝ eſt vna ſimplex viſio. dictō .n. excluſiua
addita vni pſone reſpectu termini eſſentialꝭ nō
excludit aliā pſonā. vt diffuſꝰ declaꝛ .i. ſniaꝝ
(Amen amē) Repreſſa iudeoꝝ murmuratiōe
ſaluatoꝛ reddit cām eiꝰ qō dixerat. Ego ſū3 pa
nis vite qui de celo deſcendi. q̄ſi ſatiſfaciens
eoꝝ qōni: ꝛ qō illud dictū ſit veꝝ arguit. Ille
ē verꝰ panis uite ꝛ de celo deſcēdens: ꝗ pōt ꝑ
ſeruare a moꝛte ꝛ dare vitā eternā ꝛ celeſtē. ta
lis panis eſt v̄bum icarnatū. Non aūt panis
datus a moyſe i deſerto. qꝛ oēs ꝗ manducaue
rūt ex illo moꝛtui ſūt. ꝗ ꝛc. ꝛ hoc ē qō dꝛ (Amē
amē dico vobiſ ꝗ credit in me) ꝑ fidē foꝛmatā
(h3 vitā eternā) q̄ v̄tualr i grā ɔtineꝛ. alia lr̄a
p3 ex dictis (Et panis quem ego dabo) poſtq̄3
egit de pane ſpūali ꝗ ē v̄bū: hic ɔſīr agit de pa
ne ſpirituali qui eſt ſacr̄m. Et diuidiꝛ in duas
qꝛ circa hoc ꝑ ponitꝛ doctrina xp̄i. 2° exꝑōitꝛ. qꝛ
videbaꝛ obſcura ibi. Multi autē audientes.
Prima in duas. qꝛ ꝑ oñditur ꝓpoſitū. 2° ꝓba
tur quoddā ꝓpoſitū ibi. Qui mādu cat. Pꝛia i
tres. qꝛ ꝑ ſaluatoꝛ docet hꝰ ſacr̄i qualitatē. 2°
ipiꝰ neceſſitatē ibi. Litigabāt. 3° eius verita
tē ibi. Caro mea vere ꝛc. Circa ꝑmum ſciendū
ꝙ in ſacramēto eucbariſtie ɔtineꝛ ipm v̄bum
incarnatū. ꝛ iō oñdens q̄litatē hꝰ ſacr̄i q̄tuoꝛ
tangit. Primum eſt illud qō eſt ibi ſacr̄m tm̄.
.ſ. ſpēs panis cū dicit (Et panis) ſcōm ē auctoꝛ
huiꝰ ſacramēti ꝗ eſt ipe xp̄s ſacerdos ſummꝰ.
Sacerdos aūt ꝗ eſt miniſter hꝰ ſacr̄i tātūmō
ꝓfert verba nō in ꝓpꝛia pſona: ſ3 in pſona xp̄i.
In alijs aūt ſacr̄is vtiꝛ miſter verbis ſuis vꝉ
v̄bis eccleſie. ꝗbus exꝑimiꝛ actꝰ quē facit. ut
i baptiſmo p3 cū dicit. ego baptizo te. ſ3 i ſacra
mento eucbariſtie ſolū refert v̄ba xp̄i cū dicit.
Qui ꝑdie q̄3 patereꝛ ꝛc. et ſequunꝛ poſtea v̄ba
xp̄i ɔſecratōem eſficientia. ꝛ hoc notaꝛ cū dꝛ.
(Quem ego dabo) 3ꝰ eſt res ſignificata ꝛ ɔten
ta. ſ. veꝝ coꝛpus xp̄i cū dꝛ (Caro mea ē) ꝛ acci
piꝛ hic caro ꝓut diſtinguiꝛ ɔ̄ aīam ꝛ ſanguinē
Quia l3 ſub ſpē panis ſit aīa ꝛ ſanguis. hoc tm̄
nō eſt ex v̄tute ſacr̄i. ſ3 ex ɔcoitantia reali ſicꝛ ꝛ
ipa diuinitaſ. 4ꝰ eſt res nō ɔtenta. ſ3 tm̄ ſigni
ficata. ſ. coꝛpꝰ xp̄i myſticū. qō ɔiungiꝛ capiti ꝑ
caritatē. hoc aūt ſacr̄m dꝛ ſacr̄m amoꝛis. iō dꝛ
(ꝓ mundi vita) ſicꝛ. n. vita naturalis eſt in mē
bꝛis eo ꝙ vniunꝛ capiti a quo recipiūt influē
tiā ſenſus ꝛ motꝰ. ſic i fidelibꝰ qui ſunt mēbꝛa
xp̄i vita ſpūalꝭ ɔſeruaꝛ. eo ꝙ vniūꝛ capiti xp̄o
ꝑ ſacr̄m amoꝛis. Cōſiderandū ēt ꝙ bene dicit
mūdi: qꝛ alia ſacr̄a ſolū proficiūt ipi recipiēti.
Solus. n. baptizatꝰ recipit grām baptiſmale3
ꝛ nō alij. Sacr̄3 aūt eucbariſtie nō ſolū ꝓficit
ſacerdoti ſumēti. ſ3 ēt toti eccꝉe. ꝛ illis ꝗ ſūt in
purgatoꝛio. Cuiꝰ rō ē. qꝛ eucbariſtia nō tm̄ eſt
ſacr̄m. ſ3 ē eccleſie ſacrificiu3. inq̄3tum ɔtinet
xp̄m paſſum. ꝛ iō ꝓficit oībus xp̄i fidelibꝰ. Si
aūt ſumaꝛ alio mō ſicꝛ a laico: tūc ꝓficit ſolu3
ſumēti. qꝛ officiū eiꝰ nō eſt offerre ſacrificiū. ſ3

tm̄ ſumere ſacr̄m (Litigabāt) hic ɔſīr oñditur
hꝰ ſacr̄i neceſſitas. Judei. n. rudes ꝑdicta ver
ba xp̄i audiētes reputabāt ea inutilia ꝛ ipoſſi
bilia. iō oſtendit neceſſitatē huiꝰ ſacr̄i. d. (Ni
ſi mādu caueritꝭ carnē filij hoīs ꝛc) ſicꝛ. n. in ui
ta coꝛpali cibꝰ eſt neceſſariꝰ ad vitā ɔſeruādā
Ita i vita ſpūali hoc ſacr̄m eſt neceſſariū. qꝛ ē
vite ſpūalis ɔſeruatiuū. qꝛ ſicꝛ baptiſmꝰ ē que
dā ſpūalis ꝗnatio: ita eucbariſtia eſt quedam
ſpiritualis nutritio (Et ſanguinē eiꝰ biberitꝭ)
nō ē intelligēdū ꝙ hoc ſacr̄3 ſub vtraq3 ſpecie
ſit fidelibꝰ exhibendū. ſ3 tm̄ hoc mō a ſacerdo
te ſumēdū. l3 in ꝑmitia eccꝉia ppꝉs ſub vtraq3
ſpē cōicaret. tm̄ poſtea ꝓuide oꝛdinatū eſt vt nō
cōicet ſub ſpecie vini ꝓpter ꝑiculū effuſionis.
ꝛ qꝛ ſub ſpecie pāis accipiꝛ quodāmō ſanguis
inquātū ibi ɔtineꝛ. vt ꝑdictū ē. qꝛ ſub vtraq3
ſpē ē totus xp̄us. Aliter tm̄ ꝛ altr. qꝛ ſub ſpē pa
nis ē vera caro xp̄i ex virtute ſacr̄i. Cetera v̄o
ſunt ibi ex ɔcoitantia. ꝛ eodē mō ſub ſpē vini
ē ſanguis xp̄i ex vi ſacr̄i. cetera v̄o ex ɔcoitan
tia. Notandū ꝙ ex hoc ꝙ dꝛ hic niſi mādu ca
ueritꝭ ꝛc. dicūt greci ꝙ hoc ſacr̄3 ē tāte neceſſi
tatis: ꝙ pueris ds dari ſicꝛ baptiſmꝰ. qō eſt fal
ſum. qꝛ in ſumente reqꝛiꝛ actualꝭ deuotio ꝛ re
uerentia. q̄ nō ſunt in pueriſ. ꝛ iō verbū qō im
poꝛtat ꝑceptū tm̄mō intelligiꝛ de adultꝭ qui
hꝰ neceſſariū ē ad ſalutē hoc ſacr̄3 eucbariſtie
accipe ſaltē in voto ſi nō poſſit hr̄e in re (Qui
mādu cat) hic ɔſīr oñditur hꝰ ſacr̄i vtilitas q̄
ē augmētatio in uita ſpūali. ſicꝛ cibꝰ coꝛpalꝭ nō
ſolūmō nutrit ꝛ ɔſeruat vitā: ſ3 deducꝛ ad ꝑfe
ctā q̄3titatē: ſic hoc ſacr̄m ꝓducit hoīe3 ad ɔſu
matōem grē que ē gloꝛia eterna: ꝛ hoc ē qō dꝛ.
(Qui mādu cat carnē meā) nō tantū ſacramē
taliter ſed etiā ſpiritualiter ꝑcipiēs effectū ſa
cramēti (habet vitā eternā) quia habet deu3
inhabitante3 qui ē vita eterna (Et ego reſuſci
tabo eū ꝛc) ut ꝑticipatio huiuſ vite ad coꝛpus
per animā deriuetur (Caro enī mea) hic oſtēdi
tur huius ſacramēti ueritas. xp̄s enī frequen
ter ꝑabolice loquebatur diſcipulis ſuis. ꝛ iō
ne crederēt ꝙ caro eius cōtineretur in hoc ſa
cramēto eucbariſtie tātūmodo. ſicut in ſigno.
ideo hoc remouet dicēs (Caro mea uere eſt ci
bus) quia hic ſumitur realiter ꝛ nō figurati
ue. ꝛ eode3 modo eſt de ſanguine ſub ſpē uini.
ideo ſubdit (Et ſāguis meus) dicitur etiā ca
ro xp̄i uere cibus ꝛ ſāguis eius uere potus. ꝗa
reficiūt animā que ē immoꝛtalis. Cibus autē
coꝛpoꝛalis tantū coꝛpus quod eſt coꝛruptibile
(Qui mādu cat) hic pꝛobat quoddā ſuppoſitū
dixerat enim ꝙ mādu catio carnis eius dat ui
tā. iſtud pꝛobat hic: qꝛ illud per qō aliquiſ vni
tur pꝛincipio viuificatiuo id dat vitā. hoc pa
tet i uita coꝛpali. ꝑ h̄ autē ſacramētum homo
vnitur xp̄o: qui ē pꝛincipiū uite ſpiritualis. er
go ꝛc. ꝛ hoc ē quod dicitur (Qui mādu cat car
nē meā ꝛ bibit ſanguine3 meū in me manet). i.

vnitur mihi (ꝛ ego in illo) quia per caritatem
amanſ eſt in amato et econuerſo (Sicut miſit
me viuēs pater) quia ē uita ꝑ eſſētiā (et ego ui
uo ꝓpter patrē) filius enī inquantū deus ꝛ in
quātū homo viuit ꝓpter patrē. Sed aliter. qꝛ
inquātū deus viuit ꝓpter patrē inquātū pro
cedit ab eo. accipit tamē eādē vitā quā habet
pater. Secūdū uero ꝙ homo uiuit ꝓpter pr̄e3
inquantū vnitur ſuppoſito ꝓcedenti a patre.
quā vnionē cōcomitatur plētudo gratie. que
eſt ſpiritualis vita. et eodē modo nos inquan
tū ꝑ ſacramētū eucbariſtie vnimur deo viui
mus ſpiritualiter. tamē eius vnio eſt realis i
vnitate ſuppoſiti. Nr̄a aūt vnio apō ipm ē ꝑ fi
dē ꝛ dilectiōem. ꝛ hoc ē qō diciꝛ (Et ꝗ mandu
cat me ipe viuet ꝓpter me) qꝛ ꝑ hoc ɔiūgitur
ꝑncipio ſpūaliſ uite: vt viſu3 ē. iō ɔſīr ɔcludit
eē veꝝ illud de q̄ murmurabāt iudei tanq̄3 de
falſo (Hic ē panis ꝗ de celo deſcendit) qꝛ caro
xp̄i in hoc pane ɔtenta v̄tute ſpūs ſcī fuit foꝛ
mata (nō ſicꝛ pr̄es veſtri mādu cauerūt māna
ꝛ moꝛtui ſunt) ꝛ iō nō fuit vere cibꝰ celeſtis. ſ3
tm̄ figura eiꝰ. qꝛ vitam ſpūalem nō ɔferebat.
ſ3 eā dari i ſacr̄o ꝑfigurabat. qꝛ erga deuotos
hēbat omne delectamētū. vt hꝛ Sapi. 16. panē
ꝑatū ꝑſtitiſti eis hn̄tem oē delectamētū. Ma
lis aūt hoībus erat inſipiduſ. vn̄ dicebāt Nu
meri. 21. Nauſeat aīa nr̄a ſuꝑ cibo iſto leuiſſi
mo. Sic eucbariſtia digne ſumētibus eſt vite
ſpūalis ſolatiū. ꝛ indigne ſumētibꝰ iudiciū. iō
ſeqꝛtur (Qui manducat hunc panē) digne (vi
uet in eternū) ſeqꝛtur (Hec dixit i ſynagoga) q̄
ē locus cōis vbi iudei ɔueniūt (Docens in ca
pharnaū) q̄ erat metropolꝭ galilee hoc addidit
euāgeliſta poſt verba xp̄i ꝑdicta ad oſtenden
dū ꝙ xp̄s in palā docebat: ſicut habēs doctri
nā ſanā nō ſuſpecta3 (Multi) Poſita doctria
xp̄i. Hic ɔſīr exponit. et ꝑ ponitur eius expoſi
tio. 2° ex hoc oñdiꝛ aliquoꝝ repꝛobatio ꝛ alio
rū ɔfirmatio ibi. ex hoc multi. Pꝛima in duaſ
qꝛ ꝑ poniꝛ expoſitionis occaſio. 2° ipa expoſi
tio ibi. Sciēs aūt ieſus. Occaſio aūt expoſitio
nis fuit. qꝛ multi iudeoꝝ verba xp̄i capere nō
potentes ꝓpter ſuā incredulitate3 (dixerunt
(Durꝰ ē hic ſermo) in coꝛpoꝛalibꝰ dꝛ aliqd du
rū duplici de cā: vel qꝛ nō ē de facili penetra
bile. vel qꝛ reſiſtit tactui. ſic in ſpūalibꝰ dꝛ ali
qd duꝝ vel qꝛ ab intellectu nō ꝑenetraꝛ: vel
qꝛ diſplicet volūtati. vtroq3 mō ſermo chꝛiſti
erat eis durus. qꝛ eiꝰ v̄ba nō itelligebāt. ꝛ diſ
plicebat eis ꝙ tāta de ſe dicebat. eo ꝙ ipm ho
minē puꝝ eē putabāt. iō ſequiꝛ (Quis pōt eū
audire (q. d. blaſphemia ē (Sciens aūt) h̄ pōi
tur doctrine xp̄i expoſitio q̄3tum ad duo de q
bus audientes erant ſcādalizati. ſcō3 ponitur
ibi. Spūs ē qui viuificat. Pꝛimū igiꝛ de quo
ſcandalizati erant ꝙ dixerat. deſcendi ꝺ celo
ꝛ oſtendit ꝙ nō debebāt ſcandalizari ꝑdicenſ
ꝙ viderēt eū in poſteꝝ in celu3 ꝓpꝛia virtute

reuerti. Et iō nō debebāt admirari ſi dixerat
ſe de celo oꝛiginari. qꝛ q̄libet res ad ſuū locu3
reuertiꝛ. ꝛ hoc ē qō diciꝛ (Sciēs aūt ieſus apō
ſemetipm). i. abſq3 alio ſibi nunciante (qꝛ mur
murarēt de hoc diſcipuli eiꝰ) qꝛ dixerat ſe de
celo deſcēdiſſe (dixit eis) repꝛimēs eoꝝ murmu
ratōem iiuſtā (Hoc vos ſcandalizat) ꝛ ſine ra
tione (Si ꝗ videritis filium hoīs aſcendētem
vbi erat ꝑus) accipiꝛ hic ſi ꝓ qꝛ. q. d. hoc vide
bitis nō debetꝭ ſcādalizari de hoc qō dixi. Illi
enī ꝗ xp̄o credētes cū eo ꝑmanſerūt i aſcēſiōe
eiꝰ hoc viderūt. vt p3 Act. 1. (Spūſ ē) hic expo
niꝛ ſcōm de q̄ murmurabant. ſ. qꝛ dixerat car
nē ſuā eſſe cibū neceſſariū ad ſalutē. ꝛ ipi itelli
gebant hoc ac ſi dareꝛ i ꝓpꝛia ſpē. ſicꝛ laniaꝛ vꝉ
vendiꝛ i macello. qō eſſet hoꝛribile. ideo tollit
hūc itellectū dicēs (Sps ē ꝗ viuificat) q. d. v̄
ba q̄ dixi ſpūale3 ſenſum habēt: ꝛ ſic viuificāt
(Caro aūt nō ꝓdeſt quicq̄3) qꝛ caro xp̄i mādu
cata eo mō quo itelligebant nō eēt vtilis. ſed
magis hoꝛribilꝭ. iō ſequiꝛ (Uerba que ego lo
cutꝰ ſum vobis) de carne mea manducanda
(ſpūs ꝛ vita ſunt) qꝛ ſpūalē habent itellectu3
nec mirꝰ qꝛ ſūt a ſpū ſcō. Iſta tm̄ ſpūalitas non
ē ſic accipienda ꝙ caro xp̄i ſit in ſacr̄o eucbari
ſtie tm̄modo ſicꝛ in ſigno. vt dixerūt aliq here
tici. qꝛ eſt ibi realr vt dictū ē. ſed qꝛ mādu caꝛ
caro xp̄i in hoc ſacr̄o quodā ſpūali mō. inquā
tū ſpēs viſibiles atteruntꝛ ꝛ ɔmeduntꝛ. ꝛ ſpūs
ex virtute dei carni vnita reficiꝛ (ſ3 ſunt ꝗdā
ex vobis ꝗ nō credūt) q. d. ꝓpter hoc intellige
re non pn̄t (Sciebat. n. ab initiō ihs qui eſſent
credētes) qꝛ tanq̄3 deꝰ ſciebat occulta coꝛdiū.
ꝛ ꝗs eū traditurꝰ eſſet) qꝛ ſciebat euentū futu
roꝝ ɔtingentium (Et dicebat) ad maioꝛē affir
matōem ꝑdcōꝝ (ꝓpterea dixi vobis. qꝛ nemo
pōt venire ad me ꝛc) eādē. n. ſnia3 dixerat ſu
pꝛa. l3 v̄ba ſint aliquātulū alia. idē. n. eſt trahi
a pr̄e qō ſupꝛa dixit: ꝛ dari fidē a pr̄e qō hic po
nit. Ipe aūt ſciebat iſtos quibꝰ loquebaꝛ non
eē ꝑdeſtiatos ab eterno. nec tractos a pr̄e (Ex
hoc multi) hic ex ꝑdictis ɔcludiꝛ aliquoꝝ ob
ſtinatio in malo ꝑ apoſtaſiā cū dꝛ (Ex hoc mꝉ
ti diſcipuloꝝ eiꝰ abierūt retro ꝛc) hoc nō ē in
telligendum de duodecim aplꝭs. vꝉ de. 72. di
ſcipulis. Quia iſti xp̄o adheſerunt. ſ3 mꝉti alij
ſequebanꝛ ipm ad audiēdū eiꝰ doctrinā. ꝛ de
iſtis multi retro ceſſerunt. ꝛ ɔſīr ꝑ oppoſitum
oſtendiꝛ alioꝝ ɔfirmatio cū dꝛ (Dixit ꝗ ihus
ad. 12. aplꝭos. Nunqd ꝛ vos vultis abire:) nō
petiꝛ q̄ſi ignoꝛās. ſ3 vt oñdat ſe eiſ nō idigere:
qꝛ ponit i eoꝝ optōe cū alijs recedere (Rn̄dit
ei ſymon petrꝰ) nō ſolū ꝓ ſe ſ3 ꝓ oībus. qꝛ iter
eos erat ꝑncipalioꝛ. ꝛ in eiꝰ rn̄ſione exꝑmitur
maxia dilectio ad xp̄m cū dꝛ (Dn̄e ad que3 ibi
mꝰ) q. d. ſiſtem tui nō inuenire poſſumꝰ. tu ſolꝰ
ſufficis nobis ꝓpter quē oīa reliqmꝰ (Uerba
vite eterne habes). i. verba vite eterne ꝓmiſ
ſiua ꝛ inductiua ad eā. Exꝑimiꝛ etiam in eius

rñſiõe via ꝯfeſſio fidei cũ dr̃ (Et nos credim⁹)
ꝛ cognouim⁹. q2 credere ꝓcedit itelligere (Q2 tu
es xp̃s) quantũ ad humãitatẽ in q̃ vnctus es
vt rex ꝛ ſacerdos (fili⁹ dei) naturalis q̃tũ ad
deitatez. ꝛ ꝑ ꝯñs equal' ei in natura ꝛ potẽtia.
verũtñ q2 petr⁹ nimis large rñderat dicenſ ꝓ
oĩbus nos credim⁹: q2 nihil mali de aliqͦ cogi
tabat. iõ xp̃s cognitor occultoꝝ ei⁹ rñſionẽ cor
rigit dicẽs (Nõne ego vos duodeci elegi:) nõ
loquiẽ hic de electione ad vitam eternã: ſ3 ad
aplãtum (ꝛ vnus ex vobis diabolus ẽ) .i. ꝑui
ſus ad diaboli ꝯſortiũ. verũtñ nõ dixit deter
minate qs eẽt ille: nec apoſtoli tc̃ cognouerũt
ſ3 poſtea qñ ꝑ effcm̃ viderunt. ꝛ iõ illõ qõ ſeqẽ
nõ ẽ de verbis xp̃i. ſ3 euãgeliſte q̃ ſcripſit iſta
poſt paſſionẽ xp̃i. d. (Dicebat aũt) .ſ. xp̃ſ (de iu
da ſymõiſ ſchariothis) ad drĩaz alteri⁹ iude q̃
fuit frater iacobi (Erat .n. traditurus eũz) qñ
ieſus ꝓtulit verba p̃miſſa. cũ eſſet vn⁹ ex duo
deci p̃ncipalibus diſcipulis xp̃i. Querit̃ hic ſi
ne argumẽtis. Utrũ iudaſ a p̃ncipio ſue voca
tionis a xp̃o fuerit malus. Dicenduz ꝙ in hac
q̃ſtione que ẽ de his q̃ tranſcẽdunt humanã iue
ſtigationẽ cum ſit de occultl cordis humani ꝛ
in ꝯſimilib⁹ queſtionibus tenendũ ẽ illud qõ
ẽ magis ꝯſonũ ſacre ſcripture ꝛ rõi. Sciendũ
igit̃ ꝙ dicit Aug. ꝙ iudas a p̃ncipio ſue electi
onis fuit malus. elect⁹ tñ ẽ a dño ad aplãtum
vt ꝑ eius malitiã ꝛ ꝑditionẽ ꝑficeret̃ xp̃i my
ſteriũ. q2 ſicut iniq̃ male vtunt̃ bonis opibus
dei. ſic ecõ deus hñ vtit̃ malis opibus hoĩu3. ꝛ
iõ iudas q̃uis fuerit peſſim⁹: tñ eiuſ malo hñ
ẽ vſus xp̃s. Beda aũt ĩ hoc cõuenit cũ Aug. ſ3
addit ꝙ iudas nõ fuit elect⁹ ad aplãtum. ſed
alij vndeci: vocat⁹ ẽ tñ cũ eis. vt ꝑ ꝓditionis
ei⁹ officiũ xp̃s oparet̃ ſalutẽ humani generis.
S3 vtrũq3 iſtoꝝ vr̃ ꝯ rõnez eẽ ꝛ ſacrã ſcriptu
rã. Diſtributio .n. bonoꝝ reſpicit iuſticiã ꝯmu
tatiuaz. vt hẽtur .5. Ethi. vt alicui pl⁹ det̃ de ho
nore q̃to maior ẽ in v̾tute. Et iõ nõ ẽ viſile ꝙ
iudas vocat⁹ fuerit ad honorẽ aplat⁹: niſi tũc
fuerit iuſt⁹. vel q2 xp̃s tũc eum iuſtificauerat
vt eẽt tali honore digni⁹: ſic̃ iuſtificauit mathe
u3 qñ eũ vocauit ad aplãtum: vt hr̃ Math. 9
Itẽ infra. 17. dicit xp̃s de diſcipul' ſuis loquẽſ
ad p̃rem. quos dediſti mihi cuſtodiui. ꝛ nemo
perijt ex eis niſi fili⁹ ꝑditionis: ꝛ certũ ẽ ꝙ loq
tur hic de perditione q̃ ẽ ꝑ pccm̃ mortale. q2 iu
das adhuc viuebat vita corꝑali. ꝛ ſic vr̃ qõ pe
rierit ꝑ pccm̃ mortale poſtq̃ datus fuit xp̃o ꝑ
fidẽ a deo p̃re. Qõ aũt addit Beda iudã nõ fu
iſſe vocatũ ad aplãtũ vr̃ eſſe ꝯ ſcripturã Ma
thei. 10. ꝛ Mar. 3. vbi enumerant̃ illi q̃ vocati
ſunt ad aplãtum ꝛ inter illos enumerat̃ iudaſ.
Itẽ Act. 1. ꝙ mathias elect⁹ eſt ad aplãtũ de q̃
p̃uaricat⁹ fuerat iudas. nullus aũt p̃uarica t̃
a ſtatu in q̃ nõ fuerit. ex quo p3 ꝙ vere fuit uo
cat⁹ ad aplãtũ. ꝑꝑ qõ dicendũ ſcðs Chryſo. ꝙ
fuit vocat⁹ ad dignitatẽ aplãtus: ꝛ ꝓtunc fuit

bon⁹: q2 vocatio ad talẽ dignitatẽ reſpicit p̄e
ſentẽ iuſticiã. ꝙ aũt poſtea peccauit ꝓdẽdo et
tradendo xp̃m non contradicit iſti vocationi.
q2 apl̃i ex ſua vocatiõe nõ fuerũt in bono ꝯfir
mati: qõ p3 ex caſu petri. q̃ poſt ſuã vocatõem
xp̃m negauit. Et iõ ſilr̃ dicendũ ꝙ l3 iudas tẽ
pore ſue vocatõis fuit bon⁹. tñ poſtea xp̃m ꝓ
dendo peccauit. Sciendũ tñ ꝙ ex tũc malus
erat qñ xp̃s apl̃is dixit verba in h̃ ca. ꝯtenta:
vn⁹ ex vobiſ diabol⁹ eſt: tñ ſua malitia ñ erat
apl̃is nota. ſ3 ſoli xp̃o q̃ cognoſcit corda. xp̃ſ tñ
ſuã malitiã dixit in generali ipſo audiente. ne
credens ſuã malitiaz latere. ſine timore mala
operaret̃. nõ tñ dixit in ſpãli ne ex tunc inuere
cundus factus peior efficeretur ſecundum ꝙ
dicit Chryſo.

C. VII

P Oſt hoc aũt ãbulabat) Poſtq̃ euãge
liſta egit de nutrimẽto ſpũali collato
filijs xp̃i. Hic ꝯñr agit de doctrina eiſ
collata. Quia ſicut predictũ ẽ pater debet fili
is nutrimẽtũ et documẽtũ. Et diuiditur ĩ du
as. q2 primo origo doctrine xp̃i oſtenditur. 2ᵒ
ipſa doctrina põit̃ ca. 8. ibi. Jeſus autẽ p̃rexit
Prima in tres. quia primo oſtendit euãgeliſta
aptitudinẽ loci ad mãifeſtãdũ doctine xp̃i ori
ginẽ. Secũdo manifeſtãdi occaſionẽ ibi. Judi
autẽ querebãt. Tertio manifeſtationẽ actua
lẽ ibi. Reſpondit ieſus. doctrina mea. Circa p̃
mũ ſciẽdũ ꝙ locus aptus ad predictam mani
feſtationem erat ciuitaſ hieroſolymitana. ubi
ad diẽ feſtũ ꝯueniebat populus. ꝛ ideo ad ma
nifeſtãdũ ſe ĩ hoc loco inuitatur xp̃ſ. Et licet p̃
mo recuſet tamẽ finaliter cõſẽtit: ꝛ rõabiliter
ut uidetur. ꝛ hoc ẽ quod dicitur (Poſt hoc am
bulabat ieſus in galileã) docẽdo in ſynagogis
eoꝝ (Nõ .n. uolebat in iudeã ãbulare. quia iu
dei querebãt eũ interficere) Licet enĩ poſſet
eſſe inter eos ſine nocumẽto. uoluit tamẽ ali
quãdo ſe abſẽtare ãte tẽpus debitũ paſſionis
ſue. oſtẽdẽdo in ſe ueritatẽ humane nature. ꝛ
ꝙ licitũ erat fidelibus ſuis aliquãdo ꝑſecuti
onẽ fugere. (Erat ãt in proximo dies feſtus iu
deoꝝ ſcenophegia) ideſt feſtũ tabernaculoꝝ.
dicitur aũt a. cenos quod ẽ. umbraculũ. ꝛ pha
gni quod eſt comedere, quia ſeptẽ diebus co
medebãt iudei ĩ umbraculis (Dixerũt aũt ad
fratres eius) nõ ꝙ eſſẽt filij marie matris ſue
neq3 ioſeph ut alias dictũ eſt improbãdo erro
rẽ heluidij ſup Math. i. ca. Nec cognati ſui q̃
erãt ad apoſtolũ uocati. quia de iſtis dicitur ĩ
fra ꝙ fratres eius nondũ credebãt in eũ. S3
dicũtur hic fratres. quia erãt de cognatõe ſua
qui ex factis eius uolebant reportare gloriam
mũdanã ſecũdũ Aug. vñ ſequitur.) Trãſi hic
ꝛ ualde in iudeã (hoc eſt in hieruſalem metro
poli iudee: ut ꝛ diſcipli tui uideãt opa tua. du
bitabãt enĩ3 de xp̃i miraculis utrũ eẽnt uera
propter hoc ſequitur (Neq3 enim fratres eius
credebãt in eũ). et quia ſuggerebãt ei malum

.ſ. gloriã mũdanã querere. iõ recuſauit dicẽs.
(Tẽpus meũ nõdũ venit) .i. tẽpus glorie mee
manifeſtãde: q2 poſt reſurrectionem erat ma
nifeſtanda (tẽpus aũt vr̃m ſp̃ eſt paratum) q.
d. tẽpus glorie mũdane quã q̃ritis nũc ẽ ĩ p̃n°
h⁹ ſolẽnitatl. q2 iudei magis vacabãt ꝯuiuijs
ꝛ leticie in p̃ncipio feſti q̃3 in fine qñ xp̃us iuit
ad feſtũ. vt ĩfra patebit. vel alr̃ (tp̃s vr̃m ꝛc̃)
q. d. vos poteſtis ire ſecure. nõ aũt ego. inq̃tũ
hõ. q̃ inimicos capitales hẽo: ꝓpter h̃ ſequit̃
(Non põt vos odiſſe mund⁹) q. d. vos q̃ gl̃iaz
mundanã q̃ritis hoĩes mũdanoſ aduerſarios
nõ hẽtis (Me aũt odit) qui q̃ro gl̃az dei. ꝛ per
ꝯñs arguo pcc̃a mũdanoꝝ. q̃ ſunt ei ꝯtraria. ꝛ
hoc ẽ qõ dr̃ (q2 ego ꝑhibeo teſtimoniũ de illo)
.i. de mundo. ꝛ accipit̃ hic mund⁹. non q̃tum
ad creaturaꝝ ſubſtãtiã: ſ3 q̃tum ad hoĩu3 ma
litiã. ſic̃ ſupra dc̃3 ẽ .i. c. ſupra illõ. ꝛ mund⁹ eũ
nõ cognouit (Uos aſcẽdite ad diẽ feſtuz hũc)
.i. ad p̃ncipiũ ſolẽnitatl tabernaculoꝝ. q2 ĩ p̃n
cipio magis vacabãt hoĩes epulis ꝛ leticie. ut
p̃dictũ ẽ. nõ ꝙ inuitet eoſ ad talia: ſ3 oñdendo
q̃d ipſi querebãt. q2 q̃ mũdana ſũt adhuc ſapie
bant tñ vt viſũ eſt (Ego aũt nõ aſcẽdã ad diẽ
feſtũ iſtũ) .ſ. p̃mũ. vñ ꝙ poſtea venit ĩ medio ſo
lẽnitatl in alia die nõ ẽ mẽtit⁹. ꝛ ſubdit̃ cã (q2
tp̃s meũ nondũ eſt ꝯpletum) tp̃s .n. aptu3 do
ctrine veritatl: ꝓpter quã venerat ſaluator ñ
ſic erat in p̃ncipio ſolẽnitatl: ꝓpter p̃dicta ſic̃
circa finẽ (Hec cũ dixiſſet mãſit in galilea) ra
tione p̃dicta (vt aũt aſcende. fra. ei⁹. tũc ꝛ ipſe
aſcende) .ſ. (ad diẽ feſtũ tabernaculoꝝ) nõ tñ
cũ frĩbus ſuis nec eadẽ die. q2 ipſi iuerũt ad p̃
mũ diem illi⁹ feſtiuitatis. ipſe aũt venit illuc
4. die. vt patebit ĩfra. Sic̃ .n. noluit eẽ in p̃n°
feſtiuitatl ne frĩb⁹ ſuis malu3 ꝑſuadẽtib⁹ vi
deret̃ fauere. ſic non debuit ſe oĩo ſubtrahere.
ne a ppl̃o doctrinã ſalutiſ ſubtraheret quã ue
nerat docere: mod⁹ aũt veniẽdi tãgit̃ cu3 dr̃.
(Non manifeſte) .i. cu3 magna comitia. ne da
ret iudeis occaſionẽ maioriſ iuidie (ſ3 q̃i in oc
culto) in hoc ꝯdeſcẽdẽs fidelib⁹ q̃ timore mor
tis occultandi erãt (Judei ḡ) Poſtq̃ euãgeli
ſta ſcripſit aptitudinẽ tp̃is ad manifeſtandu3.
originẽ ſue doctrine. hic ꝯñr deſcribit occaſio
nẽ mãifeſtatõis dicte. Et diuidit̃ in duas ſm̃
duas occaſiões huiuſmõi mãifeſtatiõis. ſcða
ibi. Jam au. di. fe. Pria occaſio fuit inueſtiga
tio iudeoꝝ xp̃m querẽtiũ. quoꝝ aliqui quere
bãt vt interficerẽt. alij aũt vt doctrinã ei⁹ de
uote audirent. ꝛ iõ debuit apparere ꝛ docere.
vt oſtẽderet ꝙ mali nocere nõ poterãt niſi q̃
tum ꝑmittebat. Sic̃ .n. occultando ſe oſtendit
ĩfirmitatẽ humãitatl. ita ꝯfidenter ĩter ĩimi
cos apparẽdo ꝛ exñdo oſtendit potẽtiaz deita
tis. Debuit ẽt apparere ꝓpter bonos vt eius
doctrinã originatã a deo oſtenderet. vt atten
tius eũ deſiderarent. ꝛ hoc eſt qõ dicit̃ (Judei
enĩ querebãt eũ ĩ die feſto) duplici de cã ut di

ctũ ẽ (Et dicebant vbi ẽ ille) Quia illi q̃ quere
bãt eũ ex odio dedignabãt̃ eũ noĩare ꝓp̃o no
mine. Illi aũt q̃ querebãt eũ ex deuotione ita
reputabãt eũ famoſũ ꝛ autẽticũ ꝙ nõ oporte
bat exp̃mere nomẽ ꝓprium. ꝛ iõ q̃tum ad eos
ſenſus ẽ (vbi ẽ ille) q. d. vbi ẽ ille q̃ tant⁹ ꝛ tal' ẽ
ꝛ facit tot miracula (Et murmur mult⁹ erat d̃
eo in turba) ꝓpter ꝯrietatẽ opinionũ de eo. iõ
ſequit̃ (Quidã .n. dicebãt: q2 bon⁹ ẽ) approbã
do ei⁹ doctrinã ꝛ miracl'a (alij aũt dicebãt nõ.
ſed ſeducit turbas) ex hoc ꝙ iſti malignantes
dicebãt turbas eẽ ſeductaſ ab eo: p3 ꝙ maior
ꝑs ſm̃ numeꝝ dicebat ꝯrium. q2 erãt p̃ncipes
ppl̃i illi qui dicebãt eũ ſeductorẽ. vñ ſequitur
(Nemo tñ palam loquebat̃ de eo) .ſ. in bonu3
(ꝓpter metũ iudeoꝝ) .ſ. illoꝝ de tribu iuda. l3
enĩ oẽs de ppl̃o aliq̃ñ noĩarent̃ iudei. tñ ſpãli
mõ ſic noĩabãt̃ illi de tribu iuda. ꝛ iſti graui⁹
mouebant̃ ꝯ xp̃m eo ꝙ in ſcripturl xp̃s erat ꝓ
miſſus de tribu eoꝝ. Ipi aũt reputabãt iſtum
galileu3 ꝛ ab eis extraneũ. ꝓpter qõ etiã ſacer
dotes repudiabant eum. vt dicit̃ in fine h⁹. c.
(Jam enim) hic ponit̃ ſcða cã que eſt admira
tio turbe in doctrina xp̃i. ꝛ iõ debuit oſtẽdere.
vñ originaret̃ excellẽtia ſue doctrĩe. ꝛ hoc eſt
qõ dicit̃ (Jam aũt die feſto mediante) dies fe
ſtus hic dicit̃ totũ tp̃s illi⁹ ſolẽnitatis que du
rabat ꝑ. 7. dies. ꝛ ſic mediũ h⁹ feſti erat ĩ quar
to die. ꝛ tunc (aſcẽdit ieſus ĩ tẽplu3 ꝛ docebat)
q2 ibi erat loc⁹ apert⁹ ꝛ cõis ſane doctrine (Et
mirabant̃ iudei) ꝓpter rem inſolitam. Crede
bant .n. ip̃m eſſe filiũ ioſeph. ꝛ ꝑ ꝯñs ip̃m eẽ oc
cupatũ ĩ labore corꝑali. Sciebãt ip̃m ẽt nõ eẽ
exercitatũ in ſtudio. tñ videbãt eum excellen
tiſſime docentẽ legis ꝛ ꝓphaꝝ teſtimonia pro
ferẽtẽ. ꝛ iõ merito mirabãt̃. vñ tanta excellen
tia doctrine origiabat̃. ꝛ hoc ẽ qõ dr̃ (Q̃uo hic
lr̃as ſcit cũ non didicerit: Rñdit ih̃s) hic ꝯñr
exp̃mit̃ origo illi⁹ doctrine. Et diuidit̃ ĩ duas.
q2 p̃ oñdit doctrine ſue origine3. 2ᵒ inuitat ad
ip̃am ibi. In nouiſſimo aũt. Prima in duaſ. q2
p̃ oñdit̃ origo ſue doctrine. 2ᵒ origo docẽtl ibi.
Dicebãt ḡ. Prima in tres. q2 p̃ ꝓponit intentũ
ꝛ 2ᵒ ꝓbat ꝓpoſitum ibi. Si quis voluerit. ꝛ 3ᵒ
ꝯcludit ibi. Nolite iudicare. In p̃ma ḡ pte ꝓpo
nit ꝙ doctrina ſua originat̃ a p̃re dicẽſ (Mea
doctrina nõ ẽ mea). q. d. iſta doctrina q̃ ẽ mea
approbatiue ꝛ ſubiectiue nõ ẽ mea ꝑ exercitiũ
acq̃ſitiõis hũane (ſ3 ei⁹ q̃ miſit me) .i. data eſt
mihi a p̃re. q2 fili⁹ ſcðm naturã diuinã l3 hẽat
eandẽ ſciam cũ p̃re: tñ h3 eã ab ip̃o vt ſupi⁹ fre
quẽter dictũ ẽ. ſm̃ v̾o naturã hũanã h3 aliam
ſciam .ſ. creatã. nõ tñ h3 eã ꝑ exercitiũ acq̃ſitã
ſ3 ab inſtanti ꝯceptõis infuſam. Et ſic ſoluta
ẽ queſtio q̃ querebãt. Q̃uo hic lr̃aſ ſcit ꝛc̃. Alio
mõ exponit Aug. dicens ꝙ fili⁹ eſt verbũ p̃riſ
ꝛ q2 v̾bum alicui⁹ idẽ ẽ ꝙ doctrina ſua. iõ ſeq
tur ꝙ filius ſit doctrina p̃ris. fili⁹ igr̃ ẽ doctri
na ꝑ idẽtitatẽ: non tñ per originem. q2 a ſe non

originaẜ: ſʒ a pr̃e. eſt igiẜ ſenſus ſecūdū Augu.
(Mea doctrīa ñ eſt mea). q. d. ego q ſū doctri
na pr̃is nō ſū a meipo: ſʒ a pr̃e. expoſitio tamē
pria magi cōcordat littere (Si qs) hic cōſequē
ter pbat ppoſitū. ſ. ꝙ ſua doctrīa ſit a pr̃e ſibi
data. Et diuidiẜ in duas: qꝛ p̄ inducit ſuā pbati
onē. z°. remouet quādā obiectionē ibi. Nōne
moyſes. Pria in duas ſecūdū duas pbatiōes
quas inducit. ſcđa ibi. Qui aūt a ſemetipo.
prima pbatio pcedit ex aliorꝝ iudicio. amor. n.
ꝛ odiū mltū puertūt iudiciuʒ recte rōnis. ꝛ iō
monet eos vt amoueant odiū quod cōtra ipſʒ
cōceꝑant. ꝛ tunc poterūt māifeſte iudicare ꝙ
ei⁹ doctrina ſit a deo pr̃e eā per miracula teſti
ficāte. qꝛ nō pōt eē teſtiſ falſitatꝭ. vt ſupra fre
quēter dictū eſt. ꝛ hoc eſt quod dr̃ (Si quis vo
lūtateʒ ei⁹ voluerit facere). ſ. pr̃iſ celeſtiſ puer
ſā affectōʒ a ſe abyciēdo (cogſcet). i. ve poterit
iudicare: qꝛ pat⁹ ſū ei⁹ iudicio ꝯmittere (vtrū
ex deo ſit an ego a meipo loq̄r) ñ ē g h̄ itelligē
dū ꝙ fili⁹ a pr̃e ī aliquo poſſʒ diſcordaẜ. qꝛ h̄ ē
impoſſibile. vt ſupra declaratū ē. ſʒ loquiẜ eis
ſm eorꝝ opiniōeʒ. qꝛ reputabāt eū purū hoīeʒ
. q. d. An ego loquar a meipo gloriā hūanaʒ fal
ſo q̄rēdo. vt vos eſtimatꝭ (Qꝛ a ſemetipo) hic
ꝯſequēter pbat ppoſitū ppꝛio facto: qꝛ ī doctri
na ſua q̄rebat gloriā pr̃is celeſtis: ꝛ ſic pʒ ꝙ il
la doctrina erat a deo. Oē. n. qđ eſt ad dei gliā
ordiatū ab ipo ē. ꝛ h̄ eſt qđ dr̃ (Qui a ſemetipo
loquiẜ) falſa de ſe fingēdo (ppriā gliā q̄rit) qꝛ
ſupbia excitat eū ad ſic loquēdū (Qui āt q̄rit
gliāʒ ei⁹ q miſit illū). i. dei pr̃is (hic verax ē) in
doctrīa (ꝛ iniuſtitia ī illo nō eſt) qꝛ irrepħēſibi
lis ē in vita. Sic āt faciebat xp̄s. qꝛ ſtatū paup
tatis ꝛ abiectiōis elegit ꝛ gliāʒ dei in oīb⁹ q̄ſi
uit. ꝛ pʒ ppoſituʒ (Nōne moyſes) hic remouet
quādā obiectōeʒ q̄ poſſʒ fieri ī ꝯriuʒ. qꝛ poſſēt
dicere: ꝛ de facto dicebāt. tua doctrīa nō eſt a
deo: qꝛ legē dei datā moyſi ñ cuſtodiſ violādo
ſabbatū: h̄. n. ei īpōebāt vt ſupra dictū ē. hāc
āt obiectiōeʒ remouet dupliciter. Secūdo ibi
Reſpōdit ieſus. Primo igiẜ remouet obiectio
nē p̄dictā p h̄: dato qđ eſſʒ trāſgreſſor legis nō
tñ hēbāt titlʒ arguēdi ipſʒ cū eēnt trāſgreſſoreſ
māifeſte legꝭ ī maiorib⁹ ꝛ h̄ ē qđ dr̃ (nōne moy
ſes dedit vobis legē). q. d. vos eſtꝭ obligati ad
ei⁹ obſuatōneʒ magis q̄ ego: qꝛ ſm vitatē nō
erat obligat⁹ (et nemo ex vobis facit legē) qđ
probat p effectū dicēs (qd q̄ritꝭ me iterficere)
lex. n. phibʒ interfectiōeʒ inocētis. ꝛ qꝛ nō po
terāt rōnabiliter reſpōdere cōuerterunt ſe ad
ꝯuitia. vnđ ſequiẜ (Rńdit turba). i. homines
turbati (demoniū habes) qđ pʒ manifeſte fal
ſum. qꝛ demonia expellebat (Quis te q̄rit iter
ficere) q. d. nos nō querimus. ꝛ in hoc mentiū
tur ſicẜ ꝛ in p̄. qꝛ querebāt mortē ei⁹: vt dictuʒ
eſt in p̄ncipio h⁹ ca. (Rńdit ieſus) hic alio mō
excludit obiectōem p̄dcām. oñdens eam falſā
ex hoc eñ dicebāt eū trāſgreſſorē legis ꝙ lan

guidū ſanauerat die ſabbati: vt ſupra dictum
eſt. 5. ca. ꝛ tñ in hoc nō fuit trāſgreſſor: vt ibidē
fuit dictū. ꝛ hoc idē oſtendiẜ alio mō. ſ. p circū
ciſionē quā licite accipit hō in ſabbato. ꝛ hoc ē
qđ diciẜ (Rńdit ieſus ꝛ dixit eis) reprimēdo eo
rū malitiā (Unū opus feci). ſ. notum vobis (ꝛ
oēs miramini). i. turbamini. q. d. quantū tur
baremī: ſi vidiſſetis oīa fcā mea male interp̄
tantes ea (Propterea moyſes dedit vobis cir
cumciſiōem) in lege eam ſcribendo (non qꝛ ex
moyſe eſt. ſ. pmo (Sʒ ex pr̃ibus) qꝛ data ē a tē
pore abrahe. vt pʒ Gen. 18. ꝛ ſic pʒ ꝙ circunci
ſio eſt maioris auctoritatꝭ. qꝛ data eſt ipi abra
he q erat pr̃ p̄ncipalẜ ppłi (ꝛ in ſabbato circūci
ditis hoiem) abſq̄ʒ legis tranſgreſſione. qꝛ p̄ce
ptū eſt ꝙ octaua die circūcidaẜ puer. ꝛ ideo ſi
octaua dies ſit in ſabbato circūcidiẜ puer. nec
aliq̄ tranſgreſſio reputaẜ. ex hoc arguit ſalua
tor (Sʒ circūciſioneʒ accipit homo in ſabbato
vt nō ſoluaẜ lex moyſi) vt pʒ p p̄dicta (Mihi
īdignamini qꝛ totum hoīeʒ ſaluū feci in ſabba
to) q. d. hoc ē valde irrōnabile. qꝛ magis licita
ē ꝛ melior ſanatio hominis in aīa ꝛ corpore q̄ ſit
ipa circūciſio ꝛ magis ad dei gloriā (Nolite iu
dicare) hic ex p̄dictis ꝯcludit intentū. ſ. ꝙ ei⁹
doctrina ſit a deo ſi recte cōſidereẜ: ꝛ hoc ē qđ
dr̃ (Nolite iudicare ſcđm faciē). i. attēdentes
ad id quod nō ptinet ad rē. quod fit q̄ñ amor
vel odiū attendiẜ. ppter qđ alr̃ q̄ ſcđm veri
talē iudicaẜ (Sʒ iuſtū iudiciuʒ iudicate). i. de
doctrina mea ꝛ factis meis iudicate ſcđm na
turā rei in ſe. ꝛ tunc inuenietꝭ ꝙ eſt a deo ſcđm
veritatē (Dicebāt ergo) Declarata origine do
ctrine. hic oſtendiẜ origo doctoris. Et diuidiẜ
in duaſ. qꝛ p̄ circa hoc poniẜ ppłi dubitatō. z°.
xp̄i ſolutio ibi. Clamabat ergo. Circa p̄mū ſciē
dū ꝙ multi de pplo ſciebant p̄ncipes querere
mortem xp̄i. ꝛ iō cū vidiſſent euʒ in palam do
cētē. ꝛ p̄ncipeſ arguentē ꝛ ipos nō ꝯdicere. cre
diderunt forti⁹ ipm eſſe xp̄m: trahentes argu
mentū ex facto p̄ncipū. qui nō capiebant eum
cū tñ p̄uſ ad mortē quererēt eū: q̄i ipi de nouo
hērent noticiā ꝙ ipe eēt v̄e xp̄s eis pmiſſus. ꝛ
iō ab ei⁹ pſecutione ceſſaſſent. ꝛ hoc eſt qđ dr̃.
(Dicebant ergo qdaʒ de hieroſolymis) iſti. n.
ſciebant meli⁹ malitiā principū q̄ alij: qꝛ ma
nebāt cum eis in ciuitate (Nōne hic eſt queʒ
q̄rūt interficere: toto conatu ſuo (Ecce palam
loquiẜ) ꝛ ꝯ eos: vt pʒ p p̄dcā. qꝛ dixit. nemo ex
vobis facit legem (ꝛ nihil ei dicūt). i. ipm non
capiunt: qꝛ hñ aliq̄ verba ei dicebant: vt pʒ ex
p̄dictis (Nūqd vere cognouerūt p̄ncipes: qꝛ
hic ē xp̄s) q. d. videẜ ꝙ ſic eo ꝙ deſtitūt ab ei⁹
pſecutione. verūtñ qꝛ nō hēbant certitudinē.
ſʒ tñ opinionē. iō etiā arguebāt ad ꝯriuʒ dicē
tes (Sʒ ſcim⁹ hunc vñ ſit) qꝛ patriaʒ ꝛ genus
ei⁹ cogſcebant (xp̄s āt cū venerit nemo ſcit). i.
ſciet (vñ ſit) iſtud aūt accipiebāt ex ſcriptura.
Eſa. 53. que ad lr̃aʒ itelligiẜ de xp̄o. Generatōʒ

ei⁹ quis enarrabit: ꝛ Eſa. 45. vere tu eſ de⁹ ab
ſcōdit⁹ ſaluator iſrahel (Clamabat) Poita du
bitatōe ppłi circa originē xp̄i. hic poniẜ p̄dicte
dubitatiōis ſolutio. et diuidiẜ in duas. qꝛ p̄
declarat xp̄s originē ſuam. z°. terminū ad quē
tēdebat ibi. Dixit ḡ ieſuſ. adhuc modicū. Pria
adhuc ī duaſ. qꝛ p̄ declaraẜ xp̄i origo. z°. ex hoc
oriẜ turbe diuiſio ibi. Querebāt. In p̄ma ḡ pte
dr̃ ſic (Clamabat ḡ ieſus) in quo oñdiẜ magni
tudo ſui affect⁹ ad nr̃am informatōeʒ (ī tēplo
docēs) vt oēs poſſēt eū audire (ꝛ dicens) eorū
dubitatōi rńdendo (Et me ſcitis) q̄tuʒ ad hu
manitatē. pr̃iam. ꝛ genus cognoſcēdo: ſʒ q̄tū
ad diuinitatē me neſcitꝭ. iō ſequiẜ (ꝛ a meipſo
nō veni) ſʒ a pr̃e quē ignoratꝭ (Sʒ ē ver⁹ q me
miſit) qꝛ ī hoc ipleẜ pmiſſum de filij miſſione.
queʒ vos neſcitꝭ) qꝛ deum nemo vidit vnq̄ʒ vt
ſupra dictū ē. i. c. et pinde me nō cognoſcitꝭ cū
ſim ei⁹ fili⁹ naturaẜ eq̄lis ei in natura deitatꝭ
(Ego ſcio eū) qꝛ inq̄tum de⁹ fili⁹ hʒ eandē ſci
entiā cū pr̃e. ꝛ ſic eū ꝯp̄hendit. ſʒ ēt inq̄tuʒ hō
eū claẜ uidit a p̄ncipio: lʒ ñ ꝯp̄hēdat iq̄tū hō.
Et cā hui⁹ noticie ſubdiẜ cū dr̃ (Quia ab ipſo
ſum ꝛ ipe me miſit) p hoc. n. ꝙ pcedit a pr̃e in
natura diuina: hʒ ſciam p̄mam q̄ ē ſcia ꝯp̄hen
ſiōis. p hoc aūt ꝙ miſſuſ ē in natura humana
ad ſalutē mundi hʒ in natura humana pleni
tudinē gr̃e ꝛ ſcie q̄ pōt in natura creata recipi.
(Querebāt ergo) hic ꝯñr poniẜ ppłi diuiſio ſe
quēs ad rńſionē xp̄i: qꝛ ea audita maligni ex
arſerunt ī malitia. ꝛ boni fuerūt in fide ſolida
ti. ꝛ hoc ē qđ diciẜ (Querebāt ḡ eū app̄hēdeẜ)
ad occidendū malignāteſ (ꝛ nemo miſit in illū
man⁹) qꝛ nō poterāt malitiaʒ explere ī effectu
niſi q̄tuʒ pmittebat. iō ſequiẜ (qꝛ nōdū vene
rat hora ei⁹). i. ab eo ordinata de captiōe ſua
(De turba aūt mlti crediderūt in euʒ) ppter
e⁹ doctrinā ꝛ miracula. iō ſequiẜ (Et dicebāt.
xp̄s cū venerit nunqd plra ſigna faciet q̄ q̄ h̄
faẜ:) q. d. nō ē ali⁹ expectand⁹ q plura faciat.
iō firmiter tenendū ꝙ hic ē xp̄s. Audierāt. n.
eū. ꝙ in aduentu xp̄i multa miracła debebāt
fieri. ꝛ ſcđm veritatē tot videbāt fieri pñtialr̃
ꝙ ꝯuincebāẜ credere ipm eſſe xp̄m (Audierūt
phariſei turbā murmurātē de illo hec) ꝛ hñ di
cit murmurātē. qꝛ nō audebāt hñ ꝯfiteri ī pa
lā. Uerūtñ phariſei audiētes tāta bona đ xp̄o
voluerūt. ꝛ pcurauerūt miſtros p p̄ncipes ad
capiēdum ipm. ꝛ hoc ē qđ diciẜ (ꝛ miſerūt prin
cipes ꝛc. Dixit ḡ ihs) Poſtq̄ xp̄s oñdit ſuam
originē. hic ꝯñr declarat terminū ad quē tēde
bat. Et diuidiẜ in duas. qꝛ p̄ oñditur ppoſitū
z°. ex hoc ſequiẜ admiratio turbaꝝ ibi. Dixerūt
ḡ. Termin⁹ ad quē xp̄s tendebat eſt ipe pr̃: ad
quē p mortē redijt: inquantū p hoc gliam cor
poris ꝛ exaltatōem accepit: ꝛ h̄ eſt qđ dicit q̄ſi
rńdendo intentōi querentiū ipʒ cape (Adhuc
modicū tēp⁹ vobiſcū ſū) q. d. nō mō iplebitis
qđ vultiſ: qꝛ adhuc modico tp̄e volo manere ī

populo ad docendū ꝛ miracula faciēdū (ꝛ va
do ad eū q miſit me) p mortē. n. iuit ad pr̃eʒ: p
acti tñ p̄dictis (Queritꝭ me) qꝛ p⁹ aſcēſionē e⁹
in celū iudei vidētes ſigna p apłos fieri pn. a
ducti reuerſi ſunt ad fidē xp̄i: dicēteſ ad apłoſ
qd faciem⁹: ut hētur Act. 2. (ꝛ nō inuenietꝭ). ſ. ſe
cūdū pñtiam corporalē: ſʒ penitētes eū iuene
rūt ſm pñtiam ſpūalem. Aliter exponiẜ de pre
ſentia corporali. Qꝛ poſt appropiquāte deſtru
ctione ciuitatꝭ p romanos. multi iudeorꝝ cog
uerūt hanc miſeriā eis euenire ppter mortem
ieſu: quem tūc libenter voluiſſent hr̃e pñtem
ad ſui liberatōem. ſequiẜ (ꝛ vbi ego ſum voſ ñ
poteſtis venire) q̄re nō dixit vbi ego vado: qđ
videẜ ꝯueniētius dicere. Dicendum ꝙ ſicẜ ire
ad pr̃em ꝯuenit ei ſcđm hūanitateʒ in q̄ nō eſt
idē cū pr̃e. ſic eē cū patre ꝯuenit ei p ipam diui
nitatē in q̄ ē idem cū ipo pr̃e in eēntia: diſtict⁹
tñ in pſona: ꝛ ad hoc deſignādū dicit (vbi ego
ſum. Dixerunt ḡ ei) hic ex v̄bis xp̄i poniẜ tur
he āmiratio. Ex hoc. n. ꝙ xp̄s dixerat. Queritꝭ
me ꝛ nō inuenietꝭ. q̄i dubitātes arguebant ꝙ
deberet a iudea recedere ꝛ ire ad p̄dicādū gen
tib⁹ extra terrā iudeorꝝ. ꝛ lr̃a pʒ: ſʒ ex fine v̄bi
arguūt ꝯriuum dicenteſ (Et qs ē hic ſermo quē
dixit. Queritꝭ me ꝛ nō iuenietꝭ. ꝛ vbi ego ſum
vos nō poteſtis venire:) q. d. ex h̄ qđ dixit ubi
ego ſū pʒ ꝙ illud qđ dixit. queritiſ me ꝛ nō iue
nietꝭ. nō itelligiẜ p hoc receſſus eius a iudea:
qꝛ dixiſſet vbi ero: ꝛ nō. vbi ſum. qꝛ tunc erat ī
iudea cum ptulit v̄bum p̄dictū. ꝛ ſic pʒ eoruʒ
dubiū circa xp̄i v̄bum. ſic. n. debebat loqui ob
ſtinatꝭ vt vidētes nō viderēt. ꝛ audiētes non
itelligerēt: ꝑut erat de eis pph̄atū Eſa. 6. (In
nouiſſimo) Declarata origine doctrine xp̄i. et
oſtēſo ꝙ erat a deo data et fcā. hic ꝯñr inuitat
ad ipam. Et diuidiẜ in duas. qꝛ p̄ poniẜ huiuſ
mōi iuitatio. z°. ex h̄ ſequēs ppłi diſſenſio. ibi.
Ex illa ergo. In p̄ma igiẜ pte dr̃ ſic (In nouiſſi
mo aūt die magno feſtiuitatꝭ). i. ī die. 7. Quia
p̄m⁹ dies ꝛ vltim⁹ erāt ſolēniores itermedijs
vel aliter (In nouiſſimo). i. in octauo. qꝛ pactꝭ
ſeptē dieb⁹ feſtiuitatꝭ tabernaculorꝝ. ī octaua
die erat feſtū cetus vel collecte: ꝛ dicebaẜ illa
dieſ ſanctiſſima ī lege. Cui⁹ rō eſt. qꝛ figurabat
ꝯgregatōem ſcōꝝ in ſupna felicitate. in illa ḡ
die magna ꝛ ſolenni (ſtabat ieſus ꝛ clamabat)
p̄dicando verbum dei: ꝛ ex hoc inoleuit ꝯſue
tudo: vt turbis vulgaribuſ fiat ſermo ſtando
religioſis aūt ſedendo. qꝛ xp̄s docebat diſcipu
los ſuos ſedendo. vt hētur Math. 5. (Et cū ſe
diſſet acceſſerūt ad eū diſcipuli eius. ꝛ apiens
os ſuū docebat eoſ. ꝛ in alijs pluribuſ locis in
euāgelio turbaſ docebat ſtādo. vt h̄ hr̃. Quid
aūt docebat ſubdiẜ (Si qs ſitit veniat ad me
ꝛ bibat). i. ſi qs deſiderat doctrinaʒ vite (veni
at ad me) p fidē formatā (ꝛ bibat) aquaʒ ſapie
ſaluatoris nō ſolum ad ſufficientiā: ſʒ ēt ad re
dūdantiā. qꝛ fides ꝛ bonitas vnius fideliſ. dʒ

ad alios deriuari.qȯ oſtdit ſaluatoꝛ ꝑ ſcriptu/
rā cui⁹ ſnīa hētur Prouer.5.ſꝫ vba ſunt hic ali
q̄tuluꝫ mutata.ꝛ hoc ē qȯ dꝛ̃ (Qui credit ī me
ſicut dicit ſcriptura . flumīa fluēt de vētre ei⁹)
ad alios ꝑ redūdātiā (aq̄ viue) dꝛ̃ aūt ſapia di
uina aq̄ viua.qꝛ ꝯtinuat hoīem ſuo ṗncipio.ſ.
deo (Hoc āt dixit de ſpū ſcō) hec ſunt vba euā
geliſte exponētl vbum xp̄i ṗdictum de accepti
one ſpūs ſci ī ſigno viſibili:ſicut accepeꝛ̄t aplī
in die pēthecoſtes:qꝛ ex illa acceptiōe fcā ē re
dundātia fidei ī ṗdicatōne euangelij ꝑ totum
oꝛbē (quē accepturi erāt credētes in eū) Quā/
uis.n.aplī hērent grām ſpūs ſci.añ illā diē pē
thecoſtes. nō tñ ita plene.ꝛ ꝓpter hoc nō rece
perāt in ſigno viſibili.qȯ denotat grē plenitu/
dinē:cui⁹ tñ cā ſubdiꝛ̃ (Nōdū erat ſpūſ dat⁹)
ī tali plenitudine ꝛ ſigno viſibili (Qꝛ ihs non/
dū erat gloꝛificat⁹) ad hoc.n.daꝛ̃ ſpūs ſcūs ut
trahātur coꝛda fideliū ad celeſtis gloꝛie deſi/
deriū:nihil aūt deſideraꝛ̃ niſi vt apphendaꝛ̃
poſſibile.poſſibilitas aūt hūane nature ad aſ/
ſecutōem celeſtiū manifeſtaꝛ̃ ꝑ gloꝛificatōem
humanitatl in xp̄o.ꝛ iō ṗus debuit gloꝛificari
q̄ʒ dareꝛ̃ ſpūs ſcūs in ſigno viſibili:vt per fcām
videreꝛ̃ adit⁹ regni celeſtis poſſibilꝭ hoī (Ex il
la ḡ turba) hic ꝯñr deſcribꝛ̃ ppłi diſſēſio ſeqns
ad vba xp̄i.ꝛ ṗ inter populares.2°. inter ṗnci/
pes ibi. Venerunt ḡ miniſtri. In ṗma ḡ pte dꝛ̃
ſic (Ex illa ḡ turba cū audiſſent hos ſermōes
ei⁹ dicebāt).ſ.illi q vere credebāt (Hic ē vere
ꝓpħa).i.anthonomatice dict⁹ ꝓpheta.q pro/
miſſus ē Deutero.17.ꝓpħam ſuſcitabit de⁹ ꝛc̄
qȯ ad lr̄am intelligiꝛ̃ de xp̄o. vt dictū ē ſupꝛa
6.c. (Alij dicebāt hic eſt xp̄s) iſti erāt ī fide fer
uentioꝛes ṗdictis.qꝛ fidei veritatē apti⁹ ꝯfite
bāꝛ̃ (Quidā aūt dicebāt) ꝯ̄dicēdo ṗcedentib⁹,
(Nūgd a galilea venit xp̄ſ:) q.dicāt nō.ꝛ pro/
pter hoc nō eſt xp̄s.qꝛ ē galile⁹. Et adducūt ꝑ
ſe argumētuꝫ ex ſcriptura dicētes (Nōne ſcri
ptura dicit.qꝛ ex ſemie dauid ꝛ de caſtello be
thleeꝫ vbi erat dauid) qñ fuit iunctus ī regeꝫ
(venit xp̄s) q:d.ſic. Sciēdū ꝙ ſcriptura ī plu/
rib⁹ locis ṗdixit xp̄m eſſe de ſemine dauid po
tiſſime Hiere.23. Suſcitabo dauid germē iu/
ſtū ꝛc̄.qȯ intelligꝛ̃ de xp̄o:vñ in fine auctoꝛita
tis ſubdiꝛ̃. Et hoc ē nomē ꝙ vocabūt eū dñs
iuſt⁹ noſter. Silr̄ ꝙ in bethleem caſtello naſce
reꝛ̃ ſcriptū eſt Michee.5. Et tu bethleem effra
ta ꝛc̄.ſequiꝛ̃. Ex te mihi egredieꝛ̃ q ſit dñatoꝛ ī
iſrahel. Et vtrunq₃ erat vum de xp̄o. Qꝛ de da
uid deſcēdit ſcōm carnē.ꝛ in bethleeꝫ nat⁹ eſt.
vt pꝫ Math:2.ꝛ Luce.2. Sed ipi hoc ignora
bāt eo ꝙ nutrit⁹ fuerat in nazareth (Diſſenſio
itaq₃ fcā eſt ī turba ꝓpter eum) qꝛ ibi erant cō
trarie opīones de eo vt pꝫ ex ṗdictis (Quidaꝫ
aūt ex ipis volebāt apphēdere eū) ſꝫ repſſi ſūt
diuina vtute:iō ſeqtur (Sꝫ nemo miſit ſuꝑ eū
man⁹) qꝛ nihil poterāt ei facere niſi q̄tuꝫ ꝛ qñ
ipe ꝑmittebat (Venerunt ḡ) hic ꝯñr poniꝛ̃ diſ

ſenſio q̄ ad ṗncipes:ꝛ diuidiꝛ̃ in duas.qꝛ ṗmo
oſtendiꝛ̃ diſſenſio eoꝝ erga miſtros.2°. ṗncipū
ad inuicem ibi. Dicit nichodemus. Turbatio
ṗncipū erga miniſtros fuit ex hoc ꝙ nō cepāt
ihm:qꝛ ad hoc miſſi fuerāt:vt ṗdictū ē.ꝛ parꝫ
lr̄a (Rñderūt miſtri ſe excuſantes (Nunq̄ ſic
locut⁹ eſt hō:ſicꝛ̃ hic loquiꝛ̃) q.d.ita hꝭ loqtur
ꝙ nō videꝛ̃ hō pur⁹ ſꝫ pl⁹. ꝓpter qȯ temerari
uꝫ eēt ponere ſup eum manuſ (Rñderūt ḡ eis
pharifei) ex inuidia moti (Nungd ꝛ vos ſedu
cti eſtiſ:) .i.extra vitatē ducti.q.d.pꝫ ꝙ ſic.qȯ
ꝯfirmāt exēplo maioꝝ ꝛ legiſꝑitoꝝ dicētium.
(Nūgd ex ṗncipib⁹:).i.ex ſacerdotib⁹ q ṗnci
pabanꝛ̃ in pplo (aliqſ credidit ī eū:aut ex pha
riſeiſ) q videbanꝛ̃ religioſioꝛeſ alijs.q.d.null⁹
ex talib⁹ credidit.hoc tñ falſuꝫ erat. Qꝛ multi
de iſtis crediderūt xp̄o.occulte tñ.ne de ſyna
goga expellerenꝛ̃. vt hētur infra.12.c. (Sꝫ tur
ba hec).ſ.credidit que de facili ſeduci pōt ꝓ
ignoꝛātiā.iō ſubdiꝛ̃ (que nō nouit legeꝫ male/
dicti ſunt) hoc accipiebāt ex hoc qȯ dꝛ̃ Deute
ro.27. Maledict⁹ q nō ꝑmanet in lege ꝛc̄ (Di
xit nichodemus) hic poniꝛ̃ diſſenſio ṗncipum
ad inuicē ꝓpter verbū nichodemi excuſantis
ihm.qꝛ occulte credebat in eū.iō voluit eū ex
cuſare ex lege dicens (Nungd lex nr̄a iudicat
hoīem niſi ṗus audierit ab ipo:) volebat.n.ꝑ
hoc īducere eos ad audiēdū xp̄m:vt ꝑ vba e⁹
ꝯuerterenꝛ̃ ſicut ipe fuit cōuerſus (ꝛ cognoue
rit gd faciat) qꝛ in dānatione hominis nō leui
ter eſt ꝓcedendum (Rñderunt ꝛ dixerunt ei)
de veritate turbati. Quia hoīes inuidia ꝛ ira/
cundia agitati.nō recipiunt ꝑſuaſionē (Nun/
gd ꝛ tu galileus es:).i.diſcipulus hui⁹ galilei
(Scrutare ſcripturas).i.diligenter cōſidera.
qꝛ vꝛ̃ ꝙ nihil de eis ſcias (et vide qꝛ ꝓpheta a
galilea non ſurgit) ħ vbum eoꝝ ſimplr̄ eſt fal
ſum. Qꝛ ſi intelligaꝛ̃ de ꝓphetꝭ generalr̄. aliq
fuerūt nati ō galilea. vꝫ heliſe⁹.thobias:ꝛ de
boꝛa ꝓphetiſſa ꝛ foꝛte plures alij. Si aūt ītelli
gaꝛ̃ de ꝓpheta ꝑmiſſo ad ſaluteꝫ populi q eſt
meſſias vt frequēter dictū eſt.ſic ēt falſum ē v
bum eoꝝ.qꝛ de ipo ſcribiꝛ̃ Eſa.11.ꝙ dꝫ eē naza
reus.ꝛ ꝑ ꝯñs de galilea. Quia nazaret ē in ga
lilea.diciꝛ̃.n.de xp̄o Eſa.11.ſcōm vitatē hebrai
cā. Egredieꝛ̃ virga de radice ieſſe. ꝛ nazaren⁹
de radice ei⁹ deſcēdet.hoc aūt poterat rn̄dere
nichodem⁹.qꝛ erat legiſꝑit⁹:ſꝫ non fuit auſus
nec mir̄.qꝛ ēt aplī illo tp̄e erāt timidi (ꝛ reuer/
ſi ſunt vnuſqſq₃ in domū ſuā) qꝛ eoꝝ ꝯſiliuꝫ ꝑ
diuiſionē fuit diſſipatū. Hic queriꝛ̃. vtꝝ xp̄uſ
fuerit ꝓpħa ꝛ arguiꝛ̃ ṗ ꝙ nō. qꝛ ꝓpħia ꝑtinet
ad cognitōem ītellectiuam. vt pꝫ Dañ.10.intel/
ligētia op⁹ ē in viſiōe. xp̄s aūt ſcōm ꝑtē ītellec
tiuā erat ī ſtatu btīudinis.in quo nō manꝫ ꝓ
phetia:ſꝫ magis euacuaꝛ̃ ꝛ ceſſat. vt hꝛ̃.1.Coꝛ̃.
13.ḡ ꝛc̄. Itē cognitio ꝓphetica quādā obſcuri/
tatē ipoꝛtat.iō dicitur ꝓpheta:q̄ſi ꝓcul fans.
In xp̄o aūt non fuit enigmatica cognitō;quia

ab inſtanti ꝯceptionis aīa eius vidit clare eēn
tiam diuinā.ergo ꝛc̄. Contrariū pꝫ in lr̄a. Iteꝫ
ī lege ꝛ pꝛophetꝭ pꝛedict⁹ fuit ventur⁹ ſicut ꝓ
pheta anthonomatice dict⁹. Rñſio. Dicendū
ꝙ ꝓpheta ſcōm noīs īterꝑtatōem diciꝛ̃ quaſi
ꝓcul fans inquātū annūciat ea que ſunt lon/
ginqua ab hoīum cognitione. Hec aūt longin/
quitas pōt dupłr intelligi. vno mō reſpectu ꝓ
phete annūciātꝭ.ita ꝙ ea que annūciat ſicꝛ̃ ab
ei⁹ cognitione longinqua. ꝓpter obſcuritateꝫ
ſue cognitionis.ꝛ hoc nō ꝑtinet ad ꝑfectōeꝫ ꝓ
phetie.ſꝫ magis ad defectū. vt pꝫ Numeri.12
c. vbi moyſes dꝛ̃ excellētioꝛ ꝓpheta.eo ꝙ deū
palam ꝛ nō ꝑ enigmata viderat.quē alij cog/
ſcebant in ſomno ꝛ viſione. Alio mō intelligiꝛ̃
iſta longinquitas reſpectu alioꝛum hoīum cū
quibus pꝛopheta ꝯuerſaꝛ̃. quib⁹ annūciat oc
culta.ꝛ hoc eſt de rōne ꝓphetie.ꝛ iō Aug.16.ꝯ̄
fauſtū dicit ꝙ ex hoc aliquis dꝛ̃ ꝓpheta:quia
ānunciat ea q̄ ſunt longinqua a cōi cognitiōe
hominum.cum quibus ꝯuerſaꝛ̃ in via. xp̄s āt
añ paſſionem ſuam quantum ad ꝑtem ſenſiti/
uā erat viatoꝛ.ꝛ cuꝫ alijſ hoībuſ conuerſabaꝛ̃
ꝛ ideo q̄uis clare videret diuina ſecreta.tamē
erat vere ꝓpheta inq̄tuꝫ erat longinqua a co
gnitōe alioꝝ hoīuꝫ cū qb⁹ ꝯuerſabaꝛ̃.ꝛ quib⁹
annunciabat illa. Angeli aūt ī nullo ſunt via/
toꝛes.qꝛ eoꝝ conuerſatio non eſt cum homini/
bus. vt habeꝛ̃ Dañ.2.ꝛ ideo non poſſunt dici
ꝓphete ex hoc ꝙ annunciāt hominib⁹ occulta
Per dicta pꝫ ad argumēta. Quāuis.n. xp̄s q̄/
tum ad ꝑtem intellectiuā eēt btūs.non tamē
erat oīno extra ſtatum vie.ꝛ iō non euacuaba
tur in illo rō ꝓphetie añ paſſionē.ſꝫ poſt reſur
rectōem fuit euacuata.qꝛ ampli⁹ nō erat ī uia
ꝛ ſic pꝫ ṗmum argumentū. Ad ſcōm ſilr̄ pꝫ ex
dictis.qꝛ obſcuritas cognitionis ī ipo ꝓpheta
non ē de ꝑfectione ꝓphetie.

CVIII

Jeſus aūt) Declarata oꝛigine doctrine
xp̄i. Hic ꝯñr ponitur ipſa doctrīa. Ipa
autē habꝫ vtutē illuminatiuam ꝛ viui
ficatiuā.ideo ſic ꝓcedit. Qꝛ ṗ declaret ei⁹ vtu
tē illuminatiuam.2°. virtutē viuificatiuā.10.
cā.ibi. Amē amē dico vobis: Pꝛima in duas.
qꝛ ṗ oſtendiꝛ̃ ei⁹ vtus illuminatia ꝑ verbū.2°.
ꝑ ſenſibile ſignū.9.c. Et ṗteriens ihs. Pꝛima
in duas.qꝛ euangeliſta ṗ introducit xp̄ꝫ docē/
tē.2°. oſtēdit doctrine ei⁹ vtutē.ibi. Iteꝝ ergo
Pꝛima in duas.qꝛ ṗ poniꝛ̃ doctrina vitatꝭ.2°.
ꝯfutatio falſitatꝭ.ibi. Adducūt aūt. Circa pꝛi/
mū ſciendū ꝙ debit⁹ mod⁹ docēdi vitatem fi
dei ē ṗ haurire in oꝛ̄one:poſt effundere poplo
ī ṗdicatione. Et iō xp̄s volēs dare exemplū ṗ
dicatoꝛibus eccleſie:aliqñ añ ṗdicationem ſe/
queſtrabat ſe in oꝛ̄one.hoc eſt quod dꝛ̃ (Jeſus
aūt ꝑrexit in montem oliueti) cauſa oꝛandi:qꝛ
domus marthe in qua hoſpitabaꝛ̃ erat pꝛope
montē illum (Et diluculo iteꝝ venit ī tēpluꝫ)

ad oſtendēdū in eo zelū aīaꝝ (Et oīs pplꝰ ve
nit ad euꝫ ꝛ ſedēs docebat eos) de ſalute aīaꝝ
Quid autē tūc dixerit pꝛetermittit euāgeliſta
quia pꝛincipaliter intēdebat ꝯ̄ſcribere illa ex
quibus eius deitas manifeſtabatur. ex quib⁹
deſſenſio iudeoꝛū contra eū oꝛiebatur) Addu/
cunt) hic cōſequēter ponitur cōfutatio falſita
tis . Et diuiditur in duas.quia pꝛimo ponitur
iudeoꝛū maligna interrogatio.2°. ſubiungitur
xp̄i benigna reſpōſio ibi. Jeſus autē inclinans
In pꝛima ergo parte dicitur ſic (Adducunt āt
ſcribe) ideſt illi qui habebāt notitiā ſcriptura
rū (et phariſei) qui videbātur ṗ alijs religioſi
(mulierē in adulterio depꝛehēſam) ſi queraꝛ̃
quare nō adduxerūt adulterū eius cū ſecūdū
legē eſſet eadē pena plectendus. poteſt dici ꝙ
ꝑ hoc uoluerūt ponere ſuſpitionē in coꝛde po/
puli. ꝙ fuiſſet aliquis diſcipulus eius. et ideo
nō adduxiſſēt eū ad ei⁹ iudiciū. Vel aliter. foꝛ
te adulter erat diues et ideo ꝓ pꝛecio ipſū libe
rauerāt. ꝓponūt ergo queſtionē hrigoſā. quia
reſpōſio ad quālibet partē videbatur eſſe con
tra xp̄m ut videtur (Magiſter hec mulier) in
quo allegāt pꝛeſētiā ꝑſone et pꝛeſentiā facti cū
ſubditur (modo depꝛehenſa ē in adulteri) Et
arguūt grauitatē criminis ex grauitate pene
ꝑ legē inflicte cū dicitur (In lege autē moyſes
mādauit nobis huiuſmōi lapidare) Leuit.20.
(Tu ergo quid dicꝭ:) ꝛ ſubditur cauſa queſtio
nis (hoc autē dicebāt tentātes eū) ad capiēdū
ipſū ex reſponſiōe ut poſſēt accuſare eū. Vide
bant enim tantam eius manſuetudinem ꝛ mi
ſericoꝛdiam ꝙ pꝛobabiliter credebant euꝫ iu
dicare ipſam dimitti. ꝛ ſic accuſaretur ab eis:
vt tranſgreſſoꝛ legis. pꝛopter quod reduxerūt
legem ad memoꝛiam ne poſſet excuſari per le/
gis obliuionem. Si autem econtrario diceret
eam lapidandam videatur dicere contra alia
ſua dicta ꝛ facta que erant de pietate ꝛ miſeri/
coꝛdia (Jeſus aūt) hic ponitur chꝛiſti benigna
reſponſio. Et diuidiꝛ̃ in duas. qꝛ ṗ oſtenditur
ꝙ in ſua reſponſione iuſticiam tenuit . 2°. ꝙ a
miſericoꝛdia non declinauit. ꝛ ꝑ ħ vtrāq₃ eoꝝ
cauillationē euitauit. ſecunda ibi. Erigens au
tē. Circa ṗmū ſciendū ꝙ ſuam ſententiaꝫ ſecū
dum modum iudicialeꝫ pꝛimo ſcripſit. poſtea
ꝓtulit. hoc eſt quod diciꝛ̃ (Jeſus autē inclināſ
ſe deoꝛſum digito ſcribebat in terraꝫ) illud qȯ
poſtea ꝓtulit ad maioꝛem certitudinem (Cuꝫ
aūt ꝑſeuerarent interrogantes eum erexit ſe)
ad eoꝝ impoꝛtunitatē repꝛimēdū (ꝛ dixit. qui
ſine peccato eſt vr̄m pꝛimus in illām lapidem
mittat). q.d. puniaꝛ̃ peccatrix: ſꝫ non a pecca/
toꝛib⁹. īpleaꝛ̃ lex quā allegatꝭ. ſꝫ ñ a trāſgreſſo
rib⁹ legꝭ. ī īferēdo.n. penā iuſtā dꝫ obſuari de/
bit⁹ mod⁹ (Et iteꝝ ſe īclinās ſcribebat ī terra)
dicunt aliqui ꝙ ſcribebat ideꝫ quod pꝛius ad
oſtendendum maioꝛem firmitatem ſētentie.
Alij dicūt ꝛ melius vt videꝛ̃ qȯ ſcribebat eoꝝ

peccata.vt eos oſtenderet ineptos ad accuſa/
tionē hui⁹ femie:iō ſeqtur (vnus poſt aliū ex
hat ⁊c̄)q₂ grauiorib⁹ criminib⁹ irretiti erant.
Sȝ ſi queraẜ quo ſcribebat:dicēdū ꝙ non ſcri
bebat ꝑ ſingula.ſȝ diuina virtute potuit face/
re ꝙ in aliq̄ figura ab eo ꝓtracta:quilibȝ eoꝝ
videret ſua ꝓpria peccata.et non alia. nec ab
alijs videbātur(Et remāſit ſolus ieſus ⁊ mu
lier ſtans in medio)nō eſt intelligēdū ꝙ xp̄us
remāſit ſolus ſimplr̄ cū illa muliere:q₂ remā/
ſerūt cū eo diſcipuli ⁊ mltitudo ppl̄i. ſȝ remā/
ſit ſolus a ſuis calūniatorib⁹(Erigens)Poſi/
to rigore iuſticie:hic xp̄s ipm̄ tēperat dulcore
mīe.⁊ hoc eſt quod dicit (Erigens aūt ſe ieſus)
ꝯfutatis calūniatorib⁹ (dixit ei. Mulier vbi
ſūt q te accuſabāt:) In quo examinat de accu
ſatione.⁊ ꝯn̄r de condēnatione(Nemo te ꝯdē
nauit)⁊ ſubdit mulieris rn̄ſio(Nemo dn̄e)
q₂ receſſerant vt viſum eſt.ſubdit xp̄i abſolu/
tio(Dixit autē ieſus. Nec ego te ꝯdēnabo)q₂
veni peccatores ſaluare nō ꝯdēnare(Uade)
abſoluta a culpa ⁊ pena(⁊ iā ampli⁹ noli pecca
re)ſaluando eni naturā dānat tm̄ culpā.Circa
hoc ſciendū ꝙ hoc factū xp̄i nō eſt trahendu₃
ad ꝯn̄tiam:imo debēt ſacerdotes i foro pn̄iali
iponere penitentiam ſcd̄m ꝯditionē peccantis
⁊ peccati.Q₂ non habēt talem ptātē remittē/
di.poterat ēt xp̄s illi mulieri tantam ꝯtritōez
dare:ꝙ ſufficeret ad deletiōem illi⁹ culpe ⁊ pe
ne:⁊ illā ꝯtritionē cognoſcere.nō autē ſic ali⁹
ſacerdos:q non mouet cor nec videt:q₂ hō vi/
det ea q̄ patent: vt hēt̄ p̄ Regū.16(Iterum
ergo)Poſtq̄ euāgeliſta introduxit xp̄m docē/
tē.hic deſcribit doctrinā₃ ipſius quantum ad
virtutem illuminatiuā₃.Et diuidit in duas.q₂
p̄ ponit intentum.2°probatur ibi.Dixerunt ḡ
phariſei.Circa p̄mum tria ponunt. Primum
ē ipſius xp̄i ſpāle priuilegiū cum dicitur(Ego
ſum lux mundi)Alij.n.nō ſunt lux: ſȝ ab hac
luce illuminati:vt dictū fuit p̄ capitulo.nō tm̄
ſic ē intelligendū ꝙ xp̄s ſit ſol iſte viſibilis.ſic
itelligebant manichei.lux.n. magis ꝓprie dr̄
in ſpiritualibus q̄ in corporalibus:q₂ lux hēt
rationem manifeſtatiui.qd̄ ꝓprie habet locu₃
in cognitione itellectiua que ſummū tenȝ gra
dum.⁊ iō ipſe deus ſolus ē lux ꝑ eēntiam. quia
ab ipo oīs noticia deriuat.2°. ꝓponit hui⁹ lu/
cis bn̄ficiū cum dr̄(q ſequit me)ꝑ fidē forma/
tā(nō ambulat in tenebris)ignorātie ⁊ culpe.
⁊ ꝑ ꝯn̄s non veniet ad tenebras gehēne q̄ ſunt
termin⁹ p̄dictaꝝ tenebraꝝ.ꝓpter hoc Math
8.dicunt tenebre exteriores.i.vltie.ꝑ xp̄m.n.
facta ē veritas ꝯ tenebras ignorātie:⁊ grā ꝯte
nebras culpe ⁊ gloria dabit ab eo ꝯ tenebras
gehēne.3°. ꝓponit hui⁹ lucis fructus cum dr̄.
(Sȝ hēbit lumē vite)q₂ ꝑ irradiatiōem hui⁹
lucis eleuabit intellectus ad videndū deum
clare.⁊ ꝑ ꝯn̄s affect⁹ ad fruendū ipo ꝑfecte.in.
qb⁹ ꝯſiſtit vita eterna(Dixerunt ḡ) Hic ꝓbat

iſta tria ꝓpoſita ꝑ ordinē.p̄ p̄mū. 2°. ſcd̄m.ibi.
Dixit ḡ iterꝝ 3°. tertiū.ibi.Amē amē dico vobis
ſi qs ſermonē ⁊c̄. Prima i duas.q₂ p̄ ponit iu/
deoꝝ obiectio.2°. xp̄i rn̄ſio:ex q̄ oñditur p̄mū
ꝓpoſitū ibi. Rn̄dit ih̄s.Obiectio aūt eoꝝ pce
dit,nō ex ꝑte dicti:q₂ erat veriſſimu₃:ſȝ ex ꝑte
dicētis.⁊ hoc ē qd̄ dr̄ (Dixerūt ḡ phariſei. Tu d̄
teipo teſtioniū ꝑhibes.Teſtimoniū tuū nō eſt
verꝝ).i.habēs firmitatē dato ꝙ eēt verꝝ in ſe.
q₂ null⁹ p̄t ferre teſtioniū a ſeipo(Rn̄dit ih̄s)
hic pōit xp̄i rn̄ſio.⁊ excludit eoꝝ obiectōȝ du/
plr̄.p̄ oñdēdo ꝙ ꝯn̄tia nō tenet.2°. qd̄ an̄cedēs
ē falſum ibi. Uos ſȝ carnē.Circa p̄mū ſciendū
ꝙ teſtioniū hȝ firmitatē:⁊ veritatē ex certitu
dine cognitōis.⁊ iō hoīs teſtioniū de ſe nō ē fir
mū.Quia ⁊ ſi ſe cogſcat:tm̄ frequēter iordiate
afficit ad ſeipm̄.de⁹ aūt ꝑfcē ſe ⁊ alios cogſcit
Nec pōt eē diſtorſio i ei⁹ affectu.ꝑꝑ qd̄ teſtio/
niū dei de ſeipo firmū ē.Teſtimoniū aūt hoīs
de deo ē inualidū.ꝑꝑ defectū cognitōis.xp̄us
āt erat de⁹ ⁊ hō.nec poterat eē defect⁹ cogniti
onis.l' iordinatio affectōis i diua natura:l' hu
mana.ꝓpter qd̄ ei⁹ teſtimōiū de ſeipo erat fir
mū magis q̄ qd̄cūq₃ aliud teſtimoniū:⁊ ſic pȝ
defect⁹ ꝯn̄tie.⁊ h̄ ē qd̄ dr̄(Rn̄dit ih̄us ⁊ dixit.
Et ego ſi teſtioniū ꝑhibeo d̄ meipo verꝝ ē teſtio
niū meū)ſubdit cā(Q₂ ſcio vn̄ venio aut q̄ ua
do).i.ꝑfecte cogſco p̄rē a q̄ exiui i mūdū ⁊ ad
quē ruertar.⁊ ſic pȝ ꝓbatō p̄mi ꝓpoiti.ſ.ꝙ xp̄s
ſit lux ꝑ eēntiā:q₂ vbū ē a p̄re ꝓgrediēſ.ſic lux
a luce(Uos āt neſcit] vn̄ vēio aut quo vado)
q₂ ei⁹ diuitatē ignorabāt(Uoſ āt ſcd̄ȝ carnem)
hic oñdit xp̄s an̄cedenſ eoꝝ eē falſū:⁊ diuidit
i duas.q₂ p̄ ponit xp̄i ꝓbatio.2°.remouet iude
orū obiectio.ibi.Dicebāt ḡ.an̄cedēs eoꝝ erat
ꝙ xp̄s eēt ſol⁹ q de ſe teſtioniū ꝑhiberet:⁊ h̄ ē
falſū.q₂ fili⁹ dei nō pōt eē ſine p̄re ⁊ ſpū ſcō:q
ꝯcorditer dāt teſtimoniū cū eo:ut dicit.i.Joā
5. Tres ſūt qui dāt teſtimoniū in celo ⁊c̄. tm̄
nō fit hic mentio niſi de patre.⁊ hoc ē quod di
citur (Uos ſecūdū carnē iudicatis).ſ.me eſſe
ſolū hominē(Ego nō iudico quēq̄).ſ.ꝑ exteri/
ora ſicut uos.q₂ deus intuetur cor(Et ſi ego iu
dico iudiciū meū verū ē) ideſt firmū(q₂ nō ſū
ſolus:ut ſupponitis.q₂ nō poteſt eſſe ſolitudo i
diuinis.cū vna ꝑſona ſit in alia ⁊ econuerſo iō
ſequitur(Sed ego et q miſit me pater ⁊c̄)ex h̄
arguit ad propoſitū.d.(Et i lege veſtra ſcriptū
ē)Deutro.29.(Quia duorū hominū teſtioniū
verū ē) .i. debet reputari uerū. q₂ q̄uis duo
hoīes poſſūt ſil' mētiri.tm̄ nō cōtingit deſacili
(Ego ſū q teſtioniū ꝑhibeo de memetipo)ecce
vna ꝑſona(⁊ teſtioniū ꝑhibet d̄ me:q miſit me
p̄r)ecce alia argumtū ē a maiori:ſi.n.duoꝝ ho
minū teſtioniū ē firmū:q hn̄t cognitionē ꝑuā
⁊ poſſūt hr̄e affectionē diſtortā: mlto forti⁹ te
ſtimoiū patris ⁊ filij in diuinis :vbi nō poteſt
eſſe talis defectus debet firmum reputari(Di
cebant ergo)hic remouetur iudeoru₃ obiectio

Audientes.n.ꝙ allegabat p̄rem ſuu₃ in teſtio
niū ſtatim obiecerūt(Ubi ē pater tu⁹)q.d.nō
ē taliſ ac tant⁹ ꝙ in hoc ſit ei credendū.Crede
bāt.n.eū eē hoīez puꝝ filiū ioſeph.⁊ iō de ipo
deriſorie q̄rebāt(Rn̄dit ih̄s)obiectōez exclu
dendo(Neq₃ me ſcitis) ſcd̄m deitatē(neq₃ pa/
trē meū)ꝑ ꝯn̄s:q₂ cognito vno correlatiuoru₃
cognoſcit ⁊ reliquū.iō ſequit (Si me ſciretis)
q̄uis.n.iudei hērent maiorez noticiā q̄ genti
les ſcd̄m ꝙ dr̄ pſal.75. Notus i iudea ⁊c̄.tm̄ nō
cognoſcebāt eū q̄tū ad myſteriu₃ trinitatī.q₂
nō erat adhuc plene reuelatū(Hec locut⁹ eſt
ieſus in gazophilatio).i.in loco vbi ponebant
oblationes ꝓ edificijs templi.hoc aūt addidit
euāgeliſta ad oñdendū ꝙ ieſus tunc erat in lo
co: vbi poterat facilr̄ capi ab eis qui querebāt
eū occidere:niſi fuiſſent repreſſi diuina v̄tute.
iō ſequit (Et nemo apprehēdit eū:q₂ nondum
venerat hora ei⁹).i.ab eo ꝓordinata:q₂ qn̄ vo
luit capt⁹ eſt ⁊ nō an̄(Dixit ḡ iterꝝ)hic ꝓbat ſe
cūdū ſuprapoſitū.ſ.ꝙ ſequēs eū non ambula/
bat in tenebris:⁊ diuidit in duas. q₂ p̄ oſtēdit
eos quib⁹ loquebat hui⁹ lucis hēre defectu₃.
2°. ſubdit hui⁹ defect⁹ remediū ibi. Dicebant
ḡ.Circa p̄mū ſciendū ꝙ recedente ſole viſibili
de nr̄o emiſperio cauſant ibi tenebre.ita ſimi/
liter xp̄o q ē ſol iuſticie ex hoc mundo ꝑ mortē
recedēte:iudei ꝓ maiori ꝑte ſunt obtenebrati
tenebris ifidelitatī:⁊ in eis obſtinati.⁊ hoc iu/
ſto iudicio dei:q₂ viderāt ſigna in vita eius ⁊
morte.ꝓpter que gentiles legis ⁊ ꝓph̄aꝝ no/
ticiā nō hn̄tes crediderūt xp̄o.Silr̄ pȝ de illo
centurione q viſis ſignis i morte xp̄i dixit.Ue
re filius dei erat iſte. vt hēt Math.27.⁊ iō iu
dei qui nō ſolū ꝑ miracl'a viſa. ſȝ ēt ꝑ oracula
ꝓphetaꝝ p̄dicta:poterant eū cognoſcere verꝝ
xp̄m.⁊ ꝑſequētes eū merito ſunt a deo dimiſſi
ꝓpter eoꝝ igratitudinē.⁊ ſic excecati totalr̄ ꝑ
obſtinatōem.⁊ hoc ē quod dr̄ (Dixit ḡ iterꝝ eis
ieſus.ḡ vado).ſ.ad p̄rem ꝑ mortē ſecūdū hūa/
nitatē.a quo tm̄ nō receſſit ſcd̄ȝ diuinitatē(Et
queritis me).ſ.ꝑſequēdo me i mēbris meis.q₂
poſt mortē xp̄i iudei ꝑſecuti ſunt apl'os ⁊ alios
xp̄i fideles vſq₃ ad mortē. vt pȝ Act.8.(⁊ i pec
cato vr̄o moriemī).i.ꝓpter peccatū vr̄m.q₂ ꝓ
pter ꝑſecutōem xp̄i ⁊ apl'oꝝ ciuitas hierl'm de
ſtructa ē.⁊ tēpl'ū ꝯbuſtu₃:⁊ ppl's occiſus ab ex
ercitu romano:vt fuerat a xp̄o p̄dictū expꝛ̄ſſi⁹
Luce.19.hierl'm hierl'm que occidis ꝓph̄as ⁊c̄
(Quo ego vado vos nō poteſtis venire ⁊c̄).ſ.
ad glam p̄ris vr̄a infidelitate hoc ipediēte(Di
cebat ḡ)hic ꝯn̄r ieſus docet remediū. ⁊ diuidi
tur i duas.q₂ p̄ huiuſmōi remediū ꝓponit. 2°
ei⁹ efficaciā oñdit ibi.Dicebat ḡ.Circa p̄mum
ſciendū ꝙ hoc remediū ꝯſiſtit in veniendo ad
xp̄m ꝑ fidez q eſt vera lux. iō diuidit in duas
q₂ p̄ remediū hui⁹ fidei oſtendit.2°. ad creden
dū eos inducit.ibi.Dicebant ergo ei. Prima i
duas.q₂ p̄ ponit iudeoꝝ interrogatō.2°. ſubdi

tur xp̄i rn̄ſio.in qua dat remediū p̄dictu₃ ibi.
Et dicebat eis.Circa p̄mū ſciendū ꝙ audierāt
iudei xp̄m volūtarie moriturꝝ ꝑ illud qd̄ hēt
Eſa.54. Tradidit i mortē aīam ſuā.q̄ ſcriptu/
ra ⁊ totū ca.exponit de xp̄o ab antiqs doctori
bus hebreoꝝ.⁊ iō iudei deriſorie querebāt de
ieſu quē reputabāt falſum xp̄ȝ(Nūquid iter/
ficiet ſemetipm̄:q₂ dixit quo ego vado vos nō
poteſtis venire)Si eni ſerioſe loquerent de i/
pletione hui⁹ ꝓphetie dicerent ſic. Nunqd ex
ſimplici voluntate ſepabit aīa a corpore.quod
pȝ ex eo qd̄ ſubdit.Quo ego vado vos non po
teſtis venire.Ipi.n.poterāt ſeipos interficere
ſȝ nō poterāt aīam ſuā ꝓ voluntate ſua trade
re:ſic fuit ꝓphetatū de xp̄o ꝑ Eſaiam:⁊ in ieſu
fuit adimpletu₃(Et dicebat)hic ponit xp̄i re/
ſponſio in q̄ dat p̄dicti verbi itellectus.dicens
(Uos de deorſum eſtis).i.de maſſa corrupta
pondere originalis peccati.⁊ iō habetis debi/
tū mortis ⁊ neceſſitatez moriendi.ꝓpter quod
ſepatio aīe a corpore non ſubiacet ſimplici ve/
ſtre voluntati(Ego de ſupernis ſum)q₂ ſcd̄m
deitatē hȝ eandē noticiā cum patre.ſcd̄m hūa
nitatem aīa eſt a deo imediate ꝑ creatiōem.et
corpus formatu₃ ſpūs ſancti virtute. ⁊ ꝓpter
hoc hēbat plenū dn̄ium ſuꝑ corp⁹ ſuu₃ ſepan
do aīam ab ipo:⁊ reuniēdo ſcd̄m qd̄ dr̄ infra.10
ca.poteſtatē habeo ponēdi aīam meam ⁊ ptā/
tem hēo iterꝝ ſumendi eam.iō ſequit (Uos de
hoc mundo eſtis)corpore ⁊ affectu(ego nō ſu₃
de hoc mundo) q₂ ſcd̄m ꝙ de⁹: p̄cedit mundū
vt cauſa p̄cedit effectum:nec ē ꝑs vniuerſi:ſȝ
aūt humanitatem ꝓpter virtutem formatiua₃
eodem mō eſt dicendū.ꝙ illa virtus fuit vir/
tus ſpūs ſancti.Quantū aūt ad aīam ⁊ corpus
hn̄ eſt pars vniuerſi:⁊ ſic eſt de mundo q̄tum
ad ſubſtantiam:non autē quantum ad pecca/
ti deordinatōem.que deordinatō nomine mū
di in ſacra ſcriptura frequēter deſignat:vt ſu
ꝑra dictū eſt.i.c.⁊ hoc modo iudei erāt de mū/
do ꝓpter infidelitatis peccatum.propter hoc
ſubditur(Dixi ergo vobis:q₂ moriemini i pec
catis veſtris)Supra dixerat i peccato veſtro
in ſingulari.q₂ principale peccatū eoꝝ erat ꝑ/
ſecutio xp̄i.ſȝ ad hoc ſequebant mlta alia pcc̄a
ꝓpter hoc replicauit hic i plurali i peccati ve/
ſtris.Et ꝯn̄r oñdit remediū ꝯtra iſta mala.d.
(Si.n.nō credideritis)fide formata caritate.
(Quia ego ſum) vobis in lege ⁊ ꝓphetis ꝓmiſ
ſus (moriemī in peccato vr̄o(Dicebant ergo)
Oſtenſo remedio euadente mortis:qd̄ eſt ꝑ fi/
dē xp̄i. Hic ꝯſequenter inducit eos ad creden
du₃ ſibi.Circa qd̄ premittit iudeoꝝ interroga
tio)dicens(Tu qs es)q.d.oſtēde nobis ꝙ tu
ſis talis ⁊ tantus ꝙ debeat credi tibi(Rn̄dit
eis ieſus)probando ꝙ debȝ ei credi per hoc qd̄
ē oīum creaturaꝝ p̄mum p̄ncipiū:⁊ ꝑ ꝯn̄s ve/
ritas p̄ma ⁊ ifallibil'.⁊ hoc ē qd̄ ſubdit(Prici/
piū q ⁊ loquor vobis) ⁊ q₂ ē p̄mum oīum rerū

ꝓncipiū:oīa reducit in ſeipſm cū ſit finis oīuȝ:
iō ↄſīr oñdit ꝙ ad ipſm ꝑtinet oīum iudiciū.ꝑ
qḋ alia reducunť i ipm ⁊ hoc ē quod dič(Mľ
ta habeo de vobis loq ⁊ iudicare)non dič vo/
bis.i.ad vtilitatē vrām:ſȝ de vobis.ſ.ad ma/
lum vrm qḋ erit in iudicio futuro(Sȝ q miſit
me verax ē)Qꝛ adimpleuit ꝑmiſſum de ꝑma
miſſione filij:q̄ nō eſt ad ↄdēnandū vel iudi/
cādū mundū:ſȝ magis ad ſaluandū ꝑ doctri
nā:iō ſequiť(Et ego q̄ audiui ab eo h̄ loquor i
mundo)dič.n.ſe audire a pr̄e:qꝛ inquātū deꝰ
hȝ ſciam a pr̄e.tm̄ eandē cū ipo ſicut ⁊ eſſentiā
ſȝ inq̄ʒtū homo hȝ ſciam infuſam ab eo(Et nō
cognouerūt qꝛ pr̄em eiꝰ dicebat deū)hoc addi
dit euāgeliſta vt oñderet cecitatē eoꝝ. Uerū/
tm̄ qꝛ multi iudeoꝝ in morte xp̄i crediderūt ui/
dentes miracula q̄ acciderant i morte eiuſ.ut
hēť Luce.23. ſimilr ad ꝑdicatiōem aploꝝum
multi iudeoꝝ crediderūt pꝰ mortē xp̄i.vt hr̄
Act.2.iō ſubdiť (Dixit ḡ eis ih̄s.Cū exaltaue
ritiſ filiū hoīs).ſ.i cruce:i q̄ fuit extenſus i ae/
re.⁊ ꝑ qḋ exaltatꝰ eſt a patre ſcḋȝ qḋ dr̄ Phil.
2.Humiliauit ſemetipm factꝰ obediens vſq̄ȝ
ad mortē:mortē aūt crucis.ꝓpter qḋ deꝰ exal
tauit illuȝ ⁊c̄(tunc cognoſcetis qꝛ ego ſum).ſ.
ꝟe xp̄s.vtiť aūt tali mō loquendi:vt reducat
eis ad memoriaȝ illud Exo.3.Ego ſum q ſum.
(Et a meipſo facio nihil)qꝛ ſecūdū ꝙ deuſ hēt
totā ꝟtutē opatiam a pr̄e:lȝ eandē ſicut dcm̄ ē
de ſcia. ſȝ ꝙ hō illa natura ē organū diuinita
tis ↄiunctū.⁊ iō nihil poterat opari niſi ſcḋm
motū ⁊ regulatōem ipiꝰ dei.iō ſequiť(ſȝ ſicut
docuit me pr̄ h̄ loquor. Et q miſit me mecū ē)
Qꝛ ſcḋm deitatē pr̄ eſt in filio.⁊ ecōuerſo. ſcḋȝ
humanitatē ꝟo ipa deitas ē in hoīe xp̄o ſpāli
mō.ſ.ꝑ realem vniōnē ꝑ quē modū n̄ ē in aliq̄
alio(Et nō reliq̄t me ſolū)qꝛ filiꝰ ſcḋm ꝙ deꝰ
non pōt ſepari a pr̄e. ſcḋm ꝟo ꝙ hō pōt ſepari
de potentia abſoluta:ſȝ de potentia ordinata
natura aſſumpta nunq̄ȝ dimitteť:qꝛ qḋ ſel' aſ/
ſumpſit nunq̄ȝ deponet:ut dič damaſcenꝰ(Qꝛ
q̄ placita ſunt ei facio ſp)inq̄ʒtum eni deꝰ ideȝ
vult ⁊ facit qḋ pr̄. quia eoꝝ ē vna volūtas et
opatio:inq̄ʒtum vero hō:eiꝰ volūtas ⁊ opatō
regulanť abſq̄ȝ aliq̄ obliquatione a regula di/
uine volūtatiſ:vt pȝ ex ꝑdictiſ (Hec illo loquē/
te multi crediderūt in eū)hoc addidit euange
liſta ad oſtendendū ꝙ remediū fidei ꝑdictum
ex tunc icepit hr̄e efficaciā q̄ʒtuȝ ad aliquos iu
deoꝝ(Dicebat ḡ) Poſtq̄ȝ ſaluator induxit ali/
quos ad remediū fidei:hic ↄſīr oſtendit effica
ciā huiꝰ remedij.Et diuideť in duaſ.qꝛ p̄ circa
hoc poniť xp̄i inſtructio.2°.iudeoꝝ ↄ̄dictō.ibi
Rñderūt ḡ.Efficacia aūt fidei in hoc ↄſiſtit ꝙ
dat ꝑfectā libertatē.que ē maxie deſiderabiľ
a creatura rōnali.Quia ſenſibilr̄ videmꝰ ꝙ bru
ta aīalia libertatē ꝑeligunt ventris ſatietati.
Et multo fortiꝰ hō de cuiꝰ natura ē libertas.ꝑ
hoc.n.differt ab alijs aīalibꝰ ꝙ eſt liberi arbi/
trij.⁊ iō dȝ verā libertatē oībus ꝑponere.ꝓ/
pter quod ſaluator oſtēdit ꝙ efficacia fidei ſe
extendit ad dandū libertatē ꝑfectā ⁊ hoc ē qḋ
diciť(Dicebat ḡ ieſus ad eos q crediderūt ei
iudeos)qꝛ ipi libertateȝ maxie deſiderabant.
(Si vos māſeritiſ in ſermōe meo vere diſcipu
li mei eritis)hoc dicebat qꝛ aliq eoꝝ ficte cre/
debāt.⁊ iſti nō erant vere diſcipuli(Et voſ co
gnoſcetis veritatē).ſ.fidei ꝑ doctrinam meaȝ
(Et veritas liberabit vos)qꝛ in pn̄ti veritas
fidei liberat a ſuitute clpe i q̄ ichoať ꝟa liber/
tas: ⁊ i futuro a ſuitute miſerie.qꝛ ipa creatu
ra liberabiť a corꝑe mortiſ. vt hēťur Ro.7.⁊c̄
libertas ꝑficieť.qꝛ aīa erit ſubiecta ſoli deo.i
quo ↄſiſtit eiꝰ libertaſ.ꝓpter qḋ dicit Aug.uo
luntas tua erit libera ſi fuerit pia. pietaſ autē
ē ſeruitꝰ dei:⁊ corpꝰ erit oīo ſubiectū ipi aīe ꝑ
dotes glorie(Rñderunt)hic poniť iudeorum
ↄ̄dictio.Et diuidiť in duas : qꝛ p̄ ponitur hec
ↄtradictio.2°.remoueť ibi. Rñdit.Circa p̄mū
ſciendum ꝙ audierunt a xp̄o ſe poſſe conſequi
libertatem per eius fideȝ.Jn hoc aūt implica
tur ꝙ ipi eſſent ſerui.⁊ ideo ſtatim ↄ̄dixerunt
nobilitatem ſue originis allegātes.⁊ hoc ē qḋ
diciť(Semen abrahe ſumus ⁊ nemini ſerui/
uimꝰ vnq̄ȝ ⁊c̄)manifeſte pȝ hoc dcm̄ eoꝝ eē fal
ſum.qꝛ ſi itelligebāt loq de toto populo iudai
co:pȝ dicti falſitas:ex hoc ꝙ ppl's iudaicꝰ fuit
quadringentiſ ānis in egypto in ſeruitute ma/
gna.⁊ iterꝝ.70.annis in babylone. Jn terra ēt
ſua frequēter ſeruierunt regi aſſyrioꝝ. ⁊ alijs
nationibꝰ.vt pȝ.3.Reg.⁊.4.ſi aūt loquebanť
de ſeipſis illo tp̄e:pȝ etiam dicti falſitas.qꝛ tūc
ſeruiebāt romāis:⁊ quolibȝ anno reddebant
tributū eis.ꝓpter hoc dixerūt infra.19.c. Nō
habemꝰ regem niſi ceſarē(Quō tu diciſ liberi
eritiſ:)ſaluator eis duo ꝓmiſerat.ſ.cognitōeȝ
veritatiſ.d.(cognoſcetiſ ꝟitatē)⁊ donū liberta
tis dicēs(Et veritas liberabit vos)lȝ aūt ſit
peiuſ deficere a cognitione q̄ȝ a libertate.tm̄ iu
dei ſicut carnales ⁊ ſupbi magis iniurioſum
reputabant carentiam libertatiſ.⁊ ideo dimiſ
ſo defectu cognitionis qui implicabatur i uer
bis xp̄i dicentis.Cognoſcetis veritatē:queſie
runt tantūmodo de defectu libertatiſ implica
to in hoc verbo.veritas liberabit voſ(Rñdit
ih̄s)hic remoueť iudeoꝝ ↄ̄dictio.Jn ↄ̄dicēdo
aūt negauerūt vnū.ſ.ſeruitutē dicētes.nemi
ſeruiuimꝰ vnq̄ȝ.⁊ aliō affirmauerūt.ſ.generis
nobilitatē dicētes.filij abrahe ſumꝰ.Jō ſalua
tor p̄ ꝓbat eē verꝝ qḋ ipi negabāt.⁊ 2°.excludit
ſcḋm qḋ affirmabāt.ibi.Scio qꝛ filij. Circa p̄/
mū ſciēdū ꝙ lȝ xp̄s poſſet ſtatiſ oſtēdere eos eē
ſeruoſ ſeruitute tp̄ali.vt pȝ ex ꝑdcis.tm̄ de hoc
nō curauit.qꝛ ipſemet ſeruire voluit. ⁊ ſoluere
tributū. vt hr̄ Math.17.Sȝ oñdit eos ſeruos
ſeruitute clpe:de q̄ eis ꝑdixerat.lȝ itellexiſſet
male de ſeruitute temporali.⁊ hoc eſt quod dr̄
(Rñdit eis ih̄s. Amē amē dico vobis:qꝛ oīs

q facit pcc̄m)cuiuſcūq̄ȝ ↄditōis.ſiue ſit nobiľ.
ſiue ignobilis.ſiue diues. ſiue paupꝛ(ſeruꝰ eſt
pcc̄i)Cuiꝰ rō eſt.qꝛ ſic ille diciť liber q moueť
ꝓpo motu.ſic dr̄ ſeruꝰ eo ꝙ moueť ad iperiuȝ
dn̄i ſui.Jn opere aūt pcc̄i hō moueť ↄ̄ illō qḋ
eſt ſibi ꝓpꝛium.Quia viuere ſcḋm rectam ra/
tionē eſt ꝓpꝛius hominis motus.vt habeť.2.
Ethi.Jn peccato aūt homo moueť ↄ̄ rectaȝ ra
tionē.⁊ iō lȝ pccm̄ ſit volūtariū.tm̄ in ipo cōſi/
ſtit maxia ſeruitꝰ:ipi aūt erant peccatoreſ ma
nifeſti.Ex quo ↄcludiť ꝙ erāt vere ſerui:⁊ cō/
ſequēter oſtēdit penam huiꝰ ſeruitutiſ dicens
(Seruꝰ aūt non maneȝ i domo in eternuȝ)iſta
domꝰ ē eccl'a vbi ſerui culpe nō manēt in eter
nū:lȝ mō ad tēpus maneāt in ipa: inquātum
ſunt de nūero fideliū.qꝛ mō admixti ſūt mali
cū bonis.ſȝ in futuro iudicio ſepabunť. ſicut
oues ab hedis: vt hr̄ Math.25.Per quē mo/
dū aūt pn̄t ab hac pena liberari oñdit dicens
(filius).ſ.dei(manet in eternū)qꝛ ſolus ē ſine
pcc̄o.⁊ eſt filius dei naturalis.⁊ ſic hȝ ptātem
alios liberandi a pcc̄o faciēdo eos filios dei ꝑ
grām adoptōnis.⁊ hoc ē qḋ ↄcludit(Si ḡ filiꝰ
voſ liberauerit)a ſeruitute culpe ꝑ modū ꝑdi
ctū(vere liberi eritis)qꝛ i hoc ↄſiſtit libertas
vera:vt pȝ ꝑ ꝑdicta(Scio qꝛ filij)h̄ ſaluator
excludit 2°:oñdendo p̄ ꝙ non ſint abrahe fi/
lij.⁊ 2°. cuius ſint filij.ibi. Uos ex pr̄e diabolo
⁊c̄. Prima in duas.qꝛ p̄ oſtendit ꝙ nō ſint filij
abrahe.2° ꝙ nō ſint filij dei.ibi.Dixerūt ergo
Circa p̄mū ſciendū ꝙ vera filiatio declarať ꝑ
imitatōem ↄditionis paterne:iudei autē non
imitabanť fcā abrahe.Ex quo cōcludit ſalua
tor ꝙ eius veri filij nō erāt.q̄uis ab eo carna
liter deſcēdiſſent.h̄ eſt qḋ dič(ſcio qꝛ filij abra
he eſtiſ)tm̄mō carne.ſȝ non moꝝ imitatōe:iō
ſequiť (ſȝ queritiſ me interficere)cuiꝰ cā ſubdi
tur(qꝛ ſermo meꝰ nō capit in vobis)loquiť d̄
ꝟbo dei ad modū materialiſ hāmi.q nō capit pi
ſcem niſi capiať a piſce:ſic ꝟbū dei nō capit ho
minē ad vitā eternā niſi capiať ꝑ fidē.⁊ iō pre
dicatores vocanť i ſcriptura piſcatores(Ego
qḋ vidi apḋ pr̄em loquor).ſ.ꝟitatē meā.Quia
xp̄s inquātū deꝰ hȝ eandē viſionē diuine eēn
tie cū pr̄e(⁊ vos q̄ vidiſtiſ apḋ pr̄eȝ vr̄ȝ facitiſ)
.i.apḋ diabolū de q̄ infra exp̄mit ꝙ ſit pr̄ eoꝝ
ſȝ ſcḋȝ Chryſo.lr̄a talis eſt(⁊ vos q̄ uidiſtiſ apḋ
pr̄em vr̄m facite).q.d.ſič facio ⁊ loquor ꝟita/
tē quā vidi apḋ pr̄em:⁊ vos facite q̄ vidiſtis
apud abrahā.i. potuiſtis videre i ↄſideratōe
vite eiꝰ ꝑ ſcripturā:ſȝ p̄ma lr̄a magis cōſonat
ſequētibꝰ cū dr̄(Rñderūt ⁊ dixerūt ei.Pr̄ nr̄
abrahā ē)q.d.neſcimꝰ quē tu vocas pr̄eȝ nr̄ȝ
qꝛ adhuc nō exp̄ſſerat d̄ diabolo(Pr̄ nr̄ abrahā
ē)propter quod ↄcludit xp̄s(ſi filij abrahe eſtiſ
opa abrahe facite)qꝛ imitatio pr̄is ē ſignū ꝟe
filiatōiſ qḋ nō ē i uobiſ:⁊ h̄ ꝓbat ↄſīr.d.(Nūc
aūt q̄ritis me iterficere hoīem.q veritatē lo/
cutus ſum vobis quā audiui a deo)et miſſus
ſum nunciare eaȝ vobis(Hoc abrahā nō fe
cit)ſȝ magis nūcios dei reuerēter ſuſcepit:vt
habeť Gen.18.⁊ iō ↄcludit(Uos facitis opera
pr̄is vr̄i).ſ.diaboli.vt patebit ex lr̄a ſequenti
(Dixerūt)hic ↄſīr oñdit ꝙ nō ſunt filij dei.vi
dētes.n.iudei ꝙ ex opibus filiationem argue
bat.ideo dixerūt ſe filios dei cuiꝰ legem ⁊ ceri
monias ſeruabāt.nō ſic aūt alie natōes idola
trie dedite.⁊ hoc ē qḋ diciť(Nos ex fornicatō
ne nō ſumꝰ nati)fornicatōem vocant idolatri
aȝ:ꝑ quā aīa ſepatur a deo.ꝓpter qḋ ipa ido/
latria frequēter noiať fornicatio in ſacra ſcri/
ptura(vnū patrem habemus deum)qꝛ nō co
lebant pluralitatē deoꝝ ſicut gentiles.ſȝ hāc
paternitatem excludit ſaluator dicēs.(Si de
us pr̄ veſter eſſet:diligeretiſ vtiq̄ȝ me)qꝛ ſignū
filiatōis humane ē imitatio opeꝝ.imo vt ve/
rius loquar:in hoc ↄſiſtit hec filiatio q̄ eſt per
adoptionem ſcḋm ꝙ hēť Ephe.5.Jmitatores
dei eſtote.ſicut filij cariſſimi ⁊ ambulate in di
lectione.Jſta dilectio nō eſt in eis.quia ſi dili/
gerēt deum pr̄em:diligerent ⁊ filiū. xp̄s autē
eſt dei naturalis filiꝰ.iō ſeq̄tur(Ego enim ab
eo ꝓceſſi ⁊ veni)⁊ ſic pȝ veritas ꝑdcē ↄſequē/
tie:ſi deus pr̄ veſter eſſet diligeretis vtiq̄ȝ me
Et oſtendit ↄſīr ꝙ hoc non deberet eos latere
dicēs(Quare loquelā meā non cognoſcitiſ:)q.
d.Que eſt cā ꝙ ex ꝟbis meis ⁊ factiſ nō cogno
ſcitis me xp̄um a deo miſſum.⁊ rñdit dicens.
(Quia nō poteſtis audire ſermonē meū).q.d.
defectus nō ꝓuenit ex opibꝰ meis vel doctri
na:ſȝ ex vr̄a malitia.qꝛ tm̄ odiū ↄ̄ me ↄcepiſtiſ
ꝙ nō poteſtis me audire:nec ꝑ ↄſequens ver/
ba mea intelligere.⁊ multominꝰ in bonum in
terp̄tari.Mala enim affectio peruertit iudi/
cium recte rationis.⁊ ideo inuidia ⁊ odiuȝ qḋ
conceperunt iudei erga xp̄m ex hoc ꝙ argue/
bat peccata eoꝝ:fuit cauſa excecatiōis ⁊ obſti
nationis eorum: vt declaraui diffuſius ſuper
matheum.21(Uos ex patre diabolo eſtis)hic
ↄſequenter oſtendit xp̄s cuius ſint filij.Et di/
uidiť in duas.quia p̄mo poniť chriſti ꝓbatō.
2°. reſponſio iudeoꝝ iniurioſa.ibi. Rñderunt
ergo.Jn prima parte diciť ſic.(Uos ex patre
diabolo eſtis)per imitationem ⁊ non per crea
tionem.ideo ſubdiť(Et deſideria patris vr̄i)
.ſ.diaboli(vultis ꝑficere)qḋ ꝓbat ↄſequenter
conditiones diaboli explicās.⁊ poſtea ad ipoſ
applicans.vnam conditionem diaboli tangit
dicēs(Jlle homicida erat ab initio)homo.n.
in ſpecie humana reponitur per animam. ⁊ iō
ille magis ꝓpꝛie eſt homicida qui animam in
terficit per peccatum mortale.q̄ȝ ille qui iter/
ficit corpus per quod homo conuenit cuȝ bru
tis.hoc autem facit diabolus.et fecit a princi
pio mundi.quia per ſuggeſtionem eius primū
peccatum hominis contigit. et in hoc officio
continue perſeuerauit.Et aliam eius conditi
onem tangit cū ſubdit ⁊ in veritate non ſtetit

.i. in debitis obis ad deum. Res enim dicunť
vere inquantū ꝯformanť veritati pme. a qua
veritate pma deuiauit diabol⁹ p pcām ſuper-
bie. Tertiā conditionem tangit dicens (Cum
loquiť mēdacium ex ppꝛijs loqtur) .i. ex habi
tu malo in quo ē obſtinat⁹. ⁊ ſubdiť cā (Quia
mēdax ē: ⁊ pr̄ ei⁹) .i. ipi⁹ mēdacij. Ille. n. diciť
mendax: nō tn̄ pr̄ mēdacij q mēdacia ab alijs
inuenta ſolū refert. ſ3 mēdax eſt et pater men-
dacij: q non ſolū refert mēdacia. ſ3 ēt ea fingit
⁊ ppter hoc diabolus dr̄ pr̄ mēdacij. qꝛ pmuz
mendaciū adinuenit cū dixit mulieri. Gen. 3.
Nequaq̄ moriemi. Conſequēter iſtas ꝯditio-
nes applicat ſaluatoꝛ ad iudeos diceſ (Ego aūt
ſi veritatē dico vobis nō ꝯcredit mihi). q. d. p
hoc apparet q ppꝛietas vr̄a eſt recipe falſa ⁊
mēdacia ⁊ nō vera. Sz qꝛ poſſunt dicere q n̄
credimus tibi. hoc nō ē pp odiū veritati. ſ3 pp
maliciam tuaz. quia malus hō es. iō ſubdit hꝫ
remouēs (Quis ex vobis arguet me de pecca
to) q. d. Si habetis aliqd peccatū qd poſſit ſu-
per me oñdere: patus ſum audire: ⁊ me rōna
bilr purgare. ⁊ iō cū hoc nō poſſitiſ facere (Si
veritatē dico) Si p qꝛ (quare n̄ credit mihi?)
et ſubdit cauſam dicens (Qui ex deo eſt vba
dei audit) qꝛ glibꝫ audit doctrinā ad quā affe
ctať: qꝛ ē ſibi ꝯnaturaľ: ⁊ iō ꝯcludit (ppterea
vos nō audit). i. recipitis vba dei ex oꝛe meo
(qꝛ ex deo non eſtis) ſz p ꝯñs ſequiť q ſitis ex
diabolo. nō ppter creatōem: ſ3 ppter imitati
onē (Rñderūt g̃) Oſtenſo pr̄e eoꝝ. poniť eoꝝ
iniurioſa rñſio: ⁊ diuidiť in duas. qꝛ p̄ ponitur
dicta rñſio. z° ipius rñſionis manſueta decli-
natio. ibi. Rñdit ieſus. Circa pmū ſciendū q
mod⁹ hoīum q̄neſciūt rōnabilr rñdere eſt ad
ꝯuitia ſe ꝯuertere. ⁊ iō iudei non habenteſ qd
xp̄o rōabilr rñderent: ad ꝯuitia ſe ꝯuerterūt
dicentes (Nōne bn̄ dicim⁹ noſ: qꝛ ſamaritan⁹
es) ſz eni xp̄s eēt genere iude⁹. ⁊ nō ſamarita-
nus. tn̄ vocāt eū ſamaritanū duplici de cauſa
Una ē qꝛ ſupꝛa dictū ē. c. 4. q̄uis ſamaritani
eſſent gentiles. tn̄ legē in pte ſuabant. ⁊ ideo
erat vulgare apd iudeos q ille q in pte legem
ſeruabat: ⁊ in pte legē ſoluebat vocabať ſama
ritan⁹. q̄uis eſſet iude⁹: ppter ſilitudinez ad
ſamaritanos. ſicut apd xp̄ianos aliqs dr̄ iude
us vel ſarracen⁹. q ritū catholice fidei in pte
ſoluēs iudeis ⁊ ſarracenis q̄tuz ad aliqd aſſi-
milať. Alia cā ē qꝛ ſamaritāi erāt multū īfeſti
iudeis ⁊ odibiles eis: vt ſupꝛa dcm̄ ē. 4. c. ⁊ iō
vulgare erat apd iudeos q hoīes malos ⁊ eis
odibiles vocabāt ſamaritanos. q̄uis eſſent iu.
dei. Talis aūt erat xp̄s ſcdm reputatōez eoꝝ.
iō vocabāt eū ſamaritanū (Et demoniū hēs)
hoc. n. iudicabāt de xp̄o ppter mirabilia que
faciebat: ⁊ magicis artib⁹ iputabāt. ⁊ qꝛ ſecre-
ta coꝝ frequēter dicebat. ⁊ qꝛ aliqn̄ quedā al-
ta ⁊ ſubtilia loquebať que nō itelligebant. p-
pter quod eū arrepticiū dicebāt. ſicut ⁊ d ſaul

diciť. i. Reg. 18. q arrept⁹ a demonio ppheti-
zabat in aula ſua (Rñdit ieſus) hic poniť ipi⁹
xp̄i manſueta declinatio. qꝛ cū malediceret n̄
maledicebat. vt hēť. i. Petri. z°. iō manſuete
iniuriā declinat dicēs (Ego demoniū nō hēo)
qd pꝫ. qꝛ demones expellebat. nec doctrinam
malā hēbat. ſ3 ſciſſimā: vt pꝫ intuēti. Si. n. ali
qs hō in nulla lege ibutus videret xp̄i doctri
nā: ſtati ex ſola rōe naturali iudicaret eā mun
diſſimā reſpectu cuiuſcūqꝫ alterius doctrine.
Silr. miracula xp̄i nō fiebāt vtute demonis.
qd pꝫ ex hoc q faciebat mlta nō ſolū vtutē de
monis: ſ3 vtutē cuiuſcūqꝫ creature trāſcendē-
tia. ſicē ē ſuſcitatio moꝛtuoꝝ. illuiatio cecoꝝ. et
illuſtratio ſubita hoīum ſimpliciū. ⁊ cōſilia. et
hoc pꝫ q fiebant vtute diuina. iō ſequiť (Sz
honorifico pr̄em meū) declarādo ei⁹ veritatē
i miraculo (⁊ vos inhonoraſtis me) attribuen
do demoni qd virtuti diuie deberet attribui.
Et ne poſſent dicere q talia diceret ad iactan-
tiā ſubdit (Ego aūt gloriā meā nō quero) Sz
queriť hic cū xp̄s quereret glām dei pr̄is: ⁊ ea
dē ſit gla pr̄is ⁊ filij: qūo pōt dicere ego gliam
meā nō q̄ro. Dicēdū q dirigit vbū ad intenti
onē eoꝝ qb⁹ loq̄bať. qui reputabāt euz quere
re honorē mundanū: ⁊ ē ſenſus (Ego glām me
aꝫ nō q̄ro) q. d. ego nō q̄ro glāz meā ab honoꝛe
dei pr̄is deuiātez ſic vos credit (ē q q̄rit ⁊ iu-
dicet) q. d. illi q q̄rūt glāz mūdi pr̄t manifeſte
iudicare ⁊ ppēdere p fcā mea q ego talia nō q̄
ro. qꝛ vita xp̄i i paupꝫtate ⁊ abiectōe extis. glie
mūdane erat ꝯria: alr exponiť (Ego glāz meā
nō quero). i. exaltatōem pnūc: qꝛ añ paſſiōez
xp̄s q̄rebat abiectōez (ē q q̄rat). ſ. de⁹ pr̄ q p⁹
humiliationē exaltauit euz in cruce. ⁊ dedit i
bi nomē qd ē ſup oē nomē: vt dr̄ Phi. z. (⁊ iu-
dicet). ſ. deuſ pr̄ de illis q me inhonorant vin
dictaꝫ faciēdo de ipiſ: qd fcm̄ ē qn̄ in vindictā
morti xp̄i deſtructa ē ciuitas ⁊ tēplū ⁊ ppl's oc
ciſus ē p et captiuat⁹ p romāos (Am̄ am̄ dico
vobis) hꝫ pbat tertiū ſupꝛa ppoſitū. ſ. q ſeq̄nſ
xp̄z lumē hēat vite. Et diuidiť i duas. qꝛ p̄ po
niť xp̄i pbatio. z°. iudeoꝝ obiectio ibi. Dixerūt
g̃. In pma pte dr̄ ſic (Amē amē dico vobis). i.
fidelr. ⁊ duplicaťad maioꝛē affirmatōem (Si
qs ſermonē meū ſeruauerit moꝛtē nō videbit
i eternū) Cui⁹ rō ē. qꝛ ſerm̄ ē vbū dei. vt hr̄ Lu
ce. 8. inquātū vita eterna in vbo dei ꝯſiſtit ſic
in quodā pncipio ſemiali: qꝛ finalr pducit i vi
tam beatam. ſicut virtute ſemis pducitur fru
ctus. ⁊ ideo ſicut ille qui ſeruat ſemen a coꝛru-
ptione peruenit ad fructum: ſic ſeruās verbū
diuinū peruenit ad beatitudinis ſtatum. que
beatitudo deſignať cum diciť (n̄ videbit moꝛ
tē) vita. n. beata in viſione ⁊ fruitiōe ꝯſiſtit. et
ideo per excluſionem moꝛtis gehēne que huic
viſioni opponitur. conſecutio beatitudinis in
telligiť. ⁊ ſic pꝫ qd ſupꝛa fuit ppoſitum ſcilicꝫ
q ſequens chꝛiſtum habet lumen vite. quia

ſequela xp̄i in obſeruatōe verbi eius conſiſtit
(Dixerunt) hꝫ poniť iudeoꝝ obiectio in ꝯtrari
uꝫ. ⁊ diuidiť in duas. qꝛ pmo poniť dicta obie
ctio: ſecūdo xp̄i reſpōſio ibi. Reſpōdit ieſus.
Obiectio aūt eoꝝ incipit a ꝯuicio: qꝛ ſicut ho
mieſ irratōabileſ ⁊ turbati ſtati dixerūt (Nūc
cognouim⁹. qꝛ demoniū habes). q. d. pri⁹ tātū
opinabamur te habere dmōiū: ſ3 mō ſum⁹ cer
ti. Quia ita ē q nulla falſitaſ a deo eſt: ſed a di
abolo: q ē pr̄ mēdacij vt tu dixiſti: verbū aūt
tuū eſt apertū mendaciū: Ad cui⁹ pbatōem i-
ducūt (Abrahā moꝛtu⁹ ē ⁊ pphete) q tamē ſer
monē dei ſeruauerūt. q eſt maioꝛis virtuti q̄
ſit ſermo tu⁹. ⁊ iō pꝫ falſuꝫ qd tu dicis. (Si qs
ſermonē meū ſeruauerit moꝛtē non guſtabit i
eternū) ex quo pꝫ q decipiebāť in equoco. ex
quo xp̄s dicebat de moꝛte ſpūali. ipi aūt acce-
perūt de moꝛte coꝛpoꝛali. ⁊ iō q̄rūt driſoꝛie duo.
pmū eſt (Nūquid tu maioꝛ es pr̄e nr̄o abrahā
q. d. nō. z⁹ eſt (Quē teipꝫ faci) q. d. māifeſte pꝫ
q ad gloriā vanā de te falſa dici (Rñdit ihſ)
hic poniť xp̄i rñſio. ⁊ p̄ ad ſcdm. z°. ad pmū. ibi
(Abrahā) Et qꝛ in vltio queſito. imponebāt ei
querere vanā glām. iō hꝫ excludit dicens (Si
ego glorifico meipm). i. ſi ego quero glāz meā
pter reglam vitatis diuine. vt vos mihi iponi
tis (gla mea nihil ē). i. falſa. qꝛ falſū eſt. nō ens
vel nihil. ſ3 nō ē ita. qꝛ gla mea ē a deo pr̄e: a q̄
nullū falſū pōt eē. ⁊ hoc ē qd diciť (Eſt pr̄ me⁹
q glorificat me) p miracloꝝ opatiōez: ⁊ poſtea
glorificabit p reſurrectionis ⁊ aſcēſiōis glām
(Quē vos diciti: qꝛ de⁹ nr̄ eſt) p opeꝝ imitati-
onē: ſ3 hoc ē falſum. qd pbat diceſ (⁊ nō cogno
uiſtis eū) p fidē foꝛmatā i qua ꝯſiſtit dei filia-
tio p adoptionē (Ego aūt noui eū) ſic ei⁹ filiuſ
naturalis. hñs eandē ſciam cū ipo (Et ſi dixe-
ro qꝛ nō ſcio eū: ero ſilis vobis mēdax) ſic eſti
mēdaces: aſſerēdo vos eū cognoſcere cū tn̄ nō
eū cognoſcati. Ita eēm mendax ſi aſſererē me
eū ignoꝛare. cū inq̄tum de⁹ hēaꝫ noticiā ean-
dē cū eo. ⁊ inq̄tum hō eū clare videā. ⁊ iō ſub
dit (Sz ſcio eū). ſ. pdicto mō (⁊ ſermonē ei⁹ ſer
uo) hoc addit. qꝛ va cognitio p opa demōſtrať
In oi. n. ope malo ē aliq̄ ignoꝛātia. pp qd dicit
Phs. 3. Ethi. Ois mal⁹ eſt ignoꝛās (Abrahā)
hic rñdit ad pmū. q̄ſierāt. n. p deriſoꝛie. ſi ipſe
eēt maioꝛ q̄ abraā. ⁊ rñdit q ſic. d. (Abrahā
pr̄ vr̄ exultauit vt videret diē meū) Qꝛ abra-
hā deſiderauit cognoſcere tp̄s aduent⁹ xp̄i: q
ē videre xp̄m in ſpū. ⁊ ſic pꝫ q ē maioꝛ abrahā
pp hoc enim cognitionē hāc deſiderabat. quia
ab ipo oiuꝫ gētiū redēptiōem expectabat (Ui
dit ⁊ gauiſus ē) hñ dcꝫ ē ei. In ſemie tuo hñdi
ceñť oēs gentes terre. Gene. zz. Et qn̄ i figura
triū āgeloꝝ ſibi appꝛentiū cognouit trinitatis
myſteriū. Gen. 18. ⁊ in oblatione iſaac pp q lo
cus ille dict⁹ ē dñs videt. vt habeť Gen. zz.
qꝛ dñs fecit videre abrahā occultū xp̄i myſte
riū. Sz ꝯ hꝫ dictū xp̄i veraciſſimū arguūt dicē

tes (. 50. ānos nondū habeſ ⁊ abrahaꝫ vidiſti)
. q. d. hoc eſt impoſſibile. quia a moꝛte abrahe
vſqꝫ ad tēpus xp̄i fluxerunt anni circiter duo
milia. Solet queri cū xp̄s non hēret vltra. 33.
annos qūo aſſumpſerūt tantā ſupfluitatē di-
cendo. 50. annos ⁊c. Dicendū q ppter laboreſ
⁊ ieiunia videbať longe maioꝛis etatis q̄ eēt.
vel ſcdm alios. ppter reuerentiā āni q̄nq̄geſi-
mi q erat iubile⁹. iudei p ipm ꝯputabant. ⁊ eſt
ſenſuſ (50. ānos ⁊c.) q. d. nō vixiſti adhuc unū
iubileū. (⁊ abrahā vidiſti). Ex mō loquēdi ap
paret eoꝝ falſitas ⁊ calūnia. Quia xp̄s non di
xit vidi abrahā ſic ipi repetūt. ſ3 eꝯꝛio q abra
hā viderat ipm. qꝛ tn̄ eoꝝ obiectio pcedebat
ex hoc q ſolū i eo naturā humanā ꝯſiderabāt
iō oñdit ſe naturā diuinā hr̄e dicens. (Amen
amē dico vobis añq̄ abrahā fieret ego ſuꝫ)
vbi oſtēdiť eius eternitas ꝯiūgēdo vbū pñtiſ
tp̄is. ego ſuꝫ. cū verbo pteriti tp̄is. añq̄ fieret.
qꝛ eternitas aſſiſtit oi tp̄e. Et quia iudei neſcie
bāt verbis ei⁹ ꝯdicere rōnabiliter loquendo.
iō ꝯdixerūt coꝛpalr pſequēdo. iō ſubdiť (Tu
lerūt lapides vt iacerēt in eū) ſic in blaſphe-
mū. ⁊ pꝫ māifeſte q nō mouebāť amoꝛe iuſti-
cie ſ3 liuoꝛe iuidie. qꝛ in lapidatione blaſphēie
reqriť debit⁹ pceſſus p accuſatōem coꝛā iudi
ce. ⁊ teſtiū depoſitōem. ⁊ iudicis ſniam. ⁊ tunc
ſeqtur lapidatio extra ciuitatē. vt hēť Leui.
23. Ipi aūt volebāt eū lapidare omiſſo pceſſu
pdcō. ⁊ in loco ſacro quod erat illicitū etiā de
ꝯuicto. ppter qd ioiada pōtifex fecit athaliā
trahi extra ſcepta templi añq̄ occideretur. vt
habeť. 4. Reg. 11. c. (Jeſuſ aūt abſcōdit ſe) nō
occultādo retro parietē. vel aliqd huiuſmōi:
ſ3 virtute diuinitati reddēdo ſe eis iuiſibilez
⁊ in hoc nobis exēplum patientie dedit. ⁊ fide
lib⁹ ſuis materiā ꝯſolatōis qui aliqn̄ ſe abſcō
ſuri erāt (⁊ exiuit de tēplo) p mediū illoꝝ iuiſi
bilr pgens. ſicut dr̄ de illis qui voluerunt eū
pcipitare Luce. 4. Jeſus aūt tranſiēs per me
dium illoꝝ ibat. tn̄ a ſuis diſcipulis videbať.
quia ſecuti ſunt eum ⁊c.

CIX

Et preteriens ieſus) Poſtq̄ chꝛiſt⁹ oñ
dit ſe habere virtutem illuminatiuaꝫ
verbo. hic ꝯſequenter hoc oſtēdit ſen
ſibili ſigno. Et diuiditur in tres. quia pmo po
nitur quedam miraculi pꝛefatio. z°. miraculi
operatio. ibi. Et cum dixiſſet. 3°. miraculi facti
examinatio. ibi. Itaqꝫ vicini. pꝛecedētia mira
culum ſunt duo. ſecundum ponitur ibi. Reſ-
pondit ieſus. Primum qd fuit pꝛecedens ipꝫ
miraculum ⁊ eius occaſio fuit diſcipuloꝛuꝫ in
terrogatio de ceco nato. ⁊ hoc eſt qd dr̄ (Et pte
riens ieſus) in exitu templi de q̄ dictū ē in fine
pcedentis ca. (Uidit hoiem cecum a natiuita
te) quia ibi ſedebat mendicans elemoſynam
ab ingredientib⁹ templū. ⁊ diligenter intuit⁹
eſt eum ieſus. vt dicit Chꝛyſo. q̄ſi vellet aliqd
agere circa eum: ⁊ ideo diſcipuli moti ſunt

ad querendū de cauſa cecitatis eius dicētes.
(Rabi qs peccauit.hic aut pentes eius vt ce
cuſ naſcereť.)ex hoc enim ꝙ ſupra dñs ſanan
do languidū dixerat. iaʒ amplius noli peccare
ne deterius tibi cōtingat:oſtēdens ꝙ peccatū
fuerat cauſa illius langoris: vt ibi dictum fuit.
Jdeo cōſimiliter crediderūt de iſto ceco nato.
ꝙ peccatū ipſius vel parētū.eſſet cauſa huius
cecitatis (Reſpondit ieſus) hic ponitur ſecun
dum ꝓambulū ad miraculū.ſcʒ.xpi reſponſio
ex qua oñditur ꝙ cecitas contingit vt virtuſ
diuina in eius ſanatione declaretur.ꝛ hoc eſt
qḋ diciť (Neqʒ hic peccauit neqʒ parētes eius
vt cecuſ naſcereť) ñ negat ſimplr ipʒ peccaſſe:
vel parētes eius:ſʒ ſolū ad illud de quo interro
gatur.quaſi diceret.nec peccato proprio cecuſ
natus eſt:qꝛ añ natiuitatē peccare nō potuit.
i quo appet queſtio aploꝝ ridiculoſa ꝗtuʒ ad
hāc ptē.nec mirꝝ.qꝛ adhuc rudeſ erāt añ rece
ptōem ſpūs ſci.neqʒ pcc̄o pentuʒ ꝯtingit.lʒ.n.
pentes ꝓ pcc̄is ſuis aliqñ puniāť in filijs mō
ſtruoſis inqꝫtum talia mōſtra ex diuina iuſti
cia naſcunť:tñ frequētius fit ſine pcc̄o.ſ.ꝓpter
idiſpoſitōem materie.vl̕ debilitatē v̄tutis q̄ ē
i ſemine.Uerūtñ ꝗuis talia ſint a caſu reſpec
tu nature create.ſunt tñ ordinata reſpectu di
uine ꝓuidētie.ꝛ aliqñ ordināť ad declaratio
nē diuine v̄tutis in opibus miraculoſis. ꝛ ſic
erat de iſto.iō ſeqtur (Sʒ vt manifeſtenť opa
dei i illo) in eius mirabili illuiatione.vñ ſubdiť
(Me opʒ opari) iſtud nō iportat coactionem
volūtatis in xpo.ſʒ imobilitatē eius a diuia or
dinatione (opa eius qui miſit me).ſ.pr̄is.hoc di
xit:qꝛ miracula illa faciebat virtute diuina.ꝛ
humanitas xpi opabať inſtrumentalr (donec
dies ē).i.ꝗdiu ſum pn̄tialr ſup terrā i humāi
tate aſſumpta.Sic.n.pn̄tia ſolis ſup terrā faċ
diē:ſic pn̄tia xpi q eſt ſol iuſticie i humanitate
aſſūpta.feċ quendā diē grē ſpūalē.q̄ dies du
rauit a xpi natiuitate vſqʒ ad eius aſcenſioneʒ:
licʒ poſtea remanſit nobiſcū ſacr̄aliter vſqʒ ad
mūdi finē (venit nox qñ nemo pōt operari) qꝛ
poſt iudiciū nullus poterit mereri.vl̕ a culpa
ad grāʒ ꝯuerti (Quam diu ſuʒ i mūdo lux mū
di ſū) ipʒ doctrina ꝛ miracul̕ illuſtrādo (Hoc
cū dixiſſet) hic ꝯñr poniť miraculi opatō:in q̄
duo exp̄muť q̄ i miracul̕ diuis reqruť.ſ.dei
potētia operās.ꝛ ſanati fides.ꝛ obia diſponēſ
ꝛ h̄ ē qḋ dr̄ (Hoc cū dixiſſet expuit i terrā) Sa
liua.n.fluit de capite.ꝛ iō ꝑ hāc expuitōeʒ oñ
dit ꝙ v̄tus ſanatiua q̄dāmō erat ab eius hūanita
te.iꝗtū ipa huaitaſ ē organū diuitatl ꝑꝑ h̄ dr̄
Luce.6.v̄tus de illo exibat ꝛ ſanabat oēs (ꝛ feċ
lutū ex ſputo) vt oñderet ſe eē illū q formauit
p̄mū hoīeʒ de limo (ꝛ liniuit ſup oculoſ eius) in
ter corpa aīaliū nobilius ē corpus hūanū.ꝛ i cor
pore hūano caput ē ps nobilior:ꝛ i capite ocu
lus.ꝛ iō ex formatōe ptiſ nobilioriſ repte i cor
poralibus.oſtēdit xps ſe eſſe formatoreʒ corpis

(ꝛ dixit ei.Uade laua i natatoria ſiloe) hoc di
xit ut cecus trāſeūdo ſic ꝑ citatē linitus luto a mł
tis videreť.ꝛ ꝑ ꝯñs miraculū magis diuulga
reť ꝛ ꝯfirmareť (qḋ iterp̄tať miſſuſ) hoc addit
euāgeliſta volens iterp̄tare nomen hebraicū
ad deſignandū myſteriū xpi miſſi ad ſalutem
hoīum (Abijt ḡ) in q̄ pʒ fides ceci (ꝛ lauit ꝛ ve
nit vidēs) nō v̄tute luti:aliogn vidiſſet ſtatiʒ
cū ipoſitū fuiſſet.ꝛ iterꝝ hoc pʒ.qꝛ nō vidit do
nec lutū amotuʒ fuit:nec virtute aq̄.qꝛ hoies
ibi frequēter ſe lauabāt.ꝛ idē cecus alias de il
la ſe lauerat qꝛ cōis erat.ꝛ tñ v̄tutē illuiatiuā
nullus ibi exptus fuerat.ꝛ ſic pʒ ꝙ illa illuia
tio diuia v̄tute fcā ē (Jtaqʒ vicini) hic ꝯñr po
niť miraculi fci examinatio.ꝛ p̄ a turbis. 2° a
phariſeis.ibi.Adducūt aūt.Jn p̄ma examina
tione fit inqſitio de tribus.p̄ de ipo illūinato.
vtꝝ eēt ille q p̄uſ dicebať cecus natus.ꝛ hoc ē qḋ
dr̄ (Jtaqʒ vicini et q viderāt eū p̄us) frequen
ter:cuius cā ſubdiť (Quia mēdicus erat) ꝛ ſic ſuā
cecitatē frequēter eiſ expoſuerat elemoſynaʒ:
petēdo (dicebant.Nōne hic ē q ſedebat ꝛ men
dicabat).q.d.ſic ꝓ certo.qꝛ dictū eoꝝ erat fir
mū ꝑꝑ expientiā frequētē (Alij) volēteſ impu
gnare fcā xpi (dicebāt nequaꝗ) ſupple eſt ille
cecus natus (ſʒ ſilis ei eſt) ex viſu.n.fit hō maxie
cognoſcibiliſ.ꝛ iō reſtitutio viſus ita mutaue
rat vultuʒ eius.ꝙ vix poterat recognoſci niſi a
valde expertl q̄les erāt vicini.q frequēter vi
derāt eum (Jlle aūt dicebat qꝛ ego ſum) ꝛ i h̄
excludit alioꝝ dubiū.ꝛ ſic gratus cognoſcit di
uinū bñficiū.Sʒ ꝯñr q̄rūt ꝺ ꝭo. .de mō illuia
tōis dicētes (Quō apti ſūt tibi oculi: Rñdit.
Jlle hō q dr̄ ieſus) lʒ.n.alias eū nō vidiſſʒ cū
eēt cecus.tñ frequēter audiuerat nomē eius.
ꝛ ꝑ vocē ipʒ cognoſcebat (feċ lutū ꝛ vnxit ocu
los meos) aſſerit tñ illū qḋ fiebat. ſenſerat.n.
lutū poſitū ſup oculos ſuos ꝑ tactū. ꝛ cū eſſet
in loco ſicco i quo nō erat lutuʒ ꝑ hoc ſciuit ꝙ
xps illud lutū fecerat:ſʒ vtꝝ feciſſet cū ſputo
vl̕ aq̄ hoc nō cognouit.ꝛ iō repetēdo nō diċ lu
tū ex ſputo.ſʒ tñ fecit lutū ꝛc̄.Queſito de mō
illumiationis queriť 3° de ipo illumināte di
cētes (Ubi ē ille.Ait.neſcio) qꝛ añꝗ eēt reuer
ſus de natatorijs ſiloe videnſ:ieſus a loco illo
declinauerat (Adducūt) poſita exaltatione mi
raculi corā turbis. hic ꝯñr poniť examinatio
corā phariſeis.Et diuidiť in duas:qꝛ p̄ exami
nāt miraculū.2° inducūt illūinatū ad v̄itatē
negandā.ibi.Uocauerunt rurſum.Prima in
duas.qꝛ p̄ examinant miraculū ꝑ ipm illumi
natū.2° per pentes ipiuſ.ibi.Non crediderūt
Prima in duas.qꝛ p̄ poniť illuiati iterrogatio
2° ex h̄ audientiū diuerſa opinio.ibi.Dicebāt
ergo.Jn prima ergo pte dicitur ſic (Adducunt
eum ad phariſeos qui cecus natus fuerat) h̄
fecerant malignantes contra chriſtum volen
tes oſtendere ꝙ feciſſet contra legem.propter
quod ſubdit euangeliſta (Erat autem ſabba

tuʒ qñ lutum feċ ieſus:ꝛ aperuit oculoſ eius.
phariſei arguebāt enim xpm de violatiōe ſab
bati) iterꝝ iterrogabāt eū phariſei quomodo vi
diſſet) Sciendū ꝙ interrogauerūt euʒ ordina
te de tribus p̄dictis.i p̄ma examinatione.ſʒ euā
geliſta hoc breuiter repetit (Jlle aūt dixit eis)
ꝛc̄ (Rñdendo) ſic priuſ (Dicebat) hic poniť di
uerſitas opionuʒ ſequētiuʒ ex eiuſ rñſione.qꝛ
quidam ex phariſeis arguebāt xpm de viola
tione ſabbati in hoc fcō dicentes (Non ē h̄ hō
a deo q ſabbatum nō cuſtodit) ipi falſuʒ dice
bāt.qꝛ opa corpalia ad dei magnificētiā ordia
ta licite fiebāt i ſabbato ſic ſupra dictuʒ ē.5.c.
(Alij aūt) econuerſo volenteſ fcā xpi excuſare
ꝛ magnificare (dicebāt.Quō pōt hō peccator
hec ſigna facere).q.d.nullo mō.Sʒ ꝯtrium vr̄
Math.7.vbi diciť de malis hoibuſ. Domine
nōne in noie tuo demonia eiecimus ꝛ virtutes
multas fecimus:Sequiť nō cognoui vos diſce
dite a me operarij iniqtatis ꝛc̄. Dicendum ꝙ
miraculum ē opus excedens oēm virtutē cre
atam.ꝛ per ꝯñs fit a ſolo deo . Talia aūt fiunt
ab ipſo ad teſtificandū aliquid qḋ ē ſupra hūa
nam cognitionē.ꝛ hoc ē duplr.Uno mō ad te
ſtificandū veritatē alicuius doctrine exiſtis ſu
ꝑ facultatē intellectus nr̄i.ꝛ tūc optet ꝙ illa do
ctrina ſit vera cuʒ deus non ſit teſtis falſitatis.
tñ non oportet ꝙ ille q docet doctrinaʒ illā ſit
bonus.quia miraculū illud nō fit ad teſtifican
dum eius bonitatē.ſʒ doctrine veritatē. ꝛ hoc
mō aliqñ ꝑ malos homines p̄dicantes fidē ca
tholicā facta ſunt miracula ad ꝯfirmatōem fi
dei catholice.ꝛ ſic itelligiť illud v̄bum math.
p̄allegatum.Alio mō fiunt miracula ad teſtifi
candum de bonitate ipius docentis.ꝛ tūc opʒ
ꝙ bonitas ſit in illo.aliter deus eſſet teſtl falſi
tatis.ꝛ hoc mō fiebant miracula xpi.ſic dictū
fuit ſupra.5.c.Opera q̄ ego facio teſtimonium
ꝑhibent de me.ꝛ hoc modo loquebātur iſti di
cētes.Quō pōt hō peccator ꝛc̄.(Et ſciſma erat
inter eos) ꝓpter qḋ requiriť ſnīa ipius illumia
ti cū dr̄ (Quid dicis de illo qui aperuit oculos
tuos) illud q̄ſitum nō fuit ab illis q impugna
bāt facta xpi.qꝛ ꝓbabile erat qḋ rñderet ꝓ ſuo
illuiatore.ſʒ ab alijs.Et ſubdiť eius reſpōſio cū
dr̄ (Jlle aūt dixit:qꝛ ꝓpheta ē) nō eſt itelligen
duʒ ꝙ ꝯfitereť eum eē ꝓphām cōiter dictum
ſic fuit eſaias vel hieremiaſ:ſʒ ꝓphām antho
nomatice deʒ:q erat ꝓmiſſus ad ſalutē homi
num ſcdm quod dr̄ Deutero.18. ꝓphām ſuſci
tabit vobis deus ꝛc̄.ꝛ ſic ꝯfeſſus eſt ipm eſſe v̄uʒ
xpm (Non crediderunt) hic poniť inqſitio mi
raculi ꝑ parētes ceci.ꝛ hoc ex diuina ordinati
one fcm̄ ē ad maiorē fidei ꝛ miraculi declarati
onē.interrogāteſ ḡ pentes de tribus.p̄ de ꝑſona
filij cū diciť (Hic ē filius veſter) itelligiť inter
rogatiue.2° de mō naſcēdi:cū ſubdiť (quē di
citis qꝛ natus eſt cecus).i.fingitl ꝗuiſ forte nō
ſit ita.hoc dicebāt vt inducerēt eoſ ad negādū

Quia pentes ſolēt occultare mōſtruoſitatē fi
lioꝝ quā ꝯtrahunt a natiuitate.Quia tal̕ mō
ſtruoſitas magis ꝯuertiť in ꝯfuſionem paren
tū.ꝗ ſi poſt natiuitateʒ eſſet ꝯcta ꝑ pueri defe
ctum.3° Si natus ſit cecus:querūt de mō vi
dendi dicentes (Quomodo ergo nunc videt)
ſubditur parentum reſponſio:ꝛ de duobus p̄miſ
rñdent aſſertiue dicentes (Scimus quia hic ē
filius noſter.ꝛ quia cecus natus ē) magiſ volūt
ꝯfiteri turpitudinem ſuaʒ ꝗ dicere falſitateʒ
De 3° autem remittunt ad filium non auden
tes v̄itatē dicere.ꝛ cauſa infra ponitur.ꝛ hoc ē
quod dicitur (Jpʒ interrogate.Etatem hʒ).q.
d.melius poteſt veritatem dicere (ipſe de ſe lo
quať) ideſt in cauſa ſua.vt dictum ſuū nobis
non imputetur:cuiuſ cām ſubdit euangeliſta.
(hec dixerunt parentes eius. quia timebant
iudeos) quia erant p̄ncipales in populo (Jam
enim conſpirauerant iudei) in odium xpi (vt
ſiquis confitereť eum eſſe xpm extra ſynago
gam fieret) ideſt extra ſocietatem iudeoruʒ tā
ꝗ excōicatus ꝛ reprobatus.quod apud iude
os erat maximum opprobrium (Uocauerūt)
hic inducitur illuminatus ad neganduʒ facti
veritatem.Et diuiditur in tres.quia p̄mo po
nitur dicta introductio.2° iniuſta condēnatio
ibi.Maledixerunt.3° eius a chriſto receptio.
ibi.Audiuit autem.Circa p̄mum ſciendum ꝙ
phariſei videntes ꝙ factum negari non pote
rat:ideo voluerunt decipere ipʒ illuminatū.
ꝛ hoc eſt quod dicitur (Uocauerunt ergo rur
ſum hominem q cecus fuerat ꝛ dixerūt ei. Da
gloriam deo).i.confitere veritatem.volebant
enim eum inducere ad dicendum ꝙ illumina
tus fuiſſet magica arte:ideo ſubdiť (Nos ſci
mus quia hic homo peccator eſt).q.d.diuina
v̄tute non fecit.ꝛ ſubditur ipius illuminati con
ſtantia.quia inter aduerſarios exiſtens forti
us ꝗ ante veritatem confitetur dicēs (Si pec
cator eſt neſcio) hoc non dicit dubitanſ de chri
ſti ſanctitate.ſed irridendo eorum malitiam q̄
ſi diceret.vos dicitis.quia ſcitis eum eſſe pec
catorem:ꝛ ego non dico hoc.immo contrariuʒ
quod probat conſequenter per factum (vnuʒ
ſcio quia cum cecus eſſem modo video) ꝛ ex h̄
manifeſte arguit eiuſ ſanctitatē.qꝛ tale factuʒ
excedit omnino facultatem totius nature cre
ate . ꝛ per conſequens non fit a magica arte.
ſed a deo ſolo . quia non facit aliquid ad te
ſtimonium bonitatis alicuius niſi in verita
te ſit ſanctus.cetera patent.(Maledixerunt)
hic ponitur iniuſta eius condemnatio cum di
citur (Maledixerunt ei) ſecunduʒ ſuam repu
tationem : tamen ſecundum veritatem erat
magiſ benedictio.vnde dicit Aug.Utinam ſu
per me veniat iſta maledictio.(Et dixerūt.tu
diſcipulus illius ſis).i.illius malefici ꝛ tranſ
greſſoris (nos diſcipuli moyſi ſumus) hoc
erat verum tantummodo nomine.ſed non re.

Quia veri diſcipuli moyſi ſunt qui eius opera
imitanť. ꝛ eius ſcripturas pie interpꝛtanť. Jſti
aūt faciebāt ꝯtrariū. ꝑpter quod ſaluatoꝛ diē
eis ſupꝛa. 5. ca. Si crederetis moyſi. crederetł
foꝛſitan ꝛ mibi (Nos ſcim⁹ qꝛ moyſi locut⁹ eſt
deus) i boc verū dicūt: qꝛ expꝛ̄ſſe boc in ſacra
ſcriptura ꝯtineť (Dunc aūt neſcim⁹ vnde ſit)
.i. nulli⁹ auctoꝛitatł ipm reputam⁹: nec a deo
miſſum. non. n. ſimplr loquendo neſciebāt vñ
eēt. qꝛ patriā ꝛ gen⁹ eius cognoſcebant. vñ ſu/
pꝛa dictū eſt. 7. ca. bunc ſcim⁹ vñ ſit. Sꝫ iſte il
luiatus illoꝝ maliciā et falſitatē confutat. d.
(Jn boc enim mirabile eſt ꝙ vos neſcitł: vnd
ſit ꝛ aperuit oculos meos) illa eni miracula dł
cunť q̄ ſunt iconſueta. Cōſuetū aūt erat iude/
is ſigna q̄rere. vt babeť .i. ad Coꝛin. i. Judei. n.
ſigna querunt. ꝛ manifeſtis ſignis credere. ſiē
pꝫ de moyſe faciēte ſigna coꝛā ꝑplo. ꝑpter qđ
ei crediderūt. vt babeť Exo. 4. ꝛ iđ incōſuetū
erat ꝛ mirabile. ꝙ nō credebāt xp̄o facienti ſi/
gnum maximū. in illūiatione b⁹ ceci. quia nec
moyſes vł ali⁹ ꝑpbeta ſimile fecerat. ideo ſub
diť (Scim⁹ aūt qꝛ deus peccatoꝛes nō audit)
faciēdo miracula ad teſtimoniū bonitatł eoꝝ
vt pꝫ ex p̄dictis (Sꝫ ſiqs cultoꝛ dei eſt) ꝑ actū
latrie debitū (ꝛ volūtatē eius facit) ꝑ ipletio/
nē mādatoꝝ (bunc exaudit) faciendo miracu
la ad declaratōem ſue bonitatł (A ſeculo nō ē
auditū: qꝛ quis aperuit oclos ceci nati) b̄ eni
nō inueniť in tota ſerie vete. teſta. ꝛ iđ ꝯcludit
ꝓpoſitū (nō poterat facere quicq̄) de talib⁹
facultatē nature excedētib⁹. ꝛ qꝛ mali boieſ ꝛ
obſtinati nō recipiunt ꝑſuaſionē. ideo ex veri
tate oſtenſa reddūt ei vituperatōeꝫ dicentes
(Jn peccatis natus es totus) .ſ. in aia ꝛ coꝛpo
re. vt pꝫ in cecitate (ꝛ tu doces nos) q. d. nō de
cet. ſꝫ boc ē falſū: qꝛ veritas a q̄cūq; dicať reci
piēda ē (Et eiecerūt eū foꝛas) .i. a ſocietate ali
oꝝ boīum excōicauerūt (Audiuit ieſus) b̄ po
niť eiecti receptio. ꝛ diuidiť in tres. qꝛ p̄ poniť
eius i fide iſtructio. 2°. fidei ſue ꝯmēdatio. ibi.
Dixit ieſus. 3°. pbariſeoꝝ murmuratio. ibi. Et
audierūt. Jn p̄ma ḡ pte dř ſic (Audiuit ieſus:
qꝛ eiecerūt eū foꝛas) lꝫ oīa nouerit anq̄ fierēt
tñ bec audiuit auditu coꝛꝑali (ꝛ cū inueniſſet
eum) nō a caſu fcm̄ eſt. ſꝫ ex ſua volūtate. ꝛ oꝛ/
dinatōe (ꝛ dixit ei. Tu credis i filiū dei) .i. pa/
tus es credere i filiū dei q apuit tibi oculos. ꝛ
ille ſic valde ꝑatus ad boc rñdit (Quis ē dñe
vt credā in eū) nō. n. cognoſcebat ieſum i facie
qꝛ illū alias nō viderat: vt ſupꝛa dc̄ꝫ ē. ſꝫ euꝫ
deſiderabat videre. ꝛ iđ dignū erat vt ei ueri
tas reuelareť: iđ ſequiť (Et dixit ei ieſus ꝛ vi/
diſti eū) nunc in p̄ñti (ꝛ qui loq̄tur tecum ipſe
ē) ꝛ ſtatim credidit ꝛ fidem ſuā oꝛe ꝑfeſſus eſt
diceſ (Credo dñe) ꝛ ope (ꝛ ꝓcideſ adoꝛauit eū)
adoꝛatione latrie credens euꝫ deum ꝛ boiem.
(Dixit ei ieſus) bic ꝯñr poniť fidei ſue ꝯmēda
tio a xp̄o dicente (ego in iudiciū i būc mundū

veni) nō accipiť bic iudiciuꝫ ꝯdēnationis ꝛ p̄
miationis qđ erit i ſcđo aduentu xp̄i. ſꝫ iudici
um diſcretiōis credētiū a nō credētib⁹: qđ fa/
ctū eſt in p̄ ei⁹ aduentu: iđ ſeq̄tur (vt q non vi
dent uideāt) .i. ad illuminatiōem ſimplicium
ꝛ bumiliū q reputant ſe nō videre (Et q vidēt
ceci fiant) .i. ad excecatōem legiſꝑitoꝝ ſupbo/
rū reputātiū ſe videre: ꝛ pꝫ ipletum i boc ceco
nato. ꝛ aplis q erāt ſimplices ꝛ a xp̄o ſunt illu
minati. Sacerdotes aūt ꝛ legiſꝑiti ꝑpter ſup
biā ſunt excecati. Aliter exponiť boc de illūia
tione gentiliū ꝑ fidei ſuſceptōem. ꝛ obtenebꝛa
tōem iudeoꝝ ꝑ ipi⁹ refutatōem. qꝛ ātea genti
les reputabanť ceci. vt iudei vidētes. qꝛ erāt
vni⁹ dei cultoꝛes. ꝑpter boc dř in pſalmo. No
tus in iudea de⁹ (Et audierunt) bic poniť pba
riſeoꝝ murmuratio. ex verbis. n. xp̄i male itel
lectis acceperūt ꝙ ꝯminareť eis cecitatē coꝛ/
poꝛalē qualē amouerat ab illo ceco nato. boc
aūt iniurioſuꝫ reputauerūt. iđ ſtatiꝫ repugna
uerūt dicētes (Nunqd ꝛ nos ceci ſumus) ſed
ex eoꝝ rñſione eos ꝯfutat dicenſ (Si ceci eſſe/
tis non bēretis peccatū) qꝛ ſi nō vidiſſent opa
cbꝛiſti bērent aliquā excuſatiōeꝫ de boc ꝙ nō
crediderūt ei. vł alr (Si ceci eſſetis) .i. ignorā
tes ſcripturas ꝛ ꝑpbias de me (pcc̄ꝫ nō bēre/
tis) .ſ. tm̄ q̄tum bētis nūc (Nunc vo qꝛ dicitł:
qꝛ videm⁹) .i. reputatis vos itelligere ſcriptu
ras (pcc̄m vr̄m manet) .i. aggrauať. pōt ēt ex/
poni de viſione coꝛpoꝛali miraculoꝝ: que ag/
grauabat pcc̄m eoꝝ. Dic q̄ritur. vtꝝ cecitas
mentis excuſet peccatum: Et arguiť p̄ ꝙ non.
Qꝛ pcc̄ꝫ additū pcc̄o nō excuſat ſeu diminuit
pcc̄m. ſꝫ magis auget. Cecitas aūt mentis pec
catū eſt. qꝛ mereť penā ſcđm qđ diciť p̄ma ad
Coꝛin. 14. Si quis ignoꝛat ignoꝛabiť ꝛc̄. Jtē
illud ꝑpter quod duplicať pena non excuſat
pcc̄m. ſꝫ magis aggrauat. cecitas mentł eſt bu
iuſmodi. qꝛ ſcđo etbicoꝝ diciť. ꝙ ebꝛijs dupli/
ces maledictiōes debētur Cōtrariū arguiť ꝑ
boc qđ dicit ſaluatoꝛ in lr̄a. Si ceci eſſetis non
baberetł pccūꝫ. Reſpōſio. bic tria ſūt vidēda
pꝛimo ſcꝫ. quid ſit cecitas mentis. ſecūdo qua
le peccatuꝫ excuſat Tertio q̄lr excuſat. Circa
p̄mū ſciēduꝫ qđ cecitas nō dicit ſimplicē ne
gationeꝫ viſus cū ſit p̄uatio: ſed dicit negatio
nem in ſubiecto apto et ꝑ tempoꝛe. i quo viſuſ
debet ineſſe: qꝛ catulus ante nonuꝫ diem non
dicitur cecus. Ad ſimilitudinē buiuſ. i ſpiritu
alibuſ cecitas mentis non dicit ſimplicē nega
tionē ſcientie: ſed negationem ſcientie que de
bet alicui ineſſe. ꝛ ꝑ tēpoꝛe q̄ teneť illud ſcire.
Quia non omnes teneť eadē ſcire nec pꝛo codē
tempoꝛe. plus eni teneť ſcire ſacerdos vel cle
ricus q̄ ſimplex laic⁹. Nec ꝑ quolibꝫ tp̄e. pl⁹
eni teneť ideꝫ bō ſcire in etate perfecta ꝛ ſene
ctute. q̄ in adoleſcētia uel iuuētute. ꝛ ſic pꝫ p̄/
mum. Circa 2ᵐ ꝯſiderandum ꝙ cecitas men/
tis ꝯſequens ad actum peccati pōt ſe babere

tripliciter anteceděter: ꝯcomitanter: ꝯñr. Conſe/
q̄nter ſe bꝫ qñ bō ꝑ volūtatē ſic iberet peccato
ꝑpetrato ꝑ cōſenſū: ꝙ nō vellet ſcire ea ꝑ que
poſſet a peccato ꝑpetrādo q̄tū ad actū ipediri
vł retardari. ꝛ ſic vult talia neſcire. vt liberiuſ
peccet. ꝛ tale peccatū nō excuſať ꝑ cecitatē mē
tis: ſꝫ magis aggrauať. qꝛ talł cecitas ꝓcedit ex
maxia itentione volūtatis erga peccatū. Cōco
mitāter ſe bꝫ ad peccatū. qñ aliqs peccat neſci
ens: tñ ſic ē diſpoſitus: ꝙ ſi ſciret nibilominus
idē faceret: ſiē ſi aliqs ꝑcutiēs bomineꝫ credit
ꝑcutere canē: nibilomin⁹ ſi determiate cogno
ſceret illū bominē idē faceret: ꝛ talis cecitas ñ
excuſat neq; aggrauat actū. qꝛ nō ē cā actus. ſꝫ
ei tm̄modo ipm ꝯmittiť: talis. n. nō peccat per
ignoꝛantiā: ſꝫ peccet ignoꝛās. vt bētur. 3. Etbi.
Antecedēter ſe bꝫ ad actū peccati qñ ē cā act⁹.
ꝛ boc ē qñ ſic ē bō diſpoſitus ꝙ ſi ſciret illud eē
peccatū nō faceret. ꝛ talis peccat ꝑ ignoꝛātiaꝫ
vel mētł cecitatē. ꝑpter qđ tale peccatū ꝑ ipaꝫ
excuſatur: ꝛ ſic pꝫ 2ᵐ. Circa 3ᵐ cōſiderāduꝫ ꝙ
p̄dicta cecitas vel ignoꝛātia q̄ ē cā peccati: pōt
tripłr cauſari. Uno mō ex ruditate intellectuſ
ipſius bois: ꝛ ſi ſit tāta ruditas. ꝙ illa ignoꝛan
tia vel cecitas ſit inuincibił: excuſat totaliter
a peccato. Alio mō cauſať ex negligētia ſtuden
di ea q̄ bomo teneť ſcire. vt puta qꝛ refugit la/
boꝛem ſtudij: vel qꝛ circa alia occupať. ꝛ tūc ex
cuſať peccatū nō i toto: qꝛ illa ignoꝛātia nō eſt
oio inuolūtaria. ꝛ q̄tominus babet de inolun/
tario. tātominus excuſat. nō tñ pōt i boc certa
regula poni. ſꝫ oꝫ ex circūſtātijs penſari. 3°. mō
cātur ex malitia ꝓprie volūtatis: ita ꝙ bomo
bene ē diſpoſitus i mēte ꝛ coꝛpoꝛe. totałr tamē
laboꝛem acquirendi illuminationem mentis
expellit illam ignoꝛantiam pꝛo nibilo reputā/
do: ꝛ ille excuſari nō pōt a peccato. ꝛ ſic pꝫ terti
um. Ad p̄mū dicendum ꝙ additio peccati ad
peccatū ſemꝑ facit plura. nō tñ ſemꝑ facit ma/
ioꝛē grauitatē: qꝛ pōt cōtigere ꝙ p̄mū ſic dimi
nuit 2ᵐ ꝙ ambo ſimul iūcta nō babēt tātam
grauitatē q̄tā baberet 2ᵐ ꝑ ſe acceptū: ſiē bo/
micidiū ꝑpetratū ab bomie ſobꝛio graui⁹ eſt q̄
ſi ꝑpetraretur ab bomie ebꝛio. ita ꝙ ꝑpōderat
ebꝛietati ꝛ bomicidio ex illa ſequēti: q̄uis ſint
duo peccata. Ad 2ᵐ dicēdū ꝙ duplices puniti
ones vel maledictiones debenť ebꝛijs ꝑ duo
peccata que ibi cōcurrūt: tñ ſi ille punitiones
fiāt ſm mēſuram peccati: nō erūt tāte q̄titatł
quāta ē punitio pꝛo vno ſolo peccato grauioꝛi.
vt dictū ē. Alr pōt dici ꝙ illud dictū nō ē dc̄m
pbi. ſed ē verbū cuiuſdā legiſlatoꝛis noie pita/
ci: qui boc ſtatuit circa ebꝛios ampli⁹ puniēdoſ
nō reſpiciēs ad peccati grauitatē. ſꝫ ad cōeꝫ po
puli vtilitatē: qꝛ multi ex ebꝛietate peccāt. ꝛ in
talibus: ad que ꝑpetranda multitudo ꝓna eſt
grauioꝛ pena ſolet adbiberi: ſiē i multis terris
ſimplex furtum punitur graui⁹ q̄ blaſpbemia
q̄uis blaſpbemia ſit multo magis pcc̄m. C.X.

Amen amē dico vobis) Dic oſtenditur
ꝙ doctrina xp̄i ſit viuificatiua. Et pꝛo
oſtēdiť b̄ ꝑ verbū. 2°. ꝑ ſenſibile ſignū.
qꝛ cōſuetudo ē b⁹ euāgeliſte adiūgere ſignum
ſenſibile coꝛreſpōdēs doctrine ibi. ii. c. Erat āt
quidā languēs. Pꝛia i. 2. qꝛ p̄ pōiť xp̄i benigni
tas i docēdo. 2°. iudeoꝝ malignitas ipm ꝑſeq̄n/
do ibi. Facta ſūt encenia. Pꝛia i. 2. qꝛ p̄ doctria
xp̄i ponitur. 2°. ei⁹ effectus oſtēdiť ibi. Diſſenſio
itaq;. Pꝛima adbuc i. 2. qꝛ p̄mo ſaluatoꝛ p̄mit/
tit q̄dā ꝑabolā. 2°. expoſitionē eius ibi. Doc ꝓ/
uerbiū. Jn ꝑabola exp̄mitur ꝯditio furis ꝛ pa/
ſtoꝛis ouiū. p̄mo ꝑpter diuerſū ingreſſū eoꝝ. et
boc ē qđ dř (Amen amen dico vobis q ñ intrat
ꝑ oſtiū in ouile ouiū. ſꝫ aſcēdit aliūde: ille fur ē
ꝛ latro) nō. n. vēit ꝑpter bonū: iđ querit idebi
tū ingreſſū (Qui āt itrat ꝑ oſtiū paſtoꝛ ē ouiū)
2°. oñditur eoꝝ diſtinctio ꝑ effectum cum ſub/
diť (Duic oſtiarius aperit) qꝛ ſcit eū beniuolū
ouibus (ꝛ oues vocē eius audiunt) .i. cogſcūt.
Quia bꝛuta aīalia ſuos benefactoꝛes recogno/
ſcūt. vt pꝫ per expꝛientiā. ꝛ ꝑ Eſaiaꝫ ꝑpbetā. i. c.
Cognouit bos poſſeſſoꝛē ſuū ꝛc̄ (Et ꝓpꝛias oues
vocat noiatim) qꝛ diſtīcte eas cognoſcit: quod
nō facit alienus (ꝛ ducit eas) ad paſtū (Et cuꝫ
ꝓpꝛias oues emiſerit: ante eas vadit) bunc. n.
modū babēt paſtoꝛes i terra illa quod p̄cedūt
gregē ſibilādo voce ꝛ inſtrumēto. ad cui⁹ audi
tū oues diriguntť. iđ ſequiť (Et oueſ illū ſequū
tur: qꝛ ſciunt vocē eius. Alienū aūt nō ſequun
tur) .i. furē: ſꝫ fugiūt ꝛc̄. ſꝫ āt Cbꝛiſo. Ouile ē ec
cleſia. Oues ſūt fideles. Oſtiū ſacra ſcriptura:
ſm illud ad Colocen. 4. Oꝛātes ſimul pꝛo no/
bis vt deus aperiat nobis oſtiū ſermōis ad lo
q̄ndū myſteriū xp̄i. Sic igiť ꝯtinuatur lr̄a iſta
p̄cedentibus ſm Cbꝛiſo. xp̄s. n. dixit iudeos eē
cecos i intellectu ſcripturaꝝ: quod oſtendit ex
bac ꝑabola: ex boc ꝙ aduētum xp̄i deberēt cō
ſiderare ex teſtimonio ſcripturaꝝ quas bēbāt
qꝛ xp̄s intrauit ꝑ oſtiū. i. ꝑ determiationē ſacre
ſcripture: q̄ tp̄s: locū: ꝛ modū veniēdi. determi
nauit: vt ē dictū ē. 5. c. ꝛ iđ alij aliter itrāteſ ſūt
fures: ſicut macbometus ꝛ antixp̄s (Duic oſti
ari⁹ apit) .i. moyſes cui p̄ data ē ſacra ſcriptu/
ra. ꝑpter boc ſaluatoꝛ dixit ē. 5. c. Si crediderē
tis moyſi crederetis foꝛſitan ꝛ mibi (Et oues il
lū audiunt) .i. ſimplices: ſicut apoſtoli fuerūt
ei credētes (Et vocat eas nominatī) boc pꝫ de
apoſtolis quibus diſtincta nomia impoſuit (ꝛ
educit eas) de tenebris ignoꝛantie ꝛ culpe (et
ante eas vadit) per exēpla operum. ſm qđ dici
tur ifra. i3. c. Exēplū dedi vobis: vt quēadmo/
dū ego feci ita ꝛ vos faciatis (ꝛ oues illū ſequū
tur) ꝑ imitationē (quia ſciunt vocē eius) .i. ꝑ fi
dem cognoſcūt ꝛ appꝛobāt (Alienū āt ñ ſequū/
tur) recipientes falſā doctrinā (Quia nō noue
runt vocē alienoꝝ) Sed ꝯ dictū Cbꝛiſo. pōt ar
gui. quia xp̄s exponendo bāc ꝑabolam dicit ſe
eē oſtiū. ḡ ſacra ſcriptura nō ē bic oſtiū. Poteſt

dici ſuſtinēdo dictū Chriſo. ꝙ xp̄s nō vocat ſe
ſolū oſtiū: ſed ēt paſtorē. vt patebit. ⁊ ſm̄ hoc di
ſtinguit̄ ab oſtio. ꝓpter h̄ ſacra ſcriptura dicit̄
oſtiū hic inq̄ʒtū xp̄s eſt paſtor ouiū. et reſpectu
ſui īgreſſus ī mūdū: ꝙ aūt xp̄s dicit ſe eē oſti/
um h̄ nō eſt reſpectu ſui ingreſſus in mundū. ſʒ
īq̄n ā tū alij per ipſū habēt ingreſſum ī deuʒ ſm̄
Aug. Oſtium ē xp̄s. ⁊ cōtinuat̄ ſic lr̄a p̄cedenti
bus. q2 iudei ī p̄cedenti. c. dixerūt ſe videre ſi/
ne xp̄o. ⁊ p ↄ̄ns poſſe ad veritatē venire ſine eo
ꝓpter hoc ſaluator in hac parabola oſ̄dit hoc
impoſſibile dicēs (Qui nō ītrat) ī cōgregatōeʒ
fideliū (p oſtium). i. p xp̄m (fur ē ⁊c̄) Quod faci
unt oēs īfideles: ⁊ ēt mali fideles: ſtatū p̄latio/
nis īdebite aſſequētes (Qui āt ītrat p oſtiū). i.
p fidē xp̄i ⁊ humilitatē. ⁊ alias virtutes ei⁹) pa
ſtor ē ouium) ſm̄ veritatē (huic oſtiari⁹ apit). i.
ſpūs ſanctus reuelat veritateʒ. vt poſſit oues
paſcere (⁊ oues vocē eius audiunt). i. doctrinā
recipiūt (⁊ vocat eas nomiatim) cōdeſcēdēdo
familiariter ſubditis (⁊ educit eas) de tenebris̄
ignorātie ⁊ culpe (⁊ ante eas vadit) p exempla
vite (hoc ꝓuerbium) Hic ponit̄ dicte parabole
expoſitio. Et diuidit̄ in. z. q2 p̄mo oſtēdit̄ neceſ
ſitas exponēdi. z.º ſubiungit̄ ipſa expoſitio ibi.
dixit ḡ. Circa p̄mū ſciendū ꝙ illa īdigent expo/
ſitione que habēt obſcuritatē. tale erat v̄bum
xp̄i p̄dictum. q2 erat pabolicū. ⁊ iō intellectus
eius audiētibus erat occultus. ⁊ h̄ ē quod dic̄
euāgeliſta (Hoc ꝓuerbiū dixit eis ieſus) ꝓuer
biū dr̄ qn̄ verbū pro verbo pōit̄: ſic ē ī pabola
q2 p vocē vnā rem ſignificantē: aliud deſigna
tur (Illi aūt nō cognouerūt quid loqueret̄ eis̄)
⁊ ſic patet neceſſitas expoſitionis (Dixit ḡ eis
iterū) hic ponit̄ ipſa expoſitio pabole. pabola
āt duas partes hʒ. Una ē ꝙ ītrans aliūde. fur
ē ⁊ latro: ⁊ hoc p̄mo expōit̄. Secūda ē ꝙ intrās̄
p oſtiū ē verus paſtor. ⁊ hoc ſo exponit̄ ibi. Ego
ſum paſtor bonus. Prima ī. z. q2 p̄ ponit̄ prime
ptis expoſitio. z.º eiuſdē expoſitionis probatio
ibi. Ego ſuʒ oſtiū. In p̄ma clauſula fecit mētio/
nem de oſtio ouilis: ⁊ de fure. iō vtrūq̄ʒ expōit
dicens (Amē amen dico vobis. q2 ego ſū oſtiuʒ
ouiū) Rō hui⁹ p̄dicta ē (Omnes quotquot ve
nerūt ante me fures ſunt ⁊ latrones) hoc non ē
intelligendū de ꝓphetis a deo miſſis: ſed d̄ illis̄
qui venerūt capite ꝓprio: ſicut dr̄ Act. 5. Theo
da ⁊ Iuda galileo. Theodas. n. vt dic̄ ioſeph⁹.
fuit quidā magus qui decepit multos de pp̄lo
iſrl̄. ⁊ duxit eos vſq̄ʒ ad iordāis fluuiū: pmittēs̄
eis diuidere aquas: vt trāſirent ſicco pede: ſic̄
p̄ſes eoꝝ. Iudas aūt galileus tp̄e quo xp̄s fuit
natus: prohibebat pp̄lm iudeoꝝ ꝓfiteri ceſarē
dn̄m ⁊ reddere tributa: ⁊ multi ſecuti ſunt euʒ
(Sed nō audierūt eos oues). i. fideles in ouili
eccleſie pmanētes: q2 ipſi perierūt ⁊ ſeq̄ces eo/
rum. vt dr̄ Act. 4. (Ego ſū oſtiū) hic ꝓbat vtrū
q̄ʒ dictū in dicta expoſitione. Et p̄io ꝙ ſit oſti/
um. q2 officiū oſtij ē ſaluare ea que ſunt ītra do

mū: ⁊ ꝙ p ipm̄ ſit ingreſſus ⁊ egreſſus. ⁊ ſic ē de
xp̄o: q2 per ipſū fideles ſaluant̄ ⁊ ſuant̄ ſm̄ qō
dr̄ Act. 4. Neq̄ʒ. n. ē aliud nomē ſub celo datū
hoībus in quo oporteat nos ſaluos fieri. ⁊ hoc
ē qō dr̄ (Per me ſiquis introierit ſaluabitur) ſi
milr̄ p ipſū ē ingreſſus ad fidē: ⁊ egreſſus d̄ mi/
ſeria iſta ad gl̄iam: ⁊ ſic inueniunt paſcua eterne
viriditatis̄. ⁊ h̄ ē ꝙ dr̄ (⁊ ingredie͂t) h̄ ad fidē (⁊
egredietur) ex hoc mūdo ad gl̄iam (⁊ paſcua in
ueniet) q2 beati reficiunt̄ interi⁹ ī aſpectu diui/
nitatis. ⁊ exterius ī aſpectu humanitatis xp̄i p
quē ſunt ſaluati: iō dicit paſcua ī plurali. Cōſe
q̄nter ꝓbat. z.⁹ ſ. ꝙ alij fuerūt fures: q2 nō ve/
nerūt ad ſalutē populi: ſed magis ad ei⁹ deſtru
ctionē: ⁊ hoc ē quod dr̄ (Fur nō venit. niſi vt fu
retur) vſurpādo quod nō ē ſuū: ſic̄ illi venerūt
vſurpādo quod nō erat eis debitū (Et mactet
⁊ perdat) Quia multi de pp̄lo occiſi ſunt corpo
ralr̄: ⁊ ēt ſpūaliter: credētes perſuaſioni illoꝝ
(Ego veni) nō ſicut ipſi (ſed vt habeāt vitā per
gr̄am ī p̄nti (⁊ abundātius habeāt) p gl̄iaʒ ī fu
turo. q2 gloria ē gr̄a cōſūmata (Ego ſuʒ paſtor)
hic exponit ſcām pabole partē. ſ. ꝙ ſit bonus pa
ſtor intrans p oſtiū. ⁊ diuidit̄ ī. z. q2 p̄ ꝓponit ī/
tentum. z.º ꝓbat ꝓpoſitum ibi. ego ſū paſtor bo
nus. Circa p̄mū pōit ↄditiones boni ⁊ mali pa
ſtoris. Q2 bonus paſtor. debʒ hēre affectioneʒ
ad gregem ī tantū. ꝙ ꝓ eo ſi neceſſe eſſet ſuſtie/
at mortē. et hoc eſt qō dr̄ (Bonus paſtor aīam
ſuā dat ꝓ ouibus ſuis) Ad cuius ītellectū ſciē
dum: ꝙ res melior nō ē exponēda piculo pro
viliori: ſʒ magis e cōuerſo. Uita aūt hoīs. me
lior ē ſimplr̄: q̄ʒ vita ouium brutoꝝ aīaliuʒ: Et
iō lʒ paſtor brutoꝝ d̄beat aliqueʒ laborē p ſa/
lute ſui gregis ſuſtinere: nō tn̄ debʒ ſe morti ex
ponere. Aīa aūt hūana nobilior eſt corpe: ideo
e ↄ̄rio paſtor aīaꝝ p grege ſuo debʒ vitā corpa
lem exponere. Ulterius tāgit cōditiōem mali
paſtoris̄ dicens̄ (Mercenari⁹ āt. ⁊ q nō ē paſtō)
mercenari⁹ dr̄ a mercede: talis ē q in officio p̄/
latiōis attēdit cōmodū rei tp̄al: qō dr̄ merces.
Gloria aūt celeſtis̄ nō dr̄ ꝓprie merces: ſed tm̄/
modo large ſūptū oē qō reddit̄ in p̄miū laboris̄
dr̄ merces. Ratio aūt h⁹ eſt. q2 hereditas diſti
guit̄ a mercede ꝓprie dicta: ſic̄ filius cui debet̄
hereditas diſtinguit̄ ab opario conducto cui
d̄bet̄ merces. Gl̄ia āt celeſtī reddit̄ fidelib⁹: ſic̄
hereditas filijs: ꝓpter qō nō hēt rōnem merce
dis. ꝓpter qō ille eſt v̄us paſtō q attendit ad p̄/
miū gl̄ie. Mercenarius āt q attendit ad cōmo
duʒ rei terrene: ⁊ q2 ſi ē ꝓp̄e paſtō. ideo ſeq̄t (c⁹
nō ſūt oues ꝓprie) ſed tn̄ vſurpatie: qō ꝓbat p
effectū cū dr̄ (videt lupū veniētē). i. tyrānum
ſubditos ad peccandū inducentē: vl̄ hereticū
falſa doctrina eos̄ corrūpentē (⁊ dimittit oues
⁊ fugit) ſi reſiſtēdo p cenſurā eccl̄aſticā tyrāni/
de oppſſiōi: nec p ſanā doctrinā heretice praui/
tati (Et lupus rapit) ad malū ptrahēdo (⁊ diſ/
pergit oues) ab vnitate eccl̄ie ſepando (Merce

narius aūt fugit). i. auxiliū debituʒ ſubtrahit
(q2 mercenari⁹ ē). i. ſolū curās̄ de ↄmodo tp̄ali
(⁊ nō ptinet ad eū de ouibus) q2 nō hʒ affectū
debitū ordiatū ad eas (Ego ſū) hic ꝓbat quod
dixerat p duo ſigna. Pri⁹ eſt mutua cognitio
paſtoris ⁊ ouiū. qō p̄uenit ex hoc ꝙ paſtor fre/
q̄nter ⁊ ſollicite oues viſitat. ⁊ ſic cog̃ſcit ī pti/
culari cōditiones eoꝝ. Silr̄ oues ex frequenti
imaginatione bn̄ficij paſtoris̄ ipm̄ attendūt: et
ſic ſpecialr̄ recog̃ſcūt ipʒ. Sic eſt de xp̄o: ⁊ vere
fidelibus. ḡ eſt paſtor ver⁹. hoc ē qō dr̄ (Ego ſū
paſtor bonus) ⁊ ſignuʒ h⁹ ſubdit̄ (Et cognoſco
meas) nō ſolū notitia viſionis: q2 nuda ſunt et
apta ocul̄ eius: vt dr̄ Hebre. 4. ſed etiā notitia
approbationis (et cog̃ſcūt me mee) q2 vere fi/
deles cog̃ſcūt bn̄ficia xp̄i (Sicut nouit me pr̄ ⁊
ego agnoſco patrē) ll. ſic̄ nō īportat eq̄litatē:
ſed q̄ʒdam aſſimilationē lōginq̄ʒ vl̄ ſic. ll. ſic̄. nō
eſt nota eq̄litatis: ſed ſilitudinis: q2 patris et fi
lij: eſt vna notitia cōſiderādo filij diuitatē: ſm̄
vero hūanitatē videt patrem clare ⁊ cōtinue:
nō ſic aūt fideles poſſunt habere oculū mentis̄
ad beneficia diuīe gr̄e. Quia talis attentio mē
tis aliq̄n neceſſario īterrūpitur. ꝓpter ſtatum
p̄ſentis vite. z.⁹ ſignū veri paſtoris eſt affectio
quā oſtendit ad oues: q̄ neq nō pōt eē maior q̄ʒ
ſe exponere pro ouibus ſic ē de xp̄o ⁊ fidelibus
iō dicit (⁊ aīam meā pono pro ouibus meis) q2
aīa xp̄i ꝓ fidelibus fuit ſepata a corpore ⁊ obla
ta deo pr̄i cū dixit. In manus tuas commēdo
ſpūm meū. Luc. z4. Et ne crederet̄ ꝙ ſoluʒ ꝓ
iudeis deberet̄ mori. ꝓpter hoc qō dic̄ Math.
.15. Non ſū miſſus niſi ad oues que pierāt do/
mus iſrl̄. iō hoc remouet dicēs (Et alias oues
habeo que nō ſunt ex hoc ouili). i. de ſynagoga
iudeoꝝ: ſed de populo gentili (Et illas oportet
me adducere) quod factū ē p p̄dicationem apo
ſtoloꝝ. vt habet̄ Act. 13. xp̄o p̄ncipaliter opāte
in eoꝝ p̄dicatione ſm̄ qō dr̄ Mar. vlt. Illi aūt
ꝓfecti p̄dicauerunt vbiq̄ʒ: dn̄o cooperante ⁊c̄.
(⁊ vocē meā audiēt) Quia iudeis repellētibus
fidem xp̄i: gentiles eam deuote receperunt ad
p̄dicationem apoſtoloꝝ ſʒ quod habet̄ Act. 13.
vbi dicit̄ ꝙ paulus ⁊ barnabas dixerūt iudeis.
Uobis oportebat p̄mū loqui verbū dei. ſʒ qm̄
repellitis illud ⁊ indignos vos iudicatis vite
eterne: ecce cōuertimur ad gētes. ſic. n. nobis̄ p̄
cepit dn̄s. ⁊ ſequit̄. Audiētes ḡ gētes gauiſe ſūt
⁊ gl̄ificabāt verbū domini (⁊ fiet vnū ouile). i.
vna eccleſia ex iudeis ⁊ gētilib⁹ collecta (⁊ vn⁹
paſtor). ſ. xp̄s. Alij āt nō ſunt niſi vicarij illius
paſtoris. Qualr̄ āt ſit intelligendū verbuʒ xp̄i
p̄allegatū Math. 15. ibi fuit expoſitū. ſubditur
āt adhuc de affectione illius paſtoris ad oues
cū dr̄ (Propterea me pr̄ diligit). i. ex dilectiōe
pr̄is ē ꝙ me ad ſaluteʒ ouiū deſtinauit. Ul̄ alr̄
(Propterea me pater diligit). ſ. q2 adimplebo
eius volūtatē ī mea paſſione ꝓ ouibus. iō ſub/
ditur (quia ego pono aīam meam) ſciendūʒ tn̄

ꝙ affectus amoris pr̄is ad filiū: ēt ſm̄ hūanita
tem nō venit ex paſſione: ſʒ magis p̄ceſſit: ſed
aliquis effectus amoris ſecutus ē. ſ. gl̄ificatio
corporis xp̄i in eius reſurrectione. iō ſubditur
(⁊ iterū ſumā eam) ⁊ q2 volūtarie paſſus eſt. iō
ſubditur (Nemo tollit eā a me). ſ. uiolēter. Nō
ē ſic intelligendū: qn̄ ex vulneribus ⁊ paſſioni/
bus mortua ſit: ſed q2 poterat perſecutores ſu/
os impedire. ⁊ vno verbo ꝓſternere (Sʒ ego po
no eā a meipſo) interfectores nō īpediēdo (Po
teſtatē habeo ponēdi eam). i. deponēdi: ñ a ſup
poſito verbi: q2 quod ſemel aſſūpſit nunq̄ʒ d̄po
ſuit. ſed a corpore a quo fuit ſepata in triduo:
q̄uis eēt vnita verbo (Et poteſtatē habeo iteꝝ
ſumēdi eā) nō ad ſuppoſitū a quo nunq̄ʒ fuit ſe
parata. ſʒ ad corpus cui fuit reunita (Hoc mā/
datū accepi a pr̄e meo). ſ. vt implēā eius volū/
tatem ī mea paſſione ꝓ oīum ſalute (Diſſenſio
itaq̄ʒ) hic pōitur effectus doctrine xp̄i. qui fuit
diuerſus ī bonis ⁊ malis. Quia boni per ei⁹ do
ctrinā in fide ſunt confirmati. ⁊ mali eam ꝑuer
tentes diuio iudicio ſunt ī malis obdurati. ⁊ h̄
ē ꝙ dr̄ (Diſſenſio iterū facta ē inter iudeos. ꝑꝑ
ſermones hos) dicit itaq̄ʒ. q2 alias inter eos fu
erat diſſenſio ex conſimili cā. vt dictū ē ſupra
.7. c. (Dicebāt aūt multi ex ipſis) obſtinati ī ma/
lis (Demoniū habet ⁊ inſanit) miracula. n. q̄ fa
ciebat attribuebāt demoni. ſimilr̄ verba eius q̄
nō intelligebāt: credentes ꝙ ſicut arrepticius
loqueret̄. iō ſequit̄ (Quid eū auditis) econtra/
rio (alij vero dicebāt). ſ. boni ⁊ deuoti (Hec ver
ba nō ſūt demoniū habētis) q2 ſi arrepticij alſi
loquant̄ ardua. tn̄ ſūt falſa ⁊ ad malū inducen
tia: xp̄s āt habebat verba vite eterne. qō ꝓbāt
vlteri⁹ per factū dicentes (Nunqd demonium
pōt oculos cecoꝝ aperire?). q. d. nō. Licet. n. d̄
mones poſſunt aliqua mirabilia facere: inq̄ʒtū
ī tēpore imperceptibilia a nobis coniungūt ꝓ/
pria actia ꝓprijs paſſiuis: ſicut rane facte ſunt
a magis pharaonis. ſm̄ ꝙ dicit Aug. tamē non
poſſūt facere ea que excedunt totā facultatem
nature. cuiuſmodi ē illuminatio ceci (Fcā ſūt
aūt) Deſcripta benignitate xp̄i in docendo. hic
ↄ̄ſr deſcribit̄ iudeoꝝ malignitas ipʒ ꝓſeq̄ndo
⁊ p̄ verbis. z.º factis ibi. Suſtulerunt ergo lapi
des. Pria ī. z. q2 p̄ ponitur iudeoꝝ īterrogatio
maligna. z.º xp̄i rn̄ſio vera ibi. Reſpondit eis
ieſus. Circa p̄mum deſcribitur eoꝝ interroga/
tio: q̄ʒtum ad tempus ⁊ locum ⁊ interrogandi
moduʒ: tempus tangitur cū dicit̄ (Encenia fa
cta ſunt ī hieroſolymis). i. feſtum dedicationis̄
templi. Encenia enim ideʒ eſt ꝙ īnouationes:
⁊ dicitur ab. en. qō eſt. in. et cenos nouū: qō fit
quando aliqua res noua ſuo vſui applicatur:
in dedicatione. autēʒ tēplū applicat̄ vſui. Sci
enduʒ tamen ꝙ feſtum non erat prime dedica
tionis que facta eſt a Salomone: quia illa fac/
ta ē decima die ſeptēbris: in autūno: vt habet̄
.3. Reg. 8. Nec etiā ſc̄e dedicationis. que facta

ē ſub zorobabel tēplo reedificato.qꝛ illa fcā eſt
ī martio tpe vernali.ſʒ fuit feſtū illi⁹ dedicatio
nis ſeu īnouationis que fcā ē ſub iuda macha/
beo qñ purificatū fuit tēplū ab anthiocho epi/
phane pphanatū.vt habetur.i.Machabe.4.
que purificatio fcā fuit.25.die noui mēſis apō
iudeos.vt habetur.i.Macha.4.qui p maiori
pte cōiter concurrit cū decēbri apud nos.et iō
ad hoc denotandū additur (ꝛ hyems erat) ꝛ ſic
pʒ tēpus.locus āt deſignaẗ cū dr̄ (Et ābulabat
ieſus ī tēplo:ī porticu ſalomonis) noīe tēpli in/
telligūtur atria.ꝛ loca ad domū dñi ptinentia.
Erat āt ibi quidā loc⁹ edificatus:vbi ſalomon
ſtabat ad orādum:qui dicebaẗ regis oratoriuʒ
Sʒ ꝯ hoc videtur ꝙ oīa que edificauerat ſalo/
mō in templo fuerūt cōbuſta p chaldeoſ.vt ha
betur.4.Re.vlt.Dicendum ꝙ alia portic⁹ fu/
it reedificata ī templo ad ſimilitudinē prioris.
ꝛ iō retinuit nomē pcedentis:ſicut freqnter fit
in edificiis reparatis.Et ſic pʒ interrogationiſ
locus:ſubditur ēt interrogandi modus (Circū
dederunt ḡ eum iudei) vt citius eū in vbis ca/
perent (ꝛ dicebāt ei Quouſqʒ aīaʒ noſtrā toll?)
.i.crucias dimittēdo nos in ſuſpēſo:p hoc intuē
tes ꝙ vellēt eius dicto ſtare.ꝛ eum libēter ſic
xp̄m recipere:cū tamē haberēt ꝯrium in corde
(Si tu es xp̄s:dic nobis palā) Nō querunt ſi
tu es filius dei:quia ð hoc nō curaſſet pilatus
cū eēt gētilis apud quē intēdebāt eum accuſa
re (Sʒ querunt ſi tu eſ xp̄s).i.vnctus:q̄ vnctio
debebatur regibus:ꝛ p ꝯñs ſi reſpōdiſſet ſe eē
xp̄m:ſtatim accuſaſſēt eū pſidi.vt rebellare vo
lēteʒ ꝯ imperatorē romanū:cui ſubditi erāt iu
dei:ꝛ aſpirare ad regnum.Eadē ēt de cā dixerīt
(dic nobis palam) vt poſſent habere ꝯ eum te/
ſtimonium (Reſpōdit ieſus) hic pōitur xp̄i ve
ra reſponſio:in qua p̄mo oſtendiẗ iudeoꝝ mali
gnitas.2°.diſcipuloꝝ xp̄i benignitas ibi. Oueſ
mee.In p̄ma ergo pte dr̄ ſic (loquor vobis ꝛ nō
creditis).q.d.vos queritis verba expmētia ꝙ
ego ſū xp̄s.nō ad veritatē intelligēdū.ſʒ magiſ
ad calūniandū:qꝛ ſi illa dicerē nō crederetis:
quod pbat ꝯñr dicens (Opa que ego facio ī no
mīe pr̄is mei:hec teſtimoniuʒ phibent de me)
ſicut.n.ſ̄ dictū ē.4.c.Efficaciſſimū argumtuʒ
ad pbandū veritatē excedētem naturalem fa
cultatē intellectus:ſūt opera miraculoſa.et tñ
illis nō credebāt.cū tñ fierent ad declaratōeʒ
deitatis ieſu xp̄i.Cauſa aūt incredulitatiſ eoꝝ
ſubdiẗ cū dr̄ (ſed vos nō creditis:qꝛ nō eſtiſ ex
ouibus meis).i.innocētes ꝛ humiles.ſʒ ſupbi
ꝛ maligni.iō dei iudicio excecati.Cōſiderāduʒ
ꝙ in hac reſpōſione.xp̄s nō dixit expreſſe ſe eē
xp̄m quem q̄rebāt:ſʒ dixit aliqd equalēs ł ma
ius.vt reſpōderet veritatē ꝛ excluderet calū/
nie malitiā (Oues mee) hic ꝯñr oñdit diſciplo/
rum ſuoꝝ benignitatē dicēs (Oues mee).i.hu
miles qbus reuelatur veritas.vt habeẗ Ma/
thei.ii.(vocē meā audiūt) credēdo corde ꝛ obe

diēdo ope (ꝛ ego cognoſco eas) nō ſolū noticia
viſionis.ſʒ ēt noticia approbatōiſ ad vitā eter
nā (ꝛ ſequūtur me) hic in pñti p grāeʒ ꝛ ī futuro
p gliam.iō ſequiẗ (Et ego vitā eternā do eis:et
nō pibunt in eternū) loquiẗ.n.hic de illiſ q ſūt
oues eius:nō ſolū ſm pñtem iuſticiam:ſʒ ēt ſʒ
pdeſtinationē diuinā que fruſtrari nō poteſt:
(ꝛ nō rapiet eas quiſqʒ de manu) p violētiā qō
pbat tali rōne (Pater meus quod dedit mihi
maius oībus ē).i.ipſa deitas quā habeo a pr̄e
que oīa excedit in īfinitū (ꝛ nemo pōt rape de
manu pr̄is) Cū.n.ſit īfinite potētie nihil poteſt
ab eo auferri p violentiā (Ego ꝛ pr̄ vnū ſum⁹)
in vtute ꝛ potētia:ſicut in deitate: vt pdictum
ē.Ergo nemo pōt rapere de manu mea. Notan
dū āt ꝙ ex hoc verbo ſaluatoris.ego ꝛ pr̄ vnuʒ
ſumus excludūtur duo errores cōtrarii circa
articulū ſciſſime trinitatis.Sabellius.n. poſu
it ī deo vnitatē pſone ſicut ꝛ eēntie:ꝛ hoc remo
uetur cū dr̄ (Ego ꝛ pr̄ vnū ſumus) ſi.n.pr̄ ꝛ fili
us eēnt vna pſona:dixiſſet.ſum ī ſingulari. Ar
rius āt ecōtrario poſuit diuerſitatē eſſentiarū
ſicut ꝛ pſonarū.ꝛ hoc excludiẗ p hoc quod dr̄ h̄
(vnū) ſi.n.pr̄ ꝛ fili⁹ haberēt diuerſas eēntias:
nō diceret vnū neutralr̄.ſed plura (Suſtulerūt
ergo) hic ꝯñr oñditur malignitaſ iudeoꝝ ī fcō.
ꝛ diuidiẗ in.3.qꝛ p̄mo xp̄s refrenat eoꝝ ſeuitiā.
2°.excludit impoſitā ſibi blaſphemiā ibi. Rñ/
derunt iudei.3°. fugit pppter eoꝝ obſtinatā ma
litiam ibi.Querebant ḡ.In p̄ma.igr̄ pte dici/
tur ſic (Suſtulerūt lapideſ iudei.vt lapidarēt
euʒ) moti liuore īuidie:nō amore iuſtitie abſqʒ
legis ordine.vt ſ̄ dc̄m fuit in caſu ſimili.12.ca.
(Reſpōdit eis ieſus) dulciter eos.reprimendo
(Multa bona opa oñdi vobis ex pr̄e meo).ſ.vi/
tatem docēdo:īfirmos curādo:ꝛ alia miracła
faciēdo (pppter qō eoꝝ op⁹ me lapidatis) cum
tñ ex h̄ me honorare deberetiſ (Rñderunt) hic
ꝯñr excludit blaſphemiā ſibi ipoſitā:ꝛ diuidiẗ
in.2.qꝛ p̄ huiuſmōi blaſphemia iponiẗ.ꝛ.2°.ex
cludiẗ ibi. Rñdit.In p̄ma ḡ pte dr̄ ſic (Rñde/
runt iudei dicētes.De bono ope nō lapidam⁹
te:ſed de blaſphemia) ī dc̄is eoꝝ pʒ ꝯdictio:qꝛ
loq̄bāẗ ſicut furioſi.Teſtificāẗ.n.eū facere bo
na opa ī miracuł.cū dicūt (De bono ope).ſ.qō
facis.ꝛ tñ dicūt h̄ eū blaſphemū cū ſubdiẗ (ſʒ
ð blaſphemia) iſta.n.ſūt icōpoſſibilia.qꝛ mira
cula xp̄i fiebant ad teſtioniū bōitatis ei⁹.et iō
cū eēnt bona opa ꝛ diuina:nō poterāt fieri ad
teſtificandū aliqō falſū:qō tñ eēt ſi ille eēt bla
ſphemus ad c⁹ teſtimōiū fierēt.Iſta autē ceci
tas in eis:pcedebat ex eo.ꝙ ſolū hūanam na/
turā ī xp̄o ꝯſiderabant:iō ſubdr̄ (Qꝛ tu hō cū
ſis facis teipm deū Rñdit eis) hic ꝯñter ieſus
excludit crimen blaſphemie ſibi impoſituʒ.et
hoc dupliciter.p̄mo excludit illud p ſcripturā
2°.p rōnem ibi.Si nō facio.Circa p̄mum ſcien/
dum ꝙ ſacra ſcriptura cum ſit a deo inſpirata
non poteſt eē falſa.Ipſa āt attribuit deitatem

hoībuſ ſcīs ꝛ pphetis.ꝛ ipſi xp̄o.aliter tñ.quia
deitateʒ pticipatiẽ tm̄ attribuit aliis a xp̄o.ſic
iudiceſ locū dei tenētes dicūtur dii exo.22.Do
min⁹ dom⁹ applicabiẗ ad deos.ꝛ ibideʒ.Diis
nō detrahes ꝛc̄.xp̄o aūt attribuit deitatē ppe
dc̄am.ſm qō hr̄ Iere.23.Ecce dies veniunt.
dicit dñs.et ſuſcitabo dō germē iuſtū.ſeq̄ẗ po/
ſtea.hoc ē nomē ꝙ vocabūt eū dñs iuſt⁹ noſter
ꝛ vbi habemus dñs ponitur nomē dñi thetra/
gramaton in hebreo.quod nullo mō attribuiẗ
alicui:niſi deo vero.iō pʒ ꝙ ſicut ſcriptura ve/
teris teſtamēti attribuit aliis a xp̄o deitatē p/
ticipatiẽ dictā.ita ipſi xp̄o deitatē pprie dictaʒ
ſm hoc igr̄ exponēda ē lr̄a (Reſpōdit ieſus eis
declarādo ſe nō eē blaſphemū dicēdo ſe eē deū
vel dei filiū naturalē qō idē ē.quod pbat p ſcri
pturā dicēs (Nōne ſcriptū ē in lege vr̄a.qꝛ ego
dixi dii eſtis) hoc habetur in pſalmo.81.ꝛ dr̄ de
iudicib⁹ ꝛ pphetis.iō ſubdiẗ (Si illos dixit de
os) pticipatiẽ (ad quos ſermo dei factus ē) ſic
fuerūt pphete ꝛ iudices (ꝛ nō pōt ſolui ſcriptu
ra).i.nō pōt dici ꝙ cōtineat falſū (Quē pr̄ ſan/
ctificauit ꝛ miſit ī mūdum).i.meipm (quē ſan/
ctificauit).i.ſanctū generauit ab eterno ſʒ dei
tatē.vel (ſanctificauit).i.plenitudine grē adi/
pleuit q̄tū ad humanitatē (ꝛ miſit ī munduʒ)
ad ſaluandū ipſū:ſicut erat p pphetas pdictū
(ꝛ vos dicitis mihi.qꝛ blaſphemas.qꝛ dixi fili/
us dei ſum).q.d.irrōnabiliter loqmini.qꝛ ſcri
ptura ſacra que ſolui nō pōt expſſe loqtur ð di
uinitate mea.vt pʒ per ſ̄ dc̄a (Si nō facio) hic
ꝯñr excludit crimen blaſphemie ſibi impoſitū
p rōnem.Circa quod ſciendū ꝙ oīa determian
tur pprio opere.vt hētur.4.Methauroꝝ.iō
p ppriaʒ opationē certificamur de natura rei.
xp̄s āt faciebat opa diuinitatis ppria.ſ.miracła
totā facultatē creature traſcēdentia.ꝛ ēt vtute
ppria.qꝛ nō ſolū faciebat illa obſecrādo diui/
nā potētiā:ſʒ ēt aliqñ imperando.Ex quo con/
cluditur ꝙ ī eo vere erat natura diuina.ꝛ p cō
ſequēs nō erat blaſphemus dicēdo ſe eē deum
vł dei filiū.ꝛ hoc ē quod dr̄ (Si nō facio opera
pr̄is mei ꝛc̄) iō cōcludit ex operib⁹ (vt cogſcatiſ
ꝛ credatis.qꝛ pr̄ in me ē ꝛ ego in pr̄e) inq̄tum ē
vna natura amboꝝ:ſicut ꝛ vna opatio (Quere
bāt ḡ) hic ꝯñr pōitur fuga xp̄i pppter eoꝝ obſti
natā malitiā.qꝛ nec verbis eius nec opibus i/
ducebanẗ ad credēdū:ſʒ tāqʒ obſtinati q̄rebāt
euʒ apphendere ad occīdendū (ꝛ exiuit de ma
nib⁹ eoꝝ) vtute diuia trāſiens p ipos:ſicut ſu/
pra dc̄m fuit.8.c. (Et iterū abiit trans iordanē
in eū locū vbi erat ioāñes baptizās p̄⁹ ꝛ man/
ſit illic).ſ.ad tēpus.vt ppli veniētes ad ipm re
cordarenẗ de teſtimōio ioānis q dixerat de eo.
Ecce agnus dei.ꝛ de teſtionio dei pr̄iſ cui⁹ vox
audita fuerat in baptiſmo xp̄i.Hic ē fili⁹ me⁹
dilect⁹.ꝛ ſic habita collatione prioꝝ.ꝛ nouiſſi/
moꝝ ꝯfirmarenẗ in fide ipius:iō ſeq̄ẗ (Et multi
venerūt ad eū) credētes (ꝛ dicebāt) ī argumē

tū ſue fidei (Qꝛ ioānes ſignū fecit nullū) ſigna
.n.reſeruabanẗ xp̄o ſic p̄ncipaliori.tñ pppter ſā
ctitateʒ vite credebāt ioāni.ꝛ qꝛ ī xp̄o videbāt
dc̄a eius īpleri.iō ſeq̄ẗ (Omnia āt q̄cūqʒ dixit
ioānes de eo vera erāt) ꝛ ꝯcludiẗ fruct⁹ huius
collationis cū dr̄ (multi crediderūt in eū) Circa
pdicta in h̄ ca.q̄riẗ vtrū licitū ſit paſtori eccle
in pſecutōe fugere.Et arguiẗ p̄ ꝙ ſic.qꝛ aliqui
ſancti legūẗ h̄ feciſſe:ſic Thomas cātuarienſis.
fugit de anglia tēpore pſecutiōis ſue eccle:qō
nō feciſſʒ niſi licitū fuiſſʒ.ḡ ꝛc̄.Itē ſaluator di/
xit aplis Math.10.c.Si vos pſecuti fuerint in
vna ciuitate fugite in aliā.ꝛ ſic videẗ ꝙ fugere
tpe pſecutōis nō ſolū ſit licitū:ſʒ ēt meritoriū
cum ſaluator diſciplos ad hoc horteẗ.Cōtrari
um arguitur per hoc ꝙ in hoc capitło dc̄m eſt.
Mercenari⁹ ꝛ qui nō ē paſtor vidit lupū veni
enteʒ:ꝛ dimittit oues ꝛ fugit.qō exponēs Gre/
go.dicẗ ꝙ ille q fugit tpe pſecutiōs merito pdit
meritū paſtoris.qō nō eſſet verū ſi fugere eſſet
ſibi licitū. Reſpōſio.Dicendū ꝙ noīe lupi veni
entiſ ſuper oues aliqñ itelligiẗ diabol⁹ p tenta
tiones fideles infeſtans:aliqñ hereticus p fal
ſam doctrinā corrūpens.aliqñ tyrānus violen
tia armoꝝ pſeq̄ns.Si p̄ ꝛ.2°.mō accipiaẗ lupuſ
nō ē licitū paſtori fugere.qꝛ cū talibus lupis ſi
ē reſiſtēdum corporalr̄ ſed magiſ ſpūaliter per
deuotā orōnem ꝛ ſcām pdicationē ꝛ doctrinā:
ꝛ iō per talia ē eis ſtatim uiriliter reſiſtendum
alr̄.n.ſi daretur eis ingreſſus nō reſiſtendo ac/
cideret maius pıculum.pppter quod dicit bea/
tus Jacobus.4.c. Reſiſtite diabolo.ꝛ ipſe fu/
giet a vobis.Et idē poſſet dici de heretico.quia
fugit illū qui per ſanam doctrinā detegit ipiuſ
falſitatē.pppter quod ſymon magus fugiebat
petrū de ciuitate ī ciuitatē.vt dr̄ in itinerario
clemētis.Si accipiatur lupus 3°.tūc ē diſtiguē
dum.quia aut perſecutio pſonalis ē:aut cōis.
ſi perſonalis ita ꝙ ē cōtra paſtorē tantū.ꝛ non
contra gregē ſibi cōmiſſum.tūc paſtori ē fugiē
dum.nec tunc dimittit gregē ī perſecutione.qꝛ
tūc pſecutio nō ē cōtra gregem.vt dictum ē.et
hoc modo paulus fugit de damaſco. vt habeẗ
Act.9.ſi āt ſit perſecutio cōmunis cōtra gregē
ꝛ paſtorē: adhuc diſtinguēdū ē.quia aut ē vn⁹
ſolus paſtor:aut multi.ſi vnus tātū nō eſt ſibi
licituʒ fugere ꝛ gregē dimittere.qꝛ ſic eſſʒ mer/
cenarius ꝛ nō paſtor ſm ꝙ dicit ſaluator.ſi au
tē ſunt multi paſtores quibus eccleſia ali indi/
geat.tunc aliqui debent remanere.ꝛ aliq fuge/
re.vt ſic grex remanēs in illa eccła ſufficiēter
cuſtodiatur.ꝛ vtilitati eccle de aliis prouidea
tur.ꝛ ſi nō poſſit determinari de cōmuni cōcor
dia.vel alia conueniēti via qui remaneant:ꝛ q
fugiant.poſſent ſuper hoc inuocata ſpūs ſācti
grā ſortes mitti ſm ꝙ dicit Aug.in epiſtola ad
honoratū.Si inter dei miſtroſ ſit diſſeptatō:q
eoꝝ tēpore perſecutionis maneāt:ne morte oī/
um eccła deſeratur.ſi hec diſceptatio aliter ſi

poterit determinari. q̄tum mihi videtur ḡ manē
ant ⁊ qui fugiāt forte legendi ſūt. Ad p̄mū dicē
dū q̄ ſancti fugierūt in caſib⁹ licitis p̄dc̄o mo/
do. vnde in legenda ſancti Tho. dr̄ ſic q̄ ĩ p̄nci
pio p̄ſecutiōis fugit. q̄ꝛ nōdū ĩnotuerat ad ple/
num cauſa eccl̄ie ⁊ perſonalis p̄ſecutio videba
tur. Eodē mō dō⁹ ē ad z⁹ q̄ ſaluatoꝛ hoꝛtat̄ di
ſcipuloꝝ fugere ĩ caſib⁹ licitis p̄dc̄is. C.XI.

(Erat quidā languēs) Poſtq̄ʒ euangeli
ſta oſtdit in xp̄o virtutem viuificatiuā
ex eius v̄bo. hic ɔ̄nr hoc idē oſtdit ſenſi
bili ſigno ĩ mortuo virtute eiuſ reſuſcitato. Et
diuiditur in. 3. q̄ꝛ euāgeliſta p̄ deſcribit ĩfirmi/
tatē lazari incurabilē. z°. eius mortē indubita
bilē ibi. Ut ḡ audiuit. 3°. eius ſuſcitationē mira
bilē ibi. Jeſus aūt vt vidit. Prima ĩ duas. q̄ꝛ p̄
eius infirmitas deſcribitur. z°. xp̄o nunciatur
ibi. Miſerūt ergo. In p̄ma ergo parte dicit̄ ſic.
(Erat aūt quidam languens) ex quo patet ĩcu
rabilitas infirmitatis via nature. infirmitas
.n. curabilis nō dicitur p̄p̄ie languoꝛ (lazar⁹)
.ſ. nomīe (a bethania) nomē ē ville in qua erat
ĩfirmus (de caſtello marie ⁊ marthe ſoꝛoꝝ ei⁹)
quia p̄dicta villa erat illud caſtrū ĩ quo mane/
bāt iſte domine cū lazaro eoꝝ fratre. ⁊ q̄ꝛ mlte
mulieres vocabātur nomine marie. iō ad diſti
guendum iſtam ab alijs ſubditur (Maria aūt
erat que vnxit dominū vnguēto) vtrum autē
hec maria fuerit illa peccatrix de qua ſcribit̄
Luc. 7. que lauit pedes domini ⁊ vnxit vnguē
to. ſancti varie loquūtur. Hiero. aūt ⁊ Criſo. di/
cunt iſtam fuiſſe aliam. vnde illa dr̄ peccatrix
hec ſancta ⁊ honeſta. ⁊ p̄pter hoc nomen illius
Luc. 7. tacetur. iſtius aūt nomē hic exp̄mitur.
⁊ dicunt iſti q̄ ambe mulieres fecerunt ſimile
ſed illa fecit hoc ex peccatoꝝ ſuoꝝ cōpunctiōe
iſta aūt ex xp̄i deuotione. Gregoꝛius ⁊ Aug⁹. ď
conſenſu euāgeliſtarum dicunt contrariū. Di
cit tamē Aug⁹ q̄ iſta maria bis vnxit dominū
ex hoc loco ſumēs argumētum. quia hic dr̄ q̄
vnxit loq̄ndo de p̄terito ⁊ ſeq̄nti. c. ſimiliter dr̄
q̄ vnxit caput domini. dicit igit̄ q̄ p̄ma vnctio
fuit ex contritione quā lucas narrat diffuſe: et
hic breuiter repetitur, ſecunda aūt fuit ex d̄uo
tione que ſequēti. c. deſcribitur. Cōſuetudo āt
eccleſie tenet q̄ eadē mulier fuit de qua narrat
lucas tacito eius nomīe. ⁊ que hic dr̄ ſoꝛoꝛ laza
ri: nec mirū q̄ꝛ officiū eccleſiaſticū a ſc̄ō grego/
rio oꝛdinatum ē qui fuit huius opiniōis (Mi
ſerunt) hic ɔ̄nr infirmitas lazari xp̄o denunci/
atur per internūciū. ⁊ hoc ē quod dicitur (Mi
ſerunt ergo ſoꝛoꝛes) curationē fratris d̄ſiderā/
tes (ad eum dicētes. domine ecce quē amaſ in/
firmatur) nō dicunt veni. quia amāti ſuffic̄ ne
ceſſitatem nunciare amici (Audiens aūt ieſus
dixit eis). ſ. reſpondendo p̄ nunciū (Infirmitaſ
hec nō ē ad moꝛtem) non eſt per hoc ĩtelligēdū
q̄ lazarus nō fuerit moꝛtuus. vt dixerunt alij

qui. quia hoc eſſet deſtruere veritatē euangelij
cū iſra. eodē. c. dicit ſaluatoꝛ. lazaruſ moꝛtuuſ
ē. ſed p̄ tanto dr̄ hic infirmitas nō ē ad moꝛtē
quia nō tendebat ad moꝛtē ibi ſiſtendo. ſed p̄p̄
reſurrectionē ſequētem vt inde gloꝛificaretur
deus per oſtēſionem ſue virtutis. ⁊ in xp̄o de/
claretur virtus deitatis: iō ſequitur (ſed p̄ glo
ria dei vt gloꝛificetur filius dei per eam. Dili/
gebat aūt ieſus marthā ⁊c̄) hoc additur ad oſ̄
dendum quare nō opoꝛtuit q̄ martha ⁊ maria
irent ad xp̄m perſonaliter: ſicut fecit regulus
de quo ſupꝛa dictū ē. 4. c. quia xp̄s erat famili
aris lazaro et eius ſoꝛoꝛibus. ⁊ ibi frequenter
hoſpitabatur (Ut ergo audiuit) hic cōſeq̄nter
deſcribitur moꝛs lazari. Et diuiditur in duas.
quia p̄mo deſcribitur huius moꝛtis expectatō
z°. expectate denunciatio ibi. Deinde poſt hec.
Circa p̄mum ſciendum q̄ xp̄s audita infirmi/
tate lazari nō ſtatim iuit ad eū. ne a iudeiſ ei⁹
miracula impugnantibus ⁊ virtuti demonū
ea imponētibus poſſet dici q̄ illa infirmitas ⁊
moꝛs ſequens fuiſſet tantū ſecūdum apparē/
tiam ⁊ illuſionem factam a xp̄o per artem ma/
gicam. ⁊ hoc ē quod dicitur (Ut ergo audiuit.
quia infirmabatur tunc quidē manſit in eodē
loco) trans ioꝛdanem (duobus diebus) expec/
tando moꝛtē lazari ſic q̄ eēt quadriduanuſ an
teq̄ʒ illuc veniret ad maioꝛē miraculi certitu/
dinem (Deinde poſt hoc) hic conſeq̄nter ponit̄
moꝛtis lazari denunciatio. in qua denunciatio
ne ſaluatoꝛ ſic p̄cedit. quia p̄mo p̄poſitum eun
di in iudeam p̄dicit. z°. cauſam ſubiungit ibi. h̄
ait. 3°. ad locū p̄dictū p̄uenit ibi. Uēit itaq̄ʒ ie/
ſus In p̄ima ergo parte dicitur ſic (deīde poſt
hec). ſ. expectationem moꝛtis lazari p̄dictā
(dixit diſcipulis ſuis. eamus in iudeam iterū)
hoc autem p̄dixit eis p̄reter conſuetudinē: q̄a
ſciebat eos inde terreri: vt minus iacula feri/
rent que p̄euiderentur (Dicūt ei diſcipuli) ti/
mentes in iudeam reuerti (Rabbi nunc quere
bant te iudei lapidare) hoc habitum eſt capitu
lo p̄cedenti (⁊ tu iterum vadis illuc). q. d. nō ē
tibi nec nobis ſecurum (Reſpondit ieſus) eos
aſſecurando (nōne. iz. hoꝛe diei ſunt). q. d. ſi vo
luntatem habebant tunc me lapidandi. modo
tamē nō facient. quia mutato tempoꝛe pōt vo/
luntas mutari. erat enim p̄uerbium apud iudē
os. ⁊ adhuc ē apud nos q̄ loquendo de muta/
tione p̄poſiti dicitur. iz. hoꝛe ſunt diei. ⁊ iō ſal/
uatoꝛ vſus eſt tali modo loquendi. ⁊ oſ̄dit vlte
rius q̄ deberent eſſe ſecuri. d. (Si quis ambu/
lat in die) ideſt ſancte ⁊ iuſte vel aliter (in die)
.i. mecū qui ſum lux mundi faciens diem diui/
ne gratie (nō offendit). i. ſecurus debet eſſe (q̄a
lucem huius mūdi videt). i. meipſum qui poſ/
ſū eū ſaluare. vel aliter (lucē). i. iuſticiā ad quā
attēdit (Si autem ambulauerit in nocte). i. ſi/
ne p̄ſentia mea vel ſine iuſticia (offēdit). i. d3

ſuſtinere penā offenſe debitā (q̄ꝛ lux nō ē ĩ eo)
.i. iuſticia. vl̄ ego q̄ ſū lux. q. d. xp̄s. q̄diu vobiſ/
cū ſū p̄ñcialiter nō d̄betis timere iudeos. quia
xp̄s etiā ĩ captiōe ſua ſuos diſcipulos ſaluauit
dicēs. Sinite hoſ abire. vt habet̄ infra. 18. ſʒ p⁹
moꝛtē meā p̄iculū erit vobis ĩter iudeos ābu/
lare (Hec ait) hic ɔ̄nr exp̄mit cām quare vole/
bat ire ĩ iudeā. ſ. p̄pter lazari ſuſcitationē. Et
diuidit̄ in. z. q̄ꝛ p̄ denūciat moꝛtē lazari. tn̄ occl̄
te. z°. exp̄mit eā māifeſte ibi. Tūc ḡ ait. Circa p̄/
mū dr̄ ſic (hec) que ĩmediate p̄dc̄a ſunt (Et p⁹ h̄
illis dixit. lazar⁹ amicus nr̄ doꝛmit) moꝛtē eiuſ
vocat doꝛmitionē. q̄ꝛ cito erat ſurrectur⁹ (ſed
va. vt a ſom. ſuſci. illū) q̄ꝛ tā facile. imo facili⁹ ē
xp̄o ſuſcitare moꝛtuū q̄ʒ alteri doꝛmiētem hāc
cām ſui itineris dixit ad aſſecurādū diſcipuloſ
.q. d. nō debetis timere. q̄ꝛ nō vado ad diſputā
dū cū iudeis. ſicut ante. ſed ad lazaꝝ ſuſcitādū
(Dixerūt ḡ diſci. ei⁹. dn̄e ſi doꝛ. ſal. erit). q. d. ex
quo doꝛmit ſignū ē ſue curatōis. nec eſt neccſſe
q̄ vadas illuc. nōdū. n. erāt ad plenū aſſecura
ti p̄ verba xp̄i. nec mirū. q̄ꝛ adhuc erāt ĩfirmi ⁊
ĩperfecti (Dixit āt ieſus de moꝛte eius) eā exp̄/
mēs p̄ doꝛmitionē rōne p̄dicta (illi vero puta.
q̄ de doꝛ. ſom. diceret) Sʒ vr̄ mirabile q̄ ĩtelle
xiſſent xp̄m velle ire tā lōgā viā ad excitādū
hominē de ſomno. Dicēdū q̄ꝛ adhuc erant ru/
des ⁊ ĩ timoꝛe poſiti. vt p̄ʒ ex p̄dictis. ⁊ iō male
capiebāt verba xp̄i. Uel dicēdū q̄ xp̄s conſue/
uerat eis p̄abolice loq. ⁊ iō neſciebāt quid p̄ ex
citationē a ſomno ĩtelligerēt ſuſpicātes: ne foꝛ
te p̄abolice loqueret̄ (Tūc ḡ) hic ɔ̄nr exp̄imit
moꝛtē lazari manifeſte dicēs (Lazar⁹ moꝛtu⁹
ē ⁊ gaudeo) nō de moꝛte ei⁹ abſolute ſʒ (p̄pter
vos) vt vidētes eius reſurrectionē ĩ fide cōfir
memĩ. vel ſic (⁊ gaudeo). ſ. q̄ꝛ non erā ibi nō p̄p̄
me: ſʒ p̄pter vos. q̄ꝛ ex p̄ñtia mea moꝛs ei⁹ fuiſ/
ſet ĩpedita: cū moꝛs locū habere nō debeat vbi
ē vita. ⁊ p̄ ɔ̄ñs eius reſuſcitatio nō eēt: que tn̄ ē
vtilis vobis (Dicit thomas q̄ dr̄ didim⁹). i. du
bius (ad cōdiſcipulos ſuos. Eamuſ ⁊ nos ⁊ mo
riamur cū eo) iſte erat magis timiduſ q̄ʒ alij. q.
.d. exponam⁹ nos p̄iculo. vel ſm̄ alios dicebat
hoc ex magna dilectione. q. d. melius eſt nobis
cū illo moꝛi q̄ʒ ſine illo viuere (Uēit itaq̄ʒ ih̄s)
hic ɔ̄nr agit̄ de aduētu xp̄i ad lazarū. ⁊ diuidi/
tur ĩ. z. q̄ꝛ p̄mo agit̄ de p̄uentione. z°. de eius ſu
ſceptiōe ibi. Martha ḡ. In p̄ma p̄te dr̄ ſic (Ue
nit ieſus ⁊ ĩuenit eū ĩ monumēto iā quatuoꝛ di
es habentē quatuoꝛ dic̄ ad certitudinē moꝛtis
Quia lʒ ſint alique ĩfirmitates latētes: quibuſ
videt̄ aliquis moꝛtuus ad tēpus. hoc tn̄ nō du
rat p̄ quatuoꝛ dies. dicit ēt ĩ monumēto. ſ. ĩ ter
ra recluſus. q̄ꝛ dato q̄ fuiſſet ibi poſitus viuuſ
nihilomin⁹ ĩ tāto tp̄e fuiſſet ibi moꝛtuus (Erat
āt bethania iuxta hieroſolymā quaſi ſtadijs
quindecī) que valēt leucā excepto vno ſtadio.
(Multi aūt ex iudeis venerāt de irl̄m ad ma
riā ⁊ marthā vt cōſolarent̄ eas d̄ fratre ſuo. tū

q̄ꝛ erāt nobiles dn̄e. tū q̄ꝛ locus erat ſatis p̄p̄e.
vt p̄ʒ ex dictis (Martha ḡ) hic agit̄ de xp̄i ſuſce/
ptione. ⁊ p̄ quo ad marthā. z°. quo ad mariā ibi
Et cū hec dixiſſʒ. Prima ĩ. z. q̄ꝛ p̄ xp̄s a martha
d̄uote ſuſcipit̄. z°. fratriſ ſui reſuſcitatio ei p̄mit
titur ibi. Dixit illi ih̄ſ. In p̄ma p̄te dr̄ ſic (Mar
tha ḡ. vt audi. q̄ꝛ venit ih̄ſ) ipſa. n. hēbāt curā
dom⁹. ⁊ iō p̄mo nūciatus ē ei aduētus xp̄i p̄ ali
quē q̄ aduētū xp̄i p̄uenerat (occurrit illi) reue/
rēter ⁊ deuote (Maria āt domi ſedebat) cū iu
deis qui venerāt ad eas) Dixit ḡ martha ad ie
ſum. domīe ſi fuiſſes hic frater meus nō fuiſſʒ
moꝛtu⁹) ex quo apparet q̄ credebat ip̄m poſſe
p̄ſeruare frēm ſuū a moꝛte. tn̄ ĩperfecte crede/
bat. q̄ꝛ videt̄ innuere q̄ nō poſſet xp̄s tn̄ abſēs
q̄tū p̄ſēs (Sed ⁊ nūc ſcio. q̄ꝛ q̄cūq̄ʒ popoſce. a
d̄o da. tibi de⁹) vr̄ p̄ h̄ n̄ fuiſſe edocta plene d̄ e⁹
d̄itate. q̄ꝛ ſi dixiſſʒ q̄cūq̄ʒ popoſceri: ſʒ dixiſſʒ q̄/
cūq̄ʒ iuſſeri fiet (Di. illi ih̄s) h̄ ſuſcitatō fr̄is ſui
ei p̄mittit̄ cū dr̄ (Reſur. fr̄ tu⁹) ſʒ illa ĩtellexit
hoc de reſurrectiōe futura. iō ſubditur (di. ei.
Martha ſcio q̄ꝛ reſur. ĩ reſurrectiōe ⁊c̄) ex q̄ p̄ʒ
q̄ erat de ſecta phariſeoꝝ q̄tū ad h̄ q̄ cōfitē/
tur reſurrectionē futurā: nō d̄ ſecta ſaduceoꝝ
qui hoc negāt (di. ei ieſus) explicās ĩtentionem
ſuā de reſurrectione fratris ſui p̄p̄iqua (Ego ſū
reſurrectio). ſ. cauſalr̄. tū q̄ꝛ reſurrectio xp̄i ē cā
nr̄e reſurrectōis. tū q̄ꝛ reſurrectio ḡnalis futu/
ra fiet virtute xp̄i vocātis moꝛtuos ad iudici/
um (⁊ vita) p̄ eēntiā p̄pter quod ſū cā vite oib⁹
viuētibus. ⁊ poſſū dare vitā moꝛtuis. q̄ꝛ qd̄ eſt
tale p̄ eēntiam: ē cā oīum alioꝝ q̄ ſūt p̄ partici/
patōeʒ. vt habet̄. z. Metha. (qui credit ĩ me.)
ſic p̄deſtiatus (ēt ſi moꝛtu⁹ fuerit) p̄ lapſū ĩ pec/
catū moꝛtale (viuet) finalr̄ vita grē (⁊ oīs q̄ vi/
uit ⁊ credit ĩ me) fide foꝛmata (nō moꝛiet̄ ĩ eter
nū). i. moꝛte eternali: licet moꝛiat̄ moꝛte tēpoꝛa
li ad ſoluendū debitū nature (Credis hoc?) nō
petit hoc quaſi ignoꝛāſ: ſed querēs ei⁹ cōfeſſio/
nē ad meritū. q̄ꝛ oꝛe fit cōfeſſio ad ſalutē. vt ha
bet̄ Ro. 10. (Ait illi vtiq̄ʒ dn̄e) q̄ꝛ p̄ xp̄i v̄ba erat
iſtructa ĩ fide pleni⁹ q̄ʒ ante. quod patet ex eiuſ
ſequēti cōfeſſione. in qua exp̄mitur p̄mo ipſiuſ
xp̄i dignitas ſacerdotalis ⁊ regia cū dr̄ (ego cre
didi. q̄ꝛ tu es xp̄s). i. vnct⁹. vnctio āt debebat̄
regib⁹ ⁊ ſacerdotibus. z°. xp̄i diuinitas cum dr̄
(filius dei). ſ. naturalr̄. 3°. incarnationis veritas
cū ſubdit̄ (qui ĩ hūc mundū veniſti) non p̄ loci
mutationē: ſed p̄ carnis aſſumptionē (Et cū
hoc dixiſſet) hic agit̄ d̄ ſuſceptione xp̄i q̄ ad ma
riam. q̄ꝛ martha a xp̄o edocta ſtatim (abijt ⁊ vo
cauit mariā ſoꝛoꝛē ſuam) vt audiret bonos ru/
moꝛes quos ip̄a a xp̄o audierat (ſilentio) p̄p̄ iu
deos p̄ñtes: quoꝝ aliqui ɔ̄ ip̄m machinabātur
(dicens magiſter adeſt ⁊ vocat te) licet nō ſit ſu
p̄ra exp̄ſſum q̄ xp̄s vocaret mariā. tn̄ hoc ē cre
dendū. q̄ꝛ nō eſt p̄babile q̄ martha in hoc men
tiretur. ſed p̄pter breuitatē illud euangeliſta
omiſit. quia ſufficit ex verbo marthe exp̄mere

(Jlla vt audiuit ſurrexit cito. ⁊ venit ad eũ) ex
magna deuotione (nondũ.n. venerat ieſus ĩ ca
ſtellũ ⁊c̃) oſtendens ꝙ ad miracula faciẽdã nõ ſe
ĩgerebat. ⁊ vt ex aduẽtu iudeoꝝ cum maria ad
ipſm magis celebre ⁊ notoriũ eẽt miraculũ (Ju
dei igitur ⁊c̃) ⁊ patet lr̃a vſqꝫ ibi. d. (q2 vadit ad
monumẽtũ vt ploret ibi) Credebãt.n.eã eẽ ſubi
to motã ex paſſione fratris ſui. q2 nõ audierãt
verbũ marthe vt dictũ ẽ (Maria vero cuꝫ ve
niſſet vbi erat ieſus vidẽs eũ cecidit ad pedes
eius) quod nõ fecerat martha. ex quo pꝫ ꝙ ma
ria magis amabat ieſuꝫ ⁊ reuerebat̃ (⁊ dixit ei.
dñe ſi fuiſſes hic ⁊c̃) exponit̃ ſicut ſupra (Jeſus
ḡ) hic ꝯñr agitur de lazari ſuſcitatiõe. ⁊ diuidi
tur ĩ. 2. quia p̄ põit̃ ſuſcitationis actus. 2ᵒ. ſeq̃nſ
effectus ibi. Multi ḡ ex iudeis. Prima in tres
quia p̄ deſcribit̃ affectio xp̃i ad lazarũ. 2ᵒ. ſeq̃nſ
inde murmuratio iudeoꝝ ibi. Dixe. ḡ. 3ᵒ. xp̃s ſu
ſcitat mortuũ ibi. Jeſus ḡ rurſũ ⁊c̃. affectio xp̃i
ad lazarũ oſtẽditur. p̄ ſigno cum dicitur (Jh̃s
ḡ vt vi. eam plorantẽ ⁊ iudeos qui venerãt cũ
ea plora.) ex morte amici (infremuit ſpũ et tur
bauit ſeipſum) fremitus cõſurgit ex indignati
one. iſte.n. xp̃i fremitus procedebat ex indigna
tione eius cõtra diabolũ. per cuius ſuggeſtio
nẽ mors intrauit ĩ mũdũ quem cito erat debel
laturus. turbatio aũt illa procedebat ex cõpaſ
ſione lazari ⁊ ſoroꝝ eius. Sciendũ tamẽ ꝙ iſte
paſſiões ⁊ ꝯſimiles nõ fuerũt ĩ xp̃o vicioſe. ſꝫ ma
gis virtuoſe. q2 nõ erant ꝑueniẽtes iudiciũ ra
tionis ſed magis ſequẽtes. ⁊ ꝑ ipſum excitate.
ſicut dicit ph̃s. 4. ethi. ꝙ paſſio ire excitata ꝑ
virtutẽ fortitudinis adiuuat ad actũ eius for
tius exequendũ. 2ᵒ. oſtendit̃ affectio xp̃i ex ver
bo cũ dicit (Ubi poſui. eũ ⁊c̃) 3ᵒ. ex facto cũ ſub
ditur (⁊ lachrimatus ẽ ieſus) ex pietate vidẽs
locũ ſepulture. per hoc ẽt oſtendit veritatẽ hu
mane nature. paris.n. periculi ẽ diſcredere ve
ram humanitatẽ in xp̃o ſicut ⁊ deitatem. ⁊ idõ
vbi xp̃s oſtendit ſuam deitatem adiungit aliq̃
ad declarandum ſuam humãitatẽ ⁊ ecõuerſo.
⁊ hoc patet in eius natiuitate. qñ iacẽs in preſe
pio vt homo ĩfirmus. ſtellã fecit radiare ĩ celo
vt deus. Silr̃ in paſſione qñ ipſo moriẽte ex na
tura paſſibili ſol obſcurat᷒ ẽ iuiſibili v̄tute dei.
⁊ h̃ ſimilr̃ ĩ ſuſcitatõe lazari quadriduãi: quod
erat maxie virtutis: turbatus ẽ ⁊ fleuit ad de
clarandum veritatem humanitatis (Dixerũt)
hic ex effectu xp̃i oſtẽditur ſeq̃ns murmuratio
iudei.n. viderũt ipſum triſtari. ⁊ per cõſequẽs
arguebant ꝙ mors illa cõtra voluntatem xp̃i
ſimpliciter accidiſſet. quia triſtitia ẽ de hiſ que
nobis nolentibus acciderunt. vt dicit Aug. 14.
de ciuitate. ⁊ ꝑ ꝯñs cõcludebant ꝙ nõ potuiſſꝫ
ꝓſeruaſſe lazarũ a morte. ⁊ hoc ẽ quod dicitur.
(Dixerũt ergo iudei. ecce quõ amabat eũ) quia
videbant euidens ſignũ innuentes per hoc ꝙ
libẽter ſi poſſet preſeruaſſet eũ a morte. et ex h̃
vlterius miraculũ de ceco nato illuminato vo
lebant annihilare ⁊ in alium retorquere dicen
tes (Non poterat hic qui aperuit oclos ceci na
ti facere. vt hic nõ moreretur). q. d. ex quo non
poteſt hoc nec illud potuit nec fecit. iſti non ex
pectabant ſufficiẽter. ſed iudicabant ante tp̃s
quia xp̃s plus fecit. plus.n. ẽ mortuũ ſuſcitare
ꝙ̃ mortem infirmantis impedire (Jeſus ergo)
hic ꝯñr ponitur ſuſcitatio lazari. ⁊ ponuntur h̃
quinqꝫ per ordinem facientia ad miraculi certi
tudineꝫ ⁊ magnificentiam. partes patebunt ꝑ
ſequendo. Primũ ẽ deſcriptio ſepulchri: quod
erat ſpelunca cauata in rupe magna ⁊ ꝓfunda
ita ꝙ poterant plura poni ibi corpora. ſ. corpo
ra eorũ qui fuerunt eiuſdẽ parentele. vnde fre
quenter dicit̃ in libro Reg. ſepultus ẽ in ſepul
chro patruꝫ ſuoꝝ. Sic igitur erat factum ſepl
chrum lazari ⁊ deſuper grandi lapide claude
batur. ex quo pꝫ vera mors lazari. quia ſi fuiſ
ſet ibi poſitus viuus ⁊ ſanus infra quatriduũ
fuiſſet mortuus ex loci corruptione. ⁊ hoc ẽ qd̃
dicitur (ieſus ergo rurſum fremẽs in ſemetipꝫ
indignatus contra malitiam iudeoꝝ de factis
ſuis inique murmurantiũ. ⁊ talis indignatio ẽ
virtuoſa. quia ſicut ad virtuoſũ ꝑtinet applau
dere bono. ita ⁊ indignari cõtra malum (venit
ad monumẽtum) dicitur.n. ſepultura monumẽ
tum quaſi monẽs mentẽ. q2 monet viuẽtes. vt
ꝓcogitent mortem (Erat ãt ſpelunca ⁊c̃) modo
ꝓdicto facta (Ait ieſus) hic ponitur 2ᵘˢ. ſ. lapi
dis amotio cũ dr̃ (tollite lapidem) dicit ei mar
tha ſoror eius qui mortuus fuerat. dñe iam fe
tet). q. d. licet aliqñ ſint ſuſcitati mortui recen
ter. tñ ꝙ iam quadriduanus ex fetore ſolutus
reſuſcitetur nõ eſt ſic auditum. ⁊ hoc verbum
videtur ꝓceſſiſſe ex admiratione marthe ⁊ ei᷒
ignorantia. quia eiuſdẽ virtutis ẽ ſuſcitare mõ
tuum vtroqꝫ modo. idõ ſequitur (Dixit ei ih̃s)
corrigendo eius dictũ (Nõne dixi tibi quoniã
ſi credideris videbis gloriam dei). i. glorioſaꝫ
eius virtutẽ in ſuſcitatione fratris ſui (Tule.
ḡ lapidem) ad ꝓceptum xp̃i (Jeſus aũt) hic põi
tur tertiũ. ſ. xp̃i orõ in lazari ſuſcitatione: quod
facit ad declarationem miraculi. q2 iudei xp̃o
ĩponebant ꝙ faciebat miracula virtute demo
nis. quod oſtenditur falſum per hoc ꝙ ĩ facien
do orat deum. ⁊ hoc eſt quod dicitur (Jeſus ãt
ele. ſur. ocu.) vt oſtẽderet nobis formam orãdi
que ẽ ꝑ eleuationem mentis in deuꝫ (Dixit. pa
ter grãs tibi ago. qm̃ audiſti me) deus autẽ pr̃
celeſtis magnificẽtiſſim᷒ ẽ. ⁊ idõ ex grãꝝ actiõe
de ꝓteritis ad ꝓſtanda ſequẽtia bñficia ꝓuoca
tur. hoc.n. ẽ ꝓpriũ magnifici. vt hẽtur. 4. Ethi
coꝝ (Ego ſciebã. q2 ſemꝑ me audis) in hijs.n. q̃
xp̃s abſolute volebat deliberatiã voluntate cõ
formabat̃ diuie volũtati. ⁊ ſic exaudiebat̃. Sci
ẽdũ tñ ꝙ orare p̄rem ꝯuenit xp̃o rõne hũanita
tis ĩ qua minor eſt patre. nõ ãt rõne diuinitatis ĩ
qua eſt ei equalis (ſed propter eos qui circun
ſtant dixi vt credant. quia tu me miſiſti) multi
.n. ex eis dicebãt ꝙ ĩ beelzebuch faciebat ſigna
qd̃ remouet cõformando volũtatẽ ſuã cũ volũ
tate diuia (Hec cũ dixiſſet) hic ponit̃. 4ᵘˢ. ſ. la
zari vocatio cũ dr̃ (hec cũ dixiſſet voce magna
clam. la. veni foras) hoc fac̃ ad declarationem
miraculi. q2 ſi dixiſſet in ſilẽtio poſſẽt dicere ad
uerſarij ꝙ verba magica dixiſſet uel ĩterpoſu
iſſet. ꝑ hoc ẽt tollitur error eoꝝ q̄ dicebãt aĩas
defunctoꝝ latitare ĩ ſepulchris. ⁊ idõ clamauit
ih̃s voce magna ĩ ſuſcitatõe lazari. q̃ſi aĩam re
uocãs a longiquo. ſ. ab inferno vt ad corpus re
diret (Et ſtatim) hic ponit̃ q̃ntũ. ſꝫ lazari ſuſci
tatio cũ dr̃ (⁊ ſtatim ꝓdijt q̄ fu. mor.) q2 virt᷒
diuia operat̃ ĩ inſtãti (ligatus m. ⁊ p. inſti. ⁊ fa.
eius erat ſuda. liga.) hic declarat̃ v̄tus diuina
nõ ſolũ ſuſcitãdo mortuũ: ſꝫ etiã faciẽs exire li
gatum. ꝑ hoc ẽt apparet certitudo miraclĩ lĩq̃n
tum exiuit lazar᷒ eo mõ quo fuerat ĩ ſeplchro
poſit᷒ (Dixit eiſ ih̃s ſoluite eũ) hoc ꝓcepit alijſ:
liꝫ poſſet facere ꝑ ſeipm̃: vt accedẽtes de prope
⁊ tangẽtes ex viſu ⁊ tactu eẽnt teſtes miraculi
efficaciões ſic̃ ſupra dc̃ꝫ ẽ de amotione lapidis
(⁊ ſini. abi.) vt crederet̃ vere ſuſcitatus. et nõ fã
taſtice ꝑ opa vite cuiuſmodi ẽ ãbulatio ⁊ ꝯme
ſtio ⁊ ꝯſilia. idõ ĩfra dr̃ ſeq̃nti ca. ꝙ lazarus erat
vnus de diſcũbentib᷒ (multi ḡ) hic ponit̃ ſuſci
tatõiſ effect᷒ dupl̃r. p̄mo quo ad ꝓ̄ſẽtes. 2ᵒ. quo
ad abſẽtes ibi. Colle. er. Effect᷒ miraclĩ circa ꝓ
ſentes oſdit̃ ex hoc ꝙ viſo ꝓdicto miraclo mlti
eoꝝ crediderũt xp̃o. nec mirũ. q2 illud ſignum
erat diuine v̄tutiſ mãifeſte oſſiũ. que nõ põt
adeſſe ad teſtificandũ aliq̄d falſũ ⁊ hoc ẽ qd̃ dr̃
(Multi ḡ ⁊c̃) ⁊ pꝫ. ſequit̃ (q̄daꝫ ãt ex ipis abie.
ad pha. ⁊ dixe. eis q̄ fe. ih̃s) dicũt doctores ali
qui ꝙ hoc fecerũt bono zelo moti volentes ex
miraclo viſo refrenare irã eoꝝ ꝯ̄ ihꝫ tãqꝫ irrõa
bilem. Alij dicũt ꝙ male moti hoc fecerunt: q2
ſicut ex ſignis viſis boni ⁊ electi ꝯuertunt̃. ita
freq̃nter mali obdurãt̃. ⁊ hoc magiſ videtur ex
littera ſeq̃nti. vbi agit̃ de cõgregatiõe phariſe
orum ad tractandũ de morte xp̃i (Collegerunt
ergo) hic ponit̃ effect᷒ ſuſcitationis lazari reſ
pectu abſentiũ. q2 audita ſuſcitatiõe lazari ex
ira ⁊ iuidia moti ſũt ad tractandũ d̄ morte xp̃i.
et diuidit̃ ĩ tres: q2 p̄mo ponit̃ eoꝝ cõgregatio.
2ᵒ. cõgregatoꝝ dubitatio ibi. Et dicebãt. 3ᵒ. du
bij determinatio ibi. vn᷒ ex ipſis. in p̄ma ergo
ꝑte dr̃ ſic (Collegerũt ḡ pontifices) qui erãt ma
ioris auctoritatis ⁊ magis litterati (⁊ phariſei)
qui videbãtur p̄ alijs religioſi. ex quib᷒ factuꝫ
coꝝ grauius erat (cõſiliũ). ſ. aduerſus ieſuꝫ. h̃
nõ ẽ ex textu. ſꝫ ſubĩtelligit̃. Circa hoc notãdũ
ꝙ põtifices erãt de tribu leui. phariſei ãt ꝓ ma
gna ꝑte erãt d̄ tribu ſymeon. q2 ex illa tribu ha
buit ortũ ſecta phariſeoꝝ. idõ ĩ figura hui᷒ ꝓdc̃ꝫ
fuit Geñ. penultimo. Simeon ⁊ leui fratres va
ſa iniquitatis bellãtia. ĩ cõſiliũ eoꝝ nõ veniat
aĩa mea (⁊ dicebãt) hic ponitur eoꝝ dubitatio
quid facerẽt de ieſu. q2 habebãt rõnes ad vtrã
qꝫ partẽ. ex euidentia.n. miraculoꝝ cogebãtur
dicere (q2 hic hõ multa ſigna facit) ⁊ ex h̃ ſeq̄t̃
ꝙ erat ei credẽdũ magis ꝙ̃ moyſi. q2 moyſes ñ
tot nec tãta ſigna fecit. ⁊ maxie qñ ꝓplius ei pri
mo credidit imo pauca. ut pꝫ Exo. 4. ⁊ ſic habe
bant argumẽtum ad ipſum recipiendũ ⁊ hono
randũ tanqꝫ verũ xp̃m. ſed ecõuerſo arguebãt
ad contrariũ dicentes. Si dimittimus euꝫ ſic
oẽs credẽt ĩ eum. ſicut in xp̃m. ⁊ q2 xp̃o debeba
tur regimẽ ſm̃ ſcripturas quas male intellige
bant de temporali regno. idõ ex hoc videbat̃ ſe
qui ꝯ̄ imꝑatorem romanũ rebellio qui tunc tẽ
poris dñabatur eis. ⁊ hoc videbatur ꝓpinqua
occaſio deſtructionis ciuitatis ⁊ templi per po
teſtatem romani imperij que tunc erat maxie.
⁊ idõ ipſi nõ habebant aliquã virtutẽ reſiſtendi
⁊ hoc ẽ quod dr̃ (⁊ venient romani) in tãta for
titudine ꝙ nõ poterimus reſiſtere (⁊ tollent lo
cum noſtrum). i. ciuitatem ⁊ templũ (⁊ genteꝫ)
captiuando populũ. ⁊ ſic patet ꝙ paſſio timori
ſubuertebat in eis iudiciũ rõnis (Unus ãt ex
ipis) hic ponitur dubij determiatio. ⁊ diuidit̃ ĩ
tres. q2 p̄mo dubium determiatur. 2ᵒ. determi
natio approbatur ibi. Ab illo aũt die. 3ᵒ. a xp̃o
euitatur ibi. Jh̃s aũt iam nõ ĩ palam. Prima ĩ
. 2. quia p̄mo ponitur cayphe determinatio. 2ᵒ.
huius determiationis expoſitio ibi. Hoc autẽ
a ſemetipſo. Jn p̄ma igitur parte dicit̃ ſic (Un᷒
aũt ex ipſis caypbas nomine) non eſt de textu
ſed intelligitur nomen eius ꝓpter auctoritatẽ
ſui officij. vnde ſubditur (cũ eſſet pontifex ãni
illius) dñs aũt ꝓceperat eſſe tñ vnum ſummũ
ſacerdotẽ. ⁊ per totã vitam ſuã. quo moriente.
alius ſibi ſuccederet. vnde ⁊ ĩ morte ei᷒ reuerte
bantur fugitiui. ſed propter cupiditatem. ⁊ am
bitionem ſuam ſtatuerunt inter ſe illi qui erãt
de genere ſacerdotali ut quolibet anno vnus
eſſet qui illo officio fungeretur. Aliam autem
rationem aſſignat ioſephus dicens a tempore
herodis aſcalonite qui auxilio romanorum oc
cupauit regnum iudee: ſacerdotium cõiter vẽ
debatur. ⁊ ſic propter maius lucrum tempale
ſummus ſacerdos frequenter mutabatur (Di
xit eis) propter auctoritatem officij ſic locutus
eſt dicens (Uos neſcitis quicquam nec cogita
tis). q. d. prima facie quilibet intellectus vide
re poteſt. ꝙ ad mortem huiuſ hominis debemus
laborare. Cuius ratio eſt q2 bonum commune
magis eſt eligendum ꝙ̃ bonum particulare. ſi
autem homo iſte dimittatur bonum totiuſ po
puli diſſipabitur vt patet per predicta ſecũdũ
eorum eſtimationem: ⁊ ſic concludit ꝙ ſit agen
dum ad mortem xp̃i. etiam ſi ex parte eius nõ
ĩueniatur aliqua cauſa: et hoc eſt quod dicitur
(expedit vobis vt vnus homo moriatur) etiã
ſi eſſet bonus ⁊ iuſtus (pro populo). i. ꝑ cõſer
uatione popl̃i (⁊ nõ tota gens ꝑeat) ſi maneat
vita. hic pꝫ manifeſte ꝙ paſſio inuidie ⁊ liuori
ꝯtra xp̃m ⁊ paſſio timoris perdẽdi gentẽ ⁊ locũ

ſubuertebāt ī eo rōnis iudiciū.qꝛ ī nullo caſu
licitū ē īterficere inocētē.ꝑ hoc.n.nō ꝓcuratur
bonū cōe:ſꝫ magis deſtruit̄.ꝓpter qđ dei iudi
ciū factū ē ꝙ illud malū qđ credebāt ꝑ mortē
xp̄i euadere.ſ.deſtructionē loci ⁊ gētis quā per
mortē xp̄i īcurrerūt.qꝛ ī penā huiꝰ peccati ro/
mani ꝑ Titū ⁊ Veſpaſianū locū ⁊ gentē deſtru
xerūt āno.42.pꝰ paſſionē xp̄i.ſicut fuerat a Dani.
ꝓphetizatū.9.c.⁊ ciuitatē ⁊ ſāctuariū diſſipa/
bit pp̄ls cū duce uēturo ⁊c̄.⁊ a ſaluatore p̄dc̄m
Luc.19 videſ ciuitatē ſcāꝫ fleuit ſuꝑ illā (Hoc āt)
hic ponit̄ p̄dc̄e determiatiōis expoſitio:q̄ q̄/
dē ē ioānis euāgeliſte oſidentis qualr̄ cayphas
p̄dictā determiatione ꝓtulit.q̄uis.n.eēt īten/
tio cayphe dare ſolū ↄſiliū de morte xp̄i ꝑ tem
poralis ꝑiculi euaſione circa ꝓplm iudeoꝝ.tñ
verbū eiꝰ ſic ſonabat ꝙ xp̄s erat moriturus ꝑ
gēte ⁊ populo.⁊ ꝙ ſic fuit ꝓlatū:fuit ꝓphetia q̄
dāmodo de futuro ꝙ xp̄s erat moriturꝰ pro ſa
lute ſpūali:nō ſolū iudeoꝝ.ſꝫ ēt oīum gentiū q
crediturī erāt ī ipſū.⁊ hoc ē quod dr̄ (Hoc āt a
ſemetipo nō dixit).ſ.p̄dc̄m verbū hoc mō ꝓtu
lit.ſꝫ ꝑ motionē alteriꝰ (ſed cū eēt pōtifex anni
illiꝰ ꝓphetauit) quia ipo ignorāte dc̄ꝫ ꝓpheti
cū ꝓtulit.nō rōne ſui meriti:ſꝫ dignitatis offi/
cij (qꝛ ieſus erat moriturus ꝑ gēte).ſ.iudeoꝝ
qꝛ multi de iudeis ſaluati ſūt ꝑ ipſū (⁊ nō tm̄ ꝑ
gēte ſua.ſed vt filios dei) nō qꝛ adhuc eēnt filij
dei actu.ſꝫ ī potētia ad actū reducēda.qꝛ erant
p̄deſtinati (qui diſperſi erāt) ꝑ diuerſos ritꝰ gē
tiliū (cōgregaret ī vnū):i.ī vnā eccliaꝫ ex iude
is ⁊ gētibus cōſtitutā.vt eēt vnū ouile:ſicut ⁊
vnꝰ paſtor.vt ſ̄ dictū ē.10.c.ꝓpter qđ Gen̄.pe/
nul.c.dr̄ de xp̄o.Ipſe erit expectatio gentium
nō ſolū iudeoꝝ.Nec hoc ē ↄ illud quod dic̄ ſal
uator Math.15.Nō ſum miſſus niſi ad oues q̄
ꝑierant domꝰ iſrl̄.qꝛ ibi ſaluator loquit̄ de ſua
miſſione ad p̄dicandū ī pſona ꝓpria.ꝓpter qđ
apl̄s dicit Ro.15.Dico.n.dn̄m ihm xp̄m mini/
ſtrū fuiſſe circūciſionis (Ab illo) hic pōitur de/
terminatōis cayphe approbatio q̄uis eēt iniq̄
qꝛ oēs alij erant affectati ad ꝓcurādum mortē
xp̄i ſicut ⁊ ipſe.⁊ hoc eſt quod dr̄ (Ab illo er.die
cogitauerūt vt īterficerent ieſū) licet.n.añ ha/
buiſſent volūtatē interficiēdi ipſum.vt pꝫ per
p̄dicta.tñ ex cōſilio cayphe diffinierūt hoc adī
plere q̄ciciꝰ poſſent (Ieſus āt) hic ponit̄ huius
determinatōis declinatio.nō.n.adhuc erat tē
pus paſſionis xp̄i a deo ordinatū.⁊ iudei quere
bāt occidere eū.vt viſū ē.iō receſſit ad tempꝰ.
⁊ hoc ē qđ dr̄ (Ieſus āt nō in palā ambulabat
apud iudeos) q̄uis.n.īter eos exiſtēs poſſꝫ eo/
rum impetū refrenare.tñ voluit ad tēpus late
re.⁊ ſe occultare rōnibus p̄dc̄is.c.8.⁊.10.vbi ſi
milr̄ agit̄ de ſua occultatiōe (ſed abijt ī regionē
iuxta deſertū) vbi pauci de iudeis erant (in ci/
uitate q̄ dr̄ effren) que erat parua ⁊ paꝝ popu/
lata (⁊ ibi morabat̄ cū diſcipul̄ ſuis) vſq; ad tē
pus ꝓpinquū ſue paſſioni (ꝓximū aūt erat pa/
ſca iudeoꝝ) hoc ſubdit̄ ad oſidendū ꝙ xp̄s par
uo tp̄e in illa ciuitate ſe occultauit.qꝛ añ paſca
ī irl̄m venit (Et aſcēderūt multi hieroſolymā
de regione) qꝛ tenebātur de tota iudea ad ſolē/
nitatē uēire (ante paſca vt ſācti ficarēt ſeipos)
orōnibus ⁊ ſacrificijs ad digne comedendum
agnum paſcalē.⁊ ſi hoc fiebat d̄ agno figurali ml
tomagis ſe dꝫ homo ſcīficare orōnibus ⁊ bōis
opibus ad digne recipiendū verum agnū īma
culatū corpus ieſu xp̄i (Querebāt ḡ ieſū) vt au
dirent eius doctrinā.de cuiꝰ miraculis audie/
rant famā (⁊ colloquebant̄ ad inuicē ī tēplo ſtā
tes) qꝛ mirabant̄ ꝙ ī tāta cōgregatiōe nō vene
rat ad docēdū.iō querebāt (Quid putatis qꝛ ñ
venit ad diē feſtū) ⁊ ſubdit euāgeliſta quaſi re
ſpōdens queſtiōi eoꝝ (dederāt.n.pōtifices ⁊c̄)
⁊ pꝫ lr̄a.ꝓpter hoc.n.ab eis ſicut īgratis ⁊ obſti
natis receſſerat vſq; ad tēpus ſue paſſiōis di/
ſpoſitū.Circa p̄dicta in hoc.c.querit̄ vtrū cay
phas vere fuit ꝓpheta.⁊ arguitur p̄ ꝙ ſic.quia
balaam dr̄ vere ꝓpheta.vt hētur libro Nume
roꝝ.24.⁊ tñ fuit malus homo.donū.n.ꝓphe/
tie añ malis hominibus conceditur.ḡ malitia cay
phe nō ipedit in eo veritatē ꝓphetie.Itē in lr̄a
dr̄ hic.ꝙ ꝓphetauit ꝙ ieſus eēt moriturus pro
gēte.⁊ vt filios dei qui erāt diſperſi cōgregarꝫ
⁊ hoc verbū euāgeliſte videret̄ falſuꝫ:qđ nullo
modo ē dicendū:niſi cayphas fuiſſet vere ꝓphe
ta.Contrariū arguitur ꝑ hoc ꝙ ipſe dixit falſū
dicēs illis qui de morte xp̄i tractabāt.expedit
vobis vt vnus homo moriat̄.Mors.n.xp̄i nō
fuit expediēs illis qui eā ꝓcurauerūt.falſitas
aūt nō ſubeſt ꝓphetie.ḡ ⁊c̄.Reſponſio.dicēdū
ꝙ ad rōnem veri ꝓphete duo requirunt̄.Pꝛiꝰ
ē ꝙ habeat verā cognitionē de aliquo occulto
reſpectu illoꝝ hominū cū quibus conuerſatur
ꝓpter hoc dr̄ ꝓpheta quaſi ꝓcul fans.vt ſupra
dictū ē.inquātum cognoſcit ea que ꝓcul ſunt a
cognitiōe alioꝝ.ꝓpter quod ſi alicui fiat appa
ritio iudicās aliquid occultū nō dr̄ ꝓpheta.ſi
illud ſit ei ignotū.Sic pharao vidit ſpicas deſi
gnātes qualitatē futuroꝝ annoꝝ:⁊ nabucho/
donoſor ſtatuā deſignātem mutabilitatem re/
gnoꝝ.neuter tñ fuit ꝓpheta.ſed ioſeph ⁊ dani/
el qui de illis occultis cognitionē habuerunt.
ꝓpter quod dr̄ Dani.10.Intelligētia opus ē ī vi
ſione.qꝛ nō pōt dici ꝓpheta ſine ītellectuali co
gnitione.ſola.n.viſio imagiaria nō facit ꝓphe
tā:vt viſū ē.2º requirit̄ ꝙ illa cognitio fiat me
diāte ſpū bono.maligni.n.ſpūs aliñ reuelāt ho
minibus ea q̄ ſūt alijs occulta.nō tñ ex hoc dicū
tur veri ꝓphete.ſꝫ ſolū cū additiōe diminuēte
ſic ī ſacra ſcriptura dicunt̄ freq̄nter aliq̄ ꝓphe
te baal vel ꝓphete excelſoꝝ.talis.n.nō dr̄ pro
pheta abſolute.ſicut nec hō mortuꝰ dr̄ hō ꝓpter
additionē diminuētē.ꝓphetia.n.v̄a cōputat̄
īter ſpūs ſci dona.Cū ḡ querit̄ de caypha.dicē/
dū ꝙ nō fuit v̄e ꝓpheta.qꝛ nullā cognitionem
habuit d̄ ſecreto dn̄ice paſſiōis qđ eēt futura ꝑ

ſpūali ſalute humani gn̄is.ſꝫ tñ ītendebat dare
cōſiliū d̄ morte xp̄i ꝓpter timorē romanorum.
Verū tñ ſm ꝙ hic dicūt Criſo.⁊ Aug.ſpūs ſcūs
ī ꝓlatiōe ſui cōſilij ſic mouit liguā eiꝰ ꝙ ipo ig/
rāte vba q̄ ꝓtulit ſignificabāt xp̄i mortē eē fu/
turā ꝑ ſpūali hoīum ſalute.Nō tñ pōt dici ve
re ꝓpheta.ex hoc quod verbū ꝓpheticū ignorās
ꝓtulit alio liguā eiꝰ ad hoc mouēte:ſic nec aſi/
na balaam pōt dici aīal rōnale ex hoc ꝙ vba rō/
nabilia ꝓtulit.vt pꝫ Numeri.22.qꝛ illa nō pro
ceſſerūt ex īteriori cōceptiōe ſeu ꝓpria cogniti/
one.ſꝫ magis ex diuīa motiōe ſm ꝙ ibideꝫ dr̄.
Aperuit dn̄s os aſine ⁊c̄.Licet.n.cayphas de
morte xp̄i cogitauerit:⁊ alios per ſuū cōſilium
ad hoc īducere voluit:qđ fuit ex ꝓpria cōceptiōe
⁊ diabolo hoc ſuggerēte.ꝙ tñ cōſiliū ſuū ſic ꝓ/
tulit ꝙ ꝑ verba illa ſignificaret̄ paſſio xp̄i pro
ſpūali hoīum ſalute:hoc mō fuit ab eo ignotū.
vt dictū ē.⁊ qꝛ q̄tū ad hoc ſolū verbū illđ erat
ꝓpheticū:iō ꝑ hoc ñ pōt dici ꝓpheta. Ad pri/
mū dō.ꝙ nō ē ſimile de ipſo balaā.qꝛ q̄uis fu/
it malus habuit tñ v̄am cognitionē occultorū.
vt ibidē dr̄.dixit cꝰ obſcuratꝰ ē oculus q̄ viſio/
nes oīpotētis vidꝫ.Cayphas āt talē cognitōeꝫ
nō habuit:vt viſū ē.⁊ iō negat̄ ab eo ꝓphetia ñ
ꝓpter ſuā malitiā:ſꝫ ꝓp cognitōis defectū.Ad
2º dō.ꝙ verbū euāgeliſte ē veꝝ ſi bñ ītelliga/
tur.nō.n.dixit ꝙ cayphas eēt ꝓpheta.ſꝫ ꝙ pro
phetizauit.i.verbū ꝓpheticū ꝓtulit.nō tamen
a ſeipſo:ſic euangeliſta dic̄:ſꝫ ſpū ſcō linguā eiꝰ
ſic mouēte ipo ignorāte:ꝓpter qđ nō habuit ve
rā rōeꝫ ꝓphete.Argumētū ēt ī ↄriū ē ſoluēdū.
qꝛ ſic dc̄m ē:cayphas illđ v̄bū ꝓtulit ꝑ motōeꝫ
ſpūs ſci a quo nullū ē falſū.⁊ iō cayphas dicen
do.expedit vobis vt vnꝰ moriat̄ hō ⁊c̄.veꝝ di
xit ſi bñ ītelligat̄ ꝙ mors xp̄i q̄tū ē in ſe fuit ex
pediēs oībus ēt illis q̄ de eiꝰ morte tractauerūt.
q̄uis aliq̄ eoꝝ ꝑ ſuā malitiā eiꝰ vtilitatē recu/
ſauerūt.ſicut alij peccatores in peccato morta/
li decedentes.

CXII.

Ieſus ḡ) Poſtq̄ ioānes declarauit diui
nitatē xp̄i ꝑ opa fcā ī eiꝰ vita.hic ēt de/
clarat ꝑ ea q̄ ī eiꝰ morte ſūt fcā.⁊ diuidi
tur ī.2.qꝛ p̄ determiat d̄ eius morte ⁊ paſſione.
2º de eiꝰ reſurrectiōe.20.c.Vna āt ſab.Prima
ī.2.qꝛ p̄ declarat mortis xp̄i occaſionē.2º ipſam
mortē.13.c.Ante diē feſtū.Circa p̄mū ſciēdū ꝙ
occaſio mortis xp̄i fuit īuidia iudeoꝝ ex fama
⁊ glīa xp̄i.Iō diuidit̄ in.2.qꝛ p̄ deſcribit̄ eius fa
ma:ſiue glīficatio ab homine.2º a deo p̄re ibi.
Nūc aīa mea tur.Prima ī.3.qꝛ p̄ ponit̄ glīficaº
ab amicis familiaribꝰ.2º a turbis vulgaribus
ibi.Cognouit ḡ tur.3º a gentilibꝰ ibi.Erāt autē
gen.Prima adhuc ī.2.qꝛ p̄ ponit̄ obſequiū xp̄i
fcm̄ ab amicis ī gn̄ali.2º a maria ī ſpāli ibi Ma
ria ḡ.In p̄ma pte dr̄ (Ieſus ḡ ante ſex dies paſ.)
īmediate.n.pꝰ ſuſcitationē lazari iudei diffinie
rūt occidere xp̄m:vt p̄dc̄m ē.⁊ iō receſſerat q̄/
uſq; appropiquaret paſca.ī quo imolabat̄ agnꝰ
paſcal̄.vt ſic xp̄s qui ē agnus verꝰ immolaret̄
ꝑ nobis īmediate poſt imolationē agni paſcal̄
figuralis:vt v̄itas figure ſuccederet (Venit be/
thaniā) que ē ꝓpe irl̄m ad duo miliaria.vbi la
zarus fuerat mortuus quē ſuſcitauit.illuc.n.
venit:vt ex memoria miraculi ibidē fcī turba
populi moueret̄ ad eū honorifice recipiendum
ī irl̄m ante ſuam paſſionē:ſicut fuerat p̄dictuꝫ
ꝑ Zachariam ꝓphetā.9.Exulta ſatis filia ſyō
iubila filia irl̄m.ecce rex tuus venit ⁊c̄ (Fece/
runt autem ei cenā ibi) homines illius loci.et
fuit hec cena in domo ſymonis leproſi.vt ↄmu
niter tenēt doctores.fuerat tñ prius a xp̄o cu/
ratus.ſꝫ nomen remanſerat ad memoriā mira
culi.Origenes tñ dicit ꝙ illa cena fuit ī domo
marthe:quod ꝓbat ex eo ꝙ ſubdit̄ (⁊ martha
miniſtrabat) ſed pōt dici ꝙ iſte ſymon erat vici
nus marthe.⁊ ꝓpter hoc ipſa miniſtrabat ī do/
mo eius.ſicut homies ſolēt facere in domibus
amicoꝝ ſuoꝝ.⁊ maxime ꝓpter reuerentiā ipiꝰ
xp̄i comedentis ibidē (Lazarus vero erat vnꝰ
de diſcū.cum eo) inuitatus a ſymone.hoc āt fa
ctum ē ad declarationē veri miraculi de eiꝰ ſu
ſcitatione (Maria āt) hic deſcribitur obſequꝫ
xp̄o impenſum a maria in ſpāli.⁊ diuiditur in
.3.qꝛ p̄mo ponit̄ marie deuotio.2º inde īdigna/
tio ibi.Dixit er.vnꝰ.3º eiꝰ rep̄hēſio ibi.Dixit er
go ieſus.In prima ḡ.parte dicitur ſic (Maria
ergo).ſ.ſoror lazari (accepit librā) in quo nota/
tur q̄titas (vnguēti) non eſt veriſimile ꝙ erat
aliquid groſſe materie:ſic vnguēta cōiter dc̄a.
qꝛ īdecēs eēt tale q̄d ponere ſuꝑ caput hōis ſe/
dētis ī mēſa.Maria āt nō ſolum vnxit pedes
dn̄i.ſꝫ ēt caput vt Math.exp̄mit.26.⁊ Mar.
.14.licet hic omittat̄.⁊ iō dicendū ꝙ vnguētū
hic vocat̄ liquor p̄cioſus de re aromatica exp̄ſ
ſus:ſicut aq̄ roſacea de roſis.Alr̄ dr̄ quod fuit
lachrima fluens naturalr̄ d̄ arbore aromatica
(nardi) nomē ē herbe nigre aromatice habētiſ
ſpicas.ꝓpter hoc dr̄ Marci.14.nardi ſpicati.⁊ d̄
illis ſpicis exhebat̄ liquor p̄dictus ꝑ artificiū.
vel naturā ſm alios (piſtici) ſm Auguſtinū no
mē ē loci.vbi creſcit herba.vnde talis liq̄r exp̄
mit̄.Sꝫ melius dr̄ (piſtici).i.fidelis.piſtis eīm
grece ē fides latine.hoc ē dictū ꝙ ille liq̄r erat
purꝰ ⁊ verꝰ.nō habēs aliqđ aliud admixtum.
nec ſophiſticatꝰ (p̄cioſi) qꝛ valebat trecētos de
narios.vt hētur Mar.14.c.i.trecētos nūmos
vſuales.erat.n.liq̄r ille refrigeratiuꝰ ⁊ ↄforta/
tiuꝰ mēbroꝝ ⁊ cōſolidatiuꝰ.⁊ valde odoriferus
(⁊ vnxit pedes ieſu.⁊ extērſit capillis ſuis pe/
des eiꝰ) ordie cōuerſo fcm̄ fuit q̄ꝫ hic ſcribatur.
qꝛ p̄ lauit pedes ⁊ extērſit.⁊ poſtea vnxit (⁊ do/
mꝰ ipleta ē ex odore ūguēti) ex q̄ pꝫ p̄cioſitas vn
guēti.⁊ deuotio marie expēdētis rē tā p̄cioſā ī
obſequiū dn̄i.Vtrū aūt iſta fuit mulier de qua
narrat lucas dc̄m fuit.c.p̄cedenti (Dixit ḡ) hic
pōit̄ iude murmuratio cū dr̄ (vnus ex diſcipul̄
ſuis iu.ſcharioth is) hoc dicitur ad differētiaꝫ

alterius iude(q erat eū traditurus)licet.n.pri
mo fuerit bonus qñ vocatus fuit ad apoſtola/
tū. vt ſ̄ dictū ē.tñ poſtea lapſus ē ī peccatuꝫ.ꝙ
aūt dñs ī ſua ſocietate tollerauit cuꝫ.dedit no
bis exēplum tollerandi malos(Quare hoc vn
guentū nō venijt trecentis denarijs).i.uendiť
vnde verſus.De re q̄ venijt gratia nulla venit.
habet.n.ſenſū paſſiuū ſub voce actiua(⁊ datū
ē egēis)h̄ dixit ſimulās pietatē ad opiēdū ſuā
cupiditatem. ꝓpter quod ſubdit euangeliſta.
(Dixit āt hoc nō quia de egēiſ ꝑtinebat ad eū)
.i.de illis nō curabat.licet.n.portaret ea q̄ da/
bantur xp̄o ad dandū pauperibus nō tamē fa
ciebat:ſed retinebat ſibi.idō ſubditur(qui fur
erat ⁊ loculos habens)in quibus abſcōdebat
ea que debebant in alios vſus expendi. vnde
ſubditur(ea que mittebanť).i.xp̄o dabantur
ad ſubueniendū neceſſitatibus xp̄i ⁊ diſcipulo
rum ei⁹.⁊ad dandā pauperibus(ꝑportabat).i.
officium portandi ⁊ ſeruandi habebat ad iſtos
vſus.lꝫ hoc īfideliter ageret.Ex hoc pꝫ ꝙ xp̄s
⁊ diſcipuli eius.de elemoſynis viuebāt.Scien
dū ēt ꝙ iſta portatio pecunie in via nō pertiet
ad pefectionē.ſed xp̄s hoc faciendo ſuſcepit ꝑ/
ſonā īfirmoꝝ eis cōdeſcendēs.ſicut fecit ſe ab
ſcondens a iudeis:ſicut ſ̄ dictū eſt.8.⁊.10.c.et
hoc habeť ex̄ de verbo.ſigniſ.Exijt qui ſeminat.
⁊ ꝓpter h̄ male arguūt illi q ex h̄ loco dicūt ꝙ
hēre aliqua mobilia ī cōi ad ꝑfectōeꝫ ꝑtineat.
Pōt āt hic queri quare xp̄s ꝑmiſit iudam por
tare pecuniā p̄dictam cū ſciret eū latroneꝫ.Di
cendū ꝙ a p̄ncipio qñ fuit ſibi traditū portādi
officiū latro nō erat:⁊ q̄uiſ xp̄s ſciret euꝫ futu
rū latronē.tñ tradidit ſibi iſtud officiū. q̄a mi/
nor erat inter apoſtolos alios ꝓpter quod vlti
mus īter eos nomīať.vt pꝫ Math.10.⁊ Mar.
.3.Talibus aūt tp̄alia ſunt tradenda.maiores
aūt debēt circa doctrinā ⁊ ſpūalia occupari.ꝑꝑ
quod ī p̄mitiua ecclīa apoſtoli ſeptē diacones
ordinauerūt ſub eis.ad tēporalia admiſtrāda
vt ipi apoſtoli liberius poſſent intēdere orōni.
⁊ p̄dicationi.ut habetur Act.6.(Dixit ḡ)hic po
nitur iude reprehenſio cū dr̄(Sinite illaꝫ).q.
.d.nō habetis cām ſufficientē murmurādi. q̄a
egit opus bonū.vnde patet ꝙ iudas nō ſolum
murmurauit:ſꝫ ēt alij diſcipuli.vt habeť Ma
thei.26.⁊ Mar.14.verūtñ q̄r fuerūt incitati ꝑ
iudam ⁊ iterꝝ moti pietate.iudas aūt cupidita
te:iō ioānes ſolum iudā nomīauit(vt in diem
ſepulture mee ſeruet illud)nō loquitur de hoc
quod iam erat effuſum.ſed de alio ſimili.q.d.
illud quod ꝓ ſepultura mea p̄parabit illud re/
ſeruabit.q̄r nō poterit illud ī me expendere pre
uenta acceleratiōe reſurrectiōis mee.q̄r quan
do venit ad monumētū ad vngendū corpuſ do
minicū:xp̄s iaꝫ reſurrexerat. vt pꝫ infra.20.c.
Matheus aūt expꝛ̄ſſius hoc dicit.ꝑuenit vnge
re corpus meū in ſepulturā.⁊ idē exp̄mitur h̄
obſcurius cū dicitur(Sinite illā.vt in dieꝫ ſe/
pulture mee ⁊c̄).q.d. dimittēda ē nunc facere
quod tunc faceret ſi poſſet. ⁊ illud vnguētum
tunc ſeruabit in loco iſtiuſ nunc in me expēſi. ⁊
quia iudas ita murmurādo.⁊ alios ad hoc īci/
tādo cām pietatis ꝑtenderat.iō hanc excludit
dicēs(paupes.n.ſemꝑ habetis vobiſcuꝫ).q.d.
poteſt recupare ad bñfaciendum paupibus.ſꝫ
nō poterit recupare ad inungendū me corpaliť
ter.propter quod ſeqtur(me āt nō ſemꝑ habe
tis).ſ.p̄ſentia corporali ad habitādum ī carne
paſſibili que indiget tali vnctione.Per hoc pꝫ
ꝙ aliquod opus min⁹ neceſſariū pōt p̄poni ma
gis neceſſario qñ iminet caſus ꝙ illud min⁹ ne
ceſſarium nō pōt aliaſ recuperari(Cognouit ḡ
turba)hic ꝯñr oñditur qualr̄ xp̄s fuit honora/
tus a turbis.⁊ hoc duplr̄ p̄ eum viſitādo.2°.ho
norifice ei obuiādo ibi.In craſtinum. In p̄ma
ꝑte dicitur ſic(Cognouit ḡ turba mlťa ex iude
is ꝙ illic eēt)Bethania.n.erat prope irl̄m ad
vnā leucam.⁊ iō d̄ facili poterāt hoc cognoſce/
re(⁊ venerūt nō tātum ꝓpter ieſum)in hoc in/
nuitur duplex cā. vna ꝓpter ipſum ieſum reue
rēter viſitādum.alia que ſubditur(ſꝫ vt laza/
rum viderēt.quem ſuſcitauit a mortuis.fcā.n.
mirabilia libēter vidētur.mirabiliſſimuꝫ aūt
erat videre quadriduanum mortuū reſuſcita/
tuꝫ comedentē ⁊ bibētem.⁊ alia opera faciētē.
ſperabāt ēt audire ipſum referētem ſtatum al/
teri⁹ vite quā oēs ſcire deſiderāt. Et q̄r ī h̄ glīa
xp̄i māifeſtatur de quo dolebāt p̄ncipes popu/
li.iō ſubdiť(Cogi.āt prin.ſacer.vt ⁊ laza.inter.
⁊c̄)ex quo pꝫ eoꝝ malignitas.q̄r voluerunt in/
terficere illum quē deus viuificauerat ad occť
tādū miraculū.Si āt q̄ratur quare magl laza/
rū ꝑſequebātur q̄ꝫ cecū illuminatū de quo dcꝫ
ē.c.9.⁊ lāguidū ſanatū de quo ſ̄ dictū fuit.c.5.
Dicēdū ꝙ h̄ erat.q̄r lazar⁹ erat homo nobil. ⁊
famoſus.⁊ iō miraculū in ipſo fcm̄ erat magis
publicū ⁊ famoſū(In craſti.)hic deſcribiť ho/
nor exhibitus xp̄o ī turbe obuiatōe.Et diuidi/
tur ī.2.q̄r p̄ deſcribiť ipſa obuiatio.2°.ſubditur
hui⁹ obuiatōis rō ibi.Teſtimoniū ḡ. In parte
p̄ma dr̄ ſic(In craſti.āt tur.mul.q̄ conuenerat
ad diē feſtū)q̄r oēs tenebātur vēire in irl̄m in
ſolēnitate paſce(cū audiſſēt q̄r ih̄s vēit hiero/
ſolymā)iſtud fuit q̄nto die añ paſca.illa die ac
cipiebať agn⁹.⁊ ſuabať vſq̄ ad veſpam quarte
decime diei.⁊ tūc īmolabať. vt hētur Exo.12.
iō xp̄s illa die vēit in irl̄m. vbi erat īmolādus.
tanq̄ꝫ ver⁹ agn⁹ pro nobis. vt ſic vitas reſpōde
ret figure(acceperūt ramos palmaꝝ)quod di
uia diſpōne fcm̄ ē ad d̄ſignādū victoriā quam
xp̄s de hoſte ī proximo erat habiturus. vñ antiqui
tus dabať ram⁹ palme victori ī certaminib⁹(⁊
ꝓceſſerūt obuiā ei)reuerēter(⁊ clamabāt oſā/
na).i.ſalua obſecro:q̄r petebāt ab eo ſalutē(be
nedictus q venit)in h̄ laudāt ⁊ cōfitētur ei⁹ ad/
uētū.Dicere.n.bōis nō ē ſuū facere: ſꝫ tm̄ fate/
ri.⁊ iō qñ deū bñdicim⁹ nō eū bonū facim⁹.ſꝫ
tantūmodo eiuſ bonitatē fatemur ⁊ laudam⁹.
dicere āt dei ē ſuū facere ſm quod dr̄ Pſal.32.
dixit ⁊ fcā ſūt.⁊ iō qñ de⁹ homi benedicit:ei be
neficiū īpendit(ī noīe dñi).i.ſicut domin⁹.nō
āt ſic venit moyſes.ſꝫ tātūmodo vt ſeruus.vt
hētur Hebreoꝝ.7.Uel aliter(in noīe dñi).i.a
deo p̄memiſſus ad explēdū ei⁹ volūtatem(rex
iſrl̄)ī hoc cōfitētur ei⁹ potētiā.tñ diminute. q̄a
credebāt ipm regnaturꝫ tp̄alr̄ ⁊ liberaturꝫ eos
a tributo.ipe āt vēit ad regnādū ſpūalr̄ ⁊ ad li
berādū totū gen⁹ hūanū a diabolo.ꝙ erat ma
ius.ꝑꝑ h̄ in pſal.117.vbi iſta laus p̄dcā fuerit
dr̄.bñdictus qui vēit ī noīe dñi deus dñs ⁊ il/
luxit nobis ī quo exp̄mitur ei⁹ diuitas ⁊ regnū
ſpūale(Et īuenit ih̄s aſellū ⁊ ſedit ſuꝑ eū) mo/
dū āt qualr̄ ⁊ ꝑ quē xp̄s hūc aſellū habuit.ſ.ꝑ/
miſſionē diſcipuloꝝ euāgeliſta trāſit.q̄r ſuffici
ēter fuerat expꝛ̄ſſū ab alijs.ſ.Math.21.⁊ Mar
ci.11.(ſicut ſcriptū ē)Zacharie.9.(Noli time/
re filia ſyon ⁊c̄)hoc fuit expoſitū Math.21.(h̄
nō cognouerūt diſcipuli ei⁹ p̄mū).i.ꝑtunc. q̄a
adhuc erāt ſimplices ⁊ illr̄ati(ſed qñ glorifica/
tus ē ieſus).i.poſt reſurrectionē ſuam qñ.fuit
glorioſus ſimul ī aīa ⁊ corpore.tūc.n.aperuit il
lis ſenſū:vt ītelligerēt ſcripturas. vt hēť Luc.
vlt.(Teſti.)Hic poniť dcē obuiatōis rō:q̄ fuit
ꝓmulgatio ſuſcitatōis lazari ipſis turbis ꝑ il/
los qui p̄ntes fuerāt ī ſuſcitatiōe.⁊ hoc ē qđ dr̄
(ergo ꝑhibebat)⁊c̄(pharifei ḡ)hic ꝯñr ponitur
phariſeoꝝ zelus ſiue emulatio cū dr̄(phariſei
ḡ di.ad ſemet.)i.inter ſe(Uidetl q̄r nihil ꝓfici)
hoc exponiť duplr̄.Uno mō de bono zelo.quia
aliq̄ de phariſeis ī eum crediderant. vt patuit
ſ̄ de Nichodemo.3.c.⁊ iſti volebant alios re/
trahere a xp̄i perſecutione.q.d. quantumcunq̄
laborauerimus ad eum impediendū. nihil tñ
ꝓficimus.⁊ ideo videtur ꝙ ſit factum diuinū
Cui ſimile fuit dictum gamalielis retrahentis
iudeos a perſecutione apoſtolorum. vt habeť
Actuū.5.diſcedite ab hominibus iſtis:et ſinite
illos.quoniam ſi ex hominibus eſt conſilium
hoc aut opus diſſoluetur. ſi autem ex deo eſt:
non poteritis diſſoluere:ne forte. ⁊ deo repu/
gnare videamini.Alio modo exponitur de ma
lo zelo quantum ad illos qui non crediderant
chriſto.⁊ ideo inuidia moti talia dicebant(Ec/
ce totus mundus poſt eum abijt) ſermo ē iper
bolic⁹ ad exp̄mēdū qđ mlťi ſeq̄banť xp̄ꝫ(Erat
āt)Hic oñditur glorificatio chriſti a gentilib⁹
⁊ diuidiť ī.2.q̄r p̄ exp̄miť eoꝝ deuotio.2°.xp̄i re
ſponſio ibi.Ih̄s aūt reſpōdit.In p̄ma.ḡ ꝑte di/
citur ſic(Erāt aūt q̄dā gētiles ex his q aſcēde/
rant vt adorarēt ī die feſto)nā aliq̄ de gētilita
te ꝯuertebanť ad ritū iudeoꝝ q dicebāť ꝓſeli/
ti:⁊ iſti tenebāť eē ī ſolēnitate paſcali ſicˉ ⁊ alij.
dicunť.n.hic gētiles.q̄r remāebat eis nomē p̄/
ſtinū.Alio mō exponit h̄ ⁊ melius de gētilibuſ
ſm vitatē.q̄r tēpluꝫ ꝓ ſui ſāctitate habebatur
ī reuerētia a gētilibus q erāt in circuitu iudeo
rū:vt hr̄.2.Machabe.3.Et iō mlťi de eis aſcē
debant in irl̄m adorare: ⁊ maxime ī ſolēnitate
paſcali:nō tñ admittebātur ad eſū agni paſca/
lis:niſi p̄us dimiſſo ritu gētilitatis eēnt circū/
ciſi:vt hr̄ Exo.12.Iſti igiť q̄r audierāt xp̄i mira
cla.iō volebāt eū videre:⁊ ei⁹ doctrinā audire.
iō ſubditur(Hi ḡ acceſſerūt ad philippum ⁊c̄)
q̄r videbāt eū māſuetū ⁊ piū:⁊ iō p̄uſ ei expoſita
erāt ſuū deſideriū(Uēit philippus ⁊ dixit an
dree)q̄r andreas p̄ncipalior erat ipo cū eſſꝫ pri
mus xp̄i diſcipulus.⁊ per eū philipp⁹ ēt fuerat
ꝯuerſus vt dcm̄ ē ſ̄.c.1.⁊ iō volebat circa h̄ age
re de ei⁹ ꝯſilio.⁊ maxie q̄r forte memor erat vbi
xp̄i.d.apl̄is Math.10.In viā gentiū ne abieri/
tis.ꝓpter qđ ipi xp̄o nolebat h̄ nūciare ꝑ ꝓ ca
pite(Andreas rurſū.et philipp⁹ dixerūt ih̄u)
hoc diuina diſpoſitōe fcm̄ ē ad p̄noſticandū ꝙ
gētileſ erāt ī proximo adducēdi ad fidē xp̄i ꝑ pre
dicationē aploꝝ(Ih̄s aūt reſpōdit)hic poniť
xp̄i reſpōſio.in q̄ p̄ denūciat ſuā paſſionē.2°.ex
hortať ad ei⁹ imitationē ibi.Qui amat aīam.
Circa p̄⁹ ſciēdū ꝙ xp̄s reſpōdendo denūciatio
ni ſibi facte de gētiliū deuotione p̄nūciauit ſu/
am paſſionē.q̄r imediate p⁹ illā gentiles erant
recipiēdi ad fideꝫ.⁊ h̄ eſt qđ dr̄(Uenit hora vt
clarificeť fili⁹ hoīs)in paſſione ſua fuit clarifi
catuſ ꝑ ſigna oñſa in ſolis obſcuratiōe:in terre
motu.⁊ ſepulchroꝝ apertione.⁊ ī veli tēpli ſciſſi/
one.fuit ēt clarificat⁹ in ſua reſurrectōe ⁊ aſſē/
ſione ſm qđ dr̄ Phi.2.hūiliauit ſemetipm. ſeq
tur.ꝓpter qđ ⁊ de⁹ exaltauit illū:⁊ dedit illi no
men qđ eſt ſuꝑ oē nomē.fuit ēt glificat⁹ in gen/
tiliū ꝯuerſiōe q ei⁹ deitatē vbiq̄ ꝯfitenť ꝓpť
qđ ibidē ſubditur.⁊ oīs ligua ꝯfiteať ⁊c̄.⁊ quia
xp̄s p̄uidebat iſta futura ī proximo:iō audiens
deuotionē gētiliū q iā erāt diſpoſiti ad creden
dum dixit(Uenit hora ⁊c̄)ſicˉ aliq̄s uidēs meſ
ſes diſpoſitas ad collectionē dicˉ.venit hora vt
mittanť falces.Uerūtñ ꝑ ꝯgruū exemplū oſtē
dit ꝙ mors eius debebat ꝑuenire ꝯuerſioneꝫ
gentiliū dicēs(Niſi granū frumēti cadēs ī ter
ram mor.fu.ipm ſo.ma.)q̄r nō facit fruct⁹ mlťi/
tiplicationē niſi ꝑ ſuā p̄cedētē corruptionē.ſic
mortuo xp̄o q̄ ad humanitatē mlťiplicata ē fi/
deſ in gētilibus.vñ ſilē eſt ac ſi xp̄ſ expꝛ̄ſſe dixiſ
ſet.Iſti gētiles q mō volunt venire ad me poſt
mortē meā venient ad me ꝑ fidem(Qui amat
aīam)hic hortať xp̄s ad ſue mortl imitationeꝫ
ad c⁹ ītellectū ſciēdū ꝙ amare aliquē ē velle ſi
bi bo⁹.⁊ ſi bo⁹ volitū ſit vē ⁊ ſiplr̄ bo⁹ ē v⁹ amō
⁊ alr̄ nō.ſūt āt q̄dā bōis bōa q̄ ſūt bōa ſimplr̄
⁊ vā.q̄ ſūt bona ſpūalia.q̄dā āt ſūt bōa ſm q̄d
ſicˉ tp̄alia bōa corpalia ⁊ mūdi d̄lectabilia.⁊ ſꝫ
h̄ Aug.expōit duplr̄ hāc lr̄am primo ſic(q amat
aīam ſuā).ſ.vē q̄ ad ſpūalia(ꝑdet eā)ī p̄ſenti ñ
formidās ſuſtiere mala p̄ntis vite ꝓ xp̄o.vñ di
cit Auguſtinus.ſi cupis vitam tenere cuꝫ chri
ſto noli mortem timere pro chriſto.in morte.n.
dicitur quodāmodo aīa perdi quo ad p̄ſentem

vitā.qꝛ ſepaꝛ̄ a corpore. Alio mō exponiꝛ̄ ad ſē
ſum ꝯriū (q amat aīam ſuā).ſ. vere volendo ſi
bi ꝺlectabilia h⁹ mūdi (pꝺet eā) ī futuro. quia
ꝑuabiꝛ̄ vita beata. ꝛ ſm hūc ſēſū ꝺiē Aug. noli
amare.ſ. aīam ī hac vita ne pꝺas eā ī eterna vi
ta. ꝛ hec vlīa expoſitio magꝭ ꝯuēit textui. quia
ſeqꝛ̄ (q odit aīam ſuā in h mūdo ī vitā eternaȝ
cuſtodit eā) ꝛ iō qñ pꝛi⁹ ꝺixit (Qui amat aīam
ſuā) ſubintelligiꝛ̄ ī h mūdo: ꝛ q̄ndo ſubdiꝛ̄ (per
det eā) intelligiꝛ̄ ī futuro. Et ꝙ ꝺebeamus ipm
imitari ī paſſiōe. oñdit p rōnē ꝺicēs (Si quis
mihi miſtrat me ſeq̄ꝛ̄). q.d. rōnabile ē ꝙ mini
ſter ſeq̄ꝛ̄ ꝺn̄m: ꝛ cū h oñdit h⁹ ſeq̄le p̄miū ipam
.ſ. beatitudīeȝ ꝺicēs (ꝛ vbi ego ſū ⁊c̄) qꝛ xp̄s in
quātū ꝺe⁹ ē eſſentialr̄ ipa beatitudo. ꝛ q̄tū ad
humāitatē erat actu beat⁹ ī aīa q̄ eſt p̄ncipali
oꝛ ps hoīs. iō ipa aīa aliqñ noīaꝛ̄ hō: vt hr̄. io.
ethi (Si qs mihi miſtrauerit) obediēdo māda
tis meis (hono. eū. pr̄ me⁹) honoꝛ. n. daꝛ̄ hoī ab
alijs hoīb⁹ ī vita p̄nti ī teſtioniū ꝟtutis. Sȝ ho
noꝛ ꝺaꝛ̄ hoīb⁹ a ꝺeo ī glīa celeſti in p̄miū ꝟtutꝭ
(Nūc aīa) h oñdiꝛ̄ q̄lr̄ xp̄s glificatus ē a prē. ꝛ
ꝺiuidiꝛ̄ in ꝺuo. qꝛ ṗ poniꝛ̄ h⁹ glē petitio. z⁰. ſub
diꝛ̄ ipiuſ ꝑmiſſio ibi. Ueīt ḡ. Circa ṗ⁹ xp̄s p̄mit
tit ſue petitiōi oñſionē affectōis naturalꝭ ad ꝺ
clarationē ꝟe hūanitatis in ipo. ꝺicens (Nunc
aīa mea turb. eſt) Turbari. n. aliqd ꝺr̄ qd̄ com
moueꝛ̄. iō mare motū ꝺr̄ turbatū. ī xp̄o āt pꝭ ſē
ſitia ꝺimittebaꝛ̄ agere qd̄ erat ſibi ꝑpū. iō imi
nēte paſſiōe affectꝭ ſenſitiuus ꝯmouebaꝛ̄ tioꝛe
ex horroꝛe naturali. ꝛ h ē qd̄ ꝺr̄ hic. turbatio tñ
iſta nō erat ꝯ rōnē. ſȝ magꝭ ꝯueniēs rōni ꝛ per
rōnem excitata. ad oñdēdū ꝟitatē hūane natu
re vt ꝺc̄m ē. ꝛ ad merēdū nr̄am redēptionē. ſic̄
ꝛ alie afflictiōes xp̄i. ꝛ qꝛ ꝺixerat alios imitari
mortē ſuā ne forte ei aliqs ꝺiceret ſecure potes
mortē ſubire. qꝛ nihil mali ſentis. iō ꝯriū volu
it oñdere p talē turbatōeȝ. ꝛ p ꝯn̄s nō eſt rece
dēdū ab e⁹ imitatōe pp naturalē horroꝛē (ꝛ qd
ꝺicaȝ:). q.d. ſm appetitū ſēſitiuū facere hanc
petitionē (Pr̄ ſaluifica me ex hac hora) liberā
do me a paſſione iminēte. verūtñ qꝛ ſm appeti
tuȝ rōabilē q ꝺn̄abaꝛ̄ ī eo volebat pati pp prīs
obediētiā. ꝛ pp hūani gn̄is ſalutēȝ. iō alr̄ loqꝛ̄
ꝺicēs (Sȝ ꝑpter h veni in horā hāc). q.d. ꝙ ad
h veni ī mūdū vt patiar ꝑpter p̄dicta. iō oꝛan
do ꝺicit (pr̄ clarifica nomē tuū). i. fac illud in q̄
relucet glīa noīs tui. ſ. paſſionē filij in q̄ ipe pr̄ ē
glificatus. ꝛ p ꝯn̄s fili⁹ q eſt idē cū prē ī ſubſtā
tia. Qꝛ p paſſionē filij ꝺiuulgatā p apl̄oꝝ p̄ꝺi
cationē. noticia prīſ ꝛ filij ꝛ ſp̄ūſſācti ꝺiffuſa eſt
p totū oꝛbē (Uenit ḡ) hic poniꝛ̄ glīe petite ꝑmiſ
ſio. ꝛ ꝺiuidiꝛ̄ ī treſ. qꝛ ṗ poniꝛ̄ vox prīs ipaȝ glīā
ꝑmittētis. z⁰. opinio turbe ꝺe illa voce varie ſē
tientꝭ ibi. Turbe ḡ. 3⁰ expoſitio ꝑlate vocis ibi.
Reſpōdit ihſ. Circa ṗ⁹ ſciendū ꝙ illa vox fuit
fōmata a tota trinitate cū e⁹ opatio ſit idiuiſa.
verūtñ ꝺr̄ vox prīs. qꝛ fuit fōmata ad repreſen
tandū pſonā ei⁹. ꝛ h eſt qd̄ ꝺr̄ (Uenit ḡ vox ꝺe

celo) a ꝺeo prē mō p̄dicto (ꝛ clarificaui) qꝛ xp̄s
ñ clarificauit ſemetipȝ vt pōtifex fieret: vt ꝺr̄
Hebꝛe. 5. ſȝ pr̄ clarificauit eū ṗ in miraculꝭ in vi
ta xp̄i factꝭ (ꝛ iterū clarificabo) qꝛ poſtea clari
ficauit eū ī morte p ſigna ꝺiuītatiſ oñſa reſuſci
tando eū. ꝛ exaltādo eū ad celū (Turba ḡ) hic
pōiꝛ̄ opinio ꝺiuerſa ꝺe illa voce. ī illa. n. turba
aliq erāt magis rudes. q tm̄ ſonū vocis ꝑcepe
rant: ꝛ nō ſignificatōeȝ: ꝛ q̄tū ad illoſ ꝺr̄ (Tur
ba ḡ q̄ ſta. et audi. ꝺicebat tonitruū factū eſſe). i.
aliqd p modū ſoni ꝯfuſi (Alij aūt) magꝭ pſpica
ces itellexerūt articulatōeȝ vocis Et iſti (ꝺice
bant. Angelus ei locut⁹ ē) credebāt. n. eū eē pu
rum hoīem. ꝛ iō ꝺicebāt āgelū ei loq ſic̄ aliqñ ī
ſcriptura ꝺr̄ ꝙ āgeli ꝑphetis loq̄banꝛ̄ (Reſpō
dit ihs) hic poniꝛ̄ expoſitio audite vocis. et ꝺi
uiditur ī tres. qꝛ ṗ poniꝛ̄ xp̄i expoſitio. z⁰. iuꝺo
rum ꝯdictio ibi. Nos audiuim⁹. 3⁰. xp̄i reſpon
ſio ibi. Adhuc modicū. In p̄ma pte oñdit xp̄s.
ꝙ nō erat tonitruū nec ſon⁹ ꝯfuſus ſic̄ aliq cre
debāt. ſȝ vox ꝺiuīa ꝑpter iſtructionē ppl̄i circū
ſtātis: vt cogſceerēt ipm ihm eē vēm xp̄m cui ꝺ
celo ꝺabaꝛ̄ teſtioniū. et h ē qd̄ ꝺr̄ (nō ꝑpter me
hec vox venit) qꝛ vox fit ꝑpter iſtructōeȝ alic⁹.
xp̄s āt iſtructiōe nō idigebat ſȝ ꝙ ꝺe⁹: ſilr̄ nec
iq̄tū hō. qꝛ ab inſtāti ꝯceptōis oīa pfecte cog
uit que cogſcit ꝺeus ſcientia viſiōis. Ideo vox
illa nō eſt faca ꝑpter ei⁹ iſtructionē. qꝛ ſciebat
ſe p paſſionē glificādū a patre (ſȝ ꝑpter vos). i.
ꝑpter iſtructōeȝ veſtrā (Nūc iudiciū ē mūdi)
.i. iudiciū ꝺiſcretiōiſ. qꝛ the paſſiōiſ xp̄i ꝺiſcreti
ſunt fideles credētes ab obſtinatis p infideli
tatem. In futuro aūt erit iudiciū cōdēnatiōis
ifidliū. ꝛ p̄miationis credētiū. Uel alr̄ (nūc iu
diciū eſt mūdi). i. p mūdo inq̄ntū ex ꝺiuīa ſen
tentia mūdus a poteſtate ꝺiaboli ereptus eſt
ī paſſiōe xp̄i iō ſubdiꝛ̄ (Nūc p̄nceps huiuſ mū
di eijciet foꝛas) ꝺiabolus. n. hic ꝺiciꝛ̄ mūdi p̄n
ceps: nō ꝙ ſit ꝺn̄s ſubſtantie mūdi: ſȝ hominū
mūdalr̄ niuentiū iq̄ntū ſe ei ſubijciūt p pecca
tum. ꝺiciꝛ̄ aūt eiectus ꝺiabolus p paſſiōeȝ xp̄i
p quā apta eſt iāua glīe. et ſic ꝺiabolus nō pōt
ipedire ſanctos a conſecutione glīe ſicut facie
bat añ. tñ pmittiꝛ̄ tētare hoīes ad exercitiū et
meritū electoꝝ (Et ego ſi exaltat⁹ fuero a ter
ra). ſ. in cruce vbi exaltatus ē moriēs ī aere ꝺe
bellādo aereas poteſtates. Diciꝛ̄ etiā in cruce
exaltatus. qꝛ p hoc meruit glorificatōeȝ ꝛ exal
tationē ſui coꝑoris. ꝛ ſubiecta eſt ſibi mltitudo
gētiū p fidē vt habeꝛ̄ Philip. z. ꝑpter qd̄ ꝛ ꝺe⁹
exaltauit illū ⁊c̄. ſequiꝛ̄. Et omnis lingua cōfi
teaꝛ̄. qꝛ ꝺn̄s ihs xp̄s ī glīa eſt ꝺi patris (omnia
trahā ad meipm) ex amoꝛe enī ī cruce oñſo ad
genus hūanū habet vim attractiuā oīuȝ mēti
um (hoc aūt ꝺicebat ſignificans q̄ morte eſſet
moriturus) iſta ſūt ꝟba euāgeliſte iterpꝛetātiſ
quid xp̄s intelligeret p illā exaltationē. ſ. ſuaȝ
crucifixionē (Reſpōdit) hic poniꝛ̄ iudeoꝝ ꝯdi
ctio arguentiū ex eius morte audita ꝙ ipe nō

eēt xp̄s ꝺicētiū (Nos audiuim⁹ ex lege qꝛ xp̄s
mācet ī eternū) noīe legꝭ iudei aliqñ accipiūt to
tū vet⁹ teſtamentū. ꝛ nō ſolū qnq̄ libꝛos moyſi
qui appropꝛiate ꝺicunꝛ̄ lex. in ꝑphetis aūt fit
mētio ꝺe eternitate xp̄i: vt pȝ Eſa. 9. ꝛ vocabiꝛ̄
nomē eius admirabilis cōſiliari⁹. ꝺeuſ foꝛtis.
pater futuri ſcl̄i p̄nceps pacis. mltiplicabitur
eius impiū. ꝛ paciſ nō erit finis. ſimilr̄ Dañ. 6.
poteſtas eius poteſtas eterna ⁊c̄. ꝛ Michee. 5.
Et tu bethleē effrata ⁊c̄. ſeqꝛ̄. Ex te. n. egrediꝛ̄ q
ſit ꝺn̄atoꝛ in iſrl̄. ꝛ egreſſus ei⁹ a ꝺieb⁹ eternita
tis. Talꝭ aūt pmanentia videꝛ̄ ꝯriari moꝛti. iō
arguūt (Et q̄mō tu ꝺicis opoꝛtet exal. fi. hoīs)
.i. moꝛi in cruce. q.d. Si tu loq̄ris ꝺe te ipo ſeq
tur ꝙ tu nō ſis xp̄ſ. qꝛ manet in eternū. Si aūt
loq̄ris ꝺe alio (ꝺic nobis quis ē iſte fili⁹ hoīs)
licet aūt xp̄s nō vocauerit ſe in iſto loco filium
homīs. tñ ꝯuniter ſe ſic vocabat. ꝛ iō iuꝺi repe
tendo verba eius hoc addiderūt. Si aūt quera
tur qualiter iudei itellexerūt: ꝙ xp̄s ſuā futu
ram crucifixionem vocaret exaltationē. Dicē
dum ꝙ ꝑuerbium erat apud iudeos ꝙ crucifi
xio vocabaꝛ̄ exaltatio. ꝛ adhuc hoīes tali mō
loquēdi vtunꝛ̄ ſic̄ cuȝ aliquis impꝛecaꝛ̄ alteri
ſuſpenſionē: ꝺicit ei: tu ſiſ ī altū eleuat⁹ (Dixit
ergo eis ieſus) hic poniꝛ̄ xp̄i reſpōſio in qua ꝯ
mendat eos ꝺe aliquali cognitione xp̄i p ſcrip
turas q̄ntū ad eius eternitateȝ: ſed oñdit eam
iperfectam ꝺicēs (Adhuc modicū in vobis lu
men eſt) Quia nō itelligebant moꝛtē xp̄i. ꝛ paſ
ſionem in humanitatem ſtare ſimul cum ꝺei
tatis eternitate. ꝛ tñ vtrūq̄ȝ ponit ſcriptura ꝺe
xp̄o. ꝺe eternitate iā ꝺc̄ȝ eſt. ꝺe eius paſſiōe ſcri
bitur Eſa. 53. tanq̄ȝ ouis ad occiſionē ꝺuceꝛ̄ ⁊c̄.
ꝛ ſm antiquos ꝺoctoꝛes hebꝛeoꝝ totum illud
ca. ꝺe xp̄o ad litterā itelligiꝛ̄ ab illo loco q pōiꝛ̄
capitulo p̄cedenti. Ecce itelliget ſeruus meus
⁊c̄. ſimilr̄ Dañ. 9. expꝛeſſe pꝛediciꝛ̄ paſſio xp̄i. et
poſt hebdomadas. 6z. occideꝛ̄ xp̄s: ꝛ iō monet
eoſ ad querendū pfectam cognitionē ꝺe xp̄o ꝺi
cens (Ambulate). i. in cognitione ꝑficite (dum
lucē habetis). i. me p̄ſentialr̄ qui ſū lux illumi
nans per veritatē ꝺoctrine: ꝛ lumē grē (vt non
tenebꝛe vos cōpꝛehēdant). ſ. ignoꝛātie. ꝛ culpe
(ꝛ qui āmbulat in tenebꝛis). ſ. p̄dictiſ (neſcit quo
vadat) qꝛ ꝺeclinat a rectitudine vie (ꝺū luceȝ
habetis credite in lucē). i. in meipm (vt filij lu
cis ſitis) p imitationē ꝛ grē adoptionē (Hec lo
cutus eſt ieſus et abijt) qꝛ nō recipiebant eius
ꝺoctrinma (ꝛ abſcondit ſe ab eis) eo mon ꝛ eiſ
cauſis ſicut ꝺictum eſt ca. 8. ꝛ. io. Sed nō vide
dētur veruȝ: quia ſupꝛa ſe abſcondit eo ꝙ vel
lent occidere euȝ hic aūt non ꝺicitur hoc Dicē
dū ꝙ ipſe videbat cogitatōeſ eoꝝ ad h tēdēteſ
lȝ adhuc nō ꝑrupiſſēt ī ope: ꝛ iō voluit eoſ ṗue
nire ſe abſcōdēdo. quia nōdū vn̄rat hoꝛa paſ
ſionis ſue (Cum āt tanta) hic ponitur iudeoꝝ
iufidelitas ꝛ obſtinatio. ꝛ ꝺiuiditur in. z. quia
pꝛimo pꝛedicta obſtinatio oſtenditur. z⁰. a xp̄o

arguitur ibi. Jeſus autē clamauit. Pꝛima i. z.
quia pꝛimo oſtenditur obſtinatio nō credētiuȝ
z⁰. ꝺefectus iudeoꝛum xp̄o credentiū ibi. Uerū
tamen ex p̄ncipibus. ꝺicit igitur in pꝛima par
te ſic euangeliſta (Cum autē tanta ſigna feciſſȝ
coꝛaȝ eis) in miraculis in ꝺoctrina. ꝛ in reuela
tione ſecretoꝛum coꝛdis ꝛ futuroꝝ contingen
tium per que ꝺeclarata erat eius ꝺiuinitas (ñ
credebant in eum) ꝛ in hoc implete ſunt ꝑphe
tarum ſcripture eoꝝ obſtinationem p̄dicētiū
ꝛ hoc eſt quod ꝺicitur (vt ſermo Eſaie ꝑphete ī
pleretur) li vt non tenetur hic cauſaliter. ſȝ cō
ſecutiue tantum. quia ex iudeoꝝ obſtinatione
impletio ſecuta eſt Eſaie ꝑphetie. ꝺ. (ꝺomie qs
credidit auditui noſtro). q.ꝺ. pauci valde. qꝛ ꝺ
iudeiſ pauci crediderunt cōparatiue. ꝛ bene ꝺi
cit auditui noſtro. Quia ꝑphete nō cognouerūt
myſterium xp̄i per viſum rei in ſe. quia adhuc
erat futurum. nec viderunt illud in ꝺiuīa eēn
tia ſed tantum cognouerūt per reuelationem.
que ex parte ꝺei reuelantis vocatur locutio. ex
parte ꝑphete intelligentis vocatur auditio (et
bꝛachium ꝺomini cui reuelatum eſt). i. fili⁹ ꝺei
naturalis qui eſt virtus operatiua patris inq̄
tum ꝺeus omīa facit per verbum. ꝛ ſi ita eſſet ī
hominibus ꝙ per verbum ſuum facerent qc
quid vellēt verbum hominis bꝛachium ei⁹ ꝺi
ceretur. inducit etiam ad hoc euangeliſta aliā
ſcripturam Eſa. ꝺ. (ꝑpterea non poterant creꝺ
re) hec impoſſibilitas nō eſt abſoluta. ſed tātū
ex ſuppoſitione. ſ. ſuppoſito ꝙ haberent volun
tatem obſtinatam in malo. ſicut ꝺe aliquo ꝺici
tur. iſte nō poteſt ꝺeum ꝺiligere qñ habet volun
tatem fixam in odio eius. (Quia iterum ꝺicit
Eſa). c. 6. licet verba ſunt aliquantulū mutata
(Excecauit oculos eoꝝ) ſubtrahendo lumen
gratie ꝑpter eoꝝ malitiam. quia auertebāt ſe
ab hac luce (ꝛ indurauit coꝛ eoꝛum) qꝛ ad ſub
tractionem ꝺiuine gratie que coꝛ mollificat p
ꝺeuotionem. ſequitur coꝛdis induratio per cō
dis obſtinationem (vt non videant oculis). ſ.
mentalibus (ꝛ nō intelligant coꝛde ꝛ conuertā
tur ꝛ ſanē eos) quia iſta nō poſſēt fieri. niſi gra
tia ꝺei preueniēte (hec ꝺixit Eſa. quādo vidit
gloꝛiam eius) hoc addit euāgeliſta. qꝛ Eſa. 6. ꝑ
mittitur verbis p̄dictis ꝺ exaltatione xp̄i ꝛ glo
ria cum dicitur. Uidi ꝺominū ſedentē ſup ſoli
um excelſum ⁊c̄ (Uerūtamē) hic oſtenditur ꝺe
fectus iudeoꝝ xp̄o credētiū qui iperfecti erāt ī
fide. qꝛ nō ſolū reqꝛitur credulitas coꝛdis. ſȝ ēt
cōfeſſio oꝛis ſm ꝙ ꝺr̄ Ro. io. Coꝛde. n. creditur
ad iuſticiā. oꝛe aūt cōfeſſio fit ad ſalutem. Ipſi
aūt licet in xp̄o crederent. tamē confiteri nō au
debant. ꝛ hoc eſt quod ꝺr̄ (Uerūtamē ex pꝛin
cipibus). i. legiſperitis ꝛ ſacerdotibuſ (mlti cre
diderunt ī eū) pp miracula ꝛ impletioneȝ ſcrip
turarum (Sed ꝑpter phariſeos nō confitebāꝛ̄
vt ꝺe ſynagoga nō eijcerētur) quia conſpiraue
rant ꝙ cōfitentes ipſum eē xp̄m excōicarētur

⁊ de ſocietate iudeoꝝ expellerent᷑: qȯ erat apȯ eos ignominioſum. vt ſ̄ dictū eſt.c.9. verūtñ oēs tales pene ſi ꝑ iuſtitia ſuſtineātur ſunt meritorie. Cā vero quare hoc meritū fugiebāt erat ſuꝑbia: iȯ ſubdit᷑ (Dilexe.n.gl̄iam hominū).i. honorē mūdanū (magis q̄ȝ gl̄iaȝ dei).i.meritū ꝑ quo gl̄ia dei redditur (Jeſus ḡ) hic ꝯt̄r eorū infidelitas arguit᷑ a xp̄o. Et diuidit᷑ in.3. qꝛ primo inducit eos ad credēdū. 2°.oſtēdit fidei fructū ibi. Ego lux. 3°.incredulitatis ſupplitiū ibi. ⁊ ſi quis audierit. Jn prima igitur pte d᷑ ſic (ieſus āt clamauit) ad denotandū magnitudineȝ dicēdoꝝ ⁊ ſui affectus ad ſalutē hoīum (⁊ dix. qui cre. in me: nō credit ī me).ſ.ſolū: aliter eſſet ꝯdictio. iȯ ſequit᷑ (ſed in eū qui mi. me) qꝛ vna ē fides patris ⁊ filij. ⁊ vna viſio que ſuccedit fidei. iȯ ſequit᷑ (qui videt me ui.euȝ q mi.me) pr̄.n. ⁊ filius ſūt vnū in ſubſtātia. diſtinguunt᷑ āt ī ꝓprietate relatiua. hec āt ē natura relatiuorū ꝙ cognito vno cognoſcit᷑ ⁊ reliquū cum ſint ſimul natura ⁊ intellectu (Ego lux) Hic ponitur fidei fructus cū dicit᷑ (Ego lux veni ī mundūȝ vt oīs qui cre. ī me in tenebris non maneat).ſ. ignorātie culpe ⁊ iehēne. hic ē fructꝰ gl̄ioſus talia euadere ⁊ bona ꝯria obtinere (Et ſi quis audierit) hic deſcribitur pena īcreduloꝝ cum d᷑. (Et ſi quis audierit verba mea) aure corporis nō corde (⁊ nō cuſto.ea) manens ī infidelitate (ego nō iudico eū).ſ.ī iſto p̄mo aduētu meo.cꝰ cā ſubditur (nō.n. veni vt iudi.mūdū.) ī aduētu p̄mo (ſȝ vt ſaluiuificē mū.) ſuſtinēdo iudicium condēnationis ⁊ mortē (Qui ſper.me ⁊ non accipit verba mea) ꝑ fidē (habȝ qui iudicet eū) ⁊ oñdit quiſ ſit iſte iudex.d. (Sermo quē locu. ſū ille iudi.eū in nouiſſimo die) Sicut.n. lex ciuilis d᷑ iudicare latronē inquātū oñdit euȝ dignū iudicio ⁊ condēnatione ſic fcā xp̄i. ⁊ eiꝰ doctrina iudicabūt infideles. qꝛ oſtendent eos dignos cōdēnatione. Sed quia īpemet xp̄s iudicabit effectiue in aduētu ſecūdo. iȯ ſubdit᷑. (qa ego ex meipſo nō ſū locutus) ꝓpter hoc.n. ſmo xp̄i oñdet infideles cōdēnabiles. qꝛ ꝓcedit ex īfallibili v̄itate.ſ.a deo p̄re. iȯ ſubditur (ipe mihi mādatū dedit: quid dicā ⁊ quid loquar) qa xp̄s inquātū homo minor ē p̄re. ⁊ ſic accipit ab eo mādatum: in cuiꝰ executione nō pōt deficere a regula volūtatis diuine. qꝛ humāitas xp̄i tanq̄ȝ inſtrumētum diuinitatis coniūctum in nullo mouetur: niſi ſecūduȝ ipius motū (⁊ ſcio quia mandatū eius vita eterna eſt).ſ. virtualiter inquātum obſeruatio mandatoꝝ dei deducit ad vitam eternā ſm illud Math.19. Si viſ ad vitā ingredi ſerua mādata (Que ḡ ego loq̄r ſicut dixit mihi pr̄ ſic loquor) hoc cōcludit ad oſtēdendū ꝙ humanitaſ ſua nō poterat obliq̄ri a regula diuine veritatis. vt patet ꝑ predcā. Occaſione cuiuſdam dicti in hoc.c. q̄ritur vtꝝ principes iudeoꝝ credētes in xp̄m ante eiꝰ paſſionē peccarent mortaliter nō confitendo ſuā fidē. Et arguitur p̄mo ꝙ nō. quia obmittere illud quod vertit in ſcandalū ⁊ turbationē aliorum nō ē mortale peccatum. ſed magis videt᷑ meritoriū. quia dicit apoſtoluſ.i.ad Cor.10. Sine offenſione eſtote iudeis ⁊ gentilibꝰ. cōfeſſio āt ſue fidei fuiſſet in ſcādalū ſeu turbationem alioꝝ. ḡ ⁊c̄. Jtē aliqui ȯ iſtis fuerūt valȯ boni ⁊ iuſti. vt nichodemus ⁊ ioſeph ab arimathia q erāt diſcipuli xp̄i occulti. ⁊ iȯ nō eſt veriſimile ꝙ tacuiſſet a ſue fidei cōfeſſione ſi fuiſſet h̄ peccatū mortale. Contrariū arguitur per illud qȯ d᷑ ad Roma.10. Corde.n. creditur ad iuſtitiā. ore āt fit cōfeſſio ad ſalutē. ⁊ ſic videtur ꝙ confeſſio fidei ſit neceſſaria ad ſalutē: ſicut ⁊ ipa fides. ⁊ per cōſequēs eius omiſſio peccatū mortale ē. Reſponſio. Augꝰ. diffiniens peccatū mortale dicit ꝙ peccatū tranſgreſſio ē legis diuie ⁊ celeſtium īobediētia mādatoꝝ. ⁊ iȯ omiſſio cōfeſſionis fidei nō ē peccatū mortale: niſi ī caſu ī quo confeſſio ei oppoſita cadit ſub p̄cepto diuino. Jpſa āt cōfeſſio cū ſit actus virtutis non cadit niſi ſub p̄cepto affirmatiuo. p̄ceptum aūt affirmatiuū licet nō obliget ad ſp: obligat tamē ꝓ tēpore ⁊ loco: videlicet qñ omiſſio actuſ q cadit ſub p̄cepto ē contra caritatē dei vel ꝓximi. ⁊ hoc modo omiſſio cōfeſſionis fidei cōtra caritatē dei ē. qñ per hoc ſubtrahitur honor deo debitus. vtputa qñ per hoc creditur ꝙ talis fidꝭ nō ſit vera. Eſt ēt contra caritatem ꝓximi qñ ꝑ hoc ꝓximi ſalus impeditur. ⁊ hoc eſt qñ per h̄ ꝙ aliquis maioris ſtatus fidē ſuā nō cōfitet᷑: alij ſimpliciores a fide vel fidei confeſſiōis tēpore debito auertunt᷑. ꝓpter vtrunq̄ȝ iſtorū p̄ncipes iudeoꝝ de quibus querit᷑ mortaliter peccabant. p̄mo cum eēnt legiſperiti ⁊ ſacerdotes in ſcripturis exercitati. vt ſupra dictuȝ eſt. per hoc ꝙ ex timore fidem ſuam de xp̄o nō cōfitebantur: fides illa ab alijs nō vera ſed falſa reputabatur. per hoc ēt alij inferiores dictis ⁊ factis ſacerdotū inherentes a fide xp̄i auertebātur. ⁊ ſic patet ꝙ omiſſio confeſſiōis fidei ī ipiſ erat contra caritatem dei ⁊ ꝓximi. Jteȝ alia ratione peccabant. quia tenebantur ex officio docere populū de his que ſunt neceſſaria ad ſalutem cuiuſmodi erat fides chriſti. ⁊ ideo taciturnitas illa nō poteſt a peccato excuſari. Et h̄ innuit euāgeliſta reddens cām taciturnitatis ipſorum dicēs. dilexerūt.n. magis gl̄iam hominū q̄ȝ gl̄iam dei. Ad p̄mū dȯ ꝙ cōfeſſio fidei qñ ē ad turbatiōeȝ hoīuȝ ⁊ ad nullā vtilitatē ē obmittēda ſȝ ꝙ dic᷑ dñs Math.7. Nolite ſanctū dare cāibꝰ ⁊c̄. ſȝ ſi ex ꝯfeſſiōe fidei ſpat᷑ aliq̄ vtilitas, aut ēt aſſit nccītas ſcādalū īfideliū ē ꝯtēnēdū. ſic dic᷑ dñs Math.15. de ſcādalo phariſeoꝝ. ſinite illos.ſ. turbari. qꝛ ceci ſūt ⁊ duces cecoꝝ. Ad 2ᵐ dȯ ꝙ ēt apl̄i añ ꝯfirmationē ſpūs ſcī mortal̄r peccauer̄t. vt pȝ ȯ negatiōe petri. et iȯ nō ē mirꝝ ſi alij īferiores. q̄ȝtūcūq̄ȝ iuſti. ſimiliter peccauer̄t. qꝛ nō erāt confirmati.

(Ante diē feſtum paſce) Jn pte p̄cedenti euāgeliſta deſcripſit occaſionē mortis xp̄i. hic īcipit deſcribere mortē eiꝰ. Et diuidit᷑ ī.2. qꝛ p̄ deſcribit. q̄lr xp̄s iminēte mōte ſua aīos diſciploꝝ cōfortauit. 2°. morteȝ xp̄i deſcribit.c.18. ibi. Hec cū dixiſſet ieſuſ. Pria in 3. qꝛ p̄ oñdit q̄liter xp̄s confortauit diſcipulos exēplis. 2°. v̄bis.c.14. Et ait diſci. ſuis. ñ turbe. cor. 3°. orationum ſuffragijs.c.17. Hec locutuſ. Pria in.2. qꝛ p̄ ponit᷑ imitabile xp̄i exemplum. 2°. defectꝰ diſcipuloꝝ ad imitandū ibi. Hec cū dixiſſet ieſus. Pria in.3. qꝛ p̄ factū deſcribit᷑. 2°. eius vtilitas oſtendit᷑ ibi. Venit ergo ad ſimo. 3°. facti imitatio diſcipuliſ indicit᷑ ibi. Poſtq̄ȝ ḡ la. Pria in.2. qꝛ p̄ p̄mittit᷑ affectꝰ xp̄i ad diſcipuloſ. 2°. per fcm̄ iſtruit īpoſ ibi. Et ce. facta. Circa p̄mū ſciendū ꝙ affectus xp̄i ad diſciploſ p̄mittitur: vt eis fcm̄ magis gratum oſtēdat᷑. ⁊ diſcipuli eiꝰ libētius imitent᷑: dicit ḡ ſic (Ante dieȝ feſtū).ſ.14. luna in cuius veſpera īmolabatur agnus. ⁊ īcipiebat ſolēnitas paſcalis q̄ celebratur luna.15. ⁊ ſm hūc modū ī eccl̄ia ſolēnitates īcipiunt a veſpere p̄cedentis diei (ſciēs ieſus) ex quo patet ꝙ nō ignorās nec inuolūtariꝰ venit ad paſſionē: ſed volūtarie obediens deo patri (quia venit eiꝰ hora) nō fatalis ſȝ a deo p̄re ordinata. ⁊ hoc cōuenienter. vt īmolatio agni q tollit peccata mūdi īmediate poſt immolationē agni figuralis ſequeret᷑. ⁊ ſic veritas figure reſpōderet (vt tran. ex hoc mū. ad p̄reȝ) dicebatur.n. paſca iudeoꝝ trāſitus. eo ꝙ tunc āgelus trāſijt ꝑ egyptū interficiēs p̄mogenita egyptioꝝ. ⁊ filios iſr̄l ſeruās. Et ſimil̄r paſca xp̄ic..oꝝ d᷑ trāſitus inquātū filius dei ꝑ mortē tranſijt ad p̄rem. nō ꝑ loci mutationē: ſed ſic d᷑ a patre veniſſe aſſumēdo noſtrā naturā mortalem. ita d᷑ ad p̄rem redijſſe faciēdo ipſum cōſortē p̄rne gl̄ie ꝑ immortalitatē ī ſua reſurrectiōe (cū dilexiſſet) in quo oñditur eiꝰ dilectio gratuita: qꝛ p̄or dilexit ſuoſ. oñditur diſcreta. qꝛ iſta dilectio ſpālis nō fuit ad omnes: ſȝ ad ſibi familiares. cuiuſmodi erāt apoſtoli: qui erant in mūdo. oñdit᷑ hec dilectio neceſſaria. qꝛ apoſtoli remanētes ī ꝑiculo mūdi indigebāt cōſolatiōe diuina (in finē dilexit eos).i.ī morte ſpālia ſigna oſtēdit vel aliter (in finē).i.ꝑfecte aīam ſuā ꝓ eis ponēdo (Et cena fcā) hic deſcribitur imitabile fcm̄.ſ. lotio pedū diſcipuloꝝ ſuoꝝ vbi p̄mittit᷑ tēpus ⁊ modus huiꝰ lotōis cū d᷑ (Et cena fcā) nō eſt intelligēdū ꝙ eēt total̄r ꝯpleta. quia poſtea d᷑: ⁊ cū recubuiſſet. ſȝ erat fcā q̄ȝtū ad hoc qȯ comederāt agnū paſcalē. ⁊ tunc ſurrexit ad lauādū pedes diſcipuloꝝ ſuoꝝ anteq̄ȝ daret eiſ ſui corporis ſacramētū ad deſignādū ꝙ ſpūal̄ mūditia requirit᷑ ad ꝑcipiendū ipm (⁊ cum iaȝ mi. in cor vt tra. eū iu. ſimo. ſchari.) die.n. precedēti eū vēdiderat ſuggeſtione diaboli hāc proditionē in cor ipſius mittētis (ſciēs qꝛ oīa de. ei. pa. in ma.) ex quo pȝ ī xp̄o plenitudo ſciētie ⁊ ꝑtātis (⁊ quia a deo exi. ⁊ ad deū va.) hoc ē iā ſupra expoſitū qual̄r d᷑ filius a deo exiſſe. ⁊ ad deū redire (ſurgit a cena) qꝛ miſtrare volebat. (⁊ ponit veſti.).i. deponit vt cōuenientius hoc miniſteriū exhiberet (Et cū acce. linth. p̄cinx.) ⁊ ſic ad lauādū ſe optime diſpōit nihil omittēs de hijs que ad iſtud officiū requirunt᷑: ⁊ ſequit᷑ ſimplex humilitatis myſteriū cuȝ d᷑ (Deinde miſit aquā ī peluim) ꝓprijs māibus nō ꝑ myſteriū alioꝝ (⁊ cepit lauare pedes diſcipulorū lutoſoſ. qꝛ diſcalciati īcedebāt (⁊ tergere lintheo q̄ erat p̄cinctꝰ) vt ipleret humilitatis officiū (Venit ḡ) hic oñdit᷑ huiꝰ fcī vtilitas ⁊ oñditur hoc ex quadā cōcertatōe petri ⁊ xp̄i. per qȯ oñditur fcm̄ eē myſticū: dic᷑ ḡ (Vēit ḡ ad ſymonē petrū) ſm origenē lotis alijs diſcipul̄ venit vltio ad petrū. qꝛ cepit lauare a minorib9: ex h̄ ſumēs argumētū quo d᷑ cepit lauare pedeſ diſcipuloꝝ ſuoꝝ. ⁊ poſtea ſubdit. vēit ḡ ad ſymonē. ꝑ hoc oñdēs ꝙ alij iā erāt loti. Sȝ nō videtur v̄iſimile ſi trāſiſſet ꝑ oēs alios: qn aliq̄s eorū vel plures recuſaſſet hāc lotionē: ſic ⁊ petrꝰ Et iȯ alij doctores dicūt ꝙ p̄mo vēit ad petrū. ꝓpter qȯ alij diſcipuli audita rep̄hēſiōe petri ȯ hoc qȯ recuſauerat eiuſmodi lotionē nō fuerūt auſi eā vltra recuſare. Qȯ ḡ dic᷑ euāgeliſta cepit lauare pedes. ⁊ poſtea ſubdit. vēit ḡ ad ſymonē. nō ē ꝑ hoc ītelligēdū ꝙ alios lauerit ante ipm. ſed euāgeliſta priꝰ dixit fcm̄ ī gn̄ali. poſtea explicat modū ī particulari īcipieſ a petro (⁊ dixit ei petrus. dñe tu mihi lauas pedes).i. vis lauare mihi peccatori tu qui es filiꝰ dei. q.d. nullo mō decet. ſimile v̄bū dixit ī principio ſue cōuerſionis Luc.5. exi a me dñe. qꝛ hō peccator ego ſū (Reſpōdit ih̄s ⁊ dixit ei. qȯ ego facio tu neſcis mō).q.d. nō ſolū hoc facio ꝓpter pedū corporaliū emūdationē. ſȝ ꝓpter hūilitatiſ eruditionē. vt poſtea expoſuit. iȯ ſubdit (ſcies aūt poſtea) ꝑ h̄ āt deſignauit mūditiā pedū ſpūaliū: qui ſūt affectꝰ mētis. q̄ requirit᷑ ī eukariſtie ꝑceptione (dicit ei petruſ. nō lauabis mihi pedes ī eternū).i. nūq̄ȝ lauabis. ac ſi diceret. ego nullo mō hoc ſuſtinerē: licet āt petruſ faceret hoc bono zelo. tñ īdiſcrete hoc faciebat. Qꝛ cū xp̄s nō poſſet errare nō debebat voluntati eius aliquo mō reſiſtere. iȯ ſequit᷑ (Reſpondit ei ieſus. Si nō laue. te nō habe. partē mecuȝ) ſi h̄ ītelligit᷑ ȯ lotōe īterioriſ macl̄e l̄ra ē plana. qꝛ nullus pōt hēre ptē cū xp̄o ī gl̄ia celeſti: niſi lotus fuerit a macula peccati ſm qȯ ſcribit᷑ Apoca.21. Nihil coīquinatū ītrabit ī illā. Si āt ītelligat᷑ de lotiōe corporali pedū ipius petri. eodē mō ē dicēdū. ſicut.n. aliq̄d ē illicitū nō ex natura ſua. ſȝ tātum qꝛ ꝓhibituȝ. vt pȝ de eſu ligni vetiti primi parētis. Jta ſimiliter aliq̄d eſt neceſſariū ad ſalutē nō ex natura ſui. ſȝ ꝑꝑ preceptum dei vl̄ p̄lati. ⁊ ſic erat in ꝓpoſito. ex quo .n. chriſtus volebat ſimpliciter hoc facere. petrus de neceſſitate ſalutis tenebatur ſuſtinere

(Dixit ei ſymon petrus. dñe nõ tñ pedes meoſ
ſed ⁊ manus ⁊ caput) pedes ſũt ps corporis infe
rior manus media. caput ſuperior. ⁊ iõ p expſſi
onẽ iſtaꝝ partiũ itelligiẽ totũ corp⁹. ẽ igr̃ ſẽſus
dñe nõ tñ ⁊c̃. q. d. prius ſuſtinerẽ a te p totum
corp⁹ lauari q̃ʒ a te ſepari. qꝛ q̃uis eẽt durũ pe
tro ſuſtinere ſuitiũ magiſtri. tñ grauius erat ei
ab ipſo ſepari vñ dr̃ i itinerario clemẽtis. ꝙ qñ
cũqꝫ petrus memor erat dulciſſime ſocietatis
xp̃i reſoluebaẽ i lachrimaſ. ita ꝙ facies ei⁹ adu
ſta videbaẽ ex frequenti lachrimaꝝ fluxu (Di
xit ei ieſus. qui lotuſ ẽ) p baptiſmũ. ex quo acci
piẽ ꝙ apoſtoli fuerũt a xp̃o baptizati. vt ſ̃ dictũ
ẽ. c. 3. (nõ indiget niſi vt pedes lauet: ſʒ ẽ totus
mũdus) ſi. n. aliquis baptizatus ſtatim moria
tur euolat ad pñiam: nec idiget aliqua alia loti
one. tñ ſi ſupuiuat ẽt ſcẽ indiget lotiõe pedum
ſpũaliũ. i. affectionũ mẽtis. qꝛ ex cõdictiõe mõ
talis vite affect⁹ ei⁹ aliqñ aliq̃s maculas ꝯbit
ex tp̃alibus. ſed nõ idiget lauare caput. i. ptem
cõtẽplatiuam q̃ itendit ſupiorib⁹ ⁊ eternis. nec
manus. i. vite actiue opa que i eo ſũt ſcã. Taliſ
aũt erat petrus. ⁊ ẽt alij apoſtoli excepto iuda
proditore. ꝑpter qḋ ſequiẽ (Et vos mũdi eſtis
ſed nõ omnes. Poſtq̃ʒ g̃) Oſtenſa facti vtilita
te in p̃dicta lotione. hic inducit diſcipulos ad
imitandũ i opere. ⁊ diuidiẽ in. 2. qꝛ p̃mo ꝑpoſi
tum declarat. 2°. cõfirmat ibi. Exẽplũ. n. dedi.
dicit igr̃ (Poſtq̃ʒ g̃ lauit pedes eoꝝ) in hoc oſtẽ
dit cõuenientẽ modũ docendi. in moralib⁹. n.
magis mouẽt facta q̃ʒ verba. vt poteſt hẽri ex
. 10. ethico. ⁊ iõ xp̃s doctrine de humilitate pre
miſit humilitatis factũ (Accepit veſtimẽta ſua)
ſicut. n. ad miſtrandũ congrue debẽt veſtimẽ
ta deponi: ita ad docẽdũ honeſte debẽt aſſumi
ꝑpter quod magiſtri ſolent legere i habitu ad
hoc diſpoſito ⁊ ordinato. ſm̃ diſpõnem faculta
tis ſue (⁊ cũ recubuiſſet iterũ) qꝛ ſedẽdo dꝫ do
ctor docere. doctrina. n. nõ capitur niſi i quiete
ꝑpter quod dr̃. 7. phyſi. ſedẽdo ⁊ qeſcẽdo fit aĩ
ma ſciẽs ⁊ prudẽs. ſequiẽ doctriã (dixit eis. ſci
tis quid fecerim vobis). q. d. vos debetis h̃ ſci
re. ⁊ in hoc reddit eos attẽtos (Uos vocatis me
magiſter ⁊ dñe. ⁊ bene dicitis: ſum etenim) Ali
quid. n. dr̃ bene dictũ qñ cõgruit dicẽti ⁊ rei di
cte. ꝯgruit ãt rei dicte qñ ſic ẽ i re ſicut dr̃. ꝯgru
it ãt dicẽti qñ dicẽs talẽ ſe oñdit ſcõ qualẽ ver
bo. vtroqꝫ mõ apoſtoli hñ dicebant. qꝛ ſic erat
i re ex parte xp̃i. g ſupior erat ſilr̃ ⁊ ex pte aplo
rum qui facto ſe ei ſubijciebãt: ſic ⁊ v̇bo. ꝑpter
qḋ cõtra diſcipulos ſolo verbo dr̃ Mathei. 7.
Multi dicẽt mihi i illa die. dñe dñe nõne i no
mine tuo ꝓphetizauimus ⁊c̃. ⁊ tũc cõfitebor il
lis. qꝛ nũq̃ʒ noui vos ⁊c̃. Ex p̃dictis ꝯcludit ſal
uator itentum dicẽs (Si g̃ ego laui pedes vr̃oſ
dñs ⁊ magiſter. ⁊ vos) multo fortius (debetis
alter alteriuſ lauare pedes) per hoc itelligitur
quodlibet pietatis ⁊ humanitatis officiũ ꝓxi
mo impenſũ ad quod impẽdendum quilibꝫ te

netur caſu neceſſitatis: extra talem caſum te
netur debito honeſtatis ⁊ congruitatis (Exẽ
plũ) hic cõfirmat concluſionẽ p̃dictam. et hoc
quadrupliciter. p̃mo exemplo ſui dicens (Exẽ
plum. n. dedi vobis ⁊c̃). q. d. ad hoc feci: vt oſtẽ
derem vos ad hoc teneri. 2°. confirmat p ſuam
auctoritatem dicẽs (Amen amen dico vobis ñ
ẽ ſeruus maior dño ſuo. neqꝫ apoſtolus). i. miſ
ſus. quia apoſtoli fuerunt miſſi a xp̃o ad predi
candum quibus miſſis tenebantur populi cre
dere. multo fortius apoſtoli tenebantur aucto
ritati xp̃i obedire. 3°. cõfirmat eã ſequẽti p̃mio.
cũ dic̃ (Si hec ſcitis beati eritis ſi feceritis ea)
Beatitudo ãt eſt maximũ deſiderabile. cũ ſit
ſtat⁹ oĩum bonoꝝ aggregatiõe perfect⁹ (Non
de oĩbus vobis dico). ſ. ꝙ debeatis eẽ beati. qꝛ
p̃uidebat dãnationem iude futurã. ꝑpter qḋ
ſubditur (Ego ſcio). i. clare cognoſco (quos ele
gerim). ſ. ad vitã eternã. iudas aũt nõ fuit ele
ctus ad ip̃am. ſʒ tãtum ad apoſtolatum. vt ſ̃ di
ctum ẽ. 6. c. (Sed vt ipleatur ſcriptura) ex ma
litia ⁊ damnatiõe vnius veſtꝝ (Qui mãducat
panẽ meũ leuabit calcaneũ ſuũ ꝯ me). i. cona
bitur me ſuppeditare. hoc fuit impletũ in iuda
qui panẽ corporalẽ ⁊ ſacramẽtum ſibi datũ a
xp̃o mãducauit. p̃dicta aũt ſcriptura habetur
Pſal. 40. Tranſlatio. 70. habꝫ. Qui edebat pa
nes meos magnificauit ſuper me ſupplãtatio
nẽ. Et trãſlatio Hiero. accepta iuxta hebraicũ
magis ꝓpinqua ẽ dicto xp̃i q̃ talis ẽ. Qui man
ducat panẽ meũ leuabit contra me plantam.
(Amodo dico vobis pri⁹ q̃ʒ fiat. vt cum factũ
fuerit. credatis qꝛ ego ſum). ſ. vere xp̃s verus
homo. ver⁹ deus. qꝛ ſcire ſecreta cordiũ ⁊ p̃di
cere certitudinalr̃ futura contingẽtia a libero
arbitrio depẽdẽtia v̇tute ꝓpria ẽ maximũ indi
cium diuinitatis. 4°. confirmat concluſionẽ p̃di
ctã ex dignitate eoꝝ quorũ pedes lauabantur
dicens (Amen amen dico vobis: qui accipit ſi
quem miſero me accipit) ſeruitium. n. factũ xp̃i
miſtris redundat in honorem ipſius. ⁊ p ꝯñs
toti⁹ trinitatis. iõ ſeqẽ (Qui ãt me accipit: ac
cipit illũ g miſit me). i. honorat p̃rem ⁊ ſpiritum
ſcñ g miſerũt filiũ: ſm̃ qḋ dr̃ Eſa. 48. Et nunc
miſit me dñs ⁊ ſpũs ei⁹. hec dic̃ redẽptor tuus
iſrl̃. (Cũ hec dixiſſet) poſtq̃ʒ ſaluator ꝓpoſuit ꝑ
fectionis exẽplum. hic oſtẽdit defectũ diſcipu
loꝝ. Et primo defectũ iude proditoris. 2°. petri
negãtis ibi. dixit ei ſymon. Prima in. 2. quia p̃
mo denunciat ipſam proditionem. 2°. ipſum pro
ditorem ibi. Aſpiciebant ergo. In prima parte
dicitur ſic (Hec cum dixiſſet ieſus turbatus ẽ
ſpiritu) ex horrore paſſionis ſue imminentis
⁊ p̃ditiõis iude. hec ãt turbatio que erat i par
te ſenſitiua nõ erat cõtraria ratiõi: ſʒ magis ꝯ
ueniẽs ei. ſicut dictũ ẽ ſ̃. de alijs paſſiõibus. c.
precedenti (⁊ proteſtatus eſt et dixit (Amẽ amẽ
dico vobis: quia vnus ex vobis me tradet)
multiplicat autem hanc dictionem amen ad

oñdendũ futurẽ rei certitudinẽ (Aſpiciebant)
hic ꝯñr denũciat p̃ditorẽ. ⁊ diuidiẽ in. 2. qꝛ pri
mo poniẽ denũciationis occaſio: 2°. ip̃a denun
ciatio ibi. Reſpõdit ih̃s. Occaſio hui⁹ denũci
ationis fuit duplex. Pria fuit ſtupefactio. ⁊ ꝯ
turbatio q̃ tãgiẽ ibi. cũ dr̃ (Aſpiciebãt g̃ adinui
cem diſcipli heſitãtes de q̃ diceret) erãt. n. ad
mirati: qꝛ qlibꝫ eoꝝ p̃ter iudã ſentiebat ſe tota
liter firmatũ i ꝯriũ dicti ip̃i⁹ xp̃i. ⁊ ꝯſilr̃ de ſuis
ſocijs ſic̃ de ſe cogitabat. verũtñ pp firmitateꝫ
v̇boꝝ xp̃i magis eius dictis credebant. q̃ʒ ſuis
cõſciẽtijſ. ⁊ iõ nõ heſitabãt de aduentu rei. ſed
de illo p quẽ hoc eueniret. Scd̃a occaſio fuit fa
miliaritaſ ioãniſ cũ xp̃o pp quã xp̃ſ ſua ſecreta
ei reuelabat. ⁊ hec cã exp̃miẽ cũ diciẽ. Erat re
cumbẽs vnuſ ex diſcipulis ei⁹ i ſinu ih̃u). i. fa
miliariter ei ꝓpiqu⁹ ex dilectione. pp hoc ſeqẽ
(quẽ diligebat ih̃s) ſpecialia ei ſigna dilectõis
oñdendo p̃ ceteriſ ꝑpter mũditiã v̇ginalẽ. No
tãdũ ꝙ ioãnes hic de ſe loqẽ p modũ alterius
ꝑſone. hic. n. eſt mod⁹ loq̃ndi iſtoꝝ: q cãonicas
ſcripturas cõſcripſerũt. qñ i eis de ſe qs loqẽ.
vñ paulus. 2. cor̃. 12. loq̃ns de ſe ip̃o dic̃. Scio
hoieꝫ i xp̃o ⁊c̃. Et dauid. 1. Reg. 13. dixit vir cui
conſtitutũ ẽ de xp̃o ⁊c̃ (Innuit g̃ huic). ſ. ioanni
(ſymon petrus ⁊ dixit ei quis eſt d̃ quo dicit?)
Petrus. n. quodã ſigno ſignificauit ioanni. vt
peteret a xp̃o ſibi familiari de quo dixerat. licꝫ
. n. petrus alias ſolitus eſſet interrogare a xp̃o
p̃ ceteris. tñ tunc nõ fuit auſus petere. qꝛ ime
diate fuerat rep̃henſus de indiſcreta locutiõe
cum dixerat xp̃o. Non lauabis mihi pedes ⁊c̃
(Itaqꝫ cũ recubuiſſet ille). ſ. ioãnes (ſupra pec
tus ih̃u). i. inclinatus ꝓpe os ei⁹. ⁊ ſic erat ido
neꝰ poſitus ad interrogandũ ⁊ audiẽdũ aliq̃d
ſecrete ab eo (dixit ei. dñe quiſ ẽ ille?). ſ. p̃ditor
(Reſpõdit ieſus) Poſita occaſione denũciati
onis: hic poniẽ denunciatio p̃ditoris. ⁊ diuidiẽ
i tres. qꝛ p̃mo exp̃mitur ipſa denũciatio. 2°. rei
denunciate ꝑmiſſio ibi. Et dix. ei. 3°. ꝑmiſſioniſ
executio ibi. Cũ g̃ accepiſſet. In p̃ma parte dici
tur ſic (Reſpõdit ieſus) ipſi ioãni i ſilentio. qꝛ
ſi alte dixiſſet petrus erat ita feruiduſ ꝙ ſtatiꝫ
iſurrexiſſet in proditorẽ (Ille ẽ cui intinctum pa
nẽ porrexero) per hoc notaẽ iude fictio. qꝛ ſicut
panis itinctus habet ſaporẽ in ſuperficie aliũ
q̃ʒ interius. ita iudas ſimulabat ſe exteriuſ xp̃i
diſcipulũ: cũ tamẽ interius eſſet eius p̃ditor.
Uel aliter dedit iude panẽ itinctũ ad oſtendẽ
dum iude ingratitudinẽ ⁊ xp̃i manſuetudineꝫ
panis. n. intictus ſapidior ẽ ad comedendum.
iõ xp̃s iude fecit iſtud obſequiũ ad declarãdũ
ſuã benignitatẽ ⁊ iude malignitatem. q ex h̃ ni
hil mouebaẽ ad ꝯpunctionẽ. Sciẽdũ tñ ꝙ iſte
panis itinct⁹ nõ fuit corpus xp̃i: ſʒ añ ipſum ac
ceperat i pane nõ tincto. Iõ ſtatutũ ẽ ꝙ corpuſ
xp̃i itinctum nõ daẽ fidelibus. vt habeẽ de cõ
ſe. di. 2. Cũ omne (Et poſt bucellã introiuit i eũ
ſathanas) nõ de nouo: cum iã prius xp̃m vẽdi

diſſet: ſed introiuit i eũ ad amplius ipſum poſ
ſidẽdũ. quia ingratus obſequij xp̃i factus eſt i
poteſtate demõis magis q̃ʒ ante (Et dixit ei ie
ſus) hic ponitur p̃ditionis ꝑmiſſio. nõ. n. pote
rat aliquid facere: niſi xp̃o ꝑmittente. iõ dixit
ei (Quod facis fac citius) nõ dicit hoc p̃cipien
do vel cõſulẽdo. quia p̃ceptum diuinum vl̃ cõ
ſiliũ nõ põt eẽ de malo: ſʒ tãtũmodo ꝑmittẽdo
rõne dicta. tñ verba xp̃i fuerunt alijs apoſtoſ
obſcura. iõ ſequitur (hoc aũt nemo ſciuit diſcũ
bẽtium) preter iudam (ad quid dixerit ei) ver
bum p̃dictum. de alijs a ioãne nõ erat mirum:
ſi ignorauerunt. quia ſoli ioãni dixerat xp̃s cui
dabo panem. ſed de ioãne mirũ videtur. iõ di
cendũ ꝙ audito verbo xp̃i ita fuit attonitus ⁊
ſuſpenſuſ. ꝙ nõ aduertit illud qḋ poſtea dictũ
ẽ ipſi iude a ſaluatore. ⁊ iõ diſcipuli verbũ xp̃i
alr̃ interp̃tabanẽ. ⁊ hoc ẽ quod dr̃ (Quidaꝫ. n.
putabãt: quia loculos habebat iudas) qꝛ por
tabat elemoſynas datas p xp̃o ⁊ diſcipulis ei⁹
(ꝙ dixiſſet ei ieſus: eme ea q̃ op⁹ ſunt nobis ad
diẽ feſtũ) que iminebat in craſtino. vt dictũ ẽ.
i talibus. n. ſolẽnitatibus iudei lauti⁹ viuebãt
(aut egenis aliquid daret) quia ad vtrũqꝫ iſto
rum pecunia apportabaẽ. vt ſ̃ dictũ eſt. c. p̃ce
denti (Cũ g̃ accepiſſet) hic deſcribitur p̃ditiõis
executio. ⁊ diuiditur i. 2. qꝛ p̃ ponitur dicta exe
cutio. 2°. pronũciatur ex hoc ſequẽs xp̃i glĩfica
tio ibi. Cum g̃ dixiſſet. In p̃ma parte dr̃ ſic. (Cũ
g̃ accepiſſet ille bucellã) dicunt aliqui ꝙ tãtũ
accepit in manu: ſʒ nõ comedit. qꝛ diabolus ñ
ꝑmiſit eũ tã diu ſtare ibi. eo ꝙ nõ poterat ſuſti
nere p̃ñtiam xp̃i. ⁊ hoc nõ eſt veriſimile. qꝛ dia
bolus in preſẽtia xp̃i diu ſtetit in deſerto ipſũ
tẽtando. ideo aliter exponitur (Cũ g̃ accepiſſ)
. i. comediſſet. accipere. n. cibum idẽ ẽ qḋ come
dere (exiuit continuo) ad q̃rendum cohortẽ: q̃
caperet xp̃m (erat aũt nox) hoc exp̃ſſit euãgeliſta
ad oſtendendũ opportũitatẽ tp̃is ad ꝑagendũ
p̃ditionẽ. ⁊ ad denotãdum i iuda mẽtis tene
broſitatẽ (Cum g̃ exiſſet) hic p̃nunciaẽ ſequens
xp̃i glĩficatio. ſciebat. n. diſcipulos conturban
dos de eius receſſu. ⁊ iõ p̃mo oñdit glĩam quã
erat adepturus p ſuã mortẽ. 2°. denũciat ip̃aꝫ
mõtẽ ibi. Filioli. In p̃ma igiẽ pte dr̃ (Cũ g̃ exiſ
ſet iudas) ad ꝓcurãdũ xp̃i mortẽ (dixit ieſus.
nũc clarificatus ẽ filius hoĩs) diciẽ. n. aliq̃d
iã eẽ qñ incipit. paſſio aũt eius ex tũc icipiebat
p quã multiplr̃ fuit clarificatus. vt dictum eſt
. c. p̃cedẽti. ⁊ iõ dixit ſe iã clarificari (⁊ de⁹ glĩfi
catus ẽ i eo) qꝛ paſſio xp̃i erat ordiata ad glĩaꝫ
dei inquãtũ ibi maxie relucebat diuĩa miſeri
cordia ⁊ iuſtitia. ⁊ inquãtũ p eã mltitudo gen
tiũ adducta ẽ ad glĩficãdũ deũ. dr̃ ãt glĩficatio
clarificatio. qꝛ gloria ẽ clara notitia cũ laude.
vnde glĩa dr̃ quaſi claria. c. mutata in. g. (⁊ de⁹
clarificabat eũ i ſeipſo). i. de⁹ pr̃ p ſeipꝫ clarifi
cabit filiũ inq̃ʒtũ i morte ei⁹ mirabilia oſtẽdit.
⁊ eũ a morte reſuſcitauit (⁊ ꝯtinuo clarificabit

eũ).i.ſine mora.q2 nõ eſt derelict⁹ i iferno nec caro eius vidit corruptionẽ vt hr̃ Act.2.q2 accelerata ẽ ſua reſurrectio (Filioli) ɔ̃nr hic denũciat ſuũ receſſũ ꝑ mortẽ.⁊ diuidi̇̃ i.2.q2 p̃rio ꝓnũciat ꝑdcm̃ receſſũ.2°.oñdit q̃lr poſſit eẽ idonei ad ſeq̃ndũ ip̃m ibi.Mandatũ nouũ.dic̃ g̃ p̃rio (Filioli) i q̃ oñdit teneritudinẽ alcitie vel amori ad eos (Adhuc modicũ vobiſcũ ſum).i. modico tẽpore.⁊ ſm aliq̃s itelligi̇̃ iſtud tẽpus modicũ vſq3 ad aſcenſionẽ.q2 vſq3 tũc appuit eis corꝑalr.Sed meli⁹ videt̃ ꝙ iſtud tẽp⁹ modicum intelligat̃ vſq3 ad aduẽtũ iude ⁊ militu3. q2 tũc fuit eis ſubtractus (Queretis me).i.dẽſiderabitis me hẽre in p̃ſentia vr̃a (Et ſic dixi iudeis) q2 nõ poterãt me ſeq.c.7.(Ita nunc dico vobis q̃ ego vado vos nõ poteſtis vẽire) q2 adhuc iꝑfecti eſtis.verũtñ q2 iſta iꝑfectio erat tollẽda ab eis ꝑ grãm ſpũſſacti.iõ ſubdi̇̃ (⁊ vobis dico mõ).q.d.li3 ꝑ nũc nõ poſſitis me ſeq tamẽ poſtea poteritis.q2 recepta gr̃a ſpũs ſãcti gaudebãt i tribulationibus ⁊ opprobrijs vt hr̃ Act.5.Qñ aũt dixit iudeis ꝙ nõ poterãt eũ ſeq nõ addidit hãc determiationẽ modo:oñdẽdo ꝙ illa imꝑfectio ⁊ malitia nõ erat ab eis tollẽda (Mãdatũ nouũ) h̃ ɔ̃nr oſtẽdit mõ3 ſeq̃ndi ip̃m.ſ.ꝑfectionẽ caritatis q̃ aiam facit ponere. ꝓpter xp̃m.⁊ hoc eſt qõ.dr̃ (Mãdatũ nouũ do vobis vt diligatis inuicẽ) Sciendũ ꝙ mandatum dilectiõis nõ dicit̃ nouũ:q2 ꝓtunc fuerit de nouo datũ.in ueteri eñim teſtamento fit mẽtio freq̃nter de dilectiõe dei.⁊ ꝓximi ꝓpter qõ legis ꝑitis reſpõdit xp̃s mandatũ dilectionis eẽ inter alia maximũ.vt hr̃ Math.22.Sed ꝓ tanto hic dicit̃ mandatũ nouu3 ab effectu.q2 aiam renouat.⁊ iterũ q2 differentiã noui teſtamẽti ⁊ veteris cõſtituit.Licet eñi i lege veteri fieret mẽtio de dilectione:tamẽ ꝑncipalius inducebant̃ ad obſeruantiã legis ex timore.Et eodẽ modo in nouo teſtamẽto bene fit mẽtio d̃ timore.ſed ꝑncipalius de amore.vnũqdq3 aũt a ꝑncipaliori vel euidẽtiori denoiatur.ꝓpter qõ vetus teſtamentũ dicit̃ lex timoris.nouum aũt lex amoris.Cõſeq̃nter oñdit modũ diligẽdi dicẽs (ſicut dilexi vos ⁊c̃).i.gratuite ⁊ efficaciter ⁊ recte.ſic eñi xp̃s dilexit nos.q2 in dilectione nos ꝑuenit:vt dicit̃.i.Jo.i.prior dilexit nos.⁊ ſic gratuite.Aiam etiam ſuã ꝓ nobis poſuit.⁊ ſic efficaciter dilexit.Hanc etiã dilectionem ad noſtrã beatitudinẽ ordiauit.⁊ ſic dilexit nos recte.⁊ hoc mõ debem⁹ nos iuicẽ diligere (In hoc cogſcent omnes ꝙ diſcipli me eſtis ſi dilectionẽ ad inuicẽ habueritis) ſola eñi caritas diſtinguit iter filios regni ⁊ filios perditionis.vt dicit Aug.15.d̃ trinitate (Dixit ei ſymõ) ſuꝑius declarauit xp̃s defectũ diſcipuli ipſu3 ꝓdituri.hic ɔ̃nr oſtendit defectum diſcipli eũ negaturi.⁊ p̃mo oſtẽditur huius oſtẽſionis occaſio.que fuit iactãtia petri de ſua cõſtantia et fidelitate.xp̃s.n.dixerat.Quo ego vado vos ñ

poteſtis venire modo.iõ petrus feruidus petiit ſtati a xp̃o (dñe quo vadis?) q.d.oĩb⁹ modis volo te ſequi (Reſpondit ieſus) reprĩmendo ei⁹ p̃ſumptionẽ (Quo ego vado nõ potes me mõ ſequi) quia adhuc erat imperfectus ad tollerãdum conſtãter mortẽ ꝓ xp̃o.ſicut patuit per ſequẽtẽ effectũ (ſequeris aũt poſtea) quia finalr ꝓ xp̃o crucẽ gaudẽter ſuſtinuit (Dicit ei petr⁹) ꝓprie fragilitatis inexꝑtus (Quare nõ poſſu3 te ſequi modo?) q.d.immo poſſũ.hoc oſtẽdit ꝑ factum (aiam meã ꝓ te ponam) nõ dic̃ mendaciũ.quia pro tunc ſic cogitabat facere anteq̃ dimitteret xp̃m (Reſpõdit ieſus) ꝑdicẽs ei⁹ defectum (aia3 tuã ꝓ me pones?) q.d.non ſic erit (Amen amen dico tibi:nõ cãtabit gallus donec ter me neges) Mar.14.dr̃ anteq̃ gallus bis vocem dederit.ſed hãc cõtrouerſiam ſolui Mathei.26.Querit̃ vtrũ cena in hoc.c. deſcripta i qua xp̃s corpus ſuum diſcipulis ſuis tradidit i ſacramẽto fuerit fcã luna.14.exiſte.Et arguitur p̃ ꝙ nõ per illud quod dic̃ Jo.i ꝑncipio huius.c.Ante diẽ feſtũ paſce.cuius ꝑma dies erat luna.14.quia tũc incipiebat paſca.ergo illa cena de qua loquit̃ ioãnes fuit ante lunã.14.Itẽ ĩfra.18.c.dicit ioãnes ꝙ iudei nõ itrauerunt ꝓtorium pilati.vt nõ cõtaminarent̃:ſ3 mãducarent paſca.g̃ in veſpere illi⁹ diei qua paſſus eſt xp̃s mãducauerũt agnũ paſcalẽ.ipſi aũt tenebãtur ex lege comedere illũ luna.14.g̃ cũ cena ꝓdicta fuerit in veſꝑe p̃cedentis diei:p3 ꝙ fuit luna.13.Cõtrariũ dic̃ beat⁹ Hiero.ſ.ꝙ xp̃s illã cenã fecit luna.14.⁊ paſſus ẽ luna.15.exiſtẽte. Reſpõſio Greci dicũt ꝙ iſta cena fcã fuit luna .13.ꝓpter auctoritates allegatas in arguẽdo ꝓ iſta parte.Et dicũt ꝙ xp̃s ꝓuidẽs tp̃s ſue paſſionis futuꝝ illa die qua imolabatur agnus paſcalis.vt imolatio agni veri correſponderz immolatiõi agni figural.iõ p̃occupauit comedere agnũ paſcalẽ ꝑ vnũ diẽ.Et dicũt ɔ̃nr ꝙ xp̃s corpus ſuũ in pane fermẽtato conſecrauit.qa i domibus nõ inueniebat̃ panis azim⁹ vſq3 ad .14.lunã.Sed dcm̃ eoꝝ ẽ cõtra veritatẽ euangelij.q2 Math.26.dr̃ ꝙ ꝑma die azimoꝝ acceſſerunt diſcipuli ad ieſu3 dicẽtes.vbi vis paremus tibi comedere paſca?Itẽ Luce.22.venerat aũt dies azimoꝝ in qua neceſſe erat occidi paſca.⁊ miſit petrum ⁊ ioãnem dicens.Eũtes parate nobis paſca vt manducemus.ex qbus patet manifeſte ꝙ illa cena fuit die azimorum ⁊ per ɔ̃ns luna.14.exiſtẽte.⁊ ex hoc ſequitur ꝙ xp̃s conſecrauit in azimo pane.quia illo tẽpore nõ inueniebatur panis fermẽtatus i domibus iudeoꝝ ſm p̃ceptum legis per.7.dies.vt habet̃ Exo.12.Sed greci in tantã veſaniã proruperunt ꝓpter defenſionẽ ſui dicti.ꝙ negant textum euangelij dicẽtes alios euãgeliſtas falſum ſcripſiſſe q̃tum ad diẽ huius cene.⁊ ꝓpter hoc ioãnes euangeliſta qui ſcripſit poſterior d̃ſcribẽs hanc cenã eos correxit dicens.Añ die3

feſtũ paſce ⁊c̃.vt ſupra allegatũ eſt.S3 ad dc̃3 iſtud ſequit̃ deſtructio toti⁹ ſacre ſcripture.et ꝑ ɔ̃ns toti⁹ fidei catholice.cu3 ſacra ſcriptura ſit regula fidei ſcdm̃ qõ ſcribit beat⁹ Augu.in ep̃la ad hiero.Si dicat̃ a fidelib⁹ ꝙ ſcriptura in aliqua ſui ꝑte ɔ̃tineat falſum:eadẽ rõne poterit dici ab aduerſarijs fidei ꝙ in nulla ſui ꝑte hẽat certitudinẽ v̄itatis.p̃terea fides catholica tenet euãgeliſtas nõ ſcripſiſſe ꝓprio capite.ſ3 ſpũs ſci inſpiratione.vñ dicit beat⁹ Petrus ſecũda canoni.i.c.ſpũ ſcõ inſpirati locuti ſunt ſci dei homines.Nullũ aũt falſũ põt eſſe a ſpũ ſcõ.⁊ iõ dicere ꝙ euangeliſte in aliq̃ loco ſcripſerũt falſum ẽ erroneum.Et iõ ꝓpter predicta dixerũt aliq qõ xp̃s comedit agnũ paſcalẽ debito tp̃e.ſcdm̃ legẽ:v3 luna.14.vt dcm̃ ẽ ſ3 iudei circa mortẽ xp̃i ꝓcurandã intenti ⁊ occupati illa die nõ comederũt paſca:ſ3 tardauerunt ꝑ vnũ diẽ ſcdm̃ ꝙ dicit̃ Jo.19.ꝙ iudei nõ intrauerũt p̃toriũ pilati illa die q̃ paſſus ẽ xp̃s ne ɔ̃taminarent̃ ⁊ ipedirent̃ a ɔ̃meſtiõe paſce vt ſupra allegatũ ẽ.S3 iſtud dictũ nõ ɔ̃ſonat cum v̄bis mar.euangeliſte dicẽtis.c.14.⁊ p̃ria die azimoꝝ qñ paſca imolabant dicũt ei diſcipuli.Quo vis eam⁹ ⁊ paremus tibi vt mãduces paſca?ex quo videt̃ ꝙ eade3 die qua alij imolabãt agnũ paſcalẽ eadẽ die xp̃s imolauit agnũ.⁊ ſic cenã diſcipulis ſuis fec̃ Luna.14. exiſte.Ad p̃mũ dicẽdũ ꝙ paſcale feſtũ apõ iudeos incipiebat a veſꝑe diei i q̃ erat Luna.14. Dies aũt feſtiu⁹ apõ eos icipit a veſꝑe vni⁹ diei ⁊ durat vſq3 ad veſꝑam ſequẽti ſcdm̃ qõ dicit̃ Leuit.23.A veſpere i veſperã celebrabiti ſabbata vr̃a.⁊ ſic dies ſolẽnis paſce erat Luna.15. ꝓpter qõ eundẽ diẽ quẽ ioãnes noiauit añ diẽ feſtũ paſce.ꝓpter diſtinctiõe3 naturaliũ dieꝝ mathe⁹ noiat p̃mũ diẽ azimoꝝ.q2 a veſꝑe precedẽtis diei icipiebant comedere azima.Qñ g̃ dr̃ qõ Luna.14.exiſte erat p̃m⁹ dies ſolẽnitati paſce dicendũ ꝙ ẽ veꝝ:ſ3 i fine illi⁹ diei icipiebat p̃m⁹ dies ⁊ durabat vſq3 ad veſpera3 diei ſequẽti.⁊ ſic p̃ma dies ſolẽnitati paſcal celeberrima erat Luna.15.vt p3 Leuit.23°.mẽſe p̃.14. die mẽſis ad veſperã paſca dñi ẽ.⁊.15.die mẽſis hui⁹ ſolẽnitas azimoꝝ dñi ẽ.ſeptẽ diebus comedeti azima.dies p̃m⁹ erit vobis celeberrimus ſanctuſq3.Ad 2ᵘ dicẽdũ ꝙ illud paſca qõ debebãt comedere iudei i die paſſiõis xp̃i nõ intelligit̃ de comeſtione agni paſcal.q2 illõ paſca comederãt i veſꝑe p̃cedenti diei:vt dc̃3 ẽ.ſ3 intelligit̃ de panib⁹ azimis q̃s debebãt comedere.7.dieb⁹ ɔ̃tinuis.⁊ nõ debebãt comedi niſi ab hoib⁹ mũdis.⁊ iõ nõ introierũt domũ hoĩs gẽtil ne ipedirent̃ a ɔ̃meſtõe ipoꝝ. XIIII

(ET ait diſcipul ſuis) Poſtq̃ xp̃s ɔ̃fortauit diſcipulos ſuos exemplis.hic ɔ̃fortat eos v̄bis.⁊ diuidit̃ in duas.q2 p̃ cõfortat eos ɔ̃ deſolatõem ipoꝝ de xp̃i morte.2°. ɔ̃ deſolatõem in tribulatõe poſt mortẽ xp̃i eis

iminẽte.c.15.Ego ſum vitis vera.Prima i duas.q2 p̃ ɔ̃ſolat̃ diſcipulos de ſua morte rõnib⁹ ſumpti ex ꝑte diſcipuloꝝ remanẽtiu3.2°.rõnib⁹ ſumpti ex ꝑte xp̃i dimittenti eoꝝ ɔ̃ſortium ibi.Non turbet̃ cor vr̃m.Prima in tres.qa p̃ ɔ̃ſolatur remanẽtes ꝓmittẽdo eis acceſſu3 ad p̃rem ꝑ ip̃m.2°.ꝓmittẽdo eis ſpũs ſci donũ ibi Si diligiti.3°.ꝓmittendo eis ſuu3 reditũ ibi. Non relinquã vos.Prima i tres.q2 p̃ ꝓponit intentu3.2°.manifeſtat ꝓpoſitum.ibi.Et quo vado ſcitis.3°.dubiũ remouet ibi.Dicit ei philippus.Circa p̃mũ ſciẽdũ ꝙ ꝑdixerat eis iude ꝓditionẽ ⁊ petri negatõem.⁊ ſui abſẽtiã ⁊ mortẽ.q̃ oĩa erant eis turbatõis materia.iõ dicit. (Non turbet̃ cor vr̃3) ꝓpter ꝑdicta:ꝙ aũt aliq libri hñt hic.neq3 formidet.nõ ẽ ex textu.ſ3 ifra.eo.ca.ponit̃ vt videbit̃ (Crediti in deũ ⁊ in me credite) in q̃ exp̃mit ſuã deitatẽ manifeſte. Aliter ɔ̃ſ̃ctia nõ ualer3 (In domo p̃ris mei mãſiones multe ſunt) Dom⁹ p̃ris hic vocat̃ glie celeſtis in qua ſunt multi grad⁹ ⁊ diſtinctões. q2 q̃uis ſit idem obiectũ btitudinis nulla3 diuerſitatẽ hñs.tñ ex ꝑte btõꝝ eſt diuerſitas in ꝑticipando iſtud obiectũ ſcdm̃ varietate3 meritoꝝ.q2 aliq videt alijs clari⁹ ⁊ fruũt̃ ꝑfecti⁹ ſcdm̃ maioritatẽ hit⁹ caritati q fac̃ aiam capacẽ obiecti btitudinis (Si q̃ min⁹ dixiſſe3 vobis qa vado parare vobis locũ) q.d.ſi i celeſti beatitudine eſſet aliqd minus ⁊ defectuoſũ dicerẽ uobis (qa vado parare vobis locũ) ſ3 nõ ẽ neceſſe ꝙ vadã ad p̃parãdũ.qa in deo ẽ bonitas ꝑfecta eternalis.⁊ imutabiliter ⁊ multipliciter ꝑticipabilis beatis.Numerus etiã electorũ et terminus meritorũ ẽ eternaliter ⁊ imutabiliter ꝑdeſtinatus:et ſic totũ paratũ ẽ ab eterno ſcdm̃ ꝙ dr̃ math.25.Poſſidete paratũ uobis regnũ a cõſtitutiõe mũdi.Sed huic expoſitiõi uidet̃ repugnare qõ ſeqtur (Et ſi abiero ⁊ p̃parauero vobis locũ) ergo videt̃ ꝙ iret ad p̃parãdũ.Dicẽdũ ꝙ beatitudo uel locus ipſius nõ indigebat aliqua p̃paratiõe ut dictũ ẽ.⁊ ſic loqtur ſaluator i littera p̃cedẽti.Ipſi tamẽ electi idigẽt p̃paratõe ad hoc ꝙ poſſint beatitudinẽ ɔ̃ſeq.quia licet ſint ab eterno ꝑdeſtinati.tamẽ beatitudinẽ nõ cõſequũt̃ niſi mediãte gratia.que datur tẽporaliter in p̃ſẽti.quãdo ergo dicit ſaluator.ſi abiero et p̃parauero uobis locum.nõ ẽ itelligendũ ꝙ i gloria celeſti aliquid aſcẽdẽdo p̃parauerit.ſ3 qa ꝑ aſcẽſiõe3 ſuã donũ ſpũſſãcti fidelib⁹ miſit (Iterũ ueniã ⁊ accipiã vos ad meipſum) ex hoc uerbo dixerunt aliq heretici ꝙ electi nõ aſſumũtur ad gloriã uſq3 ad diẽ iudicij ⁊ tũc p̃ aſſumũt̃ quãdo xp̃s ueniet iteꝝ i forma humana ſecundũ qõ dicit̃ Act.i.Hic ieſus q aſſũptus ẽ a uobis ſic veniet ⁊c̃.Sed hoc eſt exp̃ſſe ɔ̃tra dcm̃ apoſtoli Phil. .i.Cupio diſſolui et eſſe cũ xp̃o.et ſecunde ad Cori.5.ſcimus qm̃ ſi terreſtris domus noſtra habitationis huius diſſoluatur.habemus do

mū nō manu fcām i celis.ex qb⁹ pȝ q̄ aīa exu
ta a corpore nō hñs ipedimētū culpe: vł pene
ꝑpalis debite ſtati euolat ad gl̄iam. hoc ēt pȝ
rōe.q̄ꝛ talis aīa p grām quā hȝ digna ē glorie.
ꝛ nō hȝ ipedimētuȝ ꝓprie pſone nec toti⁹ natu
re:q̄ꝛ illud ipedimētū p xp̄i mortē fuit ablatū
ꝛ ſic itelligit̄ ꝑparaſſe btitudinis locū inq̄ꝫtuȝ
p mortē ſuā amouit ipedimētū nature. ꝛ aſcen
dens ad celos miſit donū grē q̄ ābo erāt neceſ
ſaria ad ꝯſecutionē glorie. Sciendū igit̄ ad in
tellectū vbi xp̄i cū dr̄. Iterū veniā ꝛc̄. q̄ xp̄ſ du
plr̄ venit ad accipiēdū fideles. Uno mō ad ac
cipiēdū eos ad btitudinē aīe. ꝛ ſic q̄tidie vēit
ad ecclām accipiēdo a corꝑib⁹ aīas ſcās ꝛ trāſ
ferēdo ad gl̄am. iſte tñ aduēt⁹ nō ē i pn̄tia cor
porali. Alio mō veniet i fine mūdi corꝑalr̄ ad
aſſumendum fideles ad btitudinē aīe ꝛ corꝑiſ
ſil̄ ꝛ q̄ꝫtū ad hoc verū ē vbū illoꝝ q̄ fideles nō
aſſumūt̄ ad btitudinē vſq̄ ad diē iudicij: itel
ligēdo de btitudine corꝑis ꝛ aīe ſil̄. h̄ tñ nō ē i
telligēdū de cōi lege. q̄ꝛ aliq ſci ex ꝑuilegio ſpāi
li ſunt iā i btitudie cū aīa ꝛ corꝑe. q̄ꝛ ſaltē hoc
pie credit̄ de btā vgīe (ut vbi ſū ego ꝛ vos ſitꝭ)
dic̄ ego ſū. q̄ꝛ añ paſſiōem ſuā erat btūs ꝑfecte
inq̄ꝫtū de⁹ inq̄ꝫtū ho q̄ ad aīaȝ (Et q̄ uado) Hic
māifeſtat qḋ dixerat. ſ. q̄ p ip̄m hēbāt acceſſū
ad prēȝ. q̄ꝛ ip̄e ē via ſcd̄m hūanitatē. ꝛ pr̄ ē ter
min⁹. ip̄e aūt de vtroq̄ īſtrux erat. iō dr̄ (Quo
vado ego ſcitꝭ). ſ. ad prēm (Et viaȝ ſcitꝭ (via p
quā īuuit xp̄s fuit mors ip̄i⁹. Ip̄e āt xp̄s vł ſe
quela ip̄i⁹ qḋ p eoḋ hic accipit̄ ē via p quā alij
veniūt ad prēm. ꝛ de his oīb⁹ diſcipulos īſtru
xerat lȝ n̄ itellexiſſent ad plenū. pp qḋ ſubdit̄
(Dic̄ ei thomas dn̄e neſcim⁹ quo vadis ꝛ qūo
poſſum⁹ viā ſcire?) ꝛ ſic negat ſe ſcire vtrūq̄. ſ.
viā ꝛ terminū. ꝓpter qḋ vr̄ dcm̄ ei⁹ verbo xp̄i
eē ꝯriū. Dicēdū q̄ nō ē incōueniēs vnū ꝛ ideȝ
ſciri et ignorari diuerſimode. Cognitio. n. hūa
na ꝓcedit de iꝑfecto ad ꝑfectū. vt hr̄. i. Phyſi.
ꝛ iō illḋ qḋ ſcit̄ i generali ꝛ ꝯfuſe hñ ignorat̄ in
ꝑticulari ꝛ determinate. ſic erat i ꝓpoito. quia
xp̄i doctrinā in q̄dā generali ꝛ ꝯfuſe acceperāt.
ꝛ ſic xp̄s dicit eos ſcire. determinate aūt ꝛ ꝑfcē
adhuc neſciebāt. ꝛ ſic thomas negauit ſe ſcire.
ꝓpter qḋ xp̄ſ magꝭ explicat i ꝑticulari (Ego ſū
via) ſcd̄m hūanitatē. q̄ꝛ ea q̄ geſſit i hūanitate
ſūt via ꝑducēs nos ad gl̄am (vitas ꝛ vita) licȝ
.n. xp̄s inq̄ꝫtū hō ſit via btitudis vt dc̄ȝ ē. tñ i
q̄ꝫtū de⁹ ē btitudinis termin⁹ ſil̄ ꝛ pr̄. q̄ꝛ eadē
ē eēntia ꝛ bonitas āboꝝ i cui⁹ viſiōe clara ꝛ ꝑ
fecta fruitōe ꝯſiſtit btitudo. ꝛ iō dr̄ vitas rōne
viſiōis. vita rōne fruitōis. ꝛ qḋ ſit via rōe hu
manitatꝭ oſtendit. d. (Nemo venit ad prēm ni
ſi p me) i me credēdo. ꝛ me ope imitādo q̄ ēt ſit
termin⁹ btitudis ſil̄ ꝛ pr̄ oſtendit. d. (Si cog
uiſſetꝭ me) ꝑfecte q̄ꝫtuȝ ad deitatē (ꝛ prēm me
uȝ vtiq̄ cognouiſſetꝭ) q̄ꝛ pr̄ ꝛ fili⁹ ſunt vnū in
deitate (ꝛ āmodo cognoſcetꝭ eū). i. a tpe paſſio
nis q̄ꝛ p⁹ paſſiōeȝ imediate aperuit illis ſenſū

vt intelligerent ſcripturas. vt habetur Lu
ce. vltimo. ꝛ extunc habuerunt pleniorē agni
tionem de myſterio trinitatis (ꝛ vidiſtis euȝ)
q̄ꝛ videndo xp̄m videbāt ſuppoſitū filij in q̄ ē
natura diuina: q̄ ē idē qḋ pr̄ ꝛ ſic i filio quodā
mō prēm viderāt. Alr̄ exponit̄ (vidiſtis eū). i.
audiſtis. vt hr̄ Exo. 20. ꝑplus videbat voces
vbi accipit̄ videre p audire. Si q̄rat̄ vbi apl̄i
audierūt vocē pr̄is. dicēdū q̄ audierūt cū ri
dit xp̄o clarificaui. ꝛ iterū clarificabo ſic̄ ꝑdcm̄
ē. c. 12. Aliq ēt illoꝝ vocē pr̄is audierāt in trāſ
figuratōe. ſ. petr⁹ iacobuſ ꝛ ioannes. vt habet̄
Math. 17. (Dicit ei philipp⁹) hic xp̄s remouȝ
dubiū ex vbis ſuis exortū. ꝛ diuidit̄ in duas.
q̄ꝛ p̄ remouet dcm̄ dubiū. 2°. ꝓbat ꝓpoſitū ibi.
(Uerba q̄ ego) Dixerat. n. q̄ apl̄i cognouerant
prēȝ ꝛ viderāt. iō credidit philipp⁹ q̄ pr̄ poſſȝ
videri ocul̄ corꝑalib⁹ ſil̄ ꝛ fili⁹. ꝛ iō ſtati dixit
(Dn̄e oſtende nobis prēm ꝛ ſufficit nobis). q.
d. credo vbo tuo: ſȝ prēm videre deſidero (Di
cit ei ih̄s) oñdēdo q̄liter pr̄ videt̄ q̄ꝛ nō vr̄ ocu
lis corꝑalib⁹ nec oculis mētꝭ viſione ītuitiua
in hac mortali vita. niſi a xp̄o homie. iō ſequit̄
(Tāto tpe vobiſcū ſū ꝛ n̄ cognouiſtis me). q. d.
magna ruditas ē q̄ tādiu doctrinā meā audi
ſtis ꝛ adhuc ita parū me cog̃ſcitis. ſcḋȝ ditatē
(philippe q vidȝ me) ſcḋȝ ditatē (videt ꝛ prēȝ
meū) ſic̄. n. pater nō videt̄ niſi i beatitudie. ſic
nec fili⁹ i ſua deitate. q̄ꝛ illa viſio ē merces. et
q̄ꝛ tal̄ nō ē hoi ꝯcedēda i via. iō ſubdit (Qūo
tu dicis oñde nobis prēȝ) q̄ꝛ ocl̄is corporalib⁹
nō ē viſibilis cū ſit ſpūs ut ſ̄ dictū ē ca. 4. nec
ocl̄is mētalib⁹ videt̄ i ꝑſēti ut dictū ē. ꝛ iō de
bet ſufficere hr̄e notitiā fidei ḋ eo: ꝓpter quod
ſubdit (Nō credis q̄ꝛ ego i pr̄e ꝛ pr̄ in me ē). q.
d. iſtḋ debes credere ꝛ h̄ ſufficit tibi ad ſalutē
(Uerba que ego loquor) Remota dubitatiōe
philippi p h̄ q̄ i ꝑſēti ḋ prē ꝛ filio nō habet̄ no
titia niſi fidei. Hic cōſequēter oñdit q̄ debeāt
credr̄e ꝛ hoc oñdit tripliciter. p̄ p ſuā doctrinā
que erat autētica. q̄ꝛ ſicut lingua xp̄i moueba
tur ad loquēdū ex cōceptu aīe. ſic aīa ei⁹ in oī
bus regulabat̄ ab ipſa deitate. ꝛ ideo uerbum
ei⁹ in nullo deuiare poterat a ueritate ꝓpter
qḋ tali doctrine debebāt firmiter aſſētire. et h̄
ē qḋ dicit̄ (Uerba q̄ ego loquor uobiſ a meipo
nō loquor). i. ab humanitate tātū ſȝ a deitate
mō p̄dicto. hoc etiā patȝ ex mūditia ꝛ ꝑfectio
ne doctrine xp̄i q̄ nō poteſt eē maior intātū q̄
etiā ſine miraculis eēt ei dignū credere. ꝛ hoc
ꝓbat p opera diuinit⁹ facta ad teſtimoniū ue
ritatis doctrine xp̄i. que ſūt efficaciſſimū argu
mētū ueritatꝭ ut frequēter patuit ex ſupra di
ctis. et hoc ē qḋ dicit̄. (pater autē in me ma
nēs ipſe facit opera) filius enim ꝛ pater ſunt
vnū in virtute operatiua ex qua fiebāt mira
culoſa opera (Nō creditis q̄ꝛ ego in patre ꝛ pa
ter in me ē) qualiter pater ſit i filio ꝛ ecōuerſo
dictū eſt ſ̄. 10. capitulo (Alioquin ꝓpter opera

ipſa credite) quaſi dicat ſi verba non inducūt
vos ad credendū. oꝑa miraculoꝝ totā nature
virtutē trāſcēdētia debēt vos ad hoc iducere
3°. ꝓbat hoc idē ex oꝑib⁹ q̄ fecit xp̄us p apl̄os.
q̄ꝛ nō ſolū i ꝓp̄a pſona miracl̄a fec̄: ſȝ p apl̄os.
ꝛ p hoc pȝ q̄ vtus ꝑfcā faciēdi miracl̄a erat in
xp̄o inq̄ꝫtū nō ſolū p ſe: ſȝ ēt p hoies ſimplices
ꝛ illr̄atos miracl̄a faciebat. ꝛ h̄ ē qḋ dr̄ (Amen
amē dico vobis q credit in me oꝑa q̄ ego facio
ꝛ ip̄e faciet) ꝛ hñ dic̄ q credit. q̄ꝛ ſic̄ xp̄us facie
bat miracl̄a p h̄ q̄ ei⁹ hūanitas erat deitati cō
iuncta i vnitate ſuppoſiti. ſic ꝛ apl̄i faciebant
ea inq̄ꝫtū erāt p fidē deo ꝯiūcti (ꝛ maiora hoꝝ
faciet) h̄ pȝ p̄ in doctria. plres. n. ꝯuerſi ſūt ad
fidē p p̄dicatōem apl̄oꝝ q̄ȝ p p̄dicatiōem xp̄i.
q̄ꝛ p eos ꝯuerſa ē mltitudo gētiū. p p̄dicatiōeȝ
aūt xp̄i pauci iudeoꝝ. Itē q̄ꝛ apl̄i p̄dicabāt in
oīb⁹ linguis. vt hētur Act. 2. xp̄s aūt p̄dicauit
i vna ſola lingua. ſ. hebrea: q̄ꝛ ſolis iudeis p̄di
cauit ſcd̄m q̄ ip̄emet dicit Math. 15. Nō ſum
miſſus niſi ad oues q̄ ꝑierūt dom⁹ iſrahel. nec
ē ꝯ illud qḋ dc̄ȝ ē ſupra. c. 4. q̄ p̄dicauit ſama
ritanis. q̄ꝛ ip̄i erāt iudei i ꝑte ſic ibidē dc̄ȝ fuit
2°. pȝ in miracul̄: q̄ꝛ apl̄i maiora fecerūt. Ma
gnū. n. r̄putatū fuit q̄ ifirmi ſanabāt̄ ad tactū
fimbrie veſtimētoꝝ xp̄i. ut hr̄ Mar. 6. Sȝ mai⁹
vr̄ q̄ ad tactū ūbre petri ſanabāt̄. vt hr̄ Act. 5
Subdit̄ āt cā q̄re apl̄i tāta erāt facturi cū dr̄.
(q̄ꝛ uado ad prēm) q̄ꝛ maiora debebāt fieri p⁹
effuſionē plenitudis ſpūſ ſci q̄ effuſio nō debe
bat fieri añ aſceſionē xp̄i: vt ſupra dcm̄ ē. 7. c.
Nondū erat ſpūs dat⁹: q̄ꝛ nōdū erat ih̄s gl̄ifi
cat⁹. Et q̄ꝛ pp tāta q̄ fienda erāt p apl̄os poſſet
credi q̄ futuri eēnt maioreſ ip̄o xp̄o h̄ remouȝ
dicēs (Et qḋcūq̄ peti. prēȝ in no. meo hoc fa.)
in q̄ oñditur q̄ apl̄i illa nō fecerunt niſi p vtu
tē xp̄i. qḋ pȝ. q̄ꝛ talia faciebāt dep̄cādo. iō dic̄.
ꝛ qḋcūq̄ petieritꝭ. xp̄s āt fec̄ miracl̄a impādo
vt gl̄ificaret̄ pr̄ i filio. q̄. n. ad iuocatōeȝ noīs
xp̄i fiebant miracula p apl̄os redundabat in
gl̄am pr̄is cū pr̄ ꝛ fili⁹ ſint vn⁹ deus. ꝓpter qḋ
ſubdit̄ (Si qd peti. pa. i no. meo h̄ fa.) eadē v
tute q̄ ꝛ pr̄ (Si diligitꝭ) ſupra ꝯſolat⁹ ē diſcipu
los ꝓmittēdo eis acceſſum ad prēm p ip̄ȝ. hic
ꝯſr̄ idē fac̄ ꝓmittēdo ſpūs ſci donū. ꝛ hoc ē qḋ
dr̄ (Si diligitꝭ me mā. mea ſeruate) amor. n. et
obl̄a ad deū ē diſpoſitio ad hñdū plenius ſpm̄
ſcm̄. q̄ꝛ ſȝ Aug. Caritas meret̄ augeri vt aucta
mereat̄ ꝛ ꝑfici. iō ſubdit̄ (ꝛ ego ro. pa.) h̄ ꝯuēit
xp̄o iq̄ꝫtū hō ꝛ aduocat⁹ nr̄ ē (ꝛ aliū pa. da. vo
bis). i. ꝯſolatoreȝ. dicit āt aliū ad oñdendū di
ſtinctōeȝ filij ꝛ ſpūs ſci in pſona (vt ma. vo. in
e.) q. d. iſte ꝯſolator nō auferet̄ a vobis ſic̄ ſub
trahit̄ hūanitas mea p mortē. ſȝ eternalr̄ erit
vobiſcū hic p grāȝ ꝛ i futuro p gl̄aȝ (Spm̄ vi)
tū q̄ꝛ ē eēntialr̄ ip̄a vitas. tū q̄ꝛ docet vitatem
(quē mund⁹ nō pōt accipe). i. homies mūdia
les affectū i terrenis ponētes. q̄ꝛ nō ſunt ad h̄
diſpoiti. iō ſequit̄ (q̄ꝛ nō vidȝ eū). i. dirigit itē

tionē ad ip̄m (nec ſcit eū). i. cog̃ſcit. q̄ꝛ ſola hōa
ſenſibilia ſūt hoīb⁹ mūdialib⁹ nota ſcd̄m qḋ di
cit̄ p̄me Cori. 2°. Aīalis aūt hō non ꝑcipit ea q̄
ſūt ſpūs dei ꝛc̄. (Uos aūt cognoſcetꝭ eū) p ſpā
lē reuelatōem: ꝛ p ſenſibile ſignū. q̄ꝛ ſpūs ſcūs
ſup apl̄os in linguis igneis apparuit (q̄ꝛ apud
vos manebit) q̄ꝛ nō receperūt eū p modū paſ
ſiōis trāſeūtꝭ: ſȝ hitus firmiter ꝑmanētꝭ inq̄ꝫ
tū fuerūt in grā ꝯfirmati (ꝛ i vobis erit) h̄ dic̄
ad denotandū familiaritatē ſpūs ſci erga ip̄oſ
diſcipulos (Nō relinquā vos) Hic ꝯſolat̄ eos
ꝓmittēdo eis ſuū reditū: q̄ꝛ ḋ h̄ dono ſpūs ſci
qḋ adhuc ignorabāt paꝝ erāt ꝯſolati. ꝛ diuidi
tur i duas. q̄ꝛ p̄ ꝓmittit ſuū reditū. ꝛ 2°. bonoꝝ
ſuoꝝ bñficiū ibi. Hec locut⁹ ſuȝ vobis. Prima
i tres. q̄ꝛ p̄ ꝓmittit ſuā viſitatōem. 2°. aſſignat
huius rationē ibi. Qui habet mādata. 3°. remo
uet diſcipl̄i dubitationē. ibi Dixit ei iudas. In
prima igit̄ parte dicitur ſic (Nō relinquā uos
orphanos) orphan⁹ dr̄ ꝑuatus patre carnali.
Qui enī vult a deo in filiuȝ adoptari. oportet
eū carnalē affectū ad ꝑētes relinquere in quā
tū ē cōtra deū ſcd̄m qḋ dicit ſaluator luce. 14.
Qui n̄ odit patrē ꝛ matrē ꝛc̄. ſeq̄tur nō poteſt
eē meus diſcipulus. Apoſtoli autēȝ talia reli
querāt. ideo quodāmodo orphāi erāt reſpectu
parētū carnaliū. ꝛ ſic erāt filij dei p adoptionē
ꝓpter qḋ xp̄s gerebat curā de eis ſicut de fili
is. ꝓpter qḋ ſubditur (veniā ad vos) nō ſolū
ſpūaliter cōſolādo ſed etiā corporaliter viſitā
do. ꝛ in fide cōfirmādo qḋ fecit xp̄s p⁹ reſurre
ctionē ſuā apparēs apoſtolis p. 40. dies et lo
quēs eis de regno dei ante ſuā aſcēſionē ut ha
betur Act. i. (Adhuc modicū ꝛ mūdus iaȝ me
nō videt) quia modicū tēporis erat uſq̄ ad tē
pus ſue mortis. p quā aſpectus ſue humanita
tis ſubtrahēdus erat apoſtolis (Uos autē ui
debitis me) poſt reſurrectionē eniȝ nō fuit ui
ſus omnibus ſicut āte ſȝ ſolū apoſtolis ꝛ alijs
diſcipulis ut habet̄ Act. 10. et ſubditur cauſa
ſue reſurrectionis cū dicitur (q̄ꝛ viuo ego). q.
d. licet moriar ex infirmite carnis. tamē reſur
gā uirtute deitatis. que ſēp uiuit (et uos uiue
tis) hoc dicit aſſecurādo eoſ. quia timebāt mo
ri cū ipſo. vñ ſupra. ii. ca. thomas hoc timēs di
xit. Eamuſ ꝛ moriamur cū ip̄o. ut ibidē expoſi
tū fuit. (In illo die uos cognoſcetis q̄ꝛ ego ſū
in patre meo) Poſt reſurrectionē enī habuerāt
pleniorē notitiā de myſterio trinitatꝭ. ut dictū
ē eodē capitulo (et uos in me ꝛ ego in nobis)
nō p eſſētie vnitatē ſicut pater ē in filio. et ecō
uerſo. ſed p mutuā dilectionē ſicut amās eſt i
amato et ecōuerſo (Qui habȝ mādata hic red
dit cauſā huius beneficij collati apoſtolis ꝛ n̄
mūdo: ut pȝ ex dictis. hec cauſa eſt dilectio et
obediētia ad xp̄m. que fuit in apoſtolis. ꝛ hoc
eſt quod dicitur (Qui habet mandata mea) in
aure ad audiēdū et in corde ad meditādū. ꝛ in
ore ad docēdum (et ſeruat ea) adimplēdo oꝑe

(Jlle ē qui diligit me) qꝛ ꝓbatio dilectōīſ exhi
bitio eſt opis ſm Grego. (ꝛ diligeẗ a pr̄e meo ꝛ
ego diligā eū) qꝛ vn⁹ eſt amoꝛ pr̄is ꝛ filij (ꝛ ego
māifeſtabo ei meipꝫ). ſ. poſt ſurrectōēꝫ ī hūa
nitate gl̄ioſa. ꝛ ſic māifeſtauit ſe xp̄ſ diſcipulis
ſuis: qꝛ hēbāt ꝯditiōes ꝑdictas. Māifeſtat ſe
ēt talibus per aptā viſiōēꝫ deitatis ī gloria ce
leſti (Dicit ei iudas) hic remouet diſcipuli du
bitatiōēꝫ. qꝛ iudas frater iacobi audiēs a xp̄o
ꝙ manifeſtarꝫ ſe apoſtol: ꝛ n̄ mūdo admirat⁹
eſt de h ꝙ eoſ toti mūdo ꝑferebat qꝛ vere hūili
buſ admirabile eſt audire de ſe magna. iō que
ſiuit. d. (Dn̄e quid fcm̄ eſt) qꝛ manifeſtaturus
es teipꝫ nobiſ ꝛ n̄ mūdo. q. d. vn̄ nobiſ tāta ex
cellētia (Reſpōdit ih̄s) reddēs cāꝫ hui⁹. ſ. ꝓro
gatiāꝫ dilectiōis ꝛ obediētie ad xp̄m q̄ erat in
apoſtolis: nō ſic āt in alijs. ꝛ h ē qđ dr̄. (Si qs
diligit me ſmonē meū ſeruabit) qꝛ obediētia ī
ope ꝑcedit ex amoꝛe exiſtēte ī coꝛde (ꝛ pr̄ meuſ
diligꝫ eū) ꝑ h oſn̄dit ſe unū cū pr̄e ī eſſētia (ꝛ ad
eū vēiem⁹ ꝛ māſiōēꝫ apđ eū faciem⁹) ꝛ ſic pꝫ ꝙ
pl⁹ eiſ ꝑmittit q̄ʒ an̄ fecerat. qꝛ ꝑmiſat ſuā vi
ſitatiōēꝫ coꝛpalēꝫ. hic āt cū hoc ꝑmittit viſita
tiōēꝫ ſpiritualē nō trāſitoꝛiā: ſicut ī illis ꝗ ad
vomitū reuertūẗ: ſꝫ ꝑmanētē per gr̄aꝫ confir
matiōis ī ꝑſēti: ꝛ poſtea ꝑfecte gl̄ificatiōiſ. tal
.n. gr̄a fuit data apoſtolis (Qui non diligit me
ſmonē meū nō ſuat) tales ſt̄ mūdani hoīeſ. ꝛ
iō n̄ ſūt digni habere tale bn̄ficiū ſic̄ voſ ꝗ eſtī
mei diſcipl̄i vī. Et qꝛ dixerat ſmonē meū ſerua
bit ꝛ pr̄ meuſ diliget eum: videẗ forte alicui ꝙ
nō dixiſſꝫ cōueiēter: ſꝫ magl̄ debuiſſꝫ dixiſſe ꝛ
ego diligā eū: iō huic tacite qōni reſpōdēs dic̄
(Et ſmonē quē audiſtis nō eſt me⁹: ſꝫ ei⁹ ꝗ mi
ſit me pr̄iſ) Sicut. n. ꝑdictū eſt ligua chriſti nō
mouebaẗ ad loquēdū ex cōceptiōe aīe niſi ſm
ꝙ aīa mouebaẗ a diuitate. ꝛ iō verba chriſti
erāt magl̄ ipius pr̄is ꝗ ē vnū cū filio ī deitate
q̄ʒ eſſent ipiuſ chriſti inquātū eſt homo. ꝛ iō qꝛ
ī hūanitate ꝓferebat. v̄ba illa r̄ndit. pr̄ me⁹ di
ligit eū. magl̄ q̄ʒ ego diligā. ad denotandū ꝙ v̄
ba ſua magis erāt deitatl̄ in q̄ pr̄ eſt vnū cum
filio q̄ʒ hūanitatis q̄ illa ꝓferebat. ꝑpter qđ ꝛ
pr̄ diligit obſeruatoꝛes illoꝝ v̄hoꝝ (Hec locu
tus ſū vobis) ſupiuſ ꝑmiſit xp̄ſ ap̄lis ſpu̅ ſcm̄
ꝛ ſuū reditū. hic ꝯn̄r oſn̄dit vtilitatē vtriuſqꝫ ꝑ
miſſi. ꝛ diuidiẗ in duas. qꝛ p̊ oſtendit vtilitatē
ꝑmi. 2ᵒ ſcđi. ibi. Pacē. dicit ꝗ p̊ ſic (Hec locut⁹
ſum vobis apđ vos manēs) ī pn̄tia coꝛpali ap
parens (ꝑaclit⁹ aūt ſpūs ſcūs quē mittet pr̄ in
no. meo ille vos docebit oīa). i. faciet vos ītel
ligere oīa q̄ dico vobis. ap̄li aūt adhuc erāt ru
des ꝛ ī timoꝛe poſiti ex auditu paſſiōis xp̄i. iō
ad verba xp̄i male attēdebāt. ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō capi
ebāt ea ad plenū. ꝑpter qđ dicit gr̄aꝫ ſpūs ſci
poſtea ſupplere illū defectū (ꝛ ſuggeret vobis
oīa quecūqꝫ dixero vobis). i. ad memoꝛiā vo
bis reducet. hoc diẗ. qꝛ multa de illiſ q̄ xp̄s do
cebat obliti ſunt ap̄li timoꝛe paſſionis cōcuſſi

(Pacē meā) Hic oſtēdit redit⁹ ſui vtilitatē q̄
ē ꝯſecutio ve paci. ꝛ hoc ē qđ dicit (Pacē relin
quo vobis paceꝫ meaꝫ do uobis) poſt reſurre
ctōēm. n. ſuā eis appareſ dixit pax vobis. qꝛ ꝑ
ei⁹ viſitatōēm ꝛ iſtructionē in dieb⁹ illis. 40.
coꝛda coꝝ ſunt pacificata ex turbatōe ꝑceden
tis paſſiōis. ꝛ hn̄ dicit pacē meaꝫ do vobis ad
diſtinguēdū pacē ſcōꝝ a pace mūdi. q̄ magis
apparēs ē: ꝛ ficta q̄ʒ vera. Ad cui⁹ intellectum
ſciēdū ꝙ pax ē trāqllitas oꝛdīs ſꝫ Aug. Jn ho
mine āt triplex dꝫ eē oꝛdo ad ſeipꝫ. ad ꝓximū
ꝛ ad deū. ꝛ iō ad paceꝫ ſcōꝝ p̊ requiriẗ trāqlli
tas in ſeipo. ꝛ hoc q̄ʒtum ad tria q̄ ī ipſo homie
debēt oꝛdinari. p̊ quo ad ītellectū ne erroꝛe ob
ſcureẗ. 2ᵒ quo ad voluntatē vt in deūꝫ libere
dirigaẗ. 3ᵒ quo ad appetitū ſenſitiuū, vt nō in
oꝛdinatl̄ paſſionib⁹ moueaẗ. propter qđ Aug.
diffiniēs pacē libꝛo de v̄bis dn̄l dicit. Pax ē ſe
curitas mētl̄ quo ad p̊muꝫ. tranquillitas aī q̄
ad tertiū. ſimplicitas coꝛdis quo ad ſcđm. per
coꝛ. n. qđ mouet alia mēbꝛa ītelligiẗ voluntas
q̄ mouet alias potētias ad agēdū. 2ᵒ ad paceꝫ
ſcōꝝ requiriẗ oꝛdo ad ꝓximū per ꝯſoꝛtiū cari
tatl̄ oꝛdinātl̄ bonū ꝓximi ad deū. 3ᵒ reqriẗ oꝛ
do ad deū ꝑ amoꝛiſ indiſſolubil' vinculū. Pax
aūt mūdi oꝛdinaẗ ad quietā fruitōēm bonoꝝ
tp̄aliū. quaꝫ frequēter ꝯcomitaẗ m̄ltiplicatio
pccōꝝ ſcđm illud Deutero. 32ᵒ. Jncraſſat⁹ eſt
dilect⁹ ꝛ recalcitrauit. ꝛ Eze. 16. Hec fuit iniq̄
tas ſodome ſoꝛoꝛis tue. ſaturitas panis. abun
dantia ꝛ ocium. iō de hac pace ſubdiẗ (Non q̄
modo mūduſ dat ego do vobiſ). i. nō talē pacē
vt pꝫ ex ꝑdictis (Non turbeẗ coꝛ vr̄ꝫ) Supꝛa
ꝯſolat⁹ ē xp̄s ap̄los de moꝛte ſua rōnib⁹ ſum
ptis ex ꝑte ipoꝝ. hic adhuc ꝯſolaẗ eos rōnib⁹
ſumptl̄ ex ꝑte ipi⁹ xp̄i. Et diuidiẗ in duas. ſm
duas rationeſ q̄s ponit. ſecūda ibi. iā nō mul.
Pꝛima ratio ꝑpter quā debebāt de moꝛte xp̄i
cōſolationē habere ē. qꝛ quāuis eſſet dura et
ignominioſa: tamē erat oꝛdinata ad exaltatio
nē xp̄i. et hoc ē qđ dicitur (Nō tur. coꝛ ueſtrū)
quaſi. d. nō debetis turbari de moꝛte mea (ne
qꝫ foꝛmidet) hoc addit eos aſſecurādo. quia ti
mebāt moꝛi cū eo (audiſtis qꝛ dixi uobiſ uado
ꝛ venio ad vos) q. d. non ſic recedo a uobis per
moꝛtem qn̄ adhuc vobis appareā poſt meam
reſurrectionē (Si dili. me gau. utiqꝫ qꝛ uado
ad patrē) ibi accipitur ſi ꝑ quia. ꝛ ē ſēſus ac ſi
diceret. qꝛ diligitis me ꝑ ꝯn̄s debetis gaudere
qꝛ ꝑ moꝛtē uado ad patrē me exaltātē ꝛ glorifi
cātē. Qualiter aūt xp̄s clarificatus ē ꝛ exalta
tus ꝑpter eius humiliationē in cruce frequē
ter ſupꝛadictū ē (quia pater maioꝛ me ē) nō ſe
cūdū deitatē ī qua filiuſ ē equalis patri. ſꝫ ſe
cūdū humanitatē in qua filiuſ ē minoꝛ patre.
et ꝙ hec littera ſic debeat intelligi. pꝫ. qꝛ xp̄us
loqtur de ſeipſo ſꝫ illā naturā in qua cōuenit
ei moꝛi et exaltari. hoc aūt nō pōt eſſe in natu
ra diuina que immoꝛtalis ē ꝛ magnitudine in

finita. ſꝫ natura humana in eo poterat moꝛi ꝛ
exaltari. ꝛ ex hoc pꝫ falſitas Arrij ꝗ ex h loco
arguebat filiū in diuinis a pr̄e diſtingui in eſ
ſentia. qꝛ nō loquiẗ de filio ſcđm diuinā natu
rā: ſꝫ ſcđm humanā tn̄ (Et nūc dixi vobis p̊⁹
q̄ʒ fiat: vt cum fcm̄ fuerit credatl̄). ſ. ꝙ nō tan
tum ſum hō ꝗ moꝛi pōt ꝛ exaltari: ſꝫ ēt deuſ ꝗ
certitudinalr̄ ꝑdico futura contingentia qđ ē
ꝓpꝛium ipſiuſ dei ſcđm ꝙ diciẗ Eſa. 41. Annū
ciate nobis que ventura ſunt in futuꝝ ꝛ ſciem⁹
quia dij eſtis vos. hoc. n. addit xp̄s. quia ime
diate locutus fuerat de ſua humanitate. Mo
dus enim huius euangeliſte ē: vt dcm̄ eſt fre
quēter: cum refert aliquid ꝑtinens ad xp̄i hu
manitatē in qua minoꝛ eſt patre. adiūgere ali
quid pertinens ad deitatem in qua eſt equa
lis. quia credere vtrūqꝫ eſt de neceſſitate ſalu
tis (Jam non multa) hic poniẗ ſecunda ratio
ꝑpter quā apoſtoli habebāt conſolari de moꝛ
te xp̄i. ſ. qꝛ illa moꝛs nō erat culpabilis: ſꝫ ma
gis virtuoſa. ꝛ hoc ē qđ dr̄ (Jam non multa lo
quar vobiſcū). i. in hoc moꝛtali coꝛꝑe exiſ. qꝛ
temp⁹ ſue captiōis erat ꝓpinquū (venit. n. ꝑn
ceps mūdi hui⁹). i. diabol⁹ qui eſt ꝑnceps ho
minuꝫ mundanoꝝ non ꝑ creatōēm: ſꝫ ꝑ ſeduc
tionē. Uenit aūt ad xp̄m ipꝫ tētando in deſer
to: ꝛ ꝑncipeſ iudeoꝝ ꝯtra ipꝫ incitando (ꝛ ī me
non habꝫ quicq̄ʒ). i. nullū peccatū. ꝛ ꝑ ꝯn̄s nul
lā moꝛtis cām. qꝛ moꝛs intrauit mundum per
peccatum. vt diciẗ ad Ro. 5. Et qꝛ poſſꝫ queri.
ex quo in te non ē cauſa moꝛtis: quaẗ ergo mo
rieris. iō huic tacite queſtioni reſpōdet dicēs
(Sꝫ ut cognoſcat mūdus qꝛ diligo patrem). i.
ad hoc ſuſtineo moꝛtē: vt oēs cognoſcant ꝙ
hoc ꝑcedit ex dilectōe quā habeo ad patrē. qꝛ
deus pater xp̄o homini iſpirauit uolūtatē pa
tiēdi ꝑ ſalute mūdi ex maxīa caritate qua dili
git hominē ꝑpter deū (ꝛ ſicut mādatū dedit mi
hi pater ſic facio) ideſt ex obediētia ad patreꝫ
libēter ſubeo moꝛtē (Surgite eam⁹ hinc) Que
ritur hic de loco ad quē xp̄s duxit diſcipulos
ſuos cū dixit (ſurgite eam⁹ hinc) Ad hoc dicit
hyllarius. 9. de trini. ꝙ de loco in quo comede
rant agnum paſcalē duxit eos ad locū in quo
erat tradēdus. Sed littera ſequēs uidetur re
pugnare quia in pꝛincipio capituli. 18. dicitur
Hec cū dixiſſet ieſus egreſſus ē cū diſcipulis
ſuis trās toꝛrētē cedron ubi erat oꝛtus: in quē
introiuit xp̄s et diſcipuli eius. Sciebat aūt iu
daſ ꝗ tradēbat eū locū. Ex quo patet ꝙ illa uer
ba que ab hoc loco ſequūẗ uſqꝫ ad pꝛincipiū.
18. capituli. Dixit ieſus diſcipulis ſuiſ extra lo
cū in quo erat tradēdus. ꝑpter qđ ſciendū ꝙ
xp̄s moꝛti ſue ꝓpinqu⁹ ardua et difficilia uo
lebat dicere diſcipulis ſuis. ut patet ex ſequē
tibus. Ad itelligēdū v̄o talia reqriẗ attētio aī.
tal' aūt attentio erat īpedita ī ap̄lis ex paſſiōe
timoꝛis. ꝛ iō dixit xp̄s diſcipul' ſuis. (Surgite
eam⁹ hinc). i. ad aliū locū magl̄ ſecuꝝ. Quiſ tn̄

ille loc⁹ fuerit determinate nō exꝓmiẗ. Uide
bat. n. diſcipulos timoꝛe moꝛtis perterritos.
tum ratōne tēpoꝛis. quia nox erat: vt ſupꝛa di
ctum ē. tū rōne loci: qꝛ adhuc erant ī medio ci
uitatis vbi comederāt agnū paſcalem. ꝛ iō ti
mentes capi ab hoſtib⁹ q̄ſi ꝯtinue circūuolue
bant oculos ad oſtiū domus. ꝛ iō dixit eis. ſur
gite eamus hinc ꝛc̄. q. d. eamus ad alium locū
magis ſecurum ꝛ ſecretū vbi melius attēdatl̄
ad ea que dicenda ſunt vobis.

(Ego ſum vitis) Poſtq̄ʒ xp̄s ꝯſolat⁹ ē di
ſcipuloſ de ſua moꝛte. hic ꝯſolaẗ eos ꝯ̄
tribulatōēs iminētes eis ex iudeoꝝ ꝛ
ꝑncipum mundi ꝑſecutione. Et diuidiẗ in du
as ꝑtes. qꝛ p̊ ꝑmittit ꝑabolā. 2ᵒ ꝓſequiẗ ipam
ibi. Jaꝫ mūdi eſtis. Parabola aūt iſta ē de tri
bus. ſ. de vite. de agricola. ꝛ de vitis cultura:
ut patebit ꝓſequendo. dic̄ ergo (Ego ſum vitis
vera) Sicut. n. vitiſ materialꝭ hꝫ lignum ville
ꝛ deſpectum: ꝛ q̄ſi inutile videẗ: cuꝫ tn̄ fruct⁹
optimos habeat. ita xp̄us in humana natura
videbaẗ abiect⁹ villis ꝛ deſpect⁹. ꝛ tamē ꝑ ei⁹
humilitatē ſecutus ē fructus glorioſus. vniuſ
enī nature ſunt vitis ꝛ palmites. ꝛ iō xp̄us dr̄
vitis rōne hūanitatis in qua natura ē fideli
bus ſimiliſ (ꝛ pr̄ me⁹ agricola eſt) qꝛ plenitudi
nē gr̄e ꝛ veritatl̄ infudit ꝛ plātauit in xp̄o ho
mine: vt dcꝫ ē i. i. c. Sciēdū aūt ꝙ cultura h⁹
vinee n̄ hꝫ ꝓpꝛie locū circa ſtipitē ꝗ ē ipe xp̄s
qꝛ in gr̄a ꝛ ſcīa habituali nō ꝓficit: ſꝫ totum a
ꝑncipio habuit nec habuit peccatū tollenduꝫ
ꝛ purganduꝫ. Sꝫ cultura hui⁹ vinee circa pal
mites ꝯſiſtit. i. fideles xp̄o adherentes. quoꝝ
aliq ſola fide adherent nō ꝑ caritatē oꝑanteꝫ.
ꝛ iſti abſcindenẗ ꝑ ꝯdēnationis ſniam. iō ſub
ditur (Omnē palmitē in me non ferenteꝫ fru
ctum tollet eū) Alij aūt adherent xp̄o ꝑ fidem
ꝛ oꝑanteꝫ caritatē ꝛ de iſtis ſubdiẗ (ꝛ oēm qui
fert fructū purgabit eū) ꝑ mūdi tribulatōeſ q̄
ſunt q̄daꝫ medicie ꝛ purgatōes (ut fructū pl⁹
afferat. ſic. n. ī vite materiali aliq palmites ēt
fructuoſi reſcidunẗ. ne hūoꝛ nimis diſꝑgaẗ: et
ſic virtus vnita foꝛtificaẗ ꝛ magis fructificat:
ſic ꝑ tribulatōes iocunditatē vite pn̄tis a fide
libus reſcindētes coꝛda eoꝝ retrahūẗ ab amo
re mūdaliuꝫ: ꝛ ſic intra ſe collecta feruētius fe
runẗ in deū. ꝛ faciūt maioꝛē fructum bonoꝛuꝫ
operum (Jaꝫ vos) hic ꝓſequiẗ parabolā p̊ quā
tum ad palmitū adheſionē. 2ᵒ quantū ad eoꝝ
purgationē ibi. Si mundus vos odit. Pꝛia in
2. qꝛ ꝑmo diſcipl̄oſ ad adherēdū ſibi īducit. 2.
declarat in quo iſta adheſio cōſiſtit ibi. ſic̄ dile
xit me. Circa p̊mum ponit quatuoꝛ rōnes q̄re
fideles debent xp̄o adherere per fidē ſicut pal
mites ad vitem. Pꝛia ratio ſumiẗ ex palmituꝫ
adherentiū fructificatione. qꝛ aliter nō poſſūt
fructū facere. ꝛ hoc eſt qđ dicit (iam vos mūdi
eſtis ꝑpter ſermonē quē locutus ſum vobis)
qꝛ ap̄li per doctrinā xp̄i iam erant ſegregati ab

erroribuſ iudaice ſupſtitionis .iō ꝯcludit(ma
nete in me.ꝛ ego in vobis)per fidē caritate for
matā.per quā homo eſt in deo.ꝛ deus in homi-
ne ſicut palmeſ nō poteſt facere fructū niſi mā
ſerit in vite.hoc ſenſibiliter videmuſ ī vite ma
teriali.qꝛ facere fructū nō poteſt niſi ꝑticepſ ſit
humoris ꝛ pinguedis ipſius ſtipitī (ſic nec vos)
.ſ.poteſtis fructificare operibus meritorijs niſi
ī me manſeritis per ꝑticipationē grē ꝛ caritatī
(Ego ſum vitis ꝛ vos palmites).q.d.ſi vultis
fructificare manete in me(ſi quis in me)hˀ pōī
tur ſecunda ratio adherendi xp̄o que ſumitur
ex palmitū nō adherentiū punitōe cum dicit.
(Siquis in me non manſerit) veraciter ꝑ cari
tatē formatā q̄uis maneat apparēter ꝑ fidē
ſine operibꝰ:que mortua ē(mittet foras)ꝑ ab-
ſciſionē in morte .qꝛ tunc ſepabit numero a fi-
delibuſ ſicut erat ſepatus merito(ꝛ areſcet)qꝛ
xp̄iani q̄diu viuūt hñt aliquē virorem ꝓpter
xp̄ianitatiſ nomen:ſꝫ in morte eū amittunt.qꝛ
tunc apparet ꝙ nihil eis ꝓfuit.ꝛ adhuc magꝭ
in iudicio futuro apparebit.iō ſequit (ꝛ colli-
gent eum).ſ.angeli executores diuine iuſticie
tollentes zizaniā de medio tritici(ꝛ in ignem
mittēt).ſ.infernalē(ꝛ ardet)ſine fine in perpe
tuitate pene(Si mānſeritis)hic ponit tertia rō
q̄ ꝓcedit ex ipletione volūtatis fideliū xp̄o ad
herentiū.ꝛ hoc ē qđ dr̄(ſi manſeritis in me)fi-
de formata caritate(ꝛ verba mea māſerint in
vobis)non ſolū corde itelligendo: ſꝫ ēt opere
adiplendo(quodcūqꝫ volueritī petetis ꝛ fiet
vobis)hoc tñ eſt intelligendū ſi petat pie.i.de
ꝑtinentibus ad ſalutē.qꝛ exaudire in alijs fre
quēter nō expedit.ꝛ ꝑſeuerāter. qꝛ illud qđ pe
tit ēt ꝑtinens ad ſalutē non ſemꝑ ſtati datur a
deo.ſꝫ differt vt ꝯgruo tp̄e det.ꝛ ꝑ ſe.qꝛ oratō
ſcōꝝ de ſalute alioꝝ aliqñ ipedit nō ꝓpter de
fectum orantī:ſꝫ illius ꝓ quo orat. his aūt tri
bus ꝯcurrentibꝰ ſꝑ orō exaudit(In hoc clari-
ficatꝰ eſt)hic ponit quarta rō q̄ ꝓcedit ex diui
na glorificatiōe quā quilibꝫ dꝫ deſiderare ma
gis ēt q̄ ſuū bonū ꝓpriū.diuia āt glorificatio
relucet in fidelibꝰ xp̄o adherentibꝰ ꝑ fidē ex
dilectione operantem.ꝛ hoc ē quod dr̄.(In hˀ
clarificatꝰ eſt pr̄ meꝰ:vt fructū plurimū affe
ratis)in multiplicatiōe bonoꝝ opeꝝ(ꝛ efficia
mini mei diſcipuli)ꝑfecte adherēdo mihi(Si
cut dilexit)Poſtq̄ hortatꝰ ē xp̄s diſciplos ad
adherendū ſibi.hic ꝯñr oſtendit ī q̄ huiuſmōi
adheſio ꝯſiſtit.ꝛ diuidit ī duas.qꝛ p̄ oſtēdit ꝙ
hec adheſio ꝯſiſtit in dilectione.2°. oſtendit ꝙ
dilectio ꝯſiſtit in mādatoꝝ obſeruatione.ibi.
Si p̄cepta mea.dicit igit (Sicut dilexit me pr̄
ꝛ ego dilexi vos).i.ad idē bonū ꝯſequēdū non
tñ equalr̄.diligere.n.eſt velle alicui bonū.deꝰ
aūt vult bonum diuinū xp̄o homini.non ſolū
ſcđm vnionē que ē per operationem in fruitione
boni.ſꝫ ēt ſcđm realē vnionē ſuppoſiti. Fideli
buſ aūt vult bonū diuinū tñ ſcđm vnionē grē
ꝛ glē q̄ eſt in fruitione.nec tñ ita ꝑfecte fruunt
ſicut aīa xp̄i(Manete in dilectione mea)hˀ di
cit ad oſtendendū ꝙ deꝰ nullū cogit ad fidem
ꝛ dilectōez(Si p̄cepta mea)hic oſtendit ꝙ di-
lectio ꝯſiſtit in mandatoꝝ obſeruatōne.ꝛ diui
dit in duas.qꝛ p̄ facit quod dc̄ꝫ ē.2°. rñdet cui
dā q̄ōni que ſibi poſſet fieri ibi. Hoc ē p̄ceptuꝫ
meū vt diligatī ꝛc̄.in p̄ma ꝑte dicit ſic(Si p̄ce
pta mea ſeruaueritī manebitī ī dilectōe mea)
Amor.n.dei nūq̄ eſt ocioſus.ꝛ iō ſi ē ī corde oñ
dit in opere.ꝛ ꝑ hoc homo diſponit vt caritas
in eo augmentet.ꝛ ꝑ ꝯñſ adheſio ad xp̄m forti
ficet(ſicut ꝛ ego p̄cepta patris mei ſeruaui et
maneo in dilectione eius)qꝛ xp̄s ex amore ad
pr̄em factꝰ eſt obediens vſqꝫ ad mortē.vt hēt
Phil.2.ꝛ ꝑ hoc vnio eiꝰ ad pr̄em augmentata
ē inq̄tum gloria aīe deriuata ē ad corpꝰ eiꝰ in
ſua reſurrectione(Hec locutꝰ ſum vobis)hoc
addit ne forte aliqs crederet ꝙ ꝓpter ſe non ꝓ
pter nos ad p̄dicta inuitaret.iō ſubdit (ut gau
diū meū ī vobis ſit)gaudiū.n.xp̄i hominis cō
ſiſtit ī ꝯiunctōe ad deitatē modis p̄dictis.ad
quā ēt peruenimꝰ ꝑ mandatoꝝ obſeruationē
alio tñ modo q̄ xp̄s:vt dictū ē(ꝛ gaudiū vr̄m
ipleat)qđ non poteſt eē niſi in gloria celeſti.qꝛ
nihil citra deū poteſt replere cor hūanum. ꝑꝑ
quod dicit Aug.libro ꝯfeſſionū inquietū ē cor
meū dñe donec regeſcat in te(Hoc ē p̄ceptuꝫ)
Hic rñdet cuidā q̄ōni q̄ ſibi poſſet fieri.qꝛ poſ-
ſet aliqs dicere.tu āmonuiſti nos adherere ti-
bi ꝛ dixiſti ꝙ hec adheſio ꝯſiſtit in mādatoꝝ
obſeruatione.ſꝫ oñde nobis vlteriꝰ obſeruan-
di modū.iō dicit ꝙ modus obſeruandi eſt per
dilectionē dei ꝛ ꝓximi.qꝛ ī his duobꝰ tota lex
pendet ꝛ ꝓphete.vt habet Math.22.cuiꝰ rō
ē.qꝛ oīa opa bona ex caritate ꝓcedunt ꝓpter
quod dicit Grego.ſicut multi arboris rami ex
vna radice ꝓdeunt.ſic multe virtutes ex vna
caritate generāt ꝛ ad caritatē ordināt.ꝓpter
quod dicit Apl's.i.thi.i.finis p̄cepti ē caritas.
ꝛ hoc ē qđ dr̄.(hˀ ē p̄ceptū meū vt diligatī inui
cē)Licet aūt in dilectōe ꝓximi includat dilec
tio dei tanq̄ p̄ncipalior.qꝛ ꝓximꝰ non ē diligē
dus niſi ꝓpter deū.tñ ſaluator hic magis fac̄
mentōem expſſam de dilectione ꝓximi cuꝫ.d.
inuicē.qꝛ intendebat apl'os inducere ad fide-
lium edificatōem ꝛ tribulatōem ſuſtentādaſ
ad q̄ neceſſaria ē caritas ꝓximi(Sicut dilexit
vos).i.efficaciter gratuite ꝛ recte ſicut expoſi
tū ē ca.p̄cedēti.ꝙ āt xp̄s ſic dilexerit: ꝓbat cū
ſubdit(Maiorem hac dilectione nemo hꝫ:vt
aīam ſuam ponat quis ꝓ amicis ſuis)hoc aūt
fecit xp̄s.g̃ ꝛc̄.Quattuor.n.diligēda ſunt ex ca-
ritate.ſ.deꝰ.aīa.ꝓximꝰ.ꝛ corpꝰ ꝓpriū.Ideo
cū caritas ſit ordinata ꝓ ipo deo q ē primum ꝛ
maximū diligibile ex caritate.debēt alia tria
exponi ſicut minus ꝓ maiori.ꝓ aīa aūt ꝓpria
dꝫ ꝓximꝰ ꝛ corpꝰ ꝓpriū ꝯtēni.ꝓ ſalute ꝓximi
dꝫ vita corꝑalis expōi.ꝛ iō cū corpꝰ ꝓpriūꝫ ſit

maximū bonū qđ nobis remanet ꝓ ꝓximo ex
ponēdū.pꝫ ꝙ in tali expoſitione ē maximū ſi-
gnū dilectionis ad ꝓximū.uerū tamē qꝛ obſer
uatio mādatoꝝ nō ſolū inducit ad dilectionē
ꝓximi.ſed principalius ad dilectionē dei. iō
ſubditur(Uos amici mei eſtis ſi feceritis que
ego p̄cipio uobiſ)ꝛ qꝛ amici reuelāt ſecreta.iō
ſubdit (Iam nō dicam uos ſeruoſ)ideſt timo-
ri ſeruili ſubiectos cū amore filiali eēnt ſubie-
cti.et hoc modo apoſtoli aliquādo dicūtur ſer
ui Ro.i.Paulꝰ ſeruꝰ ieſu xp̄i ꝛc̄.(qꝛ ſeruꝰ ne
ſcit quid faciat dñs eꝰ)hoc uidemus in huma
nis.Secreta tñ reuelantur filijſ cuiuſmodi
erāt apoſtoli q xp̄o erāt ſubiecti amore filiali.
ideo ſubdit (Uos āt dixi amicos.quia omnia
quecūqꝫ audiui a pr̄e nota feci uobis) hoc nō
ē intelligēdū de omnibus ſimpliciter ꝛ abſolu
te.quia apoſtoli nō habuerūt tātā plenitudi-
nē ſciētie ſicut xp̄s.ſꝫ ē intelligēdū de omnibꝰ
pertinētibꝰ ad eorū ſtatū.cuiuſmodi ſunt iſta
que ꝑtinēt ad eorū ſalutē.et fidei ꝛ morū p̄di-
cationē:et eccleſie gubernationē.Et quia iſta
cōferūtur ad utilitatē fideliū non ipſiuſ xp̄i.
ideo ſubdit (Nō uoſ me elegiſtis ſed ego elegi
vos)Duplr̄ ē.n.electō fideliū.vna eterna q̄ ē
idē qđ p̄deſtinatio diuina .et hec electio apo-
ſtolorū ꝛ alioꝝ fideliū ē a ſolo deo ex mera li-
beralitate.Alia ē tēporalis .ſ. uocatio ad fidē
ꝛ gratiā ꝛ apoſtolatū ꝛ huiuſmōi:ꝛ iſta voca-
tio ē effectus p̄me ſecūdū illud ad.ro.8.Quos
p̄deſtinauit hos ꝛ uocauit ꝛ ſic apoſtoli electi
ſūt a xp̄o tēpore gratie(ꝛ poſui uoſ)ideſt firmi
ter diſpoſui(ut eatis)p̄dicādo ꝑ totū mūdū(ꝛ
fructū afferatis ꝛ fructꝰ ueſter maneat)qꝛ fi-
des eccleſie manebit uſqꝫ ad finē mūdi quātū
cūqꝫ tribulationibꝰ impellat.uel aliter (ma-
neat)in gloria eterna (ut quecūqꝫ petieritis
patrē in nomine meo det uobis)dūmō tamē
iſta petitō fiat ꝓ uobiſ pie ꝛ ꝑſeuerāter ſicut ſu
pra expoſitū ē eodē ca.(Hec mādo uobiſ ut di
ligatis inuicē)in hoc cōcludit intentū ꝑ hoc
ſignās ꝙ omnia p̄dicta dixit eiſ ad hūc finē.ſ.
ut mutuo ſe diligāt(Si mundus)hic agit de
palmitū adherētiū purgatione ꝑ tribulatiōeſ
futuras contra ipſas eos cōſolādo.ꝛ diuidit ī
tres.quia primo ad eoꝝ ꝯſolationē rōes indu
cit.ſecūdo ea exponit ibi. Mementote .tertio
excuſationes ꝑſequētiū excludit ibi.Si nō ue
niſſē.Circa primū ponit duas ratiōes . prima
ſumit exēplo ſui. Mēbra eni refutare nō de
bēt cōditōnē capitis cū nō ſint maioris digni
tatis : imo minoris. xp̄s aūt caput ē apoſtolo
rū.ꝛ ideo exēplo xp̄i debēt patiēter tollerare
tribulationes ꝑſequētiū .et hoc eſt ꝙ dicitur
(Si mūdus vos odit)hic accipit ſi ꝓ qꝛ.q.d.
qꝛ futuꝝ ē ꝙ mūdꝰ vos odiat ſcitote ad ꝯſola
tionē vr̄aꝫ(qꝛ me p̄orē vobis odio habuit)ꝑꝑ
quod dicit Aug.in ſermone.recuſat eſſe in cor
pore q odiū non vult ſuſtinere cū capite. ſcđa
rō ſumit ex ꝑte mundi.Similitudo.n.ē cā di-
lectōis ſcđm illud Eccle.13.oē aīal diligit ſibi
ſimile ꝛ diſſimilitudo ē cā odij. Apoſtoli autē
erant diſſimiles hominibꝰ mundanis.ꝛ iō nō
debebāt admirari ſi ꝑſecutiones ſuſtinerēt ab
ipis.ꝛ hˀ ē dr̄(Si d̄ mūdo fuiſſetis)lꝫ apl'i eēnt
de mundo ꝑñtia corꝑali:nō tñ erant de mūdo
ꝯcupias mundi imitando(mundus qđ ſuum
erat diligeret)Sꝫ ꝯ hoc videt eſſe ꝙ aliq p̄nci
pes mundani de quibus loquitur ſaluator.cū
eēnt perſecutores apoſtolorū . aliquos tamen
mundanos ꝛ malos non diligebant : ſed ma-
gis perſequebantur : ut latrones ꝛ p̄dones et
huiuſmōi:q̄s iterficiebāt. Dō ꝙ malū nō pōt
eſſe purū qn habeat aliqd de bono.alias ſeipꝫ
deſtruerꝫ ſecūdū ph'm Licet igit principeſ il
li q ꝑſecuti ſūt apoſtolos eēēt mundāi ꝛ mali
quātū ad ſupbiā ꝛ infidelitatē ꝛ huiuſmōi ta-
mē aliqd boni habebāt ut iuſticiā clemētiā uł
aliqua huiuſmōi .ſicut legitur de traiano ꝛ mł
tis alijs p̄ncipibus mūdanis ꝛ ſic ꝑſequeban-
tur latrones ꝛ p̄dones inquantū erāt eis diſſi-
miles in bono iuſtitie.ſic ecōuerſo ꝑſequeban
tur apoſtolos ꝛ alios fideles inquātū erāt eis
diſſimiles ī infidelitate. Sed adhuc dices.qꝛ
ſunt aliqui mundani in eodē vitio cōicantes
q tñ ſeſe ꝑſequunt vt ſupbi ꝛ cupidi.ꝑꝑ hˀ dōꝰ
ꝙ duplex eſt amor.ſ.amicitie ꝛ concupiſcentie
In amore āt amicitie ſimilitudo ē cauſa amo-
ris.qꝛ amicus vult amico bonū inquātū app̄
hēdit ipſum quodā mō vnum ſibi. qꝛ amicus
ē alter ipſe ſecūdū ph'm .hoc āt nō ē ꝑ realē
idētitatē ſed ꝑ cōformitatē . ſic aūt nō ē ī amo
re ꝯcupiē qua aliqs vult ſibi ipſi bonū.ꝛ ideo
quātoplus diligit ſe amore concupiē q̄ aliū
ſibi ſimilem amore amicitie odit eū inq̄tum
ipeditur ꝑ eū a ꝑſecutōe boni amati.ꝛ ſic vnuſ
ſupbus odit aliū inq̄tū ſurripit ſibi ſingularē
excellētiā quā cupit ꝛ auarꝰ ſilr̄ auaꝝ iquātū
arripit ſibi lucrum qđ deſiderat. ꝛ ſic de alijs
(Mementote)hic exponit ratiōes p̄dictas.ꝛ p̄
primā.2°.ſecūdā ibi.Sed hec oīa. Pima ratio
erat de ꝑſecutōe illata xp̄o ꝛ apoſtoliſ inferen
da ꝛ quātū ad hoc dicit(Mementote ſermonis
mei quē ego dixi uobis)ſ̄.13.ca.(Nō ē ſeruus
maior dño ſuo)ꝙ āt prius vocauit ſuos.13.c.
ꝛ hoc idē repetit nō ē cōtra illud qđ in hoc ca.
dixit.Iā nō dicā uos ſeruos.Seruitus.n.quā
apl'is tribuit nō ē aliud q̄ ſubiectio ex amore
filiali ad xp̄um q dicit ſeruitus large.Serui-
tus aūt quā ab eis excludit ē timoris ſeruilis
que a caritate excludit ut habetur.i.Ioan.4.
(Si me ꝑſecuti ſūt ꝛ uos ꝑſquētur)ſi ꝓ qꝛ .q.
d.qꝛ me ꝑſecuti ſūt de facto.nō ē mirū ſi uoſ ꝑ
ſequēt ī futuro.Si ſmonē meū ſuauerīt ꝛ vr̄ꝫ
ſuabunt)hic pōt accipi li ſi dupliciter.ſcilicet
ꝓ qꝛ ꝛ ꝓ nō.qꝛ aliq v̄bū xp̄i d̄uote ſuſceperūt
ut nichodemus lazarus ꝛ ſorores eius ꝛ cōſi-
miles.ꝛ aliq cōtēpſerūt ſicut ſcribe ꝛ phariſei.

ē ſiliter fuit de apoſtoliſ.qꝛ aliqui eos deuote
audierūt ſicͭ pꝫ de cornelio Act.io.ꝛ i mltí aliſ
locis. ꝛ mlti cōtēpſerūt ꝛ a ſe repulerūt. vt pꝫ
Act.z3.vbi barnabas ꝛ paulus dixerūt.vobiſ
oportebat primū loq ṽbū dei: ſꝫ qꝛ repellitis
illud ꝛ idignos ꝛcͨ(Sꝫ hec oīa)hic exponit ſaꝫ
rōneꝫ que fuit de odio mūdanoꝝ erga apoſto/
los:cui⁹ cām explicat dicēs (Sꝫ hec oīa faciēt
vobis ꝓpter nomen meū).i.ꝓpter cōfeſſiōem
noīſ mei(Qꝛ neſciūt eū qui miſit me).i.deū pa
trē.Cōtra h̄ videt̄ illō pſal. 75.not⁹ i iudea de
us.Dicēdū ꝙ habuerūt noticiā determinataꝫ
de vnitate dei.de pluralitate āt pſonaꝝ n̄ hūe
rūt noticiā niſi ſupiores ſcripturaſ itelligēteſ:
tn̄ iſta noticia fuit obſcura.qꝛ an̄ tp̄s xp̄i n̄ fuit
myſteriū trītatl ad plenū reuelatū.Jta.n.noti
cia quā hēbāt ō h̄ iudi fuit eiſ obſcura ex odio
qō ꝯcepāt ad doctrinā xp̄i.ꝛ ſic lꝫ cogſcerēt iq̄ꝫ
tū eſt pr̄ oīuꝫ per creatiōeꝫ.nō tn̄ coguerūt eū
inq̄ꝫtū miſit filiū ſuū ad ſalutē credētiuꝫ. Jſta
tn̄ igrātia nō excuſabat eos i pſecutione xp̄i et
apoſtoloꝝ.qꝛ ꝓcedebat ex odio ꝛ iuidia vt di/
ctū eſt.Siliter igrātia nō excuſabat tyrannos
apoſtolos ꝛ alios fideles pſequētes.qꝛ ꝓcede/
bat ex obſtinatōe eoꝝ i pccō idolatrie.ꝙ pꝫ ex
h̄.ꝙ videbant ꝑ aplos fieri ſigna ṽtutl diuie ꝛ
tn̄ pmāebāt i iſidelitate(Si nō veniſſē)hic oñ
dit pſecutores xp̄i ꝛ fideliū iexcuſabiles.Et h̄
oñdit dupliciter.Primo ex hiſ que facta ſūt in
xp̄i p̄ſētia.z.ex his q̄ facta ſūt i ei⁹ abſētia ibi.
Cū aūt venerit.Prima i duas.qꝛ p̄ oñdit eos i/
excuſabileſ verbis.z.factl ibi.Si opa.Circa p̄
mū ſciēdū ꝙ doctrina xp̄i fuit ita mūda pura
ꝛ pfecta: vt pꝫ intuēti:ꝛ dictis ꝓphetaꝝ cōſo/
na ꝛ ipoꝝ impletia vt pꝫ cōferēti nouum teſta
mētū veteri.Jteꝫ ſic fuit cōfirmata miraculis
ſoli deo poſſibilib⁹ ꝙ ſufficiēter debebat cōui/
cere audiēteſ ad credēdū ꝑꝑ quod dixit nicho
dem⁹ ſupra.3.ca.Scim⁹ qꝛ a deo vēiſti magiſ/
ter.Nemo.n.poteſt hec ſigna facere que tu fa/
cis niſi fuerit de⁹ cū eo.ꝓpter qō iſidelitas iu/
deoꝝ fuit maximū pcc̄m.ꝛ h̄ eſt qō dr̄(Si non
vēiſſeꝫ)hoc dixit qꝛ e⁹ aduēt⁹ erat eis ꝓmiſſuſ
in lege ꝛ ꝓphetis (ꝛ locut⁹ eis fuiſſē)lī non qō
in aliqb⁹ libriſ interponit̄ nō ē de textu:ſꝫ reſu
mit̄ ex ꝓcedēti clauſula(pcc̄ꝫ nō hērēt).ſ.pcc̄ꝫ
iſidelitatl i me.qō dr̄ ſpecialiter pcc̄m ꝑꝑ eius
grauitatē.tn̄ ſine h̄ hēbāt bene alia pcc̄a.ꝛ āte
hūerūt.(Qui me odit ꝛ pr̄eꝫ meuꝫ odit)h̄ ſub
dit ad oñdēdū ꝙ excecatio iudeoꝝ doctrīe tā
efficaci n̄ credētiū ꝓceſſit ex iuidia ꝛ odio ꝯtra
ipꝫ (ſi opa) Dic pōit̄.z.rō ad oñdēdō eos iexcu/
ſabiles.que ꝓcedit ex opib⁹ fcis a xp̄o q̄ fuerīt
ſ ra magna ꝛ ṽtutē creature trāſcēdētia: ꝙ nul
lus ali⁹ fecerat an̄ talia. vt pꝫ i illūinatiōe ce/
ci nati:ꝛ in ſuſcitatiōe laꝫari quatriduani ꝛ in
ſupnaturali eclipſi in paſſione xp̄i:ꝛ iō ſi illi ꝗ
fuerūt increduli moyſi ꝛ ꝓphetl fuerūt graui/
ter puniti ꝛ inexcuſabileſ reputati mlto forti⁹

illi.ꝛ h̄ ē qō dr̄(Si opa nō feciſſē in eiſ q̄ nemo
ali⁹ fecͭ pcc̄ꝫ nō hērēt).ſ.infidelitatl i me:lꝫ ha
berēt alia pcc̄a (Nūc āt ꝛ viderīt).ſ.opa (ꝛ ode
rūt me ꝛ pr̄eꝫ meū)qꝛ ex odio ad xp̄m ipi⁹ opa
tāq̄ꝫ maligna attribuebāt beelꝫebub p̄ncipi de
monioꝝ vt habet̄ Math.iz.(Sꝫ vt adimpleat̄
ſmo)hic vt tenet̄ cōſecutiue. qꝛ ex odio coruꝫ
cōſecuta eſt impletio illi⁹ ſmonis (ꝗ in lege eo
ruꝫ ſcript⁹ ē).ſ.pſal.34.(odio hūerūt me gratl)
.i.ſine cauſa.imo ꝯrio habebant cauſaꝫ amā/
di eū ex bñficÿs eis ipenſis i docēdo eoſ ꝛ ſanā
do infirmos eoꝝ(Cū āt venerit) Dic oñdit eoſ
iexcuſabiles ꝑ ea q̄ facta ſūt in xp̄i abſētia vꝫ
ꝑ aduētū ſpūs ſancti ſuꝑ apoſtolos poſt aſcē/
ſionē xp̄i qō fuit ſignū manifeſtiſſimū ad doc/
trinā xp̄i ꝯfirmādaꝫ ꝛ h̄ eſt qō dr̄(Cū āt vene/
rit paraclitus) .i.cōſolator(quē ego mittā vo
biſ a pr̄e)in h̄ oñdit ſpm ſcm̄ a ſe ꝓcedētē i quā
tū dicit ſe illū mittere(ſpꝫ ṽitatis ꝗ a pr̄e ꝓce/
dit)i q̄ oñdit ſpꝫ ſc̄tū a pr̄e ꝓcedere.qꝛ ꝓcedit
ab vtroq̄ꝫ(ille teſtimoniuꝫ ꝑhibebit de me)ꝙ
.n.hoies p̄us illiterati:ꝛ ſimplices de ꝓfūdita
te ſcripturaꝝ ſubito plane loquerēt̄:ꝛ in oībuſ
liguis fuit maximū ſignū ad cōfirmādū fideꝫ
xp̄i(ꝛ vos teſtimoniū ꝑhibebitis)p̄dicādo oī/
bus ꝑplis (qꝛ ab initio mecū eſtis)nō eſt itelli/
gēdū ꝙ fuerit cū eo a p̄ncipio vite ei⁹:ſꝫ ab ini
tio ſue p̄dicatiōiſ qñ incepit docere ꝛ miracla
facere.

CXVI

Hec locut⁹ ſū)Poſtq̄ꝫ xp̄s aliquas rati/
ones poſuit ad diſcipuloꝝ cōſolatiōeꝫ
hic magis explicat ſuā intētioneꝫ.Et
diuidit̄ in.3.qꝛ p̄ dicta explicatio ponit̄.z.ͦ eiuſ
affect⁹ oñdit̄ ibi.Dicūt ei diſcipli.3.ͦ intentū cō
cludit̄ ibi.Dec locut⁹ ſuꝫ.Prima in.z.qꝛ p̄ po
nit ratiōeſ ꝗbus cōſolat⁹ ē eos de tribulatiōi/
b⁹ futuris . ꝛ h̄ vt ꝯtinet ſe ad dicta imediate
p̄cedentia.z.ͦ explicat rōnes ꝯſolatorias de re
ceſſu ſuo ibi.Et nūc va.Prima i duas.qꝛ p̄ po/
nit intentōem ſuā.z.ͦ ſubiungit dicti rōeꝫ ibi.
Dec vobis ab initio.Jn p̄ma igit̄ pte dicit̄ ſic.
(Dec locut⁹ ſum vobis).i.ad ꝯſolatōem vr̄aꝫ
ꝯ futuras tribulatōes (vt non ſcā.)cadēdo ꝑ
ipatientiā qñ eueniēt vobis. Scādaliꝫare dr̄
a ſcandalon grece quod ſignificat ipactionem
pedis per quā homo ruit.ꝛ ad ſimilitudinē h⁹
in ſpiritualib⁹ dr̄ quis ſcandaliꝫari in tribula
tōe.qñ eſt ei occaſio cadendi ꝑ impatientiam
(Abſq̄ꝫ ſynagogl faciēt vos)hic incipit explica
re in ꝑticulari tribulatōnes futuras.inter q̄s
eiectio de ſynagoga reputabat̄ magna.ſicͭ apō
nos eiectio de eccleſia ꝑ excōicationem(Sed
venit hora)de ꝓpinquo(Ut oīs qui interficit
vos arbitret̄ obſequiū ſe p̄ſtare deo)qō duplr
intelligitur.Uno modo ō deo ṽo ꝛ ſic iudei ex/
cecati interficientes fideleſ arbitrabant̄ ſe ob
ſequiū preſtare deo celi.Jſta tamen ignorātia
eoſ non excuſabat vt dictū eſt.Alio mō exponi
tur de deo opinatīe dicto ſcōm erroreꝫ gentili/

tum.ꝛ ſic gentiles iterficiētes xp̄i fideles crede
bant ſe obſequiuꝫ p̄ſtare deo.ſ.ioui vl̄ ſaturno
vel huiuſmodi(Et hec facient vobis)expona
tur ſicut capitulo p̄cedenti(Sed hec locutus
ſum vobis vt cum venerit hora eoꝝ reminiſca
mini.qꝛ ego dixi vobis)vt facilius tolleretis
tanquā predicta vobis ab eo ꝗ certitudinalr
poteſt denunciare futura contingētia.Jſta.n.
predixit chriſtus apoſtolis vt preuiderent ſibi
de patientia:quia minuſ feriunt iacula que p̄/
uidentur. vt dicit Grego.Cuius rationem aſſi
gnat Tullius libro de tuſculanis queſtionib⁹
Omnia enim bona ꝛ mala corporalia minora
videntur ꝛ minus ponderātur preſentia q̄ꝫ fu
tura.vnde ſenſibiliter videmus ꝙ aliqua bo/
na tēporalia vel corporalia delectabilia mul/
tum deſiderantur anteq̄ꝫ habeant̄. habita ṽo
parum appreciantur.Nunc auteꝫ ita eſt ꝙ cū
aliquis ſibi preuidet ꝯ mala futura appreben
dit ea q̄ſi quodāmodo preſentia. ideo vident̄
minora (hec autem)hic ſubdit ſui dicti rōnem
vꝫ quare tunc iſta dixit eis ꝛ non a p̄ncipio vo
cationis ipoꝝ dicens (hec autem ab initio vo/
bis non dixi)hoc eſt iſta ṽba ad conſolationeꝫ
veſtram cōtra futuram tribulatōem. vt patꝫ
Math.io.vbi tribulationes p̄dicunt̄ apoſtol̄
non tamen conſolādo eos ſicut hic.ꝛ ſubditur
cauſa (qꝛ vobiſcū eraꝫ)confortans vos mea p̄
ſentia corꝑali:ſꝫ qꝛ modo iminet receſſus me⁹
indigetis ꝯ alia conſolari(Et nunc va.)hic ex
plicat rōnes conſolatorias de receſſu ſuo que
fuerūt tres.vna fuit de ꝓmiſſiōe ſpūs ſci.alia
de ꝓmiſſione reditus ſui.alia de ꝓmiſſione ac
ceſſuſ eoꝝ ad patrem.ſcd̄am explicat ibi.Mo
dicuꝫ.tertia ibi.Jn illo die.q̄uis non fuerint
ſupra poſite eodē ordine.Prima in duas . qꝛ p̄
ꝓmittit ꝑ receſſum ſuuꝫ donū ſpūs ſci. z.ͦ oſtē
dit efficaciā hui⁹ doni ibi.Et cum venerit.Di
cit ergo p̄ ſic(Et nūc vado ad eū qui miſit me)
qꝛ ipleui officiū p̄dicationiſ mee.ꝛ nemo ex uo
bis interrogat me quo vadis)Sꝫ hoc vr̄ ꝯtra
illud qō ſupra dictū eſt ca.i3.vbi petrus queſi
uit.domīe quo vadis:ꝛ.i4.c.dixit Tho.neſci
mus q̄ vadis.q.d.vellem⁹ ſcire . Dicendū ꝙ i
p̄ncipio xp̄s locutus eſt eis tn̄mō de ſuo receſ
ſu:ꝛ tunc hn̄ queſierunt quo iret: vt allegatuꝫ
ē.Sꝫ poſtea interpoſuit de tribulatōnib⁹ eis
futurl in quib⁹ interfectores eoꝝ reputarēt ſe
deo p̄ſtare obſequiū:quod videbat̄ nimiſ duꝝ
ꝛ extraneū.ꝑꝑ qō ipſi tanq̄ꝫ adhuc iperfecti fu
erunt ita ſtupefacti ꝛ attoniti ꝙ oīo obmutue/
rūt.ꝛ tunc quaſi exprobando dixit(ꝛ nemo ex
vobiſ iterrogat me ꝛcͨ)q.d.ex timore ꝛ triſticia
facti eſtis muti.ꝛ hoc pꝫ ꝑ lr̄am ſequentem cū
dr̄(Sꝫ qꝛ hec locutus ſuꝫ vobis)de tribulatō
nibus futurl (triſticia ipleuit cor vr̄m) ꝛ qꝛ cū
hoc triſtabant̄ de receſſu xp̄i de cui⁹ p̄ñtia con
fidebant i tribulatōib⁹ ꝯſolari. iō ſubdit(Sꝫ
ego veritatē vobis dico.expedit vobis vt ego
vadam)ꝛ ſubdit cauſaꝫ dicens (Si.n.nō abie

ro paraclitus non veniet ad vos)qꝛ plenitudo
ſpūs ſci non erat danda niſi poſt aſcenſionem
xp̄i(Et cum venerit)hic oſtendit efficaciā illi⁹
doni.ꝛ hoc in trib⁹.p̄ reſpectu ipſius mundi.z.ͦ
reſpectu aplorū ibi. Adhuc habeo. 3.ͦ reſpectu
xp̄i ibi.ille me clarificabit.Effectuſ aūt ſpirit⁹
ſci reſpcͧu holuꝫ mundialiter viuentiū eſt ar/
guitio ipoꝝum.ꝛ hoc eſt quod dicit(Et cū vene
rit ille arguet mundū).i.arguendum ꝛ ꝯdēnā
dū oſtendet de tribus.ſ.(de peccato) iſidelita/
tis in xp̄m.quia ſine fide mediatoris nō remit
tit̄ aliquod peccatum(de iuſticia).ſ.xp̄i quaꝫ
nō acceptauerūt homines mūdani(Qꝛ ad pa
trem uado)per hoc eni ꝙ xp̄s ad pr̄eꝫ rediens
reſurrexit ꝛ ad celū aſcendit declarata ē iuſti/
cia eius ſcōm qō arguit petr⁹ Act.z.ih̄m naꝫa
renum viꝝ approbatū a deo.ſequit̄.hunc ih̄ꝫ
reſuſcitauit deus cui⁹ nos omnes teſtes ſum⁹
dextera ꝗ dei exaltat⁹ ꝛcͨ.ꝛ hui⁹ iuſticie xp̄i de
claratio erat pſecutorum ei⁹ manifeſta argui/
tio ꝛ ꝯdēnatio(ꝛ iam non videbitis me)p̄ſen/
tia corporali habitantem vobiſcū.qꝛ poſt aſcē
ſionem non viderunt eum.lꝫ enim poſt reſur/
rectionem aliquādo appareret eis an̄ aſcenſio
nem.tn̄ non habitabat cum eis ſicut an̄ . quia
iaꝫ non erat in mortali corpore(De iudicio ṽo
quia princeps huius mundi)ideſt diaboluſ:ſi
cut ſupra expoſitum eſt.i4.c.(iaꝫ iudicatuſ ē)
ideſt condēnatus diuina ſententia tanq̄ꝫ obſti
natus.ꝛ per ꝯſequens omnes ei adherētes eo
dem iudicio oſtendunt̄ condēnabiles(Adhuc
multa)hic oſtendit efficaciā ſpirit⁹ ſancti reſ/
pectu apoſtolorum que conſiſtit in illuſtratōe
ipoꝝum de ꝓfundiſſimis ꝛ altiſſimis fidei.ꝛ h̄
ē qō dr̄(Adhuc mlta habeo vobis dicere: ſꝫ n̄
poteſtis portare modo) ꝓpter veſtram imper/
fectionem:ꝛ eoꝝ arduitatem(Cum autem ve/
nerit ille ſpiritus veritatis)ideſt ſpiritus ſan/
ctus qui eſt veritas per eſſentiam ꝛ effectiue
docēdo eā(Jlle vos doce.oēm ver.).ſ.neccīam
ad ſalutē.n̄ ſolū ꝑ pſonis vr̄is:ſꝫ ēt ad regimē
eccl̄ie ꝛ fideliū iſtructōeꝫ.ꝛ qꝛ poſſꝫ credere ꝙ
ſp̄s ſcūs eēt maior filio eo ꝙ debebat eos doce
re ō maiorib⁹.iō hūc errorē remouet.d.(Non
.n.loq̄.a ſemet.)qꝛ ſicͭ nō ē a ſe:ſꝫ a pr̄e ꝛ a filio.
ita nec a ſe loqͭ̄.iō ſeqͭ̄(ſꝫ q̄cū.au.)a me ꝛ a pa
tre.qꝛ ſuū audire ē ab eis ꝓcedere(loqͭ̄).ſ.vo/
bis.ſꝫ n̄ ē h̄ itelligēō h̄ gnālr ō oīb⁹ q̄ audit ſp̄s
ſcūs a pr̄e ꝛ filio.qꝛ ab eis accipit ſciaꝫ iſinitaꝫ
ſꝫ de oīb⁹ ꝑtinētib⁹ ad eoꝝ ſalutē ꝛ eccl̄e regim̄
vt dcͨꝫ ē(ꝛ q̄ vē.ſt̄ an.vo.)mlta.n.de futuriſ ꝑ
ſpm̄ ſcm̄ reuelata fuerīt aplis.ſicͭ ioāni.ṙuelat⁹
ē ꝓceſſuſ eccl̄e vſꝫ ad finē mūdi i apocl.ꝛ petro
ſuū martyriū ſꝫ ꝙ ipemet dicͭ.z.Pe.i.Scio qꝛ
velox ē depoſitō tabernacli mei ſꝫ qō dñs ih̄ſ
xp̄s ſignificauit mihi.Et paulo reuelate ſūt fu
ture ſibi tribulatōes i hieroſolymis. vt habet̄
Act.zo.(Jlle me clarificabit)hic ponitur effi/
cacia ſpirit⁹ ſancti reſpectu ipſius xp̄i qui fuit
declatio ipi⁹ diuitatl.q̄ māifeſta fcā ē per ſpm̄

factū apoſtolis datū Quia ſicut ṗdictū eſt il/
lud fuit ſignū maximū ad cōfirmādū xpi do/
ctrinā. ⁊ hoc ē qḋ dicit (ille me clarificabit qa
de meo accipiet) a me ꝓcedēdo. Nec eſt ꝑ hoc
intelligēdū ꝙ ꝑtem eſſentie filij accepit. qꝛ indi
uiſibilis eſt. ⁊ ideo ſi aliqd capitur totū: capit.
omne aūt totū ꝓcedēs ab aliq̄ naturaliter ipꝫ
manifeſtat. et ſic ſpiritus ſāctus ꝓcedēs a filio
⁊ totā eius eſſentiā accipiēs totū manifeſtat.
ꝙ aūt ſpūs ſanctus ꝓcedat ab ipſo oſtēdit cō/
ſequenter dicēs (Omnia quecūq̄ʒ habet pater
mea ſūt) omnia enim que ſūt pr̄is filio cōicāt
excepta ꝓpr̄etate paterna. in qua a filio diſtin/
guit. et ꝑ cōſequēs virt⁹ ſpiratiua filio ꝯicat. cū
in ipſa pater ei nō opponat. ⁊ hec ē cā q̄re ſpi/
ritus ſcūs ꝓcedit a filio ſicut a pr̄e. qa ſūt vnuꝫ
in virtute ſpiratiua. et hoc ē qḋ ſubdit (ꝓpterea
dixi qa de meo accipiet). q. d. ꝓpter hoc dixi ꝙ
a me ꝓcedit. quia omnia quecūq̄ʒ habet pater
mea ſūt. qꝛ mihi cōicat omnia excepta ꝓprieta
te paterna (Modicū) hic explicat ea q̄ ſupra
dixerat ad eoꝝ cōſolationē de ſuo reditu. ⁊ di
uidit in tres qa p̄ ponit dicta explicatio. 2° ex
hoc ſequēs diſcipulorū dubitatio ibi Dixerūt
ergo. 3° dubitationis expoſitio ibi. Cognouit.
et. In p̄ma igit ꝑte ad eoꝝ cōſolationē oſtēdit
ꝙ tēpus modicū erat futurū uſq̄ʒ ad ſuū redi/
tū ꝑ reſurrectionē ſuā d. (Modicū ⁊ iā nō ui/
debitis me) ſecūdū Aug. ꝑ iſtud intelligit tē/
pus ab illa hora qua loq̄batur xp̄s diſcipulis
uſq̄ʒ ad ſuā paſſionē ⁊ mortē. ꝑ quā ſubtractus
ē eis. ⁊ ſic non viderūt eū (iterū modicū ⁊ ui/
debitis me) ꝑ iſtud 2⁹ modicum intelligit tē/
pus ab hora ſue mortis vſq̄ʒ ad reſurrectionē
ſuā. qa tūc iterū viderūt eū. utrūq̄ʒ autē tēpus
modicū fuit. Secūdū vō Chryſo. aliter exponi
tur. qa per p̄mū modicū itelligit tēpus ab ho/
ra paſſionis vſq̄ʒ ad tēpus reſurrectiōis. ⁊ tūc
ē ſēſus (modicū ⁊ n̄ videbitis me). q. d. tēpus ī
quo nō videbitis me ꝑ ſubtractionē a uobis ī
mea morte erit modicū. ⁊ iō nō debetis ꝯſola/
ri. ꝑ ſecūdū modicū cū dicit ur (iterū modicuꝫ
⁊ videbitis me) intelligit ur tēpus ab hora re/
ſurrectionis uſq̄ʒ ad aſcēſionē: ī quo apparuit
eis loquens de regno dei. ut habet Actuū. i. et
illud tēpus fuit modicū reſpectu tēporis ſeq̄n
tis uſq̄ʒ ad finē mūdi. iō ſubditur (quia vado
ad pr̄eꝫ). q. d. quādo ī celū aſcēdā ex tūc n̄ uide
bitis me cōiter loquēdo niſi in generali reſur/
rectione. ꝓpter qḋ dicitur Act. i. Uiri galilei
quid ſtatis aſpiciētes in celū: hic ieſus q a uo
bis ē aſſūptus in celū ſic veniet quēadmodū
vidiſtis eū. q. d. āplius nō videbit in terra p̄/
ſētia corporali vſquequo veniet ad iudiciū. ꝙ
enī aliq̄bus ſanctis apparuerit fuit ex ſpeciali
gratia ſicut apparuit ioāni euāgeliſte āte mor
tē ſuā vocās eū ad celeſtē glīā. Similiter pe
tro āte crucifixionē ſuā dicēs ei. Uado romaꝫ/
iterū crucifigi. qa in crucifixione petri futura

dicebat ſe xp̄s crucifigi: ſicut in ꝑſecutione ſtō
liū dicit ſe ꝑſecutionem pati Act. 9. ⁊ ſimiliter
apparuit paulo quādo fuit ꝓſtratus ď celo. ut
habet ibidē. ⁊ iſta expoſitio Chryſo. magis eſt
cōſona v̄bis xpi. ut poſt videbit magis (Dixe/
rūt) Hic ponit diſcipuloꝝ dubitatio. qa ī uer/
bis xpi erat obſcuritas ex hoc ꝙ ibi videbat
quedā cōtradictio ī hoc qḋ dixerat Modicuꝫ
⁊ nō uidebitis me. ⁊ poſtea. Iterū modicū ⁊ uiď
bitis me. ⁊ ideo dubitauerūt de intellectu iſto
rū v̄borū. ⁊ pꝫ lr̄a (Cognouit) hic ponit dubita
tionis ſolutō ⁊ diuidit ī. 2. qꝛ p̄ dubitatō eoꝝ ſol
uit. 2° exēplū ad ꝓpoſitū inducit ibi. Mulier
aūt. In p̄ma ꝑte dicit ſic (Cognouit aūt ieſus
qꝛ volebāt eū interrogare) hoc enim cognouit
xp̄s inq̄tū deus cuius ē ꝓpriū ſecreta cordiū
cognoſcere ꝓpria virtute. Cognouit etiā hoc ī/
quātū homo. quia aīa xpi uidebat in v̄bo oīa
que deus videt ſcīa uiſionis (et dixit eis. de h̄
queritis inter vos) ad hoc reſpōdendo p̄uenit
eorū interrogationē ut oſtēderꝫ ſe ſcire mētis
eorū intētionē (Amē amē dico vobis qa plora
bitis ⁊ flebitis vos). q. d. ꝑ illud qḋ dictū eſt
modicū ⁊ nō videbitis me. intelligit tēp⁹ mee
paſſionis vſq̄ʒ ad reſurrectionē meā in quo fle
bitis ꝓpter meā abſētiā (mūdus aūt gaudebit)
Qꝛ in triduo mortis xpi iudei mūdialr uiuētes
ſūt gauiſi credētes extixiſſe totā ſectaꝫ xpi: ſꝫ
triſticia vr̄a uertetur ī gaudiū) in h̄ exponit il/
lud ꝙ ſupra dixerat. iterū modicū et videbitis
me. qꝛ ī tēpore ī q̄ eis apparuit poſt reſurrectio
nē gauiſi ſunt uiſo dn̄o. et ſic patet ex v̄bis xpi
expoſitis qḋ ſupra dixerā ꝙ expoſitio Chriſo.
ꝓpinquior eſt lr̄e q̄ʒ expoſitio Auguſtini (Muli
er) ꝯclarat qḋ dixerat ꝑ exēplū mulieris ī do/
lore partus triſticiā patiētis: ſed in natiuitate
pueri gaudiū ſup̄ueniēs abſorbet p̄cedētē tri
ſtitiā. mulier iſta ē eccleſia. ſeu apoſtolorū col
legiū in quo ꝓ tūc erat tota eccleſia fideliū. tri
ſtitia partus ē dolor de paſſione xpi q fuit in il
lo collegio. Natiuitas hoīs ē reſurrectio xpi q̄
xp̄s ď nouo ꝓceſſit ad vitā īmortalē quātū ad
corpus qḋ p̄us fuit mortale. ⁊ iďo ad h̄ ꝯſignā
dū dixit ſaluator (qa nat⁹ ē homo in mūdū) ⁊
nō dixit puer. qa xp̄s homo ꝑfect⁹ uitā īmor/
talē incohauit ꝑ ſuā reſurrectioneꝫ (Et vos q̄
nc̄ qdē triſtitiā habebitis). ſ. tp̄e mee paſſiōis ⁊
mortis (Iterū āt viďbo uos ⁊ gau. cor urꝫ) p⁹
meā reſurrectionē (⁊ gaudiū vr̄m nēo tollet a
vobis) qa vita xpi q̄ fuit materia hui⁹ gaudij
īmortal erat nō āpli⁹ auferēda ꝑ mortē. qꝛ xp̄s
reſurgēs a mortuis iā nō morit ⁊c̄. ut dr̄ ro. 6.
Iſtud vō gaudiū apl̄oꝝ ď xpi uiſiōe fuit īchoa
tū p⁹ reſurrectionē xpi. ſꝫ poſtea cōſumatū in
glīa celi (⁊ ī illo die) hic explicat xp̄s qḋ ſ̄ dixe
erat ď acceſſu diſcipl̄oꝝ ad pr̄eꝫ. ⁊ diuidit ī du
as. qꝛ p̄ explicat erga diſcipulos pr̄is familiari
tatē. 2° ſubiungit ſui dci rōeꝫ ibi. Hec ī ꝓuer.
Dicit igit p̄ ſic (In illo die). i. ī tp̄e poſt reſurre/

ctionem meā (me nō interrogabitis quicq̄ʒ). q.
d. ex p̄ſētia ſpūs ſcī vobis a pr̄e miſſi. ſic eritis
illuminati. ꝙ nō indigebitis querere ſic̄ mō uꝫ
edoceri. Sꝫ ꝯ hoc videt ꝑ illo tp̄e petrꝫ a xp̄o
petr⁹ de ioāne. hic aūt quid. vt hētur īfra. vi.
c. Silr apl̄i petierunt a xp̄o. dn̄e ſi in tp̄e hoc re
ſtitues regnū iſrahel. vt hētur Act. i. Dicendū
ꝙ intelligit de qōnibus ſic irrōnabilibus: ſic̄
an̄ reſurrectioneꝫ apoſtoli faciebant xp̄o: qua
lis fuit queſtio philippi ſupra poſita. i4. c. dn̄e
oſtende nobis ⁊c̄. ⁊ ꝯſiles qōnes que frequen/
ter legunt in euāgelijs ab apoſtolis facte. P⁹
reſurrectionem vō xp̄s aperuit illis ſenſuꝫ: vt
itelligerent ſcripturas. Luc. 24. ⁊ iō fuerunt
edocti de mlt̄is que prius ignorabāt. ⁊ ꝓpter
hoc nō indigebant querere ſicut an̄ ⁊ ſi aliqua
querebant rōnabilius querebant. iō per ver/
ba ſupradicta nō intendit ſaluator excludere
ab apoſtolis omnē qōneꝫ. ſed exp̄mere eoꝝ in/
ſtructōem ꝑ intellectū ſcripturaꝝ: vt dictum
eſt. Aliter exponit Aug. (In illo die me non in/
terrogabitis quicq̄ʒ). i. in eterna beatitudīe que
ē dies vna ꝯtinua vbi vident hrī clare in diui
na eēntia que expedit eos videre. nec opꝫ eos
aliquid interrogare. p̄ma tn̄ expoſitio ꝓping/
or eſt lr̄e p̄cedētī ⁊ ſubſequētī. vn̄ ſequit (ſi qd
petieritis pr̄em in noīe meo). i. ꝑtinēs ad ſalu/
tē. qꝛ ih̄s qḋ ē nomē xpi ſal⁹ interp̄tat (dabit
vobis) ſuppoſitis tn̄ cum hoc alijs duab⁹ ꝯdi
tionib⁹ ſupradictis. c. 15. ſ. ꝙ petitio fiat ꝑ ſe: ⁊
ꝑſeueranter (Uſq̄ʒ mō nō petiſtis quicq̄ʒ in no
mine meo) apoſtoli. n. ante reſurrectiōeꝫ xpi n̄
ita cognouerunt v̄tutem noīs xpi ſicut poſt. et
iō adhuc ignorabant ꝙ oīs eoꝝ petitio eēt ex/
audibilis ī noīe xpi (petite ⁊ accipietis) hic grāꝫ
in p̄ſēti (vt gaudiū vr̄ꝫ ſit plenū) in futura btī
tudine. qꝛ ad ei⁹ ꝯſecutōeꝫ debēt ordinari oēs
p̄ces eccleſie (Hec in ꝓuerbijs) hic reddit cāꝫ
ſui dicti. vꝫ quare diſcipuli habebāt talem ac/
ceſſum ⁊ familiaritatē ad pr̄eꝫ poſt reſurrecti
onē. duo. n. faciūt familiaritatē cum aliquo. ſ.
eius notitia ⁊ amor. poſt reſurrectionem aūt ⁊
ſpūs ſcī acceptionē apoſtoli fuerūt ꝑfecti ī no/
ticia ⁊ amore dei. ⁊ hec ē cā quare fuerunt ma/
gis familiares ei q̄ʒ an̄. ⁊ hoc ē qḋ dicit (Hec in
ꝓuerbijs locutus ſum vobis) q. d. ante paſſio
nē meā ꝑabolice ⁊ obſcure locutus ſuꝫ vobis:
ſicut pꝫ ex decurſu euāgelij (Uenit hora cum
iā non in ꝓuerbijs). i. obſcure (lo. vobis: ſꝫ pa/
lam de patre meo annunci. vo.) qꝛ xp̄s poſt re/
ſurrectōem ſuā clari⁹ ⁊ expreſſi⁹ docuit apl̄os
de regno dei q̄ʒ an̄. ipi. n. erant magis capaces:
qꝛ hēbant ſenſum aptum ad itellectū ſcriptu/
rarū. vt hētur Luce. vi. (In illo die ī noīe meo
petetis) qꝛ ſicut dcm̄ ē poſt reſurrectiōem xpi
cognouerūt magis v̄tutē nominis xpi q̄ʒ an̄. ⁊
iō ſuas petitiōes in xpi nomine formabant. et
ꝓpter hoc orationes eccleſie in fine formant ī
xpi noīe dicēdo. ꝑ dn̄ꝫ nr̄ꝫ ih̄ꝫ xp̄ꝫ ⁊c̄. vl aliq̄d

ſimile (Et non dico vobis. qꝛ ego rogabo pr̄em
de vobis). q. d. non dico ꝙ ſit tūc vobis neceſ
ſe hr̄e me interceſſorē mediū in petitōibus ve
ſtris ſic̄ modo. an̄ paſſionē. n. xpi apoſtoli tātū
ꝯfidebant de p̄ſētia corporali eius ꝙ in oībus ad
ipm recurrebant: ſꝫ poſt paſſionem ipimet ſu/
as petitiōes ad deuꝫ formabant. iō xp̄s ꝑ iſta
v̄ba vult exp̄mere ꝙ ſecure poſſint hoc facere
ꝓpter familiaritatē pr̄is ad ipos. vn̄ ſimilis ē
mod⁹ loquēdi ac ſi dixiſſet xp̄s apoſtolis. Tā/
tā familiaritatē habebitis ad deū ꝙ ꝑ vos ipos
poteritis accedere ad deū ⁊ ipetrare. n̄ tn̄ ꝑ hoc
excludit ſuū adiutoriū: ſꝫ exp̄mit cum q̄ta ſe/
curitate poterūt orare deū. Conſimili modo lo
quebat ſancta agatha iā glorioſa in celis. hr̄ē
lucie exiſtenti in terris. Soror mea lucia virgo
deo deuota qd a me petis qḋ ipa poteris pre/
ſtare ⁊c̄. non. n. excludebat a beata lucia ſuum
adiutoriū. ſed exp̄mebat cū q̄ta ſecuritate poſ
ſet rogare deū. ⁊ hoc mō xp̄s loquebat apoſto/
lis ad exprimēdum erga eos amicitiaꝫ dei pa/
tris. propter hoc ſequit (Ipſe. n. pater amat
vos ⁊c̄.) ſequit (Exiui a patre) non per loci mu
tatōem: ſꝫ ꝑ eternam generatōem ⁊ ꝑſonalem
diſtinctōem (⁊ veni in mūdū) ꝑ carnis aſſump
tōem (iterū relinquo mundū) q̄tum ad corpo
ralē p̄ſētiam (⁊ vado a pr̄em) faciendo naturā
mortalem paterne glīe ꝯſorteꝫ. ſic̄ ſupra expoſi
tū eſt. c. 13. (Dicūt ei diſcipuli) Poſtq̄ʒ xp̄s ex/
plicauit rōnes ſupra poſitas ad diſcipuloꝝ cō
ſolatōeꝫ. hic ꝯſr oſtendit effect⁹ p̄dcē explica
tionis. q ē plenior cognitio apl̄oꝝ. ⁊ diuidit in
duas. qꝛ p̄ ponit iſta plenior cognitio. 2° ſubdi
tur ipoꝝ infirma diſpoſitio ibi. Rn̄dit ih̄s. in
p̄ma igit ꝑte dr̄ ſic (Dicunt ei diſcipuli ei⁹) cla
rius itelligētes q̄ʒ an̄ (Ecce nūc palā loqueris
⁊ ꝓuerbiū nulluꝫ dicis) Clari⁹. n. loquebat de
ꝓceſſu ei⁹ a pr̄e. ⁊ de aduētu ei⁹ in mundū per
carnis aſſumptionem q̄ʒ fecerat an̄. ⁊ iō deita
tē clari⁹ intelligentes dicunt (Nunc ſcim⁹: qꝛ
ſcis oīa) ex doctrina. n. ei⁹ ⁊ miraculis clari⁹ eius
deitatē cognoſcebant (⁊ nō ē opus vt quis te ī
terroget) hoc dicebant ex hoc ꝙ p̄uenerat eos
rn̄dendo an̄q̄ʒ interrogarent vt dcm̄ ē (in hoc
credimus). i. ex dictis ⁊ factis p̄teritis (quia a
deo exiſti) ⁊ ſic fidē quā hēbant ī corde cōfitē/
tur ore (Rn̄dit ih̄s) hic p̄dicit eoꝝ conditio ī/
firma ne ex pleniori cognitione habita eleuen
tur: ⁊ cautiores ꝯ pericula reddant: cuꝫ dicit
(Modo creditis) q. d. paꝝ ſtabitis in hac fidei
ꝯfeſſione (Ecce venit hora ⁊ iā venit) qꝛ extunc
icipiebat tp̄s ſue paſſiōis ď q̄ loquebat (vt diſ
ꝑgat vnuſq̄ſq̄ʒ in propria) ſicut enim ꝓpter fi/
dem chriſti apoſtoli propria reliquerant. ⁊ ad
inuicem ⁊ cum chriſto colligati erant ꝑ amorē
vt habetur Math. 19 Ecce nos reliquimus
oīa ⁊ ſecuti ſumus te. Ita ecōtrario propter in
firmitatem eoꝝ in fide iminente xpi morte diſ
perſi ſunt ab inuicem. et a chriſto querentes

ꝓpriū ꝯmodū.iō ſubdit(⁊ me ſoluʒ relinquatis)quod factum ē in captōe que iminebat de ꝓximo. verūtñ ex fuga eoꝝ nullum detrimentū accidit xp̄o.iō ſubdit(⁊ non ſuʒ ſolus.qꝛ pr̄ mecū eſt)qꝛ humanitas mā̄ſit deitati ꝯiuncta in q̄ deitate pr̄ ⁊ filiꝰ ſunt vnū.q.d.in mea paſſione non īdigeo veſtra p̄ñtia cū hēam p̄ñtiaʒ patris oipotentis(Hec locutꝰ ſum)hic ꝯcluditur cōcluſio p̄ncipalr̄ intenta. Ad hoc.n.dixit xp̄us p̄dicta oīa vt apoſtoli firmarent ꝯ tribulationes iminentes.⁊ hoc eſt qđ dicit(Hec locutus ſum vobis).ſ.ad hunc finem(vt in me pacem habeatis)aduenientibus tribulatiōibꝰ futuris. qꝛ ſicut graue quietatur ī loco ꝓprio. ita coꝛ humanū in deo(in mūdo p̄ſſurā habebitis).i.a mundanis hominibꝰ vos ꝑſequentibꝰ(in me aūt pacē)ſancti.n.viri non habēt tribulationes puras.qꝛ habēt conſolatiōem dei admixtam:ſʒ mali habent eas puras nō habētes ꝯſolationem iſtam(ſʒ confidite.qꝛ ego vici mundū)q̄ꝫtum ad ꝯcupiſciam carnis ꝑ auſteritatē.q̄ꝫtum ad ꝯcupiſcēʒ oculoꝝ ꝑ paupertatē. q̄ꝫtū ad ſupbiā vite ꝑ humilitatē.in hanc victoriaʒ xp̄i debēt ꝯſiderare ſcī.qꝛ ꝯſideratione eiꝰ armati facilr̄ ſuperant tribulatōes mūdi: ꝓpter qđ dicit Petrꝰ.i.ep̄la.4.xp̄o in carne paſſo ⁊ vos eadē cogitatione armami ⁊c̄.Occaſione cuiuſdā dicti in hoc.ca.queritur.vtꝝ plenitudo ſpūs ſcī debuit dari imediate poſt aſcēſionē xp̄i. Et arguitur p̄ᵒ q nō. imo debuit dari añ.qꝛ plenitudo gr̄e debuit dari in tp̄is plenitudine.ſʒ plenitudo tp̄is incepit a natiuitate xp̄i ſcđm qđ dicit ap̄ls ad Gal.4.At vbi venit plenitudo tp̄is miſit deꝰ filiū ſuū ex muliere fc̄m ſub lege ⁊c̄.Itē arguitur q adhuc plenitudo gr̄e nō ſit data. qꝛ ſicut filius eſt a patre:ſic ſpūs ſcūs ab vtroqꝫ. ſtatus aūt veteris teſtī correſpondet patri in quo intendebant patres generatōi.Similr̄ ſtatus noue legis correſpondet filio in quo clerici intēdētes ſapientie filio appropriate hn̄t ꝑplim regere.ḡ videtur q futurus ſit alius ſtatus ſpūi ſcō correſpondens.In tp̄e autē ſpūi ſcō correſpondente debʒ plenitudo gr̄e dari. ḡ ⁊c̄.Cōtra vtrūqꝫ p̄dictorū arguitur ꝑ illud quod dixit ſaluatoꝛ diſcipulis ſuis ī lr̄a.Si nō abiero paclitus nō veniet ad vos.ex quo pʒ q añ aſcenſionē xp̄i nō fuit data plenitudo ſpūs ſcī.ſequitur.Si aūt abiero mittam eū ad vos.ex q̄ pʒ q ſpūs ſcūs cito pꝰ aſcēſiōem xp̄i fuit datꝰ. Rn̄deo.Circa hanc q̄ſtionē errauerūt māichei occaſiōe v̄boꝝ xp̄i ſecūdū qđ dicit Aug.z.liᵒ ꝯ fauſtū.xp̄s.n.ī hoc capitulo loquēs de aduētu ſpūs ſcī dixit ap̄lis. Cū aūt venerit ille ſpūs v̄itatis docebit vos oēm veritatē.ap̄li aūt oēm veritatē nō cognouerūt ſcđm qđ dicit apoſtolꝰ.i.ad Corin.13.ex pte cognoſcimꝰ ⁊ ex pte ꝓphetamꝰ.iō dixerūt q ꝓmiſſio ſpūs ſcī nō fuit impleta in ap̄lis : ſʒ in ip̄o manicheo qui fuit poſterioꝛ ip̄is.⁊ ſcđm eos cognouit plenitudinē veritatis.ꝓpter qđ

manichei nō recipiūt librū actus ap̄loꝝ:qꝛ ibi expꝛeſſe ponitur miſſio plenitudiſ ſpūs ſcī ſup apoſtolos. vt pʒ Act.z.Sʒ dcm̄ iſtoꝝ manicheoꝝ māifeſte pʒ falſū.qꝛ manicheꝰ quē dicūt oēm v̄itatem cognouiſſe nō ſolū multa falſa:ſʒ etiā abſurdiſſima dixit. vt pʒ intuēti eiꝰ errorē.⁊ erroris reprobatōem a doctoribꝰ nr̄is.z.ſniarū.z.3.⁊ in pluribꝰ alijs locis.qđ omitto proſequi rōne ꝓlixitatiſ vitande.⁊ qꝛ hereſis manichei ⁊ eiꝰ reprobatio ſūt ſatiſ note. ꝓpter qđ dicēdū q plēitudo ſpūs ſcī ſcđm qđ xp̄s ꝓmiſerat fuit ꝯpleta ī ap̄lis q fuerūt ip̄i xp̄o ꝓpinqſſimi in q̄ hitat oīs plenitudo diuinitatiſ. verūtñ nō fuit data iſta plēitudo ap̄lis añ aſcēſiōeʒ xp̄i. cuiꝰ rō ē.qꝛ ad h̄ datur ſpūs ſcūs hoībꝰ: vt corda eoꝝ trahantur ſurſū ꝑ appetitū celeſtiū.Appetitꝰ āt hoīs nō tēdit efficaciter ad aliqd niſi illud apphēdatur poſſibile.⁊ iō poſſibilitas ꝑueñiēdi ad celeſtia debuit pꝰ hoībꝰ declari q̄ꝫ daretur plēitudo ſpūs ſcī.illa āt poſſibilitaſ fuit declata ī xp̄i aſcēſiōe.ſcđʒ qđ dr̄ Michee.z.Aſcēdit añ eos pādēſ iter.⁊ iō plēitudo ſpūs ſcī nō debuit dari añ aſcēſiōeʒ xp̄i.ꝓpter qđ dicit ioānes.7.c.Nōduʒ erat ſpūs ſcūſ datꝰ.qꝛ nōdū fuerat ihs glificatꝰ.Scđa rō ē ad h̄.qꝛ ſp̄s ſcūs ē amoꝛ ſpūal.et iō ap̄li pꝰ debuerūt diſpōi ꝑ aliquē ſpūalē amorem ad xp̄um anteq̄ꝫ reciperent plenitudinem ſp̄s ſcī.tal āt diſpoſitō fcā eſt ſubtracto amore carnali ad xp̄ʒ q cābatur ex p̄ñtia corꝑali ip̄ius xp̄i cū ap̄lis.q̄ qdē p̄ñtia ſubtracta ē ī eiꝰ aſcēſione.iō ⁊c̄.Tertia rō ē ad h̄.qꝛ xp̄s nō dat ſpm̄ ſcm̄ īq̄ꝫtū hō:ſʒ īq̄ꝫtū deꝰ.⁊ iō pꝰ debuit declari eiꝰ diuinitas ꝑ aſcēſioneʒ ad pr̄is eq̄litatē.q̄ꝫ daret ſpūs ſcī plenitudieʒ.Itē nō debuit retardari tal plēitudo ꝑ magnū tp̄s.qꝛ ſic iā dcm̄ ē decēs erat. vt illi q erāt p̄mi fūdatores eccl̄ie pꝰ xp̄ʒ:pꝰ ip̄ʒ ī maioꝛi plēitudie hērēt ſpm̄ ſcm̄.qꝛ hꝰ ſtatī iminebat tp̄s p̄dicādi v̄itateʒ euāgelij ꝑ orbē vniuerſū.Tñ ō plēitudie ptātiſ diuine pōt dari plēitudo ſpūs ſcī īdifferēter ī q̄libʒ tēpore.Ad p̄mū dō q plēitudo gr̄e incepit a xp̄i ꝯceptōe.qꝛ eiꝰ aīa ext̄c plēitudie gr̄e fuit repleta. verūtñ illa plēitudo nō erat ad alios tūc deriuāda:ſʒ pꝰ aſcēſiōeʒ ⁊ glificatōeʒ xp̄i. vt pʒ ꝑ p̄dcā. Nō.n.opʒ q a p̄nᵒ plēitudis tp̄iſ detur oīs plēitudo gr̄e.ſʒ ſʒ ordiatū pceſſuʒ diſpōnis diuine.Ad zᵘ dō q lex noua ſucceſſit veteri: ſic ꝑfcm̄ īꝑfcō.ſʒ nō ē aliꝰ ſtatꝰ expectādꝰ ꝑfectioꝛ ſtatu noue legiſ cū noua lex vltiaʒ ꝑfectōʒ poſſibilē ī via ꝯtineat.⁊ iō nō ē expectāda alia lex vl aliꝰ ſtatꝰ magiſ correſpondēs ſpūi ſcō q̄ꝫ ſtatꝰ noue legiſ.potiſſime.qꝛ lex noua ē amoris . Amoꝛ āt appropatur ſpūi ſcō:ſic ⁊ filio.Propter qđ dicit ap̄ls Ro.8.Lex ſpūs vite ī xp̄o ihū. ⁊ eodem modo lex vetus nō correſpōdet patri ſolū ſed etiā filio inquantū fuit ibidē p̄renunciatus ⁊ p̄figuratuſ ꝓpter qđ dicit ſaluatoꝛ Joan.5. Si crederitis moyſi crederetiſ forſitan ⁊ mihi.dē me enī ille ſcripſit.Illud aūt quod adducebāt

manichei ꝑ ſe.Cum venerit ille ſpūs v̄itatiſ docebit vos oēm v̄itateʒ ſolutū.ē exponēdo lr̄aʒ qꝛ cognuerūt oēʒ v̄itatē eoꝝ ſtatui decentē. qđ aūt dicit ap̄lus.i.ad Corin.13.ex pte cognoſcimus. loquitur de cognitione vie reſpectu cognitionis patrie.⁊ iō nō valʒ:qꝛ ap̄li cognouerūt oēm q̄ docuit eos ſcīr ꝑ ſtatu vie: vt dcʒ ē.XVI

Hec locutꝰ eſt ieſus) Poſtq̄ꝫ xp̄s ꝯfortauit diſcipulos ſuos ꝑ doctrine bn̄ficiū hic ꝯſīr eos ꝯſolatur ꝑ oꝛonis ſuffragiū. Circa qđ notādū q oꝛo ē petitio decētiū a deo ſcđm Dama.libro.3.⁊ iō orare non ꝯuenit xp̄o ſcđm diuinitatē:ſʒ magis orari.qꝛ ſic ē equaliſ deo pr̄i.Scđm humanitatē aūt in qua minoꝛ ē pr̄e ꝯuenit ei orare ⁊ ꝓ alijs ⁊ ꝓ ſe.Diuiditur ḡ p̄ns capl̄m ī tres ptes.qꝛ p̄ xp̄s orat ꝓ ſeip̄o.zᵒ ꝓ apoſtoloꝝ collegio ibi.Manifeſtaui.3ᵒ ꝓ toto fideli pplo.ibi. Nō ꝓ eis tm̄. Pꝛia ī tres. qꝛ p̄ p̄mittit ſuā oꝛonem.zᵒ remouet q̄ꝫdā dubitatōem.ibi.hec ē vita eterna.3ᵒ ſubiungit exauditōis rōem.ibi Ego te clarificaui.Circa p̄mū ſciendū q xp̄s nō tm̄ orauit ad aliqd ipetrandū:ſʒ ēt ad dādū orandi nobiſ exēplū.⁊ iō oꝛo ſua hic deſcribitur optimis circūſtātijs diſpoīta p̄ reſpectu p̄cedētiū cū dicit(Hec locutꝰ ē ihs. qꝛ poſt diſcipuloꝝ inſtructiōem ꝯuertit ſe ad oꝛonem ad oſtēdendū q ꝯplemētū boni operis ē a deo requirendū.zᵒ reſpectu p̄ñtiuʒ cuʒ dr̄(⁊ ſubleuatis ocul in celū)inter alias ptes corꝑis diſpoſitio īterioꝛ mētiſ maxīe relucet in ocul.in oꝛone aūt mēs dʒ ī deū eleuari. qꝛ ſm̄ damaſcenuʒ. oꝛo eſt aſcenſus mētis in deuʒ.⁊ iō ad hoc denotādū ſaluatoꝛ orādo p̄ñtialiter oculos leuauit ad celū.3ᵒ reſpectu ſequentiū. iminēte.n.tribulatōe dʒ hō recurrere ad deū ⁊ iō xp̄s in p̄ncipio ſue oꝛonis exp̄mit tp̄s ſue paſſiōis iminentiſ.d.(Pater venit hora).ſ.paſſiōis mee(Clarifica filiū tuū)in paſſiōe.n.clarificatꝰ ē a pr̄e.p̄ ꝑ ſigna diuinitatiſ oſtenſa que ſūt ſolis obſcuratō.terremotꝰ.veli tēpli ſciſſio ⁊ huiuſmōi:qbus viſis centurio q erat gētilis dixit. vere filiꝰ dei erat iſte.zᵒ ꝑ paſſionē fuit clarificatꝰ inq̄ꝫtum meruit ꝑ ip̄aʒ corꝑis gl̄aʒ ⁊ exaltatōem.3ᵒ qꝛ ꝑ hoc venit in totiꝰ mundi noticiā ꝑ gentiū credulitatē.granū.n.frumenti mortuū attulit hunc mlt̄iplicē fructū . Hāc igitur triplicē clarificatōeʒ petit hic ieſus. verū tñ qꝛ gl̄a filij redūdat in gl̄iam pr̄is. iō ſubditur vt filiꝰ tuꝰ clarificet te)⁊ nō ſoluʒ redūdat in pr̄eʒ.ſʒ in hoīb adherentibꝰ xp̄o ꝑ fideʒ.qꝛ bonū capitiſ ad mēbra deriuatur. iō ſequitur(Sicut dediſti ei ptātem oīs carnis).i.oīs humāe nature) vt oē qđ dediſti ei ꝑ adherētiā fidei(det eis vitā eternā)qꝛ ꝑ meritū xp̄i hēmus introitū ad gl̄am quā amiſeramꝰ ꝑ adā(Hec ē aūt) hic remouet quādā dubitatōeʒ. poſſent.n.aliq credere q iſta vita eterna ꝑ eū fidelibꝰ danda cōſiſteret ī carnalibꝰ bonis.ſic dicunt ſarraceni q expectant in alia vita ī voluptatibꝰ

carnalibus ⁊ diuitijs ⁊ ꝯſilibus p̄miari ſcđm qđ dr̄ in alcorano machometi:q̄ tñ vita ſcđʒ phm̄ dr̄ vita pecdū.i.Ethi. ꝓpter qđ ip̄e auicēna hoc ꝯſiderans dixit q ꝓpheta quē vocant machometū ꝓmittit eis talē felicitatē ī p̄miū quā multi ſapientes non attenderent.Similr̄ iudei reſurrectōem futurā expectant ad vitā carnalē.⁊ iō felicitatē vite future credūt conſiſtere in bonoꝝ tp̄alium plenitudine ⁊ pacis trāquillitate.hoc āt remouꝫ ſaluatoꝛ.d.(Hec ē aūt vita eterna vt cognoſcāt te ſolū veꝝ deū ⁊ quē miſiſti ihm̄ xp̄m) vita.n.eterna ſiue btitudo ꝯſiſtit eēntialiter in aſpectu claro ip̄iꝰ diuinitatiſ : ꝑut tñ hʒ adiunctam fruitionē que ē ꝯpletiua felicitatis.ex ꝯſequenti vero cōſiſtit in aſpectu hūanitatiſ xp̄i.que eſt inſtrumentū nos introducens ad beatitudinē p̄ncipalem. beatitudo.n.hominis conſiſtit in ꝯiunctōe ad vltimū ⁊ optimū.⁊ iō nō poteſt ꝯſiſtere in coniunctione ad aliqđ bonū tēporale vt dicūt rudes ſarraceni :et iudei : ſed in adeptione ip̄iꝰ p̄mi ⁊ ſummi boni per apertam viſionem:et fruitionem . Conſiderandūʒ ēt q cum dicit filius loquens ad pr̄em. Hec ē vita eterna vt te cognoſcant ſolū deum.ꝑ hoc non habetur q ſolꝰ pr̄ ſit deꝰ:⁊ filiꝰ ſit creatura: vt dicebat Arriꝰ: qꝛ hec dictio excluſiua ſolus nō determinat li te vt ſit ſenſus q ſolus pr̄ ſit deus:ſʒ determinat li deū.⁊ eſt ſenſus q illa eſt ſola deitas v̄a q̄ eſt in pr̄e.⁊ ſic ab ea nō excluditur filiꝰ ſʒ magiſ īcluditur.qꝛ vna ē deitas in vtroqꝫ: ſʒ excluditur v̄a deitas ab his q a gētibꝰ colebantur.ſ.ioue ſaturno ⁊ ꝯſilibus. dato ēt q hec dictio ſolꝰ determinat li te vt ſit ſenſus q ſolus pr̄ ſit deus nō tñ ꝑ hoc excluditur filiꝰ a deitate:ſʒ magiſ includitur.qꝛ ſcđm phm̄ ſolus eſt idē q nō cū alio ⁊ iō tātūmō excludit illō qđ alietatē dicit.filiꝰ aūt nō ē aliꝰ a pr̄e in eēntia:ſʒ tñ in ꝑſona.⁊ iō quādo hec dictio ſolus additur vni ꝑſone. reſpectu termini eſſentialis.ſic eſt ī ꝓpoſito.non excludit aliā ꝑſonā:ſʒ magis includit.⁊ hoc pʒ ꝑ auctoritatē ſaluatoris Math.11.vbi dicit. Nemo nouit filiū niſi pr̄.neqꝫ pr̄em quis nouit niſi filiꝰ.Si enim hec dictio niſi addita vni ꝑſone reſpectu termini eſſential excluderet aliaʒ ſequeretur q pater non cognoſceret ſe:ſʒ tantuʒ filius . nec filius cognoſceret ſe : ſed tantum pr̄:qđ eſt abſurduʒ dicere(Ego te clarificaui) hic ſubdit rōem quare ſua oratio debeat exaudiri. videlicʒ qꝛ fuit perfecte obediens deo pr̄i carnem aſſumendo.⁊ v̄itateʒ fidei inter hoīes docendo. ⁊ hoc eſt quod dicit(Ego te clarificaui ſuper terram)⁊ non ſolum eſt exaudibil propter predicta:ſed etiam quia ad conſumationem myſterij ſue incarnationis mortē conſtanter ſuſtinebat.ideo ſubditur(opus conſumaui quod dediſti mihi ut faciam)dicit cōſumaui . quia iam eius paſſio incipiebat qua pacta dixit ꝯſumatum eſt. vt hētur īfra.19.c.

(Et nūc clarifica me pr̄ apud temetipm̄ clarita
te quā hūi priuſq̄ mūd⁹ eſſet apō te).i.illi⁹ glīe
quā hēo eternalr̄ tecū ſcḋm diuinitatē: fac pti
cipē naturā mortalē quā aſſūpſi ꝓpter hoīum
ſalutē (Manifeſtaui) hic ꝯñr orat ꝓ collegio
aploꝝ. ⁊ diuidiť in duas. q̄ꝛ p̄ oſtēdit ꝙ debꝫ
ꝓ eis depcari. 2ᵒ. format ſuā orōnē deuote ibi.
Pr̄ ſcē. Circa pmū ponit q̄tuor rōnes ad oſten
dēduꝫ ꝙ debeat ꝓ aplīs depcari. pma accipiť
ex pte xp̄i. q̄ꝛ erat coꝝ mgr̄ ⁊ ipi eius diſcipuli.
bon⁹ aūt mgr̄ dꝫ zelare ꝓ diſcipulis ſuiſ: ⁊ eos
dirigere. ⁊ hoc ē qḋ dr̄ (Manifeſtaui nom̄ tuū
hoībus quos dediſti mihi de mūdo) q̄ꝛ aplī fu
erūt ſpāliter ꝯiuncti ipſi xp̄o (Tui erant) ſcḋm
eternā p̄deſtinatōem (⁊ mihi eos dediſti) uocā
do tpāliter ad fidē ⁊ apoſtolicaꝫ dignitatē (de
mundo) q̄ꝛ añ vocationē ſuā apoſtoli erāt mū
dialr̄ viuentes ſic̄ ⁊ ceteri hoīes. Scḋa rō acci
piť ex pte aplorum q̄ fuerūt ſerui obediētes. ⁊
hoc ē qḋ dr̄ (⁊ ſermonē tuuꝫ ſeruauerūt) corde
.ſ. ⁊ opere (Et nūc cognouerūt. q̄ꝛ oīa quecunq̄ꝫ
dediſti mihi abſ te ſunt) ideſt a te procedentia
(quia verba que dediſti mihi dedi eis) quia a
plenitudine ſcie xp̄i fcā eſt redundantia ī apo
ſtolis (⁊ ipi acceperūt) doctrinā xp̄i recipiēdo
(⁊ cog̃uerūt ṽe q̄ꝛ a te exiui) hoc.n. cog̃uerūt p̄
doctrinā xp̄i ⁊ p̄ miracula. verūtñ q̄ꝛ talis co
gnitio ē fidei. iō ſubdiť (⁊ crediderūt q̄ꝛ tu me
miſiſti) Tertia ṽo ratō accipiť ex pte cuſtodie
xp̄i cui ſpāliter apoſtoli fuerūt ꝯmiſſi: ⁊ h̄ ē qḋ
dr̄ (Ego ꝓ eis rogo nō ꝓ mūdo) hoc dic̄ q̄ꝛ effi
cacia ſue orōnis tm̄mō ſe extēdit ad electoſ. q̄ꝫ
uis.n. ſit efficax ꝓ oībus. tñ mali ponūt ſibi i
pedimētū ne ſint pticipes ipi⁹. iō ſubdiť (ſꝫ ꝓ
eis q̄s dediſti mihi rogo) q̄ ad efficaciā (q̄ꝛ tui
ſūt) ſcḋm eternā p̄deſtinatōem (⁊ oīa mea tua
ſunt) q̄ꝛ ꝓpter īſepabilē vnionē hūanitatꝭ ⁊ di
uinitatꝭ ī xp̄o fit idiomatuꝫ ꝯmunicatio attri
buēdo ea q̄ ſunt hoīs ipi deo. ⁊ econuerſo. Sic̄
.n. demōſtrato xp̄o hec ꝓpoſitio ē ṽa. Iſte hō
creauit ſtellas. ita hec ꝓpoſitio ē ṽa deus mor
tu⁹ ē. q̄ꝛ ꝓpter vnitatē ſuppoſiti oīa q̄ ſunt dei
ꝯmunicāť hoī ⁊ eꝯ. mō p̄dicto (⁊ clarificatus
ſū in eis) hoc dic̄: q̄ꝛ aplī glām ei⁹ iā ptim cog
ſcebāt. ⁊ de ꝓpinq̄ plus cog̃ſcituri erāt. Quar
ta rō accipiť ꝓ neceſſitate īminēte aplīs. quia
xp̄s cito receſſur⁹ erat ab eis. cui⁹ corpali pn̄
tia erant ꝯfortati. ⁊ iō ꝓ tūc īdigebāt ſpālr̄ deo
pr̄i p̄ orōnē xp̄i recōmēdari. ⁊ h̄ ē qḋ dr̄ (Et iaꝫ
nō ſum ī mūdo). i. ſum ī ꝓpinq̄ receſſu ab eis.
(⁊ hi ī mūdo ſūt) remanēteſ ī tribulatōib⁹ mū
danis (⁊ ego ad te venio). q.d. p̄p̄ hoc ꝓ eis oro
(Pr̄ ſcē) Poſitꝭ rōib⁹ quib⁹ dꝫ ꝓ eis orare. hic
ꝯñr format ſuā orōneꝫ. ⁊ diuidiť in duas. q̄ꝛ p̄
orat eis ꝯſeruatōem a malo. 2ᵒ. pfectiōem ī bo
no. ibi. Scīfica eos. dicit ḡ p̄ ſic (Pr̄ ſcē ſua eoſ
ī noīe tuo). i. in fide ex ꝯfeſſiōe noīs tui (q̄s de
diſti mihi) p̄ ſpālem amicitiā eos mihi ꝯiūgen
do (vt ſint vnū ſic̄ ⁊ nos). i. vt ſint uniti p̄ ca

ritatē: ſic̄ nos ſum⁹ vnū p̄ naturaꝫ. ita ꝙ li ſic̄
non īportat eq̄litatē: ſꝫ quādā imitatiōem lon
ginquā. ⁊ allegat ꝯñr aploꝝ neceſſitatē reſpc̄u
hui⁹ ꝯſeruationis diuine. d. (Cū eēm cū eis) p̄
ſentia corpali (ego ſeruabaꝫ eos in noīe tuo q̄s
dediſti mihi cuſtodiui). i. firmiter ⁊ ſecure (ne
mo ex eis peryt niſi fili⁹ p̄ditōis (hoc dic̄ quia
ſua p̄ditio nō fuit ex defectu cuſtodie xp̄i. ſꝫ ex
malitia ſua. ſic̄ aliq̄s dr̄ fili⁹ mortꝭ: eo ꝙ facit
aliqd dignū morte (Ut ſcriptura īpleať) li vt
teneť hic ꝯſecutiue: q̄ꝛ p̄ p̄ditōem inde ſecuta ē
īpletō ſcripture que de h̄ loq̄ť Pſal. 40. ⁊ 108.
vt ſupra allegatū eſt. 13. c. (Nūc aūt ad te ve
nio) p̄ mortē meā (⁊ hec loquor in mundo) hoc
dicit ꝓpter hoc ꝙ ex dictis ei⁹ aliq̄ poſſent cre
dere ꝙ nō hēret ptātē cuſtodiēdi eos ī abſñtia
ſic̄ in pn̄tia. iō hoc remouet dicēs (hec loquor ī
mūdo). ſ. exñſ in pn̄tia corpali. ac ſi dicat ſic lo
quor nō ꝓpter defectū ṽtutꝭ. ſꝫ ad oñdendum
ṽitatē hūane nature ꝯpatiētꝭ eis. iō ſequiť) ut
habeāt gaudiū meū īpletum ī ſemetipis) gau
diū.n. xp̄i ē de vnione hūanitatꝭ ad diuinita
tē p̄ quā illa hūanitaſ hꝫ gr̄e ⁊ glīe plenitudinē
vt ſupra dcm̄ ē. c. 1. Ad hoc aūt erat intētio xp̄i
orantꝭ: vt aplī venirent ad glām ṽe fruitiōis ī
qua apte viderent vnionē in ipo deitatꝭ ⁊ hu
māitatꝭ. Alia aūt rō q̄re aplī indigebāt a deo
ſpāliter ꝯſeruari ē. q̄ꝛ erāt iudeis odioſi ꝓpter
doctrinā xp̄i. ⁊ hoc allegat ſaluator. d. (ego de
di eis ſermonē tuū) cuſtodiendū ⁊ p̄dicādū (⁊
mūdus eos odio habuit: q̄ꝛ nō ſunt de mūdo)
q̄ꝫtū ad affectōem lꝫ ſint de mūdo q̄ꝫtū ad cor
palem pn̄tiā (Non rogo vt tollas eos de mun
do) q̄ꝛ nō expedit fideliū ſaluti donec fides ſit
publicata p̄ totū mūdū (ſꝫ vt ſerues eos a ma
lo ⁊c̄.) dando eis ꝯſtantiā in tribulatōib⁹ imi
nentib⁹ de pxīo (Sanctifica eos) Hic ꝯñr orat
apoſtolis pfectōem in bono dicens (Sanctifi
ca eos). i. ꝯfirma. ſanctuꝫ.n. vno mō ſignificat
idē qḋ firmū (in ṽitate). ſ. fidei catholice (Ser
mo tu⁹ ṽitas eſt). i. doctrina mea quā dedi eis
q̄ ēt tua ē. ſic̄ ſupradc̄ꝫ eſt. c. 7. Iſta aūt ꝯfirma
tio aploꝝ fcā eſt a deo pr̄e. qñ ī die pēthecoſtes
miſit eis ſpiritum ſanctum. ⁊ neceſſitas huiuſ
confirmatōnis ſubdiť cuꝫ diciť (Sicut tu me
miſiſti in mundū) ad veritatem ſalutis eterne
docendū (⁊ ego miſi eos in mundū) ad hāc do
ctrinam vbiq̄ꝫ p̄dicandū. Et notandum qḋ di
cit miſi. i. mittā loquēdo de futuro p̄ moduꝫ p̄
teriti ꝓpter certitudinē euentus futuri. quia
apoſtoli non ſunt miſſi ad p̄dicandum p̄ mun
dū niſi poſt acceptionē ſpiritus ſancti. licꝫ añ
fuiſſent miſſi ad predicandum in ciuitatibus
iudee iudeiſ tantum (Et ego pro eis ſanctifico
meipſum) ideſt ſacrificiuꝫ in carne offero tibi
acceptum (vt ſint ⁊ ipſi ſanctificati in verita
te) ſicut enim vetus teſtamentum per ſangui
nis effuſionem confirmatum eſt. ſic confirma
tio noui teſtamenti facta eſt per effuſionem

ſanguis xp̄i. vt oſtendit apoſtolus ad hebre. 9
(Nō p̄ eis aūt) hic ꝯñr ſaluator orat ꝓ toto fi
deli pp̄lo. ⁊ diuidiť ī duas. q̄ꝛ p̄ orat ꝓ eis cōſe
cutōeꝫ gr̄e. ⁊ 2ᵒ. glorie. ibi. Pr̄ q̄s dediſti mihi.
dic̄ ḡ p̄ ſic (Nō p̄ eis āt rogo tm̄: ſꝫ ⁊ ꝓ eis q̄ cre
dituri ſūt p̄ ṽbū eoꝝ ī me. vt oēs vnuꝫ ſint) in
vnitate caritatꝭ. ī q̄ vniōe ꝯſiſtit pfectio xp̄ia
ne religiōis. q̄ꝛ p̄ h̄ mēbra eccle ꝯiūgunť adiui
cē ⁊ capiti hoī xp̄o ⁊ vlteri⁹ ipi deo. q̄ꝛ q̄ adhe
ret deo vn⁹ ſpūs ē. vt dr̄. 1. ad Cori. 6. ⁊ ſic p̄ cō
ſequēs pmū p̄ncipiū qḋ ē de⁹ ꝯiungiť hoī qui
ē quodāmō oīs creatura (ſic̄ tu pr̄ ī me ⁊ ego ī
te: vt ⁊ ipi ī nobis vnū ſint) nō ē ibi vnitas eq̄
litatꝭ: ſꝫ cuiuſdā imitatiōis. q̄ꝛ xp̄i hoīs ⁊ dei ē
vnitas pſonalꝭ. alioꝝ aūt hoīuꝫ tm̄ a deo ē uni
taſ caritatꝭ (ut mū. cre. q̄ꝛ tu me mi.) hoc addit
q̄ꝛ ex magna caritate ⁊ vnitate q̄ fuit ī pmitia
eccle multi ꝯuerſi ſūt ad ṽitatē fidei. vt habeť
Act. 2. ⁊ 4. ⁊ q̄ꝛ p̄ p̄dcā poſſet aliq̄s credere ꝙ
fili⁹ nō eēt cā pfectōis aploꝝ ſic̄ ⁊ pr̄: iō hoc re
mouet (⁊ ego cla. quā de. mihi de. eis) q̄ꝛ ptās
miraculoꝝ p̄ quā declarata ē diuinitaſ xp̄i da
ta ē aplīs a xp̄o. vt pꝫ Luce. 10. ⁊ Math. 10. Tñ
alr̄ dedit eis hāc ptātem quā ipſe hūit: q̄ꝛ xp̄s
ṽtute ꝓpria miracula fecit. Aplī āt nō ꝓpria ṽ
tute: ſꝫ ṽtute xp̄i miracl̄a faciebāt. p̄p̄ qḋ ī mi
raculꝭ faciēdis nom̄ xp̄i inuocabāt (vt ſint unū
ſic̄ nos vnū ſum⁹). i. vt ſint ī ṽa vnitate eccle.
⁊ abſq̄ꝫ ſciſmate (Ego ī eis ⁊ tu ī me vt ſint ꝯſū
mati ī vnū) q̄ꝛ p̄ vnionē humāitatꝭ xp̄i ad deū
fcā ē vnio toti⁹ creature vt dc̄ꝫ ē (⁊ cog̃ſcat mū
d⁹: q̄ꝛ tu me miſiſti ⁊ dilexiſti eos ſic̄ me dilexi
ſti) p̄ opa.n. miraculoꝝ ab ipis fcā adduct⁹ eſt
mūd⁹ ad fidei ṽitatē. ⁊ cognouit diuitatē xp̄i
⁊ familiaritatē ſiue amicitiā dei ad aploſ. q̄b⁹
aderat diuina ṽtus in opib⁹ miraculoſis. Pr̄
q̄s) Hic orat fideli pp̄lo pfectōꝫ glīe. d. (Pr̄ q̄s
dediſti mih) p̄ ṽaꝫ fidē (uolo). i. oro ⁊ deſidero
(vt vbi ego ſum ⁊ illi ſint mecū). i. ī eterna hti
tudie in q̄ erat xp̄s actualr̄ q̄ꝫtū ad aīaꝫ q̄ ē p̄n
cipalior ps hoīs (vt videāt claritatē meā quā
dediſti mihi). i. diuinitatē meā. vl̄ alr̄ clarita
tē corpis mei glorificādi. q̄ꝛ vtrāq̄ꝫ claritatem
hꝫ fili⁹ a pr̄e. vnā eternalr̄: aliā ex tp̄e (q̄ꝛ dile
xiſti me añ mundi ꝯſtitutōeꝫ) h̄ pꝫ q̄ꝫtū ad xp̄i
deitatē filr̄ q̄ꝫtū ad humanitatē inq̄ꝫtū de⁹ pr̄
eternalr̄ p̄deſtinauit ipm̄ ad hāc glīam ⁊ exal
tatōem. Et ꝯñr oñdit ſaluator ꝙ ſua orō ſit ex
audibiliſ dicēs (Pr̄ iuſte mūd⁹ te ñ cognouit)
Licꝫ.n. ph̄i cog̃uerūt deū q̄ꝫtuꝫ ad eēntie vni
tatē. nō tñ q̄ꝫtū ad pſonalē diſtinctōeꝫ. ⁊ iō nō
cog̃uerūt ꝓpe loquēdo deū pr̄eꝫ. Silr̄ iudei lꝫ
de h̄ hūerūt aliquā cognitōem p̄ ſcripturas p
phetaꝝ loquētes de diſtinctōe pſonaꝝ ī diuis
illa tñ fuit ī eis obſcurata ex inuidia ⁊ odio ad
xp̄m: vt ſupra dcm̄ ē. ⁊ iō nō cognouerūt deuꝫ
pr̄em niſi large loquēdo de pr̄nitate inq̄ꝫtū eſt
pr̄ oīuꝫ creatōe (ego aūt te cog̃ui) q̄ꝛ inq̄ꝫtū de
uꝫ cog̃ſcit pr̄em noticia ꝯphenſiōis. ⁊ inq̄ꝫtum

hō pleni⁹ cognoſcit q̄ꝫ aliq̄s angel⁹ q̄ꝫtuncūq̄ꝫ
beat⁹ (Et hi cognouerunt: q̄ꝛ tu me miſiſti) q̄ꝛ
aplī p̄ doctrinā ⁊ miracula xp̄i habuerūt noti
ciā ꝙ ipe eēt miſſus ꝓ ſalute mūdi (⁊ notū feci
eis nomē tuū). i. nomē pr̄nitatꝭ ꝓprie dcē in di
uinis. ⁊ p̄ ꝯñs toti⁹ trinitatꝭ. q̄ꝛ cognita vna p
ſona ⁊ alie cognoſcūť. iſtud.n. nom̄ ſciſſime tri
nitatꝭ: qḋ erat alyſ ignotū: vt p̄dcm̄ ē per doc
trinā xp̄i fuit aplīs reuelatū (⁊ notū faciaꝫ) q̄ꝛ
p⁹ reſurrectōem xp̄i quādo aperuit apoſtolis
ſenſum: vt ſcripturas itelligerent: ⁊ p⁹ miſſio
nē ſpūs ſancti apoſtoli pleni⁹ cognouerūt my
ſteriū trinitatꝭ (ut dilectio q̄ dilexiſti me ſit in
ipis). i. ſpūs ſcūs q̄ ē amor pr̄is ⁊ fily (Et ego ī
ipſis) q̄ꝛ per gratiam ſpiritus ſancti fci ſunt tē
plaꝫ ⁊ habitaculum chriſti. CXVII

H Ec cum dixiſſet ieſus) Hic incipit euā
gelīſta deſcribere xp̄i paſſionem ⁊ mor
tē. Ipſa aūt fuit per iudeoſ inchoata ⁊
p̄ gētileſ ꝯſumata ſcḋꝫ ꝙ xp̄ſ p̄dixerat Math.
20. fili⁹ hoīs tradeť p̄ncipibuſ ſacerdotū ⁊ ſcri
bis. ⁊ ꝯdēnabūt eū morte ⁊ tradent eū gētib⁹
ad illudēdum ⁊ flagellādū ⁊ crucifigēdū. ⁊ iō
euāgeliſta p̄ oñdit quid xp̄s a iudeis ſit paſſuſ
2ᵒ quid a gētib⁹. 19. c. Tunc ḡ apphendit. Pri
ma ī treſ. q̄ꝛ p̄ deſcribit euāgeliſta q̄liter xp̄s a
miſtris iudeoꝝ fuit captus. 2ᵒ. qualr̄ a miſtris
pōtificib⁹ tradit⁹ fuit ibi. Cohors q̄ꝫ. 3ᵒ. qualr̄
a pōtificib⁹ corā pilato ē accuſatuſ ibi. Addu
cūt ḡ. Circa pmū euāgeliſta tria deſcribit. p̄ ꝓ
ditionis locum. 2ᵒ. p̄ditoris apparatū ibi. Iu
das ḡ. 3ᵒ. aīuꝫ xp̄i ad ſuſtinēdū p̄patū ibi. Ih̄s
itaq̄ꝫ ſciens. Circa pmū ſciēdū ꝙ xp̄ſ iuit ad lo
cū extra ciuitatē ad quē ſciebat ṽētuꝝ p̄dito
rē: vt oñderet ſe volūtarie ſubire mortē. ⁊ h̄ ē
qḋ dr̄ (Hec cū dixiſſet ih̄s egreſſuſ ē cū diſcipu
lis ſuis trās torrētē cedron) hic torrēs cedrō
ē iter ciuitatē hierlm̄: ⁊ mōtē oliueti currēs p̄
vallē ioſaphat q̄ eſt intermedia ⁊ diceba̅ť ille
torrēs cedrō: eo ꝙ ī ripa illi⁹ flumiſ ſiue illius
torrētis naſcebāť mlt̄i cedri. h̄.n. fluui⁹ appel
labať torrēs ꝓ eo. ꝙ ad modū torrētꝭ qñq̄ꝫ ha
bebat aq̄ſ. qñq̄ꝫ ñ (vbi erat ort⁹) ⁊ ſic erat loc⁹
clauſus ꝯueniēs ad capiēdū illos q̄ eēnt intra
ipm̄ (ī quē ītroiuit ipe ⁊ diſciplī ei⁹) offerēs ſe
captioni (Sciebat autē ⁊ iudas qui tradebat
eum locum) ex quo pꝫ aptitudo loci ad capien
dū xp̄m ex tribus. p̄ q̄ꝛ erat a ciuitate remot⁹.
⁊ ipi querebant euꝫ capere ſine ſtrepitu turba
rū. vt habeť Math. 21. 2ᵒ. quia erat clauſus ⁊
3ᵒ. q̄ꝛ proditori cognit⁹ (Judas ergo) hic deſcri
biť p̄ditoris apparatus. quia iudas de trib⁹
ſe muniuit. p̄ de magna ſocietate ⁊ forti ⁊ autē
tica. ⁊ iō dicit (cum cepiſſet cohortē). ſ. militū
a p̄ſide aſſignatū. vt ſic ſi mlt̄itudo populi ſup
ueniret non auderet impedire eius p̄ditioneꝫ
propter iuſticie publice timorem (⁊ a pontifi
bus ⁊ phariſeis miniſtros) vt ſic hēret fulci
tū ab vtraq̄ꝫ curia ſcilicet pōtificis ⁊ ipatoris

z⁹ muniuit ſe iudas de lumine ꝯ noctis tene/
bras. qđ notaꝶ cũ dicit (venit illuc cũ lãterniſ
ꝛ facib⁹) ȝ⁹ muniuit ſe de armis ſi vellẽt ei⁹ ꝓ
ditioni reſiſtere. iđ ſubdiꝶ (ꝛ armis) Jħs itaqȝ
Hic oſtendiꝶ ꝓmptitudo xp̄i ad patiendũ. ꝛ h
dupl̃r. p̄ qꝛ xp̄s ſe nõ occultauit. z⁹ qꝛ defenſi/
onẽ ꝓhibuit. ibi ſymõ ḡ. Ĩ p̄ma igr̃ pte dr̃ (Jħs
itaqȝ ſciens oĩa q̃ ventura erãt ſup̱ euȝ ꝓceſſit
ꝛ dixit eis. Quẽ queritis:) ex quo mãifeſte pȝ
ꝙ ſua volũtate capt⁹ eſt. qꝛ cum ſciret oĩa futu
ra. ut ſupra declaratũ fuit. i. c. nõ ſe occultauit
ſȝ magis querentib⁹ eum obuiam iuit (Rñde/
rũt ei. Jħȝ nazarenũ dixit eis. Ego ſum) virtu
te. n. diuinitatis fcm̃ ẽ ꝙ veniẽtes ad capiẽdũ
euȝ p̄ non cognoſcerẽt eũ etiã diſcipulus ſu⁹ q
venerat ad tradẽdũ eũ. vñ ſubdiꝶ (Stabat aũt
ꝛ iudas q tradebat eũ cum ipſis) vt p̱ hoc ſcđo
oñdereꝶ ꝙ de volũtate ſua capereꝶ. qꝛ ex q̃ eis
erat icognit⁹ poterat ab eis recedere. ꝛ nõ ſolũ
patuit hoc p̱ p̄dc̃a: ſȝ ẽt mãifeſti⁹ p̱ hoc qđ ſub/
diꝶ (Ut ḡ dixit eis ego ſum. abierũt retrorſuȝ
ꝛ ceciderũt in terrã) ſi. n. vno verbo oẽs eos ꝓ
ſtrauit: de facili poterat ab eis euadere. Oĩa
. n. iſta fcã ſunt ex diuina ordinatiõe. vt decla/
rareꝶ v̓tus diuinitatis ei⁹ p̱ p̄dicta. ſicut fragili
tas hũanitatis p̱ captionẽ ei⁹ ſequentẽ ꝛ paſſio
nẽ (Iterũ interrogauit eos quẽ queritis:) h fuit
facto interuallo a p̄ma iterrogatione. qꝛ q̃diu
iacuerũt ꝓſtrati nõ mouit ſe de loco vt magiſ
declarareꝶ ſua volũtaria captio (illi aũt dixe/
rũt. Jħm nazarenũ) nõ. n. cognoſcere poterant
eũ nec capere donec ipſe vellet. ꝓpter hoc ſub
diꝶ (Dixi vobis qꝛ ego ſum) ꝛ tũc habuerunt
ipſi⁹ noticiã. ꝛ capiẽdi eũ licẽtiã ꝓpter qđ ſub/
diꝶ (Si ḡ me queritis ſinite hos abire). q. d. ſic
do vobis ptãtem me capiẽdi. vt tñ meis diſci/
pulis non faciatis aliqd mali (vt ipleretur ſermo
quẽ dixit) capl̃o p̄cedenti (qꝛ q̃s dediſti mihi ñ
p̱didi ex eis quẽq̃) iſtud v̓bũ dixerat Jħs non
tñ de ſalute ſpũali ſuoꝝ diſcipl̃oꝝ. ſȝ ẽt de ſa/
lute corꝑali eoꝝ. qđ pȝ ex hoc ꝙ ide excipit iu
daȝ q p̱ditus eſt: ꝛ ſpũaliter ꝛ corꝑaliter. quia
ex deſperatõe ſe ſuſpẽdit. ꝛ iđ euãgeliſta appli
cãs v̓bũ p̄dcm̃ ad perditõem corꝑalem nõ di/
ſcedit ab intentione l̃re (Symon ḡ) hic oſtẽdi/
tur ꝓmptitudo xp̄i ad patiẽdũ ex hoc ꝙ ꝓhi/
buit defenſionẽ ꝛ hoc ẽ qđ dr̃ (Symon ḡ petr⁹
hñs gladiuȝ eduxit eũ) Dicũt hic aliq ꝙ diſci
puli emerãt gladios de p̄cepto dñi ſcđm qđ hr̃
Luc. xx. vbi dr̃ ſic. Et q nõ hȝ vendat tunicaȝ
ſuã ꝛ emat gladiũ. ſȝ nõ ẽ v̓iſile. qꝛ ibidẽ dr̃ ꝙ
apl̃i ſtatiȝ rñderunt. ecce duo gladij hic. ꝛ xp̄s
dixit. ſufficit. ex q̃ pȝ ꝙ añ illoſ gladios hẽbãt.
Dicẽdũ igiꝶ ꝙ apl̃i fuerãt piſcatores. Ĩ piſcatio
ne aũt oportet aliqñ retia cum paxillis affigere.
ꝛ cũ p̱ticis nauiculas dirigere. ꝛ iđ Ĩ talib⁹ ꝛ cõ
ſilibus vſus magnoꝝ cultelloꝝ ẽ neceſſarius
ꝛ ꝓbabile ẽ ꝙ aliq de apl̃is illos cultellos ſibi
retinuerãt ad ſcindẽdũ cibaria. vñ ẽt cũ illis

carnes agni paſcalis ꝯſciderãt. petr⁹ aũt vnũ
de illis apđ ſe retinuerat. qꝛ erat magiſ ꝓmpt⁹
ad defenſionẽ ſui magiſtri q̃ alij (ꝛ ꝑcuſſit ſer/
uũ pontificis) q magis de ꝓpe ſe ingerebat ad
xp̄m capiendũ (ꝛ abſcidit auriculã e⁹ dexterã)
credidit. n. eũ magis ledere: vl̃ forte caput ei⁹ ꝑ
cutere: vel ẽt amputare. ſȝ diuina ordinatiõe
ict⁹ declinauit ꝛ accepit ſolũ illi⁹ auriculam.
(Erat aũt nomẽ ſuo malch⁹) hoc addidit euã
geliſta ad oñdendũ certitudinẽ rei geſte expri
mẽdo ꝓpria noĩa (Dicit Jħs petro. mitte gladi
uȝ tuũ Ĩ vaginam) q. d. noli vti ad defenſiõem
meã: ꝛ ſubdiꝶ cã (Calicẽ quẽ dedit mihi pr̃ nõ
vis vt bibã illũ) q. d. paſſioneȝ quã ordinauit
pr̃ celeſtis ad ſalutẽ humãi generis debeo pati
enter tollerare. ꝛ iđ nõ ẽ loc⁹ defenſiõis ꝛ reſi/
ſtentie: ſȝ magis patiẽtie (Cohors ḡ) hic oñdiꝶ
q̃liter xp̄s a miſtris ꝯprehẽſus põtificib⁹ pre/
ſentaꝶ. ꝛ diuidiꝶ in duas. qꝛ p̄ deſcribiꝶ ipſi⁹ p̄/
ſentatio anne. z⁹ caypȟe. ibi. ꝛ miſit eũ annas
Prima in duas. qꝛ p̄ poniꝶ xp̄i p̄ſtatio. z⁹ põi
tur ei⁹ examiatio. ibi. Pontifex ḡ. Prima adhuc
Ĩ duas. qꝛ p̄ deſcribiꝶ p̄dcã p̄ſtatio. z⁹ incidẽ
ter poniꝶ p̄ma petri negatio. ibi. Sequebaꝶ aũt.
dr̃ igiꝶ p̄ ſic (Cohors ḡ). ſ. militum (ꝛ tribun⁹)
q eis p̄erat ꝛ illi erãt gẽtiles (ꝛ miniſtri iudeo/
rũ) iſti erant iudei (ꝯphenderunt Jħm) ex q̃ pȝ
obſtinatio iudeoꝝ. qꝛ nõ fuerunt auerſi a ſuo
malo viſis p̄dcis ſignis. ſȝ magis attribuebãt
magiciſ artib⁹ (ꝛ ligauerũt eũ) q̃i morte dignũ
Illi. n. q reputabãꝶ morte digni iudicib⁹ p̄ſẽta
banꝶ ligati (ꝛ adduxerũt eũ ad annã p̄mum)
. i. p̄. cui⁹ cã ſubdiꝶ (Erat. n. ſocer caypȟe) ꝛ ga
eundo ad domũ caypȟe hẽbant trãſire añ do/
mũ iſti⁹ anne: iđ introierũt in domũ ei⁹ ꝓpter
ipſi⁹ reuerentiã. Alia aũt rõ fuit qꝛ põtificat⁹
ſingulis annis vẽdebaꝶ. iſti duo. ſ. ãnas ꝛ cay
phas q̃i alternatiȝ erãt põtificeſ. ꝓpter qđ q̃i
pontifex hẽbaꝶ. qꝛ anno p̄cedenti fuerat. Ter
tia ratio ẽ vt xp̄s corã iudicib⁹ plurib⁹ ꝯdẽna
tus videreꝶ magis dign⁹ morte (Qui erat põ/
tifex anni ꝛc̃) iſta ſunt expoſita ſupra. ii. c. (Se
quebaꝶ) hic iterponiꝶ p̄ma negatio petri cum
dr̃ (Seq̃batur Jħm ſymon petrus ꝛ ali⁹ diſci/
pul⁹). ſ. ioãnes. lȝ. n. iſti ſicut ꝛ alij p̄ fugiſſent.
tñ poſtea ſecuti ſũt Jħm. qꝛ feruentiores erant
alijs (Diſcipul⁹ aũt ille erat notus pontifici)
Dicũt aliq ꝙ ioannes erat ꝑitus in lege. ꝛ pro/
pter hoc hẽbat noticiã cũ pontifice. ſȝ hoc non
ẽ v̓iſile. qꝛ piſcator erat ꝛ de naui a xp̄o vocat⁹
fuerat. vt hẽtur Math. 4. vñ dic̃ hiero. Ĩ epl̃a
ſua ad paulũ. Joannes ruſtic⁹ piſcator idoct⁹
ꝛc̃. ꝛ iđ alia fuit cã ſue noticie cũ pontifice. qꝛ
forte miſſus a pr̃e ſuo pluries portauerat pi/
ſces ad domũ pontificis. vel forte aliqs de co
gnatione ei⁹ ibidẽ ſeruiebat: vel aliq̃ alia cã.
(ꝛ introiuit cũ ieſu in atriũ põtificis) ꝓpter no/
ticiã p̄dcãm ꝑmiſſus eſt intrare (petr⁹ aũt ſta/
bat ad oſtiũ foris) tanq̃ incognitus. tñ ꝓpter

Joannẽ ꝑmiſſus ẽ intrare (Dixit ḡ petro ancil
la hoſtiaris nũqd ꝛ tu es ex diſcipulis hoiſ iſti⁹:)
q. d. videꝶ ꝙ ſic: vidit. n. eũ timide itrãtẽ. ꝛ ſic
habuit de eo ſuſpitõem. (Dixit ille non ſum.)
ex q̃ pateȝ fragilitas petri: qꝛ ita cito negauit ad
vocẽ vni⁹ mulieris q̃ nõ loq̃baꝶ acriter. Nõ. n.
dicebat ei. es tu de familia iſti⁹ p̱ditoris: vel
aliqd hi⁹: ſȝ hoïs iſti⁹ q̃ſi cõpaſſiue loquendo.
(Stabãt aũt ſerui ꝛ miſtri ad p̱runas) qꝛ frig⁹
erat: ſic̃ ſolet eẽ in martio p⁹ mediã noctẽ: ꝛ ca/
lefaciebãt ſe (erat cũ eis petr⁹ ſtans ꝛ calefaci/
ens ſe. Põtifex v̓o) Hic poniꝶ xp̄i examinatõ
ꝛ diuidiꝶ in tres. qꝛ p̄ poniꝶ dcã examiatio. z⁹
xp̄i rñſio ibi. (dixit ei Jħs) ȝ⁹ rñſiõis reprobatõ
ibi. hec cũ dixiſſet. Circa p̄mũ ſciendũ ꝙ xp̄us
reputabaꝶ a iudeis ſeductor hoïum. ꝛ doctor
falſe doctrine. iđ examinat⁹ fuit de vtroq̃. ꝛ h
ẽ qđ dr̃ (Põtifex ḡ iterrogauit ieſũ) dr̃ aũt an/
nas pontifex nõ qꝛ tunc eẽt actu: ſȝ qꝛ añ fue/
rat. ꝛ qꝛ ſocer põtificis erat: vt dcm̃ ẽ de diſcipu
lis ſuis. vt videret ſi poſſet eũ ꝯphendere ꝙ fu
iſſent ab eo ſeducti (Et de doctrĩa ei⁹) ad vidẽ/
dũ ſi poſſet ibi inuenire falſitatẽ vl̃ calũniã. et
aliqđ dcm̃ ꝯ legẽ (rñdit ei ieſus) hic poniꝶ xp̄i
rñſio. de diſcipulis aũt ſuis nihil poterat ꝓ tc̃
boni rñdere. qꝛ p̄ncipaliorẽ iter eos ſtatiȝ audie
rãt ipm̃ Ĩ ſua p̄ſẽtia negaſſe: ſȝ de doctrina ſua
rñdit oñdens ꝙ nõ erat mala vel ſuſpecta: ſȝ
ſana qđ declarat ex duobus. p̄ ex loco cuȝ dr̃.
(Ego palam locut⁹ ſum mũdo) doctrina autẽ
ſuſpecta Ĩ angulis ꝛ laterib⁹ docetur: nõ Ĩ loco
publico ꝛ ſacro. z⁹ ex auditorũ teſtimonio. d.
(Interroga eos q audierũt) q. d. parat⁹ ſũ teſti
moniũ eoꝝ ſubire: qđ ẽ tibi magis credibile q̃
meũ dc̃ȝ q̃uiſ ſȝ v̓itatẽ dȝ eẽ ꝯ̃iuȝ (Hoc cũ di
xiſſet) hic poniꝶ h⁹ rñſiõis ip̄robatõ. ꝛ h dupl̃r
p̄ p̱ factũ cũ dr̃ (Un⁹ aſſiſtẽs miſtroꝝ dedit ala
pã Jħu) z⁹ p̱ v̓bũ cũ ſubdit. (Sic rñdes põtifi/
ci) ille. n. miſter ſceleris accepit rñſioneȝ Jħu q̃ſi
notaſſet põtificẽ de ſtulta iterrogatione. Reſ/
põdit ieſus hũiliter v̓itatẽ oſtendẽdo. Si ma/
le locut⁹ ſum teſtimoniuȝ ꝑhibe de malo. i. po
tes ꝑhibere. (ſi aũt hñ qd me cedis:) ꝛ nõ me Ĩ
iuſte ꝑcutere. Sȝ videꝶ ꝙ hic xp̄s fec̃ ꝯ doctri
nã ſuã. qꝛ Math. 5. dic̃. Si qs te ꝑcuſſerit Ĩ
maxillã dexterã p̄be ei ꝛ alterã: ipſe aũt h nõ fec̃
ſȝ magis ꝑcutietem ſe correxit: dđ ꝙ illđ xp̄i p̄/
ceptũ ꝛ plura alia q̃ ibi ponunꝶ nõ danꝶ abſo/
lute. ſcđȝ qđ dic̃ Aug. ſȝ magis ſcđȝ p̄paratiõem
aĩ: qꝛ hõ dȝ hr̃e aĩuȝ p̄patũ ad h faciendũ ubi
videret h expedire ad honorẽ dei: ꝛ vtilitateȝ
eccl̃e. alias aũt nõ. imo aliqñ expedit iniurianti
h⁹ rñdere ad ipſoꝝ ꝛ alioꝝ inſtructõeȝ: ſic̃ fecit
hic ieſus: ꝛ aliqñ ẽt fcõ reſiſtere ne deꝶ occaſio
4 malis male agendi (Et miſit) hic oñdiꝶ q̃liter
xp̄s p̄ſentat⁹ eſt caypȟe. ꝛ diuidiꝶ in duo. qꝛ p̄
deſcribiꝶ dicta p̄ſtatio. z⁹ ſubdiꝶ ſcđa ꝛ tertia
petri negatio. ibi. Erat aũt. In p̄ma igiꝶ pte dr̃
ſic (ꝛ miſit eũ annas ligatũ) q̃i morte digniuȝ ꝛ

iã corã eo ꝯdẽnatum. ad caypȟam põtificẽ. tñ
qꝛ ad ipm̃ ꝑtinebat p̄ncipal̃r xp̄i examinatio.
tñ vt videreꝶ xp̄s magis morte dign⁹ q fuiſſet
corã iudicib⁹ plurib⁹ ꝯdẽnat⁹. Sciẽdũ tñ ꝙ h
ioãnes tacet q̃liter caypȟas eũ examinauit. et
q̃liter veſtimẽta ſua ſcidit. ꝛ q̃liter xp̄s Ĩ domo
ſua illuſus fuit. qꝛ alij euãgeliſte hoc ſufficien/
ter expſſerãt (Erat aũt) Hic reuertiꝶ euangeli
ſta ad narrandũ de negatione petri. ꝛ iđ q̃i ea/
dẽ v̓ba q̃ dixerat Ĩ fine p̄me negatõis reſumit
d. (Erat aũt ſymõ petr⁹ ſtans ꝛ calefaciẽs ſe)
Ille. n. q narrat hiſtoriã aliquã q̃ñ occurrunt
aliq̃ icidẽtia narrãda iterrũpit p̄ncipale ad il/
lud incidẽs narrãdũ: q̃ fcõ reuertiꝶ ad ꝓpoſi/
tũ. ꝛ ſic facit h ioãnes vt dc̃ȝ ẽ (Dixerũt ḡ ei mi
niſtri) ad ignẽ ſtãteſ (Nunqd ꝛ tu ex diſcipuliſ
ei⁹ es) q. d. ſic. qꝛ viderũt eũ timidũ ꝛ pauiduȝ
(nega. ille ꝛ di. ñ ſũ) đ iſta ſcđa negatõe petri vi
deꝶ math. ꝯ̃dicere ioãni p̄ q̃ ad p̱ſonã. qꝛ dixit
ipſȝ z⁹ negaſſe ad vocẽ alteri⁹ ancille Math.
26. Joãnes aũt hic dic̃ ꝙ fuit ad vocẽ miſtrorũ
ad ignẽ ſtantiũ. z⁹ quo ad locũ. qꝛ Math. dic̃
ꝙ ſcđo negauit Ĩ exitu ianue. h aũt dr̃ ꝙ ſtãs ad
ignẽ. p̱p̱ qđ ſciẽđ ꝙ p̄ncipal̃ itẽtio euãgeliſtaꝝ
erat exp̄mere trinã petri negatiõeȝ ꝛ Ĩ hoc oẽs
ꝯueniũt. de p̱ſonis aũt accuſantib⁹ ſeu de ne/
gatõis loco nõ erat p̄ncipal̃ coꝝ itentio ꝛ ꝓba
bile ẽ: ꝙ mlt̃i ad v̓ba petri ꝯcurrebãt circa eũ.
ꝛ ꝯſilia v̓ba dicebãt iproperãdo ei magr̃ȝ ſuũ.
ꝛ iđ vn⁹ euãgeliſtaꝝ exp̄mit vnã p̱ſonã accu/
ſantẽ. ꝛ ali⁹ aliã. ꝛ vterq̃ dic̃ v̓ex. vñ ſcđȝ v̓ita
tẽ hiſtorie videꝶ ꝙ p̄ma negatio ſit fcã ad vocẽ
ancille hoſtiarie petro domũ itrãte. Scđa aũt
negatio fcã ẽ Ĩ domo. qꝛ p⁹ p̄mã negatõem pe/
trus timuit inter iudeos diu ſtare. p̱p̱ qđ vo/
luit exire. ꝛ tũc alia ancilla vidẽs eũ timiduȝ
accuſauit eũ ꝛ ſil̃ ad hoc ꝯcurrerũt illi qui ad
ignẽ ſtabãt: ꝛ idem dicebãt cũ illa ancilla. p̱p̱
qđ math. dic̃ ꝙ ad vocẽ alteri⁹ ancille negauit
Joãnes aũt miſtros ꝯcomitãtes exp̄mit. Iteȝ
math. dic̃ ꝙ negauit ipſo exeũte ianuã. i. volen
te exire. ꝛ ad h ſe p̄pante p̱p̱ timoreȝ: vt p̄dcm̃
ẽ: qꝛ tñ adhuc erat Ĩ domo nec ab igne lõge re/
ceſſerat. iđ dic̃ ioãnes ꝙ ꝓpe ignẽ fcã ẽ illa ne
gatio. Tertia aũt negatio fcã ẽ multis eũ accu/
ſantib⁹ ꝛ ꝯcurrẽtib⁹ ꝓpter p̄dcã. tñ inter illoſ
erat p̄ncipal̃ vn⁹ ſeru⁹ pontificis. p̱p̱ qđ ioãnes
exp̄mit illũ tacẽdo đ alijs. iđ ſubdit (Dic̃ vn⁹
ex ſuis põtificis cognat⁹ e⁹ c⁹ petr⁹ abſciderat
auriculã) ꝛ iđ acrius ceteris eũ accuſabat. ꝛ in
accuſationis ſue aſſertioneȝ adduxit fcm̃ p̄ce/
dẽs cũ dixit (Nõne ego te vidi Ĩ horto cũ illo)
q. d. ſic (Iteꝝ ḡ negauit) Aliq aũt volẽtes excu
ſare petꝝ dicũt ꝙ ñ negauit eũ ex timore mor
tis: ſȝ ex amore nolens ab eo ſepari: ſȝ ſp eũ ſe/
q. Sciebat. n. ꝙ ſi diceret ſe eẽ diſcipulũ eius
ſtatĩ ab eo ſepareꝶ. ſȝ h ẽ ꝯ v̓ba dñi ſupra habi
ta. c. iȝ. ubi exprobrauit petꝝ. d. Aĩaȝ tuã ꝓ me
pones. qđ fuit dictum negatiẽ ſicut fuit ſupra

exꝑoſitū. ⁊ iõ pꝫ ꝙ petrus negauit timẽs aīaꝫ
ſuā exponere ꝓ xp̄o (Et ſtatī gallus cātauit).
.ſ. ſecūda uice. qꝛ poſt p̄mā negationẽ ſemel cā
tauit. ſꝫ petrꝰ tīoꝛe ꝑturbatꝰ nō ꝑcepit. ſecūdū
qḋ fuit expoſitū Math. 26. (Adducūt ḡ) Hic
oñdit̄ q̄lr xp̄s a iudeis corā pilato accuſat̄. ⁊ di
uidit̄ ī treſ. qa p̄ deſcribit̄ xp̄i p̄ſētatio. 2ᵒ p̄ſētati
examīatio ibi. Exiuit ergo. 3ᵒ inocētie xp̄i dcla
tio ibi. Et cū hec dixiſſꝫ. In p̄mā pte dr̄ ſic (Ad
ducūt ḡ ieſum a caypha in p̄toꝛium). i. a domo
cayphe pōtificꝭ ad domū pilati p̄ſidis ad quē
ꝑtinebat iudiciū ī cā ſanguinis. ⁊ locꝰ vbi iudi
cabat p̄toꝛiū vocabat̄. Aliq libꝛi male habent
ad cayphaꝫ. qꝛ in domo cayphe iā erat xp̄s. nl
lus adducit̄ aūt ad locū in quo ē. Preterea io
annes ſcripſit in greco hoc euāgeliū. ⁊ iō ꝓ vi
tate textꝰ habēda recurrendū ē ad grecū. ī gre
co aūt ponit̄ a caypha (Erat aūt mane) hoc ad
dit euāgeliſta ad oſtēdēdū q̄tū iudei ſitiebāt
ſanguinē ieſu xp̄i. q ſūmo mane q̄rebāt ſniam
de eiꝰ moꝛte dari (Et ipi nō introierūt ī p̄toꝛiū
vt nō ꝯtaminarent̄) ex igreſſu domꝰ hoīs gen
tilis. ⁊ tñ nō timebāt ingnari ex ꝓcuratōe moꝛ
tis inocentis. ex q̄ pꝫ eoꝝ ſupſtitio vana (ſꝫ mā
ducarent paſca). i. azimos panes q a iudeis co
medebant̄ in paſchate ꝑ ſeptē dies. nō. n. erat
licitū illos comedere niſi ꝑſonis mundis. ⁊ iō
ꝑ paſce māducatōem nō ītelligit̄ hic comeſtio
agni paſcalis. vt male dicūt greci. qꝛ illū come
derāt die p̄cedenti (Exiuit ḡ) hic ponit̄ xp̄i ex
aminatio ⁊ hoc duplr̄. qꝛ p̄ examinat̄ coraꝫ iu
deis. 2ᵒ ad ptē ſine ipis ibi. introiuit ḡ iterū. in
p̄ma pte dr̄ ſic (Exiuit ḡ pilatꝰ ad eos foꝛas) iu
dei. n. nō audebāt domū eiꝰ īgredi ne ſuas ob
ſeruatōes violarēt. iō volēs eis deferre exiuit
ad eos (⁊ dixit. quā accuſatōem affertis aduer
ſus hoīeꝫ hūc) Uidebat. n. eū ligatū in ſignuꝫ
dānationis. iō q̄rebat de cā. qꝛ nō erat ꝯſuetu
do romanis ꝯdēnare aliquē niſi p̄us audirent
accuſatōem ſuā. ⁊ hēret locū ſe defendendi. vt
hr̄ Act. 25. ⁊ iō pilatꝰ q erat iudex ab iperatoꝛe
romāo illuc miſſus voluit modū romanoꝝ te
nere (Rñderūt ⁊ dixerūt ei: ſi nō eēt hic male
factoꝛ non tibi tradidiſſemꝰ eū) q. d. nos eiꝰ fa
ctū diligēter examinauimꝰ ⁊ inuenimꝰ euꝫ di
gnū moꝛte ac ſi dicerēt nō opꝫ aliā examinatō
nē facere (Et dixit eis pilatꝰ) q̄ſi indignatꝰ ex
eoꝝ rñſione. qꝛ ſciebat eos ipm ꝑ iuidiā tradi
diſſe. vt hētur Math. 27 (Accipite eū vos ⁊ ſe
cūdū legē vr̄aꝫ iudicate). q. d. ſi ſufficit vr̄a ex
aminatio ſufficiat ⁊ vr̄a ſnia. Sciendū. n. ꝙ ro
mani aliq̄ minoꝛa iudicanda dimiſerant iude
is: ſꝫ nō poterāt ꝓ talibꝰ inferre penā moꝛtis.
qꝛ romani retinuerāt ſibi cām ſanguīs. ⁊ iō ꝑ
hanc rñſionem inhibebat inferre xp̄o moꝛteꝫ.
Ipi aūt nō poterāt vitaꝫ eiꝰ ſuſtinere. ⁊ iō ren
nuūt hoc accipe dicētes (Nobis nō lꝫ interfi
cere quenq̄ꝫ) Si. n. poſſent dare ſniam moꝛtis
libēter iudiciū recepiſſent (Ut ſermo ihū iple
ret̄ quē dixit ſignificās q̄ moꝛte eēt moꝛiturꝰ)
Xp̄s. n. p̄dicens moꝛtē ſuā aplīs Math. 20. di
xit ꝙ a p̄ncipibꝰ ſacerdotū traderet̄ gētibꝰ ad
illudendū ⁊ crucifigendū. ⁊ hoc fuit ipletuꝫ ꝑ
hoc qḋ rennuerunt iudiciū ⁊ dimiſerūt ipm pi
lato q erat gētilis iudicandū. ⁊ ſniē executōeꝫ
ſuis militibꝰ (Introiuit ḡ) Hic ponit̄ examinatō
xp̄i ī ſecreto, ⁊ diuidit̄ in tres. qꝛ p̄ ponit̄ pilati
īterrogatio. 2ᵒ xp̄i rñſio ibi. Rñdit ieſus. 3ᵒ pi
lati obiectō ibi. Dixit itaqꝫ. Circa p̄mū ſciēdū
ꝙ iudei cuꝫ tumultu irroabili petebāt moꝛtē
xp̄i. ꝑꝑ qḋ xp̄s nō rñdebat ſcḋm illud Eccl. 32
vbi nō ē auditꝰ nō effundas ſermonē, ⁊ ꝓpter
h̄ Matheus ⁊ Mar. dicūt cū accuſaret̄ a p̄n
cipibus ſacerdotū nihil reſpōdit. ꝓpter qḋ pi
latus ītrauit p̄toꝛiū qḋ erat ī domo ſua. ut ibi
xp̄ꝫ magis pacifice examinaret extra tumltū
iudeoꝝ q nō audebāt ītrare p̄toꝛiū ut dictū ē
Xp̄s aūt de tribus fuerat accuſatus corā eo ut
habet̄ luce. 23. Hūc iuēimus ſubuertētē gētē
noſtrā ⁊ ꝓhibētē dari tributa ceſari. ⁊ dicētē ſe
xp̄ꝫ regē eſſe. Pilatus aūt de duobus p̄mis nō
curauit īq̄rere. qꝛ ḋ. p̄. ſ. de ſubuerſiōe obſerua
tionū legaliū nō curauit utrum eſſet uex uel
falſū. qa nō erat iudeꝰ ſꝫ gētilis. ſecūdū cogno
uit eſſe falſuꝫ ꝑ famā publicā. qꝛ audierat xp̄i
reſpōſione q̄ iudeis ḋ hac materia reſpōderat
mathei. 22. Reddite que ſūt ceſaris ceſari ⁊c̄.
Sꝫ de. 3ᵒ qḋ videbat̄ eē cōtra honoꝛē impato
ris iq̄ſiuit. ſ. de regno. qꝛ ipatoꝛes rōani nomē
regiū a iudeis abſtulerāt ut frāgerēt eoꝝ ſup
biā. ⁊ tollerēt rebellādi occaſionē. ⁊ idō q̄ſiuit
a xp̄o (Tu es rex iudeoꝝ) q. d. ē h̄ vex qḋ tibi i
pōit̄. ſ. ꝙ uel tibi vſurpare regnū (Reſpondit
ih̄s) Hic pōit̄ xp̄i reſpōſio ī q̄ p̄ examinauit pi
lati īterrogationē dicens (A temetipo h̄ dicis
an alij dixerūt tibi de me). q. d. ꝯcepiſti hāc opi
nionē ḋ me ꝑ teipꝫ (Reſpōdit pilatus. nunqd
ego iudeꝰ ſū). q. d. ex me nō ꝯcepi. qꝛ nō ſū iuḋ
us. ⁊ ſic nō poſſū ineſtigare ex v̄bis iudaicꝭ qs
debeat eē rex eoꝝ ſꝫ ad ꝑitos legis pertinet. iō
ſubdit̄ (Hēs tua ⁊ pōtifices tradiderūt te mi
hi) accuſātes te ſuꝑ h̄ (Quid feciſti). q. d. uide
tur ꝙ tu ſis ī aliq̄ cl̄pabilis ex q̄ illi q ſūt ḋ gēte
tua ⁊ tāte auctoꝛitatis ſicut ſūt pōtifices te accu
ſāt (Reſpōdit ih̄s) examinata īterrogatiōe pi
lati ih̄s p̄ rñdit ad q̄ſtionē p̄ factā ḋ vſurpatio
ne regni tēpoꝛalꝭ (Regnū meū nō ē ḋ h̄ mūdo)
nō negat ſe eē regē: ſꝫ magꝭ ꝯcedit. qꝛ ſꝫ v̄itatē
ipe erat rex regū. verūtñ ad tollenduꝫ occaſio
nē calūnie tēꝑat ſuā rñſionē. d. ꝙ nō q̄rit huiꝰ
mūdi tp̄alē dñatōem qḋ ꝓbat ꝯñr. d. (Si ex h̄
mūdo eēt regnū meū miſtri mei vtiqꝫ decerta
rēt: vt ñ traderer iudeis) De. n. regnū tp̄ale hꝫ
firmitatē ñ ſolū ab ipo rege cū ſit vnꝰ ſolꝰ hō:
ſꝫ ēt a miſtrꝭ ꝯ̄ aduerſarios ꝓ ipo pugnātibus.
qḋ nō q̄rebat xp̄s. ⁊ ſic pꝫ ꝙ ſatiſfec̄ ad qōnem
oñdendo ꝙ ñ q̄rebat iter iudeos tp̄alē dñatōꝫ
verūtñ qꝛ ꝯceſſerat ſe regē. iō ꝯcludit (Nūc aūt
regnū meū nō eſt hinc). i. q̄tum ad tp̄alia iſta
q̄rēda. Sꝫ ꝯ̄ hoc videt̄ qḋ dr̄ Pſal. 46. rex oīs
terre deꝰ. Ipe aūt ē verꝰ deus ſic̄ verꝰ hō. ḡ re
gnū eiꝰ ē de h̄ mūdo. Dicēdū ꝙ ſcḋꝫ v̄itatē di
uinitatꝭ oīa ſunt ſubiecta xp̄o. tñ q̄tū ad hūa
nitatē in p̄ aduētu ſuo nō vēit ad dñandū tp̄a
liter: ſꝫ magis ad ſeruiēdū ⁊ patiēdū. ⁊ ſic pꝫ ꝙ
ſufficiēter excluſit illḋ qḋ ſibi ipōebat̄ de vſur
patōe regni iudee. qꝛ nō fuit q̄ſtio de ipo niſi ī
q̄tū hō ⁊ ꝓ ſtatu p̄ſēti ī q̄ erat. q ad p̄mū eiꝰ ad
uentū ꝑtinebat (Dixit itaqꝫ) h̄ ponit̄ pilati ob
iectio. ſic̄. n. viſum ē xp̄s in ſua rñſione cōceſſe
rat ſe eē regē. ſꝫ dixerat regnū ſuuꝫ nō eē hinc.
pilatꝰ ad plenū v̄ba eiꝰ nō ītelligēs accepit ꝑ
h̄ ipꝫ eē regē alicꝰ regni: de q̄ nō ītromitterent
ſe romani. ſꝫ ꝙ xp̄s ꝑ hoc ītelligeret regnū ce
leſte ⁊ ſpūale ñ ītellexit. ⁊ iō voluit ſcire magꝭ
determinate ꝯcludēs ex v̄bis xp̄i p̄dcis (Ergo
rex es tu) q. d. ex q̄ ꝯcedis te eē regē regni nō ꝑ
tinētꝭ ad dñium ipatoꝛis declara magꝭ qḋ ſit il
lud regnū (Rñdit ih̄s) p̄ ꝯcluſiōeꝫ ſcāꝫ ꝯcedē
do. d. (Tu dicis qꝛ rex ſum ego) ⁊ ita ē ſcḋm v̄i
tatē. ſꝫ ꝯñr declarat huiꝰ regni conditōem. d.
(Ego ī h̄ natꝰ ſum) tp̄aliter (⁊ ad h̄ veni ī mun
dū) ꝑ carnis aſſumptōeꝫ (vt teſtimoniū ꝑhibe
aꝫ v̄itati) docēdo ⁊ radicādo v̄itatē de diuinis
ī coꝛdibꝰ fideliū (Oīs q ē in v̄itate) p̄ma q̄ deꝰ
ē. nō ſolū ꝑ creatōem: ſꝫ ꝑ imitatōem ⁊ ſubiec
tōeꝫ (audit v̄ba mea) coꝛde credēdo ⁊ ope obe
diēdo. ⁊ ꝑ ꝯñs in talibꝰ ſpūaliter regno. ⁊ tale
regnū ī nllo ipediebat ipatoꝛis romani dñiuꝫ
de q̄ q̄rebat pilatꝰ (Dixit itaqꝫ pilatꝰ. Quid ē
veritas?) nō q̄rit diffinitiōeꝫ v̄itatis: ſꝫ q̄rit q̄
eſt illa v̄itas cuiꝰ v̄tute ⁊ ꝑticipatōe hoīes efſi
ciunt̄ de r̄gno xp̄i. Intellexit. n. ꝑ hoc ī q̄dā ge
nerali aliqd diuinū exñs extra cōem modum
hoīuꝫ. ⁊ h̄ ē vex ſi ītelligat̄ determinate ⁊ ma
gis ī ꝑticulari. qꝛ v̄itas diuina filio appꝛopat̄.
v̄itas ꝑ quā hoīes in p̄ſēti efficiūt̄ de regno xp̄i
ē q̄dā impſſio ⁊ ꝑticipatio v̄itatꝭ diuīe. hꝰ aūt
qōnis pilatꝰ nō expectauit rñſionē duplici de
cā. Una ē qꝛ erat de regno ſpūali vt viſū ē. ipe
aūt nō hēbat ſe ītromittere niſi de tp̄alibꝰ. ⁊ iō
h̄ aduertēs dimiſit illiꝰ qōnis ꝓſecutōeꝫ. Alia
cā fuit: qꝛ iā ꝑcepat xp̄i inocētiā ⁊ iudeoꝝ ma
litiā. ſciēs ꝙ tradidiſſent eū ꝑ iuidiaꝫ. Igit̄ p̄
termiſſa qōne p̄dcā voluit ꝓcedere ad eiꝰ libe
ratōem. vt ſtatī patebit (Et cū dixiſſet) Hic cō
ſequēter ponit̄ inocentie xp̄i declaratio. Cū. n.
pilatꝰ vellet eū liberare: vt dcm̄ ē: occurrit eiꝰ
memoꝛie modꝰ ꝯueniēs liberatiōis ſue: vꝫ de
ꝯſuetudine iudeoꝝ q̄ dabat̄ eis a p̄ſide ī ſolen
nitate paſcali vnꝰ vinctꝰ in memoꝛiā liberati
onis filioꝝ iſrahel de terra egypti. ⁊ ꝑꝑ hoc vo
luit xp̄m liberare ꝑ hūc modū. ⁊ p̄ ad hoc faciē
dū allegat xp̄i inocentiā. d. (Ego nullā ī eo iue
nio cāꝫ). ſ. dignā moꝛte. 2ᵒ allegat ꝯſuetudīeꝫ
de cuiꝰ obſeruatiōe ſciebat eos eē cupidos. d.
Eſt aūt ꝯſuetudo vobis vt vnū vobis dimittā
ī paſca. vultꝭ ḡ dimittā vobis regē iudeoꝝ) q.
d. vos debetꝭ hoc velle. Ad cuiꝰ intellectū ſciē
dū ꝙ pilatꝰ volens xp̄ꝫ liberare poſuit eis ſub
diſtinctōe de liberatōe xp̄i vel barrabe ⁊ de nl
lo alio: vt magis exp̄mit̄ Math. 27. Sciebat
. n. ꝙ ꝯſuetudinē ſuā nullo mō dimitteret. ex
altera pte barrabas erat ita peſſimus ⁊ ꝑplo
odioſus. ꝙ firmiter credebat ꝙ eiꝰ liberatōeꝫ
nullo mō vellent. ⁊ ſic ꝑ ꝯñs liberatōi xp̄i ꝯſē
tirent. Sꝫ ſacerdotes deceperūt pplm̄ īducen
tes eū ad petendū liberatōeꝫ barrabe ⁊ nō xp̄i
⁊ h̄ ē qḋ ſubdit̄ (Clamauerūt rurſū oēs dicen
tes. Nō hūc ſꝫ barrabaꝫ) dimitte nobis (Erat
aūt barrabas latro). ſ. publicꝰ ⁊ famoſus. hoc
addit euāgeliſta ad oñdendū eoꝝ malitiaꝫ. q
ad ꝓcurandū moꝛtē xp̄i petierūt latronis pu
blici liberatōeꝫ ꝯ̄ bonū publicū ⁊ ꝯ̄ iuſticiam.

Tunc ḡ apphendit pilatꝰ) Hic CXIX
ꝯñr euāgeliſta deſcribit qd paſſus ſit
xp̄s a gentibꝰ. paſſus ē aūt tria ab eis
. ſ. flagellatōem. illuſiōeꝫ. ⁊ crucifixionē. ſcḋm
qḋ p̄dixerat ſaluatoꝛ Math. 20. tradēt eū gēti
bꝰ ad illudēdū ⁊ flagellādū ⁊ crucifigēdū. ⁊ iō
euāgeliſta p̄ agit ḋ illuſiōe ⁊ flagellatōe. 2ᵒ de
crucifixiōe ibi. Tc̄ ḡ tradidit. Pria ī duas. qa
p̄ dſcribit̄ xp̄i flagellatio ⁊ illuſio. 2ᵒ circa h̄ oñ
dit̄ pilati ītētio ibi. Exiuit iterū. Circa p̄ᵐ ſciē
dū ꝙ pilatꝰ uidit ex clāoꝛe eoꝝ ꝙ nullo mō po
terat dimittere ihꝫ oīo liberꝝ cū pace ipoꝝ. ex
altera pte duꝝ erat ſibi inocētē iterficere. ⁊ iō
ſatiſfaciēdo eis fec̄ xp̄ꝫ flagellari ⁊ illudi ⁊ h̄ ē
qḋ dr̄ (Tc̄ ḡ apphēdit pilatꝰ ihꝫ ⁊ flagellauit)
nō ꝑ ſeipꝫ imediate. ſꝫ ꝑ milites ſuos ⁊ miſtros
(Et milites plectētes coꝛonā de ſpinis). i. ḋ iū
cis marinis ad moꝫ ſpinaꝝ duris ⁊ acutꝭ (īpo
ſuerūt capiti eiꝰ) tāqꝫ volēti regnare ⁊ ñ potēti
qḋ fecerūt ut eoꝝ illuſio reſpōderet iudoꝝ accu
ſatiōi (⁊ ueſte purpurea circūdederūt eū (tali. n
ueſte utebāt̄ reges (⁊ vēiebāt ad eū ⁊ dicebāt.
aue rex iudeoꝝ) h̄ totū ſcūꝫ ē ī illuſiōeꝫ. vñ ſe
qt̄ (Et dabāt ei alapas) vt illuderēt ſcꝭ ſic̄ illu
ſerāt ſignis ⁊ v̄bis (Exiuit iterū) Hic oñdit̄ cir
ca p̄dcā pilati ītētio q̄ erat hōa q̄tū ad h̄. qa p̄
dcā iuſſerat fieri ut iudi tali afflictōe xp̄i eēnt
ſatiati. ⁊ ſic ꝯſētirēt ī eiꝰ liberatiōeꝫ ſine moꝛte
tñ ꝑ h̄ nō excuſat̄ a toto. qꝛ cū eēt iudex ſr̄ eos
nō debebat ei quē ſciebat inocētē ēt mīmā pe
nā iferre. Igit̄ euāgeliſta circa ſeq̄ntia ſic ꝓce
dit. Qꝛ p̄ ḋclarat conatū pilati ad xp̄i liberati
onē. 2ᵒ iudoꝝ reſiſtētiā ad eiꝰ ꝯdēnationē ibi.
Cū ḡ vidiſſet In p̄ma igit̄ pte dr̄ ſic (Exiuit ite
rū pilatꝰ foꝛas) vbi iudi ſtabāt qa domū eiꝰ in
gredi ñ audebāt ut ſ̄ dcꝫ ē (⁊ dixit eis) p̄ alle
gās xp̄i inocētiā (Ecce adduco eū uobis foꝛas)
poſtq̄ꝫ diligēter exāinaui eū ⁊ flagellaui ad uo
bis ſatiſfaciēdū (vt cogſcatꝭ qꝛ nullā ī eo iuēio
cāꝫ) 2ᵒ oñdit ipiꝰ p̄uitionē iā ſcāꝫ ultra ꝯdignū
cū dr̄ (Exiuit ḡ ih̄s) ex p̄cepto pilati (pōtās ſpi
neā coꝛonā ⁊ purpureū idumētū) Uolebat. n.

pilat⁹ vt ſenſibiliꝛ videret ꝙꝛ fuiſſet illuſus et
flagellat⁹. vt ſic moueret̃ ad ꝯpaſſionē (Et di-
xit eis Ecce hō) q.d. ⁊ ſi iu aliq̃ male egiſſet. tñ
vltra ꝯdignū punit⁹ ē. ⁊ iō dȝ vobis ſufficere
(Cū ḡ vidiſſent) Dic ponit̃ iudeoꝝ reſiſtētia. ⁊
h̄ dupliꝛ. p̄ p irrōabilē clamorē. z⁹ p rōem ibi.
Rn̄derūt iudei. i p̄ma pte dr̃ ſic (Cū ḡ vidiſſēt
eū pōtifices ⁊ miniſtri) ſic flagellatū ⁊ illuſuȝ. et
cognoſcerent ꝙ pilat⁹ ſic volebat dimittere ip̄m
(clamabāt) tumultuoſe ⁊ alios ad clamādū i-
citabāt (Crucifige crucifige eū) q.d. h̄ pēa nul
lo mō nobis ſufficit: ſȝ petim⁹ ꝙ moriat̃ (Dixit
eis pilat⁹ accipite eū vos ⁊ crucifigite) Deriſo
rie ⁊ idignāter h̄ dixit. qꝛ n̄ hēbāt ptātē iudicā
di aliquē ad mortē vt ſupra dc̄m ē ⁊ ē ſilis mo
dus loquēdi ac ſi diceret. ſi hēretꝭ ptātē dare
mortꝭ ſn̄iaȝ cito ⁊ ſiñ cā faceretꝭ. Sȝ ego h̄ age-
re nolo. iō ſeq̄tur (Ego. n. nō iuenio i eo cāȝ) dā
di talē ſn̄iaȝ (Rn̄derūt) vidētes iudei ꝙ pilat⁹
nō acqeſceret eoꝝ clamori iceperūt allegare
ratōes alias ꝙ̄ ſupra allegauerāt. nō. n. illas
audebāt reiterare. qꝛ pilat⁹ iā illas euacuaue
rat. ⁊ iō hic aliud allegāt. Et p̄ allegāt ip̄ȝ feciſ
ſe ꝯ legē dei. z⁹ ꝯ legē iꝑatoris ibi. Exinde q̄re
bāt. i p̄ma igr̃ pte allegāt ſic iudei (Nos legē ha
bem⁹). ſ. a deo datā i mōte ſynai (⁊ ſcdȝ legem
dȝ mori) qꝛ Leuit. 14. p̄cipit̃ ꝙ blaſphemi oc-
cidāt̃. ⁊ tale crimē iponebāt. vñ ſeq̄t̃ (Qꝛ filiū
dei ſe fec̃) verūtñ xp̄ſ h̄ dicēdo nō blaſphema
uit: ſȝ v̄itatē dixit ⁊ p ſcripturaȝ ꝓbauit: vt ſu
pra habitū ē. c. 10. (Cū ḡ audiſſet pilat⁹ hūc ſer
monē magꝭ timuit) n̄ pp legē iudeoꝝ quā n̄ ob
ſuabat: ſȝ ne veꝝ eēt. vt ih̄s ſibi oblat⁹ eēt v̄e
dei fili⁹. ⁊ ſic ſcm̄ enorme feciſſet ip̄ȝ flagellan
do. ⁊ iō de h̄ voluit certi⁹ inq̄rere. vñ ſeq̄t̃ (Et
igreſſus ē i p̄toriū iteꝝ) vt v̄itateȝ magꝭ poſſet
cogſcere extra tumltū iudeoꝝ (⁊ dixit ad ih̄m
vñ es tu?) p hoc q̄rēs ſi eēt ex oꝛigie diuia ſcdȝ
v̄itatē (ih̄s āt rn̄ſū n̄ dedit ei) p̄ qꝛ hō erat gēti
lis ⁊ idolatra ⁊ generatiōeȝ filij i diuis cape n̄
poſſȝ. z⁹ qꝛ nolebat paſſionē ſuā ipedire. 3⁹ qꝛ ꝓ
phetatū erat de eo Eſa. 53. ⁊ ſic̃ agn⁹ coraȝ ton-
dēte ſe ſine voce ⁊c̃. ⁊ iō volebat illō ꝓpheticū
iplere (Dixit ḡ pilat⁹. mihi n̄ loq̄rꝭ) mirabat̃ ō
ei⁹ taciturnitate cū eēt i pūcto liberatōiſ vꝭ cō
dēnatōis ſue. ſeq̄t̃ (Neſcis qꝛ hēo ptāteȝ cruci
figere te: ⁊ ptātē dimittere te) q.d. mihi ſaltem
deberes rn̄dere (Rn̄dit ih̄s) nō ad ipediēduȝ
ſuā paſſionē: ſȝ ad rep̄mēdū pilati iactantiam
(Nō hēres ptātē aduerſū me vllā niſi tibi da
tū eēt deſup). i. a p̄ncipib⁹ romāoꝝ. ⁊ vlterius
pmiſſū a deo q ē ptās ſupioꝛ. Et ex h̄ arguit e⁹
pcc̃ȝ. qꝛ n̄ accepat ptātē a ceſare ⁊ deo ꝯdēnan
di inoxios. ſȝ magis liberādi eos. ⁊ cū hoc oſtē
dit pccm̄ iude ⁊ iudeoꝝ eē mai⁹ ꝙ̄ pccm̄ ip̄ius
pilati. qꝛ ad occiſiōem xp̄i iudas fuit mot⁹ cu-
piditate. iudei āt iuidia ⁊ rācoꝛe. ſȝ pilat⁹ fuit
mot⁹ hūano timoꝛe vt magꝭ patebit. ⁊ hoc ē qō
dr̃ (Propterea q me tradidit tibi maius pccm̄
hȝ) in q̄ icludit̃ pccm̄ pilati. qꝛ mai⁹ nō dr̃ niſi
p ꝯpatōem ad min⁹ (Exinde) Dic ꝯn̄r allegāt
iudei xp̄ȝ feciſſe ꝯ legē iꝑatoriſ. qꝛ uidebāt ꝙ pi
lat⁹ paꝝ erat mot⁹ eoꝝ p̄dcā allegatōe. ſȝ vole
bat ih̄m oīno dimittere. ⁊ hoc ē qō dr̃ (Exinde
q̄re. pil. dimit. eū) viderat. n. pilat⁹ tāq̄ homo
aſtut⁹ ꝙ xp̄s rōabiliꝛ ꝯuicerat eū de peccato. ſi
eū inocentē ꝯdēnarȝ. ⁊ iō q̄rebat occaſiōeȝ di-
mittendi eū (qō vidētes iudei clamabāt.) Si
hūc dimittꝭ nō es amic⁹ ceſarꝭ). i. nō zelas pro
honoꝛe ⁊ ſtatuto dn̄i tui cuſtodiendo. qō argu-
unt ꝯn̄r dicētes (Ois. n. q ſe regē fac̃ ꝯdic̃ ceſa
ri) iꝑatoꝛes. n. romāi abſtulerāt a iudeis regiā
dignitatē. ne hērent rebellādi occaſiōeȝ. ⁊ iō q
cūq̄ iter iudeos dicebat ſe regē q̄liteūq̄ vide-
bat̃ ꝯ oꝛdinatōeȝ iꝑatoꝛis facere. xp̄ſ āt ꝯceſſe
rat ſe regē eē. vt pȝ ex p̄dcis. ⁊ iō q̄uis ſcdȝ v̄i-
tatē hoc regnū nō eēt ꝯ dn̄iuȝ iꝑatoris. vt ſ̄ di
ctū ē. tñ hoc arguebāt apparenter. pilat⁹ aūt nō
audebat ēt ſcdȝ minimā apparētiaȝ facere ꝯ iꝑa
torꝭ honorē. iō ſeq̄t̃ (Pilat⁹ āt cū audiſſet hos
ſmones adduxit foꝛas ih̄m) ut corā iudeis eui-
dēti⁹ ō fcō iq̄reret. ⁊ eoꝝ dc̄ȝ falſū oſtēderet (Et
ſedit p tribūali). i. i loco ſediſ iudiciarie (i loco
q dr̃ litoſtrotos). i. lapidū ſtratura. ⁊ dr̃ a litoſ
qō ē lapis ⁊ ſtrotos qō ē pauimētū ſiue ſtratu
ra ⁊ ē nom̄ grecū (hebꝛaice aūt gabatha). qꝛ h̄
nom̄ hebꝛaicū idē ſignificat ſic̃ grecū. Ille. n. lo
c⁹ erat añ domū pilati. añ. n. domos magnato
rū ſolȝ eē loc⁹ ō lapidib⁹ fcūſ (Erat āt paſceue)
qꝛ erat feria ſexta ⁊ p̄ma dies ſolēnitatꝭ paſca
lis. dicebat̃ āt feria ſexta paſceue. i. pparatio. qꝛ
illa die ꝑpabāt iudei cibaria p die ſabbati. i q n̄
erat licitū aliqd decoq̄. vt h̄r Exo. 16. (Doꝛa q̄ſi
ſexta) Cōtrariū videt̃ Mar. 15. vbi dr̃. Erat āt
hoꝛa tertia ⁊ crucifixert̃ eū. p⁹ āt fuit iudicat⁹
ꝙ̄ crucifix⁹. ḡ ⁊c̃. Dicēdū ꝙ ſecūdū v̄itatē erat
tp̄ſ mediū iter tertiā ⁊ ſextā. mediū āt ab utro
q̄ extrēo pōt dnoiari. ⁊ iō Marc⁹ expꝛſſit illō
tēpus mediū p hoꝛā tertiā. ioānes v̄o p ſextā
(⁊ dixit iudeis) allegāſ p xp̄i liberatōe (Ecce
rex vr̃) q.d. miꝝ ē ꝙ hūc hoieȝ abiectū ⁊ flagel
latū dicitꝭ uelle ſibi vſurpe regnū iudeoꝝ (Illi
āt clamabāt) ſic̃ furibūdi (Tolle tolle crucifi-
ge eū). q.d. nō poſſum⁹ uidere eū (Dixit eis pi
lat⁹ (allegāſ i crucifixiōe xp̄i coꝝ v̄ecūdiā di-
cēs (Regē urȝ crucifigā?). q.d. ex q̄ regnat̃ eū
foꝛmidatꝭ ⁊ iā ō h̄ fuit fama magna erit vobiſ
v̄ecūdia ſi moꝛte moriat̃ ſic abiecta. vñ ⁊ poſt-
ea pilat⁹ ſcripſit titulū crucꝭ ad eoꝝ v̄ecūdiā.
(ih̄s nazaren⁹ rex iudeoꝝ) Rn̄dert̃ pōtifices
regē nō hēm⁹ niſi ceſarē) Ex q̄ pȝ ꝙ extūc ꝑpe
tue ſubiectiōi rōanoꝝ ſe obligauerūt renūciā
tes oī alteri regie dignitati. pȝ ēt eoꝝ obſtiatio
ad ꝓcurādā xp̄i moꝛtē. cū p ei⁹ ꝓcuratōe ꝯfeſ
ſi ſt̃ i ppetuū ſeip̄os ſubiectoſ ſuituti (Tūc ḡ)
Dic icipit agere euangeliſta ō crucifixiōe xp̄i
et diuidit̃ i tres. qꝛ p̄ agit ō crucifixione. z⁹ de
moꝛte ibi. Poſtea ſciēs ih̄s. 3⁹ ō ſepultura ibi.
Poſt hec āt rogauit. Pria i duas. qꝛ p̄ dſcribit
ip̄aȝ crucifixionē. z⁹ agit ō ꝯſeq̄ntib⁹ ad ip̄aȝ
ibi. Scripſit āt titlm. Circa p̄mū ſciēdū ꝙ pila
t⁹ vidēs ꝙ ꝓpter moꝛtē xp̄i obligabāt ſe ꝑpe-
tue ſuituti rōanoꝝ timuit ſi h̄ refutaret ne ac
cuſaret̃ apō ceſarē. ⁊ iō mot⁹ timoꝛe iꝑatoris
e fauoꝛe iudaici ppl̄i cui p̄erat. ⁊ a qb⁹ pecuni
as leuare ſpabat. ꝯ iuſtitiā ōdit ſn̄iaȝ ō moꝛte
inocētꝭ. ⁊ h̄ ē qō dr̃ (Tc̃ ḡ tradidit eis illū) per
ſn̄iaȝ diffinitiaȝ (vt crucifigeret̃) tñ p̄us lauit
man⁹ ſuas iponēs pcc̃ȝ ō moꝛte xp̄i iudeis ip̄iſ
h̄ recipiētib⁹. vt h̄r Math. 27. q̄uis n̄ eēt p h̄
excuſat⁹ ſȝ v̄itatē (Et baiulās ſibi crucē) p̄. n.
poꝛtauit eā. vt h̄ dr̃. tñ poſtea iuenietes ſymo-
nē cirenēſeȝ fecerūt ſibi poꝛtare crucē vt citi⁹
venirēt ad locū paſſiōis. qꝛ ih̄s p totā noctē p̄
cedētē afflict⁹ fuerat. ⁊ iō lento gradu incede-
bat (exiuit i eū q dr̃ caluarie loc⁹) iſte loc⁹ erat
ꝓpe ciuitatē hierl̃ȝ. ⁊ dicūt aliq qō dr̃ loc⁹ cal-
uarie a caluaria ade ibi ſepulti. ſȝ hoc ē falſuȝ
qꝛ ſepult⁹ fuit i ebrō. ut dr̃ Joſue. 14. ſȝ ſic noia
tur loc⁹ caluarie: qꝛ i illo loco malefactoꝛes de
capitabāt̃. ⁊ pȝ moꝛtꝭ xp̄i turpitudo ex ꝯditōe
loci. ⁊ ex mō moꝛtꝭ cū dr̃ (vbi cruci. eū) crucifi
xio. n. erat turpiſſimū gen⁹ moꝛtꝭ (⁊ cū eo alioſ
duos hic ⁊ hic. mediū aūt ih̄m) Ex q̄ appet tur
pitudo moꝛtꝭ xp̄i rōe ſocietatꝭ. qꝛ iter duoſ ma
lefactoꝛes fuit crucifix⁹. Doc āt fcm̄ ē ex iude
oꝛū intētōe ⁊ diuia oꝛdinatōe tñ diuerſimode
qꝛ iudei p h̄ iutēdebāt iducere ſuſpitōeȝ pplō
ꝙ ieſus eēt pticeps ⁊ p̄ncipalꝭ i eoꝝ malefactꝭ.
Ex itentōe āt diuia fcm̄ ē h̄. vt ipleret̃ ſcriptu
ra Eſa. 53. Et cū iniqs deputat⁹ ē (Scripſit āt)
Dic ponūt̃ q̄dā ꝯn̄tia ad xp̄i crucifixiōeȝ. ⁊ ſt
tria. qꝛ p̄mū ptinet ad pilatū. z⁹ ad militeſ cru
cifigētes ih̄ȝ. 3⁹ ad pentes xp̄i exn̄tes ꝓpe eū.
ſcdȝ pōit̃ ibi. Milites āt. 3⁹ ibi. Stabāt aūt.
Circa p̄mū ſciēdū ꝙ mod⁹ romāoꝝ erat ſcribe
re cāȝ moꝛtꝭ crucifixoꝝ ſr̃ lignū crucꝭ. iudei āt
ꝯ volūtatē pilati petierūt xp̄m crucifigi. vt pȝ
ex p̄dcis. ⁊ iō p tale modū ſcripſit titulū. vt re
dūdaret i v̄ecūdiaȝ eoꝝ. ⁊ h̄ ē qō dr̃ (ſcripſit āt
⁊ titu. pil.) i q̄dā cartha tablꝭ affixa (⁊ poſu. ſr̃
cru.) illā tabulā (Erat āt ſcrip. ibi.) i q̄ expmit̃
nom̄ ꝓpꝛiū (nazarē⁹) q̄ ad p̄riaȝ: qꝛ ibi fuit nu-
trit⁹ vt dc̄ȝ ē (Rex iude.) i q̄ expmit̃ cā moꝛtꝭ
Dūc titlȝ mul. iude. lege. ⁊ cā ſubdit̃ (qꝛ ꝓpe
ciui. erat lo. vbi cruci. ē ih̄s) ⁊ iō mlti de cītate
poterāt de facili illuc v̄eire (⁊ erat ſcrip. gre. he
bra. ⁊ lati.) vt oēs q de diuerſis ptib⁹ oꝛbis ad
feſtū paſcale venerāt poſſent illū legere. Uene
rāt. n. ibi aliq gētiles vt ſ̄ dcm̄ ē. c. 12. ⁊ iō titu-
lus fuit ſcript⁹ i trib⁹ liguis p̄ncipalib⁹ (Dice
bāt ḡ pila. pōtifi. iude. no. ſcri. rex iude.) qꝛ vi-
debāt ꝙ talꝭ mod⁹ ſcribēdi redūdabat i v̄ecun
diā eoꝝ. ⁊ maxie pp gētiles q h̄ v̄bū erāt repoꝛ
tatuti ad diuerſas ptes oꝛbis. ⁊ iō voluerūt ti
tulū ſic coꝛrigere (ſȝ qꝛ ip̄e di. rex ſū iude.) h̄. n.
mō nō ſonaret i eoꝝ v̄ecūdiā (Rn̄dit pila. qō
ſcri. ſcri.) qō ſcripſerat ꝯfirmādo. nec foꝛtuitu
fcm̄ ē hoc. ſȝ diuia p̄oꝛdinatōe. qꝛ h̄ erat añ ꝓ-
phetatū. pp qō pſal. 58. q loq̄t̃ de paſſiōe xp̄i et
duo pſalmi p̄cedētes ſic iritulāt̃ ne coꝛrūpas
tituli iſcriptōeȝ. ⁊ iō titul⁹ crucꝭ tripliꝛ deſcrip
tus n̄ fuit mutat⁹: ſȝ magꝭ ꝯfirmat⁹ (Milites
aūt) h̄ pōit̃ ſcdȝ ꝯn̄s ad xp̄i crucifixiōeȝ. ⁊ pti-
net ad milites q crucifixo xp̄o diuiſerunt ſibi
veſtes ſuas. ⁊ h̄ ē qō dr̃ (Mili. ḡ cū crucifi. eū
accepe. veſti. ei⁹) Ex q̄ apparēt duo. Primuȝ ē
paſſionis xp̄i ignominia. i eo ꝙ nudū eū cruci-
fixerūt qō nō fit niſi abiectꝭ ⁊ vilibus ꝑſonis.
z⁹ ē crucifigētiū auaritia. qꝛ xp̄i veſtes q̄uis
eēnt paꝝ valētes: tñ ſibi rapuerūt (⁊ fecerūt q̄
tuoꝛ ptes vnicuiq̄ militi ptē) qꝛ erāt q̄tuoꝛ mi
lites ip̄ȝ crucifigētes (⁊ tunicā). ſ. citra ptes. p̄
dcāſ quā nō diuiſūt eo ꝙ erat iepta diuiſioni.
qō pȝ ex q̄ ſubdit̃ (Erat āt tunica icōſutilꝭ). i. ſi-
ne ſutura (et dſup ꝯtexta p to.) Ex h̄ dicūt aliꝗ
q ꝙ xp̄s p̄cioſis ueſtib⁹ utebat̃. Sȝ Chryſo. di
cit ꝯriū dicēſ ꝙ i paleſtia paupes iduebāt̃ tali
b⁹ idumtꝭ reticlato ope fcis ad mōȝ cilitioꝝ. ⁊
h̄ videt̃ v̄i⁹. qꝛ xp̄s ꝯmēdauit uilitatē ueſtim̄
toꝝ i ioā. baptiſta math. 11. Quid exiſtꝭ i deſtū
videre hoieȝ mollib⁹ veſtitū? q.d. nō. ⁊ p̄cioſi-
tatē ibidē repꝛobauit dicēs. Ecce q mollib⁹ ue
ſtiūt̃ i doib⁹ regū ſt̃ ⁊c̃. ih̄s āt cepit facere ⁊ do
cere ut hēt̃ Act. p̄. ⁊ ideo nō ē v̄iſile ꝙ uſus fue-
rat p̄cioſis veſtib⁹ (Dixert̃ ḡ milites adiuicē.
Nō ſcidam⁹ illā) qꝛ ptes nihil ualuiſſēt (ſȝ ſoꝛ
tiāur ō ea cui⁹ ſit) vñ pȝ ꝙ ſr̃ ſolā tunicā miſe
rūt ſoꝛtē: ſȝ ꝯriū videt̃ Mar. 15. vbi dr̃. diuiſe
rūt ſibi ueſtim̄ta ei⁹ mittētes ſoꝛtē ſr̃ eis qd qs
tolleret. Dicēdū ꝙ dc̄ȝ Marci dȝ diuiſiue itel
ligi ſic. diuiſūt ſibi ueſtim̄ta e⁹. ſ. alia a tūica. ⁊
poſtea ſeq̄t̃ mittētes ſoꝛtē ſup eis. qō p ſynedo
chē dbet itelligi ſup eis. i. ſup aliqd eoꝝ. ſ. ſup
tunicā. qd qs tollerȝ. i. qs tolleret illā tunicā.
ſeq̄t̃ (Ut ſcriptura ipleret̃) q̄ dicit pſ. 21. (ptiti
ſt̃ ueſtim̄ta mea ſibi). ſ. alia a tunica icōſutilꝭ
(Et ſup ueſtē meā miſūt ſoꝛtē). i. ſr̃ tunicā icō
ſutilē. Ex q̄ ēt pȝ ꝙ xp̄s ꝓp̄e hēbat plura veſti
m̄ta (Et militeſ qdē h̄ fecert̃). ſ. ſic erat ſcriptū
pſalmo p̄dcō. h̄ addidit euāgeliſta ut oſtdat ꝓ
phetiaȝ ipletā p fcā eoꝝ. pȝ ēt p p̄dicta falſitaſ
iudeoꝝ exponētiū pſalmū p̄dc̄ȝ ō pſectōe quā
hūert̃ iudei p Amā dicētes ꝙ mardoche⁹ fecit
p̄dc̄ȝ pſalmū. qꝛ titul⁹ pſalmi oſtdit ꝯriū. qꝛ il-
le pſalm⁹ iritulat̃ a dō ⁊ nō a mardocheo. Itē
i p̄ncipio pſalmi dr̃. Lōge a ſalute mea v̄ba ru-
git⁹ mei. ſecūdū v̄itatē hebꝛaicā ⁊ trāſlationē
hier. qō v̄ificatū ē ō paſſiōe xp̄i. q n̄ fuit libera
t⁹ a paſſiōe q̄uiſ ō h̄ clamaret ad p̄reȝ. ſic̃ ſ̄ di
ctū ē. 12. ca. Pr̃ ſaluifica me ex hac hoꝛa. Tp̄e
āt mardochei iudei fuert̃ liberati celeriter p⁹
oꝛonē illoꝝ qa p̄⁹ fuerūt liberati ꝙ̄ v̄eiret tp̄s
ſtatutū iterfectiōis eoꝝ. Itē ibidē ſubdit̃. Fo-
derūt man⁹ meas ⁊ pedeſ meos qō nō ē ipletū
i mardocheo nec i aliq̄ iudeo illi⁹ tꝑoꝛis ſȝ ma

gis ecōuerſo ipi iudei amō ⁊ filios eꝰ crucifixe
rūt (Stabāt) hic pōit tertiū ꝯñs ad xp̄i cruci
fixionē ⁊ ꝑtinz ad eiꝰ ꝑentes. qꝛ xp̄s i cruce po
ſitus añq̄ moreret̄ voluit mr̄i ſue de cuſtodia
⁊ miſtro ꝓuidere dans exēplū alijs vt ipi ſint
ſolliciti ipendere debitū obſequiū ꝑentibꝰ ſuiſ
⁊ h̄ ē qđ dr̄ (Stabāt āt iux. cru. ieſu ma. eꝰ) Cō
trariū āt videt̄ Lu. z3. ubi dr̄. Stabāt oēs no
ti eiꝰ a longe. Dicēdū ꝙ p̄ fuerūt ꝓpe vt hic dr̄
⁊ xp̄s hec dixit. ſꝫ ꝓcedēte paſſiōe ꝑꝑ turbā cō
ꝑinētē ſe retraxerūt. ſcđm ꝙ dic̄ lucas. vl' forte
iſte ꝑſone hic noiate tāq̄ magiſ ferueteſ i amo
re xp̄i ꝓinquiꝰ ſtabāt. ſic̄ dic̄ ioānes. Alie autē
mlīe ꝑſone erāt xp̄o note. q̄ p̄ timore a lōge ſta
bāt. ⁊ de illis loqtur lucas. Dic̄ tm̄ ꝙ oib̄s noti
eiꝰ ſtabāt a lōge. qꝛ mlīto plures erāt ſtantes a
lōge q̄ a ꝓpe (Cū vidiſſet g̃ ih̄s ma. ⁊ diſci. ſtā
tē quē dilige.). ſ. ioānē q ſcripſit hoc euāgeliū.
⁊ ꝑꝑ hoc de ſe loqtur tāq̄ de q̄dā altero. vt ſu
pra dcm̄ ē (Dixit mr̄i ſue. mlr. ecce filiꝰ tuꝰ) q.
d. vſq̄ nc̄ fui tibi ad obſeq̄ū de cetero iſte erit
loco mei. Et nota ꝙ loq̄ns mr̄i ſue de cruce nō
dixit ei mr̄. ſꝫ mlr vocās eā cōi noīe ne ex tene
ritudie nois materni ſi exꝑmeret̄ aggrauaret̄
animꝰ v̄ginis, videt̄l paſſionē filij (Dein̄ di. di
ſci. ecce mr̄ tua). q. d. deputo te ad eiꝰ obſequiū
(⁊ ex illa hora accepit eā diſcipulꝰ i ſuā). ſ. curā

christi morte agit hic

⁊ diligētiā (Poſtea ſciēs) hic agit euāgeliſta d̄
xp̄i morte. ⁊ diuidit̄ in. z. qꝛ p̄ pōit̄ xp̄i cōſuma
tio ꝑ mortē. z° eius lanceatio poſt ipaꝫ ibi. Ju
dei g̃. Circa p̄mū ſciendū ꝙ ꝯſumatio nr̄e ſalu
tiſ ꝯſumāda erat ꝑ venerabilē morteꝫ xp̄i: vt
declarat apl's ad Hebꝛ. z. ⁊ hoc ē qđ dr̄ hic (Pꝰ
ea). ſ. q̄ dcā ſūt (ſciēs ih̄s ꝙ oia ꝯſuma. ſūt). ſ. q̄
ſcripta erāt de xp̄o paſſuro. qꝛ pauca reſtabāt
an̄ mortē eiꝰ iplenda. ſ. eiꝰ potatio q̄ in ꝓmptu
erat. vn̄ ſeq̄t (vt ꝯſumaret̄ ſcriptura Pſal. 68
In ſiti mea potauerūt me aceto. iō ad illō reſi
duū iplēdū (dixit Sitio) Tm̄ laborauerat ⁊ d̄
ſanguie emiſerat ꝙ corpꝰ eiꝰ erat deſiccatū: et
aduſtū ⁊ ꝑꝑ hoc ſitiebat ſupra modū ⁊ tal' ſitl
ē maximū tormētū (Uas āt erat poſitū aceto
plenū) illud. n. potauerāt milites vt darēt cru
cifixiſ ad bibendū. ac ꝑ hoc citiꝰ moreret̄: ⁊ ſic
de cuſtodia coꝝ i cruce expedirent̄. Tal'. n. po
tatio aceti mortē accelerat crucifixi: vt dicunt
aliq. Aliā ēt cām hꝰ aceti tetigit Math. z7. q̄
videt̄ ꝓbabilior iſta. ⁊ ē ibidē ſatis diffuſe po
ſita ꝑꝑ qđ hic omitto (illi āt plenā aceto ſpōgi
aꝫ iſopo). i. ligno iſopi (circūponētes obtulerūt
ori eiꝰ. erat. n. eleuatꝰ a terra ita ꝙ ſola manu
nō poterāt attingere ad os eiꝰ (Cū g̃ accepiſſet
ih̄s acetū) Cōtrariū videt̄ Math. z7. vbi dr̄
noluit bibere. Dōꝰ ꝙ illō qđ ē modicū q̄ſi nihil
reputat̄. vt dr̄. z. Phyſi. ⁊ iō qꝛ paꝝ de illo ace
to accepit: vt dic̄ hic ioānes. Matheꝰ dic̄ no
luit bibere. ꝑ talē ēt modū loquēdi dicimꝰ cōi
ter de paꝝ bibēte. qđ nō vlt bibere (dixit) Cō
ſumatū ē). ſ. gcq̄d erat ſcriptū de me vl' al'r (cō
ſumatū ē) opꝰ redēptōis hūane (Et inclina. c.
tradi. ſpm̄) oſtdens ex mō moriēdi ꝙ moriebā
tur ex obediētia pr̄is. ⁊ nō iuolūtarie ſic̄ ſupra
dixerat. c. 10. Nemo tollit a me aīam: ſꝫ ego po
no eā (iudei g̃) Hic deſcribit̄ vlneratio xp̄i mor
tui. ⁊ diuidit̄ i. 3. qꝛ p̄ ponit̄ vlnerationis occa
ſio. z° ipa vulneratio ibi. Uenerūt g̃ milites.
3° dicti certificatio ibi. Et q vidit. Circa p̄muꝫ
ſciendū ꝙ occaſio vlneratiōis xp̄i mortui fuit
qꝛ iudei volebāt cadauera de cruce deponere
ꝑꝑ ſolēnitatē craſtinā iminētē q̄ icipiebat a ue
ſpera illiꝰ diei in q̄ xp̄s fuit crucifixꝰ. N3. n. fue
rit crucifixꝰ p̄ma die paſce q̄ erat ſolēnis apđ
iudeos: tm̄ ſcđa dies ꝑ tūc fuit ſolēnior ratōne
ſabbati apđ iudeos. Dies. n. ſabbati occurrēs
īfra octauā paſce erat dies ſolēnior. qꝛ tc̄ feſtū
duplicabat̄. ⁊ hoc ē qđ dr̄ (Judi g̃ qm̄ paſceue
erat). i. dies veneris in cꝰ veſpa incipit ſolēni
tas ſabbati ſequētis (vt nō rema. i cru. corpa
ſabbato) erat. n. hoc idecēſ i tāta ſolēnitate. vn̄
ſeq̄t (erat. n. magnꝰ dies ſabbati) qꝛ ſic̄ dcm̄ ē
ſolēnitas eiꝰ duplicabat̄ ꝑꝑ octauā paſce con
currētē (rogauerūt pilatū vt frāgeret̄ eoꝝ cru
ra) ne aliq̄ mō euadere poſſent ⁊ tolleret̄ de pa
tibul' (Uenerūt g̃ milites. ⁊ p̄mi q̄dē fregerūt
crura ⁊ alteriꝰ q crucifixꝰ ē cū eo) Sꝫ videt̄ ꝙ
debuerūt veniſſe ad ih̄ꝫ añq̄ frāgerent crura
ſcđi. qꝛ ih̄s erat i medio āboꝝ. Dicēduꝫ ꝙ duo
milites frāgebāt. ⁊ vnꝰ fregit crura vniꝰ latro
nis ex vna ꝑte. ⁊ alter crura alteriꝰ ex altera ꝑ
te. ⁊ ſic ābo venerūt hincide ad ih̄ꝫ q ierat me
diꝰ. ⁊ hoc ē qđ dr̄ (Ad ih̄m āt cū veniſſent ⁊ vi
derēt eū iā mortuū nō fregerūt ei crura) qꝛ h̄
nō fiebat niſi ad h̄ ꝙ nō euadere poſſent depo
ſiti de patibul'. (ſꝫ vnꝰ militū lācea latꝰ eiꝰ ape
ruit. vt certificaretur de morte eius (⁊ ꝯtinuo
exiuit ſanguis ⁊ aqua) ſanguiſ ad nr̄aꝫ redem
ptōem. aq̄ ad pccōꝝ ablutōeꝫ. Sciēdū tam̄ ꝙ
iſta aq̄ miraculoſe exiuit: qꝛ nō fuit hūor fleg
maticꝰ vt dicūt aliq: ſꝫ aq̄ pura ad oñdenduꝫ
ꝙ corpꝰ xp̄i erat ex v̄is elemēt' ꝯpoſitū ꝯ erro
rē eoꝝ q dixerūt eū hr̄e corpus celeſte ſic̄ dixit
valētinꝰ ⁊ ſeq̄ces ſui. ⁊ coꝝ q dixerūt eū hēre
corpꝰ fantaſticū ſic̄ manichei (Et q vidit) h̄ po
nit̄ certificatio qꝛ ipē ioānes q ſcripſit h̄ euan
geliū pn̄tialr̄ exn̄s vidit hoc fcm̄. ⁊ iō eꝰ teſtio
niū ē efficax ad credēdū. ⁊ h̄ ē qđ dr̄ (⁊ q vidit)
. i. ego ipē. Loq̄t̄. n. de ſe ꝑ modū alteriꝰ ſic̄ ſ° dcꝫ
ē (teſtioniū ꝑhibuit ⁊c̄) pꝫ lr̄a ꝑ p̄dcā. ſeq̄t (Fa
cta ſt̄ h̄ vt ſcrip. iple.) Exo. 1z. (Os nō ꝯminue
t' ex eo) Agnꝰ. n. paſcal' fuit figura exp̄ſſiua paſ
ſiōis xp̄i. iō ordiatōe diuia ꝯſtitutuꝫ ē vt oſſa
agni paſcal' ñ frāgeret̄ vt figura ⁊ v̄itas coꝛn̄
derēt. qꝛ v̄i agni oſſa nō ſt̄ fracta i cruce vt p̄di
ctū ē (Et iteꝝ alia ſcrip. dic̄) de eꝰ trāſfixiōe Za
cha. 1z. (Uidebūt in quē trāſfixerūt) lr̄a hier.
hꝫ aſpiciēt ad me quē ꝯfixerūt. ꝓph̄a. n. loq̄t i
ꝑſona xp̄i loquēs i p̄ma ꝑſona. ſꝫ euāgeliſta re
fert illō ad xp̄ꝫ loquēs i tertia ꝑſona. ⁊ eadeꝫ ē
ſn̄ia. illa aūt trāſfixio ꝓpe fuit i lācee vulnera
tōe. ſꝫ hec videbit̄ a iudeis i iudicio futuro. qꝛ
cicatrices vulneꝝ reſeruate ſūt i corꝑe xp̄i re
ſurgēte. nō ſolū ad certificatōeꝫ ſue reſurrecti
onis oñdendo illas cicatriceſ aplis. ſꝫ ēt ad cō
uincendū iudeos i futuro iudicio de pccō ſue
mort' (Poſt hec aūt) hic agit̄ ꝯñr de xp̄i ſepul
tura q̄ fuit gl'ioſa ſcđm qđ erat p̄dcm̄ Eſa. 11. Et
erit ſepulchꝝ eiꝰ gl'ioſuꝫ q̄uis p̄cedens mors
fuit igminioſa. ⁊ hoc ē qđ dr̄ (Poſt āt rogauit
pilatū ioſeph) Erat. n. ei familiar' cū eēt nobil'
decurio. vt dr̄ Math. 15. ⁊ iō ſecuriꝰ euꝫ roga
uit (ab arimathia) oriundꝰ. eadē ē ciuitas q̄ p̄
regū dr̄ ramatha de q̄ fuit ſamuel (eo ꝙ diſci
pulꝰ eēt ih̄u). i. fidel'r credēſ eꝰ doctrine (occul
tus āt ꝑꝑ metū iudeoꝝ) an̄. n. paſſiōeꝫ ex ipſe
ctiōe timebat de ſynagoga expelli. qđ erat ig
minioſū ſi ꝯfiteret̄ xp̄m. tm̄ pꝰ paſſionē ferueti
or factꝰ exēplo xp̄i aīatꝰ māifeſtauit ſe volenſ
xp̄m honorifice ſepelire. ⁊ iō ſeq̄t (Ut tolleret
corpꝰ ih̄u) ad ſepeliēdū (Et ꝑmiſit pilatꝰ) tū ꝓ
pter reuerētiā petēt'. tū ꝑꝑ inocentiā xp̄i paſſi
quā ipē cog̃uerat (Uenit g̃ ⁊ tulit corpꝰ ih̄u de
cruce) corpa. n. dānatoꝝ nō poterant ſepelire
niſi cū lnīa p̄ſidis (Uenit āt nicodemꝰ q vene
rat ad ie. noc.) vt ſ° dcꝫ ē. c. 3. (ferēs mixtu. mir
rhe ⁊ aloes q̄ſi libraſ cētū) Iſte ēt nichodēmꝰ an̄
paſſiōeꝫ xp̄i ſic̄ ioſeph erat xp̄i diſcipulꝰ occl'tꝰ
ſꝫ pꝰ paſſionē ex feruore ſe manifeſtauit ſicut
⁊ ioſeph. Sciēdū ēt ꝙ lꝫ ex deuotōe iſtā vnctō
nē facerēt. videtur tm̄ ꝙ plenaꝫ noticiā de xp̄i
reſurrectōe nō hērēt. qꝛ de eo erat ſcriptū p̄s.
15. nō dabis ſcm̄ tuū videre corruptōeꝫ. ꝑꝑ qđ
nō indigebat vnctōe ꝯſeruāte ꝯ putrefactōeꝫ
(Acceperūt g̃ corpꝰ ih̄u ⁊ ligauerūt eū lintheiſ
. i. pānis lineis inoluerūt. ꝑꝑ qđ ſtatutum ē ꝙ
corꝑalia ſuꝑ q̄ ꝯficit̄ corpꝰ xp̄i ñ fiāt de panno
ſerico. ſꝫ tm̄ de lineo. vt hr̄ de ꝯſe. di. i. ex cōſul
tu oiuꝫ (Erat aūt i loco vbi crucifixꝰ ē hortuſ)
. i. ꝓpe locū crucifixiōis (⁊ i horto monumētū
nouū in q̄ nōdū q̄ſq̄ fuerat poſitꝰ) hoc fcm̄ ē ꝓ
pter certitudinē dñice reſurrectōiſ. qꝛ ſi fuiſſꝫ
ſepultꝰ i monumēto vbi iā alij fuiſſent ſepulti
poſſet reſurrectio dñica a iudeiſ alteri iputari
(ibi g̃ ꝑꝑ paſceuē iudeoꝝ. qꝛ iuxta erat monu
mētū poſuerūt eū) hoc ē dcm̄. qꝛ feria ſexta i q̄
licitū erat oꝑari ⁊ corpa ſepeliri iā declinabat
ad veſpaꝫ. iō ſepelierūt ih̄m in loco ꝓpinq̄. qꝛ
non poterant longe portare propter ſolennita
tem ſabbati de propinquo imminentem ⁊ ce
tera.

CXX

Una aūt ſabbati) Poſtq̄ euāgeliſta de
ſcripſit xp̄i crucifixionē ⁊ mortē. hic ꝯñr
deſcribit eiꝰ reſurrectōeꝫ. ⁊ diuidit̄ in
duas. qꝛ p̄ deſcribit̄ manifeſtatio hꝰ reſurrecti
onis fcā mlīerībꝰ deuot'. z° eiuſdē māifeſtatio
fcā aplis ibi. Cū g̃ ſero eēt. Circa p̄mū ſciendū
ꝙ mlīeres gradatī ꝑuenerūt ad cognoſcēdum
hāc reſurrectōeꝫ. ⁊ iō p̄ oñdit euāgeliſta qual'r
eā cognouerūt ꝑ ſepulchri euacuatiōem. z° ꝑ
angelicā viſiōem. ibi. Abierūt diſcipuli. 3° per
dñicā apparitōem ibi. Hec cū dixiſſet. p̄ma i. 3
qꝛ p̄ deſcribit̄ ſepulchri viſio. z° rei denūciatō
ibi. Cucurrit g̃. 3° rei denūciate inquiſitio ibi.
Exijt er. In p̄ma g̃ ꝑte dr̄ ſic (vna aūt ſabbati)
. i. p̄ma die pꝰ ſabbatū. Sic. n. apud iudeos no
mināt̄ alij dies. ita ꝙ ſequēſ imediate dr̄ p̄ma
ſabbati. ⁊ alia ſcđa ſabbati. ⁊ ſic ꝯñr. ⁊ ꝓpter h̄
Matheus ⁊ Marcus vocant dñicam reſur
rectōis p̄mā diē ſabbati. Joānes aūt vnā ſab
bati. qꝛ hoc nomē vnū frequenter accipit̄ ꝑ p̄.
ſic pꝫ Geñ. p̄. fcm̄ ē veſpere ⁊ mane dies vnus
. i. p̄mꝰ. vn̄ ⁊ ꝯñr dr̄ fcm̄ ē veſpere ⁊ mane dieſ
ſcđs. ⁊ poſtea tertiꝰ ⁊ ſic ꝯñr (Maria magdale
ne vēit mane cū adhuc tenebre eēnt ad monu
mentum). i. antequam eſſet clara dies. dimi
ſit totā diē ſabbati tranſire. qꝛ nō erat licituꝫ
aliq̄d oꝑari illa die. Sciendū ēt ꝙ cum ea fue
rūt alie due mlīeres ſcđm ꝙ dicūt alij euāgeli
ſte. Sꝫ ioānes iſtā ſolā exp̄mit. qꝛ erat alijs fer
uētior ⁊ p̄ncipalior (⁊ vidit lapidē ſublatum a
munumēto) Angelꝰ. n. dñi eū amouerat. non
ad hoc ꝙ xp̄s de ſepulchro ſurgeret. qꝛ clauſo
ſepulchro ſurrexit ⁊ exijt. ſic̄ clauſo vtero vir
ginis natꝰ ē. hoc tm̄ fuit aliter. qꝛ i reſurrectōe
hūit corpꝰ glorioſū cui nō reſiſtit aliq̄d. ſꝫ exi
tus de vtero v̄ginis fuit miraculoſus. Remo
uit igit̄ lapidē angelꝰ ſolū ad māifeſtandū xp̄i
reſurrectōem iā ꝯpletā (Cucurrit) Hic deſcri
bit̄ rei uiſe denūciaꝰ cū dr̄ (Cucur. g̃ ad ſymo
nē petꝝ ⁊ aliū diſcipulū quē diligebat ih̄s). ſ.
ioāneꝫ. Iſti. n. p̄ ceter' xp̄m amabāt ⁊ inuicem
ſe tenebāt ſic̄ familiares. Alij aūt ſic̄ diſꝑſi fu
gerāt. ꝑꝑ qđ in ꝑlibꝰ loc' legunt̄ iſti duo apl'i ſi
mul ꝯbinati vt dcm̄ ē ſupius. 18. c. in ſequēdo
xp̄ꝫ captū. ⁊ Act. 3. ſil' aſcēdēdo in tēplū. ⁊. 8. ſi
mul miſſi ſunt ad ſamaritanoſ vt darēt eis ſpi
ritū ſcm̄ (⁊ dixit eiſ. tulerūt dñꝫ meū de monu
mēto ⁊c̄) Timebāt. n. ne iudei corpꝰ xp̄i aſpor
taſſent: vt ei ignominiā facerēt (Exijt g̃ petrꝰ)
hic ponit̄ rei nūciate inquiſitio cuꝫ dr̄ (Exijt g̃
petrꝰ ⁊ ille aliꝰ diſcipuluſ ⁊ venerūt ad monu
mētū) vt viderent factum. modus aūt veniē
di oſtendit̄ cum dr̄ (Currebant duo ſimul) ex
deſiderio videndi (⁊ ille aliꝰ diſcipulus citiuſ
p̄cucurrit petro ⁊c̄) qꝛ erat iunior ⁊ agilior (Et
cū ſe inclinaſſet) ad videndū ſupple ꝑ oſtium
illius edificij intra qđ corpꝰ xp̄i erat ſepultuꝫ
quia ſepulchrum erat factum ad modum cu
iuſdam domuncule lapidee. intra quam erat
ſepulchrum chriſti poſitum. ⁊ iō erat ibi quod
dam oſtiolū ꝑ qđ erat ingreſſus ad illum locū
ſic. n. fiebant ſepulchra iudeoꝝ antiquitus et
maxime magnaꝝ ꝑſonaꝝ vt eorum filij poſſēt
ibi ſepeliri. ꝓpter hoc dicit̄ frequenter tertio
⁊ q̄rto regum de regibus iuda. Sepultus eſt i
ſepulchro dauid ⁊c̄ (vidit lintheamia poſita)
. i. bene diſpoſita ⁊ plicata ad oſtendenduꝫ ꝙ
corpus non fuerat ſublatum. quia ſimul fuiſ
ſent lintheamina aſportata. et maxime quia

erãt fortiter adherẽtia corpi pp̄ ũctiões. ⁊ iõ p̄
h̃ appebat q̄ ſic ve reſreperat (ñ tñ ĩtroi.) pp̄
petri reuerẽtiã quez expectauit. q2 erat ſenior
ipo ⁊ ĩter aplos pncipalior (Ueñit g̃ ⁊c̃) patz lr̃a
vſq3 ibi (⁊ ſuda. qd̃ fue. ſr ca. e⁹ ñ cũ lĩthea. po.)
.ſ. ↄfuſe ⁊ ĩdiſtĩcte (ſ3 ſepati ĩuolu.) .i. bñ plica/
tũ (ĩ vnũ lo.) h̃ fcm̃ ẽ ad oñdẽd refrectõz fcãz.
ſeqr̃ (Et vidit ⁊ cre.) h̃ expõit̃ duplr̃. Uno⁹ ſic
(Uidit) .ſ. ea q̃ dcã ſũt a maria. ⁊ credidit eẽ vñ
.ſ. q̄ corp⁹ xp̃i eẽt ſublatũ d monumẽto. ⁊ ñ cogi
tauerũt d xp̃i refrectõe. ⁊ iõ ſubdit̃ (Nõdũ. n.
ſciebãt ſcripturã q2 op3 eũ a mortuis reſrgere)
Alio⁹ expõit̃ ſic (Uidit) .ſ. lĩtheamia ⁊ ſudariũ
ſic diſpoſita ⁊ plicata: vt dc̃z ẽ (⁊ credi.) refrec
tõez xp̃i iã fcãz. ⁊ ſubdit̃ cã q̃re añ ñ credebat
cũ dr̃ (Nõdũ. n. ſcie. ſcrip. ⁊c̃) Et iõ ñ ex ſcriptu
ra ſ3 ex ſignis viſis credebãt reſurrectõez xp̃i
iã fcãz (Abierũt g̃) hic oñdit̃ q̃lr maria puenit
ad ãgelicã viſiõez cũ dr̃ (Abierunt g̃ iterũ diſci
puli) .ſ. petr⁹ ⁊ ioã. ñ audẽtes diu mãere iuxta
ſepulchrũ pp̄ metũ iudeorũ (ad ſemetipoſ) .i. ad
locũ vbi pus latitabãt. ↄ̃ vñ ad ſepulchrũ ve/
nerãt (Maria ãt ſtabat) ex feruore ⁊ ↄſtãtia. ⁊
q2 ñ iminebat ſibi tm̃ piculũ ſic̃ aplis (ad mo/
numẽtũ foriſ plorãſ) L3. n. ĩtraſſ3 clauſurã hor
ti ĩ q̃ erat domũcula ſeplchri exciſa ĩ rupe. tam̃
illã domũculã ñ itrauit. verũtam̃ q2 illa horti
clauſura tota aliqñ ſepulchrũ noiat̃: inde ẽ q̄
maria aliqñ dr̃ ĩtraſſe ĩ monumẽtũ. vt hr̃ mar.
vlti. ⁊ Lu. ſilr̃ dr̃ aliqñ añ fores ſtetiſſe: vt hic
(Dũ g̃ fle.) pp̄ abñtiã corpis xp̃i (ĩclina. ſe ⁊ p/
ſpex. ĩ monu.) q2 ſ3 greg. vis amoris ĩtẽtiõem
mlr̃iplicat ĩqſitõiſ. ⁊ iõ ñ ſufficiebat ſibi ſel̃ reſ
pexiſſe. pterea l3 vidiſſ3 abeſſe corp⁹ xp̃i. tñ uo
lebat adhuc videre ſi aliqd ei⁹ veſtigiũ poſſet
pcipere (Et vidit duos ãge) ex feruore. n. deuo
tõis illã viſiõez meruerat (ĩ albis ſedẽ.) ad de
ſignãdũ dñice reſurrectõis gaudiũ. appitões
.n. ãgelice fiũt ad ĩſtructõz hoĩuz. ⁊ ſolẽt appa
rere pillũ modũ p̄ ↄpetit rei de q̃ debẽt ĩſtrue
re. cãdor ãt veſtis ſplẽdorẽ denũciat ſolẽnitati
⁊ iõ ĩ albis veſtib⁹ appuerũt ad denotãdũ gau
diũ dñice refrectõis (vnũ ad cap. ⁊ vnũ ad pe
des vbi poſitũ fuerat corp⁹ ieſu) tũ pp̄ reuerẽ
tiã loci ↄſecrati ex tactu corpis dñici. tũ ad ſo/
lẽni⁹ denũciãdũ reſurrectõez xp̃i. q2 ſolẽnius
dnũciat̃ p duoſ q̃3 p vnũ (dicũt ei. mu. qd plo.)
q.d. ñ hẽs cãz flẽdi: ſ3 magl̃ gaudendi ex reſur
rectõe xp̃i (Dixit eis ⁊c̃) expõit̃ ſic̃ ẽ (Hec cuz
dixi.) Hic oñdit̃ dñica appitõ fcã marie cũ dr̃
(Hec cũ dixiſ. ↄuer. ẽ retror. ⁊ vi. ih̃3 ſtã.) Sed
ſolet q̃ri q̃re ↄuertit̃ ſe retrorſũ. q2 ãgelos ſibi
loquẽtes cognuit eẽ ãgelos bonos: vl̃ ſaltẽ eſti/
mauit valẽtes viros. ⁊ iõ videt̃ q̄ magl̃ debe
ret v̓tere faciẽ ad ĩpos. dõ q̄ illi ãgeli ſedebãt
ſ̃ ſepulchrũ xp̃i vt dcm̃ ẽ. ⁊ vidit illos aſſurgẽ/
tes pp̄ reuerẽtiã xp̃i appentl̃ extra ſepulchrũ. ⁊
iõ illa ↄuertit ſe retrorſũ ad vidẽdũ. cui tãtaz
reuerẽtiã faciebãt (Et nõ ſciebat q2 ih̃s eſſet)

Ipa. n. nõdũ hẽbat fidem reſurrectõis xp̃i: vt
p3 ex p̃dcis. ⁊ iõ tal̃ appuit ĩ corpe qualis erat
apd eã in mẽte. ĩ ptãte. n. hoĩs hñtl̃ corp⁹ glorio
ſũ ẽ ſic apparere qd cogſcat̃ vel nõ cogſcat̃. q2
illd corp⁹ ẽ oĩo ſubiectũ aĩe. ⁊ eodẽ mõ fcã ẽ ap
paritio duob⁹ diſcipul̃ euntib⁹ ĩ emaus: vt hr̃
Lu. vl. (dixit ei. mu. qd plo.) nõ petit q̃i ĩgrãs.
ſ3 vt ex ſua rñſiõe ↄueniẽti⁹ eã inſtrueret (illa
eſtimãs. q2 hortolan⁹ eẽt) ſciebat. n. q̄ milites
de ſepulchro fugerãt. ⁊ iõ neminẽ credebat ad
ueniſſe niſi illũ cui ĩcũbebat illa cura horti ſer
uãdi ĩ q̃ erat monumẽtũ (Dic̃ ei. dñe ſi tu ſuſtu.
eũ) ñ dic̃ ſi tu ſuſtuliſti ih̃3 crucifixũ loq̃ndo d
terminate. ſ3 eũ ĩ generali. q2 modus ẽ feruẽter
amãtiũ eſtimare q̄ oẽs cogitẽt de eo qd habẽt
cordi (dicito mi. vbi poſuiſ. eũ ⁊ ego eũ tol.) Ex
v̓tute. n. amoris credebat ſe poſſe portare tãtũ
corp⁹ ẽt mortuũ. q2 feruẽter amãti nihil videt̃
difficile (Dic̃ ei ih̃s. maria) vocat eã p̃po noĩe
vt eã magl̃ intẽtã faciat. ⁊ talẽ ſe ei exhiberet: ut
cogſcat̃ (Cõuer. illa) .ſ. ocul̃ mẽtl̃ ſic̃ ⁊ ocul̃ cor
pil̃ (dic̃ ei. raboni) Sic. n. ↄſueuerat eũ appella
re añ paſſiõez. q2 doctores apd iudeos vocant̃
mgr̃i (dic̃ ei ih̃s no. me tan.) illa. n. ex deuotõe
voluit ſtatĩ oſculari pedes ei⁹. ſ3 p̃hibita ẽ ſ3
Aug. q2 erat ĩdigna pp̄ fidei defectũ. iõ ſubdit̃
(Nõdũ. n. aſcẽ. ad pa. me.) .i. ĩ corde tuo ñ cre/
dis me pueĩſſe ad eq̃litatẽ pr̃is. Alr̃ expõit̃ ſ3
Chry. ⁊ meli⁹ vt videt̃. Ad c⁹ ĩtellc̃z ſciẽdũ. q̄
appuit marie ĩ ↄſili corpe ſ3 appentiã q̃le hẽ/
bat añ paſſiõem. ⁊ ñ ĩ illa claritate q̃ ẽ p̃pˀetas
corpis glioſi. ⁊ iõ maria credebat ĩp3 reſurre/
xiſſe ad vitã cõez cũ diſcipul̃ ducẽdã ſic̃ añ. et
iõ volebat eũ familiariter tãgere ſic̃ p⁹. hãc ãt
opionem dñs voluit ab ea remouere. d. (Noli
me tã.) q.d. ñ credas me ĩter voſ hĩtaturũ ſic̃ p⁹
⁊ h̃ ẽ qd ſubdit̃ (Nõdũ aſcẽ. ad pa. meũ) ẽ aſſi/
gnatio cãe q̃re appebat ĩ ſili corpe ſic̃ ⁊ añ paſ/
ſiõez. ⁊ ñ ĩ claritate corpis glioſi. qd fuit ad p̃/
bãdũ v̓itatẽ dñice refrectõiſ inq̃ztũ ſic appuit
diſcipul̃ p dies. 40. ĩſtruẽſ eos d reg̃ dei añ ſuã
aſcẽſionẽ pp̄ qd ſeq̃t̃ (vade ad frẽſ meos) .i. ad
aplos q̃s vocat frẽs pp̄ ſilitudiẽz nature hũa
ne. ⁊ ſpãlitatẽ amicitie ad ĩpos (⁊ dic eis aſcẽ.)
.i. aſcẽdã (ad pa. me.) p naturã (⁊ pa. ue.) p ado
ptõiſ g̃ra3 (deũ meũ) ĩq̃ztũ ſũ hõ. ſic. n. loq̃bat̃
ĩ p̃poito. ut p3 ex h̃ q̄ ĩmediate vocauerat apo
ſtolos frẽs pp̄ ſilitudiẽz nature. ⁊ eodẽ mõ lo/
q̃t̃ cũ dic̃ (aſcẽ. ad pa. me.) q2 aſcẽdere ñ ↄpetit
ei ſ3 diuinã naturã q̃ ẽ altiſſima. p hoc igit̃ q̄
xp̃s hic ſuã aſcẽſiõez denũciat aplis p mariã ĩ
ſinuat q̄ eis añ aſcẽſiõez illã appebat ad eorũ
ĩſtructõem. ſic̃ expſſi⁹ dicũt alij euãgeliſte (Ue
nit maria ⁊c̃) p3 lr̃a ex dcis (Cũ eẽt ſero) h̃ ↄ̃lr
oñdit̃ mãifeſtatio reſurrectõis xp̃i diſcipul̃ fa
cta. ⁊ p̃ oĩb⁹ cõiter. 2⁰ aliq̃b⁹ ſpãliter. c. ſeq̃n. p̃
ma ĩ. 2. q2 p̃ mãifeſtat̃ oĩbuſ excepto thoma ab
ſente. 2⁰ thoma cũ eis exñte ibi. ⁊ p⁹ dies. 8. p̃/
ma ĩ. 3. q2 p̃ deſcribit̃ xp̃i appitio. 2⁰ apparitio

nis denũciatõ ibi. Thomaſ ãt. 3⁰ diſcipli audi
enti obſtĩa⁰ ibi. Ille ãt dixit. p̃ma adhuc ĩ. 2. q2
p̃ deſcribr̃ appitõis act⁹. 2⁰ ei⁹ effect⁹ ibi. Gaui
ſi ſũt. In pria g̃ pte dr̃ ſic (Cũ ſero eẽt) In die. n.
apli erãt diſpſi pp̄ metũ iudeorũ: ſ3 ĩ ſero ↄuẽie
bãt ad locũ vnũ. ⁊ iõ tũ hora appuit (die illa)
.ſ. p̃ma die reſurrectiõis (vna ſabb) .i. pria die
p⁹ ſabbatũ: vt p̃dcm̃ ẽ (⁊ fores eẽnt clauſe pp̄
metũ iudeorũ) Hoc ẽt ex diuĩa ordinatiõe fcm̃
ẽ. vt ih̃s ĩtrãs ad diſciplos ianuis clauſis oſtẽ
deret ſe hr̃e corp⁹ glorioſũ (⁊ dic̃ eiſ pax vobiſ)
⁊ h̃ ↄ̃ duplicẽ eorũ pturbatõez. erãt. n. ↄturba
ti de morte ĩpi⁹ xp̃i. ⁊ de pſecutiõe iudeorũ eis
ĩminẽte. poterat. n. eos p ſua3 p̃ñtiã cuſtodire
⁊ de reſurrectõe certificare. vñ ſubdit̃ (Et cuz
h̃ dixiſſet oñdit eis man⁹ ⁊ lat⁹) vt p cicatriceſ
remanẽtes oñderz idẽtitatẽ nũeralẽ corpis p̃/
us paſſi. iſta. n. ĩ corpe xp̃i remãſerũt nõ ad de
fectũ. ſ3 magl̃ ad glãm pp̄ victoriã ex illis vul
nerib⁹ ↄſecutã (Gauiſi ſũt) hic ↄ̃lr põit̃ h⁹ appa
ritõis effect⁹ q ẽ duplex. p̃m⁹ ẽ diſciplorũ exul
tatio ↄ̃ duplicẽ triſticiã ĩporũ amotã. ſ. de mor/
te xp̃i ⁊ iudeorũ metu ⁊ q̃ztũ ad hoc dic̃ (Gauiſi
ſũt g̃ diſcipli viſo dño) Secũd⁹ ẽ eorũ ĩſtructio
⁊ q̃ztũ ad h̃ ſubdit̃ (Dic̃ g̃ eis iterũ. pax vobis)
q2 volebat eos ĩſtruere de pace futura q̃ erat p
petua (Sic̃ mi. me pr̃) ad v̓itatẽ fidei docẽdã ĩ
iudea (⁊ ego mitto vos) .i. mittã ad hanc v̓ita/
tẽ publicãdã p totũ mundũ. ⁊ q2 executõ hui⁹
officij nõ põt ↄueniẽter fieri ſine g̃ra ſpũs ſci.
iõ ſeq̃t̃ (Et cũ hec dixiſſet ĩſufflauit ⁊ dixit eis
accipite ſpm̃ ſcm̃) p illã ſufflatõem oñdere vo
luit ſp3 ſcm̃ a ſe pcedere. ſic̃ pcedit a pr̃e (Quo/
rũ remiſeritl̃ pc̃ca remittunt̃ eis) l3. n. ſol⁹ de⁹
p̃ncipalr̃ pc̃ca dimittat. tñ miſtri eccl̃e p v̓tutẽ
clauiũ ad hoc miſterialr̃ opant̃ (⁊ q̃rũ retinue/
ritl̃) .i. retinẽda iudicaueritl̃ (retenta erũt) h̃
tñ ĩtelligẽdũ ẽ claue nõ errãte. q̃ñ. ſ. iudiciũ ec
cleſie diuĩo iudicio ↄformat̃ (Thomas) hic po
nit̃ appitiõis xp̃i denũciatio abñti diſciplo cũ
dr̃ (Thomas ãt g dr̃ didim⁹) hoc erat nom̃ ei⁹
⁊ ſonat idẽ q̄ gemin⁹. q2 forte erat de tribu be
niami de cognatõe gemi. vl̃ ſ3 alios ſonat idẽ
q̄ dubi⁹. q2 pp̄ dubiũ de reſurrectione qd tho
maſ hũit. iõ ſic cognominat⁹ fuit (Un⁹ de duo
deci) nõ qd tũc eẽnt duodeci cũ iudas eẽt mor
tu⁹. ſ3 q2 erat vn⁹ de. 12. electl̃ ĩ p̃ncipio a xp̃o.
l q2 ↄnũerat̃ hic mathias poſtea elect⁹ in loco
iude. q2 ioãneſ h̃ euãgeliũ ſcripſit p⁹ e⁹ electõz
vt p3 ex p̃dcis ĩ p̃n⁰ h⁹ opis (nõ erat cũ eis qñ
venit ih̃s) ĩpe. n. iter alios aplos videt̃ fuiſſe
magl̃ timid⁹. vt ſ̃ dcm̃ ẽ. ii. c. ⁊ iõ tardi⁹ ceterl̃
venit ad locũ vbi ↄgregabãt̃ diſcipuli. ⁊ iõ pp̄
tarditatẽ ſuã p̃uat⁹ ẽ illa viſiõe xp̃i. h̃ ãt fcm̃
ẽ diuĩa ordinatõe ſ3 q̄ dic̃ greg. l pmiſſiõe. vt
ex ſua abñtia ſeq̃ret̃ dubitatio. ⁊ vlteri⁹ ĩ dubi
tatõe obſtinatio. ⁊ p ↄ̃ñs diligens ĩquiſitio ad
nr̃a3 ↄfirmatõez (Dixerũt g̃ ei alij diſcipli) q2
boni rumoreſ cito denũciant̃ (Uidim⁹ dñz) ſic

.n. añ paſſionẽ eũ appellauerãt: vt dc̃z ẽ ſ̃. c. 13
vos vocatl̃ me mgr̃ ⁊ dñe ⁊c̃. (Ille ãt di. eis ni.
vide. ĩ mãi. ei⁹ ſixu. cla.) ridicloſe petit iſte tho
mas. q2 mai⁹ ẽ videre repatiõez toti⁹ corpis.
Iſte fuit dur⁹ ad credẽdũ. q2 volebat certifica/
ri duplici ſenſu. ſ. uiſu ⁊ tactu. iõ ſeq̃t̃ (⁊ mit. di
gi. meũ ⁊c̃) iſti. n. ſũt duo ſenſus q min⁹ p̃ñt de
cipi. q2 viſus ĩter alios plr̃es dr̃ias rerũ demõ
ſtrat. vt hẽtur. ĩ. Meth. Tact⁹ aũt in homĩe ẽ
certiſſim⁹. Alij aũt ſenſus hñ ĩueniũt̃ viuacio
res ĩ alijs aĩalib⁹. vt hr̃. 3. de aĩa (⁊ p⁹ dies. 8.)
Hic põit̃ ſcda apparitio fcã aplis in p̃ñtia tho
me. ⁊ diuidit̃ in. 2. q2 p̃ deſcribr̃ dcã appitõ. 2⁰
ponit̃ q̃dã breuiſ epilogatõ ibi. Multa q̃dẽ. ĩ p̃
ma pte dr̃ ſic (⁊ p⁹ dies. 8) Scd̃. n. ĩternallo xp̃s
appebat diſcipul̃. q2 ñ ↄuerſabat̃ ↄtinue cũ eiſ
vt oſtẽderet ſe reſurrexiſſe ad vitã ĩmortalem
ab hoĩb⁹ h⁹ vite ſepatã (ſtetit ih̃s ĩ medio) vt
poſſet ab oĩb⁹ videri (⁊ dic̃ eis pax vo.) ſic̃ p̃us
expõat̃ (Deide di. thome ĩfer digi. tu. huc) q̃ſi
rñdẽs petitõi ei⁹ ſ̃ poſite. In h̃ ẽt ſuã deitatez
decl̃at. inq̃ztũ abñs corpalr̃ ei⁹ v̓ba ſciebat (et
vide man⁹ meas) videt̃ qd deberet dicere. tã
ge man⁹ meas. Dicẽdũ q̄ viſus pp̄ ſui certitu
dinẽ accipit̃ p̃ oĩ ſenſu. ĩmo ẽt aliqñ accipit̃ p̃
ĩtellectu. ſic̃ dr̃ alicui vides tu hoc. i. ĩtelligl̃. et
Exo. 20. cũct⁹ ppl̃s videbat voces. i. audiebat
ita q̄ ibi accipit̃ viſus p̃ auditu. ⁊ eodẽ mõ h̃
accipit̃ p̃ tactu. Ul̃ alr̃. q2 ſic̃ dcm̃ eſt thomas
volebat certificari duplici ſenſu. ſ. viſu ĩ aſpc̃tu
manuũ ⁊ tactu p lateril̃ tactuz. iõ ſeq̃t̃ (⁊ affer
manũ tu. ⁊ no. eẽ ĩcre. ſ3 fide.) hoc dixit ih̃s. q2
thomas dixerat diſcipul̃ nũciãtibus xp̃i reſur
rectõez ſe alr̃ ñ crediturũ eã (Rñdit thomas)
ñ ſolũ corde credẽdo. ſ3 ẽt ore ↄfitẽdo. q2 vtrũ
q3 req̃rit̃ ad ſalutẽ vt frequẽter dcm̃ ẽ ſ̃. (Dñs
me⁹ ⁊ de⁹ me⁹) In h̃ mãifeſte ↄfitet̃ deitatẽ in
xp̃o ↄ̃ pfidiã arriãi. ſupra. n. hñ vocauerãt ĩp3
ih̃3 dñz. ſ3 nõ vocauerãt eũ deũ expſſe. l3 dixiſ
ſent aliq̃ v̓ba p q̃ ei⁹ deitas põt ĩtelligi vt patu
it ex ſupra dcis. ſ3 thomas hic fact⁹ pfectior ĩ
cognitiõe p⁹ xp̃i reſurrectõem mãifeſtatã ↄfeſ
ſus ẽ ĩp3 deũ eẽ (Dic̃ ei ih̃s. q2 vidi. me tho. cre
di.) Cõtrariũ videt̃ p h̃ qd dr̃ ad Hebr. ii. fideſ
ẽ ſubſtãtia rerũ ſperãdarũ argumẽtũ nõ appa/
rẽtiũ. ⁊ ſic p3 q̄ fides ſaltẽ q̃ztũ ad actũ ñ põt
eẽ d viſiſ. Utrũ ãt poſſit eẽ d eis q̃ztũ ad hĩtũ ñ
ẽ p̃ñtl̃ ſpecl̃atõis. Dicẽdũ q̄ thomas aliud vi
dit ⁊ aliõ credidit. q2 hũanitatẽ vidit ⁊ deitatẽ
q̃ ĩ p̃ñti videri ñ põt credidit (hti q ñ vi. ⁊ cre.)
ĩ h̃ ↄmẽdat aliorũ pmptitudinẽ ad credẽdũ. ⁊
ĩ h̃ ſtat ↄſolatio nr̃a. q ñ vidim⁹ ⁊ tñ credim⁹ p
doctrinã xp̃i ⁊ aplorũ xp̃3 videñtiũ ad nos deri
uatã. ſ3 huic dcõ videt̃ ↄ̃riũ. qd dr̃ Luce. 10. hti
ocli q vidẽt q̃ vos videtl̃. Dõ q̄ duplx ẽ htitu
do. vna rei q̃ ↄſiſtit p̃ncipalr̃ ĩ aſpc̃u ⁊ fruitiõe
deitatiſ ⁊ ex ↄſequẽti ĩ viſiõe hũanitatl̃ xp̃i. ut
dc̃z ẽ. c. 10. ⁊ de hac htitudie ĩtelligit̃ v̓bũ luce.
Alia ẽ htitudo ſpẽi q̃ hr̃ in p̃ñti. ⁊ iſta ↄſiſtit in

merito future btitudis. ꝛ iõ beatioꝛ ẽ h̄ mõ ꝗ plꝰ mereẗ. plꝰ aũt mereẗ ꝗ credit ñ vidẽs ꝙ̃ ui dẽs ꝑdcõ mõ. ꝛ ſic ĩtelligiẗ v̓bũ xp̄i ꝗ nõ vide rũt. h̄ ãt dcm̃ lꝫ ſit veꝝ: tñ ꝗ̃tũ ad p̄mã p̄tẽ nõ valet ad ꝓpoſitũ. qꝛ apl̄i qbꝰ xp̄s loq̄baẗ Luc. io. nõ erãt btĩ ĩ re. ꝓp qδ dꝫ ꝙ illδ Luc. io. ĩtel ligiẗ de viſiõe xp̄i ĩ p̄ñtia moꝛtali q̃ fuit mltũ deſiderata a ſcĩſ p̄rĩbꝰ veterĩ teſtĩ. ſicͭ pꝫ ꝑ lr̃aꝫ ſequẽtẽ Luce. io. (Multa q̄dẽ) h̄ poniẗ epilogꝰ reſp̄cu ꝑdcõꝝ in q̃ oñdiẗ ĩſufficiẽtia hꝰ ſcriptu re reſp̄cu excellẽtie xp̄i ĩ op̄e ꝛ doctrina. q̃ tãta ẽ ꝙ nõ poſſet lr̃is ꝯp̄hẽdi. ꝛ h̄ ẽ qδ dr̃ (Multa q̄ dẽ ꝛ alia ſigna fecͭ ih̄s ĩ ꝯſpectu diſciplõꝝ ſuo rũ q̃ nõ ſũt ſcripta ĩ libro h̄) h̄ ſignanter dixit ne aliq̄s foꝛte crederet ea ñ eẽ v̓a q̃ ſcripta ſũt ab alijs euãgeliſtĩ ꝛ a ioanne dimiſſa. Oſtẽdiẗ ẽt ĩ h̄ epilogo vtilitas huiꝰ. doctrine cũ ſubdiẗ (Hec ãt ſcripta ſũt vt credatĩ) fide foꝛmata ca ritate (qꝛ ih̄s ẽ filiꝰ dei). ſ. naturalĩ potẽtia ſi bi eq̄lis. ꝛ ꝑ ꝯn̄s idẽ in deitate. qꝛ natura diui na ẽ indiuiſibilĩ. Sicͭ. n. fuit dc̄ꝫ in p̄ncipio p̄n cipalĩ intẽtõ ioãnis ẽ ĩ hoc euãgelio declare di uinitatẽ xp̄i ꝛ eternã eꝰ generatõeꝫ a p̄re (ꝛ cre dẽtes vitã hẽatis). ſ. eternaꝫ ĩ q̃ clare videbiẗ qδ nõ crediẗ (ĩ noĩe eiꝰ). i. ꝑ fidẽ noĩs xp̄i. qꝛ ſe cũdũ qδ dr̃ Act. 4. Neq̄. n. aliud nomen ẽ ſub celo datũ hoĩbꝰ in quo opteat nos ſaluos fierĩ.

Oſtea aũt manifeſtauit) Hic CXXI poniẗ tertia xp̄i appitõ q̃ mãifeſtata ẽ ſua reſurrectõ aliq̄bꝰ diſcipulĩ ſp̄aliter ꝛ ñ oꝛdinẽ iſtaꝝ triũ appitionũ ꝯſiderēmꝰ: in p̄ma oñdit xp̄ſ ſuã deitatẽ: ſp̄m ſcm̃. ſ. ĩſufflan do. in ſcd̄a v̓o hũane nature idẽtitatẽ cicatri ces oñdẽdo. ĩ iſta tertia oñdit hũane nature v̓i tatẽ cũ apl̄is comedẽdo. ĩ hac aũt appitõe de ſcribẽda ſic ꝓcedit ioãnes. Qꝛ p̄ oñdit q̄d ih̄s exhibuit pluribꝰ diſcipulĩ. 2ͦ. q̄d exhibuit duo bus ſp̄aliter ꝑdilectis. ſ. petro ꝛ ioãni ibi. Cũ ḡ p̄rãdiſſent. P̄ria ĩ tres. qꝛ p̄ deſcribiẗ xp̄i appi tio. 2ͦ. xp̄i appentĩ cognitio ibi. Dixit ḡ diſcipu lus ille. 3ͦ. ꝑdcõꝝ epilogatio ibi. h̄ iã 3ͦ. Jn p̄ria igiẗ p̄te dr̃ ſic (Poſtea mãifeſtauit ſe iteꝝ ih̄s) . i. ſcõ ĩteruallo t̄p̄is. qꝛ nõ mãebat ꝯtinue cuꝫ apl̄is. cꝰ cã dcã ẽ. c. p̄ced. (Ad mare tiberiadiſ) ex q̃ pꝫ ꝙ illa appitio fuit in galilea vbi ẽ illud mare: ſicͭ ſupꝛa dcm̃ ẽ ca. 6. p̄cedẽtes appitões fuerũt ĩ hierlm̃ ex q̄bꝰ apl̄i iã ꝯfoꝛtati abierũt ĩ galileã vbi ꝓmiſerat ſe eis manifeſtatuꝝ. vt hr̃ Math. vl. (manifeſtauit ãt ſic). i. ꝑ moduꝫ ꝗ ſeq̄tur (Erãt ãt ſĩl ſymõ petrꝰ) iſta duo noĩa ſĩl ꝯiũgit. qꝛ ſymõ fuit nomẽ eiꝰ p̄mũ. petrꝰ ãt erat nomẽ ſibi de nouo a xp̄o ĩpoſitũ. vt ſupꝛa declaratũ ẽ. ca. i. ſeq̄tur (ꝛ alij ex diſcipulĩ eius duo) iſtos nõ exp̄mit: qꝛ erãt minoꝛes. ꝙ autẽ tot noĩa ꝓp̄a hic exp̄mit. h̄ ẽ ad maioꝛẽ exp̄ſſio nẽ rei geſte (Dicͭ eis ſymõ petrꝰ vado piſcari) erãt. n. paupes. ꝛ iõ ad ꝓcurãdũ neceſſaria vi te licite poterãt redire ad exercendũ negociuꝫ qδ ſine pcc̄o poterat exerceri. Mathꝰ aũt ñ redijt ad tractãduꝫ negocium thelonei. qꝛ vix aut nũq̄ põt ſine pcc̄o fieri. ꝓpter qδ paulꝰ ar tem ſcenofactoꝛiã didicit. vt cũ neceſſitas oc curreret vel vtilitas eccl̄e de laboꝛe ſuo viue ret. vt hẽtur in actibꝰ aplõꝝ. 20. c. (Et exierũt ꝛ aſcenderũt in nauiꝫ) alienã eis accõmodatã vĩ locatã ſeu alio mõ licite acceptã. Qꝛ a p̄nci pio ſue vocatõis nauẽ ꝛ retia reliquerat (ꝛ illa nocte nihil p̄hẽdiderẗ) h̄ ſcm̃ ẽ vt captio ſeq̄nſ mãifeſte miraculoſa appꝛeret (Mane aũt ſcõ ſtetit ih̄s in littoꝛe) ñ appꝛuit ſr̃ aquã: ſꝫ ĩ terra ſolida. ad oñdẽdũ ꝙ ãpliꝰ nõ erat cũ eis ĩ fluc tibꝰ vite coꝛꝛuptibilĩ: ſꝫ magĩ tranſierat ad ſta tũ vite ĩmoꝛtalĩ (nõ tñ coḡuerũt diſcipl̄i. qꝛ ih̄s ẽ) ſicͭ. n. ſupꝛa dc̄ꝫ ẽ coꝛpꝰ glorioſũ ẽ totalr̃ ĩ po teſtate aĩe. ꝛ iõ ſcd̄m ꝯceptũ aĩe põt viſũ diuer ſimode ĩmutare. ꝛ ꝑ ꝯn̄s coḡſci vĩ nõ cognoſci (Dixit ḡ eis ih̄ſ pueri nũq̄d pulmẽtariũ hẽtĩ) . i. aliq̄d qδ poſſit decoq̄ ꝛ comedi (Rñderũt ei nõ) credebãt. n. eũ aliquẽ mercatoꝛeꝫ ꝗ vellet piſces emere (Dixit eis. mittite ĩ dexterã naui ꝗ̄ rete ꝛ ĩuenietĩ) ꝑdicit certitudinalr̃ effectũ futuꝝ. vt ad ꝯſequẽtia hẽat aĩuꝫ magis atten tũ (Miſerũt ḡ. ꝛ iã nõ valebant iſtud trahere ꝑ mltitudine piſciũ) ex q̃ pꝫ ꝙ piſces illi fuerẗ miraclõſe adducti vĩ v̓tute diuĩa de nouo foꝛ mati: qꝛ tota nocte ibi q̄ſierũt ꝛ nihil ĩuenerãt (Dixit ḡ) Hic ꝯñr poniẗ xp̄i appentĩ cognitio. Circa qδ ſciẽdũ ꝙ puritaſ mẽtĩ ꝛ coꝛp̄iſ maxie diſponit hoĩeꝫ ad cognitõeꝫ diuioꝝ. ꝛ iõ ioan nes ꝗ ceterĩ purioꝛ erat tãq̄ v̓go citiꝰ alijs coḡ nit xp̄ꝫ: tũ ex ꝯſideratõe miraclĩ ſci. tũ qꝛ xp̄s p̄ ei oñdit ſp̄ẽꝫ coḡſcibilẽ ꝓp ſuã puritatẽ. ꝛ h̄ ẽ qδ dr̃ (Dixit ḡ diſcipulꝰ ille quẽ diligebat ih̄ſ) . i. ioã. (petro) Erat. n. ſibi familiarĩ vt dc̄ꝫ ẽ. c. p̄cedẽti. ꝛ iõ p̄ apꝛuit ei ꝯceptuꝫ aĩ (dñs ẽ) ſic. n. vocabãt xp̄ꝫ añ paſſionẽ. vt ſupꝛa dcm̃ ẽ (Sy mon petrꝰ cũ audiſſet qꝛ dñs ẽ: tunica ſuccixit ſe) vt cũ maioꝛi reuerentia accederet ad xp̄m. (Erat. n. nudꝰ). i. paꝝ veſtitꝰ. vt eſſet expediti oꝛ ad piſcatõis opꝰ (Et miſit ſe ĩ mare (ut citiꝰ vẽiret ad xp̄ꝫ ex deuotõe. Hic dicͭ beda. ꝙ tũc ñ vẽit ad xp̄ꝫ ſupꝛa aquaꝫ ãbulãdo ſicͭ fecerat p̄ꝰ. ſꝫ magĩ peditãdo vĩ natãdo. Sꝫ rõnabiliꝰ videẗ ꝯ̄riũ. Nõ. n. vr̃ ꝙ natãdo venerit. qꝛ tũc tũica ſuccixit ſe. vt ad xp̄ꝫ uẽiret qδ ñ feciſſꝫ. ſi natãdo uẽire vellet. nec ẽt peditãdo ꝑ ꝓfũdũ aq̃. Qꝛ diſtabat a terra q̄ĩ cubitĩ ducẽtĩ. vñ nõ videẗ ꝙ ĩ tãto ſpatõ aq̃ marĩ ita eẽt p̄ua ꝙ hõ poſſꝫ ibi peditare. ꝛ maxie qꝛ aq̃ illa erat tãta ꝙ ĩ ea nauis poterat currere ĩ q̃ erãt ſepteꝫ ho mies ad minꝰ: qꝛ tot ſr̃ h̄ nũerati. ꝛ cẽtuꝫ. ꝛ. 53. piſces magni retia ꝛ alia nauiſ iſtr̃a. ꝓp qδ ma ḡl vr̃ ꝙ petrꝰ dñi memoꝛ quẽ feruenter dilige bat. ꝛ p̄ſtine ãbulatõis ſr̃ aq̄s q̄ñ ad xp̄ꝫ vene rat ꝙ ſĩlr̃ hic fecerit. Alij autẽ diſcipl̄i nauigio venerunt. quia nõ erant ita feruidi ſicͭ petrus Nõ. n. longe erãt a terra ꝛcͭ.) Jn h̄ aſſignaẗ rõ quare. cito venerũt poſt petꝝ ſcd̄m expoſitio nẽ bede aſſignaẗ rõ q̄re petrꝰ miſit ſe ĩ mare. qꝛ ꝓpter p̄uã diſtãtiã ſine naui poterat venire Alia tñ expoſitio ꝓbabilioꝛ ẽ. vt pꝫ ex p̄dictĩ. (Ut ḡ aſcẽderũt ſup terrã viderũt p̄runas po ſitas ꝛ piſcẽ ſupꝛa poſitũ) illis p̄runis (ꝛ panẽ) nõ ſup p̄runas poſitũ: ſꝫ ibi datũ ꝑ refectione eoꝝ. Jſta. n. diuina v̓tute fuerunt de nouo foꝛ mata ad maioꝛẽ diſciplõꝝ ꝯfirmatõꝫ ĩ fide re ſurrectõiſ xp̄i (Dixit eis ih̄s. afferte de piſcibꝰ q̄s p̄hẽdidiſtĩ nũc) familiariter eiſ loq̄ẗ tãq̄ di ſcipuliſ ad ꝯfirmãdũ v̓itatẽ ſue reſurrectõis. (Aſcẽdit ſymõ petrꝰ ꝛ traxit rete ĩ terrã plenũ magnis piſcibuſ. 153) numeꝝ ꝛ magnitudineꝫ exp̄mit ad declaratõem miraclĩ ex tanta cap tõe. ꝛ iteꝝ ex retis ĩtegritate cũ ſubdiẗ (Et cuꝫ tãti eẽnt nõ ẽ ſciſſum rete (Dicͭ eis ieſus vẽite p̄rãdete) Jnuitat eos dulciter ad comedendũ ſecũ. qꝛ cũ eis tũc comedit ad declaratiõeꝫ ſue reſurrectõis: lꝫ nõ exp̄maẗ hic (Et nemo aude bat diſcũbẽtiũ ĩterrogare eũ tu q̄s es) ñ ꝓpter foꝛmidinẽ: ſꝫ ꝓpter cognitõis certitudinẽ quã hẽbant de ip̄o ꝓpter qδ ſubdiẗ (ſciẽtes qꝛ dñs ẽ) ꝛ iõ fruſtra feciſſent de hoc q̄õnem (Et vẽit ih̄s ꝛ accepit panẽ ꝛ dabat eis. ꝛ piſceꝫ ſĩlr̃). i. eo mõ diuidebat eis ꝛ diſtribuebat ſicͭ añ paſ ſionẽ ad declarandũ ſuã reſurrectõem. Dicũt . n. aliq̄ doctoꝛeſ ꝛ ſatĩ ꝓbabilr̃. ꝙ ſic diuidebat cibaria ſola manu ſicͭ aliꝰ cũ cultello. ꝛ ĩ h̄ coḡ uerũt eũ cũ alijſ ſigniſ: ſicͭ ꝛ diſcipuli coḡuerũt eũ in fractõe pãis Luc. vltĩ. (hoc iã tertio) hic poniẗ hꝰ appitõis epilogatio cũ dr̃ (h̄ iã tertio mãifeſtatꝰ ẽ ih̄s) videẗ ꝙ dꝫ dici q̄rto: qꝛ iam alias tres appitões deſcripſerat. vt pꝫ ex p̄di ctis. Dicẽdũ ꝙ lr̃a ſeq̄ẽſ h̄ ſoluit cũ dr̃ (Diſci. ſuis) ꝛ ſic patꝫ ꝙ tm̃ enũerat h̄ appitiões ſcãs apl̄is. P̄ria aũt appitio quã deſcripſit fuit ſoli marie magdalene. iõ ñ enũeraẗ hic. põt ẽt alr̃ dici ꝙ li tertio referẗ ad diẽ appitõis. due aũt p̄me ſcẽ ſr̃ ĩ vna die. alia ſcã ẽ ĩ die octaua. iſta ãt ſcã ẽ poſtea (Cũ ḡ p̄rãdiſ.) Hic ꝯñr deſcribit euãgeliſta q̄d xp̄s exhibuit duobꝰ diſcipulĩ ꝑdi lectĩ. Et p̄ q̄d exhibuit petro. 2ͦ. q̄d exhibuit io anni ibi. Et cũ h̄ dixiſſꝫ. P̄ria ĩ duas. qꝛ p̄ ꝯmit tiẗ petro ſupꝛa ecclaꝫ uniuerſale regimis offi ciũ. 2ͦ. ei ꝑdiciẗ ſuũ martyriũ ibi (Amẽ am̃. di. ti.) Circa p̄mũ ſciẽd ꝙ xp̄s ꝯmittẽdo petro pa ſtoꝛale offm̃ ip̄ꝫ ter examiauit d dilectõe. qꝛ pa ſtoꝛes eccl̄e debẽt deũ p̄ ceterĩ hoĩbꝰ diligere. Ter ẽt ꝯmittit ei offm̃ paſcẽdi. qꝛ paſtoꝛ eccl̄ie dꝫ ſubditos paſcere triplici pabulo. ſ. v̓itatĩ v̓ bo. vite exẽplo. t̄p̄ali ſubſidio) ꝛ h̄ ẽ qδ dr̃ (Cũ ḡ p̄rãdiſſent) refecti bñficio oĩbꝰ cõiter exhibi to (dixit ſymõĩ petro ih̄s) volẽs ei bñficiũ ſpe ciale ꝯferre (Symõ ioãnis). i. filiꝰ ioãnis (dili gis me plꝰ his) q̄ĩ exp̄ſſe dicat. Jlle ꝗ eligiẗ ad offm̃ p̄lationis dꝫ deũ diligere p̄ ceterĩ: qꝛ ſcd̄ꝫ ꝙ dicit beatꝰ Grego. Tm̃ dꝫ excedere actõem ꝓplĩ vita p̄ſulĩ ꝗ̃tum diſtat a grege vita paſto ris. ꝛ iõ videẗ ꝙ ille ꝗ aliquẽ eligit ad tale offi ciũ teneẗ ſꝑ eligere melioꝛẽ. nõ tñ ĩtelligiẗ me lioꝛ lr̃atioꝛ vĩ aſtutioꝛ. ſꝫ ille ꝗ oĩbꝰ ꝯditiõibꝰ pẽſatĩ melioꝛ ẽ ad tale offm̃ ad honoꝛẽ dei vel eccl̄e vtilitatẽ ſcd̄m iudiciũ eligẽtis. Aliter ãt eligẽs vel ꝓmouẽs nõ attẽdit ad honoꝛẽ dei ꝛ vtilitatem eccl̄e. ꝛ ſic nõ videẗ iudiciũ diuinũ euadere. Qδ aũt ſcd̄m decretalẽ extra de elec. cũ nobis oliꝫ. ꝛ. c. cũ dilecti. ſufficͭ eligere ſuffi ciẽtẽ. h̄ eſt ſcd̄ꝫ iudiciũ humanũ ꝑ qδ talĩ nõ ẽ p̄uiẽdꝰ. cũ ſcd̄ꝫ v̓itatẽ aliq̃ mala ꝑmittãẗ hũa no iudicõ ĩcoꝛꝛecta ꝓpter maioꝛa mala vitãda q̃ tñ diuino iudicio ſunt coꝛꝛigẽda ſcd̄m qδ dicͭ Aug. p̄ libro de libero arbitrio (Dixit ei. ẽt dñe tu ſcis qꝛ amo te) Nõ dicͭ plꝰ ꝙ̃ alij: ſꝫ abſolute rñdet. qꝛ expꝰtꝰ ꝓp̄ꝛie fragilitatĩ ĩ xp̄i negatiõe nõ fuit auſus vltra ſe efferre in xp̄i dilectiõe: ſꝫ ꝗ̃titatẽ ſue dilectõiſ poſuit ĩ iudicio xp̄i, qui ſecreta coꝛdiũ intueẗ. Seq̄tur (Cõtriſtatꝰ ẽ pe trus qꝛ dixit ei tertio amas me) nõ fuit ĩdigna tus ꝓpter verba xp̄i replicãtĩ totiẽs petitõeꝫ de dilectõe. q̄ĩ ĩdignareẗ petrꝰ de h̄ ꝙ nõ acq̄e ſcebat ſibi xp̄s p̄ v̓bo. ſꝫ fuit turbatꝰ eo ꝙ ſcie bat eũ ſcire ẽt oĩa futura ꝓpter qδ timuit ex ta lĩ replicatõe ne xp̄s vellet ſibi ꝑdicere aliquẽ caſũ ſuũ futuꝝ ſicͭ ſupꝛa ca. 13. aſſerente petro aĩam meã ꝑ te ponã. ſtatĩ ꝑdixit ei ſuã negatio nẽ futurã. ꝛ iõ merito timuit petrus ꝓpter qδ (Dixit ei. Dñe tu oĩa ſcis tu ſcis qꝛ amo te) q. d. Tu ſcis oĩa p̄ñtia ꝛ futura. ꝛ iõ tu ſciſ ꝙ nũc te diligo: ſꝫ q̄d ſit mihi futuꝝ neſcio: ſꝫ tu ſciſ (Di cit ei. paſce oues meas) ante bis dixerat paſce agnos meos. qꝛ in fidelibꝰ tres ſunt gradꝰ. ſ. in cipiẽtiũ ꝓficiẽtiũ ꝛ ꝑfcõꝝ. Jlli ꝗ ſr̃ in duobꝰ p̄ mis gradibꝰ diciẗ agni. ꝛ illi ꝗ ſr̃ ĩ 3ͦ. oues no minãẗ ꝛcͭ (Amen. a. di. ti.) Hic ꝑdicͭ petro ſuuꝫ martyriũ. qꝛ p̄lati eccl̄e debẽt tãtã caritatẽ ha bere vt p̄ati ſint ſe moꝛti expõere ꝑ grege. qδ h̄ exp̄mit xp̄s loq̄ẽſ petro ꝑabolice (Amẽ. a. di. ti. cũ eſſes iuni. cinge. te.). i. ab aliq̄bꝰ ſup̄fluis te reſtrigebas. tñ h̄ erat ꝑ volũtate tua ab alio ñ ꝯpulſus. iõ ſubdiẗ (ꝛ ãbulabaſ vbi volebas Cũ aũt ſenuerĩ). i. ĩminẽte moꝛte (Extẽdes ma nuſ tuas) ꝑ hoc deſignaẗ ꝓmptitudo petri ad martyriũ tollerãdũ (et alter te ciget) fuit. n. po ſitꝰ ĩ cruce cũ coꝛdis ligatꝰ. ꝛ ñ clauis affixꝰ ut lõgioꝛ eẽt ip̄iꝰ cruciatꝰ. ꝛ h̄ vocaẗ hic cinctura (ꝛ ducet te q̃ tu ñ uis) Eſt. n. ĩ hoĩe duplx̄ appe titꝰ. ſ. ſenſitiuꝰ ꝛ ĩtellectiuꝰ. ꝛ vterq̄ aliq̄ñ noĩa tur volũtas large loq̄ndo. qꝛ ſolꝰ appetitꝰ ĩtel lectiuꝰ ꝓp̄e dr̃ volũtas. lꝫ ãt appetitꝰ ĩtellecti uꝰ ĩ petro eẽt ꝓmptꝰ ad martyriũ. tñ appetitꝰ ſenſitiuꝰ refugiebat. qꝛ moꝛs ẽ vltimũ terribi liũ ꝛ eodẽ mõ fuit ĩ xp̄o ſicͭ dc̄ꝫ ẽ ſupꝛa. 12. c. ꝛ iõ dicit (ꝛ du. q̃ tu ñ vis ire). ſ. ſcd̄ꝫ appetitũ ſenſi tiuũ) Hoc autem dixit) hec ſunt verba euan geliſte exponentiſ verba xp̄i de martyrio petri ſcripſit. n. hoc euangeliũ poſt petri martyriuꝫ. qδ pꝫ ex hoc ꝙ euangeliũ ſcripſit poſt redituꝫ ſuũ de inſula pathmos poſt moꝛtẽ domiciani

ĩperatoris vt dictū ē ſupra ī plogo h⁹ euāgelij
Petr⁹ āt paſſus ē ſub nerone ĩpatore. g diu añ
domicianū ĩpauerat (ſignificās qua morte eēt
clarificatur⁹ deū) Martyriū.n.petri ordīatū
fuit ad dei gl'am (Et cū hec dixiſſet) Hic oſtdi/
tur gd xp̄s ɔtulit ioāni. ⁊ diuidit in.z.q2 p̄ pōi
tur cōmendatio diſcipuli. z⁹ ſui euangelij ibi.
Hic ē diſci. Prima in duas.q2 p̄ ponit ɔmenda/
tionis occaſio. z⁹ ipa ɔmēdatō ibi. Dixit ei ih̄s
Circa p̄mū ſciendū q̄ occaſio illi⁹ fuit v̄bū pe/
tri querenti de ioanne. qd̄ exp̄mit cum dr̄ (Et
cū hec dixiſſet). ſ. ih̄s petro īponens paſtorale
officiū ⁊ ſue paſſionis exemplū (dixit ei. ſeque/
re me) Sic.n.in veteri teſtō pphete ſignifica/
bāt aliq̄ v̄bis aliq̄ fcīs vt ſupra dcm̄ ē.i.c. Silr
xp̄us poſtq̄ v̄bo īpoſuerat petro paſtorale offi
ciū ⁊ ei p̄dixerat ſuū martyriuz incepit ire. ⁊ tc̄
dixit petro (Sequere me). ſ. gerendo vices me
as in duob⁹ p̄dictis. ⁊ p illā ſequelā corpalez
ſignificabat idē qd̄ p̄us petro p v̄ba expſſerat.
(Cōuerſus petr⁹ vidit illū diſcipulū quē dili/
gebat ieſus ſequētē) q2 cepat ire poſt xp̄m ſic ⁊
petr⁹ (Qui ⁊ recubuit ī cena ſupra pect⁹ ei⁹ ⁊c̄)
p hoc aūt pȝ q̄ iſte fuit ioannes g ſcripſit iſta
nō ad ſui iactantiā: ſȝ ad oſtēdēdū petri excel/
lentiā cui xp̄s ɔmēdauit ecclaz magi q̄ ioāni
q̄uis eēt ita familiari ſibi (Hūc g̃ cū vidiſ. pe
trus dixit ieſu. Dn̄e hic āt gd) diligebat.n.pe/
trus ipȝ ioānez ſpāli dilectione: vt ſupra dc̄ȝ ē
ca. p̄cedēti. ⁊ id̄ volebat eū hr̄e ſociū ī p̄latiōis
officio ⁊ martyrio. id̄ dixit (dn̄e hic autē gd:)
q.d. bonū eēt q̄ iſte adiungeret mihi ſoci⁹ (Di
xit ei ih̄s) poſita occaſiōe ex v̄bis petri. ɔñr po
nit bn̄ficiū collatū ioāni. cū dr̄ (Sic euȝ volo
manere) Occaſione h⁹ verbi dixerūt aliq̄ q̄ io
annes nō eſt mortu⁹: ſȝ cum enoch ⁊ helia trā
ſlat⁹ ad padiſū. Alij aūt dicunt q̄ in ſepulchro
ſuo iacet dormiēs. ex hoc accipiētes ſignū. qd̄. ī
ſepulchro ei⁹ videt quedaȝ ſcaturitio māne p
modū ebulitionis ſurgere. ⁊ dicūt hic q̄ h̄ cāt
ex anhelitu eius. verūtn̄ q2 ſtatutuȝ ē oīb⁹ ſel
mori. vt dr̄ ad Hebr. 9. Id̄ dicūt ipm circa finē
mūdi p xp̄o paſſurū. pp̄ter hoc ſeqt̄ (dōec ve)
.ſ. ī fine mūdi ad iudiciū. Sȝ iſta īprobat Aug.
p hoc q̄ illd̄ qd̄ hic dr̄ a ſaluatore de ioāne. pōi
tur tāq̄ p̄uilegiū ſeu bn̄ficiū ſpāle ioanni ɔceſ
ſum. ſȝ v̄o dicta coꝝ hoc nō eēt veꝝ. imo eſſet
magi ioāni detrimentū. ſi tādiu a diuina frui/
tōe retardaret alijs aplis in gloria exiſtentib⁹.
pp qd̄ dō q̄ xp̄s ridet ad verba petri petenti
cū hr̄e ſociū in p̄latione ⁊ martyrio. d. (Sic eū
volo manere). q.d. nolo eū mori p martyrium
nec in h̄ me ſeq. nec eēt volo eū ſequi me. q̄tum
ad p̄latiōis officiū in regimie vniuerſal' ecclie
tecū. ſȝ magis volo eum occupari in ſtatu cōtē
plationis (donec veniā) nō ad iudiciū in fine
ſȝ ad vocandū eū ad gloriā celeſtē de ſtatu h⁹
mundi. Habet.n.in legenda ſci ioānis q̄ xp̄s
apparuit ei circa finē vite ſue vocās eū ad glo
riā (Quid ad te) q2 ad petꝝ non ptinebat ſcire
gd de⁹ ordinabat de ioāne in futurꝝ. ſicut dc̄ȝ
ē aplis Act. i. Nō ē v̄rm noſce tp̄a vel momē/
ta q̄ pr̄ poſuit in ſua poteſtate ⁊c̄. ſed tn̄ ptine
bat ad ipm v̄bo xp̄i pmpte ⁊ hūiliter obedire.
id̄ ſubdit (Tu me ſequere. Exijt g̃ ſermo iſte in
ter frēs). ſ. īaplos g erant uniti caritate frater
na (q̄ diſcipul⁹ ille ñ morit) hūc.n. ītellectuȝ
ɔceperūt ex verbis xp̄i. ſȝ ſtatim excludit iſte
ītellect⁹ cū dr̄ (⁊ nō dixit ieſus q2 nō morit) q2
ſcd̄m v̄itatem mortu⁹ fuit. vt ſupra dictum ē ī
plogo hui⁹ euāgelij (Sȝ ſic volo euȝ manere)
hoc ē nō p martyrium me ſeq. Tn̄ q2 in eo fue
rat pmptitudo animi ad tollerādū martyriū
qñ fuit piectus in feruēti olei doliuȝ. id̄ illō p
martyrio ab eccla colit. q2 ſecūdū q̄ dicit bea
tus Aug. libro de nuptijs ⁊ ɔcupia. non eſt im/
par meritum patientie in ioanne g paſſus non
ē. ⁊ in petro g paſſionē ſuſtinuit (donec veniā)
aſſumens aīam eius a corpe. abſq̄ tn̄ anguſtia
⁊ dolore. vt dcm̄ fuit ſupra in plogo h⁹ euan/
gelij (Hic ē diſci.) Poſita ɔmendatōe diſcipu/
li. Hic pōit ɔmēdatio ſui euāgelij. Et diuidit
in.z.q2 p̄ pōit euāgelij ɔmēdatio. z⁹ tollit er/
roris occaſio ibi. Sūt ⁊ alia mlta. In p̄ma ꝑ
te dr̄ ſic (Hic ē diſcipul⁹ ille). ſ. ioānes de q̄ ſal
uator īmediate añ locut⁹ eſt (Qui teſtimoniū
phibȝ de his). ſ. q̄ vidit ⁊ audiuit. pp qd̄ ei⁹ te/
ſtimoniuȝ eſt efficax. pp qd̄ in p̄ncipio ſue p̄me
eple dicit qd̄ audiuimus ⁊ vidim⁹ oculis nr̄is
qd̄ pſpexim⁹ ⁊ man⁹ nr̄e ɔtrectauerūt de v̄bo
vite. ⁊ vita māifeſtata ē ⁊ vidim⁹ ⁊ teſtamur.
(⁊ ſcripſit hec) mos.n. erat antiquoꝝ q̄ illi ſcri
berēt hiſtoriā g vidiſſent. pp̄ter qd̄ dr̄ hiſtoria
ab hiſtoriȝ qd̄ ē videre. ⁊ id̄ ioannes g audiuit
v̄ba xp̄i. ⁊ fcā ei⁹ vidit ɔueniētiſſime potuit ſcri
bere (Sūt āt ⁊ alia) hic tollit erroris occaſio.
q2 poſſet forte aliqs credere. q̄ nihil aliud eēt
veꝝ d̄ xp̄o niſi qd̄ ē ſcriptū ī h̄ euāgelio ⁊ alijs d̄
ipo. ⁊ h̄ tollit cū dr̄ (Sūt āt ⁊ alia mlta q̄ fecit
ih̄s q̄ ſcripta ñ ſt) cui⁹ cā ſubdit cū dr̄ (Que ſi
ſcribāt p ſingla) q̄tū ad fcā pticlaria. ⁊ ɔditio
nes ⁊ circūſtātia eoꝝ ⁊ v̄tutē (nec ipȝ arbitror
mūdū). i. hoīes h⁹ mūdi (cape eos g ſcribēdi ſt
libros) Fcā.n. ⁊ v̄ba xp̄i ñ ſt hoīs tātū ſȝ d̄i. q2
illa hūanitas erat organū diuitati. ⁊ id̄ ñ poſ/
ſūt ad plenū ab hoīb⁹ explicari aut ēt ɔp̄hēdi.
qd̄ pȝ ex h̄ q̄ a p̄ncipio ecclie cepūt ſci ⁊ docto/
res libros ſcribere ad explanatōȝ v̄boꝝ ⁊ fcōꝝ
xp̄i. ⁊ adhuc ad plenū ñ ſt elucidata. imo ſi mū
d⁹ durarȝ p mille milia ānoꝝ ⁊ ſcriberēt libri
ñ elucidaret ad plenū. q2 ſic dc̄ȝ ē. fcā ſt ⁊ dc̄a
d̄i q̄ ſt īcōp̄hēſibilia nobis pp̄ter eoꝝ excellē/
tiā reſpcū ītellect⁹ nr̄i. ⁊ id̄o d̄bēus ſubiugare
⁊ captiuare ī obſequȝ xp̄i ītellect⁹ nr̄os ut ei aſ
ſētiētes p fidē q̄ ē ī enigmate. tādē v̄eiā⁹ ad cō
tēplādū facie ad faciē p̄ſtāte dn̄o nr̄o ih̄u xp̄o
Qui cū pr̄e ⁊ ſpū ſcō viuit ⁊ regnat ī ſe. ſe. Amē
Poſtilla Nicolai de lira ſuper ioannē finit.

Prologus

Incipit prohemium fratris Nicolai de lira ordinis fratrum minorum in epiſtolas pauli.

Ecce deſcripſi eaz
tibi tripliciter Prouer. zz. Quod
verbū de ſapientie deſcriptiōe dr̄
Sapiētia pauli apoſtoli p̄ncipalr
cōſiſtit in cognitiōe dn̄i noſtri ieſu xp̄i p redem
ptione hūani generis paſſi. propter quod dicit
paulus ad Corin. z. Non iudicaui me aliqd ſci
re inter vos niſi tn̄ ieſū xp̄m ⁊ hūc crucifixum.
Hāc āt ſapientiā deſcripſit tripliciter. ſ. lr̄is he
breis grecis ⁊ latinis ſicut p̄figuratū fuerat in
deſcriptione tituli crucis qui ſcriptus fuit he/
braice grece ⁊ latine: ſicut habetur Io. 19. Per
hoc.n. qd̄ in tribus linguis fcā fuit hec deſcrip
tio. figuratū fuit fidē xp̄i crucifixi per totū or/
bē fore generalr publicādā: quod potiſſime im
pletū fuit per doctrinā pauli apoſtoli ⁊ ſcriptu
raȝ. pp̄ter quod potuit dicere verbū p̄aſſūptū
Ecce deſcripſi ⁊c̄. In quo notant quatuor cauſe
hui⁹ apoſtoli doctrie. ſ. effectiua: ſubiectiua: fi/
nalis ⁊ formalis. Circa p̄mum ē notandū q̄ lȝ
paulus fuit ſcriptor huius doctrie quod nota/
tur cū dr̄. Ecce deſcripſi. hoc tn̄ fuit miſterialr.
xp̄s aūt p̄ncipaliter. pp̄ter quod dic̄ ad Gal. i.
Notū vobis facio fratres euāgeliū xp̄i qd̄ euā
gelizatum ē a me. q2 nō ē ſm̄ hominē. neq̄ enī
ego ab homīe accepi illud neq̄ didici: ſed p re/
uelationē ih̄u xp̄i. Et id̄ q2 xp̄o reuelāte ⁊ dic/
tante hāc doctrinā deſcripſit. conueniēter dice
re potuit v̄bū baruch: quod hētur Hie. 36. Ex
ore ſuo loquebat ad me q̄ſi legens in libro oēs
ſermones iſtos. ⁊ ego ſcribebā ī volumie attra/
mēto. Baruch. g īterp̄tatur benedict⁹. figura
fuit apoſtoli qui cōſecutus ē miſicordiaȝ ⁊ be
nedictionem dei. Hie. vero qui interpretatur
excelſus deo Ieſū xp̄m figurauit quē deus pr̄
exaltauit ⁊ dedit illi nomē quod ē ſuper omne
nomē. vt dr̄ Phili. z. Et id̄ bene potuit dicere
paulus apoſtolus de xp̄o. Ex ore ſuo loqueba/
tur ad me quaſi legens in libro. i. diſticte ⁊ ap/
te mihi reuelādo. ⁊ ego ſcribebam ſm̄ eius reue
lationē in volumie attramēto. epiſtolas.n. ſu/
as ſaltē aliquas vel p aliqua parte eaꝝ manu
ppria conſcripſit. vnde ī fine p̄me epiſtole cor̄.
dicit ſalutatio mea manu pauli. ſupple ſcripta
ē. Hoc.n. modo ſignabat epiſtolas ſuas p nota
rium cōſcriptas: ne ſub nomie eius epiſtole a
falſis apoſtolis ſcripte a fidelibus reciperent.
Circa z⁹ ſciendū q̄ ſicut in philoſophia natu/
rali corpus mobile ē ſubiectū ſub rōne abſolu/
ta ⁊ in partialibus libris ſub rōnibus determi
natis. vt corpus mobile ad ſitum ī libro celi et
mūdi. ⁊ corpus mobile ad formā ī libro de gn̄a/
tione ⁊ corruptione. Sic deus ſub ratione abſo
luta ē ſubiectū in ſacra ſcriptura. in partib⁹ ve
ro eius ſub determiatis rōnibus. vt ī veteri te
ſtamēto ſub rōne creatōis ⁊ gubernationis. et
ī nouo ſub rōne redēptōis in generali. In epi/
ſtolis vero pauli ſub rōne magis determinata
.ſ. ſub rōne redēptionis p ſuā paſſionē. Id̄ dic̄
paulus. i. ad Cor. i. Predicamus xp̄m crucifi/
xū iudeis quidē ſcandalū. gentibus āt ſtultici/
am. ipſis āt vocatis iudeis atq̄ grecis filiū dei
xp̄m dei virtutē ⁊ dei ſapiam. Hec igit ſapien/
tia doctrine pauli que ē cauſa ſubiectiua tāgit
cū dr̄ eā de qua dicit Act. 13. Nos vobis eā an/
nūciam⁹ que ad pr̄es noſtros repromiſſio fcā ē
de xp̄o pro ſalute mūdi paſſuro. Circa 3⁹ conſi
derādū q̄ cauſa finalis hui⁹ doctrie ē vtilitas
totius eccleſie que notatur cū dr̄. tibi. i. ad vti/
litatē tuam. q2 p hāc doctrinā intellectā ⁊ ope
adimpletā habetur vita gratie in p̄nti ⁊ glorie
in futuro. de quo pōt accipi quod dr̄ Prouer.
.3. p̄cepta mea cor tuū cuſtodiāt. longitudineȝ
.n. dierum ⁊ annos vite ⁊ pacē apponent tibi.
Dicit ānos vite quātū ad vitam gr̄e ⁊ longitu
dinē dieꝝ q̄tū ad vitam glorie que eternitatē
includit a parte poſt: ⁊ pacem. i. quieteȝ appeti
tus: quia de ratōne finis vltimi eſt q̄ quietet
totaliter appetitū. Circa 4⁹. ſ. cām formalez ē
ſciendū q̄ duplex ē forma doctrie. ſ. forma tra
ctandi ⁊ forma tractatus. Forma tractatus ē
modus agendi qui ē triplex apud philoſophos
.ſ. diffinitiuus: diuiſiuus: ⁊ pbatiuus. Et hoc
triplici modo vtitur aliqñ apoſtolus. Vñ ī epi
ſtola ad hebreos fidem diffinit dicens. Fides
ē ſubſtantia rerū ſperādaꝝ argumētum nō ap
parentiū. Similiter. i. Cor. iz. gr̄aȝ diuidit. Di
uiſiones āt gr̄aꝝ ſūt. ideȝ āt ſpūs. ⁊ ſubdit alij
quidē p ſpūm dat ſmo ſapie ⁊c̄. Silr. i. Cor. 15.
ex xp̄i reſurrectiōe pbat gn̄alem reſurrectōeȝ
mortuoꝝ eſſe futurā: ſicut poſſibile eſt in tali
materia. Et h̄ formal' cā tāgit. cū dr̄ triplr. De
q̄ pōt accipi qd̄ dr̄ Ecc. 4. funicul⁹ triplex diffi
cile rumpit. Forma vero tractat⁹ in diuiſione
doctrine. Diuidit aūt tota doctrina in. 3. ptes.
ſm̄ q̄ trib⁹ p̄cipuis gentibus ſcribit. p̄ romāis
qui precellebāt alias gētes potentia. z⁹ grecis
qui p̄cellebāt alias gētes ſapia. 3⁹ hebreis qui
p̄cellebāt in diuie legis notitia. Romāis tan/
tū ſcripſit vnā epiſtolā. que p̄mo exponet ſicut
eſt prima reſpectu aliarum.
Poſtilla. N. d̄ lira ſup plogū ī eplaȝ ad Ro.
Romani ⁊c̄) In hoc breui prologo ad cō
pendioſam manifeſtationē dicēdoꝝ
in ſubſequēti epiſtola tria breuiter tā/
guntur. quia p̄mo deſcribuntur illi gb⁹ epiſto/
la illa eſt deſtiata. ⁊ hoc in p̄ncipio plogi cuȝ dr̄
romani. z⁹ ponitur cā finalis vel quare ſcripta
eſt cauſa motiua. Hos reuocat apoſtolus. 3⁹
tangitur loc⁹ a quo ē trāſmiſſa. ibi ſcribēs eis a
corintho. Prima pars diuidit in duas. q2 p̄mo
deſcribunt a regione ſiue patria ibi ptis italie
z⁹ deſcribunt a religiōe falſa ibi. hi p̄uenti ſūt
a falſis apoſtolis vbi circa deceptionem tria
tangunt. p̄mo deceptores ibi. a falſis apoſtol.

z°forma ſceptōis ibi. Sub nomīe dn̄i nr̄i ieſu
xp̄i.3°.materia in qua erāt decepti ibi.qꝛ ī legē:
ꝛ pphetas erāt inducti q̄tū.ſ. ad obſeruātiaȝ
legaliū ꝛ cerimoniaꝝ legis quibus tn̄ xp̄s finē
īpoſuit.Circa cām finalē duo tangunt. qꝛ pīo
ponit̄ reuocatio ab errore falſitatis ibi.hos re/
uocat apl's.z°.imitatio ad cognitionē veritatiſ
ibi ad verā euangelicā veritatē.Ex qua breui
diuiſione ſatis patēt partes prologi. Circa vo
tertiā partē que tangit locū a quo trāſmiſſa eſt
epiſtola altercatio ē ꝛ doctoꝝ ſaltē verbalis ↄ/
trouerſia. Nam dicit haimo ꝙ ab athenis ciui
uitate grecoꝝ ſit tranſmiſſa romāis quos non
ipē nō petrus vel aliquis.iz apoſtoloꝝ p̄mus
inſtruxit.ſed quidā iudeoꝝ credentiū qui fide
xp̄i ab apoſtolis percepta veniētes romaȝ vbi
p̄nceps orbis reſidebat que apud hieroſolymā
didicerāt romāis euāgelizauerunt.Origenes
vero dicit eā miſſā a corintho.cui cōſonat finiſ
pn̄tis plogi cū dr̄ ſcribēs eis a corintho. Et p
iſto inducitur quod ſcribit apoſtolaſ.c. vltimo
pn̄tis epiſtole.Cōmēdo vobis pheben ſororeȝ
noſtram que ē ī miſterio ecclie que ē cheucris.
cheucris vero vt dicit origenes locus dr̄ corin
tho vicinus.imo portus ipſius corinthi. Haꝝ
auctoritatū conflictus diſſolui pōt. vt dicetur
paulū ptem epiſtole ſcripſiſſe athēis. corinthi
uero pfeciſſe atqꝫ eā inde romāis deſtinaſſe.

¶ Poſtilla . N. de lira ſuper epl'am ad Ro.I.

Paulus ſuuſ ieſu ꝛc̄) Hec epiſtola di/
uidit̄ ī.3.ptes.ſ.ī ſalutatōeȝ narrati/
onē ꝛ ↄcluſionē.ſa ibi. Pri⁹ gr̄aſ ago
3⁹ ibi.16.c.Ei āt q potēſ ē. Prima ad
huc in tres.qꝛ p̄ deſcribit̄ ſalutās pſōa.z°.eccle
ſia ſalutata ibi.Oībus qui ſūt rome. 3°. bōa op
tata ibi.Gr̄a.vobis ꝛ pax. Prima adhuc ī.z.qꝛ
p̄ ponit̄ pſone ſalutātis deſcriptio.z°. cuiuſdaȝ
dicti declaratio ibi.ꝙ āt pmiſerat. Perſona ve
ro ſalutās.p̄ deſcribitur ex noīe cū dr̄ (pauluſ)
p̄.n. vocatus fuit ſaulus Act.8. ſȝ poſtea voca
tus ē paulus a quodā eius notabili fcō.ſ.a cō/
uerſione pauli pconſulis Act.13. ſicut iacob vo
catus fuit iſrl' ex eo ꝙ vidit dn̄ȝ. vl' poti⁹ ex eo
ꝙ luctatus ē cū āgelo vt dictū fuit pleni⁹ Gen̄
.3z.Et ſymon vocatus ē petrus ex cōfeſſiōe di
uinitatis in xp̄o Math.16.z°.deſcribit̄ ex reli/
gione cū dr̄ (Seruus ieſu xp̄i).i. verus xp̄ian⁹
3°. ex officij dignitate cū dr̄ (Uocat⁹ apl'us)Et
qꝛ apoſtolatus ē excellētior ecclie ſtat⁹ ad quē
nullus aſcēdit recte niſi a deo vocat⁹. iō bene
dr̄ (vocatus apl's).ſ.a deo ſm illud Hebre.5.c.
nec quiſq̃ aſſumit ſibi honorē: ſȝ qui vocatur a
deo tanq̃ aaron.4°.ex mō vocatōis ſue cū dr̄.
(Segregat⁹ in euāgeliū dei) p verbū.n.ſpirit⁹
ſancti fuit ſegregatus a cetu aploꝝ aliorūq̃ di
ſcipuloꝝ ad p̄dicādū p orbē euāgeliū xp̄i Act.
.13.Et tunc vocatus fuit ad apoſtolatū.pri⁹ tn̄
vocatus fuerat ad fidē.Act.9.(Quod āte pro/
miſerat) hic ↄn̄r declarat̄ duplex dictū ꝛ p̄mo

declaratur p̄mū.z°. z⁹ ibi.p quē accepim⁹ pri
mū āt ē.qꝛ dixerat (ſegregatus in euāgeliū di)
iō declarat quale ſit illud euāgeliū.i.bonū nū
cium a deo pr̄ibus veteris teſtamēti pmiſſum.
Et hoc ē qō dicit (quod ante pmiſerat).ſ.deus
pr̄ (p pphetas ſuos in ſcripturis ſanctis (ſicut
patet Hie.31.Ecce dies veniūt dicit dn̄s ꝛ feriā
domui iſrl' ꝛ domui iuda fedus nouū.nō āt pa
ctū quod pepigi in die illa cū pr̄ibus vr̄is que
apprehēdi manū eoꝝ: vt educerē eos de terra
egypti. ſȝ hoc erit pactū quod feriā cuȝ domui
iſrl'.Et ſequit̄ dabo legē meā in viſceribus eoꝝ
ꝛ ī corde eoꝝ ſcribā eam. Chriſtus.n. legē nouā
ī euāgelio cōtētā nō tradidit ſcriptura. ſȝ vbo
ſuo ꝛ ſpiritu ſcō de celo miſſo ipreſſit illā cordi
bus aploꝝ ꝛ alioꝝ diſcipl'oꝝ. ſȝ ipi poſtea ſcri/
pſerūt ad memoriā futuroꝝ.Et iō dr̄ Eſa.40.
ↄſolamī ↄſolamī pple me⁹ dic̄ dn̄s de⁹ veſter.
loqmī ad cor irl'm: qꝛ ſicut dcm̄ ē lex noua ſcri/
pta fuit ſup hoīuȝ corda.z°.oñdit q̄le ſit euan/
geliū iſtud ex ſubiecto cū dr̄ (de filio ſuo) qui ē
vn⁹ de⁹ cū patre ab eterno ꝛ ver⁹ hō ex tp̄e.iō
ſubdit̄ (Qui factus ē ei ex ſemīe dauid ſm car
nem) Nō.n. dei fili⁹ vel ipē xp̄s pōt dici factuſ
abſolute.quia ſuppoſitum filij eſt eternum ſi/
cut ſuppoſitum patris. pōt tamen dici factus
cum determinatōe.ſ.hō ſm carneȝ.qꝛ natura
hūana xp̄i fcā eſt.ꝛ ē vnita ad ſuppoſituȝ diui/
num.ꝛ hoc ī tp̄e (q p̄deſtinat⁹ ē fili⁹ dei ī v̄tute)
.i.ī q̄litate potētie cū deo patre. Ad cui⁹ itellec
tum ſciēdū ꝙ p̄deſtinatio ē eterna dei ordīatio
de agendis in tp̄e per gr̄aȝ ei⁹.ē.n. pparatio gr̄e
in pn̄ti: ꝛ glorie in futuro: pp qō ipōtat anteceſ
ſiōeȝ reſpectu p̄deſtinati. fili⁹ āt ī natura diui/
na ē coetern⁹ patri.ꝛ ſic nō pōt dici p̄deſtiat⁹.
Sȝ ī hūana natura poſterior ē patre q̄ vnita ē
deitati ī tp̄e.ꝛ hec vnio fcā ē ex dei p̄deſtiatiōe
alr ei⁹ deitati de nouo aliq̄d accideret qō ē ipo
ſſibile.et ē ex ei⁹ mera gr̄a: pp qō cadit ſub p̄de/
ſtiatōe diuia. Et iō ſic̄ hec ppoſitio: hō factuſ ē
de⁹ vel fili⁹ dei.ē v̄a ita ꝛ hec. xp̄s ſm qō homo
p̄deſtiat⁹ eſt eē filiuſ dei.q ī natura diuia eq̄lis
eſt patri ī potētia (ſm ſpūȝ ſanctificatōis) hoc
refert̄ ad illō qō p̄mittit̄. Qui fact⁹ ē ei ex ſemie
dauid ſm carnē.ne forte aliq̄s crederȝ.ꝙ dſcē
diſſet de dauid p v̄tutē gn̄atiuā ſic aliȷ.qō ē fal
ſum.qꝛ de eo deſcēdit tm̄ ſȝ corpulentā ſubſtā
tiā de v̄gie aſſūptā: ꝛ v̄tute actiua ſpūs ſci for/
matā.q̄ v̄gieȝ ſcīficauit ꝛ īpregnauit (Ex rſurre
cōe mōtuoꝝ) Hoc refert̄ ad illō qō p̄dicit. qui
p̄deſtiat⁹ ē dei fili⁹ ī v̄tute.i.ī eq̄litate potentie.
vt dcm̄ ē : q̄ apparuit ī xp̄o ex reſurrectōe mor/
tuoꝝ: ad quā reqrit̄ potētia īfinita p quā ſe ad
alios mortuos ſuſcitauit (Jh̄u xp̄i dn̄i nr̄i).i.
a ih̄u xp̄o dn̄o nr̄o. Hic ponit̄ gtūs p ablatiuo
(Per quē accepim⁹ gr̄aȝ ꝛ apl'atuȝ) Hic decla/
rat z⁹ dcm̄.ſ.q̄lr acceptus ē ad apl'atū.ſ.p ihȝ
xp̄ȝ q ē mediator dei et hoīȝ.Et iō dona ſpūſci
veniūt ad hoīes p ipm: dcȝ aūt̄ ē ꝙ hec voca

tio. fuit p ſpūm ſanctuȝ.Ex q̄ ſeqt̄ ꝙ mediante
xp̄o apl'atus cōceſſus fuit paulo. iō dicit (per
quē accepim⁹ gr̄am ꝛ apl'atū) ꝛ iūgit hec duo ſi
mul.qꝛ natura nō deficit ī neceſſarijs. ſȝ cū for
ma ſubſtātiali dat pprietates q̄ ſūt neceſſarie
in opibus cōgruētib⁹ ipſi forme ꝛ multomagiſ
actor nature nō deficit in neceſſarijs ppter qō
cōcedens dignitatē aplicaȝ ſimul dat gr̄aȝ ad
exequēdū ↄueniēter officiū ptinēs ad illam di
gnitatē niſi ſuſcipiēs obicē ſibi ponat (Ad obe/
diēdū fidei).i.paratus ſū totalr me exponere
obſeqo fidei (in oīb⁹ gētib⁹).i. vt fides dilatet̄
ī oībus gentib⁹ (p noīe ei⁹).i.ad gl'iam noīſ xp̄i
(ī quib⁹).ſ.fidelib⁹ (eſtis ꝛ vos vocati) ad fidē
(ieſu xp̄i).i.a ieſu xp̄o a quo ē hec vocatio (Oī/
bus q ſūt rome) Hic ↄn̄r exp̄munt̄ pſone ſalu/
tate cū dr̄ (oīb⁹ qui ſūt rome) nō gn̄alr ſȝ fideli
bus.iō ſubdit̄ (dilectis dei).i.a dō vocatis (ſā/
ctis).i.xp̄ianis q ſūt vocati p baptiſmū (gr̄a vo
bis ꝛ pax) Hic exp̄munt̄ optata bōa: que ſunt
bōa ſimplr.pp qō abſolute poſſūt optari aliq̄s
ꝛ ſibi.ꝛ hec ſūt gr̄a ī pn̄ti ꝛ gl'ia ī futuro. iō ſub/
dit̄ (ꝛ pax) Appetitus.n. hoīs nō pōt totaliter
q̄etari: niſi in gl'ia (A deo pr̄e noſtro) q ē dator
gr̄e ꝛ gl'ie (ꝛ dn̄o nr̄o ieſu xp̄o) q ē vn⁹ de⁹ cū ipo
ꝛ ſic dator gr̄e ꝛ gl'ie ſicut ipſe (p̄mū qdē gratiaſ
ago deo meo) hic ↄn̄r pōit̄ narratio ī qua expli
cat̄ itentio apoſtoli que ē cōmēdare gr̄am dei:
p quā rome erāt vocati ad fidē aliq̄ iudei ꝛ ali/
qui gētiles.oñdendo ꝙ vterq̄ ad ſalutē idige/
bāt gr̄a dei.qꝛ ſciētia acq̄ſita nō ſufficiebat gē/
tibus ad ſalutē.neq̄ obſuatio legis iudeis: qō
pȝ ex hoc ꝙ iſti ꝛ illi plapſi fuerāt in horribilia
vicia. ppter qō egebāt xp̄i gr̄a p quā ſaluaren
tur.Et p̄mo hoc oñdit apl's.z°.iſtruit eos ī mo/
ribus.c.12.p̄ma in.z.qꝛ p̄mo aufert a romanis
credētibus diſcordie materiā.z°.idūcit eos ad
caritatis cōcordiā.5.ca. Materia vo diſcordie
erat qꝛ cōuerſi ō iudaiſmo p̄ferebāt ſe gētilib⁹
ex moſaice legis ſuſceptiōe.ꝛ ecōuerſo gētiles
iudeis de ſcie acq̄ſitōe.pp qō p̄ oñdit eos ſimi/
liter egere gr̄a dei ſine p̄rogatiua aliq̄ āte ↄuer
ſionē ad xp̄i fidē.z°.p⁹ cōuerſionē. ſa incipit in
.3.c.ante mediū ibi.q̄d igr̄.p̄mū āt oñdit p hoc
ꝙ ante ↄuerſionē plapſi ſūt ī peccata vilia ō q/
bus ipſos arguit ſic pcedēdo. qꝛ p̄mo ſe oñdit
ex caritate moueri.z°.reddit cām dicti ſui ibi.
Deſidero.n. Primū āt fac̄ duplr. p̄.n. oñdit ſe
hēre caritatē ad eos gr̄as agēdo de eoꝝ īchoa/
tione.d.(Primū qdē).i.p̄ncipalr (gr̄as ago dō
meo) cui bonuȝ hoīs p̄ncipaliter ē attribuēdū
(qꝛ fideſ vr̄a ānūciat̄) Ciuitas.n. rōana tc̄ toti
mūdo dn̄abat̄.pp qō de oībus mūdi partibus
ibi veniebāt nūcij q bonā ↄuerſationē fideliū
rome exn̄tiū referebāt ī diuerſis ptib⁹ orbis ꝙ
ad dilationē fidei ꝛ ad dei gl'iam faciebat: quā
apl's q̄rebat (Teſtis.n. mihi eſt de⁹) Hic ſo oñ
dit idē p ipſis orādo deuote dicēs (Teſtis eſȝ
mihi ē de⁹) frequēter.n. p ipis orabat ſecrete.

ppter quod teſtē ō hoc nō habebat niſi deum.
(cui ſeruio ī ſpū meo) ꝛ nō in obſeruātijs legali
bus (qō ſine itermiſſione ꝛc̄) Nō ē p hoc itelli/
gēdū ꝙ apl's p ipis oraret cōtinue. ſȝ qꝛ quoti/
enſcūq̄ orabat de ipſis memoriā hēbat (obſe/
crās).i.p rē ſacrā depcās vt oratio ſit magi ex/
audibiliſ ſicut cū dicim⁹. p crucē ꝛ paſſionē tu/
am libera nos dn̄e (Si quō tandē aliqn̄ pſper
iter habeā ꝛc̄) Hec forſitan fuit vna cā appel/
latōis ſue ad ceſarē Act.z5. vt ſic videret fide/
les rome exn̄tes (Deſidero.n. vos videre) hic
ↄn̄r reddit cām ſui dicti.ſ.q̄re deſiderabat vēi
re ad romāos.Et aſſignat ad hoc triplicē cām.
Prima ē ad augmētationē ſui meriti ꝛ eorū p
ſuā p̄dicationē.ꝛ hoc ē qō dicit (Deſidero.n. ui
dere vos vt aliquid vobis impꝛtiar gr̄e ſpūal)
.i. vt p p̄dicationē meā efficiamī deuotiores.et
ſic ī vobis augeat̄ gr̄a dei (ad cōfirmādos vos
ī fide ꝛ bonis opibus).i.ſimul ↄſolari ī vobis
.q.d. per hoc hēbimus ad inuicē cōſolationē p
fidē mihi ꝛ vobis cōmunē.Et de dilatiōe ſui
aduēt⁹ ↄn̄r ſe excuſat.d. (Nolo āt vos igrare)
ꝛ pȝ ex p̄dictis l'ra (grecis ac barbaris) Hic aſ/
ſignat̄ ſa cā q̄ ē redditio dbiti.d. (grecis ac bar
baris).i. hoībus ignote lingue. cuiuſmōi ſūt
oēs p̄ter iudeos grecos ꝛ latinos (ſapiētibus)
.i.iſtructis ī lege ꝛ philoſophia (ꝛ inſipiētibuſ)
.i.illitteratis hoīb⁹ (debitor ſū) ad p̄dicanduȝ
eis euāgeliū ex officio apoſtolat⁹ (itaq̄ quod ī
me pmptū ē) ex pte aī licet habueri ꝛ habeā i/
pedimētū exequēdi (ꝛ vobis q rome eſtis euā/
gelizare).i.p̄dicare euangeliū. licet āt reddere
debitū ſit neceſſitatiſ. tn̄ apl's nō peccauit in h
ꝙ oībus gētib⁹ nō p̄dicauit. qꝛ hui⁹ debiti red/
ditio cadit ſub p̄cepto affirmatiuo quod nō ob
ligat ad ſemp: ſȝ oppōtūitate habita qō apl's fe
cit (Nō.n. erubeſco euāgeliū) hic aſſignat̄ ter/
tia cā ex honorabilitate officij dicēs (Non enī
erubeſco euāgeliū).i.p̄dicationē euāgelij qꝛ h
ē honorificū ꝛ ſanctū. iō ſubdit̄ (Uirtus.n. dei
ē).i.euāgeliū ē dei virtutis cōtentiuū (in ſalu
tē oī credēti) tn̄ q̄tū ad effectū pficit ſoluȝ cre/
dentib⁹ (iudeo p̄mū ꝛ greco) p hoc nō ē itelligē
dū ꝙ apud deū ſit pſonarū acceptō: ſed hoc dr̄
qꝛ iudei p notitiā legi ꝛ pphetaꝝ. ꝛ greci p co/
gnitiōeȝ creaturaꝝ q̄ ē q̄dā ſcala ad aſcēdēdū
ad deū p cognitōȝ ꝛ amorē ex h hēbāt q̄ſdā diſ
poſitionē p̄ ceteri gētib⁹ ad ſuſcipiēdū euāgelij
v̄itatē. qō ↄtiet iuſticiā pſcām: pp qō ſubditur
(Juſtitia.n. dī ī eo reuelat̄).i.ī euāgelio māife/
ſte tradit̄ (ex fide ī fidē).i.ex fide īformi pcedē
do ad fidē formatā. lȝ.n. ſit idē hitus tn̄ dr̄ īfor
miſ ſine caritate exiſtēſ. ꝛ ſupueniēte caritate fō
mat⁹: qꝛ p h act⁹ ei⁹ efficit̄ meritori⁹ vite beate
Et tal' formata fides viuificat ꝛ iuſtificat pfe/
cte. ſic̄ ſcriptū ē Abac.3. Juſt⁹ aūt ex ꝛc̄ (Reue/
latur) Poſtq̄ apl'us affectū ſue caritatis erga
romāos oñdit: hic ↄn̄r vicia eoꝝ arguit. Et di/
uidit̄ in.z.qꝛ p̄ arguit vicia gētiliū.z°.iudeoꝝ.

c.2. Prima ibi.2.qꝛ p̄ arguit vitia eoꝝ.2°.cōcludit itentū ibi. Qui cū iuſticiā dei. Pria adhuc i tres.qꝛ p̄ arguit eoꝝ vicia ꝯ deū.2°.i ſeipſos ibi Propter qḋ tradidit.3°.in pximū ibi. Et ſicꝰ n̄ pbauerīt. Pria i.2.qꝛ p̄ arguit eoꝝ cecitatē.2°.peccatoꝝ inde ſeq̄ntiū grauitatē ibi. Mutauerīt. Primū āt oñdit p hoc ꝙ romani vigebāt rōne ⁊ induſtria naturali. vnde dicit vegeti⁹ libro d̄ re militari ꝙ romani q̄ſierūt dominiū toti⁹ terre ⁊ orbis. nō multitudīe populi nec fortitudine corporali. ſꝫ ſapiētia cōſulū ⁊ prudētia militari. ppter ꝙ ex cognitione naturali ſibi data poterāt cognoſcere vnū ſolū deū veꝝ latria colēdū: quod ſi feciſſent tanq̄ꝫ de bonis naturalibus deo grati dediſſet eis cognitionē ſui ſupernaturalē: quā neceſſariū ē habere ad ſalutē: ſicꝰ pꝫ de cornelio Act.10. Sicut.n. corpe diſpoſito: ⁊ organizato p naturā īfūdiē a deo aīa. ſic taliſ ſupnaturalis notitia homi diſpoſito p moduꝫ p̄dictū. Et ſicut deficiente natura ī organizatione p̄dicta nō infūditur aīa ſic hoī īdiſpoſito: notitia fidei denegaē. Sic.n. fuit de romāis q de cognitiōe naturali do īgrati ſupbierūt. ⁊ ex cōſequēti cecitatē m̄tis īcurrerūt ⁊ grauia peccata cōmiſerūt. ppter qḋ puniēdi erāt ex iuſticia diuina ⁊ hoc ē ꝙ dr̄ (Reuelaē.n.).i. certitudinalr̄ expectaē (ira dei).i. iuſticia ⁊ vīdicta (ſuper oēm īpietatē).ſ.ꝯ deū. Eſt.n. pietas cultus deo exhibit⁹ ſm tulliū. ⁊ p oppoſitū īpietaſ importat dei cōtēptū (⁊ iiuſticiā hominū).i. peccatū ꝯ pximū cū quo iuſte ē viuendū (eoꝝ q veritatē dei ī iuſticia detinēt) Ueritas.n. diuina q̄ꝫtū ē ī ſe parata ē ſe māifeſtare: ſꝫ malicia hominis īpedit ī eis hāc māifeſtatiōeꝫ. ⁊ ſic q̄dāmō detinēt eā: ſicꝰ īpediēs curſū aq̄. dr̄ eā detiere: qḋ declarat ꝯñr.d. (qꝛ qḋ notū ē dei).i.d cōditionib⁹ diuīs p rōnē naturalē cognitis cui⁹modi ſūt eēntialia attributa: vt ſapiētia bonitas ⁊ ſimilia (māifeſtū ē in illis).ſ. hoīb⁹ romanis (Deus.n. illis māifeſtauit) ⁊ ſubdiē mod⁹ māifeſtatōis cū dr̄ (Inuiſibilia.n. ipius).i. attributa dei eēntialia q̄ ſūt nobis iuiſibilia ī pñti: ſicut ⁊ ei⁹ eſſētia: eo ꝙ nō cognoſcunē cognitione ītuitiua (a creatura mūdi).i. ab homie q ſic noīaē: eo ꝙ hꝫ quādā ſſīlitudīeꝫ cū oī creatura. hꝫ.n. eē cū nō viuentib⁹: viuere cū arboribus: ſentire cū aīalib⁹: ītelligere cū angelis. et qꝛ oīs alia creatura ſenſibiľ pp homīnē fcā eſt: vt diffuſe tractat Greg. Omelia.19. (p ea q̄ fcā ſūt).i. p creaturas (ītellecta cōſpiciunē) ſicꝰ cā p effectū. ⁊ ſic philoſophi cognouerūt deū (ſempiterna quoq̄ꝫ ei⁹ virt⁹).i. potētia que ē d dicti attributis (⁊ diuinitas).i. eſſentia diuina de q̄ p creaturas cognoſciē ꝙ ē vnica ⁊ ſimplex ⁊ infinita (ita vt ſint īexcuſabiles) de ꝯtēptu ipſi⁹ īō ſubdiē (Quia cū deū cognouiſſent) rōne naturali modo p̄dicto (nō ſicut deū gſificauerīt) cogitātes ꝙ īproportionabilr̄ excedit cognitionem noſtrā. ⁊ p cōſeq̄ns ſuper oīa gſificandus

(aut gratias egerūt) de cognitione naturali a deo ſibi data (ſed euanuerūt ī cogitationibus ſuis) ſupbiētes de ipſa (⁊ obſcuratū ē inſipiēs cor eoꝝ) iuſto dei iudicio ppter ſuperbiā eoꝝ. (Dicētes ſe eē ſapientes) in tēporalib⁹ (ſtulti facti ſunt) in ſpūalibus (Et mutauerūt gloriā) Hic ꝯñr arguit peccati grauitatē ex cecitate ſeq̄ntē .ſ. idolatriā que maximū peccatū ē ī genere: qa ē ꝯ p̄mū p̄ceptū p̄me tabule ⁊ nō ſolū vnā idolatriam incurrerūt ſꝫ multiplicē. Audierūt.n. ꝙ tpe nabuchodonoſor regis aſſyrioꝝ ipſe incurrerat malivolentiā ⁊ rebellionē ſubditoꝝ: eo ꝙ omnes deos eoꝝ extermīari iuſſerat per Holofernē Iudith.1. pp quod ad dilatationeꝫ ſui īperij ſtatuerūt oēs deos diuerſaꝝ gentiuꝫ coli. vnde dicꝰ leo papa ī ſmōe apoſtoloꝝ petri ⁊ pauli: ꝙ ciuitas romana cū oībuſ pene dominareē gentib⁹ oīum ſeruiebat errorib⁹. ⁊ hoc ē quod dr̄ hic (Et mutauerūt gloriā incorruptibilis dei).i. honorē ſoli deo debitū (in ſimilitudinē imaginis corruptibiľ homis) quia cultuꝫ latrie ſoli deo debitū. exhibuerūt Ioui herculi ⁊ pluribus alijs q fuerūt hoīes corruptibiles. (⁊ volucrū) ſm ꝙ dr̄ Eſa.13. ꝙ aliq adorabant talpas ⁊ veſpertiliones (⁊ quadrupedū) ſicut egyptij colebāt bouē (⁊ ſpētū) ſicut babylonij colebāt draconē Dani.14. Et iſtas idolatrias: ⁊ m̄ltas alias receperūt romāi vt dc̄m eſt (Propter qḋ) Hic ꝯñr arguit peccata q̄ ſiūt ī pprīuꝫ ſubiectū īter que luxuria maxīe ingnat. quia ī corpus redūdat ⁊ maxīe viciū ꝯ naturā quod ē peſſimū. Cui⁹ tres ſūt ſpēs ī gn̄ali. Prima eſt mollicieſ q̄ aliqs p tactos pprioſ polluit ſeipꝫ. ⁊ hoc tangiē cū dr̄ (Propter qḋ).i. ppter pc̄m idolatrie īcurſū (tradidit illoſ de⁹).i. tradi permiſit ī penā p̄cedētis peccati (ī deſideria cordiſ eoꝝ) ad ſeq̄ndā totalr̄ ppāl ꝯcupiſcētiā (ī imūditiā).i. vſq̄ꝫ ī imūditias maxias vt ꝯtumelijs afficiāt corpa ſua. ī h̄.n. valde vilipēdiē natura (q ꝯmutauerūt v̄itatē dei ī mēdaciū).i. ī idolū īpm colēdo ſicꝰ deū. q.d. pp idolatriā ceciderūt ī vilē īmūditiā (⁊ ſuſerūt creature) ī idol'(potius q̄ꝫ creatori q ē bn̄dict⁹ ī ſcl'a).i. ab oīb⁹ ſemp gſificād⁹ (amē) ꝯfirmatio h⁹ dicti ē. Scd̄a ſpēſ peccati ꝯ naturā ē ſodōia. q̄ trāſit ī aliā pſonā ī ſexu tñ īdebito. ⁊ h̄ tāgī cū dr̄ (Propterea tradidit illos de⁹ ī paſſiōeſ ignomie).i. valde ignomioſas (Nā ſemie eoꝝ mutauerūt naturalem vſū) vna alterā polluēdo (Silr̄ ⁊ et maſculi) vn⁹ alterū polluendo (exarſerūt in deſiderijs ſuis) ex vehemēti.n. ardore luxurie taľ vilitaſ p̄cedit (⁊ mercedē).i. pūitiōeꝫ (quā oportuit).i. d̄cuit (ī ſemetipſiſ recipiētes) deo pmittēte iudicio ſuo iuſto. Tertia ſpecieſ peccati ꝯ naturā ē q̄ñ exerceē ī ſpecie aliēa.ſ. coitus cū beſtijſ pp qḋ vocaē beſtialitas ⁊ ē peſſimū. ⁊ ꝯmūiē dr̄ viciū īnomīabile pp qḋ aplˢ tacet de iſta ſpē: ſꝫ forte eā īcurriſſꝫ ſicꝰ duas alias p̄cedētes (Et ſicut nō pbauerūt deū hēre) Hic ꝯñr arguit pec

cata eoꝝ ī pximū. Et p̄ pc̄ta ꝯmiſſiōis. 2°. omiſſionis ibi. parētib⁹ nō obediētes. Circa p̄mū tāgit pc̄ta opis.d. (Et ſicꝰ nō pbauerīt deū hr̄e in notitiā).i. nō curauerīt de dei noticia (tradidit illos).i. tradi pmiſit (ī reprobū ſeſū).i. ī puerſū iudiciū optia iudicādo q̄ ſꝫ v̄itatē ſūt peſſima. ⁊ hoc fit p malū hitūꝫ acq̄ſitū: ſicꝰ iuſtus male diſpoſit⁹ amara iudicat dulcia ⁊ ecōuerſo (vt faciāt ea q̄ nō cōueniūt).ſ. rōni rēcte q̄ hō debet vti: ⁊ q̄ ſint illa p̄ explicat ī gn̄ali.d. (repletos oī iniquitate) pp auerſionē a deo q̄ ē ī omī peccato (malicia) pp ꝯuerſiōeꝫ īdebitā ad creaturā. 2°. magiſ explicat ī ſpeciali.d. (Fornicatōne) ſeq̄ndo ꝯcupiſcētiā carnis (auaricia) ſequēdo ꝯcupiſcētiā oculoꝝ (neq̄tia) q̄ꝫtū ad ſupbiā vite. Neq̄ꝫ.n. dr̄ a neq̄o.is. ſupb⁹.n. qꝛ nequit attīgere rōne ſibi īdebita. aſſeq nitiē ex ſuperbia (plenos īuidia) q̄ ſeqē ex ſupbia. eſt.n. triſticia de bono aliēo. ī q̄ꝫtū eſtimaē pprij hōi diminutiuū (hōicidio: ꝯtētiōe) q̄ ex īuidia oriūē ſicꝰ pꝫ de cain q frēm ſuū p v̄ba iiurioſa occidit vt dc̄ꝫ fuit Gen̄.4. (Dolo. malignitate) talia pcurātes q̄ñ nō audēt facere māifeſte. 2°. tāgit peccatū oris dicēs (Suſurrones) q occlte nituñē p v̄ba ſua bonoꝝ amicitiā ſepare. vñ eccle.28. Suſurro ⁊ biliguis maledict⁹. turbauit.n. pacem hñtes (detractores) occulte alicui⁹ famaꝫ denigrātes. differūt.n. ſuſurro ⁊ detractor ſic. qꝛ vn⁹ ītēdit ſepare amicitiā. ali⁹ denigrare famā (do odibiles) pp hec vicia (Cōtumelioſos) dicētes alijs opprobria (ſupbos) de magniſ falſo ſe iactātes (elatos) alios ſuppmētes (Inuētores maloꝝ) v̄bis malis. ⁊ exēplis alioſ corrūpentes (parētib⁹ iobediētes) h̄ explicat peccata omiſſiōis cū dr̄ (pētibus ñ obediētes) ad qḋ tñ teneē pētib⁹ carnalib⁹ eo ꝙ hñt ab eis eſſe ⁊ nutrimētū. ⁊ parētib⁹ ſpiritualib⁹. eo ꝙ hñt ab eis regimē ⁊ documētū (inſipiētes) eo ꝙ nō recipiūt a parētib⁹ documētū. ⁊ ex ꝯſeq̄nti (incōpoſitos) ī actu. hitu. ⁊ geſtu (ſine federe).i. ſine fidōlitate amicitie ad alioſ (ſine miſicordia) ad pauperes et afflictos (Qui cum iuſtitiam dei) hic aplˢ ꝯcludit intētū ex p̄dc̄is ex q̄.n. erāt ſic cl'pabileſ. ſeqē ꝙ erāt dānabiles niſi fuiſſēt adiuti gr̄a dī. īō dicꝰ (Qui cū iuſtitiā dī).i. dū eē iuſtū (cognouiſſēt) rōne naturali. h̄.n. oīs ītellect⁹ ⁊ natura clamāt (nō ītellexerūt) ppē cecitatē ī eis cauſatā ex peccatiſ: vt p̄dc̄ꝫ ē (q̄ñ q talia agūt) horribilia (digni ſūt morte) ñ ſolū tp̄ali: ſꝫ ēt eterna (nō ſolū q faciūt ea) digni ſūt hac pena (ſꝫ ēt q ꝯſētiūt faciētib⁹) ⁊ iſti ſunt fauētes. ⁊ p̄ſtātes auxiliū: ⁊ illi q teneē corrigere ⁊ tacēt: ⁊ hec correctio duplex ē. Una fraterna ad quā oēs teneē: nō tñ ad ſemp: ſꝫ p tp̄e debito. ⁊ loco ⁊ alijs circūſtātijs debitī ꝯcurrētib⁹. alia ē cōrectō punitōis: ad quā teneē oēs ſupiores ex officō ſuſcepto. Et hec cōrectō nō ſolū eſt: pp emēdatōeꝫ peccātis: ſꝫ magis pp bonū cōe. pp qḋ ñ oꝫ ſuplō ceſſare a tali cōrectōe pp

obſtiatōeꝫ ſeu peiōatōe peccātis. ſicut ſit ī correctōe fraterna q̄ tñ ordiaē ad emēdatōeꝫ friſ ſꝫ pūire oꝫ obſtiatū ēt morte. ſi expediat p bono reipublice. Qm̄ dc̄m̄ ē ī h̄ ca. qḋ pp peccatū idolatrie tradidit de⁹ gētileſ ī peccata luxurie viliſſia. ⁊ plura alia deteſtabilia. Propē qḋ ad maiorē dc̄oꝝ euidētiā q̄riē vtrū vnū peccatū poſſit eē alteri⁹ pc̄i pena. Et arguiē ꝙ ñ: p̄ qꝛ pene iuſte ſūt a dō: vt pꝫ p Aug. libro.83. q̄ſtionū. pc̄m aūt nō ē iuſtū nec a deo q̄ ⁊c̄. Itē pene ſūt adducte vt p eaſ hoīeſ adducāē ad bonū v̄tutis: vt pꝫ p philoſophū.10. ethicoꝝ. ſꝫ p peccatū ñ reduciē hō ad bonū v̄tutis: ſꝫ magis ad oppoſitū. q̄ ⁊c̄. Cōtrariū videē ī lr̄a. ī penam.n. idolatrie gētiliū īducta ſūt alia peccata enormia. Rñdeo de peccato poſſum⁹ loq dupl̄r.ſ. p ſe. ⁊ p accidēs. p ſe v̄o: ꝯſideraē peccatuꝫ ſm ꝙ pgrediē a volūtate. ſic.n. hꝫ rōnē culpe. pp qḋ ſi nullo mō ē volūtariū ñ ē peccatū. ⁊ h̄ modo vnū peccatū ñ pōt eē pēa alteri⁹ peccati. quia de rōne pene ē ꝙ ſit ꝯ volūtatē. ⁊ ſic māifeſtū eſt. ꝙ p ſe loq̄ndo peccatū nō pōt eſſe pēa pc̄i. Per accidēs aūt pc̄m pōt eē pēa pc̄i tripl̄r. Prio ex pte cauſe q̄ rēouet phibēs. cauſe eniꝫ īclinātes ad pc̄m ſūt. paſſiōes inordiate: tētatio diaboli. ⁊ alia huiuſmōdi q̄ īpediūē p diuinū auxiliū qḋ iuſte ſubtrahitur pp pc̄m. ⁊ taľ ſubtractō ē h⁹ pc̄i pena. ⁊ ē a deo q iuſte retrahit auxiliuꝫ ſuū ab īgrato: ⁊ ſic pc̄m ſeq̄ns pp ſubtractionē diui auxilij: p accidēs dr̄ pena p̄cedētiſ pc̄i: ⁊ h̄ mō loqē aplˢ dicēs: ppter qḋ tradidit eos de⁹ ī deſideria cordis eoꝝ ⁊c̄. Qꝛ ſubtrahēdo ſuū auxiliū pmittūē peccatoreſ vinci a paſſiōib⁹ ſuis. ⁊ demonū tētatōib⁹. Alio mō pōt eē pēa ex pte ſubſtātie act⁹ pc̄i q afflictōnem īducit: ⁊ h̄ ſiue ſit act⁹ īterior: vt pꝫ in ira ⁊ īuidia q notabilr̄ affligūt īpm iratū. ⁊ īuidū: ſiue ſit act⁹ exterior ſicꝰ aliq grauib⁹ laborib⁹ ⁊ dānis oppmunē aliq̄ñ vt expleāt actū peccati ſꝫ illud Sap̄.5. Laſſati ſum⁹ in via iiq̄tatis. 3°. mō ex pte effect⁹ ꝯſeq̄ntis. ⁊ his duob⁹ modis vltimis: vnū peccatū nō ſolū ē pena p̄cedenti pc̄i: ſꝫ ēt ſui. Ad p̄⁹ pꝫ qḋ p̄cedit de pc̄o. ſm ſe ꝯſiderato. Ad 2⁹ dicēdū ꝙ hec pūitio qua aliqui pmittūē a deo ī alia pc̄a ruere ad bonū v̄tutiſ ordiaē: ⁊ q̄ñq̄ꝫ ad bonū peccātiū.ſ. cū poſt pc̄m hūiliores ⁊ cautiores reſurgūt: ſēp autē ordiaē ad bonū alioꝝ q vidētes tales de pc̄o ī pc̄m ſic ruere magis reformidāt peccare. II

Propē qḋ ī excuſabiliſ es) Poſtq̄ꝫ aplˢ arguit vitia gētiliū. Hic ꝯñr arguit vitia iudeoꝝ. Et diuidr̄ ī.3. qꝛ p̄ oñdit eoſ ī culpa ⁊ pēa gētilib⁹ ſileſ. 2°. q̄ ad aliqd peioreſ ibi. Tu āt ſi iude⁹. 3°. q̄ ad aliqd meliores ī principio tertij.c. Pria adhuc ī.2. qꝛ p̄ circa ppoſitū oñdit v̄itatē. 2°. remouet quoꝝdā errorē ibi exiſtimās. Pri⁹ oñdit duplici rōne. Pria ē. qꝛ apud gētiles idolatria reputabaē meritoria. ⁊ fonicatō licita. ppter qḋ talia publice agebāt.

iudei vero per legē a deo ſpāliter ſibi datā cog
noſcebant ambo eē ꝓhibita. ꝓpter quod i mãife/
ſto a talib⁹ abſtinebāt ne ſm legē punirētur. in
occulto tamen hec opabantur. ꝓpter qḋ in pec
cato erāt gētilib⁹ ſimiles. Et iō ex fine ꝑceden/
tis. c. vbi dixit apl's: qm̄ qui talia agunt digni
ſūt morte. concludit (Propter qḋ inexcuſabilis
es o homo). i. tu iudeus gentilr̄ viuēs qui iudi
cas temerarie gentiles. et cā ſubdit̄ (In quo. n.
iudicas) ⁊c̄. ⁊ pȝ lr̄a (Scimus. n.) Hic põitur ſe
cūda rō. licet. n. inter peccata manifeſta ⁊ occl'/
ta ſit diſtinctio q̄tū ad hūanū iudiciū. ꝑ quod
tm̄ puniunt̄ mãifeſta: tn̄ q̄tū ad diuinū iudici/
um nō ē in hoc diſtinctio: qꝛ punit ſecreta ſicut
⁊ mãifeſta: eo q̄ ei nihil ē occultum. i. Re. 26.
Homo videt ea q̄ patēt. de⁹ āt intuet̄ cor: ⁊ iō iu
dei q ſimilia peccata faciebāt i occulto erāt ſi/
militer puniēdi ſicut ⁊ gētiles faciētes talia in
mãifeſto. ⁊ ſic habet̄ ꝓpoſitū. ſ. q̄ iudei ſiles gē
tilib⁹ erāt. hui⁹ rōis põit ṽtutē. d. (Scim⁹ enim
qm̄ iudiciū dei ē ſȝ ṽitatē). i. ſm equitatē iuſti/
cie (in eos qui talia agūt) publice vel occulte.
(Exiſtimans āt) hic remouet circa dc̄a dupli/
cē errorē. 2⁹ remouet ibi. nō ē. n. acceptio: quo/
rum p͛mus ē: qꝛ aliqui īpunitatē attribuebant
ſibi ex dilatione punitiōis diuīe. quaſi eſſēt ob
lita peccata ſua: hoc remouet tanq̄ erroneū. qꝛ
hoc ꝓuenit ex dei patiētia: q cōcedit peccatori/
bus tp̄s penitētie: vt ſi nō pēiteat appareat eo
rum ꝯdēnatio magis iuſta. ⁊ ſimilr̄ ꝑſeuerātiū
p̄miatio i bono: hãc ſnīam deducit apl's diffuſe
. d. (Exiſtimas āt hoc) erronee (o homo qui iu/
dicas ⁊c̄). i. o tu iudee qui iudicas gētiles teme
rarie: vt dictū ē (qꝛ tu effugies iudiciū dei). i.
ei⁹ punitionē ꝓpter pene dilationē. q. d. non ſic
erit: ſȝ magis cōtrariū: qꝛ tu abuteris tp̄e mie
tibi dato ad penitēdū. iō ſubdit̄ (An diuitias)
. i. abūdātiā (bonitatis ei⁹) qua a malis nō ſub
trahit̄ bona nature (Et patiētie) qꝛ differt illa/
tionē pene (Et longanimitatis) qua diu expectat
cōuerſionē hominū a malo culpe (cōtēnis). q.
. d. ſic īpunitatē tibi arrogādo (Ignoras qm̄ be
nignitas dei) te tollerās (ad penitētiam te ad/
ducit) q̄tū ē in ſe. qꝛ īſtinct⁹ ſuos ad bonū a ma
lis nunq̄ aufert penit⁹ quādiu ſūt i via. ſȝ ipſi
repellūt eos. ⁊ ſic remanēt in fecib⁹ ſuis. Iō ſub
dit̄ (ſm āt duritiā tuam) qꝛ nō cedis diuīo iſti
ctui. durū. n. i corporalib⁹ dr̄ q̄ nō cedit tāgēti.
Et ad ſimilitudinē hui⁹ dr̄ cor durū quod nō obe
dit inſtigāti ad bonū (theſaurizas tibi irā). i.
accumulas tibi penā (in die ire). i. vltōis extre
me (⁊ reuelationis iuſti iudicij dei) tūc. n. reue/
labunt̄ ſecreta cordis veſtri (qui reddet vnicui
q̄ ſm opera ſua). ſ. hōis p̄mia. iō ſequit̄ (His q
dē qui ſm patiētiā boni opis). i. illis qui patiē
tia dei vſi ſūt ad bn̄ opandū (gloriā ⁊ honorē)
recipiēt. n. p̄miū ꝓ virtute i quo cōſiſtit rō ho/
noris: qꝛ ſm phm̄ honor ē p̄mium virtutis. re/
cipiēt ēt hūc honorē corā multis. ſ. coram mul
titudine angeloꝝ in quo rō glorie cōſiſtit que ē
manifeſtatio honoris. vnō gloria dicitur a cla/
ritate quaſi q̄dā claria. c. mutata in. g. (⁊ incor/
ruptionē) qꝛ electi reſurgēt i vitā immortalem
⁊ beatā. ⁊ qꝛ malis ꝑ oppoſitū reddūtur tormē
ta. iō ſubdit̄ (His āt qui ſūt ex contentione). i.
peccatorib⁹ obduratis quoꝝ aīa ſemꝑ cōtēdit
vt dr̄. 8. Ethi. qꝛ ſindereſiſ ſeu dictamen rōnis
malo remurmurat ⁊ ſenſualitas ad ipm̄ iclinat.
⁊ ſic ē ꝯtentio inter ꝑtes aīe (qui nō acquieſcūt
veritati). ſ. diuīe pulſāti ad hoſtiū cordiſ per ſe
ad bonū inſtigādo ⁊ per ſuos p̄dicatores mouē
do (credūt āt iniq̄tati). i. diabolo iniq̄tatē ſug/
gerenti ꝑ ſe ⁊ per miſtros ſuos (ira ⁊ idignatio)
ſūmi iudicis (tribulatio i ꝑlatiōe ſnīe Math.
. 25. Ite maledicti in ignē eternū ⁊c̄ (in oēȝ aīaȝ
hōis ⁊c̄). i. in omnē hoiem malū. noīat̄ hoc. n.
totū cōpoſitū a ꝑte digniori. ſicut Exo. p͛. Oēs
aīe que egreſſe ſūt de femore iacob. i. oēs hoīes
(iudi p͛⁹ ⁊ greci) Iſti. n. p̄ alijs gētilib⁹ hēbāt au
xilia diuīa ꝯ pcc̄a. iudi. n. ꝑ legē: greci ꝑ ſapiam
acq̄ſitā. qꝛ tūc philoſophia vigebat i grecia: ꝓp
quod peccata iſtoꝝ magis erāt grauia. ⁊ ꝑ ꝯñs
magis puniēda (Gloria aūt ⁊ honor ⁊c̄) expoīcis
pȝ hic littera (Nō ē. n. acceptio perſonarū) hic
remouetur error ſecūdus. Et p͛mo ponit̄ hec re
motio. 2⁹ cuiuſdā dicti declaratio ibi. Cū enim
gētes. Error āt iſte erat aliquoꝝ iudeoꝝ impu/
nitatem ſibi arrogantium: eo q̄ legem a deo re
ceperāt pre ceteris gentibus ſm qḋ dr̄ Pſalmo
. 147. Non fecit taliter oī nationi ⁊c̄. hoc igitur
remouet. d. (Nō ē. n. perſonaꝝ acceptio apḋ de
um) dimittēdo p̄ ceteris impunita iudeoꝝ pec
cata (Quicunq̄. n. ſine lege peccauerunt). i. le/
gem ſcriptam nō habentes quales fuerūt gen
tiles (ſine lege). ſ. ſcripta (peribunt) quia habu
erunt legem naturalē bonū ⁊ malū oſtendētē
vt poſtea declarabitur (Et quicūq̄ in lege pec
cauerūt). i. legem moſaicam habētes. cuiuſmo
di fuerunt iudei (per legem iudicabūtur). i. pu
nientur inquātū tranſgreſſi ſunt eā. Et ſubdi
tur rō (Non. n. auditores legis iuſti ſūt apḋ de
um) quaſi dicat receptio legis niſi ſequatur im
pletio operis nō iuſtificat. ⁊ iō de illa acceptio
ne nō debet ſibi aliquis impunitatē arrogare:
(ſed factores legis iuſtificabunt̄) quicunq̄ ſūt
illi ſiue iudei ſiue gētiles (Cū. n. gētes) hic dcla
rat quoddā dictū. ſ. q̄ gētiles habuerūt legem
naturalē. iō faciētes cōtra dictamē illius legi
merebant̄ puniri. ⁊ viuētes ſm ipſam p̄miari:
ꝓpter qḋ obſuatio legis natural' cuȝ fide ⁊ cl'tu
vni⁹ dei: ad qḋ etiā iducit rō natural' aliq̄mō
ſuffecit ad ſalutem gentilium. vſq̄ ad publica
tionē euangelij: quia non tenebant̄ ad legem
moyſi. dicit igitur (Cum enim gentes que legē
nō hn̄t). ſ. moſaicā. Naturalr̄ ea que legis ſūt
faciunt). i. ex naturali dictamīe rōnis (cuiuſmo
di legē nō hn̄tes). ſ. moſaicā (ipi ſibi ſunt lex)
. i. rō natural' que ē p͛ncipalior ꝑs hoīs ꝓpter

qḋ dr̄ totus hō: vt dc̄m eſt ſupra: ipa q̄dē eſt eiſ
lex: qꝛ lex ſcripta diuīa vel hūana ē a lege natu
rali deriuata q̄tū ad agibilia. qꝛ p͛ma p͛ncipia
agibilium ſunt imp̄ſſa intellectui practico ex q
bus deriuātur legeſ quaſi quedā concluſioneſ:
ſic intellectui ſpeculatiuo imp̄ſſa ſūt p͛ma p͛nci
pia ſpeculabiliū. ex quibus deriuātur ſnīe tan
q̄ quedā veritates cōcluſe (q oſ̄dunt op⁹ legiſ
ſcriptū in cordib⁹ ſuis) quod declarat ꝑ effectū
. d. (teſtimoniū reddēte illis conſcīa ipoꝝ) que
ex naturali dictamīe rōnis recalcitrat malo et
cōſentit bono (⁊ inter ſe inuicē cogitationuȝ ac
cuſantiū aut ēt defendētiū) dicunt̄ aūt cogita/
tiones accuſātes male ⁊ defendētes bone: que
examinātur ⁊ declarant̄ corā naturali iudica/
tōio hoīſ ſicut corā iudice ꝑ p͛ia p͛ncipia opa
biliū naturaliter inſerta: ſicut eſt illud. hoc fa/
cias alij quod tibi vis fieri. ⁊ nō facias alteri qḋ
tibi nō vis fieri: ⁊ licet hoc iudiciū fiat in p͛nti.
tn̄ multo clari⁹ fiet i die iudicij. Iō ſequit̄ (In
die cū iudicabit ⁊c̄ ſm euangeliū meū) licet. n.
euāgeliū ſit ſolius xp̄i tanq̄ actoris. tamē dici
tur euāgeliū apoſtoli tanq̄ ei⁹ p̄dicatoris (ꝑ ie/
ſū xp̄m) finale. n. iudiciū exercebit̄ ꝑ eū (Si āt
tu iude⁹ cognomiaris) poſtq̄ apl's oſ̄dit iudos
⁊ gentiles i culpa ⁊ pena fuiſſe ſimiles. hic ꝯtr
oſ̄dit iudeos in aliquo peiores. ⁊ hoc ē ex duo
bus. 2⁹ põitur ibi. circūciſio. Primū aūt ē bn̄fi
ciū legis accepte: per quā iudei p̄ ceteris genti
bus a deo fuerūt ſublimati ſecūdū qḋ dicitur
Deutero. 4. Que ē. n. alia gens ſic inclita vt ha
beat cerimonias iuſtaq̄ iudicia ⁊ vniuerſaȝ le
gem. Et quāto ſtatus altior tāto caſus grauior
Et iō peccatū iudeoꝝ graui⁹ erat peccato gen/
tiliū in eodē genere peccati. dr̄ igr̄ (Si āt tu iu/
deus cognomiaris) ⁊ dicit cognomiaris: qꝛ p͛i
mo nomiati ſūt hebrei ab heber in cuius fami
lia māſit ligua hebraica: que p͛i⁹ erat oīb⁹ cōiſ
Gen. 11. erat āt terra labij vni⁹ ⁊c̄. poſtea nomia
ti ſunt iſrahelite a iacob q noiatus ē iſrl'. Gene.
. 32. ⁊ vltio iudei a tribu iuda nobiliori (⁊ rege
ſcis i lege) nō vagādo per varios errores: ſicut
gētiles (⁊ gloriaris i deo). i. i notitia vnius dei.
(⁊ noſti volūtatē eius). i. p̄cepta in lege exp̄ſſa.
(Et ꝓbas vtiliora). i. ſcis eligere meliora (per le
gem īſtructus) q̄ oſtēdit oīa iſta. ⁊ nō ſolum ad
regimē ꝓpriū. ſed ēt alioꝝ. iō ſubditur (cōfidiſ
teipm) p̄ſumēdo de tali inſtructiōe (eē ducē ce
coꝝ) quo ad fidē (lumē eorū qui i tenebriſ ſūt)
q̄tum ad mores (eruditorē inſipiētiū) quātuȝ
ad maioreſ (magiſtrū īfātiū) quātū ad miores
(habētē formā ſcīe) in ſpeculatiuis (⁊ veritati
in lege) in practicis ꝓpter quod concludit pec/
cati grauitatē. d. (Qui q aliū doces teipm nō do
ces) ⁊ ſic peccas i teipm (Qui p̄dicas nō furan
dū furaris) ⁊ ſic peccas in ꝓximū ꝑ cōcupiſcen
tiā oculoꝝ (Qui dicis nō mechādū mecharis)
⁊ ſic peccas in ꝓximū ꝑ concupiſcētiam carnis
(Qui abhomiaris idola) iudei. n. poſt reditum
captiuitatis babylonice: nō dicūtur idolatraſ
ſe: niſi aliqui pauci machabeoꝝ tp̄e: ⁊ tiore ma
gis mortis q̄ amore idolatrie faltē p̄o maiori
ꝑte. tn̄ fuerūt hoīes valde cupidi: vt teſtāt̄ ēt
iudei ⁊ maxime circa tēpora xp̄i ꝓpter qḋ aliq̄
deputata ad cultū diuinū ſacerdotes ⁊ miſtri
tēpli ſuis vſibus applicabāt: iō ſubdit̄ (ſacrile
gium facis) qḋ ē furtū ſacre rei (Qui gloriaris
i lege) a deo tibi data (per p̄uaricationē legis:
deū inhonoras) quātū ē in te. Et ad hoc iducit
apoſtolus ſcripturā Ezech. 36. (Nomē. n. dei ꝑ
voſ blaſphemat̄) tota die. per hoc. n. q̄ iudei co
rā gentib⁹ dicebāt ſe eē populū peculiarē dei. ꝑ
legē ſibi diuinit⁹ datā: ⁊ trāſgrediebant̄ eā ma
le viuēdo: ex hoc dabāt occaſionē gentib⁹ blaſ/
phemādi deū qui ſibi elegerat talē populū. et
ſic peccatū eoꝝ aggrauabat̄. 2⁹ ꝓpter ſcādalū
ſicut ſcriptū ē Ezech. 36. vt dictū ē. hoc tamē ē
ſm tranſlationē. 70. vbi trāſlatio noſtra habȝ
Ingreſſi ſunt ad gētes ⁊ polluerūt nomē meū.
⁊ ē eadē ſnīa (Circūciſio) hic põit̄ 2⁹ ex quo iu
dei erāt deterioris cōditiōis ꝑ accidēs tn̄. ⁊ p͛i
mo oſtēdit ꝓpoſitū. 2⁹ infert correlariū. ibi. Nō
. n. Circa p͛mū ſciendū q̄ circūciſio erat quedā
ꝓteſtatio legis ſeruāde Gal. 5. Teſtificor omni
hoī circūcidēti ſe q̄ debitor ſit vniuerſe legis.
Igit̄ ſicut ꝓfeſſio alicui⁹ religioſe regule multū
valet ꝓfitenti ſi eā impleat opere: ⁊ ſi nō ipleat
magis ē ſibi dānabilis: ſic circūciſio ꝑ accidēs
erat nociua iudeis inquantū erāt trāſgreſſoreſ
legis. Et hoc ē qḋ dic̄ (Circūciſio ⁊c̄) ⁊ pȝ lr̄a viȝ
ibi (Circūciſio tua p̄puciū fcā ē). i. fcā ē abhoīa
bil' deo: ſicut gētiles p̄puciū habētes: erāt iude
is abhoīabiles intātū q̄ dedignabātur cū eis
comedere. Et ꝑ oppoſitū cōcludit apl's q̄ gēti/
les circūciſi opa legis faciētes ex rōniſ natura
lis dictamīe vt dictū ē ſ. erāt deo accepti. ⁊ h̄ ē
quod dic̄ (Si igit̄ p̄puciū). i. gētilis icircūciſus
(legi iuſtitias cuſtodiat) q̄tū ad p̄cepta mōalia
q̄ ſūt de ditamīe rōnis (Nōne p̄puciū illi⁹ i cir
cuncisiōeȝ reputabit̄). i. tm̄ ſibi valebit ſic̄ cir/
cūciſio. q. d. ſic (⁊ iudicabit ⁊c̄) Hec lr̄a ē itrica/
ta. ⁊ ꝯſtruat̄ ſic (Et p̄puciū). i. gētilis icircūci/
ſus (legē ꝯſumans). i. opa legis iplēs (qḋ ex na
tura eſt). i. qḋ fit in eo ex natural' rōnis iudicio
(Iudicabit te). i. ꝯdēnabilē te oſ̄det (Qui ꝑ lit
terā. ⁊ cicūciſiōeȝ p̄uariator legis es). i. factus
es trāſgreſſor legis q tn̄ hēs eā i ſcripto. ⁊ circū
ciſiōeȝ i corꝑe tuo. q. d. ſic ꝯdēnabileȝ te oſ̄det
(nō. n. q i mãifeſto iude⁹) Hic ex p̄dicti iſert
correlariū. ſ. q̄ duplex ē circūciſio Una ſpūal'
q̄ eſt p̄ciſio culpe. Alia corporal' q̄ ē p̄ciſio pelli
cule coopiētiſ mēbrū virile. ⁊ p͛ma melior ē ſa.
q̄to aīa melior ē corꝑe. Et ſm h̄ duplex ē iude⁹
Unus ſpūal' q hēt mētem cicūciſā. Alius car/
nalis habēs carnē circūciſam. ⁊ primus melio
eſt. ſicut ⁊ de circūciſiōe dictū ē. hoc ē quod dr̄
(Non. n. q in mãifeſto). i. circūciſus carne qui
põt hoībus apparere (iudeus ē). ſ. tm̄. Et ſilr̄ di

cit de circũciſione carnis (neqꝫ qui in mãifeſto ꝛc̃: ſꝫ q i abſcõdito iude⁹ ē) qui circũciſus ē mẽte ſoli deo viſibili (Et circũciſio cõdis i ſpiritu) .ſ.ſcõ q vicia reſcidit cui⁹.ſ.circũciſiõis ſpũalis (laus nõ ex hoīb⁹) q ſolũ vident exteriora (ſed ex deo eſt) qui videt interiora.

C III

Quid igiẽ ampli⁹ iudeo ē) Oſtẽſo in q̃ iudei erãt peioris ꝯditiõis q̃ȝ alij. Hic oñdiẽ ꝙ erãt melioris. Et diuidiẽ i.z. partes. q: p̊ oñdiẽ ꝓpoſitũ. z°. remoueẽ quoddã obiectũ ibi. Quis.n. ꝛ ē ſnia talis ꝙ p̃ mouet q̃ſtionẽ ex p̃dictis. d. (Quid g̃ ãpli⁹ iudeo). i. melius q̃ȝ gentili (aut que vtilitas circũciſionis) a deo date p̃rib⁹ ſcis. cui⁹ opa ſũt pfecta Deutero.3z. ꝛ reſpõdet dicẽs (Multũ p oẽm modũ) qȯ oñdit ꝯñr dicẽs (Primũ quidẽ: q: credita ſunt illis). i. ſpãlr tradita (eloqa dei) i lege ꝛ ꝓphetis q̃ i deũ dirigũt ꝛ ad ſuſceptionẽ xp̃i diſponunt Gal.3. Lex pedagogus noſter fuit in xp̃o et de ꝓphetis dicit Ra.Sa. hebreus: ꝙ nõ ſunt locuti niſi ad dies meſſie: quod ē intelligendũ d̃ p̃ncipali intẽtiõe ꝓut declaraui pleni⁹ i veteri teſtamẽto. Rõ ãt q̃re lex ꝛ ꝓphete data ſũt ſingulariter pp̃lo iudaico: hec ē. quia xp̃s ſm carnẽ erat ide naſcitur⁹: ꝓpter qȯ p̃ alijſ popul' decẽs erat ipȝ pollere quadã ſpãli ſcitate ad quã inducũt lex ꝛ ꝓphete (Quid.n.) Hic ꝯñr remoueẽ q̃dã obiectio. ꝛ p̊ fit ꝓpoſitũ. z°. tolliẽ qȯdaȝ icidẽs errorẽ ibi. Si ãt. Circa p̊mũ dic̃ (Quid .n. ſi qdã illoꝝ nõ crediderũt:) q.d. nõ obſtat p̃dictis ꝙ plureſ iudei fuerũt icreduli: q: eoꝝ icredulitas ñ abſtulit fidelitatẽ dei d̃ iplẽdo qȯ ꝓmiſerat p̃rib⁹ antiqs i datione legis ꝛ aduentũ xp̃i. ꝛ hoc ē qȯ dic̃ (Nũqd credulitas eoꝝ fidẽ dei). i. fidelitatẽ (euacuauit. Abſit) Et ſubditur rõ (Eſt ãt d̃⁹ vax) iplẽdo ꝓmiſſũ i hiſ q̃ ꝓmittũẽ abſolute. cuiuſmõi ſũt p̃dc̃a. ſi autem aliqd ꝓmittaẽ a deo ſub ꝯditõe: ſic̃ ꝓſperitas t̃palis fuit ꝓmiſſa iudeis: ſi fidelr ſeruirẽt ei nõ tolliẽ diuia veritas p aduerſitates eis imiſſas qñ receſſerũt a deo: q: ñ ſtabat ꝯditio (oīs ãt hõ mẽdax) volũtas.n. hũana mutabiẽ ē: ꝛ iȯ põt eſſe mẽdax i ꝓmiſſis. nõ ſic ãt de⁹. cui⁹ volũtas eſt imutabiẽ. Et ad hoc iduc̃ exẽplũ d̃ ꝓmiſſiõe facta ipi dauid abſolute d̃ cõſeruatõe regni ſui ꝛ poſteris ei⁹. cui⁹ ipletio nõ fuit ipedita p pc̃m dauid cũ berſabee: ꝛ hoc ē qȯ dr̃ (ſic̃ ſcriptũ ē) Pſalmo.5o. quẽ fecit dauid penitẽs d̃ dc̃o peccato: vt ibidẽ declaraui (Ut iuſtificeris ꝛc̃) ibi ꝓmittiẽ tibi ſoli peccaui. ꝛ malũ corã te feci. et intelligiẽ: remitte mihi (Ut iuſtificeris i ſmõibus tuis). i. vitas ſmõis tui appareat d̃ ꝯſuatiõe regni ꝛ xp̃o naſcituro de me. ſicut ꝓmiſiſti. (Et. vicas cũ iudicari) faciẽdo ꝯriũ qȯ d̃ te iudicaẽ a multis: poſt.n. adulteriũ dauid cũ berſabee ꝛ occiſionẽ vrie: multi dicebant ꝙ ꝓpter hoc ꝓmiſſa dei fc̃ã dauid erãt retractata: qȯ ñ erat verũ: q: fc̃ã fuerat abſolute (ſi ãt iniqtas nr̃a iuſticiã dei) Hic circa p̃dc̃a remouet errorẽ incidẽtẽ. ex hoc.n. ꝙ ex peccatiſ hoīuȝ apparet iuſticia dei cõmẽdabilis: dixerũt aliq ꝙ peccata p ſe faciũt ad gl̃iam dei: qȯ ap̃ls falſũ oñdit ducẽdo ex hoc ad triplex icõueniẽs. Primũ ē ꝙ deus eẽt iniqu⁹: iferẽdo penã peccatorib⁹: cũ ſȝ h̃ pcc̃a p ſe faciãt ad gl̃iam ſuã. Et h̃ ē qȯ dicit (Si ãt iniqtas nr̃a iuſticiã dei cõmẽdat). i. cõmẽdabilẽ fac̃ (quid dicem⁹) ad iconueniẽs qȯ ſeqtur (Nũqd iniquus ē de⁹ q iſert irã). i. penã peccatorib⁹: hoc.n. ſeqtur ad dictũ eoꝝ erroneũ. iȯ ſubdiẽ (Secũdũ hoīeȝ dico). i. ſecũdũ hoīes errãtes dc̃o mȯ (Abſit). ſ. deũ eẽ iniquũ (alioqn q̃uo iudicabit de⁹ hũc mundũ) .q.d. nullo mȯ hñ. Si.n. eẽt iniqu⁹ nõ poſſet eẽ bon⁹ iudex. Nã eqtas ē optĩa cõditio iudicis. (Si.n. veritas dei) Hic iſert ſm icõueniẽs. ſi .n. peccata facerẽt ad gl̃iam dei: ſeq̃reẽ ꝙ peccator poſſet nullo mȯ malus dici. q: nullus diciẽ mal⁹ faciẽdo illȯ qȯ ad gl̃iam dei ordiaẽ. Et h̃ ē qȯ dr̃ (Si.n. veritas dei). i. eiuſ iuſticia i meo mẽdacio). i. per meũ pc̃m qȯ ē qȯdã mẽdaciũ (abũdauit in gl̃iam ipſius). i. declarauit iuſtitiam ei⁹ glorioſã (quid adhuc ꝛ ego) ꝛ loquiẽ apoſtolus i perſõa peccatoris tanq̃ȝ peccator (iudicor). ſ. reus ꝛ cõdẽnandus ꝓp peccatũ. q.d. nõ eẽt hoc rõnabile. ſi illud dictũ eẽt verũ. ꝛ ſic ex h̃ iconueniẽti cõcludiẽ eſſe falſũ (ꝛ nõ ſic̃) Hic iſert tertiũ icõuenieſ. q: ſi peccata p ſe facerent ad gloriã dei eẽnt freq̃ntãda. ſicut ꝛ opa virtutũ. Hoc ãt icõueniẽs iſert iplicãdo dc̃m pſeudo apoſtoloꝝ: qui diffamare nitebanẽ veros apoſtolos. vt pȝ i plurib⁹ locis noui teſtam̃ti. Et iȯ ex h̃ ꝙ paulus cõmẽdãs grãȝ dei dixit. vbi abũdauit delictũ ſupabũdauit ꝛ gr̃a ifra.5.c. ꝛ ex ſimilib⁹ v̓bis diſcipuloꝝ alioꝝ xp̃i dicebãt pſeudo apl̃i ꝙ paulus ꝛ alij xp̃i diſcipl̃i iducebãt pp̃l'os ad multiplicationẽ pcc̃i. vt ſicut per multiplicatõeȝ maloꝝ venirẽt bõa. ꝛ hoc ē qȯ dic̃ (ꝛ nõ ſic̃ blaſphemamur) a pſeudo apoſtoliſ (ꝛ ſicut aiũt nos qdã dicere) falſo tñ (faciamuſ mala vt veniant bona) iponebãt.n. veri aplis. ꝙ p̃dicabãt mltiplicatõeȝ pcc̃oꝝ (Quoꝝ damnatio iuſta ē) q: falſũ crimen ap̃lis iponebant. ex hoc igẽ ꝙ pcc̃a nõ ſũt freq̃ntãda. ꝛ dicere ꝙ ſint freq̃ntãda ē erroneũ: ꝯcludr̃ falſitas illi⁹ dicti. ſ. ꝙ pcc̃a faciũt p ſe ad gloriã dei. Ad maioreȝ itellectũ p̃dictoꝝ ſciẽdũ ꝙ pc̃m ſiue malum culpe. auertit a deo p ſe. ꝛ iȯ nõ facit ad e⁹ gl̃iam: ſed de⁹ cui⁹ poteſtas tãta eſt ꝛ bõitaſ ꝙ de malis elicit bona: vt pȝ p Aug. in encherid. pũitõeȝ pcc̃oꝝ p malũ pene c⁹ ē actor õdiat ad declaratõeȝ ſue iuſtitie p̃ter itẽtiõeȝ peccãtis. ſic p̃ter itentõeȝ tyrãnoꝝ declarauit patiẽtiaȝ martyrũ (Quid g̃:) poſtq̃ȝ ap̃lus oñdit iudeos ꝛ gẽtiles ſimilr idiguiſſe gr̃a dei añ ꝯuerſiõeȝ. p hoc ꝙ vterqꝫ in vicia hõribilia ſũt ꝓlapſi: hic oñdit eos eadẽ gr̃a idigere p⁹ ꝯuerſiõem p hoc ꝙ ſine ipa nõ poterãt ꝯſeq ſalutẽ. Et hoc oñdit duplr: p̊mo ex legis iperfectiõe. z°. ex fidei xp̃i pfectione ibi. Nũc ãt. primũ ãt p ſcripturã oſtẽdit: ꝛ iȯ p̊ ipam allegat. z°. ad ꝓpoſitũ applicat ibi. Scimus. Circa p̊mũ dicit cõtinuãdo ſe ad p̃cedentia (Quid g̃:) nos iudei de quibus erat apoſtolus (Precellimus eos). ſ. gentiles (Nequaq̃ȝ) ꝛ ſubdit cãm (Cauſati.n. ſum⁹). i. rõnabiliter oñdimus (iudeos ꝛ grecos oẽs ſub peccato eẽ) ante conuerſionẽ: vt pȝ ex p̃dictis. Et idẽ ſequiẽ poſt cõuerſionẽ niſi aſſit gr̃a dei. q: a fides i formis nõ ſufficit ad ſalutẽ (Sicut ſcriptũ ē) Pſalmo.1ȝ. ſm trãſlationẽ.7o. (Q: nõ ē iuſtus quiſquã) ſine gr̃a dei. loq̃ndo de iuſticia pfecta que facit hoīnẽ dignũ vita eterna. poteſt tñ aliquis eẽ iuſtus iuſtitia pollitica p obſuationẽ legis nature. ꝛ iuſticia legali per obſeruationẽ legis moſaice (nõ ē intelligens) rõneȝ ſup̃ne beatitudĩs (nõ ē requirẽs deũ) p opera meritoria ad hoc.n. requiriẽ gr̃a. iȯ ſubdiẽ (oẽs declinauerũt) a via vere beatitudĩs (ſimul inutiles facti ſũt) deficientes a cõſecutiõe finis vltimi. Sicut medicĩa dr̃ inutilis: que deficit ab introductione ſanitatis (nõ ē qui facit bo⁹ nõ ē vſqꝫ ad vnũ) q: nullus põt facere bonum meritoriũ ſine gr̃a dei. ꝛ qñ ipa ſubtracta. hoīnes cõmuniter labunẽ i horribilia peccata. iȯ ſubdiẽ (Sepulcrũ patẽs ē guttur eoꝝ) ex ſepulcro.n. patẽti fetor exalat: ſic tales ꝓferũt v̓ba vilia ꝛ fetida: quia ex abũdãtia cordis os loqtur. Math.1z. (Linguis ſuis doloſe agebant) ꝓximũ decipiendo (venenũ aſpidum ſub labiis eoꝝ) occulte detrahendo (Quoꝝ os maledictione) deũ blaſphemãdo (ꝛ amaritudine plenũ) alijs malũ perſuadẽdo (veloces pedes eorum ad effũdendũ ſangũiem) innocẽtẽ (Cõtritio ꝛ ifelicitas i vijs eoꝝ) q: finalr contereẽ: ꝛ ad miſeriã deduceẽ (ꝛ viã pacis nõ cognouerũt) q̃ ducit ad vitã beatã. vbi ē pax pfecta: et ſubdiẽ predcõꝝ cã (nõ ē tior dei) q trahit a malo (ante oculos eoꝝ) ꝓpter quod ſine retinaculo currũt ad malũ (Scim⁹) Hic ſcripturã allegatã applicat ad ꝓpoſitũ. d. (Scim⁹ ãt qm̃ quecũqꝫ lex loquiẽ. his q ſub lege ſũt loqẽ (Ex hoc dicũt aliq expoſitores: ꝙ ſcriptura allegata loquiẽ tm̃ de iudeis q ſub lege moſaica erant: ſȝ ſcriptura imediate p̃cedens diſſonat vbi diciẽ cauſati.n. ſum⁹ iudeos ꝛ grecos oẽs ſub peccato eẽ. ſimilr ſubſequẽs imediate vbi dr̃. Ut oẽ os obſtruaẽ ꝛ ſubdit⁹ fiat oīs mũdus deo. Ex qbus pȝ ꝙ loquiẽ de iudeis ꝛ gentilib⁹. Nec obſtat quod dr̃ his q ſub lege ſunt loqẽ. tũ q: dr̃ h̃ ſub lege idiffinite. Et ſicut iudei erant ſub lege moiſi: ita gẽtiles erãt ſub lege naturali. indefinita v̓o iuris equpollet vniuerſali: tũ q: non dr̃ hic de his q i lege ſũt. ſȝ de his qui ſub lege ſũt lȝ ãt liber pſalmoꝝ de quo accepta ē ſcriptura p̃allegata data ſit iudeis ſicut ꝛ alij libri veteris teſtamẽti. nõ tñ ſolũ loqtur de iudeis. ſȝ ẽt de multis alijs gẽtib⁹: ſicut declaratũ fuit ibi. ꝛ per ſingulos libros. veteris teſtamẽti. Sciendum igiẽ ꝙ Pſalmo.1ȝ. de quo aſſũpta ē ſcriptura p̃dicta. ſm ſenſũ litteralẽ de nabuchodonoſor loqtur rege babylonis ꝛ eiuſ exercitu: vt dictũ fuit ibidẽ. tamẽ ſm ſenſũ tropologicũ. cõuenienter allegaẽ de omnib⁹ peccatorib⁹ gñaliter. ꝛ hoc mȯ allegat eã apoſtolus hic. ſicut prima Cor.1o. ſcripturã Exo. allegat in ſẽſu allegorico dicẽs. Petra ãt erat xp̃s: certum ē.n. ꝙ petra vnde fluxerũt aq̃ in deſerto. nõ erat xp̃s hiſtoriace: ſed tñ allegorice: q: ipm ſignificabat. dicit igiẽ apoſtolus (Scim⁹.n. qm̃ q̃cunqꝫ lex) .ſ. moſaica ſub qua contineẽ liber pſalmoꝝ accipiẽdo legem generalr ꝓ oībus libris veteris teſtamẽti: ſicut frequẽter accipiũt iudei (his qui ſub lege ſũt loquiẽ). i. iudeis: nõ tñ ſolũ illis loquiẽ: ſed ẽt alijs gentib⁹. ꝛ ſic põt intelligi auctoritas prius iducta Uel aliter (hiſ qui ſub lege ſũt idefinite). i. gẽtilib⁹ qui erãt ſub lege naturali ꝛ iudeis q erãt ſub lege moyſi: vt p̃dc̃m ē (Ut omne os). ſ. gẽtilis ꝛ iudei (obſtruaẽ) ita ꝙ nõ habeat audaciã ꝯ deũ loq̃ndi (ꝛ ſubdit⁹ fiat oīs mundus deo) tanq̃ȝ ei⁹ gr̃a indigẽs ad cõſeq̃ndũ ſalutẽ (q: ex operib⁹ legis) moſaice l' natural' (nõ iuſtificabiẽ oīs caro). i. oīs hõ (corã illo). i. vt ſit acceptus deo ꝓ beatitudĩe ꝯſeq̃nda (Per legẽ.n. cognitio peccati) ſupple fit: nõ tñ ei⁹ remiſſio ſed p gr̃am dei. Sȝ ꝯ hoc vid̃tur quod i leuitico freq̃nter dr̃. ꝙ i oblatiõe ſacrificij ꝓ peccato. ſ. orabit pro eo ſacerdos ꝛ dimitteẽ ei. Ad quod dicẽdũ ꝙ v̓tute illi⁹ ſacrificij ſecũdũ ſe nõ dimittebaẽ peccatũ ſm qȯ dicitur Hebre.1o. ipoſſibile ē ſanguie thauroꝝ auferri peccata. ſ. iquãtũ illud ſacrificiũ erat quedã ꝓteſtatio xp̃i paſſuri: quã ꝓteſtationẽ cog̃ſcebãt maiores magis explicite: miores v̓o iplicite. ꝛ ſic v̓tute fidei xp̃i gr̃am cõferẽte: eo ꝙ eadẽ fides erat antiquoꝝ ꝛ modernoꝝ: remittebatur pc̃m: ꝛ nõ v̓tute ſacrificij. ꝛ hoc ſatis oñditur ex modo loq̃ndi cũ dr̃. orabit ꝓ eo ſacerdos ꝛ dimitteẽ ei. q: ex fide ꝛ deuotiõe offerẽtiuȝ remittebaẽ pcc̃ȝ (Nũc ãt ſine lege: iuſticia) oſtẽſo ꝙ cõſecutio ſalutis nõ erat niſi p fidem xp̃i. ꝛ hoc ex legis iperfectiõe. Hic ꝯñr idẽ oſtẽdiẽ ex fidei xp̃i pfectiõe. ꝛ diuidiẽ in.z. ptes. q: p̊mo oñditur hoc rõne. z°. exẽplo abrahe .c.4. Prima in.z. q: p̊ oñdiẽ ꝓpoſitũ. z°. infert corrolariũ ibi. Ubi ē gl̃ificatio. Pria adhuc i.z. q: p̊ oñdit hoīnẽ iuſtificari p fidẽ xp̃i. z°. põiẽ modus iuſtificãdi ibi. Ois.n. ꝛc̃. Circa p̊mũ fit tal' rõ. Illud ꝓpe iuſtificat: qȯ facit dignuȝ vita eterna. ẽt ſine lege moſaica. ſȝ ſic ē d̃ fide xp̃i. q: gẽtilib⁹ eã recipiẽtib⁹ dabaẽ in ſig̃ viſibili ſpũs ſanctus. vt pȝ Act.1o. de cornelio ꝛ alijs gẽtilibus cũ eo exñtibus q ꝛc̃. hui⁹ rõnis põit minorẽ dicẽs (Nũc ãt ſine lege iuſticia dei). i. que facit deo acceptũ ꝛ vita eterna dignũ (mãifeſtata ē) i gẽtilib⁹ ſpiritũ ſanctũ recipientib⁹ modo dicto: q tñ legeȝ moyſi nõ ſeruabãt (teſtificata a lege). i. a libriſ moſi q ꝓprie dicunẽ lex apud

hebreos. ⁊ Gen. 49. dr̃ de xp̃o. Nõ auferet̃ ſcep trũ de iuda nec dux de femore eiuſ. donec veni at qui mittẽdus ẽ. ⁊ ĩ trãſlatõe chaldaica q̃ apõ hebreos ẽ autẽtica habet̃. donec vẽiat meſſias ⁊ ipe erit expectatõ gẽtiũ: quia ĩdifferenter iu deis ⁊ gẽtilibus dedit ſpũz ſanctũ: ⁊ pphetias iohelis. z°c. effundã de ſpũ meo ſup oẽm carnẽ .i. ſup oẽm hoiem iudeũ ſiue gẽtilem. ideo con cludit (Juſticia aũt dei) .i. faciẽs deo acceptuz (Eſt p fidem ieſu xp̃i ſup omnes. ⁊ in oẽs q cre dunt in eũ) ⁊ dicit̃ (ſup oẽs) q̃tũ ad apoſtolos. ⁊ alios p̃mo credẽtes (⁊ in omnes) q̃tuz ad ali os qui eandẽ fidẽ receperũt. ⁊ recipiẽt p p̃dica tionẽ aploꝝ ⁊ ſuccedentiũ doctoꝝ (Nõ ẽ enim diſtinctio) iter iudeos ⁊ gentiles q̃tũ ad iuſti ficatõez p xp̃i fidem. ⁊ loq̃tur aplus de fide for mata caritate que iuſtificat (Oẽs. n. peccaue runt) Hic ↄſeq̃nter oñditur modus iuſtificati onis huiuſmõi: p cãm formalẽ: efficientẽ ⁊ fina lem: ⁊ ꝑis ↄgruẽtiã. p̃mittit̃ tñ hui⁹ iuſtifica tionis neceſſitas. cũ dr̃ (Omnes enim peccaue runt) tam iudei q̃ȝ gentileſ (Et egẽt gloria dei) .i. gratia ſui per quã apparet glorioſus: ⁊ ſubdr̃ huius iuſtificatõis modus: cum dicit̃ (Juſtifi cati igit̃ gratis) .i. ſine meritis noſtris (p grãm ipi⁹) formaliter (⁊ per redẽptiõez que eſt ĩ xp̃o ieſu) .i. per paſſionẽ eiuſ efficiẽter. meritorie tñ (quẽ ppoſuit de⁹) qui eſt cauſa efficiẽs noſtre iuſtificatõis p̃ncipalr̃ (per fidem) nos deo con iungentem (in ſanguine ipius ad oñſionẽ iuſti tie ſue ⁊c̃) .ſ. finalr̃ per h̃ eni declarauit ſe iuſtũ ꝙ pcc̃m ade totã naturã hũanã ĩficiens nõ re liquit ĩpunitũ (Jn ſuſtẽtatõez dei) ſuſtentauit .n. p̃res ĩ limbo ſine pena ſẽſibili (Ad oñſionez iuſtitie ei⁹) ĩ h̃ tp̃e. ſ. gr̃e ĩ quo oñdit̃ iuſtitia ſua q̃ fac̃ dignũ vita eterna (vt ſit ipe iuſt⁹) .i. ma nifeſte appareat iuſt⁹ (⁊ iuſtificãs eũ q ex fide ẽ ieſu xp̃i) .i. q̃ncũq; credẽtẽ ĩ xp̃o (Ubi ẽ g̃ gl̃ia tio tua) Hic infert quoddam correlariũ. z°. ſol uit obiectionẽ ĩ contrariuz ibi. legẽ g̃. Declara tũ ẽ ꝙ iuſticia dei equalr̃ dabatur cõuerſiſ ad fidez xp̃i de iudaiſmo ⁊ gentilitate. ⁊ iõ conclu dit apoſtolus ꝙ iudei nõ debebãt gentiles de ſpicere gloriando inaniter de legis obſuatiõe: quod tñ faciebant in p̃mitiua eccleſia ſʒ qõ dr̃ Act. 6. Factũ eſt murmur grecoꝝ aduerſus he breos. eo ꝙ deſpicerentur in miniſterio quotti diano vidue eorũ. ad hoc igitur rep̃mendũ di cit apoſtoluſ (Ubi ẽ g̃ gl̃ia tua) o iudee qui ĩani ter gloriaris de lege (Excluſa eſt) quãtuz ad ce rimonialia que tẽpore legis noue nõ ſũt obſer uanda que erant mere figuralia: adueniẽte ve ro veritate tẽpore xp̃i ceſſat figura. Judicialia vero excluſa ſunt inquantũ habebãt vim obli gandi in lege illa. tamẽ poſſunt de nouo ĩſtitui ĩ lege noua quãtum ad illa que regimini xp̃ia noꝝ videntur accõmoda. Moralia v̑o manẽt quia ſunt de lege nature que ẽ imutabil̃: ⁊ ſub ditur modus dicte excluſionis cũ q̃ritur (Per

quam legẽ) fcã ẽ dicta excluſio (Factorum) .i. p legẽ veterẽ que in obſeruantijs carnalib⁹ exi ſtebat. q. d. nõ (Sed per legẽ fidei) .i. per legez euãgelicã q̃ ſpiritualis ẽ. quod cõfirmat dicẽs (An iudeoꝝ deus tantũ) .q. d. nõ. imo ẽ ẽt deuſ gẽtium. finis. n. correſpondet p̃ncipio. ⁊ ideo ſic̃ iudei ⁊ gentiles pceſſerunt a deo: ſicut ab vno p̃ncipio. ita reducunt̃ ad ipm ſicut ad vnum fi nẽ: que reductio fit per mediatorẽ ieſum xp̃m. iõ ſubditur (Quoniã quidẽ vnus ẽ deus) .ſ. gẽ tilium ⁊ iudeorũ (qui iuſtificat circũciſionẽ) .i. iudeos circũciſos (ex fide) .i. p fidẽ xp̃i ⁊ non p circũciſionem (⁊ p̃pucium) .i. gentiles p̃puciuz habentes (per fidẽ) .ſ. eiuſdez mediatoris ieſu xp̃i (Legẽ ergo deſtruimus) Hic conſequenter reſpondet apoſtolus cuidã obiectiõi. quia p h̃ verba ⁊ ſimilia imponebant ſibi iudei ꝙ d̃ſtru ebat legem moyſi p p̃dicationẽ fidei xp̃i. vt ha bet̃ Act. 21. Hoc igitur remouet. d. (Legẽ igit̃) .ſ. moyſi (deſtruimus per fidẽ xp̃i) .i. per p̃dica tionez fidei xp̃i (abſit. ſed legem ſtatuimus) .i. cõfirmam⁹. qñ. n. aliquid ẽ via ⁊ diſpoſitio ad aliud. ad quod ordinat̃ ſicut ad finẽ: ſi ceſſat fi ne habito nõ ppter hoc dicitur deſtrui: ſʒ magi cõfirmari: q̃ virtualr̃ manet in alio meliori: ſi cut ẽ de motu ad formã: quia ceſſat forma ĩtro ducta: ⁊ virtualiter manet in ipſa. Lex ãt vet⁹ fuit quedã diſpoſitio ad nouam ⁊ ordinata ad ipm: ſicut quoddã ĩperfectum ad rẽ perfectio rem: vnde dr̃. Hiere. 31. Ecce dies veniunt dic dñs ⁊ feriam domui iſrl̃ ⁊ domui iuda fed⁹ no uum nõ ſm pactũ qõ pepigi cũ p̃rib⁹ veſtri ⁊c̃. ⁊ ſubdit̃ (⁊ ero eis in deũ ⁊ ipi erũt mihi ĩ pplm̃ Et iõ lex vetus nõ deſtruit̃: ſed magis ſtatuit̃ quãtum ad id in quo ceſſat ſimplr̃. cuiuſmodi ſunt cerimonialia. alia v̑o nõ ſic ceſſant: vt dic tum ẽ. Ad maiorẽ dictoꝝ ⁊ dicendoꝝ intelligẽ tiam querit̃ hic vtrũ lex vet⁹ ſuo tẽpore iuſtifi cabat. Et arguitur p̃mo ꝙ ſic. nã leuitici. 18. dr̃ Cuſtodite leges meas atq; iudicia que facienſ hõ ĩ eis viuet: ſed vita ſp̃ualis hoĩs ẽ per iuſti ciam. g̃ ⁊c̃. Jtẽ per circũciſionẽ tollebatur c̃lpa originał ſicut mõ p baptiſmũ: ſed culpa non au fertur niſi p gr̃am. ſicut nec tenebre niſi per lu men. ergo circũciſio cõferebat gr̃am que iuſtifi cat ſimplr̃. Jtẽ oẽs moderni doctores tenẽt ꝙ ĩ circũciſione dabatur gr̃a. g̃ ⁊c̃. Contra Gal. 2. ſi data eſſet lex que poſſet iuſtificare. ſequeret̃ ꝙ xp̃s gratis mortuuſ eẽt. i. ſine cauſa: ſed hoc ẽ ĩ conueniẽs. ergo illud ex quo ſequit̃. ſ. ꝙ lex ve tus iuſtificabat. Reſpõſio. circa hoc p̃mittẽde ſunt quedã diſtinctiones. p̃ma ẽ de iuſtificatio ne que põt accipi dupliciter. Uno mõ ppꝛie. et ſic iuſtificatio eſt factio iuſticie. Alio mõ magl large pro ſignificatiõe iuſticie ſicut vrina dicit̃ ſana eo ꝙ ẽ ſãitatiſ ſignificatiua. Secũda diſti ctio ẽ de iuſticia que põt etiã accipi duplr̃: ſcilʒ vno modo perfecte ſecundum quã iuſtificatur homo apud deũ. Alio modo imperfecte ⁊ ſic iu

ſticia ẽ virtus pollitica. Tertia diſtinctio ẽ de veteri lege que diſtinguitur ſm p̃cepta mora lia iudicialia ⁊ cerimonialia. Si igit̃ loquimur de iuſticia perfecta. ſic ſolus deus iuſtificat ef ficienter per habitũ gratie quẽ ſolus infundit Pſal. 83. gr̃am ⁊ gloriam dabit dñſ. ipſa v̑o gr̃a iuſtificat formaliter. Si v̑o accipiat̃ iuſtificatõ large: ſic tota lex vet⁹ iuſtificabat. q̃ gratiaz iu ſtificãtẽ p xp̃m dandã ſignificabat. totus eniz ſtatus illius legis fuit noue figuratiu⁹. i. Cor. 10. Oĩa. n. in figura contingebãt illis. Si ãt ac cipiatur iuſticia ĩperfecta ⁊ lex vetus quãtum ad moralia ⁊ ẽt iudicialia: ſic iuſtificabat effec tiue inquãtum per opa legis que iuſta erãt ac quirebatur habituſ iuſticie: ⁊ ille habit⁹ acqui ſitus iuſtificabat formaliter: iuſticia tãmẽ pol litica que nõ facit dignũ vita eterna: quia opa talis iuſticie ſunt ſimpliciter opera humana: ⁊ p cõſequens ad conſecutionẽ vite eterne ĩpro portionata que excedit facultatem hoĩs na turalẽ ſecundũ illud Eſai. 64. oculus non vi dit ⁊c̃. propter quod oportet ꝙ talis pportio ve niat a deo per habitum ad hoc ſp̃aliter infuſuz Sciendũ tamen ꝙ moralia aliter iuſtificabãt pollitice q̃ȝ iudicialia. q̃ moralia p̃cepta erant de operibus virtutum generaliter. ⁊ ſic iuſtifi cabant iuſticia pro omni virtute accepta. Judi cialia vero erant de contractibus iuſtis inter homines: ⁊ ſic iuſtificabant iuſticia min⁹ ↄmu ni. Si vero accipiatur lex q̃tum ad cerimonia lia pure que nõ continebãt aliquid iuſtũ ſm ſe ſed tantum ex legis determinatione: ſic lex nõ iuſtificabat niſi executiue. ⁊ propter hoc de ce rimonialibus dicitur a doctoribus ꝙ nõ iuſti ficabant niſi inquãtum fiebant ex obedientia faciẽtium. Ad primum igitur dicendum ꝙ pro tanto dicebantur p̃cepta legis cuſtodientes vi uere. q̃ per hoc euadebant penam mortis tem poralis ⁊ corporalis: que per legem tranſgreſſo ribus ĩferebatur in caſibus multis. vt patʒ ex decurſu illius legis. Ad ſecũdum dicenduz ꝙ licet in circunciſione daretur gratia. hoc tamẽ nõ erat ex circũciſione. ſed ex fide xp̃i venturi: quam habuit abraham. cuius fidei ſignum fu it circũciſio. ſicut dicitur ſequenti capitulo. Et ſignum accepit circũciſionis ſignaculum fidei iuſticie quã fidem pteſtabatur ſe recipere ſuſci piens circũciſionem per ſe ſi erat adultus. ⁊ p aliũ ſi puulus. Eadẽ. n. fides fuit antiquoꝝ et modernoꝝ. ſicut dictũ ẽ ſ. lʒ mõ ſit magl expli cita. ⁊ hoc mõ dicũt doctores gr̃am fuiſſe datã ĩ circũciſiõe. Alr̃ ãt dat̃ mõ ĩ baptiſmo q hʒ effi caciã a paſſiõe xp̃i iã cõpleta ĩ effectu. pp qõ ñ ſolũ ẽ ſignũ gr̃e ĩ eo date: ſʒ ẽt cã efficiẽſ: ĩſtrumẽ tał tñ: q̃ ſacramẽta noue legl efficiũt qõ figurãt ⁊ ſic pʒ ad queſtionẽ ⁊ ad argumẽta. ¶ IIII

QUid g̃ dicemus) Oſtenſo per rõnez ꝙ lex vetus nõ ſufficiebat ad ſalutẽ. hic cõſequenter idẽ oſtenditur per exẽpla abrahe patriarche. Circa quod oſtẽditur p q̃

cõſecutus ſit p fidẽ xp̃i. ſecũdo magnitudo ſue fidei ibi. Qui contra ſpẽ. Prima adhuc in tres q̃ p̃mo oſtenditur ꝙ ex fide conſecutus ẽ gr̃az iuſtificãtẽ. z°. credẽtiũ paternitatẽ ibi. Et ſig⁹. 3° hereditatis pmiſſionẽ ibi. ñ. n. per legẽ. Pr⁹ ãt oſtenditur dupliciter. p̃ p ſcripturã. z°. p rõ nem ibi. Ei ãt. Circa p̃mum dicitur (Quid ergo dicemus inueniſſe apud deũ abraham patrez noſtrũ ſecũdum carnẽ) ſecũdum. n. carnẽ apl̃s deſcenderat ab abraham ſicut ⁊ ceteri iudei. ſe cũdum ãt aĩam q̃ ẽ p infuſionẽ omnes ĩmedia te ſunt a deo: ⁊ reſpondet ad queſtionez. d. (Si . n. abrahã ex operibus legis veteris iuſtifica tus ẽ habet gl̃iam: ſed nõ apud deũ) q̃ talis iu ſticia ẽ acquiſita ⁊ pollitica. ⁊ ſic reddit habẽtẽ honorabilẽ inter hoĩes: ſed nõ apud deũ: q̃a nõ facit eũ eterna vita dignum. vt ſupra dictũ ẽ. ⁊ ad hoc probandum inducit ſcripturam. d. (Quid. n. ſcriptura dicit) de abrahe iuſtificati one (Credidit abraham deo ⁊ reputatũ eſt illi ad iuſticiam) ex fide igitur iuſtificatuſ ẽ: ⁊ non ex opibus legis. Hoc ãt ĩ ſcriptura habet̃ Gen. 15. (Ei ãt qui operat̃) hic oſtenditur idem p rõ nem ⁊ diuiditur ĩ. z. q̃ p̃mo ponitur rõ. z°. rõis declaratio ibi. ſicut ⁊ dauid. Ratio. n. taliſ ẽ. il lud quod cõcedit̃ alicui ſicut merceſ operanti: nõ tradit̃ p viã gr̃e: ſʒ p viam debiti. iuſticia ve ro de qua ẽ ſmo ↄcedit̃ per viã gr̃e. g̃ nõ ppter legis opa. maior huius rõis ponitur cũ dr̃ (Ei ãt qui opatur merces nõ imputat̃ ſm gr̃am) et ſubdit̃ minor (Ei vero q nõ opatur) legis opa (tñ credẽti ĩ eũ qui iuſtificat ĩpiuz) que fidẽs fa cit dignũ vita eterna (ſm ppoſitũ gr̃e dei) .i. ſʒ ordinẽ gratie dei ⁊ nõ ſecũdum debiti ordinez. Et ex hoc ſubintelligitur concluſio ſequẽs. ſ. ꝙ dicta iuſticia nõ ẽ ex operib⁹ legiſ (Sic̃ ⁊ dauid dicit beatitudinẽ) Hic ↄſr̃ ponitur huius rõiſ declaratio. maior aũt manifeſta ẽ. iõ nõ ĩdiget declaratione. ſed minor declarat̃ p ſcripturaz. ⁊ p̃mo allegat̃ ſcriptura. z°. ad ppoſituz applica tur ibi. Btĩtudo ergo. Circa p̃mũ ſciẽdũ ꝙ be atitudo duplr̃ accipit̃. Uno mõ ĩ re. ⁊ ſic bẽtur ĩ p̃ria. alio mõ ĩ ſpe. put bẽtur ĩ vita. ⁊ ſic accipi tur hic cũ dr̃ (Sicut ⁊ dauid dicit beatitudinẽ hoĩs) ſupple eẽ (cui de⁹ accepto fert iuſticiam) .i. acceptat eũ ad vitã beatã ſine opibus. quia opa hũana ſũt ad hoc ĩproportionata: vt p̃dc̃ʒ ẽ. ⁊ ſubditur auctoritas dauid ad hoc Pſal. 31. (Beati quoꝝ remiſſe ſũt inquitates ⁊c̃) qõ nõ põt fieri p opa hũana. quia homo non põt p ſe reſurgere a peccato: ad hoc. n. ꝙ tollatur pecca tũ req̃rit̃ illuſtratio diuĩe gr̃e. ſic̃ lux corpal̃ ad amotõez tenebre (Btĩtudo g̃ h̃) h̃ ſcriptura al legata ad propoſitum applicat̃ per modũ que ſtionis cum dicitur (Beatitudo g̃ hec) que ha betur in ſpe (in circũciſione tñ manet) ideſt da tur ne tñ iudeis circũciſis (an etiã ĩ p̃pucio) .i. gẽtilibus incircũciſis. Et reſpõdet ad hãc q̃ſti onẽ. d. (Dicim⁹. n. ꝙ reputata ẽ abrahã fidẽs ad iuſticiã) ſicut habet̃ Gen. 15. vt ſ̃ allegatum eſt

(Quomodo ḡ reputata ẽ) ⁊ rñdet (nõ ĩ circum-
ciſione ſed ĩ pꝛepucio) quia abꝛaham nondum
erat circunciſus quãdo hoc dictũ fuit de eo. H
aũt dictũ fuit ãte natiuitatẽ iſmahel. Gen. 15. ⁊
abꝛahã fuit circũciſus iſmahele iã. 13. annoꝝ
exñte vt pꝫ Gen. 17 (Et ſignũ accepit) Hic oñdi
tur ꝙ per fidẽ obtinuit credẽtiũ pr̃nitatẽ. cir
ca quod ſciendũ ꝙ ſiĺ abꝛaham habuit pceptũ
circũciſionis q̃ fuit ſignũ ⁊ caracter ſue fidei ĩ
ſe ⁊ ĩ ſeq̃ntibꝰ. vnde ſic diffinitur. Circũciſio ẽ
ſignũ vel caracter diſtinguẽs iſrĺ a gentibꝰ. Ex
H igiẽ formatur taĺ rõ. Quãdocũqꝫ ĩ aliq̃ duo
cõcurrunt. Unũ vt ſignũ tm̃. aliđ vt res ſigna
ta pꝛ̃ncipalioꝛ ẽ ibi res ſignata q̃ꝫ ſignũ. quia ſi-
gnũ nõ ẽ niſi ꝓpter rem ſignatã. vt pꝫ de circu-
lo pendẽte ante tabernã qui nõ ẽ ibi. niſi vt ſi-
gnificet vinũ venale. cũ igiẽ ĩ paternitate abꝛa
he reſpectu credẽtium circũciſio fuit ibi tantũ
vt ſignũ. fides ãt vt res ſignata. ergo ob fidem
obtinuit dictã paternitatẽ. ⁊ hoc ẽ quod diciẽ.
(Et ſignũ accepit). ſ. abꝛahã (circũciſiõis) ĩ car
ne (ſignaculũ iuſticie fide). ſ. vt hec circunciſio
eſſet ſignaculũ iuſticie fidei latẽtis in mẽte (q̃
ẽ ĩ ꝑpucio). i. q̃ iuſticia erat in abꝛahã ante cir-
cũſionem (vt ſit pr̃ omniũ credentiũ per ꝑpuci
um). i. oĩum gentiliũ ad fidẽ xp̃i. venientiũ abſ
qꝫ circũciſione (vt reputeẽ ⁊ illis ad iuſticiã) ſi
cut ⁊ abꝛahe reputata fuit fides ad iuſticiã an
teq̃ꝫ circũcidereẽ (⁊ ſit pater circũciſiõis). ſ. ſpi
ritualis q̃ ẽ reciſio vicioꝝ (nõ his tantũ q ſũt
ex circũciſione carnali. cuiuſmodi ſũt iudei (ſꝫ
⁊ his qui ſectantur eius veſtigia fidei que eſt ĩ
ĩ ꝑpucio patris noſtri abꝛahe). i. quã iuſticiam
per fidẽ habuit abꝛaham ante circũciſionem.
(Nõ. n.) Hic ꝯñr oñditur ꝙ abꝛaã ꝑ fidẽ obti
nuit hereditatis ꝓmiſſionẽ ⁊ nõ ꝑ opera legiſ:
vtpote ꝑ circũciſionẽ vel huiuſmodi. Et ad H ĩ
duciẽ duplex rõ. ſa ibi. Lex. n. Ratio pꝛĩa taĺ
ẽ. qñ aliqđ ꝓmiſſum redditur alicui nõ habito
reſpectu ad ꝓmiſſionem ſꝫ ad opa ſeq̃ntia. pꝛo
miſſio illa fruſtratur ⁊ euacuaẽ. qꝛ nõ ꝓpter il-
lã ſꝫ ꝓpter aliud ꝓmiſſũ reddiẽ. pꝛomiſſio vero
hereditatis facta fuit abꝛahe ãte circũciſionẽ:
vt pꝫ Gen. 13. ergo ſi reddita ẽ ei ꝓpter circũciſi
onẽ vĺ opera ſeq̃ntia pꝛomiſſio dei fuit fruſtra
toꝛia. ⁊ fides abꝛahe de dicta pꝛomiſſione fuit
euacuata. Hoc ãt incõueniẽs ẽ dicere de deo ĩ
quo nõ poteſt eẽ falſitas nec deceptio. ergo ⁊ il
lud vnde ſeqẽ. ſ. ꝙ ꝓmiſſio hereditatis ſit ĩple-
ta. ſ. ꝑ legis opera. ⁊ hoc ẽ quod dr̃ (Nõ. n. ꝑ le-
gem ꝓmiſſio abꝛahe). ſ. fcã ẽ (aut ſemini eiꝰ: vt
eſſet heres mũdi) nõ. n. ſolũ fcã eſt abꝛahe ⁊ ſe-
mini eiꝰ pꝛomiſſio de terra iudee. ſed ẽt de toto
mũdo: qđ patet ĩpletũ in xp̃o deſcẽdẽte õ abꝛa
ham ſecũdũ carnẽ. qui dicit Math. vlt. Data
ẽ mihi oĩs poteſtas ĩ celo ⁊ in terra (ſed ꝑ iuſti-
ciam fidei fcã ẽ ꝓmiſſio) iđ cõcludiẽ (Si. n. qui
ex lege). i. ex opibus legis (heredes ſũt). i. cõſe
quunẽ hereditatẽ (exinanita ẽ fides) qua abꝛa-
ham credidit deo ꝓmittenti (abolita ẽ pꝛomiſ-
ſio). ſ. dei. qꝛ hereditas nõ ẽ reddita habito re-
ſpectu ad ꝓmiſſionẽ: ſed ad aliud quod ẽ incõ-
ueniẽs. ergo ⁊c̃ (Lex. n. iram operaẽ) Hic põiẽ
ſa rõ que talis ẽ ꝓmiſſio cũ ſit de bono nõ ini-
titur rei que ẽ pꝛouocatiua ire. qꝛ non haberet
firmitatem aliquã cũ frequẽter ꝓpter irã ꝓmiſ
ſio fcã pꝛius retracteẽ. Lex ãt fuit ꝓuocatiua
ire diuine dupliciter. Uno mõ qꝛ hoĩes nituẽ
ĩ vetitũ pꝛopter qđ ex inhibitiõe legis creuit li
bido peccãdi. alio mõ qꝛ lex dabat cognitionẽ
peccati clarioꝛem q̃ꝫ ante. ⁊ ex hoc aggrauabaẽ
peccatũ ſecũdũ dictũ ſaluatoꝛis Luc. 12. Ser-
uus qui cognouit volũtatẽ dñi ſui ⁊ nõ fec̃ va
pulabit multis plagis. ḡ pꝛomiſſio oĩo nõ inni
tebaẽ legi cũ eẽt ire dei ꝓuocatiua. Et hoc ẽ qđ
dr̃ (Lex. n. irã operatur). i. ꝓuocat modiſ dicti
(vbi. n. nõ ẽ lex nec ꝑuaricatio) ⁊ hoc ẽ verum
abſolute de his que erant in differẽtia ante le-
gem. quia talia nõ ſũt mala: niſi qꝛ pꝛohibita.
cuiuſmodi erãt cerimonialia: ſaltem ꝑ magna
ꝑte. de his v̄o que ꝓhibita ſunt per legẽ: eo ꝙ
erãt ſm ſe mala: nõ ẽ intelligẽdum ſimpliciter
verbũ apoſtoli. ſꝫ ſm quid: qꝛ nõ erat tam gra
uis ꝑuaricatio ante legẽ. ſicut poſt. ꝓpter ma-
ioꝛẽ cognitionẽ q̃ aggrauat peccatũ. ⁊ pꝛopter
ꝓhibitionẽ que excitat libidinẽ in contrariuꝫ.
Iſtud tamen nõ ꝓuenit ex lege ſm ſe que fuit
ſancta ⁊ bõa: ſed ex humana malicia (iđ ex fi-
de) habuit firmitatẽ diuĩa ꝓmiſſio (oĩ ſemini)
. ſ. abꝛahe. ⁊ quale ſit ſemẽ iſtud ſubdiẽ (non ei
qui ex lege ẽ ſolũ). i. ipſis iudeis (ſed ei q ẽ ex fi
de ẽ abꝛahe). i. gentilibꝰ ĩ xp̃m credẽtibꝰ fidem
abꝛahe imitãtibꝰ (qui ẽ pr̃ oĩum nr̃m) in xp̃m
credẽtiũ (ſicut ſcriptum ẽ) Gen. 17. (qꝛ pr̃ mul-
taꝝ gentiũ poſui te) ⁊ nõ ſolum iudeoꝝ (ante
deũ) ꝑ iuſticiã. vñ dictũ ẽ abꝛahe Gen. 17. Am-
bula coꝛã me ⁊ eſto ꝑfectus (qui viuificat moꝛ
tuos) gentiles iuſtificãs per gr̃am qui moꝛtui
erãt ꝑ idolatriã (⁊ vocat ea q̃ nõ ſũt). i. gẽtiles
q nõ erãt alicuiꝰ reputatõis coꝛã iudeis (tanq̃ꝫ
ea q̃ ſũt). i. ſicut iudeos q dicebanẽ apđ deũ re-
putati ꝑ ceteris ꝑplis ꝑꝑ acceptionẽ diuine le-
gis Pſal. 147. Nõ fecit taĺr oĩ natiõi ⁊c̃ (Qui ꝯ
ſpem) Poſtq̃ꝫ apoſtolus oſtẽdit quãta abꝛahã
per fidẽ obtinuit. hic magnitudinem ſue fidei
oſtendit. ⁊ diuidiẽ in. 2. ꝑtes. qꝛ ꝑ declarat ꝓpo
ſitũ. 2° ĩfert coꝛrelariũ ibi. Iđ. Circa ꝑmum ſci
endũ qñ pꝛomiſſum fuit ſemen abꝛahe de ſara
iã erat. 99. ãnoꝛuꝫ. ⁊ ſara. 90. Gen. 18. ⁊ cuꝫ hoc
erat ipſe debiĺ. ⁊ tñ credidit ꝓmiſſioni diuĩe. et
nõ heſitauit. iđ dr̃ (q ꝯ ſpẽ). ſ. nature (in ſpẽ) di-
uine gr̃e (credidit vt fieret pr̃ mĺtaꝝ gẽtiũ) fiđ
eiꝰ imitantiũ (ſecũdũ quod dictũ ẽ ei) Gen. 15.
(ſic erit ſemẽ tuũ ſicut ſtelle celi ⁊c̃). i. ĩ mĺtitu
dine maxĩa. ſicut pꝫ ĩpletũ ĩ multitudĩe credẽ
tium quoꝝ aliqui credunt fide foꝛmata cari-
tate. ⁊ illi cõparãtur ſtellis. Aliȷ v̄o fide ĩfoꝛmi
⁊ illi ꝯparanẽ arene mari (⁊ ñ ĩfirmatꝰ ẽ ĩ fide)
cũ tamẽ ſenes ſint parue ſpei. vt dicit philoſo-
phus ſecũdo rethoꝛice (nec conſiderauit coꝛpꝰ
ſuũ iam emoꝛtuum). i. ineptum ad generãduꝫ
pꝛe ſenectute. Sed cõtra hoc videtur quod dr̃
Gen. 15. ꝙ abꝛaham accepit poſtea aliam vxoꝛẽ
nomine Cethuram que peperit ei plures filioſ
Ad quod dicendũ ꝙ hec impoſſibilitas ad ge-
nerandum intelligitur de ſara que erat ſteriliſ
⁊ nonagenaria. ſed nõ de iuuencula que ad cõ-
cipiendũ magis ẽ apta: quia ex bona diſpoſitio
ne virtutis paſſiue facilius ſit conceptio etiaꝫ
a debili agente (⁊ emoꝛtuam vuluã ſare) quia
defierãt in ea fieri muliebꝛia vt dr̃ Gen. 18. (In
repꝛomiſſione ẽt dei non heſitauit diffidentia)
Contrariũ videẽ: quia abꝛaham dixit Gen. 17.
putas ne centenario naſcetur puer. q. d. nõ. Ad
quod dicendũ ꝙ illud verbũ non fuit dubita-
tionis: ſed ãmirationis de re taꝫ inſolita: ſicut
Luc. i. dixit maria. Quomodo fiet iſtud qa vi-
rum nõ cognoſco. pꝛopter quod abꝛaham non
fuit punitus: ſicut zacharias pater Ioãnis. eo
ꝙ dubitauit de ꝓmiſſione dei Luc. i. (ſed ꝯfoꝛ-
tatus ẽ fide dãs gloꝛiã deo). i. attribuẽs ꝓmiſ
ſũ diuine bonitati nõ ſuis meritis (pleniſſime
ſciens ⁊c̃) etiam per rationem naturaleꝫ ꝑ quã
cognouit omnia foꝛe deo poſſibilia (Ideo et re-
putatum) Hic concluditur coꝛrelarium ſcilicꝫ
ꝙ fides abꝛahe non ſolum valuit ſibi: ſed etiã
nobis qui ſumus imitatoꝛeſ fidei ipſius. ⁊ hoc
ẽ quod dicit (Ideo ⁊ reputatum eſt ei ⁊c̃) ⁊ ſub-
ditur (nõ ẽ autem ſcriptum tñ pꝛopter ipſũ: ſꝫ
etiam pꝛopter nos) Ex quo patet ꝙ ẽt facta ſin
gularia patrum ponunẽ in ſacra ſcriptura: vt
quedam vniuerſalia nõ per pꝛedicationem: ſꝫ
per exẽplaritatem. hoc enĩ duplici modo diciẽ
vniuerſale: ſicut ſol dicitur cauſa vniuerſalis
generabiliũ. cetera patent.

¶ V.

Iuſtificati igitur ex fide) Superiꝰ apo-
ſtolus abſtulit a romanis ⁊ iudeis cre-
dẽtibus diſcoꝛdie materiã: oñdẽſ ꝙ nĺ
lam haberent ad inuicẽ ꝑexcellentiam. hic con
ſequẽter inducit eos ad vnitatis concoꝛdiam.
oſtendens ꝙ vtriqꝫ iuſtificati eſſent ꝑ fidem et
gratiã xp̃i eis cõmunem. ⁊ diuiditur in duo. qꝛ
ꝑmo oſtendit virtutẽ fidei in credentium iuſti
ficatione. ſecundo eius perfectionem in veteri
legis ceſſatione. c. 7. pꝛima in duo: quia pꝛimo
oſtendit pꝛopoſitum. ſecundo remouet errone-
um dicti. c. 6. pꝛima adhuc in tres. pꝛimo oſten
dit virtutem fidei ĩ iuſtificatione credentium.
ſecũdo huius iuſtificationis motiuũ ibi. vt qd
enim. tertio modum ibi. pꝛopterea: pꝛĩa adhuc
in duo. quia ꝑmo pꝛopoſitum oſtendit ex conſe
cutione boni. ſecũdo ex tollerãtia mali ibi. Nõ
ſolum autem. Circa pꝛimum conſiderandũ ꝙ
iuſtificatio eſt motus ad iuſtitiam: ſicut alba-
tio ẽ motus ad albedinem. ⁊ iſte motus ad iu-
ſtitiam poteſt accipi dupliciter. Uno modo ꝑ
modum ſimplicis generationis abſqꝫ receſſu a
termino impietatis: ſicut adam fuit iuſtifica-
tus in ſtatu innocentie. Alio modo per moduꝫ
mutationis. vel motus qui includit receſſuꝫ a
termino culpe. ſicut iuſtificatur homo tempo-
re lapſe nature. ⁊ hoc modo accipitur hic iuſti-
ficatio. verũtamen quia mutatio denominaẽ
a termino ad quem: nõ a termino a quo. ſic̃ de-
albatio ab albedine ad quã termĩatur. ⁊ non a
nigredine ſeu medio coloꝛe vnde incipit. ſic iu-
ſtificatio nõ denominatur a culpa vel impieta
te a qua incipit. ſed a gratia ad quam termina
tur: ita ꝙ magis dicitur iuſtificatio q̃ꝫ peccati
remiſſio. licet vtrunqꝫ includatur. Iſte vero ac
ceſſus ad gratiam ẽ per deum ſicut per agens
pꝛincipale. per humanitatem vero xp̃i ſicut ꝑ
agens inſtrumentale: coniunctum tamen. per
fidem vero ſeu ſacramenta fidei ſicut ꝑ agens
inſtrumentale ſeparatuꝫ: ſicut edificatio domꝰ
eſt ab artifice pꝛincipaliter: a manu eius ſicut
ab inſtrumento cõiuncto: ⁊ a ſecuri ſicut ab in-
ſtrumento ſeparato. ⁊ hoc tangitur hic in iuſti-
ficatione cum dicitur (Iuſtificati ergo ex fide)
ſicut ex inſtrumento ſeparato cõmuni iudeiſ ⁊
gentilibus (pacem habeamus) ideſt concoꝛdi-
am. quaſi dicat vnitas fidei ⁊ ſacramentoꝛum
debet eſſe cauſa concoꝛdie fidelium (ad deuꝫ)
qui ẽ cauſa pꝛincipalis noſtre iuſtificationiſ (ꝑ
dominum noſtrum ieſũ xp̃m) qui ſecunduꝫ hu
manitatem ẽ noſtre iuſtificationis inſtrumen-
tum coniunctum (per queꝫ acceſſum habemꝰ:
ſcilicet ad deũ tanquã per mediatoꝛem dei et
hominum (in gr̃am iſtam) que iuſtificat foꝛma
liter (in qua ſtamus) in pñti. ⁊ quia eſt arra glo
rie. ideo ſubditur (⁊ gloꝛiamur in ſpe gloꝛie fili
oꝛum dei). i. ſanctoꝛum qui modo ſpãli dicunẽ
filiȷ dei. quia non ſolum ſunt filiȷ dei ꝓpter ſi-
militudinem nature. que eſt ĩ omnibus homi-
nibus. ⁊ ſimilitudinẽ gratie: que eſt in ſoĺ iuſti:
ſed etiam ꝓpter ſimilitudinem gloꝛie: que ẽ aſ-
ſimilatio perfecta. i. Io. 3. c. Scimꝰ qꝛ cuꝫ appa
ruerit ſimiles ei erimus (Non ſolum autem)
Hic apoſtolus oſtendit iuſtificationis effectũ
quãtum ad tollerantiam mali pene. ⁊ quia nĺ-
lus malũ appetit. niſi pꝛopter bonum coniun-
ctum: ſicut potionem amaram pꝛopter ſanita-
tem. ideo apoſtolus oſtendit bona ꝯiuncta ma
lo pene ſi patienter tollerentur. quã tollerãtiã
facit iuſtificatio: que ẽ per gratiam. ideo dicit.
(Nõ ſolũ ãt). ſ. gloꝛiantur ĩ adeptiõe bõi (ſꝫ ẽt
gloꝛiãtur ĩ tribulatõibꝰ) que ſũt mala penalia
⁊ ſubdr̃ cã (ſciẽtes qꝛ tribulatio patiẽtiã opaẽ)
. i. facit: ſicut artẽ citharizãdi fac̃ freq̃ns citha
rizatio (patiẽtia ãt ꝓbationẽ). i. purgationem
peccatoꝝ: ſic̃. n. macula pcĩ auferẽ per coꝛdis
cõtritionẽ: ſic reatꝰ pene ꝑ tribulationẽ patien
ter tolleratã (pꝛobatio vero ſpẽ). i. certã expec
tationẽ beatitudĩs. qꝛ remota culpa ⁊ pena pꝫ
liber acceſſus ad gĺiam (ſpes ãt nõ cõfũdit). i.
tollit erubeſcẽtiam inq̃ꝫtum hõ nõ fruſtratur

eo ꝙ expectabat (quia caritaſ) que eſt arra glo
rie (diffuſa eſt in cordib⁹ nr̄is) ſic̄ liq̄r p̄cioſus
i uaſis) per ſpiritū ſanctū) qui caritatē īfundit
(qui datus ē uobis) nō ſolū in dono ſuo. ſed ēt
ī ſeipō inquātū p̄ caritatē bētur ī nobis nouo
mō (vt quid.n.) Hic tāgit apl's nr̄e iuſtificatio
nis motiuū. ⁊ p̄ hoc motiuū excludit a nobiſ.d.
(Ut qd.n. xp̄s cū adhuc īfirmi eſſem⁹). ſ. infir
mitate peccati (ſʒ tp̄s p̄ nobis mortuus ē).i.p̄
tempus trium dierum: qui fuerūt īter ei⁹ mor
tē ⁊ reſurrectionē. tamē per ſinedochen. quaſi
dicat mors xp̄i nos iuſtificāſ ex meritis nr̄is n̄
p̄ceſſit: quod p̄bat ↄ̄ir dicēs (Uix.n. p̄ iuſto qſ
moritur).i. opus hoīs quātūcūqꝫ iuſti vix me
retur vt quis p̄ eo velit mori. ⁊ multominꝰ pec
cator hoc pōt mereri. iō concludit ꝙ proceſſit
ex caritate dei dicēſ (Cōmēdat āt).i. cōmenda
bilem oſtēdit (ſuam caritatē deus in nobis) p̄
ipm iuſtificatis (Quoniā ſi cū adhuc peccato
res eſſemus xp̄s p̄ nobis mortuus ē) ex ſua li
bera caritate (multo igiſ magis iuſtificati in ſā
guine ipſius).i. per paſſionē eius meritorie ⁊ p̄
gratiam formaliter (ſalui erim⁹ ab ira).i. īferni
pena per ipm) quia maius eſt peccatorēʒ iuſti
ficare ꝙꝫ ipm a pena liberare. Et quia nō ſolūʒ
per mortē xp̄i ſumus liberati a pena. ſed ēt con
ſequimur gloriam. iō ſubditur (ſi.n. cum inimi
ci eſſemus) per p̄uaricationē Ade (reconciliati
ſumus deo).ſ. pr̄i (per mortē filij eius. m̄ltoma
giſ recōciliati) deo patri (ſalui erim⁹ ī vita ip̄i⁹)
.i. ī vita glorioſa. ad talē.n. vitā reſurrexit. ⁊ q̄ꝛ
uite beate ē in nobis quedam inchoatio p̄ gra
tiam xp̄i mediatoris. iō ſubditur (Non ſolū āt
ſalui erimus) in futuro (ſed ⁊ gloriamur ī deo)
ēt in pr̄ti (per dominū noſtrū ieſum chriſtuʒ. p̄
quem nūc reconciliationē accepimus) ⁊ per ↄ
ſequēs certam ſpem beatitudinis eterne et fu
ture. Quoniā apoſtolus. hic facit argumētum
a maiori ꝙ ſi iuſtificati ſumus per mortem xp̄i
multomagis ſic iuſtificati ſalui erimus per cō
ſecutionem beatitudinis. ex hoc pꝫ ītentio apo
ſtoli: ꝙ magis eſt impium iuſtificare: ꝙꝫ iuſtifi
catum glorificare. cuius rō ē. quia impi⁹ nō po
teſt mereri de condigno ſuā iuſtificationē: q̄ꝛ n̄
operatur niſi ſecūdū virtutē nature: que ē im
p̄portinata r̄ſpectu doni gr̄e: ſʒ iuſtificat⁹ p̄ gra
tiā mereri pōt de ↄdigno vitā beatam ſm̄ illō
Apoſtoli. 2. ad Thi. 4. in reliquo repoſita ē mi
hi corona iuſticie quā reddet mihi dominus in
illā diem iuſtus iudex nō ſolum mihi: ſed ⁊ hiſ
q̄ diligūt aduētum eius ⁊c̄. illud āt mereſ aliqſ
de cōdigno qō ei ſm̄ viam iuſticie ē reddenduʒ
Ratio āt hui⁹ ē q̄ꝛ valor operis meritorij nō ſo
lum attendiſ ſecūdū quod p̄cedit ex libero ar
bitrio. q̄ꝛ ſic nō ē meritoriū vite beate. ſecūduʒ
quod dicit apl's Ro. 8. Nō ſūt condigne paſſio
nes huius tēporis ad futuram gl'iam que reue
labiſ in nobis. ſed ēt attenditur ſecūdum qō p̄
cedit a ſpū ſancto habitāte in homīe iuſtifica

to per grām ⁊ mouente ipſum ad opus merito
rium. quia ſe habet ad liberum arbitrium: ſic̄
ſeſſor ad equum. ⁊ ſecūdum hoc opus meritori
um inquātum ē a ſpiritu ſancto qui eſt infiniti
valoris meretur de condigno bonuʒ infinitū:
quod in beatitudine redditur obiectiue (prop
terea) Hic oſtendit noſtre iuſtificatiōis modū
⁊ quoniam oppoſita iuxta ſe poſita magis elu
ceſcunt ⁊ medicina per cōparationem ad mor
bum ē diſponenda. ideo donum xp̄i nos iuſtifi
cans tractat apoſtolus per cōparationem ad
peccatum ade. cuius ē medicina ei oppoſita: et
diuiditur in duas partes: quia primo compa
rat vtrunqꝫ quantū ad differentiam. ſecundo
quātum ad conuenientiam ibi. Igiſ ſicut. Pri
ma in duo. primo deſcribit peccati ade genera
litatem. ſecundo doni chriſti maioritatem ibi.
Sed non ſic̄ delictum. prima adhuc in duaſ. q̄ꝛ
primo facit quod dictum ē. ſecūdo remouet ob
iectionem in contrarium ibi. vſqꝫ ad legeʒ. Cir
ca p̄mum dicitur (propterea ſicut per vnū hoi
nem).ſ. adam (intrauit peccatum ī hunc mun
dum) quia peccatum eius imputatur omnib⁹
ab eo deſcendentibus ſecūdum vim generati
uam: quia ſic ſunt mēbra eius. p̄pter quod vo
catur peccatum originale (⁊ per peccatū mōs)
ī penam huius peccati. quāuis enim corp⁹ ade
fuerit compoſitum ex contrarijs. ⁊ ſic naturali
ter corruptibile. tamen per donum originaſ iu
ſticie ſibi datum a deo in ſua conditione pote
rat non mori: quia ſi ipſum ſeruaſſet mortē nō
incurriſſet: ſed quia ipō peccante ſubtracta eſt
originalis iuſticia in penam ſui peccati. per cō
ſequens incurrit neceſſitatem moriendi. que li
cet conſiderato corpore humano in ſe eſſet na
turaliſ. tamen conſiderato ſtatu hominis ī ſua
p̄ma conditione facta ē ſibi penalis (⁊ ita ioēs
homines mors pertranſijt) quia qualiſ factus
eſt per peccatum taleſ deſcendunt ab eo per ge
nerationem (in quo) ſcilicet adā peccante (oēs
peccauerunt) qui futuri erant membra ipſius
(vſqꝫ ad legem) Hic remouet quādam obiecti
onem in contrarium. quia poſſet aliquis dice
re ꝙ peccatum non fuit ante legeʒ moyſi. eo ꝙ
peccatum ſic diffinitur ꝙ eſt tranſgreſſio legis
diuine non potuit autem eſſe eius tranſgreſſio
ante dationem. ergo ⁊c̄. Sed hoc nō valʒ. q̄a
a principio fuit lex naturalis inſerta mentibuſ
humanis. vt oſtenſum ē ſupra. capitulo ſecun
do. propter quod eiuſ tranſgreſſio fuit peccatū:
tamen per multiplicationem peccatorum lex
naturalis fuit obfuſcata intantum ꝙ trāgreſ
ſionem illius legis n̄ reputabant peccata: erāt
tamen ſecundum veritatem: quia erant cōtra
rationis dictamen. et hoc eſt quod dicitur (vſꝫ
ad legem enim peccatum erat in mundo) ideſt
toto tempore ante dationem legis moſaice nec
per legem deſinit eſſe. propter quod ly vſqꝫ nō
facit excluſionē tēporis futuri ſʒ ſolū excludit

carētiā peccati āte legē datā. licet n̄ reputare
tur. ideo ſubdiſ. (peccatū autē nō iputabaſ cū
lex nō eēt).i. nō reputabaſ p̄pter obfuſcatiōeʒ
legis naturalis. iō una cā dandi legē moſaicaʒ
aſſignaſ a ſcis fuiſſe p̄pter legis naturalis ob
fuſcationē. qō āt peccatū fuerit ante dationeʒ
legis oñdit per eius penam q̄ eſt mors vt dictū
ē dicēs (ſed regnauit mors ab adā vſqꝫ ad moy
ſen) tn̄ ly vſqꝫ nō excludit tēpus futuꝝ: ſʒ tātū
carētiam mortiſ ante dationē legis: ſicut dictū
ē de peccato (ēt ī eos qui nō peccauerīt).i. ī par
uulos qui n̄ peccauerūt peccato actuali: qui ta
mē ſūt mortui (in ſimilitudineʒ p̄uaricationis
ade).i. q̄ꝛ generati ſūt ſimiles ei.ſ. deſtituti ori
ginali iuſticia cū debito habēdi eā (qui).ſ. adā
(ē forma futuri).i. figura xp̄i qui futurus erat
tp̄e adā: nō āt tēpore apoſtoli. Sciendum āt ꝙ
adam nō erat figura xp̄i inquātū peccator. ſed
īquātū p̄ncipium hoīuʒ ī eē nature: ſicut ⁊ xp̄s
ē p̄ncipium eorū in eē gratie. ⁊ q̄ꝛ formatus fu
it de terra diuina v̄tute: ſicut ⁊ corp⁹ xp̄i virtu
te ſpūs ſancti de virgine Maria. Itē quia d̄ la
tere eius formata ē eua: ſicut d̄ latere xp̄i eccle
ſia p̄ eccleſie ſacramēta ex q̄bus regeneramur
in eē gratie. ſicut ex adam ⁊ eua generatū ē ge
nus humanū in eſſe nature (ſed nō ſicut delic
tū) Hic oñdit maioritatem doni xp̄i. ⁊ hoc ī du
obus. Primo quia peccatū ade fuit peccatū ho
minis puri. ſed donū xp̄i ē donuʒ hominiſ dei.
⁊ hoc ē quod dicit (Sed nō ſicut delictum ita ⁊
donū rōne dicta. iō concluditur vlteri⁹ (ſi enī
uniuſ delicto).ſ. ade: ⁊ accipitur hic ſi pro quia
(mortui ſunt multi) omneſ ei⁹ poſteri (m̄ltoma
gis gratia dei ⁊ donū in gratia vnius hominis
ieſu xp̄i).i. per gratiam ſingularis hominis di
tati vniti in perſona filij. ex qua vnione habet
quādam efficaciā meriti infiniti (in pluresſ abū
dauit).i. magis excedit in bono ꝙꝫ peccatū ade
ī malo. 2°. oſtenditur maioritas in effectu. q̄ꝛ in
fectio nature per peccatū ade ex vno eius pec
cato p̄ceſſit. ⁊ vnū ſolum peccatum ī poſteros
tranſiuit.ſ. peccatum originale: quod non pōt
multiplicari in vna p̄ſona. ſed donum xp̄i iuſti
ficat a multis peccatis.ſ. a peccato originali et
actuali: quod quidē actuale multiplicatur va
rijs modis in eodē homīe. ⁊ hoc eſt quod dicit
(⁊ nō ſicut per vnum peccatū).ſ. ade iniuſti fa
cti ſunt alij (ita per donum) xp̄i iuſti conſtituti
ſunt multi: ſed multo plenius. quod probaſ cū
dicitur (nam iudicium quidem) ideſt ſentētia.
(ex vno ī condēnatione) aliorum.ſ. ex vno pec
cato ade tranſijt in alios ⁊ cauſat iu ſingul'pec
catum vnicum (gratia aūt ieſu xp̄i ex multi d̄
lictiſ in iuſtificationem habet effectum ſic̄ dic
tum ē. Et q̄ꝛ gr̄a xp̄i nō ſolū iuſtificat a multis
delictis: ſed ēt inducit ad gloriam. iō cōcludit
vltra (Si.n. vnius delicto).ſ. ade (mors regna
uit) ideſt poteſtatem habuit ſuper poſteros m̄l
tomagis abūdantiam gratie dei ⁊ donationis:

⁊ iuſticie accipientes a ieſu xp̄o in baptiſmo (in
vita).ſ. beata (regnabunt per vnum).ſ. ieſum
xp̄m per quē habemus introitum ad celeſte re
gnum. dr̄ āt hic gr̄a baptiſmalis abūdātia gr̄e.
q̄ꝛ tollit penam ⁊ culpam: ⁊ donatōis. q̄ꝛ gratis
datur: ⁊ iuſticie. quia facit dignum vita eterna
(Igitur) Hic apoſtoluſ conuenientiam oſtēdit
peccati ⁊ doni xp̄i. Et primo quātum ad pecca
tum Ade. 2°. quātum ad peccatum ſuperaddi
tum in lege ibi. Lex āt. Primū āt oñdit ī duo
bus. Primū ē. quia ſicut per delictum ade alij
ſunt condēnati. ſic per iuſticiam xp̄i oēs ſūt iu
ſtificati. ⁊ hoc eſt quod dr̄ (Igitur ⁊c̄) ⁊ pateʒ ex
dictis littera. Nec valet contra dicta ſi dicaſ:
nō omnes ſunt iuſtificati per gratiam xp̄i. q̄ꝛ h̄
nō p̄uenit ex defectu gratie: ſed ex defectu hoī
num eaʒ repellētium. Secundū ē quia ſic̄ per
inobedientiam ade comedentis lignū vetituʒ
poſteri facti ſunt iniuſti. ſic per obedientiā xp̄i
in ligno crucis paſſi omnes ſunt iuſtificati: q̄ꝫ
tum ad ſufficientiam. Et hoc ē quod dr̄ (Sic.n
per inobedientiam vnius ⁊c̄) ⁊ patet ex dictis
lr̄a (Lex āt) Hic oñditur ↄueniētia doni domi
ni xp̄i ⁊ peccati tēpore legis ſuperadditi. ad da
tionem.n. legis ſecuta ē multiplicatio preuari
cationis vt dictum eſt ſupra. nō tamē ex parte
legis: ſed ex hoīum malicia: que nititur in ve
titum: ⁊ quia cognitio peccati que fit per legeʒ
aggrauat ipſum. ⁊ ſicut ſub lege abūdauit deli
ctum: ita ex lege abūdat gratia inquātum xp̄s
ſub lege natus ſecūdum qō dicit apl's Galath.
.4. At vbi venit plenitudo tēporis miſit deus
filium ſuū natū ex muliere factū ſub lege ⁊c̄. ēt
attulit nobis plenitudinem gratie. ⁊ hoc eſt qō
dr̄ (Lex āt ſubintrauit) poſt obfuſcationem le
gis naturalis (vt abundaret delictum) ly vt te
netur hic conſecutiue tantum per modū predi
ctum ⁊ nō cauſaliſ (vbi āt abundauit delictū)
ſub lege (ſuperabūdat ⁊ gratia) per xp̄m ſub le
ge factum. iō dr̄ Io. 4. quia ſalus ex iudeis eſt
(vt ſicut regnauit peccatum in mortem) ideſt
poteſtatem habuit deijciendi ad mortē eternā
(ita ⁊ gratia regnet per iuſticiā) potēter nos in
ducendo ī vitam eternam (per ieſum xp̄m) dei
⁊ hominum mediatorem. Ad maiorem intelli
gentiā dictorum de originali peccato. Hic ali
qua breuiter ſunt notanda. primum q̄d ſit ori
ginale peccatum. ⁊ quia p̄uatio cognoſcitur p̄
habitum. iō primo videndum quid ſit origina
lis iuſticia. cuius priuatio eſt originalis culpa
Eſt autem originalis iuſticia quedam humāe
nature rectitudo: per quam corpus erat anime
ſubditum. vt vires inferiores rationi quādiu
anima ſubdita eſſet ſuo creatori. Hec auteʒ re
ctitudo non erat ex principijs nature humane
ſed a deo data inprima hominis conditione. ſe
cundum quod dicitur Eccleſiaſtes ſeptimo.
Hoc ſcio ꝙ a principio fecit deus hominem re
ctū. Et q̄ꝛ iuſticia ē quedā rectitudo. p̄pter hoc

tal' rectitudo hũane nature hñ iuſtitia vocatur
⁊ originalis q2 data ẽ humãe nature in ſua pri
ma origine. ⁊ q2 ꝑ originẽ i poſteros fuiſſet traſ
fuſa ſi ab adã fuiſſet ſeruata. ipſo vero peccãte
iuſte fuit ab eo ſubtracta. Et q2 carentia ꝑfecti
onis que debet ineſſe culpabilis ẽ in homĩe cu
iuſmodi fuit dicta rectitudo ſeu original' iuſti
cia. iõ eius carẽtia cũ debito eam habẽdi dicit'
peccatũ originale: ita ꝙ debitũ habẽdi ẽ ibi for
male. Secũdũ ẽ quõ peccatũ ade poſteris im
putat'. Et ſatis faciliter videt' quod imputatur
eis ad penã. filij. n. frequẽter ⁊ iuſte puniũtur.
pro peccatis parentũ. ſed difficilius ẽ videre q̃
liter imputatur eis ad culpã. de cui⁹ rõne ẽ ꝙ
ſit volũtaria. aliter nõ eẽt culpa. nõ põt autẽ
dici volũtaria volũtate poſteroꝝ. ꝓpter qõ ſci
ẽdũ ꝙ adam nõ ſolũ conſiderat': vt ſingularis
perſona: ſed etiã vt totius humane nature pri
cipiũ a quo alij deſcẽdunt tanq̃ a mouẽte per
vim generatiuã: ⁊ efficiũtur eius mẽbra. ⁊ iõ ſi
cut homicidiũ manu factũ dicitur volũtariũ
a volũtate que ẽ in mente. ſic ſuo modo caren
tia originalis iuſticie in poſteris dicitur volun
taria a volũtate ade. Et q2 accepit eam non ſo
lũ p ſe ſed pro tota poſteritate. iõ oẽs poſteri ꝑ
vim generatiuã ab eo deſcẽdentes in eo fuerũt
obligati ad debitũ habendi eam. Cũ igitur ca
rentia originalis iuſticie cũ debito habendi eã
ſit culpabilis. vt dictũ ẽ. iõ merito poſteris ĩpu
tatur ad culpam. Tertium ẽ qualiter contrahi
tur: quia peccatũ ſolũ eſt in anima: que nõ ẽ ex
traduce: ſed ẽ a deo per creationem qui nõ pec
cat eam infundendo. nec ẽt parentes generãdo:
nec poſſunt per conſequẽs peccatum originale
traducere. vt videtur maxime quãdo ſunt ba
ptizati. quia nullus dat alteri quod non habꝫ
propter quod dicẽdum ꝙ generatio competit
hominibus. ſecũdũ eẽ quod habent ab adã.
quod ẽ eſſe nature corrupte. nõ aũt ſecundũ eẽ
gratie: quod habent per regenerationẽ baptiſ
malem. generans aũt inquãtum huiuſmõi ge
nerat ſibi ſimile. iõ adam generauit ſibi ſimiles
i eẽ nature deſtitute originali iuſticia cũ debi
to habendi eam. ⁊ eadẽ ratione omnes poſteri
generãt ſibi ſimiles cũ tali defectu: quia deſcẽ
dimus ab adam ſm carnẽ: nõ ſecũdum animã
que ẽ a deo immediate. iõ origialis culpa a car
ne prouenit in anima ſibi coniuncta: ſic liquor
bonus inficitur ex corruptione vaſis in quo po
nitur: ſic ⁊ peccatum originale prouenit ex car
ne cauſaliter. ſed tamẽ in anima ẽ ſubiectiue ⁊
formaliter. ſicut infirmitas eſt i cibo corrupto
cauſaliter tantum: quia nõ ẽ infirmitatis ſuſce
ptiu⁹. in corpore vero cibato formaliter ẽ ⁊ ſub
iectiue. Ex dictis pꝫ ꝙ obiectio de parẽtib⁹ bap
tizatis nõ valet: q2 ſicut dictũ ẽ nõ generãt ſꝫ
eſſe gratie: ⁊ vt ſunt membra xpi: ſed ſm eẽ na
ture corrupte in qua ſunt mẽbra ade. Quartũ
ẽ qualiter peccatũ originale per gratiã baptiſ
mi tollitur. Circa quod ſciendũ ꝙ nõ eſt per h
ꝙ rectitudo que fuit in adã per baptiſmũ red
datur: quia baptizati rebellionem corporis ad
animã ⁊ ſenſualitatis ad rationẽ in ſeipſis ex
periuntur. ſed per hoc ꝙ per gratiam xpi tollit'
debitũ habendi dictam rectitudinẽ. ⁊ ſic caren
tia dicte rectitudinis non remanet vt eſt culpa
quã formaliter facit debitũ habẽdi illam recti
tudinem. vt dictũ ẽ ſ. ſed remanet tantũ. vt eſt
pena: ⁊ virtutis exercende materia ꝯ paſſiões
ſenſualitatis fortiter pugnando. ⁊ infirmitates
corporis patiẽter tollerando. in quib⁹ adiuuat
gratia xpi in pñti ad augmentũ meriti electo
rum. In reſurrectione vero finali reparabitur
natura. quia reſurrectio illa erit ad vitã imor
talem per xp̃m: nõ immortalitate que fuit i ſta
tu innocẽtie qua homo poterat nõ mori. ſꝫ ad i
mortalitatem glorie: qua non poterit mori: ſed
cum chriſto viuet in eternũ. C. VI.

Q Uid igit' dicemus) Hic circa ꝑdc̃a apo
ſtolus remouet erroneũ dictũ. ⁊ primo
remouet errorẽ. 2°. dictũ ſuum ꝯfirmat
ꝑ rõnem ibi. Qui. n. mortui. Circa ꝑmũ ſciẽdũ
ꝙ ex hoc quod dixerat capitulo ꝑcedenti. vbi
abũdauit delictũ ſuperabũdauit ⁊ gratia. im
ponebant ei pſeudo apoſtoli ꝙ dicebat perma
nẽdum eẽ in peccatis: ſicut dictũ ẽ ſ 3°. capitulo.
Hoc ãt remouet dicens (Quid ergo dicem⁹ ꝑ
mãebim⁹ i peccato. ut gr̃a ſuꝑabũdet:) ſic pſeu
do apoſtoli aſſerunt nos dicere (abſit) q2 pecca
tũ ad gr̃am per ſe nõ diſponit ſed magis auer
tit. ꝙ ãt abũdãtia gratie ſequit' poſt peccatũ:
aliqñ hoc ꝓuẽit ex bõitate dei qui elicit bõa ex
malis: nõ tñ elicit hoc ſemꝑ ad bonũ peccãtis:
ſicut pꝫ in dãnatione malorum ex qua de⁹ elic̃
augmẽta glorie electorũ (Qui. n.) Hic probat
dictũ ſuũ ꝑ rõnẽ. oſtẽdens ꝑmo ꝙ in peccato
nõ ſit ꝑmanendũ. 2°. ꝙ virtuoſe ſit operandũ.
Et he ſũt due partes iuſticie. ſ. declinare a ma
lo ⁊ facere bonũ. ſecũda pars ẽ ibi. Liberati ãt
Prima adhuc in. 2. Primo. n. probat peccatũ
eẽ dimittẽdum. 2°. docet dimittẽdi modũ ibi.
Non ğ regnet. Circa ꝑmum ponit duas rões
cõnexas. iõ eas ſimul ponit ⁊ declarat. Ad cu
ius euidentiã ſciendũ ꝙ vita frequẽter accipi
tur pro operatione vite. ſicut intelligere ⁊ ſcire
dicunt' vite: ⁊ ex hoc conſeq̃nter vita alicui⁹ dr̃
operatio i qua ꝑncipaliter occupat'. ſicut pota
re dr̃ vita ebrioſi ⁊ peccare vita peccatori. ⁊ age
re iuſte vita virtuoſi hoĩs. Itẽ generatio vni⁹
contrarij ẽ corruptio alteri⁹ ⁊ ecõuerſo. ⁊ ex his
format. 2. rões ad dimittẽdũ pcc̃m totalr̃ nos
monẽtes. Prĩa ẽ q2 ꝑ baptiſmũ mortui ſumus
pcc̃o. ⁊ ſic de vita pcc̃i nihil ãpli⁹ dꝫ i nobis appa
rere. ⁊ h ẽ qõ dr̃ (Qui. n. mortui ſum⁹ pcc̃o quõ
adhuc viuem⁹ i illo:) opa pcc̃i exercẽdo. q. d. ñ de
cet. Cõſeq̃nter oñdit nos mortuos eſſe pcc̃o. d.
(An ignoratis) quaſi diceret nõ debetis ignora
re (quia quicũq3 baptizati ſumus i xp̃o ieſu). i.
in fide chriſti (in morte ipſius baptizati ſum⁹)
. i. per virtutẽ mortis ei⁹ a qua baptiſmus hẽt
efficaciam (Conſepulti. n. ſumus cum illo per
baptiſmũ). i. aſſimilati xp̃o ſepulto: q2 ſicut xp̃s
ſepultus fuit i terra ſic baptizatus mergitur i
aqua (i mortẽ). i. in ſimilitudinẽ mortis reſpe
ctu vite peccatricis. Sa rõ ẽ q2 mori peccato eſt
noue vite inchoatio i qua aſſimilamur chriſto
reſurgẽti. ⁊ iõ ſicut xp̃s reſurrexit ad vitã imõ
talẽ: ita hic vita gr̃e nõ debet amplius i nobis
iterrũpi ꝑ culpã. ⁊ hoc ẽ quod dr̃ (vt quomodo
reſurrexit xp̃s a mortuis ꝑ gl̃iam pr̃is). i. ꝑ po
tẽtiam gl̃ioſam (ita ⁊ nos i nouitate vite ambu
lemus) ſine interruptione mortis culpe (Si. n.
cõplantati ⁊c̃). q. d. per mortẽ xp̃i ſum⁹ euulſi
de peccato tanq̃ de terra mala: ⁊ plãtati i ter
ra gr̃e bone cũ xp̃o (ſcientes quia vetus homo
noſter). i. cõuerſatio peccati (ſimul crucifixus
ẽ) vt vltra nõ viuat tali vita: ſicut nec xp̃s vl
tra paſſibili uita vixit (vt deſtruatur corp⁹ pec
cati). i. congeries peccatoꝝ: ſicut Math. 6. dr̃.
Si oculus tuus fuerit neq̃ totũ corpus tuũ te
nebroſũ erit. i. tota cõgeries operũ tuoꝝ. vt ibi
dẽ dicit gloſa (vt vltra non ſeruiam⁹ peccato)
nos ei ſubijciendo (Qui. n. mortuus ẽ). i. confi
guratus morti xp̃i per baptiſmũ (iuſtificatus ẽ
a peccato) q2 baptiſmus delet culpã ⁊ penam.
(Si ãt mortui ſumus cũ xp̃o). i. ei⁹ morti confi
gurati (credimus quia ſimul viuemus cũ eo)
vita gr̃e) q2 corruptio vite veteris ẽ inchoatio
noue (Scientes q2 xp̃s reſurgẽs a mortuis iã
nõ moritur) q2 ſurrexit ad vitã imortalẽ (mors
illi vltra nõ dominabitur) ſicut dñabit' dãna
tis mors gehẽne. licet nõ moriant' corpore (Qd
ãt mortu⁹ ẽ). ſ. xp̃s (peccato). i. ꝑ peccato tollẽ
do (mortu⁹ ẽ ſemel) vnica. n. mors xp̃i ſuffic̃ ad
tollẽdũ oĩa peccata ꝑterita pñtia et futura (qd
ãt viuit). ſ. xp̃s (viuit deo). i. vita diuia. In quã
tũ. n. deus vita diuia ẽ ſibi naturalis. ⁊ inq̃tũ
homo ẽ ſibi cõuincata. Igitur ex predictis con
cludit (Itaq3 ⁊ vos exiſtimate vos mortuos q
dem eſſe peccato) per totalem dimiſſionem cul
pe (viuentes autem deo). i. vita gratie (in chri
ſto ieſu domino noſtro). i. per ieſum xp̃m tanq̃
per mediatorem noſtrũ (Non ergo) Poſtquã
induxit nos ad dimittendum peccatum. hic con
ſequenter docet dimittendi modum. ⁊ diuidit'
in duo. quia ꝑmo deſcribitur modus huius di
miſſionis. ſecundo oſtenditur nobis poſſibilis
ibi. Peccatum. n. Modus autem vitãdi pecca
tum ẽ per repreſſionẽ fomitis. iõ dicit (Non er
go regnet peccatũ in veſtro mõtali corpore) ita
ꝙ ad eius impulſũ ſtatim moueamini ad opus
perficiendũ (vt obediatis concupiſcentijs ei⁹)
Iõ. n. ẽ ordo peruerſus. quia appetitus ſenſiti
uus debet obedire rationi (ſed neq3 exhibeatis
mẽbra veſtra ⁊c̃). i. nõ adaptetis ea ad maluꝫ.
ſicut eñi per frequẽtem actum carpentandi q̃
dam fit impreſſio artis i manu artificis aptãs
eam ad recte ⁊ faciliter percutiendũ. ſic ex fre
quentatione operis mali fit quedam impreſſio
in membris corporis aptans ea ad male opan
dum. Et dicit (iniquitati.) propter peccata q̃
ſunt contra deum (⁊ peccato) quãtum ad ea q̃
ſunt in proximum: vel in ſeipſũ (ſed exhibete
vos deo) ideſt aptate vos ad ſeruiendum ei (⁊
membra veſtra arma iuſticie) ideſt inſtrumen
ta ad iuſticie opera. per frequẽtationem enim
boni operis fit impreſſio in membris corporis.
per quam redduntur prompte mobilia ad op⁹
bonum (Peccatum enim) Hic conſequẽter oñ
ditur dictus modus nobis poſſibilis. Et diui
ditur in duo. Primo oſtendit' propoſitum. ſecũ
do ſoluitur argumẽtum ad oppoſitũ ibi. Quid
ergo. Circa primum ſciendũ ꝙ repreſſio fomi
tis eſt nobis poſſibilis: quia per gratiam chri
ſti poſſumus vitare omne peccatũ mortale. ca
rentibus autem hac gratia non ſic eſt poſſibile
quia licet non ſit neceſſarium eos peccare con
tinue: tamen nõ poſſunt diu vitare peccatum
mortale. cuius ratio eſt: quia ſic exiſtentes in
gratia non poſſunt omnino vitare peccatũ ve
niale. eo ꝙ ſenſualitas in eis non eſt totaliter
ſubdita rationi. ſic in carentibus gratia ratio
non eſt ſubiecta deo. et ideo nõ poſſunt diu ſta
re quin incidant in peccatũ mortale. maxime
in repentinis in quibus agit homo ſecundum
habitum et finem preconceptum. gratia autẽ
ſic deo coniungit: ⁊ inclinationem fomitis di
minuit ꝙ habens eam vitare poteſt omne pec
catum mortale. Et hoc eſt quod dicitur (Pec
catum enim) ideſt fomes inclinans ad pecca
tum (vobis nõ dominabitur) ſicut dominatur
carentibus gratia ratione dicta. Ideo ſubdit'.
(Non enim ſub lege eſtis) ſcilicet moſaica: que
gratiam non conferebat (ſed ſub gratia) ſcilicꝫ
chriſti: cuius ſacramenta gratiam conferunt.
(Quid ergo. peccabimus:) Hic remouetur que
dam obiectio: que poſſet fieri contra illud dic
tum apoſtoli. Non ſumus ſub lege: ſed ſub gra
tia. Peccatum enim eſt tranſgreſſio legis diui
ne. ſi igitur abſoluti ſumus a lege. per conſeq̃ns
ab eius tranſgreſſione: vt videtur. ⁊ ſic habe
mus libertatem agendi contra legem. Hoc eſt
quod dicitur (Quid ergo. peccabimus) agẽdo
libere contra legem (quoniam non ſumus ſub
lege ⁊c̃) Et reſpondet dicens (Abſit) quaſi dice
ret. nõ valet obiectio. quia tempore noue legi
manent precepta moralia. eo ꝙ ſunt de dicta
mine rationis recte. propter quod non ſumus
abſoluti ab eorum obligatione. ideo ſubditur
(an neſcitis) quaſi diceret. ſcire debetis (quo
niam cui exhibetis vos ſeruos) ad obediendũ
ad eius nutum (ſerui eſtis eius) hoc eſt per ſe
notum (ſiue peccati ad mortem) ideſt cuius ſer
uitus ducit ad mortẽ gehenne (ſiue obeditõis)
preceptis diuis (ad iuſticiam) hic obtinẽdam
⁊ i futuro vita eternã. iõ ſubdit (Gratias autẽ

deo ꝙ fuiſtiſ ſerui peccati) ſed mō nō eſtiſ. Gra
tie.n. nō ſunt agende de pcc̄i cōmiſſione. ſꝫ de
eius dimiſſione (obediſtis āt) Hic pōit tria ex
quibus laudabil' reddit' obediētia. Primū ꝙ
ſit pmpta cū dicit (obediſtis) ⁊ nō dicit obedie
tis. 2º ꝙ ſit volūtaria. iō ſubditur (ex coꝛde) p
coꝛ.n. quod mouet alia mēbꝛa ītelligit' volūtaſ
que mouet alias vires ad operatiōes ſuas. 3º
ꝙ ſit diſcreta. iō ſubdit' (in eā foꝛmā doctrine)
.ſ. catholice per xp̄ꝫ ⁊ aplo͛s p̄dicate (Liberati)
Poſtq̄ꝫ induxit apl's ad peccatū dimittendum
hic īducit ad virtuoſe agēdū. ⁊ hoc ex duobus
.ſ. ex opis facilitate. ⁊ eius vtilitate 2º ibi. Cū
.n. Circa p̄mū dicit cōtinuās ſe ad p̄cedentia.
(Liberati āt a peccato) per ei⁹ dimiſſionē (Fui
facti eſtis iuſticie) .i. obligati ad iuſticie opatio
nē (humanū dico). q.d. hoc ē facile ⁊ conſonū
rōni. p cōſuetudinē.n. talis opatio delectabil'
reddit' vt pꝫ ad ſenſū. ⁊ habetur. 2. Ethi. iō cō
cludit (Sicut.n. exhibuiſtis mēbꝛa vr̄a) .i. ea
feciſti habilia ex cōſuetudine mala (ſeruire im
mūdicie) .i. ad ſeruiēdū peccatis carnalib⁹ (et
iniquitati) .i. peccatis ſpūalibus (ad iniquita
tē) .i. ad mali veſtri cōſūmationē. ſm illō Apo.
22. Qui in ſoꝛdib⁹ ē ſoꝛdeſcat adhuc (Ita nūc)
.i. tempoꝛe gratie (exhibete mēbꝛa veſtra) p bo
nā cōſuetudinē habilitātes (ea ſeruire iuſticie.)
quaſi diceret illud ē leue. quia nō plus laboꝛiſ
requirit' in ſeruitute dei que ducit ad gloꝛiā q̄ꝫ
ī ſeruitute diaboli que ducit ad gehennā (in ſā
ctificationē) .i. ad ſanctitatis cōſūmationē. ſꝫ
illud Apoc. 22. Sanctus ſanctificet' adhuc (Cū
.n. ſerui) Hic ad idē īducit ex uirtuoſi opis vti
litate. ⁊ hoc per cōpationē ad dānum quod eſt
in opere peccati dicēs (Cū.n. ſerui eſſetiſ pecca
ti libere fuiſtis iuſticie) .i. ſpoliati a bono iuſti
cie: quod ē dānum maximū. iō ſubdit (Quē er
go fructū tūc habuiſtis) .i. quam vtilitatē (ī q
bus nūc erubeſcitis) poſt pniam. q.d. nullā vti
litatē habuiſtis: ſed dānū maximū. iō ſubdit'.
(Nā finis illoꝝ) .i. peccato ſeruientiū (moꝛſ ē)
.ſ. gehenne. Et per oppoſitū cōcludit vtilitatē
vite virtuoſe. d. (Nūc vero liberati a peccato)
per eius dimiſſionē (ſerui autem facti deo) per
iuſticie operationē (habetis fructū veſtrū) q
duplex ē. ſ. gr̄a in pn̄ti. ideo dr̄ (in ſanctificatio
nem) ⁊ gl'ia ī futuro. ideo ſubdit' (finē vero ⁊c̄)
Sed q2 deus punit citra condignū. iō ſubdit'.
(Stipendia.n. peccati moꝛs) ⁊ p̄miat vltra cō
dignū. ita ꝙ gr̄a concurrit cū iuſticia. ideo ſub
ditur (Gra āt dei ⁊c̄. in xp̄o ieſu dn̄o noſtro) .i.
per ieſū xp̄m mediatoꝛem noſtrū. C. VII.

AN ignoꝛatis) Poſtq̄ꝫ apoſtolus oſ̄dit
virtutē fidei xp̄i in peccatoꝝ dimiſſiōe
hic idem oſ̄dit in legis ceſſatione. et di
uiditur in. 2. p̄mo oſtendit ꝓpoſitum. 2º cōclu
dit ꝙ in xp̄o ſit firmiter permanēdū. c. 8. Pꝛia
adhuc in duas. pꝛimo oſtendit legis ceſſatōē
2º circa hoc remouet erroꝛē ibi. Quid ergo dice
mus. Pꝛima adhuc in. 2. pꝛimo ꝓbat propoſi
tum. 2º declarat quoddam ſuppoſitū ibi. Cum
eni eſſemus. Circa p̄mū ſciendū ꝙ lex moſaica
fuit īperfecta reſpectu noue legis. quia ſtatus
illius populi fuit quaſi ſtatus puerilis Galat.
.3. lex pedagogus noſter fuit in xp̄o. aduenien
te vero ſtatu virili ceſſat puerilis. Ita aduenien
te noua que ē perfectionis ceſſauit vetus quātū
ad cerimonialia ⁊ iudicialia. dicit ergo (An ig
ratis fratres). q.d. nō. cuiuſ cauſā ſubdit (Sci
entibus.n. legem loquoꝛ) de romanis.n. credē
tibus aliqui erant conuerſi de iudaiſmo et illi
ſciebant legem moſaicam. aliqui ēt de gentili
bus. ⁊ illi ſciebāt legem ciuilē (quia lex ī homi
ne dominatur quāto tempoꝛe viuit) .i. ſcitis ꝙ
lex moſaica vel ciuilis habet virtutē coercen
di quāto tempoꝛe in ſuo roboꝛe manet. ⁊ iō ipſa
ceſſante ſicut lex moſaica ceſſauit adueniente
lege noua: nō eſt ampliuſ obligatoꝛia. Et ad h
inducitur exēplum de muliere: que ē ſub lege
viri. que obligatio ceſſat per moꝛtē viri. vnde
ſi reſurgeret nō teneret' eum recipere. niſi d cō
decentia ⁊ cū hoc ſuperueniente nouo conſēſu
⁊ idem iudiciū eſt de viro reſurgente reſpectu
vxoꝛis. q2 ī hoc ad paria iudicant'. Et hoc ē qō
dr̄ (Nam que ſub viro ē mulier ⁊c̄) ⁊ pꝫ littera
ex dictis vſq3 ibi (itaq3) vbi concludit ꝓpoſitū
applicans ad hoc dictum exemplū dicēs (Ita
q3 ⁊ uos fratres mei) ex eodem patre ⁊ mr̄e gēi
ti. ſ. ex xp̄o ⁊ eccleſia (moꝛtificati eſtis legi). ſ.
moſaice (per coꝛpus xp̄i) .i. per incoꝛpoꝛationē
cū xp̄o ſci membꝛa ipſius per baptiſmū: qui eſt
generatio noue vite ⁊ ſpūalis. ⁊ p conſequēſ eſt
coꝛꝛuptio vite veteris ⁊ legalis. quia generatō
vnius ē coꝛꝛuptio alterius (vt ſitis alteri⁹) .i.
xp̄i (qui ſurrexit ex moꝛtuis) incipiendo nouā.
vitam (vt fructificetis deo) opera noue vite fa
ciendo (Cum.n. eſſemus in carne) Hic cōſeq̄n
ter pꝛobat ſuppoſitum quoddam. ſ. ꝙ debent
fructificare deo. Cuius ratio eſt. quia fructus
ſapit natura terre in qua plantatur arboꝛ. con
uerſi vero ad fidem chꝛiſti per baptiſmū euel
luntur de mala terra ⁊ plantantur in bona. ſci
licet in chꝛiſto. vt dictum eſt ſupꝛa capitulo. 6.
ergo debent fructificare chꝛiſto. Et hoc ē quod
dicitur (Cum enim eſſemus in carne) ideſt car
naliter viuentes ante conuerſionem (paſſiōes
peccatoꝛum) ideſt concupiſcētie carnales que
bene dicuntur paſſiones. quia abijciunt a ſub
ſtantia noſtra ſpoliando nos gratuitis: ⁊ vul
nerando in naturalibus (que per legem erāt)
inquantum concupiſcentie per legem erant oc
caſionaliter excitate: vt dicitur infra. eodem
capitulo (operabantur in membꝛis noſtris) in
ducēdo illa ad perpetrationē mali. vt oculum
ad īpudice aſpiciendū ⁊ manū ad īmūda tāgē
dum. ⁊ ſic de alijs mēbꝛis (vt fructificarēt mō
ti) ideſt opera moꝛte digna facerent. quia tunc
plantati eramus in mala terra (Nūc autē) .i.
tēpoꝛe gratie ⁊ noue legis (ſoluti ſumus a lege
moꝛtis) .i. a lege moſaica que dr̄ hic lex moꝛtis
q2 moꝛtē inferebat coꝛpoꝛalē tranſgreſſoꝛibuſ
in caſibus multis. vt pꝫ ex decurſu illius legi.
⁊ quia legalia in paſſione ipſius xp̄i ſūt moꝛtua
per cōſequēs tūc ſum⁹ ſoluti a lege moꝛtis (In
qua detinebamur) obligati vſq3 ad tēpus xp̄i
per quē ab eius obligatione ſumus liberati. ꝓ
pter quod ſubditur (Ita vt ſeruiamus ī nouita
te ſpūs) .ſ. ſm regulā noue legis (⁊ nō ī vetuſta
te lr̄e) .i. ſm regulā legis veteris que ē lex ſcrip
ta. hoc ē intelligēdū quātū ad ea in quibuſ lex
vetus ē per nouā euacuata de quib⁹ pleni⁹ di
ctū ē ſ. Lex āt noua bene dr̄ nouitas ſpūs. q2 ñ
fuit ſcripta p xp̄m ſꝫ īpꝛeſſa coꝛdib⁹ apoſtoloꝝ
p ſpūm ſanctū renouātē coꝛda ⁊ linguas eoꝝ
Act. 2. De hac āt nouitate legis noue ⁊ vetuſta
te veteris ⁊ inſcriptione vtriuſq3 dr̄ Hiere. 31.
Ecce dies veniūt dic̄ dn̄s ⁊ feriā domui iſrl' et
domui iuda fedus nouū nō ſm pactū qō pepi
gi cū pr̄ibus veſtris ⁊c̄. Et ſubdit'. Dabo legē
meā ī viſceribus eoꝝ: ⁊ in coꝛde eoꝝ ſcribā eā
⁊ nō in tabulis lapideis vel in cartis. Per hoc
āt quod dic̄ dn̄s fedus nouū retractauit pꝛiuſ
qō fuit datū antiqs pr̄ib⁹ ꝓut deducit' Hebꝛe.
.8. (Quid ḡ dicemus) Hic remouꝫ erroꝛē occa
ſione p̄dictoꝝ incidentē. ex hoc.n. ꝙ apoſtoluſ
legē veterē vocauit legē moꝛtis. poſſet aliquis
credere ꝙ illa lex fuiſſꝫ mala ſic̄ credidit Ma
nicheus di. ꝙ a diabolo fuit data. Et iō hūc er
roꝛē remouet apl's oſ̄dens p̄mo ꝙ nō fuit ma
la. 2º ꝙ fuit bona ibi. Lex quidē ſcā. ⁊ 3º agit d
lege fomitis occaſione habita ibi. Uideo aliā
legē. Pꝛima adhuc in. 2. Pꝛio oſ̄dit ꝙ lex non
ē cā mali. 2º ꝙ ē ei⁹ aliqualiter occaſio ex par
te noſtri ibi. Occaſiōe āt. Circa p̄mū dic̄ (Quid
ḡ dicemus lex peccatū ē) .i. ſequit' ne ex dictis
nr̄is ꝙ lex ſit cauſa peccati (abſit) .i. nō ſequit'
hoc: quod ꝓbat. Ad cui⁹ ītellectū ſciēdū ꝙ pec
catū nō vitat' niſi inquātū cognoſcit' eē malū
ſm.n. quod dic̄ Dionyſius. Nullus ītēdēs ma
lū opatur ſꝫ bonū. Igit' illud p qō peccatū cog
ſcitur eē malū nō ē p ſe cauſa peccādi: ſꝫ magi
ē p ſe cauſa vitādi peccatū. Lex āt vet⁹ eſt hu
iuſmodi. q2 ante ei⁹ dationē ex cōſuetudie pec
cādi lex naturalis ī coꝛdib⁹ hominū ſic erat ob
fuſcata: ꝙ multa reputabāt licita q̄ tn̄ p ſe erāt
mala. ⁊ maxīe circa act⁹ interioꝛes aīe. pp qō
data fuit lex ad cognitionē clarioꝛē illi pplo d
q̄ xp̄s erat naſcitur⁹. pp qō erat p̄ ceteris īſtruē
dus. q2 debebat vigere ſpūali ſcītate. lex igit' ñ
ē cā peccati p ſe. Hui⁹ deductōis apl's pōit vir
tutē. ſ. ꝙ lex dat peccati cognitionē. d. (Sꝫ pec
catū nō cognoui) eē malū ſaltē ī mlt̄is pp obfu
ſcationē legis natural'. Et loqt' apl's in pſōa ge
neris hūani ſic obfuſcati (niſi p legē) q̄ fuit da
ta ad quādā legis natural' renouationē. Et po
nit exēplū d actu īteriori pcc̄i. d. (Nā ꝯcupiſcē
tiā neſciebā) ſupple pcc̄m eē. lꝫ hoc exp̄matur ī
aliqb⁹ libꝛis. nō tn̄ ē de textu. nec ē ī libꝛis coꝛ
rectis. ſꝫ q2 ſubītelligēdū ē aliq doctoꝛes poſu
erūt illud ī gloſa interlineari: q̄ poſtea p igno
rātiā ſcriptoꝝ īſerta ē textui (niſi lex diceret ñ
ꝯcupiſces) Exo. 2. ī h ꝓhibēs actū īterioꝛē re
ſpectu mali (Occaſiōe āt) Hic ꝯn̄r oſ̄dit ꝙ lex
aliq̄l'r fuit occaſio pcc̄i ex pte nr̄a. Uno mō ab
īterioꝛi: q2 hō appetit libertatē: ⁊ freq̄nter ī h
decipit': credēs eē libertatē agere quicqd vult
ſine freno legis: qō tn̄ ē deſtructio libertat' ſm
philoſophū. ⁊ iō hō nitit' in vetitū. pp qō per le
gē ꝯcupiſcētiā ꝓhibērē ꝯcupiſcētia fuit ī ꝯriū
excitata. Alio mō ab exterioꝛi. demō.n. p tēta
tionē magis nitit' deijcere hoīes q ſūt ī ſtatu ſā
ctioꝛi. Ppl's āt iſrl' p ſuſceptōē legis ī ſtatu ſā
ctioꝛi fuit poſit⁹ Deutero. 4. Que ē alia gēs ſic
īclita. vt hēat cerimōias iuſtaq3 iudicia ⁊ vni
uerſā legē ⁊c̄. Propter qō poſt legē datā demō
magis conabat' in eo ꝯcupiſcētiā excitare. Et h
ē qō dr̄ (Occaſione āt accepta) duob⁹ dictis mo
dis (peccatū) .i. ꝯcupiſcētia q̄ dr̄ peccatū: eo ꝙ
ē cauſa peccati. eo mō quo ſol dr̄ calidus. q2 eſt
cā caloꝛis (p mādatū) .i. p legē q̄ freq̄nter man
datū dr̄: eo ꝙ cōtinet dei mādata (Operata ē
ī me oēm ꝯcupiſcētiā) .i. augmētabat ī me ī cō
tinuū peccādi (Nā peccatū) .i. cōcupiſcētia (oc
caſione accepta p mādatū) modis dictis (ſedu
xit me) trahēdo me ad ꝯſenſū peccati moꝛtaliſ.
⁊ p illud occidit me īducēdo ad op⁹ (Itaq3 lex)
Poſtq̄ꝫ apoſtolus oſ̄dit legē nō eē malā. h oſ̄
dit eā eē bonā. Et p̄ facit ꝓpoſitū. 2º remouꝫ ob
iectionē ī cōtrariū ibi. Quid ḡ. Circa p̄mū dic̄.
(Itaq3 lex ſcā) quod ſtati declarat. q2 ītentio le
gis ē hoīes facere bonos. io. Ethi. Lex vet⁹ eſt
huiuſmodi. q2 oꝛdinabat hoīes ad deū p pꝛece
pta cerimonialia. Iō ſubdit' (Et mādatū ſcūꝫ)
Illud.n. ſanctū dr̄ quod ad dei cultū oꝛdinat'.
Itē oꝛdinabat iuſte viuere ad pꝛimū p p̄cepta
iudicialia. ꝓpter qō ſubdit' (⁊ iuſtū) Itē oꝛdīa
bat hominē ad ſeip̄m p moꝛalia p̄cepta de q
buſ ſubdit' (Et bonū Quid ḡ) Hic ꝯn̄r remouꝫ
quādam obiectionē in cōtrāriū. 2º confirmat
ſuū ꝓpoſitū ibi. Scimus autē. Pꝛimo.n. facit
obiectionē. Poſſet enī aliquis dicere. licꝫ lex
ſit bona ſecūdum ſe ⁊ abſolute. tamē mala eſt
ēt per ſe homini lapſo in quo eſt carnis ad ſpiri
tū rebellio que p legē excitat' vt dictū ē. q2 ly ſi
cut licet vinū ſit abſolute bonū. tamē malū ē
febꝛicitāti. Et hoc ē quod dicitur (Quod ergo
bonū ē in ſe) .ſ. lex (mihi factū ē moꝛs) Cōſeq̄n
ter hoc remouet dicēs (Abſit) Nō.n. ſic̄ ē d vi
no. q2 vinū p ſe ⁊ directe augmētat caloꝛē febꝛi
lē. ⁊ ſic ē malū febꝛicitanti. Lex āt p ſe nō ē fe
bꝛicitatiua concupiſcentie: ſꝫ magis repꝛeſſiua
pꝛopter quod talis excitatio pꝛouenit ex homi
nis malicia ⁊ demonis nequitia. vt dictum eſt
Pꝛopter quod lex ex hoc non poteſt dici mala
ſicut aliquando ex bono actu alicuius aliuſ ex
ſua malicia ſcandalizatur. nec ex hoc operans

bonū vel eius actus peiorat̄:niſi faceret īventi
one aliū ſcādalizandi.⁊ tunc actus ei⁹ ex tali ī
tentione eſſet malus. Dicit igit̄ (abſit).ſ.legem
eſſe malā per ſe homini lapſo(ſed peccatū).i.ꝯ
cupiſcētia(vt appareat peccatū).i. vt appare
at mala(per bonū).i.per legē. q2 oppoſita iuxͣ
ſe poſita magis eluceſcūt(operatū ē mihi mor
tē).i.ipſa cōcupiſcētia ex malicia homis ⁊ neq
tia demonis duxit me ad peccatū mortale(vt
fiat ſupra modū peccās peccatū).i.ipſa cōcupi
ſcētia excitata inducēs ad peccatū(per māda
tum).i.per legē occaſionaliter.tamē ſolum ita
ꝙ cū dicitur hic vt fiat ⁊c̄.li vt nō tenet̄ cauſa
liter.quia lex per ſe nō excitat concupiſcētiam
ſed cōſecutiue.tamē quia ad dationē legiſ ſecu
ta ē concupiſcētie excitatio per maliciā homis
⁊ nequitiam demoniſ(Scimus.n.) Hic apoſto
lus confirmat ſuū ꝓpoſitum per teſtimonium
legis natural̄.Et hoc dupliciter. Primo in ma
lis.2°.in bonis ibi.Inuenio igit̄. Ad euidentiaȝ
huius ſciendū ꝙ lex ſcripta diuīa vel humana
ē quedā determiātio legis naturaliſ.⁊ iō ſi ē le
gi naturali cōſona bona ē:ſicut concluſio que
p̄mis principῳs cōcordat. ⁊ mior propoſitio q̄
accipitur ſub maiori bene accipiatur. Item ad
uertendum ꝙ in homine ē duplex pars.ſ.rō et
ſenſualitas que aliter nominātur ſpiritus ⁊ ca
ro.⁊ homo interior ⁊ exterior: per rōnem vero
homo ē homo per quā diſtinguitur a brutis p̄
mo Metha.aīalia imaginationibus ⁊ memo
rῳs viuunt.homo vero ratōe ⁊ intellectu.pro
pter qō illud quod agit homo: vel vult ſecūdū
dictamē recte rōnis illud dr̄ proprie agere vel
velle.q2 illud agit inquātum homo. Illud aūt
quod agit vel vult ſequēs impulſū ſenſualita
tis nō dr̄ ꝓprie agere vel velle.quia nō cōuēit
ei ſm ꝙ homo: ſed prout conuenit cū brutis.
Iſtis igitur ſuppoſitis fit talis ratio. illa lex ē
bona que ꝓhibet ſequi concupiſcētiam carna
lem ſeu ſenſualitatē.quia in hoc ē conſona legi
naturali. Lex aūt moſayca ē huiuſmodi dicēſ.
Nō concupiſces. vt dictū ē ſupra.ḡ ⁊c̄. Hāc āt
ſentētiam ponit apoſtolusītricate ⁊ diffuſe di
cens(Scimus.n.quia lex ſpūal̄ eſt).i.ordinās
hominē ad ſequendū inſtinctum ſpūs vel rōiſ
(ego āt carnalis ſum).i.ſequēs carnis ſeu ſēſu
alitatis impulſum. Et loquit̄ apoſtolus vt ē di
ctum ē ī ꝑſona generis humani lapſi.in q̄ plreſ
ſunt ſequētes impulſū ſenſualitatis:q̄ȝ rōnis.
(Venūdatus ſub peccato).ſ.priorum parētuȝ
per quos genus humanū incurrit rebellionem
carnis ad ſpiritū.iō ſequit̄ (quid.n.operor) ſē
ſualitatem ſequēs (nō intelligo).i.int⁹ nō lego
cōſonans dictamini legis natural̄.ſed magl ꝯ
trariaȝ (nō.n.quod volo bonū) ſecundū rati
onis dictamen(Hoc ago)impeditus ſenſuali
tatis impulſu(ſed ꝙ odi malum) ſm rōneȝ (Il
lud facio) tractus a ſenſualitate(ſi āt qō nolo)
ſm rōnem (Illud facio) tractus per ſenſualita

tem(Conſentio legi quoniā bona ē)q2 prohibȝ
illud quod ē odibile ſm dictamen rōnis recte
(Nunc āt nō operor illud)q2 nō operor illō ſȝ
ꝙ homo.ſed ſm ꝙ brutum. vt dictū eſt ſupra,
(Sed quod habitat in me peccatū).i.concupi
ſcētia que dr̄ peccatū modo ſupra dicto.q2 ipel
lit ad hoc operandū(Scio .n)per experientiā re
bellionis carnis ad ſpiritū(quia nō habitat ī
me)hoc ē in carne mea(bonuȝ).i.inclinatio ad
bonū:ſed magis ad oppoſitum.⁊ dicit in carne
mea.ſ.corruptibili ⁊ corrupta ꝑ peccatū ade.q2
talis inclinatio mala nō fuit in carne hūana ꝑ
ſtatu innocētie. Vel aliter(In carne mea).q d.
in alia pte mei.ſ.in rōne nō ē inclinatio ad ma
lum ſed ad bonū. Rō.n. ad optimū deprecat̄.
iō ſubditur(nā velle).ſ.bonuȝ(adiacet mihi)
ſm rōnem (perficere āt bonum nō inuenio) ꝓ
pter ſenſualitatē impedientē(nō.n.quod volo
⁊c̄)exponatur vt prius quia repetitio ē eiuſdē
ſnīe ad maiorē aſſertionem(inuenio igit̄ legeȝ)
Hic oſtendit̄ idem ꝑ teſtimoniuȝ legis natura
lis ī bonis cui concordat lex ꝑcipiēdo illa que
homo vult ⁊ agit ſequendo dictamen recte rō
nis. vt deū colere parentes honorare ⁊ huiuſ
modi.⁊ hoc ē quod dicitur(Inuenio igitur le
gem).ſ.conſonam(mihi volēti facere bonum)
ſecūdum legis naturalis dictamen(quoniam
mihi malū adiacet)quia magis ꝓmptus ē ho
mo ad ꝑficiendum malum in opere q̄ȝ bonum
ꝓpter corruptionē nature(Condelector.n.lege
dei).i.ei cōcordo(ſm interiorē homineȝ).i.ſm
naturale rōnis dictamen:quia rō dr̄ homo ite
rior ⁊ ſenſualitas exterior(uideo autem aliȝ)
Hic habita occaſione ex dictis de lege natura
li ⁊ diuina determinat de lege fomitis.Cui⁹ pri
mo malitiā oñdit. 2°.ab eo liberari petit ibi. In
felix ego homo. Circa primū oñdit ei⁹ maliciaȝ
ꝑ hoc ꝙ nō ē lege naturali cōſona.ſed magl cō
traria.⁊ iō nō dicitur lex niſi per modū trāſla
tionis.nā bona ad mala trāſferimus: ſicut dr̄
bon⁹ latro.5. Metha. Et hoc mō leges tyrāno
rum leges dicunt̄.⁊ ſic ē de lege fomitis ō q̄ di
cit Video āt legē aliam ī mēbris meis).i.icli
nationē que ducit mēbra tanq̄ȝ ligata ad mala
⁊ ſic dicitur lex a ligādo(Repugnāteȝ legi mē
tis mee).i.legi naturali que impreſſa eſt menti
(Et captiuātem me in lege peccati) per cōſue
tudinē peccādi q̄ tenet hominē ī peccato: ſicut
captiuū ī carcere(Infelix ego homo) Hic cōſe
q̄nter petit liberari:dicēs ī ꝑſona generis hūa
ni(Infelix ego hō) ꝑ cōruptionē nature(Quiſ
me liberabit de corpore mortis hui⁹)nō dic̄ de
corpore abſolute.q2 facit ad beatitudinē aīe q̄
nō erit ꝑfecte beata donec fuerit ſuo corpori re
unita ſed dicit(De corpore mortis hui⁹)q2 ſan
cti reſurgēt ī corpore īmortali ⁊ reſpōdet apl̄s.
(Grā āt dei per ieſū)q2 ī pñti liberat a lege fo
mitis inquātum ē culpa. Unde ⁊ in renatis ꝑ
baptiſmū primi motus nō ſunt culpe ſȝ ſolum

pena. ⁊ exercende virtutis materia.in futuro
vero liberabit etiam a lege fomitis īquātū eſt
pena quando reformabit corp⁹ hūilitatis nr̄e.
cōfiguratū corpori claritatis ſue Philip.3. Ex
ꝑdictis igitur cōcludit(Igit̄ ego ipe ī vita pñti
(mente ſeruio legi dei).i.ſȝ inclinationē ratō
nis(carne autem) ideſt ſequendo carnis incli
nationem(Legi peccati) VII

Nihil ergo) Poſtquā apl̄s oñdit ceſſatō
nē legis factā ꝑ xp̄m. hic ꝯſr oñdit ꝙ
xp̄o ſit totaliter adherendū.⁊ diuidit̄ ī
duo.p̄ facit ꝙ dictum ē. 2°. ne videatur iudeoſ
tāquā expoſus relinquere oñdit erga eos ſuum
affectum capitulo.9. Prima in duas .q2 p̄ oñ
dit huius adheſionis fructum vel vtilitatem.
2°. modū e⁹ ſeu firmitatem ibi. Quis ergo nos
ſeparabit. Prima adhuc in duaſ.q2 p̄ oñdit hu
iuſmodi quātū ad euaſionem. 2°. quātū ad cō
ſecutioneȝ boni ibi. Quicūq3.n.ſpiritu dei agū
tur. Prima adhuc ī duas.p̄ ponit intētū. 2°. de
clarat ipſū ibi. Nam qō īpoſſibile ⁊c̄. Circa p̄⁹
dicit(Nihil ergo nūc dānationis).i.nulla dā
nationis cā(⁊ his qui in xp̄o Ieſu) ſunt ꝑ fideȝ
caritate formataȝ (qui non ſecundū carnē am
bulant).i.operantur.ſed magis ſecūduȝ ſpiri
tum quātum ad opa ex fide ſequētia. q2 fides
ſine operibus mortua ē. Iaco . ſecundo capit.
Nullus eni dānatur niſi pro peccato originali
actuali vel mortali. vl̄ pro pena ꝑ Adam icur
ſa per quē moduȝ ſācti patres deſcenderūt ad
limbū inferni:quāuis eēnt mundati ⁊ libera
ti ab originali peccato ⁊ actuali. Fides autem
xp̄i liberat ab originali ⁊ actuali ⁊ a pena icur
ſa pro peccato ade.inquātum in baptiſmo qui
eſt ſacramentum fidei cōicatur totaliter virt⁹
paſſionis xp̄i q̄ abſtulit impedimentum natu
re.iō dicit(Lex.n.ſpiritus vite ī xp̄o Ieſu) lex
eni euāgelica dicitur lex ſpiritus.q2 īpreſſa fu
it cordibus apoſtolorū ꝑ ſpiritū ſanctū. Et lex
vite .q2 viuificat per gratiā quā cōferūt ſacra
menta noue legis(Liberauit me a lege pecca
ti).i.ab obligatione pro peccato actuali ⁊ mor
tali(⁊ mortis)q2 tollit oēm penā debitā ꝑꝑ qō
ſancti nunc morientes ſtatim euolāt ad gloriā
(Nam qō īpoſſibile) Hic ꝯſr declarat ſuū dic
tum.ſ.q̄liter lex xp̄i liberat.⁊ diuidit̄ in duas
ꝑtes.q2 p̄ declarat̄ modus h⁹ liberationis . 2°.
ponit̄ diſtictio ābulātiū ſecūdū ſpūȝ ⁊ ſm īpe
tū carnis ibi. Qui.n.⁊c̄. Circa p̄mū cōſideran
dū ꝙ ſecūdū nullū tp̄s nullus ſaluatur niſi ꝑ
xp̄m Act.4. Nec ēt aliud nomē ſub celo datū
ē hoīb⁹ ī quo oporteat ſaluos fieri. Iſta āt ſal⁹
dupliciter pōt hoīb⁹ applicari. Uno mō ꝑ fidē
⁊ ſic ꝑ xp̄m.⁊ ſic ſaluabāt̄ patres veteris teſta
menti.ſ. per fidē xp̄i vēturi . Aliqd eni anteq̄ȝ
ſit in effectu bene mouet ſecūdū actū aīe.ſicut
finis mouet agentē. Credere vō ē act⁹ aīe. Alio
mō applicatur ꝑ ſacramēta hoībus adhibita
que ſūt nr̄e iuſtificationiſ inſtrumenta ſepara

ta tamē. Sicut.n.edificatōis material̄ artifex
eſt cā efficiens principalis.manus īſtrumenta
lis coniūcta.ſecuris vero ſeparata.ſic in ſācti
ficatōe per gratiā deitas ē cā principalis .hūa
nitas xp̄i ſicut inſtrumētū cōiūctū.ſacramēta
vero noue legis ſicut inſtrumenta ſeparata re
cipientia ad hoc virtutem a deo mediante hu
manitate xp̄i ſicut ſecuris agit in edificationē
per motionem artificis mediante manu q̄ eſt ī
ſtrumentum cōiūctū.talis āt virtuſ dei ſeu ac
tio nō fuit in ſacramētis veteris legis que nō
poterant habere virtutē talem ab hūanitate
xp̄i vētura.q2 cā effectiua nō ē poſterior ſuo ef
fectu.⁊ hoc eſt qō dicitur(Naȝ qō impoſſibile
erat legi).i.ſacramentis legalib⁹ efficacia dic
ta carentibuſ(In quo firmabatur).ſ.lex vet⁹.
q2 ī hoc erat imperfecta.propter qō ſacramen
ta illi⁹ egena dicūtur ⁊ īfirma Gala.4. (ꝑ car
nem) q2 mūdabat corporaliter tantuȝ tollens
quaſdam irregularitates prohibentes ingreſ
ſum tēpli.contingentes ex tactu mortui ⁊ hu
iuſmodi.ꝑꝑ qō dicūtur iuſtitie carnis. hebreo
.7.(Deus filiū ſuū mittenſ in ſimilitudinē car
nis peccati) q2 aſſumpſit carnē paſſibilē.tñ nō
peccatricem(⁊ de peccato).i.de ſeipo facto ho
ſtia pro peccato.ſicut dicit̄ Oſee.4. Peccati po
puli mei comedent.q2 ſacerdotes pro peccato
hoſtias comedebant(Dānauit peccatū) . i.de
leuit per ſuam paſſionem(ī carne). i.in hoīe ſe
cundum illud pſal̄. Recordat⁹ ē q2 caro ſunt.
(Ut iuſtificatio legis).i.promiſſa in lege q̄ gra
tiam iuſtificantem promittebat ſed nō cōfere
bat(Impleret̄ in nobis).i.renatiſ ꝑ baptiſmū
gratiam conferentem ꝑ virtutē a xp̄o deriua
tam. vt p̄dictū ē(Qui nō ſecūdū carnē ſȝ ſecū
dū ſpiritū ambulāt) ꝑ bona opa. Q2 fides ſine
opeirbus nō ſufficit ad ſalutem cū ſit mortua
(qui enim ſecūdū carnem) Hic ponitur diſtin
ctio inter ābulantes ſecūdum carnē. ⁊ ſecūdū
ſpiritū. Et diuiditur in tres ꝑtes . p̄ ponitur h̄
diſtinctio.ſecūdo vnius ꝑtis imitatio ibi. Uos
aūt.3°. īſertur concluſio ibi. Ergo frēs. Primo
eni ponitur diſtinctō quātū ad iudiciū cū dici
tur(Qui eni ſecundū carnē ſūt). ſ. ambulātes
(que carnis ſūt ſapiūt).i. carnalia bona iudi
cant meliora ſpūalibus boniſ:erronee tñ.ſicut
lingua febricitantis infecta colera amara ea q̄
ſunt dulcia iudicat amara.q̄lis ē enim vnuſqſ
q3:talis finis ibi videtur.ſecūdo ethicorum(q
vero ſecūdū ſpiritū)ſupple ambulāt(q̄ ſūt ſpi
ritus ſētiunt) ſpiritualia bona carnalibus p̄
ponentes.ſicut lingua bene diſpoſita bene iu
dicat de ſaporibus. 2°. ponit̄ diſtinctio īter eoſ
quantum ad effectū cū dicitur(Nam pruden
tia carnis) qua q̄ſ bona carnalia caute ſcit ing
rere ⁊ proſequi(mors ē).i.mortem efficit culpe
⁊ gehēne.⁊ aliquando nature.q2 carnaliter vi
uentes frequenter citius alῳs moriūtur(Pru
dentia auteȝ ſpūs) q̄ qs ſpūalia bona diſcrete

qrit. ⁊ pſequit (Uita ⁊ pax). i. meret vitā gre i
preſēti. ⁊ pacē glorie in futuro. ibi. n. ē perfecta
pax eo ꝙ appetit⁹ totaliter quietatur (qm ſapi
entia carnis inimica ē deo) rebellās eis māda
tis. iō enim ſubdit (Legi. n. dei nō eſt ſubiecta)
⁊ per ꝯñs nec ipſi deo (nec. n. pōt) pp qō dīc ſal
uator Math. 16. Nemo pōt duob⁹ dñis ſeruire
. ſ. cōtrarijs. ſicut ē i pꝓpoſito (Uos aūt in car
ne non eſtis (Hic ponit vnius partis imitatio
. ſ. ambulātiū ſecūdū ſpiritū cū dicitur (vos āt
in carne non eſtis). i. eē non debetis (ſed i ſpū)
qꝛ renati eſtis per baptiſmū ex aqua ⁊ ſpiritu.
Joan. 3. (ſi tñ ſpūs dei habitat in vobis) pſeue
rando i gratia p baptiſmū accepta qō dicit ad
excludēdū eos qui poſt baptiſmū ad vomitū
reuertūt. de quibus ſubdit (Si qs autem ſpi
ritum xpi non hꝫ) qꝛ cecidit a gratia (hic nō eſt
eius). ſ. mēbrū merito: lꝫ aliqñ ſit miror (ſi aūt
in vobis xpūs ē) per gratiā (corpus quidē mor
tuuꝫ eſt pp peccatū). i. moriēdi neceſſitati ſub
iectum propter ade peccatum. quaſi dicat. hec
mortalitas non īpedit habitationē xpi ī nobis
per gratiam. qꝛ lꝫ reparatio hūane nature per
xpm facta ſit ſufficienter. quantū ad corpus ⁊
aiam. tñ ordinate nobis datur. qꝛ ſicut xps ha
buit p̄ corpus paſſibile. ⁊ poſt ħ ſurrexit ad vi
tam īmortalem: ita ⁊ fideles qui ſūt eius mem
bra ſibi conformantur per gratiam ſibi iuſtifi
cantē aiaꝫ. ſed adhuc habent corpus paſſibile
ſed in conſumatione finali induent īmortalita
tem glorie ex redundātia glorie aīe ad corpus
Et hoc ē qō dicitur (Spiritus vero viuit pp iu
ſtificationem) per gratiaꝫ ī pñti (ꝙ ſi ſpūs e⁹)
. i. dei patris (qui ſuſcitauit Jeſū xpm a mor
tuis habitat in nobis) per gratie pſeuerantiā.
(qui ſuſcitauit Jeſum xpm a mortuis ⁊c̄). i. ſi
militer ſuſcitabit nos ad vitā īmortalem (Er
go fratres) Hic concludit intentū. ſ. ꝙ fideles
debent obedire ſpiritui ⁊ non carni. ⁊ hoc ē qō
dicit (ergo frēs ⁊c̄) Et pꝫ ex dictis littera vſqꝫ
ibi (Si autem ſpū facta carnis mortificaueri
tis) appetitum ſenſitiuum per ratione virili
ter reſtringendo (viuetis) vita gratie ⁊ poſtea
glorie (Quicunqꝫ eni) Poſtq̄ꝫ apoſtolus oñdit
fructum adheſionis ad xpm quātū ad euaſio
nem mali. Hoc idē oñdit quātum ad cōſecutō
nem boni. ⁊ diuiditur in duas. Primo dclarat
huius boni magnitudinē. 2°. eius certitudinē
ibi. Quid ergo dicemus. prima adhuc in duas.
p̄ oñdit magnitudinem huius boni quantum
ad habitū. ſecūdo quātū ad actum meritoriū
ibi. Similiter autem. prima in duas. p̄ dclarat
propoſitum in habitu gratie. ſecūdo in habitu
glorie. ibi. Si aūt filij. Circa primū ſciendū ꝙ
ſicut ds per influxū generalem mouet creatu
ras ad perfectiones ſuas naturales ſic p influ
xum ſpecialē mouet creaturam rationaleꝫ ad
bonū ſupernaturale. ⁊ talis influxus a docto
ribus vocatur inſtinctus diuinus. Et iſta eſt

prima preparatio ex parte dei ad habitum gre
conſequendum. hūc ergo inſtinctuꝫ qui ē que
dam motio diuina aliqui ſequūtur. ⁊ ſic accipi
unt gratiaꝫ. Alij autē repellunt illū. ⁊ ſic habi
tum gratie non cōſequūtur. Quantum igitur
ad recipientes dicit (quicūqꝫ enim ſpiritu dei
aguntur) motionē dictam ſequendo. et in hoc
reguntur meliori principio q̄ꝫ ſit humana ratō
ſecundū qō dicitur Philo. in ſimili de bñ for
tunato. ca. de bona fortuna (Hi filij dei ſunt
. i. habitum gratie conſequūtur per quē ſunt fi
lij dei adoptiui. ⁊ bene dicitur. Quicūqꝫ ſpiri
tu dei aguntur ⁊c̄. qꝛ diuinus inſtinctus nulli
deficit in vita preſenti. ⁊ ideo qui habituꝫ gre
tie non conſequitur ſibi merito imputatur. qꝛ
ſenſus dicto inſtinctu eſt vltima diſpoſitio ad
gratiam habitualem que facit dei filiationeꝫ.
ideo ſubditur (Non eniꝫ accepiſtis ſpiritū ſer
uitutis iterum in timore) ſicut in veteri lege q̄
fuit lex timoris (ſed accepiſtis ſpiritum adop
tionis filiorum) per habitū gratie (Jn quo cla
mamus). i. deum vocare poſſumus (abba pr̄)
duo ſunt nomina idem ſignificantia vnum he
braicum: alteruꝫ latinum ad deſignandū du
plicem dei paternitateꝫ. Una cōis bonis ⁊ ma
lis qua pater eſt oium per creationem. Alia eſt
ſpiritualis qua pater ē iuſtor per gratie adop
tionem de qua adhuc ſubditur (Jpſe ſpūs). i.
ſanctus qui ē tertius in trinitate perſona (Te
ſtimoniū reddidit ſpiritui noſtro ꝙ filij dei ſu
mus) licet enim nullus ſciat via hūana ſe eſſe
filium dei per gratie adoptioneꝫ: tñ hoc poteſt
ſcire per ſpiritus ſancti reuelationē. Et hoc mō
ſciebat apoſtolus de ſeipſo ⁊ alijs quibus fac
ta eſt ſimilis reuelatio. ſecundum qō dicit pri
ma corinth. 2. Non accepimus ſpiritum huius
mundi. ſed ſpiritum qui ex deo eſt vt ſciamus
que a deo donata ſunt nobis. Poteſt hoc etiaꝫ
aliter exponi. qꝛ ſpiritus ſanctus ſignis ⁊ mira
culis reddit teſtimonium de veritate catholi
ce fidei. per quam efficimur filij dei adoptiui.
(Si autem filij) Hic conſequenter oſtenditur
ꝙ per adheſionem ad xpm habitum glorie cō
ſequimur ſub conditione tñ. ⁊ ideo p̄ hoc oñdit
2°. ad illam conditionē inducit ibi. Exiſtimo.
Circa primū dicit (Si aūt filij). ſ. adoptiui ſu
mus per habitum gratie (⁊ heredes) per cōſe
quens erimus per habitum glorie. hereditas
enim ſtabilitatē importat ſimiliter ⁊ habitus
maxime glorie. tenet autē dicta cōſequētia. qꝛ
filio adoptiuo debetur aliqua pars heredita
tis paterne. Hec autē hereditas eſt ipſa deitas.
que eſt beatitudo obiectiue. que nō diuiditur
per partes ſed tota habetur a quolibet bono.
nō tamē equaliter quia vnus eſt alio beatior.
⁊ hoc modo filijs diuiditur (coheredes auteꝫ
xpi) qui eſt naturalis filius dei. ⁊ ſic pertingi
mus ad gloriā anime ⁊ corporis ſicut ipſe (Si
tamē cōpatimur). tollerādo paſſiōes vite pre

. ſ. malicie dmonis. Et ut oia generaliter exclu
dat ſubdit (neqꝫ creatura alia poterit ⁊c̄) Et lo
quit hic apl̄s de pdeſtinatis. ⁊ quantū ad deſ
peratōꝫ finalē. qꝛ lꝫ peccēt aliquando tñ ſemper
ī caritate xpi moriuntur.

C VIIII

Veritatē dico) Poſtq̄ꝫ oñdit apl̄s ceſſa
tōꝫ legis factā p xpm: ⁊ ꝙ ei ē totaliter
adherēdū ne p hoc uideat iudeos reli
quere tanq̄ꝫ exoſos. iō ꝯñr hic oñdit erga eos ſu
um affectū. ⁊ hoc tripliciter. p̄ dolēdo de eorū
obſtinatione. 2°. orādo p eorū cōuerſione. 10. ca.
3°. cōpeſcēdo gētiles ab eorū īſultatione. ca. 11.
Pria ī duo. qꝛ p̄ oñdit ſuū affectū. 2°. remouet
īcidēs dubiū ibi. Nō āt. Circa primū dīc (Ue
ritatē aūt dico ī xpo ieſu) Et ē modus iurādi
ad aſſertionē ſui dicti. Ex quo pꝫ ꝙ iurare non
eſt pcc̄m viris pfectis ex cā ratōabili. ſic erat
ī ppoſito. qꝛ iudei de facili nō credebāt ſibi (in
ꝯſciētia mea) bene ordiāta (quō triſticia mihi
ē magna) quātū ad mētē (et cōtinu⁹ dolor) ex
aia redūdās ad carnē. ⁊ ſupplēdū ē p iudeorū
īfidelitate. qō declarat. d. (optabā ego ipē ana
thema eē a xpo). i. ſepatuꝫ ab eo. qō dupl'r pōt
ītelligi. Uno mō referēdo ad tp̄s ī q̄ pſequeba
tur xpm in mēbris. Act. 8. ⁊ hoc ex zelo iudaice
legis. ⁊ ſic optabat ſe eē ſepatū a xpo. Alio mō
referēdo ad tp̄s poſt ſuā cōuerſionē ī quo pdi
cabat fidem catholicā. ⁊ tūc aliqñ optabat ſe
pari a xpo p dilatōꝫ ſue glīe ad tp̄s ut ītēderet
ꝯuerſioni iudeorū ad fidē xpi. vñ dīc Philip. 1.
deſideriū hñs diſſolui et eē cum xpo. pmanere
ī carne neceſſariū eſt pp uos (p fratrib⁹ meis)
. ſ. cōuertēdis (qui ſūt cognati mei ſecūdū car
nē) fuit. n. apl̄s natōe iudeus de tribu bēiamī
ut ipēmet dicit īfra. 11. ⁊ Philip. 3. (quor adop
tio ē filiorū) qꝛ ppl̄s ille ſpiritualiter dict⁹ ē fi
lius dei Exo. 4. fili⁹ me⁹ pmogenit⁹ iſrl̄ (⁊ glīa)
qꝛ ei facte ſunt apparitōes diuie (⁊ teſtamētū)
quātū ad mādata dei data ppl̄o p moyſē (⁊ le
giſlatio) quātū ad pcepta decalogi a deo data
ppl̄o. Exo. 2 (⁊ obſequiū) diuini cultus (⁊ pmiſ
ſa pphetarū de xpo (Quorū pr̄es ex quibus ē
xps Math. 1. ſecūdū carnē. hoc dicit ad oſten
dēdū ꝙ ī xpo nō ſolū ē hūana natura ſecūduꝫ
quā deſcēdit a pr̄ib⁹ ueteris teſtamēti. ſed eti
aꝫ diuīa ſecūdū quā pcedit a pr̄e. iō ſubdit (q
ē benedictus ſup oia dus) ex quo manifeſte pꝫ
error arrij dicētis xpm eē purā naturā (nō āt)
hic circa pdicta remouet dubiū. Ex hoc enim
ꝙ dicit pmiſſa de xpo facta iudeis: q tñ nō re
ceperūt eū. poſſet aliqs credere fruſtratū fuiſ
ſe pmiſſū diuinū. iō hoc remouet per duplex
exēplū. ſecūdū ponit ibi. Nō ſolū. circa pmuꝫ
dīc (Nō āt) ſupple ſeqtur ꝙ exciderit verbuꝫ
diuinū) ab īpletione ex īfidelitate iudeorū. qꝛ
aliq eorū ut apl̄i ⁊ plures alij receperūt fidem
xpi ī qb⁹ pmiſſū di ē īpletū (nō. n. oēs q ex iſrl̄)
. i. a iacob alio noie dicto iſrl̄. Gen. 32. deſcende
runt ſupple (hi ſūt iſrahelite) p imitatōꝫ fid. ī

paulus iudeus ex tribu beniamin

ei⁹ qō declarat ī filijs abrahe: q nō oēs dicti ſūt
ſemē ei⁹: ſꝫ illi tñ q deſcēderūt p iſaac. Et hoc
ē qō dicit (Neqꝫ q ſemē ſūt abrahe) ſm teſtio
niū ſcripture (oēs filij) qꝛ filij abrahe de agar
⁊ de cethura nō ſūt dicti ſemē ei⁹. qō oñdit per
ſcripturā Gen. 21. (ſꝫ ī iſaac uocabit tibi ſemē)
de alijs aūt ſubdit (non q filij carnis) virtute
naturali geniti: cuiuſmodi fuerūt iſmahel ⁊ fi
lij cethure (hi filij dei). i. ad ei⁹ cultū electi (ſed
qui filij ſunt promiſſionis). ſ. diuine (eſtimāt ī
ſemine). ſ. abrahe. ⁊ q ſint illi oñdit p ſcripturā
dicēs (pmiſſionis. n. vbū hoc ē) qō ſubdit (ſm
hoc tp̄s). i. āno reuoluto ueniā ⁊ erit ſare fili⁹)
Gen. 19. Allegat āt hec auctoritas ⁊ alie ſeqnē
tes ſm trāſlationem. 70. que tp̄e apoſtoli erat
multū autētica. dicit aūt hic iſaac pmiſſionis
fili⁹. qꝛ v̄tute diuina naturā iuuāte fuit genit⁹
qꝛ pater erat centēnari⁹: ⁊ mater ſterilis ⁊ no
nagēnaria. igit cū pmiſſio facta abrahe Gen. 15
ꝙ ſemē ſuū eēt futur ſicut ſtelle: āte q̄ꝫ aliquē
hēret filiū. vt ibidē dicit: ⁊ tñ hec pmiſſio non
fuit impleta in oīb⁹ ei⁹ filijs: ſꝫ ſolū in iſaac. vt
dictū eſt. nec dicit fruſtrata. Sic nec pmiſſio p
pphetas de xpo eſt fruſtrata: q̄uis non oēs iu
dei ipm receperint p fidē: ſed aliqui ad hoc ele
cti (Nō ſolū) hic inducit aliud exemplū ad p
poſitū. ⁊ diuid' in duas ptes. qꝛ p̄mo ponitur
2°. remouet ex hoc dubiū. ibi. Quid ergo dice
mus. ē aūt exēplū hoc de filijs iſaac: q lꝫ eēt p
miſſionis. fili⁹ vt dictū ē. ⁊ p eū īplēda pmiſſio
diuina de ſemine abrae: nō tñ īpleta fuit ī duo
bus filijs ſuis eſau ⁊ iacob: ſꝫ in iacob tm̄. ⁊ tñ
dicit firma ⁊ v̄aciter eē impleta: et eadē rōne
pmiſſio de xpo: lꝫ nō fuerit īpleta ī oīb⁹ iudeis
ſꝫ in aliqb⁹ ad hoc ſpālr electis. dicit igit (Nō
ſolū aūt illa). ſ. ſara hūit filiū ex adiutorio grē
(ſꝫ etiā rebecca) ſm ꝙ dicit Gen. 25. Deprecatus
qꝫ ē iſaac dñm p vxore ſua: eo ꝙ eēt ſterilis: q
exaudiuit eū: ⁊ dedit cōceptū rebecce (ex vno
cō ubitu hñs geminos filios) hoc nō ē de tex
tu ſꝫ ſubītelligit: ppter qō fuit poſitū p modū
gloſe: ⁊ poſtea inſtū textui p ſcriptores (cū eni
nōdū nati fuiſſent). ſ. eſau ⁊ iacob (vt ſm elec
tionem). i. predeſtinationē dei liberam (ppoſi
tū dei maneret). i. pmiſſio dei firma eēt: ⁊ īple
retur (non ex operibus) quia nondū nati erāt
(ſꝫ ex vocāte). ſ. ex deo cui⁹ electio pcedit oia
iſta (Dcm̄ ē ei). ſ. rebecce. Gen. 25. (qꝛ maior). ſ.
eſau (ſeruiet minori) hoc fuit īpletū tp̄e dauid
deſcēdēte de iacob. qꝛ idumeā fecit ſibi tribu
tariam. 2. Re. 8. ⁊ qꝛ illa reprobatō eſau. ⁊ elec
tio iacob fuit ſignū reprobatōis: ⁊ electōis ad
gloriā. iō ſubdit (ſicut ſcriptū eſt) Malachie p̄
(iacob dilexi ⁊c̄) Circa ptem iſtam per hoc qō
dr̄ hic. Cū nihil boni egiſſent aut mali. tollitur
error origenis. qui dixit ꝙ merita pcedētia in
alia vita iſtā pcedente ſunt cauſa pdeſtiatiōis
⁊ reprobatōis diuine. qꝛ ſic eſau ⁊ iacob in illa
vita aliquid boni ⁊ mali egiſſent. ꝙ hic ſimplr

excluditur. Ité ſtc vitá huius mundi nõ fuit
alia: aliter nõ incepiſſet mũdus ſimpliciter ſi
cut dr̃ in ꝑncipio Geñ. Itez ſi fuiſſet talis vita
merita tamẽ creature ibi facta nõ potuiſſẽt ẽẽ
cauſa ꝑdeſtinationis. que ẽ actus volũtatiſ di
uine. q̃a tẽporale nõ poteſt eſſe cauſa eterni. Ꝺ
igitur repulſo tanq̃ȝ erroneo. Alij dixerunt ꝙ
ꝑſciẽtia meritoꝝ que eterna ẽ: ẽ cã ꝑdeſtiatõiſ
qua deus vult dare gloriá alicui ſicut rex dat
militi equũ: eo ꝙ ſcit uel eſtimat ipſũ bene vſu
rũ. ſȝ hoc nõ valet. q̃a merita ut ꝑſcita ſũt ordi
nata ad gloriá ſicut ad finẽ. volẽs aũt recte ⁊
ordinate cuiuſmõi ẽ deus. q non poteſt aliqd
velle niſi recte ⁊ ordinate nullo mõ vult finez
ꝑpter ea que ſũt ad finẽ ſȝ ecõuerſo. ⁊ ideo me
rita ut ꝑſcita a dõ ſine ꝑſciẽtia meritoꝝ nõ po
teſt eſſe ratio ꝑdeſtinationis: ſed ꝓcedit ex me
ra liberalitate diuia: ex qua aliqs eligitur ad
gloriá ⁊ ex hoc ꝯſequẽter ꝓuidet ſibi dare gra
tiá ꝑ quá poſſit mereri. Nec valet exẽplũ d̃ re
ge ⁊ milite. q̃a bonus vſus eq̃ nõ ẽ a rege cau
ſaliter ſicut meritũ ẽ a deo ꝑncipaliter (Quid
ergo dicemus) Hic ex dictis mouet dubiũ. ſ.
vtrũqȝ ex hoc ꝙ ex duob' frĩb' oĩo eq̃lib' vn'
reprobat̃ ⁊ ali' eligit̃ ipe dñs dicat̃ iniuſtus. ⁊
hoc ẽ qð dicit (Quid ergo dicem': Nũqd iniq
taſ apð deũ) reprobãdo eſau. iacob electo (Ab
ſit) hic ſoluit hãc dubitationẽ. ⁊ diuidit̃ i duas
q2 ꝑ dubitatio ſoluit̃. 2° ĩcõtrariũ obycit̃ ibi.
dicit itaqȝ. Pria i duas ſecũdũ duplicẽ modũ
ſoluẽdi. ibi dic̃. n. ſcriptura. Circa ꝑmũ ſciẽduȝ
ꝙ i illo qð alicui dat̃ ex mera gratia iniuſtitia
nõ hȝ locũ ſi nõ det̃ alteri. q2 grã põt vni fieri
⁊ nõ alteri ſine iniuſticia. ⁊ hoc dic̃ mãifeſte ſal
uator Mathei. 20. d̃ cultorib' vinee. Amice nõ
facio tibi iniuriá tolle qð tuũ ẽ ⁊ vade. hãc ſen
tẽtiá d̃clarat aplĩs ꝑ auctoritatẽ ſcripture Exo.
33. dicẽs (Moyſi eni dixit. Miſerebor) dando
grãz i tẽpe (Cui miſert' ſũ) i eterna ꝑdeſtiatione
(⁊ miaȝ ꝑſtabo) dãdo gloriá i effectu (cui miſe
rebor) cõcedẽdo nũc ſibi gratiá finalẽ: lȝ. n. i ef
fectib' diuie ꝑdeſtiatõis ꝑus ſit cã poſterioris
ꝑ modũ diſponẽtis. ⁊ poſteri' ꝑoris ꝑ modũ fi
nis. ſic ĩfuſio grẽ ẽ ꝑꝑ meritũ ſic ꝑꝑ finẽ. ⁊ op'
meritoriũ ꝑꝑ gloriá ⁊ grã eſt ꝑcipiũ opis me
ritorij ⁊ op' meritoriũ facit̃ glĩa dignũ: tñ toti'
ꝑdeſtiatõis nõ ẽ alia cã niſi volũtas diuia. iõ
cõcludit apl̃s (Igit̃ nõ ẽ volẽtis neqȝ currẽtiſ)
. ſ. hoĩs q̃ȝtũ ad affectũ vl' effectũ facere bonuȝ
meritoriũ qð excedit hoĩs facultatẽ (ſed miſe
rẽtis ẽ dei) q ſua mera liberalitate eternaliter
elegit ad gloriá ⁊ tẽporaliter electis dat gratiá
(Dicit. n.) hic ꝯñr idẽ oñdit ex maloꝝ punitõe
Circa qð ſciẽdũ ꝙ reprobatio aliqñ accipit̃ lar
ge. ⁊ ſic dicit ſimplicẽ negationẽ ad gloriá. ⁊ ſic
nõ hȝ cãm i re nec i dei ꝑſcientia ſic nec electio
ſeu ꝑdeſtinatio ei oppoſita. Alio mõ ꝓꝑe. ⁊ ſic ẽ
ordiatio alicui' ad penã: q̃ ñ ẽ iniuſta nec a deo
volita niſi ꝑꝑ culpã. ⁊ iõ reprobatõȝ ſic dictaȝ

qua ds aliquos reprobat ꝓcedit i deo ſecũduȝ
rationẽ tñ ꝑſciẽtie peccatorũ. Sic igit̃ nõ elec
ti a deo i peccatũ ruũt. nõ ꝑꝑ dei defectũ cuȝ ſi
deficiát eis iſtinct' diuini ad bonũ vt dictũ eſt
ſupra. ſȝ ꝑꝑ defectũ liberi arbitrij nõ recipiẽtiũ
illoſ inſtinct'. ⁊ ſic eis grã iuſte denegat̃ ⁊ ſic vl
teri' i peccatis idurát̃ ex malitia ſua ꝑ ſe: ſed ꝑ
accidẽs tãtũ a deo. q2 remouet ꝓhibẽs ſubtra
hẽdo gratiá q̃ nata ẽ cor hũanũ mollificare: re
trahit tñ eá iuſte vt dictũ ẽ ⁊ ſic idurati ordiná
tur ad penã. ⁊ ſic pȝ ꝙ i punitõe iniuſtoꝝ ⁊ ma
lorũ nulla ẽ iniuſticia apud deũ. Ad hãc ſñiaȝ
iducit apl̃s ſcripturá dicẽs (Dicit eni ſcriptu
ra pharaoni) Exo. 9. loquẽs in ꝑſõa dei (Q2 i hͦ
ipȝ). i. ꝑ flagella ſuꝑ te ⁊ ꝑpl'ȝ tuũ miraculoſe i
ducta (excitaui te) q2 nata erát te ad pñiá idu
cere: ſȝ q2 ill' abuſus ẽ pharao cor ſuũ idurádo
iõ ñ valuerũt ei: fuerũt tñ ad gloriá dei ánũci
andá ꝑ orbẽ ſicut videm' adipletũ. ⁊ hoc ẽ qð
dr̃ (vt oñdá i te virtutẽ meá) ꝑ facta mirabilia
(⁊ vt ánũciet̃ ⁊c̃) concludit igit̃ (Ergo c' vult
miſeret̃) dãdo ei finalẽ gratiá ⁊ gloriá: ⁊ hoc cõ
uẽit ei ꝑ ſe (⁊ quẽ vult idurat) ⁊ hoc conuẽit ei
tãtũ ꝑ accidẽs ⁊ iuſte. ut ꝑdictũ ẽ (Dicis itaqȝ)
Soluta dubitatõe: hic arguit icõtrariũ. ⁊ ꝑ ar
gumẽtũ ponit̃. 2° ſoluit̃ ibi. O hõ. Argumẽtuȝ
tale ẽ. Ex quo ex volũtate dei depẽdet idurató
peccatori: ⁊ vocatõ iuſti: videret̃ alicui ꝙ pec
catũ ⁊ iuſticia nõ eẽnt iputáda hoĩ ad meritũ
vl' demeritũ. q2 volũtas dei nõ põt ſuꝑari. ⁊ hͦ
ẽ qð dr̃ (Dicis itaqȝ mihi). i. arguis ex dictĩ mo
ſis ꝯ me (Quid adhuc q̃rit̃) d̃ ꝑmio iuſtoꝝ ⁊ pu
nitõe iniuſtorũ (Volũtati eni ei' qs reſiſtit) q̃ſi
. d. nullus. ⁊ ſic totũ videt̃ deo iputádũ. ⁊ ꝑ ꝯñſ
ĩiuſticia peccatorũ l' irrationabilitaſ i punitõe
eorũ (O hõ) hic ſoluit̃ argumẽtũ. ⁊ 2° d̃clarat̃
quoddá dictũ ibi. Sic̃ i oſee. Pria i duas ſecũ
dũ duplicẽ ſolutionẽ. Secũda ibi. An nõ habȝ
Prio igit̃ ſoluit oſtendendo argumentũ irra
tionabile ex ꝑte hoĩs arguentis qui eni arguit
factũ alicui' debet illud itelligere. aliter argu
it irrationabiliter: ſȝ minimũ opus dei nõ põt
hõ ad plenũ intelligere: vt pote de folio arbo
ris. quare ſit tãte q̃ȝtitatis ⁊ talis figure ⁊ ſic d̃
alijs cõditõib'. ⁊ multomin' itelligere põt ma
xia opa ei'. de q̃bus ſũt electio ⁊ reprobatio. er
go ⁊c̃. ⁊ hoc ẽ qð dr̃ (O hõ tu q es qui reſpõde
as deo) facta eius arguẽdo (Nũqd dicit figmẽ
tũ ⁊c̃). q. d. ñ. q2 ñ itelligit modũ nec ratõȝ ſue
factionis. ⁊ ſic eſt i propoſito (An non hȝ) Hic
ponitur ſecũda ſolutio. ꝑ quam oñditur argu
mentũ non valere. q2 non concludit dei volun
tatem irrationabilem eẽ vel iniuſtam. vult. n.
ꝑ ⁊ per ſe ds ſuam gloriá que ſicut manifeſtat̃
per viam mĩe in electis. qui vocát̃ ad gloriam
ita per viam iuſticie in reprobis qui reſeruát̃
ad penam: ſicut gloria regis terreni non ſoluȝ:
relucet in palatio vbi honorantur milites: ſed
etiam in patibulo vbi puniũtur malefactores

ſentis ſicut ⁊ ipſe. ideo ſubditur (ut ⁊ glorifice
mur) vt dr̃ Luce vltio. Oportuit pati xp̃m ⁊ ita
intrare i gl̃iaȝ ſuá (Exiſtio. n.) Hic inducit noſ
ad hãc cõditionẽ. ꝑ rõe. 2° exẽplo. ibi. Scimuſ
eni. Ratio aũt cõſiſtit i hoc ꝙ ꝑmiũ icõꝑabili
ter excedit meritũ nr̃m i tollerãtia paſſionuȝ.
ꝑꝑ qð patiẽter ſũt merito tollerãde. ⁊ hoc ẽ qð
dicit (Exiſtio eni ꝙ ñ ſũt cõdigne). i. eq̃leſ (paſ
ſiões h' tp̃is) Sciẽdũ tñ ꝙ paſſiões iſte dupli
citer poſſunt ꝯſiderari. Uno mõ vt acceptát̃ a
libero arbitrio. ⁊ ſic loq̃tur hͦ aplus. Alio mõ ꝑ
ut ſpiritus ſanctus mouens liberũ arbitrium
ẽ huius acceptõis ꝑcipiũ. ⁊ ſic ẽ ibi meritũ d̃
condigno. q2 principium meriti eſt eiuſdem di
gnitatis cũ premio (Naȝ expectatio creature)
. i. hoĩs qui dicitur oĩs creatura. Mar. vltimo
Predicate euãgeliũ oĩ creature. i. oĩ hoĩ. q2 con
uenit cum angel' ꝑ intelligere. cũ aĩalibus per
ſentire. per vegetari cũ plantis. ⁊ per eſſe cum
inanimatis. vt dicit gregorius omelia. 29. Et
ſic per ſimilitudinẽ eſt oĩs creatura (reuelatio
nem filiorũ dei expectat) in beatitudine celeſti
vbi ds clare videt̃ expectat) per patiẽtiaȝ (ua
nitati enim). i. paſſibilitati morti ⁊ icinerationi
(creatura). i. hũana natura (ſubiecta ẽ non vo
lenſ). i. per peccatũ Ade qð nõ ẽ voluntariũ in
nobis ꝓpa volũtate (Sed ꝑꝑ euȝ q ſubiecit
eam). i. ꝓpter deũ patienter ſuſtinẽtur (i ſpe)
. ſ. reſurrectõiſ future (Quia ⁊ ipſa creatura). i.
hũana natura (Liberatur a ſeruitute corrup
tõis ⁊c̃) q̃ñ in reſurrectione ex aĩe gl̃ia fiet im
mortale corpus (Scimus enim) Hic iducit ad
tollerantiam paſſionũ exẽplo duplici. Primũ
ẽ creaturarum irratõabiliũ que ſũt i cõtinua
tranſmutatione quouſqȝ tota natura corporal'
melioretur cum homine. ⁊ ꝑ ꝯñs debemus ſi
militer paſſiones tollerare patiẽter. ideo dicit
(Scimus enim ꝙ oĩs creatura igemiſcit ⁊ par
turit) per hoc methaphorice intelligitur tráſ
mutationis variatio. ſicut per oppoſitum. ſ. ꝑ
riſum prati eius floritio. Secũdũ exẽplũ eſt ip
ſorum apoſtolorum qui plenius. ceteris credẽ
tibus receperunt ſpiritũ ſanctum ⁊ tñ patien
ter tollerabant aduerſa. ⁊ dilationem glorie in
ſpe reſurrectionis future. ⁊ hoc eſt qð dic̃ (Nõ
ſolum aũt illa). ſ. irrationabilis creatura inge
miſcit ⁊ parturit (ſed ⁊ nos ipſi) apoſtoli (ꝑmi
tias ſpiritus habentes). i. ſpiritum ſanctuȝ in
maiori plenitudine (⁊ ipſi intra nos gemim')
exiles in tribulationibus (adoptionẽ filioruȝ
dei expectãtes). i. ꝑmiũ qð reſeruat̃ filijs adop
tiuis (expectãtes) patiẽter (redẽptõȝ corporis
noſtri) q2 tunc fiet corpus imortale. ⁊ ſic redi
metur a corruptõe (Spe eni ſalui facti ſumus
⁊ nõ re. quãdiu ſumus i hac vita. Qð ꝓbat cõ
ſequẽter dicens (Spes aũt que videt̃ nõ ẽ ſpeſ
q̃ dicat ex quo non videmus deũ clare ſumuſ
in dei expectatõe (Similiter aũt) Poſtquá oñ
dit bonũ qð conſequũtur quãtũ ad habitũ ad

herentes ipi xp̃o. Hic cõſequẽter idẽ oſtendit
quátũ ad actum meritoriũ. ⁊ ꝑ in actu itellec
tus. ſecũdo in actu effectus ibi. Scimus autẽ
Circa primũ ſciendũ ꝙ oratio ẽ expreſſio deſi
derij. ⁊ iõ eſt actus intellectus ꝓpoſito tñ actu
voluntatis. ⁊ q2 incerte ſũt prouidentie noſtre
Sapientie. 9. ideo frequenter deſideramus et
petimuſ: qð tñ nõ ſemper expedit nobis. Unð
etiam paul' petijt amotionẽ ſtimuli. ſecũda co
rinthi. 12. qð tñ nõ expediebat ſibi: propter qð
nõ fuit exauditus. adherẽtes aũt xp̃o dirigũt̃
in petẽdis a deo. Et hoc ẽ qð dr̃ (Similiter át)
. i. cũ precedentib' bonis q̃ habemuſ xp̃o adhe
rẽdo. habem' etiá ea que ſequũtur (⁊ ſpũs ad
iuuat infirmitatẽ) nos dirigendo ſi adherea
mus xp̃o. q2 q adheret xp̃o vnus ſpũs ẽ cũ ipo
(Nam qd orem' ſicut oportet). i. ſicut expedi
ens ad ſalutẽ ẽ (neſcimus) ꝓpa virtute ſed fre
quenter in hoc deficimus: ſed hũc defectũ ſup
plet ſpũs ſãct'. iõ ſubdit̃ (ſȝ ipſe ſpũs poſtulat
pro nobis). i. poſtulare nos facit ſic Geneſ. 22.
dixit abrahe dñs. Nũc cognoui ꝙ timeas dñȝ
. i. alios cognoſcere feci (q autez ſcrutat̃ corda)
. ſ. ds pater (ſcit qd deſideret). i. deſiderare fac̃
vna ẽ eni ſciẽtia pr̃is ⁊ filij ⁊ ſpũs ſancti. Alio
modo exponitur pars iſta de ſpiritu angelico
nobis dato ad cuſtodiá: qui dirigit noſ i orãdo
⁊ in alijs actib' bonis. ⁊ ſic exponit̃ lr̃a iſta ſic.
(Similiter át ⁊ ſpirit') angelic' (adiuuat ifir
mitatem noſtrá) nos dirigendo quátum eſt ex
ſe. q2 ſollicitus ẽ de noſtra ſalute (Nam qd ore
mus ſicut oportet) ad ſalutem (neſcimus) ꝑꝑ
itellectus noſtri perplexitatem (ſȝ ipe ſpiritus
poſtulat pro nobis) preces noſtras offerendo
deo. thobie. 12. quando orabas cũ lachrymis ⁊
ſepeliebas mortuos ⁊c̃. ſeq̃tur. Ego obtuli ora
tionem tuaȝ dño (gemitibus inenarrabilib')
per hoc deſignatur deſideriũ angelorũ de ſalu
te hoĩum qð ẽ inenarrabile a nobis. eo ꝙ nõ ẽ
cognoſcibile nobis perfecte (qui át ſcrutatur
corda) ſci' ĩcȝ deus (ſcit quid deſideret ſpirit')
q2 mens angelica ẽ ſibi totaliter manifeſta (q2
ſecundũ deuȝ) ideſt ſancte ⁊ ordinate (ꝑ ſãctiſ
poſtulat. ſcimus aũt) Hic cõſequenter oſtẽdit
bonũ adherentiuȝ xp̃o in actu voluntatis qui
eſt diligere ꝑ quem alia bona dirigũtur i deũ.
Et ſic dicit (Scimuſ quoniaȝ diligentib' deũ)
dilectiõe caritatiua ⁊ ꝑſeuerãter (oĩa coopát̃
i bonũ hiſ q ſm̃ ꝓpoſitũ). i. ꝑdeſtiatõȝ (vocati
ſunt ſancti) in preſẽti per gratiaȝ ſanctificãteȝ
Iſtis eniȝ ⁊ peccata in bonuȝ proueniũt. quia
fortiores ⁊ cautiores reſurgunt. Et etiaȝ i gl̃ia
ad bonum eoruȝ facit peccatoruȝ memoria. ſi
cut cicatrices ad gloriaȝ militis qui finaliter i
bello triumphauit. Eiſ uero qui diligũt deum
ſecunduȝ preſenteȝ iuſticiam tantuȝ peccata
nõ ſic cedũt ad bonuȝ eoruȝ. iõ ſubditur (Naȝ
q̃s ꝑſciuit hos ⁊ predeſtinauit) ⁊ nõ alios (cõ
formes fieri imagini filij eius quia filiatio ad

optiua dei eſt quedā ſimilitudo filiationis na/
turalis diuine (vt ipe ſit pmogenit⁹ in multis
fratrib⁹).i.fidelibus.qꝛ nō cōfūditur eos fra
tres noīare.hebꝛe.z.Sciendū aūt q cū3 dicit̃
ſic quos pſciuit ⁊ pdeſtiauit preſētia nō accipi
tur hic prout opponit̃ pdeſtiationi ſicut dānā
di dicūt̃ pſciri.ſ3 accipit̃ prout ē preābulu3 ad
pdeſtinationē.Electi eni a deo pcognoſcuntur
ab eo.qꝛ nō eligit ignorās ⁊ a caſu:tñ nō eſt ibi
pceſſio niſi ratōis tātū.qꝛ ad pdeſtinationem
eternā ſequūtur alia bona q̄ pdeſtinatis ī tpe
cōferūtur.iō ſubdit̃ (quos āt pdeſtinauit hos
⁊ vocauit ad fidē ad ſe liberū arbitriū trahen/
do (⁊ quos vocauit hos ⁊ iuſtificauit) p gratiā
(quos āt iuſtificauit illos ⁊ magnificauit) per
gloriā.qꝛ grā ē arra aīe (Quid ergo dicemus)
Poſtquā oſtēdit magnitudinē boni adherēti/
um xpo. Hic ꝯñr oſtēdit huius boni certitudi
nē.qꝛ nō pōt ab electis amoueri p violētiā. iō
ſubditur (Si ds pro nobis) ⁊ accipit̃ hic ſi pro
qꝛ.qꝛ ds eſt pro electis (qs ꝯ nos) q̄ſi dicat nul/
lus.qꝛ nullus pōt reſiſtere poteſtati diuie. Et
qd ſit pro electis ꝯñr oſtēdit dicēs (qui proprio
filio ſuo) naturali (nō pepercit ds ⁊c̃) ⁊ maxie
dilectōe ad electos (quō non ⁊c̃) argumentum
ē a maiori. Itē predictū bonū non pōt tolli ab
electis p accuſationem.iō ſubditur (qs accuſa
bit aduerſus electos dei) ī iudicio finali.q̄ſi di
cat nullus.⁊ ſubditur cā (ds ē qui iuſtificat) ſē
tētiando pro electis.iō pars aduerſa demonū
nō audebit mutare.non etiam p modū condē/
natōis.iō ſubditur (qs ē qui ꝯdēnet) q̄ſi dicat
nullus.⁊ ſubditur ratio (xps ieſus q mortuus
eſt īterpellat pro nobis apud patrem) oñdēdo
latus ⁊ vulnera.⁊ ſic tollitur ois cōdēnatiōis
cā (Quis ergo) Poſtquā apoſtolus oſtendit q
xpo ſit adherendū. Hic ꝯñr oñdit hui⁹ adherē
tie modū q debet eē firmus.quā firmitatē oñ/
dit dupliciter.p̄ ex parte corporis.z⁹ ex pte aīe
ibi. Certus ſū. Ex parte vero corporis apparet
firmitas adheſionis.qñ qs pro nulla paſſione
illata corpori ſeparatur a xpo ⁊ pōit apl's ſeptē
paſſiones quarū maxia ē mors.qꝛ ē vltimum
terribiliū ī vita pñti ſcḋm phïloſophū.iō po/
nitur vltio cū dicitur (an gladius) Alie ſūt diſ/
poſitōes ad mortem.alique tñ propīque ⁊ alie
magis remote. Inter propiquas ē probabilitas
mortis iminentis q̄ dupliciter accipitur. Uno
mō quātū ē in re.⁊ quantū ad hoc dicitur (an
periculū) Alio mō quātū eſt in apprehenſione
aīe.⁊ quantū ad hoc dicit̃ (an anguſtia) Dicit̃
enim qs anguſtiari.qñ eſt in arto poſitus. Paſ
ſiōes vero magis remote ⁊ diſpoſitōes ad mor
tē contingūt pp ſubtractionē neceſſarij ad vi/
tam.ſ.alimenti ⁊ tegumenti:⁊ quantu3 ad hec
duo dicitur (An fames an nuditas) vel cōtin/
gunt propter illatōnē nocumenti:qd quidē no
cumentū cōſideratur dupliciter. Uno mō vt
ē ab hoſte.⁊ quantū ad hoc dr̃ (An perſecutio)

Alio mō inquātū recipitur in corpore patiētis
⁊ ſic dicit̃ (Tribulatio) apl's aūt ī ſcribēdo nō
curauit multū de tali ordinē artificiali.ſed di/
miſit hoc expoſitoribus. Qd aūt talia paterē
tur ſancti oñdit inducēs ad hoc auctoritatem
pſal.43.(qm pp te mortificamur).i.ad mortē
per afflictōes ⁊ tormenta ducimur.ſicut p3 in
martyrib⁹ (Eſtimati ſumus ſicut oues occiſiōis)
quarū occiſio reputatur vtilis pro lana ⁊ car/
nibus habēdis. Sic tyrāni bona martyrū re/
piebāt. Joā.16. Uenit hora vt ois qui interfi[c]
nos arbitretur obſequiū ſe preſtare deo) Cert⁹
ſū) Hic ꝯñr oñdit̃ firmitas ex parte aīe in h q
non ē ſeparabilis a xpo p aliqd illatū ſibi cu/
iuſmodi ē deceptio q̄ aliqñ prouēit ex parte il/
lius qui decipitur eo q ē in paſſiōe poſitus ſic
timens ad modicū ſtrepitū credit irruere ho/
ſtes maxie vero paſſiones ſunt timor mortis ⁊
amor vite.⁊ quātum ad iſta dr̃ (Cert⁹ ſū qꝛ ne/
q3 mors).i.timor mortis (neq3 vita).i.amor vi
te. Aliquando contingit deceptio ex parte deci
piētis.eo q multū creditur eis dictis. ⁊ hoc re
mouet dicens (neq3 angeli) q ſunt de infimo or
dine prime hierarchie (neq3 principatus) qui
ſūt de tertio ordīe eiuſdē hierarchie ⁊ ſub iſtis
intelligūtur archangeli qui ſunt de medio or/
dine.⁊ dicunt̃ archangeli quaſi pricipes ange
li.ab archos q eſt princeps (neq3 virtutes) an
geli ſūt d ſecūdo ordīe medie hierarchie ⁊ ſub
iſtis intelliguntur ptātes q ſunt de infimo or/
dine eiuſdē hierarchie. Iſtos āt angelos expri
mit apoſtolus.qꝛ ſūt de quinq3 ordinibus quo
rū officia ſonant in miniſterium circa nos. An
geli vero de quatuor ordinibus ſuperioribus
ſunt aſſiſtentes deo.q.d.apoſtolus quāuis an
gelis qui mittuntur in miniſterium eſt multū
credēdum.tñ non poſſent ſepare a caritate xpi
per aliquam deceptionē. Non eſt aūt per hoc ī
telligēdū q angeli ſancti velint nos decipere
ſed qd ſi vellent nō poſſent. Aliqua eni propoſi
tio conditionalis vera eſt:cuius vtraq3 pars ē
falſa ⁊ impoſſibilis:ſicut iſta ſi homo volat h3
alas.⁊ ſic eſt in propoſito. Et per talē modum
dicit apoſtolus prima cor̃.licet nos aut angel⁹
de celo euangelizet vobis preterq̄3 qd euāgeli/
zauimus vobis anathema ſit (neq3 iſtantia)
ideſt quecūq3 preſentia non poterunt nos ſepa
rare a caritate xpi.de preterito non facit men
tionē.quia non faciunt in hoc difficultatē. Ali
quando vº contigit deceptō per demonē.quia
aliquando decipit poteſtate.d qua dicitur iob
41. Non eſt poteſtas ſuper terra3 que cōpare/
tur ei quam excludit.d. (neq3 fortitudo) ali/
quādo vero mēdoſitate promittendo maiora
q̄3 poſſit facere ſicut xpo homini Mathe.4.
hec omnia tibi dabo ſi cadens adoraueris me
quod excluditur cu3 dicitur (neq3 altitudo) a
demone promiſſa. Aliquando vero malitia oc
culta.quod excluditur ibi (neq3 profundum)

ſic igit̃ voluntas diuia rōnabiliter eligit aliq̄s
ad beatitudinē ī qbus maxie relucet ſua mia
⁊ aliquos dimittit nō eligēdo.q ex ſeipis ruūt
ī peccatū ⁊ finaliter obdurant̃.⁊ ſic iuſte a deo
puniūt̃ quorū punitio cedit ad gloriā dei ⁊ ele
ctorū.⁊ ad hāc ſiliam īducit apl's exēplū de fi/
gulo qui rōnabiliter ex eade3 maſſa format q̄/
dā vaſa ad officia honorabilia.⁊ q̄dā ad contē
ptibilia.d. (An non h3 ptātē ⁊c̃).q.d.imo ⁊ mł/
tofortí⁹ deus ī hūana natura q̄ plus h3 a deo a
quo ē per creationē quā lutu3 a figulo qd nō ē
creatū ab ipo:ſ3 ſupponit ipm ī ope ſuo. iō ſub
dit̃ (Qd ſi deus volēs oſtēdere irā).i.vindictā
ſue iuſticie (⁊ notā facere potētiā ſuā) ī punitō
ne peccatorū (ſuſtiuit ī młta patiētia vaſa ire)
.i.peccatores q dicūt̃ vaſa ire.qꝛ continēt dei
offēſas.ſuſtinet āt ds eos patiēter.qꝛ nō ſtati3
infert penā ſ3 expectat eorū penitentiā:qua tñ
expectatōe finalit̃ abutūt̃:⁊ ſic iuſti⁹ puniūt̃.
iō ſubdit̃ (apta ī īteritū) ⁊ qꝛ vt dictū ē hoc ce/
dit ad di gliā ⁊ electorū .iō ſubdit̃ (vt oñderet
diuitias glīe ſue).i.abundātiā ei⁹ (ī vaſa mie)
.ſ.electos (Quos ⁊ vocauit) p̄ ad fidē poſtea ad
gloriā (nō ſolū ex iudeis:ſ3 ēt ex gētibus) qꝛ fi
des xpi pdicata ē ī oīb⁹ natōib⁹ (ſic ī oſee) Hic
ꝯñr dclarat vltio dictū.ſ. q ex iudeis ⁊ gētib⁹
vocati ſūt electi.plures tñ ex gētilib⁹.⁊ diuidi
tur ī duas.p̄ declarat apl's hāc vocatō3.z⁹ aſſi
gnat ei⁹ rationē ibi. Quis ergo. Primū āt dcla
rat p ſcripturā.d. (ſic ī oſee) dixit .i.c. (Uoca/
bo ñ plebē meā).i.gētilitatē q̄ p̄ dicta ē ñ plebs
diuina:eo q nō habuit legē ⁊ pphetas:ſic ha/
buit plebs iudaica (plebē meā) pp ꝯuerſione3
ei⁹ deuotā ad fidē catholicā (⁊ nō dilectā).i.gē
tilitatē pus idolatrie deditā q̄ deo ē odioſa (di
lectā meā) p latrie ſuſceptionē (⁊ nō miā3 cōſe
cutā) tpe veteris teſtamēti (miā3 cōſecutā) tē/
pore noui.⁊ ad idem facit quod ſubdit̃ (Et erit
⁊c̃) ⁊ p3 littera q̄ loqtur de vocatōe gētiū q̄ plu
rimi ſūt vocati. Cōſequēter īducit̃ auctoritas
Eſa.10.c.loquētis de vocatōe iudeorū:qꝛ pau
ci ſūt vocati.iō ſubdit̃ (Si fuerit numer⁹ filio
rū iſrł tāquā arena maris).i.ī magno numero
valde (reliquie ſalue fient) ex eo.i.pauci cōpa
tiue. ſic p3 ī aplis ⁊ alijs credētib⁹ ex iudeis. ſci
ēdū tñ q Eſaias loqt̃ de filijs iſrł euādētibus
manū regis aſſyriorū.regno iſrł ſub oſee capti/
uato:q poſtea venerūt ad regnū iude tpe ſede/
chie vere cōuerſi ad deū.audito miraculo de
pcuſſiōe exercit⁹ ſennacherib.ſ3 qꝛ illa cōuer/
ſio paucorū:fuit figura ꝯuerſiōis aploꝝ ⁊ alio
rū paucorū de iudeis ī aduētū xpi: iō hoc alle/
gat̃ ab aplo ſic ſupra dictū ē de electōe Jacob
⁊ reprobatōe eſau tpali:q̄ fuit ſignū eterne. Et
ſubdit̃ de vocatōe gētiū ⁊ iudeorū ad fidē xpi
(Uerbū eni cōſumās).ſ.euāgeliū quod ē legis
pfectiuū (⁊ abbreuiās) qꝛ reſcidit legalia q̄ nō
ſeruāt̃ ī lege noua (in eqtate) qꝛ retiet moralia
pcepta eqtatē iuris naturał cōtinētia p illud
vbū euāgelicū vocati ſūt cōiter iudei ⁊ gētiles.
ſ3 ⁊ qꝛ pauci cōpatiue de iudeis crediderūt vt
dictū ē.iō ad hoc iterū īducit̃ auctoritas Eſa.
i. (niſi dñs ſabaoth).i.exercituū p qd āgeli de/
ſignāt (reliquiſſet nobis ſemē).i.aliquos voca
tos ad fidē de iudeis (q̄ſi ſodoma fuiſſem⁹ ⁊c̃)
.i.totaliter a vītate ſubuerſi (Quid g) Hic ꝯñr
apl's reddit cā3 q̄liter plures vocati ſūt de gē
tib⁹:qd tñ videt̃ mirabile eo q erāt idolatre.⁊
hoc ē qd dicit (Quid ergo dicem⁹) pre admira/
tōe huius (q gētes q̄ nō ſectabāt̃ iuſticia3) eo
q colebāt idola (apprehēderūt).i. ꝯſecute ſūt
(iuſticiā) p celerē cōuerſionē ad fidē xpi. vidē
tes p aplos alioſq3 diſcipulos ī noīe ipſi⁹ mira
cula fieri. ſic p3 ī actib⁹ aplorū ⁊ ī pluribus lo/
cis (iuſticiā aūt q̄ ex fide ē) q̄ facit dignum vita
eterna qd dr̃ hic ad diſtīctōe3 iuſticie q̄ erat ex
opib⁹ legis moſaice.q̄ hoc nō faciebat vt dictū
ē ſupra.4.c. Si.n.abrahā ex opib⁹ legis iuſtifi
cat⁹ ē h3 gloriā ſ3 nō apud deū (iſrł vero ſectā/
do legē iuſtitie) p cultū vni⁹ dei (ī legē iuſtitie
nō puēit).i.ī lege fidei catholice q̄ iuſtificat iu
ſticia īfuſa faciēte dignū vita eterna (Quare)
ſupple contingit hoc (Qꝛ nō ex fide).ſ.xpi q̄re/
bāt iuſtificari:ſin q̄ tñ nūq3 fuit ſalus (ſ3 q̄ſi ex
opib⁹).ſ.legis moſaice q̄rebāt iuſtificari. qd tñ
facere nō poterāt opa illa ſ3 fides: vt declara/
tū ē ſupra.3.ca.⁊ ex hoc repulerūt xpm.iō ſub/
ditur (Offēderūt eni).i.cām ruine acceperunt
(in lapidē offēſiōis).i.ī xpm q ſic noīat⁹ ē in ſa
cra ſcriptura Eſa.28. (Ecce ponā ī ſyon lapidē
⁊c̃) ⁊ ſicut probatū fuit Eſa.28.hec auctoritas
ad litterā intelligitur de xpo in quē offenderūt
principes iudeorū.p̄ blaſphemantes eius hūa
nitatem dicentes. Ecce homo vorax ⁊ potator
vini ⁊c̃. Luc̃.7.⁊ hoc dixerūt ex inuidia. z⁹ di/
cēdo blaſphemias ꝯtra ei⁹ diuinitatē Math.
12. In beelzebub principe demoniorum eijcit d
monia:ſic eni opa diuinitatis demōibus attri
buebāt (⁊ omnis qui credit in eum) per fidē ca
ritate formata3 non cōfundetur finaliter: ſed
magis honorabitur in gloria hec auctoritas et
alie allegantur ab apoſtolo ſecundū trāſlatio/
nem ſeptuginta . in tranſlatione vero noſtra
Eſa .28. ſic habet̃ (qui crediderit ñ feſtin3) qd
dupliciter poteſt intelligi ut dictū ē. vno mō
referendo ad tempus . Eſa.ut ſit ſenſus (q cre/
diderit) mee prophetie (non feſtinet) credens
q xpc ſit ſtati3 venturus.qꝛ inter Eſaiā et ad/
uentu3 chriſti primu3 fuit longum tēpus.alio
modo referendo ad tempus chriſti loquentis
de aduentu ſuo ad iudicium.⁊ ſic eſt ſenſus (q
crediderit) xpo predicanti (nō feſtinet) credēs
q cito ſit venturus ad iudicium.⁊ ſecundum
vtrunq3 modum credens ⁊ non feſtinans nō
reportat confuſionem.ideo ſeptuaginta tranſ/
tulerunt hoc modo.quia non ſemper tranſtu/
lerunt verbum ex verbo.ſed aliquando ſenſū
ex ſenſu.

Fratres volūtas qdē cordis) Hic ɔſn̄r aplſ oſ̄dit affectū ſuū erga iudeos orā do pro ſalute eorū. Et diuidiſ i.d.ꝑ ponit oratōis ſue modū. ẓ° motiuū ibi. teſtioniū. Circa primū diċ (Fr̄es voluntas quidē cordis mei).q.d.oro pro ipſis nō ſolū ore ſꝫ etiā corde (ꝛ obſecratio ad deū).i.depcatio ei⁹ ꝑ rē ſacrā ꝛ hic modus orādi ē magis efficax ad ipetrandū. qꝛ initiſ merito rei ſacre q̄ iterponiſ: vt cū dſ. ꝑ paſſionē tuā libera eos ꝛ huiuſmodi: ꝛ ſic orabat Paul⁹ ꝑ iudeis iō ſubdiſ (ſit ꝑ illis).ſ. a me (i ſalutē).i. vt cōuertāſ ꝛ ſalutē cōſequātur (Teſtimoniū eni) hic ɔſn̄r ponit oratōiſ ſue motiuū ꝛ diuidiſ i.d.ꝑ dictū motiuū poniſ .ẓ° dictū ſuū declaraſ ibi. Finis eni. Motiuū aūt apli erat. qꝛ iudei ꝑſequēdo fidē xp̄i habebant zelū dei idiſcretū tn̄. ꝛ talib⁹ ē cōpatiēdū. vn̄ ꝛ apl̄s q ꝑ ꝑſecut⁹ ē eccliaꝫ dei ex tali zelo dicit de ſeipſo p̄la Thi.i. miaꝫ ɔſecut⁹ ſū. qꝛ ignorāſ feci. dicit igiſ (Teſtioniū eni ꝑhibeo illis) quia fuera: ſoci⁹ eorū i facto (qđ emulationē).i. zelū (qdē dei habēt ſꝫ nō ſecūdū ſciētiā) qđ declarat dicēs (Ignorātes eni dei iuſticiā) q̄ facit dignū vita eterna. vt hſ ex fide xp̄i formata. iſta tn̄ ignorātia nō excuſat. qꝛ iuris ē (ꝛ ſuā q̄rentes ſtatuere) qđ exponūt aliq de ſacerdotib⁹ ꝛ legiſꝑitis q irritū faciebāt mādatū dei ꝑꝑ traditōes ſuas Math.iſ. ſꝫ hoc nō videſ eē verū. qꝛ imediate ꝑmittiſ ꝙ ex zelo dei mouebāſ: ſꝫ idiſcrete. irritātes vō dei mādata ꝑꝑ traditōeſ ſuas nō mouebāſ ex zelo dei ſꝫ ex zelo ſui. ſ. ꝑꝑ q̄ſtū vl' gloriā tꝑalē vt oſ̄diſ ibidē ꝛ iō cū dſ (ꝛ ſuā q̄rētes ſtatuere) itelligiſ de iuſticia ex opibus legis q̄ dſ hic ſua: tū qꝛ illa lex fuerat eis data. tū qꝛ legalia iā erāt mortua. ꝛ ſic nō erāt āpli⁹ ipſius dei ſꝫ iudeorū ea ꝑtinaciter defendētiū (iuſticie dei non ſūt ſubiecti).i. iuſticie q̄ hſ ꝑ fidē xp̄i cui repugnabāt ɔ̄dicendo (Finis eni) hic apl̄s ḋclarat itētū. ſ. ꝙ iuſticia facienſ dignū vita eterna ñ erat ex lege. ſꝫ ex fide xp̄i. ꝛ diuidiſ i tres ꝑ oſ̄dit h⁹ fidei vtilitateꝫ. ẓ° facilitatē ibi. ſꝫ qd diċ. ꝫ° ex ꝯ arguit nō credētium iſidelitatē ibi. quō ergo. Circa ꝑmū ſciēdū ꝙ ꝑfectio nō ɔſiſtit i diſpoſitōe materie: ſꝫ i introductōe forme ad quā diſpoſitio finaliter ordinaſ. vt pꝫ in naturalib⁹ ꝛ artificialib⁹. Lex āt vet⁹ ordiabaſ ad xp̄m ſic iꝑfectū ad ꝑfectū. vn̄ apl̄s Gal.ꝫ. dicit. Lex noſter pedagog⁹ fuit i xp̄o ꝛ Ra.Sa. hebre. ꝛ alij plures doctoreſ hebrei dicūt. ꝙ vniuerſi prophete nō ſunt locuti niſi ad dies meſſie. i. ꝑꝑ xp̄i tꝑus finaliter. ꝛ iō iuſticia q̄ facit dignū vita eterna nō erat in lege q̄ fuit iꝑfecta. ſꝫ ē ex fiđ xp̄i cui⁹ ꝑfectio ħ bet. ꝛ hoc eſt qđ dſ (Finis eni legis). ſ. moſaice ſupple (xp̄s) qꝛ ad ipſū ordiabaſ vt dictū ē (ad iuſticiā) iuſticia iſuſa (oi credenti) vn̄ p̄res vete. nō erāt iuſtificati ex opib⁹ legis: ſꝫ ex fide xp̄i: vt dictū ē ſupra.ꝫ.ca.ꝛ.4. ꝛ Act.iſ. dicit. ꝑ d̄im nr̄uꝫ Jeſū xp̄m credim⁹ ſaluari ſicē illi patres veteris te. ꝛ ad hāc ſētētiā iducit ſcriptura cū dſ (Moyſeſ eni ſcripſit) leui.iſ. (qm̄ iuſticiā q̄ ex lege ē q fecerit homo viuet i ea) qꝛ ꝑ impletionē operū legis euadebaſ mors corporalꝫ q̄ trāſgreſſorib⁹ iſferebaſ i caſib⁹ multi: ſꝫ ñ viuificabat ſpūalr vt dcm̄ ē ſupra ca.ꝫ. (Que āt ex fide iuſticia ē).i. de iuſticia q̄ ꝑ fidē xp̄i hſ (diċ ſic) moyſes Deu.ꝫo. (ne dixeris i corde tuo qs aſcēdet i celū) negatiue accipiſ (.i. xp̄ꝫ deducere).ſ. ꝺ ſuperiorib⁹ ad iferiora qđ ē negare xp̄ꝫ aſcēdiſſe ad celeſtia (aut qs deſcēdit i abyſſū) negatiue ſimiliter (hoc ē xp̄m a mortuis reuocare) qđ ē negare ḋſcēdiſſe xp̄ꝫ ad libū ad aīas patrū ide liberādas. ſic expōit gloſa paſſū iſtū quā ſequūſ expoſitores nr̄i cōiter: ſꝫ qꝛ expoſitio iſta nō videſ cōcordare i aliquo cū ſētētia Deu.ꝫo. vn̄ accipiſ hec ſcriptura: nec etiā cum littera ſequēti. vt pꝫ itueti. iō aliter pōt expōi tn̄ ſine ꝑiudicio ſic (ne dicaſ i corde tuo q ſaſcēdet i celū) negatiue (.i. xp̄m deducere).i. dicere ꝙ nōdū venit i mūdū adduct⁹ ꝑ obediētiā patris (aut qs deſcēdet i abyſſū) ſimiliter negatiue (.i. xp̄m a mortuis reuocare).i. dicere ꝙ fuit nō mortu⁹. ꝛ nec ꝑ ɔſn̄s reſurrexit a mortuis ultrā imortalē ichoādo. utrūqꝫ. n. iudei dicebāt tꝑe apli. ꝛ adhuc dicūt xp̄m negādo veniſſe. ꝛ per ɔſn̄s reſurrexiſſe a mortuis. Hec aūt expoſitio conſonat littere ſequenti cū dicitur (qꝛ ſi cōfitearis in ore tuo dominū Jeſū) ſcꝫ veniſſe tanq̄ꝫ xp̄m promiſſum in lege (ꝛ in corde credideris. ꝙ deus ſuſcitauit illuꝫ a mortuis ſalu⁹ eris) ſimiliter cōſonat ſentētie deu.ꝫo. vnde ꝯ ſcriptura accipitur. ne dixeriſ i corde tuo ꝛc. ꝯ enim dicitur ibi. ut pꝫ manifeſte ad excludendum excuſationeꝫ que poſſet fieri de moſaice legis obſeruatione. quia ut ibi dicitur ñ opōꝫ aſcendere in celum vel mare tranſfretare ut inde apportetur ꝛ ſic ſeruetur: qꝛ iam erat data illi populo ꝛ ſcripta dei digyto quantū ad precepta decalogi. ꝛ per moyſen quantum ad alia propter qđ ibidē ſubditur (Juxta te eſt ſermo i ore tuo ꝛc (Deuteronoīuꝫ vō fuit figura noue legis ut dicit Hieronym⁹ ad paulinū. propter quod ſcriptura ꝑallegata figuratiue dicitur ꝯ de noua lege: ad cuius obſeruationeꝫ tenētur oēſ ꝛ maxime iudei quibuſ ſpecialiter chriſtuſ ꝑmiſſuſ fuit ꝛ perſonaliter predicauit. ꝛ ſic cū dicitur hic (Ne dixeris in corde tuo ꝛc) tolliſ. excuſatio de noue legis obſeruantia q̄ per xp̄ꝫ iam eſt data ꝛ per ſpirituꝫ ſanctuꝫ in cordibuſ credētiū ḋſcripta. iō ſubdiſ (Prope ē vbū ꝛc) ꝛ ꝑ chriſtum reſurgenteꝫ vita ſpiritualis ꝛ immortalis incboata que lex facere non poterat (ſed quid dicit) hic oſtenditur iuſtitie que eſt per fidem xp̄i facilitas cuꝫ dicitur (Sed quid dicit ſpriptura) de iſta iuſtitia (prope ē verbuꝫ in ore tuo ꝛ in corđ) hoc eſt dictuꝫ nō exigitur niſi credere ꝛ confiteri. ſcꝫ. in caſu mortis in q̄ tollitur facultas operandi (ꝯ eſt verbū fidei).ſ. xp̄i (qđ ꝑdicam⁹ qꝛ ſi cōfitearis i ore tuo dominū Jeſū) eē verū xp̄m ſaluatorē noſtrū (ꝛ in corđ tuo credideris ꝙ ꝺs ſuſcitauit illū a mortuis) ad vitā imortalē (Salu⁹ eris) ſalute eterna. i credulitate eni iſtorū duorū articulorū fidei icludūſ ꝛ itelligiſ credulitas aliorū. ꝛ adduciſ ſcripture teſtimoniū cū dſ (ois eniꝫ q credit i illū nō cōfūdeſ) Eſa.z8. qđ ad litterā itelligiſ de xp̄o. vt dictū ē i fine ca. ꝑcedētis (Non eni ē diſtictio iudei ꝛ greci) q̄ꝫtū ad iuſticiā q̄ ē ꝑ fidē xp̄i (Nā idē dn̄s oiuꝫ).ſ. iudeorū ꝛ gētilium vt dictū ē ſ.ꝫ.ca. (diues i oēs ꝛc).i. potens oēs exaudire. ꝛ ad ꝯ iduciſ auctoritaſ Joel.z. cū dſ oēs. n. ꝛc (Quō ergo) hic ɔſn̄r arguiſ infidelitas nō credētiū. ꝛ ꝑ generalr oiuꝫ. ẓ° ſpālr iudeoꝝ ibi. ſꝫ dico. Circa ꝑmū arguiſ iſidelitaſ oiuꝫ ꝑ hoc ꝙ fides catholica publicata fuit ꝑ orbē a tꝑe aploꝝ. Et qꝛ imediate ꝑdixerat apoſtolus. Ois qcūqꝫ iuocauerit nomē dn̄i ſaluuſ erit: iō cōtinuādo ſn̄iaꝫ dicit (Quō igiſ inuocabūt i quē nō crediderūt).q.d. nullo mō qꝛ orō ꝑſupponit fidē orātis (Aut quō credēt ei queꝫ nō audierūt) qꝛ fides ꝑſuppōit auditū a deo ꝑ reuelationē. vl' ab hoīe ꝑ ꝑdicationē. iō ſubditur (Quō āt audiēt ſine ꝑdicāte) act⁹ vō ꝑdicādi ꝑſuppōit auctoritatē officij. iō ſubdiſ (Quō vō ꝑdicabūt niſi mittāſ) a deo ſicē ꝑphete i'ab ei⁹ locū tenēte ſicē ꝑdicatores alij. ꝛ ad hoc iduciſ ſcriptura Eſa.ꝫꝫ. (quā ſpecioſi pedeſ ꝛc) qđ itelligiſ de ꝑdicatorib⁹ euāgelij vt dictuꝫ fuit ibidē. iō ſubditur (Sꝫ ñ oēs obediūt euāglio) ꝑdicationē ei⁹ recipiēdo. ad qđ iduciſ auctoritas Eſa.ꝫꝫ. vbi ad litterā loqſ de xp̄o vt ibi fuit declaratū (Dn̄e qs credidit auditui nr̄o) qꝛ Eſaias ꝛ alij ꝑphete audierūt a deo miſteriuꝫ xp̄i. qđ crediderūt pauci de iudeis ſpecialiter. iō cōcludit apl̄s (Ergo fides ex auditu ꝛc) ꝛ pꝫ ex dictis ſn̄ia (Sꝫ dico. Nūqd nō audierūt).i. hn̄t ne excuſationē ſue iſidelitatis ꝑꝑ defectū publicatōiſ.q.d. nō. ad qđ iducit auctoritateꝫ pſal.iſ. (Et qdē in oēꝫ terrā exiuit ſon⁹ eorum ꝛc) a tꝑe aploꝝ publicatū fuit euāgeliuꝫ ꝑ orbē vniuerſū. ſicē pleni⁹ oſ̄di ſcribendo ſuꝑ pſalmū.iſ. pōt tn̄ hic breuiter repeti. Apli nāqꝫ ad publicādū euāgeliū ꝑ orbē exierūt de hieruſalē q̄ ē i medio climate terre habitabil' ꝛ viuēte beato petro aplo fuit ꝑdicatū euāgeliū ꝑcedēdo verſus occidētē vſqꝫ ad mare oceanū. vbi ē termin⁹ habitabil' terre ſecūdū aſtrologoſ. ſāctus eni ſeuinian⁹ i ciuitate tenoſēſi. q̄ tūc erat metropol' frācie. edificauit eccliaꝫ petri quem audierat iam paſſū: ſꝫ cognito poſtea ꝙ adhuc viuebat. noīauit illā eccleſiā beati petri viui i qua pluries ego fui q hec ɔſcripſi. Et alij q cū ſācto ſeuiniano venerūt i frāciā i alijs locis ꝑdicauerūt vſqꝫ ad oceanū ꝛ eadē rōe euāgelium fuit publicatū ad oriētē meridiē. ꝛ aqlonē reſpectu hieruſalē. qꝛ xp̄i diſcipuli exierūt circūquaqꝫ ad ꝑdicādū (Sꝫ dico) hic ɔſn̄r arguit icredulitatē iudeorū ſpecialiter. qꝛ xp̄ꝫ ꝑdicātē audierūt. ꝛ miracula ei⁹ viderūt. vn̄ dicit nicodemus i lege ꝑit⁹ Jo.ꝫ. Scim⁹ qꝛ a deo vēiſti magiſter. nēo. n. pōt hec ſigna facere q̄ tu facis niſi ḋſ fuerit cū eo. ꝛ hoc ē qđ dſ (Sed diċ. Nūqd iſrl' nō cognouit) q̄ſi dicat imo plus q̄ꝫ alij ꝛ illa cognitio fuit i legiſꝑitis excecata iuidia cōtra xp̄m eo ꝙ cepit ꝑdicare ɔ̄ vitia eorū: ꝛ ſic quātū potuerūt auerterūt ꝑpl'ꝫ ab ipſo ex quo ſecuta ē ꝑpli excecatio ꝛ gētiliū illumiatio. ad quos cōuertēdos trāſierūt apli relictis iudeiſ Act.iꝫ. vobis oportebat ꝑmū loq verbū dei. ſꝫ qꝛ repellitis illud ꝛ idignos vos iudicatis eterne vite. ecce cōuertimur ad gētes. ꝛ hoc ꝑdixit Moyſes Deu.ꝫꝫ. (Ego ad emulationem).i. ad iuidiā (voſ adducā).i. adduci ꝑmittā ɔ̄ xp̄ꝫ ex deceptōe diaboli (i nō gētē).i. dimittēdo voſ i icredulitate loco illi⁹ gētis q̄ apđ vos erat nulli⁹ reputatōis. iudei eni nō reputabāt gētiles eē gētes. ſꝫ vocabāt eoſ caneſ. ſicē dictū fuit ſuꝑ illud. Exo.zz. ſꝫ ꝑicietis ea canib⁹ (i iraꝫ vos mittā).i. i punitōe ꝑ vidictā meā qđ ꝑ romāoſ fuit ipletū occidēdo ꝛ captiuādo ꝑplm iudaicū iduciſ āt ad hoc auctoritas Eſa.6ſ. ꝺ illūiatōe gētiū cū dſ (Jnuēt⁹ ſū a nō q̄rētib⁹ me).i. a gētilib⁹ idol' ſeruiētib⁹ q ꝑdicationē aploꝝ receperūt deuote. ꝛ ſic fuerūt illumiati. ꝛ ſubdiſ de iudeorū excecatōe (Ad iſrl' āt dixit) i ꝑſona dn̄i (Tota die expādi man⁹ meas ad te) conferēdo bn̄ficia toto tꝑe legis moſaice (ad poplm nō credētē) ꝑphetiſ ꝑrio ꝛ poſtea xp̄o (ſꝫ ɔ̄dicētē mihi) ꝑ repellēdo vba ꝑpharū meorū ꝛ eos occidēdo ꝛ poſtea meipꝫ ipſōa ꝑpa. C.XI.

Dico ergo) Hic ɔſn̄r apl̄s oſ̄dit affectuꝫ ſuū erga iudeos cōpeſcēdo gētiles ab eorū iſultatōe. ꝑ hoc eni cauſabaſ diſcordia ex ꝑte gētiū. qꝛ icredulitatē iudaicaꝫ ēt cōuerſis de iudaiſmo iꝑroperabāt. qđ reꝑmit apoſtolus. ꝑ rōnibus ſumptis ex caſu iudeoꝝ ẓ° ex conuerſiōe gentium ibi. ꝙ ſi aliqui ex ramis. ꝫ° ex conſideratione diuinorum iudicioꝝ ibi. Nolo aūt vos ignorare. Circa primū ponit tres rōnes. prima ē. qꝛ caſus iudeorū nō ē vniuerſalis. ſecūda qꝛ nō ē iutil' ibi. dico ergo. tertia qꝛ nō ē irrecuperabilis ibi. vobis enim dico. prima adhuc i duaſ. qꝛ ꝑ declarat ꝑpoſituꝫ ẓ° concludit itētum ibi. Quid ergo ꝑmū autē declarat exēplo duplici. ꝛ primū ē ſui ipſi⁹. diċ igiſ (Nūqd ꝺs repulit) generaliter (populū ſuum).ſ. ꝑplm iudaicū q dicebaſ ꝑpl̄s peculiari dei (Abſit. Nā ꝛ ego iſrahelita ſum ꝛc) q tn̄ ſuꝫ vocat⁹ nō ſolū ad fidē xp̄i. ſꝫ ēt ad ei⁹ apoſtolatū. iō cōcludit (Nō repulit ꝺs plebē ſuā quā ꝑſciuit).i. ꝑdeſtiauit de iudeis. vt pꝫ in paulo ꝛ alijs aplis. Secūdū exēplum de helia. q credebat totū populū ad idolatriā cōuerſum ꝛ oēs alios ꝑphetas occiſos. ꝛ tn̄ nō erat ita. ꝛ hoc ē qđ dſ (An neſcitiſ quid dicit ſcriptura i helia) .q d. ſcire debetis (quēadmodū iterpellat deū

aduerſũ iſrl̃)nõ zelo vĩdicte.ſ; amore iuſticie. 3.Re.9.(Dñe pphetas tuos occiderũt) vt nõ remaneãt cultores dei (altaria tua ſuffoderũt) vt nõ inueniat̃ loc⁹ te colẽdi(⁊ ego relict⁹ ſum ſolus) ſic eñi credebat.q: ſpũs nõ ſẽper tangit corda ppbetarũ nec de oĩbus: vñ dixit beliſe⁹ .4.Re.4. de ſunamite.aĩa ei⁹ i amaritudie ẽ ⁊ dñs celauit a me(⁊ q̃rũt aĩa; mea;) vt nihil remaneat d̃ cultu diuĩo(S; qd dicit illi reſpõ ſũ diuinũ)ad repellẽdũ e⁹ dictũ(Reliq mihi) .i.cõſeruaui(.7.millia virorũ)colẽtiũ dñ;. ⁊ iõ nõ ẽ ſolus.Cõſequẽter applicat̃ ad ppoſitum (Sic ergo ⁊ i hoc t̃pe).ſ.legis noue (reliquie ſ; electõnẽ gr̃e d̃i ſalue facte ſũt).i.ſpecialiter ali qui ex iudeis ad hoc electi ex gr̃a dei ſalui fac ti ſũt p fidẽ xpi.ſicut p; de apoſtol' ⁊ de alijs p̃mis credẽtib⁹ q fere fuerũt oẽs de iudeis (Si autẽ gr̃a ſalui facti ſũt dicto modo (iã nõ ex operi bus).ſ.legis q̃ hoc facere nõ poterant vt ſupra dictũ ẽ(Alioquin gr̃a ñ ẽ) q: qd̃ reddit̃ ex ope ribus debitũ ẽ ⁊ nõ gr̃a(Quid ergo) hic cõclu dit̃ itẽrũ.ſ.q casus iudeorũ nõ ẽ general' dicit ergo(Quid ergo)ſupple ſeq̃t ex dictis (Quod q̃rebat iſrl').i.maior ps pplĩ(hoc nõ ẽ ↄſecut⁹) .ſ.iuſticiã p fidẽ xpi cui⁹ aduẽtũ expectabãt iu dei (electio aũt cõſecuta ẽ).i.aplĩ ⁊ alij ad hoc electi(ceteri vero excecati ſũt)manẽtes i ifide litate(ſicut ſcriptũ ẽ)Eſa.6.(Dedit illis d̃s ſpũ; cõpũctõis).i.iuidie pũgẽtis cõda eo; ex odio xpi ⁊ ſuorũ fideliũ.ex quo ſecuta ẽ excecatio ⁊ obduratio.iõ ſubdit̃(oculos ⁊ nõ videant ⁊c̃) Et dd̃ dic̃)de eodẽ pſal'.108.(Fiat mẽſa eorũ) .i.ſacra ſcriptura i qua nutriti fuerũt iudei(co rã ipſis i laqueũ)ex odio eñi xpi moti fuerunt legiſpiti ad deprauãdũ ſcripturas d̃ xpo loq̃n tes.ſicut pleni⁹ oñdi i plurib⁹ locis veteris te.et ſic ipſi ſequẽtes eos errorib⁹ ſunt illaq̃ati (⁊ in captionẽ) p Titũ ⁊ Veſpaſianũ(⁊ i ſcãdalũ)q: nobiles eorũ fuerũt ducti ad tormẽta ad diffa mãdũ pplm de rebelliõe ⁊ ifidelitate erga ro manos(⁊ i retributõe ill' h̃ eñi ad vĩdictã mor tis xpi cõtigerũt eis Lu.19.Et q: ex p̃dictis cõ ſecuta ẽ excecatio illorũ ⁊ obduratio. iõ ſubdi tur(Obſcurẽt̃ oculi eorũ)quãtũ ad excecatio nẽ itellect⁹(⁊ dorſũ eorũ).i.volũtas ſic noĩata. q: d; ſupportare oĩa ſẽp icurua)q: p obdura tionẽ effi it tortuoſa(Dico ergo h̃ oñdit̃ q ca ſus iudeorũ nõ fuit iutil'.ex hoc eñi occaſiona liter factũ ẽ q aplĩ relinquẽtes iudeã trãſierũt ad cõuertẽdũ gẽtiles p orbẽ Act.15.ſicut iã alle gatũ ẽ ſupra.⁊ hoc ẽ qd̃ d̃r(Nũqd ſic offẽderũt .ſ.iudei vt caderẽt) tãtũ.ſ.⁊ nulla ſeq̃ret̃ vtili tas(Abſit) q: ſ; q dicit Aug.i enchiridiõ. De us adeo ẽ oĩpotẽs ⁊ bon⁹ q nõ pmitteret ma la fieri niſi ex eis eliceret maiora bona.iõ ſub dit̃(S; illorũ delictũ ſalus ẽ gẽtilib⁹) occaſio naliter mõ p̃dicto(vt illos emulẽt̃).i.imitent̃ Iudei eñi q mõ cõuertũt̃ ⁊ multomagis circa fi nẽ mũdi d̃tecta falſitate antixpi.i hoc imitã

tur ⁊ mirabũt̃ gẽtiles cõuerſos ad fidẽ xpi(q delictũ illorũ).ſ.iudeorũ diuitie ſũt mũdi) oc caſionaliter mõ dicto(⁊ diminutõ eo;).i.pau ci viri ſimplices ⁊ illitterati.⁊ q̃ſi nulli⁹ repute tõis q̃les ſũt aplĩ(diuitie ſũt gẽtiũ) q: fũdaue rũt eccl'ias iter gẽtes(q̃to magis plenitudo eo rũ)ſupple erit magnũ bonũ i finali cõuerſiõe eorũ(Vobis eñi)hic ↄñr rep̃mit iſultationẽ gẽ tiũ.p hoc q caſus iudeo; nõ ẽ irrecupabi.iſ. qd̃ oñdit exẽplo duplici.ſ.patriarcharũ ⁊ apo ſtolorũ q fuerũt iudei.pp qd̃ apl's dicit ſe labo raturũ ad cõuerſionẽ eorũ.dic̃(Vobis eñi di co gẽtib⁹)ne iſultetis iudeis (Quãdiu qdẽ ego ſũ apl's gẽtiũ) Gal.2.ca.Creditũ ẽ mihi euãge liũ p̃pucij ſicut ⁊ petro circũciſiõis (miſteriũ me u; honorificabo) addẽdo vltra d̃bitũ.ſ.laborã do p cõuerſiõe iudeorũ cũ tñ ex officio tenear ſolis gẽtib⁹ p̃dicare(ſi quõ ad emulãdũ).i.ad imitãdũ me(puocẽ carnẽ meã).i.iudeos de q bus carnaliter deſcẽdit vt dicit i p̃cipio hui⁹ ca.(⁊ ſaluos faciã aliquos ex illis) ſciebat eñi apl's q nõdũ erat tẽpus cõuerſiõis eoru; ad plenũ ⁊ qd̃ illud ſit vtile ⁊ bonũ oñdit.d.(ſi.n. amiſſio eo;) p ifidelitatẽ(recõciliatõ ẽ mũdi) occaſionaliter: vt p̃dictũ ẽ(q̃ aſſũptio eorũ) ad fidẽ(niſi vita ex mortuis) q: iudei ſciẽtes ſcrip turas cõuerſi ad fidẽ magis poterãt proficere q̃ alij: vt p; de paulo ⁊ apollo ⁊ plurib⁹ alijs. ⁊ ad hoc iducit exẽplũ de aplĩs dicẽs(Qd̃ ſi d̃ libatio ẽ ſacta).i.aplĩ q fuerũt q̃ſi q̃dã delibatio de maſſa iudaica(Et ſi radix ſcã).i.patri arche q fuerũt q̃ſi radices plebis iudaice p hoc itẽdit apl's oñdere q iudei ſit habiles ad bonũ ⁊ quãtũ ad hoc tenet ſimilitudo.⁊ ſic eoru; ca ſus nõ ẽ irrecupabilis(Qd̃ ſi aliq) hic ↄñr apo ſtolus rep̃mit gẽtiles ab iſultatõe iudeo;.rõ ne ſupta ex cõuerſiõe gẽtiũ.⁊ p̃ facit ppoſitu;. 2° remouet obiectionẽ i cõtrariũ ibi. Dicis er go.rõ aũt ↄſiſtit i hoc q l; multitudo iudeorũ cecideriᵗ p ifidelitatẽ tñ p aliquos eorũ ſtãtes i fide.ſ.apl'os ⁊ alios diſcipl'os gẽtiles cõuerſi ſũt ⁊ iſerti arbori pcedẽti p fidẽ i imitatõe pa triarcharũ.⁊ hoc ẽ qd̃ d̃r(Qd̃ ſi aliq ex ramis) .i.iudeis pcedẽtib⁹ ſecũdũ carnem ex patriar chis q fuerũt radix arboris (fracti ſũt) p ifide litatẽ ſuã(tu aũt cũ oleaſter eſſes).i.oliua ſilue ſtris.ad bonũ fructũ ihabilis.q: gẽtiles ñ ha bebãt legẽ ⁊ pphetas nec ẽt cultũ dei: ſ; erant idolatrie dediti(iſert⁹ es i illis).i.i ramis ſtan tib⁹ q ſũt aplĩ ⁊ alij fideles iudei (⁊ ſociuſ radi cis).i.fidei patriarcharũ(⁊ piguedinis oliue) .i.xpi doctrine ⁊ gr̃e(noli gloriari aduerſus ra mos).i.iudeos p ifidelitatẽ fractos(q ſi gl'iari) ſupple hoc ẽ inaniter(nõ tu radicẽ portas ⁊c̃) q: gẽtiles bonũ ſue cõuerſiõis habuerũt ex iu deis ⁊ nõ ecõuerſo(Dicis ergo) hic ↄñr remo uet obiectionẽ.2° iſert cõcluſionẽ ibi. Vid̃ er go.Circa p̃mũ ponit obiectõ;.d.(Dicis ergo) .i. tu gẽtilis iſert⁹ dicto mõ argues ſic(fracti ſũt

rami vt ego iſerar) ⁊ ſic poſſum gl'iari ↄ ramos fractos.l; non ↄ radicẽ. Hic ↄñr remouet du biũ.d.(Bene pp icredulitatẽ ⁊c̃).i. bñ dicis ſi dicas eos ẽẽ fractos pp ifidelitatẽ ſuã.nõ aũt pp tuã iſertõnẽ occaſionaliter tñ ⁊ ñ p ſe(Tu aũt fide ſtas) q̃ nõ ẽ a te.ſ; ẽ donũ dei .pp qd̃ ñ debes ide ſupbire ſ; magis hũiliari. iõ ſubdit̃ (Noli altũ ſape: ſ; time) ⁊ ſubdit rõ: (Si eñi d̃s naturalib⁹ ramis).i.iudeis ſupbiẽtib⁹ nõ pe percit) eos grauiter puniẽdo(forte nec tibi par cat) ſi ſupbieris nec d̃r hic forte vt eſt nota du bij: ex pte d̃i ſ; vertibilitatis liberi arbitrij Vi de ergo) hic ex p̃dcis cõcludit̃ q gẽtil' ↄuerſus h; materiã ex p̃dcis ↄſiderãdi i ſe diuinã bõi tatẽ.p quã ſtat i fide ⁊ gr̃a xpi.⁊ ſeueritate; iu ſticie ei⁹ i iudeis excidẽtib⁹ a fide xpi. ⁊ hoc eſt qd̃ dic̃(Vide ergo ⁊c̃) ⁊ p; ex dcis littera vſq; ibi(S; ⁊ illi ſi nõ pmãſerint i icredulitate iſe rẽt) q: ram⁹ natural' maiorẽ h; aptitudinẽ vt iſerat̃ ceteris parib⁹ q̃ extrane⁹ a radice ppa. vt p; ex dcis (nolo aũt) hic apl's rep̃mit gẽtiles ab iſultatõe iudeorũ rõe ſupra ex ↄſideratiõe diuio; iudicio;.⁊ diuidit̃ i tres.p̃ oñdit iudeo rũ p̃ſẽtẽ excecatõ; ⁊ futurã illũiatõ;.2° decla rat vtriuſq; cã; ibi.ſ; euãgeliũ.3° ex dicti ↄclu dit diuie ſapie pfũditatẽ ibi.O altitudo diui tiarũ.Circa p̃mũ dicit(Nolo aũt vos ignorare frẽs).i.vos gẽtiles ↄuerſi ad fidẽ xpi ⁊ ſic p fi dẽ fci frẽs mei miſteriũ hoc).i.ſecretũ diuinũ (vt nõ vobis ipſis ſapiẽtes ſitis).i.ſm eſtima tionẽ vr̃a;.⁊ hoc dic̃ apl's ad rep̃mẽdũ eo; pre ſũptõ;.⁊ qd̃ ſit illd̃ ſecretũ oñdit.d.) q: cecitas ex pte) ⁊ ñ ex toto cõtigit i iſrl') q: aplĩ ⁊ credẽ tes p̃mi de iudeis fuerũt valde illũiati donec pleĩtudo gẽtiũ itraret fidẽ xpi recipiẽdo. Sci endũ tñ q illud donec nõ tenet̃ hic cauſaliter ſ; tñ ↄſecutiue ⁊ occaſionaliter.q: iudeis exce catis aplĩ trãſierũt ad gẽtes cõuertẽdas (⁊ ſic oĩs iſrl' ſaluus fieret) i fine mũdi detecta falſi tate antixpi.q: tũc iudei ↄſtãter mortẽ ſuſcipi ent p fide xpi ſicut ſcriptũ ẽ)Eſa.59.(vẽiet ex ſy on)ibi p̃ fuit fides xpi p̃dicata ⁊ ide ad oẽs ali os deriuata de p̃terito: ⁊ deriuãda i futuro ſicut dixit pleni⁹ Eſa.59.(Et hoc illis a me teſtamẽ tũ).i.fides catholica i nouo teſtamẽto publica ta ⁊ i iudeis p tẽ ↄplẽda cũ abſtulero peccata eorũ) p fidẽ iuſtificãtẽ(ſm euãgeliũ) h̃ ↄñr oñ dit vtriuſq; cãm.⁊ p̃ excecatõis.cui⁹ ponit̃ du plex cã. Vna ẽ repulſio doctrĩe xpi q̃ tãgit̃ cu; d̃r(ſecũdũ euãgeliũ qdẽ inimici) alia ẽ iuidia de gr̃a gẽtib⁹ data.q̃ tãgit̃ ibi(pp vos) ↄñr po nit cãm illũiatõis cũ d̃r(ſecũdũ electõ; aũt ca riſſimi pp pr̃es).i.pp merita patrũ aliq nũc ſũt ad fidẽ electi.⁊ plures eligẽt̃ i fine mũdi ad qd̃ iducit rõnẽ.d.(Sine penitẽtia eñi).i.ſine mu tabilitate.q: apud deũ nõ ẽ trãſmutatio Iaco bi.i.ca.(ſũt dona ⁊ vocatio d̃i).i. pmiſſa facta patrib⁹ de donis eo; ſemini fiẽdis.⁊ iõ iplebũ tur t̃pe ſuo.⁊ ↄñr iducit ad hoc cõgruẽtiã. q: ſi cut gẽtiles aũt aduẽtũ xpi fuerunt ſub peccato

idolatrie: ita poſt aduẽtũ iudei dimiſſi ſũt ab i fidelitatis peccato pro maiori parte.⁊ ſic i illis ⁊ in iſtis oſtẽditur humana fragilitas in eorũ peccatis.⁊ diuina bonitas in beneficio vocatõ nis Iudei eni; nunc dimiſſi finaliter vocabũ tur vt dictum eſt.⁊ hoc eſt qd̃ dicitur(ſicut eñi aliquando ⁊c̃) ⁊ p; ex dictis littera (O altitu do diuitiarũ) hic vltio cõcludit̃ ex p̃dictis pfũ ditas diuine ſapiẽtie in ſuis iudicijs ⁊ hoc du pliciter.p̃ eñi cõcludit̃ hoc ex dei eminẽtia .2° ex humana deficiẽtia ibi. Quis eñi. Circa p̃i mũ dicit(O altitudo diuitiarũ ſapiẽtie ⁊ ſciẽ tie dei).i. pfũditas vtriuſq; ſicut d̃r Io.4. Pu teus altus ẽ.i.pfũdus.⁊ dicit ſapiẽtie quãtũ ad diuina.⁊ ſciẽtie quãtũ ad fiẽda circa hoĩes quorũ rões nõ poſſunt a nobis attingi.iõ ſub ditur(q̃ icõp̃heſibilia ſũt ⁊c̃) q: ſupra capaci tatẽ nature itellectualis ſũt exceſſiua (qs eñi ↄgnouit) h̃ idẽ oñdit̃ ex nr̃e cognitõis d̃ficiẽtia cũ d̃r(qs.n.cognouit ſẽſũ dñi ⁊c̃).q.d.null⁹ q: ocul⁹ nr̃ h; ſe ad diuia ſicut oculus noctue ad lucẽ ſol'.2.Metha.(aut qs p̃or dedit illi ⁊c̃) .q. d.null⁹ q: h̃ ẽ ipoſſibile.q: oẽ; vtutẽ ñ ſolũ ope rãdi ſ; ẽt cogitãdi ⁊ eſſẽdi ab ipo habemus.qd̃ d̃clarat.d.(qñ ex ipo) q̃tũ ad potẽtiã pductiuã q̃ patri appropat̃ (⁊ p ipſũ) q̃tũ ad ſapiẽtiã exẽplarẽ q̃ appropat̃ filio(⁊ i ipo) ſicut i fine ⁊ cõ ſeruãte p bonitatẽ que ſpũi ſãcto appropat̃ iõ ſubdit̃ (ipi honor ⁊ gl'ia in ſecula amen) aliqui libri habent interpoſitas duas dictiones.ſ.ho nor ⁊ ſeculorum ſed non ſunt de textu nec ha bentur in libris correctis. C.XII

O Bſecro vos) Poſtq̃ apo⁹ romanos ad cõcordiã reduxit: h̃ ↄñter eos i morib⁹ i inſtruit.et diuidit̃ in duas q: p̃ facit h̃ verbo p̃dicatiõis.2° facit exẽplo imitationis rememorãdo q̃ſdã pſonas ſcis imitabiles ca.16 Pria in duas p̃ inſtruit oẽs cõiter.2° exiſtẽtes in aliq̃b⁹ ſtatib⁹ p̃ncipaliter ⁊ ſpecialiter ca.13. p̃ma adhuc in.d.q: p̃ iſtruit oẽs cõiter i his q̃ ad deũ. 2° in his quo ad pximũ ibi.ſicut ẽ i vno. Pria adhuc in duas p̃ iſtruit oẽs cõiter i ordie ad deũ ex pte corpori.2° ex pte aĩe ibi.⁊ nolite cõfirmari.Circa p̃mũ dic̃(Obſecro vos ⁊c̃) ſe cũdu; qd̃ dic̃ ſeneca.Generoſus ẽ hoĩs aĩmus ⁊ facili⁹ ducitur q̃ trahat̃ . ppter qd̃ apoſtol⁹ magis vtitur obſecratiõis verbo q̃ p̃cepti (et miſericordiã d̃i) peccata relaxãtẽ(ut exhibea tis corpora) h̃ p ordinẽ tãgit apo⁹.ſepte; ↄdi tiões q̃ macerationẽ carnis deo faciũt acceptã. Prima ẽ q ſit volũtaria quod notat̃ cũ d̃r(ut exhibeatis) ſecũda q ſit in carne ppria.iõ dicit corpora veſtra (non aliena ↄ illos q ſaluari cre dũt p penitẽtiã alio;. tertio q ſit ↄcupiſcẽtie mortificatiua iõ.d (Hoſtiã) aliter eñi eſſ; vana ſicut medicina q̃ nõ curat morbu; . quarta q ſit hono; operu; pductiua ideo dic̃(viuẽte;) viuẽs.n.d̃r qd̃ hab; i ſe p̃ncipiũ ſui mot⁹.q̃nta q ſit ↄtinua ſicut vitia carnis ↄtinue pullulant. iõ.d. (ſãcta;.i.firmã.ſãctu;.n.in vna ei⁹ ſigni

ficatione idē ē qḋ firmū. ſexta ꝙ ſit bene ordīa
ta. ſ. ad dei gloriā ⁊ nō ad laudē ꝓpꝛiā. iō dicit.
(deo placētē) ſeptia ꝙ ſit rōnabil' ſiue diſcreta
iō dic̄ (rōnabile obſequiū veſtꝛꝫ) qḋ fit qn̄ caro
ſic macerat' ꝙ natura ſeruat' ⁊ vicia excludūt'
ſic̄ enī ibi pōt eē defect⁹. ſ. qn̄ caro laſciuire per
mittit': ita ⁊ ſupabūdātia. ſ. qn̄ corp⁹ reddit' ſep
tū ad debita opa ⁊ officia exequenda. vn̄ dicit
hiero. de rapina holocauſtū offert q auſterita
te nimia corp⁹ ſuū īmoderate affligit. Aduertē
dū tn̄ ꝙ nō eadē opa conueniūt oīb⁹. ⁊ iō aliq̄
abſtinētia laudabilis ē ī vno q̄ tn̄ n̄ ē laudabil'
ī altero: ſic̄ ſi cōiugat⁹ tātā faciat abſtinētiā ꝙ
nō poſſit reddere vxori debitū tp̄e cōpetēti nō
ē laudabil'. ī religioſo tn̄ q nō hꝫ hoc dbitū red
dere laudabilis eſſet. ⁊ ſimiliter aliqua abſti
nētia laudabil' ē ī iuuenibus ī qbus viget cō
cupiſcētia carnal'. q̄ ī ſenib⁹ ſic nō eēt laudabil'
quia nō ſic ī eis viget cōcupiſcētia carnalis ⁊
poſſet eē alicui⁹ boni īpeditiua ⁊ de ſimilib⁹ ſi
mile iudiciū habeat' (Et nolite) hic ꝯn̄r iſtruit
oēs cōiter quātū ad aīaꝫ. ⁊ p̄ quātū ad effectū
2° quātū ad itētū ibi. dico. n. Et ē ſciendum ꝙ
amor trāſſormat amātē ī amatū. vn̄ dic̄ Aug.
Si terrā diligis terra es. ſi aurū diligis aurū
es. ⁊ ſi deū diligis ds̄ es. ſ. ꝑticipatiue. ſecūduꝫ
illud pſal. Si. ego dixi dij eſtis ⁊ filij excelſi oēs.
iō dicit (Et nolite ꝯformari huic ſeclo). i. delec
tabilib⁹ h⁹ mūdi (Sꝫ reformamini) imago enī
dei ad quā ſum⁹ formati deformat' ī nobis per
peccatū: ſꝫ ꝑ dei gratiā reformat' (ī nouitate ſē
ſus nr̄i) ſic̄ enī ꝑ peccatū cognitio obfuſcatur.
ſic ꝑ gratiā renouat'. ⁊ qꝛ hn̄s affectū bene or
dinatū recte iudicat. iō ſubdit' (vt ꝓbetis). i. ex
periri poſſitis ꝑ ſpiritū ſc̄tū habitātē ī vobis
(Que ſit volūtas dei bona) quātū ad bona na
ture ipa dādo ⁊ beneplacēs) quātū ad bōa grē
(⁊ ꝑfecta) quātū ad bona glie. pōt ēt aliter ſic
exponi (Que ſit volūtas dei bōa) quātū ad īci
piētes (⁊ beneplacēs) quātū ad ꝓficiētes (⁊ ꝑ
fecta) quātū ad ꝑuenientes (Dico enī) hic ꝯn̄r ī
ſtruit oēs cōiter quātū ad itellectū vt. ſ. de ꝑti
nētib⁹ ad fidē n̄ īquirāt curioſe. d. (dico eniꝫ ꝑ
gratiā q̄ data ē mihi). i. ꝑ officiū apl'at⁹ mihi ī
iūctū p̄cipue (oīb⁹ q ſūt īter vos) cuiuſcūqꝫ cō
ditiōis aut ſtatus (nō plus ſape q̄ꝫ oportet) qꝛ
q ꝑſcrutator ē maieſtatis opprimet' a glia. pro
uer. 25. (⁊ vnicuiqꝫ ſic̄ ds̄ diuiſit mēſurā fidei)
nō enī ē ī hoc eadē oīb⁹ mēſura. qꝛ illi q habēt
fidē p̄dicare ⁊ ꝯ ifideles defēdere debēt circa
ꝑtinētia ad fidē ꝓfūdi⁹ īgrere ⁊ ſtudere (ſic̄ enī
ī vno corpore) hic ꝯn̄r īſtruit oēs ī ordīe ad ꝓxi
mū. ⁊ p̄ ī promotōe boni. ſecūdo ī vitatōe mali
ibi. Nō alta ſapiētes. Pꝛīa adhuc ī duas. qꝛ p̄
facit ꝓpoſitū ī bono ſpeciali. 2° ī cōi ibi. dilectō
ſine ſimulatōe. Circa p̄mū ē ſciēdū ꝙ aliq̄ bo
na dei dāt' aliqb⁹ ſpāliter. i. cor. 12. alij qdeꝫ ꝑ
ſpiritū dat' ſermo ſapiētie. alij ſermo ſciētie ⁊c̄.
dāt' tn̄ ꝑ cōi vtilitate: ſicut ī corꝑe hūano ocu

lus videt ꝓ toto corꝑe ⁊ pes ābulat ⁊ ſic d alijſ.
⁊ hoc ē qḋ dicit (ſicut ī vno corꝑe ⁊c̄) ⁊ pꝫ ex di
ctis vſqꝫ ibi: ſinguli āt alter alteri⁹ mēbꝛa). i. cō
municātes alijs dōa data vobiſ. ſic̄ mēbꝛa cor
poriſ ad īuicē cōicāt officia ſua mō dicto. ⁊ ꝯn̄r
magis applicat ī ſpeciali. d. (ſiue ꝓphetiā quā
tū ad noticiā occultorū ꝑtinētiū ad ſaluteꝫ. iō
ſubdit (ſecūdū ratōnē fidei) q̄ dirigit in ſalutē
(ſiue ī miniſteriū) ī adminiſtratiōe ſacramēto
rū qḋ ꝑtinet ad doctores (q exhortat') quātuꝫ
ad p̄dicatores (in exhortando). ſ. non tātū ver
bo ſed etiā facto (q tribuit) habens abūdātiaꝫ
facultatū (ī ſimplicitate). i. ꝓꝑ deum debet tri
buere (q preeſt) ī ſpūalibus vel tēporalib⁹ qḋ
ꝑtinet ad p̄latos ⁊ pꝛīcipes (in ſollicitudie) de
adimplēdo regimē ſibi cōmiſſū (q miſeretur)
miſeriam alteri⁹ reuelādo. qḋ ꝑtinet ad poten
tes (ī hilaritate) ſupple hoc faciat ꝯ illos q au
ſteritatē in vultu ⁊ verbis oſtendunt miſeris
antequā eos reuelent in aliquo (Dilectio ſine
ſimulatōe) hic apoſtolus inſtruit de cōmuni
catione omniuꝫ bonorū. ⁊ diuiditur ī tres par
tes. qꝛ p̄ inſtruit de cōmunicatione ī affectu.
2° in effectu ibi. honore. 3° in ſigno ibi benedici
te. Circa primū ſciendum ꝙ amor eſt deſideri
um boni alicuius qḋ debet eē cōiter ī omnib⁹
⁊ amor iſte p̄ debet eē verus. qꝛ ſecūdū phm̄.
8. ethi. qui falſificant amicitiā ſūt magiſ digni
morte q̄ꝫ illi qui falſificant pecuniā. ideo dicit
(Dilectio ſine ſimulatione) ſecundo debet eſſe
diſcretus vt ſic ametur natura vt viciuꝫ odio
habeatur. iō dicit (Odientes malum) 3° debet
eſſe firmus: ita ꝙ amor non ſit puerilis iō dic̄
(adherentes bono) adherētia enim firmitateꝫ
importat. 4° debet eſſe cōmunis abſqꝫ accep
tione ideo dicit (Caritatem fraternitatis. ho
nore inuicem) hic conſequenter inſtruit de cō
municatione bonoruꝫ in effectu. ⁊ p̄ quātū ad
bonum reuerentie. d. (Honore inuicem p̄ueni
entes) quilibet enim deficit in aliquo bono qḋ
eſt in altero. ⁊ ſic poteſt eum cōſiderare vt me
liorem ſe. ⁊ ſic honorando preuenire. ſecundo ī
ſtruit q̄ꝫtum ad bonum obſequij. d. (ſollicitu
dine non pigri) preſtando humilitatem proxi
mis in effectu (ſpū feruentes) ut hoc fiat ex bo
no affectu (dn̄o ſeruiētes) vt hoc fiat pꝛīcipali
ter ꝓꝑ deū ⁊ ſic ei exhibetur obſequiū ⁊ ꝑ ꝯn̄s
ab eo expectatur p̄miū. iō ſubditur (Spe gau
dētes) ⁊ qꝛ ſpes mercedis habende facit patiē
ter ſuſtinere. iō ſubditur (in tribulatione pati
enteſ) ⁊ hec per orationem impetrantur ⁊ ſuā
tur. ideo ſubdit' (orationi iſiſtētes). 3° inſtruit
apl'us de cōicatione beneficij. ⁊ p̄mo ad ſimul
cōmorātes. d. (neceſſitatib⁹ ſanctorū cōmūicā
tes) 2° ad peregrios tranſeuntes. d. (hoſpitali
tatē ſectāteſ. bn̄dicite) hic apl's iſtruit de cōica
tōe bonorꝫ ī ſigno: p̄ncipale v̄o ſignū īter hoīes
ē locutō q̄ idicat mētis ꝯceptū. ⁊ q̄ꝫtū ad h̄ dic̄
(bn̄dicite ꝑſeq̄ntib⁹ vos) ⁊ multo magis bene

facientib⁹ vobis. ſignū āt ſecūdariuꝫ ē exterior
geſtuſ. ⁊ maxie faciei ī q̄ ꝑte magiſ relucet diſpo
ſitō aīe ſic. d. (gaudere cū gaudētib⁹ ⁊c̄. idipſꝫ
īuicē ſētiētes) aliter eēt mēdaciū qḋ ē ſi̇a ſigni
ficatio ī voce l' ī alio ſigno qḋ tꝫ vicē vocis (non
alta ſapientes) poſtq̄ꝫ iſtruxit de cōicatōe bo
ni. hic ꝯn̄r inſtruit de cōicatōne mali. ⁊ hoc du
pliciter. p̄ vt malū alteri nō īferat'. 2° ut illatuꝫ
ab altero equanimiter tolleret' ibi. nō vos met
ipſos. Circa p̄mū aduertēdū ꝙ p̄ nocumētū in
fert ꝓxio nr̄a ſuꝑbia q̄ ē pꝛīcipiū oīs peccati. iō
hoc ꝓhibet. d. (nō alta ſapiētes) ꝓximū cōcul
cādo (ſꝫ hūilib⁹ cōſētiētes) cū eis hūiliter con
uerſādo. 2° nocumētū īfert nr̄a aſtutia: ꝓximo
malū machinādo. qḋ ꝓhibet. d. (nolite eē pru
dētes ⁊c̄) ⁊ accipit' hic prudētia ſimilitudiarie.
qꝛ vera prudētia nō ē niſi ī bonis: ſꝫ aſtutia in
malis q̄ prudētia dr̄ eo ꝙ caute ſcit q̄rere vias
nocēdi. nā bonū ad mala transſerim⁹: ſicut di
cim⁹ prudēs l' bonus latro. 5. methaphiſice. et
ſic dr̄ prudētia ī ꝓpoſito. 3° nocēt ꝓxio nr̄a ma
la manifeſta ipoſ ſcadalizādo. qḋ ꝓhibet. d. (ꝓ
uidētes bona ⁊c̄) Quarto nocumētū īfert ꝑſe
cutio apta. qḋ ꝓhibet. d. (ꝙ ex vobis ē cū oīb⁹
hoīb⁹ pacē habētes. nō voſmetipſos) hic iſtru
it de malo illato vt patiēter tolleret'. d. (ſi vos
metipſos defēdētes) ⁊ ad hoc iducit ſcripturā
Deu. 32. (mihi vidictā ⁊ ego retribuaꝫ ⁊c̄) vbi
trāſlatio nr̄a hꝫ mea ē vltio ⁊c̄. ⁊ nō ſolū iſtru
it vt malū ab aduerſarijs illatū tolleret'. ſꝫ eti
am vt bonū ei⁹ īpēdat' dicēs (ſi eſurierit inimi
cus tu⁹ ⁊c̄) ⁊ ſubdit' rō (hec enī faciēs carboneſ
ignis ꝯgeres ſuꝑ caput ei⁹). i. occaſiōes occidē
di ignē dilectōis ī eo erga te. ſi tn̄ ī malitia ſua
ꝑſeuerauerit (noli vici a malo). i. īcidere ī odi
um ei⁹ (ſꝫ vice ī bono malū). ſ. tentatiōes īpel
lētes te ad ei⁹ odiū. Sciēdū tn̄ ꝙ illa q̄ dicūt' h̄
nō voſmetipſos ⁊c̄. nō ſūt p̄cepta ſꝫ cōſilia niſi
ī cāu. ſ. ſi ex defēſiōe videret' ꝓbabil ter malū
magnū īſurgere qḋ eēt ꝯ honorē dei. Sciēdum
āt ꝙ ī aliquo cāu expedit ſic ſuſtinere. ſ. qꝛ ſi ꝑ
h̄ mal' dat' audacia malefaciēdi. vn̄ dic̄ grego.
ī moralib⁹. qdā cū tp̄alia bona a nobis rapiūt
ſūt tollerādi. qdā v̄o obſeruata caritate ꝓhibē
di nō ſolū cura ne nr̄a ſubtrahāt'. ſꝫ ne rapien
tes nō ſua ſeipſos non perdāt. ¶ XIII

O
Mnis aīa) Poſtquā apl's de morib⁹ ī
ſtruxit romāos generalr̄. hic ꝯn̄r ideꝫ
facit ſpāliter. Et p̄ inſtruit minores. 2°
maioreſ. ca. 14. pꝛīa diuidit' ī tres. qꝛ p̄ oſtdit ꝙ
minores debēt ſuꝑiorib⁹ ſubiectionē. 2° ſubuē
tionē ibi. Jdoqꝫ neceſſitati. 3° dilectionē ibi. ne
mini qcquā. Pꝛimū ꝓbat dupliciter. p̄ ex diui
na ordinatōe cui bonū ē obedire ⁊ malū reſiſte
re. Ex ordiatōe v̄o diuia ē ꝙ ſuꝑiores regāt in
feriores. ⁊ iſeriores eis obediāt. ut pꝫ ī natura
corporali ī elemētis q̄ regūt' ex iſluētia corpis
celeſtiſ. vn̄ dicit phūs. i. meta. ꝙ tota regio ele
mētaris ꝯtiguat' lationi aſtroruꝫ. vt oīs v̄tus

ei⁹ gubernet' idē. ſimiliter hoc pꝫ ī natura ſpūa
li. qꝛ āgeli iſeriores regūt' ⁊ illuminat' ꝑ ſuꝑio
res. ⁊ ita dꝫ eē ī hoīb⁹. ⁊ hoc ē qḋ dicit (Oīs ani
ma). i. oīs hō totū a ꝑte digniori denominādo
(ꝑtātib⁹ ſublimiorib⁹ ſubdita ſit) p̄latis ī ſpūa
lib⁹. ⁊ pꝛīcipib⁹ terrenis ī tēporalib⁹. Et ſubdi
tur rō (nō enī ptās ē niſi a deo) ꝯceſſa ⁊ ordina
ta. cetera patēt ex dictis vſqꝫ ibi (Qui aūt reſi
ſtūt ipi ſibi dānatiōꝫ regrūt eternā) vn̄ dic̄ ſal
uator Lu. 10. Qui vos ſpernit me ſpnit ⁊c̄. Ali
qn̄ ēt tēporalē. qꝛ puniūt' ī corꝑe l' ī reb⁹. 2° pro
bat ꝓpoſitū ex officijs ſuꝑiorū ꝑ q̄ reperiūt' ma
la ī quātū ex p̄uitōe maloꝝ alij terrētur. ⁊ ſic a
mal' arcēt'. Et h̄ ē qḋ dr̄ (nā pꝛīcipes n̄ ſūt tiori
hōi opis). i. rōi hōi opiſ. qꝛ ſic̄ ꝑ eoꝝ officia rep
mūt' mali ita ꝓmouēt' boni. itētio enī eorū de
bet eē vt ſubiectos fac āt bonos. cetera patēt
vſqꝫ ibi (Nō enī ſine cā gladiū portat) ptās. n.
ſecularis portat gladiū dn̄i materialē. ptās ec
cliaſtica ſpiritualē. ⁊ ſubdit' cā (Dei. n. miniſter
ē vidēx ī irā). i. ī punitionē (ei q male agit. Jdō
qꝫ neceſſitati) hic oſtdit ꝙ īferiores debēt ſupe
riorib⁹ ſubuētionē ad neceſſaria ſecūdū ſtatū
ſui ꝯditionē. qꝛ nemo militat ſuis ſtipēdijs. Et
hoc ē qḋ dr̄ (Jdoqꝫ neceſſitati). ſ. ſuperiorē ꝓcu
rāde (ſubditi eſtote) ſoluendo ratam vr̄aꝫ dbi
tā (nō ſolū ꝓꝑ irā). i. punitionē vitādā (ſed eti
am ꝓꝑ ꝯſciētiā) qꝛ qlibet tenet' reddere debitū
Et explicat magis ī ſpeciali. d. (iō enī ⁊ tributa
p̄ſtatis) ad hoc enī pꝛīcipaliter ſūt iſtituta (mi
niſtri enī dei ſūt) qꝛ ſūt executores ſue iuſticie
(ī hoc ipm ſeruiētes). ſ. ho ⁊ etiā hoīb⁹ rēpubli
cā ꝯſeruātes. iō ꝯcludit (reddite ergo oīb⁹ de
bitū. cui tributū). ſ. pꝛīcipib⁹. Eſt enī tributuꝫ
qḋ reddit' ꝓ tota patria (Cui vectigal) ꝓuectio
ne rex cuiuſmodi ſūt pedagia. ⁊ hoc ſoluitur a
ſingulari ꝑſōa. qꝛ n̄ oēs talia hn̄t ſoluere q̄ red
dēda ſūt pedagiarijs. q cōiter hoc accipiūt ad
fidē talē (cui timorē). ſ. dn̄is (cui honorē). ſ. uir
tuoſis ⁊ ī dignitatib⁹ exiſtētib⁹ q ſūt cuſtodes
virtutis (nemini qcq̄ꝫ) hic ꝯn̄r oſtdit ꝙ inferio
res debēt ſuꝑiorib⁹ dilectōꝫ. Et p̄ oſtdit ꝓpoſi
tū. 2° ꝙ tp̄e noue legis hoc debitū ē maxie red
dēdū ibi. Et hoc ſciētes. Circa p̄⁹ dicit (nemini
qcq̄ꝫ debeatiſ niſi vt iuicē diligatis) hoc enī hꝫ
ſpāle hoc debitū ꝙ q̄ꝫtūcūqꝫ reddat' de p̄terito
l' p̄nti adhuc debet' reddēdū ī futuro (q enī dili
git ꝓximū legē ipleuit) oīa enī mādata decalo
gi ordināt' ad actū diligendi. qꝛ p̄cepta p̄me ta
bule ordināt' ad diligēdū deū. ⁊ p̄cepta ſecūde
tabule ordināt' ad diligēdū ꝓximū. ꝑ p̄mū enī
qḋ ē: honora patrē tuū ⁊c̄. p̄cipit' reddi debituꝫ
omni ꝓxio. ꝑ alia que ſūt negatiua p̄cipitur ca
ueri ab eius nocumento. ideo ſubditur (dilec
tio ꝓximi malū nō opatur) ideſt cauet inferre
malum proximo. ⁊ ſic cōcluditur (Plenitudo
ergo legis) ideſt plenaria obſeruatio eius (eſt
dilectio) qua diligitur ds̄ ſuꝑ oīa. ⁊ ꝓximuſ ſic̄
ipſemet diligens (Et hoc ſcientes tempus) Hic

ꝯñr oñdit ꝙ hoc debitū ē maxīe reddēdū₃ tꝑe
noue legis q̄ ē lex amoris. ſic̄ lex vet⁹ fuit lex ti
moris. iō dicit (⁊ hoc ſciētes tꝑs). i. cōditiones
tꝑe noue legi (q₂ hora ē iā nos de ſōno ſurgere)
.i. de otio ad opa caritatis. q₂ ſic̄ dic̄ Grego. ca/
ritas opaꝛ magna ſi ē. Si aūt rēuit opari amō
nō ē (nūc aūt). i. tꝑe grē (ppior ē nr̄a ſal⁹) q₂ p
xp̄m ianua ſalutis ē apta. q̄ tꝑe legis erat clau
ſa. iō ſubdiꝛ (q̄₃ cum credidimus). ſ. plus q̄₃ an
xp̄i aduētū. tūc eni ſciebāt ſe pr̄es deſcenſuros
ad iferni libū. Vñ dicit Jacob patriarcha Gñ.
37. Deſcēdēs ad filiū meū lugēs i ifernū. ⁊ ſan
ctus Job. 17. Jn ꝓfūdiſſimū iferni dſcēdēt oīa
mea (nox pceſſit). i. obſcuritas figurarū veteri
legis (dies aūt appropīq̄bit). i. claritas vitatiſ
reuelate i noua lege (abyciam⁹ ergo opa tene/
brarū). i. pccā q̄ dicūꝛ tenebrarū opa eo ꝙ i te/
nebris fiūt Joā. 3. q male agit odit lucē. ⁊ q₂ ob
tenebrāt aīa₃ ſm ꝙ dic̄ ph̄us i libro ethicoꝛ₃
Jgnorat oīs mal⁹. ⁊ q₂ ducūt ad tenebras exte
riores. ſ. gehēne (⁊ iduamur arma lucis). i. vtu
teſ q̄ dicūꝛ arma luci. q₂ ꝯ peccati tenebraſ mu
niūt. ⁊ q₂ i luce fiūt Jo. 3. q facit vitatē vēit ad
lucē. ⁊ q₂ illumināt aīa₃ ⁊ finaliter ducunt ad
lucē eternā. iō ſubdiꝛ (ſic̄ i die). ſ. iudicij (hone
ſte ambulem⁹). i. ad gloriā (nō i ꝯmeſſatōibuſ
⁊ ebrietatib⁹) vitādo peccata gule (nō i cubili/
bus ⁊ ipudicitijs) vitādo peccata luxurie (nō
i cōtētōe ⁊ emulatōe) quātū ad pccā ſpūalia q̄
ſūt grauiora clpe (ſ₃ idui. dñ₃ ih̄₃ xp̄₃) imitādo
ſctitatē cōuerſatōis ſue (⁊ carniſ curā ne fece
ritis i deſiderijs). i. ſupfluis ita ꝙ p hoc nō ex
cludiꝛ neceſſitas: ſ₃ tm̄ ſupfluitas. ℂXIIII

In firmū āt i fide) Poſtq̄₃ apl's oñdit q̄
liter minores hr̄e ſe debeāt ad ſupiores
hic inſtruit maiores vt bñ ſe habeant
ad minores. Et p̄ i euitatōe mali. z°. i opatōne
boni ca. 15. Pria adhuc i duas. q₂ p̄ hortaꝛ ſupe
rioreſ ne iferiores cōtēnāt. z°. ne eos ſcandali/
zēt ibi. Nūc ḡ āpli⁹. Pria adhuc i d. q₂ p̄ ppōit
itētū. z°. iducit rōes ad hoc pſuadēdū ibi. Tu
q es. Circa p̄mū dic̄ (Jnfirmū āt i fide). ſ. de no
uo cōuerſū. ⁊ de lege catholica min⁹ ſufficiēter
iſtructū (Aſſumite) vos maiores. i. ad vos ſu/
mite eū iſtruēdo dulciter ⁊ caritatiue (nō i di/
ſceptatōib⁹ cogitatōu₃). i. nō iudicāteſ male d
iꝑo donec appareat manifeſte (Ali⁹ eni credit
ſe māducare oīa) Licite ⁊ ille q ē inſtruct⁹ i no
ua lege. q ſcit cerimonialia mortificata i chriſti
paſſiōe. ⁊ ſic licite comedit cibaria ꝓhibita i ve
teri lege (q āt ifirm⁹ ē). i. cōuerſus d iudaiſmo
⁊ nō pfecte iſtruct⁹ de iſto. ⁊ ſic dubitat adhuc
an hoc ſibi liceat (olus māducat) pp ſcrupulū
ſue cōſciētie. q₂ cert⁹ ē ꝙ olera māducare fuit
licitū oī tꝑe. Circa qō ſciēdū ꝙ legalia q̄tū ad
cerimonialia obſeruāda fuerūt vſq₃ ad paſſio
nē xp̄i. vñ ⁊ xp̄s ea obſeruauit ⁊ iminente ſua
paſſiōe agnū paſchalē cū ſuiſ diſcipuliſ comedit
poſt publicationē vō euāgelij obſeruatio eoꝛū

ē mortifera. q₂ hoc ē ſignificare ꝙ vitas p ip/
ſa ſignificata nōdū p xp̄m ē ipleta. Tꝑe vō iter
medio. ſ. a paſſiōe xp̄i vſq₃ ad publicationem
euāgelij licitū fuit ea obſeruare maxīe conuer
ſis de iudaiſmo. dū tm̄ ibi nō ponerēt fidē cre
dēdo firmiter ꝙ ſine tali obſeruatōe fides xp̄i
nō ſufficeret ad ſalutē. ⁊ hoc mō legūꝛ apli i ac
tib⁹ aploꝛū ea obſeruaſſe ſecūdū ꝙ declarat
Aug. i ep̄la ad hieronymū diffuſe. ⁊ ſ₃ iſtū itel
lectū ſubdiꝛ (is q māducat) cibaria lege ꝓhibi
ta iſtruct⁹ ꝙ iſta ſūt ſibi licita (nō māducātē ſi
ſpernat) reputās eū rudē ⁊ ignarū ⁊ ſtolidum
fatuū ⁊ melācolicū (⁊ q nō māducat) abſtinēs
do ex ꝯſciētia dubia (māducātē nō iudicet) tā
q̄₃ mādati diuini trāſgreſſorē (ds. n. illu₃). ſ. de
nouo ꝯuerſū ⁊ adhuc ifirmū (aſſupſit) ad fidē
ſuā potēs illū pficere ⁊ ſolidare. i. ꝯfirmare. ꝓ
pter qō ſi ē ꝯtēnēduſ (tu q es) hic ꝯñr adduciꝛ
q̄druplex rō ad ꝓpoſitū pſuadēdū. pria accipi
tur ex pte illi⁹ q iudicaꝛ tāq̄₃ ſtolidus. nullus
.n. iudicari d₃ niſi ab eo q ē dñs e⁹. q ē ſol⁹ ds i
ꝓpoſito. ⁊ hoc ē qō dr̄ (tu q es q iudicaſ alienū
ſuū). q. d. ad te nō ſpectat iudicare d latētib⁹
i corde cuiuſmōi ſi iſta. ⁊ iō tale iudiciū ē vſur
patū qō ad ſolū deū ptiet q corda ituet. iō ſub
diꝛ (dño ſuo ſtat aut cadit). i. ad deū ptiet iudi
care de caſu ei⁹ ⁊ ſtatōe (ſtabit āt) p dei gratia₃
(potēs ē eni ds ſtatuere illū). i. pficere ⁊ cōfir
mare (nā ali⁹ iudicat) hic poniꝛ ſecūda rō q̄ ac
cipiꝛ ex pte rei de q̄ fit iudiciū. ſ. de cerimonia/
liū obſeruatōe: q̄ tc̄ erat idifferēs ꝯuerſis d iu
daiſmo mō ſupra dicto. ⁊ iō de talib⁹ nō d₃ ali
qs iudicari trāſgreſſor vl' ſtolidus faciēdo vel
dimittēdo: ex quo vtrūq₃ poterat fieri vt p̄dic
tū ē: tm̄ ex cā rōnabili. ⁊ hoc ē qō dic̄ (nā ali⁹ iu
dicat diē iter diē). i. ita iſtruct⁹ ē i fide catholi
ca ꝙ ſcit diſcernere tꝑs i quo cerimonialia nō
obligāt ab illo i q̄ obligabant (ali⁹ iudicat oēm
diē). i. ꝙ ſimiliter obligāt tꝑe poſt paſſionē ſic̄
añ. ⁊ ſic dic̄ abſtinēdū a cibis vetitis a lege (vn⁹
qſq₃ i ſuo ſēſu abundet). i. i hoc dimittaꝛ ꝓpe
ꝯſciētie vſq₃ ad publicatō₃ euāgelij p acta (q
ſapit diē) mō p̄dicto (dño ſapit). i. ad honorem
diuinū. q₂ vtrūq₃ bñ pt fieri ex cā rōnabili. iō
ſubdiꝛ (⁊ q māducat) ſciēſ hoc ſibi eē licitū (do
mīo māducat) c⁹ cā ſubdiꝛ (grās. n. agit do) de
liberatōe ſua ab onere legis ⁊ de ꝯceſſione ſui
vict⁹ (⁊ q nō māducat). i. abſtinet a lege ꝓhibi
tis ex ꝯſciētia dubia. vl' vt ifirmū nō ſcādali/
zet vt hr̄ ifra (dño nō māducat). i. bñ abſtinet
(⁊ grās agit deo) q ſibi dedit grā₃ abſtinēdi (ne
mo. n. veſtrū) h pōiꝛ tertia rō q̄ accipiꝛ ex pte
eius ad quem ptiet de talibus vere iudicare
.ſ. chriſti qui eſt dominus vite ⁊ mortis. et per
ꝯñs iudex. ⁊ hoc eſt quod dicitur (nemo enim
noſtrum ſibi viuit). i. ad propriam gloriam. q₂
tota vita hominis eſt ad xp̄i gloriam ordinan/
da (⁊ nemo ſibi moritur) ideſt nemo debet ſe
ſe mori exponere pro laud ꝓpa. ſ₃ p xp̄i gloria

ꝓphetie vt dictū ē. pp qō ſubdiꝛ (Gentes aūtē
ſup mia) diuinit⁹ ei cōceſſa (honorare deū). ſ. d
hēt vbis aut factis (ſic̄ ſcriptū ē) pſal. 15. (ꝓpte
rea cōfitebor tibi i gētib⁹). i. faciā te ꝯfiteri ab
illis credētib⁹. ⁊ ſūt vba filij ad patrē de deuo
tōe gētiū: accipiēdo tm̄ myſtice inquātū dō ca/
ſus ē vbū vt ibidē dictū fuit: erat figura xp̄i p
fecti⁹ impletū fuit i xp̄o q̄₃ in dō. Alie vō aucto
ritates hic allegate ⁊ de vocatōe gētiū ad fidē
xp̄i ſecūdū litteralē ſēſū ſimpliciter intelligūꝛ
(Et iterū dicit Eſa) 35. (Letamini ⁊c̄) ubi trāſ/
latio noſtra habet letabiꝛ deſerta ⁊ in via. ⁊ ite
rū pſal. 116. (Laudate oēs gētes dñ₃). ſ. deuotō
ne (⁊ rurſū Eſa. 11. erat radix ieſſe). i. xp̄s ſecun
dū carnē exiens de ieſſe (q exurget) a mortuis
(Regere gētes) tūc eni data ē ei ptās in celo ⁊
terra Mathei vlt. (i eū gētes ſperabūt) q₂ vo
cate ad fidē habēt ſpē cōſequēdi p ipſū vitam
eternā (De⁹ aūt) Hic apl's ponit ſuā orationē₃
ad dictoꝛū cōpletionē dicēs (Deus āt ſpei). i.
dator ſpei (Repleat vos oī gaudio) ſpūali (Et
pace) p getē paſſionū que turbāt aīa₃ (i credē/
do) hoc dic̄. q₂ fides formata iſta facit (vt abū
detis in ſpe) per cumulū meritoꝛū (Et virtute
ſpirituſ ſcti) c⁹ ſūt pricipaliter opa meritoria.
q₂ ſe h₃ ad libex arbitriū. ſic̄ ſeſſor ad equum.
(Cert⁹ ſū) Hic apl's ponit ſuā excuſatō₃. ⁊ p̄ de
hoc qō romanis ſcribit. z°. ꝙ eos adhuc nō cor
poraliter viſitauit. ibi. Propter qō. Circa p̄mū
p̄ excludit falſā cām quā poſſet aliqs opinari
de ſua ſcriptura. ſ. ꝙ reputaret eos illitteratoſ
⁊ ſimplices. ⁊ ſic ſua ſcriptura neceſſario idigē
tes: quā remouet dicēs (Cert⁹ ſū aūt frēs mei.
⁊ ego ipe de vobis: quō ⁊ ipi pleni eſtis dilectō
ne) ⁊ hoc ſciebat p beneficētiā q̄ ē ei⁹ effectus.
(Repleti oī ſciētia) ptinente ad ſalutē (vt poſ/
ſitis alterutrū monere). i. nō ſolū ꝓpa₃ vitā re
gere ſ₃ ēt alioꝝ (Audaci⁹) hic ꝯñr exp̄mit verā
cā₃ ſue ſcripture. ſ. dbitū officij ſui. q₂ erat apo/
ſtol⁹ gētiū. Et diuidiꝛ i duas. q₂ p̄ oñdit h⁹ offi
ciū. z°. ei⁹ effectū. ibi. Habeo igiꝛ. Circa p̄mū di
cit (Audaci⁹ ſcripſi vobis ex pte). i. breuiꝛ ⁊ ſuc
cite (tanquā i memoriā vos reducēs) de his q̄
ſcitis i habitu: ⁊ nō vobis aliqō ignotū docēs.
ꝓpterea dixit ſ. 7. ca. ſciētib⁹. n. legē loquor (ꝓ
pter gratiā q̄ data ē mihi). i. apl's (i gētib⁹ ſcti
ficās euāgeliū). i. ſctū oñdēs ⁊ p̄dicās (vt fi/
at oblatio gētiū accepta) ideſt oblatō quā offe
rūt gētes p fidē xp̄i ſit accepta deo patri (i ſpū
ſcō). i. p grā₃ ſpūs ſctificata ⁊ nō p legales ob
ſeruātiaſ (Habeo igitur) hic ꝯñr oſtēdit effica/
ciā officij ſibi ipoſiti i ꝓpoſito. p̄ q₂ ſua p̄dica/
tio ex auctoritate xp̄i erat: ⁊ hoc ē qō dic̄ (Ha/
beo igiꝛ gloria₃ in xp̄o Jeſu). i. auctoritatē offi
cij a xp̄o hēo (ad deū). i. ordinatā ad honorē di
uinū. z°. q₂ executio ſui officij ñ ſolū erat p ver
ba: ſicut p̄dicatio pſeudo apoſtoloꝛū. ſ₃ ēt p mi
racula virtute xp̄i facta ad cōfirmationē p̄di/
catōis aplī. iō dicit (nō. n. audeo aliqd eoꝛū lo

qui ⁊c̄) ſic̄ faciebāt pſeudo apli a xp̄o nō miſſi.
(vbo ⁊ fcō) q₂ a xp̄o habeo vbū p̄dicatōis ⁊ fa
ctū miraculoſū vbi cōfirmatū. iō ſubdiꝛ (⁊) p
ideſt (virtute ſignoꝛū) quātū ad minora mira/
cula (⁊ pdigioꝛū) quātū ad maiora. Cōſequen
ter cōcludit efficaciā ſue p̄dicatōis i effectū. ⁊
p̄ exp̄mit extēſiue dicēs (ita vt ab hieruſalē p
circuitū vſq₃ ad illiricū) loc⁹ ē i fine grecie vnō
noīaꝛ mare illiricū. ⁊ z°. itēſiue. q₂ p̄dicauit vbi
alij nō p̄dicauerāt. ⁊ ſic fuit ibi maior labor. q₂
maiora loca nō erāt diſpoſita p p̄dicatō₃ alio/
rū. ⁊ hoc ē qō dicit (ſic āt p̄dicaui ⁊c̄) ⁊ p₃ ex di/
ctis lr̄a. Cōſequēter adducit ad ꝓpoſitū aucto
ritatē Eſa. 52. (Quib⁹ annūciatū non ē. d eo vi/
debunt). ſ. gētiles. q₂ p p̄dicationē pauli fuerāt
illuminati p fidē xp̄i. q₂ de xp̄o nō audierūt per
ꝓphetas ſicut iudei: nec p alios aplos ſic̄ alij
gētiles qbus p̄dicauerāt ſicut Mathe⁹ egyp/
tijs p̄dicauit. ⁊ alij alijs gētibus plurib⁹ qbus
iam p̄dicauerāt (Propter qō) hic ꝯñr excuſat
ſe apl's de hoc ꝙ romanos adhuc corporaliter
nō viſitauit. p̄ declarās ſui aduētus ipedimē/
tū. z°. amoto impedimēto ꝓmittit ſuū aduētū
ibi. Nūc vero. 3°. ad hec cōplenda petit oratio
nis ſuffragium. ibi. Obſecro igiꝛ. Circa p̄mum
dicit (Propter qō impediebar plurimū venire
ad vos) q₂ plurimo tempore apl's fuit occupa/
tus in predicando gentib⁹ in partibuſ grecie. q̄
pro magna pte erant ſeducte a ph̄is ꝓphāis. ⁊
a falſis prophetis ante predicationē apoſtoli l'
poſt. ſicut patebit infra domino concedente in
alijs epiſtolis (Nunc vero) hic cōſequēter cō/
mittit ſuū aduentum dicens (Nūc vero) vlte
rius locū nō habēs in his regionibus). i. non
habens neceſſitatem ibi manendi amplius. q₂
licet non oēs eſſēt cōuerſi: tm̄ p ciuitates ⁊ loca
erant per aplm̄ epi ⁊ p̄ſbyteri ordinati. q ad cō
uertēdū reſiduos ⁊ iſtruēdū cōuerſos ſufficie
bāt abſq₃ preſētia aplī. pp qō feſtiabat ad alia
loca maiora in qb⁹ incūbebat p̄dicandi neceſſi
tas (cupiditatē aūt hn̄s veniēdi ad vos) q₂ ci
uitas romana toti⁹ orbis terrarū erat capita/
nea (cū i hiſpaniā ꝓficiſci cepero) ſicut eni p̄di
cauerat i oriēte: ita deſiderabat hoc facere i oc
cidēte. vbi ē hiſpania (ſpo ꝙ p̄teriens uideam
vos) p hoc innuit ꝙ nō itēdebat ibi diu mora/
ri. eo ꝙ petr⁹ apoſtoluſ cū ſuis diſcipulis erat
rome. ⁊ ſic p̄dicatō pauli nō erat ibi ſic neceſſa
ria. ſic̄ i hiſpania (⁊ a vobiſ deducar illuc) q₂ tc̄
hiſpania erat romāis ſubiecta vt p₃. i. Math.
8. (Si vobis p̄mū ex pte fruit⁹ fuero). i. delec
tatus de cōuerſatōe ⁊ fide veſtra. ⁊ ſic accipiꝛ
hic frui large (Nūc āt). i. añq̄₃ uada₃ romā (ꝓ
ficiſcar hieruſalem miniſtrare ſanctis) conuer
ſi enim ad fidem manentes in hieruſalem: vt
eſſent perfectionis exemplum ceteris. abrenū
ciabant omnibus terrenis quantum ad proꝑe
tatem. vt patet Act. 4. vt liberius orationi va
carent ⁊ predicationi. propter quod vocātur h

ſācti. ⁊ apl'i ſolliciti fuerūt vt alij cōuerſi q nos
abrenūciabant ſuis bonis terrenis ſuſtētarēt
eos ſuis elemoſynis. ⁊ hoc negociū petr⁹ ⁊ ioā
nes cōmēdauerunt Paulo. vt pz. Gal. 2. ⁊ ipſe
ſollicite fecit vt pz hic (Probauerūt). i. cōſēſērt
(macedones ⁊ achai). i. cōuerſi de terris iſtis et
p hoc itelligūt̄ cōuerſi de alijs locis (collationē
facere aliquā). i. donationē de bōis ſuis (i pau
peres ſāctorū). i. q ſūt de numero ſāctorū (⁊ de
bitores ſūt). ſ. hoc faciant eis (Nā ſi ſpūalium
eorū pticipes facte ſūt gētes) qꝛ pdicatio euan
gelij exiuit a hieruſalē vt frequēter dictū ē ſ (d
bent ⁊ in carnalib⁹). i. neceſſarijs ad vitā corpa
lē (miniſtrare eis) ſicut eni platis debent̄ ſupt⁹
ex debito neceſſitatis eo ꝙ ſūt pdicatores ex of
ficio: ita alijs q faciūt hoc ex gra debēt̄ debito
honeſtatis (Hoc igit̄ cū cōſumauero) aſſignan
do eis elemoſynā p me miſſā (pficiſcar p vos i
hiſpaniā) ita. n. pponebat facere (Scio āt qm̄
veniēs ad vos i abūdātia bñdictōis xpi ve
niā). i. i abundātia bonorū ſpūaliū. ſic Gñ. 30.
dixit iacob ad labā. Bñdixit tibi ds ad itroitū
meū de mltiplicatōe bonorū tpaliū. ⁊ magl pro
prie bñdictio dr hic de mltiplicatōe bonorum
ſpūaliū. Circa ptē iſtā duo ſūt notāda. p⁹ ē ſol
licitudo apl'i circa eccl'iaz di. qꝛ publicato euā
gelio i partib⁹ orietis. feſtiabat hieruſalem ad
miniſtrādū vite neceſſaria ſcis. ⁊ ide celeriter
romā trāſiēs ad pdicādū vbū di i ptib⁹ occidē
tis. ex q nr̄a negligētia oſdit̄ valde repbēſibil'
2⁹ ē. qꝛ ex dictl videt̄ ꝙ paul⁹ i hiſpania pdica
uit c⁹ cōtriū videt̄ dicere decretū. di. ii. ca. qs ne
ſciat. ſ. ꝙ de apl'is ſol⁹ petr⁹ docuerit i his pui
cijs. italia. gallia. hiſpāia. affrica. ⁊ cicilia. Pro
pter qd dicūt alig ꝙ paul⁹ pdicare ppoſuit in
hiſpania: ſuppoſita dei volūtate ſic dr hic. pp
qd verū dixit: lz ibi nō fuerit ipedimēto ſupue
niēte. Alij vero dicūt ꝙ i hiſpania pdicauit et
hoc dic̄ iſidor⁹ i libro de ortu ⁊ de obitu ſāctoꝝ
⁊ idē videt̄ dicere hieronym⁹ i libro illuſtriū vi
roꝝ. ꝙ Paul⁹ i pma ſatiſfactōe a nerōe dimiſ
ſus. i occidētis ptib⁹ pdicauit. Ad decretū aūt
reſpōdēt alig ꝙ nō negat ſimpliciter i hiſpāia
paulū ⁊ i alijs dictl puicijs pdicaſſe. ſz dicit ꝙ
hoc nō legit̄. Sz cō hoc videt̄ qd dr act. vlt. pau
lū biennio rome fuiſſe ⁊ ibidē diſputaſſe: ⁊ do
cuiſſe: q tn̄ ē i italia: de q logt̄ decretuz ſic ⁊ de
hiſpania. pp qd aliter pōt dici ꝙ itētio decreti
ē ꝙ null⁹ pdicauit l' eccl'ias cōſtituit i dcis puin
cijs: niſi petr⁹ l' alij ex ordiatōe ⁊ iuſſiōe ipiuſ ⁊
hoc mō paul⁹ i italia ⁊ hiſpāia ñ pdicauit (Ob
ſecro) Hic cōſr apl's petit orōnū ſuffragia vt i
pleāt pdicta: qꝛ eūdo hieruſalē ab iſidijs iudeo
rū ei iminebāt i via ⁊ termino mlta picula. ſic
habuit p reuelatōz ⁊ patuit ex euētu. act. 20.
idō dr Obſecro āt vos frēs p dn̄z ⁊c̄) ⁊ pz lr̄a vſ
qz ibi (⁊ obſequij mei oblatio). i. elemoſyna per
obſequiū meū a gētib⁹ oblata (accepta fiat). ſ.
deo ad gloriā (⁊ ſcis) paupib⁹ ad eorū idigētiā
releuādā (vt veniā ad vos i gaudio) officio di
cto pacto (⁊ refrigerer vobiſcū) p recreatōz ſpiri
tualiū bonoꝝ p⁹ multas tribulatōes illatas mi
hi (ds āt pacl) cōfirmatio ē pdictorū.

CXVI

(Ommēdo āt vobis) Poſtq̄ apl's iſtru
xit romāos i morib⁹ vbo pdicationis.
Hic cōſr idē facit exēplo imitatōis ppo
nēs eis qſdā pſōas imitabiles. Et diuidit̄ i du
as. qꝛ p pponit exēpla ad imitādū. 2° ad perſe
uerādū ibi. Salutat vos. Pria i duaſ. qꝛ p ppo
nit imitāda. 2° vitāda. vt oppoſita iuxta ſe po
ſita magis elucēſcāt. ſecūda ibi. Rogo āt vos.
Pria adhuc i duas. qꝛ p noiat pſōas ſibi fami
liares. 2° cōmunes ibi. Salutate appellen. Pri
ma i tres. qꝛ p noiat pſōas ſibi familiares rōe
bñficij. 2° rōe meriti. ibi. ſalutate ephenetū. 3°
rōe cōſortij ibi. Salutate āpliatū. Pria adhuc
in. d. qꝛ p ſalutat pſonaſ ſibi familiares rōe be
neficij ſibi ⁊ alijs facti cōiter. 2° ſibi ſpūaliter
ibi. Salutate pſcaz. Circa pmū dic̄ (Cōmēdo)
. i. cōmēdabilē ſcribo (phebē ſororē nr̄az). ſ. re
ligiōe xpianitatl. ñ cognatōe carnis (q ē i mini
ſterio eccl'ie q ē cheēcris) ē eni cheēcris port⁹ ma
riſ ppe corithū. vbi iſta phebe eccl'iā edificaue
rat. ⁊ ibi di miſtros ſuis ſūptib⁹ ſuſtētabat (vt
eā ſuſcipiatl) erat eni pfectura ad curiā ceſari
p ſuis negotijs. eo ꝙ illa puicia erat ſubiecta
romāiſ. Et p eā ſcripſit epl'az hāc apl's. ut inuit
gloſa Hierony. tn̄ dic̄ ꝙ apl'ſ miſit eā p thiothe
um. ad qd cōcordādū pōt dici ꝙ thimothe⁹ iuit
i ſocietate h⁹ dn̄e. ⁊ ābo fuerūt i legatiōe. vl' qꝛ
apl's ſcripturā ſuā duplicauit pp picl'a marl. ⁊
vnā miſit p phebē aliā. p thimotheū (digne ſā
ctis). i. vt decet ſāctos (⁊ aſſiſtatis ei ⁊c̄) qꝛ iter
cōuerſos ad fidē rome alig erāt de familia im
peratoris. vn̄ Phili. vlt. dr. Salutāt vos q ſūt
de ceſaris domo (Etenī ipa aſtitit (adiuuādo ⁊
miſtrādo (mihi) ⁊ alijs beneficia (Salutate p
ſcā) hic cōſr noiat pſōas imitabiles ⁊ ſibi fami
liares rōe bñficij ſibi ſpāltr ipenſi. d. (Saluta
te pſcā ⁊ aglā) erat āt pſca vxor agle iudei cui
ppōit eā apl'us. qꝛ pus credidit ⁊ ordo grē ppo
nēdus ē ordini nature. l' qꝛ erat magiſ famoſa.
(adiutores meos i xpo ieſu) h hr̄ act. 18. vbi h
mlier noiat̄ pſcilla ſic ioāna ⁊ ioānita. dr enim
act. 18. ꝙ paul⁹ māſit cū eis i corintho cū fuiſ
ſēt expulſi d roma p claudiū ipatorē. ⁊ cū codē
paulo inde receſſerūt: mota ſeditōe cō paulū a
iudeis (q p aīa mea) ideſt pro vita mea ſeruan
da (ſuas ceruices ſuppoſuerunt) exponendo
ſe periculo mortis. nec hoc fecerunt contra or
dinem caritatis. quia ſciebant q vitaz pauli ma
gis neceſſariam eccleſie. propter quod eam ſue
proprie vite preponebant ex magna charitate
(quibus non ſolus gratias ago ⁊c̄) quia fece
runt pro cōi vtilitate eccleſie (⁊ domeſticā eo
rum eccleſiam). i. cōgregationē eorū fidelium
in domo eorū (Salutate ephenetū) hic cōſr ex
primit pſonas ſibi familiares rōne meriti. ⁊ p

mors patiēter tollerāda ē. legi (Viue. n. vixim⁹
⁊c̄) ⁊ pz ex dictis lr̄a vſqz ibi (i hoc. n. xpus mor
tu⁹ ē). i. ex morte ſua cōſecut⁹ ē. ſ. ptātē ſup oēz
creaturā Mathei vlt. Data ē mihi ois ptās i
celo ⁊ i terra. ⁊ p cōſ̄s iudiciariā ptātē. idō nō eſt
ab alijs vſurpāda (tu āt) hic ponit̄ quarta rō.
q accipit̄ ex pte ei⁹ q iudicat temere. qꝛ nullus
nr̄uz hz officiū iudicādi actiue ſz tātū paſſiue ⁊
hoc ē qd dr (tu aūt qd iudicaſ fratrē tuū). i. tu
q abſtines a lege phibitis q̄re iudicas illū q ñ
abſtinet trāſgreſſorē (aut tu) q nō abſtines (q
re ſpernis fratrē tuū) reputādo eū ſtolidū. eo
ꝙ abſtinet vt dictū ē ſupra (Oēs eni ſtabimuſ
añ tribunal xpi). ſ. iudicādi ab eo. ad hoc iduc̄
ſacra ſcriptura q habet̄ Eſa. 45. (Viuo ego dic̄
dn̄s qm̄ mihi flectet̄ oē genu) tāqz ſubditū iu
dicio meo. pp qd cōcludit̄ (Itaqz vn⁹ qſqz nr̄uz
p ſe rationē reddet deo) i finali iudicio. pp qd
nullus iudicare dz temere de alio. Cōtra pdic
ta videt̄ eē dictū ſaluatoris Joan. 3. Ois q cre
dit in eū nō iudicat̄. ergo ſolū ifideles ſtabunt
añ tribūal xpi iudicādi paſſiue. Ad qd dd⁹ ꝙ
ibi accipit̄ iudiciū cōdēnatōis q ſoli mali iudi
cabūt̄. q dicūt̄ ifideles. l' qꝛ ñ habuerīt fidē: l' qꝛ
ſi habuerīt i mōte mōtificata fuit ex carentia
caritatl ⁊ grē. Hic āt accipit̄ iudiciū retributōiſ
p quē modū oēs generaliter iudicabunt̄. mali
ad penā: iuſti āt ad gl'iā (Nō ergo āpli⁹) Poſt
q̄ iſtruxit ſupiores q̄liter ſe habeāt ad inferio
res monēdo ne ipſos cōtēnāt. hic cōſr idē facit
monēdo nec eos ſcādalizēt. Et diuidit̄ i duas
ptes. qꝛ p phibet eos a ſcandalizatione. ſecun
do monet eos per oppoſitum de iferiorum edi
ficatōe. ibi. Itaqz. Ad maiorē itelligētiā dicen
dorū hic breuiter ē vidēdū q dimittēda ſūt pp
ſcādalū puſillorū. Et arguit p ꝙ bona ſpūalia
ſint dimittēda. Dic̄. n. Aug. cō epl'az pmeniani.
qꝛ vbi ſciſmatis piculū timet̄ a punitōe pecca
torū ceſſādū ē: ſz tal' punitio ē bonū ſpūale. qꝛ
ē act⁹ iuſticie ergo ⁊c̄. Per hoc arguit̄ ꝙ bōa tē
poralia ſint dimittēda. qꝛ bona minora ſunt q̄
ſpūalia. Cōtrariū arguit̄ qꝛ beat⁹ Thomas cā
tuariēſis repetiuit res eccl'ie cū ſcandalo regis
anglie. Et ex hoc arguit̄ ꝙ bona ſpūalia ñ ſint
dimittēda cū ſint corporalib⁹ meliora. R° qd
iſta nō ē de ſcādalo actiuo qd ē dictū vl' factuz
minus rectū phēs alteri occaſionē ruine. illud
āt qd deficit a debita rectitudīe nō ē agēdū cū
ſcādalo actiuo: ſz q̄ſtio itelligit̄ de ſcādalo paſ
ſiuo. ſ. qd ſit dimittēdū ne ali⁹ ide ſcādalizetur
Circa qd ſciēdū ꝙ q̄dā ſūt bona ſpūalia. q̄daz
vo tēporalia. Spūalia vo q̄dā ſūt d neceſſitate
ſalutl q ſine peccato mortali ptermitti nō poſ
ſūt. null⁹ āt dz peccare mortaliter vt peccatuz
alteri⁹ ipediat. qꝛ ſecūdū ordinē caritatis ma
gis dz diligere ppam ſalutem q̄ alteri⁹. pp qd
talia nō ſūt dimittēda ad vitādū alteri⁹ ſcāda
lū. Alia vo ſūt bona ſpūalia. q nō ſūt neceſſaria
ad ſalutē: vt dare elemoſynā ex caſu neceſſita
tis. Et i talib⁹ diſtinguēdū ē de ſcandalo: qꝛ ſi
oriat̄ ex malitia ſic cū alig volūt ipedire bona
ſpūalia ſuſcitāt ad hoc ſcādala ⁊ tale ſcādaluz
ē cōtēnēdū. ſic dn̄s fecit Math. 15. de ſcādalo
phariſeoꝝ. ſi āt oriat̄ ex ifirmitate vl' ignoran
tia vocat̄ ſcādalū puſillorū. pp qd huiuſmodi
bōa ſūt occultāda vl' iterdū differenda q̄uſqz
reddita rōe huiuſmōi ſcādalū ceſſet. ſi āt poſt
debitā huiuſmōi rōez redditā ſcādaluz duret
iā videt̄ ex malitia pcedere. ⁊ ſic pp ipſū nō ſūt
huiuſmōi bona ſpūalia opa dimittenda. Circa
vo tpalia bona diſtiguēdū ē q̄ ſi nō ſint nr̄a ſed
p alijs ad cōſeruādū nobis cōmiſſa. ſic bōa ec
cl'ie cōmittūt̄ platis. qb⁹ cōſeruatio taliū incū
bit ex neceſſitate ſalutis: ſic ē cōſeruatio depō
ſitorū. talia nō ſūt pp ſcādalū dimittēda ſicut
nec alia q ſūt de neceſſitate ſalutis. ſi vero ſūt
nr̄a ſic dimittēda ſūt pp ſcādalū vitādū ſi oria
tur ex infirmitate vl' ignorantia. quouſqz p ad
monitionē rōnabilē ceſſet ſcādalū. ꝙ ſi p hoc
nō ceſſat tūc iā pcedit ex malitia: ⁊ ſic ē cōtēnē
dū. maxie ſi p hoc alijs audacia det̄ malefaciē
di vt dictū ē ſupra. Ad pmū pz rñſio. qꝛ correc
tio ordinat̄ ad emēdationē. ⁊ idō ſi pp ipſā pba
biliter appareat mai⁹ malū cōſurgere ē dimit
tēda q̄uſz piculū illd trāſierit. Ad aliō pz ex di
ctis i qōe (Nō g āpli⁹) h apl's monet ſupiores
ad euitādū ſcādalū puſillorū. Et diuidit̄ i du
as ptes. qꝛ p facit ppoſitū. 2° remouet dubiuz
ibi. nō ē regnū dei. Et ē ſciēdū ꝙ cō caritatē fra
ternā videt̄ eē ꝙ alig nō dimittat ad tēpus
hec q poſſūt licite dimitti ad vitādū ſcādaluz
ſimpliciū: q opināt̄ illa illicita quouſz ſup hoc
pleni⁹ informētur. de talib⁹ āt erat eſus ciboꝝ
lege phibitorū a tpe paſſiōis xpi vſqz ad publi
catioē factā euāgelij. vt dictū ē ſupra. ⁊ ſecun
dū hoc dicit apl's (Nō g iuicē āpli⁹ iudicem⁹)
. i. ſupiores nō iudicēt iferiores ſtolidos ſi ab
ſtineāt a talib⁹ cibis: nec minores iudicēt trāſ
greſſores illoſ q vtūt̄ talib⁹ (ſz hoc iudicate ma
gis) ſupple fiēdū (ne pōatis offēdiculū frib⁹)
ifirmis l' ignoratl (Scio ⁊ cōfido i dn̄o ieſu: q
nihil cōe). i. null⁹ cib⁹ imūdus p ipz. qꝛ oia bo
na creauit Gen. i. vidit d cūcta q fecerat ⁊ erāt
valde bōa. ꝙ āt poſtea p legē alig cibi phibiti
ſūt: ⁊ ſic facti illiciti. hoc fuit ad tps. ad ſignifi
cādū aliud implendum p xpm. a qua phibitio
ne abſoluit xps Act. 10. c. qd ds purificauit tu
ne cōmune dixeris (niſi ei q exiſtimat qd com
mune eſſe illi cōmune ē). i. immundum. qꝛ fac̄
conſcientiam de tali cōmeſtiōe. ſicut leuare fe
ſtucā de terra cōtra cōſciētiā peccatū ē duran
te tali cōſciētia. idō ſubdit̄ (Si eni pp cibuz). ſ.
tuum (frater tu⁹ contriſtat̄). i. infirmat̄ in fide
ex hoc dubitans de veritate catholica vt ha
betur infra. vel de te ſcandalizatur eſtimās te
trāſgreſſorem (iam nō ſecūdū caritatez ambu
las) ſpernēdo ei⁹ ſcādalū (noli cibo tuo perde
re illum) dando ei occaſionem ruine pponēdo

modicã delectationẽ cibi ei⁹.ſ.ſaluti (nõ ergo blaſphemeĩ bonũ noſtrũ).i.fama noſtra ut nõ dem⁹ occaſionẽ ſimplicib⁹ reputãdo trãgreſſores (Nõ eſt regnũ dei) Hic ↄſeq̃nter remouet dubiũ q̃ poſſʒ aliqs credere ꝙ abſtiere a cibis ſãctificatis p̱ xp̃ʒ eẽt dãnabile.iõ dicit aplš ꝙ nihil depit eiq̃ abſtiet ex cauſa rõnabili: cuiuſmõi ẽ vitatio ſcãdalĩ p̱p̱ fratrẽ.iõ diẽ(nõ ẽ regnũ dei eſca vl̃ pot⁹).i.ĩ comẽdẽdo dcã cibaria ĩ abſtinẽdo(Sʒ iuſticia)p̱ fidẽ formatã q̃ peccata remittit(Et pax)q̃tũ ad gentẽ paſſionum mẽtẽ p̱turbãtiũ (eſt gaudiũ ĩ ſpũ ſãcto) q̃tum ad expectatõnẽ p̄mioꝝ(Qui.n.ĩ hoc ſuit xp̃o) interi⁹ĩ mẽte (placet deo).i.hoc ſufficit ad ſalutẽ(itaq̃ʒ q̃ pacis) Hic ↄñr monet aplš ſupiores vt edificẽt ĩferiores pacifice ⁊ ſãcte cũ eis cõuerſãdo.d.(itaq̃ʒ q̃ paucis ſũt ſectemur ⁊c̃. noli p̱p̱ eſcã deſtruere opus dei).i.fidẽ infirmi q̃ ẽ opus dei(oĩa q̃dẽ).ſ.cibaria(mũda ſũt) vt p̄dictũ ẽ(ſʒ malũ ẽ hoĩ q̱ p̱ offẽdiculũ manducat)ſcãdalizãdo ĩfirmũ p̱p̱ qõ abſtiere ſic ẽ meritoriũ.iõ ſubdiẽ (bonũ ẽ nõ mãducare ⁊c̃. neq̃ ĩ quo frater tu⁹ offẽdit).ſ.qñ infirm⁹ ↄ̄ ↄſciẽtiã comedit ex ſocietate alteri⁹ (aut ſcãdalizatur)qñ cõmedẽtẽ iudicat trãſgreſſorẽ(aut ĩfirmaẽ) dubitãdo õ v̄itate fidei catholice. ex hoc ꝙ videt maiores ſic comedere qõ credit illicitũ(tu fidẽ habẽs penes temetip̃m habe).i.ſufficit tibi ad ſalutẽ fideſ ĩterior qua tenes oĩa p̱ xp̃m purificata.⁊ nõ oportet ꝙ extẽdas exterius cũ ſcãdalo alteri⁹ (beatuſ nõ iudicat ſemet ip̃ʒ).i.dãnabilẽ r̃ddit(In eo qõ ꝓbat).i.ſcit eẽ ſibi licituʒ: tñ dimittit ex caritate fraterna.p̱p̱ ſcãdalũ vitãdũ (Qui aũt diſcernit talẽ cibuʒ) credẽs nõ eẽ licitũ (Si mãducauerit dãnat⁹ ẽ q̃ nõ ex fide).i.ex cõſcĩa facit hoc: ſʒ ↄ̄ ↄſciam ⁊ oẽ tale ẽ peccatũ ſic leuare feſtucã credẽti ꝙ hoc ſit peccatum mortale.

¶ XV

Ebem⁹ aũt) Poſtq̃ʒ aplus oñdit q̃liter ſe debẽt hr̃e ad minores ĩ euitatõe mali. Hic ↄñr idẽ oñdit ĩ promotõe boni. circa qõ p̄ ponit ſuã iſtructionẽ.2°. ſuã excuſationẽ ibi.Cert⁹ ſũ. Pria ĩ duas.q̃ p̄ hortaẽ maiores vt ĩfirmos ſuſtineãt.2°. vt eos ad bonuʒ ꝓmoueãt ibi.p̱p̱ qõ ſuſcipite. Pria adhuc ĩ duas.q̃ p̄ p̄mittit iſtructõʒ.2°. ſubdit oratõʒ ibi. De⁹ ãt patiẽtie. Pria adhuc ĩ duas. q̃ p̄ ponit iſtructõʒ.2°. ex dictis cõcludit q̃dã cõcluſionẽ ibi.Quecũq̃ʒ ſcripta. Primũ ãt p̱ſuadet dupliciter.p̄ rõe.d.(Debem⁹ ãt nos firmiores imbecillitates infirmorũ ſuſtinere) ſic in corpore naturali membra firmiora vt nerui ⁊ oſſa ſuſtinẽt alia debiliora(Et ñ nobis placere).i.p̱p̱aʒ volũtatẽ q̃rere: ſʒ magĩ bonũ cõe. iõ ſubditur. (vnuſq̃ſq̃ʒ vr̃uʒ ſuo p̱xio placeat i bonũ ad edificatõʒ.i.mal̃ ãt nõ õbem⁹ q̃rere p̱xis placere 2°. ad hoc ĩducit exẽplũ xp̃i dicẽs (Eteni xp̃s ñ ſibi placuit).i.p̱p̱aʒ volũtatẽ ñ q̃ſiuit Jo.6.deſcẽdi õ celo vt ñ faciã volũtatẽ meã(ſʒ ſic̃ ſcriptũ ẽ) pſal.48.(ĩp̱roperia exp̱roperãtiũ tibi ceciderũt ſup̱ me) v̄ba ſũt xp̃i loquẽtis ad patrẽ q̱ vt faceret pr̃is volũtatẽ ĩp̱roperia ſuſtinuit iudeoꝝ.dicẽtiũ ſibi ſamaritan⁹ es tu ⁊ demoniũ habes. Joã.8. Et ipi ĩ cruce pẽdẽti. Vah q̱ deſtruis tẽplũ ⁊c̃ Math.27.⁊ h̃ ĩp̱roperia redũdabãt ĩ deũ p̃reʒ iõ ſic diẽ xp̃s. Improperia improperãtiũ tibi ceciderũt ſup̱ me p̱ illa eni ĩp̱roperia ĩtẽdebãt iudei xp̃ʒ ↄfũdere(Quecũq̃ʒ)h̃ ex p̄dictĩ ĩfert quãdã cõcluſionẽ.ſ.ꝙ ea q̃ ſũt ĩ ſcriptura ſacra potiſſime de xp̃o ſũt ad noſtrã vtilitatẽ.c⁹ actio ẽ noſtra iſtructio.Et ponitur ibi q̃druplex vtilitas nobis ꝓueniẽſ ex ſcriptura. Pria ẽ claritas ĩtelligẽtie q̃ notaẽ cũ dẽ (q̃cũq̃ʒ ſcripta ſũt ad noſtrã doctrinã ſcripta ſũt) ſecũda ẽ ſoliditas tollerãtie ibi(vt p̱ patiẽtiã) tertia ẽ ſuauitas ĩterne letitie ibi(⁊ ↄſolationẽ ſcripturarũ) q̃rta ẽ ſecuritas obtinẽde gl̃ie ibi (Spẽ habeam⁹) ẽ enĩ ſpes certa expectatio future beatitudinis ex gr̃a ⁊ meritis ꝓueniens. (De⁹ ãt) Hic ↄñr adiũgit ſuã orationẽ ad p̄dictorũ cõpletõʒ.⁊ dicit(De⁹ ãt patiẽtie ⁊ ſolatij) .i.dator patiẽtie ĩ aduerſis ⁊ ↄſolatõis poſt tribulationẽ.Tho.3. Poſt lachrymationẽ ⁊ fletũ gaudiũ ⁊ exultationẽ infũdis (det nobis idip̃ʒ ſape).i.idẽ mecũ deſiderãteſ mutuũ ꝓfectũ(ſecũdũ ieſũ xp̃m).i.ſecũdũ doctrinã ei⁹ (vt vnanimes) q̃tuʒ ad idẽtitatem credulitatis(vno ore)q̃tũ ad idẽtitatẽ cõfeſſiõis .q̃ vt dictũ ẽ ſ̃.io.corde crediẽ ad iuſticiã ore ãt confeſſio ſit ad ſalutẽ(honorificetis deũ ⁊c̃)quãtũ ad vnitatẽ op̱is.q̃ fides ſine op̱ib⁹ mortua ẽ (p̱p̱ qõ) Hic ↄñr monet ſup̱iores vt ĩferiores ad bonũ ꝓmoueãt.Circa qõ p̄ ponit ſuã exhortationeʒ. ſecũdo ſubiũgit ſuã orationẽ ibi.Deus ãt ſpei. Circa p̄mũ dicit(p̱p̱ qõ ſuſcipite ĩuicẽ) ꝓcurando caritatiue alteri⁹ bonũ (ſicut ⁊ xp̃s accepit vos) ĩ curã accipiẽdo hũanitatẽ noſtrã oĩbus cõmunẽ.ſ.iudeis ⁊ gẽtib⁹.mẽbra vero debent cõformari capiti.⁊ iõ q̃libet xp̃ian⁹ dʒ procurare bonũ fratris ſui.lʒ aũt acceperit hũanitatẽ iudeis ⁊ gẽtib⁹ cõmunẽ: tñ aliqñ diuerſimode ꝓcurauit iudeorũ ⁊ gẽtiliũ ſalutẽ.q̃ iudeis p̄dicauit ĩ p̱ſõa p̱p̱a ⁊ q̃dãmodo ex õbito.⁊ hoc ẽ qõ diẽ(Dico eni Jeſũ xp̃ʒ miſtrũ fuiſſe circũciſiõis) p̄dicãdo iudeis circũciſis: ñ ſic gẽtib⁹. iõ dicit Math.15. Nõ ſũ miſſus niſi ad oues q̃ p̱ierũt dom⁹ iſrl̃(p̱p̱ veritatẽ dei ad cõfirmandas ꝓmiſſiões patrũ) lʒ eni ſal⁹ iudeorũ ⁊ gẽtium ſit per viã gr̃e ſimpliciter: tñ quãtũ ad iudeos eſt ibi ratio debiti aliqualiter inquantuʒ ad veritatẽ dei p̱tinet implere ꝓmiſſa patrib⁹ iudeorum facta ĩ lege ⁊ p̱phetis.q̃ data fuerũt ſolis patribus iudeis.pſalmo. 47. Non fecit taliter omni nationi. ⁊ iudicia ſua non manifeſtauit eis. et ſic ſalus gentium magis eſt per viam miſericordie. quia licet lex et prophete loquebantur de eadem vocatione ad fideʒ xp̃i tamen lex non fuit data patribus eorum nec

rõe fidei q̃lis fuit phenet⁹ de quo ſubdiẽ (Qui ẽ p̄mitiuus aſie).i.p̄ regenerat⁹ ĩ xp̃o: ⁊ ſic fuit exẽplar aliorũ ad credẽdũ.⁊ q̃ hõ litteratus erat.romã iuerat ad alios inſtruẽdũ. 2°. rõne meriti ĩ operatõe.ibi(Salutate mariaʒ) erat enim ciuis romana laborãs ad cõeʒ pacẽ conuerſorũ ad fidẽ.iõ ſubdiẽ (q̃ multũ laborauit pro nobis) vñ ⁊ ip̃a diſſenſionẽ oriẽtẽ iter eos: eo ꝙ iudei p̄ferebãt ſe gentilibus ⁊ econuerſo. vt dictũ eſt ſupra.c.i. denũciauit aplõ tãquaʒ ei qui poſſet prodeſſe ⁊ vellet.3°. rõne meriti in predicatõe dicẽſ (Salutate andronicũ ⁊ iuliã cognatos ⁊ cõcaptiuoſ meos) erãt.n. iudei natõe ⁊ forte de tribu apl̃i.⁊ multas tribulatões ſuſtinuerũt: ſicut ip̃e p̱ noĩe xp̃i (q̱ ſũt nobiles in aplĩs) erãt enĩ de ſeptuaginta xp̃i diſcipuliſ iõ ſubdiẽ (q̱ ⁊ ante me fuerũt in xp̃o) q̃ prius vocati ab eo(Salutate ampliatũ) hic ↄñr nomiat p̱ſonas ſibi familiares rõne cõſortij.⁊ nomiat hic tres.ſed nõ exp̄mit vbi aſſociauerũt eũ.pʒ littera (Salutate appellen.) hic ↄñr proponit exẽpla perſonarũ min⁹ ſpãliuʒ.⁊ p̄ quantũ ad exẽpla in fide.2°. in hõa op̱atõe ibi(Salutate triphenã)3°. quãtũ ad exẽpla cõcordie ibi(Salutate anſitricũ) Circa primũ ponit q̃tuor exẽpla de fide.primũ ẽ pro ea viriliter pugnãdo.cũ dicit(Salutate appellen ꝓbũ ĩ xp̃o) .i.ꝓbatũ ĩ fide xp̃i per tribulationũ tollerãtiam.Scõm ẽ fideles cõgregãdo.dicẽs (Salutate eos q̱ ſũt ex ariſtoboli domo) fecerat eniʒ iſte domũ ad fideles pauperes cõgregãdũ ⁊ ĩ iſta ſalutatõe p̃cipaliter ĩtelligiẽ tãquã p̃cipalĩ ĩ domo. Tertiũ ẽ ĩ fide ꝑficiẽdo dicẽſ(Salutate herodionẽ cognatũ meũ) natõe ⁊ religione. Quartũ ẽ cõgregatos in fide ſolidãdo. d. (Salutate eos q̱ ſũt de narciſci domo) iſte narciſcus fuit q̱dã p̄ſbyter diſcurrẽs p̱ ciuitates ⁊ loca.cõfirmãdo credentes ĩ fide. ⁊ fideleſ pauperes recipiebat hoſpitio.⁊ ſic ſalutat eos cuʒ ip̃o. vel vt hic diẽ gloſa.tũc erat abſens ꝓ ↄfirmatõe fideliũ.p̱p̱ qõ aplš nõ noĩat ip̃ʒ ſʒ illos de domo ſua (Salutate triphenã) hic ↄñr ponit exẽpla op̱atõis bone.⁊ p̄ in adminiſtratõe bonorũ corporaliũ.⁊ noĩat hic tres matronas q̃ talia exercebãt.erat.n.cõſuetudo apud matronas deuotas.hoc facere vt pʒ ĩ act. ⁊ ĩ alijſ legẽdis pluriũ ſãctorũ. verũtñ q̃ tertia alias duas ĩ hoc op̱e ꝑcellebat.⁊ iõ dẽ de ip̃a (q̃ multũ laborauit in dño).i.amore dñi (Salutate) Hic ↄñr ponit exẽpla hõe op̱atõis.⁊ p̄ ĩ adminiſtratõe bonorũ ſpũaliũ.d.(Salutate rufũ) q̱ erat ſacerdos ꝓmpt⁹ ad diuia miſtrãda (Et matrẽ ei⁹) carnalẽ(⁊ meã) ſpũalem(Salutate anſitricũ) hic põit exẽpla cõcordie.noĩanſ plures habitãtes.⁊ cõcordes caritate ad illorum imitatõeʒ.⁊ eadẽ rõe ſalutat ſequẽtes dicens (Salutate philologũ) ↄñr oñdit q̃liter ſe õbet habere ad alias fideles p̱ſonas quas nõ noĩauerat.d.(Salutate iuicẽ ĩ oſculo ſcõ) Iſte modus erat recipiẽdi fideles ĩ p̄mitiua eccl̃ia ĩ ſignũ cõcordie ⁊ caritatis.⁊ hñ dicit(ĩ oſculo ſãcto) ad excludẽdũ oſculũ adl̃atoriũ quo abſalon oſculabaẽ pplʒ.2.Re.15.⁊ oſculũ ſimulatoriũ quo ioab oſculat⁹ fuit amaſan.2. Re.11. Et oſculũ p̄ditoriũ quo iudas oſculat⁹ fuit dominũ. Math.17.⁊ oſculũ ĩpudicũ. puer. 7.de muliere adultera. Apphẽſũq̃ʒ deoſculat⁹ iuuenẽ ⁊c̃(Rogo ãt vos) poſtq̃ʒ applš ꝓpoſuit imitanda. Hic ↄñr ꝓponit euitãda. Et diuiditur ĩ duas.q̃ p̄ ponit ſuã exhortatõʒ. 2°. ſubiungit ſuã orõnẽ ibi.Deus ãt pacis.pria adhuc in duas.q̃ p̄ ponit exhortatõʒ rõe ſup̱ta ex p̱te euitatõis.2°. ex p̱te deuitãtiũ.ibi. Veſtra ãt obediẽtia.Circa p̄mũ dicit(Rogo aũt vos fratreſ vt obſeruetis eos) diligẽter cõſiderãdo ⁊ euitãdo(q̱ diſſẽſiões).i.declinatões a rectitudie fidei(⁊ offẽdicula) faciũt p̄bẽdo alijs occaſionẽ ruine) hoc ãt faciebãt pſeudo apl̃i. q̃s aplš monet euitare.Et cõſequẽter oñdit q̃liter poſſint cognoſci.q̃ malũ nõ euitatur niſi cognitũ ⁊ hoc oñdit ex trib⁹.ſ.ex fine.q̃ p̄dicãt ⁊ docẽt ꝓpter bonuʒ vtile ⁊ delectabile.iõ dicit(Huiuſmõi eni xp̃o dño nr̃o nõ ſeruiũt.ſed ſuo ventri) 2°. ex modo loquendi .q̃ vitia malorũ palpant ⁊ eis adulãẽ.iõ dicit(Et p̱ dulces ſermones ⁊ hñdictões ⁊c̃)3°. ex eis q̱b⁹ loquũẽ.iõ dẽ (ſeducũt corda ĩnocẽtũ) q̃ ſimplices. p̄ decipiunẽ q̱ talib⁹ facili⁹ acq̱eſcũt.Et dicũẽ hic innocẽtes.ñ a puritate ↄſcie ſʒ a õfectu iduſtrie.ſic̃ puer.14.inocẽs credit oĩ v̄bo(Vr̃a ãt) h̃ ↄñr hortaẽ eos rõe ſup̱ta ex p̱te ip̃orũ.q̃ romãi dominabãẽ toti mũdo.⁊ iõ bona exẽpla eorũ õferebãẽ ad oẽs p̱tes orbis.p̱ nũcios de roma venientes.p̱p̱ qõ fideles rome manẽtes magis debebãt decliare doctrinã ⁊ cõſortia malorũ. vt bonũ exẽplũ darẽt alijſ p̱ mũdũ.iõ dicit(Veſtra ãt obediẽtia) ĩ fide euãgelij (ĩ oẽm locũ diuulgata ẽ) modo dicto(Gaudeo igiẽ in vobis) eo ꝙ bonitas vr̃a redũdat ĩ alias p̱teſ(ſʒ volo vos ſapiẽtes eẽ ĩ bono).ſ.cognoſcẽdo ⁊ operãdo(⁊ ſimpliceſ ĩ malo).ſ.operãdo.ñ ĩ cognoſcẽdo.q̃ cognitio mali vt euiteẽ ñ ſolũ ẽ hõa.ſʒ ẽt neceſſaria ad ſalutẽ(De⁹ ãt) h̃ ↄñr adiũgit auxilium ſue orationis.⁊ primo ĩ euitãdis malis dicens (Deus pacis).ſ.actor ⁊ cõſeruator (ↄterat ſathanã).i.aduerſariũ nr̃e ſaluti .⁊ ſcđo in hõis ↄſequendis.iõ ſubdiẽ (gr̃a dñi ⁊c̃.Salutat) ẽ poſuit aplš exẽpla ad imitãdum ĩ bono. Hic ↄñr põit exẽpla ad p̱ſeuerãdũ ĩ bono eoꝝ ĩcepto.oñdẽs ꝙ mlt̃i valẽtes õ eoꝝ bono gaudebãt.p̱p̱ qõ magĩ p̱ſeuerare debebãt.diẽ igiẽ (Salutat vos thimothe⁹) ephesiorũ ep̃s (adiutor me⁹) ĩ p̄dicatõe euãgelij (⁊ lucas) q̱ fuit comeſ apl̃i ĩdiuidu⁹. vt dicit hiero.⁊ pʒ ex act. aploꝝ(⁊ iaſõ ⁊ ſoſipr̃ cognati mei).i.natõe iudei.õ q̱b⁹ hr̃ ĩ actib⁹ (Saluto voſ ego terti⁹) ñ eſt hic tertius nomen numerale. ſed nomen p̱ſonale notarij pauli. de cuius licentia iſte po

ſuit nocte ſuā i ſalutatōe (Salutat vos gai⁹) co
rinthioꝝ ep̄s. cui ioānes ſcripſit epl'am ꝙ p̄dica
tores euāgelij recipiebat. et idō paulus qn̄ ibat
illuc ad ipſꝫ declinabat (⁊ vniuerſa ecclīa) re
gimini gaij ſubiecta (ſalutat vos eraſt⁹ archa
ri⁹ ciuitatꝭ). i. princeps e⁹. ⁊ ſic dict⁹. ab archos
.i. princeps. Uł aliter ⁊ forte meli⁹. archari⁹ dici
tur. qꝛ cuſtos erat publice arche. ubi ſcripta ⁊
acta ciuitatis reponebāt vł vectigalia (⁊ q̄rt⁹
frater) nō ſanguine. ſꝫ fidei religiōe. ⁊ eſt h̄ q̄r
tus nomē ꝑſōale (Gr̄a dn̄i ⁊c̄) hoc dicit̄ ad con
firmādū p̄dicta (Ei aūt) hec ē vltia pars epiſtole
.ſ. eius concluſio q̄ diuiſa fuit ꝯ ꝓhemiū ⁊ nar
ratōꝫ a principio. i qua concludit apl's epl'aꝫ ſu
am. ⁊ diuinarū gratiarū actionē. ⁊ hoc conclu
dit ex duobus. ſ. qꝛ vocatio ad fidem ē ꝑ ipſuꝫ
⁊ ei⁹ confirmatio. ⁊ ex hoc ꝙ myſterium xp̄i no
ſtris t̄pibus reuelauit qd̄ ab antiqs t̄pibus fu
it deſideratū ⁊ an̄ t̄pa ſoli deo cognitū. dic̄ igi
tur (Ei aut ꝗ potens ē vos confirmare). ſ. deo
vni ⁊ trino ſit ſupple (honor ⁊ gl'ia) qd̄ hic acci
pit̄ ex fine huius ꝑtis itex cōſtruatur cū ſeq̄n
tibus alijs (iuxta euāgeliū meū). i. per p̄dica
tōꝫ qd̄ tn̄ ē xp̄i vt actoris. idō ſubditur (et) ꝑ. i.
(p̄dicatōꝫ ieſu xp̄i) quē p̄dico actorē euāgelij
(ſecunduꝫ reuelationē myſterij). i. ſacri ſecreti
redēptōnis nr̄e qd̄ ē in euāgelio reſeratuꝫ. ꝑꝑ
qd̄. 70. iterp̄tes vbi Eſa. 9. hꝫ nr̄a trāſlatio. ⁊ vo
cabit̄ nomē e⁹ admirabił ꝯſiliarius. ds̄ fortis.
pater futuri ſeculi. princeps pacis. ſic trāſtule
rūt. ⁊ vocabit̄ nomē ei⁹ magni conſilij angelus
(t̄pibus eternis taciti) hoīb⁹: d̄o tn̄ cogniti. Di
citur aūt eternis t̄pibus. qꝛ eternitas q̄ mēſu
rat̄ cognitio diuina nō app̄hendit̄ a nobis. ni
ſi ꝑ ꝯꝑationē ad t̄ps infinitū (qd̄ nūc patefac
tū ē). ſ. t̄pe noue legꝭ (ꝑ ſcripturas ꝓph̄aꝝ) apo
ſtolis reſeratas Lu. vl. aperuit illis ſenſū vt in
telligerēt ſcripturas (ſꝫ p̄ceptū eterni dei). i. ſe
cūdū ordinē eius. qꝛ eternaliter diſpoſuit fien
da in t̄pe (ad obeditionem fidei in cūctis gēti
bus). i. ut cuncte gētes obediant fidei (cogniti
ſoli ſapienti deo) hoc refertur ad illud qd̄ p̄di
citur t̄pibus eternis taciti (ꝑ ieſuꝫ xp̄m) qui ē
mediator noſter ad reducēdū nos i deū (cui). ſ.
xp̄o (honor) ꝗ ē reuerētia i teſtimonium virtu
tis exhibita. in xp̄o eni hoīe ſunt oēs virtutes
⁊ cariſmata (⁊ gl'ia) q̄ ē honor exhibitus alicui
coram multis. honor aūt exhibet̄ xp̄o homini
coram ſanctis ⁊ angelꝭ (i ſecula ſeculorū amē)
.i. eternaliter. cuius eterne glorie nos partici
pes faciat qui cum patre ⁊ ſpiritu ſancto viuit
⁊ regnat in ſecula ſeculorum amen.

¶ Poſtilla fratris Nicolai de lira ſuꝑ p̄maꝫ
epl'am pauli ad corinthios Incipit.

Paulus vocatus apl's) Hic incipit
ſecūda ꝑs epl'arū pauli apl'i i qua
icipit ſcribere grece in p̄cedēti. n.
epl'a ſcripſerat romāis latine. Et
diuidit̄ i duas partes. qꝛ p̄ ſcribit
aliquibus eccl'ijs. 2° ſpecialibus ꝑſōnis. ſecun
da pars incipit in p̄ia epl'a ad thimotheū. p̄i
ma diuidit̄ in ſex ꝑtes ſecūdū numerū eccl'ia
rū que patebunt ꝓſequendo dn̄o concedente.
Circa primū cōſiderandū ꝙ apl's i epl'a p̄cedē
ti cōmēdauerat gratiam dei ꝑ quā iudei ⁊ gen
tiles in vna ecclīa ſūt cōiuncti. ⁊ per quā debēt
caritatiue adinuicē colligari. Gr̄a vero cōfer
tur in eccleſie ſacramentis. ⁊ idō poſt epiſtolaꝫ
ad romanos in qua fit ſermo de xp̄i gr̄a conue
nienter ponuntur epiſtole ad corinthios. i qui
bus epiſtolis eos inſtruit de ipſis ſacramētis
Et diuiditur in duas partes ſecundū duas epi
ſtolas. in prima inſtruit apl's corinthios de ec
cleſie ſacramentis. in ſecūda de ſacramētorūꝫ
miniſtris. In hac aūt epiſtola p̄ ꝑmittit apl'us
ſalutationē ſecūdo proſequitur ſuam intētiōꝫ
ibi. Gr̄as ago. In ſalutatione vero tria ponit. p̄
mū eſt ꝑſone ſalutantes dicens (Paulus voca
tus apl'us) rō vero h⁹ noīs pauli ⁊ modus ſue
vocationis ad apl'atum ponunt̄ ſupra. c. p̄. ad
romanos. per voluntatē dei. ſ. per voluntateꝫ
beneplaciti. mali vero prelati ſunt per eius vo
luntatem ſigni. q̄ dr̄ ꝑmiſſio inquātuꝫ a deo ꝑ
mittuntur in tali officio (⁊ ſoſtenes frater) hūc
aūt apl's ſecū ponit in ſalutatiōe. qꝛ detulerat
ad eum defectus corinthiorum tāq̄ ad eum ꝗ
prodeſſe poterat ⁊ volebat. ⁊ ne corinthij cre
derent ip̄m ſoſteneꝫ hoc feciſſe non ex caritate
ſed alia cauſa. idō apoſtolus poſuit ip̄m in ſalu
tatione corinthiorū tāq̄ optantē ſalutem eoꝝ
vt per hoc oſñderet ꝙ ſoſtenes caritate frater
na motus detulerat ad ip̄m defect⁹ corinthio
rum. Scd̄o ponit ꝑſōas ſalutatas. d. (eccl'ie dei)
.i. congregationi fidelium (q̄ ē corinthi) quātū
ad fideles in ciuitate habitātes (vocatis ſc̄is)
qꝛ ꝑ gr̄am diuine vocatōis venerant ad ſācti
tatem (cum oībus qui inuocant nomē dn̄i ⁊c̄)
quantū ad fideles habitātes nō ſolū in ciuita
te. ſꝫ ēt i tota dioceſi. idō ſubdit̄ (i oī loco ipoꝝ)
.i. ſubiecto iuriſditioni ep̄i ⁊ aliorum ipius ec
cl'ie miniſtrorū (⁊ nr̄o) per hoc. n. ꝙ ſubijciebāt̄
ep̄o ciuitatis non erāt exempti a poteſtate apo
ſtoli. Tertio ponit bona ſalutaria ⁊ optata. d.
(gratia vobis) i preſenti (⁊ pax). i. gloria in fu
turo in qua pax ꝑficitur. qꝛ appetitus ibi ter
minatur ſiue q̄etat̄. verū tn̄ qꝛ hec bōa ſūt a ſo
lo deo ſicut actore. idō ſubdit̄ (a deo p̄re noſtro)
qꝛ p̄r ē oīum ꝑ creationē. ſed fideliuꝫ tn̄ ꝑ gra
tie adoptionem (⁊ dn̄o ieſu xp̄o) ꝗ eſt mediator
noſtre ſalutis (gratias ago) hic ꝯñr ꝓſeq̄t̄ apo
ſtolus ſuā itētionē ſeu tractatū epiſtolarē. i q̄
apl's p̄ gratias agit de bonis corinthiorū vt li
bentius accipiant eius correctionē. ſecūdo p̄ce
dit ad eorū iſtructionē ibi. Obſecro autē vos.
Circa primū dicit (Gratias ago deo meo) licet
enim ſit deus omnium. tn̄ dicitur ſpecialiter d̄
us bonorum per fidem ⁊ deuotionē (ſēꝑ. i. i oī
bus horis mihi ad orādū cōgruis ⁊ deputatis
(ꝓ vobis) ſicꝫ ꝓ filijs cariſſimis (i gr̄a dei q̄ da
ta ē vobis). i. ꝓpter gr̄am vobis datā (in ieſu
xp̄o). i. a plenitudine gr̄e eius ſc̄dm qd̄ dr̄ Jo. i.
De plenitudie ei⁹ oēs accepim⁹ (qꝛ in oīb⁹). ſ.
ꝑtinētib⁹ ad ſalutē (diuites ſc̄i eſtiſ). i. abūdā
tes (i illo). i. ꝑ illū (in oī v̄bo) qꝛ linguis oīb⁹ lo
quebāt̄. tūc. n. baptizatꝭ ꝑ īpoſitōeꝫ manuuꝫ
apl'oꝝ dabat̄ donū linguaꝝ. vt ꝑꝫ i actib⁹ in
plūb⁹ locꝭ. vł dic̄ (in oī v̄bo) qꝛ abūdabāt i ver
bis doctrīe. ſꝫ qꝛ v̄bū nō ꝓfert̄ nec ordinat̄ ni
ſi p̄cedat ex habitu ſciē. idō ſubdit̄ (i oī ſcīa). i.
itelligētia ſcripturaꝝ ad ſalutē ꝑtinētiū. h̄ tn̄
itelligēdū ē de maiorib⁹ illi⁹ eccl'e ad quos ſpe
ctabat docere (ſicꝫ teſtimoniū xp̄i). i. ſc̄dm ꝯcor
diā ad ei⁹ euāgeliū. qd̄ ſupple (ꝯfirmatū ē i vo
biſ). i. firmiter radicatū. aliter nō eēt recta ſci
ētia: ſi a xp̄i teſtionio diſcordaret (ita vt nihil
deſit vobis i vlla gr̄a) ⁊ in hoc oſñdit gr̄e ꝑfec
tionē (expectātib⁹ reuelatōeꝫ dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i)
i die iudicij. q̄ reuelatō bonos faciet btōs i re.
ſꝫ expectatio h⁹ reuelatōis facit eos btōs i ſpe
Eſa. 3. Bti oēs ꝗ expectāt eū. ⁊ idō de tali expe
ctatōe corinthioꝝ apl's gr̄as agit deo. ⁊ ꝙ hec
expectatio nō ſit vana. ſꝫ ex auxilio dei firma
idō ſubdit (ꝗ ꝯfirmabit vos vſq̄ ad finē ſine cri
mine). i. ſine peccato mortali. qꝛ pccm̄ veniale
nō pōt ēt a ꝑfectꝭ vitari (in die aduēt⁹ dn̄i nr̄i
ih̄u xp̄i). h. d. qꝛ ꝗ ſine crimine in die mortꝭ in
uenit̄ in die iudicij ſine crimine p̄ſtabit̄. ⁊ p̄di
cta ꝯfirmat ꝑ fidelitatē dei. d. (Fidelis deus
ꝑ quē vocatꝭ eſtis). ſ. ad fidē. ⁊ ſic non deficiet
vobis i auxiliādo vt ꝑuenietꝭ ad gloriaꝫ (Sꝫ
pōt hic queri q̄uo apl's de corinthijs tanta di
cat p̄conia. cum ſtati poſtea ſubdit ꝙ inter eos
erant ſciſmata. Ad qd̄ dicēdū qd̄ illa ſciſmata
nō erāt cōia. ſꝫ erāt ibi mltꝭ boni ⁊ lr̄ati ac ca
ritate ꝯiuncti. in q̄b⁹ v̄ificabat̄ v̄bū apl'i. vnd̄
dr̄ īfra ꝙ aliq corinthioꝝ dicebant. ego aūt ſū
xp̄i. ⁊ iſti nō faciebāt ꝯtentōem ꝑꝑ baptiſtas.
qꝛ totā efficaciā baptiſmi xp̄o attribuebāt (ob
ſecro) hic ꝯñr apl's incipit eos inſtruere. ⁊ diui
dit̄ i. 2. ꝑtes. qꝛ p̄ inſtruit eos de ſacramētꝭ. 2°
de q̄buſdā alijs. 16. c. Circa p̄mū ſciendū ꝙ i ſa
cramētꝭ tria ſūt. ſ. ip̄ꝫ ſacr̄ꝫ. ⁊ res ſignificata. et
ꝯtēta q̄ ē gr̄a ⁊ res ſignificata ⁊ nō ꝯtēta q̄ ē re
ſurrectōis gl'ia. ⁊ idō p̄ agit de ſacr̄is. 2° de gr̄ijs
12. c. 3° de gl'ia reſurrectōis. 15. c. Prima adhuc
i tres. qꝛ p̄ agit de ꝑtinētib⁹ ad ſacr̄ꝫ baptiſmi
⁊ cū hoc de mō docēdi. eo ꝙ ſcribit̄ Mar. vl.
docete oēs gētes baptizātes eos ⁊c̄. 2° agit de
ſacr̄o eucheriſtie. 8. c. Circa p̄mū ſciēdū ꝙ iter
corīthios erat diſſenſio ꝓpter baptiſtas ⁊ doc
tores. qꝛ baptizatꝭ ab vno apl'o p̄ferebāt ſe ba
ptizatꝭ ab alio q̄ſi baptiſm⁹ hēret efficaciā a mi
niſtro. aliq ēt doctrinā ꝓhoꝝ v̄bis ornataꝫ re
putabāt magꝭ efficacē doctrina apl'oꝝ talibus
carēte. ⁊ idō circa h̄ duo fac̄ apl's. qꝛ p̄ remouet
apl's ꝯtētōem. 2° ꝯtentōis cām. c. 3. Prima in
tres. qꝛ p̄ ponit ſuā admōitiōeꝫ. 2° aperit ei⁹ i
tentōeꝫ ibi. Significatū ē. 3° admōitōis rōeꝫ
ibi. Diuiſus ē xp̄s. Circa p̄mum admonet eos
gratioſe vt ei⁹ admōitio magꝭ recipiat̄. admo
net. n. eos humilr̄. d. (obſecro) ⁊ nō p̄cipio ⁊ ēt
caritatiue. d. (Fratres) qd̄ ē nomē amoris ⁊ ēt re
uerēter. d. (ꝑ nomē dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i) ⁊ ēt vtilr̄:
qꝛ admonet eos de vnitate ⁊ ꝯcordia ſeruāda
iter eos iuita ꝑiter ⁊ doctrina. d. (vt idip̄m di
catꝭ oēs ⁊c̄) ita ꝙ in v̄bis ⁊ ſc̄is vr̄is nō appeat
aliq̄ diſcordia (ſitꝭ aūt ꝑfecti in eodē ſenſu) de
agēdis (⁊ eadē ſcīa) de cōtēplādis (Significa
tū ē) Hic ꝯñr apl's apit ſue mōitionis itentio
nē. ad hoc. n. monuerat eos de caritate ⁊ ꝯcor
dia. vt ꝯuenienti⁹ argueret diſcordiā ipoꝝ audi
tā. idō dic̄ (Significatū ē mihi d̄ vobis fr̄es mi)
caritatiue eos alloq̄t̄ vt correctio ei⁹ meli⁹ ſu
ſcipiat̄ (ab his ꝗ ſūt cloes) ſc̄dm aliq̄s nomē ē
matrone deuote. i cui⁹ domo plēs fideles ma
nebāt ſc̄dm alios ē nomē loci ꝓpe corīthū vbi
hitabāt fideles de ꝯtētōe corinthioꝝ dolētes
⁊ ſi p̄ mō accipiat̄ vł ſcd̄o. ſoſtenes erat i illa ſo
cietate. a q̄ fuit miſſus ex bono zelo h̄ denūcia
re apl'o (qꝛ ꝯtētiones ſūt iter vos) Conſeq̄nter
exponit modū ꝯtentionis. d. (hoc aūt dico). i.
refero (ꝙ vnuſquiſq̄ vr̄ꝫ dicit ego q̄dē ſū pau
li ⁊c̄) q̄libꝫ. n. noīabat ſe ab illo a quo baptiza
tus erat q̄ſi baptiſma vni⁹ eſſet maioris effica
cie q̄ꝫ alteri⁹. cū tn̄ oēs deberēt ſe noīare a xp̄o
ꝗ ſolus baptizat iteri⁹ ſc̄dꝫ qd̄ dr̄ Jo. i. ſuꝑ quē
viderꝭ ſp̄ꝫ ſcm̄ deſcēdētē ⁊ manētē ſuꝑ euꝫ h̄ ē
ꝗ baptizat i ſp̄ū ſc̄ō. ⁊ idō baptiſm⁹ nō hꝫ effica
ciā a miſtris. ſꝫ a ſolo xp̄o. ꝓpter quod ad eui
tandū errorē corinthioꝝ fuit itroductū in gre
cia. cui⁹ quedā ꝑs fuit achaia in q̄ ē corinthus
vt baptizaret̄ in hac forma. ſ. baptizaret̄ ſu⁹
ih̄u xp̄i ⁊c̄. ſꝫ ceſſante errore eccl'a cōiter bapti
zauit ſub hac forma ego baptizo te ⁊c̄. in q̄ me
lius exprimitur forma baptiſmi a xp̄o tradita
Mar. vl. Docete oēs gētes baptizantes eos i
no. pa. ⁊c̄. qꝛ i forma eccl'e ſic exp̄mit̄ ꝑſona ba
ptizātꝭ miſterialr̄ cū dr̄ ego te bapti. vt videt̄
v̄ba xp̄i ſonare (Diuiſus ē xp̄s) hic ꝯñr apl'us
ponit rōeꝫ ſue mōitōis. ſ. ꝙ diſſenſiōes nō de
bēt eē iter eos. ⁊ p̄ oſñdit hoc i baptiſmo. 2° i do
ctrine v̄bo ibi. Nō i ſapīa v̄bi. Pria adhuc i. 2
qꝛ p̄ ponit ſue mōitōis rōeꝫ. 2° excludit a ſe ſuſ
pitōeꝫ ibi. Gr̄ās ago. Circa p̄⁹ dic̄ (Diuiſus eſt
xp̄s) q. d. videt̄ ſeq̄ ex v̄bis vr̄is ꝗ maiorē effi
caciā baptiſmo vni⁹ baptiſte q̄ꝫ baptiſmo alte
ri⁹ attribuitꝭ. qꝛ ſol⁹ xp̄s baptizat iteri⁹: vt di
ctū ē. ⁊ idō ſi baptiſmatibus pluriū varias v̄tu
tes attribuitꝭ ſeq̄tur. ꝙ xp̄us ſit diuiſus aliter
oꝑando i baptiſmatib⁹ a diuerſis miſtratꝭ. et
ad maioreꝫ itelligētiā ſciendū ꝙ xp̄s in baptiſ
mo duplicē hꝫ v̄tutē ꝓpaꝫ vna ē diuia q̄ cū pa
tre ⁊. ſ. ſ. mūdat iteri⁹ a pcc̄o: ⁊ h̄ ꝑtās nlli crea
ture cōicari potuit ſicꝫ nec deitas. Alia ꝯpetit
ei ſꝫ naturā hūanā q̄ dr̄ ꝑtās excellētie i ſacr̄is
⁊ ꝯſiſtit i q̄tuor. p̄⁹ ē ꝙ ſol⁹ xp̄us iſtituit ſacr̄a.

Scðꝫ ꝙ effectū ſacramēti q̄ ē caracter potuit
ꝯferre ſine ſacramēto: ſi aũt de grã q̄ ē effect⁹ ſa
cramēti loqmur daꝛ a ſolo deo ꝑncipalr̃. a xp̃o
v̄o hoīe miſterialr̃ tm̄: tñ ꝑncipali⁹ ceterı̃ miſtrı̃
qꝛ ē iſtr̃z deitati ꝯiūctū. Tertiū ē ꝙ vt⁹ paſſio
nis ei⁹ opatur ĩ baptiſmo ⁊ ĩ alijs ſacramētis
Quartū ꝙ ad e⁹ ĩnouatōez ſacramēta ꝯferūꝛ.
hāc aũt ptãtē excellētie maxie q̄ntū ad h̄ ulti⁹
potuit miſtriſ ꝯferre. ſ. ꝙ ĩ eoꝝ noı̃b⁹ ꝯferretur
baptiſmus: ſed tñ cōicare noluit neſciſſma fie
ret ĩ eccl̃ia. ſ. ꝙ tot baptiſmata crederēꝛ quot
miſtri p̱p̱ qð ſubdit. (Nūqd paul⁹ crucifix⁹ ē
ꝓ uobis). q. d. ñ. qꝛ baptiſm⁹ nō hꝫ efficaciã a
paſſiōe alicui⁹ ſcı̃i niſi ſoli⁹ xp̃i. p̱p̱ qð ei⁹ effi/
cacia ñ dꝫ alterı̃ attribuı̃ (aut ĩ noīe pauli ba
ptizati eſtis). q. d. ñ. ſꝫ tm̄ ĩ noīe xp̃i: qꝛ de xp̃o
dr̃ act. 4. Nec. n. aliud nomē ē ſub celo datuꝫ
hoīb⁹ ĩ q̄ oportet nos ſaluos fieri. Sꝫ ꝯ h̄ vr̃
eē illð qð dr̃ Math. vlt. Docete oēs gētes ba
ptizãtes eos ĩ noīe prı̃s ⁊ filij ⁊ ſpũs ſcı̃i. ⁊ ſic
nō erãt hoīes baptizãdi ĩ noīe ſoli⁹ xp̃i ſꝫ ĩ no/
ıe toti⁹ trinitatı̃. Ad qð dicēdū ꝙ ĩ ꝑmitia ec
cl̃ia nomē xp̃i erat odioſū mltı̃: ꝓcurãtibus
h̄ iudeis ĩ ſua malitia obſtı̃atı̃. p̱p̱ qð vt nomē
xp̃i amabile ⁊ venerabile redderēꝛ: apl̃i bapti
zabãt ĩ noīe xp̃i. ut hr̃ Act. 8. ⁊ h̄ fecerũt ſpãli or
dinatōe ſpũs ſcı̃i: uerũtm̄ ĩ noīe xp̃i tota trini
tas ĩtelligiꝛ: qꝛ xp̃s idē ē ꝙ vnct⁹: ⁊ ſic ĩtelligi/
tur pr̃ vngēs: ⁊ ſpũs ſcũs q̄ ē ipa vnctio. Poſt/
q̄ꝫ aũt nomē xp̃i ſcı̃m ē magnū ⁊ celebre ĩ gētib⁹
eccl̃ia utiꝛ forma a xp̃o ĩſtituta. baptizãdo in
no. pa. ⁊ fi. ⁊ ſpũs ſcı̃i. tm̄ illi q̄ ſic ēt baptizãꝛ ĩ
noīe xp̃i baptizãꝛ qð nomē ĩ noīe filij ĩtelligiꝛ.
igr̃ qꝛ xp̃i nomē ⁊ ei⁹ paſſio ⁊ ñ alteri⁹ ꝯfert ef/
ficaciã baptiſmo: iõ qꝛ hãc efficaciã alijſ tribu
unt xp̃m diuidũt (Grãs ago) Hic ꝯñter apl̃us
excludit a ſe ſuſpitionē: ne forte crederēt aliq
hãc diſionē ex ipo habuiſſe occaſiōez. d. (Grãſ
ago deo meo ꝙ neminē vr̃z baptizaui niſi cri/
ſpū ⁊c̃.) paucos. n. baptizauerat: ⁊ illos ſignã/
ter noīat: qꝛ de illis ñ erãt q̄ illã diuiſionē faci
ebãt (baptizaui aũt ⁊ ſtephane domū). i. eius
familiã (ceterū aũt ⁊c̃.) hoc adiūgit ne forte ali/
q̄s ali⁹ cū iſtis ab eo fuiſſet baptizat⁹ ð q̄ non
aduerteret: eo ꝙ mēoria hoīnū labilis ē: ⁊ ſic
falſitas v̄bis ei⁹ ipōereꝛ a falſis apl̃is. ꝯñter
aſſignat cãꝫ q̄re paucos baptizauit. d. (nō enĩ
miſit me xp̃ſ baptizare ſꝫ euãgelizare) Sꝫ ꝯ h̄
videꝛ qð dr̃ mar. vl. Eūtes ĩ mūdū vniuerſuꝫ
docete oēs gētes baptizãtes eos ⁊c̃. ⁊ ſic apl̃i a
xp̃o miſſi fuerũt ad baptizãdū ſicꝰ ad docēduꝫ.
Ad qð d⁹ ꝙ lꝫ xp̃s miſerit apl̃os ad vtrūq̄ꝫ
tm̄ ꝑncipalr̃ ad docēdū: ⁊ iõ ꝑ ſe ipoſ ꝑdicabãt
ꝑ miſtroſ aũt ĩferioreſ ut freq̄nti⁹ baptizabant.
c⁹ rõ ē. qꝛ vt⁹ ĩ ſapia baptizãtı̃ nihilopaꝛ ĩ ba/
ptiſmo p̱p̱ qð ñ refert ꝑ miſtꝝ maiorē uel miorē
baptizari: vt⁹ aũt ⁊ ſapia ꝑdicãtı̃ mltū valde ꝯ/
ferꝛ ĩ ꝑdicatōe: ⁊ iõ apl̃i q̄ maiores erãt circa ꝑ
dicatōez ſe magı̃ occupabãt exēplo xp̃i q̄ ꝑ ſe
ipꝫ docebat ⁊ ꝑ ſuos diſcipuloſ baptizabat vt

hr̃ Jo. 4. (Nō ĩ ſapia) h̄ ꝯñr reprobat ꝯtētōez
corīthioꝝ ex p̄te doctrie. qꝛ eoꝝ aliq doctrinã
pſeudo apl̃oꝝ ornatã v̄bis ⁊ rõib⁹ hūane ſapi/
ētie ꝑferebãt doctrie apl̃oꝝ xp̃i q̄ ñ erat ĩ foliȷſ
v̄boꝝ ſꝫ ĩ v̄tute ſpũſ ſcı̃. p̱p̱ qð apl̃s ꝑ oñdit mo
dū illū ñ eē ꝯuēiētē doctrie xp̃i. Scðo ðclarat
ſe ñ fuiſſe vſū tali mō docēdi ca. 2. Circa ꝑmū
pōit ĩtētū dicēſ (Nō ĩ ſapia ⁊c̃) ⁊ ꝯtinuaꝛ cū ꝑce
dēti lr̃a ſic: qꝛ dixerat. ñ miſit me xp̃s baptiza/
re ſꝫ euãgelizare. i. euãgeliū ꝑdicare (ñ ĩ ſapiã
v̄bi). i. ĩ ſapia mūdana q̄ v̄bis ornatı̃ ⁊ rõib⁹ ſū
ptı̃ ex appētib⁹ ſꝫ ſēſū ĩnitiꝛ. illa aũt q̄ ſũt fidei
excedũt hūanã rõez ⁊ ſēſū: ⁊ iõ ille mod⁹ docē
di ñ ē ꝯuēiēs doctrie fidei. Sꝫ ꝯ h̄ vr̃ eē ꝙ mlı̃
ti doctores catholici vt Aug. ⁊ alij ĩ doctria fi
dei vſi ſũt rõib⁹ hūanis ⁊ v̄bis ornatı̃. Ad qð
dicēdū ꝙ aliȷ̄ ē docere ĩ doctria v̄bi ⁊ aliȷ̄ uti
ſapia v̄bi ĩ his q̄ ſũt fidei: qꝛ docere ĩ ſapia v̄bi
ē qñ accipiꝛ hūana ſapia ꝓ ꝑncipali radice do
ctrie: vt ſolū q̄s approbet: ꝙ ſapia mūdana cō
tiet: ⁊ h̄ ē fidei corruptiuū. vti aũt ſapia v̄bi eſt
ſuppoſitı̃ fūdamētı̃ fidei ſi q̄ v̄a ĩ dc̄is phōꝝ fi
dei accōmoda repiaꝛ ĩ obſeq̄ū fiði aſſūere ⁊ h̄
ē bonū ⁊ meritoriū. vñ diċ Aug. li. 2. de doctri
na xp̃ana. ſi q̄ v̄ba nr̃e fiði accōmoda phı̃ dixe
rũt: ñ ſolū formidãda ñ ſũt: ſꝫ ēt ab eiſ tãq̄ꝫ ab
ĩiuſtis poſſeſſorib⁹ ĩ nr̃z vſū vēdicãda (ut nō
euacueꝛ) h̄ ꝯñr mãifeſtat ꝓpoſitū: ⁊ ꝑ ex p̄te
doctrie. 2º ex ꝑte docētiū ibi. videte: ꝑma ĩ. d.
qꝛ ꝑ pōit ſuã ꝓbatōꝫ. 2º ꝓbatōis mãifeſtatōꝫ
ibi Qm̄ iudei. Circa ꝑ⁹ ſciēð ꝙ idē mod⁹ ñ ꝯue
nit oĩ doctrie ut dr̃. 2. methaphı̃. ⁊ ꝑ ethicoruꝫ.
mod⁹. n. ꝓcedēdi ꝑ ðmōſtratōnes ñ ꝯpetit re
thorice ſꝫ geometrie. ⁊ ecōuerſo ꝑſuadere ñ cō
petit geometrie ſꝫ rethorice ut ibidē dr̃. Et ſi/
milr̃ ſi aliq̄s ĩ natura ĩtellectualı̃ putpote ãgeli
ca ðmōſtratōib⁹ geometricis uti vellet ĩcōue
niēter ꝓcederet. qꝛ ñ ſũt applicabiles niſi ma/
terie corporali. Ex his formaꝛ talı̃ rõ. ille mo/
d⁹ docēdi ñ ē ꝯueniēs alicui doctrie ꝑ quã de
ſtruiꝛ id qð ē ĩ ea ꝑncipale: ſic ē ĩ ꝓpoſito ꝙ ꝑn
cipale ĩ doctria fidei ē ſal⁹ ꝑ fidē xp̃i crucifixi.
p̱p̱ qð apl̃s diċ ĩfra. 2. c. Nō iudicaui me aliqd
ſcire ĩter vos niſi tm̄ Jeſū ⁊ hūc crucifixū. initi
v̄o ꝑncipalr̃ ſapie v̄bi ē ðſtruere ſalutē fcãꝫ ꝑ
crucē xp̃i vt diceꝛ ſtati. ⁊ h̄ ē qð diċ apl̃s (Nō ĩ
ſapia v̄bi) miſit m̄ xp̃ſ euãgelizare) ut ñ euacu
eꝛ crux xp̃i. i. fideſ paſſiōis e⁹ qꝛ ꝯtiet aliq̄ q̄ vi
deꝛ hūane ſapie ĩpoſſibilia: vt ꝙ de⁹ moriaꝛ
⁊ ꝯſilia ⁊ aliq̄ videꝛ huic ſapie ꝯ̄ria. ut ꝙ aliq̄ſ
mortē ⁊ ꝯfuſionē ñ refugiat. ſꝫ magı̃ ad h̄ volū
tarie ſe offerat ⁊ ꝯſilia. p̱p̱ qð ſapiētib⁹ mundi
ſtulta vr̃ doctria fidei. ⁊ iõ ſubdiꝛ (v̄bū. n. cru
cı̃. i. ꝑdica° paſſiōiſ xp̃i (Pereūtib⁹ q̄dē). i. ĩfið
libus ſecundum humanam ſapientiam tan/
tum ſentientibus (ſtultitia eſt) rationibus di
ctis (his autem qui ſalui fiunt) ideſt fideli/
bus (uirtus dei eſt) quia per crucem aduerſa
rius eoruꝫ diabolus deuict⁹ ē. ⁊ qꝛ experiunꝛ
in ſe v̄tutē xp̃i ĩ uoluntatū carnaliū repſſiōe ⁊

ſic ĩpleta eſt ſcriptura Eſa. 29. (Perdam). i. de
ſtruã (ſapiam ſapiētū). i. ſtultã oſtendã ſciam
humanis⁹ inuentã ad v̄itatē euãgelij ꝯpatam
⁊ dicit (ſapiam) q̄ntum ad cognitōem de ſpecu/
labilib⁹ (⁊ prudētiã) q̄ntum ad noticiã de agi/
bilibus. ꝓpter qð xp̃s ad apoſtolatū nō voca/
uit philoſophos. ſꝫ ſimplices. ne ꝓfectus fidei
xp̃iane aſcribereꝛ hūane ſapie: ſꝫ diuine. ideo
ſubdiꝛ (Ubi ſapiens) q̄ alta ſpeculabilia ſcru/
taꝛ quod referꝛ ad gētes ſapie mūdane initen
tes (vbi ſcriba). i. perit⁹ ĩ lege. qð referꝛ ad do
ctores iudeoꝝ (vbi ĩq̄ſitor h⁹ ſeculi). i. ꝓſpe/
ritatū h⁹ mūdi: qð referꝛ ad vtroſq̄ꝫ. q. d. null⁹
talis aut rar⁹ ē ĩ vocatōe fideliū xp̃i. Hec aũt
ſcriptura ab illo loco. vbi ſapienſ. accepta ē de
Eſa. 33. c. ſcðm trãſlatiōem. 70. vbi lꝫ ſint alia
v̄ba q̄ꝫ in trãſlatione nr̃a. tñ ē eadē ſnĩa. vt pꝫ
intuēti excepto tertio vbi dr̃ (vbi ĩquiſitor h⁹
ſeculi) ꝓ quo in trãſlatione nr̃a poniꝛ. ubi doc
tor ꝑuuloꝝ. eadē tñ eſt ſnĩa. qꝛ ꝑuuli ſolent in/
ſtrui de his q̄ ꝑtinent ad moralē vitã ſtat⁹ pre
ſentı̃. iõ ſubdiꝛ (Nōne ſtulticiã fecit de⁹ ſapiē
tiã h⁹ mūdi) q. d. ſic. qꝛ demōſtrauit eã ſtultaꝫ
faciendo qð ĩpoſſibile iudicabat. ⁊ qꝛ de ſapiē/
tib⁹ h⁹ mundi nullos aut paucos ĩ ꝑncipio ele
git ꝓ ꝑdicatione euãgelij cui⁹ rõ aſſignaꝛ cum
dr̃ (Nã qꝛ in dei ſapia). i. ex cognitōe creatura
rū q̄ ſũt quoddã dei ſpeclꝫ (nō cog̃uit mūdus)
. i. ſapiētes mūdi (ꝑ ſapiaꝫ). ſ. mūdanã (deuꝫ) ĩ
cui⁹ cognitōez ducit ſpeclꝫ creaturaꝝ. ſcðꝫ qð
dr̃ Ro. i. q̄ cū cognouiſſent deū nō glorificaue/
rũt aut grãs egerũt: ſꝫ euanuerũt in cogitatio
nib⁹ ſuis ⁊ obſcuratū ē inſipiens cor eoꝝ ⁊c̃. iõ
ſubdiꝛ (placuit deo ꝑ ſtulticiam ꝑdicatōis ſal
uos facere credēteſ). i. ꝑ aliū modū q̄ꝫ ꝑ ſapiaꝫ
phoꝝ. ſ. ꝑ ꝑdicatōem crucı̃ qð phı̃ ſtultū repu
tabant ꝓpter defectū ĩtellect⁹ eoꝝ. mltõ. n. eſt
rõnabili⁹ credere alicui ꝓpoſitõĩ ꝓpoſite per
ſuſcitatōez mortui vel aliqd hm̄⁹. de q̄ certū eſt
qð ñ pōt fieri niſi a deo q̄ ñ pōt eē teſtı̃ vel ꝯfir
mator falſitatı̃ q̄ꝫ cuicūq̄ꝫ ꝯcluſiōĩ hūana rōe
ꝓbate q̄ pōt deficere. in h̄. n. egit ſicꝰ doctor be/
niuol⁹ q̄ vidēs diſcipl̃os nō cape v̄itatē ab ipo
ꝓpoſitã ꝑ vnã viã ꝓcedit ad aliã (Qm̄ ⁊ iudei)
h̄ ꝯñr apo⁹ mãifeſtat ſuã ꝓbatōez. ſ. ꝙ initi ſa/
piētie v̄bi ñ ꝯuenit doctrie fidei. qꝛ euacuat ſa
lutē ꝑ crucē xp̃i dicēs (Qm̄ ⁊ iuðı̃ ſigna petũt)
lex. n. iudeoꝝ data fuit ĩ terrore diuine ptãtis
Exo. 2. ⁊ iõ a quocūq̄ꝫ afferente doctrinã aliq̄ꝫ
petebãt ſigna diuine v̄tutı̃ ad ei⁹ ꝓbatiōez (et
greci ſapiaꝫ q̄rũt) erãt. n. ĩbuti ſciētijs philoſo
phicı̃ q̄ ꝑ rōnes ꝓcedũt. ⁊ iõ nihil recipe vole/
bant niſi rōe ꝓbareꝛ (Nos aũt) xp̃iani (ꝑdica
m⁹ xp̃m crucifixū) ē aũt xp̃us nomē ſuppoſiti
duplicē naturã hñtis diuinã ab eterno ⁊ hūa/
nã ex tp̃e. p̱p̱ qð illð qð ē ꝓpriū cuiuſlibꝫ natu
re de iſto ſuppoſito dr̃ v̄e. ita ꝙ eſt ibi cōicatio
idiomatū. ſicꝰ. n. h̄ ē vera ð xp̃o ꝙ h̄ hō creauit
ſtellas. ita iſta. de⁹ crucifixus ē (iudeis q̄dem

ſcandalū). i. occaſionē ruine ñ ex natura rei ꝑ/
dicate. ſꝫ ex iudeoꝝ cecitate: q̄ xp̃ꝫ expectabãt.
⁊ adhuc expectant venturꝝ ĩ maxia ptãte. ⁊ iõ
ꝯſiderãtes ĩſirmitatē carnis aſſumpte accepe
rũt occaſiōez ruine negantes ip̃m ⁊ manētes
in ſua ĩfidelitate. ⁊ tñ ꝓphete eis declarauerũt
vtrūq̄ꝫ. ſ. ptãtē ⁊ infirmitatē vēturi xp̃i Zach.
9. Exulta ſatiſ filia ſyon. iubila filia hierl̃ꝫ. Ec
ce rex tuus venit tibi iuſtus ⁊ ſaluator. oſten/
diꝛ ei⁹ ptãſ. per hoc aũt quod ſubdiꝛ. ⁊ ipe pau
per oſtendiꝛ ei⁹ aſſumpta infirmitas. ſũt etiã
multe alie ꝓphetie q̄ loquunꝛ de aduentu xp̃i
cū ptãte magna. ⁊ alie de ei⁹ aduentu ĩ infirmi
tate ⁊ paſſibilitate ⁊ ꝑme: vt ĩ plurib⁹ referũꝛ
ad aduentū xp̃i ad iudiciū. ſcðe v̄o ad aduen/
tū ei⁹ in carnem. Uerumtñ ⁊ in iſto aduentu ꝑ
venit in ptãte miraculoꝝ q̄buſ declarata fuit
ei⁹ diuinitas. ſicut ꝑ paſſibilitatē ei⁹ carniſ hu
manitas. ⁊ ſic eoꝝ ſcãdalū nō fuit datū ſꝫ acce
ptū. Sciendū tñ ꝙ hanc ruinã iudeoꝝ ex cōſi
deratōe ĩſirmitatis xp̃i ꝓceſſit odiū ⁊ ĩuidia ꝯ
xp̃um. eo ꝙ publice ꝑdicabat ꝯ vicia eoꝝ. ⁊ ſic
cognitio quã hēbant de xp̃o ꝑ ĩpletionē ꝓphe
taꝝ fuit ĩ eis obſcurata. ⁊ tūc ceperũt ſcriptu/
ras ꝑuerſe ĩterꝑtari. vt dr̃ infra. 2. c. ⁊ pleniuſ
dictū fuit Math. 21. (gētib⁹ aũt ſtulticiã) ſtul
tū. n. videbaꝛ eis dicere deū mortuū fuiſſe. qꝛ
neſciebãt vtrãq̄ꝫ naturã in vno ſuppoſito ꝯſi/
derare. qð xp̃iani credunt ⁊ ꝯfitenꝛ tanq̄ꝫ v̄ita
tē operib⁹ diuinis teſtificatã. ⁊ a veris ꝓphetı̃
ꝓnūciatã in q̄b⁹ non pōt eē falſitas. iõ ſubdiꝛ
(ip̄is aũt vocatı̃). ſ. ad fidē xp̃i (iudeis atq̄ꝫ gre
cis). i. iudeis atq̄ꝫ gētib⁹ indifferēter (xp̃m dei
v̄tutē) ſupple eē ꝑdicamus (⁊ dei ſapiam) ma/
xima. n. dei v̄tus ⁊ ei⁹ ſapia apparet ĩ xp̃i cruci
fixione. nã hoc mō ꝯueniētiſſime fcã ē humãĩ
generis redēptio: vt ille qui erat debitor ſatiſ/
faceret rōne humanitatı̃ aſſumpte: ⁊ redimerꝫ
q̄ poterat rōne deitatiſ adiuncte. iõ ſubdiꝛ (qꝛ
qð ſtultū ē dei). i. dr̃ de deo ſcðm errorē gentili
uꝫ vt dictū ē (ſapienti⁹ eſt hoībus). i. ꝯtinꝫ ma
iorē ſapiaꝫ q̄ꝫ ab hoībus poſſit capi ad plenuꝫ
(⁊ qð infirmū ē dei). i. qð videꝛ ĩfirmitatē attri
buere deitati. vt ꝙ de⁹ paſſuſ ſit ⁊ mortu⁹ (for
ti⁹ ē hoībus). i. ꝯtinet maxiaꝫ v̄tutē. qꝛ deitas
ē ꝑpeſſa nihil. ſꝫ hūanitas tm̄. cui⁹ meritū rōne
deitatis cui adiuncta ē. efficaciã hūit ad redi/
mēdū gen⁹ humanū qð tota hūana natura nō
potuit facere (Uidete) hic ꝯñr oñdit ꝙ moduſ
docēdi ꝑ ſapiaꝫ v̄bi nō ꝯuēit fidei catholice ra
tōe ſūpta ex p̄te docētiū. mod⁹. n. docēdi dꝫ cō
formari ſcie docētı̃. ꝑmū v̄o ꝑdicatores vtpote
apl̃i ⁊ alij xp̃i diſcipl̃i ꝓ maiori p̄te carēbãt hac
ſcia q̄ ⁊c̃. qꝛ ꝑmis debēt ceteri ꝯformari. hui⁹ q̄
rōis ꝑ ponit miorē. 2º defect⁹ mūdãe ſapie ĩ di
ctis doctorib⁹ ſuppletōez ibi. Ex ipo. Circa ꝑ/
mū diċ (Uidete. n. vocatōez vr̃aꝫ frēs). i. dili
gēter ꝯſiderate modū vocatōis vr̃e. qꝛ ñ mltı̃
vocantiū vos ꝑ ſuã ꝑdicatōem (ſapientes). i.

phiꝉoſophicꝭ lr̃is exercitati. qꝛ ꝓ maiori parte
erãt illitterati ⁊ ſimplices. vñ de petro ⁊ de io
anne dr̃ Act.4. Uidẽtes aũt petri ꝯſtantiã ⁊
ioãnis ꝯꝑto ꝙ homines eẽnt ſine litteris ⁊ idi
ote admirabant̃ ⁊c̃ (nõ mlt̃i potẽtes) ſꝫ paupe
res victũ ꝓpꝛijs manib' acqrentes (nõ multi
nobiles) ſꝫ ruſtici ⁊ de plebe humili. dicit aũt
nõ multi. qꝛ aliq de ſapientib' lr̃atis ⁊ nobili
bus ⁊ potentibus a p̃ncipio crediderũt. ⁊ fidẽ
p̄dicauerũt ſicut nichodem' gamaliel paulus
⁊ manaẽ herodis tetrarche collactane'. ſicut
eni ꝓ maiori pte p̃mi credentes fuerũt ſimpli
ces ⁊ illr̃ati ⁊ ipotentes. ne fides humãe attri
bueret̃ induſtrie vl' potẽtie. ſic aliq licꝫ pauci
ꝯꝑatiue fuerũt lr̃ati ⁊ nobiles ne fides aſcribe
ret̃ ignorãtie ⁊ ruditati. ſicut ẽ de lege macho
meti quã nullus ſapiens ⁊ lr̃atus a p̃ncipio re
cepit. ſꝫ tñ hoies rudes ⁊ carnales. qbus ꝓpo
ſuit carnalia: quib' homines aſſentiũt de faci
li. ⁊ fretus multitudine coegit ceteros ad rece
ptõem ſue legis. d. ſe miſſũ a deo in armoꝝ po
tentia ⁊ nõ in miracul' (ſꝫ que ſtulta ſũt mũdi
elegit de').i. hoies illr̃atos ⁊ ſimplices q repu
tabant̃ idiote vt dcm̃ ẽ de petro ⁊ ioãne (vt cõ
fundat ſapientes).i. oñdat eos ꝯfuſibiles ab
ſcõdẽdo ab eis ꝓpter ſuꝑbiã ſuaꝫ celeſtia my
ſteria q̃ ſimplicib' reuelauit (⁊ ĩfirma mundi
elegit de').i. hoies ĩpotentes ſcđꝫ mundũ (vt
ꝯfundat fortia).i. fortes hui' mundi oſtẽden
do ꝙ ꝑ ſuaꝫ fortitudinẽ nõ ꝯſecunt̃ ſalutẽ (et
ignobilia mũdi).i. hoies de plebe humili (⁊ ea
q̃ ñ ſunt).i. hoies nulli' reputatõis (vt ea que
ſunt) reputatiõis magne in hoc mũdo (deſtru
eret).i. ad humilitatẽ reduceret. ſic̃ pꝫ in ꝯſtã
tino ĩꝑatore q btõ ſilueſtro xp̄i vicario officiũ
ſtratoris exhibuit (vt non glorietur ois caro).i.
nullus hõ eleuet̃ ꝑ ſuꝑbiam (in ꝯſpectu eius)
ſꝫ magis hũiliet̃. ꝓpter qđ modus docendi in
humilitate ꝯueniẽs eſt fidei doctrine (Ex ipſo
aũt) hic oñr ne p̄dicatores euangelij vilipẽdẽ
tur vt abiecti oñdit ꝙ defect' ſapie mundane
⁊ potentie ſupplebat̃ in ipſis. ſ. ex v̾tute dei. c'
inſtr̃a erant apoſtoli. ⁊ iõ totum attribuendũ
ẽ ſibi ſicut p̃ncipali agenti. ⁊ eſt tante potentie
ꝙ oẽꝫ defectũ põt ſupplere. ⁊ hoc ẽ qđ dr̃ (Ex
ipſo aũt).i. ex v̾tute ipſius dei (vos eſtis in xp̄o
ih̃u).i. fcã xp̄i mẽbꝛa ꝑ fidẽ ⁊ caritatẽ (q fact'
eſt nobis ſapia) ⁊ põt ſupplere oẽm ignorãti
aꝫ (⁊ iuſticia) ꝯ̄ impotentiã (⁊ ſcificatio ⁊ redẽ
ptio) ꝯ̄ ignobilitatẽ. qꝛ ꝑ grãꝫ ſcificantẽ ꝯiũgi
mur deo. vbi ẽ maxia nobilitas. ⁊ ꝑ redẽptõeꝫ
xp̄i liberamur a ſeruitute pcc̃i q̃ ẽ maxia vili
tas (vt quẽadmodũ ſcriptũ eſt) Hiere.9. (qui
gloriat̃ in dño glorietur) ⁊ nõ in potentia vl' ſapi
entia carnali ⁊ humana. qꝛ ꝑ talia nõ ẽ hoĩꝫ
vocatio ad fidem ⁊ ſalutem. ſed ꝑ dei gratiam
vt dictum eſt. ¶ II

Et ego cũ veniſſeꝫ) oſtenſo qs ſit mod'
cõueniẽs fidei doctrine. hic oñr oſten
dit ſe illo mõ vti. Et diuidit̃ in tres ptes. qꝛ p̃
oſtendit ſe nõ fuiſſe vſum apđ corinthios aliq̃
excellentia ſeculari. 2° oñdit apud q̃s vteba
tur hoc mõ docendi ibi. Sapiẽtiaꝫ loqmur. 3°
aſſignat̃ rõ dicti. ibi. Que ⁊ loquimur. Circa p̃
mũ dicit (Et ego cum veniſſeꝫ ad vos frẽs).i.
ad p̄dicandũ vobis fidem catholicã (veni nõ
in ſublimitate ſermõis) vtẽdo verbis rhetori
cis (Aut ſapie) vtendo rõnibus philoſophicꝭ.
⁊ ſubditur cã. (Non. n. iudicaui me ſcire niſi
aliquid ⁊c̃).i. non oſtendi me ſcire niſi groſſa ⁊
plana: que ptinent ad ſalutem ꝑ crucẽ xp̄i fa
ctam. Conſequenter oſtendit ſe nõ fuiſſe vſuꝫ
excellentia potẽtie. d. (Et ego ĩ ĩfirmitate ⁊ tre
more ⁊ timore mlt̃o fui apđ vos) ⁊ dic̃ ĩ ĩfirmi
tate) q̃tũ ad ſufferentiã tribulationuꝫ ⁊ timo
re q̃tũ ad mẽtꝭ ꝯcuſſiõeꝫ ꝓpter maiora mala ĩ
minẽtia (⁊ tremore) ꝑ redũdantiã ĩterioꝝ cõ
cuſſiõis ad carnẽ. Cõſequẽter oſtẽdit ſe nõ fu
iſſe vſuꝫ excellẽtia eloquẽtie. d. (⁊ ſermo me')
docendo aliq̃s ĩ ſecreto (⁊ p̄dica. mea) docẽdo
pplꝫ ĩ publico (nõ ẽ ĩ pſuaſibilib' hũane ſapie
v̾bis).i. rethorice loquẽdo (ſꝫ ĩ oñſio. ſpi.) qꝛ re
cipiẽtes p̄dicatõeꝫ e' accipiebãt a deo ſpm̃ ſcm̃
ĩ ſigno viſibili. ſic̃ dr̃ de p̄dicatõe petri. Act.10.
Adhuc loquẽte petro v̾ba h. cecidit ſps. ſ. ſuꝑ
oẽs q audierũt v̾bũ ⁊c̃. ⁊ qꝛ ſpũſ. ſ. ĩ aplo loque
bat̃ (⁊ v̾tu.) qꝛ miracla faciebat v̾tute dina ad
ꝯfirmãdũ ſuã doctrinã. ⁊ ẽt qꝛ v̾tuoſe viuẽdo
dabat exẽpla v̾tutꝭ (vt fides vr̃a nõ ſit ĩ ſapia
hoiuꝫ).i. nõ ĩnitat̃ ſapie hũane q̃ ẽ ruinoſũ fu
damẽtũ (ſꝫ in v̾tute dei) q̃ ẽ fundamẽtuꝫ ſtabi
le ⁊ firmũ (ſapiaꝫ aũt) h̃ oñr oñdit aplꝰ apđ q̃s
vtebat̃ excellẽtia ſapie. ⁊ diuidit̃ in. 2. qꝛ p̃ oſtẽ
dit ꝓpoſitũ. 2° oñdit q̃l' ſit h̃ ſapia ibi. Sapiaꝫ
v̾o. Circa p̃mũ dic̃ (Sapiaꝫ aũt loqmur inter ꝑ
fectos) Circa qđ ſciendũ ꝙ ꝑfectio hoĩſ attẽdi
tur ĩ eo qđ ẽ ſupmũ ĩ ipſo. ſ. ĩtellectu ⁊ volũtate.
⁊ circa excellẽtiſſimũ obiectũ qđ ẽ ipſe de'. ⁊ iõ
ꝑfect' eſt ille q hꝫ mẽtẽ eleuataꝫ ſuꝑ corpalia
ad ĩtelligẽdũ diuina ⁊ amãdũ. ⁊ talib' ꝓponẽ
da ſũt ardua fidei catholice. ⁊ ſic faciebat apo
ſtol'. (Sapiaꝫ v̾o) h̃ oñr oñdit q̃lis ſit h̃ ſapia
oſtẽdẽs p̃ ꝙ ſit ĩfidelib' occlta. 2° ꝙ ẽ fidelib'
mãifeſta ibi. Nobis aũt. Circa p̃' dic̃ (Sapiaꝫ
v̾o nõ h' ſeculi).i. inter ꝑfectos nõ loqmur ſapi
entiã mũdanã hũanis rõib' p̃ncipalr̃ ĩnitẽtẽ
(neq3 p̃ncipũ h' ſecl'i).i. potẽtũ a qb' ortũ ⁊ au
ctoritatẽ hꝫ ſapia legũ. vl' p̃ncipes h̃ dicunt̃ ſa
cerdotes ⁊ ſcribe iudeoꝝ q frequenter noiant̃
p̃ncipes eoꝝ ĩ euãgelio ⁊ actib' aploꝝ. eo ꝙ po
pul' ꝑ eos gubernabat̃. ⁊ ſapia iſtoꝝ fuit ⁊ ad
huc reputat̃ inter iudeos ſcripturas ꝓphaꝝ de
xp̄o aliter ĩterp̄tari. ⁊ huic ſcđe expoſitioni cõ
ſonat magis littera ſequens vt videbitur (qui
deſtruuntur) ideſt deſtruentur de propinquo
quia cito poſt romani hieruſalem: et ſacerdo
tes iudeorum deſtruxerunt ex ordinatione
diuina in vindictam mortis chriſti. vñ videt̃
hic aplꝰ hoc ꝓphetãdo p̄dixiſſe. ꝑ h̃ aũt ꝙ dicit̃
q deſtruũtur. excludi videt̃ qđ ab aliqb' dici
tur. ſ. ꝙ p̃ncipes hui' ſeculi hic dicunt̃ demo
nes. qa ſũt ĩmortales. niſi eoꝝ deſtructio dicat̃
hic ſue poteſtatis ablatio q̃ ablata ẽ ex pte per
mortẽ xp̄i. ⁊ magis auferetur in iudicio finali
(Sed loqmur dei ſapiaꝫ).i. p̄dicam' dei filiũ
q ẽ virt' ⁊ ſapia p̄ris (in myſterio q̃ abſcondita
ẽ).i. ĩ ſecreto ĩcarnatiõis. qa nũc videm' tãtũ
ĩ enigmate ⁊ ꝑ ſpeculũ (quã p̄deſtiauit de').i.
ordiauit ab eterno (ĩ glãm no) quã ꝯſeqmur ꝑ
xp̄ꝫ dei ſapiaꝫ. ⁊ qa ĩ ipſo ẽ obiectiue glia nr̃a. qa
bti reficiũt̃ ĩteri' aſpectu ſue deitatis. ⁊ exteri
us ĩ aſpectu ſue hũanitatis ſicut dicit Aug. ſr̃
ioãnẽ (quã nẽo p̃ncipũ).i. peritoꝝ ĩ lege iudeo
rũ (cognouit) eo ꝙ pauci eoꝝ reſpectiue cogno
uerũt. ſicut dicit̃ nẽo ẽ in foro qñ pauci ſũt ibi
reſpectu mlt̃itudis q̃ ſolet ꝯuenire. de p̃ncipi
b'. n. iudeoꝝ plures crediderũt. lꝫ pauci ꝯpa
ratiue reſpectu nõ credẽtiũ. ſic̃ pꝫ de nichodẽo
q credidit Jo.3. ⁊ 12. dicit̃ ex p̃ncipib' mlt̃i cre
diderũt ĩ eũ (ſi. n. cognouiſſet nũquã dñm glie
crucifixiſſẽt) Cõtrariũ aũt hui' vr̃ Mat. 21. ſr̃
illud agricole aũt vidẽtes filiũ dixerũt intra ſe
hic ẽ heres. vẽite occidam' eũ. vbi dicit hiero.
mãifeſte dñs ꝓbat his v̾bis iudeoꝝ p̃ncipes
nõ ꝑ ignorãtiã ſꝫ ꝑ ĩuidiã dei filiũ crucifixiſſe
de hoc pleni' dixi ſuꝑ. 21. ca. Mathei. Et bre
uiter põt reperi ꝯcluſio. ſcꝫ ꝙ periti iudeoꝝ q
p̃ncipes hic dicũt̃ cognouerũt Jeſũ nazarenũ
ẽe meſſiã ĩ lege ⁊ ꝓphetis ꝓmiſſũ. qꝛ videbãt
ꝓphetias de ipſo ĩpletas quãtũ ad tẽpus ⁊ lo
cũ ⁊ alias circũſtãtias. Sed qꝛ cepit p̄dicare
ꝯtra vitia eoꝝ publice. cognitõ illa ꝑ odiũ ⁊ ĩ
uidiã ꝯ̄ xp̄m ĩſurgẽtẽ fuit ĩ eis obſcurata ⁊ ce
perũt ꝓphetias aliter ĩterp̄tari. ⁊ ſic dicit̃ hic
(Si. n. cognouiſſet nũquã dñm glie crucifixiſ
ſet) nõ igit̃ cognouerũt tp̄e crucifixiõis lꝫ añ
cognouiſſẽt. ⁊ ſecũdũ hoc ĩtelligr̃ dictũ Hiero.
allegatũ. ꝑ hoc aũt qđ dicit̃ de p̃ncipib' ꝙ dñm
crucifixert̃. videt̃ ꝙ nõ dicũt̃ hic p̃ncipes po
tẽtes hui' ſecl'i dãtes leges gẽtib'. qꝛ nõ cruci
fixert̃ xp̄ꝫ niſi h̃ referat̃ ad pilatũ. qđ ñ videt̃
rõabiliter dici. qꝛ non fecit h̃ niſi ĩpulſus a p̃n
cipib' iudeoꝝ. nec erat ĩꝑator q leges cõdere
poſſet. Ad ꝓbandã aũt dictã ignorãtiã. allegat
ſcripturã Eſa.64. (quod ocul' nõ vidit ⁊c̃).i.
ſapia p̄dicta ĩ myſterio abſcõdita ñ fuit cogni
ta cognitõne ſenſitiã. q̃ potiſſime habet̃ ꝑ viſũ
⁊ auditũ. nec ẽt cognitione ĩtellectiã naturali:
qꝛ excedit facl'tatẽ ĩtellect'. iõ ſubdit̃) nec ĩ cor
hois aſcẽdit).i. ꝓpꝛia v̾tute. ꝑ reuelatõeꝫ tam
cognoſcit̃ vt oñr dicet̃ (que p̄parauit de' his q
diligũt illũ) qꝛ radix merẽdi ẽ dilectio carita
tiua. ⁊ iõ diligẽtib' p̄ꝑauit de' filiũ ſuũ haben
dũ ĩ via ꝑ fidẽ ⁊ caritatẽ ⁊ ĩ patria ꝑ clarã viſi
onẽ ⁊ ꝑfectã fruitõem (Nobis aũt) hic oñr oñ
dit ꝙ dicta ſapia ẽ fidelib' mãifeſtata. d. (No
bis aũt reuelauit ꝑ ſpm̃ ſcm̃) q docet oẽꝫ v̾ita
tẽ. Jo.16. ⁊ qđ ſit efficax ad hoc ꝓbat ꝑ hoc qđ
ſubdit̃ (Spũſ. n. oia ſcrutat̃: ẽt ꝓfunda dei).i.
ĩtima. qđ ſic dclarat̃ ꝑ ſilẽ. cuꝫ dr̃ (Quis. n. ſcit
hoiuꝫ ⁊c̃) ꝓ eo. n. ꝙ ſpũs hois ẽ ſibi ꝯſubſtãtia
lis: cognoſcit oia ei' intima. ⁊ nullus ali' niſi
ipſe de'. q ẽ intimior hoium q̃ꝫ ſpũs ꝓpꝛi' (niſi
ſpũs dei) q ẽ ꝯſubſtantialis ſibi cognoſcit oia
ĩtima dei. ⁊ ꝑ ꝯñs põt ea reuelare qñ vult ⁊ ex
pedit eccleſie qđ fecit p̃ncipalr̃ aplis. iõ ſubdi
tur (Nos aũt nõ ſpm̃ h' mundi accepim').i.
noticiam mundanã ⁊ amorẽ quib' ĩpellit̃ hõ
ad querendũ ⁊ amandũ tp̄alia. ſpũs. n. ĩmpor
tat quẽdam ĩpulſum vitalẽ ꝓgredientẽ a cor
de ĩ exteriora mẽbꝛa. ꝓpter qđ noticia ⁊ amor
ĩpellentes ad aliqd agendum. ſpũs ſimilitudi
narie noĩantur (ſꝫ ſpm̃ qui ex deo ẽ).i. amorẽ ĩ
flãmantem ad diuina (vt ſciam' que a deo do
nata ſunt nobis). ſ. grãs grat' datas. vt ꝓphia
⁊ ſcripturaꝝ ĩtelligẽtia ⁊c̃. hi' de qb' agit̃ in
fra. 12. ca. ⁊ cognoſcũt̃ ab habente. qꝛ dant̃ ad
vtilitatẽ eccleſie. Põt ẽt dici ꝙ apoſtol' loqui
tur de bõis future glorie. q̃ donata ſũt nobis ĩ
ſpe ſꝫ nõ adhuc in re (que loquimur) Hic oñr
reddit rõnem quare talia loquebãt̃ inter perfe
ctos tñ. qꝛ illis tradenda ſunt documenta: q
poſſunt ea caꝑe ⁊ nõ alijs: qꝛ h̃ eſſet fruſtra. iõ
dicit (que ⁊ loquimur nõ in doctꝭ hũane ſapie
v̾bis). ſ. rhetoricꝭ aut philoſophicꝭ (ſꝫ in doctri
na ſpũs).i. ſic̃ ſpũs ſcũs nos inſtruit ad loquẽ
dũ (ſpũalibus). ſ. hoibuſ (ſpũalia ꝯparantes)
.i. tradẽtes eis ſpũalia documẽta. eo ꝙ poſſũt
caꝑe (Aĩalis homo) q. ſ. hꝫ ĩtellectũ ⁊ affectuꝫ
depſſos ad ſenſibilia (nõ ꝑcipit ea q̃ ſunt ſpũs
dei).i. ſpũalia bona ſicut lingua febꝛicitãtꝭ in
fecta colera amara. nõ ꝑcipit dulcia: ſꝫ magis
iudicat illa amara. iõ ſubdit̃ (Stulticia ẽ. n. il
li) cũ tñ ſcđꝫ v̾itatẽ ſit ibi maxia ſapia. ⁊ ſubdi
tur cã tal' falſi iudicij. cũ ſubdit̃ (qꝛ ſpũalr̃ exa
minat̃).i. v̾e cognoſcit̃. ſ. bonũ ſpũale. iudiciũ
.n. de ſuꝑiori per id qđ ẽ inferi' nõ habet̃: ſed
magis ecõuerſo. iõ ſubditur (Spũalis aũt iu
dicat oia). ſ. bona. ꝓut ſunt in re. qꝛ qual' vn'
quiſq3 ẽ. talis finis ſibi videt̃. ꝓpter quod iu
diciũ vere accipiendũ ẽ. ſecũdũ qđ iudicat hñ
diſpoſitus. ſicut iudiciũ veꝝ de ſaporibus ac
cipiendũ ẽ per reſpectũ ad guſtũ ſanũ ⁊ nõ ad
ĩfectum. vt dcm̃ ẽ de lingua febꝛicitãtꝭ. ſpũal'
aũt hõ hꝫ ĩtellectũ illuſtratũ. ⁊ affectũ ordina
tũ. iõ optie de ſpũalib' iudicat. nõ aũt aĩal' q
hꝫ ĩtellcꝫ ⁊ effcm̃ recuruatos ad ſenſibilia. iõ
ſubdit̃ de ſpũali (⁊ ipſe a nemĩe iudicat̃).i. a nl'
lo hoĩe aĩali qđ ꝓbat oñr auc̃te ſcripture. Eſa.
40. (Quis. n. cognouit ſenſũ dñi ⁊c̃) q. d. null'
niſi ipſe. ⁊ iõ illi q nõ hñt ſpm̃ dei nõ pñt de di
uinis iudicare. qꝛ opꝫ illa cognoſci. õ qb' iudi
ciũ fit. ſpũales aũt viri q habent ſpm̃ dei ipſos
illuſtrantem de diuis hoc poſſunt. quales fue
runt apoſtoli. ideo ſubditur (Nos autem ſen
ſum chriſti habemus. ¶ III

(Et ego frēs ⁊c̄) Poſtq̄ aplus remouit
corinthioꝝ ꝯtentionē. Hic ꝯñr remo/
uet ꝯtētōis cām: q̄ erat ex hoc ꝙ aliq/
bus miſtris eccl'e min⁹ attribuebāt ⁊ aliq̄s ni
mis cōtēnebāt. p̄ g̃ remouet p̄mū. z°. ſcd̄z. c. 4.
ꝯ̄tria in. z. q꞉ p̄ oſtendit dānū ex tali attribu/
tiōe. ibi. Quid igr̃ eſt apollo. Circa p̄mū oñdit
ꝙ ex tali attributōe quā hēbāt īter ſe. adhuc
aīales aut carnales erāt. ꝓpter qd̄ doctrinā ꝑ
fectā fidei cape nō poterāt. ⁊ ſic īpediebanť a
ꝯſecutōe magni boni. iō dic̄ (Et ego frēſ nō po
tui vobis loq̄ q̄ſi ſpūalibus) ꝑꝑ dcāz cām (ſ; q̄ſi
carnalib⁹ tāq̄ꝫ puul'(in xp̄o ⁊c̄). i. vobis ānun/
ciaui miora fidei ſcd̄z vr̄az capacitatē (n̄ eſcā)
. i. ꝑfcāz doctrinā (Nōdū. n. poterat eam cape)
q̄ſi d. nō ſubtraxi vobis hāc doctrinā ex īuidia
ſ; ex vr̄a īpotētia (ſ; nec nūc q̄dē poteſtiſ) quā
diu ī tali carnalitate mancꝛ. qd̄. n. ca. p̄ced. vo
cauit aīalitatē. hic vocat carnalitatē. ⁊ ꝙ ad/
huc ſint tales oñdit. d. (Cū. n. iter vos ſit zel⁹)
. i. iuidia (⁊ cōtentio) oriēs ex ipa (nōne carna/
les eſtꝛ:) q. d. pꝫ ꝙ ſic. q꞉ hec nō ſūt niſi īter car
nales. q̄ de hōis ſpūalib⁹ ꝯtēdūt. eo ꝙ a plib⁹
ītegre hr̄i nō p̄nt. ſ; ex diſſione diminuiť ꝑſ vni
uſcuiuſq̄ꝫ. ⁊ ſic oriť ꝯtētio. q꞉ q̄libꝫ vult facere
ꝑtē ſuā meliorē. Spūalia vō bona a plib⁹ ꝑfe/
cte p̄nt poſſideri. imo ꝑfecti⁹ q̄ꝫ ab vno. ꝓpter
qd̄ īter viros ſpūales q̄ talia bona q̄rūt nō eſt
zel⁹ nec cōtentio (⁊ ſcd̄z hoīez āhulatꝛ) q. d. ſic
Modus. n. itelligēdi ꝯnaturalis hoī ē ꝑ refle
xionē ad fantaſmata. ⁊ volēdi ꝑ cōuerſionem
ad appetitū ſenſitiuū. ⁊ iō ſcd̄m hoīez ambula
re ē āhulare ꝑ modū aīalitatꝛ. niſi ſpūs hoīs a
deo ſurſū eleueť qd̄ fit ī ſpūalib⁹ viris (Quid
igiť:) hic ꝯñr remouet attributōez ex q̄ dānū
dcm̄ īcurrebāt. ⁊ diuidiť in. 3. ꝑtes. q꞉ p̄ oñdit
q̄d miſtris eccl'e cōuēit ſcd̄z vitatē. z°. excludit
errorē ibi. Nemo. 3°. īfert ꝯcluſionez ibi. itaq̄ꝫ
nemo. Prima adhuc in. z. q꞉ p̄ oñdit actōnem
miſtroꝝ. z°. mercedē eoꝝ. ibi. Unuſq̄ſq̄ꝫ autez
Circa p̄mū dicit (Quid igr̃ eſt apollo: q̄d vero
paul⁹:) vt ꝑ hoc itelligāť alij eccl'e miſtri. ⁊ rn̄
det ad q̄ōnem ꝓpoſitā. d. (Miniſtri ei⁹ cui cre
didiſtiſ). i. xp̄i. q. d. ipi nō ſunt p̄ncipaleſ docto
res fidei vl' oꝑatores baptiſmi. ſ; ſolū miniſtri
xp̄i. inq̄ꝫtū miſterial'r oꝑanť exteri⁹. xp̄s autē
docet ⁊ baptizat iteri⁹. ꝓpter qd̄ talia miſtris
nō ſūt attribuēda (⁊ vnicuiq̄ꝫ ſic̄ dñs dedit) q.
d. adhuc tale miſteriū nō ē ī eis ex v̄tute ꝓpa:
ſ; ſolū ex dei gr̃a. qd̄ aūt oꝑenť ſolū exteri⁹. ꝓ/
bat ꝯñr. d. (Ego plātaui) annūciando vobis p̄
ea q̄ ſūt fidei (apollo rigauit) p⁹ me vos docen
do (de⁹ āt icremētū dedit) q. d. ego ⁊ ipſe nihil
egim⁹ ad ſalutē ⁊ fidē vr̄az iteri⁹ oꝑando. ſed
ſolus de⁹ illuminādo vos ꝑ fidē. ⁊ mūdādo ꝑ
gr̃az. ⁊ ſcificando. nos aūt ſolūmō egim⁹ exte/
ri⁹ miſtrando. ſic̄ plantator arboris vl' rigator
nō faciūt ei⁹ radicatōez vl' incremētū: ſ; v̄tuſ
nature. ꝓpter qd̄ ꝯcludit (Itaq̄ꝫ neq̄ꝫ q̄ plātat

aliq̄d ē neq̄ꝫ q̄ rigat). ſ. oꝑando īteri⁹. ſ; ſol⁹ de
us (Qui plantat aūt ⁊ q̄ rigat vnū ſūt). ſ. ꝯditi
one nature ⁊ miſterij oꝑatōe. ꝓpter qd̄ vn⁹ nō
ē p̄ferend⁹ ⁊ alter ꝯtēnendus (Unuſq̄ſq̄ꝫ. Hic
ꝯñr oſtēdit mercedē. miſtroꝝ ne forte crederꝫ
aliq̄s ipos nō eē remunerandos. eo ꝙ dixerat
Itaq̄ꝫ neq̄ꝫ q̄ plātat ē aliq̄d neq̄ꝫ q̄ rigat. Et di/
uidiť in. 3. quia p̄ declarat miſtroꝝ mercedeꝫ.
z°. eoꝝ varietatē. ibi. Scd̄m gr̃az dei. 3°. infert
quādā ꝯcluſionē. ibi. Neſcitis. Circa p̄mū dic̄
(Unuſq̄ſq̄ꝫ aūt) miſtroꝝ eccleſie (ꝓpriaꝫ mer/
cedē accipiet ſecundū ſuū laborē) q꞉ non oēs
equaliter laborant. extenſiue. nec itēſiue (Dei
. n. adiutores ſum⁹ ⁊c̄) q. d. l; nō agam⁹ interi⁹
illuminando vel iuſtificando. tñ agim⁹ aliq̄d
ad hoc exterius miniſteriū adhibendo qd̄ nō
caret p̄mio (Scd̄z gr̃am) hic ꝯñr ponit miſtrā
tiū uariationem. d. (Scd̄m gr̃az dei q̄ data eſt
mihi) ⁊ nō ꝓpa v̄tute (⁊ ſapiens architect⁹). i.
p̄ncipal' inter miniſtroſ. qd̄ nō dicit ad iactan/
tiā: ſ; ad dei gloriā. ꝓpter qd̄ p̄miſit. (Scd̄z di
gr̃az fundamētum poſui) p̄ma initia vobis fi
dei annūciando (ali⁹ aūt ſuꝑedificat). i. alij do
ctores p⁹ me vos docētes docuerūt ſequētia.
(Unuſq̄ſq̄ꝫ aūt videat). i. diligēter attēdat (q̄/
mō ſuꝑedificet). i. q̄liter doceat vt ei⁹ doctria
nō diſcrepet a fundamēto. ſ; magꝛ ei ꝯueniat.
⁊ q̄d ſit hoc fundamētū ſubdit (Fundamtūꝫ
. n. aliud ⁊c̄). i. ſolus xp̄s vel fides ipi⁹ ē funda
mētū. Sꝫ ꝯ̄ h̄ videť Apo. zi. vbi dr̄ ꝙ. iz. apl'i
ſunt. iz. fundamēta ciuitatꝛ dei. ꝑ quā itelligr̃
eccl'a. Ad qd̄ dicendū ꝙ fundamtū dupl'r pōt
accipi. vno mō ꝓprie. ſ. illō qd̄ hꝫ firmitateꝫ ⁊
ſtabilitatē ex ſe. ⁊ ſic ſolus xp̄s ē fundamētūꝫ
eccl'e. Alio mō iproprie ⁊ large. ſ. illud qd̄ adhe
ret p̄ fundamēto iaꝫ poſito. ſicut ſūt lapides p̄
marij fundamēto inherentes: ⁊ ſic apl'i dicūť
eccl'e fundamēta. q꞉ p̄mit⁹ adheſerūt xp̄o (Si
q̄s āt ſuꝑedificat ſupra fundamētū h̄. auꝝ. ar
gētū. ⁊ lapides p̄cioſos) ꝑ hoc itelligiť ſana do
ctrina ī fundamēto fidei recepte appoſita. per
auꝝ doctrina circa amorē diuinū. ꝑ argētū do
ctrina ꝑtinēs ad ꝯtēplatōez ſpūaliū creatura
rū. ꝑ quā aſcendiť ad dei cognitōez. ꝑ lapides
p̄cioſos. doctrina ꝑtinēs ad alias v̄tutes aīaꝫ
ornāteſ (ligna fenū ſtipl'a) Dixerūt aliq̄ ꝙ ꝑ h̄
itelligiť falſa doctrina ꝯbuſtiōe digna. ſic̄ ſub
diť poſtea. ſ; h̄ nō videť itētio apl'i. p̄ q꞉ dicit
iſta fundamēta fidei ſuꝑaddi. falſa vō doctri
na nō ſuꝑaddiť: ſ; magꝛ ꝑ eā fundamētū h̄ de
ſtruiť. z°. q꞉ ſubdit ꝙ l; tale op⁹ arſerit. oꝑanſ
tñ final'r ſalu⁹ erit. qd̄ nō pōt dici de doctorib⁹
falſaꝫ doctrinā hñtibus. Et iō dicendū ꝙ per
iſta itelligiť v̄a doctrina. curioſa tñ ⁊ uana ſeu
cupiditate queſt⁹ depꝛauata. nō in ſe: ſ; ex ꝑte
docentis. ⁊ talis doctrina ſtat cū fundamēto.
doctor tñ mereť puniri pena purgatorij. ⁊ ſic
final'r ſaluari. ⁊ de vtraq̄ꝫ doctria ſubdiť (Uni
uſcuiuſq̄ꝫ op⁹) ſcilicet doctoris boni ⁊ curioſi.

(manifeſtū erit) in die iudicij q̄ accipiť hic pro
die mortis. q꞉ qualis q̄ſq̄ꝫ in die mortis iueniť
. ſ. in ſtatu ſaluādoꝝ vel dānandoꝝ. talis ī die
iudicij p̄ñtabiť. iō ſubdiť (Dies. n. dñi declara
bit) veniet. n. dñs ad iudiciū cuiuſlibet in ꝑti
culari in die mortꝛ ſiue (q꞉ in igne reuelabiť). ſ.
purgatorij qui idē ē cū igne inferni. ſcd̄m. n. ꝙ
dicit Grego. Sicut. n. in eodem igne auꝝ ruti/
lat ⁊ palea fumat. ſic idē ignis purgat electoſ
⁊ dānat reprobos. ſ; reprobis ē ad ſꝑ. electꝛ tñ
ad tp̄s. iō ſubdiť (⁊ uniuſcuiuſq̄ꝫ op⁹). ſ. docto/
ris vtilis ⁊ iutilis eccl'e (q̄le ſit ignis ꝓbabit)
. i. manifeſtabit (Si cui⁹ opus mā ſerit) qd̄ ſuꝑ/
edificauit). i. ſi edificauit doctrinam bonam.
ſanam. ⁊ ſtabilem (mercedeꝫ accipiet) euolan
do ad patriam (Si cui⁹ opus arſerit) eo ꝙ eſt
doctria curioſa vl' dicto modo dꝑauata (detri
mētū patieť) q꞉ ad tp̄s pena ſenſus. ⁊ pena dā
ni puniet: tam̄ final'r ſaluabiť. Aliqui vō expo
nunt hanc ſuperedificatōem de opibus ſuper
additis fundamēto: ⁊ in eodeꝫ homine. q̄ ſi ſu/
per illud fundamētum. in ſe acceptū. ſuꝑedifi
cat faciens bona opera ꝑ auꝝ argentū. lapideſ
p̄cioſos. ſignificata euolet ad glām. ſi aūt ſuꝑ/
edificet peccata venialia ꝑ lignū fenū ſtipulā
ſignificata. eo ꝙ nō deſtruūt fundamētū: ſed
ſtant cū eo ipſe puniet ī purgatorio, ⁊ final'r ſal
uabr̄: ſ; hec expoſitio ſcd̄z lr̄az p̄cedenteꝫ ⁊ ſub
ſequentē magis videť moral' q̄ꝫ litteralis (Ne
ſcitis) hic ꝯñr ex predictꝛ infert ꝯcluſionē ſcili
cet ꝙ corrūpēs fideles per falſā doctrinā me/
retur dānationem: ⁊ magis q̄ꝫ ille q̄ violat tē/
plū materiale q̄ꝫto ſpiritualia corporalib⁹ p̄fe
runť. dicit igr̃ (Neſcitis) quaſi diceret ſcire de
betis (quia tēplum eſtis) Spūale (et ſpiritus
dei habitat in vobis) per gratiam (Si quis āt
templū dei violauerit) per falſaꝫ doctrinā fū/
damenta fidei ſubuertendo (Diſperdet illum
deus) eternaliter dānādo (Nemo) Oſtēſo q̄d
ꝯueniat miniſtris eccleſie ſcd̄m veritatem. hic
ꝯñr remouet contrariū errorē. d. (Nemo ſedu
cat) ſic eſt in greco ⁊ ī libris correctꝛ. Corinthij
enim ſemetipos ſeducebant. attribuendo mi/
niſtris eccleſie quod ē ꝓpriū xp̄i. vt dictum eſt
ſupra. ꝓpter qd̄ apoſtolus hoc ꝓhibet. d. (Ne/
mo ſeducat) modo dicto (Si quis inter vos vi
deť ſapiens eſſe) aſſerens ꝯ̄trium hui⁹ doctrie
ꝑ aliquā rōnem apparenteꝫ (ſtultus fiat). i. il
lā eſtimationeꝫ deponat. ⁊ his q̄ ſunt fidei hu
militer ſe ſuppōat (vt ſit ſapiēs) ſapientia que
de ſurſū eſt. vn̄ diciť ꝓuer. 30. locutus ē vir cū
quo deus erat ⁊ q̄ deo ſecum ꝯmorante ꝯforta
tur ait. ſtultiſſimus ſum virorum ⁊c̄. iō ſubdi
tur ratio de abiectione mundane ſapientie. cū
dr̄ (ſapientia huius mundi ſtulticia eſt apd̄ de
uꝫ) maximum. n. p̄ncipiū erroris ē velle meti/
ri diuina. ⁊ illa que totaliter tranſcendunt in/
tellectum humanum per rōnem humanam.
Simile. n. eſt ac ſi noctua vellet iudicare de lu

ce ſolis: facultatem ſui uiſus totaliter excedē/
tē. ⁊ ad hoc induciť ſcriptura Iob. 5. (Cōprehē
dā ſapientes in aſtucia eoꝝ) per hoc. n. ꝯprehē
dunť ꝙ ſapientia eorum falſa oſtendiť. ⁊ ſimi
liter auctoritate p̄s. 84. (Dominus nouit cogi
tationes ſapientū quoniaꝫ vane ſunt). i. appli
cate ad diuina que ipaſ tranſcendunt (Nemo
itaq̄ꝫ) hic apoſtoluſ concluſioneꝫ concludit p̄n
cipaliter intentam. ſ. ꝙ non ſit gloriandum de
miniſtriſ eccleſie illo modo quo gloriabantur
corinthij: ſed de ſolo chriſto. ideo ſubdit. (Ne/
mo itaq̄ꝫ glorietur in hominibus) diuina mini
ſtrantibus. ⁊ ideo ſubditur ratio (Omnia eniꝫ
veſtra ſunt ſiue paulus ⁊c̄) ⁊ nominat miſtros
maiores. per hoc intelligens multo fortiuſ mi
noreſ. ⁊ omnes ſunt miniſtri eccleſie. ⁊ per ꝯñs
quodā mō ſubiecti fideliū cōitati: inquantuꝫ
ſunt miſſi a chriſto pro ſalute fidelium. de ſub/
iectis non eſt gloriandum: ſed de ſuperioribuſ
(ſiue mundus) ideſt creature. quia deſeruiūt
hominibus ad neceſſitatem huius vite ⁊ iſtru
ctionem. inquantū ex ipſis accipiť cognitō de
creatore (ſiue vita). ſ. preſens que deſeruit ho/
mini inquantum ordinať vt in ea hō mereať.
(ſiue mors) que ſimiliter ei ſeruit ſi patienter
tolleretur (ſiue preſentia). i. dona ⁊ v̄tuteſ qui
bus in preſenti iuuanť ad beatitudinis conſe/
cutionem (ſiue futura). i. bona eterna que ſpe
ramus. ⁊ ſic omnia creata ad fideles ordinan/
tur ꝓpter glīā eoꝝ ad Ro. 8. Diligentibus de
uꝫ omnia cooperanť in bonū his qui ſecūduꝫ
ꝓpoitū vocati ſunt ſancti (vos autem xp̄i) q̄m̄
fideles vlteri⁹ ordinanť ad xp̄m: ſicut exerci/
tus ad ducem. ⁊ membra ad caput. propter h̄
de ip̄o ſolo fideles debēt gloriari. ⁊ non de mi/
ſtris inferioribuſ (Chriſtus aūt dei). i. ſic̄ xp̄s
gloriatur de patre. Sapientie. 5. gloriať ſe pa/
trem habere deum. ⁊ Io. 8. ego honorifico pa/
trem ⁊ vos inhonoraſtis me. ¶ IIII

(Sic nos exiſtimet homo ⁊c̄) Poſtq̄ꝫ apo
ſtolus rep̄hendit corinthios de hoc ꝙ
aliquibus miſtris nimis attribuebāt
hic ꝯſequenter arguit eoſ de hoc ꝙ aliquos ni
mis ꝯtēnebant. iſti. n. corinthij qui gloriaban/
tur de miniſtris p̄hia ībutis min⁹ debito repu
tabant alios miſtros. talib⁹ non vtentes in do
cendo. ⁊ diuidiť in duaſ ꝑteſ. q꞉ p̄ eos redargu
it. z°. correctioni eoꝝ inſiſtit. ibi. Non ꝯfundā
vos. Circa p̄mum ſciendū ꝙ p̄ſumptuoſe ⁊ te/
mere eos iudicabāt. ⁊ iō p̄ arguit iudicij teme
ritatem. z°. p̄ſumptōem. ibi. Hoc autē fratres
Circa p̄mum ſciendū ꝙ miniſtri fideles eccl'ie
ſunt. qui diuīa miniſtrant ⁊ docent ꝓpter dei
gloriam. infideles aūt q̄ hoc faciunt ꝓpter lu
crū tēporale. vel ꝓpriam laudem. talis aūt in
tentio ad ſecreta cordis ꝑtinent quoꝝ iudiciū
ipius dei ē ꝓpriū. ſecunduꝫ illud. i. Re. 16. hō
vidit ea que patent. deus auteꝫ intueť cor. ꝓp
ter quod p̄ſumptuoſum eſt homini de talibus

iudicare.⁊ maxime circa miniſtros eccleſie qui
non ſunt ↄtēnendi.ſꝫ magis reuerēdi. iō dicit
apoſtolꝰ (Sic nos exiſtimet homo vt miſtros
xpi ⁊c̄) q.d. licꝫ eccleſie miſtri non ſint ꝑncipa/
les operarij.tñ deo cooperant̄: inq̄ꝫtum mini/
ſtrant ꝑplo ſacramēta ⁊ doctrinā.iō ſubdit̄ (⁊
diſpenſatores miſteriorꝫ dei) ꝓpter quod ſunt
medij inter deum ⁊ ꝑplm: ſicut diſpenſator do
mus inter dominū ⁊ familiā.⁊ qꝛ corinthij ali
quos miniſtrorꝫ non ſic reuerebāt̄.iō ſubdit̄.
(hic iā querit̄ inter diſpēſatores vt fidelis qs
inueniat̄) q.d. inter vos fit diſſenſio ⁊ ↄtentio
de fidelitate miſtrorꝫ.q.d. aliquos ↄtēnitis tā
q̄ꝫ infideles.ſꝫ qꝛ viri ſci tale iudiciū humanū
ꝓ nihilo reputabant ꝓ q̄ꝫto eos tangit lꝫ dole
ant ꝓ quāto malū eccleſie inde ꝓuenit.iō ſub
dit apoſtolus (Mihi aūt ꝓ nimio ē vt a vobis
iudicer) dicto mō (aut ab hūano die).i.ab hoī
bus qui iudicant in tp̄e preſenti (ſed neq̄ꝫ me/
ip̄m iudico) licꝫ.n.homo iudicare ſe debeat iu
dicio diſcuſſionis ꝓprio ↄſcie ſicut infra.ii.c.
dicet̄.ſi noſmetip̄os diiudicaremus non vtiq̄ꝫ
iudicaremur: tñ nō dꝫ ſe iudicare iudicio abſo
lutionis a culpa.innocentem omnino ſe repu/
tando.qꝛ dicit̄ Eccle.9.Neſcit homo vtrūꝫ vl̄
odio vel amore dignus ſit.ideo ſubdit̄ (Neq̄ꝫ
meip̄m iudico) hoc mō.Et mlto minus homo
debꝫ iudicare de ſecretis cordis alteriꝰ.qꝛ hoc
eſt ꝓpriū dei.ꝓpter quod ſubdit̄ (Qui aūt iu
dicat me dn̄s eſt) ⁊ quoniā eius iudicium in q̄
manifeſtabunt̄ oīa erit ī fin̄ mundi. iō ſubdit̄
(Itaq̄ꝫ nolite ante tp̄s iudicare ⁊c̄) q.d. hoc eſt
temerariū (Hec aūt fratres) hic ↄn̄r apoſtolꝰ
arguit p̄ſumptiōem corinthiorꝫ. qꝛ miniſtros
aliquos eccleſie ↄtēnebant.Et diuidit̄ in.2.ꝑ
tes.qꝛ p̄ arguit hanc elatōem. 2°. declarat dcī
contēptꝰ cām.ibi.Puto.n.Circa p̄mum ſcien/
dū q̄ ↄtentio erat inter corinthios maxime ꝓ
pter pſeudo apoſtolos in ſapīa verbi docētes.
qꝛ a pluribꝰ p̄ferebant̄.⁊ veri apl̄i ↄtēnebant̄
Uerūtñ apl̄us ſcribens corinthijs illorꝫ noīa
non expꝛeſſit ſupra.i.c.ſꝫ nomen ſuum. ⁊ apollo
ne videret̄ ex inuidia ↄtra alios loqui. ⁊ hanc
ṽitatem hic aperit dicens (Hec aūt frēs tranſ
figuraui ī me ⁊ apollo ꝓpter vos).i.ꝓpter ve/
ſtrā inſtructōem (vt in vobis diſcatis ne ſupra
id qđ ſcriptum ē) ſupra in hac ep̄la (vnus ad/
uerſus aliū infleť) contentione (ꝓ alio).i.ꝓ q̄/
cunq̄ꝫ miniſtro eccl̄e nimis ei aſcribendo vl̄ al
terꝫ ↄtēnendo (Quis.n.te diſcernit?).i.facit te
eleuari ſuꝑ alios ꝑ ſuꝑbiā.⁊ ſi dicat̄.hoc ē ꝓp
ter aliquā grām ſpālē ſcīe vel facundie: h̄ ex/
cludit.d.(Quid hēs qđ nō accepiſti?).q.d.ni/
hil.qꝛ totū ē a deo: iō ↄcludit (quid ğ gloriaris:
q̄ſi nō acceperis?).q.d.nō ē occaſio ſuꝑbiendi.
ſꝫ magis humiliandi.vñ dicit Grego.Omel.31.
tāto eē humilior atq̄ꝫ ad ſeruiēdū deo ꝓmpti/
or qſq̄ꝫ dꝫ ex munere q̄ꝫto obligatōrē ſe eē ↄſpi
cit in reddēda rōe.iō ſubdit (Iā ſaturati eſtis)
.i.repleri doctrina fidei.ironice loquit̄ vt oſtē

dat p̄ſumptōem eorꝫ deriſibilē (iam diuites
facti eſtis) in chariſmatibꝰ ſpūalibꝰ (Sine no
bis regnatis).i.in ſtatu ꝑfectionis eſtis ſcdm
eſtimationē vr̄am (Et vtinam regnetis) ſcdꝫ ṽi
tatem.hoc aūt dicit vt oſtendat ſe caritatiue eos
arguere (Puto.n.) h̄ āt aſſignat cāꝫ q̄re ↄtēne
bant̄ apl̄i veri.ſ.ꝓpter miſerias q̄s ſuſtinebāt
in p̄ñti de bonis tp̄alibus non curantes. iō di
cit (Puto.n.).i.putare me cogitis hanc eē vr̄aꝫ
eſtimationem (q̄ deus vos apoſtolos nouiſſi/
mos).i.abiectos (oſtdit tāq̄ꝫ morti deſtinatos)
.i.morte dignos.ſcdm hominū iudiciū.iō ſub/
dit̄ (qꝛ ſpectaculum fci ſumꝰ mundo) ad vidē
dum.n. occiſionē ⁊ perſecutōnem fidelium in
p̄mitiua eccleſia ↄueniebāt multi diuerſimo/
de tñ moti: qꝛ mundani homīes veniebant ad
ↄtēnendū eos ⁊ ꝑſequendū. iō dicit (mundo)
angeli ēt aliq̄ñ apparebant ad eos ↄſolanduꝫ
⁊ roborandū.iō dicit (⁊ angelis) ⁊ alique ꝑſone
deuote ↄueniebant ad ↄpatiendū ⁊ exemplūꝫ
patientie accipiendū.de q̄bus ſubdit̄ (⁊ homi
nibꝰ) ⁊ qꝛ ꝓ talibus apl̄i ṽi ↄtēnebant̄.vt dcꝫ
ē.iō ſubdit apoꝰ (Nos ſtulti ꝓpter xp̄m ⁊c̄) ſe/
cūdū reputatōem vr̄am ⁊ infideliū (vſq̄ꝫ ī hāc
horā).i. ↄtinue a tp̄e receptiōis fidei catholi/
ce vſq̄ꝫ ad p̄ñs (eſurimꝰ ⁊ ſitimꝰ) ṽitatē.n.pre/
dicātes ⁊ vicia arguētes īcurrebāt odiū hūa/
nū.⁊ ſic patiebāt̄ mltiplicē defectū ⁊ ēt īſultū
(⁊ inſtabiles ſumus) ideſt non habentes domi
ciliū ſtabile (⁊ laboramꝰ oꝑantes mäibus nr̄is)
ſic̄ dicitur de paulo Act.18.aliq̄ñ enim hoc fa/
ciebant.qꝛ nō īueniebāt q̄ daret eis neceſſaria
vite.⁊ aliq̄ñ ne grauarēt fideles ⁊ aliq̄ñ ad dā
dū fidelibꝰ exēplū vitandi ociuꝫ.vt habet̄ 2ª.
The.3°.(Maledicimur ⁊ bn̄dicimus) ſecūdū
doctrinā xp̄i (Blaſphemamur ⁊ obſecramus)
orādo ꝓ blaſphemātibꝰ nos ſcdꝫ dcm̄ ſaluato
ris.Math.5.orate ꝓ ꝑſequētibꝰ ⁊ calūniātibꝰ
vos (tāq̄ꝫ purgamēta hꝰ mūdi).i.imūditie īfi
ciētes mūdū.q̄ ſūt amouēde.iudei.n. ⁊ gētiles
dicebāt.mūdū īfici ꝑ vitā ⁊ doctrinā aplōrꝫ.⁊
ꝑ ↄn̄s ip̄m debere purgari ꝑ mortē eorꝫ (oīum
ꝑipſima).i.oꝑtura pōi a peri.qđ ē circū ↄſcīma
qđ ē figura. reputabātur.n.apl̄i remouēdi ab
hoībꝰ ſic̄ oꝑtura a fructu (Nō vt ↄfūdā) h̄ ↄn̄r
īſiſtit corīthiorꝫ correctōi.⁊ p̄ ſimplici ṽbo dic̄.
(Nō vt ↄfūdā vos h̄ ſcribo ⁊c̄).i.ñ q̄ro ↄfuſſio
nē vr̄aꝫ.ſꝫ emēdatōeꝫ vr̄aꝫ.qꝛ reputo vos (fi
lios meos cariſſimos) qꝛ fūdam̄tū fidei eis an
nūciauit.alij ṽo īſtruxerūt eos de quibuſdam
mīoribꝰ ꝑꝑ qđ vocat eos pedagogos.ſe āt p̄rēꝫ
eorꝫ.iō ſubdit (Rogo ğ vos imitatores mei eſto
te) ſic̄ hōi filij (ſic̄ ego xp̄i) cui obtēꝑo ſic̄ ṽo p̄ri
2°. corrīgit eos nūcio ad h̄ idōeo.d. (iō miſi ad
vos thimotheū ⁊c̄) ⁊ pꝫ lr̄a.3°. flagello ↄmina
tionis.d. (Tanq̄ꝫ nō vēturꝰ ſim ad vos) ſic īfla
ti ſunt q̄daꝫ ↄtēdētes ad inuicē vt ſupra decla
ratū ē (Ueniam autem cito ad vos ſi dominꝰ
voluerit) hoc addit.qꝛ voluntas diuina ē ī oī
bus p̄ſupponenda (⁊ cognoſcam non ſermonē

eorꝫ q̄ īflati ſunt).i.ſmonē rethoricū de q̄ glo/
riat̄ (ſꝫ ṽtutē) ī oꝑibꝰ ṽtuoſis ⁊ miraculoſis.q.
d.ī his q̄dē ſūt īpotentes.cū tñ p̄dicatio euan
gelij ꝑ talia deberꝫ cōfirmari.vt h̄r Mar.vl.
dn̄o cooꝑāte ⁊ ſermonē ↄfirmāte ſequētibꝰ ſi/
gnis.iō ſubdit̄ (Nō.n .in ſermōe ⁊c̄ q̄d vltis in
ṽga veniā ad vos).i.ad vos corrigēdos cum
flagello ſi īuenero vos rebelles.hēbat.n.apo.
ꝑtātē tradēdi tales ſathane cruciādos corpa/
lr ad eorꝫ correctōeꝫ.vt h̄r infra.c.ſequē. (an ī
caritate ⁊ ī ſpū māſuetudis) ſi īuenero vos hu
miles ⁊ emēdatos ſaltē in ꝑte.ꝑ hoc aūt qđ dr̄
hic an ī caritate nō excludit̄ caritas a correcti
one apl̄i fiēda cū flagello.qꝛ ſi flagellaret cari
tatiue faceret.ſꝫ dr̄ ad deſignādū q̄ correptus
actu ꝑ flagellū nō ita ſentit dulcedinē caritatis
illiꝰ q̄ corrigit: ſic̄ ſentiret ſi ꝑṽba ↄſolatoria h̄
faceret: tñ trāſeūte flagello hn̄ poſtea cognoſci
tur caritas flagellantis.

¶ V

Omnino audit̄) Poſtq̄ꝫ apl̄us īſtruxit
corinthios de baptiſmo.ꝑ quē fit rege
neratio ſpūal̄.hic ↄn̄r īſtruit eos d̄ mr̄i
mōio.ꝑ qđ debite fit generatio carnal̄.Et diui
tur ī.2.qꝛ p̄ vitiū ↄ̄trīū arguit.2°. de mr̄imōio ī/
ſtruit.c.7.Pria ī.2.p̄ arguit vitiū fornicatōis
2°. q̄dā alia vicia q̄ erāt ī eis.c.6. Pria adhuc
ī.2.qꝛ p̄ fac̄ ꝓpoſituꝫ.2°. remouet dubium ibi.
Scripſi vobis.p̄ma adhuc ī.3.qꝛ p̄ arguit cul/
pā.2°. p̄dicit penā.ibi.Ego q̄dē.3°. rep̄hēdit cul
pe radicē.ibi.nō ē bona gl̄iatio.Circa p̄mū ſci/
endū q̄ ī ꝓpoito duplex erat culpa. vna ꝑticl̄a
ris cuiuſdā fornicatoris ignominioſi. ⁊ h̄ ē qđ
dr̄ (Oīno audit̄ īter vos fornicatio) ⁊ dic̄.oīo.
qꝛ h̄ erat publicū: ⁊ tal̄ fornicatio erat tā hōrē
da q̄ nec īter gētes reputata fuit licita: lꝫ forni
catōeꝫ ſimplicē licitā reputarēt.⁊ q̄ ſit illa ſub
dit̄ (ita vt vxorē p̄ris ſui aliq̄s hēat) q̄ a p̄nci
pio mūdi fuit excluſū tāq̄ꝫ illicitū. ꝓpter.n. re
uerētiā naturalē q̄ dꝫ hr̄i ad ⁊ mr̄eꝫ: iſte due ꝑ
ſone a mr̄imonio ſꝑ fuerūt excluſe: tanq̄ꝫ de di
ctamine iuris natural̄.vñ quedā aīalia talē cō
cubitū abhorrent: ſicut dr̄ de quodā elephāte.
q̄ adductꝰ ad mr̄eꝫ vt ꝑ coituꝫ eius cum ea ha
berentur fetus talem coitum oīno renuit.po/
ſtea ṽo reductꝰ ad mr̄eꝫ cooꝑtā pallio ī ꝑte an
teriori.coiuit cū ea.quā poſtea diſcooꝑtā cog/
ſcens īterfec̄ ductorē ſuū.ē aūt elephas inter
alia aīalia mltū diſciplinabile.vt dic̄ ph̄s ī li/
bris de aīalibꝰ.Erat aūt circa h̄ alia cl̄pa cōis
.ſ.illorꝫ q̄ debebāt hoc corrigere ⁊ negligebant
⁊ q̄ꝫtū ad hoc ſubdit̄ (Et vos īflati eſtis) ex cō
tentōibꝰ.n.q̄s hēbant īter ſe hanc correctōeꝫ
ſic̄ ⁊ alia caritatis oꝑa facere negligebāt: iō ſub
dit̄ (⁊ nō magis luctū hūiſtis) de pc̄co fr̄is dolē
do.⁊ ad eiꝰ correctōeꝫ ꝓcedēdo.iō ſubdit̄ (vt
tollat̄ de medio vr̄ꝫ) ꝑ excōicatiōeꝫ q̄ hoc opꝰ
fec̄ ne ꝑticipes ipiꝰ culpe ſitis (Ego q̄dē) hic ↄn̄r
determinat dicti fornicatoris punitionem.d.
(Ego q̄dē) hn̄s.ſ.hāc auctoritatē a dn̄o ſuꝑ vos

.(abſens corꝑe.p̄ñs aūt ſpū).i.caritatis affectu
vl̄ qꝛ in ſpū ſciebat q̄ agebāt̄ inter corinthios
ac ſi p̄ñs eēt: ſic̄ heliſeus vidit giezi accipiētes
munera a Naaman.4.Re.5. (iā iudicaui vt
p̄ñs) mō dcō (eū q̄ ſic oꝑatꝰ eſt) accipiēdo vxo
rē p̄ris ſui (In noīe dn̄i nr̄i ieſu xp̄i ↄgregatis
vobis) tū qꝛ oīs ↄgregatꝰ fideliū ē fiēda ī noīe
xp̄i.tū qꝛ crīna publica q̄le iſtō erat debēt ī pu
blico p̄uiri (⁊ ſpū meo) qꝛ cū eis notū erat mō
p̄dcō (tradere hiꝰ hoīes ſathane) ſic̄.n.apl̄i a
dn̄o hēbant ꝑtāteꝫ eyciendi demōes de corꝑi
bꝰ obſeſſis.ita hēbāt poteſtatē tradēdi eos de
monibꝰ affligēdos ꝓ enormibꝰ peccatis ſic ⁊ in
p̄mitiua eccl̄a affligebāt̄ excōicati. iō ſubdit̄
(in interitū carnis).i.ad eiꝰ afflictiōem vt ſic
peniteat pena decēte culpā (vt ſpūs ſaluꝰ ſit)
.i.aīa ſaluet̄ (ī die dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i).i.ī die mor/
tis vel iudicij extremi. pro eodem.n.die acci/
piunt̄.qꝛ qual̄ quis īuenit̄ in morte talis ī iu/
dicio p̄ñtabit̄ (Non ē bona) hic ↄn̄r arguit cul
pe radicē.ſ.ↄtentionē quā hēbant ad inuicē ꝑ
quā correctōeꝫ negligebāt.⁊ ſic nō ſolū peccā/
ti.ſꝫ ēt alijs iminebat ꝑiculū infectionis.iō di
cit (Nō ē bona gloriatō vr̄a) ex hoc.n.q̄ nimis
gloriabāt̄ de aliq̄bꝰ miſtris alios ↄtēnendo.ꝓ
cedebat īter eos ↄtentio ⁊ correctiōis omiſſio.
⁊ ꝑ ↄn̄s ꝑiculū infectiōis ī alijs. iō ſubdit̄ (qꝛ
modicū fermētū totā maſſam corrūpit) Circa
qđ ſciendū q̄ in fermēto duo ſūt.ſ.ſapor ṽtua/
liter inq̄ꝫtū reddit panē ſapidū. ⁊ ſic doctrina
euangelica ↄpatur fermento Math.14. Aliō
ē corruptio ⁊ ſic ↄpat̄ peccato.⁊ hoc mō accipi
tur hic.qꝛ ex vno peccatore alij īficiūt̄.iō ſub/
dit̄ (Expurgate vetꝰ fermētū.vt ſitis noua cō
ſperſio) ꝑ aſꝑſionem aq̄ baptiſmal̄ (ſicut eſtis)
.i.eſſe debetis (azimi).i. ſiñ fermēto peccati: qđ
declarat ꝑ figurā veteris teſti.d. (Etenī paſca
nr̄ꝫ) agnꝰ.n. paſcal̄ de q̄ hētur Exo.12. figura
fuit īmolatōis xp̄i ꝑ quē liberati ſumꝰ a demo
nis ꝑtāte: ſic̄ filij iſrl̄ ꝑ ſanguinē agni paſcalis
ab angelo deuaſtāte.carnes aūt illiꝰ agni cuꝫ
azimis panibꝰ comedebāt̄.quibꝰ.7.diebꝰ filij
iſrl̄ vtebāt̄.⁊ ꝑ h̄ ſignificabat̄.q̄ vita ꝑpl̄i xp̄i/
ani dꝫ eē ſine fermēto mortal̄ pc̄ti. iō ſubdit̄.
(Itaq̄ꝫ epulemur).i. vitā p̄ñteꝫ trāſeamꝰ (nō
in fermēto veteri).i.in pc̄co qđ aīam inuetera
ſcere fac̄ ſpūalr̄ (neq̄ꝫ in fermēto malitie ⁊ neq
tie) ꝑ h̄ ītelligit̄ peccatū ex certa malitia ⁊ a ꝓ
poito fcm̄: qđ ↄtingit dupl̄r vno mō ex habitu
acq̄ſito ex actibꝰ mal̄.qđ intelligit̄ ꝑ fermētuꝫ
malitie. vñ dr̄ ꝓuer.p̄.q̄ letant̄ cū male fecerit
⁊ exultāt in rebꝰ peſſimis.ſignū.n.habitꝰ gene
rati ē delectatō ī oꝑe.2.Ethi.Aliō mō ex corru
ptione nature ſic̄ aliq̄ ex malitia ↄplexionis ī/
clinant̄ ad aliq̄ q̄ ſcdm ſe ſūt horrenda vt effu
ſio ſanguis hūani: viciū ↄ̄ naturā maxie cum
beſtijs.⁊ hoc vocat̄ hic fermētū neq̄tie (ſꝫ ī azi
mis ſinceritatis) q̄ꝫtum ad puritatē effectꝰ (et
ṽitatis) quātū ad puritateꝫ ītellectꝰ (Scripſi

vobis) Hic ꝯñr apl's remouet quoddá dubiú.
ſcripſerat.n.corithijs in quadá epl'a q̃ in cano
ne nõ hētur: ꝙ nõ ꝯmiſcerēt fornicarijs. Circa
qḋ plares dubitabát credétes ꝙ itelligeret tá
tū de fornicatiõe ſpūali q̃ ē idolatria. iõ apl's
hoc remouet oſtēdēs ꝙ itellexit de oībꝰ crimi
noſis generalr. ne inficerēt ex eoꝝ ſocietate. et
hoc ē quod dicit (Scripſi vobis in epl'a alia ab
iſta (ne ꝯmiſceami fornicarijs). i. cū crimioſis
generalr qui fornicant a deo. ꝓpter qḋ ſubdit
(nõ vtiq; fornicarijs hꝰ mundi) q coiter noian
tur ribaldi (aut auari) q per vſurā ⁊ alias ma
licias exquiſitas ſubtrahūt bona alioꝝ. vnḋ dr
auarꝰ q̃i auidꝰ eris (aut rapacibꝰ) q bona alio
rū accipiūt ꝑ violētiá: ⁊ ꝑ iſta intelligunt alia
crimina que non ſunt hic expſſa (alioquin de
bueratis de hoc mundo exiſſe). q. d. meliꝰ eſſet
vobis mori q̃ cõicare talium operibus mali
gnis (Nūc aūt ſcripſi ⁊c̃) q. d. ſic intelligendū
ē dcm meū generaliter ⁊ applicat magis i ſpe
ciali deſperatõe a talibus criminoſis. d. Si is
qui frater noiatur). i. xp̄ianus. ita ꝙ accipit h
fraternitas religiõis aliq libri hñt (ſup noiat)
. i. ſup nomē ꝑſone hꝫ nomen religionis xp̄iane
⁊ ſic ē eadē ſnīa (⁊ eſt fornicator) manifeſtus
(aut maledicꝰ). i. blaſphemꝰ (aut ebrioſus). i.
ebrietati aſſuetꝰ. oſus. n. importat plenitudiēz
vnde vſus. Oſus plena notat. hūdus ſimilar.
bilis aptat (cū hiꝰ ne ſumere cibum) ⁊ ſic vere
ꝯfundāt ⁊ emēdent (Quid. n. mihi de his qui
foris ſunt). i. de infidelibꝰ qui ſūt extra eccl'az
numero ⁊ merito (iudicare) q. d. ad me nõ per
tinet. qꝛ ſunt extra foꝝ eccl'e (Nonne. n. de his
q intus ſunt). i. intra eccl'az (vos iudicatis). i.
iudicare debetis eoꝝ vicia puniendo (nā eos q
foris ſunt deus iudicabit) hoc addit apoꝰ. ne
ex hoc ꝙ infideles dicunt hic exēpti a iudicio
eccleſie. crederent eē melioris ꝯditionis. qḋ ē
falſum. qꝛ ꝑ hoc nõ effugiūt dei iudiciū quod
eſt grauiꝰ. iõ ꝯcludit vlteriꝰ (Auferte malum
ex vobiſipſis). i. ſepate malos xp̄ianos ꝑ excõi
cationē. vt ſic corrigāt pena decēte culpā. VI.

Audet aliqs vr̄z) Poſtq̄ apoꝰ redargu
it corinthios de fornicatione ⁊ neglīa
correctõis. hic ꝯñr eos arguit de qbuſ
dā alijs vicijs. Et diuidit in duas ptes. qꝛ p̄ fa
cit ꝓpoſitū. 2° reuertit ad icrepandū fornica
tõis viciū. ibi. Corpꝰ aūt. Pria adhuc in duas
qꝛ p̄ arguit eos de iudicibꝰ corā quibus litiga
bāt. 2° de cāis q̄s hēbant ibi. Jam qdē. Circa
p̄mū dicit (Audet aliquis vr̄z hñs negociū ⁊c̃)
q. d. malefacit qcunq; vr̄m hoc attētat (⁊ non
apud ſanctos). i. xp̄ianos. apud eos. n. dꝫ que
ri tale iudiciuz. ꝑ hoc. n. ꝙ aliqui recurrebant
ad iudices ifideles dabant eis occaſionem de
p̄mendi pauperes fideles. ꝑ talē ēt recurſū vi
debatur ꝙ inter xp̄ianos non eſſet aliquis ſuf
ficiēs ad talia iudicandū. qḋ erat turpe ⁊ igno
minioſum (An neſcitis) q. d. ſcire debetis (qm̄

ſancti). i. fideles perfecti (de hoc mundo iudi
cabunt) erunt. n. aſſeſſores iudicis. Math. 19.
Sedebitis ſuper ſedes iudicantes (Et ſi i vo
bis). i. per vos (iudicabit mundus ⁊c̃) per ꝯſe
quens multo magis digni eſtis iudicare hiꝰ tē
poralia negocia: que ſunt quedā minima reſ
pectiue (Neſcitis quoniam angelos iudicabi
mus) approbando ſniam iudicis de punitiõe
maloꝝ angelorum ⁊ premiatione bonoꝝ quā
tuꝫ ad premiū accidentale. licꝫ. n. angeli mali
⁊ boni habuerunt ſuum p̄ncipale iudicium a
p̄ncipio mundi. tn̄ de hominibꝰ quos ad malū
incitauerūt mali. ⁊ ad bonum ſancti. recipiēt
penā ⁊ p̄miū. ⁊ ſcḋz hoc dicūt etiā iudicandi a
ſanctis viris ꝑ approbatõem ſententie iudicis.
⁊ multo magis digni ſunt hoies iudicare. ꝓp
ter quod ꝯcludit (Secularia iudicia ſi hūeritis
ꝯtēptibiles qui ſunt i eccleſia). i. minoris repu
tatiõis ⁊ valoris (illos ꝯſtituite ad iudicandū
frequēter. n. contingit ꝙ illi qui paꝝ ſciunt de
ſpūalibꝰ clariꝰ vident in tēporalibus. propter
qḋ talibus ſunt occupandi: vt ſapiētes in ſpūa
libus doctrine vacēt. ⁊ ꝯtēplationi. ſic. n. fece
rūt apl'i Act. 6. ꝯſtituentes diaconos circa tē
poralia. vt p̄ſbyteri liberiꝰ vacarēt ſpūalibus
(Ad uerecundiā vr̄az dico). q. d. ex facto vr̄o
videt ꝙ non ſit iter vos aliqs fidelis ſufficiēs
ad iudicandū qḋ deberet eſſe vobis verecun
dū. Sꝫ iſtud apl'i dcm̄ videt eſſe ꝯ illud quod
dr. i. Pe. 2. Subiecti eſtote oi creature humāe
ꝓpter deū ſiue regi tanq̄ pcellēti ſiue ducibꝰ
tāq̄ ab eo miſſis ⁊c̃. Ad qḋ dicendū ꝙ apoꝰ nõ
ꝓhibet hic fideles ſub p̄ncipibꝰ infidelibꝰ cõ
ſtitutos ꝯparere corā eis qñ vocant. hoc. n. eēt
ꝯ ſubiectõez q̄ p̄ncipibus debet: ſꝫ ꝓhibet ne
volūtarie recurrant ad iudices ifideles i illis
negocijs q̄ determiari poſſunt ꝑ fideles (Jam
qd.) hic ꝯñr arguit corīthios de cāis q̄s iter ſe
hēbant. ⁊ diuidit in. 2. ptes. qꝛ p̄ eos arguit. 2°
circa ꝓpoſitū errores elicit ibi. Nolite errare
Circa p̄mū dicit (Jam quidem oīno delictum
ē in vobis ꝙ iudicia hēatis iter vos). i. litigia
ꝑ iudices determinanda. lꝫ. n. cuilibet licitū
ſit rem ſuaꝫ i iudicio repetere ēt religioſis: ita
tn̄ ꝙ nõ repetat vt ꝓpria. eo ꝙ nõ lꝫ eis hr̄e ꝓ
pria. tn̄ repetere rē ſuā i iudicio pccm̄ ē in aliq̄
cāu. vtpote qñ de tali repetitione ſurgit ſcāda
lū vl aliḋ malū magnū. ꝓpter cuiꝰ vitatiõem
deberet exponere rē ſuā. ⁊ ml'to magis nõ pete
re ab alio iā poſſeſſaꝫ: ſaltē quouſq; oñdat talē
repetitõez ſibi licere. ⁊ ſic ſi pꝰ talem oſtenſio
nē adhuc remaneret ſcādalū vel aliud maluꝫ
magnū. iaꝫ videret ex malicia ꝓcedere ꝑꝑ qḋ
eēt ꝯtēnendū. litigare aūt ex malicia ⁊ fraude
ſꝑ eſt peccatū. Corinthij aūt vtrunq; faciebāt
. ſ. repetendo res ſuas mõ indebito ⁊ cum ſcan
dalo actiuo ⁊ etiā aliqua per fraudē ⁊ iniuſti
ciā cum tn̄ deberent magis iiuriā ⁊ fraudē pa
ti q̄ iſta facere. iõ ſubdit (Quare nõ magis ⁊c̃)

⁊ pꝫ l'r̄a vſq; ibi (An neſcitis) q. d. ꝑ effcm̄ videt
ꝙ neſciatis (qꝛ iniq) q faciūt ieq̄litatē iuſticie ꝓ
ximis (regnū dei nõ poſſi.) qꝛ ab eo excludent
(Nolite errare) hic remouet duos errores cir
ca p̄dicta. Scḋm ibi. Oia mihi licet. Primꝰ er
rõ ē ꝙ credebāt aliq fidē ⁊ baptiſmū ſufficere
ad ſalutē ſine opibus bonis. ⁊ etiā cū opibus
malis qḋ falſū ē: qa fides ſine operibꝰ mortua
ē. illi etiā q ſūt baptizati ſi reuertāt ad p̄ſtina
vicia grauiꝰ peccāt q̄ āte. quia videt ꝯtēnere
grām baptiſmalē. iõ dicit (Nolite errare ⁊c̃.)
⁊ pꝫ l'r̄a ex dictis h excepto (neq; molles) ē aūt
mollicies quedā ſpecies pcci ꝯ naturā. q̄ aliqs
ſeipm polluit ꝑ emiſſionē ſemis i ſeipo ꝓcurā
do (Oia mihi) hic remouet ſcḋm errorē. Ex h
. n. ꝙ dixerat res nõ ēe repetēdas i iudicio. poſ
ſet aliqs credere ꝙ h eſſet illicitū ꝑ oēꝫ mõꝫ iõ
hoc excludit. ⁊ 2° cām reddit dicti ibi. Eſca uē
tri. Circa p̄mū dicit (Oia mihi licent). i. licituꝫ
ē oia mihi repetere i iudicio cū nõ ſit ꝓhibitū
diuina lege. niſi i caſu. vt p̄dictū ē. vel illḋ dcꝫ
apl'i põt referri ad ptātem accipiēdi ſumptus
ab illꝭ qbꝰ p̄dicabat. vl ēt ad ptātez vtēdi cibis
idifferēter. q. d. apoꝰ. lꝫ oia iſta ſint mihi licita
abſolute loquendo. tn̄ in caſu ſunt dimittēda.
iõ ſubdit (nõ tn̄ oia expediunt) dr aūt expedi
ens qḋ ſine ipedimēto põt fieri. ⁊ nõ expediēs
qḋ p̄ſtat ipedimētū ad ꝯſecutionē finis intuē
ti. p̄dcā võ ſūt hiꝰ in caſu. vt qñ ꝑ hoc ꝑturbat
pax ad ꝓximū. vel qñ dat occaſio ſcādali ifir
mis. vel malefaciēdi. aliqñ ēt ꝑ hoc redigit hõ
ſub alteriꝰ ptāte. vt qñ repetit res i iudicio ſub
mittit ſe iudici ⁊ ſcḋz hoc ſubdit (ſꝫ ego ſub nul
liꝰ redigar ptāte) magis. n. volebat ſibi debitū
dimittere (Eſca vētri) hic reddit cām q̄re p̄di
cta q̄uis ſint licita nõ expediūt. per ſilē de vē
tre q ē locꝰ eſcaꝝ in q̄ decoquit alimētū vt iñ
ad mēbra cetera deferat: ⁊ ſic pꝫ ꝙ eſca debet
ventri: ⁊ tn̄ aliqñ nõ expedit. ſ. qñ ē nocumētū
ſanitatis: ⁊ ſilē eſt de p̄dcis. vt dictū eſt: qꝛ ꝓ re
corruptibili nõ ē ſuſtinēdū detrimētū i re icor
ruptibili. dicit igit (Eſca ventri debet) mõ p̄di
cto (⁊ venter eſcis) vt eas decoquat mõ dicto
(deꝰ aūt hūc ⁊ has dſtruet) qꝛ lꝫ pꝰ reſurrectõ
nē maneat vēter hois quātū ad ſubſtātiā. nõ
tn̄ q̄tum ad officiū decoquēdi eſcā (Corpꝰ aūt)
hic reuertit ad increpandū fornicationis vici
uꝫ. de quo ſupra fecerat mētõeꝫ. ⁊ ad hoc iduc
q̄tuor rõnes. p̄ma ſumit ex ordinatiõe diuina
aliq. n. de h vicio ſe excuſant dicētes. ꝙ vtunt
corpe ſuo ad actū inſtitutū a natura qḋ exclu
dit apoꝰ dicēs. Corpus aūt nõ fornicatõi). i. nõ
ē ordinatum ad actum fornicādi. ſic nec ven
ter ad vtendū cibis indebito mõ vt ad crapu
lā nec corpꝰ laxari dꝫ ad fornicatõꝫ que ē actꝰ
inordinatꝰ (ſꝫ dño). i. finalr ordinat ad ſeruiē
dū ho. qꝛ corpꝰ ē ꝑꝑ aiaꝫ. vt hr̄ 2° de aīa. aīa võ
imediate ordinat ad deū. ⁊ ſic deꝰ ē finis cor
poris. iõ ſubdit (⁊ dñs corpori) iq̄tū ipſū reſu

ſcitabit gloſū. qḋ declarat ꝑ reſurrectionē xp̄i.
que iā pceſſit dicēs. (Deꝰ võ ⁊ dñꝫ). ſ. Jeſū xp̄ꝫ
(ſuſcitauit) i corpe glorioſo (⁊ vos ſuſcitabit)
vt ꝯformemur corpi claritatis ipiꝰ. ſicut mem
bra capiti. fornicatio võ ſtatū hꝰ incorruptõis
ipedit. Gal. vi. q ſeminat in carne ſua de carne
metet corruptõeꝫ. ꝓpter quod fornicatio ē vi
tanda (Neſcitis) hic ponit ſecūda rõ que acci
pit ex affinitate corpis hūani ad corpꝰ xp̄i. cuiꝰ
fidelis efficit ꝑ baptiſmum mēbruꝫ. ⁊ iõ horrē
dū eſt ꝙ fiat mēbrum meretricis per fornicatõ
nē. q̄ idem eſt actus ſpecie ſcḋm naturaꝫ. cum
actu matrimoniali per quē vir ⁊ mulier effici
antur vna caro. Gene. 2° ⁊ hoc eſt quod dicit
(Neſcitis qꝛ corpora nr̄a membra xp̄i ſunt) per
baptiſmū. q. d. ſcire debetis (Tollēs q̄ mē. xp̄i)
ſubtrahēs me ab ipſo (faciā mēbra meretricis)
ꝑ ꝯcubitū carnalem (Abſit) q. d. hoc ē horren
dū (An neſcitis) q. d. ſcire debetis (qm̄ q adherꝫ
meretrici) ꝑ fornicatõis actū (vnū corpꝰ effici
tur:) cū ea. q. d. ſic. qḋ ꝓbat ꝑ ſcripturā Gen. 2.
(Erunt. n. inqt duo i carne vna) qḋ dr de actu
mr̄imoniali. ⁊ ſilē eſt de actu fornicarij in pte.
vt dictū ē. lꝫ nõ in toto (Qui aūt adherꝫ deo)
ꝑ fidem ⁊ amorē (vnꝰ ſpūs ē) nõ ſcḋꝫ reꝫ: ſꝫ ſꝫ
affectõem (Fugite fornicatõeꝫ) hic ponit ter
tia rõ que accipit ex corpis ingnatõne que nõ
eſt ſic in alijs vicijs. hoc. n. redundat viciū ad
corpꝰ ꝑ aſpectum ipudicuꝫ. ꝑ auditū. ⁊ loque
lā turpiū. ⁊ poſtea per totiꝰ corpis tactū imun
dū ꝑꝑ qḋ fornicatio ē vitāda. hꝰ aūt rõis p̄ po
nit ꝯcluſionē dicēs (Fugite fornicatõeꝫ) qꝛ h
viciū non vincit niſi per fugā. in alijs autē vi
cijs quāto plus deſcendit hõ ad cogitandū ꝑ
ticulares ꝯditõēs. tanto plꝰ inuenit vñ pccm̄
ſibi diſpliceat ⁊ ſe retrahat. in fornicatõe võ q̄
to plus deſcēdit ad cogitādū pticulares delec
tatõēs i oſculis in tactibꝰ ⁊ ꝯſilibus. tāto plꝰ
iualeſcit tētatio. ꝑꝑ qḋ viciū h vincit occaſio
nes fugiēdo ⁊ cogitatiõēs. ⁊ ſubdit fugiēdi rõ
cū dr (Oē. n. pccm̄ quodcūq; fecerit hõ extra cor
pꝰ ē) alia. n. peccata cõiter inficiūt ſolā aiaꝫ. qꝛ
nõ ꝑficiūtur in delectatiõe corporis. ſic aua
ritia. odiū. inuidia. ⁊ huiſmõi. ſꝫ fornicatio nõ
ſolū aiam ſꝫ etiā corpꝰ inquiat: qa ꝑficit in de
lectatione corporali. intātū ꝙ tūc abſorbetur
itellectꝰ ⁊ efficit homo q̄ſi equus ⁊ mulꝰ. gula
võ licet ꝑficiat i delectatione corporis. illa ta
mē delectatio nõ ē ita vehemēs: ꝙ abſorbeat
itellectū: põt tn̄ dici ꝙ cū apoꝰ dicit (Oē pecca
tū ē extra corpꝰ p̄ter fornicationē. ſub fornica
tiõe itelligitur etiā gula. eo ꝙ gula p̄parat lu
xurie materiā ſicut ab arte nauifactiua que li
gna dolata cõpaginat. itelligit ars dolatia li
gnorū. qa p̄parat ſibi materiā (An neſcitis) hic
ponit q̄rta rõ q̄ accipitur ex ſci ſpūs dignitate
q hitat i renatis ꝑ graꝫ baptiſmalē. ⁊ ſic corpa
coꝝ ſūt quodā mõ ſpūs ſci tēplū. qꝛ viuificāt
ab aīa ſpū ſcõ inhabitata. ⁊ hoc eſt qḋ dicitur

(An neſcitis) ⁊ ps lra ex dictis vſqꝫ ibi. (Et nõ eſtis
vři). i. vři iuris ſꝫ xpi. cuiꝰ rõ ſubdit (empti. n.
eſtis ꝑcio magno). ſ. xpi ſanguie pcioſo. res. n.
empta ꝑtinet ad ius emptoris. iõ ꝯcludit (glo
rificate ⁊ portate deũ i corpe vřo) qđ fit qñ do
mãcipat diuino obſequio: ſic equꝰ portat dñſ
ſuũ qñ eiꝰ obſequio mancipat. talis. n. mãcipa
tio i diuinis obſequijſ exigit mundiciã caſtita
tis. ⁊ per ꝯñs fugam fornicatõis. ¶ VII

De quibꝰ aũt ſcripſiſtis) Poſtq̃ apls
iſtruxit corithios de uitãdo fornicatõ
nis vicia. hic ꝯñr eos inſtruit de mři
mõio. Et diuidit in. z. ptes. qꝛ p̃ iſtruit mřimoꝰ
ꝯhentes. z°. ipm p meliori bono fugiẽtes. ibi.
De vgibꝰ ãt. pma adhuc in. z. qꝛ p̃ inſtruit eos
de mřimonio ꝯhendo. z°. de ipo nõ diſſoluẽdo
ibi. His aũt. Circa pmũ ſciendũ ꝙ aliq zelum
habẽtes. ſꝫ nõ ſcđm ſciam. in deteſtatiõem for
nicatõis ẽt mřimoniũ ꝯtẽnebant. Et aliqui fa
ciebãt hoc ex hipocriſi vt magis eis tãq̃ ſancti
oribꝰ crederet. ⁊ idẽ fiet circa finẽ mundi. pma
Thimo. 4. phibentiũ nubere ⁊c̃. hoc aũt vide
bat duxꝫ fidelibꝰ corithijſ iõ ſr h ſcripſert aplo
ad qđ hic rñdet. oñdit p̃ gd ſit pfcõiſ. z°. gd ne
ceſſitati ibi. pp fornicatõꝫ. Circa pmũ rñdẽdo
dixit (De quibꝰ aũt ſcripſiſtis mihi) Circa ma
trimoniũ (bonum eſt homini) ideſt perfectũ
(mulierẽ nõ tangere) ſꝫ ſimplr ꝯtinere. Circa
qđ ſciendũ ꝙ ſicut uis nutritia ordinat ad cõ
ſeruatõeꝫ indiuidui: ita vis generatia ad ꝯſer
uatõeꝫ ſpẽi. ⁊ iõ ſic dici nõ põt ꝙ bonũ ſit hoĩ
q̃tum ad idiuiduũ alimẽto nõ vti. ita nõ põt
dici ꝙ bonũ ſit hoĩ q̃tuꝫ ad ſpẽꝫ mulierẽ non
tãgere. ſꝫ hoc eſt bonũ hoĩ q̃tũ ad idiuiduũ. ⁊
p̃ rõne aĩe. q̃ p hoc eleuat ad cognitõem vitatis
vñ dic̃ Aug. z. Soliloqoꝝ. Nihil ſic deijcit ab
actu vitatis cognoſcẽde: ſicut tactꝰ iſte corporũ
ſine q̃ vxor hři nõ põt. qꝛ tenet ei reddere de
bitũ p actũ carnis in q̃ abſorbet itellectꝰ. vnđ
⁊ pplo legẽ dininã accepturo ꝑceptũ fuit Exo.
9. Ne appropinquetis vxoribꝰ vřis. z°. rõne cor
pis. qđ per mřimoniũ ſubijcit ꝑpetue ſeruitu
ti ꝯiugis. vir. n. nõ hꝫ ptãteꝫ ſui corpis: ſꝫ vxor.
nec ſilr vxor ſꝫ vir. vt hř infra. eo. ca. ſeruitꝰ ãt
de ſe ẽ amara. 3°. ex pte reꝝ exterioꝝ. quaꝝ oc
cupatõe ⁊ ſollicitudie mltũ iplicat mřimoniũ
qꝛ opꝫ puideri de neceſſarijs: nõ ſolũ p ſe: ſꝫ ẽt
p vxore ⁊ liberiſ (ppter foricatõeꝫ) hic ꝯñr oñ
dit quid ſit neceſſitatis. ⁊ p̃ q̃tum ad mřimoꝰ
ꝯctũ. z°. q̃tũ ad eiꝰ vſũ ibi. vxori. Circa pmuꝫ
ſciẽdũ ꝙ viſ generatia ordinat ad ꝯſeruatõeꝫ
ſpẽi p filioꝝ generatõeꝫ. ad qđ opꝰ mulier da
ta ẽ i adiutoriũ viro. ppter qđ pma neceſſitas
iſtituẽdi mřimoniũ fuit ppter pcreatõeꝫ plis
Gen. p̃. Maſculum ⁊ feminam creauit eos hñ
dixit eis ⁊ ait. Creſcite ⁊ mltiplicamini ⁊c̃. ſꝫ hec
neceſſitas fuit maxie circa inſtitutõeꝫ generiſ
hũani: qñ optebat mltiplicari pplꝫ dei p gene
ratõem carnalẽ. ⁊ iõ apls ꝯſiderans genꝰ hũa
nũ ſic mltiplicatũ. ⁊ pplꝫ dei p regeneratiõem
ſpũalem mltiplicãdũ. Jo. z. Niſi quis renatꝰ
fuerit ex aq̃ ⁊ ſpũ ſcõ nõ põt itroire i regnũ dĩ.
iõ apls hic ptermiſit hãc neceſſitatẽ q̃ mřimo
niũ fuit inſtitutũ i ſubſidiũ ſeu officiũ nature.
⁊ ponit ſcđaꝫ neceſſitatẽ qua iſtitutuꝫ ẽ i reme
diũ culpe. Jn renatis. n. p baptiſmũ remanꝫ ad
huc ꝯcupia carnis ⁊ maxie ad actus venereoſ
ppter vehemẽtiã delectationis. ſꝫ autẽ maio
ris pfectõis ſit hãc ꝯcupiaꝫ ſupare totaliter p
ꝯtinentiã. tñ hec pfectio nõ põt in oĩbꝰ eſſe: ſꝫ i
paucioribꝰ pp pronitatẽ ad ſequendũ ꝯcupieꝫ
vñ dicit ſaluator Math. 19. Non oẽs capiunt
vbũ hoc. iõ neceſſe eſt vt ptim ꝯcupie cedat. ⁊
ptiꝫ ſuperet. qđ fit dũ actus generatiõis rõne
ordinat: ⁊ ſic hõ nõ totalr ꝯcupia ducit. ſꝫ ma
gis ꝯcupia ſubdit rõni. hꝫ aũt hoc rõ naturaſ
ꝙ hõ ſic vtat actu generatiõis put ꝯuenit ge
neratõi ⁊ educationi filioꝝ. vñ ⁊ in brutis aĩa
libꝰ hoc iuenit ꝙ i illis ſpẽbuſ aĩalium in qbꝰ
ſola femia nõ ſufficit ad educationẽ plis maſ
culus cũ femina nutrit pleꝫ. ad hoc aũt reqri
tur ꝙ maſculꝰ ppriã pleꝫ cognoſcat. ppter qđ
in oĩbus talibꝰ aĩalibus naturaliter ẽ indicta
maſculiſ ſollicitudo de certitudine plis. vt pꝫ
i turturibꝰ ⁊ colũbis ⁊ hiꝰ. ⁊ ſic i eis nõ ſunt ua
gi ꝯcubitꝰ. ex quibꝰ incertitudo plis ſequeret
ſꝫ determinatis maſculis determinate femine
ꝯiungunt ſaltẽ vſqꝫ ad plis educatõem ſcãꝫ
Jn canibꝰ aũt ⁊ huiuſmodi vbi ſola femina nu
trit plem ſunt ꝯcubitus vagi. Nunc aũt ita ẽ
ꝙ in ſpẽ humana maxie reqrit maſculꝰ ad nu
trimẽtũ plis. q̃ multo diutiꝰ ẽ inualida ad q̃
rẽdũ neceſſaria q̃ꝫ in alijs aĩalibꝰ: ⁊ nõ ſolum
ppter nutritõem filioꝝ requiritur maſculꝰ. ſꝫ
ẽt ppter inſtructõeꝫ ad quã adhuc reqrit ma
gnũ tps vñ Hebr. iz. Patres qdeꝫ carnis nře
habuimꝰ eruditores ⁊c̃. ppter qđ rõ naturaſ
dictat ꝙ in ſpecie humana non ſint vagi concu
bitꝰ ⁊ icerti cuiuſmodi ſunt concubitus forni
carij: ſed ſint determinati viri: ad determina
tam feminam. et hec determinatio fit per ma
trimonij legẽ. ideo dicit apoſtolus (propter for
nicationem autem) ſcilicet vitandam in illis
qui non poſſunt continere (vnuſquiſqꝫ ſuam
vxorem habeat) ad quã determinate accedat.
⁊ ipſa ad eum: ⁊ ſic tolluntur concubitus vagi
(Vxori) hic conſequenter proſequitur. de vſu
matrimonij: ⁊ diuiditur i. z. partes. quia pmo
agit de debiti redditione. z°. de eius intermiſſi
one ibi. Nolite. Circa primuꝫ dicit (Vxori vir
debitum reddat) per carnalem copulam. ⁊ ſilr
ecõuerſo. quia hic eſt vſus matrimonij in quo
vir ⁊ vxor ad paria iudicãt pp qđ mlr đ latere
viri fuit formata. ñ de capite nec de pedibꝰ. qꝛ
nõ dꝫ eſſe domina nec ancilla ſed ſocia. ⁊ ratio
nem huius debiti ſubdit. d. (Mulier ſui pote
ſtatem corporis non habet ⁊c̃) quia vnus con
iugum non poteſt continere. altero inuito vel
alteri ſe tradere ad gnatõis actũ. ſꝫ ad ſe inicẽ
debẽt habere vſũ ppꝛij corporis q̃tũ ad hũc
actũ ipedimẽto legitimo ceſſãte (Nolite) Hic
cõſequẽter agit de debiti intermiſſiõe. ⁊ z°. de
eius reiteratõe ibi. Et iterũ. circa pmũ ſciẽdũ
ꝙ actus cõiugalis bene ẽ aliquãdo itermitten
dus. maxie ſacris tẽporibus ut cõiuges meli
us vacẽt ſpũalibus. ⁊ hoc eſt qđ dicit (Nolite
fraudare inuicem) ſubtrahẽdo vſuꝫ corpis p
pꝛij ei cui debet (niſi forte ex ꝯſenſu) vtriuſqꝫ
(ad tps. vt vacetis orõni) que ẽ eleuatio mentis
in deũ. mens aũt depmit p carnalẽ actũ ẽt in
mřimonio (Et iteꝝ) hic ꝯñr agit de reiteratiõe
actꝰ ꝯiugal. ⁊ diuidit in duas. qꝛ p̃ circa h dat
ſuũ documẽtũ. z°. declarat quoddã dictũ. ibi
Hoc aũt dico. Circa pmũ. d. (⁊ iteꝝ reuertimini
in ipꝫ). ſ. ad reddendũ debitũ finito tpe orõis
ſcđꝫ qđ dr Eccle. 3. tẽpus amplexandi ⁊ tps lõ
ge fieri ab amplexibꝰ (ne tẽtet vos ſathanas)
de adulterio (ppter incõtinentiaꝫ vřam). i. p
nitatẽ ad actuꝫ carnis (Hoc aũt dico) Hic ma
nifeſtat dcm̃ ſuũ. ⁊ p̃ oſtendit in quo ſenſu acci
pi debeat. z°. ratõem ad hoc aſſignat ibi. Volo
aũt. 3°. exponit quod dixit ibi. Dico aũt. Circa
pmum ſciendũ ꝙ aliqs poſſet accipere dictuꝫ
apoſtoli de reiteratioue debiti tanq̃ neceſſari
uꝫ (Hoc aũt dico ſcđm indulgẽtiam. ⁊ nõ ſcđꝫ
iperiũ). i. tradẽs ſub ꝑcepto tãq̃ ad ſalutẽ ne
ceſſariũ. pñt. n. ꝯiuges de cõi ꝯſenſu ſimplr cõ
tinere. Sꝫ videt aplus hic iproꝑe loq. d. (Hoc
aũt dico ſecũdũ idulgẽtiã) qꝛ indulgentia nõ
ẽ niſi đ malo. actꝰ vo mřimonialis nõ ẽ malꝰ
Ad qđ dicendũ ꝙ indulgẽtia accipit hic p per
miſſione. pmiſſio aũt fit duplr. vno mõ de mi
nori malo ad vitandũ maiꝰ malũ. ſic moyſes
pmiſit libellũ repudij ad euitandũ vxoricidi
uꝫ Math. 19. ⁊ talis pmiſſio nõ fit in euãgelio
ppter eꝰ pfectõeꝫ. Hebr. 7. ad pfectũ feramur
Jn veteri lege fcã fuit ex eiꝰ ipfectione. hebre.
7. nihil ad pfcm̃ adduxit lex alio mõ fit de mi
nori bono p hoc ꝙ magis bonũ nõ ꝑcipit: ſic ẽ
i ppoſito. ex hoc. n. ꝙ apoꝰ vginitatẽ nõ prece
pit idulget mřimoniũ. Põt ẽt aliter ſolui put
idulgentia reſpicit malũ. Circa qđ ſciendũ ꝙ
actꝰ ꝯiugalis aliqñ ẽ ſine oĩ culpa. vt cũ ordia
tur ad plem pcreandã ad cultũ dei. vel cũ fit
cã reddẽdi debitũ. qꝛ p̃ mõ eſt actꝰ religionis.
z°. iuſticie: ⁊ ſi fiat ex caritate nõ ſolũ ẽ ſine cul
pa. ſꝫ ẽt meritoriꝰ. qꝛ oĩs actuſ virtutis factꝰ ex
caritate meritoriꝰ eſt. Si vo actꝰ mřimonialis
exercet ad ſatiſfaciendũ ꝯcupie. tũc hꝫ culpaꝫ
annexã veniale qñ ſiſtit intra limites mřimo
niales. mortalẽ vo qñ non ſiſtit. vtpote qꝛ vtit
vxore mõ idebito. vl qꝛ eq̃ libẽter aliã cogno
ſceret. p̃ mõ actꝰ mřimonialis nõ reqrit indul
gẽtiã ſꝫ pmiũ. z°. mõ hꝫ indulgentiã inq̃tum
ꝯſentiens ꝯcupie in ſua vxore. tñ non in alia.
nõ fit reus peccati mortalis. ſꝫ tñ venialis. 3°.
mõ idulgentiã hꝫ. qꝛ reuſ eſt peccati mortaliſ.
(Volo aũt) Hic ꝯñr apoꝰ aſſignat rõem ſui di
cti. ⁊ p̃ eiꝰ qđ dixerat. nõ ſcđm iperiũ. z°. eiꝰ qđ
dixerat ſcđm indulgẽtiã. ibi. Vnuſqſqꝫ auteꝫ.
Circa pmum ſciendum ꝙ nullus ſapiens pro
cipit contra illud quod vult. mřimoniũ auteꝫ
contrahere ⁊ vti contracto contrariatur virgi
nitati niſi contrahens certificatꝰ fuerit ꝙ actꝰ
matrimonialis ab eo non exiget: ſicut fuit de
beata virgine virginitatem autẽ volebat apo
ſtolus. ideo bene dicit (Volo autẽ omnes uos
eſſe ſicut meipſum) ideſt omnes vginitateꝫ ſer
uare. fuit aũt apoſtolus vgo. vnde ⁊ i eꝰ decol
latione in teſtimoniũ ſue vginitatis fluxit lac
de eius corpe. q. ⁊ loquens de mřimonio ⁊ eiuſ
actu. ppter hanc voluntatẽ non fuit locutus
ſcđm imperiũ. Sꝫ videt ꝙ voluntas apli nõ
fuerit rõnabilis. qꝛ ſi oẽs a tpe eiꝰ fuiſſent ꝯti
nẽtes extunc ceſſaſſet generatio hoiuꝫ. ⁊ ſic ñ
fuiſſet ꝯpletꝰ numerꝰ electoꝝ. Ad hoc dicunt
aliq ꝙ reuelatũ fuerat aplo. ꝙ ſi oĩs ſui tpis
ꝯtinuiſſent adhuc ſufficerẽt ad cõplendũ nu
meꝝ electoꝝ. Sꝫ h dcm̃ nullũ hꝫ ſcripture vl
rõis fundamtũ. pp qđ dicẽdũ ꝙ apls volebat
h volũtate añcedẽte: ſꝫ nõ volũtate ꝯſequẽte
ſic pma Thi. z. c. dr. ꝙ deꝰ vlt oẽſ hoies ſaluoſ
fieri. ſ. volũtate añcedẽte. nõ tñ oẽs ſaluãt. qꝛ
nõ vult volũtate ꝯſequẽte. dr aũt volũtas añ
cedẽs. qua aliqs vlt aliqd abſolute. ⁊ i genera
li tãq̃ meliꝰ ſimplr. Conſequẽs vo. qua vlt ali
qd ꝯſideratis ꝯditionibus ppꝛijs ⁊ circũſtan
tijs. p̃ mõ vult hõ merces ſuas ſeruare. z°. mõ
nõ vult eas ſuare qñ i piculo poſitus pijcit in
mare. Et hoc mõ cõſideratis meritiſ ⁊ demeri
tis hominũ deus vult aliquos tãtũ ſaluari. ⁊
aliquos dãnari. licet velit oẽs ſaluari in quo
dã generali inq̃tuꝫ ſũt ad imaginẽ ſuã facti ⁊
beatitudinis capaces. ⁊ eodẽ mõ volebat pau
lus apls hoies cõtinẽtes eẽ inq̃tuꝫ cõtinẽtia
ẽ magiſ bonũ q̃ꝫ matrimoniũ. ꝯſiderata tñ fra
gilitate hoiuꝫ volebat aliquos matrimonio iũ
gi (Vnuſqſqꝫ ãt) hic ꝯñr aſſignat rõnẽ. quare
de matrimonio cõceſſo: dixit (ſcđꝫ idulgẽtiã)
qa. ſ. qlibet nõ ẽ tãte uirtutiſ ꝙ poſſit cõtinere
⁊ hoc eſt quod dicit (ſed vnuſquiſqꝫ habet hic
proprium donuꝫ ex deo. alius auteꝫ ſic) ſcꝫ ut
poſſet continere (Alius vero ſic) ideſt ꝙ poſſit
caſtitatem maritalem cuſtodire ⁊ in ea deo ſer
uire. vnde Math. z5. dicitur de xpo ſub para
bola hominis peregre proficiſcẽtis. ꝙ vocatiſ
ſeruis ſuis tradidit illis bona ⁊ vnicuiqꝫ ſecũ
dum propriam virtutem (Dico autẽ) qđ obſcu
re dixerat magis declarat. dicẽs (dico aũt nõ
nuptis). i. virginibus (⁊ viduis bonũ ẽ illis ſi
ſic pmãſerit ſicut ego). i. ꝯtinẽter uiuẽdo (ꝙ ſi
nõ ꝯtinẽt). i. ſi donũ ꝯtinẽdi ñ accepint a deo
(nubãt) matrimoniũ ꝯtrahẽdo (meliꝰ ẽ. n. nu
bere q̃ꝫ vri). i. q̃ꝫ ꝯcupiſcẽtia ſupari. cõcupiſcẽ
tia ãt qdam ignis ẽ. ⁊ iõ q ab ipſa inpugnatur
incaleſcit. q autẽ ſuperatur per cõcupiſcentiã

vriſ. ⁊ ꝯſiderandū ꝙ apoꝰ hic vtiſ ꝯparatiõe
abuſiua. qꝛ ꝯcupiſa vri malū ē ſimplr. nubere
ãt bonū. minꝰ tñ ꝙ̃ ꝯtinere. ē igiſ ſenſuſ (meliꝰ
ē ⁊c̃). i. magis eligibile ē ꝙ hõ minꝰ bonū ha
beat ꝙ̃ ꝙ malū incurrat (Ɗis aũt) hic iſtruit
eos q mr̃imonio iuncti ſunt de ipõ nõ diſſoluē
do. Et diuidiſ in. z. ptes. qꝛ p̊ facit ꝑpoſitū. z⁹
occaſione eiꝰ dat generale documentū ibi. Et
vnūquēq̃. pͥma adhuc in. z. qꝛ p̊ agit de idiſſo
lubilitate mr̃imonꝫ. qñ vterq̃ ꝯiugū ē fidel. z⁹
qñ alter ē ifidelis. ibi. Ceteris aũt. Pͥma ad
huc i duaſ. qꝛ p̊ docꝫ eoſ de idiſſolubilitate ma
trimonꝫ. z⁹ quid ſit agendū qñ ꝯtingit ipꝫ ali
quo mõ ſepari ibi. Qđ ſi diſceſſerit. Circa pͥmū
dicit (Ɗis aũt q mr̃imonio iuncti ſunt p̃cipio
nõ ego ſꝫ dñs). i. nõ p̃cipio iſtinctu ꝓprio. ſꝫ au
ctoritate diuina (vxorē a viro nõ diſcedere) ſi
cut. n. dcm̃ ē. ſ. matrimoniū p̊ fuit iſtitutuꝫ ad
legitime plis ꝓcreatõem in cuiꝰ nutritõe ⁊ in
ſtructõe de moribꝰ reqriſ magnū tp̃us ꝓpter
qđ rõ dictat ꝙ vir ⁊ vxor ꝑ totā vitā inſepabi
liter ꝯiunganſ. ⁊ iõ mr̃imoniū ſic diffiniſ. qđ ē
ꝑſonaꝝ legitlaꝝ ꝯiunctõ idiuiduā. i. idiuiſam
vite ꝯſuetudinē retinēs. ꝓpter qđ ñ diſcedere
vxorē a viro cadit ſub p̃cepto excepta cã forni
cationis: quē caſū excepit Saluator Math.
z5. Eidē de diſceſſu viri ab vxore. in hoc. n. ad
paria iudicanſ (Qđ ſi diſceſſerit) hic ꝯñr oñdi
tur quid ſit agēdū qñ aliqualr ſepatur mr̃imo
niū. lꝫ. n. vinculū matrimonꝫ ꝯſūmati ſit idiſſo
lubile niſi ꝑ mortē alteriꝰ corꝑalē. tñ ex cauſa
fornicatõis ꝓbata põt diſſolui q̃tuꝫ ad thorū
⁊ quo ad cohitatõem. ⁊ ſic dicit aplꝰs (ꝙ ſi di
ſceſſerit) vxor a viro in caſu dicto (manere in
nuptā) ſupple p̃cipit dñs (aut viro ſuo recõci
liari) ſic̃. n. poterat nõ diſcedere a viro ſub ſpe
correctõis eiꝰ. ita poſt diſceſſuꝫ põt ei recõcili
ari. ⁊ ēt dꝫ ſi nõ poſſit ꝯtinere. qꝛ nõ põt alteri
nubere ipõ viuēte (Nā ceteri) Ɗic ꝯñr agiſ de
diſſolutõe ⁊ ſolutione mr̃imonꝫ qñ alter ꝯiu
gū ē infidelis. Et diuidiſ in. z. ptes. qꝛ p̊ agit d̃
receſſu ex pte fidel. z⁹ ex pte ifidel. ibi. ꝙ ſi ifi
delis. circa pͥmū. d. (Nā ceteri) q ſunt diſpariſ
cultꝰ (dico ego nõ dñs). i. do ꝯſiliū: ſꝫ non ē ad
h̃ diuinū p̃ceptū (Si qs frater). i. xp̃ianꝰ (vxo
rē hꝫ ifidelē) vtpote qñ vir ꝯuertiſ ad fidē et
nõ vxor (⁊ hec ꝯſentit habitare cū illo) pacifi
ce ⁊ ſine ꝯtumelia fidei xp̃iane (nõ dimittat il
lā) ⁊ idē ſubdit de vxore fideli. virꝝ ifidelē ha
bēte cū diciſ (Et ſi qua mulier ⁊c̃) in hoc. n. ſūt
ad paria. ⁊ ſubdiſ rõ talꝭ manſionis fidelꝭ cū in
fideli cū dr̃ (Scificatꝰ eſt. n.). i. ꝯuerſus ad fi
dē (vir ifidelis ꝑ mulierē fidelem) ipm ad h̃
inducentē. hoc. n. frequenter fiebat in pͥmitia
eccl'a. ſ. ꝙ vxor fidelis ꝯuertebat virꝝ ifidelē
⁊ ecõuerſo vir vxorē (alioqn) hic poniſ ad fidē
ſcđa rõ ex pte ꝓlis que ꝑ ꝯuerſionē pentis in
fideliſ mõ dicto adducebaſ ad fidē. ſi aũt fide
lis ꝯiunx diſcederet: ꝓleſ cū ifideli remanerꝫ.

qꝛ tunc ps ifideliū i talibꝰ ꝑualebat. tū qꝛ erāt
pauci fideles. ⁊ ſub ifidelibꝰ ꝯſtituti. ⁊ ē qđ dr̃.
(alioqn filꝫ vr̃i imundi eēnt). i. in infidelitate
remanerēt rõne dicta (nunc aũt mūdi ſunt). i.
adducti ad fidē mõ dcõ. Ʋideſ aũt ꝙ apoſto
li dictū ſit ꝯ ſacrā ſcripturā. qꝛ. i. Eſdre. io. ſanc
tus eſdras fecit abijci vxores alienigēas cum
filijs ſuis a filijs iſrl̃ fidelibꝰ. Jtē cõtra ſacros
canones. qꝛ. z8. queſtione pͥma. ca. iudei. diciſ
ꝙ nõ poteſt infidelis in eius ꝯiunctione ꝑma
nere: que iaꝫ ad xp̃ianā tranſlata eſt fideꝫ. Ad
pͥmum dicendū ꝙ mr̃imonia illa erant ꝯcta ꝯ
dei ꝓhibitõeꝫ. que hētur Deutero. 7. iõ nulla
erant. qꝛ nullum mr̃imoniū ꝯ dei ꝓhibitiõem
poteſt eſſe ratū. ꝓpter quod eſdras fecit illa ſe
parari ⁊ bene. Ad ſecūdū dicēdū. ꝙ in primiti
ua eccleſia paſſim cõuertebātur aliq de iude
is. ⁊ ſimiliter de gētibus. ⁊ illo tempore loqui
tur aplꝰs. quia tūc ſpes erat ꝙ ifidelis trahe
retur ad fidē ꝑ fidelē ꝑſonā in matrimonio ſi
bi iūctā. ꝓcedēte uero tēpore iudei fuerūt ob
ſtinati. nõ ſic autē gētiles. ⁊ ideo fidelis ꝑmit
tebatur habitare cū infideli de gētibus: nõ tñ
de iudeis. modo uero pari paſſu ābulabāt. qꝛ
utriq̃ reputātur obſtinati. ⁊ ſic nõ ꝑmittitur
fidelis habitare cū infideli de iſtis nec de illiſ:
⁊ hoc modo loquitur decretū allegatum (Qđ
ſi infidelis) hic conſequenter loquitur de di
ſceſſu ifidelis cū dicitur (Qđ ſi ifidelis diſceſ
ſerit) in odiū fidei xp̃iane (diſcedat). q. d. libe
ratus ē fidelis a cõiūctione eius ⁊ poteſt alte
ri ꝯtrahere. Et ſubditur cauſa cū dicitur (Nõ
ē eni ſeruituti ſubiectus frater aut ſoror) ideſt
xp̃ianus uel xp̃iana (in eiuſmodi) ut teneatur
ifidelē aliquo modo ſequi. aut cõtēdere i iudi
cio uel alibi ꝓ eius cohabitatione. et ſubditur
cauſa (Jn pace aũt vocauit vos deus) nõ i liti
gijs ⁊ cõtētionibuſ. Sed qꝛ poſſet aliqs argue
re i ꝯtrariū. ſ. ꝙ teneretur hoc facere. ut poſſꝫ
ifidelē ꝑ cohabitationē ad fidē ꝯuertere. ideo
hoc remouet dicēs (Unde eni ſis mulier ſi vi
rū ſaluū facies). q. d. nõ põt h̃ ſcire niſi ꝑ diui
nā reuelatiõꝫ. ꝓpter ꝙ ſubditur (Niſi vnicui
q̃ ſicut diuiſit deꝰ) ideſt ordinauit reuelari ſe
cūdū viā hūanā magis ꝓbabile videtur ꝙ in
fidelis ſubuerteret fidelē ſi ſeq̃retur eū diſce
dētē ex odio fidei xp̃iane (Et vnūquēq̃) poſt
quā aplꝰs egit de ſolutiõe ⁊ idiſſolutiõe ma
trimonꝫ vbi dixerat ꝙ fidelis debet manere
cum ifideli ſi poteſt abſq̃ cõtumelia xp̃i. Ɗic
cõſequēter ex icidēti dat generale documētū
ſtādi i ſtatu i quo qs vocatur ad fidem. d. (Et
vnūquēq̃ ſicut vocauit deus ita ābulet) quā
tū ad illa que nõ repugnāt ſtatui fidei (⁊ ſicut
i oībus eccleſijs) doceo. quaſi dicat nõ ſolū vo
bis corinthijs. ſed et alijs hoc dixi. qꝛ doctri
na fidei debet habere vnitatē ⁊ maxime i hoc
ꝙ quilibet ſit cõtētus de ſtatu in quo vocatuſ
ē ad fidē niſi ipediat dei ſeruitutē. Et explicat

magis i ſpeciali. d. (Circūciſus aliqs vocatus
ē non adducat ꝑpuciuꝫ). i. nõ ſeq̃tur ritū gen
tiliū qui ſp̃ fuit illicitꝰ (Jn ꝑpucio aliqs voca
tuſ ē nõ circūcidaſ) volens obſeruare legalia
q̃ ceſſauerūt in morte xp̃i. maxīe q̃tum ad ceri
monialia de quibꝰ fuit circūciſio cui ſuccedit
baptiſmꝰ in noua lege. iõ ſubdiſ (Circunciſio
nihil ē). i. nihil facit ad ſaluteꝫ (ſꝫ obſeruatio
mandatoꝝ dei) Math. 9. Si vis ad vitā igre
di ſerua mādata. ſunt. n. de dictamine iuri na
turalis. ꝑꝑ qđ obligatio eoꝝ ſp̃ manet (Seruꝰ
vocatꝰ es) ad fidē (nõ ſit tibi cure). i. non feraſ
hāc ꝯditõeꝫ moleſte: nā in illa potes xp̃o ſerui
re (Sꝫ ⁊ ſi potes liber fieri) ex grã dñi tui. vel
alia via de facili (magis vtere). ſ. ſeruitute q̃
añ ſeruiēdo xp̃o i mēbris ſuiſ exemplo xp̃i qui
ſic̃ miſter erat cū diſcipul. Et ꝑꝑ hoc papa ſuū
ſeruoꝝ dei ſe vocat. i lr̃is ſuis. (Qui. n. i domi
no vocatꝰ ē ſeruꝰ) ꝯſtruaſ ſic lr̃a (q. n. ſeruꝰ) ex
iſtēs i ꝯditione (i dño vocatꝰ ē). i. vocatꝰ ad fi
dē (libertꝰ ē dñi). i. libere põt deo ſeruire: ⁊ eq̃
lis ē meriti apõ deū ſic̃ ille quē vocat exiſtem
i libertate. ſilr q liber vocatꝰ ē ſeruꝰ eſt xp̃i ſic̃
⁊ ille q vocatꝰ ē ſeruilis ꝯditõis exñs. vñ dic̃
Ambꝛ. apud deū hõa ſeruitꝰ ⁊ bona libertas
eq̃ lance appenduntſ. Et ꝙ vterq̃ ſit equalr
ſeruꝰ xp̃i oñdiſ ꝯñr cū dr̃ (Precio empti eſtiſ)
. i. ſanguine xp̃i q eq̃liter effuſuſ ē ꝓ vtroq̃. em
ptus ḋo ſeruꝰ efficiſ emptoris (nolite fieri ſui
hoſum) dimittēdo ſeruitutē dei ꝓ ſuitute ho
minū. vtraq̃. n. põt ſilr ſtare: vt cū qs ꝑꝑ deuꝫ
humilr ſuſtinet hoīs ſeruituteꝫ (De v̾ginibus
aũt) poſtq̃ apoꝰ egit de mr̃imõio. hic ꝯñr d̾git
de fugientibꝰ mr̃imoniū ꝑ meliori bono. ⁊ p̊ ꝑ
ꝯtinētia v̾ginali. z⁹ de fugiētibus ꝑ ꝯtinētia
viduali ibi. Mlier alligata. Pͥma in. z. qꝛ p̊
agit de v̾ginibꝰ. z⁹ de v̾ginū cuſtodibꝰ. ibi. Si
qs aũt turpē. Pͥa in tres. qꝛ p̊ declat ꝑfectio
nē q̃ eſt in ſtatu virginali. z⁹ qualr poſſit ꝑtici
pari i ſtatu ꝯiugali ibi. Ɗoc itaq̃. 3⁹ quid circa
h̃ magi debeat adaptari ibi. Ʋolo ãt. Pͥa ad
huc i. z. qꝛ p̊ oñdit qd ſit ꝑfcm̃. z⁹ quid licituꝫ
ibi. Alligatꝰ es. Circa pͥmū dicit apoꝰ (De vir
ginibꝰ ãt p̃ceptū dñi nõ habeo). ſ. ꝙ p̃dicē v̾gi
nitatē eē neceſſariā ad ſalutē. qꝛ tāte altitudi
nis ⁊ ꝑfectiõis ē ꝙ pauci pñt eā attingere. vñ
dic̃ ſaluator Math. i9. Sūt eunuchi q caſtra
uerūt ſeipoſ ꝑꝑ regnū celoꝝ. q põt cape capiat
q. d. pauci iueniūſ ad hoc idõei (ꝯſiliuꝫ ãt do)
tāq̃ de meliori bono ꝓpter rões ſupradcãs eo
. c. (tāq̃ miam ꝯſecutꝰ a deo ut ſim fidelis) nõ
ſolū i xp̃ianitati ſtatu. ſꝫ ēt in aplatꝰ ſtatu. per
quē auctem ⁊ ſciam ꝯſulendi hēo. ꝓpter quod
ſubdit ſuū ꝯſilium. d. (Eſtimo q̊ hoc bonū eē)
. i. ſimplr ꝯtinere (ꝓpter iſtantem neceſſitatē)
. i. ad euitandū occupatõem circa neceſſitateꝫ
vite pñtis. q̃ incūbit ꝯiugati circa ꝓuiſionem
vxoris ⁊ ꝓlis. per quā homo retrahiſ a bono
ꝯtēplationis. ⁊ diuine dilectionis (Alligatus

es) Ɗic ꝯñr oſtendiſ ꝙ ſit licitū. ſ. mr̃imoniuꝫ
ꝯhere ⁊ in ꝯcto manere. iõ dicit (Alligatus es
vxori noli q̃rere ſolutõeꝫ) qꝛ forſitan caderes
ꝑ incõtinētiā. experti. n. delectatõem venereoꝝ
i actu ꝯiugali reuertunſ ad eā de facili (ſolutꝰ
es ab vxore noli q̃rere vxorē) ſi potes ꝯtinere
qđ ē magi bonū. iõ nõ ē dimittendū ꝑ minori.
(Si aũt acceperis vxorem nõ peccaſti) qꝛ h̃ ē li
citū viro ⁊ ēt mulieri. iõ ſubdiſ (⁊ ſi nupſerit v̾
go nõ peccauit. tribulatõem tñ carnis hēbūt
hiꝰ). ſ. mr̃imonio iuncti. qꝛ iminet eis anxietaſ
mētis ⁊ labor corꝑis circa ꝓuiſionē ſue domꝰ
⁊ ꝓlis: ⁊ qꝛ alter ꝯiugū de facili ſuſpicaſ frau
dē in altero de corꝑe ⁊ ſic anxiaſ in mēte: cuiꝰ
anxietati redūdaꝰ fit in carne (Ego aũt vobis
ꝑco) q. d. nõ ſolū oſtēdo vobis viā ꝑfectionis:
q̃ difficilis ē in obſeruantia v̾ginitatis: ſꝫ etiā
mr̃imoniū ad qđ licite ⁊ bñ declinare poteſtis
(Ɗoc itaq̃) hic ꝯñr oſtendit q̃liter ꝑfectio vir
ginū poſſit haberi aliq̃ mõ a ꝯiugati. ſ. a liciti
abſtinendo: q̃tum fieri põt bono mõ: ⁊ ad ſuꝑ
na tendēdo. dicit igr̃ (Ɗoc itaq̃ dico frēs) uos
ad ꝑfectionē inuitando (Tp̃s breue ē). ſ. vite
humāe. ꝑꝑ qđ quilꝫ dꝫ q̃tū põt ad ꝑfectõꝫ co
nari q̃diu hꝫ tp̃s merēdi. iõ ſubdiſ (Reliquū
eſt vt q hñt vxores. tanq̃ nõ hñtes ſint) qđ fit
dupl'r. vnoꝰ ꝙ reddāt debitum nõ tñ exigāt.
alio mõ ꝑfectiꝰ: vt vterq̃ ꝯiugū de cõi ꝯſenſu
icipiat ꝯtinere. ꝓpter magis bonū adipiſcēdū
(⁊ qui flent). i. triſticie materiā hñt: qđ frequē
ter ꝯtingit i mr̃imonio ꝑꝑ varias cãs ꝯtingen
teſ circa ꝯiugeſ ꝓleꝫ ⁊ familiā (tāq̃ nõ flētes)
patienter ſuſtinētes ⁊ ex ſpe retributiõis eter
ne ꝯſolatõem recipiēdo (⁊ q gaudēt). i. materi
aꝫ gaudēdi hñt ex aliq̃ tp̃ali ꝓſꝑitate circa ſe
ꝓleꝫ ⁊ familiā ꝯtingente (tanq̃ nõ gaudētes)
cogitando ꝙ nõ multū ē gaudendū niſi de bo
nis ſpūalibꝰ ⁊ eternis. ꝓſꝑitas. n. tp̃alis freq̃n
ter v̾git i nocumētū (⁊ q emūt tanq̃ non poſſi
dentes) cogitādo ꝙ ñ habemꝰ hic manētē ciui
tatē: ſꝫ futurā inq̃rimꝰ. Ɗebꝛ. iz. c. (⁊ q vtūſ h̃
mūdo). i. pñt vti bonis hꝰ mundi. eo ꝙ ſint di
uites ⁊ i corꝑe ſani (tāq̃ nõ vtanſ) accipiēdo
de bonis pñtibus q̃tum minꝰ põt fieri. ſalua
tñ decentia ſtatꝰ ⁊ ꝑſonaꝝ. ⁊ qꝛ hec ſunt diffici
lia. iõ ſubdiſ ad hoc rõ motiua. cuꝫ dr̃ (Prete
rit. n. figura hꝰ mūdi) qꝛ ē i ꝯtinua variabilita
te. ꝓpter qđ paꝝ curandū ē de bonis pñtis vi
te. qꝛ nihl eſt ibi ſtabile: vel hoc põt referri ad
finē mūdi appropiq̃nātē. tc̃. n. ceſſabit figura
. i. curſus hꝰ mundi. qꝛ tamē manebit eius ſub
ſtantia. ſ. corpora celeſtia ⁊ elementa. iõ nõ dr̃
preteribit ſubſtantia huiꝰ mundi. ſꝫ eius figu
ra (Ʋolo aũt) hic oſtendit ꝯſequēter quid cir
ca predicta ſit magis eligēdū q̃tum eſt de ſe. ſ.
continentia virginalis. q̃ aufert mundi ſollici
tudinē ⁊ aīam eleuat ad cognitõem dei ⁊ eius
dilectõeꝫ. ⁊ hoc ē qđ dicit (Ʋolo autē vos ſine
ſollicitudīe eē) loquendo de ſollicitudīe bona

UNIVERSIDAD PUBLICA
BIBLIOTECA
DE ZARAGOZA

ſpūalia īpediēte (Qui āt ſine vxore ē ſollicitꝰ
ē que dñi ſūt).i.hʒ aptitudinē ut ſollicitꝰ ſit ð
bonis ſpūalibꝰ ⁊ eternis (Qui āt cū vxore ē ſol
licitꝰ ē q̄ ſūt mūdi) ad puidēdū ſibi neceſſaria
familie ⁊ vxori (q̄ / placeat vxori) ñ ſolū p ſ/
dcā ſollicitudinē.ſʒ ēt p redditōʒ debiti (⁊ di
uiſus ē) ptim ſuiēs mūdo ⁊ ptiʒ deo q̄tūcūq
bñ viuat ī matrimonio (Et mulier innupta) qꝛ
idē ē ex pte mulieris ſicē ex pte viri.⁊ pʒ ex di/
ctis lr̄a (Porro h ad vtilitatē vr̄aʒ dico) oñdē
do vobis id qδ ē meliꝰ ⁊ magis eligibile potē/
tibꝰ cōtinere (nō ut laqueū vobis inyciā) qꝛ ñ
dico h tā̄q̄ neceſſariū ad ſalutē.h.n.eēt illaq̄/
are īfirmos q ñ poſſūt ꝯtinere (ſed ad id qδ ho
neſtū ē) cōtinētia.n.ē honeſtiſſima (⁊ q faculꝫ
tatē pbeat ſine īpedimēto dño obſecrādi).i.ſa
cre ſuiēdi quā facultatē pbet cōtinētia aufe/
rēs īpedimēta deo libere ſuiēdi q̄ frequēter cō
tigūt ex ꝯiūctiōe matrimony pꝑter ſollicitu/
dinē annexā circa tpalia.⁊ pʒ p pdicta (Si qs
āt turpē) hic ꝯñr aplꝰs agit de virginū cuſtodi
hꝰ q ī pmitia eccl̄ia erāt pr̄es carnales ⁊ pr̄es
ſpūales.i.epiſcopi qbꝰ a parētibꝰ tradebāt ali
qñ virgines cuſtodiēde. igit̄ ſi cuſtos virginiſ
poſtq̄ ipa venerit ad etatē adultā uideat p ſi/
gna pbabilia ipſā volūtariā de virginitate ſer
uāda debet eā ſic cuſtodire.ſin āt.nuptui tra/
dere.⁊ h ē qδ dr̄ (Si qs āt turpē).i.male gra/
tioſū (ſe videri exiſtimat ſup virgine ſua).i.ſr̄
virgine q̄ ē ī ſua cuſtodia (q ſit ſupadulta).i.
iā puenerit ad etatē nubilē (⁊ ita opōtet fieri)
qa curſus tpis ⁊ etatis nō pōt īpediri. pōt āt
cuſtos talis virginis malꝰ gratioſus videri du
pliciter. vno mō a virgine cui diſplicet a nupti
is retardari.alio mō ab alys q timēt de lapſu
virginis cuiꝰ vecūdia ī cuſtodē reuerteret̄. iō
ſubdit̄ (qδ vl̄t) vgo cuſtodita (faciat) mr̄imoꝰ
ꝯhēdo. qꝛ in hoc (Nō peccat). Nec eiꝰ cuſtos
peccat. (Nā q ſtatuit ī corde ſuo firmuſ) de cu
ſtodia virginis (nō habēs neceſſitatē) tradēdi
eā nuptui.qꝛ nō videt eā ad hoc iclinari.nec ti
met ð eꝰ lapſu vecūdari (ptātē āt hñs ſue vo/
luntatis) de cuſtodia ſecura virginis (⁊ hoc iu
dicauit in corde ſuo ſeruare vginē ſuaʒ) abſq
ꝯiugio (bñ facit) ſeruans eā in ſtatu pfectiori.
pp qδ ꝯcludit (Igit̄ ⁊c) ⁊ pʒ lr̄a ex dictiſ (Mu
lier) hic vltio agit de viduis.d. (mulier alliga
ta ē legi).i. vinculo ꝯiugali (q̄to tpe vir eiꝰ vi
uit) vita corpali (Qui ſi dormierit vir eiꝰ) per
mortē corporalē (liberata ē a lege).i.a dcō vin
culo (Cui vult nubat tñ ī dño).i.dū tñ vir ſit
fidelis.qꝛ nō pōt ꝯhere cū infideli (Beatior āt
erit ſi ſic pmāſerit ſcδʒ meū ꝯſiliū).ſ. in ꝯtinē/
tia viduali.tū qꝛ ſic pmanedo liberiꝰ ſeruire
pōt dño.tū qꝛ ſcδe nuptie ſunt ſignū incōtinē
tie (Puto āt q ego ſpm̄ di hēaʒ) h āt addit ad
oñdendum q ſuo ꝯſilio ſit credendū.nec dicit
puto dubitatiue.qꝛ certꝰ erat p reuelatōnem
ſpm̄ dei ſe hr̄e.ſʒ dicit hoc ad tollendā aliquo

rū iactantiā ne ſe aſſererent pſumptuoſe ſpm̄
dei hr̄e.qꝛ neſcit homo vtrū amore vel odio
dignus ſit Eccle.io.

¶ VIII

De his aūt) Poſtq̄ apoſtolꝰ corinthios
inſtruxit de mr̄imonio. Hic ꝯñr eos i/
ſtruit de eucharíſtie ſacramēto. Et di/
uidit̄ in.z.ptes.qꝛ p̄ excludit vicium ꝯtrariū:
quod ē pticipatio menſe idoloꝝ.zᵒ accedit ad
ppoſitū oſtendēdū.ca.ii.pma in duaſ.qꝛ pmo
excludit pticipationis occaſionem. zᵒ ipam p
ticipatōem.c.io.pma adhuc ī duas.qꝛ p̄ exclu
dit dictam occaſionē.zᵒ inducit ad oppoſitaʒ
pfectionem.c.9.Circa pmum ſciendū q inter
corinthios erant aliqui ſcioli cognoſcentes q
carnes idolis īmolate ex hoc non ꝯſecunt̄ ali/
quā ꝯſecrationem: vt gentiles credebant: nec
aliquā īmundiciā vt iudei exiſtimabant. ideo
indifferēter carnes īmolatas idolis corā qui/
buſcunq ꝯmedebant in ſcandaluʒ infirmoꝝ.
⁊ ſic eoꝝ ſcientia erat alys occaſio ruine. prop
ter qδ ſic pcedit apoſtolus.qꝛ p̄ declarat ſciaʒ
non valere niſi ſit ordinata ſm caritatē.zᵒ de
idolaticis oñdit vitatem ibi.De eſcis.3ᵒ arguit
ſcandalizantiū temeritateʒ ibi.Sʒ non.Circa
pmū dic̄ (De his āt q̄ idolꝭ ſacrificāt̄ ſcimꝰ).ſ.
q nullā conſecrationē aut īmūditiā cōtrahūt
(quoniā oēs ſciētiā dei habemꝰ) ſcʒ q ē vnus
deꝰ creator oīm.⁊ q ois creatura eiꝰ bona eſt.
Sciēdū tamē q aplꝰs hic loqtur de corinthys
itelligētibꝰ.⁊ nō de ſimplicibꝰ ut patebit ma/
gis in cōſequētibꝰ.Et qꝛ iter illos ſciētes aliq
habebāt ſciētiā caritate ordinatā.aliq vo nō.
ideo ſubdit (Sciētia īflat).i.ſciētia ſine carita
te facit ſupbire (caritas aūt edificat) ideſt ſci
entia caritate ordinata ē eccl̄e edificatiua (Si
qs āt exiſtimat ſe ſcire aliqd).i.pſumēs de ſua
ſciētia plꝰ credit ſcire ſe q̄ ſciat in vitate (nō/
dū cognouit quomō oporteat ſcire).i.de ſe ſēti
re hūiliter ⁊ uti ſua ſcientia caritatiue. ⁊ talis
ſciētia approbat̄ a deo.ideo ſeqtur (Si qs aūt
diligit deū) in cuius vera dilectione includi/
tur proximi dilectio (hic cognitus eſt ab eo) co
gnitione approbationis (De eſcis autē) hic cō
ſequenter oſtendit veritatē de ſacrificys ido/
loruʒ que dicuntur idolatica dicens (dē eſcis
que idolis immolantur ſcimus) nos magis in
telligentes (quia nihil idolū eſt in mūdo) ma
teria autē idoli eſt aliqua res utpote aurū ar/
gentū lapis vel lignuʒ. ſed propria ratio idoli
eſt q ſit repreſentatiuū dei. repreſentat auteʒ
falſū deū.⁊ ſic idolum nihil eſt. falſum enim ⁊
non ens conuertuntur. ſicut verū ⁊ ens. quod
autem nihil eſt nullā immūditiā aut conſecra
tionē poteſt dare rei immolate (⁊ q nullus eſt
deꝰ niſi vnꝰ) qa natura diuina nō ē multipli/
cabilis (nā ⁊ ſi ſūt q dicāt̄ dy ⁊c) q̄ſi dicat h p
uēit ex deceptione hoīuʒ nom̄ deitatis alys a
deo falſo attribuētiū (nobis tñ) ī veritate fi/
dei exiſtentibꝰ (vnꝰ deꝰ pr̄) oīuʒ p creationē: ꝯ

quo ſubdit (ex quo oia) ſūt in effectu (⁊ nos in
illo) nō ſolū ſm eē nature quod ꝯſeruat̄ ab illo
ſed ſecūdū eē gratie per quod ſpeciali mō crea/
tura ratōabiliſ eſt in illo (Et vnuſ dñs ihs xp̄s)
.ſ. vnitate pſone nō nature. qꝛ naturā hʒ diui/
nā ab eterno ⁊ hūanā ex tpe (p quē oia) pduc/
ta ſūt ⁊ ſubſiſtūt ſʒ diuinitatē: qꝛ per vbuʒ di/
uinū qδ iδ eſt q filiꝰ. oia facta ſūt. Io. i. Oia p
ipʒ facta ſūt. ⁊ in eē ꝯſeruāt̄. hebre. p.ca. portāſ
oia vbo vtutis ſue (Et nos p ipm) ſumꝰ ſpecia/
liter ꝯſtituti in eē gr̄e. (Sʒ nō) Hic ꝯñr arguit
temeritatē illoꝝ q de ſua ſciētia pſumētes co/
medebāt idifferēter idolatica. qδ vidētes fide
leſ ſimplices potiſſime ꝯuerſi de gentibꝰ crede
bāt eos cōcedere ad mōʒ gētiliū.ſ.ī veneratōʒ
idoli ⁊ exēplo eoꝝ iducebāt̄ ad ſic ꝯmedēdū.⁊
ſic peccabāt grauiter reuertētes ad ritū genti
liū. ⁊ p ꝯñs illi q ſua ſciētia abutēteſ ſimpliceſ
ad h iducebāt. ⁊ h eſt quod dic̄ (Sʒ nō ī oibꝰ)
.ſ. fidelibꝰ (eſt ſcia) cognoſcendi q idolū nihil
eſt. ⁊ q nullā īmundiciā aut ꝯſecratiōem dat
carnibꝰ īmolatiſ. ⁊ de iſtis ſimplicibus ſubdit
(Quidam autē cum ſcia idoli).i. credentes q
idolū habeat aliquid numinis (vſq nunc q̄ſi
idolaticum manducant).i. q̄i habent aliquid
conſecrationis ab idolo ⁊ in reuerētia idoli (et
ꝯſcia eoꝝ cū ſit infirma).i. erronea (polluit̄ p
peccatū. eſca aūt nos nō ꝯmendat deo).i. non
facit nos maioris meriti q̄tum ē de ſe vel de/
meriti. iδ ſubdit̄ (neq. ſi.n. ñ māducauerimꝰ
deficiemꝰ ⁊c).i. abſtinētia a cibo īmolato idolꝭ
vel eiꝰ ꝯmeſtio nō faciunt nos deficere a gr̄a
vel pficere in ea. ſʒ intentio ⁊ modꝰ ꝯmedendi
⁊ abſtinēdi faciūt deficere a gr̄a ſic̄ cū aliquis
comedit itentōe venerādi idolū put faciebāt
ſimpliceſ xp̄iani. vl̄ mō idiſcreto put faciebāt
ſcientes pſumptuoſi. talia faciūt a gr̄a defice/
re. ⁊ hoc ē quod dicit (Uidete aūt).i. diligēter
attendite vos ſcientes (ne forte hec licētia ve/
ſtra).i. ſcientia q̄ cognoſciti idolatica eē licita
ad manducādū q̄tuʒ ex natura eſt rei (offen/
diculū fiat īfirmis).i. offendere faciat īfirmos
vel ignorātes. ⁊ ſubdit modū p quē faciebant
eos offendere dicēs (Si.n. quis).i. ſimplx xp̄i
anus (viderit eū qui habet ſcientiam) pdictā
de idolaticis (in idolo recūbentē).i. comeden/
tē in loco vbi comedunt̄ carnes idolis īmola/
te (nonne ꝯſcia eius cum ſit infirma).i. ad ca/
dendum pna (edificabit̄ ad manducādū ido/
latica).i. ad manducandū in veneratōem ido
li trahet̄. q.d. ſic. qꝛ credit ſapientiorē hoc mō
comedere (peribit infirmus) quodāmodo ido
latrando (in tua ſciētia frater).i. occaſiōe tue
ſcientie (pꝑter queʒ xp̄s mortuꝰ eſt) pꝑter qδ
ſalus eiꝰ nō eēt ſic ꝯtēnenda (Sic aūt peccan
tes ⁊c).i. tale peccatū nō ē ſolū ꝯ pximū: ſʒ ēt
ꝯ deū: pꝑter quod ꝯcludit aplꝰs (quapropter
ſi eſca ⁊c) talis.n. abſtinentia ad euitandū ſcā
dalū infirmoꝝ eſt meritoria ⁊ ēt neceſſaria ad

ſalutē quou ſq dcedat̄ infirmos q talis cōme
ſtio non eſt illicita.

¶ IX

Non ſum liber) Poſtq̄ aplꝰs rephen/
dit aliquoꝝ indiſcretionē. Hic ꝯñr in/
ducit eos ad pfectioneʒ.ſ. vt a liciti ab
ſtineant ne infirmos ſcandalizent ⁊. ēt vt ſibi
⁊ alys magis pficiant p virtutis exemplum.
Et p̄ ad hoc inducit ſui exemplo. zᵒ currentiū
in ſtadio ibi neſciti q hi. Circa pmū ſciendū q
apoſtolꝰ ſe ponit alys in exēplū. in hoc q lʒ ha
beret ptātem accipiendi ſumptꝰ ab alys qui/
bus pdicabat. tñ abſtinebat victū querens ex
pprio labore vt magis pficeret in pdicatōe. p
hoc.n. apparebat q nō querebat tpale lucruʒ
ſʒ ſalutem aiaꝝ. p hoc ēt pcludebat̄ via falſis
aplis q pdicabant cā tpalis lucri. ſic q̄ pcedit.
qꝛ p̄ declarat ppoſitū. zᵒ remouet dubiuʒ ibi.
nō ſcriptū aūt. Prima in tres. qꝛ p̄ declarat p
poſitū auctoritate. zᵒ rōne ibi. Si vos nobis.
3ᵒ exemplo. ibi. Neſciti q hi q. Primū aūt de/
clarat triplici auctoritate ſciliʒ officy apoſtoli/
ci. ⁊ vſus publici. ⁊ auctoritate veteri teſtamē
ti. ſecunda ibi. quis militat. tertia ibi. nūquid
ſecundū. Circa primū ſciendū q aliqui mali/
gnanteſ dicebant paulū nō eſſe apoſtolū eo q
nō fuit corporaliter cū domino Ieſu ſicut aly
apoſtoli. ideo p̄ declarat ſe eſſe apoſtolū. zᵒ p
bat intentū ibi nunq̄. Circa primū dic̄ nō ſū li
ber. ideſt habēs liberā poteſtatē accipiēdi ſū/
ptus pro publicatione euangely. quaſi.d. imo
habeo ratione officy. de qua dicit (Nō ſū apo
ſtolus) quaſi diceret: immo. quia ſum a deo
miſſus ad predicandū euangeliuʒ actuū. z4.
ſegregate mihi barnabā ⁊ ſaulū ⁊c (Nōne do
minū Ieſū xp̄m vidi) q.d. imo quia ī via cū ap/
propinquaret damaſco ut dicunt aliqui. licet
nō ſit ſcriptū actuū. 9. Sed ſolū q audiuit eū
loquentē quia nō omnia ſcripta ſūt vidit etiā
in raptu que fuit excellentior viſio q̄ aliorum
apoſtolorū. quia vidit ipſum in gloria ſua ad
dexteram patris ſedentē ſecundū quod dicit
Aug. q vidit diuinā eſſentiā vnde. z. corinth.
iz. ca. dicit ſe raptū fuiſſe vſq ad tertiū celum
Probat etiā ulterius apoſtolatū ſuū per effe/
ctuʒ dicens (Nonne opus meū) ideſt effectus
mei aplatus (voſ eſtis in domino) ideſt princi
paliter agente deo. q.d. imo quia a me habui/
ſtis initia fidei. ideo dicit (⁊ ſi alys non ſū apo
ſtolus ⁊c) quaſi diceret ⁊ ſi aly uellent hoc ne/
gare vos tamen non poteſtis (Nā ſignaculū
apoſtolatus mei ⁊c).i. forma doctrīe xp̄i p me
vobis eſt ipreſſa ſicut p alios apoſtolos ipreſ/
ſa eſt illis quibus predicauerūt (mea defēſio)
ideſt apoſtolatus mei probatio (apud eos qui
de me interrogant) tanq̄ dubitantes de apo/
ſtolatu meo (hec eſt) ſcilicet veſtra conuerſio
ad fidē per me (nunquid) declarato officio ſui
apoſtolatus. hic conſequenter oſtendit ſe ha/
bere poteſtatē accipiendi ſūptus ex conſuetu/

dine alioꝝ apoſtoloꝝ dicēs. (Nūqd nō habemus poteſtatē māducandi ⁊ bibendi).i. viuēdi de bonis ueſtris. quaſi.d. imo ſicut alij apoſtoli de bonis illoꝝ quibus illi predicauerūt (Nūquid non habemus poteſtatē ſororē mulierē).i. matronā deuotā ⁊ fidelē (circunducēdi) ad miniſtrandū nobis neceſſaria. quaſi dicere. imo. alique eniꝫ mulieres deuote legunt ſecute fuiſſe xp̄ꝫ predicantē de ſuis facultatibus ei miniſtrantes. Math.27. ⁊ Luc.8. ca. ⁊ ſic etiā factū ē alijs apoſtolis poſt aſcenſionē xp̄i. iō ſubdit (ſicut ⁊ ceteri apl̄i ⁊ frēs dn̄i).i. ei͛ cognati.ſ. iacob͛ ⁊ iudas ⁊ reliqui (Et cephas).i. petr͛ ſic noīatus a xp̄o Jo.i. (Aut ſolus ego ⁊ barnabas ⁊c̄) q.d. nulla rō ē q̄re puemur hac poteſtate quā hūerūt alij apl̄i (Quis militat) hic ꝯn̄r oſtendit ꝓpoſitum auctoritate publici vſus ⁊ rōnabilis.d. (Quis militat ſuis ſtipendijs vnq̄) q.d. nullus. imo milites ſtipēdia ſumunt a pp̄lo terre. quā defendūt. idem oñdit ī agricol ⁊ gregū paſtorib͛. apl̄i vo fuerūt milites ꝯ hereticos īſurgētes. ⁊ in vinea dn̄i cultores ⁊ gregi dn̄ici paſtores. ꝓpter quod a pp̄lo ſūptus eis debebant (Nunquid) hic ꝯn̄r oñdit ꝓpoſitū ex auctoritate legis diuīe.d. (nunqd ſecundū hoiem).i. ex auctoritate ꝯſuetudis humane factū (hoc dico).ſ. ꝙ p̄dicatores ſumpt͛ hr̄e debeāt a pp̄lo. q.d. imo hoc cum auctoritate diuine legi (Scriptū eſt.n.) Deutero.22. (nō alligabis os boui triturāti).i. p̄dicatori laboranti ī area dn̄i. Et ꝙ ſic debeat p̄ncipalr̄ intelligi oſtendit.d. (Nunqd ē cura deo de bobus) Circa qȯ ſciendū ꝙ lꝫ diuina ꝓuidētia generaliter ſe extendat ad oīa q̄ꝫtuncūqꝫ minima. tn̄ ītellectualis natura ſpāli mō ſubijcit ꝓuidentie diuīe inq̄ꝫtū hꝫ dn̄iuꝫ ſui act͛ ⁊ capax ē ſupne btītudinis. ⁊ hoc mō nō ē cura deo de bob͛ irrōabilib͛. qꝛ nō ſunt h͛ finis capaces. Lex aūt diuina directiua ē in btītudineꝫ ſupnaturalē. ꝓpter qȯ dicta veteri teſtī ſunt ad hoc referenda īmediate q̄ꝫtum ad illȯ que directe loquūt de futura btītudīe. vel mediate inq̄ꝫtuꝫ corpalia fcā veteris teſtī ſunt figura noui ſcōꝫ qȯ dr̄ ca. ſequē. oīa in figura ꝯtingebant illis. ⁊ hoc mō illud p̄ceptum de ore bouis triturātis nō alligandi fuit figura de victu p̄dicatoris nō denegando. iō dicit (An pp nos h vtiqꝫ dicit ⁊c̄) q.d. imo qꝛ figura ē ꝓpter ipm figuratū ſicut circulus an̄ tabernā pendens ē ꝓpter vinū in celario exñs (qm̄ dꝫ in ſpe ⁊c̄).i. in ſecuritate accipiēdi ſumpt͛. nō tn̄ dicit ꝓpter ſpē. qꝛ p̄miū p̄dicatoris nō eſt ſumpt͛ tp̄alis: ſꝫ fructus eterne btītudinis. ꝯpatur aūt h p̄dicator aranti ī q̄ntū aperit corda hominum ad fidem ſuſcipiendam ſicut arans terram aperit ad ſeminū ſuſceptōeꝫ. Et ſilr̄ trituranti inq̄ꝫtum ſua p̄dicatione ſegregant boni a malis: ſicut grana a paleis (Si nos) hic ꝯn̄r ꝓbat apl̄s ꝓpoſitū ratione triplici. Prima ē. rōabile.n.ē ꝙ cōicanti bona maiora cuiuſmodi ſūt ſpūalia. āminiſtrētur minora q̄ ſunt corpalia. ſic aūt ē in ꝓpoito q̄ ⁊c̄. ⁊ hoc ē qȯ dicit (Si nos vobis ſpūalia ſeminauim͛) ⁊ accipit hic ſi ꝓ qꝛ (nō magnū eſt ſi nos vr̄a carnalia metam͛).i. bona ad ſuſtentatōeꝫ neceſſaria. q.d. nō. imo ē modicū reſpectu boni qȯ vobis miſtramus (Si alij) hic ponit ad hoc ſcōa rō. qꝛ pſeudo apl̄i accipiebāt ſūptus ⁊ multo magis veri accipe poterāt. iō dicit (Si alij).i. pſeudo apl̄i (ptātis vr̄e).i. bonorū tp̄aliū in ptāte vr̄a exiſtiū (ꝑticipes ſunt) iū viuendo (q̄re nō nos poti͛) q.d. imo potiorem rōem hēmus (Sꝫ nō vſi ſum͛ hac ptāte) rōnibus ſupꝛapoſiti. ſꝫ qꝛ poſſet aliquis dicere. iō apl̄s ſumpt͛ nō accepit. qꝛ nō īdiguit. iō remouet hoc dicēs (ſꝫ oīa ſuſtinem͛).ſ. penuriā ⁊ laborē ad victū acqrendū (ne qȯ offendiculū).i. īpedimētū (demus euangelio xp̄i).i. p̄dicatiōi euangelij. per hoc enī precludebat via p̄dicandi falſis apoſtolis predicātibus cauſa lucri tēporalis quoꝝ predicatio erat ī īpedimētū veritatis euāgelice. quia admiſcebāt falſa veris. ſimiliter tollebat īpedimentū ex parte corinthioꝝ qui forte erant auari ſaltē multi propter quod minus libenter recepiſſēt predicationē euangelij ſi ſūptus ab eis accepiſſet (Neſcitis) hic conſequenter ponit tertia ratō habet enī h rō naturalis ut inde quis viuat circa quod laborat. ideo dicit (Neſcitis) quaſi d. ſcire debitis imo quia hoc eſt notoriū (quomodo qui in ſacrario).i. in tēplo operant ſcilꝫ ſacerdotes ⁊ miniſtri (que d ſacrario ſūt edūt) ideſt habent inde victū hoc eniꝫ erat cōmune apud iudeos ⁊ gentiles (Jta ⁊ dominus ordinauit ⁊c̄) ut patet Math.5. vbi predicatorib͛ dicit dignus eſt operarius cibo ſuo (Non āt ſcripſit) hic conſequenter apoſtolus remouet dubiū. poſſet eniꝫ aliquis credere ꝙ predicta dixiſſet apoſtolus eo ꝙ vellet accipere ſūptus ideo hoc remouet. Et diuiditur in duas partes quia p̄ oſtendit ſe nolle vti hac poteſtate. 2° ꝙ vult magis alijs ſeruire ibi. naꝫ cū liber. Circa primū dicit (non ſcripſi hec) de poteſtate accipiendi ſūptus (ut ita fiant in me) ideſt ut accipiam. ⁊ ſubdit rationē dicens (Bonuꝫ enim eſt mihi magis mori).i. minus malū eſt hoc. minus enim malū reſpectu maioris habet rationem eligibilis ⁊ boni (q̄ꝫ vt gloriam meā).i. mercedē quaꝫ expecto de predicatione euangelij ſine ſūptu rationibus predictis (quis euacuet). q.d. hoc eſt mihi maluꝫ maximū (nam ⁊ ſi euangelizauero).i. euangelium predicauero ſūptus accipiendo (non eſt mihi gloria).i. non ſupꝛogo. ſed tantū ipleo preceptū mihi iniunctū. ideo ſubdit (Neceſſitas mihi incumbit) ex precepto dei (Ue.n. mihi eſt ſi non euangelizauero) ex omiſſione precepti (ſi.n. volens hoc ago. mercedē habeo) inquantū deo obedio (ſi autē inuitus) ſicut balaā benedicebat pp̄lo iſrl̄. Nu.23. (diſpēſatio mihi credita ē).i. ꝑficio alijs: ſꝫ nō mihi. ſicut ⁊ ꝓphie balaam ꝑfecerunt alijs: ſꝫ non ſibi (Que eſt ḡ merces mea).ſ. ex bono ſupꝛogationis ⁊ p̄dicatone euāgelij. rn̄det (Ut euāgeliū predicās) ſumptus non accipiendo (ſine ſumptu ponam euangelium) ꝑ hoc p̄cludens viam falſis apoſtolis ⁊ ꝯdeſcendens corinthijs. vt p̄dictum ē iō ſubdit (vt non abutar poteſtate mea) aperiendo viam falſis apoſtolis ⁊ p̄cludēdo viā corinthijs ſi ſumptus acciperem. qꝛ tunc apl̄i falſi audacius ſumptus accipent ⁊ frequenti͛ p̄dicarent īmiſcētes veris falſa: qȯ eſt abuti p̄dicatione euangelica. ⁊ ſic dicit apoſtolus (Ut nō abutar ⁊c̄).i. vt non deꝫ occaſionem alijs abutendi. accipere.n. ſumpt͛ erat licitū ſibi: vt pꝫ per predicta. ſed abſtinere erat ſupꝛogatōis (Nam cum liber) hic ꝯn̄r oſtendit ſe omnibus velle ſeruire ⁊ ꝯdeſcendere: tn̄ abſqꝫ peccato. vt oēs poſſet inducere ad ſalutem.d. Nam cū liber eſſeꝫ in oībus).i. nulli͛ hominis cura obligatus (oīum me ſeruū feci) oībus gratis predicando. ⁊ eoꝝ infirmitabus condeſcendo (Et factus ſum iudeus iudeis) legalia obſeruādo vtpote thimotheū circūcidendo Act.16. ⁊ in tēplo cum alijs iudeis ſe purificādo Act.21. Circa obſeruatōem vo legalium diſtinguit Aug. tria tp̄a. p̄mum a tp̄e legis date vſqꝫ ad mortē chriſti. ⁊ tūc illa obſeruatio cadebat ſub precepto iudeis tamen quibus lex fuit data. tertiū eſt a tempore euangelij publicati ⁊ deīceps: ⁊ ex tunc illa obſeruatio fuit mortifera. qꝛ declarata ē eoꝝ ceſſatio. Secundum vero tempus fuit intermedium a paſſione chriſti vſqꝫ ad publicationem euangelij. ⁊ illo tempore poterāt cerimonialia obſeruari a conuerſis de iudaiſmo: ita tamen ꝙ non ponerent ibi fidem credēdo ꝙ ſine obſeruatione fides chriſti non ſufficeret ad ſalutem. Et hoc mō paulus qui de iudaiſmo erat conuerſus illo tempore legalia legitur obſeruaſſe (His qui ſub lege ſūt).i. ſamaritanis ⁊ ſaduceis qui quinqꝫ libros moyſi tn̄ recipiebāt q ꝓprie dicit lex apud hebreos (q̄ſi ſub lege eſſē) cōdeſcēdendo eis quātū poterā tn̄ ī licitis (His q ſine lege erāt).i. gētilib͛ q legē ſcriptam non habebāt (tāq̄ꝫ ſine lege eſſem) cōdeſcēdēdo eis qȯ tn̄ abhoīabile videbat iudeis legē tenēt h͛ (cū tn̄ ſine lege dei nō eēm) tenebat enim legem moyſi quantum ad moralia que manent in lege noua in qua erat paulus. ideo ſubditur (ſed in lege eēm xp̄i ⁊c̄) ſequitur (factus ſum infirmis infirmus) abſtinēdo a cibis licitis ad vitādū ſcādalū infirmoꝝ. utpꝫ ex ſupꝛadictis. ⁊ vt oēs ſtatus īcludat ſubdit (oībus oīa factus ſū) omnibus q̄ntū licite poſſum condeſcendendo ⁊ cāꝫ ad hoc motiuam oſtendit dicens (Oīa facio propter euangelium) ut currat ſine impedimento (vt particeps eius efficiar).i. promiſſionum eius ſcilicet gratie in preſenti ⁊ glorie in futuro q̄ ꝓmittūtur in euāgelio. iteꝫ particeps eius: ideſt meritorum recipientium euangelium per meam predicationem (Neſcitis) Poſtq̄ apoſtol͛ inſtruxit corinthios ad perfectionem ſui ipſi͛ exemplo. hic conſequēter idem facit exemplo currentium in ſtadio ⁊ agonizantiuꝫ exercitio qui omnia ſui curſus ⁊ agonis impeditiua ſollicite deuitant: ⁊ omnia promotiua diligenter procurant. vita vero preſens eſt quedam agonizatio contra inſultus tentationum ⁊ quidā curſus ad beatitudinis brauium: dicitur igitur (Neſcitis). q.d. immo. quia hoc eſt notorium (ſed vnus accipit brauium). q.d. ita ⁊ pauci de multis accipiunt brauium eterne felicitatis qui fideliter ⁊ perſeueranter currunt ꝑ opera charitatis. mathe.20. multi ſūt vocati pauci vero electi. propter quod concludit (ſic currite) fideliter ⁊ perſeueranter (ut comprehendatis) brauium eterne uite. Conſequenter ponit exemplum de agonizantibus.d. (Omnis qui in agone contendit) ut habeat uictoriam. (ab omnibus ſe abſtinet) que impediunt ipſā. (illi quidem corruptibilem ⁊c̄). q.d. ſi faciunt hoc propter temporale premium: multo magi debemus hoc facere propter eternum abſtinēdo ab omnibus impedimentis noſtre ſalutis. et exercendo nos in omnibus promotiuis. iō concludit de ſeipſo (Ego autem ſic curro) per viam charitatis (non quaſi in incertum) quia certus erat de ſua beatitudine futura per diuinā reuelationē. ſecunda ad thimo.4. repoſita eſt mihi corona iuſticie ⁊c̄ (ſic pugno) cōtra tentationes (non quaſi aerem verberans) nō inaniter ſicut ille qui aerem percutit (Sed caſtigo corp͛ meū) reprimēdo carnis ſtimulū (⁊ ī ſuitutē redigo).ſ. rōnis recte cui vires ſēſitiue debēt obedire (ne forte cū alijs p̄dicauerī) eos īducēdo ad opa ꝑfectiōis (ipe reprob͛ efficiar) ꝑ ī cautelā meā ꝯ tētatiōes. lꝫ.n. ſciret ſe d nūero electoꝝ ēe. ut p̄dictū ē tn̄ nō debebat omittere aliqd de cōtigentib͛ ad ſalutē cōſequēdā: qꝛ ſicut ſub dei predeſtinatōe cadit talē eē ſaluādū: ita etiā cadūt media ꝑ q̄ cōſecutur͛ ē ſalutē vt quod fit ꝑ opa taliū v̄tutum ⁊ hi͛. pp qȯ dr̄ ſcōa petri.i. ſatagite ut ꝑ bōa opa certā vocationē ur̄aꝫ ⁊ electōꝫ faciatis. ¶X

(Nolo.n. uos ignorare fratres) Poſtq̄ apl̄s rephēdit corinthios circa ꝑticipationē mēſe idoloꝝ datā ab aliqb͛ occaſionē. h cōſequenter excludit ipſā participātōꝫ. ⁊ diuidit ī duas ꝑtes. qꝛ p̄ d̄clarat p̄uītōeꝫ ꝑticipātiū. 2° ex h ꝯcldit ꝓpoitū ibi. pp qȯ. Circa p̄mū ſciēdū ꝙ ī exitu d egypto de͛ mlta bona ꝯtulit pp̄lo iſrahel ut pꝫ ī exo. ⁊ li. nūeroꝝ. ⁊ tn̄ mlti tot bn̄ficioꝝ igrati d̄cliauerūt ad ꝑticipatōꝫ mēſe idoloꝝ ut pꝫ Exo.32. ſedit pp̄ls māducare ⁊ bibere.ſ. de ſacrificati vitlo ꝯflatili ⁊ poſtea idolo phegor Nu.25. ꝓpter que ⁊ alioꝝ

peccata fuerunt grauiter puniti. Sic ꝙ ꝓcedit
apoſtolus. qꝛ ꝑ dicta beneficia recolit. 2° puni
tionem ingratoꝝ oſtendit. ibi. ſꝫ non in pluri
bus. 3° ex dictis cautos nos reddit. ibi. Itaqꝫ
Circa ꝑmum dicit (Nolo. n. vos ignorare frēs
imo diligenter attendere (qm̄ patres noſtri) ō
egypto exeuntes (oēs) tam boni ꝙ̄ mali (ſub
nube fuerunt) eos ꝓtegente ꝯ eſtum per diē
Exo. 13. (⁊ omnes mare tranſierunt) Exo. 14.
(⁊ omnes in moyſe). i. in ducatu moyſi (bapti
zati ſunt in nube ⁊ mari) figuraliter tamen. qꝛ
tranſitus ille maris ⁊ ꝓtectio nube figura fue
runt ſacramenti baptiſmalis (⁊ oēs eandem
eſcam ſpūalem mādūcauerunt). ſ. māna Exo.
16. que dicit̄ eſca ſpūalis. qꝛ non virtute natu
re: ſꝫ diuine potentie fuit data. ⁊ qꝛ fuit figura
ſacri eucbariſtie qō ſpūaliter nutrit (⁊ oēs eū
dem potū ſpiritalē biberunt). ſ. aquam de pe
tra adductā virtute diuina. Exo. 17. iō dicit̄
potus ſpūalis cū dicitur (Bibebāt aūt de ſpi
ritali). i. potum datum ſpūali virtute (ꝯſequē
te eos petra). i. petra eoꝝ deſiderijs obſequen
te. virtute tamen diuina hoc preſtāte. dicitur
etiam ſpūalis. qꝛ figurabat aquam gratie per
cbriſtū dādā. ideo ſubdit̄ (petra aūt erat xp̄s)
. ſ. figuratiue. eo modo loquēdi quo imago her
culis hercules noīatur (Sꝫ nō in pluribus) hic
ꝯſequenter oſtendit punitionem ingratoꝝ di
cens (Sed nō in pluribus eoꝝ beneplacitum
eſt deo) q. d. lꝫ beneficia iſta corporalia fuerūt
oībus cōia. non tamen iuſtificās gratia. qō de
clarat per effectum dicens (Nā proſtrati ſūt
in deſerto). ſ. multi eoꝝ horribili morte i ſignū
ire diuine. vt pꝫ de exploratorib⁹ Nu. 14. ⁊ de
Chore. ⁊ ſibi adberentibus Nu. 16. (Hec aūt
i figura facta ſunt noſtri). ſ. ꝙ ſimilr̄ ⁊ grauiꝰ
puniemur ſi de beneficijs dei in lege noua col
latis ingrati fuerimus ad peccata reuertētes.
ideo ſubdit̄ (vt nō ſim⁹ ꝯcupiſcentes maloꝝ
⁊c̄) ⁊ pꝫ lr̄a vſqꝫ ibi (quēadmoduꝫ eſt ſcriptū)
Exo. 32. (Sedit ppl̄s manducare ⁊ bibere) in
veneratiōe vituli fabricati (⁊ ſurrexerunt lu
dere). i. idolatrare. qꝛ in venerationem vituli
cantabant in choro (Neqꝫ fornicemur ſicut q
dā ex ipſis) cum mulieribus madianitis. vt ha
betur Nu. 25. ⁊ ceciderunt vna die. 23. milia.
Nec hoc eſt contra illud quod dicit̄ Nu. 25. ꝙ
ceciderūt. 24. milia. qꝛ minor numer⁹ conclu
dit̄ in maiori. ⁊ ideo quod veꝝ eſt de maiori ēt
verū ē de minori (neqꝫ tētem⁹ xp̄ꝫ ſicut quidā
eoꝝ tentauerunt) Exo. 17. tentantes. n. deuꝫ
xp̄m tētauerunt ſcd̄m deitateꝫ. qui ſic fuit tē
pore ve. teſtamenti ⁊ etiam ante ſecula. ꝓpter
quod dicit hic apoſtolus ad hebreos. 13. Ihs
xp̄s heri ⁊ hodie veteris teſtamenti ac noui te
ſtamēti tempore. ⁊ ipſe in ſecula. i. in eternita
te (⁊ a ſerpentib⁹ perierūt) Nu. 21. (Neqꝫ mur
murauerītis contra deum: ſicut quidam mur
murauerūt. vt pꝫ in exodo ⁊ libro numeri. in

pluribus locis (⁊ perierunt ab exterminatore
. i. ab angelo eos percutiente extra terminos
terre ꝓmiſſionis (Hec aūt oīa in figura cōtin
gebant illis). i. ad ſignificandum ꝙ ſic grauiꝰ
fiet nobis ſi fuerimus ſimiles eis. iō ſubditur
(ſcripta ſunt aūt ad correctiōeꝫ nr̄am) dicitur
enim vulgariter ꝙ pulchriter ſe caſtigat q exē
plo alterius ſe emendat (in quos fines ſecula
rū deuenerunt) hoc dupliciter poteſt exponi.
vno mō ꝙ li quos referat̄ ad hoīes no. te. qō
tempus dr̄ eſſe finis mūdi. qꝛ nō ſuccedit alia
lex noue legi. ⁊ ſic dicitur prima Ioan. 2° ca.
Nouiſſima hora eſt. igit̄ ſenſus eſt (ſcripta ſūt
autē ad correctionē noſtrā. in quos fines ſecu
lorū deuenerunt). i. in nos qui ſumus in ulti
ma etate ſeculi. propter quod ex punitionibuſ
precedētibus debemus corrigi. Alio modo po
teſt exponi ita quod li quos. referatur ad tem
pus veteris te. ⁊ iungatur cū hoc nomine fineſ
⁊ ſic eſt ſenſus (ſcripta autē ſūt ad correctionē
noſtrā) ſcilꝫ antiquorū punitiones (in quos fi
nes ſeculoruꝫ deuenerunt). i. ut attendamus
qualiter per diuerſa tēpora peccatores vitam
preſenteꝫ miſerabiliter finierunt propter pec
cata ſua (Itaqꝫ) hic ex predictis cautos nos
reddit dicens (Itaqꝫ qui ſe exiſtimat ſtare) in
deo propter opera bona ⁊ bene dicit exiſtimat
quia neſcit homo utrū amore vel odio dignus
ſit. poteſt tamen habere de hoc aliquā conie
turā (Uideat ne cadat) ad īpulſū tentationis
⁊ propter defectum humane fragilitatis. ideo
ſubditur (tētatio uos nō apprehendat) . i. nō
ducat vos in conſenſū ⁊ operationē. ideo tēta
ri non eſt malū: ſed eſt virtutis exercitiū ſi ten
tationi viriliter reſiſtat̄. propter quod in per
ſona viri perfecti dicit̄. ps. 25. proba me domi
ne ⁊ tēta me (niſi humana). i. illa tentatio que
non poteſt deuitari totalr̄ ab homine in vita
preſenti. ſcilꝫ de veniali. ꝙ autē tentationi ad
peccatū mortale ducenti valeat homo reſiſte
re cū adiutorio dei. oſtendit dicēs (fidelis au
tē deus) in promiſſis īplendis (qui non patiet̄
vos tentari vltra id quod poteſtis) quia pro
miſit adiutoriū in tētationibus poſitis ſi fide
liter recurrāt ad ipſū. ideo ſubditur (ſed faciet
etiā cū tentatione prouentū) vos totaliter ad
iuuans ut ipſa tētatio uobis proueniat ad au
gumētū meriti per eius ſuperationē: ideo ſub
ditur (ut poſſitis ſuſtinere) . i. tentationibus
preualere (Propter quod cariſſimi) hic conſe
quenter ex dictis concludit propoſitū. ſcilꝫ ꝙ
participatio menſe idoloꝝ eſt fugienda. Et di
uidit̄ in duas partes. qꝛ ꝑ facit propoſituꝫ. 2°
oſtendit qualiter īmolatis idolis ſit vtendū
ibi. oīa. Circa ꝑmum facit talem rōneꝫ. Illud
per quod ſeparamur a corpore xp̄i myſtico et
ꝯiungimur diabolo. eſt ſūme fugiendum. Sꝫ
participatō menſe idoloꝝ eſt huiuſmodi. ergo
ē fugienda. hui⁹ rōnis ꝑ ponit concluſionē. d.

(fugite ab idoloꝝ cultura) nō ſolum uitando
idolatrie actum. ſꝫ etiam eius occaſiones (Ut
prudentibus) hic ꝯn̄r ponit dicte rōnis virtu
tē oſtdens. ꝑ ꝙ ꝑ ꝑticipatōem menſe dn̄i xp̄o i
corporamur. 2° ꝙ per participatiōem menſe
idoloꝝ ab eo ſeparamur. ibi. Quid ꝙ. 3° ꝙ per
hoc penaꝫ meremur. ibi. an emulamur. Circa
ꝑmum captat beniuolentiam audientiū vt eꝰ
dicta melius recipiant̄. d. (Ut prudentib⁹ lo
quor) qꝛ tales ſciunt de dictis iudicare. iō ſub
dit (voſipſi iudicate que dico). i. aduertite vīta
tē eoꝝ que ſequūt̄ (Calix) hic accipit̄ ꝯtinens
ꝓ ꝯtento in calice (benedictōis) tuꝫ qꝛ per dei
benedictōem ꝯſecrat̄. tūc qꝛ percipientes euꝫ
deuote benedictiōem ꝑ augmentuꝫ gratie ꝯſe
quunt̄ (cui bn̄dicimus) nos ſacerdotes. qꝛ licꝫ
ꝯſecratio iſta fiat ſola v̄tute diuina. tn̄ ſacerdo
tes ꝓferunt ꝯſecrationis v̄ba. ⁊ non i ꝑſona ꝓ
pria. ſꝫ in perſona dei. ⁊ qꝛ in hoc ſunt eius mi
ſtri. iō ꝓ tanto benedicere dicunt̄ ſeu ꝯſecrare
(nonne cōicatio ſanguinis xp̄i eſt) Circa qō ſci
endum qō eucbariſtie ſacr̄m eſt quoddā ſpiri
tuale nutrimentum. ⁊ iō fit ſub duplici ſpecie
. ſ. potus ⁊ cibi: qꝛ vtrūqꝫ requirit̄ ad rōem nu
trimenti ꝑfecti. tn̄ iſtud nutrimentū ſpūale cō
trario mō ſe hꝫ ad nutrimentū corporale ꝙ̄tū
ad hoc ꝙ corporale nutrimētū ꝯuertit̄ i nutri
tū: ſꝫ hoc nutrimētū ſpūale ꝯuertit in ſe nutri
tū vn̄ dicit Aug. in ꝑſona h⁹ ſacri. cibus ſū grā
diū non me mutabis in te: ſꝫ tu mutaberis in
me. qꝛ hui⁹ ſacri perceptio ꝑcipientem icorpo
rat ipi xp̄o. ⁊ iō ꝑceptio hui⁹ calicis ē cōicatio
ſanguinis cbriſti. Et idem ſubdit̄ de corꝑe (Et
panis quem frangimus) ad dandum fidelib⁹
lꝫ. n. nō remaneat ibi ſubſtantia panis. ſꝫ tātū
ei⁹ accidentia. noīatur tn̄ panis ꝓpter ei⁹ ſpe
cies remanētes (nōne participatio corꝑis dn̄i
q. d. ſic mō ꝑdicto. iō ſubdit̄ (Qm̄ vn⁹ panis ⁊
vnū corpus multi ſum⁹) per hoc. n. ꝙ xp̄o icor
poramur i hoc ſacro efficimur panis vni⁹ quo
dā mō ⁊ vnū corp⁹ in xp̄o (Uidete) hic ꝯn̄r de
clarat qō dictū eſt ꝑ exemplū de ve. te. acceptū
in quo ſacerdotes de hoſtijs oblatis in altari
viuentes dicebant̄ ꝑticipes altaris. ⁊ hoc ē qō
dr̄ (Uidete iſrl̄ ſm̄ carnem). i. ſcd̄m obſeruanti
as ve. legiſ. que habent̄. 9. c. que ⁊ dicunt̄ iuſti
cie carnis (Nonne q edūt hoſtias ꝑticipes ſūt
altaris?) q. d. ſic. Et ex hoc ꝯcludit̄ a ſimili ꝙ ꝑ
cipientes corp⁹ ⁊ ſanguinem xp̄i efficiunt̄ ꝑti
cipes ipi⁹ mō dicto (Quid ꝙ) hic ꝯn̄r oſtendit
ꝙ per ꝑticipatōeꝫ menſe idoloꝝ. efficiunt̄ oēs
ꝑticipes demonioꝝ. ⁊ ꝑ ꝯn̄s a deo ſeparāt̄. dic̄
igit̄ (Quid ꝙ dico ꝙ idolis īmolatū ſit aliquid
⁊c̄). i. ꝙ oblatū idolis ex h̄ ꝯhat aliquā ſcifica
tōꝫ vl̄ mundiciā (aut ꝙ idolū ſit aliquid) q. d.
non dico hoc. ſꝫ magis contrariū. ut pꝫ ex ꝯ di
ctis. c. 8. (ſꝫ que īmolant gentes ⁊c̄). i. ſꝫ dico ꝙ
īmolata idolis a gentib⁹ (īmolant demonib⁹)
tū qꝛ demones ad hoc īducebant. tū qꝛ in idol̄

reſponſa dabant (⁊ non deo). ſ. v̄o. qō tn̄ erro
nee gentiles eſtimabant idola colentes. ꝓpter
quod idolū nihil ē vt oſtenſum ē ſupra. 8. c. lꝫ
materia idoli ſit res aliqua ⁊ etiā demon (No
lo aūt vos fieri ſocios demonioꝝ) idolis īmo
lando. vel īmolata in veneratōem idoli come
dendo. vl̄ ēt comedendo indiſcrete īfirmos fi
deles ſcandalizando. vt ſupra dictū ē. 8. c. vel
ēt gentiles in errore ſuo ꝑ talem ꝯmeſtionē cō
firmando. vt poſtea magis exꝑmit̄ (Nō pote
ſtis calicē dn̄i bibere). ſ. digne qui vnit voſ xp̄o
(⁊ calicem demonioꝝ) aliquo dictoꝝ modorū
i q̄bus ē mortale peccatū ſeꝑans nos a xp̄o iō
ſubdit̄ (Non poteſtis menſe dn̄i ꝑticipes eſſe.
per augmentū gratie qō eſt effectus ſacramen
ti eucbariſtie (⁊ menſe demonioꝝ) per cui⁹ ꝑti
cipatōem incurrit̄ mortale peccatū gratie cor
ruptiuū (An emulamur) hic ꝯn̄r ponit̄ hui⁹ ꝑ
ticipationis pena. cuꝫ dr̄ (An emulamur) . i. ꝓ
uocamus eū ad iram ꝑ talem ꝑticipationeꝫ. q.
d. ſic. qꝛ ſeparamur ab eo. ⁊ ꝯiungimur eiuſ ad
uerſario: ſcilicet diabolo. quoniam ira eſt ap
petitus vindicte. ideo per hoc incurrimus pe
nam a deo inferendam. Et ſi dicatur ꝙ pote
rimus eam euadere. hoc conſequenter exclu
dit. d. (Nunquid fortiores illo ſumus) . quaſi
dicat non. quia virtutis eſt infinite ⁊ ſic non
poterimus reſiſtere (Omnia) hic conſequēter
oſtendit qualiter īmolatis idolis ſit vtenduꝫ
Et diuiditur in duas parteſ quia ꝑ facit quod
dictū eſt. 2° quaſdaꝫ concluſiones inducit. ibi
Siue ꝙ. ꝑma adhuc i. 2. qꝛ ꝑ oſdit q̄lr ſit vten
dū corā īfirmis fidelib⁹. 2° coraꝫ gētilib⁹. ibi.
Si quis vocat. ⁊ ſenſus primi patet ex ſupra
dictis ca. 8. cōmedere ydolatica nō eſt illicitū
de natura rei. tamen illicitū eſt comedere cuꝫ
ſcandalo infirmorū ⁊ hoc eſt quod. d. apoſtolꝰ
(Omnia mihi licent). i. idolaticum comedere
ē mihi licitū de ſe (ſed nō omnia expediunt mi
hi ad ſaluteꝫ ſed magis impediūt eam: utpote
ſi mādūcauero idolatica. infirmū ſcienter ſcā
dalizando. quia hoc includit contēptū frater
ne ſalutis. quod eſt contra caritatem proximi
(Omnia mihi licent). i. cibaria in lege prohibi
ta ſunt mihi licita (ſed non omnia edificāt) . ſ.
ꝓximū ſed magis dedificāt aliquādo. In pri
mitiua enim eccleſia conuerſi de iudaiſmo ⁊
adhuc infirmi ſcādalizabant̄ de tali cōmeſtio
ne propter quod in eorū preſentia ſaltem erat
ad tempus abſtinenduꝫ. ideo ſubdit̄ (Nemo
quod ſuuꝫ eſt querat) ſcilicet qō ſibi placituꝫ
ē i talibus (ſed quod alteri⁹) abſtinendo ⁊ eui
tando ſcandalū ipſius. ⁊ conſequenter oſtēdit
qualr̄ cōedere idolaticuꝫ ſit licitū. d. (Omne
quod i macello venit). i. vēdit̄ cōiter omnib⁹
(manducare) tanqꝫ licitū ex ſe. verūtamē po
teſt fieri illicitū propter ſcandalū infirmorū.
ideo ſubdit̄ (nihil interrogantes) ſcilicet utrū
imolatū ſit idolis aut non (propter cōſciētiā)

ſcilicet fratris aſſtantis infirmi. ut dicit glo. ꝗ ſcādalizaret̃ ex tali ↄmeſtiōe credēdo ꝙ fie ret in venerationē idoli ſi comederet idolati/ cū poſt talem certificatiōem. ſʒ ꝙ aſi poſſit co/ medere licite ꝓbat ꝑ pſalmū. 23. (Domini eſt terra ⁊ plenitudo eius). i. aīalia terrā replētia. ⁊ ꝑ ↄñs de ſe ſunt munda. quia domini nihil ē īmundū nec īmundiciā ↄtrahunt per idolum (Siquis) hic ↄñr oſtendit̃ qualr vtendum ſit idolaticis coram gētilibus. d. (Si quis vocat vos īfidelium ad cenam) ex aliqua familiari/ tate ⁊ amicitia licita (⁊ vultis ire). q. d. vobis lʒ. qꝛ non pſumit̃ ꝙ ex tali vocatione velit vos ad īfidelitatē ſuā trahere. imo frequenter fa ctum ē ꝙ firmi in fide ſic vocati trahebant vo cantes ad fidē (omne quod vobiſ appōit̃ mā ducate) tanq̄ʒ vobis licitum. qꝛ tamē poteſt fie ri ꝑ accidens illicitū. iō ſubditur (nihil īterro/ gantes ꝓpter ↄſciam) ⁊ cuiuſmodi ſit ↄſciētia exprimetur poſtea (Siquis autem). ſ. gentilis (dixerit hoc imolatum eſt idolis. nolite mādu care ꝓpter illū qui indicauit) qui crederet voſ comedere in venerationem idoli ſicut ipſe (⁊ ꝓ pter ↄſciam) ⁊ oſtendit cui?. ſ. ↄſciam. d. Cōſci/ entiā autem dico non tuā) qꝛ tu ſcis cibū de ſe licitum. loquit̃. n. apoſtolus talia ſcientibuſ vnde ſupra dixit: vt ſapientibus loquor ⁊c̃ (ſʒ alterius). ſ. gentilis indicantis illud imolatū eſſe idolis vel aſſiſtentis iudicanti: qꝛ videns peritum in lege xp̄iana talia comedere gloria tur de ſua ſupſtitione: ⁊ firmabit̃ in illa magiſ q̄ʒ ante. iō ſubdit̃ (vt quid. n. libertas mea iu/ dicat̃) q. d. nō eſt rationabile ꝙ ego ſic abutar libertate comedendi talia ꝙ per hoc iudicer a gentibus ſicut idolatra (Si ego cum gratia ꝑ/ ticipo). i. comedere poſſum talia cum gratiaꝝ actione in ſecreto (quid blaſphemor). i. q̄re ex pono me blaſphemijs gentiliū indicantiū me idolatram comedendo corā eis (ꝓ eo ꝙ grās ago). i. ꝓ ↄmeſtione quā poſſū licite facere cū dei grāꝝ actione in eorū abſentia. q. d. merito rep̄henſibilis eſſem ſi talibus iudicijs infide/ lium ⁊ blaſphemijs me exponerē (Siue ergo) hic ex p̄dictis infert concluſiones duas. p̄ma eſt reſpectu dei cum dicit̃ (Siue ergo māduca tis ſiue bibatis) qd̄ immediate pertinet ad ſu ſtentatōem corporis (vel aliud faciatis) q̄tum ad alia negatiua vos ↄtingentia (oīa in gloriā dei facite) tota. n. creatura ordinat̃ ad deum ſi cut exercitus ad ducem. vt habet̃. 12. metha. exercituſ aūt bene ordiat?. p̄ ⁊ p̄ncipalr querit gloriam ducis: quod eſt victoria. ⁊ eodem mō oīs creatura ⁊ potiſſime rōnabilis in oīb? opi bus ſuis p̄ ⁊ p̄ncipaliter dʒ querere gloriā cō ditoris: ſicut etiam videmus ꝙ manus natu/ ralr ſe exponit abſciſioni ꝓ ↄſeruatōe capitis. ꝓponens eius bonum ꝓprio bono ſuo (Sine offenſione) hic ponit̃ ſcd̄a concluſio que eſt re/ ſpectu p̄ximi. d. (Sine offenſiōe eſtote iudeiſ)

. i. manentibus in iudaiſmo (⁊ gentilib?). i. i gē tilitate exiſtentib? (⁊ eccleſie dei). i. credētib? tam ex gentibus q̄ʒ ex iudeis cōdeſcendēdo oī bus q̄tum fieri poteſt ſine peccato. qꝛ per talē ↄdeſcenſionem ↄuerſi ex iſtis vel illis in fide magis ſtabiliunt̃. ⁊ non ↄuerſi ad fidē ↄuertun tur. ⁊ ad hoc ꝓponit ſe in exemplo dicēs (ſicut ⁊ ego ⁊c̃) ⁊ ſubdit rōnem. d. (nō querens ꝙ vti le mihi eſt). i. ꝓpriū bonū. ſed cōe. qꝛ quanto bonum eſt cōius tanto diuinius ⁊ deſiderabi lius: ⁊ maxime reſpectu vltimi finis conſequē di qd̄ ē in ꝓpoito. ideo ſequitur (vt ſalui fiant eternaliter)

¶ XI

Imitatores mei eſtote) Poſtq̄ʒ apoſto lus remouit a fidelibuſ illud quod cō trariū eſt euchariſtie ſacramento. ſ. participa/ tionem menſe idoloꝝ: hic ↄñr eos inſtruit d̄ ſa cramento euchariſtie. Circa qd̄ p̄ ponit pream bulū. 2? accedit ad ꝓpoſitū declarandū. ibi volo aūt. Prima in duas. qꝛ p̄ ponit q̄dā ge/ neralē monitionē. 2? circa hoc oſtendit corin/ thiorū diſpoſitionē ibi Laudo āt. Circa p̄mū ſciēdū ꝙ inferiora naturaliter imitant̃ ſupe/ riora ⁊ in hoc cōſiſtit perfectio eorū. p̄mū autē exemplar imitationis verū ē filius dei. Jo. p̄. Omnia per ipm̄ facta ſūt. propter quod omni/ um perfectio conſiſtit in imitatione hui? exem plaris. ⁊ quia nō poterat a nobis videri in ſua deitate: factus eſt homo: ut nobis hominibus humanū preberet exēplar viſibile. ⁊ ſicut dei tatis eius exempla imitant̃ p̄ āgeli. ⁊. 2? cete/ re creature. ſic humanitatiſ exemplar. p̄ prela/ tis eccleſie preponit̃ imitādū. Jo. 13. Exēplū dedi vobis vt quēadmodū feci ego ita ⁊ vos faciatis. hoc. n. dictū fuit aplis quoꝝ ſucceſſo/ res ſunt ep̄i. 21. di. ca. in nouo teſtō. 2? prelati xp̄i exemplo informati ꝓponūt̃ fidelib? i exē pluʒ. iō dicit apoſtolus (Imitatores mei eſto/ te) qui ſū veſter apoſtolus. ut dictū ē ſupra. 9. ca. (ſicut ⁊ ego xp̄i) qꝛ ſubditi nō tenēt̃ prelati obedire īquātū deuiauit a xp̄o (laudo autem vos) Hic conſequenter ponitur diſpoſitio co/ rinthioꝝ circa dictā monitionē īter quos erāt aliq̄ boni dolētes de cōtētionibus alioꝝ vt di ctū ē ſupra. ⁊ ſm̄ hoc verbū apoſtoli: intelligit̃ dictū ſerioſe cū dr̄ (Laudo āt vos fratres ꝙ ꝑ oīa mei memores eſtis) exēpla mea fideliter imitādo (⁊ ſicut tradidi vobis precepta mea tenetis) humiliter obediendo. Alij āt erāt con tentioſi ⁊ male ordinati: ⁊ ſm̄ hoc verbū apo/ ſtoli intelligitur ironice: cuius ſenſus litteraſ accipiēdus ē ꝑ ↄtrariū, ſicut ſenſus ꝑabole ꝑ ſimile. ⁊ ſic ē ſenſus (laudo āt voſ ⁊c̃). i. uitupe ro vos. qꝛ nec imitamini me exēplis. nec pre/ ptis meis obeditis. Et hoc 2? mō exponit glo ſa. cui cōſonare vr̃ magi ſeq̄ns lr̄a (Uolo aūt) Hic ↄñter aplus accedit ad ꝓpoſitū docēdo corinthios de ſacramēto euchariſtie. Et diui/ dit̃ i tres ꝑtes. qꝛ p̄ redarguit errores eorum

circa huius ſacramenti celebrationem. 2? decla rat h? ſacramenti dignitatē. ibi. Ego enī. 3? do cet ritū ↄuenientem. ibi. Itaq̄ʒ fratres. Prima adhuc in. 3. qꝛ p̄ rep̄rehendit errorē eoꝝ circa habitū. 2? circa ↄiūctum. ibi. hoc autē p̄cipio 3? circa cibum. ibi. Conuenientibus igitur vo bis. Prima adhuc in. 2. qꝛ p̄ ponit quoddā do cumētū. ex quo rep̄rehenſio ſequens ſumitur. 2? mōitio ſubditur ibi. Omnis autem vir. Cir ca p̄mum ponit triplicem comparatōēs. Pria eſt hominis ad chriſtū qui eſt caput hominū iō homines comparant̃ ad ipſum ſicut mēbra ad caput. ⁊ hoc quadruplici ratōne. Prima ac cipitur ex perfectione: quia ſicut in capite ſūt omnes ſenſus. ſolo tactu exiſtente in alijs mē/ bris. ſic in xp̄o eſt gratie plenitudo. Jo. i. c. Ui dimus eum quaſi vnigenitum a patre plenū gratie ⁊ veritatis. In alijs autem hominibus ſunt gratie ſingulares ſicut̃ dicitur. c. ſe. Alij per ſpiritum datur ſermo ſapientie. alij ſermo ſciē tie ⁊c̃. 2? accipitur ex eminentia. qꝛ ſicut caput ſupereminet ceteris membris: ſic etiam xp̄us ſupereminet non ſolum hominibus: ſed etiā angelis. Ephe. p̄. Conſtituens eum ad dexterā ſuā in celeſtibus ſuper omnem p̄ncipatum et poteſtatem ⁊c̃. Tertia accipitur ex influentia. quia ſicut caput influit ceteriſ membris ſenſū ⁊ motum corporalem. ſic influit ceteriſ mēbris eccl̃e ſenſum ⁊ motum gratie. col. 2? Caput ex quo totum corpus per nexū ⁊ coniunctōēſ ſub miniſtratum eſt. Quarta accipitur ex confor/ mitate ī natura quā caput hʒ ad mēbra. ⁊ ſilr xp̄s homo ad homines. Phil. 2? In ſimilitudi nē hominis factus ⁊c̃. ⁊ hoc ē qd̄ dicitur (Uo/ lo autē vos ſcire fratres. ꝙ omnis viri caput xp̄s eſt) Secunda ↄparatio eſt hominis ad ho minē. qꝛ ſimili modo (vir eſt caput mulieriſ) p̄ rōne perfectionis. qꝛ vir eſt perfectior rōne corporis. femina enim eſt mas occaſionatus. vt dicit philoſophus libro de generatione aīa lium. Eſt etiam perfectior rōne anime. quia vi uacitas magis viget in viro q̄ʒ in muliere. 2? ratione ſupereminentie. vnde mulieri dicitur Gene. 3. Sub viri poteſtate eris. 3? ratione in/ fluentie. tum quia vir regit mulierem. tum qꝛ in opere generationis: vir hʒ virtutem actiuā mulier vero paſſiuam. 4? rōne ↄtinentie ī na tura. qꝛ vir ⁊ mulier non differunt ſpecie. ideo dicitur (caput autem mulieris vir) 3? compa/ ratio eſt chriſti ad deum p̄rem: qui ſuo modo ē caput filij ſcd̄m deitatem. excepta p̄ma ratiōe ſumpta ex perfectione. non enim pater ꝑfecti/ or eſt fillo. veruntamē eſt principiū filij. ⁊ ſic hʒ quandam eminentiam inquantum non eſt ex alio. influit etiam quodāmodo in filium in quantum quicquid hʒ fili? hʒ a patre naſcen/ do. ſunt etiam non ſolum ſimiles in natura. ſʒ ēt vnū diſtincti tantum in perſona. Si vo acci piatur comparatio ſcd̄ʒ humanitatem ſic de?

eſt caput xp̄i ſuo modo ſcd̄ʒ quatuor cōditiōes premiſſas. qꝛ deus ꝑfectionis eſt infinite. xp̄s inquantum homo finite. ſupereminet etiā de? xp̄o inquātum homini: vt creator creature. in fluit ēt ei plenitudinem grē. eſt etiam ibi ſimi/ litudo nature inquantum natura humana eſt ad imaginem ⁊ ſimilitudinem dei ſcā. Gene. i. Faciamus hominē ad imaginē ⁊c̃. iō dicitur (caput vero xp̄i deus) Omnis autē) Premiſ ſo documento. hic ↄñr ſubdit̃ monitio cuius ratio tunc ſumitur ex illo documento. Et diui dit̃ in duas partes. qꝛ p̄ ponitur monitio ex ꝑ/ te viri. 2? ex ꝑte mulieris. ibi. Omniſ autē mu lier. Circa p̄mum ↄſiderandum. ꝙ vir aſſiſtēs iudici dʒ dignitatem ſuam ꝓferre. deo autē q omnium iudex eſt aſſiſtit homo duplr. vno mō orando. qꝛ tunc humana refert ad deum. Alio modo prophetādo. ⁊ tunc diuina refert ad ho/ mineſ. Et accipitur hic prophetare. prout quiſ reuelata diuinitus alijs: refert ad edificatiōē eccleſie. vnde ſupra illud (ꝓphetās) dicit glo. . i. ſcripturas referans. quod eſt intelligendū qñ h̄ fit in ꝑſona eccleſie ⁊ ſimiliter dicendum de orare. Iſti vero actus exerceri debent ca/ pite non velato. quia per hoc deſignatur ꝙ ex ercens īmediate ſubeſt deo: quia inter caput ſuū ⁊ celū non eſt velamentū medium. ſicut nec inter eccleſiā ⁊ deū. ideo dicitur. (Omnis autem vir orans) in perſona eccleſie ut ſacer/ dos conſecrans (aut prophetans) epiſtolā vel euangeliū ſeu lectionem in choro referens vel aliquid huiuſmodi (velato capite deturpat caput ſuum). i. indecenter exercet talē actum. ſicut turpitudo corporis conſurgit ex in ordi/ natione membrorum. Nec obſtat predictis ꝙ aliqui decenter orant cooperto capite in ſecre to velut ſingulares perſone. quia talis cooper tio fit ad maiorē mentis quietudinē. Apoſto/ lus autem hic loquitur de oratione facta pu/ blice ⁊ in perſona totius eccleſie. ⁊ eadē ratio ne ea que dicuntur in eccleſia a tota multitu/ dine ſicut pſalmi conuenienter poſſunt canta/ ri velato capite. quia verbū apoſtoli intelligi/ tur qñ aliq̄d ab vno cantatur quaſi ſingulari ter ſe deo preſentāte in perſona eccleſie. Simi/ liter predicans ſeu docens ī ſcholis refert ſa/ crā ſcripturā ut loquens in perſona propria ideo cooperto capite poſſunt conuenienter fie ri talia. (Omnis autē) Hic ↄñr ponit monitio nē ex parte mulieris. Et diuiditur in tres par tes: quia p̄ facit quod dictū eſt. 2? ad hoc pro batōnē inducit ibi Unū eſt 3? iudiciū audito ribus committit ibi. Uoſ ipſi iudicate. Circa primum dicit (Omnis autem mulier orans aut prophetans non velato capite deturpat caput ſuum). i. indecenter exercet talem actū Ut dictum eſt de capitiſ deturpatione. Sed ↄ tra hoc uidetur quod dicitur prima thimoth. 2? doceri autē mulier non permitto. quid er/

go ptinꝫ ad eã orare publice aut ꝓphetare.Di
cendũ ꝙ aplˢ itelligit ibi de ſermocinatiõib⁹
ꝛ doctrinatõib⁹ publicis. Hic vero de oronĩ
bus ꝛ iſformationibus quas mulieres religio
ſe i ſuis collegijs faciũt.que fierent idecenter
capite nõ velato (vnũ.n.ẽ.) Hic ↄ̃ſequẽter ad
ꝓbationẽ dicti iducit triplicẽ rõem. Prima ſu
miẽ ꝑ cõpatiõnẽ ad naturã hũanã. Ad cuius
euidẽtiã cõſiderãdũ ꝙ natura ceteris aĩalib⁹
ꝓuidit ſufficienter de auxilijs ad vitã conſer
uandã: ut de cornib⁹. ꝛ de vnguib⁹. ꝛ huiuſmo
di ad ſui defenſionem. de corio duro: pilis: plu
mis ꝛ huiuſmodi cõtra aeris itẽperiẽ: hec aũt
nõ potuit facere hõi ꝓpter ↄ̃plexiõis teneri
tudinẽ. Et qꝛ natura hũana nõ ẽ determinata
ad vnũ ſicut ẽ natura brutoꝝ; dedit tñ ſibi ta
lia iperfecta ꝑ excogitationẽ rõis. ꝛ ꝑ opatõeꝫ
manuũ ꝑficiẽda ſicut natura dedit hõi capil
los ad tegumẽtũ capitis: ſꝫ qꝛ hoc tegumẽtuꝫ
ẽ inſufficiẽs per artẽ ꝑficit addẽs ſibi aliud te
gumẽtũ: ſic igiẽ eadẽ rõ videẽ de tegumẽto ca
pitis naturali ꝛ artificiali. Naturale ãt ẽ mu
lieri ꝙ comã nutriat. hꝫ.n. ad hoc diſpoſitionẽ
ex hũiditate nature: q̃ maior ẽ i mulierib⁹ q̃ꝫ
viris. propter qõ quedã iclĩatio naturalis ẽ in
mulierib⁹ ad nutritionẽ come: ꝓpter qõ com
mũiter accidit ꝙ mulieres plus ſtudent ad h̃
q̃ꝫ viri. Ex quo ſeqĩ cõnẽienti⁹ eſſe mulieres
vti velamĩe capitis artificiali q̃ꝫ uiros. iõ de
turpat caput ſuũ ſi nõ uelet. ꝛ hoc ẽ qõ diciẽ.
(Unũ ẽ.n. ac ſi decaluet).i. eiuſdem rõis ẽ ꝛ i.
ↄ̃uenĩẽtie ac ſi uelaĩe naturali ꝓuareẽ quaſi di
cerꝫ: ſi abijcit uelamẽ artificiale pari rõe abij
ciat naturale. Nec obſtat ꝙ ſanctimõiales tõ
dũẽ: hoc.n. fit i ſignũ ꝙ imediate chriſto dẽſpõ
ſãẽ ꝛ a ſubiectõe viri liberãẽ. Cõſequẽter con
cludit ꝓpoſitũ dicẽs (Si ṽo mulieri turpe eſt
tõderi: aut decaluari uelet caput ſuũ) q̃ſi di
cat: qꝛ hoc ẽ turpe niſi i illis q̃ chriſto deſpõſã
tur. ut dictũ ẽ. iõ idecẽs ẽ ꝙ ſit ſine velamine
capitis (Uir quidẽ) Hic ponĩẽ ſa rõ q̃ accipiẽ
ex cõpatõe viri ad deũ. Et ẽ rõ taliẽ. Uir ẽ glo
ria dei. mulier autẽ glĩa viri. gloria dei ẽ reue
lãda. glĩa aũt hominũ occultãda. ꝓpter qõ de
cẽs ẽ caput i mulierib⁹ velari. nõ autẽ viri
Prima ps hui⁹ rõis ponĩẽ cũ dĩ (Uir quideꝫ
nõ dꝫ uelare caput ſuũ. qꝛ imago ẽ ꝛ glĩa dei)
ẽ aũt imago dĩ iperfecta. qꝛ i alia natura. ſicut
imago regis i cera vel i alia materia. fili⁹ aũt
regis ẽ imago ei⁹ perfecta. ꝛ ſilr ſol⁹ fili⁹ dei ẽ
imago patris ꝑfecta. qꝛ i eadẽ natura. vir autẽ
iperfecta. ꝓpter qõ magis dĩ eẽ ad imaginem
dei q̃ꝫ ei⁹ imago. eſt ẽt glĩa dei. glĩa aũt a clari
tate dicitur quaſi q̃dã claria. c. mutata in g.
Si igiẽ accipiẽ claritas dei quã hꝫ i ſe: ſic vir
nõ ẽ gloria dei. ſꝫ magis ecõuerſo. Si aũt acci
piaẽ claritas dei. i. vt ab ipa deriuata. ſic hõ ẽ
glĩa dei. qꝛ claritas itellect⁹ hũani que magiẽ
viget i viro q̃ꝫ muliere deriuaẽ a claritate dei:

ſm illud pſal. 4. Signatũ ẽ ſup nos lumẽ uul
t⁹ tui dñe. Cõſequẽter ponĩẽ pars ſa. cũ diciẽ
mulier ãt ẽ viri glĩa) nõ dicit imago uiri ad ĩ
ſignãdũ ꝙ tã vir q̃ꝫ mulier immediate ſũt ad
imaginẽ dei ſm naturã itellectualẽ. vir tñ ꝑfe
cti⁹ vt dictũ ẽ: ſꝫ dicit ꝙ ẽ glĩa viri: qꝛ deriua
ta ẽ a viro. Geñ. 2. Hec vocabitur virago: qꝛ
ð viro ſuo aſſũpta eſt: ideo ſubditur (Non.n.)
Hic ↄ̃ſequẽter idem oſtẽdiẽ ex fine cũ dĩ (Et
eni nõ ẽ creat⁹ uir ꝑꝑ mulierẽ: ſꝫ ecõuerſo. qꝛ
ſcã ẽ i adiutoriũ uiri Ge. 2. ꝛ naturalr ſubiecta
viro. velañ ãt capitis ẽ ſignũ ſubiectionis. ꝓ
pter qõ cõcludiẽ (Iõ debet mulier ꝛc̃. ꝛ ꝓpter
ãglos). Hic ↄ̃ñr põiẽ tertia ratio. ꝛ 2ᵒ. circa ꝑdi
cta remoueẽ dubitatio ibi. Uerũtñ. Hec tertia
ratio ſũiẽ ex ↄ̃paratiõe ad ãglos cetib⁹ fideliũ
aſſiſtẽtes ſcðm illõ pſal. 137. In ↄ̃ſpcũ ãgeloꝝ
pſallã tibi. ꝓpter qõ viri ꝛ mulieres decẽter ſe
debẽt hẽre ꝑ reuerẽtia ãgeloꝝ. Alio mõ põt ex
poni. vt ſacerdotes dicãẽ. hic ãgeli ſcðm illud
malachie. 2ᵒ. Labia ſacerdotũ cuſtodiũt ſciẽ
tiã ꝛ legẽ ex. qꝛ ei⁹ requirẽt. ãgel⁹.n. dñi exer
cituũ ẽ. ꝑꝑ qõ mlĩeres debẽt orare velate. ne vi
ri ex aſpectu nõ velataꝝ ad ↄ̃cupiſcẽtiã ꝓuo
ceñẽ. (Uerũtñ). Hic remouet quoddã dubiũ
ex h̃.n. qõ dic̃. ꝙ vir ẽ glĩa dei ꝛ mlĩer glĩa uiri
poſſet aliquis credere ꝙ mulieres eẽnt iꝑtinẽ
tes ad glĩaꝫ finalẽ. iõ h̃ remouet ꝑ h̃ ꝙ finalẽ
ↄ̃ſũatio q̃ ẽ ꝑ grãꝫ ꝛ glĩaꝫ correſpõdet ꝑme reꝝ
ꝓductiõi. ꝓpter qõ vir ꝛ mulier ſimul ꝑtinẽt
ad finalẽ cõſũmatiõꝫ ꝑ glĩaꝫ. ſicut ad ꝑmã re
rũ ꝓductionẽ. ꝛ hoc ẽ qõ diciẽ. (Uerũtñ neqꝫ
vir ſine muliere). i. vterqꝫ ꝑtinet ad glĩã ꝛ gra
tiã. q̃ ſũt a dño. pſal. 83. Grãꝫ ꝛ glĩaꝫ dabit dñs
(Nã ſicut mulier de viro ꝑrio facta ẽ) Geñ. 2.
(ita ꝛ vir per mulierẽ) poſtea proceſſit ꝑ gene
rationẽ naturalẽ (Oĩa aũt ex deo) ſ. procedũt
tãq̃ꝫ ex principio effectiuo. ꝛ i ipo quieſcũt ſic i
fine vltĩo (vos aũt) Hic ↄ̃ñter aplus cõmittit
iudiciũ ei⁹ qõ dicit auditorib⁹ rõabilib⁹. ꝛ di
uidiẽ in duaſ ꝑtes. qꝛ ꝑ facit qõ dictũ ẽ. 2ᵒ. ↄ̃tẽ
tioſos reꝑmit. ibi ſi qs aũt. Circa ꝑmum dicit
(Uos ãt iudicate) ſm rectũ iudiciũ rõis (deceꝫ
mulierẽ nõ velatã orare deũ) q̃ſi dicat nõ: iõ
ſubdiẽ (Nec natura ipſa docet vos) ꝙ debeat
ſic orare. natura vero ẽ quoddã dei artificia
tũ. ꝛ iõ ducit in cognitionẽ artis diuine. ſicut
artificiatũ hõis i cognitionẽ artis hũane. vĩð
m⁹.n. ꝙ mulier hꝫ iclinationẽ naturalẽ ad co
mã nutriẽdã. qꝛ ad hoc ſtudẽt diligenter: non
ſic aũt uiri iõ dicit (Qõ uir ſi comã nutriat ig
minia ẽ illi) per hoc.n. reputaẽ molliſ ꝛ effemi
nat⁹. vñ dicit poeta. Sint procul a nobis iuue
nes ut femia compti (mulier ṽo ſi comã nutri
at gloria ẽ illi) qꝛ ẽ illi data ad ornatũ. iõ ſub
diẽ (qm̃ capilli ei pro uelamĩe dati ſũt) uerũta
mẽ quia hoc velamẽ eſt iperfectũ. addiẽ aliud
ꝑ artificiũ: ut ſupra dictũ ẽ (Si qs) Hic conſe
quẽter reprimit ſuperbos dicẽs (Si quis aũt

videtur cõtentioſus eſſe) ſub clamore volens
contrariuꝫ aſſerere. ſ. ꝙ mulieres ſine velami
ne debeant orare. ſufficit ſibi dicere qõ ſequiẽ
(nos). ſ. conuerſi de iudeis (talẽ conſuetudieꝫ
non hẽmus) ꝙ orent capite nõ velato (neqꝫ ec
cleſia dei). ſ. de gentilibus collecta. ꝛ hoc ſuffi
cere debet ne aliquis agat ↄ̃ cõeꝫ eccleſie ↄ̃ſue
tudinem. qꝛ ſicut dicit Aug. ad caſſianũ. In oĩ
bus in quibus nihil certi ſacra ſcriptura diffi
nit mos populi dei ꝛ inſtituta maioruꝫ ꝑ lege
ſunt habenda (Hoc autẽ precipio) Poſtq̃ꝫ apo
ſtolus reprehendit corinthioſ in celebritate ſa
cramenti eucharistie circa habitũ. hic ↄ̃ñr eos
reprehendit circa ↄ̃uictum. nam in hoc aliqui
ſe inordinate hẽbant. dicit igiẽ (Hoc autem ꝑ
cipio) quod ſequitur (non laudans) ſed repro
bans (ꝙ non i melius: ſꝫ i deterius ↄ̃uenitis)
ad eccleſiã vbi debꝫ eſſe perceptio ſacramenti
eucharistie. ꝛ hoc eſt ↄ̃ rõnem cuiuſlibet ↄ̃gre
gationis. videmus.n. ꝙ aĩalia eiuſdem ſpeciei
ꝛ etiam aues congregaẽ ad inuicem propter
melius. ſ. ꝓpter maiorem ſecuritateꝫ. ꝛ prolis
educationem. ꝛ mutuam conſolatõem. Simi
liter ciuitas que eſt hominum congregatio eſt
ꝓpter melius. ſ. ꝓpter ſecuritatem ꝛ indigẽtie
mutue releuatõem per diuerſa artificia. Indi
get.n. homo veſtitu armis. doctrina. ꝛ ſimilib⁹
in quibus non ſufficit vnũ artificiũ. ſꝫ mlĩta re
quiruẽẽ. iõ ꝛ ſimiliter congregatio fideliũ i ec
cleſia dꝫ eſſe ꝓpter meli⁹ in ſpiritualib⁹. aliter
eſſet reprobanda. vt dĩ Eſa. p. Iniq ſunt cetus
veſtri calendas vr̃as ꝛ ſolennitates vr̃as odi
uit aĩa ꝛc̃. hoc autem erat in corinthijs. iõ ſub
ditur (Primum qdeꝫ ↄ̃uenientib⁹ vobis ꝛc̃). i.
diſſenſio eſt ꝑmum malũ inter vos. vñ oriẽ cõ
tentio ꝛ alia mala (ꝛ ex ꝑte credo) dicit ex ꝑte.
qꝛ aliq corithioꝝ erant ad hoc ꝓni. tñ non oẽs
(Naꝫ oportet hereſes eẽ). i. vtile eſt non per ſe
qꝛ hereſis ẽ mala ſimpliciter: nec ex ꝑte homi
nũ: ſꝫ ex parte dei elicientis ex hoc bonum. qꝛ
ſic dicit Aug. in encheridion. Deus adeo oĩpo
tens eſt ꝛ bonus. ꝙ nõ ſineꝛꝫ mala fieri niſi ex
eis eliceret maiora bona: ſicut ex ꝑſecutiõe ty
rannoꝝ elicuit patientiã martyꝝ. ſic ẽ in ꝓpo
ſito. hereſes.n. ex dei potentia duplr ordinaẽẽ
ad bonum. ꝑ ex hoc veritas fidei magis eluci
daẽ. nam argumentĩ hereticoꝝ fideles exerci
taẽẽ ad ſcrutandum pleni⁹ illa que ſunt ad fi
dei defenſionẽ. ꝛ ad querẽdũ talia per orõnẽ
a deo. 2ᵒ. qꝛ per hereticoꝝ perſecutionẽ exami
naẽẽ ꝛ ꝓbaẽẽ fideles. ſicut aurum in fornace
ꝛ hoc eſt quod dicitur (vt qui ꝓbati ſunt). i. ap
probati a deo (manifeſti fiant) in vobis ꝑ diſtĩ
ctõem eoꝝ ab alijs. Ex ſimilibuſ cãis dicit ſal
uator Math. 18. Neceſſe ẽ enim vt veniãt ſcã
dala (Cõuenientibuſ ergo) Hic 3ᵒ. arguit apo⁹
corithios de hoc ꝙ male ſe hẽbant circa ſacrꝫ
eucharistie q̃ꝫtum ad cibum. qꝛ aliqui eoꝝ prã
ſi ſumebant corpus xp̃i. ſumentes argumentũ

ex hoc ꝙ xp̃s poſt cenam hoc ſacm̃ inſtituit. ꝛ
diſcipulis dedit ꝙ tunc fuit rõnabile. qꝛ tunc
ibi debuit inchoari veritas vbi ceſſauit figu
ra. hui⁹ autẽ ſacramenti figura fuit imolatio
agni paſcalis. ꝛ iõ poſt illi⁹ agni eſum xp̃s rõa
biliter inſtituit hoc ſacm̃. 2ᵒ. vt ex loco hui⁹ in
ſtitutionis ſacri xp̃s iret ad paſſionẽ. cui⁹ me
moriale eſt hoc ſacm̃. 3ᵒ. vt ex hoc firmi⁹ mãe
ret impreſſuꝫ cordibus diſcipuloꝝ vltimo tra
debaẽ eis. Poſtea rõnabiliter ſtatuit eccĩa in
reuerentiam tanti ſacri. ꝙ non ſumatur niſi a
ieiunis non ſoluꝫ ieiunio eccĩe. ſꝫ etiam natu
re. ꝙ ſoluiẽ ꝑ omne illud qõ ſumiẽ ꝑ moduꝫ ci
bi ꝛ potus. ſiue per ſe nutriat vt corpus mixtũ
ſiue etiã cuꝫ alio ſicut aq̃ pura. dies aũt icipit
a media nocte. ꝛ iõ qui poſt mediam nocteꝫ ali
quid ſumpſerit dicto modo. reddiẽ inidoneuſ
ad ſumendũ hoc ſacm̃. infirmi tñ ab hoc excu
ſaẽẽ. dicit igiẽ (Conuenientib⁹ ẽgo vobis i vnũ)
ad ꝑticipandũ eucharistie ſacm̃ (iam non eſt
dñicam cenam manducare). i. iaꝫ nõ lꝫ vobis
ꝛ ſubdiẽ cã cum diciẽ (vnuſquiſqꝫ.n. ſuã cenã
ꝑſumit ad manducandum) añ ſumptiõem ſa
cramẽti. ꝑparabant.n. ſibi ſua cibaria ꝛ porta
bant ad eccĩam comedentes anteq̃ꝫ ſumerent
ſacrꝫ. ꝛ ſic diuiteſ laute comedebãt ꝛ bibebãt.
pauperes aũt eſuriebant. ideo dicit (Aliuſ qui
dẽ eſurit ꝛc̃). In hoc etiã erat ↄ̃tẽptus eccleſie
que cõſecrata ẽ diuinis vſibus. ꝓpter qõ non
eſt talib⁹ applicãda. ideo dicit. (Nũquid do
mos nõ habetis ad mãducandũ ꝛ bibenduꝫ)
. i. domos nõ cõſecratas in quib⁹ debẽt exerce
ri talia cõuiuia (Aut eccleſiã dei cõtẽnitiſ) ibi
accipiaẽ aut. ꝑ certe. quaſi dicat certitudina
liter eſt i hoc cõtẽptus eccleſie (ꝛ confunditis
eos qui nõ habẽt) ſcilicet pauperes nõ haben
teſ quid comederẽt hõeſte corã tãta mlĩtitudie
(Quid dicã vobiſ) ſup hoc factũ (Laudo uos)
interrogatiue. Et reſpõdet. (in hoc nõ laudo)
imo vitupero. minus dicendo plus ſignificat
(Ego.n.) Poſtquã apoſtoluſ reprehẽdit corin
thiorũ errores circa eucharistie celebritatem
Hic ↄ̃ñr oſtẽdit huiuſ ſacramẽti dignitatẽ. Et
diuidiẽ i duas partes. qꝛ ꝑ facit qõ dcꝫ ẽ. 2ᵒ. fi
deles ad reuerẽter ſumẽdũ hoc ſacramẽtũ in
duc̃ ibi. Itaqꝫ ꝛ cetera. Circa primũ premittit
auctoritatẽ eius qõ dicturus ẽ. quia nõ fanta
ſtice vel humana preſumptiõe cõfictũ ẽ. ſed a
dño reuelatũ ꝛ hoc eſt qõ dicit. ego.n. accepi a
dño) mihi reuelãte (quod ꝛ tradidi uobiſ) Cõ
ſequenter oſtẽdit iſtitutionẽ quo ad corpus di
cẽs. (Quoniã dominus ieſus). Circa quod ſci
endũ ꝙ ſicut i vita corporali ꝑ ẽ generatio 2ᵒ.
gẽiti nutritio ſic in vita ſpirituali precedit ba
ptiſmus qui ẽ ſpiritualis generatio. ꝛ ſequiẽ
eucharistia q̃ ẽ ſpiritualis nutritio. In genera
tione vero naturali generans nõ cõiungiẽ ge
nito ſecũdũ ſubſtãtiã. ſed ſolũ ſecũdũ virtutẽ.
in nutritiõe vero cibus coniungiẽ nutrito ſe

eandē ſubſtātiā. Et ſimiliter eſt in vita ſpiri-
tuali. xp̄s in ſacramento baptiſmi ſolū eſt ſecū
dū virtutē. ſed in ſacramēto eucbariſtie qḋ eſt
alimentū ſpirituale: eſt ſecūdū ſubſtantiā. cō-
tinet autē ibi xp̄s ſub ſpecie panis ⁊ vini. ne ſi
delibus eſſet borribile: ſi carnē bumanā ⁊ ſan
guinē ſumerent in propria ſpecie. ⁊ ne infideli
b⁹ eſſet deriſibile. ⁊ ut meritū augmētet boiuȝ
credētiū. ꝙ ſub ſpecieb⁹ panis ⁊ vini corp⁹ xp̄i
⁊ ſanguis cōtineatur. Datur etiā boc ſacramē
tū ſub duplici ſpecie. ſcilicet panis ⁊ vini ut ꝑ
boc perfecta ſpiritualis refectio deſignetur. ⁊
quia eſt memoriale paſſionis xp̄i in qua ſan-
guis fuit ſeparatus a corpore. ꝓp qḋ ꝑ tāgitur
inſtitutio buius ſacramēti quantū ad corpus
ſiue carnē. 2º quātū ad ſāguinē. ibi. Similter
⁊ calicē. Circa primū dicit. (Quoniā dominus
Jeſus) qui eſt inſtitutor ſacramētorū ⁊ nō ali
us (in qua nocte tradebat) ut ſic poſt inſtitu-
tionē buius ſacramēti iret ad paſſionē ratiōe
predicta (accepit panē) ut per boc deſignare-
tur voluntarie ſe ire ad paſſionē. cuius boc ſa
cramētū eſt memoriale (gratias agēs) ut doce
ret nos in omnibus deo gratias agere (fregit)
nō āteꝗ̄ verba conſecrationis proferret: ſed
poſt. vnde cū dicit ⁊ fregit anticipando dicit.
quia cōſecrauit ut nos. nā ſacerdos non ꝓfert
verba cōſecrationis in ꝑſona propria. ſed in ꝑ
ſona xp̄i. Matb. vo 26. dicit. Accepit panē ⁊
benedixit ⁊ cetera. d̄ qua benedictione apoſto
ſtolus mētōnē nō fecit. quia Matb. per illā ni
bil aliud itellexit ꝗ̄ prolationē verborū ſcilȝ
boc eſt corpus meū. Sciēdū etiā ꝙ cū ſubdit
fregit nō ē intelligendū ꝙ corpus ſuuȝ fregit.
quia nō ē in ſacramento frangibili modo. ſed
fregit ſpecies panis remanētes (⁊ dixit. Acci-
pite ⁊ manducate) in boc tangitur vſus bui⁹
ſacramenti quod a fidelibus ſumitur. ut xp̄o
ꝑ augmētū gratie magis incorporentur (Doc
ē corpus meū) iſta ſunt conſecrationis verba
⁊ eſt ſenſus (Doc eſt corpus meū). i. contētum
ſub bis ſpeciebus panis eſt verū corp⁹ meū. qḋ
fit virtute diuina ꝑ conuerſionē ſubſtātie pa-
nis i corpus xp̄i. ſolis accidētibus remanenti
bus. quod fit diuinit⁹ ne caro xp̄i ſub propria
ſpecie qḋ videret borrēdū a fidelibus ſumere
tur. Qḋ autē virtus diuina boc agere poſſit de
claratur. Agētia. n. creata que materiā preſup
ponūt: ſubſtātia manēte trāſmutant acciden-
tia exteriora in accidentali mutatione. Simi-
liter manēte materia traſmutāt ſubſtantialē
formā in generatione. Agens vero diuinū ma
teriā nō preſupponit cū ſit eius effectus. ideo
vnū cōpoſitū ex materia ⁊ forma ſubſtantia-
li conuertere poteſt in aliud. accidentibus re-
manentibus diuina virtute ſubſiſtētiā eis dā
te. bec aūt cōuerſio fit ſubito in fine prolatio-
nis verborū: quia tunc babent ſenſū perfectū
⁊ effectū. efficiunt. n. qḋ figurāt. vnde conſide

rādum ꝙ boc ſacramētū perficitur in cōſecra
tione materie non in vſu ipſius. Alia vero ſa-
cramenta nō perficiūtur in cōſecratione ma-
terie. ſed in vſu. ſicut baptiſm⁹ ⁊ ↄfirmatio nō
perficiūtur in bn̄dictione aque. ⁊ cbriſmatis.
ſed in ablutione et vnctione cuȝ determinatis
verborū formis (Doc facite in meā cōmemo-
ratione). quia ſacramentū boc eſt memoriale
dominice paſſionis (Similiter) Dic ↄſr agit
de inſtitutione ſacramenti eucbariſtie. quātū
ad ſanguinē. quia ſicut xp̄s conuertit panē in
corpus ſuū: ita ⁊ vinū in ſanguinē. vtrunqȝ. n.
eſt de ꝑfectione bui⁹ ſacramenti. tum qꝛ per
vtrunqȝ ſimul exprimitur perfecte paſſio xp̄i.
cui⁹ eſt memoriale. tū qꝛ vtrunqȝ ſignificat ꝑ-
fectam refectōem. Nec eſt intelligendū ꝙ iſte
due conſecrationes. ſ. panis et vini mutuo ſe
expectent: vt dixerunt aliqui. qꝛ poſt cōſecra-
tionem panis imediate ante conſecrationē vi
ni ſacerdos oſtendit populo boſtiam adoran-
dā ꝙ non fieret niſi verū corpus cbriſti ibi eēt
verūtamen non eſt ibi verum corpus xp̄i ſine
ſanguine. qꝛ corpus ē ibi ex vi conſecrationis.
ſanguis autem ex ↄcomitantia reali: ſicut dei-
tas ⁊ anima. Si vero in triduo mortis cbriſti:
quando ſanguis erat effuſus a corꝑe ⁊ anima
ſeparata aliquis apoſtolorū conſecraſſet. nō
ibi tunc fuiſſet ſanguis vl' anima. tamen fuiſſȝ
ibi deitas que ſemper erat i corpore. quia nū-
quā dimiſit qḋ ſemel aſſūpſit. dicit igitur apo
ſtolus (Similter ⁊ calicē). i. vinū i calice cōtē
tū cōſecrauit i ſāguinē ſuū (Poſtꝗ̄ cenauit)
in quo tangitur inſtitutionis bora ratione ſu
pradicta dicēs (Dic calix). i. cōtētū i b calice
(nouū teſtamentū) vetus. n. teſtamētū ꝓmit-
tebat bona corporalia. nouū autē ꝓmittit bo-
na ſpiritualia de quo predixit bieremias pro
pbeta 31. Ecce dies vēiet dicit dn̄s. ⁊ feriā do-
mui iſrabel ⁊ domui iuda fedus nouū non ſe-
cūdū pactū qḋ pepigi patribus veſtris ⁊ cete
ra (eſt in meo ſanguine) Uetus. n. teſtamētū
fuit cōfirmatū ꝑ aſperſionē ſāguinis victime
brutalis. ut babet Exo. 24. nouuȝ vo teſtamē
tū ſāguis xp̄i effuſiōe. vt dicit apo⁹ bebre. 9. c.
per b oſtēdit excellentiā noui te. Lucas vo ea
dem vba ↄſecrationis ſanguinis ponit. 22. ca.
niſi ꝙ addit. q pro vobis fundet. fuit. n. diſci-
pulus pauli apoſtoli. ⁊ eum fuit ſecut⁹ ſcribē-
do euangeliuȝ. Matb. 26. dicitur. Dic eſt ſan
guis meus ⁊c̄. vn̄ dixerunt aliqui ꝙ quecūqȝ
vboꝝ iſtoꝝ in canone. ſcriptoꝝ ꝓferant fit cō
ſecratio. tn̄ melius dr ꝙ illis ſolis vbis ↄſecra
tio ꝑficit. qbus vtit eccl'a ex traditiōe aplo͞ꝝ:
inſtructa. Paulus. n. ⁊ euangeliſte intendebāt
recitare vba ꝗ̄tū ꝑtinent ad biſtorie ratōneȝ.
nō aūt ſcḋm ꝙ ꝑtinent ad efficiendū ↄſecratō
neȝ: ſȝ eccl'a ꝑmitiua illa bēbat in occulto ꝓp
infideles ſcḋȝ qḋ dicit Dio. vi. c. eccl'iaſtice bie
rarcbie (Doc facite ⁊c̄) ꝑ boc iniungit eccleſie

b⁹ ſacri vſus. vȝ aūt apponi aqua. qꝛ ꝓbabile
eſt ꝙ dn̄s appoſuit. in terra. n. illa ꝓp vini forti
tudinē ↄſuetū ē ſēp bibere vinū cū aqua (i me
aȝ cōmēorationeȝ) cōſecratio. n. vini ſpirituali-
ter repſētat effuſiōeȝ ſāguis xp̄i. ↄſr apoſtolus
exponit verba xp̄i dicēs (Quotieſcūqȝ. n. mā-
ducabiti panē būc) dic̄ panē ꝓp ſpes pāis rēa-
nētes (būc) ꝓp idē nūero corp⁹ xp̄i ſignificatū ⁊
cōtētū (mortē dn̄i ānūciabitis) ipaȝ repſētā-
do per b ſacramētū (donec vēiat) ad iudiciū ꝑ
qḋ dat itelligi ꝙ celebratio bui⁹ ſacramēti nō
deficiat in eccl'a vſqȝ ad finē mūdi. vn̄ dicit ſal
uator Matb. vlti. Ecce vobiſcū ſū oībus dieb⁹
vſqȝ ad conſūmatiōeȝ ſeculi: qꝛ in b ſacramē-
to eſt totus xp̄us ſm̄ bumanitateȝ ⁊ deitatem
vt pȝ i pcedētib⁹ (Jtaqȝ) oſſa dinitate bui⁹ ſa-
cramēti bic ↄſr inducit apoſtol⁹ fideles ad de
bitā ei⁹ ſūptiōeȝ ⁊ diuidit in. 2. qꝛ ꝑ oſ̄dit ꝑicu
lū idigne ſumentiū. 2º adbibet remedium ibi.
Probet āt. Circa ꝑ⁹ dic̄ (Jtaqȝ qcūqȝ māduca-
uerit būc paneȝ ⁊c̄). i. b ſacramētū in q̄ ſub ſpē
panis ↄtinet verū corp⁹ xp̄i: ⁊ ſub ſpe vini ve-
rus ſāguis ei⁹ (indigne) q̄ idignitas tripliciter
pōt ↄtigere. Uno⁹ ex ipa celebratōe. vt ſi qs n̄
obſuȝ ritū a xp̄o iſtitutū offerēdo aliū panē ꝗ̄
de tritico. ⁊ aliḋ vinū ꝗ̄ de vite: ⁊ ſilr ſi non
obſeruȝ iſtituta eccl'e circa eucbariſtie ↄſecra-
tōeȝ. Alio mō ex ꝑte celebrātis vl' ſumētis b ſa
cramētū ſumēdo. ſ. cuȝ volūtate peccādi mor-
taliter de futuro vel ipenitēs de ꝑterito (reus
erit corporis ⁊ ſāguis dn̄i) glo. penas morti xp̄i
exſoluet. i. puniet ac ſi xp̄m occiderit. qḋ nō eſt
itelligēdū ſm̄ equalitatē ſȝ ſm̄ quādā ſilitudi
nē. mai⁹. n. pcc̄m ē agēdo ↄ būanitatē xp̄i i ſpe
ꝓpria ꝗ̄ in aliēa: qꝛ b eſt ↄtēptibili⁹ ⁊ borribi-
li⁹. Jtē qꝛ iudei occidētes xp̄m moti fuerūt ex
odio ⁊ inuidia q̄ notabiliter aggrauauerūt pccȝ
Alio mō accipit idignitas ex ꝑte ſumētis ex de
fectu deuotiōis. vtpote qꝛ diſtracta mēte ⁊ oc-
cupatōe tēporaliū accedit ad b ſacramētū ba
bitualiter: tn̄ retinet debitā reuerētiā ⁊ tal' in-
dignitas nō facit ſumētē reū corꝑis ⁊ ſāguinis
dn̄i: ipedit tn̄ fructū ſacramēti ſaltē in ꝑte. Cō
tra dicta arguūt aliq dicentes: ꝙ pccōres poſ
ſūt actu accedere ad b ſacramētū: ſic̄ infirm⁹
actu ad medicamētū Sȝ b nō valȝ qꝛ ſic̄ bab
tiſm⁹ dat ad regenerādū in vita ſpūali ſic eu-
cbariſtia ad nutriēdū regeneratū: nibil āt nu-
trit niſi viuū 2º d̄ ala. ꝓp qḋ i ſumētib⁹ b ſacrȝ
reqrit vita gr̄e. (Probȝ āt) b ↄſr adbibȝ reme
dium ↄ dictū ꝑiculū. ⁊ diuidit i. 2. ꝑtes. qꝛ ꝑ fac̄
ꝓpoſitū. 2º declarat qddā dictū ibi. Jō. Circa
ꝑ⁹ dic̄ (Probet aūt ſe ipȝ bō) ꝓpriā cōſciētiaȝ
diligēter examinādo ⁊ emūdādo (Et ſic de pa-
ne illo edat ⁊c̄). i. tūc fructuoſe pōt b ſacr̄m ſu-
mere: fit aūt b mētio de duplici ſpē. Nā i ꝑmi-
tiua eccl'ia ſic dabat fidelib⁹: ſȝ ꝓp ꝑiculȝ effu
ſiōis ſāguinis mō dat tm̄ ſub ſpe panis: ſacer
dos tn̄ celebrās accipit ſub vtraqȝ ſpecie nō tm̄

ꝑ ſe: ſȝ ꝑ alijs (Qui. n. mād. ⁊ bi. idi.) modo ſu-
pra dicto (iudiciuȝ ſibi māducat ⁊ bibit). i. ad
ſuā ↄdēnatiōȝ ſumit (Nō diiudicās corp⁹ dn̄i)
. i. n̄ diſcernēs ab alijs cibis ſumēs eodē mō ſic̄
alios cibos. Sȝ ↄ b videt qḋ dr. Jo. 8. Qui mā
ducat me viuit ꝓp me. ad qḋ dicēdū ꝙ itelligi
tur de digne māducātib⁹ tm̄. Sciēdū ēt ꝙ ex
b vbo dicūt aliq ꝙ boc ſacramētū frequēter ē
ſumēdū ad vitā gr̄e ↄtinuādā ⁊ augmētādaȝ.
alij aūt attēdētes dignitatē ſacramēti ⁊ indi-
gne ſumtiū ꝑiclȝ dicūt ꝙ rari⁹ ē ſumēdū. Aug
aūt neutrū vitupat. qꝛ vtrūqȝ pōt fieri. ſic̄ za-
cbe⁹ recepit boſpitio ſuo dn̄ȝ gaudēs Luc. 19. ⁊
cē turio repulit eū ab boſpitio ſuo dicēs. Dn̄e
nō ſū dign⁹ vt itres ſub tectū meū ⁊c̄. Matb.
8. Et vtrūqȝ laudat. ꝑmū. n. ꝓcedit ex amore.
2⁹ ex reuerētia ⁊ timore. amor aūt ꝑponit ſim
pliciter timori iō frequētatio bui⁹ ſacramēti ē
ſimpliciter melior: verūtn̄ qḋ ē ſimplr melius
nō eſt ſemper melius ꝗ̄tū ad aliquē ꝓpter ei⁹
idiſpoſitōeȝ. ꝓp qḋ qlibet debȝ diligēter ↄſide
rare i ſe ipo. quē effectū bēat b⁹ ſacramēti fre-
quēs ſuſceptio: qꝛ ſi ex b creſcit feruor deuoti
onis. ⁊ potētia reſiſtēdi pccīs: freqntādū ē b ſa
cramētū. Si aūt rari⁹ eſt ſumēdū (Jdeo inter
vos) Dic ↄſr māifeſtat qddā dictū. ſ. ꝙ ſumēs
idigne iudiciū ſibi māducat ⁊ bibit. Ad cuius
euidētiā ſciēdū ꝙ ſi de⁹ oīa mala ꝑſentialiter
pūiret nibil iudicio futuro reſeruaret. iterū ſi
nulla mala pūiret in ꝑſētī ei⁹ ꝓuidentia nulla
bominibus videretur. neutꝝ eſt ↄueniens. iō
aliqua reſeruat futuro iudicio punienda. ⁊ ali
qua punit in preſenti. Et maxie circa ꝑncipiuȝ
legiſlationis videt ēt conueniens talis puni-
tio. vt ex terrore alij inducant ad obſeruātiā
ſicut Exo. 22. dicit poſt legiſlationē imediate
multa milia boium occiſa fuerunt in vituli cō
flatilis adoratione. Et ſilr in ꝑmitiua eccleſiā
poſt lationem legis noue per xp̄uȝ ananias ⁊
ſapbira puniti fuerunt ſubitanea morte ꝓ pec
cato furti ⁊ mendacij. vt ex terrore alij a ſimili-
bus cauerent. Act. 5. ⁊ ſilr in ꝑmitiua eccleſia
fuerunt multi puniti terribilr ex eadem cā ꝓp
indignā ſuſceptōem bui⁹ ſacr̄i. ⁊ per boc mani
feſtat iudiciū dei. ꝓpter qḋ dicit (Jdeo). i. ꝓp
indignā eucbariſtie ſumptōem (inter vos mul-
ti infirmi). i. puniti diuinitus infirmitate cor-
porali (⁊ imbecilles) longa valitudine laboran-
tes (⁊ dormiunt multi) ſomno mortis corꝑalis
a deo ſubito iterfecti (Qḋ ſi noſmetipſos diiu-
dicaremus) ↄſcias ꝓprias examinando ⁊ pur
gando an̄ ſumptōem ſacramenti (nō vtiqȝ iu-
dicaremur). i. puniremur a dn̄o ꝑ modū taleȝ
Notandū vo ꝙ apoſtolus in boc ſe iungit alijs
nō qꝛ eſſet culpabilis. ſȝ oſtendens ſe iunctuȝ
eſſe cū eis caritate (dū iudicamur aūt a dn̄o)
. i. punimur dicto mō (corripimur) qꝛ talis pe-
na ad correctionem inducit. ⁊ boc duplr. vno
mō ad correctōem nō punitoꝝ. qn̄ punitio eſt

ad mortē corporalem. alio modo ad correctio/
nē punitoꝝ ⁊ etiā non punitoꝝ. ſʒ qñ punitio
ē per infirmitatem ⁊ ībecillitatem (vt non cū
hoc mundo). i. cum hoībus mundane viuenti
bus (dānemur). ſ. eternalr (Itaqꝫ) hic vltiō cō
cludit apoˀ intentū reducendo fideles ad de/
bitum modū. d. (Itaqꝫ fratres mei cum cōue
nitis) in eccleſia (ad manducandū). i. ad ſumē
dū hoc ſacramentū (inuicem expectate) vt ſit
ſumatis. qꝛ ſacramentū eſt eccleſiaſtice vnita/
tis (Si quis eſurit) nō potēs h expectare (do/
mi māducet) cibos ſuos cōes. poſtmōꝫ tñ eu
chariſtiā non ſumpturus eodeꝫ die. poterit tñ
in alia. cōicabant enīꝫ fideles cōiter quotidie
in pmitiua eccleſia (vt non in iudiciuꝫ cōuenia
tis). i. ad dānationem vrām (Cetera aūt cum
venero). i. ad vos (diſponam) Ex quo pꝫ ꝙ ec
cleſia multa tenet ex ordinatōe apl̄oꝝ. que tñ
in ſacra ſcriptura non habent expreſſe. pꝑter
quod ſequenda eſt conſuetudo eccleſie. XII

De ſpūalibus aūt) Poſtq̄ apoſtolˀ pſe
cutus eſt de tribus ſacramētis ī qbꝰ
errabāt corinthꝭ ſcilꝫ. baptiſmo. ma/
trimonio. euchariſtia. hic ɔñr tractat de grā
que cōtinet in ſacramētis. Et diuidit in du/
as partes. qꝛ p̊ ꝑponit intētū. z°. pſequit ibi.
Scitis Circa primū ꝑponit intētū. d. (de ſpūa
libus autē). i. de gratijs a deo datis (nolo vos
ignorare frēs). i. intēdo vos īſtruere. qꝛ ſicut
dicit ſeneca. Magnū īgratitudinis genus eſt
ignorare beneficia accepta (Scitis) hic ɔñr ꝑ
ſequit intētū. ⁊ diuidit in d. qꝛ p̊ cōmēdat dei
gratiā in generali. z°. pſequit in ſpeciali ibi.
Diuiſiōes vero. Circa pmū cōmēdat dei grāꝫ
ex tribˀ. qꝛ p̊ ſine ea nō vitat peccatū mortale.
⁊ q̄tū ad hoc dicit (Scitis. n. cū gētes eſſetis)
. i. gētiliter viuētes abſqꝫ dei gratia (ad ſimu
lachꝛa muta) adorāda (ꝑut ducebamini eun
tes) ⁊ dicit ducebamini inſtinctu demonū. vl'
ꝑpria inclinatiōe. vel hoim pſuaſiōe. z°. cōmē
dat grāꝫ dei: qꝛ ꝑ ipſā vitat peccatū mortale.
⁊ q̄tū ad hoc ſubdit (Jō notū vobis facio. ꝙ
nēo ī ſpū dei loquēs dicit anathema ieſu). i.
blaſphemiā cōtra xp̄m: ⁊ accipit hic blaſphe/
mia large ꝑ oī peccato mortali. in quo ē q̄dāꝫ
blaſphemia dei. inquātū ſeparat ab eo. nec ꝑ/
pter hoc dictū. ſequit ꝙ homo gratiā habens
ſit īpeccabilis. qꝛ nō neceſſitat ad vtēdū gra
tijs ⁊ ſic ex ꝑprio defectu pōt peccare morta/
liter ⁊ ſic nō operat ex grā. ꝑpter qꝺ notabili/
ter dicit apl's (Nemo in ſpū dei loquēs). i. grā
ſpūs ſci utens (dicit) verbo vel facto (anathe
ma ieſu). i. quodcūqꝫ ſeꝑatiuū a xp̄o. anathe/
ma. n. ſeꝑationē iportat. 3°. cōmēdat grām ex
hoc ꝙ nullˀ ſine ea poteſt meritoriū oꝑari. ⁊
quātū ad hoc ſubdit (Et nemo pōt dicere dñs
ieſus niſi ī ſpū ſcō) Sꝫ cōtra hoc videt qꝺ. d.
ſaluator Math. 7. Nō ōis qui dicit mihi dñe
dñe itrabit ī regnū celoꝝ. grā vero ad illud ī/

troducit. ergo pōt quis dicere nomē ieſu abſqꝫ
grā. Dicēdū ꝙ aliqꝺ pōt dicere ī ſpū ſcō aliqd
dupliciter. vno mō ſpū ſcō mouente: nō tamē
habito. Et hec motio duplex ē. Una ꝑ genera/
lē influxū. ⁊ hoc modo dicit Ambroſiˀ ꝙ omē
verū a q̄cūqꝫ dicat a ſpū ſcō eſt. Alia ꝑ īfluxū
ſpecialē ⁊ maxime in his q̄ excedūt facultatē
nature. ⁊ hoc mō balaā multa vera futura ꝑ/
dixit numeri. z4. ⁊ caiphas ꝑphetauit ꝙ ipſe
erat moriturus ꝑ gēte Jo. ii. Alio mō dicit ali
qd in ſpū ſcō ipſo mouēte ⁊ habito ꝑ gratiā in
mēte. ⁊ hoc mō itelligit dictū apoſtoli ꝙ (Ne
mo pōt dicere dñs ieſus) ſcilꝫ vere ita ꝙ ieſus
ſit veraciter ipſius dñs ⁊ ipſe ſeruus eius. qꝺ
nō pōt eſſe ſine ſpū ſcō ipſū inhabitāte ꝑ gra/
tiā. ⁊ mouēte ipſū ſaltē ꝑ influentiā generalē.
Et hoc etiā requirit in omni oꝑe meritorio. in
quo facto ſe dicit homo ſeruū ieſu xp̄i: euꝫ do
minū veraciter recogñoſcens (Diuiſiones) hic ɔñr
apoſtolus pſequit intētū de gratijs in ſpecia
li. ⁊ p̊ declarat gratie gratis date cōditionē. z°.
caritatis que idē ē cū gratia gratū faciēte: vel
habet iſeꝑabiliter eā annexā. iꝫ. ca. 3°. ɔparat
gratias gratis datas ad inuicē. i4. ca. Prima
in d. qꝛ p̊ diſtiguit gratias grat datas in q̄dā.
gñali. z°. magis ī ſpāli ibi. Unicuiqꝫ (Circa pri
mū cōſiderādū ꝙ gratia gratū faciēs pricipa
liter dat ꝑpter bonū illius cui dat. ſcilꝫ ut eū
dignuꝫ faciat vita beata. Gratia vero gratis
data: dat principaliter ꝑpter bonū eccleſie ⁊
nō illius cui dat. ſicut donū ꝑphetie vel lin
guarū ⁊ huiuſmodi. que aliqñ dant nō habē/
tibus grām gratū faciētē: ad talē vero utili/
tatē requirit facultas loquēdi. ⁊ oꝑandi q̄ da
tur ꝑ donū gratie. utpote ꝑ donū līguarū. ut
poſſit aliquis fidē p̄dicare gentibus diuerſo
rū idiomatū. ⁊ ꝑ donū miraculoꝝ ad fidē con
firmādā ⁊ ſic de alijs gratijs gratis datis. que
aliqñ dant homibˀ malis ſecūdū ꝙ dicit ſal/
uator Math. 7. Multi dicēt mihi ī die illa dñe
dñe in nomine tuo ꝑphetauimus. ⁊ in nomi/
ne tuo demonia eiecimus. ⁊ ī nomine tuo mul
tas virtutes fecimus. ⁊ tūc cōfitebor illis. qꝛ
nūq̄ noui vos. diſcedite a me q oꝑami iniq̄ta/
tē. Igr̄ q̄tū ad illa dōa. ſ. facultatē loquēdi vl'
oꝑādi ad vtilitatē eccleſie prebētia dicit apl's
(Diuiſiones vō gratiarū ſūt) qꝛ plures ſūt ta
les. vt videbit infra (Idē aūt ſpūs) qꝛ pfectio
nes que ſūt in creaturis diuiſiꝫ in deo ſūt co/
iūctim. z°. requirit auctoritas. que habet per
miniſteriū. ut ꝑ apoſtolatū. ſacerdotiū. ⁊ hu/
iuſmodi. Et quātū ad hoc dicit (Et diuiſiōes
miniſtrationū ſūt. idē autē dñs) cui omnia ſer
uiēt. 3°. requirit oꝑerū executio. Et quātū ad
hoc ſubdit. d. ⁊ diuiſiones operationū ſunt in
eodē. n. officio. ut apoſtolatu. ⁊ hiˀ vnus plus
alio operat. ut paulˀ dixit de ſeipſo pma corin.
. i5. Illis oībus āpliˀ laboraui. ⁊ ſimiliter in
vna gratia utpote ꝑph̄ia. vel grā miraculoꝝ

vnˀ alio plˀ abūdat (idē vero deˀ q oꝑat oīa in
oibˀ) effectˀ. n. prīe cāe neceſſario reqrit ī oī ef
fectu aliaꝝ cauſaꝝ (Unicuiqꝫ) hic ɔñr accedit
ad diſtinctiōeꝫ dictoꝝ magis ī ſpeciali ⁊ p̊ grā/
rū. z°. miniſtrationum ibi. Et quaſdaꝫ quideꝫ.
prima adhuc in duaſ. quia primo ponit grārū
diſtīctōeꝫ. z°. adhibꝫ ſīlitudinē ibi. Sic. n. cor/
pˀ. Circa pmū dicit (Unicuiqꝫ. n. dat māifeſta
tio ſpiritˀ). i. grā gratis data ꝑ quā ſps ſāctus
māifeſtat: dat. (ad vtilitatē). ſ. eccl'ie vt p̄dcꝫ
ē) Alij qꝺ ꝑ ſpꝫ dat ſmo ſapie ⁊c̄) Circa iſtā di
ſtīctōeꝫ ɔſiderādū ꝙ ſic dictū ē. gratie gratis
date dāt ad vtilitatē eccl'e. qꝺ potiſſime ſit per
doctrināꝫ q̄tū ad ea q̄ ſūt fidei. ad qꝺ tria reqrū
tur. p⁹ ē cognitio diuinoꝝ. z⁹ ɔfirmatio eoꝝ. ⁊
3⁹ debita ꝑlatio vboꝝ. q̄tū ad pmū tria ſūt
nccīa. pmum ē vt pncipia ſit certiſſima. ⁊ q̄tū
ad h pōit (fides) q̄ ē certitudo ō rebˀ iuiſibilibˀ
q̄ ſuppōit vt pncipia catholice doctrīe. vñ dr
Hebꝛe. ii. Fides eſt ſubſtantia ſperādaꝝ reruꝫ
argumētuꝫ non apparentium. et accipitur hic
argumētū ꝑ certitudie. Ex q̊ pꝫ ꝙ non accipit
hic certitudo euidētie ſꝫ adherētie. vñ Secū/
dus philoſophˀ diffiniēs fidē dixit. Fides ē ig
te rei mirāda certitudo. Scōm ē cognitio ɔclu
ſiōuꝫ pcipaliū ex dictī pncipijs ſeq̄ntiū ⁊ q̄tū
ad h dr (ſmo ſapiētie) q̄ ē cognitio diuinoꝝ ex
articulis fidei ſeq̄ntiū. 3⁹ ē cognitio effectuū ꝑ
q̊s interdū oportet cāsmāifeſtare. ⁊ q̄tū ad h
pōit (ſmo ſciētie) q̄ eſt cognitio reꝝ hūanaꝝ.
qꝛ iuiſibilia dei ꝑ ea q̄ facta ſūt itellecta cōſpi/
ciūt Ro. p̊ Circa z⁹ qꝺ ē ɔfirmatio doctrīe ca/
tholice ſciēdū ē ꝙ in his q̄ ſubſunt ratōi natu/
rali cōfirmatio ē ꝑ argumētuꝫ ex pncipijs eui
dētibˀ deducta. In hiſ aūt q̄ ſūt ſupꝛa rōnē di/
uinitˀ reuelata cōfirmatio ē ꝑ ea q̄ ſūt diuine
vtutī ꝑpria. ⁊ h ſit dupliciter. Uno mō qñ ad
ɔfirmatiōeꝫ fidei ſit opˀ miraculoſū ⁊ h ſiue ſit
ad ſalutē corpoꝝ: ⁊ q̄tū ad h pōit (grā ſanita/
tū) ſiue ordinet ad ſolā diuine poteſtatī mani
feſtatiōem vt ſtatio ſolis vl' aliqd huiuſmōi:
⁊ q̄tū ad h pōit (oꝑatio vtutū) Alio mō qñ ad
ɔfirmatōem fidei manifeſtat aliquid occultū
qꝺ ſcire dei ſolius eſt ꝑpriū: ſicut ſunt ɔtingē/
tia futura. ⁊ quātū ad hoc ponit (ꝑphetia) vl'
cordiuꝫ occulta ſm ꝙ dicit p̊ Corin. i6. Homo
videt ea q̄ patent. deˀ autē intuet cor. ⁊ q̄tuꝫ
ad hoc dicit (diſcretio ſpirituū) Circa tertiuꝫ
qꝺ eſt facultas ꝑnunciandi alijs ea q̄ ſunt do
ctrine catholice duo requirūt. ſ. facultas idio
matis ut ꝑnuncians poſſit a quibuſcūqꝫ itelli
gi. ⁊ ſcōm hoc dicit (genera linguaꝝ) ⁊ cognitō
ſenſus eoꝝ que ꝑferenda ſunt. ⁊ q̄tum ad hoc
ponit (interp̄tatio ſermonū) dicit igit apoſto/
lus (alij quidem dat, ⁊c̄) ⁊ pꝫ l'ra ex dictis vſqꝫ
ibi (hec aūt oīa oꝑat vnus atqꝫ idē ſpūs) per h
tollit error gētiliū qui diuerſas grās attribue
bant diuerſis dijs. vt ſapiaꝫ Joui. locutionē.
Mercurio: ⁊ ſic de alijſ (diuidēs ſingulis) per

hoc tollit error eoꝝ qui dixerunt deū cognitio
nē habere reꝝ in vniuerſali tm̄ ⁊ nō ſingulari
uꝫ (ꝑut vult) ꝑ hoc tollit error attribuētium
diuerſitatem donoꝝ fato vel ɔſtellatiōibˀ. vl'
humano merito ⁊ nō diuine voluntati ſic cāe
pme (Sicut. n. corpus) hic manifeſtat p̄dicta ꝑ
ſīlitudineꝫ corporis naturalis. ⁊ diuidit in. z.
qꝛ pmo ponit ſimilitudo ī generali. z°. explica
tur magis in ſpāli. ibi. naꝫ ⁊ corpus. Silitudo
aūt eſt in hoc ꝙ multa mēbꝛa faciunt vnū cor
pus naturale: ſic ⁊ fideles in xp̄o regenerati ꝑ
baptiſmū facti ſunt mēbꝛa xp̄i ⁊ ſic faciūt ſub
capite xp̄o: vnum corpus myſticum dicit igit.
(Sicut eniꝫ corpus vnū eſt ⁊c̄) Iſta vnitas nō
eſt indiuiſibilitatī qualis ē vnitas puncti. nec
ɔtinuitatis qualis ē vnitas linee. ſꝫ eſt vnitas
ꝑfectionis qua aliqꝺ vnū ꝑfectione ex multis
ɔſtituit. vt habet. 5. metha. ita ⁊ xp̄s qui ē nr̄ꝫ
caput vnˀ eſt in perſona. ⁊ per ɔñs oēs fideles
ſibi iuncti ꝑ fidē faciunt vnum corpˀ myſticū
qꝺ declarat ɔñr. d. (Etenim in vno ſpū). ſ. ſan/
cto (oēs nos in vnuꝫ corpus) myſticū (baptiza
ti ſumus) qui baptiſmˀ eſt ſpūalis generatio.
(ſiue iudei. ſiue gētiles). q. d. hāc vnitatē nō
īpedit diuerſitas gētis pcedēs baptiſmū (ſiue
ſerui ſiue liberi). q. d. diuerſitas ɔditiōis hāc
vnitatē nō īpedit. vñ dicit ābroſius. ī dño bo
na ſeruitˀ ⁊ bona libertas equa lāce appēdū/
tur (⁊ oēs in vno ſpū potati ſumˀ) ī potu ſacra
mētali (Nā ⁊ corpus) hic ɔñr ſimilitudinē ap
plicat magis in ſpeciali. ⁊ p̊ quātū ad corpˀ na
turale. z°. q̄tū ad myſticū ibi. Uos aūt eſtis.
Pꝛia ī. z. qꝛ p̊ deſcribit corpis naturalis inte/
gritatē. z°. mēbꝛoꝝ habitudinē ibi. Nō poteſt
q̄tū ad pmū dicit (Nā ⁊ corpus nō ē vnū mē/
bꝛū ⁊c̄) qꝛ oīa mēbꝛa cōcurrūt ad integritatē
vnius corporis cōpoſiti ⁊ ꝑfecti ex multis or/
ganis deſeruiētibus diuerſis aīe potētijs. vñ
z°. de aīa. dicit. Aīa ē actus corporiſ phyſici or
gāici. iō ſubdit (Si dixerit pes. quoniā nō ſū
manus. nō ſū de corpore ⁊c̄). q. d. lꝫ. n. mēbꝛa
ab inuicē diſtinguāt: ex illis tñ ꝑficit unū cor
pus vnitate ꝑfectiōis. ⁊ ſic pōt dici de ſingu/
lis mēbriſ. qꝺ ꝑbat ɔñr ducēdo ad duplex icō
uēiēs. pmū ē qꝛ tolleret id qꝺ ē neceſſariū cor
pori. ideo dicit (Si totū corpus oculus vbi ē
auditˀ). q. d. tolleret. Et eodē mō pōt dici de/
ſingul' mebrī. qꝛ ſic oculˀ ē neceſſariˀ corpori.
ad dirigēdū: ita manˀ ad oꝑādū. ⁊ pes ad ābu
landū. ⁊ ſic de alijs. iō ſubdit (Nūc aūt poſuit
deˀ mēbꝛa). i. ſic diſpoſuit ea ī corpore ꝙ vnū
q̊dqꝫ deſeruit toti corpori. oculuſ. n. videt ꝑ to
to corpore. ⁊ pes ſimiliter ābulat. ⁊ ſic ō alijs.
⁊ ideo ſituāt ī vno corpore (ꝙ ſi eſſēt) hic duc
ad ſcōꝫ icōueniēs. qꝛ tolleret ītegritas corpis
ad quā neceſſario requirit diuerſitas mēbꝛo/
rū. ut p̄dictū ē. ideo dicit (Qꝺ ſi eēnt oīa vnū
mēbꝛū. vbi corpus?) ſcilꝫ organicū ꝑfectibile
ꝑ aīam. q. d. nuſq̄. ꝑpter qꝺ ſubdit (Nūc aūt

multa quidem membra) ab inuicem diſtincta (vnū aūt corpus) ex illis ꝯſtitutū vnitate perfectionis (Non poteſt) hic ꝯñr oñdit habitudinē mēbroꝝ ad inuicem. ⁊ p̄ q̄tum ad neceſſitatē. 2º q̄tum ad cultū exteriorē. ibi. Et que putam⁹. 3º q̄tuꝫ ad mutuā ſollicitudinē. ibi. Sꝫ in idipm. Q̄tum ad p̄mum dicit (Non pōt dicere oculus manui. opa tua nō indigeo ⁊c̄) q2 ſic̄ man⁹ indiget directōe oculi. ita oculus ꝓtectione man⁹ ne ledat̄ ⁊ lotiōe ſi fedet̄: ⁊ ſic de alijſ (Sꝫ mltomagi que vident̄ mēbra corpis infirmiora eē) ſicut que facile ledunt̄ (neceſſariora ſunt) directio. n. oculi ē oīb⁹ alijs mēbris valde neceſſaria ⁊ ex tali mutua neceſſitate appet manifeſte oīa mēbra de integritate vni⁹ corpis eē (Et q̄ putam⁹) hic ꝯñr ꝯpat inuicē membra q̄tum ad cultū exteriorē. qui magis adhibet̄ mēbriſ ignobilib⁹. ⁊ hoc ē qd dr̄ (Et q̄ putam⁹ ignobiliora mēbra eē corpis) vt pudenda ⁊ partes egeſtioni deſeruiētes ꝓpter aliquā feditatē (his honorē abundantiorē circundam⁹). i. ea diligenter tegim⁹ (Honeſta aūt nr̄a nulli⁹ indigent). ſ. opimēti. vt facies in q̄ vigent oēs ſenſus (Sꝫ de⁹ tēperauit corpus). i. ſic ordinauit ꝙ illa mēbra que vident̄ inhoneſta diligētius tegimuſ ex inſtinctu nature cui⁹ eſt actor (vt nō ſit ſciſma in corpe). i. vt appareat manifeſte ꝙ oīa mēbra ſunt de vni⁹ corpis integritate (Sꝫ in idipꝫ) hic ꝯñr ꝯpat mēbra ad inuicē q̄tum ad mutuā ſollicitudineꝫ laborando vnū ꝓ altero. ⁊ cōpatiendo vnū alteri. iō dic̄. (Sꝫ in idipm ꝓ inuicē ſollicita ſunt mēbra) ſicut man⁹ laborat ꝓ neceſſitate alijs ptib⁹: vt in tegumento defenſione ⁊ ſilibus (Et ſi quid patit̄ vnū membꝝ: ꝯpatiunt̄ oīa membra) ſic̄ pꝫ ꝙ leſo pede. ſtatī oculus aſpicit ad leſioneꝫ ⁊ man⁹ apponit̄ ad ꝯſolatiōem (ſiue gloriatur vnū membꝝ) ex aliqua ꝯſolatione (cōgaudēt oīa mēbra) inde ꝯſolata: ex his oībuſ pꝫ ꝙ ptinent ad vnū corp⁹ (Uos aūt) hic aptat ſimilitudinē corporis naturalis ad myſticum dicēs (Uos aūt eſtis corpus xp̄i) p ꝯiunctōem caritatis ⁊ fidei ad inuicem ⁊ ad xp̄m (⁊ mēbra de membro). i. dependentia vnum ab altero ⁊ ad vnū ordinata. h⁹ autē corporis oculi ſunt p̄lati ⁊ doctores q habēt alios dirigere. Audit⁹ vo clerici qui ſunt eoꝝ diſcipuli. Odoratus religioſi q debent reſpirare celeſtia. Cant. p̄. In odorē vnguētoꝝ tuoꝝ currim⁹. Manus aūt potētes laici. qui habent defendere ꝑ potentiā clerū ⁊ iferiorē pplm. Pedes vo vulgares hoīes ſuo labore vt agricultura ⁊ hi⁹ totū corp⁹ myſticū ſuſtentantes. ⁊ lꝫ ſint ignobiliora mēbra tn̄ ſunt valde neceſſaria. Uidem⁹ ēt ꝙ nullus ſtatus p̄dict⁹ pōt ꝯuenienter ſtare ſine alijs. ꝓpter qd debēt ꝓ iuicē ſollicitare de neceſſarijs ꝓ cō. vtilitate corpis myſtici ſua officia exercentes (Et quoſdaꝫ) Hic poſt diſtinctionē grārūꝫ: diſtinguit miniſtrationes. ⁊ diuidit̄ i tres ptes. q2 p̄ ponit diſtinctionē. 2º manifeſtatōeꝫ ei⁹. ibi. Nunquid omnes vos. 3º circa myſteriuꝫ ordinat hoīum affectōem. ibi. Emulamini. Prima adhuc in. 2. q2 p̄ diſtinguit miſtratōes pncipales. 2º minus pncipales. ibi. Opitulatōes. Maiores aūt eccle miniſtri ſunt apli. ad quoꝝ officia tria ptinent. ſ. regimen populi. doctrina. ⁊ miraculoꝝ opatio. ꝑ ꝯfirmatione doctrine. de his tribus dicit̄ Luce. 9. Cōuocatis aūt. 12. aplis dedit eis ptātem ſuper oīa demonia: ⁊ vt languores curarent: ⁊ miſit illos p̄dicare regnū dei ⁊c̄. In ptātibus aūt ordinati illud qd eſt ſupremuꝫ reſeruat̄ ſupme potentie. alia aūt alij cōicant̄. Regimen vo populi ſupmū eſt in his tribus. q2 alia duo ordinātur ad ipm. iō regimen eccle ꝓprie eſt ſtatus apoſtolici qui eſt ſuperior ſtatus eccle. ⁊ poſt eū alij ſtatus per ordinē. ⁊ hoc eſt qd dicit apoſtolus (Et quoſdam quidē poſuit deus in eccleſia). i. diſpoſuit deus ordinate (p̄mū apoſtolos) quibus ē ꝯmiſſuꝫ eccleſie regimē. Luce. 22. Ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi pr̄ me⁹ regnū ⁊c̄. (2º ꝓphas) accipiētes a dō imediate reuelatōnes (3º doctores) q reuelata alijs explanāt inferiorib⁹. de his duob⁹ gradibus dicit̄ Act. 13. Erant aūt in eccl̄a que erat antiochie. ꝓphe ⁊ doctores. Nec ꝯ h̄ ē qd dicit̄ Math. 11. Lex ⁊ ꝓphete vſqꝫ ad ioannem. hoc. n. dicit̄ de ꝓphetis p̄nunciātib⁹ aduentum xp̄i in carnem qui tunc ceſſauerunt. nō tn̄ ceſſauit ꝓphia ſimplr̄. 4⁹ gradus eſt eoꝝ quibus cōicat̄ grā miraculoꝝ que fuit cōicata alijs ab apoſtol. ⁊ q̄tum ad hoc dicit̄ (virtutes) q̄tum ad eos q faciunt miracula in elemētis (exinde grās curationū) q̄tum ad eos q faciunt miracl̄a i corpib⁹ hūanis (opitulatōes) Hic ꝯñr diſtinguit ſecūdarias admiſtratōes. d. (opitulatōes) q̄tū ad illos qui ferunt opē maiorib⁹ p̄latis. cuiuſmōi ſūt decani archidiacōi (gubernatiōes) q̄tū ad prochiales ſacerdotes (genera linguaꝝ) q̄tum ad illos q varijs linguis loquebāt̄ in p̄mitia eccl̄a. ne ꝑꝑ defectū idiomatis ipediret̄ euāgelica doctrina (iterptatiōes ſmonū) q̄tū ad illos q occl̄tas ſnīas explanabāt (Nunqd) ꝯñr māifeſtat dcāꝫ diſtictōeꝫ p h̄ ꝙ extē non oēs admiſtratōes iſte cōcedebāt̄ oībus. ſꝫ diuerſe diuerſiſ: ſic̄ diſticta officia diſiūcti mēbri corpiſ. ocul⁹. n. videt. ⁊ pes ābulat. ⁊ ſic ō alijſ. ñ. n. oīa oīb⁹ expediūt. iō dr̄ (Nūqd. n. oēſ apli ⁊c̄) q. d. nō. ⁊ pꝫ lr̄a (Emulami) Hic ꝯñr ordiat affectōeꝫ hoīuꝫ circa dcā miſteria q̄ lꝫ ſint bona ⁊ eccl̄e nccīa. tn̄ nō ſūt appetēda: ſic̄ caritas ⁊ ſilia. q̄ faciūt hoīeꝫ vita eterna dignū. ñ ſic āt dcā miſteria. iō dic̄ apo⁹ (Emulami). i. d̄ſiderate (cariſmata meliora). i. meliora ſci ſpūs dona (⁊ adhuc) p̄ter dcā miſteria (excellētiorē vobis viam) eūdi ad patriā celeſtem (demōſtro) ca. ſequenti.

XIII

S(i liguis) Poſtq̄ apluſ docuit de grāijs grati dati. hic ꝯñr tractat de caritate q̄ idē eſt cū grā gratū faciēte. vel iſeparabiliter ei ānexa. ⁊ diuidit̄ i tres ptes. q2 p̄ oſtēdit ei⁹ excellētiā reſpc̄u donoꝝ p̄dictoꝝ q̄tū ad ei⁹ ncc̄itatē. 2º q̄tū ad ei⁹ vtilitatē. ibi. Caritas patiēs ē. 3º q̄tū ad ei⁹ ſtabilitatē. ibi. Caritas nūq̄ excidit. Circa p̄⁹ oñdit p̄ ꝙ ſiñ caritate ñ valēt dōa q̄ ptinēt ad locutōꝫ. 2⁹ ꝙ nec ea q̄ ptinēt ad cognitōꝫ. ibi. Si hūero. 3º ꝙ nec ea q̄ ptinēt ad opatōeꝫ. ibi. Et ſi diſtribuero. et p h̄ tria dōa itelligit alia. dic̄ igr̄ (Si liguiſ loq̄r). i. oīuꝫ hoīuꝫ p donū liguaꝝ (⁊ āgloꝝ) Circa qd ſciēdū ꝙ i āgel̄ ē duplx̄ cognitō vna q̄ vidēt diuā eēntiā: ⁊ ō illa vn⁹ ñ docet aliū. q2 oēſ imediate vidēt eā. Alia vo cognitō ē i eiſ ō alijſ ⁊ h̄ ē duplx̄. vna ē ō miſterijs diuie ꝓuidentie exeq̄ndis. ⁊ ō his ſuꝑiores loquūt̄ ⁊ docēt iferiores. ⁊ ñ ecōuerſo. Alia ē ō ꝯceptib⁹ ꝓpijs. et ſic ēt iferiores docēt ſuꝑiores ⁊ loquūt̄ eis: ſic̄ ecōuerſo. Cōſiderādū ēt ꝙ i āgel̄ ē aliqd naturalr̄ notū alijs. ⁊ iō qñ illō naturalr̄ notuꝫ ab vno āglo ordiat̄ ad māifeſtādū alteri. id qd ē ſibi occl̄tū ⁊c̄ ē āgelica locutō. q̄ qdē ordia⁹ depēdꝫ ex volūtate āgli ꝓponētiſ l̄ ordinātiſ: ⁊ ſic pōt loq̄ vni ⁊ ñ alteri. ptās igr̄ h̄ faciēdi dr̄ angeli ligua. p h̄ itellr̄ ꝙ donū locutōiſ q̄tūcūqꝫ excellēs ñ valꝫ ſiñ caritate. iō ſubdit̄ (fcūs ſū ve. es ſo. aut cim. tin.) ſon⁹. n. taliū q̄tūcūqꝫ ſit diſcret⁹: ñ tn̄ ē viu⁹. ſic̄ āt corp⁹ viuit p aiaꝫ q̄ carēt es: ⁊ cibalū. ſic aia ſpūalr̄ viuit p caritatē ꝑꝑ qd oīs locutō q̄ ē ſiñ caritate mortua eſt. Es āt eo ꝙ ē planū ex vna ꝑcuſſiōe reddit ſimplicē ſonū. iō ſignificat eos q v̄itatē ſimplr̄ annūciāt. Cibalū āt eo ꝙ ē ꝯcauū ex vna ꝑcuſſione mltiplicat ſonū. iō ſignificat eoſ q v̄itatē mltiplr̄ ānūciāt. adducēdo plēs ſilitudies. ⁊ elicīēdo mltas ꝯcluſiōes: ⁊ hi⁹ (Et ſi hūero) h̄ ꝯñr idē oñdit de dōis ptinētib⁹ ad cognitōꝫ. d. (et ſi hūe. ꝓphiā) p quā occl̄ta diuit⁹ reuelant̄. 2. Pe. i. nō volūtate hūana allata ē aliqñ ꝓphia ſꝫ ſpū ſancto inſpirati locuti ſunt dei hoīes ⁊c̄. (⁊ noueri myſte. oīa). i. deitatiſ occl̄ta q̄ ptinēt ad ſapiaꝫ. ſ̄. 2. ca. Loqmur dī ſapiaꝫ i myſterio q̄ abſcōdita ē (⁊ oēꝫ ſciaꝫ) ſiue diuinitus datā ut apli hūerūt: ſiue hūanitus acq̄ſitā. ut phi (⁊ ſi hūero oēꝫ fidē). i. ꝑfectā (ita ut mōtes trāſferā) Ex h̄ obyciūt aliq̄ ꝙ nulli ſci hūerit fidē ꝑfectā. q2 nō legit̄ aliquis eoꝝ mōtes trāſtuliſſe. Sꝫ h̄ nō valꝫ. q2 māifeſtatio ſpūs p miracl̄a dat̄ ad vtilitatē eccl̄e. ut ſ̄ dcꝫ ē. ꝑꝑ qd ſci fecerūt miracl̄a ꝓut vtilitati eccl̄ie ꝯpetebat. Et ſi ꝯpetēs fuiſſꝫ mōteſ eq̄ trāſtuliſſēt. q2 maiora fecerūt mortuos ſuſcitādo. cecos illūinādo. ⁊ hi⁹. q̄ fieri ñ pñt niſi v̄tute diuina. trāſlatio vo mōtiū v̄tute dēonū poſſꝫ fieri ſi dimitteret̄ ꝑ deū (caritatē āt ñ hūe. nihil ſū) q̄tū ad eē gr̄e Sciēdū ēt ꝙ apl̄s h̄ loq̄t̄ ō ſapia ⁊ ſcia ꝓut ſꝫ gr̄e grati date. q̄ hēri poſſūt ſine caritate ſic̄ ꝓphia ⁊ fides. ñ āt ꝓut ſapia ⁊ ſcia ꝯputāt̄ inter ſeptē ſpūs ſci dona. q̄ ſꝫ iſeꝑabiliter caritati ānexe (Et ſi diſtribu.) Hic ꝯñr idē facit ō doniſ ptinētib⁹ ad opatōeꝫ. d. (Et ſi diſtribu.). i. plurib⁹ diuiſō. q2 pietas ad plura ſe extēdit (oēs facultates meas) p h̄ tāgit̄ ꝑfcā pietaſ. Mat. 9. Si vis ꝑfcūs eē vadē ⁊ vēde vniuerſa q̄ hēs ⁊ da paupib⁹ ⁊c̄. Inter opa v̄tutiſ q̄ ſꝫ ad p̄mū p pncipali pōit opa pietatis q2 ſic̄ dr̄. 2. ad Thi. 4. Pietas ad oīa vtilis ē ꝓmiſſiōꝫ hñs vite q̄ nc̄ ē ⁊ future (⁊ ſi tradidero corp⁹ meū ⁊c̄) inter oīa q̄ ſuſtiet hō ꝑꝑ deū martyriū ē potiſſimū maxie qñ q̄s offert ſe volūtarie ꝑꝑ qd h̄ exp̄mit̄ cū dicit̄ (⁊ ſi tradi. cor. meū) offerēdo volūtarie ꝑꝑ xp̄ꝫ (ita ut ar.) qd ē martyrij ge⁹ acerbiſſimū (caritatē aūt nō hūero. nihil mihi ꝓdeſt) ad ꝯſecutiōꝫ vite btē. q2 caritas dirigit opa ad finē vltimū ꝑꝑ qd ipa ſublata d̄ficiūt ab illo fine (Caritaſ patiēs ē) h̄ ꝯñr oñdit̄ eminētia caritatiſ q̄tū ad vtilitatē. q2 p ipſā iplēt̄ oīa virtutiſ opa. Et p̄ hoc oſtendit̄ in duobus actib⁹ generalibus virtutis. cum dr̄ (Caritas patiēs ē) oīs. n. act⁹ virtutis cōſiſtit i h̄ ꝙ aliq̄s bene ſuſtinet ſibi illata mala. vel in hoc ꝙ bene opat̄ hōa. q̄tū ad p̄mū dicit̄ (Caritaſ patiēs ē) q̄tū ad 2⁹ (benigna ē). i. facit patiētē i malis tollerādis. ⁊ benignū i bonis opandis. bēignitas. n. dicit̄ q̄ſi bona igneitas. qd fit qñ ex igne caritatis aius hoīs ſic liqueſcit ꝙ bona habita nō ſibi ſoli retinet ſed ad alios extēdit (Nō emulat̄) Cōſequēter explicat magis i ſpeciali opa virtutū q̄ p caritatē efficiunt̄. Et diuidit̄ i duas ptes. q2 p̄ oñdit q̄liter caritas facit vitare malum. 2º q̄liter facit agere bonū ibi. Cōgaudet. Circa p̄mū ſciēdū ꝙ hō ñ agit malū ꝯ deū ſic ꝙ ei noceat: ſed ſibi ⁊ ꝓximo bene nocet. p̄ q̄ oñdit ꝙ caritaſ facit vitare malū cōtra ꝓximū. ⁊ hoc malū vel ē i affectu ut qñ q̄s dolet de bonis proximi ⁊ de malis ei⁹ gaudet. qd fit p inuidiā quā remouet caritas. q2 cōtrariat̄ ei directe. iō dicit (Nō emulat̄). i. nō inuidet. habet. n. emulari plures ſignificatiōes q̄ cōtinēt̄ i h̄ verſu. Emulor iflatur amat inuidet ac imitat̄. vl̄ malū ꝯtra ꝓximū ē i effectu. ⁊ ſic dicit̄ de caritate (nō agit ꝑperā). i. ꝑuerſe (Non iflat̄) Hic. 2º oñdit q̄liter caritas facit vitare malū hoīs i ſeipſū. p̄ q2 remouet iordinatiōꝫ ſuꝑbie q̄ ē p̄ncipiū oīs mali. d. (nō inflat̄) q2 caritaſ excludit tumorē ſuꝑbie. iflat⁹. n. habet magnitudinē apparētē: ſed nō exiſtētē. ſic̄ ſuꝑb⁹ videt̄ ſibi magn⁹: cū tn̄ nō ſit ſm veritatē ⁊ qm̄ ābitio ē filia ſuꝑbie. ideo ꝯñr dicit ō caritate (nō ē ābitioſa). i. facit ābitionē vitare 2º q2 remouet iordinatiōꝫ cupiditatis. ⁊ quātū ad h̄ dicit̄ (nō q̄rit q̄ ſua ſūt) repetēdo ea cū ſcādalo. 3º q2 remouet iordinatiōꝫ ire. iō dicit̄ (nō irritat̄). i. nō ꝓuocat̄ ad iracūdiā. 4º remouet iordinatiōꝫ elatiōis q̄ ē i mēte. iō dicit̄ (nō cogitat malū). i. nō ꝑmittit hoīeꝫ cogitare q̄liter ꝑficiat ope (nō gaudet ſuꝑ iniq̄tate). i. nō ꝑmittit peccare ex elatōe vl̄ malicia q̄ faciūt de malo gaudere. Prouer. 2. Letantur cum malefecerint et exultant in rebus peſſimis. de quibus caritas facit magis lugere

(Congaudet) hic ɔñr oſtendiṫ qualiter caritaſ
facit operari bonū. ⁊ p̊ quo ad pximum. cū dr
(Cōgaudet aūt veritati). ſ. pximi que triplex
eſt. ſ. veritas. vite. doctrine. ⁊ iuſticie (oia ſuf/
fert) infirmitates pximi caritatiue ſupportan
do. z°. facit opa bona erga deum. qḋ fit p virtu
tes theologicas. iḋ diciṫ (oia credit) que tamē
diuinit⁹ a deo ſunt tradita a quo non pōt tra/
di falſa cum ſit p̊ma regula veritatis. credere
ṽo oia que traduntˢ ab hoie leuitatis eſt. vnde
puer. 43. innocens credit oī verbo. In hebreo
habeṫ. ſtolidus credit oī verbo. iḋ innocentia
accipiṫ ibi p defectu ſenſuſ (oia ſperat) diuini
tus pmiſſa: ⁊ ne ſpes frangaṫ ppter dilationē
ſubdiṫ (oia ſuſtinet) per longanimitatē patien
ter expectando pmiſſa (Caritas nūq̄ʒ excidit)
hic ɔñr oſtendit excellentiam caritatis reſpec
tu alioꝝ donoꝝ q̄tum ad pmanentiam. ⁊ diui
diṫ in duas ptes. qꝛ p̊ pponit hanc pmanenti
aʒ. z°. pbat eam ibi. Ex pte. Circa p̊mus dicit.
(Caritas nunq̄ʒ excidit) qḋ aliqui mali intelli
genteſ dixerunt q̄ caritas ſemel habita nō po
teſt amitti. quod eſt falſuʒ. qꝛ diciṫ Apoc. 6. ca
ritatē tuā p̊mam reliquiſti. iḋ ſic intelligiṫ di/
ctū apoſtoli (Caritas nunq̄ʒ excidit). i. vtēs ca
ritate. qꝛ ſic habens caritatem non peccat nec
auertitur a deo. Et hoc modo intelligiṫ illud p̊
me Jo. 3. Ois qui natus eſt ex deo nō peccat. ſ.
inq̄ʒtum natus vel vtens gratia ī hac natiui/
tate data. Jtem dicta ſententia illoꝝ non ɔue/
nit intentioni apoſtoli qui nō loquiṫ hic de ceſ
ſatione ſpūaliuʒ donoꝝ per mortale peccatū:
ſʒ de ceſſatione donoꝝ ptinentium ad hanc vi
tam per gloriaʒ ſupuenientē. ⁊ hoc mō caritas
non excidit. qꝛ ſicut eſt in vita ſic pmanebit in
patria cū augmēto (ſiue pphie euacuabuntˢ)
pphetia. n. eſt reſpcu futuri: ſtatus aūt patrie
futuꝝ non expectabit: ſʒ erit ibi finale ɔplemē
tū oium. ſic. n. pphetia nō habʒ ibi locū. Jtem
qꝛ pphetia eſt cognitio enigmatica que ceſſat ī
patria vbi ē clara cognitō (ſiū ligue ceſſabūt)
qḋ non ē intelligendū de corporalib⁹ linguis.
qꝛ ſancti reſurgent in itegritate corporiſ. ſilr h̄
ceſſatio nō eſt intelligēda q̄tum ad vſum lin/
guaꝝ. qꝛ ibi erit laus vocalis ſcḋm qḋ diċ glo.
ſup illḋ pſal. 149. Exultatōes dei ī gutture eo
rū: ſʒ intelligendū eſt de dono linguaꝝ quo ali
qui in p̊mitia eccl̃a linguis varijs loquebanṫ
Act. z. pp illos qui nō intelligebant linguā na
tiuā aplōꝝ que tūc ceſſabunt. qꝛ quilibʒ quā/
cunq̄ʒ linguā intelligʒ. ppter quod nō erit ne
ceſſariū loqui varijs linguis. Jn p̊ etiaʒ ſtatu
generis humani erat vnus populus ⁊ labium
vnū oium Gene. ii. ⁊ multo magis videṫ q̄ ſic
fiet in vltiō ſtatu ɔſumationis omniū (ſiue ſci
entia deſtruetur). ſ. ſcia hic acquiſita non q̄ ad
ſpecies intelligibiles vel quo ad habitū. ſed q̄
ad actum q mō eſt per ɔuerſionē ad fantaſma
ta. tali ṽo ɔuerſione nō indiget aia ſepata (Ex

parte) Hic ɔñr pbat ppoſituʒ. z°. concludit in
tentum. ibi. nunc aūt. Circa p̊mū facit taleʒ ra
tionē. d. Adueniente perfectione tolliṫ imper/
fectio ei oppoſita. ſtatus aūt glorie perfectiſſi/
m⁹ eſt. ergo adueniente pfectione tolluntˢ dōa
habentia iperfectionē. vel ſimpliciter vel quā
tū ad id qḋ eſt imperfectionis. oia ſunt hi⁹ pre
ter caritatem que eſt idē cum gratia gratuʒ fa
ciente. vel hʒ eam inſeparabiliter annexā. ḡ in
gloria tollūṫ oia ſimpliciter vel ſcḋm quid. Jn
iſta rōne ſic pcedit. qꝛ p̊ ponit minorem. z°. ma
iorem cum ſua deductione ibi. Cū aūt venerit
3°. minoris pbationeʒ ibi. Uidemus nunc. Cir
ca p̊mū dicit (Ex pte. n. cognoſcim⁹). i. pfecta ē
ſcia nr̃a que hētur in via. ⁊ maxime illa que ē
de deo. ad quē ſe habʒ intellectus nr̃ ſicut ocu
lus noctue ad lucem ſolis. z. metha. (et ex pte
pphetamus). i. imperfecta eſt cognitō pphetī
ca eo q̄ eſt enigmatica. ⁊ p iſta duo dona itelli
guntˢ alia imperfecta excludenda (Cum autē)
Hic ponit maiorem. d. (Cum auteʒ venerit qḋ
perfectum eſt). i. ſtatus glorie qui pfectiſſimuſ
ē (euacuabit quod ex parte eſt). i. imperfectuʒ
qḋ declarat p ſilē de ſtatu puerili impfecto. q
ceſſat adueniente ſtatu virili pfecto. d. (Cum
eſſeʒ paruul⁹ loquebar vt paruulus). ſ. balbu/
tiendo ⁊ imperfecte (ſapiebam vt paruul⁹) ap
probando aliqua que magis eēnt reprobanda
⁊ ſimiliter reprobando que magis eēnt appro
banda (cogitabam vt puulus). ſ. vana ⁊ inuti
lia (cum aūt factus ſuʒ vir euacuaui que erāt
puuli). ſ. p̄dicta ⁊ ɔſilia perfectioni virili non
conuenientia (Uidemus aūt nunc) Hic ponit
minoris pbatōeʒ. ſ. q̄ alia dona a caritate ſūt
impfecta (Uidemus nunc p ſpeculū) ſenſibile
eni cognoſciṫ triplr. vno mō per ſui pñtiaʒ in
ſenſu: ſicut lux videtur que recipitur in oculo
ppter ſui diaphaneitatē. Alio modo non p ſui
pñtiam: ſed per ſpēm in ſeuſu receptaʒ: tamen
imediate a ſenſibili deriuatā ſicut videṫ color
3°. mō per ſpeciem nō deriuatā imediate a ſen
ſibili in ſenſu: ſʒ in alio ſicut videtur aliquid ī
ſpeculo. Conſilr habeṫ de deo triplex cognitio
naturalis. Uno mō per eſſentiam ſuā que ſoli
deo ɔuenit. Alio modo per ſimilitudinem ime
diate a deo deriuatā ī cogſcente. ⁊ hec cognitō
conuenit angelo. cuius eſſentia eſt quedaʒ dei
ſimilitudo per quaʒ naturaliter cognoſcit deū
3°. mō cognoſciṫ a nobis quaſi in ſpeculo: inq̄ʒ
tum per creaturas a nobis cognitas. ſicut per
ſpeculum ducimur in dei cognitioneʒ. ex ordi
ne. n. creaturaꝝ ⁊ bōitate venimus ī cognitio/
nem ſapientie: et bonitatis diuine. ideo dicit.
(Uidemus nunc). ſ. deum (per ſpeculum ī eni
gmate) quia hec ſimilitudo creaturaꝝ ad de/
um obſcura eſt ⁊ valde imperfecta. et per con/
ſequens noſtra cognitio de deo in via (tūc āt)
ideſt in patria (facie ad faciem) et clare et nu/
de videbim⁹ diuinā eēntiā (Nunc cognoſco)

deum (ex parte). i. obſcure ⁊ iperfecte (tunc āt
ſicut cognitus ſum) a deo. ſicut eniʒ cognoſcit
eſſentiam nr̃am. ita tunc cognoſcem⁹ ſuā. tū ſi
cut nō importat eq̄litatem cognitionis: ſʒ ſili/
tudinē tanq̄ʒ longiquā. Si aūt ex his arguiṫ
q̄ caritas ſicut alia dona euacuiṫ. qꝛ eſt ipfcā
Dicendū q̄ non valet. qꝛ q̄ñ imperfectio ɔue/
nit alicui p ſe: tunc euacuaṫ adueniente pfecti
one. ſi aūt inſit per accidens manet. ſicut iper/
fectio ē de ratione pueritie. non aūt de ratōne
humanitati. ⁊ ideo adueniente ſtatu virili ceſ
ſat pueritia. non aūt humāitaſ cui per accidēs
ɔpetit iperfectio inquātum. ſ. eſt in puero. Jm
perfectio vero per ſe. reſpicit ſciam nr̃am ⁊ pro
phetiā: vt predictum eſt. ppter quod euacuā/
tur. caritati ṽo ɔpetit imperfectio p accidens
. ſ. ppter imperfectōem cognitionis adiuncte.
caritati. n. competit per ſe in deum tendere. ſʒ
qḋ nunc imperfecte tendit in eum eſt per acci/
dens. ppter cognitionis imperfectioneʒ vt di
ctū eſt. ppter quod manet adueniente cogniti
one perfecta (Nunc autem) Hic concludit cō
cluſionē principaliter intentaʒ. ſ. q̄ caritas ex
cellit oia alia dona. d. (Nunc auteʒ). i. tp̄e vie
(manent. fides. ſpes. ⁊ caritas. tria hec) p iſtaʒ
fidem ⁊ ſpem intelliguntˢ iſta dona. de quibus
non expſſe facit mentōem que ſunt euacuāda
in patria (maior autem hoꝝ eſt caritas) fides
enim ⁊ ſpes ſunt excellētiora ceteriſ doniſ eua
cuandis. quia ſunt virtutes theologice. q̄ dan
tur nobis ad coniungendum nos deo. alia ṽo
dona ſunt quedam diſpoſitiones nobis date
vt reddamur bene mobiles a ſpiritu ſcō. et ſic
ordinantur ad virtutes theologicas vt ad fi/
nes. Et ex h̄ ſequiṫ ex q̄ caritas ē maior fide ⁊
ſpe q̄ ſit ēt maior ceteri donis. qḋ. n. ē mai⁹ ma
iore. ē maius minore. CXIIII

L
Ectamini caritatem) Superius apo/
ſtolus determinauit gratiaruʒ gratis
datarum conditionem. Hic conſequenter cir/
ca eas ponit quandam cōparationē. oſtendēs
q̄ pphetia ſit eminentior dono linguaruʒ. Et
ad euidentiam dicendorum conſiderandu̕ʒ q̄
ad pphetiam requiritur intellectuale lumen
ad intelligendum viſionin ſignificatum. Pha
rao enim qui vidit ſpicas Gene. 41. ⁊ Balthaſ/
ſar manū ſcribentem Daniel. 5. ille dormiens
iſte vigilanſ: non fuerunt pphete proprie loq̄n
do. qꝛ non habuerunt intellectum viſionuʒ. ſʒ
ioſeph ⁊ daniel qui intellexerunt: veri pphete
fuerunt. ſic igitur accipiṫ hic pphetare. ſ. viſi/
ones ſibi vel alijs factas per lumen intellectu
ale ſibi datum exponere. Unde diciṫ Dani. io.
Jntelligentia opus eſt in viſione. Sciendum
etiā q̄ in p̊mitiua eccleſia pauci erant quibus
iminebat p̄dicare. ppter quod de⁹ tunc dedit
donum linguarum multis de illis. vt ſine im/
pedimento exercere poſſent officium predica/
tionis. corinthij vero tanq̄ʒ curioſi magis vo/

lebant hoc donum q̄ʒ pphetie. ⁊ ſic loqui ligua
accipiṫ hic p locutione non intellecta perfecte
nec explanata. ſicut grāmaticus purus poteſt
loqui prophetias in latino: non tamen expone
re. Et ſcḋm hunc intellectum apoſtolus p̄fert
pphetizare loqui linguis. Et diuiditur in du/
as partes. quia p̊ hanc eminentiam oſtendit.
z°. qualiter ſit vtēdum vtroq̄ʒ dono. ibi. Quid
ḡ. Primuʒ oſtendit dupliciter. p̊ rōnibus ſum
ptiſ ex parte fidelium. z°. ex parte infidelium.
ibi. Fratres mei. Prima adhuc in duas. quia
p̊ oſtendit ppoſitum quo ad vſum linguarum
in predicando. z°. in orando. ibi. Nam ſi orem.
p̊ma adhuc in duas. qꝛ p̊ pbat propoſitum per
rationem. z°. per exempla ibi. Nunc auteʒ. Cir
ca primuʒ continuat ſe ad precedentia. d. (Se
ctamini caritatem) eo q̄ dixerat eam p̄cellere
cetera dona. c. p̄cedenti. ideo ex illis quaſi con
cludendo dicit q̄ pre ceteris debent caritateʒ
ſectari. Uerūtñ quia ppter hoc non ſunt alia
dona ɔtēnenda. ſubdit (Emulamini ſpūalia)
. i. deſiderate ſeu amate alia dona vt pphetie
donum ⁊ linguarum (magis autem). ſ. deſide/
rate (vt pphetetis) qꝛ pphetia p̄cellit dona lin
guarum. qḋ ɔſequenter pbat duplici rōne. p̊/
ma poniṫ cū diciṫ (Qui. n. loquitur lingua). i.
diuerſa idiomata (non hominibus loquiṫ). i.
ad vtilitatem hominum. ſicut. n. dictū eſt. ſ. p
loq̄ lingua ſiue liguiſ itelligiṫ locutio nō itelle
cta: ſicut aliq̄s ſimplex diċ horaſ canonicas: ñ
tñ intelligit vl̃ explanat: ſicut cū quis ſimpli/
citer itelligit tm̄ ſignificata verboꝝ. nō tñ per
fecte locutionis ſenſum. qꝛ neſciret exponere.
imo ad itelligēdū doctore indigeret. ⁊ iḋ donū
linguaꝝ nō ſufficiebat ad exhortādū ſiue p̄di/
candū. ſʒ tm̄ ad orādū. iḋ ſubdiṫ (ſʒ deo) cuʒ q̄
loq̄tur hō in orōne (Nemo. n. audit). i. itelligit
p talē locutionē ſenſū iteri⁹ latētē (Spūs āt)
ſcūs (loquiṫ myſteria). ſ. ſenſus latēteſ p donū
pphie reuelādo. ⁊ iḋ tale donū ſequiṫ edifica
tio eccl̃e. iḋ ſubdiṫ (Nā qui pphetat). i. ſibi vl̃
alijs reuelata referat ⁊ explanat (hominib⁹ lo
quiṫ). i. ad utilitatem hoiuʒ (ad edificatōeʒ) i/
cipiētiū (⁊ exhortatōem) pficientiū (⁊ conſola
tōeʒ) lugentiū ſeu pfectoꝝ. Ex p̄dictis forma
tur talis rō. Jllud qḋ eſt ad honorē dei ⁊ vtili/
tatē pxi eſt melius illo qḋ ē ad honorē dei tm̄.
pphetia ṽo eſt ad vtrunq̄ʒ: donum linguaruʒ
ad honoreʒ dei tm̄. vt pʒ ex dictis. ḡ ⁊ċ (Qui lo
quiṫ) Hic poniṫ ſcḋa ratio que talis eſt. Meli
us eſt illud quo aliquis pficit ſibi ⁊ alijs cui⁹/
mōi eſt pphia: q̄ʒ illud quo pficit ſibi tm̄. ſic ē
donum linguarum. per ſe tamen acceptum. qꝛ
per hoc non poteſt alios inſtruere. ⁊ hoc eſt qḋ
dicit (Qui loquitur lingua ſemetipʒ edificat)
ſibi proficiendo ſcripturas recitanſ orando vl̃
ſtudendo (qui autem prophetat) ſcripturas re
ferando vel explanando ſcriptis vel ṽbis (ec/
cleſiam edificat). i. congregationem fidelium.

Et ne aliquis ex dictis crederet nõ eſſe curandū de dono linguarū. ideo hoc remouet. d. (Uolo autē). i. deſidero (vos oēs linguis loqui) tñ q̄ aliquod bonū (magis aūt). ſ. volo vos (prophetare) q̄ꝛ melius eſt. iō ſubditur (Nam maior eſt ⁊c̄) ſi tñ vtrūq; donū per ſe ſumatˀ. ideo ſubdit (niſi forte interpretetˀ) ſcripturas explanando quod ptinet ad ꝓphiam: ⁊ ſic talis hēt vtrūq; donū. ſ. linguarū ⁊ ꝓphetie. quod ē melius q̄ habere alterū tantū ceteris paribus (Nunc aūt) Hic ꝯſr oſtendit propoſitum per exempla. ⁊ p̄ per exemplum ſui ipius. d. (Nūc autē fratres ſi venero ad vos linguis loquēs) .i. vtens tātūmodo dono linguarū quod habeo (qd vobis ꝓdero niſi loquar vobis). i. niſi vobis explanauero dicta mea. q. d. nihil. Hec aūt explanatio pōt eſſe. p̄ circa diuina hominibus occulta. que tñ ſcire neceſſe eſt vel expedit. ⁊ q̄tum ad hoc dicit (aut in reuelatione) 2° circa humana. quorū cognitio ad ſalutē ē vtilis vel neceſſaria. ⁊ q̄tum ad hoc ſubdit (aut in ſcientia) que ꝓprie accipiendo eſt de terrenis. 3° circa futura contingentia. ⁊ q̄tum ad hoc ſubdit (aut in ꝓphetia) 4° circa moralia. ⁊ q̄tum ad hoc dicit (aut in doctrina. Tamen) Hic pōit ſcdm exemplū in rebus inanimatis. ſ. in inſtrumentis muſicis. quaſi ſonum confuſum emittāt neſcitur qd canitur: ſed requirit determinatio ſoni per varium tactum inſtrumenti. ⁊ hoc eſt quod dicit (Tamen que ſine anima ſunt vocem dantia) hic accipit vox ſimilitudinarie tātū. q̄ꝛ ꝓprie loquendo ſonus ē in animatis. vñ dicitur. 2. de anima. Uox eſt percuſſio aeris reſpirati ab anima ad vocalem arteriam cū imaginatione ſignificandi et ſic accipit hic vox ꝓ ſono. cetera patent vſq; ibi (Etenim ſi certam) vbi ponitur aliud exemplū de tuba que aliter ſonat inuitando ad ꝯſiliū. aliter vocando ad feſtum. ⁊ aliter ꝓuocando ad bellū. vt hētur libro numerorū. 10. ꝓpter quod nullus preparat ſe ad bellum niſi ſonet determinato modo ad hoc ſtatuto. ⁊ ſimiliter locutio linguarū nō valet ad edificationē niſi ſenſus explanetˀ. ⁊ patz lr̄a vſq; ibi (Ita ⁊ vos ꝑ linguā) ſupple non ꝓficietis eccleſie (niſi manifeſtū ſermonē dederitis). i. explanatum. mō predicto quod ptinz ad ꝓphiam. ideo ſubditur (Eritis. n. in aera loquentes). i. in uanū (tā multa). ſ. idiomata (⁊ nihil ſiñ voce eſt). i. ſine ſignificatōe vocl ſignificatiue ⁊ ſenſu locutionis nihil eſt cognitū ad vtilitatē eccl̄ie. imo deriſibile eſt: ſicut loqui aliquod idioma ignoranti. iō ſubdit (Si ergo neſciero virtutē vocis). i. ſignificatōez (ero cui loquor barbarus). i. extranee loquens. ſicut ſi aliquis ſciens horas canonicas. ⁊ nō itelligēs loquatˀ alteri ſilr ignoranti. iō ſubdit (Sic et vos) ne ſitis ſiles barbari: qō debetis vitare. ⁊ rō ſubdit cū dicit (q̄m emulatores eſtis ſpirituū). i. amatores bonorū ſpūalium (querite vt abundetis) non ſolū verbo. ſed magis intellectu ad explanatōem verbi. propter qō ſubditur (Et ideo qui loquitˀ lingua) habēs donum linguarū (oret vt interpretetˀ). i. vt a deo ꝓphia ſibi detˀ tanq̄ melius bonū (Nam ſi orē) ꝑ°. q̄ oſtendit ꝑeminentiam ꝓphetie reſpectu doni linguarum in predicatione: hic ꝯſr idem oſtendit in oratione. ⁊ p̄ in oratione ſecreta. 2° in publica. ibi. Ceterū. Circa p̄mum facit talē rōez. orō que reficit intellectum ⁊ affectū vel nata eſt reficere. melior eſt illa q̄ reficit tm̄ affectum. ſic eſt in ꝓpoſito. q̄ꝛ ꝑ donum linguarū p̄ciſe ꝓferri pōt verba orationis ī quolibz idiomate: ſz non intelligūtˀ: ſicut cū laicus dicit orōnem dñicam: vel aliquid huiuſmodi deuote. ⁊ tunc affectus eleuatur in deum: ⁊ ſic reficitur eius affectus non tamē intellectus. quia nō intelligit q̄ dicit. ſz qñ intelligit reficitˀ eius affectus ⁊ intellectˀ. igitˀ intellectˀ locutionis qui ptinet ad ꝓphiā melior eſt dono linguarum. Huius rōnis ponit minorē. d. (Nam ſi orem lingua ſpiritˀ meˀ orat). i. affectus meus in deum eleuatˀ. ſpūs. n. importat quādam vi motiuā. ⁊ iō voluntas que eſt affectˀ intellectiuus vocatˀ hic ſpūs. q̄ꝛ mouet alias aīe potentias ad agendum (mens aūt mea). i. intellectˀ meus (ſine fructu eſt) q̄ꝛ non itelligit orōnis ſenſum. iō cōcludit (Quid ḡ eſt?) mihi faciēdum. (Orabo ſpū: orabo ⁊ mente). i. affectu ⁊ itellectu (Pſallam ⁊c̄) pſallere eſt orare cum melodia (Ceterum) Hic ꝯſr idem oſtendit in oratione publica. q̄ꝛ ſi populus intelligat oratōem ſeu benedictōez ſacerdotis. melius reducitur in deū ⁊ deuotius reſpondet amen. iō dicit (Ceterum ſi benedixeris). i. tu ſacerdos vel epiſcope (ſpiritu). i. abſq; hoc q̄ populus intelligat (quis ſupplet locum idiote) quaſi dicat quid ꝓficit populus ſimplex ⁊ nō intelligens quaſi dicat nihil aut modicum. qui in neſcit ſe conformare tibi. qui es miniſter eccleſie reſpondēdo amen. propter quod in p̄mitiua eccleſia. benedictiones ⁊ cetera cōia fiebant in vulgari. ſed poſtq̄ ppl̄s multiplicatˀ fuit ⁊ ꝯſueuit ſe ꝯformare miniſtris eccl̄e: vtpote ſtando qñ dr̄ euāgeliū depoſito caputio. adorando eucharistiā ⁊ ꝯſimilibˀ fiunt in latino in eccleſia latina. et ſufficit q̄ clerus reſpondeat ꝓ toto populo. expeditiˀ. n. fit hoc modo q̄ in vlgari. Cōſeq̄nter apoſtolus cōcludit intentum. ſ. qō ꝓphetia eſt melior dono linguarum. d. (Gratias ago deo meo quoniam omnium vr̄m lingua loquor) et hoc eſt quoddam donū a deo mihi datum. ſed q̄m donum ꝓphetie melius ē. ſubdit (Sz in eccleſia volo) ſupple magi (q̄nq; vba loq). i. pauca (ſenſu meo). ſ. vt itelligā ⁊ ab aliis itelligar (vt ⁊ alios iſtruā q̄ decē milia vborū in ligua) .i. q̄ maxiaz vborū copiā ſine hīˀ itellectu. Sciendū aūt q̄ apoſtolus ſpecialiter hic dicit ſe velle loqui quinq; verba. q̄ꝛ predicatores debēt annūciare quinq;. ſ. credenda. agenda. vitāda. timenda. ſperanda. q̄ꝛ p̄dicatō dꝫ eſſe de his q̄ ptinent ad fidem. ⁊ ſic hētur p̄mum. ⁊ de his q̄ ptinēt ad mores. ⁊ ſic habentˀ alia q̄tuor. ſ. virtutes. ⁊ vicia. pena. ⁊ gloria. ⁊ q̄ꝛ iſta debent p̄dicare cum breuitate ſermōis. iō dicit apoſtolus (quinq; verba). i. pauca (Fratres) Poſtq̄ apoſtolus oſtendit ꝓphetiā precellere donū linguarum rōnibus ſumptis ex pte fidelium. Hic ꝯſr idem oſtendit rōe ſumpta ex pte infideliū. Circa q̄ p̄ excitat attentōem corinthiorū. d. (Nolite pueri effici ſenſibˀ). i. in diſcretione boni ⁊ mali. pueri. n. frequenter p̄eligunt minus bonum maiori. hoc aūt dicit apoˀ ne p̄eligant donum linguarū ꝓphetie quod eſt maius bonum (ſed malicia paruuli eſtote). i. non cogiteris malum ſicut paruuli deficiunt cogitādo talia (ſenſibus autē perfecti eſtote). i. ea q̄ dicitis ſic intelligatis pfecte vt poſſitis alios inſtruere qō ptinet ad ꝓphetiam (In lege) Hic ꝯſr facit ſuā rōnem que talis eſt q̄ qñ aliqua duo ad vnū finem ordinantˀ. illud ē meliˀ qō eſt efficaciˀ ad finē illum conſequendū. donū aūt linguarum ⁊ donum ꝓphie: ordinantˀ ad ꝯuerſionē infidelium ad quā efficacius ē donū ꝓphetie. ḡ ⁊c̄. minorē huiˀ rōnis ꝓbat dupliciter. p̄ auctoritate. d. (In lege quid ſcriptū ē) non accipitˀ lex hic ſtricte. ſ. ꝓ quinq; libris moyſi: ſz ꝓ toto veteri te. q̄ꝛ q̄ hic allegatˀ ſcribitˀ Eſa. 28. ſcdm trāſlatōez. 70. (Q̄m in aliis linguis ⁊ labiis aliis pplo loquar huic). i. pplo iudaico quod fuit ipletum Act. 2. qñ iudei cōgregati in hierl̄z de diuerſis terris audierunt credentes loquentes in omnibus linguis (et nec ſic audient me. dicit dñs) lz. n. tunc aliqui ad xp̄m fuerunt conuerſi: tñ plures manſerūt obſtinati. ⁊ conuerſi magis fuerunt ꝑ vbuꝫ petri reſerantis ſcripturas ꝓphetarum. qō ptinet ad ꝓphiam q̄ per donum linguarū. vt pꝫ Act. 2. ⁊ ſic pꝫ q̄ donū ꝓphie plus valet ad cōuerſionem ifideliū q̄ donū linguarū (Itaq; ligue in ſignū ſunt) diuine vtutis (non fidelibˀ). i. ꝓ fidelibus qui iā credūt (ſz infidelibˀ) vt p̄dicatores euangelii intelligi poſſint ab oībus hominibˀ ſingularū linguarū: ⁊ ſic ꝯuerti ad fidem xp̄i (ꝓphetie aūt non ifidelibus). i. gentilibˀ qui nō hūerunt legem nec ꝓphetas (ſz fidelibˀ). i. iudeis vnū deum credentibus de ꝗbus fuerunt apoſtoli aliiq; xp̄i diſcipuli. ⁊ alii credentes p̄mi fere oēs. per quorū p̄dicatiōem ꝯuerſi ſūt gētiles: ⁊ ſic ꝓphetia plus valuit ad ꝯuerſionem ifideliū q̄ donū linguarū. ſicut ad inſtructōem fidelium plus valet ſcīa q̄ eloquentia (Si ergo) Hic ſcdo declarat minorem facto. d. (Si ḡ ꝯueniat vniuerſa eccleſia) cauſa orōnis vel perceptiōis ſacri vel aliquo hiˀ (⁊ oēs) fideles (linguis loquantur. intrent aūt cū eis idiote). i. ignorantes idioma (vel quis ifidelis: nōne dicent quid inſanitis) q̄ꝛ vos reputabunt inſanos. vñ apl̄i ſic loquentes reputati fuerunt ebrii Act. 2. ⁊ ſic in tali caſu donū linguarū eſſet magis ad cōfuſionem fideliū q̄ ad ꝯuerſionē infideliū. Et ſic ēt fuiſſet Act. 2 niſi petrus ꝑ donū ꝓphetie oſtendiſſet ꝯtrium interp̄tando dicta ꝓphetarum (ſi aūt oēs ꝓphetent) nō ſimul: ſz ſucceſſiue exponēdo ſcripturas vel reuelationes ſibi vel aliis factas (⁊ intret aliquis infidelis vel idiota ꝯuincitˀ ab oībus) illis ſucceſſiue ꝓphetantibˀ inquātū oñdūt vitam gentiliū irrōnalem (diiudicatˀ ab oībus) ⁊ cōdemnabilis oſtenditˀ (occulta enī cordis eius manifeſta fiunt) inquātū ex predicatione tali vel expoſitione tangūtˀ multa ptinentia ad fidē ⁊ mores. ex quorū auditu ꝯuertitˀ ad cogitandū mala in corde ſuo latentia et ad penitendū corde ⁊ ꝯfitendū ore. Poteſt ēt alr̄ intelligi. nam in p̄mitiua eccl̄a ad cōuerſionē infideliū fuit pluribˀ fidelibus diuinitˀ cōceſſum ſecreta cordium cognoſcere. ex quorū reuelatione aliqui ꝯuertebantˀ ab infidelitate: ſicut mulier ſamaritana credidit in xp̄ꝫ ex reuelatione ſui delicti Jo. 4. (⁊ ita cadens ī faciem) humiliās ſe corā deo ex dicta predicatōne vel ſecreti reuelatōe (adorabit deum) conuerſus ad ipm (ꝓnuncians). i. ore cōfitens (q̄ vere deˀ in nobis ſit. corde. n. creditˀ ad iuſticiā. ore aūt cōfeſſio fit ad ſalutē Ro. 10. (Quid ḡ?) Hic oſtendit apl̄s q̄liter ſit vtendū donis ꝓphetie ⁊ linguarū. ⁊ p̄ facit hoc in generali. 2° magis in ſpāli. ibi. Siue lingua. Circa p̄mū dicit (Quid ergo eſt frēs). ſ. vobis agendū. ſ. qō ſeqtur (cum cōuenitis) ad eccl̄am (vnuſquiſq; vr̄m pſalmū hꝫ) vel in ſe vel in aliquo de congregatōe fideliū. qui donū ſibi datū pōt ī alios refundere. q̄ꝛ nō dātur ſinguliſ omnia dona ſz diuiſim: vt dictū ē ſupra. 12. c. ⁊ idem intelligēdum ē de aliis ſequentibus. ꝑ pſalmū vero intelligitˀ canticum ad laudandum deū (doctrinā hꝫ). i. grām predicandi ad informatiōez morū (linguā habet). i. donū linguarū (apocalipſiꝫ hꝫ). i. reuelatōꝫ (iterp̄tatiōez hꝫ). i. vtutē explanādi obſcura (oīa ad edificatiōez fiāt) ꝗlibꝫ. n. dꝫ grā ſibi data vti ad edificatōꝫ eccl̄e (Siue ligua) Hic oñdit ꝓpoitū magl ī ſpāli. ⁊ p̄ q̄tū ad donū liguarū. 2° q̄tū ad donū ꝓphie ibi. Prophete aūt. Circa pˀ dič q̄ dono liguarū nō ē vtēdū a mltl. ſz ſufficitˀ q̄ a paucl ꝓpter occupatōꝫ tp̄is. iō dič. ſiue ligua qs loqtˀ ſcdꝫ duos. ſ. hoīes (aut vt multū). i. ad plus (ſꝫ tres) ſꝫ q̄ dr̄ Deutero. 23. In ore duorū vl̄ triū teſtiū ſtat oē vbū (⁊ ꝑ ptes). i. ſucceſſiue vniˀ pˀ aliū l' (ꝑ ptes). i. itercīſe: vt pˀ vnā ptē locutōis ſiat eˀ expoitio. ⁊ pˀ aliā ſilr. ⁊ h mō fit expoſitio qñ p̄dicatores p̄dicāt ꝑ iterp̄tē hoībˀ igte ligue iō ſubditˀ (⁊ vnˀ iterp̄tetˀ. Si aūt nō fuerit iterpres) ille. ſ. q loqtˀ liguis (tace aūt ī eccl̄a) dū aliˀ iterp̄tatˀ (ſibi aūt loqtˀ ⁊ deo) orādo ꝑ deū ī ſecreto. In eccleſia vō ſeruatˀ dicta ꝯſuetudo de nu

mero loquentiuz.in miſſa.n.repreſentatur do
nū linguaꝝ per epiſtolam ⁊ euangeliū.⁊ ſic ſe
cunduz duos actus ſeruaꝛ teſtimoniuz .In ma
tutinis vero triplex teſtimoniū repreſentatur
in triplicē nocturnū.⁊ āntiqtus dicebāt diuiſiz
ſecundū tres vigilias noctis (Prophete) Hic
ſīr oſtēdit qualiter ſit vtēdū dono ꝓphetie. ⁊
oſtendit debit⁹ vſus z⁹. gbus ē ꝓhibit⁹.ibi.
Mulieres.Circa pmū ſciēdū ꝙ vſus ꝓphetie
hic accipiꝛ ꝑ ꝓponere verbū exhortatiōis ad
plebē ſacras ſcripturas exponēdo.in pmitiua
eccleſia vo plures habebāt hoc donū ꝓpter qȯ
ne cōfuſio fieret apoſtolus ordinauit ꝙ exer
ceꝛ a duob⁹ tātū uel tribus ad plus ⁊ ſucceſſi
ue.⁊ hoc eſt qȯ dicꝛ (ꝓphete duo aut tres di
cāt) ſcripturas exponēdo nō ſimul ſed ſucceſ
ſiue(⁊ ceteri diiudicēt).i.attēte audiāt: vt ſic
poſſint diſcernere que ſint meli⁹ dicta ⁊ ma gl
neceſſaria (Qȯ ſi alij reuelatuz fuerit ſedenti)
.i.ſi alicui de auditoribus facta fuerit reuela
tio per ſpiritū ſanctū de aliquo ꝑ edificatione
tūc ꝓponēdo (prior taceat) dando iſti locū lo
quēdi.⁊ ſubdiꝛ cauſa (poteſtis.n.omnes) reue
lationē ſpirit⁹ ſācti habētes (ꝑ ſingulos ꝓphe
tare) vnuſ poſt aliū cōpetēti tēpore (ut omneſ
diſcāt) q audiūt (⁊ omnes exhortētur) ad hoc
apti.Sed qꝛ poſſet aliquis dicere nō eſt in po
teſtate ſic loquētis tacere.quia loquiꝛ ex ſpi
rit⁹ ſancti motiōe. hoc remouet.d. (⁊ ſpiritus
prophetarū prophetis ſubiecti ſūt) hoc eſt in
poteſtate eorū.Circa qȯ ſciēdū ꝙ duo ſūt i pro
phetis ſcilicet illuminatio mentis prophete.⁊
hoc nō ē in poteſtate eius.qꝛ ſpiritus prophe
tie nō ſemꝑ adeſt prophetis.aliud ē illumina
tionis ſibi facte pronūciatio.⁊ hoc ē in poteſta
te ꝓphete.quia poteſt loqui ⁊ tacere prout ex
pedit honori diuino ⁊ vtilitati eccleſie ⁊ ſic eſt
in ꝓpoſito.quia ſi plures ſimul loquerenꝛ eēt
cōfuſio. ⁊ vnus alterū īpediret.ex quo ſeque
retur diuiſio cuius deus nō eſt actor.ideo ſub
diꝛ (Nō.n. eſt diſſēſionis deus) Sciēdū tamē
ꝙ nō ſemꝑ in poteſtate ꝓphete eſt tacere.imo
aliqn̄ ſpirit⁹ mouet ipſū ad loquēdū cōtra vo
lūtatē ſuā.ſicut patet de Balaā Nu.23.⁊.24.
qui benedictiōꝫ ppl̄i iſrahel tacere nō poterat
hoc.n.erat ad gloriā dei.nō ſic autē in ꝓpoſito
vt patet ex dictis (mulieres) Hic ꝯſ̄r oſtēdit
gbus ꝑſonis prophetādi act⁹ ſit ꝓhibitus ſcꝫ
mulierib⁹.⁊ p̄ facit qȯ dictū ē.z⁹. aliquoꝝ pro
teruiā excludit ibi.An a nobiſ.Circa pmū dicꝛ
mlꝛeres i eccleſia taceāt ſcilꝫ ceſſando a doctri
na nō tamē ab oratione ſecreta.⁊ ſubdiꝛ ratio
(Nō.n.ꝑmittiꝛ eis loqui.i.docere qȯ pertinet
ad doctores ſiue prelatos ⁊ ſuperiores. ⁊ ideo
repugnat ſexui muliebri.tuꝫ ꝓpter defectū in
telligētie.tuꝫ qꝛ mulier naturaliter debet eſſe
ſubiecta viro.ideo ſubdiꝛ (ſed ſubditas eſſe ſi
cut ⁊ lex dicit) Gen.3.ſub viri poteſtate eris.ꝓ
phetia tn̄ q̄tum ad illuminatiōem mentis nō

repugnat ſexui muliebri.⁊ ſic leguntꝛ mlte mu
lieres ꝓphetaſſe.nec ſoluꝫ excludunꝛ ab actu
docendi in eccleſia publice: ſed etiam ab actu
querendi ibidem per moduꝫ diſputationis.iō
ſubdiꝛ (Siquid autem volunt diſcere domi vi
ros ſuos interrogent) vt de auditis in eccleſia
plenius informenꝛ.⁊ cām dicti ſilentij tangit.
cum dicꝛ (turpe eſt aūt mulieri).i.indecens ē
ſibi (in eccleſia loqui) ⁊ per oppoſitū decens ē
eaꝫ tacere in locis publicis. ꝓpter quod in iure
cautū eſt ne mulieres exerceant opus aduocā
di. (An a nobis) Hic ꝯſ̄r exclūdit aliquoꝝ pter
uiā.qꝛ conuerſi de gētilitate poſſent dicere ꝙ
ordinatio apl̄i non eēt bona.eo ꝙ in tēplis ve
neris ⁊ diane mulieres forſitan publice doce
bant ꝙ repellit apo⁹.d. (An a nobis) gentibuſ
(ſermo dei ꝓceſſit) q.d.non.ſed a iudeis quib⁹
date ſunt ſcripture legis ⁊ ꝓphetarum. ⁊ ideo
modus ⁊ ordo doctrine magis eſt deriuandus
a iudeis in gentiles q̄ ecōuerſo (ſi quis aūt vi
deꝛ ꝓpheta eſſe aut ſpūalis (qui poteſt omnia
iudicare). vt dictū eſt ſupra.c.z. (cognoſcat q̄
ſcribo vobis.qꝛ domini ſunt mandata).i.pote
rit cognoſcere qȯ dictat ordinatio non ſoluꝫ ꝓ
ceſſit a me: ſed a deo (ſi quis autem ignorat) ex
negligentia vel malicia illa quē ſcire tenetur
(ignorabitur) a deo (Itaqꝫ) Hic vltimo ponit
concluſioneꝫ intentā.ſ.ꝙ dona ſpūs ſci ſūt ap
petenda.⁊ ꝙ eis vtendū eſt ordinate ⁊ a perſo
nis quas decet vti.iō dicit (Itaqꝫ frēs emula
mini ꝓphetare tanq̄ meli⁹ bonum q̄ loqui li
guis: vt pꝫ ex ſupradictis. verūtn̄ qꝛ loqui lin
guis eſt quoddā bonū.ideo ſubdiꝛ (⁊ loqui lin
guis nolite ꝓhibere) ſucceſſiue. ſꝫ plures ſimꝛ
loquendo (omnia aūt honeſte).i. ꝓut decet vi
ros ⁊ mulieres (et ſecundū ordinē) ad vitandā
confuſionem (fiant in vobis) CXV

Notū vobis facio) Poſtq̄ apo⁹ tractā
uit de ſacriſ ⁊ de gr̄a q̄ ꝯferꝛ in eis.hic
ꝯſ̄r tractat de gl̄a reſurrectōiſ ad quā
finalr ordinanꝛ.⁊ diuidiꝛ i.z.qꝛ p̄ reſurrectōiſ
xp̄i ꝑmittit tractatū.z⁹. ꝓbat ex hoc cōeꝫ reſur
rectōeꝫ hoiuꝫ.ibi.Si aūt xp̄s. Prima adhuc i
z.qꝛ p̄ ꝯmendat doctrinā euāgelicā i cōi.z⁹. de
nunciat q̄ opꝫ ſcire circa reſurrectōeꝫ xp̄i.ibi.
Tradidi.n.Circa pmū dicꝛ (Notū vobiſ facio)
.i.ad memoriā vobis reduco (euangeliū qȯ p̄
dicaui vobis).i.doctrinā euāgelicā c⁹ excellē
tiam oſtendit ex quatuor.p̄ ex eius p̄dicatori
bus qui fuerunt apoſtoli excellentes viri. ⁊ h
tangitur cum dicitur (quod p̄dicaui) ego apo
ſtolus ⁊ alij ſiles mei.z⁹. ex auditorib⁹ q cōiter
receperunt doctrinam euangelicā per orbem
quod eſt ſignū veritatis h⁹ doctrine. ſecundū
ꝙ arguit Auguſtinus.quia ſi per vera miracu
la ē ſic recepta cōiter certuꝫ eſt eam eſſe veriſ
ſimam ⁊ ſanctiſſimam.eo ꝙ dominus non po
teſt eſſe teſtis falſitatis. que teſtificatio ſit
veris miraculis Marci. vltimo. Illi autem

ꝓfecti p̄dicauerūt vbiqꝫ dn̄o coopāte et ſmo
nē cōfirmāte ſequētib⁹ ſignis. Si āt dicaꝛ ꝙ
ſine miraculis fuit ſic recepta.hoc reputāduꝫ
ē maximū miraculū ꝙ tā ardua ⁊ inaudita ⁊
ſupra ſenſū hūanū exiſtētia recepta ſint tā com
muniter nō ſolū a ſimplicib⁹: ſꝫ etiā a ſapientiſ
ſimis ⁊ potētiſſimis viris.Et ſi arguaꝛ cōtra
h de lege machometi falſa q̄ tn̄ a mltiſ eſt rece
pta.Dicēdū ꝙ nō ē ſimile.qꝛ vi armoꝝ p̄ ſibi
multitudinē rudē ſubiugauit ⁊ legē dedit ꝓ
mittēs delitias ⁊ potētiā obſeruatorib⁹ ad q̄
hoies ſūt ꝓni. Fides āt catholica ꝑ xp̄m ⁊ apo
ſtolos p̄dicata mō cōtrario ē recepta.ſ.a pau
ꝑib⁹ eā predicātib⁹ ad pauꝑtatē ⁊ auſterita
tē ⁊ mundi cōtēptū īducētib⁹.⁊ iō nō fuiſſet
recepta a ſapiētib⁹ huius mūdi ⁊ potētib⁹.ſicͭ
videm⁹ īpletū: niſi hoc fuiſſet v̄tute ſignoruꝫ.
⁊ hec receptio tagiꝛ cū dꝛ (qȯ accepiſtis) vos ⁊
alij ſapientes huius mūdi: tūc.n.ſapia maxie
vigebat i grecia. Tertio cōmēdat ex hoc ꝙ ele
uat ad ſupna ibi (In quo ⁊ ſtatis).ſ.ſurſū erecti
ad deū. Quarto ex hoc ꝙ ipa ſola ducit ad be
atitudinē ibi (Per qȯ ⁊ ſaluamini) Ad hoc tn̄
ꝙ ad beatitudinē perducat duo reqrūꝛ. vnuꝫ
ē ꝙ teneaꝛ eo mō quo ab apl̄is ē p̄dicata.ſ. nō
īmitēdo pncipaliter rōib⁹ hūaniſ.ſꝫ auctorita
ti diuīe ⁊ miraculis.iō ſubdiꝛ (qua rōe p̄dica
ueri vobis ſi tenetis) q.d.p̄dicatio mea non ꝓ
ceſſit rōe hūana.ſꝫ diuīa. Secūdū ē ꝙ fides ñ
ſit vacua bonis oꝑib⁹ ſine gbus ē mortua.⁊ ꝑ
ꝯn̄s fruſtra.iō ſubdiꝛ (niſi fruſtra crediditis
Tradidi.n.) Hic ꝯſeq̄nter oſ̄dit quid ſit tenē
dū de chriſti reſurrectōne.⁊ pōit q̄tuor d̄ xp̄o
.ſ.eius mortē ſepulturā reſurrectionē appari
tionē: q̄ ꝑtinēt ad articulos fidei de incarnati
one xp̄i.dicit igiꝛ (Tradidi.n. vobis i pmis).i.
inter pma credēda: qꝛ articuli fidei ſūt princi
pia ex gbus alia credēda deducūꝛ tāq̄ cōclu
ſiōes ex eis elicite (qȯ ⁊ accepi) q.d. hoc aucto
ritate propria nō feci.ſed auctoritate dei . ⁊ q̄
ſint illa ſubdit (qm̄ xp̄s mortuus ē ꝑ peccatiſ
noſtris) nō ſuis Eſa.53. ꝓpter ſcelus ppl̄i mei
percuſſi eū.iō ſubdiꝛ (ſm ſcripturas) ſcilicet
Eſaie ⁊ alioꝝ ꝓphetarū ſpū ſācto loquētiuꝫ.⁊
ſic mors iſta fuit ꝑ peccatis noſtris a deo p̄
ordinata (⁊ qꝛ ſepult⁹ ē) vt veritas mortis ei⁹
ꝓbareꝛ (⁊ qꝛ reſurrexit tertia die) Iſti tn̄ dies
accipiēdi ſūt ꝑ ſinodochē.qꝛ pm⁹ ⁊ terti⁹ non
fuerūt itegri (⁊ qꝛ viſus ē) poſt reſurrectionem
(cephe) ideſt petro Luc. vltio. de apparitioni
bus āt factis mulierib⁹ ñ facit apoſtolus mē
tionem.qꝛ iducit apparitiōes ad cōfirmatōeꝫ
fidei de reſurrectione xp̄i.iō illas tm̄ iducit q̄
facte fuerūt ꝑſonis magis autēticis (⁊ poſtea
.ii.).ſ.apoſtoliſ q̄ apparitō fuit facta poſt dies
octo ſue reſurrectōis thoma p̄ſente Io.20.p⁹uſ
tn̄ apparuerat deceꝫ apl̄is thoma abſente. vt
habeꝛ ibidē.dicit.ii.qꝛ iudas q fuerat.iz.iam
mortu⁹ erat.⁊ Mathias nōdū erat elect⁹ (de

īdē uiſus ē pluſq̄ q̄ngētis fratrib⁹ ſimul) iſta
apparitio fuit facta i galilea Math. vltio i q̄
apparuit apl̄is ⁊ multis alijs (ex quib⁹ multi
manēt vſqꝫ adhuc viuētes) hoc dicit ad maio
rē aſſertionē ſui dicti (qdā aūt dormierūt) mor
te corporali que dꝛ dormitio.qꝛ erāt i ſpe reſur
rectōiſ futur: (deide viſus ē Jacobo) dicūt ali
q ꝙ iſta apparitio fuit i die reſurrectōnis. voue
rat.n. Jacob⁹ ſe ñ comeſturū panē donec vide
ret xp̄ꝫ reſurrexiſſe.⁊ ſic li deide nō iportat or
dinē apparitōis . Alij dicūt ꝙ Jacob⁹ poſt appa
rtōes p̄dictas hūit ſpālem apparitionem ꝓpter
ſpālē deuotionē ⁊ ſilitudinem ad xp̄m (deide
apl̄is oib⁹).ſ.i die aſcēſioniſ Mar. ulti (nouiſ
ſime āt oiuꝫ) p⁹ aſcēſioneꝫ xp̄i i celū (tāq̄ abor
tiuo viſus ē ⁊ mihi) de q̄ viſione dictum ē.9.c.
vocat aūt ſe abortiuū.qꝛ abortiu⁹ dꝛ fet⁹ q na
ſciꝛ extra tp̄us debitū. vl̄ qꝛ cū violētia educi
tur ab utero. vl̄ qꝛ ñ ꝓducꝛ ad debitā quāti
tatē.qꝛ tria de ſe ſētit apl̄s.qꝛ alij renati fuerūt
añ aduētū ſpūs ſācti.ipe āt poſt. Itē alij fuerūt
cōuerſi ſpōte.ipe vo q̄ſi violēter i actu ꝑſecuti
onis fidei Act.9. Itē qꝛ nō reputat ſe ꝑueniſſe
ad ꝑfectionē alioꝝ.⁊ hoc ex hūilitate.d. (Ego
.n.ſum minimus aploꝝ) Et qꝛ ex hūilitate nō
ē mētiēdū iō verificat dictū ſuū.d. (q nō ſum
dign⁹ vocari apo⁹.qm̄ ꝑſecut⁹ ſū eccleſiā dei)
qȯ alij nō fecerūt ⁊ i h mior fuit apl̄is alijs. ſꝫ
ex dei gr̄a fuerit ualde magn⁹.iō ſubdiꝛ (gr̄a
āt di ſū id qȯ ſū) ex me vo nihil niſi ꝑſecutor ⁊
blaſphem⁹ (⁊ gr̄a ei⁹ i me vacua nō fuit).i.ca
rēs oꝑib⁹ bonis (ſꝫ abūdāti⁹ illis oib⁹ labora
ui) Null⁹.n.alioꝝ legiꝛ i tot terris predicaſſe.
nec ꝑ ſuo uictu ſic ꝓprijs māib⁹ laboraſſe.nec
tot tribulatōes i terra ⁊ i mari ſuſtinuiſſe.non
ego āt ꝓpria v̄tute (ſꝫ dei gr̄a mecū) pncipalr
oꝑante.q̄ ſe hꝫ ad libeꝝ ar.ſicut ſeſſor ad equū
iō ſubdit (ſiue.n.ego ſiue illi.ſ.alij apl̄i (ſic p̄di
cauim⁹) ſpū ſācto pncipaliter i nobis oꝑante.
Math.10.ca.Nō.n. vos eſtis q loquimini: ſꝫ
ſpūs patris veſtri q loqtur in vobis (⁊ ſic cre
didiſtis).ſ.ſpū ſācto iteri⁹ uos mouēte ad cre
dendū Jo.6.Nēo pōt uenire ad me niſi pr̄ me
us qui miſit me traxerit eū (Si āt chriſt⁹) Hic
cōſequēter ex reſurrectione xp̄i oſ̄dit genera
lē reſurrectionē futurā.⁊ diuidiꝛ in duas.q̄ꝛ p̄
facit propoſitum.ſecūdo declarat q̄litatem re
ſurgētiuꝫ ibi.Sed dicit. Prima adhuc i duas
qꝛ p̄ oſ̄dit ꝓpoſitū rōe ſūpta ex chriſti reſurre
ctiōe.ſecūdo ex ſāctoꝝ ꝯuerſatōe.ibi. alioqn.
Circa primum facit talem rationem . Si chri
ſtus reſurrexit . ⁊ alij mōtui reſurgēt.ſꝫ xp̄ſ re
ſurrexit ḡ ⁊c.i hac rōe ſic ꝓcedit.qꝛ pmo ponit
conditionalem.ſecundo probat antecedens .
ibi.ſi autē reſurrectio.tertio oſ̄dit ꝯditionalē
eſſe veram.ibi.nunc autem.Circa primū dicit
(Si autem chriſtus predicatur ꝙ reſurrexit a
mortuiſ) ⁊ accipitur hic ſi pro quia.q.d.quia h
predicatur a me ⁊ ab alijſ apoſtolis (quomodo

quidam dicunt in vobis q̄ꝛ reſurrectio mor-
tuoꝝ non eſt).i.non erit.q.d.male dicunt.qꝛ ſi
p̄mum eſt verum ⁊ ſcd̄z. vt poſtea declarabit
(Si autem reſurrectio) Hic ꝓbat antecedens
.ſ.ꝙ chriſtus reſurrexit.d.(Si autem reſurre-
ctio mortuoꝝ nō eſt).i.nō erit in futuro tanq̄
īpoſſibilis de preterito.qd̄ oſtendit falſum:ad
duplex incōueniens ducendo.p̄mum eſt ꝙ p̄-
dicatio apl̄oꝝ eſſet vana.id̄ dicit (Si autē xp̄s
non reſurrexit inanis eſt p̄dicatio noſtra) qd̄ ē
īpoſſibile cum ſit operibus diuine virtutis con
firmata. Scd̄m incōueniens eſt ꝙ fides corin
thiorum eſſet falſa.ideo ſubditur (inanis eſt fi
des v̄ra) quod eſt impoſſibile eadez rōne qua
⁊ p̄mum. Conſequenter oſtendit conſequentiā
p̄mi incōuenientis.d.(Inuenimur autē) nos
p̄dicatores euangelij (falſi teſtes dei) aſſeren-
do quod non fecit.qꝛ aſſerimus ꝙ reſuſcitauit
xp̄m hominem qd̄ non eſt veꝝ (ſi mortui nō re
ſurgunt).i.ſi impoſſibilis eſt reſurrectio mor-
tuoꝝ: quia humanitas xp̄i eiuſdem ſpeciei eſt
cum alijs hominibus. vlterius ꝓbat ꝯn̄tiam
alterius incōuenientis.d.(ꝙ ſi xp̄s non reſur
rexit vana eſt fides v̄ra).ſ.ſine effectu bono.
quia nulla falſitas purgat a peccato.ideo ſub
dit.adhuc.n.eſtis in peccatis v̄ris) a quibus n̄
eſtis mundati per fidez xp̄i: ſi xp̄s non reſurre
xit.⁊ ſic ꝯcludit vlteri⁹ (ergo ⁊ qui dormierūt)
ideſt mortui ſunt (in chriſto) ideſt ī fide chriſti
(perierunt) quod tamē eſt incōueniens. eo ꝙ
ſanctiſſime vixerunt.⁊ omnis ratōabiliter lo-
quens dicit opera talis vite a deo remuneran
da eſſe.⁊ maxime debebat eē inconueniens co
rinthijs qui fidem catholicam ſuſceperant.q̄-
bus ſcribebat apoſtolus. Sꝫ qꝛ poſſet aliquis
dicere ꝙ hec remuneratio fit in p̄nti vita ⁊ nō
in alia.ſicut dixerunt amici iob: vt ibidez fuit
declaratum.id̄ excludit hoc apoſtolus.d.(ſi ī
hac vita tm̄ in chriſto ſperantes ſumus) expe-
ctantes ab eo hic remunerari (miſerabiliores
ſumus omnib⁹ hominibus) qui ad minus ꝑ-
fruunt̄ bonis huius vite.nos autem patimur
mala.in p̄mitiua eccleſia fideles m̄lta ſuſtine-
bant aduerſa. Sꝫ ꝯ̄riuz huius poſſet argui de
multis philoſophis: qui voluptates et diuiti
as hui⁹ vite ꝯtēpſerunt ⁊ cum hoc reſurrectio
nem mortuoꝝ negabant: nec tamē dicunt̄ mi
ſerabiliores eſſe alijs hominibus.ſꝫ meliores.
Dicendum ꝙ non eſt ſimile d̄ ipſis ⁊ xp̄ianis.
qꝛ ph̄i fecerūt hoc ꝓpter maiora bona ꝯſequē-
da.ſ.v̄tutes intellectuales ⁊ morales in quib⁹
ꝯſiſtit cognitio veritatis ⁊ ꝯſecutio pollitice feli
citatis.hoc aūt non poteſt dici de chriſtianis q̄
ꝯfitēt̄ xp̄m reſurrexiſſe a mortuis.qd̄ falſuz eſ-
ſet ſi reſurrectio eēt īpoſſibilis.falſitas aūt eſt
malū īntellect⁹: ſic veritas eſt eius bonū (Nūc
aūt) Hic apoſtolus ꝓbat cōditōnalē ſupra po
ſitā eē veraz.ſ.ꝙ ſi xp̄s reſurrexit ⁊ mortui re
ſurgēt: ⁊ diuidit̄ ī tres ꝑtes qꝛ p̄mo ꝓbat apo-
ſtolus ꝓpoſitū.ſecūdo declarat quoddā adiū-
ctū ibi. Deide. Circa primū facit talē rationez
Reſurrectio chriſti ē ſufficiēs cauſa effectiua
noſtre reſurrectionis.poſita aūt cā ſufficienti
ponitur ei⁹ effect⁹ de neceſſitate ſi ſit cā agens
de neceſſitate nature.ſi aūt ſit cā agens volū-
tarie ſicut eſt ī propoſito ponitur effectus ſecū
dū diſpoſitionē volūtatis.⁊ id̄ reſurrectō mor
tuoꝝ erit ī fine mūdi: ſicut chriſtus īq̄ꝫtū de⁹
diſpoſuit ab eterno ſua uolūtate ⁊ exequetur
inq̄ꝫtuz hō quia humanitas chriſti eſt īſtrumē
tū diuinitati ꝯiunctū: per quā ſicut ꝑ īſtrumē
tū fiet reſurrectio mortuoꝝ.⁊ hoc eſt qd̄ dicit̄.
(Nūc autē chriſtus reſurrexit a mortuis) uir
tute diuinitatis (primitie ⁊c̄) nec obſtat ꝙ ali
qui ut Lazarus ⁊ aliqui alij prius fuerunt re
ſuſcitati.qꝛ illa reſurrectio fuit ad vitā morta
lē.propter quod poſtea ſūt mortui.ſed chriſtus
primus reſurrexit ad vitā īmortalez propter
quod illa fuit prima vera reſurrectio.qꝛ fuit
ī corpore īmortali ⁊ glorioſo. Si aūt cōtra obij
ciatur ꝙ Math.16.dicitur ꝙ paſſo chriſto m̄l
ta corpora ſanctorū reſurrexerūt ⁊c̄.dicēdū ꝙ
hoc ibi per anticipationē dicitur.qꝛ illa reſur
rectio fuit poſt chriſti reſurrectionē.ſicut patz
ibidē ubi ſubditur.⁊ exeūtes de monumentis
poſt reſurrectionē eius ⁊c̄. Illud autem quod
eſt primū ī aliquo genere eſt cā aliorum.ſicut
ignis qui eſt p̄mū calidū formaliter cāt cali
ditatē in alijs. ⁊ ideo reſurrectio chriſti eſt cā
reſurrectionis aliorū. Nec poteſt dici ꝙ ſit cā
inſufficiēs ratione deitatis. quia illa ē virtutis
īfinite.⁊ illa eſt cauſa principalis reſurrectōis
humanitas autem inſtrumentalis cōiuncta.
ideo ſubditur (quoniam quidem per hominez
mors) ſcilicet per Adam (⁊ per hominem re-
ſurrectio mortuorum) ſicut enim mors īducta
ē ꝑ hominē p̄mū.ita ꝯueniens fuit ut natura
humana reduceretur ad uitaz per hominem
chriſtum.cuius humanitas eſt deitatis īſtru
mentum coniunctum. Non autem facit men-
tionem de Eua.qꝛ per illā nō fuit mors indu-
cta niſi tantum ſuggerendo Ade comeſtionem
ligni uetiti.unde ſi Adaz ſteriſſet Eua peccan
te peccatum originale non fuiſſet inductum
(vnuſquiſq; autem) Hic apoſtolus declarat
duplex adiunctum.primum eſt reſurrectōis
ordo qui tangitur cum dicitur (vnuſquiſq; au
tem in ſuo ordine) ſupple reſurget (primitie
chriſtus) reſurrectio enī chriſti prior eſt tem-
pore et dignitate inter alios autem qui reſur-
gent in fine mundi non eſt ordo temporis. qa
omnes ſimul reſurgent ſecundum quod dici-
tur infra.eodem capitulo in momento in ictu
oculi ⁊c̄.ſed erit ibi ordo dignitatis.quia mar-
tyr reſurget vt martyr.⁊ apoſtolus ut apoſto
lus.⁊ ſic de alijs de quibus ſubditur (deinde)
.i.poſt xp̄m tēpore ⁊ dignitate (hi q̄ ſūt xp̄i).i.
mēbra ipi⁹ per fidem charitate formataz qui
in aduentū eius crediderunt).i.p̄mꝰz quo ve-
nit in carnē.⁊ ſcd̄m quo veniet ad iudiciū (de-
inde) Hic declarat ſcd̄m.ſ.reſurrectōis finez.
⁊ p̄ q̄ꝫtum ad ꝯſecutōem boni.2°.q̄ꝫtuz ad amo
tionem mali.ibi. Oportet aūt. Quātum ad pri
mum dic̄ (Deinde).i.poſt hoc (finis).ſ.reſurre
ctōis erit.⁊ iſte finis nō erit in hoc ꝙ viuāt vi
ta corꝑali voluptuoſa vt iudei ⁊ ſarraceni fin
gunt.talis.n.ſm̄ ph̄m p̄ Ethi.eſt vita pecudū
ꝓpter qd̄ in ea ꝯſiſtere nō poteſt felicitas hū̄a
na: ſꝫ in clara dei viſione.⁊ fruitōe q̄ ꝯueniūt
homini ſcd̄m illud qd̄ ē in eo ſummū.ſ.volūta
tē ⁊ intellectū ⁊ reſpectu optimi obiecti.id̄ ſub
dit (cū tradiderit regnū deo p̄ri).i.cuz xp̄s ad
duxerit fideles in quib⁹ regnat ad claꝝ aſpec
tum ſui creatoris. Et quia miniſteriuz angelo
rū ordinat̄ ad hoc vt fideles beatitudinē cōſe
quantur.ideo tunc ceſſabit illud miniſterium
ꝓpter quod ſubdit̄ (cū euacuauerit omnē p̄n-
cipatum ⁊ poteſtatem ⁊ virtutem) tamē rema
nebunt ordines angeloꝝ diſtincti quātum ad
eminentiam glorie ſcd̄m hierarchias ⁊ ordīes
Nominat aūt iſtos tres ordines.quia ſunt ſu
periores quantum ad illos quoruz officia exe
cutionem īportāt circa hec inferiora.⁊ ſub p̄n
cipatib⁹ intelliguntur archangeli ⁊ angeli cu-
ſtodie ſingulorum hominum deputati (Opor
tet aūt) Hic declarat finem reſurrectionis q̄ꝫ-
tum ad amotionem mali.tunc eniz amouebit̄
malum culpe per punitionem iuſtam malorū
⁊ quātuz ad hoc dicit̄ (Oportet autē illum re
gnare donec oēs inimicos ponat ſub pedibus
eius) non tm̄ tunc deſinet regnare.quia hic do
nec non facit excluſionem futuri regni. ſicut
Math.1.dicit̄ de ioſeph ⁊ Maria ꝙ non cog-
noſcebat eam donec peperit filium ſuz p̄mogeni-
tum.tunc amouebit̄ maluz pene.ideo ſubdit̄
(Nouiſſime aūt inimica deſtruet̄ mors) qꝛ re-
ſurrectio erit ad vitaz īmortalez cum qua nō
poteſt mors ſtare.ad declarationē preditoruz
ſubdit (omnia enim ſubiecit ſub pedibus ei⁹)
hoc.n.ſcriptum eſt de xp̄o.pſalmo.8.⁊ ibidem
declaratum fuit. ꝓpter quod oportet illud im
pleri in ꝯſumatōne finali (cū aūt dicat oīa ⁊c̄)
q.d.nihil erit tunc excluſum a ſubiectōne ſub
xp̄o homine (p̄ter eum qui ſubiecit) xp̄s enim
inq̄ꝫtum hō minor eſt p̄re deo. id̄ ſubdit̄ (tunc
filius ſubiect⁹ erit ⁊c̄) (vt ſit de⁹ omnia in oī-
bus).i. vt oībus appareat ꝙ omnis poteſtas
⁊ dignitas omnibus inſit a deo.in quo eſt ratō
vltime beatitudinis (Alioquin) Hic ꝯ̄r reſur
rectōem ꝓbat ꝑ ſcōꝝum vitam.⁊ diuidit̄ in.2.
ꝑtes.qꝛ p̄ ponit ꝓbationem.⁊ 2°. quandā mo-
nitionē.ibi. Nolite. Primuz exponitur dupl̄r.
Uno mō dicunt aliqui expoſitores ꝙ tūc erāt
aliqui credentes ꝙ baptiſmus receptus ab ali
quo viuente valeret mortuo: ⁊ ſic faciebāt ſe
pluries baptizari ſcl̄ ꝑ ſe ⁊ alias ꝑ amicis ſuis
defunctis. Et ſecundum hoc dicit apoſtolus
(Alioquin).i.ſi reſurrectio non erit (quid faci-
ent qui baptizantur ꝑ mortuis).q.d.nihil ꝓfi
ciet eis. Sꝫ quia nō videtur probabile ꝙ apo
ſtolus in ſua probatione ꝓcedat ex aliquoruz
errore.quia non eſſet probatio ſimpliciter.ſed
tantuz ad illos errantes dicendo illos ad illō
quod habebant pro īcōuenīēti. Id̄ al̄r exꝑōit̄
quod dicitur hic (ꝑ mortuis) ideſt pro peccatis
mortalibus que ſunt opera mortua pro quib⁹
abluendis recipitur baptiſmus.qui tamē nō
ꝓficeret ſi non eſſet reſurrectio.ad hoc eniz re
cipitur: vt a peccatis mundatus ſit vita beata
dignus. Conſequenter ducit ad aliud incōue
niens.ſ.ꝙ chriſtiani quibus tunc ſcribebat fru
ſtra ſuſtinerent tribulationes hui⁹ mundi ſi
non remunerent̄ in alia vita.ideo dicit (vt qd
⁊ nos).ſ.chriſtiani (periclitamur oī hora) tunc
enim xp̄iani frequenter ducebant̄ ad tormen
ta (quotidie morior).i.ꝑiculis mortis me expo
no (ꝓpter gloriaz v̄ram fratres).i.ꝓpter glo-
riā in vobis acquirendam (quā hēo in xp̄o).ſ.
in certa ſpe per reuelatōem xp̄i.2.Thi.4. Re
poſita eſt mihi corona iuſticie ⁊c̄. Ulterius du
cit ad tertiū incōueniens.ſ.ꝙ hoīes current ſi
ne freno ſicut beſtia ad delectabilia hui⁹ vite.
quod ē magnuz inconueniens dignitate natu
re hūane.ſi non ſit alia vita in q̄ ꝓ bonis ⁊ ma
lis reddant̄ pene ⁊ p̄mia. Et ſcd̄m hoc dicit (ſi
ſcd̄z hoīez).i.ſcd̄m rōem q̄ differt hō a beſtijs
(ad beſtias pugnā epheſi).i.ad hoīes reſurre-
ctōem negantes.⁊ ꝑ ꝯn̄s beſtial̄r viuentes (qd
mihi ꝓdeſt ſi mortui nō reſurgūt) q.d.nihil.ſꝫ
magis videret̄ eē currēdū cū eis ad volupta-
tes h⁹ vite.dicēdo cū eis (Māducem⁹ ⁊ bibā⁹
.i. uoluptuoſe uiuamus (cras.n.).i.cito (mo-
riemur) ideſt totaliter deficiem⁹ ſicut beſtie.
vnde in perſona talium dicitur. Sap.2. Um-
bre tranſitus eſt tempus noſtrum ⁊c̄.⁊ ſequit̄.
venite ergo ⁊ fruamur bonis huius ⁊c̄ (Noli-
te) hic ex predictis ponit quandam monitio-
nem.⁊ p̄ quantum ad infirmos dicens. (Noli
te ſeduci (a negātibus reſurrectionē currēdo
cum eis ad vite voluptatē ſine freno (corrum
pūt bonos mores colloq̄a mala) ⁊ maxie que
inducūt homines ad preſentis vite delectabi
lia.ad que pronitatem habēt ex corruptiōe na
tura humana.2°. ponit monitionē q̄ꝫtū ad ꝑfe
ctos dicēs (euigilate iuſti).i. vos perfecti ſitis
ſolliciti vitare pcc̄ꝫ.nō ſolū ī uobis ſꝫ ēt ī alijs
q̄ ſūt īꝑfecti d̄ q̄b⁹ ſubdit̄ (Ignorātiā.n.d̄i q̄dā hn̄t
min⁹ recte ſapiētes d̄ reſurrectiōe (ad reuerē-
tiā vobis loquor).i.ad verecūdiā v̄raz ut ꝑ hoc
ſitis magis ſolliciti.qꝛ defect⁹ īferioꝝ redūdat ī
verecūdiā ſuꝑioꝝ (Sꝫ dicet) Poſtq̄ꝫ apl̄s ex re-
ſurrectiōe xp̄i oñdit reſurrectionē aliorū. hic
conſequenter oſtendit qualitatez reſurgentiū
Circa quod ſciënduz ꝙ aliqui concedentes re
ſurrectionem futuraz dicebant eaz fore ad cō
ſimiles actus ⁊ vitam ſicut in vita p̄nti. vnde

quidam pbi dixerunt, poſt annum magnum q
ptinet. 36. milia annoꝝ ſolariuꝫ plato reſurgẽ
habiturus eaſdẽ ſcholes quas habuit aliquã
do athenis ⁊ eoſdẽ ſcholares. Alij vo. ſ. iudei ⁊
ſarraceni: ſꝫ in aliquo differunt. tñ in hoc ↄue-
niunt ꝙ dicunt reſurrectõem fore ad vitã aia
lem delectabilib⁹ carnis vtentẽ. nõ tñ oio ad
actus ↄſimiles. qꝛ tunc erit vita viuens volu
ptatibus carnis ſine ĩpedimento. Ex pſona igi
tur talia dicentium mouet apl's qõnem dicẽs
(Sꝫ diceret aliquis) male ſentiens de reſurre
ctõe (Quõ reſurgent mortui?) hoc dicebãt illi
q reputabant illam impoſſibilem (Quali autẽ
corpore venient) vtẽdo delicijs carnalib⁹ ſicut
nunc aut ꝑ alium modum (inſipiens) Hic ↄñr
ſoluit vtranqꝫ queſtionem. ⁊ ꝓ ſcdam. 2ᵒ. pmã.
ibi. Ecce miniſteriũ. Solutio pme queſtionis
ſtat. in hoc ꝙ reſurget idẽ corpus numero. quo
ad ſubſtantiã. ſed hẽbit aliam qualitatem. Et
diuiditur in duas ptes. qꝛ ꝓ oſtendit ꝓpoſituꝫ
2ᵒ que ſit differentia qualitatis. ibi. Semina-
tur. Prima adhuc in duas. nam intentũ decla
rat dupliciter apoſtolus. ꝓ per exemplũ. 2ᵒ per
rationem. ibi. Si eſt corpus. pma adhuc in. 2.
qꝛ ꝓ inducit exempla eiuſdem ſpẽi. 2ᵒ alterius
ſpẽi ibi. Non omnis caro. Circa pmũ ponit ex-
emplum de grano ſeminato. ex quo ſurgit aliud
granum eiuſdem ſpẽi. non tñ eodem mõ ad or-
natum. qꝛ pmuꝫ eſt nudum. ſcdm palea optũ.
⁊ ꝑ incrementũ pululat ꝓcedẽdo de herba ad
pfectõem. ⁊ hoc eſt quod dicit (Inſipiẽs tu qd
ſeminas ⁊c̃) ⁊ pꝫ lr̃a. Sciendum tñ ꝙ apoſtol⁹
non intendit ꝙ ſit ſimile in reſurrectõe qͣtum
ad hoc ꝙ fiat virtute nature ſicut dicta pullu
latio. ſed in hoc valet exemplum apoſtoli. qꝛ ſi
natura poteſt idem ſpecie repare ⁊ ſub altera
conditione. multo fortius deus qui ẽ virtutis
infinite poteſt idem numero repare qͣtum ad
ſubſtantiã. mutata qualitate. Et qꝛ opus natu
re eſt opus dei naturaꝫ dirigentis. ideo ſubdi-
tur de grani pullulatione (Deus autẽ dat illi
corpus ſicut vult) ex hoc. n. ꝙ videmus ſagit-
tam recte tendere ad ſignum que tñ caret ĩtel-
lectu: arguimus ꝙ ab aliquo intelligente diri
git. ita ex hͦ ꝙ naturã videmus tendere ad cer
tũ finẽ quẽ ñ cognoſcit arguim⁹ ꝙ dirigit a cogno-
ſcẽte (⁊ vnicuiqꝫ ſeminuꝫ ꝓpꝛium corpus) in
qͣtitate ⁊ figura ⁊ ſilib⁹ ſcdꝫ determinatã natu
rã ſpeciei (Non omnis) Hic ↄñr declarat ꝓpo-
ſitũ per exempla diuerſaꝝ ſpẽrum. ⁊ ꝓ cõparã
do corpa terreſtria ad inuicem. 2ᵒ celeſtia ad
terreſtria. ibi. Et corpa. 3ᵒ celeſtia ad inuicẽ. ibi
Alia claritas. Circa pmuꝫ dicit (Non oĩs caro
eadeꝫ caro) qꝛ ſunt diuerſaꝝ ſpecierũ: vt pꝫ de
carne hoĩs pecoris ⁊ auis. ⁊ tñ eſt eadem mate
ria. qꝛ illa eadeꝫ materia que eſt ſub forma pe
coris vel auis fit per nutrimẽtũ ſub forma ho
minis. ⁊ hoc eſt quod dicit (ſꝫ alia hoĩum ⁊c̃)
Et hoc concludit ꝙ cum hoc fiat vtute nature

virtute dei poterit fieri ꝙ caro morientis ⁊ re
ſurgentis erit eadeꝫ idẽtitate nature: ſꝫ alteri
us glorie (Et corpora) Hic exemplificat ↄpan
do corpa celeſtia ad terreſtria que ↄueniunt i-
qͣtum corpora. qͣtitas. n. eſt eiuſdeꝫ rõis i his
⁊ in illis. tñ differunt in qualitatibus ſuis. Et
ex hoc concludit ꝙ eadem erant corpora mori
entiũ ⁊ reſurgentium. tamẽ aliaꝝ qualitatum
⁊ pꝫ lr̃a hoc excepto (Sꝫ alia quidem celeſtiũ
gloria). i. decor ⁊ ornatus corpoꝝ celeſtium (⁊
alia terreſtriũ) (Alia claritas) Hic exemplifi-
cat compando ad inuicẽ corpora celeſtia. ſ. ſtel
las que differunt in claritate. ⁊ tñ ↄueniunt in
hoc. qꝛ omnes ſunt celeſtis nature put diſtin-
guit cõtra elementarẽ. ⁊ ſimiliter corpora mo-
rientiũ ⁊ reſurgentium erunt eiuſdem nature
ſꝫ alterius glorie. per hoc aũt quod dicit (Alia
claritas ſolis) itelligit claritas chriſti (alia lu
ne). i. virgis marie (alia ſtellaꝝ). i. alioꝝ ſcõꝝ
Et qꝛ ſcdm diuerſa merita varie pticipabunt
lumen glorie ſubditur (Stella. n. a ſtella dif-
fert in claritate ⁊c̃) Aduertenduꝫ tamẽ ꝙ oĩa
iſta exempla poſita deficiunt a ꝓpoſito. qꝛ nõ
habent idẽtitatem ſpecificam vl̃ numeralem
vt pꝫ ex dictis. corpus aũt reſurgens hꝫ idẽtita
tẽ nũeralem ad ꝑus mortuuꝫ. exempla. n. non
ponuntur. quia ita ſint. ſed vt ſentiat qui adi-
ſcit. vt per exemplum ſibi cognituꝫ. mãu duca
tur ad intelligenduꝫ qualiter idẽ corp⁹ nume
ro reſurget. differens tñ ſcdm qualitates (Se-
minat) Hic ↄñr oſtendit gloriam corporis reſur
gentis. ⁊ mortui qͣtum ad quatuor dotes cor
poris glorioſi. d. (Seminat in corruptione). i.
in terra ſepelitur corpus corruptibile. vel (Se
minatur). i. per naturam generat (ſurget in in
corruptione). i. corpus reſurgens habebit icor
ruptibilitatem ꝑ dotem ĩpaſſibilitatis (Semi
nat in ignobilitate). i. corpus obſcurum ⁊ vile
(ſurget ĩ gloria). i. corpus habens dotem clari
tatis (Seminat in infirmitate). i. corp⁹ ab aia
de difficili mobile. qꝛ corpus quod corrumpit
aggrauat aiam Sap. 9. c. (ſurget in virtute). i.
nobilitate. ſ. ſcdm voluntatem aie per dotem
agilitatis (Seminat corpus aiale). i. groſſum
ĩpotens eſſe cum alio corpore non glorioſo (ſur
get corpus ſpũale). i. potens eſſe cum alio cor-
pore non glorioſo: ſicut ſuo modo ſpiritus ſimul
eſt cum corpore. Et hoc erit per dotẽ ſubtilita-
tis: vt dicunt aliqui. Alij vo dicunt ꝙ hoc non
erit ꝑ dotem ſubtilitatis. ſed per aſſiſtentiã di
uine vtutis hoc facientis. qui vo melius dicũt
qͣtum ad hoc diffuſius hꝫ tractari. 4. ſnĩa-
rũ. In ſtatu vero reſurrectõis ceſſabunt opa-
tiones aiales. ſ. generatio. nutritio. ⁊ augmen-
tum: ⁊ corpus abſqꝫ fatigatione ſeruiet aie in
ſpũalibus operibus. ⁊ ſcdm hoc etiam põt dici
ꝙ corpus quod nunc eſt aiale. i. ſeruiens i ope
ribus animalibus. tunc erit ſpũale. i. ſeruiens
in opibus ſpũalibus. Sciendũ etiaꝫ ꝙ qͣtuor

dotes dicte non inſunt corpori glorioſo. ex com
poſitione corporis celeſtis vt dixerunt aliqui:
ſed ex gloria anime in corpus redundante ſm
ꝙ dicit Auguſtinus ad dioſcorũ. Ex hoc ãt
ꝙ anima perficit corpus videmus in preſenti
quattuor prouenire corpori. ſ. eẽ conſeruari a
corruptione. recedente enim anima corpus ex
pirat ⁊ marceſſit. i. de anima. pulchritudinem
ſeu claritatem ⁊ etiam motum amittens. ⁊ qͣn-
to aia magis perficit corpus. tanto quattuor
hec inſunt corpi perfectius. In ſtatu vero bea
titudinis aia perficiet corp⁹ ĩ ſupremo. ꝓpter
qd dabit ſibi eẽ ſpũale dicto mõ. ⁊ icorruptibi
litatẽ. claritatẽ. ⁊ agilitatẽ (Si eſt corp⁹) Poſt
qͣꝫ declarauit apl's identitatẽ corporũ reſurgẽ
tiũ qͣtum ad naturam. ⁊ differentiam qͣtũ ad
qualitates per exempla. Hic conſequenter idẽ
oſtendit per rationem que talis ẽ. Duo ſũt pri-
cipia generis humani. vnum ſecundũ vitã na
ture. ſ. Adam. Aliud ſecũdũ vitã gr̃e. ſ. xp̃us. ſi
igitur aialitas ⁊ eam cõſequẽtia que reſpiciũt
vitam nature deriuantur ad oẽs per Adã. mul
to fortius ſpũalitas reſpiciens vitã gratie de
riuabitur ad oẽs ſufficienter ꝑ xp̃m. q̃ ſpũali-
tas hic inchoatur per gratiã. ⁊ in futuro cõſu-
mabitur per gloriã in corpus redũdãtẽ ꝑ quat
tuor dotes modo perdicto. ⁊ hoc ẽ qd dicit (Si
eſt corpus aiale) ⁊ accipitur ſi pro qꝛ (ẽ ⁊ corp⁹
ſpũale) qꝛ iam eſt in xp̃o qui reſurrexit ĩ corpe
glorioſo ⁊ in alijs in futuro erit (ſicut ſcriptuꝫ
ẽ) Gen. 2. (factus eſt prim⁹ hõ Adã in aiam vi-
uentem). i. vitã aialem corpi dantẽ (nouiſſim⁹
Adã). i. xp̃s qui dicitur nouiſſimus Adã. quia
poſt xp̃m non erit aliud principium vite hũa-
ne (in ſpiritum viuificantem) qꝛ ſicut Adã cõ-
ſecutus eſt perfectionem ſui eſſe per animã in
formantem. ita xp̃s pfectionẽ ſui eẽ in qͣtũ hõ
per ſpiritus ſancti plenitudinem. Et qꝛ aia nõ
viuificat niſi proprium corpus. iõ Adã ſolum
factus eſt in aiaꝫ viuentem. ſed non viuifican
tem alios. xp̃s autem in ſpiritum viuentem et
viuificantem. qꝛ ſpũs eſt qui viuificat. cui⁹ ple
nitudo fuit in xp̃o non ſolum ad ſufficientiam
pro ſe. ſed etiam per redundantiaꝫ in alios. Et
qꝛ ordo nature eſt procedere ab imperfecto ad
perfectum in natura humana. iõ ſubdit (Sed
non prius qd ſpũale ẽ ⁊c̃) vñ cõiter in antiquis
primogeniti fuerunt aiales. vt pꝫ de Cai Eſau
Iſmahele ⁊ multis alijs. Ratio quare primus
homo factus eſt in aiaꝫ viuentem tãtuꝫ ſubdi
tur cum dicitur (Primus hõ de terra) ſupple
formatus eſt Gen. 2. (terrenus). i. aialis (ſecũ-
dus hõ). i. xp̃s (de celo) ſupple formatus ẽ: nõ
qꝛ habuerit corpus celeſte vt dixerũt maichei
ſed qꝛ deitas cui vnitum eſt corpus illud de ce-
lo venit per effectum nouum. ⁊ prior ẽ qͣꝫ corp⁹
(Qualis terrenus: tales ⁊ terreni). i. ab Adam
carnaliter deriuati ſunt carnales: ſꝫ a xp̃o ſpũa
les: vita vero ſpũalis ẽ vita celeſtis. ꝑꝑ ꝙ cõ-

cludit (Igit ſic portauim⁹ imaginẽ terreſtris)
per peccatum qd fac nos ſimiles Ade trãſgreſ-
ſori (portemus ⁊ imaginem celeſtis) per vitam
gr̃e. xp̃o nos cõformãtis. qꝛ aliter nõ poſſum⁹
ad beatitudinẽ ꝑuenire. ꝑꝑ qd ſubditur (Hoc
dico frẽs). q. d. niſi portetis imaginẽ xp̃i ꝑ gr̃aꝫ
que ẽ qͣdã ichoatio vite celeſtis: nõ poteritis ad
regnũ glie ꝑuẽire (qꝛ caro ⁊ ſãguis). i. homines
dediti vitijs ⁊ delicijs (regnũ dei ñ poſſidebũt)
qꝛ nec ad illud intrabunt. Apoc. 21. Non intra-
bit in ea aliquid coinquinatuꝫ (neqꝫ corruptio
incorruptelã poſſidebit) qꝛ corpus qd imortale
reſurget vltra corruptiõi nõ poſſidebit. Ro. 8
Ipſa creatura liberabit a ſeruitute corruptio-
nis ⁊c̃ (Ecce myſteriũ) Hic ↄñr ſoluit ſecunda
qõ. ſ. de reſurrectiõis ordine ⁊ mõ. ⁊ diuidit in
tres partes. qꝛ ꝓ ponit qõis ſolutio. 2ᵒ ſolutõis
ↄfirmatio ibi. Cũ ãt. 3ᵒ vtilis monitio ibi. Ita-
qꝫ. Prima adhuc in tres. qꝛ ꝓ ponit reſurgẽtiũ
diuerſitas. 2ᵒ tp̃is vnitas ibi. In momẽto. 3ᵒ re
ſurrectionis neceſſitas ibi. Oportet aũt. Circa
ꝑ⁹ ſciendũ ꝙ lꝫ reſurrectio ſit cõis oĩb⁹: nõ tñ
reſurrectionis modus ſiue termin⁹. qꝛ ſoli bo-
ni reſurgent in corpore glorioſo per dotes: ⁊ hͦ
eſt qd dicit apoſtolus (Ecce myſteriũ vobis di
co). i. rẽ grandẽ ⁊ difficilẽ ad capienduꝫ (Oẽs
qdẽ reſurgem⁹) tã hõi qͣꝫ mali (ſꝫ ñ oẽs immuta-
bimur) de ſtatu aialitatis ad ſtatũ ſpũalitatis ꝑ
dotes corpis mõ ꝑdcõ (In momẽto) Hic ↄñr põi
tur circa reſurrectionẽ tp̃is vnitas ſiue breui-
tas. Circa qd ſciendũ ꝙ momentũ dupl'r acci-
pit. vno mõ ꝑ nunc indiuiſibili: aliqñ ꝑ breui
tp̃e quaſi ipceptibili: ⁊ idẽ dicẽdũ de ictu oculi
qꝛ ſi accipit ꝑ apertione palpebre. fit in tp̃e val
de breui: ſi ãt ꝑ ipſa viſione fit in inſtanti indi-
uiſibili: ⁊ vtrunqꝫ ↄcurret in reſurrectione: qꝛ
collectio pulueꝝ que fit in miniſterio angelico
ꝑ motũ localẽ fiet in tp̃e qͣſi iperceptibili: ſed re
formatio corporis ⁊ vnio aie ad ipm fiet virtu
te diuina ⁊ in inſtanti. Et hͦ ẽ qd dr̃ (In momẽ-
to in ictu oculi) fiet reſurrectio dicto mõ per hͦ
excludit error lactantij dicentis reſurrectõeꝫ
nõ eẽ futurã oĩum ſil. ſed martyres añ alios re
ſurgent per mille annos. ⁊ tunc xp̃s deſcendet
⁊ poſſidebit cũ eis corporale regnuꝫ irlm mille
annis (In nouiſſima tuba). i. in voce xp̃i dicẽ-
tis. ſurgite mortui ad iudiciũ. ⁊ dr̃ hic tuba ad
ſilitudinẽ tube veteris teſtĩ: cuius vox erat ad
quatuor. ſ. ad ↄuocandũ ↄſiliũ: ad pugnandũ:
ad ſolẽnizandũ feſtũ. ad caſtra mouenduꝫ: ad
vocẽ. n. xp̃i tunc ↄgregabunt oẽs ad iudicium
creature inuitabunt ad pccõres ipugnanduꝫ
Sap. 6. pugnabit ꝑ eo orbis terraꝝ ↄ iſenſatos
Et angeli ad ſolẽnizandũ glorie feſtũ. Moue-
bunt tunc caſtra. qꝛ mali ibunt in ſuppliciũ. ⁊
iuſti in gaudiũ ad vocẽ xp̃i dicentis ipſis. Ite
⁊c̃. ⁊ iuſtis. venite ⁊c̃. Math. 25. Deitas tñ xp̃i
erit reſurrectiõis cã principalis. hũanitas in-
ſtrumẽtalis. ⁊ qꝛ poſita cã ſufficienti. ponitur

effectus.iō ſubditur(Canet enī tuba ꝛ mortui
reſurgent incorrupti).i.ſine diminutione mē/
broꝝ.qcqd enī ptinet ad integritatem nature
oībus dabitur vt cōius dr̄.ſꝫ qđ ptinet ad glo
riam dabit̄ tātū electis.iō ſubditur(ꝛ nos im/
mutabimur) de ſtatu.ſ.miſerie ad ſtatū glorie
(Oportet enī) Hic ꝯñr oſtendit̄ reſurrectōnis
neceſſitas que accipit̄ ex tribus.i.ex pfectione
nature hūane que nō ēēt pfecta niſi aīa ſit cor/
pori cōiuncta.pp qđ ſepari ē aīe p accidens.ꝛ
cōtra eius naturalē inclinationē nullū tale ār
pōt eē perpetuū.2°. ex ipletione diuine iuſticie
.ſ.vt corpus ſimul puniat̄ cū aīa ꝛ pmietur.ſic̄
aīa peccauit i corpe ꝛ in eo meruit.3°. ex cōfor/
mitate mēbroꝝ ad caput xp̄m.ſ.q̄tū ad elec/
tos.q reſurrexit p iteratā vnionē aīe ad corp⁹
Nec obſtat dictū phi.2. de generatōe.ſ.ꝙ illa
quoꝝ ſubſtātia corrūpitur nō redeunt eadeꝫ
numero ſed ſolū ſpecie.qꝛ logt̄ de redeūtib⁹.p
motū ꝛ viam nature.ꝯ illos qui dicebāt eadeꝫ
numero p naturā poſſe iterari.ds aūt hoc pōt
cui⁹ virtus ē īfinita.ꝛ pōt agere ſine motu.dic̄
igitur apl's (Oportet enī corruptibile hoc īdue
re īcorruptionē).i.naturā humanā reſurgere
īcorruptibilē.rationib⁹ dictis.ꝛ hoc erit oībus
ꝯmūe (ꝛ mortale hoc īducre imortalitateꝫ) .i.
mutationē īmelius.qđ erit ſpeciale electis.Et
dicit induere.qꝛ ſicut veſtimētū aliūde adue/
nit corpi.ſic dicta īcorruptio ī oībus.ꝛ īmorta/
litas ī electis.non erit ex pricipijs nature cau/
ſata.Et p hoc ſoluitur dictū.phi.10.Matha.ſ.
ꝙ corruptibile ꝛ īcorruptibile genere differūt
ꝛ p ꝯñs nō pōt eē idē numero.verū enī cōclu/
dit q̄ſi corruptio ꝛ incorruptio ad idem pricipi
um reducūt̄.ſed nō ē incōueniēs ꝙ idē nume/
ro qđ p naturā ē corruptibile.a dō fiet īcorrup/
tibile ſic̄ idē liberū ar.qđ mō ē mutabile tunc
erit cōfirmatū.p dicta ſoluta ē queſtio illoꝝ
q q̄rebāt quō reſurgēt mortui reputantes eaꝫ
īpoſſibilē(Cū aūt) Hic ꝯñr ꝯfirmat qđ dictuꝫ
ē ī ſolutōe de ſāctoꝝ īmortalitate.ꝛ hoc p auc
toritatē ſacre ſcripture Oſee.13. vbi nos hēm⁹.
Ero mors tua o mors.trāſlatio.70.hꝫ (abſor/
ta ē mors ī victoria) qđ tūc iplebit̄ vt pꝫ ex pre
dictis.pp qđ apl's cōgaudēs ī ſpū pp certā ex
pectationē illi⁹ ſtat⁹.q̄i inſultans morti dicit.
(Ubi ē mors victoria tua) q̄ pſternebat̄ oēs.q.
d.nō apparebit vltra (Ubi ē mors ſtimulus tu
us).i.peccatū p qđ hūana natura morti addi/
ta fuit q̄i p ſtimulū Ro.5.p peccatuꝫ mors. iō
ſubditur(Stimul⁹ aūt mortis peccatū ē) Sed
qꝛ poſſet aliqs dicere peccatū p legē fuiſſe ob/
latū.hoc remouet.d. (virtus vero peccati lex)
.q.d.peccatū magis viguit ex lege.nō per ſe et
directe.ſꝫ ex hūana malicia p legē occaſiōe ac
cepta.eo ꝙ hūana malicia nitit̄ ī vetitū. ſicut
pleni⁹ fuit declaratū Ro.7.ſup illud.Occaſio
ne aūt accepta.peccatū p mādatū opatuꝫ ē in
me oēꝫ cōcupiſcentiā.De hac aūt victoria per

xp̄m īchoata ꝛ in fine mūdi cōſumādā agēde ſūt
agēde.iō ſubdit̄ (Deo āt grās ꝛc̄) ꝛ pꝫ lr̄a(Ita
qꝫ) Hic vltio ponit̄ vtilis monitio ne chorithij
corrūpātur a pſeudo aplis reſurrectionē negā
tibus cū dr̄ (Itaqꝫ frēs mei) nō carnali cogna/
tōe ſꝫ xp̄iana religiōe (dilecti) caritatiua dilec
tōe (ſtabiles eſtote ꝛ īmobiles) ī fide reſurrec/
tōis future (abūdātes ī oī ope dñi ſēp) qꝛ fides
ſine opibus mortua ē Jacobi.2. (ſciētes ꝙ la/
bor veſter nō ē inanis ī dño) ſed tūc magnifice
remunerat̄ a deo ſic̄ dr̄ Sap.4. bonoꝝ laboꝝ
glorioſus eſt fructus. C.XVI

De collectis aūt) Poſtq̄ꝫ aplus īſtruxit
chorinthios de his q̄ pertinēt ad eccle
ſie ſacramēta. Hic ꝯñr inſtruit eos de
ꝯuerſatōe dbita ꝛ honeſta.ꝛ p̄ q̄liter ſe habeāt
ad extraneos.2°. ad ſeipſos ꝛ vicinos ibi.Uigi
late.3°.in fine eple ſalutat eos ibi.Salutat vos
Pria adhuc ī tres.qꝛ p̄ īſtruit eos q̄liter ſe ha/
beant erga collegiū pauperū abſentiū. 2°. qua
liter ad ſeipſū.ibi.Ueniā aūt.3°. q̄liter ad aliū
xp̄i diſcipulū.ibi.Si aūt venerit. Circa p̄mūꝫ
ſciēdū ꝙ ī primitiua ecclia ī hieruſalē cōgrega
ta. vendebāt oēs poſſeſſiōes ſuas ꝛ erant illis
oīa cōia. vt hr̄ Act.4. ꝛ ideo facta fame ī iudea
de q̄ hr̄ Act.11. Fideles qui erāt ī hieruſalē af/
flicti fuerūt pena ꝛ penuria pp qđ apli ſtatue/
rūt vt fideles ī alijs locis exiſtentes iuuarent
eos.ꝛ h̄ negociū ſpecialiter fuit cōmiſſū Pau
lo ꝛ Barnabe vt hr̄ Gala.2. Dextras dedēt
mihi ꝛ barnabe ſocietatis. vt pauperū memo/
res eſſemus. Iō apl's chorinthios inſtruit de
collatōe talis elemoſyne. ꝛ e⁹ cōſeruatōe ꝛ miſ
ſiōe ei⁹ ī hieruſalē.d. (De collectis aūt q̄ fiunt
ī ſanctos).i.pp fideles ī hieruſalē habitantes
q dicūtur ſācti: qꝛ pre ceteris credētibus erant
rligioſi abrenūciādo bonoꝝ tpaliū ppetati (ſi
cut ordinaui in eccliis galathie) nomē regiōis
in grecia a gallicis acquiſite ſub brēnio duce ī
qua regiōe chorinthijs ē metropol' (ita et vos
facite) collectā elemoſyne p fidelib⁹ qui ſūt in
hieruſalē (p vnā ſabbati).i.p̄ma die hebdoma
de q̄ vocat̄ ſabbatū ī plurib⁹ locī ſcripture. vñ
Luce.18. Ieiūno biſ ī ſabbato.i.ī hebdomada.ſi
militer vna accipit̄ p p̄ma Geñ.1. Factū ē ma/
ne ꝛ veſpe dies vn⁹. ita enī ꝯſueuerāt fideles cō
uenire ad ecclīā dñica die q̄ ē hebdomade pri
ma dies. pp qđ dicte collecte dabantur magis
apte. Cōſequēter magis īſtruit de cōſeruatōe
h⁹ elemoſyne.d. (Unuſqſqꝫ aūt veſtrū. apđ ſe
repōat ꝛc̄) vt tollatur ſuſpicio. īfidelis cōſua
tōis. ſi cōmitteret̄ alteri (vt nō cū uenero) ad
pdicādū (tc̄ collecte fiāt) qꝛ poſſēt dicere pſeu
do apli ꝙ cā q̄ſt⁹ veniſſꝫ apl's. ꝛ ſic occaſiōem
acciperēt q̄ſtū q̄rēdi. Cōſequēter īſtruit eos d̄
modo mittēdi.d. (Cū āt pn̄s fuero) vobiſcum
(q̄s pbaueritis) fideles ꝛ aptos ad hoc op⁹ (p
eplas) a vobis ꝛ a me ſcriptas (hos mittam p
ferre grāꝫ veſtrā).i.elemoſynā a vobis gratis

datā (ī hieruſalē) fidelib⁹ ibidē habitātibus.
(Qđ ſi dignū fuerit vt ego eā).i. ſi negociū hoc
reqrit ꝛ dō placuerit (mecū ibūt) ut p meā pſē/
tiaꝫ de ipſis tollat̄ ſuſpicio: ꝛ p eoꝝ pſētiaꝫ ob/
locutio ꝯ me a falſis aplis. q aliter poſſēt dice/
re mēdaciter ꝙ illā pecūiā applicarē meis vſi
bus (Ueniā autē) Hic ꝯñr inſtruit corinthios
q̄liter ſe habeāt ad ſeipſū. pmittēs eis ſuū ad/
uentū.d. (Ueniā aūt ad vos) ſꝫ excuſat tp̄is di
lationē ſubdēs (cū macedoniā ptrāſiero) per
quā habebat trāſire ex ordinatōe dei p fideli/
um ſalute. cetera patēt ī lr̄a vſqꝫ ibi (Hoſtium
enī aptū ē mihi magnū).i. multa corda hoīum
parata ad audiēdū euāgeliū xp̄i (ꝛ aduerſarij
multi).i. īfideles ꝛ pſeudo apli q conāt̄ ipedire
pfectū. Et p hoc apl's oñdit dilationē ſui aduē
tus eē neceſſariā ad tp̄s (Si āt) Hic ꝯñr oñdit
q̄liter ſe debeāt habere ad duplicē doctorē. pri
mus ē Thimotheus de quo ſcribit eis ꝙ ſi ve
nerit chorinthū ꝙ recipiāt eū amicabiliter. d.
(vt ſine timore ſit apud vos) ꝛ etiā reuerēter
cū dr̄ (Ne qs ergo illū ſpernat) ꝛ ꝙ cōducat̄ in
ſecuritate. ibi (Deducite aūt illū ꝛc̄) Secūdus
ē apollo. q receſſerat a chorinthijs pp cōtētiō
nes eoꝝ vadēs ad aplm: quē poſtea petierunt
ab aplo remitti chorinthū. de quo ſcribit apl's
ꝙ ipſū rogauerat ſup hoc: ſ tñ pcepit: licet poſ/
ſet. qꝛ magniſ viris nō dꝫ de facili pceptū ipōi:
ſed magis excuſat eū.d. (veniet aūt cū ei vacu
uꝫ fuerit).i. opportunū (Uigilate) Hic ꝯñr eos
īſtruit q̄liter ſe debeāt ad īuicē hr̄e. ꝛ p̄ ī cōi.d.
(Uigilate) ī feruore oronis (ꝛ ſtate) ī fide reſur
rectōis future (viriliter agite) ī exercitio bone
opatōis (ꝛ ꝯfirmamini ī dño) ī ſpe eterne retri
butōis (ꝛ oīa vr̄a). ſ. opa (ī caritate fiāt) ſine q̄
nullū op⁹ ē meritorium vere btitudinis (Obſe
cro vos) Hic īſtruit eos de mō ſe habēdi ad ali
quas pſōas ſpeciales īter chorinthios exiſten
tes. q̄ alias pcellebāt ī fide ꝛ deuotōe ꝛ opibus
pietatis. pp qđ apl's monet chorinthios vt ha
beāt erga illos ſpālē amicitiā. reuerētiā. ꝛ ho/
norē (q̄m ſūt p̄mitie achaie). i. primi ꝛ pricipa/
les ī fide ꝛ opib⁹ hōiſ (vt ꝛ vos ſubditi ſitis e⁹/
modi) debitā ipſis reuerētiā exhibendo (gau/
deo ī pn̄tia Stephani ꝛc̄) qꝛ p pn̄tiā eoꝝ vos
eſtis meliorati in fide ꝛ morib⁹. iō ſubdit̄ (q̄m
id qđ vobis deerat) ad pfectionē boni (ipi ſup
pleuerūt) ꝛ qꝛ de h̄ pfecto gaudebat apl's. ſub
dit (Refecerūt enī ꝛ meuꝫ ſpūm) gaudio ſpūa
li (ꝛ veſtrū) ex pfecto boni. iō cōcludit (Cogno
ſcite ergo q huiuſmodi ſūt) eos debite venerā
do (Salutāt) Hic vltio ponit̄ ſalutatio. ꝛ p̄ po
nit apl's alioꝝ ſalutationē.d. (Salutant vos
ꝛc̄) ꝛ pꝫ lr̄a his exceptis (aqla ꝛ priſca) receſſe/
rāt enī de chorinthō cuꝫ aplo. vt hr̄ Act. 18. pp
qđ ī hac ſalutatōe chorinthioꝝ ſpāliter expri/
mūt̄ (Salutate īuicē ī oſculo ſcō) exponat̄ ſic̄
ſupra. Ro. vltio. 2°. ponit ſalutationē ſuam.d.
(Salutatio mea māu Pauli) hoc enī pōebat

ī fine eplarū ſuarū māu ppa ſcriptū. ne illi qui
bus ſcribebat deciperēt̄ a falſis aplis ſub noīe
pauli malā doctrinā ſcribētib⁹. Ultio imp̄cat̄
maledictionē obſtinatis ī malo dicēs (Si quiſ
nō amat dñm Jeſū xp̄ꝫ ſit anathema).i. excōi
catus ꝛ a fidelib⁹ ſeparat⁹ (maranatha) ſic enī
dꝫ ſcribi. ſūt enī due dictōes. ꝛ p̄ma valet ī lati
no dñs noſter. ſecūda idē ē ꝙ vēit. ſꝫ pp ignorā
tiā idiomatis ꝛ lōgitudinē tp̄is. due dictiones
cōiūcte ſūt ſimul. ꝛ vltia lr̄a dictōis ē ſubmo/
ta. ē igit̄ ſēſus (Si qs nō amat dñm Jeſū xp̄ꝫ)
negādo eū eē verū deū celi ꝛ terre (ſit anathe/
ma) ꝛ ſubditur cā (maranatha) qꝛ dñs nr̄ vēit
.ſ. Jeſus xp̄s vēit ī mūdū q ē ver⁹ dr̄ ꝛ dñs oīuꝫ
Et videt̄ aplus hoc ſpecialr̄ dicere ꝯ iudeos ob
ſtinatos. q aſſerūt verū xp̄m adhuc nō veniſſe
Cōſequēter apl's īprecat̄ bn̄dictionē bonis di
cēs (Grā dñi nr̄i Jeſu xp̄i ſit vobiſcū) vſque in
fineꝫ (Charitas mea cuꝫ oīb⁹ vobis).i. eadem
caritate vos īuicē diligite q̄ diligo vos. ꝛ qꝛ hec
dilectio nō ē carnalis ſꝫ ſpūalis ex deo. iō ſub/
ditur (ī xp̄o Jeſu. amē) cōfirmatio ē dicte bene
dictionis in chriſto cui eſt honor ꝛ gloria in ſe/
cula ſeculorum Amen.

Incipit expoſitio ſecūde eple ad chorinthios.

Paulus apl's) Poſtq̄ꝫ apl's ſcripſit
chorinthijs īſtruēs eos de ſacris
ecclie ī epla pria. h̄ ꝯñr ſcribit eis
de miniſtris ecclie. ī epla ſecunda
Cui⁹ rō fuit. qꝛ poſt pdicatōꝫ apli
receperāt pſeudo aplos. q̄s aliqui veris aplis p
ferebāt. pp qđ apl's ſcribit cōmendans veros
aplos ꝛ eoꝝ doctrinā. ꝛ vituperās falſos ꝛ eo
rū falſitatē. Et diuidit̄ hec epla ī duas ptes. ſ.
ī ſalutationē. ꝛ narrationē. q̄ icipit ibi Bn̄dic/
tus. Circa p̄mū. p̄ ponūt̄ pſōe ſalutātes cū dr̄.
(Paulus aplus) exponat̄ ſic̄ ſupra. Ro.1. (per
volūtatē dī).i. electionē. act.14. (ꝛ thimothe⁹
frater) hūc adiungit apo⁹ in ſalutatōe ſua. ne
chorinthij crederēt ipſuꝫ retuliſſe aliq̄ mala d̄
ipſis aplo cū trāſierat p eos p⁹ p̄mā apli eplaꝫ
miſſam. ut hr̄ in fine illius eple. Conſequēter
ponunt̄ pſone ſalutate cū dicit̄ (eccleſie dei).i.
ꝯgregatiōi fideliū (q̄ eſt chorithi).i. achaie me
tropoli. 3°. ponunt̄ optata bona ibi (Gratia vo/
bis) in pn̄ti q̄ eſt p̄ncipiū omnis boni meritoꝝ
(ꝛ pax) ī futura felicitate. q̄ qetabit totaliter
appetituꝫ (a deo patre nr̄o).i. tota trinitate (et
dño Jeſu xp̄o) a tota. n. trinitate pueniūt dic/
ta bona mediāte xp̄i incarnatione (Bn̄dict⁹)
Premiſſa ſalutatione hic conſequenter ponit̄
narratio eple in q̄ ſic pcedit aplus: qꝛ p̄ excitat
chorithioꝝ attētionē. 2°. ponit excuſatiōꝫ. ibi.
Et h̄ cōfidētia. 3°. ſuaꝫ pſequit̄ intētiōeꝫ. 3. ca.
Prima adhuc in duas. qꝛ p̄ excitat attentiōꝫ
recitādo quedā in generali. 2°. magis in ſpāli.
ibi. Nō eniꝫ volumus. Circa p̄mū ſciēdū ꝙ ex
beniuolētia reddunt̄ auditores attenti. pp̄ter
qđ apoſtol⁹ captat eoꝝ beniuolētiā. oſtēdēdo

ꝙ quicquid facit: ad vtilitatē eoꝝ facit: ⁊ ideo
ꝑ vtilitatē ex ipſo eis ꝓuenientē declarat. 2º ra/
tionē hui⁹ allegat ibi. Quia ſicut abūdāt. dic̄ igi
tur (Bn̄dict⁹ d̄s). i. gr̄as ago ſibi. dicere enī dei
ē facere pſal. 33. Quia ipſe dixit ⁊ facta ſūt. dicere
v̄o noſtrū nō ē facere. ⁊ iō qn̄ d̄s bn̄dicit nobis
aliqđ donū nobis tribuit. ſ3 qn̄ deū bn̄dicim⁹
nihil ſibi accreſcit. ſ3 ſolū ſibi gr̄as agim⁹. dicit
igit̄ (Bn̄dict⁹ d̄s). i. tota trinitas (⁊ pater). i. ꝑ/
ſōa pr̄is (dn̄i nr̄i Jeſu xp̄i) ī quo exp̄mit̄ pſona
filij. ⁊ cointelligit̄ ſimul pſōa ſpirit⁹ ſācti. cum
ſit nexus āboꝝ (pr̄ miſericordiarū) auferens
a nobis oēs miſeriā (⁊ d̄s toti⁹ cōſolatōis) confe
rēs nobis bonū totaliter quietatiuū mētis. ſ.
ſeipſū (q cōſolat̄ nos ī oī tribulatōe nr̄a) aliqn̄
eruēdo. ⁊ aliqn̄ p̄miū pmittēdo. ⁊ aliqn̄ patien
tiā tribuēdo. qđ frequēter ē meli⁹ ⁊ magi expe
diēs q̄3 erui a tribulatōe tp̄ali. ſ3 q2 talē cōſola
tionē dedit apl̄o. nō ſolū p ſe ſ3 ēt p alioꝝ vtili
tate. ſic̄ dedit lumē ſoli nō ſolū vt ipſe luceat. ſ3
etiā vt alia illumiet. iō ſubditur (vt poſſim⁹ ⁊
ipſi ꝯſolari) verbo ⁊ exēplo (eos q ī oī preſſura
ſūt p exhortationē ⁊c̄). i. pponēdo eis p̄mium
eternū. ſic̄ a deo nobis ē ppoſitū. ⁊ exponendo
ei⁹ ſcripturas īducētes ad tollerātiā paſſionū
ſic̄ a deo reuelate ſūt nobis (qm̄ ſicut) Hic ꝯn̄r
allegat ſui dicti rationē. ⁊ q2 duo [illegible]erat. ſ. ꝙ
cōſolationē a deo acceperat ī ſuis tribulationi
bus. ⁊ ꝙ hoc cedebat ad vtilitatē fideliū. iō p̄
pſuadet p̄mū. d. (qm̄ ſic̄ abūdāt paſſiōes xp̄i)
. i. tribulatōes q̄ ī capite xp̄o īceperūt (ī nobis)
. i. apl̄is ad quos a capite deriuate ſūt (ita ⁊ per
Jeſū xp̄m abūdat cōſolatio nr̄a) pp qđ dr̄ p̄s.
94. Secūdū multitudinē doloꝝ meoꝝ ī cor/
de meo. cōſolatōes tue letificauerūt aīa3 meā.
⁊ hoc ē valde rōnabile. Cōſequēter pſuadet ſe
cūdū. d. (Siue āt tribulamur p vr̄a exhortatō
ne ⁊ ſalute). i. hoc cedit ad vtilitatē vr̄a3 īq̄tū
exēplo nr̄i ad tollerandū patiēter tribulatōes
debetis aīari (Siue cōſolamur) ⁊ hoc cedit ſi/
militer ad cōſolationē vr̄a3 īq̄tū habetis eiuſ
dē boni pmiſſionē (Siue exhortamur) a deo p
īternā reuelatōnē (p vr̄a exhortatōe ⁊ ſalute)
ex hoc enī vos magis īſtruim⁹ ⁊ ad opa ſalutis
īducim⁹. iō ſeq̄t̄ (q̄ opat̄). i. q̄ exhortatio a no/
bis ppoſita. ſupple vobis (opatur tollerātiam
⁊c̄). i. reddit vos fortiores ad (tollerātiā paſſi
onū earūdē quas ⁊ nos patimur) Exhortatio
enī q̄ fit v̄bo ⁊ facto ē efficacior. Et q2 patiētia
diſcipuli firmat ſpē magiſtri de ſtabilitate ei⁹
ī bono ⁊ cōſolatōe p̄mij. iō ſubdit̄ (vt ſpes nr̄a
firma ſit p vobis) q̄ſi. d. ex tollerātia enī vr̄a. fir
miter ſperam⁹ ꝙ p̄miū beatitudīs cōſeq̄mini
pp qđ ſubdit̄ (ſciētes) nō certitudīe euidentie
ſ3 adherētie (qm̄ ſic̄ ſocij paſſionū eſtis) ī p̄nti
(ſic eritis ⁊ cōſolatōis) ī futuro (Nō enī) Hic
ꝯn̄r captat eoꝝ beniuolētiā. recitādo q̄dam ī
ſpeciali. ⁊ p̄ recitat pſecutōnē quādā ſibi factā
⁊ cōſolationē a deo ſibi datā. 2º pſeq̄t̄ ei⁹ cām

ibi. Nā glia. Illa v̄o tribulatio fuit excitata cō
tra Paulū apud ephesū p quēdā argētarium
vt hr̄ Act. 19. de qua dr̄ hic (Nō enī vos volu/
mus ignorare fr̄es de tribulatōe nr̄a) q2 vobiſ
erit patiētie materia (q̄ ē facta ī aſia) ī q̄ ē ephe
ſuſ (qm̄ ſupra modū grauati ſum⁹). i. ſupra mo
dū humanū ſupra v̄tutē ſupple naturalē. Sed
ꝯ hoc videt̄ eē ꝙ dr̄ p̄me chorithioꝝ. 10. Fide/
lis d̄s q nō patiet̄ vos tētari ſupra id qđ pote/
ſtis. Dicēdū ꝙ duplex ē v̄tus ſiue ptās. ſ. natu
re ⁊ gr̄e. ſupra virtutē v̄o nature ſaltem de cōi
curſu bene pmittit d̄us aliqn̄ fideles tētari. et
tūc dat virtutē gratie ad poſſe ſuſtiere. ⁊ ſic lo/
quitur apl̄s. i. chori. 10. vn̄ ibidē ſtatī ſubdit. ſ3
faciet cū tētatōne ꝓuētū. vt poſſitis ſuſtinere.
(ita vt tederet nos etiā viuere) pp pōdus enī
tribulatōis aliqn̄ plōgatio vite reddit̄ tedio
ſa. ſ3 ꝯ hoc videt̄ qđ dr̄ Jaco. i. Oē gaudiū exi/
ſtimate vos fr̄es cū ī tētatōnes varias īcideri
tis ⁊c̄. Dicēdū ꝙ tribulatio ſecūdū ſe cōſidera
ta odibil̄ ē ⁊ odioſa. ⁊ ſic loq̄t̄ hic apl̄s. ī ꝯpatōe
tamē ad finē ē iocūda. utpote ad ꝯſecutō3 bea
titudīs ordiata Math. 5. Beati q pſecutionē
patiūt̄ pp iuſtitiā. qm̄ ipſoꝝ ē regnū celoꝝ. ſic̄
medicina amara pp cōſecutione3 ſanitatis eſt
amāda (Sed ipſi ī nobiſipſis reſpōſū mortis
habuim⁹). i. firmā opinionē moriēdi tūc (vt nō
ſim⁹ cōfidētes ī nobis). i. ī virtute ppa (ſ3 ī deo
q ſuſcitat mortuos ⁊c̄). q. d. idē reputo ac ſi noſ
a mortuis ſuſcitaſſet (⁊ adhuc eripiet) ī futuro
(adiuuātibus ⁊ vobis ⁊c̄). i. nō ſolu3 fiet h̄ ex
merito nr̄o. ſed etiā ex merito vr̄aꝝ orationū
pro vobis (vt ex multaꝝ pſōis facieru3). i. ex
pſōis multaꝝ cōditionū ſecūdū etatē ſtatū. ⁊
ſexū. q2 ex hoc ꝙ d̄s dat bn̄ficiū alicui ad pre/
ces multoꝝ nō ſolū obligat̄ ad gratias agēdū
deo ille q beneficiū recipit. ſed ēt oēs p quoꝝ
orationē hoc fit. pp quod d̄s aliqn̄ dat aliquid
ad p̄ces multoꝝ vt oēs obligētur ad gratiaꝝ
actōes. qđ etiā cedit ī bonū oīu3 (ei⁹ q̄ ī nobis
donatōis eſt ⁊c̄). i. vt p bn̄ficio nobis collato p̄
cibus multoꝝ multi gr̄as agāt deo (Nā glia)
Hic ꝯn̄r ponit̄ cā dicte cōſolatōis q̄ accipitur
ex pte ꝯſolati. ⁊ diuidit̄ ī duas ptes. nā hec cā
p̄ ponit̄. 2º ad hoc teſtimoniu3 īducit̄. ibi. nam
alia ſcribim⁹. Circa primū ſciēdū ꝙ conſolatio
apl̄i cōſiſtebat ī firma ſpe diuini auxilij. vt p3
ex dictis. talis āt ſpes cauſat̄ ī hoīe ex eo ꝙ vi/
uit ſecūdū dictamē ꝯſcie pure ⁊ recte. qđ facie/
bat Apl̄s. iō dic̄ (Nā glia ⁊c̄). q. d. iō ſecure cō
fido de diuino auxilio. pp teſtimoniū ꝯſcie pro
prie q̄ remurmurat malo īteri⁹. ⁊ cōgaudet bo
no. ⁊ huic teſtimonio d3 hō magis credere ꝙ p
pria bonitate. q̄3 teſtimonio hoīu3 q vidēt tan/
tū exteriora ꝯ illos q reputāt ſe bonos. ex hoc
ꝙ ab alijs laudātur (ꝙ ī ſimplicitate) q̄tū ad
rectitudinē ītētōis (⁊ ſinceritate) q̄tū ad boni
tatē opis ī ſe. q̄ duo reqrūtur ad bonitatē act⁹
. ſ. ꝙ ſit bonū opus ex genere ⁊ ex finis ītētōne

(dei) hoc addit̄. q2 talia nō h3 hō a ſeipſo. ſed a
deo ad quē d3 iſta referre (⁊ nō ī ſapientia car
nali). i. nō īnitēdo terrene ſapiētie. ſ3 gr̄e diuīe
(cōuerſati ſum⁹ ī hoc mūdo). i. inter hoīes (abū
dātius aūt ad vos) hoc dicit apl̄s. q2 illis p̄di/
cauerat abſq3 hoc ꝙ acciperet ab eis ſūpt⁹. vt hr̄
īfra. 11. ca. quoſ tn̄ accepat ab alqſ (Nō. n. alia)
Hic ꝯn̄r īducit ad hoc teſtimoniū ipſoꝝmmet
choꝛinthioꝝ q p experiētiā ſcire poterāt dcā
apl̄i vera eē. ex ſua ꝯuerſatōe inter eoſ. ⁊ p epl̄a3
pri⁹ miſſā. iō dic̄ (Nō enī alia ſcribimuſ vobis
q̄3 que legiſtis) ī epiſtola a me prius miſſa (⁊ co
gnouiſtis) experiēdo cōuerſationē meā (Spe/
ro aūt ꝙ vſq3 ī finē cognoſcetis). i. pfecte (ſicut
⁊ nos cognouiſtis ex pte). i. ipfecte. hoc dic̄. q2
receperāt pſeudo apl̄os. quos alīq eoꝝ veris
apl̄is cōparabāt: tn̄ apl̄s ſperat d̄ bono fine. ſ.
ꝙ pfecte cognoſcēt ſimplicitatē ⁊ ſinceritate3
ſuā ⁊ alioꝝ vere xp̄i diſcipuloꝝ. eā approban
do. ⁊ falſitatē pſeudo apl̄oꝝ reprobādo. Et ad
hoc ſubdit rationē. d. (Nā glia vr̄a ſum⁹) inq̄
tū p p̄dicationē noſtrā cū adiutorio dei. ad glo
riā pducemini (⁊ vos nr̄a) q2 p p̄dicationē quā
vobis fecimus glīe p̄miū expectam⁹ (ī die dn̄i
nr̄i Jeſu xp̄i). i. ī die iudicij q̄ ſua dr̄. q2 tunc vo/
lūtatē ſuā faciet. oēs generaliter iudicādo (Et
hac cōfidētia) Poſtq̄3 apl̄s captauit choꝛinthi
oꝝ beniuolētiā ad excitādū eoꝝ attētionē. h̄
ꝯn̄r pōit ſuā excuſationē. ⁊ diuidit̄ ī duas par
tes. q2 p̄ excuſatio ſua ponit̄. 2º explicatio ſub/
dit̄. 2. ca. Pria adhuc in tres p̄mo. q2 p̄ recitat
ſuā pmiſſionē. 2º ponit ſup hoc ſui accuſatōe3
ibi. Cū aūt volui. 3º ſubdit ſuā excuſationē ibi
Fidelis d̄s. Circa p̄mū ſciēdū ꝙ ī pria epiſtola
miſſa chorinthijs ab apl̄o quā tn̄ nō habemus
pmiſerat apl̄s chorinthijs eos viſitare anteq̄3
īntraret macedoniā. ⁊ iterū p eos reuerti de ma
cedonia. dū v̄o ī ſecūda epl̄a quā habem⁹ ⁊ eſt
apud nos pria. vlt. ca. ſcripſit ꝙ p̄us iret ī ma/
cedoniā q̄3 chorinthū. ⁊ ſic videbat̄ prie pmiſ/
ſiōi ꝯtriare. pp qđ dicit (Et hac cōfidētia). i. q2
ſatis puritatē cōuerſatōis mee cognouiſtis. et
glia mea eſtis ī hoc ī quā cōfidēs (volui prius
venire ad vos) anteq̄3 ītrarē macedoniā (vt ſe
cūdā gratiā haberetis) a me. ſ. gratiā viſitatio
nis paternal̄. poſt gratiā p̄dicatōis tp̄e vr̄e cō/
uerſatōis. hic ē ordo p̄me pmiſſiōis: cui videt̄
ꝯtri⁹ ordo ſecūde (Cū ergo) Hic ꝯn̄r ponit ſup h̄
accuſationē chorinthioꝝ ꝯ ſe. q2 alīq dicebāt
ipſū mutaſſe ppoſitū circa dictu3 pmiſſū ex al
leuitate. alij v̄o ꝙ hoc fecerat ex carnali affec/
tōe. pp qđ dicit (Cū ergo hoc voluiſſē: nūqd le/
uitate vſuſ ſū) mutādo ppoſitū vt mihi ipōitiſ
(Aut q̄ cogito. ſecūdū carnē cogito). i. ex affec/
tu carnali (vt ſit apud me ē: ⁊ nō). i. duplicitaſ
⁊ falſitas vt alīq veſtrū eſtimāt (Fidelis autē
d̄s) Hic ꝯn̄r ponit ſuā excuſationē. ⁊ diuidit̄ in
duas ptes. q2 p̄ ponit cā3 falſā. 2º aſſerit vera3
ibi. ego āt. Pria adhuc ī duas. q2 duplici rōne

oſtēdit ſe nō feciſſe ex aliqua duplicitate. ſeu fal
ſitate. Et accipit̄ pria rō ex officio p̄dicādi ſibi
a deo īpoſito. cū quo nō ſtat tal̄ duplicitas ſeu
falſitas. ſ3 reqritur oīmoda veritas. q2 tale of
ficiū īpōit̄ a deo q ē ipſa veritas p eſſētiā. ⁊ hoc
ē qđ dicit (Fidelis aūt d̄s) a quo ſū apl̄s īſtitu/
tus) q2 ſermo noſter q fuit apud vos) ⁊ ab ipſo
deriuat̄ (nō ē ī illo. ē ⁊ nō). i. aliq̄ fallacia (Dei
enī fili⁹ Jeſus xp̄s) q ē via veritas ⁊ vita. Joā.
14. (q ī vobis p nos p̄dicat⁹ ē) veraciter (p me
⁊ ſiluanū) iſte ē q vocat̄ ſilas Act. 15. (⁊ Thimo
theū. nō fuit ī illo). ſ. ī xp̄o (ē ⁊ nō). i. aliqua du
plicitas (ſed ē ī illo fuit) q2 oēs pmiſſiōeſ patri
bus factas a deo fideliter adimpleuit (iō ⁊ p ip̄3
dicim⁹ amē deo). i. fideliter cōfitēdo ei⁹ fideli/
tatē (ad glia3 veſtrā) quā p ip̄m ꝯſecuturi eſtis
certitudinaliter niſi fuerit d̄fect⁹ ī vobis (Qui
aūt) Hic ponit̄ ſecūda rō q̄ accipit̄ ex vſu dicti
officij. nā apl̄i p̄dicādo loq̄bātur ex ſp̄ali motō
ne ſpūſ ſācti. Math. 10. ca. Nō enī vos eſtis q
loq̄mini. ſ3 ſpūs pr̄is veſtri q loq̄tur ī vobis. ⁊
hoc mō nō pōt hō mētiri. ſ3 hoc poſſit qn̄ loq̄t̄
ex ſeipſo. ⁊ hoc eſt quod dicit (Qui autem con/
firmat vos vobiſcum ī xp̄o). i. ſpūs ſāctus qui
ꝯiūgit mēbra eccl̄ie ad iuicē ⁊ capiti (⁊ q vnxit
vos) gr̄a ſua (⁊ q ſignauit vos) ſigno crucis in
baptiſmo ⁊ cōfirmatione (⁊ dedit pign⁹ ſpūs ī
cordib⁹ vr̄is) de rōne pignoris duo ſūt. ſ. ꝙ tā/
tū valeat q̄tū res ipa: cui⁹ ē pign⁹. 2º ꝙ nō ha/
bet̄ res cui⁹ ē pign⁹ niſi ī ſpe. ⁊ ſic ī p̄nti ſpūs ſā
ctus ē pign⁹ fact⁹ ī ſāctis beatitudīs eterne. eq̄
lis enī bonitas ē rei quā expectam⁹ ī futuro q̄
ē ipſa trinitas. eadē enī bonitas ē ī vna perſōa
q̄ ī trib⁹. ⁊ ſupplēdū ē ꝙ hō loquēs ex ſpūs ſāc
ti īhabitatōe ⁊ motiōe vt ſic nō pōt falſū dice
re (Ego aūt teſtē) Hic ꝯn̄r ponit cām verā. q̄re
nō venerat ſecūdū pmiſſi formā. ⁊ cōfirmat di
ctū ſuū duplici iuramēto. ſ. atteſtatōiſ. d. (Ego
aūt teſtē deū iuoco) ⁊ execratōiſ ibi (ī animam
meā). i. ī periculū aīe mee (ꝙ parcēs vobis nō
vēi vltra chorinthū). i. poſtq̄3 a vobis deceſſi.
dicit āt pcens vobis. ſciebat eos ptūc male cor
rigibiles. ⁊ ſic ex aduētu ſuo ad corrigēdū po/
tuiſſet oriri inter eos ſeditio ⁊ maius periculū
(nō q2 dn̄amur ⁊c̄) hoc dicit apl̄s q2 poſſet ali/
quis de chorinthijs dicere ꝙ apl̄s loq̄ret̄ mul
tū dn̄atiue dicēdo. pcens vobis. iō hoc exclu/
dit. d. (nō q2 dn̄amur). q. d. nō dixi hoc vt dn̄s
veſter (ſ3 vt coadiutor gaudij vr̄i) qđ expecta/
tis (Nā). i. q2 (fide ſtatis). i. imobiles in verita
te catholica ⁊ non ex coactione aliqua. C II

S(Tatui aūt) Poſtq̄3 apl̄s poſuit ſuā ex/
cuſationē. Hic ꝯn̄r explicat eā exp̄mē/
do duplicē cā3. pp quā nō venerat cho
rinthū ſecūdū formā prime pmiſſiōis. ſecūda
ponit̄ ibi. Cū aūt veniſſē. Pria cā ē. q2 ſicut di/
ctū ē timebat ne ex ſuo aduentu peius eueniſ/
ſet. ⁊ ſic triſticiam ſine vtilitate habuiſſet quā
explicat dupliciter. p̄ ī generali. 2º in ſp̄ali ibi.

Si qs āt. Circa p̄mū ſciēdū ꝙ ſicut dictū ē. Apl's
timuit ne ei⁹ aduent⁹ eēt inutilis imo nociuus
rōne dicta. ꝛ ſic habuiſſet triſticiā ſine vtilita-
te ꝑꝑ qđ diſpoſuit nō venire. ſꝫ magis ſcribere
epl'am p̄miſſā. reuocans eos ad penitentiā. vt
ſic cū veniret eos ad correctionē diſpoſitos in-
ueniret. ꝛ ſic materiā gaudij ex penitētia eorū
haberet. ꝑꝑ qđ pꝫ ꝙ dilatio ſui aduentus fuit
valde rōnabilis. ꝛ hoc ē qđ dicit (Statui aūt)
.i. firmiter diſpoſui (hoc ipſū apud me). i. tunc
ad vos nō venire perſonaliter. ſꝫ magis ſcribe
re (ne iterū i triſticia) tā ex parte mea q̄ veſtra
(venirē ad vos) rōe p̄dicta (Si. n. ego cōtriſto
vos) corripiēdo idiſpoſitos (ꝛ qs ē q me letifi-
cet). q. d. exiſtēs apud vos cōſolari nō poſſum
niſi a vobis. cōtriſtatus aūt nō pōt aliū letifi-
care. iō ſubdit (niſi q cōtriſtat ex me). i. vos ꝑ
me cōtriſtati ſi tūc veniſſē qđ nō fieret. ſꝫ magi
oppoſitū (ꝛ hoc ipſū ſcripſi vobis. vt nō cū ve-
nero triſticiā ſup triſticiā habeā) fuit eni p̄ con
triſtat⁹ de peccato eorū. 2° magis cōtriſtatus
fuiſſet de icorrigibilitate eorū (de qb⁹ oportue
rat me gaudere) iueniēdo vos penitētes (cōfi-
dēs i oībus vobis) ꝛ hoc vobis ſcribo cōfidēs
ꝙ ſic vos diſponetis ꝑ pn̄iaꝫ. ꝙ ide habeo gau
dij materiā (q꞉ gaudiū meū oīuꝫ veſtrū ē). i. cō
ſurget de bono oīum veſtrū (Nā ex multa tri-
bulatōe ꝛ anguſtia cordis) anguſtia vō ꝑprie ē
i mēte. ex qua redūdat tribulatio carnis i cor-
pore. ꝛ vtrūqꝫ cōtigerat apl'o ex chorinthiorū
peccato. iō ſubdit (ſcripſi vobis) reuocās vos
ad pn̄iaꝫ (ꝑ multas lachrymas) a me fuſas pro
expiatōne peccati vr̄i. Et q꞉ aliqs poſſet crede
re ꝙ hoc ſcriberet ad eorū cōfuſionē ꝛ triſticiā
iō hoc remouet. d. (vt nō cōtriſtemini) ſupple
hec ſcripſi (ſed vt ſciatis quā caritatē habeaꝫ)
erga oēs fideles (abūdātius in vobis) q꞉ illos
cōuerterat ad fidē. vt pꝫ ex ſupradictis. ꝑꝑ qđ
magis zelabat ꝑ eis. Et loqtur ſic apl's vt ma-
gis moueātur amore q̄ timore (Si qs āt) Dic
ꝯn̄r ponit cā ſue triſticie i ſpeciali ō quodā qui
eū cōtriſtauerat. ſ. ille enormis fornicator qui
vxorē pr̄is ſui habebat vt hr̄ pr̄ia chorinthiorū
5. Et diuidit i duas ptes. q꞉ p̄ oñdit qualiter euꝫ
cōtriſtauit. 2° de pena ei⁹ ait ibi. Sufficit illi.
Circa primū dic̄ (Si qs aūt ꝯtriſtauit me) ꝛ ac
cipit ſi ꝑ q꞉. q꞉ ille nephari⁹ ꝯtriſtauerat eū (ñ
me cōtriſtauit). ſ. totaliter (ſꝫ ex ꝑte). i. ſecūdū
qd. Eſt eni duplex triſticia. Una q̄ abſorbet et
deijcit rationē. ꝛ iſta ſecūdū phȳ nō cadit i ſa-
piēte nec fuit i apl'o. Alia q̄ aliquātulū turbat
rationē. qñ qs turbat de malo alicui⁹. ꝛ hec fu
it i apl'o: tñ q꞉ letabat de bōis aliorū. iō ſubdit
(vt nō onerē oēs vos) iponēdo vobis oīb⁹ hoc
onus. ſ. ꝙ cōtriſtaueritis me. nā multi veſtrū
me letificauerūt ex ſua bōa cōuerſatōe (Suf-
ficit) hic ꝯn̄r apl's ait de pēa illi⁹. ꝛ q꞉ pene me
dicine ſūt ꝯ morbū pcci. iō ſecuri⁹ ē de pena de
bita remittere q̄ eā aggrauare: ſic̄ ſecuri⁹ ē vti
medicina debili q̄ nimis forti. ꝑꝑ qđ dic̄ ph'us
5. ethi. ꝙ epikeias ē diminutio penarū. ꝛ ſic
facit hic apl's ꝛ ad hoc alios iducit. d. (Suffic̄
illi q huiuſmodi ē). ſ. dicto fornicatori (obiur-
gatio hec que fit a plurib⁹). i. que ē tā manife-
ſta ſicut ē ſeparatio a cōitate ꝑ excōicationeꝫ qđ
factū fuit ō illo fornicatore. q꞉ traditus fuit ſa-
thane ad affligēdū ad horā vt hr̄. i. chorin. 5. ſi
.n. duri⁹ corrigeret poſſet deſperare: qđ ē peſſi-
mū. iō ſubdit (ita vt ecōtrario magis donetis)
aliqd de pena remittēdo debita. ꝑꝑ periculuꝫ
deſperatōis (ꝛ cōſolemini) igerēdo eorū exem
pla q ſuſtinēdo penā ꝑ ſuis peccatis patienter
cōſecuti ſūt gratiā dei ꝛ aliqñ maiorē q̄ habe
rēt añ lapſū (ne forte abundātiore triſticia ab-
ſorbeat) ꝑ deſperationē vt dictū ē (Propter qđ
obſecro vos. vt cōfirmetis i illū caritatē vr̄aꝫ)
oſtēdēdo ei ſigna caritatis (Jō. n. ꝛ ſcripſi) ſup
ple (vobis) iſta (vt nūc cognoſcā experimētū ve-
ſtrū). i. expiētiā facti veſtri (an in oīb⁹ obedien
tes ſitis) hoc dicit q꞉ p̄us mādauerat ipſū pu-
niri ꝛ obedierūt ꝛ mō mādat aliqd de pena re-
mitti. qđ ſi faciēt apparebit eorū obediētia ꝑfe
cta. Et ꝙ debeāt hoc facere oñdit. d. (Cui autē
aliqd donaſtis. ꝛ ego) qñ eni ipſi remiſerūt ali-
q̄ penā debitā alicui. ꝛ rogauerāt etiā apl'm ꝙ
ipſe remitteret: ipſe acquieuit petitioni eorū: tñ
cū diſcretōe. iō ſubdit (Jn ꝑſōa xp̄i) q non pōt
errare. aliqñ enim remittere nō expedit hono
ri xp̄i ꝛ eccl'ie (vt non circūueniamur a ſatha-
na). i. vt nō decipiamur a diabolo. q aliqñ ten-
tat p̄latos ō nimis aſpera correctōe ſub ſpecie
zeli iuſticie. ꝛ aliqñ de nimis pua ſub ſpecie mi
ſericordie. iō ſubdit (Nō eni ignoram⁹ cogita-
tōes ei⁹). ſ. ſathane. qđ itelligēdū ē i generali.
q꞉ ſēper itēdit hoies decipere. Jn ſpeciali vō ñ
poſſūt ſciri niſi a dō. ꝛ ab eo cui reuelauerit (Cū
āt) Dic pōit ſcđa cā dilatiōis aduēt⁹ apl'i apd
chorithios. q̄ ē ne fruct⁹ maior ipediret apud
alios. Circa qđ oñdit p̄ ſui itineris ꝓceſſū. 2° ꝓ-
ceſſus fructū ibi. Deo grās. Circa p̄⁹ dicit (Cū
āt veniſſē troadē ꝑꝑ euāgeliū xp̄i). i. ꝑꝑ p̄dicati
onē euāgelij (ꝛ hoſtiū mihi aptū eēt). i. corda
ſuorū cū ſuotōe ꝑata (i dn̄o). i. ꝑ dn̄ꝫ. h̄ dic̄
q꞉ opꝫ ꝙ p̄ma ꝑparatio ad grāꝫ ſit a dō ſm ꝙ dr̄
Tre. 4. ca. Cōuerte nos dn̄e ad te ꝛ ꝯuertēur
(ñ hūi requiē ſpūi meo). i. volūtati mee i xp̄o fir
mate. q꞉ vidēbā corda ꝑata ad audiēdū. ꝛ p̄di-
care ñ poterā. Et h⁹ cāꝫ ſubdit cū dic̄ (eo ꝙ nō
iuēirē titū ꝛc̄) duo. n. iminebāt apl'o fienda. ſ.
reſiſtere hereticis ꝛ ifidēlib⁹. ꝛ p̄dicare volētib⁹
audire. utrūqꝫ vero ꝑ ſe ſufficiēter facere ñ po
terat. ſ. ſi titū iueniſſet ꝑ ſe reſtitiſſet aduerſa-
rijs ad qđ requirit maior ſcientia: ꝛ ꝑ titū p̄di-
caſſet. q꞉ ad h̄ ſufficiebat: ꝛ erat magis eloquēs
in lingua greca. licet. n. apo⁹ omnes linguas ſci
ret: loq tamen magis facūdus erat in hebrea ꝛ
ꝑꝑ hoc apoſtol⁹ tunc nō remāſit in troade (Ad
predicādū. iō ſubditur (ſed valefaciens eis). i.
fratribus xp̄ianis (ꝑfect⁹ ſū macedoniā) hoc aūt
ſcribit apl's chorinthijs. q꞉ tūc titus erat apud
eos ad ſedādū eorū diſſēſionē. ꝛ ſic erāt i cā di-
latōis aduētus apl'i ad eos (Deo āt grās) Dic
ꝯn̄r apl's oñdit itineris ſui fructū: ꝛ diuidit in
duas ptes. q꞉ p̄ fructū hūc oñdit. 2° ab hoc fru
ctu falſos apl'os excludit ibi. Et ad hec. Circa
p̄mū dicit (Deo aūt grās) nā oīs opatio bona.
p̄ncipaliter deo ē attribuenda (q ſēꝑ triūphat
nos). i. facit nos triūphare ō hereticis ꝑ diſpu
tationē. Act. 6. Nō poterāt reſiſtere ſapiētie et
ſpiritui q loq̄batur. et de ꝑſecutorib⁹ facit nos
triūphare ꝑ patiētiā. ſecūdū illō. nobile vincē
di genus ē patiētia. vincit q patitur. ſi vis vin
cere diſce pati (ꝛ odorē noticie ſue māifeſtauit
ꝑ nos) Noticia vero de deo habita ꝑ ſcientias
hūanas ſolū illumiat itellectū. vt ꝙ ds ē vn⁹
imutabilis. eternus ꝛ huiuſmodi. Sꝫ noticia
de deo ꝑ ſacrā ſcripturā habita. vt ꝙ d̄us ē re-
dēptor. glīficator. ꝛ huiuſmodi iflāmat affectū
ꝑꝑ qđ ē odorifera. Can. i. Curremus i odorē vn-
guētorū tuorū (q꞉ xp̄i bon⁹ odor ſum⁹ dō) p̄dicā
do xp̄i doctrinā exēplo ꝛ verbo ad honorē dei.
differēter tñ bonis ꝛ malis. iō ſubdit (Alijs qui-
dē). i. malis (odor mortis i mortē) q꞉ ex hoc mo-
uētur ad iuidiā ꝛ odiū ꝯtra nos. p̄dicātes que
mortificāt aīaꝫ. grāꝫ auferētes. ꝛ ducūt ad mō
tē eternā (alijs aūt). i. bōis (odor vite ad vitā)
q꞉ ꝑ hoc iducūt ad dei dilectionē q̄ viuificat.
hic ꝑ gratiā ꝛ ducit ad beatā vitā (Et ad hec)
Dic ꝯn̄r ab hoc fructu falſos apl'os excludit. d.
(Et ad hec). i. ad p̄dicādū hāc doctrinā tā ſan-
ctā ꝛ purā (qs tā idoneus). q. d. pſeudo apl'i q̄s
recepiſtis nō ſūt huiuſmodi. ſꝫ veri apl'i Jeſu
xp̄i. qđ ꝓbat ꝯn̄r. d. (Nō eni ſum⁹). ſ. nos veri
apl'i (ſic plurimi). ſ. pſeudo apl'i (adulterātes
verbū dei) adultera eni dr̄ mulier q̄ ſemen ſu-
ſcipit ab alio q̄ a ꝓp̄o viro. ſemen aūt ē verbū
dei Luce. 8. qđ ꝑꝑ dei gloriā ꝛ honorē ſuſcipien
dū ē ad p̄dicādū. Et iō q ꝑꝑ queſtū vl' vanam
gloriā illud p̄dicant adulterāt. qđ faciebāt fal
ſi apl'i (ſꝫ ex ſinceritate). i. pura itētōe nos veri
apl'i p̄dicam⁹. qđ dꝫ fieri ꝑꝑ tria q̄ ſubdūt cum
dr̄ (ſicut ex deo). i. ſic̄ miſſi a deo ſum⁹. cui⁹ nū-
cij ꝛ miniſtri debēt eē puri. Leui. ii. ca. ſācti eri-
tis qm̄ ego ſāct⁹ ſū. ꝛ ſic habet p̄mū. Secūdum
tagitur cū dr̄ (corā deo). i. ipſo vobis aſſiſtente
i cui⁹ pn̄tia oꝫ loqui pure ꝛ ſācte. Tertiū ibi (in
xp̄o loqmur). i. de xp̄o qui ē puriſſim⁹. ꝛ ſic pꝫ
ꝙ p̄dicatio nr̄a debet eē ſincera rōe mittētis. aſ
ſiſtētis. ꝛ materie predicabilis.

CIII

Incipim⁹) Poſtq̄ apl's p̄parauit aīos
auditorū. Dic ꝯn̄r ꝓſeqtur p̄ncipale ꝓ
poſitū de miniſtris eccl'ie ꝑtractando
Circa qđ ſciēdū ꝙ p̄ bonos cōmēdat. 2° malos
uituperat. io. ca. Pr̄ia adhuc i duas. q꞉ p̄ cōmē
dat noui teſtamēti miſteriū. 2° exhortat ad h⁹
modi miniſterij vſū. c. 6. pr̄ia i tres. q꞉ p̄ cōmen
dat miniſteriū noui teſtamēti ex ei⁹ dignitate.
2° ex vſu. ca. 4. 3° ex fine ca. 5. Pr̄ia adhuc i du
as. q꞉ p̄ remouet quādā obiectionē. 2° pōit mi
niſteriorū eccl'ie cōmendationē ibi. Qui ꝛ ido-
neos. Circa primū ſciēdū ꝙ cū Paul⁹ eēt vnus
de miniſtris eccl'ie. poſſet aliqs obijcere ꝙ ipſe
vellet ſeipm cōmēdare ꝛ ꝓpriā laudē q̄rere.
miniſtros eccl'ie cōmēdādo. hoc aūt remouet
apl's dupliciter oſtēdens. p̄ ꝙ talib⁹ nō indige
bat. 2° ꝙ eā nō querebat ibi. fiduciam āt. Dic̄
igit (Jncipim⁹ iterū noſmetipſos cōmendare?)
.q. d. nō. ſꝫ ad manifeſtationē veritatis ꝛ rep-
hēſionē falſitatis hoc dicim⁹ ad honorem dei.
(aut nūqd egem⁹ ſicut qdā). i. falſi apl'i (cōmē
daticijs epl'is). i. ad noſtrā cōmēdationem (ad
vos). i. miſſis ab alijs aut ex vobis miſſis ad
alios. tales. n. epl'as ipetrabāt falſi apl'i ad ma
gis extorquēdū queſtū. q. d. apl's talib⁹ nō idi-
gem⁹. Et ſubdit cām h⁹. d. (Epl'a nr̄a). i. nr̄e di-
gnitatis manifeſtatiua (uos eſtis) q ꝑ me eſtis
cōuerſi ad fidē (ſcripta i cordib⁹ nr̄is) q꞉ recen
tē memoriā de ipſis iugiter habebat (q̄ ſcitur)
inquātū notū ē oībus ꝙ a me eſtis iſtructi (et
legit) iquātū exēplo veſtri excitāt ad bonum
alij ꝛ ad reuerētiā veſtri. Sꝫ q꞉ ꝯuerſio ifideli
um p̄ncipaliter ē attribuēda deo: apl'is vō mi-
niſtraliter tātū. iō ſubdit (manifeſtati qm̄ epi-
ſtola eſtis xp̄i) tāq̄ p̄ncipaliter operātis (mini
ſtrata a nobis) q꞉ miniſterialiter coopati ſum⁹
(ꝛ ſcripta ñ attramēto) qđ ē delebile (ſꝫ ſpiritu
dei viui). i. ſpiritu ſācto viuificāte corda (nō i
tabulis lapideis) ſicut lex Moyſi (ſed i tabul
cordis). i. i cordib⁹ ꝑ caritatē dilatatis (carna-
libus). i. tractabilib⁹ ꝑ obedientiā ꝓmptā (Fi-
duciā āt) Oſtēſo ꝙ hoiuꝫ cōmēdatōe apl's nō
indigebat. hic cōſequēter oſtēdit ꝙ eā nō q̄re
bat ꝑ hoc ꝙ quicqd agebat boni nō ſibi ſed dō
attribuebat. iō dic̄ (Fiduciā āt taleꝫ habem⁹)
.i. audaciā ſic loquēdi (nō ꝙ ſumus ſufficiētes
cogitare) qđ eſt minus q̄ dicere vl' facere. Et ꝑ
ꝯn̄s ſi iſtud qđ eſt minimū in humanis actib⁹
dō attribuit: ꝛ illō qđ eſt maius (a nobis q̄ſi ex
nobis). q. d. lꝫ. n. agā aliqd per liberū arbitriū
nō tamē ex me. q꞉ liberū arbitriū nō eſt cauſa
ſufficiens boni opis ſine diuina motione: ꝛ ſic
liberū arbitriū ſoluit. cū dic̄ (a nobis) ꝛ grati
aꝫ dei cōmendat cuꝫ dic̄ (q̄ſi ex nobis) ꝛ ſic tol
litur duplex error. Unus illorū qui dixerūt li-
beruꝫ arbitriū nihil agere in meritorio ope. ſꝫ
totū eē a dō. q꞉ talr̄ ñ eſſet remunerādū. Ali⁹ ē
error pelagij dicētis. ꝙ incohatio boni opis eſt
a nobis cōſūmatio āt a dō: qui tollitur ꝑ h̄ qđ
dicitur hic. ꝙ i bona cogitatione deus opatur:
p̄ncipiū āt boni opis ex parte noſtra eſt cogi-
tatio ipſa. motio aūt p̄mi mouentis requiritur i
mouētib⁹ ſcđis q diſponit oīa ſuauiter. ꝑꝑ qđ
mouet oīa ad fines ſuos ꝯſeq̄ndo ſcđꝫ ꝯditōꝫ
nature ipſorū. ꝛ iō illa quorum natura ut ſint
libere volūtatis: libere mouet ad act⁹ ſuos. ſ.
creaturas rōnales. alias āt nō libere. Et acci-

pit hic libere ⁊ nõ libere put mot⁹ ẽ ĩ creatura.
q̃ put a dõ ẽ libere facit qcq̃d facit (Qui ⁊ ido
neos) Remota obiectõne. hic ↄñr cõmendat
miniſtros eccl̃ie. ⁊ p̊ q̃ztũ ad offici dignitatẽ.
z° q̃ztũ ad cogitatõis excellẽtiã ibi. Dñtes igit̃
Pria adhuc ĩ duas. q̃ p̊ oñdit noui teſtamẽti ⁊
veteris differẽtiã z° ex h̃ arguit miſtroꝝ noui
teſtamẽti dignitatẽ ibi. ꝙ ſi miniſtratio. Dixit
apl̃s ꝙ ſufficiẽtia nr̃a ex deo ẽ. iõ cõtinuãs ſe
dictis ſubiũgit (Qui). ſ. dõs (fecit nos miniſtros
noui teſti) dõs enĩ diſponit oĩa ſuauiter. ĩquãtũ
dat vnicuiq̃ rei virtutẽ exequẽdi ꝓpꝛiã opera
tionẽ ad cõſequẽdũ debitũ finẽ. pp̃ qd̃ dñs de
dit apl̃is ſpũs ſãcti donũ. vt eẽnt idonei ad cõ
ſequẽdũ ſuũ officiũ. niſi poneret̃ ĩpedimẽtũ a
parte recipiẽtiũ. officiũ aũt eoꝝ fuit miniſteri
um noui teſtamẽti ad exequẽdũ illos idoneos
fecit (nõ lr̃a ſʒ ſpũ) q̃ nouũ teſtamẽtũ nõ fuit
datũ apl̃is per ſcripturã. ſed ꝑ ĩfuſionẽ ſpiritus
ſãcti illuminãtis corda eoꝝ ĩ cognitõe verita/
tis ⁊ ĩflãmãtis affectũ ꝑ ardorẽ caritati. pp̃ qd̃
teſtm̃ nouũ dr̃ lex ſpũs. teſtm̃ autẽ vet⁹ lex lit
tere. q̃ ſcriptũ fuit ĩ libro ⁊ aſperſũ ſãguine vt
hr̃ Exo. z4. ⁊ h̃ differẽtia veteris ⁊ noui teſta/
mẽti hr̃ Hie. 3i. Ecce dies veniũt dicit dñs ⁊ fe
riã domui iſrl̃. ⁊ domui iuda fedus nouũ. non
ſecũdũ pactũ qd̃ pepigi cũ patribus vr̃is ⁊c̃. ⁊
ſubdit̃ cã q̃re nouũ teſtamẽtũ dr̃ ſpũs. ⁊ vetus
teſtamẽtũ lex lr̃e cũ dr̃ (Lr̃a enĩ occidit) q̃ teſta
mẽtũ vet⁹ cognitionẽ peccati dabat. nõ tñ gra
tiã. ⁊ ſic augebat concupiſcẽtiã occaſionaliter
ex malicia hũana. q̃ ſẽper nititur ĩ uetitũ. ⁊ ſic
augmẽtabat peccatũ qd̃ occidit. vt pleni⁹ dcm̃
fuit Ro. 7. (ſpũs aũt viuificat). ſ. ſcũ ſĩ quo da
ta ẽ lex noua vt dictuʒ ẽ. pp̃ qd̃ fuit neceſſaria
poſt legẽ veterẽ (Qd̃ ſi miniſtratõ) Hic ↄñr ex
dictis arguit excellẽtiã ⁊ dignitatẽ miniſtroꝝ
no. teſ. q̃ miniſteriũ veteris teſta. qd̃ fuit min⁹
habuit gloriã ⁊ dignitatẽ ãnexã. ſic p̃ʒ ĩ aaron
⁊ ĩ filijs ei⁹ ex decurſu veteris teſtamẽti. mul/
tomagis miniſteriũ no. te. qd̃ ẽ mai⁹: hʒ gloriã
annexã ⁊ dignitatẽ. h⁹ igit̃ rõnis p̊ ponit v̊tutẽ
z° remouet obiectionẽ ibi. Nec glĩficatuʒ. Cir/
ca p̊mũ dicit (Qd̃ ſi miniſtratõ mortis). i. mini
ſteriũ veteris teſtamenti. quod dr̃ miniſtratio
mortis occaſionaliter rõe dicta (lr̃is deforma/
ta ĩ lapidib⁹). i. ĩ tabul̃ lapideis Moyſi tradi/
tis (fuit ĩ glĩa). i. ĩ reuerẽtia (ita vt nõ poſſẽt in
tẽdere in faciẽ moyſi filij iſrl̃ pp̃ glĩaʒ vult⁹ e⁹)
.i. pp̃ claritatẽ vult⁹ ei⁹. vbi. n. nos habem⁹ fa/
ciẽ cornutã. Exo. 34. alia trãſlatõ hʒ faciẽ ſplẽ
didã. apparebãt enĩ ĩ facie moyſi quidaʒ radij
ꝓcedẽtes ſurſũ angulariter ĩ figurã cornuũ (q̃
euacuatur) q̃ vet⁹ teſtamẽtũ ceſſat aduenien/
te nouo q̃ztũ ad cerimonialia ⁊ iudicialia mo/
do ſupi⁹ dicto. Ro. 3. ca. ⁊ pleni⁹ dicet̃ ĩ ep̃la ad
hebreos (quõ nõ magis miniſtratio ſpũs) idẽſt
miniſteriũ noue legis qd̃ cõmiſſũ ẽ apl̃is (ĩ glo
ria erit). i. ĩ honore ⁊ reuerẽtia. q. d. multo ma/
gis dʒ eẽ. vñ adhuc ſubdit̃ (Nã ſi miniſtratio
dãnatõis). i. veteris teſtamẽti qd̃ dr̃ dãnatio
occaſionaliter ĩq̃ztũ malicia hoĩs nitit̃ ĩ vetitũ
⁊ ſic ĩ trãſgreſſione ꝓcepti q̃ ẽ mors culpe ⁊ du/
cit ad mortẽ iehẽne. ⁊ hec materia. ſ. quomodo
lex erat occaſio pcc̃i fuit ꝑtracta diffuſe Ro.
6. ca. (multo magis abundat miniſtratio iuſti/
cie). i. no. te. ĩ quo dat̃ ſpũs ſãcti grã iuſtificãs
(ĩ glĩa). q. d. ĩmo plus (Nã nec glĩficatũ) Hic re
mouet obiectionẽ q̃ poſſet fieri. q̃ poſſet dicere
ꝙ lʒ no. te. ſit excellẽti⁹, veteri. tñ h̃ ẽ modicũ.
iõ nõ ẽ deſerẽdũ pp̃ nouũ. ſic dicebãt illi qui ſi
mul cũ euãgelio legalia obſeruabãt. iõ ↄñr oñ
dit ꝙ nullã gloriã habeat. ve. teſta. ĩ cõꝑatiõe
ad nouũ. d. (Naʒ nec glĩficatũ ẽ qd̃ claruit). i.
ve. te. qd̃ trãſijt (ĩ hac parte). i. ĩ cõꝑatõe ad no
uũ qd̃ ẽ ꝑs ⁊ hereditas noſtra (pp̃ excellẽtẽ glo
riã) noui teſta. ſic ſtella lʒ habeat aliquã clari
tatẽ. cõparata tñ ad ſolẽ obſcurat̃. Adducit ẽt
ad hoc aliã rationẽ. Illud enĩ qd̃ dat̃ ꝑ moduʒ
trãſeũtis nihil ẽ reſpectu ſẽꝑ manẽtis. Uetus
aũt teſtamẽtũ trãſijt ſicut ĩperfectuʒ aduenĩẽ
te ꝑfecto. nouũ ãt ſẽꝑ manebit qd̃ incohatur ĩ
via. ⁊ ꝑficitur ĩ patria. Luc. zi. Celũ ⁊ terra trã
ſibũt verba mea nõ trãſibũt. ⁊ hoc ẽ qd̃ dr̃ (Si
enĩ qd̃ euacuat̃). ſ. vetus teſtamẽtũ (per gloriã
ẽ). i. habẽs aliquã reuerẽtiã ⁊ honoreʒ (multo
magis qd̃ manet). ſ. nouũ (ĩ glĩa ẽ). i. dʒ eẽ (Ha
bẽtes igit̃) Hic ↄñr oñdit excellẽtiã miniſtroꝝ
eccl̃ie q̃ztũ ad cognitõnẽ. Ad cui⁹ declarationẽ
accipit̃ illud qd̃ hr̃ Exo. 34. ſ. ꝙ moyſes velata
facie populo loq̃bat̃ ad deſignãdũ ꝙ veritas ĩ
veteri teſtamẽto. figuris ⁊ enigmatib⁹ erat ve/
lata. q̃ oĩa cõtigebãt eis ĩ figura. pꝛĩa ad chori.
io. Aliq̃d põt velari dupliciter. vno mõ ex ꝑte
rei q̃ debet videri. ſ. qñ ſuper eã ponitur velamẽ
Alio mõ ex ꝑte vidẽtis. ſ. qñ velamen ponitur
ſuper oculos eius. ⁊ vtroq̃ modo erat velamẽ
in. ue. teſta. ſcʒ ex parte rei. quia veritas erat ve
lata figuris ut dictuʒ eſt. ⁊ ex parte iudeoꝝ q̃ꝝ
malicia ut in pluribus impediebat a cogniti/
one veritatis quaſi quoddam velamen oculo/
rum mentis. Unde. Sap. i. In maliuolam ani
mam non intrabit ſapientia. Primum autem
velamen amotum eſt per xp̃m. q̃ per xp̃m fi/
gure ſunt explete ⁊ explanate. in cuius ſignuʒ
veluʒ templi ſciſſum fuit in paſſione eius. Lu
.z3. Secunduʒ auteʒ velamem adhuc manet
in iudeis obſtinatis: ſed in illis qui receperũt
fideʒ amotuʒ eſt vtroq̃ modo: quia per gratiã
ſpũs ſancti illuminantem poſſunt cõtemplari
libere veritateʒ. ⁊ hoc eſt quod dicitur (Habẽ
tes igit̃ talem ſpeʒ). ſ. ꝙ gloria noui teſtamẽti
manet in eternum (multa fiducia utimur). i.
noſtrum officium exequimur nos miniſtri ec/
cleſie (Et non ſicut moyſes ⁊c̃) ⁊ patet ex dictis
littera vſq̃ ibi (ſed obtuſi ſunt ſenſus). i. oculi
mentales (Uſq̃ in hodiernuʒ diem) quantuʒ
ad iudeos obſtinatos (idipſũ velamẽ in lectiõe
veteris teſ. (manet nõ reuelatũ). i. amotũ a cor
de eoꝝ. lʒ ſit amotũ ab ipſa re per xp̃m. vt dic
tũ ẽ. iõ ſubdit̃ (quod in xp̃o). i. ꝑ xp̃m (euacua
tur) cetera patẽt ex dictis vſq̃ ibi (Cũ aũt con
uerſus fuerit). ſ. ppl̃s iſrl̃ circa finẽ mũdi (au/
feret̃ velamen) de corde ipſoꝝ (dñs aũt ſpũs
ẽ). i. ſpũs ſcũs ẽ liber ⁊ libertatis dñs. iõ ſubdi
tur (Ubi aũt ſpũs dñi: ibi libertas). ſ. cõtẽplã
di veritatẽ remoto velamĩe ab ocul̃ mẽtis. iõ
ſubdit̃ (Nos vero). ſ. xp̃iani ⁊ potiſſime eccl̃ie
miniſtri (reuelata facie). i. mẽte q̃ dr̃ facies ſpi
ritualis ĩq̃ztũ ibi viget cognitio ĩtellectual̃ ſic̃
oẽs ſẽſus ĩ facie corꝑali (gloriã dñi). ſ. Jeſu xp̃i
⁊ nõ ſolũ moyſi (ſpeculãtes). i. ĩ ſpeculo ratõis
cognoſcẽtes. et q̃ cognitio fit ꝑ aſſimilationẽ
cognoſcẽti ad cognitũ. iõ ſeq̃tur (In eãdẽ ima/
ginẽ tranſformamur a claritate). ſ. natural̃ co/
gnitõis et gratie (ĩ claritatẽ) viſiõis beate (tã/
q̃ a dñi ſpiritu) q̃ hoc nõ ĩeſt fidelib⁹ ꝓꝑa vir
tute ſed ſpũs ſãcti eos ducẽtis. Ro. 8. qui ſpũ
dei aguntur hi filij dei ſunt. C IIII

I Deo habẽtes) Poſtq̃ apl̃s cõmẽdauit
noui teſta. miniſteriũ. hic ↄñr oñdit h⁹
miniſterij vſũ. ⁊ p̊ q̃ztũ ad oꝑationẽ bo
ni. z° quãtũ ad tollerãtiã mali. ibi. Habemus
igit̃ theſaurũ. Pria in duas. q̃ p̊ facit qd̃ dictũ
ẽ. z° quãdã obiectionẽ excludit ibi (Qd̃ ſi oper
tũ ẽ) Circa p̊mũ dic̃ (Jõ habẽtes hãc miniſtra/
tionẽ). i. miniſteriũ tãte dignitatis. vt ꝓdictuʒ
ẽ (iuxta qd̃ miſericordiã conſecuti ſum⁹) nos ec
cleſie miniſtri ad hoc ꝑ dei gratiã vocati (nõ õ
fecim⁹) ab vſu ⁊ executiõe ipſi⁹. ſʒ ꝓmpte ⁊ dbi
te exeq̃mur (ſʒ abdicam⁹). i. abijcim⁹ (occulta
dedecoris). i. ſordes peccatoꝝ nõ ſolũ q̃ exteri
us patẽt. ſed etiã q̃ ĩteri⁹ latẽt (nõ ãbulãtes in
aſtucia). i. ĩ aſſimulatõe ⁊ hypocriſi (neq̃ adul
terãtes verbũ dei) exponat̃ vt ſupra dictũ eſt.
z° ca. (ſed ĩ manifeſtatõe veritatis). q. d. ſi pre
dicam⁹ pp̃ q̃ſtũ vl̃ ꝓpꝛiã laudẽ. ſʒ pp̃ mãifeſta
tionẽ diuine veritatis ad dei gloriã ⁊ fideliuʒ
ſalutẽ (cõmẽdãtes noſmetipſos ad oẽʒ cõſcien
tiã hominũ). i. nõ cõmẽdam⁹ nos verbis. ſʒ ex
operatõib⁹ q̃ facim⁹ cõmẽdabiles nos reddi/
mus ĩ cõſciẽtijs hominũ. ſed qm̃ hoĩes decipi
poſſũt nõ aũt dõs q intuetur corda. i. Re. i6. iõ
addit (corã deo) Sic igit̃ tria tãgit hic q̃ faciũt
ad debitã executionẽ miniſterij eccleſiaſtici. ſ.
exterior ⁊ ĩterior mũdicia recta ĩtẽtio. doctrĩa
ſana (Qd̃ ſi opertũ ẽ) Excludit obiectionẽ que
fieri poſſet cõtra dicta. dixit enĩ ſe docere ĩ ma
nifeſtatõe veritatis. poſſet aliq̃s obijcere ĩ con/
trariũ eo ꝙ multi cõtradicebant ſibi. ⁊ ſic non
erat ĩ dictis ei⁹ veritas manifeſtata. Ad h̃ reſ/
põdet apl̃s ꝙ hoc nõ ꝓueniebat ex parte ſue ꝓ
dicatõis ſʒ ex malicia ↄtradicẽtiũ q̃ ĩpediebat
eos cognoſcere veritatẽ. Uñ Sap. i. In maliuo
lam aĩam nõ ĩtrabit ſapiẽtia. ⁊ hoc ẽ qd̃ dicit.
(Qd̃ ſi etiã opertũ ẽ euãgeliũ noſtꝝ) aliquibus
ei⁹ veritatẽ nõ capiẽtibus (ĩ his q̃ pereũt ẽ op/
tũ). i. ꝓcedit ex malicia eoꝝ (ĩ quib⁹ dõs hui⁹ ſe
culi) hoc exponit̃ dupliciter. vno modo õ crea
tore huius mũdi: q ex demerito taliũ retrahit
lumẽ ſue grẽ ab eis. ⁊ iuſte. ⁊ ſic ꝑ ↄñs excecãt̃
ex ſe. Aliter de diabolo. quẽ imitãt̃ ſeculariter
viuẽtes. ⁊ ſic põt dici dõs h⁹ ſeculi ſic̃ dr̃ pꝛĩceps
h⁹ mũdi. Jo. iz. Nũc pꝛĩceps hui⁹ mũdi eijciet̃
foras (q excecat) ſeculariter viuẽtes auertẽdo
eos a veritate (vt nõ fulgeat illuminatio euãgelij
glorie xp̃i) ĩ cordib⁹ eoꝝ (qui). ſ. xp̃s (ẽ imago
di) pr̃is. ⁊ ꝑ ↄñs ẽ fontal̃ plenitudo luminis ſecũ/
dũ ꝙ dr̃ Hebre. i. Qui cũ ſit ſplendor ⁊ figura
ſubſtãtie ei⁹ ⁊c̃. Sʒ q̃ ſupi⁹ vocauit euãgeliuʒ
ſuũ. ⁊ h̃ vocat euãgeliũ xp̃i: poſſet aliq̃s crede/
re eẽ duplex euãgeliũ. iõ hoc remouet ꝑ hoc ꝙ
eiuſdẽ euãgelij xp̃s ẽ auctor. apl̃s aũt miniſter
tãtũ ⁊ ꝓdicator. d. (Nõ enĩ noſmetipſos ꝓdica
mus) tãq̃ auctores euãgelij (ſʒ Jeſuʒ xp̃ʒ dñm
noſtrũ) tãtũ (Nos aũt ſeruos vr̃os ꝑ Jeſũ) ad
miniſtrãdo vobis doctrinã xp̃i. qd̃ declarat ꝑ
ↄñs dicẽs (qm̃ dõs q dixit de tenebris lucẽ ſplẽ
deſcere). ſ. lucẽ corꝑalẽ creãdo. ⁊ ipſã a tenebris
ſeꝑando Gen. i. (ipſe illuxit ĩ cordib⁹). i. cõſimi
liter lucẽ ſpũalẽ ĩfudit ad cognitionẽ euãgeli/
ce veritatis. nõ ſolũ ꝓ nobis ſed etiã ꝓ alijs. iõ
ſubditur (ad illuminationeʒ ſciẽtie claritatis
dei). i. ad manifeſtationẽ noticie diuie (ĩ facieʒ
Jeſu xp̃i). i. relucẽtis ĩ faciẽ ei⁹ ĩq̃ztũ ꝑ noticiã
diuinã q̃ tradit̃ ĩ euãgelio. cognoſcit̃ ĩpe xp̃us
(Habem⁹ aũt) Hic ↄñr agitur õ vſu miniſterij
eccl̃ie q̃ztũ ad tolerãtiã mali. Circa qd̃ p̊ oñdit
patiẽtiã miniſtroꝝ eccl̃ie. z° cãm hui⁹ patiẽtie
ibi. Sẽper mortificationẽ. 3° manifeſtat vtrũ/
q̃ ibi. Sẽꝑ enĩ nos. Circa p̊mũ dicit cõtinuan/
do ſe predictis (Habemus aũt theſaurũ). i. il/
lumiationẽ dei dictã (ĩ vaſis fictilib⁹) q̃ ĩ hoc
mundo ſumus cõtẽptibiles ꝓſõe tribulatõib⁹
⁊ anguſtijs expoſite (ut ſublimitas). i. illõ ma/
gnuʒ quod facimus in edificatione eccleſie et
gentiuʒ conuerſione (ſit virtutis dei ⁊c̃). i. deo
totuʒ attribuatur ⁊ nõ humane potentie. diui
tijs. vl̃ ſapiẽtie. quod poſſet fieri ſi apoſtoli fu
iſſent. potentes diuites. ⁊ honorati ſicut eſt de
lege machometi. ſed cõtrariuʒ fuit in apoſtol̃.
Jdeo ſubdit̃ (In oĩbus tribulationeʒ patimur
ſed non anguſtiamur) Jlle anguſtiari dicitur
pꝛopꝛie. qui nõ videt ſibi patere aliquod reme
diuʒ in tribulatione. ⁊ ſic eſt de confidentibus
in hoc mundo. pꝛopter ꝙ anguſtiantur in tri/
bulatione qñ ſibi deficit mundanuʒ remediũ.
ſʒ ſancti non anguſtiantur. q̃ in tribulatiõib⁹
adeſt eis ſolatium diuinũ (apoꝛiamur). i. õpau
peramur. ⁊ dicitur a poros grece. ꝙ eſt pauꝑ.
latine (ſed nõ deſtituimur) q̃ ſãcti parũ curãt
de ſubtractione diuitiarũ temporaliũ. cũ ſibi
remaneãt diuitie ſpũales. que nõ poſſũt violẽ
ter amoueri (ꝑſecutionem patimur) fugiendo
de ciuitate in ciuitateʒ (ſed nõ dereliquimur)
nã deus eſt ſocius ubiq̃ itineris noſtri (Humi

lianmur).i.cõ tẽnimur (ſed nõ cõfũdimur) q̃2 ſi
ſẽtimus ĩ nobis debitã cauſã cõfuſiõis (Dey/
cimur).i.ad p̃iculũ mortis ĩpellimur (ſed non
perim⁹) q̃2 d̃s ſẽp liberat ſuoſ. aliq̃ñ viſibiliter
ſic liberauit tres pueros de camino ignis. ali/
q̃ñ inuiſibiliter eos de p̃ñti miſeria trãſferẽs ad
gētẽ. Sap. 4. Uiſi ſũt ocul' ĩſipiẽtiũ mori. illi ãt
ſũt ĩ pace (Sẽper mortificationẽ) Hic ꝯñr oſtẽ
dit patiẽtie cãm. ⁊ p̃ facit p̃poſitũ. 2°. mãifeſtat
p̃ effectũ ibi. Propt. Ad euidẽtiã p̃mi ꝯſiderã
dũ ꝙ ĩ x̃p̃o fuit duplex ſtat⁹ vn⁹ mortis ĩq̃tuz
carnẽ paſſibilem aſſũpſit ĩ qua penalitates hu
ius vite: ⁊ tandẽ mortem ſuſtinuit. Alius eſt vi
te ĩq̃tum vita glorioſa qua viuebat occulte
aĩa ſua a principio ſue conceptionis deriuata
fuit ad corpus ĩ ſua reſurrectõe. q̃2 reſurrexit ĩ
corp̃e gl'oſo. hec ẽ igĩ cã patiẽtie ſc̃õr2. ex hoc
.n. ꝙ ſperãt firmiẽ cõformari x̃p̃o reſurgẽti. pa
tiẽter ſuſtinẽt tribulatõẽs h⁹ mũdi ĩ q̃bus con
formãtur x̃p̃o patienti: ⁊ hoc ẽ q̃d dicit ap̃lus.
(Sẽper mortificationẽ Jeſu x̃p̃i).i. cõformatõ
nẽ ip̃i patiẽti (ĩ corpore nr̃o circũferẽtes).i. ubi
q̃z tribulationes patiẽter ſuſtinẽtes (vt ⁊ vita
Jeſu) gl'ioſa (ĩ corp̃e nr̃o manifeſtet̃) in futura
reſurrectõe in qua reſurget corpus ĩpaſſibile ⁊
ĩcorruptibile (Sẽp eñ ĩ ⁊c̃) repetitio ẽ eiuſdẽ ſẽ/
tẽtie ad maiorẽ aſſertionẽ. Et q̃2 nõ ſolũ ſancti
patiẽter tolerãt p̃p ſpem future reſurrectiõis:
ſ3 etiã q̃2 aĩanẽ ad hoc exẽplo x̃p̃i patientis. iõ
ſubdit ap̃lus (Ergo mors).ſ. x̃p̃i (ĩ nobis op̃at̃)
aĩando nos ad tollerãtiã paſſionis (vita aũt ĩ
vobis).i. vita x̃p̃i op̃at̃ in vobis cõferẽdo ſpẽ
reſurrectõis. iõ ſubditur (Habentes eundem
ſpũm fidei) ſed mors x̃p̃i nõ ſic op̃atur ĩ vobis
ſicut ĩ nobis. q̃2 non eſtis in talibus tribulatio
nibus in quib⁹ ſum⁹. eritis tñ ſaluati per eãdẽ
fidẽ qua ⁊ nos. q̃d ꝯñr cõfirmat per ſcripturaz
pſal. 115. (ſicut ſcriptũ eſt. credidi p̃p q̃d ⁊c̃) ⁊ p3
ex dictis littera vſq3 ibi (Oĩa eñ p̃p vos).i. oĩa
facim⁹ et ſuſtinem⁹ p̃p vos ĩſtruẽdo exemplo
⁊ verbo (vt gr̃a).ſ. dei (abũdans) a nobis ĩ vos
(p̃ multos ĩ gratiarũ actõe abũdet ĩ gloriã d̃i)
.i. vt multi reſurgãt ad gratiarum actiones ad
gloriã dei (Propter q̃d) Hic ꝯñr manifeſtat q̃d
dixerat de patiẽtia ap̃lorũ ĩ perſecutione poſi/
torũ dicens (Propter q̃d).i. propter animatiõ
nẽ exẽplo x̃p̃i paſſi. ⁊ propter ſpẽ reſurrectiõis
ĩ corp̃e mortali (nõ deficim⁹) ĩ tribulationibuſ
.q.d. ad maiora ſuſtinere parati ſum⁹ (Sed l3
is q̃ foris eſt noſter hõ corrũpatur).i. ip̃a natu/
ra ſenſitiua tendat ad corruptionem ex p̃ceſſu
etatis ⁊ pondere tribulatiõis (tñ is qui intus
eſt).ſ. intellectiua natura (renouatur de die in
diem) per culpe purgationem ⁊ ei⁹ ſequele (Id
eñ ĩ preſenti eſt).i. tribulationes tẽporis p̃ñtiſ
(momẽtaneũ ẽ ⁊ leue) q̃2 ſũt breuis duratiõis
⁊ p̃ui ponderis: reſpectu premij futuri: de quo
ſubditur (in ſublimitate eternum gl'ie põdus
op̃atur in nobis) expectãtib⁹ ip̃m. ⁊ dicitur (ĩ

ſublimitate) rõe dignitatiſ que ẽ ĩ premio (eter
nũ) rõe durationis infinite (pondus) ratiõe p̃/
cioſitatis. q̃2 precioſa cõĩ modo loquendi dicũ/
tur magni ponderis: vel aliter dicĩ (põdus)
q̃2 premium gl'ie quietat totaliter appetitũ in
deo. ſicut pondus quietat graue in centro (nõ
contẽplantibus nobis ea que videntur ⁊c̃).i.
iſta fiunt in nobis. q̃2 non attendimus ad bõa
trãſitoria ⁊ viſibilia: ſed ad eterna ⁊ inuiſibilia
pro nunc. que per fidẽ a ſc̃is firmiſſime credũẽ
⁊ per ſpẽ certitudinaliter expectantur. ¶ Ci/

Scimus enim) Hic cõſequenter commẽ
dat miniſterium noui teſtamenti. ex fiñ
ſiue ex premio. Licet eñ de hoc tetige/
rit capi. p̃ceedẽti aliqualiter. hic tamẽ tangit
magi ſcomplete. ⁊ diuiditur in treſ p̃teſ. quia p̃
tangit de hac p̃miatione 2°. de debita ad ipſaz
p̃miationez preparatione ibi. Et ideo cõtendi/
mus. 3°. de cauſa vtriuſq3 ibi. Omnia autez ex
deo. Prima autem adhuc in duas. quia p̃ agit
de hoc premio. 2°. de eius deſiderio ibi. Naz ⁊
in hoc ingemiſcimus. Circa primuz ſciendum
quia dixerat in fine capituli p̃cedentis. ꝙ ip̃ſi
⁊ alij apoſtoli non attendebant ad bona tran
ſitoria ſed ad eterna. ideo continuãdo ſe ad di/
cta dicit (Scimus.n.).i. certitudinez habem⁹
per fidem formataz (quoniã ſi terreſtriſ dom⁹
noſtra.i. corpus terrenuz noſtr̃ quod ſe habet
ad animam ſuo modo ſicut domus ad inhabi/
tantez (diſſoluatur per mortez) ꝙ edificatõez
habemus ex deo domum non manu factã ſed
eternaz in celis) q̃d aliqui exponunt de corpo/
re glorioſo in futura reſurrectione habẽdo q̃d
dicitur hic (non manufactam) quia virtute na
ture non erit glorioſum: ⁊ domus eterna. quia
ab eterno a deo preordinata: ſed quoniam apo
ſtolus videtur loqui de hoc q̃d ſtatiz poſt mor
tem realiter habetur a ſanctis. ⁊ corporiſ imor
talitas habetur tantum in ſpe ⁊ non in re. ideo
meliuſ videtur exponi de gloria anime que ſta
tiz habetur a ſanctis omnino purgatis. ⁊ dici/
tur habitatio propter excellentiam ipſius ad
anime capacitatẽ. Jo. 14. In domo patris mei
manſiones multe ſunt. dicitur etiam domus
eterna et non manufacta. quia gloria celeſtis.
obiectiue. deus eſt. qui eſt increatus ⁊ eternuſ
(Nam in hoc) Hic conſequenter agit de appe/
titu huius premij. ⁊ diuiditur in duas partes.
quia p̃ circa hoc ponitur appetitus varius na
ture ⁊ gratie. ⁊ quedam repugnãtia. 2°. vnius
victoria ibi. Audentes igitur. Circa primũ ſci/
enduz ꝙ appetitus eſt inclinatio ſequens for/
maz. eſt autez in nobis duplex forma ſc3 natu
ralis. ⁊ gratia habitualis: ⁊ per conſequenſ du
plex appetitus: ſc3 nature. ⁊ gratie. appetitus
autẽ nature inclinat ad cõſeruanduz vnionẽ
anime cũ corpore. ⁊ diſſolutionez refugit ⁊ ab/
horret. Appetitus autez gratie inclinat ad cõ/
ſecutiõez glorie q̃ conſiſtit in clara viſione dei

⁊ eius fruitõe. igitur ſi aĩa poſſet conſequi glo/
riam abſq3 diſſolutõe corporis huius mortal'
appetitus gratie tenderet in cõſecutionem ce/
leſtis abſq3 retardatione per appetitum natu/
ralem. ſed q̃2 hoc nõ p̃õt fieri. iõ appetitus na/
turalis eo ꝙ refugit naturaliter diſſolutionez
hãc. ĩ hoc quodãmodo repugnat appetitui gra
tie. ⁊ hoc eſt q̃d dicitur (Nam ⁊ ĩ hoc ingemiſci/
mus).i. deſideramus cũ tedio dilatõis. (habi/
tationem noſtrã que de celo ẽ).i. cõſecutionez
gratie (ſup̃indui) veſtimẽto gl'ie q̃d non p̃uenit
ex p̃cipijs ĩtrinſecis nature. ſed a deo dat̃. p̃p
q̃d ĩdumẽtũ d̃ĩ (cupientes) appetitu gratie (ſi
tñ veſtitu nõ nudi ĩueniamur).i. ſi abſq3 diſſo
lutõe corp̃is corruptibiliſ: quo vtit̃ aĩa vt veſti
mẽto: poſſet ſup̃indui gl'ia. tũc abſq3 aliquo re/
tardante. appetit⁹ gr̃e ĩ hoc ferret̃. ſed q̃2 hoc ẽ
impoſſibile. iõ retardatur p̃ naturalẽ appetitũ
diſſolutionem corp̃is ⁊ aĩe abhorrentis. p̃p q̃d
ſubditur (Nã ⁊ q̃ ſumus ĩ hoc tabernaculo).i.
in hoc corp̃e mortali (ingemiſcim⁹ grauati) de
diſſolutõe corp̃is ⁊ aĩe (eo ꝙ nolumus expolia
ri corpore per mortem: ſ3 ſup̃ueſtiri).i. ĩdui glo
rie veſtimento. non tñ ita ꝙ mortalitas corp̃is
maneat cũ gl'ia aĩe. q̃2 hoc ẽ impoſſibile nobis
ſed in ſolo x̃p̃o factum fuit p̃ diſpoſitionez dei
ad opus redẽptionis noſtre. iõ ſubditur (ut ab
ſorbeatur q̃d mortale eſt a vita).i. vt mortali/
tas p̃ gloriã ſuperueniẽtem tollat̃: corp̃is idẽ/
titate manẽte: q̃d fiet in reſurrectõe. ſ3 q̃2 opor
tet mortem ĩteruenire quã refugit appetit⁹ na
turalis. iõ eſt ibi repugnãtia appetituũ. verũ/
tñ q̃2 vterq3 appetitus ẽ a deo a quo ẽ natura
⁊ gratia. Iõ ſubditur (Qui aũt efficit nos ĩ hoc
ip̃ſũ).i. habentes vtrũq3 appetitũ (deus ẽ) qui
dedit naturã ad quã taliſ inclinatio ſequitur.
ſimiliter ⁊ gratiã per quã ſp̃us ſc̃us habitat in
nobis. ideo ſequitur (qui dedit nobis pignus
ſp̃us) eſt eñ ſp̃us ſanctus pignus gl'ie ratione
predicta. 2. ca. huius ep̃le (Audẽtes igĩ) Hic
cõſequẽter oñdit q̃s dictorũ appetituũ vincat
in ſanctis hoĩb⁹. d. (Audẽtes igĩ).i. abſq3 for/
midine mortis deſideramus gloriã (ſcientes)
.i. certitudinem habentes (q̃m dum ſumus in
hoc corp̃e).ſ. mortali (peregrinamur a d̃ño).i.
oz nos eſſe ſep̃atos ab eo (Per fidem eñ ãbu/
lamus).i. enigmatibus tantũ deum cognoſci/
mus (⁊ non per ſpeciẽ).i. clare facie ad faciem
p̃pter q̃d ſubditur (Audemuſ aũt) Circa quod
ſciendũ ꝙ ad fortitudinem pollitica in pericul'
mortis ſufficit non triſtari irrationabiliter. ſed
fortitudo infuſa nõ ſolũ hoc facit ſed etiam fa
cit aliq̃ñ in talibus delectari Act. 5. ca. Ibant
ap̃li gaudentes a conſpectu concilij q̃m digni
habiti ſunt pro nomine Jeſu contumeliam pa
ti. ⁊ hoc eſt ꝙ dicit ap̃ls (Audemus) ſine trepi/
datione (⁊ bonam volũtatem habemus).i. de
lectationem in mente (magiſ peregrinari a cor
pore).i. diſſolutionẽ huius corp̃is per mortem

ſubire (⁊ preſentes eẽ ad deũ).i. vt per hoc ha/
beamus clarã dei viſionẽ ⁊ perfectã fruitõnẽ
⁊ ſic appetitus gratie vincit in ſãctis appetitũ
nature. per hoc aũt q̃d dicit ap̃ls: hic excludit̃
error dicentium aĩas ſãctas a corporibus exu
taſ a viſione diuina retardari vſq3 ad iudiciũ.
q̃2 dicit ap̃lus (bonam voluntatem habemus
magis peregrinari a corpore) per mortẽ (⁊ p̃ſẽ/
tes eſſe ad deum) ex quo patet intentionem e⁹
eẽ ꝙ anime ſancte nihil habentes purganduz
exute corporibus ſtatim ſunt deo preſenteſ per
apertam viſionem (⁊ ideo contendimus) Hic
conſequenter agit de preparatione ad hoc pre/
mium conſequendum: que preparatio triplex
ẽ. ſecunda ponitur ibi. Scientes igĩ. tertia ibi
Itaq3 nos. prima aũt preparatio per hoc eſt q̃d
homo querit placere deo qui eſt dator huius
premij. ⁊ hoc ẽ quod dicit (⁊ ideo).i. propter cõ
ſecutionem glorie (contendimus).i. cum qua/
dam pugna reſiſtimus mundi carnis. ⁊ diabo/
li. tẽtationibus (ſiue abſenteſ ſiue p̃ñtes). q.d.
ad hoc incitamur (ſiue abſentes).i. dũ ſumus
in p̃ñti vita (ſiue preſẽteſ) deo per gloriam. ſup
ple vt poterim⁹ (placere illi) per dictaz reſiſtẽ
tiam. ⁊ ſubdit huius reſiſtentie cãm dicẽs (om
nes eñ manifeſtari oportet ante tribunal chri
ſti) ideſt ante eius iudiciariã poteſtatem. Uñ
tanguntur hic quinq3 conditiones extremi iu
dicij.ſ. eius ĩeuitabilitas. ibi. oportet nos. gene
ralitaſ. ibi. Oẽs. claritas. ibi. mãifeſtari. q̃2 iu/
diciũ apparebit oĩbus iuſtũ ſingulis uidẽtib⁹
oĩa bona ⁊ mala aliorũ. iudiciaria poteſtaſ. ibi.
ante tribunal iudicis. ſublimitas. ibi. chriſti. q̃
ſcilicet eſt verus hõ ⁊ verus deus (ut referat
vnuſq̃ſq3).i. penã vl' premiũ (pro his q̃ geſſerit
uiuens (in corpore) nec p̃ hoc excludũẽ a iudi
cio pueri qui nihil in proprio corpore meruer̃t
uel demeruerunt. q̃2 diiudicabũtur ſecũdum
ea que circa eos ab alijs ſũt facta uel omiſſa ĩ/
q̃tũ ſũt ab alijs baptizati vel non (Sciẽtes)
Hic ponĩẽ ſecũda p̃paratio ad p̃miũ que ẽ ſol/
licitudo de ſalute p̃ximorũ. ⁊ diuidiẽ in duas.
q̃a p̃ ponĩẽ hec ſollicitudo. 2°. ſollicitudiniſ rõ
ibi. Charitas.n. chriſti. Circa primũ dicit apo
ſtoluſ (Sciẽtes ergo tiorẽ d̃ñi).i. ꝙ ualde timẽ
dus ẽ dominus qui omnes ẽ iudicaturus vt
dictum eſt (Suademus hominibus) fidem et
mores q̃2 vnicuiq3 mandauit d̃ñs de p̃ximo.
Eccle. 17. (deo aũt manifeſti ſumus) qui videt
corda ꝙ talia nõ p̃dicamus p̃pter queſtũ vel
p̃priaz laudẽ. ſ3 ĩtẽtõe recta (Spero aũt et in
cõſciẽtijs ueſtriſ mãifeſtos nos eẽ). q.d. ita cõ
uerſati ſumus ĩter uos ꝙ nõ poteſtis rõnabili
ter iudicare predicationẽ noſtram p̃cedere ni
ſi ex cõſciẽtie puritate. Sed q̃2 poſſet aliq̃s di
cere ꝙ in hoc iactanter ſe commẽdaret. iõ hoc
remouet. d. (Non iterum nos cõmẽdam⁹ vo/
bis) ⁊ dicit iterum: q̃2 iam ſupra dixerat aliq̃
que videbanẽ ad ſuã cõmẽdationem eſſe. ſed

occaſionē dam⁹ vobis gloriandi p nobis) ↄtra pſeudo apl'os q dicebāt ſe doctos a Petro Jacobo ⁊ Joāne. q̄ i hoc detrahētes apl'i doctrīe poterant igitur chorinthij cōtra eos gloriari q̄ erāt edocti a doctore pfecto. ⁊ vſq ad tertium celū rapto (vt habeatis ad eos). ſ. pſeudo apoſtolos repellēdos de qbus ſubdit (q i facie gloriant). i. i apparētia ſāctitatis exteri⁹ (⁊ nō in corde). i. i puritate cōſciētie (Siue enī mēte excedim⁹ deo) p cōtēplationē diuinoꝝ ſupra nos extaſim patiendo (ſiue ſobrij ſum⁹ vobis) nos humane cōuerſatōi cōformādo. bria enī grece mēſura dr̄ latie. apl'i enī medij erāt iter deū ⁊ populū. ⁊ iō eleuabāt aliqn̄ p acceſſū mētis accipiēdo diuinas illuminatōes. ⁊ aliqn̄ cōformabāt ſe hoiū fragilitati vt conueniētius traderēt eis diuina. ſicut Gen. 28. dr̄ q̄ angeli aſcēdebāt ⁊ deſcēdebāt i ſcala Jacob (Caritas autē) Hic ↄñr ponit hui⁹ ſollicitudis ratio q̄ ē caritas ad pximū. iō dicit (Caritas enī xp̄i) q̄ ſe extēdit ad pximū. pria Jo. 4. hoc mādatū habemus a deo vt q diligit deū diligat ⁊ fratrē ſuū ⁊ vñ puocet hec caritas oñdit. d. (exiſtimātes hoc. qm̄ ſi vn⁹ p oibus mortu⁹ ē). ſ. xp̄s p ſalute oium q̄tū ad ſufficiētiā. Et accipit h̄. ſi pro q2. q2 ita ē. ex q̄ cōcludit (ergo mortui ſūt oēs ⁊c̄). i. ita debēt viuere ac ſi oēs eēnt mortui ſibi ipſis. nihil de pprijs deſiderijs curātes. ⁊ ſic viuūt xp̄o. vitā ppriā ordinātes ad ei⁹ honorē vñ dic̄ apl's. Gal. 2. viuo iā nō ego. viuit vero i me xp̄s (Jtaq nos) Hic ponit tertia pparatio ad p̄miū cōſequēdū q̄ ē abdicatio carnaliū affectuū. q̄ lz ſit aliqualiter tacta pte p̄cedēti. tñ hic tāgitur pleni⁹. iō cōtinuādo ſe imediate p̄cedētib⁹ dicit (Jtaq ⁊ nos ex hoc neminē nouimus ſecūdū carnē). i. cū nemine ſocietatē ↄtraxim⁹. moti carnali affectōe. Sz q2 poſſet aliqs obijcere q̄ apl'i multū dilexerūt xp̄m etiā ſecūdū preſētiā corpalē. iō ſubdit apl's i pſōa apoſtoloꝝ: q cū xp̄o fuerūt corpaliter (Et ſi cognouim⁹ ſecūdū carnē xp̄m). i. affecti ei⁹ p̄ſētia corporali (ſed nūc iā nō cognouim⁹) illo. ſ. mō ſed meliori. vñ dixit aplīs ſaluator. Joā. 14. Expedit vobis vt ego vadā ſubtrahēdo vobis corporalē meā p̄ſētiā qd̄ exponēs Aug⁹. d. q̄ apl'i adhuc carnales exiſtētes afficiebāt ad xp̄m ſicut hō carnal' ad amicū ſuū. pp qd̄ ipediebant aſſurgere ad ſpiritualē ⁊ ſublimiorē diligendi modū. Vñ dicit ibi ſaluator. ſi enī non abiero paclit⁹ nō veniet ad vos. Notādū q̄ manicheus negās verā carnē in xp̄o fuiſſe. ex hoc loco cōfirmabat errorē ſuū. q2 dicit apl's (⁊ ſi cognouim⁹ ſecūdū carnē xp̄m ⁊c̄) q2 cōtra eū arguebat ex verbo apl'i. Ro. 1. vbi dr̄ de xp̄o q fact⁹ ē ex ſemie dd̄ ſecūdū carnē. ergo verā carnem habuit. Ad qd̄ reſpōdebat. d. qd̄ apl'us p̄ fuit opiniōis illi⁹: ⁊ ſic loqtur ſcribēs ad Ro. ſz poſtea vidēs h⁹ opiniōis falſitatē. retractauit hic eā. d. (⁊ ſi cognouim⁹ ſecūdū carnē xp̄m). i. ſi fuimus aliqn̄ h⁹ opiniōis. ſ. q̄ xp̄s haberet carnē ex ſemie dd̄ (ſz nūc iā non cognouim⁹). i. hanc opinionē tāq falſā mutauim⁹. Sz hoc dictū manichei iprobat Aug⁹ dupliciter. p̄ q̄ res falſa nō pōt cognoſci. ⁊ iō ſi apl's illā opinionē falſā reputaret nō diceret cognouim⁹ ſecūdū carnē xp̄m. 2° q2 dicit āte imediate. neminē nouimus ſecūdū carnē. pp qd̄ ad eūdē ſēſū debz referri. ⁊ ſic apl's nullū hoiez cognouiſſet habere verā carnē qd̄ ē falſū. iō ſtādū ē expoſitiōi prime ex q̄ cōcludit qd̄ ſubdit (Si q̄ igit i xp̄o noua creatura ē) et accipit ſi p q2. q2 qcūq baptizat⁹ i xp̄o fact⁹ ē noua creatura p gratiā baptiſmalē q̄ dat p creationē (vetera trāſierūt). i. affectus carnales debēt i eo abijci (ecce noua facta ſūt oia) p ſpiritū ſāctū mētē renouantē. ⁊ p ↄñs exteriorē actionē (Oia aūt) Poſtq aplus egit de p̄mio ⁊ de pparatōe ad ipſū. h̄ ↄñr agit de cā vtriuſq. ⁊ p̄ pponit itētū. 2° declarat propoſitū ibi. Qm̄ qdē. Circa primū dic̄ q̄ cā effectiua vtriuſq. ſ. p̄mij ⁊ pparatōis ad ipſū ē ipſe d̄s. miniſtri vō ecclie cooperāt miſterialiter exteri⁹. ⁊ hoc ē qd̄ dr̄ (Oia āt ex deo). ſ. p̄mij ⁊ preparatōis (q2 recōciliauit nos ſibi p xp̄m) h̄ beneficiū cōe ē oibus xp̄ianis (⁊ dedit nobis miniſteriū recōciliatōis). i. officiū p̄dicādi hanc recōciliationē qd̄ ē ſpeciale miſtris ecclie (Qm̄ quidē) Hic ↄñr pōit ppoſiti declarationē. ⁊ 2° ſubdit bonā exhortationē ibi. Obſecram⁹. Circa p̄mū declarat. p̄ qd̄ dictū ē de recōciliatōne facta p xp̄m. erat enī d̄s ⁊ hō i vno ſuppoſito. ⁊ ſic d̄s hāc recōciliationē fecit p humanitatem tāq p iſtrumētū ſibi cōiūctū q̄ nulli alteri cōuenit. ⁊ hoc ē q̄ dicit (Qm̄ qdē d̄s erat i xp̄o) ñ ſolū p eſſētiā. p̄ſētiā. ⁊ potētiā. ſic̄ ē i alijs. ſz humanitatis aſſūptionē (mūdū recōciliās) dicto mō (nō reputās illis delicta ipſoꝝ) p qb⁹ xp̄s hō ſatiſfecit. Cōſequēter declarat beneficium miniſtris ecclie ſpāliter datū. d. (⁊ poſuit in nobis verbū recōciliatōis) alijs p̄dicādū Mar. vltio. Euntes in mūdū vniuerſū docete omnes gentes: propter qd̄ concludit (Pro chriſto ergo legatione fungimur) inq̄tum miſſi ſumus ad predicandum euangelium chriſti (tanq d̄o exhortante) ideſt principaliter agente (per nos) ſicut per miniſtros (Obſecramus) Hic ponit vtilem monitionez. d. (Obſecramus) ideſt deuote exhortamur (p chriſto) ideſt loco chriſti cuius ſumus miniſtri (reconciliamini deo) licet enim reconciliauerit nos per paſſionez xp̄i vt dictū ē. tamen ad hoc q̄ ſimus participes huius reconciliationis requiritur in nobis debita diſpoſitio per baptiſmi debitam ſuſceptionem. ⁊ poſt baptiſmum per p̄niam que eſt ſecūda tabula poſt naufragium. Et ad hoc proponit inductiuum dicens. (Eum qui non nouerat peccatum) ideſt chriſtum qui peccatum nō fecit. prima Pe. 2. (pro nobis peccatū fecit deus) i. deus pater fecit pro nobis eū hoſtiā pro peccato. q̄ vocat peccatū in ſcriptura. Oſee. 4o. Peccata ppl'i mei comedēt. i. pro peccato hoſtias oblatas (vt nos efficeremur iuſticia dei). i. pfecte iuſtificati. iō dicit iuſticia i abſtracto (i ip̄o). i. p ipſū. q. d. hoc dz nos inducere ad exhibendū corpa nr̄a hoſtiaz pro peccatis nr̄is per opera penitentie.

¶ VI

Adiuuātes exhortamur) Poſtq aplus cōmēdauit miniſteriū noui teſtamēti. h̄ ↄñr hortat alios ad executionē debitā hui⁹ miniſterij. ⁊ diuidit i duas ptes. q2 p̄ pōit exhortationē generalē. 2° ſpecialē de quodam ſpāli naufragio fiēdo i hieruſalē. ca. 8. Pria adhuc i duas. q2 p̄ hortat ad bona fiēda i futuro 2° cōmēdat bōa facta de p̄terito. ca. 8. Prima i duas. q2 p̄ hortat i quodā generali. 2° magis explicat i ſpeciali ibi. i multa patiētia. Circa p̄mū dic̄ (Adiuuātes exhortamur). q. d. q2 ſum⁹ adiutores dei nō virtutē ſibi attribuēdo: ſz ſic̄ miſtri ei⁹ mādata exequēdo. ⁊ iō exhortamur (ne in uacuū gratiā dī accipiatis) q̄ dat ad bene uiuēdū i p̄nti. ⁊ ad cōſequēdū gratiā i futuro. pp qd̄ hūc effectū nō cōſeqtur ſi iuacuū recipit. ſic̄ medicia ad quā ſanitas ñ ſeqtur. Sz q2 poſſet aliqs dicere. recipe gratiā nō ē i mea ptāte. iō hoc remouet oñdēs q̄ d̄s parat⁹ ē dare auctoritate ſcripture. d. (Ait enī). ſ. d̄ns Eſa. 49. (tp̄e accepto). i. tēpore noue legis: qd̄ ē tp̄s gratie (exaudiui te) quia orationes fidelium exaudibiles ſūt p xp̄m (⁊ i die ſaluti). i. tp̄e xp̄i q operat⁹ ē ſalutē i medio terre (adiuui te) opa tua pficiēdo. ⁊ ad gloriā pducēdo. ad quā nō itrabāt tp̄e veteris te. (Ecce nūc tp̄s acceptabile ⁊c̄) h̄ dicit apl's applicādo auctoritatē Eſaie ad xp̄i tp̄s. ⁊ pz ex dictis ſiñia (nemini dātes vllā offēſionē). i. ſcādalū ex dictis vl' factis min⁹ rectis (vt non vituperet miniſteriū noſtrū) q2 mala ſubditoꝝ redūdāt i vituperiū p̄latoꝝ (ſz i oib⁹). ſ. ptinētib⁹ ad ſalutē (exhibeam⁹ nos metipſos ſic̄ dei miniſtros) ipſi xp̄o. nos q̄tū poſſum⁹ cōformādo (Jn multa patientia) Hic ↄñr explicat ſuā exhortationē i ſpeciali. ⁊ diuidit i tres. q2 p̄ declarat q̄liter ſit vtēdū gr̄a collata i exteriori cōuerſatōe. 2° i iteriori deuotōne ibi. Os noſtrū. 3° i ifideliū vitatōe ibi. Nolite iugū ⁊c̄. Circa p̄mū tria facit ſecūdū q̄ i trib⁹ ſācta ↄuerſatio exiſtit. p̄mū ē tollerātia maloꝝ. ſecūdū opatō bonoꝝ ibi. Jn caſtitate. tertiū ē cōpatio iſtoꝝ ⁊ illoꝝ ibi. Per arma. Circa primū ſciēdū q̄ i mal' pene tollerādis. p̄ patiētia ē neceſſaria. iō dicit (Jn multa patiētia) ⁊ dicit multa pp multitudinē maloꝝ ſupueniētiū (i tribulatōib⁹) ex aduerſarioꝝ pſecutōne (i neceſſitatib⁹) ex defectu neceſſarioꝝ vite (i anguſtijs) ex euadēdi difficultate ſeu ipoſſibilitate (i plagis) nobis illatis i corpe (i carcerib⁹) ne poſſem⁹ ad p̄dicādū diſcurrere (in ſeditōibus) ↄ nos motis ab aduerſarijs veritatis (i laborib⁹) opādo pprijs manib⁹ qd̄ fecit apl's apō chorinthios vt queſtū aliis apl'is precluderet (i vigilijs) pp iſtātiā orōnis (i ieiunijs) aliqn̄ volūtarie aſſūptis ad repſſionē carnis ⁊ alioꝝ edificationē. ⁊ aliqn̄ ex cibi defectib⁹ patiēter toleratis (i caſtitate) Hic ↄñr ponit ea q̄ ptinent ad operationē bonoꝝ. i qb⁹ p̄ ſūt q̄ pertinēt ad operationē cordis: ⁊ q̄tū ad hoc dicit. (i caſtitate) q̄ dicit puritatē mētis redūdātem in corpe (in ſciētia) q̄tū ad cognitionē diuinorū ⁊ hūanoꝝ ad ſalutē neceſſarioꝝ (i lōganimitate) patienter expectādo diuina pmiſſa (in ſuauitate) q̄ facit hominē dulcē ⁊ ſuauē pximo. v̄bo ⁊ facto ex gr̄e abūdātia. iō ſubdit (i ſpū ſācto. i caritate nō ficta) ↄ hypocritas. Cōſequēter tāgit pfectionē oris. d. (in v̄bo veritati) p̄dicādo ⁊ cū hoibus cōiter loquēdo. Et perfectionē opis (i v̄tute dei) opa meritoria faciendo. et doctrinā miracul' cōfirmādo (Per arma) Hic ↄñr oñdit q̄liter vtēdū ſit gr̄a diuinit⁹ collata i cōpatōe bonoꝝ ⁊ maloꝝ. i. iter huius mūdi pſpera ⁊ aduerſa nō deuiare a rectitudie. proſpera aūt ⁊ aduerſa tria reſpiciūt. ſ. ſuperbiam vite. cōcupiſcētiā carnis. ⁊ cōcupiſcētiā oculorū. iō oñdit ppoſitū. p̄ i p̄. 2° i ſecūdo. ibi. Quaſi morietes. 3° i tertio. ibi. Quaſi egentes. oia iſta ptinēt ad veritatē iuſticie cōiter accepte. iō dicit (Per arma iuſticie a dextris). i. ne i pſperis p ſuperbiā eleuemur (⁊ a ſiniſtris) vt i aduerſis a veritate nō deijciamur et ſimiliter intelligēdū i ſequētib⁹ cū dr̄ (Per gloriā ⁊ ignobilitatē) aliqn̄ apl'i fuerūt ab hoib⁹ reputati valdē glorioſi. ſicut dr̄ Act. 14. q̄ licaoniſte Paulo ⁊ Barnabe volebāt tāq dijs ſacrificare. ⁊ alibi icarcerati fuerūt. vt viles ⁊ abiecti. ſicut pz ex eodē libro (p ifamiā ⁊ bonā famā) q2 ab aliquibus dicebāt magi ⁊ deceptores. ⁊ ab alijs veritatis p̄dicatores. ⁊ ad idē ptinet qd̄ ſubdit (Ut ſeductores) reputati ſum⁹ a m̄tis (⁊ veraces) ab alijs (ſic̄ q ignoti). i. reprobati a malis (⁊ cogniti). i. approbati a bonis ⁊ tñ i iſtis pſperis ⁊ aduerſis. ſic apl'i ſe habuerūt q̄ nō recedebāt a veritate p ſuperbiaz eleuati. nec p puſillanimitatē deiecti (Quaſi moriētes) hic ↄñr ponit ea q̄ ptinēt ad cōcupiſcētiā carnis. ⁊ ſunt tria. Primū ē vita q̄ maxie cōcupiſcit. ⁊ q̄tū ad h̄ dicit (Quaſi moriētes) picul' mortis expoſiti (⁊ ecce viuim⁹) deo p fidē ⁊ gratiā iuſtificati. Secūdū ē icolumitas vite. ⁊ q̄tū ad h̄. dic̄ (ut caſtigati ⁊ nō mortificati). q. d. lz a d̄o p flagella caſtigemur. tñ a morte p eū eripimur. Tertiū qd̄ cōcupiſcit i vita p̄nti ē iocūditas. ⁊ q̄tū ad h̄ dic̄ (Quaſi triſtes ſēp āt gaudētes). i. q̄uis in his q̄ ptinēt ad carnē patiamur afflictōz: tñ p ſpz maiorē ↄſeqmur mētī ↄſolatōz ſz illō Act. 5. ca. Jbāt apl'i gaudētes a ↄſpectu ↄcilij. qm̄ digni habiti ſt p noie Jeſu ↄtūeliā pati (Sic̄ egētes) Hic ↄñr pōit ea q̄ ptinēt ad ↄcupiſcētiam oculoꝝ (ſic̄ egentes). i. victum ⁊ veſtitum ab alijs mēdicātes (multos autem locupletātes)

.i.bona ſpũalia ipſis cõicãtes q̃ tãto ſũt melio
ra.q̃to q̃ ſũt aĩe cõpalib⁹ pferũť (tãq̃ʒ nihil ha
bẽtes) nã apl̃i oĩa tp̃alia pp xp̃um dimiſerunt
Math.19.c. Ecce reliquimus oĩa ⁊ ſecuti ſumus
te ⁊c̃ (⁊ oĩa poſſidẽtes) q͛ viuebãt xp̃o ⁊ nõ ſibi
ipſis: oĩa aũt erãt xp̃o ſubiecta Math. vlt. Da
ta ẽ mihi oĩs ptãs ĩ celo ⁊ ĩ terra. pp qđ apl̃i re
putabãt oĩa ſubiecta ſibi. ĩ cui⁹ ſignũ ĩſẽſibiles
creature obediebãt eis ad nutũ. Notãdũ ãt ꝙ
apl̃s ĩ p̃miſſis vario mõ loq̃tur ponẽdo bonuʒ
tp̃ale ꝯ ſpũale. nã ĩ tp̃alib⁹ addit dictionẽ con
ditionalẽ. ſ. q̃i. uel tãq̃ʒ. vl̃ ſic̃. aut huiuſmodi. ñ
aũt ĩ ſpũalib⁹. q͛ tp̃alia nõ hñt rationẽ boni vl̃
mali ſecũdũ veritatẽ. ſʒ tãtũ ſecũdũ hoĩuʒ ap
parẽtiã ⁊ exiſtimatõnẽ. ſpũalia v̓o ſecũdũ veri
tatẽ (Os noſtrũ) Hic ꝯñr apl̃s docet vſũ gratie
collate q̃ʒtũ ad ĩteriorẽ deuotionẽ. ⁊ diuidiť in
duas ptes. q͛ p̊ circa hoc de ſe veritatẽ oſtẽdit.
2º. ad hoc chorinthios ĩducit ibi. Nõ anguſtia
mini. Circa p̊mũ dicit (Os noſtrũ patet ad voſ
o chorinthy). i. illa q̃ diximus: ex iactãtia nõ p
tulim⁹: ſʒ ad vtilitatẽ veſtrã vt videatis ami
citiã noſtrã erga vos. apiẽdo vobis corda nr̃a
⁊ iõ ſubdiť deuotio ſua cũ dr̃ (cor noſtrũ dila
tatũ ẽ). i. apertũ ad appetẽdũ magna. ſ. bõa ce
leſtia. dr̃ ãt p oppoſituʒ cor hoĩs anguſtiari qñ
appetit terrena bona celeſtib⁹ omiſſis. q͛ ſunt
terrena ĩfra hoĩeʒ ⁊ ip̃o minora (Nõ anguſtia
mini) Hic ĩducit chorinthioſ ad ſimile. d. (Nõ
anguſtiamini ĩ nobis ⁊c̃). q. d. ſi anguſtiamini
nimiſ: bona terrena appetẽdo modo dicto. h̓ ñ
pueñit ex hoc qđ vidiſtis ĩ nobis. q͛ nõ dedim⁹
vobis exẽplũ hoc faciẽdi. ſʒ pueñit ex cupidi
tate vr̃a. iõ ſubditur (anguſtiamini aũt ĩ viſce
rib⁹ vr̃is). q. d. hoc pueñit ex defectu veſtre d̓uo
tõis. iõ ſubdit (Eãdẽ aũt habẽtes remunera
tionẽ) vobis p̃miſſã ĩ celeſtib⁹ ſicut ⁊ nobis (tã
q̃ʒ filijs dico) quorũ ſalutẽ ſũme deſideramus
(dilatamini ⁊ vos) ad appetẽda celeſtia vt ha
beatis remuneratõnẽ eãdẽ quã expecto (Noli
te ⁊c̃) Hic ꝯñr docet vſũ collate gr̃e q̃ʒtũ ad ĩfi
deliũ deuitationẽ. ⁊ diuidiť ĩ duas. q͛ p̊ facͭ p
poſitũ. 2º. pbat qđdã dictũ ibi. Nos eni. Circa
p̊mũ dicit (nolite iugũ ducere cũ infidelib⁹). i.
cis cõiũgi ĩ cõuerſatõe ſeu familiaritate. iugũ
eñĩ dr̃ a iũgendo. vñ caritas dr̃ iugũ xp̃i. iniq
tas v̓o iugũ diaboli ĩ quo iũgũť maligni. ꝙ ãt
fideles ab ĩfidelibus debeant ſepari declarat
multipliciter. p̊ rõe ſũpta ex habitu affect⁹. d.
(Que eni pticipatio iuſticie) q̃ ẽ ĩfideliũ volun
tate (cũ iniq̃tate) q̃ ẽ ĩ affectu ĩfideliũ. q. d. nul
la. 2º. ex habitu itellectus (q̃ ſocietas lucis). i.
ueritatis fidei q̃ lucet ĩ mẽtib⁹ fideliũ (ad tene
bras). i. erroris ĩ mẽtib⁹ ĩfideliũ exiſtẽtis. q. d.
nulla. imo debẽt diuidi ſicut ĩ p͛ia rerũ creatõ
ne d̓s diuiſit lucẽ a tenebris Geñ. i. 3º. rõne ca
pitis fideliũ: qđ ẽ xp̃s: ⁊ capitiſ ĩfideliuʒ qđ eſt
diabolus. d̓ q̃b⁹ dic̃ (Que ꝯuẽtio xp̃i cũ belial)
.q.d. nulla. ⁊ iõ ſicut h̓ capita ñ habẽt aliquã

cõuẽtionẽ ad ĩuicẽ ita nec eorũ mẽbra habeãt
4º. ex fine. d. (Aut q̃ ps fideľ). i. ſors eterne he
reditatis ab eo expectate (cũ ĩfideli) cui⁹ finis
ẽ morſ eterna. ⁊ ſic̃ nulla cõueniẽtia ẽ ĩ fine. ſic
nec ĩ hiis q̃ ad finẽ. 5º. ex pñti ſtatu ĩ quo fidelis
ẽ tẽplũ dei. iõ dic̃ (Quis ãt cõſẽſus tẽplo dei)
.i. fidelis (cũ idolis). i. cũ ĩfidelib⁹ q̓ dicũť ido
la: eo ꝙ colũt ipſa ſecũdũ illud pſal. 114. Simi
les illis fiãt q̓ faciũt ea ⁊c̃. hoc ãt ĩducit aplus
q͛ ĩter chorinthioſ erãt aliq̓ ſapiẽtes reputati:
q̓ tñ comedebãt idolatica ĩ ſcãdalũ alioruʒ. ſic̃
dictũ fuit p͛ia chorin. 8. ca. pp qđ apl̃s loq̃ť ad
reprimẽdũ hũc abuſũ (Uos eni) Hic ꝯñr pro
bat qđdã dictũ. ſ. ꝙ fideles ſũt dei tẽplũ p auc
toritatẽ Leuit. 28. vbi trãſlatio nr̃a hʒ. Ponaʒ
tabernaculũ meũ ĩ medio vr̃i. loco cui⁹ dr̃ hic.
(habitabo ĩ ill̃) lʒ eni d̓us ſit ĩ oĩb⁹ p eſſẽtiã pre
ſẽtiã. ⁊ potẽtiã. tñ ĩ fidelib⁹ ẽ mõ ſpeciali p gra
tiã (⁊ ãbulabo) ĩter eoſ dãdo eis v͛tutẽ pceden
di de bono ĩ meli⁹ (⁊ ero illorũ d̓s) ptegẽs eos
ſpeciali puidẽtia (⁊ ipſi erũt mihi ppl̃s) p exhi
bitionẽ debiti cultuſ. p hoc aũt qđ hic dr̃. habi
tabo ĩ illis ĩ pſõa dei hr̃ ꝙ fideles ſũt tẽplũ dei
(Propter qđ) Ex p̃dictis ĩferť monitio q̃ ſumi
tur ex ſcriptura. Eſa. 52. ĩ q̃ tria tãgũtur q̃ d̓bẽt
agere fideles erga ĩfideles. Primũ ẽ ꝙ eorum
peccata deſeram⁹. qđ notať cũ dr̃ (Propter qđ
exite de medio eorũ) Secũdũ ẽ vt occaſionem
fugiam⁹ peccatorũ ibi (Et ſepamini) Tertium
ne ſuſtineam⁹ eorũ mala. ſʒ poti⁹ arguam⁹ cum
dr̃ (⁊ ĩmũdũ ne tetigeritis) palpando vicia ſeu
palliãdo. Et ſubdiť p̊miũ hãc monitionẽ ſuan
tib⁹ reddẽdũ. cũ dr̃ (Ego recipiã vos ⁊c̃) hic in
pñti ad familiaritatẽ meã p gratiã. et ĩ futuro
per aſſimilationẽ per gloriã.

CVII

Has igiť habẽtes) Poſtq̃ʒ apl̃s monuit
chorinthios de bonis agẽdis ĩ futuro.
Hic ꝯñr cõmẽdat eos d̓ bono p̃terito.
⁊ diuidit ĩ duas ptes. q͛ p̊ poniť ad p̃dicta que
dã cõtinuatio. 2º. chorinthiorũ cõmẽdatio ibi
Multa mihi fiducia. Pr͛ia adhuc ĩ tres. q͛ p̊ po
niť vtil̃ monitio. 2º ĩduciť exẽplificatio ibi. Ca
pite nos. 3º. monitõis ĩtẽrio ibi. Nõ ĩ cõdẽnatõ
nẽ. Circa p̊mũ cõtinuãdo ſe dictis dic̃ (Haſ igi
tur habẽtes p̃miſſiões). ſ. de receptõe fideliuʒ
ad gr̃aʒ ĩ pñti: ⁊ gloriã ĩ futuro. vt dictũ ẽ ĩ fine
ca. p̃cedẽtĩ (mũdem⁹ nos ab oĩ ĩq̃namẽto carniſ
⁊ ſpũs). i. a pccis carnalib⁹ ⁊ ſpũalib⁹. q͛ nihil
coiq̃natũ intrabit ĩ illã ciuitatẽ celeſtẽ Apoc.
21. (pficiẽtes) p ſãctã cõuerſationẽ (ſcĩficatõʒ)
ĩ baptiſmo inchoatã (ĩ timore dei). ſ. filiali qui
hʒ caritatem annexam (Capite nos) Hic ad p
poſitum inducit apoſtolus ſuiipſiuſ exẽplũ. d.
(Capite nos) ideſt accipite nos in exemplum
quia munde viuimus. in hoc mundo nulli no
cumentum inferendo in perſona. quod notať
cum dicitur (Neminez leſimus) nec ẽt ĩ fama
iõ ſubditur (neminem corrupimus) nec etiam
in re poſſeſſa propter quod ſequitur (neminem

circũuenim⁹). i. decepim⁹ ipſum defraudãdo.
(Nõ ad cõdẽnationẽ) Hic ꝯñr aperit ſue mo
nitõis ĩtẽtionẽ. d. (Nõ ad cõdẽnationẽ veſtrã
dico) de cõtrarijs vicijs vos vocãdo: tanq̃ʒ ob
ſtinatos. tũc eni ad cõdẽnationẽ alicui⁹ ſit tal̃
vocatio qñ reputať obſtinat⁹. ſʒ qñ ſit ſub ſpe
correctõis tũc nõ ſit ad ꝯdẽnationẽ. ſʒ ad emẽ
dationẽ. ⁊ ſic loq̃tur apl̃s. iõ ſubdit (p̃dixi eniʒ
ꝙ ĩ cordib⁹ nr̃is eſtis) cogitãdo iugiter de vr̃a
vtilitate ⁊ ſalute ĩ tãtũ ꝙ p ea parat⁹ eſſẽ mori
iõ ſubdiť (ad cõmoriẽdũ ⁊ cõuiuẽdũ) vita gr̃e
⁊ gl̃ie. q. d. hãc vitã deſidero vobis ſicut ⁊ mi
hi (Multa) poſita monitõe. h̓ ꝯñr apl̃s ponit
ſuã cõmẽdationẽ de bono chorinthiorũ p̃teri
to. ⁊ diuidiť ĩ duas ptes. q͛ p̊ ponit hãc cõmen
dationẽ. 2º. ei⁹ expoſitionẽ ibi. Nã cũ vẽiſſem⁹
In cõmẽdatõe v̓o chorinthioꝝ ponit q̃druplĩ
cẽ effectũ quẽ cõcepat de bonis operib⁹ ſicut ⁊
q̃libet dʒ de bonis amici cõcipere. Prim⁹ ẽ ef
fect⁹ fiducie ex hoc eni ꝙ videt eũ bene ĩcipere
cõfidit ꝙ bene pficiet. ⁊ q̃ʒtũ ad hoc dicit (Mul
ta mihi fiducia ẽ apud vos) de pfectione boni
ĩchoati. Secũdus ẽ affect⁹ gl̃iatõis. nã amicuſ
ẽ alter ip̃e. pp qđ gl̃iatur de bonis amici ſic̃ de
ſuis. iõ ſubdit (multa mihi gl̃iatio de vobis). i.
de vr̃is operib⁹ bonis. Terti⁹ ẽ affect⁹ conſola
tõis. nã oĩbuſ leticia ẽ triſticie diminutiua. pp
qđ bonũ amici cognitũ ẽ triſticie p̃cedentis di
minutiuum ⁊ per conſequens conſolatiuum
ideo ſubdit (replet⁹ ſum cõſolatõne) Quartus
ẽ effect⁹ exuberãtiſ gaudij. ſ. qñ bonũ amici nõ
ſolũ minuit triſticiã. ſʒ totaliter eijcit eã p gau
diũ ſupueniẽs. iõ ſubditur (ſupabũdo gaudio
ĩ oĩ tribulatõne vr̃a). i. ex peccatis vr̃is illate
mihi. q. d. gaudiũ qđ cõcepi de bono vr̃o ſuper
ueniẽti totaliter ſuperat triſticiã quã cõcepeʒ
d̓ malo vr̃o p̃cedẽte. aliq̓ dicũt ꝙ hec ẽ lr̃a (ĩ oĩ
tribulatõe nr̃a) ⁊ ſic ẽ ſẽſus ꝙ leticia quã cõce
perat aplus ſupauerat triſticiã q̃ ſupauerat ei
ex tribulatõe mota ꝯ eũ ĩ macedonia. q̃ tangiť
ĩ pte ſequẽti. ⁊ iõ lr̃a ſequẽs magis concordat
huic expoſitõi. tñ ex vtroq̃ʒ triſticiã habuerat
vt tãgit ĩ ſequẽtib⁹ (nã cũ veniſſem⁹) Hic ꝯñr
apl̃s exponit dictã cõmẽdationẽ quantum ad
duo q̃ dixerat ĩ ea. ſecũdũ exponiť ibi. ſʒ q̓ con
ſolať. dixerat aũt apl̃s ſe fuiſſe triſtatũ. c⁹ cãm
exponit. d. (Nã cũ vẽiſſem⁹ macedoniã nullã
requiẽ habuit caro nr̃a) ñ dicit ſpũs nr̃. q͛ con
ſolabať. ĩ mẽte (ſʒ oẽʒ tribulationẽ paſſi ſum⁹)
q̃ pleni⁹ explicať. Act. 16. vbi dr̃ ꝙ paul⁹ ⁊ ſilas
verberati ⁊ carcerati fuerũt crudeliter. ⁊ pedes
eorũ cippo ꝯſtricti ex turbatõe mota ꝯ eos. eo
ꝙ paulus ſpiritũ phitonicũ eiecerat d̓ quadã
puella q̃ magnũ queſtũ p̃ſtabat ſuis dñis diui
nãdo (foris pugne) ab ĩfidelib⁹ (ĩtus timores)
a falſis fratrib⁹ (Sʒ q̓ cõſolať) 2º. dixerat apo
ſtolus ſe fuiſſe cõſolatũ. hoc expõit apl̃s. p̊ po
nens cõſolatõis materiã. 2º. ſubdit ad hoc ra
tionẽ ibi. Cõtriſtati eni eſtis. 3º. ĩfert ſuã cõclu

ſionẽ ibi. Igiť ⁊ ſi ſcripſi. Materia v̓o ſue ꝯclu
ſiõis duplex fuit. Una aduẽtus titi ad ipſuʒ q̓
erat ſibi gratiſſim⁹. ⁊ hãc tãgit. d. (ſʒ q̓ cõſolať
hũiles). i. afflictos. Alia fuit vera pẽitẽtia cho
rinthiorũ quã ſibi retulerat tit⁹ ſic̃ viderat. iõ
ſubdiť (cõſolat⁹ ẽ ĩ vobis). i. ex cõmẽdatõe ve
ſtra p eũ nobis reuelata. iõ ſubdiť (referẽſ ĩ no
biſ veſtrũ deſideriũ). i. ardorẽ pficiẽdi. ſic̃ p cõ
trariũ fuerãt añ pigri (veſtrũ ſletũ) rõe delicti
cõmiſſi (veſtrã emulationẽ p me) pſeudo apo
ſtolos repellẽdo amore xp̃i ⁊ mei (ita vt magis
gauderẽ) de penitẽtia vr̃a q̃ʒ pri⁹ doluerã d̓ pec
cato ꝯmiſſo. Uel aliter apl̃s pri⁹ correxerat eoſ
dure ĩ ep̃la prima ⁊ poſtea timens ne ex hoc ca
derẽt ĩ deſperationẽ ſeu aliud malũ. ad tp̃s do
luit de ſcriptura illa. ſʒ poſtea vidẽs bonũ cor
rectõis fructũ gauiſus fuit. iõ dicit (qm̃ ⁊ ſi cõ
triſtaui vos ĩ ep̃la) dure vos corripiẽdo (ñ me
penitet modo: ⁊ ſi peniteret) pri⁹ rõe dicta (vi
dẽs ꝙ ĩ ep̃la illa ⁊ ſi ad horã cõtriſtaui vos). i.
trãſitorie (nũc gaudeo ñ q͛ cõtriſtati eſtis ⁊c̃)
ſicut medic⁹ nõ gaudet d̓ amaritudie quã ĩfir
mo ppinauit. ſʒ de ſanitate p eã cõſecuta (Con
triſtati eni) Hic ꝯñr ĩducit rationẽ pp quã co
rũ triſticia fuit ei occaſio gaudij ſiue materia
.ſ. q͛ triſticia illa fuit ſecũdũ deũ. ⁊ diuidiť ĩ du
as ptes. q͛ p̊ facit ppoſitũ. 2º. declarat qđdã di
ctũ ibi. ecce eni. Circa primũ dic̃ (Cõtriſtati enĩ
eſtis ſecũdũ deũ) Circa qđ ſciendũ ꝙ oĩs triſti
cia oriť ex amore. cũ enim aliqs triſtať hoc ẽ q͛
caret amato bono. vl̃ q͛ timet euenire aliq̓d cõ
trariũ boni amati. Eſt ãt duplex amor. ſ. amor
dei ⁊ ſeculi. ex amore v̓o dei oriť triſticia d̓ pec
cato q̃ ẽ ſecũdũ deũ. q̃ nullũ affert hoĩ d̓trimẽ
tũ ſed magiſ bonũ fructũ. iõ ſubdiť (vt ĩ nullo
detrimẽtũ patiamini ex nobis). i. ex correctõe
noſtra. ſed magis bonum. ideo ſubditur (Que
enim triſticia eſt ſecundum deum penitentiaʒ
in ſalutem operatur). i. inducit ad penitentiã
de peccatis que penitentia ducit ad ſalutem.
(ſtabilem) ideſt eternam. Sed contra hoc ali
quis obijcere poſſet. quia triſticia de peccato
eſt ipſa penitentia. nihil autem ſeipſum indu
cit. ergo ⁊c̃. Dicendum ꝙ penitentie tres ſunt
partes ſcilicet contritio confeſſio ⁊ ſatiſfactio.
triſticia vero de peccato eſt prima pars peni
tentie. et cauſat alias duas ſequentes non ſe
ipſam. Triſticia vero ſeculi que oritur ex amo
re ſecularis boni ingerit detrimentum ſpiri
tualis boni. ideo ſubditur (ſeculi autem triſti
cia operatur mortem) ideſt peccatum Jacobi.
4. capitulo. qui enim voluerit amicus eſſe hu
ius ſeculi inimicus dei conſtituitur (Ecce eniʒ
Hic conſequenter declarat qualiter triſticia
dei operatur penitentiam in ſalutem dicens.
(Ecce enim hoc ipſum ſecundum deum con
triſtari vos) ideſt triſticiam quam vobis in
tuli que eſt ſecundum deum (quantam in
vobis operatur ſollicitudinem) ad vitanduʒ

mala ⁊ agendū bona.ī illis q pri⁹ erant ad hec
pigri.⁊ nō ſolū hoc ſ; ēt que ſequūť (ſ; ēt defē
ſionē.ſ.mei ꝯ pſeudo apl'os ipoſ repellēdo (ſ; ī
dignatōnē) ꝯ pccā cōmiſſa nō ſolū a ſe.ſ; ēt ab
alijs (ſ; timorē) ō recidiuo (ſ; deſideriū) pfici
ēdi ī meli⁹ (ſ; emulationē) imitādo bonos (ſed
vīdictā) puniēdo peccata ppa ⁊ etiā aliena po
tiſſime.q: illū fornicatorē nephariū de quo hť
epl'a pria .ca.5.puniērāt: cui tñ pri⁹ nimis faue
rāt.iō ſubdiť (ī oīb⁹ exhibuiſtis vos icōtamia
tos eē negocio) q: ſicť ſuſtinētes peccatorē con
tamināť: ſic puniētes emūdāť (Igiť) Hic īfert
cōcluſionē ītētā.d. (Igiť ⁊ ſi ſcripſi vobis) ō il
lo nephario puniēdo.⁊ accipiť hic ſi p q:.q: ſic
ſcripſerat (nō pp eū q fecit iniuriā) maculādo
lectū pr̄is vt.ſ.puniret tātū: ſ; vt emūdareť: et
alij ex ei⁹ pēa terrerēť (nec pp eū q paſſus ē) di
ctā iniuriā vt vindicareť p penā (ſ; ad manife
ſtādā ſollicitudinē nr̄az quā p vobis habem⁹
vt ī vobis extirpēť vicia.⁊ virtutes augeātur
(corā deo) modus ē iurādi ad cōfirmationē di
cti.i.deo teſte.⁊ q: hec bōa ſūt cōſecuta ex ſua
correctōe ſubdit (Iō et cōſolati ſum⁹ ī ꝯſolatō
ne vr̄a).i.ex pfectu vr̄o vobis dato (abūdāti⁹
magis gauiſi ſum⁹).i.pluſq̄ cōtriſtati fuimus
pri⁹ ex vr̄o delicto.et ſecūdā cāz gaudij addit.
de gaudio Titi addit dicēs (ſup gaudio titi) ō
emēdatōe vr̄a (q: refect⁹ ē ſpūs ei⁹ ab oīb⁹ vo
bis.reficiūť enī plati de pfectu ſubditorū.gau
diū enī amici ſui erat ei materia gaudij. Ulte
rius addit tertiā rationē.d. (et ſi qd apud illū
gloriat⁹ ſū de vobis ⁊c̄) apl's enī cōmēdauerat
chorinthios erga titū q inuenit eos tractabiles
⁊ obediētes.⁊ ſic apl'i v̄ba iuēit eē vera. pp qō
apl's nō fuit cōfuſus de illa cōmēdatōe.q: ita
īuentū ē ī veritate.⁊ p; lr̄a.Quartā etiā ratōz
addit.d. (⁊ viſcera ei⁹ abūdāti⁹ ī vobis ſūt ⁊c̄)
q: titus vidēs eorum penitētiā ⁊ obediētiaz ⁊
reuerētiā ad ipm habuit eos ī viſcerib⁹ carita
tis magis q̄ añ.de quo gaudebat apl's. Ulteri
us quītā rationē addit.d. (gaudeo q ī oīb⁹ cō
fido ī vobis) ex bono enī eorū īchoato cōfide
bat q bene de cetero ſe haberent: quod erat ſi
bi ratio gaudendi.

¶ VIII

Notam aūt facim⁹) poſtq̄ apl'us īduxit
chorithios ad bonū ī generali.hic ꝯñr
hortať eos ad qōdā bonū ī particulari
.ſ.ad largitionē elemoſyne mittēde ī hieruſalē
fideles enī ibidē habitātes vēditis oībus po
nebāt precia ad pedes aplo; : vt diuiderēť ſin
gulis put opus erat Act.4.⁊ q: pp xp̄z fuerūt
depauperati.diſpoſuerūt: ſic apl'i q credentes
de alijs ciuitatib⁹ ⁊ terris q nō ſic abrenuncia
bāt ppr̄ijs: iuuarēt illos ſuis elemoſynis. ⁊ de
hoc fuit rogat⁹ paulus ⁊ barnabas. vt hť Act.
⁊ Gal.2.pp qō paul⁹ circa hoc erat ſollicit⁹. et
iō p̄ īducit chorinthios ad hāc elemoſynaz tri
buendā.2°. docet tribuēdi modū ca.9. Prima
adhuc ī duas.q: p̄ agit de h⁹ elemoſyne datōe
2°. de miniſtris ei⁹ ⁊ collectione ibi. Gras ago.
Prima adhuc in duas.q: p̄ ad dādā elemoſynā
chorinthios inducit.2°. excuſationez excludit
ibi.Si enī volūtas. Prima adhuc ī tres ſecūdū
q īducit eos tripliciter.ſecūda ibi.Scitis enī.
tertia ibi. Hoc enī vobis vtile. Prim⁹ aūt mo
dus īducēdi chorithios ad elemoſyne dicte da
tionē ē p exēpluz macedonū q iaz hoc fecerāt.
pp qō pōit p̄ eorū exēplū. 2°. chorinthios īduť
ad imitādū ibi. Ita vt rogarem⁹. Circa primū
dicit (Notā aūt facim⁹ vobis frēs) vt imitemi
ni (gratiā dei).i.opa bona que pueniūt ex dei
gr̄a (q̄ data ē mihi) p miniſteriū meū (ī eccleſijs
macedonie) ꝯñr ponit gratiā illā.d. (q ī multo
experimēto tribulatōis).i.ī multa tribulatōe
eis ſupueniēte quā nō ſolū audiui.ſ; ēt experi
mēto pbaui (abūdātia gaudij ipſorū fuit) q: n̄
ſolū ſuſtinuerūt patiēter qō ē virtutis pollitice
ſed etiā gaudēter: qō ē v̄tutis īfuſe Act.5. Ibāt
apl'i gaudētes ⁊c̄. B āt p̄mittit apl's vt oſtdat ele
moſynā macedonū magis cōmēdabilē.eo q ī
dicta tribulatōe depaupati fuerāt.⁊ tñ elemo
ſynas mittere ſāctis ī hieruſalē nō omiſerant
iō ſubdit apl's (⁊ altiſſima paupertas eorū).i.
valde cōmēdabilis (abūdauit).i.effectū abū
dātie oſtēdit (ī diuitias ſimplicitatis eoruz).i.
puritatis cōſciētie.quā puritatē facit caritas
q̄ bona ppa q̄tūcūq; modica facit extēdere ad
neceſſitates pximi releuādas (q: ſecūdū virtu
tem).i.pmptitudinē aī ad dādū (teſtimoniuz
illis reddo) nō ſolū ex auditu ſ; ēt ex viſu (qō
ſupra v̄tutē).i.ſupra facultatē (volūtarij fue
rūt ad dādū) Circa qō ſciēdū q l; liberalitas
pollitica habeat mediū reſpiciēdo ppas facul
tates.liberalitas tñ īfuſa excedit hoc mediū ī
q̄tū reſcindit aliqō de ſibi neceſſarij ad dādū
magis īdigenti pp deū.ſicut ⁊ tpantia īfuſa nō
ſolū reſcindit carnis delectabilia put īpediūt
bonā diſpoſitionē corpis ⁊ debitū vſū rōis. ſed
vlteri⁹ vt corp⁹ ī ſeruitutē aīe totaliter redigā
tur (cū multa exhortatōe obſecrātes nos).i.n̄
ſolū liberaliter dātes: ſed etiā nos obnixe rogā
tes (vt accipem⁹ gratiā).i.elemoſynā (⁊ cōica
tionē) bonorū ſuorū fiēdā pauperib⁹ ī hieruſa
lē (⁊ nō ſicť ſperauim⁹).i.nō q̄tū ſperabam⁹: ſ;
plus dederūt.iō ſubditur (ſed ſemetipſos pri
mū dederunt domino (totam vitā ſuā ad eius
gloriam ordinando (deinde nobis) obedientiā
promittendo (per voluntatem dei).i. propter
deum nobis obediendo.tunc enim eſt obedien
tia recta qñ ſit deo primo. deinde homini pro
pter deum (Ita vt rogaremus) poſito exem
plo macedonum.hic conſequenter excitat cho
rinthios ad imitandum.d. (Ita).ſ.moti ſum⁹
facto eorū (vt rogaremus titū vt queadmodū
cepit) vos inſtruere in alijs operibus bonis
⁊ perfectos vos reddidit in illis (ita et perfi
ciat in vobis iſtam gratiam) inducendo vos
ad hui⁹ elemoſyne magnificā largitionē nō ſo

lū ſicut alij ſ; plus: cui⁹ cā ſubdiť (ſ; ſicut ī oi
bus abūdatis) p̄ ceteris xp̄ianis (fide) q̄ credi
tur ad iuſticiā (ſpe) qua ī deū tēdiť (⁊ ſermōe)
.i.fidei ꝯfeſſiōe ad ſalutē (⁊ ſcīa).i.noticia ſcrip
ture.⁊ hec pertinēt ad mētis affectionē. Conſe
quēter pōit q̄ pertinēt ad exteriorē opationez
.d. (⁊ ī oī ſollicitudie).ſ.bene operādi (īſup ⁊ ca
ritate vr̄a in nos).i.caritas operibus nobis ī
pēſis (ut ⁊ ī hac gr̄a abūdetis).i.ī hui⁹ elemoſy
ne largitōe precellatis alios ſicť p̄cellitis eos ī
alijs gratijs. S; q: poſſet aliq̄s credere apl'uz
hoc dicere p modum p̄cepti.iō hoc remouet.d.
(Nō q̄ſi iperās dico).ſ.iſta (ſ; p aliorū ſollicitu
dinē).i.p macedonū exēplū q dictā elemoſynā
fecerūt ſollicite (ēt veſtre caritatis ingeniū bo
nū cōprobās).i.cōprobare volēs pmptitudi
nē veſtre caritatis ad dictā elemoſynā faciēdā
ſicut .n.ī ſpeculabilib⁹ ille dr̄ boni īgenij q cito
capit verba magiſtri ſic ī corporabilib⁹ ille me
thaphorice dr̄ īgenij boni q alteri⁹ exēplo cito
moueť ad op⁹ bonū etiā ī meli⁹ pcedēdo (Sci
tis) hic poniť ſecūdus modus īductōis.ſ.p exē
plū xp̄i cum dr̄ (Scitis enī).i. ſcire debetis ad
imitādū (gratiā dn̄i nr̄i Ieſu xp̄i) q̄ ſit illa ſub
diť (qm̄ pp vos egenus fact⁹ ē) nō neceſſitate
ſ; volūtate (cū eēt diues) nō dicit fuiſſet ne cre
dereť p hoc celeſtes diuitias vel ſpūales dimi
ſiſſe: qō ē falſū pſal.48.ſimť ī vnū diues ⁊ pau
per.ſic enim fuit diues ī ſpiritualib⁹ q ſiť pau
per fuit ī tpalib⁹ (ut illi⁹ inopia) ī tpalib⁹ (diui
tes eſſetis) ī ſpūalib⁹.oīa. n. pēalia q̄ ſuſtinuit
xp̄s iter q̄ reponiť paupertas fuerūt remedia
cōtra mala nr̄a ⁊ p ea ſum⁹ reſtituti vite ſpūali
(⁊ cōſiliū ī hoc do) vt exēplo xp̄i p lōgatōe ele
moſyne nō formidetis minui ī facultatib⁹ ve
ſtris (Hoc enī vobis) Hic ꝯñr poniť terti⁹ mo
dus īductōis.ſ.rōe vtilitatis maioris q̄ puēit
dāti elemoſynā.q: dat tātū bonū tpale ⁊ reci
pit ſpūale: qō ē maius.quāto q̄ ſūt aīe corpali
bus p̄ferūť.iō dicť (hoc enī vtile vobis ē).ſ.ma
gis q̄ illis q recipiēt (q nō ſolū facere ſ; ⁊ velle
⁊c̄).q.d.libēter h̄betis hoc facere ex quo īcepi
ſtis hoc velle a p̄ āno cōuerſiōis vr̄e ad fidem
(Nūc vero ⁊ facto pficite).i.illā bonā volūta
tē ope adiplete: vt ſic pmptitudo aī appareat
ī ope (ex eo qō habetī) hoc addit apl's.q: diſcre
te d; fieri elemoſyna ſecūdū facultatē faciētis
niſi ī caſu ī quo q̄s vult ſtatū mutare vtpote p
īgreſſū religiōis.tūc enī totū paupib⁹ erogan
dū ē Math.19. Si vis pfect⁹ eē vade ⁊ vende
oīa q̄ habes ⁊ da paupibus ⁊ vēi ⁊ ſeq̄re me ⁊c̄.
(Si enī volūtas) Hic circa p̄dicta remouet du
plicē excuſationē.p̄ma ē q: poſſet aliq̄s dicere
q nō poſſet dare niſi valde modicū.⁊ ſic nulli
us aut modici meriti eēt apud deū. hoc remo
uet.d. (Si enī volūtas pmpta ē) ad dādū (ſm
id qō h; accepta ē).ſ.q̄tūcūq; datū ſit modicū
(Nō ſecūdū id qō nō h;).i.acceptō diuia non
mēſurať ſecūdū q̄titatē elemoſyne q̄ nō ē ī po
teſtate dantis.paup enī nō pōt dare tantā ele
moſynā q̄tā diues.ſ; mēſurať ſecūdū pmpti
tudinē volūtatis q̄ ſtatī; exiret ī actū habita
facultate.pp qō īpedimētū qō ē īuolūtariū ni
hil tollit ō merito. Uñ Mar.12.ca. duo minu
ta q̄ paup vidua miſit ī gazophilaciū plus cō
mēdāť a ſaluatore q̄ munera diuitū.q̄ īcōpa
biliter maiora. Secūda vero excuſatio poſſet
eē.q: diceret aliquis q fideles ī hieruſalē ha
bitātes p hui⁹modi elemoſynas habundarēt.
⁊ ocio vacarēt.⁊ dantes depauperarētur: qō n̄
eſſet cōueniens.ideo hoc remouet. d. (non.n.
ut alijs ſit remiſſio).i.ocioſitas vite (vobis āt
tribulatio) ex depauperatōe ſupple dictas ele
moſynas hortamur fieri (ſed ex equalitate in
preſēti).i.ut fiat quedā equalitas pportionis
inter vos ⁊ ipſos.q: plus abundatis in tēpora
libus q̄ ipſi. econuerſo ipſi magis abundant
in ſpiritualib⁹ q̄ vos.⁊ ſic fit quedā equalitas
ſi p veſtraz abundantiaz in tēporalibus eorū
indigentia ſuppleať qō minus ē.⁊ econuerſo p
eo; abundātiaz in ſpiritualib⁹ ſuppleatur qō
minus ē in vobis: ut patet ī littera (ſicť ſcriptū
ē) Exo.16.de colligētibus māna (qui multuz)
ſupple collegit (nō abundauit).i. nō inuenit
niſi menſurā gomor pro quolib; capite dom⁹
ſue (Et q modicū) ſc; collegit (nō minorauit)
.i.nō inuēit min⁹ mēſura gomor p ſingula ca
pita. ⁊ hec fuit figura hui⁹ adequatiōis inter
eccl'ie p̄mitiue fideles (Gratias ago) Hic ꝯñr
agit de miniſtris collectiōis hui⁹ elemoſyne.
⁊ diuidiť in duas.q: p̄ eos noīat.2°. chorithijs
eos recōmēdat ibi.oñſionē. Prima adhuc ī tres
ſm q tres miniſtros noīat. Prim⁹ aūt ē titus
q corinthios iā āte inſtruxerat .ut p̄dictū ē . ⁊
iō negociū iſtud fuit ſibi p̄ncipaliter īpoſitū .
dicit igiť apl's (Gratias aūt ago deo) a quo p̄n
cipaliter ē oē bonū opus (q dedit eādē ſollici
tudinē) ad pcurationez elemoſyne dicte p vo
bis) q: magis cedet ad vtilitatē veſtrā q̄ reci
piētibus ipſā vt oñſuz ē ſupra.q: recipiūt a vo
bis bonū tpale. vos aūt ab eis bonū ſpiritua
le qō ē meli⁹ (ī corde titi) ſicut ī corde meo (qm̄
exhortationē q:idē ſuſcepit ⁊c̄) cū induceret
eū ad hoc negociū ſuſcipiēdū pmpte ſuſcepit.
nō ſolū p mea exhortatiōe (ſed ēt in ſua bona
volūtate pfect⁹ ē ad vos p executiōe ſui ne
gocij (Miſim⁹) Hic noīať ſcōs q ſm aliq̄s fuit
Lucas.ſm alios vō Barnabas. vterq;.n.fuit
comes pegrinatōis apl'i diſcurrēdo p p̄dicatōe
euāgelij . ſi tñ intelligať de luca . tūc illud qō
diciť (cuius laus ē ī euāgelio) exponēdū eſt ab
eo deſcripto. Si autē de Barnaba exponēdū
eſt ab eo predicato.quia qō ſequitur (nō ſolū
autē ⁊c̄) conuenit vtriq; ut dictuz eſt (in hanc
gratiā) ſcil; elemoſyne mittende in hieruſalez
ſanctis (miſimus eū) in quā cū tito (ad domi
ni gloriā) ad quā ordinādū eſt omne opus bo
num (⁊ deſtinatā voluntatē noſtrā).i.ad exe

quendum noſtre voluntatis ordinatōez. Conſequēter reddit cāz quare tā ſolēnes mittebat viros.d.(deuitātes ne qs vos vituperet ī hac plenitudie q̄ miniſtrāt a vobis) ī larga elemoſyna a vobis dāda deuitam⁹: ī quā ne vituperemur de negligētia aut de fraude aliqua .pp qd̄ miſim⁹ tales viros qui nō poſſūt notari de aliq̄ tali. ⁊ cā h⁹ ſubdit cū dr̄ (ꝓuidem⁹ enī bona).ſ.agēda (nō ſolū corā deo) ex puritate intētōis (ſꝫ etiā corā hoīb⁹) ad exēplū edificatōis (Miſim⁹) Hic noiat̄ tertiuſ.ſ.apollo.d.(Miſimus aūt ⁊ cū illis ⁊ fratrē noſtrū quē ꝓbauimus ī multis ſepe ſollicitū eē).ſ. ꝓ vr̄a ſalute. q̄ꝛ poſt aplm̄ primis chorinthys p̄dicauit pria chorin.3. Ego plantaui apollo rigauit ⁊c̄ (nunc aūt multo ſollicitiorē) .ſ. de bono vr̄o Inenim⁹ Cui⁹ aſſignat̄ triplex cā. Pria eſt q̄ꝛ chorinthy egerāt penitētiā de delictis. ⁊ ſic magis cōfidebat de ꝓfectu eorū q̄ꝫ an̄. ⁊ hoc tāgit cū dr̄ (cōfidētia multa ī vobis).i.pp cōfidētiā magnā de ꝓfectu vr̄o. Secūda cā ē ſocietas titi quē diligebat. pp qd̄ libēti⁹ cū eo ꝑgebat. ⁊ hoc ē qd̄ dr̄ (ſiue ꝓ tito ⁊c̄) Tertia ē q̄ꝛ rogat⁹ erat ō hoc ab alys aplis.ſ.de elemoſyna ꝓcuranda ſic̄ Paulus. iō dr̄ (ſiue ꝓ frib⁹ nr̄is aplis (Oſtēſionez) Hic vltio recōmēdat dictos nuncios chorinthys dicēs (Oſtēſionē ergo q̄ ē caritatiſ veſtre ⁊ nr̄e glorie).i.ſuſcipite eos caritatiue q̄ cedet etiā ad gloriā meā. q̄ꝛ vos cōuerti ad fidē (ī faciē ecclīarū).i. vt alys ecclys inoteſcat caritaſ veſtra ad edificationem fidelium. C.IX.

N Am de miniſterio) Poſtq̄ꝫ apl's īduxit chorinthios ad donatōis actū. hic ꝯnr docet donatōis modū. ⁊ diuidit̄ ī duaſ q̄ꝛ p̄ q̄ꝫda ſuſpitionē excludit. 2° ad ꝓpoſitū accedit ibi. miſim⁹ aūt. Circa primū ſciēduꝫ q̄ eo q̄ nūcios ſuos ſic recōmēdauit ī fine capituli precedētis: poſſet aliquis opinari q̄ de receptōe eorum curaret tātū ⁊ non de elemoſyna in hieruſalē mittenda. iō hoc remouet. d. (Nā ō miniſterio qd̄ fit in ſāctos).i. de elemoſyna in hieruſalē mittēda (ex abūdanti ē mihi ſcribere vobis).i. reputo ſupfluū ſcribere vltra illō qd̄ ſuperi⁹ vobis ſcripſi c⁹ cām ſubdit.d. (Scio enī ꝓmptū aiuꝫ vr̄m).ſ. ad hoc faciēdū (ꝓ quo de vobis glior apd̄ macedones) īgerēs eis pro exēplo hāc ꝓmptitudinē ai vr̄i (q̄m ⁊ achaia) nomē regiōis ē cui⁹ metropol' ē chorinth⁹ (parata ē ab āno p̄terito) ad illi⁹ elemoſyne largitionē (⁊ veſtra emulatio).i. veſtrū ſtudiū bene faciēdi ſāctis ī hieruſalē (ꝓuocauit plurimoſ) ad ſimilia operādū (miſim⁹ aūt) Hic ꝯſequenter accedit ad ꝓpoſitū oſtēdens donādi modū .ſ. velociter abūdanter ⁊ hilariter. ſecūdū ibi. Neceſſariū ergo. 3ᵘˢ ibi. vnuſqſq̄ꝫ. Circa p̄ᵘˢ dicit (miſimus aūt fratreſ).i. p̄dictos ſolēneſ nūcios ⁊ fideles (vt ne q̄ gloriamur ō vobiſ) laudādo apud macedones ꝓmptitudinē veſtram ad dandū (euacuetur ī hac parte) ſi enī miſiſſemus nūcios abiectos videret̄ q̄ cōtēneremꝰ vos (vt queādmodū dixi) macedonib⁹ vos cōmēdās (parati ſitis) ad dādū (ne cū venerint macedones mecū) apud vos: ⁊ nō īuenerit vos paratos ad dādū (erubeſcamus nos) q̄ꝫi dicat ſi īuenirēt vos īparatos ad dādū qd̄ abſit erubeſcerem⁹. q̄ꝛ n̄ īuenireſ verū qd̄ diximus eis de vobis (vt nō dicam⁹ vos).i. erubeſcere (in hac ſubſtātia).i. ī datōe elemoſyne ad ſuſtētationē pauperū ī hieruſalē. q̄ꝫi.d. talis defectus p̄paratōis nō ſolū eēt nobis cōfuſibilis. ſed ēt vobis. lꝫ de nobis nō exp̄mam⁹ ſicut de vobiſ (Neceſſariū) Hic ꝯnr mouet eoſ ad dādū abūdāter.d. (Neceſſariū g̃).i. vtile ꝓ vobis ⁊ me. (exiſtimaui rogare fr̄es) titū ⁊ alios predictos (vt p̄ueniāt ad vos) an̄ aduētū meū cuꝫ macedonib⁹ (⁊ p̄parent repromiſſaꝫ benedictionē) .i. elemoſyne vr̄e gratiā (⁊ hāc paratā eē ſic q̄ꝫi benedictionē).i. gratis ⁊ abūdāter datā (⁊ nō q̄ꝫi auariciā).i. nimis parce datā. ⁊ ſubdit rōnē .d. (q parce ſemīat).i. parū dat (parce ⁊ metet) .i. min⁹ ī p̄mio recipiet (⁊ q ſemīat ī bn̄dictionibus) largiter dādo (ō benedictōibus ⁊ metet) .i. largiter recipiet ī premio. Sed ꝯtra dicta videt̄. nā ī p̄mio celeſti parū nō habebit locum. Dicēdū q̄ lꝫ ibi nō ſit parū ſimpliciter ⁊ abſolute. eo q̄ cuilꝫ ſufficiet qd̄ habebit. tn̄ erit ibi reſpectiue inq̄ꝫtū vn⁹ mai⁹ p̄miū habebit alio ſm̄ diuerſitatē meritorū (Vnuſqſq̄ꝫ) Hic ꝯnr mouet chorīthios ad dādū hilariter.d. (Vnuſqſq̄ꝫ) ſupple det (prout deſtīauit ī corde ſuo).i. ordiauit ꝓpria volūtate (nō ex triſticia aut ex neceſſitate) ī hoc excludit duplicē modū inuolūtary.ſ. abſolute qd̄ fit ex coactōe. ⁊ q̄ꝫtū ad h̄ dicit (nō ex neceſſitate) ⁊ īuolūtary mixti. ſic̄ ꝓiectio merciū ī mari: qd̄ hꝫ triſticiā annexā. ⁊ q̄ꝫtū ad hoc dicit (non ex triſticia). q.d. non detis q̄ꝫi coacti p̄cepto meo vel timore cōfuſiōis ducti. et ſubdit rationem ad hoc.d. (hilarem enim datorem diligit deus) ideſt approbat et remunerat. quia facit actum virtuoſuꝫ. ſignū enim habitus generati eſt delectatio in opere .2. ethicorum (Potens eſt) Hic ad predicta inducit rationes. et primo ex parte dantis. ſecundo ex parte dei remunerantis ibi. in omnibus Circa primum facit talem rationem. quicunq̄ꝫ dat aliquid quod ſibi multiplicatur debet illud dare velociter largiter ⁊ hilariter. ſic eniꝫ homines ſeminant eo q̄ recolligunt illud multiplicatum. elemoſyne vero redduntur dantibus multiplicate. ergo ⁊c̄. virtutē huius rōis deducet.d. (Potēs ē autem deus omnem gratiam) ideſt voluntatem faciendi elemoſynam (abundare facere in vobis) vt ſic non doleatiſ de facto. ſed magis gaudeatis (ut in omnib⁹) temporalibus ⁊ ſpiritualibus (ſemper omneꝫ ſufficientiam habentes) tam in voluntate interiori q̄ꝫ in facultate exteriori (abundetis in omne opus bonum) ideſt in dationem elemoſynarum ſicut in alys operibus virtutum (ſicut ſcriptum ē) pſal. 111. (Diſperſit) nam elemoſyna pluarib⁹ ē faciēda (dedit pauperib⁹) n̄ hiſtrionib⁹ ⁊ alys indignis (iuſticia ei⁹) qui ſic dat elemoſynā (manet ī ſeculū ſeculi).i. eternaliter. q̄ꝛ merces iuſticie ei⁹ ē eterna. Et ꝯfirmat p̄dicta ꝑ experimēta.d. (qui aūt āminiſtrat ſemen ſeminānti).ſ. hs qui dat volūtatem ⁊ facultatem dandi elemoſynā (⁊ panē ad manducādū preſtabit).i. neceſſaria vict⁹. hoc. n. cōiter videtur accidere q̄ dātes elemoſynas magis abundāt ī t̄palib⁹ bonis q̄ꝫ elemoſynas pauperib⁹ indigētib⁹ denegātes. ⁊ ſi aliq̄n contingit eos depauperari. deus hoc ordiat ad mai⁹ bonū ipſorū ſpūale (⁊ multiplicabit ſemē veſtrū) .i. volūtatē ⁊ facultatē elemoſynā faciendi (et augebit incremēta iuſticie frugū veſtre).i. mercedem q̄ ex hoc in patria colliget̄ (Vt ī oībus) Hic ꝯnr aſſignat rationē ex parte dei ſūptam. q̄ꝛ per dationē elemoſyne ꝓmptam ⁊ hilarē acquiritur in dante puritas ⁊ rectitudo ītētōis ad deū. ſimiliter recipiēs inſurgit ad orādum deū ꝓ dante. videntes aūt hoc īſurgūt ad laudandū deū de tali bono rogantes ipſū vt talē volūtatem dandi ⁊ facultatē continuet in via ⁊ remuneret ī patria. ⁊ iſta debent mouere ad dandū elemoſynā abūdanter ꝓmpte ⁊ hilariter. iō dicit (Vt in oībus locupletati).ſ. non ſolū in t̄palibus vt p̄dictū ē. ſꝫ ēt ī ſpūalib⁹. ideo dr̄ (vt abūdetis).i. creſcatis (ī oēm ſimplicitatem).i. puritatē mentis. Aug⁹. Hoc ē ſimplex cor qd̄ ē mūdū cor ad rectitudinē intētōiſ. Vnde ſuper illud Luce. 11. ca. Si oculus tuus fuerit ſimplex. gloſa.i. ītētio tua recta (que opat̄ ꝑ nos gratiarū actionē deo) q̄.ſ. ſimplicitas veſtra per miniſteriū nr̄m ī elemoſyne veſtre collatione ⁊ miſſiōe (opatur gratiarū actionē).i. facit hoīes aſſurgere ad agendū gratias deo mō predicto ꝓpter qd̄ ſubdit̄ (q̄m miniſteriū officy huius) colligēdo elemoſynā vr̄aꝫ ⁊ mittēdo (nō ſolū ſupplet ea que deſūt ſāctis) releuādo penuriā ſanctorū ī hieruſalē habitātiū (ſed etiā abundat).i. creſcit ꝑ multaſ gratiaꝝ actiones in dn̄o) q hoc bonū uidētes vel audiētes aſſurgūt ad diuinas laudes ut p̄dictū ē. ideo ſubdit̄ (ꝑ ꝓbationē miniſtery hui⁹).i. ꝑ ei⁹ approbationē (glorificātes deū in obediētia cōfeſſionis veſtre ī euāglio xp̄i) ex collatione. n. elemoſyne talis confitemini facto vos obedire xp̄o (⁊ ſimplicitate cōicationis vr̄e ī illos).i. in puritate mentis ⁊ rectitudine intētionis vr̄e in elemoſyne largitiōe ꝑ quā cōicatis indigentib⁹ bona vr̄a (⁊ in ipſorū).i. recipiētiū elemoſynā (obſecratiōe ꝓ vobis) q̄ꝛ pro vobis orāt deū (deſiderātiū uos) habere ſocios in deo ꝑ gratiaꝫ in p̄ſenti. ⁊ gloriā in futuro (ꝓpter eminētē gratiā dei in vobis) ꝑ opa veſtra ſcā exterius manifeſta. ⁊ q̄ꝛ p̄dicta bona ex miniſterio apl'i ꝓueniebāt. iō prūpit in gratiarū actionē.d. (Gratias ego deo meo ſuper inenarrabili dono eius. C.X.

I Pſe āt ego Paul⁹) Poſtq̄ꝫ apl's cōmēdauit veros eccleſie miniſtroſ. hic ꝯnr inuehit̄ cōtra falſos. ⁊ diuidit̄ ī duas partes. q̄ꝛ p̄ īuehit̄ cōtra tales falſos. 2° cōtra eis adherētes ca. 12. p̄ma adhuc in duas. q̄ꝛ p̄ excuſat ſe de his q̄ ſibi a falſis aplis īponebātur. 2° cōtra eos īuehit̄. ca. 11. p̄ma in duas. q̄ꝛ p̄ ſe excuſat ꝑ actionē 2° ꝑ facti euidentiā ibi. que ſecūdū faciē ſūt. Prima adhuc ī duas. q̄ꝛ p̄ recitat ſibi īpoſita 2° deſtruit ipſa ibi. in carne. n. Circa primū ſciendū q̄ falſi apl'i dicebāt Paulū in bonis carnalib⁹ ponere finē ſuū qd̄ arguebāt ex hoc q̄ facta ſua ad hoc tēdere videbāt̄ ut dicebāt. nā p̄ſentialiter exiſtens cū corinthys hūiliter cōuerſabat̄. ⁊ blāde eis loquebat̄ tanq̄ꝫ eos timēs. abſens vō dure increpabat ꝑ epiſtolā q̄ꝫſi tūc extra ꝑiculū exiſtens ſic̄ homines carnaleſ ⁊ timidi diuitib⁹ ī preſētia blādiūt̄. ⁊ in abſētia dura dicūt. ꝓpter qd̄ apl's rogat corinthios ut hāc opinionē de ipſo nō hēant. ne ſeueritatē correctionis ſue p̄ſentialiter ſentiāt dicēs (Ipſe aūt ego Paulus) q ſū miniſter xp̄i verus (obſecro vos ꝑ māſuetudinē ⁊ modeſtiā dei) hec duo exprimit. q̄ꝛ intēdit ſe in illiſ cōformē xp̄o oſtēdere. q̄ꝛ de cōtrarys īfamabat̄ a falſis aplis (q in facie quidē humilis ſū inter vos).i. p̄ſens vobiſcū humilitate cōuerſatus ſū (abſenſ aūt cōfido in vobis).i. audacter (dura ſcripſi vobis) tanq̄ꝫ homo carnalis ⁊ timidus ut dicūt apl'i falſi (rogo aūt vos) ne de me talia dicatis uel ſentiatis (ne p̄ſens).i. p̄ſentialiter apud vos exiſtēs (audeāt ꝑ eā cōfidētiā).i. audacter dure corripiā (ſicut dicitis me agere ī abſentia in q̄ſdā q arbitrāt̄ noſ ⁊c̄).i. exercēdo vindictā aſperā in quoſdā malos q decepti a falſis aplis arbitrant̄ nos agere carnaliter ⁊ timide (In carne .n.) hic ꝯnr remouet hanc īpoſitionē falſā per rationē que taliſ eſt. homines. n. āmbulātes carnaliter ⁊ timide muniūt ſe quātū poſſūt diuitys ac potētia tēporali. nos aūt talia nō querimus. ergo ſecūdū carnē nō militamus. dicit igit̄ (in carne. n. āmbulantes ⁊c̄).i. licet in vita p̄ſenti viuamus ī carne mortali. tamē ſecūdū deſideria carnis nō viuimuſ (nā arma militie nr̄e).i. uita que militia eſt ſuper terrā. Job. 7. ca. (nō carnalia ſūt) Cuiuſmodi ſūt tēporalis potētia delicie ⁊ diuitie (ſed potētia deo).i. arma militie noſtre ſunt per virtutē dei nobis aſſiſtentē. nobis dantē ſapientiā ⁊ conſtantiā ad loquendū. ⁊ gratiā miraculoruꝫ ad confirmandū ſermōeſ Hec. n. ⁊ ꝯſimilia erant arma apoſtolorū. ideo ſubditur (ad deſtructionem munitionū).i. rebellantiū contra ipſum xp̄s. quorum aliqui muniunt ſe aſtutia conſiliorum prauorum. ideo ſubditur (conſilia deſtruentes) aliqui vero ſuperbia propry ingeny

eleuati ſicut heretici. ⁊ quātū ad h̄ ſubdit (⁊
oēʒ altitudinē extollentē ſe aduerſus ſciētiā
dei) et hic ē primus effectus armorum apoſto
li. ſ. infidelium confutatio. Secundus autē
eſt conuerſio infidelium ad fidem. et quantū
ad hoc ſubditur (et in captiuitatem redigētes
omnem intellectum in obſequium chriſti) qđ
fit quādo ↄuerſus ad fideʒ litteratus quicquid
ſit miniſterio fidei ſupponit: ſicut patet de
dionyſio per paulum conuerſo: et de multis
alijs. 3ᵘˢ effectus eſt correctio peccantium iaʒ
conuerſorum: de quo ſubditur (⁊ in promptu
habentes ulciſci omnem iobedientiam) ſicut
patuit ſupra de illo quem tradi iuſſit ſathane
puniendum (cum impleta fuerit ueſtra obedi
entia) ad deuʒ: per hoc enim ꝙ apoſtoli obedi
ebant deo: in omnibus aſſiſtebat eis diuina
uirtus ad libitum in punitione inobedientiū
(Que autem) Hic conſequenter apoſtolus ex-
cuſat ſe per euidentiam facti. ⁊ p̄mo proponit
intentum. 2° proſequitur propoſituʒ ibi. ſi qs
Circa primum inducit ad conſideratōʒ ope-
rum ſuoꝝ. facta enim ſua erant ita euidentia
ꝙ nullus debebat euʒ iudicare carnaliter et
timidum. ideo dicit (que ſecundum faciē ſūt)
.i. manifeſta per euidentiam facti in operibus
meis (uidete). i. nunc uidere de factis meis: ⁊
pſeudo apoſtolorum. Nec dictuʒ apoſtoli eſt
contra illud Jo. 7. ca. Nolite iudicare ſecūdū
faciem. quia ibi accipitur facies pro eo quod
apparet tantū exteriᵘˢ cᵘˢ ↄriū latet iteriᵘˢ. h̄ āt
accipit facies p eo qđ uere apparet ex euidētia
facti (Si quis) hic proſequitur propoſitum: ⁊
diuiditur in duas partes. quia p̄ facit quod di
ctum eſt. 2° rationem dicti aſſignat ibi. nō. n.
audemus. Circa primum ſciendū ꝙ pſeudo
apl̄i decipiebant chorinthios: ⁊ apoſtoluʒ dif-
famabant ex duobus. Primuʒ eſt. qꝛ quandā
auctoritatis magnitudinem falſo pretēdebāt
dicentes ſe prius conuerſos fuiſſe ad fidem ꝙ̄
fuit paulus. et ſe ueniſſe de iudea vbi incepe-
rat fides chriſti. 2ᵘˢ eſt qꝛ duplicitatem īpone-
bant paulo ut dictum eſt. Et ideo utrunqꝫ re-
mouet per euidentiaʒ facti. p̄ primuʒ. 2° ſecū-
dum ibi. ut autem nō exiſtimet. Circa primū
dicit (ſi quis). ſ. falſorum apoſtolorum (confi-
dit ſe chriſti eſſe). i. cōfidenter aſſerat ſe ueruʒ
eſſe chriſti apoſtolū: rationibus predictis (hoc
cogitet iterum apud ſe. quia ſicut ipſe chriſti
eſt miniſter) apparenter (ita et nos) ueraciter
quia nullum donum habet ſpeciale a chriſto
quo careamus: immo in hoc nos excedimus.
ideo ſubditur (Nam et ſi amplius aliqđ glo-
riatus fuero de poteſtate noſtra ⁊c̄) ſequitur
(non erubeſcam) quia hoc inueniebat ue-
rum per facti euidentiam. que autem fuerit
hec poteſtas: dicunt aliqui ꝙ ſpecialis eiᵘˢ uo-
catio qua uocatus eſt a chriſto: ſicut uas ele-
ctionis Act. 9. et eius miſſio ad predicādum

a ſpū ſancto Act. 13. Sed qꝛ hec non erant cho-
rinthijs euidentia. ideo melius videtur ꝙ di-
catur donum linguarum ⁊ gratia miraculoꝝ
quoruʒ effectus erāt euidētes nec a falſis apo
ſtolis habebantur (Ut autem) Hic conſequē
ter remouet ſecundum ſibi impoſituʒ. ſ. dupli-
citatem. ⁊ p̄ remouet eam. 2° aſſignat dicti ſui
rationem ibi. non enim audemus. duplicitas
autem ei imponebatur eo ꝙ chorinthijs p̄ſens
⁊ abſens aliter loquebatur vt predictum eſt. ⁊
hoc remouet. d. (Ut autem non exiſtimet tan-
ꝙ̄ terrere vos per epiſtolas) abſens cum aucto-
ritate ⁊ potentia loqui (quoniā quidem epiſto-
le vt inquiunt graues ſunt) hoc dicebant apo-
ſtoli falſi d̄ epiſtolis Pauli (preſentia autē cor-
poris). ſ. Pauli (īfirma). i. humilis (⁊ ſermo cō
tēptibilis) hoc dicebant apoſtoli falſi eo ꝙ pre
dicabat plana ⁊ groſſa (hoc cogitet q eiuſmōi
ē). i. qui per hoc de me aſſerit duplicitatē cogi-
tet per euidentiam facti (quia quales ſumus
per epiſtolas verbo abſētes) aſpere corrigendo
(tales ⁊ preſentes in facto). ſ. ſumus quādo ex-
pedit. aliquando tamen non expedit vt quan-
do timetur peior exitus de tali correctione ſiē
fuerat in propoſito. vt patet ex precedentibus
Similiter ꝙ paulus predicabat plana ⁊ groſ-
ſa non erat ex d̄fectu ſcientie. ſed qꝛ chorinthij
erant in fide noui ⁊ ad altiora capienda inepti
ſicut patet prima chorin. 3. tanꝙ̄ paruulus in
xp̄o ⁊c̄ (Non enim audemus) Hic conſequēter
reddit rationem eius qđ dixerat. ſ. ſe non ſimi
lem falſis apoſtolis ſed eos excedentem in dei
donis dicens (non enim audemus) non huma
no timore ducti ſed veritatis amore (nos inſe-
rere). i. dicere de numero eoruʒ (aut compara-
re). i. ſimiles dicere (quibuſdam qui ſeipſos cō
mendant). i. falſis apoſtolis qui talibus ſtude
bant propter queſtum. ꝙ autem Paulus ali-
quando aliqua dicebat ad ſui cōmendationeʒ
non erat propter queſtum vel vanam gloriaʒ:
ſed propter veritatis declarationem. cui p̄iu-
dicabatur per hoc ꝙ ab apoſtolis falſis contē
nebatur ⁊ diffamabatur ſicut ſanctus Job cō
tra aduerſarios ſuos diſputās dixit. 13. ca. Nō
me reprehendit cor meum ⁊c̄ (ſed ipſi in nobis
noſmetipſos metientes). i. menſurātes ea q̄ di
cimᵘˢ d̄ nobis ad ea q̄ ſt̄ ſm̄ v̄itatē ī mētibᵘˢ ⁊ opi
bus noſtris. Et ꝙ ita ſit declarat. d. (nos autē
non īmenſum gloriabimur) qꝛ non excedimus
debitam regulam per dei gratiam nobis datā
que exceditur dupliciter. Uno modo quando
quis gloriatur de quo nō debet ⁊ hoc remouet
a ſe dicens (non enī. q. non pertingentes ad vos
ſuperextendimus nos) gloriando falſe de v̄ra
conuerſione ad fidem. qꝛ per miniſterium nr̄ꝫ
eſtis conuerſi. ideo ſubditur (vſqꝫ ad vos eniꝫ
peruenimus in euangelio xp̄i) ipſum vobis p
predicando. ex quo concludit (non īmenſū glo
riantes ī alienis laboribus) ſed de labore nr̄o ī

cōuerſione veſtra. ⁊ hoc de preterito. ſimiliter
de futuro gloriamur in ſpe p̄fectus veſtri. iđ
dicit (habentes aūt ſpem creſcentis fidei v̄re
⁊c̄) ex bono. n. p̄ncipio v̄ro rōabilr̄ de p̄fectu
ſperato gloriamur: ⁊ nō ſolūmodo gloriamur
de vobis ſecunduʒ debitā regulā. ſʒ ēt d̄ alijs
inq̄ʒtū pati ſumᵘˢ alijs euāgelizare qbᵘˢ nō euā
gelizatū ē ab alijs apl̄is. ⁊ q̄ʒtū ad hoc ſubdit
(ēt in illa). ſ. loca (q̄ vltra vos ſūt) ad q̄ non p
uenit adhuc euāgeliū. iđ ſubdit (nō in aliena
regl̄a). i. alteriᵘˢ doctrina me p̄cedēte. Alio mō
exceditur regula debite gloriādi qñ qs gliat̄ in
quo nō dʒ: bonū opᵘˢ ſibi attribuēdo. h̄ aūt re-
mouet apoᵘˢ. d. (q gloriat̄ in dn̄o glorieē). q. d.
de bono opere nō mihi gloriā attribuo: ſʒ deo
a quo oē bonū ē ſicē a p̄ncipali agēte (nō. n. qui
ſeipſ ↄmēdat) p̄priā gloriā querēs (ille p̄batᵘˢ
ē). i. approbatᵘˢ a deo (ſʒ quē deᵘˢ ↄmendat). i.
ↄmendabilem facit virtutibus ⁊ ſignis. XI

U(Tinam) Poſtq̄ʒ apoſtolus excuſauit
ſe de falſi īpoſitiōe p falſos apoſtolos
hic ↄñr inuehit̄ ↄ eos. ⁊ vt melius eos
ↄfutet p̄ ponit ſui ipſiᵘˢ ↄmendatiōem in q̄ ſic
p̄cedit. qꝛ p̄ ponit huiᵘˢ ↄmēdatōis rōnem. 2°
ipam ↄmendatōem. ibi. ī quo quis audet. Pri
ma ī duas. qꝛ p̄ p̄ponit intentū ſuū. 2° p̄ſequi
tur p̄poſitum. ibi. emulor. Circa p̄mū ſciendū
ꝙ moralia eo ꝙ ſunt de agendis que ſunt p̄ti-
cularia ſub vna cōī regula ſic artari non p̄ñt:
quin aliquādo oporteat agere p̄ter illam regu
lā ex rōnabili cauſa. p̄pter quod homines di-
ſcreti hanc cāʒ ↄſiderantes non reputant hoc
ſtultum neqꝫ malum: ſʒ bonū. indiſcreti auteʒ
nō ↄſiderantes iudicant eē malum. p̄ceptum
eniʒ morale ē. non occides. tñ malos occidere
nō eſt malū: habita ſuper hoc p̄tāte: lʒ hoc ali-
qui ſtulti ⁊ heretici dixerūt eē malum. lex aūt
moralis dicit ꝙ hō ſeip̄m non cōmendet Pro
uer. 27. laudet te alienᵘˢ ⁊ non os tuū. tamen ī
aliquo caſu bonū eſt hoc ⁊ neceſſariū. vt dcm̄
eſt ca. p̄cedenti. vtpote qñ taciturnitas p̄prie
laudis vergit in p̄iudiciū veritatis ⁊ in detri
mentum ſalutis p̄ximi ⁊ honoris diuini. mul
titudo tamē hominū que eſt indiſcretoꝝ. Eccle
ſia. i. ſtultoruʒ infinitus eſt numerus. reputat
hoc inſipientiaʒ. eo ꝙ neſcit aduertere cauſaʒ
vt dictum eſt. Caſus aūt neceſſarius ſeip̄m cō
mendādi p̄pter dictas cauſas iminebat apl̄o.
ideo rogat vt patienter iſta ↄmendatio a cori-
thijs ſuſtineatur: licʒ aliquibus ſtultitia vide
atur. d. (Utinam ſuſtineretis modicum quid
inſipientie mee) ſecundum eſtimationem indi
ſcretorum (ſed ⁊ ſupportate me) q. d. hoc debe
tis ſpecialiter facere. eo ꝙ ſuʒ prelatus veſter
(Emulor) Hic ↄñr exequitur propoſitum. Et
oſtendit p̄ cauſam cōmendationis eſſe ratiōa-
bilem. vt ſic appareat ꝙ talis cōmendatio nō
eſt inſipientia. 2° ꝙ dʒ ab eis ſupportari etiaʒ
dato ꝙ eſſet ſtultitia. ibi. iterum dico. Prima

adhuc in duas. qꝛ p̄ ponit dictaʒ cām. 2° remo
uet corinthioruʒ excuſationeʒ falſam. ibi. Nā
ſi is. Circa primum ſciendum ꝙ cā quare apo
ſtolus ↄmendare ſe volebat. zelus erat de ſa-
lute corinthioruʒ. quia ne deciperent̄ a falſis
apoſtolis ſuggerētibus eis falſa voluit aucto
ritatem ſuam oſtendere. bonitatem ēt vite ſue
⁊ doctrine. hec aūt erat valde bona. p̄pter qđ
ↄmendatio ſequens non erat inſipientia. quia
nō erat ad p̄priam iactantiā. ſʒ ad gloriaʒ dei
et fidelium ſalutem. dicit igitur (Emulor eniʒ
vos) ideſt feruēter diligo. ſʒ quia diligere pōt
eſſe in bonuʒ ⁊ in maluʒ. ideo ſubdit (dei emu-
latione). i. caritatiua dilectione. ⁊ ſubdit cām
huiᵘˢ feruentis dilectionis. d. (deſpondi enim
vos vni viro) ſcilicʒ chriſto vt poſtea ſubdit̄.
fuerat enī apoſtolus paranimphus matrimo
nij inter corinthios et chriſtum. per veram fi-
dem. ideo ſubditur (Uirginem) q̄ʒtuʒ ad fidei
integritatem (caſtam) quantum ad fidei puri
tatem (exhibere chriſto) qui ſolus eſt ſponſus
eccleſie. ⁊ quia dilectio non ſolum eſt reſpectu
boni adipiſcendi in amico: ſed etiaʒ mali vitā
di. ideo ſequitur (timeo autem ne ſicut ſerpēs
Euam ſeduxit) perſecutio enim tyrannorum
in eccleſia primitiua comparatur perſecutio-
ni leonis que eſt aperta. ſed perſecutio pſeudo
apoſtolorum que fuit per aſtutiam et eſt occul
ta: comparatur ſeductioni primoruʒ parentū
per ſerpentem. ideo ſubditur (ita corrumpant̄
⁊ ſenſus veſtri) ſcilicet mentales qui frequen-
ter noiantur a ſenſibus exterioribᵘˢ magī notī
(⁊ excidant) per deceptionem pſeudo apoſto-
loruʒ (a ſimplicitate que eſt in chriſto) qꝛ dice
bant neceſſarium eſſe ad ſalutem. legalia ſimt̄
obſeruari cum euangelio (Nam ſi is) Hic con
ſequenter remouet corinthiorum excuſationē
⁊ primo ponit eam. 2° excludit ibi. exiſtimo. n.
Circa primum ſciendum ꝙ ſi pſeudo apoſtoli
dicerent meliora q̄ʒ apoſtolus: corinthij habe-
rent excuſationem recipiendi eos. ⁊ hoc eſt qđ
dicit (Naʒ ſi is qui venit). i. pſeudo apoſtolus
qui venit ad predicandum propria auctorita-
te non miſſus a deo (alium chriſtum predicat
quem non predicamus) ideſt meliorem q̄ʒ nos
predicamus vobis (aut alium ſpiritum acci-
pitis). i. meliorem ab iſtis) quem non recepi-
ſtis a nobis aut aliud euangeliuʒ). i. aliaʒ do
ctrinam meliorem (q̄ʒ a nobis recte pateremi-
ni) ideſt recte ſuſtineretis eos vobis predican-
tes (Exiſtimo. n) Hic remouet dictam excuſa-
tionem. ⁊ diuiditur in duas partes. quia p̄ oſtē
dit ſe non minus feciſſe apoſtolis maioribus.
2° ꝙ fecit aliquod maius. ibi. Aut nunquid.
Circa primum dicit (Exiſtimo enim nihil me
minus feciſſe) pro veſtra cōuerſiōe (a magnis
apoſtolis). i. q̄ʒ apoſtoli magni pro illis quos
conuerterunt. Et dicuntur hic apoſtoli ma-
gni Petrus Jacobus ⁊ Joannes quos pſeudo

x

apoſtoli dicebant eſſe maiores paulo. quia fuerunt corporalr cū chriſto: non aūt paulus. ⁊ h dicebant ad decipiendū chorinthios. ut crederent maioris auctis ꝙ̄ paul⁹. qꝛ dicebant ſe miſſos a dictis apoſtolis mēdaciter: non āt paulū. Qḋ aūt Paulus non fecerit minus ꝙ̄ aplī predicti patet. nā eundē chriſtum predicauit: ⁊ eundem ſpiritum ſanctum per impoſitionē manuum dedit. ⁊ idem euangelium predicauit. ⁊ ſic equiparando ſe magnis apoſtolis confutat falſos. d. (Naꝫ ſi imperitus ſuꝫ ſermone: ſed non ſcientia) hoc dicit ad repellendum dictum pſeudo apoſtolorum qui contēnebāt eius doctrinam eo ꝙ plana ⁊ groſſe docebat. ideo dicit ꝙ hoc non faciebat ex defectu ſcientie. ſed qꝛ nō expediebat chorinthijs protunc ſubtilia predicare ſicut plenius dicitur. i. chorin. 3°. (In omnibus autem manifeſtus ſum vobis) hoc dicit: quia per euidentiam facti h apparebant vera de ipſo (Aut nūquid) Hic cōſequenter oſtendit ꝙ etiaꝫ aliquod mai⁹ fecit eis ꝙ̄ alij apoſtoli ſuis ꝯuerſis. ⁊ diuidit in. 2 ptes. quia p̄ declarat veritatē. 2°. remouet quādam obiectōem. ibi. quia non diligo. Circa primum dicit (aut nunquid peccatū feci ⁊c̄) ironica eſt locutio: cuius ſenſus litteralis accipiēdus eſt per oppoſitum. apoſtolus eniꝫ fecit in hoc opus valde meritorium (qm̄ gratis euangelium dei euangelizaui vobis) non accipiendo ſumptus a vobis. qḋ tamen erat licitum. et alij apoſtoli acceperant ab illis quibus p̄dicauerant. Apoſtolus autem p̄dicans corinthijs abſtinuit. p̄ ꝓpter eorū auaritiaꝫ: ⁊ ſic minus gratanter accepiſſent ei⁹ doctrinam. 2°. vt tolleret a falſis apoſtolis predicandi occaſioneꝫ qui ꝓpter queſtum tantūmodo predicabant. ſ3 qꝛ oportebat habere neceſſaria ab aliquo loco. ideo ꝯñr oſtendit vnde habuit dicens (alias eccleſias expoliaui) non quia vi acciperet: ſ3 qꝛ voluntarie dabant abundanter (ad miniſteriū vr̃m) idcſt ad ꝓcuratōeꝫ vr̃e ſalutl. Vñ papa vel legatus viſitans vnā ꝓuinciaꝫ pōt accipe ſūptus ab alia. nā cū eccl̃ia ſit vnū corpus a p̄lato ex vna pte pōt ſuppleri idigētia alteri⁹ ptis. ſic̄ natura defectū vni⁹ mēbri ſupplet ex alijs ptibus virtutē ⁊ ſp̄s ſubminiſtrādo (⁊ cū eſſē apud vos ⁊ egerē) hoc dicit ut oñdat ꝙ nō dimiſit accipe. eo ꝙ ſemper iter eos abūdaſſet (nulli) ſcilicet vr̃ꝫ (onerōſus fui. qꝛ durū fuiſſꝫ eis dare ꝓpter auaritiā ſuā: ꝓpter qḋ apl̄s ꝓp̄is manib⁹ lucrabaẗ de nocte opādo qḋ de die expēdebat p̄dicando ut hẽẗ Act. 20. ⁊ qñ hoc nō ſufficeret ſuppleuerūt macedones q cū ſecuti fuerāt ſibi miniſtrādo. iō ſeqẗ (nā qḋ mihi deerat ⁊c̄) ⁊ pꝫ lr̃a (Eſt veritas x̄pi i me) mod⁹ ē iurādi. ⁊ ē ſēſus. veritas x̄pi ē teſti mihi ꝙ vītatē dico (qm̄ hec gl̄iatio). i. hoc factū meū qḋ ē ad dei gl̄iā (nō refringeẗ i me). i. ñ minueẗ ꝑ me (i regio. achaie) i qb⁹ metropolis ē corīth⁹ (Quare. qꝛ nō diligo ⁊c̄) Hic ꝯñr remouet q̄ndā obiectōeꝫ falſā. dicebāt. n. pſeudo aplī ꝙ paul⁹ nō diligebat chorinthios nec itēdebat eis ꝓficere de futuro. ꝓ̄ qḋ nolebat aliqd accipe ab eis: qḋ remouet. d. (Quare) nō accipio ſūpt⁹ a vobis (qꝛ ñ diligo vos) ut dicūt pſeudo aplī (de⁹ ſcit). i. cōſcius ē mihi ꝙ hec cā nō ē va. ſed eā ſubdit. d. (Qḋ aūt facio ⁊ faciaꝫ) abſtinēdo a ſūptib⁹ vr̃is hec ē vera cā (ut āputē occaſio. eoꝝ). i. pſeudo aplorū q tñ p̄dicabāt ꝓ̄ tpale lucrū (ut i q̄ gl̄iāẗ) tales. ſ. imitādo vos aplos. ut dicebāt ſic̄ (ueniaẗ ⁊ nos). i. nihil accipiētes. qḋ tñ refugiūt de qb⁹ ſubdit (Nā eiuſmōi pſeudo aplī ſūt opari) ſubdoli). i. callidi ⁊ vulpini exteri⁹ tātū ſp̄ē pietatis oñdētes (trāſfigurātes ſe i aplos x̄pi). i. portātes exterius ſigna verorū aplorū (et nō mirū) qꝛ de⁹ ꝑmittit maiorē ſimulatiōꝫ de q̄ ſubdiẗ (ipſe. n. ſathanas trāſfigurat ſe i āgelū lucis) ⁊ hoc dupliciter. Vno mō corp⁹ viſibiliter aſſumēdo ſicut appꝛuit beato Martino ⁊ multis alijs: ⁊ multos ſic decepit. Alio mō iuiſibiliter formādo vocē audibilē: ſicut beato franciſco volens eū trahere a penitētie rigore. Aliqñ ꝑuertēdo iudiciū ſenſuū faciēdo appere qḋ nō ē. ⁊ multis alijs mōis. ꝓ̄ qḋ dicit beat⁹ Jo. p̄ma. ca. 4. ꝓbate ſp̄ūs vtꝝ ex deo ſint. ꝓ̄ qḋ Joſue. 5. c. dixit āgelo ſibi appenti i cāpo hiericho. nr̄ es an aduerſariorū: ꝓ̄ qḋ ꝯcludit apl̄s (nō ē g magnū). i. mirabile reputādū (ſi miniſtri ei⁹). i. hoīes falſi ⁊ mali cuiuſmodi erant pſeudo aplī (trāſfigurētur velut miniſtri iuſticie). i. ut veri aplī (quoꝝ finis). ſ. pſeudo aploꝝ (erit ſm̄ opa ipſorū) erit. n. mal⁹ ſic̄ opa eoꝝ ſūt mala. Apoc. 14. opa. n. illoꝝ ſequūẗ illos (Iteꝝ dico) Hic ꝯñr oñdit apl̄s ꝙ ēt ſi ſe cōmēdaret iſipiēter: tñ deberet a chorithijs ſupportari. ⁊ p̄ ponit itētū. 2°. ꝓbat ꝓpoſitū. ibi. libēter. Circa p̄mū cōtinuando ſe p̄dictis dicit (Iterū dico). i. qḋ dixi recolo (ne qs putet me iſipiētē) q. d. ad h. n. oñdi cāꝫ mee ꝯmēdatōis ēe rōnabilē (Alioqn). i. ſi nō vultis eā recipe ut rōnabilē ⁊ me reputetis iſipiēter loq (uelut iſipiētē ſuſcipite me). i. meā iſipiētiā ſupportate (ut ⁊ ego modicū qd glorier) hoc dicit. qꝛ iferius ſe cōmēdauit de gl̄ia carnis q̄ modica ē de q̄ ſubdiẗ (qḋ loquor) de cōmēdatiōe mea tali (nō loquor ſm̄ deū ſ3 q̄ſi iſipiētia). ſ. ſi facio hoc ſine cā rōnabili vel neceſſaria. ſicut faciebāt pſeudo aplī de qbus ſubdiẗ (Qm̄ multi gl̄iāẗ ſ3 carnē) dicebāt. n. ſe eſſe iudeos natiōe ⁊ de ſemine abrahā deſcēdiſſe. ⁊ ꝑ h volebāt alia dicta ſua falſa haberi i reuerentia (⁊ ego gl̄abor) vnde dicit ifra. hebrei ſūt ⁊ ego. ſemē Abrahe ſūt ⁊ ego. Sciendū tñ ꝙ alio fine gloriabaẗ aplus ſic. qꝛ pſeudo aplī h faciebāt ut ꝑ hoc i maiore auctoritate hērēẗ: ⁊ eorū falſe doctrine magis crederēẗ. Apl̄s vō ut falſitatē eorū repelleret ⁊ maiorē fructū faceret ad

gloriam dei ⁊ fideliuꝫ ſalutē. ꝓ̄ qḋ ſua gloriatio erat vtuoſa. illoꝝ aūt vicioſa (Libēter) hic ꝯñr ꝓbat ꝓpoſitūꝫ. ſ. ꝙ in hoc corithij debent ipm̄ ſupportare. nā in hoc ſupportabāt falſos aplos. q tñ multa grauamia eis iferebāt. apl̄s aūt nullū. ꝓ̄ qḋ magis debebat ſupportari i h ab ipſis. ⁊ hoc ē qḋ dicit (Libēter ſuffertis iſipiētes). i. falſos aplos de carne gloriātes ⁊ malo mō (cū ſitis ipi ſapiētes) ironice loqtur. i. iſipiētes (ſuſtinetis. n.). i. patiēter tolleratis (ſi qs). i. pſeudo aploꝝ (vos in ſeruitutē redigit) volebāt. n. eos ſubijcere ſeruituti legi dicētes eos debere ſeruare legalia cū euāgelio (Si qs deuorat) qꝛ de bonis corinthioꝝ viuebāt laute. (ſi quis accipit) bona vr̃a decipiendo vos falſis vbis (ſi qs extolliẗ) qꝛ iactabāt ſe ſuꝑ corithios dicētes ſe filios abrahe. corithios āt filios gētiliū idolatrie deditoꝝ ⁊ incircūciſoꝝ (ſi qs i faciē vos cedit). i. i p̄ſētia vr̃a ꝯtumelias vobis ifert. qḋ faciebāt pſeudo aplī improperādo eis imediate dicta ⁊ ꝯſilia. iō ſubdit (ſcd̄m ignobilitatē dico) q. d. talia mala ſuſtinetis ab eis tā ꝙ̄ ignobiliores ipſis. nō tñ a nobis. qꝛ nullū tale itulim⁹ vobis (q̄ſi iſirmi nos fuerim⁹ in hac pte). i. deficiētes i illis de quib⁹ gloriāẗ falſi apoſtoli. qḋ eſt falſū. vt pꝫ ex p̄dictis ⁊ magis ex ſequētib⁹ apparebit (In q̄ qs audet) poſitis rōnib⁹ ꝯmēdatōis ſue. hic icipit ſe ꝯmēdare. Et p̄ ſe pſeudo apoſtolis adequādo. 2°. ſe eis p̄feren do. ibi. vt min⁹ ſapiēs. dic̄ igiẗ (In q̄ qs) illoꝝ (audet) ſeipſꝫ ꝯmēdare (i iſipiētia dico audeo ⁊ ego) q. d. l3 ſit iſipiētia ſeipſꝫ ꝯmēdaꝛ illo mō q̄ pſeudo apoſtoli ſe cōmendāt. tñ audeo h facere: l3 aliter ꝙ̄ ipi. vt dictū ē. ⁊ iō ꝯmendatio apo. nō erat iſipiētia ſcd̄m veritatē: ſ3 tñ ſcd̄m aliquoꝝ corinthioꝝ opīoneꝫ. nō obſtāte: tamē hac opīone apo⁹ audebat ſe ꝯmendare falſis apoſtolis ſe equādo. vt ſic eoꝝ iactātiā repelleret. d. (hebrei ſūt). i. de ligua ⁊ natōe hebraica gloriāẗ (⁊ ego). ſ. ſū ſic̄ ipi (iſrahelite ſūt). i. gl̄iāẗ ꝙ de p̄riarcha iacob deſcēderūt (⁊ ego) ſimilr deſcēdi (ſemē abrahe ſunt) cui⁹ ſemī facte ſūt ꝓmiſſiōes (⁊ ego ſū) de eodē ſemie. ⁊ iō ꝺ ol h⁹ iſtis poſſuꝫ gloriari ſic̄ ⁊ iſti (miſtri ſūt x̄pi) tñ ſ3 apparētiā (⁊ ego) ſū ſcd̄m vitatē exiſtiam (Vt min⁹) Hic ꝯñr ſe eis p̄fert. ⁊ p̄ q̄ſtū ad mala ꝑpeſſa. 2°. q̄ſtū ad bñficia recepta. c. 12. p̄ma i. 2. qꝛ p̄ p̄fert ſe i malis q̄ ꝑtulit. 2° in his que euaſit. ibi. damaſci. p̄ꝛia adhuc i. 3. qꝛ p̄ ſe p̄fert q̄ſtū ad mala ſibi illata. 2°. q̄ſtuꝫ ad volūtarie aſſumpta. ibi. i itineribus. 3° ꝯfirmat q̄dā dc̄a ibi. ſi gloriari. Circa p̄mū dicit (Vt min⁹ ſapiēs dico). i. ſi videor vobis iſipiēs me pſeudo apoſtolis adequādo. adhuc videbor vobis min⁹ ſapiēs me eis p̄ferēdo (plus ego). i. cū h faciā me oñdo miſtruꝫ x̄pi plus eē ꝙ̄ ipi. qꝛ pl̄a mala paſſus ſū ꝓ̄ miniſtruꝫ x̄pi. iō ſubdiẗ (In laborib⁹ plurimis) ex iudeoꝝ ꝑſecutōe. ſ. fui pl⁹ ꝙ̄ ipi. ⁊ ſic itelligiẗ de ſequētib⁹ (In carcerib⁹ abundāti⁹) ꝑ predicatōe euāgelij (in plagis ſ. modū) inter hoīes ꝯſuetuꝫ (In mortibus frequenter). i. in ꝑiculis morti. ⁊ hec oīa patēt ex actib⁹ apoſtoloꝝ. Conſequēter explicat de plagis ſibi illatis. d. (A iudeis quinquies q̄dragenas vna min⁹ accepi) Deutero. 25. ꝯmittiẗ iudicibus ꝙ ꝑ minoribus culpis ꝑ quib⁹ mors nō eſt inferenda iponāt plagas ⁊ verbera. ita tñ ꝙ q̄dragenariū numerū ictuū nō excedāt. Sapientes vō iudeoꝝ ad p̄tendendū pietateꝫ ordinauerunt ꝙ de illo nūero aliquid dimitteretur pl⁹ vel min⁹ put ratōnabilr videreẗ rōne delicti vel ꝯditionis vberādi: ⁊ ſic de alijs circūſtātijs. ⁊ qꝛ Paulus erat eis odioſus ſubtrahebant de dicto nūero min⁹ qḋ poterāt. ſ. vnū ictū (ter virgis ceſus ſuꝫ ⁊c̄) Act. 16. (ſemel lapidat⁹ ſū) i ciuitate licbaōie. Act. 14. (ter naufragiū feci). i. paſſus fui. de ſemel. hr̃ Act. 27. ⁊ de alijs tenendū ē ꝙ nō oīa Pauli ꝑicula ſcripta ſunt (nocte ⁊ die in ꝓfundo maris fui). i. ꝑ magnū tēpus ad diuerſas ptes terre ⁊ iſulas nauigādo ꝑ p̄dicatione euāgelij. vt pꝫ Act. apo. i pluri⁹ locis. Alij exponūt dicentes ꝙ naufragiū paſſus ſub aq̄ ſtetit ꝑ diem ⁊ noctē diuina virtute eū ꝓtegente (In itineribus) Hic ꝯñr oſtendit ꝓpoſitū q̄tum ad mala volūtarie aſſumpta. Et p̄ de malis exterioribus. 2°. de iterioꝛib⁹. ibi. p̄ter illa. Circa p̄mum dicit (In itinerib⁹ ſepe). ſ. fui ꝑ p̄dicatōe euangelij. ⁊ ſic itelligaẗ de ſequētib⁹ (periculis fluminū) iundātiū i hieme: ⁊ ſic ſūt magna ꝑicula i trāſitu eorū (periculis latronū) diabolo eos incitante: vt p̄dicatōem eius ipediret (periculis ex genere). i. ex iudeis volētibus Paulū occidere. vt pꝫ ex Act. apo. i pl̄ib⁹ locis (ꝑiculis ex gētibus. i. ex gētilib⁹ mortē eius querētib⁹: qꝛ ꝯ̄ idolatriā p̄dicabat. ⁊ ſic nec inter ſuos nec iter alienos ſecurus erat (ꝑiculis in ciuitate) ꝯmota ꝯ̄ me: vt pꝫ Act. 19. de epheſo (periculis in ſolitudine) a beſtijs occurrentibus. vt pꝫ de vipa eum mordēte Act. 28. (periculis i mari). ſ. a piratis qꝛ ꝑicula ex mari ꝓuenientia ſupra i naufragio expꝛ̄ſſa ſunt (periculis in falſis frīb⁹) qḋ ē ꝑiculoſi⁹. qꝛ nulla peſtis efficatior ad nocenduꝫ ꝙ̄ familiaris inimic⁹ (In labore). ſ. corꝑali opādo ꝓprijs manib⁹ de nocte: vt libere poſſet p̄dicare de die. vnḋ dr̃ Act. 20. ad ea q̄ op⁹ mihi erant ⁊ his q mecū ſūt miſtrauerūt man⁹ iſte (⁊ erūna) q̄ eſt laſſitudo ⁊ defect⁹ ꝯūs ad laborē (i vigilijs mltis) vt vacare labori manuali: vt dictū ē. ⁊ aliqñ orōni (In fame ⁊ ſiti) nā aliqñ cib⁹ ⁊ pot⁹ deficiebat. ⁊ aliqñ a cibis hītis abſtinebat ad domādū carnē ⁊ ꝓpter alioꝝ exemplū. iō ſeqẗ (In ieiunijs mltis. i frigore ⁊ nuditate) qꝛ frequēter exponebaẗ frigori: nec tñ hēbat ſufficiēs tegumētum (Preter illa) Hic oſtēdit ꝓpoſitū q̄tū ad mala aſſumpta i iterioribꝫ. d. (Preter illa q̄ extriſec⁹ ſūt). i. p̄ter mala iā enūerata q̄ me affligūt exterius ſūt alia

mala q̄ me affligāt interi⁹ de qb⁹ ſubdit (Inſtā tia mea q̄tidiana ⁊c̄) icūbebat.n.ſibi q̄tidie itē dere ſollicite regimini eccleſiaꝝ in magna af flictione menti.iō ſubdit (Quis) in eccl̄a (īfir mat) ī fide ⁊ moꝛib⁹ (⁊ ego nō infirmoꝛ) dolēs de malo ei⁹.q.d.nullus (Quis ſcādalizat) ru ens in peccatū exēplo alteri⁹ (⁊ ego nō vroꝛ) p ꝯpaſſionē.q.d.null⁹ (Si gloriari) Hic ꝯñr cō firmat quedā dicta p iuramentuꝫ dicens (Si gloꝛiari opꝫ) Et accipit̄ h̄ ſi p q̄ꝛ.q̄ꝛ optebat eū ſic facere ad repellēdū iactantiā pſeudo apl̄o rū:ut p̄dictū eſt (que infirmitatis mee ſūt glo riaboꝛ).i.que ptinent ad infirmitates.hoc dic̄ ꝯ falſos apl̄os.q de nobilitate generis ⁊ de ſi milib⁹ ad mundanā gloꝛiā ptinentibus p̄nci paliter gloꝛiabant̄.Et cōfirmat dicta iuramē to.d.(Deus ⁊ pr̄ dn̄i mei ihu xp̄i:qui ē bn̄dict⁹ in ſecula:ſcit q̄ nō mētioꝛ.Damaſci) Hic ꝯñr enumerat mala q̄ euaſit. ⁊ hoc in q̄dam ptícu lari.dū.n.pgerꝫ damaſcū ad pſequendū xp̄ia nos miraculoſe fuit conuerſus.⁊ confundebat iudeos qui habitabant damaſci.ppter quod ſuaſerunt p̄poſito ciuitatis:vt caperet̄ ⁊ occi deret̄.vt habet̄ Act.9.⁊ hoc ē qd̄ dicit̄ (cuſto diebat ciuitatē damaſcenoꝝ).i.cuſtodiri faci ebat p hoīes armatos (vt me ꝯp̄hēderet) ⁊ tra deret iudeis ad occidendū (⁊ p feneſtrā).ſ.do mus adherenti muro ciuitatis (in ſpoꝛta dimiſ ſus ſū).ſ.a xp̄ianis (⁊ ſic effugi man⁹ ei⁹) Sed ex hoc videt̄ q̄ nō fuerit ſufficiēter cōfiſus in dn̄o q poterat eū ptegere.Dicendū q̄ hō in pi culo poſitus nō dꝫ ad diuinū auxiliuꝫ fugere ꝯtēnendo hūanū.q̄ꝛ hoc eſt tētare deuꝫ.iō dꝫ vti auxilio hūano q̄ntum pōt:⁊ reſiduū ꝯmit tere diuio qd̄ apo⁹ fecit ī p̄poſito Sꝫ adhuc obycit̄ q̄ꝛ Jo.10.dr̄ mercēnari⁹:⁊ q nō ē paſtoꝛ videt lupū veniētē ⁊ dimittit oues ⁊ fugit.ſic aūt videt̄ apoſtol⁹ feciſſe.ḡ ⁊c̄ (Dicendū q̄ ali qn̄ querit̄ pſona p̄lati tm̄.⁊ tunc debet curam ꝯmittere alteri:⁊ ſe abſentare.maxie qn̄ ſerua tur ad maioꝛa.⁊ ſic helias fugit Jeꝫabel.3.Re. 19.⁊ ſilr̄ pau.fugit man⁹ p̄poſiti.Et de tali pſe cutione dic̄ ſaluatoꝛ Math.10.Cum aūt pſe quentur vos in ciuitate vna fugite in aliā.Ali qn̄ vo querit̄ grex cū p̄lato.⁊ tunc p̄latus dꝫ p̄ ponere vtilitatē gregis ſaluti ſui coꝛpis.XII

Si gloꝛiari) Poſtq̄ꝫ apoſtolus p̄tulit ſe pſeudo apl̄is ī malis ppeſſis.hic ꝯñr p̄fert ſe eis in bonis a deo ſibi collati. ⁊ diuidit̄ in.2.ptes.q̄ꝛ p̄ ponit ſuā ꝯmendatio nē.2° ſubdit excuſationeꝫ.ibi.fact⁹ ſum inſipi ens.Prima in.2.q̄ꝛ p̄ declarat donū collate ſi bi gr̄e.2° remediū ꝯ piculum ſupbie.ibi.Et ne magnitudo.Prima in.2.q̄ꝛ p̄ ponit dei donuꝫ. 2° de hoc q̄liter ſit gloꝛiādū.ibi.Pro hi⁹ gl̄ia boꝛ.Prima adhuc in.2.q̄ꝛ p̄ ponit donū ī gene rali.2° magi in ſp̄ali ibi.Scio hoīem.Circa p̄⁹ dicit (Si gloꝛiari opꝫ).i.q̄ꝛ me gloꝛiari opꝫ me ꝯmēdando rōne p̄dcā.c.p̄ce.(nō expedit qdē).i.nō ē bonū ꝯmendare ſeipm̄ abſolute.ſꝫ tm̄ ī caſu neceſſitati in q̄ caſu erat apl̄s.vt ſupra di ctū ē.iō ſubdit (veniā aūt) in ꝯmendando me ipꝫ (ad viſiōes ⁊ reuelatōes dn̄i) ē autē viſio qn̄ aliq̄ vident̄ viſiōe coꝛpali vel imaginaria: quoꝝ tn̄ intellect⁹ eſt occult⁹.reuelatio vo qn̄ taliū aperit̄ itellect⁹.⁊ iſta duo aliqn̄ ſepant̄.ſi cut Balthaſar vidit manū ſcribētē Dan.5.et Pharao ſpicas Gene.41.Jlle vigilās iſte doꝛ miens.tn̄ n̄ itellexerūt.ſꝫ ioſeph ⁊ dan.qui viſi ones expoſuerūt.⁊ iō illi habuerūt viſiōes tm̄ iſti vo reuelatōeꝫ.Aliqn̄ aūt ꝯiungūt qn̄ vtrū q̄ ſit vni.ſic̄ Dan.7.c.vidit q̄tuoꝛ beſtias aſcē dētes de mari.⁊ itellexit qd ſignificarēt.Jteꝝ aduertendū q̄ talia aliqn̄ fiunt p ſpiritū mali gnū deo pmittente:ſic̄ fiebāt pphetī baal.pro phetis aūt ſcīs fiebāt p ſp̄m ſcm̄.paulo vo apo ſtolo vtrūq̄ ſcm̄ eſt frequēter a ſpū diuino.iō dicit (ad viſiones) quo ad p̄mū (⁊ reuelatōes) quo ad ſcdꝫ (dn̄i) quo ad tertiuꝫ (Scio hoīem) Hic ꝯñr exēplificat magis ī ſp̄ali.⁊ p̄ ponit tē pus viſiōis.d.(Scio hoīeꝫ in xp̄o).i.vnitum xp̄o p fidē caritate foꝛmatā.hoc.n.ſciebat d ſe de quo q̄ſi de alio loquebat̄ p reuelatiōem (an̄ ānos q̄tuoꝛdeci) ſi qs ꝯſideret inueniet q̄ fuit circa p̄ncipiū ſue ꝯuerſiōis.q̄ꝛ ꝯuerſus fuit eo dē anno q̄ paſſus fuit xp̄s.vel cito poſt circa fi neꝫ iperij Tyberij ceſaris cui ſucceſſit Gayus iperans q̄tuoꝛ ānis.poſt quē claudi⁹ octo cui ſucceſſit Nero cui⁹ tp̄e paſſus fuit apo⁹.Et ſic inter Tyberiū ⁊ Neronē fluxerūt.12.āni.⁊ ſic duob⁹ annis additi de tp̄e Tyberij q nō ſtatiꝫ moꝛtu⁹ fuit poſt ꝯuerſionē Pauli.q̄ꝛ iperauit 23.annis.⁊ ſic fuerūt quattuoꝛdeciꝫ āni.Jdeo ſatis pbabiliter dicūt aliq q̄ hanc excellentē viſionē habuit in damaſco in illo triduo ī quo non vidit coꝛpoꝛaliter nec mādueauit neq̄ bi bit.Cōmemoꝛat aūt apoſtolus hoc tēpus.q̄ꝛ ſi tantuꝫ placuit deo a pꝛincipio cōuerſionis ſue.adhuc erat tunc magis placens ei propter multa bona opera que fecerat interiꝫ ⁊ hoc to tū eſt ad cōfutationes pſeudo apoſtoloꝛū ⁊ ad declarationē fidei xp̄iane (ſiue in coꝛpoꝛe ſiue extra coꝛpus ⁊c̄) licet.n.apo.tūc ſciuerit ſe fuiſ ſe in ſpiritu in celo empireo ⁊ coꝛpus ſuum in terra fuiſſe:tamen neſciebat vtrū tēpoꝛe illi⁹ viſionis ſeparata fuiſſet anima a coꝛpoꝛe per moꝛtē ⁊ reunita fuiſſet diuinitus coꝛpoꝛi tran ſeunte viſione.vel ſi p tunc fuiſſet vnita coꝛ poꝛi ſicut foꝛma.tamen ab vſu ſenſuū ſepara ta (raptū hi⁹) Raptus pprie ipoꝛtat quandā violentiā alicuius rei cōtra motū naturalē ſi bi qd̄ pōt eē dupliciter.vno modo q̄ntū ad ter minū motus ut ſi lapis moueatur ſurſū.Alio modo q̄ntum ad modū motus ut ſi lapis per i pulſū violentū feratur deoꝛſuꝫ velocius q̄ꝫ na tus eſt moueri.anima vero nata eſt moueri in deū:tamen modus cōnaturalis ſecūdū ſtatuꝫ vite pꝛeſentis eſt q̄ in cognitionē diuinā aſcē

dat p cognitionē ſenſibiliū.⁊ ſic vtēs ſenſibili bus.Et iō qn̄ rapit̄ ad diuinoꝝ cognitioneꝫ a ſenſibus abſtracta ē ibi quidā raptus inq̄ntuꝫ hoc ſit p̄ter modū ſibi ꝯnaturalem.Poſt reſur rectōem vo qn̄ erit in coꝛpe gl̄ioſo op⁹ intelligē tie nullo mō ipediente raptus nō hēbit locuꝫ (vſq̄ ad tertiū celum).ſ.empireū (⁊ ſcio hi⁹ ho minem) dicunt aliqui q̄ apoſtolus hic tangit alium raptum a p̄ dicentes q̄ bis fuit ſic ra ptus.ſemel in p̄ncipio ſue conuerſionis ⁊ ad h̄ referūt qd̄ dictū eſt.⁊ iteꝝ ſemel qn̄ oꝛans in tē plo factus fuit in ſtupoꝛem mentis.vt habet̄ Act.22.⁊ ppter hoc.vt dicunt.in hac viſione dicit̄ q̄ raptus eſt in paradiſuꝫ.Jn pꝛeſenti vo dicit̄ ad tertiū celū diſtinguendo hanc ab illa Sꝫ hoc dictum non ē veriſimile.naꝫ illa viſio que fuit in templo.fuit iminente iam apoſtoli captione ⁊ ductione apud Romam.ipe vo iaꝫ ante ſcripſerat epiſtolam hanc a troade.vt pꝫ p hieronymū in plogo hui⁹ epiſtole.Propter quod dicēdū q̄ n̄ loquit̄ hic de alia viſione:ſꝫ eandem pſequit̄.Nec valet qd̄ obycit̄ de para diſo.q̄ꝛ quod pꝛius nominauit tertium celum hic nominat paradiſum.celum enim empire um quod eſt locus beatoꝛum dicit̄ tertiū celū reſpectu celi criſtallini ⁊ ſyderei.⁊ dicit̄ empi reū a pir quod eſt ignis ppter ſimilitudinē cla ritatis.dicit̄ etiā paradiſus a ſuauitate dulce dinis que ibi habet̄.⁊ vtrūq̄ expert⁹ fuit apo ſtolus ppter quod noīauit ipm̄ p̄ tertiū celuꝫ. ⁊ poſtea paradiſuꝫ (⁊ audiuit archana verba) Hic ponit̄ audit⁹ p viſu.ſicut aliquādo fit ecō uerſo in ſcriptura.Exo.20.pp̄ls videbat voces ⁊c̄.vidit.n.paulus tunc nude diuinā eſſentiā ſicut dicit Aug.ad paulinum de videndo deo. Dicit̄ ēt illa viſio hic auditio.q̄ꝛ paulus ibi fu it iſtructus de ſecretis diuinis q̄ ſunt incōpꝛe henſibilia.⁊ per ꝯñs inenarrabilia.iō ſubdit̄. (⁊ que non liꝫ homini loq ⁊c̄.Pro hi⁹) hic ꝯñr oſtendit apoſtol⁹ q̄liter ſit de hi⁹ gloꝛiandum Circa qd̄ ſciendū q̄ ī homine duo ꝯſiderant̄.ſ. ipe homo.⁊ donuꝫ dei qd̄ eſt in ipo.ſi ḡ gloꝛiet̄ d dono dei inq̄ntū hꝫ illud a deo bona ē gloꝛia tio.q̄ꝛ gloꝛiat̄ in deo.Si aūt gloꝛiet̄ de dono q̄ ſi a ſe habito mala eſt gloꝛiatio.iō dicit.1.coꝛi. 4.quid aūt habes quod nō accepiſti.ſi aūt ac cepiſti quid gloꝛiari q̄ſi nō acceperi:iō dic̄ apo ſtolus (p hi⁹).ſ.viſiōibus ⁊ donis mihi a deo collatis (gloꝛiaboꝛ in dn̄o.p me aūt nihil).i.a me nullā hēo materiā gloꝛiādi (niſi ī īfirmita tib⁹ meis).i.a me tm̄ habeo īfirmitatē ⁊ defec tū.Oſee.13.Perditio tua iſrl̄ ex te eſt:ex me tm̄ mō auxiliū tuū (Nā ſi voluero gloꝛiari) de do nis a deo mihi collatis (nō ero īſipiēs) q̄ꝛ nō fa ciā hoc inaniter ⁊ ſine cā (Parco aūt).i.pce me laudo (ne qs exiſtimet me).ſ.gloꝛiari inaniter (ſupꝛa id qd̄ vidꝫ ī me).i.ī ꝯuerſatōe mea (aut audit aliqd ex me.i.ex doctrina mea.mlta.n. dei dona latebāt ī apl̄o q̄ non māifeſtabat niſi put ⁊ qn̄ ad dei gloꝛiā ⁊ fideliū ſalutē expedie bat (Et ne magnitudo) poſita magnitudīe col late ſibi gr̄e.hic ꝯñr declarat remediū ſibi da tū ꝯ piculū ſupbie.⁊ diuidit̄ in.3.ptes.q̄ꝛ p̄ po nit̄ remediu rō.2° ponit̄ amotionis petitio.ibi Propter qd̄.tertio dn̄i miſſio.ibi.Et dixit mihi. Circa p̄mū ſciendū q̄ ſicut medic⁹ coꝛpalis p mittit vel pcurat minoꝛē leſionē:vt curet ma ioꝛē.ita de⁹ aliqn̄ pmittit ſcōs coꝛpaliter affli gi vel tentari ⁊ aliqn̄ labi ī peccata minoꝛa:vt a maioꝛib⁹ p̄ſeruent̄.q̄ꝛ ſic humiliati recurrūt ad diuinū auxiliū de ſe vel ſuis meritis nullate nus ꝯfidentes.Supbia vo eſt radix oīuꝫ ma loꝝ Eccle.10.Jnitiū oīs peccati ſupbia cui⁹ fre quēter ē occaſio ſingularis excellentia ēt in v̄ tutib⁹:ſic aūt erat ī apo.tū ppter ſp̄alēꝫ electi onē Act.9.vas electionis mihi ē iſte.tū ppter archanoꝝ dei cognitionē ī raptu.vt dictū eſt. tū ppter integritatē virginalē.1.Coꝛin.7.volo aūt oēs hoīes eſſe ſicut meipm̄ ⁊c̄.⁊ pp alia do na pl̄a.ppter qd̄ dominus dedit ei remedium ꝯtra eleuationē ſupbie de quo dicit (Et ne ma gnitudo reuelationū) diuiaꝝ (extollat me) ſu phiēdo (datus ē mihi ſtimul⁹ carnis mee) ut p infirmitatē coꝛpoꝛis cōſeruet̄ hūilitas mētis. dicit̄.n.ad litterā q̄ grauiter fuit vexat⁹ ilia ca paſſiōe.Uel ſtimul⁹ carnis dr̄ tētatio pcci carnalis.que foꝛti⁹ ꝯcupiſcētiā mouebat poſt reuelationes q̄ꝫ ante deo pmittēte.tamē ipſā refrenabat cū adiutoꝛio diuine gr̄e (Angel⁹ ſa thāe q me colaphizet) illā paſſiōꝫ iliacā cōci tādo.vel carnis cōcupiſcētiā ſuis tētatiōib⁹ icēdēdo (ppter qd̄) Hic ꝯñr ponit̄ circa dictuꝫ remediū apo.petitio.Circa qd̄ ſciēdū q̄ infir mus ignoꝛās medici pceſſū qn̄ iponit ſibi moꝛ dax emplaſtrū rogat medicū ut remoueat ipꝫ quē tamē medicus nō exaudit ad nutū.licet exaudiat ipſū ad bonū ſuū ſciēs infirmitateꝫ ſuā aliter nō poſſe curari ſic apo.ſentiēs paſſi onē iliaca ſibi grauē vel tētationē carnis ſibi piculoſā petyt a ſūmo medico iſta remoueri.⁊ hoc ē qd̄ dicit (ppter qd̄ ter dn̄m rogaui).i.plu ries vel foꝛte totiens petyt ⁊ nō plus (ut diſce deret a me) affligēs me coꝛpoꝛaliter.vel tētās ut p̄dictū ē (Et dixit) Hic ꝯñr ponit̄ dn̄i reſpō ſio.⁊ diuidit̄ ī duas partes.q̄ꝛ p̄ ponit̄ dn̄i reſ pōſionis actus.2° eius effectus ibi.Libēter igit̄.Circa pꝛimū dicit (Et dixit mihi) ſcꝫ dn̄s ſufficit tibi gratia mea).q.d.nō ē tibi neceſſa riuꝫ vel vtile q̄ a te diſcedat īfirmitas coꝛpal̄. vel ſecūdū alios tētatō carnis.q̄ꝛ gr̄a mea quā hēs ē tibi ita uigoꝛoſa ut abſq̄ ipatiētia īfirmi tas tolerari poſſit ⁊ tētatio ſupari.ut ſic īfirmi tas ī tēta⁹ tibi cedāt ad augm̄tū meriti.iō ſub dit (Nā virt⁹ ī īfirmitate pficit̄) qd̄ dupliciter pōt itelligi.Uno mō materialiter īq̄ntū īfirmi tas ē materia v̄tutis exercēde.ſ.hūilitatis ut dcꝫ ē ⁊ patiētie ⁊ ēt tēpantie.debilitati.n.viri bus p īfirmitatē hō tēpantioꝛ reddit̄.Alio mō

occaſionaliter.nam infirmitas ē occaſio ꝑue/
niēdi ad ꝑfectionē īq̄tū hō ꝓpriā fragilitatē
cognoſcēs cautioꝛ reddiť ad ꝑcauēdū ⁊ reſiſtē
dū peccatis .⁊ ꝑ ꝯñs exercitatioꝛ ī bonis. ⁊ ſic
fortioꝛ efficiť.propter ꝙ ⁊ dñs philiſteos ⁊ ali/
q̄s alios ī terra ꝓmiſſionis reliq̄t ad exercitiū
iſrľ(Libēter) Hic ꝯñr poniť dicte reſpōſiōis
effectus.q̄ duplex ē.vnus gl̄iationis q̄ tangiť
cū dr̄)Libēter igiť gl̄iaboꝛ ī īfirmitatib⁹meis
ut inhabitet ī me virtus xp̄i).i.ut ꝑ h̄ ꝑticeps
efficiar v̄tutum xp̄i.⁊ ꝯformioꝛ ſibi.Alius effe
ctus eſt gaudij.qui tāgiť ibi(ꝓpter qꝺ placeo
mihi in īfirmitatib⁹ meis).i.gaudeo in malis
pene ꝓueniētib⁹ab īterioꝛi(in ꝯtumelijs)mi/
hi illati ab exterioꝛi(ī necēitatib⁹(q̄ſtuz ad de/
fectū vict⁹⁊ veſtit⁹(ī ꝑſecutiōib⁹a maľ hoīb⁹
(ī āguſtijſ ꝑ xp̄o).i.mihi īflicti ꝑ xp̄o.tūc.n.dz
eſſe materia gaudij Math.5.Beati qui ꝑſecu
tionē ⁊c̄(cū.n.infirmoꝛ).i.cū hı⁹ tribulatiōes
ꝓpter xp̄m incurro(tunc potens ſum)ꝑ diui/
nū auxiliū mihi collatū(Factus ſum)Poſtq̄
apoſtolus ſeip̄m cōmendauit.hic ꝯñr ſe excu/
ſat oſtendenſ ſe hoc feciſſe ꝯpulſuſ neceſſitate.
⁊ hoc p̄ ꝓpter bona a coꝛinthijs omiſſa. 2° ꝑꝫ
mala ab eis ꝯmiſſa.ibi.oīa ꝓpter edificatōez.
Prima adhuc in.2.q2 p̄ facit qꝺ dictū eſt.2°re
mouet quādā cauillatōem.ibi.Sz eſto. Circa
p̄mū dicit(Factus ſum inſipiens).ſ.ſcd̄m re/
putationem vr̄am o coꝛinthij.q2 me ꝯmēdaui
(vos me coegiſtis).i.fuiſtis in cā.q2 ipſi foue/
bāt pſeudo apoſtolos detrahētes apoſtolo ī vi
ta ⁊ doctrina:qꝺ cedebat in ꝑiudiciū euangeli
ce veritatī quā ip̄e p̄dicauerat.⁊ ſic neceſſe ha
buit gr̄as a deo ſibi datas enarrare q̄s prius
tacuerat.vt vitas euāgelij quā predicauerat
magiſ ꝯfirmareť ⁊ īpugnātiū oꝛa clauderenť.
(Ego eniz a uobis debuī ꝯmēdari)quod tam̄
omiſiſtis et detractores meos ſuſtinuiſtis .ꝙ
aūt debuiſſent ipſum cōmendare ꝓbat ꝑ bona
q̄ fecerat eis.d.(nihil eniz minus feci vobis ō
bono(ab his q̄ ſunt ſupꝛa modū apoſtoli)ideſt
Petro Jacobo ⁊ Joanne.quos p̄ferebant pſeu
do apl̄i Paulo.eo ꝙ fuerant coꝛpaliter cū xp̄o
⁊ iō de ip̄is dicit apoſtolus ꝙ nō min⁹ fecit co
rinthijs q̄ illi fecerāt ꝯuerſis per eos.⁊ ꝑ hoc
ꝙ dicit.nō min⁹ intelligit mai⁹.q2 predicauit
eis nō accipiēdo ſumpt⁹(Tametſi nihil ſum)
reſpectu dictoꝝ triū aplo ꝝ(ſigna tñ apoſtola/
tus mei facta ſunt ſupꝛa vos).i.ꝯfirmatio do/
ctrine mee ꝑ v̄tuteſ ⁊ miracula(in oī patiētia)
Unde dr̄ ꝓuer.19.doctrina viri ꝑ patientiam
noſciť (in ſignis ⁊ ꝓdigijs ⁊ v̄tutib⁹) virtutes
.n.reſpiciunt oꝑa miraculoꝝ generalr̄.quia oē
miraculuz fit diuina virtute.Signa v̄o ⁊ ꝓdi
gia magis ſp̄aliter.q2 ꝓdigia dicunť miracľa
maioꝛa.vt ſuſcitatio moꝛtuoꝝ ⁊ aliquod hı⁹.
Signa v̄o minoꝛa.vt ſanatio leꝓſi vel cura/
tio febꝛis in inſtanti(Quid.n.)Hic ꝯñr oſten/
dit ꝙ pl̄a beneficia fecit coꝛinthijs q̄ alij apl̄i

conuerſis per eos.quia p̄dicauit eis nō accipi/
endo ſumptus ab eis.quos tamē acceperant
alij ab illis quib⁹predicauerāt.iō dicit(Quid
enim eſt qꝺ minus habuiſtis).ſ.a me(pꝛe cete
ris eccl̄ijs)a ſuis apoſtolis(niſi ꝙ ego ip̄e non
grauaui vos)accipiendo ſūptus a vobis)Do
nate mihi hanc iniuriā)ironice loquiť.fecerat
enim in hoc eis magnam gratiaz. Et quia poſ/
ſet dicere aliquis pſeudo apoſtolus ꝙ pꝛi⁹ ab/
ſtinuerat ab acceptione: vt poſtea plus hauri
ret. Ideo hoc remouz dicens(Ego tertio para
tus ſum venire ad vos)ſemel enim venerat ⁊
iterum paratus fuit ad veniendum. vt dictuz
eſt ſupꝛa.i.c.Sed īpedimentum veniendi fuit
ex ꝑte coꝛum.⁊ tertio erat paratus venire ⁊ ve
nit(⁊ non ero vobis grauis).i.non accipiam a
vobis ſūptus.ſicut nec a p̄ncipio.Cui⁹ ſubdit
cauſam dicens (non eniz quero que veſtra ſūt
ſed vos).ſ.adducere mecū ad ſalutez.Et ad h̄
inducit ſimilitudinem(Nec enim filij debent
theſaurizare parentibus)theſaurizatio enim
īpoꝛtat ꝓuiſionem in poſteꝝ.filij aūt naturalr̄
ſuꝑueniunt parentib⁹ ⁊ non ecōuerſo.⁊ iō na/
turalis eſt inclinatio ad ꝓuiſionez filioꝝ.⁊ nō
ecōuerſo.tamē filij de p̄cepto dei tenenť hono
rare p̄rez ⁊ mr̄ez nō ſolū eiſ reuerentiā exhibē
do:ſz ēt ſi indigeant neceſſaria miniſtrādo: ſz
hoc nō ē theſaurizatio.q2 nō eſt ꝓuiſio ī poſte
rū.ꝙ aūt p̄ncipeſ dederat magnas diuitias p̄
latis eccleſie q̄ ſunt patres eoꝝ ſp̄ūales fuit ꝑ
modū diſpenſationis ad dandū pauꝑib⁹.⁊ nō
ꝑ modū theſaurizatōiſ.Conſequēter adaptat
ſiliītudinē ad ꝓpoſitum.d.(Ego aūt ꝑ per euā
geliū vos genui) vt dr̄ p̄ma Coꝛin.4.c.(liben/
ter īpendam vobis)nō ſolū ſp̄ūalia bona:ſz ēt
tp̄alia:ſumpt⁹mihi debitos nō accipiēdo(ſed
ſuperīpendar ip̄e pꝛo animabus veſtri) quaſi
dicat.pꝛo ſalute veſtra paratus ſum ſuſtinere
moꝛtem.hoc enim debet pꝛelatus facere ſuis
ſubditis.vnde dictū eſt Petro.Jo.vlti.ter.pa
ſce oues.ſ.exemplo.verbo.tp̄ali ſubſidio(licz
vos plus diligens)q̄ alias eccľas (minuſ dili
gar)a vobis.⁊ in hoc oſtendit eoꝝ ingratitudi
nē(Sz ecce) Hic remouet cauillatōem dupli/
cem pſeudo apoſtoloꝝ ꝯtra ipſuz.dicebant.n.
eoꝝ aliqui ꝙ cauteloſe dimiſerāt ſumptus ac
cipere: vt magis eos deciꝑet.ſz ꝑ miniſtros ſu
os intendebat plus leuare in abſentia ſua ⁊ ſi
ne v̄ecūdia. ⁊ hoc ē qꝺ dicit(ſz ecce ego vos nō
grauaui)ſumpt⁹ accipiendo(Sz cū eſſez aſtu
tus).i.cauteloſus(dolo vos cepi)mō dcō vt i/
ponūt mihi pſeudo apl̄i.qꝺ oſtēdit falſum.di.
(Nūq̄d ꝑ aliquē eoꝝ q̄s miſi ad voſ circūueni
vos)q.d.manifeſte pꝫ ꝙ nō (rogaui tituz) vt
iret ad vos ꝑ ſalute vr̄a(⁊ miſi cū illo fratrez)
.ſ.lucam(Nunquid titus vos circumuenit)q.
d.per effectū apparet omnibus ꝙ non(Nōne
eodē ſp̄ū ambulauimuſ).ſ.ego ⁊ ip̄e.ſpiritu.n.
ſācto eos īſtigāte iuerūt ad p̄dicādū coꝛithijſ

(Nōne eiſdem veſtigijs)q.d.ſic.ſ.xp̄i veſtigia
ſectādo(Olim)hic remouet ſ̄az cauillationez
q2 aliqui dixerunt ipſuz ſcripſiſſe epiſtolam ſe
excuſans falſis verbis ⁊ ficticijs vtendo.hoc
remouet.d.(Olim putatis)per infoꝛmatōem
falſoꝝ aplorum(ꝙ nos excuſemuſ apud vos)
vtendo v̄bis mendacibus qꝺ non eſt verum.
iō ſubdit(coꝛam deo)cui⁹ oculis nuda ⁊ apta
ſūt oīa.Hebꝛe.4.c.(In xp̄o loquimur).i.in vi
tate q̄ xp̄s ē ⁊ eſt mod⁹aſſerēdi v̄itatē(Oīa āt)
hic apoſtol⁹oſtēdit neceſſitatē ſue ꝯmēdatōis
ꝓpter mala que coꝛinthij ꝯmiſerant . Ad cui⁹
euidentiā.ſciendum ꝙ poſt ꝯuerſionē ſuā inci
derant in peccata carnalia occaſione illius ne
pharij qui patris vxoꝛem habebat.de quibus
ſe coꝛrexerant per p̄mam epiſtolaz in parte:ſz
non totalr̄.Inſuper alia peccata ſp̄ūalia ꝯmi/
ſerunt a falſis apoſtolis decepti . iō dicit(oīa
aūt cariſſimi)que dixi ad meā ꝯmenedatiōez
(pꝛopter edificationem vr̄am)hoc feci(timeo
enim) ꝓpter peccata que incurriſtis(ne foꝛte
cuz venero)ad vos p̄ſētialiter(non quales vo
lo inueniam vos).ſ.rebelles ⁊ incoꝛrectos (Et
ego inueniar a vobis qualē non vultī).ſ.aſꝑe
coꝛripientem ⁊ rebelles ſathane tradentē ī af/
flictionem carnis.⁊ ſubdit cām.d.(ne foꝛte cō
tētioneſ)de baptiſmiſ ⁊ baptizatī. vt hēť p̄ma
epiſtola p̄(emulationes).i.inuidie(animoſita
tes).i.voluntates nocendi alterutrū (diſſenſi
ones).i.diuiſiones aīoꝝ ex quibus oꝛiunť pꝛe
dicta ⁊ etiā ſequentia(detractiones)denigrā/
do famam ꝓximi manifeſte(ſuſurrationes)oc
culte.dicitur eniz ſuſurro ab auris ſono.q2 lo/
quitur malū in aure [illegible]ationes).ſ.ſuperbie
(ſeditiones).i.ꝑturb[illegible]les eccleſie(ſint īter
vos)ex falſoꝝ apoſto[illegible]deceptione(ne iteꝝ)
reſumať timeo poſituz ſupꝛa(ne iteꝝ cū vene
ro ad vos humiliet me deus apud vos).i.mē/
tē meā affligi ꝑmittat(Et lugeaz mľtoſ ex his
q̄ añ peccauerunt).i.añ ſcripturā hui⁹ epiſto/
le(⁊ non egerant p̄niam ſuper īmundiciaz).i.
peccato ꝯ̄ naturaz (⁊ foꝛnicatione) ſimplici q̄ ē
ſoluti cū ſoluta(⁊ īpudicitia).i.violatione v̄gi
nū.Et diť lugeā q2 ſiċ gl̄a p̄ris ē fili⁹ſapiēſ:ita
malitia filioꝝ dat p̄ri materiā lugēdi. C III.

E Cce venio tertio huc) Poſtq̄ apoſtol⁹
multa locutus ē ꝯ̄ falſos apoſtolos.h̄
ꝯñr inuehitur ꝯtra ꝯplices ſuoſ.Et di
uidiť in.2.q2 p̄ vituperat falſis ꝓphetis inhe
rentes.2° ꝯmendat in vera doctrina ꝑſiſtētes
ibi.de cetero fratres.Prima in.3.quia p̄ comi
nať eis ſententie ſeueritatem.2° declarat ſuā
iudiciariam poteſtatē.ibi.an experimentum.
3° inducit eos ad coꝛrectōez.ibi. uoſmetip̄os.
Circa p̄⁹ diť(Ecce venio).i.cito veniā pſona/
liter(huc tertio ad vos)nō q2 bis añ fuiſſet.ſz
q2 ſemel fuerat ⁊ iteꝝ ſel' paratus fuerat veni
re.ſz īpedimentum fuit ex ꝑte ipſoꝝ(vt in oꝛe
duoꝝ ⁊c̄).ſ.accuſantiū vľ teſtificantiū(ſtet oē

verbum)ad puniendū acriter ſic ꝯiunctos (p̄/
dixi.n.⁊ predico).i.moneo p̄ ⁊ ſcd̄o.dz.n. moni
tio p̄cedere ſniam. vt per hoc reducanť pecca/
toꝛes ad veritatem.ꝙ ſi monitō non ſufficit fe
rať ſnia ne mali magis inſoleſcant(qm̄ ſi vene
ro iteꝝ non parcā.peccanti eniz ſemel parcen/
dū eſt:ſz ſi recidiuat adhiberi dz punitō.ne fa
cilitas venie incentiuū p̄beat delinquēdi(An
experimentū)q2 poſſz aliquiſ querere q̄ aucto
ritate ſit puniens. Ideo ꝯñr hic oſtendit ſuam
iudiciariā ptātez a xp̄o ſibi ꝯmiſſaz.d.(An ex/
perimentū queritis ⁊c̄)q.d. ſic querēdo queri
tis experiri ptātem xp̄i loquentī in me.q2 quic
quid dico vel facio ad inſtructōem ⁊ coꝛrectio
nē vr̄am:auctoꝛitate xp̄i facio(q̄ in vobis nō
infirmať ⁊c̄)q.d.hec v̄tus xp̄i in me exn̄s ſatī
declarata eſt in vobis ꝑ miracula nobis exhi/
bita(Nam ſi crucifix⁹ eſt).ſ.xp̄s (ex infirmita
te)ex vobis aſſumpta(ſz viuit)eternalr̄(ex v̄
tute dei)ē.n.verus homo ⁊ verus de⁹(Naz ⁊
nos)qui xp̄o ꝯfoꝛmamur(infirmi ſum⁹ ī illo)
.i.tribulationeſ ſuſtinemus pꝛopter illum(ſz
viuemus cuz illo). ſ.in gloꝛia(ex virtute dei
ī vobis).i.ꝑ quā vobiſcū reſurgem⁹.Aliter ēt
exponiť (nā ⁊ nos infirmi ⁊c̄).i.licz ſum⁹ infir
mi ex humana ꝯditōe.tñ ex virtute dei ſum⁹
potētes inter vos per oꝑationez miraculoꝛuz
(Uoſmetip̄os) Hic induť eos ad coꝛrectionez
Et ſcd̄o remouet quādaz falſam ſuſpitionē.d.
ibi.Oram⁹ dñz.Circa p̄mū dicit(voſmetip̄os
tentate).i.ſcā vr̄a exaīate añq̄ veniaz ad vos
iudicandum(ſi eniz eſtis in fide)xp̄i(ipſi vos
ꝓbate)q.d.hoc poteſtis facere. Iō ſubdit(an
non cognoſcitī voſmetip̄os.q2 ih̄s xp̄s ī vobis
ē)q.d.poteſtiſ cognoſcere ſi xp̄s ē in vobis per
verā fidem(niſi foꝛte repꝛobi eſtis) fide caren
do.Sz ꝯ̄ hoc obijciť.q2 cum xp̄s ſit in hoīe per
caritatem videtur ꝙ apo⁹ dicat ꝙ homo poſ/
ſit ſe ſcire hr̄e caritatē. ꝯ̄ illud quod dr̄ Eccle.
9.Nemo ſcit vtꝝ amoꝛe vel odio dign⁹ ſit.Di
cendū ꝙ xp̄us habitat in homine duplr̄. Uno
mō q̄tum ad intellectum;⁊ ſic habitat in eo ꝑ
fidē infōmē:quā poteſt homo ſcire certitudia
liter ſe hr̄e.q2 pōt ſcire ſe tenere illā fidez quā
tenet eccleſia. Alio mō habitat ī hoīe q̄tū. ad
affectū.⁊ ſic ē in eo ꝑ caritatē.de q̄ nō pōt ſcire
certitudinalr̄ niſi ꝑ reuelatōez.pōt tñ cogſce/
re ꝑ ꝯiecturā.Et ſic dicenduz ꝙ apo⁹ ſic loqui
tur hic de īhabitatōe xp̄i ꝑ fidē infoꝛmē: ſi lo/
q̄tur ō cognitione certa. vel ꝯiecturali ſi ītelli/
gať ō inhabitatōe per caritatez(Spero aūt ꝙ
cognoſcetī)per miracula ſcā per nos(q2 nō ſu
mus repꝛobi).i.docentes ꝯ̄ria veritati(Oꝛa/
mus dominuz)hic remouet falſam ſuſpitōez
dixerat.n.eos eſſe repꝛobos ſi xp̄us non eſſet ī
eis.⁊ hanc ſententiam ſub dubio reliquerat.
ideo poſſent opiari ꝙ vellet eos eſſe repꝛobos
vt ſic in eis durius iudiciuz exerceret ad oſtē
tationem ſue poteſtatis quod remouet dicēs

(Oramus autem dominū vt nihil mali facia-
tis) q.d. optam⁹ bonum veſtrū ⁊ non malum
(nō vt nos probati).i.perfecti ⁊ magni (parea
mus).i.appareamus in punitione maloꝝ ve-
ſtroꝝ ſupple optantes (ſed vt vos qđ bonum
eſt faciatis) ita ꝙ nihil puniendū ſit in vobis
(Nos autem vt reprobi ſimus).i.quaſi amit
tentes ptãtem puniendi per vr̄am innocentiã
quia vbi non eſt culpa. punitō non habet locū
ideo ſubdit (Non enim poſſumus aliquid ad-
uerſus veritatem) puniendo inocentes (Gau-
demus eniȝ qñ nos infirmi ſumus).i.non ha
bentes poteſtatē puniendi vos.non ꝓpter de-
fectum poteſtatis a parte noſtra.ſed ꝓpter in
nocentiam vr̄am (Hoc ⁊ oramus veſtram cō-
ſumationeȝ).i.beatitudinis vr̄e perfectōem ī
qua totum deſiderium hominis conſumatur.
ſubdit autem dicte innocentie rōnem dicens.
(Ideo enim h̄ abſens ſcribo) vt corrigati vos
ante aduentum meum (vt non preſens duri⁹
agã) aſpe vos corrigēdo ſi qđ abſit: vos īcorre
ctos īuenero (De cetero) Hic ɔmēdat ⁊ ɔſolat̃
perſiſtentes in doctrina fidei. ⁊ p̊ ponit ſuã ex-
hortatōem. z° eorum ſalutatōeȝ.ibi.ſalutate.
Circa p̊mum dic̃ (De cetero fratres) ī veritate
fidei perſiſtētes (gaudete) ad v̄tuoſuȝ.n.perti
net de virtutuȝ operibus gaudere (ꝑfecti eſto
te).i.ad ꝑfectōem ɔſequendam tendite: q꜡ ſic̃
nauis in flumen poſita.per aque motuȝ deſcē-
dit niſi remiget̃ in cōtrariū. ſic aĩa ex corrupti
one carnis ⁊ ꝓnitate ad malū. continuo deſcē-
dit a perfectōe: niſi conet̃ in contrariū (exhor-
tamini inuicem) q̄ꝫtum ad illuminatōem ītel-
lectus (ideȝ ſapite) q̄ꝫtuȝ ad bonitatē affect⁹.
ſic̃ enim membra mutuo ſe iuuant naturalr̄ ꝑ
colligationem nature. ſic fideles per colligan-
tiaȝ caritatis debent mutuo ſe iuuare (pacem
habete) quã x̄ps hereditarie vobis ɔſeruãdã
reliquit. Jo.14.c. Pacem meã do vobis (⁊ de⁹
pacis).i.dator ⁊ amator pacis (⁊ dilectōis) q꜡
caritas ɔcomitat̃ verã paceȝ. eo ꝙ per carita-
tem de⁹ ē in hoīe ⁊ ip̄e ī eo (erit vobiſcū) ꝑ grãȝ
ī p̄n̄ti ⁊ gloriã in futuro (Salutate) Hic vltio
ponit eoꝝ ſalutatōem dicens (ſalutate inuicē
in oſculo ſancto) oſculū.n.ſignū eſt vnitatis: fi
deles aūt debēt eē vniti caritate. ꝓpter qđ oſ-
culū h⁹ vnitatis ſignū dr̄ ſcm̄.ad excludendū
oſculū libidinoſū qđ vnit ad imūdiciã. ex hoc
aūt ap̄li dicto inoleuit ɔſuetudo in eccl̄a dãdi
paci oſculū in miſſa (Salutant vos oēs ſci) q꜡
ꝑ eoꝝ deſideria de vr̄a ſalute cōicãt̃ vobis eo
rū merita. Conſequēter impcat̃ eis plenitudi-
nē bonoꝝ ſpūaliū.ſ. (Gratia) ꝑ quã fit pc̄coꝝ
remiſſio (dn̄i nr̄i ih̄u x̄pi).i.que attribuit̃ x̄po
Joã.1. gr̄a ⁊ veritas per ih̄m x̄pm (⁊ caritas) q̄
vnit deo (dei).ſ.pr̄is qui ē erga nos p̊ncipium
amoris Jo.3. ſic deus dilexit mūdū vt filium
ſuū vnigēitū daret ⁊c̄ (⁊ cōicatio ſancti ſpūs)
q꜡ per ip̄m fit cōicatio oīum donoꝝ in eccleſia
dei (ſit cum oībus vobis) Amen.

Poſtilla ſuꝑ ep̄laȝ pauli ad galathas īcipit

Paulus apo⁹) Hec ep̄la ad gal. in 3. I
ptes diuidit̃.ſ.ī ſalutatōeȝ ⁊ ꝓſecutōȝ
q̄ īcipit.ibi. Videte q̄lib⁹ lr̄is. ꝓpe finē
ep̄le. circa p⁹ ponūt̃.3̊ ꝑſone ſalutãtes. cū dr̄.
(paul⁹) q vocat⁹ fuit ſaul⁹ Act. 8. ⁊ rō mutatō
nis h⁹ noīs poſita fuit Ro.1. ꝓ oīb⁹ alijs ep̄lis
(ap̄ls) officio (nō ab hoīb⁹) ɔſtitut⁹ ī ip̄o Act.
13. dixit ſpūſ.ſ. ſegregate mihi barnabã ⁊ ſaulū
ī op⁹ ad qđ ſumpſi eos (neq̃ꝫ ꝑ hoīeȝ).ſ.puꝝ (ſȝ
ꝑ ih̄ȝ x̄pȝ) deū veꝝ ⁊ hoīeȝ (⁊ deū p̄rem) Indi-
uiſa.n.ſūt opa trinitatī. Et due ꝑſone exponū-
tur.ſ.pr̄ ⁊ fili⁹. ⁊ ſubintelligit̃.ſ.ſ. q tacet̃ h̄.q꜡
ſufficiēter exp̄mit̃ Act.13. vt dcm̄ ē. vbi agit̃ đ
inſtitutōe pauli ī ap̄latuȝ. pri⁹ tn̄ vocatus fue
rat ad fidē (q ſuſcitauit eū a mortuis) qđ expri
mit apo⁹ ad oñdendū dignitatē iſtitutōis ſue.
Alij.n. ap̄li iſtituti fuerūt a x̄po adhuc exñte ī
corpe mortali. paul⁹ ãt ab eo īmortalitatē cor-
ꝑis aſſecuto ⁊ ad pr̄is dexterã ɔſtituto. qđ ex-
p̊mit apo⁹ ꝑꝑ falſos ap̄los qui doctrinã ei⁹ dã
nare nitebant̃. eo ꝙ nō fuerat cū x̄po corpalr̄.
ſic̃ ⁊ alij ap̄li (⁊ q mecū ſunt fr̄es) vr̄am ſalutē
deſiderãtes ⁊ de vr̄a ſubuerſiōe dolentes (ec-
cleſijs galathie) hic ſcđo ponūt̃ ꝑſone ſalutate
cū dicitur (eccl̄ijs galathie).i.fidelib⁹ ī illa ter
ra habitãtib⁹. Eſt.n. galathia q̄dã regio grecie
Anno.n. artaxerxiſ regis.17. ſenones galli du-
ce brēnio italiã inuaſerūt ⁊ romã ceperūt excep
to capitolio. de cui⁹ obſidiōe receſſerunt. acce
pto ꝓ receſſu magno p̄cio. quoſ rex bithinie ha
bens guerrã iportabilē: ſibi vocauit ī ſuū auxi
liū. ⁊ habita victoria ꝑtiti ſūt cū eo regnū ⁊ il-
lã ꝑtem que ceſſit eis vocauit eis gallo greciã
que poſtea vocata eſt gallathia (Gratia vobiſ)
Hic 3°. ponunt̃ optata bona. cū dr̄ (Gr̄a vobiſ)
in p̄n̄ti (⁊ pax) in futuro. beatitudo enī futura
bene noīatur pax. q꜡ q̄etat totaliter appetitū
(a đo p̄re no.).i.a tota trinitate. ⁊ dn̄o nr̄o ih̄u
x̄po) deitas.n. q̄ ē vna ī trib⁹ ꝑſonis. ē gr̄e ⁊ glē
cã efficiēs p̊ncipal̃. hūanitas v̊o x̄pi cã inſtru-
mētal̃ ɔiūcta ī ꝑſona filij (q dedit ſemetip̄m ꝓ
pc̄cis nr̄is) ex maxia.n. caritate ad nos ⁊ obia
ad p̄rem. ſeip̄m obtulit ad morteȝ (vt eriperet
nos de p̄n̄ti ſeculo neq̄ꝫ) trãſferēdo nos ad glo
riã. dicit̃ aūt p̄n̄s ſeculū neq̄ꝫ. non ꝓpter crea-
turaꝝ ſubſtantiã. ſed ꝓpter mala q̄ fiūt ī hoc
ſec̄lo: ſic̃ dicit̃ Ephe.5. dies mali ſūt.i. dicunt̃
ꝓpter mala que ī eis fiūt (ſecūdū voluntateȝ
dei) iđ dicit ſaluator Jo.6. deſcendi de celo nō
vt faciã volūtatē meã: ſȝ volūtatē ei⁹ q miſit
me (cui ē gl̄a) ex redēptōe nr̄a ſȝ qđ dr̄ Phil.2
ca. humiliauit ſeipȝ fact⁹ obediēs vſq̃ꝫ ad mor
tē. mortē aūt crucis. ꝓpter quod ⁊ deus exal-
tauit illum ⁊ dedit illi nomen qđ eſt ſuper oē
nomen ⁊ cetera. per paſſionem enim ſuam me
ruit gloriam corporis ⁊ exaltationem ſui no-
minis (in ſecula ſeculorum) ideſt eternaliter.

(Miror) Hic ɔñr ponit̃ epiſtole ꝓſecutio. Cir
ca quod ſciendū ꝙ galläthe receperunt fideȝ
x̄pi ad p̄dicationeȝ apoſtoli: ſȝ poſt eius diſceſ
ſum ab eis ſubuerſi fuerunt a falſis apoſtolis
dicentes ꝙ neceſſe erat eis ad ſalutē circunci
di ⁊ legalia obſeruare cū euangelio x̄pi: qđ eſt
erroneū. ꝓpter qđ apoſtolus ī hac epiſtola hūc
errorē intēdit eliminare. Et diuidit̃ in tres ꝑ-
tes. q꜡ p̊ ɔ̄ ſeminantes hunc errorem fert ſuaȝ
ſniam. z° declarat eam eſſe iuſtam. ibi. Notū.
3° inducit ad eius obſeruantiã. c.5. Prima ad
huc in tres. q꜡ p̊ circa hanc ſniam ponit̃ moti-
ua rō. z° ſnīe latio. ibi. ſȝ lȝ. 3° tacite q̄ōnis. ſo-
lutio. ibi. Modo enim. Ratio enī motiua ſcri
bendi hanc ep̄lam fuit ſubuerſio galathaꝝ ꝑ
falſos apoſtolos de quo admirans dicit (Mi
ror ꝙ ſic tã ſtatim trãſferimini ab eo).i.a deo
(qui vos vocauit in gr̄am x̄pi) per p̄dicatōeȝ
meam (in aliud euangeliū).i.in aliam doctri-
nã falſam. iđ ſubdit̃ (quod non ē aliud) q꜡ fal-
ſum ⁊ non ens ɔuertunt̃ ſicut veꝝ ⁊ ens. lega
lia.n. ceſſauerunt in paſſione x̄pi ita ꝙ ex tunc
fuerunt mortua (nã ſunt aliqui).ſ. falſi apoſto
li (qui vos ɔturbant) perſuadētes ꝙ nō pote-
ſtis ſaluari abſq̃ꝫ legaliū obſeruatiōe qđ erat
duꝝ conuerſis ex gentilitate (⁊ volunt cōuer
tere euangelium x̄pi) in ſeruitutē legis moſai
ce (Sȝ lȝ) hic ɔñr fert ſuã ſniaȝ.d. (Sȝ lȝ noſ)
q.d. non ſolū falſi apoſtoli nō ſunt in h̄ audiē-
di: ſȝ neq̃ꝫ etiã veri apoſtoli neq̃ꝫ angeli ſci ſi h̄
predicarent. ideo dicit (Sȝ licȝ nos).ſ. ego vel
alij apoſtoli x̄pi (aut angeluſ de celo).i. angel⁹
ſanct⁹) euangelizet vobis p̄terq̄ꝫ qđ euãgeliza
uim⁹ (Et dicit preter ⁊c̄).i. aliđ detrahens vos
a veritate euangelij quã vobis p̄dicaui. ⁊ non
dicit pluſ q̄ꝫ p̄dicauimus. q꜡ bene poterãt alia
p̄dicari que facerent ad declaratiōnē veritatī
euangelij (anathema ſit).i. ſeparat⁹ a cōicatio
ne fidei ⁊ ſanctoꝝ. Circa quod ſciendum ꝙ alī
qua ꝓpoſitio cōditionalis poteſt eſſe vera. c⁹
tamē vtraq̃ꝫ ꝑs eſt falſa aut īpoſſibilis. ſicut ē
iſta ſi hō volat homo habet alas que eſt vera
⁊ tn̄ hominem volare ⁊ alas habere falſum ē.
Sic eſt in ꝓpoſito de verbo apo. nã apoſtoli vi
erant in gr̄a ɔfirmati. ⁊ adhuc magī angeli ſci
ꝓpter qđ de vtriſq̃ꝫ falſum ē ⁊ īpoſſibile. qđ p̄-
dicarent ɔtra veritatem euangelij. ⁊ ꝙ eſſent
anathematizati. ⁊ tn̄ ɔditiōalis eſt vera.ſ. ſi h̄
facerēt eſſent anathematizati (ſicut p̄dixi ⁊c̄)
repetitio eſt eiuſdem ſnīe ad maiorem aſſertio
nē (Modo autem) Hic ɔñr rn̄det cuidaȝ taci
te queſtioni. q꜡ poſſet quis querere quare ſen-
tentiat ita dure. ⁊ reſpondȝ ꝙ hoc eſt. q꜡ non q̄
rit hominibus placere: ſȝ deo dicens (Modo
autem ſuadeo hominibus).i. ad honorem ho-
minum vel dei. ⁊ qđ querat honorē dei oſten-
dit dicens (An quero hoībus placere) q.d. nō.
ſȝ hoc intelligendū eſt in his que eſſent contra
beneplacitum dn̄i. ideo ſubdit̃ (ſi adhuc homi
nibus placereȝ).ſ. in malis (x̄pi ſeru⁹ non eēȝ.
Notum) Hic ɔñr oſtendit p̄dcãm ſniam eē iu-
ſtam. Et hoc oſtendit duplr̄. p̊ ex perfectōne le
gis euangelice. z° ex īperfectione legis moſai
ce. c.3. Prima adhuc in duas. q꜡ p̊ oſtendit do
ctrinam quaȝ predicauit.ſ. euangelicã eſſe au-
tenticam ⁊ perfectam. z° infert concluſionem
intentã. ibi. Nos natura. Circa p̊mum facit ta
lem rōnem. Illa doctrina eſt auctentica ⁊ per-
fecta que eſt a deo inſpirata: a p̊ncipalib⁹ apo-
ſtolis diſcuſſa a falſis apoſtolis impugnata. ⁊
tamen ſtetit īmobiliſ: ⁊ poſt impugnationē ab
eccleſia approbata: ⁊ in ſua ſinceritate ⁊ clari-
tate repoſita. ſed euangelica doctrina quã pre
dicaui eſt hi⁹. igitur ⁊c̄. maiorem huius rōnis
ſupponit tanq̄ꝫ manifeſte veram. minorem de
clarat per ſingulas ꝑtes procedendo que pate
bunt ꝓſequendo. p̊ igitur declarat p̊mam par
tem minoris.ſ. ꝙ doctrinã quaȝ predicauit ſit
a deo inſpirata. ⁊ diuidit̃ in duaſ. q꜡ p̊ ponitur
intentum. z° manifeſtat ꝓpoſitum ibi audiſtī
Circa p̊mum dicit (Notum.n. vobis facio fra
tres. euangelium qđ euangelizatum eſt a me.
(quia non ē ſecūdū hominem).i. factuȝ ſecun-
dum adinuentionē humanam (neq̃ꝫ enim ego
ab homine accepi illud).i. ab alijs apoſtol̃ qui
cum x̄po fuerunt corporaliter addiſcendo (ſed
per reuelatōem ih̄u x̄pi) īmediate factaȝ mihi
(Audiſtis) hic ɔñr manifeſtat ꝓpoſitum. et p̊
oſtendit ꝙ non habuit ꝑ viam humanaȝ ante
ſuam ɔuerſionem. z° ꝙ neq̃ꝫ etiam poſt ip̄am.
ibi. cum autem. p̊mum autem manifeſtat per
hoc ꝙ ante conuerſionē ſuã inquantum pote-
rat ꝑſequebat̃ euangelicam doctrinaȝ ⁊ obſer
uationes eius. Ex quo pȝ ꝙ tunc non ſtuduit
ad ɔfitendū eam ad inſtruendū alios. nec ad
diſcendū eam ab alijſ: ⁊ iſta erat nota illis qui
bus ſcribebat. iđ dicit (Audiſtis enim ⁊c̄) ⁊ pȝ
lr̄a vſq̃ꝫ ibi (emulator exiſtēs).i. zelator (pater
naꝝ mearum traditionum) Tunc autem apđ
iudeos erant aliqua tradita patribus a moy-
ſe.ſ. que ſcripta ſunt in lege. ⁊ aliqua erant tra-
dita a patrib⁹ alijs minoribus que vocabant̃
traditiones ſenioꝝ. vt pȝ Math.15.c. ⁊ amba-
rum traditionū erat apoſtolus zelator añ ſuã
conuerſionē (Cum autem) Hic ɔñr oſtendit ꝙ
nec poſt cōuerſionem ſuam habuit per viã hu
manam. q꜡ ſtatim iuit ad predicandum genti-
libus fidem catholicaȝ per tres annos anteq̄ꝫ
videret apoſtolos vel alios diſcipulos q poſ-
ſent eum docere de fide catholica. ⁊ hoc eſt qđ
dicit (Cum aūt placuit ei) vocatio.n. ſua euidē
ter fuit ex diuino placito. q꜡ fidem x̄pi ꝑſeque
bat̃ actualiter qñ fuit vocatus. vt patet Act.9
(q me ſegregauit ex vtero matris mee).i. đ me
dio ſynagoge (ɔtinuo non acquieui carni ⁊ ſan
guini).i. ad iudeos de quoꝝ ſanguine ego ſuȝ
non acceſſi (neq̃ꝫ veni hieroſolymam) vbi erãt
apoſtoli ⁊ alij diſcipli ī lege euãgelica īſtructi

ſꝫ abiȷ in arabiã) ad ꝑdicandum gentilib⁹ le-
gem euangelicam ad quod eram vocatus vt ꝑ
mittitur (vt euangelizarē illū in gentibus)
predicatio autem preſupponit noticiam. ex q̄
patet ꝙ apoſtolus habuit noticiam euangelij
non per doctrinam hominis: ſꝫ per reuelatōēꝫ
ihū chriſti. quia non eſt mediū. quia ſi habuiſ-
ſet etiam per miniſterium angelicū adhuc ſe-
quiť ꝙ hoc fuiſſet a chriſto ꝓncipaliter (ꝛ iterꝝ
reuerſus ſum damaſcum) vbi primo diſputa-
uerat contra iudeos (Deinde poſt annos tres
ꝛc̄). i. poſtq̄ꝫ tribus annis predicaueram. et ſic
non habui noticiam euangelij a Petro (ꝛ man
ſi apud eum diebus quindecim) quaſi dicat ſi
indiguiſſem ab eo doceri. tamen in tam paruo
tempore non potuiſſet me docere veritatē euā
gelij (Alium autem apoſtolorū vidi neminē)
a quibus poſſem doceri (niſi iacobum) ſcilicet
illa vice. quia poſtea vidit Io. vt habeť infra
.2.ca. (Fratrem domini) hoc dicitur ad diffe-
rentiam alterius iacobi qui fuit frater Ioan.
dicitur autem iſte frater domini. qui erat ſibi
valde ſimilis in facie ꝛ in omnibus lineamen
tis corporis (que autē ſcribo vobis ꝛc̄) in hoc
per iuramentum aſſerit etiam predicta (dein-
de veni in partes ſyrie ꝛ cicilie) ad predicandū
gentilibus (eram autem ignotus facie eccliȷs
iudee) ideſt que erant in iudea ꝛ dicit facie. qꝛ
notus erat eis per famam. vt patet ex littera
ſequenti. ¶ II

D[E]inde) Hic conſequenter declaratur
ſecunda pars predicte minoris ſcilicꝫ
ꝙ doctrina a paulo predicata fuit cum
principalibus apoſtolis diſcuſſa ꝛ approbata.
ꝛ hoc eſt quod dicit (deinde poſt annos quatu
ordecim iterū) ſcilicet a conuerſione ſua (aſcē
di hieroſolymam) non ex curioſitate vel leui-
tate. ideo ſequitur (aſcendi autem ſecundum
reuelationem) ſcilicet domini. ad declaratio-
nem veritatis euangelij. ideo ſequitur (ꝛ con-
tuli cū illis euangelium) ꝛ cōſequenter oſten-
dit cum quibus contulerit dicens (ſeorſū au
tem) ideſt ad partem (his qui videbantur ali
quid eſſe) quaſi dicat non contuli corā cōmu
nitate cuius maior pars eſt ſimplicium. ſed cū
illis tantum qui erant principales ꝛ a deo in-
ſtructi. ſ. cum Petro Iacobo ꝛ Ioanne. vt ha-
betur infra. eodem. c. (ne forte inuacuum cur-
rerem aut cucurriſſem) per ſi forte non intel
ligitur ꝙ apoſtolus dubitaret ſe aliqua mi⁹
vera vel dubia predicaſſe. quia per reuelatio-
nem dei erat certus in veritate predicationis
ſue. ſed ſi forte refertur ad eſtimationē ſimpli
cium qui poſſent de hoc dubitare niſi cum pri
cipalibus apoſtolis hoc contuliſſet (Sed neqꝫ
titus) Hic declarať tertia pars predicte mino
ris. ſ. ꝙ doctrina ab apoſtolo predicata ſteterit
īmobilis. quis fuerit a falſis apoſtolis impu
gnata. qui conabātur inducere gentiles ad ob

ſeruandum legalia quod oſtendit per hoc ꝙ ti
tus gentilis veniens cū Paulo hieroſolymā
non fuit compulſus a veris apoſtolis circunci
di. cui cōicauerunt ſicut paulo q̄uis ad ei⁹ cir
cunciſionem niterentur falſi apoſtoli. ꝛ hoc eſt
quod dicit (Sed neqꝫ titus qui mecum erat in
hieruſalem cū eſſet gentilis) natione ex vtroqꝫ
parente (cōpulſus eſt circuncidi) a veris apo-
ſtolis. ſed indifferenter communicauerunt ei
ſicut et mihi. vnð ꝛ Petrus ſatis cito poſt aſcē
ſionē chriſti communicauit cornelio centuri-
oni ꝛ aliȷs incircunciſis qui erant cū eo indif
ferenter. ſicut cum iudeis. vt habetur Actuū
10. ꝛ 11. (Sed propter ſubintroductos ꝛc̄) quaſi
dicat non reſtiti veris apoſtolis nolentibus ti
tum circuncidi: ſꝫ falſis apoſtolis ad hoc conā
tibus (qui ſubintroierunt) non vocati a veris
apoſtolis. ſed fallaciter ſub titulo fidei intra-
uerunt ſocietatem fidelium ad explorandum
qualiter poſſent fidem impugnare. ideo ſubdi
tur (libertatem noſtram) quia per chriſtum li
berati ſumus a iugo legis (vt nos in ſeruitutē
redigerent) in obſeruatione legalium. qð onus
importabile eſt. vt dicitur Act. 15. (quib⁹ neqꝫ
ad horam ceſſimus ſubiectioni) ideſt in ſubie-
ctione legalium obſeruantiarum (vt veritas
euangelij) per quā euacuata fuerunt legalia
(maneat apud vos) ſine admixtione veteris
fermenti (Ab his autem) Conſequenter decla
rať quarta pars ſupra poſite minoris. ſ. ꝙ do
ctrina Pauli per principales apoſtolos in nul
lo fuit augmentata. ſed magis ecōuerſo doctri
na Pauli valuit eis in temporali ſubſidio. Iō
dicit (ab his autem qui videbanť eſſe aliquid
. ſ. Petro Iacobo ꝛ Ioanne ſupple nihil accepi
(quales aliquando fuerunt) ſcilꝫ ante vocatiō
nem ſuam a chriſto. tunc enim fuerunt paupe
res illiterati ꝛ ſimplices. ſicut pꝫ ex euangelio
Paulus autem ante vocationē ſuam fuit in-
ſtructus in lege ꝛ prophetis. ꝛ etiam potens et
nobilis (nihil mea intereſt) ideſt non eſt neceſ-
ſe talia referre. cuius cauſa ſubditur (deus. n.
perſonam non accipit) vocando ad fidem vel
apoſtolatum. propter potentiam temporalem
nobilitatem generis vel ſcientiam. ſed plures
vocauit ſimplices ꝛ pauperes. licet aliquos a
principio litteratos vocauerit. vt dictū eſt de
paulo. ꝛ idē patet de nathanaele ꝛ nicodemo
(Mihi enim qui videbanť eſſe aliquid) ideſt
principales apoſtoli (nihil contulerunt) in no
ticia euangelij vel ſubſidio temporali (ſed ecō
tra) contuli eis. quod poſtea magis exprimitur
(cum vidiſſent ꝙ creditum eſt mihi euangeli
um preputij) ideſt officium apoſtolatus ad ꝑ-
dicandum euangeliū gentilibus (ſicut ꝛ Pe
tro circunciſionis) ideſt officium apoſtolatus
ad predicandum iudeis (qui enim operatus ē
ꝛc̄) ab eodem enim vterqꝫ vocatus eſt ad fidē
ꝛ ad apoſtolatū (ꝛ cum cognouiſſent gratiā

q̄ data eſt mihi) hoc aūtē cognouerunt per dō
num linguarum ꝛ operationem miraculorum
ꝛ cetera dona ad apoſtolatum neceſſaria. que
ita eminēter erāt ī paulo ſicut ī iſtis (Iacob⁹)
Frater domini (ꝛ cephas) ideſt Petrus. vt pꝫ
Ioan. ꝑ. (videbantur columne eſſe) ideſt prin-
cipales in eccleſia iudeorū (dexteras dederūt
mihi ꝛc̄) modus eſt confirmandi fedus amici-
tie dando mutuo manus dexteras (tantū). ſ.
rogauerunt nos (vt pauperum memores eſſe-
mus) ideſt fideliū in hieruſalem habitantiū
qui venditis poſſeſſionibus precia poſuerunt
ad pedes apoſtolorum abrenunciantes proꝑe
tati. propter quod poſtea indigebant per alios
credentes qui ſic non abrenunciabant in bōis
temporalibus adiuuari (quod et ſollicitus fui
hoc facere) ſicut patet in precedentibus epl̄is
(Cum autem) Hic ɔſr̄ declaratur vltima ps
predicte minoris ſupraposite. ſ. ꝙ veritas euā
gelica per paulum predicata de ceſſatione le-
galium in ſinceritate ſua repoſita fuit. quāuis
Petrus principalis apoſtolus aliquo modo
palliaſſet contrarium ſegregando ſe a cōione
credentium de gentilibus. eo ꝙ erant incircū
ciſi ne ſcandalizaret credentes de iudeis de q̄
reprehendit eum manifeſte Paulus ad decla
rationem euangelice veritatis. ꝛ patet ex dicis
littera paucis exceptis que diſcutiētur (timēs
eos). ſ. ſcandalizare (Et ſimulationi eius) cui⁹
intellectus poſtea explanabitur magis ad ve
ritatem euangelij in modo obſeruandi legalia
vt dicetur plenius (coram omnibus) quia de
fectus erat publicus (Si tu cū iudeus ſis gē
tiliter ꝛ non iudaice viuis). ſ. ante aduentum
iudeorum (cogis gentes iudaizare) non impe-
rio ſed facto. quia ex modo ſe habendi in lega-
libus aliqui gentiles credebant eorum obſer-
uationem neceſſariam ad ſalutem. Ad maiorē
tamen declarationem huius littere ꝛ precedē
tis ſciendum ꝙ Hieronymus et Auguſtinus
videnť varia ſenſiſſe de legalium ceſſatione.
maxime quo ad cerimonialia de quibus eſt h̄
ſermo. Hieronymus enim diſtinxit duo tempo
ra tm̄. vnū an̄ paſſionē xp̄i. in quo legalia ha-
buerunt vim obligatiuam ꝛ expiatiuā ſuo mo
do. aliud poſt paſſionē xp̄i in quo legalia ſcðꝫ
ip̄m ſtatim erant mortifera. ita ꝙ ſeruātes ea
mortalr̄ peccarēt. Et ɔñr hūit dicere ꝙ apl̄i p⁹
paſſionē xp̄i nūq̄ꝫ ſeruauerūt ea ſꝫ veritatē. ſꝫ
ſolum quadam pia ſimulatione ſcilicet ne ſcā
dalizarent conuerſos de iudeis ꝛ aliorū con
uerſionem impedirent. que quidē ſimulatio
non eſt ſic intelligenda ꝙ actus illos ſecundū
rei veritatem non facerent: ſed qꝛ nō faciebāt
illos tanquam legis cerimonias obſeruantes
ſicut ſi quis pelliculam membri virilis ab-
ſcinderet non cauſa circunciſionis ſeruande.
ſed ſanitatis recuperande. Sed quoniam in-
decens videtur ꝙ apoſtoli propter ſcandalū

occultarent ea que pertinent ad veritatem vi
te ꝛ doctrine. ꝛ ꝙ ſimulatione vterentur in his
que pertinent ad ſalutem fidelium. ideo con
uenientius diſtinxit Auguſtinus tria tempo
ra. Unum ante paſſionem chriſti in quo le-
galia curſum ſuū habuerunt. Aliud autem p⁹
diuulgationē euāgelij in quo legalia ſūt mor
tua ꝛ mortifera. 3⁹ eſt tempus mediū. ſ. a paſſi
one xp̄i vſqꝫ ad diuulgatōēm euangelij in quo
legalia fuerunt mortua. quia nullam vim ha
bebant nec aliqs ea ſeruare tenebať. tamē nō
erant mortifera. quia conuerſi ð iudaiſmo po
terant illa licite ſeruare: dum tamē non pone-
rent in eis ſpem reputantes illa ſibi neceſſaria
ad ſalutem quaſi ſine eis fides chriſti iuſtifica
re non poſſet. Hec aūt licentia ſeruandi ad tē-
pus legalia fuit ex inſtinctu ſpiritus ſancti. qꝛ
ſi cōuerſis de iudaiſmo ad fidem ſtatim fuiſſꝫ
inhibitus legis ritus. ſicut ɔuerſis de gentili
tate idolatrie cultus: videretur ꝙ lex ſemper
fuiſſet mala ſicut idolatria. nec per ɔñs a deo
data fuiſſet. Illis aūt qui ɔuertebanť de gen-
tilitate non inerat cauſa talis obſeruantie. ꝑꝑ
qð paulus circuncidit thimotheum ex matre
iudea natum Act. 16. titum vero q̄ natus fuit
ex gentilibus noluit circuncidere. vt predictū
eſt. gentilibus tm̄ impoſita fuit ad tempus ob-
ſeruatio aliquoꝝ legalium. vt habeť Act. 15. ſ.
ꝙ abſtinerent ab imolatis ſimulacroꝝ ꝛ ſan-
guine ꝛ ſuffocato. nō tanq̄ꝫ neceſſariȷs ad ſalu
tem: ſꝫ ad amicabilem ſocietatē iudeoꝝ ꝛ gen-
tiliū ad inuicem. nam illo tēpore iudei abhor-
rebant iſta comedere: ſicut et frequenter ɔtin
git ꝙ alius expñs in ſocietate alteri⁹ abſtinet a
cibis ſocio ſuo abhoīabilibus. ꝓcedente vero
tempore ceſſante cā ceſſauit ꝛ effectus. igitur
apl̄i ð iudaiſmo ɔuerſi tp̄e itermedio. ſ. a paſſi
one xp̄i vſqꝫ ad publicationē euāgelij leguntˀ
aliqñ ſeruaſſe legalia licite mō predcō. Sed ɔ̄
h̄ videť qð h̄ dr̄. ꝙ Petr⁹ fuit rep̄hēſibilis ex
tali obſeruatōe. Dicēdū ꝙ nō peccauit ex ſcō
qð erat ſibi licitū. vt dcm̄ ē: ſꝫ ex mō faciendi.
qꝛ in h̄ nimiā diligentiā adhibebat ne iudeos
offenderēt. ita ꝙ ex h̄ ſeq̄bať ſcandalū gentili
ū intm̄ ꝙ aliq inducebāť ad credēdū ꝙ talis
abſtinētia ciboꝝ in lege ꝓhibitoꝝ eēt neceſſa-
ria ad ſalutē. ꝛ ꝑꝑ h̄ paulus q̄ erat gētiliū apo⁹
ip̄ꝫ publice rep̄hēdit: ꝛ petr⁹ audito ꝑiculo gē
tiliū ſibi acqeuit. ꝑꝑ qð lꝫ peccauerit in mō ob
ſeruādi: ꝑꝑ quod ꝟe rep̄hēſibiľ fuit: vt ſcribit
hic paulus ī ſcriptura canōica in q̄ nihil ē fal-
ſū. fuit tm̄ pcc̄ꝫ veniale qð hñ fuit p⁹ ɔfirmati
onē ſpūs ſci in apl̄is. Uñ dicit Io. ꝑma cano-
nica ꝑ capitulo. Si dixerimus quia peccatum
nō habemus nos metipſos ſeducim⁹ ꝛ veritas
in nobis non eſt ꝛc̄ (Nos natura) Hic ex pre-
dictis infert concluſionem intentam ſcilicꝫ ꝙ
legalia per doctrinam euangelicā quam pre-
dicauit ſunt euacuata nec vlteri⁹ ſūt ſuāda

Et p̄ oſtēdit hoc generaliter. 2º ſpecialiter. ibi.
Si enim. Circa primum facit talem rationem
Iudei per fidem xp̄i contentam in euāgelio iu
ſtificati dimittunt legalia. ergo gentiles per eā
dem fidem iuſtificati quales erant galathe q̄
bus ſcribebat multo magiſ debent dimittere.
Cōſtia patet. quia lex fuit data iudeis ⁊ non gē
tilibus. antecedens probat apoſtolus per ſe
ipm ⁊ alios apoſtolos dicens (Nos natura iu
dei ⁊ non ex gentibuſ peccatores). i. nos qui ſu
mus natione iudei ⁊ non ex gentilib⁹ nati fui
muſ peccatores. ſupple q̄ diu fuimus ſub lege
exiſtentes (ſcientes autem. quia non iuſtifica
tur homo ex operibus legis) ꝓpter ſuam iper
fectionem (niſi in fide Ieſu xp̄i) vnde ⁊ patres
veteris teſtamenti non fuerunt iuſtificati niſi
per fidem venturi (⁊ nos in xp̄o ieſu credimuſ
vt iuſtificemur) Per eandem. n. fidem iuſtifi
cant̄ fideles noui teſtamenti. qꝛ queꝫ credide
runt venturꝫ iſti credunt veniſſe ⁊ redēptiōis
myſterium cōpleuiſſe. ſed quia pſeudo apoſto
li dicebant q̄ fides xp̄i non iuſtificat ſine lega
lium obſeruatione. ideo cōtr̄ hoc remouet. di.
(Qḋ ſi querētes iuſtificari in chriſto). i. in fide
xp̄i (inuenti ſumus ⁊ ipi peccatores) qḋ eſt ſi h̄
fides non iuſtificat abſq̄ legalibus (nunquid
xp̄s peccati miniſter eſt) q. d. hoc incōueniens
ſequit̄ ex quo tradidit fidem non iuſtificātem
(abſit). q. d. hoc pꝫ falſum ex predictis. quia ſ̄
probatum eſt q̄ doctrina euangelica eſt a deo
iſpirata ⁊ perfecta qḋ non eſſet niſi iuſtificaret
nam in hoc cōſiſtit legis perfectio (Si enim) h̄
oſtendit ꝑticulariter q̄ legalia ſint abyciendα
ſui ipi⁹ exemplo dicens (Si. n. que deſtruxi). ſ.
legalia q̄ docui debere relinqui (hec iterꝫ reedi
fico). i. obſeruo tanq̄ꝫ neceſſaria ad ſalutem: et
alios ad hoc induco (p̄uaricatorē me cōſtituo)
. i. facto cōfiteor me erraſſe qḋ abſit. iō ſubdit.
(Ego. n. per legem). ſ. nouā (legi). ſ. veteri (mor
tuus ſum) inquātum euacuat legalia ſic̄ dcm̄
fuit Hiere. 31. Ecce dies veniunt dicit dn̄s ⁊ fe
riam domui iſrl̄ ⁊ domui iuda fedus nouū. nō
ſecundū pactū quod pepigi cum patribus ve
ſtris. Per hoc enim qḋ dicit̄ non ſcd̄m pactuꝫ
qḋ intelligit̄ lex moſaica: oſtēditur q̄ per legē
nouam erat euacuanda (vt deo viuam) ꝑ xp̄i
gratiam. ideo ſubdit̄ (xp̄o confixus ſuꝫ cruci)
. ſ. per compaſſionem ex fide ꝓcedentem. iō ſe
quit̄ (viuo auteꝫ iā non ego). ſ. qualis fuit ſub
lege (viuit vo in me chriſtus) habitans in me
per grām viuificantē (q̄ aūt nunc viuo) ꝑ xp̄i
grām (in carne). i. adhuc exn̄s in carne paſſibi
li (in fide viuo filij dei) qui in reſurrectōne da
bit mihi corpus imortale (q̄ dilexit me) ex dile
ctione. n. maxia voluntarie mortem ſubyt pro
ſalute nr̄a. Et qꝛ tanta gratia nō eſt negligēda
ſꝫ veneranda. iō ſubdit (non abycio graꝫ dei)
. i. abiectam nō reputo qḋ tn̄ eſſet ſi abſq̄ lega
libus non ſufficeret ad ſalutem. ideo ſubditur

(ſi. n. ꝑ legē iuſticia) ſupple hēt (chriſt⁹ ḡ grati
mortuus eſt). i. ſine cauſa. ex quo ſine hoc ha
bebat̄ iuſticia que facit hoīem dignū vita eter
na. galathe vero hēbant ꝓ incōuenienti q̄ fru
ſtra fuiſſet mors xp̄i. ⁊ per cōn̄s debebant incō
ueniens reputare illud ex quo ſequebatur. ſ.
q̄ obſeruatio legalium iuſtificaret vel eſſet ne
ceſſaria ad ſalutem. ¶ III

I Nſenſati) Poſtq̄ꝫ apoſtolus improba
uit errorem de legalium obſeruatione
cum euangelio ex ꝑfectione legis euā
gelice. hic cōtr̄ idem facit ex impfectione legis
moſaice. iſta tn̄ diuiſio non eſt preciſa. qꝛ in p̄
cedentibus poſita ſunt aliqua de imperfectio
ne legis moſaice. ⁊ ecōuerſo in ſequētibus ali
qua ponunt̄ de perfectōne legis euangelice. ſꝫ
hec diuiſio accipit̄ ſm̄ id quod p̄ncipaliꝰ in
telligitur. ⁊ diuiditur in duas partes. quia p̄
galathas increpat. ſecundo ꝓpoſitū declarat
ibi. qui ergo. Prima adhuc in duas. quia p̄ p
ponit ſuā interpretationē. 2º interpretationis
rationē ibi. hoc ſolū. Circa p̄mū d. (O inſenſa
ti galathe quis vos faſcinauit). i. adulādo de
cepit (nō obedire veritati) ſcilicet euangelice
per quā legalia ſunt excluſa Licet. n. apoſtol⁹
ſciret eos eſſe deceptos per pſeudo apoſtolos.
tamē querit quis vos faſcinauit. nō ignorās
ſed admirās eorū inſtabilitatē. ſicut Gene. 3º
dicitur. Adā vbi es. nō ex ignorantia. Scien
dū etiā q̄ faſcinatio aliqn̄ accipitur pro illuſi
one ſenſuū qua aliquis nō aduertit ea que ſūt
ante ipſū ⁊ ſic erat de galathis. quia iniuriam
factā xp̄o per falſos apoſtolos in preſentia eo
rum nō aduertebāt. ideo ſubditur (ante quo
rū oculos Ieſus xp̄s ꝓſcriptus ē). i. condēna
tus per falſos apoſtolos aſſerentes vobis q̄
fides eius non ſufficit ad ſalutē ſine legalib⁹.
⁊ ſic condēnauit eū tanquā ipotentē ad ſaluā
dū. cū tn̄ lex ꝓmittat de xp̄o uenturo ipſū fore
ſaluatorē. ut patet per auctoritatē Hiere pre
cedenti capi. inductā. lex. n. frequenter accipi
tur pro toto ueteri teſtamento (⁊ in vobis cru
cifixus) per eoſdē tāquā homo purus. hoc. n.
aſſerebant a tempore apoſtolorū aliqui pſeu
do apoſtoli ſiue heretici. propter quod Ioan. i
p̄ncipio ſui euangelij cōpulſus fuit eius diui
nitatē declarare. ut dicit Hiero. in prologo ſu
per Ioānē (Hoc ſolū) Hic cōtr̄ ponit rationeꝫ
duplicē increpationis. ſecūda ibi. tanta. Circa
primū ſciendū q̄ in primitiua eccleſia bapti
ꝫatis dabat̄ ſpiritus ſanctus ſub ſigno ſenſi
bili per ipoſitionē manuū apoſtolorū. ſicut pa
tet Actuū. 8. ⁊ pluribus alijs locis. ⁊ ſic datuſ
fuerat galathis in fide xp̄i baptiꝫatis nō aūt
ſic dabatur obſeruantibus legalia. ⁊ ſic pote
rant aduertere q̄ legalia nō erāt ad ſalutē ne
ceſſaria niſi eſſent predicto modo faſcinati. ⁊
hoc eſt quod dicit (Hoc ſolū uolo a vobis di
ſcere). i. audire. ut deceptio veſtra appeat ex

veſtra reſponſione (ex opībus legī ſpm̄ accepi
ſtiſ) ſcilicꝫ in ſigno viſibili (an ex auditu fidei)
. i. ex receptione fidei per baptiſmuꝫ q̄ ſi. d. ma
nifeſte patet per effectum q̄ non poteſtis ne
gare vos ex fide xp̄i recepiſſe. ideo concludit
eorum deceptionem di. (Sic ſtulti eſtis ut cū
ſpiritu ceperitis) de gentilitate recipiētes im
mediate doctrinam euangelicaꝫ que ſpiritua
lis eſt (nunc carne conſummamini) ſuper eaꝫ
volentes recipere legaliuꝫ obſeruatōneꝫ que
dicuntur iuſticie carnis Heb. 9. eo q̄ tollebāt
quaſdam immundicias ex imundoruꝫ tactu
prouenientes. ut ex tactu morticini menſtrua
te ⁊ huiuſmodi. ex quibus homo reddebatur
inabilis ad ingreſſū tēpli. (Tanta paſſi eſtis)
Hic ponitur ſecunda ratio. quia pati detrimē
magnū ſine cauſa fatuuꝫ eſt. ſic erat de gala
this: propter quod erant increpandi ſicut fa
tui. ⁊ hoc eſt quod dicit (Tanta paſſi eſtis. qḋ
exponitur dupliciter. Uno modo de perſecu
tionibus quas pro xp̄o ſuſtinuerant (ſine cau
ſa). i. ſine vtilitate prouenientē. imo cū detri
mento. min⁹. n. dicēdo pl⁹ ſignificat. ꝑ decepti
onē. n. pſeudo apl̄orꝫ dicte ſufferētie ꝑdiderāt
meritū ⁊ cū h̄ icurrebant pccm̄ (ſi tn̄ ſine cau
ſa). i. ſi perſeueretis in errore. quaſi dicat. ſi
abyciatis errorem recipietis iterꝫ grām bona
mortificata reuiuificantē. Alio modo exponit̄
de expenſis quas fecerant pro pſeudo apoſtol̄
⁊ ſic paſſi fuerant dānuꝫ in temporalibus ⁊ ſi
ne vtilitate ſpūali. imo cum detrimento bono
rū ſpūaliū. ⁊ hoc videt̄ ſonare littera cum dr̄.
(Tanta paſſi eſtis). i. plura dāna i temporali
bus ⁊ ſpūalib⁹ bonis (Qui ergo) poſt galatha
rū increpationeꝫ. Hic cōtr̄ declarat apoſtolus
ceſſationeꝫ legaliuꝫ ꝓpterꝫ eorꝫ imperfectionē
⁊ diuidit̄ in duas ꝑteſ. qꝛ p̄ hoc declarat per ra
tionē. 2º per ſimilitudinis adaptatōneꝫ. c. 4.
Prima adhuc in duas. qꝛ p̄ ponitur ratio. 2º
ſoluit̄ tacita queſtio. ibi. quid igitur. Circa pri
mū facit talem rōem. Illa lex que non iuſtifi
cat nec benedictōem dei confert nec heredita
tē affert. tanq̄ꝫ imperfecta ceſſat adueniēte le
ge iuſtificante benedictōem dei conferente et
hereditatē etiam eternam afferente. ſed ſic ſe
habet lex moſaica ad euangelicaꝫ. ergo ⁊c̄. In
hac ratione ſic ꝓcedit. qꝛ ſupponit maiorē tan
q̄ꝫ manifeſte veraꝫ. ⁊ declarat minorem q̄tuꝫ
ad tres eius partes. p̄ p̄mam. 2º ſcd̄am. ibi. ꝓ
uidens autem 3º tertiam. ibi. fratres. Primuꝫ
aūt declarat. ſ. q̄ lex non iuſtificat: ſꝫ fideſ xp̄i
d. (Qui ergo tribuit vobis ſpm̄ ſanctū). ſ. in ſi
gno ſenſibili (⁊ operat̄ virtutes in vobis). i. mi
racula videntibus vobis. de quo certum ē q̄
ipſe eſt deus. qꝛ talia fieri non pn̄t niſi virtute
diuina (facit ne hoc ex operibus legiſ an ex au
ditu fidei). i. ex receptione fidei xp̄i. q. d. mani
feſte patet ꝑ effectum q̄ hoc non eſt ex merito
legis: ſꝫ ex merito fidei. qꝛ talia non fiunt ſer

uantibus legem: ſed recipientibus fidē. Et cō
firmat per ſcripturaꝫ. d. (ſicut ſcriptuꝫ eſt) Ge
ne. 15. ca. (credidit abrahā deo ⁊ reputatum ē
ſibi ad iuſticiam) ⁊ ſic ex fide xp̄i venturi iuſti
ficatus fuit ⁊ nō ex operibus legis q̄ ꝑ magnū
tempuſ poſtea fuit data. Iō cōcludit (Cognoſci
te ḡ quia qui ex fide ſunt) credentes per fidem
xp̄i iuſtificari (hi ſunt filij abrahe). i. imitato
res fidei ſue. ⁊ ꝑ eā iuſtificati ſicut ⁊ ipſe (Pro
uidens auteꝫ) Hic declarat̄ ſecunda pars mi
noris. ſ. q̄ benedictio dei non habet̄ ex lege: ſꝫ
ex chriſti fide. d. (Prouidens auteꝫ ſcriptura)
. i. de⁹ auctor ſcripture (qꝛ ex fide iuſtificat gē
tes deus) ⁊ non ex lege. vt predictum ē (pronū
ciauit abrahe) Gene. 22. ante dationeꝫ legī lō
go tempore (quia benedicentur in te omnes gē
tes) qḋ impletum eſt in chriſto ab abrahaꝫ de
ſcendente ſcd̄m carnem. in quem ex omnibus
gentibus aliqui credunt. ⁊ plenius implebit̄
circa fineꝫ mundi (Igit̄ qui ex fide ſunt). i. de
numero fidelium (benedicent̄ cuꝫ fideli abra
ham) quod non cōuenit legalia ſeruantibus.
Iō ſubditur (quicunq̄ enim ex operibus legis
ſunt) aſſerentes q̄ ſine operibus non eſt ſalus
(ſub maledicto ſunt) quia non poſſunt illa im
plere. ꝓpter quod dicit Petrus Act. 15. Hoc ē
on⁹ quod nos nec patres nr̄i portare potuim⁹
Sed contra hoc videtur eſſe qḋ dicit. Hiero
nymus in expoſitōe fidei ſcilicet illos eſſe ma
ledicendos qui dicunt precepiſſe deū aliquod
ipoſſibile. Dicendū q̄ aliquid eſt ipoſſibile du
pliciter. Uno modo ſimpliciter ⁊ abſolute. ⁊
ſic loquitur Hieronymus. Alio modo quia nō
eſt bene poſſibile. ſicut de lira dicitur q̄ nō po
teſt ſonare qn̄ male ſonat. ut dicit̄. 5º Metha.
⁊ ſic dicitur q̄ iudei nō poterant ſeruare pro
pter difficultatē ſeruādi. qꝛ nō poterant de fa
cili ſeruare. et ideo multi erant tranſgreſſoreſ.
q̄ aūt tales ſint maledicti probatur per ſcri
pturā Deutro. 27. (Maledictus omnis q̄ nō
manſerit in omnibus que ſcripta ſunt in libro
legī vt faciat ea). i. ope ipleat. qḋ tamē predi
cti nō faciebant. Et vlterius ad probandū q̄
lex n̄ iuſtificet ifert ſcripturā Abacuc 2º ca. d.
(Iuſtus ex fide viuit) vita gratie (lex aūt nō
ex fide) li ex tenetur hic materialiter. ſicut cū
dicitur ex ere fit ſtatua. ⁊ pro tanto dicitur lex
non eſſe ex fide. qꝛ in lege veteri nō fuerūt da
ta precepta de credendis. hoc. n. pertinet ad le
gē nouā in qua facta eſt explicatio credendo
rum. propter quod Roma. 3º lex vetus dici
tur lex factoruꝫ. lex aūt noua dicit̄ lex fidei.
Nec eſt per hoc itelligendū q̄ patres veteris
teſtamenti fuerunt ſine fide. ſine qua ipoſſibi
le eſt placere deo. Hebre. 11. Multi. n. ipſorum
fuerunt ſancti ⁊ deo placentes: ſed non habue
runt fideꝫ explicitam. ſicut patres noui teſta
menti. in quo veritas aperte eſt per xp̄m re
uelata (ſed qui fecerit ea) ſcilicet legis prece

pta (viuet in eis) quia non incurret penā mor
tis que trāſgreſſoribus inferebatur. ⁊ ideo nō
dicit abſolute viuet (ſed viuet in eis) vita cor
porali. vita vero ſpirituali datur per fideꝫ ca
ritate formatā (xp̄s nos redemit de maledicto
legis). i. de pena tranſgreſſoribus legis debi
ta nos abſoluendo a debito ſeruandi eā. ⁊ qa
fecit hoc per ſuā paſſionē per quā legalia ſunt
euacuata. iō ſubdit (factus pro nobis maledi
ctū). i. ſuſtinens pro nobis penā mortis ſed nō
culpā q̄ mors īferebat̄ maledicti in lege: ſcilꝫ
per ſuſpenſionem in ligno (quia ſcriptū eſt)
Deutro. zi. (Maledictus omnis qui pēdet in
ligno) Et qꝛ per ſuam paſſionē meruit ꝓmiſ
ſionū ſanctarū patribus īpletionē. ideo ſubdi
tur (ut in gentibus benedictio Abrahe) ſcilicꝫ
ꝓmiſſa (fieret in Jeſu xp̄o) ꝓmiſſū. n. erat
Abrahe ꝙ in ſemine eiꝰ benedicerent̄ oēs gen
tes Gen. zz. quod īpletum eſt in chriſto deſcē
te ab Abraham ſecundum carnem (vt pollici
tationē) ideſt ꝓmiſſionem (ſpūs ſcī) accipiamꝰ
ꝑ fidem. que datur credentibꝰ in ipm (Frēs)
Hic declarat̄ tertia pars minoris ſuprapoſite
.ſ. ꝙ hereditas eterna non dat̄ per legē: ſꝫ per
chriſti fidem. quia ꝓmiſſio huiꝰ hereditatis fcā
fuit Abrahe per longum tempus ante legum
dationeꝫ. vt declaraui plenius Gen. iſ. Si igr̄
daret̄ ex lege que poſtea data ē ſequeret̄ ꝙ ꝓ
miſſio illa per legem fuiſſet irritata ex quo nō
daret̄ ex ꝓmiſſione: ſed ex alia cauſa. hoc aūt
eſt incōueniens dicere de diuina ꝓmiſſione
diuino iuramento firmata qualis fuit iſta: ſic̄
pꝫ Gene. zz. vbi reperit̄ hec ꝓmiſſio. ⁊ addit̄.
per me metipm iuraui dicit dominꝰ ⁊c̄. Hanc
autem rōnem deducit apoſtolus diffuſe ⁊ ali
quātulum ītricate. d. (Fratres ſm hominem
dico). i. per factum humanum oſtendendo ꝓ
poſitum (tamen hominis) q. di. licet homo ni
hil ſit reſpectu dei (tn̄ hominis confirmatum
teſtamentū) in quo ordinat de hereditate pro
filijs (nemo ſpernit) ideſt īmobilr̄ tenet. antiq
tus eniꝫ homines in ſuis teſtamentis ordina
bant de ſucceſſione hereditatis: ⁊ adhuc fit in
aliquibus terris (Abrahe dicte ſunt ꝓmiſſio
nes). ſ. diuine per modū teſtamenti firmati vt
poſtea patebit. ideo ſunt firme (⁊ ſemini eius)
ſcilicꝫ chriſto in quo implete ſunt: ⁊ non ī alio
Ideo dicit̄ ſemini in ſingulari (hoc aūt dico te
ſtamentum) ideſt ꝓmiſſiones ille per modum
teſtamenti ſunt cōfirmate. qꝛ iuramento diui
no (que poſt quadringentos. ⁊. 30. annos) con
ſtruēda eſt ſic littera (lex que poſt quadringē
tos ⁊. 30. annos) a tp̄e promiſſionis facte Abra
he (facta eſt) ideſt data in monte ſynai (non ir
ritum facit ad euacuandaꝫ ꝓmiſſioneꝫ). i. nō
euacuat ꝓmiſſionem Abrahe fcām q̄ irritam
qō tn̄ faceret ſi daret̄ ex lege. iō ſubdit̄ (Nam
ſi ex lege hereditas) ſupple dat̄ (iam non ex ꝓ
miſſione) qꝛ datur ex alia cā (Abrahe autem ꝑ

repromiſſionem) firmam (donauit deꝰ) q̄ non
ex lege (Quid igitur) Hic ꝯſīr apoſtolus reſpō
det tacite queſtioni. ex hoc enim ꝙ apoſtolus
dixit ꝙ ex lege non eſt iuſticia nec benedictio
nec hereditatis conſecutio. ſed per fidem que fu
it etiam in patribus ante legeꝫ. Ideo poſſꝫ ali
quis querere ad quid lex Moyſi fuit data. qꝛ
videt̄ hoc fuiſſe fruſtra. ⁊ hoc ē qō dicitur (qd
igitur lex). i. ad quid fuit vtilis (ꝓpter tranſ
greſſioneꝫ) Hic reſpondet ad qōneꝫ oſtendēs
triplicem legis vtilitatem. Prima eſt punitio
peccatorū. quia in lege determinantur certe ⁊
graues pene pro determinatis peccatis. q̄ruꝫ
terrore cohibebātur homines a peccatis uſqꝫ
ad tempus legis euangelice que eſt lex amo
ris. ⁊ hoc eſt quod dicitur (propter trāſgreſſio
nē) ſcilicet puniendam ⁊ reprimendā (poſita ē
lex donec veniret ſemē). i. chriſtus de ſemine
Abrahe (cui promiſerat). i. in quo complende
erant promiſſiones diuine. Conſequenter re
dit apoſtolus ad oſtendenduꝫ qualiter ſit lex
data dicēs (Ordinata per angelos) non. n. fuit
data īmediate a deo ſed per angelū. ut habet̄
Act. 7. de moyſe. Hic eſt qui fuit in eccleſia in
ſolitudine cuꝫ angelo qui loquebatur ei in mō
te ſynai. quia tamē ille angelus in perſona dei
loquebatur frequenter nominatur deus in
exodo (ī manu mediatoris). i. in poteſtate xp̄i
ad imitandum eam pro voluntate ſua tanq̄
dominus eius. vnde dicitur Math. iz. Domi
nus eſt filius hominis ēt ſabbati (mediator
autē vnius non eſt) ſed duorū extremorū que
coniungit. eſt. n. chriſtus mediator dei ⁊ homi
nū reconcilians hoīes deo prī. ſꝫ quia vnuꝫ ex
tremū eſt ſimpliciter indiuiſibile ſcilicꝫ deus.
ideo ſubditur (Deus aūt ē vnus) homines āt
multi. faciūt tamen vnum extremū per vni
tatem fidei (Lex ergo) Hic ponitur ſecunda
vtilitas que eſt hominum concluſio ſub pecca
to. quia lex peccatum oſtendebat. nec tamen
gratiam iuſtificantem conferebat. ⁊ ſic homi
nes mouebātur ad deſiderandum aduentum
xp̄i per quem erant iuſtificādi. Dicit ergo apo
ſtolus interrogatiue (Lex ergo aduerſus pro
miſſa dei) quaſi di. non. quia ſic deus irritaret
ſeipſum. Nec valet ſi obijciat̄ de lege noua a
deo data: que tamen euacuat veterē. quia nō
ſic euacuatur per nouā quin maneat ī aliquo
meliori: ſcilicet ī re figurata que melior ē ipſa
figura. ſic autem non eſt in propoſito. quia dei
promiſſa de iuſtificatione ⁊ hereditatis conſe
cutione non figurabant legem ſed magis ecō
uerſo. quia lex figurabat impletionem promiſ
ſoruꝫ (Si. n. data eſſet lex que poſſet iuſtifica
re) iuſticia infuſa que facit dignū vita eterna
(vere ex lege eēt iuſticia) ⁊ nō ex ꝓmiſſiōe Abra
he facta. ⁊ ſic per legem eſſet irritata (Sed cō
cluſit ſcriptura). i. lex moyſi que ē lex ſcripta
(omnia ſub peccato) inquantum peccatū oſtē

debat nec mundabat (vt promiſſio) de iuſtifi
catione. ⁊ per ꝯñs de hereditatis conſecutiōe
(ex fide ieſu chriſti) ideſt per fidem eius (dare
tur credentibus) fide formata que tendere fa
cit in deum (Prius auteꝫ) hic ponit̄ tertia vti
litas que ē introductio hoīum ad fideꝫ chriſti
ad quaꝫ lex vetus fuit quedā diſpoſitio. inq̄
tum lex illa fuit figura noue legis. ⁊ totus ille
ſtatus noui teſtamenti fuit figuratiuus. p̄ma
Corin. io. omnia in figura contingebant illis.
figura vō ducit: licet imperfecte in cognitionē
rei figurate. ⁊ hoc eſt qō dicit (Prius auteꝫ q̄
veniret fides) ſcilicꝫ reuelata ⁊ explicita ī euā
gelio (ſub lege cuſtodiebamur) ſcilicet per cul
tum vnius veri dei (concluſi in eam fidem q̄
reuelanda erat) eſt enim eadem fides in nouo
⁊ veteri teſtamento: ſed in veteri eſt implicita
⁊ figuris velata. in nouo vero eſt explicita ⁊ re
uelata. ex quo concludit (Itaqꝫ lex pedagogꝰ
noſter fuit in chriſto). i. diſponens ad xp̄m ſic̄
pedagogus diſponit puerū ad v̄tuteꝫ tp̄e futu
ro habendā. iō ſubdit̄ (ut ex fide) ſcilꝫ reuela
ta (iuſtificemur) iuſticia infuſa (At vbi venit
fides) ideſt tempus fidei reuelate (iaꝫ non ſu
mꝰ ſub pedagogo). i. ſub obſeruationibus lega
libꝰ: ſic̄ puer adueniente etate adulta: iaꝫ nō ē
ſub pedagogi diſciplīa: ſꝫ ſub ſuperiori doctri
na. ⁊ eadē rōne adueniēte euangelio ceſſant le
galia. Et ſicut in naturalibus ceſſat diſpoſitio
ad introductiōem forme. iō ſubdit apoſtolus
(Omnes enim filij dei eſtis) adoptiui ꝑ fidem
caritate formatam (Quicunqꝫ in xp̄o baptiza
ti eſtis: xp̄m induiſtis). i. ei conformes fcī eſtis
⁊ ſic nō eſtis ī ſtatu puerili īꝑfecto: ſꝫ ꝑfcō q̄tū
ad grām ⁊ virtutē. Nec in hꝰ ē diſtinctō ratōe
nationis. conditionis. aut ſexus. ideo ſubdit.
(Non eſt iudeus neqꝫ grecus ⁊c̄. Omnes eniꝫ
vos vnū eſtis in chriſto ieſu). i. incorporati ſi
bi per fidem (q̄ Abrahe ſemen eſtis) ſicut xp̄s
ē ſemen eius (ſecundū ꝓmiſſionē) ſibi factam
(heredes) regni celeſtis. in ꝓmiſſione. n. Abra
he facta de ꝓmiſſionis terra ītelligit̄ p̄ncipali
ter terra viuentium promiſſa. put Gen. iſ. ple
nius declaraui.

¶ IIII

Dico autem) Poſtq̄ apoſtolus declara
uit ceſſationem legalium per rōnem.
hic ꝯſīr idem facit ꝑ ſimilitudineꝫ. Et
diuidit̄ in. z. ptes ſcđm duas ſilitudines. ſcđa
ibi. dicite mihi. Prima adhuc in duas. qꝛ p̄ po
nit ⁊ adaptat p̄mā ſilitudineꝫ. zª arguit gala
thaꝝ ingratitudinē. ibi. Sꝫ tunc quideꝫ. Hec
aūt p̄ma ſimilitudo accipit̄ ex humana ꝯſue
tudine. q̄ filius tenet̄ ſeruire: ſic̄ ſeruꝰ q̄diu ꝑ
uulus eſt. factꝰ aūt adultꝰ liberat̄ ab illꝭ mōis
ſeruilibꝰ. ſtatꝰ aūt legis fuit q̄ſi ſtatꝰ puerilis.
vt ō dcm̄ ē. iō fuit ibi ſeruitꝰ ſub mltꝭ obſuan
tijs legalibꝰ a qbꝰ liberamur in no. te. in quo ē
ſtatꝰ. q. viri ꝑfectꝰ. ⁊ hoc ē qō dr̄ (Dico autē). i.

pbō ꝑ ſilitudinē (q̄to tp̄e heres paruulus eſt ni
hil differt a ſeruo) ī ſtatu vite ⁊ ſubiectōis mō
(cū ſit dn̄s oīum) in potentia ꝓpinqua (ſꝫ ſub
tutoribꝰ ⁊ actoribꝰ eſt) ipm caſtigātibus ⁊ rep
mentibꝰ ſicut ſeruū (vſqꝫ ad p̄finitum tp̄us a
patre). i. vſqꝫ ad etatem adultam (Ita ⁊ nos)
.ſ. iudei (cū eſſemus paruuli). i. in ſtatu ve. te
(ſub elementis huiꝰ mundi eramus). i. ſub le
galibꝰ obſeruantijs que dicunt̄ elementa. i. līe
quia ſicut in addiſcēdo puer incipit ab iſtis ele
mentis. vt ſciat ea noiare ⁊ diſtinguere. ꝓcedē
te vō tp̄e dimiſſa hac occupatione circa ſcias
occupat̄. Ita legales obſeruātie fuerūt quedā
figure diſponentes ad xp̄ꝫ. vt dictū eſt. ꝓpter
qō in eius aduentu ſunt dimiſſe. Ideo ſubdit̄.
(At vbi venit plenitudo temporis). i. tempus
chriſti in q̄ data eſt plenitudo ſpūs ſancti. Uel
aliter (plenitudo temporis). i. impletio tempo
ris p̄teriti a deo patre diffiniti (miſit deꝰ filiū
ſuum factum ex muliere) q̄tum ad corpus ſū
ptum de virgine (factum ſub lege) qꝛ voluit le
galia ſeruare (vt eos q ſub lege erant) legalibꝰ
obſeruātijs obligati (redimeret) ꝑ ſuā paſſio
nē per quā abſtulit dictaꝫ obligatōeꝫ (vt ado
ptōeꝫ filioꝝ). ſ. dei (recipemꝰ) ꝑ xp̄m qui ē eiꝰ
filius naturalis. Et hanc filiatiōem declarat
ꝯſīr ꝑ effectuꝫ dicens (Qm̄ eſtis filij). i. vt hec
filiatio mōſtraret̄ (miſit deus ſpiritū filij ſui)
.i. ſpiritū ſcm̄ qui dicit̄ ſpūs filij ſicut patris. eo
ꝙ ꝓcedit ab vtroqꝫ (in corda nr̄a) per grē īfuſi
onem (clamantem) ideſt clamare facientem. ꝑ
confeſſionem fidei Ro. io. Corde enim credi
tur ad iuſticiam. ore autem confeſſio fit ad ſa
lutem. Uel aliter (clamantē) ideſt per ſignum
ſenſibile oſtendentem. ſicut Gene 4. dicitur
Uox ſanguinis fratris tui Abel clamat ad
me de terra. In primitiua enim eccleſia ba
ptizatis dabatur ſpiritus ſanctus in ſigno ſen
ſibili ſignificante gratiam infuſam menti. ⁊
per conſequens filiationem adoptiuam ⁊ pa
ternitatem ſibi correſpondenteꝫ (abba pater)
confitendo deum patrē. Et ponuntur hic due
dictiones idem ſignificantes. Prima hebrai
ca: uel potius ſyriaca. tamen ea communiter
vtuntur hebrei. quia lingua ſyra ⁊ hebrea ſūt
propinque. Secunda greca: licet ea vtan
tur latini. ad ſignificandum ꝙ deus: pater eſt
conuerſis de iudaiſmo: ⁊ gentilitate ⁊ vniri
debent in fidei confeſſione. Et ex dictis infert
concluſionem dicens (Itaqꝫ iam nō eſt ſeruus
ſed filius) ſcilicet quicunqꝫ confitetur fideli
ter deum patrem (quod ſi filius) per adoptio
nem (⁊ heres per deum) ipſum adoptanteꝫ. fi
lio enim adoptiuo debetur aliqua pars here
ditatis ſecundum leges. (Sed tunc quidem)
Hic arguit galatharum ingratitudinem. per
filiationem. eniꝫ dei adoptiuaꝫ: erant liberati
a ſeruitute legis. vt ꝑdictū eſt. ⁊ iō magna erat

ingratitudo.hanc ſeruitutē recipere tanq̄ꝫ dei
donū eēt inſufficiens ad ſalutem.⁊ erat maioꝛ
ingratitudo in gentibus ꝯuerſis de idolatria.
qꝛ ſic nō erāt nutriti in obſeruātijs legalib⁹: ſi
cut fuerant ꝯuerſi de iudeiſ.iō dicit (Sed tūc
quidē).ſ.añ conuerſioneꝫ vr̄am (ignoꝛātes de
uꝫ) verū (his qui natura nō ſunt dij) ſꝫ ſolum
fictione hominū.cuiuſmodi ſunt idola (ſeruie
batis) colendo ipſa (Nunc autem) poſt vr̄am
ꝯuerſionē (cū cognoueritis deum) ꝑ fidē (imo
cogniti ſitis a deo) qui vocauit vos ꝑ ſuā gr̄eꝫ
(quō ꝯuertimini iteꝝ ad īfirma ⁊ egena elemē
ta).i.ad legales obſeruantias que dicunt̄ ele
menta ratione ꝑdicta ⁊ infirma ⁊ egena.qꝛ nō
iuſtificabant nec gr̄am ꝯtinebant. ſic̄ faciunt
ſacramēta noue legis.dicit aūt (iteꝝ) nō qꝛ añ
ſuaꝫ conuerſioneꝫ legalia ſeruaſſent. vt predi
ctū eſt.ſꝫ qꝛ tunc coluerāt idola qui cult⁹ erat
illicitus. Et ſimilr̄ legaliuꝫ ritus ponendo ibi
ſpem ſuā tanq̄ꝫ eēt neceſſari⁹ ad ſalutē.qꝺ ga
lathe faciebant. iō ſubdit̄ (Dies obſeruatis)
apud iudeos celebꝛes. vt decimā diem mēſis
p̄mi ad accipiendum agnum paſcalem ⁊ hi⁹ (⁊
menſes) In p̄ncipio eniꝫ menſium colebant iu
dei neomeniā (⁊ tēpoꝛa) vt tēpus egreſſiōis d̄
egypto menſe p̄.⁊ temp⁹ liberatiōis Iſaac mē
ſe ſeptimo ⁊c̄ (⁊ annos).ſ.ſeptimū annū qui di
cebat̄ remiſſionis.⁊ quinq̄geſimus qui dr̄ iu
bileus. Et qꝛ talis obſeruātia erat illis illicita
ſubdit (Timeo ne foꝛte ſine cā).i.inutiliter (la
boꝛauerīꝫ in vobis) ꝑdicando vobis fideꝫ ca
tholicā q̄ nō ꝓficit dicto mō iudaizantib⁹.iō
ſubdit (Eſtote ſicut ego) dimittētes legalia ſic̄
ego dimiſi (qꝛ ⁊ ego) in erroꝛe fui (ſicut vos (fu
iſtis.⁊ iō ſic̄ ſum coꝛꝛect⁹: ita ⁊ vos coꝛꝛigatis.
(Fratres) poſt galatharum increpatiōem hic
apoſtol⁹ ponit eoꝝ cōſolatoꝛiaꝫ monitionem.
mō boni ſamaritani poſt vinū moꝛdicatiuuꝫ.
infundens oleum lenitiuum. Circa qꝺ ſciēdū
ꝙ apoſtolus magnas perſecutiones in coꝛꝑe
ſuſtinuerat anteq̄ꝫ galathis ꝑdicaret.⁊ h̄ erat
eis notū.⁊ tñ nō reſpuerunt eū tanq̄ꝫ hoīeꝫ ab
iectū ⁊ paſſum.ſꝫ valde reuerēter ⁊ caritatiue
r̄ceperūt eū.de q̊ ꝯmēdat eoſ.d. (Frēs obſecro
vos) ſupple ne credatꝭ ex odio.mē vos īcrepaſ
ſe: ſꝫ ex amoꝛe.iō ſubdit (nihil me leſiſtꝭ) ſꝫ ſup
ple bōa mihi feciſtis: vt poſtea exp̄mit̄ (Scitꝭ
qꝛ ꝑ īfirmitatē carnis).i.tribulatōes paſſus ī
coꝛꝑe (euāgelizaui vobis iā ꝑdē).i.antea.⁊ eſt
aduerbiū t̄pis (⁊ tētatiōeꝫ vr̄aꝫ ī carne mea.ñ
ſp̄ꝛeuiſtꝭ) h̄ accipit̄ tētatio ꝑ expiētia.tētare.n.
ē expimētū accipe.ē igit̄ ſenſus. Nō ſp̄ꝛeuiſtiſ
me paſſū ī carne.lꝫ h̄ notū vobis fuerit ꝑ expi
entiā (neq̄ꝫ reſpuiſtis).ſ.ꝑdicatōem meā (ſꝫ ſic̄
āgelū dei).i.hyꝑbolice loq̄t̄ ad maioꝛeꝫ exp̄ſſi
onē reuerētie ſibi fcē.ſꝫ qm̄ retracti erant a bo
no ꝑ falſos ap̄los.iō ſubdit (Ubi eſt ḡ btitudo
vr̄a).i.bonū initiū vr̄ꝫ q̊ dicebamī bti ⁊ eratiſ
ī ſpe (Teſtimoniuꝫ.n.ꝑhibeo vobis) ex viſu et

auditu (qꝛ ſi fieri poſſet) cōuenientēr tñ (oculoſ
vr̄os eruiſſetis) lꝫ.n.hoc facere poſſent abſolu
te.ñ tñ hr̄i. Pōt ēt dici ꝙ ē hyꝑbole ad magis ex
p̄mēdū caritatꝭ affectū quē ſibi oſtēderant. ſꝫ
qꝛ mutati erant ſubdit (Ergo inimic⁹ vobiſ fa
ctus ſū. veꝝ dicēs vobis) arguēdo de malis q̄
ſi di.nō me debetꝭ ex hoc min⁹ diligere: ſꝫ ma
gis. Et qꝛ inducebātur ad hoc ꝑ falſos ap̄los
ſimulantes hoc facere ex galathaꝝ dilectiōe.
Ideo ſubdit (Emulātur vos).i.diligunt (non
bñ) ſꝫ ſimulatoꝛie ⁊ ad malū vr̄m.iō ſubdit̄ (ſꝫ
excludere vos volūt) ab euangelica vitate (vt
illos emulemī).i.imitemī in legalib⁹ obſeruā
tijs) Bonum aūt emulamī).i.imitamī (⁊ ñ tm̄
cū p̄ns ſum apud vos).i.fui.qꝛ tūc nō erat p̄e
ſens qñ ſcripſit hanc ep̄lam. Et ꝙ feruenter ꝑ
fectū eoꝝ deſideret oſtendit.d. (Filioli mei q̄s
iteꝝ ꝑturio).i.cū lachꝛymis ⁊ doloꝛe: de erro
re vos reuoco. ſic̄ ꝑus reuocaui vos a gentili
tate) donec foꝛmet̄ xp̄s in vobis) ꝑ ſinceritatē
fidei foꝛmate (Uellē aūt eē apud vos modo)
p̄n̄tia coꝛꝑali (⁊ mutare vocē meā) increpādo
vos aſꝑe.qui mō v̄bis ſuauib⁹ vobis ſcribo.⁊
ſubdit̄ cā (qm̄ ꝯfundoꝛ ī vobis).i.apō alios fi
deles ꝯfūdoꝛ de vr̄a ſubuerſiōe (Dicite mihi)
Hic ponit̄ ſc̄ba ſilitudo ad oſtendēdū ceſſatio
nē legaliū.⁊ accipit̄ de ſcriptura Gene.16.⁊.21.
Et p̄ ponit̄ figura.2°. ad ꝓpoſitū adaptat̄.ibi.
Nos aūt. Circa p̄mum dic̄ (Dicite mihi q ſub
lege vultꝭ eē) falſis ap̄lis acqeſcēdo (Legē nō
legiſtis).i.libꝛos moyſi q apud hebꝛeos ꝓp̄ie
lex dicunt̄.q.d.videt̄ ꝙ nō legiſtis. vel ſi legi
ſtis nō intellexiſtis (Scriptū eſt.n.) in locis p̄
allegatꝭ (qm̄ Abꝛahā duos filios habuit) plu
res aūt hūit de cethura. vt pꝫ Gen̄.25. ſꝫ iſtos
duos hic tm̄ exp̄imit apoſtolus.qꝛ de illiſ ma
gis loq̄tur ſcriptura.⁊ qꝛ faciunt ad ꝓpoſituꝫ
ñ aūt alij (vnū de ancilla).ſ.Iſmahelē (⁊ vnū
de libera).ſ.Iſaac. Sciendū tñ ꝙ agar mater
Iſmahelis fuit vxoꝛ Abꝛahe. vt dcm̄ eſt Gen̄.
16.qꝛ tñ Sara erat vxoꝛ eius p̄ncipalis.iō hic
Agar retinuit nom̄ ancille (Sꝫ q de ancilla ſꝫ
carnē natus eſt).i.ꝑ modū naturalē (q aūt de
libera ꝑ repꝛomiſſionē).ſ.dei adiuuātꝭ naturā
quia Sara erat ſterilis. et cum hoc tranſierat
in ea tempus concipiendi quando concepit.
Iſaac. erat enim tunc nonagenaria. Gene.17.
(Que ſunt per allegoꝛiam dicta (Habet enim
ſacra ſcriptura quadruplicem ſenſum ſcilicet
hiſtoꝛicum: qui per voces ſignificatur et my
ſticum: qui per rem ſignificatam intelligitur.
Et hic eſt triplex. ſcilicet moꝛalis. quando
intelligitur quid agenduꝫ ſit. Allegoꝛicus. qñ
deſignatur quid credenduꝫ. Anagogicus quā
do ſignatur quid in patria ſperandum. Et hec
poſſunt videri in hoc nomine hieruſalem. qꝺ
ī ſenſu litterali ſignat ciuitatē iudee metropo
lim. ī moꝛali animā fidelē: in allegoꝛico eccl'iaꝫ
militātem in anagogico eccl'iaꝫ triumphantē.

Unū verſus. Littera geſta docet. quid credas
allegoꝛia. Moꝛalis quid agas: quo tēdas ana
gogya (Hec.n.ſunt duo teſtamēta) ſcđꝫ ſenſuꝫ
allegoꝛicuꝫ (Unū qdeꝫ in mōte ſyna) qꝛ vetus
teſtamētū fuit ibi datū a deo. cui⁹ in hoc fuit
Abꝛahā figura (in ſeruitutē generans).i.ſubij
ciens hoīes ſeruituti legaliū: qꝺ fuit on⁹ īpoꝛ
tabile. vt dictū eſt ſupꝛa.3.c. (que eſt agar).ſ.ſi
gnificatiue. fuit.n.figura ſeruitutꝭ legal'. Syna
.n.mōs ē in arabia).i.lꝫ ſyna ſcđꝫ lr̄alem ſenſū
multū diſtet a hierl'm (tñ cōiunct⁹ eſt ei) ſcđꝫ ſē
ſuꝫ allegoꝛicū.qꝛ ſeruit⁹ legis ꝑ montē ſyna ſi
gnificata tūc vigebat in hierl'm. vbi erat tem
plū: ī quo offerebant̄ ſacrificia ⁊ exercebāt̄ le
galia. nondū.n. erat deſtructū per romāos. qꝛ
deſtructio illa fuit poſt paſſionē ap̄li: q paſſus
fuit ſub Nerōe. tēplū v̊o fuit deſtructū poſtea
t̄pe Ueſpaſiani (⁊ ſeruit cū filijs ſuis).i.cū iu
deis ī ſeruitute legꝭ (illa aūt q̄ ſurſū eſt hierl'ꝫ)
.ſ.eccleſia. q̄ eſt hierl'm allegoꝛice: q̄ dr̄ ſurſum:
qꝛ ꝑdicat ⁊ ꝓmittit bōa celeſtia (libera ē) a ſer
uitute legꝭ (q̄ eſt mr̄ nr̄a) per baptiſmū.n.rege
nerati ſum⁹ ex ea (Scriptum eſt.n.) Eſa.53. de
hac generatōe ſc̄ba (Letare ſteriliſ q̄ nō parꝭ)
.i.eccleſia de gentib⁹ collecta q̄ t̄pe veteris te
ſtamenti erat ſterilis ab opib⁹ bonis (erūpe) ī
laudē diuinā (⁊ clama) coꝛde ⁊ oꝛe ꝑ gr̄aꝝ acti
one (qꝛ mlti filij deſerte).i.gētilitatis ad fideꝫ
xp̄i ꝯuerſe: q̄ añ erat a deo deſerta ꝓpter eius
idolatriā (magis q̄ꝫ ei⁹ q̄ hꝫ viꝝ).i.ſynagoga q̄
in mōte ſynai deſpōſata fuit deo ī legis ſuſcep
tione (Nos) Hic ꝯīr magꝭ adaptat̄ figura ad
ꝓpoſitū. cū dicit̄ (Nos aūt).ſ. xp̄iani (ſcđꝫ Iſa
ac).i.ad ſilitudinem eius (pꝛomiſſionis filij ſu
mus).i.geniti ꝑ gr̄am non ꝑ naturam ſicut Iſ
mahel (ſꝫ quomodo tunc iſ: qui ſcđm carnē na
tus fuerat).i.Iſmahel (perſequebatur eū qui
ſcđm ſpiritū).ſ.Iſaac qui natus erat ſcđꝫ pꝛo
miſſionē diuinā. ſpiritus.n.eſt de⁹. Io.4. (ꝑſe
quebat̄) De hac ꝑſecutōne dictū eſt Gen̄.21.ꝙ
ſcđm expoſitoꝛes catholicos fuit coꝛꝑalis. Nā
Iſmahel q erat maioꝛ coꝛꝑe ⁊ foꝛtiō Iſaac ſub
ſpē ludi ledebat eū malitioſe. Scđm hebꝛeos
v̊o fuit ſp̄ualis.qꝛ inducebat Iſaac ad aliqua
q̄ ſapiebāt idolatriā. Dictio.n.hebꝛaica ibidē
poſita ē equoca ad ludū ⁊ idolatriā. ⁊ dictum
ap̄li videt̄ eſſe magis ꝯſonū ſecūde expoſitiōi
cū ſubdit̄ (Ita ⁊ nūc) qꝛ pſeudo apoſtoli ſuade
bāt galathis iudaizare qꝺ eſt ſilē ipi idolatrie
p⁹ euāgeliū publicatuꝫ (Sꝫ qd dic̄ ſcriptura)
Gen.21. (Eijce ancillā ⁊c̄) ⁊ ſic factū eſt ad lr̄aꝫ
de Agar ⁊ Iſmahele filio ei⁹: ꝑ qꝺ figuratū fu
it ꝙ legal' obſeruātia cuꝫ obſeruatoꝛib⁹ ſuis a
ꝯſoꝛtio fideliū erat ī aduentu xp̄i abijciēda. iō
ꝯcludit apoſtol⁹ (Itaq̄ꝫ fratres nō ſum⁹ ancil
le filij).i.ſeruituti legaliū ſubiecti (ſꝫ libere).i.
militātiſ eccleſie a talib⁹ liberate (qua liberta
te xp̄s nos liberauit) q per ſuā benedictā paſſi
onem legalia euacuauit.

¶ V

STate) Poſtq̄ꝫ apoſtol⁹ ſuam ſn̄iam de
ceſſatione legaliū oſtendit multiplr̄ eē
iuſtā. Hic ꝯīr īduc̄ galathas ad ei⁹ ob
ſuātiā. Et diuidit̄ in.2. ꝑtes. qꝛ p̄ inducit ad h̄
ex euaſione mali. 2°. ex conſecutione boni. ibi.
Uos in libertatē. Primū aūt maluꝫ: qꝺ euadi
tur per ſn̄iam apoſtoli eſt ſeruitus: que ē moꝛs
ciuilis. ideo dicit (State) in fide catholica (et
nolite iteꝝ iugo ſeruitutꝭ ꝯtineri) legis.n.ſerui
tus erat q̄ī īpoꝛtabile on⁹. vt dictum eſt ſupꝛa
3.c. Secundū maluꝫ eſt amiſſio gratie xp̄i: qꝺ
tangit̄ cum dicit̄ (Ecce ego paulus) Et pꝫ lr̄a.
3⁹ eſt obligatio ad vniuerſam legem faciendā
ꝙ vix aut nunq̄ꝫ pōt quis facere. quod notat̄.
cum dicit̄ (Teſtificoꝛ autem ⁊c̄) Sicut eniꝫ in
ſuſceptōne baptiſmi obligatur recipiens ad fi
dem catholicā ſeruandam: ſic in circunciſiōe
obligabat̄ ad legem moſaicā faciendā. qꝛ ſicut
lex moſaica dicit̄ lex factoꝛuꝫ: ſic lex euangeli
ca dicit̄ lex fidei. Ro.3. 4⁹ malum eſt ſeꝑatio
a xp̄o. ⁊ hoc notat̄. cum dicit̄ (Euacuati eſtis a
xp̄o: qui ī lege iuſtificamini).i.in obſeruantia
legaliū queritꝭ iuſtificari: reputātes nō ſufice
re vobis fidē xp̄i ad ſalutē. ⁊ ꝑ ꝯñs blaſphema
tis eū tāq̄ꝫ īpotentē (Nos.n.ī ſp̄ū).i.ꝑ ſpm̄ ſcm̄
(ex fide).ſ.xp̄i (ſpeꝫ iuſticie expectam⁹).i.eter
nā beatitudinē: q̄ ē merces iuſticie ꝑ xp̄ꝫ date
(Nā ī xp̄o Ihu neq̄ꝫ circūciſio ⁊c̄).i.ad ſalutē q̄
ꝑ xp̄m dat̄: circunciſio vel ꝑpuciū nihil opat̄.
(ſꝫ fides q̄ ꝑ caritatē opat̄) fides.n.ſine opib⁹
moꝛtua ē. ut dicit̄ Iaco.2. ⁊ iō non ſuffic̄ ad ſa
lutē ꝯſīdā ad quaꝫ requirit̄ uita gr̄e (Curreba
tis) Hic īfert ꝯcluſionē ex dictis.ſ.ꝙ galathe
īpediti erāt a ꝓfectu iuſticie ꝑ falſos ap̄los.d.
(Currebatis bene) ad bꝛauium ſalutis eterne
(Quis vos īpediuit) ſcilꝫ ab iſto curſu ſupple
docens vos (veritati non obedire) non querit
hoc ex ignoꝛantia: ſcienſ ꝙ hoc erat per falſos
apoſtolos: ſed ex admiratione: ſicut ſaluatoꝛ
Luce.8. quis me tetigit (Perſuaſio hec) ſcilicꝫ
ſeruandi legalia (nō eſt ex eo qui vocauit vos)
quia non eſt ex inſtinctu xp̄i. ſed diaboli (Mo
dicum fermentum ⁊c̄) Bonum enim conſiſtit
ex omnibus circunſtantijs bonis. Malū aūt
ex ſingulis defectibus. ita ꝙ vna ſola circun
ſtantia mala facit totum actum malum. Et ſi
militer in congregatione fidelium vnus per
uerſus in fide coꝛꝛumpit alioſ. quia tamē apo
ſtolus confidebat de coꝛꝛectione galatharum
ſubdit (Ego confido in vobis) ꝙ ad monitio
nem meam vos coꝛꝛigetis (in domino) ideſt ꝑ
adiutoꝛium dei) ita ꝙ nihil aliud ſapietiſ) niſi
veritateꝫ euāgelij. quā pꝛedicaui vobis (Qui
autem ꝯturbat vos) aſſerēdo ꝙ ſine circūſio
ne ſaluari nō poteſtiſ (poꝛtabit iudiciū ſuū).i.
penam ſibi debitam. Ceſſationem auteꝫ circū
ciſionis oſtendit per factum ſuū. erat enim na
tione iudeus. ⁊ per ꝯſequens circunciſus. pro
pter h̄ non eſt credibile ꝙ vellet odiū iudeoꝝ

ꝛ perſecutōem ab eis ſuſtinere. eo ꝙ ꝑdicabat
ceſſationē circūciſiōis niſi ita eſſet in veritate
Et h̄ ē qḋ dicit (Ego aūt fratres ſi adhuc circū
ciſionez pꝛedico) dicēdo ꝙ ſit neccīa ad ſalutē
(quid adhuc ꝑſecutōez patioꝛ). q. d. nō debeo
āpli⁹ pati. qꝛ ꝑ re alia nō ꝑſequūť me iudei. iō ꝯ
cludit (Ergo euacuatū ē ſcādalū crucis) qꝛ iudei
nō ſcādalizabāť de Paulo ꝑdicāte Jeſū naza
renū crucifixū fuiſſe: ſȝ qꝛ ꝑdicabat eū veruȝ
xp̄m fuiſſe ꝛ circūciſiōez euacuaſſe. Cui⁹ ꝯriuȝ
dictū ad ceſſatiōez circūciſiōis falſi apoſtoli aſ
ſerebāt. Jō ſubdit de illis (Utinā abſcidāť). i.
totaliter a vobis ſepenť (q vos conturbāt) di
cētes ꝙ circuncīſio ſit vobis neccīa ad ſalutē
(Uos. n.) Hic ꝯñter īducit galathas ad dimiſ
ſiōez legaliū ex cōſecutiōe bōi īde ꝓueniētis. Et
diuidiť in duas ptes. ſ. ī ptē ꝑncipalē. ꝛ īcidēta
lē q̄ īcipit ibi. Maīfeſta ſūt. Primū vo bonū ſe
q̄ns ex ceſſatōne legaliū eſt libertas q̄ eſt ſūme
deſiderabiľ itātū ꝙ ēt bꝛuta aīalia ꝑponūt eā
ſatietati vētris: vt pȝ ī aīb⁹ īcluſis. iō diť (vos
. n. ī libertatē) a legali ſeruitute q̄ ē maxia (vo
cati eſtis fratres) ꝑ grāȝ xp̄i vos liberātis. ve
rūtn̄ qꝛ nō ē abutēdū hac libertate. iō ſubdit.
(tm̄ ne libertatē in occaſiōez carnis detis). q.
d. h̄ tn̄ eſt vobis neccīum ꝙ nō laxetis vos ad
ſequēdū carnis impulſū credētes ꝙ ſit vobis
licitū ſič dixerūt aliq heretici: ꝑ libertatē ſpiri
tus oīa licere ſibi (ſȝ ꝑ caritatē ſp̄s ſeruite) īui
cē ī tēpoꝛalib⁹ ꝛ ſpiritualib⁹ mutuo vos iuuā
do. 2⁹ bonū ē vniuerſe legis facilis ipletio. iō
dicit (Oīs. n. lex ī vno ſermōe ipletur. ſ. ī ꝑce
pto caritatis. qḋ tn̄ duplicať īq̄tū dilectō reſpi
cit deū ꝛ ꝓximū. vn̄ dicit ſaluatoꝛ. Math. 22.
Jn his duob⁹ mādatis pēdet tota lex ꝛ ꝓphe
te: qꝛ oīa alia ꝑcepta nō ſūt niſi q̄daȝ explicati
ones mādati dilectiōis dei ꝛ ꝓximi. Apoſtol⁹
tn̄ nō ꝓſeqť hic niſi de dilectiōe ꝓximi dicēs
(Diliges ꝓximū tuū ſič te ipȝ). i. ī oꝛdie ad eā
dē beatitudinē cōſeq̄ndā. et cōſequēter remo
uet cōtrariū dicēs (Qḋ ſi iuicē moꝛdetis) vbis
maliſ iuicē iniuriādo: ꝛ comeditis) iuicē defrau
dādo: ſič de vſurario cōuniter diciť ꝙ come
dit illū cui tradit ad vſurā (videte). i. aduerte
re debetis ꝙ ad h̄ ſeqť deſtructio vr̄a ī coꝛpo
re ꝛ aīa. ꝛ h̄ eſt qḋ dicit (ne ab iuicē ꝯſumami)
3⁹ bonū eſt ſeq̄la ſp̄s ſcī: ꝑ quā hō ꝓficit ī ſp̄ua
lib⁹ ꝛ retrahiť a deſiderijs carnalib⁹ ꝛ h̄ eſt qḋ
dicit (Dico āt ī xp̄o). i. ex doctria xp̄i Sp̄u ābu
late) ſeq̄ntes īſtictū ſp̄s ſcī quē nata ē mēs hūa
na ſeq (ꝛ deſideria carnis nō ꝑficietis) ī ope lȝ ī
ſurgāt mot⁹ carnaľ ꝯcupie (Caro. n. cōcupiſcit
aduerſus ſp̄m ꝛc̄) ſenſualitas ꝯtra rōez ꝛ ecō
uerſo: ſič experimur in nobis. ꝛ hic accipiť ſpi
ritus rōnalis. iō ſubdit (vt non quecūqꝫ vultis)
ſcōm ratiōnē (illa faciatis) ipediti motu ſēſua
litatis. ꝛ ſic ſuo mō diſſētiūt libertas ſp̄s ꝛ ſui
tus legis. ideo ſubdit (ꝙ ſi ſpiritu ducimini ſe
quētes inſtictū ſp̄ūs ſancti (nō eſtis ſub lege)
. i. ſeruituti legaliū alligati (Manifeſta ſūt)
Hec ē ſecūda pars incidētalis ī qua diſtiguit
opera carnis ꝛ ſpiritus. eo ꝙ fecerat mentio
nez de vtroqꝫ. Et diuiditur in duas. quia p̄ po
nitur hec diſtinctio. 2ᵒ apoſtoli monitio ibi.
Qui autem ſunt xp̄i. prima in duas. quia p̄ di
ſtinguit opera carnis. 2ᵒ ſpiritus. ibi. Fructus
autem. Circa primum ſciendum ꝙ opera car
nis dicūť illa ad q̄ caro īclinať. ꝛ hec ſunt ꝓ
ꝓꝛie opera luxurie ꝛ gule. p̄ ergo diſtiguit ope
ra luxurie. 2ᵒ gule. ibi. Ebꝛietates. Jn operib⁹
vero luxurie p̄ ponit que ꝓpꝛie pertinent ad
luxuriam. d. (Manifeſta autez ſūt opera car
nis) quia ſunt ſenſibilia (que ſunt foꝛnicatio)
quantum ad concubitum ſoluti cum ſoluta (i
mundicia) quantum ad viciū contra naturā
(impudicicia) quantū ad exterioꝛē inhoneſta
tem. in aſpectu. greſſu tactu. ꝛ huiuſmodi que
ꝓcedunt ex ipudicicia coꝛdis (luxuria) nomē
eſt generale ad omnia que pertinent ad hoc vi
ciū. ꝛ ſic oīa alia que non ſunt annumerata ꝑ
hoc includuntur (idoloꝛuȝ ſeruit⁹) Hic. 2ᵒ po
nit alia que ſequi ſolent ad luxuriam. d. (ido
loꝛuȝ ſeruitus) ut patet de Salomone. 3. Reg
. ii. qui ex ardoꝛe libidinis cum mulieribus ali
enigenis motus fuit ad ſequendum deos eo
rū (veneficia). i. ſoꝛtilegia que ratōe libidinis
ſolent fieri. in hac ſignificatione dicitur pſal.
57. venefici incantātis ſapienter (inimicitie) la
tētes ī aīo ſič. 2ᵒ Reg. 13. Abſalon cōcepit odiū
contra Amon: eo ꝙ ſoꝛoꝛē ſuā violauerat (con
tentiones) vbis clamoꝛoſis (emulationes) in
verbis pungitiuis (ire) in uindicādi actu (diſ
ſenſiones) quādo incipiunt fieri partes (ſecte)
quando ſunt firmate (inuidie) in animo (ho
micidia) in facto Hec autem omnia frequēter
ſequuntur ad luxuriam. vt patet. Et poſſent
poni exempla de omnibus. ſed pꝛopter ꝓlixi
tatem omitto (ebꝛietates) Hic ponuntur ope
ra carnis quantum ad vicium gule cum diciť
(ebꝛietates) in quo notatur exceſſus et quecū
qꝫ inoꝛdinatio circa potum. Dicitur enim ebꝛi
etas a bꝛia. qḋ eſt menſura. quaſi extra menſu
ram rationis (comeſſationes) in quo notatur
omnis inoꝛdinatio circa cibum (ꝛ his ſimilia)
ad que caro eſt pꝛona: ſicut nimia mollicies le
ctoꝛum: balneoꝛuȝ: ꝛ huiuſmodi (que pꝛedico
vobis) anteqꝫ veniat dei iudicium: quia tunc
penitere non poteritis (quoniaȝ qui talia agūt
regnum dei non conſequentur) Et per hoc ex
cluditur erroꝛ dicētium ꝙ damnati ſaluabūť
poſt magna curricula tempoꝛum (Fructus)
Hic conſequenter enumerantur opera ſpiri
tus: que dicuntur fructus ad ſimilitudinem
fructus materialis qui pꝛocedit de arboꝛe. et
percipitur cum quadam ſuauitate. ſic iſta a
ſpiritu ſancto pꝛocedunt et mentem delectāt
quoꝛuȝ diſtinctio accipitur ſecundum ꝙ mēs
hominis per ꝓceſſum ſpirit⁹ ſancti ī nobis bn̄
diſponiť ī ſe. ꝛ ad id qḋ eſt iuxta ſe. ꝛ ad id qḋ ē
īfra ſe. Jn ſe vo bn̄ diſponiť. qn̄ bn̄ ſe hȝ ī boniſ
ꝛ ī maliſ. p̄ma vo diſpoſitio e⁹ ad bonū ē ꝑ amo
rē: q eſt p̄ma affectio ꝛ radix alia affectionū:
ꝓꝑ qḋ inter fructus ſp̄ūs p̄ poniť (caritas) Ro
ma. 5. Caritas dei diffuſa ē in coꝛdib⁹ nr̄is per
ſp̄m ſcm̄ qui dat⁹ ē nobis: ad quā ſequiť (gaudi
uȝ) qḋ eſt fruct⁹ ſcḋs. Oīs. n. amans gaudȝ ex
p̄ſētia amati quā facit caritas. p̄ma Jo. 4. qui
manet ī caritate ī deo manet. ꝑfectō vo gaudij
ē (pax) q̄tuȝ ad duo. p̄ q̄tū ad gete ab exterio
rib⁹ ꝯturbationibus. alias nō eſſet gaudiū ꝑ
fectuȝ. 2ᵒ q̄tum ad ſedatōem deſiderij iterio
ris. nō. n. perfcē gaudȝ de aliquo cui nō ſuffiť
illḋ. hec aūt duo iportat pax. iō poniť terti⁹ fru
ctus. Jn malis aūt bn̄ diſponiť mens. p̄ qn̄ nō
ꝯturbať ex iminētia maloꝝ qḋ pertinȝ (ad pa
tientiā). 2ᵒ vt nō ꝯturbeť ex dilatione bonoꝝ
qḋ ꝑtinet (ad longanimitatem) Nā carere bo
no hȝ rōem mali. 5. Ethi. Ad illḋ autē quod eſt
iuxta ſe. ſ. ad ꝓximū. bn̄ ſe hȝ mens hoīs. p̄ qui
dem ꝑ voluntatē bn̄faciendi. qḋ faciť (bonitas)
2ᵒ per bn̄ficentie executiōes quod facit (beni
gnitas) vn̄ dicunť benigni quos bonus ignis
amoꝛis feruere facit ad bn̄faciendū ꝓxis. 3ᵒ ꝑ
hoc qḋ equanimiter tolleranť mala ab eis illa
ta: qḋ facit (manſuetudo) que cohibet irā. 4ᵒ ꝑ
hoc ꝙ non inferť nocumentū ꝓximo ꝑ fraudē
vľ dolū: quod facit (fides) ſi ꝑ fidelitate ſumiť
ſi vo ſumať ꝓ fide qua crediť in deuȝ. ſic ꝑ eaȝ
bn̄ diſponiť mens ad id qḋ eſt ſupꝛa ſe ſubijciē
do deo ſuū intellectū. Ad illud vo ꝙ eſt īfra ſe
bn̄ diſponiť mens hoīs. p̄ quidē in actōibus (ꝑ
modeſtiā) que in dictis ꝛ factis debitū modū
obſeruet. 2ᵒ in interioꝛibus cōcupiſcentijs (ꝑ
ꝯtinentiam ꝛ caſtitatez) diuerſimode tn̄. quia
ꝯtinens patiť ꝯcupiſcentias foꝛtes: ſȝ non vin
ciť. caſtus vero non vinciť nec patiť. Et ſic ha
benť duodecim fruct⁹ ſp̄ūs q ſignanť. Apoca.
vlti. ex vtraqꝫ pte flumis. lignū vite afferens
fruct⁹ duodeci (Qui autē) Hic ꝯñr poniť aplī
monitio duplex. ſcḋa poniť in p̄ncipio ſexti ca.
p̄ma vo ē ad carnis opa repmēda. ꝛ opa ſp̄ūs ꝓ
ſequenda. d. (Qui aūt ſūt xp̄i). i. imitatoꝛes e⁹
(carnē ſuam crucifixerunt cū vicijs ꝛ cōcupi
ſcētijs) ita ꝙ ꝯcupie ꝛ vicia carnis moꝛtua ſūt
ī eis (Si viuimus ſpiritu) hic accipiť ſi ꝓ qꝛ. qꝛ
ſp̄ūs ē qui viuificat. caro aūt nō ꝓdeſt quicqꝫ
Jo. 6. (ſp̄ū ꝛ ābulem⁹) ſequendo inſtinctū ſp̄ūs
ſcī in opibus nr̄is vel dictamina recta ratōnis
q̄ ēt dr̄ ſp̄ūs. ꝛ qꝛ bonū op⁹ frequēter ē occaſio
vane glē. iō ſubdiť (nō efficiamur inanis glie
cupidi) q̄ eſt p̄ncipiuȝ alioꝝ maloꝝ. iō ſubdiť.
(inuicez ꝓuocantes) verbis iniurioſis (inuicē
inuidentes) de bonis ꝓximoꝝ dolentes. VI

Fratres ſi pꝛeoccupa) Hic ꝯñr poniť
apoſtoli ſecunda monitio. qꝛ īducit ga
lath. ad mutuam ſuppoꝛtationem. ꝛ p̄
in malo culpe non ipm fauendo: ſed leniter coꝛ
ripiendo. d. (ſi pꝛeoccupatus fuerit homo) per
aliquam paſſionem inſurgentem vel ignoꝛan
tiam (in aliquo delicto) ex eis perpetrato (vos
qui ſpirituales eſtis). i. perfectioꝛes ſcientia ꝛ
vita (inſtruite huiuſmōi). i. ad bonum reduci
te (in ſp̄ū leuitatis) peccantes eniȝ ex certa ma
licia ſunt magis acriter coꝛripiendi (cōſideraſ
teipm). i. pꝛopꝛiam fragilitatem (ne ꝛ tu tente
ris) ꝛ ſic ex paſſione laboris. ꝛ per ꝯñs idigeas
manſuetudine coꝛrectionis. 2ᵒ inducit ad ſup
poꝛtationem mali pene dicens (Alter alterius
onera poꝛta.). i. īfirmitates mutuas ꝛ laboꝛes
mutuo ſubueniendo (ꝛ ſic adimplebitis legez
xp̄i) que eſt lex caritatis. Et ad pꝛedicta induč
rationem dicens (Nam ſi quis exiſtimat ſe ali
quid eſſe) ideſt magnuȝ quid ſentiens de ſe (cū
nihil ſit) de ſe niſi vanitas et peccatum (ipſe ſe
ſeducit) quia per hoc in contēptū fratris ꝛ alia
peccata cadit. ideo ſubditur (Opus ſuum pꝛo
bet vnuſquiſqꝫ) ideſt diligenter examinet (et
ſic in ſemetipo gloriā habebit). ſ. in teſtimonio
ꝓpꝛie ꝯſcie (ꝛ non ī altero). i. in falſa laude al
terius cui non eſt credendum (Unuſquiſqꝫ. n.
onus ſuuȝ poꝛtabit). i. penam debitam ꝓ pec
catis ꝓpꝛijs. ꝓpter qḋ ſubdiť (Coīcet aūt is q
cathetizať verbo). i. inſtruiť vbo doctoꝛis (ei
qui ſe cathetizat in oībus bōis) qꝛ nō dȝ ei cōi
care in malis. Math. 23. quecūqꝫ dicūt facite.
opa aūt eoꝝ nolite facere (Nolite errare) cre
dendo ꝙ poſſitis ꝯfoꝛmari eis ī malis licite: ſi
cut dicunt aliq. quare non faciā hoc ex q̄ ſacer
dos me⁹ facit (de⁹ nō irrideť). i. talib⁹ nō deci
piť (Que. n. ſeminauerit hō ꝛc̄). i. mercedē re
cipiet ſcḋm opa ſua. Qm̄ q ſemiat ī carne ſua) ſe
quendo ipetus carnis (de carne ꝛ metet coꝛru
ptionē). ſ. culpe ꝛ gehēne (q aūt ſeminat ī ſp̄ū)
ſequēdo īſtinctū illi⁹ (de ſp̄ū metet vitam eter
nā). i. virtute ſp̄ūs ſcī eū mouentis ꝯſequeť vi
tā beatā. ꝓpter qḋ ſubdit (bonū aūt faciētes ſi
deficiam⁹) ceſſando ab īchoato bono (tp̄e eniȝ
ſuo metem⁹ nō deficientes) qꝛ merces illa erit
eterna. Et ſic ꝯcludit (Ergo dū tp̄s hēmus). ſ.
metēdi qḋ ē bꝛeue (opemur bonū ad oēs) gene
ralr (maxīe aūt ad domeſticos fidei) qꝛ ſic ē ca
ritas oꝛdinata (Uidete) Hec eſt vltia ps hui⁹
epl̄e que ē ꝑcedentiū ꝯfirmatio. vt. n. galathe
certi eēnt ꝙ pn̄s epl̄a eēt Pauli. ſcripſit hāc vl
timā ptē manu ꝓpa. iō diť (Uidete). i. attendi
te (q̄libus lr̄is vobis ſcripſi manu mea ꝓpa)
q. d. per ꝯſideratōem lr̄arum poteſtis hoc per
pendere. qꝛ cognoſcebāt manū ſuā. Et quoniā
intentio eius in hac epiſtola erat reꝓbare ob
ſeruationem legalium. vt patet ex pꝛecedenti
bus. ideo reuertitur ad impꝛobandum legali
um obſeruantiam dicens (Quicunqꝫ enim vo
lunt placere iudeis in carne) ideſt in legalib⁹
obſeruantijs que dicuntur iuſticie carnis. he
bꝛe. 9. (hi cogūt vos circūcidi) ideſt ad hoc vos
īducunt. tn̄ ſupple hoc faciunt (vt crucis xp̄i

perſecutionem non patiantur) ſcilicet a iude/
is perſequentibus me ꝛ alios predicanteſ eua
cuationem circunciſionis ꝑ crucem xpi. Falſi
nãq; apoſtoli querentes apud chriſtiãos que/
ſtum ꝛ apud iudeos quietem predicabant ſi/
mul legalia cũ euangelio eſſe neceſſaria ad ſa/
lutem (Neq; enim qui circunciduntur) ideſt
falſi apoſtoli (legem cuſtodiunt) quia in mul/
tis tranſgrediebãtur (ſ; volunt vos circunci/
di: vt in carne vr̃a glorientur). i. de vr̃a circun
ciſione carnali ſe iactando q̄ multos ꝓſelitos
legis fecerint. quã gloriam tanq̃ mala; exclu
dit a ſe apoſtolus. d. (Mihi aũt abſit gloriari
niſi in cruce dñi no. ihu xpi). i. in fide ꝛ p̄dica/
tione xpi crucifixi (per que; mihi mũdus cru
cifixus eſt). i. ꝯcupiſcentia mũdi eſt mihi mor
tua. nullam virtute; habens in me (ꝛ ego mũ
do) quia nihil mundanũ ꝯcupiſco (In xpo enĩ
ihu neq; circunciſio aliquid valet neq; prepu
cium) qꝛ neutrum aliquid facit ad ꝯſecutiões;
vite beate. que daẽ per xpm (ſed noua creatu
ra). i. regeneratio per baptiſmu; in qua datur
gratia. que eſt ꝑ creatõem ꝛ de nouo cõſtituit
homine; ineſſe gratie (Et quicunq; hanc regu
lam). i. certam doctrinam (ſecuti fuerint) fide
ꝛ opere (pax ſuper illos). i. quies mentis (ꝛ mi
ſericordia). i. remiſſio peccatoꝝ que totalr̃ tol/
luntẽ per baptiſmu; (ꝛ ſuper iſrahel dei). i. ſuꝑ
obſeruantes legẽ intellectu ſpũali. Ro. 2. Nõ
enim qui in manifeſto iudeus eſt. neq; que in
manifeſto in carne eſt circunciſio. ſed qui ĩ ab/
ſcondito iudeus eſt ꝛ circunciſio cordis in ſpũ
nõ littera (De cetero nemo mihi moleſtus ſit)
. i. o vos galathe non detis mihi de cetero cã;
moleſtie recipiendo doctrinã pſeudo apoſtolo
rũ (Ego enim ſtigmata). i. ſigna militie xpi (in
corpore meo porto) ꝑ tribulationes quas pro
ipo ſuſtinui. q. d. non deberet mihi aliunde tri
bulatio inferri. Et ſatis ꝓbabiliter põt dici q̄
in ei⁹ corpore ſenſibilr̃ apparebãt veſtigia pla
gaꝝ ꝛ verbeꝝ ꝓ xpo. vt dictum ẽ ſupra ſecun/
da corin. ii. (Gratia dñi nr̃i) nõ ſeruitutis lega
lis (cum ſpũ vr̃o fratres) que quidem gr̃a ẽ ar
ra glorie. ad quã nos ꝑducat ihs xpus Amen.

¶ Incipit poſtilla ſuꝑ epiſtolam ad Ephe⁹. ¶ I

Paulus apo⁹ ieſu) Hic incipit epiſto
la pauli ad epheſios ſ. q̄ diuidiẽ in. 3.
partes. ſ. in ſalutatõe; ꝛ narratõe;
ibi. Benedictus de⁹. ꝛ ꝯfirmatõem
ibi. Ut aũt ꝛ vos ſciatis ꝓpe finem eple. In ſa
lutatõe v° p̄ poniẽ pſona ſalutans ex noĩe. cũ
dr̃ (Paulus) ꝛ q̄tum ad officiũ. ibi. (Apo⁹ ihu
xpi) ꝛ q̄tum ad auctoritate; officij. cũ diciẽ (ꝑ
voluntatẽ dei) q vocauit eũ ad apoſtolatũ. vt
p; Act. 13. 2° ponunẽ pſone ſalutate. cũ dr̃ (ſan
ctis oĩb⁹ qui ſunt epheſi) ipi. n. accepto verbo
veritatis ꝑſtiterũt in fide. vt dicit hiero. in ꝓ/
logo. iõ noĩat eos ſcõs. i. firmos ĩ bono. ſcm̃. n.
ĩ vna ſignificatione idẽ ẽ qđ firmum. 3° ponun

tur optata bona. cum diciẽ (Gratia vobis) in
preſenti (ꝛ pax) ĩ futuro. beatitudo. n. getat to
taliter appetitũ (a deo pa. nr̃o). i. a tota trinita
te a qua daẽ (ꝛ dño ihu xpo) per cui⁹ meritu;
nobis donaẽ (Benedictuſ) Hic ꝯñr poniẽ nar
ratio in qua. p̄ ad gr̃aru; actione; Ephe. indu
cit. 2° pro eis orõnem ad deum effundit. c. 3. 3°
in moribus eos inſtruit. capi. 4. prima in du/
as. quia p̄ inducit eos ad gratiarum actione;
abſolute. 2° ꝯparatiue. ca. 2. Circa p̄mum ſciẽ
du; q̄ efficacior modus inducẽdi alios ad ali
quid agendum eſt per exemplũ. qđ magis mo
uet in moralibus q̄; verbũ. iõ apoſtol⁹ vt ma
gis moueat Ephe. ad gr̃aꝝ actionẽ ſimul gr̃aſ
agit de beneficijs diuinis. ꝛ p̄ recolendo bene/
ficia cõia. d. (Benedict⁹ deus ꝛ pr̃ dñi nr̃i ihu
xpi) ꝛ ſic exp̄munẽ due pſone ꝛ tertia exprimi
tur cũ dr̃ (qui benedixit nos) hic accipiẽ bñdi
ctio ꝓ liberali dono. ſicut p̄mi Reg. 25. Accipe
bñdictiões; quã attulit tibi famula tua. ſanct⁹
aũt ſpũs eſt donum pr̃is ꝛ filij. ꝛ in quo oĩa do
na donanẽ. iõ ſubdiẽ (in oĩ benedictione ſpũa
li in celeſtibus). i. que finalr̃ hẽbitur in celeſti
bus (in chriſto). i. per xpm per que; ꝓueniunt
nobis dona diuina tanq̄; per mediatorẽ dei ꝛ
hominum (ſicut elegit nos) ad ꝑticipationem
ſue beatitudis (in xpo). i. in filio. Electio. n. p̄/
ſupponit noticiã electi. Illa vero q̄ ꝑtinent ad
noticiã in diuinis attribuũẽ filio. q ẽ ſapia pa
tris (an̄ mundi ꝯſtõnem) Nam hec electio eſt
ab eterno. effect⁹ tñ ei⁹ eſt in tp̄e. qui eſt ſancti
ficatio rõnalis creature. iõ ſubdiẽ (vt eſſem⁹
ſancti) per gr̃am in mente (ꝛ ĩmaculati) ꝑ puri
tatẽ in ꝯuerſatõe (in cõſpectu ei⁹) ꝛ non ſolũ ĩ
ꝯſpectu hoĩnu; ſicut ſũt hypochrite (in carita
te) ſine qua nõ proſunt alia dei dona. vt dcm̃
ẽ ſ. p̄ma corin. 13. ſi linguis hominum loquar ꝛc̃
(Qui p̄deſtinauit nos in adoptõem filiorum)
Predeſtinatio. n. ẽ p̄paratio gr̃e ĩ pñti. ꝛ gl̃e in
futuro. Per gr̃am aũt adoptio diuina incho a/
tur. ꝛ per gloriã ꝯſumaẽ (ꝑ ihm xpm) q eſt dei
fili⁹ naturalis (in ipm) qꝛ filiatio adoptiua ẽ
q̄dã aſſimilatio ad filiationẽ naturalẽ (ſcdm
ꝓpoſitum volũtatiſ ſue) a q̄ dependet electio:
ꝛ p̄deſtinatio. nõ ex meritis nr̃is nõ ſolũ in re.
ſ; nec ẽt in dei p̄uiſione (in laudẽ gl̃ie gr̃e ſue)
. i. ad laudãdã ei⁹ gloriã. q̄ electi cõicaẽ ꝑ gr̃a;
ſuã (ĩ q̄ gratifica. nos). i. fecẽ gratos ſibi (ĩ dilec
to filio ſuo). i. per dilectũ filiu; ſuũ (in quo ha
bemus redẽptionẽ) ꝛ q̄ ſit illa ſubdiẽ (remiſſi/
onẽ pccõꝝ). ſ. totalẽ in ſacro baptiſmi: in q̄ ſue
paſſionis effect⁹ plenarie nobis cõicaẽ (ſcdm
diuitias). i. copia (gr̃e ei⁹ que ſuperabũdauit)
Hic ꝯñr recolit beneficia dei ſpũalia. ẽt p̄ ſcã
apoſtolis. 2° epheſiis. ibi. in quo ꝛ nos. Circa
p̄mum dicit (que). ſ. gr̃a dei (ſuꝑabundãtia in
nobis) veris apoſtoliſ (in oĩ ſapia) q̄tu; ad co
gnitõem diuinoꝝ (ꝛ prudentia) q̄tum ad noti
tiã humanoꝝ neceſſariã ad ſalutem (vt notũ

faceret nobis ſacramẽtũ). i. ſacrũ ſecretũ (uolũ
tatis ſue) quod plenius fuit reuelatũ apoſtolẽ:
q̄; alijs (ſecũdũ beneplacitũ ei⁹) qꝛ totũ depẽ/
det ex beneplacito diuio: nõ ãt hũano merito:
(quod ꝓpoſuit). i. ab eterno facere diſpoſuit (ĩ
eo). i. in filio qui ẽ ſapientia patris (in diſpenſa
tione plenitudis tempoꝝ). i. ĩ plenitudie tp̄is
diſpẽſati a deo quod ẽ tp̄s gratie. ꝛ qd ſit ſacra/
mẽtũ hoc ſubditur (inſtaurare). i. ad debitum
ſtatũ reducere (in xpo). i. ꝑ xpm (oĩa q̄ ĩ celis) i.
angelos eoꝝ ſocietates repãdo (ꝛ q̄ ĩ terra ſũt)
. i. hoĩes qui per peccatũ deprauati erãt ĩ noui/
tatẽ gratie reformãdo (In quo ẽt ꝛ noſ ſorte vo
cati ſum⁹). i. electione diuia q̄ dr̃ ſors: qꝛ nõ ac
cipit pſonã: ſicut nec ſors (vocati ſum⁹) ad apo
ſtolatũ (p̄deſtinati). i. p̄ordinati ad hoc (ſecun/
dũ ꝓpoſitũ eius). i. ſm̃ diſpõnẽ eternã dei (qui
opatur oĩa ſm̃ cõſiliũ voluntatis ſue) qꝛ nihil
opatur a caſu: nec de neceſſitate nature. ſed ꝓ/
uidẽs ꝛ libere (vt ſim⁹ ĩ laudẽ gl̃e ei⁹). i. vt per
nos alij laudẽt deũ q ꝑ p̄dicatõe; nr̃a; ꝯuertũ
tur ad ip̄;. Iõ ſubdiẽ (nos q an̄ ſꝑauim⁹ ĩ xpo)
qꝛ an̄ credi⁹ ĩ ip̄; (In q̄) hic ꝯñr põit dõa. Eph.
ſpãlr̃ data. Et diuidit ĩ. 2. qꝛ p̄ põit eoꝝ vocatõ
nẽ. 2° iſurgit ex h̃ ad gr̃aꝝ actõe; ibi. ꝓpterea.
Circa p̄⁹. d. (In quo). i. ꝑ quẽ. ſ. xpm (ꝛ vos cũ
audiſſetis v̄bũ v̄itatis) a nobis (euãgeliũ ſalu
tis vr̃e) qꝛ ãnunciat ſalutẽ audiẽtib⁹ ꝛ dat cre/
dentib⁹. iõ ſubdr̃ (ĩ quo ꝛ credẽtes ſignati eſtĩ)
lumĩe gr̃e deformatã imaginẽ reformãte (ſpũ
ꝓmiſſiõis ſcõ) qꝛ ſpũs ſcũs habitat ĩ credẽtib⁹
ꝑ gr̃am. ꝛ dr̃ ſpũs ꝓmiſſiõis. qꝛ veraciter ꝓmit
tit vitã beatã. iõ ſubdiẽ (q ẽ pign⁹ hereditatis
nr̃e) de rõne pignoris ẽ q̄ ſit rei nõ hĩte in pñti
ꝛ eiuſdẽ valoris cũ ipa: ſic ẽ in ꝓpoſito: qm̃ ſi ñ
habeẽ actu hereditas eterna q̄ conſiſtit ĩ viſiõe
ꝛ fruitione beata. tñ ſpũs ſanctus habitus ĩ p̄/
ſenti ꝑ gratiã a fidelibus: ꝛ eſt eiuſdẽ bõitatis
in numero cũ beatitudie obiectiua (in redẽpti/
onem acq̄ſitionis). i. vt redẽpti acquirant vitã
beatã ĩamiſſibilẽ (in laudẽ gl̃ie ipſius) nã ibi ẽ
laus cõtinua. Pſal. 83. beati qui hĩtant in do/
mo tua dñe ĩ ſecl̃a ſeculoꝝ lau. te. (Propterea)
Hic ꝯñr apoſtolus tanq̄; pater bon⁹ gr̃as agit
deo. de ꝓfectu epheſioꝝ. d. (ꝓpterea ꝛ ego au/
diẽs fidẽ vr̃am) ſincerã ſine admixtiõe alicui⁹
erroris aut legal̃ obſeruatõis (ꝛ dilectione; ve
ſtram) in oẽs ſcõs. i. opa veſtra caritatis erga
omnes fideles (nõ ceſſo gratias agẽs ꝓ vobis)
de bonis p̄teritis (memoriã veſtri faciẽs ĩ ora/
tionibus meis (dep̄cans vt magis ꝓficiatis in
futuro (vt de⁹ dñi noſtri ieſu xpi) ſecũdum hu/
mãitatem in qua eſt ſubiectus deo pr̃i (det vo/
bis ſpũm ſapientie ꝛc̃). i. augmẽtum in cogniti
one diuioꝝ ꝛ oĩu; ad ſalutẽ expedientiũ (vt ſci
atis que ſit ſpes vocatõis veſtre). i. res ſpera/
ta ad quã vocãtur credentes: que q̄to plus co
gnoſcitur tanto plus deſideraẽ (et diuitie gl̃ie
hereditatis). i. hereditatis gl̃ioſe. nã ibi nihil õ

ficit (et que ſit ſupereminẽs magnitudo virtu
tis eius ĩ nos). i. ad nos p̄miãdu;. ẽ. n. infinita
ꝛ ſic ſupereminet oĩ quod de ea poteſt cogitari
quod declarat vlteri⁹ per gloriatõe; hoĩs xpi.
dicẽs (ſm̃ operationẽ ꝛc̃) ꝛ p̄mo exp̄mit ei⁹ ſu/
ſcitationẽ. d. (ſuſcitans illum) ſecũdo ei⁹ exal/
tationem ad patris dextrã. d. (ꝛ conſtituẽs ꝛc̃)
ꝛ exp̄mit. 4. ordines angeloꝝ medios: ſuꝑiorẽ
de inferiori hierarchia cũ dr̃ (ſupra omnẽ p̄ici
patũ) ꝛ. 3. de media hierarchia: et per hoc habe
tur q̄ ſit eleuatus ſuꝑ duos ordĩes inferiores.
(ꝛ omne nomẽ) per hoc oſtendiẽ q̄ ſit eleuatus
ſuꝑ oẽs ordines ſup̄me hierarchie. dñs. n. ꝓp̄e
nõ eſt noĩabilis a quacũq; creatura: qꝛ eſt incõ
p̄henſibilis ab ea. ſic. n. aliquid noĩatur prout
ab intellectu apprehenditur p̄mo ꝑiermẽias.
noĩa ſunt note earũ paſſionũ que ſunt in aĩa. ꝓ
pter quod dicitur. 22. ꝓpoſitione de cauſis: q̄
cã p̄ma eſt ſuper omne nomẽ quo nomĩatur (et
omnia ſubiecit ſub pedibus eiuſ) vt dixit Ma
thei vlti. poſt ſuam reſurrectionem data ẽ mi/
hi omnis poteſtas in celo ꝛ in terra (Et ipm de/
dit caput ſuper omnem eccleſiam) militãtem ꝛ
triumphãtẽ (que eſt corpus ipſius). ſ. myſticu;
(ꝛ plẽitudo ei⁹). ſ. corporis myſtici xpi (qui oĩa
ꝛc̃) Iungatur ſic lr̃a (plenitudo eiuſ adimpleẽ)
. i. ꝑficiẽ ſuꝑ. ꝑ eũ (q erit omnia ĩ omnibus). i. ꝑ
xp̄; q ꝑ v̄tutẽ ſue deitatĩ oĩa bõa ĩ oĩb⁹ opaẽ. II

Et vos cũ eſſetis) Hic cõſequenter apo
ſtolus inducit Eph. ad gratiarum acti
onẽ compatiue. Oppoſita eni; iuxta ſe
poſita magis eluceſcunt. propter quod apoſto/
lus compat dignitatem ſtatus ad quẽ epheſij
ſunt vocati ad vtilitatem ſtatus. vnde ſũt vo/
cati. vt ex huiuſ conſideratione feruentius in/
ſurgãt ad gratias agendũ deo. ꝛ diuiditur ĩ. 2.
ꝑtes ſecũdum duas cõparationes. Secunda
ponitur ibi. Propter quod. Prima aũt compa/
tio eſt mortis ꝛ vite: quia prius fuerant ĩ ſtatu
mortis culpe. ꝛ diſpoſiti ad mortem gehenne: ꝛ
vocati erãt ad vitã glorie. ꝛ hoc deducit aplus
ſatis diffuſe. d. (Et vos cũ eſſetis mortui) ꝑ cul/
pam (in delictis) quantum ad peccata omiſſio
nis (et peccatis veſtris) quãtũ ad pccã ꝯmiſſio
nis (in quibus aliquãdo ambulaſtis) ꝓceden/
do de peccato in peccatum (ſecũdum ſeculu;)
. i. cõſuetudinẽ (mundi huius). i. peccatoꝝ hu/
ius mũdi ſiẽ Io. i. Mũdus eũ nõ cognouit ſm̃
principem poteſtatis aeris huius). i. ſecũdum
volũtatem p̄ncipis demonum. in hoc aere cali
ginoſo hĩtantium (ſpiritus qui nunc operatur
in filios diffidentie) quaſi dicat. princeps ipſe
eſt ſpiritus ſupple malignus (qui nunc opera/
tur) ideſt facit voluntatem ſuam in illis qui
non ponunt fiduciam ſuam in celeſtibus hoĩs
ſed tantum in terrenis (in quibus) ideſt inter
quos (ꝛ nos omnes aliquando conuerſati ſu
mus in deſiderijs carnis noſtre) ea ſeq̄ndo. et
licet apl̃s eẽt virgo: vt dictũ ẽ ſ. i. Cor̃. 7. ca. tñ

iungit ſe cũ eis vt melius recipiant̃ verba ſua ⁊ q꞉ ante cõuerſionẽ ſecutus ẽ aliq̃ carnis deſideria. iõ dicit (faciẽtes volũtatẽ carnis) ĩ pcc̃is carnalib⁹ (⁊ cogitationũ) in peccatis ſpũalib⁹: (⁊ eramus natura filij ire). i. nati in peccato originali quod dr̃ peccatũ naturale ĩq̃tũ ꝯbit̃ a parentibus ex corruptione nature. Conſequenter oſtẽdit grãm vocãtis dei. d. (Deus ãt qui diues ẽ). i. copioſus (in miſericordia) q꞉ ꝓprium eius ẽ miſereri ⁊ parcere (ꝓpter nimiã caritatẽ ſuã) ⁊ nõ ꝓpter merita nr̃a (vt eſſemus mortui peccatis) mõ ꝑdicto (conuiuificauit nos xp̃o) nos ſibi ꝑ fidẽ formatã incorporãdo (cuius gratia eſtis ſaluati). ſ. in ſpe (⁊ cõreſuſcitauit) cõſimiliter in ſpe: q꞉ reſurrectio xp̃i ẽ cã noſtre r̃ſurrectionis future (⁊ conſedere fecit) in ſpe que ẽ certa expectatio future beatitudinis (vt oſtenderet ſecul̃ ſuperueniẽtibus). i. circulis annoꝝ vſq꞉ ad iudiciũ (abundantes diuitias ⁊c̃) Hec .n. oĩa fuerũt oſtẽſa ĩ xp̃i reſurrectõe q̃ fuit argumẽtis multis declarata Act. i. In multis argumẽtis apparẽs eis ⁊ eius aſcenſiõe oculis ẽt corꝑalib⁹ cõſpecta. ⁊ hec oĩa iteꝝ fuer̃t declarata per apoſtoloꝝ doctrinã aꝑtis miracul̃ cõfirmatã. ideo ſubdit (Gratia .n. eſtis ſaluati) per fidẽ. ſ. xp̃i ⁊ nõ ꝑ legẽ moyſi (⁊ hoc nõ ex vobis) q꞉ ꝑncipiũ credẽdi. ⁊ oĩs operis meritorij eſt a deo. videntium .n. miraculũ: ⁊ audientium eundẽ ſermonem vnus credit motus a deo. alter vero nõ. iõ dicit ſaluator Jo. 6. Nemo põt venire ad me niſi pater qui miſit me traxerit eũ (ut ne quis glorietur) de ꝓprijs meritis (Ipſi⁹ .n. ſumus factura) in eſſe nature (creati in xp̃o ieſu) in eſſe gr̃e (in operibus bonis). i. ad opa bona faciẽda (que ꝑparauit deus). i. diſpoſuit (ut ĩ illis ambulemus) de virtute in virtutẽ ad beatitudinẽ conſequendam (Propter quod) Hic põitur ſecũda comparatio que ẽ extraneitatis ad intranietatem. ⁊ ꝑmo ponitur hec comparatio. 2°. infertur intenta concluſio ibi. Ergo iam nõ eſtis. Circa ꝑmum ſciendũ ꝙ gentiles dicebantur extranei triplici rõne. ſ. quia a deo erãt ſeꝑati ꝑ idolatriã. ⁊ ꝑ ꝯñs ſecũdo a pplõ iſrl̃ q̃tũ ad ꝯmũicationem qui erat cultor vni⁹ dei. ⁊ tertio a ſpe ꝓmiſſionũ abrahe factoꝝ ⁊ ſemini eius. ꝑ vocatõeꝫ ãt ad fidẽ xp̃i ſũt iſtis tribus ĩcõporati. ⁊ hoc ẽ qð dic̃ apl̃s (Propter qð memores eſtote) tanq̃ grati de beneficijs dei (ꝙ aliñ vos gẽtes). i. gẽtiles (eratis in carne). i. carnaliter viuẽtes (q dicebamĩ ꝑpuciũ). i. ĩcircũciſi (ab ea que dr̃ circũciſio ⁊c̃). i. diſtĩcti ⁊ ſeꝑati a pplõ iudaico circũciſo (qui eratis ĩ illo tp̃e ſine xp̃o). i. ſine fide xp̃i nõ ſic ãt iudei. q꞉ eadem fides fuit pr̃um veteris teſtamẽti que ẽ no. differẽs tamẽ ſecũdum implicitũ ⁊ explicitũ (aliẽati a cõuerſatione iſrl̃) inhibitũ .n. erat pplõ iſrl̃ cõtrahere cũ gẽtibus amicitias ⁊ cõnubia (et hoſpites teſtamẽtoꝝ). i. aduene extranei ꝑ teſtamẽto no. ⁊ ve. (⁊ ſine deo). ſ. vero. nam erãt idolatrie dediti (Nũc ãt ĩ xp̃o ieſu). i. ꝑ xp̃m ieſum (vos q aliñ eratis lõge) a ſalute dc̃a triplici rõne (fci eſtis ꝓpe in ſanguie xp̃i). i. ꝑ paſſionẽ ipſius cui⁹ efficacia ĩ ſacramẽto baptiſmi vobis ẽ plenarie cõmunicata (ipſe .n. ẽ pax noſtra) .ſ. effectiue (qui fecit vtraq꞉ vnũ) ex iudeis ⁊ gẽtilib⁹ faciẽs vnũ pplm xp̃ianũ (⁊ mediũ parietẽ materie ſoluẽs). i. cui⁹ vnitatis obſtaculum remouẽs: q꞉ remouit a gẽtilib⁹ idolatriã: quaꝫ abhorrebãt iudei. ⁊ a iudeis circũciſionẽ quaꝫ deteſtabant̃ gẽtiles (inimicitias). q. d. ꝑ hec abſtulit inimicitias que erãt iter gẽtiles ⁊ iudeos (in carne ſua). i. ꝑ ĩmolatõeꝫ ſue carnis ĩ cruce ꝑ quã deſtructa ẽ idolatria ⁊ ceſſauer̃t legalia (legẽ mãdatoꝝ). i. legẽ moſaicã q̃tũ ad mãdata cerimonialia ⁊ iudicialia (decretis). ſ. euangelicis (euacuãs) remouẽdo on⁹ cerimõialiũ ⁊ tẽꝑando rigorẽ iudicialiũ (vt duos). ſ. pplõs gẽtiles ⁊ iudeos (cõdat ĩ ſemetipõ). i. ſibi icorporet ꝑ fidẽ formatã (in vnũ nouũ hoieꝫ). i. in vnũ nouũ pplꝫ. participatõe .n. vni⁹ ſpẽi plẽs hoĩes ſũt vn⁹ hõ. ⁊ eodẽ mõ gẽtiles ⁊ iudei participatõe vni⁹ noue legis dicũt̃ hic vn⁹ nou⁹ hõ (faciẽs pacẽ) mõ ꝑdc̃o (vt recõciliet) ⁊ iũgatur ſic lr̃a (vt recõciliet ãbos) dõ. ſ. pr̃i (ĩ vno corpore) ſuo myſtico (ꝑ crucẽ iterficiẽs iimicitias) q̃ erãt iter deũ ⁊ gen⁹ hũanũ (ĩ ſemetipõ). i. ĩ ꝓpa paſſiõe (⁊ veniẽs) õ morte ad vitã ĩ ſua r̃ſurrectõe (euãgelizãtium vobis). i. euangelizare ꝑcepit .d. Math. vl. eũtes ergo docete oẽs gentes baptizantes eos ⁊c̃ (qui lõge fuiſtis) vt ſ̃ dictũ ẽ (⁊ pacẽ his qui prope). ſ. iudeis qm̃ lex erat diſpoſitio ad xp̃m: vt dictum ẽ ſ̃ ĩ epiſtola ad gala. (qm̃ per ipſuꝫ). ſ. xp̃m (habemus acceſſũ ambo). ſ. iudei ⁊ gentiles (in vno ſpũ). ſ. caritatis (ad pr̃em) oium noſtrum (Ergo) hic infertur intenta cõcluſio. ſ. de redẽptiõe gentilium ad cõſortium dei ⁊ ſanctoꝝ cũ dicitur (Ergo iam nõ eſtis hoſpites ⁊ aduene) a deo ⁊ ſanctis ei⁹ (ſed eſtis ciues ſanctoꝝ). i. de numero coꝝ (⁊ domeſtici dei). i. in eccleſia recepti (ſuꝑedificati). i. inſtructi (ſuper fundamẽtum apoſtoloꝝ ⁊ ꝓphetarum). i. ſuper doctrinam no. ac. ve. te. ſuꝑedificati inquam (ipſo ſũmo angulari lapide xp̃o ieſu) in edificatõe .n. templi ſalomonis. vt dicitur fuit quidã lapis qui pluries fuit reiectus ab edificantibus eo ꝙ nõ cõueniebat loco cui applicabatur. finaliter optime ſedit in ſũmitate edificij in angulo duos parietes in vnam eccleſiam coniungẽte. Et fuit figura xp̃i iudeos ⁊ gentiles tanq̃ duos parietes in vnã eccl̃iam coniungentis. vnde dr̃ Pſal. i7. Lapidẽ quem reprobauerunt edificãtes hic factus eſt in ca. an. a dño factũ ẽ ⁊c̃. ⁊ iſtam eandem figurã ponit apoſtolus vt dictum ẽ (ĩ quo oĩs edificatio conſtructa) tam ex iudeis q̃ ex gentilibus (creſcit) per augmentũ virtutũ (in templuꝫ ſãctũ) .i. quouſq꞉ fit tẽplum domini ſanctũ (in quo et vos coedificamini) cuꝫ alijs fidelib⁹ (ĩ ſpiritu

ſcõ). i. ipõ opãte ſine q̃ nullũ op⁹ ẽ acceptũ deo.

Huius rei gr̃a ego) Hic conſeq̃nter ſ III. apoſtolus pro epheſijs orat deuote: vt magis ĩ bono ꝑficiant. Et diuidit̃ in .2. ptes. q꞉ ꝑmo ſe diſpoſitum ad orãdum oſtẽdit. 2°. orationẽ effundit ibi. Hui⁹ rei gr̃a. Primum oñdit ex trib⁹. ſ. ex ſufficiẽtia obligatiõe ⁊ confidẽtia. ⁊ ſm̃ hoc diuidit̃ ĩ .3. partes. ſecũda ibi. Mihi olm. tertia ibi. In quo hẽmus. Circa p⁹ oñdit ſe ſufficientẽ. per hoc ꝙ ipſe ⁊ alij apoſtoli fuerunt per ceteris diuinitus illũinati. ⁊ ꝑ ꝯñs cogñouerunt cãm debitã ⁊ temp⁹ ⁊ modũ orãdi. Prio ergo cõtinuat ſe ꝑdictis. d. (Hui⁹ rei gratia). i. ꝓpter hanc rem ĩmediate ꝑdictam. ſ. vt coedificemĩ in hitaculũ dei (ego paulus vict⁹) in carcere Rome (xp̃i ieſu). i. pro xp̃o ieſu (pro vobis gentibus) ꝓpter hoc enĩ erat rome vict⁹ q꞉ ꝑdicauerat xp̃m ieſum gentilib⁹ (ſi tamẽ audiſtis). i. itellexiſtis (diſpenſationẽ gr̃e dei). i. gr̃e apl̃atus mihi a deo cõceſſe (qm̃ ſm̃ reuelationẽ diuinã notũ factum ẽ mihi ſacramẽtuꝫ) .i. ſacrũ ſecretũ redẽptõis factũ per xp̃m (ſicut ſupra ſcripſi in breui) ꝑmo. c. hui⁹ epiſtole: vbi dicit vt nobis notũ faceret ſacramentũ ⁊c̃ (prout poteſtis legentes itelligere ⁊c̃). q. d. licet ſit breuiter dictũ. tñ ꝑ illud poteſtis itelligere (prudentiã meã ĩ miſterio xp̃i). i. ſciẽtiã meã ad proſequẽdum miſterium apoſtolatus mei ĩ ꝑdicatione euãgelij xp̃i gentilibus (quod alijs generatiõibus nõ ẽ agnitũ) ⁊c̃. i. ante tp̃s apoſtolorũ nõ fuit explicite cognitũ. niſi forte aliquib⁹ paucis ꝓphetis ve. te. qui tñ nõ cognouerunt ita clare ſicut apoſtoli ⁊ ꝓphete noui te. ꝙ gentiles per xp̃m eẽnt ſaluãdi ſicut ⁊ iudei ĩ quib⁹ erat ꝓmiſſus. vnde ⁊ Act. ii. dr̃ ꝙ ſpũ ſcõ deſcẽdente in ſigno viſibili ſuꝑ corneliũ ⁊ alios gentiles qui erãt cũ eo: admirati ſunt iudei q venerant cũ petro: de hoc ꝙ gr̃a ſpũs ſancti cõmũicabatur gentibus: ſicut ⁊ ipſi. Iõ ſubdit̃ (eẽ gẽtes coheredes). ſ. hereditatis eterne ſicuti et iudei credẽtes (⁊ cõcorꝑales). i. cõſimilr̃ incorporati xp̃o (⁊ cõꝑticipes promiſſiõis) abrahe facte (in xp̃o ieſu). ſ. implete (ꝑ euãgelium). i. ꝑ receptionẽ euãgelice doctrine ꝑticipant dicta bona gẽtiles (cuius). ſ. euãgelij (factus ſũ miſter) .i. ꝑdicator (ſm̃ donũ gr̃e dei ⁊c̃) ⁊ nõ ſecunduꝫ ꝓpriũ ſenſũ (ſm̃ opationẽ virtutis eius) in miraculis quib⁹ apoſtolica doctrina confirmabatur Math. vl. Illi ãt ꝑfecti ꝑdicauerunt vbiq꞉ dño cooꝑante ⁊ ſermonẽ cõfirmãte ſequẽtibus ſignis. iõ dr̃ (Mihi ãt) Poſtq̃ oſtendit ſe ſufficientẽ ad orandũ pro epheſijs. hic ꝯñr oſtendit ſe ad hoc obligatũ. quia erat apl̃s ⁊ pater eorũ ſpũalis. ⁊ ideo obligatus erat eis in ꝓuiſiõe ſpiritualiũ bonoꝝ: ſicut pr̃ carnalis ꝓuidere tenetur filijs ĩ tp̃alibus bonis. Iõ dicit (Mihi aũt oium ſcõrum). ſ. apoſtoloꝝ (minimo) hoc dixit ex hũilitate. ⁊ quia perſecutus fuerit eccleſiam nõ alij (data ẽ gratia hec) apoſtolatus (in gentibus euãgelizare inueſtigabiles diuitias xp̃i) q꞉ nõ poſſunt ab hoĩbus perfecte ⁊ exq̃ſite cognoſci (⁊ illumiare omnes) ꝑ ꝑdicationẽ meaꝫ (que ſit diſpẽſatio ſacramẽti). i. redẽptiõis per xp̃m facte que diſpenſabilis ẽ gentilibus: ſic̃ ⁊ iudeis (abſcõditi a ſeculis in deo) nã hec diſpẽſatio nõ fuit reuelata ante: niſi valde paucis ⁊ obſcure vt ꝑdictũ ẽ (vt inoteſcat ꝑncipibus et poteſtatibus ⁊c̃). q. d. Non ſolũ hominibus fuit abſconditum xp̃i myſteriũ: ⁊ maxie de vocatione gentiũ: ſed ẽt angeli ſci non cognouerunt ad plenũ donec ꝑdicantibus apoſtolis fuit impletũ: quia ante habuerũt tñ ſimplicẽ noticiã que põt dici abſtractiua inquãtũ ẽ rei nõ pñtĩ ſed qñ fuit impletũ habuerunt noticiã experimẽtalem ſiue intuitiuam. Sicut aſtrologus ꝑ motũ celi certitudinalr̃ cognoſcit eccliſim futuram. tamẽ adhuc perfecti⁹ cognoſcit qñ videꝫ eam actu exñtem (per eccl̃iam ideſt per aploꝝ ꝑdicationẽ. Tamen ly per nõ importat cauſalitatẽ ſic intelligendo ꝙ apoſtoli docuerit angelos de xp̃i myſterijs. ſed econuerſo angeli docuerunt eos ꝑ quos diuine reuelationẽs deferuntur ad hoĩes. Sed ſic eſt intelligendũ ꝙ apoſtolis ꝑdicantibus viderũt actu conuerſionẽ gentium ad fidẽ quã ante nõ viderant ſic intuitiue. ſic ãt nõ eſt de deo cuius intuitus ab eterno fertur ſuꝑ preſentias reꝝ. eo ꝙ ei⁹ cognitio mẽſuratur eternitate que cõplectitur omne tẽp⁹: (multiformis ſapientia dei) licet ſit vnita ⁊ ſimpliciſſima in deo. tamẽ eſt in effectibus mltiformis. Dicitur ãt multiformis ꝓpter multa myſteria in xp̃o adimpleta. Iõ ſubditur (ſecũduꝫ ꝑfinitionẽ ſeculoꝝ). i. eternam diſpõnem tẽpore plenitudinis adimpletã (quã fecit in xp̃o). i. adipleuit in xp̃o (In q̃) Hic oñdit ſe diſpoſituꝫ ad orandũ ex cõfidentia. nullus .n. orat niſi aliqualiter exaudiri cõfidat. Habebat aũt apl̃s hanc confidentiam obtinẽdi ꝑ mediatoreꝫ dei ⁊ hominũ ieſũ xp̃m. iõ dicit (In quo). i. ꝑ quem .ſ. ieſum xp̃m (habemus fiduciam ⁊ acceſſum) ad deum patrem in confidentia (p fidem eius) Vere .n. credẽtes in xp̃m exaudiunt̃ ꝑ ipꝫ. Vñ dicit Jo. 15. quodcũq꞉ petieritis pr̃em ĩ nomine meo dabit vobis (ꝓpter qð) diſpõne ꝑmiſſa. H̃ ꝯñr apl̃s ꝑ ad orãdũ pro epheſijs accedit. ⁊ ſecũdo deo totũ attribuit ibi. Ei ãt. Circa ꝑmum in orõne ſua ꝑ petit dari epheſ. a deo robur patiẽtie in aduerſis. d. (ꝑꝑ qð). i. ꝑꝑ ꝯfidẽtiã quam habeo de xp̃o (peto ne deficiatis ĩ tribulationibus meis). i. ne territi ꝑꝑ tribulatõẽs meas a bono deficiatis (ꝓ nobis). i. q̃s ſuſtineo eo ꝙ ꝑdicaui vobis: ⁊ vt exẽplũ patiẽtie dẽ vobis (q̃ ẽ gl̃ia vr̃a) ſi ĩ tribulatõib⁹ nõ deficiatis (Hui⁹ rei gr̃a). ſ. vt nõ deficiatis ĩ tribulatiõib⁹ (flecto gẽua mea ad pr̃eꝫ dñi) ipꝫ duote dꝑcãdo (ex q̃ oĩs paternitas ⁊c̃) Nã illa paternitas ẽ ꝑma Diſ enim emanatio creature a deo ẽ ſecũdũ eẽ nature. ꝑ quã dr̃ pr̃ oiuꝫ gñaliter ꝑ creationem

⁊ etiam emanatio ſecundum eſſe grē ſecūdum
quā dicit̄ hoīnū. ⁊ angeloꝝ pater ꝑ adoptiōez
ē poſterior emanatōe filij a prē ſꝫ quā dr̄ pr̄ ꝑ
naturalem ⁊ eternā emanationē vel generatō
nez ſ ꝓpter qd̄ ab ea nolatur omnis paternitas
que eſt in celo ⁊ in terra. nā ab eo ꝙ eſt ꝑncipiū
in aliquo genere cetera eſſe. et nomiari habent
(vt det vobis ſm diuitias glīe ſue virtutē). ſ.
patientie ī aduerſis. Jdō ſubditur (corroborari
ꝑ ſpūm eius in iteriori hoie) licet. n. ī martyri-
bus caro que dr̄ homo exterior laceret̄. mēs ta
mē que dr̄ homo iterior fortificatur (Chriſtū)
Hic ſecūdo petit ephesijs augmētum noticie:
⁊ reſumat̄ illud qd̄ ꝑdicitur (vt det vobis xp̄z
habitare ꝑ fidē in cordibus veſtris) nō ſolum
firmiter adherēdo eis q̄ ſūt fidei: ſꝫ ēt plenius
⁊ clariꝰ ea q̄ pertinēt ad articulos fidei cogſcē-
do (Jn caritate) Hic 3º petit eis augmētū cari
tatis. ⁊ per ꝯñs alioꝝ donoꝝ q̄ caritati cōnec-
tūtur. idō dicit (Jn caritate radicati). q. d. Ꝥ pe-
to a deo vt ſitis firmiter ī caritate radicati ad
modū arboris que nō pōt euelli (⁊ fūdati) ad
ſilitudinē ſtabilis edificij (vt poſſitis cōprehē
dere) nō ſolū ſpeculatiue ſꝫ ēt practice (que ſit
latitudo). ſ. caritatis ad oēs ēt inimicos ſe extē
dētis (⁊ lōgitudo) ipſius. qꝛ caritas facit patiē
ter expectare ꝑmiū in lōginquū (⁊ ſublimitas)
qꝛ nō ſolū facit aſcēdere in deū: ſꝫ ēt trāſforma
ri qōdāmodo ī ipm (⁊ ꝓfundū). ſ. hūilitatis et
ꝯdeſcēſiōis ad ꝓximū. Vñ paulꝰ poſtq̄ fuerat
raptꝰ ad 3ᵐ celū ꝑ caritatē ſic ad ꝓximū dſcēde
bat ꝙ ēt d actu mrionali ordiabat. d. vxori vir
debitū reddat. ⁊ ſilr̄ vxor viro. i. Cor̄. 7. (Scir̄
ēt ⁊c̄) Ordinat̄ ſic lr̄a (Scire ēt caritatē xp̄i). i.
ꝑ quā vnimur xp̄o (ſupeminētē ſcientie). i. no-
ticie quā habemus de ipſo. vbi. n. ſcia foriſ ſtat
dilectio itrat. ꝓp qd̄ ꝑma Cor̄. 13. dr̄. Maior āt
horū ē caritas (vt ipleamini in oēm plenitudi
nē dei). i. vt ipleamini dōis ⁊ cariſmatibꝰ q̄ do
nātur a deo cū caritate (Ei aūt) hic ꝯñr apoſto
lus attribuit deo totū a quo ē oē bonū. et patꝫ
lr̄a vſq̄ ibi (ſecūdum virtutē). ſ. diuinā (q̄ opa
tur in nobis) qꝛ virtus ꝑme cauſe operat̄ in oī-
bus ſecūdis agētibus (Jpſi glīa). i. laus (in ec
cleſia in xp̄o ieſu). ſ. congregata (in oēs genera-
tiones ⁊c̄). i. eternalr̄: qꝛ eiꝰ gloria maxie relu-
cet in eccl̄ia triūphante de qua dr̄ Pſal̄. 83. be
ati q hitāt ī domo tua dñe ī ſe. ſec. laudabūt te.

O Bſecro itaq̄ vos) Poſtq̄ apl̄s CIIII.
induxit ephes. ad gratiaꝝ actionē: ⁊ ef-
fudit ꝓ eis orōnem. hic ꝯñr informat
eos in moribꝰ. ⁊ ꝑ generalr̄. 2º q̄tū ad aliq̄s ſta
tus ſpāliter ibi. Mulieres. poſt mediū. 5. c. 3º re
uertit̄ ad iſtruēdū ꝯmuniter ibi. De cetero fra-
tres. circa mediū. 6. c. Circa ꝑmū inſtruit gene
ralr̄ ꝑmo verbo. ſecūdo ſaluatoris exēplo. ī ꝑn
cipio. 5. c. Circa ꝑmū ſciendū ꝙ humilitas ē fū
damētū ſpūalis edificij. ꝓp quod ꝑ fundamē-
tū iſtud collocat. ſecūdo ſuperedifcat ibi. Sol
liciti ſeruate. igit̄ ꝑrio inſtruit eos de hūilitate
⁊ quibuſdā alijs v̄tutibꝰ ſibi ꝓpinquis. d. (Ob
ſecro itaq̄ vos ego vinctꝰ) in carcere (in dño)
. i. ꝓp dominū vt dictū ē s̄ (vt digne ābuletis ꝓ-
cedendo de v̄tute in v̄tutē (vocatōe qua voca
ti eſtis) ad fidē catholicā que reqrit vitā v̄tuo
ſam (cū oī humilitate). ſ. iteriori q̄tum ad mē-
tē ⁊ exteriori q̄tū ad cōuerſationē. Et quoniā
humilitas facit hoiem reſilire ī ꝓpām paruita
tē hꝫ māſuetudinē ānexam que reꝑmit motus
ire. idō ſubditur (⁊ māſuetudine) Repreſſio aūt
ire īducit ad patiēter tollerādū mala illata. idō
ſubditur (cū patientia ſupportantes iuicē) mu
tuos defectus ⁊ labores (ī caritate). ſ. xp̄i ⁊ nō
īmūdi cōmodi (Sollicici) hic ꝯñr apl̄s Ephes.
īſtruit de edificio virtutū ſuꝑ fundamētū hūi
litatis collocādū. ⁊ qꝛ quāto bonū ē cōmuniꝰ
tāto diuiniꝰ: idō ꝑmo eos inducit ad ſuandā ec
cleſiaſticam veritatē. 2º ad habēdū moꝝ hone
ſtatē ibi. Hoc ḡ. ꝑma in. 3. quia ꝑmo facit ꝓpoſi
tum. ſecūdo ad hoc inducit exēplū ibi. Vnꝰ do
minus. 3º declarat quoddā dictū ibi. vnicuiq̄
Circa ꝑmū dicit (Sollicici) ſup. ſitis (ſuare vni
tatē ſpūs). i. vnitatē eccl̄ie quā facit ſpūs ſcūs
⁊ ꝑ oppoſitū eiꝰ ſciſma facit diabolus (in vincu-
lo pacis) Sicut. n. vinculū corꝑale vnit ligata
ꝯ xp̄m: ſic pax ⁊ trāquillitas ſeruāt vnitatem
credentiū (vnū corpus). ſ. ſitis quod ē corpus
xp̄i myſticū (⁊ vnus ſpūs). i. vnius voluntatis
oꝑandi bonū (ſicut vocati eſtis in vna ſpe) bea
titudinis eterne (vocatōis veſtre). ſ. ad fidem
catholicā per quā habetis vitam eternā (Vnꝰ
dñs) hic ad ꝓpoſitum inducit exemplū d vni
tate domini fidei ⁊ baptiſmi: vt magis moue-
at ad ſeruādū eccleſiaſticam vnitatem dicēs
(vnus dominus) cui ſuitis. Et idō ſciſma nō ꝓ
uenit niſi ex pluralitate dominoꝝ cōtraria vo
lētium (vna fides) qꝛ licet ſint articuli multi ī
fide catholica. tñ oēs initunt̄ veritati diuie ꝓ-
pter quā ei aſſentimus que ē vna (Vnū baptiſ
ma) licet enī ſint multi miſtri baptizātes exte
rius. tñ vnus ē qui baptizat interiꝰ. ſ. xp̄s. Jo.
. i. hic ē qui baptizat (vnus deꝰ ⁊ pater oīum) ꝑ
creationē (qui ſuper omnes creaturas per ex-
cellentiam (⁊ per omnia) per generalem reruꝫ
gubernationē (⁊ in omnibus nobis). ſ. fidelibꝰ
in quibus eſt ſpāliter per gratiam (Vnicuiq̄)
hic declarat quoddam predictum. ſ. qualiter
omnes fideles ſint vnum corpus xp̄i myſticū.
Et diuiditur in duas: quia primo declarat hu
ius corporis diſtinctionem membrorum. ſcū
do connexionem eorum ibi. Veritatem. prima
adhuc in tres: quia primo ponitur dicta diſtic
tio. ſecundo diſtinctionis conditio. ⁊ ipe dedit.
tertio eius duratio ibi. Donec. circa primuꝫ di
cit apoſtolus (Vnicuiq̄ noſtrum). ſ. xp̄i fideli
lium (data eſt gratia ſecundum menſuram do
nationis xp̄i) ideſt ꝓut voluit dare ⁊ plꝰ ⁊ mi-
nus ſecūdum ordinē diſpōnis ſue. xp̄o. n. datꝰ

ē ſpūs nō ſecundū menſuram Jo. 3. ceteris aūt
datur ī mēſura (ꝓpter qd̄ dicit) ſcriptura pſal.
. 67. (Aſcendens in altū). ſ. xp̄s in ſua aſcēſiōe
(captiuā duxit captiuitatē). i. patres qui ꝑus
tenebant̄ in limbo. qui dicunt̄ hic captiuitas.
freq̄nter ī ſcara ſcriptura fit talis reduplicatō.
vt cum dicit̄ vita viuet morte moriet̄ ⁊ cōſimi-
lia: ad maiorē expreſſiōez (dedit dōa) ſpūs ſcī
(hoibus) in die pentꝫ. viſibilr̄. ⁊ quottidie iuiſi
biliter pſal. 67. dicit̄ ꝙ accepit dona in hoibꝰ
⁊ eſt eadē ſentētia. Accepit. n. dona a deo patre
homibꝰ diſtribuēda. ſicut expoſitū fuit ibidē.
Quicqd. n. habet filius habet a deo prē cuius
dona ꝑueniūt per filiū īcarnatū mediatorem
dei ⁊ hoiuꝫ. Et ꝯñr declarat modū aſſenſus. d.
(Quod aūt aſcēdit quid eſt). i. q̄liter eſt intelli
gendū (niſi qꝛ ⁊ deſcendit ꝑmū) in ſua morte (ī
inferiores partes terre). ſ. ad limbū patrum in
inferno qui dicit̄ eſſe ſub terra. vel aliter (niſi
qꝛ ⁊ deſcēdit ꝑmū) in ſua incarnatōe (ī inferio-
res ꝑtes terre). i. ī partes huiꝰ terre que ſūt īfe
riores reſpectu aliaꝝ partiū mūdi (quiꝰ deſcen
dit ipſe ē). i. ī perſōa (qui aſcēdit ſuꝑ oēs celos)
Aſcēdere vel deſcendere xp̄o nō cōueniūt ꝓpē
ſm deitatē que de neceſſitate pn̄s ē vbiq̄. ſꝫ ſe
cūdū humanā naturā dr̄ hic aſcēdiſſe ſuꝑ oēs
celos. nō ſic intelligēdo ꝙ aſcenderit totaliter
ſuꝑ celū empireū vbi nullus ē locus. nec crea-
tura aliqua. ſꝫ ſic itelligendo ꝙ aſcēderit ad di
gniorē ꝑtem empirei celi: quod ē locus beatoꝝ
⁊ celū ſuꝑmū (vt adipleret oīa) que de eo ꝑ ꝓ-
phetas erant ſcripta q nō ſolū ꝓphetarunt de
ciuſ īcarnatione morte reſurrectōe: ſed ēt d eiꝰ
aſcenſione (Et ipſe) hic ꝯñr ponitur dicte diſti-
ctōis cōditio. Sicut. n. diuerſis mēbris eccl̄ie
data ē ad mēſuram grā plus ⁊ minus: ita cōſti
tuta ſūt in diuerſis gradibus ⁊ officijs. ſicut ī
corpore naturali diſticta mēbra habēt diſticta
officia ⁊ hoc ē quod dr̄ (⁊ ipſe dedit quoſdā qui
dē apoſtolos). ſ. 12. ad ordinādū eccleſiam ⁊ re
gendum (quoſdā āt prophetas) ad futura pre-
dicendū. vt pꝫ Act. 11. ⁊. 13. (Alios aūt euangeli
ſtas). ſ. 4. ad euāgeliū ſcribēdū (alios autē pa
ſtores) ad curā aīarum (⁊ doctores) ad īformā
dum ī moribus populū. ⁊ hoc ex officio ſibi iiū
cto: ſiue ex cōmiſſione (ad cōſumationē ſcōꝝ)
. i. perfectionē fideliū ī moribus ⁊ fide (in edifi
cationē corporis xp̄i). ſ. myſtici quod ē eccl̄ia ī
qua apoſtolis ſuccedūt epi. ꝓphetis āt haben-
tes gratiam ſcripturaꝝ ſcāꝝum obſcura inter-
ꝑtandi. euāgeliſtis archidiaconi ⁊ diaconi. pa-
ſtoribus per quos ītelligunt̄. 70. diſcipuli ſacer
dotes curati. doctoribus āt quicūq̄ exercētes
debite actū docēdi ſeu ꝑdicādi (donec) hic ꝯñr
oñdit̄ dicte diſtinctōis duratio vſq̄. ſ. ad iudi-
ciū. tūc enī termiabit̄ tp̄s merēdi. ⁊ ꝑ ꝯñs ꝓmo
tio īferioꝝ per ſuꝑiores ad bonū. ⁊ ſic ceſſabūt
hec officia. ⁊ hoc ē qd̄ dr̄ (donec ⁊c̄). i. dicta offi
cia exercebunt̄ ī eccl̄ia militāte (donec occurra
mus oēs in vnitatē fidei ⁊c̄). i. qui ſumꝰ vniti
in fide ⁊ cognitione xp̄i (in virū ꝑfectum). i. oc-
curramus xp̄o venienti ad iudiciū qui ē vir oīo
ꝑfectus (in mēſurā etatis plenitudis xp̄i) oēs
. n. reſurgēt in etate. 33. annoꝝ que ē etas plene
ꝑfecta: ⁊ in qua xp̄s paſſus fuit (vt nō iam ſu-
mus paruuli) nūc. n. variant̄ homies ſecūduꝫ
diuerſas cogitationes ⁊ actiones. ⁊ frequenter
decipiunt̄. ⁊ in errorē ducuntur ꝑ maloꝝ ꝑſua
ſiones que tunc ceſſabūt. vnde ſubdit̄ (⁊ circū
feramur oī vento ⁊c̄. veritatē) oſtenſa circa cor
pus xp̄i myſticū diſtinctione mēbroꝝ. hic cōſe
quēter oſtēditur cōnexio eoꝝ. ſicut. n. in corꝑe
naturali a capite fit īfluxus ad alia mēbra: cau
ſans ſenſū ⁊ motū ⁊ connexionem mēbroꝝ. ſic
a capite xp̄o in corpus eius myſticū fit īfluxus
grē ⁊ virtutū faciens connexionem fidelium ⁊
mutuā ſubuentionē ad omne opus bonuꝫ. idō
dicitur (veritatē āt). ſ. vite ⁊ iuſticie ⁊ doctrie
(facientes in caritate creſcamus in illo) ideſt ī
xp̄o: quia per opera bona caritas meretur au-
geri vt aucta mereatur ⁊ perfici (ex quo). ſ. ca-
pite xp̄o (totū corpus cōpactū) per virtutē for
titudinis (⁊ connexū) per virtutē caritatis (ꝑ
omnē iuncturam). i. amicitiam ⁊ cōmunicatio
nē fideliū bonā (ſubminiſtrationis). i. per quaꝫ
vnꝰ cōmunicat alteri bonū: quod habꝫ a xp̄o
(ſecūdum operationē ⁊ mēſurā vniuſcuiuſq̄
mēbri) qꝛ ſecūdum gradus mēbrorum eccleſie
cōpetunt diuerſis diuerſi actus maiores ⁊ mi
nores. ſicut epiſcopis ſacerdotibꝰ ⁊ religioſis
⁊c̄ (augmētum corporis facit). ſ. influxus ꝑdi-
ctus a xp̄o capite (hoc igitur) poſtq̄ apoſtolus
reduxit ephes. ad ſeruandum eccl̄ie vnitateꝫ.
hic conſeq̄nter eos inducit ad habendū moꝝ
honeſtatem. ⁊ ꝑmo reſpectu ſui. ſecūdo reſpec-
tu ꝓximi ibi. propter quod. Circa ꝑmum indu-
cit eos ad puritatem mentis ⁊ exterioris con-
uerſatōis per quam bene diſponitur homo re-
ſpectu ſui. d. (hoc igitur dico) quod ſequit̄ (vt
iam nō ambuletis ſicut ⁊ gentes) fidem xp̄i nō
habentes (ambulant in vanitate ſenſus ſui) i.
īnitentes ſapientie terrene que eſt animalis. ⁊
diabolica Ja. 3. (obſcuratum habentes intelle
ctum) quia vicia ⁊ maxie carnis cauſant hebe
tudinem mentis (alienati a via dei per ignorā
tiam) que nō excuſat ſed magis aggrauat inq̄
tum ē per ꝓpriam maliciam acquiſita (Qui d-
ſperantes) ſe poſſe vicia dimittere propter ha-
bitum prauum acquiſitum ⁊ inclinantem per
modum nature. propter quod tales ſe exponūt
ſine freno carnalibus vicijs. ideo ſubditur (ſe
metipſos tradiderunt impudicitie) quantum
ad inhoneſtatem ſenſuum. vt aſpectibus ocul̄
tactibus impudicis (in operatione) quantum
ad preparationem operis immunditie (omis)
. ſ. aīe ⁊ corporis. Alr̄ poteſt expōi (Qui deſperā
tes ⁊c̄). ſ. de ꝑmio ī alia vita (tradider̄t ſemet-
ipos ipudicitie) ꝓp qd̄ ī ꝑſōa taliū dr̄ Sap. 2.

Nos ex nibilo nati ſum⁹ ⁊ poſt h erim⁹ quaſi ñ
fuerimus ⁊c̄. veñite ḡ ⁊ fruamur bõis q̄ ſunt ⁊c̄
ſequiẗ nullū p̄atū ſit qd̄ nõ ptranſeat luxuria
noſtra ⁊c̄. ⁊ q₂ pecūia miſtrat materiā ſeu facul
tatem talib⁹ vicijs. iõ ſubdr̄ (In auaricia) per
quā illicite acquiriẗ pecūia (vos aūt nõ ita di
diciſtis xp̄m). i. euāgeliū xp̄i qd̄ docet ꝯtrariū
(ſi tamē illū audiſtis). i. intellexiſtiſ (⁊ ſi in illo
edocti eſtis) nõ ſolū ſpeculatiue: ſed etiā pra/
tice (ſicut eſt veritas in ieſu) qui cepit facere ⁊
docere Act. p̄mo. ideo ſubdiẗ depõite vos (ſm
p̄ſtinā cõuerſationē). i. relinqte vicia in quib⁹
fuiſtis t̄p̄e gentilitatis (veterē boiem). i. adam
qui diciẗ depõi qñ reſiſtiẗ incliatõi carnis cor
rupte ab adā cõtracte (qui corrūpiẗ ſm deſide
ria carnis). i. licet delecteẗ ſm carnē: corrūpiẗ
tamē vicijs ſm mentē. ⁊ etiā ſm carnē. deditī
eni carnalib⁹ vicijs citius moriūẗ ceteris (re
nouamini aūt ſpū mentis veſtre). i. in ſpūm q̄
eſt vita mētis vr̄e (⁊ induite nouū hominē). i.
xp̄m per ipſius imitatõez (qui ſm deū creatus
eſt) ſm hūanā naturā (in iuſticia ⁊ ſcitate vita/
tis) q₂ nõ fuit in eo duplicitas aliq̄ vl̄ hypocri/
ſis. p̄me petri. 2°. qui peccatū nõ fecit nec inuē/
tus eſt dolus in ore eius (Propter qd̄) Hic ꝯſir
apoſtolus īformat de moribus reſpectu p̄ximi
ad quē ſe bene habet hõ per vitatē in ore. zelū
bonū in corde. largitatē in māu. ⁊ benignitatē
in affectu. Primū ponit. d. (ꝑpter qd̄ deponen
tes mendaciū) per qd̄ p̄xim⁹ defraudaẗ (loqui
mini vitatē) per quā cum eo recte uiuitur (qm̄
ſum⁹ inuicē mēbra) ꝑpter qd̄ debem⁹ nos mu/
tuo iuuare. Cõſeqnter põit ſ₂. d. (Iraſcimini)
ira per zelū que nõ eſt ꝯtra naturā: ſed ꝯtra e⁹
vitiū: ſed qm̄ in hoc mēſura rõnis de facili ex/
cediẗ. ꝑpter qd̄ legiẗ d platõe ſuū ſuū peccātē
tradidit alteri puniendū: ne ipe mēſurā rõnis
irat⁹ excederet. Ideo ſubdiẗ (⁊ nolite peccare)
menſurā rõnis excedēdo (ſol non occidat ⁊c̄)
. q. d. ſi ira mēſurā rõnis aliq̄lr excedat: tamen
cito trāſeat. 3ᵘ autē ponit. d. (qui furabaẗ) añ
ꝯuerſionē de gentili errore (iā nõ fureẗ) xp̄iāi/
tatis t̄p̄e (magis aūt laboret) diligēter ⁊ ſtrēue
vt habeat ⁊c̄. nõ ſolū ad ſufficientiā ſuam: ſed
etiā ad releuandā p̄ximi idigentiā (Oīs ſmo)
Hic ꝯſir ponit. 4ᵘ. d. (Omnis ſmo malus ⁊c̄)
ex abundantia eni cordis os loquiẗ Math. 12
⁊ iõ ſermo malus nõ ꝑcedit de corde benigno
(ſed ſi qs). ſ. ſermo exeat d ore veſtro (bonus)
ſupple ſit (ad edificationē fidei). i. fideliū. ideo
ſubdiẗ (vt det gr̄am audiētib⁹). i. ut ſit eis gra
tus. Et q₂ debet hõ magis vitare offenſam dei
q̄₃ hominū. ideo ſubdiẗ (⁊ nolite ꝯtriſtare ſpi/
ritum ſcm̄ dei) ipm̄ peccatis veſtris ad iracun
diam ꝑuocādo (in q̄ ſignati eſtis) p ſacramtū₃
baptiſmi in quo caracter imp̄miẗ (in die redē/
ptiõis) licet eni dies redēptiõis humane gene
raliter ſit dieſ paſſionis xp̄i. quia tamen in bap
tiſmo effectus huius paſſionis applicatur ple/
narie cuilibet baptizato ſpecialiter. ideo diciẗ
tunc dies redemptionis ſue. Et quia baptiſm⁹
dicitur noua regeneratio: ⁊ per cõſequens toti
us malignitatis ablatio (ſubditur (omniſ ama
ritudo) quātū ad rācorē ⁊ odiū (ira) quantum
ad vindicte appetitū (⁊ indignatio) quātu₃ ad
duriciā faciei (⁊ clamor) quātū ad contētione₃
ꝯ p̄ximū (⁊ blaſphemia) cõtra deum (tollatur
a vobis) in xp̄o renouatis (cu₃ omni malicia)
vt ſic generaliter omne vicium excludatur. et
per oppoſitū ꝯcludiẗ (Eſtote autē inuicem be/
nigni) bona cõmunicādo (miſericordes) mutu
am indigentiam releuādo ⁊ ī malis cõpatiēdo
(donātes inicē) offenſas remittēdo (ſicut ⁊ de
us in chriſto) ideſt per chriſtum (donauit vo
bis) remiſſionem peccatorum. C V

(E)Stote ergo imitatores) Poſtq̄₃ apoſto/
lus inſtruxit ephes. in morib⁹ verbo. h
ꝯſir idē facit ſaluatoris exēplo. Et p̄ p/
põit exēplū imitabile. d. (Eſtote imitatores dī
ſicẗ filij cariſſimi). q. d. alr eētis filij degeneres:
⁊ per ꝯñs a deo reprobādi (⁊ ambulate) hic cõ
ſeqnter iducit ephes. ad imitādū xp̄m qui ē ex/
emplar vex. ⁊ p̄mo ī feruore caritatis. 2°. ī deco
re ſcītatis ibi. Fornicatio. 3°. ī ſplēdore cognite
veritatis ibi. Videte itaq₃. Circa p̄mum dicit.
(ambulate ī dilectione) ꝑcedēdo per bõa op̄a
ad augmētū caritatis (ſicut ⁊ xp̄s dilexit vos)
ly ſicut nõ importat equalitatē: ſed quādā cõ/
formitatē (⁊ tradidit ſeipſum pro nobis). q. d.
Ita debemus in neceſſitate pro ſalute fratru₃
aīas ponere (oblationem ⁊ hoſtiam deo) in cru
ce (in odorē ſuauitatis) fuit eni illa oblatio dō
acceptiſſima q̄ ꝑceſſit ex maxīa caritate (For/
nicatio) hic ꝯſir inducit ad imitandum xp̄i mū
diciā. 2°. circa hoc remouet errorem ibi. Nemo
vos ſeducat. Circa primū dicit (Fornicatio āt)
que ē concubitus ſoluti cū ſoluta (⁊ oīs immū
dicia) vt per hoc includantur omnia ad viciū
luxurie ptinētia (aut auaricia) ideſt immodra
ta concupiſcētia pecūie. vñ dr̄ auar⁹. q. auiduſ
eris (nec nominetur in vobis) ideſt ſic a talī/
bus ſitis elongati ꝙ non poſſitis in aliquo no/
tari (ſicut decet ſanctos) ideſt xp̄ianos q dicū/
tur ſancti quaſi ſanguine tincti: quia xp̄i ſāgui
ne redempti (aut turpitudo) in diſſoluto geſtu
(aut ſtultiloquiū) in turpi affatu (aut ſcurrili/
tas) ideſt iocularitas (que ad rem nõ pertin₃)
ideſt nihil valet ſed magis nocet. Si eni dicaẗ
verbū iocoſū propter cauſam aliquā recreati/
onis honeſtam nõ nocet ſed magis valet ad re
creationē ſpirituū. vnde 2. 4. Eth. circa hoc po
niẗ a philoſopho q̄dā virtus que dr̄ Eutrape/
lia q̄ aliqs ſcit ꝯuertere dcā vel fcāad ſolaciū
honeſtū (ſ₃ magis gr̄ax actio) deo ⁊ hoibus de
beneficijs acceptis. Conſequēter p̄dcõx vicio
rum ponit cauſam. d. (hoc. n. ſcitote itelligētſ)
⁊ patet lr̄a hoc excepto (aut amarus quod eſt
idolorum ſeruitus) non proprie ſ₃ ſilitudīarie

q₂ de centu facit deū ſuū ipm ceteris p̄ponēdo
(Nemo) hic ꝯſir remouet errorē. dixerūt enim
aliq ꝙ p̄uidētia dī nõ ſe extendat ad act⁹ hūa
nos. In quox pſona dr̄ iob. 22. circa cardines
celi pāmbulat nec nr̄a ꝯſiderat. ⁊ p ꝯñs nõ pu
nit facta hoium nec remunerat. hūc errorē rēo
uet. d. (Nemo voſ ſeducat inānibus v̄bis) Dice
re. n. ꝙ p̄uidētia dei ñ ſe extendat ad act⁹ hūa
nos eſt multū inane. q₂ ſeqreẗ ipm multa igra
re q̄ noſſcim⁹. qd̄ ē incõueniēs. ſicẗ arguit phūſ
p̄mo de aīa. ꝯtra empedoclem (ꝑpter hoc enī)
q₂ aliq credebāt deū facta hoiu₃ nõ pūire nec
remunerare (venit ira dei). i. eius vīdicta (ī fi/
lios diffidentie). i. ſup illos qui diffidebant de
diuia remuneratõe: vt dcm̄ eſt. ⁊ tales videu/
tur fuiſſe illi qui pierūt ī diluuio (Nolite ḡ effi
ci pticipes eorum) in culpa ne ſitis ſocij in pena
(eratiſ. n. aliqñ tenebre). i. inuoluti ignorantia
t̄p̄e gentilitatis. Et dicit tenebre ī abſtracto. ad
deſignādū magnitudinē erroris. ſicẗ d hoie mlẗ
tum largo diciẗ qd̄ eſt ipa largitas. q. d. aplus
nõ eſt mix ſi tūc eratis iuoluti enormib⁹ pccīſ
(nūc aūt). i. p⁹ cõuerſiõem veſtrā ad xp̄m (lux
in domino) per claritatē gratie ⁊ notitie. iõ con
cludit (vt filij lucis ābulate) ꝑcedendo de vir
tute in v̄tutem (fructus. n. lucis). i. eius opus
(eſt in omni bonitate) quo ad ſe ip̄₃ (⁊ iuſticia)
quo ad p̄ximū (⁊ veritate) quo ad deu₃ fidelr̄
ei ſuiendo. Ideo ſubdr̄ (ꝓbantes). i. diſcernē/
tes (qd ſit beneplacitū deo) ſerui enī fideles di
ligenter inquirūt ip̄lere beneplacitu₃ dñox (⁊
nolite cõmūicare ⁊c̄). i. peccare cū peccatorib⁹:
ſed magis eos arguere (que enī in occulto fiūt
ab eis turpe eſt etiā dicere) ꝑpter qd̄ p̄dicātes
cõtra vicia turpia nõ exprimūt ea directe: ſed
p circūlocutiõe₃. Quod aūt fideles qui ſūt lux
in dño: vt dc₃ ē: debeāt talia arguere oñdit. d.
(Omnia autē que arguūẗ) tanq̄₃ reproba (a lu
mine) vere doctrine (māifeſtanẗ) eſſe talia (oē
enī qd̄ manifeſtaẗ lumē eſt) pticipatiõe inq̄tū
poniẗ in luce. ⁊ ad hoc arguūtur vicia: vt pecca
tores eox turpitudinē cog̃ſcentes reſiliant ab
eis vt fiant lux in dño (ꝑpter qd̄ dicit). ſ. ſpūs
ſanctus per me (ſurge qui dormis) in peccatis
marceſcendo (⁊ exurge a mortuis) ab īfidelib⁹
te ſeparādo. qui dicunẗ mortui. Math. 7. Di/
mitte mortuos ſepelire mor. ſuos (⁊ illumiabit
te xp̄s) per fidē caritate ſ̄ormatā (Videte) Hic
ꝯſeqnter aplus inducit ephes. ad imitandū xp̄i
ſapiam qui eſt ſapiētia dei patris: vt dr̄ p̄ma
Cho. primo. d. (Videte itaq₃ frēs quomõ caute
āmbuletis) ſocietates prauox declinādo (nõ q̄ſi
inſipientes) qui talib⁹ ſe imiſcēt diſtiguēre ne/
ſciēteſ bonū a malo (ſed q̄ſi ſapiētes) q circa bo
na ⁊ mala optime iudicant: illa ꝓſequēdo iſta
fugiendo. In quacūq₃ enī arte diciẗ ſapiēs qui
bene iudicat in ꝓſeq̄ndis: ⁊ vitādis ſm artem
illam. Sicut ſapiēs miles in arte militari dici/
tur qui ſcit bene iudicare de expediēdis ad cõ
ſecutõe₃ victorie ⁊ oppoſitiſ vitandis ⁊c̄. Et eo
de₃ mõ eſt in moribus (redimentes temp⁹) bo
nis operib⁹ īſiſtēdo habita opportūitate t̄p̄is
(qm̄ dies mali ſunt). i. q₂ freq̄nter ex īprouiſo
īpedimēta ſupueniūt (ꝑpterea nolite fieri im
prudentes). i. de futuris nõ p̄uidentes (Diciẗ
. n. prudens) quaſi ꝑcul vidēs. i. a lõge ſibi pro
uidēs ante factū. ⁊ per oppoſitū imprudēſ. Ve
rū tamē quia hic accipitur prudētia in his q̄ p/
tinēt ad ſalutē. iõ ſubditur (ſed intelligentes q̄
ſit volūtas dei) a quo expectatis remunerari.
⁊ q₂ vitia carnis obumbrāt intelligentiam. Iõ
ſubditur (⁊ nolite inebriari vino) per viciū gu
le (in quo). i. per quod (ē luxuria) vnd dic̄ Hie
ronymus. Vēter mero eſtuās declinat cito ad
libidinem. venter. n. ⁊ genitalia ſūt mēbra p̄pi
qua ⁊ ex vicinitate mēbrox deſignatur ꝑping
ꝗas viciox (ſed impleamini ſpū ſcõ) qui datur
ſobrijs ⁊ caſtis (loquētes vobiſmetipſis). i. ad
īuicē ⁊ vnuſquiſq₃ ſibi ipſi (ī pſalmis ⁊ hymnis
⁊c̄) vñ dr̄ Ac. 2. ꝙ repleti ſpū ſcõ ceperūt loqui
varijs linguis magnalia dei (⁊ pſallētes ī cor/
dibus vr̄is dño). i. intētionē hui⁹ laudis ad do
minū dirigēdo (gr̄as agentes) quia gratitudo
beneficij accepti diſponit ad receptionē alteri⁹
(ſubiecti inicē ī timore xp̄i) q ē timor caſtus et
caritati annexus (Mulieres) Poſtq̄₃ apl̄s in/
ſtruxit de moribus ephes. generalr̄. hic ꝯſir idē
facit q̄₃tū ad diuerſos ſtatus ſpālr̄: quox ptes
patebūt ꝓſequēdo. p̄mo igr̄. iſtruxit pſõas iun
ctas mr̄imonio: ⁊ p̄ vxores. d. (Mulieres viri
ſuis ſubdite ſint) eis in licitis ⁊ honeſtis obedi
endo. Naturaliter. n. imperfectiora ſubdūtur
regimini pfectox. mulieres vero ſunt īpfectio
res viris quātum ad ſexum. quia femia ē mas
occaſionatus. ⁊ q̄₃tum ad intellectū deficiētes
a viris in diſcretiõe. iõ ſubditur (qm̄ vir eſt ca
put mulieris) a capite enī in quo vigent oēs ſē
ſus depēdet regimen toti⁹ corporis: ſicut xp̄us
caput ē ecclīe que ē ei⁹ corp⁹ myſticū (Viri dili
te) Hic ſecūdo iſtruit viroſ. d. (viri diligite vxo
res vr̄as) ꝑpter hoc. n. mlīer fcā ē de latere vi/
ri: q₂ d₃ eē ſibi ꝯiūcta p fidelē dilectõe₃ (ſicẗ et
xp̄s dilexit ecclīa₃) cui⁹ ē caput (⁊ ſeip̄₃ tradi/
dit ꝓ ea) ex caritate maxīa (vt illā ſcificaret) a
peccatis mūdādo ſāguīe ſuo (mūdās lauacro
aq̄) ī baptiſmo p quē cõmunicaẗ xp̄i paſſio q̄₃⁹
ad effectū: vt ſ̄ dictū ē (in v̄bo vite) nā accedē/
te v̄bo ad elemētū fit ſacramētū (vt exhiberet
ipſe ſibi glīoſā ecclīa₃) tanq̄₃ ſpõſā claritate fi/
dei ⁊ mox refulgētē. glīa. n. a claritate dr̄ qua/
ſi claria. c. mutata ī. g. (nõ habētē maculā neq₃
rugā). i. pccm̄ mortale patēs nec latēs. Vl̄ alr
(nõ habētē ⁊c̄). i. mūdā ⁊ ſimplicē ſine ruga du
plicitatis (ita ⁊ viri ⁊c̄) q₂ ſūt vna caro. iõ ſub/
diẗ (q ſuā vxorē diligit ſeip̄m diligit) q₂ ſic dici
tur Math. 19. Itaq₃ iā nõ ſūt duo: ſ₃ vna caro:
(nemo. n.) rõe vtēs (carnē ſuā vnq̄₃ odio hūit)
nam ⁊ ſanct⁹ macerās eā nõ facẗ ex ei⁹ odio: ſ₃

amoꝛe vt ſit ſubiecta ſpiritui ſicut dꝫ eē. ⁊ ſic re
ſurgat cū ſpū immoꝛtalis. Et ſimilr̄ vir dꝫ dili
gere vxoꝛē vnā carnē ſecū exiſtem (ſicͣ ⁊ xp̄s ec
cleſiā) ſup. diligit (qꝛ mēbꝛa ſumus coꝛpoꝛis ei⁹)
.ſ. myſtici nos oēs fideles (de carne ei⁹ ⁊ de oſſi
bus eius) nā aliq fideliū ſūt īfirmioꝛeſ. ⁊ iſti di
cūtur de carne ei⁹ q̄ ante reſurrectionē fuit paſ
ſibilis ⁊ infirma (⁊ de oſſibus ei⁹) q̄ſtū ad foꝛti
oꝛes qui xp̄o cōfoꝛmātur in tolleratia aduerſa
rioꝝ. per oſſa. n. ī q̄bus conſiſtit robur coꝛpoꝛis
virtutis foꝛtitudīs deſignaꝫ (⁊ ꝓpter hoc reli
quet homo p̄rem ⁊ m̄rem). ſ. q̄ſtū ad cohabita
tionē. iſtud fuit dictū Gen. z. de adam ⁊ eua. ꝯ
ſeq̄nter applicatur ad xp̄m ⁊ eccliaꝫ myſtice cū
dr̄ (ſacramētū). i. ſacrum ſignū (in xp̄o ⁊ ecclia)
licet. n. filius dei p̄rem nō reliquerit. qꝛ ſemꝑ ē
ī ſinu p̄ris: vt dicit Jo. i. tamē ſm̄ apparentiaꝫ
quādam dicit p̄rem reliq̄ſſe inquantum appa
ruit ī mūdo viſibilis ī foꝛma ſerui ad cōiungē
dum ſibi ecclīam ꝑ myſteriū īcarnatiōis et paſ
ſionis ſue: ſicut ſponſam. Et ex hoc reuertiꝫ ad
ꝓpoſitum. d. (Uerūtamen ⁊c̄) ⁊ patet (vxoꝛ āt
timeat viruꝫ timoꝛe caſto) C VI

FIlij obedite parentibus) Hic ꝯſr̄ docꝫ
parētes ⁊ filioſ qualr̄ ſe debeāt habere
ad inuicē. Et p̄mo īſtruit filios. d.) Fi
lij obedite parentibus v̄ris ī dn̄o). i. in licitis ⁊
honeſtis (hoc enī iuſtū ē) qꝛ filij habēt a parēti
bus eē incremētum ⁊ documētū. hoc ēt pꝛobat
ꝑ ſcripturā Exo. zo. (honoꝛa p̄rem tuum ⁊ ma
trem tuā) nō ſolū in reuerētia exhibenda: ſꝫ ēt
ī neceſſarijs miſtrandis tp̄e neceſſitatis (quod
ē mādatū p̄mū) nō ſimplr̄ quia mādata ad de
um oꝛdinātia ſunt p̄oꝛa: ſed ī illis nō addiꝫ ex
p̄mēdo ꝓmiſſionē remūeratōis: ſicut in iſto. iō
ſubdiꝫ (in ꝓmiſſione) q̄ ſequiꝫ (vt bene ſit tibi)
⁊c̄. Conſeq̄nter inſtruit p̄res. d. (Et vos patres
nolite ad iracūdiaꝫ ꝓuocare filios veſtroſ) eos
nimis aſpere caſtigando ne frāganꝫ deſperādo
ſicut bacculuſ toꝛtuoſus q̄ñ nimis īpetuoſe fle
ctitur ad erigendū (⁊ educate illos). i. nutrite (ī
diſciplina ⁊ coꝛrectione dn̄i). i. ī moꝛibuſ ⁊ tioꝛe
dei (Serui) hic ꝯſr̄ inſtruit ſeruos ⁊ dn̄os et p̄
ſuos. d. (Serui obedite dominis carnalibus)
quātū. n. ad aīam oēs hoīes ſunt liberi. ſꝫ q̄ſtū
ad coꝛpus aliqui ſūt liberi ⁊ aliqui ſeruilis con
ditionis (cū timoꝛe). i. reuerētia quod ēt ꝯpetit
filijſ (⁊ tremoꝛe) qð ē ꝓpꝛium ſeruoꝝ. qꝛ ſubſūt
flagellis dn̄oꝛuꝫ (in ſimplicitate coꝛdis v̄ri). i.
abſqꝫ fraude ⁊ dolo (ſicut xp̄o) ſeruitus. n. ītro
ducta ē per peccatū. ⁊ ſic ē pena peccati. De⁹. n.
actoꝛ ē mali pene. ⁊ pōt coꝛrigere peccata: ſicut
placet ſibi ꝑ penā ſeruitutis vel aliam. Aliquā
do ēt īmittit alicui malū pene nō ꝓpter expiati
onē culpe. ſꝫ ꝓpter augmentū meriti ꝑ exerciti
um hūilitatis ⁊ patiētie. Aliū ēt ex caritate ali
quis ſibi accepit ſeruitutē volūtarie. Sic pau
linus nolēſis epiſcopus in ſeruitutem ſe tradi
dit tp̄e vandaloꝝ ꝓ filio cuiuſdā vidue. Et oi
bus iſtis modis nō ſolum ſeruitur hoī: ſꝫ etiaꝫ
deo inq̄ſtum homo patienter ſuſtiet ſuitutē ſi
bi inflictā ex oꝛdinatione diuia vel aſſumptaꝫ
volūtarie ꝓpter deum (nō ad oculum ſeruien
tes). i. ī p̄ñtia dominoꝝ tm̄: ſed ēt ī abſentia (q̄
ſi hominibus placētes) ⁊ volētes tantum (ſed
vt ſerui xp̄i) volūtarie ſuſtinētes ī hoc oꝛdina
tionē dei. Et ſubditur rō cū dr̄ (ſciētes q̄ñ vn⁹
quiſqꝫ quodcūqꝫ fecerit bonum). ſ. meritoꝛium
(hoc recipiet) ī mercede (a domino) in cui⁹ ꝓtā
te ſunt domini ſicut ſerui. Jō ſubditur (ſiue ſer
uus ſiue liber) Nā cōditio ſeruitutis reſpectu
vite beate nullum affert impedimētum. Unō
.d. ambꝛo. Jn domino bona ſeruit⁹ ⁊ bōa liber
tas equa lance appenduntur. z⁹. inſtruit dn̄os
.d. (Et vos domini eadē facite illis) ſup. ſeruiſ
vtentes eoꝝ ſeruitute rōabiliter ⁊ modeſte. iō
ſubditur (remittētes minas). q. d. nō ſolum re
mittētes v̄bera quādo peccāt ex fragilitate vl
ignoꝛātia: ſꝫ ēt cōminationes ⁊ verba aſpera. ⁊
ſubditur rō (ſciētes q̄ñ ⁊ illoꝛum ⁊ veſter dn̄s
ē in celis) p̄ſidens equalr̄ dn̄is ⁊ ſeruis (⁊ ꝑſōa
rum acceptio nō ē apud deuꝫ) Jta. n. puniet do
minū ſicut ſeruū: ⁊ ēt grauius ceteris paribus
qꝛ quāto ſtatus altioꝛ tanto caſus grauioꝛ. ꝓꝑ
quod dr̄ Sap. 6. Potētes potēter toꝛmēta pa
tientur (De cetero) Poſtq̄ꝫ apoſtolus inſtruxit
Eph. in cōmuni. ⁊ poſtea perſonas diuerſoꝛum
ſtatuū ī ſpāli. hic reuertiꝫ ad inſtruēdū eos ī ge
nerali. ⁊ diuidiꝫ in duas: qꝛ p̄mo īducit eos ad
ſumēdum arma virtutum generalr̄. z⁹. dſcribit
hec arma ſpāliter ibi. State ḡ. Circa p̄mū dicit
(De cetero fratres confoꝛtamini in domio). q.
.d. Ex quo radicati eſtis in fide xp̄i debetis cō
fidere de ipſo. nam aſſiſtit fidelibus ſuis ī tēta
tionibus ⁊ pꝛeſſuris. verūtamen quia nō debꝫ
hō ſic confidere de aſſiſtentia dei. ꝙ omittat fa
cere quod poteſt: quia hoc eēt tentare deū. Jō
ſubditur (Jnduite vos armatura dei). i. virtu
tibus que ſunt arma militū xp̄i (vt poſſitis ſta
re) abſqꝫ caſu moꝛtalis peccati (aduerſus inſi
dias diaboli) quoniā ſicut dicit leo papa. diuꝫ
diſcutit conſuetudines: vētilat curas. ſcrutaꝫ
affectus: ⁊ ibi querit cāūs nocendi vbi quē vide
rit ſtudioſius occupari (qꝛ nō ē vobis colluctā
tio aduerſus carnem ⁊ ſanguinem). i. aduerſuſ
homines qui ſunt caro ⁊ ſanguis. ⁊ per conſe
quēs viſibiles (ſed aduerſus p̄ncipeſ ⁊ poteſta
tes). i. demones qui ſunt hoſtes inuiſibiles. et
dicit p̄ncipes ⁊ poteſtates: quia angeloꝝ oꝛdi
nes nō ſolum ſunt per grām ſed etiā per natu
ram: ⁊ ſic de ſingulis oꝛdinibus ceciderūt aliq
ī quib⁹ naturalia remāſerīt integra vt diꝫ Dio.
⁊ īferioꝛes obediūt ſupioꝛibus vt magis poſſit
nocere hominibus. ⁊ per pꝛincipes ⁊ poteſtates ī
telliguntur alij oꝛdines demonum (aduerſus
mūdi rectoꝛes) nomine mundi nō intelligitur
hic vniuerſitas creaturaꝝ q̄ nō regiꝫ a demōi
bus: ſꝫ a deo ⁊ angelꝭ ſcīs ſibi miſtrātibus. Sed

intelligiꝫ vniuerſitas boīuꝫ maloꝝ. ſicͣ dr̄ Jo. i.
Mūdus eū nō cognouit. g per demōeſ regi dicū
tur inq̄ſtū ꝑ eos ad peccata mouenꝫ: ꝓpter qð
ſubdiꝫ ad declaratōeꝫ hui⁹ intellect⁹ (tenebꝛaꝝ
heꝝ) Dicunꝫ. n. mali homies tenebꝛe. qꝛ ſūt in
uoluti tenebꝛis ignoꝛātie et culpe (ꝯtra ſpūalia
neq̄tie). i. ꝯtra ſpūs neqꝫ ſiue malignoſ. Hoc ēt
dr̄ ad oſtendēdū ꝙ ꝑ rectoꝛes mūdi hic dmōeſ
intelliguntur (in celeſtib⁹). i. ī hoc aere caligino
ſo. q frequēter in ſcriptura celū noīatur in quo
demōes habitabūt vſqꝫ ad iudiciuꝫ. ꝓpter qð
aues celi noīantur Mathei. iz. Ubi dr̄ ꝙ aues
celi comederūt ſemē quod cecidit ſecus viam.
(ꝓpterea accipite armaturā dei). ſ. virtutū: vt
p̄dictū ē (vt poſſitis reſiſtere) inſultibus demo
nū (in die mala). i. in p̄ñti vita vbi īminet tēta
tionū pugna (et in oībus). ſ. pꝛoſperis ⁊ aduer
ſis (ꝑfci ſtare) ita ꝙ nō frāgamini aduerſiſ nec
eleuemi ꝓſperis (State) Hic ꝯſr̄ apoſtolus de
ſcribit arma v̄tutū magis in ſpāli. d. (State er
go ſuccincti lūbos v̄ros). i. cingulo caſtitati. vñ
Greg. Omꝗ. zz. lūbos p̄cingimus cū carnis lu
xuriā per continētiam coartamus (in veritate
⁊ nō ſimulatoꝛie tm̄. ſicut faciūt hipocrite (⁊ ī
duti loꝛicam iuſtitie) ſicut. n. loꝛica ꝑgit coꝛpuſ
vndiqꝫ. ſic iuſtitia reddit ōbitū vnicuiqꝫ (⁊ cal
ciati pedes). i. affectiones (in p̄paratione euan
gelij pacis). i. vt ſitiſ p̄parati ad p̄dicandū euā
geliū xp̄i. quod annūciat pacē eternam. Ad ſi
gnificationē huius dicit Marc⁹. 6. ca. miſſos
ad p̄dicādum calciatos ſandalijs quib⁹ muni
untur pedes: ne īmediate tangāt terrā et nudi
remanēt in parte ſuperioꝛi: qꝛ affectiones p̄di
catoꝝ nō debēt ad terrena affici: ſꝫ ad celeſtia:
ſicut dr̄ in gloſa ſuper locū iſtū (in oībus tētati
onū inſultib⁹) ſumētes ſcutū fidei que eſt ſub
ſtātia ſperādaꝝ reꝝ (in quo poſſitiſ oīa tela ⁊c̄)
firma. n. fides de bonis celeſtib⁹ q̄ ſperātur re
pellit ict⁹ demonū quaſi ſcutū (⁊ galeā ſalutis
aſſumite). ſ. caritatē: qꝛ ſicͣ galea ſupꝛa ponitur
tanquā cōplemētum ⁊ perfectio alioꝝ armoꝝ
ſic caritas ē perfectio aliaꝝ v̄tutū (⁊ gladium
ſpūs). i. datū a ſpū ſcō (quod ē v̄bum dei) Ma
thei. io. Nō. n. vos eſtis q loq̄mi ſꝫ ſpūs patris
v̄ri q loquiꝫ in vobis. Diciꝫ āt verbū dei gladi
us. qꝛ ꝑcuſſus cū eo diuidiꝫ a mūdo. ⁊ q̄ñ h̄ ar
matura dependet ex dei grā. iō ſubdiꝫ (ꝑ oēm
oꝛonem) que ē ſimplex petitio a deo (⁊ obſecra
tione) q̄ ē cū expꝛſſione rei ſacre per quā petitio
fit exaudibilis: vt cū dr̄. ꝑ paſſionē tuaꝫ libera
nos domie ⁊ huiuſmōi (oꝛātes) oī tp̄e ad hoc oꝛ
dinato (in ſpū). i. mēte et nō tm̄ voce (⁊ ī ipo vi
gilātes). i. feruēter oꝛādo ⁊ nō remiſſe (cū oī in
ſtantia). i. perſeuerāter (ꝓ omnibuſ ſcīs) vt ha
beāt arma p̄dcā generalr̄ (⁊ pꝛo me) ſpālr̄ (vt d̄
tur mihi ſermo in apertōe oꝛis mei). i. cōſtātia
p̄dicandi euāgeliū xp̄i (pꝛo quo legatiōe ſungoꝛ
ī cathena) nūc detentus rome (ita vt in ipo au
deam ⁊c̄). i. vt tribulatōes quas ſuſtineo ī nul
lo me terreant a p̄dicatione retrahēdo (Ut āt)
Hec ē vltima pars hui⁹ epiſtole. ⁊ ē cōfirmatio
p̄cedentiū ꝑ hoc ꝙ apl's eā miſit per dilectū di
ſcipulū vt pleni⁹ poſſet ſignificare ſtatū apoſto
li ephesijs ⁊ eos in deū cōſolari. Et hoc ē ꝙ diꝫ
apl's (vt āt) Et pꝫ lr̄a vſqꝫ ibi (Et fidelis mini
ſter ī dn̄o). i. in his q̄ ſunt ad dīm (⁊ conſoletur
coꝛda veſtra) voſ ī bono ꝯfirmādo ad ſacra hō
tamēta (pax fribus). i. in xp̄m credētibus ſup.
ſit (⁊ caritas cū fide) Alr̄ fides eēt infoꝛmis (a
deo p̄re n̄ro) qui ē datoꝛ iſtoꝝ bonoꝝ (⁊ dn̄o ie
ſu xp̄o) per quē ad nos ꝑueniunt dei dona (gra
tia cū oībus) generalr̄ credentibus (in īcoꝛrup
tione Amen). i. ſic maneant ī grā ꝙ nō recedāt
ab ea ſed ꝑueniāt ad gl'iaꝫ q̄ ē grā ꝯſūata Amē.

¶ Explicit poſtilla fratris Nicolai de lira ſu
per epiſtolam ad epheſios.

¶ Jncipit poſtilla eiuſdē ſuꝑ ep̄lam ad philip.

PAulus ⁊ Thi.) Hic īcipit epiſtola ad
philippenſ. q̄ diuidiꝫ in. 3. p̄tes. ſ. p̄ſa
tionē ⁊ ꝓſecutionē ibi. Gratiaſ. ⁊ con
ſumationē pꝛope finē ibi. Salutate.
Circa p̄mū p̄io ponunꝫ perſone ſalutātes cuꝫ
dr̄ (paulus ⁊ thimo.) hunc adiungit ſecū in ſa
lutatione. qꝛ miſſurus erat ad eos per ipm: vt
habeꝫ. c. ſequēti: vt cū veniret ad eos reueren
tius ac magis caritatiue reciperetur. z⁹. ponūꝫ
ꝑſone ſalutate cū dr̄ (oībus ſcīs). i. ꝑ baptiſmū
ſcīficatis (in xp̄o ieſu) Jn p̄mitia. n. ecclia vt no
mē xp̄i redderetur magis autenticū amabile ⁊
reuerēdum apoſtoli baptizabāt in noīe xp̄i ī q̄
tū intelligitur tota trinitas: qꝛ xp̄s grece vnct⁹
latine dr̄. ⁊ ſic intelligiꝫ filius vnct⁹. p̄r vngēs
⁊ ſpūs ſanctus vnctio (qui ſunt philippis) no
mē ē ciuitatis ī macedonia quā edificauit phi
lippus rex p̄r alexādri magni. ⁊ a noīe ſuo eā d̄
nomiauit (cū epiſcopis ⁊ diaconib⁹) per ep̄os ī
plurali ītelligūtur ſacerdoteſ: vt diꝫ hic gloſa.
qꝛ plures epiſcopi nō p̄ſunt vni ciuitati. Pōt
ēt dici ꝙ ꝑ ep̄os ītelliguꝫ ſacerdotes cū pōti
fice ciuitatis. epiſcop⁹. n. dr̄ ab epi qð ē ſupꝛa ⁊
ſcopos ītētio q̄ſi ſuꝑ ītēdēs. ſ. ꝑplo cui preeſt. H
āt cōpetit tā ep̄is q̄ꝫ p̄ſbyteris curatis. Jſti aūt
ꝓꝑ ſpālem eminētiā ſuꝑ pplm erāt ſpālr̄ expꝛi
mēdi ī ſalutatiōe apoſtoli. Jō expꝛſſit illos ſpā
liter p⁹ ſalutatōeꝫ oiuꝫ gn̄alr̄. 3⁹. ponūtur opta
ta bōa cū dr̄ (grā vobis) ī p̄ñti (⁊ pax) ī gl'ia ce
leſti q̄ q̄etat totalr̄ hoīs appetitū (a deo p̄re no
ſtro) q ē datoꝛ oiuꝫ bonoꝝ (⁊ dn̄o ieſu xp̄o) per
quē tāquā ꝑ mediatoꝛē n̄rꝫ nobis ꝑueniūt dcā
bōa (Gras) Pꝛemiſſa ſalutatōe. h ꝯſr̄ pōiꝫ ꝓ
ſecutio ep̄le ī q̄ philippenſ. p̄ reddūtur beniuo
li. z⁹. dociles. c. z. 3⁹. attēti. c. 3. Pꝛimū āt faꝫ apo
ſtolus duplr̄. p̄ ꝑ bōis eoꝝ grās agēdo. z⁹. tāqꝫ
amicis ſpālib⁹ ſuū aiuꝫ apiēdo ibi. Scire āt vo
lo. Circa p̄mū diꝫ (Gras ago deo meo) quem de
uote colo (in omi memoꝛia veſtri ſemper) ideſt
q̄tiēſcūqꝫ occurrit mihi mēoꝛia d̄ vobiſ (cū gau
dio). i. gaudēs d̄ bono v̄ro (ōpcatōeꝫ faciēſ ſuꝑ

cõmunicatione veſtra ꝛc̃).i.de eo ꝙ mihi cõi/
caſtis fide ꝛ ope(i euãgelio xp̃i)credẽtes ꝛ opã
tes ſicut ꝛ ego(a prima die)conuerſiõis veſtre
(vſqꝫ nũc)in bono ꝑſeuerãtes.nã in fide ꝑſtite
rant nec falſos apoſtolos receperãt: vt dic̃ Hie
ronym⁹ i ꝓlogo. ꝓpter quod apl's de bona cõſu
matione confidebat. Jõ dicit(cõfidens h̃ ipm
qꝛ qui cepit i vobis op⁹ bonũ ꝑficiet)qꝛ ſicͣ icbo
atio operis meritoꝝ ẽ a deo.ita continuatio et
ↄſumatio(vſqꝫ in diem xp̃i ieſu)in q̃ veniet ad
iudicium vr̃a remuneratur⁹ bõa(ſicut ẽ mihi
iuſtum hoc ſentire)de tã.n.bono p̃ncipio iuſtũ
ẽ ſentire finẽ bonum.ꝛ maxie circa dilectos.qꝛ
dilectio fac̃ opinari bonum de dilecto. Jõ ſub/
ditur(eo ꝙ habeam vos in corde ꝛ in vinculis
meis).ſ.caritatis(ꝛ in defenſione ꝛ cõfirmatio
ne euãgelij)Philippenſ.n.iã conſtãter certaue
rant ꝓ v̾itate euangelij: vt habec̃ in fine huius
capituli(ſocios gaudij mei).q.d.ex hoc iuſtũ ẽ
mihi ſentire ꝙ eritis ſocij cõſolationis mee in
p̃ria ſicut eſtis ſocij tribulatõis in pugna(Te/
ſtis.n.mihi ẽ deus ꝛc̃)Confirmatio ẽ ſue dilec/
tionis erga eos. Jõ ſubdit(ꝛ hoc oro vt caritas
veſtra magis ac magis abundet)qꝛ caritas ſẽ/
per poteſt creſcere in via(in oĩ ſciã) nã creſcẽte
caritate creſcit noticia que expedit ad ſalutem
(vt ꝓbetis potiora)ideſt approbetis ea ſequẽ/
do(vt ſitis ſinceres).i.puri ꝛ mundi in vobis
(ꝛ ſine offenſa)ꝓximi(in diẽ xp̃i repleti ꝛc̃).i.
vt in die iudicij appareatis pleni bonis opib⁹
a deo remunerãdis(in laudem ꝛ gloriam dei)
qꝛ i remuneratiõe celeſti ẽ laus iugis Pſal.83.
Beati q̃ hitant in domo ꝛc̃(Scire ãt) Hic ↄñr
apoſtolus reddit philippenſ.beniuolos amica
biliter eis ſignificãs ſtatũ ſuũ. Et diuiditur in
duaſ.ſ.p̃ncipalẽ ꝛ incidentalẽ ibi.quidã quidẽ
Circa p̃mũ dicit(Scire ãt volo vos fratres)tã
q̃ꝫ amicos meos ſp̃ãles(quia que circa me ſũt)
.ſ.tribulatiões ꝛ vincula q̃ rome ſuſtineo(ma/
gis venerũt ad ꝓfectum euangelij) naꝫ ex hoc
magis publicatum fuit ↄ intẽtionem me perſe
quẽtium:qui ꝑ incarcerationẽ meã credebant
extinguere euãgelium.nã in carcere p̃dicabat:
ꝛ miracula faciebat.ex quibus plures de icar/
ceratis ꝛ cuſtodibus cõuertebanc̃.ꝛ hec oĩa ad
diuerſas partes orbis deferebanc̃.eo ꝙ romãi
toti mũdo dñabãtur.ꝛ ſic de oĩbus partib⁹ ve
niebãt aliqui ꝛ reuertebãtur.iõ ſubdic̃(ita vt
vincula mea mãifeſta fierent in xp̃o)ideſt mãi
feſtum fieret ꝙ vincula cõſtanter ſuſtinebam
ꝓpter xp̃m(in oĩ p̃torio)Alij.n.in p̃torio erant
iudices miores ꝛ aliq̃ maiores.ꝛ aliq̃ cũ eis
p̃ſidebat imperator.ꝛ in oĩbus iſtis differenti/
is fuit apoſtolus i p̃torio adductus.ꝛ ita con/
ſtanter ſe habuit ꝙ plures xp̃i diſcipulos ala/
cit ad p̃dicandũ publice xp̃m q̃ prius hoc face
re nõ audebãt. Jõ ſubdic̃(vt plures ex fr̃ibus
ꝛc̃.Quidã) Hec ẽ pars incidentalis.qꝛ predixe
rat immediate aliquos audaciam p̃dicãdi aſſũ/

p̃ſiſſe ex vinculis ſuis. Jõ incidentaliť ponit di
ſtinctionẽ p̃dicãtiũ.nã aliqui faciebãt hoc itẽ
tione bõa.Alij v̾o mala.Et diuidic̃ in.2.nã pri/
mo ponit hãc diuerſitatẽ.2°.circa hoc ſuã cari/
tatẽ ibi.Quod.n.Circa p̃mũ dic̃(q̃dã q̃dẽ ꝛ ꝓp
inuidiã ꝛ contẽtionẽ).i.inuidia ꝛ cõtẽtione mo
ti ↄ me.eo ꝙ p̃dicatio mea de p̃terito apparuit
magis virtuoſa.ꝛ ex hoc fcã ẽ magis famoſa q̃
ipoꝝ. ꝓpter quod me incarcerato forti⁹ p̃dicãt
vt ſapiẽtiores ꝛ famoſiores appareãt(quidam
ãt ꝓpter bonã volũtatẽ xp̃m p̃dicãt)nõ intẽdẽ
tes ex ſua p̃dicatione cõſeq̃ ꝓpriam gl̃iam:ſed
honorẽ dei ꝛ ſalutẽ ꝓximi(q̃dã ex caritate)nõ
ſolum ad ꝓximũ gñalr:ſꝫ ẽt ad me ſp̃ãliter(ſci
ẽtes q̃ñ in defenſiõe euãgelij).i.ꝓ defenſione
euãgelij(poſitus ſũ).ſ.in carcere: ꝛ iõ p̃dicãdo
ſupplẽt vicẽ meã:qui nõ poſſuꝫ ad hoc facien
dum diſcurrere.ꝛ releuant famã meã quã aliq̃
nituntur deprimere,ut dictũ ẽ(quidã autẽ ex
contẽtiõe ꝛc̃) Jſte modus male ãnunciãdi xp̃ꝫ
differt a p̃mo.nã illi querebant deprimere fa/
mã pauli ꝛ ſuam eleuare. Jſti vero querebant
penã ſui carceris aggrauare. Jõ ſubditur(exi/
ſtimãtes p̃ſſuram ſe ſuſcitare vinculis meis)
Dicẽtes ſe eſſe diſcipulos pauli.falſe tamẽ vt
per hoc apoſtoli pena aggrauarẽtur.Sicut tõ
quatus dicebat ſe eẽ diſcipulum ſci tiburtij vt
a iudice grauius puniret̃. ꝓpter quod iſti non
videntur fuiſſe xp̃iani niſi ſimulatorie.ꝛ huic ↄ
ſõat qd̃ dic̃(xp̃m ãnunciant)nõ ſincere ſꝫ ſimu
latorie.ꝛ ſic pꝫ ꝙ apoſtolus põit.4.modos an/
nunciantiũ xp̃m:quoꝝ p̃mus ꝛ quartus ſunt
mali quãtum ẽ ex intentione denũciantiũ. nõ
tamen ex re denũciata.tertius ꝛ ſecũdus boni
ſunt vtroqꝫ modo(Quid.n.) Hic ↄñr apoſtol⁹
declarat ſuam caritatẽ.ꝛ p̃mo quãtum ad dic/
tas p̃dicationes.2°.quãtũ ad phi.ibi.Coartor.
Circa p̃mum apparet caritaſ apoſtoli eo ꝙ oẽꝫ
modũ denunciandi xp̃m ipſe acceptat.quãuis
aliqui ſũt ad grauamen ſuum quod contẽnit.
ꝓpter honorẽ diuinũ.ꝛ hoc eſt quod dic̃(Quid
.n.dum omnino ꝛc̃).q.d.de diminutione famę
mee ꝛ aggrauatione corporalis pene non curo
dũ tñ nomẽ xp̃i p̃dicetur.imo de iſtis(gaudeo)
i p̃ñti ꝛ magis(gaudebo)in futuro, Et ſubdit
cãm.d.(ſcio.n.quia hoc ꝓueniet ad ſalutẽ).i.
ad augmẽtum meriti(per veſtrã orõnem ꝛ ſub
miſſ rationẽ ſpũs ieſu xp̃i).i.qꝛ ipſe xp̃s dabit
mihi vires ꝛ cõſtãtiam ſuſtinẽdi per orationes
vr̃as ad deũ per me fuſas ꝛ fundendas(ſecun
dum expectationẽ ꝛ ſpem meam)beatitudinis
obtinẽde:cui⁹ ſignũ ſubdit.d.(qꝛ in nullo con/
fũdar)ex ꝑſecutiõe aduerſantiũ(ſed i oĩ fidu/
tia).i.firma cõſtantia(ſicut ſemꝑ)ſup. fui õ p̃/
terito a tp̃e cõuerſionis mee(ꝛ nũc).ſ.de p̃ñti
ꝛ futuro(magnificabic̃ xp̃s).i.honorabitur(in
corpore meo ꝛc̃)qꝛ ſi viuã p̃dicabo nomẽ eius
magnifice ſi moriar hoc erit ꝓ ei⁹ fide.ꝛ ſic mo/
riar i eius glorioſa confeſſione(mihi enĩ viue

re xp̃s ẽ)me viuificãs per ſuam gr̃am(ꝛ mori)
pro eo(lucrum).ſ.vt ſim ei perfecte cõiunct⁹ ꝑ
gl̃iam.Et qꝛ vtrunqꝫ bonũ ẽ.nã ſi q̃ viuere ẽ au
gmentare meritũ. Jõ dicit(ꝙ ſi viuere in car/
ne).ſ.mortali ꝛ paſſibili(Hic mihi fruct⁹ opis)
.i.augmẽtatio meriti.ꝛ ſup.ſtatim mori ẽ abſqꝫ
dilatione p̃mium conſequi. Jõ ſubdit(Et quid
eligã ignoro.Coartor) Hic ↄñr oñdit caritatem
ſuam ad philippenſ.Et p̃ hoc oſtendit.2°.eoſ ad
martyrij tollerãtiam inducit ibi.Tantũ digne
p̃rimũ ãt oñdit per hoc ꝙ preelegit bonũ phi/
lippẽſiũ accelerationi ſue gl̃ie.d.(Coartor eniꝫ
e duobus).i.moueor ad petẽdum duo que non
poſſũt ſimul haberi(deſiderium habẽs diſſol/
ui)ꝑ mortẽ corporalẽ(ꝛ eſſe cũ xp̃o)in gl̃ia(mľ
to magis.n.melius) videtur ꝓ me(permanere
ãt i carne)idẽ diutius viuere(neceſſarium eſt
ꝓpter vos)ad vr̃am confirmationeꝫ in fide et
moribus per doctrinã meã.Et eligens hãc par
tem ſubdit(Et hoc cõfidẽs).ſ.bonũ veſtrum ꝑ
me p̃mouendum(ſcio qꝛ manebo)in vita preſẽ
ti ad vtilitatẽ vr̃aꝫ. Jõ ſubditur(Et ꝑmanebo
oĩbus vobis ad ꝓfectum veſtrũ).ſ.i fide ꝛ mo/
ribus(ꝛ gaudium fidei).i. fidelium(vt gratu/
latio vr̃a abundet in xp̃o ieſu)que ẽ gratulatõ
ſcã(in me per meũ aduentũ iterum ad vos)qd̃
philippenſ.ſumme deſiderabãt.ꝛ apoſtolus h̃
itendebat facere habita opportũitate ex diuĩa
ordinatõe.Alr̃.n.nõ aſſerit ſe venturũ:vt pat
irpte ſequẽti(Tãtum digne) Hic ↄñr põitur
monitio de tollerantia martyrij ad quã tamen
p̃exigitur conuerſatio ſcã. Jõ dicit(Tantuꝫ di
gne euãgelio xp̃i conuerſamini).i.intãtum cõ/
uerſamini digne ſm̃ euãgelij doctrinam(vt ſi/
ue cũ venero)ad vos ſi deus voluerit(ſiue ab/
ſens)ſi aliud de me ordinauerit audiã abſens:
vel videã preſens(qꝛ ſtatis) firmiter(in vno
ſpũ).i.in ſpiritu ſcõ q̃ eſt vnus(vnanimes)in
corde(collaborantes)in ope(fidei euãgelij).i.
i his que pertinẽt ad fidẽ euangelicam(ꝛ i nul
lo terreamini)ab aduerſarijs vos perſequẽtib⁹
(q̃).ſ.perſecutio(ẽ illis cã ꝑditiõis)gehẽne(vo
bis ãt ſalutis eterne ꝛ hoc a deo)qui dat gr̃am
ꝛ gl̃iam(Quia vobis donatum ẽ pro xp̃o)ideſt
ꝓ honore xp̃i(nõ ſolum vt in eũ credatis) vt ĩ/
firmi fideles(ſed ẽt vt ꝓ illo patiamini) cõſtã
ter ſicut fortes qd̃ prouẽit ex ſp̃ãli dono dei(idẽ
certamẽ habẽtes)ↄ aduerſarios fidei(quale ꝛ
vidiſtis i me)q̃ñ fui apud vos flagellatus ꝓ p̃
curatione puelle phitoniſſe:vt habetur Ac.16.
(ꝛ nũc audiſtis õ me)qd̃ ſũ icarcerat⁹ rome.II.

Si qua ẽ conſolatio) Poſtq̃ꝫ apl's reddi/
dit beniuoles philippenſ. Hic ↄñr red/
dit eos dociles iformãdo eos caritatie
ꝛ plene de moribus ꝛ fide.Et p̃ p̃mittit quãdã
p̃fationẽ.2°.ſubdit ſuam informationẽ ibi: Ut
idem.Circa p̃mũ ſciendũ ꝙ cõſolatio ꝓp̃e vid̃
tur eẽ anxietatis terminatio.Solatium v̾o con
ſolatiõis diffuſio.Societas ãt ſolatij cõlcatio.

Miſeratio vero anxietatis ſupportatio:qꝛ ſicͣ
i corporalibus duo ſimul iuncti leui⁹ portant
on⁹ q̃ꝫ vnus ſolus.ſic ſuo modo cõpatiens alte
ri ſupponit ſe cũ eo ſuo oneri. vt dicitur ſecũdo
rethorice.ꝛ hoc quartũ p̃cedit alia tria: vt pꝫ õ
ſe.Apoſtolus ãt erat in carcere. ꝓpter quod iſti
.4.indigebat ꝛ iſta.4.dicit ſe conſequi ſi vera/
citer obtẽperent ſue monitiõi.ꝛ ex hoc dẽbẽt ad
hoc moueri.d.igitur(Si qua ergo conſolatio i
xp̃o).i.ordiata ad xp̃m.q.d.ſi me vultis conſo
lari in anxietatibus(ꝛ ſolatiuꝫ p̃bere ꝛ ſocieta
tem ſpũs)qꝛ ſocietatẽ corporalẽ exhibere ñ po/
terãt(ꝛ per viſcera miſericordie)compati labo
ribus meis(implete gaudium meũ)per ipletio
nem mee monitõis vt patet ex ſequẽtib⁹(Ut
idem) Hic ↄñr ponitur iformatio apoſtoli: ꝛ p̃
per ſeipſum.2°.ꝑ ſuum diſcipulũ ibi.Spero ãt.
p̃ma in.3.qꝛ p̃mo monet eoſ de fidei vnitate.2°.
de vera humilitate ibi. Nihil ꝑ contentionem
3°.de omimoda ſanctitate ibi. Jtaqꝫ cariſſimi.
Circa p̃mum dicit(vt idem ſapiatis).i. ipletio
gaudij mei ẽ: vt idem ſapiatis de fide.ſapiẽtia
.n.ꝓprie cognitio ẽ de diuiſ.fides autem habꝫ
deũ ꝓ obiecto ſub rõne ſummi veri ꝛ boni: ſed
qꝛ fides ſine caritate ẽ informis.ideo ſubditur
eandẽ caritatem habẽtes)caritas ãt facit ho/
mines vnius volũtatis.ideo ſubditur(vnani
mes)ꝛ per cõſeq̃ns ad inuicẽ compati ꝛ cõgau
dere.iõ ſubditur(idipſũ ſentienteſ. Nihil) Hic
conſeq̃nter mõet philippenſ.de vera hũilitate
Et p̃ facit ꝓpoſitum.2°.ad hoc inducit exẽpluꝫ
ibi. Hoc eni ſentite.Circa p̃mũ dic̃(Nihil)ſup.
faciatis(ꝑ contentionem)ſicut faciunt ſuper/
bi Prouer.13. Jnter ſuperboſ ſemper iurgia ſũt
(neqꝫ ꝑ inanẽ gl̃iaꝫ)que meritũ aufert Math.
.5. Receperunt.n.mercedẽ ſuã(ſed in hũilita/
te vera ſuperiores ſibi inuicẽ arbitrãtes) vere
.n.humiles ſemetipſos iudicant alijs iferioreſ
ꝛ ſubditur cauſa(nõ que ſua ſũt ſinguli conſide/
rantes ꝛc̃)qꝛ vere hũiles nõ conſiderãt ꝓpriaſ
excellẽtias q̃ poſſunt eẽ occaſio ꝓprie eleuatio
nis:ſed excellẽtias alioꝝ que ſunt occaſio hu/
miliatiõis ꝓprie ꝛ honoratõis aliene(hoc.n.)
Hic ↄñr inducit ad hoc exẽplum de humilita/
te xp̃i qd̃ ẽ efficaciſſimũ.ꝛ p̃ põit ei⁹ hũiliatõeꝫ
2°.oñdit ei⁹ exaltatõeꝫ ibi ꝓp.qd̃. Circa p̃⁹ dic̃
(Hoc eni ſentite in vobiſ ꝛc̃).i. humilitatẽ xp̃i
hẽte interi⁹ in corde ꝛ nõ ſolum exterius ſicut
hipocrite(q̃ cũ i forma dei eẽt).i.vn⁹ in eẽntia
cũ deo patre ab eterno:qꝛ forma deitatis nul/
lo modo ẽ multiplicabilis(nõ rapinã arbitra/
tus ẽ eſſe ſe equalẽ deo).ſ.in poteſtate. nã i do
nõ ẽ q̃ꝫtitas molꝭ ſꝫ v̾tutis.dixit.n. Jo.5.c. que/
cunqꝫ pater facit hec ſimilr̃ ꝛ filius facit.ꝛ hoc
dicendo nõ fuit rapia. quia non vſurpauit ſi/
bi honorẽ alienũ:ſꝫ ꝓpriũ ꝛ per hoc excluditur
error arrij dicentis xp̃m eſſe creaturam(ſed ſe/
metipſum exinaniuit).i.maxie humiliauit cũ
eẽt tãtus ꝛ talis. Uerũtamen quia deitas ide

nō fuit paſſa aliqđ detrimentū.iđ ſubdit (for/
mā ſerui accipiēs).i.humanā naturā ī vnitate
ſuppoſiti ī qua apparuit humil'(ī ſimilitudinē
hominū fcūs)q̄tū ad naturā paſſibilē non tñ
q̄tū ad culpā (⁊ habitu inuētus vt hō) qꝛ inter
hoīes duxit vitā cōem Luc.7.venit fili⁹ hoīs
mādncās ⁊ bibēs ⁊c̄ (humiliauit ſemetipſū) ad
dandū nobis exēplū Jo.13.Exēplum dedi vo/
bis ⁊c̄ (factus obediēs) deo prī nō ſolum vſq̄
ad cōuicia ⁊ verbera:ſ3 ēt (vſq̄ ad mortē) ⁊ nō
quācūq̄ ſ3 vſq̄ (ad mortē crucis) contemptibi
liſſimā ⁊ acerbiſſimā (Propter qđ) Hic ɔñr oñ
dit exaltationē xp̄i quā meruit p dcām humili
ationē.d.(Propter qđ ⁊ deus exaltauit illum)
ī ſua reſurrectiōe ⁊ aſcēſione.gl'iā3.n.ſui corpo/
ris ⁊ exaltationē eius ad celos meruit p ſuam
paſſionē:nō āt gl'iam aīe quā habuit ab īſtanti
cōceptionis ſue (⁊ donauit illi nomen quod eſt
ſuper oē nomen).ſ.ꝙ xp̄s homo noīetur deus
licet.n.hoc ſibi datū fuerit ab inſtāti ſue incar
natiōis ſecūdū rē:qꝛ incarnatio fcā fuit ī ſup/
poſito diuino.nō tñ ſm mãifeſtationē:ſ3 p⁹ re/
ſurrectionē eius ⁊ aſcēſionē p miſſionē ſpirit⁹
ſcī:⁊ alia diuīe virtutis opa declarata fuit ei⁹
diuitas:⁊ tunc dr̄ nomē deitatis ſibi datu3.eo
modo loquēdi quo res fieri dr̄ qñ īnoteſcit (vt
ī noīe ieſu oē genu flectat̄ ⁊c̄).i.ut oēs exhibeāt
ei reuerētiam angeli.hoīes et demones (⁊ oīs
lingua) corporalis ⁊ ſpūalis (cōfiteatur qꝛ dñſ
ieſus xp̄s ē in gloria dei prīs) qꝛ ſm deitatē eſt
vna gloria dei patris ⁊ filij (Jtaq̄) hic ɔñr apo
ſtolus īſtruit philippenſ. de oīmoda ſcitate.d.
(Jtaq̄ cariſſimi mei) licet enī paulus diligeret
oēs fideles.tñ iſtos diligebat dilectōe ſpāli (ſi
cut ſemp obediſtis) mādatis ⁊ conſilijs euāge/
licis a tpe vr̄e conuerſionis (nō ī pñtia mea tā/
tū ⁊c̄).i.melius operami in abſentia mea q̄3 fe/
ciſtis in pñtia.attēdentes ꝙ ſemp habetis deū
pñtem qui ſumme timēdus ⁊ reuerēdus ē.iđo
ſubditur (cū metu) cordis (⁊ tremore) corporis
timor.n.in corde facit tremorē in corpore (vr̄a3
ſalutem operamini) per opera ſcē vite.⁊ qꝛ op⁹
meritoriū dependet a deo:iđ ſubdit (deus ē.n.
qui operatur ī vobis ⁊ velle).ſ. opus meritori
um (⁊ perficere) ī opere (p bona voluntate).ſ.
ſua nō pro nr̄a niſi ex conſequēti:inquātum ſe
quimur inſtinctū volūtatis diuīe. cōſeqūēter
oñdit modū faciendi bonū.d.(Oīa āt facite ſi
ne murmuratōibus) ɔ̄ deum ⁊ hoīes ſed magi
dulciter ⁊ deuote (⁊ heſitationibus) nullo mō
dubitātes de diuino ſubſidio vobis aſſiſtente:
(vt ſitis ſine querela) actiue et paſſiue ita pati
enter viuēdo ꝙ nō moueatis querelā de alijs
⁊ ſic inocenter vt alij nō cōquerātur de vobis
iđ ſubditur (⁊ ſimplices).i.ſine plica doloſita/
is (filij dei) per adoptionē ⁊ imitationē (⁊ ſine
rephēſiōe).i.ſic ꝙ in vobis appareat aliqđ re/
henſibile.⁊ ſubditur vna cā cū dicitur (in me/
io nationis praue ⁊ peruerſe).i.infideliū quo

rum plures conuertebātur ad fidē xp̄i ī pmiti
ua eccl'ia ex bona ɔuerſatione fideliū inter eos
exñtium.iđ ſubditur (inter quos lucetis ſic lu/
minaria in mundo) vnde Gen.15.per ſtellas celi
itelligūt̄ boni.⁊ p puluerē terre mali.ſic ibide3
pleni⁹ fuit dc̄3 (vbū vite ɔtinētes) ideſt doctri
nam euangelicā hñtes in corde credēdo.⁊ in
ore docēdo.⁊ in ope adīplendo (ad gl'iam meā
ī die xp̄i).i.ī die iudicij quo xp̄s vēiet ad iudi/
cādū. Na3 merita diſciploꝝ cedūt ad augmē/
tum gl'ie doctoꝝ: ppter qđ doctorib⁹ debet̄ au/
reola (qꝛ nō inacuū cucurri) ad terrā vr̄am p
pdicatōe fidei (nec ī vanū laboraui) qꝛ ſecut⁹ ē
ī vobis bon⁹ fruct⁹ (Sꝫ ⁊ ſi imolor) hō p marty
riū (ſup ſacrificiū et obſeqū fidei vr̄e) qꝛ ſibi.i.
xp̄o ante obtuli vos ɔuertēdo (gaudeo ⁊ ɔgra/
tulor oībus vbis) quia non ſolū erit ad gl'iam
meā:ſ3 etiā redūdabit ī vobis (Jdipm).i.ſi tri
bulatōes patiami ⁊ martyriū (ɔgaudete mihi)
qꝛ nō ſolū hoc erit ad gl'iam vr̄a3:ſed ēt ad aug
mentū gl'ie mee (Spero aūt) Poſtq̄3 apl's iſtru
xit philippenſ.p ſe ipſ3 tñ ſcripto h̄ ɔñr pmittit
eiſ nunciū mittere:q doceat eos vbo.⁊ diuidr̄ ī
.z.ptes.ſm duplicē nunciū.ſa ibi.Neceſſariū
aūt. Primus aūt nūcius q exprimitur hic fuit
thimothe⁹.qꝛ fuit apoſtolo valde amicabil.et
ad docendū idone⁹.de quo dicit (Speroaūt) ⁊
patet (vt ego bono aīo ſim).i.in dño ɔſolatuſ
(cognit') que circa vos ſūt).ſ.bono ſtatu veſtro
p eius relatōe3 mihi cognito (Neminē.n.hēo
tam vnanimē).i.vni⁹mētis mecum (qui ſince
ra affectōe p vobiſ ſollicit⁹ ſit) vt in bono ɔfir
memini ⁊ creſcatis (Oēs.n.q̄runt que ſua ſūt)
ideſt mlti pdicādo q̄rūt tp̄ale lucꝝ.et eſt hiper
bole.ſicut cū dicit̄.Omneſ de ciuitate vadunt
ad tale feſtū.cū tñ plures freqn̄ter remaneant
(nō que ieſu xp̄i).i.honorē diuinū ⁊ ſalutē aīa
rum.vt dc̄3 eſt ca.pcedenti.nō ſic aūt timothe
us (Experimentū aūt ei⁹ cogſcite) ideſt per expi
entiā ſci poteritis videre ꝙ ita ſit (qm̄ ſicut prī
fili⁹ mecū ſuiuit in euāgelio).i.euāgeliū pdica
uit ſe mihi ɔformādo:q nō q̄ſiui vr̄a:ſed vos
(Hunc ḡ ſpero mittere ad vos tanq̄3 idoneum
(mox vt videro que circa me ſunt).i.cum vide
ro opportūitatē mittēdi (Cōfido autē3 in dño
⁊c̄) patet ex h̄ ꝙ nō aſſeruit ſ.i.c.itez ſe vētux
ad eos:ſ3 ꝙ h̄ itendebat ſuppoſita dei volūta/
te (Neceſſariū) hic exp̄mit z⁹nūcius cū dicit̄
(Neceſſariū aūt exiſtimaui) p vr̄a ſalute (epa
froditū frēm) religiōe xp̄iāitatiſ (⁊ coopatorē)
ī pdicatōe euāgelice vitati (⁊ ɔmilitonē meū)
tempore aduerſitatis veſtrū3 autem apoſtolū
.i.doctorē (⁊ miſtrū3 neceſſitatis mee) qꝛ mihi
miſtrauit neceſſaria ī carcēre (mittere ad vos)
corroborādos ⁊ plenius īfomādos (qm̄ quidē
oēs vos deſiderabat) videre ⁊ ɔſolari (⁊ meſt⁹
erat) de veſtra triſtitia (ppterea ꝙ audieratis
illū īfirmatū) ⁊ ſic fuit in veritate (vſq̄ ad mō
tem).i.piculū mortis (ſed deuſ miſertus ē ei⁹)

eī ſanādo (⁊ etiā mei.ne triſtitiā ſup triſtitiam
hērem).ſ.triſtitiā de eius morte ſup triſtitiam
de eius infirmitate (Feſtinātius ḡ miſi illū).ſ.
ante thimo.(vt viſo eo itez gaudeatis).q.d.p̄/
us gauiſi eſtis de ſue ſanitatis auditu ⁊ iteru3
gaudebitis de viſu (Excipite itaq̄ illū) gaudē
ter ⁊ honorifice (qm̄ ppter opus xp̄i).i.vt face/
ret op⁹ quod xp̄s fecit ⁊ docuit qui vēit miſtra
re ⁊ nō miſtrari Math.zo.(vſq̄ ad mortē ac/
ceſſit) ſe mortis periculo exponēdo ⁊ hoc volū/
tarie.ideo ſubditur (tradēs aīa3 ſuā).i.vitam
ſuā (vt īpleret id quod ī vobis đerat).q.d.mu/
nera đdiſtis p ſuſtētatōe mea.ſ3 de vobis ñ fu
it q ōferret mihi ⁊ miſtraret ⁊ ipē h̄ adīpleuit.

Ecetero fratres mei) Hec ē tertia III.
pars pncipalis ī qua apoſtolus reddit
philipenſ.cautos ɔ̄ deceptionē pſeudo
apoſtoloꝝ.⁊ diuidit̄ in.z.ptes. Nā p̄ circa hoc
philippenſ.hortatur.z⁹eos cōſolatur.c.4.pri/
ma ī duas:qꝛ p̄ pmittit breuē pfationē.z⁹proſe
quitur ſuā itentionē.ibi.Uidete.Circa p̄mū di
cit (De cetero fratreſ mei) xp̄iana religiōe (gau
dete).i.veſtra cōuerſione ad deū (Eadem ſcri/
bere vobis) que.ſ.ſcripſi alijs eccleſijs de ceſſa/
tione legalium ad cauendū doctrinam pſeudo
aploꝝ qui docēt cōtrariū.de hoc.n.ſcripſerat
alijs eccleſijs:vt p3 in pcedentibus eplis (mi/
hi quidē nō pigrū ē) ſup.qꝛ ſollicitus ſū de vr̄a
ſalute (vobis āt neceſſarium) vt caueatis a de
ceptionibus eoꝝ (Uidete) Hic pſequitur intē/
tum oſtendēs euacuatione3 legaliū. p̄ rōne.z⁹
exēplo ibi.Si quis.Circa p̄mum dicit (Uidete
caneſ) ideſt attēdite pſeudo apoſtolos quos no
minat canes.eo ꝙ ɔ̄ veros apoſtolos verbis de
tractorijs ⁊ mēdacibus ⁊ mordacibus vteban
ter (⁊ malos operarios) qꝛ p obſeruationē lega
liū quā aſſerebāt ad ſalutē neceſſariā:veritatē
euāgelij euertere nitebant̄ (videte cōciſione3)
.i.circūciſionē:quā deriſorie ſic nominat.eo ꝙ
ad nihilū valet ſed magis nocet:quia nō ē niſi
violēta abſciſio pellicule.⁊ ſubditur cā huius
(Nos.n.) xp̄iani (ſumus circūciſio).i.circūciſi
circūciſione vera.circūciſio.n.carnalis fuit fi/
gura circūciſionis ſpūalis per quā auferuntur
peccata:que ē baptiſmus auferēs penā et cul/
pam.ppter quod ſuccedit circūciſioni ſicut pfe
ctum imperfecto ⁊ auferēs eā ſicut vitas vm/
bra3 ⁊ figurā.iđ ſubditur (qui ſpū deo ſuim⁹)
⁊ nō carne tm̄ (⁊ gloriamur in xp̄o ieſu) cui ſu/
mus incorporati p baptiſmū (nō in carne).i.in
carnali circūciſione (fiduciam habētes) conſe/
quēde ſalutis per eā.ſ.per circūciſionē ſpūalē.
(q̄q̄3 ⁊ ego habeā confidentiā in carne).i.confi
dere poſſem in carnali circūciſione:ſi de ea eſſ3
cōfidendum:eo ꝙ ſic circuncíſus ſum (Si qs)
Hic ɔñr apoſtolus oñdit ppoſitū exemplo.⁊ p̄
ſe pponit in exēplum.z⁹ philippenſ.induc̄ ad
imitandū ibi.Jmitatores mei.p̄ma adhuc ī.z.
qꝛ p̄mo exēplo ſui ceſſationem legaliū declarat

z⁹ de modo loquēdi ſe excuſat ibi. Nō quod iā
Circa p̄mū oñdit aplus añ cōuerſiōe3 ſuam p
legalibus mltū ſe zelaſſe.⁊ poſt ɔuerſiōem ea
viril'r īpugnaſſe.qđ nullo mō feciſſet niſi eua/
cuatōe3 eoꝝ per xp̄m certitudīal'r coḡuiſſet.di
cit ergo (Si quis alijſ ⁊c̄) ⁊ p3 ex dictis lr̄a vſq̄
ibi (ſm legē phariſeus).i.de ſecta phariſeoꝝ.
erāt.n.tūc apđ iudeos tres ſecte.ut dic̄ ioſeph⁹
ātiquitatū libro.18.ſ.ſaduceoꝝ.q negabāt ſpm
⁊ āgelū:⁊ per ɔñs reſurrectōem.⁊ phariſeoꝝ q
ɔfitebātur vtrūq̄.⁊ eſſeoꝝ q ſil'r aīas hoīu3
īmortales ɔfitebant̄.viuētes.q.religioſi hñtes
oīa in cōmuni (ſm emulatōe3).i.zelū legis (p/
ſeq̄ns eccleſiam dei) vt patet Act.8.⁊.9.ſm iu/
ſticia3 q̄ in lege eſt).i.que ē īperfecta. Nō.n.iu/
ſtificabat apud deū:ſed apud hoīes.ſicut iuſti
tia pollitica.ſicut declaratu3 fuit. Ro.3⁹.⁊.4⁹
(ſine q̄rela).i.ſine clamore de me facto p legis
trāſgreſſiōe (Sed que mihi fuerant lucra) ſm
eſtimatōe3 meā añ meam ɔuerſiōe3 (hec arbi
tratus ſū) poſt ɔuerſiōe3 meā (ppter xp̄m de/
trimēta).i.v̄tutiſ ⁊ gratie īpedimēta.qꝛ dicere
ꝙ legalia hñt adhuc curſū ſuū:eſt dicere xp̄3
nondū veniſſe.nā figura ceſſat aduenīēte vita
te (Uerūtñ exiſtimo oīa) illa legalia (detrimētū
eſſe) ſalutis ex alia cauſa que ſubdit̄ cū dr̄ (pro
pter eminentē ſcietiā ieſu xp̄i).i.ppter euāge/
licam doctrina3 a xp̄o traditā que ſupemiet oī
doctrine alteri.nō ſolū philoſophice:ſed ēt doc
trine veteris teſtamēti:cui cōpatur ſicut pfec
tum impfecto.nec pōt pure ſuari cū legalibuſ
(ppter quē).ſ.xp̄m (oīa detrimētum feci).i.re
putaui (⁊ arbitror vt ſtercora) īquinātia p cl'pā
ſine qua ſeruari ñ poſſūt poſt publicatōe3 euā
gelij (vt xp̄m lucri faciā).i.hēam ipm in p̄miū
(⁊ vt iueniar in illo) īcorpatus.ſ.p fidē carita/
te formatā (nō hñs illā meā iuſticiā que ex le
ge eſt) quā dic̄ ſuā eo ꝙ fuit nutritus ī illa (ſ3 il
lam que ex fide eſt ieſu xp̄i) que facit dignū vi/
ta eterna (ad agſcendū illū) in pñti per ſpeculū
⁊ in enigmate.⁊ in futuro facie ad facie3 (⁊ vir/
tutem reſurrectōis eius) coḡſcendo eā vt cām
effectiuā nr̄e reſurrectōis future (⁊ ſotietate3
paſſiōis illi⁹) in pñti nō formidandā:ſed magi
amplectendā (cōfigurat⁹ morti ei⁹).i.ut aſſimi
ler ei in paſſiōe.⁊ per ɔñs aſſocier ei in corpis ⁊
anime gl'ificatōe.iđ ſudit̄ (ſi q̄mō occurra3 ad
reſurrectōe3 que eſt ex mortuis) q̄ erit ad vitā
īmortalē (nō qđ) Qm̄ aplus dixit plura de ſe p/
tinentia ad excellentiā vite poſſet aliquis cre/
dere qđ diceret ſe total'r pfectū q̄tū ad meritū
qđ nō eſt verū:qꝛ hō poteſt ſemp creſcere ī me/
rito:quādiu eſt ī vita pñti. Unde dic̄ hic gloſa.
Nemo fideliū ⁊ ſi multū pficer3 dicat ſufficit
mihi.qui.n.hoc dicit exit de via ante fine3.iđ
aplus ſe excuſādo de modo loq̄nd premiſſo cō
fitetur ſe nondum perfectionem aſſecutum.
dicēs (nō qđ iam acceperim) pfectōe3 meriti.
nō.n.ɔuenienter poteſt itelligi de acceptōe p/

my.q₂ māifeſtū erat ad ſenſū qđ erat ī hac vita
multis miſeriis ſubiecta (Sequor autē) ipm
xp̄m ꝓcedendo ad eū per meritū (ſi quō cōpre-
hendā).i.aliqualiter appropinquē ad ꝑfectio-
nē meriti ꝓut pōt fieri in vita mortali (in q̄ cō-
ꝓhenſus ſum).i.ꝓpter quod cōprehenſus ſum
ad fidē ſine qua īpoſſibile ē placerē deo Heb.ii.
nec ꝑ cōſequēs attingere ad ꝑfectionē meriti (a
xp̄o ieſu) qui me vocauit ad fidē ipam actualr
īpugnantē.ꝓpter qđ hec vocatio dr̄ cōprehen-
ſio hic.ſicut cōprehendit aduerſarius in bello
⁊ ſibi ſubiicitur (fratres ego me nō arbitror cō-
ꝓhendiſſe).i.ad ꝑfectionē meriti ſimplr̄ perue-
niſſe (vnū āt) ſup.ē quod de me aſſero (q̄ retro
ſunt obliuiſcēs).i.legalia ⁊ terrena que dimiſi
(ad ea vero que ꝑora ſunt).i.celeſtia bona que
ſūt ꝑora terrenis dignitate ⁊ duratiōe:bonum
.n.quod expectatur in celeſtib⁹ eſt ipſe deus (ex
tendēs meipm) per conatū liberi ar.in augmē-
tū meriti (ad deſtinatū ꝑſequor).i.ad p̄miū mi
hi a deo ordinatū finalr̄ cōſequēdū.Jō ſubdit
(ad brauiū ſupne vocatōis in xp̄o ieſu).i.ꝑ ie-
ſū xp̄m ꝑ quē tanq̄ ꝑ mediatorē vocamur ad
celeſte p̄miū vel (in xp̄o ieſu) q₂ in xp̄o conſiſtit
beatitudo.Nā beati reficiuntur interi⁹ ī aſpec
tu ſue deitatis.⁊ exterius in aſpectu ſue huma
nitatis ſm q̄ dicit Aug.ſup Jo.(quicūq₃ ḡ ꝑfe
cti ſumus).i.in ſtatu ꝑfectiōis: cuiuſmōi erat
paulus ⁊ alii apoſtoli ⁊ doctores ⁊ curati (hoc
ſentiam⁹).ſ.q̄ nullus noſtrū ē ſimplr̄ perfect⁹
ī via (⁊ ſi quid alr̄ ſapitis) hoc exponit̄ duplici-
ter.vno mō ī malo.ſic (⁊ ſi quid alr̄ ſapitis) te-
nēdo cōtrariū (⁊ hoc vobis deus reuelabit).i.
manifeſte vobis oñdet nō eē verum ī iudicio:l'
ante ꝑ gr̄am ſuā ab errore vos reuocādo. Alio
modo ī bono ſic (⁊ ſi quid aliter ſapitis).i.ſi q̄d
aliud ꝑtinēs ad cultū dei:⁊ ad ꝑfectōis ſtatū
vos cognoſcere contigerit (⁊ hoc vobis reuela
uit deus).q.d.ſciatis q̄ hoc nō ꝓuenit ex intel
ligentia vr̄a.ſed ex reuelatione diuia. Et h̄ ex-
poſitio videtur magis cōſona lr̄e ſequenti cū
dr̄ (verūtamē ad quod ꝑuenimus).i. quātum
ad veritatē quā circa ꝑdicta iam cognouimus
ſup.neceſſe ē (vt idē ſapiamus) in mēte (⁊ in ea
dē ꝑmaneamus regula) in oꝑe vt nullū ſit ſciſ-
ma ī corpore ecclie (Jmitatores mei) Poſtquā
apoſtolus ꝓpoſuit ſe in exēplum.hic ɔſr̄ indu-
cit phil.ad eū imitādū.d.(Jmitatores mei eſto
te) in ꝑdictis (⁊ obſuate eos).i.attendite diligē
ter vt vos eis cōformetis (qui ita ambulāt) de
virtute ī vtutē (ſicut habetis formā noſtrā) vi-
uendi vobis traditā exēplo verbo ⁊ ſcripto (mlr
ti.n.ambulant) via ꝑuerſa (quos ſepe dicebā
vobis) cū eſſem preſens vobiſcū (nunc autē ⁊
flens) ꝓ culpis eoꝝ (dico) ſup.eē (inimicos cru
cis xp̄i) q₂ cōtrariatur eoꝝ carnalitati (quorū
finis interitus).ſ.eternus (quorū deus venter
ē) q₂ ſtudēt ei ſatiſfacere in oībus (⁊ glīa) de ta-
li carnalitate (in cōfuſione ipſoꝝ).i.erit ei con-
fuſibilis (qui terrena ſapiunt) tātūmodo ⁊ nō
celeſtia (nr̄a āt conuerſatio ī celis ē) per ſpē ca-
ritate formatā:q₂ ſicut dicit Aug.Anima que ē
principalis ꝑs hoīs verius eſt vbi amat q̄ vbi
aīat.⁊ quādo poſt iudiciū ſancti erūt in celis ñ
ſolum ī aīa:ſicut modo.ſed etiam in corꝑe glori
oſo.iō ſequitur (vnde ēt ſaluatorē expectam⁹)
venturū ad iudiciū (q̄ reformabit corpus) ī ge-
nerali reſurrectiōe (humilitatis noſtre) nā mō
nobis ē humiliatōis occaſio:eo q̄ ē corruptibi
le ⁊ putrefactibile ⁊ corrodet̄ vermibus: ⁊ in ci
neres reſoluetur (cōfiguratū) tunc (corpi clari
tatis ſue) quia ſcī reſurgent ī corpore glorioſo:
ſicut ⁊ xp̄s. vna āt dos glorioſi corporis ē clari
tas:ſicut dictū fuit.i.Cor̄.15.Et qm̄ hec reſurre
ctio fiet vtute dei infinita ſicut ⁊ creatio.iō ſub
ditur (ſecūdū oꝑationem).i. virtutē operandi
(qua poſſit etiā ſubiicere ſibi oīa) per creatōē
.n.oīa ſibi ſūt ſubiecta:q₂ de nihilo facta:⁊ niſi
cōſeruarent̄ a deo oīa in nihilū redigerent̄ IIII

Taq₃ fratreſ mei cariſſimi) Poſtq̄ apo
ſtolus phil.cautos reddidit.hic ɔſr̄ ad
eoꝝ conſolationē ſe conuertit. ⁊ diuidi
tur in duas partes:quia p̄ eos conſolatur.ſecū
do de eoꝝ liberalitate gratulatur ibi.Gauiſus
ſum.p̄ma in duas:quia p̄ firmat eos per patiē-
tiam.2°.ꝓuocat ad ſpūalem letitiam ibi.Gaud
te in dño.prima adhuc in duas. quia p̄mo fac̄
quod dictum eſt per ſeipm.2°.per amicum ibi.
Etiam rogo.Sicut.n.dictū fuit ſupra p̄mo ca.
phil.pro xp̄o fuerāt in tribulatione.ideo idige-
bant cōfortatōe quā eis exhibet aplus.p̄mo ge
neraliter dicēs (Jtaq₃ fratres mei cariſſimi).i.
mihi iuncti dilectiōe ſpāli (⁊ d̄ſideratiſſimi) q̄
deſiderabat eos videre adhuc corꝑaliter ī via.
⁊ eternaliter in patria (gaudiū meū) de veſtro
ꝓfectu (⁊ corona mea) doctorib⁹ enī debet̄ glīa
ſpecialis que a ſanctis dicit̄ aureola (ſic ſtate)
firmi cōtra tribulatōes huiuſ mūdi in dño.ita
q̄ ab eo nullo modo euellamini.2°.cōfortat.2.
ꝑſonas ſpecialiter.d.(Euchodiā.rogo.⁊ ſinthi-
cem deprecor idipm ſaꝑe in dño).i.firmiter ſta
re.Due erāt matrone q̄s aplus ſpecialr̄ confor
tat.tum ꝓpter fragilitatem ſexus:tū q₂ miniſtra
uerant neceſſaria ſibi.⁊ aliis ꝑdicatorib⁹ vt oñ
deret.ſe gratū (Etiā.rogo) Hic ɔſeq̄nter confir
mat phil.per amicū de hoc deuote rogās eum
.d.(Etiam rogo.⁊ te germāe) nomen ꝓpriū eſt
(compar).i.coadiutor meus in ꝑdicatione (ad-
iuua illas).ſ.mulieres dictas tuis ſermōibus
cōfortādo (que mecū laboauerūt in euāgelio)
.i.in ꝑdicatōe euangelii neceſſaria miniſtrando.
⁊ nō ſolū mihi:ſed ⁊ ſociis meis.de quib⁹ ſubdr̄
(cum clemente.⁊ ceteris coadiutoribuſ meis)
in ꝑdicatione (quoꝝ noīa ſunt in libro vite) Eſt
autem liber vite idem qđ predeſtinatio diuina
que dr̄ liber eo q̄ in mēte diuia numerus elec-
torū eſt firmiter deſcriptus vel diſpoſit⁹.⁊ hec
eſt d̄ſcriptio ſimpliciter. q̄ aūt illi ibi eſſent ſic

ſcripti forſitan apl's habuit per diuinā reuela-
tionē.Alio modo dr̄ aliquiſ ſcriptus in libro vi
te ſm p̄ſītem iuſticiā: a qua tamē ɔtingit aliq̄ſ
decidere.⁊ hec ē deſcriptio ſm quid.Apl's autē
ꝑ bona oꝑa iſtoꝝ q̄ videbat eſtimare debebat
q̄ eēnt ī gratia:⁊ ſic loquitur ī ꝓpoſito:niſi ꝑ re
uelationē habuerit q̄ eēnt ſimplr̄ ſcripti ī lib°.
vite (Gaudete) hic ɔſr̄ inducit phil. ad ſpūalē
letitiā.Et ſo ad boni operis ꝑſeuerātiā ex q̄b⁹
oritur hec letitia ibi.De cetero frēs. Circa pri-
mū dicit (Gaudete in domino) nō ī mūdo (ſēꝑ)
actu vl' habitu (iterū dico gaudete) ad maiorē
inductionē (modeſtia veſtra) in cōuerſatione
⁊ vita (nota ſit omnib⁹ hoībus) vt boni melio-
res fiant exēplo veſtri.⁊ mali ad bonū conuer-
tant̄ (dominus prope ē) ad vos remunerādū
Et q₂ nimia ſollicitudo temporaliū impedit ſpi
rituale gaudiū.iō ſubdit (nihil ſolliciti ſitiſ) ſu
perflue.nā oportet ſollicitari de neceſſariis:alr̄
videretur tētatio dei (ſed ī omni orōne ⁊c̄) Hic
ponūtur.4.orōnis partes.Oportet enim ī orā
do p̄mo ad deum accedere per mētis eleuatio-
nē.⁊ hec vocatur orō que ē aſcenſus mētis ī de
um.2°.requiritur aliquid determiate ꝓponere
ſaltē verbo mentali.⁊ hoc vocat̄ petitio.ꝓpter
hoc dr̄ hic (petitiones veſtre innoteſcant apud
deū) aliquid determiate ꝓponēs.3°.q̄ ꝓponēs
ſe diſponat vt exaudiri mereatur. ⁊ hoc vocat̄
gr̄arum actio.per hoc.n.q̄ aliquis gratū ſe oñ-
dit de beneficiis acceptis meretur recipe potio
ra.4°.q̄ exp̄mat illud per quod orō fit exaudi-
bilis ex parte dei.quod ē eius ſanctitas.⁊ h̄ vo
catur obſecratio ſicut cū dicimus per natiuita
tem tuā.l.n.d.Et ꝓpter hoc in orōnibus ecclie
ponitur in fine.per dominū nr̄ū ieſū xp̄ꝫ ⁊c̄ (Et
pax dei).i.deus qui ē pax vel quieſ mētis (que
exuꝑat omnē ſenſum) eo q̄ ē ab omni intellec-
tu create īcōprehenſibilis (cuſtodiat corda ve
ſtra).i.voluntates veſtras in bono que dicun
tur corda:q₂ ſicut cor mouet alia corporis mē-
bra:ſic volūtas mouet alias anime potentias
ad actus ſuos (in xp̄o ieſu).i.per ieſum xp̄m q̄
āt ſubditur in aliquibus libris. domio noſtro.
nō ē d̄ textu nec habetur in libris correcti (De
cetero) Hic īducit phil.ad boni cōtinuationē
⁊ augmētationem.d.(De cetero frēs quecunq₃
ſunt vera) ſine falſi admixtione (quecunque
pudica) ſine laſciuie diſſolutione (quecunq₃
iuſta) erga p̄ximū (quecunq₃ ſcā) circa cultum
diuinū (quecunq₃ amabilia) deo ⁊ hominibus
bonis (quecūq₃ bone fame).i.digna boni noīs
(ſi qua virtus) moralis ⁊ intellectual' (ſi q̄ lauſ
diſcipline).i.diſciplina morū laudabilis (hec
cogitate) frequenter meditādo (que ⁊ didiciſti
per meā doctrinam (⁊ accepiſtis).i.acceptaſtis
tanq̄ digna teneri ⁊ ſeruari (⁊ audiſtiſ) ab aliiſ
predicatoribus veris (et vidiſtis in me) que
nō ſolum verbo ſed etiam facto predicaui vo-
bis (hec agite) ⁊ nō ſolū cogitate (⁊ deus paciſ)
.i.dator vere pacis.ſ.interne ⁊ ſuperne (erit vo
biſcum) per gratiam in p̄ſīti ⁊ gloriā in futuro
(Gauiſus) hic conſequēter apoſtolus de libera
litate phil.gratulatur.magis tamen ꝓpter eo-
rum meritum q̄ propter vſum proprium dicēſ
(Gauiſus āt ſum in domino vehementer) ideſt
valde (quoniā tandem aliquādo refloruiſtis)
⁊c̄.loquitur de ipſis per ſimilitudinē arboris:
que videtur arida ⁊ poſtea reuiueſcit ⁊ floret ſe
cūdum reuolutionē temporis.Sic phil.primo
miniſtrauerant apoſtolo neceſſaria.poſtea ceſ-
ſauerunt per tempus: ⁊ deinde iterum ſibi mi-
ſerunt exeniū ꝓ ſuis neceſſitatibus. Conſequē
ter excuſat ceſſationē intermediam.d.(occupa
ti autem eratis) ideſt impediti prouidere mi-
hi.eo q̄ tribulationem incurrerant (non quaſi
propter penuriam).ſ.meam (dico) q̄ gauiſus
ſum vehementer.Et ſubdit cām (Ego enim di-
dici) ideſt conſueui (in q̄bus ſum ſufficiens eē)
ideſt illis quibus habeo cōtentus eē (ſcio ⁊ hu
miliari) quia non frangor per īpatientiam (ſcio
⁊ abundare) quia inde non erigor per ſuperbi
am (vbiq₃ ⁊ in omnibus).ſ.euentibus (inſtitu-
tus ſum) ideſt informatus a deo qualiter debe
am me habere (⁊ ſatiari) ſup.ſcio ſine exceſſu (⁊
eſurire ſine impatientie defectu (⁊ abundare)
ſine ſuperbie faſtu (⁊ penuriam pati) ſine triſti
cie luctu (oīa poſſum) ideſt omni fortuna bene
poſſum vti. vnde dicit philoſophus.i.Ethi.de
virtuoſo q̄ fortunas optime feret qui vtiq₃ ve
re bonus ⁊ thetragan⁹ ſine vituꝑio.ſicut enim
corpus thetraganum in quolibet latere bene
ſedet.ſic virtuoſuſ in qualibet fortuna ꝓſpera
vel aduerſa bene ſe habet.tamen hoc fit mlr̄o
melius per virtutem a deo infuſam q̄ per vtu
tem ex actibus acquiſitam. ideo ſubdit apo-
ſtolus (in eo qui me confortat).i.per ipſū deū
(veruntamen bene feciſtis) mihi ⁊ vobis (com
municantes tribulationi mee).i.mittentes mi
hi ſubſidiū temporale detento in carcere (Sci-
tis autem ⁊ vos phil.) per ea que vidiſtis vel
audiſtis (q̄ in principio euangelii).i. quando
vobis predicare euangelium incepi (nulla me
cum eccleſia cōmunicauit ratione dati ⁊ accep
ti) Rationale eīm eſt.vt accipiētes ſpiritualia
a predicatoribus dent eis tēporalia (niſi vos
ſoli) ⁊ in hoc cōmendat eorū liberalitatem pre
ceteris (q₂ ⁊ theſalonicā ſemel ⁊ bis in vſū mi-
ſiſtis).ſ.bona veſtra in quibus ego et ꝑdicato-
res alii debemuſ q̄rere nō ſuperfluū: ſed ad ne
ceſſarium uſum (nō quia quero datum) princi
paliter (ſed requiro fructum abundantē in rō
ne veſtra).i.meritū ex parte veſtra qđ dicitur
fructus abundans.quia ducit ad vitā beatā
(habeo aūt omnia) que miſiſtis mihi (⁊ abun
do) nō ſolum ꝓ mihi neceſſariis:ſed etiam pro
neceſſitatibus alioꝝ (acceptis ab epafrodito
muneribus que miſiſtis per eum in odorē ſua-
uitatis ⁊c̄) nam elemoſyna eſt hoſtia deo accep

tiſſima. Et quia de beneficio regratiandum eſt
benefactori. ideo ſubdit (deus aũt impleat oẽ
deſideriũ veſtrũ) ſicut me repleuiſtis (ſecũdũ
diuitias ſuas in glia) reddẽdo vobis ꝑ tẽpora/
libus eterna (in xp̃o ieſu). i. per ieſũ xp̃m medi/
atorẽ dei ⁊ hominũ. Et qꝛ cuiuſlibet boni deus
ẽ ꝑncipalis actor. ido ꝯñr gratias agit ei. d. deo
ãt ⁊ patri nr̃o glia ⁊c̃ (Salutate) Hic vltio põi/
tur hui⁹ epiſtole ꝯcluſio ꝑ ſalutationẽ cũ dicit.
(Salutate oẽz ſanctũ in xp̃o ieſu) ideſt oẽz ſcifi
catũ ꝑ baptiſmũ ieſu xp̃i (Salutãt vos q mecũ
ſunt fratres) mihi miniſtrantes ⁊ ꝑ tp̃e ꝑdicãtes
(ſalutãt vos oẽs ſci). i. xp̃iani generalr̃ (maxie
ãt qui de domo ceſaris ſũt) per hoc innuit ꝙ iſti
ſpãlez affectũ habebant ad phil. (Gr̃a dñi no/
ſtri ihu xp̃i cũ ſpũ vr̃o) ſup. ſit ⁊ mãeat ſẽp Amẽ.

¶ Incipit poſtilla. N. d̃ lira ſup epl̃az ad colo.

PAulus apl̃us) Incipit epiſtola ad
coloſſenſes: que diuiditur i. 3. par
tes in ſalutationẽ: ⁊ proſecutionẽ
ibi. Gr̃as agimus. ⁊ cõcluſionem.
. 4. c. ibi. que circa me ſunt. In pri
ma parte exp̃muntur ꝑſone ſalutãtes. ⁊ 2° ꝑſo
ne ſalutate ibi. his qui ſũt coloſſis ⁊ bõa eis op
tata ibi. gratia vobis ⁊c̃. Et pꝫ ſn̄ia ex dc̃is plu
ries in ꝑncipiꝭs aliarum epl̃aruꝫ (Gratias agi
mus) Hic incipit epiſtole proſecutio. Circa quã
ſciendũ ꝙ apoſtolus nõ ꝑdicauit coloſſenſibus
perſonalr̃. vt pꝫ in ꝓlogo Hiero. ſed ꝑ diſcipl̃os
ſuos archippũ ⁊ epafram. ⁊ poſtea inducebant
a pſeudo apoſtolis ad recipiẽdũ legalia cũ euã
gelio. ꝓpter quod apoſtolus qui i partib⁹ illis
erat valde famoſus. ſcripſit eis ipſos a legali/
bus retrahendo ⁊ in fide ac morib⁹ ſolidando.
Et diuiditur in tres ꝑtes. qꝛ ꝑ idducit eos ad te/
nẽdum firmiter euãgelij veritatẽ. 2° ad ꝑcauẽ
dũ pſeudo apoſtoloꝝ falſitatẽ. c. 2. 3° ad cõtinu
ãdũ vite ſcitatem. c. 3. Prima in duas: qꝛ ꝑ vt v̇
ba ſua meli⁹ recipiant: oſtẽdit ſe eis beniuolũ.
2° inducit eos ad pure tenẽdũ xp̃i euangelium
ibi. qui ẽ imago. Primũ ãt fac̃ dupliciter. ſ. agẽ
do gr̃as de bona eoꝝ inchoatione. 2° orãdo de/
uote ꝑ meliori cõſumatione ibi. iõ ⁊ vos. Cir/
ca ꝑmũ dicit (Gr̃as agimus deo ⁊ pr̃i dñi noſtri
ieſu xp̃i ſemꝑ). i. oĩbus horis ad orãdũ deputa/
tis (audiẽtes) per epafram: vt habetur i fra (fi/
dẽ veſtrã in xp̃o ieſu) que ẽ fundamẽtũ ſpũalis
edificij. ⁊ qꝛ fides ſine operib⁹ mortua ẽ Iac. 2.
iõ ſequitur (⁊ dilectionẽ quã habetis in ſãctos
oẽs). i. opa caritatis q̃ exercetis erga oẽs fidẽles
nõ ꝑ cõmodo terreno ſed celeſti ꝑmio. iõ ſequi/
tur (ꝓpter ſpem ⁊c̃) quã audiſtis in v̇bo verita
tis euãgelij) quod nõ ꝓmittit bona terrena ſicẽ
lex vetus: ſed celeſtia: vt pꝫ ex decurſu ipſius:
(quod ꝑuenit ad vos) per ꝑdicationẽ diſcipl̃o/
rum meoꝝ (ſicut ⁊ in vniuerſo mũdo ẽ) Naꝫ a
tp̃e apoſtoloꝝ ꝑdicatũ fuit euãgeliũ ꝑ orbẽ ter
rarũ: ſicut declaraui plenius ſuper illud Pſal.
. 18. In oẽm terrã exiuit ⁊c̃. ⁊ breuius replicaui

ſuper epiſtolã ad Ro. 10. vbi hec auctoritas al/
legat̃ (⁊ fructificat ⁊ creſcit) in alijs gentib⁹ (ſi/
cut in vobis). ſ. fructificat (ex ea die q̃ audiſtis
credendo) cetera patent ex littera (Ideo et vos)
Hic ꝯñr apl̃us oſtendit ſe beniuolũ coloſſenſi/
bus orando pro eoꝝ felici ꝯſumatõe. d. (ideo ⁊
nos ex qua die audiuimus) veſtrũ bonũ ꝑnci/
piũ (nõ ceſſamus pro vobis orantes) mẽte (po
ſtulantes) ore (vt ipleamĩ agnitõe voluntatis
eius). i. vt plenius diuiaꝫ volũtatez cog̃ſcatis
(in omni ſapiẽtia) q̃ꝫtum ad cognitõem rerum
ad vitam actiuã ꝑtinentiũ (⁊ itellectu ſpiritua
li) q̃ꝫtum ad cognitionẽ ſpũalium ad ꝯtempla/
tionez ꝑtinentiũ (ãbuletis digne) per viã hui⁹
vite ad patriã (deo per oĩa placentes) in ſpecu/
labilibus ⁊ operabilib⁹ (in omni ope bono fru
ctificãtes). i. de bono in melius ꝓficiẽtes q̃ꝫtũ
ad actiuã vitã (⁊ creſcentes i ſciẽtia dei) q̃ꝫtũ ad
ꝯtemplatiuaꝫ (in omni v̇tute). ſ. morali ⁊ intel/
lectuali (ꝯfortari ſm̃ potentiã claritatis eius)
hoc addit ad oſtendendũ ꝙ nõ loquit̃ de virtuti
bus politicis: ſed infuſis. que dant̃ a deo cuꝫ
gratia. ⁊ per eum ſimilr̃ augmentant̃ (in omni
patientia) per aduerſarioꝝ tollerantiã (⁊ lõga/
nimitate) per certã ꝑmioꝝ expectatõez (grãs
agentes deo ⁊ patri) qui (dignos nos) gentiles
⁊ iudeos idifferenter (fecit) per gr̃aꝫ baptiſma
lem (in partẽ ſortis ſanctoꝝ in lumĩe) qꝛ gratia
baptiſmalis dignũ facit hereditate eterna. que
habet̃ in clara dei viſione (qui eripuit nos de
poteſtate tenebraꝝ). i. de poteſtate inimici per
mortem filij ſui (⁊ trãſtulit nos in regnuꝫ filij)
quia eripiendo nos de regno ⁊ poteſtate diabo
li reponit nos in regnũ filij ſui qui regnat hic i
fidelibus per gr̃aꝫ: ⁊ in beatis per gl̃iam (dilec
tionis ſue) per hoc nõ eſt itelligendũ ꝙ fili⁹ pro
cedat a ſpũ ſcõ qui eſt amor ſeu dilectio: ſed dr̃
filius dilectionis paterne inq̃ꝫtũ pater ſũme di
ligit ip̃m ⁊ nos per euꝫ (in quo). i. per quẽ (habe
mus redẽptionẽ) a poteſtate diaboli (⁊ remiſſi
onem peccatoꝝ) per ſacramẽta baptiſmi. ⁊ pẽi/
tentie. que habent efficaciã a paſſione xp̃i) Qui
eſt imago) Poſtq̃ꝫ apl̃s oñdit ſe beniuolũ coloſ
ſenſibus. hic ꝯñr inducit eos ad tenendũ fir/
miter euãgelij veritatẽ. ⁊ diuidit̃ in. 3. ꝑtes. qꝛ
ꝑmo declarat auctoritatẽ euangelij. 2° inuitat
ad firmiter adherendũ ei ibi. Et vos cuꝫ eſſetis
. 3° r̃ndꝫ tacite q̃ſtioni ibi. Cuius fact⁹ ſũ. Aucto
ritatẽ vero euãgelij declarat per excellentias
auctoris ip̃i⁹. ſ. xp̃i cui⁹ excellentias tripliciter
declarat. Primo in ꝯparatiõe ad pr̃em ſuũ. 2°
ad totum vniuerſũ ibi. Qm̃ in ip̃o. 3° ad corp⁹
eius myſticum. ibi. Et ip̃e eſt caput. Quantum
ad ꝑmũ declarat. 2. excellentias xp̃i. ꝑma ẽ ꝙ
(eſt imago patris). i. expreſſa ſimilitudo ipſius
ſecunduꝫ deitatem. Sciendũ tamen ꝙ imago
alicuius poteſt dici duplr̃. Uno modo natura/
liter ſicut in humanis. filius dicitur imago pa
tris. quia procedit ab eo per modũ nature ⁊ in

eadẽ ſpecie. Alio modo artificialr̃: ſicut imago
herculis ẽ in lapide. ꝑmo mõ xp̃s ẽ imago dei
pr̃is. tamẽ in identitate numerali nature: quia
diuina natura nõ eſt multiplicabilis: creatura
ãt intellectualis ẽ imago dei in natura aliena:
⁊ ſic nõ eſt ꝓprie eius imago ſed magis ad eius
imaginẽ (ꝑmogenitus oĩs creature). i. genitus
ante oẽm creaturã: quia generatio filij a pr̃e. ẽ
eterna. Productio ãt creature ẽ temporalis: q̃
poteſt dici large generatio. eo modo quo de⁹ dr̃
pater oĩum per creationẽ (quoniã in ip̃os) Hic
ꝯñr ponit excellentias xp̃i quãtũ ad totũ vni/
uerſum. nam oĩa ꝑexiſtunt in eo. ſicut in cauſa
exẽplari. iõ dicitur (qm̃ in ipſo condita ſũt vni
uerſa). i. condi diſpoſita. Omnes enĩ creature
compãtur ad deũ: ſicut artificiata ad artificẽ
Sapi. 7. Omniũ ẽ enĩ artifex. Artificiatũ vero
ẽ prius in cõceptu artificis q̃ꝫ in affectu. Dom⁹
enĩ ex̃ fit a domo intra. 7. Metha. Filius autẽ
i diuinis ẽ cõceptus ⁊ verbũ patris. ⁊ iõ omnes
creature in ipſo ꝑexiſtunt exẽplariter ab eter/
no: qꝛ nulla nouitas eſt in deo (viſibilia) quan
tũ ad creaturas corporales (inuiſibilia) quãtũ
ad ſpirituales (Siue throni ſiue dominatõeſ)
exprimit. 4. ordines angelorũ: quorũ prim⁹ eſt
de ſuꝑma hierarchia. ſecũdus ⁊ quart⁹ de me/
dia. tertius vero de infima. ⁊ per hoc itelligun
tur alij ordines qui oẽs preexiſtunt in d̃o ſicut
in exemplari. ⁊ ſimilr̃ oĩa ꝑexiſtunt in eo ſicut i
cauſa efficiẽte: ⁊ in eo quieſcũt ſicut in fine Pro
uerbio. 16. vniuerſa ꝓpter ſemetipſũ operatus
ẽ dominus. iõ ſubditur oĩa per ipſũ) iungatur
ſic lr̃a (oĩa per ipſum) ſup. creata ſũt efficienter
(⁊ in ipſo) ſup. quieſcũt finaliter (Et ipſe ẽ ante
omnes). ſ. creaturas quas precedit duratione
⁊ dignitate (⁊ oĩa in ip̃o cõſtant) qꝛ per ipſũ oĩa
conſeruãtur in eſſe. ſicut de nihilo creata ſunt
ſic in nihilũ redigerent̃ niſi per ip̃m manu tene
rent̃ (Et ipſe ẽ caput) Hic ꝯñr ponũtur excellẽ
tie xp̃i q̃ꝫtum ad corpus eius myſticũ cum dici
tur (Et ipſe ẽ caput corporis eccl̃ie) influẽs ſen
ſum ⁊ motũ ſecũdũ vitam gr̃e. Io. ꝑmo. de ple/
nitudine ei⁹ omnes nos accepimus gratiã) ⁊c̃
(qui ẽ ꝑncipium ꝑmogenitus ex mortuis) licet
. n. aliqui reſurrexerunt a morte ante xp̃m: vt
Lazarus ⁊ plures alij: Illa tamẽ nõ fuit perfe
cta reſurrectio: quia reſurrexerũt ad vitã mor
talem que magis dicitur mors q̃ꝫ vita: qꝛ eſt q̃/
dam tendentia ad mortẽ. vnde ⁊ illi poſtea mõ
tui ſunt. ſed xp̃us ꝑmus ſurrexit ad vitam im/
mortalẽ que ẽ perfecta reſurrectio ⁊ v̇a. Et qa
primũ in aliquo genere ẽ cã aliorum. iõ reſur/
rectio xp̃i eſt cã noſtre reſurrectionis. propter
quod dr̃ hic (pr̃cipiũ ꝑmogenitus ex mortuis
vt ſit in oĩbus ipſe primatũ tenens) non ſolum
reſpectu hominũ: ſed ẽt oĩum angelorum. tum
ꝓpter plenitudinẽ gratie que data eſt ei nõ ad
mẽſuram Io. 3. Angelis aũt ad mẽſuram data
ẽ: tũ qꝛ licet humana natura xp̃i ſecũdũ ſe ac/

cepta ſit inferior angelica. ꝓpter quod dicitur
xp̃s ab angelis minoratus Pſal. 8. tum inq̃ꝫtũ
ẽ vnita diuinitati i ſuppoſito filij excellẽtior ẽ
effecta. iõ ſubditur (Quia in ipſo). ſ. homie xp̃o
(cõplacuit) toti trinitati (omnẽ plenitudinez)
. ſ. gratie (inhabitare) illa enĩ plẽitudo data fu/
it a tota trinitate. Sm̃ excellẽtiam autẽ vnionis
ſic exponitur (Quia in ipſo) homie xp̃o (cõpla/
cuit) filio dei (omnẽ plenitudinẽ inhabitare) i.
ſm̃ plenitudinẽ ſue deitatis: quia ſolus filius
ẽ incarnatus. licet hanc incarnationẽ tota tri/
nitas fecerit (⁊ per eũ recõciliari omnia i ip̃m)
deũ patrem (pacificãs per ſanguinẽ crucis ei⁹
qui fuit ſufficientiſſimus ad ſatiſfaciendũ ꝑ
oĩbus. iõ ſubditur (ſiue que in terris ſũt) q̃ꝫtuꝫ
ad homines (ſiue que in celis) quãtũ ad ange/
los. Nõ tamẽ ſic intelligendo ꝙ peccatũ ange
li ſit finaliter remiſſibile per paſſionem xp̃i. vt
credidit origenes: ſed quia per paſſionem chri/
ſti eoꝝ ſocietas reſtauratur per hoc ꝙ homies
ſci per xp̃m redempti ibidẽ aſſumũtur. ex iſtis
ãt excellẽtijs patet auctoritas euangelij cuius
lator eſt xp̃s (Et vos) Hic ꝯñr inducit coloſ. ad
obſeruationem ipſius. d. (Et vos cũ eſſetis ali
quãdo alienati) a deo per idolatriã (⁊ inimici
ſenſu). i. ſenſibilr̃ ⁊ manifeſte (in operib⁹ malis)
ideſt per opa mala ad ſenſũ patientia (nũc ãt)
. ſ. poſt veſtram conuerſionem (reconciliauit)
ſup. vos (in corpore carnis eius). i. in corꝑe ſuo
paſſibili (per mortẽ) quã ſuſtinuit in corꝑe paſ/
ſibili. ⁊ per quaꝫ ſumus redẽpti (exhibere vos
ſanctos). i. ſanctificatos per batiſmũ i quo no/
bis plenarie cõmunicat̃ effectus paſſiõis (⁊ i/
maculatos) in ꝑſonis ꝓprijs (⁊ irrep̃heñſibiles)
a proximis (corã ip̃o). i. cum rectitudie intẽtiõis
⁊ nõ ſolũ corã mũdo ꝑ fictionẽ hypocriſis (ſi tñ
ꝑmanetis in fide). ſ. xp̃i (fundati ⁊ ſtabiles) cõ
tra ꝑſuaſiones pſeudo apoſtoloꝝ (et imobiles
a ſpe euãgelij: qd̃ audiſtis) vt. ſ. ſperetis conſeq
vitam eternã per fidẽ xp̃i: ⁊ eccl̃ie ſacramenta.
⁊ nullo modo per legalia (qd̃ ꝑdicatũ eſt i vni/
uerſa creatura) per vniuerſã creaturã itelligit̃
omnis hõ. eo ꝙ habet ſimilitudiez cum oĩ cre/
atura. ſm̃ ꝙ dicit Grego. omel. 19. Habet nãq̃ꝫ
commune eſſe cũ lapidib⁹: uiuere cũ arborib⁹
ſentire cũ aĩalibus. itelligere cũ angelis. Non
eſt ſic itelligendũ ꝙ euangeliũ ex tunc fuerit ꝑ
dicatũ ſingulis hominibus d̃ toto mũdo ſed qꝛ
fuit tunc ꝑdicatum in oĩbus partib⁹ mundi in
quibus habitabãt homines ex q̇bus aliqui cre
diderũt ſicut dictũ eſt ſupra (cuius factus ſũ)
Hic apl̃s reſpõdet cuidam tacite q̃ſtiõi. qꝛ poſ/
ſet aliq̇s dicere. q̇d ꝑtiet ad Paulũ ita ſcribere
coloſſẽſibus. cum tamẽ eis nõ predicauerit vt
dictũ eſt ſupra. nec etiam eos viderit: vt habet̃
c. ſeq̃nti. Ad quod reſpondet. ꝙ hoc pertinebat
ad eum. eo ꝙ erat apl̃us gentiũ. vt dictum eſt
ſupra. Gala. 2. qui operat⁹ eſt Petro ⁊c̃. de q̃ꝝ
numero erãt coloſ. Et hoc eſt quod dicit (cui⁹)

.ſ.euangelij (factus ſum ego paulus miniſter)
.i. pdicator apl'atus officio (qui nūc gaudeo in
paſſionib⁹).i.in carcere quē patiō (pro vobis)
gētilib⁹.eo ꝙ pdicaui euāgeliū gētilib⁹ ō qb⁹
voſ eſtis.licet.n.nō pdicauerit eis p ſeipm.pdi
cauit tamē eis per ſuos diſcip'os vt pdictū eſt
(⁊ adimpleo ea que deſūt.paſſionū xpi) Paſſi
ones autē xpi dupliciter dicuntur. vno modo
in corpore ꝓprio in quo ſuſtiuit famē ⁊ ſitim ⁊
mortem. ⁊ ſic accidendo nihil erat ibi adiplen-
dum. alio modo ꝓut patitur in membris ſuis
que ſūt fideles. ſm ꝙ dicit Act.9. Saule ſaule
quid me perſeq̄riſ ⁊c. ⁊ ſic loquit̄ hic apoſtolus.
ideo ſubdit (in carne mea) ⁊ qr paſſiones ſcōꝝ
ſūt ad bonū totius eccl'ie cuius ſunt mēbra.iō
ſubditur (pro corpore eius quod ē eccleſia Cu-
ius).ſ.eccl'ie (factus ſum ego miſter) prelati.n.
eccleſie nō ſunt domini ſed miniſtri (ſm diſpē-
ſationem dei que data ē mihi in vobis) inq̄tū
a deo factus ſum ap'ls gentiū (vt impleam ver
bū dei) annūciādo verbo ⁊ ſcripto (myſteriū)
.i.ſacrū ſecretū (quod abſconditū fuit a ſecul'
⁊ generationib⁹) qr ante tempus xpi nō fuit co
gnitū niſi paucis ꝓphetis (nunc āt) tēpore gra
tie (manifeſtum ē ſcis eius).i.ſcificatis p bap-
tiſmū (quibus voluit deus) ex ſua mera gratia
notas facere diuitias glie ſacramēti huius).i.
copioſā gl'iam huius ſacri ſecreti (in gentib⁹)
quarū ſum ap'ls (quod).ſ.ſacramentum ſecre-
tū (ē xps) qui ē de⁹ incarnatus paſſus ⁊ mōtu⁹
reſuſcitatus ⁊ ad dexterā patris eleuat⁹ (in vo
bis ſpes glorie) per ipm conſecutionē glie certi
udinal'r expectādo. ſi tn̄ in ea fideliter mane-
atis (quē nos annūciamus) pdicādo (corripiē-
tes omnē hominē) a veritate euāgelij deuiātē
(⁊ docentes omnē hominē in omni ſapia ad ſa
lutē neceſſaria (vt exhibeamus oēm hominē
pfectū in xpo ieſu. Circa quod ſciēdū ꝙ pfectū
dr̄ cui nihil deeſt.5. Metha qō dupl'r pōt itelli
gi. vno modo qr nihil deeſt de neceſſarijs ad ſa
lutē. ⁊ de hac pfectione loquitur hic apoſtolus
Alio modo quia nihil deeſt de his que poſſunt
ineſſe perficientia ad ſalutem. ⁊ ſic nō accipit̄
hic. quia talis pfectio nō habetur in via i. qua
pōt hō ſemp ꝓficere: vt dc̄m ē ſ̄ Phil.3. (in q̄)
.i. ꝓpter quod (⁊ laboro certando) ꝯtra aduer-
ſarios fidei nō ſolū v'bis: ſed opibus miraculo
ſis. iō ſubdit̄ (ſm operationē eius).i. dei q fac̄
miracula (quā operat̄ in me).i. per me (in v'tu-
te).ſ. ſua ⁊ non mea. CIII

Volo aūt) Hec eſt ſecūda ps p̄ncipalis
in qua aplus iducit coloſ. ad p̄cauēdū
pſeudo apoſtoloꝝ falſitatē. Et diuidit̄
in.2.ptes. qr p̄mo ponit motiuū.2°. pcedit ad
ꝓpoſitum ibi. Hoc aūt dico. Motiuū aūt apl'i
fuit ſollicitudo quā hēbat de ſalute coloſ. ⁊ ali
orum fideliū. ⁊ hoc eſt ꝙ dicit (Volo aūt ⁊c.) Et
patet littera vſq; ibi (vt cōſolent̄ corda ipoꝝ)
per ſpūm ſanctū ihabitantē qui eſt conſolator

(inſtructi i caritate) que diffūditur in cordib⁹
veſtris per ſpūm ſanctū Ro.5. (⁊ in omnes di-
uitias plenitudinis intellectus) vt ſic nō ſolū
ſint pfecti q̄tum ad effectū: ſed etiā q̄tum ad
intellectū (in agnitione miniſterij).i. ſecreti (dei
pr̄is ieſu xpi) cogſcendo ꝙ pater et fili⁹ ſunt di
ſtincte pſone. ⁊ vnus deus (in quo).ſ. ieſu (ſunt
omnes theſauri ſapie ⁊ ſcientie abſconditi) nā
in eo ſm naturā diuinā eſt ſapientia diuina. q̄
ē infinita. ⁊ ſm naturam humanam habet ple-
nitudinem ſciētie ſicut ⁊ gratie. cogſcēs omnia
que cogſcit verbū ſcientia viſionis (Hoc autē
dico) Hic accedit ad ꝓpoſitū inducendo coloſ.
ad p̄cauendū deceptōes. falſorū ap'loꝝ. Circa
quod ſciendū ꝙ ad dcipiendū tripliciter cona
bantur. Vno modo argumētis. phil. nam aliq
coꝝ in philoſophia inſtructi erant. Alio mō. ex
auctoritate leg' eo ꝙ data fuerat a dō. 3° mō ex
ſimulatōe ſcitatis. qr freq̄nter ſimplices decipi
untur. p̄mo ergo inducit ad euitationē p̄mi. 2°.
ſecūdi ibi. Et eſtis. 3°. tertij ibi. Nemo vos ſedu
cat. Circa p̄mum. d. (Hoc aūt dico) de ſollicitu
dine mea pro vobis (vt nemo voſ ſeducat i ſub
limitate ſmonū).i. v'bis philoſophicis (Nā ⁊ ſi
corpe abſēs ſum) a vobis (ſed ſpū vobiſcū ſu)
ſicut ſpūs eliſei erat p̄ſens cum gieçi. q̄ndo ac-
cēpit munera a naaman vt dicit̄. 4. Re. 5. vidē
bat.n. aplus in ſpiritu que apud coloſ. agebant-
tur (gaudēs ⁊ videns ordinē veſtrum).i. gau-
dens de hoc ꝙ video vr̄m modū viuendi ordi
natum (⁊ firmamentū eius que in xpo eſt fidei
veſtre).i. fidem vr̄am de xpo firmā eſſe (Sicut
igitur accepiſtis dn̄m nr̄m ieſum xpm).i. fide
eius (in ipo ābulate) de v'tute in v'tutem (radi-
cati) in caritate (⁊ ſupedificati in xpo) per alias
v'tutes (⁊ cōfirmati in fide. ſicut ⁊ didiciſtis) a
diſcipul' meis (abundantes in illo i gratiarum
actione).i. abundanter gratias agendo xpo de
veſtra vocatione (Videte) cauendo diligenter
(ne quis vos decipiat per philoſophiā. ⁊ inanē
fallaciam) Rōnes eni philoſophice ꝯtra fidē
xpi ſunt inanes ⁊ ſophiſtice. ꝓcedunt.n. ex ap-
parentibus ſenſui. ⁊ applicant̄ ad materiā ſen
ſum totaliter excedentē cōcludendo ꝙ de⁹ nō
poſſit hūanari. virgo parere. mortu⁹ reſurgere
⁊ huiuſmodi: ſed nō valet. qr v'tus diuina cū
ſit infinita pōt illa que ſūt nature ipoſſibilia.
ideo ſubdit̄ (ſm traditionē hominū) quoꝝ doc
trina ex appentib⁹ ſenſui ꝓcedit (ſm elementa
mūdi).i. ſm curſū ⁊ virtutem nature (⁊ nō ſm
xpm).i. v'tutem xpi que eſt infinita (Qr in ipſo
habitat omnis plenitudo diuinitatis).i. diui-
nitas pfecta nō ſolum. per eſſentiā preſentiā.
⁊ potentiam per quē modum eſt in oībus crea-
turis vel per gr̄am. per quem modū eſt ſpecia-
liter in ſanctis: ſed etiā per vnionē in ſuppoſito
verbi (corporal'r) qr eſt a verbo aſſumpta ſm
cōp⁹: vnō ⁊ in triduo mort' xpi corp⁹ fuit vnitū
diuinitati q̄uis eſſet ab anima ſepatū (⁊ eſtis)

hic ꝯſ'r inducit ad p̄cauendū ſm dceptōis mo
dum: qr gr̄a xpi ē ſufficiētiſſima ad tollēdū oē
malū ⁊ ad cōferendū ſalutē abſq; obſeruatiōe
legaliū. iō. d. (Et eſtis in illo).i. per illū (reple-
ti) gr̄a (qui ē caput oīs principatus).i. nō ſolū
hominū ſed ēt angeloꝝ. ꝓpter quod ſine lega-
libus pōt vos adducere ad eoꝝ cōſortiū. ideo
ſubdit̄ (in quo).i. per quē (⁊ circūciſi eſtis cir-
cūciſione nō manufacta).i. nō circūciſione car
nali ſicut iudei (in expoliatōe corporis carnis)
.i. in amotione pellicule partē generatiuā ope-
riētis (ſed i circūciſione xpi).i. per xpm data q̄
ē ſpūalis in amotione peccatoꝝ. ⁊ hoc per bap
tiſmū qui totaliter tollit peccatū. iō ſubditur.
(cōſepulti ei in baptiſmo).i. total'r mortui pec-
cato (in quo ⁊ reſurrexiſtis) ad vitam gr̄e (per
fidē opationis dei).i. quā de⁹ operat̄ (qui ſuſci
tauit illū a mortuis) ad vitā immortalē Ro.
.6. xps reſurgēs ex mortuis ⁊c. (Et vos cū mor
tui eſſetis in delictis).i. peccatis actualibus (⁊
p̄pucio carnis veſtre).ſ. in originali peccato qō
per originē cōtrahitur (cōuiuificauit cū illo)
vita gr̄e (cōdonās vobis).i. gratia mittēs (oīa
delicta) tam originale peccatū q̄ ſuperaddita
(delens quod aduerſus nos erat).ſ. iudeos (ci
rographū decreti).i. obligationē legis ve. quā
tum ad cerimonialia ⁊ iudicialia (quod erat ꝯ
trarium nobis) eo ꝙ erat onuſ importabile no
bis ⁊ patribuſ noſtris: vt habetur Act.15. (affi-
gens illud cruci) qr legalia mortificata ſūt per
paſſionē xpi (⁊ expolians principatuſ ⁊ poteſta
tes).i. demones qui ſic nominātur: eo ꝙ natu-
ralia in eis remāſerunt integra qui fuerūt ſpo
liati qn̄ xps eduxit ō limbo patres ve. teſ. (trā
duxit cōfidenter).i. potēter ad celeſtia (trium
phans illos) quod dupl'r pōt exponi. vno mō
referendo ly illos ad demones quos deuicit.
Alio mō referendo ad pr̄es quos ſui triumphi
fecit pticipes vt ſit ſenſus (triūphans illos).i.
triūphare faciens (in ſemetipſo).i. per virtutē
propriā ⁊ nō alienā. ex pdictis igitur cōcludit
(Nemo ḡ vos iudicet) tranſgreſſores (in cibo
⁊ potu) lege ꝓhibito: ſi vtamini (aut in pte dici
feſti) a uobis nō celebrata: vt paſce pentheco-
ſtis ⁊ huiuſmodi (aut neomenie).i. prime diei
mēſis (aut ſabbatoꝝ) i fine hebdomade. iſti.n.
dies in lege dicuntur celebres. ſed hec celebri-
tas ceſſauit tanq̄ figuralis aduenientе verita
te per xpm. iō ſubditur (que ſunt).i. fuerūt tpe
ve. teſ. (vmbra futuroꝝ) tpe xpi (corpus āt).i.
ſoliditas veritatis huius vmbre (xpi).i. ptinē
ad xpm per quē ē impleta (Nemo) hic ꝯſ'r idu
cit ad p̄cauendum deceptiōis tertium modū
qui ē per ſimulatiōem ſcitatis. d. (Nemo voſ
ſeducat volens) ambulare (in humilitate) fic-
ta (⁊ religiōe angelorum).i. oſtendens ſe tanq̄ nū
cium a deo miſſum: ſicut angelus: quod facie-
bāt aliqui pſeudo apoſtoli (ambulās fruſtra)
.i. perdens quicquid boni agit (inflatus).i. ſu-

perbiens ⁊ ſui ſenſus p̄ſumptione (⁊ nō tenens
caput).i. xpm per veram ⁊ ſinceram eius fidē
(ex quo).i. ex cuius influxu ſpirituali (totum
corpus eius) myſticū quod ē eccl'ia (per nexus
⁊ cōiunctiones) fideliū ad inuicē (ſubminiſtra
tum ē ⁊ conſtructū) per officium ſuperioꝝ in i-
feriores ſecūdū diuerſos eccl'ie ſtatus (creſcit i
augmētum) virtutū ⁊ meritorū (dei).i. ad ho-
norem diuinū. ex quo concludit vlteri⁹ vitati-
onem obſeruationū legalium. d. (Si ḡ mortui
eſtis cū xpo).i. configurati morti eius ⁊ ſepul-
ture per baptiſmū in quo plenarie comunicat̄
v'tus mortis ſue. ⁊ p ꝯn̄s (ab elemētiſ h⁹ mūdi)
ſup. ſeparati. ⁊ dicūt̄ hic elemēta ve. te. ſacram
ta: quia cōſiſtebāt in quibuſdā reb⁹ corpalib⁹:
vt i ablutiōe aque luſtratōis ⁊ vnctionibus i
qbus nulla erat ſpiritualis virt⁹. ꝓpter hoc di
cunt̄ elemēta egena ⁊ infirma. gala.4. In ſacra
mētis āt no. le. ē virt⁹ ſpūalis ad ꝯferēdū gr̄am
(quid adhuc tanq̄ mūdo viuētes) ⁊ nō xpo (di
ſcernitis) dicētes vnus alteri (Ne tetigeritis)
imūda ſecūdum legem vt morticinū. vl' aliqd
huiuſmodi (neq; guſtaueritis) cibū in lege pro
hibitū: vt porcū vel aliquid huiuſmodi (neq;
cōtractaueritis) vendēdo talia: vel emēdo (q̄
ſunt oīa).i. que oīa ⁊ ſimilia ſūt (in iteritu).i. i
peccatū poſt publicatū euangeliū (ipſo vſu).i.
ſi quis vtatur talib⁹ obſeruātijs (ſecūdū prece
pta ⁊ doctrinas hominū) hoc dicit qr illi q erāt
ſuperiores i ppl'o iudeoꝝ ad cerimonias legiſ ml'
ta addiderāt. de quoꝝ obſeruātia erāt magl' di
ligentes: q̄ de obſeruātia diuinoꝝ p̄ceptorum
vt pꝫ Marci.7. quod reprobat Saluator ibiō
.d. In vanū āt me colūt docētes doctrīas et p̄-
cepta hoīum. relinquētes.n. mādatum dei tenē
tes traditōes hoīum ⁊c. (que ſūt rōem quidem
hñtia ſapie).i. ſpēm ſapie: ſꝫ nō ſm veritatem.
iō ſubdit̄ (in ſuperſtitione).i. in ſupflua ⁊ vana
religiōe ſup. ſūt tales obſeruātie (⁊ hūilitate)
.ſ. ficta de q̄ dr̄ Eccl.19. Eſt q neq̄ter ſe hūiliat:
⁊ iteriora ei⁹ plena ſūt dolo (⁊ nō ad pcendū cō
pori) tales.n. corā ſimplicib⁹ ſe iactabāt: ſibi n̄
pcere a labore corpali ad ꝓcurādū ſalutē ꝓxi-
mi: ⁊ refugere honorē mūdanū ⁊ lautū victū
tales.n. ſimulatōes frequēter decipiūt ſimpli
ces. pp ꝙ ap'ls talia docet p̄cauere. ſicut ⁊ ſal-
uator Math.7. d. Attēdite a falſis ꝓphetis q
veniūt ad vos veſtimētis ouiū. itriſec⁹ āt ſūt
⁊c. ⁊ eodē mō heretici decipiunt ſimplices. CIII

Igit̄ ſi ꝯſurrexiſtis) Poſtq̄ ap'ls iduxit
coloſ. ad tenendū fidei v'itatē ⁊ ad p̄ca-
uēdū pſeudo ap'loꝝ falſitatē. h ꝯſ'r idu
cit eos ad ſuādū vite ſcitatē ipos ō morib⁹ ifor
mādo. ⁊ diuidit̄ in.2. ptes. qr p̄ facit h gn̄al'r. q̄
ad oēs. 2°. ſpāl'r q̄ ad aliq̄s ſtat⁹ ſpāles. ibi muli
eres. Circa p̄⁹ ſciēdū ꝙ finis iponit neceſſitatē
his q̄ ſūt ad finē. ⁊ iō p̄ iſtruit eos ō appetitu fi
nis. 2°. de morib⁹ ad hūc finē ordīatis ibi. Mō
tificate. circa p̄⁹ dicit ꝯcludēdo ex pdc̄is (Igit̄

ſi ꝯſurrexiſtiſ cū xp̄o) p fidē caritate formatā
(q̄ ſurſū ſūt q̄rite).i.bōa celeſtia ōſiderate vbi
(xp̄ſ ē ī dextera dei ſedēs) Mēbra.n.debēt ſe/
qui caput.xp̄s aūt ē caput eccl̄ie vt p̄dc̄m ē.et
iō fideles q ſūt mēbra ei⁹ debent eū ſeq p ōſide
riū.vt ſic ei iūganṫ ſ[illegible]alr in celeſtib⁹ p p̄mq ob/
tentū (nō q̄ ſup terrā) ī bōis terrenis ponēdo
finē.ꝛ ſubdit rōnē dicēs (mōtui.n.eſtis) pcc̄o p
baptiſmū.ꝛ ſic ī terrēiſ ſi ōbetis pōere finē vꝫ:
ſed ī bonis celeſtib⁹ q̄ nō apparēt ī p̄ſnti.iō ſub/
diṫ (ꝛ vita vr̄a).ſ.eterna (abſcōdita ē cū xp̄o in
deo) ī quo ꝯſiſtit obiectiue ī viſiōe deitatis p̄n
cipalr ꝛ hūanitatis xp̄i ſecūdario.iō dic̄ ſalua/
tor Jo.17.hec ē vita eterna vt cognoſcāt te ſo/
lū deū ꝛ quē miſiſti ihꝫ xp̄ꝫ (cū.n.appuerit xp̄ſ
ī iudicio finali (vita nr̄a) mō dcō tūc ꝛ vos ap
pebitis cū ip̄o ī gl̄ia.q.d.tūc vita beata q̄ modo
vobis ē abſcōdita māifeſte erit vobiſ exhibita
(Mortificate) hic ꝯn̄r īſtruit eos de morib⁹ ad
beatitudinē ordinatis.ꝛ p̄ q̄ꝫtū ad depoſitionē
viciorū.2°.q̄ꝫtū ad acq̄ſitionē v̄tutū ibi: ꝛ īdnē/
tes.p̄ma adhuc ī duas: qꝛ p̄ docet ōponere pec
cata carnalia.2°.ſpūalia ibi. Nūc āt. circa p̄mū
:d. (Mortificate ergo mēbra vr̄a que ſūt ſuper
terrā).i.q̄ ptinēt ad p̄ſntem vitā: q̄ ſic ſūt morti
ficāda p auſteritatē vite: vt natura ſeruet̄ ad
ſeruiēdū deo: ꝛ vicia curent̄ que īpediūt īgreſ/
ſum celeſtiū: ſm quod dr̄ Apoc̄.21. Nō īntrabit
ī eo aliquid coīquinatū.iō ſubditur (fornicati/
onē) que ē ꝯcubitus ſoluti cū ſoluta: ꝛ per hoc
multo fortiuſ ītelligit̄ adulteriū eē deponēdū
(īmundiciam) q̄ꝫtū ad peccatū ꝯ̄ naturam (libi
dinē) quātū ad oſcula tactus īpudicos ꝛ ſimi/
lia (concupiſcētiā malā) qꝛ nō ſolū act⁹ exterio
res ſunt refrenādi: ſꝫ ēt interioreſ mētis (ꝛ aua
riciam) que ē īiuſta pecunie acquiſitio. vn̄ dici
tur auarus.q.auidus eris. Reponit̄ āt hoc in/
ter carnalia vicia: qꝛ fomētum eis p̄ſtat: quia
p pecuniā habent̄ cibi ꝛ potus. lecti molles et
huiuſmodi ad luxuriā excitātes (q̄ ē idolorū
ſeruitus).i.ſimilis idolatrie inq̄ꝫtū auarus co
lit pecuniā ſuā ſtudioſe (ppter que) uicia predi
cta (venit ira dei).i.eius vindicta (ſuper filioſ
īcredulitatis) qui vitā aliā n̄ credūt. ppter qđ
ſine freno p̄ſntis vite carnalitatib⁹ ſe exponūt
ppter quod in perſona eoꝝ dr̄ Sap.2. vmbre
trāſituſ ē tp̄s nr̄m ꝛ nō ē reuerſio finis nr̄i: veni
te igitur ꝛ fruamur bōis ꝛc̄ (in quibus).i. īter
quos ꝛ vos ambulaſtis aliq̄n).ſ.ante conuer/
ſionē veſtram carnalr viuēdo (Nūc āt) hic cō
ſequēter inducit ad deponēdū vicia ſpūalia.d.
(Nūc āt depōite ꝛ vos oīa).i.nō ſolū vicia car
nalia: ſed ēt ſpūalia (iram).i.appetitū illicitū
vindicte (indignatōez).i.ei⁹ ſignū in facie (ma
liciā).i.mali machinationē ī corde (blaſphemi
am) ꝯ̄ deū (turpē ſermonē).ſ. detractōis. mur/
muratōis ꝛ deriſiōis ꝯ̄ p̄ximū (Nolite mētiri
īnuicē) un⁹ alteꝝ ſic decipiēdo (expoliātes vos
veterē hominē).i.ſtatū gentilē (cū actib⁹ ſuis)
maliſ: vt ſic deponāt̄ oīa pcc̄a (ꝛ īduentes) Dic

ꝯn̄r inducit ad virtutū acq̄ſitionē que ſunt mē
tis īdumēta.ꝛ p̄ ponit ad hoc motiuū.2°.p̄ſeq̄t̄
intentū ibi. Induite vos. Motiuum aūt ē q̄ꝛ
hō ē ad imaginē dei factus ſecūdū mentē: que
imago deformatur per vicia.ꝛ reformat̄ p vir/
tutē. ppter qđ dꝫ homo moueri ad v̄tutiſ acq̄ſi
tionē.iō dicit (ꝛ induētes nouū) ſup. hominem
qui renouatus ē per baptiſmū (eū qui renoua/
tur).i.ī hac renouatōe per baptiſmū p̄ficit (in
agnitione dei).i.per augmētum fidei formate
caritate (ſecūdum imaginē eius ꝛc̄).i. ſm ptē
intellectiuam. in qua eſt ad dei imaginē factuſ
(vbi nō ē maſculus ꝛ femia) qꝛ diſtinctio ſex⁹
nō ē ex parte mētis ſꝫ corpis. iſtō tn̄ maſculus
ꝛ femia nō ē ī libris correctis q̄ ſic habent (vbi
non eſt gētilis et iudeus ꝛc̄) ꝛ ſic ly. vbi refert̄
ad deū de quo īmediate p̄dixerat q creauit eū
nā apud deū nō eſt pſonaꝝ acceptio: ſꝫ recipit
omnē veniētē ad ſe p fidem: ita q̄ nulla diuer/
ſitas p̄iudicat. ſiue natōis.iō ſubdit̄ (gētilis ꝛ
iudeus) ſiue obſ̄uatōis.iō ſequit̄ (circūciſio et
p̄putiū) ſiue ligue (barbarus ꝛ ſcytha) ſiue cō/
ditionis (ſeru⁹ ꝛ liber) ꝛ per hec ītelligunt̄ alie
diuerſitates q̄cunq̄ (ſed oīa in oīb⁹ xp̄s).i.xp̄s
ē in oīb⁹ p grāꝫ.ꝛ p oīa opa quoꝝ bōa p̄ncipalr
opat̄ (Induite) hic ꝯn̄r p̄ſequit̄ ītentū de v̄tuti
bus.ꝛ p̄ in cōpatione ad p̄ximū.2°.ad deū. ibi.
Et pax xp̄i.ꝛ pꝫ ordo ex notōrib⁹ p̄cedit ad mi
nus nota. dicit ḡ ꝯcludēdo ex p̄cedēti motiuo.
(Induite igit̄ vos ſic̄ electi dei).i.p̄deſtiati ab
eterno (ſci).i.ſcificati per baptiſmū in tp̄e (ꝛ di/
lecti) p augm̄tū gr̄e (viſcera mie) q̄ꝫtū ad pieta
tis affectū (benignitatē) q̄ꝫtū ad ei⁹ effectū. vn̄
dicit̄ benign⁹.q.bn̄ ignit⁹ ad bn̄faciendū p̄rio
in effectu (hūilitatē) q̄ eſt v̄tutū cuſtoſ ꝛ funda
mentū (modeſtiā) bn̄ vtendo p̄ſperiſ (patiētiā)
bn̄ ſe hēndo in aduerſis (ſupportātes in vicē)
in īfirmitatib⁹ ꝛ onerib⁹ īpoſitis (ꝛ donātes vo
bismetipis) offenſas remittēdo q̄ ē neceſſitatiſ
ꝛ iniurias q̄ ē p̄fectōiſ ꝛ ſupererogatōiſ.iō ſub
dit̄ (ſicut ꝛ dn̄s donauit vobis ꝛc̄) (Sup oīa āt
hec caritatē hēte) que ē maior alijs v̄tutib⁹.p̄/
ma corin.13. Maior aūt hoꝝ ē caritaſ (qđ ē vin
culū p̄fectionis) qꝛ ſicut v̄tutes pollitice cōnec
tūt̄ in prudētia. ſic īfuſe ī caritate (Et pax) Dic
ꝯn̄r īduc̄ ad v̄tutes ī cōpatōe ad dm̄.ꝛ p̄ q̄ ad p/
fectiōez cordis dicēs (Et pax xp̄i).i.data ꝛ ꝯm
data a deo (exultet) effectiue (ī cordibus vr̄is)
cauſādo ibi exultatōez.i.ſalutatōez ſpūs vr̄i ī
deū. ſicut dr̄ Jo.4. fiet ī eo fōs aq̄ ſaliētis.i.ſa/
lire faciētis ī vitā eternā (in q̄).ſ.pace (ꝛ vocati
eſtis ī vno corpe) eccl̄ie ſub capite xp̄o (ꝛ grati
eſtote) d̄ tāto bn̄ficio.2°.q̄ ad p̄fectiōez oris.d.
(Verbū xp̄i hitet ī vobis abūdanter) ita q̄ nō
ſit ſolū ī cordō firmiter retinēdo: ſꝫ ēt ī ore p doc
trinā alijſ cōicādo.iō ſubdit̄ (ī oī ſapia) ad ſalu
tē neceſſaria (docētes) ſic ēt ī ore vr̄o dn̄ laudā/
do.iō ſubdr̄ (ꝯmouētes uoſmetipoſ ī pſal.ꝛc̄).i.
vos mutuo ad di.lau.excitādo canticis ſpūali
bus ita q̄ non ſit tantum laus oris: ſed etiam

ſpūs ꝛ cordis (in grā).i.cōſideratōe beneficio/
rū dei.3°.īducit ad p̄fectōꝫ opis.d. (Oē qđcūq̄
facitis) ſeq̄t̄ (oīa ī noīe dn̄i).i.oīa facite ad ho/
norē diuini noīs. bōitas.n.opis depēdet ex re
ctitudie ītētōis (grās agētes deo ꝛ patri p ip̄ꝫ)
qꝛ ſic̄ dona dei nobis p̄ueniūt p xp̄m mediato/
rē nr̄m. ſic p xp̄m oratōes nr̄e ꝛ opatōes ſūt ex
audibiles (Mulieres) Poſtq̄ aplͥs īformauit
de morib⁹ generaliter coloſ. hoc idē facit q̄ꝫtū
ad aliquos ſtat⁹ ſp̄aliter. Circa qđ p̄ pōit eoꝝ ī/
formatōꝫ.2°.ſuā cōmēdatiōez. ibi. orōni. p̄ma
diuidit̄ ī tres p̄tes ſecūdū tres ſtat⁹ quos tan/
git. ſecūda. ibi. filij. tertia ibi. ſerui. p̄m⁹ ſtatus
ē cōiugatorū. circa qđ p̄.d. (Mulieres ſubdite
eſtote viris) debēt eni p eos regi. tū qꝛ femia ē
mas occaſionat⁹. tū qꝛ rō magis viget in viris
q̄ꝫ ī mulierib⁹ vt diffuſi⁹ dictū fuit Eph. 5. (ſic̄
oportet ī dn̄o).i.ī licitis ꝛ hōeſtis tātū.2°.īſtru
it viros.d. (Viri diligite vxores vr̄as) qꝛ vir ꝛ
vxor ſūt vna caro. q̄libet āt naturaliter diligit
carnē ſuā (nolite amari eē ad illas) tractando
eas vt āncillas: ſꝫ magis vt ſocias. pp hoc eua d̄
latere viri fuit formata vt cognoſceret̄ ſocia. n̄
āncilla. ſic̄ pleni⁹ dictū fuit. Ephe.5. (Filij) hec ē
ſecūda ps ī q̄ īſtruit p̄res ꝛ filios.d. (Filij obe/
dite p oīa) licita ꝛ honeſta (parētib⁹ vr̄is) a q/
bus filij hn̄t eē. nutrimētū. ꝛ documētū (hoc
eni beneplacitū ē ī dn̄o) q dedit p̄ceptū de ho
nore parētū. Exo.20.2°. īformat patres dicēs:
(Pr̄es nolite ad īdignatōꝫ).i.ad īpatiētiā (fi/
lios vr̄os p̄uocare).i.irrōnabiliter excitare. ꝛ
ſubdit̄ rō cū dr̄ (vt nō puſillo aīo fiāt).i.vt nō
p duritiā vr̄aꝫ fracti a vobis fugiāt. ꝛ ſic carē/
tes diſcipliā peiores fiāt (Serui) h̄ ē tertia ps
ī qua docet dn̄oſ ꝛ ſ̄uos. p̄ ſ̄uos.2°.dn̄os. ī p̄in
cipio.4.ca. Circa p̄mū dic̄ (Serui obedite per
oīa) licita ꝛ hōeſta (dn̄is carnalib⁹).i.ī his q̄ p
tinēt ad corpus. In his aūt q̄ ptinent ad aīam
ſ̄u⁹ nō ē ſubiect⁹ dn̄o: ſꝫ deo ꝛ eccl̄ie miniſtris
(nō ad oculū ſeruiētes).i.tātū hn̄ ī p̄ſntia dn̄o
rū (q̄ ī hoīb⁹ placētes) illi eni q ſic ſeruiūt pla/
cere hoīb⁹ tātū q̄rūt (ſꝫ ī ſimplicitate cordis)
.i.ſine plica ſimulatōis aut doloſitatis (timen
tes dn̄m) ꝛ nō hoīes tātū (Quodcunq̄ facitis ex
aīo opamini).i.volūtarie (ſic̄ dn̄o ꝛ nō hoīb⁹)
.ſ.p̄ncipalr ſꝫ ſecūdario. ꝛ p̄ncipalr dō. debent
eni ſerui cogitare q̄ d̄s illorū ſeruitutē ordina
uit ad illorū ſalutē p meritū ſue hūiliatōnis. ꝛ
ſic ſeruiūt deo p̄ncipaliter. ꝛ hoī ſecūdario. pp
īpletionē diuie ordiatōis. iō ſubdit̄ (ſciētes qđ
a dn̄o recipietis retributionem hereditatis).ſ.
eterne reſpectu cui⁹ ī nullo p̄iudicat ꝯditio ſer/
uitutis hūane. vn̄ dic̄ Ambro. ī dn̄o bōa ſerui/
tus ꝛ bōa libertas eq̄ lāce appēdūt̄ (Qui eniꝫ
īiuriā facit) ſiue ſeru⁹ ſit dn̄ꝫ defraudādo: ſiue
dn̄s ſ̄uū āgariādo (recipiet qđ iniq̄ geſſit) per
debitam penā īfligēdā a deo. ꝛ ſubdit̄ rō (Et n̄
ē pſōarū acceptio apđ deū) p maioritate hoīs
vl ei⁹ minoritate parcendo.

HOmi) hic ꝯn̄r īſtruit dn̄os dicēs (Dn̄i
qđ iuſtū ꝛ equū ſeruiſ p̄ſtate) vtēdo ſer
uitio eorū rōnabiliter ꝛ modeſte. ꝛ ſub
dit̄ ad hoc rō (ſciētes q̄ꝛ ꝛ vos dn̄m hētis ī ce
lo) q puniet vos acriter ſi aliter feceritis. ſecun/
dū illud ſapie.6. Potētes potēter tormēta pa/
tiētur (Orōni) poſtq̄ aplͥs īſtruxit pſōaſ diuer
ſorū ſtatuū. hic ꝯn̄r ſe recōmēdat orōnib⁹ eorū
dicēs (Orōni īſtātes) p mētis ſubleuatiōꝫ (vi/
gilātes ī ea) p debitā ītētionē (ī grārū actōe) p
pter beneficiorū dei receptionē (orātes ſimul)
nā oratio multorū ē magis exaudibil̄ (pro no/
bis).i.pro me ꝛ ſocijs meis (vt dn̄s aperiat no
bis oſtiū ſermōis ꝛc̄).i.vt det nobis libertatē
ꝛ facultatē p̄dicādi euāgeliū xp̄i (pp qđ ēt vi/
ctus ſū) ī carcere ne poſſim ad p̄dicādū diſcur
rere (vt manifeſtē illud) hoc refert̄ ad id qđ p/
mittit̄ (aperiat nobis oſtiū ſ̄monis) ſcꝫ (ut ma
nifeſtē illđ) ſcꝫ xp̄i myſteriū: qđ adhuc plib⁹ gē
tib⁹ ē occltū (ita) ſcꝫ ꝯſtāter ꝛ diſcrete (ut opor/
tet me loq) de tāto myſterio. Cōſeq̄nt̄ oſ̄dit q̄lī
ter ſe habeāt ad īfideles dicēs (In ſapiētia am
bulate ad eos q foris ſūt).i.extra eccl̄iā (redi/
mētes tēp⁹).i.diligent̄ q̄rētes opportūitatē p/
dicādi eis euāgelicā veritatē. ꝛ ſubdit̄ modus
d̄bit⁹ cū dr̄ (Sermo vr̄ ſemp ī grā).i.ſit taliſ ut
audiētib⁹ ſit grat⁹. ꝛ qꝛ hoc p ſapiāꝫ ſit iđo ſub
dit̄ (ſale ſit cōdit⁹) ſapiētia.n.ſal nomiat̄. eo q̄
ē cōdimētū v̄boꝝ ſic̄ ſal ciborū (ut ſciatī q̄mō
opteat vos vnicuiq̄ rn̄dere) ſcđꝫ ꝯditōꝫ ſue p
ſōe. aliter eiꝫ rn̄dendū ē ſapiēti aliter ſimplici
ꝛ ſic d̄ alijs (Que circa me ſūt) Hec ē vltia parſ
hui⁹ p̄ncipalis epiſtole q̄ dr̄ ei⁹ ꝯcluſio. uel con
firmatio. ꝛ hoc dupliciter. p̄ p nūciorū miſſiōꝫ
2°. p ſpūalē ſalutatiōꝫ ibi. ſalutat voſ. circa p̄i
mū ſciēdū q̄ aplͥs miſit hanc epiſtolā p certos
nūcios ad certificandū. coloſ. q̄ eēt ſua epiſto/
la. ꝛ ad plēius eis dicēdū ſtatū apl̄i vt ꝯfirma
rēt eos ī fiđ. ꝛ ꝯſolarēt̄ ī tribulatōib⁹. q̄ eis ſup
uenerāt vt dictū ē ſ̄. p̄ ca. ꝛ pꝫ ex dcis ſ̄ila. vſq̄
ibi (q ē ex vobis).i.vobis valde cōiūct⁹ carita
te. ꝛ forte erat gētiliſ natōe. ꝛ d̄ ptib⁹. coloſ. fac
tus tn̄ diſcipul⁹ pauli ſic̄ ꝛ tit⁹ ex gētilitate con
uerſus vt dictū ē ſ̄. galla.2. (oīa q̄ hic agūtur)
circa me ꝛ alioſ fideleſ (Salutat) h̄ pōit̄ cōfir/
matio p ſalutatiōe bonoꝝ. ꝛ p̄ ſalutat coloſ. ex
pte ſuoꝝ.2°. laodicenſes p miſteriū eoꝝ ibi. ſa/
lutate. p̄ia adhuc ī duaſ. qꝛ p̄ pōit ſocioſ natōe
iudeos.2°. gētiles ꝯuerſos ibi. ſalutat vos. Cir
ca p̄⁹ dr̄ (Salutat vos ariſtarc⁹ ꝯcaptiu⁹ me⁹)
.i.particeps mei carceriſ ꝛ laboriſ (ꝛ marc⁹ cōſo/
brinuſ barnabe) d̄ iſto marco dr̄ Act.15. q̄ receſ
ſit a paulo ꝛ barnaba in pāphilia pp q̄ poſtea
paul⁹ nolebat eū recipe ī ſocietatē p̄dicationis
ſue. ꝛ ſic barnabaſ aſſūpto marco iuit ad p̄dicā
dū ī vna regiōe ꝛ paul⁹ ꝛ ſilaſ ī alia. vidēs tn̄
paul⁹ poſtea ex diuiſiōe illa vtilitatē eccl̄ie ſe/
cutā. recepit dcm̄ marcū ī ſuā ſocietatē. ꝛ man/
dauit. coloſ. ꝛ alijs q̄b⁹ erat mīn⁹ dilect⁹ pp di/

ctū receſſū ꝙ ſi vēiret ad eoſ caritatiue recipēt
eū de quo mandato ſubdit (de q̄ accepiſtis ⁊c̄)
(⁊ ihs q dr̄ iuſtus) apō eni iudeos plures hōc
noīe vocabāt (q ſūt ex circūciſiōe). i. iudei na-
tōe (Hi ſoli). ſ. iudei (ſūt adiutores mei (p nūc
(i regno dei). ſ. pdicādo (q mihi fuerūt ſolatō)
me cōſolādo i mea tribulatōe ⁊ ſupplēdo vicē
meā i pdicatōe (Salutat vos) hic exp̄mit ſoci-
os ſuos de gētilitate cōuerſos dicēs (Salutat
vos epaphras q ex vobis ē). i. caritate vobis
ſpāliter cōiūctus. qꝛ pdicauerat eis. vt dictū ē
ſupra. p̄ ca. pp qō magis afficiebat ad eos. ē eti
am ex eis. qꝛ de gētilitate cōuerſus ſicut ipi. ⁊ fa-
ctus diſcipl's pauli. ſicut ⁊ tit' ⁊ plures alij. cete-
ra patēt. uſq3 ibi. ⁊ p hiſ q ſūt laodicie. ⁊ q hiera
poli) qb' pdicauerat ſicut coloſ. (Salutat vos lu
cas medic') fuit eni medic' corpal' (cariſſim')
paulo. qꝛ fuit comes ſue peregrinatōis vſq3 ad
martyriū. vt dic̄ hiero. i plogo ſup lucā. ⁊ ātio-
cēſis natōe (Salutate) h̄ ɔn̄r ſalutat. laodicēſ.
p miſteriū. coloſ. d. (Salutate frēs q ſūt laodi-
cie generalr̄ ⁊ nimphā ſpāliter q̄ pdicatoribus
miſtrabat ſūpt' d ſuis facultatib' (⁊ q̄ i domo
ei' ē eccliaз). i. familiā e' xpianā (⁊ cū lecta fue
rit apud vos epla) iſta quā vobis mitto (facite
vt ⁊ i loadicēſiū ecclia legat) vt mea doctrina
cōicata eis pficiat ad ſalutē. ⁊ cconuerſo. epla
tn̄ ad loadicēſ. apud nos nō hr̄ (⁊ dicite archip
po) q receperat miſteriū ſup eccliaз. coloſ. (Ui
de) diligēter attēdēdo (miſteriū qō accepiſti i
dn̄o). i. i diuis reb' (vt adipleas) ad honorem
diuinū ⁊ ſalutē aiaꝝ (ſalutatō mea manu pau
li) hoc ſcripſit paul' māu ppa ad magis certifi
cādū ꝙ epla eēt ab eo miſſa. eo ꝙ pſeudo apli
aliqñ ſcribebāt ſub noīe verorū aplorū. ad ma
gis decipiēdū. vt dictū ē ſupra. i. cor. vltio ca.
(Mēores eſtote vīculorū meorū) mihi cōpa-
tiēdo ⁊ ēt i hoc ſi neceſſe fuerit me imitādo ɔn̄r
ſubdit que ſit ſua ſalutatio. d. (gr̄a dn̄i nr̄i ihu
xpi vobiſcū) ſupple ſit: q̄ ſupplet oēз ōſcūз am̄.

¶ Poſtilla Nicolai de lira ſuper eplam primā
ad theſſalonicenſes incipit.

P Aulus ⁊ ſiluan' ⁊ thimothe') Hic
incipit epla pria ad theſſalonicē-
ſes. q̄ diuidit i tres ptes. ſ. ſaluta
tionē ⁊ pſecutōз ibi. gr̄as agim'.
⁊ ɔclusionē ppe finē eple ibi. Fra
tres orate. In pria ponūt pſōe ſalutātes cū dr̄
(paul' ⁊ ſiluan') Iſte ē q vocatur ſilas. Act. 15.
quē accepit paul' i ſociū. vt dr̄ ibidē (⁊ thimo-
the') iſti duo iungūt paulo i ſalutatōe. qꝛ cuз
eo laborauerūt i theſſalonicēſiū cōuerſiōe. 2°
ponūt pſōe ſalutate cū dr̄ (ecclie theſſalonicē-
ſiū) ſupple cōgregate (i deo pr̄e) ē āt theſſalōi-
ca ciuitas metropolī macedonia q̄ ē q̄dā pars
grecie. 3° ponūt bōa optata ibi (gr̄a vobis) i p̄-
ſēti (⁊ pax i futuro vbi totaliter qetabit appe-
tit' (gr̄as) Hic icipit eple pſecutio i q̄ p̄ reddit
apl's theſſalonicēſes beniuolos. 2° dociles. 4.

c. 3° cautos. 5. ca. Circa p̄mū reddit illos bēiuo
los dupliciter. p̄ de bonis eorū gr̄as agēdo. 2°
i aduerſis eos cōſolādo ſecūdo. c. pria i duas.
qꝛ p̄ gr̄as agit de bōa eorū icboatōe. 2° de bōi-
tatis h' diffuſiōe. ibi. ⁊ vos. Circa primū ponit
duplex motiuū h' gr̄arū actōis. primū ē bona
eorū cōuerſatio dicēs (gr̄as agim' deo ſēp). i.
oīb' horis ad orandū determiatis l' ſēp i habi-
tu. ⁊ ſi nō ſēp i actu. qꝛ ñ ſēp pōt hō actualiter
orare (memoriā vr̄i) ſpālē ⁊ expſſā (faciētes in
ōronib' vr̄is ſine itermiſſiōe) hoc expōit dupli
citer ſicut dictū ē de ſēp (mēores opis fidei vr̄e)
⁊ qꝛ fides ſine opib' mōtua ē ſubdit (⁊ labori)
i his q̄ ptinēt ad pmotōз fidei ⁊ caritatis (dī ⁊
pximi ⁊ ſuſtinētie ſpei). i. tollerātie tribulatio
nū q̄s patiēter ſuſtinuiſtis i ſpe recipiēde mer-
cedis a dn̄o Ieſu xpo (añ dn̄з). i. ita ɔſtāter voſ
habuiſtiſ ac ſi deū pñtē videreti (ſciētes) h̄ ɔn̄r
ponit ſecūdū motiuū ad gr̄as agēdū qō accipi
tur ex pte dei eo ꝙ ſpālē dilectōз oñdit theſſa
lonicēſib' vocādo eos ad fidē nō ſolū p pdica
tionē ſed ēt p multā miraculorū opatōз ⁊ hoc
ē qō dic̄ (ſcientes frēs dilectiſſimi a deo ⁊c̄). i.
vos ſciētes electōз veſtrā tāq3 ſpecialiter elec
torū a deo ſupple hēmus materiā gr̄as agendi
(qꝛ euāgeliū noſtrū). i. pdicatō nr̄a (nō fuit ad
vos i ſermōe tātū ſз i vtute). i. miraculis diui
na vtute factis (⁊ i ſpū ſācto). i. datiōe ſpūs ſci
i ſigno viſibili (⁊ i plenitudīe mlta). ſ. cariſma-
tū ⁊ donorūз dei (ſicut ſcitis) qꝛ vidiſtis (q̄les
fuerim' i vobis pp vos). q. d. illa miracla per
nos ñ fec̄ ds iter vos p nobis qꝛ iā añ eram' in
xpo firmati. ſз pp vos vt crederetis ⁊ i fide ſo-
lidi eſſetis. ⁊ ita fuit. qꝛ i fide pſtiterūt. nec fal-
ſos aplos receperūt. vt dic̄ Hiero. i plogo (⁊ vos)
Hic ɔn̄r apl's gr̄as agit de bōitatis eorū diffu
ſiōe. nā exēplo eorū alij pfecerūt i fide ⁊ opib'
bonis: ⁊ hoc ē ꝙ dr̄ (⁊ vos imitatores nr̄i facti
eſtis) in fide ⁊ morib' (⁊ dn̄i). ſ. ieſu xpi q̄tū ad
ei' vitā nō q̄tū ad fidē q̄ i eo locū ñ habuit eo
ꝙ nō hз obſcuritatē āneхā. ſз ab iſtāti ɔceptio
nis habuit clarā viſionē (excipiētes verbū in
tribulatōe mlta (i pricipio eni cōuerſionis ha
buerūt pſecutionē ēt a ciuib' ſuis. vt hr̄ i ñ. 2.
c. cū gaudio ſpūs ſci. ⁊ i hoc cōformabāt aplis
de qb' dr̄ Act. 5. ꝙ ibāt gaudētes a ɔſpectu cō-
cilij ⁊c̄ (ita vt facti ſitis forma). i. exēplar virtu
tis (oīb' credētib' i macedonia ⁊ i achaia) pui
cie ſūt grecie (a vobis āt diffamat' ē ſmo dn̄i)
. i. occaſiōe vr̄i diuulgatū ē verbū dei. qꝛ multi
pri' tacētes timore exēplo vr̄o ɔſtātes effecti p
dicauerūt publice ⁊ i plurib' locis. iō ſubditur
(nō ſolū i macedōia ⁊ i achia ſз i oī loco) regio-
nū circūiacētiū (fides vr̄a q̄ ē ad deū). ſ. ē ordi
nata (pfecta ē). i. pceſſit vltra (ita ꝙ nō ſit no-
bis neceſſe qcq3 loq). ſ. de vobis ad alios icitā
dū p vr̄uз exēplū. Et ſubdit cā (ipſi eni de vo-
bis ānūciāt) vos cōmēdādo) q̄lē itroitū habu
erim' ad vos). i. q3 gaudēter ⁊ prompte fidem

ſuſcepiſtis ad pdicationē nr̄aз. nō formidātes
ſurgētē tribulationē (⁊ quō conuerſi eſtis ad
deū) eligētes ei ſeruire idolatria reiecta (⁊ ex-
pectare filiū ei' de celi) vētuꝝ ad iudiciū. ſicut
dr̄ Act. i. hic Ieſus q aſſūpt' ē a vobis i celum
ſic veniet ⁊c̄) qui eripuit nos de ira ventura)
ideſt a gehenne pena. ¶ II

N Am ipi ſcit) Poſtq3 apl's reddidit theſ-
ſalonicēſes beniuolos de bonis eorūз
gr̄as agēdo. Hic ɔn̄r idē facit i aduer-
ſis eos cōſolādo. ⁊ diuidit i duas ptes. qꝛ p̄ fa
cit hoc p cōformitatē ad ipſū. 2° p conformita
tē ad eccliaз hieroſolymorū ibi. voſ eni. Circa
p̄mū facit talē rōnē. null' dз deſolari. ſз magiſ
cōſolari de cōformitate ad ſuū magrз. qꝛ i hoc
cōſiſtit ei' pfectio. Luce. 6. Perfect' oīs erit ſi
ſit ſicut magiſter e': ego vō q ſū magiſter ⁊ doctō
veſter ſuſtinui multas tribulatōes ⁊ ſuſtineo:
pp qō debetis i tribulatōib' cōſolari. qꝛ i hoc
ɔformamini mihi. In hāc āt rōne ſic pcedit. qꝛ
p̄ declarat minorē h' rōnis p tribulatōes quaſ
ſuſtinuit ad eos veniēdo. 2° p has q̄s ſuſtinuit
cū eis mādādo ibi. mēores eni. p̄ma adhuc in
duas. qꝛ p̄ pōit ſuā declarationeз. 2° remouet
multiplicē obiectionē. ibi. exhortatō. Circa pri
mū dic̄ (nā ⁊ ipi ſcitis frēs itroitū nr̄m ad vos)
. i. modū itroeūdi (qꝛ nō fuit inanis). i. leuis et
facil' ſз valde grauis (ſз añ paſſi) grauia verbe
ra (⁊ cōtumelijs affecti) p verba aſpa (ſicut ſcitis)
qꝛ hoc nō fuit lōge a ciuitate vr̄a. iō ſubdit (i
philippis) q̄ ē ciuitas macedonie vt hr̄ Act. 16.
ibi eni paul' ⁊ ſilas fuerūt grauiter virgis ceſi
⁊ icarcerati. vt hr̄ ibidē (fiduciā habuim' i do
mio nr̄o loq ad vos ⁊c̄). q. d. ex illis tribulatio
nib' nō fuim' territi. ſз i dn̄o ɔfidētes venim'
ad pdicādū vobis (euāgeliū dei) ⁊ circa h̄ fui-
mus valde ſolliciti. q. d. pp qō i tribulatōibus
debetis cōſolari tāq3 nobis conformes effecti.
(exhortatio) Hic ɔn̄r remouet multiplicē ob-
iectionē. poſſet eni aliqs dicere ꝙ nō eēt cōſo-
labile pauli cōformari eo ꝙ eēt defectuoſus i
vita ⁊ doctrina ſicut dicebāt pſeudo apli de ipſo
pp qō hoc remouet excludēdo illa p q̄ poſſet i-
pigi i ei' doctria ⁊ vita dicēs (exhortatio enim
nr̄a nō de errore) circa fidē: q̄lis erat heretico-
rū doctria. ſз de veritate mera (neq3 de imūdi
cia) ſicut erat doctria epicureorū q̄ tūc vigebat.
vt hr̄ Act. 17. (neq3 i dolo) ſicut docebāt falſi xpi-
ani q aliqñ docebāt vā de fide catholica vt de
phēderēt catholici. ſicut de torquato legit i legē
da ſci tiburcij (ſз ſicut probati ſumus a deo). i.
approbati ab ipo (vt crederet nobis) tāq3 fide
lib' miniſtris (euāgeliū). i. pdicatio euangelij
(ita loqmur) fideliter pdicādo (q̄rētes) dei be
neplacitū ⁊ nō hoiuз (ſicut ſcitis) ex viſu ⁊ audi
tu (neq3 i occaſiōe auaricie) pdicādo pp q̄ſtuз
nec pp vane glie faſtū. ſicut pdicabāt pſeudo apo
ſtoli (cū poſſem' vobis oneri eē) accipiēdo ſūp
tus a vobis ⁊ ēt honorē (vt xpi apli) veri qb'

talis debētur (ſз facti ſum' paruli i medio vr̄з)
iter vos hūiliter cōuerſādo. ⁊ nō ſolū hūiliter
ſз etiā caritatiue ac dulciter (tāq3 ſi nutrix fo-
ueat filios ſuos) lacte ⁊ nutrimēto corpali (ita
deſiderātes vos) ⁊ nō vr̄a (cupide). i. itēſe deſi
derātes veſtrā ſalutē (volebam' tradere nō ſo
lū euāgeliū dei) qō ē ſpūale nutrimētū (ſed ēt
aias nr̄as). i. vitas nr̄as parati fuim' p ſalute
vr̄a exponere (qm̄ cariſſimi facti eſtis nobis)
maiorē eni caritatem nemo hз q3 vt aiaз ſuaз
ponat p amicis ſuis (mēores eni) Poſtq3 apl's
oñdit ſe paſſū tribulatōes ad theſſalonicēſes
veniēdo. hoc iō oñdit cū eis manēdo. d. (mēo-
res. n. facti eſtis frēs). q. d. nō ē diu ꝙ vidiſtis
⁊ ſic nō eſtis obliti (laboris nr̄i) in corpe (⁊ fati
gatōis) pp exceſſū laboris (nocte ⁊ die opātes)
manualiter hoiſ exceptis qb' itēdebat pdica
tōi vl' ōroni. vt ipi ⁊ ſui viuerēt de ppo labore
(ne quē vr̄з grauarem') accipiendo ſūpt' a vo-
bis (pdicauim' vobis euāgliū dī) grati: cuз tñ
ſūpt' d iur poſſem' accipe (voſ teſtes eſtis) q̄tū
ad exteriora (⁊ ds) q̄tū ad iteriora (q3 ſcē) erga
deū (⁊ iuſte) erga pxiuз. ita ꝙ null' poterat ɔq̄
ri d nobis (q̄liter vnūquēq3 vr̄з ſicut pr̄ filios ſu
os deprcātes vos). i. pmo affectu iducētes voſ
ad bonū (⁊ cōſolātes) ſi qs vr̄m fuit deſolatus
pp pccā cōmiſſa vl' alia de cā (teſtificati ſum')
. i. ſub teſtionio ſāctorū vos adiuram'. (vt āhu
laretis digne deo) de virtute i virtutē pcedēdo
(q vocauit vos i regnū ſuū). i. vt eētis d regno
ei' p gr̄am i pñti ⁊ gloriā ſuā i futuro. Et qꝛ fe-
cerūt ſic theſſalonicēſes. iō gr̄as agēs deo ſub-
dit (iō ⁊ nos gr̄as agim' deo ſine itermiſſiōe). i.
oīb' horis ad h̄ apti (qm̄ cū accepiſſetis a nobis)
p pdicationē nr̄aз (verbū auditus dei). i. vbū
euāgelicū nobis diuīitus reuelatuз (accepiſtis
illud nō ut vbū hominū) ſicut ē doctria phyſica
(ſed ſicut ē uere vbū dei). i. ſic recepiſtis deuo
te ſicut recipi debз vbū habitū ex diuina reue
latiōe (q opat in vobis) docēdo iteri'. hoieſ. n.
ſolū mouēt auditū exteri'. iō dic̄ xpſ apoſtoliſ
Io. 15. Sine me nihil poteſtis facere (voſ. n. frēs)
Poſtq3 apoſtol' ɔſolat' ē theſſalonicē. p ɔfōmi
tatē ad ſeipз. h̄ iō facit. p ɔformitatē ad ecclīā
hieroſolymitaꝝ. In hieruſalēз. n. p̄mo incepit
eccleſia put diſtiguit ɔ ſinagogā. ut patз act. i.
⁊ inde p̄mo ōrinata ē ad alia iudee loca. et ille
ecclie ɔſtāt ſuſtinuerūt pſecutiōes a iudeis qui
xpз occiderūt ⁊ pphetas ⁊ in h̄ ecclia theſſalōi-
cē. erat eis ɔformis q̄ pſecutiōes ſuſtinuerat a ci
uib' ſuis qō dēbebat ſibi eſſe ɔſolatiōis materia
ppt ɔformitatē ad ecclīā p̄mitiuā. ⁊ h̄ ē qō dic̄
(uos. n. frēs imitatores facti eſtis). ⁊ pз lr̄a vſq3
ibi (phibētes nos gētib' loq). ſ. euāgeliuз xpi
(ſalue fiāt) vt. ſ. gētes (vt ipleāt). i. augeant.
(pccā ſua ſēp). ſ. iudei i ſua pfidia obſtiati dō p
mittēte. ⁊ diabolo pcurāte (puēit eni ira dei ſu
per illos) qꝛ ſubtraxit iuſte grāз ſuā ab eis (vſ
q3 i finē). i. vſq3 verſus finē mūdi. tc̄ eni ſūt ad

fidẽ cõuertẽdi ſicut ſupra dictum ẽ frequenter. Põt etiã aliter exponi (uſq; i finẽ) .i. eternaliter dictũ ad illos q i ſua pfidia moriũt (nos autẽ) Poſtq̃ apl's cõſolat' ẽ theſſaloñ. ſcripto: hic cõſolat eos nũcio. ⁊ p̃ ſcribit mittẽdi rationẽ. 2° ipſã miſſionẽ i pricipio tertij. c. rõ aũt cõſiſtit in hoc. q2 deſiderauerat ire theſſalonicã ⁊ eccl'ias pſonaliter cõſolari. ſʒ habuit ipedimẽtũ pp̄ q ad hoc miſit nũciũ. dicit igit (vos aũt frẽs deſolati a nobis ad tp̃s) .i. deſolati pp qð vobiſcuʒ nõ eram' (ore ⁊ aſpectu nõ corde) .i. lʒ nõ poſſemus vobis loq nec vos videre tñ habeamus vos i corde. iõ ſubdit (abũdãti' feſtinauim') .i. diſpoſuim' feſtinãter venire ad vos ad vr̃aʒ cõſolat onẽ (ego q̃dẽ paul') cũ ſocijs meis (ſʒ i pediuit nos ſathanas) tacet aũt modũ ipediẽdi ⁊ ſimiliter glo. nec ego volo i hoc diuinare. Cõſequẽter ſubdit rationẽ q̃re deſiderabat videre eos ⁊ cõſolari i dñõ q̃ ẽ augmẽtatio ſui meriti ⁊ p̃mij dicẽs (q̃ ẽ eni nr̃a ſpes) i pñti de augmẽto meriti ⁊ p̃mij (aut gaudiũ) ſpũale (aut corona glie) .i. rõ cõſequẽdi p̃miũ aureole q̃ doctorib' debet (nõne vos) .q.d. ſic. q2 conuerterat eos ad fidẽ. iõ ſeq̃t (uos. n. eſtis glia ⁊ gaudiũ) .ſ. materialiter. hẽbat. n. materiã gliãdi i dñõ ⁊ gaudẽdi õ corꝫ cõuerſiõe ⁊ bõa cõuerſatõe. III

P Ropter qð) Poſita rõe mittẽdi nũciũ hic cõñr eũ mittit. ⁊ diuidit i duas ptes q2 p̃ deſcribit hec miſſio. 2° pauli dep̃catio. ibi. ipe aũt ds. p'ma adhuc i duas. q2 p̃ ponit vtilitas miſſiõis. 2° reuerſiõis. ibi. nũc aũt. Circa p̃mũ cõtinuãdo ſe p̃cedẽtib' dic (pp qð) .i. q2 glia nr̃a eſtis ⁊ gaudiũ (nõ ſuſtinẽtes ãpliꝰ) .i. nõ expectãtes vltra ſcire certi' ſtatũ vr̃ꝫ (placuit nobis) .i. mihi ⁊ ſiluão (remãere athenis ſolis) .i. ſine thimotheo q ẽ terti' in ſalutatõe poſit' vt dic hic glo. ſʒ q2 ñ ẽ cõſuetũ q nũcius ep'le ponat i ei' ſalutatõe cũ vadit pſonaliter ad ſalutatos. iõ videt alijs q iſte thimotheꝰ q dr̃ hic miſſus cũ ſubdit (⁊ miſim' thimotheũ) ẽ ali' a p̃dicto. q2 plures erãt eiuſdẽ nõis (frẽʒ nr̃m) religiõe xp̃iana (miniſtrũ dei i euãgelio xp̃i) .i. i p̃dicatõe euãgelij (ad cõfirmandos vos) i oĩ bono (⁊ exhortãdos vos pro fide ueſtra) ſtabiliẽda (ut nẽo moueat ab ea i tribulatõib' iſtis) q̃ nobis ⁊ vobis ſupuenerũt a fidei aduerſarijs (ipſi eni ſcitis q i hoc poſiti ſumus) .i. diſpoſiti a xp̃o dicẽte. Jo. 17. c. vẽit hora vt oĩs q iterficit vos arbitret obſequiũ ſe p̃ſtare deo. ⁊ ſubdit q̃re debebãt hoc ſcire dicẽs. (nã ⁊c̃) ⁊ pʒ (ſic ⁊ factũ ẽ) i vobis (⁊ ſcitis) ẽt de vobis ppterea ⁊ ego nõ ãpli' ſuſtinẽs) aliq̃s diſlatiõe (miſi ad cognoſcẽdũ fidẽ vr̃aʒ) p certũ nũciũ ⁊ fidelẽ (ne forte tentauerit vos is q tentat) .i. diabol' q ſẽp nitit p tẽtatõeſ ſuas bonos ſubuertere (⁊ ĩanis fiat labor nr̃) ſi vos ſubuerterit: qð abſit (nũc aũt) Hic cõñr ponit vtilitas reuerſiõis cũ dr̃ (nũc aũt veniente thimotheo ad nos a vobis) expleto ſuo miſterio (⁊ ãnũciãte nobis fidẽ vr̃am) ſtabilẽ (⁊ caritatẽ) accẽſã ad pficiẽdã i meli' (⁊ q2 mẽoriã nr̃i habetis bonã) orãdo p nobis (ſẽp deſiderãtes ⁊c̃) eo q iſta ſupple ſperam' audire i reditu ei' (iõ conſolati ſum') iã in ſpe (i vobis) .i. p bono qð ſperamus audire de vobis (in oĩ neceſſitate ⁊c̃) ita q oĩs tribulatio ⁊ anguſtia i nobis ſupueniẽs diminuit pp bonũ fidei vr̃e qð ſperam' audire (q2 nũc viuim') .i. q̃i de morte ad vitã ſuſcitati ſumꝰ (ſi vos ſtatis i dñõ) imobiles ⁊ firmi. nec ſufficerem' ad reddẽdũ grãs deo de tãto bono. iõ ſubdit (quã. n. grãruʒ actionẽ ⁊c̃) ⁊ pʒ lr̃a vſq; ibi (⁊ cõpleam' q̃ deſũt fidei vr̃e) lʒ haberẽt noticiã fidei q̃tũ ad ea q̃ ſũt ad ſalutẽ neceſſaria tñ ad magnũ eorũ pfectũ cederet ſi apl's venire poſſet ad magis explicãdũ aliq̃ q̃ nõ potuit eis ad plenũ dicere q̃ñ fuit pñs cuʒ eis, q2 fuit cõpulſus exire pp cõmotionẽ ciuitatis. vt hr̃ Act. 17. (Jpe aũt) Hic cõñr ponit apl'i dep̃catio p theſ. vt ds ſua gr̃a ſupplcat qð ipe facere ñ poterat. iõ dicit (ipe aũt ds) oĩuʒ p creatõeʒ (⁊ pr̃ nr̃) .ſ. fideliũ ſpãliter p gr̃e adoptionẽ (⁊ dñs nr̃ ieſus xp̃s) q ẽ mediator dei ⁊ hoĩuʒ (dirigat viam nr̃aʒ ad vos) remouẽdo ipedimẽta a ſathana pcurata (Uos aũt multiplicet) numero et merito (⁊ abũdare faciat caritatẽ) qua creſcẽte creſcũt alie virtutes iſuſe (i inuicẽ) caritatiue mutue ſubueniẽdo (⁊ nos i vobis) abundamus caritate (ad cõfirmãda corda vr̃a) i moribus ⁊ in fide vt ſitis (ſine q̃rela) .i. ſine rep̃henſiõe aliq̃ (i ſãctitate añ deũ) .i. i ſãctitate vera ⁊ nõ ſimulata q̃ ẽ corã hoĩb' tãtũ (Jn aduentu dñi nr̃i ⁊c̃) .i. i aduẽtu ei' ad finale iudiciũ ſitis de numero ⁊ conſortio ſanctorum. ⁊ ſubditur. (Amen) ad confirmationem precedentiũ. IIII

D Ecetero) Hic icipit tertia ps p'cipal. i q̃ reddit theſſaloñ. dociles eos õ morib' iformãdo ⁊ de defectib' corrigẽdo. Licet eni cõitas eorũ eẽt ſãcta. tñ ibi erãt aliq de frib' corrigẽdi ⁊ ſpãliter de quattuor ⁊ ſcẽdũ hoc pñs. c. in quattuor ptes diuidit q̃ patebũt pſequẽdo. Circa p̃mũ ſciẽdũ q gentiles reputabãt fornicationẽ ſimplicẽ eẽ licitã. ⁊ ideo pp cõſuetudinẽ p̃ſtinã aliq de gẽtilitate cõuerſi erãt adhuc fornicarij pp qð apl's corrigit hoc viciũ ad virtutẽ oppoſitã iducẽdo dicẽs (De cetero ergo frẽs rogam' vos ⁊ obſecram') .i. p rẽ ſacrã adiuram': qð dʒ plus vos mouere q̃ ſimplex dep̃catõ nr̃a (vt quẽadmodũ accepiſtis a nobis) verbo ⁊ exẽplo (quõ opteat vos ãbulare) i via morũ (⁊ placere deo caſte ⁊ mũde viuẽdo) ſic ãbuletis vt magis abũdetis) i his ſẽper pficiẽdo (ſcitis eni) .i. ſcire debetis (q̃ p̃cepta dederi vobis p ieſũ xp̃m) .i. de mãdato ipſiꝰ cui ſimpliciter ẽ obediẽdũ (hec ẽ. n. uolũtas dĩ) ei' mãdato expſſa (ſãctificatio vr̃a) .i. emũdatio a carnalib' pccis (vt abſtineatis vos a fornicatõe) tãq̃ a deo phibita. ad eã. n. ſequit incertitudo plis ex vago cõcubitu q̃ ẽ directe cõ bonũ hũane nature. pr̃ eni debet filijs nutrimẽtũ. ⁊ documẽtũ aliter nõ poſſũt bene ſtare. nullus aũt ſollicit' ẽ de talib' circa plẽ ſibi icertã (vt ſciat vnuſq;ſq; vas ſuũ) .i. ppriũ corp' qð vas dr̃. eo q i ipo formato p naturã. aĩa a deo iſũdit p creationẽ (poſſidere) p̃manẽter (i ſanctificatõe ⁊ honore) corp' eni i fornicationẽ dedituũ dhonorat. q2 beſtiale efficit. pſalmo. 48. Homo cũ i honore eẽt ñ itellexit ⁊c̃ (nõ i paſſione deſiderij) .i. nõ ſequẽdo paſſionẽ cõcupiſcẽtie venereorꝫ q̃ ẽ nimis vehemẽs (ſicut gẽtes que ignorãt deũ) ſupple ſequũt eã credẽtes fornicationẽ ſimplicẽ eẽ licitã (Et ne qs) Hic icipit pars ſecũda i qua corrigit cupiditatis vicium iducẽs ad oppoſitũ. ⁊ p̃ ponit hãc iductionem 2° q̃ndã excuſatõnẽ. ibi. õ caritate. Circa p̃mũ dic (Et ne qs ſupgrediat) opprimẽdo primuʒ vt ab eo extorqueat iniuſte poſſeſſionẽ ſuã vel aliã rẽ (neq; circũueniat) ipm decipiẽdo vl' illaqueãdo debitis p vſuras vl' p mercatõẽs malas ⁊ cõſimilia (qm̃ vindex ẽ dñs de his oĩb') grauiter puniẽdo (ſic p̃dixim' vobis) apð vos exiſtẽtes (⁊ teſtificati ſum') .i. p teſtioniũ ſcripturarũ oñdim' (Nõ eni vocauit nos ds i imũdiciã) .i. vt ſeruiam' imũdicie pcci cuiuſcunq; (ſʒ i ſãctificationẽ) .i. vt viuam' ſãcte (Jtaq; q hec ſpernit) q̃ p̃dixi (nõ hoieʒ ſpnit) tãtũ (ſʒ deum) c' ſũt mãdata (q ẽt dedit ſpiritũ ſãctũ i nobis) i adiutoriũ ipletiõis mãdatorũ ſuorꝫ (De caritate aũt fraternitatis) Hic põit excuſatõeʒ ſuã ſcribẽdo. ſ. theſſalonicẽſ. de opib' pietatis dicẽs (De caritate fraternitatis) .i. de operib' pietatis ad paupes fideles (nõ neceſſe habuimuſ ſcribere ⁊c̃) q2 theſſalonicẽſ. diligẽter exercebãt talia. Nec iſtud obuiat ei qð p̃dictũ ẽ de correctõe pietatis. q2 frequẽter iueniũtur aliq exercẽtes vſuras ⁊ mercatõẽs malas. q tñ erga paupes faciũt opa pietatis (Rogam' aũt) Hec ẽ tertia ps p'cipal' hui' capl'i i q̃ corrigit ocioſos ⁊ vagabũdos dicẽs (Rogam' aũt vos frẽs vt abũdetis magis) i opib' bonis (⁊ operã detis) .i. diligẽtiã adhibeatis (vt q̃eti ſitis) ⁊ ñ vagabũdi. q2 tales ſolẽt cadere in alia vicia. ſ. curioſitatis ⁊ carnalitatis (⁊ vt veſtrũ negocium agatis) q2 hoĩes circa hoc negligẽtes depauperãt. ⁊ q2 volũt tenere modũ viuẽdi cõſuetũ ⁊ p cõñs latrones ⁊ raptores efficiũt (⁊ opemini manib' vr̃is) ad euitãtũ ocioſitatẽ q̃ ẽ ſentina oĩuʒ viciorũ. ⁊ ad cõſeruãdũ ſanitatẽ quaʒ facit labor moderat' (⁊ vt honeſte ambuletis ad eos q foris ſũt) .i. ad ifideles. vt ex bõa veſtra cõuerſatõe cõuertãt ad fidẽ. i moralibus eni magis mouẽt exẽpla q̃ vba (⁊ nulli' aliqd deſideretis) ita q nõ ſolũ caueatis a malo actu exteriori. ſʒ ẽt iteriori (Nolum') Hec ẽ q̃rta ps p'cipal' i q̃ corrigit aliq̃s imoderate lugentes mortuos. ⁊ diuidit in tres ptes. ⁊ p̃ arguit hũc luctũ. 2° ponit occaſionaliter future reſurrectõis modũ. ibi. Hoc. n. 3° cõcludit itẽtũ ibi. Jtaq;. Circa p̃mũ dicit (Nolum' vos ignorare frẽs de dormiẽtib') .i. de defũctis q dormiunt ſõno mortis a quo excitabũt tpe reſurrectiõis (vt nõ cõtriſtemini) icõſolabiliter (ſicut ⁊ ceteri q ſpẽ ñ habẽt) .ſ. future reſurrectõnis. ⁊ ſic credũt aliq amicos dſũctos perijſſe totaliter ⁊ ad ſẽp ⁊ pp hoc habẽt occaſionẽ lugẽdi eos q̃ſi icõſolabiliter. ñ ſic aũt xp̃iani q habent ſpẽ reſurgẽdi. pp qð vicioſũ ẽ eis imoderate mortuoſ lugere. q2 i hoc aſſimilãt ifidelib' future reſurrectõis ſpẽ nõ habẽtib'. lugere tñ defũctos moderate ẽ op' pietatis. q aũt reſurrectio mortuorũ ſit mox futura oñdit dicẽs (Si eni credim' qð ieſus mortu' ẽ) ⁊ accipit hic ſi p q2. nã ad articulos fidei ptinet credere Jeſũ vere mortuũ fuiſſe ⁊ reſurrexiſſe (ita ⁊ ds) q ſuſcitauit ieſuʒ (eos q dormierũt) ſõno mortis (p ieſũ) tãq̃ p mediatorẽ dei ⁊ hoĩuʒ (adducet cũ eo) ad vitã imortalẽ reſuſcitãdo (Hoc. n.) q2 locut' ẽ apl's de reſurrectõe futura. iõ hic cõñr declarat modũ reſurrectõis. Ad cui' itelligẽtiã ẽ ſciẽdũ q aliq dixerũt: q xp̃o veniẽte ad iudiciũ aliq homies reperiẽt viui q trãſferẽt ad ſtatũ imortalitatis ſine morte itermedia ſic exponẽtes vt h̃ dr̃ (Deide nos q viuim' q reliqmur) .ſ. viui vſq; ad aduẽtũ xp̃i (ſiml' rapiemur cũ illis) .i. cũ mortuis reſuſcitatis (obuiã xp̃o) deſcẽdẽti ad iudiciũ. ⁊ dicũt q apl's ſe cõnumerat eis eo q ptinet ad idẽ corp' eccl'ie. ſʒ hec expoſitio p̃ dñ cit i h̃. q dic aliq̃s ſine morte ad imortalitatẽ trãſire. q2 oẽs deſcẽdẽtes ab adã preter xp̃m ⁊ matrẽ ei' icurrerũt origiale pccm̃ c' pẽa ẽ mors ⁊ iõ oẽs ſoluẽt debitũ mortis. pp q alij dixerũt q illi q i aduẽtu xp̃i reperiẽt viui. i raptu illo obuiãdo xp̃o ſubito moriẽt ⁊ ſtati reſurgẽt. Sʒ adhuc hoc videt icõueniẽter dictũ. q2 conflagratõis ignis purgãs elemẽta ⁊ incinerãs corpora mixta p̃cedet aduẽtũ xp̃i ad iudiciũ. ⁊ ſic nulli hoĩes repiẽt. viui q obuiẽt xp̃o veniẽti niſi de reſurgẽtib' poſt ignẽ dictũ. Preterea q apl's cõnumeret ſe p̃dictis eo q ptinet ad ideʒ corp' eccl'ie cũ eis ñ videt rõnabiliter dictũ. nã eadẽ rõe diceret de oĩb' fidelib'. p̃teritis. pñtibus ⁊ futuris. Propter qð ſaluo meliori iudicio. videt mihi vba apl'i aliter exponẽda cũ dicit (Hoc. n. vobis dicim') de mõ future reſurrectõis (i vbo dñi) .i. ſic reuelauit nobis (q2 nos q viuim' q reſidui ſum') i hoc mũdo a pñtib' defũctis (ñ p̃ueniem') i reſurrectõe futura (eos q dormierũt) citi' reſurgẽdo ill'. q iã añ diu mortui ſũt. q2 reſurrectio fiet virtute diuia q̃ opat i iſtãti. iõ ſubdit (Qm̃ ipe dñs) Jeſus xp̃s (in iuſſu) dicẽdo ſurgite mortui ad iudiciũ (⁊ i voce archãgeli) .ſ. michael. q ẽ p'ceps eccl'ie ſub quo itelligũt ãgeli alij q miniſteriũ adhibebũt i reſurrectõe colligẽdo cineres. ⁊ magnũ ſonũ faciẽt tãq̃ iudicis p̃cones. Põt ẽt aliter expõi vt illud dictũ. Surgite mortui ad iudiciuʒ ſit archãgeli michael executiue. ⁊ xp̃i ipatiue. c'

virtute īfinita fiet reſurrectio. ⁊ ſic cū dr̄ (ī iuſſu) referī ad xp̄m. ⁊ qđ ſubdiī (⁊ ī voce archangeli) ad michaelē archāgelū (⁊ ī tuba dei) ⁊ iſta tuba non eſt aliud ꝗ̄ vox ꝑdicta. ꝗ̄ dr̄ tuba pp ſimilitudinē tube material. ve. te. ꝗ̄ fiebat vocatio ad cōſiliū. ꝑpatio ad bellū. ⁊ inuitatio ad feſtū. q: tūc oēs cōgregabūī ī iudicio ⁊ armabiī creatura ad ultionē inimicorū ⁊ inuitabunī iuſti ad feſtū āgelorū (deſcēdet ð celo) nā iudicabit ī forma hūana appenſ ſecūdū qđ dr̄ Act. i. Hic ieſus q aſſūpt⁹ ē a vobis. ſ. ī forma hūanitatis: ſic vēiet. ſ. ad iudicium (⁊ mortui q ī xp̄o ſūt reſurgēt p̄mi. Deīde nos ⁊c̄) iſta p̄oritas et poſterioritas nō pōt referri ad actū reſurgēdi ita ꝙ aliq reſurgēt p̄us alijs. p̄oritate tp̄is. nā oēs reſurgēt ī eodē īſtāti. ſecūdū qđ dr̄. i. corin. i5. Oēs qdē reſurgem⁹. ⁊ ſubdiī (In momēto ī ictu oculi) nec pōt hic accipi p̄oritaſ dignitatī. q: p̄res veteris teſtamēti ī reſurrectōe nō erūt digniores aplis. q erīt aſſeſſores iudicī. Math. i9. Sedebitis ſup ſedes. iz. ⁊c̄. de qb⁹ dic̄ apl's (Deīde nos) pp qđ ſaluo meliori iudicio videī mihi ꝙ iſta p̄oritas ⁊ poſterioritaſ ſit referēda ad qetē ī xp̄o p bonā mortē. ⁊ ſic iūgēdo lr̄az dicit (⁊ mortui q ī xp̄o ſūt). i. qeſcūt ī fide ei⁹ mortui (p̄mi) reſpectu nr̄i q adhuc viuimus (reſurgēt) cū poſteris (Deinde nos q viuim⁹) ſupple qeſcem⁹ ī xp̄o ī ei⁹ fide moriēdo (ſimul rapiemur cū illis) iā reſuſcitati cū ipis (obuiā xp̄o) veniēti ad iudiciū (ī aera) vbi pfert ſn̄iaz iudicij ſup vallē ioſaphat vt dictū fuit. Joelis. 3. (⁊ ſic ſēper cū dn̄o erim⁹) q: electi a xp̄o nō ſepabunī āpli⁹ ſ; ſēp erūt ſibi cōiūcti nō ſolū ī aīa, ſ; ēt ī corpe (Itaq;) Hic ex ꝑdictis ꝯcludit ītētū. ſ. ꝙ fideles nō d̄bēt īmoderate lugere mortuos. ſ; de ipis cōſolari ex quo ſūt ad vitā īmortalē et felicē reſuſcitādi. ⁊ h̄ ē qđ dic̄ (Itaq; ꝯſolamini īuicē ī vbis iſtis) ð reſurrectōe fideliū ꝑdictis.

D(E tp̄ibus) Poſtq̄ apſtolus reddidit thessaloni. bēiuolos ⁊ dociles, hic ꝯſn oñdit eos cautos. Circa qđ ſciendū ꝙ cautela maxīe reqriī circa illa de qb⁹ certū eſt ꝙ veniēt. cū tn̄ hora veniēdi ē ſimpliciter ignota. ſic āt ē de die iudicij ſecūdū qđ dic̄ Math. 24. de die illa ⁊ hora nēo ſcit neq; āgeli ī celo. pp qđ apl's circa hāc reddit theſſalonicē. cautos. ⁊ diuidiī ī duas ptes. q: p̄ ei⁹ īcertitudinē oñdit. z°. theſſalonicen. cautos reddit ibi. vos āt. Circa p̄mū ſciēdū ꝙ dies iudicij accipitur dupliciter ī ſcriptura. vno mō p ipa die iudicij generalī ī fine mūdi. alio mō p die iudicij ꝑticularis ꝗ̄ ē dies mortis cuiuſlibet hoīs. nā ī illo ſtatu ī iudicio finali p̄ntabiī ī quo ī morte īuenieī. Intētio vero apl'i videī hic magis eē de die mortis. q: ipe ſciebat diē iudicij finalis mlt̄ū diſtare. vt p; ī epl'a ſequēti. ipe āt hic hōtaī theſſa. vt ſint cauti ne repēte veniat ſup eoſ dies dn̄i ⁊ inueniāī īpati. Verūtn̄ vtroq; mō lr̄a exponeī. ⁊ p̄ de die finalī iudicij. nā; dr̄ (de tp̄ibus āt ⁊ momētis) ꝑtinētib⁹ ad diē finalī iudicij (nō idigetis vt ſcribam⁹ vobis) q: talia ſcire ad vos nō ꝑtinet ſecūdū qđ dr̄ Act. i. Nō ē veſtrū noſſe tp̄a ⁊c̄ (ipi eni diligenter) ſcripturas ſupp. cōſiderādo (ſcitis q: dies dn̄i). i. dies iudicij q dr̄ dies dn̄i) q: tūc xp̄s appebit vt dn̄s q ī p̄ aduētu appuit vt ſeru⁹ (ſicut fur ī nocte) nō p hoc ītelligēdū ē ꝙ dn̄s ſit vētur⁹ ad iudiciū tp̄e noctiſ. ſ; clara die ſic̄ ī celū aſcēdit Act. .i. Hic Jeſus q aſſūpt⁹ ē a vobis ī celū ⁊c̄ (ſ; q: veniet ſubito hoīb⁹ hoc ñ ꝑuidētib⁹ (cū eni dixerint pax ⁊ ſecuritas ⁊c̄) glo. ſup locū iſtū dic̄ ꝙ ītelligiī de ſocijs antixp̄i q poſt mortē e⁹ credētes ſe eē ī pace ⁊ ſecuritate faciēteſ feſta ⁊ cōuiuia exercētes diuerſa loca. S; iſtud ñ videī cōueniēter dictū. q: glo. ꝑmittit ꝙ antixp̄s fulminabiī ⁊ maxia ps ſui exercit⁹ pibit cū eo pp qđ ñ ē veriſimile ꝙ remanētes eē debeāt ī tanta ſecuritate ⁊ iocūditate: ſ; magiſ in tiore: ⁊ ſic videī glo. ſibiipſi repugnare. Itē videī eē ꝯtra dictū cōe doctorū ⁊ ſāctorū q dicunt cōiter ꝙ mortuo antixp̄o. ⁊ falſitate ei⁹ māifeſte oſtēſa oēs gētes cōuerteī ad xp̄m: ⁊ ſic nō remāebūt aliq ī ſecta antixp̄i. nec pōt dici ſuſtinendo glo. ꝑmiſſā ꝙ illi q fuerāt de ſecta ātixp̄i ꝑdicta feſta ⁊ cōuiuia faciāt eo ꝙ ſint cōuerſi ad fidem xp̄i. q: de ipſis dicentib⁹ pax ⁊ ſecuritas ſubdit apl's (tūc repētin⁹ eis ſupuēiet iterit⁹ ⁊c̄) qđ nō pōt expōi de bene gaudētib⁹. Propter qđ meli⁹ videī reduci ad tp̄s dn̄atōis ātixp̄i qn̄ obtēta ciuitate ⁊ tēplo oñdet ſe tāq̄ ſit d̄s. vt dr̄ ī epl'a ſequēti ⁊ tūc ſatellites e⁹ gaudebūt de ptā te dn̄i ſui. ſ; repētin⁹ ſupuēiet eis īterit⁹) q: cito fulmiabiī ātixp̄s cū maxia pte ſui exercit⁹ nec obuiat huic expoſitōi ꝙ dn̄atio ātixp̄i ⁊ e⁹ fulmiatio ꝑcedēt diē iudicij de ꝗ̄ logī apl's nō īmediate. q: frequēter p̄us fcā poſteri⁹ narrāī z°. exponēda ē lr̄a de die mortis ſic (de tp̄ib⁹ āt ⁊ momētis) ī qb⁹ debeat mors vēire (ñ īdigetī vt ſcribam⁹ vobis). q. d. q: nō ſcriberez vobis niſi illud qđ iā ſcitis. ſ. ꝙ hoc ē totaliter īcertū iō ſubdiī (ipi eni ſcitī) p experiētiā quottidie vidētes (q: dies dn̄i). i. mortī ꝗ̄ dr̄ dies dn̄i. q: tc̄ veniet ad ꝑticulare iudiciū ipſi⁹ moriētis rōe ſupradicta (ſic̄ fur ī nocte). i. uēiet repēte ⁊ ex īprouiſo. iō ſubdiī (cū eni dixerint hoīes) mundani (pax ⁊ ſecuritas) credētes diu viuere ī delicijs tp̄alib⁹ ⁊ tp̄ali pace (repētin⁹ ſupuēiet interit⁹). ſ. mortiſ corꝑaliſ (ſic̄ dolor ī vtero habētis) ꝗ̄tū ad penā īferni (⁊ nō effugiēt) q: ī īferno nulla ⁊c̄. De hoc ponit exemplum ſaluator. Luc. iz. ð illo q dicebat aīe ſue. aīa mea habes multa bōa repoſita ī mltos ānos qeſce comedo ⁊ bibe ⁊ epulare. ⁊ dixit ad illū dn̄s. ſtulte hac nocte repetēt aīaz tuā a te. ꝗ̄ āt ꝯgregaſti cui⁹ erūt (vos āt) Hic ꝯſr apl's reddit theſſa. cautos cōtra diē iudicij generalī. q: ſic̄ dictū ē ꝗ̄liſ qſq; ī morte īuēitur. ſ. iuſt⁹ aut iniuſtus talī iudicio p̄ntabiī. Cautela vero ad hoc ē vt hoīes

ſēp ſint parati p bonā vitā ad recipiēdū mortē hoc aūt fit p hoc ꝙ hō bene ad ſeipſuz ſe h; ad ꝓximū ⁊ ad deū. pp qđ ad hec tria īducit apl's ⁊ ſecūdū hoc diuidiī ī tres ptes ꝗ̄ pſequēdo patebūt. Igiī ad p̄mū īducit dicēs (vos aūt fr̄es nō eſtis ī tenebris). ſ. erroriſ ſic̄ ſūt īfideles (vt vos dies illa). ſ. mortis (tāq̄ fur vos cōphendat). i. īparatoſ (oēs eni vos filij lucis eſtis). i. xp̄i q ē lux vera illuminās oēz hoīez. Joā. i. cuius eſtiſ filij p baptiſmū (⁊ filij diei). i. no. te. qđ dr̄ dies Ro. iz. Nox ꝑceſſit dies āt appropinq̄uit (non ſum⁹ noctiſ). ſ. moſaice obſcuritatī (neq; tenebrarū). i. diuerſorū errorū gētiliū (igiī ñ dormiam⁹) ī pccīſ (ſic̄ ⁊ ceteri) q ſūt īcreduli (ſ; vigilem⁹) p attētionē mētis ad ea ꝗ̄ ſūt ſalutiſ (⁊ ſobrij ſim⁹) ex pte corpis vtētes tp̄alib⁹ ad nature ſuſtētatōz ⁊ ad bonā ſēſuū diſpōnez (q eni dormiūt) ī voluptatib⁹ ⁊ pccīs (nocte dormiūt). ſ. ignorātie. nā ignoratoīs mal⁹ ſecūdū qđ dic̄ phus. 3. Ethi. (⁊ q ebrij ſunt) īmoderate vtēteſ hōīſ corꝑalib⁹. vn̄ dr̄ ebri⁹. a hria qđ mēſura ꝗ̄ī extra mēſurā poſit⁹ (nocte ebrij ſūt). ſ. ignorātie rōne dicta (vos aūt) ⁊ p; ex dictis ſētētia (īduti loricā fidei) ſic̄ eni lorica efficiī ex plurib⁹ iūcturis īuicē ſe cōplectētib⁹. ſic fides itegraī ex plurib⁹ articulī ad īuicē cōnexis (et caritatis) ꝗ̄ ē forma fidei. ſic̄ aūt lorica ꝓtegit corp⁹. ſic fides caritate formata ꝓtegit aīam a demonū īſultib⁹ (⁊ galeā ſpē ſalutis) ſic̄ eni galea munit caput qđ ē ſupior ps ipiuſ corpis ſic ſpes ſupiorē ptē aīe ipſam ad celeſtia eleuādo. (qm̄ nō poſuit nos d̄s ī irā). i. ī dānationē eternā (ſ; ī acqſitionē ſalutis). i. vt acqram⁹ vitaz beatā ex opib⁹ meritorijs (p dn̄z nr̄z). i. ſine c⁹ adiutorio nullū op⁹ pōt eē meritoriuz (vt ſiue vigilem⁹) corꝑaliter viuēdo (ſiue dormiamus mortiſ corꝑalī ſōno (ſimul cū illo viuam⁹) vita gr̄e ꝗ̄ ē ī aīa īmortali (pp qđ cōſolamini īuicē) ī laborib⁹ vite p̄ntiſ (⁊ edificate alterutrū) verbis ⁊ exēplis (ſic̄ ⁊ facitis) ſēp tn̄ pficiēdo ī iſtiſ (rogam⁹ aūt) Hec ē ſecūda ps ī ꝗ̄ īducit theſſ. ad hoc ꝙ bene ſe hēant ad ꝓximuz. ⁊ p̄ ad ꝑfectos eos honorādo dicēs (rogam⁹ aūt vos fr̄es vt noueritis) oñdendo p effectū vos noſſe p̄latos debite eos honorādo tā rōe vite ꝗ̄ rōe doctrine. iō ſubdiī (⁊ monēt vos) iō ſūt p̄ ceteris diligēdi ꝗ̄to ſpūalia corꝑalib⁹ p̄ferūī (pp op⁹ illor̄) ad veſtrā ſalutē ordiatū (pacē habete cū eis) obediēdo eis hūiliter ⁊ deuote. z°. hortaī eos vt bene ſe habeāt ad īperfectos dicēs (rogam⁹ āt vos fr̄es corripite) caritatiue (īqetos). i. girouagos ⁊ cōtētioſos (cōſolamini puſillamines). i. ī tribulatōib⁹ deficiētes (ſuſcipite infirmos) mēte ⁊ corpe infirmitates eorū ꝗ̄tū ſecūdū deū pōt fieri ſupportando. qn̄ eni ex tali ſupportatōe īſoleſcūt eos nō expedit ſupportare. q: hoc eēt maluz nutrire (patiētes eſtote ad oēs) nō ſolū fideles ſ; ēt īfideles. ⁊ ītelligiī iſta patiētia ꝗ̄tū ad actū aī iteriorē. ꝗ̄tū aūt ad exteriorē. ſ. defēdēdi ſe vī ſua. aut repetēdi rē vī iniuriā a iudice non ſēp expedit. vtpote ſi ex h̄ audacia malefaciēdi tribuaī. niſi ex tali repetitōe mai⁹ malū: vtpote graue ſcādalū orireī (videte ne qs malū p malo alicui reddat) hoc eni ē vīdicare ſeipm: qđ ſēp ē malū. cū null⁹ ſit iudex ī ſua cā. ſi tn̄ aliqs nō habeat ſupiorē iudicē. ſibi īiuriā factā d; vī pōt punire. nō tamē liuore vīdicte. ſ; zelo iuſticie (ſed ſēp qđ ē bonū ſectamini īuicē). i. fideles ad fideles (⁊ in oēs). i. etiā erga īfideleſ (ſēp gaudete ī dn̄o) ⁊ ſi ñ actu quē oportet aliqn̄ īterrūpi ſaltē ī ſōno. tn̄ in habitu. ⁊ eodē mō ītelligiī qđ ſubdiī (⁊ ſine intermiſſiōe orate) vī hoc referendū ē ad horas ad hoc aptas ī cōſtitutas quarū nulla eſt intermittēda (ī oīb⁹) pſperis ⁊ aduerſis (gr̄as agite deo) q aduerſa ordiat ad ſalutē vr̄az ſic̄ ⁊ pſpera: ⁊ hoc p meritū vr̄e petitōiſ. ſic p; ð ſcō Job. ⁊ ſubdiī cā (Hec ē eni volūtas dei ⁊c̄) cui ē in oīb⁹ obtēꝑandū (ſpiritū) Hec ē tertia ps ī qua hortaī eos bn̄ ſe hr̄e erga deū. d. (ſpiritū). ſ. deuotōiſ erga deū (nolite extinguere) p īmoderatā curā rerū tp̄aliū (ꝓphiaſ). i. expōneſ ſcripturaruz ſacrarū (nolite ſpnere) q: frequēter reuelaī ītellect⁹ ſimplici q occītaī prudēti. Math. ii. Abſcōdiſti hec a ſapiētib⁹ ⁊ prudētib⁹ ⁊ reuelaſti ea puulis. verūtn̄ q: expoſitores aliqn̄ deficiūt. iō ſubdit (oīa aūt ꝓbate). i. dicta eorum diſcutite (qđ bonū ē tenete) cōtra multos q in locutōib⁹ ⁊ ꝑdicatōnib⁹. mala dicta meli⁹ retinēt ꝗ̄ vtilia (ab oī ſpecie mala abſtinete vos) ñ ſolū eni abſtinēdū ē a malo ſ; ēt ab eo qđ h; apꝑentiā mali. pp ſcādalū vitādum. ſaltez d̄uſq; declareī ꝙ illud ē licitū (ipe āt d̄s pacis). i. actor ⁊ dator pacis (ſcilicet vos p oīa) ad corp⁹ et aīaz ꝑtinētia (vt īteger ſpūs veſter ⁊ aīa ⁊c̄) et dr̄ ſpūs ꝗ̄tū ad ſupiorē aīe ptē. ⁊ aīa ꝗ̄tū ad īferiorē (ī aduētu dn̄i) ad iudiciū (ſeruetur) ⁊ ꝙ iſtđ ſit ſperādū ſubdiī (Fidelī ē q vocauit vos) ad fidē. ſ. d̄s (q ēt faciet) q: nulli deficit ꝗ̄tuz ē ex ſe (Fr̄es) Hec ē vltia ps ꝗ̄ ē cōcluſio epl'e in ꝗ̄ poniī ſui cōmendatio ⁊ alior̄ ſalutatio. iō dicit (Fr̄es orate ī oſculo ſcō) nō libidioſo. nec ꝓditorio ſic̄ pleni⁹ fuit expoſitū. Ro. vl. vbi idē ⁊ ſub eiſdē verbis poniī (adiuro vos p dn̄z). i. iniūgo vos p ipſū (vt legatur epl'a hec oīb⁹ ſcis frīb⁹). i. baptiſmate ſcificatis (gr̄a dn̄i nr̄i ieſu xp̄i vobiſcum) ſupple ſit in p̄ſenti ⁊ gloria in futuro (Amen)

Poſtilla Nicolai de lira ſuper ſecūdā epl'az Pauli ad theſſalonicenſes Incipit.

P(Aulus ⁊ ſiluan⁹) Hic incipit ſecūda epiſtola ad theſ. ⁊ diuiditur in tres partes. ſ. in ſalutationem ⁊ pſecutionem. ibi. gr̄as agere. ⁊ concluſionem ibi. ſalutatio mea. in fine epiſtole. Sn̄ia prime partis patet ex dictis in prin. p̄cece. epiſtole (gr̄as agere) Hic incipit epiſtole proſecutio. que diuiditur in tres ptes.

nã ꝑ aplus reddit theſ. beniuolos. z° cautos. c. z. 3° dociles ſiue doctos. ibi. nos aũt. ꝑmũ facit dupliciter. ſ. grãs agẽdo de bona eorũ cõuerſatõe. ⁊ orãdo ꝑ meliori cõſumatõe. ibi. in quo et oram⁹. Circa ꝑmũ dicit (grãs agere debemus deo) a quo ẽ oẽ bonũ (ſẽp). ſ. actu ⁊ habitu. vel (ſẽp). i. oĩb⁹ horis ad hoc ordĩatis (ꝓ vobis fratres) qꝛ bonũ diſciplorũ redũdat ĩ magrũ (ita vt dignũ ẽ). q. d. digni eſtis vt hoc agam⁹ (qm̃ ſupcreſcit fides vr̃a) inteñſiue firmi⁹. his q̃ ſũt fidei adherẽdo. ⁊ ẽt exteñſiue ea q̃ ſũt fidei magis explicite cognoſcẽdo ⁊ eã verbo ⁊ exemplo ad alios deriuãdo (⁊ abũdat caritas) ĩ effectu ĩteriori ⁊ ope exteriori (ita vt noſipſi ĩ vos gloriemur). i. ĩ vobis (ĩ eccliis dei) ꝓponẽdo aliis eccleſiis vitã vr̃aʒ ꝑ exẽplo. iõ ſubdit (ꝓ patientia vr̃a) ſolida (⁊ fide) firma (ſuſtinetis ĩ exẽplũ iuſti iudicii dei). i. ꝑ hoc ſẽſibiliter appebit iudiciũ dei eẽ iuſtũ patiẽtiã vr̃aʒ ꝑmiãdo. iõ ſubditur (vt digni habeamini ⁊c̃) ⁊ ꝑſecutores vr̃os puniẽdo. iõ ſubdit (ſi tñ iuſtũ ẽ) ⁊ accipitur hic ſi ꝑ qꝛ. qꝛ iuſtũ ẽ (deũ retribuere ĩtributionẽ). i. gehẽne penã (his q vos tribulãt perſequẽdo (⁊ vobis q tribulamini) patienter ſuſtinẽdo (requiem nobiſcũ) q ſimiliter tribulamur. ⁊ iõ ſubdit retributionis tẽpus cũ dr̃ (in reuelatione dñi Jeſu de celo). i. qñ manifeſte apparebit veniens ad iudiciũ ſicut dr̃ Math. z4. ſicut fulgur exit ab oriẽte ⁊ appet vſq; ad occidẽteʒ. ita erit aduẽtus filii hoĩs (cũ angelis virtutis eius) q erũt executores diuini iudicii in flãma ignis dãtis vindictã). i. facientis (his qui non nouerũt deũ). i. fidẽ ei⁹ nõ receperũt. ſicut ſũt iudei ⁊ pagani obſtinati (⁊ qui nõ obediũt euãgelio) ipʒ ope adimplẽdo ſicut ſũt mali xp̃iani hñtes fidẽ ſine opib⁹ q̃ mortua ẽ (Qui pẽas dabunt). i. ſoluent ſiue ſuſtinebũt (a facie dñi). i. ꝑ ſñiaʒ ab ore ei⁹ egrediẽtẽ qñ dicet reprobis. ite maledicti ĩ ignẽ eternũ ⁊c̃. Math. z5. ⁊ electis. venite benedicti pr̃is mei. ⁊ iõ ſubdit (cum venerit glorificari in ſcĩs ſuis). i. dare eis gloriam ſuã mirabilẽ. nã excedit intellectus creati capacitatẽ. i. corin. z. Ocul⁹ nõ vidit nec auris audiuit ⁊c̃ (qꝛ creditũ ẽ teſtioniũ nr̃ʒ ſup vos) . i. qꝛ credidiſtis illud qõ teſtificati ſumus vobis predicãdo (Jn die illo). i. de die illo glorificatõnis ſãctorũ. ita q li. in. tenet hic materialiter ſicut cũ dr̃ imago Hercul' ẽ in lapidẽ (Jn q̊) Hic dñr reddit theſ. beniuolos orãdo ꝑ eorũ felici cõſumatõe. d. (Jn quo). i. pro quo. ſ. die glĩficatõis obtinẽdo (oram⁹ ſẽp pro vobis) exponat li. ſẽp. ut ſupra (ut dignet vos). i. faciat vos dignos (vocatõe ſua) ad gloriaʒ. ſicut vocauit ad fidem. ideo ſubditur (⁊ impleat omnem ſue bonitatis voluntatem) tunc enĩ ĩplebit oẽ deſiderium electorũ (⁊ opus fidei) qõ ẽ conſtãs cõfeſſio. Ro. io. Corde credit ad iuſticiam. ore ãt cõfeſſio fit ad ſalutem (in virtute). i. in cõſtantia martirii pro fide (impleat) pro vobis ĩ pñti vt ſic non ſolum hẽatis aureolam ſanctorum omnium cõmunem. ſed etiam aureolam que ẽ propria martyrum (vt clarificetur nomen domini nr̃i ieſu xp̃i in vobis) ĩ palma martyrii veſtri. hoc enĩ mõ dicitur. Joã. vltio. d petri martyrio. Cũ autẽ ſenueris extendes manus tuas ⁊c̃. ⁊ ſubdit euangeliſta exponendo. hoc autem dixit ſignificãs q̃ morte eẽt clarificatur⁹ deũ (⁊ vos ĩ illo) ipſũ ĩ patria clare videẽdo. C II

Ogam⁹ autem nos) Hic conſequenter apoſtolus reddit theſſalonicen. cautos Circa qõ ſciendum q aliqui theſſalõi. credebant diem iudicii eſſe propinquam. tum propter tribulationes quas ſuſtinebant. quia xp̃s in euangelio dixerat eccleſiam maxie tribulari appropiquãte die iudicii. vt pʒ Math. z4. propter qõ timebant adhuc maiores perſecutiones incurrere. tum qꝛ apoſtolus dixerat ĩ epiſtola precedẽti. c. 4. Nos qui viuimus qui relinquimur ⁊c̃. obuiam xp̃o. ſ. ad iudicium venienti vt dictum fuit q aliqui theſſalo. male intelligentes credebant illam obuiationem tpe pauli futuram. eo q dixerat. Nos qui viuim⁹ ſimul rapiemur ⁊c̃. propter qõ aſſecurat eos d die iudicii longa diſtantia reddens eos cautos ut non decipiantur. circa hoc ex cuiuſcunq; doctrina. ⁊ diuiditur in duas partes. qꝛ ꝑ mouet errorem. z° docet veritatem. ibi. quõ niſi. Circa primum dicit (rogamus vos fratres per aduentum dñi) ad iudicium (⁊ noſtre cõgregatõnis in ipſum) tunc enim electi congregabũtur ad euʒ Math. z4. Ubicunq; fuerit corpus illic congregabuntur ⁊ aquile (vt non cito moueamini a veſtro ſenſu). i. a vero intellectu (neq; terreamini) quia inſtat tribulatio maxima que predicta eſt fore prope dieʒ iudicii (neq; ꝑ ſpũm). ſ. malignum tranſfiguratum in angelũ lucis ⁊ aſſerentem vobis contrarium. ſ. q dies iudicii ſit propinqua (neq; per ſermoneʒ) alic⁹ pſeudo apoſtoli (neq; per ep̃lam tanq; per nos miſſam) nam aliquãdo falſi apoſtoli ⁊ heretici mittebant epiſtolas ſub nomine verorum apoſtolorum xp̃i ad fidelium deceptionem. vt ſupra dictum eſt. alio modo ſic (neq; per epiſtolã ⁊c̃) noſtram precedenteʒ (quaſi inſtet dies dñi) eo q ibi diximus: deinde nos qui viuimus ⁊c̃. ⁊ quia non fuit intellectus noſter q dies iudicii eſſet propinqua. vt ibi fuit dictum (Ne qs uos ſeducat ullo modo) hoc addit ad excludendum omnẽ deceptionis modũ circa materiam iſtam (Quoniã) Hic ꝯſequenter docet circa diẽ iudicii vitatẽ de q̃ dicit q duo notablia ꝓcedẽt. ꝑmũ ponit cum dicit (Quoniã niſi venerit diſſẽſio ꝑ⁹) qõ exponũt aliq de diſceſſiõe a romão ĩpio. qõ florebat tpe pauli a q̃ iã receſſerũt q̃i oĩa regna negãtia ei ſubiici ⁊ redditõeʒ tributi. iã a multis ãnis: illõ etiã ĩpiuʒ caruit. ĩpatore pl'ibus annis. ⁊ tamẽ nõ venit adhuc añxp̃s qui tamẽ dʒ vẽire ꝯpleta illa diſceſſiõe

vt videt aplꝰ dicere lr̃a. ⁊ tunc reuelabit ille iniquus ⁊c̃. ꝓꝑ qõ alii exponunt de receſſu ab obediẽtia eccle romãe. a qua iã diu ẽ q receſſit grecia. Sʒ ſaluo meliori iudicio mihi videt meli⁹ ĩtelligẽdũ de receſſu a fide catholica ſic exponũt aliq: nõ tñ ĩtelligẽdo q oẽs ſint a fide catholica ſic exponũt aliq ĩceſſuri. qꝛ durabit ĩ aliqbus vſq; ad finẽ mũdi. ſʒ qꝛ maior ps credẽtiũ diſcedet ab ea. qꝛ ſecũdũ dictũ ſaluatori Math. z4. Appropiquãte añxp̃i tpe abundabit iniqtas ⁊ frigeſcet caritas multorũ. ⁊ ꝑ ꝯñs fides vera deficiet ĩ multis: ⁊ tũc veniet antixp̃s facta diſpoſitõe ad receptionẽ ipius. huic ẽt dicto cõcordat dictũ apli ĩfra. i. Thi. 4. vbi dic q ĩ nouiſſimis tpib⁹ diſcedẽt qdã a fide attẽdẽtes ſpiritib⁹ erroris. ⁊ ſecũda ad eundẽ. 3. Jn nouiſſimis dieb⁹ ĩſtabũt tpa piculoſa ⁊ erũt hoĩes ſeipſos amãtes ⁊c̃. ſeqt ibidẽ. hoĩes corrupti mẽte. ĩꝓbi circa fidẽ (⁊ reuelat⁹ fuerit) Hic ponit ſecũdũ notabile q ꝓcedit diẽ iudicii. ſ. aduẽtus ãtixp̃i cui⁹ ꝑ ponit ſupbie exceſſus. z° tpꝰ veniẽdi ad ei⁹ caſus ibi. ⁊ tũc reuelabit. 3° demõis effect⁹ ibi. cui⁹ ẽ aduẽtus. Exceſſus vero ſupbie erit qꝛ faciet ſe ſic deũ adorari. dic igit (⁊ cũ reuelat⁹ fuerit) . i. manifeſte oſtẽſus (hõ peccati). i. totaliter dedit⁹ pccõ. ſic hõ dedit⁹ agriculture dr̃ hõ agri (fili⁹ ꝑditõis) . i. dign⁹ ꝑditõe. ſic. z. Re. iz. dr̃ fili⁹ mortis. qꝛ dign⁹ morte (qꝛ auerſat ⁊ extollit) loqt de futuro ꝑ modũ pñtis ꝓꝑ certitudinẽ ꝓphetie. loqtur. n. de añxp̃o ꝓphice (ſupra oẽ qõ dr̃ ds) q̃tũ ad deos gẽtiliũ q dicũt dii. ſʒ ñ ſt (aut qõ colit) q̃tũ ad ſcãʒ trinitatẽ. q̃ colit vt vn⁹ ver⁹ ds oẽm enĩ talẽ cultũ extermĩare conabit. vt ipſe ſol⁹ tãq; ds ab hoĩb⁹ adoret. ſimile dr̃ Judith. 3. de nabuchodonoſor. q precepit exterminare oẽs deos terre vt ipe ſolus ds diceret (ita vt ĩ tẽplo dei ſedeat ds) reedificato ab ipo ⁊ iudeis ſibi adherẽtib⁹. Alii exponunt (ĩ tẽplo). i. ſic ſe oſtẽdet ac ſi ipe ſit tẽplũ di eo mõ q̃ hũanitas xp̃i ẽ dei tẽplũ (Nõ retinetis ⁊c̃) q̃i diceret. nõ deberet elabi a memoria vr̃a (Et nũc qd detineat). i. q̃ ſit cã more ipſi⁹ (ſcitis) ſciebat enĩ q omnia futura a deo ſũt diſpoſita determinati tẽpib⁹ vẽtura. ideo ſubditur (ut reuelet in ſuo tẽpore) a deo diſpoſito. licet ãt antixp̃s ſit venturus ꝑſonaliter venit tamẽ figuraliter. ſic dcm̃ fuit de antiocho illuſtri. dañ. ii. qõ fuit figura antixp̃i. Et eodẽ modo dicit de Nerone q tũc ĩpabat ⁊ ꝑmus d romãis ꝑncipib⁹ mouit ꝑſecutionẽ eccleſie cũ dr̃ (Nã myſteriũ). i. figura (iniqtatis). i. ãtixp̃i qui dr̃ iniqtas ĩ abſtracto ꝓpter exceſſum ſue malicie. ſicut homo multuʒ liberalis dr̃ liberalitas (iaʒ opatur) in nerone eccleſiaʒ ꝑſequẽte (tãtũ) ſupple reſtat (ut qui tenet nunc). ſ. romanũ ĩperiũ. ut exponũt aliq teneat. donec demedio fiat). i. donec dficiat romanũ ĩperiuʒ ꝑ diſceſſũ ab obediẽtia ipſi⁹. Sʒ mihi videt melius exponi de diſceſſiõe a fiõ eccleſie romãe ꝯdicta ſic (tantũ) ſupple ĩſtat (ut qui tenʒ nunc) fidẽ catholicã (teneat eã firmit in ꝑſecutõe neronis ⁊ alioꝝ tyrãnoꝝ ſequẽtiũ. (donec d medio fiat). i. donec dficiat mõ ꝯ dicto. (Et tunc ⁊c̃) qꝛ ſic ſupra dcm̃ ẽ deficiẽte ſic fiõ. apparebit antixp̃s. ideo dr̃ (⁊ tunc reuelabitur ille iniquus) ſic antonomatice dict⁹ (quẽ dñs Jeſus interficiet ſpiritu oris ſui) qꝛ de mãdato eius fulminabit ꝑ miniſterium michaelis archãgeli (⁊ dſtruet) in aĩa ⁊ corpore (illuſtratione aduẽt⁹ ſui). i. in aduẽtu ſuo claro (c⁹) Hic ꝯſequẽter circa antixp̃m põit demõis effect⁹. habebit. n. antixp̃s demonẽ ꝓuatũ q a deo permiſſus faciet mlta mirabilia ad ei⁹ nutũ ꝑ ſubuerſiõe fideliũ. ⁊ hoc ẽ qõ dr̃ (cui⁹ ẽ aduẽt⁹ ſm opationẽ ſathane in omni virtute). i. tempali poteſtate (in ſignis ⁊ ꝓdigiis mẽdacib⁹) nam aliqua fiẽt ꝑ illuſiõeʒ ſẽſuũ a demone q̃ videbũt eſſe ⁊ nõ erũt. ⁊ aliqua erũt res vere ſic demon ſup domũ iob fecit ignẽ vex dſcẽdere. dicũtur tamẽ ſigna mẽdacia. qꝛ fiẽt ad aſſtõeʒ mẽdacii (⁊ in omni ſeductiõe iniqtati) utpote mĩnis ⁊ ꝓmiſſis ⁊ aliis modis exq̃ſitis (his q pereunt) inde. n. habebit deceptio ei⁹ effectũ (eo q caritatẽ veritatĩ nõ recepũt). i. qꝛ veritatẽ euãgelicã que ẽ lex amoris (nõ recepũt) credendo (ut ſalui fierẽt) qꝛ extra veritatẽ euãgelicã nõ ẽ ſalus (Jdo). i. ꝓꝑ eoꝝ dmerita (mittet illꝭ de⁹) ideſt mitti ꝑmittet (opationẽ erroris). i. ducẽtẽ ĩ errorẽ modis dictis (ut credãt mẽdacio) q repulerũt veritateʒ (⁊ iudicent oẽs). ſ. iudicio ꝯdẽnatiõis (Nos ãt) Hec ẽ tertia ps ĩ q̃ reddit theſſa. dociles. eos in morib⁹ ĩformãdo. ⁊ ꝑmo q̃tuʒ ad opationẽ boni ſcdo q̃tũ ad euitatiõʒ mali. ibi. denũciam⁹. ꝑma ĩ tres. qꝛ ꝑmo d eoꝝ bono ꝑncipio grãs agit. ſcdo ad ꝑſeuerãdũ eos inducit. ibi. itaq; fratres. tertio orones eoꝝ petit ĩ ꝑncipio tertii capituli. Circa ꝑ⁹ dic (Nos ãt debem⁹ gratias agere) qꝛ bonũ diſcipuloꝝ redũdat in magiſtrũ (q elegerit vos de⁹). ſua gratia (ꝑmitias in ſalutẽ) fuerũt. n. de ꝑmis credẽtibus ex gẽtilitate (in ſãctificatiõe ſpirit⁹) ꝑ baptiſmuʒ in quo dat gratia ſpiritus ſancti ſãctificãs (⁊ fide veritatis). i. in fide catholica que ſola eſt vera ⁊ ñ alia (in qua) ſcilicet fide. (⁊ vocauit vos ꝑ euãgeliũ noſtꝝ). i. ꝑ nr̃aʒ ꝓdicationẽ euãgelii (in acq̃ſitõʒ ⁊c̃). i. ut ꝑ hoc gloriã acq̃ratis (Jtaq;) Hic ꝯſequẽter ad ꝑſeuerãdũ eos inducit. d. (Jtaq; fratres ſtate) firmi ĩ moribus ⁊ fide (⁊ tenete traditiões quas didiciſtis) a nobis (ſiue per ſmonẽ) uos ꝑncipaliter docẽdo (ſiue ꝑ epiſtolã noſtrã) quã abſẽtes vobis miſimus vos docẽdo. ⁊ qꝛ ad ꝑſeuerandũ ĩ bono idiget hõ adiutorio diuio. iõ ſubdit deꝓcãdo dicẽs (Jpe ãt ds ⁊c̃) ⁊ pʒ lr̃a. C III

D E cetero) Hic dñr aplꝰ petit a theſſaloni. orationũ ſuffragia. qꝛ caritas ẽ reciproca. dic igit (De cetero frẽs orate pro nobis) ĩſtãter ⁊ deuote (vt ſmo dei). i. ꝓdicatõ

euāgelij (currat) ſine ipedimēto ad alios gētes
(⁊ clarificet̃) p miracula veritatē ei⁹ declaran
tia (ſicͤ ⁊ apd vos) iā factū ē (vt liberemur ab i
portunis). i. a pſeudo aplis iportūe falſa igerē
tib⁹ (⁊ a mal'hoīb⁹) p̄dicationē euāgelij q̄liter
cūq; ipedientib⁹ (Nō. n. oīuz ē fides). i. nōdum
acceperūt oēs fidē p me q ſūt eā accepturi (fi
delis āt dn̄s) i pmiſſis adiplēdis (q cōfirmabit
vos) ꝯ deceptōes pſeudo aplōꝝ (⁊ cuſtodiet a
malo). ſ. ipatiētie i pſecutōib⁹ tyrānoꝝ (Cōfi
dim⁹ āt de vobis i dn̄o). i. d vr̄a bōa obediētia
ad deū (qm̄ q̄ p̄cepim⁹ ⁊ facitis ⁊ facietis) q; n̄
p̄cipim⁹ auctōitate ppa ſ; diuia. iō ſubdit (Do
min⁹ āt dirigat corda vr̄a) ad iplēdū ſua māda
ta (i caritate dei) erga hoīes (⁊ patiētia xp̄i) er
ga pſecutores vr̄os (Denūciam⁹) Hic ꝯſr̄ iſor
mat eos ad euitatōꝫ mali. ⁊ p̄ facit ppoſitū. z°
remouet falſū itellectū ibi. Uos aūt. Circa pri
mū dic̄ (Denūciam⁹ aūt vobis frēs i noīe dn̄i)
. i. ex e⁹ auctoritate (vt ſubtrahati vos ab oī frē
ābulāte iordiate) dclinādo ab ordie legis natu
re. ⁊ legis ſcripture. q; dic̄ pſal. Cū pu'ſo puer
teris (⁊ n̄ ſ; traditōꝫ quā accepert̃ a nobis) fa
cto ⁊ v̄bo (Ipi eni ſcitis) p experiētiā opis) quē
admodū oporteat imitari nos) i opib⁹ vr̄is (qm̄
non inquieti fuimus inter vos). i. vagabūdi ⁊
ocioſi (neq; gratis manducauimus panem) pe
tentes nobis miniſtrari ab aliquo veſtrum (ſ;
in labore ⁊ fatigatione) corporali (nocte ⁊ die
operantes) ad acquirendum victuz noſtrū: ex
ceptis horis ad orandum. ⁊ docendum aptis.
(Non quaſi non habuerimus poteſtatez) acci
piendi ſumptus a vobis ſecundum formā euā
gelicam. Luce. io. vbi dicitur predicatoribus:
edentes ⁊ bibentes que apud illos ſunt. dign⁹
eſt enim operari⁹ mercede ſua (ſed vt noſmet
ipſos formam daremus vobis et cetera) quia
ſi nos habentes poteſtatem accipiendi ſump
tus abſtinuimus ab hoc: viuentes de noſtro la
bore: multomagis alij qui non habent talem
poteſtatem debent de labore ſuo viuere: cete
ra patent vſque ibi (His autem qui huiuſmo
di ſunt denunciamus) vt cum ſilentio operan
tes) ideſt quieti et non vagabundi (ſuum pa
nem). i. proprio labore acquiſituz (manducēt)
⁊ non alienum (Uos autem) Hic remouet cir
ca dicta falſum intellectum. quia poſſet aliqs
credere q pauperibus laborare non potenti
bus. et occupatis negocijs ſpiritualibus. non
eſſent adminiſtrandi neceſſarij ſumptus. ideo
hoc remouet dicēs (Uos aūt frēs) facultatem
habentes (nolite deficere bn̄facientes). i. noli
te deſiſtere a beneficentia talib⁹ pſonis (Qd̄ ſi
quis nō obedierit verbo nr̄o p epl'am hunc no
tate) in ſcribendo vt poſſim eum corripere (⁊ n̄
cōmiſceamini cum illo) ſocietatez eius vitādo
(vt confundatur) ⁊ ſic reſipiſcat a malo ſuo.
(Et nolite quaſi inimicum exiſtimare) quia ſi
vicium odiendum ſit. natura tamen eſt dili

genda (Ipſe autem deus pacis) auctor et da
tor (det vobis pacem ſempiternam in omni lo
co) ideſt in terra et in celo (Dominus ſit cum
omnibus vobis) in preſenti per grām ⁊ gloriā
i futuro (Salutatio) Hec eſt vltima pars eple
q̄ ē ꝯcluſio l' ꝯfirmatio p ſignū i fine eple ſcrip
tū d māu pauli. qd̄. n. ſupra poſitū ē ſcriptū erat
p manū notarij. ſ; iſtd vltimū d māu pauli erat
ſcriptū. ⁊ ſimiliter faciebat i alijs eplis. ad cer
tificādū illos qb⁹ mittebāt̃ q eēnt a paulo di
recte. ⁊ ad excludēdū eplas a pſeudo aplis ſub
noīe pauli ſcriptas. i qb⁹ finis n̄ erat ſcript⁹ de
manu pauli. ⁊ his dictis patet littera.

Poſtilla fris Nicolai d lira ſup eplas Pau
li ad Timotheū primam incipit.

PAul⁹ apl's Jeſu xp̄i) Hic icipit epi
ſtola p̄ma ad Thimotheū q̄ diui
dit̃ i duas ptes. ſ. i ſalutatōꝫ ⁊ p
ſecutōꝫ. z° ibi. ſic rogaui. In p̄ia
pte pōit̃ pſōa ſalutās. ⁊ exp̄mit̃ q̄
tū ad tria. ſ. q̄tū ad nomē ppꝛiū. ibi. (Paul⁹) q̄
tū ad officiū. ibi (apl's ieſu xp̄i) ⁊ q̄tū ad aucto
ritatē officij. ibi. cū dr̄ (ſ; iperiū dei) ſic p; Act.
i;. dixit ſpūs ſcūs ſegregate mihi barnabam ⁊
paulū i op⁹ ad qd̄ aſſūpſi eos. opa v̄o trinitatis
ſūt idiuiſa pp qd̄ idē ē iperiū triū pſōaruz. ⁊ iō
vna expſſa alie ſubītelligūt̃ (⁊ xp̄i ieſu ſpei no
ſtre). i. p quē ſperam⁹ obtiere gl̄iaꝫ. z° pōit̃ pſo
na ſalutata cū dr̄ (thimotheo filio dilcō i fide)
ad oſidēdū q erat fili⁹ ei⁹ ſpūal' ⁊ nō carnal'. z°
ponūt̃ bōa optata cū dr̄ (gr̄a mīa ⁊ pax. mīa) i
remiſſiōe pccōꝝ (gr̄a) i āpliatōe meritoꝝ (et
pax) i ꝯſecutōe p̄mioꝝ (a dō pr̄e) q ē dator ⁊ au
ctor iſtoꝝ (⁊ xp̄o ieſu) q q̄tū ad deitatē ē eadē
p̄icipal' cā cū pr̄e ⁊ ſpū ſcō. ⁊ q̄tū ad hūanita
tē ē cā iſtrumētal' ꝯiūcta ſic man⁹ ē organū cō
iūctū artificis. ſecuris āt ſepatū. ⁊ h mō alie crea
ture ſūt iſtrumēta di ſepata (Sic rogaui) Hic i
cipit h⁹ eple pſecutio. Circa qd̄ ſciēdū q aplus
ordiauit thimotheū epꝫ eccl'ie epheſine. ⁊ iō in
hac epl'a iſtruit eū d his q̄ ptinēt ad epi officiū
Ad qd̄ ſpectāt ſex act⁹ ſpāliter. ⁊ ſ; h pſecutio
h⁹ eple diuidit̃ i ſex ptes. q̄ patebūt pſequēdo.
Prim⁹ āt act⁹ ptinēs ad ep̄m ē extirpatio falſe
doctrie. ſic ipedimēti remotio p̄or ē i aliq̄ opere
ad h āt apl's iduc̄ thimotheū i h caplo p̄. qd̄ in
tres ptes diuidit̃. nā p̄ ad hūc actū iduc̄. z° ici
dēter deo gr̄as agit. 3° ad ppoſitum redit ibi.
h p̄ceptū. Pria adhuc i tres. q; p̄ iducit thimo
theū ad falſitatis extirpatōꝫ. z° ad h ſubdit ra
tōꝫ. ibi finis. 3° remouet obiectōꝫ ibi. ſcim⁹ aūt
Circa p̄mū dic̄ (ſic rogaui te) o thimothee ſup
ple ſic facias. ⁊ qd ſit illd d q̄ rogauit ꝯſr̄ oſidit
dicēs (vt remaneres epheſi) p regimine eccl'ie
(vt denūciares qbuſdā) pſeudo aplis (ne alit̃
docerēt) q̄ tradidi epheſijs. volebant. n. iſti fal
ſi apl'i iducere epheſios ad obſuatōeꝫ legaliū
⁊ traditōes iudeoꝝ tāq; neceſſarias ad ſalutē.
(neq; itēderēt ⁊c̄). i. vt denūciares auditorib⁹

vt n̄ itēderēt talib⁹ friuol' errorib⁹. iō ſubdit̃.
(Fabul' ⁊ genealogijs iterminati) dicūt̃ āt fabu
le ille qb⁹ n̄ ſubeſt veritas cuiuſmōi erat obſer
uatio legaliū q̄ tota fuit figural' figurādo noui
teſtamēti ſtatū. ⁊ iō iſto cōpleto ceſſat illa obſer
uatio. ⁊ dicere q maneat. ē dicere q ſtat⁹ figu
ral' adhuc durat. ⁊ p ꝯñs q xp̄i myſteriū nō ē i
pletū adhuc qd̄ n̄ ſolū ē falſū ſ; ēt erroneū. di
cit̃ ēt h fabule traditōes iudeoꝝ qb⁹ irritum
faciebāt diuinū mādatū. ſ; qd̄ iproperat eis ſal
uator Mathe. i5. tāq; falſū euidēs ꝯtinentes.
Genealogie v̄o idetermiate ſ; aliq̄s h dicūt̃ ge
neratōes Ade. d alia vxore q̄ Eua. ex q̄ aliq iu
dei genealogias m'tiplicabāt. Sz q; glo. iudeo
rū d iſta ſecūda vxore n̄ loquūt̃. iō videt̃ meli⁹
dicēdū q aliq iudei falſo genealogizabāt ge
neratōes a dd deſcendētes: vt p h excluderēt
Jeſū nazarenū a dd deſcēdiſſe. ⁊ p ꝯñs ꝯclude
rēt ipſū veꝝ meſſiā n̄ fuiſſe quē ſcripture dicūt
a dd deſcēdere. ⁊ dicūt̃ itermiate. q; n̄ terminā
tur ad aliqd certū ⁊ veꝝ (q̄ qōes magis p̄ſtāt)
. i. lites ⁊ cōtētōes iter diſputātes (q̄; edificatō
nē dei). i. edificiū ſpūale v̄tutū (q̄ ē i fide). i. c⁹
edificij fides ē ſtabilimētū i qd̄ p̄dcā n̄ ꝯſtruūt
ſ; deſtruūt edificiū ſpūale (Finis āt) Hic de p̄
dictis ſubdit apl's rōeꝫ. ſ. q̄re n̄ ſit attēdēdū lega
lib⁹ obſeruātijs ⁊ genealogijs itermiatis. q; n̄ fa
ciūt ad ipletōꝫ legis diuie. ſ; magis ad oppoſi
tū. q; lex ordiat ad diligēdū deū ⁊ pximuꝫ. ad
qd̄ p̄dicta n̄ faciūt ſ; magis ipediūt. iō dic̄ (Finis
āt p̄cepti ē caritas) qd̄ p; q; p̄cepta p̄me tabu
le ordināt finaliter ad dilectōꝫ di. p̄cepta v̄o ſe
cūde tabule ad dilectiōꝫ pximi. vt p; Exo. zo.
Alia v̄o p̄cepta q̄cūq; ſūt: nō ſūt niſi quedā ex
plicatōes iſtoꝝ ⁊ ꝯcluſiōes ab eis deriuate. n̄
tn̄ eodē mō. q; aliq̄ ſequūt̃ d neceſſitate. alique
v̄o n̄. ⁊ ex h ſeqt̃ q aliq̄ de huiuſmōi p̄cepti ſe
per manēt vt moralia. alia v̄o tātū ad tp̄s vt iu
dicialia ⁊ cerimonialia (de corde puro) q̄tū ad
appetitū q dr̄ h cor. nā volūtas q̄ ē appetit⁹ itel
lectualis mouet alias aīe potētias. ad agēdū
ſic cor mēbra corpis ad opandū (⁊ ꝯſcia bona)
q̄tū ad itellectū bonū. ē. n. ꝯſcia applicatō ſcie
ad aliqd ptic'lare agibile. ⁊ iō qn̄ ſcia recta ap
plicat̃ ad bonū opabile dr̄ bōa. ecōtrario vero
mala (⁊ fide n̄ ficta). i. v̄a ⁊ n̄ ſimlata quā habe
bāt aliq ſubdoli fingētes ſe eē xp̄iāos vt ſimpli
ces deciperēt. ⁊ alios facerēt capi. ſic dr̄ de tor
quato i legēda ſci tiburcij (a qb⁹ qdā aberran
tes). i. declinātes (ꝯuerſi ſūt i vaniloquꝫ) aſſe
rēdo de legalib⁹ p̄dictis q neceſſariū ſit ea obſer
uari poſt aduētū xp̄i (volētes eē legis doctores)
cū n̄ fuerit adhuc ſufficiētes diſcipli. iō ſubdit̃
(n̄ itelligētes neq; q̄ loquūt̃ ⁊c̄) n̄ itelligētes cō
cluſiōes de quib⁹ loquūt̃ nec ſcripturas p q̄s
pbare nitūtur (Scim⁹) Hic ꝯſr̄ remouet ob
iectionē. q; poſſet aliqs obijcere de legalib⁹ q
fuerunt a dō inſtituta. vt p; in Exo. ⁊ leuitico.
⁊ per ꝯñs bona ⁊ ſeruanda. Ad hoc vero reſpō

det. Ad cuius itelligentiam eſt ſciendū q lex
habet vim duplicē. ſ. regulatiuam ⁊ coactiuaꝫ
Primo igitur ſoluit obiectionem q̄tum ad pri
mam. z° q̄tum ad ſecundam ibi. ſcientes hoc.
Uis autem regulatiua legis. ordinat homines
in bonum. bonum autem hominis poteſt ali
quid dici dupliciter. Uno modo ſimpliciter ⁊
ſecundum omne tempus. ⁊ ſic vetus lex. q̄tum
ad precepta moralia ordinabat homines ad bo
num. propter quod omni tempore ſunt ſeruan
da. Alio modo dicitur aliquid hominis bonuꝫ
ſecundum aliquod tempus determinatum ſi
cut vti leuibus veſtimentis bonum eſt homi
ni tempore eſtiuali: non autē hiemali. propter
quod veſtimenta priora dimittuntur ⁊ alia ac
cipiuntur. ⁊ hoc modo lex vetus q̄tum ad pre
cepta cerimonialia ordinabat homines ad bo
num pro tempore veteris teſtamenti. erant. n.
inſtituta ad figurandum xp̄i myſterium ven
turuꝫ. propter quod ille cerimōie ceſſant chri
ſti myſterio adimpleto ⁊ alie ſunt inſtitute. uer
bi gratia. inter cerimonialia veteris legis. pri
cipalia. erant oblationes ⁊ ſacrificia que figu
rabant chriſtum in cruce offerendum ⁊ imolā
dum. propter quod ipſo iam oblato. ⁊ imolato
offerre dictas oblatiōes ⁊ ſacrificia ⁊ maxime
poſt publicatum euāgelium. eſt ſignificare q
oblatio chriſti in cruce ⁊ eius immolatio nun
dum ſit impleta. quod eſt falſuꝫ. propter quod
potuit aliud ſacrificium quod eſſet ſignificati
uuꝫ oblationis chriſti iam complete. ⁊ ſic xp̄s
inſtituit ſacrificium eucharīſtie quod eſt mēo
riale paſſionis dominice. Luc. zz. hoc eſt corp⁹
meum quod pro vobis tradetur. hoc facite in
meam commemorationeꝫ. ⁊ ſic de alijs cerimo
nialibus ſuo modo: quantum autem ad iudicī
alia precepta lex non ordinabat ad aliquid fi
gurandum per ſe ⁊ directe: ſed ad modum ſer
uandi iuſtitiā inter homines: propter quod ad
ueniente chriſto non ſunt euacuata: vt morti
fera ſicut cerimonialia que poſſēt ſeruari. dū
tamē non ſeruantur ut obligantia ex lege illa.
quia fuerunt inſtituta ad ſeruandum iuſticiā
inter homines pro ſtatu veteris teſtamenti:
qui eſt totus figuralis reſpectu ſtatus noue.
prima corinthiorum nono. Omnia continge
bant illis in figura. propter quod precepta.
iudicialia per accidens fuerunt figuratiua. et
ideo ſeruare illa ex obligatione veteris legis
eſt ſignificare facto q ſtatus illius populi ad
huc durat. quod eſt falſum. poſſunt tamen il
la ſeruari ex ratione alia vtpote. ex noua inſti
tutione eccleſie vel principum alicuius vel
huiuſmodi. ſic igitur dicit apoſtolus (ſcimus
autem quia bona eſt lex ſi quis ea legitime vta
tur). ſ. moralibus pro ſemper. cerimonialibus
vſque ad paſſionem chriſti. ex tunc enim fue
runt mortua. quia non obligabant vltra. po
terat tamen ſeruari. dum tamen non poneret̃

ſpes ī eis. ⁊ hoc vſq; ad publicationē euangelij ſ; ex tūc fuerūt mortifera. ſic ſupra plenīꝰ dictū ē ī ep̄la ad galathas. ⁊ ī ep̄la ad Ro. Judicia libꝰ ăt t̄pe ve. te. tāq; ex lege obligātibꝰ. t̄pe vo no. te. ex alia obligatōe vt dictū ē (ſciētes) Hic ꝯſr ſoluit obiectionē p̄dictā q̄tū ad vim legis coactiuā: q̄ per penas cohibet a mal. ⁊ q̄tū ad hoc dicit (ſciētes q: lex iuſto nō ē poſita) q̄tum ad vi; coactiuā: q: iuſtus n̄ cohibet timore pene a malis ſ; v̄tutis amore. ⁊ ſic eꝰ volūtas eſt legi cōſona ꝑꝑ ꝙ ꝑ legē nō cogit. q: coactō violētiā īportat. ſ; ſic lex poſita ē hoīb' mal. ꝑꝑ qđ ſubdit (ſed iniuſtis). i. iniq̄ agētibꝰ cōtra proximū (⁊ nō ſubditis). i. rebellibꝰ ſuperioribꝰ ſuis (īpijs) agētibꝰ ꝯtra deū. ſic ⁊ ꝑ oppoſitū pietas vno mō accepta idē ē ꝙ cultꝰ diuinꝰ (⁊ peccatoribꝰ) ex īfirmitate delīquētibꝰ (ſceleratis) qui peccāt ex certa malicia (⁊ cōtaminati) peccis carnalibꝰ generaliter. cetera patēt uſq; ibi (plagiarijs). i. aſſuetis plagas ⁊ v̄bera alijs īferre (mēdacibꝰ) mendacio ꝑnicioſo (et ſi qđ aliud ſane doctrine aduerſat) omne tale qđ ē per legem puniēdū (que). ſ. ſana doctrina (ē ſecūdū euāgeliū) cui cōcordat oīs ueritas (glorie beati dei) dicit. n. (gloria ⁊c̄) q: p̄dicauit hāc gloriā (qđ). ſ. euāgeliū (creditū ē mihi) tāq; fideli ipſiꝰ p̄dicatori (grās) q: fecit mētionē đ euāgelio ſibi credito: iđ icidēter grās agit đo đ ſua uocatōe ad fidē et apoſtolatū dicēs (Grās ago ei q me cōfortauit in xp̄o ieſu) ſecundū ꝙ dicit Act. 9. ſaulus ăt m̄ltomagis cōualeſcebat ⁊ cōfūdebat iudeos ⁊c̄ (q: fidelē me exiſtimauit). i. iudicauit (ponēs ī miniſterio) apoſtolatus (qui prius blaſphemus fui) cōtra ꝑſonā xp̄i (et ꝑſecutor ⁊ cōtumelioſus) cōtra mēbra eiꝰ ꝑſecutor ī factis (cōtumelioſus) ī v̄bis (ſ; miſericordiā đi cōſecutus ſum). i. remiſſionē peccatorū (q: ignorās feci) qđ enī ignorāter cōmittit facilꝰ ignoſcit q̄; qđ ex certa malicia ꝑpetrat (ī incredulitate). i. falſe credēs bene agere (Superabūdauit aūt grā dñi). q. d. nō ſolū ſū ꝯſecutꝰ ab eo remiſſionē peccatorū. ſ; etiā collationē donorū ſuorū. iđ ſubdit (cū fiđ ⁊ dilectōe) fidei. n. ꝑ caritatē formate cōnectunt alia dona ad grā; gratū faciētē ꝑtinētia (Fidelis ſermo). i. verꝰ (⁊ oī acceptōe dignꝰ) q: ē vtil audiētibꝰ. ⁊ qs ſit ille ſubdit (q: xp̄s iħs vēit ī hūc mūdū) ī carne paſſibili (peccatores ſaluos facere) ſua b̄ndicta paſſiōe: cuiꝰ effectꝰ ī baptiſmo ꝯmunicat (quorū p̄mꝰ ego ſū) nō ordie t̄pis ſ; magnitudie iniq̄tatis: ut expōit gloſa. S; q: m̄lti grauiꝰ peccauerūt ī xp̄m ip̄m ī ꝑſōa ꝓp̄a neq̄ter ꝑſequēdo. Jđ videt dicēdū meliꝰ. qđ cū dr̄ (quorū primꝰ ego ſū) ſic itelligat. ſ. iter illos q đ peccato ad grām reuocāt. q: hec reuocatio fuit in paulo valde mirabil ꝑꝑ qđ ī eccl'ia ſolēnizat. ⁊ ſic li. p̄mꝰ. excellētiā notat vocatōis hꝰ. ⁊ huic cōcordat l'ra ſequēs cū dr̄ (⁊ ī me p̄). i. pricipaliter (iħs xp̄s oēm patiētiā). i. ꝑfectā patiētiam (oſtenderet) me miſerabiliter reuocādo cū eē; ī actu ꝑſequēdi eū ī mēbris ſuis (ad īformatōe; eorū q credituri ſūt) vt nullꝰ ꝑꝑ enormitatem pcci ſui deſperet cōſeq miām xp̄i. ⁊ vlteriꝰ (vitā eternā) Jđ cōcludit vlteriꝰ (Regi aūt ſeculorū). i. trinitati eterne. eternitas enī q̄ ſimpliciter ē īdiuiſibil. nō cōp̄hēdit niſi ꝑ cōꝑationē ad tēpus īfinitū: qđ deſignat noīe ſeculorū (immortali) ad differētiā iouis ⁊ ſaturni ⁊ huiuſmodi. q fuerūt hoīes mortales (īuiſibili) ad differētiā idolorū q̄ ſūt đ materia ſēſibili (ſoli đo) ꝑ h̄ enī nō ſignificat ī deo ſolitudo cū ī eo ſint tres ꝑſōe. ſ; ꝑ hoc fit excluſio oīs alteriꝰ a cultu deo đbito. ideo ſubdit (honor ⁊ glia ⁊c̄. Hoc p̄ceptū) Hic ap̄ls redit ad ꝓpoſitū inducendo thimotheū ad reſiſtēdū doctoribꝰ falſitatis dicēs (Hoc p̄ceptū ꝯmēdo tibi (tāq; fideliter ad īplēdū (ſecūdū p̄cedētes ī te ꝓphetias). i. ſecūdū illud ꝙ ſpūs ſcūs reuelauit mihi đ te futurū: an̄q; ordiarē te ep̄m (vt milites ī illis). i. ꝯ illos. ſ. pſeudo ap̄los (militiā bonā) eis viriliter reſiſtēdo ⁊ eorū falſitatē cōfutādo (hn̄s fidē). ſ. rectā ⁊ firmā (⁊ ꝯſciētiā bonā) ita ꝙ vita tua ſit doctrine ꝯfirmatiua (Quā). ſ. ꝯſcientiā bonā (qdā repellētes) ſciēter malū agētes (circa fidē naufragerūt). i. ꝑierūt. abyſſus. n. abyſſū īuocat. ⁊ dic̄ naufragerūt. q: ſic nauta. patiens naufragiū perit. ⁊ alij cum eo. ſic tales a fide cadētes īducūt alios ad īfidelitatē (ex qbꝰ ē himeneꝰ ⁊ alexāder) noīa ſūt ꝓp̄a hoīum (qs tradidi ſathane) eos excōicādo. ⁊ ēt vexationi demōis ſubdēdo. demōes. n. ī īferno executores ſūt diuīe iuſticie. ⁊ ēt aliq̄n ī hoc mūdo. ſic dr̄ pſalmo. 77. Miſit irā īdignationis ſue. īdignationē ⁊ irā ⁊ tribulatōnē īmiſſionē ꝑ āglos malos (vt diſcāt nō balaſphemare) correcti ꝑ experientiam pene. excōicatio enim ⁊ tal afflictio medicinalis eſt. (II)

OBſecro ego p̄mū) Hec ē ſecūda ꝑs huiꝰ ep̄le. ī qua pōit actꝰ ſecūdus ꝑtinēs ad ep̄m q ē oblatōes orōnū offerre deo. ſecūdū ꝙ dr̄ Hebre. 5. Oīs pōtifex ex hoībus aſſūptꝰ ꝓ hoībꝰ ꝯſtituit ī hijs q ſūt ad deū vt offerat dona ⁊ ſacrificia ꝓ peccatis. Igit p̄ inſtruit thimotheū de actu orādi. 2° ꝑpl'; ſubiectū ſibi ibi volo ergo. Prīa adhuc ī duas. q: p̄ inſtruit eū de actu orādi. 2° reddit rōe; ſui dicti. ibi. H enī. Prīa adhuc ī duas. q: p̄mo docet orādi modū. 2° ꝓ qbꝰ ſit orādū. ibi. ꝓ oībꝰ. Circa p̄mum ſciēdū ꝙ ad actū orādi tria req̄rūt. Primū eſt acceſſus orātis ad deū q orat. ⁊ hoc fit ꝑ eleuationē mētl ī deū. qđ fit ꝑ orōnē q̄ ſecūdū damaſcenū. ē aſcēſus mētis ī deū. ⁊ ſecūdū hoc dicit ap̄ls (Obſecro igit p̄mū oīu; fieri oratiōes) ſecūdū ē ꝓpoſitio eꝰ qđ ī orōne petit. qđ fit dupliciter. Uno mō ī generali. vt cū dr̄. đus adiuua me. ⁊ q̄tū ad hoc dic̄ (petitōes) Alio mō ī ꝑticulari. vt cū petit aſſecutio alicuꝰ boni l' euaſio mali determinati. ⁊ ſic dic̄ (poſtulatōes) tertiū qđ req̄rit ē illud ꝑ qđ oratio ſit exaudibil. ⁊ h̄ ē duplex. vnū ē ex ꝑte dei. qđ ē eiꝰ ſcitas v' aliud ab eo ſcificatū. ſic cū dr̄ ꝑ ſacrā reſurrectō; tuā libera nos. l' aliqđ hmōi. ⁊ ſic dicit (obſecratōes). i. ꝑ ſacras deprecatōes ꝑꝑ qđ ī fine orōnū eccl'ie dr̄. ꝑ ieſū xp̄; dn̄; nr̄;. Aliđ ē ex parte orātis qđ ē gratitudo de beneficijs accepti. ille enī q de b̄nficio accepto oſtēdit ſe gratū dignꝰ efficit vt aliđ ſibi det. ⁊ q̄tū ad h̄ ſibi dic̄ (grārū actōes ꝓ oībꝰ) Hic ꝯſr oſtēdit ꝓ qbꝰ ſit orādum cū dr̄ (ꝓ oībꝰ hoībꝰ) generaliter (ꝓ regibꝰ ⁊ pro oībꝰ q ſūt ī ſublimitate ꝯſtituti) ſic ſūt pricipes ⁊ p̄lati ꝓ qbꝰ ē orādū ſpāl'r. nā ex eorū bona diſpoſitōe depēdet bonū cōe. iđ ſubdit (vt q̄eta; ⁊ trāq̄llā vitā agamꝰ) ſub regimie eorū (ī omni pietate). i. cultu dei debito vt dictū ē. c. p̄cedēti (⁊ caſtitate) mētis q̄ ē itegritas fidei ⁊ corꝑis q̄ cōſiſtit ī repſſiōe carnal ꝯcupiſcētie. Et notādū ē ꝙ nō ſolū ꝓ pricipibꝰ xp̄ianis ē orandū ſ; ēt ꝓ īfidelibꝰ ſub qbꝰ manēt xp̄iani. q: ꝑ h̄ poſſūt xp̄o q̄te ſuire. Sic enī īformabat hieremias iudeos ī captiuitatē babylonicā ductos dicēs. ex ꝑte dn̄i q̄rite pacē ciuitatis ad quā trāſmigrare vos feci ⁊ adorate ꝓ ea dn̄m. q: ī pace illiꝰ erit pax v̄ra (Hoc enī) Hic ꝯſr reddit rōe; dicti. ſ. q̄re dicto mō ſit orādū. 2° declarat dictū ſuū. ibi. vnꝰ enī. Circa primū dic̄ (Hoc enim bonū ē). i. vtile vobis t̄paliter. vt oſtēſū ē (⁊ acceptū corā đo ſaluatore nr̄o). i. meritoriū apud ip̄m vite eterne (q oēs hoīes vult ſaluos fieri ⁊c̄) S; cū oēs nō ſaluēt videt ex h̄ ꝙ volūtas eiꝰ ſit īefficax. l' dictū ap̄li minꝰ verū. ꝑꝑ qđ hoc dictū ap̄li tribus mōis expōit. Uno mō vt ſit ibi diſtributio accōmodata vt ſit ſēſus. đs vult ſaluos fieri oēs hoīes q ſaluāt. q: nullꝰ ſit ſaluus quē nō velit ſaluū fieri. 2° mō vt ſit ibi diſtributio ꝓ generibꝰ ſingulorū ⁊ nō ꝓ ſingul' generū. ſic cū dr̄ oē aīal fuit ī archa noe. q: đ oībꝰ generibꝰ aīaliū fuerūt ibi aliq̄ indiuidua. ⁊ ſic đs de oībꝰ ſtatibꝰ hoīum vult aliq̄s ſaluos fieri ⁊ ſaluat. 3° mō vt ītelligat dictū ap̄li de volūtate dei an̄cedēte ſ; nō cōſequēte. ⁊ dr̄ volūtas an̄s qua qs vult aliqđ abſolute. Cōſequēs aūt q̄ vult aliqđ cōſideratis circūſtātijs ⁊ conditōibꝰ ꝑticularibꝰ. p̄ mō vult iudex ciuitatis oēs ciues viuere. ī q̄tū ſūt mēbra ciuitatis. et ſub iſta cōſideratōe hoc ē bonū. ſi ăt cōſideret aliqs vt fur vel homicida. ſic nō vult eū viuere. q: nō ē bonū ſ; mori. eo ꝙ turbat bonū cōe ⁊ hoc mō đs vult oēs hoīes ſaluos fieri ī q̄tū ſūt hoīes ip̄iꝰ capaces ꝑ cognitionē ⁊ amorē. cōſideratis tn̄ ꝯditōibꝰ ꝑticularibꝰ ſecūdū quas aliq ſūt iuſti aliq pccōres ſic vult ſecūdū ordinē ſue iuſticie aliquos ſaluos fieri ⁊ aliquos dānari. Sciendū tn̄ ꝙ volūtas fert ī res ſecūdu; qđ ī ſe ſūt. ⁊ iđ vult illud ſimpliciter qđ vult ꝓut cōſiſtit ī re ſecūdū ſuas cōditōes ⁊ circūſtātias. iđ volūtas ꝯn̄s ē volūtas ſimpliciter dicta. an̄s vero ſecūdū qđ ꝑꝑ qđ ab aliqbus velle itas noīat (⁊ ad agnitionē veritatis) euāgelice (venire) ꝑ fidē formatā caritate (vnus enim) Hic ꝯſr declarat dictū ſuū. ſ. ꝙ đs velit oēſ ſaluos fieri mō predicto dicēs (vnꝰ enī đus) creator oīum hominū ad ſuā ſimilitudinem (vnꝰ ⁊ mediator dei ⁊ hominū) q paſſus ē ꝓ ſalute oīum. q̄tum ad ſufficiētiā nō tn̄ q̄tum ad efficaciam qđ ꝓuēit ex defectu aliquorū qbꝰ ꝑꝑ eorū demerita nō ꝓficit paſſio xp̄i q̄tum ad effectū (cuiꝰ). ſ. mediatoris (teſtimoniū t̄pibꝰ ſuis confirmatū eſt) q: t̄pe vete. teſta. ꝯfirmatū eſt ꝑ ꝓphetas eiꝰ aduētū denūciātes ⁊ t̄pe noui ꝑ ip̄iꝰ p̄dicatō; multis miracul' cōfirmatū. ⁊ ꝑ ap̄loſ p̄dicātes ⁊ ī noīe xp̄i miracula faciētes (ī quo). ſ. teſtionio p̄dicādo (poſitꝰ ſū ego ⁊ p̄dicator et ap̄lus) Eſt aūt ap̄ls nomē dignitatis ſiue ſtatꝰ p̄dicator vero nomē actꝰ cōueniētis ſtatui illi (veritatē dico ⁊ nō mētior) ī aliquo (doctor gētiū) ad quē ſpectat veru; dicere. doctor inquā (ī fide ⁊ veritate). i. ī hijs q̄ ꝑtinēt ad fidē ⁊ mores in qbꝰ cōſiſtit veritas vite (volo ergo) Hic ꝯſr docet orādi modū quātū ad populu; ep̄o ſubiectū. ⁊ p̄ q̄tū ad viros dicēs (volo ergo viros orare ī oī loco) ⁊ nō ſolū in eccl'ia. ſ; ēt alibi opportūitate habita (leuātes puras manꝰ) et dicit puras ab opibuſ iniqs. ⁊ leuātes vt ꝑ hoc deſignet eleuatio mētis in deū iteriꝰ. motꝰ enī aīe redūdat ī corpꝰ exteriꝰ (ſine ira) ad p̄ximū q: orāſ de; hr̄e cor q̄etū (⁊ diſceptatōe). i. heſitatōe ad deū nō dubitās de eiꝰ auditōne. dūmō tn̄ oret pie ꝑſeuerāter ⁊ ꝓ ſe. q: ſi nō ſtati exaudiat ī effectu. exaudiet tamē t̄pe cōpetenti. 2° q̄tū ad mulieres. d. (ſimiliter ⁊ mulieres) ſupple orare volo (ī habitu ornato). i. decēti ⁊ hoēſto (cū verecūdia) q̄ ē p̄cioſū ornamētū ī fronte mulieris quo caret frons meretricis. Hieremie tertio. Frons mulieris meretricis facta eſt tibi quia noluiſti erubeſcere (et ſobrietate) geſtus decentis (ornantes ſe) non curioſe. ideo ſubditur (non in tortis crinibus) ideſt criſpatis et capitibus non velatis (aut auro) ideſt aureis ornamentis (aut margaritis) affixis auro vel argento. vel in veſtibus conſutis circa et collum et manus (aut in veſte precioſa) et iſta ſunt intelligenda vltra modum ſtatus aut perſone. quia ſunt curioſitatis: et incitant ad peccatum luxurie (ſed quod decet mulieres) ſcilicet habere veſtes ſimplices et honeſtas (promittentes pietatē) per bona opera ita ꝙ pecunia non expendatur in talibus vanis et curioſis: ſed in operibus pietatis que debēt eſſe ornamenta mulieris (mulier in ſilentio diſcat) ſcilicet a predicatore in eccleſia et a viro ſuo in domo (cum omni ſubiectione) ideſt humilitate (docere autem mulieri non permitto) quia docere eſt opus ſapientis. ſapientia vero non viget in mulieribus de communi curſu (nec dominari in virum). ſ. ſuum (ſed eſſe in ſilentio) ei non contradicendo ſed in licitis et

honeſtis ei obediēdo.qđ declarat ꝑ primū ho
minē ⁊ feminā dicens (adā eni primū).i.ꝑ(for
matus ē) Gen.i.(deinde eua) Gen.z. ⁊ hoc ḋ co
ſta Ade ad oñdēdū ꝙ vir ē pricipiū mulieri qđ
preferrī ei qđ ē ex pricipio(⁊ adā ñ ē ſeduct⁹).ſ.
ī hoc ꝙ crederet eē verū ſerpētiſ dictū .eritis ſi
cut dij.fuit tñ ſeduct⁹ ī h ꝙ ad exhōtatōꝫ mlie
riſ comedit ḋ ligno vetito ne cōtriſtaret eā.⁊ qꝛ
credidit illaꝫ trāſgreſſionē ñ ſic eē pūiēdā(mu
lier aūt ſeducta in ꝑuaricatōe fuit) qꝛ dictum
ſerpētis verū eē credidit.iſta tñ ſecūdo ſñiarū
diffuſius ꝑtractāt(ſaluabiť tñ ꝑ filiorū gene
ratione).q.d.lꝫ nō ſalueť per doctrinā quā ſi
bi ñ ꝯcedo.ſaluabiť tñ ꝑ educatōꝫ pl' ad ḋi ſui
tutē qđ cedet ſibi ī meritū vite eterne(ſi ꝑmāſe
rit ī fide)erga deū (⁊ dilectōe)erga virū (⁊ ſcifi
catōne ⁊ ſobrietate) circa proprium obiectum.

Fidelis ſermo) Hec ē tertia ps ī q̃ III
iſtruiť Thimote⁹ de tertio actu ad epꝫ
ꝑtinēte q ē ordinare gradus ecclie. et
diuidiť in duas ꝑtes.qꝛ ꝑ pōiť hec iſtructō.z°
inſtructōis rō.ibi.hec tibi ſcribo.ꝑma adhuc ī
duas.qꝛ ꝑ poniť iſtructio de maiori gradu. z°
ḋ minori ibi.diacon⁹.Circa primū dicit(Fide
lis ſermo).i.ver⁹.⁊ qđ ſubdiť in aliquib⁹ libriſ
(⁊ oī acceptōe plen⁹)nō ē in libris correctis(ſi
qs epatū deſiderat bonū op⁹ deſiderat)q̃ſi di
cat nō ē deſiderāduſ ꝑꝑ officij dignitatē:ſꝫ ꝑꝑ
annexū laborē:q ē ordinat⁹ ad honorē ḋi ⁊ pro
ximi ſalutē.vñ dr ab epi qđ ē ſupra.⁊ ſcopus ī
tētio.qꝛ dꝫ ſēꝑ itēdere ſaluti plebis ſibi cōmiſ
ſe.Dicūt āt hic aliq ꝙ per epatū itelligit ſacer
dotiū qđ ē ēt officiū intēdēdi ſaluti ppli ſibi cō
miſſi.qꝛ imediate poſt agit de ſtatu diaconi.vt
patet ī lra.⁊ nō ē veriſimile ꝙ ſcribēdo de ſta
tu epi ſtatī tranſiret ad ſtatū diaconi ſacerdo
tio ꝑtermiſſo.Alij dicūt ꝙ thimothe⁹ erat fac
tus ꝑmas eo ꝙ ecclia ephesina erat pricipalis
totiuſ ꝓuīcie in qua erāt multi epi ꝑ thimothe
um iſtituēdi ꝑꝑ qđ apl's inſtruit eū qualis ſit ī
ſtituēdus in epm dicens (oportet ergo epꝫ ⁊c̃)
Pōt cōuenieter dici ꝙ iſtruit eū ḋ vtroqꝫ ſub
noie epi ſacerdotis officiū cōꝓhēdētis. qꝛ ſic ē
dictū ad officiū vtriuſqꝫ ꝑtinet ſuꝑintēdere po
pulo:magis tñ extēſiue ad officiū epi.ſ.in tota
dioceſi ſua.ad officiū vero ſacerdotis in parro
chia.ſic igiť docet qual' ſit inſtituēdus ī vtroqꝫ
officio dicēs(oportet ergo epm irreꝑhēſibileꝫ
eē).i.ſine notabili defectu ⁊ integre fame.Iſta
tñ cōditio ⁊ alie ſequētes magis relucere ḋbēt
ī ipo epo q̃ꝫ ī ſacerdote curato(vni⁹ vxori vir)
.ſ.poſt baptiſmū.Si eni añ baptiſmuꝫ habuit
vxorē ⁊ mortua fuerit nō ꝑiudicat ei. qn poſt
baptiſmū poſſit accipe vnā aliā.qꝛ baptiſmuſ
tollit illā irregularitatē vt dr etiā ī glo.(ſobri
um) ī cibis ⁊ potib⁹ (ornatū) ī morib⁹ (pruden
tē) ī agibilib⁹ (pudicū).i.honeſtū ī exteriori ge
ſtu (hoſpitalē) ī pietatis actu (doctorē).i. habi
lē ad docēdū rōe ſciētie ⁊ facūdie(nō vinolen
tū).i.ad potationē vini aſſuetū (nō ꝑcuſſorē)
ex iracūdia (ſꝫ modeſtū) ꝑ repſſionē paſſionuꝫ
(nō litigioſū) ita ꝙ nō ſolū ex ira ñ ꝑcutiat ali
quē. vt dictū ē.ſꝫ nec etiā ḃbis iiurioſis cōten
dat(ñ cupidū) qꝛ vict⁹ ⁊ veſtit⁹ ḋbēt eē diuitie
xp̄iāoꝝ ⁊ maxīe epoꝝ ⁊ ſacerdotū īfra.6.habē
tes alimēta ⁊ qb⁹ tegamur his cōtēti ſim⁹ (ſue
domui bene ꝓpoſitū).i.diligētē de bōa ꝓuiſio
ne dom⁹ ſue.⁊ maxīe circa plē ī morib⁹ īformā
dā.iđ ſubdiť (filios hñtē ſubditos).i.reueren
tes ⁊ obediētes (cū oī caſtitate) ⁊ nō ſint ſic filij
heli q dormiebāt cū mlierib⁹ q̄ excubabāt ad
oſtiū tabernacli.i.Re.z.(ſi qs āt domui ſue ꝑ
eſſe neſcit) negligēter ſe habēs circa eā (quō ec
clie ḋi diligētiā habebit).q.d.nō ē veriſimile.
qꝛ qlibet naturaliter iclīať circa ꝓuiſionē vxo
ris ⁊ filiorū. vñ bruta aīalia naturali iſtinctu
circa huiuſmodi curā ſūt ſollicita (nō neophi
tū).i.de nouo cōuerſū ad fidē.⁊ dr a neos ꝙ ē
nouū ⁊ phitos qđ ē fides (ne ī ſuperbiā elat⁹)
ex ſua ꝓmotōe feſtina (ī iudiciū) diaboli (inci
dat).i.deyciať a ſtatu grē.⁊ dignitatis ꝑꝑ ſuā
ſuꝑbiā.ſic diabolus ꝑꝑ ſuā ſuperbiaꝫ fuit de
iect⁹ (oportet aūt illū ⁊ teſtimoniū habere bo
nū ab his q foris ſūt).i.ab īfidelib⁹ (vt nō ī op
probriū icidat).i.ī cōtēptū nō ſoluꝫ ſue ꝑſōe ſꝫ
ēt ecclie ī quā redūdat cōtēpt⁹ ꝓcuratoris ei⁹
(⁊ laqueū diaboli).i.ī odiū ⁊ rācorē cōtra illoſ
a qb⁹ ꝑcipit ſe cōtēni (diacones) Hic ꝯñr iſtru
it thimotheū de ſtatu minori. ⁊ ꝑ de diaconib⁹
ſcđo ḋ mulierib⁹ .ibi. mulieres.Circa ꝑmū diť
(diacōes ſimiliť) ſupple oportet eſſe (pudicoſ)
.i.maturos ⁊ hōeſtos in aſpectu ⁊ exteriori ge
ſtu (nō biligueſ) qꝛ ꝑ hoc ſuſcitanť in ecclia diſ
ſēſiōes (nō mlto vino deditos) qꝛ ꝑ h.auferť
ſēſus diſcretiōis q reqriť ī ecclie miſtris (ñ tur
pe lucrū ſectātes) hñdo oculū magiſ ad tēpale
bonū q̃ꝫ ad ſpūale miniſteriū (habētes miniſte
riū fidei).i.cognoſcētes circa fidē illud qđ ē ſi
plicib⁹ laicis occultū ut poſſit eos docere (ī cō
ſciētia pura) in tali doctrina queſtū nō attēdē
do ſed honorē diuinū (Hi āt ꝓbenť ꝑmū ⁊c̃).i.
anteq̃ꝫ applicenť miniſterio ꝓbenť ḋ morib⁹ et
fide (nullū crimē habētes) qꝛ ḋbēt eē integre
fame aliter eoꝝ īfamia in ḋdec⁹ ecclie redūda
ret (mulieres) h inſtruit eū de mlierib⁹ dicēs
(mulieres ſimiliť) ſupple oꝑtet eſſe (pudicas)
.i.nō ſoluꝫ caſtas iterius ſed etiā in ſēſibus ex
terioꝛib⁹ hoc.n. ꝓprie importat pudicitia (nō
detrahētes) qđ frequēter cōtingit mulierib⁹.
ſed vxores miniſtroꝝ ecclie debēt pre ceteris
mulierib⁹ pollere (ſobrias) in cibo ⁊ potu ⁊ ne
ſtitu (fideles ī oīb⁹).ſ.ḃbis ⁊ factis. ⁊ reuertiť
ad diacones dicēs (diacones uni⁹ vxoris ſint
viri) exponať ut ē (q filijs ſuis hñ ꝓſint) eos in
moribus īformādo (⁊ ſuis domib⁹) vxorē ⁊ fa
miliā debite regēdo (q.n. bene miniſtrauerit)
in gradu diaconi (gradū bonū ſibi acq̄rēt).i.
merebūť ꝙ fiant ſacerdotes vel epi (⁊ multaꝫ

fiducia).ſ.habēdi finaliter vitā beatā (ī fide)
.i.ꝑ fidē (ieſu xp̄i. Hec tibi) poſita iſtructōe de
gradib⁹ ecclie. hic ꝯñr ponitur inſtructōis rō.
cū dr (Hec tibi ſcribo) qđ ſubditur (fili thimo
thee) nō de textu ſꝫ ē glo. īterlinearis īſerta tex
tui ꝑ ſcriptores (ſperās me vēire ⁊c̃) q̃ſi dicat.ſi
aliter ḋs diſpoſuerit: ita ꝙ nō poſſuꝫ te docere
ḃbo ḋ ordiatōe ecclie: doceā te ſalteꝫ hoc ſcrip
to (Ut ſcias quō oporteat te ī domo dei cōuer
ſari ⁊c̃).i.eccleſiā cōueniēter regere ⁊ ordinare
(colūna) recta ⁊ fortis ad ſuſtinēdū (⁊ firmam
tū veritatis).ſ.euangelice quā ecclia ſuſtinuit
firmiter etiā ī ꝑſecutōibus maximis (⁊ manife
ſte magnū ē pietatis ſacramētū).i.ſacrū ſecre
tū.ſ.icarnatio ḃbi diuini.qđ dr ſacramētū pie
tatis.maxia eni pietate ⁊ occlta patris ꝓceſſit
icarnatio filij vt eēt hoſtia immolāda ꝑ ſalute
mūdi (qđ manifeſtuꝫ ē in carne).ſ.aſſūpta per
hoc eni ꝙ xp̄s tactu ſue man⁹ ſaluabat lepro
ſos ⁊ ḃbo ſuſcitabat mortuos. ⁊ ī ꝑatiue tāq̃ꝫ ꝑ
pria ḃtute.apparebat ꝙ virt⁹ diuinitatis ſub
carne latebat (iuſtificatū ē ī ſpū).i.ꝑ ſpiritū ſā
ctū iuſticiā xp̄i teſtificātē ſecūdū qđ dr Jo.16.
Cū venerit ſpūs veritatis ille arguet mūdū ḋ
pccō ⁊ de iuſticia ⁊ de iudicio. ⁊ ſubdiť de iuſti
cia vero. qꝛ ad patrē vado. tūc eni erat mitten
dus ſpiritus ſcūs ī ſigno viſibili.ſ.poſt aſcēſio
nē xp̄i. Jo.7. Nōdū eni erat ſpūs dat⁹.qꝛ non
dū erat ieſus glificatus. ſpūs aūt ſanct⁹ appa
rēs in ſigno viſibili fuit teſtimoniū euidēs iu
ſticie xp̄i. ⁊ ꝙ erat vn⁹ ḋus cū patre ſic diꝑerat
qđ tūc declarauit Petrus. vt pꝫ Act. z. ꝑꝑ qđ
crediderūt tūc tria milia (apparuit angelis) lꝫ
.n. añ cognouerūt xp̄i myſteriū: tñ ipo cōpleto
ī effectu cognouerūt nouo modo.ſ.noticia exꝑi
mētali ſeu ītuitiua vt declaratū fuit diffuſius
ſupra. Ephe.3. predicatū ē gētibuſ ꝑ aplos ⁊ ſpā
liter ꝑ paulū q ſpāliter fuit apl's gētiū. gala.z.
Qui oꝑat⁹ ē petro ī apoſtolatū circūciſiōis ope
rat⁹ ē mihi iter gētes ⁊c̃ (creditū ē ī mūdo) naꝫ
a tp̄e aploꝝ ī oīb⁹ mūdi ꝑtib⁹ ꝓdicatū fuit xp̄i
myſteriū ⁊ ab aliqb⁹ creditū vt declaratū fuit
ē.pleni⁹. Ro.10. (aſſūptū ē ī glia) qꝛ xp̄s ī corꝑe
glioſo reſurrexit. ⁊ ſic ī celū aſcēdit. ut hr Act.i.

Spirit⁹ āt manifeſte) Hec ē q̃rta IIII
ꝑs pricipal' ī q̃ iſtruit thimotheū ḋ alio
actu ꝑtinēte ad epꝫ q ē docere populū
⁊ diuidiť ī duas ꝑtes. qꝛ ꝑ excludit modū docē
di erroneū. z° ponit verū ibi. hec ꝓponēs. Cir
ca primū diť (ſpūs aūt).ſ.ſcūs (manifeſte diť)
.i.reuelat mihi ⁊ alijs ꝓut ſibi placet. ⁊ diť ma
nifeſte. qꝛ reuelatōes diuie certe ſūt illis qbuſ
fiūt (qꝛ ī nouiſſimis tp̄ib⁹) potiſſime circa tp̄a
antixp̄i (diſcedēt qdā).i.aliq notabiles ꝑſōe (a
fide) ſic pleni⁹ fuit dictū ſupra. z. theſſalōicē. z
ſuꝑ illud ḃbū. qm niſi venerit diſceſſio ꝑ⁹ ⁊c̃.
(attēdētes ſpiritib⁹).ſ.malignis (erroris).i.du
cētib⁹ hoīes ī errorē (⁊ doctrinis demonioruꝫ)
ī falſis ꝓphetis loquētiū. ſic eni ſaluator ꝓmi
ſit diſcipulos ī oēꝫ ciuitatē ⁊ locū quo ipe erat
vēturus. vt hr Luc.10. ⁊ illi loq̄banť ī ſpū ſcō.
ſic ⁊ antixp̄s ꝓmittet ꝓphas ſuos loquētes ſpi
ritu diabolico (ī hypocriſi).i.ī ſanctitate ſimu
lata (loquētiū mēdaciū) vt ꝑꝑ ſāctitatis ſimu
lationē facili⁹ credať mēdacijs (⁊ cauterizatā)
.i.obſtinatā ī ardore ſue malicie ⁊ cōcupiſcētie.
Eſt eni cauteriū ferrū ignitū quo vriť caro ⁊ ꝑ
duritiā ferri itelligiť obſtinatio ī malo. ⁊ ꝑ ei⁹
igneitatē ardor malignitatis ⁊ cōcupiſcentie.
(ꝓhibētiū nubere) q̃ſi hoc ſit malū ꝑ ſe cū ḋus
nuptias fecerit tāq̃ꝫ bonas. Gen.z. ⁊ eas appro
bauerit. Math.5. dimittere tñ nuptias ꝑꝑ con
tinētiā ſeruādā vt liberi⁹ deo ſeruiať. ē dimit
tere min⁹ bonū ꝑꝑ mai⁹ (abſtinere a cibis) tan
q̃ꝫ ab immūdis ꝑ ſe ⁊ illicitis: qđ tñ ē falſū cuꝫ
ſint dei creature. oīs āt creatura ḋi ꝑ ſe bona ē.
pōt tñ fieri aliqs cibus mal⁹ alicui per accñs.
vt qꝛ ꝓhibeť ſibi a ſuperiori. ⁊ ſic aliq cibi fue
rūt illiciti iudeis tp̄e ve. te. qꝛ ī lege ꝓhibiti. Sꝫ
qꝛ tal' abſtinētia ꝑtinet ad cerimōialia q̃ ceſſāt
ī noua lege vt dictū fuit ſupra.i.ca. iđ talis ob
ſeruatio nō ē licita vt obligās ex veteri lege. ꝑt
tñ hō ab illis vl' ab aliqb⁹ eoꝛuꝫ abſtinere alia
rōne. vtpote ꝑꝑ macerationē ſue carnis vl' ꝑꝑ
conſeruationē ſue ſanitatis (quos ḋus creauit
ad ꝑcipiēdū).i.ad vtendū (cū grāꝝ actōe) de
beneficio dei (fidelib⁹) ⁊ pro.i. (his qui cogno
uerunt veritatē).ſ.euāgelicaꝫ per quā legalia
ceſſauerunt (qꝛ oīs ⁊c̃) ⁊ pꝫ ex dictis. et ſubdiť
rō cū dr (ſāctificať enim per verbū dei).ſ. icar
natum (⁊ per rōem).ſ.fidelium q grās agūt ḋo
de cibo a deo ſibi ꝓſtito ⁊ ſic cedit eis nō ſolum
ad ſalutē corꝑis ſꝫ ēt aīe (Hec ꝓponēs) Exclu
ſo mō docēdi erroneo. hic ꝯñr ꝓſequitur verū
docendi modum. ⁊ ꝑ q̃ꝫtum ad omnes genera
liter. z. q̃ꝫtum ad aliquas perſonas ſpāliter ibi.
ſeniores .docere vero ſupponit vitam virtuo
ſam ⁊ ſcientiam ſine quibus actus docendi nō
eſt efficax. ideo apoſtolus. primo inducit thio
theum ad docendi actum. ſecundo ad virtutiſ
exercitium ibi. Et exerce te ipſum. tertio ad ſa
cre ſcripture ſtudium. ibi. dum venio. Circa ꝑ
mum dicit (hec proponens) ſcilicet ꝙ nuptie
ſunt bone ⁊ cibi liciti vt predictum eſt (fratri
bus) idest fidelibus (bon⁹ eris miniſter Jeſu
xp̄i) exequens eius doctrinam ⁊ voluntatem.
(enutritus verbis fidei) catholice (⁊ bone doc
trine) apoſtolice (quam aſſecutus es) per gra
dum epiſcopalem. naꝫ epi ſunt ſucceſſores apo
ſtolorum. vt dicitur in decretis. 21. di. c. in no
uo teſtamento (ineptas autē ⁊ aniles fabulas)
idest quas anus ſolent narrare ⁊ que pro nihi
lo ſunt computande (deuita) talia enim in doc
trina fidei non ſunt proponēda (⁊ exerce) Hic
conſequenter inducit thimotheum ad virtutiſ
exercitium dicens (et exerce teipſum ad pie
tatē) ⁊ accipitur hic pietas dupliciter. vno mo
do prout pietas eſt idem ꝙ cultus diuinus in

quo dꝫ exerceri ep̄us.alio mō put pietas ĩpoꝛ
tat cōdeſceſſionē ad pximum:qḋ etiā ptinet ad
ep̄m.tā in coꝛpalib⁹ q̄ꝫ ĩ ſpūalib⁹.⁊ ſubdit ratō
nē h⁹ exercitij dicēs (nā exercitatio coꝛpalis) ĩ
ieiūijs ⁊ vigilijs.⁊ hui⁹mōi(ad modicū vtil' ē)
.ſ.ad rep̄hēſionē cōcupiſcētie carnis in eo q ſic
exercitaꝛ qḋ modicū ĩ thimotheo valebat:cui⁹
caro ſufficiēter erat repreſſa tā ex infirmitate
coꝛpis vt hꝫ.c.ſequēti:q̄ꝫ ex bono v̄tutis exerci
tio(pietas aūt ad oīa vtilis ē) qḋ pꝫ ex dictis
cū bene diſponat hominē ad deū ⁊ ad pximuꝫ
(p̄miſſionē habens vite q̄ nūc ē) .ſ.grē (⁊ futu
re).ſ.glīe.iō dicit apl's (fidel' ſermo).i. verus (⁊
oī acceptōe digñ⁹) qꝛ credēti pficuus (ĩ hoc.n.
laboꝛamus ⁊ maledicimur).i.oppꝛobꝛia ſuſti⸗
nem⁹ (qꝛ ſperam⁹ĩ deū viuū) qꝛ fidel' eſt reddē
do p̄miū.iō ſubdiꝛ (q ē ſaluatoꝛ hominū) q̄ꝫtū
ad ſufficiētiā ex pte ſui (maxīe fideliū) dꝛ ma⸗
xīe.qꝛ eoꝛū ē ſaluatoꝛ q̄ꝫtū ad ſufficientiā ⁊ effi
caciā (p̄cipe h̄) vt habēs auctoꝛitateꝫ (⁊ doce)
vt habēs ſciam (nēo adoleſcētiā tuā ↄdēnat)
.i.lꝫ ſis iuuenis etate tū ſis ſenex ĩ moꝛibus vt
null⁹habeat occaſionē te cōtēnēdi.iō ſubdiꝛ.
(ſꝫ exēplū eſto fideliū ĩ verbo ſane doctrīe (in
ↄuerſatione) ſc̄ē vite (ĩ caritate) q̄ꝫtū ad pfectō
nē affect⁹ (ĩ fide) q̄ꝫtū ad pfectionē intellectus
lꝫ aūt caritas ⁊ fides ſint interi⁹in mēte tū re⸗
lucēt exterius in ope.iō ſubdiꝛ (in caſtitate).i.
ĩmūdicia coꝛpis ⁊ aīe (dū v̄eio) Hic ↄſr induc̄
thimotheū ad ſacre ſcripture ſtudiū dicēs (at⸗
tende lectioni) legis pphetaꝝ ⁊ euāgelij.⁊ qꝛ il
lud qḋ accipiꝛ in ſtudio dꝫ refūdi p exhoꝛtatio
nē ⁊ doctrinā in pplo.iō ſubdiꝛ (exhoꝛtatōi) q̄ꝫ
tū ad agēda (⁊ doctrine) q̄ꝫtū ad credenda (no⸗
li negligere grām que ē in te) ne ō talēto abſcō
dito arguaris (que data ē tibi p pphetiā) an̄q̄ꝫ
eni oꝛdinareꝛ ep̄s reuelatū fuit paulo bonum
futurū eccl'ie ex e⁹oꝛdinatōe.⁊ ſic p pphetiam
fuit oꝛdiat⁹ (cū ĩpoſitōe manuū p̄ſbyterij) Eſt
aūt preſbyteriū dignitas vel officiū p̄ſbyteri.
⁊ accipiꝛ hic preſbyteriū p ep̄atu .ſic̄ ecōuerſo
ſub noīe ep̄i uł ep̄atus cōprehēdiꝛ p̄ſbyter ſeu
p̄ſbyterat⁹. vt ĩ pꝛīcipio ca.precedētiſ.⁊ dic̄ ma
nuū ĩ plurali.qꝛ ĩ cōſecratōe ep̄i plures reqūꝛū
tur alij ep̄i (Hec meditare).ſ. ſacrā lectionē vt
p̄dictū ē.⁊ officij tui dignitatē (in his eſto) ĩ ope
exeq̄ndo p doctrinā ſanā ⁊ alia ptinētia ad di
gnitatē ep̄alē (ut pfect⁹ tu⁹ manifeſtus ſit oīb⁹
ita q̄ oēs pcipiāt te pficere.nō ſolū tibi ſed eti
am eccl'ie (attēde tibi) q̄liter viuas (⁊ doctrine
q̄liter doceas ſic̄ xp̄s cepit facere .⁊ poſt doce⸗
re (inſta ĩ illis) diligēter exequēdo (hec eni fa⸗
ciēs ⁊c̄) pꝫ ex dictis ſētētia (ſenioꝛē) p̄miſſo ac⸗
tu docēdi generaliter quo ad oēs:hic ↄſr poni
tur docēdi modus quo ad pſōas ſpāles .nā ſic̄
dicit greg. ĩ paſtoꝛali ſecūdū q̄litatē auditoꝛuꝫ
dꝫ foꝛmari ſermo doctoꝛū.Sciēdū ēt q̄ corri⸗
pere aliquē verbo ē eū docere.dicit igiꝛ (ſenio⸗
rē ne icrepaueris) arguēdo eū verbis duris (ſꝫ

obſecra vt prem) vt caueat ab ĩdecētib⁹ſue ſe⸗
nectuti.hoc tū non ē intelligendū de ſenib⁹ ob
ſtinatis ĩ ſua malicia q ſūt acriter arguendi ſic̄
daniel dure corā oīb⁹icrepauit ſenes ĩpudicos.
daniel.iꝫ. (iuuenes vt fratres) vt pcipiētes af
fectū dilectōis facili⁹ coꝛrigāꝛ (anus vt mr̄es)
vt honoꝛifico v̄bo ad bonū magis moueāꝛ (iu
uēculas vt ſoꝛoꝛes) vt māſuetudie coꝛrigātur
ſecūdū illud pſal.89.Quia ſuperueīt māſuetu⸗
do ⁊ coꝛripiemur. verūtū qꝛ talis manſuetudo
nō debet eē nimis alliciens.ideo ſubditur (in
oī caſtitate) vt nec aliq̄ ſigno nec verbo poſſit
aliqs eoꝫ notare ō ſua leuitate erga iuuēculas

Viduas honoꝛa) Hec ē qnta ps hui⁹ V
ep'e ĩ qua thimotheum iſtruit de qnto
actu ad ep̄m ptinēte q eſt bona eccl'ie fi
deliter diſpenſare que diſpēſāda ſūt miniſtris
eccl'ie ⁊ pauperib⁹.nam ep̄s pr̄ ē pauperū . In⸗
ter pauperes aūt videꝛ maxīe eē cōpatiēdum
pauperib⁹viduis.⁊ iō p̄ inſtruit thimotheum
de viduis.2°. de eccl'ie miniſtris ibi.q bene pre
ſūt.p̄ma ĩ duas.qꝛ p̄ pponit intētū in generali
2°.pſequiꝛ magis ĩ ſpāli.ibi. ſi qua.Circa p̄mū
ſciēdū q̄ honoꝛ dupliciter accipiꝛ ĩ ſcriptura.
vno mō pro reuerētie exhibitōe.alio mō p ne⸗
ceſſarioꝛū āminiſtratōne. vnde dicit ſaluatoꝛ.
Math.7.q̄ illi q ſub ſpecie religiōis faciebāt
oblationē de hoc vn̄ pentes debebāt ſuſtētari:
erāt tranſgreſſoꝛes diuini precepti de honoꝛe
parētū.Sciēdū ēt q̄ vidue vere ſūt ĩ duplici
gradu. qꝛ aliq̄ ſūt diuites .⁊ illis debeꝛ honoꝛ
p̄ mō dictus .alie v̄o pauperes q̄bus debeꝛ ho
noꝛ 2°. mō dictus.⁊ ſic itelligēdū ē verbū apl'i
cū dicit Viduas honoꝛa) hoc mō uel illo ſm̄
earū cōditionē (que vere vidue ſūt) hoc dicit
ad excludēdū illas que meritū viduitatis p⸗
dūt (Si qua aūt). Hic pſeq̄tur intētū magis
in ſpeciali.⁊ oſ̄dit p̄.q̄ ſūt vere vidue nominā
de.2°. qualiter ſint ſuſtētāde ibi ſi qs fidelis.
Pꝛima in duas.qꝛ p̄ oſ̄dit que ſūt vere vidue
rōne moꝛū.2°. rōne ānoꝛuꝫ ibi. Vidua eligaꝛ.
Pꝛima adhuc ĩ duas.qꝛ p̄ ponit quādā diſtin
ctionē.2°. vnius mēbꝛi rōnem.ibi.ſi qs aūt.di
ſtictō.n.ē ō viduiſ diuitib⁹ ⁊ paupib⁹:⁊ q̄ dbēt
eē moꝛes vtrarūq̄ꝫ.⁊ q̄ꝫtū ad diuites dicit (Si
qua aūt vidua filios uel nepotes habet) indi⸗
gētes ſua educatiōe (diſcat p̄mū domū ſuā re⸗
gere) familiā ſuā gubernādo ⁊ ĩ moꝛibus ĩfoꝛ⸗
mādo (⁊ mutuā vicē reddere pentib⁹) eis re⸗
uerētiā exhibēdo ⁊ neceſſaria miniſtrādo ſi in
diguerint ſic̄ alita fuit ab eis (H̄.n.acceptū eſt
corā dō) cui placēt opa pietatis. Cōſequēꝛ dic̄
de paupibus (que āt vere vidua ⁊ deſolata).i.
dſtituta hōiſ tpalib⁹ ſic̄ ⁊ marito (ſperet ĩ dūꝫ)
q̄ p puiſionē eccl'ie habebit ſufficiētē victū (⁊
inſtet oꝛonib⁹ ⁊ obſecrationib⁹ nocte ⁊ die).i.
oīb⁹ hoꝛis ad hoc oppoꝛtunis.qualiter āt dif
ferāt oꝛones et obſecratiōes dcm̄ eſt ſupꝛa in
p̄ncipio ſecundi ca. (que autem in delicijs eſt

viuens) molliter iacendo ⁊ oꝛones p̄termitē⸗
do (moꝛtua ē).i. ppinqua moꝛti ſpūali.qꝛ deli
cie inclinant ad actum luxurie.iō ſubditur (⁊
hoc precipe) tam diuitibus viduis q̄ꝫ pauperi
bus (vt ſint irrepꝛehenſibiles) .i. abſq̄ꝫ dfectu
notabili: vnde poſſint aliq rōabiliter ſcandali
zari (ſi quis) Hic reddit rōnē primi membꝛi ĩ
quo dictum eſt q̄ vidue diuites debent eē ſol⸗
licite de nutritione filioꝛū nepotū ⁊ pentū.hic
reddit rōnem huius dicti dicēs (Si qs autem
ſuoꝛū).i.attinētium ſibi quocūq̄ꝫ curā non hꝫ
eos negligendo (⁊ maxime domeſticoꝛū). i.exi
ſtentium de domo ſua vel cognatōe ſua (fideꝫ
negauit).i.fidelitatem quam dꝫ habere ad p⸗
ſonas dictas quam negauit facto.debitum au
xilium eis ſubtrahendo (⁊ eſt infideli dterioꝛ)
.i.in hoc peccat grauius q̄ꝫ pagan⁹ fidē xp̄i non
habens.nam q̄ꝫto ſtatus ē altioꝛ tanto caſus ē
grauioꝛ (vidua) Hic ↄſr oſtendit que ſūt vere
vidue rōe annoꝛū.⁊ oſtēdit p̄ q̄ tales ſunt ho⸗
noꝛande.2°. q̄ alie ſunt vitande ibi.adoleſcen⸗
tioꝛes.Circa primū dicit (Vidua eligatur) tan
q̄ꝫ honoꝛabilis mō ſupꝛadicto (non minus.60.
annoꝛū) tunc eni fomes libidinis eſt refrigera
tus (que fuerit vnius viri vxoꝛ) nam ſecunde
nuptie ſignū videntur incōtinētie:ſūt tū licite
(in opibus bonis teſtimonium habens) naꝫ eſ⸗
ſe debent integre fame (ſi filios) ſibi derelictos
(educauit) bene ⁊ ſancte ſecundū ſuā poſſibili
tatē.⁊ ſimiliter q̄ ſubdiꝛ (ſi hoſpitio ⁊c̄.ſi ſcōꝝ
pedes lauit).i.diſcurrētiū pro predicatione (ſi
tribulationem patientib⁹).i.incarceratis ⁊ in
firmis (ſubminiſtrauit) ſecundū poſſibilitateꝫ
ſuā. vꝫ pote victū ſi fuerit diues vel aliqḋ ob⸗
ſequiū ſi paup (ſi omne opus bonuꝫ ſubſecuta
ē) ſecūdum poſſibilitatē ⁊ decentiā ſui ſtatus.
(Adoleſcentioꝛes) Hic ↄſr oſtendit que vidue
ſunt vitande dicens (Adoleſcentioꝛes autē vi
duas) ĩ q̄bus viget adhuc ignis concupiſcētie
carnalis (deuita) qꝛ ſocietas earū ⁊ familiari⸗
tas eſt periculoſa etiā viro q̄ꝫtūcūq̄ꝫ caſto.vnō
dicit Iſido.ſoliloquioꝛū.li.2. Si vis a foꝛnica
tione eē tutus eſto a muliere coꝛpe ⁊ viſiōe diſ
cretus.circa ſerpentem eni nō eris diu illeſus
ante ignē cōſiſtens ⁊ pximus piculo diu tutus
non eris.licet ferreus ſis aliq̄n tū diſſolueris.
(cū eni luxuriate fuerint) frangendo cōtinēti⸗
am vidualem (ĩ xp̄o nubere volunt hn̄tes dā⸗
nationē) ex hoc pꝫ q̄ loquitur de illis q̄ fecerūt
votum cōtinētie vidualis.q̄bus nō ſolū nube
re ſed etiā velle nubere dānabile ē.ſi eni votū
nō feciſſēt de hac obſeruātia.licitū eēt eis vel⸗
le nubere ⁊ etiā nubere (qꝛ p̄mā fidē) factā deo
per votū de cōtinētia viduali (irritā fecerunt
per caſū luxurie (ſil' aūt ⁊ ocioſe) a bōis opibus
(diſcūt circuire domos) ad audiendum friuo⸗
la ⁊ vidēdū ĩ honeſta ſpectacl'a (ſed ⁊ v̄boſe) cū
tū deberēt eē taciturne (⁊ curioſe) ĩ veſtitu diſ⸗
ſoluto (loquētes q̄ nō opoꝛtet).ſ. ſcurrilia q̄ ō

decēt ſtatū viduałē pp qḋ cōcludit (volo ergo
iuniores nubere) pp foꝛnicatōis piculū (filios
pcreare) ad ſeruiēdū deo ĩ fide catholica (ma⸗
treſfamilias eē) vt occupate circa curā dom⁹
⁊ familiā impediātur a diſcurſu vago ⁊ curio⸗
ſo (nullā occaſionē dare aduerſario).i.infideli
(maledicti grā).i.maledicēdi grā.q̄rūt eni infi
deles vn̄ poſſint moꝛdere vitā fideliū (Iaꝫ.n.
q̄dā cōuerſe ſūt retro) voto cōtinētie vidualis
fracto (poſt ſathanā) ei⁹ ſuggeſtioni cōſētiēdo
⁊ iō tales nō ſūt cōputāde iter viduas eccleſie
(Si qs) Oſtēſo q̄ vere vidue ſūt dicende. hic
ↄſr oſ̄ditur qualiter ſint ſuſtinende. qꝛ ſi aliq̄
ſūt paupes habētes aliquos ꝓpiquos ⁊ no⸗
tabiles viros ⁊ diuites.bonū ē q̄ ſuſtētēꝛ ab
illis:vt ſic alijs nō habentibus tales amicos
poſſit meli⁹ prouideri.⁊ abſq̄ꝫ cōmunitatꝭ gra⸗
uamine.⁊ hoc ē qḋ dꝛ (Si quis fidelis) ĩ poten⸗
tia ⁊ honeſtate notabilis (hꝫ viduas) ĩ domo ł
cognatōe ſua (ſubminiſtret illis) neceſſaria. ce
tera patēt ex dictis (qui bene) Hic cōſequēter
inſtruit de miniſtroꝛū eccl'ie puiſiōe dicens (q
bene p̄ſunt p̄ſbyteri) faciendo deuote diuia of
ficia ⁊ aminiſtrādo ſubditis eccleſiaſtica ſacra
menta) duplici honoꝛe digni habeāꝛ) ⁊ hic ho
noꝛ duplex ē vt eis exhibeaꝛ reuerentia ⁊ am⸗
miniſtrenꝛ neceſſaria. vt ſupꝛa dictuꝫ eſt (ma
xime q laboꝛant in verbo) iſtruendo alios ĩ fi⸗
de (⁊ doctrina) de moꝛibus.Cōſequenter pbat
p ſcripturam q̄ neceſſaria ſint eis āminiſtran⸗
da.⁊ p̄ per ſcripturā veteris teſtamēti.Deu.25.
(Nō ifrenabis os bouis triturātis) p hoc figu
raliter p̄ceptū fuit q̄ nō negēꝛ neceſſaria p̄di⸗
catoꝛi q triturat ĩ area dn̄i.2°.p ſcripturā noui
teſtamēti (Dign⁹ ē opari⁹ mercede ſua) qḋ dici
tur de p̄dicatoꝛib⁹ Luc.10. (aduerſus) hec eſt
ſexta ps p̄ncipalis hui⁹ ep'e in q̄ iſtruit thimo
theū de actu iudicādi ⁊ puniēdi ſubditos ĩ fo
ro exterioꝛi qḋ ptinet ad ep̄m.⁊ p̄ iſtruit eū q̄ꝫ⸗
tū ad accuſatōeꝫ ⁊ teſtificatōꝫ dicēſ. aduerſus
p̄ſbiterū noli accuſatiōeꝫ recipe (qꝛ cōtra pſo⸗
nā tāti ſtat⁹ nō ē leuiter credēdū) niſi cū duo⸗
bus vł trib⁹ teſtib⁹) idoneis ad h̄ ⁊ pbatis in
v̄itate.2°. iſtruit eū de punitiōe dicēs (peccan⸗
tes corā oībus argue) ut ſicut pccūꝫ ē notū ita
⁊ punitio (ut ⁊ ceteri timoꝛē habeāt) ⁊ ſic a ma
lo retrahāꝛ ne ſimilē punitionē icurrāt.Ter⸗
tio iſtruit eū de inq̄ſitiōe diligēti q̄ debet p̄ce⸗
dere iudiciū ⁊ punitionē.d. (teſtoꝛ corā dō ⁊c̄)
modus ē iurādi ad mouēdū thimotheū effica
cius (vt hec cuſtodias) que dc̄a ſūt ⁊ etiaꝫ que
ſequūꝛ (ſine p̄iudicio).i.ſine examiatōe diligē
ti p̄cedente (nihil faciēs) maxīe in punitōibus
(in aliā partem declinādo) a rectitudie iuſtitie
ppter defectū examiatōis dbite.iō ſubdꝛ (ma
nū cito nemi ĩpoſueri) ipꝫ p̄cipitāꝛ pūiēdo (ne
q̄ꝫ ↄmūicaueris peccatiſ aliēis).i.illoꝝ q male
eū accuſauerunt.Aliqui autem exponunt hoc
de oꝛdinatione nimis feſtina alicuius inſuffi⸗

ciẽtis.⁊ ſic epiſcopus communicat peccatis
ipſius indigne miniſtrantis (Teipſum) Hec
ē pars icidẽtalis ĩ qua monet thimotheū ð ſui
ipſi⁹ cuſtodia diligẽti.eo ꝙ iſtruxerat eū de pu
nitõe aliorū ⁊ iudex iuſtus dꝫ eẽ imunis ab il
lis q̄ punit ĩ alijs.⁊ diuidit ĩ duas ptes.q̄ꝛ p̄ fa
cit ꝓpoſitū.2°.declarat qđdā ſupius dictū ibi.
quorūdā.Circa p̄mū dic̄ (teipſū caſtū cuſtodi)
.i.mūdū ⁊ purū ⁊ ſine repħẽſiõe.⁊ q̄ꝛ thimothe
us ꝑ cuſtodia caſtitatis nimis affligebat corp⁹
ſuū.iõ ſubdit (noli adhuc aquā bibere) cui⁹ po
tus notabiliter nocet ſtomacho lāguẽti ⁊ egro
tatiuo corpi.ſꝫ vinū modicū n̄ nocet caſtitati:
⁊ valet ad ſanitatẽ ſeruandā q̄ neceſſaria ē ad
exercẽdū officiū epi (Quorūdā) Hic ɔ̄ñr ðcla/
rat qđdā ſupi⁹ dictū dixerat eni.ꝙ Thimothe
us nihil ageret ſine diligẽti examiatõne p̄uia.
iõ declarat q̄ ſūt illa q̄ indigẽt tali diſcuſſione
⁊ q̄ nõ dicẽs (Quorūdā hoĩuꝫ pccā manifeſta
ſūt) ex euidẽtia facti:⁊ talia n̄ idigẽt accuſatio
ne teſtificatõe ſeu examiatõe.iõ ſubdit (p̄cedẽ
tia ad iudiciū).i.ad examinatõꝫ q̄ ſunt ꝑ ſe no
toria.⁊ ſic puniẽda ſūt ſine diſcuſſiõe (quorun
dā aūt ſubſequūt).i.ſūt latẽtia ita ꝙ nõ appa
rẽt puniẽda niſi poſt diſcuſſionẽ (ſimiliter ⁊ fa
cta bona) ſupple aliquorū (mãifeſta ſūt) ex eui
dẽtia rei ⁊ ſic n̄ idigẽt diſcuſſione ad approba/
tionẽ ſui (⁊ q̄ aliter ſe habẽt) ita ꝙ n̄ ſūt ita ma
nifeſte bõa (abſcõdi nõ poſſūt).i.nõ abſcõdū/
tur de facili habita de eis examiatiõe diligẽti
ꝓp qđ talia ſunt diſcutiẽda anteq̄ꝫ approbent̄.
dicūt aūt talia abſcõdi nõ poſſe.illo mõ ĩpoſſi
bilitatis quo aliqđ dr̄ ĩpoſſibile fieri eo ꝙ diffi
cile ē fieri.5.methaphiſice.vl̄ aliter (abſcõdi n̄
poſſunt) ideſt non abſcondunt̄ diuino iudicio.
licet abſcondi poſſunt humano. C VI

Q Uicunq̄ꝫ) Hec ē vltia ps p̄cipal̄ in q̄
thimothe⁹ iducit̄ ad actū cuſtodiendi
q̄ maxie ꝑtiet ad põtificẽ. ⁊ diuiditur
ĩ tres ptes.q̄ꝛ p̄ iducit̄ ad cuſtodiā pauperꝫ.2°.
diuitū ibi.Diuitib⁹.3°.generaliter oĩuꝫ.ibi.O
thimothee.maxie vero q̄ꝛ paupes ſūt ſerui.q̄ꝛ
q̄cq̄d habẽt vl̄ acq̄rūt totū ē dñoꝝ ſuoꝝ.he
ne vero cuſtodiūt q̄n̄ ad ſeruiẽdū dñis fideli/
ter ⁊ hūiliter iducūt̄.igit̄ thimothe⁹ iſtruit̄. p̄
de hac cuſtodia.2°.reprobat̄ doctria cõtraria
ibi.Si q̄s aliter.Circa p̄mū dicit aplś (Quicū
q̄ꝫ ſūt ſub iugo ſeruitutis) ēt ĩfideliū vt dic̄ hic
glo.(dños ſuos honore dignos arbitrẽt̄) hūili
ter eis obediẽdo ĩ licitis ⁊ honeſtis . vn̄ ⁊ ſcūs
paulin⁹ nolẽs eps ĩfideli regi ſeruiuit ꝓ filio
cuiuſdā vidue hūiliter ⁊ ðuote (ne nomẽ ⁊ doc
tria dñi blaſphemet̄) ſi eni ſeru⁹ alicui⁹ ĩfidel̄
eo ꝙ efficit̄ xp̄ian⁹ ſubtrahit dño debitā ſerui/
tutẽ poſſet dici ab ĩfidelib⁹ ꝙ doctria xp̄i nõ eſ
ſet bõa.q̄ cõcederet iuito dño ſubtrahere alie/
nū (q aūt habẽt fideles dños nõ cõtẽnāt) eis
denegãdo debitā ſeruitutẽ (q̄ꝛ frẽs ſūt).i. ābo
xp̄iani.hoc aſſerebāt aliq̄ eo ꝙ nõ hẽat ĩperiū

ꝑ ĩ parẽ.Sꝫ iſta pitas ĩtelligẽda ē ĩ ſpūalib⁹
ſcđm ꝙ dicit Ambroſi⁹.Apud dñm hõa ſui
tus ⁊ hõa libertas eq̄s lãce appẽdūt̄. nõ aūt
ĩ corpalib⁹ de q̄bus ē ſeruit⁹ (ſꝫ magis ſuiant
eis.q̄ꝛ fideles ſūt) q̄bus fidel̄ magis tenet̄ q̄ꝫ ĩ
fidelibus (⁊ dilecti) deo (q̄ꝛ beneficij).ſ. diuini
(participes ſūt) cū ſeruis ꝑ ſacramẽtū baptiſmi
(hec doce) ignorãtes (⁊ exhortare) ſcientes ad
cõplẽdū ĩ ope (Si q̄s) Hic ɔ̄ñr remouet̄ doctri
na contraria.⁊ diuiditur in duas ptes.ſ. ĩ par/
tem principalem ⁊ incidentalem.ibi.ē aūt que
ſtus.Circa primū dicit aplś (Si quis aliter do
cet) q̄ꝫ dictum eſt de ſeruis xp̄ianis (⁊ non acq̄e
ſcit ſanis ſermonibus domini) Ex quo patet ꝙ
apoſtolus non dicit predicta inſtinctu proprio
ſed diuino (ſuperb⁹).ſ.ē ſupple talis doctor.ex
ſuperbia enim procedit aſſerere noua que ſūt
dubia.⁊ multomagis que ſunt falſa (nihil ſci/
ens) q̄ꝛ de talibus non eſt ſcientia (ſed languẽt
circa queſtiones) q̄ꝛ tendit ad ſpiritualeꝫ mor
tem per diſceſſum a fide (ex quibus).ſ.queſtio
nibus inutilibus ⁊ verboſis (oriuntur inuidie)
in corde (contentiones) in ore ⁊ ĩ preſẽtia (blaſ
phemie) ideſt detractiones in abſentia (⁊ ſuſpi
tiones male) nam inuidentes ab inuicem fac
ta mutua peſſima interpretantur (conflictatõ
nes hominum mente corruptorum).ſ.falſoruꝫ
predicatorum contra alios (⁊ qui veritate pri/
uati ſunt).ſ.a veritate triplici vite iuſticie et
doctrine (exiſtimantium queſtum eſſe pieta/
tem) ideſt predicationem que eſt opus pietati
exercentium propter temporale lucrū (Eſt āt
queſtus) hoc eſt pars incidentalis in qua occa
ſione habita ex queſtu falſorum predicatoruꝫ
excludit a veris predicatoribus talem queſtū
⁊ p̄ ab omnibus generaliter. 2° a thimotheo
ſpecialiter.ibi.tu autem.Circa primum dicit.
Eſt autem queſtus magnus) nam per ipſuꝫ ac
quiritur vita beata (pietas) ideſt opus predi/
cationis (cum ſufficientia) neceſſarij victus et
veſtitus.que debent ſufficere veris predicato
ribus ſicut dicitur poſtea (Habentes autem
alimenta ⁊c̄. Nam qui volunt diuites fieri)
loquitur de predicatoribus euangelij qui de/
bent eſſe a terrenis cupiditatibus expediti.eſ
ſe vero diuitem non eſt malum bene vtentib⁹
diuitijs.vnde dicit Ambroſius ſuper lucam.
Sicut diuitie impedimenta ſunt reprobis.ita
probis ſunt adiumenta virtutis.nec per conſe
quens velle eſſe diuitem ad bene vtendum ē
malum niſi propter impedimentum maioris
boni. magna enim cura circa talia impedit ac/
tum predicationis.propter quod apoſtoli cu/
ram temporaliū commiſerunt alijs dicentes
Actuū ſexto. Non eſt equum nos derelinque/
re verbum dei.et miniſtrare menſis . conſide/
rate ergo fratres et cetera . et ſubditur.quos
conſtituamus ſuper hoc opus. Uel poteſt di/
ci et magis ad intentionẽ apoſtoli vt videt̄ ꝙ

cū dicit (qui volunt diuites fieri ⁊c̄) loquitur
de falſis apoſtolis q predicabãt ex cupiditate
lucri tẽporalis ⁊ ſic velle diuites fieri accipit̄ ꝑ
ĩordiato diuitiaꝝ appetitu q ſẽꝑ ē mal⁹.iõ ſub
dit̄ (incidūt ĩ tẽtationẽ) ꝑ ĩteriorẽ cõſẽſū (⁊ la
queū diaboli ⁊ deſideria m̄ta ⁊c̄) q̄ꝛ diuitie p̄/
ſtãt viā ⁊ fomẽtū ad oĩa vicia (q̄ mergūt hoĩes
ĩ iteritū).i.ĩ ꝓfūdū viciorū (⁊ ꝑditionẽ).i.gehē
ne penā (Radix oĩum malorū ē cupiditas) q̄ꝛ
ſic̄ radix p̄ſtat fomẽtū oĩb⁹ partib⁹ arboris . ſic
diuitie oĩb⁹ pccīs vt dictū ē (quā q̄dā appeten
tes).i.cupiditatẽ q̄ hic accipit̄ ꝑ pecūijs ex cu
piditate aggregatis (errauerūt a fide) abyſſus
eni abyſſū iuocat.⁊ ſic abyſſus cupiditatis tra
hit abyſſū ĩfidelitatis (⁊ iſeruerūt ſe doloribus
multis) mali eni hoĩes q̄ ĩ cõtinue ſẽtiūt mẽtis
dolores.ꝓp qđ dic̄ Auguſtin⁹ ꝙ mal⁹ anim⁹ ē
ſibi pẽa.⁊ cū hoc ſe obligãt ad dolores ĩferni ĩ/
tollerabiles (Tu aūt) Hic ɔ̄ñr excludit hãc cu
piditatẽ ſiue q̄ſtū a thimotheo .⁊ p̄ exhortãdo
2°.p̄cipiẽdo.ibi.p̄cipio.Circa p̄mū dic̄ (Tu āt o
hõ dei).i.deputat⁹ obſeq̄o diuio (hec fuge) et
oñdit ɔ̄ñr q̄les diuitias dꝫ q̄rere dicẽs (Secta
re vo iuſticiā) erga ꝓximū (pietatẽ.fidẽ. carita
tẽ) erga deū (fidẽ) qua credit̄ (caritatẽ) qua di
ligitur (pietatẽ) qua colit̄.ē eni pietas vno mõ
ſupta idẽ qđ cult⁹ diuin⁹ (patiẽtiā) erga ꝑſecu/
tores (mãſuetudinẽ) erga oẽs (Certa bonū cer
tamē) fidei falſis aplīs reſiſtẽdo (apprehẽde vi
tā eternā) .i.ꝑ hoc apprehẽdẽs eā (ĩ quā voca/
tus es) ꝑ gratiā ĩ p̄nti q̄ ē arra vite beate (⁊ cõ
feſſus bonā cõfeſſionẽ corā m̄tis teſtib⁹) ⁊ h̄ ē
ĩ ordiatõe tua ⁊ ēt ĩ p̄dicatõne (Precipio tibi)
Hic iducit thimotheū p̄cipiẽdo dicẽs (Preci/
pio tibi corā deo) q p̄ſẽtialiter ē vbiq̄ꝫ (q viuifi
cat oĩa) ĩ quãtū dat oĩb⁹ eẽ ⁊ cõſeruat (ĩ xp̄o Je
ſu).i.corā ieſu xp̄o (q teſtimoniū reddidit ſub
põtio pilato) cui dixit. Joā.18.In hoc nat⁹ ſuꝫ
⁊ ad hoc vẽi ĩ mūdū vt teſtimoniū ꝑhibeā ve/
ritati.qđ fecit verbo ⁊ facto ĩ doctriā ⁊ miracu
lis.tp̄e quo põti⁹ pilat⁹ erat preſes iudee. ⁊ hec
fuit hõa cõfeſſio (vt ſerues mãdatū ſine macu
la).i.mãdatū euãgelicū ſãctū.⁊ purū. ĩ quo p̄/
dicatorib⁹ ad p̄dicãdum miſſis dr̄ ꝙ expediti
ſint a cupiditatib⁹ terrenis (uſq̄ꝫ ĩ aduẽtū dñi)
.i.vſq̄ꝫ ad mortẽ tuā ĩ qua dñs vẽiet ad te glo/
rificãdū (quẽ ſuis tp̄ib⁹).i.ĩ tp̄e iudicij (oñdet)
ĩ forma hūanitatis glĩoſa (btūs ⁊ ſolus potens
⁊c̄).i.trinitas beata cui⁹ op̄a ſūt ĩdiuiſa.⁊ iõ il/
lā oſtẽſionē faciet tota trinitas) q ſolus hꝫ im/
mortalitatẽ) ſola eni trinitas hꝫ ex ſe neceſſe eẽ
⁊ vocat̄ hic imortalitas large loquẽdo ð imor/
talitate.oĩs eni creatura eo ꝙ ē de nihilo verti
bilis ē ĩ nihilū quãtū ē de ſe (⁊ lucẽ habitat in
acceſſibilẽ) q̄ꝛ nõ põt ɔp̄hẽdi ab aliqua creatu
ra ꝓp ei⁹ ĩfinitatẽ.⁊ hec ĩcõp̄hẽſibilitas vocat̄
hic iacceſſibilitas (quẽ null⁹ hoĩuꝫ vidit).ſ.pu
rus hõ exiſtẽs.⁊ corpis ſẽſib⁹ vtẽs .q̄ꝛ xp̄s hõ
vidit diuinā eſſẽtiā ⁊ vtẽs ſẽſib⁹. de moyſe āt

⁊ paulo dicit aug⁹ ꝙ viderūt diuinā eſſẽtiā: tñ
ĩ raptu (diuitib⁹) Poſtq̄ꝫ aplūs docuit thimo/
theū de cuſtodia pauperū.hic ɔ̄ñr iſtruit eū de
cuſtodia diuitū qui tūc a prelato bene cuſtodi
untur.q̄n̄ in hūilitate ⁊ pietate opibus nutriū
tur.⁊ hoc eſt ꝙ dicit (Diuitibus h⁹ ſeculi preci
pe non ſublime ſapẽ).i.per ſuperbiā non erigi
ſed in humilitate teneri (neq̄ꝫ ſperare in ĩcerto
diuitiarum) ponẽdo ibi finẽ ſuum (ſed ĩ deo vi
uo) ad differẽtiam idolorū que non viuūt (qui
preſtat nobis oĩa abunde ad fruendū) q̄ꝛ nõ ſo
lū in preſenti dat tp̄alia bona q̄bus hoĩes vtū
tur.ſed etiā celeſtia q̄bus beati fruunt̄ (bñ age
re) ſupple precipe diuitib⁹ (diuites fieri in ope
ribus bonis) q̄ꝛ iſte ſūt vere diuitie q̄s nullus
põt violẽter auferre (cõicare) bona ſua idigẽ/
tibus (theſaurizare ſibi ⁊c̄) Math.19.Da pau
peribus ⁊ habebis theſaurū in celo (O thimo/
thee) Hec ē vltia ps ĩ qua inducit thimotheū
ad cuſtodiam oĩum ſubditorū ſuorū generali/
ter dicẽs (O thimothee ðpoſitū cuſtodi).i. gre
gẽ tue fidelitati cõmiſſū (deuitãs ꝓphanas vo
cū nouitates) ⁊ dicit vocū ⁊ non rerū.q̄ꝛ n̄ ſub/
eſt eis veritas.iõ dicuntur ꝓphane.i. procul a
phano.q̄ꝛ talia per eccleſiam ðhẽt interdici (⁊
oppoſitiones falſi noĩs ſcientie).i.ſcientie fal/
ſo noĩe nominate (quā).ſ.ſcientiam apparẽteꝫ
tantum ⁊ non exiſtentẽ (quidā promittentes)
verbis philoſophicis ⁊ rhetoricis ĩnitẽtes (cir
ca fidem exciderūt) ſicut arrius ⁊ multi alij he
retici.Finaliter ɔcludit (Gr̄a dei tecū Amen.)

C Poſtilla fr̄is Nicolai de lira. ſuꝑ 2as epiſto
lam ad Thimotheum Incipit.

P Aulus aplś) Hic incipit ſecunda
eplā ad thimotheū.que diuidit̄ ĩ
tres ptes.ſ.in ſalutationẽ ⁊ ꝓſecu
tionẽ.ibi.Gr̄as ago.⁊ concluſionẽ
ibi.Ego iam ðlibor.4.c.circa me/
dium.In parte prima ponitur primo perſona
ſalutans ibi (Paulus et cetera) ⁊ perſona ſalu
tata ibi (Thimothee) et optata bona ibi (Gra
tia) ⁊ patet ex dictis in principio precedentis
epiſtole ſententia.hoc excepto (ſecundum pro
miſſionem vite que eſt in chriſto Jeſu) ideſt vi
te eterne que eſt in chriſto obiectiue .quia bea/
ti reficiuntur interius in aſpectu ſue deitatis
⁊ exterius in aſpectu ſue humanitatis ſecun/
dum quod dicit Auguſti.exponens illud Joā.
10.Egredietur ⁊ ingredietur ⁊ paſcua inueniet
(gratias ago) Hic incipit huius epiſtole pro/
ſecutio.Circa quam ſciendum.ꝙ paulus in ſpi
ritu videns ſuam paſſionem appropinquare.
et ꝙ extunc non poſſet euangelium predicare
ſcripſit timotheo ſuo diſciplo predilecto: vt cõ
ſtanter ⁊ efficaciter fidem catholicam predica
ret non territus etiam in aliquo timore mortis
imminentis : cum glorioſum ſit tranſire per
martyrium de ſtatu vite preſentis.Et diuidi/
tur in duas partes.quia p̄mo dilectionem ſuā

erga thimotheū exprimit vt monitionem ſuaꝫ melius recipiat. 2° multipliciter eū ad predicta incitat ibi. Propter quā cām. Circa primuꝫ dicit (Grās ago deo cui ſeruio a ꝓgenitoribus meis). i. Abrahā Iſaac ⁊ Iacob. q fuerunt vere cultores dei. ⁊ ſimiliter gamaliel. qui nutriuit paulū ⁊ i lege docuit. pp qđ dr̄ ei⁹ ꝓgenitor. eo modo loquendi quo dic̄ apl̄s prīa corinth. 4. In xp̄o ieſu p euāgeliū ego vos genui (in cōſcientia pura) nō ſic̄ falſi apoſtoli qui ſeruiebant deo tantū in exteriori apparentia (ꝙ ſine intermiſſione ⁊c̄). i. quotienſcūqꝫ mihi vacat tēpus orandi (habeo memoriam) ſpecialem (tui memor lachrymarū tuarum) fleuit enī thimotheus a paulo dimiſſus qꝛ paratus erat ire cū eo ad oīa pericula (vt gaudio īplear) q̄ſi dicat ad h deſidero te videre vt replear gaudio ex tua perfectōne (Recordationem accipiens). i. habens (eius fidei). i. fidelitatī erga deū ⁊ meipꝫ (que eſt in te: non ficta) ſed vera ⁊ firma (que) .ſ. fides firma (habitauit primū in auia tua) q̄ſi .d. non eſt dubitandum ꝙ eſt ī te firma fides ex quo fuit in auia ⁊ matre tua que tn̄ erāt fragilis ſexus (Propter quā) Hic ꝯn̄r ponit ſuaꝫ monitioneꝫ in qua multipliciter īducit thimotheum ad predicandū cōſtanter euangelium ⁊ diuiditur in ſeptē partes. ſecūdū ſeptem motiua que inducit ad ſuuꝫ propoſitū. q̄ patebūt proſequendo. Primum vero motiuū eſt pōtificalis dignitas. que mouere debet thimotheū pontificem ad conſtanter predicādū. ⁊ p̄ motiuum hic ponitur. 2° ad hoc exemplum inducitur. ibi. Ob quā cām. Circa primū dicit apl̄us (Propter quam cām). ſ. qꝛ ſcio te habere fideꝫ firmam (admoneo te) cum ſecuritate (vt reſuſcites grām dei ⁊c̄). i. gratiaꝫ pōtificalis dignitatis que reſuſcitari dr̄. qn̄ in actū predicandi magnus feruor ⁊ īſolitus ex ea progredi videtur. ⁊ ꝙ ſic debeat eē oſtēdit dicens (Non eniꝫ dedit nobis d̄s ſpiritum timoris) vt per timorem humanū dimittamus predicandi actum. (ſed virtutis). i. conſtātie cōtra aduerſarium (⁊ dilectōiſ) erga deū. q̄ timore poſtpoſito faciunt predicare euāgeliū (⁊ ſobrietatis) hoc addit ne qs crederet ꝙ talis feruor in aliquo faceret excedere debitū modū (Noli itaqꝫ erubeſcere teſtimoniū dn̄i). i. euāgeliū qđ eſt eius teſtimonium (neqꝫ me victum ei⁹). i. amore ipſi⁹ .q.d. hec non ſūt erubeſcibilia ſed magis honorabilia (ſed collabora euāgelio). ſ. predicando ſicut ego laboraui (ſecūdū virtutē dei) datā tibi (q nos liberauit) a ſeruitute clpe (⁊ vocauit vocatione ſua ſancta) ad ſtatū grē (nō ſecūdū opera nr̄a). i. nō ex meritis nr̄is (ſꝫ ſecundū ꝓpoſitum ſuū ⁊ grām). i. ſecūdū volūtatē ſuam gratioſā (q̄ data eſt nobis in xp̄o Ieſu). i. diſpoſita dari p Ieſum (ante tp̄a ſecularia) nam ab eterno eſt hec diſpoſitio. lꝫ euī hec executio facta ſit ī tp̄e. pp qđ ſubdit (Manifeſta ē āt nūc)

.i. tp̄e grē (p illuminatōꝫ ſaluatoriſ nr̄i) ſua vita ⁊ doctrina mūdū illuminantis (q deſtruxit qdeꝫ mortem) a mortuiſ reſurgendo (illuminauit autē). i. in lucē poſuit ⁊ fecit eē cognitam (vitaꝫ ⁊ īcorruptionem) ad celos aſcendēdo (p euangelium) ī quo iſta cōtinētur (ī quo). ſ. euangelio (poſitus ſū ego predicator) nō actor (⁊ apl̄us) Eſt autem predicator nomen actus. apl̄s nomē officij vel ſtatus (Ob quam cāꝫ) Hic ꝯn̄r ꝯfirmat predicta p exēplū ſui qui erat incarceratꝰ pp cōſtātiam p̄dicandi. ⁊ hoc eſt qđ dicit (Ob quaꝫ cām). i. pp euangelij predicationem (hec etiaꝫ patior: ſꝫ nō cōfundor) ſꝫ magis glorior. ⁊ ſubdit rationē hui⁹ glīationis .d. (Scio eniꝫ) iungatur ſic lr̄a (Scio enī ⁊ cert⁹ ſū) certitudie adherētie. qꝛ ſupple ille (cui credidi potēs eſt) tāq̄ꝫ verus d̄s (depoſitū meū). i. premiū meuꝫ qđ p fidē repoſui apud ipſū ſeruanduꝫ (in illū diem). i. vſqꝫ in diē trāſit⁹ mei quātum ad gloriam aīe mihi tūc reddēdā. ⁊ in diem iudicij q̄tum ad gloriam corpis (Formaꝫ habe) Hic ponitur ſecūdū motiuum qđ eſt p̄redicātiū paucitas. nam diſcipuli pauli q erant ī Aſia quaſi oēs a fide receſſerāt. ⁊ hoc debebat mouere thimotheū ad feruentius predicandum eo ꝙ alij in hoc deficiebant. dicit igitur (Formam habe ſanorū verborum) talia enī debent eē verba p̄dicatoris (que audiſti a me in fide ⁊ dilectiōe) .i. de fide ⁊ dilectōe (Ieſu xp̄i. Bonū depoſitū cuſtodi). i. aīas tibi cōmiſſas q̄ ſūt precioſiores quacūqꝫ re corporali (per ſpiritū ſctū) ſupple ſūt tibi cōmiſſe. ⁊ ſubditur de predicantiū paucitate cuꝫ dicitur (Scis. n. hoc ꝙ auerſi ſunt a me oēs qui in aſia ſūt). i. illi qui ſūt ibi pro maiori parte: ita ꝙ dicitur oēs ad denotandū pluralitatem recedentium. ſic̄ dr̄ oēs de ciuitate vadunt ad tale ſpectaculum vel feſtum. q̄uis multi remaneant (ex quibus eſt phigel⁹ ⁊ hermogenes) iſti enim duo ſimulate ſe iunxerant paulo vt inuenirent vnde ſibi calūniam facerent. ſed percipientes ꝙ coruꝫ malicia cēt paulo manifeſtata receſſerūt ab eo. ut dicit glo. ꝓpter qđ apl̄s exp̄mit eos nomiati vt thimotheus caueat ab eis ſic̄ ab aduerſarijs veritati. ⁊ qm̄ oppoſita iuxta ſe poſita magis elucēſcunt iđ ꝯn̄r collaudat vnū de aſia ſibi fidelem cū familia ſua dicēs (Det miaꝫ dn̄s honeſiphori domui). i. ſibi ⁊ fidelib⁹ cum eo exiſtentib⁹ (qꝛ ſepe me refrigerauit) miniſtrando neceſſaria (et cathenam meā). i. me īcathenatum ſicut hoieꝫ malū (nō erubuit) ſciens iuſticiā meam (ſꝫ cū romam veniſſet) de aſia cum labore magno ⁊ ſumptib⁹ (ſollicite me q̄ſiuit) diligenter inquirens vias ⁊ modos qb⁹ liceret ei ad me īgredi (⁊ inuenit) per ſuā diligentiā. pp quod ſubdit apl̄s (Det illi domin⁹) pr̄ (inuēire miſericordiā a dn̄o). i. a filio qui eſt dominus de domino. ſicut deus de deo ſecundū qđ dr̄ pſal. 109. Dixit dominus domio meo ⁊c̄ (ī illo die). ſ. mortī ſue

xp̄m qui plus q̄ꝫ angeli minoratus eſt in paſſione. vt dictum eſt (videmus Ieſum) ſic minoratum (propter paſſionē mortis). i. ex merito paſſionis (gloria ⁊ honore coronatum) differt enī gloria ⁊ honor. qꝛ honor eſt exaltatio vnius in teſtimonium virtutis. que ſi fiat in ſecreto vel coram paucis dicitur honor. ſed gloria proprie dicitur talis honor exhibitus corā multis. vn̄ ſecundum Ambroſiuꝫ. Gloria eſt clara noticia cum laude. ideo dicit (videmus Ieſū glīa ⁊ honore coronatum) qꝛ per fideꝫ firmiter tenem⁹ ipſum exaltatum corā multitudie ciuiū ſupernorū. ⁊ hoc ex merito paſſionis. vt dictum ē. et qꝛ hoc non fuit factū ex noſtriſ meritis: ſꝫ ex diuina gratia ⁊ liberalitate. iđ ſeqtur (vt grā dei pro oībus guſtaret mortē) ⁊ dicit pro oībus. qꝛ licet eius efficatio nō ſe extēdat niſi ad iuſtoſ: ei⁹ tn̄ ſufficientia extendit ſe ad oēs (Decebat enim) Hic ꝯn̄r remouet qđdam dubiū ex p̄dictis ortum. dixerat enī. p̄ caplo. ꝙ xp̄s p̄eminet angelis. ſicut dn̄s ſeruiſ ſuis. ⁊ in hoc capitulo dixit ꝙ ī paſſione fuit minoratus ab āgelis. et ſic illud videt̄ repugnare primo dicto. q̄i remouens hāc repugnātiā apparentē: oſ̄dit ꝙ xp̄s quāuis ſit maior āgelis ⁊ actor noſtre ſalutis. tn̄ cōuenieter paſſus ē. ⁊ hoc oſ̄dit triplici rōe Prīa accipit̄ ex pte dei pr̄is: paſſionē filij ordinātis. Secūda ex pte filij p redēptōe nr̄a paſſionē ſuſtinētiſ. ibi. Qui enī ſctificat. Tertia ex pte nature hūane redēptōe īdigētis. ibi. Nūquā āgelos. Prīa rō tal̄ ē. d̄s pr̄ ē cā efficiēs et final̄ oīuꝫ. ⁊ p ꝯn̄s hꝫ ꝓuidētiā de oīb⁹. xa d̄ducēdo ad finē debitū. ſꝫ ſpāli mō hꝫ ꝓuidētiā d̄ electis q deducūt̄ ad beatitudinē ſupnalē. pp qđ predeſtinatio q̄ ē reſpectu electorū tm̄. dr̄ q̄dam ps ſpālis ipi⁹ diuie ꝓuidētie. vt pꝫ p̄ ſētētiarū. igit̄ cū d̄s pr̄ oīa conuenietiſſime faciat. qꝛ diſpōit oīa ſuauiter. vt dr̄. Sapien. 8. p ꝯn̄s redēptio electorū p quā ipi deducunt̄ ad gloriam cōuenietiſſime facta ē. modus āt cōueniētiſſimus ē vt xp̄s q ē verus hō ⁊ verus d̄us in hūana natura paſſus ē. vt ſic nō remāeret d̄decus culpe ſine decore iuſticie. ⁊ q p culpā auerſus a deo fuerat reduceret̄ p penā. Cōueniētiſſimū enī erat ꝙ hanc penam ſuſtineret ille qui ē d̄s ⁊ hō. ut ſic puniret̄ hō q peccauerat ⁊ ſatiſfaceret d̄s q poterat. qꝛ offēſa p̄mi hoīs quādā īfinitatē continebat. Hāc āt ſētentiā breuiter tāgit apl̄s dicēs (Decebat. n. eū). i. deū patrem (ꝓpter quē oīa) ſūt finaliter. vt dcm̄ ē (⁊ p quē oīa) ſūt efficiēter (q multos filios ī gloriam adduxerat). i. ad gloriā adducere ab eterno diſpoſuerat. ⁊ loqtur hic de effectu p̄deſtīatōis q̄ nō pōt falli. d̄cebat enī deū patrē (cōſumare) .i. ad finē noſtre redēptōis adducere (auctorē ſalutis eorū). i. ieſū xp̄m q ē auctor ſalutis electorū (p paſſionē) qꝛ paſſio ſua fuit cōueniens modus nr̄e redēptōis. vt viſū ē (Qui enī ſanctificat) Hic ponit̄ ſcđa rō. q̄ accipit̄ ex pte xp̄i

paſſionē ſuſtinētis. ⁊ ē talis. xp̄s. n. ſecūdū hūanā naturā ē eiuſdem ſpeciei nobiſcū. ⁊ per ꝯn̄s caro nr̄a ⁊ frater nr̄. ⁊ iđ ſic̄ cōicat ī natura paſſibili nobiſcum. ita cōueniens fuit vt cōicaret nobiſcū in paſſionibus carnis. vt per hoc īpaſſibilitatē nobis donaret. hoc ē igitur qđ dic̄ h (Qui. n. ſanctificat). i. xp̄ſ (⁊ qui ſanctificatur) .i. pplus catholicus (ex vno omnes). i. ex vno patre. licet diuerſimode. qꝛ ipſe eſt filiuſ dei naturalis. nos autē filij ſumuſ adoptiui (Propt̄ quā cauſam). i. propter cōicationeꝫ in natura ⁊ filiatiōe p̄dicta (nō eōfundit̄). i. erubeſcitur (frēs eos vocare). i. ipſos fideles quos vocat fratres. dicenſ. p̄s. 21. (Nunciabo nomeꝫ tuuꝫ fratribus meis ⁊c̄) ille. n. p̄s. loquit̄ de paſſiōe xp̄i. vnde ibideꝫ p̄mittitur. Foderunt manus meas ⁊ pedes meos. quod nō pōt intelligi de d̄d nec de mardocheo d̄ quo dicūt moderni iudei illū pſal. debere intelligi ex quo patet eoꝝ falſitas. qꝛ nec d̄d nec mardocheuſ fuerunt ſic cōfoſſi. ⁊ ideo illa ſcriptura ad litteraꝫ intelligenda eſt de xp̄o q poſt paſſionē ſuaꝫ reſurgēs a mortuis. nunciauit nomē dei pr̄is. frīb⁹ ſuis .i. apoſtolis (⁊ ī medio eccl̄ie laudauit) quādo in medio aploꝝ ⁊ alioꝝ diſcipuloꝝ ſtetit ⁊ per quadraginta dies d̄ lege d̄i docuit. ut habetur act. p̄mo. ſequit̄ (Et iterū ego ero fidelis in eū) hec ſcriptura loquitur d̄ certa expectatione reſurretionis ſue quā expectabat xp̄s a deo patre (Et iterum) Hic cōſequenter ponit aliā auctoritatē que habetur. Eſa. 8. ad idem probandū. ſ. ꝙ xp̄s debuit participare nobiſcuꝫ in paſſionibus carnis: quia vocat nos pueros ſuos. ⁊ per conſequens eiuſdeꝫ nature paſſibilis cū ipſo. ꝙ auteꝫ illa auctoritas. Eſa. intelligatur de xp̄o patet per illud quod ibi p̄mittitur dn̄ꝫ exercituum ipſuꝫ ſctificate ī lapidē offēſiōis ⁊ petram ſcandali duabus domibus iſrahel. quia gentibuſ recipiētib⁹ xp̄m iudei ex magna pte ſcādalizati ſūt ⁊ excecati. ⁊ ſequitur ibidē liga teſtimoniū. ſigna legē in diſcipulis meis. ⁊ qꝛ lex euangelica data eſt a xp̄o ipſis apoſtol̄ ⁊ alijs diſcipulis. ⁊ tunc ſequitur illud qđ hic ponitur (Ecce ego ⁊ pueri mei quoſ dedit mihi dominus) pueri hic vocantur fideles catholici dati ipſi filio a deo patre: ſecundum ꝙ ipſemet dic̄. Io. 17. Manifeſtaui nomē tuū hoīb⁹ quos dediſti mihi. tui erant ⁊ eos dediſti mihi Hoc igitur ſuppoſito arguit. apoſtolus dicenſ (Quia ergo pueri cōmunicauerunt carni. ⁊ ſāguini). i. fideleſ cōmunicauerūt xp̄o in natura paſſibili (⁊ ipſe ſimiliter pticipauit eiſdeꝫ) per paſſionem carnis. hoc enī fuit decēs (ut p morteꝫ deſtrueret eū qui habebat mortiſ imperiū) .i. diabolū. hēbat. n. diabol⁹ mortī īpiū īquātū ex pſuaſiōe ſua natura hūana ducta ē ad mortem culpe. ⁊ ex conſequenti nature. qꝛ per culpam natura incurrit moriendi neceſſitatem (⁊ liberaret). ſ. ipſe xp̄s (a ſeruitute legis. eos qui

ↄ

timore mortis).i.per legem veterem que dura
fuit.qꝛ erat lex timoris.dr̄ eni timor mortis.qꝛ
penā mortis īfligebat(per totā vitaꝫ obnoxij)
.i.obligati(erāt ſeruituti)ab.hac eni ſeruitute
cui eram⁹obligati per legē. liberauit nos xp̄s
per ſuā mortē(Nuſq̄ꝫ āgelos)Hic ponit̄ tertia
rō q̄ accipit̄ ex pte nature redēptōe īdigētiſ.nā
īdigēs redēptōe ē natura ītellectual̄.ſubiacēs
peccato remediabili.Cui⁹ rō ē.qꝛ natura carēſ
ītellectu.nō pōt peccare.ꝛ per ꝯñs non īdiget
redēptōe.ſimiliter natura humana añ lapſuꝫ
nō ſubiacebat pccō.ꝛ iō redēptōe nō īdigebat
lꝫ īdigeret perduci ad beatitudinē duce ſuper
naturali.natura etiā āgelica poſt lapſū. lꝫ ſub
iacebat pccō:tñ nō indigebat redēptōe.qꝛ illō
peccatū ē irremediabile.nūc aūt ita ē ꝙ natu
ra hūana aſſūptibil̄ eſt a verbo ad opus redē
ptōis.vt ſatiſfaciat natura q̄ pccāuit.ꝛ iō hūa
na natura aſſūpta ē a v̄bo ꝛ nō āgelica.ꝛ hoc ē
qd̄ hic dicit apl's(Nuſq̄ꝫ āgelos apprehēdit).i.
nullo loco ſacre ſcripture īuenit̄.ꝙ natura āge
lica a ſuppoſito diuio aſſumat̄(ſꝫ ſemē abrahe
apprehēdit).i.naturā humanā ſibi vniuit. ſic̄
ſupra probatū ē per ſcripturā veteris teſtamē
ti.propter hoc ſeqtur(Uñ ꝛ debuit).ſ. ipe xp̄s
(per oīa frib⁹ ſimilari)hoc ē quātū ad oēs ppe
tates nature paſſibilis.qꝛ talia faciūt ad opuſ
nr̄e redēptōis nō aūt debuit aſſimilari eis q̄ꝫ
tū ad defectū culpe.qꝛ hoc nō valeret ad opuſ
redēptōis nr̄e:ſꝫ magis īpediret.ſeqt̄ (vt miſe
ricors fieret)per hoc eni ꝙ habuit naturā paſ
ſibilē:habuit q̄ꝫdā aptitudinē ad cōpatiēdum
nobis(ꝛ fidelis pōtifex ad deū)ſeipſuꝫ miſeri
corditer ꝛ caritatiue offerēdo pro nobiſ(vt re
propiciaret delicta ppl'i) p eiſ ſatiſfaciēdo(In
eo eni ī quo paſſus ē ipe).i.natura ī q̄ paſſus ē
q̄ ē natura hūana(ꝛ tētatus)p̄ a demone ī deſ
to.poſtea ab hoibus ī ſua paſſiōe(potēs ē ꝛ eis
q tētātur auxiliari).i.ex natura in q̄ paſſus ē
ꝛ tētatus habuit quādā aptitudinē ꝛ prompti
tudinē ad deferēdū nobis auxiliū ī paſſionib⁹
ꝛ tētatōibus nr̄is.Ad euidētiā h⁹ qd̄ dictuꝫ ē ī
hoc ca.ꝛ ī p̄cedēti querit̄.Utrū oīa ſint ſubijci
enda xp̄o.ſecūdū hūanitatē ī futuro ſeculo.et
arguit̄ p̄ ꝙ nō.qꝛ creatura ītellectual̄ ſubijcit̄
xp̄o p ꝯformitatē volūtatꝭ ad ipſū.ſꝫ hoies dā
nati ꝛ āgeli nūq̄ꝫ ei ſic ꝯformabūt̄.qꝛ habebūt
volūtatē reſiſtētē ei q̄ꝫtū poterūt.ergo nūq̄ꝫ ei
ſubijcient̄.Itē ſi angeli ſint ei ſubiecti.aut hoc
erit rōne nature.aut rōne gr̄e.nō rōne nature
qꝛ natura hūana ī xp̄o īferior ē angelica natu
ra.qꝛ xp̄s ſecundū ꝙ hō fuit eiuſdē ſpeciei no
biſcū.nec rōe gr̄e.qꝛ hōiſ angel' ē data gr̄a ſecū
dū pportionē naturaliū ſecūdū qd̄ diffuſi⁹ tra
ctat̄ ſecūdo ſn̄iarū.ꝛ p ꝯñs ī eis ē maior gr̄a.q̄ꝫ
ī xp̄o.qꝛ xp̄s ſecūdū hūanā naturā īferior ē an
gelis.ut iā dictū ē.ꝛ ſecūdū hāc naturā ē recep
tiuus gr̄e ꝛ nō ſecūdū diuinā.ergo ꝛc̄.Cōtrari
um videt̄ ī lr̄a.qꝛ dictū ē.ꝙ xp̄o hoī ſubijciēt̄

oīa.Reſpōdeo ī hac q̄ōne ſūt errores cōtrarij
Unus ē origenis.q poſuit ꝙ oīa ſic ſubijcient̄
xp̄o.ꝙ demōes ꝛ hoies dānati ſubijciētur xp̄o
ſecūdū cōformitatē voluntatis.qꝛ poſuit ꝙ p
aliqd̄ tp̄s certū poſt iudiciū demōes ꝛ dānati
recipiētur ad penitētiā ꝛ vlteri⁹ ad gloriā. Sꝫ
hic error dānat̄ p illō qd̄ hr̄ Math.25.vbi vni
formiter deſcribit̄ eternitas pene dānatorū.ꝛ
gl'ie beatorū. ſecūdū ꝙ ibidē dr̄.Ibūt hi ī ſup
pliciū eternū.iuſti āt ī vitā eternā.ꝛ iō.pari rō
ne q̄ dānati dicerēt̄ redire a pena.eadē rōe di
ceret̄ ꝙ beati poſſēt cadere a gl'ia.Ali⁹ ē error
negātiū ipſū eē veruꝫ hoiem.qꝛ ad hoc ſeqt̄ ꝙ
xp̄o nihil ſubijciat̄ quātū ad hūanitatē. Si.n.
v̄a hūanitaſ nō fuit ī xp̄o.nihil ſubijcit̄ ei īquā
tū hō.Hoc āt ſeqt̄ dictū arrij q poſuit ꝙ v̄buꝫ
aſſūpſit ſolā carnē humanā.ſed ñ aſſūpſit aīaꝫ
qꝛ v̄bū ſupplebat locū aīe.ꝛ cōfirmabat illō p
dictū qd̄ hr̄ Io.i.ca.Uerbū caro factū ē. Ad h̄
aūt ſeqtur ꝙ xp̄s nō ſit hō.qꝛ ꝙ aliqs ſit hō ñ
habēs aīaꝫ ē īplicatio cōtradictōnis.cū aīa ſit
forma hoīs.nec valet ſi dicat̄.ꝙ v̄buꝫ ſupplet
locū aīe.qꝛ nō pōt ſupplere vicē cāe formal' ma
teriā pficiētis.Modus aūt dicēdi deſtruit ſe
ipſū.qꝛ caro nō pōt habere ſpēm carnis.niſi p
aīam.ꝛ iō dicere ꝙ verbū aſſūpſit carnē.ꝛ nō
aīam ē īplicare cōtradictionem.Ad iſtud icon
ueniēs euadendū dixit ali⁹ hereticus.ſ.apolli
naris ꝛ ſui ſequaces.ꝙ verbum aſſūpſit aīam
ſēſitiuam ꝛ nō ītellectiuā.qꝛ verbū ſupplebat
vicem ipſi⁹ ītellectiue.ꝛ ad iſtā ſicut ad primā
ſeqtur ꝙ xp̄s nō ſit hō.qꝛ hō repōit̄ ī ſpecie hu
mana p aīaꝫ ītellectiuā.Hō eni p ītellectū diſ
fert ab alijs ſpēbus aīaliū vt hr̄.i.metha.Si
militer hec opinio deſtruit ſeipſaꝫ.qꝛ dato ꝙ p
aīaꝫ ſenſitiuā xp̄ſ habuiſſet carnē:nō tñ poſſet
dici ꝙ hēret carnē humanā:ſꝫ tantū brutalē.
qꝛ caro nō pōt dici humana niſi ab aīa ītelle
ctiua q̄ eſt hoīs forma. Itē vtrūq̄ꝫ dictū.ſ.arrij
ꝛ apollinaris ē manifeſte ꝯ euangelicā verita
tē ꝛ etiā cōtra veteris teſtamēti ſcripturā.ubi
expſſe fit mētio de xp̄i humanitate v̄a.qd̄ eſſet
īpoſſibile ſcd̄ꝫ eoꝝ dicta.Itēꝫ vtraq̄ꝫ ſcriptura
dic̄ xp̄ꝫ eſſe verū filiū virginis:ſcd̄ꝫ qd̄ habet̄.
mat.p̄mo.Eſa.7.Ecce virgo ꝯcipiet ꝛ pariet fi
liuꝫ ꝛ vocabit̄ nomē eius.ꝛc̄.Hoc autē nō eſſet
verū. niſi xp̄s eſſet eiuſdē ſpeciei cū virgine et
p ꝯñs ver⁹ hō.Multis etiā alijs vijs poſſent
īpugnare p̄dicte hereſes.ſed ppter plixitateꝫ
vitandam ad preſens omitto.Supponenduꝫ
igitur ſecundum veritatem fidei catholice ꝙ
chriſtus ſit verus homo ꝛ verus deus. Dico
ad q̄ōnem ꝙ oīa ſūt ſubijcienda ipſi chriſto et
ſecundum humanitatem: qꝛ ꝙ ſint ſubiecta
ſecundum diuinitatem non eſt dubium. Pro
poſituꝫ autē oſtenditur triplici via.Prima ac
cipitur rōne vnionis.quanto enim aliqua na
tura creata eſt propinquior ipſi primo pricipio
tanto eſt ſublimior: ſicut corpora celeſtia p̄ſūt

quodāmō ipſis generabilib⁹ ꝛ corruptibilib⁹
ꝛ iſta generabilia ꝛ corruptibilia ſūt eis ſubiec
ta.pp qd̄ dr̄.i.metha.ꝙ elemēta cōtīgebāt ſu
perioꝝib⁹ latōib⁹.vt oīs virt⁹ eoꝝ gubernet̄
īde.Qd̄ āt iſta īferiora magi diſtēt a p̄ pricipio
patet p philoſo.2.d̄ generatōe.vbi dic̄ ꝙ iſta
īferiora corruptibilia ſūt pp lōge diſtare a pri
cipio p̄.pꝫ igit̄ aſſūpta ppoſitō ī corruptibilib⁹
.ſ.quāto aliq̄ ſūt ppīqora p̄ pricipio.tanto alia
ſūt eis magis ſubiecta.ꝛ eadē rōe natura āge
lica p̄eſt ipſis corpalib⁹ ſecūdū qd̄ dic̄ aug⁹.3.
de trinitate.Nūc aūt ita ē ꝙ natura hūana in
xp̄o:ē ppīqor q̄ꝫ natura aliqua āgelica.qꝛ ꝯiū
cta ē ipi deo.ñ ſolū p vnionē opatōis ſic̄ angeli
beati:ſꝫ ſecūdū eē ipoſtaticū.qꝛ in vnitate ſup
poſiti.g̃ tota natura āgelica ē ſibi ſubiecta.ꝛ p
ꝯñs oīa alia.Secūda rō accipit̄ ex merito ſue
paſſiōis.qd̄ fuit q̄ſi īfinite efficacie rōe ſuppoſi
ti.qꝛ actōes ſūt ſuppoſitorū.ꝛ iō lꝫ natura hu
mana eēt rō tollerādi paſſionē.ꝛ merēdi.illud
tñ meritū erat ſuppoſiti diuini.Nūc āt ita ē ꝙ
p illā paſſionē meruit ſuā exaltatōꝫ.ꝛ per ꝯñs
meruit exaltari ſup oēꝫ creaturā.hāc āt rōneꝫ
tāgit apl's.2.ad phil.hūiliauit ſeipſū fact⁹ obe
diēs vſq̄ꝫ ad mortē:mortē aūt crucis.pp qd̄ ꝛ d̄
us exaltauit illū ꝛ dōauit illi nom̄.qd̄ ē ſup oē
nomē. vt ī noie ieſu oē genu flectat̄ celeſtiū ter
reſtiū ꝛ īfernorū.Tertia rō accipit̄ ex pte ſtat⁹
future beatitudinis q reſpicit ordinē gr̄e magi
q̄ꝫ nature.ꝛ iō vbi ē maior gr̄a p ꝯñs ꝛ dignitaſ
ſeu excellētia ſublimior.In xp̄o āt hoie eſt gr̄a
maxīa ñ ſolū vniōis ſꝫ ēt pſōe ſingularis. ſecū
dū qd̄ dr̄ Io.3.ꝙ ſpūs dat⁹ ē ei nō ad mēſuraꝫ
ꝛ p ꝯñs ē excellētior ꝛ ſublimior oīb⁹ āgel' ēt ſe
cūdū hūanitatē.ꝛ hāc ratōnē tāgit Io.i.ca.Ui
dim⁹ eū q̄ſi vnigenitū a p̄re plenū gr̄e ꝛ verita
tis.vnigenitū dicit.qꝛ ipe ē ſol⁹ natural' fili⁹ et
pricipal.oēs āt alij beati ſūt tātūmō filij adop
tiui ꝛ participatiue dicti.ꝛ p ꝯñſ ei ſubiecti.Cō
ſiderādū tñ pp ſolutionē argumētorū ꝙ iſtam
excellētiā ꝛ dignitatē habuit xp̄ſ ſecūdū ꝙ hō
ab īſtāti illi⁹ beate vniōis nature hūane in di
uino ſuppoſito.ſꝫ hoc fuit tantū auctoritatiue
eo ꝙ illa natura adhuc erat paſſibilis ꝛ paſſio
nib⁹ ſubiecta.ſꝫ poſt reſurrectionē ſuā habuit
eā executiue īq̄ꝫtū illa natura fuit plene gl'oſa
ꝛ oīb⁹ āgel' p̄poſita.iō tūc dixit apl's Math.vl
tio.Data ē mihi oīs ptās ī celo ꝛ ī terra.ſꝫ plēa
rie eā habebit poſt iudiciū.q̄ñ volūtas ei⁹ ꝛ ſe
tētia adiplebit̄ ī oīb⁹ tā hōis q̄ꝫ dānatis. p hoc
pꝫ ad argumēta.Ad p̄mū dicendū ꝙ lꝫ dānati
nūquā ſint habituri volūtatē xp̄o ꝯformē erūt
tñ ſibi plene ſubiecti īquātū ſētētia ſue ſapien
tie ꝛ volūtatis cōplebit̄ ī eis p penā debitam.
Ad ſecūdū dicēdū ꝙ āgeli ſūt ei ſubiecti ratōe
duplici.ſ. vnionis ꝛ pſōe ſingularis. vt dictuꝫ
ē.ꝛ tal' ordo ſubiectōis ꝯpetit ſtatui beatitudi
nis.ꝙ āt dr̄.qꝛ āgeli receperūt gr̄aꝫ ſcd̄m pporo
tionē naturaliū.ꝛ ſic vbi ē dignior natura. ibi

ē maior gr̄a.Dicēdū ꝙ verū ē ſi cōpet̄ natura
angeloꝝ ad inicē.qꝛ excellētiores ī naturalib⁹
forti⁹ cōuerſi ſūt ad deū.ꝛ ſic receperūt maiorē
gr̄aꝫ.ſꝫ nō ē verū ſi cōpet̄ natura angelica ad
naturā hūanā xp̄i.qꝛ gr̄a nō ē data ipi xp̄o hoi
ſecūdū conatū liberi arbitrij ipi⁹ ī deū.qꝛ ſi ac
cepit gr̄aꝫ p talē modū.ſꝫ ab īſtāti creatōis illi
us aīe ꝛ vniōis ī pſōa diuia.qꝛ fuit idē īſtans
vtriuſq̄ꝫ.recepit aīa xp̄i plenitudinē gr̄e ſecun
dū mēſurā volūtatꝭ diuie.ꝛ potētiā obediētia
lē ipi⁹ aīe.ꝛ ſic lꝫ aīa xp̄i ſit īferior ſꝫ gradū na
ture tñ recepit maius donū gr̄e

CIII

Unde fr̄es ſancti etc̄)Poſtq̄ꝫ apoſtolus
d̄clarauit excellētiā noui teſtamēti re
ſpectu veteriſ p hoc ꝙ p̄emiet xp̄ſ āgel'
hic ꝯñr oſtēdit hoc idē p h̄ ꝙ excellit moyſen.
ꝛ diuidit̄ in duas ptes. quoniā p̄mo oſtēdit p
poſitū.ꝛ 2°. ex hoc cōcludit quātū ſit xp̄o obe
diēdū.ibi.Quapropt̄ ꝛc̄.Prima adhuc ī duaſ.
qꝛ p̄ d̄clarat quādaꝫ ſimilitudineꝫ.ꝛ.2°. oſdit
ipſiuſ xp̄i reſpectu moyſi excellētiā.ibi.Ampli
oris.n.gl'ie.Circa p̄mū aduertēdū ꝙ dulciter
alloqtur illis.quib⁹ ſcribebat:ut animos eoꝝ
ad intelligēdū ſeq̄ntia magis alliciat dicens.
(Unde fr̄es ſācti)Uocat.n.eos fr̄es propter
nimiā caritatē.ſāctos ppter eoꝝ purā ꝛ inocē
teꝫ conuerſationeꝫ:qꝛ talia debent refulgere ī
xp̄i fidelibus(uocationis celeſtis pticipes)qꝛ
de iudaiſmo erant vocati ad fidē catholicā:ad
quā nulluſ pōt efficaciter ꝛ meritorie pueīre:
niſi pater celeſtis eū traxerit. tractu gr̄e ſꝫ qd̄
dicit̄ Io.7. Nemo pōt vēire ad me:niſi pater
meuſ q miſit me traxerit eū(Conſiderate apoſto
lū ꝛ pōtificē confeſſioniſ noſtre Ieſuꝫ)dicit̄ āt
pōtifex quaſi pōteꝫ faciēs.qꝛ p paſſionē ſuam
fecit nobis pōtes ut poſſem⁹ ire ad beatitudi
neꝫ.dr̄ etiā pontifex cōfeſſionis noſtre.qꝛ non
ſufficit cōde credere tantū:ſꝫ oportet etiā cōfi
teri ore.ſcd̄m qd̄ dic̄ apo⁹ Ro.10.Corde credit̄
ad iuſtitiā ·ore aūt fit cōfeſſio ad ſalutē(que fi
delis ē ei q fecit illū).i.ipſā hūanitatē xp̄i. dr̄
etiā fidelis deo patri.qꝛ ī oībus querebat gl'iā
patris ꝛ non ſuā.ſecūdū qd̄ ipſemet dicit Io.8
Ego gloriā meā nō quero ꝛc̄(ſicut ꝛ moyſes)fi
delis fuit(in omni domo eius).i.in cōgregati
one fideliū que eſt dom⁹ ipſius dei quā inha
bitat p gratiā. ꝙ aūt moyſes fuerit in hac do
mo nō q̄rens gloria ppriā ſed gloriā dei pꝫ pē
thateucon īſpiciēti(Amplioris)Hic ꝯñr oſtē
dit xp̄m excellētiorē moyſe:qꝛ licet vterq̄ꝫ fue
rit fidelis in domo dei que eſt cōgregatio fide
liū.p̄ncipalior tamē in hac domo ē xp̄s q̄ꝫ moy
ſes.qꝛ ille q fabricat aliquā domū ꝛ eā inhabi
tat ut ppriā excellētior ē q̄ꝫ ille q habitat ī ea ſi
cut in aliena xp̄s aūt inhabitat in hac domo ſi
cut dñus ꝛ fabricator ipſius. qꝛ homines non
pñt congregari ī fide niſi ipo deo hoc faciente.
moyſes āt habitauit ī hac domo ſic̄ ſeru⁹.ergo
ī hac domo pricipalior ē ipe xp̄s.ꝛ hoc ē qd̄ dic̄

apl's (Amplioris eni glie) .i. maioris dignitatiſ
(iſte).i.xpſ(ꝑ moyſe dign⁹ hit⁹ eſt) qd ꝓbat ꝯñr
dicēs (q̄nto ampliorē honorē hȝ dom⁹). i. i domo
ille (qui fabricauit illā) .i. edificauit illā tanq̄
ſuā ꝓpaȝ qd verū ē de xpo ꝛ nō de moyſe vt dū
ctū ē. ꝛ ꝓbat h⁹ ꝯñr (Oīs nāq̄ dom⁹ fabricat̄)
.i. cōpaginat̄ (ab aliq̄) ſicut eni ptes dom⁹ mate
rial' nō cōiūgūt̄ ad iuicē niſi ꝑ aliquē artificē
eas imediate vniētē. ita ſimiliter dom⁹ eccl'ie ſi
cōpaginat̄ ex diuerſis gētib⁹. ſ. iudeis ꝛ gētili/
bus: niſi ꝑ ipm xpȝ q pōt vnire corda fideliū ꝓ
pter qd dic̄ Jo. io. Alias oues habeo q̄ nō ſūt ex
h ouili. ꝛ illas oportet me adducere. ꝛ fiet vnū
ouile ꝛ vn⁹ paſtor. ꝙ āt tal' cōgregatio ſi pōt fie
ri: niſi a deo ꝓbat ꝯñr cū dic̄ (Qui autē creauit
oīa ds ē) eiuſdē āt potentie ē creare mūdum et
recreare hoīes per fidē ꝛ grāȝ. ꝑꝑ hoc dr̄ Ja. i.
Uolūtarie eni genuit nos verbo veritatis. vt
ſimus initiū aliqd creature ei⁹. De⁹ aūt pr̄ oīa
opat̄ ꝑ filiū. q2 idiuiſa ſūt opa trinitatis. ꝛ per
ꝯñs fabricauit domū eccl'ie. nō āt ſicut moyſeſ
ꝛ hoc ē ꝙ dicit (Et moyſes qdē fidel' erat i tota
domo ei⁹). ſ. dei (tāq̄ famul⁹ i teſtimonio eorū
q̄ dicēda erāt). i. legis dāde ꝑplo iſrl' (xp̄s vo tā
q̄ fili⁹ i domo ſua). i. i eccl'ia habitat (q̄ domus
ſum⁹ nos) q2 eccl'ia nō ē parietes materiales ſȝ
fideles xp̄i. q2 ſicut i domo materiali reqritur
firmitas. ſic ēt i fidelib⁹ xp̄i ad h ꝙ ſint domuſ
principal' dei. reqrit̄ ſtabilitas fidei. ꝑꝑ qd ſub
dit iſtā cōditionē (ſi fiduciam ꝛ gloriā ſpei vſq̄
ad finē firmā retineam⁹ (Quapꝑ) h ꝯñr cōclu
dit ex ꝑdictis ꝙ xpo firmiter ē obediēdū. ꝛ cir
ca hoc tria facit. q2 ꝑ ad hoc iducit auctoritatē
ſcripture hoc exhortātē. 2⁹ expōit illā ſcriptu/
rā ibi. Uidete frēs. 3⁹ ex auctoritate ꝛ expoſi/
tōe ꝓbat ſuā itētionē ibi. Timeam⁹ ergo frēs
i pricipio ſeqnētis ca. Pria i duas. q2 i auctori/
tate ſcripture quā adducit. ꝑ q̄dā monitio pōi
tur. 2⁹ ad h iducit̄ exēplū. ibi. ſic̄ i exacerbatō/
ne. dic̄ ergo ꝑ ſic. q2 xp̄s excellentior ē moyſe vt
dictū ē. iō q̄i cōcludēdo ꝛ admonēdo ꝑ ſcriptu
rā ſacrā dic̄ (Quapꝑ ſic̄ dixit ſpſ ſcūs) loquēſ ꝑ
os pſalmiſte (Hodie). i. tp̄e grē i quo veritas ē
reuelata. q2 tp̄s legis fuit q̄i tp̄s noctis ſecūdū
qd dicit apl's ad Ro. i3. Nox ꝑceſſit dies autē
appropiquauit (ſi vocē ei⁹ audieritis). i. ipius
xp̄i. ꝛ hic ponit̄ ſi ꝓ q2. q2 vox ipi⁹ xp̄i loquētis
audita ē i euāgelio i natura hūana aſſūpta. Jn
veteri teſtamēto āt audita ē vox ꝓphetarū e⁹. ſe
cūdū qd dicit aug⁹. libro de ſermōe dñi i mōte
expōnēs illud Mathe. 5. Et apiens os ſuū do/
cebat ꝛc̄. tunc eni ille aperuit os ſuū. q i veteri
lege aperiebat ora ꝓpharuȝ (Nolite obdurare
corda vr̄a) ꝑ iobediētiā. hō eni iobediēs do ab
eo ſe auertit. ꝛ ꝑ ꝯñs ds iuſte ſuā gratiaȝ ei ſub
trahit. ꝛ q2 grā dei cor mollificat ꝑ ꝯñs ſeqt̄ ip/
ſius hoīs obduratio: ſic̄ pleni⁹ videbit̄ (ſicut i
exacerbatōe) Hic ponit̄ exēplū de obduratōe
āntiquorū iudeorū qd hr̄ numeri. i3. ꝛ. i6. vbi dr̄

ꝙ exploratores q miſſi fuerāt ad cōſiderādūȝ
terrā filijs iſrl' ꝓmiſſā. terruerūt corda populi
ꝛ tūc icreduli dño q tot ſigna ꝛ mirabilia eis oſ
derat i deſerto voluerūt reuerti i terrā egypti
ꝑꝑ qd dñs irat⁹ voluit eos delere. ſȝ ꝑcib⁹ moy
ſi ipedita ē ꝑcuſſio ꝑpli. Uerūtñ ꝑ q̄dragita an
nos ipedit⁹ ē ꝑpl's ab igreſſu terre ꝓmiſſiōis q̄
vſq̄ oēs q egreſſi fuerāt de egypto a vigīti an/
nis ꝛ ſupra mortui ſūt i deſerto. nec itrauerunt
terrā ꝓmiſſiōis ꝑꝑ eorū icredulitatē. duobus
tñ exēptis. ſ. Joſue filio Num: ꝛ caleph filio ie
phōe. q igreſſi ſūt terrā ꝓmiſſiōis ꝑꝑ eorū obe/
diētiā ꝛ fidelitatē. hoc eſt igit̄ qd dr̄ hic (nolite
obdurare corda vr̄a ſic̄ i exacerbatōe ſecūduȝ
diē tētatōis i deſerto) dicit̄. n. illud peccatum
exacerbatio ꝑ ſimilitudinē. fruct⁹ eni acerbus
nō ē accept⁹ ad cibū ꝛ opponit̄ maturo. ita pec
catū illud fuit maxie obſtiatōis. q2 ſicut dcñ
ē erāt icreduli. dño viſis tot mirabilib⁹ ꝛ ſigniſ
ꝛ iō noluit totaliter placari eis vt dictuȝ ē. ſic̄
fruct⁹ acerb⁹ nō acceptat̄ ſȝ deijcit̄. ſeqt̄ (ſecun
dū diē tētatōis) q2 plures i deſerto tētauerūt
deū. vt pȝ i decurſu veteris teſtamēti. iō ſeqt̄/
(Ubi tētauerūt me pr̄es vr̄i) dubitādo d diui
na exiſtētia i eis ꝛ q̄rēdo ſuꝑ hoc iportūa ſigna
a moyſe. cū tñ viderēt dei mirabilia q̄ī oī die. ꝛ
lōgo tp̄e. ſ. q̄dragita ānis qb⁹ fuerūt i deſerto.
ꝛ hoc ē qd dic̄ (ꝓbauerūt ꝛ viderūt opa mea q̄
draginta ānis) ꝛ iō graui⁹ erat peccatū icredu
litatis eoꝝ. ꝛ magi puniēdū. iō ſeqt̄ (Propter
qd offēſus fui generatōi huic) i ps. ponit̄ pxi
m⁹ fui generatiōi huic. pxim⁹. ſ. ad punitionē
infidelitatis ipſoꝝ ꝛ i idē reuertit̄. ſeqt̄ (ꝛ dixi
ſēꝑ hi errāt in corde ꝛc̄) Jſte error ꝓcedebat in
eis ex malicia. q2 viderāt frequētiſſime dei mi
rabilē v̄tutē: i eiſ ꝛ ideo dubitare de ea. ꝛ eā ne
ſcire nō poterat ex ſimplici ignorātia ꝓcedere
ſȝ ex animi obſtinatiōe in ꝯtrariū. ꝛ taliſ error
nō excuſat ſed magis aggrauat peccatū ꝓpter
qd ſeqtur (qbus iuraui in ira mea). i. firmiter
decreui. ꝛ irreuocabiliter punire eos. Dicit̄. n.
de⁹ irat⁹ methaphorice quādo punit. q2 ad mo
dū irati ſe habet: que āt fuerit illa punitio ſub
dit̄ (ſi itroibūt in requiē meā). i. nō intrabunt
ꝓmiſſionis terrā. que dicitur requies. q2 i illa
regeuerūt filij iſrl'. poſtea vn⁹ qſq̄ ſub vite ſua
ꝛ ſub ficulnea ſua: ſm ꝙ habetur. 3. ꝛ. 4. Reg.
in plibus locis. ꝛ iteꝝ q2 ꝑ illam reqeȝ ſignata
eſt requies ꝯſcie: qua hō reqeſcit i deo ꝑ grām
ꝛ requies fruitiōis eterne q̄ requieſcit in do ꝑ
gloriaȝ. ꝙ āt in requieȝ ꝓmiſſiōis nō itrauerīt
filij iſrahel qui egreſſi ſūt de egypto. pȝ. ex pre
dictis. q2 mortui ſunt in deſerto ꝑꝑ peccatuȝ ꝑ
dicte exacerbationis (Uidete fratres) Hic cō
ſequēter exponit predictam auctoritateȝ. ꝛ q2
in predicta auctoritate. tria ꝑmiſerat. ſ. exhor/
tationē ad bonum operanduȝ. culpam maloꝝ
ad euitandum. ꝛ penam pro ea inflictam ad ti/
menduȝ. ideo hec tria facit. q2 ꝑ exponit quod

pertinet ad exhortatōnē. 2⁹ qd ꝑtinet ad malo
rū culpā. ibi. qdā eni audiētes. 3⁹ ꝙ pertinet ad
penā iflictā. ibi. qbus aūt. Primū dicit (Uide
te frēs). i. diligēter cōſiderate qlibet i ſeipſo et
etiā i ꝓximo ſuo. q2 ſecūdū qd dr̄ eccleſ. 27. Uni/
cuiq̄ mādauit ds de ꝓximo ſuo (ne forte ſit i ali/
quo veſtrū cor malū). i. volūtas mala. ſic̄ enim
ex corde oriūt̄ ſēſus ꝛ mot⁹ i alijs mēbris. ita vo
lūtas mouet oēs aīe potētias ad agēdū (incre/
dulitatis) lȝ eni icredulitas ſit i itellectu ſic̄ in
ſubiecto. ſic̄ ꝛ fides q̄ ē e⁹ oppoſituȝ: tñ credere
ē act⁹ ipſi⁹ itellect⁹ moti a volūtate ꝛ ꝑ ꝯñs diſ/
credere. Dicit eni aug⁹. ſuꝑ. Jo. ꝙ nullus cre/
dit niſi volēs (diſcedēdi a deo viuo) ſic̄ eni bo/
nū ē aīe adherere do ꝑ fidē formatā: ita malū
aīe ē recedere ab eo ꝑ icredulitatē. ſeqt̄ (Sȝ ex
hortamini voſmetipſos ꝑ ſingulos dies) conti/
nue cōſciētias ꝓprias diſcutiēdo (dōec hodie
cognoiat̄). i. q̄diu durat tp̄s grē qd cognomi
nat̄ dies ꝑ quādā ſimilitudinē ꝓpter notitiaȝ
veritatis reuelate qd ſi erat tp̄e legis vt ſupra
dictū ē (vt ſi obduret̄ qs ex vobis fallacia pec/
cati) hoc āt dicit q2 lȝ obduratio ſit aliquo mō
a deo. tñ pricipiū ei⁹ ē a libero arbitrio iclinan
te ſe ad peccatū vt videbit̄ (Participes xp̄i ef/
fecti ſum⁹) q2 recipiētes fidē ei⁹ de plenitudie
ei⁹ accepim⁹ (ſi tñ initiū ſubſtātie ei⁹ vſq̄ i finē
firmiter teneam⁹) q eni i xpo baptizat̄ ſuſcipit
quādā nouā naturā ꝑ fidē formatā. q2 fides ē
ſubſtātia ſperādarū rerū. vt dr̄ ifra. ii. ca. ꝛ hoc
vocat̄ hic. initiū ſubſtātie qd debem⁹ vſq̄ in fi
nē firmiter retinere duȝ dr̄ (hodie). i. tp̄e grē (ſi
vocē ei⁹ audieritis ꝛc̄) hoc totū ē ſupra expoſi/
tū (Quidā eni audiētes) Hic ꝯñr hoc exponit
ꝙ i auctoritate ꝑdicta dixerat de culpa exacer
batōis predicta. dicēs (Quidā enim audiētes
exacerbauerūt) q2 ꝑpl's iſrl' audiēs v̄ba explo/
ratorū icredulus dño voluit i egyptū reuerti
vt ꝑdictū ē (ſȝ nō vniuerſi q ꝓfecti ſūt ab egyp
to ꝑ moyſen) hoc dicit ꝑꝑ Caleph ꝛ Joſue q nō
exacerbauerūt dñum cū alijs ſȝ fideles ꝛ obe/
diētes dño ꝑmāſerūt. ꝛ ſic pȝ q peccauerūt ꝛ q
nō (Quib⁹ aūt) Hic expōit de pēa ꝑꝑ culpā ꝑ/
dictā iflicta ꝛ hoc ē qd dicit (qbus āt offēſus ē
q̄dragita ānis) ipe. ſ. ds puniēs eos (Nōne illiſ
q peccauerūt) q̄ī dicat ſic ꝛ nō alijs: qd patet ꝑ
ſequētē effectū cū dr̄ (quorū cadauera ꝓſtrata
ſūt i deſerto) i penā ꝑdicti peccati (Quib⁹ āt iu
rauit). i. decreuit (nō itroire i requieȝ ei⁹). i. in
terrā ꝓmiſſiōis (niſi illiſ q icreduli fuerūt) qua/
ſi dicat alijſ nō iurauit. q2 Caleph ꝛ Joſue qui
fuerūt creduli ipſi itroierūt. ꝛ iō cōcludit (Et
videm⁹). ſ. ꝑ effectū ꝑdictū (q2 ñ itroire potue/
rūt ꝓpter icredulitatē) ꝑdictā. Ad euidētiaȝ ꝑ
dictorū q̄ritur. Utrū obduratio cordis ſit at/
tribuēda hoī. Et arguit̄ ꝑ ꝙ nō. q2 illud qd eſt
ꝓpriū dei. nō ē attribuēdū hoī. obduratio cor/
dis ē huiuſmōi ergo ꝛc̄. maior pȝ. minor ꝓbat̄.
ꝑ illud qd hr̄ ad Ro. i9. Cui⁹ vult miſeretur ꝛ

quē vult idurat. Jtē idē ꝑ ſui ꝓſētiā ꝛ abſētiaȝ
ē cā cōtrariorū ſecūdū qd dr̄. 2. phȳ. Nauta. n.
ꝑ ſui ꝓſētiā ē cā ſalutis nauis. ꝛ ꝑ ſui abſētiā ē
cā ꝑiclitatōis eiuſdē. ſic ds ꝑ ſui ꝓn̄tiā ē cā mol
lificatōis cordis. ergo per ſui abſentiā ē cā ob/
duratōis. Cōtrariū pȝ ꝑ illud qd dr̄ in lr̄a. niſi
eni obduratō cordis eēt ab hoīe. fruſtra admo
neret apl's dicēs. Nolite obdurare ꝛc̄. Reſpō/
deo. Dicēdū ꝙ nō ē icōueniēs vnū ꝛ eūdē effe
ctū attribui diuerſis cauſiſ. diuerſimode tamē.
obduratio eni cordis ē obſtinatio hoīs i pecca
tū. dicit̄ eni cor durū methaphorice. ad ſimili/
tudinē corpis duri. corp⁹ eni dr̄ durū qd nō ce/
dit tāgēti ſȝ reſiſtit. vt hr̄. 4. methaurorū ꝛ ad
ſimilitudinē h⁹ cor hoīs dr̄ durū ſeu volūtas.
q2 cor hic accipit̄ ꝓ volūtate: ut dictū ē: qñ non
cedit vl' obedit monitioni ad bonū. ſȝ magiſ re
ſiſtit. tal' aūt obduratio ē ab hoīe icohatiue. et
demeritorie. iquātū ꝑ liberū arbitriū adheret
peccato: ꝛ per ꝯñs auertit̄ a deo quātū i ſe eſt. ꝛ
ſic demeret̄ ꝙ ds ſubtrahat ſibi grām ſuā: ſic̄ ſi
ipe ſol material' illumiaret hec iferiora ꝑ cogni
tionē ꝛ arbitrij libertatē iuſte retraheret lumē
ſuū ab eo q ſe vellet inq̄tū i ſe eēt ab ei⁹ lumie
retrahere. ds āt beneficiū grē dat hoīb⁹ ex co/
gnitōe ꝛ mera liberalitate. ꝛ iō iuſte eam retra
hit ab eo q ſe ꝑ peccatū auertit a deo. cor āt hu
manū ꝑ graȝ dei mollificat̄. ꝛ iō ipa ſubtracta
ꝑ peccatū obdurat̄. ꝛ ſic pȝ q̄liter obduratō di
uerſimode deo ꝛ hoī attribuit̄. q2 attribuit̄ ho
mini inq̄tū ē culpa. deo āt iquātū ē pena iuſte
inflicta. ꝛ ſic ex predictis patet ad queſtionem
ꝛ argumēta ex vtraq̄ ꝑte iducta. IIII

Timeam⁹ ergo) Poſtq̄ apl's adduxit
auctoritatē ſcripture ꝛ expoſitōeȝ illi⁹
ad oſtendēdū ꝙ xpo ē firmiter obediēduȝ. hic
ex auctoritate ꝑdicta ꝛ expoſitiōe eius arguit
ad ꝓpoſitū. ꝛ diuidit̄ in duas partes. q2 ꝑ oſtē/
dit ꝙ nobis iminet ſollicitudo intrādi i reqeȝ
celeſtē. que ꝑ ingreſſū terre ꝓmiſſionis figura/
ta ē. 2⁹ ex h ꝯcludit ꝙ dēbem⁹ ad h feſtiat̄. ibi.
feſtinemus ingredi. Pria in duas. q2 ꝑ arguit
ꝓpoſitū. 2⁹ ꝓbat quoddā qd i argumēto erat
ſuppoſitū. ibi. Et qdē opibus. Uirtus aūt ar/
gumēti ſui. in hoc ꝯſiſtit ſicut prībus ꝓmiſſa
ē reqes tp̄alis in terra ꝓmiſſiōis. ita figurali
ter nobis ꝓmiſſa ē reqes eterne beatitudiniſ.
q2 oīa in figura contingebāt illis. ut dicit apo
ſtolus ꝑma ad. coꝝ. io. ſed illi qui fuerunt ſolli
citi ſeruare deo fidem ꝛ obedientiam introierīt
in requiem illaȝ terrenam. ut paȝ ex predict[
ꝛ non alij. ergo ſimiliter ſi volumus intrare re
quiem celeſtem de hoc debemus eſſe ſolliciti.
dicit igitur (Timeamus ergo). i. ſolliciti ſim⁹
quia timor ſollicitudinem inducit (ne forte re
licta pollicitatione). i. ꝓmiſſione diuina (itro/
eundi in requiem eiuſ). i. requieȝ celeſteȝ (Exi
ſtimetur aliquis ex vobis deeſſe) hoc dicit q2
illa cōpletio promiſſionis diuine. nulli deficit

niſi iſe deficiat (Etenīʒ nobis nūciatū ē de re-
quie).ſ.eterna (quēadmodū ⁊ illis) q̄ fuerūt in
ve.teſ.fuit ꝑ nūciatū de requie terrena (ſʒ illis
nō ꝓfuit ſermo audit⁹ non admixt⁹ fidei) q̄ꝛ lʒ
illa ꝓmiſſio facta fuerit oībus: tñ illi ſoli q̄ fue-
rūt creduli: ꝑceperūt illi⁹ ꝓmiſſiōis effectū. et
iō cōcludit (Ingrediemur eni ī reqem). ſ. cele-
ſtē (q̄ credidim⁹) ipi xp̄o (quēadmodū dixit ip-
ſis).ſ.icredul' q̄b⁹ iuraui ⁊c̄ (Sicut iuraui i ira
mea) pʒ expoſitio ꝑ ꝓdicta. q̄ꝛ ſic̄ fideles admit
tūr ad requiē celeſtē. ita icreduli excludūr (Et
q̄dē opib⁹) Hic ꝓbat illud qd̄ ſuppoſitū ē in ar
gumēto. videlicet q̄ requies celeſtis ſit figurata
ꝑ requiē terre ꝓmiſſiōis. ⁊ diuidit ī duas ꝑtes
ſecūdū q̄ hoc ꝓbat dupliciter ꝑ ſcripturaʒ. ſe-
cūda ibi. Et ī iſto rurſū. Pria ꝓbatio tal' ē. Pro-
ductis oīb⁹ creaturis ī pricipio mūdi. dic̄ ſcrip-
tura q̄ d̄s requeuit die ſeptio ⁊c̄. iſta āt requies ñ
pōt itelligi requies terre ꝓmiſſiōis. ſʒ magis req
es: ꝑ quā d̄s requeſcit ī ſeipo. ⁊ hec ē requies beato
rū. q̄ꝛ mēs hūana nō pōt queſcere niſi ī d̄o. ⁊ iſta
figurat' ꝑ reqem terre ꝓmiſſiōis. ſic̄ ꝑfectū ꝑ i-
perfectū ⁊ veritas ꝑ vmbrā. hoc ē igit' qd̄ dicit
apl's (Et q̄dē opib⁹ ab iſtitutōe mūdi ꝑfectis) ī
ſuis ſpeciebuſ ⁊ naturis (dixit. n. ī quodā loco)
.ſ. Gen̄. i. loq̄tur tñ ſic ī generali. q̄ꝛ illa ſcriptu-
ra erat nota ⁊ famoſa illis q̄b⁹ ſcribebat (d̄ die
ſeptimo ſic). ſ. loq̄t' ꝓdicta ſcriptura (Et requie
uit d̄s die ſeptio ab oīb⁹ opib⁹ ſuis) ī ſeipo quie
ſcēdo. ⁊ ī hoc ſtat virt⁹ rōis ꝓdicte. q̄ꝛ ꝑ hoc ha-
bet' q̄ ē alia requies vera ⁊ ꝑfecta a reqe data fi-
liis iſrl' ī terra ꝓmiſſiōis. ⁊ ꝑ ꝯn̄s figurata ꝑ il-
lā. vt dcm̄ ē (Et ī iſto) Hic ponit aliā ſcripturā
ad ꝓbādū hoc idē. Et ē ꝓbatio tal'. Dauid rex
fuit ꝑ magnū tp̄s poſtq̄ȝ filii iſrl' obtinuerūt ter-
rā ꝓmiſſiōis ſub Joſue. ⁊ ī ea generāt. ⁊ tñ ipſe
determiat quēdā nouū modū itrādi ī requiem
dicēs (Hodie ſi vocē ei⁹ audieritiſ nolite obdu
rare corda vr̄a) ne ꝑuemini reqe ꝓmiſſa ſic pa-
tres vr̄i ꝑꝑ ſuā icredulitatē. pʒ igit' ex dicto da
uid q̄ ē alia requies perfecta. q̄ ē requies beatorū
figurata ꝑ q̄etē filiorū iſrl' ī terra ꝓmiſſiōis. q̄ꝛ
ſi ioſue dediſſet filiis iſrl' ꝑfectā q̄etē ⁊ vltima-
tā dauid q̄ ꝑ magnū tp̄s poſt eū fuit nō horta-
ret' fideles de nouo ad igrediēdū requieʒ. Hoc ē
igit' q̄ dic̄ apl's (Et ī iſto rurſū) hoc ē ī hoc loco
ſcripture ipi⁹ dauid iā allegate. ſi itroibūt ī re-
quiē meā. pʒ ꝓpoſitū. iō ſeq̄t' (qm̄ ergo ſupeſt i-
troire quoſdā ī illā). i. ī requiē ꝑfectā de q̄ loq̄-
tur dauid (⁊ hi q̄bus priorib⁹ nūciatū ē de re-
quie) ī terra ꝓmiſſiōis q̄ fuit figura hui⁹ (nō i-
troierūt) ꝑꝑ illorū icredulitatē. vt pʒ ex dictis
iō (iterū termiat). i. determiat ſacra ſcriptura
(diem quēdam) hoc ē tp̄s aliud igrediēdi req-
em ꝑfectā (dicēdo ī dauid). i. ꝑ ipm̄ dauid (ho-
die poſt tātū tp̄is ſicut ſupra dictū ē). i. poſt tē
pus multū poſtq̄ȝ filii iſrl' ſub ioſue habuerunt
requiē ī terra ꝓmiſſiōis dic̄ dauid (hodie ſi vo
cē ei⁹ audieritis ⁊c̄). i. ſi in tp̄e iſto qd̄ vocat' ho-
die reſpectu veteris teſtamēti. ex hoc pʒ q̄ eis

loq̄t' de alia reqe q̄ȝ fuerit requies ī terra ꝓmiſſio
nis. ꝑꝑ qd̄ ſeq̄t' (nā ſi eis). i. filiis iſrl' (Jeſus). i.
Joſue (requiē ꝓſtitiſſet). i. requiē ꝑfectā ⁊ vlti-
matā dediſſet ī terra ꝓmiſſiōiſ eos itroducēdo
(nunq̄ȝ de alia reqe loqueret'). i. ipſe dauid nō
loq̄ret' de alia requie vl' de alio tp̄e itrandi ī re-
quiē (poſt hāc diē). i. poſt illud tp̄s ī quo Jeſus
dedit filiis iſrl' (reqē ī terra ꝓmiſſiōis) ex quo
cōcludit' (ergo relinquit' ſabbatiſm⁹ ꝑplo dei)
. i. requies ꝑfecta beatorū vbi dei ꝑpl's recipiet' q̄
q̄dē quies ꝑ q̄etē terre ꝓmiſſiōis figurat'. ⁊ illa re-
ques ꝑfecta cōſiſtit ī fine vltimato ꝑfecte ⁊ ꝓſē-
tialiter apprehēſo. ⁊ hoc ē qd̄ dr̄ (q̄ eni igreſſus
ē ī requiē e⁹. ⁊ ipſe requieuit ab opib⁹ ſuis. ſicut
⁊ a ſuis d̄s) hoc ē dictū. q̄ꝛ ſic̄ poſt rerū ꝓductō
nē d̄s requeuit ī ſeipſo ſic beati q̄ requieſcūt a la
borib⁹ ſuis habēt q̄etē ī deo ipo ꝑfruēdo. lʒ eni
alia beatitudo ſit dei ⁊ beatoꝝ loquēdo forma
liter. q̄ꝛ ali⁹ ē act⁹ vidēdi ⁊ amādi hic ⁊ ibi: tñ ē
eadē beatitudo obiectiue loquēdo. q̄ꝛ idē ē ob-
iectū beatitudinis dei ⁊ ſāctorū. Cōſiderādūʒ
tñ q̄ beati nō q̄eſcūt ab oīb⁹ opib⁹ generaliter
loquēdo. q̄ꝛ cōtinue ⁊ eternaliter vidēt amāt. ⁊
laudāt deū: ſʒ requeſcunt ab opib⁹ laborioſis. ſe
cūdum q̄ dr̄ Apoc. 14. Amodo iaʒ dic̄ ſpūs vt
requeſcāt a laborib⁹ ſuis (Feſtinem⁹ ergo) oſten
ſo q̄ debem⁹ eē ſolliciti de igreſſu ad requiē ce-
leſtē. hic ꝯn̄r concludit q̄ debem⁹ feſtinare ad
ipſā. ⁊ diuidit' ī duas ꝑtes. q̄ꝛ ꝑ̄ hortat' nos ad
iſtā feſtinatōnē. 2° adducit ad hoc rationē. ibi
viu⁹ ē eni ſmo. Prio igit' dic̄ ſic (Feſtiem⁹ ⁊c̄)
. q. d. ex quo ita ē q̄ nobis icūbit ſollicitudo de
igreſſu requiei celeſtis (Feſtinem⁹ igredi ī illā
requiē) q̄ feſtinatio ē ꝑ fidē ⁊ dilectionē opan-
teʒ (vt ne q̄s ī idipſū icidat icredulitatis exem
plū). i. ne icidam⁹ ī cōſimilē penā ī quā cecide-
rūt icreduli veteris legis: q̄ ꝑꝑ icredulitatē ſu-
am fuerūt excluſi a requie terre ꝓmiſſiōiſ. ⁊ pe
na eorū data ē nobis ī exēplū ne cōſimiliter ꝑ-
uemur requie celeſti ſi fuerim⁹ tardi ⁊ pigri ad
igrediēdū (Uiuus eni) Poſtq̄ȝ poſuit ſuā āmo
nitionē. hic ꝯn̄r ponit ſue monitiōis rōnem. et
diuidit' in. 2. ꝑteſ. ſm̄. 2. rationes. q̄s facit. ſecū
da ponit' ibi. hn̄tes ergo pōtificē. Prima ratio
ꝓcedit ex xp̄i excellētia in natura diuinitatis.
⁊ talis eſt: ei qui habet excellentiā diuine natu
re. ⁊ virtutis infinite. generalis cognitōis. ⁊ ſu
preme auctoritatis. credendūʒ eſt de ipletione
ſue ꝓmiſſionis. ⁊ per cōſeq̄ns ſecure eſt feſtinā
dum ad ipam obtinendū: ſed xp̄s in natura di
uina habet quattuor ꝓdicta ergo ⁊c̄. In iſta ra-
tione ſic ꝓcedit apl'us q̄ maiorē ꝓpoſitōeʒ ſup
ponit tanq̄ȝ manifeſtā. minorem ponit ⁊ decla-
rat eaʒ dicens (viuus eſt eni ſermo dei) in quo
tangit' pmum. ſ. excellētia diuine nature ī xp̄o.
quia ſermo hic accipit' pro verbo. vnde ⁊ in gre
co ſic hētur. logos qd̄ ſignificat idem qd̄ verbū.
verbum autem in diuinis eſt eiuſdem nature
cum eo cuius eſt verbum. cum igitur xp̄s ſit v-
bum dei, ſecundum q̄ dicitur Joā. primo Uer

bū caro factū ē. ſeq̄t' q̄ ī eo ſit excellētia diuīe
nature ⁊ hn̄ dicit' (Uiuus ē ſermo) q̄ꝛ d̄i verbū
viuit vita nobiliſſima. q̄ꝛ ei⁹ viuere ē diuinū in
telligere qd̄ eſt reſpectu obiecti nobiliſſimi ꝑꝑ
qd̄ cōcludit Phi. 12. metha. q̄ ꝑmū ens ſiue d̄s
viuit vita nobiliſſima ⁊ optia. ⁊ ſic pʒ ꝑ̄⁹. Cōſe
quēter declarat ſecūdū. ſ. q̄ in ipo ſit efficacia
virtutis īfinite cū ſubdit (⁊ efficax) tanta eni ē
efficacia q̄ ſe extēdit ad oīa. ſecūdū qd̄ dr̄ Sa-
pi. 7. Oiuʒ ē eni artifex oiuʒ habēs virtutē ⁊c̄.
ſʒ cōſiderādū ē q̄ virt⁹ aliorū artificū attingit
tātūmō rei factibil' exteriora. ſʒ virt⁹ dei ē tan
ta q̄ attingit cuiuſq̄ȝ rei intima. q̄ꝛ ē cā ei⁹ dās
eē vniens ⁊ cōtīgēs pricipia rei cuiuſcūq̄ȝ vni-
ens ⁊ cōtīgēs. ꝑꝑ qd̄ vicinior ē ipi rei q̄ȝ ipa res
ſit ſibi ipſi. ⁊ ad hoc denotādū dic̄ (⁊ penetrabi
lior oī gladio ācipiti). i. habēti acutiē ex vtra-
q̄ȝ ꝑte. ⁊ ſic nō ipedit' ei⁹ penetrabilitas ex aliq̄
ꝑte. Simile ē de virtute xp̄i. q̄ a nullo pōt ipe-
diri q̄ pertigit ad itima rei. ⁊ ad maiorē hui⁹ ex
preſſionē dic̄ (⁊ ꝑtigēs vſq̄ȝ ad diuiſionem aīe ⁊
ſpūs ⁊c̄) aīe dicit ꝑꝑ potētias ei⁹ aīales q̄ ſunt
aīe ⁊ corpis cōmunes. ſpūs dicit ꝑꝑ potentias
aīe abſtractas q̄bus cōuēit cū ſubſtātiis pure
ſpūalib⁹. ꝑ hoc vult dicere q̄ virt⁹ xp̄i. attingit
rei itima quātūcūq̄ȝ ſubtilia ſint. ſeq̄t' (ꝯpagū
quoq̄ȝ ⁊ medullarū) cōpages ſūt corpis iunctu
re neruis illigate. medulle ſūt itra oſſa conclu-
ſa. Per hoc vult dicere q̄ virt⁹ xp̄i attingit oīa
quātūcūq̄ȝ ſint ligata ⁊ icluſa. ⁊ ſic pʒ ſecūdum
. ſ. efficacia virtutis xp̄i. Cōſequenter declarat
tertiū. ſ. generalitatē ſue cognitōis q̄ ſe extēdit
ad oīa ēt ī particulari quātūcūq̄ȝ ſint occlta. ⁊
hoc ē qd̄ dicit (⁊ diſcretor cogitationū) q̄ ſoli d̄o
cognite ſūt ſecūdū cōmunē opinionē doctorū.
⁊ hoc videt' ꝑ illud q̄ dr̄ ꝑmo Re. 16. De⁹ āt in-
tuet' cor. Cōſiderādū ēt q̄ lʒ aliq̄ doctores di-
cant ipſā cogitatōnē noſtrā eē cognoſcibilē pu
ris ſubſtātiiſ ſpūalib⁹: tñ de itētōe cogitatiōis
ipi cōcordāt ⁊ cōcedūt. q̄ ē cognoſcibilis ſoli
deo. vbi grā ſi cogitē de muliere dicunt q̄ hoc
pōt cogonſcere āgel⁹ bon⁹ ſiue mal⁹ ēt ex natu-
ralib⁹. ſʒ ſi cogitē de muliere itētiōe decipiēdi
ipſaʒ vl' ad bonū iformādi cognoſcit ſol⁹ d̄s. et
ꝑꝑ hoc ſubdit apl's (⁊ itētionū cordis) q̄ꝛ cogni
tio xp̄i nō ſolū ſe extēdit ad ipſas cogitatōeſ. ſʒ
ēt ad itētōes cogitationū. Ex dictis pʒ q̄ xp̄uſ
cognoſcit ea q̄ ſūt ad cognoſcendū difficillima
ex quo cōcludit vlteri⁹: q̄ cognoſcit oīa alia di
cēs (⁊ nō ē vlla creatura iuiſibilis ī conſpectu
ei⁹) ⁊ q̄ꝛ nō ſolū videt res ī ſuꝑficie. ſic̄ nos cuʒ
videm⁹ hoīeʒ veſtitū nō videm⁹ ea q̄ latēt ſub
veſte. ſʒ ipſe oīa videt ī ꝓfūdo. iō ſubdit' (oīa nu
da ⁊ apta ſūt ocul' ei⁹) ⁊ ſic pʒ tertiū. Cōſequen
ter ponit' quartū. ſ. excellētia auctoritat' ī xp̄o
cū dic̄ (ad quē nobis ſermo. ipſe eni cōſtitut⁹ ē
rex viuorū ⁊ mortuorū) iō habem⁹ ſermonē ad
ipſū. q̄ꝛ oportet nos reddere rōem deo de oīb⁹
factis noſtris ⁊ cogitatis. ⁊ ſic pʒ q̄rtū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s

pʒ minor ꝓmiſſe rōis q̄ſtū ad ei⁹ quattuor ꝑteſ
. ſ. q̄ ī xp̄o rōne diuinitatis ē excellētia nature
efficacie ⁊ cognitiōis ⁊ auctoritatis. ⁊ ꝑ ꝯn̄s d̄-
bem⁹ feſtinare ad id qd̄ nobis ꝓcipit ⁊ ꝓmittit
. ſ. igredi ī requeʒ celeſtē (habētes ergo pōtificē)
Hic ponit'. ſecūda rō ad idē oſtēdēdū ⁊ accipit'
ex magnitudie hūanitatis xp̄i. ⁊ ē rō tal'. xp̄s ī
ſua hūanitate hʒ magnitudinē ꝑ quā pōt nos
adiuuare. hʒ ēt pietatis teneritudinē ꝑ quaʒ ē
ꝑat⁹ ad nobis cōpati ⁊ cōdeſcēdere. ergo ſecu-
re feſtinem⁹ igredi ī reqem celeſtē: cōſiſi de ei⁹
adiutorio tp̄e opportūo: qd̄ ē tp̄s ꝑſēs. q̄ꝛ ē tp̄s
grē. In iſta rōne ſic ꝓcedit apl'us. q̄ꝛ ꝑ̄ declarat
xp̄i magnitudinē ēt ſecūdū ſuā hūanitateʒ. di-
cebat' eni pōtifex ī lege magn⁹. q̄ꝛ ſemel ī anno
itrabat ī ſāctū ſāctorū ī ſāguie aliēo. ergo m̄lto
forti⁹ xp̄s dʒ dici pōtifex magn⁹ q̄ itrauit celū
ī ſāguie ꝓpo. Itē dicebat' pōtifex legis magn⁹.
q̄ꝛ erat de filiis aaron. ⁊ m̄lto forti⁹ dʒ dici xp̄s
magn⁹: q̄ ē natural' d̄i fili⁹. nec pōt dici fili⁹ ad-
optiu⁹ ēt ſecūdū hūanitatē. ⁊ hoc ē qd̄ dic̄ apl's
(Habētes ergo pōtificē magnuʒ q̄ penetrauit
celos Jeſū filiū dei) igit' ex quo ē ita magn⁹ (te
neam⁹ ſpei nr̄e cōfeſſionē) ore ⁊ ope e⁹ magnitu
dinē cōfitēdo ⁊ ei obediēdo. Cōſequēter oſtdit
pietatis teneritudinē ī xp̄o cū dic̄ (Nō eni) xp̄ſ
eni ī carne paſſibili aſſūpta ꝑ nobis paſſus ē ī
cruce ⁊ tētatus ī deſerto a demone. ⁊ iō ex tali
experiētia hʒ quādā aptitudinē ad cōpatien-
dū iſirmitati nr̄e. ⁊ hoc ē qd̄ dic̄ (non eni habe-
mus pōtificē q̄ nō poſſit cōpati iſirmitatibus
nr̄is tentatū āt ꝑ oīa) Cōſiderādū tñ q̄ lʒ xp̄s
tētatus fuit in carne paſſibili ſic̄ ⁊ nos. tñ alio
mō. q̄ꝛ ex tētatōib⁹ frequēter ī delectatōʒ pec-
cati ⁊ cōſēſū icidim⁹. ipſe āt nullo mō. ⁊ iō e⁹ tē-
tatio fuit tātū exteri⁹. ⁊ hoc ē qd̄ dic̄ apl's (ꝑ ſi-
militudie abſq̄ȝ pccō) q̄ꝛ ī ſimili carne tētat⁹. ſʒ
nō ſimili mō. ⁊ q̄ꝛ xp̄s hʒ poteſtatē noſ adiuuā
di. ⁊ aptitudinē ad hoc ꝑꝑ pietatis teneritudi-
nē. iō cōcludit apl's (adeam⁹ ergo) ꝑ dilectōm
opantē (cū fiducia) de xp̄i ptāte ⁊ mīa (ad thro
nū grē ei⁹ vt miſericordiā cōſequamur) igredi
endo reqem celeſtē (⁊ grāʒ iueniam⁹) ſine q̄ nō
poſſum⁹ igredi ī illā (ī auxilio opportūo) hoc ē
moderno tp̄e qn̄ ē tp̄s grē. Ad euidētiā maiorē
eorū q̄ dicta ſūt circa pricipiū h⁹ ca. q̄rit'. vtrū
requies beatorū fuit figurata ꝑ reqem filiorum
iſrl' ī terra ꝓmiſſiōis. Et arguit' ꝑ̄ q̄ nō. q̄ꝛ ſtat⁹
beatoꝝ figurat' ꝓprie ꝑ nouū teſtamētū. q̄ꝛ no
uuʒ teſtamētū mediū ē iter ſtatū veteris legis
⁊ iter ſtatū beatorū. ⁊ iō ſic̄ ea q̄ fuerūt ī veteri
lege ſūt figura eoꝝ q̄ ſūt ī nouo ita facta no. te.
ſūt figura eoꝝ q̄ ſūt ī glīa celeſti. ſʒ illud qd̄ ē ꝓ
priū noui te. nō ē attribuēdū veteri. ergo reqeſ
filiorū iſrl' ī terra ꝓmiſſiōis non fuit figura h⁹
requiei celeſtis. Itē ſi requies beatoruʒ eēt figu-
rata ī veteri lege. ibi ꝓmitteret' aliquo mō: ſʒ h̄
ē falſū. q̄ꝛ lex vet⁹ nō poterat illā requiē dare.
vt pʒ ex ꝓdicti. ⁊ ſic ꝓmitteret illud qd̄ eēt ſibi

ĩpoſſibile.ergo ⁊c̃. Jtẽ figura ↄ3 correſpõdere fi
gurato.ſ3 moyſes legiſlator veteris legis reges
terre ꝓmiſſiõis nõ ĩtrauit.ergo nec lex vet⁹ re
quiẽ celeſtẽ figurauit.Cõtrariũ p3 in lr̃a. Reſ
põdeo.hic duo ſũt videñda.ꝑmum ẽ q̃ ſit reges
beatorũ . ſecũdũ q̃liter figurata fuit ꝑ requie3
ĩ terra ꝓmiſſiõis.Circa ꝑmũ cõſiderãdũ ꝙ re
quies nõ accipiť hic ꝓut opponiť motui ⁊ laſſi
tudini corꝑali.⁊ hoc duplici de cã. Pͥo qꝛ tal'
reges põt haberi ĩ vita pñti.ſ3 beatitudo ñ põt
haberi ĩ vita pñti.2°. qꝛ reges beatoꝝ idẽ ẽ rea
liter qđ beatitudo ĩporũ.beatitudo ãt iſta ẽ ꝑ
fectio aĩe ſecũdũ ꝑtẽ ſuperiorẽ. videlicet ſecun
dũ volũtatẽ ⁊ ĩtellectũ vbi reges q̃ opponitur
motui corꝑali ⁊ fatigatõi nõ h3 locũ. ⁊ iõ quieſ
beatorũ accipiť ꝓut opponiť motui ĩ ſpũalib⁹
que mouẽtur ad aliqđ ꝑ deſideriu3.ſic eñi mo
uẽť a morib⁹ ſicut corpora ponderibus.ſecũdũ
qđ dicit aug⁹.ĩ li.cõfeſ.Amor me⁹ põdus meũ
eo feror quocũq3 feror. ⁊ ſic reges beatoꝝ cõſiſtit
ĩ hoc ꝙ appetit⁹ eorũ totaliter qetať ꝑ adẽptio
nẽ ſũmi boni potẽtiſ qetare appetitũ. ꝑꝑ quod
dič aug.ĩ li.cõfeſ. Jnqetũ ẽ dñe cor meũ donec
reqeſcat ĩ te.Ex ꝑdictis p3 ꝙ eadem ẽ realiter
qes dei ⁊ beatorũ.ſi tñ accipiať qes obiectiue.
qꝛ idẽ ẽ obiectũ beatitudĩs vtriuſq3.ſi aũt acci
piať formaliter differũt ſič creatũ ⁊ ĩcreatum
ſič de beatitudĩe dei ⁊ ſcõꝝ dictu3 ẽ ⁊ ſic p3 ꝑ⁹
Circa ſecũdũ cõſiderãdũ ꝙ illđ qđ ẽ figura ali
cui⁹ ↄ3 ꝙ ſit in ſe res aliqua.qꝛ ꝙ nihil ẽ in ſe ñ
põt aliud figurare. ⁊ iõ illud qđ ẽ figura alic⁹
põt accipi tripliciter. vno mõ ꝓut ẽ res tãtu3.
alio mõ vt ẽ figura tãtũ.3°. mõ vt eſt res ⁊ figu
ra ſimul.iſto mõ triplici ĩueniť ĩ ſcriptura ali
quid dictũ de rege terre ꝓmiſſiõis.qꝛ aliqñ ali
qđ dr̃ de ipſa ſecũdũ ſe. ⁊ hoc mõ nõ põt dici fi
gura regei beatorũ ſič ẽ illud qđ ſcribiť Deut.
32. Jncraſſat⁹ ẽ dilect⁹ ⁊ recalcitrauit ⁊c̃. quia
qes ⁊ abũdãtia illi⁹ terre fuit occaſio idolatrie
Jnueniť etiã aliqđ ſcriptũ de ipſa ĩquãtũ ẽ in
figura tãtũ.ſič ẽ illud qđ hr̃ ezech.43. Fily ho
mis locus ſoly mei. ⁊ locus veſtigiorũ pedum
meorũ vbi habito ĩ medio filiorũ iſrľ in eternũ
⁊ ſic ſenſus litteralis h⁹ auctoritatis ẽ tãtũmõ
de rege celeſti. Jnueniť ẽt aliquid ſcriptũ đ re
quie predicta inquãtũ erat res ⁊ figura ſimul
ſič ẽ dẽ illud vbi permittiť requies ĩ terra ꝓmiſ
ſionis filys iſrľ ĩ ꝓmiũ virtuoſe opatõiſ.qꝛ pre
miũ ↄ3 excedere meritum.ſicut finis melior ẽ
his q̃ ſunt ad finẽ.nũc aũt ita ẽ ꝙ opatio virtu
tis melior ẽ q̃3 fuerat qes corꝑalis. ⁊ iõ qes illa
corꝑalis nõ potuit eẽ pͥcipale ꝓmiũ virtutis
ſ3 fuit quoddã bonũ min⁹ ſẽſibile tñ eis ꝓmiſ
ſũ. ⁊ ſub hoc ĩtelligitur ꝓmiſſa pͥcipaliter qes
beatorũ. Jſta ãt qes beatorũ hic ĩchoať ꝑ grãz
ſecũdũ qđ dr̃ Luc.2. Jn terra pax hoĩb⁹ bõe vo
lũtatis. ⁊ cõſumať ꝑ glĩam. vtrũq3 aũt dať no
bis ꝑ ipm xp̃m q ẽ auctor noui teſtamẽti . ⁊ ſic
p3 ꝙ qes terre ꝓmiſſionis fuit figura regei ce
leſtis vt exhibẽde nobis ꝑ xp̃m. ⁊ ſic nõ fuit fi
gura ipſi⁹ ĩmediate.ſed mediãte ſtatu noui te
ſtamẽti. ⁊ ſic p3 ſecũdũ. Ad argumenta p3 ꝑ ꝑ
dicta.qꝛ nõ cõcludũt niſi ꝙ requies terre pro
miſſionis non fuit figura ĩmediata requiei ce
leſtis vt patet intuenti.

Omnis nãq3 pontifex) Poſtq̃3 apoſtol⁹
oſtdit excellentiam noui teſtamẽti re
pectu veteriſ.pro hoc ꝙ xp̃s ꝑemiet an
gelis: ⁊ etiã moyſi ꝑ quos data ẽ lex ve.hic oſtẽ
dit hoc idẽ ꝑ hoc ꝙ ſacerdotiũ xp̃i preemiet ſa
cerdotio aaron. ⁊ circa hoc duo fač.qꝛ ꝑ oſtdit
xp̃m eẽ põtificẽ.2°.oſtdit ipſũ eẽ excellentiorez
pontificẽ ve.teſ.ſecũda ps ĩcipit ĩ pͥcipio ſepti
mi ca.ibi.hic eñi melchiſedech.Circa primum
duo facit.qꝛ ꝑ oſtdit xp̃m eẽ pontificem. 2°. pre
parat aĩos auditorum reſpectu ſequentiu3.ſa
ibi.de quo vobis grandis ſermo.ꝑma adhuc ĩ
duas.qꝛ ꝑ oſtdit qđ requiriť ĩ pontifice. 2°. de
clarat ea in xp̃o fuiſſe.ſecũda ibi.ſic ⁊ xp̃s. Pͥ
ma adhuc in tres.qꝛ ꝑ deſcribitur põtificis ſta
tus.2°. ſui officy debitus vſus.ibi.qui condole
re poſſit.3°.debitus cõſecutõis modus.ibi.nec
quiſq3.Circa pͥmũ conſiderandum ꝙ ille q ĩ
ſtituitur põtifex ↄ3 eẽ hõ non ãgelus.qꝛ ↄ3 eẽ
talis nature ꝙ ſubditi poſſint ad eũ familiari
ter ⁊ faciliter recurrere: ⁊ hoc eſt qđ dicit apo
ſtolus (Oĩs nãq3 pontifex ex hoĩbus).i.de nu
mero hoium ↄ3 eẽ. Uerũtñ l3 ſimilis ſit alys ĩ
natura.tñ ↄ3 eos excedere in gradu dignitatiſ
⁊ in vita.ideo ſequiť (aſſũptus). i.ex cõi ſtatu
hominũ ſuper alios eleuatus. ⁊ qꝛ non ↄ3 que
rere propꝛiũ cõmodũ vľ honorem. ſed ſubdito
rum ſalutẽ.iõ ſequitur (pro hoĩb⁹ cõſtituitur)
⁊ qꝛ non inſtituiť vt ꝓſit in tp̃alibus ſ3 magis ĩ
ſpũalibus.iõ ſeqtur (in his que ſũt ad deum)
.i.in ſpũalibus ⁊ diuinis. ⁊ qꝛ talia debẽt ꝑfi
cere libere nõ coacte nec mercenarie.iõ ſubdi
tur (vt offerat dona).i. voluntarie oblata non
violenter extorta (⁊ ſacrificia pro pc̃cis).ſ.ppľi
(qui condolere poſſit) hic ↄñr deſcribitur mo
dus debitus vtendi officio pontificali.qꝛ cum
ſit vicarius ipſius dei cuius ꝓꝑiũ ẽ parcere ⁊
miſeri.iõ ↄ3 peccãtiu3 miſereri. ⁊ hoc ẽ qđ dici
tur (q condolere poſſit his qui ignorant) .i.qui
peccant ex ignorantia (⁊ errant).i.de his q pec
cant ex infirmitate vel quocũq3 alio errore .qꝛ
infirmitas paſſionis peruertit iudicium rõis.
Debet aũt pontifex moueri ad miſericordiam
circa tales ex conſideratõne ꝓꝑie fragilitatiſ.
vnde dñs permiſit beatum petru3 in peccatũ
cadere vt sciret alys cõpati ex conſideratione
propꝛy delicti.propter hoc ſequitur (qm̃ ⁊ ipſe
circundatus eſt infirmitate propterea debet ⁊
quẽadmodum pro populo.ita ⁊ pro ſemetipſo
offerre dona pro peccatis) Unde ⁊ in veteri le
ge determinatur propꝛiũ ſacrificiũ pro pecca
to pontificum ⁊ in lege noua dicit ſacerdos in
canone miſſe,nobiſ quoq3 peccatorib⁹ ⁊ cetera.

ꝑcutiẽdo ꝑꝑiũ pec⁹ ĩ recognitiõe ſui peccati.
ꝓ quo offert ſacrificiũ: ſič ⁊ ꝓ peccato ppľi (nec
qſq3) Hic ↄñr oſtdiť debitus modus aſſequen
di põtificale officiũ.qꝛ hõ nõ ↄ3 ſibi ipſũ aſſu
mere violẽtia.ꝑce.ꝑcio ⁊ ſimulatõe.ſ3 ſi ſibi ĩ
ponať pro vtilitate ppľi ↄ3 cũ timore ſuſcipere
vñ aug⁹.19.de ciui.dei.Ociũ ſãctũ q̃rit caritaſ
negociũ iuſtũ ſuſcipit neceſſitas caritatis quã
ſarcinã ſi null⁹ ĩponit cõtẽplande veritati va
candũ ẽ. ⁊ hoc ẽ qđ dicit apľs (nec qſq3 ſumit ſi
bi honorẽ ſ3 q vocať a deo tãq3 aaron) Jlle eñi
a deo vocať q mõ debito ĩſtituiť (Sic ⁊ xp̃us)
Oſtẽſo qđ requiritur ad põtificez. hic ↄñr oſtdit
illud xp̃o cõuenire. ⁊ diuidiť ĩ duas ꝑtes. qꝛ ꝑ
declarat ꝓpoſitũ.2°. ex hoc cõcludit ĩtẽtũ ibi.
appellat⁹ a deo.Circa ꝑmũ ſic ꝓcedit. qꝛ ipſe ꝑ
oſtdit xp̃m eẽ factũ põtificẽ a deo.2°. agit de e⁹
officio ibi.q in dieb⁹ carnis ſue. 3°. de pietatis
exercitio ibi.Et qdẽ cũ eẽt fili⁹ đi.pͥa ĩ duas.
qꝛ ꝑmo ꝓbat xp̃i põtificatũ eẽ a đo pr̃e ꝑ dupli
cẽ auctoritatẽ ſcripture.ſecũda ibi. quẽadmo
dũ ⁊ ĩ alio loco.Circa ꝑmũ dicit ↄtinuãs ſiliaz
lr̃e ĩmediate ꝑcedẽti (Sic et xp̃s nõ ſemetipſũ
clarificauit vt põtifex fieret) ſič ãbitioſi ⁊ hy
pocrite vt poſſint ad dignitates eccleſiaſticas
aſcẽdere (ſ3 q locut⁹ ẽ ad eũ).ſ.dñs pr̃ clarifica
uit ipſũ xp̃m. ⁊ hoc ẽ ĩtelligẽdũ ſecũdũ naturã
humanã.qꝛ ĩ diuĩa natura h3 eãdẽ claritatẽ et
gloriã cũ pr̃e. Põt ẽt ĩtelligi ſecũdũ diuinã na
turã nõ ſic ꝙ đs pater filio aliquã claritatẽ vľ
gloriã de nouo dederit.ſ3 ĩquãtũ diuinitatem
quã ab eterno habuit a pr̃e in tp̃e pr̃ mãifeſta
uit ꝑꝑ qđ petebat ſaluator Jo.17. Clarifica me
pr̃ apud temetipſu3 claritate quã habui ꝑuſq3
mũdus fieret.hãc ãt claritatẽ fily declarat pr̃
.d.qđ ſeqtur (Fili⁹ me⁹ es tu: ego hodie gẽui te)
⁊ hoc expoſitũ ẽ s ꝑmo.c. (quẽadmodũ ⁊ ĩ alio
loco) Hic ↄñr ĩducit apľs aliã auctoritatẽ pſal
mi ad ꝓbãdũ ſacerdotiũ xp̃i a deo eẽ. qꝛ ẽ vbũ
pr̃is ad filiũ dicẽtis (Tu es ſacerdos ĩ eternũ
ſecũdũ ordinẽ melchi.) Dič ãt ĩ eternũ ad dif
ferẽtiã ipſi⁹ ſacerdoty veteris legis.qꝛ illud tã
tũ erat tp̃ale ⁊ figurale.ſacerdotiũ ãt xp̃i ẽ eter
nũ ⁊ verũ.qꝛ nos ĩtroducit ad clarã viſionẽ in
vita eterna qđ nõ poterat facere ſacerdotium
veteris legis.Addiť ẽt alia dr̃ia ꝑ hoc qđ diciť
(ſecũdũ ordinẽ melchi.) qꝛ ſacerdotiũ veteris
legis fuit ſecũdũ ordinẽ aaronicũ ſeu leuiticũ.
ſacerdotiũ ãt xp̃i ſecũdũ ordinẽ ſuꝑiorẽ q figu
raliter tãgiť cũ dr̃.ſecũdũ ordinẽ melchi.ſecũ
dũ ꝙ inferi⁹ diffuſe determĩat apľs.7.c. ⁊ ibiđ
pleni⁹ exponiť hoc verbũ (q ĩ dieb⁹ carnis ſue)
.i.paſſibilitatis.qꝛ ante reſurrectionez habuit
carnẽ paſſibilẽ ſed nõ peccabilẽ ⁊ illud tp̃s fu
it tp̃s debitũ vtẽdi officio põtificis offerẽtis ꝓ
nobis ſacrificiũ.2°. tãgit modũ deuotũ offeren
di ꝓ nobis ſacrificiũ ⁊c̃.cũ dicit (ꝑces ſupplica
tõeſq3) dicit (preceſ) qꝛ apud patrẽ fecit petitõ
neſ.dicit (ſupplicatões) qꝛ ĩ orãdo habuit mo
dũ humilẽ ⁊ deuotũ (ad eũ) .i.ad patrẽ (q poſ
ſet eũ ſaluare a morte) faciẽdo ꝙ nõ moreref ſi
vellet.ſ3 tñ noluit ꝑꝑ redẽptionẽ noſtrã adim
plẽdã q̃ per mortẽ xp̃i cõuenientiſſime ĩpleta ẽ.
ſaluauit eũ tñ a morte alio mõ.ſ.eũ a mortuis
reſuſcitãdo (cũ clamore valido ⁊ lachrymis of
ferẽs).ſ.corpus ſuũ cũ ꝑcibus ĩ cruce.ꝙ ãt mo
riens valide clamauerit dicũt euãgeliſte.ſ3 ꝙ
ibi lachrymat⁹ fuerit ñ hr̃ ĩ euãgelio expꝛſſe.ꝓt
tñ hẽri ꝓ ſilẽ.qꝛ Jo.11. dr̃ ꝙ xp̃s in morte laza
ri lachrymat⁹ ẽ ex pietate. ⁊ magl ꝓbabile ẽ ꝙ
lachrymat⁹ fuerit ĩ cruce ꝓ toti⁹ hũani generl
redẽptiõe.diciť etiã Jo. vlti. ꝙ mlta fecit ihs
ſigna que nõ ſũt ſcripta. ⁊ iõ cũ apľs dicat ipſũ
tũ lachrymatũ fuiſſe tenẽdu3 ẽ hoc tãq3 certũ
q̃3uis ĩ euãgelio nõ ſit ſcriptũ. ⁊ p3 ex ꝑdictis
ꝙ oblatõ ⁊ oro xp̃i fuit facta hũili mõ deuoto
⁊ feruẽti.iõ merito fuit exaudibilis ⁊ accepta
⁊ hoc ẽ qđ ſubdiť (⁊ exauditus ẽ ꝓ ſua reuerẽ
tia).i.qꝛ vtẽdo officio põtificis.ſ.orãdo ꝓ ppľo
⁊ offerẽdo ſuũ ſacrificiũ habuit modũ đuotũ
⁊ reuerẽtiſſimũ (Et qdem) Hic ↄñr oſtdit ꝙ in
xp̃o fuit maxĩa miſicordia q̃ debet eẽ in põti
fice qꝛ cũ eẽt de⁹ ab eterno in q̃ natura pati nõ
poterat ex ſua pietate ⁊ miſicordia q̃ viſitauit
nos oriens ex alto aſſũpſit naturã hũanã paſ
ſibilẽ ĩ q̃ ꝓ nobis patereť. ⁊ ex paſſiõis expiẽ
tia ad cõpatiẽdũ nobis quodãmõ aptior red
dereť. ⁊ hoc ẽ qđ dicit apľs (Et qdẽ cũ eẽt fili⁹
dei).i.ab eterno exiſtẽs ĩ natura diuĩa (didič)
ex tẽpore in natura humana (ex hiſ q̃ paſſus ẽ
obediẽtiã) ſed h̃ fuit tãtũ notitia expimẽtali.
qꝛ in notitia habituali nõ ꝓfecit ſed eã totã ab
inſtãti cõceptiõis habuit. ⁊ qꝛ per ſuã paſſiõ3
meruit gloriã ſui corꝑis ⁊ exaltationẽ ⁊ ↄñter
alioꝝ glorificatõnẽ.ideo ſeqtur (⁊ cõſũmatus
fcũs in breui) qꝛ ĩ ſua reſurrectiõe habuit glĩã
cõſummatã in corꝑe.qꝛ ꝑus erat ꝑfecta tãtu3
ex ꝑte anime (factus ẽ obtẽꝑantibus ſibi) per
verã fidez (cã ſalutl eterne) uidemuſ.n.ĩ natu
ralib⁹ ꝙ illđ qđ ẽ ꝑfectũ põt facere alterũ ſibi
ſimile.ſimiliter xp̃s in glĩa ꝑfectiſſim⁹ ẽ alys
cauſa glorie inquãtu3 de⁹ ꝑ modu3 pͥcipalis
effectus: ⁊ inquãtũ homo ꝑ modũ merẽtis ⁊ ĩ
ſtrumẽti. cõiuncti tñ in vnitate ſuppoſiti.aly
ãt ſancti ad deũ ſe habẽt ꝑ modu3 inſtrumẽti
ſeꝑati ſič manus artificis aliter ẽ inſtrumẽtũ
ei⁹ ⁊ aliter ſecuris (Appellatus) Oſtẽſo ꝙ xp̃s
habuit ꝑfecte illa que debẽt eẽ in pontifice.h̃
ↄſequẽter cõcludit ꝓpoſitũ ꝑncipale.ſ.ꝙ xp̃ſ ẽ
appellat⁹ realiter põtifex ⁊ vẽ dicẽs (Appella
t⁹ ẽ a đo põtifex ſ3 ordinẽ melchi.) H̃ ãt addit
qꝛ ſacerdotiũ xp̃i nõ ↄſiſtit in oblatõe brutoꝝ
aĩaliũ: ſič ↄſiſtebat ſacerdotiũ leuiticu3.ſ3 ↄſi
ſtit in oblatione corꝑis et ſanguis ihũ xp̃i ſub
ſpecie paniſ ⁊ vini.ſicut melchiſedech qui erat
ſacerdos dei altiſſimi obtulit panem ⁊ vinum
ut habeť Gen.14.ca. (De quo nobis ſmo grã
dis) eſtenſo ꝙ xp̃ſ ſit vere põtifex hic ↄñr ꝑpa

rat alios audiētiū reſpectu ſequētiū. ⁊ diuidit
in tres ptes. qꝛ p̄ reddit auditores attentos. 2°
dociles i pricipio ſequentis ca. ibi. q̄propter. 3°
beniuolos. ibi. ⁊ hoc qđ. Circa primū ſciēdū ꝙ
anim⁹ auditoris excitat ad attētōꝫ qñ doctor
ei iſinuat dicēdorū difficultatē. q̄ qdē difficul-
tas pōt cōtigere dupliciter. Uno mō pp mate
rie arduitatē. Alio mō pp audientis ībecillita
tē ad capiēdū ⁊ tarditatē. vtrūqꝫ ꝯtigit ī ppoſi
to. qꝛ materia īcarnatōis de qua loq̄bat aplus
ē valde ardua ⁊ difficil. Jtē illi qbus ſcribebat
.ſ. iudei erāt ēt ībecilles ad capiēdum pp aſſue
factionē ad cōtrariū. ⁊ hoc ē qđ dicit aplus (de
quo). ſ. pontifice nr̄o ieſu xp̄o (ē nobis grandis
ſermo ⁊ interp̄tabilis ad dicēdū). i. īterp̄tatōe
indigēs pp materie difficultatē. ⁊ iterū alia cā
ē (qm̄ ībecilles facti eſtis ad audiēdū). i. ad in
telligēdū. de q̄ eos reprehēdit dicēs (etenī cū
deberetis magr̄i eē pp tp̄s). i. pp diuturnitatē
tp̄is. hoc aūt dicit apl's. qꝛ ipſi fuerant īſtructi
a iuuentute ī lege ⁊ pphetis (rurſus indigetis
vt vos doceamini q̄ ſint elemēta exordij ſmo-
nū dei) Jn grāmatica elemēta dicūtur littere
quas pueri p̄ addiſcūt. ad ſimilitudinē hui⁹ di
cūt elemēta illa q̄ ſūt p̄ma ⁊ cōia ī fide q̄ qlibꝫ
dꝫ ſcire. Cōſiderādū tñ ꝙ aplus nō dicit ꝙ ve
lit eos de talibus īſtruere vt ī ca. ſequēti pꝫ. ſꝫ
vt ſic loquēdo poſſit eos meli⁹ excitare. pp qđ
ēt ſubdit (⁊ facti eſtis qbus lacte op⁹ ſit nō ſoli
do cibo) ſic eni puulis daꝛ lac qđ ē cibus de fa
cili cōuertibilis. ⁊ nō daꝛ eis carnes vl' piſces
vl' alius cibus dure digeſtiōis. ita ſimiliter no
uicijs in fide ⁊ ſimplicib⁹ nō ſūt pponēda diffi
cilia fidei. ſed ea tātū q̄ poſſunt de facili capi p
pter qđ ſeqtur (oīs eni q lactis ē pticeps). i. q ī
diget doctria facili (expers ē ſermōis iuſticie)
.i. ieptus ad capiēdū difficilia: q̄ tātū ſunt p̄po
nēda pfectis. cui⁹ rō ſubditur (paruul⁹ ē enīꝫ)
.i. nouellus ⁊ īpotēs ad talia (Perfectorū autē
ē ſolidus cibus). i. doctria ſubtiliſ ī his que ad
fidē ptinēt ē tātū proponēda pfectis. Et q ſint
tales oñdit cōſequēter dicēs (eorū qui p cōſue
tudine). i. exercitio ſcripturarum (exercitatos
habēt ſenſus). i. virtutes ītellectuales q̄ per ſē
ſus aliqñ deſignantur. ſicut aliqñ alicui dicit
vides tu hoc. i. intelligis. ⁊ ad quid valeat tale
exercitiū ſubdit dicēs (ad diſcretionem boni ⁊
mali). i. veri ⁊ falſi in his q̄ ſūt fidei. qꝛ verū ē
bonū ītellect⁹. ⁊ falſū ē malū ipſi⁹. Ad euiden
tiā maiorē h⁹ ptis vltie queritur. vtrūꝫ myſte-
ria ⁊ ſubtilia fidei ſint oībus idifferēter pponē
da. Et arguitur p̄ ꝙ ſic. qꝛ dr̄ Math. vlti. Pre-
dicate euāgeliū oī creature. ſꝫ ī euāgelio conti
nētur oīa fidei myſteria ergo ⁊c̄. Jtē credere ar
ticulos fidei explicite eſt de neceſſitate ſalutis
quātū ad oēs. ſꝫ nō poſſūt talia credere niſi eiſ
pponātur. ergo articuli fidei ſūt oībus pponē
di. ſꝫ articuli fidei ꝯtinēt myſteria ⁊ difficilia.
ergo ⁊c̄. Cōtra. p illud qđ hr̄ ī textu. ⁊ facti eſtiſ

qbus lacte opuſ ſit nō ſolido cibo. Rñdeo. my
ſteria fidei pñt dupliciter ppōi. vno mō vt cre
dēda ſimpliciter p ſimplicē aſſēſū. alio mō pro
ponūtur vt aliqualiter ītelligēda p rationē p
ut pōt haberi rō ī tali materia. loquēdo igitur
de p̄ mō pponēdi. Dicēdū ꝙ fidei myſteria nō
ſūt oībus pponēda. qꝛ nō debēt pponi infideli
bus obſtinatis. qꝛ ex hoc nō ſeqtur eorꝫ ꝯuer
ſio. ſꝫ tātū fidei deriſio. ⁊ pponēdū mor̄ ſiue oc
ciſio. ⁊ hoc eſt qđ dic̄ ſaluator Math. 7. Nolite
ſāctū dare canibus neqꝫ mittatis margaritas
añ porcos ne forte cōculcēt ea pedibus ſuis et
canes cōuerſi diſrūpāt vos. p ſāctū ⁊ margari
tas ītelligitur hec doctria ſācta ⁊ p̄cioſa. ⁊ per
canes ⁊ porcos ītelligūtur obſtinati ī īfidelita
te ⁊ in īmūdicia ſua. ſꝫ fidelib⁹ ⁊ credere volen
tibus ⁊ illis de qbus ſperatur cōuerſio pponē
da ē fidei doctrina. Aduertēdū tñ ꝙ ī fidei doc
trina aliqua ſūt oībus cōia. qꝛ oēs tenētur illa
credere explicite ſic̄ ē myſteriū īcarnatōis xp̄i
⁊ paſſiōis ⁊ reſurrectōis ⁊ cōſimilia q̄ cōiter p̄
dicātur ī eccle. ⁊ talia ſūt oīb⁹ pponēda ēt ſim-
plicibus nō tñ ſubtiliter ſꝫ p groſſa exēpla ab
eis capibilia. qꝛ aliter daretur eis occiſio errā
di. Alia ſūt ī doctria fidei q̄ ſequūtur ex articu
lis fidei ad q̄ credēda explicite nō tenētur ſim
plices: ſed tātū illi qui ſūt ī ecclīa ſuperiores. ⁊
talia nō ſūt ſimplicib⁹ p̄ponenda. niſi pbabili
ter timeretur ꝙ ī talib⁹ eēnt male īformati ab
hereticis. ī tali eni caſu ſūt de talib⁹ īſtruendi.
qꝛ pfidia hereſis nō tātū ꝯtingit ī errore circa
articulos ſꝫ etiā ī errore eorū q̄ ſequūtur ex ar
ticul'. ſic̄ eni hereticū ē dicere ꝙ d̄s nō ſit incar
nat⁹. ita hereticū ē dicere ꝙ nō aſſūpſit ea que
ſūt d̄ veritate hūane nature. ⁊ iō maniche⁹ con
dēnatus ē vt heretic⁹ q dixit dei filiū aſſūpſiſ-
ſe carnē fātaſticā. ⁊ ſimiliter multi alij q nega-
uerūt ī xp̄o aliqua eē q̄ ptinēt ad naturā hūa-
nam. Si āt loquamur de ſecūdo mō pponēdi
ea q̄ ſūt fidei. ſ. īquātū ſūt p rationē ītelligēda:
ſic tātūmō pponēda ſūt hoīb⁹ ītelligētib⁹ ⁊ ex
ercitatis ī ſcriptura q poſſūt cape talia nō aūt
ſimplicib⁹ ⁊ cape nō potētibus. qꝛ hec poſſent
eis eē erroris materia. Argumēta patēt p p̄dcā.

Quapropter ītermittentes ⁊c̄) Jn C. VI
pte īmediate p̄cedēti apl's reddit audi
tores attētos oſtēdēdo dicēdorū diffi-
cultatē. hic ꝯñr reddit eos dociles oſtēdēdo eo
rū ordinē. qꝛ oñdit q̄ ſūt dimittēda ⁊ q̄ ſūt pſe-
quēda. Jlli eni qb⁹ ſcribebat erāt exercitati in
ſcripturis. ⁊ iō dicit ꝙ intendit dimittere ea q̄
ſolēt dici nouicijs. ſed ītēdit pſeq ea q̄ ſolēt di-
ci pfectis. ⁊ hoc ē qđ dr̄ (Quapropter intermit
tētes īchoatōis xp̄i ſermonē. ſ. facilia a qb⁹ in-
cipit fidei doctria (ad pfectionē feramur). i. ad
doctrinā pfectorū. ⁊ que ſint illa q̄ ītēdit dimit
tere breuiter tāgit. Et ſūt ſex. Primū ē peniten
tia a peccatis p̄teritis. ſicut eni ī motu natura
li p̄or ē receſſus a termio a quo. q̄ꝫ acceſſus ad

terminū ad quē. ita ī p̄ceſſu grē. q̄ perficit na-
turā primū ē penitētie ſacramētū qđ ē qdā re-
greſſus a peccatis ⁊ hoc tāgitur cū dr̄ (non rur
ſū iaciētes fūdamētū penitētie ab operib⁹ mortu
is). i. peccatis q̄ ſūt opa mortua. dr̄ āt peniten-
tia fūdamētū. qꝛ ē illud qđ ē p̄mū ī p̄ceſſu grē
vt dictū ē. ſicut fūdamētū ē illud qđ ē p̄mū in
edificatōe. Secūdū qđ ē dimittēdū ē fides ſim
pliciū per quā ſit acceſſus ad deū. ſecundū qđ
dr̄ īfra. ii. ca. Accedētē opōtet credere. qꝛ ē ⁊c̄. ⁊
hoc tāgit ibi (⁊ fidei) Tertiū ē baptiſma qđ eſt
quedā ſpūal' generatio. ⁊ hoc tāgitur ibi (bap-
tiſmatū doctrie) ⁊ dicit ī plurali. qꝛ triplex eſt
baptiſma. ſ. fluminis flāminis ⁊ ſāguinis. verū
tñ habēt tātū virtutē vni⁹ baptiſmi. ⁊ iō dicit
apl's Ephe. 4. vna fides vnū baptiſma. Quar
tū ē ſacramētū cōfirmatōis ī quo daꝛ ſpūs ſā
ctus ad robur. ſic̄ ī baptiſmo daꝛ ad cōſequen
dū eē ſpūale. ⁊ hoc notaꝛ ibi (īpoſitionis quoqꝫ
manuū) Quītū ⁊ ſextū ptinēt ad terminū ſpūa
lis p̄ceſſus expectam⁹ eni reſurrectionē corpo-
rū futurā. qꝛ hoc amoto inanis eēt fides nr̄a.
vt dr̄ p̄ma ad cor. 16. ⁊ hoc tāgit ibi (ac reſurre
ctōis mortuorū) q̄ ē qntū. Expectam⁹ ēt remu
nerationē nobis fiēdā ī iudicio extremo. ⁊ hoc
ē ſextū. qđ notaꝛ ibi (⁊ iudicij eterni) dr̄ aūt iu
diciū eternū. qꝛ ſñia ibi data ī eternū durabit
Jſta ſex p̄dicta nō ītēdit apl's pſeq mō qꝛ ſūt q̄
dā fidei rudimēta de qbus fidei nouicij ſūt in-
ſtruēdi. ⁊ de talibus īſtruebāꝛ ī p̄mitiua eccle-
ſia. vt pꝫ Act. 17. ⁊ ī plurib⁹ alijs locis (⁊ hoc q-
dē faciem⁹) Hic ꝯñr apl's reddit auditores be
niuolos ad oſtēdēdū eis ſue doctrine poſſibili
tatē ⁊ vtilitatē. ⁊ diuidiꝛ ī tres ptes. qꝛ p̄ ppōit
ī generali ꝙ ſua doctria ē cōueniēs ⁊ poſſibil'
2° oñdit ī ſpeciali qbus īpoſſibilis ē. ibi. īpoſſi
bile ē eni. 3° qbus ē poſſibilis ibi. cōfidim⁹ āt.
Circa p̄mū ſciēdū ꝙ apl's ī pricipio h⁹ ca. dixit
ſe velle īſtruere illos qbus ſcribebat de his q̄ p
tinēt ad pfectionē doctrine xp̄i. ⁊ q̄uis illō ſit
difficile. tñ hoc ē bene poſſibile cū adiutorio d̄i
⁊ hoc ē qđ dicit apl's (⁊ quidē faciem⁹ ſiquideꝫ
permiſerit d̄s). i. adiuuerit. min⁹ eni dixit ⁊ pl⁹
ſignificat (īpoſſibile ē eni) Hic oſtēdit qb⁹ ſua
doctrina ē īpoſſibilis. Et diuiditur ī duas par
tes. qꝛ p̄ oñdit ppoſitū. 2° ad hoc īducit exem-
pluꝫ ibi. terra eni. Dicit igiꝛ ꝙ ſua doctria ē in-
utilis illis qui poſt multa beneficia diuina re-
cepta per ingratitudinē labunꝛ de peccato in
peccatū. qꝛ d̄ ſe reſurgere non poſſunt ⁊ iuſte a
deo permittūtur depreſſi onere peccatorū. tali
bus ſic in peccato profundatis. ⁊ per ꝯñs quo-
dāmodo obſtinatis. ſecunduꝫ qđ ſcribitur pro
uer. 16. Jmpius cū in profundum peccatorū ve
nerit contēnit. inutilis ē doctrina apoſtoli. qꝛ
non recipiūt humanā pſuaſionem. ⁊ hoc ē qđ
dic̄ apl's (Jmpoſſibile ē. n. eos q ſemel illūina-
ti ſūt) recipientes baptiſmi ſacramētū qđ dr̄ ſa-
crm̄ fidei. qꝛ illumiat p fideꝫ. ⁊ hn̄ ſemel dr̄. qꝛ

hoc ſacramētū nō pōt adhiberi homini niſi ſe-
mel cū nō ſit iterabile (guſtauerūt etiā donuꝫ
celeſte) qꝛ ī ſacramēto baptiſmi cōferꝛ grā que
de celo datur (⁊ particeps facti ſūt ſpūs ſācti)
qꝛ varia dona ſpūs ſācti dātur cū grā que qui
dem dona fuerunt in xp̄o perfecte. vt hr̄ Heſ.
ii. ⁊ in nobis ſūt pticipatiue (guſtauerunt nihi
lomin⁹ bonū dei verbū) qꝛ a xp̄o nō recepim⁹
ſolū donorum ſpūs ſācti largitionem ſed etiā
ſpūalem nutritionē per ſuam doctrinam. Nō
enim in ſolo pane viuit homo ſed ī oī verbo qđ
procedit ab ore dei. Math. 4. (virtuteſqꝫ ſecu
li venturi) virtutes iſte ſūt dotes anime ⁊ cor-
poris. dotes anime ſunt aperta dei viſio firma
tentio continua fruitio que habētur in patria
perfecte: ſed hic a viris perfectis habentur in-
choatiue ſcilicet in ſpe ⁊ caritate quibus ſucce
dunt ille dotes. habentur etiaꝫ ex ſpeciali gra-
tia in quadam diuine dulcedinis experientia
que conceditur aliquando viris ſanctis in via
Dotes vero corporis nō habentur hic niſi ī ſpe
Et quia magna ingratitudo eſt poſt tanta diui
na beneficia cadere a fide ⁊ gratia. ideo ſequi-
tur (⁊ prolapſi ſunt) ſcilicet illi qui predicta p̄-
ceperunt (rurſus renouari ad penitentiaꝫ), eſt
impoſſibile. quia ad hoc refertur illud impoſſi
bile qđ tamen hic accipitur pro difficili. ſicut
dicimus de claudo ꝙ non poteſt ambulare. qꝛ
male ⁊ difficile ambulat. ſic predicti cadentes
de difficili reſurgunt: non tamen eſt impoſſibi
le ſimpliciter q̄ꝫdiu ſunt in via. ſequitur (Rur
ſum crucifigentes ſibimetipſis filium dei) qꝛ
quantū eſt in ipſis reiterant cauſam ſue cruci
fixiōis (⁊ oſtētui habētes) qꝛ p hoc videꝛ irri-
dere morteꝫ xp̄i. quaſi pro modico eā habētes.
Aliter expōitur illa littera ab aliquib⁹ ab illo
loco ⁊ prolapſi ſūt. ⁊ dicunt ꝙ apoſtolus remo
uet hic errorem quorundam qui de iudaiſmo
erant conuerſi ad fideꝫ catholicā: ⁊ ideo. ſicut
apud iudeos ablutiones ⁊ baptiſmata frequē
ter fiebant. ſicut patet ex euangelio in plurib⁹
locis. ita opinabātur baptiſma xp̄i pluries poſ
ſe reiterari circa eundem hominem ad delen-
da eius peccata: ſed hoc remouet apoſtolus di
cens ꝙ Jmpoſſibile eſt qui ſemel illuminati
ſunt) per baptiſmum qui eſt fidei ſacramentū
(rurſum renouari ad penitentiam ſi lapſi fue-
rint (quia per penitentiam ſequentem nō poſ-
ſunt redire ad renouationem baptiſmalem. qꝛ
baptiſmus eſt lauacrum regenerationis. et re-
nouationis. vt habetur ad Titum tertio. et
ideo non dicit apoſtolus ꝙ ſit impoſſibile pe-
nitere. ſed renouare modo predicto. quia ſacra
mentum baptiſmi non eſt reiterabile. ſequi-
tur (rurſum crucifigentes ſibimetipſis filium
dei) Jn baptiſmo enim configuramur morti ⁊
ſepulture chriſti. vt habetur. ſ. Roma. 16. Qui-
cunqꝫ baptizati ſumus in chriſto ieſu. in mor-
te ipſius baptizati ſumus conſepulti ſumus

cū illo ꝑ baptiſmū ⁊c̄. ⁊ ꝑ ꝯñs dicentes baptiſ-
mū reiterari dicūt quodāmō mortē xp̄i itera-
bilē. ⁊ ſic deridēt eū. ꝓ ꝙ ſequitur (⁊ oſtētui ha-
bētes) ſ3 aūt hec expoſitio ſit ſubtilis. p̄ria tamē
magis videt̄ cōcordare l̄re (Terra enī) q2 i ꝑte
ꝑcedēti dixit ꝙ illi ꝗ ꝓ igratitudinē diuinoꝝ
beneficioꝝ labūt̄ i peccatū. quodāmō ſūt ipoſ-
ſibiles ad reſurgēdu3. iō hic ꝯñr iducit ad hoc
quoddā exēplū de terra que multo labore cul-
ta ē ⁊ irrigata ſi faciat fructus bonos benedi-
cit̄. ſi āt ſpinas ⁊ tribulos maledicitur magis
ꝙ ſi nō fuiſſet ita diligēter exculta. ſic ē i ꝓpoſi-
to de hoīe diuia beneficia recipiēte. ⁊ iō i fine
cōcludit̄ (cui⁹ cōſumatio i cōbuſtionē) q2 taleſ
igrati finaliter deducūt̄ ad gehēnā. alia l̄ra p3
ex dictiſ (Cōfidim⁹ āt) Hic ꝯñr oſtēdit ap̄ls qui-
bus ſua doctria ſit cōueniēs ⁊ vtilis. ⁊ diuidi-
tur i duas. q2 p̄ pōit itētū. 2⁹ ꝓpoſitū ꝓbat ibi.
Nō enī iniuſtus. Circa primū ſciēdū ꝙ ex ꝑdi-
ctis verbis apl̄i. poſſent illi qb⁹ ſcribebat opia-
ri. ꝙ ipſi eēnt tales ꝓut imediate ꝑdixerat. ⁊ ꝑ
ꝯñs doctrina ei⁹ eēt inutilis. iō ap̄ls hoc remo-
uet dicēs (Cōfidim⁹ āt de vobis dilectiſſimi) ⁊
ꝑ ꝯñs reputabat eos eē aptos ad capiēdū per-
fectionē doctrie xp̄i. ꝓ ꝙ ſubdit (meliora ⁊ vi-
ciniora ſaluti). ſ. cōfidim⁹ d̄ vobis (tam ⁊ ſi ita
loqmur) q̄ſi dicat nō locut⁹ ſū i precēdentib⁹ eo
ꝙ tales ſitis. ſ. igrati ⁊ ad doctrinā xp̄i iepti. ſ3
ad cautelā futuroꝝ ne efficiamini tales ꝑ ca-
ſū (Nō enī iniuſtus) Hic ꝓbat ꝓpoſitū p̄ ex eo-
rū cōuerſatōe. ⁊ 2⁹ ex abrahe promiſſione. ibi.
Abrahe nāq3. In p̄ma igit̄ ꝑte dicit ſic. rōnabi-
liter dixit ꝙ cōfidim⁹ meliora de vobis. cuius
cauſā ſubdit dicēs (Nō enī iniuſtus ē d̄s vt ob-
liuiſcat̄ opis veſtri). i. ſācte cōuerſatōis veſtre
(⁊ dilectōis quā oſtēdiſtis i noīe ipi⁹) ⁊ q̄ ſit iſta
dilectio oſtēdit ex facto dicēs (qui miniſtraſtis
ſāctis). i. xp̄i fidelib⁹ neceſſaria prebēdo (⁊ mi-
niſtratis) opus caritatis cōtinuādo. ⁊ q2 virt⁹
laudata creſcit. iō poſt cōmēdationē hortatur
eos ad virtutis cōtinuationē. ⁊ augmētationē
dicēs (Cupim⁹ enī vnūquēq3 veſtrū eādē oſten-
tare ſollicitudinē). i. mōſtrare ꝑ effectū euidē-
tē) ad expletionē ſpei vſq3 i finē. q2 ꝑ continua-
tionē boni opis vſq3 i finē. explet̄ ſpes q̄ ē certa
expectatio future beatitudis: iquātū ꝯſeqt̄ ac-
tualiter gl̄ie premiū. iō ſubdit (vt nō ſegnes ef-
ficiamini). i. pigri. ſ3 virtuoſi i bono ꝓficientes
ſicut fuerūt p̄reſ ſācti. ⁊ hoc ē ꝙ dicit (verū) ꝓ
ſed (imitatores eoꝝ ꝗ fide ⁊ patiētia heredita-
būt ꝓmiſſiōes). ſ. hereditatis celeſtis (Abrahe
nāq3) Hic ꝯñr idē ꝓbat ꝑ ꝓmiſſionē abrahe fa-
ctā. ⁊ diuidit̄ i tres ꝑtes. q2 p̄ ꝓponit illā ꝓmiſ-
ſionē. 2⁹ oſtēdit ei⁹ ifallibilitatē. ibi. Hoīes. n.
3⁹ cōcludit veritatē itētā ibi. vt per duas res.
Circa primū ſciēdū ꝙ abrahe facta ē ꝓmiſſio d̄
bonis t̄palib⁹ ⁊ etiā celeſtibus. ꝓ hoc dictum
eſt ei. ꝙ ſemē ei⁹ erat futurū ſic̄ arena maris. ⁊
ſicut ſtelle celi: ⁊ ꝓmiſſionē illā firmauit iura-
mēto. ⁊ hoc ē ꝙ d̄r (Abrahe nāq3 ꝓmittens de-
us) bona terrena ⁊ celeſtia. ⁊ ad cōfirmationē
hui⁹ ꝓmiſſiōis iurauit ꝑ ſemetipſū (q2 nemi-
nē). i. nullā rē (habuit ꝑ quā iuraret maiorē) ⁊
ꝙ iurauerit ſubdit dicēſ (niſi benedicēs bene-
dicā te ⁊c̄) ⁊ ſubintelligit̄ deficiet veritas mea
niſi fiat ſic (⁊ ſic lōganimiter ferēs). i. abraha3
patienter expectās (adept⁹ ē repromiſſionē) q2
tādē cōſecut⁹ ē gloriā (Hoīes enī) Hic ꝯñr oſtē-
dit huius ꝓmiſſiōis ifallibilitatē. ad cui⁹ eui-
dētiā ſciēdū. ꝙ diſpoſitio dei eterna imutabil̄
ē que ē idē ꝙ e⁹ ꝯſiliū. ⁊ iō quādo i ſacra ſcrip-
tura aliqd denūciatur ꝓut h3 eē i diuīo ꝯſilio
imutabile eſt nec retractat̄. ⁊ hoc mō. i. Re. 15.
dicitur de ſaulis abiectōe. porro triumphator
iſrl̄ iō non parcet nec penitudie flectetur. quā-
do āt aliquid denūciatur in ſacra ſcriptura ſe-
cundū exigentiam meritoꝝ: nō tn̄ prout h3 di-
uinū conſiliū ſic̄ ſubuerſio nininitarū. Jone. 3.
hoc bene retractat̄. ſic̄ ſubuerſiō niniuitaru3 a
dn̄o predicta ꝓ pn̄iam eoꝝ fuit retractata. ⁊
hoc eſt ꝙ dicitur. Hieremie. 18. Repente loq̄r
aduerſus gentem ⁊ aduerſus regnum vt eradi-
cem ⁊ deſtruam ⁊ diſperdam illud. ſi penitētiā
egerit gēs illa a malo ſuo: agā ⁊ ego penitētia3
ſuper malo ꝙ cogitaui vt facerē ei. ⁊ q2 talis
cōminatio dicitur ſententia dei. iō dixerūt do-
ctores noſtri. ꝙ ſententia dei mutatur. non ta-
men eius conſilium. nunc aute3 ita eſt ꝙ q̄ñcū-
cunq3 in ſacra ſcriptura aliquid denunciatur
ſub iuramento a deo. illud procedit ex diuino
conſilio. ⁊ ideo promiſſio facta abrahe patet in-
fallibilis ex duobus. p̄ ratione diuini conſilij
ex quo procedit quod non mutatur. ⁊ ex addi-
tione iuramenti diuini per ꝙ cōfirmatur. His
viſis attendendum eſt ad litteram (Homines
enim per maiorem ſui iurant) q2 confirmatio
alicuius rei non eſt niſi per aliquid certius et
ſtabilius propter quod dicit. Philo. i. meth. ꝙ
antiqui poſuerunt aquam principium oīu3. q2
dixerunt ipſam eſſe iuramentum deoru3 (⁊ oīſ
controuerſie eorum finis eſt iuramentum) q2
facta hominum ſunt fallibilia. ⁊ ideo ad cōfir-
mationem oportet recurrere ad diuinam veri-
tatem infallibilem que in iuramento vocatur
in teſtem (In quo). i. in iuramento abrahe fac-
to (abundantius volens deus oſtendere polli-
citationes heredibus ſuis) q2 facta ē abrahe ꝑ
ſe ⁊ heredibus ſuis (Immobilitate3 cōſilij ſui.
interpoſuit iuſiurandum) per hoc ex abundā-
ti eam immobilem oſtendit. erat eni3 firma ex
hoc ꝙ procedebat ex diuino conſilio. ⁊ ideo iu-
ramentu3 additum firmauit eam ex abundā-
ti quando ꝓmiſſiōis p̄us facte ipi abrahe fuit
additū vt h̄r Gen. 22. (vt ꝑ duas res) Hic ex p̄-
dictis ap̄ls cōcludit itētū videlicet ꝙ illi ꝗ ſūt
de ſemine abrahe. ſi fuerint imitatoreſ fidei ip-
ſiuſ certitudinaliter conſequētur promiſſionē
abrahe factam predicto mō firmatam. ⁊ hoc ē
ꝙ d̄r hic (vt ꝑ duas res imobiles). ſ. diuinum
ꝯſiliū. ⁊ ei⁹ iuramētū (qb⁹ ipoſſibile ē mētiri d̄-
um fortiſſimū ſolatiū habeam⁹). i. ſecuri ſim⁹
d̄ obtinēda ꝓmiſſiōe. q2 ſum⁹ imitatōeſ abrahe
ꝓ ꝙ ſeqt̄ (Qui ꝯfugim⁹) ſupple ꝑ baptiſmu3
ad xp̄m. ꝑ quē adiplet̄ ꝓmiſſio abrahe facta. iō
ſeqt̄ (ad tenēdā ꝓpoſitā ſpē). i. certā gl̄ie expec-
tatōnē (quā ſic̄ āchorā hēm⁹ aie tutā ⁊ firmā)
ſic̄. n. āchora material̄ tenet nauē imobilē iter
fluct⁹ maris: ita ſpes tenet aias imobiles inter
fluct⁹ varie ⁊ mltiplicis tētatōis. Verūtn̄ ipſa
ſpes h3 cōtrariū modū firmitatis reſpectu an-
chore material̄. q2 āchora material̄ ꝑ hꝯ ꝙ figi-
tur i terra dat firmitatē naui: aie āt nr̄e nō poſ-
ſūt i terra ſtabiliri. iō oportet ꝙ anchora fidei
firmet̄ i loco cōtrario. ſ. i celo. ⁊ hoc ē ꝙ ſubdit̄
(⁊ icedētē vſq3 ad interiora velaminis). i. ad ſe-
creta celeſtia q̄ ſūt nobis velata ad quē locum
aſcēdit xp̄s vt ibi figeret. anchorā noſtrā. q2 ꝑ
hoc habem⁹ firmā ſpē veniēdi ad gl̄ia3. ⁊ hoc ē
ꝙ ſubdit̄ (vbi ꝑcurſor ih̄s ꝓ nobis itroiuit. fa-
ctus pōtifex i eternū ſecūdū ordinem melchi-
ſedech) Hoc aūt ap̄ls ſubdit. q2 p̄us locut⁹ fue-
rat d̄ pontificatu xp̄i ⁊ iterpoſuerat aliq̄ ad ex-
citationē audiētiū. ⁊ ſic ꝯñr reuertit̄ ad ſuū ꝓ-
poſitū. ſ. ad loquēdū de pōtificatu xp̄i. de quo
adhuc loquit̄ cap̄lo ſequēti. Ad euidētiā maio-
rē cuiuſdā dicti i hoc cap̄lo querit̄. Vtrū i ca-
dētib⁹ poſt baptiſmū penitētia habeat locū. et
arguit̄ ꝙ nō. q2 ſic̄ baptiſm⁹ h3 efficaciā a paſ-
ſiōe xp̄i. ita ⁊ penitētia. S3 baptiſm⁹ non pōt
iterari. Ergo ⁊c̄. Itē. Sp̄ual̄ curatio q̄ fit ꝑ pe-
nitētiā ſignificata ē ꝑ curatōeſ corꝑales quas
xp̄s opat⁹ ē. S3 xp̄s nō legit̄ aliquē biſ curaſſe
ergo ⁊c̄. Cōtra. eccle. 2. d̄r. Secūdū magnitudi-
nē ei⁹ ſic ⁊ miſericordia illi⁹. S3 magnitudo d̄i
ifinita ē. Ergo ⁊ ei⁹ miſericordia. ⁊ ꝑ ꝯñs nō tā-
tū ſemel ſ3 totiēs quotiēs recipit reuertētē ad
pn̄iam. ēt poſt baptiſmū. Rn̄deo i hac queſtio-
ne fuerūt hereſes cōtrarie. occaſiōe. n. illi⁹ ꝙ
dictū ē i hoc ca. Impoſſibile ē enī eos ꝗ ſemel il-
luminati ſūt. ꝙ itelligit̄ baptiſm⁹. vt dictū ē ſu-
pra. ſeqt̄. ⁊ ꝓlapſi ſūt: rurſuſ renouari ad pn̄iā.
dixit qdā p̄ſbyter roman⁹ noīe Nouat⁹ ꝙ nul-
lus pōt reſurgere ad pn̄ia3 poſt baptiſmū. S3
hoc ē falſū ⁊ erroneū. ſecūdū ꝙ dicit athanaſi-
us i ep̄la ad ſerapionē ⁊ ꝓbat ꝑ ſcripturas. per
illū corinthiū iceſtuoſū. de quo loquit̄ ap̄ls pri-
ma corinth. 5. ꝗ tāte enormitatis erat ꝙ vxorē
p̄ris ſui habebat. ꝓ ꝙ ap̄ls iuſſit eu3 tradere
ſathane ad affligēdū vt ſp̄us ei⁹ ſalu⁹ fieret in
die dn̄i nr̄i ieſu xp̄i. vt ibidē d̄r. ꝙ nō eēt verū
niſi penitētia i eo haberet locū. Itē d̄ illo eodē
ſcribit̄. 2. cor. 2. ꝙ de mādato apl̄i fuerit iterū
recept⁹ ad cōicatōnē fideliū. ꝑ ꝙ p3. ꝙ penitē-
tia h3 locū i cadētib⁹ poſt baptiſmū. Itē paul⁹
ap̄ls ſcribēs Gal. qui poſt receptionem fidei ⁊
baptiſmi fuerāt decepti a falſis apl̄is. dic̄ Gal.
q̄rto. Filioli mei quos iteꝝ ꝑturio donec forme-
tur xp̄s i vobis: ex quo p3 ꝙ recepit eos ad pe-
nitētiā poſt baptiſmū. Poſſet etiā errō nouati
ꝑ rationē ipugnari. ſed hoc dimitto q2 hoc tra-
ctari h3 i quarto ſētētiarū. Error aūt cōtrariuſ
fuit errori Origēis. ꝗ nimiſ laxauit penitētiā.
ſicut Nouat⁹ nimis reſtrinxit dicēſ. ꝙ nō ſolū
habet locū penitētia totiēs quotiens i vita pre-
ſēti. ſed h3 locū i futuro. q2 dicit demōes ⁊ dā-
natos poſt aliqd t̄pe ad grām ⁊ gloriam reuer-
ti. ſed hoc ē cōtra rationē ⁊ ſcripturā. eadē enī
rōne videret̄ ꝙ beati poſſent cadere a beatitu-
dine: ⁊ ꝙ dānati reuertātur a dānatōe. primū
āt ē erroneū. ergo ⁊ ſecūdū. Itē ſcriptura eodē
mō loquit̄ de duratōe dānatōis ⁊ beatitudis
Math. 25. Et ibūt hi in ſuppliciū eternū. iuſti
āt i vitā eternā. multa etiam abſurda alia cōti-
nētur in errore Origenis que dimitto ꝓ ꝓ-
lixitatem. ⁊ q2 ſufficienter tractatur a doctori-
bus. 2⁹ ⁊ 4⁹ ſentētiarum. Fides autē catholi-
ca inter duos errores predictos tenet mediu3
. ſ. ꝙ in vita preſenti etiam poſt baptiſmu3 pōt
penitentia totiens quotiens iterari. ⁊ ideo ver-
bum apoſtoli ſupra inductum. ꝙ mouit noua-
tum ad dicendū cōtrariū. exponendu3 ē ſicut
ſupra expoſui. Sed cōtra errorem Origeniſ te-
net fides catholica. ꝙ poſt vitam iſtā nō hab3
locum penitētia. q2 amplius nō ſunt in via ſed
in termino. Ad argumentū primum in contra-
rium dicendu3. ꝙ nō eſt ſimile de baptiſmo ꝗ
imprimit caracterem in aīa. ꝗ quidē caracter ē
idelebilis. ⁊ iō baptiſmus nō ē iterabilis. peni-
tētia aūt caracterem nō imprimit. ergo ⁊c̄. Ad
2ᵐ dicendū ꝙ nō oportet oīmoda3 ſimilitudi-
ne3 eſſe iter figurā ⁊ figuratū. ⁊ ideo ſi curatio
corporiſ nō fuit reiterata a xp̄o circa eūde3 ho-
minē: ꝓpter hoc nō ſequit̄ pn̄iam eſſe irreitera-
bilē. P̄. licet nō legat̄ xp̄m curaſſe eundē hoīe3
pluries nō ꝓ hoc hētur ꝙ n fuerit fcm̄. q2 multa
xp̄s fecit q̄ nō ſūt ſcripta. vt h̄r Io. vltio. VII.

HIc enī melchiſedech) Quibuſdā iterpo-
ſitis ad exercitatiōe3 audientiū ⁊c̄. hic
ap̄ls reuertit̄ ad ſuū ꝓpoſitū. ſ. ad ꝓ-
bandū excellentiā ſacerdotij xp̄i. ⁊ diuidit̄ i. 2.
ꝑtes. q2 p̄mo oſtēdit excellentiā hui⁹ ſacerdotij.
reſpectu ſacerdotij leuitici. 2⁹ oſtēdit ꝙ fideleſ
debēt huic ſacerdotio reuerenter ſubdi. ſa ps
icipit i medio. ca. 10. ibi. hētes itaq3 frēs fidu-
ciā. Circa p̄mū ſic ꝓcedit. q2 p̄ oſtēdit excellētiā
ſacerdotij xp̄i reſpectu leuitici ex ꝑte ꝑſone ſa-
cerdotis. 2⁹ ex ꝑte ſui miniſterij. ſecūda incipit
in p̄ncipio. 8. c. ibi. capitulū aūt ⁊c̄. Adhuc p̄mo
oſtēdit excellentiā ſacerdotij xp̄i. per auctorita-
tem diuinā. 2⁹ oſtēdit huius ſacerdotij neceſſita-
tem ibi. talis enī decebat. Circa p̄⁹ aduertēdū
ꝙ ap̄ls ꝓbat ꝓpoſitū ſuū ꝑ auctoritatē. pſalmi
. 109. Jurauit dn̄s ⁊ nō penitebit eū ⁊c̄. Vñ tria
oſtēdit ad ſuū ꝓpoſitū ꝓbādū. Pri⁹ ē illō ꝙ in
auctōitate iſta ponit̄. ſ3 ordinē melchiſedech.
Secūdū ē illud ꝙ ibi d̄r. Jurauit dn̄s ⁊c̄. Ter-

tiū ē illud qḋ ſeqᷓ. Tu es ſacerdos ī eternū. et
diuidiᷓ ī tres ptes: ī qbꝰ apl's tria ṗdicta pſeqᷓ.
ſecūda īcipit ibi. ⁊ q̄tuȝ eſt non fine. tertia ibi.
⁊ alij quidem plures ⁊ cetera. Circa primum
tria facit. qꝛ ṗmo declarat ſimilitudinē ipſius
melchiſedech ad xp̄ȝ cuiꝰ fuit figura. 2° oſtdit
excellētiā ipſiꝰ melchiſedech. ibi. ītuemini āt.
3° ex hoc cōcludit pꝛīcipale ītētū. ſ. excellētiaȝ
ſacerdotij xp̄i reſpectu ſacerdotij leuitici. ibi. ſi
ergo cōſumatio. Pꝛia adhuc ī duas. qꝛ ṗ ponit
cōditōes melchiſedech. 2° ꝑ hoc cōcludit ſimi
litudinē ad xp̄m: ſicᷓ figure ad figuratū ibi. aſſi
milatꝰ aūt. Pꝛia adhuc ī duas. qꝛ ṗ ponit ipſiꝰ
melchiſedech multiplicē cōditionē. 2° pōit eo
rū īterp̄tationē ibi. pꝛimū qdē. Circa pꝛimū de
ſcribēdo cōditōes melchiſedech ṗ ponit regiā
dignitatē. d. (Hic. n. melchiſedech rex ſalē) di
cūt aūt hebꝛei ꝙ ipſe fuit Sem filiꝰ noe ṗmoge
nitꝰ. ⁊ erat tūc. 309. ānoꝛū. ſalē āt ſecūdū quoſ
dā idē. ē ꝙ Jerl'ȝ. qꝛ illā ciuitatē ipſemet ſem ṗ
edificauit ⁊ ī ea regnauit. vt dicᷓ Iſi. li. 15. etbi.
ſȝ alios ē idē ꝙ ſalē vbi baptizabat. Jo. vt hᷓ
Jo. 3. 2° oſtdit apl's eꝰ dignitatē ſacerdotalē. d.
(ſacerdoſ dei ſūmi) ⁊ additᷓ h̄. ſ. (dī ſūmi) ad oſt
dēdū ꝙ nō erat ſacerdos idoloꝛū. qꝛ idolatria
tūc tp̄is vigebat ꝑ totū mūdū. ⁊ qꝛ ad ipȝ perti
nebat deo offerre ſacrificia ⁊ cōferre pplo ſpiri
tualia. iō occurrit abꝛahe de victoꝛia reuerten
ti: vt benediceret ei ⁊ hoc ē qḋ ſubditᷓ (Qui ob
uiauit abꝛahe regreſſo a cede regū ⁊ benedixit
ei) ⁊ hoc hᷓ Gen. 14. ⁊ qꝛ ille q cōfert pplo ſpūa
lia dȝ de ipo accipe tp̄alia. iō abꝛahā dedit ei d
cimas d p̄reda. ⁊ hoc ē qḋ dᷓ (cui ⁊ decias diui
ſit abꝛahā) ꝑ hoc enī oſtdit ſe īꝑfectū reſpectu
melchiſedech. qꝛ ei dabat decimā ptē q̄ ſignifi
cat ꝑfectionē. eo ꝙ numerꝰ denariꝰ ꝑfectꝰ ē. ſi
bi āt retinebat nouē ptes q̄ ſignificāt īꝑfectio
nes (ṗmū qdē) Hic ꝯñr apl's īterp̄taᷓ quoddā
dictū de melchiſedech. d. (ꝙ nomē eiꝰ īterp̄taᷓ
rex iuſticie) melchos enī idē ē ꝙ rex. ſedech āt
idē ē ꝙ iuſticia. ſalē aūt īterp̄taᷓ pax. ⁊ iō per
noīa ṗdicta ītelligiᷓ ꝙ melchiſedech regnabat
ī pace. ⁊ iuſticia. iſta enī duo ſe cōcomitātur ſe
cūdū qḋ dᷓ Eſa. 32. Et erit opꝰ iuſticie pax ⁊ h̄
ē qḋ dᷓ (pꝛimū qdē q īterp̄taᷓ rex iuſticie) rōne
ppꝛij noīs (deīde āt rex ſalē qḋ ē rex pacis) qḋ
dſignaᷓ ex loco ſui regimiſ. ſeqtur (ſine p̄re ſine
m̄re. ſine genealogia. neqȝ initiū dierū. neqȝ fi
nē vite hñs) ꝑ hoc nō ē ītelligēdū ꝙ melchiſe
dech iſtis caruerit. ſȝ qꝛ de iſtis ſcriptura men
tionē nō facit. qꝛ non loqtur de p̄re eiꝰ nec m̄re
nec de pꝛīcipio vite eiꝰ l' fine. Sȝ ꝑ hoc videᷓ ꝙ
dictū hebꝛeoꝛū ſit falſū. q dicūt ipm fuiſſe ſem
filiū noe. qꝛ ſcriptura deſcribit patrē ⁊ matreȝ
ipſiꝰ ſem ⁊ eiꝰ genealogiā. Sȝ ad hoc poſſet di
ci ꝙ ſcriptura de ṗdictis nō loqᷓ ſub hoc noīe
melchiſedech. d quo arguit. ⁊ facit apl's mētō
nē. ⁊ hoc ſufficit ad rationē figure q̄ frequēter
deficit a figurato ī pluribꝰ (aſſimilatꝰ āt) ex ṗ
dictis dicit apl's ipſū melchiſedech fuiſſe ſimi
lē xp̄o ⁊ eꝰ figurā. ꝑ rōe noīs. qḋ īterp̄taᷓ rex iu
ſticie. 2° ex loco regiminis. qꝛ dᷓ rex ſalē. i. rex pa
cis. ⁊ iſta duo ꝑfecte cōueniūt xp̄o ſecundū qḋ
dᷓ ps. 71. Simul oꝛieᷓ ī dieb' eiꝰ iuſticia ⁊ abū
dātia pacis donec auferaᷓ luna. qḋ ñ pōt ītel
ligi de pace facta tp̄e ſalomōis. qꝛ illa parū du
rauit vt hᷓ. 3. Re. ſȝ ītelligiᷓ de pace ⁊ iuſticia
data ꝑ xp̄m. ſimiliter ea q̄ ſequūᷓ de melchiſe
dech. ſine p̄re. ſine m̄re ⁊c̄. ꝑfecte cōueniūt xp̄o
qꝛ ſine p̄re ē ī natura hūana. ⁊ ſine m̄re in natu
ra diuia. ſimiliter ſine pꝛīcipio. ſine fine dieꝝ ⁊
ſine genealogia. ⁊ qꝛ xp̄i generatio ī natura di
uia eterna ē. ⁊ enarrari nō pōt. ſecūdū qḋ diciᷓ
Eſa. 53. Generationē eiꝰ qs enarrabit. iō dicit
apl's (aſſimilatꝰ aūt filio dei) melchi. ſ. (manet
ſacerdoſ ī ꝑpetuū) nō qꝛ melchiſedech ſacerdo
tiū fuit ꝑpetuū ſimpliciter. ſȝ qꝛ ſcriptura non
loqᷓ de pꝛīcipio ⁊ fine ſui ſacerdotij. nec de ſuc
ceſſoꝛe eiꝰ. ⁊ ꝑ hoc ṗfigurauit xp̄i ſacerdotium
qḋ ē ſimpliciter ꝑpetuū (Intuemini) deſcripta
ſimilitudie ipſiꝰ melchiſedech ad xp̄ȝ. Hic ꝯñr
ꝓbat apoꝰ ſacerdotiū melchiſedech fuiſſe ex
cellētiꝰ q̄ȝ ſacerdotiū leuiticū. ⁊ diuidiᷓ ī duas
ptes. qꝛ ṗ ꝓbat ꝓpoſitū. 2° remouet q̄ddā du
biū. ibi. ⁊ ita ut dictū ſit. ṗma ī tres ſȝ qḋ ꝓpo
ſitū ꝓbat ꝑ treſ rōnes. ſecūda ibi. ⁊ hūc q habe
bat. tertia ibi. ⁊ q qdeȝ decimas. Pꝛima rō taľ
ē. Ille q accipit decias ab alio: maioꝛ ē illo. qꝛ
ſicᷓ dictū ē iam. Ille q dat decimas ꝑ h̄ ꝓfiteᷓ
ſe imꝑfectū reſpectu illiꝰ q accipit d̄cimas. Sȝ
melchiſedech accepit d̄cimaſ ab abꝛahā. ut hᷓ
Gen. 14. Ergo fuit maioꝛ abꝛahā ⁊ ꝑ ꝯñs eiꝰ ſa
cerdotiū fuit maiꝰ q̄ȝ ſacerdotiū leuiticū. qꝛ le
ui dſcēdit ab abꝛahā ⁊ fuit minoꝛ eo. qḋ autē ē
maiꝰ maioꝛe ē maiꝰ mioꝛe. ⁊ hoc ē qḋ dᷓ (Intue
mini āt). i. diligēᷓ ꝯſiderate (q̄ȝ tꝰ ſit hic). i. mel
chiſedech (cui ⁊ d̄cimas d̄dit de ṗcipuis abꝛa
hā p̄riarcha). i. ṗnceps patrū. ⁊ ꝑ ꝯñs melchi
ſedech fuit maioꝛ q̄ȝ leui et q̄ȝ qcunqȝ alij p̄res
ab abꝛahā deſcēdētes. Sed videreᷓ alicui ꝙ
iſtō argumētū nō valeat. qꝛ ſi aliqs eſt maioꝛ
p̄re ep̄i: nō ꝓpter h̄ ſequiᷓ ꝙ ſit maioꝛ ipo ep̄o.
ſic autē arguiᷓ in ꝓpoſito. g ⁊c̄. Dicēduȝ ꝙ ľ le
ge noua ſacerdotiū habet dignitatē a xp̄o ⁊ nō
ex dignitate p̄rna. ⁊ ideo ille q eſt maioꝛ patre
ep̄i: nō ꝓpter hoc ē maioꝛ ep̄o. ſed dignitas ſa
cerdotij leuitici ꝓcedebat ex dignitate p̄rna ꝓ
pter hoc nullꝰ alteriꝰ tribꝰ admittebaᷓ. ⁊ ideo
bene ſeqᷓ argumētū. ⁊ cōfirmaᷓ argumētū per
illō qḋ ſeqᷓ (Et qdē de filijs leui ⁊c̄) Ad cꝰ eui
dētiā ſciēdū ꝙ leuite generaliter recipiebāt d
cimas a reliquo pplo iſrľ. inter leuitas āt illi q
erāt maioꝛes illiꝰ tribꝰ. videlȝ ſacerdoteſ ſūmi
filij aarō. ñ ſolū accipiebāt d̄cimā cū leuitiſ a
pplo. ſed etiā de pte leuitaꝝ recipiebāt d̄cimā
q̄ vocabaᷓ d̄cima d̄cime. numeri. 18. in ſignū ꝙ
ſacertotes erāt maioꝛes ſimplicibꝰ leuitl. ⁊ pa
ri rōne melchiſedech maioꝛ fuit abꝛahā a quo
accepit decias. ⁊ ꝑ ꝯñs maioꝛ ipo leui q deſcen
dit ab eo. ⁊ ſic idē qḋ ṗus. ⁊ hoc ē qḋ dᷓ (Et qdē
de filijs leui) generaliter acceptis (ſacerdotiū
accipiētes) ⁊ ꝑ ꝯñs erāt maioꝛes (mandatū ha
bēt decimas ſumere a pplo ſecundū legē) ⁊ ꝙ
noīe ppli nō ſolū ītelligāᷓ ille tribꝰ: ſed cū hoc
ēt ſimplices leuite exponēdo ſubdit (. i. a fribꝰ
ſuis q̄ȝq̄ȝ ipi exierūt de lūbis abꝛahe) ſȝ melchi
ſedech (Cuiꝰ āt generatio nō annumeraᷓ ī eis)
qꝛ ſcriptura nō facit mētionē de p̄re ⁊ m̄re ⁊ ge
nealogia eꝰ vt ſupꝛa dictū eſt (decias ſūpſit ab
abꝛahā) ſicᷓ maioꝛ a mioꝛe (⁊ hūc) Hic exponiᷓ
ſecūda rō q̄ taľ ē. Benedicēs maioꝛ ē eo cui be
nedicit. qꝛ bñdicēs mediꝰ ē īter deū ⁊ illū q bñ
dictōȝ ab eo recipit. Sȝ melchiſedech bñdixit
ipȝ abꝛahā. vt hᷓ Gen. 14. Ergo fuit maioꝛ eo.
⁊ ī hoc pȝ magna excellētia ipiꝰ melchiſedech.
q benedixit eū cui erat facta repꝛomiſſio d xp̄o
⁊ hoc ē qḋ dᷓ (⁊ hūc). i. abꝛaham (q habebat re
pꝛomiſſiōes bñdixit). ſ. ipſe melchiſedech (Si
ne vlla āt cōtradictōe). i. generaliter veꝝ ē (qḋ
minꝰ ē a melioꝛe bñdiciᷓ). i. a maioꝛe. qꝛ ī his q̄
ſūt q̄ȝtitate magna idē ē eē maiꝰ qḋ ⁊ meliꝰ (Et
hic qdē) Hic poniᷓ tertia rō q̄ taľ ē. Ille q ſēꝑ
viuit maioꝛ ē eo q moꝛiᷓ. Sȝ Abꝛahā moꝛtuuſ
ē: ⁊ ſacerdotes veteris teſta. erāt moꝛtales. nō
ſic āt melchiſedech. Ergo maioꝛ ē ipſo abꝛahā
⁊ ſacerdotiū eiꝰ maiꝰ ſacerdotio leuitico. ⁊ hoc
ē qḋ ſubdiᷓ (Et hic qdē). i. in ſtatu legis moyſi.
(moꝛiētes hoīes decias accipiūt). i. ſacerdoteſ
q ſūt moꝛtales (ibi aūt). i. in ipo melchiſedech.
(cōteſtaᷓ). ſ. ſcriptura (qꝛ viuit) ꝑ ṗdicta nō ē ī
telligēdū ſicᷓ ītellexerᷓt aliq heretici ꝙ ipſe mel
chiſedech fuerit īmoꝛtaľ. ſed hoc dᷓ qꝛ ſcriptu
ra nō facit mētionē de moꝛte eiuſ. ſicᷓ de moꝛte
abꝛahe. ⁊ ſacerdotū veteriſ teſtamēti. ⁊ hoc ſuf
ficit ad rōeȝ figure q̄ dȝ a figurato deficere ſicᷓ
vmbꝛa a veritate. ⁊ iō melchiſedech ꝑ hoc ꝙ d
moꝛte eiꝰ nō fit mētio ī ſcriptura: ſufficiēter fu
it figura xp̄i ſacerdotis noui teſtamēti q viuit
ī eternū (Et ita) Hic remouet quoddā dubiuȝ
circa ṗdicta. qꝛ rōnes ſue ꝓceſſerunt ex hoc ꝙ
Abꝛahā dedit decias ipi melchiſedech. ⁊ poſſȝ
aliqs dicere. lȝ abꝛahā fuerit deciatus. nō ꝑꝑ
hoc ſeqᷓ ꝙ leui d̄ciatꝰ fuerit. hoc remouet apo
ſtolꝰ. d. ꝙ imo ſeqᷓ ꝙ leui ⁊ oēs q de abꝛahā d
ſcēderūt adhuc erāt ī lūbis abꝛahe qñ dedit d
cimas melchiſedech. ⁊ iō leui ī abꝛahā decima
tus ē. ⁊ hoc ē qḋ dᷓ (Et ita vt dictū ſit). i. ſequi
tur ex dictis ꝙ (ꝑ abꝛahaȝ) ⁊ ipſe (leui decima
tus ē. q decias accepit) qꝛ illi d tribu leui acce
perūt decias a reliquo pplo iſrľ (Adhuc enī in
lūbis p̄ris erat). i. abꝛahe: erat leui qñ obuia
uit ei melchiſedech a quo accepit d̄cias. Si āt
aliqs ex dictl arguat: ꝙ xp̄s deciatꝰ fuit ī abꝛa
hā. qꝛ deſcēdit de eo. dicēdū ꝙ nō valet. qꝛ de
ſcēdit ab abꝛahā ſecūdū coꝛpulētā ſubſtātiam
tātū. ſȝ nō ſecūdū rōeȝ ſeminalē. ⁊ iō nō fuit d
cimatꝰ ī eo. qꝛ nō fuit cōceptꝰ a ſemie virili. ſed
v̄tute ſpūſ ſācti. ⁊ hoc hȝ diffuſiꝰ tractari. 3. ſētē
tiaꝝ. ꝑꝑ qḋ ad p̄ns dimitto (Si ergo cōſuma
tio) Hic ex ṗdictis ꝓbat apl's ſacerdotiū xp̄i ex
cellētiꝰ eē ſacerdotio leuitico ⁊ euacuare ipſuȝ
ꝑ hoc qḋ ē ſecūdū oꝛdinē melchiſedech. ſecun
duȝ ꝙ dᷓ pſaľ. 109. vbi dᷓ de xp̄o. Tu es ſacer
dos ī eternū ſecūdū oꝛdinē melchiſedech vt ſu
pꝛa dictū ē. i. ca. et diuidiᷓ ī duas ptes ſecūdū
duas rōes. ſecūda īcipit ibi. ⁊ āpliꝰ. Ad euiden
tiā ṗme rōnis notādū ꝙ ſacerdos nō ē ſine le
ge. ſecūdū qḋ dᷓ ī gloſa. ꝑꝑ qḋ ⁊ lex vetuſ admi
niſtrata fuit pplo ꝑ ſacerdotes veteris teſtamē
ti. ⁊ ſimiliter lex noua ꝑ ſacerdotiū xp̄i. ⁊ iō lex
⁊ ſacerdotiū ſeſe ꝯcomitanᷓ. ita ꝙ mutato vno
⁊ aliud mutaᷓ. ex quo pȝ ꝙ cū ſcriptura dicᷓ ps
109. ꝙ ſacerdotiū xp̄i d̄bebat ſurgere ſȝ oꝛdinē
melchiſedech. q ē aliꝰ ab oꝛdie leuitico: eo ꝙ ſa
cerdotiū leuiticū fuit īꝑfectū. alr̄ ñ eēt neceſſe
imo ſuꝑfluū ſurgere ſacerdotiū nouū. ſȝ d̄dieȝ
aliū. ⁊ iō ſacerdotiū leuiticū ceſſat adueniente
ſacerdotio xp̄i. ſicᷓ vmbꝛa adueniēte v̄itate. ⁊ īꝑ
fectū adueniēte ꝑfecto. ⁊ eodeȝ mō lex vetꝰ ad
ueniēte noua. q̄ lex ⁊ ſacerdotiū pari paſſu cur
rūt. ⁊ h̄ ē qḋ dᷓ (Si ḡ ꝯſūmatio). i. ꝑfectio (ꝑ ſa
cerdotiū leuiticū erat) ſupple nō eſſet neceſſa
riū aliud ſacrificiū. cuiꝰ cā ſubdiᷓ (ppl's. n. ſub
ipo). i. ſacerdotio leuitico (legē accepit) ī mōte
ſynai. vt pȝ Exo. 20. ſi ḡ illud ſacrificiuȝ fuiſſet
ꝑfcūȝ (qd adhuc neceſſariū fuit: ſm oꝛdieȝ mel
chiſedeh alium ſurgere ſacerdotē: ⁊ nō ſȝ oꝛdi
nem aarō dici). i. q nō diceretᷓ ſacerdos. ſȝ oꝛdi
nem aarō: ſȝ ſm aliū oꝛdinē. q. d. nō fuiſſet ne
ceſſe. et iō cū h̄ neceſſe appeat ex ſcriptura ps.
109. q̄ dicit ſurgere ſacerdotiū xp̄i ſȝ oꝛdinem
melchiſedech. ꝑ hoc māifeſte pȝ ꝙ ſacerdotiuȝ
leuiticū ⁊ aarōicū: qḋ idē ē: euacuaᷓ ꝑ ſacerdo
tiū xp̄i. ⁊ ꝑ ꝯñs lex vetꝰ q̄ illud ſacerdotiū con
comitaᷓ. ⁊ hoc ē qḋ ſubdiᷓ (Trāſlato āt ſacer
dotio neceſſe ē vt ⁊ legis trāſlatio fiat) ꝙ āt ſa
cerdotiū veteris legis ſit trāſlatū: d̄clarat apo
ſtolꝰ vlteriꝰ ꝑ hoc ꝙ xp̄s a q̄ īcipit ſacerdotium
noui teſtamēti ñ fuit de tribu leui de q̄ erāt ſa
cerdotes iſti. ſȝ de tribu iuda de q̄ loqᷓ. ps. ⁊ h̄
ē qḋ dicᷓ (In q̄. n. hec dicūᷓ). i. ī xp̄o de q̄ ṗdicta
ſcriptura īpleri dᷓ (de alia tribu ē). i. d tribu iu
da (de q̄ nullꝰ altario ṗſto fuit) adminiſtrādū
vt ſacerdoſ (Manifeſtū ē enī ⁊c̄) pȝ lr̄a (Et am
pliꝰ) Hic poniᷓ ſecūda rō q̄ taľ ē. Neceſſe ē ſur
gere aliū ſacerdotē. ut pȝ ꝑ rōeȝ ṗdictā. ḡ neceſ
ſe fuit ſurgere aliā legē. qꝛ ſacerdotiū ⁊ lex pari
paſſu currūt. Vñ ⁊ ſicᷓ ſacerdotiū illud cōſiſte
bat ī qbuſdā ſacrificijſ carnalibꝰ. ſic ⁊ lex ꝓmit
tebat bōa carnalia. Lex āt noua ꝓmittit bona
ſpūalia ⁊ eterna. ⁊ iō lex vetꝰ. ⁊ eꝰ ſacerdotium
euacuāᷓ ſicᷓ q̄ddā īꝑfecta ⁊ īfirma ⁊ h̄ ē qḋ dicit
apl's (Et āpliꝰ adhuc māifeſtū ē). i. alia rōe pȝ
ꝓpoſitū (ſi ſecūdū ſimilitudinē melchiſedech
exurgat alius ſacerdos q non ſecundum legeȝ
mandati carnalis factus eſt). i. īſtitutus. ſicut

erat īſtitutio ſacerdotij veteris legis (ſʒ ſecūdū
virtutē vite īſolubilis).i.eterne. qḋ declarat ꝑ
ſcripturā dicēs (Cōteſtatᷣ eni) ſcriptura de xp̄o
(tu es ſacerdos ī eternū) ꝑꝑ qḋ ſeqᷣ (Reprobatio
gdē).i.euacuatio (fit ꝓcedētis mandati).i.
veteris legis q̄ ꝓoꝛ fuit noua ordie tp̄is .nō tñ
ordie dignitatiſ.qꝛ īꝑfecta ꝓcedūt ꝑfecta ī tp̄e.
⁊ ſubdit cāʒ euacuatōis (ꝑꝑ īfirmitatē ei⁹ ⁊ i/
nutilitatē) dᷣ eni lex vet⁹ īfirma.qꝛ nō poterat
īducere ad beatitudinē q̄ ē finis legis diuie.di
citᷣ etiā īutilis.qꝛ nō cōferebat grām. hēbat tñ
vtilitatē īquātū retrahebat ab idolatria ⁊ diſ/
ponebat ad xp̄m. ſicᷣ ei⁹ figura: ⁊ ꝑꝑ hoc ſubdit
(Nihil eni ad ꝑfectū adduxit lex) qꝛ nō cōfere
bat ꝑfectionē grē ⁊ glie. ſʒ hoc ſeruabatᷣ ꝑfectō
ni legis noue q̄ cōfert vtrūqʒ. ⁊ hoc ē qḋ ſubdi/
tur (Introductio vero melioris ſpei ꝑ quā ꝓxi
mam⁹ ad deū. Et quātū ē) Oſtēſa excellētia ſa
cerdotij xp̄i ad ſacerdotiū leuiticū ꝑ illud qḋ ī
auctoritate ꝑmiſſa dᷣ. ſecūdū ordinē melchiſe
dech. hic ꝯñr hoc idē oñdit ꝑ hoc qḋ ibidē dici
tur. Jurauit dñs. ⁊ arguitᷣ ſic. Jllud qḋ ſtatui/
tur ſub iuramēto firmius ē q̄ʒ illud qḋ ſtatuitᷣ
ſine iuramēto. Vñ ⁊ iuramētū diuinū ſignū ē
certiſſimū ſui cōſilij qḋ ē īmutabile. vt dictuʒ
ē.ca.6. Sacerdotiū āt xp̄i īſtitutū ē a deo ⁊ ſub
iuramento. vt pʒ ꝑ ſcripturā pſalᷣ.109. Jurauit
dñs ⁊ nō penitebit eū: tu es ſacerdos ī eternū
Sacerdotiū aūt leuiticū ſine iuramēto īſtitu/
tū ē a dō. vt pʒ Exo.28. vbi dᷣ ſic. Applica fra/
trē tuū aaron cū filijs ſuis de medio filioꝝ iſrlᷣ
vt ſacerdotio fūgātᷣ mihi ⁊c̄. ibi nullū īterponi
tur iuramētū diuinū. Ergo ſacerdotiuʒ xp̄i fir
mi⁹ ⁊ excellēti⁹ ē ſacerdotio leuitico. ⁊ hoc ē qḋ
dᷣ hic (Et quātū ē. hoc nō ſine iureiurādo) q̄ſi
dicat. magnū ē valde ꝙ ſacerdotiū xp̄i nō ē in
ſtitutū ſine iuramēto diuino. qꝛ nō ſic factuʒ ē
de ſacerdotibus veteris legis. ꝑꝑ qḋ ſequitur.
(Alij qdē ſine iureiurādo ſacerdoteſ facti ſūt)
.ſ. ī veteri lege (Hic aūt).i. xp̄s (cū iureiurādo)
īſtitut⁹ ē (ꝑ eū).i. ꝑ patrē (q dixit ad illū. Jura
uit dñs ⁊c̄) ⁊ qꝛ ſacerdos medi⁹ ē īter deū ⁊ po
pulū referēs populū ī deū ⁊ bñficia dei ad po/
pulū. iḋ quāto meli⁹ ē ſacerdotiū xp̄i. tāto me/
liora beneficia ꝑ ipʒ ꝓmittūtᷣ populo. ⁊ hoc eſt
qḋ ſubditᷣ (Jntātū melioriſ teſtamēti).i. melio
rū bonorū. ſ. eternorū. qꝛ noie teſtamenti deſi/
gnatᷣ aliqḋ bonū qḋ datᷣ ꝑ teſtamētū. teſtamen
tū āt nouū ꝓmittit bōa celeſtia ⁊ eterna qḋ ꝓ/
prie ē teſtamētū xp̄i. iḋ ſeqᷣ (ſponſor fact⁹ ē ie/
ſus) Jn veteri aūt teſtamēto nō ꝓmittebātᷣ ni/
ſi bōa carnalia. q̄ mētē hoīs nō qetāt (Et alij q
dē) Hic ꝯñr ꝓbat ſacerdotiuʒ xp̄i excellere ſa/
cerdotiū leuiticū. ꝑ hoc qḋ dᷣ ī auctoritate .pſ.
ꝑmiſſa de xp̄o. Tu es ſacerdos ī eternū. ⁊ diui/
ditᷣ ī duas. qꝛ p̄ facit qḋ dictū ē. 2° ex hoc ꝯclu/
dit efficaciaʒ ſacerdotij xp̄i. ibi. Vñ ⁊ ſaluare.
Circa primū ſciēdū ꝙ illa q̄ ſūt corruptibilia ī
corꝑalib⁹ mlᷣtiplicātᷣ ī eadē ſpecie. ſicᷣ pʒ ad ſen

ſū. iſta aūt q̄ ſūt īcorruptibilia. nō ſic mlᷣtiplicā
tur. ſicᷣ pʒ ꝙ ē vnic⁹ ſol ⁊ vnica lūa. Jn ſacerdo
tio āt leuitico fuerūt plures ſūmi ſacerdoteſ ſi
bi inuicē ſuccedēteſ. qꝛ heleazar ſucceſſit aarō
⁊ phinees ipi heleazaro: ⁊ ſic de alijs. Jn ſacer
dotio aūt xp̄i ē vnic⁹ tātū ſūm⁹ ſacerdos. ſ. xp̄s
Alij aūt oēs nō ſūt niſi miniſtri. ſecūdū qḋ dicᷣ
apl's. ꝑma corin.4. Sic nos exiſtimet hō vt mi
niſtros xp̄i ⁊c̄. ex qb⁹ pʒ ꝙ ſacerdotiū leuiticuʒ
fuit corruptibile ⁊ trāſitoriū. ſacerdotiū vō xp̄i
īcorruptibile ē ⁊ eternū ⁊ eē eternū excellēti⁹ ē
corruptibili. Ergo ⁊c̄. Et hoc ē qḋ dᷣ (Et alij q/
dē plures facti ſūt ſacerdotes) in lege veteri. ⁊
cā ſubditᷣ (idcirco).i. ꝑꝑ hoc (ꝙ morte ꝓhiberē
tur ꝑmanere) cuʒ eēnt corruptibiles (h̄ aūt).i.
xp̄s (eo ꝙ mācat ī eternū ſempiternū hʒ ſacer/
dotiū. Vñ ⁊ ſaluare) Hic ex ꝑdictis cōcludit
efficaciā ſacerdotij xp̄i. effect⁹ eni etern⁹ nō ꝓꝑ
duci a cā tꝑali. ſʒ tātū a cā eterna. ⁊ iḋ xp̄us q ē
ſacerdos ī eternū. pōt dare ſalutē eternā ⁊ hoc
ē ꝙ dᷣ (Vñ ⁊ ſaluare ipꝑetuuʒ pōt) modus āt
ꝑ quē hoc facᷣ ē nature excellētia ⁊ pietatis abū/
dātia. Primū pʒ qꝛ lʒ habeat naturā hūanā ꝑ
quā diſtat a pr̄e. ē tñ vnita nature diuie ꝑ quā
īdiſtās ē ab eo. ⁊ hoc tāgitᷣ cū dᷣ (accedēs per ſe
metipm̄ ad deū) accedere eni ad aliquē nō cō/
uēit niſi ei q aliquomō diſtat ab eo. xp̄s aūt di
ſtat a pr̄e ſecūdū naturā hūanā tātū. ⁊ hoc mō
cōpetit ei accedere ad patrē. verūtñ qꝛ hʒ ean/
dē naturā cū pr̄e. iḋ accedit ꝑ ſemetipſū. hoc āt
nō pōt ꝯpetere alicui pure creature. ⁊ qꝛ ī xp̄o
ē excellētia nature diuie. ſeqᷣ ꝙ ſēꝑ viuit. qꝛ ſē
per vita diuia ē eterna: ⁊ h̄ ē ꝙ dᷣ (ſēꝑ viuēſ) ex
cellētia āt pietatis tāgitᷣ cū dᷣ (ad īterpellādū ꝑ
nobis) qꝛ lʒ tāte excellētie ſit ſicᷣ dictuʒ ē. tñ ex
ſua pietate ē aduocat⁹ nr̄ ſʒ ꝙ dᷣ. ꝑria Jo.i. Ad
uocatū habem⁹ apḋ pr̄eʒ ieſū xp̄ʒ. īterpellat. n.
ꝑ nobis ī corꝑe qḋ ꝑ nobiſ aſſūpſit. ipʒ patri re
ꝑſētādo. ſimilr̄ ī aīa ꝑ ipaʒ naturale dſiderīū d
nr̄a ſalute exꝑmēdo (Talᷣ. n.) poſtq̄ʒ oſtendit ſa
cerdotij xp̄i excellētiā. h̄ ꝯñr oñdit e⁹ neceſſita/
tē. ꝑfectū. n. neceſſariū ē ad excluſionē īꝑfectō
nis. ſacerdotiū āt leuiticū fuit īꝑfectuʒ. ⁊ iḋ ne
ceſſariū fuit ſacerdotiū xp̄i qḋ ē ꝑfectū. ⁊ iḋ oñ
dit. p̄ qḋ qcqd ꝑfectiōis fuit ī ſacerdotio leuiti
co totū ē ī xp̄o. 2° qꝛ ab eo excluditᷣ qcqd erat ī
ꝑfectōiſ. ibi. Qui ñ hʒ neceſſitatē. Circa p⁹ ſciē
dum ꝙ in ſacerdotio veteris teſtamenti requi
rebatᷣ ſanctitas. vt habetur leuitici.21. panes
dei ſui offerant: ideo ſancti erūt. requirebatur
etiaʒ innocentia Leuit.22. cuſtodient ꝓcepta
mea vt non ſubiaceant peccato. innocentia. n.
eſt puritas a peccato. Requirebatur etiam im
pollutō. Leui.21. Homo de ſemine aaron ſacer
dotis qui habuit maculam. non accedat offer
re et cetera. Jtem requirebatur ſegregatio a co
inquinatis. Leui.21. Non cōmiſceat ſtirpem
generis ſui vulgo gentis ſue. iſta autem perfe
ctiſſime erant in xp̄o. ⁊ hoc eſt quod dᷣ (Talis

enim decebat ut nobiſ eſſet pontifex ſanctus)
quia chriſtus ab inſtanti conceptionis fuit. ſā/
ctus ſcōꝝ. ſāctū eni idē ē qḋ applicatū ad diui
na. ꝑꝑ qḋ ēt res iaiate. ſi ad diuinū cultū appli
ceētᷣ: dicūtᷣ ſācte ſicut. calix. altare. ⁊ cōſimilia.
hūanitas vō xp̄i ab īſtāti cōceptiōis fuit dō ap
plicata in vnitate ſuppoſiti. q̄ ē maxīa applica
tio (īnocēs) hoc ēt maxīe ꝯpetit xp̄o q peccatū
nō fecit nec īuētus ē dolus ī ore ei⁹. vt hᷣ ꝑma
petri.2. (īpolut⁹).i. ſine corporali deformitate
qꝛ talᷣ deformitas cauſatᷣ vlᷣ a cā ītrinſeca. ſ. a d
fectu vtutis formatiue: lᷣ ex defectu materie ꝑ
quē modū cōtigūt mōſtra ī natura hūana. ſed
neutrū habuit locū ī xp̄o. qꝛ corpus ei⁹ fuit for
matū vtute ſpūſſci q̄ ē īfinita. materia āt ſui cō
poris fuit puriſſim⁹ ſanguis beate vgīs. aliter
cauſatᷣ deformitas a cā extrīſeca. ſ. ꝙ aliqs ꝑꝑ
pccm̄ ſuū ꝑuetᷣ māu lᷣ pede lᷣ oculo. aut qꝛ malo
regimie aliqſ ꝑdit manū oculū lᷣ pedē. qḋ ī xp̄o
nō habuit locū. vt pʒ (ſegregat⁹ a peccatorib⁹
⁊ ſecūdū hoc videtᷣ falſū de xp̄o qḋ dᷣ Math.
.9. diſcūbēte ieſu ī domo ecce mlᷣti publicani ⁊
peccatores veniētes diſcūbebāt cū ieſu ⁊ diſci/
pulᷣ ſuis. dicēdū ꝙ xp̄s vēit tāquā medic⁹ pec/
catorū. ⁊ iḋ nō debuit ſegregari a peccatoribuſ
q̄tū ad cohabitatōʒ. ⁊ iḋ legitᷣ cū pccōrib⁹ co/
mediſſe ⁊ bibiſſe ⁊ tāq̄ʒ ꝑitiſſim⁹ medic⁹ cōdeſcē
diſſe. ꝑꝑ eoꝝ ſalutē fuit tñ ſegregat⁹ a pccōrib⁹
q̄tū ad ꝑticipatōʒ cū eis ī pccō. qꝛ talᷣ ſegrega/
tio erat vtuoſa ⁊ ſaluti nr̄e accōmoda nō ſic āt
ſegregatō ꝑma (⁊ excellētior celᷣ fact⁹) qꝛ ſecun
dū naturā diuinā excellit oēʒ creaturā (Qui ñ
hʒ neceſſitatē) Hic ꝯñr excludit a xp̄o īꝑfectio
nes. q̄ erāt ī ſacerdotib⁹ veteris teſtamēti. erat
eni īꝑfectōis: ꝙ ſacerdos ve.te. nō ſolū offere/
bat ſacrificiū ꝑ pccīs ꝑpl'i ī die expiatiōis. ſed
ēt cū hoc offerebat vitulū ꝑ pccīs ꝓꝑrijs. Jtē i/
perfectōis erat ꝙ hoc fiebat. nō tātū ſemel ſed
pluritᷣ. qꝛ oblatio nō ſufficiebat ꝑ oīb⁹ pccīs ꝑ
pter ſui īꝑfectōʒ. xp̄s āt vnā tātū obtulit hoſti
am. ſ. corp⁹ ſuū ī cruce nō tñ ꝑ pccīs ꝓꝑrijs: ſʒ ꝑ
aliēis. ⁊ hoc ē qḋ dᷣ hic (Qui ñ hʒ quotidie ne
ceſſiatē ⁊c̄) ⁊ pʒ lr̄a vſqʒ ibi (Lex eni. hoīes con
ſtituit ſacerdotes īfirmitatē habētes).i. ꝓnita
tē ad peccādū. ⁊ ſic peccabant aliqñ ſicᷣ alij ho/
mies. nō ſic āt xp̄s. ꝑꝑ qḋ ſubditᷣ (ſermo aūt iu
riſiurādi q p⁹ legē ē filij ī eternū ꝑfectū).i. ver
bū diuinū loquēs de ſacerdotio xp̄i cōſtituti ꝑ
iuramētū diuinū vt ſupra dictū ē. oñdit ꝙ fili
us dei ē cōſtitut⁹ ſacerdos no.te. qḋ ē poſt legē
moyſi ordie tp̄is. ſʒ nō ordie dignitatis. Ad ma
iorē euidētiā illi⁹ verbi qḋ habitum ē ī hoc.ca.
Qḋ min⁹ ē a maiore bñdicitᷣ. videtᷣ ꝙ nō ſit ve
rū generaliter. p̄ qꝛ papa cōſecratur ab ep̄o ho
ſtieñ. ⁊ tñ papa maior ē ex ipa ſua electōe añq̄ʒ
cōſecretᷣ. ⁊ archiep̄s cōſecratᷣ a ſuffraganijs ip
ſo minorib⁹. Jn cōtrariū ē auctoritaſ apl'i. q.d.
illud eē verū ſine vlla cōtradictōe. Dicēduʒ ē
ꝙ circa hoc errauerūt qdā heretici q noiantur

pauꝑes de lugdūo. qꝛ eni qlibet iuſtus maior
ē quocūqʒ peccatore. iḋ dixerūt ꝙ ſacerdoſ pec
cator nō pōt benedicere iuſto. ēt puro laico. ſʒ
ecōuerſo. qlibet iuſtus ēt purus laic⁹ eſt ſacer/
dos veruſ ⁊ null⁹ ali⁹. Sʒ hic error ē nimis per
nicioſuſ: qꝛ ſi ſāctitas miniſtri ſit de neceſſitate
ſacramēti. nulla erit certitudo ī ſacramētis ec/
cl'ie. qꝛ null⁹ ſcit certitudialiter ſe eē ī ſtatu grē.
⁊ mlᷣtomin⁹ pōt hoc ſcire de alio. ⁊ ꝑ ꝯñs d nul/
lo ſciretᷣ vtrū eēt baptizat⁹ lᷣ nō. Nec de quocū
qʒ alio ſacramēto eēt aliq̄ certitudo. ⁊ iḋ dᷣ. ꝙ
qñ aliqs agitᷣ ī virtute ꝓꝑa. tūc q̄ritᷣ de ipo. qs
vlᷣ qualᷣ ſit ei⁹ bonitas. vlᷣ malicia. variat ſoluʒ
actionē ꝓꝑiā. ſʒ qñ ſolū agit ī vtute alteri⁹ nō
variat. bōa eni elemoſyna datᷣ a bono. ꝑ malū
ſeruū. ⁊ eodē mō ds cōfert bonū ⁊ verū ſacra/
mētū ꝑ malos miniſtros. iḋ dictū apo. uerū eſt
.ſ. ꝙ minor a maiore benedicitᷣ. qꝛ qlibet īſtitu/
tus miniſter xp̄i. maior ē quocūqʒ alio īquātuʒ
ē hō. vlᷣ peccator. Sʒ adhuc vna obiectio eſt de
ſacerdote corpus xp̄i cōſecrāte. ⁊ nō videtᷣ ꝙ ſa
cerdos ſit aliq̄ mō maior ipo. D. ꝙ ſacerdos cō
ſecrat ipſā materiā qua maior ē. xp̄s āt īquātū
ds cōſecrat corp⁹ ſuū. ⁊ ſic pʒ ꝓpoſitū. Ad argu
mēta dicēdū ꝙ patēt ex dictis. elect⁹ eni in pa/
pā ſubmittit ſe volūtarie inquantū eſt hō. ep̄o
hoſtieñ. inquantū eſt miniſter dī. ⁊ eodē mō ar
chiep̄s ſuis ſuffraganeis. ¶ VIII

C Apitulū āt ſuꝑ ea q̄ dicūtᷣ) Poſtq̄ʒ apo
ſtolus ſuperi⁹ oñdit eminētiā ſacerdo/
tij xp̄i reſpectu ſacerdotij leuitici ⁊ hoc
rōe ꝑſoē ſacerdotis. hic aūt idē oñdit rōne offi
cij ſacerdotalis. ⁊ diuiditur in duas partes. qꝛ
p̄ oſtendit hoc in generali. 2° magis in ſpeciali
ſecunda incipit in principio capituli.9. ibi. Ha
buit quidem ⁊c̄. prima in duas. qꝛ p̄ proponit ī
tentum. 2° probat. ibi. Omnis enim pontifex.
Jn prima parte proponit intentum ſuum quā
tum ad duo. primum eſt modus dicendi. d. ꝙ
intendit procedere hic ſūmarie. ⁊ hoc eſt quod
dicitur (Capitulum autem ⁊c̄) Capitulum eni
dicitur a capite. qꝛ ſicut in capite virtualiter
continetur quicquid eſt in corpore non tamen
formaliter ⁊ explicite. ita declaratio particula
ris ſeu capitularis dicitur. quando aliqua ibi
ſūmatim tractatᷣ. Secundum in quo ponitur
ſua intentio eſt reſpectū dicendorum. quia in/
tendit dicere de dignitate huius pontificis. cu
ius dignitas conſiſtit in nature excellentia. in
qua eſt equalis patri. ⁊ hoc eſt quod ſubditur.
(Talem habemus pontificem qui conſedit in
dextera ſedis magnitudinis).i. patris cui ap/
propriatur magnitudo ⁊ potentia in diuinis.
ſedere enim ad dexteram patris importat eq̄/
litatem filij ad patrem vt ſupra dictum eſt. ꝑ
ca. et quia officium pontificis eſt cuſtodire ſa/
cra. iḋ ſequitᷣ (ſanctorum miniſter) xp̄us enim
inquantum homo eſt miniſter ſacrorum. ſed in
quātū ds ē actor ipoꝝ. iſta āt ſacra ſūt grā ī pñ

ti. ⁊ glīe ī futuro q̄ nō poterāt admiſtrare in ta
bernaculo veteris teſta. ſʒ tantū ꝑfigurari. pp
qđ ſeq̄r (⁊ tabernacli veri qđ fixit dñs ⁊ nō hō)
de q̄ tabernaclo dr̄. pſal. Dñe q̄s habitabit ī ta
bernaculo tuo. iſtud tabernaculū nō ē factum
ab hoīe. ſic̄ fuit tabernaculū moyſi. qđ fec̄ bel
zeleel. vt pʒ ī Exo. (Oīs. n. pōtifex) Hic ↄñr ꝓ
bat ꝓpoſitū. ⁊ diuidit̄ ī tres. q2 ꝓ oñdit ꝙ xp̄ſ ē
miniſter aliquorū ſacrorū. 2°. ꝙ nō ē miniſter
ſacrorū ve. te. ibi. Si ergo eēt. 3°. oñdit ꝙ ē mi
niſter meliorū ſacrorū ibi. Nūc āt meli⁹. ī ꝑma
ꝑte arguit ſic. Oīs pōtifex ē miniſter aliquorū
ſacrorū. qđ pʒ ꝑ hoc qđ cōſtituit̄ vt offerat ſa
crificia ad ſacrificādū ꝑplm ⁊ placādū deū. vt
ſupra declaratū ē ca. 5. Xp̄s āt ē pōtifex vt ibi
dē dictū fuit. ergo ē miniſter aliquorū ſacrorū
⁊ hoc ē qđ dr̄ (oīs pōtifex ⁊c̄) ⁊ pʒ lr̄a (Si ergo
eēt) Hic ↄñr oñdit ꝙ xp̄s nō ē miniſter aliquo
rū ſacrorū ve. te. aliter nō eēt neceſſariū ſacer
dotiū ſuū. q2 illa poſſūt ꝑ alios miniſtrari. ſ. ꝑ
ſacerdotes ve. te. ad quorū officiū ꝑtinet admi
niſtrare talia: ⁊ hoc ē qđ dr̄ (Si ergo eēt ſup ter
rā). i. ſi ſacrū ꝑtinēs ad xp̄i myſteriū (ip̄e n̄ eēt
ſacerdos). i. e⁹ ſacerdotiū nō eēt neceſſariū (cū
eēnt q offerrēt ſecūdum legē mūera). ſ. ſacerdo
tes ve. le (q exēplari ⁊ vmbre deſeruiūt celeſti
um) dicūt̄ enī ſacra ve. le. ī qb⁹ deſeruiebāt ſa
cerdotes vmbra celeſtiū īquātū imꝑfecte ⁊ ob
ſcure illa repñtabāt. ſic̄ vmbra corꝑis hūani ī
ꝑfecte figurā ei⁹ repñtat. dicūt̄ ēt exēplar cele
ſtiū īquātū erāt ducētia ī cognitionē ipōrū. de
rōe enī exēplaris ē prioritas reſpectu exēplati
Sʒ ꝑus aliqd dr̄ dupliciter. vno mō ſecūdum
cognitionē noſtrā. ⁊ ſic ſacra ve. le. dicūt̄ exem
plaria celeſtiū. vt dictū ē. Alio mō dr̄ aliqd pri
us altero ſimplicit̄: ⁊ ſic ē ecōuerſo. q2 ip̄a cele
ſtia ſūt exēplar eorū q̄ facta ſūt in tabernaculo
moyſi qđ fuit factū ad exēplar celeſtiū. ⁊ hoc ē
qđ ſubdit̄ (ſic̄ reſpōſū ē moyſi ⁊c̄. Nūc āt meli
us ſortit⁹ ē) Hic ↄñr oñdit ꝙ xp̄ſ miniſter ē me
liorū ſacrorū. ⁊ diuidit̄ ī duas ꝑtes. q2 ꝓ oñdit
ꝓpoſitū. 2°. reddit cauſā dicti. ibi. quāto melio
ris. ī pria igit̄ ꝑte ↄcludit ex ꝓdictis ꝙ xp̄s ſit
miniſter meliorū ſacrorū. q2 oñſū ē ꝙ ip̄e ſit mi
niſter aliquoꝝ ſacroꝝ. Itē oñſū ē ꝙ ip̄e non ſit
miniſter ſacrorū ve. le. ex quo ſeq̄t ꝙ ip̄e ſit mi
niſter meliorū ſacroꝝ. ſic̄ ⁊ ſuū ſacerdotiū meli
us ⁊ ꝑfecti⁹ ē. ⁊ hoc ē qđ dr̄ (Nūc āt meli⁹ ſorti
tus ē miniſteriū). i. meliorū ſacrorū. ⁊ hoc fuit
offerēdo carnē ſuā ī cruce q̄ fuit oblatio optia
⁊ conuenientiſſima ſaluti nr̄e. q2 oblata fuit ex
maxia caritate ⁊ deuotōe. Sʒ ↄ hoc videt̄ eē il
lud qđ ē ꝓdictū. ſ. ꝙ miniſteriū xp̄i non ē circa
aliqd terrenū. caro āt xp̄i ꝺ terra ē. ergo ⁊c̄. Di
cēdū ꝙ lʒ caro xp̄i abſolute ſūpta ſit ꝺ terra n̄
tū dr̄ terra ut caro xp̄i. ꝓ q2 ē diuinitati vnita.
2°. q2 virtute ſpūs ſcī formata. ⁊ pp h̄ dicit̄. Jo
3°. Qui de terra ē de terra loq̄t̄. q āt de celo ve
nit ſup oēs ē (q̄to melioris) Hic reddit cāʒ di

cti. videlʒ q̄re ſit meli⁹ miſteriū xp̄i. Circa qđ
ſciēdū ꝙ miſteriū ſacerdotis ē reducere ꝑplʒ
in deū: admiſtrādo legē diuinā ꝑplo. q2 ē me
diator dei ⁊ ꝑpli. ⁊ iō (q̄to melioris teſtamēti
mediator ē) tāto meli⁹ hʒ miſteriū: ꝙ āt teſta
mētū nouū meli⁹ ſit. cui⁹ admiſtrator ē xp̄s: ꝓ
bat dupliciter. Pria ꝓbatio talis ē illud teſta
mētū qđ ꝓmittit meliora. meli⁹ ē. Sʒ teſtamē
tū nouuʒ promittit meliora q̄ teſta. vetus. q2
ꝓmittit bona ſpūalia ⁊ eterna. ut pʒ Math. 5.
⁊ ī multis alijs locis. Vet⁹ aūt ꝓmittebat ter
rena. ut pʒ Eſai. ꝓ. Si audieritis me bona ter
re cōedetis. ⁊ h̄ ē qđ dr̄ hic. ꝙ xp̄s habet meli⁹
miniſteriū (quāto ⁊ melioris teſtamēti media
tor ē. qđ ī melioribus repromiſſiōib⁹ ſācitū ē). i.
firmatū (Nā ſi illud) Hic ponit̄ ſcd̄a ꝓbatō
ad idē ⁊ diuidit̄ ī duas. q2 ꝓ īducit ſuā ꝓbatio
nē. 2°. ex dictis ↄcludit pricipalē ītētōʒ. ibi. Di
cēdo nouū. Circa ꝓmū duo fac̄. q2 ꝓ ponit ſuaʒ
rationē. 2°. ꝓbat minorē illi⁹ rōis ꝑ ſcripturaʒ
ibi. Vitupans. Rō ſua tal̄ ē: ꝑfectū ⁊ ſine ꝺfec
tu. meli⁹ ē q̄ iꝑfectū ⁊ defectuoſū. teſtamētum
āt nouū ꝑfectū ē ⁊ ſine defectu: vet⁹ āt iꝑfectū
⁊ defectuoſū. ſicut mlt̄iplicit̄er declaraui ī pri
cipio h⁹ oꝑis. ⁊ pp hoc neceſſariū fuit teſtamen
tū nouū ad tollēdū ve. te. iꝑfectōʒ. ⁊ hoc ē qđ
dr̄ (Nā ſi ꝑus illud a culpa vacaſſet). i. ſine de
fectu fuiſſet. nō pōt hic accipi culpa ꝓ peccato
q2 dr̄ Ro. 7. Mādatū ſcīm ⁊ iuſtuʒ (nō vtiq;
ſecūdi). i. teſtamēti noui (loc⁹ īq̄reret̄) q2 nō fu
iſſet neceſſariū ſi primū fuiſſet ſine ꝺfectū (Vi
tuperās) Hic ꝓbat minorē. ſ. ꝙ pp iꝑfectioneʒ
primi teſtamēti neceſſariū fuit dari ſecūduʒ ꝑ
auctoritatē q̄ hr̄. Hieremie. 31. lʒ v̄ba ſint aliq̄
mō mutata. q2 ap̄ls allegat ip̄ā ſecūdū trāſla
tionē. 70. ⁊ ī illa auctoritate. ꝓ tāgit̄ cōditio ve.
te. ⁊ 2°. cōditio noui. ibi. hoc ē teſtamētū. dic̄ igi
tur ꝓ ſic (Vitupans. n. eos dicit). i. dñs īprope
rādo eis q erāt ſub veteri teſtamēto loq̄t̄ ꝑ Hie
re. id qđ ſeq̄t̄ (Ecce dies veniūt dicit dñs ⁊ cō
ſumabo). i. ꝑficiā. q2 no. te. cōtinet ꝑfectioneʒ.
vt ſupra declaratū ē mlt̄iplicit̄er ī pricipio h⁹
oꝑis (ſup domū iſrl̄ ⁊ ſup domū iuda) q2 ad eoſ
vēit xp̄s ī ꝑp̄a ꝑſōa ſʒ qđ ipſemet dic̄ Math. 5.
Nō ſū miſſus niſi ad oues q̄ ꝑiert̄ dom⁹ iſrl̄ (te
ſtamētū nouū n̄ ſʒ teſtamētū qđ ꝺdi prīb⁹ eoꝝ)
q2 aliq̄ ve. te. ſūt caſſata ꝑ nouū. ſ. cerimōialia
⁊ iudicialia. diuerſimode tū vt ē dictū ē ī prici
pio h⁹ oꝑis (ī die q̄ apꝑhēdi manū illoꝝ vt du
cerē eoſ ꝺ terra egypti) q2 ſic̄ puer q ꝑ ſe n̄ pōt ire
apꝑhēdit̄ ꝑ manū. ſic filij iſrl̄ educti ſūt ꝺ egyp
to v̄tute diuia. q2 n̄ poterāt ꝑ ſe ire. ſeq̄t̄ (q̄m n̄
ꝑmāſerūt ī teſtamēto meo) q2 ſtati p⁹ publicatōʒ
mādatoꝝ vbi diuī. fecerūt ſibi vitulū ↄflatilē vt
pʒ ī Exo. (⁊ ego eoſ neglexi dic̄ dñs) q2 pp pcām
vituli. aliq fuerūt occiſi ⁊ alij ꝑmiſſi ſūt cadere ī
alia peccata. propter que perierunt in ſolitudi
ne eorum cadauera. ⁊ ſic dicit̄ eos neglexiſſe in
quantū dimiſit eos ſic ꝑire. ſic̄ res negligi dr̄ q̄

periri ꝑmittit̄ (Quia hoc ē teſtamētū) Hic tan
git̄ cōditio no. teſta. ⁊ ꝓ quātū ad ei⁹ dationeʒ.
q2 datū ē pricipaliter iudeis qb⁹ xp̄s ꝓdicauit.
⁊ hoc ē qđ dr̄ (Q2 hoc ē teſtamētū qđ diſponam
domui iſrl̄) lʒ enī gētiles ſint admiſſi ad no. te.
hoc tū factū ē ſic̄ īſerit̄ oleaſter ī bonā oliuā ſe
cūdū qđ dr̄. Ro. 9. 2°. tāgit̄ cōditio no. te. quā
tū ad tp̄s datōis cū dr̄ (poſt dies illos dic̄ dñſ)
.i. poſt curſū ve. te. ſicut ꝑfectū ē poſteri⁹ tp̄e. q̄
ip̄m iꝑfectū. ⁊ ſic̄ magr̄ dat̄ poſt pedagogū. Lex
enī pedagog⁹ nr̄ fuit ī xp̄o vt dr̄ gal. 3. 3°. tāgit̄
cōditio no. te. quātū ad modū dādi cū dr̄ (dan
do leges meas ī mētes eorū) fidē īſpirādo (⁊ in
corde eorū ſuꝑſcribā eas) ꝑ caritatē formādo.
q modus ē ꝓꝑus ipſi⁹ dei. ſ. īteri⁹ illuminando
⁊ ſic data ē lex noua ap̄lis. qn̄ xp̄us aperuit eis
ſēſuʒ vt itelligerēt ſcripturas. ⁊ qn̄ miſit eiſ ſpi
ritū ſcīm. hō āt pōt aliū docere formādo exte
ri⁹ ſigna ſēſibilia vt voces ⁊ cōſimilia. ⁊ h̄ mō
data ē lex vet⁹. vt hr̄ Exo. 20. Cūct⁹ āt ꝑpls vi
debat vocē ⁊ lāpades ⁊c̄. Dic̄ aūt leges meas ī
plurali. q2. lʒ lex no. ſit vna. tū ibi ſunt plura ꝓ
cepta ⁊ cōſimilia a ſpū ſcō īſpirata. Quarto tā
git no. te. efficaciā cū dicit (⁊ ero eis ī deū ⁊ ipſi
erūt mihi ī ꝑplm) q2 lex noua eſt lex amoris. q2
diuidit filios regni a filijs ꝑditionis (⁊ non do
cebit vnuſq;ſq; ꝓximū ſuū) hoc pōt itelligi du
pliciter. Vno mō ꝺ cognitōe vie: ⁊ ſic iſtud ver
bū refert̄ ad ap̄los q oēs īſtructi fuerūt īmedia
te a xp̄o ⁊ nō vnus ab alio. vn̄ ⁊ paul⁹ qui fuit
poſterior dicit. gal. i. Notum vobis facio frēs
euāgeliū qđ euāgelizatū ē a me. q2 n̄ ē ſecūduʒ
hoīeʒ. neq; enī ab hoīe accepi illud neq; didici:
ſʒ reuelatōe Jeſu xp̄i. Alio mō pōt itelligi ꝺ co
gnitōe pr̄ie. ⁊ tūc refert̄ ad oēs beatos ſpālīter
poſt iudiciū futurū. q2 mō āgeli ſuꝑiores illu
mināt īferiores de his q̄ ꝑtinēt ad explēda mi
niſteria pp electos. ſʒ pacto iudicio ceſſabit tal̄
illumiatio. ⁊ hec expoſitio vltia magis concor
dat lr̄e. ſʒ q2 efficacia no. te. nō ſolū ſe extendit
ad cognitōʒ: ſʒ ēt ad peccatorū purgatōʒ. iō ſe
quit̄ (q2 ꝓpici⁹ ero iniq̄tatib⁹ eorū) remittendo
in p̄ñti (⁊ peccatorū eorū iā nō memorabor) ad
puniēdū ī futuro (Dicēdo) Hic ex ꝓdictiſ ↄclu
dit pricipale ītētū. ex quo enī dñs ꝑ Hiere. vo
cauit te. no. cui⁹ xp̄s ē mediator vt pʒ ꝑ ꝓdicta.
ſeq̄t ꝑ ↄñs ꝙ ꝓcedēs. teſt. dicat̄ vet⁹. q2 nouuʒ
dr̄ reſpectu veteris. ⁊ hoc ē qđ dr̄ (Dicēdo autē
nouū) de teſtamēto xp̄i (veterauit pri⁹). i. oſtē
dit ꝙ teſtamētū ꝓcedēs debeat dici vet⁹. qđ āt
veteraſcit ꝓꝑe mēſurat̄ tp̄e. ⁊ oē tale deficit in
tp̄e vt hr̄. 4. phi. iō ſeq̄t̄ ꝙ vet⁹ teſta. ſit euacua
tū per nouū ⁊ hoc ē qđ ſubdit̄ (Qđ āt ātiq̄uat̄ ⁊
ſeneſcit ꝓꝑe īteritū ē) Ad euidentiā maiorē. h⁹
qđ dictū ē ī ꝑte ꝓcedenti īmediate querit̄. Vtꝝ
lex noua debuit dari a xp̄o ī ſcriptis. ⁊ arguit̄.
ꝓ ꝙ ſic. q2 ſcriptura deſeruit mēorie ī futurum.
Sʒ lex xp̄i erat duratiua vſq; ī finē mūdi. ſecū
dū illud Luc. 21. Celuʒ ⁊ terra trāſibūt. verba

āt mea nō trāſibūt: ergo videt̄ ꝙ xp̄us debuit
doctrinā ſuā ſcribere. Itē lex vetuſ fuit figura
noue vt hr̄ ī hoc ca. Sʒ lex vet⁹ fuit deſcripta.
a deo. ſecundū qđ hr̄ Exo. 44. Dabo tibi duaſ
tabulas lapideas ⁊ legē ⁊ mādata q̄ ſcripſi. er
go lex noua debuit ſcribi a xp̄o. q2 figura debʒ
correſpōdere figurato. Cōtra. Si xp̄s aliquid
ſcripſiſſet illud potiſſime dʒ eē ī canōe. Sʒ ta
le nihil ibi hr̄. q ⁊c̄. Rñdeo. Dicēdū ꝙ doctria
xp̄i n̄ debuit ab eo deſcribi. q2 excellētiſſimus
modus docēdi debet̄ excellētiſſime doctrine.
Nūc āt ita ē ꝙ efficacior ē modus docēdi v̄bo
q̄ ſcripto. q2 ſcriptura n̄ ē niſi vox mortua. ⁊ iō
xp̄o q ē excellētiſſim⁹ doctor n̄ cōueniebat mo
dus docēdi ꝑ ſcripturā q ē iꝑfect⁹ ſʒ ſol⁹ moduſ
docēdi ꝑ v̄bū q ē ꝑfectiſſim⁹. diſcipul̄ āt ſuiſ re
cedētib⁹ a tāta ꝑfectōe. cōueniebat doctrinaʒ
xp̄i ſcribere. pp qđ ſcripſerūt euangelia ⁊ alios
libros no. te. cōtinētes doctrinā xp̄i. ſimile h⁹ i
uēit̄ apud ātiq̄s phōs. q2 aliq īter eos excellē
tiſſimi. ſ. pictagoras. ⁊ ſocrates dicuntur nihil
ſcripſiſſe: tū diſcipuli eorū dicūt̄ mlt̄a ſcripſiſſe
2°. q2 n̄ ē cōueniēs illū doctorē ſcribere cui⁹ do
ctria nō pōt lr̄is cōꝑhēdi. tal̄ fuit xp̄s ſecūduʒ
qđ dr̄. Jo. vl. Sūt āt ⁊ alia mlt̄a q̄ fecit Jeſuſ q̄
ſi ſcribāt̄ ꝑ ſingula. nec ipſū mūdū arbitror ca
pere eos q ſcribēdi ſūt libros. qđ exponens au
guſ. dic̄ ꝙ nō ē itelligēdū pp exceſſū quātitatī
mobil̄ ſʒ virtutis. ⁊ iō xp̄s nō debuit doctrinā
ſuā ſcribere. q ſi eā ſcripſiſſet crederet̄ ꝙ e⁹ do
ctrina n̄ plus cōtineret q̄ qđ illa ſcriptura ꝓtē
deret. nō ſic āt credit̄ ꝑ ſcripturā ſuoꝝ diſcipu
lorū. ⁊ maxie q2 ꝓfitēt̄ ſe nō ſcripſiſſe ad plenū
doctrinā xp̄i. vt pʒ ꝑ verbū. Jo⁹. ꝓallegatū. Cō
ſiderādū tū ꝙ lʒ xp̄s n̄ ſcripſerit doctrinā ſuā
ī charta mortua. ſcripſit tū eā ī charta viua. ſ. ī
cordib⁹ ſuorū diſcipulorū vt ꝓdictū ē. ⁊ ſic erat
ꝓꝑhatū ꝑ Hiere: vt pʒ in lr̄a ⁊ iſte fuit modus
ↄueniēs ſcribēdi hāc doctrinā q̄ īduc̄ efficacit̄
ad vitā eternā. ⁊ iō debuit ſcribi. ꝓ ī aīa ītellec
tiua q̄ hʒ īmortalitatē. pp qđ. d. paul⁹ ap̄lus. 2.
corin. 4. ꝙ h̄ ep̄la ſcripta ſit in tabul̄ cordiſ. Ad
ꝓmū pʒ ex ꝓdictī ꝙ ſcriptura diſcipl̄oꝝ xp̄i ſuf
ficit ad mēoriā doctrie e⁹. Ad ſecūdū dicēduʒ
ꝙ figura ⁊ figuratū n̄ oīo aſſimilāt̄. īmo opor
tet ꝙ figura ꝺficiat a figurato. ⁊. iō lex vetuſ q̄
erat iꝑfectior ⁊ ↄſiſtebat ī ſēſibilib⁹ ſignis. fuit
ꝓ ꝺſcripta ī tabul̄ lapideis. lex āt noua tāq̄ ꝑfe
ctior fuit ꝓ ꝺſcripta n̄ attramēto. ſʒ ſpūs ꝺi viui
ī tabul̄ cordis vt dic̄ ap̄lus. 2. ad corin. 3. C. IX

Habuit qdē) Poſtq̄ ap̄ls oñdit dignita
tē ſacerdotij xp̄i r̄ſpectu ſacerdotij. ve.
le. ī generali. Hic ↄñr ꝺclarat h̄ idē ap
plicādo magi ī ſpāli. Et diuidit̄ ī duaſ ꝑteſ. q2 ꝓ
ꝺclarat ꝓpoſitū. 2° ꝓbat q̄ddā ī ſuo ꝓceſſu ſup
poſitū ī pricipio ca. 10. ibi. Umbrā habens lex.
Pria adhuc diuidit̄ ī tres. q2 ꝓ tāgit ea q̄ fuerūt
circa. ve. te. 2°. oñdit eorū ſignatū. ibi. h̄ ſignā
te. 3°. ex h̄ arguit ad ꝓpoſitū. ibi. ⁊ iō. no. te. pria

adhuc ĩ duas.qꝛ ꝑ tãgit ea q̃ fuerunt ĩ veteri le
ge ĩ quodã generali.2º oñdit ea magis in ſpãli
ibi.Tabernaculũ eñi. Ad euidentiaȝ primi cõ
ſiderandum ꝙ oĩa que ſũt in nouo ꝛ veteri te/
ſtamento ordinata ſunt ad cultum diuinũ. ad
talem vero cultũ redditur hõ ineptus ſimpli
citer per peccatum.ꝛ aptus per gratiã .ſecũdũ
q̃d vero ꝑ imũditiam corporalem.ꝛ iõ ſacram̃
ta . no. le .que conferunt gratiam ꝛ auferunt
peccatum reddunt hoĩem ſimpliciter aptũ ad
cultum diuinum. Jlla aũt que erant in ve.le.
gratiam nõ cõferebant.ſed tãtum quaſdã irre
gularitates ſeu imunditias corꝑales tollebãt
propter quas prohibebant̃ hoĩes accedere ad
locũ diuini cultus. ꝛ ad cetum fidelium .ſicut
erat tactus mortui vel alicuiꝰ imũdi ex quibꝰ
reddebat̃ hõ ineptus ad accedendum ad locũ
cultus diuini.talia autem auferebantur ꝑ ſa/
cramenta ve.le.lȝ per ipa gratia nõ ꝯferret̃ ſicͭ
diffuſius declaratũ ẽ in principio huius operĩ
ꝛ hoc ẽ quod dr̃ hic(Habuit q̃dem ꝛ prius) .i.
ve.teſ.(iuſtificationes culture).i. ſacramenta
auferentia diuini cultus impedimenta modo
predicto.verũtñ iuſtificabant ſecunduȝ quid.
ideo ſubdit(ꝛ ſanctum ſeculare).i.emundatio
nem corporalem que dr̃ ſecularis.qꝛ preſens ſe
culum in corporalibus conſiſtit.ꝛ qꝛ ſacramen
ta illa non erant duratura niſi ad tp̃s (Taber
naculum eñi) Hic ponit predicta magis in ſpe
ciali.ꝛ diuiditur in duas ꝑtes.qꝛ ꝑ tãgit in ſpe
ciali ea que pertinẽt ad tabernaculi moyſi diſ/
poſitionẽ.2º ea que pertinent ad ſacerdotum
miniſtrationẽ ibi. Hijs vero.Ad intellectũ pri/
mi conſiderandum.ꝙ tabernaculuȝ moyſi ſic
erat diſpoſitum.parietes eñi de quibuſdam aſ
ſeribus coopertis auro . tectum vero taberna
culi erat quedam cortina quatuor coloribus d
picta.altitudo tabernaculi erat decem cubito
rum.ꝛ latitudo deceȝ.longitudo vero eius tri
ginta.ꝛ erat quedam cortina interius diuidẽs
longitudineȝ in partes ineq̃les. qꝛ ex vna ꝑte
cortine erant decem cubiti tantum.ꝛ dicebat̃
illa pars tabernaculi ſanctũ ſanctoruȝ.in alia
enim ꝑte erant viginti cubiti .ꝛ dicebatur illa
pars ſãcta abſolute vel etiam ſanctum.ꝛ ſic di
ſtinguebantur due partes tabernaculi.ſic ĩ ec
cleſijs noſtris chorus ꝛ nauis.niſi ꝙ oppoſito
mõ erãt ſite.qꝛ chorus in eccl'ijs nr̃is ẽ verſus
orientem.in tabernaculo vero moyſi ſãctũ ſã/
ctorũ erat verſus occidentem. Ulterius conſi
derandum ꝙ in ſancta ſcõrũ erant tria. archa
teſtamenti.duo cherubin.ꝛ ꝓpiciatoriũ . Apl's
ãt addit quartũ. ſ. ꝙ ibi erat thuribulũ. qd ex
ponũt aliq̃ dicentes.ꝙ per hoc itelligitur alta
re incẽſi.Sȝ hoc pȝ falſũ per textum Exo. vlti
mo.vbi dr̃ altare icenſi erat ĩ alia parte taber/
naculi.hoc etiam dicunt Joſephus ꝛ Hierony
mus.ꝛ iõ dicendũ ꝙ ꝑ thuribulum.nõ itelligi
tur aliud niſi ꝙ erat ibi incẽſoriũ ĩ quo ſumꝰ ſa

cerdos intrans ſanctũ ſanctorum ponebat icẽ/
ſum.ut nebula inde cũ ſurgẽs impediret alioꝝ
aſpectum q̃ erãt ĩ alia parte tabernaculi ne vi/
derent ea que erãt intra ſãctũ ſãctorũ .Simili
ter in alia parte tabernaculi que dicebat̃ ſan/
cta erant tria.menſa ꝓpoſitionis ĩ latere aq̃lo
nari.ꝛ candelabrum aureũ in latere auſtrali.
ꝛ altare thimiamatis ĩ medio ꝯ diuidentẽ ſctã
ꝛ ſanctũ ſãctorũ.predictorũ aũt aſſignatur du
plex ratio. vna litteralis ꝛ alia myſtica. Litte/
ralis ẽ iſta. Tabernaculũ eñi iſtud erat ordina
tum ad cultũ veri dei creatoris totius mundi
ĩ quo ſunt due partes: vna nobis inuiſibilis vi
delicet illud qd ẽ vltra celum ſidereũ. vbi ẽ ha
bitatio ſpiritualium ſubſtãtiarũ: ꝛ hoc figura/
batur per illam ꝑteȝ tabernaculi que dicebat̃
ſãctũ ſãctorũ :ĩ qua erãt cherubin repñtãtia
angelicã naturã.ꝛ archa teſtamenti clauſa.ad
deſignandũ ꝙ ratões eorũ q̃ fiũt in hoc ſeculo
viſibili continẽtur clauſe ꝛ nobiſ occulte ĩ illo
ſecl'o ſuperiori.ſicͭ rões effectuũ ĩ cauſis. ꝛ arti
ficiatoꝝ ĩ artifice cõtinẽtur quodãmõ clauſe.
ꝛ hoc ꝑ tria ĩ archa cõtẽta.ſ.tabulas q̃ repñ/
tãt ſapientiã q̃ dirigũt̃ res hũane.ꝛ virga aarõ
q̃ deſignat̃ ꝑtãs regiminis ꝑ quã coercent̃ ho
mies a malis.ꝛ mãna.ꝑ qd deſignat̃ vita hũa/
na.ꝑ ꝓpiciatoriũ vero qd erat q̃ſi locus dĩ.ꝛ qꝛ
ĩmo reſpondebat ſũmo ſacerdoti.ꝑ hoc dſigna
tur ipe ds glorioſus ꝛ ſublimis ꝑſidens oĩbus
creaturis.ꝛ ſic patet quomõ ꝑ ſãctũ ſãctorũ d/
ſignãt̃ ea q̃ ſũt ſupra celũ ſidereũ nobis iuiſibi
lia.ꝑ aliã vero ꝑtẽ tabernacl'i q̃ dicebat̃ ſãctuȝ
abſolute deſignat̃ alia ꝑs mũdi.per tectũ eniȝ
tabernaculi qd erat q̃dã cortina varijs colori/
bus diſticta.deſignabat̃ celũ ſidereum . varijſ
ſtell' ornatũ.ꝑ cãdelabrũ ĩ q̃ erãt ſeptẽ lucerne
deſignabãt̃ orbes ſeptẽ planetaruȝ.ꝑꝑ h̃ erat
poſitũ ĩ parte auſtrali.qꝛ curſus planetaruȝ in
hemiſperio nr̃o ſẽꝑ ẽ ad auſtrũ.ꝑ mẽſã vͦ vbi
erãt panes ſuppoſiti deſignabãt̃ elemẽta ex q/
bus ꝯſtituit̃ ꝛ nutrit̃ hoĩuȝ vita.qꝛ ex eiſdẽ ſu
mus ꝛ nutrimur. vt dr̃ 2º de generatõne.Deſi
gnabat ẽt illa mẽſa ꝙ illi q̃ ĩ altari dſeruiebãt
creatori vniuerſe creature.de altario debẽt vi
uere.Rõ ãt allegorica predictorũ ẽ.qꝛ ꝑ illam
partẽ tabernaculi q̃ dicebat̃ ſcã deſignabatur
ve.teſta.ĩ quo veritas diuinorũ erat latẽs ſub
velaminibꝰ figurarũ ſicͭ aſpectꝰ eorũ q̃ erãt in
tra ſãctũ ſãctorũ erat itercluſus ꝑ cortinaȝ me/
diam iter vtranq̃ȝ tabernaculi partẽ . vt dictũ
ẽ.per illã vero tabernaculi partẽ q̃ dicebat̃ ſã/
ctũ ſcõꝝ in q̃ erãt illa q̃ repñtabãt ſpiritualia
ꝛ diuina . vt dictũ ẽ.ſignificabat̃.no.teſt.ĩ quo
reuelata ẽ ueritas diuinorũ. ꝓpter qd ĩ paſſio/
ne dñi.ĩ q̃ cõſumatũ eſt.no.teſta.ſciſſa fuit illa
cortina q̃ ꝓhibebat aſpectum eorum qui erãt i
tra ſancta ſanctorũ. vt hr̃ Luce.23. Hanc autẽ
expoſitionem ſecundam proſequitur apoſtolꝰ
vt patebit ex ſequẽtibus. Hijs viſis accedẽdũ

vel iudicij generalis (Et q̃nta ephesi miniſtrauit
mihi) ꝛ ſocijs meis (tu melius noſti) qui tunc
mecum cum alijs preſens fuiſti. CII

TU ꝰ ꝛc̃) Hec ẽ tertia ꝑs in q̃ ponit̃ ter/
tiũ motiuũ ex ſiliitudine aliq̃ꝝ q̃ ſolẽt
eẽ multũ ſolliciti de executõe ſui officij
ꝛ hoc dȝ mouere thimotheũ vt ſit ſollicitꝰ de
officio ꝑdicãdi.ꝛ alios ad hoc idoneos inducẽ
di. dicit igit̃ (Tu ꝰ fili mi ꝯfortare) ꝯſtantiaȝ
magnã ꝑdicandi ĩ accipiẽdo (ꝛ q̃ audiſti a me ꝑ
mltos teſtes) ſupple ꝯfirmata.ſ.ꝑ legẽ ꝛ ꝓphe
tas ꝛ agiographa (hec ꝯmẽda fidelibꝰ hoĩbꝰ)
.i.ſane fidei q̃ idonei erũt ẽt alios docere rõne
ſue vite.ſcie.ꝛ facũdie. Cõſequẽter ponit ꝑmã
ſiliitudinẽ.d (Labora) ĩ ꝑdicãdo ſollicite (ſicͭ bo
nꝰ miles ihũ xp̃i) Milites.n. regis tp̃alis ĩ acie
poſiti ſũt valde ſolliciti de victoria obtinẽda.
ꝛ multo fortiꝰ milites xp̃i debẽt eẽ ſolliciti d ſi
de ꝑdicãda.ꝑ qd acq̃rit̃ corona eterna.ꝛ qꝛ pre
dicatio ꝑ ſollicitudinẽ tp̃aliũ ipedit̃. vt dictũ
ẽ vlt.c.ꝑce.ep'le.iõ ſubdit̃ (Nemo militãs dõ)
ſollicite in ꝑdicatõis oꝑe (iplicat ſe ſecularibꝰ
negocijs) ſi aũt iplicet̃ a ſuꝑiori eũ ꝯpellẽte ꝓ/
pter neceſſitatẽ eccl'ie. ſuſtinẽdũ ẽ ſaltẽ ad ho/
rã ꝓpter caritatĩ neceſſitatẽ.vñ dic̃ Aug. Oci
uȝ ſcm̃ querit caritas:ſȝ negociũ iuſtũ ſuſcipit
neceſſitas caritatĩ.quã ſarcinaȝ ſi nullꝰ ipõit
ꝯtẽplande v̾itati vacandum eſt . ſi autem im/
ponitur ſuſcipienda eſt ꝓpter caritatis neceſ/
ſitatem (nam q̃ certat in agone) corporali (non
coronabit̃) corona victorie (niſi legitime certa
uerit) ſil'r ꝑdicator euãgelicꝰ nõ coronabit̃ co
rona gl'e niſi ꝯſtãter ꝛ itrepide ꝑdicauerit. ꝯſ'r
ponit ſcdaȝ ſiliitudinẽ. d. (Laborãtẽ agricolaȝ
oꝑȝ).i.iuſtũ ẽ (primũ de fructibꝰ ꝑcipe) qꝛ plꝰ
alijſ laborauit. ſil'r ꝑdicator laborãs ĩ agro dñi
eo plus ceterĩ reportat merito (Jntellige q̃ di/
co).ſ.iſtas ꝑabolas eẽ dictas ꝑ ꝑdicatore ꝯſtã
ti ꝛ oꝑoſo.ſȝ qꝛ itellectꝰ v̾itatĩ eſt a deo.iõ ſub/
dit̃ (dabit.n.tibi dñs ꝛc̃. (Memor eſto) Hec ẽ
q̃rta ꝑs in q̃ ponit̃ q̃rtũ motiuũ.ſ. ꝓmiſſio gl'e
celeſtĩ ꝑdicatoribꝰ veris.ad hãc.n.gl'iaȝ habe
mus acceſſum ꝑ xp̃m a mortuis reſurgẽteȝ.iõ
de h̃ facit ꝑmentõeȝ.d. (Memor eſto dñȝ nr̃ȝ
ihm xp̃m reſurrexiſſe) qꝛ ꝑ ipm ſil'r reſurgemꝰ
(ſcd̃ȝ euãgeliũ meuȝ) ꝑdicatõe.ñ tñ actiõe.ſic
.n.ſoliꝰ ẽ xp̃i (in q̃ laboro vſq̃ȝ ad vincl'a) erat
.n.icarceratꝰ paulꝰ ꝑ ꝑdicatõe euãgelij (quaſi
male oꝑans) q.d.cũ tñ hñ egeri (ſed) tñ (v̾buȝ
dei nõ ẽ alligatũ) qꝛ docebat ꝑſentes v̾bo.ſ.in
carceratos cũ eo.ꝛ carcerĩ cuſtodes.ꝛ pl'es eo/
rũ ꝯuertit ad xp̃ȝ.ſil'r abſẽtes docebat ſcripto
ep'las eis mittẽdo (Jdõ oĩa) aduerſa (ſuſtineo)
patiẽter (ꝓpter electos vt ꝛ ipi ſalutẽ ꝯſequã/
tur) ex eoꝝ.n.ſalute ꝑmiuȝ pauli doctoris au
gebat̃. ꝑꝑ qd icludit (Fidel' ſmo).i.verꝰ (Nã
ſi ꝯmor.ſumꝰ).i.cũ xp̃o mortui.ꝑꝑ ꝑdicatiõeȝ
ſui euãgelij (cõuiuemꝰ).ſ.cũ eo vita ꝑhenni (ſi
ſuſtinebimꝰ) põdere tribulationũ deꝑſſi (ꝛ cõ

regnabimꝰ) in gl'a celeſti (ſi negauerimꝰ) xp̃m
v̾bo vel facto (ille negabit nos) corã pr̃e ſuo (ſi
nõ credimꝰ) ab eo puniri ꝓpter magnitudinẽ
ſue mĩe:ſicut dicũt aliq̃ de mĩa eiꝰ nimis ꝑſu/
mẽtes.ꝛ ſine timore peccãtes (ille fidel' ꝑmãet
ĩ v̾itate iuſticie (negare ſeipȝ nõ põt) negarȝ ãt
ſeipȝ ſi negaret ſuã iuſticiã.qꝛ iuſticia diuia et
deꝰ idẽ ſũt (Hec ꝯmone) in feruẽti ꝑdicatione
(teſtificãs corã deo).i.ipm in teſtẽ iuocans in
ducẽdo v̾ba ſua de ſcripturĩ diuinis.ꝛ oꝑa ſua
in ſignis ꝛ ꝓdigijs (Noli v̾bis) Hec ẽ q̃nta ꝑs
ꝑncipal' in q̃ ponit̃ q̃ntũ motiuũ.ſ.loq̃citas fal
ſoꝝ ꝑdicatoꝝ.qꝛ ſi ſic fuer̃t ſolliciti de ſuis fal
ſitatibꝰ aſſerẽdis multo magĩ ꝑdicator verus
dȝ eẽ ſollicitꝰ de veritate euãgelica ꝯſtãter ꝑ/
dicãda.ꝛ diuidit̃ in.2.ꝑtes.qꝛ ꝑ ponit ſuã idu
ctõeȝ.2º ſoluit tacitã q̃õneȝ.ibi. Jn magna do
mo. Circa ꝑmũ ſciendũ ꝙ lȝ doctor euãgelicꝰ
feruẽs eẽ debeat de v̾itate ꝑdicãda. verũtñ v̾
boſitas ẽ vitãda.iõ dr̃ (Noli v̾bis ꝯtẽdere).i.
multiplicatõe v̾boꝝ cũ falſis ꝑdicatoribꝰ (ad
nihil.n. vtile ẽ) ſic ꝯtendere (niſi ad ſubuerſio/
nẽ audientiũ) qꝛ ſimplices aſſiſtentes credũt
magis loq̃ces eẽ magĩ itelligẽtes.qd ẽ falſuȝ.
nã vbi ſũt v̾ba plĩma ibi frequẽter egeſtas . ꝓ
uer.14. ꝓpter qd pr̃es antiq̃ cũ hereticĩ magis
diſceptabãt v̾tutibꝰ ꝛ ſignis q̃ȝ v̾bis. vñ in hi/
ſtoria tripꝑtita dr̃. ꝙ q̃buſdã ꝑhĩs cũ alexãdro
ꝯſtantino ep̃o diſputare volẽtibꝰ.iuſſit iꝑator
vt certamẽ acciꝑet.q̃ q̃uis eẽt ſimplex ſuſcipi
ens iuſſit oẽs ꝑter vnũ tenere ſilentiũ. cui di/
xit. Jn noĩe dñi nr̃i ihũ xp̃i ipero tibi in primiſ
ne loq̃ris.q̃ ſtatiȝ mutꝰ factꝰ eſt (Sollicite cu
ra teipm ꝓbabilẽ).i.approbabilẽ ſeu laudabi
lẽ (exhibere deo) ꝛ nõ hoĩbuſ tm̃ qd querũt hy
pochrite (oꝑariũ iconfuſibilẽ).i.ſic ꝙ oꝑa tua
ſint talia ꝙ de ipis erubeſcere nõ debeas. ſed
magis in dño gloriari (recte tractãtẽ v̾ba veri
tatis) ꝓponẽdo ſingul' v̾ba ꝯpetentia: vtpote
ſapiẽtibꝰ altiora.ſimplicibꝰ magis plana (pro
phana aũt).i.v̾ba hereſiȝ vel doctrinã ſuſpec
tã ſapia (ꝛ inaniloq̃a).i.iutilia ꝛ curioſa (deuĩ/
ta) qꝛ v̾ba ꝑdicatoris debẽt eẽ exaiata (Mltũ
.n.ꝓficiũt).i.efficacia ſũt (ad ipietatẽ).i.ꝯ dĩ
cultũ (ꝛ ſermo eoꝝ).i.hereticoꝝ ꝛ falſoꝝ ꝑdi/
catoꝝ (vt cãcer ſerpit).i.paulatĩ tendit ad cor
ruptõem v̾itatĩ (Ex quibꝰ).ſ.hereticĩ vel ꝑdi/
catoribꝰ falſis (eſt Philetꝰ ꝛ Himeneꝰ q̃ a v̾ita
te) fidei catholice (exciderũt dicentes reſurre
ctõem iã fcãȝ) qd dupl'r expõit̃. vno mõ: qꝛ dr̃
Math.27. Multa corꝑa ſcõꝝ q̃ dormierunt
ſurrexerũt. Dicũt aliq̃ ꝙ iſte Philetꝰ ꝛ Hime
neus ex hoc acceperũt occaſiõem errãdi dicẽ/
tes.ꝙ in illis reſurrectio iã ẽ fcã ꝛ nõ ẽ alia in
fine mũdi expectãda.Sȝ hoc nõ videt̃ ꝓbabi
liter dcm̃.qꝛ illi de q̃bꝰ loq̃tur mathẽꝰ.ſũt ho/
mines eiuſdẽ ſpẽi cũ alijs. ꝓpter qd eoꝝ reſur
rectio nõ inducit ad negandũ reſurrectõnem
alioꝝ in fine mundi futurã:ſȝ magis ad ꝯriuȝ

ꝛ

q2 de ſiſtibus dz eē ſiſte iudiciū. iō aliq dicūt: et
meli⁹. vt videt. q2 iſti acceperūt occaſiōem er
randi ex vbis dñi. Jo. 5. Qui credit ei q miſit
me hz vitā eternā ⁊ in iudiciū nō venit: ſz trā/
ſit de morte ad vitā. vbi loqtur ſaluator de re/
ſurrectōe ſpūali quā iſti ↄfitebāt. ⁊ vez ē: iſtā
iā fcām: ⁊ negabāt reſurrectiōez corpoꝝ futu
rā. qō eſt falſum. ſicut ⁊ ſaducei. Act. 23. (⁊ ſub
uerterūt quorūdā fidē) per ſuā pſuaſionē (Sz
firmum dei fundamētū ſtat). i. fides reſurrec
tionis ſtat i electis (hñs ſignaculū hoc) qō ſub
dit (Cognouit dñs) p eternā pdeſtinatiōem (q
ſūt ei⁹) q2 ſunt ſcripti ⁊ ſignati in libro vite in
delebilr (⁊ diſcedat ab iniqtate) q̄ negat reſur
rectio futura (ois q inuocat nomē dñi. Jn ma
gna) Hic ↄſir ridit tacite qōi ex pdictis oriēti
⁊ p̄ ſoluit apo⁹ qōez. 2⁰ reuertit ad thimothei
monitōez. ibi. Juuenilia. Ex hoc aūt q pdixit
philetū ⁊ himeneū a vitate fidei excidiſſe. ⁊ ali
os puertiſſe. poſſz aliqs querere q̄re dñs pmit
tit talia fieri: Ad qō ridet apo⁹. q hoc totū ce
dit ad gliaz dei. nā ſic in electi relucet ei⁹ mia.
ita in reprobis ei⁹ iuſticia. ⁊ ponit exemplum
de domo magni pncipis. dicit igr (Jn domo āt
magna). i. in domo pncipis magni (nō ſolū ſūt
vaſa aurea ⁊ argentea) q̄ applicant officijs ho
norabilib⁹ (ſz ⁊ lignea ⁊ fictilia) q̄ applicāt ex/
ercitijs vilib⁹. ⁊ totū cedit ad pfectōem dom⁹:
⁊ honorē dñi. dom⁹ aūt dei. totū eſt vniuerſuz
in q̄ electi ſunt vaſa glie applicata. reprobi vo
vaſa ↄtumelie deputata. Uerūtamē q2 hereti
ci pñt dum viuunt ad veritatē redire. iō ſub/
dit (Si quis ḡ emundauerit ſe ab iſtis. i. a pdi
ctis errorib⁹ ⁊ ſilib⁹ erit vas in honorē ſcifica/
tū). i. diuino cultui applicatuz (⁊ vtile dño). i.
vtile ad acqrendū alios dño: ſic pz de paulo q
poſt ↄuerſiōez ſuaz mltos acqſiuit dño. q erat
añ filideliū pſecutor Juuenilia) Hic reuertit
ad inſtructōez thimothei. di. (Juuenilia deſi/
deria) q̄ ſūt circa carnis delectabilia (fuge) ali
ter nō deuincunt (ſectare vo iuſticiā) erga p/
ximū (fidem) erga deū (caritatez) erga vtrūqz
. ſ. deū ⁊ pximū (pacē cū his ⁊c̄). i. cū fidelibus
maxie: lz cū oīb⁹ ſit ſectāda q̄ztū pt fieri hono
mō (Stultas). i. irrōabiles (⁊ ſine diſcipliā q̄/
ſtiones). i. iutiles ad fidez ⁊ mores (deuita) et
ſubdit cā) ſciens q2 generant lites) iter varie
opinātes (Seruū aūt dñi nō opz litigare. nec
p ↄñs ſe talib⁹ qōib⁹ iplicare (ſz māſuetū eſſe
ad oēs) ēt ad ifideles. vt p hoc trahāt ad fidē
ſic de btō cle. legit q pp ſuā māſuetudinē nō
ſolū erat accept⁹ xpianis: ſz ēt gentilib⁹ ⁊ iude
is ⁊ mltos ex eis ad fidē ↄuertit (docibilez). i.
ad docendū habilē. q̄ habilitas duplr accipit
vno mō actiue. ita q habilis docere ſit. rōne
vite. ſcie. ⁊ facundie. Alio mō paſſiue. ⁊ ſic ha/
bilis doceri acqeſcendo iformatione bonoꝝ. ō
veritate circa fcm̄ aliqō. alr nō poſſet bñ iudi/
cari de ppoſiti ſibi (patientē) in aduerſis (cuz

modeſtia corripiētē ⁊c̄) nā ſi imoderate corri/
peret obſtinatos in malo. magis faceret ſicut i
moderate dirigētes ligna tortuoſa frāgūt ipa
iō ſubdit (ne qñ de⁹ det illis pniam ⁊c̄). i. ne p
imoderatā correctōem ipediat redit⁹ coꝝ ad
vitatē (⁊ reſipiſcāt a diaboli laqueis a q̄ capti
ui tenēt) in laqueis erroris (ad ipi⁹ voluntatē
. ſ. ſequēdā in carnalib⁹ ⁊ ſpūalib⁹ peccatis. III

Hoc aūt ſcito) Hec ē ſexta ps in q̄ poni
tur ſextū motiuū. ſ. mltiplicatio falſo/
ruz pdicatoꝝ. qō debebat mouere thi
motheū ad vitatē efficaci⁹ pdicandū. ⁊ diuidi
tur in. 2. ptes. q2 p̄ ponit multiplicatio. 2⁰ thi/
mothei monitio. ibi. Tu aūt. Prima adhuc in
2. q2 p̄ predicit mltiplicatio maloꝝ hoium fu/
tura. 2⁰ oñdit iā icboata. ibi. ⁊ hos deuita. Cir
ca pmū dicit (i nouiſſimis dieb⁹) hoc. n. potiſſi
me erit añ tpe antixpi (inſtabūt tpa piculoſa)
pp multiplicatōem ſeductoꝝ. ō quib⁹ ſubdit
(⁊ erūt hoies ſeipos amātes). ſ. q̄ztum ad ptez
ſenſitiam: q̄ dr homo exterior. 2. Cor. 4⁰ ex h
ſequendo carnis delectabilia: qō ē malū: ama
re vo ſeipm ſcōm ptem intellectiuā ſiue ſupio
rē: que dr hō interior ſequendo dictamē rōis
laudabile ē. ⁊ virtuoſū (cupidi) pecuniaꝝ (ela
ti). i. ābitioſi honorū (ſupbi) in depſſione alioꝝ
(blaſphemi) ↄ deū (parētib⁹ nō obediētes). i.
eis rebelles utpote parētib⁹ ſpūalib⁹ in doctri
na catholica. ⁊ carnalib⁹ i cōuerſatione dome
ſtia (ingrati) de beneficijs acceptis (ſceleſti). i.
aſſueti criminibus magnis. q̄ ſcelera dicunt ſi
ne affectione bona interi⁹ (ſine pace) exterius
(criminatores). i. crimina iuſtis iponētes (icō
tinētes). i. oi luxurie ſe exponētes (imites). i.
crudelitatē exercētes (ſine benignitate). i. bo/
na igneitate qua qs accēdit ad bñfaciēdū pxi
mo. p hoc itelligi dat oppoſitū. ſ. malignitas q̄
qs accēdit ad nocēdū iuſto (pditores) reuelā/
do alterius cōſiliū (ptervi). i. effrōtes i malis
(tumidi). i. inflati in cordibus ſuis (volupta/
tū amatores magis q̄z dei). i. delicias carnales
ſpūalib⁹ pponētes hñtes qdē ſpeciē pietatis)
. i. appentiā religiōis ut facili⁹ decipiāt (virtu
tē aūt ei⁹ abnegātes) q̄ cōſiſtit i opib⁹ virtuo
ſis (Et hos) Hic ↄñr oñdit multiplicatio iā in
choata. vnde pma. Jo. 2. dicit nūc ātixpi mul
ti facti ſūt. iō dicit apl's (Et hos deuita). q. d. iā
icipiūt eē tales aliq: qō declarat dicēs (ex his
. n. ſūt q penetrāt domos). i. q itrāt ſub ptextu
religiōis penetralia. ⁊ loca ſecreta in qbus mu
lieres cōiugate vl alie habitāt illo tēpore aſpe
ctus hoim refugiētes. ⁊ in talib⁹ locis poſſunt
mlieres citi⁹ decipi i hiis q̄ ptinēt ad fidē ⁊ ēt in
his que ptinent ad carnē. ideo ſubdit (⁊ capti
uas ducunt). i. ſeducūt (mlierclas) q̄ pp ter de/
fectū rōnis citius decipiūt. iō ſubdit (que du
cūt varijs deſiderijs) mēs mulieris ē de facili
mutabilis (ſēp diſcētes) illud refert ad id qō
pdicit (Ex his. n. ſunt ⁊c̄) tales. n. ſeductores

q̄rūt ſp dicere noua. q2 ſimplices quoꝝ ē ma/
ior mltitudo pni ſunt ad credendū talia (Quē
admodū iānes ⁊ māhres) iſti fuerunt magi p
falſa ſigna volentes reſiſtere moyſi. Exo. 7. no
mina vo iſtoꝝ magoꝝ non habuit apo⁹ ex ſa/
cra ſcriptura: ſz ex alijs libris hebreoꝝ. vt hic
dic glo. Sz q2 ioſeph⁹ ⁊ Ra. ſalomō de hac ma
teria loquentes nihil dicunt de iſtis noīb⁹. iō
videt meli⁹ dicendū q habuit per reuelatio/
nē: ſic ⁊ moyſes mundi creatōez (ita ⁊ iſti reſi/
ſtūt veritati) frequēter occulte ⁊ aliqñ mani/
feſte (hoies corrupti mente). i. i morib⁹ (repro/
bi circa fidē) i credulib⁹ (ſed vltra). ſ. tps a do
ordinatū (nō pficient) alios ſeducēdo (Jnſipi
entia. n. coꝝ manifeſta erit i oib⁹) hoc potiſſi/
mū iplebit antixpi tpe. qñ detectaei⁹ falſita/
te oēs finaliter ad xpm ↄuertēt. ⁊ iā impletū
ē in multi heretici: ⁊ idoloꝝ ſacerdotib⁹ p ſan
ctos pdicatores ⁊ doctores de falſitate ↄuicti
⁊ ſic ab eis decepti mltotiens ad vitatē ſunt re
ducti (Tu aūt) hic ↄñr ponit thimothei moni
tio: vt firmiter ſtet i veritate fidei catholice. ⁊
eā alijs ↄſtāter pponat pdictis falſitatib⁹ reſi
ſtendo. ⁊ ad hoc ponit duplex rō. Prima acci/
pit ex pte pauli: q ō hoc thimotheū docuerat
vbo ⁊ exēplo. pp ter qō facere debebat. ⁊ hoc ē
qō dr (Tu aūt aſſecut⁹ es doctrinā meā) itel/
ligēdo eā ⁊ retinēdo (⁊ inſtitutōem meā) nam
te epm inſtitui (ppoſitū) de ↄſtanti pdicatiōe
fidei (fidez) articuloꝝ (longanimitatem) in ex
pectatione promiſſoruz (dilectionem) dei et p
ximi (patientiam) in aduerſis (pſecutōes paſ/
ſiones) differunt ſicut actō ⁊ paſſio. q2 dicunt
pſecutōes vt ab alio iferunt: paſſiones put i
corpore pprio recipiūt (q̄lia mihi facta ſūt ⁊c̄)
de pſecutōib⁹ ſibi fcis in iconio in liſtris. hr
Act. 14. (Et oēs q pie viuere volūt i xpo pſecu
tionē patient). ſ. a malis hoīb⁹ quoꝝ maior ē
numer⁹. ⁊ cū hoc a diabolo ad hoc excitā tes.
Si vo aliq pie viuētes hoc nō patiētur. hoc ra
ro ↄtingit. pp ter qō hic nō ↄputant. ſz genera
liter dr. q2 qō modicū ē q̄ſi nihil reputatur. 2.
Phyſi. (Mali aūt hoies ⁊ ſeductores pficiēt)
q2 frequēter tales mūdana pſpitate florēt. ve
rūtñ q2 h cedit finalr ad malū eoꝝ. ideo ſub/
dit (i penis ⁊c̄) q2 p h hñt facltatē mltiplicādi
mala i ſe et i alijs. Aliter pōt exponi (pficiēt)
. i. in malicia ſua vltra pcedēt. ⁊ accipit hic p/
fect⁹ trāſlatie ſz qō dr. 5. meth. q bonū ad ma
la trāſferim⁹. ſic dr. bon⁹ latro q caute pcedit
i ſuis latrocinijs (tu vo pmāe i his q̄ didiciſti)
a me (⁊ credita ſūt tibi). i. cōmiſſa tue fidelita/
ti ad pdicādū alijs cōſtāter ⁊ itrepide ſciens a
quo didiceris) ut eū i vbis ⁊ facti imiteris (Et
q2) Hic ponit ſcōa ratio accepta ex pte thimo/
thei: q fuit fili⁹ mulieris hebree. ut habet. Act
16. ⁊ ſic fecit eū iſtrui a pueritia i ſcriptura legi
⁊ pphetarū q̄ valet ad pdicādū vitatē ⁊ ad re/
ſiſtēdū falſitati: ⁊ h ē qō dr (Et q2 ab ifātia ſa/

cras lras noſti) mō dicto (q̄ te pñt iſtruere ad ſa
lu.) eternā ad quā ordiat tota ſacra ſcriptura
(q̄ ē i xpo ihu) cui teſtimōiū phibēt lex ⁊ pphe
te (Ois. n. ſcriptura diuinit⁹ iſpirata) ⁊ ſic ime
diate deriuat a vitate pma (vtil ē ad docēdū)
vitatē (ad arguēdū) falſitatē (ad corripiēdū)
delinquētē (ad erudiēdū) pficiētes (i iuſticia)
. ſ. legali q̄ eſt ois virt⁹. 5. ethicoꝝ (ut pfect⁹ ſit
hō dei). i. ad diuinū officiū ordinat⁹ q̄lis es tu
(ad oē opus bonū iſtructus) p ſeipſū faciēdo.
⁊ ad hoc alios inducendo. IIII

Teſtificor). Hec ē ps. 7. in q̄ ponit ſepti
mū motiuū. qō accipit ex multiplicati
one futura malorū auditorū ſic ⁊ pce/
dēt ex multiplicatōe maloꝝ doctoꝝ qō dz mo
uere thimo. ⁊ alios doctores ad efficaciter do
cēdū añq̄z vēiat tēp⁹ i quo nō recipiet doctria
coꝝ. dic igit apl's (Teſtificor). i. adiuro te thi/
mothee ⁊ p ↄñs alios epos i te (corā do. pa. ⁊ xpo
ihu) q ſūt teſtes h⁹ adiuratiōis (p aduētū ipi⁹
ad iudiciū (⁊ regnū e⁹) qō ē eternū (pdica) vbū
euāgelicū (iſta). i. iſtāter facias h (opptune). i.
illis q deſiderāt audire (iptune). i. illis q nō re
cipiūt grōſe. q2 aliqñ ē ibi pfect⁹ magn⁹ ſic di/
cit aug⁹ de ſeipo audiēte pdicatiōz ſci Ambro/
ſij curioſitate mot⁹ ⁊ nō vtilitate. Cūq̄z itēderē
q̄z pulchre dicerz me iuito itrauit q verū dice
bat. ⁊ ſic ↄuerſus ad fidē multū pfecit i ecclia
dei (argue peccātes ex ignorātia (obſecra) pec
cātes ex iſirmitate ut abſtineāt pp reuerētiā
rei ſacre. ſ. dñice paſſiōis ei⁹ i baptiſmo cōica/
te (icrepa) vbis duri peccātes ex certa malicia
(i oi patiētia) ad repugnātes (⁊ doctria) ad re/
cipiētes ipſos diligēter iſtruēdo. ⁊ ſubdit ratio
hui⁹ admonitiōis. d. (Erit. n. tēp⁹ cū ſanā do/
ctrinā nō ſuſtinebūt). q. d. pp h iſtādū ē doctri
ne vitatis q̄zdiu ſūt aliq volētes audire ⁊ añq̄z
vēiat tēp⁹ i quo ſana doctria nō ſuſtinebit (ſz
ſm ſua deſideria coaceruabūt ſibi magiſtros)
loq̄ntes tm̄mō placētia (prurietes aurib⁹). i.
deſiderātes ab iſtis doctorib⁹ audire (⁊ a vita
te qdē). i. a doctorib⁹ vitatis (auditū auertēt)
reputātes coꝝ doctrinā nimis durā. Jo. 6. di/
xerūt aliq de ſmōe xpi. Durus ē hic ſmo ⁊ qs
pōt eū audire (ad fablas āt ↄuertēt). i. ad do/
ctrinā hūanit⁹ ↄfictā ⁊ vitate carētē (tu vo vi
gila (ſup gregis dñici cuſtodiaz (i oīb⁹ labora)
. i. opando ut oīb⁹ mōis iſtruāt de bonis (op⁹
fac euangeliſte). i. impleas ope qō predicas ore
(miniſteriū tuū). ſ. epatus (imple). ſ. ſcia vita
⁊ doctrina (ſobri⁹ eſto) in oibus modū debitū
tenēdo (Ego enim) Hec eſt vltia ps pncipalis
h⁹ epl'e que dr eius ↄcluſio. in qua tria fac apo
ſtolus. q2 p̄ martyriū ſuū eē ppinquuz thimo/
theo denunciat. 2⁰ eius aduentuz flagitat ibi.
feſtina. 3⁰ p eū amicos ſalutat. ibi. ſaluta pſcaz
Circa pmuz dicit (ego. n. iaz delibor). i. imolor
p effuſionē ſanguis mei. libare. n. eſt deo offer/
re ſacrificiū de liquidis. vñ ⁊ talia ſacrificia i

ve. te.ſ mult loci dicunt libamēta ⁊ libamīſa.
hoc aūt apoſtol⁹ dicebat.eo ꝙ ſuū martyrium
appropinq̄bat. vñ ſubdit (⁊ tēpus reſolutiōis
mee).i.ſepatōis aīe a corpe (inſtat).i.ppe eſt
bonū certamē certaui) ꝯ̄ aduerſarios fidei (curſum ꝯſumaui).i.pdicatōis iiuncte mihi (fidē)
.i.fidelitatē (ſeruaui) xp̄o dño meo (I reliquo)
.i.i futuro (repoſita ē mihi corona iuſticie) quā
nullus mihi auferet.qꝛ repoſita ē apud illum
q ē oīpotenſ (quā reddet mihi dñs i die illa).ſ.
morti mee (nō ſolū aūt mihi: ſꝫ ēt his q diligūt
aduētum ei⁹).ſ.iuſti: qb⁹ aduēt⁹ xp̄i ad iudiciū ꝺꝫ eē deſiderabil.quia tūc recipiēt integrū
premiuꝫ.ſ.btitudinē corpis ⁊ aīe. ppter qd ſaluator loquēs de ſignis pcedētib⁹ iudiciū dic.
Luc.xi. His āt fieri icipiētib⁹ reſpicite ⁊ leuate capita vr̄a.i.exhilarate corda vr̄a: vt expo
nit Greg. vñ ibidē dr qm̄ appropinquat redēptio vr̄a (Feſtina) Hic ꝯſr aduētū thimothei
flagitat.⁊ diuidit in.z.ptes.ſ.i pncipalē ⁊ incidētalē.que incipit ibi.alexander. Circa pmuꝫ
dicit (Feſtina ad me venire cito) erat.n.diſcipulus ei⁹ pdilect⁹. ppter qd volebat eū videre
añ mortē ſuā: quā ſciebat eē ppinquā.aſſignat
ēt aliā cām.ſ.qꝛ ſocij ſui erant ad alia loca diſp
ſi.⁊ hoc ē qd dic (demas eni) ppriū nomen eſt.
(me dereliqt) tpe aduerſitatis (diligēs h ſecl'ꝫ)
.i.vitā pñteꝫ.timebat.n.forte vt ppter ſocietatē pauli incarceraret.⁊ tandē ad martyriū duceret (⁊ abijt theſſalonicā) querēs ibi maioreꝫ
ſecuritatē (creſcenſ) ppriū nomē ē (i galathiā)
iſte abijt de volūtate apli ad vtilitatē eccle (et
ſilr titus in dalmatiā) ſimili rōne (lucas ē mecū ſolus) iſte ē lucas euāgeliſta qui fuit comes
idiuidu⁹ pegrinatōis pauli. vt dic Hiero.in libro illuſtriū viroꝝ.⁊ ſatis pꝫ ex actib⁹ aplorū
(Marcū aſſume ⁊ adduc tecū) ⁊ ſubdit cā (eſt
eni mihi vtil in miſteriū) neceſſarioꝝ (tichicuꝫ
aūt miſi ephesū) ſilr p bono eccle illi⁹ (pēnulā
quā reliq troade) nomē ē ciuitatis (apd carpū)
nomē ē viri apd quē dimiſerat. Eſt aūt penula
vt dr in glo. veſtis ꝯſularis que a romāis data
fuit pr̄i pauli in ſignū amicitie cū ipo.⁊ ꝙ eſſet
fact⁹ ciuis roman⁹ quā reſeruauerat paulus
ob memoriam pr̄is: et in ſignum qd eſſet fact⁹
romanus ciuis. ſi neceſſitas incumberet hoc
oñdendi. vñ ⁊ pl'ies legit hoc allegaſſe i actib⁹
aploꝝ. Alij vō dicūt ꝙ penula hic accipit p volumine legis. ſꝫ pmū videt melius.qꝛ de libris
ſubdit (⁊ libros).ſ.quos ego tibi dimiſi. ⁊ pbabile videt ꝙ eēnt libri hebraici legis ⁊ pphārū
(maxie aūt ⁊ mēbranas) ad ſcribenduꝫ eplas
ſuas.qꝛ qñ nō poterat diſcurrere ad pdicandū
volebat abſētes docere p ſcriptum (Alexāder)
Hec ē ps icidētal.qꝛ dixerat. Demas.n.me dereliqt ⁊c.iō occaſiōe ei⁹ facit mētionē de alio.
qꝛ nō ſolū eū dereliqt: ſꝫ ēt ipugnauit.d. (alexander erari⁹) iſte eſt ille quē apoſtolus tradidit ſathane. vt hētur epla pce.i.c. vt dr in glo.

(multa mala mihi oſtendit).i.fecit (reddet illi
dñs).ſ.penā debitā.nec ē vbū imprecantis illi malū. ſꝫ pdicētis futuꝝ. iō nō dic reddat: ſꝫ reddet
Cōſequēter ſubdit de alijs eū dimittētib⁹: ſed
nō ipugnātib⁹ dicēs (In pma mea defenſiōe)
.ſ.qñ fui p pñtatus coraꝫ crudeliſſimo nerone
(nemo mihi affuit ⁊c) ſꝫ qꝛ hoc nō fuit ex malicia: ſꝫ ex timore. iō ſubdit orādo (nō illis iputetur).ſ.a dño (dñs aūt mihi aſtitit) qꝛ ppriū eſt
diuinitatis aſſiſtere in cāib⁹ neceſſitatis) ⁊ confortauit me) deficiente humana ꝯſolatiōe (vt
p me pdicatio ipleret).ſ.in ptibus occidentalib⁹ in qb⁹ pdicauit apoſtolus poſt dimiſſioneꝫ
a carcere neronis. vt dictū eſt ſupra Ro.15. vñ
ſubditur (⁊ liberatus ſū de ore leonis).i.neronis quē vocat ppter crudelitatē leonē. Sciendū tñ ꝙ apoſtol⁹ non loquit p tpe quo ſcripſit
hāc eplaꝫ. qꝛ tunc erat iteꝝ in carcere nerōis.
ſꝫ loqtur p tpe pterito. in quo dimiſſus fuerat
a nerone. qd aūtē ſubdit (liberauit me dñs ab
oī ope malo) refert ad tps detētōis ſecūde: qñ
ſcripſit hanc eplam. ⁊ qꝛ nihil impedit a conſecutōe regni celeſtis i morte niſi pccm̄. iō ſubdit.
(⁊ ſaluū faciet i regnū celeſte ⁊c. (Saluta) hic
vltio p thimotheū amicos ſalutat.d. (Saluta)
priſcam ⁊ aquilam ⁊c) erat.n.aquila vir priſce et
cū illis māſit apo⁹. vt habet Act.18. (⁊ oneſiphori domū).i.e⁹ familiā (eraſtus aūt remanſit corinthi ⁊c) iſtos aūt duos noīat vt thimothe⁹ veniens romā eos viſitet i ſuo tranſitu.⁊
ſtatuꝫ eoꝝ nunciet aplo. vt dicit glo. pōt ēt ad
di alia cā.ſ.ut thimothe⁹ citi⁹ vēiret ad aplatū
ſciens eū ſic eē ſolitariū. iō ſubdit (Feſtina añ
hiemem venire) aliter ppter iportunitatē tpis
poſſꝫ iter ſuū nimis retardari. Et qꝛ magna ps
vie ē per mare in quo nō eſt tutū in hieme nauigare. Vltimo ſalutat thimotheuꝫ. ⁊ p ex pte
amicoꝝ.d. (ſalutat te eubolus ⁊ pudens ⁊c) z°
ex pte ſua dicit (dominus ieſus chriſtus cum
ſpiritu tuo) qui eſt aīe vita effectiue tañ (Gratia) dei q ē aīe vita formalr (vobiſcū) Amen.

Poſtilla fratris Nicolai de lira ſuper epla
ad Titum incipit.

PAulus ſeruus dei) Hic icipit epla
pauli ad Titum. que diuidit i.z.
ptes.ſ.in ſalutationem ⁊ pſecutōnē.ibi. Huius rei grā. ⁊ cōcluſionē.ibi. Salutāt te. i fine eple. In
pma pte p ponit pſona ſalutās q̄tum ad nomē
cū dr (Paulus) ⁊ rō h⁹ noīs dicta fuit in pncī
eple ad Ro. ⁊ q̄tum ad religionē.cū dr (ſeru⁹
dei).i.fidel xp̄ian⁹. ⁊ q̄tum ad officij dignitatē. cum dr (apo⁹ aūt ihū xp̄i ſcdm fidem).i.ad
pdicandū fidem (⁊ agnitionē veritatis dei) hoc
dicit ad excludēdū ſciam humanit⁹ inuentā i
quibus ſunt alique falſitates admixte. vt pꝫ
per Ariſto. q lꝫ veri⁹ alijs ſcripſerit. aliq̄ tamē
falſa admiſcuit. vt de eternitate mūdi. ⁊ d numero intelligentiaꝝ. ⁊ hi⁹ (que ſecundū pietatem ē).i.ad veruꝫ dei cultū ordinata (ad ſpeꝫ
vite eterne) per hec ꝯſequēde (quā pmiſit qui
nō mentit de⁹) cū ſit ipa verita s (ante tēpora
ſecularia).i.ab eterno. ⁊ accipit pmiſſio hic p
pdeſtinatione dei. qua ab eterno dare electis
ordinauit grām ⁊ glam. Sꝫ qꝛ effect⁹ hui⁹ pdeſtinatōis ē in tpe. iō ſubdit (manifeſtauit aūt
tpib⁹ ſuis).i.ab eo diſpoſitis ⁊ ordinatis (vbuꝫ
ſuū).i.filiū incarnatū (in pdicatōe).i. p pdicationē.ſ.xp̄i ⁊ diſcipuloꝝ ſuoꝝ. iō ſubdit (q̄ credita ē mihi) tanq̄ fidei pdicatori (ſcdm pceptū
ſaluatoris nr̄i dei) vt pꝫ Act.14. Separate mihi barnabā ⁊ ſaulū. z° ponit pſona ſalutata cū
dr (tito dilecto filio ſcdm cōem fidē).i.catholicā. catholicō.n. grece latie ſignat cōe vl vniuerſale. ⁊ dicit apoſtol⁹. filio ſcdꝫ fidē cōem. ad oñdendū ꝙ tit⁹ nō erat fili⁹ ei⁹ carnal. ſꝫ ſpūal.
3° ponūt optata bona. cū dr (grā) i pñti (⁊ pax)
in futuro. nā btitudo qetat totalr. hoīs appetitū (a deo pr̄e) q ē grē ⁊ btitudinis cā pncipalis
effectiua tñ cū filio ⁊ ſpū ſcō. naꝫ opa trinitatis
ſūt indiuiſa (⁊ xp̄o ieſu) qꝛ eius hūanitas ē cā
inſtrūalis ꝯiuncta (Hui⁹ rei) Hic incipit eple pſecutio que diuidit in.z. ptes. in pma pte titū
iſtruit de ordinatōe eccle. z° de iformatōe plebis ſibi cōmiſſe. z.ca. pma in.z. qꝛ p ponit ſuā
iſtructōeꝫ. z° cuiuſdā doci rōeꝫ. ibi. ſūt.n. mlti.
Circa pmū inſtruit eū de ordinatōe eccle q̄tū
ad epiſcopos ⁊ pſbyteros. iſtituerat.n. eū paulus cretenſeꝫ archiepm ⁊ ſic ad eū ptinebat ordinatio toti⁹ puicie. Sciendū ē etiā ꝙ ſub nomine pſbyteroꝝ intelligit ēt epos. ⁊ econuerſo
ſub noīe epoꝝ itelligit pſbyteros: ſicut dcm̄ fuit pleni⁹ ſupra pma Thi.3. Dicit igit (Hui⁹ rei
grā).i.pp pdicatōeꝫ fidei catholice (reliqui te
crete) inſtituēs te ibi archiepm (vt ea q̄ deſūt
de bona diſpōne eccleſie (corrigas) in meli⁹ reformādo (⁊ ꝯſtituas p ciuitates pſbyteros) ſecundū exigentiā pploꝝ (ſicut ⁊ ego diſpoſui tibi) i forma q̄ ſequit (ſi quis ſine crimie ē) Ille
eni qui ꝯſtituit preſbyter vel eps ꝺꝫ eē itegre
fame ⁊ fidei. Iſta aūt ꝯditio ⁊ alie ſequētes debēt eē excellētius in epo q̄ȝ in ſacerdote curato
(vni⁹ vxoris vir).ſ.poſt baptiſmū. vt dictū ē
ſupra. pma Thi.3. (filios hñs fideles) licꝫ nō
opteat ipm hr̄e filios. qꝛ poterat cōtinere. tñ ſi
hꝫ optet ꝙ ſint fideles.i.ſane fidei (nō in accuſatione luxurie).i.accuſabiles de luxuria. ſic
filij heli.i. Reg.z. (aut nō ſubditos).i.rebelles (opꝫ.n. ⁊c) iā expoitū ē (ſic diſpēſatorē dei)
i bonis ſpūalib⁹. vbi reqrit maior fidelitas et
diligētia q̄ȝ i diſpēſatōe bonoꝝ tpaliuꝫ (nō ſuperbū) alios ſuppeditādo (nō iracūdū) in aīo.
Supbi.n. de facili iraſcūt (nō vinolentū).i.in
potu vini exceſſiuū. qꝛ p hoc ipedit diſcretio q̄
reqrit in dei miſtro (nō pcuſſorē) qd viciū orit
frequēter ex exceſſiua vini potatōe (ñ cupidū
turpis lucri).i.ſecularis qd eſt p mercatōnes: ⁊
talia q̄ nō decent miſtros eccle (ſꝫ hoſpitaleꝫ)

opꝫ eū eē ad pegrinos (benignū) ad oēs (prudentē) in agibilib⁹ (ſobriū).i.tenentē ſobriam
mēſurā in oībus (iuſtum) formalr q̄tum ad ſe
ipm ⁊ effectiue q̄tum ad pplm ſibi ſubditū: in
q̄ ꝺꝫ facere iuſticiā ⁊ ꝯſeruare (ſanctū) erga deuꝫ (ꝯtinentē).i. firmiter ſe tenētē ꝯ̄ tētatōis ipetū (amplectētē eū ⁊c).i. diligēter ſtudētē in
ſacra ſcriptura (vt potens ſit exhortari).i. fideles ad bonū (in doctrina ſana) abſq; admixtōe
alicui⁹ erroris (⁊ ꝯ̄dicētes arguere) eos efficaciter refellendo (Sunt.n.) Hic ꝯſr reddit rationē vltimi dicti.ſ. quare ꝺꝫ eē potens inobediētes vel ꝯ̄dicētes arguere dicēs (Sūt.n. mlti inobediētes).i. veritati euāgelice ꝯ̄dicētes
(vanilog) ex multiloquio ſuo mētes ſimpliciū
pturbātes. iō ſubdit (⁊ ſeductores) p mēdacia
colorata (maxie) aūt ſupple ſunt tales (q d circūciſione ſūt) iſti erant apoſtoli falſi de iudaiſmo ꝯuerſi. nō tñ recte. qꝛ cū obſeruatōe euāgelij volebāt obſeruatōem legaliū introducere.
vt hētur infra. eo. ca. (quos oportet redargui)
qꝛ legalia mortua fuerūt in paſſiōe xp̄i. ⁊ mortifera poſt publicatōem euangelij put ē declaratū fuit diffuſe. Ro.3. ⁊ Gal.z. ⁊ i. thi.5. (qui
vniuerſas domos) fidliū (ſubuertūt).i. ſubuertere nitunt (docētes q̄ nō opꝫ).i. nō ſana: ſꝫ peſtifera (turpis lucri grā).i. pp q̄ſtū. ⁊ ſic in duob⁹ peccabāt.ſ. in doctrina ⁊ in itentōe docēdi.
⁊ declarat ppoſitū p dictū cuiuſdā doc. illius
gētis.d. (dic qdā ex illis ppri⁹ ipoꝝ pph̄a) p h
autē ꝙ nō dr ppheta abſolute. ſꝫ pph̄a iporū
dat intelligi ꝙ non fuit vere ppheta loquens
ſpū diuino: ſed hūano: ſic expert⁹ fuit viuens
iter eos. dr tñ ppheta large ⁊ pticipatiue inq̄ȝtum veꝝ dicit: ſicut ⁊ pphete vera loquunt. ⁊
ſubdit ei⁹ dictū. cum dicit (cretenſes ſp mēdaces).i. aſſueti mēdacijs (male beſtie).i. mordaces verbis (ventris pigri).i. guloſi. ille.n. qui
hꝫ ventrē nimis ipletū nō pōt ire expedite: ſꝫ
tarde ⁊ pigre (quā ob cām).i. qꝛ ſunt talib⁹ vicijs aſſueti (increpa illos dure) ⁊ nō molliter:
ſic heli pmi Reg.z. vñ hiero. Heli p filiorum
ſuoꝝ iniqtate dānatus ē. corripuit qdē eos: ſꝫ
leuitate pr̄is: ⁊ nō aucte pontificis (vt ſani ſint
i fide) catholica (nō intēdētes fabulis iudaicis)
de obſeruatōe legaliū q̄ mortua fuerūt in paſſione xp̄i. ⁊ iō qcqd dr de neceſſaria obſeruatōne eoꝝ totū ē fabuloſū ⁊ falſum (⁊ mādatis hominū aduerſantiū ſe a vitate) fecerāt.n. iudei
multa ſtatuta p quoꝝ obſeruatiōes irritabāt
pcepta diuina ſcdm qd iproperat eis ſaluator
Math.15.d. (Quare irritū feciſtis mādatum
dei pp traditiōem vr̄aꝫ (oīa) cibaria (munda)
ſupple ſunt (mūdis).i. p baptiſmū ſcificatis (coingnatis aūt ⁊ ifidelib⁹ nihil mundū) ⁊ ſubditur cā. cū dr (Sꝫ coingnate ſūt eoꝝ ⁊ mēs ⁊ cōſcia) pp qd dicit ſaluator Math.15.d. Non qd
itrat in os coiquinat hoieꝫ.ſ. cib⁹. ſꝫ qd pcedit
ex ore hoc coingnat hoieꝫ.ſ. detractōes ⁊ blaſ

pbemie.ꝛ bi⁹.q̄ ꝑ ꝓcedunt ex corde malo ꝛ cō-
ſcientia coinqnata (cōfitent̄ ſe noſce deū) dicē-
tes ſe eē xp̄ianos falſe tn̄.iō ſubdit̄ (factis aūt
negāt cum ſint abbolati) deo (ꝛ incredibiles)
.i.increduli (ꝛ ad oē opus bonū reprobi) qꝛ nul-
lum opus pōt eē bonū meritorie ſine fide.he-
bre.ii.Sine fide ĩpoſſibile ē deo placere ¶ II

T U aūt) Poſtq̄ apoſtol⁹ inſtruxit titū
de ordinatōe miſtroꝝ eccleſie.hic ꝯn̄r
inſtruit eū de ĩformatōe plebis ſibi cō
miſſe.ꝛ ꝑ q̄ntum ad aliquos ſpāliter. z° q̄ntum
ad oēs generalr̄.3.ca.Prima in tres ſcdm̄ tres
gradus hoīum.ptes patebūt ꝓſequēdo.Jn ꝑ
ma pte docet eū q̄ntum ad eos q ſunt ĩ ſtatu ſe-
nili.d.(tu aūt loquere) informando populū (q̄
decēt ſanā doctrinā) ĩ morib⁹ (ſenes vt ſobrij
ſint).i.moderati ĩ actib⁹ ſuis.qd̄ exigit maturi
tas etat̄ (pudici).i.caſti.qꝛ ꝯtiuz eſt valde de
teſtabile in antiqs.eo qꝛ ĩ eis frigeſcit calor na
turalis (prudētes) in agibilib⁹ qd̄ dꝫ eē in eis
acqſitum p experientiā longi tp̄is (ſani ĩ fide)
abſq̄ admixtōe erroris (ĩ dilectiōe) q̄ ē forma
fidei (in patiētia ſilr̄ ſint ſani.ita qꝛ nō frāgāt̄
p ĩpatiētiā ĩ aduerſiſ (anus ſilr̄ in habitu ſcō)
.i.religioſo ꝛ honeſto ſupple ſint (nō crimiatri
ces).i.ĩponentes de facili crimina iuuenculis
(nō multo vino ſeruiētes) naꝫ potatio vini ex
ceſſiua induc̄ ad fractiōeꝫ caſtitat̄ viduaſ (bn̄
docētes) non in publico:ſꝫ in ſecreto iuniores
mulieres (adoleſcētulas) Hec ē ſcd̄a ps in q̄ ĩ-
ſtruit eū de pſonis exn̄tibus in ſtatu iuuenili
d.(Adoleſcentulas) ſupple admone (vt viros
ſuos ament) ſic̄ ſeipās.qꝛ vir ꝛ vxor ſunt vna
caro (filios ſuos diligāt) nō ſolū q̄tuꝫ ad cor-
p⁹ eos nutriēdo.ſꝫ ēt q̄tum ad aīaꝫ eos in mo
rib⁹ ĩformādo (prudētes) ſupple eſſe in guber
natōe dom⁹ ꝛ familie (caſtas) caſtitate ꝯiuga-
li (ſobriaſ) in cibo ꝛ potu.quod multū facit ad
caſtitatē ſeruandā (domus ſue curam hn̄tes)
ꝛ nō per alienas domos vagantes (benignas)
erga oēs (ſubditaſ viris ſuis) vt nō nobilitate
vel diuitijſ elate nolint eiſ obedire (vt nō blaſ
phemet̄ verbū).i.doctrina euāgelica ꝛ refert̄
hoc ad oīa ꝑdicta ꝛ ēt ſequētia. tunc.n.habita
bāt xp̄iani iter ĩfideles.ꝛ iō ſi fuiſſent incōpo-
ſiti morib⁹ infideles fidē catholicā deriderēt
(Juuenes ſilr̄ exhortare vt ſobrij ſiat) qꝛ iuuē
tus ĩpellit ad ſequendū ĩpetus paſſionū maxi
me ꝯcupīe carnal̄. ꝓpter qd̄ retinenda ē in fre
no ſobrietat̄.ꝛ qm̄ turpe ē doctori cū culpa re
darguit ĩpꝫ:ꝛ in moralib⁹ mag̃ mouent q̄ ver
ba facta.iō ꝯn̄r informat titū.d.(in oīb⁹ teipꝫ
ꝑbe exemplū bonoꝝ opeꝝ) informando ſubdi
tos fcis (in doctrina) informando eos v̄bis ſa
cris (in integritate).i.puritate mētis ꝛ corpis
(in grauitate) geſtus exterioris (verbū ſanuꝫ
ĩrrep̄henſibile) ſupple ſit (vt is q aduerſuſ eſt)
.i.aduerſari⁹ fidei (vereat̄).i.ꝯfuſus ad ſeipꝫ
reuertat̄) nhil habenſ malū dicere de nobis)
ꝛ ſic tādē ad fidē ꝯuertat̄ (Seruos) Hec ē ter-
tia ps in qua titū inſtruit de his q ſunt in cōdi
tione ſeruili.ꝛ ꝑ ponit̄ inſtructio. z° inſtructio
nis rō.ibi.appuit.n.Circa ꝑmū dicit apoſtol⁹
(Seruos) ſupple doce (dn̄is ſuis ſubditos eē)
eis debitā reuerētiā ꝛ obſequiū exhibendo.et
hoc ſiue ſint boni ſiue mali: fideleſ aut ĩfideleſ
(in oīb⁹ placentes) nō ꝯdicentes.ꝛ hoc intelli-
gēdū ē de licit̄ tn̄ ꝛ honeſtis (nō fraudantes)
dn̄os in reb⁹ vl̄ obſequijs debitis (ſꝫ in oībus
fidē).i.fidelitatē (bonā oſtdētes) v̄bis ꝛ factiſ
(ꝛ doctrinā ſaluatoris nr̄i ornent in oībus) et
hoc ſuis bonis morib⁹.hoc.n.faciendo ſanct⁹
paulin⁹ ſeruiens regi ĩfideli ſic fidē ſuā mori-
bus ornauit qꝛ liberationem ſui a ſeruitute ꝛ
oīum ciuium ſuoꝝ meruit apud regē infidelē
(apparuit) Hic ponit̄ dicte inſtructiōis rō.q̄
accipit̄ ex ſaluatoris exēplo.q dedit ſemetipꝫ
ꝓ nobis.ꝛ ſubiec̄ ſe ſeruituti vt nos redimeret
a ſeruitute diaboli.ꝓpter qd̄ nō dꝫ eē duꝝ ſer
uis fidelibuſ dn̄is ſuis ĩfidelib⁹ ſubijci.ꝓpter
qd̄ dicit (Apparuit.n.gr̄a dei ꝛ ſaluatoris nr̄i)
in carne ꝓ nobis aſſumpta (erudiens noſ) ver
bis ꝛ exemplis (vt abnegātes impietatem).i.
idolatriā ſic̄ p oppoſitū pietas dicit̄ cultus di
uinus (ꝛ ſecularia deſideria) q̄ tēdūt ad diuiti
as honores ꝛ delitias (ſobrie) ĩ nobis (et iuſte)
ad ꝓximuꝫ (ꝛ pie) ad d̄ū (uiuam⁹ ĩ h̄ ſeclo) fra
gili ꝛ trāſitorio.ideo ſubdit̄ (expectātes beatā
ſpeꝫ).i.gloriā eternā a nobis ſperatam (ꝛ ad-
uentuꝫ glorie dei magni ꝛc̄) nā in primo aduē-
tu venit ĩ humilitate ꝛ ſubiectiōe.in.z°.veniet
ĩ gloria ꝛ poteſtate.ꝛ ſubdit̄ de ꝑ aduētu (q de-
dit ſemetipſū ꝓ nobis) in hūilitate factus obe
diens vſq̄ ad mortē crucis (ut nos redimeret
ab omni iniquitate) ſcilicet originali ꝛ actuali
(ꝛ mundaret) per ſacramētū baptiſmi quo de
letur originale peccatū ꝛ actuale (ſibi populū
acceptabilē) per gratiā baptiſmalē (ſectatorē
bonorū operū) ita qꝛ gratia baptiſmalis non
detur in vacuū.ſed ad bene operandū (hec lo
quere ignorantes docendo (ꝛ exhortare) iā ſciē
tes ad melius inducēndo (ꝛ argue) delinquen
tes (cū omni ĩperio).i.auctoritate pontificali
(nemo te contēnat) Prelatus eniꝫ nimis mol-
lis contēptibilis reddit̄ ſuis ſubditis.¶ III

A Dmone) Poſtq̄ apoſtolus tituꝫ inſtru
xit de ĩformatiōe populi ſecundū gra
dus ſpecialeſ: hic conſequenter inſtru
it euꝫ de ĩformatione generaliter quo ad om-
nes.ꝛ ꝑ qualiter ſe debeant habere erga prin-
cipes.z°.erga hereticos homines.ibi.hereticū
Prima ĩ.z.qꝛ ꝑ ponit̄ inſtructō.z°.inſtructōis
ratio ibi .Eramus enim Circa primum dicit.
(Admone illos).i.ſubditos tuos generaliter
(principibus ꝛ poteſtatibus) ſecularibus (ſub
ditos eſſe) tales eniꝫ poteſtates procedunt ex
dei ordinatione qui ſecundum voluntatem
ſuam traſſert regna.atq̄ conſtituit.Dani.z.
ꝛ iō qui tali ptāti reſiſtit ordiationi dei reſiſtit
Ro.iz.(dicto).ſ.ptātis (obedire) in licit̄.ideo
ſubdit̄ (ad oē opus bonū paratoſ eē) in hoc.n.
non ſolū obedit̄ hoī:ſꝫ deo:cui⁹ miniſter ē in-
dex ſiue ptās.vt dr̄ Ro.iz.(neminēꝫ blaſphe
mare) ēt iniuriantē.ſꝫ patienter tollerare.aut
rōnabiliter obuiare.iō ſubdit̄ (non litigioſos
eſſe:ſed modeſtos) menſurā debite rōis ſeruā
do.nā aliqn̄ expedit de iniuriantib⁹ iuſticiā q̄
rere.vtpote qn̄ ex tollerātia nutrit̄ in iniuriā-
tib⁹ audacia malefaciendi (oēꝫ oſtēdētes mā
ſuetudinē) ſcdꝫ rōnis dictamē. aliter nō eſſet
māſuetudo.ſꝫ magis puſillanimitas (ad oēs
hoīes) tam fideles q̄ ĩfideles (Eramus) Hic
ꝯn̄r ponit̄ dicte inſtructōis rō.ꝛ eſt duplex.ꝑ
ma accipit̄ ex pte ſtat⁹ ꝯuerſoꝝ ad fideꝫ catho
licā an̄ ꝯuerſiōem in q̄ ſtatu erant mali ꝛ defe
ctuoſi.ꝛ iō debent defectuoſis hoībus ꝛ ĩfide
lib⁹ ꝯdeſcendere p māſuetudinē q̄tū pōt fieri
bono mō ſecūdū rōis dictamē.iō dic̄ (Eram⁹
enĩ aliqn̄ ꝛ nos inſipientes).i.ſine ſapīa vera:
q̄ eſt xp̄s q̄uis tūc aliq eēnt philoſophi mūda
na ꝑditi ſapīa (increduli) ĩ hīs q̄ ſunt ſupra rō-
nē:cuiuſmodi ſunt ea q̄ ſunt fidei (errātes) in
morib⁹ (ſeruientes deſiderijs ꝛc̄).i.paſſionuꝫ
ſectatores (in malicia ꝛ inuidia agentes) q̄tum
ad illos qui peccabāt ex certa malicia.ꝛ qꝛ h̄ ē
valde deteſtabile.iō ſubdit̄ (odibiles).ſ.deo
odientes inuicē) qꝛ mali hoīes nō hn̄t amiciti
as ad alioſ nec etiā ad ſeipōs.vt declarat phi.
8.Ethi.(cū aūt) Hic ponit̄ ſcd̄a rō dicte inſtru
ctōis.ꝛ z°.ex dict̄ infert̄ quedā ꝯcluſio.ibi.fi-
delis.Ratio v̄o accipit̄ ex credentiuꝫ ſtatu p⁹
ſuā ꝯuerſiōem ad quē vocati ſūt:vt ſint here
des vite eterne.ꝛ h̄ ex mera dei gr̄a ꝛ benigni-
tate.ꝓpter qd̄ benigni alijs ēt ĩfidelib⁹ debēt
eē:maxīe ꝑncipib⁹ q̄tuꝫ pōt fieri ſecūdū deū:
ꝛ hoc ē qd̄ dicit (Cum aūt benignitas ꝛ hūani-
tas apparuit ꝛc̄) humāitas ĩ ei⁹ natiuitate.be
nignitas aūt in ſua ꝯuerſatōe (nō ex opib⁹ iu-
ſticie:q̄ fecimus nos) cū eſſem⁹ peccatores (ſꝫ
ſcdm̄ ſuā miām ſaluos nos fecit) ſalus.n.eter-
na excedit totalr̄ facultatē nature humāe.pp
qd̄ nō pōt eā attingere niſi in largitate diuine
mīe (per lauacꝝ regeneratōis).i.baptiſmi qui
ē ſpūalis generatio.Jo.3.Niſi quis renat⁹ fue
rit ex aqua ꝛ ſpū nō pōt introire in regnū dei.
(ꝛ renouatōis ſpūs ſcī) ſpūs.n.ſcūs in baptiſ-
mo datus terminat vitaꝫ veterē que fuit ſub
peccato ꝛ incboat nouā q̄ eſt in gr̄a (queꝫ effu-
dit in noſ abūde) ad deletionē oīum pccōꝝ ꝛ
copiā v̄tutū (p ih̄m xp̄m) ex cui⁹ paſſione hꝫ ef
ficaciā baptiſmi ſacr̄m (vt iuſtificati gr̄a ipi⁹)
q fac̄ nos dei filioſ adoptiuos.ꝛ p ꝯn̄s (heredes
ſimus ſm̄ ſpem vite eterne) in pn̄ti.ꝛ in futu-
ro erim⁹ ſcdm̄ rem (fidelis) Hic ex dict̄ infert̄
ꝯcluſio.ſ.qꝛ titus ď hac ſpe vite eterne ĩformet
ſuos ſubditos.ꝛ deuitet doctrinā inutilē ꝛ cu
rioſam.dic̄ igit̄ (fidelis ſermo ē).ſ.qꝛ ſim⁹ he-
redes ſcdm̄ ſpem vite eterne.ꝛ de his volo te
ꝯfirmare (ſubditos) tuoſ.ē.n.ſpes iſta ancho
ra aīe tenens eā ĩmobilē in bono:ſic̄ anchora
materialſ nauē in mari.ſꝫ in hoc ē dria.qꝛ anco
ra materialis figit̄ deorſuꝫ in maris fundo.h̄
āt figit̄ ſurſū in celo.iō dr̄ hebr.6.Fortiſſimuꝫ
ſolatiū hēam⁹ q ꝯfugim⁹ ad tenēdā ꝓpoſitaꝫ
ſpeꝫ:quā ſic̄ anchorā hēmus aīe tutā ac firmā
ꝛ incedētē vſq̄ ad īteriora velaminis.i.ad ſecre
ta celeſtia:q̄ ſūt nobis velata (vt current hōis
opib⁹ ꝑeſſe).i.vt ſint de ꝑmis ĩ opib⁹ hōis (h̄)
.ſ.documēta (ſunt bona ꝛc̄.ſtultas aūt qōnes)
.i.irratōabiles (ꝛ genealogias).ſ.falſas.p q̄s
pſeudo apl̄i nitebant̄ oſtdere ih̄m nazarenuꝫ
de dauid nō deſcendiſſe:ſic̄ dictū ē ſupra.ꝑma
ad Thi.i.(ꝛ ꝯtentōes) v̄boſas (ꝛ pugnas leg̃)
ĩutiles p q̄s aliq nitebant̄ falſū itellectū ꝓdu
cere.iō ſubdit̄ (ſūt.n.ſutiles).i.ſine fructu (et
vane).i.falſe (Hereticū) Hic oſtēdit̄ q̄liter ti-
tus ꝛ ſui ſubditi ſe debeant hr̄e erga hereticos
d.(hereticū hoīeꝫ) q recepit fidem catholicā ꝛ
poſtea corrupit eā (poſt vnā).i.ꝑmā.eo mō lo-
quendi quo dr̄ Gen.i.Factū ē veſpe ꝛ mane di
es vn⁹.i.ꝑm⁹ (ꝛ ſcd̄am correctōeꝫ deuita) ꝛ fa-
cias ab alijs deuitari.ne p eū ĩficiāt̄ alij (ſciēs
qꝛ ſubuerſuſ ē) abſq̄ reditu.ꝛ hoc de cōi curſu
(cū ſit ꝓprio iudicio ꝯdēnat⁹) nā fideꝫ quā re
cepit vt verā.ipugnat vt falſā (Cum miſero) h̄
ē vltia ps hui⁹ eple q̄ dr̄ ꝯcluſio ei⁹.in q̄ ꝓ tito
mādat ꝛ eū ſalutat.d.(Cū miſero arthemā ad
te aut titū) ad regendū in abſn̄tia tua ppl̄m tu
tuū (feſtina ad me venire nicopoliꝫ ꝛc̄) qꝛ ꝓpo
nebat ibi manere p aliqd̄ ſpaciū tp̄is.iō ꝓ tito
mādabat.vt illo tp̄is ſpacio poſſꝫ eū pleni⁹ in-
formare ď eccl̄iaſtica diſciplīa (zenā leg̃ ꝑitū ꝛ
apollo ſollicite ꝑmitte).i.ꝑuſq̄ ad me vēiaſ re
mitte ita ſollicite ꝓuidēdo eis ď neceſſarijs (ut
nihil deſit eis) in via.erat.n.apollo ep̄s corin-
thioꝝ:ſꝫ pp ſeditōꝫ aduerſū ſe ꝯcitatā p pſeu-
do apl̄os diſceſſerat cū zena ſocio ſuo veniens
ad titū cretēſeꝫ ep̄ꝫ.ſꝫ ſedat̄ corīthijs p ep̄l̄as
pauli mādauit tito vt ꝑuſq̄ veniret necopoliꝫ
ad eū remitteret eos decēter.Qd̄ āt ꝑus noīat
zenā:ꝛ dic̄ eū legiſꝑitū.n̄ ē ex eo qꝛ maior eēt:ſ
ꝑitior:ſꝫ qꝛ dignitas ep̄alis ipius apollo ꝛ ei⁹
ſcīa erant note ꝛ famoſe.nō ſic autē alteri⁹.iō
ꝑus ip̄m noīauit ꝛ ꝑitū exꝑſſit.ne cura ꝓuiſio
nis circa eū negligeret̄.ꝛ ſi querat̄ vnde fieret
iſta ꝓuiſio rn̄det.d.(diſcāt aūt ꝛ veſtri).ſ.cre-
tenſes vobis ſubditi (bonis operibus ꝑeſſe).i.
inſiſtere.ſ.miniſtrando doctorib⁹ (ad vſus ne
ceſſarios) nō ſupfluoſ (vt nō ſint infructuoſi)
ꝛ ſic excidātur ꝛ in ignem mittant̄:ſicut arbor
infructuoſa.Math.7.Omnis arbor que non
facit fructum bonum excidet̄ ꝛ in ignem mit-
tetur (Salutant te) Conſequenter ſalutat euꝫ
ex pte ſocioꝝ.d.(Salutāt te q meeū ſunt oēs)
quoꝝ noīa tacet ꝓpter breuitateꝫ (ſaluta eos
q nos amāt in fide).i.fidelr̄ ꝛ nō ficte.ꝯn̄r eos

ſalutat generaliter.d.(Gr̃a dei) q̃ eſt arra vite
beate(cuꝫ oĩbus vobis)ſupple ſit(Amen)

¶ Poſtilla fratris Nicolai de lira ſup eplam
ad Philemonem incipit.

PAulus vinctus) Hic incipit epl̃a
ad Philemonem.que diuidit̃ in
tres.ſ.in ſalutatõeꝫ ⁊ ꝓſecutiõeꝫ
ibi.Gratias ago.⁊ ↄcluſioneꝫ.ibi
confidens.In pͥma pte ponunt̃ p
ſone ſalutantes.cuꝫ dr̃(Paulus vinctus ieſu
xp̃i).i.icarcerat᷒ p fide ieſu xp̃i. Hic nõ noiat
ſe aplm:quod ẽ nomen dignitatꝭ.ſꝫ vinctũ pro
ihu xp̃o.qd̕ eſt expreſſiuũ pietatis. eo ꝙ inten
debat mouere philemonẽ ad pietatẽ erga one/
ſimum:p quo ſcripſit hanc eplam philemoni:
vt patebit ꝓſequendo(⁊ thimotheus frater)
hunc adiungit in ſalutatione: qm̃ erat dilect᷒
philemoni.vt ſic petitio ſit magis exaudibilis
non ſolũ pro reuerentia pauli:ſꝫ etiã p amore
thimothei.2°. ponunt̃ pſone ſalutate.cũ dicit̃
(philemoni dilecto adiutori nr̃o)in opere p̃di/
catiõis(⁊ appie ſorori cariſſime)hec vt dic̃ glo.
erat vxor philemonis.id̕ ponit eaꝫ in ſalutati
one: vt inclinet philemonẽ ad petitõiſ exaudi
tionẽ(⁊ archippo cõmilitoni nr̃o)i militia xp̃i
reſiſtendo viriliꝛ aduerſarijs fidei.⁊ iſte noiat̃
eadẽ rõne qua ⁊ appia(⁊ eccleſie).i.ↄgregatõi
fideliũ(que i domo tua ẽ)naꝫ cũ eo plures ha
bitabant fideles.3°. ponunt̃ optata bona. cuꝫ
dr̃(gr̃a vobis ⁊c̃)exponat̃ ſic̃ in p̃ncipio eple p̃
cedentiſ(Gr̃as ago) Hic ↄſir ponit̃ hui᷒ eple ꝓ
ſecutio.⁊ diuidit̃ i.2.ptes.qꝛ p̃ paulus captat
philemonis beniuolentiã.2°. format ſuaꝫ peti
tionẽ ibi.ꝓpter quod.Circa pͥmum dicit(Gra
tias ago deo meo ſemper)actu vel habitu vel
(ſemper).i.oĩbus tp̃ibus ad hoc decentibus
(memoriã tui faciens)gr̃as agẽdo p bonis tu
is p̃teritis ⁊ depcando de futuri(audiens cari
tatẽ tuã ⁊ fidẽ).i.ↄmendatõeꝫ tue caritatis ⁊
fidei a referentib᷒ mihi(quã habes in dño ihu
cui ſeruis fideliꝛ(⁊ in omnes ſanctos)qb᷒ tua
bõa cõicas miſericorditer(vt cõicatio ⁊c̃)hoc
refert̃ ad id quod ſupra dr̃(memoriã tui faci/
ens in orõnib᷒ meis).ſ.orando(vt cõicatio fi/
dei tue)in effectu quo ſeruis xp̃o fideliꝛ.⁊ ſcis
ei᷒ miniſtras miſericorditer(euidens fiat)per
receptõeꝫ p̃mij(in agnitione oĩs boni).i.in cla
ra viſione dei.in quo eſt oẽ bonuꝫ(in xp̃o ihu)
.i.per xp̃m ihm tanq̃ꝫ per mediatorẽ noſtrũ vł
dr̃(in xp̃o ihu)qꝛ bt̃i reficiunt̃ interi᷒ in aſpe/
ctu ſue deitatis.⁊ exterius in aſpectu ei᷒ hũa/
nitatis(Gaudiũ.n.magnũ hũi ⁊c̃)qꝛ bonũ di/
ſcipuli redũdat in bonũ mgr̃i(qꝛ viſcera ſcõꝝ
regeuerunt p te frater)ↄſolatus.n.fuerat eos
v̄bo ⁊ ẽt neceſſaria miniſtrãdo.hanc aũt ↄmẽ/
datõem ⁊ cõſimiles nõ faciebat apoſtolus ad
adulandũſꝫ vt ꝓuocaret ad m ai᷒ bonũ.qꝛ v̄/
tus laudata creſcit(Propter qd̕) Hic ↄſir apo
ſtolus format petitõeꝫ.⁊ 2°. remouet excuſati/
onẽ.ibi.Forſitan.n.Circa pͥmum dicit(ꝓpter
qd̕).i.ꝓpter caritatẽ de te auditã(multã fidu
ciã habens in xp̃o ihu).i.p amore xp̃i ieſu(im
ꝑerandi tibi quod ad reꝫ pertinet).i.qd̕ eſt de/
cens ⁊ rõnabile(ꝓpter caritateꝫ)inter me ⁊ te
mutuã(magis obſecro cũ ſis talis) vita ⁊ eta/
te(vt paulus ſenex) ꝓpter qd̕ magis volo vti
depcatione q̃ꝫ impio.vñ ⁊ ſcribens thimotheo
dicit pͥma epiſtola.4.c.Seniorẽ ne increpaue
ris:ſꝫ obſecra vt pr̃em(nũc aũt ⁊ vinctus ieſu
xp̃i)q.d.mea ſenect᷒ ⁊ incarceratio monere te
debent ad acqeſcendũ mee depcatõni que ſub
dit̃.cũ dr̃(Obſecro te p meo filio)ſpũali(quẽ
genui)in fide(in vinculis)ex his ꝓpter qd̕ tene
ri᷒ ipm diligo(q tibi aliqñ inutilis fuit)tua tol
lendo:qñ erat infidelis(nunc aũt)regenerat᷒
in xp̃o(⁊ mihi ⁊ tibi vtilis)ſeruiendo fideliꝛ et
mihi ⁊ tibi(quẽ remiſi tibi)melioratũ(tu aũt
illũ vt mea viſcera ſuſcipe).i.vt filiũ meuꝫ ca
riſſimum ac ſi fuiſſet genit᷒ ex meis viſcerib᷒
(quẽ ego volueram mecũ detinere vt pro te)qui
filius meus es iã diu(mihi miniſtraret)cum
ſit ſeru᷒ tu᷒.⁊ ſic mihi miniſtrares p ipꝫ(in vi
culis euãgelij).i.quib᷒ ſum alligat᷒ p p̃dicati
one euãgelij(Sine aũt ↄſilio tuo).i.ſine aſſen
ſu tuo(nihil volui facere)pe ei᷒ retentiõe(vt
ne velut ex neceſſitate bonũ tuũ eſſet ⁊c̃).i.ne
bonũ miniſteriũ quod fieret mihi p eũ qd̕ ſcõꝫ
v̄itatẽ dꝫ dici tuũ.eo ꝙ eſt ſeruus tu᷒.videret̃
magis coactuꝫ q̃ꝫ volũtariũ ex parte tua(For
ſitan) Hic ↄſir remouet duplicẽ excuſatiõem.
quã poſſet iſte philemon facere. pͥma eſt quia
Oneſimus ab eo receſſerat ipſo neſciẽte.pp qd̕
nõ debebat ab eo iteꝝ recipi gratioſe. hoc aũt
excludit apoſtol᷒ per hoc ꝙ ille receſſus cedit
ad bonuꝫ philemonis dicens(Forſitan autẽ
diſceſſit ad horam a te).i.modico tempore qd̕
quaſi nihil reputãduꝫ eſt.2.Phyſi.(vt in eter
num illum reciperes).i.non ſolum in preſenti
ad tuum ſeruitium paratum:ſꝫ etiaꝫ i futuro
tecum ad celi gloriã ordinatum.ideo ſubditur
(iam nõ vt ſeruũ:ſed pro ſeruo cariſſimuꝫ fra/
trem)religione chriſtiana(maxime mihi).ſ.ca
riſſimũ.eo ꝙ in fide genui euꝫ.vt p̃dcm̃ ẽ(quã
to aũt magis tibi)ſupple dꝫ eẽ carus magiꝭ q̃ꝫ
ante receſſuꝫ ipſius(⁊ in carne)quia ſeruus tu
us eſt ad ſeruiendum tibi corporaliꝛ(⁊ in dño)
qꝛ fact᷒ eſt fidelis ad regnandũ tecũ eternaliꝛ.
id̕ ↄcludit(ſi g̃ hẽs me ſociũ)tibi v̄iſſima cari/
tate ↄiunctũ.⁊ accipit̃ ſi p qꝛ(ſuſcipe illũ ſicut
me).i.dulciter ac benigne(Si autẽ) Hic remo
uet̃ ſecũda excuſatio:qꝛ poſſet philemon dice/
re.ꝙ oneſimus recedendo intulit ſibi damnuꝫ
in perſonis vel in ſuis rebus.hoc remouet per
hoc quod obligat ſe ad ſatiſfaciendum dicens
(ſi autem aliquid nocuit tibi)in perſona tua.
aut in familia(aut dꝫ)ex obligatione aliq̃(im
puta mihi)tanq̃ꝫ debitori(Ego paulus manu
mea ſcripſi)h̕ dicit ad maiorẽ certitudieꝫ(ego
reddã).i.ſatiſfaciã ipſi domino q ẽ ſupior oĩꝫ
id̕ ſubdit̃(vt nõ dicã tibi)cui᷒ ſubdit̃ rõ.cum
dr̃(qd̕ ⁊ te ⁊c̃).i.qꝛ ẽt teipſum mihi debes.eo ꝙ
es creatura mea in fide catholica ⁊ inſtructõe
euangelica.q.d.minus exigo a te q̃ mihi debe
as(ita frater ego fruar te in dño).i.gaudebo d̕
te in deo ſi feceris q̃ peto(reſice viſcera mea)
ↄplendo deſideriũ meũ i hoc qd̕ poſtulo(i do/
mino).i.ꝓpter dñꝫ p̃ncipaliꝛ.⁊ ꝓpter me ſcda/
rio(Cõfidens) Hec eſt vltima ps vel epiſtole
ↄcluſio i qua p̃ dicit ſe ſcripſiſſe philemoni cõ/
fidens de ꝓmptitudine ſue obedientie.d.(cõ/
fidens ⁊c̃)⁊ pꝫ.2°.mandat ſibi hoſpitiũ parari
ex amicitia ſpãli.d.(ſimul aũt)3°. ſalutat eum
ex pte ſocioꝝ ſuoꝝ.d.(ſalutat te epaphras ⁊c̃)
Et vltimo benedicit ei ⁊ alijs ſimul.d.(Gratia
domini noſtri ihu xp̃i)que eſt arra vite beate
(cũ ſpiritu vr̃o)ſupple ſit perſeuerãter.Amẽ.

¶ Prohemiuꝫ fratris Nicolai de lira ſup epi
ſtolam Pauli ad hebreos incipit.

QUm venerit quod perfectũ ẽ eua
cuabit̃ quod eſt ex parte.pͥma ad
Cori.13°. In pͥmitiua eccleſia illi q
de iudaiſmo conuertebant̃ ad fi
dem xp̃i zelabãt nimis ⁊ indiſcre
te p lege moyſi.ſcõꝫ qd̕ ſcribit̃ in lib.Act.aplo
rũ.in quo qdem libro texit̃ hiſtoria naſcentis
eccleſie.vt dicit hieronym᷒ in epiſtola ad pau
linũ.ibi.n.21.c. introducunt̃ verba bt̃i iacobi
loquentis ad paulũ apoſtolum de zelo cõuer/
ſoꝝ ad fidem xp̃i p lege moyſi ſic dicentis.Ui
des frater quot millia ſunt in iudeis qui credi
derunt xp̃o ⁊ oẽs ſunt emulatores legis ⁊c̃.⁊ i
tm̃ pro lege moyſi zelabant ꝙ dicebant neceſ/
ſariũ ad ſalutẽ ipſam obſeruari.vt habet̃ Act.
15.Quidã deſcẽdẽtes de iudea.ſ.in anthiochi/
am vbi erat eccleſia fideliũ inchoata dicebãt
fratres.qꝛ niſi circuncidamini ſcõꝫ morẽ moyſi
non poteſtis ſalui fieri.⁊ inde orta fuit hereſiſ
nazareoꝝ dicentiũ obſeruantiã oĩum legaliũ
eẽ neceſſariã ad ſalutẽ. vt dicit Aug.de hereſi/
bus. Paulus igit̃ a deo doctus non ſolũ i ter/
ris p inſpiratõem ſicut ceteri apl̃i : ſꝫ ẽt in celꝭ
p aptã viſioneꝫ i raptu.ſicut ſcribit Augu. ad
paulinũ de videndo deo. videns hoc eẽ cõtra
v̄itatem euangelij ſcripſit hãc eplam hebreis
ad fideꝫ xp̃i ↄuerſis in ea manifeſte oſtendẽs
impfectionem legis reſpectu euangelij. ⁊ per
ↄñs eius ceſſationẽ in tẽpore pfectionis quod
eſt tp̃us xp̃i.⁊ ex hoc patꝫ.ꝙ iſta epl̃a inter epi
ſtolas pauli pͥma ẽ in ordine doctrine.lꝫ ſit vl/
tima ſcribẽdi tp̃e.qd̕ pꝫ ex duob᷒. p̃ ex mõ ſcri
bendi.qꝛ hãc eplam ſcripſit apoſtolus hebrai
ce.vt magis videbit̃ infra.Scriptura aũt he/
braica antiqor eſt inter omnes . ſecũdũ qd̕ dic̃
Iſidorus.p̃ Ethi.Unde ⁊ alie lr̃e deriuantur
ab hebraicis.⁊ q̃ꝫtum ad ſonum ⁊ q̃ꝫtuꝫ ad no/
minatõem.qd̕ pꝫ de lr̃is grecis.pͥma.n.lr̃a he/
braica dicit̃ aleph.ſcda beth.pͥma in greco dr̃
alpha.ſecunda vita.⁊ ſic de alijs ſaltem in pl̃i
bus.Unde pꝫ ꝙ lr̃e grece ſunt deriuate ab he
braicis.⁊ nõ eſt dubium ꝙ latine ſunt deriua
te a grecis.ſicut idioma latinum ab idiomate
greco . ⁊ ſic patet propoſitum. 2° hoc patet ex
ſnĩa:quia in hac epl̃a veritas legis euangelice
⁊ eius perfectio oſtendit̃.In alijs aũt epiſtoliſ
paulus apoſtolus ad obſeruantiã euangelij fi
deles hortat̃.prius eſt autem legis v̄itatẽ ag/
ſcere q̃ꝫ ipſam veritatẽ obſeruare.pꝫ igit̃ ꝙ hec
epl̃a p̃or eſt ordine doctrine.In v̄bo igit̃ paſſũ
pto tria deſignant̃ ad euidentiaꝫ huius epiſto
le.pͥmum eſt impfectio legis moſaice. 2ᵘᵐ ẽ per
fectio legis euangelice.3ᵘᵐ eſt ordo vtriuſq̃ꝫ.p̃/
mũ tangit̃.cũ dicit̃.qd̕ ex parte eſt.2ᵘᵐ cum dr̃
qd̕ perfectũ eſt.3ᵘᵐ cũ dicit̃. venerit.⁊ euacua/
bit̃.qꝛ adueniente euangelio lex euacuabitur
vt magiꝭ videbit̃ i ſeq̃ntib᷒.p̃ igr̃ i v̄bo paſſũpto
tãgit̃ ipfectõ moſaice legꝭ.cũ dr̃ qd̕ ex pte ẽ.pſ
.n.hꝫ rõeꝫ iperfecti.ſicut per oppoſitũ totũ hꝫ
rõneꝫ pfecti ſcõꝫ qd̕ dicit̃.3.phiſicorũ totũ ⁊ p
fectũ idẽ ſũt.et id̕ ipfectio legis moſaice bene
deſignat̃ cũ dicit̃ ex pte.Ad cuius euidẽtiã no
tãdũ ꝙ i lege diuina occurrũt tria ↄſiderãda.
pͥmũ ẽ fides vnius dei qd̕ ẽ qd pͥuiũ ad ſuſce/
ptionẽ legis diuine.qꝛ p fidẽ ppl̃s adunat̃ cui
lex dat̃.qꝛ lex nõ dat̃ niſi pplo aliq̃ mõ aduna
to.Scdm̃ ẽ ipſa lex uel corp᷒ legis qd̕ cõſiſtit
in ipſi᷒ mãdatis vel monitis.Tertiũ ẽ eius.fi
nis.finis aũt legis diuine ẽ beatitudo eterna.
ſic̃ finis legis pollitice ⁊ hũane ẽ felicitas pol/
litica.In iſtis tribus lex moſaica iuenit̃ iper/
fecta qd̕ patet de p̃. videlicꝫ de fide . qꝛ licet in
illa lege fuerit notitia aliq̃lis vni᷒ dei.⁊ ẽt xp̃i
in quodã generali.tamẽ nõ fuit ibi notitia ex/
plicita trinitatis pſonarũ i vnitate eſſẽtie.nec
p ↄñs incarnatiõis.cui᷒ ratio ẽ.qꝛ ſicut cogni
tio naturalis ꝓcedit de ipfecto ad pfectuꝫ:ut
dicit̃ p̃ phyſicoꝝ.Unde ⁊ pueri vocãt p̃ oẽs vi
ros patres.⁊ oẽs feminaſ matres. poſtea diſti
guũt vnũquodq̃ꝫ ita ſiliter ſupnaturaliſ cogni
tio minor fuit in veteri lege q̃ꝫ in noua i qua p
xp̃m veritas lucide ẽ reuelata.ꝓpter qd̕ dicit
ſaluator.Io.17. Pater manifeſtaui nomẽ tuũ
hoib᷒ quos dediſti mihi ⁊c̃. In figura h᷒.moy
ſeſ loquebat̃ ad pplꝫ velata facie.ut hẽt Exo.
24.qꝛ myſteria nr̃e fidei erãt figuriꝭ ⁊ enigma
tib᷒ velata.pp qd̕ patres veteri teſtamẽti po/
terãt dicere illud qd̕ ſcribit̃ pͥma ad corinthi.
13.Ex pte cognoſcimuſ.⁊ ex parte ꝓphetamus
Similiter lex moſaica fuit iperfecta. quantũ
ad ſecũdũ qd̕ ẽ legis corpus ſiue mãdata ipſi᷒
Ad cuius euidẽtiã cõſiderãdũ .ꝙ mãdata le/
gis in tria diſtinguũt̃ genera.qꝛ quedã ſũt pre
cepta moralia cuiuſmõi.ſũt illa que ſunt de di
ctamine rationis :etiã ſi nulla lex eſſet poſita.
ſicut ẽ illud mãdatũ qd̕ ſcribit̃ . Exo. 20. Ho/
nora patrẽ ⁊ matrẽ ⁊c̃. ⁊ ſiliꝛ illud qd̕ p modũ
monitiõis ſcribit̃ Leuit.19.Corã cano capite

ꝯſurge: ⁊ honoꝛa ꝑſonā ſenis ⁊ ſilis. Quedam
aūt ſunt iudicialia ꝓcepta. que ſūt determina
tōes q̄dā moraliū ꝓceptoꝝ ī oꝛdine ad ꝓximū
ſicut de dictamīe rōis naturalis ē ꝙ malefici
moꝛiāť. ꝓpter qđ ꝓceptū illud moꝛale ē. qđ hř
Exo. 22. Maleficos nō patieris viuere. ſ; mo
dus moꝛtis. vt ꝙ lapidenť. vel decapitenť. et
hꝰ pertinet ad determinatiōe; legis. ⁊ deter
minanť in iudicialibꝰ ꝓcepti. Quedā aūt ſunt
cerimonialia. ⁊ ſunt determinatōes moꝛaliu;
ꝓceptoꝝ in oꝛdine ad deū: ſicť de dictamine rō
nis naturalis eſt. ꝙ deꝰ honoꝛeť. ⁊ iđ dať de h
ꝓceptū moꝛale. Exo. 20. Memento vt diē ſab
bati ſanctifices. modus tñ honoꝛādi deū. vt ꝑ
talia ſacrificia. vel talibꝰ tꝑibꝰ. ⁊ hꝰ ꝑtin; ad
determinatōem legis. ⁊ hoc determinať in ce
rimonialibꝰ ꝓceptis. ꝓpter qđ preceptū. Exo.
29. Memento vt diē ſabbati ſcifices. q̄tū ad
determinatōem tꝑis. ſ. diei ſabbati cerimonia
le ē. moꝛale aūt inquantu; ibi ꝓcipiť ꝙ hō va
cet diuis. Iſta aūt tria ꝓdicta genera ꝓceptoꝝ
in lege moyſi fuerunt īꝑfecta. ⁊ hoc declaꝛť ꝓ
de moꝛalibꝰ ꝓceptis duplici rōne. ꝓma rō eſt
iſta. q2 moꝛalia ꝓcepta ī lege moyſi oꝛdinabāt
actꝰ hominū exterioꝛes tñ. ꝓpter qđ apoſtolꝰ
in epľa ad Ro. 3. vocat legē moyſi: lege; fcōꝝ.
de actibꝰ aūt interioꝛibꝰ in quibꝰ ꝓncipalius
ꝯſiſtit bonum moꝛis nihil oꝛdinabāt aut paꝝ.
Sed contra hoc videť eſſe illud quod habeť.
Exo. 20. vbi ꝯcupia ꝓhibeť. Non cōcupiſces
vxoꝛem ꝓximi tui ⁊c. Dicendum ē ſcđm anti
quos doctoꝛes. ꝙ talis ꝯcupia non ꝓhibeť in
q̄tu; ē oīo latens in coꝛde: ſ; ꝓut ꝓrumpebat
exterius per aliqua ſigna. vt ꝑ verba ſcurrilia
tactus. ⁊ oſcula. ⁊ hꝰ. ⁊ iđ ſic exponunt nō cō
cupiſces. i. ſigna ꝯcupiſcentis nō facies. vnde
Phil. 3. dicit glo. ꝙ lex vetus ꝓhibebat manū
nō aīum. Uel ſcđm alios eſt dicendū ꝙ l; lex
ve. ꝓhiberet ꝯcupiam aī latētē. hoc tñ erat in
paucis. ſ. in mechia ⁊ furto. Itē ī iſtis inſuffi
ciēter ꝓhibebat ꝯcupia;. q2 nō puniebat trāſ
greſſoꝛes. ⁊ ſic p; ꝙ lex moſaica inſufficienter
oꝛdinabat actuſ interioꝛes. Scđa rō eſt q2 lex
moſaica etiā actꝰ exterioꝛes inſufficiēter oꝛdi
nabat. ſicut p; Deutero. 23. vbi dicitur. Nō fe
nerabeꝛis fřı tuo ad vſurā pecuniā nec fruges
nec aliquā aliā rem. ſed alieno. Ibi. n. permit
tiť vſura cum extraneis ꝑſonis: quod eſt illici
tū ⁊ ꝯ dictamē recte rationis. ſimiľr Deut. 24.
Permittitur uiro dare vxoꝛi libellu; repudÿ
⁊ ex cauſa indebita. vnde ibidem diciť. Si ac
ceperit hō vxoꝛem ⁊ odio habuerit eam ⁊ non
inuenerit grām in oculis eius ꝓpter aliquam
feditatem. ſcribet libellum repudÿ et dabit
in manu eiꝰ ⁊ dimittet de domo ſua. indiuiſibi
litas aūt ꝯiugum per totam vita; eſt de dicta
mine rōnis naturalis, vt alias declaraui ſuꝑ
Math. ⁊ ſic p; ꝙ lex vetus imperfecta fuit in
moꝛalibus. ꝓpter hanc aūt imperfectiōe; lex

moſaica diciť pedagogus noſter. Gal. 3. i. regu
la pueroꝝ et īꝑfectoꝝ in quibus non queriť
perfectio interioꝛ. licet ab exterioꝛibus inhōe
ſtiſ timoꝛe diſcipline repmenť ⁊ in exterioꝛibꝰ
actibus multa eis permittunť que non ꝑmit
terenť viris perfectis. ꝓpter quod Aug. li. de
ſpiritu ⁊ littera. exponens illud. 2. Coꝛin. 3. Lit
tera occidit ⁊c. dicit hoc eſſe intelligendū non
tñ de cerimonialibꝰ. ſ; ētiā de moꝛalibꝰ veteriſ
legis. q2. ſ. non ꝓhibebant aliqua que de ſe ſūt
moꝛtifera. vt p; ex ꝓdictis. ꝓpter quod diciť
ad Ro. 3. Ex operibus legis non iuſtificať oīs
caro. 2°. oſtendiť ꝙ cerimonialia fuerunt imꝑ
fecta. Ad cuiꝰ euidentiā conſiderandū ꝙ ceri
monie veteris legis ſunt in quadruplici dřia
quedam pertinent ad ſacramenta. queda; ad
ſacrificia. quedam ad obſeruatōem. ⁊ queda;
ad ſacra. ſacra autem ⁊ obſeruatōes oꝛdinanť
ad ſacrificia ⁊ ſacramenta: q2 ſacra dicunť va
ſa ⁊ loca: ⁊ huiuſmōi. quibus vtebanť in ſacri
ficÿs ⁊ ritu colendi. Obſeruatōes dicunť qui
dam mōi religioſi viuendi. quibꝰ vtebanť iu
dei qui erant populus peculiaris ipſius dei. vt
pote ꝙ cuſtodirent ſe ab aliquibuſ cibarÿs et
potibus ⁊ veſtibus ⁊ cōſimilibus. ⁊ hoc quia
erant populus deo ꝯſecratus ꝑ ſacramentum
circunciſionis ⁊ alia ſacramenta. nunc aūt ita
eſt ꝙ ex fine accipiť rō eoꝝ que ſunt ad finem
⁊ iđ ſi oſtendať ꝙ ſacrificia ⁊ ſacramenta erāt
īꝑfecta ſufficienter erit oſtenſum ꝙ ſacra et
obſeruatōes erant īꝑfecta. q2 oꝛdinabāť ad
duo ꝓdicta: ſicut ad finem: vt ꝓdictum ē. Qđ
aūt ſacrificia veteris legis eſſent īꝑfecta oſť
ditur. q2 quedā erāt ſacrificia ꝓ peccato obla
ta. ⁊ hec erant imꝑfecta. q2 nō poterant aufer
re peccata. ꝓpter quod dicit apoſtolus ad He
bre. 10. Impoſſibile eſt ſanguine hircoꝝ ⁊ tau
roꝝ auferri peccata. ⁊ iteꝝ ibidē. Omnis qdē
ſacerdos. ſ. veteris le. preſto eſt quotidie mini
ſtrāſ. vt eaſdem offerens hoſtias: que nō pñt
auferre peccata. ⁊ hoc idem habeť Eſa. 40. Li
banus nō ſufficiet ad ſuccendendū. ⁊ aīalia ñ
ſufficient ad holocauſtum. libanus aūt hic vo
cať ꝓmum templū quod factu; fuit de libani
lignis. aīalia aūt ibi oblata ⁊ q̄tum ad parte;
ꝯcremata nō ſufficiebāt ad amotionē peccati
Alia erant ſacrificia pacifica. i. ex deuotōe ob
lata ad grām dei impetrandā. ſeu aliqđ bñfi
ciu; diuinū. ⁊ illa erant imꝑfecta. q2 grā diui
na ſeu beneficiū diuinū nō īpetrabať ratōne
oblati muneris. l; aliqñ dareť. ꝓpter deuotio
nē ⁊ fidē offerentis. ⁊ hoc ē qđ diť apoꝰ Hebr. 9
Tabernaculū fcm̄ ē ꝓꝰ ⁊c. ⁊ ſeqť. q̄ ē ꝑabola i
ſtātis tꝑis iuxta quā munera ⁊ hoſtie offerunť
q̄ nō pñt ſcđm ꝯſciaꝫ ꝑfectū facere ſeruiente;.
ꝑfectio ꝯſcie ē ꝑ donū grē. ⁊ ſic p; ꝓpoſitū q̄
tū ad legis ſacrificia. Siľr ſacra ve. le. erant i
ꝑfecta. Ad cuiꝰ euidentiā ꝯſiderandu;. ꝙ illa
ſacra erant oꝛdinata ad faciendū hoīes idone

os ad cultū diuinū. ⁊ iđ ꝺ eis aliqua erāt cōia
toti populo. tam viris q̄ mulieribꝰ: vt purifi
cationes aliq̄ a tactu īmundi vel moꝛtui. que
purificationes fiebant ꝑ aſperſiōem aq̄ expia
tiōis. de qua habeť Nume. 19. ⁊ ꝯſilia. Aliqua
aūt erant ſacramenta ſolis viris ꝯuenientia:
ſicut circūciſio. Aliqua ſolis ſacerdotibus: ſicť
ꝯſecratio ⁊ vnctio ſacerdotis ⁊ ꝯſimilia. Cuiꝰ
rō eſt. q2 ſacerdoteſ ſpāli modo applicabāť ad
cultū dei. Iſta tñ ſacramēta ꝓdicta erant īꝑ
fecta. q2 nō ꝯferebant grām ſine q̄ non efficiū
tur hoīes idonei ad cultū diuinū. iđ ſacramē
ta legalia dicunť egena ⁊ infirma. Gal. 4. vbi
diciť ſic. Nunc autē cum cognoueritis deum.
imo cogniti eſtis a deo. q̄uo cōuertimi iterum
ad egena ⁊ infirma elementa. dicunť aūt īfir
ma. q2 nō ꝯferebant aliquā ꝑtātem ſpiritualē
ſicť ꝯferūt ſacra no. le. ſiľr dicūť egena. q2 ñ cō
ferebāt grām q̄ necīa ē ad hñ vtēdū illa ꝑtāte
S; ꝯ hoc videť. q2 ī Exo. ⁊ Leui. q̄ſi vbiq; dř ꝙ
illa ſacra reddebāt hoīes idoneos ad cultū di
uinū. Dicēdū ꝙ talis idoneitas erat ꝑ quādā
mundiciā ⁊ expiatōe; coꝛꝑale;: ſicť in no. le. dř
aliq̄s ineptꝰ ad miſtrādū vel celebrādū: ꝓpter
īmūdiciā mānū. ⁊ lotō manuū reddit eū aptū
ſ; hec aptitudo ē tñ coꝛꝑalis. ſic erat de apti
tudine q̄ dabať ꝑ ſacra ve. le. ꝓpter h dicunť
iſta ſacra emūdatōis carnis. vt habeť Hebr.
9. vbi dř ſic. Sanguis hircoꝝ q. ſ. offerebať in
ꝯſecratiōe ſacerdotū ⁊ cinis vitule aſperſus.
q̄ oēs mūdabāť a tactu moꝛticini. uel īmūdi.
ut dictū ē. inquinatos ſcīficat ad emūdatōe; car
nis. i. coꝛꝑis. q2 ut dictū ē talia nō cōferebant
grām: ſ; auferebant q̄dā īpedimenta ⁊ irregu
laritates īpediētes a tabernaculi ingreſſu. ſicť
ī no. le. p; ꝑ exēplū. qñ. n. ꝑ ꝓlatos diſpēſať cū
aliquo illegitime nato uel ꝓuato vno oculo: nuľ
hꝰ non ꝯferť ex hoc ſibi grā. ſ; tñ irregulari
tas tolliť. S; ꝯ hoc videť ꝙ ſcđo; doctrinā ſcō
rū circūciſio tollebat pcc̄m oꝛiginale. ⁊ ꝑ ꝯñs
ꝯferebat grāſ: vt cōiter teneť. Dicendū ſcđm
antiquā opīonem ꝙ tollebat peccatū oꝛigina
le. nō tñ gra; ꝯferebat. hec. n. erat poteſtas cir
cunciſiōis. vt teneť a mľtis ⁊ magnis. quoꝛu;
rōes hic ꝓpter ꝓlixitatē omitto. ⁊ ī hoc differe
bat a baptiſmo: q nō ſolū aufert peccatū oꝛigi
nale: ſ; cōfert grām. Aliter pōt dici ꝙ ſi in cir
cunciſione ꝯferebať grā. hoc nō erat ī virtute
illiꝰ ſacrī. ſ; ex fide xpī venturi quē ꝓteſtabať
ille q circūcidebať ſi adultus erat, vel aliꝰ ꝓ
eo ſi ꝑuulus erat. ⁊ hoc eſt qđ dř cōiter: ꝙ va
lebat ex fide ſuſcipiētiū. nō āt ex oꝑe oꝑato: ꝑ
quē modū valent ſacramenta noue le. p; igiť
ꝙ cerimonialia ꝓcepta legis erant imꝑfecta.
3°. oſtendo ꝙ iudicialia erant īꝑfecta: qđ p;
ex duobꝰ. ꝓ ex mō inducendi hoīes ad obſer
uatōem iuſticie. ad qđ oꝛdinabanť iudicialia
ꝓcepta. 2°. ex ipis ꝓcepti. Primū p; ſic: ꝓꝓꝛiū
ē imꝑfectoꝝ hominū: vt inducanť ad iuſticiā

obſeruandā ꝑ timoꝛē pene. vñ dicit Oratiꝰ li
bꝛo epiſtolaꝝ. Oderūt peccare boni virtutis amo
re. Oderūt peccare mali foꝛmidine pene. Hoc
ēt declarať rōne. q2 illđ quod cū timoꝛe fit pe
nale ē ⁊ ñ delectabile. vñ dř ꝓma Io. 4. Timoꝛ
penā h;. operari aūt virtuoſe nō ē penale vir
tuoſo ⁊ ꝑfecto: ſ; magis delectabile. ꝓpter qđ
diciť 2°. ethicoꝝ. ꝙ ſignū habitꝰ generati ē ꝺ
lectatio in oꝑe: ſ; lex moſaica īducebat hoīes
ad iuſticiā obſeruādā ꝑ timoꝛē penaꝝ. ꝓpter
qđ diciť lex timoꝛis. ⁊ ī ſignū huiꝰ lex data fuit
ī terroꝛibꝰ: ut p; Exo. 19. Iā aduenit dies ter
ciꝰ ī quo. ſ. data ē lex. Seqtur: ⁊ ceperūt audi
ri tonitrua ⁊ micare fulgura. ⁊ nubes denſiſſi
ma operire mōtē. clāgoꝛq; buccine vehemētius
ꝑſtrepebat: tremuitq; ppľs q erat ī caſtris Et
ſimiliter eadē ratōne facies moyſi appuit coꝛ
nuta. qñ. 2°. appoꝛtauit legē ī tabliſ deſcriptā
⁊ timuerūt filÿ iſrť ut hř Exo. 34. In coꝛnibꝰ
. n. illis. deſignabať terroꝛ ⁊ feritas atq; ſeueri
tas legis. P; igiť ꝓmū videl; īꝑfectio iudiciali
u; ꝓceptoꝝ ex modo īducēdi ad opera iuſticie
per timoꝛē pene. 2°. idē p; ex ipſis iudicialibꝰ
ꝓceptis. que aliqñ infligebāt penā inocenti. et
aliqñ culpabilē nō puniebāt. ꝓmū p; ꝑ illud
quod habeť Nu. 35. de homicidio oīo caſuali.
vbi dř ſic. Talis qui foꝛtuitu ⁊ abſq; odio ē ini
micꝰ ⁊c. interficiebat hoīem. debere fugere ad
aliquā ciuitate; refugÿ. ⁊ ibi manere vſq; ad
moꝛtē ſūmi ſacerdotis. qđ aliqñ erat ꝑ magnu;
tempꝰ. ⁊ per ꝯñs talis qui erat innocens cum
homicidiū fuiſſet oīo caſuale ⁊ inuoluntariu;
ſine culpa puniebať graui pena. q2 opoꝛtebat
eum exulem eſſe per magnu; tempus a ſua ci
uitate ⁊ ſua poſſeſſione. 2ꝰ patet vbi ſubditur
de tali fugitiuo innocente. ꝙ ſi extra fines vr
biū inuentus fuerit ⁊ percuſſus ab eo q vltoꝛ
eſt ſanguinis abſq; noxa erit qui eum occide
rit. debuerat. n. ꝓfugus vſq; ad moꝛtē ſummi
ponti. in vrbe reſidere. ⁊ ſic p; ꝙ interfectio i
nocentis in cāu tali remanebat ſine pena: que
tamen eſt grauis culpa. talis autem imperfec
tio legis conueniebat imperfectioni populi: q
erat ꝓnus ad effuſionem ſanguinis. ⁊ ideo ſi ī
terfectoꝛ a cāu remaneret in ſua ciuitate inter
amicos īterfecti. eēt in periculo moꝛtis q̄uis
īnocēs. ⁊ ſic de facili poſſent in populo homici
dia multiplicari. ⁊ iđ ad hec mala euitāda da
tatē lex ꝓdcā de eiꝰ fuga q̄uis eēt īnocēs. ⁊ ea
dē rōe ꝓcedit lex. Si aliq̄s amicꝰ moꝛtui īter
ficeret eū ex̄ fines ciuitatis refugÿ. vt ſic coge
reť ī vrbe remanere ñ ex ſua culpa. ſ; ꝑꝑ hōici
dia euitāda ad q̄ ppľs tanq̄ īꝑfectus erat ꝓ
nus. Exēplū ad h idoneū ponit. Philo. 5. Eth.
d. ꝙ aliq̄ leges ſūt ſiles regulř. qbꝰ vtūť artifi
ces ī leſbia ad dolādū lapides: q2 lapideſ illiꝰ
regiōis ſūt male dolabiles. iđ vtunť artifices
reguľ plūbeiſ vt poſſint tōtuoſitati lapidū ap
plicari. ſic ī ve. te. date ſť le. aliq̄ īꝑfcōe; hñteſ

ꝑpter iꝑfectionē illius populi. Patet igitur
ex ꝑdictis: ꝙ legis ꝑcepta tā cerimonialia. ꝙ̄
moralia. ꝙ̄ ēt iudicialia erant iꝑfecta. ꝑpter
qḋ dicit dñs Ezech. 20. c. (dedi eis precepta nō
bona ⁊ iudicia, in quibus non viuent. ⁊ pollui
eos in muneribꝰ ſuis. dicit precepta ꝙ̄tum ad
moralia que dicuntur non bona. non propter
hoc ꝙ ibi aliquod malum precipiebatur. ſed
qꝛ per ipa actꝰ interiores ipoꝝ imperfcē ordi
nabant: vt viſum eſt ſupra. dicit iudicia i qui
bus nō viuent ꝙ̄tuꝫ ad iudicialia ꝑ que rege
bat iſte populꝰ timore pene. in quo nō ꝯſiſtit
vita anime: ſꝫ magis in amore: dicit vlterius
⁊ pollui eos in muneribꝰ ſuis. i. pollutos oſten
di ꝙ̄tū ad cerimonialia. qꝛ per illa q̄ offerebāt
ꝑ peccatis. polluti oſtendebant. ⁊ tñ non mū
dabant. vt viſum ē ſupra. pꝫ igit ꝙ lex moſay
ca erat iꝑfecta ſi cōſideret ipm corpus legis
3°. lex moſayca erat iꝑfecta ſi ꝯſideret eiꝰ fi
nis. ſicut. n. finis legis humane ē felicitas pol
litica. ita finis legis diuine eſt felicitas eterna
nō ſolum legis noue: ſꝫ etiā veteris. ꝑpter qḋ
dicit apoſtolus Ro. 10. Finis legis xp̄s in quo
ꝯſiſtit beatitudo obiectiue ſcḋꝫ qḋ dicit Jo. 17
Hec eſt vita eterna vt cognoſcant te ſolū deū.
⁊ quē miſiſti ihm xp̄m. hunc aūt finē nō ꝯſeq
tur niſi per grām ſcḋm qḋ dicit Ro. 11. Gratia
dei vita eterna. lex aūt moſaica ñ poterat gra
tiā ꝯferre. vt viſum eſt. ⁊ per ꝯñs non poterat
ad hūc finē introducere. ꝑpter qḋ p̄res ve. te.
ꝙ̄tuncunqꝫ iuſti deſcendebant in iferrnū ad li
bū patꝝ. ꝑpter quod dixit ſcūs Job. 17. In ꝑ
fundiſſimuꝫ iferni deſcendebant oīa mea. ꝑꝑ
qḋ felicitas eterna non ꝑmittebat in lege ma
nifeſte. ſꝫ tñ ſub figura ꝑſperitatis terrene: et
ſi aliter ꝑmittit hoc eſt raro ⁊ obſcure. ꝑꝑ qḋ
dicit apoſtolus ad Hebre. 10. Umbrā habens
lex futuroꝝ bonoꝝ nō ipāꝫ imaginē reꝝ. quia
nō manifeſte: ſꝫ obſcure futura bona: que ſūt
bona celeſtia ꝑmittebat. pꝫ igit ex ꝑdictis im
ꝑfectio legis ꝙ̄tum ad tria ꝑdicta. vꝫ ꝙ̄tuꝫ ad
id quod eſt legis preuiū ⁊ ꝙ̄tum ad legis cor
pus. ⁊ ꝙ̄tum ad finem ipiꝰ: ꝑpter qḋ dicit apo
ſtolus Hebr. 7. Nihil ad ꝑfectuꝫ adduxit lex
⁊ hec imperfectio deſignat. cū dicit in v̄bo ꝑꝑ
ſito ex parte vt ꝑdictum ē. ꝑpter qḋ de hoc po
teſt experte exponi illud qḋ dr̄ Job. 26. Ecce h
ex parte dicta ſunt viaꝝ dei. vie. n. deueniēdi
ad deū ſūt ve. ⁊ no. te. ſꝫ ea q̄ dc̄a ſunt i ve. te. il
la ſūt ex ꝑte. qꝛ ſunt iꝑfcā. vt pꝫ ꝑ dc̄a. 2°. p̄nci
palr tangit in verbo ꝑpoſito ꝑfectio legis euā
gelice. cum dicit. id qḋ perfectum ē. ⁊ pꝫ eiꝰ ꝑ
fectio ꝯparando eam ad legis iꝑfectōem. qꝛ
ꝑfecta eſt reſpectu cognitionis fidei. ⁊ reſpectu
ꝑceptoꝝ ⁊ reſpc̄u finis. in qbꝰ lex moſaica erat
iꝑfecta. ꝙ aūt cognitio dei perfecta ſit i lege
noua. pꝫ per illud quod habet Jo. 17. Pr̄ mā
feſtaui nomē tuū. In figura aūt huius. veluꝫ
tēpli fuit ſciſſum in xp̄i paſſione ad oſtendēdū

ꝙ declarata ⁊ manifeſta erant q̄ ꝑus latebāt
ſub velamine. ꝑpter qḋ ipa lex noua tanq̄ per
fecta in cognitione eſt donū perfectum deſcen
dens a p̄re luminū. vt habet Jacobi p̄. Similr
lex noua ꝑfecta eſt ꝙ̄tum ad ipm corpus legis
. ſ. ꝙ̄tum ad moralia ꝑcepta ⁊ ꝙ̄tuꝫ ad ſacrā et
ꝙ̄tum ad ſacrificia. p̄ pꝫ hoc de ꝑceptis mora
libꝰ: qꝛ lex noua ꝑfecte ordinat humanos actꝰ
non ſolum exteriores: ſꝫ etiam interiores. ⁊ in
hoc imperfectiōem legis ſupplet. ꝑpter quod
dicit ſaluator Math. 5. Imperfectiōem legis
adimplendo. Audiſtis qꝛ dictum eſt antiquis
nō occides. qui autem occiderit reus erit iudi
cio. ego aūt dico vobis. qꝛ omnis qui iraſcitur
fr̄i ſuo reus erit iudicio. in quo ordinat motū
iteriorē animi. vt pꝫ. Similiter lex noua actꝰ
exteriores ordinat nullū malūꝫ ꝑmittendo. ꝑ
pter quod dicit ſaluator Math. 12. Dico autē
vobis. qꝛ omne verbuꝫ ocioſum qḋ locuti fue
rint homines ſup terram reddēt rōneꝫ in die
iudicij. Si aūt hic ꝑhibet v̄bum ocioſū. ꝑ ꝯñs
verbū nociuūꝫ. ⁊ multo fortiꝰ omnē actū ma
lum. ꝑpter qḋ Math. 5. poſt ſuppletiōem ꝑce
ptorū moraliū veteris legis ꝯcludit perfectio
nē euangelij. d. (Eſtote ḡ ꝑfecti ⁊c̄) Perfec aūt
xp̄s moralia precepta legis eis conſilia euāge
lica ſuꝑaddendo. ꝑpter quod Math. 19. dicit
iuueni dicenti ſe cuſtodiſſe mandata legis. ⁊ q̄
renti vlterius viā perfectionis. dicit ſaluator.
adhuc vnū tibi deeſt ſi vis perfectꝰ eē vade et
vende oīa que hēs: ⁊ da pauperibus. ⁊ hēbis
theſauꝝ in celo. ⁊ veni ⁊ ſequere me. 2°. dico ꝙ
lex noua perfecta eſt ꝙ̄tum ad ſacramenta. qꝛ
ꝯferunt grāꝫ qḋ nō faciebant ſacramēta ve. le.
ꝑpter qḋ dicit Jo. 1. Lex per moyſen data eſt.
grā ⁊ v̄itas ꝑ ihm xp̄um. ꝑꝑ hoc de ioāne bap
tiſta q per ſuaꝫ ꝑdicatōem ⁊ baptiſmū ſuū diſ
ponebat pplm ad xp̄i baptiſmuꝫ. ⁊ per ꝯñs ad
alia ſacrā cū baptiſmus ſit ianua ſacroꝝ. Lu.
. 1. dr̄. ipe preibit ante illū in ſpiritu ⁊ v̄tute he
lie parare dño plebem perfcām. 3°. lex noua ꝑ
fecta eſt ꝙ̄tum ad ſacrificia. qꝛ in ipa eſt vnuꝫ
ſacrificiū ꝑfectiſſimum. ſ. eucariſtia que nō ē
tñ ſacrm̄. ſꝫ ēt ſacrificium. qꝛ ibi xp̄s quodam
mō imolat. ⁊ fructꝰ ſue benedicte paſſionis a
populo ꝑcipit. tñ iſtud ſacrificiū tāq̄ vnū ⁊ ꝑ
fectū fuit in lege figuratū ꝑ mlt̄a ſacrificia et
varia. ſic perfectū per iꝑfectū. eiꝰ aūt perfe
ctio apparet in duobꝰ. p̄ qꝛ tollit peccata qḋ ñ
poterāt facere legis ſacrificia. ꝑpter qḋ Jo. 1.
dr̄. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mū
di. i. peccata oīs fidel. ⁊ ifidel ſꝫ qḋ dr̄ Jo. 3. ca.
p̄ma canonica. Ipe ē ꝑpiciatio ꝑ pccīs nr̄is. ñ
ꝑ nr̄is tñ: ſꝫ ēt ꝑ totiꝰ mundi. 2°. appet eiꝰ ꝑ
fectio. qꝛ augmētat grām ſm qḋ dr̄ Jo. 6. Qui
manducat me viuit ꝑpter me ꝑ augmentū. ſ.
grē. de vtroqꝫ aūt effectu hꝰ ſacrificij dr̄ hebr.
10. hic aūt vnā ꝑ pccīs hoſtiā offerēs. ſ. ſemet
ipm ſedet in dextera dei p̄ris. Sequit. vna. n.

oblatiōe cōſumauit in ſēpiternū ſacrificatos.
amorē culpe oſtdit cū dicit. i auctoritate vnā
ꝑ pccīs hoſtiā offerēs. collatio ⁊ augmētatio
grē cū dicit. ꝯſumauit i ſēpiternū ſcificatos. ⁊
ſic ꝑfectio euāgelij pꝫ ex ꝑfectiōe ſacrificij. ꝑꝑ
qḋ dicit. Heb. 9. Xp̄s aſſiſtēs pōtifex futuro
rū bonoꝝ ꝑ āplius ⁊ ꝑfectiꝰ ⁊c̄. Tertio oſtdit
ꝑfectio legis euāgelice quātū ad iudicialia. qꝛ
īducit ad obſuātiā legis nō ꝑ timorē pene ſꝫ ꝑ
amorē iuſtitie: qḋ ē ꝑpriū ꝑfectoꝝ. ut ſupra di
ctū ē. ꝑpter qḋ lex noua dicit ꝑfecta ſcḋm qḋ
dicit. Jo. p̄. Qui autē pſpexerit i lege ꝑfecte li
bertatis ⁊c̄. Itē qꝛ nullū inocētē punit. nec ali
qd malū īpunitū relinqt. qꝛ etiā v̄ba ocioſa pu
niēda oſtdit. ut ſupra dictuꝫ ē. ⁊ ñ ſolūmō v̄ba
ocioſa. ſed etiā malas cogitatiōes. ſcḋm qḋ di
cit Math. 5. Ego aūt dico vobis ꝙ qcunqꝫ vi
derit mulierē ad cōcupiſcēdā eā: iā mechatꝰ ē
in corde ſuo. ꝑpter quod lex noua eſt perfecta
de qua poteſt exponi illud Canti. 6. Una eſt co
lumba mea ꝑfecta mea. dr̄. n. lex noua colūba
methaphorice: qꝛ ē ſine felle amaritudīs nullū
innoxiū puniens. dicit perfecta. qꝛ nulluꝫ ma
lū permittens. ⁊ ſic apparet perfectio legi euā
gelice ꝙ̄tum ad legis corpus qḋ ꝯtinꝫ manda
ta. Silr lex noua perfecta ē ꝙ̄tum ad finē legi
qui quidē finis eſt vita beata. ad quē finē ime
diate introducit lex euangelica. quod nō pote
rat lex vetus niſi tantū in figura. ꝑpter qḋ di
cit apoſtolus ad hebr. 12. Non acceſſiſti ad tra
ctabilem ignem. i. corꝑalem ⁊ viſibilē: ſicut ac
ceſſerunt iudei in mōte ſynai. ſed acceſſiſti vos
. ſ. credentes in xp̄o ad ſyon mōteꝫ ciuitatē dei
uiuentis celeſtē hierlꝫ ⁊ multoꝝ miliū angelo
rū frequentiā ⁊ eccleſiaꝫ p̄mitioꝝ qui ꝯſcripti
ſūt in celis ⁊ iudicem oīum deū: ⁊ ſp̄ūs ſcoꝝ
ꝑfectoꝝ. ꝑpter qḋ apoſtolꝰ hebre. 7. Poſtq̄ di
xerat nihil ad perfectū adduxit lex. ſ. lex vetꝰ
adiuxit. Introductio v̄o melioris ſpei ꝑ quā
ꝑximamꝰ ad deū. ſ. in noua lege. pꝫ igit ex ꝑdi
ctis ꝙ lex noua perfecta ē. ⁊ ꝙ̄tuꝫ ad cognitio
nē fidei legi ꝑuiā ⁊ ꝙ̄tum ad ipm corpus legis
⁊ ꝙ̄tum ad eiꝰ finē. Iſta aūt perfectio legis fi
gurata ē. 3. Reg. 6. vbi dr̄ ſic. Perfecta eſt do
mus dñi in oī oꝑe ſuo. Lex. n. noua pōt ꝯueni
enter dici domꝰ dñi. qꝛ huiꝰ domꝰ ipe eſt edifi
cator. qꝛ lex noua data ē ab eo imediate nō lex
verꝰ ſcḋm qḋ dr̄ Hebr. 1. Multifarie multiſqꝫ
modis olim deꝰ loquens p̄ribus in ꝑphetis no
uiſſime diebꝰ iſtis locutus locutꝰ eſt nobis in
filio ſuo ꝯſubſtantiali ⁊ coeterno. vt ibidē ſub
dit. dr̄ etiā lex noua domꝰ dñi. qꝛ ipe ē huiꝰ do
mꝰ inhabitator: qꝛ in ſacrō ⁊ ſacrificio no. le. ſ.
eucariſtie ꝯtinet totus xp̄s realr. bñ igit dr̄
ꝑfecta eſt domꝰ dñi in oī oꝑe ſuo. qꝛ ꝑfecta eſt
lex noua in cognitione fidei. in ꝑceptis mora
libus. in ſacrificijs. in ſacramentis. ⁊ iudicia
libus ⁊ perfecte introducit ad finē legis. ſ. vitā
beatā que ē finis diuine legis. ⁊ ſic pꝫ ſcḋꝫ p̄n

cipale. 3°. p̄ncipalr oſtendit in verbo ꝑaſſum
pto ordo vtriuſqꝫ. ſ. legis ⁊ euāgelij. cū dr̄. Cuꝫ
venerit hoc euacuabit illud. in quo aduenien
te euangelio lex oſtendit euacuari. vbi oſtēdi
tur triplex ordo legis. ⁊ euāgelij. ſ. ordo tp̄is di
gnitatis. ⁊ virtutis. Prioritate v̄o tp̄is lex ve.
ꝑor eſt q̄ noua. qꝛ erat diſpoſitio ad ipam inq̄
tum ꝑ eā hoīes retrahebant ab idolatria. ⁊ te
nebant ſub cultu vniꝰ dei. et ſic diſponebant
ad ſuſceptōem euangelij. ⁊ hoc ē qḋ dicit apoꝰ
ad Gal. 3. Priuſq̄ veniret fides. i. lex euangeli
ca vbi hētur fides explicata. ſub lege cuſtodie
bamur ꝯcluſi in eam fidē: que reuelanda erat
Prioritate aūt dignitatis eſt econuerſo. ꝑpter
qḋ apoꝰ ad Gal. 4. Cōꝑat duo teſtamenta duo
bus filijs abrahe. quoꝝ p̄mus origine ſꝫ carnē
natꝰ eſt. ſcḋs aūt. ſ. Iſaac ꝑ repromiſſioneꝫ. ꝑꝑ
quod fuit ꝑor dignitate. Silr lex noua ꝑor eſt
ve. te. ordine efficacie ⁊ v̄tutis. qꝛ obligatio illiꝰ
legis ceſſat aduenient e euāgelio ſcḋm qḋ dicit
ad. gala. 3. At vbi venit fides iā nō ſumus ſub
pedagogo. i. ſub lege q̄ erat pedagogꝰ noſter i
xp̄o vt ibidē dicit. qꝛ lex euacuat aduenīete
euāgelio. Cōſiderandū tamē ꝙ diuerſimode
euacuāt ꝑcepta moralia legis ⁊ cerimonialia
⁊ iudicialia. Ad cuius intellectū ſciēdū. ꝙ qñ
fit mutatio a cōtrario i ꝯtrariū. oportet termi
nū a quo totaliter euacuari. ſic qñ ex albo fit
nigrū albedo tollit. qñ aūt ex iꝑfecto fit ꝑfe
ctum. nō tollit totaliter terminus a quo: ſed
tantū eius iꝑfectio. ſ. qñ ex minus albo fit ma
gis albū nō tollit albedo ꝑcedētis. ſed tantū
eius iꝑfectio. Ulteriꝰ cōſiderādū ꝙ qñ corrū
pit terminus a quo ꝑ accidēs illud qḋ ē ei ad
iūctū corrūpit. pōt tamē manere cū termino
ad quē ſi nō hēat ad ipſū ꝯtrarietatē nō tamē
manet numero ſꝫ ſpecie tātū. ſicut qñ de aere
fit ignis manet qualitas ſimbola. Cerimonia
lia igit euacuāt p̄ mō. qꝛ ꝯtrariāt noue legis
cultui. Ad cuius itellectū ſciēdū ꝙ cerimonie
ſicut dictū ē ordināt ad cultū diuinū. ſcḋꝫ qḋ
dicit Augꝰ in enchiri. c. 3. Deus colit ſpe fide
⁊ caritate. loq̄ndo de cultu interiori. Igit ceri
monie q̄ ſūt quedā ꝑteſtatiōes cultus interio
ris debēt cōcordare cultui interiori. q ē ꝑ fidē
⁊ caritatē. Eſt aūt triplex ſtatus hoīs. vnus ē
in quo habet fides ⁊ ſpes de bonis celeſtibus
⁊ de his ꝑ que ad ipſa itroducimur. ſ. de myſte
rijs xp̄i ⁊ de vtriſqꝫ ſicut de futuris ⁊ hic ē ſta
tus veteris teſtamēti. Alius ē ſtatꝰ hoīs i quo
habet fides de bonis celeſtibꝰ ſicut de futuris
ſꝫ de his ꝑ que introducimur ad celeſtia. ſ. de
myſterijs xp̄i habet fides ſicut. de ꝑſentibus
vel ꝑteritis. ⁊ hic ſtatꝰ ē noue legis. Tercius
ſtatus ē i quo vtraqꝫ habēt tāq̄ p̄ſītia ⁊ euidē
tia ⁊ nihil credit. ⁊ hic ē patrie ſtatus celeſtis.
in hoc aūt tertio ſtatu vbi nihil credit nihil ē
cerimoniale vel figurale ad cultū ꝑtinens ſm
ꝙ dicit Apoc. 21. Tēplū nō vidi in ea dominꝰ

deꝰ oīpotens tēplū illiꝰ eſt. Pari igiť rōne ad/
ueniente ſtatu z°.ſ.noue le.cerimonie pmi ſta/
tus.i.legis veteris ceſſare debuerunt ⁊ induci
alie que ↄuenirent ſtatui no.le.in q̄ bona cele/
ſtia expectanť de futuro.ſ; bñficia xp̄i habita
ſunt de p̄terito.⁊ iō q2 cerimonie ve.le.ſignifi/
cabant xp̄m ventuꝝ.dignū ē ꝙ euacuenť i no
ua lege in q̄ myſteriū xp̄i iā eſt p̄teritū. ⁊ hoc ē
qđ dicit apoſtolꝰ ad Hebꝛ.9.tranſlato ſacerdo
tio neceſſe eſt vt legis tranſlatio fiat.ſ.q̄tum
ad cerimonialia. thurificatiōe tñ accepta. q̄a
non ſignificabat myſteriū xp̄i venturi directe
ſ; deuotōem populi ad xp̄m. Non autē dz eſſe
minoꝛ deuotio ad xp̄m iam p̄ſētialr̄ exhibitu;
q̄ tunc erat ad ip̄m venturum. ꝓpter qđ in no
ua lege manet thurificatio p quē deſignať mi
niſtroꝝ eccľie ⁊ ip̄ius populi deuotio. Moꝛa/
lia aūt p̄cepta euacuanť tm̄mō ſcđ; quid.ſ.q̄
tu; ad iperfectōez.Cuiꝰ rō eſt.q2 ſunt de dicta
mine recte rōis.⁊ iō manet q̄tu; ad ſubſtātiā
p̄cepti.remota tñ imperfectōe ſicꝫ p; Math.5.
vbi poſitis p̄ceptis moꝛalibꝰ addiť ꝑfectio q̄
nō intelligebať a iudeis eē ſub p̄cepto. vñ ibi/
dē diciť.audiſtis:q2 dictu; eſt antiq̄s nō occi/
des ⁊c.⁊ ſuppleť illud qđ ſequiť.Ego aūt dico
vobis ꝙ oīs qui iraſciť fratri ſuo ⁊c. ⁊ eodem
mō in ꝓhibitōe mechie poſito p̄cepto addiť ꝓ
hibitio interioꝛis ↄcuple. vñ ibidem dr̄. Audi
ſtis q2 dictu; ē antiquis non mechaberi. ⁊ ſub
diť.Ego aūt dico vobis q̄cunq; viderit mulie
rē ad ↄcupiſcendā eā iam mechatꝰ eſt in coꝛde
ſuo.⁊ ſiľr eſt intelligendū de alijs . ⁊ ſic pat; ꝙ
moꝛalia p̄cepta ve.le.nō euacuanť q̄tum ad
ſubſtantiā legis.ſ; ſolū q̄tū ad iperfectōez. ꝓ
pter qđ dicit apoꝰ p̄ma Coꝛin.i3. Cu; factꝰ fui
vir euacuaui que erāt ꝑuuli.Statꝰ aūt ve.le.
ↄpať puero ſcđ; qđ hētur Gal.3.Lex pedago/
gus nr̄ fuit.pedagogꝰ aūt ē ductoꝛ pueri.Statꝰ
no.le.cōpať viro ꝑfecto.⁊ iō ſicꝫ manet idē hō
q̄tum ad ſubſtātiā in pueritia ⁊ virili etate re
mota tñ iꝑfectōe pueritie:ſic eſt de moꝛaliu;
p̄ceptoꝝ euacuatōe. Judicialia autem p̄cepta
euacuāť tertio mō.q2 adueniēte le. gr̄e ceſſat
coꝝ obligatio.poſſet tñ aliq̄s p̄nceps oꝛdīare
qđ ſeruarenť in regno ſuo.ita tñ ꝙ nō reputa/
ret ea eē obligatoꝛia ex lege moyſi.rō aūt p̄dci
ē.q2 iudicialia p̄cepta ꝑ ſe ⁊ directe nō erāt oꝛ/
dinata ad ſignificādu; aliquid futuꝝ:ſicꝫ erāt
cerimonialia:ſ; erāt oꝛdinata ꝑ ſe ⁊ directe ad
ↄſeruandū oꝛdine; iuſticie in ppľo iudaico.q2
tñ ſtatꝰ illiꝰ ppľi erat totꝰ figuralr̄ reſpectu xp̄i
vt dicit apoꝰ.i.ad Coꝛinti.10.in figura ↄtinge
bant illis.ꝑ ↄñs ⁊ iudicialia p̄cepta illiꝰ popu
li erāt figuralia nō directe.ſ; ex cōſequenti.et
iō ſi aliq̄s ſeruaret ea ex hoc ꝙ tunc fuerūt ſta
tuta.hoc eēt dicere ꝙ ſtatuſ ille adhuc durat.
qđ eſt erroneū ⁊ illicitū.ſi tñ aliq̄s p̄nceps vel
let ea de nouo ſtatuere poſſ; licite.Conſiderā/
dū tñ ꝙ in le.no.iudicialia trāſierunt q̄tū ad

eoꝝ rigoꝛē.q2 ſunt magis obſeruanda ex amo
re virtutis q̄ ex timoꝛe.q2 lex noua ē lex amo
ris. ꝓpter qđ dr̄.i.Jo.4.ꝑfcā caritas foꝛaſ mit
tit timoꝛē.⁊ ſic p; ex p̄dictis ꝙ oīa legi p̄cepta
aliquo mō ꝑ euāgeliū euacuanť . ꝓpter qđ di/
cit apoꝰ ad Ro.3.alloquens iudeos i lege glo
riantes vbi eſt gloꝛiatio tua tu iudee q in lege
gloꝛiaris:vt ſ pmiſerať Ro.z.ca.excluſa eſt.i.
euacuata.ſeq̄tur.ꝑ quā legē factoꝝ:q.d.nō.le
gē aūt factoꝝ vocat le. ve.nulla aūt res exclu
dit ſeipa; vel euacuat.ſequiť.ſed ꝑ legē fidei.
legē fidei vocat le.no.ſic.n.euacuat ⁊ excludit
veterē.patēt igr̄ tria p̄dicta in v̄bo p̄ notata.ſ.
imꝑfectio legis moſaice.ꝑfectio legis euāgeli/
ce.⁊ oꝛdo vtriuſq;.Ad maioꝛē aūt ſequentiu;
⁊ p̄dictoꝝ euidentia;.queriť vtꝝ hec epľa ſit
pauli apľi.Et arguiť p̄ ꝙ nō.q2 in hac epľa nō
teneť modꝰ ſcribendi:q eſt i alijs epľis pauli p̄
ponendo nomen ſuū ⁊ ſui apoſtolatꝰ officiu;.
vt p;.q̄ ⁊c. Itē q2 elegātioꝛ ē ſtilus in hac epľa
q̄ in alijs.Ad ↄ̄ꝛium ē vſus ⁊ ↄſuetudo eccľe i
q̄ allegať iſta epľa tanq̄ ab apľo ſcripta. Rñ/
deo dicendo ꝙ ꝓpter rōnes p̄dictas ab aliqui
bus fuit opinatu;:ꝙ hec epľa non eſſet pauli.
ꝓpter qđ aliq̄ dicebāt ꝙ erat epľa clemētiſ pa
pe ⁊ martyri: ⁊ mouebāť ad hoc.q2 ipſe ſcripſit
athenieñſibꝰ epľam ꝑ oīa ↄſimilē.Alij aūt dice
bāt ꝙ erat Luce euāgeliſte ⁊ mouebāť ad hoc
q2 ipſe eā p̄ ſcripſit grece ut diciť i ꝓlogo Alij
aūt dicebāt ꝙ erat terculiani q fuit ꝓpinquꝰ
apľoꝝ tp̄i. S; mō idubitāter teť qđ ē epiſtola
pauli qđ ꝓbať multiplici rōe.p̄ auctoꝛitate ec
clie cuiꝰ eſt talia dubia determinare.in ſinodo
aūt nicēo recepit eccleſia iſtā epľam tanq̄ ab
apľo ſcriptā.z° hoc idē ꝓbať ꝑ auctoꝛitatē ſc̄i
quoꝝ doctoꝝ ⁊ potiſſime beati dionyſij q fuit
diſcipulus bt̄i pauli . Iſte aūt in ſcriptis ſuis
allegat dicta huiꝰ epľe tāquā dicta pauli ma/
giſtri ſui.Tertio hoc ꝓbať ex auctoꝛitate chri/
ſoſtomi ſuꝑ epľam iſtā dicētis.ꝙ paulꝰ eā ſcri
pſit rome exiſtens. Poſtq̄.n.biēnio rome fue/
rat ꝓpter appellatiōnē factā ad ceſarē de qua
habeť in actibꝰ apľoꝝ.habuit licētiā trāſeū/
di i hiſpaniā.⁊ iudeos ibi vidit ⁊ poſtea romā
rediēs de illo loco hāc epľam eis ſcripſit ut di
cit Chꝛyſo.Quarto p; ꝓpoſitū ex his que dicū
tur vltio.c.hꝰ epľe videl; ꝙ miſſa fuit hec epľa
ꝑ thimotheū q fuit filiꝰ ſpūalis pauli apľi. 5°
hoc idē arguiť ex zelo apľi ad ſalutē iudeoꝝ
de quo zelo dicit ad ro. 9. Optabā anathema
eē ꝓ frībꝰ meis q ſūt cognati mei ex q̄bus xp̄s
ſ; carnē .ad ro.z.Quādiu ſū apľs gētiū miſte
riū meū honoꝛificabo ſ; quō ꝓuocē ad emu/
landū carnē meā.i.iudeos ut ſaluū faciā ali
quos ex eis.iō nō ē aliquo mō ꝓbabile quin
paulꝰ ſcripſit iudeis ad eoꝝ ſalutē. q tot alia
ſcripſit alijſ gētibꝰ ꝓ ſalute.earūdē nulla aūt
alia epľa pauli dr̄ ſcripta hebꝛeiſ niſi iſta. q̄ ⁊c
Sexto ꝓbať ꝓpoitū ex zelo pauli apľi ad euā

gelicā veritatē ex q̄ zelo reꝑhendit petꝝ man i
feſte. vt hētur ad gal.z. Nunc aūt ita eſt ꝙ ſicꝫ
neceſſariū fuit eccleſiaſticā v̄itate; p̄dicari ad
ↄuerſionē fideliū:ſic neceſſariū fuit eam ſcribi
ad ↄfutatōez hereſi; inſurgētiū ꝓpter qđ Jo.
euāgeliū ſuū incipit a natiuitate xp̄i eterna.q2
videbat hereſim hebionitaꝝ inſurgere:qui di
cunt xp̄; añ mariā nō fuiſſe.paulus aūt apoꝰ
vidit tp̄e ſuo hereſim nazareoꝝ iſurgere q di
cunt eē neceſſariū ad ſalutē ſeruare legē ve.et
nimiū iualuit hoc dictū. ita ꝙ ēt petrꝰ aliquo
mō offendit i obſeruatōe legaliū. ꝓpter quod
paulꝰ reſtitit ei i facie. vt dictū eſt.iō nō ē veri
ſimile q̄n paulꝰ apoſtolus aliq̄d ſcriberet con
uerſis de iudaiſmo ad ↄfutatōem hꝰ erroꝛis .
hoc aūt fit in hac epľa. vt patebit dñ̄o ↄcedēte
⁊ iō tenēdū ē indiſcuſſe ꝙ iſta epľa fuit a pau/
lo apľo ſcripta.Ad p̄mum argumētū p; ſolutō
i ꝓlogo.nō.n.erat apoꝰ iudeoꝝ:ſ; gētiū. ſcđm
ꝙ ip̄e dicit gal.z.Creditū eſt mihi euangeliu;
p̄pucij ſicut ⁊ petro circūſiōis ⁊c.⁊ iō nō ſcrip/
ſit in hac epľa q̄ dirigebať iudeis nomē ſui of/
ficij.ſiľr nec nomē ꝑſone.q2 ip̄e erat odioſus iu
deis. vt p; in actibꝰ apľoꝝ in multi loci.ꝑꝑ qđ
epľa fuiſſet minꝰ recepta ab eis ſi nomē pauli
eēt ibi ꝓpoſitū.Ad z° dicēdū ꝙ ſtilꝰ eſt elegā/
tioꝛ.q2 q̄lib; eleganti loquiť linguam ꝓpꝛia;
q̄ alienā.ip̄e aūt paulus ſcripſit hāc epľam ſo
lā hebꝛaice.⁊ iō loquiť magis oꝛnate.S; ↄtra
hoc iſurgit vnū dubiū.q2 ꝑ īfuſionem ſpūs ſc̄i
hūit donū linguaꝝ ſcđm qđ hētur p̄ma Coꝛin.
14.Gr̄as ago deo meo ꝙ oīum vr̄m lingua lo/
quoꝛ.dona aūt ſpūs ſc̄i ꝑfecta ſūt . q̄ ita ꝑfecte
loquebať alia idiomata ſicꝫ hebꝛaicū. Dicēdū
ꝙ donū linguaꝝ datū ē apoſtoľ ad p̄dicandū
fidē xp̄i oībꝰ populiſ.⁊ iō datū ē hoc donū apo
ſtolis ꝓut faciebat ad efficaciā p̄dicatiōis. ad
hoc aūt nō mľtū facit oꝛnatꝰ verboꝝ: ſ; aliq̄n
magis ip̄edit. vt p; per apľm p̄ma ad Coꝛin.z.
Sermo meꝰ ⁊ p̄dicatio mea nō in ꝑſuaſibilibꝰ
hūane ſapie verbis ⁊c.⁊ iō nō ē mirꝝ ſi paulus
apľs habuit aliquē oꝛnatu; v̄boꝝ in hebꝛaica
lingua ex hūana acq̄ſitione quē non habuit in
alijs.habuit tamen oīa idiomata inquantum
valent ad efficaciam pꝛedicandi.

(Poſtilla fratris Nicolai de lira ſuper epľa;)
pauli ad hebꝛeos incipit.

Ultifarie ⁊c) Sicut p̄dcm̄ ē apoꝰ
hanc epiſtolā ſcripſit aliq̄bꝰ ↄuer
ſis ad fidē xp̄i de iudaiſmo volē
tibꝰ ſeruare legalia cu; euāgelio
q̄ſi nō ſufficeret ad ſalutē gr̄a xp̄i
⁊ iō in hac epľa oſtēdit eminētia; no.te.reſp̄cu
ve.oſtēdens ꝙ vetꝰ ↄpať ad nouu; ſicꝫ diſpoſi
tio ad foꝛmā ⁊ ſicꝫ iꝑfectū ad ꝑfectū ꝙ euacu
atur ⁊ ceſſat aduēiēte ꝑfecto. vt dr̄ p̄ma Coꝛit.
.i3.Diuidiť aūt hec epľa i.z.ꝑtes.ſ.i ꝓhemiū ⁊
executōem.ſcđa ꝑs poniť ibi.q cū ſit ſplēdoꝛ.
In p̄ma aūt ꝑte ꝓponit excellētiā no.te.reſpe

ctu veteri ex tribꝰ: v; ex tp̄e. ex legiſlatoꝛe.ex
mōi tradēdi diuerſitate. Differētia tp̄is tāgiť
i hoc ꝙ ve.te.oli; fuit traditū.nouū aūt diebuſ
iſtis nouiſſimis.gr̄a aūt ꝑficꝫ naturā.⁊ iō ſicut ē
ꝓceſſus gr̄e ſicꝫ ⁊ nature ſuo mō.nā aūt i cogniti
one naturali ꝓceſſus ē de cognitōe ↄfuſa ⁊ inde
terminata ad determinata; ⁊ ꝑfcā;. vt p; p̄ Phyſi.
ꝓpter hoc. vt ibidē dr̄.pueri in p̄n. vocāt oēs
viros p̄res ⁊ oēs feīas m̄res.poſtea diſtīcte co
gnoſcūt: ⁊ ſic ſiľr ē i cognitiōe ſuꝑnaturali.q2 i
ve.te. fuit cognitio iꝑfecta. In no.aūt qđ poſte
riꝰ datū eſt veritas māifeſte reuelať. Excellē
tia aūt ex ꝑte legiſlatoꝛis oſtēdiť. q2 l; vtrunq;
teſta.ſit a deo datū. vetꝰ tñ tradidit ꝑ angelu;
q loquebať moyſi in ꝑſona dei Actu.7. Hic eſt
Moyſes qui fuit in eccleſia i ſolitudine cū an
gelo q loquebať ei i mōte ſynai. Nouū aūt te.
tradidit deꝰ ꝑ ſeip̄;.q2 ꝑ filiū icarnatū q ē vnꝰ
deꝰ cū p̄re. ⁊ hec excellētia no.te.ad vetꝰ tāgit
cū dr̄ ꝙ deꝰ oli erat loquēs p̄ribꝰ in ꝓph̄is. in
nouo aūt te.locutꝰ eſt nobis i filio. Excellētia
aūt ex mō tradēdi ē. q2 ve.te.traditū ē obſcure
ſub velamībꝰ ⁊ figuri.no.aūt te.traditu; ē luci
de ⁊ apte. ⁊ hoc notať cū dr̄ locutꝰ ē.ſ.plane et
ſenſibili voce ⁊ hūana. vñ Jo.16.dcm̄ ē ip̄i xp̄o
ab apoſtolis.Ecce nā palā loq̄ris ⁊ ꝓuerbium
nl̄l; dici. His dcīs p; ſnīa (Multifarie).i.ꝑ di/
uerſas figuras ⁊ velamēta i ſacrificijſ ⁊ ſacris
⁊ hiꝰ.q̄ erāt figure eoꝝ:q̄ ſūt fcā tp̄e xp̄i (mľtiſ
q; mōis) q2 aliq̄n fit reuelatio ꝑ viſiōez coꝛpa/
lē:ſicꝫ Dañ.5.Appuerūt digiti manꝰ ſcribēti in
ꝑiete.aliq̄n ꝑ viſionē imaginariā. ſicꝫ dr̄ Eſa.6.
Uidi dñ; ſedere ſuꝑ ſoliū excelſu; ⁊c.Aliq̄n ꝑ
viſiōez itellectualē tm̄.ſicꝫ de dauid dr̄ i ꝓlogo
ſupꝛa p̄s.(oli ōs loquēs).i.ab antiq̄ ⁊ ex mľto
tp̄e paulati aſſueſiendo vt creſcerēt hoīes i co
gnitione myſterioꝝ icarnatōis ⁊ v̄itatiſ q̄ ꝑ xp̄;
fcā ē: vt dr̄ Jo.i.(p̄ribꝰ in ꝓph̄is) q̄bꝰ angeli re
uelabāt occľta diuīa. ⁊ ip̄i vlteriꝰ ppľo denūci
abāt (nouiſſime diebꝰ iſtis).i. tp̄e gr̄e ⁊ v̄itatiſ
reuelate (locutꝰ ē nobis i filio).i.ꝑ filiū icarna
tū (quē ↄſtituit heredē vniuerſoꝝ) q̄tū ad na
turā aſſūptā.eo.n.ip̄o ꝙ natura hūana a v̄bo
aſſūpta ē i vnitate ſuppoſiti eo ip̄o ↄſtituta eſt
ſuꝑ oē; creaturā (ꝑ quē fecꝫ ⁊ ſecľa) q̄tū ad na/
turam diuinam.pr̄.n.operatur ꝑ filium: ſicut
ꝑ arte;.q2 ſcđ; Aug.filius eſt ars omnipoten/
tis dei plena rōnibus oīum viuentium (ſecu/
la) ſunt reuolutōes et ſpacia tempoꝝ.q2 a p̄re
per filium non ſolum facta ſunt incoꝛruptibi/
lia ⁊ eterna a parte poſt.ſed etia; cōꝛuptibilia
(qui cum ſit ſplendoꝛ) Hic poniť executio. in
qua declarat illud quod pꝛemiſſum eſt:ſcilic;
eminentiam noui teſtamenti reſpectu veteris
et quia differentia vtriuſq; teſtamenti ex ꝑte
tēpoꝛis manifeſta eſt.iō hoc dimittit tāq̄ ma/
nifeſtum.ſ; ſcđm ꝓbat ⁊ declarat ſcilicet emi/
nentiam ex parte legiſlatoꝛis.et per conſeq̄ns
alia eminentia erit declarata : que eſt ex mo/
do tradendi, Igitur executio huius epiſtole

diuidiẗ in .2. partes. quia ṗ oſtendiẗ eminētia latoris noui teſtamēti. 2º oñdiẗ q̄liter ⁊ ꝑ q̄ ad herēdū ē ipi legi latori ⁊ noue le. ſc̄da ps icipit i ṗn. ii. c. ibi. Eſt āt fideſ ⁊c̄. Circa ṗmū aduertē dū ꝙ vet⁹ teſtamētū traditū ē ꝑ āgloſ ipi moyſi. ⁊ ꝑ moyſē ſacerdotib⁹. ⁊ ꝑ ſacerdotes ipi populo. igiẗ ṗ oñdiẗ eminētia xp̄i legiſlatoris reſpc̄u āgeloꝝ. 2º reſpcū moyſi. tertio reſpcū ſacerdotū. ve. teſta. ſc̄da ps icipit tertio .c. vñ fact⁹. tertia .5. ca. Ois pōtifex. Pria adhuc i. 2. ptes diuidiẗ. qꝛ ṗ pferẗ ipe xp̄s āgelis. 2º ex hoc cōcludit quāta reuerētia ſit exhibēda doctrine noue legi. ſa icipit. 2. ca. ꝓpterea abūdanti⁹. Prima adhuc diuidiẗ i duas ptes. qꝛ ṗ pōiẗ excellētia xp̄i. ⁊ oſtēdiẗ ꝙ ab ea deficiūt āgeli. 2º ꝓbaẗ vtꝛūqꝫ ꝑ ſcripturā ve. te. ibi. cui. n. dixit aliqñ āgeloꝝ. Excellētia āt xp̄i tāgiẗ i quatuor. ṗ qꝛ ē pr̄i coeternus. 2º qꝛ cōſubſtātialis. 3º qꝛ eq̄lis ē ei i ptāte. 4º qꝛ eq̄lis ē ei i dignitate ab iſtis āt deficiūt āgeli. Coeternitas āt tāgiẗ ibi. (q cū ſit ſplēdor) fili⁹. n. ꝓcedit a pr̄e. ut ſplēdor a ſole q ſplēdor ē ſoli coeuus. ⁊ eſſet etern⁹. ſi ſol eſſet eternus. ſed nō ſolū filius diciẗ ſplēdor ſꝫ ſplēdor gl̄ie. qꝛ gloria ē clara notitia cū laude. filius aūt. ꝓcedit a pr̄e ſicut notitia de notitia qꝛ filius ē ſapiētia genita. ⁊ ideo diciẗ ſplēdor glorie. Cōſubſtātialitas aūt filij ad pr̄ez tāgiẗ ibi. (figura ſubſtātie eius) ⁊ accipiẗ hic figura pro imagine. Filius. n. ē imago naturalis ipſi⁹ pr̄is. hō aūt ē q̄ſi imago artificialis. ꝓpter qḋ magi diciẗ ad imaginē dei q̄ꝫ eius imago. ſicut aliter ē imago regis i filio ſuo naturali. ⁊ in denario ſeu ſtatua. Filius igiẗ i diuinis ē imago naturalis. ⁊ iō dr̄ imago (uel figura ſubſtātie) .i. eiuſdē ſubſtātie cū patre. ⁊ qꝛ illa ē indiuiſibilis ꝑ ꝯñs ē eadē ſubſtātia numero in patre ⁊ filio. nō ſic āt in rege ⁊ eius filio. qꝛ ē eadē ſpecie tātū. Eq̄litas aūt potētie tāgiẗ ibi. portās oīa ⁊c̄. Potētia. n. dei pr̄is appꝫ in duob⁹. ṗ in creaturarū ꝓductiōe ⁊ cōſeruatōe. ſubtracta. n. ei⁹ influētia i nihilū redigēẗ. ⁊ qꝛ pater ⁊ filius ſūt vna cā creature. igiẗ ē cā ꝯſeruās creature ſicut ⁊ pater. ⁊ hoc ē qḋ diciẗ (portās oīa) .i. ſuſtētās ⁊ ꝯſeruās in eſſe (v̄bo virtutis ſue) .i. ſuo iperio virtuoſo. qꝛ ſuū dicere ē facere. 2º appꝫ dei potētia in iuſtificatiōe ipiorū. qꝛ nō minus ē iuſtificare ipiū q̄ꝫ creare celū ⁊ terrā ſecūdū Auguſtinū. In hoc aūt filius eſt eq̄lis patri. ⁊ hoc ē qḋ ſubdiẗ (purgationē pccōꝝ faciēs) Eq̄litas āt dignitatis tangiẗ cū ſubdiẗ (ſedet ad dexterā maieſtatis in excelſis) qꝛ ſi hoc referaẗ ad diuinā naturā eadē dignitas ē pr̄is ⁊ filij ſicut eadē natura. Si āt referaẗ ad hūanā naturā ſic nō ē ibi equalitas. qꝛ ſꝫ illā ē minor patre. diciẗ tamē etiā ſm̄ hoc filius ſedēs ad dexterā patris ꝑ modū cuiuſdā aſſociationis inq̄ꝫtū hūana natura ē v̄bo cōiuncta. ⁊ ſic eadē veneratōe veneraẗ. vel aliter diciẗ (ſedere ad dexterā ⁊c̄) .i. in potioribus bonis. Et qꝛ a quatuor ṗdictis excellētijs āgeli deficiūt. iō ꝯcludit de xp̄o (tāto melior angelis effect⁹ q̄ꝫto ṗ illis nomē hereditauit) qꝛ ipe dr̄ ver⁹ de⁹ et dñs ꝯſubſtātialiẗ pr̄i. ipi aūt dicūẗ ſerui (cui. n. dixit aliqñ) Hic ꝯñr ꝓbat de xp̄o q̄tuor ꝯditiones ṗdictas excludēdo eas ab angelis. ⁊ ṗ ꝓbat hoc de ꝯſubſtātialitate. 2º de eq̄litate potētie. ibi. ⁊ tu dñe. in ṗncipio. 3º de coeternitate. ibi. ipi ꝑibunt. 4º de dignitatis eq̄litate. ibi ad quē aūt. Primuꝫ aūt ꝓbat ꝑ q̄tuor auc̄tes ve. te. ſa poniẗ. ibi. ⁊ rurſum. tertia ibi. ⁊ cū iterū. q̄rta ibi. ad filiū aūt. Ad euidentiā ṗmi aduertendū. ꝙ ea q̄ ſunt fidei nō pñt efficaciter ꝑ rōem ꝓbari. qꝛ excedūt facultatē intellect⁹ nr̄i. ⁊ iō ꝓbatio in talib⁹ dꝫ fieri ꝑ auc̄tem diuinā q̄ nō pōt ꝯtinere falſitatē. ⁊ iō ꝑ ipam eſt efficax ꝓbatio illis q recipiūt eam vt diuinaꝫ. iudei aūt recipiūt ve. te. ſic̄ a deo datū. ⁊ iō ꝓbatio apl̄i efficax eſt. qꝛ ꝓcedit ꝑ auc̄tes ve. te. Ulteri⁹ ꝯſiderandū ꝙ lꝫ ſacra ſcriptura hēat multiplicē ſenſū. nō t̄n habeẗ efficax argumētū niſi per ſenſum lr̄alem. vt dic̄ Aug. in ep̄la ad vincentiū donatiſtā: qꝛ in argumēto ſꝑ eſſꝫ fallacia equiuocatōis vel āphibologie ꝑꝑ ſeu ſuuꝫ multiplicitatē. igiẗ oſtendendū eſt ꝙ auctoritas ab apoſtolo iducta itelligiẗ ad lr̄aꝫ ḋ xp̄o. qḋ pꝫ ꝑ illḋ qḋ hr̄ Act. 4. c. vbi apl̄i q hūerunt intelligētiaꝫ ſcripturarū ⁊ reuelatōeꝫ ſpiritus ſci exponūt illū pſal. Quare fremuerunt gētes ⁊c̄. de xp̄o ṗdcm̄: ſic̄ pꝫ lr̄a intuenti. ⁊ per ꝯñs hec auctoritas que hic induciẗ ab apoſtolo de illo pſalmo eſt intelligenda ad litteram de chriſto. hoc etiam patet per pſal. quia ibi dicitur ego hodie genui te quod nō poteſt de dauid intelligi: ſed de filio dei. cui⁹ generatio nō tranſit in preteritum. Item per hoc ꝙ ibidem ſubditur. dabo tibi gentes hereditatem tuam ⁊ poſſeſſionem terminos terre. ꝙ non poteſt intelligi de dauid: cuius regnum non ſe extendebat ad gentes: ſed ad iudeos tantum. Iterum regnū eius non ſe extendebat ad termios terre: ſed tantum ad iudeam que eſt parua terra. hoc etiam dicunt aliqui doctores hebreorum ſuper pſalmum iſtum ꝙ eſt de chriſto intelligendum: quod plenius declaraui ſuper libroſ pſalmorum. Hoc igitur ſupponens apoſtolus tanquā manifeſtum illis quibus ſcribebat: q erant edocti in lege ⁊ ꝓphetis dicit (Cui enim dixit aliquando angelorum filiuſ meus es tu ego hodie genui te) quaſi dicat nunq̄ꝫ. quia angeli non ſunt eiuſdeꝫ nature cum deo. ⁊ per cōſequens non poſſunt dici eius filij proprie loquendo: ſicut nec artificium dicitur filius artificis. Item licet eorū creatio poſſet dici quedam generatio large. tamen de ipſa non poteſt exponi illud quod dicitur. ego hodie genui te. ⁊ iō quia eorum creatio fuit a principio mūdi. ⁊ iō tranſierat in ṗteritū. ⁊ iō non poteſt dici verbū ṗdictū niſi de dei filio cui⁹ generatio nō tranſit in preteritū. ⁊ ſic ꝓbata eſt cōſubſtantialitas pr̄is ad filiū inq̄ꝫtuꝫ naturalr̄ ⁊ eternalr̄ ab eo gigniẗ ⁊ genit⁹ eſt. ex quo arguiẗ idētitas nature in vtroqꝫ ſaltem in ſpē. ⁊ per ꝯñs idētitas numeralꝭ. qꝛ natura diuina non ē multiplicabiliẗ (⁊ rurſum) Hoc idē ꝓbat hic ꝑ aliā ſcripturā .i. Para. 22. que lꝫ ſit dicta de ſalomone. tn̄ dr̄ de eo ꝓut fuit figura xp̄i. ⁊ iō de xp̄o intelligitur ad lr̄am. Ad cui⁹ intellectū ſciēdū ꝙ nihil pōt eē figura alicui⁹ niſi in ſe ſit res aliq̄. Illḋ .n. qḋ nihil ē non pōt aliqd figurare. ⁊ iō res q̄ eſt figura vel ſignū alicui⁹ pōt tripl̄r cōſiderari. vno mō vt res tm̄. alio mō vt ſignuꝫ tm̄. 3º mō vt res ⁊ ſignū ſil. vt circulus pēdēs añ tabernā pōt ꝯſiderari ꝓut ē corpus rotūdū tm̄. 2º vt ē ſignū venditōis vini tm̄. 3º vtroqꝫ mō. Eodē mō dicendū eſt de ſalomone q fuit figura xp̄i. qꝛ aliq̄ ꝯueniunt ipi ſalomoni ſc̄dm ſe. ⁊ talia exponenda ſunt de ipo ad lr̄am ⁊ nullo mō de xp̄o. vt ꝙ deprauat⁹ ꝑ mulieres fact⁹ ē idolatra ⁊ ſilia. Aliq̄ aūt diciūẗ de ſalomone ꝓut fuit figura xp̄i tm̄. ⁊ talia ſunt exponēda de ſolo xp̄o ad lr̄am: ſic̄ illud qḋ hētur pſal. 71. Et dñabiẗ a mari vſqꝫ ad mare ⁊ a flumine ad terminos orbis terraꝝ: qḋ nō pōt verificari ḋ ſalomone. cui⁹ regnū fuit ſatis ꝑuū. ſꝫ tm̄ de regē xp̄i q eſt lapis abſciſus de mōte ſine manib⁹ ⁊ ipleuit vniuerſam terrā Dañ. 2. ⁊ iō in p̄s. predicto ſub noīe ſalomōis deſcribiẗ monarchia xp̄i. hoc ēt pꝫ ꝑ illud qḋ ſequiẗ in eodeꝫ p̄s. Añ ſolē ꝑmāne nomē ei⁹. ⁊ illud qḋ ibidē dr̄. Adorabūt de ipo ſemꝑ. q̄ ſoli xp̄o ꝯueniūt ⁊ nō ſalomoni. Aliq̄ aūt dicunẗ in ſcriptura ſacra de ſalomone vtroqꝫ mō. vꝫ ſc̄dm ſe. ⁊ vt fuit figura xp̄i. ⁊ talia ſunt illa q̄ ipleta ſunt i vtroqꝫ ad litterā. in xp̄o tn̄ ꝑfectius ⁊ i ſalomone min⁹ ꝑfcē ⁊ talia exponunẗ ad lr̄aꝫ. nō ſolū de ſalomone ſꝫ ēt de xp̄o ⁊ ꝑfecti⁹ q̄ꝫ de ipo ſalomōe. hi⁹ aūt auctoritas ē ṗdcā. i. paral. 22. qꝛ ſalomon fuit fili⁹ dei adoptiu⁹ ꝑ grāꝫ ſaltē in ṗncipio regni ſui. ꝓpter qḋ nathan ꝓpħa vocauit eū amabilē dño. Xp̄s autē fili⁹ ē dei naturalis: q̄ ē filiatio ꝑfectior. ⁊ iō ꝑ hanc filiatōnem ꝓbat apo⁹ ꝯſubſtātialitatē filij ad pr̄eꝫ. cū diciẗ (Ego ero illi i pr̄eꝫ ⁊c̄) dato ēt ꝙ hec auctoritas nō poſſꝫ exponi ad lr̄am de xp̄o. ſꝫ tm̄ ſc̄dm ſenſum myſticū. tn̄ eā hn̄ inducit apo⁹ ad ſuū ꝓpoſituꝫ. lꝫ eni argumētuꝫ efficax nō hr̄ in ſcriptura ꝑ ſenſuꝫ myſticū: vt ſupra dc̄ꝫ ē. ꝑꝑ qḋ ex ſolo ſenſu myſtico nō ē arguendū. tn̄ ſi ṗus hēẗ auc̄tas i ſenſu lr̄ali ad ꝓbandū ꝓpoſitū: hn̄ pōt alia auctoritas adiūgi in ſenſu myſtico ad idē declarādū de ꝯgruo. ⁊ hoc ē qḋ dic̄ Aug. in epi. ad vincentiū donatiſtā. Quis aūt ipudentiſſime nō nitaẗ aliqd i allegoria poſitū ꝓ ſe adducere niſi hēat ⁊ manifeſta teſtimonia quoꝝ luie illuſtrenẗ obſcura. ſic ḡ auctoritas ṗdicta iduciẗ ab apl̄o ꝯueniēter ad ſuū ꝓpoſitū. Sꝫ ꝯ hoc videẗ ꝙ ibi loqtur ꝑ modū futuri. ego ero illi in pr̄em ⁊c̄. generatio eniꝫ filij eterna ē. ⁊ ꝑ ꝯñs nō ſpectat aliqḋ futuꝝ: ſic̄ nec trāſit i preteritū: ſicut ſupra dictū ē. Dicendū ꝙ loquiẗ in futuro ꝓpter incarnatōeꝫ ꝓtūc futurā: ꝑ quā natura hūana erat ad filiatōeꝫ eternā aſſumēda. ⁊ qꝛ hec aſſumptio facta ē virtute diuinitatis. iō hn̄ dicit (ego ero illi ⁊c̄) q. d. v̄tute mea fiet hoc (et cū iteꝝ) Hic ad ꝓpoſitum oſtendēdū inducit aliā ſcripturā de illo pſ. Dñs regnauit exultet ⁊c̄. Ad cui⁹ euidētiā ꝯſiderandū ē ꝙ magr̄ dic̄ in glo. ꝙ dauid fecit hūc pſal. qñ reſtitutū ē ei regnū poſt mortē abſalon. ⁊ dicit hunc eē titlꝫ pſalmi. pſal. dauid qñ terra ei⁹ reſtituta ē ei. ⁊ ſc̄dm hoc exponēdus eēt ad lr̄am de dauid. ſꝫ dictū magri nō videẗ veꝝ. ṗ qꝛ i hebraico iſte pſal. eſt ſine titulo. 2º qꝛ tituli ſunt q̄ſi claues ad intelligēdū ea que in p̄s dicunẗ. pſal. aūt nō loqtur de regno dauid. ſꝫ ſolū de regno xp̄i qñ ꝑfecte ei oīa ſubijcienẗ. qḋ erit i iudicio. ⁊ iō h̄ ad lr̄aꝫ ē exponēdus ḋ regno xp̄i. ⁊ h̄ eſt quod dicit paulus (⁊ cū itroduc̄ ṗgenitū i orbē terre dicit ⁊ adorēt eū ⁊c̄) .i. cū ꝑ ſcripturā ſacrā ipꝫ itroducēdū ad regnū i orbē terre ṗdic̄. Ex quo pꝫ ꝙ hec ſcriptura nō logẗ de aduētu xp̄i. ṗ qꝛ tūc vēit cū hūilitate. ⁊ iō dixit ⁊c̄. Regnū meū nō ē de h̄ mūdo. Io. 16. ſꝫ logẗ hic de. 2º aduētu qñ vēiet cū gl̄ia i nubib⁹ ⁊ maieſtate. ut dr̄ Math. 24. ⁊ Dani. 7. Ecce i nubib⁹ celi. q. filius hoīs vēiebat ⁊ vſqꝫ ad ātiquū dieꝝ ꝑuēit. ⁊ ſeqẗ. ⁊ ḋdit ei poteſtatē ⁊ honorē ⁊ regnū. ptāſ ei⁹ ptās eterna q̄ nō auferēẗ ⁊c̄. ⁊ ideo de ipſo i tali honore cōſtituto dicit pater (⁊ adorent eū omnes angeli ⁊c̄) ſed noſtra littera ſic habet. adorate eum omnes angeli eius. apoſtoli eniꝫ non ſemper curauerunt allegare ſcripturam de verbo ad verbum. ſed ſufficit eis accipere ſenſum. Ex hac autem ſcriptura oſtendiẗ ſufficienter ꝙ in xp̄o ſit diuina natura. quia nulla natura adoratur a tota natura angelica vt ſuperior niſi diuina. ⁊ ideo ex quo ſcriptura hoc oſtendit ꝙ filius eſt ab omnibus angelis adorandus. per ꝯñs oſtendit ꝙ ipſe ſit deus. ⁊ per ꝯñs oſtenditur deo patri cōſubſtantialiſ. quia natura diuina eſt indiuiſibilis. ſecundum qḋ dicitur. Exo. 20. Audi iſrahel dominus deus tuus deus vnus eſt. ſequitur (⁊ ad angelos quidem dicit) .i. quid pertineat ad naturā angelorū exprimit per ſcripturā dicēs (q facit āgelos ſuos ſpūs. ⁊ miniſtros ſuos flāmā ignis) q. d. licet āgeli tāte excellentie ſint ꝙ ſint ſpiritualis nature. nō tamē ſunt idē qḋ de⁹ ſicut fili⁹ ſed ſūt ſerui ⁊ miniſtri nō ſolū ipſū adorando. ſed etiā nobis ꝓpter ipſū quodāmō miniſtrādo. verūtamē qꝛ ſuū miniſteriū i deū referūt ideo in hoc dicunẗ ſicut flāma ignis que ſemꝑ aſcēdit in altū (ad filiū autē) Hic adducit tertiā auctoritatē ad ꝓbādū ſuū ꝓpoſitū que accipiẗ ḋ pſalmo. 53. Ad cui⁹ euidētiā ꝯſiderādū ꝙ moderni iudei ne cogāẗ recognoſcere diui-

nitatē xp̄i expoſuit hūc pſalmū ð aſſuero. ⁊ di-
cunt ꝙ iſte pſalm⁹ fact⁹ ē a mardocheo: ſʒ hoc
pʒ falſū. ꝑ ꝓ pſalmi titulū. q2 nō intitulatur a
mardocheo: ſicͭ aliq pſalmi ītitulanᷣ ab aſaph
ꝗ eos fec̄: vt pʒ ī titulo pſal. 49. ⁊ in plib⁹ aliis
locī. Iſte aūt pſal. intitulaᷣ a dauid. vt pʒ ī he
breo. hoc ēt pʒ ꝑ lr̄am pſalmi ſequentē. q2 iſte
rex de quo ē pſal. hētur tanq̄ de⁹ adorandus
ſcd̄m qd̄ ibidē dr̄. Concupiſcet rex decorē tuū.
qm̄ ipe ē dn̄s de⁹ tu⁹ ⁊ adorabūt eū. ⁊ trāſlatō
Hiero. ſic hʒ ⁊ adora eū. Si aūt iſta vba dicāt
de aſſuero rege. ſequiᷣ ꝙ mardoche⁹ iducerer
totū ppl̄m ⁊ potiſſimā ipaʒ heſter ad quā diri-
gunt vba p̄miſſa ſcd̄ʒ expoſitōem eoꝝ ad ado
randū aſſuerū ſicut deū. qd̄ māifeſte pʒ falſuʒ.
q2 in eodē libro dr̄ ꝙ noluit genua flectere co-
ram amā ne honorē dei trāſferret in hoiem. Ꝥ
ēt pʒ ꝑ trāſlatōem chaldaicā ſup pſalmū iſtū
q̄ auctētica ē apd̄ hebreos. vbi. n. ī hoc pſalmo
hēmus ſic. Specioſus forma p̄ filiis hoīuʒ dif
fuſa ē grā ī labiis tuis. chaldaicuʒ ſic hʒ. Pul
chritudo tua meſſia maior ē q̄ꝫ filioꝝ hoīum.
datus ē ſpūs pphīe ī labiis tuis. ſic igiᷣ pʒ ex
p̄dictis ꝙ auctas q̄ hic iducitᷣ de illo pſal. ītel
ligēda ē ad lr̄am de xp̄o. hoc aūt ſuppoſito ꝓ-
baᷣ ꝑ hoc ipi⁹ xp̄i diuinitas. ⁊ ꝑ ꝯñs ꝯſubſtan
tialitas ei⁹ ad pr̄em ⁊ diſtinctio ī ꝑſona. q2 ibi
dr̄ (thron⁹ tu⁹ de⁹ in ſeculū ſeculi ⁊c̄. ꝓpterea
vnxit te de⁹ de⁹ tu⁹) ⁊ ſic pʒ ꝙ xp̄s ē vnct⁹ ð
a deo vngēte. q2 fili⁹ dei ī natura humana vn
ctus ē plenitudine grē. ⁊ nō pr̄ eē ples dii. vt
ſupra dictū ē. ex hoc ſequiᷣ cōſubſtantialitas
pr̄is ⁊ filii. cetera que ſunt ex auctoritate patēt
(⁊ tu dn̄e ī p̄ncipio) Hic ꝯñr ꝓbat eq̄litatē po
tētie in filio ⁊ ī pr̄e ⁊ breuiter tranſit. q2 ꝓbato
ꝙ xp̄s ſcd̄m naturā diuinā ē ꝯſubſtātialis pr̄i
ꝑ ꝯñs ſūt ꝓbate alie tres ꝯditōes. ſ. eq̄litas po
teſtatī. dignitatī. ⁊ duratōis. potētia aūt dei re
lucet potiſſime ī creatōe reꝝ de nihilo ⁊ earuʒ
ꝯſeruatōe. ⁊ hoc nō ſolū ꝯuenit deo pr̄i. ſʒ etiā
ei⁹ filio q ē eiuſdē nature cū ipo. ⁊ id̄ dic̄ pph̄a
(⁊ tu dn̄e in p̄ncipio terrā fūdaſti ⁊ opa manu
uʒ tuaꝝ). i. tu dn̄e pr̄ terrā feciſti ð nihilo ⁊ cō
ſeruas ī ſtabilitate. ⁊ hoc exp̄miᷣ ꝑ Ꝥ qd̄ dr̄ fū-
daſti. ⁊ q2 nulla creatura īferior ē ipa terra. ſicͭ
ī domo illd̄ dr̄ fundamētū qd̄ ē infimū. ſʒ q2 in
hoc ope cōicat fili⁹ cū pr̄e tāq̄ꝫ eiuſdē potētie
id̄ dic̄ (in p̄ncipio). i. in filio ſiue ꝑ filiū ꝑ queʒ
opaᷣ pr̄. ſicͭ ꝑ artē ſuā. vt ſupra dc̄m ē. qd̄ autē
fili⁹ dicaᷣ p̄ncipiū pʒ Io. 8. vbi xp̄i iudeis q̄rē
tib⁹ ab eo. qs es: R̄ndit ego p̄ncipiū q ⁊ loq̄r
vobis (⁊ opa manuū tuaꝝ ſunt celi) man⁹ aūt
diuīe potentie methaphorice dicūᷣ. virt⁹ ſue
potētie noiaᷣ hic celū ⁊ terra q̄ ſūt extrema in
creaturis: vt ꝑ hoc itelligaᷣ creature medie.
q2 oīs creatura a pr̄e ⁊ filio ſilᷣ ē ꝓducta ⁊ con
ſeruata. ⁊ ſic pʒ eq̄litas potētie (Ipi ꝑibunt) Ꝥ
ꝯñr apo⁹ ꝓbat filiū pr̄i coeternū. Ad cui⁹ eui-
dentiā ſciendū ꝙ ſicut tēpus ſeqtur motuʒ et

mutatōem. ita eternitas īmutatōem. ſolus āt
de⁹ immutabilis ē ꝑ oēm modū. id̄ ipe ſolus mē
ſuraᷣ eternitate. eo mō quo pōt ibi dici mēſu-
ra. ꝙ. n. in oī creatura ſit aliqua mutabilitas.
pʒ q2 angeli ſunt mutabiles ſcd̄m actū intelli
gēdi ⁊ volendi. loquendo de cognitione ⁊ affe-
ctōe naturali. ſunt ēt mutabiles de eē ad non
eſſe ſi dimittenᷣ a diuina ꝯſeruatōne. ſilr̄ celi
ſupiores hoc mō ſunt mutabiles. ⁊ ſcd̄ʒ Ꝥ mu
tanᷣ q̄ꝫtum ad ſitū. celi aūt īferiores. ſ. ignis ⁊
aer cū iſtis modis mutationū ſunt mutabiles
q̄ꝫtum ad alteratiōem ⁊ generatiōem. ⁊ ꝑ ꝯñs
alia elementa ⁊ mixta ex eis. In oī aūt motu ⁊
mutatōe eſt aliqua corruptio ſcd̄m Philo. 4.
phyſi. ⁊ ēt ſcd̄m Aug. Status aūt mūdi imuta
biᷣ in fine. q2 celū ceſſabit a motu cōpleto nūe
ro electoꝝ. ad queʒ numeꝝ finalr̄ ordinaᷣ. ⁊ ꝑ
ꝯñs alteratio ⁊ generatio in elemētis. q̄ ēt ele
menta ꝑ ignē ꝯflagrationiſ purgabunᷣ. ⁊ id̄ ſi
cut dictū ē tā in celeſti corpe q̄ꝫ in elemētī erit
mutatio. ⁊ ſic ꝑ ꝯñs ꝑibunt quodāmodo a ſta-
tu in q̄ mō ſunt. ⁊ hoc ē qd̄ dicit (Ipi ꝑibunt)
. ſ. celi ſupiores ⁊ inferiores. ſʒ q2 nō corrūpēᷣ
q̄ꝫtum ad ſubſtātiā. id̄ ſubdiᷣ (⁊ velut amictū
mutabis eos) ſicͭ. n. ceſſante frigore mutaᷣ ve
ſtis: que erat ꝯtra frigus neceſſaria. nō quidē
tunc mutatur ſic veſtis ꝙ corrumpatur. ſʒ q2
frigus ceſſat. ſic celi ⁊ elementa dicunᷣ muta-
ri: q2 mot⁹ celi ⁊ alteratio elemētoꝝ que ſunt
ꝓpter generatōem. vt. ſ. ipleaᷣ numer⁹ electo
rum: quo impleto ceſſabunt. manente tamen
ſubſtantia ⁊ elementorum ⁊ celorum. de⁹ aūt
ſolus eſt omnino immutabilis. vt iam dictuʒ
eſt. ideo concludit (Tu autem idem ipſe es). i.
per omnem modum immutabilis. ⁊ per conſe
quēs (anni tui nō deficient) ideſt duratio tua
non ꝙ in duratōne diuina ſit aliqua ſucceſſio
ſicut eſt in annis. ſed q2 eternitas diuina in ſe
ſimpliciſſima non poteſt apprehendi a nobis
niſi ex compatōne ad tempus. ⁊ per conſeq̄ns
ex proprietate temporum eam exp̄mim⁹. Ex
hoc patet coeternitas filii ad patrem. quia ex
quo ſunt vnius ſubſtantie. vt ſupra probatuʒ
eſt ſequitur ꝙ ipſis eſt vnum eſſe ⁊ eadem im
mutabilitas. ⁊ per conſequens eternitas (ad
quem autem) Hic ꝯſequenter probat apoſto-
lus equalitatem dignitatis in chriſto per au-
ctoritatem pſalmi centeſiminoni qui pſal. de
chriſto eſt intelligendus ad litteram. Ad cui⁹
euidentiam conſiderandū ꝙ iudei moderni
aliqui dicunt ip̄m debere intelligi de abrahā.
⁊ ꝙ beleazar eius diſpenſator fecit illum pſal
mum ad reddendū grās deo de victoria quaʒ
habuit abraham contra illos reges qui capti-
uauerunt loth nepotem ſuum. ſecundū quod
habetur Gene. 16. ſʒ hoc pʒ falſuʒ ex titulo p̄s
quia non ītitulaᷣ ab ipſo beleazar. ſʒ a dauid.
ideo dicunt alii ꝙ eſt pſal. factuſ a dauid. ⁊ nō
loqtur de ipſo: ſed de angelo ſuo. vt ſit ſenſus.

Dixit dn̄s domino meo ⁊c̄. i. deus celi angelo
me cuſtodienti. Sʒ hoc pʒ falſū. q2 īfra dr̄. Tu
es ſacerdos ineternū ⁊c̄. qd̄ nō ē itelligēdum
de angelo dauid. q2 ſacerdotiū nō ꝯpetit ange
lis. Et id̄ dicēdū. ꝙ ad lr̄aʒ ē p̄s fact⁹ a dauid
loquens de xp̄o. ⁊ hoc pʒ ꝑ trāſlatōeʒ chaldai
caʒ. q2 vbi hētur dixit domin⁹ dn̄o meo. chal-
daicū ſic hʒ. Dixit dn̄s vbo ſuo ⁊c̄. Item ꝑ illd̄
qd̄ ſeqtur. Ex vtero ante luciferū genui te. i. ex
ſubſtantia mea ante oēm creaturam. hoc aūt
nō pōt ꝯpetere niſi ſoli dei filio. qui fili⁹ eſt v-
bum dei. et hoc igiᷣ ſuppoſito pʒ ꝙ apoſtolus
hīc inducit auc̄tem hui⁹ pſal. ad ꝓbandū eq̄li-
tatē dignitatis in xp̄o: que ē in deo pr̄e. intro-
ducens vbum dei pr̄is ad filiū. dicens ſibi (ſe-
de a dextriſ meis). i. ad eq̄litatē dignitatī mee
ſicͭ. n. referᷣ ad xp̄m ſcd̄m diuinā naturam: ſicͭ
ſupra expoſitū eſt. eo. ca. ſequiᷣ (Donec ponaʒ
inimicos tuos ſcabellū pedū tuoꝝ) hoc autēʒ
erit in iudicio futuro qn̄ oīa ſubiicienᷣ q̄ꝫtum
ad executōem ꝑfcē ipi xp̄o. dico aūt q̄ꝫtuʒ ad
executōem. q2 q̄ꝫtum ad auctoritatē oīa iā ſūt
ei ſubiecta: ſʒ de hoc pleni⁹ videbiᷣ. Sʒ inſur-
git hoc dubiū. q2 videtur ꝙ xp̄s nō debuit ſe-
dere ad dexterā dei pr̄is in eternuʒ. ſʒ tm̄ vſq̄
ad temp⁹ determinatū ī quo oīa ſibi ſūt ſubii-
cienda. qd̄ videᷣ īportari ꝑ hoc aduerbiuʒ do-
nec. Dicendū ꝙ hoc aduerbiū donec aliqn̄ te
neᷣ finite. qn̄. ſ. ſignificat terminū cui adiun-
giᷣ: ſicͭ cuʒ diciᷣ. ſede hic donec veniaʒ. ſenſus
ē ꝙ in aduētu meo termineᷣ ſeſſio tua. Aliqn̄
teᷣ indetermiate. ⁊ tc̄ nō ſignificat talē deter-
minatōeʒ. ſicut cū diciᷣ. iſte nō penituit ð pec
catis ſuis donec vixit. ſenſus ē. q2 nunq̄ꝫ peni
tuit nec penitebit. q2 poſt mortē nō ē loc⁹ pnīe
iſto ſcd̄o mō poniᷣ hic aduerbiū. cuʒ dr̄. Sede
a dextris meis donec ponā inimicos tuos ſca
bellū pedū tuoꝝ ⁊c̄. ⁊ id̄ ſenſus eſt ꝙ nunq̄ꝫ ceſ
ſabit ſedere ad equalitatē dei pr̄is. Hec autēʒ
equalitas nō cōpetit angelis. id̄ ſubdit apo⁹.
(nōne oēs ſunt admiſtratorii ſpūs) q. d. ſic. ſicͭ
. n. ī artificialibuſ videmus ꝙ aliq p̄cipiunt in
opibus. ſ. architectonici ⁊ p̄ncipales. Aliq exe-
quunᷣ impata: ſicͭ inferiores artifices materi
aʒ p̄parantes. tm̄ om̄s iſti dicunᷣ artifices. vt
hētur p̄ metha. ſic in angelī aliq dicunᷣ aſſiſte-
re. aliq āt exeq̄ ipata. tm̄ oēs dicunᷣ admiſtra
tores (vel admiſtratorii ſpūs). i. ſpūales ſub-
ſtantie in miſteriū miſſi. ſupiores. n. āgeli mit-
tunᷣ tm̄ miſſione interiori medios ⁊ īferiores
illuminādo ordine hierarchico. Inferiores āt
mittunᷣ ad aliqua circa nos exequenda. ⁊ ſic
mittuntur miſſione exteriori. ⁊ ſic pat3 ꝙ oēs
ſunt ī miniſteriū miſſi. licʒ diuerſimode. Iſtd̄
aūt miſteriū exercent angeli ꝓpter ſalutē ele-
ctoꝝ: vt natura humana q̄ ē inferior inducaᷣ
ad deū ꝑ angelica tāq̄ꝫ ꝑ ſupiorē. ꝓpter Ꝥ ſub-
diᷣ (ꝓpter eos q capiunt hereditatē ſalutī) ſe-
cundū. n. Dio. hec eſt lex diuinitatis. vt īfima

per media reducantur in ſuprema. ¶ II

Propterea abundāti⁹) Poſtq̄ꝫ apo⁹ in
ca. p̄ce. declarauit eminentiā xp̄i. Hic
ꝯñr ex hoc oſtendit q̄ꝫta reuerentia ſit
exhibēda legi noue ab ipo date. ⁊ circa Ꝥ duo
facͭ. q2 p̄ pōit quādā ꝯñtiaʒ. ⁊ 2⁰ ꝯfirmat ipam
ibi. nō. n. angelis. Conſequētia talis ē. Lex ve.
fuit data ꝑ āgelos imediate: vt dcm̄ ē ca. p̄ce.
⁊ tm̄ fuit ſuſcepta a pplo iſrl̄. cū reuerentia ma
gna ſcd̄ʒ qd̄ pʒ Exo. 19. vbi diciᷣ ꝙ ppl̄s an̄ ſu-
ſceptōem legis ꝑ duos dies veſtimēta lauit ⁊
a ꝓpriis vxorib⁹ ꝯtinuit vt eſſet parat⁹ die 3⁰
ad legē reuerēter ſuſcipiendā. Silr̄ illa lex fu-
it diligēter obſeruata. q2 ei⁹ tranſgreſſores pu
niebāᷣ morte. ꝗ mlto forti⁹ lex noua q̄ data ē
aplīſ imediate a xp̄o: q ē dn̄s angeloꝝ ⁊ medi-
antib⁹ aplīs ī mundo diuulgata ē ꝑ p̄dicatio-
nē ⁊ ꝯfirmatōem miraculoꝝ: ſuſcipiēda ē cuʒ
reuerentia ⁊ diligēter obſeruāda ⁊ trāſgreſſo-
res magis punienᷣ. hoc ē igiᷣ qd̄ cōcludit apo
ſtolus (ꝓpterea). i. ꝓpter excellentiaʒ le. no. a
xp̄o date (abundātius opʒ obſeruare nos) xp̄i
anos (ea q̄ audiuim⁹) a xp̄o. ſ. ⁊ aplīs (ne forte
ꝑeffluam⁹) fluit. n. hō ꝑ penaʒ corpalem ſcd̄m
qd̄ dr̄. 2. Re. 14. Quaſi aq̄ dilabimur in terrā
q̄ nō reuertūᷣ. ſʒ vlteri⁹ effluit ꝑ culpā. ſʒ per-
effluit. i. ꝑfecte fluit ꝑ eternā dānatōeʒ. quod
ꝯtingit nō obſeruātib⁹ xp̄i legē. id̄ bn̄ dic̄ apo⁹
(ne forte ꝑeffluam⁹). i. eternam dānationeʒ i-
curram⁹. qd̄ ꝓbat ꝯñr ꝑ le. ve. q̄ ē minoris au-
ctoritatī. d. (q. n. ꝑ āgelos dict⁹ ē ſermo). i. ve-
tus lex q̄ data ē ꝑ āgelū ī mōte moyſi: vt p̄dcͭʒ
ē. i. c. (fact⁹ ē firm⁹). i. firmiter iniunct⁹ ad cu-
ſtodiendū (⁊ oīs preuaricatio). i. trāſgreſſio le
gis ꝑ pccm̄ ꝯmiſſiōis. qd̄ ē ꝯ̄ p̄cepta negatia (⁊
inobia). i. pccm̄ omiſſiōis. qd̄ eſt ꝯ̄ p̄cepta affir
matiua (accepit iuſtā retributōem mercedis)
. i. penā debitā ſcd̄m q̄ꝫtitatē ⁊ q̄litatē crimis.
vt pʒ in ve. te. in multis locī. Si g ita eſt (q̄uo
nos): Catholici (effugiemus) penam debitaʒ
(ſi tantam neglexerimus ſalutem) ideſt ſi in-
obedientes fuerimus legi noue in qua ſola eſt
ſalus vite eterne. quaſi dicat nullo modo. ⁊ cō
ſequenter oſtendit apoſtolus qualiter hec lex
noua a xp̄o primo data eſt apoſtolis. ⁊ per apo
ſtolos publicata dicens (que). ſ. lex noua (cuʒ
initium accepiſſet enarrari per dominuʒ) qui
apoſtolis inprincipio eaʒ dedit (ab eis qui au
dierūt) a xp̄o ideſt ab ipſis apoſtolis ⁊ aliis di
ſcipulis (in nos ꝯfirmata ē) per p̄dicatōeʒ ipo
rū (ꝯteſtāte deo). i. confirmāte eoꝝ p̄dicatōeʒ
ꝑ miracula varia ⁊ multa: ſicut diciᷣ Mar.
vlti. Domino coopante ⁊ ſermonē confirman
te ſequentibus ſignis. ſicut eni ea q̄ ſubſūt rōi
ꝯfirmāᷣ ꝑ hoc qd̄ ad p̄ncipia ꝑ ſe nota reducū
tur. ita ſilr̄ ea q̄ excedūt facltatē itellect⁹ hūa
ni. cuiuſmōi ſūt credibilia ſufficiēter ꝯfirmāᷣ
qn̄ ad teſtimoniū talī doctrine miracla faculta
tē toti⁹ nature create excedētia a deo ꝑpetrāt

I-29

JOHANNES DE VERDENA

Sermones Dormi secure de tempore et de sanctis. Argentinae /Typ. Jordani : "Sermones" = Georgius Hussner (H.9438)/ 24 junio 1487 y 4 septiembre 1488.

Parte I (de tempore) 88 hoj.- Sign.: /1/ A7, b^6- n^6, o^8. PartenII (de sanctis) 136 hoj.- Sign. $//^6a^{19}$ b^6- x^6

L. gót.- 2 col.- 47 lin.

R. 21564

Contiene encuadernado entre ambas partes: CORONA. Corona Beatae Virginis Mariae / Argentinae.- Typ. Jordani....- n. d. 1488/

(I-29)

CORONA

Corona Beatae Virginis Mariae. /Argentinae.- Typ. Jordani: "Sermones"= Georgius Husner (H. 9438).- n.d. 1488.

2 hoj.- 83 fol.- 1 h.- Fol.

L. gót.- 2 col.- 47 lin.

GW. 7573

Encuadernado con: JOHANNES DE VERDENA. Sermones Dormi secure de tempore et de sa-

.../...

natis. Argentinae /Typ. Jordani: "Sermones" = G. Hussner.- 1487-88/

I-30

ANDRES, Antonio

Scriptum in Artem veterem Aristotelis et in Divisiones Boethii. Venetiis.- Octavianus Scotus.- 24 diciembre 1480.

103 fol.- Sign.: a^8- n^8.- Fol.

L. gót.- 2 col.- 58 lin.

GW. 1669

R. 21378

I-31

NICOLAUS DE LYRA

Postilla super totam Bibliam. Venetiis /Bonetus Locatelus/ Impens. Octavianus Scotus.- 9 agosto 1488.

Partes II- III.- Parte III: 324 hoj.-

L. gót.- 2 tam.- 2 col.- 50 lin.

Hain, 10365

Sólo la parte III. Falta la 1ª y ultima hoj.

R. 21509

ditatē xp̄i exponūt hūc pſalmū ď aſſuero. ⁊ di/
cunt ꝙ iſte pſalm⁹ fact⁹ ē a mardocheo: ſꝫ hoc
pꝫ falſū. ꝑ ꝑ pſalmi titulū. q2 nō intitulatur a
mardocheo: ſic̄ aliq̄ pſalmi ītitulanť ab aſaph
ꝗ eos fec̄: vt pꝫ ī titulo pſal. 49. ⁊ in plūb⁹ aliꝗs
locꝭ. Iſte aūt pſal. intitulať a dauid. vt pꝫ ī he
bꝛeo. hoc ēt pꝫ ꝑ lr̄am pſalmi ſequentē. q2 iſte
rex de quo ē pſal. hētur tanq̄ de⁹ adoꝛandus
ſcd̄m qđ ibidē dr̄. Concupiſcet rex decoꝛē tuuꝫ
qm̄ ipſe ē dn̄s de⁹ tu⁹ ⁊ adoꝛabūt eū. ⁊ trāſlatō
Hiero. ſic hꝫ ⁊ adoꝛa eū. Si aūt iſta v̄ba dicāť
de aſſuero rege. ſequiť ꝙ mardoche⁹ induceret
totū pplm̄ ⁊ potiſſimā ipaꝫ heſter ad quā diri/
gunť v̄ba p̄miſſa ſcd̄ꝫ expoſitōem eoꝝ ad ado
randū aſſueꝝ ſicut deū. qđ māifeſte pꝫ falſuꝫ.
q2 in eodē libꝛo dr̄ ꝙ noluit genua flectere co/
ram amā nc honoꝛē dei trāſferret in hoīem. Ꝥ
ēt pꝫ ꝑ trāſlatōem chaldaicā ſuꝑ pſalmū iſtū
q̄ auctētica ē apđ hebꝛeos. vbi. n. ī hoc pſalmo
hēmus ſic. Specioſus foꝛma p̄ filijſ hoīuꝫ dif
fuſa ē gr̄a ī labijs tuis. chaldaicuꝫ ſic hꝫ. Pul
chꝛitudo tua meſſia maioꝛ ē q̄ filioꝝ hoīum.
datus ē ſpūs ꝓphie ī labijs tuis. ſic igiť pꝫ ex
p̄dictis ꝙ auctas q̄ hic induciť de illo pſal. ītel
ligēda ē ad lr̄am de xp̄o. hoc aūt ſuppoſito ꝓ/
bať ꝑ hoc ipi⁹ xp̄i diuinitas. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝯſubſtan
tialitas ei⁹ ad p̄rem ⁊ diſtinctio ī ꝑſona. q2 ibi
dr̄ (thꝛon⁹ tu⁹ de⁹ in ſeculū ſeculi ⁊c̄. ꝓpterea
vnxit te de⁹ de⁹ tu⁹) ⁊ ſic pꝫ ꝙ xp̄s ē vnct⁹ ď
a deo vngēte. q2 fili⁹ dei ī natura humana vn
ctus ē plenitudine gr̄e. ⁊ nō p̄it eē p̄les dij. vt
ſupꝛa dictū ē. ex hoc ſequiť cōſubſtantialitas
p̄rıſ ⁊ filij. cetera que ſunt ex auctoꝛitate patēt
(⁊ tu dn̄e ī p̄ncipio) Hic ꝯn̄r ꝓbat eq̄litatē po
tētie in filio ⁊ ī p̄re ⁊ bꝛeuiter tranſit. q2 ꝓbato
ꝙ xp̄s ſcd̄m naturā diuinā ē ꝯſubſtātialis p̄ri
ꝑ ꝯn̄s ſūt ꝓbate alie tres ꝯditōeſ. ſ. eq̄litas po
teſtatꝭ. dignitatꝭ. ⁊ duratōiſ. potētia aūt dei re
lucet potiſſime ī creatōe reꝝ de nihilo ⁊ earuꝫ
ꝯſeruatōe. ⁊ hoc nō ſolū ꝯuenit deo p̄ri. ſꝫ etiā
ei⁹ filio ꝗ ē eiuſdē nature cū ip̄o. ⁊ iđ dic̄ ꝓp̄ha
(⁊ tu dn̄e in p̄ncipio terrā fūdaſti ⁊ opa manu
uꝫ tuaꝝ). i. tu dn̄e p̄r terrā feciſti ď nihilo ⁊ cō
ſeruas ī ſtabilitate. ⁊ hoc exp̄miť ꝑ Ꝥ qđ dr̄ fū/
daſti. ⁊ q2 nulla creatura iferioꝛ ē ip̄a terra. ſic̄
ī domo illđ dr̄ fundamētū qđ ē infimū. ſꝫ q2 in
hoc ope cōicat fili⁹ cū p̄re tāq̄ eiuſdē potētie
iđ dic̄ (in p̄ncipio). i. in filio ſiue ꝑ filiū ꝑ queꝫ
opať p̄r. ſic̄ ꝑ artē ſuā. vt ſupꝛa dc̄m ē. qđ autē
fili⁹ dicať p̄ncipiū pꝫ Io. 8. vbi xp̄i iudeis q̄rē
tib⁹ ab eo. ꝗs es? R̄ndit ego p̄ncipiū ꝗ ⁊ loq̄r
vobis (⁊ opa manuū tuaꝝ ſunt celi) man⁹ aūt
diuie potentie methaphoꝛice dicūť. virt⁹ ſue
potētie noiať hic celū ⁊ terra q̄ ſūt extrema in
creaturis: vt ꝑ hoc ītelligānť creature medie.
q2 oīs creatura a p̄re ⁊ filio ſiľ ē ꝓducta ⁊ con
ſeruata. ⁊ ſic pꝫ eq̄litas potētie (Ipi ꝑibunt) Ꝥ
ꝯn̄r apo⁹ ꝓbat filiū p̄ri coeternū. Ad cui⁹ eui/
dentiā ſciendū ꝙ ſicut tēpus ſeq̄tur motuꝫ et

mutatōem. ita eternitas īmutatōem. ſolaſ āt
de⁹ īmutabilis ē ꝑ oēm modū. iđ ipſe ſolus mē
ſurať eternitate. eo mđ quo pōt ibi dici mēſu/
ra. ꝙ. n. in oī creatura ſit aliqua mutabilitas.
pꝫ q2 angeli ſunt mutabiles ſcd̄m actū intelli
gēdi ⁊ volendi. loquendo de cognitione ⁊ affe/
ctōe naturali. ſunt ēt mutabiles de eē ad non
eſſe ſi dimittanť a diuina ꝯſeruatōne. ſilr̄ celi
ſuꝑioꝛes hoc mđ ſunt mutabiles. ⁊ ſcd̄ꝫ Ꝥ mu
tanť q̄tum ad ſitū. celi aūt īferioꝛes. ſ. ignis ⁊
aer cū iſtis modis mutationū ſunt mutabiles
q̄tum ad alteratiōem ⁊ generatiōem. ⁊ ꝑ ꝯn̄s
alia elementa ⁊ mixta ex eis. In oī aūt motu ⁊
mutatōe eſt aliqua coꝛꝛuptio ſcd̄m Philo. 4.
phyſi. ⁊ ēt ſcd̄m Aug. Status aūt mūdi īmuta
biť in fine. q2 celū ceſſabit a motu cōpleto nūe
ro electoꝝ. ad queꝫ numeꝝ finalr̄ oꝛdinať. ⁊ ꝑ
ꝯn̄s alteratio ⁊ generatio in elemētis. q̄ ēt ele
menta ꝑ ignē ꝯflagrationiſ purgabunť. ⁊ iđ ſi
cut dictū ē tā in celeſti coꝛꝑe q̄ in elemētꝭ erit
mutatio. ⁊ ſic ꝑ ꝯn̄s ꝑibunt quodāmodo a ſta/
tu in q̄ mđ ſunt. ⁊ hoc ē qđ dicit (Ipi ꝑibunt)
. ſ. celi ſuꝑioꝛes ⁊ inferioꝛes. ſꝫ q2 nō coꝛꝛūpēť
q̄tum ad ſubſtātiā. iđ ſubdiť (⁊ velut amictū
mutabis eos) ſic̄. n. ceſſante frigoꝛe mutať ve
ſtis: que erat ꝯtra frigus neceſſaria. nō quidē
tunc mutatur ſic veſtis ꝙ coꝛꝛumpatur. ſꝫ q2
frigus ceſſat. ſic celi ⁊ elementa dicunť muta/
ri: q2 mot⁹ celi ⁊ alteratio elemētoꝝ que ſunt
ꝓpter generatōem. vt. ſ. īpleať numer⁹ electo
rum: quo impleto ceſſabunt. manente tamen
ſubſtantia ⁊ elementoꝛum ⁊ celoꝛum. de⁹ aūt
ſolus eſt omnino immutabilis. vt iam dictuꝫ
eſt ideo concludit (Tu autem idem ipſe es). i.
per omnem modum immutabilis. ⁊ per conſe
quēs (anni tui nō deficient) ideſt duratio tua
non ꝙ in duratōne diuina ſit aliqua ſucceſſio
ſicut eſt in annis. ſed q2 eternitas diuina in ſe
ſimpliciſſima non poteſt apphendi a nobis
niſi ex compatōne ad tempus. ⁊ per conſeq̄ns
ex pꝛopꝛietate tempoꝛum eam expꝛimim⁹. Ex
hoc patet coeternitas filij ad patrem. quia ex
quo ſunt vnius ſubſtantie. vt ſupꝛa pꝛobatuꝫ
eſt ſequitur ꝙ ipſis eſt vnum eſſe ⁊ eadem im
mutabilitas. ⁊ per conſequens eternitas (ad
quem autem) Hic ꝯſequenter pꝛobat apoſto/
lus equalitatem dignitatis in chꝛiſto per au/
ctoꝛitatem pſalmi centeſiminoni qui pſal. de
chꝛiſto eſt intelligendus ad litteram. Ad cui⁹
euidentiam conſiderandꝫ ꝙ iudei moderni
aliqui dicunt ipm̄ debere intelligi de abꝛahā.
⁊ ꝙ heleazar eius diſpenſatoꝛ fecit illum pſal
mum ad reddendū gr̄as deo de victoꝛia quaꝫ
habuit abꝛaham contra illos reges qui capti/
uauerunt loth nepotem ſuum. ſecundū quod
habetur Gene. 16. ſꝫ hoc pꝫ falſuꝫ ex titulo p̄s
quia non ītitulať ab ipſo heleazar. ſꝫ a dauid.
ideo dicunt alij ꝙ eſt pſal. factuſ a dauid. ⁊ nō
loq̄tur de ipſo: ſed de angelo ſuo. vt ſit ſenſus.

Dixit dn̄s domino meo ⁊c̄. i. deus celi angelo
me cuſtodienti. Sꝫ hoc pꝫ falſū. q2 īfra dr̄. Tu
es ſacerdos ineternū ⁊c̄. qđ nō ē ītelligēdum
de angelo dauid. q2 ſacerdotiū nō ꝯpetit ange
lis. Et iđ dicēdū ꝙ ad lr̄aꝫ ē p̄s fact⁹ a dauid
loquens de xp̄o. ⁊ hoc pꝫ ꝑ trāſlatōeꝫ chaldai
caꝫ. q2 vbi hētur dixit domin⁹ dn̄o meo. chal/
daicū ſic hꝫ. Dixit dn̄s v̄bo ſuo ⁊c̄. Item ꝑ illđ
qđ ſeq̄tur. Ex vtero ante luciferꝫ genui te. i. ex
ſubſtantia mea ante oēm creaturam. hoc aūt
nō pōt ꝯpetere niſi ſoli dei filio. qui fili⁹ eſt v̄/
bum dei. et hoc igiť ſuppoſito pꝫ ꝙ apoſtolus
hīc inducit auc̄tem hui⁹ pſal. ad ꝓbandū eq̄li/
tatē dignitatis in xp̄o: que ē in deo p̄re. intro/
ducens v̄bum dei p̄ris ad filiū. dicens ſibi (ſe/
de a dextriſ meis). i. ad eq̄litatē dignitatꝭ mee
ſic. n. referť ad xp̄m ſcd̄m diuinā naturam: ſic̄
ſupꝛa expoſitū eſt. eo. ca. ſequiť (Donec ponaꝫ
inimicos tuos ſcabellū pedū tuoꝝ) hoc auteꝫ
erit in iudicio futuro qn̄ oīa ſubijcienť q̄tum
ad executōem ꝑfcē ipi xp̄o. dico aūt q̄tuꝫ ad
executōem. q2 q̄tum ad auctoꝛitatē oīa iā ſūt
ei ſubiecta: ſꝫ de hoc pleni⁹ videbiť. Sꝫ inſur/
git hoc dubiū. q2 videtur ꝙ xp̄s nō debuit ſe/
dere ad dexterā dei p̄ris in eternuꝫ. ſꝫ tm̄ vſq̄
ad temp⁹ determinatū ī quo oīa ſibi ſūt ſubij/
cienda. qđ videť ipoꝛtari ꝑ hoc aduerbiuꝫ do/
nec. Dicendū ꝙ hoc aduerbiū donec aliqn̄ te
neť finite. qn̄. ſ. ſignificat terminū cui adiun/
giť: ſic̄ cuꝫ diciť. ſede hic donec veniaꝫ. ſenſus
ē ꝙ in aduētu meo termineť ſeſſio tua. Aliqn̄
teť indetermiate. ⁊ tc̄ nō ſignificat talē deter/
minatōeꝫ. ſicut cū diciť. iſte nō penituit ď pec
catis ſuis donec vixit. ſenſus ē. q2 nunq̄ peni
tuit nec penitebit. q2 poſt moꝛtē nō ē loc⁹ p̄nie
iſto ſcđo mđ poniť hic aduerbiū. cuꝫ dr̄. Sede
a dextris meis donec ponā inimicos tuos ſca
bellū pedū tuoꝝ ⁊c̄. ⁊ iđ ſenſus eſt ꝙ nunq̄ ceſ
ſabit ſedere ad equalitatē dei p̄ris. Hec auteꝫ
equalitas nō cōpetit angelis. iđ ſubdit apo⁹.
(nōne oēs ſunt admiſtratoꝛij ſpūs) q. d. ſic. ſic̄
. n. ī artificialibuſ videmus ꝙ aliq̄ p̄cipiunt in
opibus. ſ. architectonici ⁊ p̄ncipales. Aliq̄ exe/
quunť impata: ſic̄ inferioꝛes artifices materi
aꝫ p̄parantes. tm̄ oēs iſti dicunť artifices. vt
hētur p̄ metha. ſic in angelꝭ aliq̄ dicunť aſſiſte/
re. aliq̄ āt exeq̄ ipata. tm̄ oēs dicunť admiſtra
toꝛes (vel admiſtratoꝛij ſpūs). i. ſpūales ſub/
ſtantie in miſteriū miſſi. ſuꝑioꝛes. n. āgeli mit/
tunť tm̄ miſſione interioꝛi medios ⁊ īferioꝛes
illuminādo oꝛdine hierarchico. Inferioꝛes āt
mittunť ad aliqua circa nos exequenda. ⁊ ſic
mittuntur miſſione exterioꝛi. ⁊ ſic patꝫ ꝙ oēs
ſunt ī miniſteriū miſſi. licꝫ diuerſimode. Iſtđ
aūt miſteriū exercent angeli ꝓpter ſalutē ele/
ctoꝝ: vt natura humana q̄ ē inferioꝛ inducať
ad deū ꝑ angelica tāq̄ ꝑ ſuꝑioꝛē. ꝓpter Ꝥ ſub/
diť (ꝓpter eos ꝗ capiunt hereditatē ſalutꝭ) ſe/
cundū. n. Dio. hec eſt lex diuinitatis. vt īfima

per media reducantur in ſupꝛema. II

Ropterea abundāti⁹) Poſtq̄ apo⁹ in
ca. p̄ce. declarauit eminentiā xp̄i. Hic
ꝯn̄r ex hoc oſtendit q̄ta reuerentia ſit
exhibēda legi noue ab ip̄o date. ⁊ circa Ꝥ duo
fac̄. q2 p̄ pōit quādā ꝯn̄tiaꝫ. ⁊ 2° ꝯfirmat ipam
ibi. nō. n. angelis. Conſequētia talis ē. Lex ve.
fuit data ꝑ āgelos īmediate: vt dcm̄ ē ca. p̄ce.
⁊ tm̄ fuit ſuſcepta a pplo iſrľ. cū reuerentia ma
gna ſcd̄ꝫ qđ pꝫ Exo. 19. vbi diciť ꝙ ppls an̄ ſu/
ſceptōem legis ꝑ duos dies veſtimēta lauit ⁊
a ꝓpꝛijs vxoꝛib⁹ ꝯtinuit vt eſſet parat⁹ die 3°
ad legē reuerēter ſuſcipiendā. Silr̄ illa lex fu/
it diligēter obſeruata. q2 ei⁹ tranſgreſſoꝛes pu
niebāť moꝛte. ꝗ mlťo foꝛti⁹ lex noua q̄ data ē
aplꝭ īmediate a xp̄o: ꝗ ē dn̄s angeloꝝ ⁊ medi/
antib⁹ aplis ī mundo diuulgata ē ꝑ p̄dicatio/
nē ⁊ ꝯfirmatōem miraculoꝝ: ſuſcipiēda ē cuꝫ
reuerentia ⁊ diligēter obſeruāda ⁊ trāſgreſſo/
res magis punienť. hoc ē igiť qđ cōcludit apo
ſtolus (ꝓpterea). i. ꝓpter excellentiaꝫ le. no. a
xp̄o date (abundātius opꝫ obſeruare nos) xp̄i
anos (ea q̄ audiuim⁹) a xp̄o. ſ. ⁊ aplis (ne foꝛte
ꝑeffluam⁹) fluit. n. hō ꝑ penaꝫ coꝛꝑalem ſcd̄m
qđ dr̄. 2. Re. 14. Quaſi aq̄ dilabimur in terrā
q̄ nō reuertūť. ſꝫ vlteri⁹ effluit ꝑ culpā. ſꝫ per/
effluit. i. ꝑfecte fluit ꝑ eternā dānatōeꝫ. quod
ꝯtingit nō obſeruātib⁹ xp̄i legē. iđ hn̄ dic̄ apo⁹
(ne foꝛte ꝑeffluam⁹). i. eternam dānationeꝫ ī/
curram⁹. qđ ꝓbat ꝯn̄r ꝑ le. ve. q̄ ē minoꝛis au/
ctoꝛitatꝭ. d. (q. n. ꝑ āgelos dict⁹ ē ſermo). i. ve/
tus lex q̄ data ē ꝑ āgelū ī mōte moyſi: vt p̄dc̄ꝫ
ē. i. c. (fact⁹ ē firm⁹). i. firmiter iniunct⁹ ad cu/
ſtodiendū (⁊ oīs p̄uaricatio). i. trāſgreſſio le
gis ꝑ pccm̄ ꝯmiſſiōis. qđ ē ꝯ̄ p̄cepta negatiua (⁊
inobia). i. pccm̄ omiſſiōis. qđ eſt ꝯ̄ p̄cepta affir
matiua (accepit iuſtā retributōem mercedis)
. i. penā debitā ſcd̄m q̄titatē ⁊ q̄litatē crimis.
vt pꝫ in ve. te. in multis locꝭ. Si ꝗ ita eſt (quo
nos): Catholici (effugiemus) penam debitaꝫ
(ſi tantam neglexerimus ſalutem) ideſt ſi in/
obedientes fuerimus legi noue in qua ſola eſt
ſalus vite eterne. quaſi dicat nullo modo. ⁊ cō
ſequenter oſtendit apoſtolus qualiter hec lex
noua a xp̄o pꝛimo data eſt apoſtolis. ⁊ per apo
ſtolos publicata dicens (que). ſ. lex noua (cuꝫ
initium accepiſſet enarrari per dominuꝫ) qui
apoſtolis in pꝛincipio eaꝫ dedit (ab eis qui au
dierūt) a xp̄o ideſt ab ipſis apoſtolis ⁊ alijs di
ſcipulis (in nos ꝯfirmata ē) per p̄dicatōeꝫ ipo
rū (ꝯteſtāte deo). i. confirmāte eoꝝ p̄dicatōeꝫ
ꝑ miracula varia ⁊ multa: ſicut diciť Mar.
vlti. Domino coopante ⁊ ſermonē confirman
te ſequentibus ſignis. ſicut enī ea q̄ ſubſūt rōi
ꝯfirmāť ꝑ hoc qđ ad p̄ncipia ꝑ ſe nota reducū
tur. ita ſilr̄ ea q̄ excedūt facltatē ītellect⁹ hūa
ni. cuiuſmōi ſūt credibilia ſufficiēter ꝯfirmāť
qn̄ ad teſtimoniū talꝭ doctrine miracľa faculta
tē toti⁹ nature create excedētia a deo ꝑpetrāt

qꝛ cum deus non poſſit eē teſtis falſitatis. per
hoc ſufficienter oſtendiť ꝙ talis doctrina me-
ram ꝯtinet veritatem. ⁊ hoc eſt quod dr̄ (in nos
ꝯfirmata eſt). ſ. lex euangelica (cõteſtãte deo)
.i. ꝯfirmante ipam (ſignis ⁊ ꝓdigijs). i. varijs
miraculis. Ad cuiꝰ euidentiã ſciendū ē ꝙ mi-
racula per q̄ ꝯfirmata ē iſta doctrina euange-
lica ſunt in triplici differentia. qꝛ aliqua ſūt q̄
pñt fieri per naturam quantuʒ ad ſubſtantiã
facti. non tamē quantum ad modum fiendi: ſi-
cut ſanatio febris: aliqñ fit virtute nature: ali
qñ virtute medicine ipam naturam adiuuan
te. ⁊ tunc non eſt miraculū. quia hʒ cauſam na
turalem. ſanatio tamē facta iſto mõ fit in tem
poꝛe. quia natura nõ poteſt operari in inſtan-
ti. Si autem ſanatio febris perfecta in inſtan-
ti fiat. hoc nõ pōt eē niſi virtute diuina: ſicut
ſocrus petri ſanata ē a febribꝰ a xp̄o. vt patet
Math. 8. ⁊ talia miracula vocantur hic ſigna.
Alia auteʒ ſunt que nõ poſſunt fieri ꝑ naturã
nec q̄tum ad ſubſtãtiã fci. nec q̄tuʒ ad modū
fiendi: ſicut eſt illuminatõ ceci ⁊ ſanatio lepro
ſi. ⁊ talia hic dicūtur ꝓdigia: ⁊ diciť ꝓdigiū q̄ſi
ꝓcul a digito. i. aliquid remotum ab oſtenſio-
one vel cognitõne humana: quod eſt ſupꝛa na
turam humanam. ⁊ quantum ad ſubſtantiaʒ
fci. ⁊ quantum ad modū fiendi. Alia auteʒ ſūt
que non ſolū excedunt naturam humanaʒ: ſʒ
etiã videnť eſſe contra naturaʒ. ſicut ꝙ virgo
manens virgo pariat. ⁊ ꝙ habens veꝝ coꝛpus
ꝑ coꝛpoꝛa abſqʒ eoꝝ diuiſione tranſeat. ſic ipſe
xp̄s itrauit ad diſcipulos ianuis clauſis ⁊ ꝯſi-
milia. ⁊ talia dicunť poꝛtenta. ⁊ diciť poꝛtētū
q̄ſi in longinquuʒ tenſum: vel extenſuʒ ad de-
notandū regi magnitudineʒ. talibus autē cõ-
firmata ē fides catholica. vt hic diciť (ſignis
⁊ ꝓdigijs ⁊c̄) ſʒ non ſoluʒ iſtis: ſʒ ēt (varijs vir
tutibus ⁊ ſpūs ſancti diſtributionibus) virtu
tes hic dicunť. fides. ſpes. ⁊ caritas. quas vir
tutes dedit deus p̄dicatoꝛibus noue le. diſtri-
butiones ſpūs ſancti ſunt diuiſiones grãrum
que ſunt date apoſtolis ad edificationē eccle-
ſie. ſicut donuʒ linguaꝝ ⁊ ꝓphetie ⁊ cõſimilia
d̄ qbꝰ loqť apoſtolꝰ. i. Coꝛi. 12. Iſta aūt non dã
tur p̄dicatoꝛibꝰ eccleſie ſuis meritl: ſʒ ex di-
uina liberalitate. iõ ſubdiť (ſecundum volun
tatem ſuã. Non enim angelis) Hic ꝯñr apoſto
lus confirmat dictaʒ ꝯſequentiã. ſ. ꝙ magis ē
obediendū legi noue date a chꝛiſto q̄ʒ legi ve
teri date per angelos. qꝛ dominiū chꝛiſti maiꝰ
eſt q̄ʒ dñium angeloꝝ. Igiť circa hoc duo faē
quia p̄ oſtendit dominiuʒ xp̄i maius eſſe dñio
angeloꝛum per ſcripturam. 2º eam exponit de
xp̄o. ibi. Eum autem. Ad euidentiam pꝛimi no
tandum. ꝙ duplex eſt ſtatus oꝛbis. Unus qui
pꝛimus eſt ſcd̄m generationem ⁊ coꝛꝛuptioneʒ
ad electoꝛum pꝛoductioneʒ. Alius ſtatus erit
poſt iudicium in quo ceſſabit omnis talis trãſ
mutatio. nunc autem ita eſt. ꝙ lʒ ſit ideʒ oꝛbis

quantum ad ſubſtantiam nunc ⁊ poſt iudiciū
tamen non eſt idem ſtatus: vt viſuʒ eſt. ⁊ ideo
oꝛbis quodammodo duplicatur ſecundū iſtã
diuerſitatem ſtatus. ita ꝙ diciť oꝛbis pꝛeſens
ſecundum ſtatum qui currit vſqʒ ad iudiciuʒ
dicitur autem oꝛbis futurus ſecundum ſtatū
qui erit poſt iudicium. Oꝛbis autem ſecundū
pꝛeſentem ſtatuʒ ſubiectus eſt quodãmõ ipis
angelis. quia miniſterio eoꝛum moueň coꝛpo
ra celeſtia. ⁊ per ꝯñs tranſmutantur iſta infe-
rioꝛa per ipſos. ⁊ illuminanť homines de diui
nis. omnia autem ceſſabunt in iudicio. ⁊ ideo
oꝛbis futurus non erit angelis ſubiectus: ſed
ipſi xp̄o. quia tunc omnia erunt ei plene ſubie
cta. non ſolum quantum ad diuinitatem: ſʒ ēt
quantuʒ ad humanitatem vt magis infra vi-
debitur. Dicit igitur (Non enim angelis ſubie
cit deus oꝛbem terre futuꝝ). i. ſecundum futu
rum ſtatum. de quo loquimur. quia de hoc ſta
tu apoſtolus intendit loqui. ꝙ autem oꝛbis ſe
cundum illum ſtatuʒ ſubyciatur xp̄o pꝛobat
per ſcripturam dicens (teſtatus eſt in quodaʒ
loco). i. in pſal. (quiſ dicens) ſic loquitur in cõ
muni. quia ſcriptura hec nota erat illis quibꝰ
ſcribebat ſimiliter. ſcriptoꝛ eoꝛuʒ) quid eſt ho-
mo ꝙ memoꝛes eius ⁊c̄) verba ſunt ipſius da
uid admirantis exaltationeʒ humane nature
in ipſa incarnatione. ⁊ ideo dicit) quid eſt ho-
mo ⁊c̄) quaſi dicat modicū. ⁊ quaſi nihil reſpe
ctu nature diuine ⁊ angelice. ⁊ tamen) memoꝛ
es eius) ipſuʒ mirabiliter viſitando ⁊ tibi vni
endo i icarnatõe. ſeqť (Minuiſti eū paulomi-
nus ab angelis) quia natura humana ſic exal
tata in ipſa incarnatione. fuit poſtea minoꝛa-
ta ab angelis in ipſa paſſione. quia angeli non
ſunt paſſibilis nature. ſequitur (gloꝛia ⁊ hono
re coꝛonaſti eum) quia per meritum paſſionis
obtinuit gloꝛiam coꝛpoꝛis quod ante paſſionē
⁊ reſurrectionē non fuit gloꝛioſuʒ: ſʒ paſſibile
⁊ moꝛtale ad implenduʒ noſtre redemptionis
myſterium. ⁊ quia extunc auctoꝛitatiue ſunt
ei omnia ſubiecta. ſecundum qđ dicitur Ma-
thei vltimo dicens apoſtolis. poſt reſurrectio
nem ſuam. data eſt mihi omnis poteſtas in ce
lo ⁊ in terra. ideo ſequitur (⁊ conſtituiſti eum
ſuper opera manuum tuarum. omnia ſubieci-
ſti ſub pedibus eius) veruntamen quia non
omnia ſūt ei ſubiecta executiue. ſed hoc cõple
bitur perfecte in iudicio ſequitur (Nunc aūt)
.i. tēpoꝛe moderno. quod currit uſqʒ ad iudi-
ciū (necduʒ videmꝰ oīa ſubiecta ei) ſcilicʒ quã
tum ad executionem (Eum autem qui in mo-
dico) Hic ꝯñr exponit pꝛedictam ſcripturam
de xp̄o ⁊ diuiditur in duas partes. quia p̄ po-
nit expoſitionem ſuam. 2º remouet circa hoc
quandam dubitationē. ibi. Decebat. n. expo-
nit ergo p̄ auctoꝛitateʒ pꝛedictã eo modo quo
eſt expoſita in parte pꝛecedenti dicens. Eum
qui in modico q̄ʒ angeli minoꝛatus eſt). i. Ieſū

ē ad litterã que tangit tabernaculi diſpoſitio-
nē. d. (Tabernaculū. n. factum eſt pꝛimū) Ta
bernaculū p̄mum dr̄ illa ps tabernaculi. q̄ di-
cebať ſancta. qꝛ ab illa erat ingreſſus tēpli (in
qua erãt cãdelabꝛa) dicit cãdelabꝛa in plurali
qꝛ lʒ eēt vnū cãdelabꝛuʒ tñ. tñ hēbat ſeptē lu
cernas que hic dicunť cãdelabꝛa (⁊ menſa ⁊ ꝓ
poſitio panuʒ) qꝛ ſeptem panes erant poſiti ſu
per menſam illã. 3ꝰ aūt quod erat ibi. ſ. altare
incenſi omittit apoꝰ. qꝛ ſecundū ꝙ ſequiť ifra.
non intendebat de iſtis dicere ꝑ ſingula. ſequiť
(que dr̄ ſancta) hoc referť ad tabernaculū pꝛi
mū: qꝛ ſic dictū ē. illa ps p̄ma tabernaculi: in
q̄ erant iſta dicebať ſcã abſolute (poſt velamē
tū aūt). i. poſt coꝛtinã intermediã (erat ſcõʒ ta
bernaculuʒ). i. ſcđa ps tabernaculi (qđ dr̄ ſcm̄
ſcõꝝ. aureū habens thuribulū. ⁊ archam teſti
circūtectã ex oī pte auro) qꝛ erat d̄ lignis ſethī
operta auro intꝰ ⁊ extra. vt hr̄ Exo. 25. (in qua
erat vrna aurea habēs mãna) ſcđʒ qđ dr̄ Exo.
16. (⁊ virga aaron que frondu̇erat) ſecūdū qđ
hēťur. Nu. 17. (⁊ tabule teſti) illa erant īcluſa ī
archa: vt p̄dcm̄ eſt (ſuper q̄ erant cherubī glo-
rie). i. gloꝛioſe facta vel potiꝰ. qꝛ erãt gloꝛie dei
cui deſeruiunt angeli per cherubī ſignificatia
vñ ſequiť (obumbꝛãtia ꝓpiciatoꝛiū) qđ repñ
tabat locū diuinū: vt dictuʒ ē (de quibꝰ nõ eſt
mõ dicendū ꝑ ſingula) qꝛ apoꝰ ꝓſequiť breui-
ter illa ſcđm ſenſum allegoꝛicū tñ: ut dictuʒ ē
(His vero) Hic apoꝰ deſcribit miſteriū ſacer-
dotū in tabernaclo moyſi. Ad cuiꝰ intellectuʒ
ſciendū ꝙ intra ſcm̄ ſcõꝛum ſolus ſacerdos ſū
mus introibat in feſto expiatõis tñ. in alia ãt
pte tabernacli q̄ dicebať ſancta abſolute. alij
ſacerdotes intrabãt bis q̄libʒ die ad ꝑficiēdū
ſacrificia. imolatio. n. ſacrificioꝝ ⁊ oblatio eo-
rū fiebant extra tabernaculū ſub diuo i altari
holocauſtoꝝ. ſʒ cõſumatio ſacrificij fiebat i ta
bernaclo ꝑ crematõʒ īcēſi i altari īcēſi: qꝛ ſacri
ficia illa ñ erãt accepta ex ſe: ſʒ tñ ex fide ⁊ de-
uotõe offerentiū. q̄ fides ⁊ deuotõ ſignificanť
per incenſum. ⁊ hoc ē quod dr̄ (His. vo ita ꝯpo
ſitis). i. diſpoſitis mõ p̄dicto (in p̄oꝛi quidē ta-
bernaculo). i. in pte tabernaculi q̄ dicebať ſcã
(ſemper). i. quotidie (itrabãt ſacerdotes ſacri-
ficioꝝ) officia ꝯſumãtes ꝑ crematõem incenſi
(in ſecūdo aūt). i. itra ſanctum ſcõꝛum (ſemel i
anno ſolus pontifex) ſupple introibat. glo. dič
hic ꝙ pluries intrabat i anno tamen ſine ſan-
guine. hoc nõ inueniť ſcriptuʒ in lege niſi ſolū
qñ mouenda erant caſtra. tunc. n. aaron ⁊ filij
eius itrabant vt inuoluerent ea q̄ erant itra ſcã
ſcõꝝ. ⁊ diſponerēt leuitaꝝ onera. alias aūt nõ
legiť itraſſe aliquis niſi ſummꝰ ſacerdos in fe
ſto expiatõis ad offerēdū ibi coꝛã ꝓpiciatoꝛio
de ſanguine hoſtie imolate ꝓ peccato ppl̄i ⁊ ꝓ
pccõ ꝓpꝛio. ⁊ hoc eſt qđ dr̄ (Non ſine ſanguine
⁊c̄ (hoc ſignante) Hic oñdit quid ſignificabãt
p̄dicta. ⁊ p̄ q̄tum ad ve. te. 2º q̄tum ad no. ibi.

Xp̄s aſſiſtens. In pꝛima parte dicit ſic (Hoc ſi
gnante ſpū ſancto non ꝓpalatam eſſe ſcõꝛum
viam) quia ſicut dictū eſt per hoc ꝙ non pate-
bat acceſſus ſacerdotibꝰ ad ſanctū ſcõꝛum de
ſignabať ꝙ via veniēdi ad celeſtia nõ erat pa
tefacta. ſic eſt in no. te. ⁊ qꝛ ve. te. adhuc hēbat
curſum ſuuʒ: qđ ſignificabať per p̄mam partē
tabernacli. vt dictū eſt. ⁊ hoc eſt quod ſubdi-
tur (adhuc p̄oꝛe tabernaculo). i. ve. te. (haben
te ſtatum. Que pabola). i. figura (eſt tp̄is inſtã
tis) qꝛ ve. te. fuit figura noui (iuxta quã). ſ. pa
rabolã (mūera ⁊ hoſtie offerunť q̄ nõ pñt iux-
ta ꝯſciam ꝑfectū facere) qꝛ in ve. te. qđ fuit fi-
gura no. munera oblata nõ auferebãt peccata
vt p̄dcm̄ eſt. ⁊ cã ſubdiť (ſeruientē ſolūmodo i
cibis ⁊ potibꝰ) q. d. qꝛ obſeruatões legaliū i pꝛ-
te ꝯſiſtūt in abſtinētia aqbuſdã cibis ⁊ potibꝰ
in lege pꝛohibitis (⁊ varijs baptiſmatibus). i.
ablutionibus. que fiebãt in emūdatione lepꝛo
ſi ⁊ in cõſimilibus. omnia. n. iſta erant quedã
pure coꝛpoꝛalia. ⁊ ideo nõ poterãt mūdare cõ
ſciētiã: ſed tantū tollere quãdã imūdiciã coꝛ-
poꝛalē vel irregularitatē: que dicunť iuſtitie
carnis. ⁊ hoc ē qđ diciť (⁊ iuſticijs carnis vſqʒ
ad tēpus coꝛꝛeptionis īpoſitis). i. vſqʒ ad tem
pus noue legis. que coꝛꝛigit veterē nõ a malo
i bonū reducēdo. qꝛ lex vetꝰ fuit bona. ⁊ iuſta
vt hr̄. Ro. 7. ſʒ ab iꝑfecto ad ꝑfectū reducē-
do. qꝛ ſicut puero q̄diu ē ſub pedagogo. iponū
tur aliqua bona opera ad aſſuefactionē virtu
tis. que tamē mutanť adueniēte etate virili i
qua ꝑfectioꝛa opera ei iponunť. ita ꝑ legē moy
ſi fuerunt ipoſita legalia ppl̄o iudaico ut exer
cereť in cultu vnius dei: qꝛ tamē erãt impfe-
cta. ideo ꝑ legē xp̄i ad ꝑfectionē ſūt reducta ꝓ
pter qđ apoſtolꝰ. Gal. 3. cõparat legē moyſi pe-
dagogo ſub cuius diſciplina teneť puer quan-
diu ē paruulus. ut plenius declaratū ē in pꝛinci
pio huius opis (Xp̄s aūt aſſiſtēs) Hic ꝯñr ex-
ponit illud qđ p̄dictū fuit d̄ tabernaculo moy
ſi inquãtū fuit figura. no. le. Circa qđ apoſtolꝰ
duo facit. qꝛ p̄ declarat ꝓpoſitū. 2º ꝓbat quod
dã ſuppoſitū ibi. Si. n. ſignis. Circa pꝛimū gn
qʒ tãgit. p̄ dignitatē loci. qꝛ illa pars que figu-
rabat nouū teſtamētū vocabať ſanctū ſancto
rū. 2º dignitatē miniſtri. qꝛ ſolus ſūmus ponti
fex illuc intrabat. 3º modū intrandi. qꝛ cuʒ ſã
guine itrabat. 4º tēpus itrãdi. qꝛ tantū ſemel
i ãno. 5º ad qd itrabat. ſ. ad placãdū ſibi deū ⁊
ppl̄o. ⁊ iſta ſignificãt ea que ſūt in nouo teſta.
qꝛ xp̄s q ē ſūmus põtifex intrauit celū qđ deſi
gnabať ꝑ ſcm̄ ſcõꝝ. ut ſupꝛa dictū ē. ⁊ ꝑ ꝓpꝛiū
ſãguinē ad placãdū nobis pꝛem. ⁊ hoc ē qđ dr̄
(Xp̄s aūt) Sciēdū tamē ꝙ in hoc capitulo cõ
ſtructio ē multū ſuſpēſiua. ⁊ iõ ut clarius ⁊ bꝛe
uius ꝓcedã ego ponã litterã nõ ſm̄ ꝙ iacet in
libꝛo. ſʒ ſm̄ oꝛdinē ſētētie (Xp̄s aūt aſſiſtens)
Hic tãgiť dignitas miniſtri no. teſta. qꝛ xp̄s ē
nomē ſuppoſiti exiſtētis i natura duplici. ſ. diui-

na ⁊ humana (pontifex) hic tãgiť nomẽ officij
q2 xp̃s ẽ ꝑnceps alioꝝ paſtoꝝ ſcðm qð dicit ꝑ/
ma. ꝑe. 5. Cũ appꝛuerit ꝑnceps paſtoꝝ ⁊c̃ (aſſi/
ſtẽs). i. ſẽp paratꝰ ad ſuũ officiũ. ſ. ad ĩterpellã
dũ prẽm ꝓ nobis ⁊ ad auxiliandũ nos ꝯ ipu/
gnatõem hoſtis (intrauit ĩ ſcã). i. in celũ: vt pa
tebit infra: qð quidẽ celum (eſt tabernaculum
ꝑ ampliꝰ). i. valde ãplum ꝑꝑ ĩmẽſitatẽ bonoꝝ
celeſtiũ (⁊ ꝑfectiꝰ) q̃ȝ fuit tabernaclꝫ moyſi: qð
fuit mobile ⁊ portabile de loco ad locũ. iſtud ẽ
ĩmobile ⁊ eternũ. ſcðm qð per Eſa. fuit ꝑdictũ.
33. Oculi tui videbũt hierlm ciuitatẽ opulen/
tã tabernaculũ qð nequaq̃ȝ transferri poterat.
ibi. n. loquiť de hierlm celeſti (nõ manufactũ)
. i. nõ per hoiem: ſicut fuit tabernaculũ moyſi
ꝑ manuȝ beleȝeel. ⁊ hoc ẽ qð ſubdit apoꝰ expo
nendo verbũ ꝑdictũ (nõ huiꝰ creatiõis). i. hu
mane factõis: tangit etiaȝ tempꝰ intrandi. ibi.
(ſemel) quia totũ tp̃s. nõ eſt niſi vnꝰ annꝰ reſ/
pectu põtificatuſ xp̃i. ⁊ iõ ex quo ſemel ĩtrauit
ſꝑ eſt ibi. tangiť ẽt modꝰ intrandi. cũ dř (Neq̃ȝ
ꝑ ſanguinẽ hircoꝝ aut vituloꝝ) ſicut intrabat
pontifex. ve. le. (ſed per ꝓpꝛium ſanguinẽ) qui
ꝓ nobis fuit effuſus in cruce. tangiť ẽt ad qd ĩ
trauit cũ dř (eterna redẽptione inuẽta) q2 ꝑ h̃
habemꝰ eternã redẽptioneȝ per modũ ꝯueniẽ
tiſſimũ a xp̃o ĩuentũ ĩquãtũ ſatiſfecit. q2 pote/
rat ĩnq̃ȝtum deꝰ. ⁊ ſoluit q debebat ĩnq̃ȝtũ hõ.
(Si. n. ſanguis) hic ꝓbat quoddaȝ ſuppoſituȝ
circa vltimũ dictũ. ſ. ꝙ ſanguiſ xp̃i fuit efficax
ad nr̃am. redẽptõeȝ eternã ⁊ facit talẽ rõneȝ.
Sanguis xp̃i ex vnione ad ſuppoſitũ diuinuȝ
hȝ virtutem maiorẽ ad emũdatõeȝ aie q̃ȝ ſan
guis hircoꝝ ⁊ vituloꝝ ⁊ aqua luſtrationis ad
tollendã ĩmundiciã corpalem ſeu ĩpedimẽtuȝ
irregularitatĩ. de quo ꝑdcm̃ ẽ. Ueritas huiꝰ ꝓ
poſitionis pȝ. q2 ſanguis xp̃i ex eiuſ vnione ad
ſuppoſitũ diuinũ ꝯtrahit q̃ndã ĩfinitateȝ vir/
tutis. ſȝ ꝑdicta in ve. le. tollebãt ĩmũditiã cor/
poralẽ ꝯtractam ex tactu alicuiꝰ ĩmũdi ⁊ a diuio
cultu ĩpediẽtẽ. vt pȝ Nu. 19. q̃ multo fortiꝰ ſan
guis xp̃i mũdat aiam: ⁊ reddit eã acceptaȝ ad
ſalutẽ eternã. ⁊ hoc eſt quod dř (Si. n. ſanguis
hircoꝝ ⁊ tauroꝝ) hoc fiebat in feſto expiatõis
(⁊ cinis vituli aſperſus) q2 in aq̃ luſtratiõis q̃
debebant ĩmundi aſpergi ponebãť cineres vi/
tule ꝯbuſte. vt dř Nu. 19. (inquinatos ſcĩficat
ad emũdatõem carnis) q2 aiam mundare nõ
poterat (q̃ȝto magis ſanguis xp̃i emũdabit cõ/
ſciam nr̃am ab opibꝰ mortuis). i. pccĩs q̃ mor/
tificãt aiam morte culpe: ⁊ morte gehenne (ad
ſeruiendũ deo viuenti) hoc diĉ ad differẽtiã il
loꝝ q putãť dij: ſȝ ſunt mortui. vt iupiter. her/
cules. ⁊ hiꝰ. Tãgit autẽ tria. ꝑ que ſanguis xp̃i
hȝ efficaciã ad predicta. Primũ ẽ ipe offerens
. ſ. xp̃s. cuiꝰ meritũ ẽ efficacie ĩfinite ꝑꝑ ꝯiũctio
nẽ ad diuinitatẽ. ⁊ h̃ tãgiť cũ dř (ſemetipm̃ ob
tulit) 2ꝰ ẽ munꝰ oblatũ quod fuit ſciſſimũ. iõ
dř (ĩmaculatũ) 3ꝰ eſt modus offerendi q ꝓceſ/

ſit ex maxĩa caritate: qð notať. cũ dř (ꝑ ſpm̃ ſc̃
tũ) cui ãt facta ſit talis oblatio oñdit cũ diciť
(deo). ſ. pr̃i (Et iõ no. teſta) Hic ꝯñr ex ꝑdictis
q̃ ꝑtinẽt ad ve. teſte. ⁊ expoſitõe coꝝ arguit ad
ꝑncipale ĩtẽtũ. ſ. ꝙ. no. teſt. ſit excellẽtiꝰ ⁊ effi/
caciꝰ veteri. ⁊ diuidiť in duas ꝑtes. q2 ꝑ facit
qð dictuȝ ẽ. 2°. ꝓbat quoddã ſuppoſitũ in ſua
rõne. ibi. Ubi. n. teſtamẽtũ ẽ. Circa ꝑmũ ꝯſide
rãdũ ꝙ ĩmediate ꝑdixit ꝙ xp̃s ꝑ ꝓpꝛium ſãgui
nẽ ĩtrauit celũ. ⁊ ſic ĩuenit nr̃aȝ redẽptiõȝ eter
nã. hoc ãt nõ poterat fieri in vete. teſta. ex quo
ſeqť ꝙ illud teſtamẽtũ factũ ẽ ꝑ xp̃m. ⁊ ꝑ ꝯñs
debet dici no. teſta. q2 illud qð ſeqť ꝑcedẽs dici
tur nouũ reſpcũ illiꝰ. ⁊ hoc ẽ qð cõcludit apl̃s
(Et iõ. no. te mediator ẽ). ſ. ipe xp̃s. ꝑ quẽ aũt
mõȝ ſit mediator ſubdit (vt morte ĩtercedẽte)
. i. xp̃i morte ĩteruẽiẽte. ꝑ quã eꝰ teſtamẽtũ ẽ cõ
firmatũ (ĩ redẽptõeȝ eaꝝ ꝑuaricationũ q̃ erãt
ſub ꝑori teſtamento). i. q̃s. ve. teſt. nõ poterat
auferre: ſȝ ꝑ mõtẽ xp̃i ſũt ablate (repꝛomiſſiõȝ
eterne hereditatis accipiãt) ꝑ efficaciã paſſio/
nis (q vocati ſũt) ad ꝑticipãdũ ipſũ ꝑ verã fi/
dẽ ⁊ ſacramẽtorũ. no. le. ſuſceptiõȝ. ⁊ ſic pȝ ꝙ
no. teſtamẽ. ẽ efficaciꝰ veteri. q2 mũdat aiaȝ ⁊
ꝯfert gliã. vetꝰ aũt te. tãtũ exteriꝰ mũdabat ⁊
tp̃alẽ hereditatẽ ꝓmittebat (Ubi. n. teſtm̃) hic
ꝓbat ꝙ ſuppoſuit. ſ. ꝙ teſta. no. ſit cõfirmatũ
ꝑ mortẽ xp̃i. ⁊ h°. ꝓbat dupliciter. ꝑ ꝑ legẽ hũa/
nã. 2°. ꝑ legẽ diuinã ibi. Uñ nec ꝑꝰ. Circa ꝑmũ
cõſiderãdũ. ꝙ ſm leges hũanas ciuiles ⁊ ca/
nonicas teſtamentum nõ habet robur q̃ȝdiu
viuit teſtator. q2 tũc põt ſẽꝑ mutari: cũ ſit vlti
ma volũtas vite ꝑſentis: ſȝ ĩ morte ꝯfirmatur
Jta ſimiliter teſtamẽtũ nouũ qð eſt ꝓpẽ teſta.
xp̃i: ĩ ſua morte fuit roboratũ. ꝑꝑ hoc tũc dixit
cõſũmatũ ẽ: vt heť Joa. 19. ⁊ hoc ẽ qð diciť hic.
(vbi. n. teſta. ẽ mors neceſſe ẽ ĩtercedat). i. ĩter
ueniat (teſtatoris ⁊c̃) pȝ littera (Uñ nec ꝑmũ)
Hic ꝓbat idẽ ꝑ legẽ diuinã. in q̃ ꝓbatiõe ꝑ po
nit. no. teſta. cõueniẽtiã cũ veteri. 2°. eoꝝ diffe/
rẽtiã ibi. Neceſſe ẽ q̃. Circa ꝑmũ ſciẽdũ. ꝙ ve/
tꝰ teſta. qð fuit figura noui fuit cõfirmatũ per
aſꝑſionẽ ſãguinis. ut heť. Exo. 24. ⁊ ſic pȝ ꝑ le
gẽ diuinã ꝙ teſta. no. ꝑ effuſiõȝ ſãguis debuit
confirmari. ut figuratũ correſpõderet figure.
⁊ hoc ẽ qð diciť (Uñ nec ꝑmũ qdẽ). i. vetus te
ſtamẽtũ qð fuit ꝑmũ (dedicatũ ẽ). i. cõfirma/
tũ (Sine ſãguie. lecto. n. oĩ mãdato legis moy/
ſe vniuerſo pplõ iſrl̃) hoc heť Exo. 24. vbi dici
tur ꝙ ppl̃s teſtamẽtũ recepit ⁊ obligauit ſe ad
obediendũ. ⁊ tũc moyſes ad cõfirmationẽ hꝰ
aſꝑſit ſãguinẽ. ⁊ hoc ẽ qð diciť (accipiẽs ſãgui/
nẽ hircorũ ⁊ vitulorũ cũ aqua ⁊ lana coccinea
⁊ iſopo (Sed contra hoc poſſet aliquis dicere.
q2 Exo. 24. nõ ſit mẽtio niſi de ſanguine vitu
lorũ (Dicẽdũ ꝙ apoſtolus fuit inſtructus ĩ le/
ge. ⁊ ex vſu ⁊ conſuetudine ſciebat qualiter ta
lia fiebãt ſcilȝ per mixtionẽ ſanguinis hirci ⁊
aque. ut ſãguis eẽt clarior. Lana v° coccinea

⁊ iſopꝰ erãt ibi q̃ſi aſperſoriũ ad ſanguinẽ aſper
gendũ. ⁊ ꝓpter hoc moyſes tacuit iſta. q2 non
erant ꝑncipalia. tñ credendũ ẽ apoſtolo ꝙ fue
rit ita vt ſcribit. non. n. oĩa in Exo. ſunt ſcripta.
ſequiť (ipȝ quoq̃ȝ librũ). ſ. legẽ (⁊ populũ oẽȝ)
qui legẽ ſuſceperat (aſperſit. d. hic ẽ ſanguis te
ſtamẽti). i. ꝯfirmatiuꝰ teſtĩ (quod mãdauit ad
vos deꝰ etiam tabernaculum) non ꝙ aſperſit
tũc tabernaculum: quia nondum erat. ſed po/
ſtea illud ſanguine aſperſit qñ illõ ꝯſecrauit (⁊
oĩa vaſa miſterij) quibꝰ vtebanť in tabernacu
lo moyſi (ſanguine ſilr̃ aſperſit ⁊ oĩa pene ĩ ſan/
guine). i. ꝑ aſperſiõem ſanguis (ſcðm legẽ mũ/
danť) dicit pene. q2 aliq̃ mundabanť ꝑ ignem
. ſ. illa q̃ poterant igneȝ ſuſtinere. vt hř Nu. 31.
expiatio tñ ꝓ peccato non fiebat ſine effuſione
ſanguis. ⁊ hoc ẽ qð diciť (⁊ ſine ſanguinis effu/
ſione nõ fit remiſſio) q2 aĩalia ſacrificabanť ꝓ
pccĩs quoꝝ effundebať ſanguis in ſignũ: ꝙ ꝑ
effuſionẽ ſanguis xp̃i fienda erat remiſſio pec/
catoꝝ: que nõ poterãt ſanguine aĩalium fieri:
ſȝ tñ ſignificari (neceſſe ẽ q̃) Poſita ꝯueniẽtia
no. te. ⁊ ve. te. q̃ȝtum ad ꝯfirmationẽ ⁊ emũda
tionẽ. hic ꝯñr ponit dĩam. oſtẽdẽdo ꝑ ꝙ emũ
datio noui te. ſit melior. 2°. ꝙ ẽ ꝑfectior. ibi. nȝ
vt ſepe. Circa ꝑmã ꝑtẽ dicit ſic (neceſſe ẽ q̃ exẽ
plaria quidẽ celeſtiũ bis mundari). i. taberna
culũ ve. te. qð fuit quodãmõ exẽplar celeſtiuȝ
vt declaratũ ẽ. 8. c. debuit mũdari talibus ho
ſtijs que fiebãt de aĩalibꝰ brutĩ (ipa v° celeſtia
melioribꝰ hoſtijs q̃ȝ iſtis) ſupple debuerũt mũ
dari. ⁊ iõ mũdata ſũt ſanguine xp̃i. Sȝ diceref
q̃lo intelliguntť mũdari celeſtia. vbi nulla ſit
macula. Dicendũ ꝙ ſiĉ dicebať emundari ta/
bernaculũ. nõ q2 hẽret in ſe aliquã maculam
ſeu ĩmũdiciã: ſȝ q2 tollebanť quedã irregulari
tates q̃bus ĩpediebanť hoies accedere ad ſan
ctuariũ. ita dicunť mũdari celeſtia per xp̃i ſan
guinẽ: ⁊ per ſacrã no. le. ex eodẽ ſanguine habẽ
tia efficaciã ĩnq̃ȝtum purgãt pccã que ĩpediũt
ab ingreſſu celeſtiuȝ. ⁊ iõ dicit. hoſtijs in pl̃ali.
q2 lȝ ſanguis xp̃i ſit vna hoſtia: tñ eius effica/
cia nobis cõicať per varia no. le. ſacrã. ⁊ ꝙ ta/
bernaculũ ſanguine xp̃i mũdatũ ſit melius ta
bernaculo moyſi declarat. d. (nõ. n. ĩ manufcã
ĩħs ĩtroiuit) q̃le fuit tabernaculũ moyſi ab ho
mine factũ: qð fuit figura tabernaculi celeſtiſ
vt ꝑdictũ ẽ. iõ ſubdiť (exemplaria v°ꝝ ſȝ ĩ ipȝ
celũ introiuit ĩħs vt appareat nũc vultui dei
ꝓ nobis) ſicut. n. pontifex legis ĩtrabat ſcã ſcõ
rũ vt appꝛeȝ corã ꝓpiciatorio qð erat q̃ſi ſedile
dei. ſic xp̃s q̃ȝtum ad humanitatẽ intrauit ce/
lũ nõ ad hoc ꝙ videret faciẽ dei pr̃is de nouo
q2 vidit eã ab inſtãti ꝯceptõis: ſȝ q2 eiꝰ humãi
tas de nouo trãſlata fuit ad celum vbi facies
dei clare videť a beatis. vt per hoc coram deo
pr̃e ꝓ nobis interpellet repn̄tando hũanitatẽ
quã aſſumpſit ꝓ nobis (neq̃ȝ vt ſepe offerat) h̃
ꝯñr oſtendit ꝙ emundatio no. te. perfectior ẽ.

⁊ diuidiť in. 2. quia ꝑ oſtendit ꝓpoſitum. 2°.
ex hoc adducit ſimile. ibi. Et quẽadmodũ. Jn
ꝑma parte facit talem rõneȝ. Jlla emundatio
que non reiterať. quia ſemel facta ſufficit. per/
fectior eſt q̃ȝ illa que reiterať pluries propter
ſui imperfectioneȝ: ſed illa emundatio: que
fiebat a pontifice veteris legĩ in feſto expiati/
onis quolibet anno reiterabatur. expiatio fa/
cta per chriſtum ſemel tantum facta eſt. quia
eius vnica paſſio ſufficit ad deletionem omni
um peccatorũ. ergo eſt perfectior. ⁊ hoc eſt qð
dicitur (neq̃ȝ vt ſepe offerat ſemetipſum) ideſt
chriſtus pontifex (quemadmoduȝ pontifex)
veteris legĩ (Jntrabat ſcã ꝑ ſingulos annos ĩ
ſanguine alieno) quia aliter ſequeretur incon
ueniens. ſcilicet ꝙ chriſtus pluries debuiſſet
pati a principio mundi. ſicut ⁊ ſacerdos vete
ris legĩ intrabat per ſingulos annos ſanctum
ſanctorum pro expiatione peccati populi iſra/
el. nũc ãt ita ẽ ꝙ ſiĉ põtifex veterĩ legis intra
bat ſanctuȝ ſanctoruȝ pro peccato populi iſra
helitici. ita chriſtus paſſus eſt pro ſalute totiꝰ
mũdi: qui incepit a principio creationis ſicut
populus iſrahel a datione legis. ⁊ ideo ſi chri
ſti oblatio eſſet iterabilis debuiſſet frequẽter
pati ab origine mũdi. ſicut pontifex legis quo
libet ãno intrabat ſcã a datione legis ⁊ hoc eſt
qð diciť (Alioquin oportebat cũ frequẽter pa
ti ab origine mundi) ⁊ quia hoc eſſet incõueni
ens. ideo ſubdit apoſtolus (nunc autem). i. tẽ/
pore gratie (ſemel in conſumatione ſeculoruȝ)
ideſt in vltima etate in qua conſumatur mini
ſterium chriſti (ad deſtitutionẽ peccati per ho
ſtiam ſuam apparuit) ſeipſuȝ in conſpectu om
nium offerendo in cruce (⁊ quemadmodum)
hic adducit ſimile ad ſuum propoſitum ſcilicȝ
ꝙ ex peccato primi parentis ſtatutuȝ eſt ex di
uina ſententia: ꝙ homines ſemel moriantur ⁊
poſtea in diuino iudicio manifeſte preſentabũ
tur. ſicut chriſtus pro ſalute hominum in cru/
ce mortuus: ⁊ poſtea apparebit ĩ iudicio non
iudicandus. ſed magis per iudicium ſuum fi/
delibus ſuis eternam ſalutem redditurus. ⁊
hoc eſt quod dicitur (⁊ quemadmodum ſtatu/
tũ eſt hominibus ſemel mori) ratione origina
lis peccati (poſt hoc autem iudicium) ſcilicet
extremum (ſic ⁊ chriſtus ſemel oblatus eſt) in
cruce non ex conditione originalis peccati: qð
non contraxit. ſed ex conditione mortalis na/
ture quam voluntarie aſſumpſit (ad multorũ
exhauriẽda peccata: quod dicit quia licet paſ
ſio chriſti ſe extendat ad delendum omnia pec
cata quantum eſt ex ſe. tamẽ aliqui ſe reddũt
indignoſ. ⁊ ideo dicit multorum ⁊ nõ omniuȝ.
ſequitur (2°. ſine peccato apparebit) quia ĩ. 2°.
aduẽtu chriſtus apparebit in forma glorioſa:
⁊ ſine ſimilitudine peccati. Jn primo auteȝ ad
uentu apparuit in forma hominis mortalis
habens ſimilitudinẽ pcc̃i ſecundum quod di

ait apoſtolus Ro.8. Ad maiorem euidentiam dictorum in hoc cap. queritur. vtrum ſanguis chriſti fuit oblatio deo acceptiſſima. ⁊ arguitur ꝓ ꝙ non. quia effuſio ſanguinis innocentiſ eſt coram deo abbominabilis. chriſtus autez fuit inocentiſſimus. ꝰ ⁊c. Itez illud quod hꝫ ſimilitudinē cū ſacrificijs gentilium nō eſt deo acceptum. ſꝫ oblatio ſanguis inocentiſ eſt hꝰ. ſecundū quod dr̄ in pſal. Effuderūt ſanguinez inocentez ſanguinem filioꝝ ſuorum ⁊ filiaruz ſuaꝝ quaſ ſacrificaueruut ſculptilibꝰ chanaā. ꝰ ⁊c. Contra illud quod dicitur ī littera. quanto magis ſanguis xp̄i qui per ſpiritū ſanctum ſeipm̄ obtulit īmaculatum deo emundabit cōſcientiā nr̄am. Reſpondeo non eſt hic intelligendum ꝙ ſolus ſanguiſ xp̄i fuerit oblatus ꝓ nobis. imo tota humanitaſ eius. ⁊ hoc patz ex auctoritate inducta ī qua dicit̄. obtulit ſemetipm̄. fit tn̄ mentio in hac oblatione ſegregatim de ſanguine xp̄i inquantū fuit ſeparatuſ a corpore. tamē vtrunqꝫ ē de oblationiſ integritate. ꝓpter quod in ſacro altariſ: qđ ē memoriale ipiꝰ oblationis conſecrat̄ ſimul caro ⁊ ſanguis. tn̄ ſub ſpeciebus diuerſis: ſicut in illa oblatione fuit ſanguis ſeparatuſ a carne. Silr aīa xp̄i fuit ꝓ nobis oblata inquātum ꝑ paſſionem fuit a corpore ſeparata ad ſatiſſaciendū pro nobis Io.10. Animam meam pono ꝓ ouibus meis. ⁊ ſic pꝫ ꝙ tota humanitas ptinet ad xp̄i oblatōnē ſeu ſacrificium. ꝙ autem hec habeat perfecte rōnem oblationis vel ſacrificij pꝫ. qꝛ ſacrificiuꝫ in lege fiebat triplici de cā. Primo ad tollendum peccatuꝫ. ꝓpter hoc in lege dicebātur aliqua ſacrificia ꝓ peccato. 2º ad gratiam cōſeruandam: ꝓpter hoc in lege dicebant̄ alique hoſtie pacifice. 3º ad hoc ꝙ mens hominis ꝑfecte deo vniret̄ per amorem. ꝓpter hoc ī lege offerebat̄ holocauſtum quod totū incendebat̄ ad honorem diuinum. Iſta autem tria ꝓueniunt nobis a deo mediante humāitate xp̄i ꝓ nobiſ oblata. qꝛ per hoc peccata nr̄a ſunt deleta Apoc.1. Dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatiſ nr̄iſ in ſanguine ſuo. ⁊ gratia collata. Io.1. Gr̄a ⁊ veritas per ipm̄ xp̄um facta eſt. ⁊ porta glīe aperta in qua fit hominis ad deum vnio ꝑfecta. propter quod dicit̄ infra. decio. c. Hēmus fiduciam ꝑ ſanguinem eius in introitu ſanctorum. ⁊ ſic pꝫ ꝙ ſacrificiū xp̄i fuit ꝑfectiſſimū. qꝛ ꝯtinet in ſe perfectiſſime virtutem oīum ſacrificioꝝ. ſicut perfectio diuina continet in ſe vnitiue ⁊ eminentius ꝑfectōnes oīum creaturarū. Ad ṗmum igit̄ dicendum ꝙ effuſio ſanguinis xp̄i pōt referri ad duplx̄ ṗncipiū. Uno mō ad ipos effundentes. ⁊ ſic fuit deo abbomīabilis. ⁊ ſic fuit peccatum grauiſſimū. alio mō ad voluntatē ipius xp̄i patientis qui voluntarie ſe obtulit paſſiōi ex caritate maxīa. ⁊ ſic fuit deo acceptiſſima. ⁊ hoc ſcđo mō habuit rōnē oblationis ⁊ ſacrificij. nō aūt ṗmo mō. Ad 2ᵐ pꝫ ex dictis ꝙ oblatio ſanguinis inocētis ī ſacrificijs gentiliū hꝫ ſilitudinem cum illis ꝗ occiderunt xp̄m. ⁊ hoc mō nō hꝫ rōnem ſacrificij. vt dictum eſt. ⁊ ideo non eſt ſimilitudo ſacrificij xp̄i ad ſacrificia illorum. C.X.

Umbram enim habens ⁊c.) In capitulo precedenti probauit apoſtolus eminentiam noui teſtamenti. ⁊ in probatione ſua dixit ꝙ vetus teſtamentum non auferebat peccatum. ideo iſtud quod ibi ſupponit hic ꝯnr̄ probat. ⁊ diuiditur in duas partes. qꝛ ṗ facit qđ dictū ē. 2º ꝯparat ſacerdotē no. teſt. ad ſacerdotem veteris teſtamenti ibi. Omnis quidem ſacerdos. Primum probat dupliciter. ṗ per rationē. 2º per ſcripturaꝫ. ibi. Ideo ingrediens. Prima adhuc in duas ſecunduꝫ duas rationes quas ponit. ſecunda ibi Impoſſibile enim. Ad euidentiam prime rationis cōſiderandū ꝙ differunt vmbra ⁊ imago in hoc ꝙ vmbra eſt longinqua ſimilitudo rei. imago aūt ē propinqua ⁊ expreſſa rei ſimilitudo. ⁊ iō ſacrificia veteris legis habuerunt rationem vmbre reſpectu bonoꝝ glorie. qꝛ nō promittebāt illa expreſſe. ſed ſub velamine proſperitatis terrene. ſacrificiuꝫ autē no. le. habet rationem imaginis. quia immediate inducit ad bona glorie celeſtis. hoc autē non poterant facere ſacrificia veteris legis. quod patet ex modo offerendi ipſa. quia quolibet anno reiterabantur: quod non fieret ſi per ipſa offerentes mundarent̄. qꝛ tunc taliſ iteratio eſſet fruſtra. ⁊ nō ē dicendū. ꝙ aliqd fruſtra ṗciperet̄ in lege diuina. ergo nō auferebāt peccata. ⁊ hoc ē qđ dr̄ hic (vmbrā. n. hn̄s lex futuroꝝ bonoꝝ). i. bonorū glorie que expectant̄ in futurū que in lege ꝓmittebant̄ cōfuſe per modū vmbre ⁊ nō expreſſe. ideo ſequit̄ (nō ipſā imaginē rerū per ſingulos annos eiſdez ipſis hoſtijs quas offerunt indeſinenter) ſacerdotes veteris legis (nunqꝫ poteſt) lex vetus ꝑ talia (accedentes ꝑfectos facere). i. mūdatos a cl̄pa ⁊ dignos gloria (alioquin ceſſaſſēt offerri) poſt primā eorū oblationē (ideo ꝙ nullā haberēt vltra conſciētiā peccati cultores ſemel mundati) ⁊ ideo cōcludit ꝙ fiebāt illa ſacrificia ad peccatorū recordationē inquantū per talia offerentes oſt̄debant ſe habere peccati conſciētiā. ⁊ hoc ē qđ dicit̄ (ſꝫ ī ipſis cōmemoratio ipoꝝ peccatoꝝ ꝑ ſingulos annos fit) deletio autē peccatorū expectabāt̄ fiēda per xp̄m. Sed videt̄ ꝙ ratio apoſtoli nō valeat. quia poſſet dici ꝙ illa ſacrificia mūdabāt a peccatiſ ṗteritis nō aūt a futurī. ⁊ qꝛ iterabāt̄ pccā ꝑ ꝯn̄s ⁊ ſacrificia erāt iteranda non fruſtra vt arguit apoſtolus. ſed ad deletionē peccati iterū ꝑpetrati. Dicendū ꝙ apoſtolus ex modo loquendi excludit hoc dictū dixit. n. ꝙ lex tantū habebat vmbrā celeſtiū. nunc autē ita ē ꝙ peccatū opponit̄ celeſtibus. quia excludit ab ipſis. ⁊ ideo illud qđ emūdat pccm̄ oportꝫ ꝙ ſit celeſte ⁊ ſpirituale. ⁊ iſtud quod ē tale hꝫ efficaciā ꝑpetuā. ⁊ ꝑ ꝯnſ nō eſt reiterabile. ſic aūt ē dicēdū de oblatiōe xp̄i in cruce rōne deitatis adiūcte. ⁊ iō nō reiterat̄. qꝛ ſemel facta ſufficit ad delēdū oīa peccata ꝯmiſſa ⁊ ꝯmittēda. Sꝫ adhuc diceres ſacramētū altarī quottidie offert̄ in eccl̄a. ꝰ ⁊c. Dicendū ꝙ nō ē ibi ſacrificij reiteratō: ſꝫ vniꝰ ſacrificij in cruce oblati quottidiana cōmemoratio. ꝓpter hoc dicit̄ Math.27. Hoc facite ī meā cōmemoratōem. qꝛ idē offert̄: qđ ipſe obtulit (ipoſſibile. n. ē) hic ponit̄ ſcđa rō ad idem qꝛ ṗncipaliꝰ ſacrificiū qđ fiebat in lege: fiebat in die expiatōis de hirco ⁊ vitulo: ſꝫ illud non poterat auferre pccm̄ cū eſſet qđ pure corporeuꝫ: qđ nō attingit ad aīam. ꝰ mlt̄o minus alia legis ſacrificia poterant auferre peccata. huiꝰ rōis ponit minorē dicenſ (Impoſſibile ē. n. ſanguine hircoꝝ aut tauroꝝ auferri peccata) Si aūt hic arguat̄ de ſacrīs no. le. q̄ cōſiſtunt in qbuſdaꝫ rebꝰ corꝑalibꝰ tn̄: ⁊ tn̄ mūdauit aīam. Dicendū ꝙ nō eſt ſimile. qꝛ in ipſis diuina virtus operat̄. ⁊ iō operant̄ ad gr̄am ꝑ modū inſtrumēti. nō ſic aūt erat in ſacrīs ve. le. vt pleniꝰ dicā in fine hꝰ capituli (ideo īgrediēs) hic ꝓbat ꝑ ſcripturā pſal.39. qui loquit̄ de aduentu xp̄i ꝓpter īperfectōez ſacrificioꝝ ve. le. ſupplendā per ſuū ſacrificiū. ⁊ facit talez rōez. Illud qđ aufert peccatū opꝫ ꝙ ſit deo acceptuꝫ. ſacrificiū aūt ve. le. nō erat deo acceptū. vt pꝫ ꝑ ſcripturā ṗs inductā. ꝰ ⁊c. ⁊ hoc ē qđ dr̄ (iō īgrediēs mundū) per carnis aſſumptōez (dic̄) qꝛ illa ſcriptura loquit̄ in eiꝰ ꝑſona (hoſtiā) in hoc tangit ſacrificia que fiebant: de rebꝰ aīatī (⁊ oblationē). i. ſacrificia de inaīatī (noluiſti) i. nō acceptaſti. ⁊ ſunt verba filij ad pr̄em. ⁊ interponit ſacrificiū pr̄i acceptum: quod de corpore xp̄i fuit fcm̄ dicit (corpus aūt aptaſti mihi). i. corpꝰ paſſibile aptuꝫ imolationi. ⁊ qꝛ fuit formatum ⁊ aptatū ſola v̄tute dei abſqꝫ ſemie virili (holocauſtomata) q̄ totalr̄ incendebant̄ (⁊ ꝓ peccato). i. ſacrificia q̄ ꝓ peccatī offerebāt̄ quoꝝ vna ꝑs incendebat̄ altera erat ſacerdotis. ⁊ ſic apo. tetigit oīa genera ſacrificioꝝ ve. le. oſtendens ꝙ nō fuerunt deo accepta. qꝛ de talibꝰ ſubdit̄ (Non tibi placuerūt) ⁊ ꝯnr̄ oſtendit in ſerie ſcripture ꝙ ſacrificiū no. te. ſit acceptū. cuꝫ ſequitur de xp̄o (tunc dixi ecce venio) ꝑ carnis aſſumptōem (In capite libri ſcriptuꝫ ē de me: vt faciā voluntatē tuā deꝰ meꝰ) liber iſte ē noticia ṗdeſtinatiōis diuine. caput hꝰ libri dr̄ illđ quod in diuiā ṗdeſtinatōe ṗncipalr̄ ꝯtinet̄. hoc aūt ē myſteriuꝫ incarnatōis xp̄i ꝑ qđ ad btitudinē ꝑtigūt oēs electi (Supius. d. ⁊c) Iſtud quod ſeqt̄ ē v̄bū apl̄i exponētis auctoritatē ṗs. de excluſiōe ve. le. ſacrificioꝝ per ſacrificiū xp̄i. ⁊ pꝫ lr̄a ꝑ ṗdicta. vn̄ ꝯcludit (aufert ṗmuꝫ). ſ. ſacrificiū le. (vt ſequēs ſtatuat) i. confirmat ſacrificiū xp̄i acceptū deo pr̄i (in qua volūtate ſanctificati ſumꝰ ⁊c) qꝛ ꝑ hoc ꝙ xp̄s īplenit volūtatē pr̄is ſeipꝫ offerendo nos ſcificauit (⁊ oīs quidē ſacerdos) Hic ꝯparat ſacerdotē no. teſta. ⁊ vete. teſta. ad inuicē. Et diuidit̄ in duas ꝑtes. qꝛ ṗ facit qđ dictū ē. 2º declarat ꝑ ſcripturā ibi. Cōteſtat̄ āt nos. Ad euidētiā ṗmi cōſiderādū ꝙ ī lege erat duplex ſacrificiū ſolēne. Unū erat ī die expiatōis qđ ſolū fiebat ꝑ ſūmū ſacerdotē. ut frequēter dictū ē. Aliud erat iuge ſacrificiū ꝙ repreſentabat eternitatē xp̄i ſm̄ diuinitatē. ⁊ iō dicebat̄ iuge. qꝛ quottidie offerebat̄ agnus mane ⁊ veſpe ⁊ iſtud ſacrificiū nō ſolū offerebat̄ ꝑ ſūmū ſacerdotē. ſꝫ ēt ꝑ alios ſacerdotes. ⁊ đ iſto ſacrificio loquit̄ hic dicēs (⁊ oīs quidē ſacerdos) ſciꝫ ve. le. (preſto ē quottidie miniſtrās) qꝛ quottidie offerebat̄ iuge ſacrificiū (⁊ eaſdē ſepe offerēs hoſtias) ſcilꝫ in ſpecie nō in numero (que nō poſſūt aufferre pccā) ut pꝫ ꝑ ṗdicta ⁊ magī patebit īfra (hic aūt). i. xp̄s (vnā ꝓ peccatis offerēs hoſtiā) que ſufficit ad delēdū oēꝫ culpā cōmiſſā ⁊ cōmittēdā (in ſempiternuꝫ ſedet ad dexterā patris) ut dn̄s ⁊ in hoc pꝫ differentia ipſius ad ſacerdotē ve. le. quē oportebat cōtīnue ſtare ut miniſtrū: xp̄s āt nō fuit miniſter niſi in vnica oblatiōe: qua ꝑacta ſedet in dextera patris ut dn̄s (decetero expectans donec ponant̄ inimici eius ſcabellū pedū eius) ⁊ hoc cōplebit̄ in finali iudicio. ſicut expoſitū eſt ſupra. ṗ capitulo (vna. n. oblatione cōſumauit) i. ad ꝑfectū adduxit (in ſēpiternū ſāctificatoſ qꝛ hoſtia xp̄i habet virtutē eternā ſanctificādi. ⁊ ꝓpter hoc illa ꝑacta nō habuit āplius neceſſitatē miniſtrādi ſicut hēbat ſacerdoſ vete. le. (Cōteſtat̄ aūt) Hic adducit ad ꝓbādū idē auctoritate Hieremie.31. que ſupra expoſita ē .8. ca. ⁊ ī fine illius ponit (⁊ peccatorū ⁊ iniquitatū eorū nō recordabor āplius) qꝛ ad talē remiſſionē ſe extēdit efficacia oblationis xp̄i q̄ ē oblatio leg. no. Et ideo ꝑ hoc pꝫ ꝙ xp̄s nō habet neceſſitatē ſtare ut miniſter ad pluries offerēdū. ⁊ hoc ē qđ ſubdit̄ (vbi aūt horū remiſſio ē) ſcilꝫ peccatorū omniū (iā non oblatio ꝓ peccato. qꝛ fruſtra fierꝫ Math.10. nō ē opꝰ valentibus medicus. cetera patēt ex dictis. 8. ca (Habētes itaqꝫ fratres) Superius apoſtolus oſtēdit eminētiā ſacerdotis xp̄i. hic ꝯnr̄ oſtendit ꝙ debemus ei reuerēter obedire. ⁊ diuiditur in tres. qꝛ ṗ ponit apoſtolꝰ allectiua ad huius ſubiectionē. 2º oſtēdit ſubiectiōis moduꝫ ⁊ ordinē ibi. Accedamus vero corde. 3º ſubdit ipſius ſubiectionis rationē ibi. Uolūtarie eni Circa ṗmū conſiderandū. ꝙ duo ſunt que debent nos allicere ad hoc ut ſacerdotio xp̄i ſubdamur humiliter ⁊ deuote. Primuꝫ ē huiꝰ ſacerdotij efficacia. quia per ipſū introducimur ad celeſtia. ⁊ eſt hoc quod dicitur (Habentes itaqꝫ fratres fiduciam in introitu ſanctorum) ideſt celeſtiū (in ſanguine chriſti) qui ē oblatio

bui⁹ ſacerdotij (q initiauit nobis viā nouā) qꝛ
nullus añ xp̄m aſcendit in celum (ꝛ viuentem)
Dicit̃ hec via viuēs effectiue. qꝛ ducit ad vitā
eternā. qualr̄ aūt xp̄s inchoauit viam iſtā oñ
dit dicens (per velamen). i. carnem ſuaȝ. qꝛ ca
ro xp̄i oblata in cruce erat quoddā velamentū
nature diuine. Secunduȝ aūt quod dȝ nos at
trahere ſubiectioni p̄dicte eſt potentia hui⁹ ſa
cerdotij. qꝛ ieſus xp̄s non habȝ ſolū ptātem ſu
p vnam gentem: ſicͭ ſacerdos legal' ſup gentēȝ
ſuā. ſȝ hȝ ptātem ſup totā eccl'am militantēȝ ꝛ
triūphantē. ꝛ hoc ē quod tangit̃ (ꝛ hñtes) ſup
ple ſacerdotē magnū ſup domum dei (Acceda
mus) hic ↄ̄ñr oſtendit modū ſubijciēdi nos ſa
cerdotio xp̄i. qꝛ talis mod⁹ eſt p̄ p verā fidem.
ꝛ hoc tangit̃. cū dicit̃ (accedam⁹ cū vero corde)
abſqȝ fictiōe (in plenitudie fidei) qꝛ nō ſufficit
credere aliq̄s articulos fidei. ſȝ opȝ credere qc
quid credit eccl'a. 2°. p ſuſceptōeȝ baptiſmi xp̄i
in quo ꝓfitet̃ ſe homo ſeruū xp̄i. ꝛ iſtud tangit̃
ibi (aſperſi corda a ↄ̄ſcia mala ꝛ abluti corpus
aqua munda) qꝛ baptiſm⁹ nō ſoluȝ lauat exte
ri⁹ corpus. ſicut faciebāt ablutiōes ve. le. ſȝ ēt
lauat aīam interi⁹. 3°. ſubijcimur xp̄o p ſpeȝ fir
mā. ꝛ hoc ē quod dr̄ (teneamus ſpei nr̄e ↄ̄feſſio
nē indeclinabilē) ita ꝙ nō declinemus ab ea ī
pſperis nec in aduerſis. ꝛ ſubdit cāꝫ hui⁹ fir
mitatꝭ. d. (Fidelis. n. eſt qui repromiſit). ſ. de⁹
q nō pōt mētiri. ꝛ idō ſpes nr̄a dȝ ei firmiter vni
ri. 4°. debem⁹ xp̄o ſubijci p caritatē. lȝ aūt cari
tas p̄ncipalr̄ ſubijciat̃ deo tñ manifeſtat̃ p di
lectōem p̄xi ſecūdū qd̄ dr̄ p̄ma Jo. 4. Qui nō
diligit frēm ſuum quem videt. deū quē nō vi
det quō pōt diligere: Idō apo. loquens de cari
tate p quā debem⁹ xp̄o ſubijci tangit dilectio
nem p̄ximi p quā manifeſtat̃ dilectio dei. d. (ꝛ
ↄ̄ſiderem⁹ inuicē). i. ſolliciti ſimus quilibȝ de
p̄xio (in puocatōem caritatꝭ ꝛ bonoꝝ operū)
q̄ȝtum ad p̄motōem in bono (nō deſerētes col
lectōem nr̄aȝ). i. cetū fideliū in p̄ſſura tribula
tōis. ꝛ in hoc tangit ſubleuatōeȝ a malo. quia
deſerentes eos in talib⁹ nō ſunt veri xp̄iani d̄
quib⁹ ſubdit̃ (ſicͭ ē ↄ̄ſuetū quibuſdā). i. de fictꝭ
xp̄ianis deſerentib⁹ p̄xios in p̄ſſura tribulatō
nis (ſȝ ↄ̄ſolantes) oppreſſos debetꝭ eē (ꝛ tanto
magis q̄ȝto videritꝭ appropinquātē dieȝ). ſ. eq
tatꝭ vl' iudicij. cui⁹ rō ē. qꝛ gr̄a pficit naturam.
mot⁹ aūt naturalis fortior eſt ī fine. ꝛ ſilr̄ dȝ eē
de motu caritatis ꝛ gr̄e (Uolūtarie. n.) hic ↄ̄ñr
ponit h⁹ ſubiectiōis rōem. ꝛ diuidit̃ in. 2. qꝛ p̄
ponit rōeȝ deterrētēȝ. 2°. demulcētē. ibi. reme
moramini. p̄ma i. 2. qꝛ p̄ induc̃ terrorē rōe ſub
tractōis auxilij. 2°. rōne diſcretōis diuini iudi
cij. ibi. terribilis nāqȝ. Circa p̄mū ↄ̄ſiderandūȝ
ꝙ glo. hic diſtinguit inter illū q peccat volēs ꝛ
volūtarie. qꝛ ille q ↄ̄ſentit peccato ex paſſione
peccat volens. Ille aūt qui ex malicia ꝛ habitu
inclinante volūtatē ↄ̄ſentit peccato peccat vo
luntarie. ꝛ p̄pter hoc iſte nō penitet. qꝛ opera

tio p̄cedens ex habitu ē delectabil'. p̄m⁹ aūt
penitet tranſeunte paſſione. auxiliū vō diuine
gr̄e ñ dat̃ niſi pēitentib⁹. ꝛ idō ſubtrahit̃ volūta
rie peccātibus. qꝛ nō penitent vt dictū eſt. ꝛ h̄
ē quod dr̄ (voluntarie eniȝ peccantib⁹ vobis)
Aliter pōt expōi lr̄a ꝛ magꝭ vt videt̃ ſȝ intētio
nē apoſtoli. Ad cui⁹ intellectū ↄ̄ſiderandūȝ ꝙ
ſecūdū ſniaȝ Augu. ꝛ alioꝝ ſcōꝝ t̄p̄e nature
lapſe liberū arbitriū non pōt diu vitare pccm̄
mortale anteq̄ȝ repet̃ p gr̄am. poſtq̄ȝ vero repa
tū eſt pōt vitare oē peccatū mortale. ꝛ idō magꝭ
volūtarie cadit in pccm̄ repatus p gr̄am q̄ȝ nō
repatus. p̄pter quod nō repatis adhibet̃ effi
caci⁹ remediū ad tollendum pccm̄. ſ. baptiſm⁹
q aufert oēm culpā ꝛ penā. ſȝ ſi poſt repatōem
baptiſmalē aliquis cadat in pccm̄ iā non adhi
bet̃ ſibi tale remediū. qꝛ nō eſt iterabile ſacrm̄
ꝛ hoc ē quod dr̄ (voluntarie. n. peccātib⁹ poſt
acceptā noticiā veritatꝭ). i. poſt baptiſmū qui
ē fidei ſacr̄ȝ (iaȝ nō relinquit̃ p peccatꝭ hoſtia)
. i. mors xp̄i nobis cōicanda ſcd̄m totū effectū
ſicͭ fit p baptiſmū q delet totū. eo ꝙ ī ipo ↄ̄figu
ramur totalr̄ morti xp̄i. ſcd̄m qd̄ dr̄ Ro. 6. Con
ſepulti ſum⁹ cū illo p baptiſmū in mortem ꝛc̃.
(Terribilis) hic ponit ad hoc rōeȝ ex diſtrictō
ne diuini iudicij quod ē valde terribile tranſ
grediētib⁹ legē xp̄i. ꝛ hoc ē quod dr̄ (terribilis
aūt expectatio iudicij) p̄pter ſnīe irreiterabili
tatē. ꝛ pene acerbitatē q̄ tangit̃ cum dr̄ (ignis
emulatō). i. pena ignis ex emulatōe ꝛ zelo diui
ne iuſtitie inſligēda (q̄ cōſūptura ē aduerſa
rios) eos eternaliter cruciādo ꝛ cōfirmat̃ h̄ p
ſilē de lege moyſi cui⁹ trāſgreſſores puniunt̃
morte. ut pȝ decurſu ve. te. et multo graui⁹ pu
niet̃ trāſgreſſor legis xp̄i q̄ q̄ȝto ē ſanctior tan
to oportet eā magis obſeruari ꝛ hoc ē qd̄ dicit
(irritā qs faciēs ꝛc̃) pȝ vſqȝ ibi (q filiū dei con
culcauerit) mādata ei⁹ cōtēnēdo (ꝛ ſāguinē te
ſtamēti pollutū duxerit in quo ſcificatus ē qd̄
faciūt illi q poſt baptiſmū reuertūt̃ ad vomi
tū (ꝛ ſpūi gr̄e ↄ̄tumeliā fecerit) abijciēdo ipuȝ
Alr̄ pōt exponi de illꝭ q dicebāt legalia eſſe ne
ceſſaria ad ſaluteȝ poſt baptiſmū. ꝛ ſic quodā
mō cōculcabāt dei filiū dicētes ipſū ipotētē
ad ſaluādū nos p ſemetipſū. ꝛ ſāguinē ei⁹ quo
dāmō pollutū dicebāt ex quo p ſe nō ſufficie
bat ad emūdationē peccatoꝝ. ꝛ p ↄ̄ñs faciebāt
cōtumeliā gr̄e no. te. Qd̄ aūt p̄dicti mereant̃ a
deo puniri p̄bat p ſcripturā dicentē in pſona
dei (Mihi vindictā ꝛ ego retribuā ꝛc̃). qꝛ ꝛ ſi
iudices vindicēt: hoc tñ nō cōuenit eis niſi in
quātū ſūt dei miniſtri. ꝛ qꝛ vidicta dō reſeruat
tur q ē fortiſſim⁹ ad īfligēdū ꝛ iuſtiſſimus. ita
ꝙ nō pōt a iuſtitia flecti. idō cōcludit (Horren
dū ē incidere in manus dei viuētis) Sed con
tra hoc arguit̃ qꝛ dauid p̄elegit incidere ī ma
nus dei q̄ȝ in manus hoim. Dicēdū ꝙ melius
ē incidere peccātē in man⁹ dei ante iudiciū fi
nale qñ ē pater miſericordiaꝝ: ꝛ ſic dauid p̄ele

git. ſȝ horrendū eſt incidere poſt iudiciū: vel ī
iudicio qñ aget vt de⁹ vltionū (rememoramī)
Poſtq̄ȝ induxit ad adherendū xp̄o p rōes de
terrētes. hic inducit ad hoc p rōes demulcen
tes ad modū boni medici q poſt ſectōeȝ vlneri
appōit vnguēta mitigātia. ꝛ qꝛ ad bñ agēdum
multū p̄uocat cōmemoratio de bñ geſtis. idō p̄
bona eoꝝ ↄ̄memorat. 2°. hortat̃ ad implenduȝ
quod reſtat. ibi. nolite itaqȝ. In p̄ma igr̄ p̄te. d.
ſic (Rememoramī aūt p̄ſtinos dies). i. p̄mam
ↄ̄uerſatōem vr̄am laudabilē ꝛ ſanctaȝ t̄p̄e ur̄e
ↄ̄uerſiōis ad fidē (in quib⁹ illuminati) p fideȝ
ꝛ baptiſmū (magnū certamen paſſionuȝ ſuſti
nuiſtis) ꝛ hoc dupl'r exponit̃. Uno mō in p̄pa
pſona oppreſſiones ꝛ deriſiōes ſuſtinēdo. ꝛ hoc
ē qd̄ dicit (ꝛ in altero quideȝ). i. vno mō certa
mē ſuſtinuiſtis (opprobrijs ꝛ tribulationibus
ſpectaculū facti) alio mō inq̄ȝtum amici coruȝ
talia ſuſtinuerūt. ꝛ ſic ipi p ↄ̄paſſioneȝ afflicti
fuerūt. ꝛ hoc ē qd̄ dicit (In altero aūt ſocij talr̄
ↄ̄uerſantiū effecti) qd̄ ſpecificat magiſ in ſpāli
d. (Nā ꝛ vinctꝭ cōpaſſi eſtis ꝛ rapinā bonorū
vr̄oꝝ cū gaudio ſuſcepiſtis) ꝛ qꝛ talia nō ſunt
p̄pter ſe appetenda: ſȝ tñ p̄pter p̄miū tollerā
da: ſicut medicina amara p̄pter ſanitatē. idō ſe
quit̃ (cognoſcētes nos hr̄e meliorē ꝛ manentē
ſubſtantiā). i. diuitias celi q̄ ſunt meliores. qꝛ
ſatiant appetitū (ꝛ manentes) qꝛ nō pñt aufer
ri (nolite) hic ↄ̄ñr hortat̃ ad implēdū qd̄ reſtat
ꝛ diuidit̃ in. 2. qꝛ p̄ facit qd̄ dictū eſt. 2°. ad hoc
īducit auctoritateȝ ſcripture. ibi. adhuc. n. In
p̄ma p̄te hortat̃ eos. qꝛ ex bonis p̄cedētib⁹ de
bent moueri ad pſeuerandū ī bono ne amittāt
bonū p̄teritū. ꝛ hoc ē qd̄ dicͭ (Nolite itaqȝ amit
tere ↄ̄fidētiā vr̄aȝ). i. firmā pſeuerātiā (q̄ ma
hȝ remuneratōȝ) qꝛ q pſeuerauerit vſqȝ ī finē
h̄ ſalu⁹ erit Math. 24. Mod⁹ aūt pſeuerādi
tangit̃. cū ſubdit̃ (patiētia. n. nobis neceſſaria
ē) reſpectu maloꝝ illatoꝝ ꝛ reſpectu bonoruȝ
dilatoꝝ (vt faciētes volūtatē dei). i. ei⁹ man
data (reportetꝭ repromiſſionē). i. rē p̄miſſaȝ q̄
ē beatitudo eterna (Adhuc) hic ad p̄poſitū ad
ducit auc̃tem ſcripture. cui⁹ p̄ncipiū hr̄ Aggei
2. ꝛ finis Abacuch. 2. q̄ ↄ̄iūgit apo. vt oſtendat
eos vno ſpū locutos fuiſſe. Logt̃ aūt agge⁹ de
aduentu xp̄i in mūdū. tñ apo. accipit dictū ei⁹
ī ſenſu myſtico de aduētu ei⁹ ad iudiciuȝ. ꝛ ſic
xp̄us venit dupl'r. Uno mō generalr̄ reſpectu
oium. ꝛ lȝ a t̄p̄e aggei vſqȝ ad generale iudiciū
ſit tēpus magnū: tñ dr̄ modicū reſpectu eterni
tatꝭ. alio mō vēit xp̄s p̄ticulariter ad iudiciū.
ꝛ hoc ē in morte cuiuſlibȝ hoīs. qꝛ q̄lis ī morte
īuenit̃ talis in iudicio pñtabit̃: ꝛ vſqȝ ad taleȝ
xp̄i aduentū eſt t̄p̄s ſimpl'r modicū. qꝛ breues
dies hoīs. ꝛ hoc eſt quod dicit̃ hic (Adhuc enī
aliquātulū). i. valde breue (q ventur⁹ ē) in fi
nali iudicio ad iudicandū (veniet ꝛ nō tarda
bit) qꝛ q̄leȝ repiet hoīeȝ in morte: q̄ de p̄xio im
minet talē ipm in iudicio pñtabit. ꝛ qꝛ ſoli iu

ſti remunerabunt̃. idō ſequit̃ (Juſtus aūt ex fi
de viuit) per fidē. n. aīa p̄ vnit̃ deo. ꝛ idō p ipaȝ
dr̄ viuere: ſicut ꝛ corpus viuit p illud qd̄ p̄ vni
tur aīe. ꝛ ſicut corp⁹ ſepatuȝ ab aīa morit̃ mor
te nature. ſic aīa p ſepatōeȝ a dō. idō ſubdit̃ (ꝙ
ſi ſubtraxerit ſe) a deo p cl'paȝ (nō placebit aīe
mee). i. volūtati mee. qꝛ cecidit a gr̄a dei. Sci
endū tñ ꝙ apoſto. allegat hic auc̃teȝ abacuch.
ſcd̄m trāſlatōem. 70. Hieronym⁹ aūt tranſtu
lit ſic. Non erat aīa ei⁹ recta in eo. ꝛ eſt eadem
ſnīa. qꝛ volūtas diuina ē regula recta hūano
rū actuū. Igit̃ qui ſe ſubtrahit ab illa cū ſit re
gula recta p ↄ̄ñs hēt aīaȝ nō rectā. Cōſeq̄nter
cōcludit intētū dicēs (nos aūt nō ſumus filij
ſubtractōis). i. ſubtractio p̄dicta nō debȝ dñā
ri in nobis. qꝛ videt̃ aliqs filius ei⁹ qd̄ dñat̃ ī
ipo. ſicͭ dr̄ aliqs fili⁹ mortis. eo ꝙ meritū mortꝭ
dñat̃ in ipſo (in pditioneȝ aīe) qꝛ ad ſubtracti
onē p̄dictā ſeqt̃ mors aīe (ſȝ fidei) ſupple ſum⁹
filij renati p fidē ꝛ ſacramēta. ꝛ idō fides forma
ta debet dñari in nobis ad quā ſeqt̃ aīe ſalus.
idō ſeqt̃ (in acq̄ſitionē aīe) Ad maiorē euidētiā
eoꝝ q̄ dicta ſūt in p̄ncipio hui⁹ ca. querit̃ vtrū
ſacramēta ꝛ ſacrificia ve. le. iuſtificarēt. ꝛ ar
guit̃ p̄ ꝙ ſic. p illud qd̄ hēt̃ Leui. 8. Cūqȝ ſācti
ficaſſet eos moyſes. i. aaron ꝛ filios ei⁹ de quo
rū ordinatōe logt̃. ex quo pȝ ꝙ ſacramēta or
dinis in ve. le. ſanctifibabāt. ꝛ p ↄ̄ñs iuſtifica
bant. quia idem eſt ſanctificare ꝛ iuſtificare.
q̄ ꝛc̃. Item ſm̄ doctores ſcōs in circūciſiōe cō
ferebat̃ gratia. qꝛ mundabat ab originali cul
pa. circūciſio aūt erat ſacramētū ve. le. ergo ſa
cramēta ve. le. cōferebāt gr̄am. ꝛ p ↄ̄ñs iuſtifi
cabāt. Cōtrariuȝ dr̄ ī littera. Impoſſibile ē. n.
ſanguine hircoruȝ ꝛ thaurorū auferri peccata
Rñdeo dicendū ꝙ iuſtificatio p̄prie dicta de
qua hic ē q̄ſtio. ē p gr̄am gratū faciēteȝ que au
fert culpā ꝛ facit dignū vita eterna. talis autē
iuſtificatio eſt a ſolo deo ſicut a cauſa principa
li agente. ſecundū illud pſ. Gratiā ꝛ gloriā da
bit dominus. ꝛ ideo ſi aliquid aliud ad iuſtifi
cationē operatur hoc ē tantū per modū inſtru
menti. Inſtrumentū vero dei eſt vnuȝ coniun
ctū. aliud ſeparatū. ſicut in artificibus patet.
manus. n. artificis eſt inſtrumentū eius con
iunctū inquantū mēbra ſunt quedā anime or
gana ſiue inſtrumenta. ſecuris autē vel dola
brū eſt eius inſtrumentū ſeparatū. ꝛ patet or
do huius duplicis inſtrumēti. qꝛ inſtrumentū
ſeparatū nō applicatur ad opus niſi per realē
motione inſtrumenti coniūcti. Hūanitas aūt
xp̄i ſe habet ad deitatē ſicut inſtrumentū con
iunctū. propter qd̄ damaſ. vocat ipſā organuȝ
diuinitatis. ꝛ ideo operatur ad iuſtificationē
p modū inſtr̄i ↄ̄iuncti. ſacr̄a aūt nō pñt ad hoc
coopari niſi p modū inſtr̄i ſepati inq̄ȝtū recipi
unt virtutē a paſſione xp̄i vbi ei⁹ hūanitas di
uinitati ad nr̄aȝ iuſtificatōeȝ applicata fuit ſe
cūdū qd̄ dr̄ Jo. 1. Ecce agn⁹ dei q tollit peccata

mũdi. qꝛ ꝑ h⁹ agni imolatõem fecit de⁹ nſam
iuſtificatõez. Receptio aũt h⁹ virtuti nõ põt
cõpetere ſacris ve.le.ſꝫ tñmodo ſacris no.le.
Cui⁹ rõ eſt. qꝛ talis receptio ẽ per realẽ motio
nẽ inſtri ꝯiuncti. vt dictũ eſt. nihil aũt moueri
põt realr anteq̃ ſit in actu. ⁊ iõ ſacra ve.le.q̃ ꝓ
ceſſerũt incarnatõez ⁊ paſſionẽ xp̃i nõ poterãt
recipe ab ipo vtutẽ coopandi inſtrãliter ad iu
ſtificatõez: ſꝫ ſacra no.le.q̃ ſequũt ipam talez
virtutẽ accipiũt. ⁊ iõ ſunt inſtra iuſtificatõis
humane. Conſiderandũ tñ ꝙ lꝫ aliquid nũq̃
poſſit mouere ꝑ modũ efficientꝭ. ⁊ ꝑ realẽ mo
tionẽ anteq̃ ſit in actu: vt dictũ eſt. põt tñ mo
uere ꝑ modũ finis: ⁊ per apprehenſiõem: ſicut
ſanitas apprehenſa cauſat ſui ipſius deſideriũ
añq̃ ſit in effectu. ⁊ hoc mõ paſſio xp̃i ſiue me
ritũ incarnatõis iuſtificauit p̃res ve.le. inq̃
tum erat ab eis credita ⁊ deſiderata, qꝛ ꝑ fidẽ
mediatoris ſaluati ſunt. ſacra aũt ve.le. erant
quedaz ꝓteſtationes fidei ipoꝝ. ⁊ iõ ſignifica
bãt tñ fidem. ꝑ quã hoies ſaluabant. ſꝫ nõ cõ
tinebãt aliquã vtutez iuſtificantẽ: ſicẽ ꝯtinent
ſacra no.le. niſi accipiat iuſtificatio large: pro
ut iportat amotionẽ exterioꝝ ipedimentoꝝ: q̃
ꝯhebant in ve.le. ſ. ex ꝯtactu mortui vl̃ aialis
imundi. ꝑ quod reddebat hõ ineptus ad itrã
dũ locũ cultus diuini. ſic ſacra ve.le. iuſtifica
bãt. q̃ tales imundicias amouebãt. ꝓpter qõ
apo. vocat cerimonias legis iuſticias carnis.
vt ſupra dictũ ẽ. c. 9. ⁊ ſicut dictum ẽ de ſacris
ve.le. ita intelligendũ ẽ de oblatõib⁹ et ſacrifi
cijs illi⁹ tp̃is. ꝓpter qõ ſcĩ dicunt ꝙ ſacrificia
ve.le. erant accepta deo ex fide ⁊ deuotõe offe
rentiũ tñmõ ⁊ nõ ex re ipa. ſacrificia autẽ no.
le. ſũt ex re ipa deo accepta. Ad p̃mũ dicẽdũ ꝙ
illa ſcificatio nõ erat niſi q̃dã exterioꝛ applica
tio ad diuinũ cultũ: q̃ nõ cõferebat grãm lꝫ fi
des ipoꝝ applicatoꝝ ꝯferat. Ad 2ᵘ dicenduꝫ
ꝙ in circũſiõe ꝯferebat grã nõ ꝑ ipam circũci
ſionẽ: ſꝫ ꝑ ipaꝫ fidẽ cui⁹ erat ſignũ ſecũduꝫ qõ
dicẽ apo. Ro. 4. c. ꝙ abrahã accepit ſignũ cir
cunciſionis ſignaculũ iuſticie fidei. ſacra autẽ
no.le. ꝯferũt grãm ex re opata. Ad 3ᵘ dicẽduꝫ
ꝙ oblationes ⁊ ſacrificia ve.le. nõ auferebant
peccata: ſꝫ fides ⁊ deuotio offerentiũ. ⁊ h̃ pꝫ in
ve.le. ex mõ loquendi. in oblatõe. n. holocau
ſtoꝝ ꝓ peccato iã mentione fcã de ſacrificio dr̃
⁊ orabit ſacerdos ꝓ eo ⁊ dimittet ei. q. d. ꝙ pec
catum dimittebat. nõ ꝓpter ipm ſacrificiũ: ſꝫ
ꝓpter fidem ipoꝝ offerentiũ.

CXI

(**E**St aũt fides ⁊c̃) Supius apo. ãmonu
it fideles ſubijci xp̃o. ⁊ oſtẽdit ꝙ talis
ſubiectio ẽ ꝑ fidẽ. iõ hic incipit ꝯmen
dare ipaꝫ fidẽ: vt ea que ſunt fidei libẽti⁹ am
plectamur. Et diuidit in. 3. ꝑtes. qꝛ p̃ deſcribit
ipaꝫ fidez. 2ᵒ ponit diuerſa exẽpla circa ipam
ibi. In hac. n. teſtimoniuꝫ. 3ᵒ ad ea q̃ ſunt fidei
hortat plebẽ catholicã in p̃ncipio. 12. c. ibi. Iõ
q̃. In p̃ma ꝑte ponit diffinitõꝫ fidei. d. (Fides
ẽ ſubſtãtia ⁊c̃) Ad cui⁹ intellectũ ſciẽdũ ꝙ ha
bitus cognoſcunt ꝑ act⁹. ⁊ actus ꝑ obiecta. fi
des ãt ẽ hit⁹ q̃dã iſuſus. ⁊ iõ debꝫ diffiniri ꝑ ꝑ
p̃riũ actũ in cõpatiõe ad ꝓpriũ obiectũ. actus
aũt fidei ẽ credere q ẽ act⁹ intellect⁹ aſſẽtiẽtis
ꝓcedẽs ex volũtatis iperio. qꝛ null⁹ credit ni
ſi volẽs. ſm qõ dicit aug. ſup Io. ⁊ iõ act⁹ fidei
qui ẽ credere nõ ſolũ habet ordinẽ ad obiectũ
intellectus qõ ẽ verũ. ſꝫ etiã ad obiectũ volũ
tatis: qõ ẽ finis ſeu bonũ. Hitudo igit actus fi
dei ad obiectũ voluntatꝭ deſignat in diffiniti
one aplĩ. cũ dr̃ (Eſt aũt fides ſubſtãtia ſperan
daꝝ reꝝ) Res eniꝫ ſperande continẽt in ipſa
btitudine cũ ſit ſtatus oĩuꝫ bonoꝝ aggrega
tione ꝑfect⁹. vt dicit Boeti⁹. 3. de ꝯſo. Dicitur
aũt fides ſubſtãtia reꝝ ſperãdaꝝ inq̃tum eſt
quedã inchoatio future btitudis. qꝛ fides eſt
p̃ma vtus iſuſa: ſicẽ ⁊ in alijs rebus p̃ma ps rei
dicit quodãmodo ſubſtantia eius. ⁊ maxime
quando virtualiter aliquo modo cõtinet alia
ſicut eſt in propoſito. in hoc enim ſperamus
beatificari. qꝛ videbim⁹ clare illud cui ꝑ fidez
nũc inherem⁹ in enigmate. Habitudo ãt act⁹
fidei ad obiectũ itellect⁹ deſignat cũ dicit (ar
gumẽtũ nõ appentiũ) qꝛ obiectũ fidei ẽ veri
tas nõ viſa cui firmiter adheret fides non ex
rei euidẽtia ſed ex auctoritate diuina. ⁊ ſic pꝫ
diffinitio p̃dicta. qꝛ data ẽ ꝑ habitudinez act⁹
fidei ad obiectũ intellect⁹ ⁊ volũtatis. Si qs
aũt velit p̃dictã formã diffinitionis reducere
põt ſic dicere. Fides ẽ habit⁹ mẽtis quo incho
at vita eterna i nobis faciẽs itellectũ aſſẽtire
nõ appentib⁹. Cõſiderãdũ ẽt ꝙ ꝑ v̈ba aplĩ p̃di
cta diſtiguit fides ab oĩb⁹ alijs q̃ ꝑtinẽt ad itel
lectũ. ꝑ h̃. n. qõ dr̃ (argumẽtũ). i. firma adhe
ſio diſtiguit fides ab opiniõe ſuſpitiõe ⁊ dubi
tatõe. i qb⁹ nõ ẽ firma adheſio itellect⁹. ꝑ hoc
ãt qõ dr̃ (nõ appentiũ) diſtinguit fides a ſcia
⁊ intellectu ꝑ q̃ ſit aliqõ appens. ꝑ h̃ aũt qõ dr̃
(ſubſtãtia ſꝑandaꝝ reꝝ) diſtiguit fides a fide
cõiter ſũpta q̃ nõ ordinat ad btitudinẽ ſꝑatã.
⁊ ꝑ hoc ẽt appꝫ p̃dcã diffinitõ fidei bona. qꝛ fa
cit diffinitũ differre ab oĩbus alijs (in hac. n.)
Poſita diffinitõe fidei. hic ꝯñr põit apo. exem
pla de fide. ⁊ p̃ fac̃ hoc in generali. 2ᵒ in ſpãli.
ibi. itelligim⁹. in p̃ma igit ꝑte dicit ꝙ p̃res ve.
te. hũerunt teſtioniũ bonitatꝭ a deo ꝑꝑ meritũ
ſue fidei. vñ Gen. 16. dr̃. Abrahã credidit dõ et
reputatũ ẽ ei ad iuſticiã. ⁊ h̃ ẽ qõ dic̃ apoſt. (in
hac. n. fide teſtioniũ ꝯſecuti ſũt ſenes). i. antiq
p̃res (Fide itelligim⁹) h̃ ꝯñr põit exẽpla patꝝ
fideliũ i ſpãli. ⁊ diuit i. 3. ꝑtes. qꝛ p̃ põit exẽpla
de his q̃ crediderũt ⁊ docuerũt. 2ᵒ de his q̃ ex
fidõ fecerũt. ibi. fide abel. 3ᵒ de his q̃ ꝑꝑ fidem
paſſi ſũt. ibi. Alij diſtẽti ſũt. Circa p̃ᵘ ꝯſideran
dũ ꝙ doctria ve.te. duplex fuit. vna manifeſta
ſ. de vnitate dei ⁊ creatõe mũdi. Alia occulta
ſub velamine figurarũ. ſ. de incarnatione ver
bi. ⁊ qꝛ ſcribebat oĩb⁹ hebreis ad fidẽ cõuerſis
iõ p̃mam tanq̃ omnibus cõeꝫ tangit dicẽs.

(Fide itelligimus aptata eſſe ſecula vbo dĩ). q.
dicat: ſicẽ antiq crediderũt oĩa eſſe producta et
diſpoſita per verbũ dei. vt hẽt. Ge. i. Dixit de
us fiat ⁊ factũ eſt. ita ⁊ nos credimus. produ
ctio. n. creaturaꝝ ⁊ ordinatio eo modo quo de
hoc loquit ſcriptura: utpote ꝙ tali tẽpore et ñ
ãte fuit ꝓducta eſt articulus fidei: quia nõ põt
demõſtrari. lꝫ ꝓductõ mũdi abſolute ſumpta
poſſit probari (vt ex inuiſibilibus viſibilia fie
rẽt) Cõmunis ãt cõceptio philoſophoꝝ fuit ex
nihilo nihil fieri. et iõ anaxagoras poſuit lati
tatõꝫ formaꝝ i materia. Auicẽna ãt efluxionẽ
formaꝝ a datrice itelligẽtia. Plato aũt poſuit
formas ſecũduꝫ eſſe ſeparatas a materia a qb⁹
ꝓcedebãt materialia. Sãcti ãt ponũt ideas in
mẽte diuina q̃ ſunt inuiſibiles forme: ⁊ tñ ꝓce
dũt ab ipis oĩa viſibilia. ſicut artificiata viſibi
lia ab exẽplari inuiſibili: qõ ẽ i mẽte artificum
Boeti⁹. 3. de cõſola. Tu cũcta ſuꝑno ducis ab
exẽplo. pulchrũ pulcherrimus ipe Mũdũ mẽ
te gerẽs ſimiliq̃ imagine formãs. ⁊ h̃ eſt quod
dicit apls vt ex inuiſibilib⁹ ⁊c̃ (Fide) Hic ꝯñr oñ
dit qd p̃res ex fide fecerũt. Et diuidit in tres
ꝑtes. qꝛ p̃ h̃ oñdit de p̃rib⁹ q fuerũt ãte diluui
uꝫ. 2ᵒ de illis q fuerũt p⁹ diluuiũ: tñ ãte legez
datã ibi. Fide q vocat abrahã. 3ᵒ de his q fue
rũt ſub lege data. ibi. Fide moyſi. Ante diluui
uꝫ tres p̃res ſpãliter cõmẽdant õ fide. ſ. Abel
⁊ enoch ⁊ noe. Et ſꝫ h̃ p̃ma diuidit i tres ꝑtes
ſm exẽpla q̃ ponũt de iſtis tribus. ſa icipit ibi.
Fide enoch. tertia ibi. Fide noe. Circa primum
cõſiderãdũ ꝙ ex magnitudie fidei abel ꝓceſ
ſit ꝙ de melioꝛib⁹ p̃mitias deo obtulit. vt ha
betur. Gen. 4. ⁊ hoc ẽ qõ dicit h̃ (Fide plimaꝫ)
i. meliorẽ (hoſtiaꝫ abel q̃ chayn obtulit deo ꝑ
quã cõſecutus ẽ eẽ iuſtus) qꝛ fides ꝑ dilecti
onẽ opãs iuſtificat (teſtimoniũ ꝑhibẽte mune
rib⁹ ei⁹ deo) qꝛ ignis deſcẽdit de celo ſuꝑ hoſti
aꝫ ei⁹ i ſignũ acceptatõis diuine. vñ 2. Ge. 4.
Reſpexit dñs ad abel ⁊ ad mũera ei⁹. Trãſla
tio theodo. ſic hꝫ. Inflãmauit de⁹ ſuper abel ⁊
munera ei⁹ (⁊ ꝑ illa defunct⁹ adhuc loqt) iq̃
tũ factũ ſuũ mouet nos ab fidẽ ⁊ deuotiõem.
põt ẽt hoc referri ad illud qõ dr̃. Gen. 4. Ecce
vox ſanguis fratris tui abel clamat ad me de
terra. i. oñdit fidelis innocẽtꝭ mortẽ dignã eſſe
vindicta (Fide enoch) Hic ponit exẽpliũ de fi
de enoch. et diuidit i. 2. ꝑtes. qꝛ p̃ ponit itẽtuꝫ.
⁊ 2ᵒ ꝓbat. ibi. ante traſlatõnẽ. Dic̃ ḡ ꝙ fides
enoch pꝫ ꝑ hoc ꝙ fuit a pccõribus ſegregatus ⁊
i paradiſuꝫ trãſlat⁹. ⁊ hoc ẽ qõ dic̃ (fide). i. ꝑꝑ
meritũ fidei (enoch trãſlatus ẽ ne viderꝫ mor
tẽ) alioꝝ. ſ. in diluuio ⁊ ẽt ſuã. qꝛ nõ eſt mortu⁹.
moriet tñ in fine mundi. qꝛ oẽs ſunt debitores
mortis ex tranſgreſſiõe primi parẽtis (⁊ ñ inue
niebat inter hoies pccõres (qꝛ tranſtulit illuꝫ
dñs) ad paradiſũ terreſtrẽ vbi ꝯſuat vita ei⁹
vſq̃ ad finẽ mundi. Rõ ãt h⁹ ẽ. qꝛ ve.teſta. or
dinat ad ꝓmiſſionez no.teſta. In nouo ãt teſtõ
expſſe ꝓmittit vita ẽterna. ⁊ iõ ut in vete. teſtõ
daret ſpes vite eterne. Mors enoch dilata eſt
tp̃e legis nature: ⁊ mors helie tp̃e legis date: ut
hr̃. 4. Reg. 2. Totũ ãt ve.teſta. decurrit ꝑ iſta
duo tp̃a (Añ tranſlationez) Hic ꝯñr probat ꝙ
enoch trãſlat⁹ fuerit ꝑꝑ meritũ fidi. et facit ta
lẽ rõez. Nullus põt placere deo ſine fide. ſꝫ añ
tranſlationem enoch placuit deo. ut hr̃ Gen. 5.
Enoch cũ dõ ambulauit. ḡ habuit fidẽ ꝑꝑ quã
trãſlatus eſt. ꝑꝑ h̃ ibidez ſubdit Gen. 5. Tulit
eũ dñs. ⁊ hoc eſt qõ dr̃ hic (Añ tranſlationẽ ⁊c̃)
pꝫ lr̃a ex dictis (Credere. n.) ꝓbat ꝯñr ꝙ null⁹
placeat deo niſi ꝑ fidẽ. qꝛ ad hoc ꝙ aliquis pla
ceat deo. opus eſt ꝙ accedat ad ipm. iſte ãt ac
ceſſus eſt per fidẽ. ḡ ⁊c̃. Ulterius ꝯſideranduꝫ
ꝙ in omni motu vl̃ acceſſu rationabili mobile
duo itẽdit. ſ. terminũ mot⁹ ⁊ cãꝫ qr̃ mouet. In
acceſſu ãt ad deũ q ẽ ꝑ fidẽ termin⁹ eſt ipe de⁹
⁊ quantũ ad hoc. d. (Credere. n. oportet accedẽ
tẽ ad deũ: qꝛ ẽ vnus). i. etern⁹. ꝑꝑ hoc dr̃ Exo. 3
Qui eſt miſit me ad vos. Cã ãt qr̃ hõ mouet ꝑ
fidẽ in deũ ẽ ſpes remunerationis eterne. ⁊ q̃
tũ ad hoc dr̃ (⁊ ingrentib⁹ ſe remunerator fit).
Iſta. n. duo credere. ſ. deitatẽ ⁊ eius remunera
tionẽ eternã fuit neceſſariũ ad ſalutẽ ſẽꝑ apud
gẽtiles: nec plus requirebat ad ſalutẽ gẽtiliuꝫ
qui nullam legem receperunt a deo. niſi legem
nature. Sed contra hoc videtur dictum. aug.
libro de correctõne ⁊ gratia. ubi dicitur ſic. Il
la fides ſana eſt qua credim⁹ nullũ hominem
ſiue maioris ſiue ꝑue etatis liberari a cõtagio
mortis. ⁊ obligatiõe peccati niſi ꝑ mediatorez
dĩ ⁊ hominũ ieſũ xp̃ꝫ. ergo credere myſteriũ in
carnatiõis fuit ſemꝑ neceſſariũ ad ſalutẽ oĩb⁹
etiã gentilib⁹. Dicẽduꝫ ꝙ myſteriũ icarnatõis
põt credi dupliciter. Uno mõ explicite. ⁊ ſic te
nebãt credere illi qbus facta ẽ de h̃ reuelatio.
ſicẽ iudei in ue.le. tamẽ ſacerdotes ſcripturas i
telligẽtes tenebant magis cognoſcere ⁊ crede
re q̃ alij. ⁊ adhuc i no.le. tenẽt magis ad h̃ xp̃i
ani: i qua ꝑfecte explicatũ ẽ myſteriũ xp̃i. Alio
modo põt credi myſteriũ incarnatiõis iplicite
⁊ ad hoc ſolũ tenebãt gẽtiles. qꝛ nõ erãt obli
gati ad legẽ moyſi. Taliſq̃ fides iplicita õ my
ſterio icarnatiõis ꝯtinet i duob⁹ p̃dictis. qꝛ q
credit vnũ deũ remũeratorẽ ingrentiũ ipſum
credit ipꝫ habere ꝓuidẽtiã de ſalute hominũ.
licet modũ hui⁹ ꝓuidẽtie explicite nõ cognoſ
cat. modus ãt per quẽ ꝓuidit de⁹ ſaluti hoim
eſt ꝑ incarnatõis myſteriũ. ex q̃ pꝫ ꝙ fides icar
natiõis implicite ꝯtinet in p̃dicta credulitate
gẽtiliũ. Uidet etiã alicui ꝙ deũ eſſe nõ ſit cre
ditũ. qꝛ a philoſophis ẽ demõſtratũ. Dicẽdũ ꝙ
mltitudo hominũ nõ capit tales dmõſtratões
ſed pauci. ⁊ ideo licet nõ ſit credibile ſimplicit
qꝛ nõ ẽ credibile omnib⁹: ẽ tñ credibile plib⁹.
apls ãt loqt õ fide iquãtũ reſpicit ꝯmunitatez
hominũ (Fide noe) Hic põit exẽplũ õ fide ipi⁹
noe de q̃ dic̃ ꝙ ex fide qnq̃ fecit. Primũ ẽ õ fu

turis ꝯtingētibꝰ credidit. cū .n. oraret ꝓ ꝑplo
hūit rńſum ꝑ reuelationē a deo ꝙ mundꝰ ꝑiret
ꝑ diluuiū in futuro. ⁊ q̄tū ad hoc dr̄ (Fide noe
rńſo accepto de his que adhuc non videbant̄)
Secundū eſt ꝙ credens adimpleri dc̄m dei ti/
muit. ⁊ hoc ē qd̄ ſubdit̄ (metuens) Tertiū ē qꝛ
ad mandatū dei implendū fecit archā. ⁊ hoc eſt
qd̄ dr̄ (aptauit archā). i. aptā fecit ad hītationē
hoīum aīaliū ⁊ auiū ſm̄ ꝓceptū diuinū: ut hēt̄
Gen̄. 6. Quartū ē qꝛ ꝑeūtibꝰ alijs ſaluari cū do
mo ſua ſperauit: ⁊ hoc ē qd̄ dr̄ (in ſalutē ſue do
mus) Quītū tangit̄ cū dr̄ (ꝑ quā dānauit mū/
dū). i. mūdanos dānabiles oſ̄dit ꝑ ſalutē ſuā
inq̄tū ſolus cū ſuis ſaluatus ē. ⁊ ꝯſr̄ oſ̄dit qd
ꝯſecutus ē ex his q̄ per fidē fecit: cū dr̄ (⁊ iuſti/
cie q̄ ꝑ fidē ē heres inſtitutus) qꝛ in diluuio to
tus mundus reliquus perijt. ⁊ iō iuſticia in ip̄o
⁊ filijs eiꝰ tm̄mō remanſit (Fide q̄ vocat̄) Hic
ꝯſr̄ ponit exēpla de fide in patribꝰ qui fuerūt
pꝰ diluuiū: tn̄ an̄ legē datā: ⁊ diuidit̄ in. 4. par
tes: qꝛ p̄ ponit exēpluꝫ de Abrahā. 2°. de Iſaac,
ibi. Fide ⁊ de futuris. 3°. de iacob ibi. fide iacob
4°. de ioſeph ibi. fide ioſeph. Iſti āt q̄tuor fuerūt
ſpāliter p̄res iudeoꝝ. tres āt precedētes fuerūt
p̄res tā iudeoꝝ q̄ꝫ gentiliuꝫ. Prima diuidit̄ in
duas. qꝛ p̄ oſ̄dit fides abrahe quātū ad huma
nā ꝯuerſationē. 2°. q̄tū ad diuinā obedientiaꝫ
ibi. Fide obtulit. p̄ma adhuc ī tres: qꝛ p̄ oſ̄dit̄
qd abrahā ex fide fecerit q̄tū ad īhabitatiōeꝫ
2°. q̄tū ad generationeꝫ ibi. Fide ⁊ ipſa ſara. 3°.
q̄tū ad ꝯuerſationē ſuā ibi. iux̄ fideꝫ defuncti
Circa p̄ꝰ ꝯſiderandū ꝙ magnitudo fidei abra
he ex hoc pꝫ ꝙ ſtatī ad verbū dn̄i iuit ad terrā
alienā ſibi a deo ꝓmiſſam: ut hr̄ Gen̄. 12. ⁊ ꝑ to/
tā vitā ſuā hītauit in illa: ut ꝑegrinꝰ ⁊ aduena.
qꝛ ut dr̄ Act. 7. deus nō dedit ei hereditatē in
illa nec paſſum pedis: ⁊ tn̄ ſemꝑ firmiter credi
dit diuinā ꝓmiſſionē iplendā: ⁊ hoc eſt qd̄ dr̄ h̄
(fide q̄ vocat̄ abrahā obediuit) ipſi deo (in locū
exire quē accepturus erat in hereditatē ⁊ exijt
neſciens quo iret. qꝛ illā terrā alias nō viderat
(Fide demoratus eſt in terra ꝓmiſſionis tāq̄ꝫ ī
aliena) et ꝙ in illa manſerit ut aduena. pꝫ qꝛ n̄
manſit ibi in domo firma ſed in caſulis ⁊ taber
naculis q̄ ſunt manſiones mobiles. ⁊ h̄ ē qd̄ dr̄
(In caſulis hītando cū iſaac ⁊ iacob coheredi/
bꝰ repromiſſionis eiuſdē) qꝛ ipſis ꝓmiſſa ē ter/
ra ſicut ⁊ ipſi abrahe. ut pꝫ Gene. 25. ⁊. 26. ꝙ āt
abrahā hītauerit cū iſaac pꝫ qꝛ ip̄ꝫ genuit ⁊ nu
triuit: ꝙ āt hītauerit cū iacob nepote ſuo ꝓbat̄
ſic: qꝛ abrahā vixit. 175. an. ut hr̄ Gen̄. 21. ⁊. 100.
āno vite ſue gēnit. iſaac. Gen̄. 21. Iſaac āt fuit ſe
xagenariꝰ qn̄ natꝰ fuit iacob. ut hr̄ Gen̄. 25. ⁊ ſic
pꝫ ꝙ abrahā vixit cū iacob. 15. annis. Ulterius
reddit cām qr̄ ſic hītabant ut aduene: qꝛ nihil
reputabāt aliq̄d qd̄ eēt ſuꝑ terrā. ſed expecta/
bant manſionē celeſtē: ⁊ h̄ eſt qd̄ dr̄ (Expecta/
bat. n.) ip̄e abrahā cū heredibꝰ ſuis (ciuitatē)
manſio. n. celeſtis ꝓprie dr̄ ciuitas. i. ciuiū vni/
tas: ꝓꝑ plenitudinē pacis (habētē fundamenta)
hoc dr̄ ꝓꝑ eius imobilitateꝫ: ſm̄ qd̄ dr̄ Eſa. 33.
Oculi tui videbūt ciuitatē ierl'm opulētā taber
naculū qd̄ nequaq̄ꝫ vltra transferri poterit (cuꝰ
artifex ⁊ ꝯditor ē deꝰ) vn̄ ⁊ ab ip̄o nomē accep:
ſm̄ qd̄ dr̄ Ezech. vlti. nomē ciuitatis dn̄s ibidē
ſic̄ roma a romulo noīat̄) Fide ⁊ ip̄a ſara) Hic
ꝯſr̄ oſ̄dit̄ fides abrahe q̄tū ad gn̄ationē fuit
ei gn̄atō ſare difficil' ꝓꝑ duo. p̄ qꝛ erat ſteril': ut
Gen̄. 11. 2°. qꝛ erat ext̄ tp̄s ꝯcipiēdi. deſierant. n.
ſare fieri muliebria. ut hr̄ Gen̄. 18. ⁊ tn̄ abrahā
credidit in prima ꝓmiſſiōe firmiter filiū ex ea
hēre: ex q̄ pꝫ magnitudo fidei ſue: ⁊ h̄ ē qd̄ dr̄.
(Fide). ſ. abrahe (⁊ ip̄a ſara ſterilis) a iuuētute
virtutē in ꝯceptionē ſeminis accepit) a deo mi/
raculoſe (ēt preter tp̄s etatis) ⁊ iō fuit ibi du/
plex miraculū (qm̄ fidelē credidit euꝫ: q̄ repro
miſerat) ꝙ āt iſtud ſit fc̄m ꝓꝑ fidē abrahe ⁊ nō
ꝓꝑ fidē ſare ꝓbat̄ ſic: qꝛ ſara audiens nunciuꝫ
de ſuo cōceptu nō credidit: ſed magis friuolū
reputauit. ⁊ iō ſicut de re friuola riſum emiſit
ꝓꝑ qd̄ angelus eā rep̄hendit. ut pꝫ Gen̄. 18. Qd̄
āt abrahā audito ꝯceptu ſare riſit non fuit ex
diffidentia ſed ex gaudio ꝓcedēte ex diuina ꝓ/
miſſiōe. ⁊ iō nō fuit rep̄henſus ſicut ſara. iō ſe/
quit̄ (ꝓꝑ qd̄ ab vno). i. ab abrahā (⁊ h̄ mortuo)
qꝛ iā erat vetulus. ⁊ ad generandū fere ineptꝰ
dico āt fere. qꝛ poſtea genuit filios de cethura.
ut hr̄ Gen̄. 25. qꝛ aliq̄n ꝯtingit ꝙ ille q̄ ꝓꝑ ſene/
ctutē factus ē quaſi ineptus ad generandū m̄
generat tn̄ ꝓꝑ bonā aptitudinē mulieris ad cō
cipiendū (orti ſunt tanq̄ꝫ ſidera celi in multitu
dinē. ⁊ ſicut arena que eſt ad orā maris innūe/
rabilis) de abrahā. n. orti ſunt multi boni ⁊ mul
ti mali. et ꝓꝑ hoc comꝑatur multitudini ſtella
rū quantū ad bonos: ⁊ multitudini arene q̄tū
ad malos (Iux̄ fidē) Hic ꝯſr̄ oſ̄dit qd abrahā
cū iſaac ⁊ iacob ꝑ fidē fecerit. qꝛ iſti ita lauda/
bilr̄ cōuerſati ſunt. ꝙ vſq̄ꝫ ad mortē in v̄a fide
permanſerunt. ⁊ hoc eſt quod dicitur (iuxta fi
dem) quaſi habentes fidem ſociam (defuncti
ſunt omnes iſti non adeptis repromiſſionibꝰ)
ex quo patet firmitas fidei ipſorum. Sed con/
tra hoc videtur eſſe illud quod ſcribitur Eze/
chi. trigeſimotertio. Unus erat abrahaꝫ ⁊ ip̄e
hereditate poſſedit terram. Dicendum ꝙ ſic
debet intelligi poſſedit ideſt poſſidendi primꝰ
promiſſionem accepit. non tamen actu poſſe/
dit. quia non habuit in ea paſſum pedis: ut di
citur Act. 7. ꝓꝑ hoc ſequit̄ (ſed a longe eas aſpi
cientes. ⁊ ſalutantes ⁊ cōfitentes. qꝛ ꝑegrini ⁊
hoſpites ſunt ſuper terram) loquitur ad ſimili
tudinem nautarum qui exiſtentes in mari a lō
ge videntes portum gaudent ⁊ ſalutant. ſic pa
tres vete. teſta. videntes a longe impletionem
myſterij chriſti gaudebant: propter quod dici/
tur Joan. 8. Abraham pater veſter exultauit
ut videret diem meum ⁊c̄. ⁊ qꝛ longe erāt a tē
pore chriſti ideo confitebantur ſe eſſe aduēas

⁊ peregrinos propter hoc abrahaꝫ dixit Gene.
23. Aduena ⁊ ꝑegrinꝰ ſū apud vos. ⁊ Jacob di/
xit Gen̄. 47. Dies ꝑegrinatiōis vite mee ⁊c̄. Et
per h̄ oſ̄debant celeſtē gl'iam tanq̄ꝫ ſuā p̄riam
ꝓpriā inquirere. ⁊ h̄ ē qd̄ dr̄ (qui. n. h̄ dicunt ſi
gnificant ſe p̄riam inq̄rere. qꝛ poſſet aliq̄s dice
re ꝙ ꝓꝑ hoc ꝯfitebant̄ ſe peregrinos: qꝛ exierāt
de chaldea vl' meſopotamia q̄s terras reputa
bant patriā ſuā. ⁊ iō excludit hoc ap̄ls. d. (Et
ſiquidē ipſius meminiſſent de q̄ exierāt hēbāt
vtiq̄ꝫ tp̄s reuertēdi) qꝛ nō tn̄ diſtabant a meſo
potāia uel chaldā vn̄ exierāt q̄n ō facili poſſēt
illuc reuerti. ⁊ iō nō loquebat̄ de illa patria. qꝛ
ex ꝓcepto dn̄i exierāt: ꝓꝑ qd̄ abrahā dixit ſuo
ſuo Gen̄. 24. Caue ne q̄n filiū meū reducas il/
luc: ⁊ lꝫ iacob in meſopotaniā iuerit. hoc tn̄ nō
fuit ad manendū ſed ad tp̄s ꝓꝑ odiū fratris ſe/
dandū ⁊ ad q̄rendū vxorē. et iō ꝯcludit ap̄lus
ꝙ nō loq̄bāt̄ de patria terreſtri: ſed celeſti. di.
(Nūc āt meliorē appetūt). i. celeſtē: ⁊ qꝛ in ter/
ra adhuc poſiti reputabāt ſe de p̄ria celeſti mo
ribꝰ ⁊ actu fidei. iō deꝰ voluit nominari deus
ipſoꝝ ex amore ⁊ fide ſpāli: ⁊ hoc eſt qd̄ dr̄ (iō n̄
ꝯfundit̄ deꝰ vocari deꝰ eoꝝ) hoc hr̄ Exo. 3.) vbi
dn̄s loq̄ns moyſi dixit. Ego ſū deꝰ abrahā deꝰ
iſaac ⁊ deꝰ iacob. ſicut. n. rex denominat̄ a ciui
tate ſua p̄ncipali q̄uis regnū ſe extēdat ad ali
as: ſicut in ſcriptura dr̄ rex ierl'm rex babylōis
uel huiuſmodi. ſic deꝰ ab iſtis voluit nominari
qꝛ verbis ⁊ factis oſ̄debant ſe eē de ciuitate ce
leſti ut dc̄m eſt. iō ſequit̄ (parauit. n. illis ciui/
tatē). ſ. celeſtē (Fide obtulit) Hic ꝯſr̄ oſ̄ditur
qd abrahā ex fide fecit q̄tū ad obediētiā diui/
nā. Dn̄s. n. ꝓmiſerat ei m̄tiplicatōꝫ ſeminis ſui
ꝑ iſaac. 20. ⁊. 21. ⁊ tn̄ ad ꝓceptū dn̄i voluit eum
imolare: ex q̄ pꝫ magnitudo fidei abrahe qꝛ fir
miter credebat ꝓmiſſionē dei iplendā de mul/
tiplicatiōe ſeminis ſui ꝑ iſaac. ⁊ ip̄o imolato non
reſtabat aliꝰ modus: niſi ꝑ reſuſcitationē eius
ex q̄ pꝫ ꝙ abrahā credidit reſurrectioneꝫ mor/
tuoꝝ in q̄ ꝯſiſtit vnꝰ de maioribꝰ articulis fidei
⁊ nō ſolū credidit reſurrectionē generalē futu/
rā in fine mundi: ſꝫ cū h̄ ſpālē reſurrectionē fi
lij ſui ad ipletionē diuini ꝓmiſſi. ⁊ h̄ ē qd̄ dr̄ (Fi
de obtulit abrahā iſaac). i. offerre voluit. ſꝫ di/
uinitus ipeditꝰ fuit (cū tētaret̄) Tētat eni dia
bolus. hō ⁊ deꝰ. ſed diuerſimode. qꝛ diabolus
tētat ut decipiat. Hō ut cogſcat. Deus ut cog/
ſcere faciat. Et h̄ mō tētauit deꝰ abrahā ut fi/
des eꝰ ⁊ obediētia notificaret̄ nobis ad exēplū
imitatiōis ⁊ vnigenitū Hoc videt̄ falſū. qꝛ hē/
bat iā aliū filiū: ſed ſoluit̄ ꝑ lr̄am ſeq̄nteꝫ (in q̄
ſuſceꝑat ꝓmiſſiōes ⁊c̄) qꝛ ꝓmiſſuꝫ fuerat abra
he ꝙ ſemē eꝰ vocaret̄ ꝑ iſaac tm̄: ⁊ iō erat vni/
genitꝰ q̄tū ad iſtā ꝯditionē. uel iō dr̄ vnigenitꝰ
rōne matris q̄ nō hūit aliū filiū (arbitrans). i.
indicās vl' credēs (qꝛ ⁊ a mortuis ſuſcitare po
tēs ē dn̄s) Et iō oblatio iſaac fuit figura mortī
⁊ oblationis xp̄i. ſicut. n. aries herēs inter ſpi/
nas cornibꝰ imolatꝰ ē iſaac liberato: ſic hūani/
tas xp̄i adherens cruci occiſa ex diuinitate im
paſſibili exn̄te: ⁊ hoc ē qd̄ dr̄. vn̄ ⁊ eū in parabo
lā accepit). i. abrahā oblationē filij ſui figurā
paſſiōis xp̄i intellexit (Fide ⁊ de futuris) Hic
pōit exēplū de fide iſaac q̄ ex fide futuroꝝ bn̄/
dixit filijs ſuis: ⁊ h̄ ē ꝙ dr̄ (Fide ⁊ de futuris
bn̄dixit iſaac iacob ⁊ eſau) hoc hr̄ Gen̄. 27. vbi
dr̄ ꝙ in bn̄dictiōe ſua ꝓpoſuit iacob ipi eſau. d.
dn̄m tuū illū cōſtitui. ⁊ iſaac vidit in ſpū hanc
bn̄dictionē hēre efficaciā in futuro: qꝛ nō hūit
effectū in ꝑſonis duoꝝ fratꝝ: qꝛ eſau nunq̄ꝫ ſer
uiuit iacob. ſed habuit effectū in duobꝰ ꝑplis
exeūtibꝰ ex ipſis. qꝛ idumei filij iſrahel fuie/
rūt tempe dd̄. ut habet̄ 2°. reg. 8. (Fide iacob)
Hic pōit exemplū de fide ipſiꝰ iacob qui bene/
dicendo filios ioſeph prepoſuit effraim q̄ erat
iunior manaſſe gen̄. 48. qꝛ ꝑ reuelationē digni
tatē regiaꝫ habuit ad effraim debere trāſire.
⁊ hoc fuit impletū ī Jeroboam. ut hr̄. 3. Regū.
12. ⁊ huiꝰ impletōis iacob habuit fidē firmaꝫ.
⁊ hoc eſt qd̄ dicit̄ (Fide iacob moriēs ꝑ ſingulos
filios ioſeph bn̄dixit) habuit etiā iacob fidem
de ſepultura ⁊ reſurrectiōe xp̄i fiēda ī terra ꝓ/
miſſiōis ꝓꝑ qd̄ adiurauit ioſeph ut faceꝫ illuc
corpus ſuū deferri. poſt iuramētū āt gr̄as agēs
adorauit dn̄m conuerſus ad caput lectuli. 2ᵐ
trāſlationē Hiero. ut pꝫ Gen̄. 47. Tranſlatio
vero īterpretū habet. ut h̄ allegat̄ (⁊ adorauit
faſtigiū virge eꝰ) ⁊ vtrūq̄ꝫ eſt verū. qꝛ adorauit
verſus capud lectuli. qd̄ erat ad occidēteꝫ ad
quā partē adorant iudei. ⁊ qꝛ erat ſenex habe/
bat bacculū ſuper cuius ſummitatē nitebat̄ ī
adorando deuꝫ vnde nō ē intelligendū ꝙ ado
rauerit ſūmitatē virge vel bacculi. ſed adora/
uit deuꝫ innixꝰ ſuper bacculū. Aliter exponit̄
de bacculo ioſeph q̄ portabat ſceptrū ī ſignuꝫ
poteſtatis ſibi date ſuper egyptū. ⁊ hoc ſceptrū
accepit iacob q̄n ioſeph cepit iurare: ⁊ poſtq̄ꝫ
iurauerat anteq̄ꝫ redderet ſceptrū ipſi ioſeph
adorauit deū innixus ſūmitati illi ſceptri. Ali/
ter exponit̄ magis prope lr̄am: quia adorauit
ſceptrū ioſeph non in ſe ⁊ abſolute: ſꝫ inq̄tum
erat ſignum ⁊ figura poteſtatis chriſti. ſicut ⁊
nos adoramus crucem inquantum eſt ſignuꝫ
crucifixi (Fide ioſeph) Hic ponit exemplum
de fide ioſeph quia moriens ex fide fecit memo
riā de exitu filioꝝ iſrahel de egypto. ut habet̄.
gene. vltimo. ⁊ hoc ē qd̄ dr̄ (Fide ioſeph moriēs
d̄ profectiōe filioꝝ iſrahel memoratꝰ ē) habuit
etiaꝫ fidem de ſepultura ⁊ reſurrectiōe chriſti
in terra promiſſionis completa. ⁊ ideo manda
uit portari ibi oſſa ſua ut eſſet particeps illius
reſurrectōis. qꝛ xp̄o reſurgēte m̄lti ſācti patres
reſurrexerūt ut hr̄ Math. 27. ⁊ h̄ ē qd̄ dicitur
(de oſſibus ſuis mandauit) Sed queritur q̄re
nō ꝓcepit ſtatim poſt morteꝫ ſuaꝫ illuc portari

Dicendū ꝙ ad hoc duplex rō aſſignat̃. Una ē
qꝛ frēs ſui nō hēbant tantā ꝑtātē ſicut ipſe.ꝛ iō
nō poterant facere de ipſo: ſicut ipſe fecerat de
pr̄e ſuo. Secūda rō ē qꝛ ꝑ reuelationeꝫ ſciebat
filios iſrl' multa dura paſſuros in terra egypti.
ꝛ iō ad ꝯſolationē eoꝝ voluit ibidē ad tp̄s ſepe
liri. vel potius reponi ut ibidē dicit̃: qꝛ per hoc
hēbant ſpem exeundi ex ꝓphetia ioſeph. vñ ꝛ
moyſes educēs filios iſrl' de egypto tulit ſecuꝫ
oſſa ioſeph: ut hr̃ Exo.13. (Fide moyſes) hic ꝯñr
ponit exēpla patꝝ qui fuerunt tp̄e legis q̄ ſub
moyſe data ē ut dr̃ Joā.1. Lex ꝑ moyſen ꝛc. hoc
āt tp̄s diſtinguit̃ in tria. Primū āt tp̄s fuit an̄
exitū de egypto. 2ᵘˢ in exitu. tertiū poſt exituꝫ.
p̄ ḡ ponit exēpla de hoc qȯ fcm̄ eſt an̄ exitū. 2°
de hoc qȯ in exitu ibi. Fide reliquit egyptū. 3°
de hoc qȯ fcm̄ eſt pᵒ exitū in terra ꝓmiſſionis
ibi. ꝛ quid adhuc dicā. Prima in duas. qꝛ p̄mo
oñdit̃ quid fcm̄ ē ex fide ī natiuitate moyſi. 2°
q̄d ipſe fecerit ibi. Fide moyſes grandis. Circa
pᵘˢ ſciendū ꝙ filij iſrl' ex ꝓphetia ioſeph firmi-
ter credebant liberari de afflictiōe egypti per
aliquē de pp̄lo ſuo cū dei adiutorio. ꝛ iō paren-
tes moyſi vidētes ip̄m elegantē puerū preter
ſolitū modū iudicauerunt virtutē dei eē ī illo
ad liberationē populi. ꝛ ex hac fide fuauerunt
eū ꝯ̄ regis edictū exponētes ſe ꝑiculo ꝑſonarū
ſuaꝝ. ꝛ hoc eſt qȯ dr̃ (Fide moyſes natᵒ occul-
tatus ē menſibᵒ tribᵒ a parentibᵒ ſuis (ex fide
enim parentū fcm̄ ē hoc non ex fide moyſi: qui
adhuc nō hēbat iudiciū rōnis. ꝛ cā ſubdit̃ (eo
ꝙ vidiſſent elegantē infantē). i. aptū ad liberā-
dū pp̄l'm deo hoc eis inſpirāte (ꝛ nō timuerūt
regis edictū) qui p̄ceperat oēs maſculos ꝓijci
in flumine. ut hr̃ Exo.1. Sed hoc videt̃ falſum.
qꝛ dr̃ Exo.2. ꝙ parētes moyſi timore regis po
ſuerunt eū in flumīe: ꝛ ſic expoſuerunt morti.
Dicendū ꝙ hoc nō fecerunt ad ip̄m interficiē-
dū ſicut p̄ceperat rex. ſed qꝛ nō poterant ipſuꝫ
amplius celare. timebāt ꝓbabilr̃ ne auferret̃
ab eis: ꝛ iō in tali caſu tutius iudicauerūt ip̄m
exponere diuine cuſtodie in fiſcella bitumina-
ta. credentes ex eadē fide ꝙ deus ſeruaret eū
vbi deficiebat hūana ꝓuidētia: qui in talibus
nō deficit (Fide moyſes) Hic oñdit̃ ꝯñr q̄d ex
fide moyſes fecerit. qꝛ adoptatus a filia pharao-
onis: ut hr̃ Exo.2. et adultus factus viſitauit
filios iſrl'. et videntes virū egyptiū ꝑcutientē
vnū de filijs iſrl' interfecit eū. ꝛ ſic ꝑ hoc factū
negauit ſe eē filiū filie pharaonis. ꝛ hoc ꝓceſ-
ſit ex magnitudine fidei eiᵒ. qꝛ de filijs iſrl' cre
debat xp̄m naſcituꝝ: ꝛ hoc eſt qȯ dicit̃ (Fide)
. i. ꝑ fidē (moyſes grandis effectus). i. adultus
(negauit ſe eē filiū filie pharaonis) interficien
do egyptiū. ꝛ ſubiungit duo difficilia ad ſuſti-
nendū: que p̄elegit ſuſtinere ex fide. Priᵘˢ ē qꝛ
magis voluit affligi tp̄aliter cū dei cultoribus
q̄ȝ iocundari cū idolatrijs. ꝛ h̄ eſt qȯ dr̃ (magis
eligens affligi cū pp̄lo dei). i. cū filijs iſrl' q̄ co-
lebant deū (q̄ȝ tp̄alis pc̄ci hēre iocunditatē). i.
ꝓſperitatē egyptioꝝ. Secunduꝫ eſt ꝙ p̄elegit
paupertatē ſuſtinere magis q̄ȝ diuitias egypti
oꝝ cū pc̄cō poſſidere: ꝛ hoc ē qȯ dr̃ (maiores di
uitias eſtimans īproperiū xp̄i). i. paupertateꝫ
uel vituperiū ꝓ fide xp̄i venturi ſuſtinere (the
ſauro egyptioꝝ). i. q̄ȝ theſauꝝ hᵒ mūdi poſſide-
re. Et reddit cām qr̃ moyſes tā dura patienter
ſuſtinebat. d. (Aſpiciebat. n.) oculis cordis in
remunerationē future beatitudinis: ſicut ama
ra potio ſumit̃ libenter nō ꝑꝑ ſe ſed hn̄do ocu-
lū ad ſanitatē futuraꝫ (fide reliquit) Hic ꝯñr
oñdit̃ quid fcm̄ ſit ex fide in exitu de egypto. ꝛ
diuidit̃ in tres partes. qꝛ p̄ oñdit̃ quid ex fide
factū ē in p̄paratione exitus. 2°. quid in mō exe
undi ibi. Fide celebrauit. 3°. q̄d fcm̄ ſit in exitu
de egypto ingrediēdo terrā ꝓmiſſionis. ibi. Fi-
de muri hiericho. Circa pᵘˢ ꝯſiderandū ꝙ moy
ſes bis exiuit de egypto. Primo exiuit occiſo
egyptio. ꝛ de iſto exitu nō loquit̃ hic: qꝛ ex timo
re regis tunc exiuit. ut hr̃ Exo.2. Secundo exi-
uit egyptū ducendo ſecū oēs filios iſrl'. ꝛ d̄ iſto
exitu loquit̃ hic. qꝛ tunc nō timuit regē eos ꝑ-
ſequentē: ut hr̃ Exo.14. qꝛ tunc dixit filijs iſrl'
nolite timere ꝛc̃. ꝛ hoc ē qȯ dicit (Fide reliquit
egyptū nō veritus animoſitatē regis) ꝛ reddit
cāꝫ qr̃ nō timuit. d. (Inuiſibilē. n. ſuſtinuit). i.
deū q̄ inuiſibilis ē fiducialr̃ expectauit (tanq̄ȝ
videns) in ſpū auxiliū eᵒ mirabilr̃ affutuꝝ. ꝑꝑ
qȯ dixit pp̄lo. State ꝛ videte magnalia dei q̄
facturus ē hodie. Exo.14. ꝛ hoc totū ꝓceſſit ex
fide q̄ ē ex non viſis (Fide celebrauit) Hic ꝯñr
oñdit̃ q̄d fcm̄ ē ex fide in modo exeūdi. ꝛ diui-
dit̃ in duas partes. qꝛ p̄ oñdit̃ q̄d fcm̄ ſit in di-
ſpoſitiōe exeundi. 2°. q̄d in actu trāſeundi. ibi.
Fide mare. Circa pᵘˢ ꝯſiderandū ꝙ diſpoſitio
exitus filiorū iſrl' de egypto fuit agni paſcalis
imolatio cuius ſanguine linita ſunt ſuꝑlimina
ria. ꝛ poſtes domoꝝ filioꝝ iſrl' ne interficerent̄
ab angelo ꝑcutiēte p̄genita egyptioꝝ: ut hēīr
Exo.12. ꝛ hoc ē qȯ dr̃ (Fide celebrauit paſca). i.
imolationē agni paſcalis que fuit figura imo-
lationis xp̄i in cruce. ſm̄ qȯ dr̃ p̄ma Cor̃.5. Pa
ſca nr̃m imolatus ē xp̄s: ꝑ cᵘ mortē ꝛ ſanguinis
effuſionē ſumᵒ liberati a ꝑtāte diaboli: ſicut fi
lij iſrl' ꝑ imolationē agni paſcalis ꝛ effuſionē ſā
guinis in poſtibᵒ: ꝛ ſuꝑliminaribᵒ domoꝝ fuerūt
liberati ab angelo percutiente p̄genita egyptio
rū: ꝛ h̄ ē qȯ dr̃ (ne qui vaſtabat p̄genita egypti-
oꝝ tangeret eos. Fide tranſierunt) Hic tangit̃
modus exeundi vbi ex fide ꝯtigerunt duo mi-
racula. Unū ē ꝙ mare ſicco pede trāſierūt: ꝛ h̄
ē qȯ dr̃ (Fide trāſierūt mare rubꝝ tanq̄ȝ ꝑ ari-
dā terrā) Secundū fuit: qꝛ aq̄ erat eis ꝓ muro
a dextris ꝛ a ſiniſtris. ut hr̃ Exo.14. ꝛ pꝫ ꝑ h̄ ꝙ
egyptij eos ſequētes ſubmerſi ſunt. ꝛ hoc ē qȯ
dr̃ (qȯ experti egyptij deuorati ſunt) talia autem
contingebāt ex fide. qꝛ operatio miraculorum
aſcribitur fidei: ſꝫ qȯ hr̃ Math.17. Si hūeritis

fideꝫ ſicut granū ſinapis dicetis huic monti.
tranſi hinc ꝛ tranſibit: ꝛ nihil īpoſſibile erit uo
bis (Fide muri) hic oſtendit quid factū ſit ꝑ fi
dem in exitu de egypto ingrediendo terrā pro
miſſionis. ꝛ diuidit in. 2. qꝛ p̄ oſtendit quid fa-
ctum ſit per fidem populi iſrl'. 2°. quid factum
ſit per fidem raab. ibi. fide raab. Circa p̄mum
ſciendum ꝙ in ruina ciuitatis hierico aliquid
fuit ex parte populi. ſ. circuitus ciuitatꝭ ſeptē
diebus. vt hr̃ Joſue.6. qꝛ ex mādato dei hoc fe
cerūt iudei credentes firmiter ꝓmiſſuꝫ dei im
pleri de miraculoſa captione ciuitatꝭ. aliquid
fuit ex ꝑte ipiᵒ dei. vꝫ ꝙ muri hierico diuina
v̄tute corruerunt. ꝛ hoc ē qȯ dicit̃ (Fide muri
hierico corruerūt circuitu dierū ſeptē) per hoc
factum ſignatum fuit ꝙ īpedimēta mundi ca
dunt ꝑ ꝯtinuam p̄dicationeꝫ cuiᵒ continuitas
per ſeptenariū figurat̃. vnȯ dr̃. 2. ad Corin.10.
Arma militie nr̃e nō ſunt carnalia: ſꝫ potētia
deo ad deſtructōem munitionū (Fide raab) h̄
oſtendit̃ quid fcm̄ ſit ex fide ipſius raab que ex
auditu miraculoꝝ in tranſitu filioꝝ iſrahel ꝑ
mare rubꝝ ꝛ in alijs mirabilibᵒ que eis acci-
derant. credidit firmiter ciuitatē hierico tra-
dendam virtute dei in manu populi iſrl'. et iō
nuncios iſrahel ex eadem fide ꝯſeruauit. ex q̄
meruit liberari a morte cum ſua ꝯſanguinita-
te. vt hr̃ Joſue.6. ꝛ hoc eſt quod dr̃ (Fide raab
meretrix) ſic. n. cognominata ē (nō perijt cum
incredulis). i. cū alijs ciuibus hierico qui cre-
debant ciuitatē poſſe defendere ꝯtra deū iſrl'
(excipiēs exploratores cuꝫ pace) qꝛ eos ſalua
uit. vt dictū ē. De iſta raab dicūt aliqui ꝙ ad
lr̃aꝫ erat meretrix. ꝛ iō exploratores meliᵒ po
tuerunt ingredi domum eius veſpere. qꝛ tales
mulieres īdifferēter recipiūt oēs: ꝛ ipi in neceſ
ſitate poſiti poterant licite ad eā ire. nō ꝓpter
luxuriam exercendam: ſꝫ ad vitam ꝓpriā cō-
ſeruandaꝫ. ipa. n. minus poterat culpari in re
ceptōe eoꝝ q̄ȝ alius de ciuitate cuꝫ ipa indiffe
rēter oēs reciperet. ꝛ ſalus exploratoꝝ nō de-
bebat ꝓcurari per mortē alteriᵒ. ideo intraue-
rūt domū iſtius q̄uis eēt meretrix. Sꝫ hoc nō
videt̃ ꝓbabile. qꝛ tales meretrices paꝝ hn̄t d̄
fidelitate. ꝛ iō nō videt̃ ꝓbabile ꝙ explorato-
res filioꝝ iſrahel: q̄ erāt hoīes ſapiētes ꝯfide-
rent in tali muliere de cōſeruatiōe vite ꝓprie.
iō dicūt aliqui ꝙ tunc nō erat meretrix: ſꝫ an̄
fuerat. ꝓpter quod tale cognomen ſibi remāſ
ſerat. Sꝫ hoc nō videt̃ verū. qꝛ tales meretri
ces q̄uis peniteāt. reputant̃ tn̄ in cōi plebe ꝑ-
ſone viles. ꝛ iō ſi fuiſſet meretrix nō fuiſſet cō
iuncta in mr̃imonio ipi Salmon: q̄ erat nobili
or in toto pp̄lo iſrl'. cum eſſet p̄nceps nobilioris
tribus. ſ. tribᵒ iude. qꝛ nobiles iudei abhomiā
bant̃ talibᵒ ꝑſonis in mr̃imonio ꝯiūgi. ꝛ iō vi-
det̃ meliᵒ ꝙ nō fuerit meretrix nec erat: ſꝫ tm̄
modo tale cognomen habebat. multi. n. cogno
minant̃ aliquo cognomine, cuiᵒ ꝓprietatē nō
habuerunt in re: ſicut aliq̄uando aliquis pau
per cognominatur rex vel comes. vel aliquid
huiuſmodi. Iteꝫ aliter poteſt dici. ꝛ melius, vt
credo. Ad cuius intellectū ſciendum ꝙ Joſue
2. vbi agitur de raab dictio hebraica ſibi adiū
cta ſonat ſic quideſa. ꝛ ſignificat promptam ꝓ
prie. ꝛ quia meretrix prompta eſt ad offerēdū
corpus ſuum. ideo hoc nomen tractum eſt ad
deſignandum meretriceꝫ: ꝛ ſimiliter quia mu
lier hoſpitalaria eſt prōpta ad tranſeuntes tra
hendos ad hoſpitium ſuum. tractum eſt ideꝫ
nomen ad ſtandum pro hoſpitalaria. vnde Jo
ſue. 2. vbi tranſlatio noſtra habꝫ. Ingreſſi ſūt
domum mulieris meretricis. tranſlatio chal-
daica habet domum mulieris hoſpitalarie. et
talis fuit raab. propter quod exploratores de
clinauerunt ad domum ſuam ad hoſpitandū
Ad auctoritateꝫ vero hierony. qui dicit ſuper
Math. quod ponit̃ in genealogia ſaluatoris:
ſicut mulier reprehenſibilis ſolui diffuſius ſu
per Math. Poteſt etiam breuiter dici ꝙ hoc
dicit hiero. non ꝓpter vicium meretricij: ſꝫ qꝛ
fuit alienigena ꝛ de idolatris nata. ſicut etiaꝫ
dicit de ipa ruth: q̄ tn̄ fuit mulier magne v̄tu-
tis ꝛ fame: vt dicit̃ Ruth.3. Scit omnis popu
lus qui habitat vrbis mee portas mulier eꝫ te
eſſe virtutis (Et quid dicam) hic ponit exem-
pla de fide poſt exitum de egypto in terra pro-
miſſionis iam obtenta dicens (Et quid adhuc
dicam) quaſi dicat multa poſſent dici exēpla
de fide patrum ad que enarranda non ſuffice-
ret tempus vite mee. ꝛ hoc eſt quod dicit̃ (defi
ciet. n. tempus me enarrante). i. anteq̄ȝ poſſem
enarrare per ſingula (de gedeon) qui credens
ꝓmiſſo dei cum trecentis hominibᵒ confiden
ter pugnauit ꝯtra exercitum maximum ipius
madian. vt habet̃ iudi.6°. (Barath) qui cre-
dens ꝓphetie delbore iuit cuꝫ populo inermi
ad pugnandū contra ſiſaram. iudi.4. (Jepte)
qui ex fide iuit ad pugnandum contra filios
amon. iudi.11. Unȯ ibidē dr̃. Factus ē ḡ ſuper
iepte ſpiritus domini. qȯ aūt poſtea filiā ſuā ī
diſcrete ꝛ crudelr̃ occidit. vt dic̃ Aug. Creden-
dū ē ꝙ ipſe penituerit. qꝛ ponit̃ ī cathalogo ſcō
rū. hebrei tn̄ dicūt ꝙ non occidit eaꝫ. ſꝫ ſacrifi
cauit eā domino per obſeruantiā virginitatis
ſecūdū ꝯſiliuꝫ ſapientum illiᵒ temporis. ſicut
pleniᵒ dixi. iudi.11. Et eodē modo dicendū eſt
de gedeone qui fecit ephot ꝯ̄ preceptum domi
ni. vt habetur iudi.8. ſ. ꝙ penituerit ante mor
tē. vt dicit̃ cōiter. tamen aliter poteſt dici pro
babiliter. ſ. ꝙ non fecerit contra preceptum in
illo ephot. ſicut plenius dixi. iudi.8. (David)
qui ex fide adhuc iuuenis pugnauit inermis
contra goliath (ꝛ Samuel) qui ꝓpter fidelita
tē ſuaꝫ obtinuit ꝓphetie ſpirituꝫ ꝛ vnctiōeꝫ re
gis. ꝛ mlt̃a alia (ꝛ alijs ꝓphetis). ſ. Eſa. ꝛ Iere.
ꝛ ꝯſimilibᵒ (qui per fidē vicerūt regna) in quo
tangit̃ actᵒ fortitudinis (operati ſunt iuſticiaꝫ)

in quo tangit actꝰ iusticie ꝛ virtutis. Isti. n. sunt actꝰ pcipui inter actꝰ virtutũ moraliũ: qꝛ ↄseruãt cõe bonũ. vt hr̃. 5. Ethi. Et qꝛ virtutes cõnexe sũt. iõ p istos actus intelligunt actꝰ aliaꝝ virtutũ (adepti sũt repromissiões) Sꝫ hoc videt ẽẽ ↄ illud qd̃ dictuꝫ est supra. eo. ca. Juxta fidẽ defũcti sũt oẽs nõ adepti pmissiõibꝰ. Dicendũ ꝙ triplex pmissio facta ẽ antiqs. Una fuit pmissio terre scẽ. ꝛ hãc nõ acceperũt abrahaꝫ isaac ꝛ iacob in se: ꝛ de hac loquit apo. supra. cũ dicit. Non adepti pmissionibꝰ ꝛc̃. acceperũt tñ eã in successoribꝰ suis. Alia ẽ pmissio spũalis q̃ pmittit scis vita btã. ꝛ hãc nullꝰ accepit añ xp̃i aduẽtũ. Alia ẽ pmissio singularis qua pmissũ ẽ cuilibꝫ aliqd̃ bonũ pticulare: sic dauid pmissum fuit regnũ. ezechie sanitas: et sic de alijs. ꝛ istas pmissiones cõsecuti sũt. ꝛ de istis loquit hic (obturauerunt ora leonũ) hoc hꝫ veritatẽ de daniele. vt hẽt Dani. 6. ꝛ de dauid. vt pꝫ pmo Reg. 17. ꝛ de Sãsone iudi. 14. ꝛ in hoc ostendit victoria scõꝝ de aialibꝰ brutis (extinxerunt impetuꝫ ignis) hoc pꝫ i tribus pueris positi in camino. Danie. 3. ꝛ de moyse ꝛ aaron. Nu. 11. ꝛ 16. ꝛ in hoc ostendit victoria sãctoꝝ de rebꝰ inaiatis (effugauerũt aciẽ gladij) .i. aciẽ hostiũ habentiũ gladios acutos. H frequenter fecit iosue gedeon ꝛ dauid. vt pꝫ illõ in libris iosue. iudicũ. ꝛ regũ (ꝛ ↄualuerũt de infirmitate) hoc spãliter pꝫ de ezechia Esa. 38. q miraculose ex fide sanatꝰ ẽ. ꝛ de pluribꝰ alijs h credẽdũ est. qꝛ loquit in plurali (fortes fci sũt in bello castra verterũt exteroꝝ). i. alienigenarũ. hoc pꝫ de mltis. spãliter ãt de iosue dauid et machabeis (acceperũt mulieres de resurrectione mortuos suos) Aliq hoc male exponẽtes dixerũt ꝙ mulieres acceperũt viros suos resuscitatos dicẽtes ꝙ mr̃imoniũ nõ dissoluat per mortẽ. ꝛ iõ tenebãt illos reaccipe: sꝫ hoc est ↄ aplm̃ Ro. 7. vbi loquit de muliere ↄiugata si mortuꝰ fuerit vir eiꝰ soluta ẽ a lege viri. iõ sciendũ ꝙ aliq̃ sunt sacr̃a que ipmũt characterẽ ꝛ talia nõ reiterant: sicut resuscitatꝰ nõ dꝫ iterũ baptizari. qꝛ character ppetuꝰ manet i aia q̃ incorruptibil est. Aliq̃ sunt sacr̃a q̃ nõ ipmũt characterẽ. ꝛ talia reiterant. vt pꝫ de pnia. qꝛ si iterrũpat p peccatũ mortle necesse ẽ ipaꝫ iterari. mr̃imoꝰ aũt nõ ipmit characterez. ꝛ iõ si soluat p mortẽ viri mulier nõ dꝫ eũ admittere si resuscitet nisi iter eos mr̃imoniũ iteꝝ contrahat. Jõ sic dꝫ exponi (mulieres). i. mr̃es (acceperũt de resurrectõe mortuos suos). i. filios suos resuscitatos p fidẽ ꝛ oꝛoeꝫ scõꝝ pphaꝝ. sic pꝫ de muliere sareptana: q̃ ab helia recepit filiũ suũ resuscitatũ. 3. Reg. 17. ꝛ de mliere sunamite: q̃ filiũ suũ resuscitatũ recepit ab heliseo. 4. Re. 4. (Alij aũt distenti) Ostẽso quid pr̃es sci p fide fecerunt. hic ↄñr ostendit quid p fide sustinuerũt. ꝛ diuidit in. 2. ptes. qꝛ pmo ostendit qd passi sunt p fide. 2º. quare pmissiones sũt eis dilate. ibi. Et hi oẽs. Prima adhuc i duas. qꝛ p tanguntur mala ab alijs illata. 2º. mala voluntarie assumpta. ibi. Circuierunt i melotis. Dicit igitur ꝙ p fidem vnius veri dei (Alij distenti sũt). i. in tormentis extenti. vt pꝫ p macha. ꝛ 2º. de septem fratribus. ꝛ de pueris ad vbera matrum suspensis. 2º. macha. 6. (nõ suscipientes redẽptõeꝫ). i. liberationem a presenti pena (vt meliorem inuenirent resurrectionẽ) in futura gloria (Alij ludibria experti) sic patet d Sãsone Judi. 15. ꝛ de thobia. Thob. 2. ꝛ de iob. Job. 29. (ꝛ verbera) hoc patet de michea pphetã quem percussit sedechias. 3. Re. vl. ꝛ de prepositis filiorũ israhel qui flagellati fuerunt ab exactoribus pharaonis. Exo. 5. insup ꝛ vincl̃a ꝛ carceres) hoc pꝫ d hieremia. hiere. 29. ꝛ 27. de Michea. 3. Reg. vlt. (lapidati sunt) hoc patet de Naboth. 3. Reg. 21. ꝛ de zacharia filio ioiade. 2. Paral. 24. (secti sũt) pꝫ de Esa. qui ex precepto regis manasse sectꝰ fuit cũ serra lignea. eo ꝙ rep̃hendebat eiꝰ facinora. ꝛ de septem fratribus machabeis. qui secti sunt in manibus. ꝛ in alijs corpis partibus. vt patet. 2. Macha. 7. (tentati sunt) vt ad idolatriam inclinarent: sicut patꝫ de mathathia et filijs eiꝰ. p macha. 2. ꝛ de heleazaro. 2. macha. 6. ꝛ de septẽ fratribus ibideꝫ. 7. (Jn occisione gladij mortui sũt) qꝛ nolentes cõsentire idolatrie gladij pcussi sunt. vt patꝫ. 2. macha. 5. ꝛ 6. (Circuierũt in melotis) Hic ↄsequẽter ostendit quid passi sunt ppter fidem in malis voluntarie assumptis: ꝛ reducit ad tria. s. ad exterioreꝫ cultum. ꝛ q̃ntũ ad hoc dicit (Circuierũt in melotis) Melota aũt ẽ vestis de pelle taxi q̃ hirsuta est ꝛ deformis. ꝛ in tali habitu quantũ ad aliquid describit Helias. 4. Reg. 1. ꝛ Jo. bap. Math. 3. 2º. reducit ad psone statuꝫ. ꝛ q̃ntum ad hoc dicit (egentes) quod specialiter patꝫ in helia q i necessitate pastus est a coruis ꝛ a muliere vidua. 3. Reg. 17. (angustiati) hoc pꝫ de helia fugiẽte iezabel. 3. Reg. 20. ꝛ de dauid fugiente Saul. 1. Reg. 21. ꝛ infra vsq ad fineꝫ pmi libri. et Absalon. 2. Re. 15. (afflicti) labore corporali: vt habet de helia qui lassus obdormiuit subter iuniperuꝫ. 3. Reg. 19. quibus nõ erat dignus mundus (per hoc eni ꝙ fugiebãt a societate aliorum: patet ꝙ homines mundani non erant digni societate illorum ppter culpam mũdialem. 3º. reducitur ad locum. et quãtum ad hoc dicit. (Jn solitudinibus errantes in montibus ꝛ speluncis et in cauernis terre) Spelunca est fossa facta per artem. Cauerna vero per naturam vel ex aliquo accidente sicut de corrosione aquarum. vel huiusmodi. talia autem loca inhabitabant patres antiq: vt eẽnt in loco apto diuine contemplationi ppter quod philosophus pmo politicoꝝ dicit Postquã probauerat hominem esse animal ciuile. subiunxit ꝙ ille qui refugit communem habitationem hominũ vel ẽ bestia vel melior hoie. qꝛ si homo refugiat hoc ppter maliciam suã nõ potens cum alijs cohabitare ppter defectum suum i moribꝰ cadit a dignitate humana in vitã bestialem. si autem refugiat cõitatẽ hoium: vt liberius vacet cõtemplationi diuine excedit cõem statuꝫ hominum. ꝛ est quidã deus inter alios homines secundum philosophum (Et hi omnes) hic ↄñr ostendit aposto. quomodo ꝛ quare pmissiões sũt eis dilate. d. (Et hi omnes testimonio pbati) vt pꝫ per predicta exempla (nõ acceperũt repromissiões glorie eterne) ꝛ subdit cãm dicens (deo pro nobis melius aliquid puidente vt non cõsumarentur). i. ad perfectõem glorie ducerent (sine nobis) ex hoc enim ꝙ patres ve. test. in limbo existentes simul venerũt ad gloriam per xp̃m cũ aliquibus ad no. testa. pertinentibus fuit maius gaudium vtrorũq. Notandum ꝙ aliqui ex hoc loco acceperũt occasioneꝫ errandi dicẽtes. ꝙ nullus intrabit ad gloriaꝫ nisi post finalẽ resurrectionem. sꝫ hoc est contra apostolum dicentẽ. scd̃a ad Corin. 5. Scimus. n. quoniam si terrestris domus nostra hꝰ habitationis dissoluat ꝙ edificatõem habemꝰ ex deo domum nõ manu factam: sꝫ eternã in celis. Ex quo pꝫ ꝙ aia a corpore separata statim recipietur in gloria. nisi ppter debituꝫ alicuius pene tp̃alis retardet. ppter quod ↄsumatio glorie de qua loquitur hic apl̃s potest referri ad p̃miũ eẽntiale. ꝛ sic nõ hũerũt eã pr̃es ve. te. sine nobis. qꝛ nõ habuerunt euꝫ añ no. testa. vel potest referri ad corpis stolã que non dat generalr̃ nisi post vniuersalẽ resurrectõem. q̃uis aliquibꝰ data sit añ ex spãli priuilegio. ꝛ hoc mõ patres ve. te. nõ ↄsumant in gloria sine nobis. qꝛ sancti ve. te. ꝛ noui sil accipiẽt gloriã corpis. C. XII

Ideoq ꝛc̃) Postq̃ apo. ↄmendauit fidẽ p quã membra vniunt capiti. ꝛ posuit multa exẽpla fidei. Hic ↄñr hortat ad ostendendũ fideꝫ per opera exterius que tenẽtur in corde interius. ꝛ diuidit in. 2. ptes. qꝛ p ostendit qualr̃ se debẽt habere circa mala. 2º. qualr̃ circa bona. c. 13. ibi. Caritas fraternitatis. Circa pmum sciendum ꝙ duplex ẽ malũ. s. culpe ꝛ pene. ꝛ iõ p ostendit qualr̃ se debeãt habere circa mala pene tollerãda. 2º. circa mala vitanda. ibi. ppter quod remissas. Prima i. 3. qꝛ p inducit ad tollerandũ maluꝫ pene exemplo antiquoꝝ. 2º. exemplo xp̃i. ibi. Aspicientes. 3º. auc̃te scripture. ibi. Et obliti estis. Circa pmũ sciendũ ꝙ sci dicunt testes dei. qꝛ facto ꝛ ṽbo glorificat deꝰ per eos scõꝫ quod dicit Esa. 44. Uere vos estis testes mei dicit dñs. Cõgregatio ẽt scõꝝ dicit nubes ppter ulte fastigium: ꝛ doctrine stillicidiũ. ꝛ ↄcupie refrigeriũ. ppter quod dr̃ Esa. 15. Qui sunt hi q vt nubes volãt ppter quod apo. de sanctis pr̃ibus per exẽpla virtutis nos monentibꝰ ad tollerantiaꝫ maloꝝ vt pꝫ p p̃dicta dicit sic (Jdeoq ꝛ vos posteriores hñtes tantaꝫ nubẽ impositã testiũ). i. ↄgregationẽ fideliũ sanctoꝝ exẽplo suo nos exhortantiũ (deponentes omne pondus) quãtuꝫ ad peccatuꝫ ppetratum) ꝛ circunstans nos pc̃ꝫ) q̃ntũ ad occasiones peccandi (p patiẽtiã curramus) non solũ mala illata sustinẽdo: sꝫ etiam voluntarie assumendo (ad ppositũ nobis certamẽ) hoc certamẽ est iusticia dei d quo scribitur. Eccle. 4. vsq ad mõtẽ certa p iusticia (aspiciẽtes) hic induc̃ ad ideꝫ exemplo xp̃i: qd̃ dꝫ magis nos mouere ad patientiã. qꝛ ip̃e agnus inocens p nobis passus est. dicit igit (aspicientes) oculo cordis attente ↄsiderando (in auctorem fidei ꝛ cõsumatorem ihm) dicit. n. auctor fidei inquãtum deus ipam fidẽ infundẽdo. dicit ẽt auctor fidei inquãtum hõ ipam fidẽ predicãdo. dicit etiã ↄsumator ipius fidẽ p miracula ↄfirmãdo. ꝛ fidei p̃miuꝫ reddẽdo (qui pposito sibi gaudio sustinuit crucẽ) gaudebat. n. in suplori pte aie ppter ipletionẽ voluntatis paterne ꝛ ex fideliũ redẽptione. ꝛ ex sui corpis ppinqua glorificatõe (ↄfusiõe ↄtẽpta) qꝛ mortẽ maxie ↄfusibilẽ volũtarie sustinuit. Confusio aũt appꝫ ex q̃tuor. p ex loco. qꝛ in ciuitate celebri. 2º. ex tp̃e. qꝛ passus ẽ i festo pascali. qñ oẽs de terra ↄueniebãt in irlm̃. 3º. rõe societatis. qꝛ inter latrones passus ẽ. 4º. rõe p̃cedentis honoris. opposita. n. iuxta se posita maiora ꝛ minora vident. vt dr̃ p Elencoꝝ. ꝛ iõ ex honore qui ei exhibitꝰ fuerat in irlm̃ in die palmarũ. maior fuit ↄfusio passionis q̃ si imediate sequentis. Et qꝛ q se humiliat exaltabit. iõ sequit (atq i dextera sedis di sedꝫ) Et qꝛ ↄsideratõ dñice passionis ñ valet solũ ad patiaꝫ i aduersis: sꝫ ẽt ad pseuerãtiã q̃ plꝰ dic̃. qꝛ respic̃ diuturnitatẽ mali ꝛ dilatõeꝫ boni pmissi. iõ dic̃ (Recogitate euꝫ q talẽ a peccatoribꝰ sustinuit aduersus semetipꝫ ↄdictõeꝫ) in ṽbis ↄtumeliosis. scd̃m qd̃ hr̃ Math. 11. Ecce hõ vorax ꝛ potator vini ꝛc̃. et iteꝝ Math. 27. Uah q destruis tẽpluꝫ dei ꝛc̃. Subdit cãꝫ ad qd valet ista ↄsiderãtio. d. (vt ñ fatigemini aĩs v̄ris deficiẽtes) pp qd̃ dic̃ Gre. si passio xp̃i ad mẽoriã reuocet nihil tã durꝝ ẽ qd̃ nõ eq̃ aio tolleret. ꝛ reddit cãꝫ hꝰ. d. (Nondũ .n. vsq ad sanguieꝫ restitistis). i. vsq ad sãguinis effusiõeꝫ (aduersus pc̃ꝫ repugnãtes. Et obliti) h ↄñr iduc̃ ad tollerãdũ malũ pene p auc̃tẽ scripture. ꝛ diuidit i. 3. qꝛ p põit auc̃teꝫ. 2º. sensũ ipiꝰ. ibi. i disciplina. 3º. ex istis arguit. ibi. Qd̃ si ex disciplinã. Circa pmũ arguit eos. qꝛ videbãtur obliuisci scripturã ve. te. i q̃ erãt nutriti. d. (ꝛ obliti estis ↄsolatõis dei). i. ↄsolãtis. ꝛ ẽẽ pbati ca locutõ (q̃ vobis tãq filijs loqt) dicẽs puer. 3º. mutant tñ aliquãtulũ verba: sꝫ ẽ eadẽ snĩa (Fili mi noli negligere disciplinã domini) negligentes dicunt quasi nõ eligentes. ꝛ ideo ille disciplinã dñi negligit. qui ipsam tanquaꝫ bonam non eligit: sed magis vt malam refugit.

(neqȝ fatigeris) ꝑ impatientiā (vū ab eo argue
ris) ⁊ ſubdit (Quē enī diligit dñs caſtigat) re
trahēdo a ɔcupīa (flagellat aūt oēm filiū quē
recipit) per flagella .n. retrahit homo a ꝓſecu/
tione ɔcupīe (in diſciplina) hic ponit ſenſum ꝑ
dicte auctoritatl. in ipa enim dicerat. Noli ne
gligere diſciplinaȝ. ⁊ iteꝝ. neqȝ fatigeris. ⁊ hec
ſignificāt patientiā ⁊ ꝑſeuerantiā in flagellis.
iō dicit (in diſciplina ꝑſeuerate tanq̄ filijs vo
bis ſe offert deꝰ) qñ vos corripit quod oſtēdit
ɔñr ꝑ ſimile. d. (Quis .n. filius queȝ non corri
piat pr̄) q. d. nullus. loquendo de filio vo ⁊ di/
lecto (Qȝ ſi extra diſciplinā) hic arguit ex ꝑdi
ctis. ⁊ diuidit in tres. qꝛ p̄ arguit ad incōueni
ens ducendo. 2º exemplū experientie inducē/
do. ibi. Deinde patres. 3º vtilitateȝ ɔſequentē
oſtendendo. ibi. Omnis autem diſciplina. In
p̄ma ꝑte facit talem rōnem. Oēs veri filij dei
facti ſunt ꝑticipes diſcipline ipius ꝑ tolleran/
tiā flagelloꝝ. ḡ ſi ab ipa eſtis abſoluti. nō eſtis
veri filij dei: ſȝ adulterini filij mūdi ⁊ diaboli
⁊ hoc ē qȝ dicit (Qȝ ſi extra diſciplinā eſtl ⁊c̄)
⁊ pȝ lr̄a (Deinde pr̄es) hic arguit ad idem ꝑ ex
emplū experientie. Circa qȝ ſciendum ꝙ du/
plex ē differentia inter pr̄eȝ carnalē ⁊ ſpiritua
lem q ē ip̄e deus. Prima eſt qꝛ pr̄ carnalis non
generat alam: ſȝ tm̄ corpꝰ diſponit. deꝰ auteȝ
eaȝ infundit. ⁊ iō pr̄ naturalis dicit pater car/
nis. deꝰ aūt dicit pater ſpūs. ⁊ per ɔñs verius
habȝ rōem patris. qꝛ ille dicit verus pr̄ q dat
formā. ⁊ iō diſciplina dei tanq̄ pr̄is veriſſimi
ē maxime tollerāda. qꝛ ꝑ hoc ɔſeruat ſpūalis
vita. ⁊ hoc ē quod dicit (deinde pr̄es quidem
carnis nr̄e habuimꝰ eruditores) quia pr̄ dȝ fi
lio documentū ⁊ nutrimentū (⁊ reuerebamur
eos) acceptando eoꝝ diſciplinam (non multo
magis obtēperabimus patri ſpirituuȝ ⁊ viue
mus) q. d. ſic debȝ eſſe. Scda differentia inter
deū ⁊ patrem carnalem eſt: quia pater carnal
inſtruit filiū ⁊ caſtigat ad aliqd tranſitorium
.ſ. ad honeſte ɔuerſandum in hac vita que bre
uis eſt. inſtruit etiaȝ ſecūdū regulam volūta/
tis ſue que falli poteſt. Deꝰ auteȝ erudit filios
ſuos ad eternā vitā recipiendā. Inſtruit etiaȝ
ꝑ regulā volūtatis ſue q̄ infallibilis ē. ⁊ iō eiꝰ
diſciplina ē maxie recipiēda ⁊ acceptanda. ⁊ h
ē quod dicitur hic (⁊ illi quideȝ). i. pr̄es carna
les (in tēpore paucoꝝ dieruȝ). i. preſentis vite
(ſecūdū voluntatē ſuā) que falli poteſt (erudi
ebāt nos) quoꝝ diſciplinā recepimꝰ (hic aūt)
.ſ. deus (ad id quod iā vtile ē). i. ad btāȝ vitā.
qꝛ nihil meliꝰ erudit nos (in recipiēdo ſanctifi
catōem eiꝰ). i. grām ſcificantē que ducit ad vi
tā beatā (Ois diſciplina) hic arguit ad ꝓpoſi/
tū ex vtilitate ɔñte. Ad cuiꝰ intellectum cōſi/
derandum ꝙ malum pene quedam medicina
ē. Medicina autē lȝ ſit amara ⁊ horribilis ad
ſumendū ſecundū ſe ⁊ abſolute. tamen ex cōſi
deratione eiꝰ finis. i. future ſanitatis ſit accep

tabilis. ⁊ ita dȝ eē de penis in preſenti ex conſi
deratione futuri ꝑmij. ⁊ hoc eſt quod dicitur.
Omnis autem diſciplina in pn̄ti quideȝ vide
tur non eſſe gaudij ſed meroris) ⁊ bene dicit. vi
det: qꝛ non ſic eſt ſcdm rei veritatem. licȝ ſic vi
deat carnalibus hoībus: qui nō conſiderant
niſi vitam carnalem. ideo ſequitur (poſtea āt)
.i. in futuro (fructum pacatiſſimuȝ). i. beatitu
dinem que quietat totaliter appetituȝ (exerci
tatis per eā reddit iuſticie) hoc additur: quia
ꝑ iuſticiam homo beatitudineȝ meretur. ſcda
Thimo. 4. Repoſita eſt mihi corona iuſticie.
(Propter quod manus) hic conſequenter apo
ſtolus oſtendit qualiter ſe debent habere ad
mala culpe vitanda. ⁊ diuidit in. 2. ꝑtes. qꝛ p̄
ponit ſuam monitōem. 2º monitionis rōnem
ibi. Non .n. acceſſiſtis. Prima adhuc in. 2. qꝛ p̄
monet hoīem peccātem. 2º nō peccantem ibi.
pacem ſequimini. p̄ igit monet ipm hominem
peccatorē. peccatū vitare omiſſionis quod cō
ſiſtit in duobꝰ. p̄ in ocio reſpectu boni operan/
di. ⁊ q̄tū ad hoc dic̄ (Propter qȝ remiſſas ma
nus erigite) ad bonum opandū. manꝰ .n. eſt or
ganū organoꝝ. vt pȝ. 3. de ala. ⁊ iō manꝰ remiſ
ſa ſignificat generalr̄ ocium. 2º ɔſiſtit in debi/
litate reſpectu mali tollerandi que ſignificat
ꝑ ſolutionē genuū. qꝛ ſuper genua innititur to/
tū pondus. ⁊ quātuȝ ad hoc dic̄ (genua ſoluta
erigite). i. fortificate ad laborē debitū ſuſtinē/
dū. Monet ēt apo. vitare peccatuȝ ɔmiſſiōis
d. (greſſus facite rectos pedibus veſtris) Re
ctum .n. eſt cuiꝰ mediuȝ nō exit ab extremis.
Obliquum autem qȝ exit ab extremis. ⁊ ideo
opus rectum ē quod nō exit a limitibus recte
rōis. obliquū aūt quod exit. ⁊ ſicut tibia que
exit regulaȝ potentie greſſiue claudicat i greſ/
ſibus. ſic operans extra limites ratōnis recte
claudicat in moribꝰ ⁊ errat. iō ſequit (ne quis
claudicās erret. magis autem ſanetur) hoc āt
ɔtingit qñ actus ad ordineȝ rōis reducuntur.
qꝛ ſicut infirmitas corporis cātur ex inordina
tione humoꝝ ſic infirmitas aīe ex inordinatō
ne actuū ⁊ affectionum (Pacem ſequimini) h
monet homineȝ innocentem: vt ſollicite caue/
at ne in peccatum incidat. et diuidit in duas.
quia p̄ monet vitare peccata ſpūalia. 2º carna
lia. ibi. Ne quis fornicator. Circa p̄mum ſcien
dum ꝙ peccata ſpiritualia corrumpunt paceȝ
ad proximum ⁊ ſanctimoniam ad deum. iō di
cit (Pacem ſequimini) cauentes peccatum in/
iuſticie odij: ⁊ hiꝰ (⁊ ſanctimoniam) cauentes
peccata que ſunt contra diuinam reuerentiaȝ
(ſine qua). ſ. pace ⁊ ſanctimōia (nemo videbit
deum) in celeſti gloria. ꝓpter quod dr̄ de pace
Math. 5. Beati pacifici quoniam filij dei vo/
cabuntur. ⁊ de ſanctimonia. Apocal. 21. Non
intrabit in illam aliquid coinquinatuȝ. Et qꝛ
ſine pace et ſanctimonia nullus habet grati
am in preſenti. ideo ſequitur. (contemplantes

ne quis deſit grē dei) Grā .n. dei nulli deeſt. qꝛ
deꝰ paratꝰ eſt eaȝ dare. ſȝ hō peccans deeſt ipi
grē ſubtrahēs ſe ab ipa ꝑ ɔtēū pacl ⁊ ſcimonie.
⁊ qꝛ nō ſolū vitāda ē diſcordia: ſȝ ēt eiꝰ occaſio
iō ſeq̄ (ne q̄ radix amaritudis ſurſum germi/
nans īpediat). i. ɔtēplātes ne aliq̄ radix odij ⁊
rācoris a corde germiet ſurſuȝ i ope q̄ īpediat
pacē (⁊ ꝑ illā inquinet multi) qꝛ ad ɔturbatio/
nē pacis ſequit inquinatio multitudis (Ne quis
fornicator) Hic ɔñr monet vitare peccata car
nalia: q̄ ſunt duo potiſſime. ſ. luxuria ⁊ gula q̄
ꝑficiunt i delectatōe carnali. iō dic̄ (Ne q̄s for
nicator). i. ɔtēplātes diligēter ne q̄s vr̄ȝ ſit lu/
xurioſus (aut ꝓphanꝰ). i. procul a phano. Iſte
ē guloſus q de vētre ſuo fac̄ deuȝ ⁊ de cogna tē
plū. ⁊ qꝛ ex gula aliqñ hō incidit i maiora pec/
cata. iō ſequit (vt eſau q ꝓpter vnā eſcā vēdi/
dit p̄mitiua ſua) hoc hr̄ Gene. 25. Ius aūt p̄ge/
niture tūc tpis hūit annexū ſacerdotiū. ꝑꝑ qȝ
p̄geniti hēbant veſtes ſpāles qbꝰ induebant
diebꝰ feſtiuis in ſacrificij oblatōe ⁊ mēſe bñdi
ctōe. ⁊ in pr̄na bñdictōis receptōe. ſic ibidem
dr̄ de veſtibꝰ eſau valde bōis q̄s rebecca ſua
bat. ⁊ iō eſau ex gula cecidit i ſymoniā vēdēdo
ſpūale. Iacob aūt nō emit ꝓprie: ſȝ redemit ve
xatōeȝ ſuā ſciēs ꝙ ius p̄geniture ſuū erat. qꝛ h
hoc a mr̄e edoctꝰ fuerat q̄ hoc ꝑ reuelatōeȝ di
uinā hūerat. vt dr̄ Gene. 25. ⁊ iō eſau merito fu
it reprobatꝰ. vnō ſeq̄ (Scitote .n. qm̄ ⁊ poſtea
cupiēs hereditare bñdictōeȝ reprobatus eſt)
Iſaac .n. i admiratōe extaſis factꝰ. vt hr̄ Gen̄.
27. ꝑ reuelatōeȝ habuit qȝ a deo factū erat h
trāſlatōe bñdictōis ad iacob. iō ipaȝ ñ reuoca
uit: ſȝ magis ɔfirmauit ⁊ eſau ipi ſubiugauit. vt
pȝ ibidē. vñ ſeq̄ (Nō .n. iuenit pnīe locuȝ) ad
ɔſequēdū ius p̄geniture (q̄q̄ cū lachrymis in
q̄ſiſſet eā) lachryme .n. iſte nō ꝓcedebāt ex do/
lore culpe ɔmiſſe: ſȝ ſolū ꝑꝑ dānū tpale. iō nō
erat vera pnīa (non .n. acceſſiſtis) Supius ad
vitandū malū culpe apoſto. poſuit ſuā moniti
onē. hic ɔñr ponit monitōis rōem. Rō aūt hꝰ
ſumit ex ɔꝑatōe no. ⁊ ve. te. ⁊ iō illa cōparatio
p̄ ponit. 2º ex illa ad ꝓpoſitū arguit. ibi. Uide
te ne recuſetl. Prima adhuc in. 2. qꝛ p̄ ponit ea
q̄ ad ve. te. ꝑtinent. 2º q̄ pertinent ad no. te. ibi.
acceſſiſtis. Circa p̄mū ɔſiderādū ꝙ lex fuit pe
dagogus nr̄. vt pȝ Gal. 3. ⁊ iō fuit ɔueniēs par
uul ⁊ iꝑfectl q a pedagogo terroribꝰ inducunt
ad opa vtutl. ⁊ iō ſcdm hoc qȝ dicit hic apoꝰ. ⁊
habetur Exo. 19. ⁊. 20. Lex data fuit in terrori
bꝰ. Et iō apoꝰ p̄ deſcribit illa que fuerunt ter/
ribilia ꝑplo legē recipienti. 2º oſtendit qd fuit
difficile ipi legiſlatori. ſ. moyſi. ibi. Moyſes di
xit. Circa p̄muȝ apo. ponit tria terribilia. Aliq̄
erant eniȝ terribilia viſu. ſ. ignis q uidebat in
monte ⁊ caligo tenebroſa ex nubis dēſitate. ut
hr̄ Exo. 19. ⁊ hoc ē qȝ dic̄ (Non .n. acceſſiſtis ad
tractabilē ⁊ acceſſibilē ignē ⁊ turbinē ⁊ caligi/
nē. Ignis .n. q videbat i monte erat corꝑalis. ⁊

ꝑ ɔñs tractabilis. i. tactu cognoſcibil. erat etiā
in loco determinato. et per ɔñs acceſſibilis. tñ
ad ipm nō accedūt ſuſcipientes no. te. ſicut ac
ceſſerunt recipiētes ve. te. non tñ imediate ad
ipȝ. ſȝ qꝛ breui ſpatio diſtabāt. ita ꝙ vocem lo
quentl de medio ignis itelligebāt. Aliq̄ etiam
erant terribilia auditu. ſ. ꝓcella venti q̄ audie
bat in aere ⁊ ſonꝰ tube ⁊ vox angeli loquentis
i ꝑſona dei. ⁊ q̄tum ad hoc dicit (⁊ ꝓcellā ⁊ tu/
be ſonū ⁊ vocē verboꝝ angeli loquētl quā qui
audierūt excuſauerūt ſe ne eis fieret vbuȝ) vt
hr̄ Exo. 20. vbi dr̄ ꝙ filij iſrahel terrore ɔcuſſi
dixerūt moyſi. Loquere tu nobis ⁊ audiemus:
nō loquat vobis dñs ne forte moriamur. ⁊ cā
hꝰ ſubdit (nō .n. portabant qȝ dicebat). i. non
poterāt ſuſtinere ꝑ timore. Aliq̄ etiā erant ibi
terribilia ex cōminationis actu. qꝛ ibi fuit di/
ctū ꝙ ſi hō vel beſtia tranſiret terminū ɔſtitu
tū interficeret. vt pȝ Exo. 19. apo. aūt hoc tm̄
reſumit de beſtia. d. (⁊ beſtia ſi tetigerit mōtē.
lapidabit) ⁊ iō cōcludit ex ꝑdictis (⁊ ita terri/
bile erat qȝ videbat) Notandū ꝙ oīa illis cō
tingebāt i figura. vt dr̄. i. Corin. 10. ⁊ iō iſta ter
ribilia i datōe legl aliqd deſignabāt. qꝛ ignis
ſignificabat ſeueritatē diuīe iuſticie ad puniē
dū legl trāſgreſſores. vñ dr̄ Deute. 4. Deus nr̄
ignis cōſumēs ē. Turbo auſteritatē penaꝝ q̄
erāt i lege. Caligo. i. velamē legl. qꝛ oīa erāt ſub
figuraꝝ velamibꝰ. Procella terroreȝ ɔmīatio
nū q̄ erāt i ve. le. Sonꝰ tube. grauitatē ꝑcepto
rū. vox vboꝝ mltitudinē ipoꝝ. ɔmīatio occiſi
onis piclȝ trāſgreſſiōis (Moyſes di.) hic ɔñr
agit d timore legiſlatoris. ſ. moyſi. ꝑ h oñdit ꝙ
lex illa fuit terribil. ñ ſolū hoībꝰ iꝑfectl: ſȝ ēt ꝑ
fcis. qꝛ oñdebat culpā: ſȝ nō dabat grāȝ. ꝑꝑ qȝ
dr̄ Act. 15. h eſt onꝰ qȝ nec nos nec pr̄es nr̄i por
tare potuimꝰ. timor āt moyſi ñ hr̄ Exo. 20. ubi
agit d datōe legl. ſȝ Exo. 3. i viſiōe rubi. ⁊ h eſt
qȝ dr̄ h (Moyſes di.). i. ſcō oñdit (Exterritus
ſū ⁊ treme.) qꝛ ex tiore faciē abſcōdit: vt ibi dr̄
(Sȝ acceſſiſtl) h ɔñr apo. pōit ɔditōes no. te. i
q̄ nobis tria ꝑmittūt. Primū ē ſpes glie q̄ glo
ria ɔſiſtit in viſione clara q̄tum ad intellectū
⁊ q̄tum ad hoc dicit (Sȝ acceſſiſtis ad mōteȝ
ſyon). i. vos qui eſtis renati per fidem catholi
cā acceſſiſtl in certa ſpe ad altitudinē ſpecula/
tiōis diuīe. ſyon .n. ſpecula interꝑtat. Cōſiſtit
ēt in fruitōe ꝑfecta q̄tū ad affectū. qꝛ ibi q̄eta
tur affectꝰ. ⁊ q̄tū ad h dicit (⁊ ciuitateȝ dei vi
uētis hierlm celeſtē) hierlm .n. interꝑtat viſio
pacl. Cōſiſtit ēt glā in ſocietate iocūda q̄tū ad
decoris ɔplemētū. ⁊ q̄tū ad h dic̄ (Multoruȝ
miliū angeloꝝ frequētiā) Scdm qȝ nobis pro
mittit i no. te. ē ꝑticipatio eccle i aplis fūdata.
⁊ hoc ē magnū bonū. ſ. eē ꝑticipē taliū. ⁊ q̄tuȝ
ad hoc dicit (⁊ eccl'a p̄mitiuoꝝ). i. aploꝝ qui
fuerunt p̄mi fructꝰ eccle. ⁊ p̄mi fundatores eiꝰ
poſt xp̄m (q ɔſcripti ſunt in celis). i. in libro vi
te. 3º quod nobis ꝑmittit in nouo teſtamēto

eſt familiaritas trinitatis beate. ⁊ q̃tum ad h̄ dicit (⁊ ad iudicem omnium deū). i. ad prēm cui⁹ ꝓprium eſt iudicare. quia ſi filius iudicat. hoc habet a patre. vt dicit Joā. 5. Pater omne iudicium dedit filio ad ipſū inq̄uā acceſſiſtis ꝑ fidem (⁊ ſpiritum iuſtoꝝ perfectoꝝ) in quo tāgit familiaritas ſpūs ſancti qui facit iuſtos ꝑfectos. familiaritas autē filij erga nos tangit cum ſubdit (⁊ ad no. teſta. mediatorem ieſū) qui per effuſionem ſui ſanguinis confirmauit nouū teſtamen. ſicut ſupra dictum eſt. 9. ca. ad hanc aūt effuſionem accedimus per baptiſmū in quo nobis cōicatur efficacia paſſionis xp̄i delendo culpam ⁊ penam. ⁊ quātū ad hoc dicit (⁊ ſanguinis effuſionem meli⁹ loquentē q̄ abel) quia ſanguis abel loquit vindictā. vt habetur Gene. 4. Sanguis xp̄i loquit veniā. qꝛ in effuſione ſanguis orauit ꝓ trāſgreſſorib⁹: ſicut fuerat p̄dictum Eſa. 53. ⁊ ꝓ trāſgreſſoribus orauit (Uidete ne recuſetis) Poſita conditōe no. ⁊ ve. te. ex hoc ꝯñr apoſtolus arguit ad propoſitum. ⁊ diuidit in tres partes. quia p̄ intentionem ſuā premittit. 2ᵒ ad ꝓpoſitum arguit ibi. Si eni illi. 3ᵒ intentum concludit. ibi. ita regnum. Jn p̄ma parte dicit ſic (Uidete ne recuſetis loquentē) dixerat. n. ꝙ ſanguis xp̄i meli⁹ loquitur q̄ abel. iō intendit apoſtolus īducere ad obediendum huic locutioni. Loquitur. n. nobis p̄ cōmemorādo beneficiū ſue paſſionis Hiere. 4. Recordare paupertatis ⁊c. 2ᵒ loquitur exhortando ad exemplum imitationis p̄ma Pe. 2. Xp̄s pro nobis paſſus eſt relinq̄ns nobis exemplum (Si enim) Hic arguit ad ꝓpoſitum ꝙ ſermoni chriſti ſit obediendū. ⁊ diuidit in. 2. partes. qꝛ p̄ arguit. 2ᵒ quoddā ſuppoſitū in arguendo ꝓbat. ibi. nūc aūt. Circa p̄mū facit talem rōem. Magis eſt obediendū voci illius qui mouet celum q̄ voci illius qui mouet terrā. Angelus autem qui loquebat in monte ſynai mouit terram. quia Exo. 19. dicit. ꝙ mons tremebat. Chriſtus aūt mouet celum ⁊ terrā. Ergo magis eſt ei obediendū. et hoc ē quod dicit (Si eni illi non effugerunt recuſantes eum qui ſuper terram loquebat) quia iudei inobedientes angelo loquente in monte ſynai fuerūt grauiter puniti. quod eſt verū. vt pꝫ ex decurſu ve. te. (multo magi nos q de celi nobis loquētē aduertim⁹) q. d. nos q ſcim⁹ xp̄m ſedere ad dexterā p̄ris merito puniremur ſi fuerim⁹ inobediētes (cui⁹ vox mouit terrā tūc). i. vox angeli loquētis ī mōte ſynai: vt dcm̄ ē. ſꝫ vox xp̄i mouet celū. Alr exponit de xp̄o (cuius vox terrā mouit). i. vox xp̄i. qꝛ āgel⁹ loquebat ī mōte ſynai ī ꝑſona dei. ⁊ ꝑ ꝯñs ī ꝑſona xp̄i. qꝛ xp̄s de⁹ eſt: ſicut v̄bū p̄conis dr̄ v̄bū regi (Nunc āt) Hic ꝓbat ꝙ xp̄s moueat celū: qđ erat ſuppoitū. ⁊ ꝓbat hoc ꝑ auctē Aggei. 2. ⁊ loqt ibi ꝓpheta de p̄ xp̄i aduentu: vt manifeſte pꝫ. tunc eni xp̄s mouit celū cū ſtellā nouā apparere fec̄ vel poti⁹ cū ei⁹ humanitati aſcendēti celū patuit. ⁊ hoc ē qđ dicit (nunc aūt repromiſit). i. ꝑ tp̄e no. te. qꝛ lꝫ ꝓphia Aggei fuit data tp̄e ve. te. erat tamē īpleta tēpore no. in quo xp̄us mouit terram ī ſua paſſione. ⁊ celū in ſua aſcēſiōe ⁊ hoc ē qđ dr̄ (adhuc ſemel ⁊ ego mouebo non ſolū ter. ſꝫ ēt celū) ⁊ bñ dic ſel. qꝛ vltra ñ claudet aditus celi ſicut antea claudebat. et ꝑ h̄ deſignat amotio legaliū q̄ ꝓpter ſui īpfectōez nō introducebāt ad celeſtia. ⁊ hoc ē qđ dr̄ (Qđ aūt adhuc ſel dicit. declarat mobiliū trāſlatōez tāq̄ factoꝝ). i. tanq̄ amotōez legaliū q̄ erant ad tēp⁹ inſtituta (vt maneāt ea q̄ ſunt imobilia). i. lex noua q̄ ē duratura vſq̄ in finē mūdi. ꝑ h̄ ēt intelligit gloria celeſtis que ē ſimplr̄ imobilis ad quā lex noua īmediate ītroduc (Jtaq̄ regnū) hic ꝯñr ex p̄dcis ꝯcludit ꝯcluſionē p̄ncipalr̄ intentā. mltiplr̄. n. declaratū eſt ꝑ predc̄a ꝙ xp̄s ī no. te. ꝓmittit bona īmobilia ⁊ eterna nos aūt ſumus ꝑticipes no. te. iō hec bona hr̄e poſſum⁹ ſi volum⁹. qꝛ xp̄s nō defic ꝓmiſſa ſoluendo niſi deficiam⁹ in accipiendo. ⁊ hoc ē qđ dr̄ (Jtaq̄ regnū īmobile ſuſcipientes) ⁊ ſubdit ꝑ qđ poſſum⁹ ſuſcipere. d. (hēmus grām). i. ō facili hr̄e poſſum⁹. qꝛ grā ⁊ veritas ꝑ ih̄m xp̄ꝫ facta ē. Jo. i. (ꝑ quā ſeruiam⁹ placentes deo cū metu ⁊ reuerētia) ⁊ ſubdit cām (etenim de⁹ nr̄ ignis cōſumēs ē) reſpectu reproboꝝ. ſꝫ ē ignis purgans reſpectu electoꝝ. Dr̄ aūt hic de⁹ ignis cāliter. qꝛ ignis īferni agit vt īſtrumētū diuine iuſticie. purgās electos ⁊ puniēs reprobos. ſicut. n. in eodē igne aurū rutilat. ⁊ palea fumat. ſic in eodē igne purgant electi. ⁊ eternalr̄ reprobi cruciant ſcđm Gre. 4. dialo. CXIII

C Aritas fraternitati) Supius apo⁹ hortatus ē eos qb⁹ ſcribebat ad mala perferēda. hic ꝯñr hortat eos ad bōa operanda. Et diuiditur in duas. quia p̄ hortat ad bonum. 2ᵒ confert eis ſue orationis ſuffragiū ibi. Deus autem pacis. Prima in tres. quia p̄ hortatur eos ad bonum operandū erga proximos. 2ᵒ erga ſeipſos. ibi. Honorabile cōnubiū 3ᵒ erga prelatos. ibi. mementote prepoſitorū. Circa p̄mum conſiderandum ꝙ nullum opus eſt meritoriū ſine caritate. vt habetur prima Corin. 13. ideo dicit (Caritas fraternitatis maneat in vobis) ſi autem ſit vera debet oſtendi in opere. ⁊ ideo cōſequenter tangit tria. in quibus debet oſtendi caritas vera. Primum eſt receptio hoſpitum. ⁊ quantum ad hoc dicit (et hoſpitalitatem nolite obliuiſci) et ſubdit cauſam dicens (Per hanc placuerunt quidam angelis hoſpitio receptis) hoc patet de abraham et Loth. Gene. 18. ⁊ 19. angelos enī apparētes in ſpecie hominum receperunt hoſpitio credētes p̄mo eos eſſe homines. ſed in fine ſciuerūt eos eſſe angelos in perſona dei loquentes. Secundum in quo debet caritas oſtendi eſt compaſſio oppreſſorum: et quantum ad hoc dicit. (Mementote vinctorū tanq̄ ſil vincti). i. laborate ꝑ illoꝝ redēptione ⁊ liberatōe tanq̄ ꝓ vſa. 3⁹ in quo dꝫ oſtendi caritas ē ſubleuatio paupeꝝ ⁊ infirmoꝝ. ⁊ hoc ē quod dr̄ (⁊ laborātiū) ſupple mementote (tanq̄ ⁊ ipſi ī corpe morātes) ⁊ experiētia defectuū in vr̄o corpe dꝫ vos ad ſubuētōez alioꝝ mōuere. ſꝫ qđ dicit Eccle. 31. Jntellige que ſunt ꝓximi tui ex teipſo (Honorabile ꝯnubiū) h̄ hortat eos apo⁹ ad bonū q̄tum ad ſeipſos. ⁊ hoc in duob⁹. p̄ in repſſione luxurie. 2ᵒ in euitatione auaritie. ibi. Sit mores ſine auaritia. Circa p̄mū ꝯſiderandū ꝙ luxuria q̄tum ad cōitatē hoīum reprimit ꝑ ꝯtinētiā cōiugalē. ⁊ hoc ē qđ dicit (Honorabile connubiū ī oībus). i. q̄tum ad hoīum mltitudiē (⁊ thorus īmaculat⁹) ꝑ hoc excludit error dicentiū ꝙ act⁹ mr̄imōialis ſꝑ eſt in pccō. ꝑ hoc aūt qđ ſubdit (Fornicatores. n. ⁊ adulteros iudicabit de⁹). i. ꝯdēnabit. ꝑ hoc excludit error dicētiū. ꝙ fornicatio ſimplex nō ē pccm̄ mortale. qꝛ null⁹ ꝯdēnat a deo. niſi ꝓ mortali pccō (Sint mores) hic hortat eos ad euitatōez auaricie: q̄ ē radix oīum maloꝝ. d. (Sint mores ſine auaritia cōtenti p̄ſntib⁹) Auar⁹. n. dicit q̄ſi eris auid⁹. qꝛ ē nimis ſollicit⁹ de cumulandis tp̄alib⁹. ⁊ ſubdit cām q̄re hoc nō debꝫ fieri. d. (Jp̄e. n. dixit). ſ. dñs ioſue. i. (Non te deſeram neq̄ derelinquā) qn tibi neceſſaria admiſtrē ⁊ ex hoc in nobis dꝫ cōſurgere fiducia. et hoc ē quod dr̄ (ita vt ꝯfidenter dicam⁹ dñs mihi adiutor nō timebo quid faciet mihi hō. (Mementote) hic oſtendit q̄liter debēt oꝑari bonū ad ꝑlatos. Et diuidit in. 2. qꝛ p̄ oſtēdit q̄liter ſe debent hr̄e ad ꝑlatos mortuos. 2ᵒ ad viuos ibi. Obedite ꝑpoſitis. Prima ī. 2. qꝛ p̄ oſtendit q̄liter ſe debēt hr̄e ad bonos. 2ᵒ qualr̄ ad malos. ibi. Doctrīs varijs. Jn p̄ma g̃ pte dic ſic (Mementote ꝑpoſitoꝝ vr̄oꝝ). i. apl̄orum ⁊ aliorū xp̄i diſcipuloꝝ (q vobis locuti ſunt v̄bū dei) et qꝛ nō ſolū ꝯſideranda ē eoꝝ doctrina: ſꝫ ēt v̄tutis exēpla. iō ſeqtur (q̄ꝝ intuētes exitū ꝯuerſatōis imitamī fidē) Et ſi dicat nō ē ſile de ipſis ⁊ de nobis. qꝛ ipſi xp̄o ſeruierūt p̄ſñtialr̄. nos aūt nō. Rñdet ꝙ imo. qꝛ xp̄s eternalr̄ ē ſcđm diuinitatē. eternitas aūt aſſiſtit oī tp̄e. ⁊ hoc eſt qđ dicit (Xp̄s ih̄s heri). i. in tp̄e p̄terito (⁊ hodie). i. in p̄ſñti tp̄e (ip̄e ⁊ in ſecula). i. in futuro. ⁊ nō ſolū hoc vltimū verū ē rōne diuinitati. ſꝫ etiā alio mō rōne hūanitati: q̄ lꝫ ſit ī celo: tñ eſt nobiſcū p̄ſñtialr̄ in altari ſacro. ꝑꝑ qđ dr̄ Math. vlti. Ecce vobiſcū ſū oībus diebus vſq̄ ad cōſumatiōez ſeculi (Doctrinis varijs) h̄ ꝯñr oñdit qualr̄ ſe debēt hr̄e ad ꝑlatos malos. ſ. fugiendo eoꝝ malā doctrinā. ⁊ diuidit in. 2. ꝑtes qꝛ p̄ ponit ſuā monitōem. 2ᵒ monitōis rōnem ibi. Habem⁹ altare. Jn p̄ma g̃ pte. d. (Doctrīs varijs ⁊ ꝑegrinis nolite abduci). i. extra veritatē duci. Doctrine varie dicūt errores ⁊ hereſes. qꝛ ſicut a puncto ad pūctum nō ē niſi vna recta linea. mlte aūt tortuoſe. ſic vitas ſibi ē vna ſꝫ hereſes ab ea deuiātes ſunt multe. Dicunt āt tales doctrine ꝑegrine. qꝛ faciūt hoīez a ſua p̄ria. ſ. celeſti gloria elōgare. Cōtra aūt iſtos errores dat remediū. d. (Optimū ē. n. gratia ſtabilire cor) qꝛ eſt ſicut anchora firma tenēs animā īmobilē: ⁊ in v̄itate ſtabilē. hoc autē non faciebat obſeruatio legaliū: que grām non cōferebat. ꝓpter quod dicit (nō eſcis que non ꝓfuerūt ambulantibus in eis) Eſcas hic vocat obſeruantias legaliū. quia ibi ꝓhibebat vſus aliquoꝝ ciboꝝ. talis aūt obſeruatio legalium fuit mortua a tp̄e paſſionis xp̄i: ſed mortifera poſt predicatōem euangelij. ⁊ iō bene dic apoſtolus ꝙ (nō ꝓfuit ambulātibus in eis) ⁊ hoc dicit apo. ꝯ illos qui cum euangelio volebant obſeruare legalia (Habemus altare) Hic reddit ſue monitionis rōnem. ⁊ diuidit in. 2. qꝛ p̄ facit qđ dictum ē. 2ᵒ concludit quaſdā cōcluſiones ex dictis. ibi. Exeam⁹ igit. Circa p̄mū ꝯſiderandū ꝙ rō apoſtoli ſubtiliter ſumit ex ve. te. Ad cui⁹ intellectū ſciendū ꝙ in feſto expiatōis offerebat ſolēne ſacrificiū: qđ fuit figura īmolatōis xp̄i. vt ſupra dcm̄ ē. Offerebatur aūt vitulus ⁊ hircus quoꝝ ſanguis a ſūmo ſacerdote īferebat ītra ſcm̄ ſcōrū. vt ſupra dictū ē. 9. c. Carnes aūt nō comedebātur ab offerentib⁹. qꝛ erat hoſtia ꝓ peccato ſacerdotū. ꝑꝑ qđ carnes extra caſtra ꝯburebant. Hirc⁹ autē et vitulus figurabant xp̄ꝫ ꝑꝑ ſilitudinē carnis pcci. ſanguis eoꝝ illatus intra ſcūꝫ ſcōrum ſignificabat ꝙ ꝑ ſanguinē xp̄i pateret nobis ingreſſus ad celū. Combuſtio hoſtie extra caſtra ſignificabat paſſionem xp̄i futuram extra portas hieruſalē: qđ autem ſacerdotes legales nō comedebant hoſtiam illam. ſignificabat ꝙ obſeruantes legalia cum euangelio non habent in effectu paſſionis chriſti partem. ſcđm quod dr̄ gal. 5. ſi circūcidimini xp̄s vobis nihil ꝓderit. ⁊ hoc eſt qđ dicit apoſtolus (Habemus altare). i. crucem in qua oblatus eſt (de quo edere non habēt poteſtatem q tabernaculo deſeruiunt) qꝛ illi q legalia cuſtodiūt: qđ deſignat ī ſeruitute tabernaculi: nō habēt partem ī efficacia paſſiōis xp̄i. ⁊ ſubdit figurā hoc deſignātē. d. (Quoꝝ. n. animaliū īfert ſanguis ꝓ peccato in ſcā ꝑ pontificē). i. vituli ⁊ hirci q īmolabant in die expiatōis (hoꝝ corpora cremantur extra caſtra) qꝛ offerebant pro peccatis ſacerdotū ⁊ populi (ꝓpter qđ). i. vt figuratū rñderet figure (⁊ ieſus vt ſanctificaret per ſuum ſanguinem populū. extra portā paſſus eſt) qꝛ locus caluarie vbi crucifixus fuit erat tūc extra ciuitatem hieruſalē. vt habetur Joan. 19. (Exeam⁹) hic ꝯñr ꝯcludit ex p̄dictis duas cōcluſiones. ſcđa ponit ibi. ꝑ ip̄m. qꝛ g̃ in pte p̄ce. dictū ē ꝙ legalia nō ꝓfuerūt obſeruantib⁹ ea ī cui⁹ figura paſſus ē xp̄s extra portā. iō ꝯcludit. d. (Exeam⁹ igit extra caſtra ad eum). i. ex

tra obſeruatões legis (īproperiū ei⁹ portātes) īproperatū.n.fuit xp̄o a iudeis φ nō cuſtodiebat legē.ſcḋʒ qḋ dr̄ Jo.9. Non ē hic hō a deo q ſabbatū nō cuſtodit. ⁊ ſil'r fuit īproperatū paulo. ⁊ ei⁹ ſequacib⁹ in p̄mitiua eccl'a. vt hr̄ Act. 21. Audierunt de te.qꝛ diſcenſionem doceas a moyſe ⁊c̄. ⁊ ſubdit cām quare ſit a legalib⁹ exeundū.d. (Nō habemuſ hic manentē ciuitatē) .i.ſtabilē manſionē in legiſ obſeruatōib⁹.quia fuerūt īpoſite ſolū ad temp⁹. vt dcm̄ eſt ſupra ca.9. (ſʒ futurā īngrim⁹).i.celeſtē gloriam ad quā introducit lex no. vt pʒ p ſupradicta (Per ipm̄) hic ponit ſecūdā cōcluſionē.dictū ē.n.φ ſacrificia ve.le.nō erāt deo accepta.qꝛ erāt carnalia.iō ɔcludit φ deo eſt offerendū ſpūale ſacrificiū p ipm̄ xp̄m.q eſt ſacerdos nr̄. ⁊ hoc eſt qḋ.d. (Per ipm̄ ergo ⁊c̄) nō qꝛ ɔtinue ſit orandū.ſʒ qꝛ ad ſacrificia ve.le.nō eſt recurrendūʒ Oſtendit ēt vlteri⁹ φ ſacrificiū aliud ē deo offerendū.ſ.elemoſyna ī ſuſtētatōem indigētiuʒ d. (Bn̄ficētie aūt ⁊c̄) ⁊ accipiṫ h̄ coīo p cōicatiōe bonoꝝ ī neceſſitate. ⁊ ſubdit cāʒ q̄re tales hoſtie ſint deo offerēde.d. (Talib⁹.n.hoſtys p meret̄ de⁹) nō aūt ſacrificys legalib⁹ (Obedite) hic ɔn̄r oſtendit q̄liter ſe debent hr̄e ad p̄latos viuentes. ⁊ diuidiṫ in.2.qꝛ p̄ oſtēdit q̄liter ſe debēt hr̄e ad alios p̄latos.2°. qualr̄ ad ipuʒ paulū ſcribentē ibi.Orate p nobis.Circa p̄mū ſciendū φ corpora īferiora q̄ reguntꝰ p ſupiora ſubiecta ſūt eis in duobus.ſ.in ſitu. ⁊ motu.qꝛ elemēta reuoluūṫ motu orbis.q̄tuʒ ad illaʒ p tē q̄ excedit altitudinē mōtiū vt hr̄ p̄ methauroꝝ.eodē mō hoīes īferiores ſupiorib⁹ debēt obīam. vt ad eoꝝ imperiū moueanṫ ⁊ reuerentiā eis exhibeāt. ⁊ hoc ē qḋ dr̄ (Obedite p̄poſitis ⁊c̄) Et ſubdit ad hoc duplicēʒ cām. Prima accipiṫ ex nobilitate officy.qꝛ p̄lati p̄ſunt ī ſpiritualib⁹ q̄ corꝑalib⁹ p̄ferūṫ.q̄to aīa melior ē corꝑe. ⁊ hoc ē qḋ dr̄ (Jpi.n.puigilant ⁊c̄) Scḋa rō accipiṫ ex mō exercēdi officiū.qꝛ qn̄ inferiores bn̄ obediūt officiū p̄latōis delectabile ē ſuperiorib⁹: ⁊ vtile īferiorib⁹.ſi āt male obediūt ɔ̄riuʒ accidit. ⁊ hoc ē qḋ diċ (vt cuʒ gaudio ⁊c̄) h̄.n.nō expedit vobis.h̄ pʒ p exemplū chore ⁊ ſocioꝝ ei⁹.q rebellātib⁹ moyſi a terra fuerunt abſorpti.Nu.16. (Orate p no.) hic oſn̄dit qualiter ſe debēt hr̄e erga ipʒ paulū.ſi.n.erat apoſtolus iudeoꝝ. ⁊ iō nō petit ab eis talē obīam ſʒ petit ab eis illḋ qḋ teneṫ reſpectu oīum fideliū.ſ.orōnis ſuffragiuʒ.d. (Orate p nobis) ⁊ ſi hoc petebat paul⁹ q de gr̄a dei erat cert⁹.mlto forti⁹ dʒ hoc petere qcūq; ali⁹ q̄tuncūq; ſit ſāct⁹.ſʒ qꝛ poſſet dicere illi qb⁹ ſcribebat nō debemus p te orare.qꝛ tibi nō valeret cū doceas diſceſſionē a legalib⁹.iō hoc remouet.d. (Cōfidimus.n. ⁊c̄) p̄dicta docēdo (in oīb⁹ bn̄ ⁊c̄).i.deſiderantes bonā ɔuerſatōem oīum.ſubdit aliā cām q̄re petit orōnis ſuffragiū.d. (Ampli⁹ aūt ⁊c̄).i.p me orare (quo celeri⁹ reſtituar vobis) qꝛ ab hierlm̄ fuit adduct⁹ romā vinct⁹. vt hr̄ Act.26. Uel aliṫ.ſi liberat⁹ eēt a carcere intēdebat iterꝝ viſitare iudeoſ q erāt ī hiſpania qbus hāc ep̄lam ſcribebat ſcḋʒ aliq̄s. vt dictū ē ī p̄cipio h⁹ opis (De⁹ āt paci) hic vltio apo⁹ ɔfert ipis ſue orōis bn̄ficiū. ⁊ diuidiṫ in.2.qꝛ p̄ pōit ſuā orōnē.2°.format ſuā petitōēʒ ibi. Rogo āt vos. Jn p̄ma p̄te optat eis btitudinē q̄ nō daṫ niſi a deo ⁊ mediāte gr̄a q̄ hoīem aptat ad btitudinē. ⁊ hoc ē qḋ dr̄ (De⁹ aūt paci) qꝛ p̄priū dei ē vnire corda cuʒ ſit vnitas p̄ma (q eduxit ⁊c̄) ⁊ hoc in reſurrectōe (paſtorē magnū ouiū) .i.ſimpliciū ⁊ īnocentiū q p̄pe ſūt de grege xp̄i (in ſanguīe).i.p ſanguinē.qꝛ xp̄s meruit ſuam reſurrectōēʒ ⁊ exaltatōēʒ p ſuā paſſionē (teſti eterni).i.te.no.qḋ ɔfirmatū ē ſanguine xp̄i.et dr̄ eternū: qꝛ eterna p̄mittit (aptet vos ī oī bono ⁊c̄) ſiċ.n.aptitudo potētie ad bn̄ opandum.pollitice ē p hitus v̄tutū politicaꝝ: ſiċ aptitudo aīe ad opa meritoria ē p hituʒ gr̄e ⁊ v̄tutū īfuſaꝝ q̄s de⁹ opaṫ ī nobis.iō ſeqṫ (faciēs in nobis ⁊c̄) qꝛ p ipʒ rōe diuīitati ɔſeqmur gr̄am: ſiċ p cāʒ p̄ncipalr̄ agētē. rōe v̄o hūaītati: ſiċ p cāʒ īſtr̄alēʒ ɔiunctā (Rogo) hic format ſuā petitōnē. ⁊ diuidiṫ ī.2.qꝛ p̄ faċ qḋ dcm̄ ē.2°. ɔplet ep̄ſtolā.ibi. Salutate oēs. Circa p̄mū duo petit. vnū p ſe.d. (Rogo aūt ⁊c̄).i.patiēter portetiſ ſi aliq̄ ſcripſi vobiſ īcrepādo.qꝛ hoc fuit ad correctōēʒ ⁊ bonū. ⁊ iō magis dʒ eē ad ſolatiū.pp h̄ ſubdit (v̄bū ſolaty) Excuſat ēt ſe de ſcripture breuitate.qꝛ breuis ē iſta ep̄la reſpectu materie ɔtēte.cū ibi oīa myſteria ve.le.breuiter tāganṫ vt pʒ ex p̄dciſ. ⁊ h̄ ē qḋ dr̄ (Eteni ppauci) .i.valde paucis v̄bis (ſcripſi vobis) ſcribebat .n.hoīb⁹ ſciētib⁹ legē. ⁊ iō non oportebat eis oīa explicare. Aliḋ petit apo⁹ p nūcio ep̄le.d. (Cognſcite thimotheū).i.grōſe ⁊ amicabilr̄ recipite illū (dimiſſū).i.a me miſſū p vtilitate vr̄a (cū q̄ ſi celeri⁹ venerit videbo vos) h̄.n.diſpōebat apo⁹ facere ſuppoſita diuīa p̄miſſiōe. Notādū φ thimothe⁹ erat circūciſus ⁊ ex mr̄e iudea. vt pʒ Act.16.iō p ipʒ miſit apo⁹ ep̄lam ipis iudeis vt eēt magi grōſa ipis ⁊ p hoīeʒ gētilē ⁊ incircūciſū noluit eā mittere.qꝛ iudei ɔſortiū gētiliū abhorrebāt. vt hr̄ act.10. ⁊.11. (Salutate) hic apo⁹ ɔplet ſuā ep̄laʒ q̄ dʒ terminari ī ſalutatōe.iō diċ (Salutate oēs p̄poitos v̄ros).i.apoſtolos q̄ꝝ aliq ſupuiuebāt. Uł dicēdū φ p̄poſitos h̄ vocat ep̄os q ſūt ſucceſſores ap̄loꝝ ī eccleſia di. vt hr̄ ī glo.Luc.10. ⁊ ī decre. 21.di.ca.ī no.te. (⁊ oēs ſcōs).i.alios eccl'e miſtroſ.iſtos n̄ intendebat apoſtol⁹ īſtruere.qꝛ nō indigebāt ſʒ ſalutat eos p illos qbus ſcribebat ſalutat ēt illos qb⁹ ſcribebat ex p̄te ɔuerſoꝝ ad fidē.qui erāt ī italia.d. (Salutant vos ⁊c̄) ⁊ in fine q̄i p ſigillo ponit (Gr̄a dei cū oīb⁹ vobis. Amen).i. ɔfirmeṫ in p̄n̄ti ⁊ in futuro ⁊c̄.

¶ Poſtilla fratris Nicolai de lira ſup ep̄las Pauli finit.

¶ Poſtilla ſuper act⁹ ap̄loꝝ fratris Nicholai de Lira ordinis minorum incipit.

Repleti ſunt omēs ſpūſancto ⁊ ceperunt loqui Act.2. Sicut lex euāgelica per xp̄m deū ⁊ hoīem fuit data ut pʒ in euangelio.ita per ap̄los alioſq; xp̄i diſcipulos p orbē fuit publicata.ut pʒ in hoc libro ap̄loꝝ actib⁹ intitulato. pp qḋ ſaluator dixit eiſ Math. vltimo. Euntes in mundū vniuerſuʒ: predicate euangeliū oī creature. Hec āt publicatio fcā ē p ſpiritūſanctū principalr̄: ⁊ per ap̄los miniſterialiter. Math.10. Non.n.uos eſtis qui loquimini: ſʒ ſpūs pr̄is ur̄i q loquiṫ in nobis.pp qḋ v̄bū p̄poſitū ad l̄ram dr̄ de ipſis. Repleti ſunt ⁊c̄. Jn q̄ duo notanṫ.ſ. apoſtoloꝝ alioꝝūq; xp̄i diſcipuloꝝ per ſpm̄ſanctū cōfortatio cū diciṫ. Repleti ſunt oēs ſpūſancto. Secūdū ē: p eoſḋ euāgely publicatio: cū ſubdiṫ. ⁊ ceperunt loq. q̄ duo ſanct⁹ Lucas p̄ſequiṫ ī h̄ libro: ut uidebiṫ p̄ſequēdo. Circa primū tria ponunṫ.ſ. v̄tuſ efficiēs ibi. Spiritui ſcō. Secūdo modus ſufficiēs ibi. repleti ſunt. Tertio act⁹ ſuſcipiēs. ibi. oēs. Circa primū ſciendū: φ p̄phe ſpiritūſācto inſpirati locuti ſunt: ſcḋʒ φ dr̄ ſcḋa. Pe.i. Non uoluntate humana allata ē aliq̄n p̄phetia: ſed ſpiritūſancto inſpirati locuti ſunt ſancti hoīes dei. ⁊ legē euāgelicā denūciauerūt p xp̄m dandā. Eſa.2. de ſyon exibit lex: ⁊ v̄bū dn̄i de irlm̄. ibi.n.legiṫ xp̄m frequēter docuiſſe. Et Hiere. 31. Ecce dies veniunt dicit dn̄s. ⁊ feriā domui iſrl' ⁊ domui iuda fedus nouū: nō ſʒ pactū qḋ pepigi in oreb ⁊c̄. ⁊ ſicut p̄nunciatū fuerat p p̄phas p xp̄m hoīem ſpiritu ſancto repletū. fuit lex euāgelica data. vn̄ Luc.4. dr̄ de ipſo φ ingreſſus ſynagogā legit in lib°. Eſa. qḋ in eo ſcribiṫ.61. Spūs dn̄i ſup me: pp qḋ vnxit me: euāgeliʒare paupib⁹ miſit me. ⁊ ſeqṫ ibidē.ſ. Luc. 4. Cepit āt dicere ad illoſ.qꝛ hodie īpleta ē ſcriptura hec ī aurib⁹ v̄ris. Et ſil'r ſpirit⁹ ſanctus apoſtolos cōfortauit ⁊ pfecit: ut eſſent apti ad predicandū euāgeliū: pp qḋ de ipſo dr̄.i. Coꝝ. 12. Hec āt oīa: operaṫ vnus atq; idē ſpūs: diuidens ſingulis put vult. ⁊ ſic pʒ primū.ſ.cā efficiens. Circa ſcḋʒ ɔſiderandū φ pfectio ſufficiens ad p̄dicationē euangely nō ſolū reſpicit pſonā p̄priā: ſed ēt alias p quandā redūdātiā q̄ ſunt inſtruende per ſanā doctrinā. Talis āt fuit apoſtoloꝝ perfectio collata eis a ſpiritūſācto nā per ſapientiā ⁊ eloquentiam facti ſunt apti ad predicandum euangelium per vniuerſum mundum. ⁊ hoc notatur cum diciṫ. repleti. Eccle.12. Si replete fuerint nubes: imbres effundent ſuper terraʒ. Nubes iſte ſunt apoſtoli: de quibus diciṫ Eſa.60. qui ſunt hi qui ut nubes volant. Nubes iſte fuerunt ſcientia ⁊ eloquētia replete: propter qḋ effuderūt ſuper vniuerſam terrā nubes euangelice doctrine, vnde ⁊ ī quolibʒ ipſorū fuit impletū qḋ diciṫ Eccle.39. Jpſe tanq̄ imbres emittet eloquia ſapientie ſue: ⁊ ſic patet ſecundū. Circa tertiū.cōſiderandū qḋ donū ſpiritus ſancti cōfirmans ⁊ perficiens ad publicationē euangely. non ſolū fuit datū vni apoſtolo: ſed oīb⁹.nec ſolis apoſtoliſ ſed etiā alys diſcipulis ſimul exiſtentibus. ſecundū qḋ dicit Hiero. in epiſtola ad paulinuʒ de oīb⁹ ſacre ſcripture libris. ⁊ primo ca°. h⁹ libri diciṫ. Erat autē turba hoīum ſimul fere. 120. ⁊ hoc notatur cū diciṫ. oēs. Jn quo exprimiṫ cetus ſuſcipiens ſpiritus ſancti donū. ſm̄ qḋ ſcribiṫ infra.c.2. Et dū complerētur dies pentecoſtes: erant oēs diſcipuli pariter in eoḋ loco: ⁊ factus eſt repente de celo ſon⁹ tanq̄ aduenientis ſpiritus vehementiſ: ⁊ repleuit totā domuʒ vbi erant ſedentes. ⁊ ſic patet primum principale. Circa ſecundū vero: qḋ eſt euangely publicatio qḋ poniṫ ibi. Et ceperunt loqui. Duo notantur ad hoc neceſſaria.ſ.excluſio timoris: ⁊ oſn̄ſio feruoris. Primū notatur cū diciṫ: ⁊ ceperunt. per hoc inſinuaṫ manifeſte φ ante loqui non audebant immo nec etiā apparere ſecunduʒ qḋ diciṫ Joan.20. Cum ſero eſſet die illa vna ſab. ⁊ fores eēnt ⁊c̄. Sʒ recepto ſpiritusſancti dono qḋ foras mittit timorē. ſcḋm qḋ diciṫ.i. Joan.4. perfecta caritas foras mittit timorē.timor iſte.fuit excluſus ab apoſtolis ⁊ conſtantia eis data. vnde quilibet eoruʒ poterit dicere illud Pſal.76. nūc cepi: h̄ mutatō dextre excelſi.qꝛ quilibet cepit habere cōſtantiā: terrore malorū ſublato. ⁊ hec mutatio fuit dextere excelſi dantis apoſtolis conſtantiam predicandi. Secundū vero.ſ.oſtenſio feruorꝭ notaṫ cum diciṫ loqui: qui feruor in actu p̄dicandi: recepto ſpiritūſancto ſtatim fuit oſn̄ſus coram iudeis vulgaribus. cū diciṫ infra.2.c. φ petrus feruenter locutus eſt de xp̄o dicens, viri fratres liceat audenter vobis dicere ⁊c̄. ⁊ ſubdiṫ ibi. Qui ergo receperunt ſermones eiuſ baptiʒati ſunt: ⁊ appoſite ſunt ī die illa aīe circiter tria milia. ſcḋo fuit oſn̄ſus corā iudeoruʒ principibus: quibus petrus ⁊ ioannes cōſtanter r̄nderunt infra.4.ca. Non poſſum⁹ que vidim⁹ ⁊ audiuim⁹ non loqui. Poſtea fuit oſtenſus ēt corā gentibus. vnde infra.13. iudeis contradicentibus euangelice predicationi diciṫ. tunc conſtanter paulus ⁊ barnabas dixerūt. vobis oportebat primū loqui verbum dei. ſed qm̄ repellitis illud ⁊ indignos vos iudicatis eterne vite. ecce conuertimur ad gentes. ſic.n. nobis precepit dominus. cui eſt honor ⁊ gloria in ſecula ſeculorum Amen.

¶ Incipit prologus ſuper actus apoſtolorum.

LUcas anthiocenſis ⁊c̄. Jn iſto p̄logo p̄cediṫ per hūc modū. Primo ponit hieronymus multiplicēʒ auctoris notificationē. Secundo in ſcribendo euangeliū oſtēdit ipſi⁹ fidelitatē ibi. Hic ſpiritūſācto īſtigāte

rč.Quia fideliter ſcripſit euangeliũ.Tertio di
cit ꝙ cõgruũ fuit:ut ſcribendi actus apoſtoli/
cos haberet poteſtatẽ. vñ dicit. Cui ñ imerito
rč.Quarto dicit Diero.ſe vitare ſimonis plixi
tatẽ.ibi.qḋ legentib⁹ rč.Quia vo Lucas fuit
medicus officio:quinto officij ipſi⁹ oñdit vti/
litatẽ.ibi.Quẽ ita diuina rč.Iſta ſufficiant de
prologo iſto.ſupra enim fere totus exponitur i
prologo ſuper Lucam. ¶ Capitulum I

Primuʒ quidem.

Dic incipit liber actuũ apoſtolo
rũ in q̃ ſanct⁹ lucas prio ſe ꝯtinu/
at ad pcedẽtia.Scḋo pſeqͥt ſubſe
quẽtia.ibi. Et cõueſcẽs . Precedẽtia vo dicta
ſancti luce ſũt in ei⁹ euãgelio.in quo icipiens a
xp̃i pcurſore cõceptiõeʒ xp̃i natiuitatẽ:ꝯuer/
ſationẽ ⁊ p̃dicationẽ:morteʒ ⁊ reſurrectiõeʒ:⁊
aſcẽſionẽ declarauit. Et hoc ẽ qḋ diᶜ (Primũ
qdẽ).i. primo ſcʒ in euãgelio (Sermonẽ feci ḋ
oibus) nõ dicit oĩa.qꝛ oĩa facta xp̃i nõ poſſunt
p ſingula ſcribi. ſm quod dicit. Ioan.ultimo.
Sunt autẽ ⁊ alia multa q̃ fecit ihs q̃ ſi ſcribant
p ſingula:nec ipſuʒ arbitror mũduʒ capere eoſ
q ſcribendi ſũt libros.ſed diᶜ (de oib⁹) qꝛ de p/
tinentib⁹ ad xp̃i cõceptionẽ natiuitatẽ vitã ⁊
mortẽ:reſurrectionẽ ⁊ aſcenſionẽ:aliq̃ ſcripſit.
(O Theophile) Dic erat qdã ep̃s aſie cui ſcrip
ſerat euangeliũ ut pʒ in eius plogo:⁊ eidẽ ſcri/
pſit hũc libꝝ q̃ cepit ieſus facere ⁊ docere) ne
ſimilis eẽt ſcribis ⁊ phariſeis de quib⁹ dᶜ ipro
perando Math.23.dicunt.n.⁊ nõ faciũt. Bñ
eni docere ⁊ male viuere nihil aliud ẽ.q̃ ſe ſua
voce dãnare (vſqʒ in diẽ) aſcenſiõis ſue (q̃ pci/
piẽs aplis p ſpm̃ ſanctũ) ꝙ.ſ.p̃dicarẽt euangẽ
liũ Math.vlti.ut ſ̃ allegatũ ẽ.(q̃s elegit) p̃ ce
teris:ad officiũ apoſtolat⁹ (aſſũptus ẽ) de ter/
ra ad celũ in ſua hũanitate.ſcḋʒ diuinitatẽ. n.
q̃ neceſſario ẽ vbiqʒ:nõ ꝯuenit ei de loco ad lo/
cũ tranſire.aſſũpt⁹ ẽ ãt a tota trinitate:aſſũpti
onẽ illã faciẽte:q̃ i oib⁹ effectib⁹ p̃ncipalr opat
⁊ ẽt a ſeipſo.nã corp⁹ glorioſũ ſic ẽ in ptãte aĩe
ꝙ obediuit ei ad nutũ ad motũ localẽ:aſſũpt⁹
ẽ ẽt a nube p̃ſtante ei obſequiũ (Quib⁹ ⁊ p̃buit
ſeipſũ viuũ) p⁹ reſurrectionẽ (in multis argu/
mẽtis) de ſua reſurrectiõe facientib⁹ fidẽ (per
dies q̃draginta appens eis (qḋ ñ ẽ ſic intelligẽ
dũ ꝙ in illis q̃draginta dieb⁹ fuerit ꝯtinue cũ
eis:ſed qꝛ in illo tp̃is ſpacio freq̃nter eis appa
ruit (⁊ loquẽs de regno dei).i.de beatitudĩe ce
leſti. Ad maiorẽ intellectũ dictorũ duo h̃ ſunt
videnda. Primũ ẽ vtꝝ reſurrectio xp̃i debuit
argumẽtis pbari. Ad qḋ dicẽdũ ꝙ argumẽtuʒ
vno mõ ẽ rõ rei dubie faciens fidẽ.i.certitudi
nẽ:qḋ eẽ ñ põt niſi pcedat ex p̃ncipijs p ſe notl
ſicut fit in ſciẽtijs demõſtratiuis ⁊ alijs. Tali/
b⁹ argumẽtis nõ debuit reſurrectio xp̃i pbari
q̃ ẽ articulus fidei.de talib⁹.n.nõ hr̃ certitudo
euidẽtie in pñti ſaltẽ de cõi curſu. Alio mõ ac/
cipit argumẽtũ aliqḋ ſenſibile ſignũ qḋ iducit
ad manifeſtationẽ alicui⁹ veritatis.q̃ noĩe argu/
menti aliq̃ñ vtit pbus i libris ſuis. Et h̃ mõ ac
cipiẽdo argumẽtũ xp̃s ſuã reſurrectionẽ decla
rauit argumẽtis:in q̃tũ p euidẽtia ſigna ſe ve
reſurrexiſſe oñdit. Qḋ fuit neceſſariũ apoſtoſ
fieri. Primo pp ſeipſos: eo ꝙ eoꝝ corda ñ erãt
diſpoſita ad credẽdũ de facili ei⁹ reſurrectiõʒ.
vñ dixit eis Luce vltio. O ſtulti ⁊ tardi corde
ad credẽdũ i oib⁹ q̃ locuti ſunt pp̃he. Scḋo pp
alioſ.ut p huiuſmodi ſigna eis oñſa:coꝝ teſtio
niũ de xp̃o efficaci⁹ redderet.ſcḋʒ illud.i.Joã.
.i.Qḋ audiuimus ⁊ vidim⁹ nr̃is ocul.⁊ manuſ
nr̃e ꝯtrectauerũt:de v̓bo vite:teſtamur ⁊ ãnũ
ciam⁹ vobis. Scḋm ẽ de q̃litate ⁊ efficacia hu/
iuſmodi argumẽtoꝝ. Circa qḋ ſciendũ.ꝙ v̓a re
ſurrectio de q̃ fit ſmo h̃ ẽ reddit⁹ eiuſdẽ hoĩs i
nũero de morte corꝑali ad vitã glorioſã. Et h̃
fuit oñſũ in xp̃o tã ex pte corporis:q̃ ex pte aĩe
Ex pte.n.corꝑis p̃ fuit oñſuʒ.ꝙ xp̃i corp⁹ p⁹ re/
ſurrectionẽ fuit veꝝ corp⁹ ⁊ ſolidũ:nõ corpus
fantaſticũ vel raꝝ ſicut ẽ aer. vel p h̃ ꝙ palpa
bile p̃buit ipʒ Luc.vltio. palpate ⁊ videte qa
ſpũs carnẽ ⁊ oſſa nõ hʒ:ſicut me videtis hẽre.
Scḋo fuit oñſum ꝙ erat corp⁹ hũanũ.per h̃ ꝙ
oñdit verã humanã effigiẽ oculis diſtinguibi
lẽ ab alijs effigieb⁹. Tertio fuit oñſũ ꝙ erat iḋ
corp⁹ nũero:qḋ hũit pri⁹ añ mortẽ:oñdendo ci
catrices vulneꝝ Luc.vlti. Uidete man⁹ meaſ
⁊ pedes meos.qꝛ ego ipſe ſũ.⁊ Jo.vltimo dixit
Thome. Infer digitũ tuũ huc ⁊ uide man⁹ me
as:⁊ affer manũ tuã ⁊ mitte in lat⁹ meũ:⁊ noli
eẽ incredulus ſʒ fideliſ. Siſr ex pte aĩe iterato
corpori vnite veritatẽ ſue reſurrectiõis oñdit.
⁊ h̃ per opa triplicis vite. Primo qdeʒ per op⁹
vite nutritiue.in h̃ ꝙ cuʒ diſcipulis mãduca/
uit.ut habetur. Luce vlti. Obtulerũt ei ptem
piſcis aſſi ⁊ fauuʒ melliſ.⁊ cũ mãducaſſet corã
eis:ſumẽs reliquias ḋdit eis. Scḋo p opa vite
ſenſitiue in h̃ ꝙ diſcipulis ad iterrogata rñde/
bat.⁊ eoſ ſalutabat.in quo ſe oñdit videre ⁊ au
dire. Tertio p opa vite itellectiue.i h̃ ꝙ cũ eiſ
loquebat ⁊ de ſcripturis diſſerebat. Luce.vl/
ti. Dec ſũt v̓ba q̃ locutus ſuʒ ad vos rč. Qḋ ẽt
reſurrexit ad vitã glorioſã oſtendit p hoc ꝙ ad
diſcipulos ianuis clauſis itrauit.⁊ hoc p dotẽ
ſubtilitatis. vñ dicit. Greg.homl.17. Palpãdã
carnẽ dñs p̃buit:quã ianuiſ clauſis itroduxit
ut eſſe poſt reſurretioneʒ oſtenderet corp⁹ ſuũ
eiuſdeʒ nature ⁊ alteri⁹ glie. De efficacia iſtoꝝ
argumẽtorũ dicit ab oib⁹.ꝙ licʒ vnuʒ p ſe ſu/
ptuʒ uel duo non ſufficerẽt.tñ oĩa ſimul ſũpta
fuerũt efficacia i ſuo genere ad manifeſtãdam
veritatẽ reſurrectiõis dñice.⁊ cũ ad h̃ iducta
fuerint ab illo cuiuſ pfecta ſt opa. Sed vlteri⁹
põt queri. vtruʒ in hac manifeſtatione fecerit
certitudinẽ euidẽtie:vł adheſionis tñ. Ad qḋ
dicũt aliqui ꝙ fecerit certitudinẽ adheſionis
tñ:qualis ẽ in his q̃ ſũt fidei ḋ qb⁹ ẽ reſurrectio

xp̃i. Alij vo dicũt ꝙ fecerũt certitudinẽ euidẽ
tie:eo ꝙ talis manifeſtatio fuit p ſigna ſenſibi
lia euidẽtia. Sʒ ſaluo meliori iudicio:mihi vi/
det meli⁹ dicẽdũ ꝙ xp̃s põt dupli͛ ꝯſiderari.
vno mõ in q̃tũ hõ tñ.⁊ ſic argumẽta p̃dicta fe
cerũt certitudinẽ euidẽtie de reſurrectiõe hu/
mane nature.qꝛ ſicut dcm̃ eſt:erant euidentia
ſenſib⁹ hñ diſpoſitis:ad qḋ reducit ẽt certitu/
do euidentie demõſtratiõis. Alio mõ põt cõſi
derari in q̃tũ de⁹ ⁊ hõ:ſiue de⁹ humanat⁹.⁊ ſic
argumẽta p̃dicta de reſurrectiõe dei hoĩs non
fecerunt certitudinẽ euidẽtie: ſed adheſionis
tñ.q̃ eſt fidei:qꝛ diuinitas xp̃i ⁊ añ reſurrectio
nẽ et p⁹ nõ fuit aliter cognita ab apoſtolis. Et
h̃ videt manifeſte dicere beat⁹ Greg. Homl.17
Thomas aliud vidit ⁊ aliud credidit. A mor/
tali qppe hoĩe: videri diuinitas nõ potuit. ho/
minẽ ġ vidit ⁊ deũ ꝯfeſſus ẽ.d. dñs me⁹ ⁊ deus
me⁹. videndo ġ credidit.qꝛ ꝯſiderando veꝝ ho
minẽ hunc deũ quẽ videre ñ poterat exclama
uit. Licet ġ per argumẽta p̃dicta euidens fue
rit apoſtolis illũ q dicebat ihs nazaren⁹ ve re
ſurrexiſſe: ñ tñ fuit euidẽs: ſʒ ſolũ creditũ deũ
a mortuis reſurrexiſſe:ſicut ⁊ creditũ fuit tñ ⁊
nõ ſcitũ illũ hoiem eẽ deũ.obiectuʒ ãt fidei eſt
ipſe de⁹ non viſus.⁊ iõ articulus fidei ẽ aliqḋ
nõ viſũ circa deũ.pp qḋ articulus fidei ẽ: deũ
reſurrexiſſe a mortuis.⁊ nõ hoĩeʒ tñ.pp quod
dcm̃ eſt ſ̃ ꝙ illa argumẽta nõ fuerũt efficacia
ad manifeſtandũ euidẽter reſurrectioneʒ xp̃i:
put ẽ articulus. Et p dcã pʒ ſolutio ad rõnes
vtriuſqʒ opĩonis aliter ſentiẽtis (Et cõueſcẽs)
Poſtq̃ Lucas ꝯtinuauit ſe ad dcã in euãgelio
hic ꝯñr pſequit dicẽda in h̃ libro q̃ ſicut dcm̃
ẽ ẽ de legis euãgelice pmulgatiõe. Circa qḋ cõ
ſiderandũ ꝙ ſicut corp⁹ mobile:ſubiectũ ẽ i to
ta naturali pph̃ia ſub rõne abſoluta:i ptialib⁹
vo libris ſub rõib⁹ determinatis. ut in lib° de
celo ⁊ mũdo:corp⁹ mobile ad ſitũ:in lib° vo de
generatiõe corp⁹ mobile ad formã. Ita de⁹ ſub
rõe abſoluta ſubiectũ ẽ in tota ſacra ſcriptura
Iõ dᶜ theologia q̃i ſmo ḋ deo.ſub rõib⁹ vo de/
terminatis ẽ ſubiectũ in libris ptialib⁹:ut oñ/
ſum fuit in p̃ncipio Geneſis:⁊ in alijs ſeq̃ntib⁹
libris. In toto vo nouo teſtõ:ſubiectũ ẽ: ut re/
dẽptor in cõi. Sʒ in libris ptialib⁹ ſub rõnib⁹
magis determĩatis. vñ in euãgelio de⁹ redem/
ptor ẽ ſubiectũ:ut legis euãgelice lator. In h̃
ãt libro:ut eiuſdẽ legis p orbeʒ publicator. p̃⁹
tñ fecit p ſeipſum. 2⁹ vo p aploſ ad h̃ miſſos:
pp qḋ liber iſte ab actib⁹ apoſtolicis noiat. Ad
h̃ ãt ꝙ apoſtoli alijqʒ diſcipuli eẽnt ad hãc pu/
blicationẽ idonei:p̃exigebat in eis ſolidatio ⁊
pfectio p donũ ſpũs ſcĩ: q̃ eẽnt diuina noticia
p̃diti ꝯſtãtes ⁊ eloquẽtes ⁊ caritate feruidi. pp
qḋ liber iſte in duas ptes diuidit.qꝛ p̃ deſcribi
tur aploꝝ debita diſpõ.2° p eoſdẽ euãgelij pu
blicatio.2.ca.ibi. Stãs ãt petr⁹. Debita vo di/
ſpoſitio apoſtoloꝝ fcã ẽ p ſpũs ſancti donũ. ut
dcm̃ ẽ.⁊ iõ p̃ deſcribit pmiſſio h⁹ doni:2° expe/
ctatio pmiſſi.ibi. Tunc reuerſi ſunt.3° collatio
expectati:in p̃ncipio ſcḋi ca. Pria adhuc i duaſ
qꝛ p̃ ponit hec pmiſſio. Scḋo circa h̃ mouet qḋ
ibi. Igit q ꝯuenerãt. Circa p̃⁹ ſciendũ ꝙ lʒ ſan
ct⁹ Lucas i fine euãgelij ſui locutus fuerit de
hac pmiſſiõe:h̃ fuit tñ breuiter ⁊ ſuccicte. Dic
ãt tangit eã magis diffuſe:pp qḋ ab ea incipit
pſecutionẽ dicendoꝝ in h̃ lib° dicit ġ (Et cõue
ſcens).ſ.ihs cũ apoſtolis ſuis:qb⁹ recũbẽtib⁹
appuit in die aſcẽſionis.ut refert Marc⁹ in fi/
ne euãgelij ſui.di. Nouiſſime ãt recũbentib⁹ il
lis vndeci:appuit illis ihus rč (⁊ p̃cepit eis ab
hieroſolymis ne diſcederent) donec p ſpm̃ ſcm̃
redderent apti ad publicationẽ euãgelij. ideo
ſubdit (ſʒ expectarent pmiſſionẽ p̃ris quã au/
diſtis inqt p oſ meũ) Joã.14. paclytus ãt ſpũs
ſanctus quẽ pr̃ in noĩe meo mittet:ille vos do
cebit oĩa rč (Qꝛ ioãnes qdẽ baptizauit aqua)
ſolũ:nã ei⁹ baptiſm⁹ grãm nõ ꝯferebat (vos ãt
baptizabimini ſpũ ſancto) Ex h̃ loco dixerunt
aliq ꝙ apoſtoli nõ fuerũt baptizati baptiſmo
xp̃i q ẽ in aqua ſʒ qḋ hr̃ Jo.3. Sʒ h̃ nõ ẽ ꝯſonũ
dictis ſcõꝝ nec ẽt rõni. Dicit.n.ſaluator Jo.3.
Niſi qs renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ ſpũ ſancto:nõ
põt intrare i regnũ dei. Et iõ p⁹ illã dñi ſniam
nullus fact⁹ ẽ mẽbꝝ xp̃i niſi p ſuſceptionẽ ſui
baptiſmi uel alicui⁹ ſupplẽtis eius vicẽ. ſicut
ẽ baptiſm⁹ ſanguis ⁊ flaminis. Preterea paul⁹
apoſtolus vocat⁹ ad fidẽ de mãdato dñi fuit
baptizatus.ut hr̃ Act.9. Et idẽ tenendũ eſt de
alijs apoſtolis:q̃uis nõ ſit ſcriptũ.qꝛ nõ oĩa
xp̃i fcã ſunt ſcripta.ut dcm̃ ẽ ſ̃. Itẽ qꝛ Jo.4.dᶜ
ꝙ diſcipuli xp̃i baptizabãt:⁊ nõ eſt veriſimile
qn eẽnt baptizati eodẽ baptiſmo. vñ diᶜ Aug.
ad ſeleuciã ꝙ credibile ẽ diſcipulos xp̃i eẽ ba/
ptizatos eiuſ baptiſmo:ut hẽret baptizatos ſ/
uos p q̃s ceteros baptizaret.nec defuit humili
tatis miniſter.q ẽt pedes eoꝝ lauit. Uñ ſup il/
lud Jo.13.qui lot⁹ ẽ nõ indiget niſi ut pedes la
uet. Dicunt doctores aliq:ꝙ illa lotio intelligi
tur de ſacramento baptiſmi. Igit qḋ dᶜ h̃ (vos
aũt baptizabimini ſpũ ſancto) intelligendũ eſt
iſtud de receptione ſpũs ſancti in ſigno viſibi/
li.de q̃ hr̃ ca.ſequẽti q dᶜ baptiſm⁹ methapho/
rice eo ꝙ grã ſpũs ſancti vnctio dᶜ.i. Jo.2.ca.
Unctio ãt de liquidis eſt.ut aqua. vnde dicit
gloſa Rabani.ꝙ in quibuſdã libris ſic hr̃. voſ
ãt vngemini ſpiritu ſãcto (Igit) Dic circa di
cta mouet qḋ.multi.n.de diſcipulis xp̃i de re/
gno eius adhuc carnaliter ſentiebant: utpote
nondũ recepta ſpũs ſancti grã. eſtimantes ipʒ
temporaliter regnaturuʒ.propter qḋ filij zebe
dei petierunt ꝙ vnus ad dexterã eius ſederet
alius ad ſiniſtram Mathe.20. Et regnum iſrł
temporale:quod ablatum erat a iudeis per ro
manos ſtatim reſtituendum.ideo queſierunt
(Domine ſi in tempore hoc rč) Et quoniã hec
queſtio erat ſtulta:repulit eam. d. (Nõ ẽ vr̃m

ſcire tēpora ul' momēta que pr̄ poſuit ⁊c̄)q. di.
ñ pertinet ad vos hoc ſcire nec querere:ſicut ⁊
petitōnē filioꝝ zebedei repulit ut ſtultā dicēſ.
neſcitis qd petatis.Sʒ illud qḋ ſequit̄ ad vos
pertinet.cuʒ ſubdit̄ (ſed accipietis virtutē ſpi/
ritus ſancti ſuperuenientis ī vos)ad cōſtanter
⁊ efficaciter euāgeliū p̄dicāduʒ ꝑ orbē vniuer/
ſum.iō ſubdit̄ (Et eritis mihi teſtes ⁊c̄.Et cuʒ
h̄ dixiſſet. videntib⁹ illis eleuat⁹ ē)ꝑ modum
ſupius dcm̄ in p̄ncipio h⁹ ca.(Cūq̄ intuerent̄
in celū eunte illū)admirantes de aſcenſiōe tā
glorioſa(ecce duo viri).i.angeli in ſpē viroꝝ(ī
veſtib⁹ albis)ad deſignādū ſolēnitatē h⁹ aſcē/
ſionis ſʒ qḋ dicit Greg. (Uiri galilei)natione.
Eſt.n.galilea quedā ꝑs iudee: de q̄ erant apl̄i
ſaltē p maiori ꝑte(qd ſtatis aſpicientes in celū)
q.d.nō expectetis ꝙ ihs āpli⁹ hitet corporalr̄
nobiſcū ſicut antea fecit:tm̄ videbitis eū ī fine
mūdi venientē ad iudiciū.Iō ſequit̄ (ſic vēiet
quēadmodū vidiſtis eū euntē in celū).i. ſicut
aſcēdit in forma humanitatis glorioſa:ſic vēi/
et ad iudicandū (Tūc reuerſi ſūt) Poſtq̄ dſcri
pta ē ſancti ſpūs ꝓmiſſio.hic ꝯñr ponit̄ ꝓmiſſi
ꝯueniens expectatio:q̄ ꝯueniētia ex duob⁹ dn̄
dit̄. Pri⁹ ē pſeuerans orō.Scōm eſt apoſtolici
numeri reintegratio q̄ ponit̄ ibi.in dieb⁹ illis.
Circa p̄⁹ dr̄ (Tūc reuerſi ſūt in irlm̄)ſicut fue/
rat eis dcm̄ Luc. vlti.Uos āt ſedete ī ciuitate.
q̄adusq̄ induami v̄tute ex alto(a mōte q voca
tur oliueti) vn̄ xp̄us aſcēdit in celū:⁊ vbi anti/
chriſt⁹ fulminabit̄. ſicut dcm̄ ē ĳ.z. Theſſalo.
z.ca.(ſabbati hn̄s iter).i.diſtans a irlm̄ ꝑ mil
le paſſus.q faciūt dimidiā leucā.Et dr̄ hic iter
ſabbati:qꝛ licebat iudeis in ſabbato a ſua ciui
tate vel loco tm̄ elongari.talis.n.āmbulatio ma
gis erat ad recreationē:q̄ ad laborē.ꝑꝑ qḋ nō
erat ꝯ ſabbati qetē (Et cū introiſſent ī cenacu/
lū aſcēderunt)Eſt āt cenaculū ſolariū. ⁊ ſic p̄⁹
aſcēderūt. ⁊ poſtea introierunt cenacula ⁊ ē fi
guratiua locutio ſicut cū dr̄ .moriamur ⁊ ī me
dia arma ruam⁹.Aſcēderunt āt diſcipuli du/
plici d cā.Una ut eēnt ibi ſecreti⁹:timētes ad/
huc calūniā iudeoꝝ:q̄diu non eēnt ꝑ ſpm̄ ſcm̄
roborati.Alia ut ibi vacarent liberi⁹ orōni. ſic̄
poſtea ſubdit̄. hi oēs ⁊c̄.ꝯñr ponunt̄ aploꝝ no
mīa. ⁊ pʒ vſq̄ ibi (Jacob⁹ alphei).ſ.fili⁹.Et dr̄
h̄ ad differentiā p̄cedētis iacobi:q fuit fili⁹ ze/
bedei(⁊ ſymon zelot⁹)qḋ dr̄ ad differentiā ſy/
monis petri(⁊ iudas iacobi).ſ.frater.fuit.n.fi
lius zebedei.Et dr̄ iudas iacobi ad differētiaʒ
iude p̄ditoris(hi oēs erant pſeuerātes vnani/
miter in orōne) Perſeuerātia.n. ē vnitas co/
diū in bono:q̄ facit orōeʒ exaudibilē(cū muli
erib⁹)deuotis q̄ ſecute fuerāt ihʒ a galilea: ut
hr̄ Math.z7.(Et maria mr̄e ihu)quā aſſocia
bant mr̄es ille ex deuotiōe:⁊ inter iſtas muli
eres ⁊ maria ponit̄ ad differentiā ⁊ ad diſtinc/
tionē.qꝛ iſta ſola erat mr̄ ⁊ virgo(⁊ frib⁹ eius)
.i.alios de ꝯgregatōne ihu:quoꝝ plures erāt

ibi.Et dicunt̄ ei⁹ frēs.ſm̄ modū loq̄ndi hebra
icū q̄ illi de eadē cognatōe frēs dicunt̄. vn̄ Ge
ne.iz. Habraā Loth nepotē ſuū frēʒ noiauit
dicēs. Ne q̄ſo ſit iurgiū inter me ⁊ te: ⁊ īter pa/
ſtores meos ⁊ paſtores tuos:frēs.n.ſum⁹(ī di
eb⁹ illis)h̄ ꝯñr ponit̄ z⁹ diſpoſitiuuʒ ad ſpūs
ſancti donū.ſ.apoſtolici numeri reintegratio.
⁊ diuidit̄ in duas ꝑtes.qꝛ p̄ ad h̄ inducit̄ rō.z°
ſubdit̄ executio ibi.Et ſtatuerunt. Pria ī duaſ
qꝛ p̄ inducit petr⁹ ſcripturā ad ꝓpoſitū.z°.ꝯclu
dit intentū ibi.Oportet ḡ. Pria adhuc in duaſ
qꝛ p̄ petrus ſcripturā allegat in generali inter/
poſito iude caſu. z°ī ſpāli ibi.Scriptū ē.n.Cir/
ca p̄⁹ dr̄ (in dieb⁹ illis).i.in tp̄e medio īter aſcē
ſionē dn̄i: ⁊ pentecoſten (exurgenſ petrus)tāq̄
p̄ncipalis (dixit)qḋ poſtea ſubdit̄ .Sʒ nūerus
exiſtentiū ibidē:interponit̄ cū dr̄ (Erat āt tur/
ba hoīum ſil' fere.izo.)nō dr̄ fere.eo ꝙ ſpūs ſā
ctus q in Luca loq̄bat̄ dubitaret de nūeri cer
titudine:ſed in h̄ ſuabat̄ modus numerāciuʒ
q cū modicū deficit de magno numero: expri/
munt magnū numeꝝ cū hac dictione fere.ꝑ h̄
deſignando:ꝙ illud qḋ deficit modicū ē q̄ſi ni
hil reputandū.ut hr̄ z° Phyſi.Et ſubdit̄ v̄buʒ
petri cū dr̄ (Uiri frēs opʒ īpleri ſcripturā quā
p̄dixit ſpūs ſanct⁹)cui⁹ v̄bū nō pōt eē falſum.
(ꝑ os dauid)ſicut videbit̄ ꝑte ſeq̄nti.ſed inter/
ponit̄ caſus iude p̄ditoris:iō ſubdit̄ (de iuda
q fuit dux eoꝝ q ꝯprehenderūt ihm̄)ut pʒ Jo.
i8.(qui cōnumerat⁹ erat in nobis).i. vnus de
duodecī apoſtolis̄ Math.io.(⁊ ſortit⁹ ē ſortem
⁊c̄).i.dignitatē apoſtolicā.quā nō habuit a ca/
ſu vel ꝑ ſortē:ſʒ ꝑ xp̄i electiōʒ.ſic̄ dr̄. Jo.7.Nō
ne duodeci vos elegi. ⁊ vn⁹ ex uobis diabolus̄
eſt:Sorſeni aliq̄ñ accipit̄ ꝓ parte:⁊ ſic accipit̄
h̄:qm̄ in partē apoſtoloꝝ vocat⁹ ē(et hic quidē
poſſedit agruʒ d mercede iniquitatis) .i.poſſi/
deri fecit ab alijs.qꝛ.zo.danarios q̄bus inique
xp̄m vendiderat:in tēplo p̄iecit:ex q̄bus prin/
cipes ſacerdotū emerūt agꝝ ꝓ ſepultura pere
grinorū.ut habetur Mat.z7. Aliqui āt dicūt
ꝙ iudas fuit ibi ſepult⁹. ⁊ ſic poſſedit agꝝ illū
ſed hoc nō eſt veriſimile:qꝛ p̄ricipes ſacerdotū
erāt intenti circa mortē chriſti ꝓcurandā: ꝓpt
quod nō ita cito emerūt agruʒ illū:nec ēt ager
ille emptus̄ ſtatiʒ fuit ꝓ ſepultura diſpoſitus̄.⁊
ſic videtur fuiſſe tractus tp̄is īermedius ⁊ ex
v̄bis Math. z7.Et p̄iectis argēteis ⁊c̄. videt̄
eadeʒ die ſe ſuſpēdiſſe.ꝑꝑ qḋ expoſitio p̄ma me
lior videtur(et ſuſpēſus crepuit medius)ut pe
na rn̄deret culpe. Juſtū enī erat ut viſcera que
tantā ꝓditionē cōceperāt enormiter caderent
(Et notū fcʒ ē ⁊c̄).ſ.enorme fcm̄ iude (ita ut ap
pellaret̄ ager ille)emptus de p̄cio ſanguinis
xp̄i(lingua eorū).i. principuʒ ſacerdotuʒ qui
emerūt agruʒ illuʒ Math.z7(acheldemach)
Sciendū v̄o ꝙ ille due dictiones agrū ſāguis
in latio ſignātes:nō ſt ꝓp̄e hebraice.ſʒ magl' ſy
riace tm̄ ligua hebraica ⁊ ſyriaca ſūt valde ꝓpi/

que ut dic̄. Hiero.ī ꝓlogo galeato. hoīes autēʒ
notabilr̄ lr̄ati magis vtebant̄ ligua ſyra q̄ he
brea. vn̄ ⁊ libri eoꝝ qui ſunt ex̄ bibliam: ꝓ ma
gna parte ſcripti ſunt in illo idiomate: lr̄is tm̄
hebraicis.qḋ de facili pōt fieri.qꝛ lr̄e hic ⁊ ibi:
ſūt eiuſdē nūeri ⁊ ſoni:differētes tm̄ caracteri/
b⁹.ut dicit Hiero.in ꝓlogo galeato(Scriptuʒ
eſt) Allegata ſcriptura dḋ in generali ⁊ interpo
ſito caſu iude.hic ꝯñr ponit̄ dcā ſcriptura ī ſpe
ciali dū dr̄ (Scriptū eſt.n.in libro pſalmoꝝ)q
dr̄ vn⁹ liber nō ab vnitate actoris quia multi
pſalmos fecerunt.ut dcm̄ fuit in p̄ncipio illius̄
libri:ſed ab vnitate collectoris:qꝛ pſalmi a di/
uerſis auctorib⁹ ꝯpoſiti fuerunt collecti ꝑ Eſ/
draʒ:ut coīter tenet̄: ⁊ ī vno volumie repoſiti:
ut ibidē fuit plenius declaratū (Fiat ꝯmora/
tio eoꝝ deſta: ⁊ nō ſit q inhabitet in ea)h̄ ſcri/
bit̄ pſal.68.(et ep̄atum e⁹ accipiat alter)h̄ ſcri
bit̄ pſal.io8. vterq̄ tm̄ pſalm⁹ ītitulat̄ a dḋ tāq̄
ab auctore.Cōiunxit āt beat⁹ petrus iſtas du
as auctoritates ſil̄:qꝛ loquūtur d pena ꝓ mor/
te xp̄i inflicta. Prima.n.loquit̄ de pena ſacer/
dotū mortē xp̄i ꝓcurantiuʒ:ſicut dcm̄ fuit ple
nius ſuꝑ pſalmū illū. In penā.n.mortis xp̄i tē
plū ⁊ ciuitas irlm̄ ꝯbuſta fuerunt ꝑ romanos:
⁊ ſacerdotes ꝑtim interfecti ⁊ parti captiuati:
⁊ h̄ eſt qḋ dḋ p̄dixit(Fiat ꝯmoratō).i.hitatō
(eoꝝ deſerta ⁊c̄) Secūda v̄o loquit̄ de pena iu
de ꝓditoris:qui xp̄m vendidit p̄ncipib⁹ ſacer/
dotū:ſicut ibidē fuit dcm̄. Iſto.n.iuda per ſu/
ſpēſiōʒ mortuo: Matthias̄ ſucceſſit ei ī apoſto
latū ut patebit infra. Apoſtolatus v̄o ep̄atus
dr̄: vnde ⁊ ipſi ſunt ſucceſſores aploꝝ ſcḋm qḋ
dr̄ in decretis.zi.di.c.in nouo teſtō. Et h̄ ē qḋ
dr̄ (ep̄atum eius).ſ.iude(accipiat alter. Opʒ
ergo) Allegata ſcriptura ad ꝓpoſitū:h̄ ꝯñr pe/
trus cōcludit intentū.d. (Oportet ḡ)ad reinte
grandū numerū apoſtolicū (ex his viris q no/
biſcū ſunt ⁊c̄) Qui ꝑ experientiā nouerūt ꝯuer
ſationē ieſu xp̄i ⁊ eius oꝑa (incipiens a baptiſ/
mate ioannis) Non.n.legit̄ ihum docuiſſe pu/
blice ⁊ miracula feciſſe:niſi poſtq̄ baptizatus
fuit a ioanne(teſtē reſurrectionis ei⁹ ⁊c̄) ⁊ etiā
alioꝝ ad fidē xp̄i pertinentiū. reſurrectio tam̄
exp̄imit̄ :qꝛ cōuerſatio xp̄i ⁊ miracula q̄ fuer̄t
in palā corā hoīb⁹:nō ſic indigebāt teſtimōio
ſicut reſurrectio:q̄ manifeſtata tm̄ apoſtolis ⁊
alijs diſcipulis fuit (Et ſtatuerunt)poſita alle
gatione petri.hic ꝯñr ponit̄ executio facti.naʒ
alij ſtatim acquieuerūt ei⁹ dcō:tāq̄ rōnabili.
Iō dr̄ (Et ſtatuerunt duos)iſtos nō diſtinxer̄t
ab alijs per ſortē.ſed per electionē tanq̄ magl'
notabiles in ſciētia ⁊ factoꝝ xp̄i experiētia(io
ſeph qui vocabat̄ barſabas)iſte eſt ille qui in/
fra vocat̄ barnabas.ut aliqui dicunt(qui coḡ
minatus ē iuſtus)ex euidētia ſanctitatis.que
rōnabiliter hic exp̄imit̄ :ne repulſus ab apo/
ſtolatu tanq̄ indign⁹ videret̄. Unde cū paulo
poſtea ad apoſtolatū aſſumpt⁹ ē infra.iz.ca.ut

ſimilr̄ dicunt p̄dicti. Sed melius videt̄ dicen/
dū:ꝙ fuerit alius ut plenius dicet̄ infra.4.c.
(Et orantes dixerunt tu dn̄e ⁊c̄)lʒ.n.iſtos ele
giſſent:ut notabiliores alijs ut dcm̄ ē.tm̄ igno/
rabat qs eoꝝ eſſet dignior ad apoſtolatū. Pro
pter qḋ ſuꝑ h̄ implorauerunt diuinū iudiciuʒ
per tēperationē ſortiuʒ.ſcḋm qḋ dr̄ Prouer.i6
ſortes mittunt̄ in ſinuʒ:ſed a dn̄o tēperantur.
(Et dederunt ſortes eis ⁊c̄) Et pʒ qḋ iſte ioſeph
fuit cognat⁹ xp̄i:ut dicet̄ infra.4.ca. ⁊ ſibi p̄po
ſuit Mathiā:per h̄ oñdens ꝙ ad officia eccle/
ſiaſtica ñ ſunt hoīes ex ꝯſanguinitate ꝓmouē/
di. Ad maiorē h⁹ auctoritatis intelligentiā: q̄/
rit̄ hic vtꝝ vti ſortib⁹ ſit licitū. Ad qḋ dicendū
ꝙ vti ſortib⁹ ē ex vario euētu ſeu diſpōne alicu
ius̄ rei ſēſibil' ꝓpoſite determiare aliqḋ dubiū
uel incertū:ſicut ex feſtucis ꝓpoſitis̄.ꝑ h̄ ꝙ ali
quis accipit breuiorē uel longiorē ſeu in ꝓiecti
one taxilloꝝ ex h̄ ꝙ aliquis ꝓicit plura pūcta
uel pauca:uel ex cōſimilib⁹:aliqḋ dubiū inter
homines̄ determinat̄. ⁊ ſi h̄ fiat ad alicuius rei
diuiſionē īter homines ut ꝑ hoc determiet̄ qs
quā partē aciplat:vocat̄ ſors diuiſoria. Si au
tē h̄ fiat ad aliquid determiate agēdū: vocat̄
ſors̄ cōſultoria. Igit̄ ſi diſpoſitio vel euēt⁹ ſorti
uʒ expectet̄ a fortuna tm̄ nullum vitiū ē ſi mit
tant̄ ſortes ad determinandū inter hoīes quis̄
quā partē accipiat alicuius rei: ⁊ h̄ ex cōi ꝯſen
ſu cōmittit̄ fortune. Cā tm̄ motiua pōt eē pcc̄ʒ:
ut ſi ꝑꝑ cupiditatē p̄priā uel aliquod vitiū:
nō p̄nt cōcorditer alio mō diuidere. Si auteʒ
diſpoſitio ſortiū vel euentus nō expectetur ſo
lū a fortuna:ſed ab alia cā.h̄ ē duplr̄. Uno mō
a cauſa corporali ut a diſpoſitione ſtellaꝝ. ⁊ ſic
cū actus ſtellaꝝ ad h̄ ſe ñ extēdat: ſuꝑſticioſū
eſt ⁊ illicitū: ⁊ nō caret occulto pacto demonū
Alio mō qꝛ expectat̄ euentus ⁊ diſpoſitio ſorti
um.a cauſa ſpirituali dirigente. Et hoc eſt du/
pliciter. Uno mō a demone: ⁊ hoc eſt illicituʒ.
qꝛ includit familiaritatē ⁊ pactū cū demonib⁹
Alio mō a deo expectat̄ imediate:uel median/
tib⁹ angelis ſanctis: ⁊ h̄ nō eſt illicitū ſcḋm ſe:
ſi fiat cū reuerentia debita: vnde dr̄ Prouer.
i6. Sortes mittunt̄ in ſinū:ſed a dn̄o tēperant̄
Pōt tm̄ ī h̄ peccatū q̄drupliciter īcidi. Primo
ſi abſq̄ ulla neceſſitate ad ſortes recurrat̄ .hoc
enī videtur ad dei tentatōnem ꝑtinere. Unḋ
dic̄. Ambro. ſuꝑ lucā.q ſorte eligit̄ humano iu
dicio ñ cōprehendit̄. Scḋo ſi qs ēt in neceſſita
te abſʒ reuerētia debita ſortib⁹ utatur. vn̄ ſuꝑ
actus̄ apoſtoloruʒ dicit Beda. Si q aliqua ne
ceſſitate ꝯpulſi:deū putant ſortib⁹ apoſtolorū
exemplo eſſe cōſulēduʒ: videant h̄ ipſos̄ nō niſi
collecto fratrū cetu ⁊ precibus ad deuʒ fuſis
egiſſe. Tertio ſi diuina oracula ad terrena ne/
gocia cōuertant̄ : vnḋ dicit Aug. ad inq̄ſitiōes̄
ianuarij.his qui de paginis euangelicis ſortes̄
legunt. ⁊ ſi optandū ſit qḋ h̄ faciant:potius q̄
ad demonia cōſulēda cōcurrāt:tm̄ mihi diſpli

cet iſta ↄſuetudo ad negocia ſecularia: ꝛ ad vi/
te hꝰ vnitatem diuina oracula velle ↄuertere.
Quarto ſi in electionibꝰ eccleſiaſticis q̄ ex ſpū
ſancti inſpiratione fieri debēt: aliqui vtant̄ ſor
tibꝰ. unde dicit Beda ſup actus apoſtolorum.
Matthias añ pentecoſtē ordinādus ſorte q̄ri/
tur: qꝛ nondū erat ſancti ſpūs plenitudo in ec/
cleſiā dei effuſa. Septē āt diaconi poſtea ñ ſor
te ſed electione diſcipuloꝝ ordinati ſunt: ꝓꝓ h
ꝓhibet̄ rōnabiliter talis electio. ex̄. de ſortile/
gijs ca. vlti. nō tñ peccauerūt apoſtoli eligēdo
matthiā ꝑ ſortes: qꝛ nō erat ꝓhibitū: ꝛ qꝛ fece/
runt h familiari ↄſilio ſpūſſancti: qḋ nō eſt tra
hendū ad ↄſequentiā: maxime qꝛ hoīes nō ſic
vſi fuiſſent: ꝑmittēdo orōem deuotā: ſic. n. lici/
tū erat añ ꝓhibitionē ut dcm̄ eſt. Secus āt ē in
tēporalibꝰ q̄ ordinant̄ ad terrena diſponenda:
ꝛ iō in electiōe illoꝝ pñt hoīes vti ſortibꝰ: ſic̄ ꝛ
in diuiſione reꝝ tēporaliū: ut ꝑdictū eſt. Si vo
neceſſitas aliq̄ alia ab electione dignitatis ec/
cleſiaſtice imineat: licitū ē cū debita reuerētia
ſortibꝰ diuinū auxiliū iplorare. vñ dicit Aug. i
epiſtola ad honoratū. Si iter dei miniſtros ſit
diſceptatio qui eoꝝ tp̄e ꝑſecutiōis maneant: ꝛ
qui eoꝝ fugiant: ne morte oīuꝫ deſerat̄ ecclia: ſi
hec diſceptatio aliter ñ poterit terminari: q̄tū
mihi videt̄ qui maneant ꝛ qui fugiant ſorte eli
gendi ſunt. ꝛ h mō vſi ſunt ſortibꝰ viri ſancti: g
in veteri ꝛ nouo teſtō vſi fuiſſe ſortibꝰ legunt̄:
ſicut ioſue iudicio ſortiuꝫ puniuit achor Joſue
7. Et Saul in orōne dep̄hendit ionathā filiuꝫ
ſuū mel comediſſe. i. Re. 14. ꝛ zacharias ſorte
exiit ut incenſuꝫ poneret. Luce. i. ꝛ ſic pꝫ reſpō
ſio ad queſtionem. CII

T cū complerent̄) Premiſſa promiſſi/
one ꝛ expectatione debita ſpiritus ſci.
hic ↄñr ponit̄ adipletio ꝓmiſſi. Et diuidit̄ i du
as partes. qꝛ ꝑ̄ deſcribit̄ hec adipletio. z° adim
pletionis admiratio. ibi. erant āt. Circa ꝑ̄ꝰ no/
tat̄ impletionis tp̄s. cū dr̄ (Et cū cōplerent̄ di/
es pentecoſtes). i. qnquaginta dies a pente qḋ
eſt quinq̄ ꝛ coſtes qḋ ē decē: qnq̄geſima nāq̄
dies a paſcate. celebris erat apud iudeos ī me
moriā bñficij date legis q̄ fuit data in mōte ſy/
nai. Exo. zo. quinq̄geſſima die a ꝑ̄ncipio egreſ/
ſionis de egypto. Et ↄuenieñter illa die infuſuꝫ
fuit apoſtolis ſpūs ſancti donū: ꝑ qḋ lex euan/
gelica impreſſa fuit ꝛ firmiter radicata in cor/
dibꝰ coꝝ (erant oēs pariter in codē loco) pari/
ter corpore ꝛ aīo (Et factus ē repente ſonus de
celo tāq̄ ſpūs vehemētis). i. vēti uel tonitrui.
nō tñ apoſtoli ꝛ alij cū eis exñtes fuerūt territi
deo h faciente. in ſignū ꝙ dabat̄ eis ſpūs ſcūſ.
qui ē ↄſolator cordiū (ꝛ repleuit totā domū) ī/
ſolita claritate (vbi erant ſedentes). i. manen/
tes eo mō quo dr̄ Deute. z. ꝛ ſediſtis in cades
barne multo tp̄e. i. manſiſtis. Apoſtoli. n. tunc
erant in orōne: ut probabiliter credit̄ ex prece
dētibꝰ vbi dr̄. ꝙ erant perſeuerantes in orōne

que nō fit cōiter ſedendo: ſed magis flectendo
genua uel ſtando (ꝛ apparuerunt illis) viſibili
ter oculis corporalibus (diſptite lingue tanq̄
ignis) ad ſigandū ſigno viſibili exterius: īui
ſibilē grām ſancti ſpūs receptā interius ꝑ quā
eēnt feruidi in amore dei: ꝛ loq̄ntes in omnibꝰ
linguis ad publicationē euāgelij. iō ſubditur.
(et ceperunt loqui varijs linguis) ſm̄ qḋ dicit
hic gloſa. apoſtoli nō ſolū loquebant̄ ꝛ intelli
gebant oīa idiomata: ſed ipſis loq̄ntibꝰ in vno
idiomate. qḋcūq̄ eēt illud oēs audientes q̄tū/
cūq̄ eēnt diuerſoꝝ idiomatū intelligebant qli
bet idioma propriū v̄tute diuina hoc faciente.
Sicut. n. per rebellionē ad deū diuiſe ſunt lin/
gue Gen. ii. ita per īfuſionē ſpūs ſancti ſūt vni/
te (Erant āt) hic ↄñr ponit̄ ſequens hꝰ dicti ad/
miratio: qꝛ nō fuerat viſuꝫ ſimile uel auditū.
Jō dr̄ (Erant āt in irl̄m habitantes iudei viri
religioſi). i. in cultu diuino deuoti (ex oī natiōe
que ſub celo ē) qui ↄuenerant in irl̄m rōe feſti.
Judei. n. captiuati per ſalmanaſar regē aſſyrio
rum nō redierūt in iudeā ſicut dcm̄ fuit Oſee
. i. Similr̄ captiuati per regē chaldeoꝝ non re
dierunt oēs: q̄uis hērent licentiā redeundi. ſꝫ
remanſerūt multi amore filioꝝ quos ibi genue
rant. ꝛ poſſeſſionū quas ibi acquiſierāt detēti.
ſicut dictū fuit. i. Eſdre. Similr̄ mlti captiuati
per antiochū regē grecoꝝ: ꝛ diuerſis gentibus
venditi remanſerunt. Uerūtñ aliqui eoꝝ ma
gis deuoti: ꝓꝓ reuerentiā tēpli veniebāt aliq̄ñ
in irl̄ꝫ. maxime in ſolēnitatibꝰ magnis quaruꝫ
vna erat pentecoſtes (Facta āt hac voce). ſ. ſpi
ritus vehemētis. uel apoſtoloꝝ ꝛ alioꝝ cū eis
exñtiū: deū voce magna laudantiū qui priꝰ ti/
more ducti nō audebant loqui (cōuenit multi
tudo ꝛ mēte ↄfuſa ē). i. ſtupefacta ꝛ admirata:
ꝛ ſubdit̄ cā cum dr̄ (q̄m audiebat vnuſquiſq̄
ꝛc̄) qꝛ tale miraculū nunq̄ fuerat viſuꝫ uel au
ditū. Et pꝫ lr̄a in q̄ noīantur habitatores diuer
ſaꝝ regionū in quibꝰ ſunt diuiſa idiomata tota
liter ſicut in iudea ꝛ roma ꝛ pluribꝰ alijs. uel in
parte ſicut ligua picardica ꝛ gallica diſtinguū
tur. ꝛ ſic erat in meſopotamia q̄ eſt ꝑs ſyrie: ꝛ
iuda: quaꝝ lingue ſunt propinque: ut eſt ſ̄ dic
tū (Judei quoq̄). i. illi de tribu iuda (ꝛ ꝓſeliti)
. i. cōuerſi de gentilitate ad iudaiſmū: alij āt ir
ridebāt credentes eos ebrioſos eē (Stans āt)
Poſita ↄfirmatione apoſtoloꝝ per donū ſpūs
ſancti. h ↄñr ponit̄ per eos publicatio euāgelij.
lꝫ āt per oēs apl̄os publicatū fuerit euāgeliuꝫ
in diuerſis partibꝰ mundi. Lucas tñ ꝓſequit̄
tm̄ ꝑdicatōꝫ petri ꝛ pauli. tū qꝛ iſti duo fuerūt
inter alios ꝑ̄cipui: tū qꝛ facta iſtoꝝ vidit ꝛ ma
xime pauli cuius fuit indiuiduꝰ comes. ſic dic̄
Hieronymꝰ in libro illuſtriuꝫ viroꝝ. Et ſic re/
ſiduū hꝰ libri in duas partes diuidit̄. qꝛ ꝑ̄ de/
ſcribit̄ ꝑdicatio petri. ꝛ z° pauli. c. i3. Prima in
duas. qꝛ ꝑ̄ ponit̄ ꝑdicatio petri facta iudeis. z°
gētilibꝰ. c. io. Pria adhuc i duas. in ꝑtē ꝑ̄ncipa

lē ꝛ incidētalē q̄ incipit. c. 6. Prima adhuc i du
as qꝛ ꝑ̄ ponit̄ ꝑdicatio petri v̄bo. z° facto: adiū
cto miraculo. 3. ca. Prima in duas. qꝛ ꝑ̄ petrus
remouet eſtimationē falſaꝫ. z° declarat v̄itatē
ibi. ſed h eſt. Circa ꝑ̄ꝰ dr̄ (Stans āt petrus) cō
ſtanter ꝛ intrepide (cū. ii. apl̄is eleuauit voceꝫ
ſuā) ut loqueret̄ magis autentice (Uiri iudei)
qui hētis noticiā ſcripturaꝝ. ꝛ maxie (ꝗ hitati
irl̄m) in qua tūc vigebat ſtudiū legis ꝛ ꝓphaꝝ
(Non. n. ſicut vos eſtimatis) erronee (hi ebrij
ſunt cū ſit hora diei tertia) tunc. n. incipiebant
comedere hoīes hora ſexta: ꝛ maxime iudei ꝗ
erannt magis tēperati eo ꝙ erāt cultores vniꝰ
dei. ꝛ potiſſime in irl̄m vbi vigebat ille cultus.
dicit igit̄ (cū ñ ſit hora diei tertia). q. d. adhuc ñ
ē comedēdi ꝛ bibēdi hora (ſed h ē) hic ↄñr pe/
trus declarat v̄itatē. ꝛ diuidit̄ in duas ꝑtes. qꝛ
ꝑ̄ hic ponit̄ declaratio. z° audientiū cōuerſio
ibi. his auditis. Pria i duas qꝛ ꝑ̄ petrus decla
rat ꝓpoſitū ꝑ Joelis v̄bū. z° per dō dcm̄. ibi. vi
ri iſrahelite. Circa ꝑ̄ꝰ allegat ſcripturā q̄ hr̄ in
ꝑ̄ncipio tertij ca. Joelis ꝓphe ſm̄ ſignationem
v̄itatis hebraice ut ibidē dixi. Circa qḋ ſciēdū
ꝙ angeli apparentes in aſcēſione xp̄i eā decla/
rantes: ſiſt denunciauerunt aduentū eiꝰ ad iu/
diciū dicentes. Hic ihus ꝗ aſſumptꝰ ē a vobis
ſic veniet ꝛc̄. ſicut expoſituꝫ ē ſ̄. Datio vo ſpūs
ſancti in ſigno viſibili. fuit manifeſtatio glorie
xp̄i ad dexterā pr̄is aſſumpti. ſm̄ qḋ dr̄ Joā. 7.
Nodū erat ſpūs ſāctꝰ datꝰ: qꝛ ñdū erat ihs gli
ficatꝰ. Et iō ioel ꝓpha ſit ꝑdixit effuſionē ſpūs
ſancti: ꝛ ſigna ꝑ̄cedētia diē iudicij. Jn hac eius
igit̄ auctoritate ꝑ̄ denunciat̄ ꝑ̄ꝰ cū dr̄ (Et erit
in nouiſſimis diebꝰ). i. in diebꝰ noui teſti ꝗ di/
cunt̄ nouiſſimi eo ꝙ nō ſuccedet aliud teſtm̄.
ꝓꝓ qḋ dr̄ infra. ꝑ̄ma Jo. z. Filioli. nouiſſima ho
ra ē. ꝛ Hebreo. i. nouiſſime diebꝰ iſtis: locutꝰ ē
nobis in filio ꝛc̄ (effundā de ſpū meo ſup oēm
carnē qḋ exponit Ra. ſa. ſup Joelē ſup oēꝫ car
nē. i. ſup oēm hoīeꝫ cuius cor erit teneꝝ ad mo
dū carnis. i. nō obſtinatū iu pcc̄is. Et ad h in/
ducit auctoritatē. Ezech. 36. Auferaꝫ cor lapi/
deū de carne v̄ra. ꝛ dabo vobis cor carneū. dic̄
ēt idē doctor h iplendū tp̄e meſſie. Et in h dic̄
veꝝ: ſed erat dicēs futuꝝ qḋ de ꝑ̄terito ē iple/
tū. Corda vo apoſtoloꝝ erant tenera ꝑ deuoti/
onē: ꝛ diſpoſita ad ſpūs ſcī receptionē: ut pꝫ ꝑ
ꝑ̄dicta. Pōt ꝛ aliter exponi (ſup oēm carnē). i.
ſup iudeos ꝛ gētiles indifferēter: ſicut hr̄ infra
. io. ꝓꝓ qḋ dr̄ Ro. io. nō ē diſtinctio iudei ꝛ gre/
ci. nā idē dn̄s oīum diues in oēs ꝗ inuocant illū: abundāter dādo eis ſpm̄ ſcm̄ (ꝛ ꝓphabunt
filij v̄ri ꝛ filie v̄re). i. indifferēter dabit̄ ſpiritꝰ
ſanctꝰ ꝑſonis vtriuſq̄ ſexus. vñ ꝛ cuꝫ apl̄is fu
erunt mulieres in die pētecoſtes: ut pꝫ ex ꝑdi/
ctis: q̄ receꝑunt ſpm̄ ſcm̄ cū eis. dr̄ ēt Act. zi. ꝙ
philippo erant q̄ttuor filie v̄gines ꝓphantes.
Eude viris Act. i3. dr̄. Erant in ecclia q̄ erat an
tiochie ꝓphe ꝛ doctores ꝛc̄ (Juuenes v̄ri ꝛc̄). i.

hoīhꝰ cuiuſlibet etatis dabit̄ ſpūs ꝓphetie (ſō
nia ſomniabunt). i. reuelationes diuinas in ſō
nis hēbunt. ad q̄s ꝑcipiēdas tunc aīa magis ē
diſpoſita ꝓꝓ quietationē ſenſuuꝫ exterioꝝ: ſic̄
pleniꝰ in ꝑ̄ncipio libri pſalmoꝝ dixi (Et quidē
ſup ſuos meos ꝛ ancillas) generalr̄. n. in ꝑ̄mi/
tiua ecclia oībꝰ baptizatis ꝑ īpoſitionē manuū
apl̄oꝝ dabat̄ ſpūs ſanctꝰ in ſigno viſibili. ut pꝫ
Act. i9. ꝛ pluribꝰ alijs locis: ꝛ adhuc dat̄ inuiſi/
biliter oībꝰ baptizatis niſi obex ponat̄ (Et da/
bo) Hic ponit̄ denūciatio ſignoꝝ diē iudicij ꝑ/
cedentiū. cū dr̄ (Et dabo ꝓdigia in celo ſurſum
ꝛ ſigna in terra deorſum) ſcd̄m qḋ dr̄ Luc. zi.
Erūt ſigna in ſole ꝛ luna ꝛ ſtellis: ꝛ in terris ꝑſ/
ſura gētiū ꝛc̄ (Sanguinē) nā ꝑſecutio antichri
ſti ꝑ̄cedet aduentū xp̄i in q̄ fundet̄ ſanguis in/
nocētiū (ꝛ ignē). ſ. ↄflagratiōis ꝑ̄cedentē aduē
tū iudicis (Sol ↄuertet̄ i tenebras) nō ſm̄ rem
ſed ſm̄ apparentiā: qꝛ nubibꝰ dēſis abſcondet̄
eius lumē (ꝛ luna in ſanguinē) ſilr̄ ſm̄ apparē/
tiā: ſicut rubea videt̄ qñ eclypſim patit̄ (añq̄
vēiat dies dñi). i. dies ſui iudicij (magnus) nā
oēs ibi ↄparebunt (ꝛ manifeſtus) naꝫ occulta
cordis nr̄i tūc manifeſta erunt (Et erit) non in
die iudicij. ſed añ. ꝓphe. n. loq̄ntes de vno tp̄e
tranſeunt ad aliud (quicūq̄ īuocauerit nomē
dñi (fidelr̄ ꝛ ꝑſeueranter (ſaluꝰ erit) ſalute eter
na. Ro. io. Corde credit̄ ad iuſticiā: ore āt ↄfeſ/
ſio fit ad ſalutē. Uiri iſrl̄ite) Hic ↄñr petrꝰ de/
clarat ꝓpoſitū ꝑ auctoritatē. Et diuidit̄ i duas
partes ſcd̄ꝫ duplicē eius auctoritatē. ſcd̄a ibi.
Nō. n. dō. Pria in tres. qꝛ ꝑ̄ auctoritas introdu
cit̄. z° ad ꝓpoſitū applicat̄ ibi. viri frēs. 3° itētū
cōcludit̄. ibi. dextera igit̄. Pria adhuc i duas.
qꝛ ꝑ̄ intentū ꝓpōit̄. z° auctoritas īducit̄ ibi. dō
enim. Circa ꝑ̄ꝰ excitat attentionē audiētiū. d.
(Uiri iſrl̄ite) ad quos miſſi fuerunt ꝓphe (au/
dite v̄ba hec) que nō ſunt deridēda: ſed magis
attente audiēda: cū ſint ꝓphaꝝ oracula. Cōſe
quēter ꝓponit xp̄i morteꝫ ꝛ reſurrectionem. d.
(Jeſū nazarenū virū ꝓbatū a deo in vobis). i.
corā vobis v̄tutibꝰ). i. opibus v̄tuoſis (et ꝓdi
gijs). i. miraculis maioribꝰ ut in reſurrectione
mortuoꝝ ꝛ ↄſilibꝰ (et ſignis). ſ. minoribꝰ ut in/
firmitatū curatiōibꝰ (q̄ fecit deꝰ). ſ. tota trini/
tas (per illū). i. ꝑ hoīem xp̄m: inquātū. n. hūa/
nitas erat organū diuinū diuinitati ↄiunctuꝫ
ſicut manꝰ ſuo modo ē artificis organū (in me/
dio nr̄i ſicut ſcitis). q. d. ſic ē euidēs ꝙ nō pote
ſtis negare (Hūc diffinito ↄſilio ꝛ ꝑ̄ſciētia dei
traditū) ꝑ mundi ſalute ex maxima caritate.
Judas tñ tradidit eū ex cupiditate ꝛ maligni/
tate. quoꝝ auctor nō ē deꝰ (ꝑ manꝰ iniquoꝝ af
fligentes interemiſtis). ſ. per manꝰ militū pila
ti: ꝗ gētiles erant ꝛ idolatre (quem deꝰ ſuſcita
uit ſolutis doloribꝰ īferni) quātū ad ipm̄: eo ꝙ
ipm̄ nō leſerint: ꝛ q̄tū ad pr̄es ſanctos quos i/
de abſoluit. q̄uis. n. ibi nō ſentirent penā ſen/
ſus: hēbāt tñ penā dāni: inquātū retardabāt̄

a viſiõe ⁊ fruitiõe dei qđ erat mẽtis afflictiuũ
ſcđm illud. Prouer.13. Spes q̄ differt̄ affligit
aĩaȝ (tuſ qđ īpoſſibile erat teneri).i.detineri ñ
eniꝫ pccĩ aliqđ ꝯperat: ſed ad oẽ pccĩ deſtruẽ
dũ venerat (Dauid.n.) Hic ꝯñr inducit aucto
ritatẽ dđ ad ꝓpoſitũ: que hr̃ Pſal.15. ⁊ itelligit̄
de xp̄o ad lr̃am: ſicut ibidẽ fuit oñſum. Jđ ī p/
ſona ei⁹ dr̄ (Prouidebã dñm corã me ſemꝑ) nã
aĩa xp̄i ab inſtanti creatiõis hũit ꝯtinue clari/
tatẽ diuine viſionis (qm̃ a dextris eſt mihi ne
cõmouear) Ex h.n. ꝙ humanitas xp̄i erat or/
ganũ diuinitatis ꝯiunctũ: ut dcm̃ ẽ: nõ potuit
moueri ad aliqd niſi ſcđm volũtateȝ deitatis.
Propter qđ nullus inordinat⁹ mot⁹ potuit in/
ſurgere in xp̄o ex iniurijs ſibi illatis: aut ex q/
buſcũqȝ alijs cauſis. Et qꝛ h erat aĩe xp̄i cã de/
lectatiõis ſpũalis. iđ ſubdit̄ (Propter h delec
tatũ eſt cor meũ) interius (et exultauit lingua
mea) ꝓrũpens exteri⁹ in laudẽ diuinã: ſicut di
cit̄ Luc.10. In ipſa hora exultauit ih̄s in ſpũ.ſ.
(inſuꝑ ⁊ caro mea) ab aĩa ſeparata (requieſcet) ī
ſepulchro (in ſpe).i.certa reſurrectõis expecta
tione (Qm̃ nõ derelinqũs aĩam meã) a corpe ſe/
paratã (in inferno).i. in ſcõꝝ limbo in q̄ fuit ꝑ
.39. horas tm̃.ſ. ab hora nona ferie ſexte in q̄ fu
it ſepata a corpore vſqȝ ad diluculũ diei dñice:
in q̄ ſm cõiorez opinionẽ fuit corpori reunita:
iđ ſubdit̄ (neqȝ dabis).i.dari ꝑmittes (ſanctũ
tuũ).i.corp⁹ meũ ſanctificatũ (videre corrupti
onẽ).i.putrefactionẽ uel incinerationẽ. Si tñ
accipiat̄ corruptio ꝓ morte: ſic fuit ibi corrup/
tio: qꝛ corp⁹ xp̄i fuit vere mortuũ ꝑ ſeparationeȝ
aĩe a corpore: vtrũqȝ tñ manſit diuinitati vni/
tũ.ſ. aĩa exñs in limbo: ⁊ corp⁹ iacens in ſepul/
chro (Notas mihi feciſti vias vite) ꝑ accelera
tionẽ reſurrectiõis mee (replebis me iocũdita
te) qꝛ reſurrexit in corpe glorioſo: qđ fuit prius
paſſibile ⁊ mortale: ⁊ ſic hũit materiã iocũdi/
tatis ex ſui glorificatõe corporiſ (Cũ facie tua)
.i.cũ clara viſiõe eſſentie diuine: quã hũit aĩa
xp̄i ab iſtanti creatiõis ſue: iđ dr̄ (cũ facie tua)
.i.cũ viſione faciei tue iã pri⁹ habite (Uiri fra
tres) Hic ꝯñr dcã auctoritas ad ꝓpoſitũ appli
cat̄ oñdendo ꝙ nõ loquit̄ de ꝑſona dđ: ſed de
ꝑſona xp̄i: cũ dr̄ (viri frẽs).i. iſrlite ſicut ⁊ ego.
(liceat audacter dicere ad vos) tanq̄ȝ veꝝ ma/
nifeſtũ (de patriarcha dđ qm̃ defunct⁹ ⁊ ſepul/
tus ẽ) ut pȝ.3. Re.2 (et ſepulchꝝ e⁹ ẽ apđ nos)
in q̄ iacuit ꝑ tanta tp̄a corp⁹ ei⁹ qđ putrefactõȝ
paſſum ẽ ⁊ cinerationẽ. ꝑꝑ qđ dcã auctoritas ī/
telligi nõ põt de ipſo. iđ ꝯñr oñdit̄ ꝙ intelligẽ/
da ẽ đ xp̄o: cũ dr̄ (ꝓph̃a ꝗ cũ eẽt dñi: ⁊ ſciret qꝛ
iureiurando ⁊c̃) ſicut hr̃ Pſal.131. Jurauit dñs
.d. veritatem ⁊c̃. qđ ꝑncipalr̃ intelligit̄ de xp̄o de
ſcendẽte a dđ ſcđm carnẽ ut dcm̃ fuit ibidẽ. iđ
ſubdit̄ (ꝓuidẽs locutus ẽ de reſurrectiõe xp̄i)
in auctoritate ꝑdicta q̄ in ipſo ipleta ẽ: ut pȝ ex
dictis: iđ ſequit̄ (neqȝ derelict⁹ ẽ ⁊c̃) ⁊ patȝ lr̃a.
(Dextera) hic ꝯcludit̄ intẽtũ de collatiõe ſãcti

ſpũs a deo. Circa qđ ſciendũ: ꝙ hec collatio nõ
erat ipleta añ xp̄i aſcenſionẽ: ut dr̄ Joh.7. nõ/
dũ erat ſpũs datus: qꝛ nõdũ erat ih̄s glorifica
tus: iđ ꝯcludit (Dextera igit̄ dei).i.ei⁹ potẽtia
(exaltatus ad celeſtia ⁊ ꝓmiſſione ſpũs ſancti
accepta) q̄ ſedet ad dexterã pr̃is: ſicut erat ſibi
ꝓmiſſum Pſal.109. Sede a dextris meis ⁊c̃.
(effudit hunc) ſpm̃ (quẽ vos videtis) in liguis
igneis (et auditis) in varijs linguis. Erant.n.
ſigna ſenſibilia ad dſignandũ ſpm̃ ſcm̃ habitã/
tẽ in cordib⁹ eoꝝ. Sciendũ ãt ꝙ ſicut miracla
fiebant a tota trinitate ſicut a cã ꝑncipali: ⁊ ab
humanitate xp̄i ſicut a cã īſtrumẽtali ꝯiũcta.
ut dcm̃ ẽ ſ. Jta intelligendũ ẽ de hac infuſione
ſpũs ſci (Non.n.) hic ponit̄ ſcđa auctoritas ad
ꝓpoſitũ q̄ hr̃ Pſal.109. qui pſalm⁹ ad lr̃am in/
telligit̄ de xp̄o ut ibidẽ diffuſius declaraui. di
cit igit̄ (Nõ.n. dđ aſcendit ad celos) ſed fuit ſe/
pultus ⁊ incinerat⁹ ut ꝑdictũ ẽ (dicit ãt ipe) de
xp̄o (Dixit dñs) pr̄ (dño meo).i.filio e⁹ incarna
to. ꝑ h.n. ꝓbat̄ diuinitas xp̄i Matth.22. qꝛ ſi
eẽt hõ purus: dđ nõ vocaret eũ dñm cũ eẽt fi/
lius ei⁹ naturalis tm̃: ⁊ nõ dei: ſȝ tm̃ adoptiu⁹.
ſicut dđ ⁊ alij ſancti (ſede a dextris meis).i.ad
eq̄litatẽ pr̃is ſcđm diuinitatẽ. ⁊ in potiorib⁹ bo
nis ſcđm humanitateȝ (donec ponã ⁊c̃) Per h
nõ ẽ intelligendũ ꝙ xp̄s debeat aliqñ dimitte
re ſeſſionẽ ad pr̃is dexterã: qꝛ ly donec aliqñ te
netur finite.ſ. qñ ſignat terminũ ei⁹ cui ꝯiūgit̄
ut cũ dr̄ ſedete h: donec veniã. aliqñ vo indiffi
nite: ut cũ dr̄. iſte nõ penituit donec vixit ⁊c̃.i.
nunq̄ȝ qꝛ p⁹ mortẽ penitere nõ potuit. Et h mõ
tenet̄ cũ dr̄ (ſede a dextris meis: donec ponam
inimicos tuos ſcabellũ ⁊c̃).i. tibi totalr̃ ſubiec
tos. Si.n. accipiat̄ xp̄s ſm diuinã naturaȝ oĩa
ſũt ei ſubiecta ab eterno ſȝ ſiẽdoꝝ diſpõnem:
nõ tñ quantũ ad executionẽ: ſed ſolũ in tp̄e in
quo hñt eẽ. Si vo ꝯſideret̄ quantũ ad naturaȝ
humanã: ſic oĩa ſunt ei ſubiecta auctoritatiue
a principio incarnationis ex vnione ad uerbũ
Executiue vo oĩa ei erunt ſubiecta in fine mũ/
di: cũ in oĩb⁹ exercebit ſuã voluntatẽ. bonos ꝑ
miando ⁊ malos puniendo. Et ſicut ſcabellũ
territ̄ pedib⁹ ⁊ eis ſupponit̄. ita mali ꝯterent̄ ī
penis ⁊ ſupponent̄ xp̄o ſm humanitatẽ: que ꝑ
pedes deſignat̄: ꝑꝑ quod cõcludit (Certiſſime
ꝗ ſciat oĩs domus iſrl̃) abſqȝ heſitatõe aliq̄ (qꝛ
⁊ dñm eũ ⁊ xp̄m fecit de⁹).i. tota trinitas (huc
iſhm) humanitatem eius vniendo verbo: ⁊ ad
pr̃is dexterã exaltando (quẽ vos crucifixiſtis
per ignorantiã quidẽ quantũ ad pplm̃ cõem:
ſed per inuidiã ⁊ maliciaȝ quantum ad princi
pes ſacerdotũ (His auditis) Poſtq̄ȝ eſt poſita
petri predicatio. h ꝯñr ponit̄ auditoꝝ ꝯuerſio
⁊ 2°. eoꝝ cõuerſatio. ibi. erant ãt. Circa p⁹ dicit̄
bis auditis cõpuncti ſunt corde).i. de xp̄i mor
te (⁊ dixerunt ⁊c̃) parati obedire (Penitentiaȝ
agite) peccata ꝑterita deteſtando: aliter pone/
ret̄ obex ſpiritu ſancto (⁊ baptizet̄ vnuſquiſqȝ

vm̃ ĩ noĩe ih̄u xp̄i) in hac.n. forma baptizaue
runt in primitiua eccl̃ia ꝯſilio ſpũs ſãcti: ut no
mẽ xp̄i qđ erat apud iudeos ꝯtẽptũ ⁊ odioſuȝ
amabile redderet̄ ⁊ venerãdũ. q̄ facto redijt ec
cleſia ad formaȝ a xp̄o inſtitutã. Matth. vlti.
baptizãtes eos in noĩe pr̃is ⁊ filij ⁊ ſpũs ſancti
Uerũtñ in noĩe xp̄i itelligit̄ tota trinitas. xp̄s
enim grece dr̄ vnct⁹ latine. ⁊ ſic in noĩe xp̄i itel/
ligit̄ pr̄ vngens ⁊ filius vnct⁹: ⁊ ipſa vnctio q̄ ẽ
ſpũs ſanct⁹ (in remiſſionẽ pccõꝝ vr̃oꝝ) qꝛ bap
tiſm⁹ delet oĩa peccata: quantũ ad penaȝ ⁊ cul/
pã (et accipietis donũ ſpũs ſancti) qđ tunc da/
bat̄ baptizatis in ſigno viſibili per ipoſitionẽ
manuũ apoſtoloꝝ: ut hr̃ infra.10.ca. ⁊.19. (vo/
bis.n. repromiſſio) predicta facta ꝑ ioelẽ ꝓphe
tã ut dcm̃ ẽ ſ. cetera patent vſqȝ ibi (Saluami
a generatiõe iſta praua).ſ. iudaica: q̄ ꝓ maiori
parte remanſit in īfidelitate obſtinata ⁊ appo/
ſite ſunt ad numeꝝ fideliũ (in die illa).ſ. pente
coſtes: ut pȝ ex predictis (circiter tria milia) in
ſignũ h⁹ baptizationis fiebat antiquit⁹ baptiſ/
mus generalis: in die pentecoſtes (Erant aũt)
Hic ꝯñr ponit̄ ꝯuerſoꝝ ꝯuerſatio: cũ dr̄ (Erãt
ãt ꝑſeuerãtes in doctrina aplr̃oꝝ) quãtũ ad fi/
dẽ ⁊ mores (⁊ cõicatiõe fractionis panis) tum
qꝛ quotidie cõicabãt: tũ qꝛ cões cibos ſicut ⁊c̃
cõia hẽbant (Fiebat ãt oĩ aĩe).i. oĩ hoĩ denomi
nando totuȝ a ꝑte digniori (timor) tũ ꝑꝑ predi/
cationẽ petri: tuȝ ꝑꝑ miracula q̄ per aplr̃os fe/
bant. iđ ſubdit̄ (Multa q̄ȝ ⁊c̃) Oẽs ẽt q crede/
bant) in xp̄m (erant pariter) in ſignũ caritatis
(⁊ hẽbant oĩa cõia) in ſignuȝ fraternitatis. Et
ex h oĩs religio hũit exordiũ: in q̄ nõ lȝ hẽre ꝓ
ꝓꝑiũ (poſſeſſiões quoqȝ).i. agros ⁊ vicas (⁊ ſub
ſtantias).i. pecora ⁊ ꝯſilia (vendebãt) ut de ꝑ/
cio cõiter oĩb⁹ ꝓuideret̄. tñ ſm indigẽtias eoꝝ
(Quotidie q̄ȝ ꝑdurantes vnanimiter ī tẽplo)
vbi erat locus orõis q̄ ad oẽs ⁊ ꝑdicationis: q̄
ad apoſtolos (⁊ frangentes circa domoſ panẽ)
in reditu ſuo de tẽplo (ſumebant cibũ cũ exul/
tatione) mentis in deũ (⁊ ſimplicitate cordis)
ideſt ſine plica doloſitatis ⁊ ſimulationis (col/
laudantes deũ) de bñficijs acceptis (⁊ grãȝ ha
bentes ad oẽm plebẽ) ut ſic de quolibet eoruȝ
poſſet dici qđ de ſancto ſebaſtiano legit̄. neceſſe
erat ut quẽ de⁹ tãta ꝑfuderat grã ab oĩb⁹ ama
ret̄ (Dñs ãt augebat) ſupple numeꝝ eoꝝ (q ſal
ui fiebant) ꝑ receptionẽ fidei catholice (quoti/
die) ⁊ nõ ſolũ in die pentecoſtes: ſed ẽt in alijs
diebus ſequentibus (in idipſum).i. in vnionẽ
apoſtolice doctrine. CIII

Petrus ãt) Hic ꝯñr deſcribit̄ predicatõ
petri adiuncto miraculo. Et diuidit̄ in
tres ꝑtes. qꝛ p̄ ponit̄ operatio miraculi. 2°. ꝑdi/
catio petri. ibi. videns ãt petruſ. 3°. excitatio ze
li.4.ca. Circa p⁹ notat̄ hora. cũ dr̄ (Petrus ãt
⁊ ioannes aſcendebãt in tẽplũ).i. in atriũ mun
doꝝ qđ erat orõnis locus (ad horaȝ orõnis no
nam) trib⁹.n. horis in die orabãt iudei. vñ dr̄
Danie.6. ꝙ daniel trib⁹ tẽporib⁹ in die orabat
ꝯ irlm.ſ. mane: hora nona: ⁊ veſpere (Et quidã
vir q erat claudus ex vtero mr̃is ſue) Ex quo
miraculũ fuit euidentius: q̄ȝ ſi fuiſſet claudus
ex aliquo accidentalr̃ (baiulabat̄) qꝛ nõ ſolum
erat claudus: ſed ẽt ſic ꝯctus ꝙ nõ poterat īce
dere (quẽ ponebant quotidie ad portã tẽpli q̄
dr̄ ſpecioſa) Jſta ut dicunt aliqui eſt illa porta
quã edificauit ioathan rex iuda ſublimiſſimã
2. Paraly.12. Sȝ ſi intelligãt de porta eadẽ nu
mero quã edificauit ioathã nõ eſt veꝝ: nã illa
fuit ꝯbuſta per chaldeos.4. Reg. vlti. potuit
tñ alia in eodẽ loco reedificari ad ſiĩtudinem
prime ⁊ retinuit nomẽ antiquũ (ut peteret ele/
moſynã) ſicut ꝯſuetũ eſt talib⁹ qui non pñt lu/
crari victũ ſuũ. cetera patent vſqȝ ibi (Reſpice
in nos).i. cõſidera nos paupes nihil tibi dare
valentes. ut dicũt aliq ⁊ videt̄ h gloſa interli/
nearis dicere. Sȝ ſaluo iudicio meliori videt̄
alr̃ dicẽdũ. Si.n. petr⁹ ſic ei rñdiſſet ſpẽ recipiẽ
di aliqd ab eis ſibi ñ dediſſȝ: ſȝ magl ꝯrñũ: ⁊ tñ
ſubdit̄ (At ille intendebat in eos: ſperãs ſe ali/
qd acceptuꝝ ab eis) Jđ dicendũ ꝙ petrus ⁊ io
annes qui erant valde miſericordes: reſpexerũt
eũ clementib⁹ oculis: cogitantib⁹ ſibi meli⁹ da
re q̄ȝ petebat. iđ dixit ei petr⁹ (Reſpice in nos)
nõ in nr̃a: ꝑꝑ quod ſubditur (Argentum ⁊ au/
rũ non eſt mihi) memor illius precepti. nolite
poſſidere auꝝ ⁊ argentuȝ ⁊c̃. ut dicit gloſa (qđ
ãt hẽo h tibi do) qđ ei ꝑ amicos poſſumus qđ/
dãmodo ꝑ noſipſos poſſum⁹. 8. Ethicoꝝ. ſani/
tatẽ ãt illã poterat petrus dare. vtute dñi ſui:
⁊ amici ieſu xp̄i. iđ ſubdit̄ (in noĩe ieſu xp̄i).i. ĩ
virtute eius (ſurge ⁊ ambula) neutrũ.n. antea
poterat (⁊ protinus ꝯſolidate ſunt baſes eius)
.i. crura ⁊ tibie: qb⁹ innitit̄ corporis pondus (⁊
plante).i. pedes vſqȝ ad vltimã ſuperficiẽ (Et
exiliens ſtetit ⁊ ambulabat) Jn quo oñdit̄ cu/
ratio ꝑfecta ⁊ in inſtanti. quã ſolus de⁹ põt fa/
cere (et intrauit cũ illis ĩ tẽplũ) ut redderet đo
grãs de tanto beneficio. cetera patent vſqȝ ibi.
(ad porticũ que appellabat̄ ſalomonis) Porti
cus.n. illa quã fecit ſalomon in tẽplo fuit per
chaldeos cõbuſta: ſed poſt reditũ captiuitatis
babylonice in eodẽ loco fuit alia reedificata re
tinens nomẽ antiquũ (Uidens autẽ) Hic cõ/
ſequenter ponitur exhortatio petri. in qua pri
mo arguit iudeoꝝ iniquitãtẽ. 2°. eos īducit ad
veritatem. ibi. Et nunc fratres. Circa p⁹ dicit.
(Uiri iſrahelite quid miramini ⁊c̃) quaſi nr̃a
virtute aut pietate fecerimus. ſic habent libri
correcti. Ad faciendũ eñi aliquod bonũ: requi/
runt̄ facultas ⁊ bona voluntas: que per virtu
tẽ ⁊ pietatem deſignantur. q. d. petrus. Si fe/
ciſſemus hec noſtra poteſtate ⁊ voluntate be/
ne eſſet admirandũ. ſed ſic non eſt. propter qđ
ſubditur (Deus habraã ⁊ deus iſaac ⁊ deus ia/
cob) Utitur hoc modo loquendi: qꝛ cõmunis
erat apud iudeos in aſſertionib⁹ vitatis: ut pȝ

ex occurſu ueteris teſtamenti (deus patrū no
ſtrorū.) qui ē omnipotens (glorificauit filium
ſuū ihm) cū reſuſcitādo ꝛ collocādo ad dexte/
ram ſuaꝫ. (quē uoſ quidē tradidiſti) pilato ad
interficiēdum. hoc eniꝫ fecerūt p̄ncipeſ: in qb⁹
erat tot⁹ populus virtualiter. (et negaſtis an̄
faciē pilati) dicēdo non hēmus regē niſi ceſa/
rem. Jo. 19. (iudicāte illo). ſ. pilato. (dimitti).
ſupple debere ihm. ſ. innocētem. ut hētur ibiđ
(Uos autem ſanctū ꝛ iuſtū negaſtis) et dič ſā/
ctū ꝛ iuſtū abſolute. qꝛ ſanctus et iuſtus ē āthō
nomatice. vn̄ dicitur. Sanctus ſāctoꝝ Danie.
9. (et petiſtis uirū homicidā). ſ. barrabā. q ꝑꝑ
ſeditionē quādam in ciuitate ꝛ homicidiū miſ
ſus erat ī carcerē. Luc. 23. (auctorē vō vite)
corporalis ꝛ ſpiritualis: qđ xp̄o competit ſcđm
eius diuinitateꝫ (interfeciſtis) in humanitate
aſſumpta (quē deus ſuſcitauit) ꝑ ſuā omnipo
tentiā (cuius nos teſtes ſumus) nō tantū duo
uel tres ad ſufficētiam. ſꝫ multo plures ad ſu/
perabūdantiā. (Et in fide nominis eius hunc
quē uos uidetis) nūc ſanum ꝛ incolumē (ꝛ no/
ſtis) ante fuiſſe claudū: ꝛ impotēteꝫ. (cōfirma
uit). in ſanitate. (nomen eius). i. inuocatio no/
minis xp̄i. (et fideſ ꝛc̄). naꝫ inuocatio ſine fide
efficax non eſſet. (Et nūc fratres) Hic ꝯñr in/
ducit eos petrus ad ueritateꝫ. Et p̄ ratione. 2°
ſcripture allegatione. ibi. Moyſes. Circa p̄mū
dicit (Et nūc fratres) dulciter eos allogtur: ut
verbū eius magis recipiatur. (ſcio qꝛ per igno/
rātiam feciſtis ſicut et p̄ncipes veſtri). Alia tn̄
fuit ignorātia hic ꝛ ibi. nā p̄ncipes qui erāt li/
terati ꝑ ſcripturas que p̄dicte erāt de xp̄o ꝛ per
eius opera cognouerunt. p̄ de ihu nazareno ꝙ
ipſe eſſet xp̄s in lege et in ꝓphetis p̄miſſus: ſic
dictū fuit plenius ſuꝑ illud Math. 21. p̄ auteꝫ
agricole dixerunt. hic eſt heres. ſed quia īcepit
p̄dicare contra eoꝝ uicia publice: cōceperūt ꝯ
eum inuidiā ꝛ odiuꝫ. et ſic in eis fuit ſubuerſa
dicta noticia: quia corruptio affectionis corrū/
pit iudiciū rationiſ. et ī augmētū malitie dece/
perunt populuꝫ ſimplicē: inducentes eum ad
petendū mortē xp̄i Math. 27. Principeſ autē
ſacerdotuꝫ ꝛ ſeniores: ꝑſuaſerūt populo ut pe/
terent barrabā. ieſum uero perderent. et ſic pꝫ
ꝙ ignorātia p̄ncipū fuit mlto grauior q̄ꝫ ppl̄a/
riū (Deus autē qui p̄nunciauit ꝑ os oiuꝫ pro/
phetarꝫ ꝛc̄). dicit autē os in ſingulari: ad deſi/
gnandū ꝙ omnes ꝓphete vno ſpiritu ſunt lo/
cuti: ꝛ paſſionē xp̄i omnes lr̄aliter uel myſtice
p̄dixerunt. (impleuit ſic) nā malis actibus ho/
minū vtitur ad bonū. ſunt. n. ab eo inquantū
actus. (Penitemini igitur). a peccatis ueſtris
(et conuertimini) ad xp̄m. (vt deleantur pec/
cata ueſtra) per baptiſmū (Ut cū uenerit tem
pora refrigeriȷ). i. ultimi iudiciȷ: tunc enim ad
refrigerium beatitudinis transferentur electi
(a conſpectu domini). ſecūdum ordinationeꝫ
eius. (et miſerit eū qui p̄dicatus eſt uobis ieſū

xp̄m.) ad iudicādum ſeculum ꝑ ignē in forma
humanitatis glorioſa. (quē oportet quideꝫ ce/
lum ſuſcipere). i. interim in celis ad dexteram
patris ſedere. ut dictū ē ſupra cap. p̄ (vſq ī tē/
pora reſtitutionis oiuꝫ). i. extremi iudiciȷ: in q̄
omnia reducētur ad ſtatū ordinatiſſimū: ſcđm
lineam diuine iuſticie (que locutus eſt per os
ſanctoꝝ ſuoꝝ a ſeculo). i. ab antiquo: et non ſo
lū de nouo (Moyſes) Hic ꝯñr ad ꝓpoſitū idu/
cit ſcripturas ꝓphetaꝝ: et p̄ in ſpāli. d. (Moy
ſes quideꝫ dixit). Deut. 18 (Quoniā ꝓphetaꝫ
ſuſcitabit vobis dn̄s deus ueſter). qđ ſic ibidē
dictū fuit: intelligitur p̄ncipaliter đ xp̄o: q dici
tur ꝓpheta magnus Luc. 7. et deſcēdit de iu/
deis ſm̄ carnem Math. 1. (tanq̄ꝫ meipſuꝫ au/
dietis). i. latorē noui teſtamenti ſicut me ue/
teris (omnis anima). i. omnis homo. ponitur
hic pars principalis ꝓ toto. (que non audierit
ꝓphetam illū) legem euangelicā renuēdo (ex/
terminabitur de plebe). i. đ ſanctoꝝ ſocietate.
Conſequenter īducit ſcripturas ꝓphetaruꝫ in
quodā generali. d. (Et omnes ꝓphete a ſamu
ele ꝛc̄) ſub illo. n. incepit regnū iſrael et iuda ut
pꝫ. 1. Re. 10. Temporibus uero regum: et dein
ceps: fuerūt ꝓphete qui clarius locuti ſunt de
myſterio xp̄i: ut ē ſuperiuſ oſtēſuꝫ ī expoſitiōe
ꝓphetaꝝ. vn̄ de Eſa. dicit Hiero. ꝙ videt̄ ma/
gis euangeliū: q̄ꝫ ꝓphetiaꝫ texere (Uos auteꝫ
eſtis filiȷ ꝓphetaꝝ). i. in eoꝝ ſcripturis nutri/
ti. (et teſtamēti). i. ꝓmiſſioniſ (qđ diſpoſuit de/
us ad patres noſtros) de futuro. (dicens ad
habraaꝫ) Ge. 22 (in ſemine tuo benedicentur
omnes familie terre) qđ impletū eſt in xp̄o ab
habraam deſcendente: ut pꝫ ꝑ omnes partes
orbis in quibus ſunt aliq xp̄iani: et adhuc ma
gis implebitur circa finē mūdi: quādo omneſ
conuertentur ad fideꝫ xp̄i (uobis primū deuſ
ſuſcitāns). i. manifeſtāns. (filiū ſuū). quia inter
iudeos fuit natus ꝛ conuerſatus (miſit eū be/
nedicentem nobis). In perſona enim propria
p̄dicauit iudeis ꝛ multa bn̄ficia contulit: mor
tuoſ ſuſcitando: leproſos ſanādo: cecos illumi
nando: ꝛ huiuſmodi (ut cōuertat ſe ꝛc̄) ad hoc
enim requirit̄ actus liberi arbitriȷ. vn̄ Aug. d.
Qui creauit te ſine te: nō iuſtificabit te ſine te.

Loquētib⁹ āt illis ꝛc̄) Poſita **C IIII**
p̄dicatione petri. Conſeq̄nter ponit̄ ex/
citatio zeli. Circa qđ p̄ ponit̄ duplex ze
lus. 2° vtriuſq ꝓceſſus ibi. Factū eſt aūt. Circa
p̄⁹ ſciendū ꝙ zeluſ aliqn̄ accipit̄ ꝓ inuidia. ali/
qn̄ vō ꝓ ſingulari amicitia. prim⁹ āt zelus po/
nit̄ cū dr̄ (Loq̄ntib⁹ āt illis). ſ. ad ppl̄m (ſuꝑue
nerunt ſacerdotes ꝛc̄) moti īuidia ꝯ xp̄m (ꝛ ſa/
ducei dolentes ꝛc̄) Iſti ſpecial̄r exprimunt̄ do
lere. qꝛ negabant reſurrectionē mortuoruꝫ. ut
hr̄ infra. 23. (ꝛ poſuerunt eos in cuſtodiā). i. in
carcerē (vſq in craſtinū eo ꝙ iā transierat ho/
ra ducendi eos ad iudiciū. Scđo ponit̄ excita
tio boni zeli cū dr̄ (Multi āt eoꝝ qui audierāt

verbū). ſ. petri predictū (crediderunt) in xp̄m
(ꝛ factus ē numerus eoꝝ q̄nq milia) cū p̄cedē
tib⁹ ꝯuerſis pri⁹ per p̄dicationē petri. ꝛ ſcđꝫ h
fuerunt octo milia: qđ videt̄ veri⁹. ſcđm alios
vō tria milia p̄dicta ca. 2. in h nūero includūt̄
(Factū eſt āt) Hic ꝯñr ponit̄ vtriuſq zeli ꝓſecu
tio. ꝛ p̄ mali. 2° boni. ibi. dimiſſi ſunt. Circa p̄⁹
p̄ ponit̄ apoſtoloꝝ interrogatio. 2° petri rn̄ſio.
ibi. tunc petruſ. 3° ſuꝑ p̄dicta collatio. ibi. vidē
tes āt. Circa p̄⁹ dr̄ (Factū eſt āt in craſtinū ut cō
gregarent̄ ꝛc̄) multi. n. ꝛ magni fuerunt ꝯuoca
ti: ut ex h apoſtoli magis terrerent̄ ꝛ in vbis ſu
is caꝑent̄. Jō ſubdit̄ (Et ſtatuētes eos interro
gabant) ex diuerſis ꝑtib⁹ ad eos ſtupefaciēdū
(in qua v̄tute aut ī quo noīe feciſtis hec vos:)
q. d. pꝫ manifeſte ꝙ hec feciſtis artib⁹ magicſ.
vn̄ ꝛ iſte curatus fuerat tn̄ cū eis detētus ut ma/
leficiȷ ꝑticeps (Tūc petrus repletus) Hic ꝯñr
ponit̄ rn̄ſio petri dicētis (Principeſ ppl̄i ꝛ ſeni
ores audite). i. diligēter v̄itatē attēdite (ſi nos
hodie diiudicamur). i. ad iudiciū trahimur ut
malefactoreſ: ꝛ accipit̄ h ſi ꝓ qa. qꝛ ſic trahebā/
tur (in bn̄ficio hoīs infirmi). i. ꝓ bn̄ficio cura/
tionis e⁹ (notū ſit oīb⁹ ꝛc̄. qꝛ in noīe ihu xp̄i na/
zareni quē vos crucifixiſtis) ꝑ milites p̄ſidis.
ꝛ h ex inuidia ꝛ neq̄tia vr̄a (quē de⁹ ſuſcitauit
a mortuis) ex ſua oīpotētia (in h). i. in fide ipi⁹
(iſte aſtat corā vobis ſan⁹) vere ꝛ nō ficte. Cō/
ſeq̄nter īducit ſcripturā ad ꝓpoſitū q̄ hr̄ Pſal.
117. dicens (Hic eſt lapis ꝛc̄) que de xp̄o intelli
git̄ ad lr̄am: ſicut ibidē declaraui per doctoreſ
hebraicos ꝛ latinos. ꝙ. n. lapis xp̄s dr̄ in ſcrip
tura veteris teſti. pꝫ Danie. 2. lapis āt q ꝑcuſ/
ſerat ſtatuā factus eſt magn⁹ ꝛ īpleuit vniuer/
ſam terrā. qđ ad lr̄am exponit̄ de xp̄o a doctori
b⁹ hebreis ꝛ latinis (reprobat⁹ a vobis edificā
tib⁹). i. a vobis ſacerdotib⁹ ꝛ legis doctoribuſ:
ad quoꝝ officiū ſpectat edificare ppl̄m in fide
ꝛ morib⁹ (qui fact⁹ ē in caput anguli) ꝯiungēs
iudeos ꝛ gentiles tāq̄ꝫ duos parietes in vnaꝫ
eccl̄iam. ꝑꝑ qđ dicit Jo. 10. Alias oues hēo q̄ n̄
ſunt ex h ouili. ꝛ illas opꝫ me adducere. ꝛ fiet
vnū ouile: ꝛ vn⁹ paſtor (ꝛ nō eſt in aliquo alio)
. i. ꝑ aliquē aliū (ſalus) qꝛ ipſe eſt mediator dei
ꝛ hoīum (Nec. n. aliud nomē eſt ſub celo ꝛc̄). i.
res ſignata ꝑ nomē ſaluatoris nō eſt data alte
ri homini. ſoli. n. xp̄o datū ē ꝙ ſit de⁹ ꝛ hō (Ui/
dentes āt) Hic ꝯñr ponit̄ ſuꝑ petri rn̄ſionē ſa/
cerdotū collatio. Et p̄ ponit̄ collatiōis act⁹. 2°
effect⁹ ibi. ꝛ vocantes ꝛc̄. Circa p̄⁹ dr̄ (Uidētes
āt petri ꝯſtantiā ꝛ ioannis) qꝛ ī nullo ſtupebāt
nec terrebant̄ (cōperto ꝙ eēnt hoīes ſine lr̄is)
. i. carentes ſciā acq̄ſita: ꝛ tn̄ allegabant ſcriptu
rā ut viſum eſt (idiote). i. ſimplices ꝛ parue in/
duſtrie (admirabant̄) eo ꝙ ig̃rabant cām. ſ. ſpi
ritus ſancti vnctionē: que docet de oīb⁹. 1. Joā.
2.) ꝛ cog̃ſcebāt eos qm̄ cū ieſu fuerant) qui fre
quēter p̄dicauerat in tēplo: ꝛ apoſtoli erant cū
eo (hoiem q̄ꝫ videntes ſtanteꝫ cū eis) perfecte

curatū ab eis (nihil poterant ꝯdicere) qꝛ dice/
re nō poterant ꝙ alius eſſet homo ab illo clau
do predicto: nec ꝙ non eſſet curatus vere ꝛ ꝑ/
fecte. qꝛ vtrunq falſum apparebat manifeſte.
(Juſſerunt āt eos foras extra ꝯciliū ſecedere)
ut in eoꝝ abſn̄tia poſſent melius ꝯferre (Quid
faciemuſ hominibus iſtis:) q. d. non poſſumuſ
eoſ ad mōtē vl̄ ad carcerē ꝯdēnare. ꝛ cā ſubdit̄
(qm̄ quidem notum ſignū). i. miraculum (factū
eſt per eos) ꝛ ſic interficiendo uel detinendo
eos: ꝯcitabimus totum populum contra nos.
Si queratur cur non crediderunt: ex quo ſig⁹
tam manifeſtuꝫ viderunt: dicendū ꝙ malitia
eoꝝ execauit eos: propter qđ factum illud at/
tribuebant virtuti demoniuꝫ ſicut ꝛ facta xp̄i
Math. 12. in beelzebub principe demoniorum
eyicit demonia (Sed ne amplius diuulgetur
in populo cōminemur eis) precipiendo ſub pe
na mortis (ne vltra loquantur in nomine hoc)
. ſ. nazareno (vlli hominū) iudeo vel gentili (Et
vocantes) Hic ꝯſequenter ponitur collatiōis
effectus: que eſt prohibitio ex parte ſacerdotū
cum dicitur (denunciauerunt ꝛc̄) Et patet ra/
tionalis reſponſio apoſtolorum: cum ſubditur
(Si iuſtum eſt in conſpectu dei vos potius au
dire q̄ꝫ deum: iudicate) quaſi dicant: non pote/
ſtis hoc dicere cum nullam auctoritatem hēa/
tis precipiendi: niſi ab eo. ideo cōcludunt (Nō
enim poſſumus) licite (que vidimus). ſ. chriſti
miracula: eius reſurrectionem ꝛ aſcenſionem.
(et audiuimus) ipſum venturum ad iudiciū. ꝛ
hoc ab angeliſ: ut patet ſupra ca. 1. (non loqui)
maxime cum preceperit nobiſ hoc teſtificari ſ̄.
. 1. ca. ꝛ Luc. vlti. (At illi cōminātes dimiſerūt
eos) ꝛ ſubditur cauſa (non inuenienteſ quomo
do punirent eos: propter populum) ex quo pꝫ
ꝙ repreſſi fuerunt ab hac punitione: humano
timore tantum (qꝛ omnes clarificabant id qđ
factum fuerat) confidentes hoc eſſe factum di
uina virtute: ꝛ ſubditur cauſa (Annorum eniꝫ
amplius. 40. erat homo) ꝛ ſic erat notus omni
bus fuiſſe claudus per longum tempus. Cōfeſ
ſio etiam veritatis erat efficax in eo: ratiōe eta
tis. ex quibus apparebat factum illud eſſe di/
uina virtute (Dimiſi autem) Poſita ꝓſecutio/
ne zeli mali ex parte ſacerdotum. Hic cōſequē
ter ponitur proſecutio zeli boni ex parte credē
tiū. ꝛ h q̄ꝫtū ad duo. ſ. q̄ꝫtū ad deuotā orōem. ꝛ
2° ſanctā ꝯuerſationē q̄ ponit̄ ibi. Multitudiſ
āt. Circa p̄⁹ dr̄ (Dimiſſi āt) Et patet lr̄a vſq ibi
(vnanimiter leuauerūt vocē) corde ꝛ ore dep̄/
cātes. Et orōeꝫ ſuā fundāt p̄ ſuꝑ dei potentiā.
(dicētes. Dñe tu q feciſti celū ꝛc̄) 2° ſuꝑ e⁹ gr̄aꝫ
cū dr̄ (q ſpū ſancto ꝛc̄. dixiſti de xp̄o Pſal. 2. q
intelligit̄ ad lr̄am de xp̄o: ēt ſcđm doctores an/
tiquoſ hebreoꝝ: ut ibidē fuit declaratū (Qua/
re fremuerunt gentes). i. gentiles (ꝛ populi). i.
iudei in pluribus tribubus diuiſi: vtriq eniꝫ
egerunt ad mortem chriſti. Pilatus enim et

milites ꝓꝫ crucifigẽtes:fuerũt gentiles. Ju/
das ãt ꝓditor:⁊ illi q ꝓpm tradiderunt pilato
fuerunt iudei(meditati ſunt inania)dr̃.ãt ina
nis meditatio:qr̃ nõ br̃ ꝓpoſitũ:ſed magis op
poſitũ. Jſti.n.crediderũt ꝓpi nomẽ extinguere
ꝑ eius mortẽ:ꝑ quã fuit magis exaltatũ ⁊ glo/
rificatũ.eo ꝙ ad eã ſecuta eſt eius reſurrectio:
aſcenſio:ſpũs ſancti miſſio:⁊ apoſtoloꝝ ꝯſtanſ
predicatio.ꝑꝑ qd̓ ĩminẽte ſua morte dixit: nũc
clarificatus eſt filius hoĩs.⁊ ſubdĩt:⁊ deꝰ cla/
rificabit eũ in ſemetipſo:⁊ ꝯtinuo clarificabit
eũ (aſtiterunt reges terre).ſ.herodes ⁊ põtius
pilatus ut poſtea exponĩt.⁊ dicũtur reges a re
gnando.nã herodeſ erat tetrarcha galilee:⁊ pi
latus ꝓcurator iudee:illuc a ceſare miſſus: ut
hr̃ Luc.3.(et pncipes).ſ.iudeoꝝ(ꝯuenerũt in
vnũ.aduerſus dñm).i.aduerſus deũ prẽm(⁊
aduerſus ꝓpm eius)ab eo miſſum in mundũ.
ꝑꝑ h quicquid fiebat ꝯ filiũ miſſum: fiebat cõ
tra prẽm mittentẽ.⁊ ſic exponĩt cũ dr̃(ꝯuenert
ṽe ⁊c̃)⁊ pꝫ ex dictiſ lr̃a vſqꝫ ibi(facere/iniq̃ vo
luntate ex ꝑte ipſoꝝ (q̃ manus tua).i.potẽtia
tua (⁊ ꝯſiliũ tuũ).i.ordinatio tua(decreuerũt
fieri)ex maxima pietate ⁊ mĩa ex parte dei: ⁊
maxima caritate ⁊ obediẽtia ex ꝑte hoĩs ꝓpi
(Nũc dñe deꝰ reſpice ĩ minas eoꝝ) ut ab ipſis
nõ terreamur(⁊ da ſuis tuis cũ fiducia loqui
verbũ tuũ)Et ſubdĩt modus (in eo ꝙ manum
tuã extendas ad ſanitates ⁊c̃)q̃ ſunt ṽbi diui/
ni ꝯfirmatiua Marci vlti. Jlli ãt ꝓfecti pdi
cauerunt vbiqꝫ ⁊c̃(Et cũ oraſſent motus eſt lo
cus ⁊c̃)ꝑ terremotuꝫ ſub pedibꝰ eoꝝ:ſignifica/
ta fuit exauditio petitionis eoꝝ.ſ.ꝙ glorifica/
tio noĩs ꝓpi ꝑ terrenas ptãtes nõ ĩpedireĩ:⁊ ꝙ
finaliter terrene ptãtes ꝓpi iugo ſubycerenĩ.
qd̓ adipletũ pꝫ.qr̃ tp̃e ꝑſecutionis eccl̃ie: maxi
me creuit fides ⁊ nomẽ ꝓpi:⁊ ipſiꝰ iugo ſubmi/
ſerunt colla multi pncipes.maxĩe a tp̃e ꝯſtãti/
ni(Et repleti ſunt oẽs ſpũs ſancto)ꝑ augmen/
tũ caritatis ⁊ grẽ(Multitudinis) Hic ꝯñr de/
ſcribĩt credentiũ ꝯuerſatio ſancta.⁊ p̄ genera/
liter.2º ſpecialr̃.ibi.ioſeph.Circa pꝰ dr̃(Mul/
titudinis ãt credentiũ erat cor vnũ ⁊ aĩa vna)
nã ꝯiũcti erant adinuicẽ caritate maxĩa(Nec
quiſqꝫ eoꝝ q̃ poſſidebat aliqd ſuũ eẽ dicebat)
ſibi uel ſue familie appropriando:⁊ ex hac cõ/
gregatiõe:hũit ortũ oĩs religio(Et virtute ma
gna in ſignis ⁊ ꝓdigys ṽtute diuĩa factis (red
debant apoſtoli teſtimoniũ) diuinis miraculiſ
ꝯfirmatũ(Et gr̃a magna erat in omĩbꝰ illis).ſ.
gr̃a dei ad ſeipſos ⁊ oĩ ipſoꝝ adinuicẽ.iõ ſubdi
tur(neqꝫ.n.quiſqꝫ egẽs erat ĩter illos)⁊ ſubdĩt
cã(Quotqt.n. poſſeſſores agroꝝ ⁊c̃)⁊ pꝫ lr̃a
(Joſeph ãt) Hic ꝯñr ponĩt exẽplũ in ſpeciali d̓
iſta cõicatione ſociali.⁊ diuidĩt in duas ꝑtes.
in ꝑtẽ principalẽ ⁊ incidentalẽ q̃ incipit in pri/
cipio capituli ſqnti.Circa pꝰ dr̃(Joſeph ãt q co
gnominatꝰ ẽ barnabas)Jſte ſm hieronymũ in
libro illuſtriũ viroꝝ fuit ille qui cũ paulo voca

catus fuit ad apoſtolatuꝫ ut hr̃ infra.13.⁊ fuit
alius ab illo ioſeph q cũ mathia accepit ſortes
s̃.i.ca.ut dr̃ in hiſtoria ſcholaſtica.Et h videĩ
veruꝫ .qr̃ ille cogn̄iatus eſt barſabaſ.iſte ṽo
barnabas:⁊ qr̃ ille fuit filiꝰ alphei ⁊ ſic de gali
lea oriundus.iſte ṽo dr̃ cyprius.i.de cypro na/
tus.dr̃.n.genere leuites:de q̃ tribu non videĩ
fuiſſe alpheꝰ (cũ hẽret agrũ: vendidit eũ)lꝫ.n.
leuite nõ hẽrent agros in iudea:tñ poterãt ha
bere in alia terra:parentes ãt iſtiꝰ tp̃e antiochi
uel alterius tyrãni:fuerãt ad inſulã cypri trãſ
lati: vbi agros licite poterant hẽre ⁊ eos vẽde
re(⁊ attulit p̃ciũ) integꝝ: nihil ſibi retinẽdo(⁊
poſuit ad pedes apl̃oꝝ) ut inde ꝓuidereĩ cõita
ti ſecundũ diſpoſitionẽ eoꝝ. ¶ V
Jr ãt quidã) Hec eſt pars incidẽtalis.
in q̃ occaſione ioſeph qui totũ p̃ciuꝫ
fideliter cõicauit:ponĩ exemplũ de anania:q
per oppoſitũ partẽ defraudauit:naꝫ oppoſita
iuxĩ ſe poſita magis eluceſcunt.Et diuidĩt i du
as partes:qr̃ p̄ ponĩ culpa.2º pena.ibi.audiẽſ
ãt.Circa pꝰ dr̃ (Uir ãt quidaꝫ ⁊c̃)⁊ pꝫ lr̃a vſqꝫ
ibi(Cur tẽtauit ſatanas te mentiri ſpũi ſãcto)
Promiſerãt.n.deo oẽs de ſocietate illa viuere
ſine ꝓprio ⁊ ſic mẽtitus deo fuit:parteꝫ ſibi ap
propriando: mentitus etiã fuerat hoĩbus. di
cendo ꝙ erat totum agri precium: ſicut patet
per verbum vxoris ſue infra dicentis ꝙ pro
tanto precio agrum vendiderant:que erat cõ/
ſcia facti.ut premiſſum eſt:⁊ per conſequens ꝓ
babile videtur ꝙ ipſa ⁊ vir ſuus conuenerant
in modũ loquendi de iſta venditione ⁊ reſpon
dendi(et fraudare de precio agri)retinere eñi
ſibi ſoli quod eſt cõe ⁊ occulte ẽ ꝯmunitatẽ de/
fraudare(Nonne manens tibi manebat).ſ.an
te votum(et venundatũ in tua erat poteſtate)
q.d.tunc poteras agrum vendere uel retinere
⁊ de precio tuã voluntatem facere:nec aliquiſ
coegit te votum facere: ⁊ cõmunitatem iſtam
intrare(Quare poſuiſti in corde tuo hanc reꝫ)
ideſt dictam fraudem. volebat enim de medie
tate precy habere expenſas ꝯmũeſ ſicut ⁊ aly.
⁊ de alia medietate viuere lautius in occulto.
(Non es mentitus hominibus).ſ.ſolum(ſed
etiã deo) ut patet ex predictis (Audiens autẽ)
Hic ꝯñr ponĩ pena cũ dr̃ (cecidit)ſubito a do
ꝑcuſſuſ.tranſgreſſiões.n.alicuiꝰ legis ſeu ordi
natiõis:grauiter ſunt in pncipio puniende: ut
lex firmeĩ:⁊ aly terreauĩ.Et h modo nadab ⁊
abiu fily aarõ offerẽtes ignẽ alienũ:ꝑcuſſi fue
rũt a deo ĩ die ſuaꝝ ꝯſecrationũ Leuiti.10. Et
colligẽs ligna ĩ ſabbato lapidatꝰ. Nume.15. iõ
ſubdĩt(Et factus ẽ timor magnus) retrahens
alios a ꝯſilibꝰ.h tñ dr̃ h anticipatione.qr̃ pau
ci adhuc ſciebant hoc factũ quod patet ex eiuſ
vxore poſtea veniente:⁊ factum penitus igno
rante(Surgẽtes autẽ iuueneſ:amouerũt euꝫ
⁊ cetera) Ex hoc autem dicunt aliqui. ꝙ ana/
nias audiens verbum petri penituit. ⁊ mors

illa ſibi ꝑ expiatiõe culpe fuit.nã petrus p̃ti/
dit ꝙ religioſi moriẽtes ꝓp̄etary forent eccl̃ia/
ſtica ſepultura cariturĩ: ⁊ ſic nõ ꝑmiſiſſet ana/
niã ſepeliri niſi penituiſſet:cũ eẽt ordinator ec
cl̃ie.Sꝫ qcqd ſic deuitate h nõ videĩ ualere.qr̃
nõ dr̃ hic vbi fuerit ſepultꝰ.ſ.in loco ſacro vel
nõ ſacro.Et videĩ magis ꝙ in loco ñ ſacro ⁊ oc
culto.ſi.n.portatus fuiſſet ad cimiteriũ cõe.ꝓ/
babile videreĩ ꝙ vxõ ſua ſciuiſſet.Alibi ãt ſepe
liri pñt ꝓp̄ietary (Factũ eſt aũt) Hic ꝯñr ponĩ
pena vxoris:⁊ pꝫ lr̃a vſqꝫ ibi(Si tãti agꝝ vẽdi
diſtis).i.ꝑ tanto p̃cio ⁊ nõ maiori:⁊ expꝛ̃ſſit pe/
trus p̃ciſe ſummã quã vir eiꝰ poſuerat in cõita
te(q̃ rñdit ẽt).i.certe(tãti) p̃cy (qd vtiqꝫ ꝯuẽit
vobis tẽtare ſpm̃ dñi:) hec.n.fraudatio: dr̃ dĩ
tentatio :qr̃ ꝑ ipſã exqſierunt expientiã de dei
noticia:occaſionalr̃ aliã fraudẽ grauiter puni/
endo: tentare ẽ.n.ꝑ experimentũ accipe de aliq̃.
(Ecce pedes eoꝝ q ſepellierũt viꝝ tuũ) iam re
uerſi de eiꝰ ſepultura (et efferent te) punitã ſili
pena.cetera patent vſqꝫ ibi(Et factꝰ eſt timor
magnꝰ in vniuerſa eccl̃ia).i.in ꝯuerſatione cre
dentiũ in ꝓpm retrahens quẽlibet de ꝯgregati
one a ſimili tranſgreſſione(⁊ in oẽs q audierũt
hec)nã aly q nõ ponebant ſic bona ſua in cõi:
nihilominꝰ ex h facto fuerũt territi cogitanteſ
ſeueritatẽ vltõis diuine(Per manꝰ ãt) Poſtq̃
ſupꝛ̃ius poſita ẽ p̃dicatio petri apud iudeos ſin
gulariter. hic ꝯñr ponĩ eiꝰ p̃dicatio apud eoſ/
dẽ cũ alys apoſtolis coĩter.Et diuidĩt in duaſ
partes:nã p̄ deſcribĩt hec p̃dicatio tãq̃ ṽtuoſa
2º ex h oriĩ iudeoꝝ ꝯcitatio venenoſa ibi. Ex/
urgens ãt.Circa pꝰ oñdĩt apl̃oꝝ p̃dicatio ṽtu
oſa ex duobꝰ.ſ.ex miraculis eã ꝯfirmantibꝰ:⁊
ex multiplicatiõe credentiũ ad exhortationeꝫ
apl̃oꝝ:⁊ h ẽ qd̓ dr̃(Per manꝰ ãt apl̃oꝝ fiebant
ſigna ⁊ ꝓdigia multa in plebe)nõ dicit in pnci/
pibꝰ.qr̃ nõ credebãt:paucĩſ exceptis q occulte
ꝓpiani erant ut gamaliel nicodemꝰ ⁊ aliq aly.
(et erãt vnanimiter oẽs).ſ.apoſtoli(in porticu
ſalomõis) vbi erat locus orõnis ⁊ p̃dicationis
(Ceteroꝝ ãt nemo audebat ſe ꝯiungere illis) ſi
cte.ſ.timẽtes penã que venerat ſuꝑ ananiaꝫ ⁊
eius vxorẽ(ſed magnificabat eos ppl̃s) ꝑꝑ cu/
rationes ⁊ miracula que fiebãt:⁊ qr̃ bona pro
malis ſuis ꝑſecutoribꝰ reddebãt.Et ſubdĩt de
multiplicatiõe credentiũ:cũ dr̃(Magiſ ãt au
gebaĩ ⁊c̃)⁊ pꝫ lr̃a vſqꝫ ibi(vt veniẽte petro ſal
tẽ vmbra illiꝰ ⁊c̃)in q̃ ponĩ differẽtia petri ad
alios apoſtolos in opatiõe miraculoꝝ. nã aly
apoſtoli curabant infirmos ꝑ tactũ manuũ.ſi/
cut dr̃ ſupra per manus apoſtoloꝝ ⁊c̃. Petrus
ãt non ſolũ per tactũ: ſed ẽt per vmbrã qd̓ eſt
maius:qd̓ fiebat ad oñdendũ ꝙ erat principa
lis apoſtolus.Sciendũ tñ ꝙ ſi ꝯſiderenĩ mira
cula ex parte virtutis actiue: vnũ nõ ẽ maius
alio:qr̃ oĩa fiunt virtute diuina infinita: cum
ſint opera totã virtutẽ nature create trãſcẽdẽ
tia.Si ãt cõſiderenĩ quantũ ad rem factã ſic

vnuꝫ eſt maius alio:ſicut ſuſcitatio mortui:q̃
curatio leproſi:⁊ curatio leproſi: q̃ curatio ſu/
bita languidi.Silr̃ ſi ꝯſiderenĩ q̃tũ ad modũ
faciendi:ſic maius eſt curare leproſum uel lan
guidũ ſolo ṽbo:q̃ tactu.⁊ per vmbrã q̃ per ver
bũ.uerbum.n.eſt aliquid procedens ex homĩe
hñs virtutẽ:ſed vmbra nihil eſt ipſius ſed tñ
priuatio lucis ex interpoſitiõe corporis. Et qr̃
ꝓps nõ legĩ curaſſe per vmbram ſicut petrus
iõ videĩ ĩpletũ fuiſſe qd̓ dixit Joã.14.q credit
in me opera que ego facio ⁊ ip̃e faciet: ⁊ maio/
ra hoꝝ faciet.cetera patent in littera (Exurgẽſ
ãt) Hic ꝯñr ponĩ ſacerdotũ ꝯcitatio venenoſa
nã ꝯcitati inuidia que venenũ eſt aĩe: volueĩt
apoſtolos perdere :ſed non potuerunt: diuina
virtute eos ꝓtegente.Et ſcd̓m h reſiduũ hꝰ.c.
in quatuor partes diuidĩt:qr̃ p̄ ponĩ apoſtolo
rũ captio.2º captoꝝ increpatio ibi.⁊ interroga
uit.3º excuſatio increpatoꝝ.ibi. Rñdens aũt.
4º excuſatorũ dimiſſio.ibi.Cõſenſerũt ãt. Pri
ma adhuc in tres:qr̃ p̄ ponĩ apoſtoloꝝ iniuri/
oſa captio.2º eoꝝ miraculoſa liberatio. ibi.an
gelus ãt.3º eorum cauteloſa reductio.ibi. tunc
abyt.Circa pꝰ dr̃(Exurgens ãt pnceps ſacer/
dotũ ⁊c̃)Ex h videtur ꝙ ipſe ⁊ qui cũ illo erãt
de ſecta erant ſaduceoꝝ:qui negant reſurrecti
onẽ ⁊ ſpiritũ ⁊ angelũ.ut habeĩ. 23.infra: ideo
ſubdĩt (repleti ſunt zelo)ideſt ĩuidia ⁊ ira: naꝫ
apoſtoli predicabant in ihm reſurrectionẽ ex
mortuis: ut dictũ eſt s̃. ĩ principio capituli q̄r/
ti.Dicunĩ aũt ſaducei a ſedec qd̓ ẽ iuſticia ĩ he/
breo:nã ſaducei inter alios iudeos erant in iu
dicyſ ⁊ punitionibꝰ acerrimi.ut dicitur in ſcho
laſtica hiſtoria.ꝑꝑ qd̓ ſibi nomen iuſticie vſur/
pabãt(et poſu.eos in cuſto.pu.)ideſt in carce/
re in quo ponebanĩ malefactores publici: ho/
micide:latrones ⁊ huiuſmodi (Angelus aũt)
Hic ꝯñr ponitur apoſtoloꝝ mirabiliſ liberatõ
⁊ 2º huꝰ liberationis admiratio. ibi. adueniens
ãt.Circa pꝰ dr̃ (Angelus ãt dñi per noctẽ api/
ens ianuas ⁊c̃) Dicit h quedam gloſa ꝙ nõ ap
ruit ſm rem:ſed ſm apparentiam:quia eduxit
eos per ianuas clauſas ita libere ac ſi eẽnt ap/
te.⁊ circa hoc non eſt dubiũ ꝙ hoc potuit fieri
virtute diuina:ſicut corpus ꝓpi nondum glori
oſum exyt de vtero virginis clauſo.ſed nõ po/
tuit fieri virtute angelica:q̃ ſe ñ extẽdit ad fa/
ciẽdũ duo corpa eẽ ſil̃. potuit tñ angelus ṽtu/
te ꝓpa ianuas apire ⁊ claudere ſicut pꝰ.⁊ huic
mõ educẽdi apl̃os videĩ lr̃a magis ꝯcordare
(Jte ⁊ ſtãtes loquimĩ in tẽplo)cõſtãter ⁊ intre
pide(plebi)ibi ꝯueniẽti(oĩa ṽba vite huiꝰ).ſ.
ꝓpiane q̃ ẽ in p̃nti ꝑ gr̃am ⁊ ꝑ gl̃iam in futuro.
(Qui cũ audiſſẽt ĩtrauerũt diluculo)tãq̃ fer/
uidi ad ĩpletioneꝫ mãdati(Aduenĩes ãt) Hic
ꝯñr ponĩ dicte liberatiõis admiratio cũ dicĩ
(Aduẽiens ãt ⁊c̃)⁊ pꝫ lr̃a vſqꝫ ibi(et miſerunt
ad carcerẽ ut adducerenĩ)ad h.n.poſiti fuerĩ
ĩ carcere:ut ĩ craſtino ide traherẽĩ ad iudiciũ:

⁊ ꝯdēnarēt. cetera patent vſqȝ ibi (et cuſtodes
ſtātes). i. diligēter cuſtodientes. quaſi dicit. ſi
exierūt per dſcēſū clauſure vł cuſtodie. cetera
patent vſque ibi (ambigebāt d̄ illis qd naȝ fie
ret). i. ubi ⁊ q̄mō q̄rerent et caperēt (Aduen
ens āt quidaȝ) qui viderat aſtātes eos ī tēplo:
⁊ itrepide docētes (ānūciauit eis ⁊c̄) ⁊ patȝ lr̄a.
(Tunc abijt) Hic ꝯn̄r ponit apoſtoloꝝ caute
loſa reductio. inierūt. n. iſti cōſiliū ad rducēdū
eos turp ter ⁊ aſpe. ſicut malefactores publicos
Sȝ videtes deuotōȝ populi timētes ne lapida
rent: mutauerūt ꝓpoſituȝ. ⁊ ad reducēduȝ eos
uſi ſūt tn̄ v̄bo ſimplici. ⁊ h̄ ē qd dr̄. (Tūc abijt
magiſtrat⁹) nomē ē officij. ⁊ tenet collectiue ꝑ
maiorib⁹ cōmunitatis (cū miniſtris) ad capiē
dū aploſ paratis (⁊ illos adduxit ſine vlla ui)
cuius cauſa ſubditur ex parte ipoꝝ cū dicitur
(timebāt. n. ⁊c̄) Ex pte aploꝝ cā fuit: ꝓmpta
volūtas veniendi ⁊ ſecuritas de aſſiſtētia dei.
(et interrogauit eos) Hic ponit aploꝝ increpa
tio cū dr̄ (p̄cipiēdo p̄cepim⁹). i. auctoritate pō
tificali ꝓhibuim⁹ (ne doceretis in noīe iſto). i.
in noīe ieſu nazareni (et ecce repleſtis irl'm do
ctrina vr̄a) ꝯ p̄cepta nr̄a (⁊ vultis introducere
ſup nos ⁊c̄). q. d. nō ſolū eſtis inobediētes ſȝ ēt
crimē homicidij nobis iponētes (R̄ndens āt)
Hic ꝯn̄r ponit increpatoꝝ rn̄ſio: q̄ eſt duplex.
ſcd̄a ponit ibi. ſurgens āt. Prīa v̄o ē ꝑ aploꝝ
v̄ba. cū dr̄ (R̄ndens āt petrus ⁊ apoſtoli) licet
gloſa interlinealis dicat q̄ apoſtoli ex feruore
moti nō fuerūt paſſi vnū ꝓ oīb⁹ loqui: nō ē tn̄
veriſile q̄ oēs loq̄ntes ſil' dederint rn̄ſionē: q̄
ſequitur ꝑ ordineȝ. q̄ ibi fuiſſet ꝯfuſio vocuȝ:
qd nō eēt decēs nec bn̄ intelligibile: nec ſic per
mittit hoīb⁹ loqui in loco iudicij. Jō magis vi
det ſaluo tn̄ meliori iudicio: q̄ petr⁹ ſolus de
dit rn̄ſionē: qua data: alij apoſtoli approbaue
runt eā tāq̄ ſuā: nec illa gloſa cū nō ſit magra
lis ē autētica (Obedire opȝ d̄o magl q̄ hoīb⁹)
h̄ ē p ſe notū: cū hoīes nullā auctoritatē p̄cipi
endi hēant niſi a q̄ ē oīs ptās (De⁹ patꝝ nr̄oꝝ)
. i. quē coluerūt p̄res nr̄i (ſuſcitauit ihȝ quē vos
iteremiſtis) ⁊ ſic nō imponim⁹ nobis falſo ſan
guinē ipſi⁹ (hunc p̄ncipē) eccl'ie militātis ⁊ tri
umphātis (⁊ ſaluatorē) hoīum (de⁹ exaltauit)
ad celeſtia d̄extera ſua). i. v̄tute ſicut ſua decla
ratū ē s. c. i. (ad dādū penitētiā iſrl') . i. ad dan
dū tp̄s penitēdi (et remiſſionē pccōꝝ. Et nos te
ſtes ſum⁹) q̄ nobis p̄ceptū ē iſta teſtificari. ut
pȝ s̄. i. ⁊ Luc. vlti. q. d. pp h̄ opȝ nos in h̄ obedi
re deo (hoꝝ v̄boꝝ). ſ. reſurrectiōis: aſcēſionis:
⁊ miſſionis ſpūs ſci (et ſpūs ſanct⁹) teſtificatur
iſta qui loquit in nobis: ⁊ eius v̄tute fiūt ſigna
⁊ ꝓdigia. Sȝ qm̄ hoīes in malis obſtinati: rn̄ſi
onē rationabilē nō recipiūt. iō ſubdit (Hec cū
audiſſent p̄ncipes ſacerdotū diſſecabant) q̄ re
ſpōſionē eoꝝ nō poterant infringere. ⁊ tn̄ nole
bant eos occidere (Surgēs āt) Hic ponit ſcd̄a
excuſatio ꝑ gamaliel v̄ba. q̄ ut dicit gloſa. erat

diſcipulus apoſtoloꝝ. occult⁹ tn̄: ut iudeoꝝ peſ
ſima ꝯſilia diſſiparet (phariſeus) in h̄ q̄ crede
debat reſurrectionē ⁊ ſpūm ⁊ angelū: ſȝ non ſe
quēdo maliciā phariſeoꝝ (legis doctor honora
bilis) ⁊ ſic magis hēbat auctoritatē loq̄ndi (iuſ
ſit foras ad breue hoīes fieri). i. apoſtolos ut i
eoꝝ abſentia efficacior eēt ꝑ eis ei⁹ ſnia (viri iſ
rahelite) qui eſtis in lege ⁊ ꝓphis eruditi (atē
dite vobis ⁊c̄). q. d. nō debetis eos p̄cipitanter
ꝯdēnare: ſed facta p̄terita ꝯſiderare: quoꝝ duo
recitat dicēs (Ante. n. hos dies extitit theodas
dicēs ſe eē aliquē). ſ. magnū ꝓpham: qui ut di
cit ioſephus magicis artib⁹ multos de irlȝ de
cepit: ⁊ multis facultatib⁹ ex irl'm ſublatis: du
xit eos vſqȝ ad ripas iordāis di. ſe p̄bere eis trā
ſitū per arentē alueū (q̄ occiſus ē ⁊ oēs ⁊c̄) per
milites ad h̄ miſſos a fado p̄ſide ſyrie (P⁹ hūc
extitit iudas galile⁹ in dieb⁹ ꝓfeſſiōis). i. tp̄e q̄
ſinguli de iudea ibant ad ciuitatē ſuā ut ſe eſſe
ſubditos ꝓfiterent romanoꝝ. ut hr̄ Luc. z. (⁊
auertit ppl'm p⁹ ſe) affirmans publice: qd illici
tū erat iudeis aliquē dn̄m cogſcere: niſi ſolum
deū qui eduxerat eos de ſuitute egypti: ſed h̄
erat falſum: q̄ hieremias qui ſanct⁹ fuit: indu
cebat ſedechiā ⁊ alios de pp'lo iudeoꝝ ad ſuiē
dū regi caldeoꝝ Hiere. 38. Silr. z. Paraly. vl
ti. ſedechias inculpat de h̄ q̄ fregit iuramētū
qd fecerat nabuchodonoſor: de ſuiēdo ſibi ſub
tributo. qd ſcriptura nō feciſſet ſi iuramentuȝ
illud fuiſſet illicitū. Silr daniel ⁊ ſocij ei⁹ q̄ fue
runt ſancti: hūiliter ⁊ fidelr ſuierūt nabucho
donoſor regi: ꝓpea ēt ſaluator Math. zz. inter
rogatus: ſi liceret iudeis reddere cenſuȝ ceſari
rn̄dit. Reddite q̄ ſunt ceſaris ceſari: ⁊ q̄ ſūt dei
deo (et ipſe perijt: ⁊ oēs q̄tq̄t ꝯſenſerunt ei) ad
herentes ei⁹ falſe doctrine. Cōſequenter appli
cat ad ꝓpoſitū p̄dicta dicens (Et nunc itaqȝ di
co vobis diſcedite ab oīb⁹ iſtis). i. ab eoꝝ ꝑſecu
tiōe (Qm̄ ſi ē ex hoīb⁹ ꝯſiliū h̄). i. doctrina eoꝝ
ē humanitus ꝯficta (diſſoluet) ſicut ⁊ p̄dictoꝝ
(Si v̄o ex deo ē). i. ex ordinatione diuina) non
poteritis diſſoluere) nā eius ordinationē nul
lus pōt īpedire (ne forte ⁊ deo repugnare vide
amini). q. d. cū h̄ incurretis pccm̄ graue repu
gnando ordinationi diuine (Cōſenſerunt aūt)
Hic ꝯn̄r ponit excuſatoꝝ dimiſſio cū dr̄ (ꝯſen
ſerunt āt) tum q̄ legis doctor erat honorabil'.
tum q̄ ei⁹ perſuaſio erat rationabilis: lȝ tn̄ cō
ſenſerunt ei de dimiſſiōe aploꝝ: nō tn̄ d̄ modo
dimittendi. q̄ conſuluerat ſimpliciter eos di
mitti: ⁊ ipſi p⁹ fuerūt ceſi ⁊ ꝓhibiti p̄dicare nom̄
xp̄i: iō ſequit (et ꝯuocantes apoſtolos: ceſis d
nunciauerunt ⁊c̄. Et illi quidē ibant gaudētes
⁊c̄. ita qd aduerſa nō ſolū ſuſtinebāt patiēter:
ſed ēt gaudenter. in quo ꝯſiſtit excellentiſſim⁹
fortitudinis gradus (Omni āt die nō ceſſabāt
in templo ⁊ circa domos docentes ⁊c̄) in nullo
v̄bis aut verberibus territi: ſed magis ad pre
dicandum chriſtum fortius animati.

In dieb⁹ aūt illis) Deſcripta p̄di
catiōe petri ſingulari: ⁊ cū alijs aplis.
Hic ꝯn̄r occaſione h⁹ ponit ꝑs inciden
talis. in qua agit de electione ſeptē diaconoꝝ
ne ipediret oratio ⁊ p̄dicatio apoſtoloꝝ. Et di
uidit ī duas partes. q̄a primo ponit cā ⁊ act⁹
electionis. ſecundo ſubdit ꝓſecutio de electis.
ibi. Stephanus autē. Prima adhuc in duas.
quia primo ponit electionis cauſa ſiue ratio.
z°. ipa electio ibi. ⁊ placuit. Circa primū dicitur
(In diebus autē illis creſcēte numero diſcipu
loꝝ factus ē murmur grecoꝝ) Nō enim poteſt
regi tanta pace multitudo ſicut pauci eo q̄ dif
ficile eſt quin in magna multitudine ſint aliq̄
diſcholi (aduerſus hebreos) Oēs erant iudei
ſed aliqui erāt nati in iudea ⁊ illi dicuntur hic
hebrei: ⁊ aliq̄ ī grecia ex iudeis ibid̄ ꝑ antiochū
diſperſis: ⁊ illi dicunt hic greci: ⁊ ſimiliter illi
qui de gētilitate erant ad iudaiſmum cōuerſi.
(eo q̄ deſpicerentur in miniſterio quotidiano
uidue eoꝝ) qd expōitur dupliciter. uno modo
quia grece mulieres tanq̄ magis rudes repel
lebant ab hebreis ne miniſtrarent. alio modo
ītelligit iſte d̄ſpectus ī hoc q̄ grecis uiduis nō
āminiſtrabāt ita bene neceſſaria ſicut hebreis
(Cōuocātes autē. iz. multitudinē diſcipuloꝝ)
nō eſſe bene regibile ꝑ eos ī tēporalibus abſqȝ
detrimento ī ſpiritualibus (dixerūt. n̄ ē equūȝ
nos derelīquere uerbū dei ⁊c̄). i. predicatōneȝ
uerbi diuini: nā ſpirtualia ſunt temporalibus
p̄ponēda (Cōſiderate ḡ fratres viros ex vobis)
quos melius cognoſcitis q̄ extraneos: ⁊ ipſi
meli⁹ pn̄t ſcire modū regēdi multitudinē hāc
q̄ extranei (boni teſtimonij) ideſt bone fame
(ſeptē) Hic numerus cōpetit ſeptēnario ſpiri
tusſancti. ido ſubditur (plenos ſpiritusſancto ⁊
ſapia) quantū apparere pōt ꝑ ſigna exteriora
(quos ꝯſtituam⁹ ſuꝑ h̄ opus). ſ. admīſtratōne
tēporaliū (Nos v̄o orōni ⁊c̄) ꝑ quā aſcendit in
deū: ⁊ miniſterio v̄bi. ꝑ qd fit deſcenſus ad pro
ximū ad modū angeloꝝ in ſcala iacob aſcendē
tiū ⁊ deſcendētiū. Gen̄. 28. (Et placuit) Hic cō
ſequēter ponit electio cū dr̄ (Et placuit ſmo co
rā multitudine) q̄ rationalis erat ⁊ vtilis (et
elegerūt ſtephanū viꝝ plenū fide). i. fidelitate.
ꝑꝑ qd tale negociū poterat ſibi ſecure ꝯmitti: ⁊
idē intelligendū eſt de alijs. Jſte tn̄ ſpecialiter
laudat: tāq̄ p̄m⁹ martyr futurus (⁊ nicholaū
aduenā). i. de gētilitate ꝯuerſum ad iudaiſmū
(antiocenuȝ). i. de antiochia natū (hos ſtatue
runt an̄ ꝯſpectū apoſtoloꝝ). ſ. illi qui eos elege
runt (⁊ orātes). ſ. apoſtoli (īpoſuerūt eis man⁹)
ipſos ordinādo in diaconos: vn̄ ⁊ diaconi ꝑ im
poſitiōeȝ man⁹ ordināt (Et v̄bū dn̄i creſcebat)
. i. effect⁹ p̄dicatiōis v̄bi dei ꝑ multiplicationeȝ
credentiū (Multa ēt turba ſacerdotū obedie
bat fidei) ꝑꝑ miracula q̄ fiebant manifeſte. oc
culte tn̄ erāt xp̄iani ſicut gamaliel ēt eadē rōe
(Stephan⁹ āt) Hic ꝯn̄r ſanctus lucas ꝓſequit

de electis. ⁊ p̄ de ſtephano. z°. de philippo. c. 8.
ibi. Philipp⁹ āt. Prima in duas. q̄ p̄ circa ſte
phanū declarat v̄tutis oꝑatio. z°. ꝯſurgēs. ide
ꝑſecutio. ibi. tunc ſubmiſerunt. Circa p̄⁹ dicit.
(Stephan⁹ āt plen⁹ gr̄a) ad bn̄ oꝑandū (⁊ forti
tudine) ad aduerſa tollerādū (faciebat ꝓdigia
⁊ ſigna magna in pp'lo) ad v̄itatē fidei catholi
ce firmandā (Surrexerūt āt q̄dā de ſynagoga
que appellabat libertinoꝝ) a regione ſic noīa
toꝝ ut dicit gloſa interlinearis (⁊ cyrenēſiū) a
cyrene ciuitate (⁊ alexandrinoꝝ) ab alexādria
metropoli egypti (⁊ eoꝝ q̄ erant a cilicia ⁊ aſia)
noīa ſūt regionū iudee ꝓpinquaꝝ (diſputātes
cū ſtephano) fidē catholicā v̄bis q̄tū poterāt
īpugnādo (Et nō poterant reſiſtere ſapie ⁊ ſpūi
q̄ loquebat) ſcd̄m qd ꝓmiſerat ſaluator dicens
Luc. zi. Ego dabo vobis os ⁊ ſapiaȝ cui nō po
terunt reſiſtere. ⁊ ꝯdicere oēs aduerſarij veſtri
(Tunc ſubmiſerūt) Hic ꝯn̄r ponit oriens ꝑſe
cutio: ut qui rōe uel ſcriptura ſtephano nō po
terāt reſiſtere: violētia ſuꝑiores apparerēt. Et
p̄ ponit ipſius ſtephani ꝑſecutio ſingularis. z°.
eccl'ie generalis: in p̄ncipio. 8. ca. p̄ma adhuc ī
tres. q̄ p̄ ponit ſtephani accuſatio falſa. z°. eius
rn̄ſio v̄a. in p̄ncipio. 7. ca. 3°. lapidatio e⁹ iniuſta
v̄ſus finē ſeq̄ntis capituli. ibi. Audiētes autē.
Circa p̄⁹ dr̄ (Tunc ſubmiſerunt viros). i. ſub
miſſe informauerunt ⁊ fraudulēter de teſtimo
nio ꝯ ſtephanū ferendo (qui dicerēt ſe audiſſe
eū dicentē v̄ba blaſphemie in moyſen ⁊ deū). i.
ꝯ deū ⁊ moyſen: blaſphem⁹ āt in lege p̄cipit la
pidari. Leui. z4. (Cōmouerunt itaqȝ plebeȝ)
. i. ppl'm cōem (⁊ ſeniores). i. maiores populi (⁊
ſcribas). i. legis doctores (⁊ ꝯcurrentes rapue
runt eū) q̄ſi furia moti ⁊ nō rōe (⁊ ſtatuerūt fal
ſos teſtes dicentes. homo iſte ⁊c̄) non nomināt
eū proprio nomine ex contemptu ⁊ ſuperbia (n̄
ceſſat loqui ⁊c̄) quaſi dicant non ſolum eſt blaſ
phemus. ſed etiam blaſphemijs aſſuetus (hic
deſtruet locum iſtum ⁊ mutabit ⁊c̄) videtur q̄
non dixerunt falſum. quia chriſtus dixit de tē
plo Math. z4. q̄ non remaneret lapis ſuper
lapidem qui non deſtrueretur: ⁊ de mutatione
traditionuȝ moyſi. Joan. 4. venit hora: in qua
nec in monte neqȝ in hieroſolymis adorabitis
patrem. ſed veri adoratores erunt qui adora
bunt patrem in ſpiritu ⁊ veritate: in quo ſigni
ficabat totum corporalem legis cultum in ſpi
ritualem cōmutandum. Ad primum dicendū
q̄ chriſtus non dixit ſe templum deſtructurū:
ſed predixit eſſe deſtruendum: ſicut factum eſt
poſtea per romanos anno. 4z. poſt paſſionem
chriſti. Si autem obijciatur q̄ romani non de
ſtruxerunt niſi in virtute dei: ⁊ ſic chriſtus cuȝ
ſit deus deſtruxit non valet: quia teſtes non lo
quebantur de ieſu chriſto inquantum deus:
cum eius diuinitatem negarent ⁊ purum ho
minem fuiſſe dicerent ⁊ ſic loquebantur (ie
ſus nazarenus hic) ideſt cōtemptibilis homo

Ad ſecundū ſciendū ſimiliter ꝙ traditiones il
las nō dixit ſe mutaturū. ſed ꝙ eſſent mutāde
dicto modo: ⁊ licet hoc fecerit inquantū deus:
hoc tn̄ modo nō loquebant̄ teſtes: ut dictū ē.
Sciendū tamen de hac mutatione ꝙ non fuit
mutatio de cōtrario in contrariū ꝓprie: ſȝ de
imperfecto ad perfectū. qꝛ cultus noue legis
eſt multo perfectior ꝙ̄ veteris: ſicut diffuſe fu
it oſ̄ſuȝ in principio epiſtole ad Hebre. ꝓpter
qḋ dicitur. Hebre. 7. nihil ad ꝑfectuȝ adduxit
lex. qḋ autē ſic mutatur: nō ꝓprie deſtruit̄: ſed
magis perficit̄: qꝛ virtualiter remanet in q̄dā
meliori: propter qḋ dic̄ ſaluator Math. 5. Nō
veni legē ſoluere: ſed adimplere (Et intuētes
in eum) aīo ⁊ vultu irato (viderunt faciē eius
tanq̄ȝ faciē angeli) ex quadaȝ pulchritudine ⁊
claritate ſibi diuinitus data: ad declarationē
ſue ſanctitatis ⁊ innocentie: ut ſic a malicia re
traherent̄ uel dānabiles magis redderentur.

D Ixit āt) Hic ponitur accuſati CVII
reſpōſio circa quā primo datur r̄ñden
di locus cū dicitur. dixit pꝛīceps ſacer
dotū ⁊c̄. ſecundo ponit̄ r̄ñſionis actus. cū ſub
dit̄. qui ait ⁊c̄. Circa qḋ ſciendū ꝙ ſtephanꝰ fu
it accuſatus de q̄ttuor. ſ. ꝙ locutus fuerat con
tra deū: cōtra moyſen: ꝯtra templū: ⁊ ꝯ legeȝ.
ut patet ex predictis. Ideo primo excuſat ſe de
primo. ſ. de deo. ſecūdo de moyſe. ibi. eodē tp̄e.
tertio de tēplo. ibi. tabernaculū. quarto de le
ge. ibi. dura ceruice. De p̄ āt excuſat ſe per hoc
ꝙ oſ̄dit ſe colere deū quē coluerūt ſancti pr̄es
⁊ patriarche: breuiter replicās eorū hiſtoriam
vſq̄ȝ ad moyſen. Et diuidit̄ in duas partes: qꝛ
primo recitat̄ hiſtoria incipiendo ab abrahaȝ
vſq̄ȝ ad iacob. ſecūdo a iacob vſq̄ȝ ad moyſen.
ibi. ⁊ iacob. prima adhuc in duas: qꝛ p̄ recitat
hiſtoriā habrae extra ꝓmiſſionis terrā. ſecūdo
intra ipſam. ibi. Et inde. Ad euidentiā dicēdo
rū: ſunt h̄ aliqua prenotanda: propter cōcordi
am hꝰ paſſus. ad ea que dicta ſunt de abrahaȝ
Geñ. 11. ⁊ 12. Primū eſt de apparitione dei dicē
tis habrahe. exi de terra tua ⁊c̄. bis. n. videtur
hoc deus ſibi dixiſſe: ſel' ante patris ſui mortē
thare. ⁊ de h̄ loquitur h̄ ſtephanus. verūtamē
illū exitū nō fuit executus: vſq̄ȝ poſt mortē pa
tris qui ſenex erat: ut ei obſeq̄niū debituȝ īpē
deret: ⁊ hoc de voluntate dn̄i: licet nō ſit exp̄ſ
ſum. Et iterū ſemel pꝰ mortē pr̄is: ⁊ tunc dedit
executioni. ⁊ de iſta vice fit mentio. Geñ. 12. ſi
cut Jo. 20. dr̄ ꝙ xp̄s in die ſue reſurrectiōis di
xit apoſtolis. Sicut me miſit pr̄. ita ⁊ ego mit
to vos. ſ. ad p̄dicandū: ⁊ tn̄ de voluntate eꝰ exe
cutio eius fuit retardata vſq̄ȝ poſt ſancti ſpūs
miſſionē. vñ in die aſcenſiōis illud mandatuȝ
fuit replicatū cū tali retardatione. Act. 1. acci
pietis v̄tutē ſpū ſancti in vos: ⁊ eritis mihi te
ſtes ⁊c̄. Nec iſtud repugnat ei qḋ dixi Geñ. 12.
Improbans ra. ſa. dicentē: ꝙ illud exi de terra
tua ⁊c̄. fuit dcm̄ habrae per. 70. annos añ mor
tē patris ſui: ⁊ ꝙ ex tunc exiuit: qꝛ nō reproba
ui cū. niſi quantū ad h̄ dcm̄ exi de terra ⁊c̄. ad
qḋ ſecuta eſt executio ante mortē patris qḋ eſt
falſū: ut dcm̄ eſt. Scḋȝ eſt de loco apparitiōis
Circa qḋ ſciendū: ꝙ meſopotamia eſt nomē ci
uitatis ⁊ regionis ſiue ꝓuincie: ſicut babylōia
in libris Reg. ⁊ Paral. ⁊ prophetaꝝ: aliq̄ñ ac
cipit̄ ꝑ ciuitate babylon preciſe. ⁊ aliq̄ñ ꝑ tota
ꝓuincia. vñ in pluribꝰ locis dicunt̄ iudei ī ba
byloniā captiuati. qui tn̄ fuerūt in diuerſis re
gni cītatibꝰ collocati: ⁊ ſamaria accipit̄ freq̄uē
ter ꝑ noīe vnius ciuitatis: ut pȝ valde in mul
tis locis. ⁊ aliq̄ñ ꝑ regione ſicut Jo. 4. dr̄. venit
ihs in ciuitatē ſamarie que dr̄ ſichar. ⁊ ſic māi
feſte pȝ: ꝙ ſamaria ibi accipit̄ ꝑ regiōe uel ꝓui
cia. Silr̄ meſopotamia aliq̄ñ accipit̄ ꝑ ciuitate
Arā preciſe: que hic noīatur charā. ⁊ ſic ſūt no
mina ſinonima ſicut dcm̄ fuit Geñ. 24. Sȝ me
ſopotamia eſt nomē grecū: dictū a meſo qḋ eſt
mediū ⁊ potamos qḋ eſt fluuius. qꝛ ciuitas il
la eſt ſita inter duo flumina. vñ Geñ. 24. vbi
tranſlatio nr̄a hȝ meſopotamiā. in hebreo hr̄ ī
Arā fluuioꝝ. Aram āt eſt nomē ſyrū. aliq̄ñ v̄o
h̄ nomē meſopotamia accipit̄ ꝑ tota ꝓuincia
circa dictā ciuitatē. Abrahā v̄o exiens d̄ chal
dea cū patre ſuo thare: prius intrauit meſopo
tamiam: prout eſt nomen regionis: ꝙ̄ȝ prout eſt
nomen ciuitatis. que alio nomine dicitur cha
rā. His ergo premiſſis exponenda eſt littera.
(Uiri fratres) hoc dicit quantū ad ſibi coeuoſ
⁊ iuniores (⁊ patres) quantum ad ſeniores (au
dite) veritatem (deus glorie) ideſt deus glori
oſus quem colo. ⁊ ſic non ſum blaſphemus (ap
paruit patri noſtro abraham) prima vice (cum
eſſet in meſopotamia) ideſt intraſſet terminos
meſopotamie regionis (priuſ q̄ȝ moraretur in
charam) cum patre ſuo (et dixit ad illum. Exi
de terra tua) Sed quomodo hic dicitur. qꝛ iaȝ
exierat de chaldea in qua natus fuerat. nā me
ſopotamia ⁊ chaldea prouincie ſunt diſtincte.
Ideo dicunt aliqui ꝙ licet exiuiſſet corpore nō
tamen mente: quia proponebat illuc redire.
Sed iſtud dictum improbatur Gene. 12. Et iō
dicendum ſicut ibi dictum fuit: ꝙ exire hic di
citur pro ſe magis elongare. et huic concordat
littera hebraica Gene. 12. ⁊ vbi noſtra tranſla
tio habet egredere de terra tua ⁊c̄. ī hebreo ha
betur (vade tibi de terra tua). q. d. pro vtilita
te tua (vade) longius (de terra tua ⁊ cognatio
ne tua) qꝛ nachor frater habrae remanſit ī me
ſopotamia (Tunc exiuit). i. longius abijt. (de
terra chaldeoꝝ) de qua iaȝ añ exierat. ut dcm̄
eſt (et habitauit ī charā) cum patre ſuo uſq̄ȝ ad
mortē eiꝰ. ſupradicta ex rōne (Et pie) hic ꝯñr
recitatur breuiter hiſtoria abrae in terra pro
miſſionis. d. (et inde poſtquam pater eiꝰ mor
tuus eſt. tranſtulit illum) reiterando prece
ptuȝ illud. exi de terra tua. ſecundum ꝙ dictū
ē ſ. ⁊ hr̄ Geñ. 12. aliq tn̄ dicunt ꝙ illud qḋ h̄ dr̄
exi de terra ⁊c̄. dr̄ ꝑ anticipationē et ꝙ ſolū di
ctū fuit ei ſel' pꝰ mortē pr̄is. Sȝ meliꝰ ꝯcordat
lr̄e: ꝙ bis ut dcm̄ ē (Et nō dedit illi hereditatē
ī ea ⁊c̄) ſed hītauit ī terra chanaan ſicut adue
na ⁊ ꝑegrinꝰ. qḋ nec ē ꝯ illud qḋ hr̄ Geñ. 23. ꝙ
emit agrū ab ephron etheo. qꝛ h̄ nō fuit ad ha
bitandū vel colēdū: ſȝ ꝑ ſepultura ſare (ſed re
promiſit dare ei eā ⁊ ſemini eiꝰ) Geñ. 13. oēȝ ter
rā quā ꝯſpicis tibi dabo ⁊ ſemini tuo (cū ñ ha
beret filiū) nōdū. n. natꝰ erat iſaac nec ēt iſma
hel. ut pȝ Geñ. 16. (Locutꝰ ē āt ei deꝰ Geñ. 15. qꝛ
erit ſemē eiꝰ accola in terra aliena). ſ. in terra
chanaan ⁊ in egypto (⁊ ſuituti eos ſubijcient ⁊
male tractabūt) affligētes eos nimis dura ſer
uitute pꝰ morteȝ ioſeph. ut hr̄ Exo. 1. (annis q̄
dringētis) iſti q̄dringēti anni ſūt īcipiēdi a na
tiuitate iſaac: vſq̄ȝ ad exitū filioꝝ iſrl' d̄ egypto
ſicut diffuſe oſ̄ſum fuit. Geñ. 15. Et pōt h̄ breui
ter aliqd repeti. a natiuitate. n. iſaac vſq̄ȝ ad na
tiuitatē iacob fluxerūt āni. 40. Geñ. 25. Jacob
āt erat annoꝝ. 130. q̄ñ deſcēdit ī egyptū cū filijſ
Geñ. 47. inde vſq̄ȝ ad exitū de egypto fluxerūt
anni. 210. ſcḋm hebreos. qbꝰ ſil' iunctis hn̄tur
anni q̄dringenti p̄ciſe: ī quibꝰ ſemē abrae acco
la fuit in terra aliena: ⁊ ſic pȝ ꝙ nō fuerunt in
afflictiōe q̄dringētis annis: ſed ꝑ ꝑtē minoreȝ
illiꝰ tp̄is. ⁊ iō ly. q̄dringentis annis: nō refert̄
ad illḋ qḋ īmediate p̄mittit̄: ⁊ affligēt eos. niſi
ꝑ ſynecdochē. ſ. accipiēdo ꝑtē ꝑ toto. ſicut dr̄
xp̄s iacuiſſe tribꝰ diebꝰ in ſepulchro: ſȝ ꝓp̄e re
fert̄ ad illud qḋ añponit̄. erit ſemē eiꝰ accola ī
terra aliena: qꝛ tot annis hītauit ſemē habrae
in terra aliena. ut oſ̄ſum ē (⁊ pꝰ h̄ exibunt) ſub
moyſe duce. Exo. 12. (⁊ ſuient mihi ī loco iſto)
qḋ fuit ipletū tp̄e ioſue ſub q̄ ppl's iſrl' intrauit
ī terrā ꝓmiſſiōis (Et dedit illi teſtm̄ circūciſio
nis) Geñ. 17. (et iacob) Hic ꝯñr recitat hiſtoriā
a tp̄e iacob vſq̄ȝ ad moyſen: ⁊ p̄ recitat hiſtoriā
tp̄is ſuitutē p̄cedētis. 2°. ſubſeq̄ntis ibi. Cū āt
Circa p̄ᵐ dr̄ (⁊ iacob) ſupple circūcidit (duode
ci patriarchas) filios ſuos q dicūt̄ patriarche
. i. pr̄es p̄ncipales a pr̄ ⁊ archos qḋ eſt p̄nceps.
qꝛ ab ipſis denoīant̄ duodecī tribꝰ iſrl' (⁊ patri
arche emulātes ioſeph). i. inuidētes ei. Geñ. 37
(vendiderūt eū in egypto) eodē ca. (⁊ erat deꝰ
cū eo ⁊ eripuit eū ⁊c̄) p̄ de manibꝰ frūȝ volētiū
eū occidere. 2°. de ciſterna vbi poſuerūt eū mo
rituꝝ fame. 3°. de carcere regiſ egypti: ubi poſu
it eū magiſter militie. Geñ. 41. (⁊ d̄dit ei gr̄aȝ ⁊
ſapientiā in ꝯſpectu pharaonis) ad exponēdū
eꝰ ſomniū de futura fertilitate ⁊ ſterilitate ter
re (venit āt fames ⁊c̄) Geñ. 42. (miſit pr̄es no
ſtros). i. filios ſuos (p̄ᵐ). i. p̄ria vice (⁊ ī 2°). i. in
ſcḋa miſſiōe (cognitꝰ ē ioſeph a fr̄ibꝰ ſuis ⁊c̄) Ge
ne. 42. (mittēſ āt ioſeph: accerſiuit iacob pr̄eȝ
ſuū) in eodē. c. (ī aīabꝰ. 75.) Exo. 1. Geñ. tn̄. 46.
dr̄. oēs aīe domꝰ iacob q̄ ingreſſe egyptū fuere
70. ſed ibi numerant̄ tm̄ ꝑſone egreſſe d̄ iacob
a ciuitate. h̄ āt Exo. 1. numerant̄ cuȝ illis q̄nq̄ȝ
nepotes ioſeph. eo ꝙ ꝑtinebant ad ppl'm iſrl'.
ꝑꝑ qḋ. 70. iterpretes. Geñ. 46. poſuere. 75. quā
interp̄tationē ſequit̄ ſanctus Lucas (Et deſcē
dit in egyptū) Hic ꝯñr recitat deſcēſum in egy
ptū. d. (Et deſcēdit iacob in egyptū ⁊ defūctus
ē) Geñ. 49. (⁊ pr̄es nr̄i). ſ. 12. patriarche: de mō
te v̄o ioſeph in egypto hr̄ Geñ. vlti. ⁊ de morte
alioꝝ. Exo. 1. (⁊ tranſlati ſūt in ſichem ⁊c̄) hec
lr̄a videt̄ multū intricata: ⁊ diſcrepare ab eo
qḋ hr̄ Geñ. 23. de ſpelūca quā emit abraham. ⁊
Geñ. 33. de agro quē emit iacob a filijs emor. ꝓ
pter qḋ ad intellectū hꝰ paſſus ſciendū ꝙ abra
hā emit illā ſpelūcā ab ephron etheo. ⁊ iacob il
lū agꝝ a filijs emor pr̄is ſichem: ut pȝ in textu
In ſpelūca v̄o ab abrahaȝ empta fuit iacob ſe
pultus: illic portatus de egypto. Gene. vlti. In
agro v̄o quē emit iacob ⁊ quē d̄dit ioſeph filio
ſuo. ut hr̄ Gene. 48. ſepulta fuerūt oſſa ioſeph
illuc apportata de egypto. ut hr̄ Joſue vlti. De
alijs vero patriarchis non hr̄ de ſcriptura ſatl
vbi ſint ſepulti. Sed Hiero. dicit d̄ ſancta pau
la ꝙ ipſa pertranſiuit vſq̄ȝ in ſicheȝ ⁊ vidit ibi
ſepulchra. 12. patriarchaꝝ. Joſephus vero ſe
cundo libro dicit ꝙ fr̄es ioſeph mortui in egyp
to a poſteris ſuis fuerunt tranſlati in ebron ⁊
ibidem ſepulti: ⁊ in hoc magis videtur creden
dum dicto ioſephi: ꝙ̄ȝ hieronymi: qꝛ longo tē
pore fuit ante hieronymū: ⁊ qꝛ natuſ fuit in iu
dea ⁊ certius cognouit omnia iudee loca. His
ergo premiſſis ſciendum ꝙ ſanctus lucas hic
ſimul recitat duas hiſtorias intricate. Et expo
nit̄ littera ſic (et tranſlati ſunt in ſichem ⁊ poſi
ti ſūt in ſepulchro qḋ emit abraham). ſ. partim
hic ⁊ partim ibi. qꝛ de ioſeph certū eſt ꝙ ſepul
tus fuit in ſichem in ſpeluncam habrae. ut pre
dictum eſt: de iacob vero certū eſt. ꝙ ſepultus
fuit in ebron. de alijs patriarchis dubium eſt:
vtrum hic uel ibi ſint ſepulti. licet mihi proba
bilius videatur ꝙ in ebron ſicut dictum eſt.
(a filijs emor) iſtud nō coniungitur littere im
mediate precedenti: ſed antecedenti: vbi dicit̄
(⁊ tranſlati ſunt in ſichem) ſupple emptam (a
filijs emor) per ipſum iacob ut predictum eſt.
⁊ ſic exponit ſcholaſtica hiſtoria. Sed huic ex
poſitioni videtur obuiare quod ſequitur (filij
ſichē). quia Gene. 33. dicitur ꝙ iacob emit par
tem agri a filijs emor patris ſichem. ⁊ ſic emor
non fuit filius ſichem: ſed pater eius. Sequen
do tamen expoſitionem iſtam: poteſt faciliter
reſponderi ꝙ idem homo frequenter habet pa
trem ⁊ filium eiuſdem nominis. ſicut dominꝰ
karolus comes valeſie bone memorie habuit
patrem regem francie nomine philippum ⁊ fi
lium eiuſdem nominis. ⁊ ſic poteſt dici de iſto
emor ꝙ habuit pr̄em noīe ſichem. de quo fit h̄
mentio: cum dicitur a filijs emor filij ſichem:
⁊ filiū eiuſdē noīs de quo dicitur Geñ. 33. a fi
lijs emor patris ſicheȝ. Sed qꝛ expoſitio dicta
videtur multū intricata: ⁊ quia littera videt̄

pſtendere φ abrahaʒ emit ꝑcio argẽtei a filijs
Emor. Sciendū φ iō poſſet dici ſine uī ſubdi-
cio. φ ille Emor de q̄ hic Lucas loquit̄: fuit iō
cū pr̄e ſcor pr̄e ephron ⁊ fuit binominiſ: ſicut in
ſcriptura multi legunt̄ binomij. ſic abraham
emit a filijs emor: q̄ ab ephrō emit de filijs e⁹
⁊ iſte emor alio nōie dict⁹ ſcor: huit pr̄em nōie
ſichē. ille āt emor de quo fit mētio. Gen. 33. ha-
buit filiū nomie ſichem: nec ē incōueniens ſi
ponāt̄ eadē nōia diuerſoꝝ hoīum hic ⁊ ibi. q̄
frequenter hoīes diuerſoꝝ locoꝝ ⁊ tp̄oꝝ in no-
minib⁹ cōueniunt. Et ſm hanc expoſitionē lit-
tera planior videt̄. Sciendū ēt φ ſichē hic du-
pliciter accipit̄. vno mō ꝓut eſt nomē ciuitati
cū dr̄ tranſlati ſunt in ſichē. Alio mō ꝓut eſt ꝓ
ꝓpriū nomē hoīs. cū dr̄ filij ſichē (Cū aūt) Hic
ꝯñr recitat̄ hiſtoria ꝓ tp̄e ſuitutis filioꝝ iſrl̄ ī
egypto: ⁊ p̄ ponit̄ h⁹ ſuitutis occaſio. cū dr̄ (Cū
āt appropinq̄ret tp̄s ꝓmiſſiōis quā ꝯfeſſus fu-
erat de⁹ habrahe) ꝓmittens ei φ ſemē ei⁹ fu-
ret ei ī terra iudee. Gen. 15. (creuit ppl̄us ⁊ mul-
tiplicatus ē in egypto. Exo. i. ⁊ hec multiplica-
tio mouit regē egypti ad affligendū ppl̄m iſrl̄.
ut nimi⁹ poſſent vacare generatiōi ⁊ multipli-
cari. ut hr̄ ibidē (quoadu ſq̄ rex ali⁹ ſurrexit in
egypto) dicit. n. ioſephus: φ regnū tunc tranſ-
latū erat ad aliā domū (qui nō ſciebat ioſeph)
.i. bn̄ficia que fecerat ioſeph regno egypti (Hic
circūueniens) .i. fraudulēter opprimēs (gen⁹
nr̄m) p̄ ſubyciēs duris laborib⁹. ſed q̄ per hoc
nō fuit īpedita populi multiplicatio: precepit
obſtetricib⁹ ut in partu hebreaꝝ necarent ma-
ſculos. ſed q̄ nō fecerunt h̄ deū timētes: p̄ce-
pit ut maſculi nati in flumē ꝓycerent̄. Exo. i. ⁊
h̄ eſt qd̄ dr̄ (ut exponerēt īfantes ⁊c̄. Eodē tp̄e)
Hic ꝯñr ſtephan⁹ ſe excuſat de blaſphemia ꝯ
moyſen: oñdēs eū ppl̄i fuiſſe liberatorē. ⁊ p̄ po-
nit̄ ad hanc liberationē moyſi diſpoſitō. 2°. īpa
liberatio ibi. Cū āt. Circa p̄⁹ dr̄ (Eodē tp̄e nat⁹
eſt moyſes ⁊ fuit grat⁹ deo) qd̄ apparet ex h̄ φ
de⁹ ſuauit eū ne periret cū alijs pueris in flu-
mine (qui nutrit⁹ ē trib⁹ menſib⁹ in domo pr̄is
ſui) uidit eū elegantē pueꝝ. ⁊ iō quantū potuit
ſuauit eū. quouſq̄ apparebat p̄iculū mortis:
nō ſolū pueri: ſed ēt parentū occaſiōe ei⁹. ⁊ tūc
eū ꝯmēdauit ꝓtectioni diuine: ponēs eū in flu-
mine: incluſuꝫ tñ in vaſculo ſcirpeo pice linito
(Expoſito āt illo in flumie) mō dicto (ſuſtulit
eū filia pharaonis ⁊ nutriuit eū) .i. nutriri fec̄
ſibi in filiū. q̄ adoptauit eū ⁊ hec om̄ia hn̄tur
Exo. 2. vbi diffuſius ea expoſui (Et erudit⁹ eſt
moyſes in oī ſapīa egyptioꝝ) q̄ ſic nōiat̄: quia p̄
viguit in egypto humane ſapīe ſtudiū. ut hr̄. i.
metaphyſice (⁊ erat potens in v̄bis ⁊ operibus
ſuis) ex quo pꝫ eius diſpoſitio ad liberādū po-
puluꝫ de egypto (Cū āt impleret̄) Hic ꝯñr de-
ſcribit̄ ipſa liberatio. ⁊ p̄ figuralis. 2°. real̄ ibi.
⁊ impletis. Circa p̄⁹ dr̄ (Cū āt impleret̄ ei⁹ tp̄s
40. annoꝝ) qd̄ eſt tp̄s virilis etatis (aſcēdit in

cor eius) deo inſtigante (ut viſitaret fratres ſu-
os filios iſrl̄) qui erāt in dura ſeruitute (Et cū
vidiſſet quēdā) hebreū (iniuriā patientem) ab
egyptio (vindicauit eū) egyptiū interficiendo:
⁊ ſubdit̄ rō cū dr̄ (Eſtimabat autē intelligere
fratres) .i. hebreos (quoniā deus per manū ipſius
daret ſalutem illis) iam enim dominus inſpi-
rauerat moyſi φ liberaturus erat populum ꝑ
ipſum de ſeruitute egypti. ⁊ ſic iam erat conſti-
tutus a deo tutor ⁊ defenſor populi: propter qd̄
non peccauit vindictam illam faciendo: ⁊ illa
liberatio particularis: fuit ſignum ⁊ figura li-
berationis generalis totius populi: fienda per
manum moyſi (Sed illi non intellexerunt) qd̄
declarat per factum ſequens cum dicitur (Se-
quenti vero die apparuit illis litigantibus) .i.
duobus hebreis adinuicem rixantibus Exo.
2. (⁊ recōciliabat eos) volens eos reducere ad
pacem ⁊ amicitiam (Qui autem iniuriam faci-
ebat) increpatus ſuper hoc (repulit eum) ideſt
eius monitionem ⁊ increpationem. di. (quis
conſtituit te principem: ⁊c̄) q. d. tu vſurpas ti-
bi indebitam poteſtatem. ex quo patet φ iſte ñ
intellexit φ moyſes eſſet conſtitutus a deo tu-
tor ⁊ liberator populi. Et q̄ iniurians habebat
aliquos ſibi fauentes: ⁊ idem ſentientes: ideo
ē dixit pluraliter. ⁊ illi non intellexerunt (Nū-
quid interficere tu me vis: ⁊c̄) illud qd̄ erat ſe-
cretū publicauit: intantum φ venit ad aures
pharaōis. ⁊ querebat occidere moyſen. Exo. 2
ideo ſubditur (Fugit autem moyſes in verbo
iſto) .i. propter publicationeꝫ huius facti ne oc-
cideret̄ (vbi generauit duos filios) manaſſen
⁊ effrain de ſephora vxore ſua Exo. 2. Expleti
Hic conſequenter deſcribitur moyſi legatio. ſe-
cūdo legationis īpletio. ibi. Hic eduxit. Pris
adhuc in duas. q̄ primo ſanctus Lucas facit
propoſitum. ſecundo infert quoddaꝫ correlari-
um ibi. Hunc moyſen. Circa primuꝫ primo de-
ſcribitur tp̄s legationis cū dicitur (Expleti āt
annis. 40.) a fuga moyſi de egypto (apparuit
ei in deſerto montis ſyna angelus Exo. 3. dicit̄
φ apparuit illi deus: dicendum φ ſecundū ve-
ritatem fuit angelus. ut hic dr̄. Sꝫ q̄ perſonā
dei rep̄ſntabat ⁊ in eius perſona loquebatur. iō
aliquando deus aliq̄ñ angelus nominatur ut
dicit Greg. (in igne flāme rubi) Angeli eniꝫ ap-
parent hominibus in corporibus formatis. ⁊
q̄ tales apparitiones ſūt ad aliquid ſignificā-
dum ideo formantur ſecundū conuenientiam
ad id qd̄ eſt ſignificandum. Per ignem frequē-
ter in ſacra ſcriptura ſignificat̄ tribulatio pur-
gans Eccle. 2. In igne ꝓbatur auꝝ ⁊ argentū
⁊ hoīes receptibiles in camino humiliatōis: ꝓ-
pter qd̄ angelus apparuit in ſpē ignis ardētis
ſed nō ꝯburentis. ad ſignificandū φ ppl̄s iſrl̄
in tribulatione egypti non conſumeretur: ſed
purgaretur. ⁊ purgatus liberaretur (Moyſes
aūt videns admiratus eſt) φ ignis ardens nō

cōburebat rubū: qui de facili eſt cōbuſtibilis
(et accedente illo ut conſideraret) magis de ꝓ-
pe (facta eſt vox domini) .i. angeli loquentis ī
perſona dei (Ego ſum deus patrum tuorum)
qui coluerunt me ceteris gentibus ad idola-
triam declinantibus (Tremefactus eſt moy-
ſes) propter diuinam reuerentiam (Solue cal-
ciamentum pedum tuorum) Modus enī erat
antiquorum ⁊ ſpecialiter hebreorum. non īgre-
di loca ſancta pedibus calciatiſ. vnde ⁊ ſarace-
ni adhuc tenent hunc modum. quia non ingre-
diuntur locum diuini cultus: niſi diſcalciatis
pedibus: ut a fide dignis intellexi (locus. n. in
q̄ ſtas terra ſcā ē) ꝑꝑ app̄itionē diuinā ibidem
mō dcō (Uidēs vidi afflictionē ppl̄i mei) oc'lo
pietatis ⁊ cū affectu miſatiōis. Jō ſeqt̄ (⁊ deſcē-
di liberare eos) Deo āt deſcēdere ñ ꝯuenit: niſi
ꝑ affectū miſatiōis. Sꝫ angelo q loq̄bat̄ bn̄ cō-
petit deſcēdere ⁊ aſcēdere. ſꝫ motū localem. eo
mō q̄ mot⁹ localis ꝯpetit angelis (⁊ nūc veni)
ꝓmpte obediēdo mihi (⁊ mittā te ī egyptū) ad
liberādū ppl̄ꝫ. ſic pꝫ legatō iiūcta moyſi (Hūc
moyſen) hic ſtephan⁹ ꝯ iudeos refert correlari-
um de rebelliōe eoꝝ. d. (Hūc moyſē. quē nega-
uerūt ⁊c̄.) Sic̄ ꝓdictū ē: ille q h̄ v̄bū dixit hēbat
ꝯplices ⁊ fautores: q idē dixerūt v̄bo vel ſaltē
fcō: ꝑꝑ h̄ φ dr̄ hic in plurali (dicētes qs te ꝯſti-
tuit p̄ncipē ⁊c̄. Hūc de⁹ p̄ncipē ⁊ redēptorē mi-
ſit) q̄ tñ nō erat p̄ncipalis in h̄ fcō: ſꝫ angelus
app̄ens ī ꝑſona dei. Jō ſubdit̄) cū al̄. ꝑ manuꝫ
angeli) .i. cum poteſtate ipſi⁹ ⁊ ſic moyſes erat
illi tāq̄ miniſter adiūct⁹. ꝑ hāc āt rebellionē ꝯ
moyſen intēdit ſtephan⁹ vocare iudeos: de re-
belliōe ꝯ xp̄ꝫ liberatorē toti⁹ mūdi de ſuitute
diaboli. ut exp̄mit̄ īfra. eodē ca. vbi dr̄. ⁊ occide-
runt eos q p̄nūciabāt de aduētu iuſti. cui⁹ vos
nūc ꝓditores ⁊ homicide fuiſtis (Hic eduxit)
hic ꝯñr deſcribit̄ īpletio legatiōis iūcte moyſi
⁊ diuidit̄ ī duas ꝑtes. Q̄ p̄ fac̄ ꝓpoſitū. 2°. īfert̄
correlariū. ibi. Cū voluerūt. Circa p̄⁹ dr̄ (Hic
eduxit illos) Sicut erat ſibi iniūctū. faciēs ꝓ-
digia ⁊ ſigna in terra egypti) Sicut pꝫ a p̄ncip°
5. Exo. vſq̄ ad finē. 12. (⁊ in mari rubro) ut hr̄
Exo. 14. (⁊ in deſto) ut pꝫ in li. Leui. nu. ⁊ deu.
(Hic ē moyſes) cui vos credere dicitis ⁊ debe-
tis (q dixit filijs iſrl̄. Deut. 17. i. (ꝓphaꝫ vobis
ſuſcitabit de⁹ de frib⁹ vr̄is) qd̄ p̄ncipalr̄ itelli-
g ī de xp̄o: ut ibidē dcm̄ fuit: q deſcēdit ſꝫ car-
nē de iudeis (tanq̄ meip̄m audietis) .i. legiſla-
torē noui teſti: ſicut ego ſū veteris. Sciendū tñ
φ xp̄s nō dr̄ ꝓpha q̄tū ad cognitionē euāgeli-
cā. Nā ab inſtanti ꝯceptiōis aīa xp̄i hūit clari-
tatē diuine viſionis. ſꝫ ꝓ tanto dr̄ ꝓpha fuiſſe.
inq̄tū ꝓpha dr̄ ille q ānūciat remota a cogni-
tiōe illoꝝ cū qb⁹ hitat. Xp̄s āt añ ſuā paſſionē
fuit viator hitans cū hoīb⁹ Jo. i. Et ānūciabat
trāſcēdētia capacitatē intellect⁹ hūani. ⁊ ſic dr̄
ꝓpha Luce. 7. ꝓpha magn⁹ ſurrexit in nobis
⁊c̄. hic eſt q fuit in eccl̄ia) .i. in cognitōe hebreo-

rū (cū angelo loq̄bat̄ in mōte ſynā.) dans ei le-
ges ⁊ mādata. ut pꝫ Exo. 19. ⁊ deinceps q̄i ꝑ totū
(⁊ cū p̄rib⁹ nr̄is) q̄tū ad. 10. p̄cepta decalogi: q̄
dedit audiēte pplo Exo. 20. (Qui accepit v̄ba
vite dare nobis) Dicūt̄ āt illa p̄cepta v̄ba vite
nō q̄ ꝯferūt vitā grē iuſtificātē. ſꝫ qd̄ dr̄ Ro.
3. Nō iuſtificat̄ hō ex op̄ib⁹ legis: ſed iuſticia q̄
facit dignū vita eterna. ſꝫ iuſtificarent iuſticia
polytica: ſicut dcm̄ fuit ſup eplaꝫ ad Ro. ⁊ Ga-
la. Sꝫ dicunt̄ v̄ba vite: q̄ ſuātes ea: nō incur-
rebāt penā mortis corꝑalis: q̄ trāſgreſſoribus
infligebat̄ ſicut dcm̄ fuit. Gala. 3. ſup illud fa-
ciens ea viuet in eis (Cui noluerūt) Hic ex di-
ctis infert correlariū de rebelliōe iudeoꝝ ꝯtra
moyſen ⁊ deū. d. (Cui noluerunt obedire p̄res
nr̄i) ſicut pꝫ ī multis locis. Exo. ⁊ Nu. (⁊ auer-
ſi ſunt cordib⁹ ſuis in egyptū) oñdentes diſpli-
centiā φ inde exierant (dicētes moyſi) Exo. 14
qd hic facere voluiſti: ut educeres nos de egy-
pto ⁊c̄. ⁊ in plurib⁹ alijs locis ſilr̄ hr̄. Et ñ ſolū
oñderunt hanc diſplicentiā exit⁹ ſed ēt volūta-
tē reuertēdi dicentes. Nu. 14. Conſtituamus
nobis ducē ⁊ reuertamur in egyptū. Cōſequē-
ter oñdit eos rebelles fuiſſe: nō ſolū moyſi ſed
ēt deo. cū dr̄ (dicentes ad aaron) Exo. 32. (Fac
nobis deos q p̄cedant nos) In h̄. n. rebellabāt
deo q eos eduxerat de egypto. ⁊ ēt moyſi eius
miniſtro cū ſubdit̄ (Moyſes. n. hic ⁊c̄. Et vitu-
lū fecerunt) q̄ aaron ad faciendū coegerunt: ⁊
auꝝ ei miniſtrauerūt (⁊ obtulerūt hoſtiā ſimu-
lacro) q̄ debebat offerri ſoli deo (Cōuertit aūt
eos de⁹ ⁊ tradidit) .i. ꝯuerti ⁊ tradi ꝑmiſit de-
monib⁹ ꝑꝑ ſuā malitiā (ſeruire militie celi) h̄ ñ
legit̄ eē fcm̄ tp̄e quo filij iſrl̄ fuerunt in deſto:
ſed p⁹q̄ intrauerūt terrā ꝓmiſſionis h̄ multo-
tiens ⁊ multipliciter fecerunt ut pꝫ in li. Judi.
⁊ Reg. ſpecialr̄ i. 4. tex. in. 2. Paral. (ſicut ſcri-
ptū eſt in libro ꝓphaꝝ) .ſ. 12. qui eſt vn⁹ liber.
ut declaratū fuit ibidē (Nunqd victimas ⁊c̄)
hoc ſcribit̄ Damos. 5. ⁊ refert̄ prima ꝑs h⁹ au-
ctoritatis ad tp̄s quo fuerūt filij iſrl̄ in deſerto
ut pꝫ manifeſte: nō tñ per h̄ ē itelligendū: φ fi-
lij iſrl̄ nullas victimas aut hoſtias obtulerūt
deo in deſto. q̄ Leui. 9. dr̄ expreſſe. φ in cōſe-
cratione aaron ⁊ filioꝝ eius fuerūt plures ho-
ſtie deo oblate. ⁊ ſilr̄ in dedicatione tabernacu-
li. ut hr̄ Nu. 7. Sed iō dr̄ q̄ pauce victime fue-
runt tunc oblate. Unde dicit Ra. ſa. ſup illud
Nu. 9. fecerunt filij iſrl̄ phaſe ⁊c̄. φ toto tp̄e q̄
in deſerto fuerunt: nō fecerunt phaſe niſi illud
tm̄: cū tñ erat ſolēnitas principalis ⁊ preceptū
erat. 12. Exo. ipꝫ q̄libet anno fieri. ⁊ iō ſi fuit ſic
omiſſa ī illis. 40. ānis mltomagis ſacrificia q̄
p̄cipiebant̄ fieri ī ſolēnitatib⁹ ⁊ ī dieb⁹ min⁹ ſo-
lēnib⁹. fuit. n. cū pplo ſup h̄ diſpenſatū a deo:
ꝑꝑ incertū motū nobis: ſic̄ ⁊ de circūciſiōe que
Gen. 17. p̄cipit̄ fieri octauo die. ⁊ tñ omiſſa fuit
q̄diu ppl̄s fuit in deſerto. ut pꝫ Joſue. 5. (Et ſu-
ſcepiſtis tabernaculū moloch. ⁊c̄) Jſtud refert̄

Jud. qs Judic. ⁊ Reg. ut oſtēſum fuit Damos .5.
q̄ pendet ī fine h⁹ auctoritatis) Et ſidus dei vrī
(repham).i.luciferū ſiue ſtellā matutinā:ut dix
gloſa. que p̄ ceteris ſtellis a pluib⁹ adorabatur
ꝑp eius pulchritudinē (figuras).i.imagies di
uerſas (quas feciſtis vobis adorare eas).i.ad
adorandū eas (⁊ transferā vos in babylonē)
pp illud pcc̄ꝫ ⁊ tranſgreſſiōꝫ. Ex quo pꝫ ꝙ ido
latria de qua loquit̄ h̄ Damos pphā fuit cau
ſa captiuitatiſ iudeoꝝ de terra ſua. Et hec fuit
perpetrata p⁹ ingreſſum h⁹ terre ⁊ maxime tē
poꝛib⁹ Reg. Damos āt. 5. dr̄ migrare vos faci
am tranſ damaſcū.i. vltra damaſcū: uel lōgiuſ
a terra vrā q̄ſ ſit damaſcus. Babylon āt pplꝰ
diſtat a iudea: nā damaſcus eſt ꝓpe terminuꝫ
iudee. vel ſtephanus poſuit in babylonē. quia
iudei duaꝝ tribuū fuerūt tranſlati in babylo
nē: ut pꝫ. 4. Reg. vlti. Judei vō decē tribuum
fuerunt tranſlati in terrā aſſyrioꝝ. 4. Reg. 18
⁊ tranſitus ad illā ē per damaſcū. Et iō ad ex
primēdū vtranqꝫ captiuitateꝫ q̄ inducta fuit
pp idolatriā. Damos ſcripſit vltra damaſcuꝫ
Stephan⁹ aūt eodē ſpū loq̄ns dixit in babylo
nē (Tabernaculū) Cōſr ſtephan⁹ ſe excuſat de
blaſſemia ꝯ tēplū cōfitens illud ordinatiōe di
uina fuiſſe fcīn. ⁊ p̄ loquit̄ de tabernaculo moy
ſi. Ad cuius ſimilitudinē quantū ad aliqua: tē
plū poſtea fuit factū. dicit ḡ (Tabernaculū te
ſtimonij fuit cū patrib⁹ noſtris. in deſerto ſic di
ſpoſuit).ſ. de⁹ ut pꝫ Exo. 25. (qd̄ ⁊ induxerūt
ſuſcipientes patres noſtri cū ieſu).i. cū ioſue. q
erat dux ppl̄i (in poſſeſſionē gentiū).i. in terraꝫ
chananeoꝝ (quas expulit deus) Illud. n. fuit
magis factum virtute diuina q̄ꝫ humana (vſꝫ
in dieb⁹ dauid) ſupple fuit illud tabernaculū
in terra illa. Nā p̄ poſitum fuit in ſylo. ut hr̄ Jo
ſue. 18. ⁊ inde poſtea tranſlatū ī terrā Philiſti
noꝝ. 1. Reg. 5. ⁊ ide reductū ī terrā iſrl̄. 1. Reg.
6. ⁊ inde pluries tranſlatū de loco ad locuꝫ pp
guerras (vſqꝫ in diebus dauid) qui tranſtulit
in irlm arcā dn̄i: volens ei edificare tēpluꝫ. ut
hr̄. 2. Reg. 7. Sꝫ dn̄s diſtulit edificationem tē
pli. vſqꝫ ad tp̄s ſalomonis filij ſui. iō dr̄ (qui in
uenit grām) Et pꝫ lr̄a vſqꝫ ibi (ſed nō excelſus
in manufactis habitat) q: eſt icōprehenſibiliſ
⁊ nature ſpūalis. Hoc āt addit beatus ſtepha
nus ad remouendū errorē aliquoꝝ iudeorum
exiſtimantiū: ꝙ deus habitaret in tēplo ſicut
hō in ſua domo. Ex h̄ ꝙ ꝓpiciatoriū qd̄ erat in
tēplo dei ſedes dicebat̄ ſicut dixi pleni⁹. Exo.
25. ⁊ ad ꝓpoſitū inducit̄ auctoritas. Yſa. 66.
(Celū mihi ſedes eſt) Hec eſt locutō metha. ad
deſignādū deū eē preſentē ubiqꝫ in celo ⁊ ī ter
ra. Sibi. n. n̄ ꝯpetūt corporiſ liniamēta. iō ſub
dit̄ (quā domū edificabitis mihi).ſ. ad hitan
dū modo p̄dicto. q̄ſi dicat nullā: ſꝫ tm̄ ad h̄ ꝙ
ibi fiat oblatio deo orōnuꝫ ⁊ ſacrificioꝝ. ut di
xit ſalomon. 3. Re. 8 (aut qs locus requietionis
mee). q. d. nullus alius a me. q: deus requieſcit ī
ſeipſo. q: per ſeipſuꝫ eſt beatus (Dura ceruice)
Hic ꝯñr excuſat ſe ſtephan⁹ de blaſſemia ꝯ le
gē ꝯfitendo eā ſanctā ⁊ a deo datā: ⁊ retorquē
do in ſuos aduerſarios blaſſemiā: eo ꝙ eā mul
tiplr̄ violabant ⁊ h̄ eſt ꝙ dicit (Dura ceruice)
.i. obſtinata mente (⁊ incircūciſi cordib⁹) a vi
cijs ⁊ ſordib⁹ (⁊ aurib⁹) a blaſphemijs ⁊ detra
ctionibus (voſ ſemꝑ ſpiritui ſancto reſtitiſtis)
loquenti in moyſe ⁊ ꝓph̄is (ſicut pr̄es veſtri)
ut pꝫ ex predictis (Quē ꝓphetaꝝ nō perſecuti
ſunt patres veſtri). q. d. valde pauci ſunt (⁊ oc
ciderunt eos).ſ. ꝓphetas. ut pꝫ de zacharia fi
lio ioiade. 2. Paraly. 24. ⁊ Yſa ut dcm̄ fuit in
principio Eſa. ⁊ hamos ut dicit Hiero. in ꝓlo
logo ⁊ multis alijs locis (qui ꝓnunciabant de
aduentu iuſti).i. xp̄i: qui dr̄ iuſtus antonoma
tice. vnde dicit Rab. ſa. ꝙ vniuerſi ꝓph̄e non
ſunt locuti niſi ad dies meſſie.ſ. principaliter.
(Cuius vos nunc ꝓditores) cū iuda tractādo.
(⁊ homicide fuiſtis) ei⁹ crucifixionē ꝓcurādo
(qui accepiſtis legē in diſpoſitione angeloꝝ)
q: data fuit per angelū in perſonā dei loquētē
ut eſt predictū (⁊ nō cuſtodiſtis) q: irritū fece
rant mandatū dei. pp traditiōes ſuas Math.
15. ca. (Audientes āt) Hic vltimo ponit̄ ipſius
ſtephani lapidatio iniuſta. ⁊ 2°. eius patientia
perfecta ibi. ⁊ lapidabant. circa primū dr̄ (Au
dientes āt hec diſſecabant̄ cordib⁹ ſuis) q: nō
habebant rōnem interficiendi euꝫ: ⁊ mōibus
modis interficere volebant: ⁊ ſic diſſecabant̄
interius. q: paſſio preualens diſcrepat a rōne
(⁊ ſtridebant dentib⁹) ſicut canes rabidi (Cū
aūt eſſet plenus ſpū ſancto) Hec. n. plenitudo
fuit augmētata in martyrio qd̄ eſt act⁹ carita
tis perfecte (intendens ī celū.) vbi fiduciā ſuā
collocauerat (vidit gloriā dei) ad confortatio
nē ſuā ex grā ſpāli (⁊ ihm ſtantē) h̄ dicit ad af
firmandā eius reſurrectionē. Et q: tales viſio
nes fiunt ſm cōuenientiā eius qd̄ ſignificat̄ ut
predictū ē: iō ſtephanus vidit ihm ſtanteꝫ ad
deſignandū ꝙ erat paratus ad eius roboratio
nē. q: ſtare ꝓpriū eſt adiuuantis in prelio: ſede
re vero propriū eſt iudicantis uel regnantis.
pp h̄ Marci vltimo vbi deſcribit̄ regnuꝫ xp̄i
dr̄ ſedere a dextris dei (Ecce video celos aper
tos) De cōditione huius viſionis pleniuſ dice
tur in fine h⁹ ca. (Exclamātes āt voce magna)
ne audirent̄ ſtephani verba (cōtinuerunt au
res ſuas) ac ſi eēnt blaſphemiatoria (⁊ impetū
fecerunt) non rōne ſed furia moti (⁊ eycientes
eū extra ciuitatē lapidabāt) tanq̄ꝫ blaſphemū
(Et teſtes depoſuerunt veſtimēta ſua) ut expe
ditius ⁊ celerius eū interficerēt (⁊ lapidabāt)
Hic ꝯñr ponit̄ beati ſtephani perfecta patien
tia. Et p̄ ex eius intentione ad deū ibi (Inuocā
tē ⁊ dicentē. dn̄e ihu: ſuſcipe ſpm̄ meū) Secun
do ex eius benigna cōdeſcenſione ad ꝓximum
actu interficientē ipm̄. cū dr̄ (Poſitis āt geni
tib⁹) ut in orando mod⁹ eſſet deuot⁹ (clamauit
voce magna) q: ꝓcedebat ex affectu magno ad
ꝓximoꝝ ſalutē (Dn̄e ne ſtatuas ill' h̄ pccm̄) re
ſeruando eis penā eternā: ſed da penitētiā. In
aliquib⁹ libris ſubdit̄: q: neſciūt qd faciunt: ſꝫ
nō eſt de textu nec eſt in libris correctis. Iſti eī
ſalteꝫ ꝑ pte magna: magiſ fuerunt moti paſſi
one: q̄ꝫ igrantia. Igrantia āt multorū cauſata
erat ex precedente malicia.ſ. ex odio ⁊ inuidia
ꝯ ipm ut dcm̄ eſt. ſ. c. 3. (Et cū h̄ dixiſſet) ex fer
uore caritatis ſcdm̄ dcm̄ ſaluatoris Matth. 5.
orate ꝓ ꝑſequētib⁹ ⁊ calūniantib⁹ voſ (Obdor
miuit in dn̄o) Nā e⁹ aīa ſanctiſſima obſropta
fuit in abyſſo ſuꝑne claritatiſ. Circa p̄dicta du
bitat̄. vtꝝ viſio beati ſtephani premiſſa fuerit
mētalis aut imaginaria uel corporalis. Et di
cunt aliqui ꝙ fuit tm̄ mētaliſ: ita ꝙ ex ſpeciali
grā fuit ꝯceſſū ſtephano videre nō ſolū hūani
tatē xp̄i: ſed ēt diuinitatē: ſicut ⁊ paulo: de quo
dicit beat⁹ Auguſtin⁹ ad paulinaꝫ de videndo
deo: ꝙ ſibi fuit ꝯceſſū videre diuinā eſſentiaꝫ.
eo ꝙ erat doctor gentiuꝫ: ⁊ moyſi q fuit doctor
iudeoꝝ. Et h̄ videt̄ dicere q̄dā gloſa ſuꝑ locū
illū q̄ talis ē: qdā electoꝝ adhuc in hac vita de
genti mūdato cordis oculo videre meruerunt
gliā dei: ut h̄ ſtephan⁹ ⁊ paulus ad tertiū celuꝫ
rapt⁹. Sꝫ h̄ dcm̄ nō videt̄ bn̄ ꝯſonare dictiſ ſā
ctoꝝ ⁊ doctoꝝ: q ꝯcorditer dicūt. ꝙ talis viſio
nō eſt ꝯceſſa alicui in vita pn̄ti vtēti ſenſib⁹ ex
teriorib⁹: niſi hoī xp̄o. Vn̄ ⁊ paulus nō dr̄ deū
ſic vidiſſe in raptu ab iſtis ſenſib⁹. Stephan⁹
āt videt̄ tunc nō fuiſſe rapt⁹: ſed magis vtens
ſenſib⁹: utpote loq̄ns iudeis audiētib⁹: pp qd̄
alij dicūt ꝙ fuit viſio imaginaria: ita ꝙ in eiuſ
imagīatōe fuerūt effigies diuinit⁹ formate: ad
repſentādū deū ⁊ hoīem xp̄m: ſicut Yſa. 6. he
ſaias vidit dn̄m ſedentē ſuꝑ ſoliū excelſū ⁊ ſera
phin ſtātia ex vtraqꝫ pte: ſicut ibidē fuit pleni⁹
declaratū: ⁊ mēte coguit ſtephan⁹ ſignificatuꝫ
illi⁹ repn̄tatiōis. ⁊ ſic q̄ꝫtū ad h̄ n̄ ſolū fuit ima
ginaria: ſed ēt cū h̄ mētalis: ſicut fiebat ꝓphe
tiſ ut pleni⁹ dcm̄ fuit ī libro Pſal. ⁊ nō ē dubiū
ꝙ illo mō potuit fieri. Sꝫ ex mō loq̄ndi ſcrip
ture: videt̄ ꝙ fuerit corꝑaliſ. q: dr̄ in textu. Cū
eēt ſtephan⁹ plen⁹ ſpū ſcō: intēdēs in celuꝫ: vi
dit gliā dei ⁊c̄. Circa qd̄ aliq dixerunt ꝙ viſus
ſtephani a deo fuit fortificat⁹: in tm̄ ꝙ vidit ie
ſum.ſ. exn̄tē in celo empireo: celos acutie viſuſ
penetrādo. Sꝫ h̄ nō videt̄ bn̄ dcm̄. q: ſuppone
re videt̄ ꝙ viſus fiat extramittendo ab oculo: ⁊
nō intus ſuſcipiēdo ab obiecto: qd̄ iprobat phſ
libro d̄ ſenſu ⁊ ſēſato. pp qd̄ ſine p̄iudicio vide
tur ꝓbabili⁹ dicendū ꝙ a corpore xp̄i exn̄tis ī
celo fuit īmutatus oculus ſtephani ad viſiōꝫ
humanitatis xp̄i. Nā in ptāte e⁹ ē ꝙ corp⁹ ſuū
ſic videat̄ a lōge ſicut de ꝓpe: ⁊ forte idē eſt de
alio corpe glioſo: q: totalr̄ ē aīe ſubiectū. Pro
pter qd̄ videt̄ ꝙ ad nutū ei⁹ poſſit īmutare vi
ſum indifferēter a lōge ⁊ ꝓpe: ſicut in ptāte ei⁹
ē: ꝙ immutet viſum in ꝓpa vel alia effigie ſicut
dr̄ de corpe xp̄i glioſo. Luce. vlti. Deitatē vō n̄
potuit videre iſto mō: ſed ſicut in viſiōe imagi
naria format̄ in vtute imaginatiua aliq̄ effigi
es ad repn̄tandū deū ut dcm̄ ē. Ita exteri⁹ pōt
diuinitus formari ad īmutationē corꝑaľ oculi
ſicut ſuo mō fit in apparitione angeloꝝ: qn̄ ap
parent in corꝑib⁹ aſſumptis q̄ corꝑalr̄ vidētur
Ita aliq̄ effigies corꝑalis nō a deo aſſūpta: ſed
formata pōt ipm̄ repn̄tare oculo corꝑali. Et ſic
ꝓbabilr̄ abſqꝫ aliq̄ aſſertiōe pōt dici ꝙ ſic fuit
in viſiōe beati ſtephani. mētalr̄ tm̄ coḡuit ꝙ il
la effigies nō erat ipſa deitas niſi tm̄ repn̄tati
ue. Et huic mō dicēdi: ꝯcordat lr̄a cuꝫ dr̄. Ecce
video celos aptoſ: ⁊ filiū hoīs ſtātē a dextris dei
nō ſic intelligēdo ꝙ celi fuerunt diuiſi cū ſint
icōruptibileſ: ſꝫ q: ſic clare vidit: ac ſi nullū eēt
obſtaculū inter mediū. vn̄ dicit q̄dā glo. ꝙ hec
viſio fuit fcā ꝑ reſerationem elemtoꝝ ⁊ ſub ele
mētis. h̄ intelliguntur ēt corꝑa celeſtia. CVIII

P(Aulus āt erat) Poſtq̄ꝫ deſcripta eſt ſte
phani ꝑſecutio ſingularis. hic ꝯuenien
ter deſcribit̄ eccl̄ie ꝑſecutio generalis:
⁊ q: hūit ortū ex ꝑſecutōe ſtephani. Iō ad ipaꝫ
fit ꝯtiuatio cū dr̄ (Saulus āt erat ꝯſentiēs neci
ei⁹ ⁊c̄) oīs peccati ꝑticeps ſm qd̄ dr̄ Ro. 1. Qui
talia agūt: digni ſūt morte nō ſolū q faciūt ea:
ſed ēt q ꝯſentiūt faciētib⁹. Et ſubdit̄ de ꝑſecu
tiōe eccl̄ie cū dr̄ (Fcā ē āt in illa die).i. in illo tē
pore: q: ꝑſecutio plib⁹ dieb⁹ durauit (Et oēs di
ſperſi ſunt) ſm qd̄ dixerat ſaluator Matth. 10.
Cū vos ꝑſequunt̄ in iſta ciuitate fugite in aliā
(pter aploſ) iſti erāt p̄ncipales ⁊ firmiores: pp
qd̄ remāſant in ꝑſecutiōe: ne ex fuga coꝝ: cre
deret̄ fidē catholicā nō hēre firmū fundamtū
ꝯñr interponit̄ beati ſtephani ſepultura q̄ ſ̄ fu
erat omiſſa. cū dr̄ (Curauerūt ſtephanū).i. de
cēter ſepellierūt (viri timorati).i. timētes deū
inter q̄s gamaliel fuit p̄ncipalis: ut hr̄ in legen
da. de inuētiōe corporis ſancti ſtephani (⁊ fece
runt planctū magnū ſuꝑ eū) ſm morē iudeoꝝ
ut hr̄ Gene. vlti. de morte iacob. ⁊ in lib°. 4. de
morte aaron ⁊ marie. ⁊ Deut. vlti. de morte mo
yſi: ⁊ in multis alijs lociſ de morte notabiliū ꝑ
ſonaꝝ. Illi āt q ſepellierūt ſtephanū: erāt ꝯuer
ſi de iudaiſmo: ⁊ iō tenuerūt morē pr̄nū. Cōſe
quēter reuertit̄ lucas ad ſcribendū ꝑſecutiōꝫ
eccl̄ie. d. (Saulus vō deuaſtabat eccl̄iā) nitēs
eā ānihilare (trahens in cuſtodiā).i. ī careereꝫ.
nō dr̄ ꝙ interficeret: q: ſicut dicit glo. De⁹ ma
nus ipſius p̄ſeruabat: ne ſanguine īnocentium
pollueret̄. Et q: ſicut dicit Auguſ. De⁹ adeo
oīpotēs ē ⁊ bon⁹: ꝙ de malis elicit bona. iō de
iſta ꝑſecutiōe elicuit bonū diſſeminatiōis fidi
catholice: pp qd̄ ſubdit̄ (Igit̄ q diſperſi erāt ꝑ
tranſibant) diuerſas ciuitates (euāgelizantes
vbū dei) iudeis hitantib⁹ in ciuitatib⁹ illis: ut
hr̄ infra. 11. (Philippus āt) poſtq̄ꝫ lucas ꝓſecu
tus ē de p̄ diacono.ſ. de ſtephano. Hic ꝯñr ꝓſe
quitur de philippo: q ponit̄ ſcōs. 6. ca. Et diuidit̄

in duas. qꝛ p̄ pōiť p̄dicatio philippi. z°. ꝯuerſio ſauli ca. 9. Pꝛia adhuc ī tres: qꝛ p̄ deſcribit ſanct° lucas ei° p̄dicationē in ſamaria. z°. deſcribit ei° p̄dicationē ethiopis in via ibi. Angelus āt. 3°. ī terra maritima. ibi. Philippus āt. Pꝛima adhuc in duas. Nā ad p̄dicationeꝫ philippi p̄ ponit̄ multoꝝ ꝯuerſio va. z°. vni° ficta ibi. Uir āt q̄dā. Circa p̄° dr̄ (Philippus āt) q cū alijs ꝑpter pſecutionē exierat de irl̄m (deſcēdens ī ciuitatē ſamarie) qꝛ tp̄e regū fuerat metropolis in regno decē tribuū (p̄dicabat illis xp̄m) hītātes. n. ibi erāt pti iudei: recepāt. n. quīqꝫ libros moyſi ſicut ⁊ ſaducei (Intēdebāt āt turbe his q̄ a philippo dicebanť) de xp̄o (vnanimiter audiētes). i. reuerēter ⁊ deuote. Et ſubdiť rō (Et videntes ſigna q̄ faciebat). i. miracula diuine v̄tutis declaratiua in teſtimoniū v̄itatis a philippo p̄dicate (Multi. n. illoꝝ q hēbāt ſpūs immūdos). i. obſeſſi a demonib° (clamātes voce magna exibāt). ſ. demones coacti v̄tute xp̄i. et ne diceret̄ q̄ h̄ fieret v̄tute ſupioꝛis demōis: ſicut dcm̄ fuit de xp̄o. Luc. ii. in beelzebub p̄ncipe demōioꝝ eycit demonia. Jō ſubdūť alia miracula: q̄ nō p̄nt fieri niſi v̄tute diuīa cuiuſmōi ē curatio paralyticoꝝ ⁊ claudoꝝ ſubita. cū dr̄. (Multi āt. Fcm̄ eſt ḡ gaudiū magnū in ciuitate illa) de v̄itatis cognitiōe ⁊ dictoꝝ curatione (Uir āt) Hic ꝯñr deſcribiť vni° cōuerſio ficta cū dr̄ (Uir āt q̄dā erat noīe ſymon) cōiter dr̄ a doctorib° q̄ iſte fuerit ſymon magus q poſtea multū r̄ſiſtebat petro ⁊ paulo rome p̄dicātib° ⁊ iō dixi q̄ ei° ꝯuerſio fuit ficta: qꝛ ſi ⁊ ad horā v̄a fuit: tñ ad vomitū redijt (Qui añ fuit ī ciuitate magus). i. ph̄us ut dicūt aliq a magnitudine ſcie: ſic diciť ſiř ⁊ illi q venerūt adoꝛare xp̄ꝫ natū. Math. z. Sꝫ huic dicto ꝯriať qđ ſubdiť (seducēs). i. ex̄ viā v̄itatis ducēs qđ nō eſt ph̄i cui° ē ꝓpꝛiū amare v̄itatē ⁊ docere. ꝓ ethi. ſꝫ eſt ꝓpꝛiū hōis arte magica v̄tētis (dicēs ſe eē aliquē magnū). ſ. ꝓph̄aꝫ uel xp̄m. Uñ ⁊ Jo. 4. dr̄ q̄ ſamaritani ſiť ⁊ iudei expectabāt xp̄m. Uñ dixit illa mlr̄ ſamaritana. ſcio qꝛ meſſias venit q dr̄ xp̄s: cū ḡ venerit ille ānūciabit nobis oīa. iō ſubdiť (dicētes. hec ē v̄t° dei) Et ſic logť apoſtolus de xp̄o. i. Coꝛ. i. p̄dicam° xp̄m dei v̄tuteꝫ ⁊c̄ (Attēdebant āt eū) credētes ei (ꝑꝑ h̄ q̄ multo tp̄e magicis ſuis artib° dementaſſet eos). i. mētes eoꝝ a v̄itate alienaſſet. Et q̄ pꝫ q̄ ſupradict° ē magus a magicis artib° (in noīe xp̄i baptizabanť) Hac. n. foꝛma v̄tebať ecclīa p̄mitiua rōib° dictis. ſ̄. z. ca. (Tūc ſimon ⁊ ipſe credidit). ſ. ficte. uel ſi v̄e: h̄ tñ fuit tm̄ ad horā (⁊ cuꝫ baptizat° eſſet: adherebat philippo) Et ſubdiť rō (Uidens ēt ſigna ⁊ v̄tutes maxīas fieri ⁊c̄) Dr̄. n. ab aliqb° ⁊ ꝓbabilr̄: q̄ ad h̄ familiaritatē philippi q̄rebat. ut ꝑ h̄ ꝯſeq poſſet v̄tutē ſeu artē ſilia faciēdi: vñ ⁊ infra dr̄. q̄ obtulit pecuniā apl̄is: ut ꝑ ipoſitionē manuuꝫ poſſet dare donū ſpūs ſancti in ſigno viſibili. Ex q̄ videť

q̄ nō fuit ꝯuerſus v̄e: ſed ficte tm̄ (Cū audiſſꝫ) Deſcripta p̄dicatiōe philippi. hic ꝯñr deſcribitur collatio ſpūs ſancti. Circa qđ ſciēdū q̄ philippus erat tm̄ diacon°: ꝑꝑ qđ lꝫ poſſꝫ baptizare: nō tñ man° īponere: nec ꝑ ꝯñs donū ſpūs ſācti in ſigno viſibili dare: h̄. n. ꝑtinebat ad apoſtolos. Uñ ⁊ ſoli ep̄i q ſūt ſucceſſoꝛes eoꝝ. zi. d. Jn nouo teſtō man° īponūt: ꝑꝑ qđ philipp° ſignificauit apl̄is: ut aliq eoꝝ v̄īrēt in ſamariā ⁊ ſupplerēt illud qđ ad ei° officiū nō ſpectabat ⁊ h̄ ē qđ dr̄ (Cū audiſſent apl̄i ⁊c̄) ⁊ pꝫ lr̄a vſqꝫ ibi (Nōdū. n. in quēq̄ꝫ illoꝝ venerat (. ſ. in ſigno viſibili: venerat tñ in eis inuiſibilr̄ ſiť ⁊ mō in baptiſmo (ſꝫ baptizati tm̄ erāt ī noīe dñi ih̄u) Hec dictio tm̄ nō ē determinatio h° qđ ē ī noīe dñi ih̄u: excludēdo alias duas ꝑſonas: ſed magis includunť in eo: ut dcm̄ ē ſ̄. ꝑꝑ qđ ly tm̄ eſt magis determiatio h° ſed baptizati erāt tm̄: ſꝫ nō recepant īpoſitōnē manuū. iō ſubdiť (Tūc īponebāt ⁊c̄. Cū vidiſſet) Hic ꝯñr poniť ſimonis īcrepatio. Uolebat. n. emere ꝑtāteꝫ dandi ſpm̄ ſcm̄: intētiōe lucri inde recipiēdi: ꝑꝑ qđ ab ipſo noīať uiciū ſimonie: q̄ aliqs vendit ⁊ emit ſpūalia. Et pꝫ lr̄a vſqꝫ ibi (Non eſt tibi ꝑs neqꝫ ſoꝛs in ſmone iſto). i. in hac ꝑtāte. ſ. ut ſpūs ſānctus deť ꝑ īpoſitionē man° tue (coꝛ. n. tuū nō ē rectū corā dño) v̄tute. n. dei reuelātis videbat intima ſui coꝛdis (in felle. n. amaritudis ⁊c̄). i. in neq̄cia intētiōis q̄ facit amaritudinē culpe ⁊ ducit ad amaritudinē gehēne (Pꝛecami vos ꝑ me ⁊c̄) h̄ dixit magis timoꝛe ductus pene: q̄ꝫ amoꝛe gr̄e (Et illi q̄deꝫ teſtificati ⁊ locuti ſunt v̄bū dei) ad cōfirmationē credētiū (redibāt in irl̄m) nō ocioſi ſed in via ꝑ ciuitates p̄dicando v̄bū dei (Angelus) Poſita p̄dicatiōe philippi ī ſamaria. Hic ꝯñr poniť ei° p̄dicatio in via: ⁊ h̄ ethyopi de irl̄ꝫ in terrā ſuā reuertēti. ⁊ diuidiť in duas ꝑtes. qꝛ p̄ poniť philippi p̄dicatio. z°. ethyopis ꝯuerſio ibi. Et dū iret. Circa p̄° diciť (Angelus āt dñi ⁊c̄. Uade ꝯ meridianū) Ethyopia. n. ē in plaga auſtrali reſpectu irl̄m (ad viam q̄ deſcēdit ab irl̄m in gazā) Hieruſalē. n. ē ī loco altioꝛi q̄ꝫ ſit illa gaza (hec ē deſ̄ta) Gaza ei vetus fuit oīo deſtructa: ⁊ poſtea alia eiuſdeꝫ noīs fuit edificata in alio tñ ſitu. via autē illa trāſibat ꝑ gazā deſertā ⁊ nō ꝑ gazā d̄ nouo edificatā. iō ad differētiā illi° dr̄ hec eſt deſ̄ta (Et ecce vir ethyops eunuch°) ꝑ h̄ āt q̄ dr̄ vir: deſignať q̄ nō dicebať eunuch° ex p̄ciſiōe membroꝝ genitaliū: ſed a caſtitate ⁊ honeſtate moꝝ. ſm̄ qđ dicit ſaluatoꝛ Math. 19. Sunt eunuchi: q ſe caſtrauerūt ꝑꝑ regnuꝫ celoꝝ (qui erat ſuꝑ oēs gazas ei°) Erat. n. ei° theſaurari°: ⁊ ſic gaza ē hic nomē appellatiuū. ſ̄. v̄o ē nomē ꝓpꝛium ciuitatis exñtis in terra philiſtinoꝝ. ut hr̄ . i. Reg. 6. (venerat adoꝛare in irl̄m) multi eñi gētiles ex deuotione veniebāt adoꝛare deū in irl̄m. ut hr̄ Jo. iz. uel foꝛte iſte erat ꝯuerſus de gentilitate ad iudaiſmum: qđ videť: ex quo q̄

ſubdiť (Legenſqꝫ Eſa. ꝓph̄aꝫ) Sicut erat edoctus a iudeis: ſicut ⁊ multi laici ex deuotiōe dicunt horas canonicas in latino: q̄uis nō intelligāt. Cetera patent vſqꝫ ibi (Tāq̄ꝫ ouis ⁊c̄) qđ ſcribiť Yſai. 53. Et intelligiť ad lr̄aꝫ de xp̄o: ſicut ibidē diffuſi° dcm̄ fuit. qꝛ cū v̄bo vno poſſet aduerſarios oēs ꝓſternere: ꝑmiſit tñ ſe ad occiſionē duci (Et ſiť agn° corā tondente ſe obmuteſcet ⁊c̄) qꝛ v̄ba iiurioſa ꝑ iniurijs nō reddidit. Et cū falſe accuſareť coraꝫ pilato tacuit. Math. z7. (Jn hūilitate iudiciū e° ſublatū ē) Yſai. 53. ſic hr̄: de anguſtia ⁊ de iudicio ſublatus ē: qđ ſic ibidē fuit expoſituꝫ: de anguſtia. ſ. mōtis: ⁊ de iudicio q̄ oēs decedētes: ex diuina ſnīa detinebanť in libō: ſublatus ē ꝑ potētiam ſue reſurrectiōis. Et eodē mō exponēda ē hec lr̄a (Jn humilitate). i. ꝑ mortē quā humilr̄ ſuſtinuit in humanitate aſſūpta. Philippē. z. humiliauit ſemetipſum fact° obediēs vſꝫ ad mortē (iudiciū ei°). i. ſnīa diuina q̄ ſua erat ſquātū de° (ſublatū ē) qꝛ xp̄o reſurgēte: ſancti q erāt ī limbo detēti: inde fuerūt ſublati (Generatiōꝫ e° q̄ enarrabit). i. multiplicationē fideliū q regeneranť in xp̄o ꝑ baptiſmū (Qm̄ tolleť de terra vita ei°). ſ. ꝑ mortē. Et in h̄ reddiť cā multiplicatiōis fideliū. Jo. iz. Niſi granū frumenti cadēs in terrā moꝛtuū fuerit: ip̄m ſolū manet ⁊c̄. Cetera patent vſqꝫ ibi (Et incipiēs a ſcriptura iſta) q̄ de xp̄o ad lr̄am ē intelligēda: ut declaratū fuit diffuſius. Yſai. 53. (Et dū irent) Hic ꝯñr deſcribiť ipſius eunuchi v̄a ꝯuerſio: ꝑ h̄ q̄ baptiſmū deuote petijt ⁊ fidelr̄ ſuſcepit: ⁊ pꝫ lr̄a vſqꝫ ibi (Spūs dñi). i. ſpūs ſanct° uel angelus q in ſcriptura freq̄nter noīať ſpūſ. ꝑ h̄ āt qđ dr̄ ſpūs dñi: abſolute intelligiť ſpūs bon°: qñ āt ſit ſmo de ſpū maligno exprimiť ſicut pꝫ p̄ Reg. 16. Spūs dñi malus arripiebat ſaul (rapuit philippū) ab aſpectu eunuchi ad ꝯfirmationē ſue fidei: ꝑ hunc raptū cogñit philippū a deo miſſū ſpecialr̄ ad ip̄m infoꝛmandū de fide ⁊ baptizandū: iō ſubdiť (Jbat. n. ꝑ viā ſuā gaudens) de v̄itatis cognitione: ⁊ baptiſmi ſuſceptiōe (Philippus āt) Hic ꝯñr deſcribiť p̄dicatio philippi in terra maritīa. terra. n. philiſtinoꝝ in q̄ ē azotus clandiť mari mediterraneo in ꝑte occidentali (⁊ ꝑtranſiens euangelizabat ciuitatib° ꝯctis). i. iudeis hītantib° in illis qui fuerāt diſperſi a tp̄e reg ī antiochi (donec veniret ceſareā) q̄ ē ciuitas ſupra mare mediterraneū ſita: ſiť pꝫ ī deſcriptōe terre ſacre. ¶ IX

Paulus āt) Pꝛemiſſa p̄dicatiōe philippi. h̄ ꝯñr deſcribiť ꝯuerſio ſauli: de quo mētio facta fuerat breuiter in p̄ncipio p̄cedentis ca. Et diuidiť in tres ꝑtes: qꝛ p̄ d̄ſcribiť ei° ꝯuerſio miraculoſa. z°. ꝯuerſi regeneratio gratioſa. ibi. Erat āt. 3°. regenerati p̄dicatio v̄tuoſa. ibi. Fuit āt. Cōuerſus āt fuit in actu ꝑſeq̄ndi xp̄m: ⁊ xp̄o ipſū claritate exceſſiua excecante coꝛꝑalr̄: ⁊ ad terrā ꝓſternēte in voce ſenſibili eū vocāte: ꝑꝑ qđ hec ꝯuerſio fuit miraculoſa: ⁊ eā ſolēnizat ecclīa: nō ſic āt ꝯuerſionem alioꝝ ſcōꝝ q̄ ſit tm̄ ꝑ inuiſibilē grām. Pꝛio igr̄ poniť ꝑſecutiōis actus. cū dr̄ (Saul° āt adhuc ſpirans). i. ex vehemēti ſpū ignē ꝑſecutiōis ī ſe ⁊ in alijs accedēs ꝯ ecclīā (minaꝝ) in v̄bis iiurioſis (⁊ cedis). i. in v̄berib° ⁊ flagellis (in diſcipulos dñi). i. ꝯ credētes in xp̄ꝫ: qꝛ tūc dicebāť diſcipuli. qꝛ nōdū noīabanť xp̄iani. ut hr̄ infra . ii. ca. (acceſſit ad p̄ncipē ſacerdotū) nō vocat°. ſed ſe ingerens volūtate nocēdi inflāmatus (⁊ petijt ab eo epiſtolas) ut ei° auctoꝛitate magis poſſet fidelib° nocere (in damaſcū) ut ibi ꝑſeq̄reť credentes ſicut fecerat in irl̄ꝫ. cetera patēt vſqꝫ ibi (Et ſubito) vbi poniť ei° illuſtratio ⁊ ꝓſtratio: excecatio ⁊ vocatio: cū dr̄ (⁊ ſubito circūfulſit eū lux de celo) ſiť ſolet fieri in coꝛuſcatione ⁊ fulgoꝛe (⁊ cadens ī terrā) ꝑ ſtupoꝛe ⁊ admiratiōe (audiuit vocē) auditu coꝛpoꝛiť ⁊ mentis (Saule ſaule) Hec duplicatio fit ad magis mouendū ei° attentioneꝫ (q̄d me ꝑſeq̄ris). i. in mēbꝛis meis q̄ ꝑſequebať ſaulus: ⁊ nō xp̄m in ꝓpꝛia ꝑſona q ſedebat ad p̄ris dexterā glioſuſ. iō ſubdiť (Duꝝ ē tibi ꝯ ſtimulū calcitrare). i. potētioꝛi te: incōꝑabilr̄ reſiſtere. Jo ſubditur. (Et tremens ac ſtupens) de cognita xp̄i ꝑtāte. quē añ nō credebat in celo regnare: ſed magis ut falſum ꝓph̄am cuꝫ dānatis eē (Dñe q̄d me vis facere). q. d. ex nunc ꝑat° ſum tibi in oībus obedire (et diceť tibi q̄d ⁊c̄ opoꝛteat facere) nō ſtati ꝑfecte eū docuit: nā ſiť in cognitiōe naturali fit ꝓceſſus de īperfecto ad ꝑfectū. Uñ ⁊ pueri p̄ vocāt oēs viros p̄res: ⁊ oēs femīas m̄res. poſtea diſtinguūt ꝓpꝛiū p̄rem ab alijs viris: ⁊ m̄rem ab alijs mulierib°. ut dr̄. i. Phicoꝝ. Jta frequēter fit in cognitiōe ſuꝑnaturali. h̄ tñ nō ꝑuenit ex īpotētia dei. qꝛ poſſet totū ſil' in vno inſtanti reuelare (ſtabāt ſtupefacti audientes quidē vocē. ſ. pauli. nō āt xp̄i. ut hr̄ infra. zz. c. Et q mecū erāt lumē quidē viderūt: vocē aūt ei° nō audierūt q loquebať mecū. Sꝫ qꝛ audierant paulū dicentē. Quis es dñe: q̄d me vis facere. ⁊ nō videbāt aliquā ꝑſonā cui dirigereꝫ ſmonē. iō ſtabāt ſtupefacti. cetera patent vſqꝫ ibi (Et erat trib° dieb° nō vidēs). ſ. viſu coꝛꝑali: videbat tñ viſu mētali: qꝛ ſm̄ doctoꝛes cōiter in iſto triduo fuit rapt° vſqꝫ ad tertiū celū ⁊ hūit illā excellentem viſionē q̄ hr̄. z. Coꝛ. iz. quā expoſui ibidē diffuſe (Et nō manducauit neqꝫ bibit) ſuſtētat° illa viſiōe. ſiť ⁊ moyſes. 40 diebus ī mōte (Erat āt) Hic ꝯſequenter poniť ſauli ꝯuerſi regeneratio ꝑ baptiſmū ad qđ agēduꝫ mittiť ananias. cū dr̄ (Erat āt q̄dā diſcipulus) de iudaiſmo ad xp̄ꝫ ꝯuerſus: ſcīa ⁊ vita famoſuſ: ut habeť īfra. zz. cetera patent uſqꝫ. ibi (Et q̄re in domo iude) hoſpes. n. pauli iudas vocabať (tharſenſem). i. de tharſo oꝛiundū: illuc. n. p̄r pauli trāſlatus fuerat de iudea. ⁊ ibi creuerat in ꝑtāte ⁊ fama. ſicut dcm̄ fuit ſupra

z.Timoth.viii.(Ecce.n.orat)eſt.n.oſo mentiſ
eleuatio in deū:fuerat āt vſqʒ ad tertiū celū ra
ptus:ꝛ ex illo raptu egreſſus grās deo agebat
(ꝛ vidit)in reuelatione dn̄i(viꝝ ananiā noīe)
ita ꝙ reuelatō fuit ſibi fcā nō ſolū de pſona:ſʒ
ēt de ꝓprio noīe(introeuntē ꝛ iponentē ſibi ma
nus)hec āt ipoſitio nō fuit ſilis illi. de q̄ dī.c.
precedenti.ꝙ per ipoſitionē manuū apoſtolo
rum:dabatur ſpiritus ſanctus in ſigno ſenſibi
li:ſʒ erat ad curatōnē corporalē:ſicut de beato
laurentio legiť.ꝙ ponebat man⁹ ſup cecorum
oculos.ꝛ illuminabātur:nō.n.erat apoſtolus
iſte ananias(Rn̄dit āt Ananias)ſe excuſan
do:eo ꝙ factus erat famoſus in pſecutiōe cre
dentiū in xp̄o(Uade qm̄ uas electionis eſt).i.
ſpāliter uas electū gratie et ſciētie cōtentiuuʒ
(ut portet nomen meū)opere ꝛ pdicatione.ſicꝫ
patebit in ſequentibuſ hui⁹ libri(Ego.n.oſten
dam illi)p effectū(quāta oporteat eū pro noi
mine meo pati)quia p multas tribulationes
oportet tranſire ad regnuʒ.ut habeť infra(et
abijt ananias)ad exeqndū dn̄i mandatū(ꝛ im
plearis ſpū ſancto)per augmentuʒ grē in bap
tiſmo(Et ꝯfeſtim ceciderūt ab oculis ei⁹:tāq̄
ſquāme).i.macule albe ꝛ dure:ſicut ſūt ſquā
me piſciū:que cauſate fuerāt in eo a lumine ex
ceſſiuo ipm̄ excecante(Et ſurgens baptizatus
eſt)in noīe xp̄i(et cū accepiſſet cibū ꝯfortatus
ē)duplici ꝯfortatiōe.ſ.ſpū ꝛ corpore(Fuit āt)
Hic ꝯn̄r poniť ipſius ſauli baptizati ꝯſtans p
dicatio.ꝛ z°.ex h inſurgens ꝯ eum pſecutio.ibi
Cū āt.Circa p⁹ dť(Et ꝯtinuo igreſſus in ſyna
gogas predicabat dn̄m ih̄m ſtati p⁹baptiſmū)
ex q̄ pʒ ꝙ doctrinā euangelicā nō hūit ab hoīe
ſed a deo:ſicut ipſe dicit Gala.z.(Stupebāt āt
oēs ꝛc̄)ex tanta mutatione ſubita p quā atro
ciſſimus fidei catholice pſecutor:fact⁹ fuerat
ꝯſtantiſſim⁹ predicator(Saul⁹ āt multomagi
cōualeſcebat)ꝓcedens ſemp de bono ī meli⁹
(affirmans qm̄ h eſt xp̄s).i.ꝙ ih̄s nazarenus
eſt vere xp̄s in lege ꝛ ꝓph̄is ꝓmiſſus.qḋ decla
rabat per ſcripturas veteris teſti:q̄s p didice
rat a gamaliele:ꝛ poſtea multo perfecti⁹ a deo
illuſtrante(Cū āt)Hic ꝯn̄r poniť orta ꝯ eū pſe
cutio:cū dť(Cū āt ꝯplerenť dies multi ꝛc̄)No
tandū āt ad intellectū ſequentiū ꝙ ille ſaulus
nō ſtati p⁹baptiſmū ſuū iuit de damaſco ī irl̄ʒ
ſicut ipſe dicit.Gal.i.ſed pus abijt in arabiam
q̄ luſtrata predicādo:reuerſus eſt damaſcuʒ:
deinde p⁹annos tres aſcēdit in irl̄m videre pe
trū:ꝛ manſit apud eū dieb⁹quideci.Utruʒ āt
pſecutio mota ꝯ ſaulū in damaſco de qua fit h
mētio:fuerit facta qn̄ p fuit in damaſco p⁹ei⁹
baptiſmū:uel qn̄ ibidē redijt arabia pluſtrata
gloſa nō determinat.videť tn̄ magis declina
re ad h:ꝙ fuerit qn̄ de arabia redijt ī damaſcū
Et rationabilr̄ p.qꝛ dť h.Cū āt implerenť dies
multi ꝛc̄.ex quo videť ꝙ nō fuit cito p⁹baptiſ
mū eius.Sʒ poſtea per magnū tp̄s.ſ.in reditu
de arabia.z°.qꝛ p⁹iſtā pſecutiōʒ imediate ſub
diť ei⁹ aduētus in irl̄m.cū dť.cū āt veniſſet in
irl̄m ꝛc̄.Iſte vo aduentus fuit p⁹reditū ei⁹ de
arabia in damaſcū:ut dcm̄ eſt:his dictis expo
nať lr̄a ſic(Cū āt iplerenť dies multi)p ſupe
runt a baptiſmo ſauli:vſqʒ ad ei⁹reditū de ara
bia in damaſcū(cōſiliū fecerunt iudei)tractā
do de morte ei⁹:eo ꝙ per eū fideſ xp̄i multū cō
ualeſcebat(Cuſtodiebant āt portas die ac noc
te)ne ab alijs pciperet(p murū dimiſerūt eū)
ꝛ ipſe tanq̄ miles ſtrenu⁹:ꝯſenſit ut ab obſidi
one liberat⁹ p fide catholica vtilius ꝛ efficaci⁹
certaret:ꝛ ipleto ſuo curſu martyriū rome con
ſtanter ſuſtinuit ſub nerone(Cū āt veniſſet in
irl̄m)īmediate p⁹dictam euaſionē(tentauit ſe
iungere diſcipulis).i.credentib⁹in xp̄ʒ:qꝛ tūc
adhuc nō noīabanť xp̄iani(ꝛ oēs timebāt euʒ
refugiendo e⁹ſocietatē ꝛ familiaritatē)Et ſub
diť cā(non credentes ꝙ eēt diſcipulus).ſ.xp̄i
verus.nā p⁹baptiſmū ei⁹in damaſco:abierat
lōge in arabiā:ut predictū eſt:ꝛ ſic igrabāt fa
cta ei⁹.ꝛ per ꝯn̄s ꝙ eēt xp̄i diſcipulus ver⁹:ſal
tē de h multi dubitāt(Barnabas āt)alijs cō
ſtantior:ꝛ qꝛ forte plus alijs audiuerat d ꝯuer
ſiōe ſauli(apprehenſū illū)familiaritatē ꝯhē
do cū illo.Un̄ ꝛ infra.z:i ſimul vocāť ad apl̄a
tū(duxit ad apl̄os).ſ.petrū ꝛ iacobū frēm dn̄i
Gal.i(narrauit illis quomō ī via vidiſſʒ dn̄ʒ)
.ſ.eundo de irl̄m in damaſcū ad capiendū cre
dentes in xp̄ʒ(Et quō ī damaſco fiducialr̄ ege
rit).ſ.p̄:ꝛ z°.ut predictū ē(Et erat cū illis intrāſ
ꝛ exiens)hitans cū illis.i5.dieb⁹:ꝛ tunc māſit
apud petrū(loq̄bať q̄ʒ gentilib⁹).i.gentib⁹q̄ꝝ
plures veniebāt in irl̄ʒ adorare:qb⁹pdicabat
xp̄m(et diſputabat cū grecis)Iſti erant iudei:
in grecia tn̄ nati p diſperſionē iudeoꝝ factā tē
pore regiſ antiochi.Uideť tn̄ glo.dicere ꝙ hec
diſputatio cū grecis:nō fuit in irl̄m:ſed in via
eundo verſus ſyriā ꝛ ciliciā.Sed textus magiſ
oñdit ꝙ in irl̄m.Iō dicit glo.q̄ eſt magiſtralis:
paꝝ eſt curandū(querebāt occidere eū)qꝛ nō
poterant reſiſtere vbis ei⁹(Qḋ cuʒ cognouiſſent
frēs).i.in xp̄ʒ credentes(duxerūt eū ceſareā)
q̄ eſt ciuitas ſita ſuper mare mediterraneum.
(Et tharſuʒ dimiſerunt)per nauigiū.n.iuit in
tharſum q̄ eſt ciuitas cilicie(Eccl̄ia quidē p to
tā iudeā ꝛc̄)h addiť ad reddēdū cāʒ qr̄ frēſ po
tuerť ſic deducere ſaulū de irl̄ʒ vſʒ ad ceſareā.
ꝛ ad oñdendū pacē eccleſie:redditā ī iudea p⁹
pſecutionē:occaſiōe ſācti ſtephani motā(ꝛ edi
ficabatur)per multiplicationē:fideliū:que q̄
dē multiplicatio non erat tm̄ numero:ſed etiā
merito.iō ſubdiť(Ambulās in timore dn̄i ꝛc̄.
(Factū eſt āt)Superiuſ deſcripta eſt pdicatio
euangelij per petꝝ in irl̄m:ꝛ incidentalr̄ predi
catio ſtephani ꝛ philippi:ꝛ ſimiliter conuerſio
pauli.Hic cōſequenter reuertitur lucas ad pn̄
cipale propoſitum.ſ.ad deſcribendū euangelij
publicationē per petruʒ.ꝛ hoc extra hieruſalē
iudeis tn̄.Et diuidiť in duas ſm̄ duo miracu
la per petrū fcā.ad que credidit multiplicatio
magna.z⁹ponit ibi.In ioppe.Circa p⁹dť(Fa
ctū eſt āt ut petrus dū trāſiret vniuerſos).ſ.in
xp̄m credentes in diuerſis locis iudee hitātes
Ad quoꝝ ꝯfirmationē in fide:diſcurrebat pe
trus tāq̄ bon⁹paſtor(ꝛ veniret ad ſanctos).i.
in xp̄m credenteſ qui ſunt ſanctificati p baptiſ
mū(qui hitant lydde)eſt nomē ciuitatiſ(Inue
nit āt ibi hoīem quendā noīe eneā)exprimiť āt
nomē eius ad maiorē hiſtorie certificationem.
(ab annis octo iacentē ī grabbato qui erat pa
lyticus)ꝛ ſic ex infirmitatis diuturnitate ꝛ ei⁹
incurabilitate ſequens curatio ſubita mirabi
lior declarať:cuʒ ſubdiť(Surge ꝛ ſterne tibi)
.q.d.deceтero n̄ indigebis leuāte te de lecto:nec
pante tibi lectū:ſed iſta poteris per te facere(ꝛ
ꝯtinuo ſurrexit)virtute xp̄i que eſt īfinita(Et
viderunt eū oēs qui hitāt lydde ꝛ ſarone)ſubi
to perfecte curatū:quē cognouerāt infirmita
te longa ꝛ incurabili per naturā detentuʒ(qui
cōuerſi ſunt ad dn̄m)petro declarāte ei⁹ vtutē
ꝛ diuinitatē ieſu xp̄i(In ioppe)Hic poniť ſcḋʒ
miraculū de ſuſcitatione mortue:cū dť(In iop
pe āt fuit quedā diſcipula)credens in xp̄m:ut
pdictū ē(noīe tabitha)ſic vocabať in hebreo.
(Que interpretata dť dorcas)ꝛ h in greco ſer
mone in quo ſcripſit lucas hunc libꝝ:ꝛ vtrūq̄
nomē in latino hʒ eandē interpretationē.ſ.ca
prā uel damula.cetera patent vſʒ ibi.in lr̄a(ne
pigriteris venire vſqʒ ad nos)Sperabāt.n.eā
reſuſcitari p oronē petri.qḋ ꝛ factū fuit(ꝛ du
xerunt illū in cenaculū)vbi erat funus poſitū
(ꝛ circūſteterunt oēs vidue flentes)ut moue
rent petrū ad pietatē:ꝛ ad deprecandū dn̄m p
ſuſcitatione defuncte(ꝛ oñdentes tunicas ꝛ ve
ſtes q̄s faciebat illis dorcas)Dicunt aliqui ꝙ
ipſa multū laborauerat in cōſuendis veſtibuſ
pauperꝝ.ſed qm̄ ꝯſuere videť eē modicuʒ:ꝛ tn̄
ſupra dť ꝙ erat plena opib⁹bōis ꝛ elemoſynis
iō melius exponiť(quas faciebat).i.fieri faci
ebat de ſuis ſumptib⁹q̄tū ad pānū ꝛ ſuturam
(Eiectis āt oībus foras)ut in opere miraculo
ſo elationē vitaret:ꝛ ut deū ſecretius ꝛ efficaci
us exoraret(petrus ponens genua)in terra.
(orauit)deuote deū quouſq̄ intellexit ſe exau
ditū(ꝛ cōuerſus ad corpus exaīe dixit)in chri
ſti vtute(Tabitha ſurge)a ſomno mortis(At il
la aperuit oculos ſuos ꝛ viſo petro reſedit ex
ercens duo opera vite).ſ.videndo ꝛ ſeipſaʒ mo
uendo(dans āt illi manū erexit eā)ꝛ ſic appa
ruit perfecte uiua(ꝛ crediderūt multi in dn̄o)
vidētes vtutē xp̄i ī h facto.cetera patēt.

Vir quidā)Poſtq̄ ſactus lucas deſcri
pſit publicationē euāgelij per petrū in
ter iudeos.Hic ꝯn̄r idē facit de predi
catione petri inter gentiles.Et diuidiť in duaſ
ptes.qꝛ p deſcribiť hec predicatio.z°.ſubdiť pe
tri perſecutio.ca.iz.Pr̄ia in duas.in ptē pnci
palē ꝛ incidentalē.ca.ii.ibi.Et illi quidē.Pr̄ia
adhuc in duas.qꝛ p per pdicationē petri deſcri
biť ꝯuerſio cornelij ꝛ pluriūalioꝝ.Scḋo ex h
oriť diſcrepatio iudeoꝝ.ca.ii.Prima adhuc in
tres.qꝛ p poniť apparitio āgeli.z°.bona euoca
tio petri.ibi.Et cū deſcendiſſet.3°.cōuerſio cor
nelij ibi.Aperiens āt.Circa p⁹ ſciendū ꝙ appa
ritiones angelice fiunt illis qui hoc merenť ex
bonitate uite.Et iō pmo ponitur cōnelij virtuſ
cum dť(Uir autem qdam)ſic dictus a corpo
ris vtute ꝛ mētis(erat in ceſarea)que erat ciui
tas fortiſ ex ſitu.nam erat ſupra mare mediter
raneū.ꝛ etiam ex fortitudie muroꝝ.ꝓpter qḋ ī
ea habitabant militeſ romani p terre cuſtodia
que romanis erat ſubiecta(centurio).i.hn̄s cē
tum milites ſub ſe(cohortis que diciť italica)
erāt.n.illi milites de italia cui⁹ caput ē roma:
ꝛ ſic videbanť eſſe de pncipalib⁹militibus ad
terre cuſtodiā deputatis(religioſus)unū deuʒ
colendo:ſicut ꝛ multi alij gētiles legē moyſi n̄
habentes(ꝛ timēs dm̄)offenſas ei⁹cauēdo(cū
oī domo ſua)quā ſic erudierat(faciēs multas
elemoſynas plebi).i.paupib⁹iudeis(ꝛ depcās
deū ſemp).i.oībus tēporibus ad h aptis ut eū
dirigeret in viā ſalutis.Ex hoc loco dicūt doc
tores cōmuniter ꝙ ſi aliqs pagan⁹ cōuertat ſe
ad depcandū pmā cām:cuius p ſe ipʒ poteſt ha
bere noticiā aliquā:rogādo vt dirigat euʒ ad
ſalutē ſuam.ꝛ caueat a peccatis.de⁹ reuelab t
ſibi de fide catholica quantū neceſſarium ē ad
ſalutē:vel mittet ſibi doctorē(Is vidit ī viſu)
corpali.ſ.qꝛ angelus apparuit ſibi ī corpe aſſū
pto.vt patet ex h qḋ dť hic(angelum dn̄i itroe
unteʒ ad ſe.ꝛ dicentē)voce ſenſibili(Corneli)
in h excitat eius attentionē(At ille ītuens ī eū
tiore correpť)pp fulgorē inſolitū ꝓcedentē de
vultu āgeli(dixit Quis es dn̄e)videbať enim
maior hoīe(Dixit aūt illi nō rn̄dit auteʒ ei qs
eſſet.ſed qd cornelio vtile foret.vn̄ vr̄ fuiſſe an
gelus cuſtodie cornelij deputat⁹(Orones tue
ꝛ elemoſyne tue ꝛc̄)ſunt coram deo accepte:ꝓ
pter qḋ ꝓuidit tibi de ſalutis tue doctore:ideo
ſubditur(Et nunc mitte ꝛc̄)ꝛ patet littera(Et
cū diſceſſiſſet)hic ꝯſeq̄nter deſcribiť vocatō pe
tri:ꝛ.z°.ei⁹receptio in domo cornelij.ibi.Altera
aūt die.Pr̄ia aūt diuidiť ī.z.qꝛ primo ponitur
miſſio nūcioꝝ.z°.diuina reuelatio ibi.Poſtera
aūt.Circa pmū dť(Cum diſceſſiſſet āgelus)di
ſparendo ab eo.nā ſicut in ptāte āgeli ē forma
re corpus vt appareat:ita ꝛ diſſoluere:vt non
appareat:vel ſubito trāſferre ipʒ ad aliū locū
vn̄ videri nō poſſit(vocauit duos domeſticoſ
ſuos.ꝛ militē metuentē dn̄m)de duob⁹ dome
ſticis nō exp̄miť h.ꝙ eēnt timētes dn̄m:quia
ſupra ī pncipio iſtiuſ ca:erat exp̄ſſū ꝙ corneli⁹
erat timēs deū cū oī domo ſua:ſʒ de iſto milite
exp̄miť q nō erat de domo ſua:ſʒ de iſti⁹ ſtipē
dijs ī ꝓpa domo viuebat(ex his q ei parebant)
erat.n.de illꝭ centū militibus q erāt ei ſubiecti

(Quibꝰ cū narraſſet oīa)ab angelo ſibi dicta
(miſit illos in ioppē)ad querendū petrū(Po
ſtera āt)hic ꝯñr ponit̃ reuelatio facta petro. ⁊
diuidit̃ in duas ꝑtes.q2 ṗ ponit̃ viſio petri. 2°
viſionis expoſitio ibi.Et dū intra ſe. Circa pᵐ
dr̃(Poſtera āt die).i.imediate ſeq̄nti:q2 nūcij
cornelij receſſerunt in die viſionis ſibi facte.⁊ ſe
cunda die venerunt in ioppē(aſcēdit petrus ī
ſuperiora)ut ibi ſecretius ⁊ deuotiꝰ oraret añ
comeſtionē:ſicut ēt de beato franciſco legit̃(⁊
cū eſuriret:voluit guſtare)orōne tñ premiſſa:
ut dictū eſt(Parantibus āt illis:cecidit ſuper
cū mentis exceſſus).i.raptus a ſenſibꝰ exterio
ribꝰ(⁊ vidit)viſione imaginaria(celū apertū)
ſicut fieri ſolet in coruſcatione(⁊ deſcendens
vas quoddā velut lintheū magnū)dicit velut.
q2 totū erat in imaginaria viſione(q̄ttuor ini
tijs).i.angulis(ſubmitti de celo in terraꝫ)per
chordas in angulis ligatas(in quo erāt oīa q̄
drupedia ⁊c̃).i.aīalia imunda ſcd̄ꝫ legē moyſi
per q̄ intelligebant̃ gentiles quos iudei abomi
nabant̃ ut imundos:nec ēt cū eis verſabant.
Per quadrupedia tñ in ſpeciali intelligebant̃
auari.Per ſerpentia liuidi ⁊ veneō pleni. Per
volatilia ſuperbi: q̄ vicia in gētilibꝰ abūdabāt
(Et facta eſt ad euꝫ vox)de celo(Surge petre
occide)interficiendo in eis vicia(⁊ manduca)
incorporando eos eccl̃ie per fidē ⁊ ſacramēta.
q2 tñ petrus hoc tunc non intellexit. iō r̄ndit.
(Abſit dn̄e:q2 nunq̄ꝫ manducaui oē cōe ⁊ imū
dū).i.cibū in lege ꝓhibitū qḋ apud iudeos di
cebat̃ imundū ⁊ ēt cōe:eo ꝙ a gentilibꝰ cōiter
comedebat̃ ſicut carnes porcine ⁊ huiuſmodi.
(Et vox iterū 2° ad eū)ad repellendū eius r̄nſi
onē(Que deus purificauit:tu ne cōe).i.imun
dū(dixeris)xp̄s.n.paſſus eſt non ſolū ꝓ ſalute
iudeoꝝ:ſed ēt ꝓ ſalute gentiliū:ꝑꝑ qḋ nō ſunt
reputandi imundi.Silr̃ per ſuā paſſionē eua
cuauit legis cerimonialia:ſicut.ſ.d̄claratū eſt
in principio epiſtole ad hebreos ⁊ in pluribus
alijs locis.ſ.ad que pertinet ꝓhibitio ciboꝝ:⁊ ſic
eos purificauit licitos faciendo.⁊ hoc ēt dicit
Ra.moyſes in glo.magna ſuꝑ Gen.Ois beſtia
que imunda reputat̃ in h̄ ſeculo:deꝰ ſanctus ⁊
benedictus faciet eā mundā in futuro ſeculo:
ſicut primitꝰ fuit filijs noe.Gen̄.9.Oē qḋ mori
tur aut viuit erit vobis in cibū ⁊c̃. Preſens āt
ſeculū vocat vſqꝫ ad aduētū meſſie.futuꝝ āt a
tp̄e meſſie ⁊ vltra.Et eodē mō accipit Ra.Sa.
⁊ alij doctores hebrei:loquētes d̄ p̄nti ſeculo ⁊
futuro(Hoc āt factū eſt per ter)ad maiorē ex
preſſionē(⁊ ſtati receptū eſt vas in celuꝫ)ad ſi
gnificandū ꝙ gentiles per fidē xp̄i hn̄t ingreſ
ſū ad celeſtia ſicut ⁊ iudei(Et dū intra ſe)Hic
ꝯñr aperit̃ intellectus dicte viſionis:q2 nōdū
petrus intelligebat.ꝑꝑ qḋ dr̃(Et dū intra ſe he
ſitaret ⁊c̃)⁊ pꝫ lr̃a vſqꝫ ibi(Petro āt cogitāte d̄
viſione)quid ſignificaret(dixit ſpūs ei)reuelā
do intellectū(Ecce viri tres querūt te)q̄ ſunt

gentiles(ſurge itaqꝫ)de orōne(⁊ deſcende)ad
eos.Orauerat.n.in ſuperioribꝰ domꝰ:ut dictū
eſt(⁊ vade cū eis nihil dubitans)de cōicando
cū ipſis.⁊ tunc intellexit petrus verbū dei di
cētis q̄ deus purificauit ⁊c̃.intelligendo eē de
gentilibꝰ p̄ncipalr̃:⁊ de cibis in lege ꝓhibitis.
ꝯñr cetera patent ex ſupradictis vſꝫ ibi(Intro
ducens ḡ eos recepit hoſpitio)cōicans eis ex
dn̄i vbo(Sequenti āt die ſurgens)abſqꝫ dilati
one(ꝓfectus eſt cū illis)obediens diuinis mā
datis(⁊ quidā ex frībus).i.credentibꝰ d̄ iuda
iſmo(ab ioppe comitati ſunt eū)qḋ āt ſubdit̃ ī
aliquibꝰ libris .ut petro teſtes ſint. nō eſt d̄ tex
tu:nec hr̃ in libris correctis:ſꝫ ṗ fuit quedā glo
ſa interlinearis:poſtea textui inſerta per igno
rantiā ſcriptoꝝ:ſicut ⁊ in multis alijs locis ve
teris ac noui teſtī(Altera āt die)Hic ꝯñr d̄ſcri
bit̃ receptio petri in domo cornelij:cū dr̃(Alte
ra āt die).i.ī craſtino receſſus petri ex ioppe(Cor
nelius vero expectabat illos)cū magno deſi
derio audiendi verbū(cognatis cōuocatis)ut
oēs eēnt participes gratie dei(Obuius ei ve
nit cornelius)ut reciperet eū reuerentius ⁊ ꝓ
cidens ad pedes eius adorauit eū)adoratiōe
dulie.ſciebat.n.eū non eē deū:ſed eius nunciū
(Surge ⁊ ego ipſe hō ſuꝫ)non angelus ſicut il
le qui apparuit tibi:ꝑꝑ qḋ non decet tantā re
uerentiā mihi fieri.cetera patent vſqꝫ ibi(vos
ſcitis quō abomiatū eſt ⁊c̃)hoc.n.ſciebant per
experientiā:q2 gentiles erant ⁊ inter iudeos ha
bitabant(ſed mihi oñdit deus).i.in viſione ṗ
dicta ⁊ eius expoſitione(neminē)cuiuſcūqꝫ na
tiōis(cōem aut imundū dicere hoīem).i.ꝙ nō
licet alicui hoī dicere de quocūqꝫ alio ꝙ ſit im
mundus(ꝑꝑ qḋ ſine dubitatiōe)alicuius trāſ
greſſionis(veni accerſitus)a vobis gentilibꝰ
(Interrogo ḡ vos ⁊c̃)Licet āt audiſſet cām in
generali a nuncijs cornelij:tñ adhuc magis vo
lebat audire in ſpeciali(Anudius quarta die
vſqꝫ ad hanc horā)eadem.n.die qua cornelius
circa horā nonā vidit viſionē:miſit nuncios:
ut dicit glo.⁊ ſecunda die venerunt in ioppen
que diſtat a ceſarea per.34.miliaria:ut hr̃ i de
ſcriptione terre ſancte. 3° vero die petrus iuit
de ioppe:⁊ die quarta intrauit ceſareaꝫ.cetera
patent ex ſupradictis vſqꝫ ibi(Nunc ergo oēs
ſumus)in cōſpectu tuo parati cuꝫ magno deſi
derio ⁊ deuotione(audire oīa quecunqꝫ prece
pta tibi ſunt a dn̄o)pro noſtra ſalute(Aperiēs
āt)hic ꝯñr deſcribit̃ ipſius cornelij ⁊ eoꝝ q̄ cuꝫ
eo erant conuerſio:⁊ 2° eorum baptizatio. ibi.
Adhuc loquente.Conuerſio āt eoꝝ:facta eſt ꝑ
predicationem petri.iō dr̃(Aperiens āt os ſuū
dixit)incipiens per modū breuis ꝓhemij a iu
ſticia ⁊ bonitate diuina(In vitate cōperi).i.ex
perimento ꝓbaui(q2 nō eſt perſonaꝝ acceptor
deus).i.diſcernens inter gētiles ⁊ iudeos quā
tū ad ſalutē eternā: q2 vult oēs ſaluos fieri:⁊
ad cognitionē vitatis veīre.i.Thi.2.iō ſubdit̃

(ſed in oi gente:qui timet eū)declinando a ma
lo(⁊ operat̃ iuſticiā)faciendo bonū(acceptus
eſt illi)ſed ꝯ h̄ videt̃ ꝙ dr̃ ab oībꝰ doctoribus
nullū unq̄ꝫ fuiſſe ſaluatū niſi ꝑ fidē mediatori
nec per ꝯñs grām hūiſſe que facit deo acceptū
quā nō hēbant gentiles.Dicendū ꝙ fides me
diatoris ſemꝑ fuit neceſſaria ad ſalutē:non tñ
vniformiter oī tp̄e ⁊ oībꝰ populis. Poſt publi
cationē.n.euangelij oēs tenent̃ hēre fidē expli
citā de mediatore:q̄ꝫtū ad articulos incarnati
onis natiuitatis ⁊ huiuſmodi:q̄ cōiter in eccle
ſia oībꝰ ꝓponuntur credenda.Añ declaratiōꝫ
vo natiuitatis xp̄i:maiores iudeoꝝ quibꝰ da
ta eſt lex ⁊ ꝓphe de iſtis facientes mentionem
tenebant̃ hēre fidē de mediatore:minꝰ tñ expli
citā q̄ꝫ in nouo teſtō in q̄ vitas eſt magis eluci
data:minores vo iudeoꝝ adhuc minꝰ explici
te.Et ſufficiebat eis ad ſalutē credere meſſiaꝫ
futurū:ſicut lex ⁊ ꝓphete nunciabāt in quodā
tñ generali.lꝫ ſignificatione legis ⁊ ꝓphaꝝ nō
intellexerunt in ſpeciali.Añ vo legē ⁊ ꝓphas.ſ.
tp̄e legis nature:ſufficiebat oībꝰ credere vnum
deū remuneratorē bonoꝝ per moduꝫ ab eo co
gnitū.iō dr̃ Hebre.ii.accedentē ad deū oportꝫ
credere:q2 eſt:⁊ īquirentibꝰ ſe remunerator ſit.
Et in h̄ īplicite ꝯtinet̃ fides mediatoris: ꝑ quē
fit remuneratio bonoꝝ ⁊ punitio maloꝝ ſꝫ qḋ
dr̃ Jo.5.Pater oē iudiciū dedit filio.Et q2 gen
tilibꝰ non fuit data lex nec ꝓphetie.iō talis fi
des ſufficit eis vſqꝫ ad publicationē euangelij.
talē āt habuit cornelius ⁊ eius domeſtici.ut ſa
tis pꝫ ex textu(Verbū)Premiſſo per modū ꝓ
hemij de iuſticia ⁊ bonitate diuina.hic ꝯñr pe
trus accedit ad ꝓpoſitū ānūciādo xp̄ꝫ.d.(Ver
bū).ſ.euangelicū(miſit deus filijs iſrl̃)ṗ(ānū
cians pacē)internā grē ⁊ ſupernā glorie(ꝑ ihꝫ
xp̄m)qui in perſona propria filijs iſrl̃ predica
uit.Et ne credat̃ hō purus ſubdit̃(hic eſt oiuꝫ
dn̄s)⁊ per ꝯñs verus deꝰ(Vos ſcitis)q2 inter
iudeos habitaſtis(ꝙ factū eſt verbum per vni
uerſā iudeā).i.res vbo ſignata. Et que ſit illa
ſubdit̃ poſt(ihm a nazaret).ſ.veniſſe ad predi
candū ſalutē(incipiens a galilea)ibi.n.incepit
p̄dicare:ut pꝫ Luc.4.(poſt baptiſmū).ſ.ioan
nis.q2 añ ñ legit̃ publice p̄dicaſſe(qḋ p̄dicauit
ioannes).i.qḋ myſteriū xp̄i futuri ioannes p̄di
cauit:ut pꝫ ex decurſu euāgelij(quomō vnxit
eū deus).ſ.ieſum in humana natura(ſpū ſcō)
.i.plenitudīe grē(⁊ vtute)in operatiōe miracu
loꝝ.in quibꝰ humanitas xp̄i erat inſtrm cōiun
ctū(qui pertrāſiuit hn̄faciendo)q̄ꝫtū ad infor
mationē moꝝ ⁊ ſanationē languidoꝝ(et ſanā
do oēs oppreſſos a diabolo)mente ⁊ corpore.
(qm̄ deꝰ erat cū illo)per plenitudinē grē ⁊ per
vnionē perſonaleꝫ in ſuppoſito vbi(Et nos te
ſtes ſumus ⁊c̃)per viſum ⁊ auditū(et dedit eū
manifeſtū fieri)per multa argumēta ſuam re
ſurrectionē declarantia.q̄ poſita ſunt ſ.i.c.(ñ
oī populo:ſed teſtibꝰ p̄ordinatis a deo)ſcd̄ꝫ.n.

qḋ dicit dionyſius libro celeſti hierarchie.hec
eſt lex diuinitus inſtituta:ut ea q̄ tranſcendūt
cognitionē naturalē:ṗ ſuꝑioribꝰ reuelent̃:⁊ per
ſuꝑiores alijs manifeſtent̃:ſicut pꝫ in ſpiritibus
angelicis in ordine hierarchie.nā ſuꝑiores im
mediate a deo illuminant̃:medij vo a ſuꝑiori
bus:⁊ inferiores a medijs. Reſurrectio āt xp̄i
eſt de tranſcendentibꝰ.⁊ iō ṗ mā:feſtata ē apo
ſtolis ⁊ cū ipſis manētibꝰ:ꝑ quos tanq̄ꝫ per te
ſtes idoneos a ijs manifeſtata eſt:de q̄ idonei
tate ſubdit̃(Nobis qui manducauimꝰ ⁊ bibi
mus cū illo:poſtq̄ꝫ reſurrexit a mortuis)ad de
clarandū vitatē ſue reſurrectionis.ut dcm̄ eſt
ſ.i.ca.(Et p̄cepit nobis p̄dicare ꝑplo ⁊ teſtifica
ri)ut hr̃ ſ.i.ca.⁊ eritis mihi teſtes ⁊c̃(q2 ipſe ē
q̄ ꝯſtitutus eſt a deo)patre(iudex viuoꝝ ⁊ mor
tuoꝝ).i.iuſtoꝝ qui viuunt vita grē ⁊ iniquoꝝ
qui mortui ſūt morte culpe.ꝑꝑ qḋ dr̃ Jo.5. Pr̃
oē iudiciū dedit filio(huic oēs ꝓphe teſtioniū
ꝑhibent).q.d.nos ſoli nō ſumꝰ eiꝰ teſtes: ſed ēt
oēs ꝓphete antiqui diuinitus inſpirati. Vñ di
cit Ra.Sa.hebreus ſuꝑ zacha.ꝙ vniuerſi ꝓ
phete nō ſunt locuti niſi ad dies meſſie.ſ.de p̄n
cipali intentione(Adhuc loq̄nte)Hic ꝯñr pōi
tur cornelij ⁊ cū eo exiſtiū baptizatio:⁊ ṗ per re
ceptionē ſpūs ſancti in ſigno ſenſibili:que dici
tur quedā baptizatio ca.ſequēti.⁊ ſupra.i.cap.
de q̄ ſubdit̃(Et cecidit ſpūs ſanctꝰ ⁊c̃. ⁊ obſtu
puerunt ex circunciſione fideles)admirantes
ꝙ tanta grā daret̃ gētilibꝰ ſicut ⁊ iudeis nutri
tis in lege ⁊ ꝓphis.Conſeq̄nter ponit̃ baptiza
tio in aqua ſub inuocatione noīs xp̄i cū dr̃(Tūc
r̄ndit petrus)illis qui cū eo venerant admirā
tibꝰ(Nunqd aquā quis ꝓhibere pōt ⁊c̃). q.d.
nō.ex quo ſpūs ſanctꝰ nō diſtinxit inter nos ⁊
ipſos gētiles:ſicut videtis(Et iuſſit eos bapti
zari in noīe ihū xp̄i)in hac.n.forma dabat̃ ba
ptiſmꝰ in p̄mitiua eccl̃ia rōnibꝰ dictis.2.ca.ſu
pra(Tunc rogauerunt eū ut maneret apḋ eos
aliquot diebus)ut plenius inſtruerentur in fi
de ⁊ ſolidarentur. CXI

(A)Udierūt aūt apl̄i)Poſtq̄ꝫ deſcripta eſt
cornelij cōuerſio:hic cōſequēter ponit̃
ex hoc orta diſputatio.circa quaꝫ primo q̄ſtio
ꝓponitur:⁊ ſcd̄o ſoluit̃ ibi.Incipiēs.Circa pri
muꝫ dr̃(Audierūt aūt apoſtoli).ii.ſimiliter(⁊
frēs).i.alij fideles cū eis exn̄tes(q erāt ī iudea)
Ceſarea enī ad quā iuerat petrus erat in terra
philiſtinoꝝ(qm̄ ⁊ gentes receperūt verbū dei)
.ſ.cornelius ⁊ amici ſui(Cū aūt aſcendiſſet pe
trus hieroſolymā)hoc dr̃. quia hieruſalē erat ī
altiori ſitu q̄ꝫ ceſarea: q̄ eſt ſuꝑ mare mediter
raneum ſita(diſceptabāt aduerſus illū q erāt
ex circunciſione).i.cōuerſi de iudaiſmo(Qua
re īroiſti ⁊c̃)quaſi dicāt nō eſt licitū cōmuni
care cū īcircunciſis(Incipiens aūt)Hic cōſe
quenter ſoluitur queſtio: ⁊ hoc ꝑ reuelationeꝫ
factā petro. qua fuit ſibi oñſiꝫ neminē debere
reputari īmundū:⁊ ꝑ verbū ſpūſſancti dicentī

ꝙ iret cū gentib⁹ ⁊ cōmunicaret cū eis ſine du
bitatione: ⁊ pȝ lr̄a ex dictis ca. ꝑcedentis: quia
repetitio ē illi⁹ qđ dictū eſt ibi uſqȝ ibi (ſicut et
in nos in initio). i. i die pentecoſtes (Recōdat⁹
ſuȝ aūt verbi dn̄i ⁊c̄) Ex quo pȝ ꝙ talis datio
ſpūſſancti i ſigno ſēſibili: dr̄ quedā baptizatio.
⁊ in fine cōcludit petrus (Si ergo eandē gr̄aȝ)
i ſigno ſenſibili (dedit illis). i. circuncīſis (ſicut
⁊ nobis) circūciſiſ (q credidim⁹ in dominū ieſū
chriſtū. q. d. Circuncīſio aut ꝑputiū nihil facit
ad hoc. ſed fides ieſu chriſti (Ego eniȝ q̇s erā)
q ſuȝ puluis ⁊ cinis (qui poſſem ꝓhibere deū)
. ſ. dare gratiā ſuā ſcđm ſuū beneplacitū: Qđ āt
in aliq̄b⁹ libriſ ſubdiſ. ne daret ſpūȝ ſanctū cre
dentib⁹ i noīe ihū xp̄i n̄ ē de textu nec habeſ in
libris correctis. ſed fuit q̄dā iterlinearis gloſa:
p ſcriptores textui īſta (his auditi rōnabilib⁹
et ueris (tacuerūt) ab increpatiōe petri eius
factū approbātes (⁊ glorificabāt deū) gratias
agendo: ō hoc ꝙ gratiā ſuaȝ extenderat ad gē/
tiles. iō ſeq̄tur (Ergo ⁊ gētib⁹ penitentiā dedit
deus). i. tempus et locuȝ penitētie (ad uitā). ſ.
eternā ꝯſequendā (Et illi) Hec ē pars inciden
talis ⁊ diuiditur in. z. ſm̄ duplex incidens. z⁹
ibi. In his āt dieb⁹. p⁹ autem incidens eſt de
publicatiōe euāgelij p fideles qui receſſerunt
de hieruſalē ꝓpter pſecutionē eccleſie in mor/
te ſtephani motaȝ. ut hētur ſupra in principio
8. ca. Et hoc eſt qđ diciſ (E illi quidē q diſperſi
ſunt a tribulatiōe). i. ꝓpter tribulationē (que
facta fuerat ſub ſtephano). i. in morte ei⁹ (per/
ambulauerūt uſqȝ ad phenices) que ꝓuincia eſt
ſyrie (et cyprū) īſula eſt maris ſatiſ nota (et an
tiochiaȝ) ciuitas eſt ab antiocho magno deno/
minata (nemini loquētes uerbū) euangelicuȝ
(niſi ſolis iudeis) poſtea etiā locuti ſūt gētib⁹
audiētes ꝙ petrus ꝑdicauerat cornelio ⁊ alijſ
gentilibus. iō ſubditur (Erāt aūt quidam ex
eis). i. diſperſis de irl̄ȝ (viri cyprij ⁊ cyrenei) de
cypro ⁊ cyrene nati. Et dicunt hic aliqui docto
res ⁊ ſatis ꝓbabilr̄: ꝙ iſti fuerant gentiles: cō/
uerſi tn̄ p̄ ad iudaiſmū. deinde ad xp̄m. ⁊ ō iſtiſ
ſubdiſ (Qui cū itroiſſent antiochiā) p aliquod
ſpaciū tp̄is ibi manendo (Loquebanſ ad gre/
cos). i. ad gentiles (annunciātes dn̄m ihm) ut
ſicut iudei natione: agebāt ad ꝯuerſionem iu/
deoꝝ: ſic iſti ex gentilib⁹ nati ad ꝯuerſionē gē/
tiū (Et erat man⁹ dn̄i). i. v̄tus dei in operibus
miraculoſis (cū eis) ad ꝯfirmationē ſue doctri
ne: cuius ſubdiſ effectus cū dr̄ (multuſqȝ nūe/
rus ⁊c̄. peruenit āt ſmo ad aures eccl̄e q̄ erat
hieroſolymis) eo ꝙ apoſtoli erāt ibi. quibus ſi
gnificabaſ ꝓfectus fidei (⁊ miſerunt barnabā
antiochiā) ad informandū plenius credētes
⁊ ꝯfirmandū (Qui cū perueniſſet ⁊ vidiſſet gra
tiā dei) in multiplicatiōȝ fideliū (gauiſus eſt)
valde pp honorē dei ⁊ ſalutē ꝓximi (⁊ hortaba
tur oēs ꝓpoſito cordis manere in dn̄o) q̄ꝛ qui
perſeuerauerit vſque in finem: hic ſaluus erit

Math. io. (q̄ꝛ erat vir bonus) per v̄tutes acq̄/
ſitas (plenus ſpū ſancto ⁊ fide) per infuſas (Et
appoſita eſt multa turba dn̄o) per ꝑdicationeȝ
barnabe ad illā multitudinē q̄ prius credide/
rat (ꝓfectus eſt tarſum) vbi ſaulus fuerat. ut
dcm̄ eſt. ſ̄. io. ca. videbant. n. ſe nō ſufficere: ad
tantā multitudinē erudiendā ⁊ regendaȝ ſine
ſauli ſocietate (⁊ docuerunt turbā multā) que
creuit in aduentu ſauli (ita ut cognominarentur
primū antiochie diſcipuli xp̄iani) añ. n. creden
tes in xp̄m vocabanſ tm̄ diſcipuli. Sed tūc ce
perūt noīari xp̄iani a xp̄o: ſicut platonici a pla/
tone (In his āt dieb⁹) Hic poniſ ſcđm incidēs
de ꝑnunciatiōe future famis: cū dr̄ (In his āt
dieb⁹ ſuperuenerunt ꝓphete ab hieroſolymis
antiochiā) tunc. n. in eccl̄ia erant multi hn̄tes
ſpm̄ ꝓphetie: ſȝ ꝙ prediperat iohel ꝓpħa: ⁊ al
legatū eſt. ſ̄. z. ca. (Et ſurgens vnus) ut in tāta
multitudine melius audireſ (ſignificauit per
ſpm̄). i. denunciauit in ſpū ꝓphetico: famē ma/
gnā ⁊c̄ (que facta eſt) ⁊ ſic apparuit v̄itas ꝓphe
tie (ſub claudio). i. tp̄e claudij iperatoriſ (Diſci
puli āt). i. xp̄iani qui erant antiochie (ꝓut q̄ſqȝ
hēbat). i. ſm̄ ſuā facultatē nō voluntatē: q̄ꝛ li/
benter plus feciſſent ſi potuiſſent (propoſuerūt
i miniſteriū mittere hītantib⁹ in iudea fribuſ)
. i. in irl̄m. illi. n. tanq̄ȝ magis religioſi renunciā
tēs ꝓprietati: vendiderunt poſſeſſiones ut ide
ꝓuidereſ cōītati: ut hr̄. ſ̄. 4. ca. fuerant. n. hōiſ
mobilib⁹ ſpoliati in perſecutione que mota fu/
it in morte ſtephani: pp qđ indigebant ab alijs
credentib⁹ auxiliari: maxīe tp̄e famis: qđ ⁊ fe/
cerunt ſuū bonū ꝓpoſitū adimplendo (mitten
tes ad ſeniores) curā multitudinis hn̄tes (per
manus barnabe ⁊ ſauli) qui erant ad hoc fide/
les ⁊ apti nuncij. CXII

H

(Odē āt tp̄e) Poſtq̄ȝ ſuperius deſcripta
eſt petri predicatio. Hic interpoſitis i/
cidentib⁹ dictis: deſcribiſ ꝯ eū orta pſecutio.
Et diuidiſ in duas partes. q̄ꝛ p̄ poniſ pſecutio
petri. z⁹. punitio aduerſarij. ibi. deſcendenſqȝ.
Prima in duas: q̄ꝛ p̄ poniſ perſecutionis occa
ſio. z⁹. ipſa perſecutio. ibi. Quē cū ⁊c̄. Ad intelle
ctū primi ſciendū ꝙ tres herodes fuerunt i iu
dea: de quibus ſcriptura facit mentionē. Pri/
mus fuit inſtitutuſ rex iudee a romāiſ: cui⁹ pa
ter fuit idume⁹: iſte vocat⁹ fuit herodes aſcha
lonita. ⁊ tēpore ipſius natus fuit xp̄s Math.
z. propter quē iſte occidit innocentes. Scđus
fuit vocatus herodes antipas filius herodis
aſcalonite: nō tn̄ primogenitus: ⁊ iſte nunquā
fuit rex: ſȝ tetrarcha galilee. Luc. 3. ⁊ iſte dcol/
lauit ioanneȝ baptiſtaȝ. tandem accuſat⁹ apđ
iperatoreȝ romanuȝ: miſſus fuit in exiliū apđ
lugdunuȝ. Terti⁹ vocatuſ fuit herodes agrip
pa: filius ariſtoboli filij herodis aſcalonite:
⁊ frater herodis antipe. Et lȝ iſte i pricipio fue
rit pauper: tn̄ poſtea fauentibus ſibi duobus
iperatoribus romanis ſcilicet. Caio ⁊ claudio

fuit eleuatus ad regnū. ⁊ iſte de roma veniens
in iudeā honorifice valde receptuſ fuit a iude/
is: pp qđ in fauorē eoꝝ occidit iacobū frēm io/
annis. ⁊ incarcerauit petrū. vnde verſus. Aſca
lonita necat pueros: antipa ioanneȝ. Agrippa
iacobū: claudens in carcere petruȝ. Et ſm̄ hoc
patet ſententia hui⁹ partis uſqȝ ibi (Erāt āt di
es azimoꝝ). ſ. quando apprehēdit petrū. et ad/
ditur hoc ad ſignificāduȝ cauſaȝ quare ſtatiȝ
non occidit petrū ſicut fecerat de iacobo. vole/
bat ei expectare tranſitū ſolennitatis paſcal̄:
in qua iudei. 7. dieb⁹ veſcuntur panib⁹ azimis
(Quē cū apprehendiſſet) poſita occōne pſecu
tionis petri. hic ꝯñr deſcribitur ipſa pſecutio. ⁊
diuidiſ in tres partes. q̄ꝛ p̄ ponitur eius incar/
ceratio iniurioſa. z⁹. ei⁹ liberatio miraculoſa.
ibi. cū āt. 3⁹. cuȝ ſuis aſſociatio glorioſa. ibi. Cō
ſiderāſqȝ. Circa primū dicitur (Quē cū appre/
hendiſſet miſit in carcerem) ne poſſet effugere.
(Tradenſqȝ quatuor quaternionib⁹ militū)
dicitur āt quaternio q habet quatuor milites
ſub ſe ⁊ ſic quater quatuor ſūt 16. qui euȝ cuſto
diebāt (volēs poſt paſca ꝓducere euȝ populo)
. i. exponere morti ad uolūtatē populi (Orō āt
fiebat) ut xp̄s ſuū uicariū adhuc ſeruaret in vi
ta (Cū āt) Hic ꝯñr deſcribiſ liberatio petri mi
raculoſa cū dicitur (Cū aūt ꝓducturus eū eſſȝ
herodes). ſ. ō carcere vt occidereſ (i ipa nocte)
immediate ꝑcedēti (erat petrus dormiēs inter
duos milites ⁊c̄) Ita cuſtoditus: ꝙ n̄ patebat
ulla euaſio uia humana: ſȝ quia deficiente hu
māo ſubſidio ſolet eē diuinū. iō ſubdr̄ (Et ecce
angelus dn̄i aſtitit) ad petri liberationē (Et lu
men refulſit in habitaculo) ad ei⁹ conſolatōnē
(percuſſoqȝ latere petri) ut excitaret eum a ſo/
mno (et ceciderūt cathene) diuina virtute uel
angelica. cui natura corporalis obedit ad mo/
tū localē: ꝓpter qđ potuit illaſ cathenas ſtatiȝ
diſſoluere (Precingere) ut ſis aptus ad ambu
landū: reſoluerat. n. petrus cingulū ſuū: ut ue
ſtis poſſet cooperire pedes ꝯ frigiditateȝ carce
ris. hoc. n. ſibi erat licitū: ⁊ maxīe ꝯ imminens
periculū (et calcia te caligas tuaſ) eſt āt caliga
gen⁹ calciamenti nō habens coriū ſuper pedeȝ
ut dicit gloſa. In greco in quo ſcripſit ſanct⁹ lu
caſ habetur ſandalia. ꝓpter qđ aliqui dicūt ꝙ
uera littera ē calciate caligaſ: gallice gallotheſ
(extimabat āt ſe viſuȝ uidere) fortitudo eniȝ
carceris: ⁊ diligens cuſtodia fecerunt ſibi ima/
ginationē de euadendi impotētia: ꝓpter qđ rē
geſtā: ſomniū eſtimabat (Tranſeūtes āt p̄maȝ
⁊ ſecūdaȝ cuſtodiam). ſ. militū qui erāt oppreſ
ſi ſomno. uel quia vigilātes erāt acriſia pcuſſi
ſic. 4. Re. 6. dicitur de militib⁹ qui volebāt ca
pere heliſeū (Uenerūt ad portā ferreā ⁊c̄) Illa
erat exterior porta carceris (que ducit ad ciui/
tatem) ex quo videtur: ꝙ ille carcer erat extra
ciuitatē ſicut fit in plurib⁹ locis (que ultro ap/
ta eſt eis) virtute diuina uel angelica: mō ꝑdi/

cto de cathenis (Et exeūtes ꝓceſſerūt vicum
unū) ad maiorē petri aſſecurationē (et ꝯtinuo
diſceſſit angel⁹ ab eo) ſubito diſpendo ſic dictū
eſt ſupra. io. ca. (Et petrus ad ſe reuerſus ⁊c̄)
⁊ tūc percepit ꝙ non erat ſomniū: ſed res geſta
(Conſiderāſqȝ) Hic ponitur ꝯñr reſtitutio pe/
tri ad fideleſcū dicitur (Conſideranſqȝ). ſ. ubi
eſſet ⁊ quo diuertere poſſet: ne a cuſtodib⁹ in/
ueniretur: non timore paſſionis duct⁹: ſȝ quia
p viſitationē angeli circa ꝓlōgationē uite ſue:
ſciebat volūtatē dei eſſe (venit ad domuȝ ma/
rie) que non ſolū erat fidelis: ſȝ etiā hoſpita fi/
deliū (Pulſante āt eo ad hoſtiū ianue) q̄ clau/
ſa erat de nocte: ⁊ p īfideliū pſecutione (p̄ gau
dio). ſ. liberationiſ petri et ei⁹ aduētus (ſȝ itro
currens) ut honos rumores velociter nūciarȝ
(inſanis) ꝓpter fortitudinē. n. carceris: ⁊ cuſto
diā diligentem credebāt euaſionē petri īpoſſi/
bilē eſſe (Angelus eius eſt) ex hoc loco et ex h
qđ dicitur Math. 18. angeli eoruȝ ſemꝑ vident
faciē patris. dicūt concorditer ſancti et docto/
res. ꝙ ſinguli homines hn̄t ſinglos āgelos ad
ſui cuſtodiā deputatoſ: ⁊ aliqñ apparent in ſpe
cie illoꝝ: ſicut angelus in ſpecie beati ambroſij
mediolani extitis: apparuit turonis in ſepultu
ra beati martini. ⁊ beatus franciſcus in remo/
tis agens apparuit in ca⁹ arelatenſi (Et obſtu
puerūt) pre admiratione: videntes petrū libe
ratū: et ignorantes liberationis modū: ꝓpter
quod petrus cepit narrare ipm̄ cum diciſ (An/
nuens āt ⁊c̄. nūciate iacobo ⁊ fratribus hec)
ut reddant gratias deo: qui exaudiuit petitio/
nem eoꝝ ꝓ me factā: ut dictū eſt ſupra. Oratio
autem fiebat ⁊c̄ (Facta āt die) in qua ordiātuȝ
erat occidi petrū (erat non parua turbatio in/
ter milites) quia timebant negligentie eorum
imputari: ⁊ p ꝯñs puniri ſic et factū eſt: vn̄ ſub
ditur (Herodes āt cū requiſiſſet eū). ſ. petruȝ
(⁊ non inueniſſet) ⁊ porte carceris iuēte fuiſſēt
aperte: ſic expreſſe diciſ de porta ferrea (iuſſit
eos duci). ſ. in carcerē tanq̄ȝ ſuſpectos de libe/
ratione petri ut poſtea punirentur. ſȝ herodeſ
fuit impeditus celeri morte preuentus ut hēſ
parte ſequenti (Deſcendenſqȝ) Hic ꝯñr deſcri/
bitur herodis punitio. ⁊ p̄ ponitur ei⁹ pena. z⁹
ponūtur duo correlaria. ibi. v̄bū dn̄i Circa p⁹
dicitur (Deſcendenſqȝ a iudea). i. a hieruſaleȝ
que eſt in altiori ſitu iudee (in ceſareaȝ) nō phi
lippi: ut dicit gloſa q̄ eſt in prouincia pheniciſ:
ſed in ceſaream paleſtine: que antiq̄tus diceba
tur turris ſtrationiſ. ⁊ eſt in cōfinio paleſtine ⁊
phenicis. ⁊ cauſa ſubditur cū diciſ (Erat autē
iratus tyrijs ⁊ ſidonijs) qui erāt de prouincia
phenicis ꝓpter qđ terminus eoꝝ appropiq̄uit
ut eos debellaret et puniret (At illi unanimes
venerūt ad eū) ad placandū p oblationē emen
de. ut hoc melius facerent: rogauerūt ei⁹ cubi/
culariū q erat ei⁹ ſecretarius: ut eſſet hui⁹ ne/
gocij mediator pro eis. ⁊ ſubditur cauſa cuȝ dr̄

(co ꝙ alerentur regiones eoꝝ ab illo).i.ab he/
rode.ſ.n. terra illoꝝ poterat habere uictualia
ſufficienter:niſi de terra herodis accepta uel ꝑ
eã tranſportata (Statuto ãt die) ab herode ut
tyry ⁊ ſidony ei⁹ audirent ſententiã (herodes
ueſtitus ueſte regia).i.inſignijs regalib⁹ deco/
ratus ad ſuaꝫ magnificentiã oſtendendã (ſedit
ꝓ tribunali) magnifice (et contionabatur ad
eos) loquens ualde egregie (populus ãt accla/
mabat adulando herodi (dĩ uoces et nõ hoĩs)
dicebant eniꝫ ꝙ talis eloquentia non erat ho/
minis puri: ſꝫ deitatẽ habentis (confeſtim ãt
ꝑcuſſit eum angelus dñi) vehemẽti dolore vẽ/
triſ: vt dicĩ ioſeph⁹.z.lib⁹.ãtiqtũ (eo ꝙ nõ dediſ
ſet honorẽ deo) cõſiderãdo ꝓpriã fragilitateꝫ.
ſꝫ magis cõgaudẽs de h ꝙ ꝓplus attribuebat
ſibi diuinũ honorẽ (⁊ cõſumptus a uermibus
expirauit) cõputreſcẽtibus enĩ ĩteſtinis gene/
rabãtur ibi uermes:eum ĩterius corrodentes
(Uerbũ ãt) Hic ponunĩ duo correlaria. Pri⁹.
ẽ de multiplicatiõe fidei mortuo herode:ipſi⁹.
ꝑſecutore. ⁊ patet ex dictis. Secũdũ eſt de re/
ditu ſauli ⁊ barnabe ĩ antiochiã (Expleto mi/
niſterio) ꝑ quo venerãt hieruſalẽ:ut hẽtur in
fine capituli precedentis. C.XIII.

ERant autẽ) Superiuſ deſcripta publi
catio euãgelij:facta ꝑ ꝑdicationẽ petri
cũ aliquib⁹ tñ incidentib⁹:hic ꝯñr deſcribitur
eadẽ publicatio ꝑ ꝑdicationẽ pauli. Et diuidiĩ
in duas ꝑtes.qꝛ ꝑmo deſcribiĩ ei⁹ ad apoſtola
tũ uocatio:z⁹. huius officij executio ibi. Et ipſi
qdẽ. Circa ꝑ⁹ dr̃ (Erãt ãt ĩ eccl'a q̃ erat ãtiochie
ꝓphete) denunciantes futura ꝑ donum ꝓphe
tie:ut dictuꝫ eſt de agabo ſ.ij.ca.et plures alij
erãt ſimilẽ gratiaꝫ hñtes (⁊ doctores) ſacram
ſcripturã exponẽtes:ꝑ dona ſapiẽtie ⁊ ſciẽtie.
⁊ interꝑtationis ſmonũ (in qbus barnabas)
iſte ſm hieronymũ ĩ libro illuſtriuꝫ viroꝝ:eſt
ille qui ſupra.4.ca.vocaĩ ioſeph leuiteſ cypri
us genere (⁊ ſymon q uocabaĩ niger) ad diffe/
rentiaꝫ ſymonis petri (⁊ lucius cyrenenſis).i.
nat⁹ de cyrene (⁊ manaen qui erat herodis te/
trarche) ille eſt qui dictus eſt herodeſ antipaſ.
⁊ decollauit ioannẽ baptiſtam.ut dictum ẽ in
principio capituli precedentis (collactaneus)
.i.de eodem lacte nutritus (⁊ ſaulus) de cuius
vocatione ad apoſtolatũ principaliter hic agi/
tur (Miniſtrantibus autẽ illis domino) in bo
nis operibus ſcd̃m ſuos gradus ⁊ officia (⁊ ie/
iunantibus) ut mens cẽt eleuatior ad diuina.
(dixit illis ſpiritus ſanctus) vtrum auteꝫ hoc
fuerit verbo mentali tantũ in reuelatione uel
verbo ſenſibili diuinitus formato:uel vtroqꝫ
modo:non habetur ex textu:gloſa tamen ĩter/
linearis dicit.ꝙ hoc dictum fuit prophetis. ⁊
per ꝯñs in reuelatione.tamen illa glo. non eſt
multum autentica (Segregate mihi barnabã
⁊ ſaulum) ut procedant ad conuerſionem gen/
tiũ.tunc enim iſti duo fuerunt ad apoſtolatuꝫ
vocati (in opus ad qd̃ aſſumpſi eos).i.in op:13
publicationis euãgelij:ſicut ⁊ alij apoſtoli ad
hoc ſunt aſſumpti (Tunc ieiunantes impon[illegible]
teſqꝫ eis manus) in morem ordinandoꝝ:ut d[illegible]
cit interlinearis gloſa:propter qd̃ aliqui expo
ſitores dicunt:qd̃ hic breuiter inculcãtur du[illegible]
hiſtorie.ita ꝙ illi qui erãt antiochie ieiunau[illegible]
runt ⁊ orauerunt pro ipſiſ:⁊ tunc miſerunt co[illegible]
in ir'lꝫ vbi erant apoſtoli:ad quos ſolũ manuu
impoſitio pertinebat. Sed textus hoc non vi
detur innuere:propter qd̃ melius dicitur ut vi
detur ꝙ in antiochia in qua notabiliter creue
rat eccleſia:ut dictum eſt ſupra in fine.ij.ca.ad
regimen ipſius fuerant ab apoſtolis aliqui epi
ſcopi ordinati ⁊ illuc miſſi: ⁊ illi ĩpoſuerũt bar
nabe ⁊ ſaulo manus:qd̃ ſpectat ad officiuꝫ epi
ſcoporum:eo ꝙ ſunt ſucceſſores apoſtoloꝝ.zi.
di.ca.in nouo teſtamento (Et ipſi quideꝫ) Hic
ꝯñr deſcribitur officij impoſiti executio.⁊ ꝑ pu
blicatio euangelij per paulum cum barnaba.
z⁹.cũ ſila ca.15.ibi. Poſt aliquot dieſ. Prima di
uiditur in tres partes:qꝛ ꝑ ponitur predicatio
ſauli ⁊ barnabe in cypro.z⁹.in iconio.14.cap.3⁹
ponitur cuiuſdam ſuborte queſtionis determi
natio.ca.15. Prima adhuc in duas: qꝛ ꝑ poni[illegible]
apoſtolorum predicatio.z⁹.iudeorũ contradi[illegible]
tio.ibi.videntes auteꝫ. Prima adhuc in du[illegible]
qꝛ ꝑ ponitur ꝑdicatio apoſtoloꝝ in cypri iſu[illegible]
ſcd̃o ĩ antiochia.ibi. Et cũ a papho. Circa ꝑ⁹ d[illegible]
(Et ipſi quidẽ miſſi a ſpũ ſancto) ut pꝫ ex di[illegible]
(abierĩt ſeleuciã) q̃ eſt ciuitas edificata a ſele[illegible]
co rege aſie: de quo fit ſermo. z. Macha.3.([illegible]
inde nauigauerũt cyprũ) q̃ ẽ ĩſula famoſa (p[illegible]
dicabãt verbũ ĩ ſynagogis iudeoꝝ) qꝛ õbeb[illegible]
eis denũciare verbũ euãgelicũ.ut habeĩ infr[illegible]
eodẽ.c. (Habebãt ãt ⁊ ioãnem ĩ miniſterio).ſ.
ꝑdicatiõis. ⁊ hic ẽ qui cognominat⁹ ẽ marcu[illegible]
ĩ fine ca.ꝑcedẽtis (inuenerũt quẽdã viruꝫ m[illegible]
gũ) qui ſua malicia deceperat ꝓcõſulẽ ⁊ popu/
luꝫ (cui nomẽ barieſu) Sic ẽ in greco ⁊ ĩ libris
correctis. ⁊ tantũ valet ſicut fili⁹ ieſu (q erat cũ
ꝓcõſule ſergio paulo) ab iſto mutatũ ẽ nomeꝫ
ſauli ĩ pauluꝫ:ut coĩter dĩt doctoreſ:qꝛ fuit ꝑ/
ma ꝑſona notabil: q̃ legiĩ ꝯuerſa ꝑ ꝑdicatiõeꝫ
ſauli:antiquit⁹.n.hoĩeſ ex aliquo facto notabi
li ſortiebantur noĩa noua.ſicut ioannes fili⁹ ſy
monis machabei:ex uictoria quam habuit de
hircanis ioannes hircanus vocatus fuit. ut
habetur in hiſtoria ſcholaſtica (Reſiſtebat ãt
illiſ elymaſ mag⁹) iſte eſt qui vocat⁹ eſt barieſu
Elymas enim interpretatur dei mei menſura:
vel cenſuſ:ſic enim faciebat ſe vocari:ut crede
retur nuncius dei (querens auertere procõſu/
leꝫ a fide) ut eum magis ſua familiaritate poſ
ſet tenere (Saulus ãt qui ⁊ paulus) Hic ẽ ille
q pri⁹ ſaul⁹ vocabaĩ:⁊ modo paul⁹ rõne dicta
(replet⁹ ſpũ ſcõ) cui⁹ virtute videbat ea q̃ erãt
alijs occulta (intuens in eũ dixit) pronunciãs
dei ſententiam (O plene omni dolo) in agibili/

bus (⁊ oĩa fallacia) in credibilibus (fili diabo/
li) per imitationẽ in operibus (inimice oĩs iu/
ſticie) acquiſite ⁊ infuſe (nõ deſinis ſubuertere)
quantũ eſt in te (vias dñi rectas).i.fidẽ ⁊ mo/
res (ecce manus dñi ſuper te).i.eius vindicta.
(⁊ eriſ cecus) ut pena reſpõdeat peccato.ſ.ceci/
tas corporis cecitati tue mentis (Et cõfeſtim
⁊c̃).i.in inſtanti:ad oñdendũ ꝙ cecitas illa nõ
fuit a cauſa naturali: ſꝫ ſupernaturali (Tunc
proconſul cũ vidiſſet factũ) procidens ex diui/
na virtute in teſtimoniũ doctrine per ap'los ꝑ/
dicate (credidit) cogñſcens ꝙ deus qui eſt vitaſ
prima nõ põt eſſe teſtis falſitatis (admirãs ſu
per doctrina dei) ꝙ eẽt tante excellentie: ꝙ cõ
firmareĩ operib⁹ diuina ṽtute factis (Et cuꝫ a
papho) Hic ꝯñr deſcribiĩ ap'loꝝ predicatio in
antiochia. Circa quã ꝑ ponunĩ quedã ꝑambu/
la.ſ.de receſſu ioannis ⁊ acceſſu ad antiochiã.
z⁹.poniĩ ipſa ꝑdicatio ibi. Surgens ãt paulus
Circa ꝑ⁹ dr̃ (Et cũ a papho nauigaſſent:paul⁹
⁊ qui cũ eo erant).ſ.barnabaſ ⁊ ioannes (vene
runt pergen.) nomen eſt ciuitatis in regno pã/
phylie (Joãnes ãt diſcedens ab eis) huius ãt
receſſus cãm non exprimit textus.nõ tñ videĩ
fuiſſe rationabilis:qꝛ ꝑꝑ ipſum paulus iudica
uit eũ non eſſe iterũ recipiendũ in ſocietate eo/
rum.ut hr̃ infra.15.ca. (Jlli vero pertranſeũteſ
pergen venerunt antiochiaꝫ piſidie) hoc dr̃ ad
differentiã antiochie edificate ⁊ denominate
ab antiocho magno:de qua dictum eſt in ꝑnci
pio h⁹ capituli. Et ingreſſi ſynagogã die ſabba
toꝝ) in qua cõgregabanĩ iudei (ſederũt) ad au
diẽdũ. ideo ſubdiĩ (poſt lectionẽ ãt legis ⁊ pro
phetaꝝ:miſerunt principes ſynagoge ⁊c̃) ex q̃
pꝫ:ꝙ eoruꝫ predicatio fuit efficacior ex hoc ꝙ
ſe non ingeſſerunt ad predicandũ:ſꝫ rogati fu/
erunt (Surgens ãt) hic conſequenter ponitur
ipſa predicatio:in qua paulus ad eorum ꝯuer/
ſionẽ facit talẽ rationẽ. Jlle deus qui tot bene
ficia patribus antiquis contulit:redemptiõꝫ
vobis in ſemine dauid promiſit.ſed hanc in ie
ſu nazareno impleuit. Ergo ei adherendum ẽ:
tanq̃ꝫ vero redemptori. Primã autẽ propoſiti
onẽ concedebãt ⁊ adhuc concedunt omnes iu/
dei:ſed ſcd̃am negabant ⁊ adhuc negant. Sic
ergo procedit apoſtolus:qꝛ primo tangit bene
ficiorum collationem. ⁊ benedictionis promiſ
ſioneꝫ.z⁹.eius adimpletionem.ibi. Huiuſ de⁹.
tertio infert concluſionem intentaꝫ ibi. Uide/
te ergo. Circa primum dicitur (Surgens autẽ
paulus) ut meliuſ audiretur in tanta multitu
dine (viri iſraelite) qui habetis legis ⁊ prophe
tarum notitiam (qui timetis deum) vitantes
eius offenſam) hoc enim dicit captando eoruꝫ
beniuolẽtiã:⁊ ut melius recipiant eius exhor/
tationem (Deus plebis iſrael:elegit patreſ no
ſtros) in abraham (⁊ plebeꝫ exaltauit) per ipꝫ
ioſeph: cum eſſent incole in terra egypti (in q̃
poſt mortem ioſeph:ſubiecti fuerunt graui ſer
uituti: ut patet Exod.i. (⁊ in brachio excelſo)
ideſt in ſigniſ mirabilibus eduxit eos ex ea:ut
patet ĩ Exo (⁊ per.40.annoruꝫ tempus mores
eorum) malos (ſuſtinuit in deſerto) qꝛ multo/
tiens rebellauerunt domino:ut patet in libris
Exo. ⁊ Numeri. (deſtruens gentes.7.) ſcilicet
chananeos ãmorreos eueos iebuſeos.phereze
os. gergeſeos ⁊ etheos: ut patet in libro ioſue.
(ſorte diſtribuit terram eoruꝫ eis) ut patet Jo
ſue.13. (quaſi poſt quadringentos quinquagi/
ta annos).ſ.a natiuitate iſaac a q̃ vſqꝫ ad exi/
tum de egypto:fluxerunt anni.400. ut oñſum
fuit Gene.15.et ſupra.7.capitu. ⁊ a.40. vſqꝫ ad
ingreſſum terre promiſſionis: ⁊ inde.10. quib⁹
pugnauit ioſue contra gentes predictas ante
diuiſionem terre: vnde dicitur Joſue.ij. mlto
tempore pugnauit ioſue contra reges iſtos (p⁹
hoc dedit iudices) ad regimẽ populi. Jud.i. (vſ
qꝫ ad ſamuel prophetam) incluſiue. qꝛ fuit vl/
timus iudex (et exinde poſtulauerunt regem
.i. Reg.8. (⁊ dedit illis deus ſaul filiuꝫ Cis).i.
Reg.10. (annis.40.) in hoc numero includiĩ
tempus quo ſamuel populum iudicauit.quia
ſaul tantum annis.20. regnauit (Et amoto il/
lo) propter peccata ſua (ſuſcitauit eis dauid re
gem) i. Reg.16.tunc enim vnctus fuit per ſa/
muelem (cui ⁊ teſtimoniũ perhibens dixit ⁊c̃)
.i. Reg.13. (Huius de⁹) Hic conſequenter apo
ſtolus declarat diuine promiſſionis impletio/
nem.ſecundo ad hoc inducit ſcripture teſtifica
tionem ibi. Et nos vobis. Circa primum dicit
(Huius deus).ſ.dauid (ex ſemine ſecundũ ꝓ/
miſſionem eduxit iſrael ſaluatorem ieſum) ꝙ
enim fuerit de ſemine dauid patet Math.i. h
etiam continetur in annalibus iudeorum. Jn/
telligendum tamen eſt xp̃m a dauid deſcendiſ
ſe ſecundum corpulentam ſubſtantiam tantũ
⁊ non ſecundũ rationem ſeminalem. Quod ãt
ieſus nazarenus ſit ſaluator iſrael declarat ꝑ/
mo per predicationeꝫ ioannis baptiſte que fu
it ſic autentica: ꝙ xp̃s eſſe credebatur non ſo/
lum a vulgaribus ſed etiã a maioribus:ut pa
tet Joan.i. ⁊ ideo ſubditur (predicante ioãne)
denunciando chriſtum venturuꝫ de proximo.
⁊ ipſum oſtendendo cum digito.d. Ecce agnus
dei ⁊c̃. Joan.i. (baptiſmuꝫ penitẽtie) ut popul⁹
eſſet diſpoſitus ad chriſtum recipiendum: ⁊ vt
baptiſmus ioannis eſſet diſpoſitiuus ad bap/
tiſmum chriſti (Quem me arbitramini ⁊c̃) per
hoc apparet ioannis humilitas ⁊ etiam veri/
tas (cuius non ſum dignus calciamenta pedũ
ſoluere).ideſt officium ſibi etiam minimuꝫ im
pendere.non enim intelligitur per hoc ꝙ chri
ſt⁹ calciat⁹ ĩceſſerit: ſꝫ ꝙ ioãnẽ ĩproportiõabilr̃
excelſerit. Hic.n. mod⁹ loq̃ndi nõ ſolũ ad hoĩes
ſꝫ ẽt ad iaiata applicaĩ. ſicẽ de uino mltũ debili
comparando ipꝫ ad uinũ optimũ diciĩ ꝙ non

eſt dignū illud diſcalciare ſignificādo ꝙ nulli/
us ē momēti reſpectu illi⁹ (vobis vbum).ſ.in/
carnatū (ſalutiſ hui⁹ miſſuʒ eſt).ſ.pncipaliter.
tū qꝛ ppria pſona iudeis pdicauit: tū qꝛ in me/
dio iudee.ſ. in hieruſalē operatus ē ſalutē.iō
ſubdiſ (Qui.n.habitāt hierlm) quātū ad vul/
gares (et pncipes ei⁹) quātū ad maiores (hūc
ignorātes).ſ.iħm nazarenū eē xp̄m uerū. Alia
tñ fuit ignorātia pncipū: alia uulgariuʒ ſic di/
ctū fuit ſ.ca.3.tñ neutra excuſabat a toto.imo
pma aggrauabat.qꝛ procedebat ex malitia (ꝛ
voces pphetaꝝ) de xp̄o loquētiū: quas ſacer/
dotes et ſcribe per inuidiaʒ excecati: male in/
terpretati ſunt: et ſic pplm deceperūt (iudican
tes).ſ.iħʒ morte eē dignū (ipleuerūt) pphias
de ei⁹ paſſione pdictas ſʒ ꝙ diciſ Eſa.53.tāq̄
ouis ad occiſioneʒ duceſ ꝛc̄.et in multis alijs
pphetaꝝ dictis (Et nullā cauſaʒ mortis inue
niētes ī eo) ſic pʒ ī euāgelio: ꝛ pilati teſtimōio
(petierūt a pilato ut īterficeret eū) per milites
ipius: ꝛ lʒ pmo reſtiterit: tñ finaliter petitioni
eoꝝ acqeuit.iudeorum fauore et ceſari timore
(Cūq̄ cōſumaſſent oīa) iudei mali (deponēteſ
eū de ligno).ſ.boni iudei: ioſeph ꝛ nicodemus
ut hētur. Jo.19. Sacra.n.ſcriptura ſub vno cō
textu: frequēter tranſit de bonis ad malos: et
ecōuerſo.ſic pſal.77. Cū occideret eos q̄rebāt
eū: occiſi non poterāt eū q̄rere.et iō cū dſ. Cuʒ
occideret eos. inteligiſ de obſtinatiſ in pcc̄o.ꝛ
qd̄ ſubdiſ.q̄rebāt eū.itelligiſ d penitentib⁹ et
reuertentib⁹ a malo.et h̄ ſm illū moduʒ expo/
nendi ſacrā ſcripturā: q dſ de corpore dñi uero
ꝛ ſimulato: put pleni⁹ dixi ī pnci, io Geñ (De⁹
uero ſuſcitauit eū).ſ.hoīeʒ xp̄m (q uiſus ē) vi/
uens (p dies multos).ſ.40.ut dictū ē ſ.1.cap.
(his q ſimul aſcēderāt).i.aplis q uſq̄ nūc ſunt
ei⁹ teſtes: p viſuʒ et auditū: et opationē mira/
culoꝝ ī nomine ipſi⁹ (Et nos) Hic ꝯñr iducit
ſacrā ſcripturam ad ſuum propoſitum dicens
(Et nos uobis ānūciam⁹ eā q̄ ad pr̄es noſtros
repromiſſio facta eſt) d vbi īcarnatione: et ei⁹ a
mortuis reſurrectione (ſic ꝛ ī pſal.2°. ſcriptū ē:
q ad lr̄aʒ intelligiſ de xp̄o: ſic ibi pleni⁹ dictuʒ
fuit (Fili⁹ meus es tu) naturalr̄.et p ꝯn̄s eiuſdē
ſubſtātie. qꝛ natura diuīa nō ē multiplicabil̄.
alij vo ſunt filij adoptiui (ego hodie genui te)
.i.eternalr̄. Eternitas.n.p pn̄s ſignificaſ eo ꝙ
ī eternitate nihil trāſit ī pteritu: nec aliqd ex/
pectaſ futuꝝ.ꝛ ſic ex auctoritate pſalmi decla
rata ē diuinitas xp̄i. humanitas vo ei⁹ apparu
it ad ſenſuʒ inter hoīes conuerſando ꝛ ī ea mo/
riēdo. Cōſequēter declarat euʒ reſurrexiſſe ad
uitā īmōtalē: iducēs ad h̄ auctoritatē Eſa.60.
vbi.n.noſtra tranſlatio hēt Feriā vobiſcū pac
tū ſempiternū: miſericordias dauid fidel̄.trāſ/
latio.70.hēt ꝙ hic dicitur (dabo uobis ſancta
dauid fidelia).i.adimplēdo vobis uerba da/
uid firma ꝛ veriſſima.ꝛ q̄ ſunt illa ſubdit (Nō
dabis ſāctū tuū videre cōruptionē pſal.15. qd̄

intelligiſ de corpore xp̄i ſanctiſſimo qd̄ nō fuit
putrefactū: nec icineratū: ſʒ virtute diuina ce
leriter reſuſcitatū. ut dictū eſt ſupra pleni⁹.2.
ca. Et ꝙ hic ſcriptura nō itelligaſ de dauid: ſʒ
de xp̄o.cōſequenter oñdit.d. (Dauid.n.in ſua
generatione).i.in ſuo tēpore (cuʒ admīſtraſſʒ)
regnuʒ iſrael (voluntati dei) ſuppıe obediens
(dormiuit) ſomno mortis (et vidit corruptio/
nē).i.putrefactionē ꝛ incinerationē (Queʒ ue
ro deus ſuſcitauit a mortuis).ſ.homo xp̄s (nō
uidit).i.non ē paſſus (corruptionē) nā accele/
rata fuit eius reſurretio ꝛ ad vitaʒ īmortalem
(notū ḡ ſit uobis) abſq̄ aliqua dubitatiōe (q
per hūc) tāq̄ p ſaluatorē (vobiſ remiſſio pecca
toꝝ ānūciaſ (facta p ei⁹ hūmāitatē meritorie)
et p eius diuinitatē effectiue (quib⁹ nō potu/
iſtis in lege moyſi iuſtificari) ſecundum ꝙ di/
citur He.10. Impoſſibile eſt.n.ſanguine hirco/
rū aut taurorū auferri peccata (in hoc).ſ.i xp̄o
(oīs q cr̄dit) fide formata caritate (iuſtificaſ)
vñ Geñ.15.dſ credidit abrahā deo ꝛ reputatū
eſt ei ad iuſtitiā (Uidete ḡ) Hic ꝯñr apl̄s iſert
cōcluſionē itentā: vʒ.ꝙ nō debēt eē increduli
xp̄o.ne ſup eoſ vēiat pena ꝛ maledictio.d. (Ui
dete ḡ).i.diligēter cauete (ne ſupueniat uobis
qd̄ dc̄m ē in pphis).i.ī libro.12.pphetaꝝ. Ab/
bacuc.n.p ſm trāſlationē nr̄am dſ. Aſpicite in
gētib⁹ ꝛ videte ꝛ admiramī: ꝛ obſtupeſcite. qꝛ
op⁹ ē factū ī dieb⁹ ueſtris: qd̄ nemo credet cuʒ
narrabiſ. ſm vo trāſlationē.70.quam allegat
h̄ Lucas diciſ (Uidete cōtemptores) diuine
pmiſſiōis p xp̄m adiplete (et admiramini) de
magnitudie mali ſup uos uēturi.iō ſubdiſ (et
diſpdimini) p romāos: q ī penā mortis xp̄i de/
ſtruxerūt ciuitatē ꝛ tēplū: ꝛ pplm iudeoꝝ par/
tim occiderūt: ꝛ pti captiuauerunt: diſpgētes
eos p diuerſas ptes orbis: et iſta captiuitas q̄
maxima ē ꝛ irrepabilis fuit figurata p capti/
uitatē babylonicā de q̄ loqtur Abbacuc p illā
tanq̄ p figurā dās itelligere captiuitatē factā
p romanos: et tūc futurā de qua loqtur h̄ pau
lus (Quia opus operor in dieb⁹ ueſtris).ſ.op⁹
īcarnationis xp̄i paſſionis ꝛ reſurrectiōis (qd̄
nō creditis ꝛc̄) licet.n.ad pdicationē xp̄i ꝛ apo
ſtoloꝝ plures d iudeis crediderīt. vt pʒ ex pdi
ctis: tñ illi fuerūt pauci: reſpectu nō credētiū
(Exeūtib⁹ āt illis).ſ. paulo et barnaba (roga/
bāt).ſ. pricipes ſynagoge (ut alio ſequēti ſab/
bato loq̄rētur ſibi hec vba) dicūt expoſitoreſ ꝛ
gloſa vr̄ inuere: ꝙ rogauerīt h̄ malicioſe.iā.n.
moti erāt ꝯ barnabā ꝛ paulū: eo ꝙ paul⁹ dixe
rat ꝙ ī lege moyſi ñ poterāt iuſtificari. ꝛ iō uo
lebant h̄ iterꝝ audire ex ore ei⁹: ut ſic hērēt ma
iorē occaſionē eos magl pſeq̄ndi ſic poſtea fece
rūt (Cūq̄ dimiſſa eēt ſynagoga) q̄libʒ redeūte
ad domū ſuā (ſecuti ſunt ml̄ti iudeoꝝ) vulga
riū (xp̄o credētiū) non āt pncipum ſynagoge
cōtra apoſtolos machinantiū (et colētium).ſ.
deū (aduenaꝝ).i.conuerſorum de gentilitate

ad iudaiſmū (ſuadebāt eis ut pmanerent ī grā
dei) ꝛ firmiter ſtarent in fide chriſti: ad quam
erant vocati per gratiaʒ dei. cetera patent (Ui
dentes āt) Poſita pauli predicatione. hic cōſe
quenter ponitur contradictio principum ſyna
goge. cū dſ (vidētes āt turbas) fauētes aplis
repleti ſunt zelo ꝛ ꝯdicebant hiſ q̄ a paulo dice
banſ) ex motu inuidie: ꝛ nō ex vitatis amore.
(blaſphemātes) dicētes ꝙ erant populi ſedu/
ctores (Tunc ꝯſtanter paulus ꝛ barnabas di/
xerunt) poſtpoſito timore (vobiſ oportebat p⁹
loq vbū dei).i. verbū euāgelicū (Sʒ qm̄ repel
litis illud) vitati ꝯdicendo (ꝛ indignos uos iu
dicatis) facto (eterne vite) q̄ daſ a xp̄o (ecce cō
uertimur ad gentes) pdicādo eis euāgelicā ve
ritatē (ſic.n.pcepit nobis dñs) ſicut hr̄. ſ.ca.1.
Eritis mihi teſtes in irlm ꝛ in oī iudea ꝛ ſama/
ria. ꝛ vſq̄ ad vltimū terre. ꝛ Marci vlti. eun/
tes in mundū vniuerſum ꝛc̄. Inducit ēt ad h̄
auctoritatē. Eſa.49. q̄ ad lr̄am intelligiſ d xp̄o
ut ibidē dcm̄ fuit (Poſui te in luceʒ gentib⁹) q̄
p aploꝝ pdicationē deuote receperūt fidē xp̄i.
(ut ſis in ſalutē vſq̄ ad extremū terre) qꝛ fideſ
xp̄i diuulgata eſt vbiq̄: ēt a tp̄e aploꝝ: ſicut d/
claratū fuit Pſal.18. ſup illud. In oēm terram
exiuit ſonus eoꝝ ꝛc̄. ꝛ Ro.10 (Audientes āt gē
tes gauiſe ſunt) de ſui illuminatione ꝛ ſalutis
ꝯſecutione (ꝛ glorificabant vbū dei).i. xp̄m: q
eſt vbū pr̄is (ꝛ crediderunt quotquot erant p/
ordinati).ſ. a deo cuius ordinatio non pōt fru/
ſtrari (diſſeminabaſ āt verbū dñi) vtiſ āt tali
mō loq̄ndi: eo ꝙ ſemē eſt verbū dei. ut dicitur
Luc.8. (Judei āt).i. principes ſynagoge (ꝯcita
uerunt mlr̄es religioſas ꝛ honeſtas: fauentes
aplis: eis adminiſtrātes neceſſaria de bōis ſu/
is (ꝛ primos ciuitatis) q hēbant regere cōitatē
(ꝛ excitauerunt pſecutionē) inuidia moti. ut ſ
dcm̄ eſt (At illi excuſſo puluere pedū) ſicut di/
xerat ſaluator Math.10. ꝛ h̄ in teſtimoniuʒ p/
pꝛij laboris ad ꝯuerſionē infideliū: ꝛ obſtinati
onis: recipe vbū dei nolentiū (venerūt iconiū
ſicut dixerat ſaluator Math.10.ca. Cū vos p/
ſecuti fuerint in vna ciuitate: fugite in aliā: nō
timore ſupplicij: ſed amore publicationis euā/
gelij (Diſcipuli q̄ʒ).i. credēteſ in deū (replebāſ
gaudio) de cognitiōe vitatis ꝛ aſſecutiōe ſalu/
tis (ꝛ ſpū ſancto a q̄ huiuſmōi gaudiū cauſaſ.

CXIIII

Actū eſt āt) Deſcripta pdicati
one apoſtoloꝝ in cypro ꝛ antiochia. hic
ꝯñr poniſ eoꝝ predicatio in iconio ꝛ q/
buſdā alijs locis propinquis. Et p circa hoc po
nitur progreſſus ad predicanduʒ. 2°. regreſſus
ad cōfirmandū. ibi. Cūq̄ euangelizaſſʒ. Circa
primū deſcribitur eoꝝ predicatio in tribus ci/
uitatibus: ꝛ prima fuit iconiū: de qua dicitur.
(Factū ē āt in iconio ut ſimul).ſ. paulus ꝛ bar/
nabas (intrarent ſynagogā iudeoꝝ) vbi cōue/
niebant: ꝛ maxime diebus ſabbatoꝝ (et loque
rentur eis) verbū euangelicū. ꝛ conſequenter
ſubdit lucas huius predicationis effectuʒ (ita
ut crederet iudeoꝝ ꝛ grecoꝝ multitudo copio/
ſa). Et dicūtur hic greci ſecunduʒ aliquos: iu/
dei in grecia nati: ſed ad iudaiſmū conuerſi (q
uero increduli fuerunt iudei).ſ. natione. iſti.n.
magis contradicebāt euangelice veritati (ad/
uerſus fratres) ideſt aduerſus credētes ī chri/
ſtum: uel aduerſus pauluʒ ꝛ barnabaʒ: cui ex/
poſitioni magis videtur ſequens littera cōcor
dare (fiducialiter agentes in domino) humāo
timore poſtpoſito: ꝛ ſubditur cauſa (teſtimoni/
um phibente).ſ. domino (verbo gratie ſue).i.
verbo euangelico: qꝛ gratia ꝛ veritas per ieſū
facta eſt. Joan.1. Et ſubditur modus teſtifican
di cum dicitur (dāte ſigna ꝛ prodigia fieri per
manus eorum).ſ. apoſtolorum. cetera patent.
(Cum autem) hic ſecundo ponitur publicatio
euangelij per paulum in lociſ licaonie. Et diui
ditur in quattuor partes: qꝛ primo deſcribitur
hec predicatio. ſecundo predicatōis confirma
tio ibi. Et quidam vir. tertio erroris remotio.
ibi. Turbe autem. ꝛ quarto inſurgens perſecu
tio ibi. Superuenerunt autem. Circa primum
dicitur (Cum autem factus eſſet impetus ꝛc̄)
qꝛ non mouebantur contra apoſtolos ratione:
ſed paſſionem ire ꝛ inuidie (confugerunt ad ci/
uitates licaonie ꝛc̄) ſcd̄m verbum chriſti alle/
gatum cap. precedenti (et ibi euangelizantes
erant) officium ſibi iniunctum fideliter ꝛ dili/
genter exequentes (Et quidam vir) Hic conſe
quenter ponitur dicte predicationis confirma
tio per opus miraculoſum: hoc enim modo cō/
firmantur illa que tranſcendunt intellectum
humanum: cuiuſmodi ſunt ea que ſūt fidei cū
dicitur (Et quidam vir) notus quantum ad p
ſonam: ꝛ infirmitatis incurabilitateʒ (Hic au
diuit paulum loquentem) ꝛ credidit (qui) ſcilʒ
paulus (intuitus eum) viſu corporali ꝛ menta
li. ideo ſubditur (et videns qꝛ fidem haberet)
fides enim oculis corporalibus videri non po
teſt (ut ſaluus fieret) mēte ꝛ corpore (dixit ma
gna voce) ut magis attēdereſ miraculū ad ho
norē diuinū (Surge ſup pedes tuoſ rectos) co
rā oīb⁹ aſtantib⁹ (Et exiliuit).i. agilr̄ ſurrexit.
(ꝛ āmbulabat) ad dclarationē ſubite ꝛ pfecte cu
ratiōis (Turbe āt) Hic ꝯñr pōiſ erroris remo
tio: qꝛ p deſcribiſ: ꝛ 2°. remoueſ ibi. qd̄ vbi. Cir/
ca p⁹ dſ (Turbe āt) idolatrie dedite (cū vidiſ/
ſent qd̄ fecerat paulus) credentes h̄ eū feciſſe
propria vtute (leuauerunt vocē ſuā licaonice)
.i. pprio idiomate (dicentes. Dij ſimiles facti
hoīb⁹ deſcenderunt ad nos) Credebāt.n. eos
de celo deſcēdiſſe in hūana effigie (et vocabāt
barnabā iouē) eo ꝙ videbaſ ſenior etate (pau
lū vero mercuriū: qm̄ ipſe erat dux verbi).i. p
ponens edificationis verbum: ut patet in tex/
tu. Mercuri⁹ enim dſ fuiſſe eloquentiſſimus:
ꝛ propter hanc excellentiaʒ dicebaſ a gētilib⁹
deus eloquentie. ꝛ ꝙ eam daret hominibus.

(Sacerdos quoqꝫ iouis).i.ei⁹ cultui deputat⁹
(tauros)ad immolandū (et coronas)ad tem
pli ornandū ſic dicitur .i.Machā.4.Ornaue
rūt faciē templi coronis aureis (Cum populis
uolebāt ſacrificare) barnabe et paulo (Quod
vbi). Hic ꝯñr dictus error remouet̄ p apoſto/
los: facto et verbo ipm deteſtantes .iō dr̄ (con/
ſciſſis tunicis)in ſignū doloris:eo ꝙ homines
uolebāt eiſ impēdere honorē diuinū.quē exhi
bere ꝛ recipere:erat nephariū.iō ſubdit̄ (dicen
tes. Uiri quid hec facitis).i.facere vultis qd̄ ē
blaſphematoriū diuine maieſtatis (et noſ mor
tales ſum⁹)et non dy (annūciātes uobis ex hiſ
uanis) ſupple recedere:que dicūtur uana.qa
nulla ueritaſ aut utilitaſ ē ī idolatria: ſꝫ magiſ
dānabilitas maxia (cōuerti.ad deū viuū).i.q
eſt ipa uita p eſſentiā.et dicit̄ h ad diſtinctōnē
eoꝝ qui ſunt mortui:et erronee putātur dy:ut
iupiter.mercuri⁹ ꝛ huiuſmōi (qui fecit celuꝫ e.
terrā ꝛc̄)creando de nihilo ſua potētia infinita
(qui in pteritis generationib⁹) vſqꝫ ad publi/
catione euāgely (dimiſit omnes gētes).i.genti/
les (ingredi uias ſuas).i.agere ſecūdū liberta/
tem arbitry.quia nō dedit eis legē reſtringen/
tem ꝛ pphetas: ſic dedit iudeis (Et qdeꝫ n̄ ſine
teſtimōio ſemetipſū reliquit).ſ.oſtēdere ſe eſſe
verū deū oīuꝫ gentiū. ſꝫ oñdit h teſtificās per
multiplicē effectū.iō ſubdit̄ (benefaciēs de ce
lo dās pluuias etc̄.) vnde et philoſophi natu/
rali ratiōe:ex effectib⁹ multipliciter pbauert
unitatē dei: vt patꝫ.iz.metha.ꝛ in plurib⁹ alyſ
locis (vix ſedauerunt turbas) pp pnitatē eaꝝ
ad idolatriā (Superuenerūt) hic ꝯñr pōit̄ ꝯ pau
lū perſecutio cū dr̄ (Superuenerūt āt quidaꝫ
ab antiochia) que eſt in regione piſide uel piſi/
die ſm aliā lrāꝫ (ꝛ iconio) vbi pdicauerat pau/
lus. ut pꝫ in h⁹ capituli principio (ꝛ perſuaſis
turbis) q̄ de facili ad malū mouent̄ (lapidātes
paulū traxerunt ex ciuitatē) tāqꝫ vile cadauer
indignū ſepulture:ſed ab auib⁹ ꝛ beſtys deuo
randū (Circūdantib⁹ āt eū diſcipuliſ) ne pcipe
ret adhuc viu⁹ a iudeis (ſurgens intrauit ciui
tatem).ſ.lyſtran a deo curatus.qd̄ patet ex eo
qd̄ ſubditur (Et poſtera die profectus eſt ī der
ben) non enim virtute nature poſt dictam lapi
dationem poſſet ita tranſire in aliam ciuitateꝫ
(Cumqꝫ euangelizaſſent) hic conſequenter de/
ſcribitur apoſtolorum regreſſus ad confirmā/
dū illos qui crediderant in chriſtū.et patet lit
tera vſqꝫ ibi (antiochiam) que eſt in regione pi
ſidie (confirmantes animas diſcipulorum) in
moribus ꝛ fide (ꝛ dicentes.quoniam per mul/
tas tribulationes ꝛc̄) quaſi.d.non debent uos
retrahere perſecutiones ꝛ mala temporalia: ſi/
ne quibus nō habentur bona celeſtia ꝛ eterna
que tempalibus bonis ſunt incomparabiliter
meliora (Et cum conſtituiſſent illis per ſinglaſ
eccleſias preſbyteros) ꝛ nomine preſbyterorū:
hic intelliguntur etiā aly eccleſie miſtri ut epi/
ſcopi diaconi ꝛ huiuſmodi (ꝛ oraſſent cū ieiūa/
tionibus) qꝛ per ieiuniū caro refrenatur: ꝛ per
orationē mens in deū eleuatur (cōmendauerīt
eos domino) ſine cuius cuſtodia ſpirituali nō
poſſent perſeuerare in bono. pſal.iz6. Niſi do
minus cuſtodierit ciuitatē ꝛc̄ (et loquentes do
mini verbū in pergen) que eſt ciuitas in regio/
ne pamphylie (deſcēderunt in italiā) ſm aliqſ
eſt nomen ciuitatis: ſm alios vero regionis (ꝛ
inde nauigauerūt in antiochiā) que eſt in ſyria
ꝛ ab antiocho magno nominata (vñ erant tra/
diti grē dei) ut dictū eſt.s̄.in principio.iꝫ.c. (in
opus) predicationis euangely (qd̄ cōpleuerīt)
.i.fideliter ſunt executi (retulerunt quanta fe/
ciſſet deus cū illis) in doctrina ꝛ miraculis (et
qꝛ aperuiſſet gentibus oſtiū fidei) vocans eos
per gratiā ſuā: ſine qua gratia nō ſufficerēt do
ctrina ꝛ miracula.nā audientiū eandē predica
tionē ꝛ videntiū idē miraculū vnus credit: al
ter non: iō dicit ſaluator Jo.6. Nemo poteſt ve
nire ad me: niſi pater q miſit me trax.ꝛc̄. et Jo
an.i5.ca.dicit apoſtolis. Sine me nihil poteſtiſ
facere (morati ſunt āt ad tempus non modicū
cum diſcipulis) confirmando eos in fide: vita
ꝛ doctrina pariter.

CXV

Et quidā deſcendentes) Deſcripta pau
li ꝛ barnabe predicatione: hic conſeq̄n/
ter ponitur determinatio cuiuſdam queſtiōis
suborte.ſ.de legalium obſeruatione: quaꝫ qui/
dam credentes de iudaiſmo: dicebant eſſe ne/
ceſſariā ad ſalutem: etiā gentilibus conuerſis
Paulus autē ꝛ barnabas aſſerebant contra/
rium: qꝛ per legem nouam iudei ſunt abſolui
debito obſeruande legis: gentiles vero nunqꝫ
fuerant ad eam obligati: qꝛ non fuit eis data:
niſi quātū ad moralia: q̄ ſunt de dictamine le/
gis nature: q̄ oēs obligāt: ſicut pleni⁹ declarat̄
in epiſtolis pauli ad roma. ꝛ gala. ꝛ in plurib⁹
alys locis. Primo igit̄ p determinatiōe h⁹ du
by: ad aploſ in irlm recurrit̄ .z°. h dubiū ſoluit̄
ibi. Surrexerūt. Circa p̄⁹ dr̄ (Et quidā) ꝯuerſi
de ſecta phariſeoꝝ (deſcendētes de iudea) q̄ ē
in altiori ſitu qꝫ ſit antiochia (docebāt frēs) ō
gentilitate ꝯuerſos (qꝛ niſi circūcidami ꝛc̄) Et
p ꝯñs ſuetis oīa legalia: qꝛ circūciſio eſt q̄daꝫ
pteſtatio ꝛ oblatio vniuerſe legis ſuāde ut dr̄
Gal.5. (Facta ḡ ſeditiōe n̄ minima paulo ꝛ bar
nabe) qui aſſerebāt ꝯriū.nā h dicere erat eua/
cuare euāgeliū (ſtatuerunt ut aſcenderēt ꝛc̄) ꝛ
pꝫ lrā (Surrexerunt) hic ꝯñr ponit̄ ſolutio du
bitatiōis. Et diuidit̄ in tres ptes.qꝛ p̄ p vtraqꝫ
pte fit allegatio. z°. vitatis ōterminatio. ibi. Et
poſtqꝫ tacuerunt. 3°. vitatis determinate publi
catio ibi. Tunc placuit. Circa primū p̄ allegat̄
pro parte affirmatiua: cū dr̄ (Surrexerunt āt
quidam de hereſi).ſ. ſecta (phariſeorum) erāt
enim tunc apud iudeos tres ſecte . vna ſadu/
ceorum: qui negabant reſurrectionem ꝛ ſpi/
ritum ꝛ angelum. Altera phariſeorum: qui
vtrūqꝫ cōfitebant̄. Tertia vō eſſenoꝝ qui cōfi
tebant̄ reſurrectionē.ſpiritū: ꝛ angelū ſic pha/
riſei.ſed viuebāt religioſius: hñtes oīa in cōi:
ut dicit Joſephus antiquitatū libro.i7. (dicen
tes.qꝛ oportet ꝛc̄) ꝛ pꝫ lrā vſqꝫ ibi (Surgens pe
trus) vbi allegat̄ p parte altera: cum dr̄ (Uiri
fratres vos ſcitis) qꝛ factū fuit notoriuꝫ (quo/
niā ab antiquis diebus).i. ſatis prope tp̄s miſ
ſionis ſpūs ſancti in die pentecoſtes in ſigno vi
ſibili: ut hr̄.z.ca. (Deus in vobis elegit per os
meū audire gentes ꝛc̄).q.d.nō iui ad predicā/
dū cornelio: ꝛ alys gentilibus exiſtentibus cū
eo ppria uoluntate : ſed ex diuina miſſione ut
patet ſupra.io.cap. (ꝛ qui nouit corda dus) hō
enī uidet ea que patēt .deus autē ītuetur cor
Cho.i. Re.i6. (Teſtimoniū perhibuit) ꝙ erāt
iuſtificati : lꝫ eſſent incircūciſi (dans illis ſpiri
tū ſanctū) in ſigno ſenſibili.ſ. in dono linguaꝝ
(et nihil diſcreuit īter nos) circūciſos (ꝛ illoſ)
incircūciſos (Fide) ihū xp̄i (purificans corda
eoꝝ (et non ſecūdū circūciſioneꝫ carnis ꝛ obſ/
uationem legaliū. Et ex hoc concludit ppoſi/
tū. d. (Nunc ḡ quid tentatis deum) ut.n.dici
tur in glosa . ille deum tentat qui aliter qꝫ ipſe
precepit facere laborat. ſic faciebant illi q dice
bant legem euangelicā ſine obſeruatione lega/
liū nō ſufficere ad ſalutē (qd̄ nec nos nec prēs
nr̄i portare potuim⁹) h dr̄ ō iudicialib⁹ pcepti
ꝛ cerionialib⁹ pp iudicialiū ſeueītatē: ꝛ cerioia
liū mltitudinē. moralia vō pcepta q̄ ſt ō dicta/
mie legi naturaſ obſuabilia ſt : ꝛ rmanēt ī lege
noua. Sciendū tn̄ ꝙ iudicialia ꝛ cerimonialia
nō fuerunt ſimplr̄ inobſuabilia: vñ dicit hie/
ronym⁹ in expoſitione fidei catholice. anathe/
ma ſit: q dicit deū aliqd īpoſſibile pcepiſſe: ſed
dicunt̄ inobſuabilia: qꝛ de difficili obſuabilia
ſicut dicit̄ aliqd intranſibile qd̄ eſt de difficili
tranſibile. 5. Metha. (Sed p grām dn̄i nr̄i ihū
xp̄i ſaluari credim⁹) ꝛ nō p opera legis (quēad
modū ꝛ illi).ſ. prēs veteris teſtī. vñ de abrahā
dr̄. Gene.i5. anteqꝫ eēt circūciſuſ. credidit abra
hā deo: ꝛ reputatū eſt ei ad iuſticiā. Ex q̄ pꝫ ꝙ
nō fuerat iuſtificat⁹ ex circūciſione: ſed ex fide
circūciſionē pcedente: ſcđm qd̄ dicit apoſtolus
Ro.4. (Tacuit āt oīs multitudo) ꝯſentiēs pe
tro (ꝛ audiebant barnabā ꝛ paulū ꝛc̄) vbi poni
tur aliud argumētū p pte iſta. Niſi de⁹ ꝯuerſi/
onē gentiū incircūciſaꝝ approbaſſet: ſigna ꝛ p
digia in eis p aploſ non feciſſet (Et poſtqꝫ) hic
ꝯñr ponit̄ vitatis determinatio: cū dr̄ (Rñdēſ
iacobus) erat.n. ep̄us hieroſolymitan⁹: ꝛ iō lꝫ
petrus eēt pncipalis inter aploſ: tn̄ detulit ei
in ſua dyoceſi ut determinationē duby pferrꝫ
.d. (Uiri frēs) fide: lꝫ non carne (audite me) in
qōnis determinatiōe (ſi mō narrauit ꝛc̄) ꝛ pꝫ
ex dictis lrā (ꝛ huic).ſ. dicto ei⁹ (ꝯcordant vba
pphaꝝ) de gentiū vocatione loq̄ntiū: inducit
tn̄ in ſpāli vnā auctoritatē ad ppoſitū: cuꝫ dr̄.
(ſicut ſcriptū eſt) Damoſ.9. q̄ ſicut ibidē dictū
ſuit intelligit̄ ad lrām: de reedificatione ecclīe
p vnionē iudeoꝝ ꝛ gentiuꝫ in vna fide xp̄i. Et
ad intellectū h⁹ auctoritatis q̄ allegat̄ hic ſcđꝫ
tranſlationē. 70. aliq̄ breuiter repetenda ſunt:
q̄ dcā fuerunt Damos.9. Primū ꝙ xp̄s noiat̄
dauid in ſcriptura veteri. Oſee.3. p⁹ hec reuer/
tent̄ fily iſrl̄: ꝛ q̄rent dn̄m deū ſuū ꝛ dd̄ regem
ſuū. vbi tranſlatio chaldaica apd̄ hebreos au
tentica ſic hꝫ. p⁹ hec reuertent̄ fily iſrl̄: ꝛ q̄rent
cultū dī ſui ꝛ obedient meſſie filio dd̄ regi ſuo.
ꝛ ſilr̄ Hiere.30. Seruiēt dn̄o deo: ꝛ dd̄ regi ſuo.
vbi tranſlatio chaldaica ſic hꝫ. Colēt corā dn̄o
ſuo: ꝛ obedient meſſie filio dd̄. Secundū eſt ꝙ
vna eſt eccl̄ia que incipit a p̄ abel iuſto vſqꝫ ad
vltimū electū qui in fine mundi eſt naſciturus
ut dicit beatus Gregori⁹ Homelia.7. Tertiū ē
ꝙ iſta eccl̄ia vocat̄ tabernaculuꝫ dei ſiue xp̄i.
Eſa.4. Et tabernaculū in vmbraculū dici ꝛc̄. ꝛ
Apoc.zi. Ecce tabernaculū dei cū hoīb⁹: his p̄
miſſis: exponat̄ lrā. cū dr̄ ī pſona dei (Poſt h)
.i. poſt curſū veteris teſtī (reuertar) ad gen⁹ hu
manū: naturā humanā aſſumendo (ꝛ reedifi/
cabo tabernaculū dd̄).i. eccl̄am dei ſiue xp̄i: p
pdicationē xp̄i ꝛ aploꝝ (qd̄ cecidit) p mlta pec/
cata ꝛ maxime p idolatriā (ꝛ diruta eius reedi
ficabo) qꝛ gentiles erant diuiſi p idolatriā mul
tiplicē. aliquib⁹ colentib⁹ iouē: ꝛ alys dianā: ꝛ
ſic de alys dys gentiū. Silr̄ iudei erāt diruti ꝛ
diuiſi per varios errores: nā aliq negabant re/
ſurrectionē: ſpm̄ ꝛ angelū. ut dcm̄ ē s̄. ꝛ aliq ir/
rita faciebāt mādata dei pp traditiones ſuas:
qd̄ eſt valde erroneū: q̄ oīa ſunt amota p pdica
tionē xp̄i ꝛ aploꝝ (ꝛ erigā illud) p magna ꝛ mul
ta miracula: ad exaltationē fidei catholice ſcā
(ut requirant ceteri hoīum).i. gentiles (dn̄m) qd̄
pꝫ p orbē ipletū (Notuꝫ a ſeculo eſt dn̄o).i. ab
eterno ē ſibi notū (op⁹ ſuū) qd̄ diſpoſuit opari ī
tp̄e de vocatione gētiū (pp qd̄ ego iudico nō in/
quietari eos: q ex gētib⁹ ꝯuertunt̄) dicendo ꝙ
oporteat eos circuncidi ꝛ legalia obſuare (ſed
ſcribere ad eos) pp vnitatē ſocietatis eoꝝ ꝛ iu
deoꝝ (ut abſtineāt ſe a ꝯtaminationib⁹ ſimula
croꝝ).i. a comeſtione de idoloticis. qꝛ p h de fa
cili poſſent iudei ſuſpicari ꝙ gētiles vellent ad
idolatriā reuerti ſi comederent de illis (ꝛ forni
catione) quā gentiles cōiter credebāt eē licitā
pp qd̄ neceſſariū fuit eaꝫ phibere (ſuffocatis ꝛ
ſanguine) hunc.n. cibū: ꝯuerſi de iudaiſmo ab/
horrebant: Et iō lꝫ eſſet cibus licitus: tn̄ ppter
amicabilē ſocietatē ſcriptum fuit gentilib⁹: ut
abſtinerent a talibus: ſicut frequenter contin/
git: ꝙ aliquiſ abſtinet a cibo quē ſcit abhomīa
bilem ſocio ſuo: procedente autem tēpore: ceſ/
ſante cauſa ceſſauit effectus: manifeſtata euā/
gelice doctrie veritate quo ſaluator dixit Ma
the.i5. ꝙ nihil quod per os intrat coinquinat
hominem ꝛ ꝙ nihil eſt reyciendum quod cum
gratiarum actione recipitur. ut dicitur.i. Thi.
4. (moyſes eniꝫ) ideſt ſcriptura moyſi habꝫ (A

ꝑib⁹ antiquis in ſingulis ciuitatib⁹ qui eū p̄
dicent) Jllo.n. tp̄e euāgelio nondū publicato.
poterāt iudei obſeruare legalia. ſicut freq̄nter
dictū eſt ſ in epiſtolis pauli (Tūc placuit) hic
ꝯñr ponit̄ ꝟitatis determinate publicatio cuꝫ
dr̄ (tunc placuit apoſtolis ꝛ ſeniorib⁹ cū omi ec
cleſia) iſta ſic explicātur ad oſtendū ꝙ h̄ de
terminatio erat ab omīb⁹ approbata abſq̄ diſ
ſenſione (eligere viros) ut ſic manifeſtaret̄ de
terminatio: ſcripto uel verbo (viros primos ī
frīb⁹) qꝛ lꝫ nō eēnt apoſtoli: tñ erāt d̄ notabili
orib⁹ poſt apoſtolos ut ſic eis magis crederet̄.
ꝛ eoꝝ legatio ſolēnior redderet̄ (qm̄ audiuim⁹
qꝛ quidā ex nobis exeuntes) a nr̄a ſocietate di
ſcedentes (turbauerunt vos ꝟbis) volētes vo
bis īponere īportabile onus legis (euertentes
aīas vr̄as) a ꝟitate euāgelij (quib⁹ nō manda
uim⁹) talia dicere: ſicut iſti finxerūt. cetera pa
tent vſq̄ ibi (Qui tradiderunt aīas ſuas) ideſt
expoſuerunt ſe periculo mortis (pro noīe dñi
ꝛc̄). i. p predicatiōe noīs xp̄i (qui ꝛ ipſi referēt
vobis ꝟbis hec eadē) que ſcribim⁹ in epiſtola:
ut cū epiſtola que eſt vox mortua: cōcurrat ēt
vox viua (viſum eſt.n. ſpū̄i ſancto) a quo nō po
teſt egredi niſi verꝝ ꝛ ſanctū (ꝛ nobis) qui ſcribi
mus ſm̄ eius inſtinctū (nihil vltra īponere vo
bis oneris) legaliū obſeruātiaꝝ (q̄ꝫ hec neceſſa
ria) viuendū cōiter cū iudeis in eccleſia p̄miti
ua: ut abſtineatis ꝛc̄) rōnibus predictis (ꝛ for
nicatione) erronee licitā eē putatiſ: ꝛ iō abſtinē
dū eſt ab ea. nō ſolū pp amicabilē ſocietatē cū
iudeis: ſed pp neceſſitatē ſalutis. cetera patēt
vſq̄ ibi (Gauiſi ſunt ſup conſolatione) eo ꝙ ex
pediti erāt a legis onere (Judas āt ꝛ ſilas ꝛ ipi
cū eſſent pphe). i. illuminati a deo pphetie do
no (verbo plurimo ꝯſolati ſunt frēs) referēdo
ea que erāt in epiſtola: ad maiorē affirmationē
(et cōfirmauerunt eos in fide) cetera patēt vſꝫ
ibi (viſum eſt āt) tota lr̄a iſta vſq̄ ibi. paulus āt
excluſiue. nō eſt in greco nec in libris correctis
ſꝫ p̄ fuit appoſita per modū gloſe. eo ꝙ poſtea
ſubdit̄. ꝙ paulus ex̄ñs antiochie accepit ſilaꝫ
in ſociū ꝛ poſtea inſerta eſt textui per īperitiam
ſcriptoꝝ (docentes ꝛ euāgelizātes) ad plenio
rē inſtructionē ꝛ ꝯfirmationē credentiū (Poſt
aliquot ꝛc̄) ſupius deſcripta eſt publicatio euā
gelij per paulum in ſocietate barnabe. hic ꝯñr
ponit̄ eadē publicatio p eū ī ſocietate ſile. ꝛ di
uidit̄ in duas ptes: qꝛ p̄ ponit̄ pauli ꝛ barnabe
ſeparatio. z°. ipſius ꝛ ſile aſſociatio ibi. Paulus
vo. Circa p̄⁹ dr̄ (Dixit ad barnabā paulus (qui
de ſalute hoīum erat valde ſollicitus (reuerten
tes viſitem⁹ frēs) ꝛ ſic ſequit̄ (quō ſe hn̄ant)
ut videam⁹ ſi firmiter ſtent (Barnabas āt) in
hoc cōſentiens (voleat ſecū aſſumere ioānez)
eo ꝙ ſibi familiaris erat (Paulus aūt rogabat
eū). ſ. barnabā ut abſtineret a ſocietate ioānis
eo ꝙ diſceſſiſſet ab eis de pāphylia) ut hr̄ ſupi
us. iz. ca. Diſceſſerat.n. timore periculoꝝ imi

nentiū: uel amore nimis carnali ad mr̄em ma
nentē in irl̄m: uel forte cā vtriuſq̄: pp qd pau
lus eū renuebat. nā illi qui vadunt ad predi
cādū debent eē valde firmi: ꝛ ab amore carna
li ſegregati: ꝛ maxime qñ vadunt inter īfideleſ
ꝛ pſecutores: ſicut erat in ppoſito (Fcā eſt aūt
diſſenſio) nō tñ ꝯria veritati. qꝛ quilibet eoꝝ
reſpiciebat ad bonū: tñ alia ꝛ alia motus rōne
Et h̄ ēt cōtigit qꝛ per hoc maior fructus predi
cationiſ factus eſt: eo ꝙ predicauerunt in plu
ribus locis (Et barnabas aſſumpto marco na
uigauerunt cyprū) vñ erat oriundus: ut hr̄ ſ.
z. ca. (ut ꝯfirmaret eos in fide. Paulus vero)
Hic ꝯñr ponitur predicatio pauli cū ſila. Circa
quā p̄ ponitur multiplex pauli diſcurſus pro
hēd ad predicandū. z°. eius recurſus in irl̄m ad
tolerāduꝫ: ut ubi perſecutus fuerat eccliāꝫ ibi
p ea ſuſtineret perſecutionē. ſcḋa incipit. ii. ca.
ibi āt expletis. circa mediū capituli. Prima in
duas. qꝛ p̄ ponitur diſcurſus pauli ad ꝯfirmā
dū cōuerſos. z°. ad conuertendū nondū cōuer
ſos. 16. ca. ibi. Trāſeuntes āt. Prima adhuc in
tres. qꝛ p̄ diſcurſus ad confirmāduꝫ incipitur
z°. aſſociatio timothei interponitur in pricipio
16. ca. z°. diſcurſus ad conuertenduꝫ reſumitur
ibi. Cū āt pertranſiret. Circa p̄⁹ dr̄ (Paulus ve
ro electo ſila) in ſociū pro barnaba (profect⁹ ē)
ad predicandū (traditus gratie dei). i. recōmē
datus (a fratribus) pro eo deuote orantibus
(perambulabat aūt ſyriā ꝛ ciliciā confirmās
eccleſias) quas ante cum barnaba inſtituerat
(precipiens cuſtodire precepta aplo͡ꝝ) poſita
ca. precedente ad vnionē gentiliū ꝛ iudeoꝝ.

P Eruenit āt) hic ponit̄ aſſocia C.XVI
tio timothei. cū dr̄ (Ecce diſcipul⁹ qdā)
. ſ. notabilis ī fide ꝛ moribus) mr̄is vi
due fidelis). i. credētis in xp̄ꝫ (huic teſtioniꝫ
reddebāt) de fide ꝛ morib⁹: ex q̄ pꝫ ꝙ in ſcitate
erat famoſus (Hūc voluit paul⁹ ſecū pficiſci)
ad predicādum ꝟbū dei (ꝛ aſſumēs: circūcidit
eū pp iudeos). i. ne ſcādalizaret eos: ducendo
ſecū hoiēꝫ īcircūciſū d̄ mr̄e iudea natū. Nec iſta
circūciſio fuit ficta: ut dicit hieronym⁹. ſꝫ ꝟa ut
dicit auguſtin⁹ qꝛ illo tēpore: nati d̄ iudaiſmo ꝛ
ꝯuerſi ad xp̄ꝫ poterāt licite legalia ſuare: p̄les
eni ſeqt̄ uētrē. ꝛ qa maior ē certitudo d̄ mr̄e q̄
d̄ pr̄e: ꝛ idō q̄uis pr̄ ei⁹ eēt gētiliſ reputabat̄ tñ
iude⁹. (ſciebāt tñ oēs ꝙ pr̄ ei⁹ eēt gētilis) Hoc
āt dr̄. qa ſimpliciter erat notū: ꝙ pr̄ nō pmiſat
eū circūcidi. Sic igr̄ paul⁹ eū circūcidēdo ñ ma
lefec̄: qa p h̄ qd erat licitū uitauit ſcādalū iudo
rū. Tytū q gētil erat ex pr̄e ꝛ mr̄e nō circūcidit
ut hētur Gal. z. (Cum autem) Hic reſumitur
p̄dicatio ad confirmandum credenteſ. et patet
lr̄a uſq̄ ibi (Et eccleſie quidem confirmaban
tur fide etc̄ (ita ꝙ augmentabantur fideles
ꝛ merito et numero (Tranſeuntes). Hic con
ſequenter deſcribitur predicacio pauli ad con
uerſionem infidelium: et primo oſtenditur in

quib⁹ regionib⁹ phibiti ſunt predicare: ꝛ h̄ ex
diuina reuelatione. ſ. in aſia ꝛ bitinia: qꝛ p tūc
maior fruct⁹ īminebat in alijs locis predicādo
ꝛ pꝫ lr̄a (Cū āt ptranſiſſent) Hic ꝯñr oſdit in q
bus regiōib⁹ p̄dicauit paulus: qꝛ p̄ p̄dicauit
in regno macedonie. z°. in quibuſdā alijs ptib⁹
grecie. ſcḋa incipit ca. 16. ibi. Qui āt deducebāt
Prima in duaſ. qꝛ p̄ deſcribit̄ vocatio pauli ad
macedoniā. z°. eius p̄dicatio ibidē. ibi. Eram⁹
āt. Circa p̄⁹ dr̄ (Cū āt ptranſiſſent myſiā deſcē
derunt troadē) noīa ſunt ciuitatū ex macedo
niā (ꝛ viſio per noctē paulo oſſa eſt) a deo (vir
macedo). i. ſilitudo viri hn̄tis habitū ꝛ effigiē
macedonis (tranſi in macedoniā adiuua nos)
annūciando nobis viā ſalutis (ut āt viſum vi
dit ꝛc̄) qꝛ paulus fuit certificatus ꝙ nō erat vi
ſio vana: ſed a deo imiſſa: ꝛ de h̄ ſocios ſuoſ cer
tificauit: cetera patent vſq̄ ibi (Et inde philip
pis) ciuitas eſt denoīata a philippo rege mace
donū pr̄e alexandri magni (q̄ eſt prima ps ma
cedonie) eſt.n. p̄ma ciuitas occurrens exeūtib⁹
de mari ex illa pte q̄ paulus cū ſuis ſocijs exi
uit (ciuitas colonia) dr̄ aūt colonia qꝛ d̄fectu i
digenaꝝ replet̄ colentib⁹ alijs. iō ſic noīatur a
cultura agri (Eram⁹ āt) d̄ſcripto acceſſu ad ma
cedoniā. hic ꝯñr deſcribit̄ p̄dicatio facta ibidē
ꝛ p̄ in philippi ciuitate. z°. in theſſalonica q̄ eſt
ciuitas macedonie. ut dicit Hiero. in prologo
ſuper primā epiſtolaꝫ ad Theſ. ſcḋa ps incipit
17. ca. Pria in duas qꝛ p̄ ponit̄ pauli p̄dicatio.
z°. inſurgens perſecutio ibi. Fcm̄ ē āt. Circa p̄⁹
dr̄ (Eram⁹ āt in hac vrbe). ſ. philippis (diebus
aliquot cōferentes) volebat.n. paulus cōſide
rare ꝯditionē pauli p̄us q̄ ꝑponeret ꝟbū (Die
āt ſabbatoꝝ). i. quietis ab opib⁹ in quo magis
ꝯgregat̄ ppl̄s (vbi videbat̄ orō eē). i. locus ap
tus ad orandū ꝛ predicādū (loq̄bamur cū mu
lierib⁹ que ꝯuenerant) ſolent.n. magis eſſe de
uote q̄ viri (ꝛ quedā mulier noīe lidda) expri
mit̄ āt eius nomē ad maiorē hiſtorie certitudi
nē (purpuraria) qꝛ purpurā vendebat que eſt
res p̄cioſa: erat.n. diues: ut pꝫ in ſeq̄ntib⁹ (ciui
tatis thyatirenoꝝ) de hac ciuitate dr̄ Apoc. z.
Et angelo thyatire eccleſie ſcribe. De hac enim
ciuitate erat hec mlr̄ oriunda: ſed manebat in
philippis: q̄ repleta erat alijs colonis: ut dcm̄
eſt (colens deū) iā.n. ante conuerſa fuerat d̄ gē
tilitate ad iudaiſmū in quo colit̄ vn⁹ de⁹ (cui⁹
aperuit cor dñs ꝛc̄) hō.n. nō pōt docere niſi ex
terius credenda ꝑponēdo: ſed de⁹ docet iteri⁹
mentē illuminando. iō dicit predicatorib⁹ Jo.
15. ſine me nihil po. fa. (Cū āt baptizata eſſet ꝛ
domus eius). i. familia que erat magna. iō ſub
dit̄ poſtea (introite in domū meā ꝛ manete) ibi
quieſcatis ꝛ reficiamini non tantum vna die:
ſed pluribus: hoc enim importat manſio: ꝛ ſic
patet eam diuitem fuiſſe: ꝛ etiam valde deuo
tam, ideo ſubditur (ꝛ coegit nos) precibus val
de efficacibus (Factum eſt autem) hic conſeq̄n

ter deſcribitur inſurgens perſecutio: cuius pri
mo ponitur occaſio: cum dicitur (Factuꝫ eſt au
tem euntibus nobis ad orationē) ideſt ad locū
orationis (Puellā quendā habentem ſpirituꝫ
phytonem). i. diuinitatem: non enim iſta puel
la erat ſic phytoniſſa ſicut illa mlier phytoniſ
ſa de qua habetur. i. Reg. z8. Jlla eniꝫ nō erat
obſeſſa a demone: ſed per artem magicam faci
ebat apparere demonem in ſimilitudinē alicu
ius mortui: ad dandū reſponſum de occultis ut
dictum fuit ibidem. Jſta vero imo demō ex̄ñs
in ea dabat reſponſa: qꝛ multa ſunt a demoni
bus cognita que hominibus ſunt occulta. ꝛ h̄
modo reſpondendo (preſtabat magnuꝫ queſtū
dominis ſuis clamabat. d. iſti homines ꝛc̄) di
cit hic gloſa: ꝙ timore ſpiritus ſancti cogente:
ſpiritus mendax vere loquebatur: ſed hoc nō
videtur veruꝫ. qꝛ ſubditur (Dolens autē pau
lus ꝛc̄) non doluiſſet de hoc ſi ſpiritu ſancto co
gente factum fuiſſet: nec illud impediuiſſet. p
pter qd videtur melius dicenduꝫ: ꝙ paulus i
poſuit illi puelle ſilentium eyciendo ab ea de
monium: eo modo quo xp̄s homini habenti ſpi
ritum immundum ꝛ dicenti ei: ſcio qꝛ ſis ſanctus
dei. dixit obmuteſce ꝛ exi de hoīe. Marci p̄mo.
hoc enim fecit xp̄us ne veris falſa miſceret: ſicē
venenū ſub melle propinatur: ꝛ qꝛ nolebat ha
bere teſtimoniuꝫ ſanctitatis a demone: ne per
hoc daretur apparentia dicto phariſeorum: q
dicebant euꝫ facere miracula in beelzebub p̄n
cipe demonioꝝm. Et eiſdem cauſis paulus h̄
eiecit demonium: qꝛ imponebatur ſibi ꝛ alijs
apoſtolis ꝙ vtebantur magicis artibus (Ui
dentes āt ꝛc̄) poſita occaſione h̄ conſequenter
ſubditur perſecutio. ꝛ ſecūdo diuina liberatio
ibi. Media āt nocte. Circa primū dicitur (Ui
dentes āt ꝛc̄) ꝛ per conſequens dolentes de dā
no temporali (apprehendentes paulum ꝛ ſilā
perduxerunt in forum) vbi tractabantur liteſ
(ad principes) ut punirēt eos: tanq̄ꝫ malefacto
res: ideo ſubditur eos accuſando (Hi homineſ
conturbant ciuitatē noſtrā) iō ſūt digni morte
tanquā aduerſarij reipu. (ꝛ annunciant mo
rē quē non lꝫ nobis ſuſcipere). ſ. ih̄m xp̄m eſſe
deū (cū ſimus romani) iā.n. erat decretū a ro
manis: ne quis reciperetur deus: niſi approbā
te ſenatu (Et ꝯcurrit plebs aduerſus eos ꝛ ma
giſtratus) moti impetu paſſionis: ꝛ non ductu
rationis (ꝛ ſciſſiſ tunicis eoꝝ. ſ. pauli ꝛ ſile cōtē
ptibiliter (iuſſerunt eos virgis cedi) crudeliter
ꝛ augmentū crudelitatis ſubditur (ꝛ cū mltas
plagas eis īpoſuiſſent ꝛc̄) ꝛ pꝫ lr̄a (miſit eos in
interiorē carcerē) qui erat fortior ꝛ grauior (et
pedes eoꝝ ſtrinxit in ligno) ad maiorē ſeuerita
tē ponens eos in cipo (Media āt nocte) hic cō
ſequenter ponitur eorum liberatio: ꝛ primo mi
raculo diuino. ſecundo humano mandato. ibi.
Et cum dies. Circa primum dicitur (Media
autem nocte Paulus et ſilas adorantes)

ſm illud pſalmi. media nocte ſurgebã ad ↄfitē
dũ tibi (ſubito ṽo terremot⁹ fact⁹ ē magn⁹) ad
oſtendendũ oꝛõis coꝝ ṽtutē: ⁊ ad incutiendũ bo
minib⁹ dñi timoꝛē (Expergefactus aũt cuſtos
carceris) ex terremotu (euaginato gladio vole
bat ſe interficere) ne pp̄ euaſionē pauli ⁊ ſile: õ
quoꝝ diligēti cuſtodia hūerat p̄ceptũ ſtrictuꝫ
⁊ ſpeciale: pūiret̃ graui ⁊ ↄtēptibili moꝛte (Cla
mauit ãt paulus) ſciens ꝑ ſpm̃ cãm q̃r volebat
ſe interficere (et tremefactus) cognoſcens terre
motũ diuina ṽtute fcm̃ (p̄cidit paulo ⁊ ſile ad
pedes) ad quoꝝ oꝛõem fuerat fcm̃ miraculũ ⁊
q̃ a moꝛte fuerat liberatus ꝑ pauli ṽbũ (⁊ p̄du
cens foꝛas) carcerē (ait. Dñi: qd me opꝫ facere
⁊c̃). q. d. ꝑatus ſum viã ſalutis audire ⁊ fidelr̃
obedire. cetera patēt vſq; ibi (et letatus eſt) de
euaſiõe moꝛtis coꝛpoꝛalis ꝑ ṽbũ pauli: ⁊ ẽt ſpi
ritualiſ ꝑ ſuſceptionē fidei (Et cũ dies) hic ↄñr
ponit̃ coꝝ liberatio mãdato humano cum dr̃.
(Dimitte hoĩes illos) Trãſeunte. n. paſſiõis i
petu: aduerterũt magiſtratus φ pauluſ ⁊ ſilaſ
iniuſte fuerunt ṽberati ⁊ incarcerati: iõ vole
bant eos liberare (Paulus ãt dixit illis). i. li
ctoꝛib⁹ q venerant p̄ coꝝ liberatõe (Ceſos noſ
publice) qđ nõ dꝫ fieri: niſi publicis malefacto
rib⁹ (indãnatos) q̃ puniti fuerũt ĩpetu paſſio
nis: ⁊ nõ iudicio rõis (hoĩes romanos) qb⁹ ma
gis dꝫ deferri q̃ȝ aliȷſ: eo φ romani hẽbãt dñiũ
oꝛbis. Qđ ãt paulus cẽt ciuis romanus hr̃ ut
infra. xx. c. (et nunc occulte nos eyciunt) volē
tes crimē ſuũ occultare (nõ ita) ſupple erit (ſꝫ
veniant: ⁊ ipſi nos eyciant) facto ↄfitentes φ
iniuſte nos ṽberauerũt ⁊ incarcerauerũt: ⁊ ita
factũ eſt: ut pꝫ ex lr̃a ſeq̃nti (Exeũtes ãt de car
cere) quē reintroierũt ne cuſtodeſ carceriſ poſt
eoꝝ receſſum inculparent̃ pp̄ eoꝝ eductioneꝫ
(introierunt in lydiã) nomē ē regiõis ſm̃ glo.
(⁊ viſis frĩb⁹). i. xp̃ianis ibidē hitantib⁹ (ↄſo
lati ſunt eos) ſua p̄ſentia ⁊ ſancta doctrina (⁊ p̄
fecti ſunt) alibi ad p̄dicãdũ ṽbũ dei. CXVII

Cum ãt perãbulaſſent) Hic ↄñr ponit̃
p̄dicatio pauli in aliȷs locis macedõie
⁊ p̄io in theſſalonica. z°. in berroe. ibi.
Frēs ṽo. Prima in duas: q̃ p̄ ponit̃ p̄dicatio.
z°. inſurgens pſecutio. ibi. zelantes. Circa pri⁹
dr̃ cũ ãt perambulaſſent amphipoli ⁊ apollo
niã) ciuitates ſunt in qb⁹ nõ ↄperati ſunt moꝛã (ve
nerũt theſſalonicã vbi erat ſynagoga iudeoꝝ)
In illa. n. ciuitate cũ gētilib⁹ habitabant mul
ti iudei (Scdm̃ ↄſuetudinē ãt paulus itroiuit
ad eos). ſ. iudeos qb⁹ paulus ↄſueuerat p⁹ p̄di
care q̃ȝ gentilib⁹: ut pꝫ ex precedentibus (⁊ per
tria ſabbata diſſerebat eis de ſcripturis) legis
⁊ ꝓphetaꝝ (adaperiens ⁊ inſinuans) ex eis (q̃
xp̄m) in lege ⁊ ꝓphetis p̄miſſum (opoꝛtuit pati
⁊ reſurgere a moꝛtuis) ſicut patet. Yſai. 53. ⁊
Oſee. 6. ⁊ in pluribus aliȷs locis: ſicut declara
ui exponendo dicta ꝓphetaꝝ (⁊ q̃ hic ē xp̄s)
. ſ. ieſus nazarenus (quē ego annuncio vobis)

ita φ non ſolũ declarabat ex ſcripturis paſſio
nē xp̄i ⁊ eius reſurrectionē: ſed etiã iſta eſſe cõ
pleta in ieſu nazareno: ⁊ ſic non eſſe expectãdũ
alium chꝛiſtũ ſicut expectant iudei. huiuſmo
di vero ſcripturas per quas iſta pꝛobãtur ego
poſui ſaltem in parte in quadam queſtione de
aduentu meſſie (Et quidã ex eis). ſ. iudeis (cre
diderunt) in xp̄m (⁊ adiuncti ſunt paulo ⁊ ſile)
fide ⁊ ſocietate (et de colentibus). i. de gentili
bus pꝛius conuerſis ad iudaiſmum: ⁊ ſic cole
bant vnum deum (gentilibus) id eſt de eis qui
vſq; tunc permanſerunt in gentilitate (Zelan
tes autē) Hic conſequenter ponitur inſurgens
perſecutio. cum dicitur (Zelantes autē iudei)
id eſt inuidia moti (aſſumenteſq; de vulgo vi
ros quoſdã malos) qui pꝛoni ſunt ad facienda
mala (⁊ turba facta concitauerunt ciuitatem)
contra paulum ⁊ ſilam. ⁊ ſecundum quod dicit
ioannes chꝛiſoſt. a veritate ſe eſſe vacuos pꝛo
feſſi ſunt qui multitudine ſe armauerunt (⁊ aſ
ſiſtentes domui iaſonis) in qua paulus ⁊ ſilas
fuerant hoſpitati (et cum non inueniſſent eos)
q̃ iam alibi tranſierant (trahebant iaſonem ⁊
quoſdam fratres) id eſt chꝛiſtianos cum eo (ad
pꝛincipes ciuitatis) ut punirentur (clamanteſ
Quoniam hi vrbem concitant). ſ. paulus ⁊ ſi
las (quos ſuſcepit iaſon) ⁊ ideo particeps ē ma
leficiȷ eoꝛum (Et hi omnes contra decreta ceſa
ris faciunt) ⁊ ſubditur in quo (regem alium di
centes eſſe ieſum) ſcilicet non ſubiectum ceſari
ſed magis eius dominum. Imperatoꝛes enim
romani bene permittebant alios reges eſſe: dũ
tamen eis eſſent ſubiecti ⁊ redderent eis tribu
tum (Et accepta ſatiſfactione a iaſone) per rati
onabilem excuſationem uel emende ſolutionē
uel alio conuenienti modo: q̃ non habetur in
textu modus huius ſatiſfactionis (Fratres)
Hic conſequenter deſcribitur predicatio pau
li ⁊ ſile ĩ berroe. Et patet littera vſq; ibi (Hi au
tem) ſcilicet iudei manentes in berroe (erant
nobiliores) genere uel animo: uel vtroq; mo
do (eoꝛuꝫ qui ſunt theſſalonice) id eſt magis no
biles q̃ȝ illi qui habitabant in theſſalonica (q
ſuſceperunt verbum) euangelicum a paulo ⁊
ſila pꝛopoſitum (cum omni auiditate) id eſt ar
denter ⁊ deuote (quotidie ſcrutantes ſcriptu
ras) legis ⁊ pꝛophetarum (ſi hec ita ſe haberēt)
ſcilicet φ eſſent implete in ieſu nazareno: ſicut
paulus et ſilas aſſerebant (Et multi quidem
crediderunt ex eis) ſcilicet iudeis (et gentiliũ
mulierum honeſtarum) id eſt iam ante conuer
ſarum ad iudaiſmum (Cum autem) hic conſe
q̃nter mouet̃ qđ ↄ paulũ: et patet lr̃a vſq; ibi.
(Statiq; tũc paulũ dimiſerũt frẽs) ut alibi poſ
ſet p̄dicare euãgeliũ xp̄i (ſilas ãt ⁊ timotheꝰ re
manſerũt ibi) ad pleni⁹ inſtruendũ ⁊ ↄfirman
dũ in fide ↄuerſos ad xp̄m (Qui ãt deducebãt)
Hic ↄñr p̄dicatio pauli deſcribit̃ in aliȷs ptib⁹
grecie. ⁊ p̄ in ciuitate atheniẽſi. z°. in coꝛintho.

ca. 18. z°. in epheſo ibi. Paulus ṽo. Circa pri⁹ p̄
deſcribit̃ ei⁹ ad athenas ꝑuētio. z°. cũ ꝓhiſ di
ſputatio. ibi. Paul⁹ ãt. z°. p̄dicatio ei⁹. ibi. Stãſ
ãt. Circa p̄⁹ dr̃ (Qui ãt deducebãt paulũ) ut ꝑ
mare iret alibi ad p̄dicandum (deduxerũt euꝫ
vſq; ad athenas (ↄſolati eiuſ ſocietate ⁊ doctri
ne vitate (⁊ accepto mãdato ab eo) ⁊ ꝑ illos qui
deduxerãt eũ vſꝫ ad athenas (p̄fecti ſũt) iſtru
ctis pleni⁹ ⁊ ↄfirmatis berriẽſib⁹ ad qđ remãſe
rãt (Paulus ãt) Hic ↄñr deſcribit̃ pauli diſpu
tatio cũ ꝓhis: e⁹ p̄ ponit̃ motiuũ cũ dr̃ (inci
tabat̃ ſpũs ei⁹ in ipo ⁊c̃) nã ex zelo fidei: mole
ſte ferebat idolatriã q̃ vigebat in ciuitate: ⁊ ali
os erroꝛes. iõ ſubdit̃ (diſputabat igr̃ in ſynago
ga cũ iudeis ⁊ colẽtib⁹) vnũ. ſ. deũ. ⁊ iſti erant
gentiles conuerſi ad iudaiſmũ. ⁊ iſti cũ iudeis
errabãt contra xp̄m: dicentes eũ eſſe uenturũ
Paulus ãt aſſerebat ↄriũꝫ: oſtendens ꝑ ſcrip
turas ihm̃ nazarenũ eſſe xp̄m (⁊ in foꝛo). i. in
loco cõmuni: ubi cõueniebãt philoſophi ⁊ diſ
putabat cũ eis (quidã aũt epicurei ⁊ ſtoici phi
loſophi diſſerebãt). i. diſputabãt (cũ eo) de fe
licitate hominiſ: quã epicurei dicebãt ↄſiſtere
in coꝛpoꝛis uoluptatib⁹. Stoici vero in anime
uirtutib⁹: tñ in p̄ſenti uita. naꝫ utriq; ſ. epicurei
et ſtoici negabãt reſurrectionē: et per ↄñs aliã
uitã. Paulus autē aſſerebat eã eſſe ĩ anima ⁊
coꝛpoꝛe: ⁊ h̃ ĩ vita futura. Nã beatitudinē aĩe
dicebat eē in apta dei viſione ⁊ fruitiõe. i. Coꝛ.
13. Uidem⁹. n. nũc ꝑ ſpeculũ ĩ enygmate: tũc ãt
facie ad faciē. Beatitudinē ṽo coꝛpoꝛiſ ex doti
bus claritatiſ: ſubtilitatis agilitatis ⁊ impaſſi
bilitatis: q̃ cauſabunt̃ in coꝛpoꝛe ex redũdãtia
glie aĩe q̃ fiet in reſurrectiõe: ⁊ h̃ ex xp̄i ṽtute.
Phili. 3. ſaluatoꝛē expectam⁹ dñm ihm̃ xp̄m q
refoꝛmabit coꝛp⁹ hũilitatis nr̃e: ↄfiguratũ coꝛ
poꝛi claritatis ſue. Et q̃ iſta videbant̃ eis ĩpoſ
ſibilia: iõ ſubdit̃ (Et quidã dicebãt. Quid vult
ſeminuerbi⁹). i. ſeminatoꝛ ṽboꝝ (dicere). q. d. ñ
ē niſi multiplicatoꝛ ṽboꝝ friuoloꝛuꝫ (Aliȷ ṽo)
ſupple dicebãt. qđ nõ ē de textu: lꝫ in aliquib⁹
libꝛis ponat̃ (nouoꝝ demonioꝝ videt̃ ãnũcia
toꝛ eē) dicit glo. φ philoſophi illi audierũt a iu
deis iter eos hitãtib⁹ ex diſpõe eoꝝ facta tp̄e
antiochi regis: nom̃ demonȷ eē abomĩabile: ⁊
iõ doctrinã pauli vocabãt ãnũciatõꝫ demõioꝝ
rũ tãq; eis abomĩabilē. Sꝫ iſtud ñ videt̃ veꝝ.
q̃ ſubdit̃ φ duxerũt paulũ ad ariopaguꝫ. vbi
erat loc⁹ ſtudȷ volẽteſ pleni⁹ audire q̃ eẽt eius
doctrina: qđ nõ feciſſēt ſi eẽt eis abomĩabilis.
Itē h̃ nomē demon uel demoniũ nõ ē nom̃ he
bꝛaicũ ſed grecũ ut dicit Iſydoꝛus. 8. ethimo
logiaꝝ. Et iõ h̃ vocabulũ nõ didiciſſent greci
ab hebꝛeis: ſed magis ecõuerſo. Et ſm̃ qđ ibiđ
dicit Iſydoꝛus. demõ grece interp̄tat̃ ſciẽſ aut
ꝑit⁹ latine: ⁊ ꝑ ↄñs demoniũ interp̄tat̃ ſcia uel
peritia. Sic q videt̃ hec lr̃a exponẽda. phi. n. di
ſputãtes cũ paulo: nõ erãt eiuſdē ↄditiõis vel
opioniſ: ut ſatis pꝫ ex textu: ⁊ iõ illi q doctrinã

ei⁹ reputabãt friuolã vocabãt eũ ſeminuerbiũ.
Illi ãt q volebãt eũ audire pleni⁹ tãq; bonã re
putãtes eã: lꝫ nõ intelligerēt ad plenũ dicebãt
paulũ (ãnũciatoꝛē nouoꝝ demõioꝝ). i. nouaꝝ
ſcientiaꝝ: pp̄ qđ (deduxerũt eũ ad ariopaguꝫ)
vbi erat loc⁹ docēdi (Athenienſes ãt oẽs). i. de
terra illa natiui (⁊ ãduene hoſpites) q alliũde il
luc venerãt rõe ſtudȷ: ſicũ mõ ↄueniũt pariſiuſ
(ad nihil aliud vacabãt) p̄ncipalr̃ (niſi aut di
cere) q̃tũ ad magiſtros (aut audire) q̃tũ ad di
ſcipulos (aliqd noui) ⁊ in h̃ eis aſſimilant̃ pari
ſienſes multi (Stans aũt) Hic ↄñr deſcribit̃ p̄
pauli p̄dicatio. ⁊ z°. auditoꝝ diſſiſio ibi. Cum
audiſſēt. Pria in duas. q̃ p̄ incipit paulus a q̃
dã qđ erat athenienſib⁹ notũ ⁊ ↄceſſum. z°. p̄ſe
quit̃ intētũ. ibi. De⁹ q fecit mũdũ. Circa p̄⁹ dr̃.
(Stans ãt paulus) ut meli⁹ audiret̃ a multitu
dine (ait. viri athenĩẽſes ꝑ oĩa ſupſticioſos). i.
idoloꝝ cultoꝛes (voſ video) h̃ patebat ad ſẽſũ.
q̃ in ciuitate illa erãt idola multa. iõ ſubdit̃.
(Preteriẽſ. n. ⁊ vidẽs ſimulacra vr̃a: iueni arã
in q̃ ſcriptũ erat: igtõ deo) in q̃libet. n. ara erat
titulus ſupſcript⁹ illi⁹ cui⁹ erat honoꝛi ↄſecra
ta: ut ioui: mercurio ⁊ huiuſmodi. In h̃ ãt alta
ri erat taliſ tituluſ ignoto deo ſupple: ↄſecratũ
ē h̃ altare: de cui⁹ ↄſecratiõe varie dcm̃ ē. Aliq
enĩ dixerunt φ fuit ↄſecratũ ⁊ iſtitutũ a poſte
ris herculis: q p⁹ ei⁹ moꝛtē electi de regno ſuo:
⁊ ptãte: recurrerũt ad auxiliũ atheniẽſiũ: ꝑ qđ
reſtituti fuerũt ad ſtatũ p̄ſtinũ: pp̄ qđ dixerũt
miſam in athenis poſuiſſe ſibi ſedē cui cõſecra
uerũt arã. Sed q̃ mĩa nõ erat aliq̃ ꝑſona q̃ fu
iſſet nota hoĩb⁹: ſicut iupiter ⁊ mercuri⁹ ⁊ hui⁹
modi fuerãt: q̃s gētiles ad deos trãſlatos eſſe
dicebãt. vnde ⁊ p̄. Mach. dr̃. pr̃e nr̃o iter deos
tranſlato ⁊c̃. Iõ illud altare intitulatũ fuit ig
to deo: ⁊ determinatũ φ nõ fierēt oblatiões ⁊
ſacrificia: niſi de gemitib⁹ lachꝛymis: ⁊ p̄cibus
miſeroꝝ ibidē miaꝫ poſtulãtiũ. In ſcholaſtica
ṽo hiſtoꝛia dr̃: φ phi athenis exiſteſ: ⁊ tenebꝛaſ
factas in die paſſiõis xp̄i ↄſiderãtes φ nõ po
terãt eē ṽtute nature: eo φ nõ facte fuerũt per
interpoſitionē lune: ut dicit dionyſi⁹ ſe vidiſſe
lunã retrocedētē ab oꝛiēte: ⁊ ſupponentē ſe ſo
li: tũc. n. erat. 15. ⁊ iteꝝ eã redeũtē ad locũ ſuuꝫ
verſus oꝛientē. Talis ãt mot⁹ lune erat ↄ curſuꝫ
nature: pp̄ qđ illa eclypſis non fuit naturalis.
Itē q̃ eclypſis ſolis incepit a ꝑte oꝛientis: ⁊ in
eadē ꝑte fuit termĩata: ut pꝫ ex dictiſ. eclypſiſ
ãt naturalis ipſi⁹ ſolis ſēꝑ incipit a ꝑte occidē
tali: ⁊ in ꝑte oppoſita terminat̃. Itē q̃ illa ecly
pſis durauit trib⁹ hoꝛiſ. ſ. ab hoꝛa ſexta vſꝫ ad
hoꝛã nonã. ut hr̃ Math. 27. Eclypſis aũt ſolis
naturalis nõ tm̃ durat: ſꝫ modico tp̄e. Hec igr̃
⁊ ſiĩa attẽdẽtes phi cõſecrauerũt altare: deo
q talia mirabilia faciebat: quē vocauerũt igno
tũ. Et hñ ſi ↄſideret̃ ei⁹ excellẽtia q̃ incompꝛhẽ
ſibilis eſt a q̃cũq; creatura ẽt beata: ⁊ per ↄñs
aliquo modo ſibi incognita: ⁊ multo magis

nō beata. Dicebāt ēt ꝙ iſte deus nolebat ſacri
ficiū de aīalib⁹: ſed de ꝑcib⁹ deuotis ⁊ orōib⁹
Cōſeq̄nter apl'us applicat ad ꝓpoſitū. d. (Quō ḡ
iḡrantes colitis: ego annūcio vobis). ſ. ieſū ve
rū deū ⁊ hoiem: ⁊ hec applicatio pȝ ſm ultimā
inſtitutionē dicti altaris. Cōuenit ēt xp̄o ſcōm
primā inſtitutionē: q꜠ dr̄ ꝯſecratū mīe: q꜠ xp̄o
ꝓprie nomē mīe ꝯuēit: ꝓpꝰ .n. eiꝰ eſt miſeri
⁊ parcere: pp̄ qđ mīa vocat̄ Pſal. 84. Oſ̄nde no
bis dn̄e mīaȝ tuā: ⁊ ſalutare tuū da nobis (De
us qui fecit ⁊c̄) Hic ꝯſ̄r apl's ꝓſequit̄ intentū:
oſ̄ndens p̄ ꝯditionē xp̄i q̄ꝫtū ad diuinitatem. 2°
quantū ad humanitatē. ibi. Et tp̄a. Circa p̄ᵐ di
cit (Deꝰ q̄ fecit mundū ⁊ oīa q̄ in eis ſunt) Hāc
ꝓpoſitionē ꝯcedebāt cōiter ph̄i: vocanteſ deū
p̄mā cām oīum. Et lȝ Auerrois neget deū hēre
rōem cauſe efficientis: dicit eū tn̄ hēre rōnem
cauſe finaliſ: ⁊ iponit Ariſtoteli h̄ ſenſiſſe: h̄ tn̄
n̄ hr̄ ex dictꝭ Ariſtoteꝉ expreſſe: ſed magis oppo
ſitū: ut dicūt aliȷ expoſitores ariſtoteliſ. Plato
āt dixit deū cām efficientē mūdi ⁊ ēt ex tp̄e. vn̄
dr̄. 8. Phiſicoꝝ. ꝙ ſolus plato generauit tp̄s:
Aliȷ vō ph̄i qui ponebant mūdū eternū: pone
bant tn̄ vnā cām efficientē oīum: ut pȝ de Aui
cenna ⁊ multis aliȷs. Et ex h̄ ꝯſ̄r declarat: ꝙ
deꝰ nō ꝯcludit̄ aliquibꝰ locis determinatis di
cens (hic celi ⁊ terre cū ſit dn̄s) ut pȝ ex dictis.
(nō in manufactis tēplis h̄itat) tanq̄ꝫ ibi ꝯten
tus: ſed magis ꝯtinet oīa tanq̄ꝫ cā dans eis eē
⁊ ꝯſeruās. Et ex h̄ ꝯcludit vlterius ꝙ nō indi
get ſacrificiȷs hūanis ⁊ oblatiōib⁹. d. (nec ma
nibꝰ humanis colit̄). i. ſacrificiȷs: humāis ma
nibꝰ ſibi oblatis (indigēs aliq̄) cū ſit ꝑ ſe ſuffici
ens. ⁊ oīa alia eo indigentia. iō ſubdit̄ (cū ipe
det oīb⁹ vitā) q̄ꝫtū ad ſp̄ūales creaturas: cuiuſ
modi ſunt angeli (⁊ īſpirationē) q̄ꝫtū ad aīalia
q̄ viuūt per reſpirationē aeris: ad refrigerium
cordis in q̄ ꝯſiſtit vita: uel per aliqđ ſupplens
vicē reſpirationis: ut ſunt piſces ⁊ huiuſmodi
Et per h̄ intelligunt̄ hoīes viuētes vita ſp̄ūali
q̄ꝫtū ad aīam: ⁊ corporali per reſpirationeȝ (et
oīa) q꜠ q̄cq̄d boni ē in creatura q̄cūq꜠: totū ē a
dono dei (fecitq꜠ ex vno). ſ. ex adā hoīe p̄ (oē ge
nus hoīum) per generatiōis ꝯtinuationē (ih̄a
bitare ſuꝑ vniuerſā faciē terre) q꜠ multiplica
to genere humano ceperunt inhabitari diuer
ſe ꝑtes terre (Diffiniens ſtatuta tp̄a) nā añ di
luuiū vixerūt hoīes maiori tp̄e q̄ꝫ poſt (⁊ termi
nos h̄itatiōis eoꝝ) nā in vna regione diutius
viuūt q̄ꝫ in alia ſicut in regiōe pigmeoꝝ viuūt
hoīes. 9. annis tm̄ ꝉ circiter. Pōt ēt aliter ex
poni: q꜠ determinauit quantū q̄libet gens de
beat in terra ſua manere: ⁊ poſtea ab ea expelli
ſicut chananei fuerūt expulſi de terra ꝓmiſſio
nis per filios iſrꝉ: et ſic de multis aliȷs. vn̄ dr̄
Danieꝉ. 2. Ipſe mutat tp̄a ⁊ etates transfert re
gna atq꜠ ꝯſtituit. Cōſeqnter oſ̄dit ad q̄d fiant
iſta predicta. d. (querere deū). i. ad h̄ iſta fiunt
ut hoīes q̄rant deū per cognitionē (⁊ attrectēt
eū: aut inueniāt) per amorē (q̄ꝫuis nō longe ſit
ab vnoq̄q꜠ nr̄m) imo ꝓpe. qđ oſ̄dit ꝯſ̄r. d. (In
ipſo .n. viuimꝰ: mouemur ⁊ ſumꝰ) ſicut in cā ef
ficiente. nā cauſat in nobis viuere moueri ⁊ eē
⁊ ſic eſt vicinior nobis: q̄ꝫ nosipſi: q꜠ ꝯiungit p̄n
cipia intrinſeca. Sciendū tn̄ ꝙ viuere hoīs eſt
intelligere: nā hō eſt hō per intellectuȝ: pp̄ qđ
dicitur p̄ methaphiſice. Aīalia imaginatōnibꝰ
⁊ memoriȷs viuunt. hō āt rōe ⁊ intellectu. Ui
uere ēt viuētibꝰ ē eē: ⁊ ſic itelligere ē eē hūanū
Eſt ēt moueri ipſius iquātū cetere potētie mo
uent̄: per voluntatē ⁊ intellectū. Et ſm h̄ indu
cit auctoritatē poete Arati dicēſ (ſicut ⁊ quidā
poetaꝝ vr̄oꝝ dixerūt). ſ. Aratus ⁊ eius ſeq̄ceſ:
cꝰ auctoritas erat athenieſ̄ib⁹ nota ⁊ autēica:
nō ſic āt ſacra ſcriptura: pp̄ qđ nō allegauit eā
⁊ ſubdit̄ auctoritas cū dr̄ (ipſiuſ .n. genꝰ ſumꝰ)
. i. ꝓpinquitatē ſeu affinitatē ad ipm̄ hn̄tes: in
quantū ſumꝰ intellectualis nature: ſicut ipſe i
qua facti ſumꝰ ad imaginē eiꝰ. Uerūtn̄ q꜠ iſta
intellectualis natura nō eſt eiuſdē rōnis i ipſo
⁊ nobis: iō nō dicimur eius imago: ſed ad ima
ginē eius facti. Filius āt qui eſt eiuſdē nature
cū p̄re dr̄ imago eius: in quo apparet excellen
tia xp̄i reſpectu nr̄i (Genus ḡ) Poſita deductiō
ne ſua: hic infert ꝯcluſionē intentā: dicens (Ge
nus ḡ cū ſimus dei). i. intellectualiſ nature cū
infinitis gradibꝰ diſtantes ab eius perfectiōe
(Non debemꝰ ⁊c̄) iungat̄ ſic lr̄a (nō debemus
eſtimare diuinū). i. ens diuinū (eē ſimile auro
⁊ argento ⁊c̄) nā iſta ſunt infra hominē. q꜠ ſunt
irrationabilia ⁊ ēt inſenſibilia: deus aūt ſupra
hominē: ut dictū eſt: pp̄ qđ latria q̄ eſt cultus
deo debitus: nō eſt talibus idolis adhibenda.
(⁊ tp̄a) hic ꝯſ̄r declarat conditionē xp̄i: quātū
ad humanitatē: in qua iter hoīes apparuit an
nuncians eis viā ſalutis. Primo per ſeipſū. po
ſtea per apoſtolos ⁊ diſcipulos alios: ⁊ h̄ eſt qđ
dr̄ (⁊ tp̄a quidē hꝰ ignorantie) quia cultus diui
nus ipendit̄ idolis (deſpiciens deus) ideſt no
lens vltra deos durare (Nunc). i. tp̄e gr̄e (an
nunciat hoībus) per filiū ſuū ⁊ per credentes i
eū (ut oēs vbiq꜠ penitentiā agāt) de idolatria
⁊ aliȷs peccatis (eo ꝙ ſtatuit diē: in quo iudica
turus eſt orbeȝ in equitate) reddendo debitas
penas ꝓ peccatis: ⁊ premia ꝓ meritis (in viro i
quo ſtatuit). i. per virū per quē diffiniuit iudi
care ſeculū. ſ. hominē xp̄m: qui iudicabit in for
ma hoīs glorioſa: ſicut dcm̄ eſt ſupra. i. ca. Hic
ih̄s qui aſſumptꝰ eſt a uobis ſic veniet. ſ. ad iu
diciū: ſicut fuit ibidē expoſitū: ⁊ ꝯ hoc iudicio
dr̄ Io. 5. Pater non iudicat quēq̄ꝫ: ſed omne
iudicium dedit filio. Et q̄m hoc iudiciuȝ erit ī
reſurrectiōe generali: quā preceſſit reſurrectio
xp̄i ſicut eius exēplar ⁊ cā: iō ſubditur (fidem
prebens) ordinetur ſic lr̄a (ſuſcitans eū). ſ. do
minē xp̄m (a mortuis) quā mortē ſuſtinuit pro
ſalute omniuȝ: ex maxima caritate ad genꝰ hu
manū: ⁊ obedientia ad p̄rem deū (fidē prebēs
oībus) reſurrectōis future. q꜠ reſurrectio xp̄i:
cā ē ⁊ exemplar reſurrectiōis noſtre (Cū audiſ
ſent) Poſtq̄ꝫ deſcripta ē p̄dicatio pauli. hic ꝯſe
quēter pōitur auditoꝝ diſtictio. Et diuiditur
i tres ꝑtes. q̄m aliqui reſurrectionem mortuo
rū reputabāt impoſſibilē. de quibus dr̄ (q̄daȝ
q̄dem irridebāt. Aliȷ vero volebāt cōſiderare
⁊ iſti) dixerūt (Audiemus te de hoc iteruȝ) ter
tiȷ vero crediderunt: inter quos noīatur (dio
nyſius ariopagita) tāq̄ꝫ famoſior (⁊ mulier no
mine damaris) q̄ ab aliquibus dicitur fuiſſe
vxor eius.

¶ XVIII.

Poſt hec) Hic cōſeq̄nter deſcribit̄ p̄dica
tio pauli in Corītho. ⁊ diuidit̄ i. 2. ꝑtes
q꜠ p̄mo ponit̄ hec p̄dicatio. 2° aduerſa
rioꝝ inſurrectio ibi. Gallione aūt. Pria adhuc
i duas. q꜠ p̄mo ponit̄ quoddā p̄dicationi p̄uiuȝ
. ſ. eius aduētus ad corinthū cū dr̄ (Uenit cori
thū) que ē ciuitas in ꝓuintia achaie: vt pȝ īfra
eodē. c. (⁊ inueniēſ quēdam iudeū noīe aq̄lā)
qui tamē in xp̄ȝ credebat (cum priſcilla vxore
ſua) vt manifeſte patet ex ſequentibus (eo ꝙ p̄
cepiſſet claudius ⁊c̄) huius āt imperialiſ p̄rece
pti cā nō exprimitur: ſed ī ſcholaſtica hyſtoria
dicitur ꝙ hec fuit cā: quia iudei habitātes ro
me familiaritatē cōtraxerant cū agrippina eiꝰ
vxore ⁊ faciebāt eā iudaizare (acceſſit ad eos)
tum quia erāt catholici. tū quia erāt eiuſdē ar
tis ſcenofactorie a ſcenas. quod ē tabernaculū
ſiue tentoriū. Operabatur enī paulus in hac ar
te ꝓ victu ſuo habendo: ne grauaret eos q̄bus
p̄dicabat: ſumptꝰ ab eis accipiēdo: ⁊ vt ꝑ h̄ re
pellerētur pſeudo apoſtoli: ꝓpter queſtuȝ p̄di
cātes (diſputabat) hic pōitur pauli predicatio
cum dr̄ (diſputabat in ſynagoga ꝑ omne ſabba
tū) aliȷſ āt dieb⁹ itēdebat opi manuali (Cū vēiſ
ſent āt de macedonia ſilas ⁊ timotheus inſta
bat verbo) p̄dicationis. Quod āt ſubdit̄ nō ē ī
aliquibus libris correctis: ſȝ ſubintelligit̄. An
te aduentū aūt ſile ⁊ timothei: p̄dicabat paulꝰ
tantū in diebus ſabbatoꝝ: ſed poſt eoꝝ aduen
tū: cepit p̄dicare freq̄ntius (teſtificās iudeis ie
ſum eē xp̄m) in lege ⁊ ꝓphetis ꝓmiſſum. ⁊ hoc
ꝑ teſtimonia legis ⁊ ꝓphetarum (Contradicen
tibus aūt eis ⁊ blaſfemātibus) ipſū ieſum (ex
cutiēs veſtimēta ſua) in ſignū ꝙ fecerat debi
tum ſuum de ānunciādo eis verbū veritatis.
(Sāguis veſter ſuper caput veſtrū). i. pena d
bita veniet ſuper vos ex rebellione veſtra (Et
migrās inde) nō trāſiens ad aliā ciuitatem. vt
patet ex ſequētibus. ſȝ ad aliū locū eiuſdem ci
uitatis. Iō ſubditur (intrauit in domum cuiꝰ
dā nomine iuſti) prius aūt manebat in domo
aquile ⁊ priſcille que erat coniuncta ſynagoge.
per hoc .n. paulus poterat facere maiorem fru
ctum in predicatione: eo ꝙ populus conuenie
bat illic. ideo ſubditur (Criſpus āt) iſte eſt quē
baptizauit paulus ſic̄ ſcribit. i. Cor. i. Cetera pa
tent vſq꜠ ibi (Sedit autem ibi). i. manſit. ſic̄ dr̄
Deute. i. Sediſtis ḡ ī cades barne multo tp̄e. i.
māſiſtis (Gallione āt) Hic ꝯſ̄r deſcribit̄ aduer
ſariorum inſurrectio contra paulum. ⁊ pȝ litte
ra vſq꜠ ibi (dicēteſ. q̄a cōtra legem) hic ꝑſuadȝ
hominibus: colere deum). ſ. contra legē moyſi. q꜠
lex moyſi docet colere deū ꝑ cerimonias legis:
quas paulus debere ceſſare dicebat: vt patet
ī epiſtolis ſuis ī pluribus lociſ (Incipiēte autē
paulo apire os) ad reſpondēdū (dixit gallio ad
iudeos) reſpōdēs ꝓ paulo (Si q̄dē eēt iniquū
aliquid) inferendo nocumētum alteri in rebꝰ
ſuis: furto: rapina. vel aliquo huiuſmodi (aut
facinus peſſimū) nocēdo alteri in perſona pro
pria ꝉ ſibi cōiuncta: vtpote in vxore vel ꝓle: qđ
ē peius: q̄ꝫ ferre nocumentū in rebus (recte voſ
ſuſtinereȝ) audiēdo querimoniā veſtrā ⁊ faciē
do iuſticiā (ſi vero queſtiones ſunt ⁊c̄) Erat .n.
gentilis. ⁊ iō nō curabat: nec ad eū ꝑtinebat di
ſcutere q̄ſtiones iudaice legis (⁊ minauit eos a
tribunali) tanq̄ꝫ detinētes tp̄s in friuolis (app̄
hendētes āt oēs). ſ. miniſtri ꝓconſulis. q̄ tales
repulſos a iudice ſolēt ꝑcutiēdo expellere (Pau
lus vero) hic ꝯſ̄r deſcribitur pauli in epheſo p̄
dicatio: ⁊ hoc dupliciter. Primo in ſuo aduētu
2° in ſuo reditu. 19. c. Prima in. 2. ſ. in partē p̄n
cipalem ⁊ incidētalem: que incipit ibi. Uidenſ
aūt. Circa p̄muȝ dr̄ (Paulus vero cū adhuc ſu
ſtinuiſſet). i. expectaſſet (dies multos) in corin
tho) frib⁹ valefaciēs: nauigauit ī ſyriā). i. v̄ſus
ſyriā. quia tūc venit epheſum: vt pȝ ex ſequēti
bus: que nō ē in ſyria: ſȝ in aſia (q̄ ſibi totonde
rant in cēchris) qui ē portus corīthioꝝ (caput)
ſm ritus nazarenoꝝ completo tēpore voti ſui.
hoc .n. fecit paulus qui erat natione iudeuſ: ad
euitandū iudeoꝝ ſcādalū. vt dictū ē ſupra. 19.
ca. de circuncifione timothei. Ideo vero volu
it ſp̄ūs ſanctus: vt in p̄mitiua eccleſia: nō ſta
tim inbiberetur his qui ex iudeis cōuertebā
tur obſeruatio legaliū: ſicut ībibebatur his q̄
ex gētilibus cōuertebant̄ gētilitatis ritus. vt
inter hos ritus differentia oſ̄deretur. nā gēti
litatis ritus reputabat̄ tanq̄ꝫ omnino illicitꝰ ⁊
ſemꝑ deo ꝓhibitus. Ritus aūt legis ceſſabat:
tanq̄ꝫ impletus ꝑ xp̄i paſſionē: vtpote a deo in
figurā xp̄i īſtitutus. que ceſſat aduenīēte veri
tate: ſed non ſtatim omnino ceſſare debuit. ne
ab aliquibꝰ crederet̄ ſemꝑ fuiſſe illicitus ſicut
gētilitatis ritus. Propter qđ cōuerſus de iu
daiſmo licebat legalia obſeruare: tempore me
dio inter paſſionē xp̄i ⁊ publicationē euāgeliȷ:
ſic tamē ꝙ ſi ponerent ibi fidē credentes. ꝙ ſi
ne tali obſeruatione: fides xp̄i nō ſufficeret ad
ſalutē (deuēitq꜠ epheſuȝ. ⁊ illoſ ibi reliq̄t). ſ. aq̄
lā ⁊ p̄ſcillā (Ipſe vō igreſſus ſynagogā: diſputa
bat cū iudeis) oſ̄dēſ per ſcripturas: ī ih̄u naza
reno ꝓmiſſiones patrū eē ꝯpletas (Rogātibꝰ
āt eis vt āpliore tp̄e maneret) ad pleniorē coꝝ
īformationē (nō ꝯſēſit) volēs alibi. proficiſci
vbi nōdū p̄dicatū erat euāgeliū. ordinauit tn̄

ibi miſtros eccl'e ad fideliū inſtructionē (ſʒ va
lefaciēs ⁊ dicēs) ad ſui excuſationē: ⁊ eoꝝ cōſo
lationē (iterū reuertar ad vos deo volente) qđ
ēt fecit. vt pʒ.c.ſeq̄nti. Qđ āt ī aliqbus libris ī/
terponitur. oʒ me diē ſolēnē aduenientē facere
hieroſolymiſ: nō ē de textu. nec ē in libris cor/
rectis: qꝛ nec tūc paulus iuit in irl'm. ſʒ poſtea
ꝑ magnū tp̄s (⁊ deſcēdens ceſareā) que eſt me/
tropolis capadocie. vt dicit glo. Alia aūt ē ceſa
rea philippi ī ꝓuincia phenicis: ⁊ iteꝝ alia ī pa
leſtina: de quib⁹ habitū ē ſupra. cetera patent
vſqꝫ ibi (cōfirmās oēs diſcip'los).i. chriſtianoſ
ī fide xp̄i (Judeus āt) Hec ē pars incidētalis: ī
qua occaſiōe p̄dicationis pauli: de qua ſactus
lucas locut⁹ fuerat. faē mētionē đ p̄dicatione:
quā apollo fecit ibidē. d. (Jude⁹ āt qdā) natōe
(apollo noīe) exp̄mitur ei⁹ nomē. qꝛ erat famo
ſus (alexādrin⁹ gn̄e).i. ī alexādria natus ꝑ di/
ſꝑſionē iudeoꝝ quā fecerat antioch⁹ (potēs in
ſcripturis) legis ⁊ ꝓphetaꝝ (Hic erat edoctus
viā dn̄i).i. euāgeliū xp̄i: iperfecte tn̄. iō ſubdiſ
(ſciēs tn̄ baptiſma ioānis) ſʒ aqlla ⁊ priſcilla:
q remāſerāt epheſi hāc impꝫfectionē ſuppleue/
rūt. Ex quo pʒ quod dictū ē ſupra in p̄ncipio.c.
eos eē xp̄ianos (Qui cū veniſſet).ſ. ī achaiā in
qua ē corithus (contulit mltū his q crediderāt)
prius ꝑ p̄dicationē pauli. ꝓpter quod paulus
.i. Corin.3.c. dicit. Ego plantaui apollo rigauit.

CXVIIII.

Actū ē aūt) Hic ɔñr deſcri
bitſ p̄dicatio pauli apud epheſū in ſuo
reditu. Circa quā p̄mo pōitſ predicatio
hec. 2° quorūdam p̄ſūptionis repreſſio ibi. Tē/
tauerūt. Prima in.2.qꝛ p̄mo deſcribitſ doctrīa
pauli q̄ꝫtū ad veritatē baptiſmi. 2° quātuꝫ ad
p̄dicationē euāgelij ibi. Jngreſſuſ aūt. Pria pʒ
vſqꝫ ibi (Si ſp̄ūꝫ ſanctū accepiſti).ſ. ī ſigno ſen
ſibili. qꝛ tūc ſic dabatur baptiʒatis ꝑ īpoſitio/
nē manuū apoſtoloꝝ (Sed neqꝫ ſi ſp̄ūs ſanct⁹
ē) hoc mō datus vel dādus (audiuim⁹) lʒ au/
diuiſſēt q deus eēt trinus ⁊ vnuſ. cetera patēt
vſqꝫ ibi (Joānes baptiʒauit baptiſmo pn̄ie po/
pulū) Erat. n. baptiſmus ioānis q̄dā ꝓteſtatio
faciēdi pn̄iam ⁊ diſponēdi ſe ad baptiſmuꝫ xp̄i
ī quo daſ gr̄a iuſtificās (dicēs in eū qui vētur⁹
eēt ⁊c̄) B. n. p̄dicauit ioānes. vt pʒ Math.4. et
Jo.1. (His auditis baptiʒati ſūt in nomine do
mini ieſu) in hac. n. forma dabaſ baptiſmus in
p̄mitiua eccl'ia rōibus dictis ſupra.c.2. cetera
patēt (Jngreſſus āt) hic ɔñr pōitſ doctrīa pauli
q̄ꝫtū ad publicationē cū dicitur (cū fiducia lo/
quebaſ) poſtpoſito timore hūano (diſputans)
cū contradicētibus (⁊ ſuadēs) audiētibus vo/
luntarie (de regno dei).i. de ſuperna felicitate
que cōſiſtit in aperta dei viſione.ſ. deitatis pri/
cipaliter ⁊ hūanitatis ſecūdario. Suadebat ēt
de modo veniēdi ad hāc beatitudinē: que eſt ꝑ
fidē caritate formatā (Cū āt quidā īdurarēt) ī
ſua infidelitate (maledicētes viā domini).i. do
ctrinā xp̄i (corā multitudie) quod erat ſignum

obſtinatiōis eoꝝ (diſcedēs ab eis) paulus (ſe/
gregauit diſcipulos).i. credētes: ne interficerē
tur verbis obſtinatoꝝ (quotidie diſputās) Ad
declarationē euāgelice veritatis (in ſchola).i.
ī edificio de quo paulus ſcholā fecerat (tyrāni
cuiuſdā) Dicūt aliqui q tyrāni ē ꝓprium nom
illius cuius erat edificiū. Alij vero dicunt q ē
appellatiuū. ⁊ accipitur tyrānus hic ꝓ homine
potēte. ⁊ fecerat ibi paulus ſcholam vt obſtina
ti timerent eū impedire ꝓpter domini loci p̄tā
tem. ideo ſubdiſ (hoc aūt factū ē per bienniuꝫ
pacifice. ita vt omnes qui habitabāt in aſia au
dirent verbū).i. audire poterāt libere (v̄tutes
qꝫ) ad cōfirmationē huius doctrine (nō quaſi
het faciebat deus).i. nō modicas vl' cōmunes
ſed multas ⁊ excellētes. vnde ſubdiſ (ita vt ēt
ſuper lāguidos ⁊c̄) quod ē maius: q̄ꝫ ſi ꝑ tactū
pauli vel eius orōnem fierent talia (Tētauerūt
aūt) poſtq̄ꝫ deſcripta ē p̄dicatio pauli. hic cōſe/
q̄nter ponitur p̄ſumptionis quorundā rep̄ſſio:
qui volebāt demones expellere ab obſeſſis. v̄/
tute nomiſ xp̄i a paulo p̄dicati. in quē tamē nō
credebāt. ⁊ patet lr̄a vſqꝫ ibi (ſceue iudei) eſt āt
ſceue nomē ꝓprium illius p̄ncipis ſacerdotuꝫ.
(Jeſū noui ⁊ paulū ſcio).i. virtutē eoꝝ cogſco.
(Uos āt qui eſtis).q.d. ad vos nō pertiet vir/
tutes eorū inuocare: cū ſitis increduli (⁊ domi
natus amboꝝ).i. duoꝝ de.7. filijs p̄ncipis iud
orū. Conſeq̄nter ponitſ fructus huius rep̄ſſiōiſ
cū dicitur (Hoc āt notū factū ē oīb⁹) per diuul
gationē eoꝝ qui viderant (⁊ cecidit timor ſuꝑ
illos) vt nullus auderet talia attentare (⁊ ma/
gnificabatur nomē domini ieſu) tanq̄ꝫ magne
virtutis expꝰs (Multiqꝫ credentiū veniebāt)
ad paulū (cōfitentes) peccata ſua ⁊ relinq̄ntes
idola (Mlti āt ex eis q fuerāt curioſa ſectati)
.i. artes magicas (contulerunt libros).i. appor
tauerūt ad apoſtolū (⁊ cōhuſſerūt) in ɔtēptuꝫ
diaboli ⁊ honorē ieſu xp̄i (⁊ ɔputatis p̄cijs il/
loꝝ) hoc additur ad oſtēdendū q hoc fecerūt
ex magna volūtate cōburentes libros q̄s eme
rant ita care. Sciēdū ēt q denari⁹ valebāt. x.
nūmos vſuales. iō ſic denomiaſ a numero de/
nario (Jta fortiter creſcebat verbū) per multi/
plicationē fideliū (⁊ confirmabaſ) ꝑ augmen/
tum fidei credētiū (His āt expletis) Superi⁹
poſitus ē multiplex pauli ꝓgreſſus per orbem
ad p̄dicandū. hic ɔñr ponitur eius regreſſus ī
irl'ꝫ ad tollerādū ꝓ fide catholica quā ꝑſecut⁹
fuerat ibidē: vt dēm ē ſ̄.8.c. ⁊.9. Et diuidiſ ī.3.
ꝑtes. qꝛ p̄mo ponitur ꝓpoſiti īſpiratio. ſecūdo
remotio impedimenti. ibi. Facta eſt auteꝫ.3°
ꝓſecutio īſpirati.20.c. ibi Nos v̄o. Circa p̄⁹ dſ
(his āt expletis).ſ. diſcurſib⁹ pauli ꝓ p̄dicati/
one euāgelij (ꝓpoſuit paul⁹ ī ſp̄ū).i. nō ꝓp̄a vo
lūtate: ſʒ magl' ſp̄ūſſancti reuelatione. ⁊ ordina/
tiōe (trāſita macedōia ⁊ achaia) ad ɔfirmādū
credētes: ⁊ accipiēdū collectā pōtādā fidelib⁹
pauꝑib⁹ q erāt ī irl'm (opoꝛʒ me ⁊ romā vide

re) tūc. n. fuit ſibi reuelatū: q đ irl'ꝫ iret romā.
modus tamē eūdi ⁊ cā nō fuerūt tūc ſibi reue/
lati. ſed infra.23.c. (Mittēs āt ī macedoniam
duos ⁊c̄) hoc fecit vt collēa eēt fcā anteq̄ꝫ illuc
veniret. qđ erat ſibi honeſti⁹ ⁊ expediti⁹: qꝛ nō
ſic oportuit eū ɔhere morā ꝓpter dictā collēaꝫ
(Fcā ē āt) hic ɔñr ponitſ remotio īpedimti. ⁊ di/
uiditſ in duas ꝑtes ſm duplex īpedimentū. 2⁹
pōitſ.c.20. ibi Ubi cū fuiſſet. Pria ī.3. qꝛ p̄mo ī/
pedimētū ponitſ. 2° tollitſ ibi. Et cū ſedaſſet. 3°
iter pauli reſumitſ in p̄ncipio.20.c. Pria adhuc
ī.2. qꝛ p̄mo ponitſ impedimēti p̄ncipiū. 2° ei⁹ ex/
ercitiū ibi. His auditis. demetrius. n. fecit illđ
īpedimētū. cōmouēs ciuitatē ɔ paulū ⁊ ei⁹ ſoci
os: motus ꝓpter dānū tēporale ⁊ cultū diane.
⁊ pʒ lr̄a paucis exceptis: q̄ exponētur (đ via do
mini).i. de fide xp̄i (faciēs edeſ argēteas diāe)
Luna āt vocaſ diana a dian quod ē lux grece:
⁊ neos quod ē nouū. qꝛ ei⁹ lux renouaſ oī men/
ſe. Dicebaſ ēt a gentilibus p̄ſes viaꝝ. qꝛ eaſ oſt
dit de nocte. ⁊ quia in illis nihil creſcit. Pingitſ
diana in virginis figura tenētis ſagittas eo q
radios ſuos emittit vſqꝫ ad terrā. tales ḡ ima/
gines diane faciebat de argēto iſte demetrius
⁊ tabernacula argētea ꝓ reponēdiſ imaginib⁹
ſicut freq̄nter fit in eccl'ia de imaginib⁹ ſcōꝝ.
(p̄ſtabat artificibus) inter quos erat p̄ncipal'.
(ſcitiſ qꝛ de hoc artificio ē nobiſ acquiſitio) ma
gni lucri (paulus hic ſuadēſ auertit multā tur
bā) ab emptione taliū imaginū. d. in eis nihil
eē numinis aut virtutis (Nō ſolū āt hec peri/
clitabitur pars nobis in redargutiōe venire)
qꝛ redarguimur de falſitate faciēdo imagines
nullā virtutē habētes (ſed ⁊ magne diane tē/
plū ⁊c̄).i. cult⁹ e⁹ totalr̄ deficiet quē ſeruauerūt
p̄res nr̄i (His auditis) hic cōſequēter pōitſ cō/
motionis exercitiū cōtra paulū ⁊ ſocios ei⁹ q̄s
volebāt interficere ꝑ ciuitatis cōmotionē con
tra eos. ⁊ pʒ lr̄a vſqꝫ ibi (Et impetū fecerūt vno
aīo in theatruꝫ) locuſ erat vbi puniebātur rei.
⁊ dſ a theoro.i. ſpectaculo: eo q mlti veniebāt
ad talia ſpeculādū. illuc. n. uiolēter traxerūt co/
miteſ pauli. cetera patēt vſqꝫ ibi (Erat. n. eccle/
ſia).i. cōgregatio populi (cōfuſa) qm̄ ꝓ magna
ꝑte ignorabat cām illius cōmotōis (De turba
āt detraxerūt alexandrū ꝓpellētibus cum iu
deis) qꝛ volebat excuſare paulū. ſʒ nō habuit
auditū: ſʒ magis clamoris tumultū (Et cuꝫ ſe/
daſſet) h̄ īpedimētum dc̄e cōmotōis tollitſ. cū
dſ (Et cū ſedaſſʒ ſcriba turbaſ) hic. n. hēbat of
ficiū publicū in ciuitate. ꝓpter qđ poterat po/
pulū magis ſedare (quiſ. n. ē hominū qui neſci
at ⁊c̄).q.d. nō oporret hoc ꝓclamare: cū ſit no/
tū oībus (proliſqꝫ iouis diane).i. diane ꝓgeni/
te a ioue de lathona eius concubia vt ſcribūt
poete. cetera patēt vſqꝫ ibi (Qđ ſi demetri⁹ ⁊ q
cū eo ſūt artifices habēt aduerſus aliquē) iſto
rum hominū cām aliquā rōnabileꝫ conuent⁹
forēſes aguntſ) in quib⁹ cāe ventilātur (⁊ ꝓcō/

ſules ſūt).ſ. p̄ſītes ad iudicādū (accuſent inui/
cē) corā iudicibus ſi habēt rōnabilē cāꝫ (ſi qđ
aūt alterius rei queritis) p̄ter cām demetrij. et
qui cū eo ſūt artificū. ⁊ in hoc alloquitſ populū
per artifices cōmotū (in legitima eccl'ia).i. ī cō
gregatione ꝓcōſulū legitime iudicātiuꝫ (pote/
rit abſolui).i. declarari (Nā ⁊ periclitamur).i.
ī periculo ſumuſ (argui ſeditōis hodierne) a p̄/
ſide vel īperatore tanq̄ꝫ negligēteſ de cuſtodia
ciuitatis in pace (cū nullus).ſ. noſtrū (ſit obno
xius).i. reus (de quo nos poſſumus rōneꝫ red
dere) noſtris ſuperiorib⁹ (cōcurſus iſti⁹).i. cō/
motionis populi (Et cū hec dixiſſet) ille ſcriba
(dimiſit eccleſiā).i. cōgregationē populi p̄cipi/
ens: vt quilibꝫ iret ī pace ad domū ſuaꝫ

CXX.

Oſtq̄ꝫ aūt) Hic ɔñr reſumitſ iter pauli:
cū dſ (vocatis paul⁹ diſcipulſ).i. catho
licis (⁊ exhortatus eos) vt in bono in/
choato ꝑmanerent (vale dixit) recedēs ab eis
(⁊ ꝓfectus ē vt iret in macedoniā) ſic. n. ꝑ ſp̄ūꝫ
ſanctū ordinatū fuerat: vt prius trāſita mace/
donia iret verſus irl'm. vt dictū ē. ca. p̄cedenti.
(Cū āt ꝑambulaſſet partes illas).ſ. macedōie
(⁊ exhortatus fuiſſet eos multo ſmone) vt fir
miter ꝑmanerēt in fide (venit ad greciā).i. ad
aliā ꝑtem grecie. nā ⁊ macedonia ē ī grecia lar
ge dicta (Ubi cū ⁊c̄) hic ponitſ 2⁹ impedimētū
ſibi fcm̄ ex inſidijs iudeoꝝ in via diſpoſita. ab
eis eū occidere volētiū (habuitqꝫ ɔſiliuꝫ vt re/
uerteretſ per macedoniā) ad euadēdū illas in/
ſidias. ⁊ ſic fuit retardatus ab itinere (comita
tus eſt euꝫ ſoſipater pyrrhi).ſ. fili⁹ (berroēſis)
.i. de ciuitate berroe) Hi cū p̄ceſſiſent ſuſtinu
erunt nos troade).i. expectauerunt. Lu. n. qui
loquitſ: remāſerat cum paulo a recta via: ꝓpt
inſidias declinante (Nos vero) Remotis īpe
dimētis itineris pauli: hic ɔſeq̄nter ponitſ pro/
ſecutio itineris incohoati.ſ. v̄ſus irl'm. ⁊ p̄mo po
nitur per viā ꝓceſſus. 2° ad terminuꝫ acceſſus
ca.21. ibi. Poſt dies aūt iſtos. Pria diuiditſ in
q̄ttuor ꝑtes: ſm q̄ttuor loca in quibus paulus
fecit aliquā morā que patebūt ꝓſequēdo. Pri/
mus v̄o locus fuit ciuitas troade. ad quā p̄ de/
ſcribitſ pauli ꝑuentio. cū dſ (Nos v̄o nauigaui
mus p⁹ dies azimoꝝ).i. ſolēnitate paſcali trā/
ſacta (a philippiſ) q̄ ē ciuitaſ macedōie quā p̄⁹
paul⁹ intrauit: vt hr̄ ſupra.16.c. ⁊ ab ea vltio re
ceſſit. vt hr̄ hic (⁊ venim⁹ ad eos troadem) vbi
hītabāt comites pauli q eū p̄ceſſerāt. vt dc̄m ē
(vbi demorati ſum⁹ dieb⁹ ſeptē) ad credentiū
ɔfirmationē (Una āt ſabbati) Hic. 2° pōitſ pau
li p̄dicatio. cū dſ (Una āt ſabbati).i. die dn̄ica
q̄ ē p̄ma p⁹ ſabbatū (cū ɔueniſſem⁹ ad frangē/
dum panē) ꝓ refectione corꝑali (paulus diſpu
tabat cū eis) p̄⁹ reficiēs eos pane v̄bi diuī (pro
fectur⁹ ī craſtinū) vt v̄ba q̄ recedēſ dicebat ar
ti⁹ ī cordib⁹ audiētiū ipreſſa remanerēt (ꝓtra
xitqꝫ ſmonē) mltū ſollicit⁹ de cibo ſp̄ūali: ⁊ pa
rum de corꝑali (Sedēs) hic 3° ad ɔfirmatōem

doctrine pauli ponit̃ ſuſcitatio mortui. Et patʒ
lr̃a vſqʒ ibi (Incubuit ſup eũ) ex magna cõpaſſi
one deũ orãs pro ei⁹ ſuſcitatiõe (Nolite turba
ri) Sciebat. n. per ſpũm adoleſcentẽ reſuſcitã
dũ (aſcendẽs ãt ad cenaculũ) vnde iuuenis ce
ciderat (frangẽſqʒ panẽ ⁊ guſtãs). i. modicũ ac
cipiẽs (ſtatimqʒ allocutus ẽ) circũſtantes ver
bis edificatorijs (vſqʒ in lucẽ) diei (⁊ ſic pfect⁹
ẽ) Ex quo patʒ ſollicitudo pauli pro ſalute pxi
mi. qꝛ pfecturus ĩ craſtinũ p totã noctẽ nõ dor
miuit intentus pdicationi vſqʒ ad mediaʒ no
ctẽ. ⁊ tũc reſuſcitato eutbico ⁊ modico pane gu
ſtato ſermoneʒ reſũpſit vſqʒ ad diẽ clarũ. ⁊ ſic
iuit viam ſuã (Adduxerũt ãt puerũ viuentem
in cõſpectu oĩum ⁊ cõſolati ſũt nõ minime) de
vita pueri ⁊ facto miraculo ad gl̃ıã dei (Nos
ãt) Hic cõſr ponit̃ ſecũdus locus in q̃ paul⁹ cõ
traxit morã. ſ. apud miletũ. ad quẽ pmo deſcri
bitur acceſſus. 2° cõſns fructus ibi. A mileto ãt.
3° flebilis receſſus ibi. Et cũ hec dixiſſet. Circa
pmũ dr̃ (Nos aũt aſcendẽtes) nauẽ ſine paulo
(nauigauim⁹ in thaſſon) ẽ nom̃ loci ad quẽ pau
lus venit per terrã (aſſumpto eo). ſ. paulo (ve
nimus mitylenẽ) nomẽ ẽ inſule (⁊ inde nauigã
tes ſequenti die venimus cõtra chium) aliquã
dicũt q̧ ſint due dictiones. alij q̧ vna tñ (alia
die applicuimus ſamũ) nomẽ ẽ portus (⁊ ſeqn
ti die venimus miletũ) vbi pponuerat paulus
aliquãtulũ pauſare. Et reddit rõnem: q̃re na
uigando tranſierat ephesũ abſqʒ applicatione
ad locũ: que tamẽ erat ciuitas metropolis. ⁊ ĩ
qua paulus freq̃nter pdicauerat cũ ſubdit̃ (ne
qua mora fieret illi in aſia) ſi eni declinaſſet il
luc: oportuiſſet eum diuiti⁹ morari pter mul
titudinẽ credẽtium. ⁊ ſolẽnitatẽ loci. Et cauſa
feſtiatõis pauli ſubdit̃ cũ dr̃ (vt diẽ pẽtecoſtes
faceret hieroſolymis). i. ſolẽnizaret. Erat autẽ
dies illa ſolẽnis pter dationẽ legis: q̃tuʒ ad
decalogi pcepta Exo. 20. que manẽt in lege no
ua. ⁊ pter dationẽ ſpũſ ſãcti credẽtibus: in ſi
gno viſibili. ſupra. 10. (A mileto) hic ponit̃ con
ſequẽs fructus: quia paulus mãdauit ibi cõue
nire miſtros eccl̃ie de tota ephesina dioceſi. ex
hortans eos ad bonũ regimẽ eccleſie dei: infor
mans eos pmo cõtra ſeuitiaʒ perſecutorũʒ. 2° cõ
fraudulentiã deceptorꝝ ibi. Attendite. 3° cõtra
cõcupiſcentiã tpaliũ bonorũ ibi. Argentũ ãt. ⁊ ĩ
oĩbus ponit ſe pro exẽplari: docẽs facto ⁊ ver
bo. pma ps patet vſqʒ ibi (Et tpalib⁹). i. picuiiſ
mortis (Que mihi acciderũt ex ĩſidijſ iudeorꝝ)
pro qbus nihil omiſi de cõtingentib⁹ ad veſtrã
ſalutẽ (et docerẽ vos publice. ⁊ per domos). i.
puatẽ teſtificãs iudeis atqʒ gẽtilibus) indiffe
renter (in deũ penitentiã). i. ãnunciãdo eis pẽi
tentiã ĩ deũ ordinãteʒ (Et nũc ecce alligat⁹ ego
ĩ ſpũ). i. ex reuelatiõe ſpũs ſancti ad h aſtrict⁹
cui tñ volo promptus in oĩb⁹ obedire (vado in
irl̃m: que in ea mihi vẽtura ſũt ignoro) ĩ ſpecia
li: ſciebat tñ ea ĩ gñali iõ ſubdit̃ (niſi q̧ ſpũs ſã

ctus per oẽs ciuitates). i. freq̃nter (ptestatur
mihi dicẽs. qm̃ vicula ⁊ tribulatiões hieroſoly
mis me manent). i. ibi me expectant (ſed nihil
horũ vereor). i. timeo ſuſtinere pter xp̃ʒ (nec
facio aĩam meã). i. vitã meã ſenſibilẽ (pcioſio
rem q̧ me). i. q̧ aĩam meã intellectiuã: q̃ dicit̃
ipe hõ: eo mõ loq̃ndi quo totũ noiatur a parte
nobiliori. cetera patẽt vſqʒ ibi (quapropter: cõ
teſtor vos hodierna die). i. hac vltima vice p
oĩbus (qꝛ mũdus ſũ a ſanguie omniũ). ſ. vrm
ſi de cetero incurratis aliqd graue peccatuʒ. ⁊
ſubdit̃ cauſa (No. n. ſubterfugi) pter q̃cũqʒ
picula iminentia mihi (comius annũciarẽ oẽ
cõſiliũ dei vobis) de ptinentib⁹ ad ſalutẽ (At
tẽdite vobis) Hic cõſeq̃nter iformat eos cõtra
fraudulẽtiã deceptorꝝ dicẽs (Attẽdite vobis)
in pſonis pprijs (⁊ vniuerſo gregi) cõmiſſo vr̃o
regimini (in quo). ſ. grege (vos ſpũſſanctus po
ſuit epos). i. miſtros ſub noie. n. epoꝝ itelligũt̃
alij eccleſie miſtri. Unde epſ grece: ſupintẽdẽs
eſt latine. ⁊ huiuſmõi vigilantie ſubdit cãm di
cenſ (Ego ſcio) per reuelationẽ ſpũſ ſancti (quo
niã intrabũt poſt diſceſſionẽ meã lupi rapaceſ
ĩ vos). i. falſi apoſtoli ad decipiendũ vos (Et ex
vobiſmetipſis exurgẽt viri loq̃ntes pueiſa). i.
heretici corrũpentes articulos fidei (Propter
qd vigilate) ſuper cuſtodia gregis vobis cõmiſ
ſi (memoria retinẽtes) ea q̃ ſollicite vos docui.
iõ ſubdit̃ (qm̃ per triẽniũ non ceſſaui ⁊c̃) Et qꝛ
niſi dñs cuſtodierit ciuitateʒ: fruſtra vigilat q
cuſtodit eã ps. 126. iõ ſubdit (Et nunc cõmẽdo
vos deo: ⁊ v̾bo grẽ eius). i. facto vl̃ effectui. ver
bum. n. in ſcriptura freq̃nter accipit̃ pro fcõ. 2.
Re. i. qd eſt v̾bũ qd fcm̃ ẽ: ⁊ maxie in deo: cui⁹
dicere eſt facere ps. 148. Ipe dixit ⁊ fcã ſunt (q
potẽs eſt edificare) p grãm in pn̄ti (⁊ dare here
ditatẽ gl̃ıe) in futuro (in ſãctificatis oĩbus) nã
ibi nullus admittit̃: niſi ſanct⁹ (Argentũ aũt)
hic cõſr iformat eos cõtra cõcupiſcentiã tpali
um: p ſui ipi⁹ exẽplũ qd erat eis p experientiã
notũ (miſtrauerũt man⁹ iſte) apd eos. n. vixerat
d ppo labore. ⁊ ſubdit cãʒ dicẽs (Oĩa oñdi vo
bis) p exẽplo pfectõis (qm̃ ſic laborãtes). i. de
ppo labore viuẽtes (oportet ſuſcipe) ad doctri
nã fidei (infirmos) q ſũt auari (et ad dãdũ tar
di) licet. n. paulus poſſet accipe ſũptus ab illis
qb⁹ pdicabat: tñ freq̃nt abſtiebat ne fruct⁹ p
dicatõis ipediret̃ ĩ ill̃. qm̃ pp auaritiã ſuam ab
auditu pdicatõiſ retraherẽt̃. ſubdit ẽt aliã cãʒ
dicẽſ (ac memiſſe verbi dñi ieſu) ſupple oportʒ
qm̃ ipe dixit) lʒ h ñ habeat̃ ĩ euãgelio: tenẽdũ
tñ ẽ firmiter pp v̾bũ apl̃i qd dixit. qꝛ nõ oĩa ei⁹
facta ſũt ſcripta Ioã. vlti. ⁊ mlt̃o mĩus ei⁹ v̾ba.
ſʒ p reuelatõeʒ paul⁹ habuit h xp̃i v̾bũ. ſic ⁊ e⁹
euãgeliũ Gal. p (Beati⁹. n. ẽ magi dare: q̧ acci
pere) Ex h voluerũt aliq dicere: q̧ maioꝛ pfec
tiõis ẽ diuitias ppas ĩ ſeclo erogare paupib⁹:
q̧ ĩ religiõe mẽdicare. Sʒ h reprobat̃ libro de
eccleſiaſticis dogmatibus. vbi dr̃. Bonũ ẽ cũʒ

diſpẽſatione bona paupib⁹ erogare: ſʒ melius
ẽ itẽtõe ſeq̃ndi xp̃m: totũ ſiml̃ dare: ⁊ abſolutũ
a ſollicitudie cũ xp̃o egere. et hiero. cõ vigilãtiũ
dicit: q̧ aſſerit meli⁹ facere q vtũt̃ reb⁹ ſuis: ⁊
paulatĩ fruct⁹ poſſeſſionũ paupibus diuidũt
⁊c̃. ſeq̃t nõ a me: ſʒ a deo reſpõdet̃. Uade vẽde
oĩa q̃ habes. ⁊ da paupibuſ: ⁊ veni ⁊ ſeq̃re me.
pter quod verbũ iſtud. Beati⁹ ẽ ⁊c̃. itelligen
dũ ẽ ceteris parib⁹ q̃ nõ ſũt ĩ pposito (Et cuʒ h
dixiſſet) Hic vltio ponit̃ pauli flebilis receſſus
eo q̧ dixerat q̧ nõ viderẽt ampli⁹ faciẽ eius: ⁊
pʒ lr̃a hoc excepto (orauit cũ oĩbus illis). ſ. pro
cõſeruatiõe eorꝝ a qbus recedebat ⁊ directiõe
ſui ⁊ eorꝝ quos ſecũ ducebat. C.XXI

[C]Um ãt factũ eẽt ⁊c̃) Hic ponitur terti⁹
locus ĩ quo paulus fecit aliquã moraʒ
. ſ. ciuitas tyri ad quã pmũ ponit̃ acceſ
ſus. ⁊ exprimuntur hic aliqua loca per q̃ tranſi
uit paulus ſine mora. ⁊ patet lr̃a. Sciendũʒ tñ
q̧ illud quod põitur in aliquib⁹ libris. deinde
mirrã: nõ ẽ de textu: nec ẽ in libris correctis (ĩ
phenicẽ) nomẽ ẽ puincie (uenimus choũ) ⁊ ſub
ditur cauſa cũ dr̃ (Ibi. n. nauis in qua eramus
erat expoſitura on⁹). q. d. pter hoc neceſſe fu
it q̧ ibi applicaremus (Inuẽtis ãt diſcipul̃). i.
xp̃ianis (mãſimus ibi diebus ſeptẽ) ad cõſola
tionẽ noſtrã corporalẽ poſt nauigationeʒ: ⁊ ad
credẽtiũ ibi manẽtium ſpũalẽ conſolatiõem.
(Qui paulo dicebãt p ſpũm) pphetie (ne aſcẽ
deret hieroſolymã) Sciẽdũ q̧ hoc nõ dicebãt
immediate p ſpiritũ ſanctũ qui paulo dicebat
illuc aſcẽdere: ⁊ ſic cõria diceret. ſed p ſpiritum
pphetie habebãt: q̧ ſi paulus aſcẽderet in hie
ruſalẽ: ibi ſuſtineret pſecutionẽ. pter quod ei
cõpatiẽtes ex ſuo ſpiritu ſuadebãt ne illic aſcẽ
dret. Eſt. n. irl̃ʒ ĩ ſitu altiõi q̧ cho⁹ cetera patẽt
(Nos vero) hic ponitur quart⁹ locus vbi mo
rat⁹ fuit aliquãtulũ paulus. ſ. ceſarea. ad quã
deſcribitur acceſſus cũ dr̃ (Nos vero nauigati
one expleta). i. diſpoſita ⁊ pparata (a tyro dſcẽ
dimus ptolemaidã) q̃ nũc dicit̃ achon (⁊ ſalu
tatis frĩbus). i. xp̃ianis ibi manẽtibus (manſi
mus die vna apud illos) iſta mora propter ſui
breuitatẽ nõ additur ad numerũ aliarꝝ q̃ttuor
(alia ãt die pfecti venim⁹ ceſareã) paleſtie quã
herodes in noie ceſaris appellauit: que prius
turris ſtratonis dicebat̃ (Et intrãtes domum
philippi euãgeliſte) aliqui dixerunt q̧ iſte fuit
philippus apoſtolus: eo q̧ dr̃ hic euangeliſta.
. i. annũciator euãgelij. quod pprie pertinʒ ad
apl̃os: ſʒ iſtud remouet̃ p hoc quod ſubditur (q
erat vnus de ſeptẽ). ſ. diaconibus de quib⁹ ha
bet̃. 6. c. Si. n. eẽt philippus apl̃s diceret̃ vnus
de. 12. dr̃. n. iſte euãgeliſta: qꝛ tpe pſecutõis ver
bũ euangelicũ pdicauit feruẽter s̃. 8. c. (Sup
uenit quidã vir hñs ſpũm pphetie) vt habet̃ s̃
. ii. (tulit zonã pauli: ⁊ alligans ſibi pedes ⁊c̃) ĩ
hoc imitabat̃ modũ pphetarum antiquorꝝ qui
pphetizabant aliqñ nõ ſolũ verbis: ſʒ ẽt ſenſi

bilibus factis: ſicut ẽt hieremias poſuit cathe
nas ligneas in collo ſuo Hier̃. 27. ad ſignificã
dum q̧ illi de quibus pphetizabat: ducerent̃
in captiuitatẽ cathenati. cetera patent. (Poſt
dies autem) Poſtq̧ deſcriptus eſt progreſſus
pauli per viã. hic cõſr deſcribitur eius acceſſuſ
ad terminũ. ſ. hieruſalẽ. vbi p ſpũm veniebat
ad tollerãdũ pſecutionẽ: ſicut ibidẽ pſecut⁹ fu
erat eccl̃iam. Iõ diuiditur in duas ptes. qꝛ pri
mo ponitur eius benigna receptio a xp̃ianis.
2° eius maligna perſecutio a iudeis ibi. Dũ ãt
. 7. dies. Prima in duas qꝛ pmo deſcribit̃ pau
li receptio. 2° ſibi facta perſuaſio ibi. Dixerũtqʒ
ei. Circa pmũ dicitur (Poſt dies aũt iſtos) mã
ſionis in ceſarea (aſcendebamus irl̃m) que eſt
ĩ altiori ſitu q̧ ceſarea (venerũt aũt quidaʒ ex
diſcipulis) volẽtes puidere paulo ⁊ ſuis ſocijs
de hoſpitio (cyprium genere: antiquũ diſcipu
lum). i. a longo tẽpore in fidelitate probatum.
Iſte iaſon videtur habuiſſe domiciliũ inter ce
ſaream ⁊ irl̃m vbi caritatiue recepit paulum.
(Et cũ veniſſemus hieroſolymam libẽter rece
perunt nos fratres). i. xp̃iani in irl̃m habitan
tes (Sequẽti aũt die introibat paulus nobiſcũ
ad iacobũ) epiſcopuʒ hieroſolymitanũ. cetera
patent (Dixerũtqʒ ei) hic cõſr deſcribitur pſua
ſio facta paulo. Circa quã ſciendum q̧ aliq de
trahentes paulo ſeminauerũt diſcordiã in hie
ruſalẽ q̧ ipe predicãs iudeis per alias partes
diſperſis affirmabat illicitũ eis eẽ ẽt illo tem
pore circũciſionẽ. ⁊ alias legis cerimonias ſer
uare quod nõ erat verum. immo ipſemet timo
theũ circũcidit vt dictũ ẽ s̃. 16. ⁊ in cenchris ſi
bi caput totondit s̃. 18. Propter quod ad remo
uendum ſcandalũ iudeorꝝ ĩ irl̃m habitantium
perſuaſerũt paulo iacobus ⁊ alij ſeniores vt pu
rificaretur in templo cũ quibuſdam nazareis.
vt ſic oĩbus appareret falſum quod de ipo di
ctũ fuerat: ⁊ ipſe conſenſit. vt p hoc quod erat
ſibi licitũ illo tẽpore: amoueret ſcandalũ infir
morꝝ. Primo ergo circa hoc ponit̃ perſuaſio ia
cobi. 2° aſcẽſus pauli ibi. Tunc paulus. prima
pars ⁊ ſa patent ex dictis. paucis exceptis q̃
diſcurrẽtur (⁊ oẽs emulatores ſunt legis). ſ. ſer
uãde ne ſtatĩ dimittat̃ tanq̧ illicita ſic̃ rit⁹ gen
tiliũ (Audierũt. n. d te q̧ diſceſſiõeʒ doceaſ a mo
yſe) qd tñ ñ ẽ verꝝ (oportet cõuenire mltitudiẽʒ)
de te verbis falſis ſcãdalizatã (⁊ ipende in ill̃)
. i. fac oblationẽ cum illis. que ſolet fieri in tali
bus (ſed ambulas ⁊ ipſe cuſtodiẽs legẽ) tanq̧
adhuc ſeruari licitã. dũ tñ ibi nõ ponat̃ fides
tenẽdo q̧ ſine tali obſuatõe fides xp̃i ñ ſufficer
ret ad ſalutẽ. iõ dr̃ (De his ãt q crediderũt ex gẽ
tib⁹) q̃ſ ſaluari credim⁹ per fidem ieſu xp̃i. ſine
circunciſione. ⁊ alijs legalibus. vt habetur ſu
pra. 15. (ſcripſimus iudicãtes vt ſe abſtineant
⁊c̃) p iudeorꝝ ⁊ gentiũ cõi ſocietate ſuanda. vt
dictũ ẽ s̃. 15. ãnũciãs expletionẽ dierꝝ purifica
tiõis) hoc. n. denũciabat fact⁹ purificat⁹ cũ il

liſ nazareis q purificabantur: termino ſui voti
expleto. Numeri. 6. (Dum aũt) Hic ↄñr deſcri
bitur pauli pſecutio a iudeis. Et pmo ponitur
hec pſecutio. 2°. ſubdiẽ pauli appellatio ca. 25.
ibi. Feſtus aũt. Pria in. 2. qꝛ pmo poniẽ pſecu/
tio pauli in irl̃m. 2° apud ceſareã ca. 24. Pria
adhuc i. 2. qꝛ pmo poniẽ illa pſecutio. 2°. pſeq̃n
tiũ diſſenſio. 23. c. ibi. Sciẽs ãt paulus. Prima
adhuc i. 2. qꝛ pmo iterfectio pauli q̃ritur. 2°. eri
pitur ibi. Querẽtib⁹. Circa pmũ dr̃ (Dũ aũt. 7.
dies cõſumarenẽ) Cõſumatio iſtoꝝ dierũ acci
piẽda ẽ a pncipio aſcẽſus pauli in irl̃m. dicit tñ
gloſa ꝙ nõdũ erat iſta cõſumatio: ſed appropi
quabat ita ꝙ ſm veritatẽ erat dieſ q̃nta. ꝛ hoc
dicit gloſa ad verificãdũ vbum quod diẽ pau/
lus ĩfra. 24. nõ ſunt mihi plus dies ꝙ. 12. ex q̃
aſcẽdi adorare in irl̃m: qꝛ cũ iſtis q̃nqꝫ oportet
addere diẽ in qua diſſoluit paulus ſaduceos ꝛ
phariſeos: ꝛ iterũ aliã in qua ductus fuit ceſa/
ream. vt patet in textu. ꝛ iterũ. 5. poſt quos pri
ceps ſacerdotũ accuſauit paulũ in ceſarea: vt
habeẽ infra. 24. quib⁹ ſimul iunctis ſũt. 12. di/
es pciſe. Sꝫ hic modus loquendi vr̃ extneus. ſ.
ꝙ p. 5. dieb⁹ dicaẽ. 7. Jõ aliter põt dici. ſ. ꝙ di/
es illa purificatõiſ fuit ſeptima ab igreſſu pau
li in irl̃m: vt textus inuit: ꝛ quinqꝫ dies quib⁹
pnceps ſacerdotũ venit ceſareã accuſare pau/
lum incipiũt a pauli purificatione ꝛ captione
excluſiue. ꝛ ſic habẽtur. ii. dies pciſe. Dies aũt
ĩ qua ſoluit ab inuicẽ phariſeos ꝛ ſaduceos: et
alia ĩ qua ductus fuit ceſareã ſimul concurrũt
cũ duobus pmis ĩ illis. 5. quibus pnceps ſacer
dotum vẽit ceſareã (Hi qui de aſia erãt iudi)
ĩ iudaiſmo obſtinati qui ibidẽ paulo ↄdixerãt.
(cũ vidiſſent eũ in tẽplo) vbi erat iudeoꝝ obſti
natoꝝ multitudo (cõcitauerũt omnẽ populũ)
ↄ paulũ (ꝛ iniecerunt ei manus clamãtes (eũ ꝫ
morte dignũ. iõ ſubditur (Hic ẽ homo aduer/
ſus populũ ꝛ legẽ ꝛ locũ hunc omnes vbiqꝫ do
cens) hoc dicebãt: qꝛ paulus pferebat gẽtiles
verbũ dei deuote recipiẽtes: iudeis ipm repel
lentib⁹. vt patet in plurib⁹ locis ſ. Et qꝛ legem
nouã pferebat veteri: ꝛ qꝛ dicebat verũ ſacrifi
cium. ſ. eukariſtiã vbiqꝫ poſſe offerri: ꝛ nõ ſolũ
ĩ irl̃m. vbi tãtũmõ licitũ erat offerri ſacrificia
iudeoꝝ (Inſuper ꝛ gẽtiles in templũ induxit)
licet aũt gentiles poſſent ingredi tẽplũ quãtũ
ad aliã partẽ ĩ qua orabãt homies imũdi. tñ i/
gredi nõ poterãt vbi purificabãtur nazarei ad
quẽ exiſtimabãt paulũ gẽtiles iduxiſſe (Et ap
prehẽdentes paulũ trahebãt eũ ex̃ templũ) vt
ibi occideretur ſicut ioiada pontifex feẽ educi
athaliã ex̃ ſepta tẽpli: vt ibi interficereẽ. 2. Pa
raly. 23. (Et ſtatim clauſe ſũt ianue) ne tẽplum
cõtaminaretur ex eius morte (Querẽtib⁹) hic
ↄñr paulus de iudeoꝝ manibus eripitur. et p
tribunus eripit illũ. 2°. paulus petit alloq ppl̃z
ibi. Et cũ cepiſſet. Circa pmũ dr̃ (Nunciatum
ẽ tribuno cohortis) cui erat impoſita cuſtodia

ciuitatis (ꝛ iuſſit alligari cathenis duabus) ne
poſſet euadere donec inquiſiuiſſet de eo. cetera
patẽt vſqꝫ ibi (tolle eũ). ſ. de vita pñti. tanqꝫ vi/
uere indignũ (Et cũ cepiſſet) hic ↄñr paul⁹ pe/
tit alloqui populum. ꝛ diuidiẽ in duas ptes: qꝛ
pmo poniẽ allocutiõis cõceſſio. 2°. allocutiõis
executio ibi. Et cũ ille. Circa pmũ dr̃ (Et cũ ce/
piſſet duci in caſtra). i. intra fortiliciuꝫ ubi ma
nebat tribunus cũ militibus (ſi licet mihi loq
ꝛc̃) humilr̃ petit vt citius impetraret quod q̃/
rit (qui dixit ei grece noſti) ex hoc videẽ ꝙ iſte
tribunus fuit grecus. ppter qd petebat ſi pau/
lus ſciret linguã grecã vt ſibi loquereẽ in idio
mate magis ſibi noto. vt ꝛ iudei aſſiſtẽtes ñ in/
telligerent (Nõ ne tu es egyptius ꝛc̃) de iſto di
cit Joſephus. 20. libro antiquitatum quod ve
nit in iudeã fingens ſe ppbetã. ꝛ congregauit
ſibi multitudinẽ: educẽs eam ex̃ irl̃m dicẽs ꝙ
ad eius iuſſum muri irl̃m corruerẽt. ꝛ ſic intra
rent ſubito ꝛ bõa raperent ciuitatis: ſꝫ felix p/
ſes pueniens cũ multis armatis: multos excĩſ
occidit: ꝛ aliquos viuos cepit. ille vo falſus p/
pheta p fugã diſpuit: ꝛ pbabile ẽ ꝙ multi cum
eo ſic euaſerũt. licet ioſephuſ nõ dicat (ꝛ duxi
ſti ĩ deſertũ) pmo. n. illos induxit ĩ deſtuꝫ. ꝛ po
ſtea reduxit ppe irl̃m vt depdarentur ciuitatẽ
mõ pdicto (quattuor milia viroꝝ ſicarioꝝ) eſt
ãt ſica gladius breuis quo tũc vtebãtur latro/
nes ꝛ homicide. ꝛ inde ſicarij dicebãtur (Et di/
xit paulus ſe excuſando (Ego homo q̃dẽ ſuꝫ iu
deus a tharſo cilicie) natus ꝛ nõ ſũ ille egypti⁹
(ñ ignote ciuitatl) imo famoſe (mũiceps). i. ibi
tator: volebat enim per narrationẽ ſue cõuer/
ſionis ãnunciare ieſum xp̃m: et icredulitatem
iudeoꝝ: vt patet ex ſeq̃ntibus (Et cũ pmiſiſſꝫ)
hic ↄſeq̃nter poniẽ allocutõis executõ. in qua
paulus pmo ad hoc diſponiẽ. 2°. ppoſitũ exeq/
tur. 22. c. Circa pmũ dr̃ (Et cũ ille). ſ. tribunus
paulo pmiſiſſet loq (paulus ſtãs in gradibus)
vt meli⁹ audireẽ ab exiſtẽtib⁹ iferius (annuit
manu ad plebem) vt facerent ſilentiũ CCXII

(Viri frẽs) Hic ↄñr paulus ppoſitũ exe/
quitur. ꝛ p poniẽ ei⁹ narratio. 2°. plebi
acclamatio ibi. Audiebãt aũt. 3°. cauſe
diſcuſſio ibi. Vociferãtibus autẽ. Pria in. 3. qꝛ
pmo paul⁹ narrat ſuã iudaicã ↄuerſationẽ. 2°.
ſuã ad xp̃ꝫ ↄuerſionẽ ibi. Fcm̃ ẽ aũt. 3°. ſibi fcãꝫ
in tẽplo viſiõeꝫ ibi. Fcm̃ eſt aũt mihi. Circa p/
mũ dicit (Viri frẽs) q̃ntũ ad minores (ꝛ prẽs)
q̃ntũ ad maiores (audite) diligẽter q̃ ſequanẽ:
Magis aũt pſtierũt ſilentiũ. tũ qꝛ p hoc ſciue/
rũt ipm eẽ iudeũ: tũ qꝛ linguã ſuã meli⁹ itelli/
gebãt q̃ꝫ aliã (Ego ſũ vir iude⁹) natiõe ꝛ religi
one (nat⁹ in tharſo cilicie) vbi pater pauli trã/
ſlatus fuerat (nutritus aũt in ciuitate iſta). ſ.
irl̃ꝫ: vbi fuerat miſſus a prẽ p ſtudio ſacre ſcri
pture. qꝛ vigebat ibi (ſecus pedes gamalielis)
. i. in doctrinaꝫ eius q erat doctor valde famo/
ſus: vt hr̃ ſ. 5. c. (emulator legis). i. zelans p

ei⁹ obſeruatõe. qd declarat per effectũ. d. (qui
hanc vitaꝫ). ſ. doctrinã chriſtianã (pſecut⁹ ſuꝫ
vſqꝫ ad mortem) itendẽs ãnihilare ipſam: vt
hitũ eſt ſ. 8. ꝛ. 9. c. (ſicẽ pnceps ſacerdotũ teſtimo
niũ reddit mihi) reſuauerat. n. lr̃as ſibi datas
a pncipe ſacerdotũ de ↄſilio maioꝝ. ſ. 9. c. que
ſibi erãt in teſtioniũ eoꝝ (Fcm̃ eſt) Hic ↄſeq̃n/
ter narrat ſuã mirabilẽ ↄuerſionẽ. ꝛ pꝫ ſenten/
cia ex dictis ſ. 9. ca. vſqꝫ ibi (Deus prũꝫ noſtro
rum pordinauit te) ſua benignitate (vt cogno
ſceres volũtatẽ eius) de mea conuerſiõe. vt vi
deres iuſtũ). ſ. xp̃m hominẽ ꝛ deũ: quẽ vidit in
raptu nõ oculis corporis ſed mẽtis (ꝛ audires
vocẽ ex ore eius) dicẽtis. Saule quid me pſeq̃
ris ꝛc̃ (qui eris teſtiſ illius). ſ. xp̃i (ad oẽs homi
nes) iudeos. ſ. ꝛ gẽtiles (baptizare ꝛ ablue pec/
cata tua) per virtutẽ baptiſmi qui ẽ ſacramen/
tũ fidei (iuocato nomie ipſius) tũc. n. in nomie
xp̃i dabatur baptiſmus rõnibus dictis. 2. ca.
(Factũ ẽ ãt) hic ↄñr narrat viſionẽ ſibi factam
dicẽs (Factũ ẽ ãt reuertenti mihi ĩ irl̃m) hoc ñ
fuit imediate poſt ſuam cõuerſionẽ: ſꝫ cum in
ſtrata arabia redijt damaſcũ. ꝛ inde irl̃m. vt di
ctũ ẽ ſ. 20. c. ꝛ habeẽ ex epl̃a ad Gala. i. ca. (fieri
me in ſtupore mẽtis). i. raptu (ꝛ videre illum)
. ſ. xp̃m in viſione imaginaria ꝛ itellectuali (Fe
ſtina ꝛ exi velociter ex̃ irl̃m). q. d. inutiliter ibi
remaneres. ꝛ ſubditur cã (qm̃ nõ recipiẽt teſti/
monium tuũ de me) admirãs paulus reſpon/
dit (Dñe ipſi ſciunt ꝛc̃). q. d. per ea que feci con
tra te ꝛ fideles tuos. debẽt eẽ certi ꝙ nullo mo
do te pdicarẽ: niſi de veritate certus eſſẽ (Va/
de quoniã ad nationes longe mittã te). q. d. gẽ/
tiles verbũ meũ recipient: quod iudei in hiero
ſolymis impugnãt (Audiebãt) hic ↄñr ponitur
ortus clamoris ↄ paulũ: qꝛ per verbũ ei⁹ vlti/
mũ inſinuabatur ꝙ maxie habitãtes in irl̃ꝫ a
deo eſſẽt reprobati: ꝛ gẽtiles quos iudei viles
reputabãt: eẽnt a deo electi. iõ clamabãt pau/
lum debere mori (Vociferãtibus) hic ↄñr inq/
ritur cã dicti clamoris. Et diuidiẽ in. 2. partes
qꝛ pmo attẽtatur indebitus inquirẽdi modus
2°. ſubditur alius debitus ibi. Poſtera ãt. Circa
pmũ dr̃ (Vociferãtibus ãt eis) vt p clamorem
obtinerẽt quod per rationẽ nõ poterãt (ꝛ proij
cientibus veſtimẽta ſua) in ſignũ doloris (ꝛ pl̃
uerẽ iactantibus in aerem) in deteſtationẽ v/
boꝝ pañ (iuſſit tribun⁹ iduci eũ ĩ caſtra) vt cãꝫ
dicti clamoris inq̃reret per torm̃ta (Et cũ aſtri
xiſſemus eũ loris) vt flagellaretur ꝛ torquere/
tur (dixit aſtanti ſibi cẽturioni) qui perat tor/
toribus: ne modũ cõſuetũ torquendi excedrẽt
vel diminuerẽt (Si hominẽ romanũ ꝛ indẽna
tũ licet vobis flagellare). q. d. certũ ẽ ꝙ nõ. Ci/
ues. n. romani reputabantur nobiles p totum
orbẽ: eo ꝙ ciuitas romana dñabatur toti orbi:
nobiles ãt nõ queſtionabãtur tunc tẽporis. et
adhuc nõ queſtionãtur ĩ multis locl. cetera pa
tent vſqꝫ ibi (Ego multa ſuma). ſ. pecunie (ciui

litatẽ iſtã ↄſecutus ſum). ſ. vt ciuis romanus
eſſẽ. q. d. quõ ciuẽ romanũ ita te faciliter dicis
qui pauper ꝛ abiectus videris (Et paulus ait.
Ego ãt ꝛ natus ſũ) ciuis roman⁹. q. d. pinguiuſ
ius habeo in hac ciuitate: q̃ꝫ tu. Pater. n. pauli
inſigne nobilitatis habuit a romanis vt dictũ
fuit ſ. 2. Thimothei. 4. ꝛ ſic paulus ei⁹ fili⁹ na
tus fuit ingenuus. omnes ãt igenui erãt ciues
romani (Tribunus quoqꝫ timuit) ne ex appli/
catione pauli ad tormẽta accuſaretur ſuperio/
ribus ꝛ puniretur. CCXIII.

(Poſtera ãt die) Hic cõſeq̃nter poniẽ ali/
us iquirẽdi modus ꝛ licitus: partes. ſ.
vocãdo: ꝛ eas diligenter audiẽdo: ꝛ pꝫ
lra vſqꝫ ibi (Ego omni cõſcientia bona ↄuerſa/
tus ſum ante deũ vſqꝫ in hodiernũ diem) ꝛ nõ
ſolũ ante homies: ſicut faciunt hypocrite. q. d.
Sine cã perſequimini me (Princeps ãt ſacer/
dotũ ꝛc̃) dolẽs. n. de hoc ꝙ paulus ſe iuſtifica/
bat (iuſſit percutere os eius. ꝛ per hoc inſinuãẽ
ꝙ falſuꝫ dicebat (Percutiet te deus paries d/
albate). i. habens tm̃ apparentiã iuſticie. ſꝫ nõ
exiſtiam (Sũmũ ſacerdotẽ dei maledicis) q̃ſi
dicãt. Si nõ eẽt aliud crimẽ. ex hoc tñ icurriſti
grauẽ penã (Dixit ãt paulus) ſe excuſãdo (Ne
ſciebã fratres ꝛc̃) de longiq̃s. n. ptibuſ venerat
vt pꝫ ex pdictis: ꝛ paꝝ in irl̃m ſteterat. ppter
quod pſonã ſũmi ſacerdotis non cognoſcebat.
(Scriptũ ẽ) Exo. 22. (Sciẽs ãt paulus) ſupi⁹
deſcripta ẽ pauli perſecutio. hic ↄñr deſcribiẽ
pſequẽtiũ diſſenſio. Sicut. n. vnitas bonorum
vtilis ẽ. ſic vnitas maloꝝ ẽ nociua bonis. pro/
pter quod diſſenſio ẽ expediens: vt per h̃ eorũ
malicia impediatur. ppter hoc paulus eorum
diſſenſionẽ pcurauit. ꝛ diuidiẽ in duas partes
qꝛ pmo poniẽ huiuſ diſſenſiõis pcuratio. 2°. ori
tur contra paulũ noua machinatio ibi. Facta
ẽ aũt dies. Circa pmum dr̃ (Sciens ãt paulus
ꝛc̃) qꝛ p magnũ tẽpus ante inceperant iſte ſecte:
vt dicit Joſephus antiq̃tatl iudaice libro. 18.
(Exclamauit in concilio) vt ab oĩbus audireẽ
(ego phariſe⁹ ſũ) q̃ntũ ad hoc ꝙ credebat reſur
rectionẽ mortuoꝝ ſpũm. ꝛ angelũ (filius pha/
riſeoꝝ) pater. n. ſuus ſpũalis. q eũ iſtruxerat. ſ.
gamaliel: phariſeus fuerat: vt pꝫ ſ. 5. c. ꝛ ſimilr̃
pater ſu⁹ carnal: q eũ poſuerat ſub diſciplia ga
malielis (de ſpe et reſurrectõe mortuoꝝ). i. p/
pter ſpẽ vite future q̃ eſt expectatio ꝛc̃. quã ex/
pecto ꝛ reſurrectõeꝫ mortuoꝝ: quã pdico (ego
iudicor). i. ad mortẽ cõdemnari q̃ror (Et cã h̃
dixiſſet fcã eſt diſſẽſio ꝛc̃) Nã phariſei ei⁹ dcm̃
approbabãt. ſ. adducei vo reprobabãt. ꝛ cã ſub
ditur cũ dr̃ (Sadducei aũt dicũt ñ eẽ reſurrec
tionẽ mõtuoꝝ) ꝛ ſic negabãt reſurrectõeꝫ futu
ram: nihil. n. imortale dicebãt in hoie eẽ (neqꝫ
angelũ) negabãt. n. omnẽ creaturam ſpũalem
(neqꝫ ſpũm) gñaliter. nã ꝛ ipm deũ dicebãt eſſe
corporeũ. pp qd de libriſ ſacre ſcripture recipie
bãt tm̃. 5. libros moyſi. q min⁹ expreſſe loquũẽ

de iſtis q̄ꝫ libri ꝓpbetaꝝ. Et bic error proceſſit. ex boc ꝙ intellectus bũanus ſẽper ĩtelligit cũ fantaſmate: quod nõ põt corporalia tráſcẽde-re. vnde cogitãs angelũ format ſibi fantaſma bomis alati: ⁊ cogitãs deũ format ſibi fantaſ-ma cuiuſdã regis magni oĩbus pſidentis. Pro ceſſit ẽt ex falſo itellectu ſcripture: que deo at-tribuit formã corporeã: vt manus: oculos: au-res. ⁊ cetera corporis mẽbra: per q̄ virtutes ei⁹ ſpũales intelligũtur. vt dicit Greg⁹ in morali-bus. babere nãqꝫ oculos dr̃. quia cũcta videt: manus quia oĩa operaẽ. ⁊ ſic de alijs. Et ex eiſ-dẽ cãis ꝓceſſit error quorũdam ſimpliciũ mõa chorũ: deũ eẽ corporeũ exiſtimantium: ꝓpter quod vocati ſũt antropomorphite. vt dicitur libro de collatiõibus patrũ (Factus ẽ autẽ ma gnus clamor) pbariſeoꝝ cũ ſaduceis diſputan tiũ (Et exurgẽtes quidã pbariſeoꝝ pugnabãt) verbis pro paulo (dicẽtes nibil mali ⁊c̃) quem prius pſequebãtur ad mortẽ: mõ dicũt innocẽ tẽ (Quid ſi ſpũs). ſ. diuinus (locutus eſt ei aut angelus). q. d. nibil ẽ mirandũ: quia vtrũqꝫ le-gitur in libris moyſi: quos recipiebãt ſaducei. Nã de⁹ legitur locut⁹ cũ babraã. ⁊ etiã angel⁹ ĩ pluribus locis in geñ: ⁊ ĩ boc arguebãt contra ſaduceos ex ſcriptura ab eis recepta (timẽs tri bun⁹ ne diſcerperet paulus ab eis). ſ. ſaduceis. cetera patẽt in lr̃a vſqꝫ ibi (ſic te oportet ⁊ rome teſtificari) ⁊ ex boc motus fuit ad ceſarem ap-pellare infra. z5. (Facta aũt die) bic ꝯñr noua machinatio cõtra paulũ cogitaẽ: ⁊ ſecũdo diſſi patur ibi. Quod cũ audiſſet. Circa primũ dicĩ (Facta ãt die ſequẽti collegerũt ſe quidam ex iudeis) dolẽtes ꝙ paulus ſic euaſerat ſapien-ter. cetera patẽt vſqꝫ ibi (Nunc ergo) vt cito ex pediamur a ieiunio: ⁊ vos babeatis intentum (vos notũ facite tribuno cuꝫ conſilio) iungaẽ ſic lr̃a (vos cũ conſilio). i. vos ſimul conſiliati pbariſei ⁊ ſaducei: ne ꝑ veſtrã diſſenſionẽ ĩpedi atis pauli mortẽ (notũ facite tribuno) rogãtes eum (vt adducat illũ ⁊c̃) ⁊ pꝫ lr̃a (Quod cũ au diſſꝫ) bic ꝯñr dicta machinatio fruſtraẽ. Circa qđ p̃mo põitur dicte machiatõis reuelatio. z°. eiuſdẽ fruſtratio ibi. Tribunus igitur. Circa p̃-mũ dicitur (Quod cũ audiſſet fili⁹ ſororis pau-li) qui erat ꝓ eo ſollicitus inquirẽdo: quid ꝓ eo vel cõtra eũ poſſet fieri (venit ⁊ intrauit in ca ſtra) nõ. n. ſic tenebaẽ paulus: qn amici ſui ad cũ poſſent ĩgredi ⁊ miſtrare ei. tũ quia nõ erat ꝑ iudiciũ cõdemnatus: tũ qꝛ erat ciuis rõanus (vocãs aũt paulus ad ſe vnũ de cẽturionib⁹) dr̃ ãt cẽturio qui babet cẽtũ bomies in armis ſub ſe: ⁊ ſic miſit miorẽ ad maiorẽ. cetera patẽt uſqꝫ ibi (Apprebendẽs aũt tribunus manũ illi us) vt loqueret ei ſecretius: ⁊ forſitan credens ꝙ paulus ad eũ aliquod exeniũ mitteret in ſe-creto (Jlle ãt dixit. Judeis conuẽit rogare te) . i. iudei fecerunt conuentionẽ de rogãdo te (vt die craſtina producas paulũ) volẽtes ꝓditorie

occidere eũ (expectantes promiſſũ tuum). i. ꝙ tu promittas eis eductionẽ pauli ad eos: ⁊ ĩple as opere (Tribunus igitur) Dic cõſeq̃nter de-ſcribiẽ reuelate machinatõis fruſtratio: per B ꝙ iterũ ductus fuit ceſareã ad pꝛeſidẽ qui erat iudex ſuperior. ⁊ boc ẽ quod dicitur (Tribun⁹ ergo dimiſit adoleſcẽtem) vt iret viam ſuã (p̃ci piens ei ne cui loqueretur) ne forte ꝑ boc dedu ctio pauli in ceſareã impediret. cetera patẽt vſ qꝫ ibi (Timuit. n. ⁊c̃) totũ iſtud vſqꝫ ibi. incluſi ue. tanq̃ꝫ pecuniã acceptur⁹: nõ ẽ de textu: nec ẽ ĩ libris correctis: ſed fuit quedã gloſa reddẽs rõnem: quare tribunus mittebat paulum cuꝫ ſecuritate tanta: que poſtea per ſcriptores fuit textui inſerta (ſcribẽs ei epiſtolã continentem boc). i. cãm miſſionis. ⁊ cũ ſumptibus tãtis: vt patet lr̃a. boc excepto (eripui: cognito qꝛ roma-nus ẽ) boc dicit ad acquirẽdam pſidis beniuo-lẽtiam: quaſi babẽs magnũ zelũ de ciuibus ro manis. Quia quãdo eripuit eũ de manib⁹ iude oꝝ: nõ cognouit ꝙ eẽt ciuis romanus. ſed po-ſtea cognouit quãdo eũ queſtionari voluit. vt babeẽ ĩ fine. c. zz. (duxerũt illũ per noctem): vt euaderet inſidias iudeoꝝ (ĩ ãtipatridẽ) nomẽ ẽ cuiuſdam ciuitatis exñtis inter bieruſalem ⁊ ceſareã. tñ magi ꝓpe ceſareã (⁊ poſtera die di miſſis equitibus. vt cũ eo irent). ſ. cum paulo. (reuerſi ſũt ad caſtra). ſ. ad munitionẽ q̃ erat ĩ irl̃m. Jdeo ãt reuerſi fuerũt milites ⁊ lanceari qui erant pedites. quia paulus erat ex̃ periclꝫ inſidiarũ (audiam te inquit: cũ accuſatores tui venerint) melius. n. ĩquiritur veritas ĩ pſẽtia ꝑtium q̃ꝫ in abſentia alterius (iuſſitqꝫ in preto rio berodis). i. quod fuerat berodis (cuſtodiri eũ) Derodes. n. aſcalonita renouauit ⁊ amplia uit illã ciuitatẽ: vocans eam ceſaream ĩ bono-rem ceſaris que prius dicebaẽ turris ſtratonis ⁊ ĩbi edificauit pretorium: quod adbuc retine-bat nomẽ auctoris.

CXXIIII.

Poſt quinqꝫ ãt dies) Superius deſcrip ta ẽ perſecutio pauli in irl̃m. bic conſe-quẽter poniẽ eius ꝑſecutio apđ ceſare-am. ⁊ diuiditur in tres ꝑtes. quia p̃mo põitur pauli accuſatio. z°. eius defenſio ibi. Reſpõdit ãt paulus. 3°. iudicis reſpõſio ibi. Diſtulit aũt. Circa p̃mũ patet lr̃a vſqꝫ ibi (Et citato paulo) ꝑ viã iudicij: vt reſponderet ad obiecta (cepit accuſare tertullus) orator ad boc adductus. et p̃us ẽm modũ boni oratoris captat beniuolen tiam iudicis. d. (Cũ ĩ multa pace agam⁹). i. vi-tam iſtã tranſeamus (multa corrigantur) ad ꝯ ſeruationẽ pacis cõmunis (per tuã ꝓuidẽtiã) . i. ꝑ tuũ regimẽ (ſemper ⁊ vbiqꝫ ſuſcipimus) re gimẽ tuũ (cũ omni grãrum actiõe) deo ⁊ tibi de tali regimine (Ne diutius ãt protrabam te) de tinẽdo tp̃s in verboꝝ plixitate (oro te breuiter audias nos ꝓ tua clemẽtia. q. d. que petimus: ſũt exaudiri digna. Cõſeq̃nter accuſat paulum dicẽs (Jnuenimus bũc bominẽ peſtiferum) no

mẽ ei⁹ ſi exp̃mit: q̄ſi ꝑ nimia malitia noĩari ĩdi gnũ (⁊ cõcitãtẽ ſeditionẽ oĩb⁹ iudeis) cũ tñ eẽt p̃dicatio euãgelice pacis (⁊ auctorẽ ſeditionis ſecte nazareorum). i. xp̃ianoꝝ a ieſu nazarẽo ſic dictoꝝ (q ẽt tẽplũ violare conatus eſt) ĩducen do ibi gẽtiles. B. n. ĩponebãt ſibi falſo: vt patet ex p̃dictis s̃. zi. c. (quẽ ⁊ apprebenſũ) in templo (voluim⁹ ẽm legẽ nr̃am iudicare). q. d. iſtud ꝑ-tinet ad nos: ſicut ⁊ cultũ tẽpli cuſtodire. cete-ra patẽt vſqꝫ ibi (Adiecerũt aũt ⁊ iudei) ad pro bandũ ⁊ ꝯfirmãdũ v̄ba tertulli (Rñdit autẽ) Dic ꝯſeq̃nter poniẽ pauli defenſio. p̃mo captat beniuolentiã. d. (Ex multis ãnis te eſſe iudicẽ buic gẽti) rebelli et male regibili (ſciẽs). q. d. ꝑ boc mãifeſte patet bonitas tui regimis: ꝙ tam diu babuiſti regimẽ bui⁹ gẽtis: et boc ego ſciẽs (bono aĩo ꝓ me ſatiſfaciã) cõfidẽs de tua iuſti cia in mea ĩnocentia. Cõſeq̃nter rñdit ad obiec ta. ⁊ p̃mo ad pri⁹. ſ. de cõcitatione ſeditionũ in irl̃m. d. (Potes. n. cognſcere) per multos teſtes fide dignos (qꝛ nõ ſunt mibi plus dies) ſicut d-claratũ eſt ſupra. zi. c. (Et neqꝫ in templo inue-nerunt me cũ aliquo diſputantẽ) que diſputa-tio facit aliq̃ndo cõmotionẽ audientiũ (aut ꝯ-curſum turbe facientẽ) qđ eſt ſeditiõis ſignum (neqꝫ in ſynagogis: neqꝫ in ciuitate) ſupple iue nerũt me p̃dicta facientẽ (neqꝫ ꝓbare poſſunt tibi) illa ſupple (de qbus nũc accuſant me) ⁊ tñ debẽt ꝓbare cũ ſint actores (Confiteor) bic rñ det ad z⁹. ſ. de ſecta xp̃ianoꝝ quã cõfiteẽ ſe te-nere: tanq̃ꝫ ſanctã ⁊ bonã. d. (Confiteor autẽ B tibi) tanq̃ꝫ iudici (ꝙ ẽm ſectam quam dicunt bereſim). i. magis teneri ex pertinacia ⁊ ignorã tia poplariũ: q̃ꝫ ex teſtionijs ſcripturaꝝ vñ dice bãt Jo. 7. Nunqđ ex p̃ncipibus aliqs credidit ĩ eũ aut ex pbariſeis: ſed turba bec que non no uit legem maledicti ſunt (ſic deſeruio deo pr̃i) omniũ (credẽs oĩbus q̃ in legẽ. ⁊ ꝓpbetis ſcrip ta ſũt) ⁊ in ieſu nazarẽo adimpleta ſunt (ſpem bñs in deũ) de beatitudine ꝯſequenda per ip̃m (quã et bi ipſi expectãt) q̃ntum ad pbariſeos: que etiã ẽm eos nõ bẽbiẽ niſi in reſurrectione mõtuoꝝ: in qua iuſti eternalr̃ p̃miabunẽ: ⁊ ini qui dãnabunẽ (Jn boc ⁊ ĩp̃e ſtudeo ſine offẽdi-culo cõſcientiã babere). i. ſine ſcandalo actiuo (ad deũ ⁊ boĩes ſemꝑ) nõ ſolũ cauẽs offenſam dei: ſed etiã bomniũ q̃ꝫtum eſt ex me. ⁊ ſic offen ſa accuſatoꝝ meoꝝ procedit ex eoꝝ mera mali cia (Poſt ãnos) bic ꝯſeq̃nter rñdet ad tertiũ. ſ. de violentia templi. d. (Poſt ãnos aũt plures) a ꝯuerſione mea ad xp̃m (elemoſynas factur⁹ in gẽtes meas). i. in fideles in irlꝫ manẽtes: q ſuas vendiderant poſſeſſiones: vt br̃ ſupra. 4. ca. Propter qđ paulus pro eis faciebat collec-tas ĩ gentib⁹ alijs: vt br̃ ſupra. in eplĩs. ſuis (ve ni) in irl̃m (⁊ oblationes) factur⁹ (et vota deo redditurus (in qb⁹ inuenerũt me purificatum in tẽplo) ⁊ ſic ip̃m nõ violaui: ſꝫ magis bonora ui (nõ cũ turba neqꝫ cũ tumultu) inuenerunt

me: ſed offerentẽ oblatões meas deuote. Cõſe-q̃nter oñdit qui fuerũt illi qui in templo eum i-uenerũt. ⁊ tumultũ fecerũt. d. (Quidã autẽ ex aſia iudei) vt pꝫ ex ſupra dictis. zi. c. (q̃s opor-tebat apud te pſto eſſe ⁊ accuſare ⁊c̃) ſed eorum abſentia oñdit eos magis culpabiles eſſe: de ꝯ citatõe in tẽplo facta quã fecerant ſine cauſa. (aut bi ipi) qui ſũt bic pſentes (dicãt ſi qđ inue runt in me iiquitatis: cũ ſtẽ in cõcilio). i. in iu-dicij loco (niſi de vna bac ſolũmõ voce) quaſi diceret. Ego nõ fui cã diſſenſiõis eoꝝ: ſꝫ ĩpimet ad inicem pro defenſiõe ſectaꝝ ſuaꝝ (Diſtulit aũt) bic ꝯñr poniẽ rñſio iudicis. ⁊. z°. ſui ſuceſſo ris ca. i5. Prĩa in. z. qꝛ p̃mo poniẽ iudicis rñſio z°. p̃dicatiõis pauli auditio ibi. Poſt aliquot. Circa p̃⁹ dr̃ (Diſtulit aũt illos felix) differẽdo dare ſniam (certiſſime ſciens de via) veritas ꝓ paulo. formidabat tñ turbare iudeos: motus timore bũano: ſicut ⁊ pilatus ſciens ĩnocentiã xp̃i: tradidit eum tñ iudeoꝝ voluntati. ne cõtra eum aliquid machinarenẽ erga ceſarẽ. d. ꝓ ex-cuſatione dilationis (cũ tribunus lyſias deſcẽ derit) de irl̃m ĩ ceſaream: q̃ eſt in ĩferiori ſitu (au diam vos) banc aũt excuſationẽ accepit ex v̄-bis tertulli: qui in allegatõe ſua dixerat: ꝙ de oĩb⁹ que dicebat felix: poterat a lyſia cognſcere veritatẽ (Juſſitqꝫ cẽturiõi cuſtodire eũ). ſ. pau lum (⁊ babere requiẽ). i. a cathenis vel ĩfeſtati onibus ſuis (nec quẽquã ꝓbibere de ſuis) ami cis (miniſtrare ei) neceſſaria victus ⁊ veſtitus (Poſt aliquot) bic ꝯſeq̃nter põiẽ p̃dicatõ pau li felici ⁊ ei⁹ vxori. cum ſubdiẽ (⁊ audiuit ab eo fidem que eſt in ĩbm xp̃m) vxore ſua iudea ad boc inducente virum ſuum (Diſputante au-tem illo) ideſt predicante (de iuſtitia) ſeruãda ad proximum (et caſtitate) ad ſemetipſum (et de iudicio futuro) cuius cõſideratio ĩducit ti-morẽ diuinũ (tremefactus felix) ex auditu ta-liũ (reſpõdit. Quod nũc attinet. vade) tũc enim liberauit eũ a clauſura carceris: dãs ei liberta tẽ eũdi per ciuitatẽ. ita tñ ꝙ rediret ad manda tum ipſius (ſimul ⁊ ſperãs: qꝛ ei pecunia dare-tur a paulo) quaſi diceret nõ ſolũ dedit bãc li-bertatẽ paulo diuini iudicij timore: ſed ẽt cupi ditate pecunie (Biẽnio ãt expleto) Jſtud bien nium nõ ẽ tẽpus preſidatus felicis: alr̃ nõ vidẽ retur verũ quod dixit ei paulus s̃ eodẽ. ca. Ex multis ãnis te eẽ iudicẽ buic genti ſciens ⁊c̃. ſꝫ ẽ tẽpus more pauli in ceſarea. Tempore. n. feli cis: ſurrexerunt in iudea multi latrones. ⁊ fal-ſi ꝓpbete populũ ſeducẽtes: ⁊ cõmunitatem ꝑ-turbantes: vt dicit Joſepbus: in qbus capien dis ⁊ reprimẽdis: felix fuit occupat⁹. ita ꝙ cãm pauli nõ determiauit: ⁊ qꝛ ei⁹ determiatiõem differre volebat: vt patꝫ ex p̃dictis (accepit ſuc ceſſorẽ felix portiũ pbeſtũ) ita ſcribiẽ in libris cõrectĩ: ⁊ ita noĩauit eũ Joſepb⁹ zo. libro iudai ce ãtiqtatĩ (Volẽs ãt grãm pſtare iudeis felix) timẽs ne accuſaretur ab eis de malo regimine

terre (reliquit paulũ vinctũ) reuocans liberta
tem quã dederat ei. Tamen per hoc nõ euaſit
accuſationẽ iudeoꝝ apud ceſarem: nõ pro paulo
ſed ꝑpter malam terre gubernatiõez. vt dicit
Joſephus libro ꝑdicto. Et idẽ cõtigit pylato. q
in fauorẽ iudeoꝝ ꝯdemnauerat xp̃m: nã accu
ſatus a iudeis fuit relegatus in exiliũ. C.XXV

P Heſtus ergo) Poſito tractatu felicis cir
ca paulũ: hic ꝯſeq̃nter põit tractat9 ſui
ſucceſſoris erga eum. ⁊ primo in pauli
abſentia. 2° in eius pñtia ibi. Et altera die. Cir
ca pmũ dr̃ (Pheſt9 ergo cũ veniſſet in ꝓuincia) iu
dee (poſt triduũ aſcẽdit hieroſolymã eo q erat
metropolis terre. cetera patẽt vſqȝ ibi (inſidias
tẽdentes). i. tendere diſponẽtes (pheſtus autẽ
reſpõdit ⁊c̃) q2 i cauſis maxie arduis. ſicut eſt
mors vel vita homis: nõ ẽ ꝓcedendum leuiter
ſed mature (Et altera die) h cõſequẽter ponit
tractatus i pauli pñtia: ⁊ patet lr̃a vſqȝ ibi (Cir
cũſteterunt eum) vt eoꝝ multitudine ⁊ circun
datione terreretur (multas et graues cauſas
obycientes) que nõ exprimũtur hic. ſed ex riſſi
one pauli patẽt in parte cũ dicitur (paulo oib9
rõnem reddente) ad excludendũ excuſationes
eoꝝ (qm̃ neqȝ in legem iudeoꝝ ⁊c̃) vt pȝ ex re
ſpõſionibus pauli. c. ꝑcedenti (Pheſtus autẽ)
Superius ẽ deſcripta multiplex ꝑſecutio pau
li a iudeis in irl̃m ⁊ in ceſarea. h cõſequẽter po
nitur eius appellatio p quã exiuit de iudea et
iuit romam ſicut dominus dixerat ei ſ̃. 23. ca.
Et diuidit in tres partes: q2 pmo pauli appel
latio iterponitur. 2° de appellãte conſulit ibi.
Et cũ dies aliquot. 3° romã mittitur. c. 28. Cir
ca pmũ dr̃ (Pheſtus ãt volẽs grãm p̃ſtare iud
is) q2 timebat accuſari ab eis: ſic ⁊ plures alij
qui in eodẽ officio ꝑceſſerãt (reſpondẽs paulo)
nõ ad eius verba ꝑpter que debuiſſet eum di
mittere tanq̃ȝ ſine culpa (dixit) volẽs eũ indu
cere vt conſentiret in irl̃m duci ⁊ ibi iudicari:
quod erat paulo periculoſũ. ꝑpter quod habu
it cãm appellandi. iõ ſubdit (Ad tribunal ceſa
ris ſto) q2 pheſtus nõ hẽbat auctoritatẽ iudicã
di niſi a ceſare. Cetera patent vſqȝ ibi (nẽo põt
me illis donare) cũ ſim inocẽs: quod patet ex
ꝑdictis. q2 iudei nihil poterant de grauib9 pro
bare in quibus eũ accuſabãt: iõ format ſuã ap
pellationẽ. d. (Ceſarem appello) tanq̃ȝ iudicez
ſuperiorẽ: ad quem licet appellare ab inferiori
(Tũc pheſtus cũ cõſilio locutus). i. habito cõ
ſilio cũ ſapientibus ſibi aſſiſtentibus (reſpon
dit Ceſarem ⁊c̃) deferendo appellationi: ſic iu
ſtum erat ⁊ dignũ (Et cũ dies) hic ꝯñr de paulo
appellãte querit cõſilium q̃tũ ad miſſiõis ei9
modũ. ⁊ p in ei9 abſẽtia. 2° in eius pñtia ibi. Al
tera aũt die. Circa pmum dr̃ (Et cũ dies aliq̃t
tranſacti eẽnt) ab appellatione pauli (Agrippa
rex) iſte fuit filius herodis agrippe: quẽ ꝑcuſ
ſit angelus domini. vt hẽtur ſ̃. 12. (⁊ bernice)
ſoror eius. vt dicit Joſephus libro pmo de iu
daico bello (deſcenderunt ceſaream ad ſalutã
dũ pheſtũ) tenebat. n. iſte agrippa regimẽ ſuũ
a ceſare. iõ voluit ſalutare pheſtum qui i iudea
tenebat ceſaris locũ: cetera patẽt vſqȝ ibi (Po
ſtulantes aduerſus eũ dãnationẽ) mortis (Ad
quos reſpondi: q2 nõ ẽ romanis cõſuetudo do
nare) quibuſcũqȝ perſõis ⁊ quãtũcũqȝ magnis
aliquẽ hominẽ puniendũ ad mortẽ (priuſq̃ȝ is
qui accuſatur p̃ſentes habeat accuſatores ⁊c̃)
aſpectus. n. ⁊ auditus partium pñtialr̃: multũ
cõferũt iudici ad cognitionem veritatis. cete
ra patẽt vſqȝ ibi (nullam cauſã ferebãt de qui
bus). ſ. cauſis (ego ſuſpicabar malũ) vt de ho
micidio vel aliquo huiuſmodi (queſtiões vero
quaſdã de ſuperſtitione ſua). i. de religione iu
daica: quã bene nomiat ſuperſtitionẽ: quia ſu
perſtitio ꝑprie loquẽdo ẽ vana uel ſupflua re
ligio que tunc vigebat apud iudeos magis cu
rantes de traditiõibus hominũ q̃ȝ de mãdatis
diuinis Mathei. 7. (Heſitans ãt ego de huius
modi queſtione) quia gentil erat: nihil ſciẽs de
eorum ritu vel lege (Paulo aũt appellante vt
ſeruaretur auguſti cognitioni). i. imperatoris.
Sicut. n. imperatores romãi vocati ſũt ceſares
a iulio ceſare pmo imperatõe ita nomiati ſunt
auguſti: ⁊ adhuc nominant ab auguſto ceſare.
eo q multũ auxit imperiuz (Uolebã ⁊ ipe ho
minẽ audire) nam agrippa iudeus erat ⁊ mlt̃a
de paulo audierat (Altera ãt) hic ꝯñr querit ꝯ
ſilium in pñtia. ⁊ p cõſiliũ q̃ritur. 2° paulo lo
cus loq̃ndi conceditur. c. 27. Prima pars patz
paucis exceptis que diſcurrentur (cũ mlt̃a am
bitione). i. cũ multo apparatu. ⁊ cultu veſtium
⁊ ſocietatis (petẽs ⁊ acclamãs) vt ex magnitu
dine clamoris inclinaretur aĩmus pheſti ad ꝯ
cedendũ mortez pauli (De quo quid certũ ſcri
bam dño: nõ habeo) quia ſicut dictũ ẽ: gentilis
erat ignorãs queſtiones ⁊ diſcordias que ſunt
iter iudeos ⁊ xp̃ianos (⁊ maxie ad te rex agrip
pa) qui es iudeus (vt interrogatione facta) a
paulo (habeam quid ſcribam) de ipſo. Et ſubdi
tur cauſa (Sine ratione. n. ⁊c̃) C.XXVI.

A Grippa vero) Hic ꝯñr paulus inquiri
tur. Et diuiditur in. 2. partes. q2 p au
ditur pauli reſponſio. 2° ſuper eã habe
tur collatio ibi. Et ſurrexit rex. Prima adhuc
in duas. q2 pmo ponit reſpõſio pauli ad agrip
pam. 2° ad pheſtum preſidem ibi. Hec loquẽte
Circa pmum paulus captat agrippe beniuolẽ
tiam. d. (De omnibus quibus accuſor a iudeis
rex agrippa. exiſtimo me beatũ apud te). i. ino
centem a te iudicari (cũ ſim defenſurus me ho
die). in tua pñtia (maxie te ſciente omnia: que
apud iudeos ſunt) ⁊ ſic intelligis verba mea le
gi ⁊ ꝓphetis conſona (ꝑpter qd̃ obſecro: patien
ter audias me) hoc ãt dixit q2 itendebat plura

dicere: vt ex ſequẽtibus patet (Et quidẽ) Hic
conſeq̃nter ꝓſeqt ſuã itẽtionẽ. Circa quã apl̃s
pmo narrat ſuã conuerſionẽ in iudaiſmo. 2° ꝑ
ſecutionẽ quã itulit populo xp̃iano ibi. Et ego
quod. 3° ſuam conuerſionẽ ab errore priſtio ibi
Jn quibus ⁊c̃. Circa primum dicit (Et quidem
vitam meam a iuuentute que ab initio fuit in
gente mea hieroſolymis) quia paulus fuit ibi
miſſus ⁊ traditus doctrine gamalielis. vt dic
tum ẽ ſupra. 22. (quoniam ſecũduz certiſſimã
ſectam noſtre religionis vixi phariſeus) Sec
ta. n. ſaduceorum que in credendis diuidebat
contra iſtam nulla erat: cum negaret gñralr̃
ſpiritum ⁊ reſurrectionẽ mortuorum (Et nunc
in ſpe). i. pro ſpe (que ad patres noſtros repro
miſſionis). ſ. de chriſto venturo. ⁊ de reſurrecti
one ⁊ beatificatione per eum fienda (facta ẽ a
deo) patriarchis ⁊ ꝓphetis (ſto iudicio ſubiec
tus) tanq̃ȝ malefactor ⁊ reus (in qua). ſ. ſpe (12.
trib9 noſtre die ac nocte ſeruiẽtes) deo (ſperãt
deuenire) nam phariſei nõ credentes xp̃o: ſpe
rabant ipſum venturum ⁊ reſurrectionem mõ
tuorum facturum. Saducei vero ſperabãt ipz
venturuz: hominem tamen purum: ſed poten
tem ⁊ temporaliter regnaturum. ⁊ romanoruz
potentiam ablaturũ: negabant tamen reſurre
ctionem mortuorum. Judei vero in chriſtũ cre
dentes tenebant aduentum eius primum in ie
ſu nazareno impletum: ſperabant tamen ipm
ſecundo venturum ad iudiciũ ⁊ ſuſcitaturum
mortuos penas ⁊ premia eis ſecundum meri
ta ⁊ demerita redditurum (De qua ſpe accuſõ
a iudeis rex) a phariſeis obſtinatis: de hoc q
paulus dicebat ieſum nazarenum eſſe chriſtũ
in lege ⁊ prophetis promiſſum. a ſaduceis ve
ro de ſpe reſurrectionis mortuorum. ideo ſub
dit (Quid incredibile iudicatur apud vos ⁊c̃)
quaſi dicat non eſt ratio. quia deus legit mor
tuos ſuſcitaſſe in veteri teſtamento ad preces
helie. 3. Re. 17. ⁊ ad ꝑces heliſei. 4. Reg. 4. (Et
ego) hic conſequenter narrat perſecutionem:
quam fecerat credentibus in chriſtum vt patz
ſentẽtia ex ſupra dictis. 8. ⁊. 9. c. vſque ibi (⁊ cũ
occiderent) Ex hoc uidetur q in illa ꝑſecutõe
nõ ſolum ſtephan9 fuit occiſus: ſed etiã plures
alij (detuli ſentẽtiã) nõ tñ ſicut iudex. q2 paul9
tunc nõ erat iudex: ſed adhuc iuuenis: ſed q2
ſententiã datã a principe ſacerdotũ. ⁊ alijs ſeni
oribus deferebat executoribus: vnde ſupra in
fine. 7. c. dicit. q teſtes depoſuerũt veſtimenta
ſua ſecus pedes adoleſcẽtis qui vocabat ſaul9
⁊ lapidabant ſtephanũ ⁊c̃ (Cõpellebã blaſphe
mare). i. negare ieſuz nazarenũ eẽ xp̃m (⁊ ãpli
us inſaniẽs in eos) nam non faciebat ſana mẽ
te: ſed errore (ꝑſequebar vſqȝ ad exteras ciuita
tes) que ſunt extra iudeam: ſic patet de dama
ſco. que eſt in ſyria ſicut dicit Eſa. 7. Caput ſy
rie damaſcus (Jn qbus) hic ꝯſeq̃nter narrat ꝯ
uerſionem ſuã mirabilẽ: ⁊ pmo eam narrat. 2°
ad propoſitũ applicat ibi. hac ex cauſa. pma ps
pȝ ex dcĩs ſ̃. 9. c. vſqȝ ibi (omneſqȝ nos cũ dcidiſ
ſemus in terrã) h ſuppletur qd̃ ſ̃. 9. ⁊. 22. omit
titur. ſ. de caſu ſocioꝝ pauli cũ eo: nõ tamẽ ibi
dicitur q ſolus ſaulus cecidit. ſed caſus alioꝝ
nõ exprimitur. cetera patẽt ex dictis ſ̃. 9. c. vſȝ
ibi (Ad hoc. n. apparui tibi) in raptu (vt conſti
tuã te miſtrũ ⁊ teſtẽ eoꝝ que vidiſti ⁊ audiſti)
Jſtud. n. eſt efficax teſtimoniũ. ſ. per viſũ ⁊ au
ditũ (⁊ eoꝝ quib9 apparebo tibi) ſicut in hoc li
bro legũtur plures apparitiões diuie ⁊ reuela
tiones paulo poſtea fcẽ (⁊ ꝯuertant a tenebris)
erroꝝ (ad lucez) fidei xp̃iane (⁊ de ptãte ſathã
ne) in qua detinẽtur captiui p idolatriã (ad de
um) per latriam (vt accipiãt remiſſionẽ pecca
toꝝ) per grãm i pñti (⁊ ſortẽ inter ſcõs) p gl̃iam
i futuro: ⁊ quia hec acquiruntur per verã fidẽ
ſubditur (per fidẽ que ẽ i me) tanq̃ȝ i redẽptorẽ
hominũ ⁊ glorificatorẽ (Unde rex agrippa nõ
fuit incredulus) quod ẽ nephariũ. Omia vero
ꝑdicta narrauit paulus: vt agrippa magis ſibi
crederet (Sed his qui ſunt damaſci primũ) vt
patet ſ̃. 9. (⁊ hieroſolymis) nõ immediate poſt
damaſcũ: ſed prius luſtrata arabia redijt pau
lus damaſcũ: ⁊ ide vẽit irl̃m ãnũciãs ibi xp̃z vt
dictũ eſt ſupra ca. 9. ⁊. 22. (digna opa penitẽtie
facientes) vt ſm q̃ntitatem delictoꝝ: ſit q̃nti
tas bonoꝝ operuz. vnde dicit Grego. home. 4.
Tanta dȝ quiſqȝ a ſe licita reſcidere: q̃ta ſe me
minit illicita ꝑpetraſſe (Hac ex cauſa) hic ꝯñr
narratõez ſuam applicat: ad ſuã intentionem
. ſ. q captus fuerat. ⁊ ligatus: ꝑpter ſuã iuſtiti
am. d. (Hac ex cauſa). ſ. q2 annũciabaz iudeis.
⁊ gentibus cõuerſionem ad deũ per penitẽtie
opera (me iudei cuz eſſem in templo) in loco de
uotionis: ⁊ nõ ꝯtentionis (comprehenſum ten
tabant: vo. me interficere) vt habetur. 21. c. Au
xilio autem adiutus dei) me protegentis (vſqȝ
in hodiernũ diem ſto) firmus et cõſtans in ſan
cto propoſito (teſtificans minori ⁊ maiori). i. in
differenter omnibus fidem xp̃i (nihil extra. d.
q̃ȝ ea que prophete locuti ſunt futura eſſe: ⁊ mo
yſes) q predixit de xp̃o futuro: ⁊ impleta ſunt i
ieſu nazareno (ſi paſſibilis eſt chriſtus) hic acci
pitur ſi pro quia. hoc enim dixerunt prophete.
ſicut declaraui in pluribus locis exponendo li
bros eorum ⁊ vnuz replico quod habetur Eſa.
. 53. quod totuz intelligitur ad litteram de xp̃o
ſicut ibidem fuit declaratum. Et ibi dicitur de
ipſo: tanq̃ȝ ouis ad occiſionem ducetur: ⁊ quaſi
agnus coram ſe tondente obmuteſcet ⁊c̃. Simi
liter moyſes hoc predixit per ſacrificia legis et
potiſſime agni paſcalis ſignificans chriſtum
pro ſalute mundi immolandum. propter quod
ioannes baptiſta de Jeſu Nazareno dixit.

Ecce agnus dei.ecce qui tollit peccata mundi
Jo.i.Similiter moyſes ſcribẽs ꝓphetiā patri/
arche iacob.Gen.49.Nō auferet ſceptꝝ de iu
da ꝛ dux de femore eius donec veniat qui mit
tendus eſt ꝛc̃:que prophetia dicitur ad litterā
de chriſto. vt ibidem fuit declaratum.et ſic
moyſes ſcripſit ipm̄ de tribu iuda ſm̄ carnē na
ſciturū:ꝛ p ꝯn̄s carnē paſcibilē habituꝝ. Jteꝫ
Deutero.3i. Deum qui te genuit dereliquiſti:
ꝛ oblitus es domini creatoris tui.ſm̄ doctoreſ
antiquos hebreos:hec ē lr̃a.deū qui te naſci fe
cit debilitabis:ꝛ obliuiſceris deū doloratū tu
um(ſi p̄mus ex reſurrectione mortuoꝝ) ſi pro
quia.q2 primus reſurrexit ad vitā imortalem
ſicut mãifeſte p̄dixit propheta. Dauid pſal.i5.
Non derelinq̃s aīam meam in inferno:nec da
bis ſanctū tuū videre corruptionē ꝛc̃.ſicut ex/
poſitū eſt ſupra.z.c.(lumē ānunciatur⁹eſt po/
pulo)iſrl'(ꝛ gentibus)hoc.n.fuit p̄dictuꝫ.Eſa.
49.qḋ ad litterā intelligit̃ de xp̄o ſicut ibi fuit
expoſitū:parū eſt vt ſis mihi ſuus ad ſuſcitan
das tribus iacob:ꝛ feces iſrl' cōuertēdas:dedi
te in luceꝫ getiū:vt ſis ſalus mea vſq3 ad extre
mū terre(Hec loquēte eo)Hic ꝯn̄r ponitur re
ſponſio pauli ad pheſtū p̄ſideꝫ.qui paulo loq̄n
ti de reſurrectione mortuoꝝ dixit(Jnſanis o
paule)quia reſurrectionē mortuorū credebat
impoſſibilē tanq3 gētil'.ꝓpter quod dictū pau
li vocauit inſaniam(Multe lr̃e te ad inſaniaꝫ
conuerterūt)homies.n.circa multas ſcriptu/
ras conuertētes vehemēter ſuum ſtudiuꝫ hn̄t
aliqñ cerebrū turbatū ꝛ organū fantaſie leſuꝫ
ꝛ per ꝯn̄s intellectū impeditū: qui in actu ſuo
īdigꝫ fantaſmate neceſſario(Non inſanio inq̄t
optime pheſte)nō dixit hoc ex adulatione: ſed
q2 talis erat modus loquendi cū reuerentia lo
cū imperatoꝝ tenētibus(ſed veritatis) euāge
lice(ꝛ ſobrietatis verba loquor)q2 nō excede/
bat modū debite locutionis(Scit.n.ḋ hiſ rex)
agrippa qui erat inſtructus in lege ꝛ ꝓphetis.
cetera patēt vſq3 ibi(Jn modico ſuades me fie
ri xp̄ianū)qḋ dupliciter pōt intelligi.vno mō
negatiue (in modico).i.in nullo:ſicut freq̄nter
dr̃ in cōmuni ſmone. Alio mō affirmatiue(in
modico ſuades .i.aliquātulū inclinaſ me ad B
ſed nō ꝑfecte:ꝛ hic ſenſus magis cōgruit ſeq̄n/
ti lr̃e vt videbitur.cetera patent(Et exurrexit
rex)Hic ꝯn̄r ſuper verba pauli habetur colla
tio cū dr̃(Et cū receſſiſſent)ad partē vt ſecreti⁹
loquerent̃ (dicētes quia nihil morte aut vicu/
lis dignū:quod fecit homo iſte)Et iter iſtos ſic
dicētes fuit agrippa primus ꝛ p̄ncipalis: tam
ꝓpter dignitatē regiā:q3 ꝓpter eius ſapiētiam
fuit.n.ſapiens valde ꝛ eloquēs.vt refert Joſe/
phus p̄mo libro de iudaico bello. ꝓpter quod
cōtulit cōcluſionē cōſilij.d.feſto(Dimitti pote
rat homo hic)ſicut īnocens.ꝛ hoc mō patꝫ ipꝫ
inclinatū fuiſſe aliquo mō ad credendum xp̄o
alr̃ nō dixiſſet paulū innocētem.ſed magl mor

te dignū tanq3 pſeudo xp̄i p̄dicatorem.vnde le
gitur in hiſtoria ſcholaſtica:ꝙ īminēte deſtruc
tione iudee ꝛ irlm̄ per romanos:xp̄iani q erāt
ibi monitu angeli tranſierūt in regnū agrippe
qui erat cōfederatus romanis.vt pꝫ per Joſe/
phū de iudaico bello.ꝛ ibi fuerūt pacifice rece
pti(ſi nō appellaſſet ad ceſarē)ex quo.n.ad ſu/
periorē erat appellatio interpoſita ꝛ recepta.ꝛ
paulū inſequebatur vt morte dignum parſ ad
uerſa:nō poterat eum preſes abſq3 ſuo pericu/
lo dimittere liberum. C.XXVII.

Et aūt iudicatū ē)Habito ꝯſilio ḋ miſ/
ſione pauli ad ceſarem. hic ꝯn̄r deſcri/
bit Lucas huiuſ cōſilij executionē.Et
p̄mo deſcribitur pauli ꝑgreſſuſ.2°ad romā ei⁹
acceſſus ibi.Poſt mēſes āt tres.c.28.Pria di/
uiditur in tres partes.q2 p̄mo ponitur pauli p
mare nauigatio.2°eius naufragatio ibi.Mul
to āt tp̄e.3°poſt naufragium recreatio in prīci/
pio.28.c.Circa p̄mum ſciēdū ꝙ multa nomina
ponūtur hic de quibus aliqui dicūt ꝙ ſunt no
mina inſulaꝝ.alij ciuitatū maritimaꝝ. vtrūq3
tn̄ in pluribus hꝫ parū de certitudine.tum q2
ex longitudine tēporis multa nomia ſunt mu/
tata villarū terrarū ꝛ inſularū:ſicut pariſi⁹an
tiquitus luchecia dicebatur:tum quia nomia
ſūt equiuoca:ſicut babylonia ad illā que eſt in
egypto:ꝛ ad illam que fuit antiquitus i caldea
Dicitur aūt(Ut aūt iudicatum ē nauigare) ꝑ
conſilium p̄dictum(ꝛ tradi paulū cū reliquis
cuſtodijs).i.vinctis vel cuſtodia detētis(cētu
rioni nomine iulio:cohortis auguſte)cohortes
aūt militū habebant propria noīa vt quelibet
citius cōgregari poſſet ab alijs diſtincta.vnde
ꝛ illa cui preerat corneli⁹ vocabatur italica vt
habetur ſ̄.io.c.(aſcendēteſ nauē atramytinā)
ſic dictā a ciuitate atrames noīe que ē i aphri/
ca.vt dicit gloſa(ſuſtulimus).i.a terra retraxi
mus ad altitudinē mariſ(perſeuerāte nobiſcū
ariſtarcho)alijs qui cū paulo venerāt irlm̄:vt
habetur ſ̄.20.reuertētibus ad loca ſua(Seq̄n
ti aūt die deuenimus ſidonem)in qua ciuitate
paulus ante p̄dicauerat(ꝑmiſit ad amicoſ ire)
ad eos ſalutandū.ꝛ in fide firmandum(ꝛ curā
ſui agere)accipiendo ab eis neceſſaria nauigā
tibus pro ſe ꝛ ſuis ſocijs(ſubnauigauimus cy/
prum)appropinquādo inſule:ſed nō ibi deſcē/
dendo.ꝓpterea quia venti eēnt contrarij q nō
ꝑmittebāt nauē currere verſus italiaꝫ.ꝛ ſic de
clinabant ad latus(Et pelagus cilicie ꝛ pāphi
lie nauigantes) hinc et inde euagando(veni
mus lyſtram)nomen eſt ciuitatis que eſt i pro
uincia lycie(tranſpoſuit nos in eam) vt citius
ꝛ expeditius veniremus romam(Et cū multl
diebus tarde nauigaremus)ꝓpter defectū vē
ti(et vix deueniſſemus contra cnidum) nomē
eſt inſule ſecūduꝫ gloſaꝫ(prohibēte nos vēto)
q mutat⁹erat a debili ꝑ eis.tn̄ i cōtrariū ꝛ for/
tiorē(adnauigauimus crete).i.prope cretam:

que ē iſula(iuxta ſalmonē) q̃ ē ciuitas mariti/
ma dicte iſule oppoſita(Et vix iux̃ nauigātes:
venimus in locū quēdā qui vocat̃ boniport⁹)
i creta nō tn̄ ſic dict⁹a bonitate:vt pꝫ īfra. vbi
dr̃ ꝙ nō erat aptus ad hiemādum.ſicut aliqñ
aliqua villa nominat̃ bona villa:que tamen eſt
multū defectiua(Multo aūt tp̄e) Hic cōſeq̄n
ter deſcribitur naufragatio.Et diuiditur in.3.
ꝑtes.q2 p̄mo ponitur periculi denūciatio. ſecū
do nauigantiū aliqualis cōſolatio ibi.Et cum
multa.3°naufragij perpeſſio ibi.Cū auteꝫ dieſ
Circa p̄mū dicitur(Multo aūt tp̄e peracto)ſ̄
i portu:q2 ſibi nō manſerūt:vt infra dr̃(et cuꝫ
iam nō eēt tuta nauigatio: eo ꝙ ieiunium iam
p̄teriſſet)Aliqui dicūt ꝙ iſtud ieiuniū fuit xp̄i
anoꝝ ante natiuitatē domini:vel iudeoꝝ pro
morte godolie: vel ꝑ templi deſtructione.Sed
nullū iſtorū videt̃ verū:q2 centurio ꝛ milites:
ꝛ ēt naute:ſaltem pro maiori parte erāt gētiles
hec ieiunia nō ſuantes.Jō magis videtur ꝙ
hoc ieiuniū fuit in mari:vbi ꝓpter tēpeſtatem
nō vacabat nautis comedere:niſi parum pro/
pter nauis regimē:ꝛ alijs ꝓpter timorē. ꝓpter
quod naute debiliores erant fci(conſolabatur
eos paulus)dans eis bonū cōſilium ſi accipe/
re voluiſſent(viri video)ſpiritu ꝓphetico:qui
certior ē experiētia nautica(quoniā cū iniuria
ꝛc̃).i.cū periculo magno rerū ꝛ corpoꝝ nr̃oruꝫ
(Centurio āt gubernatori ꝛ nauclero magl cre
debat) ꝓpter nauticam ſcientiam.Eſt aūt nau
clerus domin⁹nauis poſſeſſiue vel cōductiue.
ꝛ dr̃ a naue ꝛ cleros.quod ē ſors(Et cū apt⁹ pō
tus nō eēt ad hyemādum)cū tamen hyēs imi/
neret(plurimi ſtatuerūt conſiliū).i.firmiter ḋ
liberauerunt(nauigare inde)contra pauli cō/
ſiliū(ſi quomodo poſſent deueniētes phenicē)
que ē ꝓpe locū vnde receſſerant. Phenicea.n.
propinqua ē paleſtine in qua ē ceſarea de q̃ re/
ceſſerant.vt pꝫ ex p̄dictis(hyemare) ibi.n.ſ.in
phenice:erat portus aptus ad hyemandū(por
tum crete) vnde volebāt recedere. vt pꝫ ex p̄di
ctis ꝛ ex ſequentibus(reſpicientē ad affricuꝫ ꝛ
chorum)ly reſpicientē:refert̃ ad pheniceꝫ que
reſpicit cretā ſiue portū crete ad partē occiden
talē:affricus.n.ꝛ chorus ſūt venti occidentaleſ
laterales:tn̄ affricus ex parte meridiei.choruſ
āt ex parte aquilonis.gloſa vero aliter ordinat
lr̄am.d.ꝙ portus crete de quo fit hic ſermo eſt
in phenice.ſed dr̃ portus crete eo qḋ reſpic̃ cre/
tam ad occidentē:ſed p̄ma expoſitio melior vi
detur.ꝛ magis cōſona cōſueto modo loquendi
(Aſpirante aūt auſtro)qui ē ventus meridiōa
lis(exiſtimātes ꝓpoſitum ſe tenere).ſ.nauiga/
re i phenicē per ventū lateralē:quo frequēter
vtuntur naute: volebant.n. nauigare verſus
orientē.vt patet ex p̄dictis(cū ſuſtuliſſemus ḋ
aſſon)locus ē.vnde ſoluunt̃ naues mare ingre
diētes:qui in latino dicit̃ ſtatio(legebāt cretā)
.i.nauigio tranſibāt:ab ea recedentes.Legere

.n.ē equiuocū.quia ſignificat furari. colligere
nauigare tranſire.ꝛ lr̄as ſonare. vnde verſus
Fur aurum.virgo flores.mare nauta.libros
Clericus equiuoce ſingula quiſq3 legit(Nō p⁹
multū aūt miſit ſe contra ipſam).ſ.nauem(vē
tus typhonicus).i.maris inflatiuus ꝛ tēpeſtu
oſus dictus a typhos quod ē inflatio(euroaq/
lo)ſic nominatur ille vētus:ꝛ ē lateralis aqlo
ni ex parte tamē oriētis:ꝛ ſic opponit̃ affrico:ñ
tn̄ directe oſo.ex qua parte nauigabāt(Cumq3
arrepta eēt nauis) violētia vēti(ꝛ nō poſſet co/
nari in ventū).i.ꝯ ventū(data naue flatib⁹fe/
rebamur).i.amotis velis ibamus ſm̄ flatum
venti(Jnſulā aūt quādam decurrētes).i.iux̃
eam currētes.q2 nō ibi poterant applicare.ꝑꝑ
vi vēti(potuimus vix obtinere ſcapham).i.ea
vti ad muniēdum nauem. Scapha.n.ē naui/
cula qua naute vtunt̃ ad eundū circa nauem:
ꝛ agendū ea que ſūt neceſſaria ꝑ nauis tuitiōe
iō ſubditur(adiutorijs vtebant̃ accingētes na
uem)ne ligna ſoluerētur a vi maris:ꝛ vt tardi
us incederet nauis.iō ſubditur(timētes autē
ne ſyrtim inciderent)ex nimio veloci curſu.ē āt
ſyrtis vel ſyrtes loc⁹periculoſus ex arena(ſub
miſſo vaſe).ſ.ſcapha(ſequēti die iactū fecert̃)
eoꝝ que naui erant minus neceſſaria(ꝛ tertia
die ſuis manibus armamta).i.vtēſilia(nauis
proiecerūt)retinēteſ ea tn̄ que neceſſaria erāt
ad nauigādum:cetera patēt(Et cuꝫ mlta) Hic
ꝯn̄r deſcribitur pauli conſolatio. ꝛ p̄mo ponit̃
cā cum dicitur(Et cū multa ieiunatio fuiſſet)
partim ex timore.parti ex naturarum cōtinua
occupatione.propter qḋ multū indigebāt con
ſolatione(tūc ſtās paulus)cōſtanter ꝛ intrepi
de(dixit)eos arguēdo de contēptu ſui conſilij.
(Oportebat quidē o viri audito me:nō tollere
naueꝫ a creta)ſed ibi hyemare(lucriq3 facere)
.i.per hoc euitare iſta pericula ꝛ damna.Conſe
q̄nter cōſolatur eos di.(Et nūc ſuadeo vobis)
q3uis me nō audieritis(bono eē aīo).i. cōſola/
tos.q2 nauis ſola peribit perſonis ſaluis.hoc ꝑ
dicit.vt cū venerit:ꝓphetico ſpiritu eum locu
tum ſciant fuiſſe:ꝛ de pertinētibus ad ſalutem
ſibi credāt(Aſtitit enim mihi angeluſ)dei(hac
nocte)tales enim reuelationes magis fiunt ḋ
nocte:quietatis ſenſibus q3 de die(cuius ſum
ego)apoſtolus ꝛ miniſter(Ne timeas paule)a
periculo maris(Et ecce donauit tibi deus oēs
qui nauigant tecum)ꝛ quantū ad ſalutem cor
poralem:nam omnes euaſerunt:vt patet in fi/
ne capituli.Utrum autem dederit eos q3tum
ad ſalutem ſpiritualem:non habetur expreſſe
ſed probabile eſt ꝙ viſa impletione ſui dicti.ꝛ
miraculis que fecit in inſula.viperam ſine ſui
leſione comburendo:ꝛ infirmos oratione curā
do:crediderunt xp̄o.vnde ꝛ centurio qui erat
principalior prohibuit vinctos interfici:voleſ
ſuare paulū vn̄ videbat̃ ex tūc iclinat⁹ad cre
dēdū.cetera patēt vſ3 ibi(ſ3 poſtea q3.i4.nox)

ab ortu tēpeſtatis (nauigātib⁹ nobis ī adria)
.i. in mari adriatico al' adriatico ꝓpe mōtē gar/
ganū. vt dicūt aliqui. Alij āt dicūt ꝙ adria eſt
nomē appellatiuū. ⁊ ſignificat mare petroſum
ſic dictū ab adros grece: quod ē petra latie. Et
huic magis conſonat lrā ſequēs cū dr̄ (ſuſpica/
banṫ naute apparere ſibi aliquā regionem) ex
ſcopulis apparentibus de lōge: (Qui ⁊ ſubmit/
tētes bolidem) inſtrumētum eſt quo tentaṫ ꝓ/
fundū maris per plūbum vel ſtannū pendenſ
ad chordā (Timētes āt ne in aſpera loca incid
remus) qꝛ nō inuenerāt ꝓfundū maris equali
ter diſtās ī breui ſpacio (de puppi). i. vltiā par
te nauis (mittētes anchoras. 4.) vt facerēt na
uē ſtare: ne icidcrēt in aſpera loca (optabāt di/
em fieri) vt magis viderēt a longe ſi eſſent ibi
aliqui ſcopuli (Nautis vero querētibus fuge/
re). in ſcapha que magis euitare pōt talia loca
ꝙ̄ nauis magna (ſub obtētu). i. ſimulatiōe (q̄ſi
īciperēt a pra). i. a prīa parte nauis (anchoras
extēdere) ad nauē magnā areſtādum (qd perci
piēs paulus) ſpū diuino (dixit cēturioni ⁊ mili
tibus. Niſi hi in naui māſerint ⁊c̄) qꝛ nauis ſi/
ne nautis: ⁊ in mari procelloſo: periclitatur ci/
to (Tunc abſciderūt milites funes ſcaphe) ne
ꝑ eam poſſēt fugere naute. cetera patēt vſqꝫ ibi
(ieiuni ꝑmanetis nihil accipientes). i. modicū
accipiētes: quod quaſi nihil reputatur. z. phi/
ſicoꝝ: ⁊ ēt cōmuni modo loquēdi. de hoie mo/
dicū comedēte dr̄ ꝙ nihil comedit. nō. n. tāto
tp̄e vixiſſent ſine aliquali comeſtiōe (Propter
quod rogo vos accipere cibū ꝓ ſalute veſtra)
vt fortiores ſitis in naufragio īminēti ad eua/
dendū de mari (Animequiores āt fcī ſunt oēſ)
verbo pauli ⁊ eius exēplo (Eramus vō vniuer
ſe aīe. z76.). i. homīes denominādo totū a pte
nobiliori (Cū aūt) Hic ɔ̄ſr deſcribitur naufra
gij perpeſſio cū dr̄ (terrā nō agnoſcebāt). ſ. i lit/
tore maris (ſinum vero quēdam ɔſiderabāt)
.i. receptaculū in quadā īſula (⁊ cū āchoras ſu/
ſtuliſſent). i. de mari leuaſſēt (cōmittebant ſe
mari) ꝙ̄uis viderent ibi periculū nauigando:
maius tn̄ periculū erat ibi manere ꝙ̄ ad ſinuꝫ
tendere ꝑdictū (⁊ leuato artemōe). i. paruo ve
lo: quod magis deſeruit directioni nauis ꝙ̄ ce
leritati motiōis (⁊ cū incidiſſemus in locuꝫ di
thalaſſum) locus ē altus ī fūdo maris habenſ
ꝓfundius ex vtraqꝫ pte. ſic dictus a diſ. ⁊ tha/
laſſan. quod ē mare ī greco (impegerūt naueꝫ)
ad terrā illā altiorē (⁊ pra quidē fixa manebat
immobilis) qꝛ mare nō erat ibi tā ꝓfunduꝫ: ꝙ
nauis poſſet ibi natare (puppis vero ſoluebaṫ
a vi maris) ex impetu. n. fluctuum a parte po/
ſteriori irruētium: ſoluebaṫ compago lignorū.
cetera patēt vſqꝫ ibi (Juſſitqꝫ eoſ qui poſſēt na
tare ⁊c̄) iſti erāt milites. dicit. n. vegetius in li/
bro de re militari: ꝙ tirones romani a ꝑncipio
adiſcebāt artē natandi: que frequenter ē neceſ
ſaria in exercitibus. cetera patent CCXVIII.

H(Ec cū euaſiſſem⁹) Hic ɔ̄ſr poſt naufra/
giū: ponitur paſſoꝝ recreatio. ⁊ ſecūdo
hui⁹ beneficij recōpenſatio ibi. Conti/
git āt. Circa ꝑmum dicit (Et cū euadiſſemus.
tunc cognouimus) per habitatores īſule (quia
mitylene) ſic hñt libri correcti (barbari vō). i.
habitatores inſule: qui dicūtur barbari: eo ꝙ
nō loquebanṫ hebraice grece nec latine. alia. n.
idiomata barbarica dicūtur (ꝑſtabāt nō modi
cā humanitatē nobis) ɔpatiēdo naufragi (Ac
cēſa. n. pyra). i. cōgerie lignoꝝ ardentiū q̄ dicit
pyra a pyr quod ē ignis (reficiebāt nos) qui de
mari exieramus: aqua totalr̄ madefacti. vt pꝫ
ex dictis. ⁊ cū hoc erat frigiditas tēporis (Cuꝫ
congregaſſet āt paulus ſarmētoꝝ ⁊c̄) in q̄ appa
ret eius charitas: qui totus madefactus ñ ſta
tim cucurrit ad ignē: ſed collegit ſarmenta ad
ignis augmētationē (vipera) ſerpens ē venēa/
tus: ſic noīatus eo ꝙ vi pariat. nā catuli exiſtē
tes in ventre mr̄is: qñ creſcunt latera ei⁹ rodūt
⁊ ſic exeūt: matrē interficiēdo (a calore cum ꝓ/
ceſſiſſet) fugiēs ignis calorē (inuaſit manū ei⁹)
ip̄m mordendo. cetera patēt vſqꝫ ibi (vtiqꝫ ho/
micida ē homo hic) ſciebāt. n. qꝛ cōmune ē apd
omnes gentes ꝙ homicida debꝫ mori (vltio) i.
iuſticia diuia (nō ꝑmittit eū viuere) mortē ſibi
debitā: quā euaſerat in mari: ſupplēs ꝑ aliam
viā (Et ille quidē excutiēs beſtiā ⁊c̄) ſecūdum
ſaluatoris ꝓmiſſionē Luc. io. Dedi vobis vtu/
tē calcādi ſuper ſpentes ⁊ ſcorpiōes: ⁊ nihil vo
bis nocebunt (At illi exiſtimabāt eū ī tumorē
ɔuertēdum ⁊c̄) ſm̄ morē conſuetū taliter ꝑcuſ
ſorum (cōuertētes ſe) vnus alteri colloquēdo
(dicebāt eū eē deū) credentes eum immortalē
deos. n. dicebāt gētiles homīes imortalitateꝫ
cōſecutos ſm̄ ſuā exiſtimatōeꝫ. vt ſaturnū io/
uē: ⁊ ſic de alijs (Jn locis āt illis erāt ꝑdia). i.
poſſeſſiōes ⁊ domicilia (qui nos ſuſcipiēs) cha
ritatiue triduo benigne exhibuit) victualib⁹
reficiendo (Contigit āt) hic ɔ̄ſr deſcribiṫ dcōꝝ
bñficioꝝ recōpēſatio caritatiue tn̄. qꝛ dōa dei
nō cadūt ſub ꝑcio: ſicut dictū ē ſ̄. 8. c. ⁊ hoc ē ꝙ
dr̄ (Cōtigit āt prēm publij) ꝑncipis īſule (febri
bus ⁊ diſſinteria). i. fluxu vētris cū excoriatio
ne īteſtioꝝ (vexatū iacere) hiis. n. duab⁹ īfirmi
tatib⁹ ſimul cōcurrētib⁹ ē hō morti ꝓpinquus
(Ad quē paulus intrauit: viſitādo eū charita
tiue, ſaluauit eū) ſtatim ab vtraqꝫ infirmitate
(Qui ēt multis honorib⁹ nos honorauerūt) de
beneficijs grati: ⁊ ī paulo cognoſcētes dei vtu/
tē opari (Poſt mēſes) deſcripto multiplici pro
ceſſu p⁹ viā. hic conſeq̄nter deſcribiṫ eius acceſ
ſus ad terminū. ſ. romaꝫ. ⁊ ꝑmo deſcribiṫ acceſ
ſus. z⁹. cōmorādi modus ibi. Cū aūt. Circa pri/
mū dicit (Poſt mēſes aūt tres) vtrum autem
hoc tempus incipiat a principio nauigationis
de ceſarea: vel aduentus ad hanc inſulam.
textus non dicit. videtur tamen magis pro/
babile ꝙ computatur ab aduentu ad inſulaꝫ.

Nā vt pꝫ ex ꝑdictis: intēdebāt hyemare alicu
bi: nec videnṫ hyemaſſe alibi ꝙ̄ ī hac īſula (cui
erat inſigne caſtoꝝ) ſic ē in libris correctiſ. duo
.n. germani. ſ. caſtor ⁊ polux qui dicūtur hic ca
ſtoreſ in plurali a ꝑmogenito ſic nomīati. audi
entes helenā ſororē ſuā eē raptā. inſecuti ſūt ꝑ
mare. ⁊ orta tēpeſtate nunꝙ̄ cōparuerūt. Pro/
pter quod gentiles crediderūt illos īmortales
eē fcōs: vocātes eos deos maris: ⁊ propter h
eoꝝ inſigne habebat illa nauis (⁊ cū veniſſem⁹
ſyracuſā) ſicilie ciuitatē vnde fuit beata lucia
(inde circūlegentes). i. circa inſulā nauigātes
(deuenimus rhegiū) uilla ē in calabria (z⁹. die
venimus puteolos) hic ē locus vltra romam.
vbi virgili⁹ edificaſſe dr̄ balnea: ſupponēſ titu
los ſingulis contra quas infirmitates valent
q̄ ſalernitani poſtea deſtruxerūt (⁊ ſic venim⁹
romā). i. prope romā (Et inde cū audiſſēt frēſ)
.i. xp̄iani rome hītantes. Ex quo pꝫ ꝙ paulus
nō fuit ꝑmus qui ꝑdicauit rome xp̄m (occurre
runt nobis vſqꝫ ad apij phoꝝ) ſic noīatum a q̄/
dam conſule nomīe claudio appio: a quo ē via
appia nūcupata (⁊ tribuſtaberniſ) ē nomē vnū
cōpoſitum ex duobus integris. ⁊ ē indecliabi/
le. ꝓpter quod ē hic accuſatiui caſus. eſt auteꝫ
ꝓprium nomē cuiuſdā notabilis domus. tres
fontes cōſimiles habētis: in qua vendebātur
venalia ꝓ tranſeūtibus: vt vbi hoſpitabātur.
(Quos cū vidiſſet. grās agens deo) de iuentio
ne xp̄ianorum (accepit fiduciam) ꝓficiēdi ibi ī
ꝑdicatione euāgelij (Cū āt) hic ɔ̄ſr deſcribitur
manēdi modus. ⁊ ꝑmo quātum ad pauli cōdi/
tionem cū dr̄ (Permiſſum ē paulo permanere
ſibimet). i. vbi voluiſſet (cū milite cuſtodiente
ſe) ita ꝙ nō habebat carcerē clauſum (P⁹ terti
um) hic z⁹. poniṫ modus manēdi ꝙ̄tū ad accu/
ſationē pauli. Circa quā ꝑmo ponitur narratō
cauſe ſue appellationis. z⁹. poniṫ ab eo verbuꝫ
edificationis ibi. Cū conſtituiſſent. Circa ꝑmū
dr̄ (Conuocauit ꝑmos iudeoꝝ) in quibus alij
virtualiter cōſiſtūt (nihil aduerſus legem fa/
ciens aut morē paternū) nā in tēplo inuentus
ſum oblationē faciens ſm̄ modū iudeorū (uin
ctus ab hieroſolymis ⁊c̄) vt pꝫ ſupra. zi. (qui)
.ſ. romani (cū interrogationē de me habuiſſēt:
voluerūt me dimittere) vt inocētē. vt pꝫ ſ̄. z5.
⁊. z6. (Contradicētibus āt iudeis) qꝛ volebāt
me occidere inſidijs. vt pꝫ ſ̄. z4. ⁊. z5. ⁊. z6. (co
actus ſum appellare ceſarē) qꝛ videbā iudicē
inclinatū ad faciendū omnium iudeoꝝ petiti/
onē iniuſtam (quaſi gentē meā). ſ. iudaicā (hñſ
aliquē accuſare) erga ceſarē (Propter hāc igiṫ
cām rogaui vos videre) ad oñdēdū vobis īno
centiam meā (Propter ſpē. n. iſrl̄) de xp̄o ꝓmiſ
ſo in lege ⁊ ꝓphetis: que ī ieſu nazareno īpleta
ē: ⁊ de reſurrectione mortuoꝝ: que in ei⁹ aduē/
tu ſc̄o implebitur (cathena hac circūdatus ſū)
eo ꝙ iſta ꝑdicaui ⁊ ꝑdico. cetera patēt vſqꝫ ibi.
(Rogamus āt a te audire que ſētis) de ieſu na

zareno (nā de ſecta hac). ſ. xp̄ianoꝝ (notū ē no/
bis: qꝛ vbiqꝫ ei cōtradicitur) a ꝑncipibus iud/
oꝝ. vt pꝫ ex ſupra dictis ī multis ⁊ diuerſis lo/
cis (Cū cōſtituiſſent) Hic ɔ̄ſr ad eoꝝ paulus
petitionē ꝓponit verbū euāgelice ꝑdicationis
ꝓut ſubdiṫ (quib⁹ exponebat) ſcripturas vete
ris teſtamēti (teſtificās regnū dei). i. ianuā be/
atitudinis aptam ꝑ paſſionē xp̄i (ſuadēſqꝫ eis
de ieſu) nazareno qui ē vere xp̄s (ex lege moyſi
⁊ ꝓphetis). i. ex eoꝝ ſcripturis (a mane vſqꝫ ad
veſperā) ī quo apparet eius ſollicitudo circa ꝑ
dicationē (Et quidā credebāt) a deo interi⁹ tra
cti. Jo. 6. Nemo poteſt venire ad me. niſi pater
qui miſit me traxerit eū (quidā vero nō crede/
bāt) a deo ꝓpter ſua demerita reprobati (diſce/
debant). ſ. nō credētes (dicēte paulo vnū ver/
bum) obſtinatis (qꝛ bene ſpūs ſanctus locut⁹ ē
per Eſa. 6. c. Uade ad populū iſtū ⁊c̄) que au/
ctoritas allegata ſm̄ tranſlationē. 70. refertur
ad tp̄s xp̄i ſm̄ ſenſū lrālem: vt ibidem plenius
dictū fuit ꝑnūcians iudeoꝝ obſtinationē ꝓ ꝑ/
te maiori ī ꝑmo aduentu xp̄i (aure). ſ. corpora/
li (audietis ⁊ nō intelligetis) qꝛ iudei audieṙt
ꝑdicationē xp̄i ⁊ eius apoſtoloꝝ. ⁊ ꝓ maiori pte
veritatē ab eis dictā nō receperunt credendo.
(⁊ vidētes videbitiſ ⁊ nō ꝑſpicietis) qꝛ viderūt
miracula xp̄i corporalibus oculis. ⁊ nō cogno
uerūt virtutē ſue diuinitatis (Jncraſſatuꝫ. n.
ē cor populi hui⁹) metaphorica ē locutio. qꝛ ſic̄
craſſitudo circa cor cōgregata ſuffocat vitā cor
poralē: ita malicia iudeoꝝ exaggerata ī mente
eoꝝ extinxit in eis vitā ſpūalē (⁊ auribus gra/
uiter audieṙt) dicētes Jo. 6. Durus ē hic ſermo
qs pōt eū audire: (⁊ oclos ſuos). ſ. mētales (ɔ/
preſſerunt). i. a veritate declinauerūt (ne forte
videāt ⁊c̄) ⁊ hoc dr̄ ꝓpter libertateꝫ arbitrij: ꝑ
quā poterāt a veritate auerti. ⁊ ad eā cōuerti:
ad quā ſi conuerſi fuiſſēt: grām ſonātem diui/
nitus habuiſſēt (Notū ergo ſit vobis) iudeis:
(qm̄ gentibus miſſū ē hoc ſalutare dei) iudeis
repellētibus ipſum. nā apoſtoli ex ordinatiōe
dei ꝑdicauerūt gentibus: euangeliū xp̄i iudis
repellētib⁹: ſic̄ dixeṙt barnabas ⁊ ſaulus ſ̄. i3.
Uobis oportebat ꝑmū loqui verbuꝫ dei: ſꝫ qm̄
repellitis illud. ⁊ indignos vos iudicatis eter/
ne vite. ecce cōuertimur ad gētes. ſic. n. ꝑcepit
nobis dominus (⁊ ipſi audiēt) ſicut patet īple/
tum per orbē terraꝝ (Et cū hoc dixiſſet: exieṙt
ab eo iudei) indignati. qꝛ gētiles eis ꝑponebat
(multā inter ſe hñtes q̄ſtionē) nā aliqui crede
bāt paulo: aliqui diſcredbāt (Māſit āt paul⁹
hic z⁹. pōiṫ ꝑdicatio pauli: indifferēter oīb⁹ iu/
deis ⁊ gētilib⁹ cū dr̄ (Māſit āt biēnio toto). ſ.
rome (in ſuo cōductu). i. in hoſpitio ab eo loca/
to (⁊ ſuſcipiebat oēs) indifferenter (qui ingre/
diebantur ad eum) ad audiendum dei ver
bum (predicans regnum dei) ideſt beatitudi
nē eternam (et docens que ſunt de domino ie/
ſu chriſto) ea que ſunt neceſſaria ad ſalutem

(cũ omni fiducia) ꝺ adiutorio ſaluatoris(ſine
ꝓhibitõe imꝑatoris. Ex hoc ãt ꝙ h ꝺr̃. Man
ſit ãt biẽnio toto ⁊c̃. Et quod dicebat de ieſu ſi/
ne ꝓhibitõe. innuit̃ veriſimilr̃ ꝙ iuit ad ꝑdi
cãdũ ĩ partibus occidẽtis: ⁊ maxie ĩ hiſpania:
ſicut ſcripſerat romanis. i5. per vos ꝓficiſcar ĩ
hyspaniã: paulus. n. ãno 2o neronis fuit addu
ctus romã. ⁊ biẽnio mãſit ibi. vt dr̃ hic. Nero
vero ĩperauit. i3. ãnis ĩ quoꝝ vltimo ĩterfecit
petrũ ⁊ paulũ: ⁊ ſic videtur ꝙ tp̃e intermedio
paulus iuerit ad ꝑdicãdũ in partibus occiden
tis ⁊ maxime ĩ hyſpania: ⁊ poſtea redyt romã:
ut circa finẽ ĩpery neronis ipſe cũ beato petro
ꝑ martyry palmã tranſiret ad gloriã ad quaꝫ
nos ꝑducat: qui cũ p̃re ⁊ ſpũ ſancto viuit et re/
gnat in ſecula ſeculoꝝ amen.

¶ Incipit poſtilla ſuper epiſtolas canonicas
ſãctoꝝ Jacobi. Petri Joãnis euãgeliſte ⁊ Iudẽ.

Quatuor ſũt mini
ma terre: ⁊ ipſa ſũt ſapiẽtiora ſapi
entibus. Prouer. 3o. Septẽ epiſto
le q̃ canonice. i. regulares nuncu
pãtur edite ſũt a q̃ttuor aplis Jacobo Petro.
ioanne ⁊ Juda: ⁊ ĩ vno libro collocant̃: iõ debẽ
tur his auctorib⁹: ſꝫ miſterialiter tñ. nã auctõ
ꝑncipal' ẽ ſpũs ſãct⁹. iõ põt cõuenieter dici ver
bũ ꝓpoſitũ. Quattuor ſũt minima terre ⁊c̃. In
quo circa iſtos apoſtolos tria notant̃. Numera
tiõis typus ibi. Quattuor ſũt hũiliatõis actus
ibi. Minima terre. Cõtẽplatiõis exceſſus ibi.
Et ipa ſũt ſapiẽtiora ſapiẽtibus. Circa ꝑmũ ſci
ẽdũ ꝙ quaternarius ẽ ꝑmus numer⁹ quadra/
tus: q2 cõſurgit ex ductu ꝑmi numeri. ſ. binary
ĩ ſeipꝫ. bis. n. duo q̃ttuor ſũt: q̃dratura vero ꝑ
fectionẽ v̾tutis figurat. vt ph̃us. i. Ethicorum
v̾tuoſũ vocat q̃dratũ. o. qui vtiq3 vere bon⁹ et
q̃dratus ſine vituperio. Nã ſic̃ corp⁹ q̃dratũ ĩ
quolibꝫ latere optime ſedet: ita v̾tuoſus in q̃li
bꝫ caſu ⁊ fortuna bene ſe habet. Jſti v̾o q̃ttuor
apoſtoli fuer̃t v̾tute ꝑfecti. ꝓpter quod ĩ mlt̃is
quaternarys ſũt figurati. Jſti. n. ſũt quattuor
fluuy paradiſi: aqua ſapie militãtẽ eccleſiã ir/
rigãtes Gen. 2. Quattuor aurei circuli ĩ arca te
ſtamẽti: q̃ ẽ xp̃s ĩ eius laterib⁹ exñtes Exo. 25.
Quatuor uẽti celi mortuos uiuificãtes ezech.
37. Quattuor viri ĩ fornace tribulatõis illeſi ꝑ
manẽtes. Daniel. 3. vbi dr̃ ꝙ ſpecies vnius: q̃i
ſpẽs fily dei: q2 beatus iacob⁹ dei filio ieſu xp̃o
ĩ forma ⁊ figura corporis fuiſſe dr̃ ſimillimus.
Hy ſũt quattuor fabri cornua peccatoꝝ deyci
entes Zach. i. Et aly plures quaternary poſſẽt
ad ꝓpoſitũ ĩduci de ſacra ſcriptura: ſꝫ iſti ſuffi/
ciãt. Circa 2⁹ ſciẽdũ ꝙ hũilitas ẽ dec⁹ ⁊ cuſtos
oium v̾tutũ. Grego⁹. q ceteras v̾tutes ſine hu/
militate cõgregat: quaſi puluerẽ ĩ vẽtũ portat
Jſti v̾o quattuor apoſtoli ſicut ex eoꝝ actib⁹ et
doctrina patet fuer̃t humillimi. qð notat̃ cũ dr̃
Minima terre: vñ quilibꝫ eorũ potuit dicere
illud. i. Cor. i5. Ego ſũ minim⁹ apoſtoloꝝ. Fue/
runt. n. apoſtoli de natura ꝑncipioꝝ q̃ ſũt mini
ma q̃ntitate ⁊ maxia v̾tute. ſic iſti apoſtoli ꝑ v̾ã
humilitatẽ minimi fuerũt. ĩ ſua reputatiõe. et
maximi ꝑ ſuã ꝑdicatiõem in fideliũ mlt̃iplica
tione ſm illud Eſa. 4o. Minim⁹ erat in mille:
⁊ paruulus ĩ gentẽ fortiſſimã. Circa. 3⁹ cõſide
rãdũ ꝙ ſicut dr̃ Prouer. ii. Ubi hũilitas ibi ſa
piẽtia. Propter quod circa iſtos apoſtolos p⁹
actũ hũiliatõis notat̃ exceſſus cõtẽplatõis cũ
dr̃. Et ipa ſũt ſapiẽtiora ſapiẽtibus. ſapiẽtes ãt
hui⁹ mũdi reputati ſũt philoſophi. qui tañ ad
verã ſapiẽtiã que xp̃s ẽ: nõ attiger̃t ſm qð dic̃
Hieronymus in epiſtola ad paulinũ. De oib⁹
ſacre ſcripture libris. hoc doctus plato neſciuit
hoc demoſthenes eloq̃ns ignorauit. Jſti autẽ
apoſtoli hãc ſapiam attigerũt. ⁊ ſic ſapiẽtiores
ſapiẽtibus fuerũt. ꝺ quo põt expõi quod dicit̃
. i. Corinth. i. Quod ſtultũ ẽ dei. i. quod dr̃ ꝺ ꝺo
ſm errorẽ gentiliũ. ſapiẽtius ẽ hominibus. i. ꝯ
tinet maiorẽ ſapiam q̃ȝ ab hominibus poſſit ca
pi ad plenũ. dei' ãt fuerũt ⁊ ſũt iſti apoſtoli tan
q̃ȝ mẽbra ꝑncipalia corporis eius myſtici. Et lꝫ
ſtulti ac ſtolidi fuerũt a mũdi ſapientib⁹ repu/
tati: tñ fuerũt ſapientiſſimi. Sapiẽtia. n. philo
ſophoꝝ fuit deorſũ deſcendẽs ex cognitõe iſto
rum ſenſibiliũ ⁊ corruptibiliũ ⁊ ducẽs ĩ amo/
rem terreſtriũ. ꝓpter qð dr̃ terrena animalis ⁊
diabolica Jacobi. 4. Sapientia v̾o apoſtolorũ
fuit de ſurſũ deſcẽdẽs a patre luminũ: eoꝝ mẽ
tibus ĩpreſſa per ſpũm ſcũꝫ: ꝓpter qð fuit pudi
ca. pacifica modeſta. ſuaſibilis. bõis ꝯſentiẽs:
plena mĩa et bonis fructibus: qbus ꝑfecte fru
ent̃ electi in aula celeſtis glie. ad quã nos ꝑdu
cat qui ſine fine viuit. ⁊ regnat.

¶ Poſtilla. N. de lira ſuper prologum. Hiero.
in epiſtolas canonicas incipit.

Non ita ẽ ordo ⁊c̃) In iſto ꝓlogo tria
tãgit hiero. que reddunt auditores
dociles: beniuolos: et attẽtos. Prio
tãgit ordinem. ⁊ numerũ canonicaꝝ
epiſtolaꝝ ꝑ qð auditor docilis reddit̃. Dicit. n.
Tulli⁹: ꝙ dociles auditores habere poterim⁹.
ſi ſũmaꝫ cauſe breuiter exponamus. 2⁹ tangitur
vtilitas. et difficultas operis: per qð auditoris
attẽtio excitat̃. dicit enim. Tullius attẽtos ha
bebimus: ſi pollicemur nos de rebus magnis:
nouis ⁊ iuſitatis verba facturos. Tertio con/
uertens ſmonẽ ad euſtochiũ: tãgit incõmoda
que eũ circunſtãt: ꝓpter interpretationẽ ſacre
ſcripture. Per qð beniuolentia captatur. Dicit
enĩ Tullius. Beniuolos auditores facere poſ
ſumus: ſi noſtra incõmoda referimus inopiaꝫ
ſollicitudinẽ. calamitatem ⁊c̃. Secunda pars
ĩcipit ibi. Que ſi ſicut ab eis digeſte ⁊c̃. Tertia
ibi. ſed tu virgo xp̃i ⁊c̃. In ꝑma ꝑte duo tãgũt̃.
Pri⁹ eſt. ꝙ latini nõ ita ordinãt iſtas epiſtolas
ſicut greci. 2⁹ ẽ ꝙ earũ rectus ordo habet̃ ſm
traditionẽ Hieronymi: quod notat̃ ibi. Sed ſi
ent euãgeliſtas. Dicit ergo (Nõ ita ẽ ordo ſeptẽ
epiſtolarũ) glo. Septẽ ſũt ꝑꝑ ſeptẽ dona ſpirit⁹
ſancti: vel ꝓpter fidẽ ſancte trinitatis quã con
tinẽt: q̃ ꝑ quattuor mũdi partes diffuſa ẽ. Ordo
⁊ numer⁹ ⁊ auctores iſtarũ epiſtolaꝝ hñtur per
iſtũ verſiculũ. Una iacob. pe. due. tres ſunt. io.
vnica iude (que canõice nũcupant̃). i. reglares
ad diſtantiã eaꝝ q̃s fecerũt pſeudo ſub noĩbus
aploꝝ. vel catholice. i. vniuerſales a fide vni/
uerſalis eccl'ie. q2 nõ vni pplo. non vni ciuitati
ſcripte ſũt ſꝫ vniuerſali eccl'ie. Catholicõ grece
vniuerſale latine (Nõ ẽ inquã ita ordo apud
grecos q integre ſapiũt) q̃ntũ ad cognitionẽ cre
dendoruꝫ (fidẽq3 rectã ſectant̃) quãtũ ad opa
fidei. q. d. habẽt cognitõis ꝑfectiõeꝫ in creden
dis: habẽt fidei directionẽ in agẽdis. vnũ eniꝫ
iſtoꝝ nõ ſufficit ſine reliquo. Unð Jacobi. ii. Fi/
des ſine operib⁹ mortua ẽ. Et ꝯtr̃ dr̃ ibi ꝺ abra
am. fides cooꝑabat̃ opibus illius. ⁊ ex opib⁹ fi
des cõſumata ẽ (ſicut in latinis codicib⁹ inuẽi
tur). ſ. qui ſcripti ſũt ante trãſlationẽ hierony/
mi (vt). ſ. (quia petrus ẽ ꝑmus ĩ ordie aploꝝ)
Cui ꝑncipaliter date ſunt claues ligãdi atque
ſoluẽdi Math. i6. Tibi dabo claues regni ce/
loꝝ ⁊c̃. vñ eccl'ia cãtat de eo. Tu es paſtor oui/
um ꝑnceps apoſtoloꝝ (prime ſint eius epiſtole
⁊c̃) Hic querit̃ quare a hieronymo alr̃ ordinãt̃
Rñdendo pñt ordinari ſm ordinẽ ⁊ dignitatẽ
ſcribẽtiũ. ⁊ ſic ꝑme ſũt epiſtole petri. vel ſm or/
dinẽ tẽpoꝝ quib⁹ ſcripſer̃t. ⁊ ſic ꝑma ẽ epiſtola
iacobi: q ꝑmus ſcripſit inter apoſtolos. Jacob⁹
. n. trigĩta ãnis rexit eccl'iam hieroſolymitanã
poſt paſſionẽ dñi. ſ. vſq3 ad ſextũ ãnũ neronis.
⁊ tũc fuit martyrizatus. Petrus v̾o. 38. i. vltio
ãno neronis. Et certũ ẽ ꝙ ĩ vltimo ꝑꝑe vite ſue
ſcripſit. Uñ dr̃. 2. Petri. i. Certũ ẽ ꝙ velox ẽ ꝺ
poſitio tabernacli mei. Ex quo pꝫ ꝙ ſcripſit p⁹
iacobũ. Jo. uero multũ poſt: euangeliũ ⁊ epiſto
las ſcripſit. ſ. poſt mortẽ domiciãi: q2 reuerſus ꝺ
exilio: inuenit eccl'iam ꝑ hereticos ꝑturbataꝫ.
⁊ tũc ſcripſit euãgeliũ ⁊ epiſtolas ꝯtra ipos (ſꝫ
ſicut euãgeliſtas) hic oſtẽdit̃ ꝙ ſm trãſlatiõeꝫ
hieronymi recte ordinant̃. lr̃a plana ẽ. Hic q̃ri
tur: quid ẽ quod dic̃ hic. Euangeliſtas correxi/
mus. Reſpõdendo. Correxit quod pertinebat
ad euãgely veritatẽ: qð ꝑ pſeudo fuerat depra
uatũ. ⁊ qð ꝑ tranſlatoruꝫ ĩperitiã fuerat ĩmu/
tatũ (ita has epiſtolas ꝓprio ordini reddim⁹)
. ſ. ſm ꝙ ordinate ſũt apud grecos. ⁊ nõ ſm lati
nos antiquoꝝ codices: qui rectũ ordinẽ nõ ha
bebãt (deo nos iuuãte) ſine quo nihil poſſum⁹
facere bene. nec ẽt cogitare bonũ. 2. Corinth. 3.
fiduciã talẽ habemus per xp̃m ad deũ. nõ ꝙ
ſufficiẽtes ſimus cogitare aliq̃d a nobis. q. ex
nobis: ſed ſufficiẽtia nr̃a ex ꝺo eſt (Que ſi ſicut
ab eis ⁊c̃) In hac parte tria tãgunt̃. Primũ eſt
vtilitas tranſlatõis debite. 2⁹ ẽ error trãſlati
onis antique ibi. In quia ẽt ab infidelib⁹ ⁊c̃. 3⁹
ẽ periculũ ĩcidens vel ĩminens ex huiuſmõi er
rore ibi. In q̃ maxie ⁊c̃. lr̃a ẽ plana (digeſte). i.
ordinate eo. ſ. ordine quo ſunt ſcripte. Nota ꝙ
digero. ris. dr̃ ordinare vel explicare: vel ordi/
nem deſcribere. vel ĩ numerũ ordinare. vel ex/
ponere: vel diuidere ordinati: vel euacuare: ſ.
ebrietatẽ deponere: cũ cibaria ⁊ pot⁹ diuidunt̃
⁊ quedã pars purior trãſmittit̃ ad membra ad
alimẽtũ vite: q̃dã groſſior emittit̃ in ſeceſſũ. Et
inde dr̃ digeſtus digeſta digeſtũ (ab ĩterꝑtib⁹)
latinis (ambiguitatẽ). i. dubietatem in ordine
(nec ſermonũ varietas) ꝓpter diuerſitatẽ lr̃e.
(in ꝑma epiſtola). i. ioãnis. 5. Tres ſunt q teſti
moniũ dãt in celo. pr̃ verbũ: ⁊ ſpũs ſãctus: ⁊ il/
lud omiſerãt latini ĩterꝑtes (in quo). ſ. teſtimo
nio pr̃is verbi ⁊ ſpũs (fides catholica maxime
roboratur). i. cõfirmat̃ cõtra hereticos impu/
gnãtes (⁊ vna diuinitatis ſubſtãtia ꝯprobat̃)
eẽ (pr̃is ⁊ fily ⁊ ſpũs ſci). i. ꝙ ſit vna ſubſtantia
triũ ꝑſonaꝝ: quod negat arri⁹ ſicut ſabelli⁹ ne/
gat earũ trinitatẽ. vnde verſus. arri⁹ horret iꝺ
dicitq3 ſabelli⁹ idẽ (In ceteris). ſ. a ꝑma ioãnis
(Sꝫ tu v̾go xp̃i) h tãgunt̃ duo. Primo. n. tãgũ/
tur ĩcõmoda occaſione ĩterꝑtatiõis ſacre ſcri/
pture. ipſũ circũſtãtia. 2⁹ fortitudo ipſius ſiue
cõſtãtia ibi. Sed ego in tali ope ⁊c̃. Dic̃ g (Sed
tu virgo xp̃i euſtochiũ) vide ſupra v̾ſus finẽ ꝓ/
logi ſuꝑ Joſue. ⁊ iuenies ſatis de euſtochio (im
pẽſius). i. ĩſtãti⁹. i. frequẽter ⁊ cũ magna iſtan/
tia (meã ſenectutẽ). i. me ſenẽ (dentib⁹). i. mor/
dacibus detractõib⁹. Eccle. io. Si mordeat ſer
pẽs ĩ ſilẽtio: nihil eo min⁹ hꝫ qui occulte detra
hit Prouer. 3o. Generatio q̃ ꝓ dẽtib⁹ gladios hꝫ
pſal. Lingua eoꝝ gladi⁹ acut⁹ (ſcriptorẽ falſa/
riuꝫ) intermiſcẽdo falſa (corruptorẽq3 ſcãrum
ſcripturarũ) dãnãdo v̾a ab alys ſcripta. Et h ꝯ
aſtericos ⁊ obelos qbus ſupplebat diminuta.
Jugulabat ⁊ dãnabat ſuꝑflua in tali ope tam
vtili (nec emuloꝝ meoꝝ inuidẽtiaꝫ ꝑtimeſco)
Prouer. 29. Fugit ĩpius nemie ꝑſeq̃nte. Juſt⁹
ãt q̃ſi leo cõfidẽs abſq3 terrore erit (Nec nega/
bo v̾itatẽ ſacre ſcripture) h. n. eẽt ĩuidere: imo
cõmunicabo. ex caritate: ⁊ maxie (poſcẽtibus)
Sapiẽtie. 7. quã ſine fictõe didici ⁊ ſine ĩuidia
cõmunico.

¶ I.

Iacobus ieſu chri
ſti) Liber iſte diuidit̃ in quatuor
ꝑtes ſm quatuor aplos hui⁹ libri
ſcriptores: ſicut dictum fuit de libro duodeciꝫ
prophetaꝝ qui diuidit̃ ſm numerũ. i2 ſcripto
rũ. ꝑtes ãt libri patebũt ꝓſeq̃ndo. Pria ꝑs ꝯti/
net epiſtolã hti iacobi: q̃ diuidit̃ ĩ. 2. ꝑtes. ſ. ĩ ꝓ
hemiũ ⁊ tractatũ. 2a ĩcipit ibi. Oẽ gaudiũ. In
ꝑma ꝑte ꝑ deſcribit̃ ꝑſona ſalutãs ex noie: cuꝫ
dr̃ (Jacob⁹) iſte ẽ iacob⁹ mior frater inde apl'i:
⁊ fili⁹ alphei. ali⁹ v̾o iacob⁹ q dr̃ maior fuit fra/
ter ioãnis apl'i ⁊ euãgeliſte ⁊ fili⁹ zebedei. 2⁹ ex
religione cũ dicitur (chriſti ſeruus) non autem
dicit apoſtolus: quia ſcribebat conuerſis ex

iudaiſmo qui ꝑferebāt ſe ꝯuerſis ex gētilitate
vt pꝫ Act.6.⁊ in epiſtolis pauli in pluribꝰ locis
ꝓpter quod vt eos īduceret ad humiliationeꝫ
exēplo ſui nō nomiat ſe apoſtolū qḋ nomē ē di
gnitatis:ſꝫ ſeruū :quod nomē ē ſubiectōis.Cō
ſeq̄nter deſcribūtur pſone ſalutate:cuꝫ dr̄(.12.
tribubꝰ)Ex quo pꝫ ꝙ ſcribebat ꝯuerſis de iu
daiſmo.populus.n.iudaicus in.12.tribꝰ diuiō
batur(que ſūt ī diſperſione).i.ext̄ terrā iudee.
Jllos.n.q erāt ī iudea poterat īformare verbo
q modus īformādi efficacioꝛ eſt q̄ȝ ſcripto.erat
.n.epiſcopus hieroſolymitanus:⁊ ſic illi q erāt
ī iudea.cuiꝰ metropolis ē irl'm erāt de dioceſi
ſua.Cōſeq̄nter exꝓmūtur bōa optata cū dr̄(ſa
lutē).ſ.per grāꝫ ī p̄nti ⁊ gloriā ī futuro(Omne
gaudiū) Hic incipit tractatꝰ ī quo beatꝰ iacobꝰ
īformat credētes bene ſe habere.p̄mo reſpectu
ſui.2°reſpectu ꝓximi.c.2.3°reſpectu dei.ca.4.
ibi.Adulteri.ſm̄ ordineꝫ doctrine a magis ad
minus nota ꝓcedēdo. Jſta tn̄ diuiſio nō eſt ſic
ꝓciſe:quin in vna pte ponaſ aliqd de ptinētibꝰ
ad alias ⁊ ecōuerſo.⁊ hoc ꝓpter cōnexionē vir/
tutum. Circa p̄mā ptē cōſiderādū ꝙ reſpectu
ſui homo bn̄ ſe habet ꝑ hoc ꝙ tētationibꝰ vtili
ter reſiſtit:⁊ per hoc ꝙ veritati humil'r acquie
ſcit.qꝛ p̄mū vitātur vicia ⁊ acqrunſ virtutes
morales.per 2° vo expelliſ ignorātia ⁊ acqruſ
v̄tutes ītellectuales.ſa īcipit ibi. Scitis frēs
mei.Pria diuidiſ in.3.Nā beatꝰ iacobus p̄mo
pōit ſuā informationē.2°infert itentā ꝯcluſi/
onē ibi.Gloriēſ aūt.3°remouet erroneā opinio/
nē ibi.Nemo cū tētatur.Prima adhuc ī.2.qa
p̄mo īducit ad reſiſtēdū tētatiōibus in caſibuſ
certis.2°in dubijs ibi.ſi qnis āt. Ad euidētiaꝫ
p̄mi:cōſiderādū:quod tētationes metū indu/
cētes de amiſſione boni iā habiti:ſunt vehem/
tiores q̄ȝ ille que inducūt appetitū de acqſitio
ne nō habiti.vnde dicit Augꝰ.Terrena diligū
tur artius adepta:q̄ȝ concupita conſtringant.
nā illa velut incorporata ꝑſcinduntſ.iſta vero
velut extranea repudiātur.⁊ quāto ſūt magiſ
intrinſeca:tāto metus de amiſſione ē vehemē/
tioꝛ.ſicut metus de amiſſiōe vite vel mēbroꝝ
aliquoꝝ.q̄ȝ de amiſſione bonoꝝ poſſeſſoꝝ.⁊ iō
qui bene reſiſtit tētationibus iſtis bene pōt re
ſiſtere ⁊ alijs.qꝛ ſm̄ qḋ dicit quidā. Nō ē cōſē
taneū rōni cupiditate eum vinci q metu ſi frā
gitur.Et iō beatꝰ iacobꝰ docēs reſiſtere tētati/
onibus ponit exēplū de tentatiōibus metū in
ducētibus.de amiſſione boni iā habiti: cuiuſ/
modi ſūt perſecutiōes ī perſonis vel rebus iā
poſſeſſiſ: dicit ergo(Omne gaudium).i.celeſte
gaudiū:quod includit in ſe ꝑfectionē eminēti/
us oīs boni gaudij(exiſtimate frēs mei) fina/
liter cōſeq(cū in tētationibus varijſ īciderit)
ſi fortiter eis reſtiteritis(ſciētes ꝙ ꝓbatio fidī
veſtre)ī ꝑſecutōibus ꝑ quas declaraſ hō fide
liter adherere deo.qn̄ per aduerſa q̄cunq; non
ſeꝑatur ab eo(patiētia opaſ)nā ꝑ talē ſufferē

tiā frequētatā virtus patiētie acquiriſ. ꝑ quā
quidē habitū ſufferētia taliū:que p̄mo erat ſi
bi difficilis:redditſ facilis(Patiētia āt opus ꝑ
fcm̄ hꝫ.Jn perſecutiōibus.n. illud quod p̄mo
occurrit ſuſtinēti ē triſticia:ex hoc vlterius in/
ſurgit ira:q̄ ē appetitus vindicte ꝯ ꝑſequenteꝫ
⁊ 3°odiū.Uirtus āt patiētie aufert triſticiam
iſtā: vt pꝫ ex dictis.⁊ ſic ꝑſcindit radicē duobꝰ
alijs:qꝛ nō triſtatur in ꝑſecutione:nō iraſciſ ꝯ
perſequēteꝫ: nec odit eū.Jdeo bene dr̄ ꝙ ī hoc
hꝫ opus ꝑfectum.ꝓpter quod ſubditur(vt ſi/
tis perfecti ⁊ integri) qꝛ qui bene reſiſtit tētati/
onibus iſtis:de facili reſiſtit alijs. vt ē dictū ē
(ī nullo deficiētes)qꝛ ſicut ē dictū ē.nō ſolum
per hoc euitātur vicia.ſꝫ ēt acquirunſ oppoſi/
te virtutes(Siquis) Hic ꝯſr docet reſiſtere tē
tationibus in caſibus dubijs.Tētatur.n.quiſ
aliqn̄ de aliquo perpetrādo:quod ignorat eē li
citū.⁊ aliqn̄ ō malo ſub ſpecie bōi. ꝑꝑ quod ad
reſiſtēdū tētationi in huiuſmodi caſibus neceſ
ſe habet ab alio dirigi.Jnfallibile vero directi
uum ē ipſe deus:qui nō deficit ad ſe veraciter
recurrētibus:qꝛ ſi natura nō deficit in neceſ/
ſarijs:multo minꝰ auctō nature.ꝓpter qḋ ta
les dirigit ꝑ ſeipm̄.vel ꝑ miſtruꝫ: ſicut pꝫ Act.
.10.de cornelio.ad cuiꝰ directionē miſit petrū.
iō dicit beatus iacobus(Si quis āt veſtrū idi
get ſapiētia)quod cōtingit in dubijs(poſtulet
a deo qui dat oībus affluenter)nā omnibꝰ hoī
nibus dat bōa nature que ſūt magna valde.⁊
ſuper hoc ſe diſponētibus dat bona gratie que
ſūt maiora.⁊ ꝑſeuerātibus bōa glorie :que ſūt
maxia(⁊ ñ improperat).ſ.gratis.nā frequēter
īgratis iudīs īproperauit ꝑ ꝓphetaſ:beneficia
eis exhibita in exitu de egypto ī deſerto :⁊ ī ter
ra ꝓmiſſionis(⁊ dabitur ei)nā petitio ſēper ex/
auditur.qn̄ fit pie pro ſe ⁊ ꝑſeuerāter(Poſtulꝫ
āt in fide)ieſu xp̄i(nihil heſitās)de diuīa pote
ſtate ac ēt volūtate dādi petētibus ōbite.ſ.pie
ꝓ ſe et perſeuerarter(Qui.n.heſitat)de pote/
ſtate vel volūtate diuina(ſimiliſ ē fluctui ma
ris)quia ē inſtabilis:nō habēs mentē ī deo ſta
biliter fixā(Nō ergo exiſtimet homo ille ꝙ ac
cipiet aliquid a domino)ō pertinētibus ad bo
na grē.qꝛ nature bōa hōis ⁊ malis ſunt cōmu
nia Math.5.qui ſolē ſuū oriri facit ſuꝑ bonos
⁊ malos ⁊c̄.Si āt aliquis heſitet de ꝓprio defe
ctu ī petēdo.dubitās ne petat inſufficiēti mō.
ꝓ tali heſitatōe ñ īpeditur ſue poſtulatōis ex/
auditio(ſꝫ heſitās de deo īpeditur:de quo ad/
huc ſubdiſ (vir duplex alo)nūc deo adherēs.
nūc mūdo(īconſtās ē ī oībus vijs ſuis).i.opi/
bus ſuis:nihil ducēs ad ꝑfectū(Gloriēſ) poſt/
q̄ȝ beatus iacobus induxit ad reſiſtendū perſe
cutionibꝰ.hic ꝯſr concludit intētū.ſ.ꝙ non ſo
lū ſūt ſuſtinēde patienter:ſed ēt gaudenter ꝓ/
pter p̄miū:ſm̄ quod dicit ſaluatoꝛ Mathei.5.
Beati eſtis cū maledixerit vobis hoīes:⁊ ꝑſe
cuti vos fuerit ⁊c̄. Seqſ.gaudete ⁊ exultate qm̄

merces veſtra copioſa ē in celis:⁊ hoc ē qḋ dr̄.
(Gloriēſ aūt frater humil').i.abiectꝰ ⁊ deꝑſſus
(in exaltatione ſua)in celeſtibus futura(diueſ
āt ī humilitate ſua)ironica ē locutio:dt diē gl.
cui cōcordat ſequēs lr̄a cū dr̄(quoniā ſicut floſ
feni trāſibit)ita cito deficiet eiꝰ potētia. Et po/
nit exēplū ſenſibile.d.(Exortus ē.n.ſol cuꝫ ar/
dore)exn̄s ī cācro vel leone(⁊ areſecit fenū)qa
deficit eiꝰ viroꝛ ⁊ decoꝛ.⁊ applicat ad ꝓpoſituꝫ
.d.(ita ⁊ diues in itineribꝰ ſuis).ſ.potētia ⁊ glo
ria(marceſcet).ſ.in morte:⁊ ēt aliqn̄ ante mor/
tē(Beatus vir)in ſpe(q ſuffert tētationeꝫ)ita
ꝙ nō vinciſ ab ea:ſꝫ vincit eā(quoniā cū ꝓba/
tuſ fuerit)ſicut aurū ī fornace(accipiet coronā
vite)⁊ tūc erit beatꝰ ī re(quā repromiſit deꝰ di/
ligētibus ſe)qꝛ nihil ē acceptū deo:niſi fiat ex
caritate.p̄ma Cor̄.13.Si diſtribuero oēs facul/
tates meas in ciboſ paupeꝝ ⁊c̄.Seqtur.carita
tē aūt nō habeā:nihil mihi prodeſt(Nemo cū
tentatur)H̄ ꝯſeq̄nter circa p̄dicta remouet erro
rē duplicē.2° remouet ibi. Nolite itaq; .Circa
p̄mū ſciēdum ꝙ qa potētie anime ſunt a deo .⁊
actus eaꝝ:iō dixerūt aliqui ꝙ tentatio īducēſ
ad malū ē a deo:ita ꝙ deus ē auctoꝛ mali clpe
uolētes per hoc peccata ſua excuſare.ꝑꝑ quod
remouet hoc.d.(Nemo cū tētatur).i.ꝑ tētatio
nē ad peccatū īducitur(dicat quoniā a deo tē/
tetur)quoniā hoc ē falſū(Deus.n. intentatoꝛ
maloꝝ ē)ſꝫ bonoꝝ tātū:ſicut dr̄ Geñ.22. Ten
tauit deus habraā: vt eius obediētiā īnoteſce/
ret alijs:⁊ dareſ eis in exēplum(Jpſe.n.nemi/
nē tētat)inducēs eū ad peccādū(vnuſqſq; v̄o
tētatur)tali tētatione ad peccatū īducēte(a cō
cupiſcētia ſua)inordinata.ꝓpter qḋ diē Augꝰ.
.14.de ciuitate dei ꝙ amoꝛ ſui vſq; ad ꝯtēptuꝫ
dei facit ciuitatē diaboli:ad quā ꝑtinet homo
ꝑ peccatū general'r.Jō amoꝛ ſui tendēs ad con
tēptuꝫ dei.q ē idē qḋ cōcupiſcētia īordinata. ē
cā oīs peccati.Et ſubdiſ ꝓceſſus cū dr̄(abſtra
ctus ⁊ illectꝰ)qꝛ p̄mo īſurgit cōplacētia ſeu de/
lectatio abſq; cōſenſu ꝑfecto:⁊ tūc adhuc ſtat ī
termis peccati venial'(deīde cōcupiſcētia cuꝫ
cōceperit).i.iualuerit(parit peccatum)īducēſ
ad cōſenſū ꝑfectū(peccatū vero cū cōſumatū
fuerit)in oꝑe exteriori generat mortē) nā īduē
ad reiterationē ⁊ cōſuetudinē:ad quā ſeqſ ob
ſtinatio:que ē mors aīe. Nec argumentū indu
ctū ꝙ deꝰ ſit auctoꝛ peccati valet.quia actꝰ pec
cati inq̄ntū actus ē aliquod bonū:⁊ iō reduciſ
ī deū:ſicut in cām p̄mā efficientē. Sꝫ inquātū
malus ē p̄uatio:nec hꝫ cām efficientē ſꝫ defici
entē.ſ.malitiā voluntatis: vl' eiꝰ defectū:ſicut
motus claudicatiōis ē a v̄tute greſſiua effecti/
ue:deformitas āt talis motus ē ex curuitate ti
bie(Nolite)hic remouet 2° errorē:quia ſicut
dixerūt aliq deū eē auctorē peccati.vt dictum
ē:ita alij dixerūt bonū meriti eē ab hoīe.ſ.pela
giāi:dicētes hominē ſine gratia poſſe vitā eter
nā mereri:qḋ remouet.d.(Nolite errare) ⁊ ſub

dit in quo(Omne datū optimū)quod ē bonuꝫ
meritoriū faciēs hominē vita eterna dignū(et
omne donū perfectū).i.bonū glorie(deſurſum
ē:deſcēdens a p̄re luminū)⁊ nō ē ab homie:qa
bonū meritoriū excedit ꝓportionē nature crea
te:ſicut ⁊ finis,ad quem ordinaſ ſm̄ illud.i.Co
rinth.2.Oculus non vidit.nec auris audiuit.
nec ī coꝛ homīs aſcēdit ⁊c̄(apud quem non eſt
trāſmutatio)īmutabiliter.n.facit mirabilia.ſi
cut.n̄ſ itellectꝰ īmaterial'r intelligit materialia
Unde dicit Boetius de conſolatione. Jmmo/
bilis manēs dat cuncta moueri.Et idem decla
rat ph̄us.8.Phyſicoꝝ(nec viciſſitudīs obum/
bratio)nā ī deo nō ſūt plures actus itelligēdi et
volēdi ſibi ſuccedentes.ſed vnico actu ſimpli
ciſſimo ⁊ eterno ītelligit ⁊ vult ſe ⁊ omnia alia.
(volūtarie.n.genuit nos verbo veritatis).i.ꝑ
verbū incarnatum:quod ē ipſa veritas Jo.14.
Ego ſum ui.ue.⁊ ui.(vt ſimus initiū aliqḋ cre/
ature eius)quātum ad eē gratie:quod hic in/
choatur ⁊ in celo perficitur:quia gloria eſt grā
cōſumata(Scitis frēs mei) Poſtq̄ȝ beatus ia/
cobus induxit fideles ad reſiſtendum tētatōī
hic conſequēter eos inducit ad acqeſcēduꝫ ve
ritati:⁊ p̄mo eā deuote audiēdo.2°.oꝑe adiplē/
do ibi.Eſtote aūt.Circa p̄mū dicit(Scitis frēſ
mei dilectiſſimi).i.ſcire debetis: quod ſubdiſ.
(Sit āt oīs homo velox ad audiēdū) veritatiſ
verbū(tardus āt ad loquēdum)nā hoc ꝑtinet
ad doctoris officiū.ad quod ſe ingerere eſt p̄ſū
ptuoſuꝫ(⁊ tardus ad iram)nā ira que ē per vi/
cium:oculū mētis excecat.⁊ ira que ē per zelū
ipſum aliqn̄ perturbat.vt dicit Gregꝰ in.5.mo
rali.(Jra.n.viri)que ē per vicium(iuſticiā dei
nō operatur)minus dicit ⁊ plus ſignificat.naꝫ
ira que ē per viciū :nō ſolū iuſticiam omittere
facit:ſed ēt frequēter ad faciendū iniuſticiam
inducit.ꝯſr ꝓpoſitum concludit.d.(ꝓpter qḋ
abijciētes oēm īmūditiā)corporis ⁊ aīe: que ī/
tellectū hebetat(⁊ abūdatiā malicie).i.ire ꝓ/
ceſſū ⁊ augmētuꝫ vſq; ad opꝰ iiuſticie.qḋ ītelle
ctuꝫ excecat. vt dcm̄ ē(in māſuetudīe ſuſcipite
īſitū v̄bū).i.v̄bū fidei.qḋ dꝫ mētibꝰ inſeri hūa
nis.Eſt āt maſuetudo q̄dā tractabilitas mētiſ
ꝓpter qḋ ē debita diſpō ad recipiēdū īpſſioneꝫ
verbi diuini:ſicut cere tractabilitas ad īpreſſi
onē ſigilli(Eſtote) Hic ꝯſr īduē ad acqeſcēdū
veritati īpaꝫ oꝑe adimplēdo.⁊ p̄mo facit ꝓpo
ſitum.2°remouet oppoſitū ibi.Siquis autem
Circa p̄mū diē(Eſtote āt factores verbi:⁊ ñ au
ditores tm̄)precepta.n.diuia ſaltē ī pluribꝰ ſūt
de oꝑabilibus.⁊ iō nō ſufficit auditꝰ:ſꝫ reqriſ
opus:propter qḋ diē Ph̄us p̄mo Ethi.ꝙ illi q
ſūt ꝯtēti ſcia morali abſq; opere.ſūt ſimiles illſ
q attēte medicos audiūt:ſꝫ nihil faciūt eoꝝ q̄
dicūt:⁊ ſicut iſti nō habēt corpꝰ bene curatuꝫ:
ſic nec illi aīam.ꝓpter qḋ ō tali auditore ſubdi
tur(hic cōꝑabitur viro cōſideranti vultū na/
tiuitatis).i.vultū ſuū corporalē ī quo natus ē

(ni ſpeculo) ī quo videtur vmbratice ⁊ impfcē. ꝓpter quod talis conſideratio paruā aut nullam facit ipreſſionem. Sic ē de auditu p̄ceptorum dei. ſine opatione (Qui aūt perſpexit in lege pfecte libertatis). i. in lege euangelica q̄ dicitur lex libertatis. Tum quia ē lex amoris. lex autem vetus fuit lex timoris. Aug. in libro cōtra adamātium. Differētia legis ⁊ euangelij timor ⁊ amor. Timor aūt reſpicit cōditionez ſeruilē: amor āt liberā. Tū quia lex noua liberat a ſeruitute legis veteris ⁊ onere. vt frequēter dictum ē ſupra (⁊ pmanſerit in ea) ſm cā viuēdo (h̄ btūs ī facto ſuo erit). i. ex ope ſuo (Siqs) hic cōſequenter remouet oppoſituz. quia aliq volebāt viuere ocioſi: credentes ꝙ eis inſufficeret ad ſalutē ſuſceptio fidei: propter quod h̄ improbat dicens (Si quis aūt putat ſe religioſum eē). i. verꝫ ⁊ perfectū chriſtianū (non refrenans linguam ſuā) iactādo ſe ꝙ hoc credere ſibi ſufficit ad ſalutem (ſed ſeducens cor ſuum) per falſā opinionē (huius vana ē religio) qꝛ nō ducit ad finē debitum: ſicut medicina dicit̄ vana que nō inducit ſanitatē (Religio autem). ſ. chriſtiana (munda ⁊ imaculata apud deuz). i. accepta apud deuz (hec ē viſitare pupillos ⁊c̄) .i. exercere ſe in operibus miſericordie erga pximum: ⁊ ī opibus mūdicie erga ſeipſuz. ¶ II.

(Fratres mei) Poſtq̄ beatus iacobus ī formauit fideles ad bene ſe habenduz reſpectu ſui. hic conſequēter idem facit reſpectu pximi. Et diuiditur in duas partes. qꝛ p inducit fideles ad bene ſe habēdum erga pximum in collatione boni. 2° in euitatōe mali. c. 3. Prima in duas. qꝛ p̄mo facit ꝓpoſituz in collatione boni honorabilis. 2° in collatiōe vtilis ibi. Sic loquimini. Ad euidētiam āt primi duo ſunt p̄mittenda. primū ē quid ſit perſonarum acceptio. 2° qualiter habet locū in exhibitione honoꝝ. Circa p̄mum ſciendū ꝙ equitas diſtributiue iuſticie in hoc conſiſtit ꝙ aliq̄ diuerſis tribuūtur ſm ꝓportionem ad dignitatē vniuſcuiuſq̄: propter qđ ſi in tali diſtributiōe attēdatur ad cauſā. ꝓpter quā aliquis proportionatur ad tale donū: fit ſm equitatem iuſticie diſtributiue. vt ſi cancellarius pariſienſis ꝓmoueat aliquē ad magiſterium: attendēt̄ ad ſuā ſufficientiā ſcientie: per quā efficitur ꝓportionatus vł dignus reſpectu talis honoris. Si āt attendat ad perſonā tantū vł aliam quācūq̄ cām: que non facit ad hoc ꝙ ꝓportionet̄ ad talē honorē: vt quia ē conſanguineus: compatriota vel diues: vel aliquid huiuſmodi: facit contra equitatē iuſticie diſtributiue: ⁊ per ꝯñs peccat: quia nō opponitur virtuti niſi vitiuz: ⁊ tale peccatū vocatur acceptio perſone ſeu perſonarum. Contingit tamē aliquā perſone conditionem facere eam dignā reſpectu vnius rei nō tamē reſpectu alterius: ſicut conſanguitas facit aliquē dignū. vt inſtituatur heres patrimonij: nō autē vt detur ei magiſterium vł prelatio eccleſiaſtica. Circa ſecundū ſciendum ꝙ honor datur alicui: in teſtimoniū virtutis. 4. Ethi. Et ideo ſola virtus ē cauſa debita honoris exhibendi. ⁊ hoc contingit dupl̄r. vno modo virtus propria. ⁊ ſic virtuoſo debetur honor Alio mō virtus aliena: ⁊ ſic p̄ncipes et prelati ſunt honorādi ēt ſi ſint mali: inquantū gerunt perſonā dei ⁊ cōmunitatis cui p̄ſunt. Et eadez rōne parentes ⁊ domini. ꝓpter participatiōez diuine dignitatis: quoniā deus ē oīum pater ⁊ dominus. Similiter ſenex ꝓpter ſignū virtutis quod ē ſenectus. Et ſimiliter diuites: quia maiorē locū obtinent in cōītatibus. Si autez ſolo intuitu diuitiarū honorātur: ē acceptio perſonarum: ⁊ ſic peccatū. Et ſic loquitur Gregorius Oml. 28. Superbia noſtra retunditur: qui in hominibus nō naturam qua ad imaginē dei ſūt facti: ſed diuitias honoramus. His igit̄ p̄miſſis accedam⁹ ad lr̄az ī qua beat⁹ iacob⁹ excludit a fidelibus perſonaꝝ acceptionez: per quā indebite honor exhibetur: ⁊ ſic eos reducit ad debitā honoris exhibitionem. in qua ſic procedit. quia p̄mo ꝓponit intentum. 2° inducit exēplum ibi. Etenim. 3° probat aſſumptū ibi. Audite fratres. 4° excludit falſum intellectuz ibi Si tamē. Circa p̄mum dicit (Nolite ī pſonarū acceptione hēre fidē) inducēdo ad fidem vł recipiēdo ad eam per admiſtrationem ſacramentoꝝ. vel nutriēdo in fide per bonā exhortationem cū perſonarū acceptione: quod fit quādo ī iſtis debita cā nō attenditur. vt pꝫ ex predcī̄s ſed indebita. ſ. attendēdo ad propꝛium queſtum vł ad alia huiuſmodi. ꝓpter que p̄dicta n̄ debēt exerceri. Si autē attēdatur ad honorem diuinū: ⁊ eccleſie bonū ⁊ deuotionē recipiētis fidez vel exhortationem: nō eſt acceptio pſonarum ī talibus ſi p̄dicta magis exhibeātur aliquibus q̄ alijs ſm maioritatem deuotiōis eorum: vel honoris diuini ⁊ eccleſie. ſicut conuerſio cōſtātini ad fidem: ex cuius exēplo valde multi venerunt ad fidē: ⁊ ex eius facto ē eccleſia pmota ⁊ honorata quaſi per totum orbem. Sic etiā laborare ad conuerſionē ⁊ nutritionē ī fide diuitū ⁊ potētū: magis q̄ pauperū: nō ē pſonaꝝ acceptio. attēdendo ad bona que ex ipſis ꝓuenire poſſunt: magis q̄ ex pauperib⁹ (domini noſtri ieſu xp̄i glorie). i. fidē xp̄i qui ē dn̄s ⁊ dator glorie: nō ſm pſonarū acceptionē: ſ; ſm meritorū gradus ⁊ ꝓportionem (Etenī ſi introierit) Hic ꝯñr ponit exēplū ad ꝓpoſitum de paupe ⁊ diuite ingrediētibus cōgregationē fidelium ī eccl̄ia. Et pōt dupliciter intelligi. Vno modo de paupe ⁊ diuite infidelibus: qui ſūt ad fidē ducēdi. Alio modo de paupe ⁊ diuite fidelib⁹. qui ſunt in fide nutriēdi. Si igitur paup infidelis vel fidelis ſic contēnatur: vt de eius ꝯuerſione ⁊ nutritiōe ī fide parum aut nihil curet̄: ſemp ē peccatū. Silr̄ ſi diues ꝓpter diuitias tm̄

hic iſti p̄ponat̄. qꝛ vtrobiq̄ eſt acceptio pſonaꝝ. Et ī his duob⁹ caſib⁹ videt̄ loqui beat⁹ iacob⁹ Si autē diues p̄honoret̄ ⁊ p̄ponatur in p̄dictis pauperi: nō habendo reſpectū ad diuitias p̄ciſe: ſed ad bonū qđ ex eius cōuerſione vel nutritione in fide ꝓbabiliter exiſtimatur ꝓuenire: nō videtur eſſe pſonarū acceptio nec peccatuz ⁊ ſic intelligēda ē iſta lr̄a cū ſubdit̄ (et dixerit ei). ſ. diuiti (tu ſede h̄ bn̄) attēdēdo ad diuitias p̄ciſe (paupi āt dicetis tu ſta illic ⁊c̄) ipſū ꝯtenēdo vel pp paupᵹtatē p̄ciſe: ipm min⁹ honorabilē ⁊ amabilē deo iudicādo. iō ſubdit̄ (et facti eſtis iudices cogitationū iniq̄ꝝ (Audite) Hic ꝯñr ꝓbat ſuppoſitū. ſ. ꝙ diues pp diuitias p̄ciſe nō ē magis honorabilis: nec paup pp paupᵹtatē ꝯtēptibilis: ⁊ h̄ dupl̄r. p̄ diuina auctoritate: cū dr̄ (Nōne de⁹ elegit paupes) ut pꝫ d apoſtolis: tn̄ a principio elegit aliqs diuites ut çacheū ⁊ lazarū (diuites in fide ⁊c̄). q. d. ei debetis ꝯformari. Et ſic dꝫ ī eccl̄ia fieri: qꝛ paupes in tp̄alib⁹: diuites tn̄ in ſpūalib⁹: ſi ex eoꝝ ſpiritualib⁹ diuitijs magis ꝓuenit honor diuin⁹ ⁊ bonū eccl̄ie: diuitib⁹ in tp̄alib⁹ ſunt p̄honorādi. Scđo h̄ idē ꝓbat ex diuitum auſteritate. d. (Nōne diuites ꝑ potētiā opprimūt vos) in bonis poſſeſſis dānificādo) ⁊ ipſi trahūt vos ad iudicia) ut ꝯdēnemini ad mortē in pſonis: hec eni freq̄nter fiebāt in eccl̄ia p̄mitiua. Tertio h̄ ꝓbat de diuitū malignitate. d. (Nōne ipſi blaſphemant nomē bonū). ſ. ih̄u xp̄i qđ ſicut Bernardus dicit. Eſt mel in ore. melos in aure. iubilus in corde (Si tn̄) h̄ remouet falſū intellectū circa p̄cedētia. Ex his. n. q̄ dixit de diuitib⁹ poſſet aliquis credere ꝙ eēnt a fidelib⁹ odiendi: qđ remouet. d. (Si tn̄ legē pficitis regalez) .i. a rege regū datā (ſm ſcripturas) ve. ac. no. te. (diliges pximū ſicut teipſū). i. ad eandē beatitudinē ꝯſeq̄ndā. Et noīe pximi intelligit̄ oīs hō. qꝛ ad imaginē dei fact⁹ ⁊ ad beatitudinem aptus (Si āt pſonā accipitis) mō predicto (redarguti a lege) Deut. p̄. ita paruū audietis: ut magnū: nec accipietis cuiuſq̄ pſonā. Et ſubdit malū qđ inde ſequit̄: cū dr̄ (Quicūq̄ āt ⁊c̄) qđ ē intelligendū de pena dāni: q̄ eſt carētia diuine viſionis: quā incurrit hō ꝑ vnā trāſgreſſionez legis diuine: qꝛ pccm̄ mortale ē tranſgreſſio legis diuine: ſed penā ſenſus incurrit grauiorez ꝗ plures tranſgreſſiōes facit. Et qđ de pena dāni intelligat̄ lr̄a ſequēs oñdit. cū dr̄ (Qui. n. dixit nō mecchaberis ⁊c̄) ab vno. n. deo ſunt oīa pp qđ ꝑ vni⁹ tranſgreſſionez offendit̄: ⁊ ꝑ ꝯñs ei⁹ viſio tollit̄ (Sic loqmini) Hic ꝯñr beat⁹ iacobus informat fideles de collatiōe boni vtil̄: q̄ cōſiſtit in opib⁹ mīe. Et diuidit̄ in duas ptes qꝛ p̄ facit ꝓpoſituz. 2° remouet oppoſitum ibi. Quid pderit. Circa p̄⁹ dicit (Sic loqmini ⁊ ſic facite) ut opa vr̄a ſint vbis cōformia. Et qualr̄ ſubdit (Sicut ꝑ legē libertatis). i. legē euāgelicā (incipientes iudicari). i. ad iudiciū futuruz debite diſponi. vbi dabit̄ ſnīa beatitudinis cōſequende ꝑ operib⁹ mīe. Math. 25. venite benedicti p̄ris mei ⁊c̄. ⁊ ſubdit̄. Eſuriui. n. ⁊ dediſtis mihi manducare ⁊c̄ (Judicium. n. ſine mīa ⁊c̄) Mathe. 25. Jte maledicti in ignē eternuz. ſequit̄: eſuriui. n. ⁊ nō dediſtis mihi māducare ⁊c̄ (Superexaltat āt mīa iudiciū) nā in caſib⁹ dubijs inter iuſticiā ⁊ mīam: ſemp declinādus ē ad ptē mīe. Vñ dic̄ Ra. Sa. ſup Exo. ꝙ apđ hebreos fuit antiquitus cōſtitutū: ꝙ ſi maior ps iudicū in vno ꝯdēnet aliquē ad mortē: nō pp h̄ eſt interficiendus: ſed expectanda eſt maior deliberatio: ſi āt maior ps in vno liberet cū eſt liberandus (Quid pderit) hic ꝯñr remouet oppoſitū. ſ. ꝙ fides ſine operib⁹ mīe valeat ad ſalutē. Et remouet p̄ per rōem. 2° per exēplum ibi. Vis āt ſcire. Circa p̄⁹ ponit̄ quadruplex rō prima accipit̄ ex defectu talis fidei: ⁊ eſt talis. Jllud qđ eſt mortuuz ſpiritualiter: nō poteſt ſaluare eternaliter: fides ſine operib⁹ eſt huiuſmodi. qꝛ viuificatur ꝑ caritatē. Amor autē dei nunquā ē ocioſus: operat̄ eni magna ſi eſt. ſi āt operari renuerit amor nō ē. ut dic̄. Greg. homl. .20. Et hoc eſt itelligēdū habita oportunitate operādi: propter quod fides que ꝑ dilectionē nō operatur mortua ē: et ſic ïefficax ad ſalutē Et hoc ē qđ dicit (Quid pderit fratres mei ⁊c̄) .q. d. nihil pderit ad ſalutez (Si autē) hic pōit̄ ſecunda ratio que accipit̄ ex ſimili. fides enim ſine operibus ſimilis eſt verbo ſine effectu: ſ; tale verbū nihil pficit. ſic̄ ſi aliquis dic̄ famelico vade ⁊ comede: ⁊ nō det ei aliqd ad comedendū: tale verbū nihil pdeſt: ſed magis ē fruſtratoriuz ⁊ driſoriū. Et hoc eſt qđ dicit̄ (Si āt frater ⁊ ſoror nudi ſunt ⁊c̄) ⁊ patet ex dictis littera (Sed dicet quis) Hic pōitur tertia ratio: q̄ accipitur ex opprobrio qđ poteſt inferri alicui ſic credēti: qꝛ nō poteſt oſtendere fidez ſuaz ſi requiratur: que nō vbis ſed operib⁹ vere oſtendit̄. Et hoc ē quod dicit̄ (Sed dicet quis) ideſt poteſt dicere: rōnabiliter improperādo ſic credenti (Tu fidez habes) ſecundū dictuz tuum (Oſtende fidem tuaz mihi ſiñ operibus). q. d. nō potes. ſed ego potero qui opera habeo (Tu credis) Hic pōitur. 4. ratio: ⁊ accipit̄ ex demonib⁹ qui credūt ex euidētia ſignoruz: cōtremiſcunt timore penaruz: ⁊ tamen h̄ non valet eis ad ſalutem. quia non poſſunt agere opus meritorum. ⁊ ſimiliter ſuo mō fides que non opatur ꝑ dilectionē nō pficit ad ſalutē. (Vis aūt ſcire). Hic cōſequēter dictū errorē remouet: ꝑ exēplū duplex. ſecūdū ponitur ibi. Similiter aūt. Primū ē ipſius abrae. qđ ꝓponit inuehēdo cōtra aduerſariū dicēs. (Vis aūt ſcire) per exēplū: o homo inanis). dicitur aūt res inanis que nō cōſeqtur finē debitū. ſicut medicina q̄ nō inducit ſanitatē. Et eadē ratiōe: homo q ꝑ opa bona nō cōſeqtur beatitudnē (quoniā fides ſine opibus ocioſa ē) quaſi dicat oſtēdā tibi

p exemplū patris noſtri habrae. ideo ſeqtur
(habraā pr̄ nr̄:nōne ex operib⁹ iuſtificatus ē)
.q.d.ſic:ſed ꝯ hoc videt̄ dcm̄ apoſtoli Ro.4.
Si.n.abraā ex operib⁹ legis iuſtificatus ē: hꝫ
gloriā.ſed nō apud deū:ꝛ ibidē.3.ca.ex operi/
bus legis nō iuſtificabit̄ oīs caro. Dicendū ꝙ
apoſtolus loquit̄ ibi ꝯ illos qui opera cerimo
nialia legis dicebant eē neceſſaria ad ſalutem
que tñ iam ceſſauerant in morte xp̄i quantū
ad efficaciā (offerens) Hic ꝯñr ponit exemplū
de obedientia habrae ad deū: ꝓcedente ex ma
gna dei dilectione: que ſemꝑ manet efficax ad
ſalutē: cū dr̄ (Offerens iſaac filiū ſuū ſuper al
tare) Ben.22. paratus illū imolare ex fide ꝛ di
lectione ad deum ut hr̄ Hebre.ii. credens ꝙ a
mortuis poſſet eū ſaluare deus. Jō ſubditur.
(Uides qm̄ fides cooperabat̄ operib⁹ illius)
que nō eēnt meritoria ſine fide: ſine qua ipoſſi
bile eſt placere deo. Hebre.ii. (ꝛ ex operibus fi.
des cōſumata eſt) hītus.n. firmat̄ ꝛ manifeſta
tur per opera. Et ſilr̄ magnitudo fidei habrae:
apparuit ex eius obedientia offerendo filium
ꝑꝑ qō dictū fuit ſibi a dño. Nūc cognui ꝙ time
as dñm.i.cogſcere feci alios: noticie.n.dei: ni/
hil accreſcit de nouo. Et ſuppleta eſt ſcriptura
.d (Credidit abrahā deo ꝛc̄) hoc.n. dictum fuit
habrae Ben.15. nō ſolū anteq̄ꝫ offerret iſaac: ſꝫ
ēt anteq̄ꝫ natus eēt: ſed ex oblatione iſaac ſcri/
ptura illa dr̄ eē ſuppleta: inquantū ꝑ h magni
tudo fidei habrae fuit alijs declarata ut dictū
eſt. Et ſic ꝯcludit intentū (Uidetis qm̄ ex opi/
bus iuſtificat̄ hō: ꝛ nō ex fide tm̄) ita ꝙ vtrū/
qꝫ eſt neceſſariū ad iuſtificationē: nā fides que
nō operat̄ per dilectionē mortua eſt ꝛ iformis
ꝛ itez opera ſine fide nō ſunt deo placentia ut
predictū eſt (Silr̄) hic ponit̄ ſꝫ exēplū de raab
que ex fide vnius veri dei ſaluauit exploʐato/
res iudeoꝝ: ut hr̄ Joſue.6. ꝛ ꝯſecuta eſt ſalutē:
ex fide ſil̄ ꝛ operibus. Et h eſt qō dr̄ (Silr̄ āt) ꝛ
pꝫ lr̄a ex dictis vſqꝫ ibi (ꝛ alia via eijciens) re/
cepit.n. eos per ianuā: ꝛ emiſit per feneſtraꝫ: ꝛ
ſuaſit eos declinare ad montana: ne repirent̄
a perſecutorib⁹ in ſtrata publica. Et ſic infert̄
ꝯcluſio intenta cū dr̄ (Sicut.n. corp⁹ ſine ſpū
mortuū eſt) qui dat vitā corpori (ita fides ſine
operib⁹).i. ſine dilectione operante que ē vita
anime. prima Joan.3. Tranſlati ſum⁹ de mor
te ad vitā qm̄ diligimus ꝛc̄.

¶ III

Nolite plures magiſtri ꝛc̄) Poſtq̄ꝫ bea/
tus iacob⁹ docuit fideles bene ſe hr̄e
ad ꝓximū in collatione boni: hic ꝯñr idē facit
in euitatione mali: ꝛ ꝑ in vbo: ꝛ 2° facto. ca. 4.
Prima in duas. qꝛ ꝑ oñdit mala ex vitio ligue
ꝓuenientia: ꝑꝑ que dꝫ ab oīb⁹ refugi: 2° bona
ex taciturnitate ſequētia: ꝑꝑ que dꝫ ab oībus
captari ibi. Quis ſapiens. Prima in duas. qꝛ ꝑ
declarat malū loq̄citatis in doctrina. 2° in cōi
vita ibi. Jn multis. Circa p⁹ ſciendū ꝙ ex loq̄/
citate prouenit ꝙ aliqui preſumptuoſe docere
volunt qō neſciunt. ꝯ quos dicit (Nolite plēs
magiſtri fieri) nā docere ē opus ſapientis: q̄rū
paruus eſt numerus: ſtultoꝝ āt infinitus. Ec/
cle.ꝑ. (ſciētes qm̄ maius iudiciū ſumitis).i. ma
iorē dānationē incurritis: qꝛ tales magiſtri fa
ciunt alios errare: ꝛ per h multipliciter dāna/
tionē incurrūt. Math.15. Si cecus ceco duca/
tum preſtet: ambo in foueā cadunt (Jn multis)
hic ꝯñr oñdit malū loq̄citatis in cōi vita. Et
h ex quattuor.ſ. qꝛ inficit cōiter: multiplr̄: icu/
rabilr̄: ꝛ innaturalr̄. ſcdꝫ ponit̄ ibi. Pōt ēt. Ter
tiū ibi. Oīs.n. natura. 4⁹ ibi. Jn ipſa benedici/
m⁹. Circa pri⁹ dicit (Jn multis offendim⁹ oēs)
ꝛ maxime in verbo: qꝛ lingua ſita eſt in lubri/
co: ꝑꝑ qō citius mouet̄ ad malū q̄ꝫ alia mēbra.
iō ſubdit̄ (Si quis in verbo nō offendit: hic ꝑ/
fectus vir eſt) qꝛ facilius cuſtodiunt̄ alia mē/
bra. Et qꝛ pauci ſunt valde perfecti. Eccl.7. vi
rū de mille repperi vnū. iō viciū lingue īficit
cōiter (Pōt) hic ꝯñr oñdit ꝙ inficit multiplr̄:
ꝑmittens ad h triplex exemplū. Pri⁹ ē aīale:
nā equus q ē aīal magnū: circūducit̄ cū freno
ꝑuulo. Secundū artificiale: qꝛ nauis magna
mouet̄ cū paruo gubernaculo. Tertiū natura/
le: qꝛ modicus ignis magnā ſiluā incendit. Et
eodē mō lingua que eſt modicū mēbꝝ multa
mala facit: ꝑ cōtētiones: detractiones: ſeditiō/
nes ꝛ huiuſmodi. ita ꝙ vere oīa mala ꝓueniūt
ex vitio lingue. Et ex dictis pꝫ lr̄a paucis excе/
ptis que diſcurrent̄ (Pōt ēt freno circūducere
totū corpus).ſ. aīalis magni (ꝛ magna).ſ. mala
(exaltat).i. ꝓuocat (Ecce q̄ꝫtus ignis).i. quaꝫ
modicus (ꝛ lingua).ſ. mala (ignis ē) accendēs
ꝯtētiones: ſeditiones: ꝛ alia mala. iō ſubdit̄.
(vniuerſitas iniq̄tatis) ſupple eſt mala lingua
virtualr̄ (que maculat totū corpus) nā in alia
mēbra redundat malū eius (ꝛ inflāmat rotaꝫ
natiuitatis nr̄e).i. curſum vite nr̄e: qui aſſimi/
lat̄ rote que incipit ꝛ determinat̄ in eodē pun/
cto: ꝛ ſic naſcitur hō impotens ꝛ ignorans: ꝛ ſi
moritur naturalr̄ redit ad eundē ſtatū de cōi
curſu (inflāmata a gehenna).i. a diabolo q ſic
noīat̄: eo ꝙ gehenne deputat̄ (Oīs.n. natura)
Hic ꝯñr oñditur ꝙ inficit incurabiliter: qꝛ lin
gua mala nō eſt domabilis ſicut cetera mēbra
que poſſunt ligari ꝛ a ſuis actibus impediri. ſi
ſic aūt lingua niſi preſcindatur. ꝛ hoc eſt qō di/
citur (Omnis enīꝫ natura beſtiaruꝫ ꝛc̄) hoc ui/
demus ad ſenſum: ꝙ multa animalia ferocia
domantur ab homine (linguaꝫ aūt) maliloq̄ꝫ.
(nullus hominū) quātūcunqꝫ ſapiens (poteſt
domare) ꝛ ſubditur ratio (eſt enīꝫ inquietum
malū) quia ſita eſt in lubrico ut dictū ē (plena
ueneno) detractionis (mortifero) naꝫ d̄tractor
interficit eum de quo detrahit per infamiam:
ꝛ eum qui libenter audit ꝛ ſeipſum per culpaꝫ
(Jn ipſa) Hic cōſequenter oſtendit ꝙ uitium
lingue inficit innaturaliter: contra enim curſū
nature eſt: ꝙ ex eodem principio procedūt cō/
traria. naꝫ cōtrarioꝝ contrarie ſunt cauſe: ꝛ
tamen ex eadē lingua procedūt cōtraria: ſcili/
cet benedictō ꝛ maledictō. ꝛ hoc eſt qō dicitur
(Jn ipſa enim benedicim⁹ deum patrem) pro
beneficijs ſuis (ꝛ in ipſa maledicim⁹ hoīes) q
frequēter ſunt innocētes: qui ad ſimilitudinē
dei facti ſunt: ꝛ ſic maledictio redundat in deū
ſicut vituperiū factū imagini regis: redundat
in ipꝫ (Non oportet frēs mei hec ita fieri) qꝛ vi
dent̄ nature ꝯriari. ꝛ ſubdit ad hoc exēplū de
fonte. ꝛ pꝫ lr̄a de ficu q̄ ſi ꝓducit nuces. qꝛ hoc
eēt ꝯ ei⁹ naturā. Et ſiſe eſt quodāmodo de lin/
gua: que creata ē ad bn̄dicendū: ꝛ maledicere
eſt ei innaturale. Et de aqua ſalſa q̄ nō fit dul/
cis: ſed manet i proprietate nature ſue: lingua
āt maledica tranſmutat̄ a natura ſua: ut dcm̄
eſt (Quis ſapiens) Poſtq̄ꝫ beatus iacobus oñ/
dit mala ex loquacitate ꝓuenientia: ꝑꝑ que eſt
fugienda: hic ꝯñr oñdit bona ex taciturnitate
ꝓuenientia: ꝑꝑ que eſt appetēda. Hec āt bona
ſunt ſapientia ꝛ diſciplina ꝛ eis annexa: que be
atus iacobus ꝑ ꝓpōit. 2° ſapiam diſtinguit ibi
Qō ſi zelū. Circa p⁹ ſciendū ꝙ ex taciturnitate
que conſiſtit in bona audiendo ꝓuenit diſcipli
na: nā diſcipuli boni ꝓpriū eſt audire: ex audi/
tu vō ſapia acquirit̄ ꝛ acquiſita augmentatur.
Prouer.i. Audiens ſapiens ſapiētior erit. ꝛ ſic
vlterius ſapia in bonis operib⁹ manifeſtatur:
ꝛ h eſt qō dr̄ (Quis ſapiens ꝛ diſciplinatus in/
ter vos) ſm̄ habitū acquiſitū uel infuſum uel
vtroqꝫ mō: qꝛ ſapientia acquiſita bene diſpōit
ad ſapiam infuſam: ſicut pꝫ de daniele ꝛ ſocijs
eius. Daniel.i. (Oñdat ꝛ bona ꝯuerſatione).i.
per effectū exteriorē (in manſuetudine ſapie) q̄
opponit̄ loquacitati ꝛ vicio ligue (Qō ſi zelū)
Hic ꝯñr diſtinguit ſapiam in mundanā ꝛ diui
nā. ſcdā deſcribit̄ ibi. Que āt deſurſum eſt. Cir/
ca pri⁹ ſciendū ꝙ ſapia humana hec dr̄: que ꝑ
cautelas ꝛ mēdacia tendit ad finē indebitū: ꝛ
h ꝓcedit ex paſſionib⁹ inordinatis ꝛ maxime i/
uidie ꝛ odij: ꝛ hoc eſt qō dr̄ (Qō ſi zelū amarū)
.i. inuidiā habetis adinuicē (ꝛ cōtētiones ſunt
in cordib⁹ vr̄is).i. intentiones inferendi nocu
mentū ꝓximo (nolite gloriari) ſi deducatis ad
effectū: tanq̄ꝫ ſitis ſapientes (ꝛ mendaces eſſe
aduerſus vitatē) qꝛ nō eſt vera ſapia: ſꝫ magis
ſtulticia. iō ſubdit̄ (Non ē.n. iſta ſapientia de
ſurſū deſcendens).i. a deo: a quo eſt oē bonuꝫ.
(ſed terrena) inquantū ꝓcedit ex cōcupiſcētia
oculoꝝ (aīalis) ꝓcedens ex cōcupiſcentia car/
nis (diabolica) ꝓcedens ex ſuperbia vite: iō di
cit̄ ſapia mundana: qꝛ oē qō eſt in mundo redu
cit̄ ad iſta tria. prime. Joā.i. (Que āt) Hic ꝯñr
deſcribit̄ ſapia diuina: ſiue a deo data ꝛ ordia/
te: ꝑ quantū ad terminuꝫ a quo facit recedere
qō eſt malū cū dr̄ (Que āt de ſurſum eſt ſapia)
.i. a deo data (primū quidē pudica eſt).i. faciēs
recedere ab oī turpitudine. Secūdo quantum
ad terminū ad quē facit tendere: qui eſt beati/
tudo in qua quietatur appetitus: qō notatur:
cū dr̄ (pacifica) Tertio quantū ad illa per que
ſapientia perducit ad pacem ſine finē: vbi p⁹
receſſum a corruptela turpitudinis: ꝑ occurrit
homini ꝙ in oīb⁹ modū debitum teneat. ideo
dicitur (modeſta) 2° ut in his in quibus ipſe
ſi ſibi non ſufficit: alioꝝ monitis acquieſcat. et
quantū ad hoc ſubditur (ſuaſibilis) ꝛ hec duo
pertinent ad hoc ꝙ hō pacē hēat in ſeipſo. Sꝫ
vlterius ad h ꝙ ſit pacificus ēt alijs. ꝑ requi/
ritur ut eoꝝ bonis non repugnet. iō dicit̄ (bo/
nis conſentiens) 2° ꝙ defectibus proximi cō/
patiatur in affectu. ꝛ ſubueniat in effectu: ꝛ q̄ꝫ/
tum ad hoc ſubditur (plena mīa ꝛ fructib⁹ bo/
nis) tertio requiritur ut defectus alioꝝ emen/
dare charitatiue ſatagat. ꝛ hoc eſt quod dicit̄.
(iudicans ſine ſimulatione) ne.ſ. correctionꝫ
exerceat ex odio precedenti ſub charitatis oſt
ſione. hec āt hominis pacificatio in ſe ꝛ cū alijs
in via ē quedā prelibatio perfecte pacis in pa
tria: ꝛ ſic eſt finis ſapie prout hr̄ in via. iō ſub/
ditur (Fructus aūt iuſticie).i. beatitudo eter/
na que per iuſticiam acquiritur: ꝛ in fruitione
beata conſiſtit (in pace ſeminatur) qꝛ ſicut ſe/
men continet fructum futuꝝ potentialr̄ ꝛ imꝑ
fecte: ſic pacificatio in via de qua dictū eſt: cō/
tinet pacem eterne glorie.

¶ IIII

Unde bella) Poſtq̄ꝫ beatus iacob⁹ mo/
nuit ne proximo maluꝫ inferatur vbo:
hic ꝯñr inducit ad hoc ꝙ non inferat̄
facto: cuius radicē volens preſcindere. d. (Unā
bella) quibus infertur nocumentū corporis (ꝛ
lites) in iudicijs quibus infertur nocumentū
in rebus poſſeſſis (Nonne ex concupiſcentijs
veſtris) ſupple talia oriuntur (que militāt).i.
dominantur (in membris veſtris) qꝛ membra
mouentur in talibus malis a cōcupiſcentia ꝯ
dictamen recte rationis (cōcupiſcitis ꝛ nō hē/
tis) qꝛ frequēter tales nō aſſequuntur intētū
(occiditis) innocētes (ꝛ zelatis bonis inuidē/
tes (et nō poteſtis adipiſci) ſatiſfactionē cōcu/
piſcentie ueſtre: que ſemper ad malū accēdit̄
(Litigatis ꝛ belligeratis: et non habetis) re/
plicatio eſt eiuſdē ſententie: ad maiorē exagge
rationē (propter quod non poſtulatis) aliquid
a deo: preſumentes obtinere qō concupiſcitis
veſtra fortitudine (Petitis ꝛ nō accipitis).q.
d. ſi aliquando aliqua petitis a deo non accipi
tis. ꝛ ſubditur ratio (ad qō male petitis) peten
do ea que ſunt ſaluti veſtre contraria inimici
mortem: uel paſſioneꝫ uel aliquid huiuſmodi.
ideo ſubditur (ut in concupiſcentijs vr̄is inſu/
matis).i. concupiſcentias veſtras impleatis.
Jnſumo inſumis eſt verbū compoſitum ab in
ꝛ ſumo: ꝛ ſic inſumere eſt intus ſumere: qō eſt
concupiſcentiam maloꝝ adimplere (Adulte/
ri) Superius beatus iacobus docuit fideles
bene ſe habere reſpectu ſui ꝛ proximi. hic cōſe/
quenter idē facit reſpectu dei. Et primo facit

hoc ratione diuine bonitatis que dz homines
attrahere. 2° ratione ſue ſeueritatis que debet
recedentes ab eo terrere. ca. 5. Prima in duas
nam p̄ monet a mundo ⁊ diabolo recedere: re-
ceſſus. n. ab vno contrario concedit acceſſū ad
aliud. ſecūda incipit ibi. Appropinquāte deo
Circa pri⁹ p̄ monet recedere a mundo. ſecūdo
a diabolo. ibi. Reſiſtite. Prima in duas: q2 pri
mo monet relinquere mundū. 2° inducit ſcrip
turā ad ſuū propoſitū3 ibi. An putatis. Igit̄ p
monet recedere a mūdo. i. ab iordinata ꝯcupi
ſcentia delectabiliū hui⁹ mundi. d. (Adulteri)
a ꝓpria ſponſa que ē lex diuina Sapi. 8. Exq
ſiui eā a iuuētute mea: ⁊ queſiui eā ſponſam aſ
ſumere fornicarie adherentes). ſ. ꝯcupiſcentie
mundane (neſcitis). q. d. bene deberetis ſcire
ex rationis dictamine. ⁊ ex frequenti vobis fa
cta admonitiōe (q2 amicitia h⁹ mundi). i. inor-
dinata adheſio delectabilib⁹ h⁹ mundi (inimi-
ca eſt deo) q2 facit recedere ab ipſo (Quicūq3 g
voluerit ⁊c̄) hoc ſequit̄ ex p̄. ⁊ p3. Conſequēter
īducit ſcripturā ad ſuū ꝓpoſitū. d. (An putatis
q2 inaniter ſcriptura dicat). q. d. hoc nō eſt pu-
tandū: q2 nō continet aliquod falſum aut ſup-
fluū (ad inuidiā ꝯcupiſcit ſpūs qui hītat in vo
bis) h̄ lr̄a dupl'r exponit̄. vno mō d̄ ſpū huma-
no: ⁊ ſic legit̄ depreſſiue ⁊ intelligit̄ aſſertiue: ⁊
eſt ſenſus ꝙ ſpūs humanus tendit ad inuidiā
. i. ad triſtitiā de bono alterius: qd̄ inordinate
concupiſcit. qd̄ pertinet ad amicitiā h⁹ mundi
ut p3 ex predictis: ⁊ ſm̄ hunc ſenſu3 hec lr̄a ac
cipit̄ de Gen̄. 8. vbi dr̄. Sēſus. n. ⁊ cogitatio cor
dis humani prona ſunt in malū ab adoleſcen-
tia ſua. Apoſtoli nāq3 nō ſemꝑ allegāt v̄ba ſcri
pture: ſed frequēter ſenſum tm̄ modo: ⁊ ſcd̄m
hunc ſenſum qd̄ immediate ſubdit̄ (Maiorē
āt dat grām) dr̄ de alio ſpū. ſ. diuino. Alio mō
legit̄ dicta lr̄a interrogatiue: ⁊ intelligit̄ nega
tiue (ad inuidiā cōcupiſcit ſpūs qui habitat ī
vobis?). q. d. non. ⁊ eſt ſenſuſ ſpūs (ſanctus q
habitat in vobis) qui datus fuit vobis in bap
tiſmo (non concupiſcit). i. nō facit vos cōcupi-
ſcere (ad inuidiā). i. non inducit vos ad triſti-
tiam de bono proximi qd̄ facit amicitia huius
ſeculi: ⁊ ſm̄ hoc iſta lr̄a ſumit̄ ex p̄ ca. ſapientie
Benignus. n. eſt ſpūs ſapientie: ⁊ ſic non indu-
cit ad inuidiā: ſed magis ad mutuā charitatē.
iō ſubdit̄ (Maiorē āt dat grā3) q2 dat bōa ſpi-
ritualia q̄ ſunt maiora ⁊ meliora. Et hec expo-
ſitio melior videt̄ q̄3 prima. q2 magis cōtinuat
lr̄am ut p3: ⁊ q2 in libris correctis punctat̄ in-
terrogatiue mō dicto. ⁊ ꝯ̄ñs intelligit̄ nega
tiue (Propter qd̄). i. ꝑꝑ maiora bona que dat
ſpūs diuinus (dicit). ſ. ſcriptura. Prouerbi. 3.
(De⁹ ſuperbis reſiſtit) denegando eis grē dōa
(humilib⁹ āt dat grām) nā humilitas eſt debi
ta diſpoſitio ad eā. hec. n. lr̄a h̄r Prouer. 3. ſcd̄3
trāſlationē. 70. vbi nr̄a lr̄a h3. Ipſe deludet il-
luſores: ⁊ manſuetis dabit grām: ꝑꝑ qd̄ cōclu-
dit (Subditi ḡ eſtote deo) tanq̄3 vere hūiles:
ut det vobis grām ſuā (reſiſtite) hic ꝯ̄ñr mon3
a diabolo recedere. Circa qd̄ ſciendū ꝙ diabo-
lus eſt ſuperbus: ſm̄ qd̄ dr̄ de eo. Job. 41. Ipſe
eſt rex ſuper oēs filios ſuperbie. Quanto āt ali
quis ē ſuꝑbior: tanto magis abhorret ſuperari
ꝑꝑ qd̄ diabolus videns aliquē fortiter reſiſtē
tē dimittit eū tētare: timens ne ab eo ſupet̄:
ꝑꝑ qd̄ recedit ab eo ante faciē belli. vn̄ dic̄ am-
broſius ſuꝑ lucā. ꝙ diabolus inſtare formidat
q2 frequentius refugit triūphari. ⁊ hoc eſt qd̄
dr̄ (reſiſtite āt diabolo) viriliter repugnādo (⁊
fugiet a vobis. Appropinq̄3te d̄o) Hic ꝯ̄ñr beat⁹
iacobus monet accedere ad deū: rōe ſue boni-
tatis que dz attrahere: q2 ab eo procedit eē gra
tie ⁊ eſſe nature: p̄ ḡ inducit rōe primi. 2° rōne
ſecundi ibi. Ecce nunc. Circa p̄⁹ ſciendu3 ꝙ ad
deū accidimus per dilectionē: dilectio v̄o dei
includit dilectione proximi. ꝑꝑ qd̄ inducit pri-
mo ad diligendū deū. 2° proximu3 ibi. Nolite
detrahere. Prima adhuc in duas: q2 p̄ inducit
ad d̄i dilectiōe3. ſcd̄o ad quedam habentia ad
ipſa3 connexione3 ibi. Emūdate. Circa primū
dicit (Appropinquate deo) que appinquatio
terminatur ad dilectionem: que ē unio amātis
cū amato (⁊ appropinquabit uobis) dona gra
tie ſue cōferendo. ⁊ etia3 augmentādo. Sed
cōtra hoc videtur quod dicitur p̄ma. Joan. 4.
In hoc ē caritas: nō quia dilexerim⁹ deu3 ſed
quonia3 ipſe prior dilexit nos. Dicendu3. ꝙ di
ligere eſt uelle alicui bonu3. ſi igitur cōſidere-
tur actus diuine dilectionis q ē in i. ſo: ꝓcedit
omnia temporalia cu3 ſit eternus: ⁊ ſic loquit̄
ioannes in auctoritate inducta. Si āt ꝯſidere
tur huius dilectionis effectus qui eſt tēporal̄:
ſic aliquid eſt precedens ex parte dei: ⁊ aliqd
ex parte hominis. Sicut enim deus influxu
generali cōuertit omnia ad ſeipſu3: ſicut ad fi
nem ultimu3 ſcd̄m eſſe nature: ſic influxu ſpe-
ciali cōuertit humanā natura3 ad ſe ſicut ad
finem ſupernaturale3: ⁊ hic influxuſ ſpecialiſ
nō eſt aliqua gratia habitualis: ſed eſt motio
diuina ſiue inſtinctus. q2 mouet naturam hu-
manam ad bonum meritoriu3: nec denegatur
alicui q̄3diu eſt in hac vita preſēti: ſed hominē
diuerſimode ad hunc inſtinctu3 ſe habent: q2
aliqui acquieſcunt ⁊ ſequuntur: ⁊ ſic ad gratiā
habitualem de cōgruo diſponunt̄: qh⁹ diſpo-
ſitis deus dat gratiam habitualem per qua3
meritorie operantur. Aliq uero reſiſtunt inſtin
ctui diuino: ⁊ ſic merito eis habitualis gratia
denegatur. Patet igit̄ ꝙ diſpoſitio ad gratia3
de congruo que eſt ab homine modo predicto
p̄cedit collationem gratie habitualis: que eſt
a deo: ⁊ ſic dr̄ hic (Appropinquate deo. ⁊ ap-
propinquabit vobis (verūtamen hanc diſpo-
ſitionē de congruo: precedit diuinus inſtictus
ſeu motio ad bonum meritorium: ad qd̄ natu-
ra humana de ſe non poteſt aſſurgere. ⁊ ſic dic̄

ſaluator. Jo. 6. Nemo pōt venire ad me: niſi pr̄
me⁹ qui miſit me traxerit eū: ⁊ ſic p3 ꝙ p̄ncipiū
meriti ſimpl'r eſt a deo: ⁊ nō a libero arbitrio.
(Emundate) Hic ꝯ̄ñr inducit ad quedā anne-
xa diuine dilectioni. d. (Emundate manus). i.
opera (⁊ purificate corda) q2 qui diligit cordis
mundiciā: ꝑ grām labiorꝝ ſuorꝝ: hēbit amicu3
regē Prouer. 22. (Duplices aīo). i. qui pri⁹ fui
ſtis duplices aīo: nunc deo nunc diabolo: nūc
mundo adherendo (Miſeri eſtote). i. ſtatū mi
ſeri aſſumite: recurrendo ad deū cui⁹ ꝓprium
eſt miſereri ⁊ parcere (riſus videt̄) ꝑ diſſoluti-
onē (in luctū cōuertat̄) per cōtritionē. Eſt aūt
riſus leticia exterior. gaudiū mentē reſpicit in-
teriorē: ut ſit mutatio integra in facie. ſ. ⁊ men-
te (Humiliamini in cōſpectu dei) qui videt oīa
q̄cunq3 latentia: ⁊ nō ſolū in ꝯſpectu hominū:
qui tm̄ vident patentia (⁊ exaltabit vos) ī celo
vbi eſt perfecta dilectō (Nolite detrahere) hic
ꝯ̄ñr inducit ad dilectionē ꝓximi: remouendo
dilectionis ipedimenta. d. (Nolite detrahere
alterutrū) per qd̄ infert̄ fame detrimentū: ⁊ ꝑ
h̄ innuit oppoſitū. ſ. cōſeruationē bone fame ⁊
ei⁹ augmentū: qd̄ eſt opus dilectionis ꝓximi.
(Qui detrahit fratri) in ore (aut q iudicat frē3
ſuū) eē malū in corde (detrahit legi) que ꝓhib3
hoc fieri. Leuit. 19. Non eriſ ſuſurro: nec crimi
nator in pplo (⁊ iudicat legē) facto deſignans
eā eē malā (q2 facit tanq̄3 licitū qd̄ ipſa dicit il-
licitū (Si āt iudicas legē: non es factor legis)
obediens ei: ut ſuperiori (ſed iudex) tanq̄3 ſuꝑi
or ipſi: qd̄ tm̄ eſt falſum. iō ſubdit̄ (Un⁹ ē. n. le-
giſlator ⁊ iudex). ſ. de⁹ (qui pōt perdere) tranſ-
greſſores (⁊ liberare) legis factores (Tu āt qs
es qui iudicas proximū). q. d. tu vſurpas tibi
offm̄ diuinū. Ad cui⁹ maiorē intellectū ſciēdū
ꝙ iudicare propria auctoritate ſoli deo ꝯuēit:
hoīb⁹ āt ex diuina cōmiſſione: tā in foro eccleſi
aſtico q̄3 in ſeculari. Iſta tm̄ ꝯmiſſio nō ſe exten
dit ad ea que ſunt oīo occulta: ſed diuino iudi-
cio reſeruant̄. De his āt que aliquo mō patent
uel per facta uel ꝑ ſigna: pn̄t homies iudicare.
Et h̄ pōt eē dupl'r. vno mō cū ꝓceſſu ad punici
onē: ⁊ h̄ ſolū pertinet ad iudices. Alio mō ſine
tali ꝓceſſu: ⁊ hoc ēt pertinet ad alios homies.
Sciendū tm̄ ꝙ iudiciū iportat ſententiā firmā
de aliquo. Si ḡ ꝓcedat ex euidentia facti nul-
lū eſt pccm̄: ut ſi quis iudicet aliū homicida3.
q2 vidit eū homicidiū cōmittentē. Et idē vide
tur ſi ꝓcedat ex vehementib⁹ ſignis: ut ſi quis
videat ſolū cū ſola: nudū cū nuda in eode3 le-
cto: niſi appareat aliquid vnde poſſit hoc excu
ſari in toto uel ī parte: ut ꝯſanguinitas multū
ꝓpinqua: ſicut eſt matris ad filiū. uel infirmi-
tas grauis: ſeu aliqd̄ huiuſmodi: ⁊ ſic videns:
iudicat perſonaſ eē fornicarias: ſi ambe ſint ſo
lute: uel adulteras: ſi ambe uel altera ſint liga
te: ſi āt ꝓcedat iudiciū ex ꝓbabilib⁹ ſeu leuib⁹
ſignis. ⁊ eſt iudiciū de graui pccō: pccm̄ ē mor-
tale: q2 tale iudiciū eſt ꝯ charitatē ꝓximi: ⁊ ex
peruerſo affectu. Si āt nō ſit iudiciū uel firma
ſententia: ſ3 magis ſuſpitio: q̄ quis icipit dubi-
tare de bonitate ꝓximi. ſic ē ueniale peccatum
graue tm̄ uel minus graue: ſm̄ maioritate3 uel
minoritatē ſuſpitionis ⁊ ꝓbabilitatis ⁊ leuitatis
ſignorꝝ (Ecce) Hic ꝯ̄ñr īducit ad amorē dei ex
bonitate eius: qua dat ⁊ cōſeruat eſſe natura-
le: īducēs ad hāc cōſideratōnē: ⁊ remouēs op-
poſitā. d. (Ecce nunc dicitis: hodie aut craſtino
ibim⁹ ⁊c̄) q̄ſi ueſtru3 eſſe et operari: ſit totalr̄ in
ueſtra ditione. cū tm̄ non ſit ita: iō ſubdit̄ (q ig-
noratis qd ſit in craſtinū). i. futurū. q2 deus pote
rit īteri op⁹ ueſtrū ⁊ uitā ſubtrahere. iō ſubdit̄
(Que ē. n. vita ueſtra) reſpondet (vapor eſt ad
modicū parēs). i. ualde cito trāſiēs (ꝓ eo ut di
catis). i. ꝓpter h̄ deberetis dicere. tāq̄3 coacti a ve
ritate (ſi dn̄s uoluerit ⁊ uixerim⁹). i. ꝓponētes
ſuppoſitionē diuine uolūtatis ī oīb⁹ factis ue-
ſtris: ex qua dependit uita ⁊ oīſ opatio ueſtra.
(Nūc āt exultatis ī ſuꝑbijs ueſtris) q̄ſi diuino
adiutorio nō īdigeatis (Oīs exultatio taliſ ma
ligna). i. malo igne ignita. q2 a demone ꝓcedēs
et ad ignē gehenne diſponēs: et maxime hoīes
litteratos et ſciētes ſm̄ ꝙ dicit̄ Lu. 12. Seru⁹
q cognouit volūtatē dn̄i ſui et n̄ fecit: uapula-
bit multis. ſ. plagiſ. et h̄ ē qd̄ dr̄ (Sciēti igit̄ bo
nū facere et nō faciēti: peccatū ē illi) et ſi ſit bo
nū nēcitatis. ei⁹ omiſſio ē peccatum mortale.
Si āt ſit bonū ſuꝑerogationis: peccatū eſt ve-
niale et aliquando nullu3.

CV

Agite nūc diuites) Poſtq̄3 beatus iaco-
bus īduxit ad adherēdū deo ex cōſide
ratione ſue bonitatis. hic ꝯ̄ñr idē facit
ex cōſideratione ſue ſeueritatis: q̄ maxime in
iudicio apparebit. Sciēdū tm̄: ꝙ illud iudiciū
ſic̄ erit terribile malis: ſic erit cōſolabile iuſtiſ
vn̄ Sal. de ipo loquēs Luc. 21. dic̄ aplis His
āt fieri icipiētib⁹: reſpicite ⁊ leuate capita ur̄a
. i. exhilarate corda ueſtra. ut exponit Gre. ho-
mel. i. Iō beatus iacob⁹ malis p̄ incutit iudicij
terrorē: ut a peccatis reſiliāt. 2° iuſtis eius fa-
uorē: ut ei iſeparabiliter adhereāt. ibi. Patiē-
tes igit̄. Circa p̄⁹ p̄ icutit timorē iudicis: cupi
dis ⁊ auaris. d. (Agite nūc diuites). ſ. ueſtras
uolūtates. et ē ironica locutio. que ē itelligen-
da ꝑ ꝯ̄riū. iō ſubdit̄ (plorate ululātes) eſt autē
ululatus ſonus cōfuſus: q eſt ſignū magni do
loris (in miſerijs ueſtris). i. ꝑ miſerijs veſtris
(que aduenient uobis) in iudicio futuro ut pa-
tet ex ſequētib⁹: et ſubdit̄ duplex cā. Prima ē
idebita bonorꝝ tēporaliū congregatio et cōſer-
uatio: cū dr̄ (Diuitie ueſtre) naturales: ut bla-
dū ī horreo: ⁊ uinū ī celario ⁊ huiuſmodi. Cōſe
quēter loqt̄ de diuitijs artificialib⁹. d. (Aurū
et argētū ueſtrū eruginauit) in terra abſcōdi-
tū (et erugo eorꝝ: ī teſtimoniū uobis erit). i. con-
tra uos (et mādūcabit carnes ueſtras). i. affli-
get. q2 erit cā afflictionis ī gehenna poſt iudi-

ciũ: qꝛ tunc aĩa cũ corpore affligeť igne gehenne (Theſaurizaſtis vobis irã). i. congregaſtis vobis dei vindictã (in nouiſſimis diebus) tũc erit finale iudiciũ. Conſequenter ponitur cauſa ſecunda que eſt pauperum defraudatio. cũ dr̃ (Ecce merces operarioꝝ veſtroꝝ clamat) vos accuſando. Et ſciendũ ꝙ tria ſunt peccata que ſpecialiter dicunť clamare ad deum. ſ. innocentis occiſio Gen. 4. vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Uicĳ ꝯ naturã perpetratio Gen. 18. Clamor ſodomoꝝ ⁊ gomorreorum multiplicatus eſt ⁊c. ⁊ pauperũ defraudatio. ut dr̃ hic (⁊ clamor eoꝝ in aures dñi ſabaoth). i. exercituũ (introyt) ad faciendam vĩdictã per angelos: qui dicunť eius exercitus: qꝛ ſũt diuine iuſticie executores (Epulati eſtis) hic 2º incutit terrorẽ carnalibuſ ⁊ laſciuis. ⁊ hĩ ordinate: qꝛ diuitie preſtãt fomentũ huiuſmodi vitĳs. dicit igiť (Epulati eſtis ſuper terram) hoc eſt in pñti vita: ſed eſurietis poſtea: ſicut pꝫ de diuite epulone: qui poſitus in tormentis: guttã aque non potuit impetrare Luc. 16. (⁊ in luxurĳs enutriſtis corda vr̃a) in illis delectãdo: ⁊ hĩ de luxuria loquiť pꝰ gulã. qꝛ miniſtrat ſibi materiã. qꝛ ſemen eſt de ſuperfluo alimẽti 2º de aĩa (In die occiſionis) hic 3º incutit terrorẽ crudelibus ⁊ malignis: qui ex diuitĳs ſuis: ⁊ potentia mouent perſecutionem iuſtis: eo ꝙ ſunt diſſimiles eis ſm qd̃ dr̃ Sap. 2. in pſona eoꝝ. Circũueniamus ẽ iuſtũ: qm̃ inutilis ẽ nobis ⁊c. iõ dicit (In die occiſionis ⁊c). i. tpe pmitiue eccleſie: in quo fideles ducebanť ad iudicia: ⁊ occidebanť ſine ſui reſiſtentia. ⁊ ſic ponitur hic ſingulare pro plurali: cuꝫ dr̃ (occidiſtis iuſtũ). i. iuſtos: qd̃ frequenter fit in ſcriptura. Aliqui ãt exponunt hĩ de occiſione xp̃i. qui dr̃ iuſtus antonomatice: qꝛ non ſolũ eſt iuſtꝰ formaliter: ſed ẽt effectiue: alioſ iuſtificando: nec reſtitit ſuis occiſoribꝰ: cũ tñ poſſꝫ reſiſtere (Patientes igiť) Conſequenter conſolať iuſtos ne in tribulationibꝰ deficiant: ⁊ p̊ inducit eos ad patientiã. 2º ad reuerentiã dei. ibi. Ante omĩa. Circa priꝰ dicit (Patientes igitur eſtote frẽs) in tribulationibus (vſq₃ ad aduentũ dñi) qui reddet vobis mercedẽ laboris veſtri: ⁊ ponit exemplũ. d. (Ecce agricola expectat) vſq₃ ad tp̃s debitũ (patienter ferens) laborẽ in cultura terre ſue (donec accipiat temporaneum). i. primitiuũ fructũ: terra. n. promiſſioniſ de qua loquiť reddit duplicẽ fructũ in anno. ſ. in aprili ⁊ ſeptembri (Patientes eſtote) repetitio ẽ pmiſſe ſententie ad maiorẽ impreſſionem (Nolite ingemiſcere frẽs in alterutrũ) videntes mutuas penas: ſed magis confortate alterutrum ad fortiter tollerandũ: ſicut ſex fratres cũ matre videntes cruciatũ primũ: inuicẽ ſe hortabantur fortiter mori. 2 Machab. 7. (ut non iudicemini). i. condẽnemini: ſi per mutuam querelam ⁊ luctũ frangamini per impatientiã (Ecce iudex). ſ. xp̃s (ante ianuã aſſiſtit) ad vos roborandũ velociter: ⁊ premiandũ: ⁊ inducit ad hoc exemplum ſanctorum. d. (Exemplũ accipite frẽs exitus mali). ſ. quantũ ad malũ pene ⁊ non culpe: qꝛ precioſa eſt in conſpectu domini mors ſanctorum eius Pſal. 115. (⁊ lõganimitatis) in expectatione promiſſi (⁊ laboris) quotidiani (⁊ patientie) in aduerſitate (pphetas) vobis datos in exemplũ ad talia ſuſtinendum (qui locuti ſunt in noĩe dñi) conſtanter contẽptis perſecutionibus quas pp hoc paſſi ſunt: ſicut pꝫ de michea zacharia eſaia hieremia ⁊ pluribus alĳs (Ecce beatificamus eos). i. beatos dicimus (qui ſuſtinuerunt) tribulationes patienter. Et inducit duo notabilia exẽpla. d. (Sufferentiã iob audiſtis) qui exemplar patientie datus eſt vobis (⁊ finẽ vidiſtis dñi) qꝛ in ſua paſſione ſuſtinuit dolorem acerbiſſimũ patientiſſime: ⁊ dicit vidiſtis: qꝛ multi adhuc viuebant qui paſſionem dñi noſtri ieſu xp̃i viderant (qm̃ miſericors eſt dñs) in affectu (et miſerator) in effectu. Ex maxima. n. dei miſericordia proceſſit: ꝙ daret nobis filium ſuũ in redẽptionis noſtre precium: ⁊ fortitudinis exemplum (Ante omnia) hic ꝯñr inducit fideleſ ad dei reuerentiã: ⁊ hoc in quatuor: p̊ in iuramẽti deuitatione. 2º in feruenti deuotõne ibi. Triſtatur autem. 3º in ſacramenti ſuſceptione ibi. Infirmatur. 4º in proximi correctione. ibi. frẽs mei Circa primũ dicit (Ante omnia fratres nolite iurare). i. non preponatis iuramentum: oĩbus verbis veſtris ⁊ promiſſis. hoc diciť ad remouendum errorem illorum qui dixerunt iuramentum eſſe frequentandũ: eo ꝙ diciť Deut. 10. Dominũ deũ tuum timebis: ⁊ illi ſoli ſeruies: ipſiq₃ adherebis. iurabiſq₃ in nomine illiꝰ. propter qd̃ dixerunt ꝙ frequentatio iuramẽti facit ad reuerentiã dei: ⁊ ſic eſt exercenda. Sꝫ hoc patet falſum per dictum xp̃i Math. 5. Ego autẽ dico vobis nõ iurare omnino ⁊c. ⁊ per dictum beati iacobi in hoc loco. hoc ẽt patet per rationẽ: qꝛ illud qd̃ non requiritur niſi ad ſubueniendum defectui: non eſt per ſe appetendũ ſeu frequentandũ: ſicut pꝫ de medicina que ñ queritur niſi ad ſubueniendum infirmitati: ⁊ ſic eſt de iuramento: qꝛ ñ queritur niſi ad ſubueniendũ defectui: quo vnus homo nõ credit alteri: in quo caſu ſubuenitur per iuramentum in quo inducitur veritas dei infallibilis in teſtimoniũ in ſe: ſicut cum iuratur per deum uel in aliqua creatura inquantũ relucet in ea veritas diuina. ⁊ per celũ qui thronus dei eſt: vł per terrã qꝛ ſcabellum pedum eius eſt Math. 5. Iurare vero per creaturam ſecundũ ſe eſt illicitum: ⁊ ſic patet ꝙ iuramentum non eſt inducendum: niſi in caſu in quo eſt neceſſarium ad confirmationem veritatis: ⁊ ſic intelligenda eſt auctoritas inducta. Deut. 10. In tali enim caſu iurandũ eſt per nomen dei ⁊ non per noĩa idolorum: ſm̃ qd̃ dicitur Exo. 24. Per nomina deorum extraneoꝝ non iurabis. qꝛ per ea non eſt confirmanda veritas: hoc enim pertinet ad infidelitatem ⁊c (Sit autẽ ſermo veſter) extra caſum predictũ (ẽ ẽ: non non) ſimpliciter veritatẽ affirmando ⁊ negando falſitatẽ (ut ñ ſub iudicio). i. condẽnatione (decidatis ex frequẽti iuratione cadendo in falſam fidẽ. Eccle. 23. Uir multũ iurans replebitur iniquitate (Triſtatur) hic ꝯñr inducit ad dei reuerentiã in feruenti deuotione. d. (Triſtatur quis in vobis). i. patitur accidiã: que eſt quedã triſticia in obſequĳs diuinis (oret equo aĩo ⁊ pſallat). i. nitatur ſpũm erigere ad orãdũ deo deuote tã ſecrete. iõ dr̃ (oret) quam publice (⁊ pſallat) Oratio enim ⁊ pſalmodia: ſunt contra dictam triſticiã optima remedia (Infirmatur) hic ꝯñr inducit ad dei reuerentiam in ſumptione ſacramenti: 2º declarat quoddam dictum ibi. Multũ enim. primũ facit in duplici ſacramento. ſ. vnctiõis extreme ⁊ penitentie. Quantum ad primũ diť (Infirmatur quis in vobis) infirmitate de q̃ probabiliter dubitatur mori: nam iſtud ſacramentum eſt exeuntium de hac vita (inducat preſbyteros eccleſie ⁊c) licꝫ iſtud ſacramentũ fuerit a xp̃o inſtitutũ: tñ per beatum iacobum fuit hic expreſſius publicatum (Et oratio fidei ſaluabit infirmũ) corporaliter ⁊ ſpiritualiter. ibi ſubditur (Et alleuiabit eũ dñs) ab infirmitate ſi expediat ei (⁊ ſi in peccatis ſit) venialibuſ (remittentur ei) virtute hꝰ ſacramenti. Cõſequenter inducit ad reuerenter ſumendum penitentie ſacramentum: quo remittuntur pccã mortalia. d. (Confitemini ergo alterutrũ) Ex quo patet ꝙ confeſſio debet fieri non ſolum deo: ſed ẽt homini. vnde ⁊ in lege veteri ſacrificia que offerebantur deo pro peccatiſ: offerebãtur per manũ ſacerdotis (⁊ orate pro inuicem) nã confeſſor tenetur orare pro confitente ⁊ ecõuerſo (Multum. n) Hic cõſequenter declarat quoddã dictum. ſ. ꝙ oratio ſit magne efficacie qꝛ dixerat ꝙ valet contra triſticiã ⁊ ad dei reuerentiam in ſacramentorum perceptionem iõ dicit (Multum. n. valet deprecatio iuſti) nam econtra de iniuſto dicitur. Eccle. 15. Non ẽ ſpecioſa laus in ore peccatoris (aſſidua) nam vna de conditionibus que faciunt orationem ſemper exaudibilem eſt ꝙ ſit perſeuerans. Alie ſ duo ꝙ ſit pia ⁊ pro ſe (Helias hõ erat ſimilis nobis paſſibilis) nam timore mortis fugit a facie iezabelis. 3. Reg. 19. (⁊ oratione orauit ut ñ plueret). 3. Reg. 17. (ſuper terram). ſ. iſrł: nam propter maliciam achab fuit illa plaga inducta: ut dictum fuit ibidem (⁊ rurſum orauit ⁊ celum dedit pluuiam). 3. Reg. 18. (Fratres mei) hic vltimo inducit ad dei reuerẽtiã: in fraterna correctione: que eſt actus dilectionis proximi: ⁊ per conſequens ordinatur ad dilectionẽ ⁊ reuerentiam dei. d. (Si quis ex vobis errauerit a veritate) fidei vel morum (⁊ ꝯuerterit quis eũ) ab infidelitate ad fidem: uel a vitĳs ad virtutes (ſaluabit animam eius a morte). ſ. culpe ⁊ gehenne (⁊ operit multitudinem peccatorum) ut non videantur a deo puniẽda pena eterna: ⁊ ſic ab eo recipieť in gloria ad quã nos perducat: qui cum patre ⁊ ſpiritu ſancto viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculorum Amen.

Incipit poſtilla ſuper epl̃as canonicas Petri.

Petrus apoſtolus

Hec eſt ſecunda pars principaliſ huius libri: in qua ponũtur epl̃e beati petri: ⁊ diuiditur in duaſ: ſecundum duas eius epiſtolas. Epiſtola vero pͥma in tres partes diuiditur. ſ. in prefationem perſecutionem ⁊ concluſionem: ſecunda incipit ibi. Benedictus. tertia ibi. Per ſiluanum fidelem: prope finem. In prefatione. primo deſcribitur perſona ſalutans: ⁊ hoc ex nomine cũ dicitur (Petrus) primo enim vocatus fuit ſymõ ſed poſtea cognominatus petrus a petra: qd̃ ẽ xp̃s: propter fidei firmitatẽ: vnde dicit Augu. In omnibus ardentiſſime fidei inuenitur petrus. Et ex officio cum ſubditur (Apoſtolus ieſu xp̃i) Secundo deſcribũtur perſone ſalutate cum dicitur (electis). ſ. a deo ad fidẽ catholicã (Aduenis) aduene dicebantur illi qui de gentilitate conuertebantur: ⁊ illis videtur beatꝰ petrus ſpecialiter ſcribere (diſperſionis). i. exiſtentibus extra terram iudee: qd̃ patet ex hoc qd̃ ſubditur (ponti galatie ⁊c) ⁊ nomĩat iſta loca. qꝛ ſiluanus per quẽ ſcripſit qui eſt ſilas: forſitan volebat ire ad illa loca: ad confirmandũ fideles: eo ꝙ ibi fuerat in predicatione cũ paulo: ut patet in actibus apoſtolorum (ſecundum preſcientiã) iſtud refertur ad illud qd̃ ſupra dicitur electis. hec. n. electio ĩcludit aliquid eternum. ſ. ⁊ velle diuinum: ⁊ quantum ad hoc dicitur (ſecundũ preſcientiam dei patris) ⁊ accipitur hic preſcientia pro predeſtinatione. que includit ẽt aliquod temporale. ſcilicet colatõnem gratie in preſenti. ⁊ glorie in futuro ⁊ q̃tum ad hoc dicitur (in ſanctificationẽ ſpiritus) talis enim ſantificatio appropriatur ſpiritui ſãcto (in obedientiam ⁊c). i. per obedientiam ieſu xp̃i: qui fuit obediens vſq₃ ad mortem: mortem aũt crucis. Phil. 2. Ab hac ãt paſſionẽ: habẽt efficaciam ſacramenta noue legiſ: que ſunt inſtrumẽta noſtre ſanctificatiõis. Tercio deſcribuntur optata bona cum diciť (gratia uobis) in preſenti (⁊ pax in futuro multiplicetur) qꝛ tunc quietabiť totꝰ hoiſ appetitꝰ (Bñdictꝰ) Hic incipit pſecutio ſiue tractatꝰ in q̃ beatꝰ petrus informat fideles. ⁊ p̊ generał quantũ ad oẽs. 2º magis ſpecialr̃ quantũ ad aliquos ſtatꝰ ſpeciales ibi. ſerui ſubditi eſtote. pꝰ mediũ ſecũdi capituli. Prima in duas. qꝛ p̊ fideles informat de ſpũali regeneratione. 2º de renatoꝝ educa

tionē.2ᵒ.ca. Prima adhuc in duas: q̄ꝛ p̄ de rege
nerationis bn̄ficio deo regratiat̄. 2ᵒ. renatos
ad vite mundiciā exhortat̄ ibi. Propter quod
ſuccincti: prima adhuc in tres. q̄ꝛ p̄ regratiat̄ d̄
regeneratione baptiſmali. 2ᵒ rn̄det tacite q̄ōni
ibi. In q̄ exultabiti. Tertio ꝓpoſitū cōfirmat
oraculo ꝓphetali ibi. De qua ſalute. Circa p̄ᵐ
ſciendū ꝙ bn̄ficiū regenerationis baptiſmaliſ
eſt cōe fidelibꝰ cunctis: ꝓꝑ q̄d de h̄ bn̄ficio re
gratiat̄ beatus petrus ꝓ ſe ⁊ alijs: ⁊ ut eos in
ducat ad ſiles gr̄aꝝ actiones. dicit igit̄ (Bn̄di
ctus deus) quantū ad totā trinitatē (⁊ pr̄) quā
tū ad patris ꝑſonā (qui ſm̄ magnā miām) ⁊ n̄
ſm̄ merita nr̄a (regenerauit nos). i. in ſacramē
to baptiſmi: per q̄d efficimur filij dei adoptiui
(in ſpē viuā). i. certā (ꝑ reſurrectionē ihū xp̄i
ex mortuis) ꝑ quā hēmus certitudinē future
glorificatiōis. q̄ꝛ cū eēt paſſibilis homo ſicut ⁊
nos: ad vitā īmortalē reſurrexit. ⁊ q̄ꝛ filij ado
ptiui hn̄t ius in hereditatis participationē. iō
ſubdit̄ (in hereditatē). i. ad ꝯſequendū heredi
tatē (incorruptibilē) nā hereditas celeſtis nū
quā deficit (⁊ incontaminatā) que nihil īmun
dū recipit (īmarceſſibilē) nā ſuū decorē nunq̄
minorauit: ſed q̄ꝛ nō oēs renati ꝑ baptiſmum
hanc hereditatē ꝯſequunt̄. ſed ſolū ꝑſeueran
tes in bono ſm̄ ꝙ dr̄ Math. 10. Qui āt ꝑſeue
rauerit vſq; in finē: hic ſaluꝰ erit. iō ſubditur
(cōſeruatā in celis) nō oībꝰ renatis ſed (in vo
bis). i. ꝓ vobis (qui in v̄tute dei cuſtodimini)
ꝑſeuerantes in bono que ꝑſeuerātia principa
liter eſt a deo (ꝑ fidē) charitate formatā (in ſa
lutē). ſ. ꝯſequendā (paratā reuelari in tp̄e no
uiſſimo). i. in finali iudicio. tūc. n. reuelabitur
manifeſte. nā electi apparebūt glorioſi in aīa ⁊
corpore (In quo ⁊c̄) hic ꝯn̄r beatus petrus rn̄
det cuidā tacite q̄ōni q̄ poſſet ex p̄dictis oriri:
nā ex hoc q̄d dcm̄ eſt: baptizatos eē filios dei
adoptiuos: ⁊ coheredes regni celeſtis: poſſet
aliquis infirmꝰ fidelis querere. Igit̄ quō di
mittit nos deꝰ filios ſuos: tot ⁊ tantas tribula
tiones ſuſtinere: nā in eccl̄ia primitiua credē
tes ſuſtinebant multas tribulationes. Ad q̄d
rn̄det petrus. d. ꝙ h̄ nō eſt ad malū credentiū
ſed ad bonū eoꝝ: ſicut aurū in fornace ꝓiectū:
inde nō deteriorat̄: ſed puriꝰ ⁊ meliꝰ efficit̄: ⁊ h̄
eſt q̄d dicit (In quo exultabitis) eternaliter.
(modicū nūc ſi opꝫ cōtriſtari) tp̄aliter (in va
rijs tētātionibus) ꝑſecutionū: in rebus poſſeſ
ſis aut ī amicis: vl̄ ēt corporibꝰ ꝓprijs: oēs. n.
pene tp̄ales modice ſunt reſpectu eternitatis
(vt ꝓbatio fidei vr̄e) in tribulatiōis fornace.
(inueniat̄). i. credat̄ vobis (in laudē ⁊ gloriā)
ſempiternā (in reuelatiōe ihū xp̄i). i. tp̄e iudi
cij: in quo manifeſtabit gloriā electoꝝ. ut p̄di
ctū eſt (quē nō videntes diligitis) lꝫ. n. aliqui
adhuc viuerent qui humanitatē xp̄i viderant:
tn̄ eiꝰ diuinitātē nō viderant de q̄ eſt fides. iō
ſubdit̄ (In quē q̄ꝫ nō videntes nūc creditis)

fide formata charitate: que facit credentes di
gnū vita beata. iō ſubdit̄ (credentes āt exul
tabitis ⁊c̄) ⁊ pꝫ lr̄a ex predictis (De q̄ ſalute)
hic ꝯn̄r ꝯfirmat predicta oraculo ꝓphetali. d.
(De qua ſalute) fienda ꝑ xp̄m (exq̄ſierunt atq;
ſcrutati ſūt ꝓphete) nō naturali lumīe aut rōe
ſed ſuꝑnaturali illuſtratiōe (in q̄d vel q̄le tp̄s)
. ſ. xp̄i myſteriū impleret̄: tp̄e ꝓpinq̄ uel longin
quo. Et ſi ipleret̄ tp̄e pacifico uel bellicoſo: de
vtroq;. n. ꝓphetauerunt. nā Gen̄. 49. patriar
cha Iacob ꝓphetauit ꝙ eēt ſplendū tp̄e q̄ defi
ceret regnū iudeoꝝ. d. Non auferet̄ ſceptrū d̄
iuda ⁊ dux de femore eiꝰ: donec veniat q̄ mit
tendus eſt. Silr̄ ꝓphauerunt ꝙ tp̄e pacis eſſꝫ
īplendū. Eſa. 2. Et ꝯflabunt gladios ſuos ī vo
meres: ⁊ lanceas ſuas in falces. Chriſtus eniꝫ
oībꝰ regnis pacatis ſub īperio romanoꝝ natꝰ ē
Luc. 2. (ſpūs xp̄i) qui loquebat̄ in ꝓphetis: q̄
dr̄ ſpūs xp̄i: ſicut ⁊ pr̄is: q̄ꝛ ꝓcedit a pr̄e ⁊ filio.
(p̄nuncians q̄ in xp̄o ſunt) īplete (paſſiones ⁊
poſteriores glorias). ſicut pꝫ Eſa. 53. vbi multi
pliciter loquit̄ de paſſione xp̄i ⁊ glorificatione
ipſius in fine capituli: dicit tn̄ paſſiones ⁊ glo
rias in plurali. q̄ꝛ nō ſolū eſt paſſus in ſe: ſꝫ ēt
in mēbris ſuis: ſilr̄ eiꝰ gloria deriuat̄ ad mēbra
(quibꝰ reuelatū eſt: q̄ꝛ nō ſibi ipſis) myſteriuꝫ
enim xp̄i q̄d fuit eis reuelatū: n̄ fuit eoꝝ tp̄ibꝰ
adīpletū: ſed tp̄e xp̄ianoꝝ. iō ſubdit̄ (vobis āt
miniſtrabant) p̄nunciando futura (q̄ nūc nū
ciata ſunt vobis) impleta (ꝑ eos qui euangeli
zauerunt vobis). i. p̄dicauerunt euangelium.
(ſpū ſcō de celo miſſo) in ſigno viſibili in die
pentecoſtes. tunc. n. fuerunt illuminati ⁊ ꝯſtā
tes effecti: ad p̄dicandū euangeliū in oībꝰ lin
guis: ꝓꝑ q̄d eis nō minꝰ credendū eſt q̄ꝫ ꝓphis
q̄ꝛ eodē ſpū locuti ſunt: imo magis: in quantū
ꝑ eundē ſpūm fuerunt magis illūinati (in quē
deſiderant angeli ꝓſpicere) nam eadē ē viſio ⁊
fruitio triū ꝑſonaꝝ: iſtud tn̄ deſideriū nō īpor
tat expectationē nō habiti ſed ꝯtinuationē ha
biti (Propter q̄d) hic ꝯn̄r inducit renatos ad
mundiciā vite. ⁊ p̄ ponit ſuā monitionē. 2ᵒ. in
ducit ad h̄ multiplicē rōem ibi. Et ſi pr̄ē. Cir
ca p̄ᵐ dicit (Propter q̄d). i. q̄ꝛ eſtis filij dei per
adoptiōē: ut predictū eſt (ſuccincti lūbos mē
tis ueſtre). i. caſti corpore ⁊ mēte (ſobrij) ī uictu
⁊ ueſtitu (⁊ perfecti) in omni virtutis actu (ſpe
rantes in eam que offert̄ uobiſ gratiam) ideſt
ſperate ad conſequendam: gloriam: que eſt
gratia cōſummata que offertur quādo gratia
in preſēti datur que ē arra glorie (in reuelatio
neꝫ ieſu chriſti). i. per eiꝰ reuelationē q̄n apte
facie ad facieꝫ videbitur (q̄ſi filij obedientie) ī
mādatoꝝ dei adimpletione (nō cōfiguran). i.
nō cōfirmati (prioribꝰ ignorantie ueſtre deſi
derijs). i. carnalibus uitijs quibꝰ eratis d̄diti
anteq̄ꝫ de tenebris ignorātie vocati eſſetis ad
lumen fidei (ſed ſecūdū eū qui uocauit uos ſā
ctum) ut ei cōformemini. propter q̄d ſubditur

(ut ⁊ ipſi ſancti in omni conuerſatiōe ſitis) imi
tātes eū ꝓut poteritis (q̄ꝛ ē ſcriptū) Leuit. 19.
Sancti eritis ⁊c̄ (Et ſi pr̄em) Hic ꝯn̄r inducit
ad ſuū ꝓpoſitū multiplicē rōem. Prima acci
pit̄ ex dei timore: q̄ facit ab imūdicia recedere
Prouer. 15. ꝑ timorē declinat oīs hō a malo. d.
(Et ſi pr̄em inuocatis eū) ⁊ accipit̄ hic ſi ꝓ q̄ꝛ.
q̄ꝛ fideles inuocāt deū: tanq̄ꝫ pr̄em ſuū (q̄ ſine
ꝑſonaꝝ acceptiōe iudicat in eq̄tate iuſticie: ſꝫ
vniuſcuiuſq; opꝰ) reddens ei penā uel p̄miū
ꝓꝑ h̄ eſt magis timēdus (in timore ⁊c̄) iungat̄
ſic lr̄a (conuerſamini tp̄e incolatus vr̄i). i. tp̄e
p̄ſētis vite (in timore) q̄ facit offenſam dei p̄ris
cauere (Scientes) hic ponit̄ ſecūda rō q̄ accipi
tur ex hōis valore: que pꝫ ex h̄ ꝙ redēptus ē
tanto p̄cio. ſ. ſanguine xp̄i p̄cioſo: ꝓꝑ q̄d non dꝫ
ſe paruipēdere vicijs carnalibꝰ maculādo. vn̄
dicit Hugo. libro de arra ſponſe. Ampliꝰ mihi
eē vilis nō debeo: q̄ꝛ tn̄ deo placui ut mori ꝓ
me eligeret: ne me ꝑderet. iō dr̄ (Sciētes ꝙ n̄
corruptibilibꝰ ⁊c̄) de vana vr̄a ꝯuerſatiōe pa
terne traditionis (Cōuerſi. n. de gentilitate) a
parentibꝰ erāt informati idolis ſeruire: q̄d eſt
valde vanū. Nā idolū nihil eſt. prima Cor̄. 10.
ſicut ꝯuerſi de iudaiſmo erant informati a pa
rentibꝰ ſpūalibꝰ. ſ. ſacerdotibꝰ relinquere man
data dei ꝓꝑ traditiōes hoīum. ut hr̄ Math. 15
q̄d erat ēt valde malū. Pōt ēt h̄ intelligi de ce
rimonijs veteris legis q̄ dicunt̄ vane: tū q̄ꝛ n̄
ꝯferebant gr̄am: tū q̄ꝛ ceſſauerūt in morte xp̄i
quātū ad obligationē (p̄cogniti quidē an̄ mū
di cōſtitutionē) nā ab eterno myſteriū xp̄i fuit
p̄ordinatū a deo (ꝓꝑ vos). i. ad vtilitatē vr̄aꝫ
(qui ſuſcitauit eū a mortuis) Suſcitatio vero
xp̄i lꝫ facta fuerit a tota trinitate: attribuit̄ tn̄
pr̄i. ſicut ⁊ potētia ꝑ quā facta eſt (⁊ d̄dit ei glo
riā). ſ. corpis quā accepit in ſua reſurrectione:
nā ab inſtanti conceptionis hūit gl̄iam aīe (ut
fides vr̄a ⁊ ſpes) de beatitudīe ꝯſequēda (eſſꝫ
in deo). i. ab ipſo recipiēda (Aīas vr̄as) hic po
nit̄ tertia rō q̄ accipit̄ ex fraternitatis amore:
qui turbat̄ q̄n aliq̄ vicijs ſe maculāt: q̄ alij ab
horrent. iō dicit (Aīas vr̄as caſtificātes). i. voſ
metipſos: totū a digniori parte nomīando (in
obedientia charitatis). i. ex charitate manda
ta dei ſuando: in q̄bꝰ ꝓhibet̄ adulteriū. ⁊ etiā
ꝯcupiſcentia vxoris aliene (ī fraternitatis amo
re). i. ſīc vere fr̄es in fide (ſimplici corde). i. ſīn
plica doloſitatis ⁊ falſitatis (inuicē diligite at
tentiꝰ) q̄ꝛ ſi hō diligit fr̄em ſuū carnalē: quan
to magis dꝫ diligere ſpūalē fr̄em ſuū (renati)
hic ponit̄ quarta rō q̄ accipit̄ ex originis bono
re. hō. n. attendēs nobilitatē ſue originiſ: ēt ſꝫ
carnē abhorret vicijs fedare eā: ⁊ m̄ltomagis
dꝫ abhorrere fedationē ſue ſpūalis originis q̄
incōꝑabilr̄ eſt dignior. ⁊ h̄ eſt q̄d dicit (renati
nō ex ſeīe corruptibili) debetis ſupple voſmet
ipſos caſtificare: vn̄ refert̄ ad id q̄d p̄dicitur
(Aīas vr̄as caſtificantes) ꝑ v̄bū dei viui: ex p̄ſ

ſum in ſacramēto baptiſmi. in quo fit regene
ratio: accedente. n. v̄bo ad elementū fit ſacra
mentū (⁊ ꝑmanentis) in eternuꝫ in ſuo effectu.
Caracter. n. baptiſmalis eſt indelebilis: gr̄a ēt
ibi data eſt arra vite eterne (q̄ꝛ oīs caro fenū)
⁊ h̄ accipit̄ de Eſa. 40. c. ꝑ q̄d oſ̄dit̄: ꝙ oīs no
bilitas carnalis originis nihil eſt: reſpectu ſpi
ritualis (Hoc eſt autē v̄bū: ꝙ ē euangelizatū
in vobis). i. apud vos. nā p̄ p̄dicat̄ regeneratō
baptiſmalis: ⁊ poſtea cetera ſacramenta. C. II

D Eponentes) Poſtq̄ꝫ beatus petrus in
ſtruxit fideles de regeneratōne ſpūali
hic ꝯn̄r inſtruit eos de educatione cō
ſequenti: ſicut in ope nature nutritio ſequitur
generationē: ⁊ diuidit̄ in duas ꝑtes. q̄ꝛ p̄ indu
cit ad hanc educationē. 2ᵒ. ad ꝯſeq̄ndā ꝑfecti
onē ibi. Ad quē accedētes. Sicut ī naturalibꝰ
ꝑfectio ſequit̄ educationē: nutritio v̄o in fide ⁊
moribꝰ p̄ſupponit vitioꝝ abiectionē. iō dicit.
(Deponentes igit̄ oēm maliciā). i. malā cogita
tionē ꝯ ꝓximū adhuc in corde latenteꝫ (⁊ oēm
dolū). i. verbuꝫ ꝓximi deceptoriū (⁊ ſimulati
ones) bonitatis apparentis tn̄ (⁊ inuidias). i.
triſtitias de bonis ꝓximi (⁊ oēs detractōnes)
quibꝰ infert̄ nocumētū ꝓximo in eiꝰ fama: q̄ ē
p̄cioſior pecunia (ſicut mō geniti infantes rō
nabiles ſine dolo) regenerati. n. ꝑ baptiſmum
debent eē ſiles infantibꝰ quantū ad innocen
tiā: ſed n̄ quātū ad ig̃rantiā (Lac ꝯcupiſcite)
. ſ. facilioris doctrine. ſcd̄ꝫ quod dicit̄ p̄ma. Cor
. 3. Tāq̄ꝫ paruulis in chriſto lac vobiſ potū d̄di
Nō enī d̄ nouo baptizatis debēt ardua ⁊ diffi
cilia fidei propōi: que nō ſunt ab eiſ capibilia:
ſed tantuꝫ leuia: ſicut nec pueris corporaliter
dātur ſtatiꝫ cibaria ſolida: ut carnes ⁊ piſces:
ſꝫ de facili ꝯuertibilia. ut lac ⁊ huiuſmodi. (ut
in eo creſcatiſ in ſaluteꝫ) per noticiam faciliū:
aſcendatis ad noticiam magis difficiliuꝫ: ⁊ ꝓ
ficiatiſ ī augmento fidei ⁊ morū (ſi tamē guſta
ſtiſ quoniā dulcis eſt dn̄s) Sicut. n. cibꝰ corpa
lis nō proficit niſi ſapiat: ſic nec ſpiritual̄. (Ad
queꝫ accedētes) hic ꝯſequenter īducit fideles
ad perfectionis adeptioneꝫ: ſcd̄o adepte diffu
ſionem ibi. Uos āt. Prima in tres: quia p̄ facit
ſuaꝫ admonitioneꝫ. ſecūdo īducit ſcripture cō
firmatiōeꝫ ibi. Propter q̄d. 3ᵒ. īfert ſuā ꝯcluſio
neꝫ ibi. Uobis igitur. Circa p̄muꝫ ſciēdum: ꝙ
chriſtus eſt fundamētuꝫ eccleſie. ſecūdū q̄d dr̄
. i. Cor. 3. Fūdamētuꝫ aliud nemo poteſt pōere
preter id q̄d propoſitū eſt: q̄d eſt xp̄s ihs. huic
aūt fundamēto adherent fideles: per fidē cha
ritate formatam: ⁊ ſic ꝓficiunt ad augmentuꝫ
fidei ⁊ morū. ⁊ h̄ ē q̄d dic̄ (Ad queꝫ) ſcilicet xp̄ꝫ
(accedentes) fide formata charitate (lapideꝫ
uiuum) nō tantū formaliter: ſed etiā effectiue
q̄ꝛ cauſat in alijs uitam ſpiritualē (ab hoībus
quidē reprobatuꝫ). i. a iudeis ꝑfidis humana
tantū ſapiētibuſ: ⁊ nō diuina (a deo āt electū)
ad ſalutē mūdi fiendā ꝑ ipſū (⁊ honorificatū) ī

miraculoꝝ opatiōe: ꝛ in ſua glorioſa reſurre
ctiōe ꝛ aſcēſione ꝛ ſpūs ſancti miſſione (et ipi)
.i. vos ipſi (tāq̃ lapides uiui) ꝑ fidē charitate
formatā (ſupedificamini domos ſpirituales)
.i. i domos ſpūales (ſacerdotiū ſanctū ꝛc̄) Cir
ca qd̄ ſciēdū ꝙ ſicut hō xp̄s ē dei tēplū: qꝛ in eo
hītat diuinitas ꝛ ſacerdos ꝛ hoſtia: inq̃tū ob
tulit ſemetipm̄ deo pr̄i ꝑ ſalute mūdi: ſic fide
les ei cōfirmati ſunt dei dom⁹ uł tēplū: inq̃tū
deus hītat i eis ꝑ grāz. ſunt ēt ſacerdotes ꝛ ho
ſtia: inq̃tū ſeipſos offerūt deo ꝑ deuotionez et
ſanctā opationē. iō ſubdit (offerētes ſpūales
hoſtias) nō carnales: ſic i lege ueteri (accepta
biles deo ꝑ ihm̄ xp̄m) ꝑ quē ſum⁹ deo pr̄i recō
ciliati. pp̄ qd̄ i fine oblationū ꝛ orōnū eccl'ie: po
nit. ꝑ dn̄m ihm̄ xp̄z: uł aliquod ſimile. qꝛ ꝑ ipz
noſtre oblationes ꝛ orōnes ſunt accepte (Pro
pter qd̄) Hic ꝯn̄r ad ꝓpoſitū iduc̄ ſcripturā. d.
(Propter qd̄ cōtinet ſcriptura) Eſa. 28. ſm̄ trā
ſlationē. 70.) Ecce ponā i ſyon. i. i eccleſia ꝑ ſyō
figurata. eo ꝙ ibi xp̄s p̄dicauit: ꝛ apoſtolis ſpi
ritū ſanctū miſit (lapidē ſummū). i. xp̄m. ſicut
ibidē declaratū fuit: ēt ꝑ dicta hebraicoꝝ do
ctoꝝ (angularē) qꝛ xp̄s cōiūxit iudeos ꝛ gēti
les i una eccleſia: tāq̃ duos parietes (electuz)
a deo: ad op⁹ noſtre redēptionis (p̄cioſuz) ꝑ in
habitationē deitatis (et q crediderit i eū) tāq̃ i
ſaluatorē oīuz fide formata caritate (nō cōfū
det) ſz magis honorabit celeſti honore (Uobis
igr̄) Hic ex dictis ifert ꝯcluſiōez. d. (Uobis igr̄
honor credētib⁹) erit ſupple i celeſtib⁹ (nō cre
dētib⁹ āt: lapis quē reprobauerūt edificātes)
.i. iudeoꝝ ſcribe ꝛ ſacerdotes (Hic factus ē in
caput aguli) cōiūgēs iudeos ꝛ gētiles: in una
eccleſia dei (et lapis offenſionis ꝛ petra ſcāda
li) hoc accipit de Eſa. 7. et itelligit ad litteraz
de reprobatione iudoꝝ: ut ibid̄ dictū fuit. ideo
ſubdit (his q offendūt v̄bo). i. iudeis obſtinatis
blaſphemātib⁹ xp̄z (nec credūt: in quo ꝛ poſiti
ſūt) ad hoc. n. fuit eis data lex: ut diſponerent
ad xp̄m: ſm̄ qd̄ dr̄ Gal. 3. Lex pedagogus no
ſter fuit i xp̄o. et ipi ꝑ maiori parte remāſerūt
icreduli (Uos āt) Poſtq̃ iduxit fideles ad ꝑ
fectionē cōſequēdā: hic ꝯn̄r iducit eos ad hu
ius ꝑfectionis diffuſionē: tūc. n. dr̄ aliqd ꝑfec
tū: cū pōt alteꝝ facere q̄le ipm̄ ē. 4. Methau
roꝝ. et p̄ iducit ad hāc diffuſionē faciēdā uer
bo p̄dicationis. 2°. exēplo ſacre cōuerſationis
ibi. Chariſſimi. Circa p⁹ dicit (Uos āt genus
electū) ſupple eſtis: ꝑ baptiſmū in q̄ facti eſtis
filij dei adoptiui: ꝛ ꝑ ꝯn̄s de genere ei⁹ (regale
ſacerdotiū). i. ꝯformati xp̄o. q ē rex ꝛ ſacerdos
ſm̄ ordinē melchiſedech: q fuit rex ꝛ ſacerdos
Gen. 14. ꝛ ſic ē d̄ ueris xp̄ianis: q ſūt reges per
ſubiectionē paſſionū: ꝛ ſacerdotes ꝑ orationis
deuote ſacrificiuz. iō dicit Apo. 5. Feciſti nos
deo noſtro regnuz ꝛ ſacerdotes ꝛc̄. (Gens ſcā)
.i. ꝑ baptiſmū lauata ꝛ mūdata (pp̄ls acq̄ſitio
nis) p̄cioſo ſanguine xp̄i. ut dictū ē ca. p̄cedēti
(ut v̄tutes ei⁹ ānūcietis) v̄bo ſacte exhortatōis
(q de tenebris) igrātie (uos vocauit i admira
bile lumē ſuum). ſ. fidei ꝛ grē: ꝛ finaliter ad lu
mē glie (Qui aliqn̄ n̄ populus dī) āte cōuerſio
nē. Hec āt ſcriptura accipit de Hoſee. i. ꝛ itelli
git ad litterā de uocatione gētiū ad fidem: ut
oñſū fuit ibidē: et hic inducit. qꝛ ſic dictū ē in
p̄ncipio hui⁹ epiſtole: beat⁹ petrus uidet caz
ſpāliter ſcripſiſſe cōuerſis de gētilitate. gētiles
āt dicebātur n̄ populus dī eo ꝙ erāt idolatrie
diditi. iudei v̄o dicebātur ei⁹ pp̄ls: ut patet i
multis locis ueteris teſtamēti: eo ꝙ erāt cul
tores uni⁹ dei (nūc āt populus dei). q. d. nunc
āt ecōuerſo ē. nā iudei obſtinati facti ſunt nō
populus dei. gētiles uero cōuerſi pp̄ls ei⁹: q a
xp̄o icorporati (q nō cōſecuti miſericordiā) qa
gentiles nō habuerūt ꝓphetias ꝛ legē diuini
tus datā ſic iudei (nūc āt miſericordiā cōſecu
ti) ꝑ legis euāgelice ſuſceptionē (Chariſſimi)
Hic ꝯn̄r iducit fideles ad diffuſionē fidei per
exēplū ſancte cōuerſationis. 2°. ꝑ exēplū debi
te ſubiectionis. ibi. Subiecti eſtote. Circa p⁹
dr̄ (Obſecro uos: tāq̃ aduenas ꝛ peregrinos)
a ciuitate celeſti. Hebre. 13. Nō hēmus hic ma
nētē ciuitatē: ſz futurā iquirim⁹. iō peregrini
ſum⁹ (abſtinere uos a carnalibus deſiderijs)
peregrini. n. nō q̄rūt in delitijs manere: ſz feſti
nāt ad patriā trāſire. et h̄ potiſſime cōpetit p̄
dicatorib⁹. ſecūdū ꝙ dic̄ apl's. i. Cho. 9. caſtigo
corp⁹ meū ꝛ i ſuitutē redigo: ne forte cū alijs p̄
dicauerīz: ipe reprob⁹ efficiar: deuict⁹ a deli
tijs carnalibus. iō ſubdit (que militāt aduer
ſus aīaz) a culmie uirtutis ipſaz deijciēdo (cō
uerſationē ueſtrā inter gētes hñtes bonā) nō
ad laudē ꝓpriā: ſz ad dei gloriā ꝛ ꝓximi edifi
cationē. iō ſeqtur (glorificēt deū i die uiſitati
onis) diuine grē eos ad fidē cōuertēdo (Sub
iecti) Hic ꝯn̄r iducit eos ad dandū exēplū de
bite humiliationis: que ē fundamētū ꝛ cuſtos
omnis virtutis. d (Subiecti eſtote) uera hu
militate (omni humane creature ꝓpter deuz)
inq̃tū ei⁹ imago relucet in ea: ꝛ potiſſime ſupe
riorib⁹ ꝑſonā dei repſentātib⁹. iō ſubdit (Si
ue regi ꝛc̄) ꝛ ſeq̄t (ad vindictā malefactoꝝ) ſic
ſunt extirpatores uitioꝝ ꝛ cōſeruatores uirtu
tū ꝓpter qd̄ eis debet honor: qui exhibēdus ē
alicui: ratione virtutis i ſe uel i alijs. ut dictū
ē ſupra Jac. 2. (Quia ſic ē uolūtas dī) quā im
plere debetis (ut benefaciētes obmuteſcere fa
ciatis ꝛc̄) qꝛ ꝑ hoc ab eis auferetis materiam
loq̄ndi de uobis (Quaſi liberi) ſecūdū ueritā
tē: que eſt libertas a vitijs (et n̄ quaſi uelamē
habētes malicie libertatem). q. d. libertas ue
ſtra ſit ad bonū: ꝛ nō ad malū. qd̄ dicit ꝯ aliq̄s
q dicebāt ſe eē liberos a tributo: eo ꝙ erāt filij
dei ꝑ baptiſmū: qd̄ nō ē uerū. et ſic retinēdo il
lud qd̄ debebāt dominis tēporalib⁹ committe
bāt furtū (ſz ſic ſerui dei) qui reddūt unicuiq̃
quod eſt ſibi debitū Math. 22. Reddite que
ſunt ceſaris ceſari: ꝛ que ſunt dei deo (Omnes
honorate) iquātuz relucet i eis imago dī (fra
ternitatē diligite) q̄ſi. d. lz oēs ſint caritate dili
gēdi: tn̄ ſpecialiter xp̄iani qui ſunt fratres ue
ſtri: ex chriſto ꝛ eccleſia ſicut ꝛ uos regenerati
(Deū timete) timore filiali (regem honorifica
te) iquātum gerit perſonā dei (Serui) Poſtq̃
beat⁹ petrus iformauit omnes generaliter: h̄
cōſequenter iformat exiſtes i aliquib⁹ ſtatib⁹
ſpecialiter: ꝛ p̄ i ſtatu ſeruili 2°. i ſtatu coniuga
li. 3. ca. 3°. i ſtatu paſtorali i p̄ncipio. 5. ca. 4°. in
ſtatu iuuenili. ibi. Similiter adoleſcētes. p̄ma
i 2. qꝛ p̄ ponit ſuū documētū. 2°. cōfirmat ꝑ exē
plū. ibi. In h̄ eniz. Circa primum dicit (Serui
ſubditi eſtote i omni timore dominis) Hic ac
cipit omne ꝑ toto: totū āt ꝛ ꝑfectū idē ſunt. 5.
Meta. eſt igitur ſenſus (i omni timore). i. ꝑfe
cto tiore. Eſt āt timor ꝑfect⁹ qn̄ quis cauet nō
ſolū offenſaz dei: ſz etiā hominis ꝓpter deum
iō ſubdit (Nō tantū bonis). i. bene morigera
tis (et modeſtis). i. operātib⁹ ſecūdū modera
men rationis (ſed ēt diſcolis). i. diſcordātibus
ab iſtis morib⁹ ꝛ imperādi mō (Hec ē. n. grā)
.i. res gratioſa corā deo: quia ē ſupꝫrogationis
(ſi propter cōſciētiā dei). i. propter cōſcientiā
timoroſaz quā aliqs habet de deo. qꝛ nō ſoluz
uult implere mādata: ſz ēt conſilia (ſuſtinet qs
triſticias). i. illatas a dominis penas (patiēs
iuſte). i. patiēter ſuſtinēs qd̄ infertur iiuſte: qd̄
declarat cōſequēter dicēs (Que eſt. n. gratia)
ſupꝫrogationis (ſi peccātes ꝛ collafizati ſuffer
tis). q. d. nulla: ſz eſt magis iuſticia (Sed ſi be
nefacientes). i. bene ſeruiētes dominis ueſtris
(patiēter ſuſtinetis) ꝓpter deū penas ab eis il
latas uobis (hec ē grā apud deū) vn̄ reddet ſu
pererogationis p̄miū (In hoc. n.) Hic ꝯn̄r dic
tū ſuū cōfirmat per exēplū. d. (In hoc. n. uoca
ti eſtis) ut iiuriā patiēter tolleretis (qꝛ et xp̄s
paſſus ē ꝑ nobis) ſimilia ꝛ maiora. ꝛ pz littera
uſq̃ ibi (Tradebat āt iudicāti ſe iiuſte). i. pila
to q iudeoꝝ fauore ꝛ ceſaris timore cōdemna
uit eū iiuſte. Jo. 18. tradidit aūt ſe pilato: quia
tradidit ſe iudeis eū querētib⁹ ad mortez: qb⁹
obuiauit. d. Ego ſum. ſi ergo me queritis ſini
te hos abire: ſciēs ꝙ tradituri erāt euz pilato.
hec aūt traditio ex ꝑte xp̄i ꝓceſſit ex obedien
tia ad patrē: ꝛ maxima caritate ad nos. ex par
te uero iude ex maxima cupiditate: ex ꝑte iu
deoꝝ ex maxima maliguitate. ꝓpter quod in
xp̄o fuit ſūme meritoria: in alijs aūt dānabilis
ꝛ iniqua (qui peccata noſtra ipe ꝑtulit i corpo
re ſuo) penaz ꝓ ipſis debitaz ſuſtinēdo (ſuper
lignū) ſancte crucis (ut peccatis mortui). i. ut
amplius non peccemus: ſicut mortui corpora
liter ceſſant ab actu operandi (iuſtitie uiuam⁹)
.i. chriſto: qui eſt noſtra iuſtitia effectiue (cui⁹
liuore) quem habuit in corpore ex collaphiza
tionibus et percuſſionibus (ſanati eſtis) a pec
catorum infirmitatib⁹: quod declarat ulteri⁹
dicēs (Eratis. n.) ante cōuerſionem (ſic oues
errātes) ꝑ deuia vicioꝝ (ſz conuerſi eſtis nūc
ad paſtorē). i. xp̄m q paſcit uos corpore et ſan
guine ſuo i euchariſtie ſacramento (et epiſco
pū animaꝝ ueſtraꝝ) ſaluti ſupītēdēdo. epiſco
p⁹. n. grece ſupītendens dr̄ latine: ab epi ꝙ ē ſ̄.
et ſcopos ꝙ eſt intentio.

III

Similiter ꝛ mulieres). Hic ꝯſequenter
informat exiſtes in ſtatu cōiugali. ꝛ ſe
cūdo reuertitur ad informādū omnes
in generabili. ibi. In fide aūt omnes unāimes
Prima in duas: qꝛ p̄ informat ſexuz muliebrē
2°. uirilez ibi. Uiri ſimiliter. Prima adhuc in
duas: quia p̄ mulieres informat de d̄bita ſub
iectione. ſecūdo de honeſta compoſitione ibi.
Quaruz ſi. Circa p̄mū dicit (Similiter ꝛ muli
eres ſubiecte ſint) in hoc cōtinuat ſe ad par
tem precedētē: i qua agitur de ſubiectiōe ſuo
rū ad dominos ſuos (uiris ſuis) in quibus ma
gis uiget ratio q̃ i mulieribus. ꝓpter quod ad
eos pertinet regimem ꝛ adminiſtratio domus
(ut ſi qui). ſ. uiri (non credunt verbo) predica
tionis (per mulierum conuerſationem) ideſt
ꝑ uxoꝝ ſuaꝝ cōuerſatōez ſcāz (ſine verbo) p̄
dicatōis cōis (lucrifiāt). i. cōuertāt ad fidem
ſm̄ ꝙ dr̄ p̄ma Cho. 7. Sāctificat⁹ ē uir ifidelis
ꝑ mulierē fidelē (cōſiderātes cōuerſationem
ſanctam ueſtram) O uos mulieres (in timo
re) filiali ipſius dei: et mutatur hic modus lo
quendi de tertia perſona ad ſecundam. quod
fit frequenter in ſacra ſcriptura (Quarū) Hic
conſequenter agit de mulierum compoſitione
que debet eſſe honeſta et non curioſa. ideo di
citur (Quarum non ſit extrinſecus capillatu
ra) ideſt non ſit extrinſecus apparens uiden
tibus: quia hoc eſt ad prouocationē incontinē
tie (aut circūdatio auri). i. ornamēta aurea cir
ca caput ſuum: ſicut corone auree et huiuſmo
di (aut indumenti ueſtimentorum cultus) iū
gatur ſic littera (aut cultus). i. ornatus (indu
menti ueſtimentorum). i. indumenti nimis
precioſi aut curioſi. propter quod dicitur in
dumentum ueſtimentorum per excellentiam
ſicut roſa dicitur flos florum (ſed qui abſcon
ditus eſt homo cordis). i. mens ipſa que dici
citur homo interior. 2. Cho. 3. licet his qui de
foris eſt homo noſter corrumpatur. tamen is
qui intus eſt renouatur de die in diem: nam ē
incorruptibilis: et dicitur homo interior i mu
liere ſicut in uiro. quia communis generis eſt
homo. Unde uerſus. Eſt comunis homo: pari
ter cum uirgine latro (in incorruptibilitate ge
ti et modeſti ſpiritus) dicitur autem ſpiritus
humanus quietus: qn̄ non perturbat a paſſi
onib⁹ ꝯcupiſcibilis ꝛ iraſcibil. Et dr̄ modeſtus

qđ in actib⁹ humanis tenet modū debitū:ſcđʒ
moderamē recte rōis. Pri⁹ fit p̱ v̄tutes mora
les q̄ ſunt circa paſſioneſ: z⁹ ãt p̱ ev̄tuteſ circa
op̱ationeſ. ſicut iuſticia liberalitas ⁊ huiuſmo
di. Et q̄ɀ iſte ſunt vere diuitie: ſicut dicit Gre.
Homel. 8. vere diuitie ſunt: q̄ nos diuites v̄tu
tib⁹ faciunt. iđ ſubdiꝶ (qui eſt in ꝯſpectu dei lo
cuplex. Sic. n.) Hic ꝯñr inducit exēplū ad ſuū
ꝓpoſitū de ornatu ⁊ ſubiectiōe mlieꝝ. d. (Sic
enim aliqñ). i. t̄p̄e p̄terito (⁊ ſancte mlres ſpe
rantes in deo) ⁊ nō in labili mundo (ornabant
ſe) ornatu virtutū interiori. ⁊ paꝝ curabāt de
exteriori (ſubiecte ꝓpꝛijs viris) eis obediēdo
in licitis ⁊ honeſtis (ſicut ſarra obediebat ha
brae) vñ Geñ. 18. ad ei⁹ dcm̄ celeriter ꝯmiſcuit
ſimilas faciens inde panes (dñm eū vocans)
vñ ⁊ ibidē dr̄: poſtq̄ꝫ ꝯſenui: ⁊ dñs me⁹ vetul⁹
eſt: voluptati operā dabo (cuius eſtis filie bñ
facientes) q̄ɀ ſic eā imitamini tanq̄ꝫ mr̄em (⁊ ñ
ꝑtimentes ullā perturbationē). q. d. ſic eā imi
tando nō hēr̄is timere ꝙ per vos erga viꝝ vel
familiā veniat aliq̄ turbatō (Uiri ſimilr̄) Hic
ꝯñr inſtruit viros. d. (Uiri ſilr̄ cohabitāteſ ſꝫ
ſcientiā) aliq̄ exponunt hanc cohabitationem
de redditiōe debiti: q̄ dꝫ fieri ſm̄ cōſciam: ut
vir nō moueaꝶ ad h̄ libidine: ſed p̱lis amore
ad dei cultū educande. Pōt ēt exponi ut magl
ꝯſonet p̄cedentib⁹ ⁊ ſequētib⁹: ut videbit̄ō co
habitatione domeſtica: in q̄ mlr̄ dꝫ eē ſubiec
ta: ut dcm̄ eſt. Et eodē mō vir q̱ p̄eſt dꝫ p̄eſſe ſe
cundū ſcientiā: ita ꝙ nō tractet vxorē ſic an
cillā ſed ſicut ſociā. Uñ ⁊ mlr̄ facta eſt de late
re viri Geñ. 2. iđ ſubdiꝶ (q̄ſi infirmiori vaſclo
muliebri) nā mlres infirmiores ſunt viris cor
pore ō cōi curſu: ⁊ ēt mēte: q̄ɀ min⁹ uigēt intel
lectu ⁊ rōe (ipertinentes honorē) eis ꝓuidēdo
de victu ⁊ veſtitu ſufficienti ⁊ honeſte ſm̄ ſta
tū ⁊ ꝓpꝛias facultates (tanq̄ꝫ coheredib⁹ gr̄e
vite). i. vite beate ad quā p̱ gr̄am p̱uenit̄. ex q̄
. n. vir ⁊ vxor ſunt coheredeſ vite future: debēt
in p̄n̄ti ſocialiter ⁊ amicabilr̄ ꝯuiuere. iđ ſubdi
diꝶ (ut nō īpediantꝶ orōes vr̄e) Nam cuꝫ vir ⁊
vxor nō ſūt hñ ꝯcordes: min⁹ p̄nt orōi vacare:
⁊ eoꝝ orōes ſunt min⁹ exaudibiles (In fide)
Apoſtolus hic reuertit̄ ad informandū oēs cō
muniter: ordinādo p̄ eos ad p̱ximū. z⁹ ad deū
ibi. Dñm ãt x̄p̄m. 3⁹ ad ſeipſū. ca. 4. Prima in
duas. q̄ɀ p̄ ordinat eos in collatiōe boni. z⁹ in
p̱peſſione mali. ibi. Nō reddentes. Circa p̄⁹ dr̄
(In fide ãt vnanimes) fides ãt accipitur vno
mō ut eſt v̄tus theologica: ⁊ ſic inducit eos ad
vnitatem ecclie ut non ſint inter eos ſciſma.
Alio mō ut eſt v̄tus moralis: ⁊ ſic fides idē eſt
qđ fidelitas ⁊ hoc modo inducit eos ad vnita
tē fidelitatis mutue: qđ ſubdiꝶ ī aliquib⁹ libri
in orōe eſtote: non eſt de textu. nec eſt in libris
correctis (cōpatiētes) adinuicēꝫ: ſicut mēbra
vnius corp̱is myſtici ipſi⁹ x̄p̄i: p̱ h̄. n. alleuiaꝶ
ille qui patiꝶ cū p̱cipit alios ꝯpatientes: ſicut
ſuſtinens graue pondus corp̱ale: qñ alij cū eo

oneri ſe ſupponunt. ut dicit Phs. z. rhetorice.
(fraternitatis amatores). i. cōitatis fidelium
q̄ɀ lꝫ quilibꝫ p̱ ſe ſit diligendus: tñ magis ē cō
munitas diligenda (miſericordes) elemoſynas
indigentib⁹ tribuēdo (modeſti) in oīb⁹ modū
debitū tenendo (humiles) ut nō de p̄dictis bo
nis p̱ ſup̱biā eleuemi: ſed totū attribuatis gr̄e
dei (nō reddentes) Hic ꝯñr ordinat fideles in
p̱peſſione mali. In q̄ gs pōt dupl̄r deordinari:
vno mō p̱ audaciā vicē repēdendo. alio mō p̱
timorē in puſillaminitatē decidēdo. Igiꝶ p̄ re
mouet p̄⁹. z⁹ z⁹ ibi. ⁊ gs eſt. Prima in duaſ q̄ɀ
p̄ monet vicē nō repēdere. z⁹ inducit ad h̄ au
ctoritatē ſcripture ibi. Qui. n. Circa p̄⁹ dicit (ñ
reddentes malū ꝓ malo) in factis iniurioſis.
(nec maledictū ꝓ maledicto) ī v̄bis ꝯtētioſis
ſed ꝯtrario bñdicentes) h⁹ rōem aſſignat. d.
(q̄ɀ ī h̄ vocati eſtis) ad fidē catholicā (ut bñdi
ctionē dei hereditate poſſideatis) q̄ nō daꝶ ma
ledicis: p̱p̱ qđ dicit ſaluator Luc. 6. Bñdicite
maledicentibus vobis (Qui enim vult) Hic
conſeq̄nter inducit ad ꝓpoſituꝫ auctoritatem
ſcripture Pſal. 33. dicens (Qui. n. vult vitā di
ligere). ſ. beatā in q̄ nullus moriꝶ (⁊ videre di
es bonos) in beatitudine celeſti: vbi dies noc
tib⁹ nō interrūpunꝶ: faciat ſupple qđ ſequitur
(coerceat linguam ſuā a malo) ut non reddat
maledictū ꝓ maledicto in aperto (⁊ labia eius
ne loquantur dolum) ꝯ maledicenteꝫ ſibi: ma
chinando malū in oculto (Declinet ãt a malo)
in opere (⁊ faciat bonū) hec ſunt. n. due parteſ
iuſticie (inquirat pacē) cū proximo etiaꝫ iniu
rioſo. Ro. 12. qđ ex vobis eſt: pacem cuꝫ omni
bus hominibus habentes (⁊ perſequatur eā)
. i. perfecte ſequatur: ⁊ ſubditur rō. cū dicitur.
(q̄ɀ oculi dñi ſuper iuſtos) ſicut ſuper ſpiritua
liter dilectos: oculus. n. dirigitur ad id qđ ſpe
cialiter amatur (⁊ aures eius ad preces eorū)
tanq̄ꝫ parate ad exaudiendū (vultus ãt dñi)
. ſ. ire ⁊ indignationis: vñ in hebreo ſic hr̄. Ire
dñi (ſuper facientes mala) ad eos puniendū.
vnde in Pſal. ſubditur. ut p̱dat de terra. ſ. vi
uentiū. memoriā eorum (Et quis eſt) Hic ꝯñr
remouet timorē inordinatum: per quē homo
cadit in puſillaminitatē: ⁊ frangitur per incon
ſtantiaꝫ. d. (Et quis eſt qui vobis noceat) vos
perſequendo (ſi boni emulatores fueritis). q.
diceret. nullus. ē hic boni genitiui caſus ⁊ neu
tri generis. Amatoribus enim boni ⁊ imitato
ribus qđ importatur per emulari. vnde v̄ſus.
Emulor inflatur: amat inuidet ac imitatur. p̱
ſecutiones non ſunt ad detrimentum: ſed ma
gis ad virtutis augmentum. ideo ſubditur (ſꝫ
⁊ ſi quid patimini propter iuſticiaꝫ beati) ſup
ple eſtis in ſpe: ⁊ poſtea eritis in re: ſi perſeue
raueritis. ideo concludit (Timorem aūt eorū
ne timueritis) timore dejciente a bono virtu
tis (ut non conturbemini) impatienter aduer
ſa ſuſtinendo (Dominum autem) Hic conſe
quenter ordinat fideles ad deum: ⁊ z⁹ inducit

exemplū ibi. Q̄ɀ ⁊ x̄p̄s. Ad deū aūt hñ ordinaꝶ
hō p̱ fidē charitate formatā: ⁊ h̄ in trib⁹. Pri⁹
eſt ꝙ hec fides in ei⁹ corde firmeꝶ: ⁊ quantum
ad h̄ dicit (Dñm ãt x̄p̄m ſanctificate). i. firma
te. ſcm̄. n. in vna ſignificatiōe idē eſt qđ firmū
(in cordibus veſtris) ſibi firmiter adherendo:
q̄ɀ firm⁹ ē in ſeipſo. Secundū eſt: ut hec fides
ad alios deriueꝶ: ⁊ quantuꝫ ad h̄ ſubdit (p̱ati
ſēp̱ ad ſatiſfactionē) q̄ fit dupliciter. Uno mō
fideli ſimplici qui petit a magis ꝓuecto in fide
plenius erudiri. Alio mō infideli fidē irratio
nabilē reputanti. prima ſatiſfactio eſt p̱ doctri
nā charitatiuā. ſecūda v̄o per fidei rationabilē
defenſionē oñdendo ꝙ ꝯtinet oēm ſanctitatē.
⁊ q̄ɀ per miracula a deo cōfirmata eſt: qui non
pōt eē teſtis falſitatis ⁊ huiuſmodi ſm̄ gr̄am a
dño dataꝫ ipſi defendenti. vnde ⁊ ille ꝓmittit
Luc. 21. Ego dabo vobis os ⁊ ſapiam: cui non
poterunt reſiſtere ⁊ ꝯdicere oēs aduerſarij vr̄i
verūtñ iſta defenſio dꝫ carere p̄ſumptione et
iactantia. iđ ſubdiꝶ (ſed cū modeſtia). i. modo
debito ⁊ honeſto (⁊ timore dei conſciaꝫ hñtes
bonam) ita ꝙ ſit bona diſpō interius ⁊ exteri
us (ut in eo qđ detrahunt de vobis) reputāteſ
voſ fatue ⁊ male credere (ꝯfūdantur) in ſeipſiſ
ex bona vr̄a miſſione: ⁊ ſancta ꝯuerſatōe. Ter⁹
eſt ꝙ p̱p̱ queccūq̄ꝫ aduerſa hō a fide nō euella
tur: ⁊ quantū ad h̄ ſubdiꝶ (Meli⁹ eſt. n.) ⁊ iun
gaꝶ ſic lr̄a (bñfacientes) fide p̱ dilectionē ope
rante (pati) aduerſa queccunq̄ꝫ (ſi velit volun
tas dei) ꝓ fideliū ꝓbatione (q̄ꝫ male faciētes)
. i. indebite reſiſtentes (quia ⁊ x̄p̄s) Hic ad pro
poſitū inducit exemplū de x̄p̄o: in quo nō potu
it poni exemplū quantū ad primā fidei condi
tionē. ſ. ei⁹ ꝯfirmationē in corde credentis: naꝫ
in eo non fuit fides: ſed clara uiſio ab inſtanti
ꝯceptionis. Sed quantū ad alias duas. ſ. quā
tū ad fidei deriuationē in alijs: ⁊ ſufferentiam
aduerſoꝝ p̱p̱ ei⁹ v̄itatē ponit exemplū de x̄p̄o:
⁊ p̄ quātū ad vltimā ut ꝯtinuet ſe lr̄e īmediate
p̄cedenti. d. (q̄ɀ ⁊ x̄p̄s ſemel ꝓ peccatis). ſ. alie
nis (mortuus ē). q. d. dedit nobis exemplū ī h̄
Et dicit ſemel: q̄ɀ reſurrexit ad vitā īmortalē:
⁊ q̄ɀ vna mors ei⁹ ſufficit ad oīa pccā delenda.
(iuſt⁹ ꝓ iiuſtis) ut īpos iuſtificaret. iđ ſubdiꝶ
(ut nos offerret deo: mortificatos q̱dē carne)
. i. īſenſibiles factos ad deſideria carniſ (uiuifi
catos ãt ſpū). i. ſenſibiles ⁊ mobileſ factos: ad
ſequēdū īſtinctū ſpirius ſancti (In q̄) Hic ꝯñr
ponit exēplū de alia cōditione. ſ. de deriuatio
ne fidei ⁊ p̄dicatione. et p̄ ponit exēplū. z⁹ iſert
correlariū: ibi. Quod et uos. Circa p̄⁹ ſciēdum
ꝙ p̄dicatio noe uocādo ad penitētiaꝫ peccato
res ſui tēporis: ne perirēt ī diluuio. fuit figura
p̄dicationis x̄p̄i: p̱ ſe ⁊ diſcipulos uſq̄ꝫ ad fineꝫ
mūdi: vocādo peccatores ad penitētiā: ne pe
reāt ī iudicio finali. p̱p̱ qđ de h̄ ponit exēplū p̱
locū a minori faciēs argumētū. q̄ſi illos uoca
uit ad pniaꝫ: multo fortius vocauit ⁊ uocabit

alios. ⁊ h̄ eſt qđ dr̄ (In q̄). i. ad figurādū pecca
torū mortificationē ī carne: ⁊ viuificatiōꝫ ī ſpi
ritu mō dicto (et his q̱ ī carcere erāt) ligati cō
ſuetudine peccādi: ſm̄ illud Prouer. 5. Iniq̄ta
tes ſue capiunt impiū: ⁊ funib⁹ peccatoꝝ ſuoꝝ
ꝯſtringeꝶ: qđ erat t̄p̄e noe ſm̄ qđ dr̄ Geñ. 6. Oīſ
caro corruperat viā ſuā (ſpū venienſ p̄dicauit)
. ſ. per noe: cui inſpirauit facere arcā ⁊ p̄dicare
penitentiā: lꝫ. n. nō fuerat adhuc humanitas
x̄p̄i: tñ ſuppoſitū eſt eternū Hebre. 13. Ihs x̄p̄ſ
heri ⁊ hodie: ipſe ⁊ in ſecula (qui increduli fue
rant aliqñ) ipſi deo loq̄nti p̱ noe: q̄ɀ non crede
bāt ꝙ diluuiū deberet inundare (qñ expecta
bant dei patientiā) pccōres ad penitētiā. 120.
ānis: ſm̄ qđ dr̄ Geñ. 6. Erūtq̄ꝫ dies illi⁹. 120. an
noꝝ (cū fabricareꝶ arca) p̱ noe ⁊ filios ei⁹ (in q̄
pauci). i. octo aīe. ſ. noe ⁊ tres filij ei⁹ ⁊ vxores
eoꝝ Geñ. 7. (ſalue facte ſunt p̱ aquā) ī q̄ātuꝫ
eleuauit arcā in ſublime a terra Gene. 7. Iſto
mō exponit gloſa: ⁊ doctores cōiter paſſuꝫ iſtū
Sed q̄ɀ hec expoſitio accipit myſtice carcerem
ꝓ ꝯſuetudīe peccandi: iđ aliter pōt dici: abſq̄ꝫ
p̄iudicio tñ ꝙ hic accipiꝶ carcer ꝓ limbo inferni
in q̄ detinebanꝶ p̄res antiq̄: ſic exponendo (In
quo). ſ. ut plures offerret deo p̄ri (⁊ his qui in
carcere erāt). i. in limbo (ſpū veniēs) q̄ɀ in aīa d
ſcendit ad detētos in limbo corp̱e iacēte in ſepul
chro (p̄dicauit) q̄ɀ tūc eis myſteriū ſue īcarna
tiōis ⁊ redēptionis īpletū eē declarauit: inter
q̄s erant aliq̱ q̱ p̱ierāt in diluuio corporalr̄. Et
pōt dici ꝓbabilr̄: ꝙ vidētes diluuiū increſcere
ſꝫ qđ p̄dixerat noe: crediderūt multi q̱ p̄⁹ erāt
increduli: ⁊ penituerūt de pccīs ſuis: ⁊ ſic d̄ſcē
derūt ad limbū cū p̄rib⁹ alijs. Si ãt ꝯ h̄ dicaꝶ ꝙ
diluuiū uenit ſic ſubito: ꝙ ñ potuerīt penitere
ſm̄ ꝙ uideꝶ ſaluator dicere Luce. 17. Edebāt
⁊ bibant ⁊c̄. ⁊ venit diluuium ⁊ perdidit om
nes. Dicendum ꝙ licet ſubito uenerit in ualli
bus ⁊ plana terra: nō tñ ſic ī mōtib⁹: q̄ɀ aq̄ in
augmēto ſuo poſuerūt 40. dies ⁊. 40. noctes: ⁊
ſic hitantes ī locis arduiſ: vidētes aq̄s īcreſce
re ſic dixerat noe potuerūt penitere: ⁊ forte de
alijs ſic de iſtis dr̄ (q̱ īcreduli fuerant aliqñ) ſ.
añ inundationē diluuij: ſꝫ tūc crediderunt: ut
dcꝫ ē) cetera expōanꝶ ſic p̄⁹ (Qđ ⁊ vos) Hic ex
p̄dictis īfert correlariū: dixerat. n. paucoſ per
aquā fuiſſe ſaluatos ī diluuio: īq̄ꝫtū archa ele
uauit eoſ a terra: iđ dic̄ ꝙ ſili mō aq̄ baptiſma
lis ſaluat ſpūalr̄: q̄ɀ p̱ gr̄aꝫ ibi datā eleuat mē
tes a terrenis deſiderijs ad petēdū celeſtia: ⁊
h̄ eſt qđ dicit (⁊ vos nunc ſaluos facit) ſpiritu
aliter. iūgatur ſic lr̄a (baptiſma ſimiliſ forme)
. i. modo ſimili. tum q̄ɀ pauci ſaluantur per ba
ptiſmum reſpectu non ſaluatorum. tum quia
eleuat a terrenis ad ſuperiora modo dicto ſic
aqua diluuij ſaluauit noe ⁊ qui cum eo erant:
corporaliter eos eleuando ad ſuperiora (non
carnis depoſitio ſordium (quaſi diceret vir
tus baptiſmi non eſt ſolum in lotione corporis

ſed principalr in lotione mentiſ.iō ſubdiſ (ſed
conſcientie bone interrogatio) nā a baptizādo
querif:credis in deū:ꝛ rñdet credo:per ſe ſi ē
adultus:uel per patrinos:ſi eſt paruulus.Fi/
des autē charitate formata:facit cōſciam bo/
nā in deū tendentē.ꝛ iō ꝯiungiſ cū eo qȯ predi
citur (ꝯſcie bone) ſupple tendentis in deū (per
reſurrectionē dñi nr̄i ihu xp̄i (per quē hēmus
itroitū ad celeſtia:ſ3 qꝫ dr̄ in collecta paſce.De
us qui hodierna die per vnigenitū tuū eterni/
tatis nobis aditū deuicta morte reſeraſti ꝛc̄ (q
eſt in dextera dei) per ſuā aſcenſionē Marci.
vlti.Aſſumptus eſt in celū:ꝛ ſedet ad dextris
dei (deglutiens mortē) qꝛ reſurrexit ad vitam
īmortalē:ꝛ qꝛ abſtulit a nobis mortem culpe.
(ſubiectis ſibi angelis:poteſtatibus:ꝛ virtuti
bus) hic angelorū tres ordines exprimuntur:
vn⁹ d inferiori hierarchia: cū dr̄.āgelis:ꝛ duo
de media.ibi.ꝛ ptātibus ꝛ v̄tutib⁹:ꝛ p h oēs
alij intelligunſ qb⁹hō xp̄s pficitur. ¶IIII

(Chriſto igiſ) Hic beatus petrus ordīat
fideles.reſpectu ſui.ꝛ 2°.reuertiſ ad or
dinandū eos reſpectu pximi.ibi.Ante
oīa.talis.n.reuerſio maxime fit in moralibus
pp cōnexionē virtutū.vñ ꝛ Phs.i.Ethi.trac/
tat de felicitate:ꝛ iterū redit ad tractandu3 de
ea in fine libri.Reſpectu vo ſui bñ ſe h3 hō qñ
caro ſubdiſ ſpūi:hoc āt fit p macerationē ꝛ cō
cupiſcentiarū expreſſionē:ꝛ per diuine punitio
nis appropinquationē:que poniſ ibi.Oium fi
nis.Circa p⁹ dicit (Chriſto igiſ paſſo in carne:
ꝛ vos eadē cogitatione armamini) qꝛ talis co/
gitatio inducit ad macerationē carnis:ꝛ rep̄ſ/
ſionē cōcupiſcentie carnal.iō ſubdiſ (qꝛ q paſ
ſus eſt in carne).i.redegit carnē ſuā in obediē
tiā aīe (deſijt a pccis) carnalibus (ut iā nō ho/
minū deſiderijs).i.voluptatib⁹ carnis q̄s cōi/
ter deſiderāt hoīes (ſed voluntati dei ꝛc̄) iun/
gat ſic lr̄a (ſed voluntati dei viuat) ei obedien
do:qȯ reliquū eſt tp̄is in carne).i.reſiduū pñtl
vite (ſufficit.n.pteritū tp̄us ꝛc̄).i.d3 penitenti
ſufficere:qꝫ pterito tp̄e vixit carnalr quā vitā
gentes volunt cōiter.ꝛ appetunt:ꝛ p h qȯ diſ
ſufficit:nō intelligenda ē approbatio vite pte/
rite:ſ3 magis reprobatio.Pōt ēt aliter exponi
hec lr̄a (Sufficit.n.pteritū tp̄s) iungaſ cu3 eo
qȯ ſubdiſ (ad voluntatē gentiū cōſumandā)
qm̄ aliqui ſe laxant ad peccata carnalia:p ali/
orū monita (qui ambulauerūt in luxurijs) q̄3/
tū ad actū exteriorē (in deſiderijs) quantū ad
affectū interiorē.Conſeq̄nter tangit vitiū gule
qȯ eſt incitamentū luxurie.d. (vinolentijs) p
exceſſum in vino (cōmeſſationib⁹) in cibo (po/
tationib⁹) inebriatiuis quibuſcunq3:quarum
alique ſunt alie a vini potatione (ꝛ illicitiſ ido
lorū cultib⁹) qui cultus frequenter oriunſ ex
predictis Exo.32.Sedit ppl's manducare ꝛ bi
bere:ꝛ ſurrexerunt ludere.i.idolatrare (In q̄
admiranſ) infideles ꝛ luxurioſi (nō concurrē/
tibus vobis ꝛc̄).i.qꝛ non cōcomitamini ipi⁹
eos in predictis uitijs (blaſphemantes) xp̄m i
quē creditis (qui reddent rationē) in iudicio fi
nali (Propter hoc.n.ꝛ mortuis).i.fidelib⁹ ſm
illud Math.Dimitte mortuoſ ſepelire mortu
os ſuos (euangelizatū eſt ut iudicentur).i.ut
credentes condēnētur (ſecundu3 homines in
carne).i.ab hominibus carnaliter viuentib⁹.
(viuant āt ſm deū) ex conuerſione.n.ad fide3
iſta duo cōſequunſ:ſed primū occaſionaliter:
ſecundū āt ex intentione euangelizantiū fidē.
(Omniū āt) Hic ponitur 2⁹ expreſſiuū carna
liū vitiorū cū dr̄ (Omniu3 āt finis appropinq̄/
bit) qꝛ de die iudicij nemo ſcit.propter qȯ ē co/
gitanda tanq̄ ſemper propinqua:ꝛ talis cogi/
tatio reprimit carnalia vitia.iō ſubdiſ (Eſto/
te ergo prudentes).i.vobis prouidētes:ut ap
pareatis mundi (ꝛ vigilate in orationibus) ut
deus vos dirigat:ſine cuius directione nō po
teſtis viuere munde (Ante omnia) Hic ꝯūr re
uertitur ad ordinandū fideles reſpectu proxi/
mi.ꝛ p̄ in cōicatione bonorum.2°.in perpeſſiōe
malorum ibi.Chariſſimi.Circa pri⁹ dicit (An/
te omnia ꝛc̄) qꝛ charitas excellentior eſt ceteri
virtutibus prima Cor.13.Maior āt horum eſt
charitas.ideo ſubditur (qꝛ charitas operit mł
titudinē peccatorū) ne videantur tanq̄ diuino
iudicio punienda:ſed qꝛ charitas d3 oſtendi i
opere:aliter non eſſet vera:ſm qȯ dicit Greg.
Homel.30.Amor dei nunquā eſt ocioſus:opa
tur.n.magna ſi eſt.ſi aūt operari renuit:amor
non eſt.ideo ſubditur (Hoſpitales inuicē:ſine
murmuratione).i.ſine expēſis hoſpitū (vnuſ/
quiſq3 ſicut accepit gratiam) a domino libera/
liter (in alterutrum illa3 adminiſtrantes) alijſ
cōmunicando gratis ꝛ benigne (ſicut boni di/
ſpenſatores) domino veſtro conformes:quia
dat gratis ꝛ liberaliter (multiformis gr̄e dei)
videtur enim hic beatus petrus loqui de gra/
tia gratis data que datur ad vtilitatem eccle/
ſie dei:ꝛ hec eſt multiformis.ſicut dicit apoſto
lus.i.Cor.12.Alij quidem per ſpiritum datur
ſermo ſapientie.alij ſermo ſcientie ꝛc̄.ꝛ in fine
concludit:hec autem omnia:operatur vnus
atq3 idē ſpiritus diuidens ſingulis prout vult
Sed qꝛ in vſu talis gratie:requiritur intentio
recta.ideo ſubditur (Si quis loquitur) exhor/
tationis verba (quaſi ſermones dei).i.totum
bonum attribuat deo:ꝛ non ſibi (ſi quis mini/
ſtrat) egentibuſ temporalia bona (tanq̄ ex vir
tute quam adminiſtrat deus).i.attribuat hoc
deo:qui dedit ſibi voluntatē ꝛ facultatē h fa/
ciendi.iō ſubditur (ut in omnibus honorificeſ
deus).i.Cor.10.Oia in gloriā dei facite (per ie/
ſum xp̄m) qui eſt mediator dei ꝛ hominu3 (Ca/
riſſimi) Hic ordinat fideles in perpeſſiōe mali
pene:ab aduerſarijs fidei.vnde hic iuitat eos
ad gloriā martyrij.Circa quod p̄ inducit ad cō
fidentiam.ſecundo tollit erubeſcētiā.ibi.Sed
exprobramini.Circa primu3 dicit (Cariſſimi
nolite peregrinari) ideſt a fide alienari (i fer/
uore) perſecutionis:ſic exponiſ communiter
Pōt ēt aliter exponi magis lr̄aliter ſic (nolite
peregrinari).i.corpore elongari:timore morti
iminentis (in feruore) pſecutiōis.Licet.n.lici
tū ſit fugere:tñ pfectius eſt remanere:niſi i ca/
ſu:utpote qñ perſecutio eſt pſonaliſ:ꝛ qñ ex fu
ga apparet maius bonū ecclie:pp qȯ fit elōga
tio ad tp̄s:ꝛ nō timore mortis.ſicut paulus fu
git de damaſco ꝛ de irlm Act.9.(qui ad tētati/
onē vobis fit).i.ad pbationē fidei veſtre (q̄ſi
noui aliquid vobis ꝯtingat).i.nolite peregri/
nari dictis modis:q̄ſi perſecutio ad morte3 ſit
aliquid nouum.qꝛ multi añ vos ſuſtinuerunt
martyriū (ſed cōicantes xp̄i paſſionib⁹ per to/
lerantiā martyrij gaudete) ſpū (ut ꝛ in reuela/
tione glorie eius).i.in aperta viſione ipſiuſ ad
quā per martyriū perueniſ (gaudeatis exultā
tes) eternaliter cū angelis (Si exprobramini)
Hic ꝯūr tollit erubeſcentiā.ꝛ p̄ in v̄bis.d.(Si
exprobramini) per v̄ba igminioſa vobis illata
(in noīe xp̄i).i.pp ꝯfeſſionē noīs ei⁹ (beati eri/
tis) p̄ in ſpe:ꝛ poſtea in re (qm̄ qȯ eſt honoris glo
rie ꝛ virtutis dei) ita qꝫ honor referſ ad opus
v̄tuoſu3:glīa aūt conſcie bonū teſtimoniū:v̄t⁹
v̄o ad triumphū de diabolo habitū (ꝛ qui ē e⁹
ſpūs).i.ſpūs ſcūs qui dr̄ ſpūs filij ſicut ꝛ p̄ris:
nā ab vtroq3 pcedit (ſup vos requieſcit) i vobis
ſpūaliter hitando.ul'aliter (ſup vos requieſcit)
ſicut ſeſſor ſup equū.ducens eū ſm ſuū libitū
ſic ſpūs ſcūs inducit tales ſm ſuū inſtinctum.
Ro.8.Qui ſpū dei aguntſ:hi filij dei ſunt:ꝛ p
ꝯñs qȯ eſt honoris ꝛ glorie meritoriū ꝛ v̄tutis
opatiuū:habitat in eis (Nemo āt) hic 2°.tollit
erubeſcētiā in factis.d.(Nemo āt v̄ſm patiaſ.
ſicut homicida) Illi.n.qui patiunſ pro ſuiſ cri/
minib⁹ rationabilr erubeſcunt (Si āt ut xp̄ia
nus).i.p fide xp̄i patiaſ:ꝛ nō p crimine (ſi eru
beſcat) qꝛ h eſt op⁹ virtuoſum:qȯ nō eſt erube
ſcibile:ſed magis honorabile.iō ſubdiſ (glori/
ficet āt deū in iſto noīe).i.qꝫ non ſolū vocabiſ
xp̄ianus:ſed ēt fidelis xp̄i teſtis per martyriū
Martyr.n.grece:teſtis dr̄ latine (qm̄ tp̄s ē ut
incipiat iudiciū).i.cōdēnatio ad mortē (a do/
mo dei).i.a fidelib⁹ xp̄i.in primitiua.n.ecclia
multi tranſibant per martyriū:ſicut predixe/
rat ſaluator.Jo.16.venit hora:ut oīs qui inter
ficit vos arbitreſ obſequiu3 ſe pſtare deo (Si
āt primū a vobis) incipit talis condēnatio (qs
finis eorū qui nō credunt).q.d.incōpabiliter
durior:ſed ꝯdēnatio ad mortē eternā (Et ſi iu/
ſtus vix ſaluabiſ) qꝛ per multas tribulatiōes
oportet eū ingredi regnū celorū.Act.14.(ipius
ꝛ peccator ubi parebunt).q.d.nuſq̄.nā in ifer
ni pfundo abſconditi erunt:ꝛ ſic ꝯcludit ppoſi
tū de iuſtis patientibus.d.(Itaq3 ꝛ hi qui pa/
tiunſ) martyriū (ſm voluntatē dei) qui ſic fie
ri ordinauit (fideli creatori cōmēdent aīas ſu
as in beneficijs) ꝛ ſic ſecure eos conſeruat ꝛ cū
angelis glorioſe coronat. ¶V

(Seniores) Poſtq̄ beat⁹ petr⁹ informa/
uit fideles generalr:ꝛ ſuos:ꝛ ꝯiugatos ſpālr:
ꝛ poſtea interpoſuit informatiōes aliq̄s i cōi:
hic informat ſpecialr exñtes in ſtatu paſtorali
.d.(Seniores q̄) dicunſ āt ſeniores epiſcopi p̄/
ſbyteri:ꝛ doctores.vñ p̄ de aīa:vbi tranſlatio
noua h3.Si ſenex hēret oculū iuuenis.vide/
ret vtiq3 ut iuuenis:antiq̄ hab3.Si preſbyter
haberet oculū iuuenis ꝛc̄.Debent.n.eſſe mini
ſtri ecclie maturi:morib⁹ ꝛ etate (Obſecro) hu
militer ꝛ charitatiue (cōſenior).i.cōſilis eis in
etate.ꝛ officio (et teſtis xp̄i paſſionū) quas ego
vidi.uel aliter (teſtis xp̄i paſſionū) qꝛ p eo fui
paratus ad martyriū in carcere herodis Act.
12.(et eius que in futuro reuelanda eſt glorie
cōicator).i.ad horā particeps factus viſionis
glorie xp̄i in tranſfiguratione:vbi ſe tunc oſtē
dit petro ioanni ꝛ iacobo in forma humanita/
tis glorioſa in qua apparebit manifeſte i iudi/
cio:uel aliter (cōmunicator).i.predicator (glo
rie) xp̄i (que reuelanda eſt in futuro) mo predi
cto.Cōſequenter ponit formā ſue obſecratiōis
.d.(Paſcite qui in vobis eſt gregē dei).i.ppl'3
ꝯmiſſum veſtro regimini (pudentes) populo
de dei verbo ꝛ euchariſtie ſacramento (nō co/
acte:ſed ſpōtanee).i.non amaro aīo:ſed libero
(neq3 turpis lucri gr̄a).i.pp queſtum tp̄alem.
(ſed voluntarie) pp honorem diuinū (neq3 ut
dñantes in clero).i.non eleuati per ſuperbia3
rōe prelationis (ſed forma facti gregis) ly fac/
ti eſt noīatiui caſus pluralis numeri.i.tenen/
tes debitā humilitatē ad ſubditorū informati
onē (ꝛ ex aīo) ita ut humilitas ſit vera ꝛ nō fic
ta (ꝛ cū apparuerit princeps paſtorū).i.xp̄s in
iudicio (percipietis īmarceſſibilē).i.indefecti/
bilē (coronā glorie) in aīa ſilr ꝛ corpore (Silr)
Hic ultimo īformat exñtes i ſtatu iuuēili.ꝛ p̄
de humilitate q̄ debet eſſe i iuuenib⁹.d.(Ado
leſcentes ſubditi eſtote) ſenioribus reuerētiā
ꝛ obediētiā debitā exhibēdo (Omnes eni3 in/
uice3 humilitatē inſinuate).i.verbis ꝛ operi/
b⁹ demōſtrate:ut excitetiſ uoſ mutuo ad opera
humilitatiſ (qꝛ dñs ſupbis reſiſtit) ut patet in
eiectione angelorū ſupbientiū:ꝛ in eleuatione
hominū humiliū ad loca angelorū.propter qȯ
ꝯcludit (Humiliamini ꝛc̄.omnē ſollicitudinē
v̄ra3 proijciētes in eū) nō qꝫ omittāt facere qȯ
in ſe eſt:na3 hoc eſſet tentare deum:ſed qꝫ ipſi
credāt aſſeq omne bonū per virtute3 dei (So/
brij eſtote) Hic ſcdo īformat eos de uigilātia ꝛ
ſobrietate:q̄ ſūt mltū nccarie.d.(Sobrij eſtote
i victu ꝛ veſtitu (ꝛ vigilate).i.diligēter a pccis
pcauete (qꝛ aduerſari⁹ ueſter diabolus tanq̄
leo rugienſ per ſeuitiam (circuit) per malitia3
(querens quem deuoret) incorporādo ſibi per
mortalē culpā (Cui reſiſtite fortes in fide) for
mata charitate q̄ ē armatura ſufficiēs ad ſibi
reſiſtēdū.(ſciētes eand paſſionē).i.demōis in
ſultū ꝛ tētatiō3 (e⁹ q̄ i mūdo ē v̄re fraternitati

ſieri).i.fratribus veſtris per mundū diſpſis
.q.d. reſiſtite diabolo ſicut ⁊ ipſi.Et qꝛ talis re
ſiſtētia idiget diuīa aſſiſtētia. Jō ſubdit.(De⁹
āt omnis grē).ſ.dator(qui uocauit uos)ꝑ fidē
(in eternaꝫ gloriā ſuā)finaliter(in xp̄o iħu)cō
ſequēdā .i.ꝑ xp̄o iħu(modicū paſſos)ois eniꝫ
pena temporalis:ē modica reſpectu eterne ui/
te:⁊ ēt reſpectu mercedis expectate(ipe ꝑfici/
et).i.ad qꝺ ueſtra uirtus n̄ ſufficit(⁊ cōfirma/
bit)ueſtrā fragilitatē(ſolidabitqꝫ)grāꝫ nobis
datā(ipi gloria ⁊c̄.Per ſiluanuꝫ)Hec eſt ulti/
ma pars ſiue cōcluſio huiuſ epiſtole. Jn qua p̄
oſ̄dit ꝑ quē ſcripſit ut recipiētes eā ſint magi
certi ꝙ emanauerit a petro ⁊ n̄ ab aliq̄ pſeudo
apoſtolo.d.(Per ſiluanū fidelē fratreꝫ uobis
ut arbitror breuiter ſcripſi) vt melius poſſitis
retinere ⁊ opere adiplere(obſecrās).i.obſecrā
do monens ⁊ nō ſperans de p̄dictoꝝ adipleti/
one(⁊ ꝯteſtans hanc eē verā grām dei).ſ.fideſ
catholica(in qua ſtatis)firmiter radicati. Se
cūdo eos ſalutat ex ꝑte fideliū:qui cū eo erant
rome vn̄ ſcripſit hanc eplām.d.(Salutat vos
eccl'ia).i.ꝯgregatio fideliū(que ē in babylone)
.i.in roma quā figuralr̄ babylōeꝫ vocauit:ſcōꝫ
qꝺ dicit Hiero.in libro illuſtriū viroꝝ: qꝛ ſicͭ
babylon fuit ciuitas maxia:⁊ idolatrie ꝺdita.
ſicut pꝫ in daniele. ſic roma fuit poſtea ex ſili
oꝑe.vn̄ dicit Leo papa in ſermone de ſcis apo
ſtolis petro ⁊ paulo:de ciuitate romana ꝙ ma
gnā credebant feciſſe religionē:ſi nulli⁹ reſpue
ret falſitatē.i.idolatriaꝫ(collecta).ſ. ad fidem
xp̄i ſicut ⁊ alie ecclie(marc⁹ fili⁹ me⁹).ſ.ſpūaliſ
in baptiſmo ⁊ doctrina(Salutate inuicē)in ſi
gnū mutue charitatis(in oſculo ſcō)nō adula
torio ſicut abſalon oſculabat̄ ppl'ꝫ.z. Reg. 15.
Nō ſimulatorio ſicut ioab amaſam.z. Reg.
zo. Nō ꝓditorio ſicut iudas dn̄m Math. z6.
Nō ipudico ſicut mlr̄ adultera iuueneꝫ. Pro/
uer.7.(ſed oſculo ſcō)qꝺ eſt charitatis ſignum
⁊ eius fomentum(Gratia)ſcilicet dei(vobis
omnibus)ſupple ſit(qui eſtis in chriſto ieſu)
incorporati ſibi ꝑ fidē. ¶ Epl'a ſcōa Petri.

SImon petrus. Hic icipit
ſecūda petri epl'a:quā ſcripſit eiſ/
dē quib⁹ ⁊ primā.Et diuidit̄ i du
as ꝑtes.ſ.in ſalutationē ⁊ ꝓſecuti
onē.ſcōa ibi.Vos āt.Jn prima ꝑte p̄ deſcribit̄
pſona ſalutās ex noīe p̄.cū dr̄(Symon)qꝺ no/
mē hūit ante q̄ꝫ vocaret̄ a xp̄o:⁊ ab adiuncto:
cū dr̄(petrus)hoc nomē ſibi īpoſuit xp̄s a fir/
mitate fidei:⁊ ad diſcretionē alteri⁹ ſymonis:
qui dict⁹ eſt zelotes.Act.i. Deſcribit̄ ēt ex hu/
militate.cū dr̄(ſeru⁹)⁊ ex officij dignitate ibi.
(⁊ apoſtolus iħu xp̄i. His)hic z.ͦ deſcribūt̄ ꝑſo
ne ſalutate cū dr̄(His qui coequalē nobiſcum
ſortiti ſunt fidē)Per ly coequalē nō excludūt̄
diuerſi gradus in fide circa obiectū. Nā ad fi/
dē in quolibet requirit̄ ꝙ articuli fidei credāt̄

Si.n.quis vnū ſolū articulū diſcrederet.nul/
lius fidē ꝓꝑe dictā hēret.Tn̄ in fide ſunt gra/
dus q̄ꝫtū ad explicationē:lꝫ.n.oēs fideles cre/
dant oēs articulos ſaltē īplicite:tn̄ hn̄tes ma/
iorē noticiā plura credunt explicite.Silr̄ q̄ꝫtū
ad intentionē qꝛ vn⁹ credit feruenti⁹ ⁊ firmiuſ
alio.Sed ꝑ ly coequalē excludit̄ diſtinctio iu/
deoꝝ ⁊ gentiliū: qꝛ gētiles credētes equalr̄ re
ceꝑunt dona dei inter que ē fides ſicut ⁊ iudei
vn̄ Ro.io.nō ē diſtinctio iudei ⁊ greci. Nā idē
dn̄s oīum:diues in oēs qui inuocāt illū. vn̄ ⁊
Act.io.corneli⁹ ⁊ alij gētiles q erant cū eo ſpm̄
ſcm̄ receꝑunt eodē mō:ſicut iudei receperunt in
die pentecoſtes.⁊ h̄ ē qꝺ dr̄(his).i.gētilib⁹ cō/
uerſis quib⁹ ſcribebat petrus: ut dcm̄ ē in pri/
ciplo epl'e p̄cedentis(qui coequalē nobiſcū).ſ.
iudeis:de qb⁹ erat petrus(ſortiti ſunt fideꝫ)⁊
ēt alia dona dei.iō ſubdit̄(in iuſticia dei).i.da
ta ꝑ deū:⁊ accipit̄ hic iuſticia ꝓut ē oīs vt⁹.ſicͭ
accipit philoſophus vno mō.5.Ethi.ſed ibi lo
quit̄ de iuſticia acquiſita.hic āt agit̄ de infuſa
(Grā) Hic 3.ͦ deſcribūt̄ optata bōa cū dr̄(Grā
vobis)in p̄nti(⁊ pax)in futuro. vbi qetabit̄ to
tus hoīs appetit⁹(adimpleat̄ in cognitiōe dn̄i
nr̄i iħu xp̄i ꝑ cognitionē e⁹) ī p̄nti q̄ dirigit ad
pacē illā cogſcēdo de xp̄o que ſequūt̄(quō oīa
⁊c̄)totū ē ſub vno vbo vſqꝫ ibi. Vos āt.excluſi/
ue.Et iō ē de ſalutatiōe in q̄ exprimunt̄ opta/
ta bona:⁊ eſt lr̄a intricata ꝓꝑ qꝺ ſic iungat̄(in
cognitiōe dn̄i nr̄i iħu xp̄i quō ⁊c̄).i.ut cogno/
ſcatis q̄ꝫ benigne ⁊ ꝑfecte(donata ſunt nobis
oīa q̄ ad uitā)grē ꝑtinent(⁊ pietatē).i.cultū la
trie:q̄ pietaſ a tullio et doctorib⁹ catholicis no
minat̄(diuine vtutis).i.per vtutē diuinā:q̄ ē
in eo.ſ.xp̄o.Verūtn̄ qꝛ cognitio xp̄i ⁊ donoꝝ e⁹
deriuata eſt ad gētiles ꝑ p̄dicationē aploꝝ im
mediate illuminatoꝝ.Jō ſubdit̄(per cogniti/
onē eī⁹).ſ.xp̄i donatā ab eo(qui vocauit nos ꝓ
pria glia ⁊ vtute)cū eſſem⁹ ſimplices ⁊ idiote.
Act.4.ꝓꝑ qꝺ totū eſt ab ipſo(per que).ſ.gliam
⁊ virtutem chriſti(maxima ⁊ precioſa nobis ꝓ
miſſa donauit)ſcilicet ſpiritū ſanctuꝫ ſigno vi
ſibili:⁊ donuꝫ linguarū ſicut promiſerat Luc.
vlti.vos autem manete in ciuitate:donec idu/
amini virtute ex alto.⁊ Joan.16.Si enim non
abiero:paclit⁹ n̄ vēiet ad voſ.ſi āt abiero mittā
eū ad vos.⁊ ſubdit̄ ibiꝺ.Cū āt venerit ille ſpūs
vitatis:docebit vos omnem veritatem(ut per
hec)dona ſpiritus ſancti vobis data(efficia/
mini)credenteſ noſtre predicationi(diuine cō
ſortes nature)per dona gratie ſicut ⁊ nos. Si/
cut enim perfectiones naturaleſ:ſunt quedaꝫ
diuine nature participationes in eſſe natura/
li.ſic dona gratie in eſſe ſupernaturali.Et quo
niam acceſſus ad terminum ad queꝫ includit
receſſū a termino oppoſito.ideo ſubditur(Fu
gientes ⁊c̄)⁊ patet(Vos autem) Hic incipit ꝓ
ſecutio epiſtole.Jn qua primo credentes indu
cit ad tenenduꝫ firmiter fidei vitatē.Scōo ad

precauendū oppoſitam falſitatē.ca.z. Prima
in duas:qꝛ p̄ ponit dictā inductionē.z.ͦ induc/
tionis rōem ibi.hec.n.Circa p̄ͦ ſciendū ꝙ fidēs
ſine operib⁹ mortua ē.ut dcm̄ eſt.ſ. Ja.z. Pro/
pter qꝺ non eſt perfecta viſquequaqꝫ:nō ꝓꝑ ali
quā falſitatē nā fidei formate non ſubeſt falſū
ſed ꝓꝑ operis defectū. Jō credentes īducit ad
fidē operatā per dilectionē ⁊ alias vtutes āne
xas.d.(Vos āt)ſupple ſcitis(curā oēm ſubin/
ferentes)ad implendū qꝺ ſubdit̄(Miniſtra/
te in fide vr̄a virtutē).ſ.bn̄ operandi ut appa/
reat viua(in virtute āt ſcientiā).i.diſcretionē
operis directiuā in ſcia āt abſtinentiam)non
ſolum ab illicitis ſed ēt ab aliquib⁹ licitis:ꝑue
nientes ad ꝯſilioꝝ perfectionē(in abſtinentia
āt patientiā)ſicut dr̄ Math.6.Cū āt ieiunatiſ
tp̄ib⁹ n̄ iniunctis .ſ.nolite fieri ſicut hipochri/
te triſtes ⁊c̄(ī patientia āt pietatē)hoc eſt.n.ꝑ/
fectionis ꝙ hō ſit ſibi durus ꝑ abſtinentiaꝫ: ⁊
alijs pius ꝑ ꝯdeſcenſionē(in pietate āt) circa
aliquas perſonas ſingulareſ(fraternitatis).i.
cōitatis fideliū(amorem)qꝛ bonū cōmunius
ē diuinius ⁊ melius (in amore āt fraternitatī
charitatē).i.vnionē ad deū que eſt vinculum
ꝑfectionis.Col.3.⁊ ꝑ ꝯn̄s oīum p̄dictoꝝ ꝑfecti
ua(Hec.n.) Hic ꝯn̄r ponit̄ inductionis dc̄e rō
⁊ p̄ rōe ſumpta ex ꝑte inductionis.z.ͦ ex ꝑte in/
ducentis ibi.ꝓꝑ qꝺ. Prima rō qꝛ ſi ſic acqeſca
tur inductiōi dicte:ꝓuenit inde magnū bonū
⁊ euitat̄ magnū malū:⁊ h̄ ē qꝺ dr̄(Hec.n.) pre
dicta(ſi uobiſcū adſint)inſeꝑabilr̄(⁊ ſuperēt)
oppoſita vicia(nō vacuos nec ſine fructu)im/
mo plenos meritis ⁊ p̄mijs(vos ꝯſtituent)fi/
naliter(in dn̄i nr̄i iħu xp̄i cognitiōe).i.apta e⁹
viſione.Jo.17. Hec ē vita eterna:ut cogſcant
te ſolū d ū ⁊ quē miſiſti iħm xp̄m(Cui.n. non
p̄ſto ſunt hec:cecus ē in intellectu(⁊ manu tē
tans).i.dubius in effectu(obliuionē accipienſ
⁊c̄).i.ꝑ effectū videt̄ oblitus(ſue purgatiōis)
ꝑ baptiſmū in q̄ accepit nouā vitā ꝑ fidē chari
tate formatā ⁊ ab alijs vtutib⁹ opanteꝫ(Qua/
ꝓꝑ frēs mei ſatagite)ꝓcedendo de bono in me
lius(ut ꝑ bona opera certā vocationē)ad fidē
catholicā(⁊ electōnē)ad beatitudinē.faciati)
.q.d.Si eſſetis a bonis opib⁹ ocioſi: videt̄ vo/
catio ⁊ electio vr̄a magiſ eē ſm̄ p̄ntē iuſticiā:q̄ꝫ
ſm̄ eternā dei predeſtinationē.Sciendū tn̄ ꝙ
h̄ accipit̄ certitudo ꝑ ꝓbabili cōiectura.q̄ cer/
titudo ē in moralib⁹ ⁊ humanis agibilib⁹ req/
renda:ſm̄ ꝙ dr̄ p̄ Eth. diſciplinati. n.eſt intm̄
certitudinē inquirere ſecūdū vnūqꝺqꝫ genus
inquantū natura rei recipit. ꝓximuꝫ.n. videt̄
mathematicū ꝑſuadentē acceptare.⁊ rhetori/
cū demōſtratiōes expetere(Hec.n.facientes)
.i.oꝑa bona ꝯtinuātes(nō peccabitis aliqn̄).i.
mortali pccō.qꝛ veniale n̄ pōt vitari oīo(Sic
eni abundanter).i.ꝑ multa merita(miniſtrabi
tur vobis itroit⁹ in eternū regnū)qꝺ ē ſumme
deſiderandū(Propter qꝺ) Hic ꝯn̄r inducit̄ ꝓ/

poſitū rōe ſumpta ex parte inducentis.⁊ hec ē
duplex.ſecūda ponit̄ ibi. Nō.n. Prima vo acci
pit̄ ex cura paſtorali:q̄ mouere dꝫ paſtorē ad
informandū ſubditos in bono ⁊ ꝯfirmandum
⁊ maxime qn̄ ſcit obitū ſuū ꝓpinquū:⁊ ſic erat
in petro paſtore fideliū:⁊ h̄ eſt qꝺ dicit(Prop/
ter qꝺ incipiā vos ſemꝑ cōmonere de his).i.de
opib⁹ bonis.⁊ dicit(incipiā).i.ita freq̄nter h̄ fa
ciā:ac ſi ſemꝑ eēm in p̄ncipio(⁊ quidē ſciētes)
bonuꝫ facere(⁊ ꝯfirmatos vos in p̄nti vitate)
ſupple deſidero eē.ꝓꝑ qꝺ ponit̄ in aliquibuſ li
bris volo:qꝛ ſubintelligit̄:lꝫ non ſit de textu.
(Juſtū.n.arbitror)rōne officij mihi īpoſiti(q̄ꝫ/
diu ſū in h̄ tabernaculo).i.viuens in h̄ opere
qꝺ dr̄ tabernaculū aīe(ſuſcitare vos in cōmo/
nitiōe).i.excitare vos ad bonū(cert⁹ ꝙ velox
eſt depoſitio tabernaculi mei)Sciebat.n.mor
tē ſuā ꝓpinquā ꝑ xp̄i reuelationeꝫ(Dabo autē
operā).i.efficaciter ⁊ freq̄nter h̄ faciā(habere
vos)ſupple memoriā de cōmonitionib⁹ meis.
(p⁹ obitū meū) Paſtor.n.bonus deſiderat ⁊ q̄/
rit ſalutē ſui gregis:nō ſolū ꝓ tp̄e ſuo:ſed ēt ꝓ/
futuro(ut hoꝝ memoriā faciatis).i.oꝑe ipleaa/
tis.Ex dictis pꝫ ꝙ hanc eplām ſcripſit rome:ſi
cut ⁊ p̄cedentē.nā ſicut dr̄ hic: ꝓpinquus erat
paſſioni ſue quā ſuſtinuit rome(Non.n.) Hic
ponit̄ ſcōa rō que accipit̄ ex doctoris certitudi
ne:qui tanto magis mouet̄ ad docendum.q̄ꝫto
ſcit ſuā doctrinā eē verā.Erat āt petrus de ve
ritate ſue doctrine dupl:ci via cert⁹.ſecūda po
nit̄ ibi.Et hēmus. Prima via fuit ꝑ auditum
īmediate a deo p̄re:a quo nulla falſitaſ pōt eē.
iō dicit(Nō.n.indoctas fabulas ſecuti)ſicut
ſequunt̄ poete ⁊ doctores falſi(notā fecim⁹ vo
bis dn̄i nr̄i iħu xp̄i vtutē)vobis p̄dicando:⁊ ſ̄/
monē miraculis xp̄i noīe factis ꝯfirmādo: ad
ſue diuinitatis oſ̄ſionē(⁊ preſcientiā)nā ī quā
tū de⁹ nouit oīa ab eterno:⁊ inquantū hō ab i/
ſtanti conceptionis nouit que cognoſcit deus
ſcientia viſionis:que reſpicit habentia eē ſcōꝫ
quācūqꝫ differentiaꝫ tp̄is(ſed ſpeculatores fa
cti illius magnitudinis).i.magnifice tranſfi/
gurationis:quam viderunt petrus iacobus ⁊
ioannes.in qua tranſfiguratione apparuit eis
in forma humanitatis glorioſa(Accipiens.n.a
deo patre honorem ⁊ gloriam).i. teſtimonium
honoris ⁊ glorie diuine(voce delapſa)de celo.
(ad eum)ſenſibiliter(a magnifica gloria).i.a
deo patre(huiuſcemodi).i.que vox fuit talis.
(hic eſt filius meus).ſ.naturalis: ⁊ per conſe/
quens eiuſdem nature ⁊ eiuſdem glorie mecū.
(in quo mihi complacui)ut per eum perficiam
ſalutem generis humani(ipſum audite)aure
cordis ⁊ mentis:credentes eius doctrine(Et
hanc vocem nos audiuimus)ſenſibiliter ⁊ in/
telligibilr̄(cū eſſem⁹ cū ipſo in monte ſancto)q
dr̄ ſanctus:rōe h⁹ apparitionis ſancte:que de/
ſcribitur. Math.17.(Et habem⁹) Hic ponitur
ſecūda via certitudinis:quam hūit petrus ex

ſcriptura ꝓpbetica:cuius intellectū bñit per
xp̄m Luc.vlti.Aperuit illis ſenſū ut intellige/
rent ſcripturas.ſ.ꝓpbetarū.ꝛ boc eſt qd̄ dicit.
(Et bēmus firmiorē ꝓpbeticū ſermonez)que
firmitas pōt ad duo referri.ſ.ad ſmonē petri:
ꝛ ſic ſermo ꝓpbeticus nō eſt firmior ſermone
eius ſimplr:ſed magis econuerſo:nā apoſtoli
fuerunt magis illuminati a deo ꝙ̄ ꝓpbete an/
tiqui.Erat tñ firmior alicui:utpote iudeo in ꝓ
pbetali doctrina nutrito:boies .n.magis cre/
dunt ꝯſuetis dici apud eos:ſicut dicit pbiloſo
pbus.z.Metb.ꝙ aliqui magis aſſentiunt fa/
bulis ꝛ dictis poetaꝝ ꝙ̄ rōibus certis pbozū.
Inter gentiles āt quibus petrus ſpāliter ſcri/
bebat:erant aliqui de iudaiſmo cōuerſi: eo ꝙ
fiebat vna eccleſia ex gentilib⁹ ꝛ iudeis. Pōt
ēt dicta fraternitas referri ad ſermones aliozꝝ
ꝓpbaꝝ a dd̄:cuius ſermo firmior eſt ꝙ̄ aliozꝝ:
eo ꝙ fuit eximius ꝓpbetaꝝ ut dr̄ in principio
glo.libri pſalmozꝝ.eo ꝙ alij ꝓpbe vitatem ſibi
reuelatā in viſionib⁹ imaginarijs viderunt.ut
ibi dr̄:dd̄ āt per intellectū ſine talib⁹ imagini/
bus.Sicut clarius videt qui demonſtratiōes
geometricas capit ſine deſcriptiōe figuraꝝ ꝙ̄
illi qui ñ capiūt ſine tali deſcriptiōe: ut pleni⁹
dixi cū tractarē de gradib⁹ ꝓpbetie in pncipio
libri pſalmozꝝ:ꝛ boc mō videt petrus loq cuz
dicit bēmus firmiorē ꝓpbeticū ſermonē)naz
ſm gloſā intelligit de ſermone dd̄:que br̄ pſal.
z°.Dñs dixit ad me filius me⁹ es tu:ego bodie
genui te.qui ad lr̄az intelligit̄ de xp̄o:ſic̄ ibi fu
it oñſum ēt per antiquos doctores bebreozuz.
banc āt auctoritatē ñ exprimit bic beat⁹ petr⁹
qꝛ eadē eſt in ſententia cū prius allegata:bic ē
filius me⁹ dilectuſ:quantū ſpectat ad ꝓpoſitū
(cui bñfacitis attendentes).ſ.ſermoni ꝓpbaꝝ
(q̄i lucerne lucenti in caliginoſo loco).i.in boc
mundo:ignorantie tenebris obſcurato(donec
dies illuceſcat).i.clara viſio veniat(ꝛ lucifer)
.i.diuina claritas(oriat̄ in cordibus vr̄is)qꝛ
nō eſt viſibilis oculis corporalib⁹ ſed tñ men/
talib⁹ boc pri⁹)bic reddit rōem ſui dicti.ſ. ꝙ
ſermoni ꝓpbetico dꝫ attendi.qꝛ ꝓcedit ex diui
na reuelatione:ꝛ nō ex bumana fictione:ꝛ B ē
qd̄ dicit(boc p̄⁹ intelligentes ꝙ oīs ꝓpbetica
ſcriptura).i.in ſacra ſcriptura poſita.qd̄ dicit
ad excludendū ꝓpbetias alias que nō ſunt ali
cuius firmitatis(propria interpretatiōe ñ fit)
.i.nō fit ſenſu bumāo.iō ſubdit̄(Nō.n.ꝛc̄. Sꝫ
ſpūi ſancto inſpirati)a quo nō pōt niſi vitas i/
ſpirari:ꝛ in vtute ei⁹ ꝓnunciari. C. II

Fuerunt vo) Poſtq̄ꝫ beatus petrus in/
duxit fideles ad tenendū fidei vitatē.
Hic ꝯñr inducit eos ad precauendū oppoſitā
falſitatē.Et p̄ circa aduentū xp̄i in mundū. z°.
circa aduentū ei⁹ ad iudiciū ca.3.Prima falſi/
tas eſt bereticoꝝ fidē xp̄i corrūpentiū.quoꝝ p̄
oñdit maliciā.ꝛ z°.penā ibi.Quib⁹.Circa p̄⁹ di
cit(Fuerūt vo ꝛ pſeudo ꝓpbete in pplo).ſ.iude
oꝝ añ xp̄i aduentū ſicut pꝫ in libris Paral. ꝛ
Reg.in plurib⁹ locis(ſicut ꝛ in vobis)xp̄ianis
(erūt magiſtri mendaces)q̄les fuerūt pſeudo
apl̄i ꝛ beretici(q introducēt ſectas pditiōis)ſi
cut ebion ꝛ cberint⁹:negantes diuinitatē xp̄i
ēt a tp̄e aploꝝ:ꝓꝓ qd̄ beatus ioānes i pricipio
euangelij ſui declarauit diuinitatez xp̄i.d. In
principio erat vbū ꝛc̄.ſm qd̄ dicit Diero. in ꝓ/
logo ſuꝑ ioannē.Et poſtea arrius. ꝛ multi alij
errauerunt circa fidē xp̄i(ſuperducentes ſibi
celerē perditionē).i.cauſam perditionis.ꝛ nō
ſolū ſibi:ſed ēt alijs.iō ſubdit̄ (Et multi ſequē
tur eoꝝ luxurias)ad boc.n.ꝙ plures eos ſeq̄/
rentur.concedebant carnales delicias ad q̄s
boīes ſunt proni(per quos via veritatis).i.fi/
des catbolica (blaſpbemabitur)a pagāis ꝛ iu/
deis tanq̄ꝫ mala.per boc.n.datur infidelibus
occaſio deridendi ꝛ ꝯtēnēdi fidē catbolicā(ꝛ fi
ctis vbis).i.ad decipiendū ꝯpoſitis(de vobis
negotiabūt̄)bōa vr̄a tp̄alia ſubtrabēdo(Qui/
bus) Poſtq̄ꝫ oñdit bereticoꝝ maliciaꝫ.bic ꝯñr
dclarat eoꝝ penā.ꝛ z°.pene grauitatē ibi. Ma
gis āt. Prima diuidit̄ in duas.qꝛ p̄ facit ꝓpoſi
tū. z°.inducit ad B triplex exēplū ibi.Si.n.an/
gelis.Circa p̄⁹.d.(Quib⁹ iudicium).i.pena ad
quā ꝯdēnabunt̄(iā oli nō ceſſat)qꝛ ſēꝑ dura/
bit ut exponūt aliq.Sꝫ bec expoſitio videt̄ ex/
cludi:per boc qd̄ p̄mittitur iam oli:ꝛ ſic loqui/
tur de p̄terito duratio illa ſempiterna ꝛ de fu/
turo. Iō melius ſic exponitur ut uidetur(iaꝫ
oliꝫ nō ceſſat).i.a principio mūdi eſt p̄parata.
nā a principio diſtinctionis rerū locus inferni
eſt ab alijs diſtinctus.ꝛ ſic dicitur. Deſa.30.p̄/
parata eſt ab beri topbet:a rege preparata pro
funda ꝛ dilatata:nutrimētuꝫ eius ignis ꝛ lin/
gua multa flatuſ domini:ſicut torrens ſulpbu
ris ſuccēdenſ eam(Si enim) Dic cōſequenter
probat propoſituꝫ per triplex exemplū primū
eſt de angelis peccantibus : de quibus dicit
(Si enim deus angelis peccantibuſ nō peper
cit)a pena debita(.ſꝫ rudentibus).i.funibus
(inferni) qui funes ſunt pccā que ſunt cauſa
detractionis ad inferna: ſecūdum quod dicit̄
Prouer.5. Iniquitates ſue capiunt impium:ꝛ
funibus peccatorūꝫ ſuorum cōſtringitur(de/
tractos)a ſocietate angelorūꝫ ſanctorūꝫ(i tar/
taꝝ tradidit cruciādos i iudiciū).i.p⁹ iudiciū
(reſeruari) primo enim ceciderunt in bunc ae/
rem caliginoſuꝫ:ubi ſunt ad exercitium bono
rum:babentes tñ ſuam penaꝫ ꝛ ſuppliciuꝫ:p⁹
iudicium vero detrudentur in inferno:defi
ciente ſanctorum exercitio:ꝛ tunc creſcet eorū
pena accidentalis:ex bis quoſ induxerunt ad
peccatum ꝛ damnationem . Sicut gloria ſan/
ctorum angelorum:ex bis quos iduxerunt ad
bonū ꝛ ſaluteꝫ:ꝛ ex dictis ſupplendū ē ꝙ ſimi/
liter dñs nō parcꝫ bereticis (ꝛ originali) B po/
nitur ſecundum exempluꝫ de ſubmerſis in di
luuio propter peccata eorū dicens (ꝛ originali
mūdo nō pepercit)dicitur autē bic originalis
mundus boīes qui fuerunt ante diluuiū.eo ꝙ
tunc currebat prima etas mundi:que termia/
ta fuit in diluuio(ſed octauū noe)qꝛ cū eo fue/
runt.7.perſone a diluuio ſaluate(iuſticie p̄co/
nē)qꝛ p̄dicauit boib⁹ illius tp̄is pniam:ut dic/
tū eſt.ā.epl̄a prima.3.ca. (diluuiū mundo ipi/
oꝝ inducens) dicit āt mundo.qꝛ tunc oīs caro
corruperat viā ſuā Geñ.6.(ꝛ ciuitates) Dic po
nit̄ tertiū exēplū de ciuitatib⁹ tp̄e lotb:ut bēt̄
Geñ.19.d.)ꝛ ciuitates ſodomoꝝ ꝛ gomorreorū
in cinerē redigēs)qꝛ pluit ſuꝑ eas ignem ꝛ ſul/
pbur:ut br̄ ibidē(exēplū eoꝝ qui impie acturi
ſunt ponens).i.oñdenſ ꝙ ſic punient̄ niſi peni
teant)ꝛ iuſtū lotb oppreſſum a nefandoꝝ inui
dia)ſcd̄m ꝙ dr̄ Gene.19. vimq̄ꝫ faciebant lotb
vebementiſſime ꝛc̄(ac luxurioſa cōuerſatiōe)
nā vitiū ꝯ naturā volebāt exercere(eripuit)ꝑ
angelos qui eū cū uxore ac filiab⁹ ex̄ ciuitateꝫ
duxerunt.ut br̄ ibidē:ꝛ ſubdit̄ cā(Aſpectu.n.
ꝛ auditu iuſtus).i.vita ꝛ fama e⁹ iuſticia appa
rebat(bitans apud eos qui de die in diē).i. q̄i
ꝯtinue(aīam iuſtā)ipſius lotb (iniqs operib⁹
cruciabant)nā emēdare nō poterat:ꝛ ſic cū do
lore portabat:cōcludit ḡ(Nouit de⁹ pioſ de tē
tatione).i.de morte(eripere)qñ expedit eis:ut
pꝫ de lotb ꝛ noe(iniquos vo i diē iudicij).ſ.ex/
tremi(reſeruare cruciandos)qꝛ tūc cruciabūt̄
nō ſolū in aīa:ſicut añ iudiciū:ſed ēt in corꝑe.
Et ex dictis exēplis cōcludendū eſt:ꝙ ſilr̄ be/
reticis de pena debita nō parcet̄ (Magis āt)
Dic ꝯñr oñdit b⁹ pene grauitatē de q̄ p̄ pōit̄ du
plex rō.z°. prime rōis declaratio.ibi. Di vero
Prima adbuc in duas:ſm duplicē rōem:ſcd̄a
ibi.Angeli. Pria vero rō accipit̄:ex ꝑte culpe
penā merentis.Ex q̄titate.n.culpe accipit̄ q̄n
titas pene.Deut.25.Scd̄ꝫ menſurā pcci:erit ꝛ
plagaꝝ modus.Scd̄m āt expoſitores:beatus
petrus dicit bic bereticos grauius puniēdos:
ꝙ̄ demōes:ꝛ alios de quib⁹ poſuit exēpla. Ita
ꝙ nō ſolū B eſt argumentū a ſili:ſed ēt a maio
ri negatiue:cū dr̄.Si de⁹ angelis peccantib⁹ ñ
pepercit: ꝛ alijs de quib⁹ ꝯñr ꝓſequit̄: multo/
min⁹ bereticis:ex boc ſequit̄:pccm̄ eoꝝ eē gra
uius: ꝛ B ſatis pꝫ de pccō mortuoꝝ in diluuio
ꝛ ſubuerſione ſodome ꝛ gomorre. Naꝫ pccā ꝓꝓ
que principalr̄ inducte fuerunt punitiōes ille
fuerunt carnalia:ut pꝫ ex p̄dictis. bereſis vo ē
pccm̄ infidelitatiſ qd̄ ē directe ꝯ deū:ꝛ ſic ſcd̄m
ſuū gen⁹ graui⁹ ē pccis carnalib⁹. Itēꝝ bereſiſ
ē grauior ſpēs infidelitatis. Nā graui⁹ ē fideꝫ
ſuſceptam corrumpere uel negare:quod faciūt
beretici:ꝙ̄ non ſuſceptam:quod faciunt iudei
ꝛ pagani:ſicut apud boīes peius ē ꝓmiſſuꝫ de/
negare:ꝙ̄ nō ꝓmiſſum ñ facere: ꝛ ſic ſequit̄ ꝙ
pena bereticoꝝ ſit grauior: ꝛ maxime qñ ſunt
inuoluti:cū B pccis carnalib⁹:quales deſcri/
bunt̄ bic ꝑ beatū petrū ut pꝫ ex precedētib⁹ ꝛ
ſequētib⁹. De pccō vo ꝛ pena demonū magis ē
dubiū:verūtñ idē pōt dici ꝓbabilr̄ de ipſiſ ſal
tē q̄tū ad multos eorū: qꝛ doctores catbolici
dicunt concorditer:ꝙ boīes bōi ꝑ merita ſunt
aſſumēdi ad ſinguloſ ordies angeloꝝ.et ſic ad
equalē gloriā.Et eadē rōe videt̄:ut boīes ma/
li per ſua demerita ſcd̄m plus uel min⁹ puniē
di ſunt in ſilib⁹ gradib⁹ penalibus demonuꝫ.
Cū igit̄ bereſis ſit peſſima ſpēs infidelitatis:q̄
eſt valde graue pccm̄:ſequit̄ ꝙ eoꝝ pēa ſit gra
uior ꝙ̄ multoꝝ demonū.Et maxime qñ ſūt be
reſiarcbe ꝛ alijs vicijs irriti:quales deſcribūt̄
iſti uel ſaltē eoꝝ aliq. Dis dictis pꝫ prima rō
grauis punitiōis bereticoꝝ:q̄ accipit̄ ex graui
tate culpe eoꝝ.cū dr̄(Magis āt eos).ſ.bereti
cos reſeruat de⁹ cruciandoſ(q p⁹ carnē)ei obe/
diendo(in ꝯcupiſcētia īmundicie).i.luxurie q̄
fedat totū boīem.ꝛ maxime in pccō ꝯ naturaꝫ
qd̄ frequenter in ſcriptura nomiat̄ īmundicia
(ambulant)ſic viuendo(dñationēq̄ꝫ cōtēnūt)
.i.xp̄m:qui nō ſolū dr̄ dñs in cōcreto:ſed ꝛ do/
minatio ī abſtracto:ꝓꝓ excellentiā dñij .qꝛ eſt
rex regū ꝛ dñs dñantiū. Apoc.19.(audaces)af
firmando falſū ꝓ vero(ſibi placentes).i.de ſe
ipſis magnā ſapiam exiſtimantes:qd̄ ē argum̄
tū inſipie(ſectas)bereſuꝫ(nō metuūt facere)
eas adinuentendo ꝛ docendo(blaſpbemātes)
fidei veritatē:ꝛ per ꝯñs eius auctorē(Ubi an
geli) Dic ponit̄ ſecūda rō grauitatis pene be/
reticoꝝ:q̄ accipit̄ ex parte ſubiecti penā ſuſti/
nentis:nā demones qui ſunt fortiores ad ſuſti
nendū: vix pñt ſuſtinere penā inferni:ꝛ multo
min⁹ beretici q ſunt debilioris vtutis:ꝛ ſic ex
bac ꝑte graui⁹ affligunt̄:ꝛ B ē qd̄ dr̄(vbi).i.in
pena inferni(angeli).ſ.mali(fortitudine ꝛ vtu
te cū ſint maiores)qꝛ naturalia remanſerunt ī
eis integra:ut dicit dioniſyus(nō portant).i.
vix ſuſtinēt.ſicut.n.īpoſſibile dr̄ qd̄ ñ ē de faci/
li poſſibile.5. Metb. Ita īportabile dr̄ qd̄ cuꝫ
difficultate portat̄ (execrabile iudiciū).i.penā
q̄ nō dr̄ execrabilis inquantū eſt a deo:qꝛ ſic ē
iuſta: ſꝫ ex ꝑte demonū quā execrant̄ eā tanq̄ꝫ
iuſtā(Di vo)bic declarat primam rationeꝫ de
grauitate pene bereticoꝝ:ꝓꝓ grauitatē culpe
ipſoꝝ.Et p̄ ponit̄ bec declaratio. z°.intēta con/
cluſio ibi. Si.n. In iſta vo declaratione notaꝫ
tur de luxuria:inſipientia:ꝛ ſuperbia: ꝛ ſupra
in pricipio capituli de auaritia. Iō iſta quatu/
or declarat in quatuor partibus:que patebūt
proſequendo:primo declarat eorum inſipiam
.d.(Di vero)beretici.ſ.ſupple ſunt(velut irra
tionabilia pecora)carentes intellectu vitatis.
(naturaliter in captionem ꝛ perniciem) .ideſt
ex impetu nature brutalis ad pabulum: ꝛ ſic
incidunt in laqueum ꝛ capiuntur ꝛ necantur:
ꝛ ſic ducuntur in perniciem:que dicitur a per
ꝛ neco.cas.(in bis que ignorant blaſpbeman/
tes).i.ſic beretici blaſpbemantes (in bis q̄ ig/
rant).i.articulis fidei ꝯ quos ex errore latrāt.
in corruptione ſua) ideſt in ſenſu ſuo corrupto

quo corrupti ſunt ⁊ alios corrũpunt (peribũt)
pena gehẽne (percipienteſ mercedẽ iniuſticie)
.i. penã debitã ſue malicie (Voluptatem) Hic
ꝯñr declarat hereticoꝝ luxuriã.d. (voluptatẽ
exiſtimantes diei delicias) Circa qđ ſciendũ:
ꝙ voluptas idẽ ẽ qđ delectatio: q̃ põt eẽ bona
⁊ mala. Bona ſi ſit de operib⁹ v̾tutũ intellectu
aliũ vl̾ moraliũ. mala ãt ſi ſit ð actib⁹ venereiſ
voluptas igiꝰ que idẽ eſt qđ delectatio: põt eẽ
bona ⁊ honeſta. mala ⁊ turpis: lꝫ ãt frequẽtiuſ
accipiaꝰ ꝓ delectatiõe carnis que turpiſ ẽ: ma
xime in venereis: tñ hic accipiꝰ ꝓ delectatõne
honeſta in operib⁹ bonis. Jđ dr̄ voluptas diei.
qꝛ qui facit v̾itatẽ venit ad lucẽ. Joã.3. Eſt igr̄
ſẽſus ꝙ heretici luxurioſi: delectatões carnis
reputant eẽ voluptatẽ diei.i. eas eſſe licitas ⁊
honeſtas. ⁊ ſic iũgiꝰ lr̃a (voluptatẽ diei).i. de/
lectationẽ honeſtã (exiſtimãtes) ſupple eẽ (de/
licias coinquinatiõis).i. luxurie: vbi eſt coinq
natio ex duaꝝ ꝑſonaꝝ ꝯiunctione (et macule)
.i. gule. iđ ſubdiꝰ (delicijs affluẽtes) in ꝯuiuijſ
ſuis: i q̃ notaꝰ exceſſus i q̃litate ⁊ q̃titate cibi ⁊
potus (luxuriantes vobiſcũ).i. vos ad h̾ per/
trahentes (oculos hñtes plenos adulterij).i.
ſignis adulterij (⁊ inceſſabilis delicti).i. gule
q̃ ſatiſfactionẽ repetit quotidie (pellicientes)
.i. decipientes (aĩas inſtabiles).i. que nõ ſunt
in fide firmate (Cor exercitatũ) Hic ꝯñr decla
rat eoꝝ auariciã.d. (Cor exercitatũ i auaricia
hñtes) qꝛ frequẽter cogitant qualr̄. bona ſim/
pliciũ ad ſe trahant (maledictiõis filij).i. ma/
ledictiõe diuina digni: ſicut dr̄ mortis fili⁹ ille
qui eſt morte dignuſ.2. Reg.12. (derelinq̃ntes
viã rectã) iuſticie (errauerunt) per deuiũ aua/
ricie (ſecuti viã balaã ex beſor) qui cupiditate
duct⁹ iuit ad maledicendũ ꝓplo iſrl̄. Numeri.
22. ꝙ erat iniquũ. Jđ ſubdiꝰ (qui mercedẽ ini
quitatis amauit) tanq̃ cupidus ⁊ auarus (cor/
reptionẽ v̾o hũit ſue vexaĩe ſubiugale aĩal).ſ.
aſinã ſuã que corripuit eũ a via declinãdo ⁊ pe
dẽ ei⁹ parieti allidẽdo: ⁊ ẽt diuina v̾tute loquẽ
do: ut hr̄ Numeri.22. (Prohibuit ꝓphe inſipi
entiã) oñdendo per hec ſigna: ꝙ ibat ad balac
mente peruerſa (Hi ſunt) hic declarat hereti/
coꝝ ſuperbiã.d. (Hi ſunt fontes ſiue aqua) nã
ab eis nõ emanat fons ſapiẽ (nebule) ꝑꝑ obſcu
ritatẽ erroriſ (turbinib⁹ exagitate).i. venti tẽ/
peſtuoſis ſuperbie (qb⁹ caligo tenebraꝝ) infer
ni (reſeruaꝰ) ut pena rñdeat culpe (Sup̾bia eſ
vanitatis loquẽtes) erroneã doctrinã (pellici/
unt).i. decipiunt (in deſiderijs carnis).i. luxu
rie carnalis ad diſtinctionẽ idolatrie que ẽ lu/
xuria ſpũalis (eos qui paululũ effugiũt).i. ali/
quãtulũ ſe ſubtrahunt a doctrina eccleſie. ta/
les.n. cito ab hereticis decipiunꝰ (qui).ſ. here/
tici (in errore ꝯuerſanꝰ).i. indurati (libertateꝫ
illiſ ꝑmittentes) dicẽdo ꝙ licite poſſint vti de/
lectabilib⁹ carnis: ut ſic citius decipiãt laxan/
tes ea ad que ſunt hoĩes. ꝓni (cũ ipſi).ſ. hereti/
ci (ſerui ſint corruptionis) qđ ꝓbat ꝯñr.d. (A q̃
enĩ quis ſuperatus eſt h⁹ eſt ſeruus) ipſi vero
ſuperati ſunt a corruptiõe vitioꝝ: ut pꝫ per p̾/
dicta: q̃ ⁊c̃ (Si.n.) hic infert ꝯcluſionẽ itentã
.ſ. ꝙ heretici ſint alijs peccõrib⁹ grauius puniẽ
di. qꝛ recidiuũ ad infidelitatẽ ⁊ alia vicia coꝝ
culpã aggrauat per igratitudinẽ. ⁊ h̾ eſt qđ dr̄
(Si.n. refugientes coinquinationem mũdi).i.
vitia luxurie: gule: ⁊ auaritie: ⁊ ſup̾bie (In co/
gnitione dñi nr̃i).i. per receptionẽ fidei q̃ talia
ꝓhibet (his rurſus iplicati) per recidiuũ (ſupe
ranꝰ) per ꝯſuetudinẽ (facta ſunt eis poſteriora
deteriora priorib⁹) ꝑꝑ aggrauationẽ predictã
iđ ſubdiꝰ (Melius.n. erat illis nõ cognoſcere
⁊c̃) qꝛ per recidiuũ ingratitudo diuini bñficii
p̾accepti aggrauat pccm̃. cetera patẽt. C III

H(Anc ecce vobis cariſſimi) Poſtq̃ apl's
remouit errorẽ. circa p⁹ xp̃i aduentuꝫ
cõtingentẽ. hic ꝯñr docet p̾cauere erro
rẽ futuꝝ circa ſcđꝫ ei⁹ aduentũ. Circa qđ ſic ꝓ
cedit. qꝛ p̊ fideles inducit ad tenẽdũ ſuã doctri
nã.d. (hanc ecce vobis charisſimi ſcđam ſcribo
epiſtolã: in quib⁹).ſ. prima ⁊ ſecũda (vr̃am ex/
cito cõmonitionẽ).i. per mõitionẽ charitatiuã
(ut memores eoꝝ ſitis q̃ predixi v̾boꝝ) ſcõrũ:
ut ea retineatis in mẽte ⁊ ipleatis ope. Et ſub/
dit cui⁹ ſunt v̾ba.d. (ꝓphetaꝝ ⁊ aploꝝ vr̃oꝝ p̾/
ceptoꝝ dñi ⁊ ſaluatoris).i. que verba ſunt dñi
p̾cepta: nos ãt ſum⁹ ei⁹ miniſtri denunciando
vobis ipſa (h̾ p̊⁹) hic ꝯñr inducit ad p̾cauẽdũ
errorẽ: qui error p̊ poniꝰ ⁊ ei⁹ motiua rõ. 2°. rõ/
nis excluſio ibi. latet.n. eos. 3°. veritatis deter/
minatio ibi. adueniet aũt. Circa p̊⁹ dicit (h̾ pri
mũ ſcientes: ꝙ veniẽt in dieb⁹ nouiſſimis) po/
tiſſime circa antichriſti tp̃a (in deceptiõe illu/
ſores).i. illuſores veritatis hñtes verba ꝯpo/
ſita ad decipiendũ) iuxꝰ ꝓprias cõcupiſcentias
ãbulantes).i. ſm̃ delectabilia mundi ⁊ carnis
uiuentes (dicẽtes ⁊c̃) Circa qđ ſciendũ ꝙ circa
futuꝝ iudiciũ fuit vn⁹ error a tp̃e aploꝝ.ſ. ꝙ
illud iudiciũ erat valde ꝓpinquũ: queꝫ remo/
uet paulus apoſtol⁹. 2. Theſſa.2.d. Rogam⁹
ãt vos frẽs ut nõ cito moueamini a vr̃o ſenſu:
neq̃ terreami: q̃i inſtet dieſ dñi. Alius ãt error
eſt totalr̄ ꝯrius.ſ. illoꝝ qui negant iudiciũ fu/
tuꝝ. Et eſt error illoꝝ qui dixerunt diuinã ꝓui
dentiã nõ ſe extẽdere ad actus humanos: ⁊ ẽt
illoꝝ qui negant imortalitatẽ aĩe humane ad
vtrunq̃.n. errorẽ ſequiꝰ iudiciũ nõ eẽ futurũ
Errores ãt iſti renouabunꝰ ⁊ iualeſcent circa
tp̃a antichriſti: ⁊ ꝑ ꝯñs cõcluſio ſequens de ge
nerali iudicio nõ futuro. Rõ v̾o motiua ipoꝝ
eſt ꝑꝑ curſũ nature: qui a tp̃ibus de qnib⁹ non
eſt memoria: ꝓceſſit per reuolutioneſ dieruꝫ ⁊
annoꝝ ita ꝙ nõ fuit mundi notabilis mutatõ
nec ſilr̄ erit ut dicunt. Et hoc eſt qđ dr̄ (dicen/
tes vbi eſt promiſſio aduentus eius). q.d. non
põt oñdi per aliquod apparens: ꝙ ſit xp̃s ṽe/
turus ad iudicandũ: nec per ꝯñs ꝙ impletur⁹

ſit illas ꝓmiſſiões: q̃s xp̃iani dñt in eis iplere.
ſm̃ qđ dr̄ Luc.21. His aũt fieri icipiẽtib⁹: reſ
picite ⁊ leuate capita veſtra: q̃m appropiquat
redẽptio vr̃a. Et ſubdiꝰ dc̃i ꝯfirmatio: cũ diciꝰ
(Ex quo.n. patres dormierũt) ãtiquiſſimi (oĩa
ſic ꝑſeuerãt) i ſuo curſu. ⁊ eadeꝫ rõne ſic ꝑſeue/
rabũt ſine tali mutatiõe: que diciꝰ i iudicio fu
tura (Latet.n.) Hic ꝯñr põiꝰ rõis excluſio (In
hac.n. rõne duo mlr̄iplicaꝰ: vnũ eſt ꝙ nõ fuit
de p̾terito notabilis mutatõ: ex quo cõcludiꝰ
ꝙ nec erit de futuro. Aliud eſt. ꝙ promiſſioneſ
facte xp̃ianis nõ ſũt ipletenec iplebunꝰ. Et ex
tali retardatione ipletiõis arguiꝰ iudiciũ nõ
eſſe futurũ: ꝓpter qđ beatus petr⁹ p̊mo exclu/
dit pri⁹ ⁊ 2°. 2⁹ ibi. Vnũ vero Pri⁹ aũt exclu
dit tanq̃ falſuꝫ: ꝑ diluuiũ qđ notablr̄ mutauit
mundũ: ſubmergendo omne viuũ: preter illa
que ſaluata fuerũt i arca Gen.7. Terra ẽt fuit
notablr̄ imutata: nã añ ꝓferebat fructus plu/
res ⁊ meliores: ꝓpter qđ eſus carniũ ⁊ piſciuꝫ
cõceſſus eſt poſt diluuiũ. Gen.9. ⁊ ꝑ debilitatõ
ne hũane nature. Igiꝰ per hãc mutatõeꝫ: p̊mo
dcm̃ alioꝝ excludiꝰ ⁊ 2°. ꝓpoſitũ cõcludiꝰ ibi.
Celi aũt. Circa p̊⁹ ſciendũ. ꝙ littera duplr̄ ẽ ex
ponẽda: ſm̃.2. expoſitões de formatõe rerũ. et
eaꝝ diſtictõe: q̃ſ diffuſe expoſui i p̊ncipio Gen.
vna eſt ꝙ materia omniũ corꝑaliũ excepto ce/
lo empireo: ꝓducta fuit p̊mo ſub vna cõmuni
forma: ꝓpter qđ vocaꝰ pluribus noĩbus.ſ. ter
ra Gen.1. In p̊ncipio fecit deuſ celũ. ⁊ terrã. Se
cundũ bedã.n. ⁊ ſtrabũ ⁊ alios ſeq̃ntes hũc ex/
poſitõis modũ. per celũ itelligiꝰ celũ empireũ
qđ ſtati ſcĩs ãgelis eſt repletũ. Per terrã vero:
materia corꝑaliũ: vocaꝰ etiã abyſſus ⁊ aq̃. ibi/
dem. tenebre erant ſuꝑ facieꝫ abyſſi: ⁊ ſpũſ dñi
ferebaꝰ ſuꝑ aquas: ſicut volũtas artificis ſuꝑ
materiã: de qua vult aliq̃ diſticte fõmare. Ita
ꝙ illa p̊ma die formata ẽ lux: ſa die celũ ſtella
tum: chriſtalinuꝫ ſuꝑ ipm̃: tertia die q̃tuor ele/
menta. Sciẽdũ etiã ꝙ beatus petr⁹ nõ loquiꝰ
hic de aliq̃ celo niſi ð aereo: eo ꝙ fuit purgatũ
ꝑ diluuiũ aſcẽdẽſ.15. cubitis ſ̾ cacumia mõtiũ
de qua purgatiõe logtur hic beat⁹ petrus. Igꝰ
ſm̃ hũc modũ ſic exponiꝰ lr̃a (Latet.n. eos).i.
illos qui dicũt mutatõeꝫ notabilẽ mũdi nõ eẽ
ſcãm in p̾terito: hoc.ſ. qđ ſequiꝰ poſtea (volen/
tes). q.d. hec ignorãtia eſt affectata: qꝛ poterãt
ſcire ꝑ ſacrã ſcripturã que loquiꝰ ð diluuio de
quo ſubdiꝰ (ꝙ celi erãt p̊us).i. ꝙ ante diluuiũ
erat celuꝫ aereũ. qđ diciꝰ celi in plurali: ꝓpter
eius duas partes.ſ. ſuꝑiorẽ q̃ trãſcẽdit cacumi
na mõtium: q̃ cũ celo reuoluiꝰ motu diurno vt
habeꝰ p̊ Methauroꝝ: ⁊ iferiorẽ q̃ nõ ſic reuol/
uitur ꝑꝑ ipedimẽtũ montiũ (⁊ terra).i. elemen
tũ terre (de aqua).i. de iformi materia q̃ noĩaꝰ
aqua: vt dictũ ẽ: ⁊ de illa ſcã ſũt elemẽta vt di/
ctũ ẽ (⁊ ꝑ aquã conſiſtẽs) qꝛ partib⁹ terre admi
ſcẽtur aque: vt terra hẽat continuationẽ ⁊ cõſi
ſtẽtiã. alr̄.n. reſolueretur in pluereſ (dei v̾bo) ſuꝑ
ple ſcã ſũt iſta vt pꝫ Gen.1. (ꝑ q̃).ſ. tria elemẽta
p̾dicta aerẽ aquã ⁊ terrã (ille tũc mũdus).i. tẽ/
pore noe (aqua).ſ. diluuij (mũdat⁹) a ſordib⁹ fa/
ctis i mũdo ſenſibili (perijt) qꝛ oĩa viuẽtia fue/
rũt mortua: exceptis ſaluatis i arca. Elementa
ẽt fuerꝰ deteriorata: Qđ ãt diluuium ꝓceſſit ex
tribus elementis p̾dictis patet Gen.7. vbi dr̄.
Rupti ſũt oẽs fontes abyſſi magne.i. oceãi: q̃a
cauernoſitates terre itra quas cõtinetur mare
rupte fuerunt: ⁊ ſic aque maris effuſe fuerunt
ſuper terram habitabilem: ex quo patet ꝙ per
aquam ⁊ terram factũ eſt diluuium. Similiter
per aerem. nã ibi ſubditur. Et facta ẽ pluuia ſu
per terram.40. diebus ⁊.40. noctibuſ. ⁊ ſic ma
gna pars aeris conuerſa fuit in aquaꝫ. Alia ve
ro expoſitio accipitur ſecũdum dictum hebreo
rum ⁊ pluriũ doctorum catholicorum: qui di/
cunt a principio creationis oĩa corporalia quã
tum ad p̊ncipales mundi partes.ſ. corpora ce/
leſtia ⁊ quatuor elemẽta fuiſſe ſimul producta
ſub formis ſuis ſubſtantialibus ab inuicem di
ſtinctis. Et formatio ſeu diſtinctio eoꝝ: que de/
ſcribitur in principio Gen. ſcã die prima. ſecun
da. tertia ⁊ quarta nõ accipitur niſi ſecũduꝫ ꝓ/
prietates ⁊ qualitates accidentales: ſicut dici/
tur aliquis homo fieri quãdo peruenit ad eta/
tem adultam. ⁊ hoc ꝓpter debitam quãtitateꝫ
⁊ robur corporis ⁊ ſimilia que tunc attingit: et
tamen nõ ſunt niſi ꝓprietates accidentaleſ: qꝛ
ſecundũ ſuam ſubſtantiam factus eſt homo a
p̊ncipio vnionis anime cum corpore. et ſic lux
que dicitur facta prima die ẽ ipſa claritas ſoliſ
que eſt eius qualitas. Quod autem dicitur ſol
fieri tertia die hoc ẽ ſecundum motum ei⁹ pro/
prium ab occidente in orientem. Celum v̾o qđ
dicitur factum ſecũda die.i. corpora celeſtia. h̾
factio accipitur ſecũdum ſoliditatem tunc eis
datam ſecũdum hebreos. ſecundũ alios vero ẽ
virtus influendi in inferiora que tunc fuit eis
data. Similiter formatio elementorum ſeu di/
ſtinctio facta fuit tertia die ſecũdum proprieta
tes accidentales. nam ante diẽ tertiã elemẽtũ
aque non habuit debitã denſitatem: ſed vapo
raliter eleuabatur per totum aeris ſpacium: ⁊
ſic vnum elementum nõ videbatur ab alio di
ſtinctum: nec ſimiliter terra. quia erat aq̃s coo
perta. ſed tunc aque fuit data debita denſitas
⁊ ſic occupauit minorẽ locũ. ⁊ facte fuerũt cõca
uitates i terra. vbi recepta fuit vna ꝑs elemẽti
aque: ⁊ ſic remãſit diſcooꝑta vna ꝑs terre aq̃s
ꝓ hitatõe hoĩm ⁊ aĩaliũ: ⁊ aer apparuit in ſua
trãſparẽtia ſicut plẽiuſ dixi in p̊ncipio Gen. Et
ſm̃ hoc exponenda eſt ſic lr̃a hec: cũ diciꝰ (celi
erãt p̊us).i. due ꝑtes aeris: ſuꝑior ⁊ inferior (et
terra).i. elemẽtũ terre (ð aqua) formata modo
dicto. qꝛ ꝑ denſitatẽ aque ⁊ receptionẽ e⁹ intra
ꝯcauitates terre: apparuerũt elemẽta diſticta
cetera exponan갰 ſicut p̊us (celi) Hic ex dictis
cõcludit ꝓpoſitũ: arguẽſ a ſimili. ꝙ ſic mũdus

fuit inmutatus per aquã tempore noe. ſic adue/
niẽte iudice imutabitur per ignẽ cõflagratõis
qui ſm doctores catholicos tm̃ aſcẽdet quãtũ
aque diluuij aſcẽderãt. ⁊ hoc ẽ qđ dicit (Celi aũt
ꝗ nũc ſũt). i. ſuperior ꝑs aeris ⁊ inferior (⁊ terra)
.i. elemẽtum terre. ꝑ quod ẽt intelligit̃ elemẽtũ
aque: eo ꝙ nõ eſt totalr̃ ſeꝑatum a terra. ſ3 par
tes alique aq̃ cõmiſcẽtur partibus terre: ⁊ ali/
que intra concauitates eius cõtinẽtur: vt dic/
tum eſt (eodẽ v̄bo) diuio (repoſiti ſunt). i. ꝯſer/
uati. q̃m ſi v̄tus dei ꝯſeruãs ab eis retraheret̃:
i nihilũ redigerẽt̃ (igni ſuati i diẽ iudicij). i. tẽ
per ignẽ purgãdi (⁊ ꝑditõis impioꝝ hoiu3) tunc
.n. in corpore ⁊ aīa damnabũtur (Unũ v̄o) Hic
excludit ſecũdũ motiuũ de retardatiõe ipleti/
onũ diuinoꝝ promiſſorum: quia nõ ẽ retarda/
tio ex parte dei: licꝫ nobis videat̃. Propter qđ
dr̃ (quia vnꝰ dies apud dominũ ſicut mille an
ni) apud nos: ſic aũt loquit̃ petrus ſecundum
quod dr̃ Pſal. 89. Mille ãni ante oculos tuos
tanq̃ dies heſterna que p̄terijt. Per millenari
um .n. intelligitur quãtacũqꝫ reuolutio tempo
rum: que modica ẽ ⁊ nulliꝰ momenti: compara
ta diuie eternitati. ꝓpter quod reſpondẽdo eo
rum argumẽto ſubdit (Non tardat dominꝰ ꝓ/
miſſum). i. in redditiõe ꝓmiſſorum non tardat
vltra debitũ (ſicut quidã exiſtimant) erronee.
ꝓpter hoc negantes futurũ iudicium vt p̄dc̃m
ẽ (ſed patiẽter agit) iudiciũ differẽdo (propter
nos) vt iuſti. ſ. in merito ꝓficiant. ⁊ mali ꝑ peni
tẽtiam redeãt. Jđ ſequit̃ (nolẽs aliquos ꝑire)
quãtũ ex ſe (Adueniet) Poſtq̃ excluſit errorez
circa iudiciũ futurũ. hic ꝯñr determinat veri/
tatẽ. ⁊ p̄ ponit̃ hec determiatio. 2° ſubdit̃ vtilis
monitio ibi. Cũ hec igit̃. 3° doctrie pauli appro/
batio ibi. Sicut ⁊ chariſſimus. 4° cõcluditur i/
tenta concluſio ibi. Uos igitur. Circa p̄mu3 dr̃
(Adueniet ãt dies dñi). i. dies iudicij ꝗ dr̃ dies
dñi. q2 tũc i oibꝰ fiet volũtas eius i pũitõe ma/
loꝝ ⁊ p̄miatione bonorũ. ⁊ ſubditur modus ve
niendi cũ dr̃ (vt fur). i. repente ⁊ ex improuiſo. ſic̃
dr̃ Math. 24. de die ãt illa ⁊ hora nemo ſcit ⁊c̃
(in quo celi). i. ſuperior pars aeri ⁊ iferior (ma
gno impetu tranſient) a ſtatu in quo nũc ſũt ꝑ
impetum ignis conflagrationis (Elemẽta vero
calore ſoluentur). q. d. nõ ſolum aer: ſ3 ẽt elem̃/
ta: igne purgabunt̃ (terra autem ⁊c̃). i. nõ ſolũ
terra: ſed ẽt oĩa que in ipſa ſunt facta ⁊ de ip̄a ꝓ
ducta exurent̃ (Cũ igitur hec) hic ex dc̃is ſub/
ditur vtilis monitio: quia ſi tanta diſtrictio iu
dicis apparebit i iſenſibilibus elemẽtiſ: hoies
meriti ⁊ demeriti: boni ⁊ mali capaces: debent
eẽ ſolliciti ꝙ ſint in aduẽtu iudicis p̄parati. Et
hoc ẽ quod dr̃ (Cũ igr̃ hec omnia) elemẽta (diſ/
ſoluenda ſint) modo dicto (quales oportet vos
eẽ i ſcĩs conuerſationibus) ad voſipſos (⁊ pieta
tibus) ad ꝓximos. q. d. oportet vos eẽ multu3
i talibus preparatos (expectãtes) cũ ſecurita/
te (⁊ properãtes) cu3 hilaritate (in aduentu di/

ei). ſ. extremi iudicij: ſicut dicit ſaluator Luc.
.21. His ãt fieri icipientibus reſpicite ⁊ leuate
capita veſtra. i. exhilarate corda. vt expõit Gre
gorius Omel. i. (per quẽ). ſ. aduẽtum diei iudi
cij (celi ardẽtes) exponat̃ vt ſ̃ (Nouos vero ce
los ⁊c̃) nõ dicit alios: ſed nouos. i. eoſdẽ ſubſtã
tia: in melius tñ imutatos: ⁊ ſic innouatos (ſm
ꝓmiſſa ipſius) Eſa. 65. Ecce ego creo celos no
uos ⁊ terrã nouã (in quibꝰ iuſticia habitat). i.
habitabit: ⁊ loqtur de futuro ꝑ modũ preteriti
ꝓpter certitudinẽ ꝓphetie: q2 tunc oĩa ad line/
am iuſticie reducẽtur. iđ cõcludit (Propter qđ
chariſſimi hec expectantes). ſ. iuſtã retributio
nem ꝓ meritis vel demeritis (ſatagite imacu/
lati) a peccatis carnalibꝰ (⁊ inuiolati) a ſpiritu
alibus (inueniri in pace) conſcientie (⁊ dñi nr̃i
longanimitatẽ). i. remunerationis vr̃e ab ipſo
dilatationẽ (ſalutem arbitramini). i. reputate
ad augmẽtum premij veſtri ⁊ meriti (ſicut et cha
riſſimus) hic conſeq̃nter ponitur doctrie pauli
approbatio cui pſeudo apoſtoli detrahebãt. di
cẽtes ꝙ nõ erat apoſtolus: eo ꝙ nõ fuerat cu3
xp̃o ſicut alij. ⁊ iđ dicebant doctrinã eius nõ eẽ
recipiendam. vt apoſtolicã. 2° dicebant eã con
tinere erronea: peruertẽtes eius intellectũ ver
bi gr̃a. Ex eo qđ dic̃ Ro. 5. vbi abũdauit delictũ
ſuꝑabundauit ⁊ gr̃a. dicebãt eũ iducere hoies
ad freq̃ntatõez peccati: vt ꝯſeq̃rent̃ augmẽtũ
gratie: qđ nõ eſt verũ: ſed itẽdit ibi dicere ꝙ ſic̃
tp̃e legi moſayce pcc̃3 abũdabat eo ꝙ ip̄a oñde
bat pcc̃m: ſ3 nõ ſanabat. ſic per xp̃3 ſub lege fa/
ctũ gr̃a abũdat. Jdeo dr̃ Jo. 4. ꝙ ſalus ex iud/
is eſt. Jgit̃ petrꝰ ap̃lus vtrũqꝫ remouet. Unđ p̄
oñdit paulũ eſſe verũ ap̃lum: noians ip̃m frẽm
cariſſimũ. d. (ſicut ⁊ cariſſimꝰ ⁊c̃). 2° oñdit eiuſ
doctrinã eſſe ſanctã. d. (ſm datã ſibi ſapiam) a
deo (ſcripſit vobis) nõ iſtinctu ꝓp̃o: ſed diuio:
oñdit ẽtiã ip̃m eſſe ꝯformẽ ſue doctrine. d. (Si
cut ⁊ in oibꝰ ep̃lis loq̃ns in eis). ſ. ep̃liſ (de his)
.i. de eiſdẽ de q̃bus ſcripſi vobis. ſ. de veritate
fidei catholice: ⁊ đ p̄paratõe ad futurũ iudiciũ
ſicut p3 i ep̃lis pauli i pluribꝰ lociſ (in q̃bus ſũt
q̃dam difficilia intellectu) maxie rudibꝰ. ideo
ſubdit̃ (que idocti) in ſacris ſcripturis (⁊ inſta
biles) in fide ⁊ moribuſ (deprauãt) male iterp̃
tando (ſicut ⁊ ceteras ſcripturas). ſ. euãgelij et
ꝓphetaꝝ: quas iudei ⁊ heretici corrumpũt ad
ſuam ipoꝝ dãnatõe3: vt dc̃m eſt ſupra ca. p̄ce/
denti (Uos igit̃) Hec eſt vltia ꝑs in qua ꝯclu/
ditur intentũ (Uos igit̃ fratres p̄ſcientes) iu/
dicem eſſe vẽturũ. ⁊ fallacias hereticoꝝ (cuſto
dite). i. diligenter cauete. qđ ſeq̃t̃ in aliq̃bꝰ libri
uos metipſos: nõ eſt de textu (ne iſipientiũ erro
re tranſducti). i. extra regulã fidei ducti (exci/
datis a ꝓpria firmitate) fidei ⁊ morũ (creſcite v̄o
in gratia) merendo eꝰ augmẽtũ per opera bõa
(in cognitione dñi nr̃i ieſu xp̃i). i. vt magis ex/
plicite cogſcatis articlos fidi. ⁊ bñficia ieſu xp̃i
(Jp̄i gl̃ia ⁊ nũc ⁊ i diẽ eternitatis). i. ſic fiet (Am̃)

Epiſtola ioãniſ apoſtoli ⁊ euãgeliſte. Pria. I.

Q Uod fuit ab ini
tio) Hic icipit tertia pars p̄ncipal
huiꝰ libri in q̃ ponũt̃ ep̃le beati io
ãniſ apoſtoli ⁊ euãgeliſte. Et quia
ſ3 ordinẽ doctrine: communia debẽt ſpecialia p̄
cedere. iđ ponit̃ p̄ epiſtola ad informãdũ hoies
gñalr̃. 2° ad iformandũ aliq̃s ꝑſonas ſpecialr̃:
in p̄ncipio epiſtole ſe. Preſẽs in. 2. ꝑtes diuidi
tur. ſ. i ꝓhemiũ ⁊ tractatũ qui icipit ibi. Et hec
eſt ãnũciatio. Jn ꝓlogo tria facit. q2 p̄mo r̃ddit
auditores attentos. 2° dociles ſiue doctos ibi.
Et vita. 3° beniuolos ibi. Qđ vidimꝰ. Circa p̄ꝰ
ſciẽdũ ꝙ difficultas materie reddere d3 audi/
tores attentos: nam ad capiẽdũ talia: requirit̃
maior attentio. Jnter illa v̄o q̃ ſpectant ad doc
trinã catholicã: maxia difficultas ẽ circa ema/
nationẽ filij a patre in diuinis de qua tractat i
fra. 5. c. d. Tres ſunt qui teſtimoniũ dãt in celo
pater verbũ ⁊ ſp̃us ſcũs. Similr̃ maxia difficul/
tas ẽ circa incarnationẽ perſone filij aſſumen/
tis naturam humanã i vnitate ſuppoſiti. de q̃
dicit infra. quarto. Oĩs ſpiritus qui confitetur
ieſũ xp̃m i carne veniſſe ex deo ẽ. ⁊ hoc ẽ qđ dic̃
(Quod fuit ab initio ⁊c̃) Conſtructio ẽ ſuſpenſi
ua vſqꝫ ibi. Annũciamus vobis. Et iđ ſic ꝯſtru
ẽda ẽ lr̃a (annũciamus vobis quod fuit ab ini
tio). i. verbũ quod proceſſit eternaliter a patre
qui ẽ p̄ncipium ſeu initiũ totius emanationis
ꝑſonarũ ſecũdũ qđ dicit Aug. 4° de trinitate.
Pater ẽ p̄ncipium totiꝰ trinitatis. Principiu3
.n. ſignificat id a quo aliquid procedit. verbu3
ſiue filiꝰ. nã idẽ eſt v̄bũ quod ⁊ filius: qui ꝓce/
dit a patre. Jdeo pater dicitur principium ſiue
initiũ filij. ſiue verbi. Et ꝙ ille ſit intellectꝰ hꝰ
lr̃e. p3 per hoc quod ſubditur aliquibus tamẽ
interpoſitis de v̄bo vite. Conſeq̃nter procedit
ad myſteriũ icarnationis. d. (quod audiuimꝰ)
.ſ. a ioãne baptiſta icarnati verbi p̄cõe. cuiꝰ di/
ſcipulus fuit ille ioãnes ap̃ls ⁊ euãgeliſta. ⁊ di
cunt cõmuniter doctores quod ipſe ⁊ andreas
fuerũt illi duo diſcipuli: qui audito a beato io/
ãne baptiſta de xp̃o. Ecce agnus dei. ſecuti ſũt
ieſũ Jo. i. Sed ioãnes exp̃ſſit nomẽ andree ⁊ ſu
um tacuit: q2 nolebat ſe comẽdare (quod vidi/
mus oculis noſtris) cũ ipſo cõuerſando ſecun/
dũ qđ dr̃ Jo. i. Uerbũ caro factũ ẽ ⁊ habitauit
in nobis. ⁊ vidimus gloriam eius. oculis enim
corporalibus viderũt eiꝰ humanitatẽ ⁊ diuini/
tatẽ eius oculis mẽtalibus per fidem: ⁊ nõ ſo/
lũmodo per fidẽ cõmunẽ que eſt ex auditu. ſed
ẽt per illuſtrationem ſpecialẽ: que ẽ quodãmõ
ex viſu. iđ ſubditur (quod perſpeximꝰ). i. perfe
ctiꝰ inſpeximus. viderũt. n. apoſtoli xp̃m cecos
illuminãtem: mortuos ſuſcitantẽ: ⁊ huiuſmõi.
que nõ poſſunt niſi diuina virtute fieri: ⁊ talia
frequẽter faciebat imperando tanq̃ ꝓpria vir
tute. ⁊ ſic virtus diuinitatis videbat̃ quodam

mõ in operibꝰ illis: ſicut cauſa in effectibꝰ ſuis
ſuo modo (⁊ manus nr̃e contrectauerũt) ad de
clarationẽ veritatis ſue reſurrectõis Luc. vl.
palpate ⁊ videte: q2 ſp̃us carnẽ ⁊ oſſa non hab3
ſicut me videtis habere (de verbo vite) q2 ver
bũ incarnatũ ẽ vita per eẽntiam. ⁊ etiã per effi
caciam. eſt. n. auctor vite gr̃e nature ⁊ glorie (et
vita) hic reddit auditores dociles. Jlla. n. que
clarius cognoſcunt̃ clarius ꝓferunt̃. vñ Hie.
i ꝓlogo ſuper pentateucũ dicit. Quod meliꝰ no
uimus: melius ⁊ ꝓferrimꝰ. Apoſtoli v̄o đ diuiſ
fuerũt magis illũiati q̃ alij p̄cedẽtes vel futu
ri: ꝓpter quod clariꝰ potuerũt docere de diuiſe
⁊ hoc facit auditores dociles. Jđ dicit (⁊ vita)
.i. verbũ quod ẽ vita per eẽntiam. vt dictũ eſt:
(mãifeſtata ẽ) ꝑ opa diuia in hũanitate aſſum/
pta exercitata (⁊ vidimꝰ) nos apoſtoli: ceteris
clariꝰ (⁊ teſtamur) de viſu ⁊ auditu (⁊ annũcia
mus vobis) vt edocti ſitis (vitam eterna3). i.
verbũ icarnatũ: vt dc̃m eſt Jo. 17. Hec eſt vita
eterna: vt cognoſcant te ſolũ deu verum: ⁊ quẽ
miſiſti ieſum xp̃m (q̃ erat apud patrem) vt ꝑſo/
na diſtincta ab eo: ꝑ eternam generationẽ i di/
uina natura (⁊ apparuit nobis) tẽporaliter in
hũanitate aſſumpta (Quod vidimus) hic vlti
mo reddit auditores beniuolos ex bonitate fi
nis huius doctrie. nã per eam habet̃ vita gr̃e i
p̄nti ⁊ vita glorie in futuro. ⁊ hoc ẽ qđ dic̃ (Qđ
vidimus ⁊c̃) iã expoſitũ ẽ ſ̃ (annũciamꝰ vobis
vt ⁊ vos ſocietatẽ habeatis nobiſcũ) per chari
tatẽ que ẽ eadẽ cũ gr̃a: vel ei inſeparabiliter ã/
nexa (⁊ ſocietas noſtra ſit cũ patre ⁊ filio) ⁊ per
hoc itelligit̃ ſp̃us ſãctus: qui ẽ tertia in trinita/
te perſona: per charitatẽ eni tota trinitas iha/
bitat mẽtes iuſtoꝝ: ſicut amãs hitat i amato ⁊
ecõuerſo. Propter quod dr̃ ifra. 4. qui manet i
charitate: in deo manet: ⁊ deꝰ i eo. Sic ãt nõ eſt
i peccatoribꝰ: licet ſit i eis ꝑ p̄ntia3 eẽntiã ⁊ po/
tentiã. per quẽ modũ ẽt ẽ i ceteris creaturiſ. Et
q2 ſocietas gr̃e ẽ diſpõ ad ſocietatẽ gl̃ie. iđ ſub/
dit̃ (Et hec ſcribimꝰ uobis: vt gaudeatis) đ glo
ria iã habita in ſpe (⁊ gaudiũ veſtrũ ſit plenu3)
qñ habebit̃ i re (Et hec annũciatio) finito ꝓhe/
mio. hic accedit̃ ad tractatũ. Jn quo agit̃ đ his
que i ꝓhemio ſunt breuiter prelibata. ſũt autẽ
tria: vt p3 ex p̄dictis. ſ. eternal̃ verbi generatio
tp̃alis eiꝰ icarnatio. fideliũ ad iuicẽ: ⁊ cũ deo aſ
ſociatio. Et de his tractat in ꝓceſſu huiꝰ epiſto/
le: nõ tñ eodẽ ordine. Nã vt cõtinuet dicenda
dictis imediate. primo tractat de vltimo. ſ. de
dei ⁊ fideliũ aſſociatione. 2° de verbi icarnati/
one. 4. c. 3° de eiꝰ eterna generatione. c. 5. Circa
p̄mũ ſciẽdum ꝙ ſocietas dei ⁊ hominũ i chari/
tate icboat̃ in via ⁊ cõſumat̃ in patria. Jgit̃ pri
mo tractat de ea: vt i via habet̃. 2° put i patria
expectatur. c. 3. Prima diuidit̃ in tres ꝑtes. nã
p̄ excludit huiꝰ ſocietatis ipedimẽtũ. 2° iducit
ad eiꝰ ꝓmotiuũ ibi. Et in hoc ſcimꝰ. 3° vt euitet̃
p̄dicte ſocietatis fcẽ diſſipatiuũ ibi. Nolite di/

ligere. Prima adbuc in duas.qꝛ ꝑ declarat pro
poſitũ.2°.cõcludit itentũ in ꝑncipio.c.2. Pria
adbuc i.2.qꝛ ꝑ facit ꝓpoſitũ.2°. remouet q̃ddã
falſũ dictũ ibi.Si dixerim⁹.Circa primũ. ſcien
dũ ꝙ ſimilitudo facit aſſociationẽ Eccl.13.Dẽ
aĩal diligit ſibi ſiſe.Oĩs caro ad ſibi ſimilẽ con
iũget:ꝛ oĩs hõ ſibi ſimili aſſociabiꝛ.Et ꝑ oppo
ſitũ diſſimilitudo ĩpedit eã.2.Coꝛ.6.Que eniʒ
participatio iuſticie cũ iniq̃tate:aut q̃ ſocietas
lucis ad tenebras: Peccatũ ãt tenebra ẽ.ꝛ ĩdo
facit diſſimilitudinẽ ad deũ qui ẽ lux vera:ꝛ ꝑ
ꝯñs ĩpedit ſocietatẽ cũ eo.dicit g̃(Et hec ẽ ãnũ
ciatio).i.res ãnũciatiõe digna(quã audiuim⁹
ab eo).i.a verbo ĩcarnato(ꝛ ãnũciam⁹ vobis)
tãquam eius apoſtoli ꝛ miniſtri. et quid ſit il
lud ſubdit(quoniã deus lux ẽ)hoc audierunt
ab eo Jo.9.Quãdiu ſũ ĩ mũdo:lux ſum mũdi:
lux.n.hʒ rõnẽ mãifeſtatiui:ĩ v̓bo ãt diuio oĩa
declarãꝛ:ꝑꝑ qd̓ ꝓprie lux dꝛ. vnde Augu.3°ſu
per Geñ.xp̃s nõ dꝛ ſic lux:ſicẽ lapis.ſʒ illud pro
prie.hoc figurate(ꝛ tenebre)ignorãtie ꝛ culpe(ĩ
eo nõ ſũt ulle)null⁹.n.defectus in eo põt eſſe.
Jd̓ ſubdit.(Si dixerim⁹ ꝛc̃.ꝛ in tenebris ãbula
mus).ſ.culpe.ꝛ ꝑ ꝯñs ignorãtie q̃ ſemꝑ ꝯcomi
tatur culpã.3.Ethi. Jgnorat oĩs malus ꝛ Pro
uer.14.Errãt q operãꝛ malũ(mẽtimur)v̓bo.q̓a
ſum⁹ conſcij maloꝝ nr̃oꝝ(ꝛ veritatẽ ñ facim⁹)
mẽtiendo fcõ.ꝛ nõ ſolũ verbo. hypocriſis.n.
mẽdaciũ ẽ in fcõ(Si ãt ĩ luce ambulamus) vi
uẽdo in meritorijs opib⁹(ſocietatẽ habem⁹ad
ĩuicẽ) ꝓpter ſimilitudinẽ ad ip̃m(ꝛ ſanguis ie
ſu xp̃i filij ei⁹ emũdat nos ab oĩ peccato) qꝛ ſa
crame̅ta noue legis de quib⁹ ẽ baptiſm⁹ ꝛ pnĩa
q̃bus auferꝛ oẽ peccatũ efficaciã hñt a paſſiõe
xp̃i(Si dixerimus)hic remouet quoddã falſũ
dictũ:quo aliq̃ iactabãt ſe ĩmuneſ eẽ a peccato
oñdens ꝙ aliq̃s nõ põt hoc dicere de peccato
pñti:nec de ꝑterito:niſi ſibi reuelatum fuerit a
deo.dicit igiꝛ(Si dixerim⁹ qm̃ peccatũ nõ ha
bemus)d̓ pñti(ipſi nos ſeducim⁹).i.ex̃ ſocieta
tẽ dei ducim⁹ ꝑ falſitatẽ .qꝛ ſi de peccato veni
ali ſit ſermo illud nõ põt ĩ pñti vita totalr̃ vita
ri.de illo.n.dꝛ Prouer.24.Septies ĩ die cadit
iuſtus:ꝛ ſic nullus põt veraciter affirmare ſe
illo carere.ſʒ qꝛ peccatũ vẽiale nõ ſeparat a dĩ
ſocietate:id̓ meli⁹ videꝛ ꝙ d̓ peccato mortali lo
quaꝛ. Nullus.n.põt ſcire ſe peccato carere: ni
ſi deus ſibi reuelauerit Eccl.9. Neſcit hõ vtrũ
amore vel odio dign⁹ ſit. Propter qd̓ ſi abſq̃ dĩ
reuelatõe aſſerat ſe oĩ peccato mortali carere:
iã ĩcurrit peccatũ iactãtie ꝛ ſuperbie ꝛ ẽt falſi
tatis aſſerẽdo quod neſcit.id̓ ſubdiꝛ(ꝛ veritas
ĩ nobis nõ ẽ.Si cõfiteamur peccata noſtra)hu
milr̃ ꝛ vere(fidelis)in reddẽdo promiſſa(ꝛ iu
ſtus ẽ)qꝛ ꝓmiſſum ẽ aliquo mõ d̓bitũ.ꝛ ſic red
dere ẽ iuſtũ(vt remittat nobis peccata noſtra)
Sic.n.ꝓmiſit Math.4.pñiam agite. appropĩ
quabit.n.regnũ celoꝝ(ꝛ emũdet nos ab oĩ ini
quitate)per eccl̃ie ſacrame̅ta vt dictũ ẽ(Si di

xerimus qm̃ nõ peccauim⁹)de ꝑterito(menda
cẽ facimus eũ).ſ.deũ dicẽtẽ contrariũ.Si que
raꝛ vbi.dicũt doctores aliq̃ ꝙ hoc dixit Job.
.15.quis ẽ hõ vt ĩmaculat⁹ ſit ꝛ vt iuſtus appa
reat natus de muliere. vbi trãſlatio alia habʒ
Nemo mũdus a ſorde:neq̃ ĩfãs cui⁹ ẽ vnius
diei vita ſuꝑ terrã.Sed iſti nõ vidẽtur hñ dice
re.qꝛ v̓bũ allegatũ nõ ẽ ipſius dñi nec ſancti
Job ex ſpiritu dei loquẽtis: ſed ẽ v̓bũ eliphat
themanitis qui licet ĩ ꝓceſſu libri multa v̓a di
xit.tamẽ falſã cõcluſionẽ nititur ſuſtinere. vt
pʒ per ſniam dei in fine libri.propter qd̓ dicere
ꝙ verbũ ei⁹ ſit v̓bũ dñi. nõ videꝛ conueniẽter
dictũ:ſʒ alibi dicit de peccato originali per os
dauid ꝓphete pſal.50. Jn iniq̃tatibus cõcept⁹
ſũ.ꝛ ĩ peccatis cõcepit me mater mea.Et de ac
tuali dicit Math.6. vbi docet oẽs orare ꝑ pec
catoꝝ ſuoꝝ remiſſiõe.dimitte nobis debita no
ſtra.qd̓ ẽ friuolũ ei qui nõ haberet peccata. Et
ꝑ apoſtolũ Ro.3.Eſt ãt deus verax oĩs hõ mẽ
dax(verbũ eius).i.xp̃s qui ẽ verbum dei pr̃is
(nõ ẽ in nobis)ꝑ grãm ſanctificantẽ. ¶.II.

Filioli mei) Dic ex ꝑdictis infert cõclu
ſionẽ intentã.ſ.ꝙ debemus peccatum
vitare.d.(Filioli mei hec)predcã(ſeri
bo vobis vt nõ peccetis)ne ſocietati diuie ĩpe
dimẽtũ ponatiſ(Sʒ ꝛ ſi quis peccauerit)ex hu
mana fragilitate(aduocatũ habem⁹ apd̓ pr̃em
ieſũ xp̃m)oñdentẽ pr̃i pro peccatorib⁹ vulnera
(iuſtũ).q.d.nõ ĩterpellat ꝑ quibuſcũq̃ pecca
torib⁹:ſed ſolũ ꝑ vere pẽitentibus(ꝛ ipſe ẽ ꝓpi
tiatio pro peccatis noſtris)actiue ꝛ paſſiue. nã
ſeip̃m obtulit pro noſtra expiatione(nõ ꝑ nr̃is
ãt tãtũ:ſed pro toti⁹ mũdi).ſ.quãtũ ad ſufficiẽ
tiam.ſed ꝑ electis tm̃:q̃tũ ad efficaciã. Nã aliq̃
ponũt obicẽ(Et in hoc ſcimus)hic ꝯñr poñiꝛ di
cte ſocietatis ꝓmotiuũ quod ẽ opus meritoriũ
ꝑ qd̓ caritas ꝑ quã deus ĩ nobiſ habitat ꝛ nos ĩ
ipſo mereꝛ augeri. vt aucta mereaꝛ ꝛ ꝑfici.Sic
igitur procedit beatus Jo.ꝙ ꝑmo ad op⁹ meri
toriũ inducit oẽs generalr̃.2°.aliquos ſpãliter
ibi(ſcribo vobis filioli) Pria in.2.qꝛ ꝑmo ĩdu
cit ad opus meritoriũ.2°.cõfirmat ſuum dictũ
ibi.(charíſſimi)Circa primũ dꝛ(ꝛ ĩ hoc ſcim⁹)
ꝓbabili tamẽ coniectura(quoniã cognouimuſ
eũ)noticia amatiua que ẽ practica:prout pra
xis extẽditur ad effectũ(ſi mãdata eius obſer
uamus)quia ſicut dicit Greg.Oml.30. Amor
dei nunq̃ ẽ ocioſus.opatur eñi magna ſi ẽ.ſi ãt
renuit operari amor nõ ẽ.ideo ſubdiꝛ(Qui di
cit ſe noſſe deũ)noticia caritate formata(ꝛ mã
data eius nõ cuſtodit)facultate habita(men
dax ẽ)quia veritas nõ ſubeſt dicto eius(Qui
ãt ſeruat verbum eius)corde retinendo ꝛ ope
re adimplendo(vere in hoc caritas dei perfcã
ẽ)perfectũ diciꝛ cui nihil deeſt.5.Metha phi
ſice.Sed hoc põt ĩtelligi duplr̃ quo ad preſens
Uno modo cui nihil deeſt de his ad q̃ tenetur:
ꝛ ſic qui ſeruat verbũ dei quantũ ad eius pre

cepta:dꝛ in caritate perfectuſ.Alio mõ accipiꝛ
cui nihil deeſt de his q̃ põt habere.ꝛ ſic caritaſ
nõ ẽ ꝑfecta ĩ via:qꝛ ſemꝑ põt quilibʒ q̃tũcũq̃
ꝑfectus ĩ merito creſcere. Unus tamẽ dicitur
alio ꝑfectior.inq̃tũ nõ ſolũ ſeruat mandata q̃
ſunt neceſſitatis:ſed ẽt cũ hoc conſilia que ſũt
ſupererogatiõis. ꝛ ſic dicit ſaluator iuueni viã
ꝑfectiõis querẽti Math.19.Si vis perfect⁹ eẽ:
vade vẽde oĩa que habes ꝛ da pauperib⁹ ꝛ ve
ni ꝛ ſequere me:ꝛ quãto quis feruẽtius ei⁹ mã
da uel plura de conſilijs ex caritate ſeruat:et
ſtricti⁹ dꝛ magis perfect⁹.Et qꝛ ꝑ caritatẽ deuſ
habitat in nobis.id̓ ſubditur(Jn hoc ſcim⁹ qm̃
in ipſo ſumus)tamẽ hic accipitur ſcientia lar
ge pro coniectura probabili: vt dictũ ẽ.c.prece
dẽti:niſi ſuper hoc habeaꝛ reuelatio diuia.Qd̓
aũt ſequiꝛ in al̓quibus.ſi in ipſo perfecti fueri
mus.nõ ẽ ĩ libris correctis(Qui dicit ſe in ipſo
manere)per caritatẽ(debet ſicut ille ãbulauit
iter homĩes conuerſando(ꝛ ipſe ambulare)ipʒ
imitãdo.nõ ſolũ in obſeruatione ꝑceptoꝝ: ſed
ẽt conſilioꝝ ſecũdum ſuã poſſibilitatem:q̃uis
ad hoc nõ teneaꝛ de neceſſitate(Cariſſimi) hic
conſequẽter confirmat dictum ſuũ.ſ.ꝙ precep
tum de dilectiõe dei ꝛ ꝓximi: ex quo procedũt
opa bona:eſt ab antiq̃ datũ.d.(Cariſſimi ñ mã
datũ nouum ſcribo vobis ꝛc̃)ẽ.n.hoc mãdatũ
de dictamine legis naturalis ꝙ homo diligat
deũ a quo habet eẽ ꝛ viuere:ꝛ homĩeʒ ſibi ſimi
lẽ in ſpecie. Unde ꝛ bruta aĩalia hoc faciũt Ec
cle.13.c.Omne aĩal diligit ſibi ſimile: ꝛ ſic ẽ in
ſertũ menti hũane a ſua prima conditõe.Eſt ẽt
de lege ſcripta diuia Deutero.6.c.diliges dñm
deum tuum ex toto corde tuo ꝛc̃:ꝛ de dilectiõe
ꝓximi dicitur Leui.19.Diliges ꝓximũ tuũ ſicꝰ
teipſum:ꝛ ſic ẽ datum ab initio legis(Jterũ mã
datum nouũ ſcribo vobis)qꝛ idẽ ꝑceptũ de di
lectione renouatum ẽ in euangelio quod diciꝛ
lex amoris(qd̓ eſt verũ).i.verificatũ(et ĩ ipſo)
.ſ.deo hũanato qui ex caritate maxĩa paſſus ẽ
ꝑ nobis(ꝛ in vobis)q̓a ꝑ hoc dedit hoĩbuſ ma
ximũ incentiuũ amoris.ꝑꝑ quod ĩminente ſua
paſſione dixit Jo.13.mãdatum nouũ do vobis
vt diligatis inuicẽ:ſicut dilexi vos(quia tene
bre).i.figure ꝛ vmbre ve.teſt.(tranſierũt)ĩ paſ
ſione dñi. Jn cuius ſignũ velũ tẽpli tũc fuit ſciſ
ſum Luc.23.(ꝛ verum lumẽ iam lucet).i.veri
tas euãgelij(Qui dicit ſe in luce eſſe).i.in veri
tate euãgelica viuere(ꝛ fratrem ſuũ odit ĩ tene
briſ ẽ)culpe ꝛ ignorãtie:ꝛ per oppoſitũ(Qui di
ligit frẽm ſuum)ĩ deo ꝛ ſecũdum deũ:quod eſt
caritatiue diligere(in lumĩe manet).ſ.grẽ.et ꝑ
conſeq̃ns in lumĩe increato in quo manet ꝑ gra
tiam:ſicut amãs in amato(ꝛ ſcandaluʒ in eo ñ
ẽ).ſ.actiuũ ꝛ paſſiuum.Scandalum enĩ ẽ dc̃m
vel factũ minus rectum:alteri prebẽs occaſio
nẽ ruine.Manens ãt ĩ lumĩe dicto modo ex fa
cto vel dicto ſuo nõ prebet alteri occaſionẽ pec
candi:nec ex facto alterius vel dc̃o ruit ĩ pecca

tum(Qui ãt odit ꝛc̃)patet ex dictis ſententia.
(Scribo vobis)hic cõſequẽter ad opera meri
toria ĩducit aliquos ſpecialiter.Et ꝑmo bapti
zatos ab eo:de quoꝝ ſalute erat ſpãliter ſollici
tus.nõ enĩ oẽs eiuſdem ciuitatis vel pr̃ie bap
tizauit vel cõuertit. Nam ĩ partibus illis pau
lus ꝑdicauit ꝛ timothe⁹.ꝛ plures alij: vt pʒ ex
epiſtolis pauli ꝛ actibuſ apl̃oꝝ dicit g̃(Scribo
vobis filioli) Jlli filioli ꝓpẽ dicũtur alicuiuſ
a quo baptizati ſunt: vel de baptiſmo leuati(q̃
niam remittũtur vobis peccata).i. remiſſa ſũt
ĩ baptiſmo qui delet totam culpã ꝛ penam(ꝑꝑ
nomẽ eius).ſ.xp̃i.in cui⁹ noĩe dabatur baptiſ
mus in ꝑmitiua eccleſia: vt habetur Act. 2.q.
.d.de cetero nõ debetis inquinari per peccatũ
2°.inducit cõuerſos morib⁹ ꝛ ſciẽtia:de quib⁹ ẽ
multum curandũ:eo ꝙ bonũ ipſoꝝ redundat
in totã eccl̃iam. ꝓpter quod uocat eos patres.
.d.(Scribo vobis pr̃es.quoniã cognouiſti euʒ
qui ab initio ẽ).i.verbum ĩcarnatum procedẽſ
a pr̃e: vt dictũ eſt ĩ ꝑncipio huius epiſtole.q.d.
eis ex quo habetis maiorẽ ſciam alijs: debetis
eſſe aliorũ exẽplum ꝑ opera virtutis.3°.ĩducit
adoleſcẽtes:in quibus ĩcipiunt concupiſcẽtie
carnis vigere. ꝓpter quod laudat eos,de caſti
tate: vt ad eam magis animẽtur. Nam virtus
laudata creſcit. Jdeo dicit(Scribo vobis ado
leſcẽtes.quoniã viciſtis malignũ).i.mali ignis
ĩcentiuũ.qui ẽ ignis concupiſcentie carnaliſ.q.
.d.de cetero nõ debetis ꝑmittere uoſ vici a car
nalibus deſiderijs.4°.inducit infãtes. tamen
aliquo modo rõis capaces:qui licet pauca cog̃
ſcãt de diuinis:tamẽ recognoſcunt deũ eſſe pa
trem iuſtoꝝ.dicit igiꝛ(Scribo vobis infantes
quoniã cognouiſtis pr̃em).q.d.ex quo cognoui
ſtis eũ:debetis eũ reuereri.ꝛ prout poſſibile vo
biſ ẽ imitari.5°.inducit iuuenes qui iam habẽt
robur corporis.d.(Scribo vobis iuuenes: qm̃
fortes eſtis).q.d.ſicut eſtis forteſ in corpore ita
ſitis mẽte: vt nõ deficiatis in quacunq̃ tribu
latiõe:ꝛ ſubdiꝛ ad hoc rõ(ꝛ viciſtis malignũ)
.i.diabolum:renunciãdo ei ꝛ pompis ei⁹ ĩ bap
tiſmo.q.d.debetis firmiter ſtare. ne de cetero
vincami ab ipſo(Nolite diligere)hic poniꝛ di
uine ſocietatis cũ hoĩbus diſſipatiuũ vt eui
teꝛ quod ẽ duplex.ſ.cupiditas que ẽ venenum
caritatis.in qua caritate cõſiſtit dicta ſocietas
ꝛ hereſis peruerſitas:q̃ dictã ſocietatem diſſol
uit.Ergo ꝑmo docet cauere ꝑmum.2°.ſecundũ
ibi.Filioli.Circa ꝑmum dicit(Nolite diligere
mũdum)nõ accipitur hic mũdus ꝑ vniuerſita
te creaturarũ:ſicut dꝛ Jo.1.mundus per ipſuʒ
factus ẽ.Creature enĩ diligende ſunt: inquãtũ
ꝑ eas aſcendimus:tanq̃ per ſcalã ad cognitio
nẽ creatoris Ro.1. Jnuiſibilia enim ipſius.i.dĩ
a creatura mũdi.i.ab homine per ea que facta
ſunt ĩtellecta conſpiciunꝛ.ſempiterna quoque
virt⁹ eius ꝛ diuitas:ſʒ accipitur hic mũdus ꝑ
hoĩbus delectabilia hui⁹ mundi inordinate

q̄rentib⁹: de quib⁹ dr̄ Jo.i.mūdus eū nō cog/
uit.q꞉ occupatio circa delectabilia mūdi: ipe/
dit cognitōeꝫ dei. Licet aūt natura ſit i ipis di
ligenda: vitiū tñ eſt odiendū ⁊ fugiendū. Nāꝫ
amicus ſtultoꝝ: ſilis efficiet̄. Prouer.13. Noli
tur aūt h mūdus rōne vitioꝝ. Jdeo ſubdr̄ (ne
qꝫ ea que in mūdo ſūt).i.vitia coꝝ (Si qs dili/
git mūdū) h⁹ mō dcꝫ (nō ē caritas pr̄is i eo) Nā
amor delectabiliū h⁹ mūdi: retrahit ab amore
diuio (qm̄ oē qd ē i mūdo).i.i hoīb⁹ mūdāiſ (ꝯ/
cupiſcētia carnis ē) q̄ viget i voluptuoſis (⁊ ꝯcu
piſcētia ocloꝝ) i cupidiſ ⁊ auari (⁊ ſupbia vite)
i ābitioſis. q̄.ſ. triplex ꝯcupiſcētia (nō eſt ex pr̄e)
q꞉ nihil vitioſū ē a deo. lꝫ res cōcupite ſint ab
eo: ⁊ ēt potētia concupiſcibilis ⁊ ei⁹ actus: inq̄ꝫ
tū ē cnſ: nō āt inquātū deordinatus (ſꝫ ex mū
do ē) quia prouenit ex defectu ſeu malicia hoī/
nū mūdanoꝝ (⁊ mūdus).i.hoīes mūdāi (tran
ſit) de hoc mūdo ꝑ mortē. Uita.n. p̄ſens nō eſt
niſi qdā trāſitus. Sap.2. vmbre trāſitus ē tp̄s
noſtrū (qui āt facit voluntatē dei manet i eter
num) quia de ſtatu gr̄e tranſit ad ſtatum glīe q̄
ē gr̄a ꝯſumata (Filioli) Hic ꝯſr̄ docet p̄ p̄caue/
re hereticoꝝ peruerſitatē: ⁊ ſecūdo firmiter te
nere catholicā veritatē ibi. vos qd audiſtis.3°
circa dicta facit breueꝫ recapitulationē ad ma
iorē dictoꝝ firmitatē ibi. hec ſcripſi vobis. Pri
ma i.2.q꞉ p̄mo monet hereticoſ cauere.2°.docꝫ
eos cognoſcere ibi (Sed vos) Circa p̄mum dic̄
(Filioli) hic accipitur filioli largius q̄ꝫ ſupra.ſ.
ꝓ omnibus fidelibus qui dicuntur filioli bea
ti Jo.eo qꝛ erat apoſtolus i illis partib⁹ (nouiſ/
ſima hora ē).i.ſexta etas ⁊ vltima huius mun
di: que ſimul currit cū ſeptia que ē etas qeſcen
tium i celo: a tēpore paſſionis xp̄i per quā apta
ē ianua celeſtis. Aliter exponitur de tempore
antixp̄i: quod dr̄ hora nouiſſima eo qꝛ ē futuꝝ
circa finē mundi. tamē aliquo modo incepit a
tempore ap̄li in quo ebion ⁊ cherint⁹ ſurrexerūt
⁊ pluresſ alij heretici qui fuerūt figura antixp̄i.
ſic btūs ioānes baptiſta dicit̄ veniſſe in ſpiritu
Helie Luc.i. Et huic expoſitioni magis ꝯcordat
lr̄a ſequens cū dicitur (Et ſicut audiſtis q꞉ an/
tichriſtus venit).i.vēturus ē tēpore ſuo (nunc
antichriſti multi facti ſunt (.ſ.heretici corrūpē
tes veritatem euāgelij ſicut faciet antichriſt⁹
(vnde ſcim⁹).i.ex hoc ꝑpendimus (quia nouiſ
ſima hora).i.qꝛ tēpus antixp̄i quodāmodo īce
pit in eis (Ex nobis ꝓdierunt).i.ex ſocietate no
ſtra. nam heretici prop̄e dicūtur qui fidē catho
licam ſuſceptam corrūpunt (ſed nō erāt ex no/
bis) ſm̄ eternam dei p̄deſtinationē) nam ſi fuiſ
ſent ex nobis) hoc mō (ꝑmanſiſſent vtiqꝫ nobiſ
cum) quia diuia p̄deſtiatio nō fruſtrat̄ effectu
ſuo (Sed vt manifeſti ſint) ſup. exierunt de ſo/
cietate noſtra: vt ſic a fidelibus melius euitēt̄
(Sed nos) hic ꝯſr̄ docet modū cognoſcēdi he/
reticos: qui aliqñ aliunde veniebāt ad ſubuer
tēdū fideꝫ ſimplicium. ⁊ p̄mo tangit a ꝑte fide

lium.d.(Sed vos vnctionē) gratie (habetis a
ſcō) ſup. ſp̄ū. que data ē. vobis i baptiſmo (⁊ no
ſtis oia).ſ. ad ſalutem neceſſaria. Natura.n. nō
deficit i neceſſarijs. ⁊ multominus auctor na/
ture. veritas āt fidei neceſſaria ē ad ſalutē. tñ
magis vel min⁹ explicite ſecūdum ſtatum cre/
dentiū. Nā ſacerdotes plura tenētur explicite
cognoſcere de his q̄ ſunt fidei: q̄ꝫ ſimplices lai/
ci: ⁊ iō ſi veniat hereticus ad corrūpendū fidē:
⁊ fidelis ſe conuertat ad deū ad habēdum eiuſ
vnctionem dirigentē. nō deficiet quin eum di
rigat ꝑ ſe vel per alium ſecūdum ea que perti/
nēt ad ſtatū ſuū: ⁊ ſic in ptāte eſt habere vncti/
onē docentē de oībus neceſſarijs ad ſalutē. Jl/
lud āt habere dicimur: qd ē in poteſtate noſtra
habendi (Non ſcripſi vobis quaſi ignorātib⁹)
hoc dicit ſp̄aliter pro maioribus: qui ſciebant
falſitates hereſū ⁊ veritatē articuloꝝ. diſcerne
re. 2°. dat modū cognoſcēdi ex parte hereticoꝝ
.d.(Quis ē mēdax).ſ.i fide (niſi is qui negat) i.
negationē que ſeq̄t̄ affirmat eſſe verā.ſ. qm̄ ihſ
nō ē xp̄s) hoc.n. affirmāt iudei obſtinati dicen/
tes qꝛ ieſus nazarenus nō ē xp̄s in lege ⁊ p̄phe
tis ꝓmiſſus. Hoc ēt affirmant heretici q iudai
zabāt p⁹ ſuſceptōeꝫ baptiſmi (Hic ē antixp̄s)
.i. xp̄o ꝯtrius (q negat pr̄em ⁊ filium) ſūt.n. co/
relatiua q̄ poſita ſe ponūt ⁊ p̄ēpta ſe ꝑimūt. Jō
q negat vnū negat ⁊ alteꝝ: ⁊ ſilr̄ q ꝯfitet̄ vnū ꝯ/
fitet̄ ⁊ alterū (vos) h ꝯſr̄ mōet eos tn̄re fidi vi/
tatē dicēs (vos qd audiſtis ab iītō) vī ꝯuerſati
onis (in vobis ꝑmanet) ſine heſitatione ⁊ deui
atione (qa ſi in vobis ꝑmāſerit).ſ. fides carita/
te formata quā recepiſtis i baptiſmo (⁊ vos in
pr̄e ⁊ filio māebitis) i p̄nti ꝑ gr̄aꝫ (Et hec ē ꝓ
miſſio quā ipe ē pollicit⁹ vobis) dare i futuro
.ſ. vitā eternaꝫ Jo.6. h ē volūtas ei⁹ q miſit me
pr̄is vt oīs q videt filiū. ⁊ credit i eū hēat vitā
eternā (Hec ſcripſi) h pōit circa p̄dc̄a recapitu
latiōeꝫ ad maiorē affirmatōeꝫ. d.(Hec ſcripſi
vobis de his q ſeducūt vos).i. conant̄ vos de/
cipe (Et vos vnctōeꝫ) gr̄e (quā accepiſtis ab eo)
.i.a deo i baptiſmo (māeat i vobis) Jn ptāte.n.
hoīs ē illā gr̄aꝫ ꝯſuare: q꞉ ds nō ſubtrahit gr̄aꝫ
ſuā ab aliq̄: niſi ipſe p̄⁹ ſubtrahat ſe a deo ꝑ ma
laꝫ volūtatē (Et nō neceſſe hētis vt aliqs) hō
(doceat vos) nō ē ꝑ h itelligēdū: qꝛ fideles ſim
plices ꝯtēnere debeāt doctrinā ſupioꝝ vl ēt ne
gligere cū eā poſſūt hēre: q꞉ doctria dei ē. Sed
h dr̄: q꞉ ſi humana doctria deficeret deus ſup/
pleret: vt ſupra dictuꝫ eſt: ſed ſicut vnctio ei⁹)
.i. dei que eſt ſufficiēs (docet vos de oībus) ne
ceſſarijs ad ſalutē. maxīe i caſu i q̄ deficit hūa/
na doctria. vñ freq̄nter iueniūt̄ aliq ſimplices
nutriti i cāpis clari⁹ vidētes i his q̄ ſūt neceſ
ſaria ad ſalutē: q̄ꝫ illi q q̄ſi q̄tidie audiūt ſmo/
nes i ciuitatib⁹ magnis (Et verū ē ⁊ nō ē men
daciū) Nā ab eo q ē regula vitatis: nō pōt pro
dere. niſi verū (Et ſicut docuit vos māete i eo)
ꝑ bonā volūtatē (vt cū apparuerit) in iudicio

habeamus fiduciā (.i. certitudinē de beatitu
dine noſtra) ⁊ nō confūdamur ab eo i aduētu
eius) audiēdo illā terribilē ſniam que habet̄
Math.25. Jte ma.i ign. eter. ⁊c̄ (Si ſcitis quo
niā iuſtus) q꞉ cuilibet fideli hoc notū ē de deo
(ſcitote qm̄ ⁊ oīs qui facit iuſticiā).i. opera iu/
ſticie (ex ipſo natus ē).i. hoc facit inquātū hꝫ
eē ab eo. Et ſi loquit̄ de opibus iuſticie q̄ ē vir
tus pollitica: verū ē. q꞉ ab ipſo ē oīe bonū na
ture. ⁊ multo fortius ē verū de opibus iuſticie
iſuſe: q̄ dat̄ cū gratia: ꝑ quā hō cōſtituit̄ i qua
dā ꝑticipatōe ſupnaturali eē diuini ſm̄ qꝛ dr̄
ſa Petri p̄. Maxia ⁊ precioſa nobis promiſſa
dōauit ꝑ hec efficiami diuie nature conſortes
Jdete qualem charitatē) C.III.
Uidete... poſtquam beatus Joannes tra/
ctauit de ſocietate dei ⁊ hominuꝫ
q̄ hr̄ in via (Hic ꝯſr̄ tractat de il
la q̄ i patria expectat̄. Et diuidit̄ i duas ptes:
q꞉ p̄ declarat eius ꝑfectionē. 2°. debitā ad ipſā
diſpoſitionē ibi. Et oīs. Circa primū dicit (Ui/
dete).i. diligēter attēdite (qualē charitateꝫ de
dit nobis pr̄) celeſtis nos in filios adoptando
Joā.i. dedit eis poteſtatē filios dei fieri: his q
credūt i noīe ei⁹. Jō ſubdit̄ (vt filij dei nomīe
mur ⁊ ſimus) i vītate: ita qꝛ hoc nomē i vobis
nō eſt vacuū nec iane: ⁊ per cōſequens habe/
mus ius i celeſti hereditate (Propter hoc mū
dus nō cognouit nos) notitia approbatōiſ: ho
mines.n. mūdani nō approbāt ſed reprobant
illos q terrenis cōtēptis tēdūt ad hereditatē
celeſtē eos miſeros ⁊ ſtultos reputātes. ⁊ ſub
ditur cā cū dr̄ (q꞉ nō nouit eū) ꝑ hoc.n. qꝛ hōi
nes mūdani ſūt terrenis totaliter intēti. auer
tūtur a cognitōe dei patris: inquātū eſt dator
celeſtis hereditatiſ: ꝑpter quod nō approbāt:
ſꝫ reprobāt cōtēptores terrenorū: ⁊ appetitōeſ
celeſtiū. ⁊ ſi q̄ratur que ſūt illa celeſtia rn̄det.
(Chariſſimi nūc filij dei ſumus) per gratiam
adoptōis (⁊ nōdū apparuit qd erim⁹: quia il
la bona celeſtia nō ſūt cōprehēſibilia: quaſi di
cat non poſſūt ſufficienter exprimi ab hoībus
uite preſētis.i. Cori.2. Oculus nō uidit ⁊ auri
nō audiuit: ⁊ in cor hoīs nō aſcēdit que p̄para
uit deus his q diligūt eū (ſcimus) quaſi dicat
hoc tñ ſcimus i generali de celeſtibus (qm̄ cū
apparuerit).i. cū nobis ſe patrē oſtēderit i poſ
ſeſſione celeſtis hereditatis nos ponēdo (ſiīles
ei erimus) i ip̄m quātū poſſibile ē trāſformati
⁊ ei cōiuncti: ⁊ ſubditur modus huius iūctōis
⁊ tranſformatōiſ cū dr̄ (q꞉ videbimuſ eū ſicut
eſt) vidēdo ip̄m clare trinū ⁊ vnū. Cognitō.n.
ſm̄ oēs philoſophātes fit per aſſimilationē co
gnoſcētis ad cognitū: hec āt viſio eſt ꝑfectiſſi
ma cognitō que pōt hr̄i a crātura itellectuali:
⁊ per conſequēs eſt ibi aſſimilatio ꝑfectiſſima
ad deū: ⁊ trāſformatio ꝑ amorē ānexū: ⁊ i hoc
conſiſtit ſocietas dei ⁊ beatorū (Et oīſ) hic cōſe
quēter declarat debitā diſpoſitionē ad hāc ſo

cietatē conſequēdā: que duplex ē ſecūda pōit̄
ibi. Oīs qui nō ē iuſtus. prima i duas: q꞉ p̄io
facit ꝑpoſitū. ſecūdo remouet quoddā dictuꝫ
erroneū ibi (Filioli) Prima vero diſpoſitō ad
viſionē dei conſequēdā ē puritas mētis ſm̄ di
ctum ſaluatoris. Math.5. Beati mūdo corde
qm̄ ipſi deū videbūt. Jō dicit (Et oīs qui habꝫ
hāc ſpē i eo) hoc eſt i deo ſperās ip̄m videre fa
cie ad faciē clare (ſactificat ſe) conſciētiā emū
dando (ſicut ⁊ ille ſanctus ē) propter quod nō
admittit ad ſui viſionē niſi ſāctoſ: ⁊ q꞉ ab ea re
pellūt̄ imūdi cōſequēter oſtēdit cū dicit̄ (Oīs
qui facit peccatū ⁊ iniquitatē) Nā peccatū eſt
trāſgreſſio legis diuie. lex āt diuina ē ipſa equi
tas: ⁊ iō i oī peccato mortali eſt equitati corru
ptio: ⁊ per ꝯn̄s iniq̄tas (Et ſcitis q꞉ ille appa/ru
it i carne) aſſūpta (vt peccata tolleret) que ſūt
diuie viſionis ipedimēta (⁊ peccatū i eo nō ē)
.i. eſſe non pōt. iō ſubdit (Oīs qui i eo manet)
fide formata charitate (nō peccat) quādiu ſic
manet: q꞉ ꝯtraria ſimul eē nō pn̄t i eodē ſubie
cto (Et oīs qui peccat nō videt eū) vidēs enim
deū clare cū videat ip̄m ſūmū bonū. nullo mō
pōt auerti ab eo per peccatū (nec cognouit eū)
fide formata charitate. Nec per hoc ē itelligen
dū qꝛ hn̄s fidē charitate formatā nō poſſit pec
care vt aliqui dixerūt ⁊ male. Apoc.2. Charita
tē tuā primā reliquiſti: memor eſto itaqꝫ vñ ex
cideris ⁊c̄. ſed ſic ē intelligēdū. qꝛ nullus vtēs
actu fide formata charitate vel ex͠is i ea pec/
cat: iō dr̄ (nec cognouit eū).ſ. actu peccādo (fi/
lioli) Hic conſequenter remouet quoddā dcꝫ
erroneū: erant.n. aliqui dicētes qꝛ cognitio fi/
dei ſine opib⁹ ſufficiebat ad ſalutē: ꝯ quē errorē
ſcripſit beatus Jacobus. vt viſū eſt ſupra i epi
ſtola ſua. Et ſic cōtra ip̄m dicit beatus Joan.
(filioli mei: nēo vos ſeducat) p̄dicto errore (q
facit iuſticiā).i. opera iuſticie (iuſtus eſt) ⁊ nō
ille qui credit ſine operibus (qui facit peccatū
ex diabolo ē) licet dicat ſe eſſe chriſtianū (quo
niā ab initio diabolus peccat) nō eſt per hoc in
telligēdū. q꞉ creatus fuerit malus vt dixerūt
aliq: q꞉ ſcribit̄ Geñ.i. Uidit deus cūcta q̄ fece
rat: ⁊ erāt valde bōa: ſed q꞉ ex quo primo pec/
cauit ſemꝑ in peccato perſeuerauit. Nā pecca
tū eius eſt irremediabile: ⁊ ad peccādū hoīes
idūxit (Jn hoc apparuit filiuſ dei) i humanita
te aſſūpta (vt diſſoluat opera diaboli) per mor
tē ſuā ⁊ eccleſie ſacramēta: ab eius morte effi/
caciā habētia. Jō concludit (Oīs q natus ē ex
deo) ꝑ ſacramētū baptiſmi quod ē ſacramētuꝫ
fidei formate (peccatū nō facit) inquātum ſic
natus: q꞉ fides formata charitate nō ſtat cum
peccato mortali: iō ſubdit̄ (qm̄ ſemen ipſius i
eo manet).ſ. gratia. que nō cōpatitur ſecū tale
peccatū (⁊ nō pōt peccare) iquātū hn̄s gratiā
que nō pōt eē rō peccādi ſicut ſedēs i quātuꝫ ſe
dens nō pōt ābulare: ⁊ in hoc ſenſu ſedentem
ābulare ē ipoſſibile: pōt tñ peccare ꝑ vtibilita

tē liberi arbitrij: qđ nō cōfirmaţ i bono p gr̄as
i pn̄ti: niſi in aliq̄bus ex gr̄a ſpāli. ꝓpter quod
īſert diſtinctionē filioꝝ dei ꝛ diaboli. d. (In hoc
mā̄ifeſti ſunt filij dei). ſ. ꝙ nō peccāt mortalr̄ (ꝛ
filij diaboli) p opatīonē peccati. ꝛ ſic pꝫ ꝙ non
ſunt aliq̄ filij dei per fidē ſine operib⁹: qđ ꝯclu/
dere intendebat (Ōīs) h̄ ponit̄ ſ̄a diſpoſitio ad
beatitudinē que ē caritas fraterna Math. 5.
Beati miſericordes: quoniā ipſi miſericordiā
ꝯſeq̄nt̄. Et diuidit̄ i. 2. ptes. nā p̄ iducit ad fra/
terne charitatis actū. 2º declarat d̄bitū modū
ibi (Filioli) Circa p̄mā partē p̄mo cōtinuat ſe
ad p̄dc̄a. d. (Ōīs qui nō ē iuſtus) iuſticia īfuſa
(nō eſt de deo) quia illa ſola facit dignum eter
na vita (Et qui nō diligit fratrē) ſimiliter non
ē dignus vita beata (quoniā hec ē ānunciatio)
.i. res ānunciata (quā audiſtis ab initio) cōuer
ſionis vr̄e (vt diligatis alterutrū) caritatiue.
(Non ſicut cain) ſup. fuit (qui ex maligno erat)
.i. diabolo (ꝛ occidit fratrē ſuū) abel Geń. 4. (ꝛ
ꝓpter quid occidit eū) reſpōdet (q̄ṁ opa eius
maligna erant: fratris āt eius iuſta) iſta fuit oc
caſio p̄uia. nam munera abel ꝓpter eius iuſti/
ciam erant accepta deo. In cuius ſignū ignis d̄
ſcendit de celo ꝛ cōſumpſit eius ſacrificiuꝫ. vn̄
Geń. 4. vbi dr̄. ꝛ reſpexit deus ad abel ꝛ ad mu
nera eius. Interp̄tatio theodotionis habet: in
flāmauit deus ſuper abel. talis. n. iflāmatio ſi
gnū ē acceptatōis diuine. vt patet. 6. Judic̄ de
oblatione gedeonis. ꝛ. 13. in oblatione manue.
ꝛ. 3 Re. 18. in oblatiōe helie. ꝛ. 2. Paral. 4. d̄ ob
latione ſalomonis quod vidēs cain ꝯcepit odi
um contra fratrē ꝛ inuidiam. ex quo odio ſicut
ex cauſa ꝓpinqua occidit eum. Dicūtur āt opa
cain fuiſſe maligna: quia licet offerret deo: tn̄ d̄
peioribus ꝛ ex volūtate peruerſa. Jđ dr̄ Gene.
.4. Ad cain autē ꝛ ad munera eius nō reſpexit
.q. d. ꝓpter maliciam cain munera eius nō ac/
ceptauit. ꝛ ex h̄ cōcludit d. (Nolite mirari fra
tres ſi odit vos mundus) quia opera eius ma/
ligna ſūt. vr̄a āt bona. ꝛ ſubdit cāꝫ bonitati. d.
(Nos ſcimus) certitudinalr̄ ſi referat̄ ad apl̄os
qui receperunt ſpūm ſcūm i ſigno viſibili. et in
gr̄a fuerunt cōfirmati. ꝛ de hoc per diuinā re/
uelationē fuerunt certificati. Si āt ad alios re
feratur: tunc hoc ſcire: accipitur pro ꝓbabili ꝯ
iectura (quoniā trāſlati ſumus de morte) culpe
(ad vitam) gr̄e (quoniā diligimus frēs) opera
vero ex caritate facta ſunt meritoria. Jđ ſub/
dit per oppoſitū (Qui nō diligit manet i mōte.
quia caret caritate que ē vita aīe (Ōīs q odit
fratrem ſuum) quod ē peius q̄ꝫ nō diligere euꝫ
(homicida ē) ſui ipſius ſpiritualr̄: ꝛ fratris ſui
corporaliter: diſpoſitiue tamen. nā odiū ē diſ/
poſitio ad homicidiuꝫ: ſicut dictū ē de cain (Et
ſcitis q̄ṁ oīs homicida nō habet vitā eternā i
ſe manētem) qꝛ nō hꝫ gr̄am que ē in nobis que
dam ichoatio vite eterne que cōſumatur i glo
ria que ē gr̄a cōſumata (In hoc cognouimus)

hic ꝯñr inducit ad actum fraterne caritatis p
exēplū xp̄i qui mori voluit p noſtra ſalute. et p̄
facit ſuam iductionē. 2º aliquoꝝ exclusionem
ibi. qui habuerit ꝛc̄. Circa p̄mum patet lr̄a vſq̄
ibi. (Et nos debemus pro fratrib⁹ aīas pōere)
.i. vitā corpalē p ſalute eoꝝ ſpūali exponere. et
hoc debitū patet ex ordine caritatis: ſecundū
quē deus ſuper oīa diligendus ē: ꝛ poſt ipſum
aīa ꝓpria: ꝛ tertio loco aīa ꝓximi. 4º ꝛ vltio ꝓ/
prium corpus ſecundū Aug. i. d̄ doctrina xp̄ia/
na. bonū vero minus diligibile ſecundū ordi/
nē rectū dꝫ exponi p ſalute magis diligibilis:
ꝓpter quod vita corpalis ē exponenda pro ſpi
rituali ſalute proximi. nō tn̄ omnes ſemp ad h̄
tenent̄: nec vniformiter. cuius rō eſt. qꝛ cuilibꝫ
ſemper iminet cura ſui corporis. nō āt cura de
ſalute ſpūali ꝓximi: ſed ſolū in caſu neceſſitatis:
vt ſi quis videat periclitari proximū ſpūaliter:
ꝛ nō poſſit ſibi aliter ſubueniri. niſi per hoc qđ
talis videns exponit ſe morti corporali. in tali
caſu tenetur hoc facere ꝛ nō alias. ꝛ hoc modo
videtur beatus vitalis martyr vrſinū medicū
in articulo mortis poſituꝫ ꝓ fide xp̄i: ꝛ expaue
ſcentē ſuis exhortationibus roboraſſe. pro q̄ ad
mortē fuit condēnatus. Jlli v̄o qui curam aīa/
rum habent. vt ſacerdotes curati: ep̄i ꝛ alij p̄la
ti nō ſolum in hoc caſu: ſed ēt in alijs tenētur p
ſalute ſubditoꝝ ſuoꝝ vitā exponere corpaleꝫ:
vtpote ſi lupus itret gregē ad corrūpendū eū i
fide vel moribus. aliter nō eēt paſtor: ſed mer/
cenarius ſm̄ teſtimoniū ſaluatoris. Jo. 10. cap.
(Qui habuerit) hic ꝯñr oñdit in aliquibus d̄fec
tum h⁹ caritatis. d. (Qui habuerit ſubſtantiā
h⁹ mūdi). i. diuitias. hic tangit̄ duplex caſus: i
quo elemoſynā facere neceſſitatis ē ꝛ precepti
vn⁹ accipit̄ ex parte faciētis. ſ. qñ hꝫ ſuperfluū
victui ꝛ veſtitui. cōſideratis neceſſitatib⁹ pſōe
ꝛ ſtat⁹: ꝛ nō ſolū ſꝫ pn̄tē ſtatū. ſed ēt ſecūdū ea
q̄ ꝓbabilr̄ poſſūt occurrere, ꝛ freq̄nter occurrūt.
ꝛ ſꝫ hoc dr̄ Luc̄. 11. Qđ ſup eſt: date elemoſynā.
unde Baſilius. Famelici panis ē quē tu tenes:
nudi tunica quā in conclaui conſeruas. diſcal
ciati calceus: qui apud te marceſcit: idigētis
argentū: qđ poſſidem⁹ inhūatū. Quo circa: tot
iiuriaris: q̄t dare valeres. ꝛ h⁹ dic̄ idē Ambro.
in decretis. di. 47. c. ſi tn̄ hi. Et hoc notat̄ cū dr̄
(Qui. n. habuerit ſubſtātiā huius mūdi). i. di
uitias ſupfluas mō dicto. Scđs caſus accipit̄
ex p̄te recipiētis. ſ. qñ patit̄ vrgētē neceſſitateꝫ
ꝛ nō apparet vn̄ ſuſtentari poſſit niſi: p elemo/
ſynā iſtius. ꝛ tūc iſte tenet̄ dare nō ſolū de ſup/
fluo ſicut in caſu p̄dicto: ſꝫ etiā de neceſſario ſi
pſōe ſue. ſꝫ idiuiduū ꝯſiderate: qꝛ pl⁹ q̄libꝫ tene
tur ſibi q̄ꝫ alteri ſi ſit in neceſſitate ſiſi: ſꝫ de ne/
ceſſario ſui ſtat⁹: nā q̄libꝫ debꝫ ſe reſtrigere: vt
ꝓximū adiuuet. i vitā neceſſitate: ꝛ ſm̄ h̄ ſub
dit̄ (ꝛ viderit fratrē ſuū neceſſitatē habere). ſ.
vltimā (et clauſerit viſcera ſua ab eo) ſubuētō
nem denegādo (quō charitas dei manet in eo)

q. d. nullo mō. in tali. n. caſu eſt trāſgreſſor pre/
cepti diui. ꝓꝑ qđ dicit Ambro. paſce fame mori/
ētē: ſi nō paviſti occidiſti (Filioli) h̄ ꝯñr inducit
ad debitū diligēdi modū. d. (Filioli mei nō dili
gamus verbo). ſ. tm̄ ſicut illi qui v̄bo dicunt ſe
fratribus cōpati: ſꝫ de facto nihil. ꝛ hic ē amor
fictus ſiue vanus (neq̄ꝫ ligua). ſ. fallaci ſic̄ ioab
dixit Amaſe. 2. Re. 20. Salue mi frater. ꝛ ſtatī
iterfecit eum. ꝛ hic amor nō ſoluꝫ ē fictus ꝛ va
nus: ſꝫ ēt ꝓditorius (ſed opere) contra primum
(ꝛ veritate) ꝯ 2ᵐ (In hoc) diligendi modo. ſ. ef/
ficaciter ꝛ veraciter (cognoſcimus quoniaꝫ ex
veritate ſumus). i. ex deo qui ē ipſa veritas (ꝛ
i conſpectu eius ſuadebimus corda noſtra) ad
vere caritatis opera. vel aliter (ſuadebim⁹ cor
da noſtra). i. confidēter p̄ſentare poterimus co
ram eo corda noſtra: ꝙ ſi aliter diligeremus. ſ.
vane vel falſe. hoc facere nō poſſumus. Jđ ſub
ditur (Q̄m ſi reprehenderit nos cor noſtrū) de
vana vel falſa dilectiōe (maior ē deus cord̄ no
ſtro ꝛ nouit oīa) propter quod talis vanitas: ꝛ
falſitas nō latebit eū (Cariſſimi ſi cor noſtruꝫ
nō rep̄henderit nos) de vana vel falſa dilecti/
one (fiduciaꝫ habem⁹ ad deū). ſ. i noſtris neceſ
ſitatibus recurrēdi ad ipſum (ꝛ quicquid peti
erimus) de pertinētibus ad noſtram ſalutem:
ꝛ perſeuerāter (accipiemus ab eo) nō tamē ſēp
ſtatim: ſed tēpore opportuno: nā aliq̄ñ differt
petitiones fidelium implere: vt nō ſic vileſcat
quod preſtat: ꝛ vt ꝓlixiori deſiderio ꝛ poſtula/
tionis repetitione meritū eis accreſcat: ꝛ ſubdi
tur ratio impletionis cū dicitur (q̄m mandata
eius cuſtodimus ꝛc̄) ipſe āt cuſtodiētibus mā/
data eius vitam eternā promittit Mathei. 19.
Si uis ad vitam ingredi: ſerua mādata ꝛ fidel̄
ē adimplēdo promiſſa ꝛ que ſint eius mādata
ſubdit. d. (Et hoc ē mandatum eius ꝛc̄) hic ac/
cipitur ſingulare p plurali: quia oīa mandata
eius continētur in fide per dilectionē operāte
Ro. 13. plenitudo ergo legis ē dilectio (Et qui
ſeruat mandata eius) per dilectionē adiplēdo
(i illo manet) ſicut amās in amato: ꝛ ēt ecōuer
ſo (Et in hoc ſcimus quoniam manet in nobis)
dicto modo (de ſpiritu) hoc ē per ſpiritū (quem
dedit nobis) ſi hoc intelligatur de beato Jo. et
alijs apoſtolis. iſtud ſcire ē per certitudinē di/
uine reuelationis. ſi āt de alijs ē p ꝓbabilē con
iecturā, vt dictū ē ſ̄. eodem capitulo. C. IIII.

Kariſſimi) hec ē ſecunda pars principal̄
tractatus huius ep̄le. in qua beat⁹ Jo.
agit de v̄bi incarnatione. ꝛ p̄mo verita
tem declarat. 2º declarationē cōfirmat ibi. Et
nos vidimus. Prima in duas: quia p̄mo deter
minat veritatē. ſecundo inducit ad caritatem
ibi. Cariſſimi. Et quia oppoſita iuxta ſe poſita
magis eluceſcunt. iđ determinādo veritatē po
nit iuxta oppoſitam falſitatē. Et diuidit̄ in. 2.
ptes: quia p̄mo determiat veritatem i cōpara
tione ad docētes. ſecūdo ad audientes ibi. Ipſi
de mūdo ſunt ꝛc̄. Circa primū dicit (nolite omi
ſpiritui credere). i. omni loquēti d̄ ſpiritualib⁹
inter que incarnatio verbi ē de maioribus (ſꝫ
probate ſpiritus) modus āt ꝓbandi poſtea pōi
tur. Sed p̄mo ponitur rō ꝓbandi cum dr̄ (q̄m
multi pſeudo prophete). i. multi doctores falſi
de incarnatione (exierunt in mundū). ſ. ebion
ꝛ cherintus vt dictū ē ſ̄. Et ſubditur modus p
bationis cum dicitur (In hoc cognoſcitur ſpūs
dei). i. loquens de ſpiritualibus ex inſpiratiōe
diuina (Ōīs ſpiritus qui cōfitetur ieſum xp̄m
in carne veniſſe: ē ex deo). i. loquitur ex inſpira
tione diuina. xp̄s. n. ē nomen ſuppoſiti in dupli
ci natura diuina. ſ. ꝛ humana. In diuiā ab eter
no. in humana ex tp̄e. Uenit igitur in carnē hu
manā naturā aſſumendo in virgine: ſed venit
i carne naſcendo de ea in carne aſſumpta. et ſic
pꝫ ꝙ veniſſe in carne includit veniſſe in carnē.
quia ſecundū preſupponit p̄mū. ꝓpter qđ apl̄s
magis exp̄ſſit ſecūdum q̄ꝫ p̄mum (Et oīs ſpūs
qui ſoluit ieſum) ſicut ebion ꝛ cherint⁹ negātes
eius diuinitatē: ꝛ oēs male ſentiētes de incar/
natione verbi (ex deo nō ē) nō loquit̄ d̄ ſpiritu
diuino ſed maligno. Ideo ſubditur (ꝛ hic ē an/
tixp̄s) nō in perſona ſed in figura. vt dictū ē ſ̄
.2. c. ꝛ ſic pꝫ lr̄a ſequēs cum dr̄ (de quo audiſtis
ꝛc̄. Uos ex deo eſtis filioli) per baptiſmū rege/
nerati (ꝛ viciſtis eum). ſ. figuralē antixp̄m con
fitendo ieſum xp̄m eſſe deum ꝛ verū hominem
(vel viciſtis eū). i. mūdū deuincēdo ꝯcupiſcē/
tiam oculoꝝ ꝛ carnis ꝛ ſuperbiā vite que noīe
mūdi intelligunt̄ vt dictum ē ſ̄. 2. c. (quoniam
maior ē q i nobis ē) ſpūs dei i q̄ viciſtis cōcupi
ſcētias mūdi ꝛ ſi v̄tute ꝓpa (q̄ꝫ qui i mūdo). i. q̄ꝫ
ſpūs malign⁹ q hītat i hoīb⁹ mūdanis: ꝛ exci/
tat ꝯcupiſcētias p̄dictas (Ipſi de mūdo) h̄ ꝯñr
d̄terminat ex p̄te audiētiū. Circa qđ. ſciēdū ꝙ q
libet libēter audit illud ad qđ ꝓnitatē hꝫ: ꝛ op
poſitū abhorret. Jđ heretici i doctrīa ſua laxa/
bāt hoīb⁹ mūdāis delectabilia: vt ſic facilius
ꝓuerterēt eos circa credibilia. ꝛ h̄ ē quod dicit
(Ipſi). i. heretici q ſūt figura antixp̄i (de mūdo
ſūt). i. q̄rētes hui⁹ mūdi delectabilia. Un̄ dic̄
Aug. i libro de vtilitate credēdi. heretic⁹ ē qui
alicui⁹ tp̄alis cōmodi. ꝛ maxīe glīe: p̄ncipatuſ/
q̄ꝫ ſui gr̄a: falſas ac nouas opiniones gignit vel
ſeq̄t̄ (iđ de mūdo loquūt̄) Nā ex abūdātia cor
dis os loq̄t̄ (ꝛ mūdus eos audit) naꝫ ad ea q̄ p̄/
dicauit afficitur (Nos ex deo ſumus) regn̄ati
(Qui nouit deuꝫ) fide formata caritate (audit
nos) acq̄eſcēdo doctrīe nr̄e (q nō ē ex deo: non
audit nos) ſꝫ magis abhorret doctriāꝫ nr̄aꝫ (In
hoc coḡſcimus ſpūm veritatis ꝛ ſpiritum erro
ris). i. doctorem et diſcipulum veritatis ꝛ doc
toreꝫ ꝛ diſcipulum erroris falſi (Chariſſimi) d̄/
clarata v̄itate de v̄bi icarnatōe: hic reuertitur
ad tractāduꝫ de charitate. de qua i h̄ libro p̄n
cipalr̄ itēdit: vt pꝫ ex ꝓceſſu libri ꝓꝑ qđ tractā
do d̄ alijs itermiſcet d̄ charitate: ad quā iducit

bic q̃druplici rõne. Prima ſumiẽ ex filiatione
dei quã p caritatẽ cõſequimur. nã ipſa diuidit
ĩter filios regni ꝛ pditiõis. Jõ dicit (diligamuſ
nos inuicẽ: qm̃ caritas ex deo ẽ). i. a deo ĩfuſa
ẽ (ꝛ oĩs q diligit frẽm ſuũ ex deo nat⁹ ẽ) qꝛ cari
tas ẽ quedã participatio diuine nature ĩ nobiſ
(ꝛ cognoſcit) bic poniẽ rõ ſecunda que accipiẽ
ex dei cognitiõe quã ȯbem⁹ appetere. ꝛ ſic bãc
babem⁹ p caritatẽ. nã ſicut malicia volũtatis
p babitũ viciosũ puertit rõnis iudiciũ. ita ecõ
uerſo bõitas ei⁹ que ẽ p caritatẽ: cauſat ĩ intel
lectu iudiciũ rectũ. Propẽ qȯ dr̃. i. Cor. z. Ani
maliſ bomo nõ ſapit ea que ſũt ſpũſ dei: ſpiritu
alis ãt iudicat oĩa. ꝛ boc ẽ qȯ dr̃ (ꝛ cognoſcit de
um). ſ. bñs caritatẽ (Qui nõ diligit) dilectione
caritatiua (nõ nouit deũ). i. noticia meritoria:
(qm̃ deus caritas ẽ) nõ ẽ p boc itelligẽdũ ꝙ de
us ſit caritas mouẽs ĩmediate volũtatẽ bũa
nã ad actũ diligẽdi ſine bĩtu medio. vt vr̃ ſẽti
re magiſter ſniaꝝ l. 17. diſ. pmi libri: qꝛ ſic tolle
retur rõ delectabil' ab actu diligẽdi. nã babit⁹
pficiẽs potẽtiã facit actũ delectabilẽ. 5. Etbic.
De⁹ ãt nõ põt eẽ forma pficiẽs potẽtiã volũta
tis create g ꝛc. ſimilr̃ rõ meriti. Nã ſic ĩ actu di
ligẽdi volũtas eẽt tm̃modo mota: ꝛ ſic nõ dili
geret libere nec p conſeq̃ns meritorie. Jõ teneẽ
ab oĩbus doctorib⁹ ꝙ de⁹ mouet ipam volũta
tẽ ad actũ diligẽdi meritoriũ p babitũ carita
tis ĩfuſũ: ſicẽ itellectũ ad actũ credẽdi p bĩtũ fi
dei. Eſt igiẽ ſic itelligẽdũ (qm̃ de⁹ caritas ẽ). ſ. i
creata: ſicut ẽ bõitas ꝛ ſapientia. ad cui⁹ cogni
tionẽ rectã iclinat caritatis bĩtus: vt dictũ ẽſt.
Obiectũ. n. bui⁹ cognitõis nõ ẽ veꝝ abſolute:
ſꝫ veꝝ ꝯfuſe ſe babẽs appetitui recto. Jõ ſub
tracta dilectione caritatiua q̃ facit appetitum
itellectiuũ rectũ maxie circa deũ: nõ remanet
talis cognitio (Jn boc apparuit) bic poniẽ ter
tia rõ que accipiẽ ex dei imitatiõe q̃ ẽ ex dilec
tiõe dei ad nos (miſit filiũ ſuũ ĩ mũdũ). i. ĩ bũa
nitate aſſũpta (vt viuam⁹ p eũ) vita grẽ quã ĩ
fluit nobis: ſicut caput ĩfluit ſenſũ ꝛ motũ mẽ
bris ſuis (ſed qm̃ poꝛ ipſe dilexit nos) diligere
. n. ẽ velle alicui bonũ. quicq̃d ãt boni nature ꝉ
grẽ vel glorie ĩ nobis ẽ vel põt eẽ: totũ ẽ a deo
agente volũtarie (ꝛ miſit filiũ ſuũ ppitiatõeꝫ)
. i. boſtiã p quã de⁹ pr̃ nobis ppiti⁹ redderẽ (p
peccatis nr̃is). ſ. tollẽdis. Ex h̃ ꝯcludit itẽrum
. d. (Cariſſimi ꝛc̃) ꝛ pꝫ lr̃a (Deũ) bic põiẽ quarta
rõ q̃ accipiẽ ex diuĩa mãſione ĩ nobis quã ȯbe
mus appetere ſũme. ꝛ bãc facit caritatiua dile
ctio: nõ ãt viſio q̃ nõ babeẽ in pñti vita. ꝛ boc ẽ
qȯ dic̃ (Deũ nemo vidit vnq̃) Exo. 33. Non vi
bit me bõ ꝛ viuet. Dic̃ tñ Aug. qȯ conceſſũ fuit
paulo ꝛ moyſi videre diuinã eẽntiam: ſꝫ h̃ fuit
ĩ raptu ꝛ trãſitorie ꝛ nõ mãſiue: de q̃ mãſiõe ẽ
bic ſmo. vt pꝫ ex lr̃a (Si diligamus ĩuicẽ) cari
tatiue (deus ĩ nobis manet) ſicut amatũ ĩ amã
te: q̃ quidẽ mãſio ẽ aliqualr̃ eadẽ cũ mãſiõe pa

trie. nã babitus caritatis nõ euacuaẽ adueni
ente ſtatu pñe: ſꝫ manet ꝛ pficiẽ. ſꝫ cognitio vie
euacuaẽ (ꝛ caritas ei⁹ ĩ nobis pfecta ẽ) expõaẽ
ſicut ſ̃. z. c. (Jn boc cog̃ſcim⁹ ꝛc̃) exponaẽ vt ſ̃ ĩ
fine. c. p̃cedẽtis (Et nos vidim⁹) Supra ĩ p̃nci
pio b⁹. c. tractauit de ĩcarnatõe v̇bi. bic confir
mat dictã determiationẽ. ꝛ p̃ facit ppoſitũ. z°
ĩducit ad dilectiõis actũ ibi. De⁹ caritas ẽ. De
terminationẽ v̇o ſuppoſitã ȯ ĩcarnatiõe v̇bi cõ
firmat: p boc qȯ cõuerſatus fuit cũ v̇bo ĩcarna
to ꝛ copã ei⁹ vidit. ꝛ boc ẽ qȯ dicit (ꝛ nos) ꝛ alij a
poſtoli (vidim⁹) viderũt. n. ei⁹ bũanitatẽ ocul'
corporalibus: ꝛ eius diuinitatẽ oculis mẽtali
bus: nõ in ſe. ſed ĩ effectibus ſuis. ſicut vidẽtur
cã ĩ effectu. viderũt. n. eũ facientẽ miracla vir
tutem toti⁹ nature create trãſcendentia: ꝛ non
ſolũ orãdo ſicut alij ſcĩ: ſꝫ ẽt iperãdo tanq̃ vtu
te ppria (ꝛ teſtificamur) de viſu dicto modo (q̃
niã pr̃ miſit filium ſuũ) eiuſdẽ nature ꝛ ptãtis
cũ eo (ſaluatorẽ mũdi) per ſuã paſſionẽ ĩ buma
nitate aſſumpta. Jõ concludit (Quiſquis con
feſſus fuerit) corde ꝛ ore cõfeſſione caritatiua.
(qm̃ ieſus) bõ verus (ẽ fili⁹ dei) Jta ꝙ idẽ eſt
ſuppoſitũ vtriuſq̃ nature diuĩe. ſ. ꝛ bũane (de⁹
in eo manet) per grãm (Et nos cognouim⁹) ver
bũ icarnatũ mõ p̃dicto (ꝛ credim⁹ caritati quã
babet in nobis). i. ꝛ credimus. ipm̃ ſpecialiter
babitare nobiſcũ per caritatem (Deus caritas
eſt) Dic ĩducit ad caritatem. ꝛ vt magis moue
at: primo cõmendat eam: ſecundo ad eam inui
tat ibi. Nos ergo. Circa primum cõmendat eã
de tribus. primo quia facit noſ participare dei
tateꝫ. ꝛ boc eſt quod dicit (Deus caritas eſt). ſ.
increata (ꝛ qui manet in caritate) creata que ẽ
quedam participatio caritatiſ increate que eſt
deus (ĩ deo mãet) ſicẽ participans in participa
to (et deus in eo) ſicut participatum in partici
pante. Secundo. quia contra borrorem futuri
iudicij: dat ſecuritatem. ꝛ boc eſt quod dicitur
(Jn boc ẽ perfecta caritas dei et cetera) Amor
enim facit confidere de preſentia amati. iõ ſub
ditur (quia ſicut ille eſt) ſcilicet benefaciens ȯ
celo iuſtis ꝛ iniuſtis (ꝛ nos ſumus ĩ boc mũdo)
pro amore eius amicos ꝛ inimicoſ diligendo ſe
cundum quod dicitur Matbei quinto. Diligi
te inimicos veſtros ꝛ cetera: et ſubditur: vt ſi
tis filij patris veſtri qui in celis eſt. qui ſolem
ſuum oriri facit ſuper bonum et malum: ꝛ plu
it ſuper iuſtos et ĩiuſtos. Tertio quia excludit
timoris ſeruilitatem. ideo dicit (Timor non ẽ
in caritate) quod intelligitur de ſeruili timore
ꝛ inquantum ſeruilis eſt (ſed perfecta caritas
foras mittit timorem) Caritas autem quecun
ꝗ excludit timorem ſeruilem. Et iõ quod dici
tur. bec caritas perfecta eſt. i. perfectio carita
tis etiam minime babet timorem excludere (q̃
niam timor penam babet) ideſt timori ſeruili
debetur pena. quia facit cauere peccatum

ſolũmodo ne puniaẽ. nõ ppter deteſtationẽ vi
cij: nec ppter vitãdã offẽſã dei. ſicut mulier ba
bẽs volũtatẽ adulterandi: abſtiet aliq̃ñ timẽſ
a viro puniri (Qui ãt timet) boc mõ (nõ ẽ perfe
ctus ĩ caritate). i. nõ bꝫ caritatẽ ipſum pficien
tẽ. Alio mõ exponiẽ ȯ timore initiali. qui facẽ ca
uere peccatũ. parti ppter penã. ꝛ parti propter
offenſã. tamẽ p̃ncipaliter ppter offenſam dei. ꝛ
bic timor dei inquãtum reſpicit penã ſẽper mi
nuiẽ creſcẽte caritate. ꝛ iõ cũ dr̃. timor nõ ẽ ĩ ca
ritate. ſubĩtelligiẽ perfecta (Nos g̃) Premiſſa
caritati cõmẽdatione. bic cõſeq̃nter. inducẽ ad
caritatẽ bñdã. ꝛ p̃ ad caritatẽ dei. d. (Nos g̃ di
ligimus deũ: qm̃ deus prior dilexit nos) expo
natur vt ſ̃. eo. c. Conſequẽter inducit ad carita
tẽ pximi. d. (Si quis dixerit qm̃ diligo deum ꝛ
frẽm ſuum odit mẽdax ẽ) qꝛ dilectio pximi in
cluditur ĩ dilectione dei. ꝛ ad boc ĩducit rõneꝫ
. d. (Qui. n. nõ diligit fratrẽ ſuũ quẽ videt ꝛc̃).
Ad cui⁹ ĩtellectũ ſciendũ ꝙ duplr̃ ẽ aliq̃d cau
ſa dilectionis. uno mõ ſicut id qȯ ẽ rõ diligẽdi.
ꝛ boc mõ bonũ alicui⁹ ẽ cã diligẽdi ipſum. nam
vnũquodq̃ diligiẽ inquãtũ bonũ. Alio mõ ſicẽ
id quod ẽ via quedã ad acq̃rendũ dilectionem
ꝛ boc mõ viſio alicui⁹ ẽ cã dilectionis ei⁹: nõ tñ
ſic ꝙ ea rõne ſit diligibile. qꝛ ẽ viſibile: ſed qꝛ p
viſionẽ buiuſmodi induciẽ quis ad dilectiõeꝫ
eius. Jgiẽ nõ oportet ꝙ illud quod ẽ magis vi
ſibile ſit magis diligibile: vel ꝙ magis diliga
utr. ſed bñ ẽ illud quod p̃us nobis occurit ad
diligendũ. Et boc modo arguit apoſtolus ꝙ p
ximus eo ꝙ ẽ nobis magis cognitus: occurrit
p̃ diligend⁹ nobiſ. Propter qȯ ſi aliquiſ pximũ
ñ diligit: argui põt ꝙ deũ nõ diligat. nõ qꝛ pro
ximus ſit magis nobis diligendus. ſꝫ qꝛ nobis
p̃mo occurrit diligẽdus. vt dictũ ẽ. Unde dicit
Greg. Oml. 37. Ex bis que animuſ nouit ſurgit
ad incognita q̃ nõ nouit. ꝛ per boc ꝙ ſit notum
diligere. diſcat ꝛ incognita amare. ꝛ ſic itelligiẽ
ꝙ dr̃ bic (Qui eni nõ diligit frẽm ſuum quẽ vi
det) ꝛ ſic occurrit ſibi p̃mo diligendus rõne ſili
tudinis in ſpecie Eccl. 13. Omne aĩal diligit ſi
bi ſimile ꝛc̃ (deũ quem nõ videt) ꝛ ſic p̃mo non
occurrit diligendus (q̃uo põt diligere). q. d. ñ
ẽ pbabile. quia dilectio pximi ẽ quedaꝫ via ad
dilectionẽ dei: nõ tñ ſequiẽ ppter boc ꝙ ſit ma
ior vel pfectior: ſed magis ecõuerſo. nam illud
qȯ ẽ pri⁹ ĩ via gñationis: ẽ poſterius ordine pfe
ctionis: ſicut pꝫ ȯ pueritia ꝛ ſtatu virili (Et boc
mãdatũ babemus a deo) Matb. zz. vbi prece
ptum de dilectione proximi coniungitur man
dato de dilectione dei. C. V

OMnis qui credit) Dec ẽ tertia parſ p̃n
cipalis tractatus buius epiſtole. ĩ qua
tractat beatus ioãnes de eterna verbi
emanatione. ꝛ diuiditur in duas partes. qꝛ pri
mo continuat ſe p̃dictis ĩmediate de dilectiõe
pximi. z° tractat de emanatione verbi ibi. bec

ẽ victoria. Circa p̃mum dicit (Omnis qui cre
dit) fide caritate formata (qm̃ ieſus) nazaren⁹
(xp̃s ẽ) in lege ꝛ pphetis promiſſuſ (ex deo nat⁹
ẽ) per regenerationẽ baptiſmalem (Et oĩs q di
ligit eum qui genuit). i. deũ qui fideles ſuos fe
cit (diligit ꝛ eũ qui natus eſt ex deo). i. quẽcũq̃
fidelem: aliter nõ diligeret ſufficiẽter deuꝫ: ni
ſi cũ eo diligeret mẽbra eius. ideo ſubditur (in
boc cognoſcimus quoniã diligimus natos dei
cum deũ diligimus) nã dilectio dei icludit di
lectionem pximi. vt dictum ẽ: ſꝫ quia amor dei
non ẽ ocioſus. operatur enim magna ſi ẽ. ut dic̃
Greg. Oml. zo. ideo ſubditur (ꝛ mandata eius
faciamus) probatio eni dilectiouis exbibitio ẽ
operis (Dec ẽ enim caritas dei). i. boc exigit di
caritas (vt mandata eius cuſtodiamus) corde
retinẽdo ꝛ opere adimplendo. Et ne aliquis ſe
excuſet propter difficultatẽ boc remouet dicẽs
(ꝛ mandata eius grauia nõ ſunt). ſ. amanti. nã
illa que de natura ſui dura ſunt ꝛ aſpera. amor
dei ꝛ premij facit leuia. ideo ſubditur (Quoniã
omne quod natum eſt ex deo) per fidem carita
te formatam (uincit mundũ) ideſt tentationes
diaboli mundi ꝛ perſecutiones (ꝛ h̃) Poſita cõ
tinuatione dictis de dilectione proximi. bic cõ
ſequẽter determinat de emanatione verbi. ꝛ p̃
ponitur determinatio. ſecundo determiatiõis
manifeſtatio ibi. Et ſpiritus eſt. tertio manife
ſtationis intentio ibi. Et boc eſt teſtimonium.
Circa primum continuando ſe ad boc quod di
xerat immediate. omne quod natum eſt ex deo
vincit mundum. oſtẽdit quid ſit illud quod fa
cit vincere dicens (ꝛ bec eſt victoria que vicit
mundum) ideſt facit vincere (fides noſtra) de
verbo dei. ideo ſubditur (Quis eſt autem qui
vincit mundum niſi qui credit) fide formata.
(quoniam ieſus eſt filius dei) naturalis et per
conſequens eiuſdem nature cum eo non idẽti
tate ſpecifica: quia natura diuina non eſt diui
ſibilis ſicut bumana: ſed identitate numerali
diſtinctus tamen in perſona: quia natura non
patitur: nec ratio ꝙ gignẽs ꝛ genituſ ab eo ſint
vnum in ſuppoſito (Dic eſt) ſcilicet dei filius
eternaliter a patre genitus (qui venit ĩ mũduꝫ
ad nos ſaluandum (per aquam) baptiſmalem
quia per tactum ſue ſacratiſſime carnis in bap
tiſmo dedit vim regeneratiuam aquis (ſãgui
nem) effuſum in precium noſtre ſalutis (ieſus
chriſtus) verus bomo verus deus (Non in a
qua ſolum) ſicut ioannes baptiſta: cuius bap
tiſmus ſoluꝫ lauabat corpora: ſed non auſere
bat peccata. ſicut facit baptiſmus chriſti (ſed
in aqua. ꝛ ſanguine). i. ĩ baptiſmo virtuteꝫ rege
neratiuam babente: ꝛ ſanguinẽ ad infinitas a
nimas ſi eſſent redimendas ſufficiente (Et ſpi
ritus eſt) Dic conſequẽter ponitur dicte deter
miatõis mãifeſtatio: ꝛ ẽ q̃druplex: ñ tñ ponũẽ
bic ſm ordineꝫ tẽporis. vna fuit per ſpirit⁹ ſan

cti miſſionē ſup apoſtolos i ſigno viſibili i teſti
moniū ꝙ ieſus ad dexterā pr̄is gloꝛificatus ē
eius naturalˀ filius. vnˀ cū ipſo deˀ. Et ð hoc te
ſtimōio ṗdixit ſaluatoꝛ Jo. i5. Cū āt venerit pa
raclitus quē ego mittā vobis a pr̄e ſpūm veri
tatis q a pr̄e ꝓcedit. ille teſtimoniū ꝑhibebit ð
me. ꝛ hoc ē qð dr̄ (ſpūs). ſ. ſanctˀ (ē q teſtificaṫ)
cuiˀ teſtimoniū: nō pōt eē falſū (qm̄ xp̄s ē veri
tas). i. dei pr̄is filius q ꝓcedit a pr̄e ꝑ modū in
tellectus. ꝛ ſic ē eiˀ v̄bū. Idē. n. ē v̄bū ꝛ filiˀ. ꝑꝑ
hoc illa q̄ ꝑtinēt ad itellectū. vt veritas ꝛ pati
ētia ꝛ huiuſmodi appꝛopˀanṫ filio i diuis (Qm̄
tres ſunt) Dic pōiṫ ſecūda māifeſtatio q̄ ē per
aptā viſionē. nā ipſa beata trinitas māifeſtat
ſe beatis q̄tū ad ꝑſonaꝝ diſtictionē: ꝛ v̄bi ema
nationē a pr̄e ꝛ ſpūs. ſ. ab vtroq̄. ꝛ hoc ē qð dr̄.
(Qm̄ tres ſūt q teſtimoniū dāt i celo) veritatē
māifeſtādo. nā teſtimoniū dare ē v̄itatē māife
ſtare (pr̄) vnigenitˀ (verbū) ab eo genitū (ꝛ ſpi
ritus ſcūs) ꝓcedēs a pr̄e ꝛ v̄bo (ꝛ hi tres vnum
ſūt) i eēntia: ꝛ ſic vnˀ deˀ ſup oia glioſus (Et. 3.
ſūt) Dic pōiṫ tertia māifeſtatio q̄ ē ꝑ xp̄i paſſio
nē: in q̄ aia xp̄i fuit a coꝛpoꝛe ſeꝑata: ꝛ a coꝛpōe
moꝛtuo fluxerūt ſanguis ꝛ aq̄. Jo. i9. dicit igiṫ
(Et tres ſūt q teſtioniū dāt i terra) veritatez fi
lij dei māifeſtādo (ſpūs). i. aia xp̄i. In q̄ ad lim
bū patrū deſcēdit. ꝛ eis ſe māifeſtauit: oſ̄dēdo
ſuā deitatē ꝛ paternalē ꝓꝓꝛietatē: ex tūc. n. cla
re deū viderūt. Pꝛopter quod dn̄s dixit latro
ni Luc. z3. Dodie mecū eris i paradiſo (aq̄ ꝛ ſā
guis) q̄ v̄itatē māifeſtāt i ecclie ſacramētis ha
bētibus efficaciā ex ip̄is: q̄ qdē ſacramēta con
ferunṫ in fide ꝛ ꝯfeſſiōe trinitatꝭ (ꝛ hi tres vnū
ſūt) qꝛ ꝯueniūt i aſſertiōe vniˀ v̄itatis (Si teſti
moniū) Dic pōiṫ quarta māifeſtatio q̄ fuit ꝑ ſē
ſibilē vocē. nā i baptiſmo xp̄i ꝛ eiˀ trāſfigurati
one audita fuit vox ſēſibiṫ pr̄is dicētꝭ ð xp̄o. ħ
ē filiˀ meˀ dilectˀ. hic ſingulariter dr̄. ꝑ hoc oñ
dēs ꝙ ip̄e ſolus ē eiˀ naturaṫ filˀ. ꝛ ꝑ ꝯñs vnˀ
cū ip̄o i natura ꝛ ꝑſōa diſtictˀ: ceteri v̄o q pluri
ficanṫ ſūt eiˀ filij adoptiui dr̄ q̄ (Si teſtionium
hoīuz accipimˀ) accipiṫ hic ſi p qꝛ. nā teſtioniū
hoīuz recipimˀ tanq̄ ſufficiēs i rebˀ hūanis (te
ſtimoniū dei maiˀ ē). i. certiˀ. nā ei ñ pōt ſubeē
falſū: ſic ſubeſſe pōt teſtionio hoīuz: ꝛ ꝑ ꝯñs eſt
magis credibile i rebˀ diuiſ: q̄ teſtioniū hoīuz
i hūanis (qm̄ teſtificatˀ ē de filio ſuo) i trāſfigu
ratiōe ꝛ baptiſmo. vt ṗdictum ē (Qui credit in
filiū dei. hz teſtioniū dei i ſe). i. effectū illiˀ teſti
monij (Qui nō credit filio) doctrīe eiˀ acqeſcē
do (mēdacē faṫ eū). ſ. deū pr̄ez q dixit teſtificā
do. Dic ē filiˀ meˀ dilectˀ. ꝛ adiūxit. ip̄z audite.
ut habeṫ Math. i7. Iō ſubdiṫ (qꝛ nō credit i te
ſtioniū) ꝛ pz ex dc̄is (Et hoc ē) Dic ꝯñr pōitur
ṗdc̄e māifeſtatōis itētio. ꝛ ṗ ex ꝑte dei teſtificā
tis. z° ex ꝑte Jo. ſcribētis ibi. hec ſcribo vobis.
Circa ṗmū ſciēdū ꝙ ṗdicte manifeſtatōis iten
tio ex ꝑte dei ē ꝙ hoīes ꝑ hoc ſequanṫ eternam
vitā. ꝛ ħ ē qð dr̄ (Et ħ ē teſtioniū). i. itentio eiˀ

ſiue finis (qm̄ vitā eternā dedit nobis deˀ) Si
. n. accipiaṫ vita beata foꝛmaṫr q̄ ē viſio ꝛ frui
tio diuia: ſic dedit eā i pn̄ti i ſpe: ꝛ i futuro in re
ꝛ de pn̄ti illis q iā ſūt i beatitudīe. Si āt accipi
atur vita beata obiectiue: ſic dei filiˀ rōe deita
tis ē ipa viſio beata ṗncipaṫr. i cuiˀ aſpectu btī
reficiūtur interiˀ ꝛ rōe hūanitatis ſecūdario. i
cuiˀ aſpectu reficiūtur exteriˀ ſic diṫ Augˀ. ſup
Jo. Et ſic quodāmō dedit nobis vitā beatā: q̄
niā dedit nobis filiū ſuū verū deū ꝛ verū hoi
nē. iō ſubdiṫ (ꝛ hec vita i filio ſuo ē). ſ. obiectiue
(Qui hz filiū dei) ꝑ fidē caritate foꝛmatā (hēt
vitā). ſ. beatā i ſpe: ꝛ ſi hz filiū ꝑ viſionē ꝛ frui
tionē hz eā in re (q nō hz filiū dei) hoc mō vˀl il
lo (nō hz vitā) ꝯſimiṫr. qꝛ ſicut affirmatio ſeq
tur ad affirmationē: ita negatio ad negationez
(Dec ſcribo) Dic ꝯñr pōiṫ intētio Jo. ſcribētis
ꝛ ṗ q̄tū ad bonū habēdū. z° q̄tū ad iā btū ibi
Scimˀ qꝛ. Pꝛia i. z. ſm̄ duplex bonū ꝯſeq̄ndū.
ſa ibi. Et hic ē. Circa ṗmū ſciendū ꝙ volūtas
btī Jo. ꝯfoꝛmis erat volūtati dei teſtificātis.
ꝛ iō itendebat ꝙ illi qbus ſcribebat ꝑ hoc vitā
beatā ꝯſeq̄renṫ. iō diṫ (Dec ſcribo vobis vt ſci
atis qm̄ vitā eternā hēbitis q creditis) fide ꝑ
dilectionē oꝑante (i noīe filij dei) ſi tamen per
ſeueretis (ꝛ hec eſt fiducia) hic ponit ſecūduz
bonū ꝯſequēdū. ſ. oꝛonū ſuaꝝ effectū. ꝛ ṗ illō
pōit. z° circa hoc q̄ndā diſtictiōez faṫ ibi. q ſcit
Circa ṗmū diṫ (Et hec ē fiducia quā habemuſ
ad deū). ſ. ad dei filiū (qꝛ quodcuq̄ petierimˀ
ſm̄ volūtatē eiˀ). ſ. beneplaciti (audiet nos) ñ
tn̄ ſemꝑ ſtati ſz tp̄e ꝯpetēti (ꝛ ſcimˀ qꝛ audit noſ
quicq̄d petierimˀ) qð ē itelligēdū qñ petitio ē
pia ꝑ ſe ꝛ ꝑſeuerās. hiſ. n. ꝯcurrētibˀ ſemꝑ exau
diṫ: ꝛ ſic ē itelligēdū qð ſubdiṫ (Scimus ꝛc) qꝛ
repetitio ē eiuſdē ad maioꝛē aſſertionem (Qui
ſcit) hic ꝯñr circa petitionē p peccatoꝛibˀ facit
q̄ndā diſtinctionē. d. (Qui ſcit frēm ſuū pecca
re peccatū nō ad moꝛtē). i. excludēdo ipniaz fi
nalē: qꝛ qs moriṫ ꝛ i peccato moꝛtali (petat oꝛā
do) p eo (ꝛ dabiṫ ei vita). ſ. gr̄e. qꝛ talis pcc̄oꝛ in
gr̄a morieṫ de quo hoc ſciṫ. tn̄ ꝙ ſit peccatoꝛ nō
ad moꝛtē ſciri nō pōt niſi ꝑ diuinā reuelatiōez
(Eſt peccatū ad moꝛtē). ſ. finalis ipnia: qꝛ quiſ
i peccato moꝛtali moꝛitur (nō p̄o illo dico vt
roget quis) quia nō eſt oꝛandū p̄o dānatiſ. Et
ſi ipſo viuente ſciretur ꝙ eēt de ṗſcitis. ſimiṫr
nō eſſet p̄o eo oꝛandū. vt penam eternaz euad
ret p̄out dicūt aliqui. Poſſet tamē oꝛari ꝑ eo
vt minus peccaret: ꝛ per ꝯſequēs minus pūi
retur i inferno. Sed qꝛ hoc neſcitur. qꝛ quilibz
peccatoꝛ q̄diu viuit poteſt redire ad gr̄am. Iō
ꝑ oībus peccatoꝛibus adhuc viuētibus ē oꝛā
dum (Dis iniquitas). i. tranſgreſſio diuioꝝ ṗ
ceptoꝝ que ꝯtinent equitatē iuſticie (peccatū
ē) moꝛtale (ꝛ ē peccatum ad moꝛtē) ſi quis i eo
perſeueret vſq̄ ad finē vite iclvſiue (Scimuſ)
Dic pōiṫ intētio beati Jo. circa bonū iā btū ꝛ
ē duplex. z° pōiṫ ibi. Et ſcimus. Intētio vero

beati Jo. ē aſſecurare filios dei ꝑ adoptionē de
vitatione peccati moꝛtalis ſi voluerit ꝑ donū
gr̄e qð iā hn̄t. iō diṫ (Scimˀ ꝙ oīs qui natˀ eſt
ex deo) ꝑ gr̄am baptiſmalē (nō peccat) q̄diu in
ea ſtat. ꝛ itelligiṫ de pcc̄o moꝛtali qð nō pōt ſta
re cū gr̄a (ſed gn̄atio dei). i. ip̄a gr̄a ꝑ quā ꝯſtitu
itur i q̄dā eē diuio ſupnaturali (ꝯſeruat eum)
q̄tū ē ð ſe (ꝛ malignˀ nō tāget illū) idu cēdo i ad
moꝛtale peccatū: niſi volūtarie decliet a ſtatu
gr̄e ſubijciēdo ſe maligno ꝑ pcc̄m moꝛtale ex li
beri arbitrij defectibilitate (Scimˀ qm̄ ex deo
ſumˀ) Si ħ referaṫ ad apl̄os q erāt i gr̄a ꝯfir
mati. ꝛ de hoc ꝑ reuelationē certificati. iſtō po
terāt ſcire ꝑ certitudinē. Si āt referaṫ ad alioſ
iuſtos ē per ꝓbabilē ꝯiecturā ſiṫ dc̄m ē ð (ꝛ mū
dus totˀ). i. hoīes i delectabilibˀ mūdi finē ſuu
um ponētes (i maligno). i. i mag̃ igne ꝯcupiſcē
tie (poſitˀ ē. Et ſcimˀ) Dic pōiṫ ſm̄ bonū hitum
. ſ. dei cognitio cū dr̄ (Et ſcimˀ qm̄ filiˀ dei v̄eit)
i mūdū (ꝛ dedit nobis ſēſū vt cog̃ſcamˀ verum
deū) hoc. n. dedit apl̄is qñ apuit illis ſēſū vt i
telligerēt ſcripturas Luc. ult. Alijs āt fidelibˀ
dat ſēſū cog̃ſcēdi deū ꝑ fidē: quā hn̄s ſcit ſe ha
bere illā: ſaltē illā q̄ ē ex auditu. q̄uis neſciat
ſe hr̄e caritatē (ꝛ ſimˀ ētā v̄o filio eiˀ) ei adherē
tes ꝑ fidē. Apl̄i v̄o cognouer̄t ſe eē i eo ꝑ fidē ca
ritate foꝛmatā. ꝛ hoc certitudiṫr. alij v̄o iuſti
ꝯiecturaṫr (Dic ē verˀ deˀ). ſ. filiˀ q ē vnˀ deˀ cū
pr̄e. In hoc excludiṫ erroꝛ oīum negātiū xp̄i ve
rā deitatē (ꝛ vita eterna). ſ. obiectiue. vt ṗdc̄m
ē. e. c. Ulti. diṫ (Filioli cuſtodite vos a ſimula
cris). i. a cultu idolatrie. ꝑ hoc iſinuās ꝙ dilligē
ter ſtudeāt i cultu vniˀ veri dei iſeꝑabiṫr ꝑma
nere (Amē) hoc dr̄ ad ṗcedentiū ꝯfirmationē.

¶ Epiſtola ſecunda ioannis.

SEnioꝛ electe dn̄e) Poſtq̄ btūs Jo. i epi
ſtola ṗma iſtruxit fideles gn̄aṫr. ħ ꝯñr
i duabˀ epl̄is iſtruit aliq̄s ꝑſonaſ ſpāṫr
Diuidiṫ aūt hec epl̄a i. 3. ꝑteſ. ſ. ſalutationē ꝓſe
cutionē: ꝛ ꝯcluſionē. ſa ibi. Gauiſus ſū. tertia
ibi. Plura hn̄s ſcribere. In ṗma ꝑte notaṫ p̄io
ꝑſona ſalutās cū dr̄ (Senioꝛ) ꝛ ꝑ hoc rōe etatiſ
ꝓuecte ꝛ ſtatˀ ſeu officij. Illi. n. q tūc regebāt ec
cleſias: ſenes vel ſenioꝛes dicebātur. rōne diſ
cretōis ꝛ maturitatis i moꝛibˀ. Inter rectoꝛes
v̄o eccliaꝝ q tūc erāt i aſia. Jo. erat ṗncipalioꝛ.
iō dr̄ ħ (Senioꝛ). z° notanṫ perſone ſalutate cū
dr̄ (electe dn̄e ꝛ natis eius) erat. n. magna ꝛ no
bilis dn̄a noīe elc̄a: hn̄s ꝑlē ꝛ familiā fidelē. et
miſtroſ ecclie ſuſtētabat (q̄ſ ego diligo i v̄itate)
. i. caritatiua dilectōe abſq̄ fallacia ꝛ ſimulati
one (ꝛ nō ego ſolus: ſz ꝛ oēs q cog̃uer̄t v̄itatez)
. i. oēs fideles q cognouer̄t xp̄z q ē ip̄a veritas.
(poꝛpter veritatē). ſ. fidei ꝛ bōe vite (ꝛ que per
māet i vobiſ) ꝑ gr̄az (ꝛ vobiſcū erit i eternū) per
gl̄iaz q̄ ē gr̄a ꝯſūata. 3° ponūṫ optata bōa cū dr̄
(Sit vobiſcū gr̄a) iuſtificāſ (mia) penā peccati
ṗteritꝭ ðbitā relaxās (ꝛ pax). i. eterna btitudo:
appetitū totaṫr q̄etās (a deo pr̄e) a q̄ ſūt iſta bo
na (ꝛ a ieſu xp̄o filio pr̄is i caritate) ꝑ quā itelli

giṫ ſp̄us ſcūs cui caritas appꝛopˀaṫ: ꝛ ſic tres ꝑ
ſōe exp̄muntṫ eo ꝙ idiuiſa ſūt oꝑa trinitatꝭ. Aut
āt pōt dici ꝙ ꝑ exp̄ſſionē pr̄is ꝛ filij: ſubītelligi
tur ſp̄us ſcūs q ē aboꝝ nexˀ: iō ſubdiṫ (i v̄itate
ꝛ caritate) ſupplēdū ē vt ꝓficiatis i caritate et
v̄itate. i. i dilectiōe ꝛ eiˀ cognitōe (Gauiſus ſū)
finita ſalutatiōe. hic icipit ꝓſecutio. i quā ṗmū
hoꝛtaṫ dn̄az ṗdc̄az ꝛ eius domū ad bonū ꝓſe
quēdū. z° ad malū ṗcauēdū ibi. Qm̄ mlt̄i. Cir
ca ṗˀ ſciēdū ꝙ v̄tˀ laudata creſcit. iō beatˀ Jo.
vt icitet ad ꝓficiēdū i futuro: laudat bonū ð ṗ
teriſo. d. ꝯgratulādo (gauiſus ſū valde) i dn̄o
(qm̄ iueni de filijs tuis ābulātes). i. ꝓficiētes
(i v̄itate fidei ꝛ moꝝ) ſiṫ mādatū accipimˀ a pa
tre). i. a xp̄o q ē pr̄ oīuz xp̄ianoꝝ. Cōſeq̄nter in
duṫ ad ꝓficiēdū i meliˀ. d. (Et nc̄ rogo te dn̄a)
ð ꝓfectu i mādato dilectōis: i q̄ tota lex ipleṫ.
Ro. i3. Plenitudo legis ē dilectio (nō tāq̄ mā
datū nouū ꝛc̄) qꝛ ſiṫ dictū ē ſ. z. c. Mādatū de
dilectōe ē ð dictamīe legis naturaṫ: ꝛ ſic a ṗnci
pio ꝯditōis hūane. ꝛ de lege moſayca: ꝛ ſic ē ab
initio legis date. Et renouatū eſt i lege noua: ꝛ
ſic ē ab iitio legiſ euāgelice (vt diligamˀ altern
trū) i deo ꝛ ꝑꝑ deū (ꝛ ħ ē caritas: vt ābulemˀ)
ſēp ꝓficiēdo (ſm̄ mādata eiˀ) ea oꝑe adiplēdo
(ħ ē. n. mādatū). ſ. dilectōis dei ꝛ p̄xi: i q̄ iplici
te ꝯtinēṫ oīa mādata. q̄ ſūt quedā explicatōes
mādati dilectōis (vt quēadmodū audiſtis ab
initio) vr̄e ꝯuerſiōis (i eo ābuletꝭ) ſꝑ ꝓficiēdo:
(qm̄ mlt̄i) ħ ꝯñr duṫ ad ṗcauēdū malū. ꝛ ṗ oñ
dit ip̄z. ꝛ iduṫ ad cauēdū. z° tradit cauēdi mōz
ibi. Si qſ. Circa ṗmū diṫ (qm̄ mlt̄i ſeductoꝛes)
. q. d. ad ħ monui vos i bono ꝓficere: qꝛ mlt̄i ſe
ductoꝛes iducūt ad ꝯrīū a qbˀ ē cauēdū: ꝛ qui
ſūt illi ſubdit (q nō ꝯfitētur ieſū xp̄z v̄eiſſe i car
ne). i. ip̄m eē verꝝ deū ab eterno. ꝛ hoīez i tp̄e. ſi
cut ſūt iudei obſtīati ꝛ heretici ꝑuerſe ſētiētes
ð xp̄o (ħ ē ſeductoꝛ) q ſic ð eo ꝑuerſe ſētit (ꝛ anti
chꝛiſtˀ) i figura. lz nō i ꝑſōa (Uidete voſmetip
ſos). i. diligēter ꝯſiderate ꝛ cauete (ne ꝑdatis)
oīa oꝑa bōa) q̄ oꝑati eſtꝭ (nā ꝑdūṫ ꝑ ꝯtuꝛptōez
hereſ(ſz) ſup. ſic i bono ꝑſeueretꝭ (vt mercedez
plenā accipiatꝭ) i pr̄ia vbi totaṫr ſatiaṫ appetitˀ
(Dis q ṗcedit). i. q ṗ hn̄ icedit ꝑ viā iuſticie (et
nō ꝑmāet i doctrīa xp̄i) a via iuſticie recedēdo
(deū ñ hz) ꝑ gr̄az q̄ ꝑdiṫ ꝑ vnū pcc̄m moꝛtale.
(Si qs) ħ ꝯñr tradit ṗcauēdi mōz. d. (Si quiſ
v̄eit ad vos) ſub ſp̄ē religioſitatꝭ (ꝛ hāc doctri
nā). ſ. xp̄i (ñ affert) ſz mag̃ ꝯrīā (nolite eū r̄cipe
i domo). i. nolite ꝯicare cū eo i potu ṫ cibo ſeu
hitacl̄o ne ſeducami ab eo (nec ei aue dixeritꝭ)
ꝯicādo ei i v̄bo: ꝛ h° ē ſiṫr ꝑꝑ ꝑiculū coꝛruptio
nis (Qui. n. diṫ illi aue) ꝯicando ei in verbis
(ꝯmunicat oꝑibˀ eiˀ malignis). i. expōit ſe ꝑi
culo ꝯmunicādi cū eo i oꝑe maligno. Aṫr ēt ex
poniṫ iſta littera de hereticiſ ab ecclia ṗſciſiſ ꝑ
excōmunicatōez: qꝛ ꝑticipās ſciēter cū talibˀ
icurrit excōmūicatōez ſaltē mioꝛē niſi i caſibˀ
ꝯceſſis (Ecce ṗdixi vobis) ea q̄ dicta ſūt. ſ. ꝑſe
uerātiā i bono, ꝛ decliatōez a malo (vtā diē do

mini).i.iudicij (ñ ꝯfūdami)cū reprobis:ſʒ ma
giſ bonorēmi cū electi (Plura hñs)h̄ ē ꝯcluſio
huius epl'e:i q̄ p̄mo ſe excuſat ḋ breuitate ſcrip
ture.ḋ.(Plura hñs vobis ſcribere)q̄ nō ꝯtinē
tur in hac ep'la (nolui ꝑ chartā et attramētū)q̄
eſt vox mortua (Spero.n. me futuꝝ apud voſ:
⁊ os ad os loq)ꝑ vocē viuā q̄ hʒ maiorē effica
ciā.Vñ dic̄ hiero.ad paulinū ḋ oib⁹ ſacre ſcrip
ture libris:hʒ neſcio q̄d latētis energie viue vo
cis act⁹:⁊ i aures diſcipli de auctori ore trāſfu
ſa forti⁹ ſnoat(vt gaudiū vr̄m plenū ſit)ex ma
p̄ſētia ⁊ efficaciori doctrīa vel al'r(vt gaudiuʒ
veſtꝝ plenū ſit).i.vt ꝑ meā doctrinā ꝑueñiatis
ſial'r ad patriaʒ vbi ē gaudij plenitudo(Salu
tāt te filij ſororis tue electe)hēbat.n.iſta dn̄a
ſororē eiuſdē nois cū ea:cui⁹ filij erāt cū beato
ioāne euāgeliſta (Gr̄a tecū amē)hic eſt ꝯfirma
tio epl'e:i q̄ ap'lus optat iſti dn̄e ꝯfirmatōeʒ in
gr̄a adoptōis.tñ iſte v̄ſus nō ē i libris correcti.

Epiſtola tertia ioannis.

S Enior gaio) Hec ep'la ſicut ⁊ p̄cedētes
diuidit̄ i.3.ptes.ſ.ſalutatōeʒ:pſecutō
nē.⁊ ꝯcluſionē.Scḋa ibi.Cariſſime
Tertia ibi.Mlta.In p̄ma pte ḋſcri
bit̄ p̄mo pſona ſalutās:ex etate.⁊ officio.cū dr̄
(Senior)ſic̄ dc̄ʒ ē i ep'la p̄cedēte.2°.pſona ſalu
tata:ex noie.⁊ familiaritate.cū dr̄ Gaio cariſſi
mo)ille erat corinth⁹ ille de q̄ dic̄ paul⁹.i.Co
rin.i.Gr̄as ago ḋo meo φ nemīe v̄rum baptiza
ui:niſi chriſpū.⁊ Gaiū.⁊ de quo dic̄ Ro.16.Sa
lutat vos gaiuſ hoſpes meus.Recipiebat.n.⁊
ſuſtētabat p̄dicatores v̄bi diui:ꝑꝑ qḋ erat apo
ſtolis cariſſim⁹.3°.notat̄ affect⁹ ſalutātis ad ſa
lutatū cū dr̄(quē ego diligo i v̄itate)ñ v̄bo ſolū
aut ligua(Chariſſime)hic icipit pſecutō hui⁹
epl'e:i q̄ btūſ ioānes p̄ mōet gaiū ḋ pſeuerātia i
bono.2°.de declīatiōe a malo ibi.Scripſiſſem.
Circa p̄⁹ vt gai⁹ efficaci⁹ recipiat ſuā monitio
nē:p̄mo gr̄as agit de ſuis bōis opib⁹ p̄teritis:
deꝑcās p futuris.d.(Chariſſime de oib⁹).ſ.bo
nis opib⁹ q̄ facis (oſonē facio pſpe te igredi.et
ualere) i.ḋ bono i meli⁹ ſp pficere(ſic̄ pſpe agit
aīa tua).q.ḋ.iſta ñ ſūt opa ficta ſic̄ ſūt hypocri
taꝝ opa:q ñ pcedūt ex ꝯſciētia.⁊ itentōe recta
iō ſubdr̄(Gauiſus ſū valde v̄eiētib⁹ frībus).i.
p̄dicatorib⁹ et pegrinis fidelib⁹(⁊ teſtionium
ꝑhibētib⁹ v̄itati tue)i fiḋ ⁊ opib⁹ miſericordie
(maiorē horū ñ hēo gr̄am).i.nihil mihi ē grati
oſiuſ audire(q̄ʒ vt audiā filioſ meos)nō carna
les:q̄ v̄go i euū ꝑmāſit:ſʒ ſpūaleſ(i v̄itate am
bulare ꝑ viā fidei ⁊ moꝝ)Jō ꝯſiter i bono con
firmat eū.ḋ.(Chariſſime fideliter facis)erga
deū ⁊ p̄ximū(q̄cq̄d) boni(oparis i fratres) ꝑ
baptiſmū regeneratos nobiſcū(⁊ h̄ i pegrinos
ſupple maxie ē acceptū ḋo:dicūtur āt h̄ pegri
ni fideles de ſuis ciuitatib⁹ ꝑꝑ fidē chriſti ab
icredulis eiecti (q teſtioniū reddiderūt chari
tati tue)quā eiſ exhibuiſti(i ꝯſpectu eccleſie)⁊
h̄ multi moti ſūt ad ſimile faciēdū:exēplo tui
quos hñfacies deducēs digne deo)Jūgat̄ ſic
lr̄a (quos).ſ.pegrios cū ad te venerit (ḋducēs)
.i.tuis elimoſynis prouidēs ut ide trāſeāt ad
alia loca(hñfacieſ digne deo).i.ad honorē dn̄i
Et ſubdit̄ rō (Pro noie.n.ei⁹.i.ꝑ fide vni⁹ ueri
dei:⁊ ñ p crimib⁹ ſuis (pfecti ſūt).i.ꝯpulſi ſunt
exire ḋ locis ſuis:ſpoliati bōis ꝑprijs (nihil ac
cipiētes a gētilib⁹).i.a ſuis ꝯtribulib⁹ ⁊ ciuib⁹
vt dic̄ glo.ñ q̄ ñ poſſēt accipe:ſʒ q̄ illi nolebāt
dare vt egeſtate ꝯpulſi:redirēt ad idolatriam
gētilitati:⁊ ꝯcludit(Nos ḡ debem⁹ ſuſcipe hu
iuſmōi)cū expēſis nr̄is:h̄ āt dic̄ Jo. ñ q̄ hēret
diuitias:ſʒ q̄ ḋ ꝯſilio ei⁹ diuiteſ talia faciebāt.
⁊ q̄ bōa eccl'ie data p paupib⁹ ipe diſpēſabat i
ephelo:ſic̄ ap'li alij i irl'm. vt hetur Act.4.(vt
ſim⁹ coopatores v̄itati)miſtrādo neceſſaria ill'
q v̄itatē p̄dicāt.⁊ ill' q p v̄itate fidei tribulatio
neſ ⁊ exilia ſuſtinēt(Scripſiſſē)h̄ ꝯñr iſtruit ga
iū ḋ euitatōe maloꝝ ⁊ aſſociatōe bonoꝝ.dicēs
(Scripſiſſē forſitā eccl'ie).i.cōitati fideliū i tua
ciuitate(ſʒ is q amat).i.cupit iordiate(p̄matū
gerere i eis diotrephes)nomē ē cuiuſdā hereſi
arche q vſurpabat ſibi p̄matū illi⁹ eccl'ie(nō re
cepit nos).i.ep'lam nr̄aʒ(Propter h̄ ſi venero)
ad locū illū(amoueā ei⁹ opa q̄ fac̄).i.arguā in
palā ⁊ puniā.ap'li.n.tales rebelleſ tradhāt alñ
ſatane ad vexādū corpal'r. vt hr̄.i.Cor̄.5.(v̄bis
malignis).i.malo igne igniti.ſ.igne ſupbie ⁊ in
uidie(garrieſ i nos).i.ianiter ⁊ irrōabil'r loq̄nſ
ꝯ nos v̄os xp̄i diſciplos(Et q̄ſi iſta ñ ſufficiāt)
p nimia ipietate(neqȝ ipe ſuſcipit frēs).i.pau
peſ fiḋleſ ⁊ v̄itati p̄dicatōes ñ rcipit hoſpitio(⁊
eoſ q ſuſcipiūt ꝓhibet)ſub ꝯmīatiōe pene:ne ḋ
cetero recipiāt(⁊ ḋ eccl'ia eycit)ſi ꝯ ꝓhibitiōeʒ
ei⁹ faciāt:iiuſtiſſime tñ:cū opa charitatis faci
ant:ꝑꝑ qḋ de iſto ⁊ ſuis ſeq̄cib⁹ ſubdit(Chariſ
ſime noli imitari malū ⁊c̄)⁊ ſubdit̄ rō(Qui hñ
facit:ex ḋo ē)nā omē bonū p̄cedit ab eo(q ma
le facit.nō videt eū)cognitōe formata charita
te(Demetrio teſtioniū redditr̄ bonū)de opibuſ
charitatis(ab oib⁹)ipm cog̃ſcētib⁹(⁊ ab ipa v̄
itate).i.a deo q ē ipa veritas(⁊ noſ teſtionium
ꝑhibem⁹)q̄ expti ſum⁹(⁊ noſti ſil'r)ꝑꝑ experiē
tiā(qm̄ teſtioniū nr̄m verū ē)q̄i diceret iſtū de
bes imitari ⁊ aſſociare: diotrephē āt ⁊ ei⁹ ſeq̄
ceſ deuitare(Mlta hūi) Hic pōit̄ ꝯcluſio epl'e.
⁊ expōat̄ ſic̄ ꝯcluſio epl'e p̄cedēti uſqȝ ibi(pax ti
bi)i q̄ optat gaio pacē iternā cōſciētie:⁊ pacem
fraternā amicitie:⁊ pacē ſupnā glie(Salutāt
te amici).i.fideleſ q ſt apḋ me(Saluta tu ami
cos).i.fideles q ſūt apḋ te(noīatim)ad maiorē
charitatis exp̄ſſiōeʒ:q̄ ē ichoatō future felici
tatis.Ad quā nos ꝑducat q viuit.⁊ regnat i ſe
cula ſeculorum amen.

Incipit epiſtola iude apoſtoli.

I Udas ieſu xp̄i ſeru⁹) Hic icipit ep'la
beati iude ap'li:q̄ ſic̄ duę p̄cedētes:
diuiditur in.3.partes .ſ.ſalutationē
pſecutōeʒ.⁊ concluōeʒ.Ꝯa ibi.Cariſ
ſimi omnē.tertia ibi.Ei āt q potēs ē
In prima parte notificatur perſona ſalutans:

ex noie cū dr̄(Judas)2°.ex religiōe:cū dicitur
(ieſu xp̄i ſeru⁹).i.fideliſ xp̄ian⁹.⁊ ex cognomie
cū ſubdit̄(frater āt iacobi)ſic āt fuit cognomi
nat⁹ ad diſtictionē iude p̄ditoris.2°.ponūt̄ pſo
ne ſalutate cū dr̄(his q i deo p̄re ſūt)fiḋ forma
ta caritate(dilectis)a deo ⁊ a me:⁊ fidelib⁹.cū
ctis(⁊ xp̄o ieſu ꝯſeruatis ⁊ vocatis).i.xp̄o ihu
adunatis ⁊ cōgregatis:ſic̄ mēbra vniunt̄ capi
ti:⁊ h̄ ꝑ vocationē ad fidē ⁊ cōſeruationē i eaḋ
q̄ ſūt ex gr̄a diuīa.Et lʒ vocatio pōat̄ hic poſte
rior ꝯſeruatiōe.tñ p̄or ē tp̄e.nec ē vis i h̄ faciē
da:q̄ trāſpoſitio nominū nō variat ſignificati
onē eoꝝ.3°.ponunt̄ optata bōa cū dr̄(Miſicor
dia vobis)pc̄ca v̄ra relaxās(⁊ pax) ꝯſcientiaʒ
qetās(⁊ caritas)deo cōiūgēs (adimpleat̄)i cele
ſti glīa:vbi:⁊ nō alibi caritaſ pficit̄(Cariſſimi)
h̄ icipit epl'e pſecutio:q̄ diuidit̄ in.2.ptes.q̄ p̄
iudas ap'ls ꝓpōit itētū.2°.pſeq̄t̄ ꝓpoſitum ibi.
Cōmonere.Eſt āt ꝓpoſitū ap'li ꝯfirmare fiḋles
ꝯ hereticoꝝ ḋceptōes.⁊ hoc ē qḋ dic̄(Cariſſimi
oēʒ ſollicitudieʒ faciēs)q̄ paſtor oʒ eē ſollicit⁹
ḋ ouib⁹(ſcribēdi vobis ḋ cōi veſtra ſalute) In
hac.n.ep'la iſtruit beat⁹ iudas oēs fideles gn̄a
liter:⁊ nō pſonas aliq̄s ſpāl'r:ſic̄ facit btūs Jo.
i duab⁹ ep'lis p̄cedētib⁹ (neceſſe habui ſcribere
vobis)ꝑꝑ hereticos iſurgēteſ: vt poſtea ſubde
tur(deꝑcās)ſup.nos(ſupcertari).i.fortiter cer
tari a vobis(ſel' tradite ſcīs fidei)q.ḋ.iſtud cer
tamē ē(fidei).i.p fide tradita(ſanctis).ſ.ap'liſ
a xp̄o(ſel').i.pfecte qñ apuit ſenſū eis: vt itelli
gerēt ſcripturas Luc.vlti.dr̄ ēt(ſemel)ꝑꝑ vni
tatē fidei ⁊ auctoris ipi⁹.Ephe.4.vn⁹ dn̄ſ.vna
fides: vnū baptiſma.Et ſubdit̄ dicti certamis
cā cū dr̄(Subitroierūt.n.).i.ſub ſpecie pietati
itroierūt(quidā hoies ipij).ſ.heretici. Pietas
.n.vno mō ſignificat diuinū cultū. heretici v̄o
ſub ſpecie religioſitatis ⁊ diui cult⁹ itroduxert̄
ꝯriū.ꝑꝑ qḋ dicūtur ipij (q olim p̄ſcripti ſunt)i.
ab eterno p̄ſciti a deo(in hoc iudiciū).i.ꝯdēna
tionē.Al'r pōt dici(q oli p̄ſciti ſūt).i.a lōgo tp̄e
p̄figurati.⁊ hic ſēſus v̄r magis ꝯcordare ſequē
tib⁹:⁊ ponunt̄ ples p̄figuratōes iſtoꝝ heretico
rū(dei nr̄i gr̄am).i.fidē catholicā nobis gratis
datā (trāſferētes i luxuriā) vt.n.traherēt hoi
nes ad ſuā ſectā:ꝯcedebāt pc̄ca carnalia tanq̄ʒ
licita:ad q̄ pni ſūt hoies:ac ēt ipi exercebāt. vt
freq̄nter dictū ē ſ̄(⁊ ſolū dn̄atorē)ꝑ h̄ āt φ ihs
xp̄s dr̄ hic ſolus dn̄ator ⁊ de⁹:nō excluduntur
pr̄ ⁊ ſpūs ſcūs:q̄ dictio excluſiua adiūcta vni
pſōe i diuīs reſpectu p̄dicati eēntial':nō exclu
dit alias:⁊ ſic ē i ꝓpoſito.Solus.n.idē ē qḋ nō
cū alio.ꝑpter qḋ excludit ſolū id qḋ iportat ali
etatē:pr̄ āt ⁊ ſpūs ſcūs nō ſūt ali⁹ de⁹ ⁊ dn̄ator
a filio:ſʒ vn⁹ (negātes) falſa doctrīa ⁊ vita ma
la(Cōmonere)hic ꝯñr pſeq̄t̄ ꝓpoſitū.ſ.ꝯfirmā
do fideles ꝯ verſutiā hereticoꝝ:in q̄ ſic p̄cedit.
q̄ p̄mo mlt'ipl'r eoꝝ prauitatē declarat.2°.fide
les i v̄itate ꝯfirmat ibi.Vos āt. Primū v̄o fac̄
dupl'r.p̄ ꝑ ſcripturas figurales.2°.ꝑ ſilitudies
naturales ibi.Sil'r hi ſūt.Pria adhuc i.3.ptes
q̄ p̄mo iducit tria de ſcriptura.2°.ad ꝓpoſituʒ
applicat ipa ibi.Et hi carnē.3°.inducit alia tria
ibi.Ve illis.Primū āt ē punitio iudeoꝝ.ꝑꝑ in
credulitatē ſuā rebellātiū i deſerto: vt pʒ Exo.
.16.⁊ Nu.14.⁊ i plib⁹ alijs locis.dicit ḡ(Cōmo
nere āt vos volo)⁊ nō docere ḋ nouo:⁊ ſubdit̄
rō(ſciētes vos).ſ.(ſel').i.pfecte:ita φ nō oʒ ite
rū docere:ſʒ de ſcitis i habitu ꝯmonere(oīa).ſ.
ad ſalutē neceſſaria(qm̄ ieſus).ſ.xp̄s(de terra
egypti pplm ſaluās)ꝑ v̄tutē ſue diuītatis q̄ ab
eterno ē.Jō dr̄ Hebre.13.Jeſus xp̄s heri ⁊ ho
die:ipe ⁊ i ſecl'a(ſecūdo).i.poſtea(eos q nō cre
didert̄ ꝑdidit).i.ḋſtruxit i ḋſto. vt dictū ē(An
gelos)hic pōit̄ 2⁹.ſ.caſus āgeloꝝ de q̄ habet̄
Eſaie.14.⁊ Ezech.28.q ꝑpter ſuā ſupbiā ḋiecti
fuert̄ i hūc aerē caligioſū:ad honoꝝ exercitiū:
ſʒ finito h̄ exercitio i die iudicij final' retrudēt̄
i iferno.⁊ h̄ ē qḋ dr̄(Angelos v̄o q nō ſuauert̄
ſuū p̄ncipatū).i.ſue ꝯditōis nobilē ſtatū(ſʒ de
reliq̄rūt ſuū domiciliū)gloſa iterlinearis. cele
ſtē hitatōeʒ ſpūalē viſionē dei:ſi ꝑ viſionē dei
itelligit ipe gloſator viſionē aptā eēntie diuie:
ñ dic̄ veꝝ.q̄ nullus vidēs diuinā eēntiā pōt
peccare.Si āt itelligit cognitionē naturalē an
geloꝝ ḋ deo:adhuc nō v̄r bene eē veꝝ:q̄ natu
ralia remāſert̄ i eis itegra.Jō meli⁹ dr̄ vt vidē
(ſʒ dereliq̄rūt domiciliū ſuū).i.celū ēpireū i q̄
creati fuert̄ tāq̄ʒ i loco ꝯuenieti ſue nature ⁊ ab
illo deiecti fuert̄: vt dictū ē(i iudiciū ⁊c̄)cōſtru
atur ſic lr̄a(reſuauit).ſ.de⁹ peccātes angelos:
(ſub caligīe).i.i hoc aere caliginoſo rōe p̄dc̄a(i
iudiciū magni diei).i.vſqȝ ad tp̄s extremi iudi
cij(vicul' eternis)datiui caſus ē.q̄ tūc tradēt̄
vicul' eternis.i.i iferno retruſi(Sic̄ ſodoma)h̄
pōit̄ 3⁹ exēplū qḋ habet̄ Geñ.19. de ciuitatib⁹
ſubuerſis ⁊ igne ſulphureo ꝯbuſtis ꝑꝑ hitātiū
feditatē:i q̄b⁹ vigebat vitiū ꝯ naturā. ⁊ h̄ ē qḋ
dr̄(Sic̄ ſodoma ⁊ gomorra ⁊ finitie ciuitates)
.i.ꝓpiq̄ duab⁹ dc̄is(ſili mō exfornicate).i.eoḋ
vicio ifeſte(⁊ abeūtes p⁹ carnē alterā).i. icon
uenietē.maſcl'i i maſculos turpitudinē opāteſ
(penā ſuſtinētes)icēdij ſulphurei(fc̄ē ſūt exem
plū).i.ſilitudo ⁊ figura(ignis eterni).ſ.gehēne
(Sil'r)hic ꝯñr tria p̄dc̄a applicat ad maliciam
hereticoꝝ.Et p̄ fac̄ ꝓpoſitū.2°.ḋclarat qḋdā di
ctū ibi.Cū michael.Circa p̄mū dic̄(Sil'r et hi)
.ſ.heretici(carnē q̄dē maculāt)⁊ ſic ſūt ſimiles
ſodomitis:⁊ i h̄ notāt̄ ñ ſolū ḋ fornicatiōe l' adl'
terio:ſʒ ēt ḋ vicio ꝯ naturā(dn̄ationē ſpnūt).i.
ipm xp̄m q nō ſolū dr̄ dn̄s i ꝯcreto.ſʒ ēt dn̄atio
i abſtracto ꝑꝑ excellētiā dn̄ij ſui Apoc.19. hʒ in
veſtimēto ⁊ i femore ſuo ſcriptū:rex regū ⁊ dn̄ſ
dn̄antiū:⁊ ſic aſſimilant̄ heretici angel' de celo
eiectis ꝑꝑ ſuā ſupbiā(maieſtatē blaſphemāt)
.i.ſcām trinitatē:q̄ blaſphemia eoꝝ ꝯ xp̄m re
dūdat in totā trinitatē.⁊ i h̄ aſſimilant̄ iudeis
exitibus in deſerto de quibus dicit̄ Nu.14.
Vſquequo detrahet mihi ppl's ille:⁊ ſic meret̄

cōdēnari ꝛ puniri ſicut pdc̄i (Cū3 michael) hic
ꝯñr ꝺclarat vltio dictū. ſ. ꝙ blaſphemia ſit val
de graue peccatū: ꝑ h̄ ꝙ michael nō fuit auſus
blaſphemare demonē ꝑꝑ ei⁹ naturā bonā. Et ꝑ
h̄ ꝑ3 ꝙ blaſphemare deū cui⁹ natura ē excellē
tior i infinitū: ē grauiſſimū peccatū. dic̄ ḡ (Cū3
michael archāgelus cū diabolo diſputans ꝛc̄)
volebat. n. diabolus reuelare corp⁹ moyſi iude
is ad idolatriā ꝓnis. vt eū adorarēt tanq̄ deū
Michael āt tūc ꝑnceps ſynagoge hoc volebat
īpedire (nō ē auſus iudiciū īferre blaſphemie)
ipi diabolo rōne dc̄a (ſed dixit. Jmperet tibi dñ
us) vt deſiſtaſ a dc̄a reuelatōe. l3 āt h̄ n̄ ſit ſcri
ptū i fine Deutero. vbi agit̄ ꝺ ſepultura moyſi.
tñ credēdū ē firmiter ſic fuiſſe. ꝑꝑ dictū apl̄i lo
q̄ntis ex ſpū dei (Hi āt). ſ. heretici (quecūq3 gd̄
ignorāt) circa articlos fidei: ꝛ maxīe circa trini
tatē ꝑſonaꝝ ī vnitate ēētie: ꝛ vnione nature
diuie ꝛ hūane in ſuppoſito v̄bi (blaſphemāt) aſ
ſerētes eē falſa (q̄cūq3 āt naturalia norūt). i. co
gnerūt ſēſuali cognitōe eē carni delectabilia q̄
cognitio dr̄ eē naturaľ ꝑut natura diuidit̄ con
tra rōem. iō ſubdit̄ (tanq̄ bruta aīalia) q̄ ſunt
rōne carētia (in his corrūpunt̄) ꝑ ſenſū. i. ꝯſēſu
volūtatis: ꝛ ꝑ abuſū cōſuetudis (Ue illis) hic
iteꝝ īducit tria ꝺ ſcriptura ꝯ̄ hereticos. ꝑmū ē
de cain: q ex īuidia fraterna ꝛ odio īterfec̄ abel
ſic heretici ex īuidia ꝛ odio veros apl̄os ꝛ fide
les ꝑſeq̄bant̄ ad mortē. ꝑꝑ qd̄ īpcat̄ eis nō optā
do ſ3 ꝑnūciādo ipius cain maledictionē. d. (ve
illis q ī via cain abierūt) ē āt ve cōminatio ma
ledictōis eterne. 2⁹ ē de balaā q cupiditate du
ctus voluit maledicere filijs iſrl̄: vt habet̄ Nu
meri. 22. ꝛ. 23. ꝛ qñ n̄ potuit a dō ꝓhibit⁹: docu
it balach ponere ſcādalū corā filijs iſrl̄ ꝑ mere
trices eos ad idolatriā ꝓuocātes Nu. 25. Sic
heretici ꝑꝑ q̄ſtū ꝑdicātes veris miſtris xp̄i ma
ledicebāt. ꝛ eos q̄tū poterāt ſcādalizabāt. iō ꝺo
ſubdit̄ (ꝛ errore balaā mercede effuſi ſūt). i. ꝑꝑ
q̄ſtū tp̄alē ſe malis exxpoſuerūt. 3⁹ ē de core: q ex
ābitiōe ſacerdotij ſeditionē mouit: ꝑꝑ qd̄ a ter
ra cū ſibi adherētibus abſorbtus fuit Nu. 17.
Sic heretici ꝑ ābitōe3 honorū ꝛ glīe: ſectaſ erro
neas finxerūt: ꝛ ꝑ ꝯñs penā core meruerūt. Jō dr̄
(ꝛ i ꝯ̄dictiōe). i. ꝛ ve illis q (cōtradictōe core) i.
ꝑꝑ ſeditōe3 i eccl̄ia motā ad ſ̄ilitudinē core (ꝑi
erūt). i. ꝑire meruerūt (Hi ſūt) Poſtq̄ ꝺclarauit
maliciā hereticoꝝ ꝑ ſcripturas figurales. h̄ cō
ſeq̄nter idē fac̄ ꝑ ſ̄ilitudies naturales. Et diui
dit̄ in. 3. ꝑtes. q2 ꝑ̄ facit ꝓpoſitū. 2° īduc̄ ad h̄ ꝓ
pheticū dc̄m ibi. Prophetauit āt. 3° apl̄i dictū
ibi. vos āt. Circa ꝑmū dic̄ (Hi ſūt i epulis ſuis
macl̄e cōuiuātes) ꝛ notant̄ h̄ de exceſſu notabi
li i cibo ꝛ potu: q2 nō ſolū dicūt̄ maculati i con
creto: ſ3 ēt macl̄e i abſtracto. Jō ſubdit̄ (ſine ti
more) dei ꝛ bonoꝝ hoīnū (ſemetipos paſcētes)
ſuꝑflueū q̄titate ꝛ q̄litate (nubes ſine aq̄) ſapi
ētie ſalutaris (q̄ a vētis circūferūt̄) ſuꝑbie mo
tib⁹ ꝛ vanitatis (arbores autūnales) apparētis

tie folia tñ hñtes. iō ſubdit̄ (infructuoſe). i. bo
nis oꝑib⁹ carētes (bis mortue) ſcl̄ꝫ ꝑ̄ ꝯuerſiōe3
ꝑ mortale pc̄c3. ꝛ iteꝝ p⁹ ꝑ lapſū i hereſi3 (eradi
cate). i. a radice caritatis (fluct⁹ fieri maris). i.
īgeti ꝛ bonoꝝ turbatiui (deſpumātes ſuas cō
fuſiōeſ). i. cū magno ſtatu ꝛ ſuꝑbia ſuaſ hereſeſ
ꝓnūciātes. ex qbus deuenient ad ꝯfuſionē eter
nā (ſidera errātia) ꝑ varios erroreſ (qb⁹ ꝓcella
tenebraꝝ). i. tēpeſtas penaꝝ (cōſeruata ē i eter
nū). ſ. i inferno vbi nulla ē redēptio (Propheta
uit āt) hic ad ꝓpoſitū īducit dc̄m ꝓpheticū. d.
(Prophetauit āt ꝺ his). ſ. ꝺ hereticis futuri (ſe
ptim⁹ ab adā enoch) ambob⁹ āt ꝯputatī. vt ha
bet̄ Gen̄. 5. ꝛ ꝑmo Paral. i. d. (Ecce vēit dñs in
ſcīs milib⁹ ſuis). ſ. āgeloꝝ ſibi aſſiſtētiū ꝛ mini
ſtrātiū ꝑ3 qd̄ dr̄ Dani. 7. throni poſiti ſūt ꝛ anti
qu⁹ dierū ſedit ꝛc̄. ꝛ ſubdit̄. Milia miliū mini
ſtrabāt ei. ꝛ decies milies cētena milia aſſiſte
bāt ei (facere iudiciū) cōdēnatōis (ꝯ̄ oēs). ſ. re
probos. iudiciū eni electoꝝ nō erit ꝯ̄ eos: ſ3 pro
eis (ꝛ arguere oēs īpios) ſic̄ dic̄ ſaluator Mat.
. 25. Jte maledicti i ignē eternū. Eſuriui enī3 et
nō ꝺdiſtiſ mihi mādūcare ꝛc̄ (hi). ſ. heretici (ſūt
murmuratores) ꝯ̄ veros apl̄os ꝛ dei miſtroſ (q̄
ruloſi) ꝺ ꝺfectu ſimulato vict⁹ ꝛ veſtitus vt pe
cuniā extorq̄ant ab illis qb⁹ ꝑdicāt vt lautius
viuāt. iō ſubdit̄ (ſm deſideria ſua ābulantes)
pecūia nāq3 ꝓbet facultatē viuēdi voluptuoſe
ſm illō Eccl̄. 10. pecūie obediūt oīa (ꝛ os illorū
loquit̄ ſuꝑbiā) de ſuis oꝑib⁹ ꝛ doctrina falſa ꝛ in
aniter ſe iactādo: ꝛ ꝑdicatores veritatī ꝯtēnen
do (mirātes). i. mirabiles dicēteſ (ꝑſonas) diui
tū ꝛ potētū (q̄ſtus cā) adulādo. n. diuitib⁹ ꝛ po
tētibus dicebāt eos facere mirabilia fcā ad ho
norē dei ꝛ cōis boī. ꝛ ſic ab eis dona ꝛ pecūias
extorq̄bāt (Uos āt) Declarata hereticoꝝ pra
uitate ꝑ dc̄3 ꝓpheticū. hic ꝯñr idē fac̄ ꝑ apoſto
licū. d. (vos āt cariſſimi mēores eſtote) corde ꝛ
oꝑe (v̄boꝝ q̄ ꝑdc̄a ſūt ab apl̄is) ꝛ ꝺ hereticis (q
dicebāt vobis) ad cautelā ꝯ̄ ſ̄los doctores (qm̄
i nouiſſimo tp̄e venient illuſores) ꝑ doctrinā er
rorī: ſ3. n. a ꝑncipio eccl̄ie aliq venerit: tñ imiñ
te antixp̄i tp̄e ꝑles venient q erūt ei⁹ nūcij ꝺ ꝓpiq̄
(ſ3 ſua ꝺſideria ābulātes). i. carnalr̄ viuētes ꝛ
hāc vitā hoīb⁹ laxāteſ ad quā ſūt ꝓni (in īpieta
te). i. vt ꝑ h̄ auertāt eos a v̄o cultu diuīo q pie
tas noīat̄ (Hi ſūt q ſemetipos ſegregāt) ab vni
tate fidei catholice (aīales). i. ſēſualitatē ſeq̄n
tes: ſic̄ aīalia bruta (ſpū3 n̄ hñtes). ſ. ſcm̄. ſ3 ma
gis ſpū3 erroneū (Uos āt) ꝺclarata m̄tipl̄r he
reticoꝝ prauitate. hic ꝯñr fideles ſolidat i fidi
firmitate. d. (voſ āt cariſſimi ſuꝑedificāteſ voſ
metipos i ſcīs) oꝑib⁹ ꝛ meditatōib⁹ (ſcīſſīe nr̄e
fidei). i. ſuꝑaddēteſ iſta fidei nr̄e ſcīſſime. ſic̄ fir
mo ꝛ ſtabili fūdamēto (in ſpū ſcō orantes) q ele
uat fideliū mētes. Orō. n. ſ3 damaſcenū ē aſcē
ſus mentī i deū (uoſipos i dilectiōe dei ſuate)
oꝑa caritatis ꝯtinuādo. nā iſta dilectō nō ſub
trahit̄ ex ꝑte dei. niſi ꝑ̄ ꝺficiat ex ꝑte hoīs: ꝛ ſic

Prologus

in ei⁹ ꝑtāte eſt hāc dilectō3 ꝯſeruare (expectan
tes ꝛc̄) ꝛ hoc i ſpe: que certa expectatō ē future
beatitudis: ex grā ꝛ meritis ꝓuemēs (Et hos
qdē). ſ. hereticoſ obſtīatos (arguite iudicatos)
. i. arguēdos oñdite tanq̄ ꝯdēnatos (illos v̄o)
q nō ſūt adhuc obſtinati (ſaluate) ꝑ bonā doc
trinā ꝛ vitā (de igne rapiētes). i. ne deſcēdant
ad ignē gehēne (Alijs aūt). ſ. peccatorib⁹ q nō
ſūt heretici (miſemi) eis ꝯpatiētes. ꝛ ad emen
datōe3 eoꝝ laborātes (i tiore) ne forte ꝯtingat
vos ſilr̄ peccare (odiētes ꝛ eā q̄ carnaľ ē macl̄a
tā tunicā). i. ꝯuerſatōe3. Jſtō additur: eo ꝙ di
xerat: alijs āt miſemi: q2 l3 peccatorib⁹ ſit ꝯpa
tiendū: tñ eoꝝ vitiū ē odiendū (Ei aūt) hec eſt
vltia ꝑs ꝛ ꝯfirmatio hui⁹ epl̄e quā terminat bea
t⁹ iudas i diuia laudō. d. (Ei āt q potēs ē vos cō
ſeruare ſine peccato). ſ. deo ſine cui⁹ grā hō nō
pōt a pc̄cō reſurgere: nec i bono meritorio ꝑſe
uerare (ꝛ cōſtituere). ſ. vos (añ cōſpectū glorie
ſue) ꝑ aptā viſionē (imaculatos) q2 nullus hñſ
maculā admittit̄ ad eā Apoc. 21. Nō itrabit in
eā aliqd coīgnatū (i aduētu dñi nr̄i ieſu xp̄i) ad
iudiciū. tūc. n. dabit̄ electis glīa ꝑfecta i corꝑe
ꝛ aīa (Soli deo ſaluatori nr̄o) ipſe ſoluſ pōt noſ
ſaluare eterna ſalute (ꝑ ieſū xp̄m dñm nr̄m) nā
hūanitas xp̄i ē hūane ſalutis iſtrumētū diui
nitati cōiūctū. vt freq̄nter dictū ē ꝯ̄ (glīa) inq̄
tū apparet dign⁹ oī laude. Eſt. n. glīa clara cum
laude notitia (magnificētia) ex diffuſione ſue
bōitatis ſuꝑ oīa (impiū) ex obediētia toti⁹ crea
ture ad ipm (ꝛ ꝑtās) in punitōe maloꝝ ꝛ ꝑmia
tiōe bonoꝝ (añ oīa ſecula) l3. n. ꝑdc̄i act⁹ circa
creaturas ſint tp̄ales. tñ virt⁹ diuia qua talia
facit eſt eterna Amen.

Poſtilla fratris. N. de lira ſuꝑ apocalypſi3.

Oportet te iteru3

O
pphare populis ꝛ gētib⁹ Apoc. 10.
Sic̄ dixi i ꝑncipio Gen̄. vet⁹ ꝛ no
uū teſta. ad inicē correſpōdēt na3
ſe hñt ſic̄ rota i medio rote Ezec. i. Et hoc ꝑ3 ꝑ
libros vtriuſq3. Jn veteri. n. teſtamēto ſunt li
bri legales. hyſtoriales. ſapiētiales ꝛ pphales
Jn nouo v̄o legi r̄ndet euāgeliū libris hyſtoria
lib⁹ act⁹ apl̄oꝝ. ſapiētialib⁹ v̄o epl̄e pauli cū. 7.
canōicis: pphalib⁹ āt apocalypſis. Uñ hñ dr̄
beato ioāni v̄bū ꝓpoſitū. oportet te iteꝝ pphe
tare ppl̄is ꝛ gētib⁹. ꝛ dr̄ iteꝝ. i. p⁹ prophetas ve
teris teſtamēti. Uñ i v̄bo ꝓpoſito poſſūt nota
ri. 4. cōdictōes i hui⁹ libri. Pria ē ei⁹ neceſſitas
q̄ notat̄ ibi. Oportet. ſa ē ipius veritas ibi. te ꝓ
phetare. Tertia ordis q̄litas ibi. iteꝝ. q̄rta ei⁹
dē generalitas ibi. ppl̄is ꝛ gētib⁹. Circa ꝑmum
cōſiderādū ꝙ ſicut dic̄ apl̄s Hebre. 10. Patien
tia vobis neceſſaria ē: quā facili⁹ habem⁹ ſi tri
bulatōes futuras aliq̄ mō ꝑcognoſcam⁹ ſ3 qd̄
dicit beat⁹ Greg. Oml̄. 33. minus iacula feriūt
q̄ ꝑuidētur. ꝛ nos tollerabili⁹ mūdi mala ſuſci
pim⁹: ſi ꝯ̄ hec ꝑ ꝓuidētie clipeū munimur. Be
at⁹ v̄o Jo. i hoc libro ꝓphetico deſcribit tribu

latiōes eccl̄ie futuras a ſuo tp̄e vſq3 ad finem
mūdi. ſ3 catholicos doctores: vt ꝯ̄ ipas patiē
tie clypeo neceſſario muniamur. Et ſic ꝑ3 neci
tas hui⁹ libri. ꝑꝑ qd̄ dr̄ Jo. īfra. i. c. ſcribe ḡ q̄ vi
diſti ꝛ que ſūt: ꝛ q̄ o3 fieri cito. q. d. ſcribe in hoc
libro q̄ vidiſti. i. reuelationes diuinit⁹ fcās tibi
(ꝛ q̄ ſūt) q2 tribulatōes eccl̄ie iā īceperāt: ꝛ que
o3 fieri cito ſ3 diuinā ordiationē ad patientie
fideliū ꝓbatōe3 p⁹ hec. Nā l3 a ꝑncipio naſcen
tis eccl̄ie ſurrexerit tribulatōeſ ꝯ̄ cetū fideliū.
vt ꝑ3 i actib⁹ apl̄oꝝ. tñ maiores ſurgēt circa fi
nē mūdi tp̄e antixp̄i. Circa 2⁹ cōſiderādū ꝙ i
cognitiōe hīta īueſtigatiōe hūana frequenter
falſitas cōtigit. Nā l3 ꝑma ꝑncipia ſint ꝑ ſe no
ta. tñ in deductiōe ipoꝝ ad concluſiōes maxīe
remotas cōtingit freq̄nter errare. ſ3 in cogniti
one hīta reuelatōe diuia nō pōt eē falſitas cū
ſit ipe regula veritatis. Cognitio v̄o ꝓphetica
q̄lis ē i h̄ libro cōtēta nō ꝓcedit ex īueſtigatōe
hūana: ſ3 reuelatōe diuia. ſa pe. i. nō. n. volūta
te hūana allata ē aliqñ ꝓphetia: ſ3 ſpū ſcō iſpi
rati locuti ſūt ſci ꝺi hoīes. ꝓpter qd̄ i hoc libro
nō ē falſitas aliq̄ ſ3 v̄itas mera. iō dr̄ ei⁹ vlt. c.
ꝛ dixit mihi. ſ. angelus loq̄ns Jo. h̄. v̄ba fideliſ
ſima ꝛ v̄a ſūt ꝛ dñs de⁹ ſpirituū ꝓphetaꝝ miſit
āgelū ſuū oñdere ſuis ſuis q̄ o3 fieri cito. Circa
tertiū i q̄ notat̄ ordis q̄litas. cū dr̄. Jterū. i. p⁹ ꝓ
phetas ve. teſ. cōſiderādū ꝙ ſic̄ libri pphales i
veteri teſtamēto ſūt vltimi ſm ordinē quē hñt
i biblijs nr̄is cōiter. nā apud iudeos ē alr̄. L3
āt libri machabeoꝝ ponātur in biblijs noſtriſ
p⁹ libros ꝓphetaꝝ. tñ nō ſūt ꝺ canone. ſ3 ꝙ dic̄
Hiero. i ꝓlogo galeato qd̄ ꝑmittit̄ libris regū. ꝛ
iō iter libros canōicos ve. teſ. libri ꝓphetales
ſūt vltimi. ſicut dixi. Et ſilr̄ iter libros noui te
ſtamēti. liber apoc. ē vltim⁹ Uñ pōt expōi illō
qd̄ dr̄ Jo. 21. Māifeſtauit ſe iteꝝ ih̄s ad mare
tyberiadis. Ad cui⁹ itelligētiā ſciēdū ꝙ locus
aliqñ accipit̄ ꝑ hitātib⁹ i ipo. ſic̄ dr̄ cōiter. pari
ſius fec̄ tale feſtū l' ſpectaculū. i. ppl̄s hitās pa
riſiuſ. Beat⁹ v̄o Jo. ꝓpe mare galilee qd̄ altero
noīe dr̄ mare tyberiadis fuit nat⁹. ꝛ i eoꝺ piſca
tōib⁹ fuit occupatus. ꝛ iñ a xp̄o vocatus vt hēt
Math. 4. ꝑꝑ qd̄ ꝯueniēter pōt noīe tyberiadiſ
deſignari. vt ſit ſēſus. māifeſtauit ſe iteꝝ ieſus
ad mare tyberiadis. i. ad Jo. euāgeliſtā. Jterū
. i. p⁹ pphas ve. teſ. Jtē alr̄. iteꝝ. ſ. ſeľ i euāgelij
ꝺſcriptōe. ꝛ alias i apoc. reuelatōe. Circa 4⁹ ꝯ
ſiderādū ꝙ pphe ve. teſ. l3 pphauerit de oīb⁹
ppl̄is ꝛ gētib⁹ vt ꝑ3 libros eoꝝ iuēti. tñ ꝓpha
uerūt tm̄ vni ppl̄o ſiue gēti. ſ. iudeoꝝ. Jona tñ
excepto: q fuit miſſus ad pphandū niniuitis.
Ceteri v̄o ad ꝓphetādū iudeiſ. Jo. v̄o pphauit
i h̄ libro oīb⁹ gētib⁹ ꝛ ppl̄is: q2 pphauit vniuer
ſali eccl̄ie ex oīb⁹ gētib⁹ ꝛ ppl̄is. ꝛ liguiſ ꝯſtitute
vt magī videbr̄ i libri ꝑſecutōe: ꝑꝑ qd̄ ꝺ ipo po
teſt dici illō. Eſa. 55. ecce teſtē ppl̄iſ eū: dedit du
cē ac ꝑceptoꝝ gētib⁹. dic̄ teſtē: q2 ꝑteſtat⁹ fuit
vniueſali eccl̄ie ꝺ futurī tribl̄atōib⁹: ducē ac ꝑ
ceptōē: ut ꝑ e⁹ uitā ꝛ doctrina3: oēſ gēteſ ſi ſeq̄nt̄

ip̄ꝫ ad celeſtē gl'iaꝫ ꝯducant̄.p̄ſtāte dn̄o nr̄o ie/
ſu xp̄o:q cū p̄re ⁊ ſpū ſcō viuit ⁊ re.i ſe.ſec.Am̄.

¶ Prologus gilberti in librū Apoc̄ Incipit.

OMnes q pie volūt viuere ⁊c̄) Om̄ effe
ctus efficiēti ⁊ op⁹ artifici ꝯueniēter ri/
dꝫ.Artificiū āt qdā ē artifex auctorita
te:qdā miſterio.ſic ēt ꝺ efficiēte.Gilbert⁹ huic
opi p̄mittēs ꝓlogū iſtū.p̄ ip̄m determiat i rela/
tiōe ad artificē ſiue efficiētē auctoritate.z° i re
latiōe ad artificē ſiue efficiētē miſterio ibi.Ui
dit āt Jo.⁊ ſcripſit ⁊c̄.Om̄ āt artifex nō ē opāſ
cū ip̄etu.ſꝫ p̄cedēte diſpōne quā qdē ꝯſeqt̄ opa
tio circa materiā.Et ip̄am opatione īformat i/
tētio ex p̄te agētis.⁊ mot⁹ ex p̄te opis ad quē:ſ
q̄ ſeqt̄ ip̄m opatū i effectū.p̄ determiat̄ de effici
ēte ſiue artifice inq̄ꝫtū ē diſponēs.z° inq̄ꝫtū eſt
agēs ibi.reuelauit āt tota trinitaſ.3° ꝺ materia
actōis ibi.ꝺ q̄ reuelatōe hc̄ libꝝ ſcripſit ⁊c̄.4°
ꝺ itētiōe agētis ibi.vt q̄s ꝺnunciata ſupplicia
terrēt ⁊c̄.5° ꝺ ip̄o opato ibi.iō iſte liber iter reli/
q̄s ſcripturaſ ⁊c̄.6° ꝺ mō actōis ibi.Cū āt Jo.h
i viſiōe fuerīt reuelata.Et i his.6.tāgunt̄ q̄tuor
cāe vna cū cauſato.Efficiēſ āt inq̄ꝫtū ē ꝺ dupli
ci differētia.ſ.diſponētl ⁊ agētl.Premittēs igit̄
expoſitor hui⁹ libri.ſ.Gilbert⁹ i p̄ma p̄te iſti⁹ ꝓ/
logi:breuē fideliū trāſlatōeꝫ ex v̄bis ip̄i⁹ ꝯſola
torl xp̄i:ſubiūgit q̄lr de⁹ diſpoſuit tribulatōes
futuras ecclie reuelare.Et qꝛ diſpōni rōnabili
rn̄det rō ꝯueniēs.iterſerit rōeꝫ q̄re de⁹ ſic diſ/
poſuit ibi p̄terea vidēs de⁹ pr̄ tribulatiōes ⁊c̄.
Tria igit̄ in hac p̄ticl'a p̄ tāgunt̄.ſ.cōſolatio fiꝺ
liū.rō diſpōis diuie.⁊ ip̄a diſpō.Dic̄ g̃(Oēs q
pie).i.iuſte ⁊ religioſe(uolūt viuere i xp̄o)ſic̄ di
cit Apl's.z.Thi.3.(pſecutiōeꝫ patiūt̄ iux̄ illō)
Eccl.z.(fili accedēs ad ſuitutē ꝺi)cui ſuire re
gnare ē(ſta in iuſticia firm⁹ ⁊ pat⁹ ad opa iuſti/
cie exercēda)Thobie.5.Egreſſus thobiaſ iuēit
iuuenē ſtātē ſplēdidū p̄cīctū ⁊ q̄ſi patū ad ābu
lādū(⁊ tiore)vt nihil faciēdū ē qꝺ negligas Ec
cle.7.Qui timet dn̄ꝫ nihil negligit(⁊ p̄pa aīaꝫ
tuā).i.volūtatē tuā(ad tētatiōeꝫ)ſuſtinēdam
Jaco.i.Beat⁹ vir q ſuffert tētatiōeꝫ ſup̄.ſpōte.
Et q̄re h ſit faciēdū ſubiūgit.di.(Tētatio nāq̄ꝫ
ē vita hois ſup terrā).7.Job.Alia lr̄a(Mili/
tia ē vita hois ſup terrā).q.d.hō ad h poſit⁹ ē
ſup terrā.vt tāq̄ꝫ miles fortl ⁊ ſtrenu⁹ fortl ſit i
tētatōib⁹(Ne āt fideles i his)iā dc̄is pſecutōe
.ſ.⁊ tētatiōe(deficiāt)q̄ſi fatigati(Cōſolat̄ eos
dn̄s)vt hilareſ reddat ⁊ alacreſ(atq̄ꝫ ꝯfirmat)
vt fortes efficiat ⁊ ſtabiles.Cōſolat̄ inq̄ꝫ ⁊ cōfir
mat.d.(vobiſcū ſū vſq̄ꝫ ad ꝯſūmatione ſeculi)
Math.vlt.ſ.ad tuēdū vos(⁊ nolite timere pu
ſillus grex)Luc.iz.(Propterea vidēs de⁹ pr̄)
poſita fideliū ꝯſolatōe:tāgit cām q̄re tribulati
ones ecclie reuelare diſpoſuit.vꝫ vt p̄uiſe a fiꝺ
lib⁹ min⁹ timeant̄.Gre.Min⁹ iacula feriūt q̄ p̄
uident̄(ꝓpterea).ſ.qa ꝯſolat̄ ⁊ cōfirmat fiꝺleſ
(vidēs de⁹ pr̄ tribulatōeſ q̄s paſſura erat eccle
ſia ab apl'iſ fūdata ſup petrā xp̄m).i.Cor̄.io.pe

tra āt erat xp̄s.Et Math.i6.Sup hāc petrā.ſ.
me xp̄ꝫ edificabo eccl'iaꝫ meā(vt min⁹ timeāt)
.ſ.tribulatōes(diſpoſuit)de⁹ pr̄(vna).i.p̄iter
(cū filio ⁊ ſpū ſcō eas reuelare.Reuelauit aūt
tota trinitas ⁊c̄)h tāgit̄ ꝺ artifice inq̄ꝫtū ē opāſ
ſiue agēs.⁊ qꝛ h actio nō ſolū reqrebat materi
am i q̄:ſꝫ cui ⁊ ſubiūgit.d.(xp̄o ſꝫ hūanitatē)i.
xp̄o inq̄ꝫtū ē hō.⁊ inq̄ꝫtū ē de⁹.ip̄e ēt ſibi hōi re
uelauit.Sed nōne aīa xp̄i a tp̄e cōceptōis ſci/
uit oīa q̄ de⁹.Rn̄ſio lꝫ oīa ſciuit:nō tn̄ ita lipi/
de ſic̄ de⁹.ꝑꝑ qꝺ circa ea q̄ ſciuit aliqd poterat
a deo reuelari ſibi(Chriſt⁹ v̄o Jo.ꝑ angelū Jo.
ecclie)reuelauit(ecclie).ſ.aſie ſpāl'r Jo.7.eccle
ſijs q̄ ſūt i aſia:ſꝫ gn̄al'r vniuerſe(de q̄ reuelati/
one)materialr.i.ꝺ qb⁹ reuelatl vl' aggregatiue
.i.ꝺ qb⁹ reuelatōib⁹(hūc libꝝ ꝯpoſuit).ſ.Joan.
(Un̄).i.qa ꝺ hac reuelatōe(apoc.dr̄.i.reuela°)
ab apo qꝺ ē re.⁊ calypſis qꝺ ē velamētū:q̄ſi re/
uelamētū l' reuelatio:qꝛ ibi mlt̄a reuelāt̄.Un̄
apocalypſor ris.idē ē qꝺ reuelare(Qꝛ h ꝯtinēt̄
q̄ de⁹ reuelauit Jo.⁊ Jo.ecclie quāta.ſ.eccleſia
paſſa ſit i tp̄e p̄mitiuo).i.tp̄e fūdatōis ⁊ planta
tōiſ ſue(⁊ q̄ꝫta nc̄).i.tp̄e moderno(patiat̄ nouiſ
ſimis tp̄ib⁹ antixp̄i paſſura ſit.qn̄ tāta erit tri/
bulatio.vt ſi fieri pōt moueāt̄ etiā electi)Ma
thei.z4.(Et q̄ ꝑ his ⁊ nc̄)i aliqb⁹ mēbris(⁊ in
futuro)i oīb⁹(p̄mia ſit ſuſceptura)vl' nc̄ q̄ꝫtuꝫ
ad dōa gr̄e.i futuro q̄ꝫtū ad dōa gl'ie(vt q̄s de/
nūciata ſupplicia terrēt)hic tangit̄ intētio ſue/
lātis(ꝓmiſſa p̄mia letificēt)Qꝛ ſꝫ h.Cōſidera
tio p̄mij minuit vī flagelli.Seneca.ſpes p̄mij
ſolatiū ſit laboris(Jō iſte liber iter reliq̄s ſcri/
pturas noui teſtamēti ꝓp̄hie noīe cēſet̄)h de/
clarat̄ ꝺ ip̄o opato ⁊ p̄ ſimpl'r.z° ei⁹ excellētia re
ſpectu aliaꝝ ꝓp̄hiaꝝ māifeſtat ibi.q̄ alijs ē ex
cellētior ꝓphetijs.3° ei⁹ auctoritatē ꝺclarat ibi
ad cui⁹ auctoritatē cōfirmādā.Determiat̄ igit̄
q̄re iſte liber dr̄ ꝓphetia cū dr̄.iō.q.d.qa h p̄nū
ciātur tribulatōes p̄cedēteſ.⁊ p̄mia q̄ ſequunt̄
iō iſte liber ⁊c̄.Que alijs ⁊c̄.h declarat̄ de eo in
cōpatōe.⁊ determiat̄ p̄mo ꝙ excellit alias ꝓ
phetias.z°.h pluꝛib⁹ ꝺ cāis ſiue rōib⁹ oſ̄dit̄ ibi
qa ꝺ xp̄o ⁊ eccl'ia ⁊c̄.dr̄ g̃(q̄ alijs ē excellētior ꝓ
phetijs)⁊ modus excellētie ſubiūgit̄(Sic̄ eniꝫ
nouū teſtamētū p̄ſtat veteri:euāgeliū legi.ita
h ꝓp̄hia ꝓphetijs veteris teſtamēti)Quō āt p̄
ſtat nouū teſtm̄ veteri.Nōne dr̄ Eze.3.ꝙ rota
erat i rota ⁊ vetus teſtamētū i nouo ⁊ ecōuerſo
g̃ vnū alteri p̄ſtat.Rn̄ſio vet⁹ ē i nouo ꝑ expli/
catōeꝫ:ſꝫ nouū i veteri ꝑ iplicatōeꝫ.Preterea
vet⁹ ē i nouo materialr.nouū i veteri formalr.
Et iō nouū p̄ſtat veteri.q.forma p̄ſtātior ⁊ ele/
gātior materia(qꝛ ꝺ xp̄o ⁊ eccl'ia magna ex p̄te
iā adipleta ſacramēta denūciat.vel ēt iō qꝛ cū
alijs vnifaria.iſti trifaria data ē ꝓphetis ſil.ſ.
de p̄terito p̄n̄ti ⁊ futuro)hic tāgunt̄ rōnes due
q̄re h ꝓp̄hia ē excellētiō alijs.Una ē qꝛ mlt̄a ꝺ
myſterijs xp̄i ⁊ eccl'ia iam completa ꝓphetat.
alia eſt quia illi data eſt trifaria ꝓphetia alijs

vnifaria.Nō ꝙ ſor faris cōponitur cum vnus
⁊ dr̄ vnifarius ab vni.i.de vno loq̄ns.vn̄ vni/
farius dr̄ ꝓpheta:qui tm̄ ꝓphetat ꝺ vno tē
pore:biſari⁹ q de duob⁹.Et q̄nq̄ꝫ biſari⁹ ponit̄
ꝑ bilingui.trifari⁹ q de tribus.In aliqb⁹ vero
libꝛis ſcribit̄ vnifaria per ph.⁊ tūc cōponit̄ ab
vnus.a.um.⁊ phares qꝺ ē diuiſio.vn̄ vniphā/
ria.i.ſimplex ꝺi peophetia.trifaria triplex(Ad
cuius auctoꝛitatē confirmādā:occurrit ēt auc
toritas mittētis deferentis ⁊ accipiētis:mittē/
tis.ſ.trinitatis:⁊ deferētis.ſ.angeli.⁊ accipien/
tis.ſ.ioānis)Hic declarat auctoritateꝫ.q.d.ex
his hꝫ anctoritatē liber iſte:qꝛ trinitas ea que
ibi dicūtur reuelauit:⁊ reuelatiōes angel⁹ ap/
portauit.⁊ ioānes apoſtolus eas ecclie nuncia
uit.His trib⁹ teſtib⁹ credēdū ē.qꝛ i ore duoꝛuꝫ
vel triuꝫ teſtiū ſtabit oē verbū Deut.i9.⁊ Ma
thei.i8.(Cū āt Jo.hec in viſione fuerūt reuela
ta:⁊ ſunt tria genera viſionū:ſub quo gn̄e con
tineat̄ vidēdū ē)Primo determinatur modus
actionis.z° ſubiungit̄ diſtinctio viſionū ibi.vi
ſio.n.alia corꝑalis ⁊c̄.3° determiat̄ ſub quo gn̄e
viſionis fiebat hec reuelatio ibi.quō vidit ioā
nes que in hoc libꝛo referunt̄ ⁊c̄.dicit g̃(Uiſio
.n.alia corporalis:qn̄ videlicet corporalib⁹ ocu
lis aliquid videm⁹:ſic̄ balthaſar vidit manuꝫ
ſcribentē i pariete Dani.5.Et heliſeus currus
igneos.in qb⁹ helias rapt⁹ fuit.4.Re.z.(Alia
ſpūalis ſeu imaginaria:cū vꝫ doꝛmiētes vl' vi
gilātes imagines rerū cernimus.quibuſ aliqd
aliud ſignat̄ q̄ꝫ cernit̄)ſup̄(ſicut vidit pharao
ſpicas).i.ſpicaꝝ imagies Gen̄.4i.(⁊ moyſeſ ru
bū ardere)Exo.3.(iſte dōmiēſ:ille vigilās)Sꝫ
cōtra corporalib⁹ oculis vidit moyſes.⁊ h cor/
poꝛale erat qꝺ videbat̄.ergo viſio rubi nō erat
ſpūalis viſio.Reſponſio referēdo viſioneꝫ ad
illud quod erat corpore vel corꝑaliter viſū erat
viſio corporalis.Referēdo āt ad ſignatū ꝑ id
qꝺ ſic videbat̄.imaginaria ſeu ſpūalis dici pōt
vel forte vt qdā dn̄t videbat ignis q re uera n̄
erat ignis.viſio āt imaginaria fuit viſio petri
Act.io.ſ.qn̄ poſit⁹ in extaſi vidit q̄drupedia et
ſ̄pētia.et dictū ē ei.macta et māduca(Alia in/
tellectual' qn̄ videlꝫ ſpū ſcō reuelāte intellectu
mētis v̄itatē myſterioꝝ ē ſic̄ capim⁹)Hac eniꝫ
viſiōe res itellectuales q̄ ſūt ſine imagie vidi/
mus.vn̄ gl.z.Cor̄.iz.dicit hac viſione.q̄ dr̄ in/
tellectual' ea cernuntur:q̄ nec corꝑa.nec vllas
gerūt formas eoꝝ ſiſ̄es velut ip̄a mēs ⁊ oīs af/
fectio bōa(quō vidit Jo.q̄ i hoc libꝛo ꝯtinētur
Nō.n.figuras tm̄ ſpū vidit.ſꝫ ⁊ eoꝝ ſignificata
mēte itellexit)ꝯ.q̄dā gl.dic̄.Jo.i mēte imagies
vidit.Rn̄ſio.ſ̄m diuerſos reſpect⁹ imaginaria
fuit ⁊ itellectual'.qꝛ mētis itellectu illuiato a
ſpū ſcō v̄itatē cognuit.ꝑ h pꝫ ꝙ v̄iſſime fuit ꝓ
p̄hia.Nō ꝙ nō dr̄ viſio niſi cōtieat aliqd iuſti
cie.qꝺ deo reuelāte ſciat̄.Et iō triplex viſio dr̄
triplex celū(vidit āt Jo.⁊ ſcripſit i pathmo iſu
la relegat⁹ a domiciāo i exiliū p̄ncipe ip̄ijſſimo)
In hac ſa p̄te ꝓlogi determiat̄ de ip̄o ope ſꝫ qꝺ

referſ̄ ad efficiētē:ſiue ad artificē miſterio q eſt
Jo.ꝑgredit̄ igit̄ in hac p̄te ſic.p̄ expōit̄ qs ē iſte
artifex ⁊ q̄ ſit ei⁹ actio.Et qꝛ h actio cū ſit mate
rial' r̄qrit locū ⁊ tp̄ſ:ſubiūgr̄ ꝺ loco ⁊ tp̄e ibi.In
pathmo iſula.vbi tāgit̄ q̄ loco ſcripſit ⁊ q̄.ſ.tp̄e
exilij ſui:qꝺ dat̄ intelligi.ꝑ h ꝙ dr̄ relegat⁹.p̄ri
cipiū.n.tp̄s cōſignificat.⁊ qꝛ artificioſe opans.
opat̄ aliq̄ cā mot⁹.ꝯſ̄r ſubdit̄ de cā mouēte eū
ad ſcribēdū q̄ ē duplex.vna ē pullulatio erroꝝ
q̄ tāgit̄ ibi(hac eū ad ſcribēdū cōpellēte cā ⁊c̄)
Alia cā ē iſtructio eccl'iaꝝ aſie ⁊ ecclie gn̄al'.vn̄
prima cauſa fuit extirpatio maloꝛū.Secunda
iformatio ſiue iſtructio bonoꝝ.Que tangit̄ ibi.
(Scripſit āt Jo.eccl'ijs aſie deuꝝ.7.ep̄is de p̄/
dc̄is iſtruēs.⁊ ꝑ eā totā gn̄alē eccl'iaꝫ docēs).ſ.
ꝑ aſiā mioꝛē de q̄ dic̄ Jſidor⁹ Ethio.iz.Aſia mi
noꝛ ab orīēte cappadocia angit̄.ab alijs p̄tib⁹
vndiq̄ꝫ mari circūdat̄.Nā a ſeptētrione pōtū
euxinū hꝫ.ab occaſu ꝓpontidē.A meridie egy/
ptiū mare ⁊c̄.Alia ē aſia maior dcā a noīe cuiuſ
dā mulierl q̄ apꝺ āti q̄s iperiū tenuit oꝛiētis.h
i tertia p̄te orbis diſpoſita.ab orīēte ōtu ſoliſ a
meridie occeano.ab occiduo nr̄o mari finit̄.a
ſeptētriōe meothide lacu ⁊ thanai fluuio teria
tur ⁊c̄.Et qꝛ actio huiuſmōi reqrit̄ materia.cō
ſeq̄nter ſubdit̄ de materia h⁹ opiſ cū dr̄(Eſt ita
q̄ꝫ materia Jo.i h ope ſtat⁹ ſpāl'r aſiane eccleſie
necn̄ ⁊ toti⁹)vꝫ(q̄).i.q̄ꝫta mala(i p̄n̄ti patiatur
⁊ q̄ p̄mia i futuro(receptura ſit)Et qꝛ itētio re/
git agētē ſiue iformat:⁊ modus opatōis ꝯſ̄r tā
git̄ itentio ſcribētis cū dr̄(Intētio v̄o ei⁹ ē mo/
uere ad patiētiā.q̄ ſuāda ē.tū qꝛ breuis labor:
tū qꝛ p̄miū magnū)Deīde ſubdit̄ modus cū dr̄
(Modus tractādi tal'.Prio p̄mittit ꝓlogū i ſa
lutatione:vbi reddit auditores benigs ⁊ attē/
tos ⁊c̄.Sex igr̄ ſūt p̄ticl'e iſti⁹ p̄tis ⁊ ſic oꝛdiate.
Prio.n.tāgit̄ de efficiēte inq̄ꝫtū ē efficiens ibi.
q.ſ.ioānes ſcribēs.z° ꝺ loco ⁊ tp̄e qbus ſcripſit
3° ꝺ cā motiua ad ſcribēdū.4° ꝺ materia.5° ꝺ in
tētiōe.6° de mō.dic̄ g̃(Uidit āt ioānes ⁊ ſcrip/
ſit i pathmo)Apoc.3.fui i inſula q̄ vocat̄ path/
mos.Et nō ꝙ dr̄ h pathmos.⁊ h pathm⁹.mi.i
eadē ſignificatiōe.⁊ vtrūq̄ꝫ hꝫ pathmo i datio
⁊ ablatiuo ſic̄ claros.ro.tenedos.do.delos.lo.
(in eccl'ijs)qbuſ p̄erat aſie miorl.cui⁹ metropo
lis erat epheſus.p̄fuit.n.Jo.7.eccl'ijs illi⁹ aſie.
(pullulaſ̄t)icboatiōe pullulo.las.dr̄ germīa/
re vl' mlt̄iplicare(atq̄ꝫ inoleuert̄).i.creuert̄(cō
ſuetudie vitia)q̄ mores corrūpūt(atq̄ꝫ diuerſe
hereſes)q̄ violabāt ſidē(Erāt.n.qdā)manife/
ſtat cuiuſmōi hereſes pullulabāt ibi.ſ.in aſia
(Alpha)p̄ncipiū ē elemētoꝝ grecoꝝ(O)finis.
qꝺ bn̄ ꝯuēit ei ꝺ q̄ dr̄ Eſa.44.(An̄ me nō ē for/
mat⁹ de⁹ ⁊ p⁹ me nō erit an̄ finē ſecl'i ꝺſiturā)i.
ꝺfecturā a deſino.nis.deſii.vl' deſiui deſinere
deſitū.tu.Hec āt dicebāt nō credētes v̄itati.q̄
dic̄ Math.vl.Uobiſcū ſū oīb⁹ dieb⁹ vſq̄ꝫ ad ꝯ
ſūmatione ſecl'i(⁊ ꝑ laboꝛe nō p̄miū eternum
ſuſcepturam)cum tamē dicatur.Sapiētie.io.
Reddet deus mercedē laboꝝ ſanctoꝝ ſuoꝛuꝫ

(Et eccliam per exercitiũ tribulationũ) ſup. oſtē
dit (nō deficere) ſed ꝓficere: quod facit Apoc.
.12. vbi dicit ꝙ mulieri date ſūt due ale aquile
magne vt volaret in deſertū locum (ſed profi-
cere) ſicut aurū ī igne nō ꝺficit ſed ꝓficit Sap.
.4. dr̄ de iuſtis. Tanꝗ̄ aurū in fornace ꝓbauit
illos (⁊ pro his). ſ. modicis tribulationib⁹ (bra
uium eternū recipere). i. vitā eternā. 2. Timo.
.2. Si mortui ſumus ⁊ cōuiuemus. ſi ſuſtine-
mus ⁊ cōregnabimus. hoc erit qn̄ ſpōſa ducta
in thalamū ſponſi dotabitur dote bōa dicens
cum lia illud Gen̄. 30. dotauit me dn̄s dote bo-
na (Que in p̄ſnti ſeculo patiatur: ⁊ que ī futuro
receptura ſit). ſ. p̄mia eterna pro modica ⁊ leui
tribulatione. 2. Cor̄. 4. id quod ī preſenti ē mo-
mētaneū ⁊ leue tribulatōis nr̄e ſ̄ modū ī ſub
limitate eternū glorie pondus opatur in nobiſ
(Intentio āt eius) hic tangitur intentio ſcribē-
tis que ē mouere ad patientiā. intētio. n. Jo. fu
it ſ̄. ſ. ſubditos inſtruere quantū ad itellectū.
h āt intendit eos informare ꝗ̄tum ad effectū
(Modus tractādi talis ē) hic tangiẜ formalis
cauſa ſm̄ quod attēditur penes modū agendi.
p̄mo p̄mittit Jo. prologū cū dicit. Apo. ieſu xp̄i
⁊c̄. ⁊ ſalutationē ibi. Jo. 7. eccl'ijs ⁊c̄. quo p̄miſſo
accedit ad narrationē ibi. ego Jo. frater veſter
⁊c̄. ⁊. c. 7. ſ. ſm̄. 7. eccl'ias qbus ſcribit ſm̄. 7. ſta-
tus eccleſie generalis. C. I.

Apocalypſis ieſu xp̄i ⁊c̄) Liber iſte ī. 2.
ptes diuiditur in prohemiū ⁊ tractatū
q incipit in. c. 2. In ꝓhemio vero tria fa
cit: qꝛ p̄mo reddit auditores attentos. 2°. beni-
uolos ibi (Jo. 7. eccl'ijs) 3°. dociles: ſiue doctos
ibi (ego Jo.) que tria in prologis fieri conſueue
runt. Primū facit dupl'r. p̄mo ex auctoritate ⁊
arduitate huius doctrine. 2°. ex eius vtilitate.
ibi (Beatus q legit) ad h. n. duo ſolēt homineſ
attendere. Circa p̄mū ſciendū ꝙ ſicut dictū fu
it ī p̄ncipio libri pſal'. r̄uelatio prophētica q̄ fit cū
imaginaria viſione q̄lis ē iſta que deſcribiẜ in
hoc libro. nā ioānes habuit imaginarias viſio
nes. ⁊ quid ſignificarent intellexit altioris gra
dus ē. qn̄ apparet aliqua perſona inſtruēs ꝺ oc
cultis: ꝗ̄ ſi fieret ſine tali apparitione perſone:
⁊ ꝗ̄to pſona ſic apparens ē altior: tanto reuela
tio ē gradus altioris. ſicut pſona āgelica altior
ē ꝗ̄ hūana. ⁊ diuina ꝗ̄ angelica. Licet āt ange
lus apparuerit Jo. eū inſtruēs. ī Apoc. tamē ap
parebat tanꝗ̄ repñtans pſonā filij dei hūana-
ti. ⁊ in eius perſona loq̄ns. vt poſtea magis ap-
parebit. propter h reuelatio ī hoc libro conten
ta ē valde ardua ⁊ autētica. ⁊ hoc eſt quod dici
tur (Apocalypſis ieſu xp̄i). i. reuelatio fcā ī pſo
na ih̄u xp̄i modo dicto (quā dedit illi deus) pr̄.
nā fili⁹ deitatē hꝫ a p̄re (palam facere). i. mani-
feſtare (ſeruis ſuis). i. deuotis fidelibuſ ⁊ ſtudi
oſis (q̄ oꝫ fieri cito). ſ. tribulationes eccleſie q̄s
fieri oꝫ. nā h procedit ex diuina ordinatione: q̄
nō pōt fruſtrari. ⁊ hoc fit ad ꝓbationē fideliū

⁊ augmētum glie ipſorum (⁊ ſignificauit mittēſ
p angelū ſuum) ꝺcō modo apparētē (ſeruo ſuo
Jo.) euāgeliſte (qui teſtimoniū phibuit v̄bo dī)
ī p̄ncipio euāgelij ſui ꝗ̄tum ad emanationem
eius eternā. d. In principio erat v̄bum. ⁊ v̄buꝫ
erat apud deū. ⁊ deus erat v̄bū. ⁊ ꝗ̄tū ad ei⁹ in
carnationē tpalem. d. ⁊ verbū caro factum ē. ⁊
hītauit in nobis. iō ſubditur (⁊ teſtimoniū ih̄u
xp̄i). i. de ieſu xp̄o (quicunꝙ vidit) in ei⁹ cōuer-
ſatiōe. miraculoꝝ. opatiōe. morte ⁊ reſurrectio
ne: ſicut pꝫ in euāgelij ſui proſecutiōe (Beat⁹)
Hic ꝯn̄r reddit auditores attētos ex hui⁹ libri
vtilitate que cōſiſtit in btitudinis cōſecutiōe.
.d. (Beatus qui legit) ꝗ̄tū ad doctores (⁊ q au
dit) ꝗ̄tū ad diſcipulos ſtudioſos (v̄ba prophie
hui⁹) mēte attēdendo (⁊ ſeruat ea que ī ea ſcri-
pta ſūt) tribulatiōes futuras patiēter ſuſtinē
do. ⁊ ſubditur rō (Tp̄s. n. ꝓpe ē). i. cito trāſiēs
.q. d. labor patiētie breuis ē. ⁊ premiū btitudis
eternū. (Jo.) hic ꝯn̄r reddit auditores beniuo-
los. ⁊ diuidiẜ in duas ptes: qꝛ p̄mo ꝓpoſitū fac̄
2°. queſtionē tacitam ſoluit ibi (ecce venit) Pri
mū facit ex hoc ꝙ eis optat bōa ſpūalia ⁊ eter-
na. d. (Jo. ſeptē eccl'ijs) per hūc ſeptenarium i-
telligitur ꝯn̄r vniuerſitas eccl'iarum ī orbe cō-
ſtitutarū. Unde dicit Greg. omel'. 25. Quia. 7.
diebus. oē tp̄s cōprehēdiẜ. recte ſeptenario nu
mero vniuerſitas figuratur (grā vobis) in pre
ſenti vita (⁊ pax) in futura. nā ibi quietabiẜ to-
taliter hūanus appetitus (ab eo qui ē ⁊ q erat.
⁊ q ventur⁹ ē). i. a deo eterno. Eternitas. n. ſecū
dum boeciū de cōſolatōe ē interminabilis vite
tota ſimul ⁊ pfecta poſſeſſio. ſed a nobis q itel-
ligimus cū continuo tp̄e ſimplicitas ei⁹ nō ap-
p̄hēditur niſi per cōparationem ad tp̄s. nam
aſſiſtit oī tp̄i. ēt infinito ſi eſſet. ꝓpter quod no-
bis hoc exp̄mitur per differētias tp̄is p̄ntis p̄-
teriti ⁊ futuri (⁊ a ſeptē ſpiritibus). i. vniuerſi-
tate angeloꝝ qui miniſtri ſūt noſtre ſalutis (q ī
conſpectu throni eius ſunt) parati ei⁹ exeq vo-
lūtatem (⁊ a ieſu xp̄o qui ē teſtis fidelis) p̄me
glie ⁊ maieſtatis. vt pꝫ in euāgelio (p̄mogenit⁹
mortuorū). i. primus īter reſurgentes a mortu
is. licet añ ip̄m lazarus ⁊ plures alij fuerunt a
morte reſuſcitati. hoc tñ fuit ad vitā mortaleꝫ:
que magis ꝓprie dr̄ mors ꝗ̄ vita ſm̄ qꝺ dic̄ be-
atus Greg. omel'. 25. propter quod v̄a reſurrec-
tio fit ad vitā īmortalē: ad quā xp̄s reſurrexit
p̄mus. Nā eius reſurrectio ē cā reſurrectionis
alioꝝ (⁊ p̄nceps regū terre) ꝓpter quod dixit ī
ſua reſurrectione. data ē mihi oīs poteſtas in
celo ⁊ in terra Math. vl. (qui dilexit nos ⁊ la-
uit nos). i. ſola dilectione ſua ⁊ nō meritis nr̄is
nos lauit (a peccatis nr̄is) originalibus ⁊ actu
alibus (in ſanguīe ſuo) ſacramētum. n. baptiſ-
mi ⁊ pnie: quibus deleẜ originale peccatū ⁊ ac-
tuale. hn̄t efficaciam a ſua paſſione bn̄dicta (⁊
fecit nos regnū). i. aſcribi ciueſ celeſtis regni ⁊
ſacerdotes) offerēteſ hoſtias laudis acceptabi

les p ip̄m (deo). i. toti trinitati (⁊ pr̄i ſuo) ad cu⁹
glīa3 oīa ordinat (Ipi glia) in ſeipſo (⁊ īperiū)
ſup oīa alia (in ſecl'a ſeculoꝝ). i. eternalr̄ (Ecce
venit) hic ꝯn̄r reſpōdet cuidā tacite qōni. quia
poſſet q̄ri qn̄ dabiẜ fidelib⁹ vita beata quā Jo.
eis optat. ⁊ rn̄detur ꝙ in iudicio finali: qn̄ ī cor-
uis ⁊ nulla ē cōpata eternitati. iō dic̄ (Ecce ve-
nit) de ꝓpinquo (cū nubib⁹) ſic. n. vēict ad iudi
nit) de ꝓpinquo (cū nubib⁹) ſic. n. vēiet ad iudi
ciū. Math. 24. videbūt filiū homis veniētē ī
nubibus celi cū v̄tute multa ⁊ maieſtate (⁊ vi-
debit eū oīs oculus) q a ī iudicio apparebit in
forma hūana q̄ ē viſibilis oībus. iō ſubdiẜ (et
q eū pupugerūt). i. iudei q eū lingua crucifixerūt
⁊ milites manu. ⁊ pilatus iudicādo. viſio tamē
ipſius erit valde delectabil' iuſtis. nā vēiet eis
ſaluator. pp qꝺ loq̄ns de ſuo aduētu ad iudici-
um Luc̄. 21. his āt fieri icipiētib⁹ reſpicite ⁊ le-
uate capita vr̄a. i. exhilarate corda vt exponit
beat⁹ Greg. Oml'. i. qm̄ appropinquat redēptio
vr̄a. Sed erit terribil' impijs: qꝛ vēiet eis puni
tor. iō ſubditur (⁊ plāgent ſe ſup eū oēs tribus
terre). i. oēs quoꝝ corda ī terrenis affectib⁹ ſūt
defixa (ēt amē) ēt eſt aduerbiū affirmādi. ī lati
no: ⁊ ſil'r amē in hebreo. ⁊ per hāc duplicē affir-
mationē inſinuatur ꝙ eſt irretractabiliſ v̄itas
Et ſubdiẜ rō cū dr̄ (Ego ſum alpha ⁊. o. p̄ncipiū
⁊ finis: dicit dn̄s de⁹ ⁊c̄). q. d. nō pōt fruſtrari l'
īmutari mea ſnīa. dr̄ āt alpha ⁊. o. Nā alpha ē
p̄ma lr̄a grecoꝝ. ⁊. o. vltima: ⁊ per hoc inſinua-
tur ꝙ deus ē p̄ncipiū oīum effectuū ⁊ finis ad
quē oīa ordinātur Prouer, 16. vniuerſa ꝓpter
ſemetipſū operatus ē dominus. Et iō qꝺ ſubdi
tur p̄ncipium ⁊ finis: eſt expoſitio lr̄e duplicis
p̄cedentis (qui ē ⁊ qui erat. ⁊ qui ventur⁹ ē oī-
potens) exponaẜ vt ſ̄ (Ego Jo.) hic ꝯn̄r reddit
auditores dociles. per hoc ꝙ modū ⁊ materiā
reuelationis ī hoc libro cōtente tangit ſub qua
dam breuitate: quod in libroꝝ ꝓhemijs fieri ꝯ-
ſueuit. ⁊ diuidiẜ in. 2. partes: qꝛ p̄mo tangiẜ h⁹
reuelationis locus ⁊ tp̄s. 2°. materia ⁊ mod⁹ ibi
(Et audiui) Circa p̄mū dicit (Ego Jo. frater ve
ſter) nō carnali cognitione: ſed ſpūali regenera
tione per ſacramētū baptiſmi (⁊ pticeps in tri-
bulatione. nā pp xp̄m fuit merſus inferuentis
olei doliū (⁊ reg̃) celeſti ad quod oꝫ p mlt̄as tri
bulationes intrare Act. 14. (⁊ patiētia in ih̄u)
.i. ꝓpter ieſū. quia dat patientiā in tribulatio-
nibus (fui in inſula que appellatur pathmos)
de feruētis. n. olei dolio nō aduſtus exiens: ſꝫ
vt fortis atletha punctus ad inſulā pathmos
fuit in exiliū relegatus: in qua domino reuelā
te apocalypſim conſcripſit: ⁊ ſic tangiẜ loc⁹ (pp
verbū dei ⁊ teſtimoniū ieſu) in quo tangiẜ cau
ſa ſue relegatōis: propter hoc. n. quod nolebat
xp̄m negare: nec a p̄dicatione nomis eius ceſſa
re fuit in exilium relegatus. Conſeq̄nter tāgi-
tur reuelationis tp̄s cū dr̄ (Fui in ſpiritu). i. in
extaſi mētis (in dominica die) que deputata ē

contēplationi diuine: ⁊ per cōſequens apta eſt
reuelationi fiende (Et audiui) hic ꝯn̄r tangiẜ ī
breui reuelatōis materia ⁊ modus. Et diuidiẜ
in. 4. partes: quia p̄mo ponitur reuelātis ꝺſcri
ptio. 2°. audientis trepidatio ibi (Et cū vidiſſē)
3°. timentis cōſolatio ibi (Et poſuit) 4°. ſcriben-
tis informatio ibi (Scribe ergo) Circa p̄mū dr̄
(Et audiui poſt me vocem magnā tanꝗ̄ tube)
in quo deſignaẜ virtus ⁊ auctoritas angeli lo-
quētis in perſona xp̄i (dicentis) mihi (Qꝺ vidēſ
ſcribe ī libro) ad inſtructionē fideliuꝫ (⁊ mitte
.7. eccl'ijs ephefo. ⁊c̄) his. n. 7. eccl'ijs p̄mo ſcrip-
ſit. ⁊ ꝯn̄r alijs vniuerſis: vt p̄dictū ē. ⁊ in ꝓſecu
tione ampli⁹ apparebit (Et conuerſus ſum) per
hāc cōuerſionē intelligitur ꝙ in apprehēſione
reuelatōis diuīe oportet mentē a terreniſ auer
ti: ⁊ ad celeſtia conuerti (vt viderē vocē). i. vo-
cis platorē: qꝛ vox ꝓprie nō eſt viſibil'. pōt tamē
ſic expōi (vt viderē vocē). i. perciperē. ſic̄ Exo.
.19. cunct⁹ āt populus videbat voces (Et ꝯuer
ſus vidi. 7. candelabra aurea) ſeptē eccl'ias ſi-
gnificātia: vt exponiẜ infra (⁊ in medio. 7. can-
delabroꝝ ſilēm filio hoīs). i. angelū repñtāteꝫ
xp̄m: q fili⁹ hoīs frequēter in euāgelio nomiaẜ
vt patet ītuenti. ⁊ vt oſdatur ꝙ ille qui appa-
rebat: erat angelus ⁊ nō xp̄s. iō nō dr̄ hic ꝙ io-
annes viderit filiū homis: ſed ſimilē filio hoīs
Per hoc āt quod dr̄ in medio ſeptē candelabro
rum: itelligitur ꝙ xp̄s ē ī medio eccleſiarum in
noīe eius cōſecratarū ſm̄ quod dicit Mathei
vlti. Ecce vobiſcū ſū oībus diebus vſꝙ ad cō-
ſumationē ſeculi (veſtitū podere) ē āt poderis
veſtis ſacerdotalis linea: que cōiter diciẜ alba
Et dr̄ a pos qꝺ ē peſ ⁊ hereo hereſ: quaſi pedib⁹
herens. nā attingit vſꝙ ad pedes (⁊ p̄cinctum
ad māmillas) p p̄cinctionē ad renes intelligiẜ
reſtrictio carnis que p̄cipiẜ in veteri teſtamēto
per eā āt q̄ eſt ad māmillas circa pect⁹: intelli-
gitur reſtrictio mētis que p̄cipitur ī nouo. vnꝺ
Math. 5. audiſtis qꝛ dictū ē antiquis ñ mecha
beris. ego āt dico vobis. quicūꝙ viderit muli-
erē ad cōcupiſcendū eā. iā ē mechatus eā ī cor
de ſuo. Apparitio vero angeli fiebat ad ꝺſignā-
dum cōtinentiā que oꝫ eē ī miſtris xp̄i p ſtatu
noui teſti. Sciendū tñ ꝙ lex uetus ꝓhibebat ꝯ-
cupiſcētiā aliene uxo. Exo. 20. Nō concupiſceſ
vxorē p̄ximi tui. tñ qꝛ nō puniebat nec punien
dū apte dicebat. iō diciẜ in glo. Phi. 2. ꝙ lex ve
tus ꝓhibebat manū: nō aīuꝫ: qꝛ nō ita exp̄ſſe ⁊
efficaciter ꝓhibebat ſicut lex noua: ⁊ qꝺ modi
cū ē. q. nihil reputaẜ libro. 2. phi. (Caput āt ei⁹
⁊ capilli erāt cādidi) Apparebat. n. angelus in
ſpē ſacerdotis: qꝛ veſtit⁹ podere: ⁊ ēt iudicis in
h ꝙ gladius ex vtraꝙ pte acut⁹ p̄cedebat de
ore ei⁹: vt hētur īfra. maturitas āt etatis ⁊ mo
rū q̄ p caniciē deſignaẜ: decet iudiceſ ⁊ ſacerdo
teſ. pp qꝺ ī canicie apparebat. ecōtrario v̄o idc
cēs ē iuueni canicies. ⁊ iō xp̄s Cāti. 5. vbi ꝺſcri-
biẜ vt iuuēis ſpōſus dicūtur ei⁹ capilli nigri:

come capitis ei⁹ ſicͤ elate palmaꝝ:nigre q̄ſi cor
u⁹ (et oculi ei⁹ velut flām̄a ignis) nā acuties ſui
viſus ꝑtigit vſq; ad itima reꝝ cogñſcēda:oīa.n.
nuda ⁊ apta ſūt ocul' ei⁹ He.4.(⁊ pedeſ ei⁹ ſiſeſ
auricalco) ignito.iō ſubdiſ (ſicͤ in camo ardēti)
in q̄ deſignaſ ardor tribl'atōis: xp̄i fidelib⁹ imi
nentis (Et vox illi⁹ tāq; vox aquaꝝ multaꝝ) in
quo notaſ v̄tus ⁊ auctoritas loq̄ntis ſicͤ ſ.ꝑ vo
cē tube ē.n.eadē ſignificatō replicata ꝑ illā ſili
tudinem ad maiorē expſſionē (⁊ hēbat in dexte
ra ſua ſeptē ſtellas).i.ep̄os: vt exponiſ i fine.c.
qui dicūſ ſtelle:q2 debēt eccliam illuiare vita
ꝑiter et doctrīa Da.12.q ad iuſticiaȝ erudiunt
ꝑlimos:q̄ſi ſtelle i ꝑpetuas eternitates. dicūſ
aūt eē in dextera xp̄i:ſine q̄ nō pñt recte opari.
Jo.15.Sic me nihil poteſtis facere. H dicͤ apl'us
quoꝝ ſucceſſores ſūt ep̄i i ecclīa dl: vt dſ in de
cretis Di.21.c.i nouo teſtō (Et ex ore ei⁹ gladi⁹
vtraq; ꝑte acut⁹ exibat).i.ſnia iuſta (et facies
eiuſ ſicͤ ſol) nā eſt lux v̄a q̄ illumiat oēm hoiem
veniētes in hūc mundū. Jo.i. (Et cū vidiſſeȝ)
hic ꝯñr pōiſ Jo.trepidatō cū dſ (Et cū vidiſſeȝ
cum cecidi ad pedes eius tāq; mortu⁹) H autē
fcm̄ eſt ad declarādū fragilitatē hūanā iuxta
v̄tutē agelicā.ſimile legiſ de dani.in ageli viſi
one.Dani.10.hoc tñ magl hȝ locuȝ i ꝑpoſito:in
q̄ āgelus appebat: vt repſentās ꝑſonā diuinaȝ
vt ꝑdictū eſt:q̄ incōparabilr excedit āgelicam
(Et poſuit) hic ꝯſeq̄nter poniſ ſtimtis' ꝯſolatō
cum dſ (Et poſuit dexterā ſuam ſuꝑ me) ad cō
fortādū fragilitatē meā.iō ſubditur (dicēs no
li timere) ⁊ ſubdit ratōem (Ego ſū ꝑmus et no
uiſſimus) ꝑ H idē ſignaſ qd̄ ſ̄ dſ. Ego ſū alpha
⁊ o.⁊c̄. Silr exponaſ.q.d.potēs ſum te ſaluare
iō nō debes tīere (⁊ fui mortuus) in hūanitate
aſſumpta ꝑ generis hūani ſalute.ꝑꝑ quod nō
debes tīere (⁊ ecce ſū viuēs in ſecula ſeculoꝝ)
q2 xp̄s homo reſurrexit ad vitam imortalē (et
habeo claues mortis ⁊ iferni).i.ꝑtātem educē
di inde iuſtos:quod fecit i ſua reſurrectione.et
ibi recludēdi impios:quod maxie faciet i iudi
cio finali.d.illud terribile verbum Math.25.
Ite maledicti i ignē eternū ⁊c̄ (Scribe ḡ) hic ꝯ
ſeq̄nter poniſ ſcribētis informatio in quo etiā
tangitur materia huius libri i quodā generali
cū dſ (Scribe ḡ que vidiſti).i.apparitionē iaȝ
dictam (et que ſunt).i.tribulationē eccl'ie iam
ichoatam.⁊ circa finē mundi magis igraueſcē
tē.ideo ſubditur (⁊ q̄ oportet fieri) in futuri tri
bulationibus ad ꝑbationē electoꝝ (ſacramen
tum.7.ſtellaꝝ).i.ſacrū ſecretū ꝑ ipſas ſignifi
catum:quod ꝯñr expōiſ cū dſ (Septē ſtelle an
geli ſūt ſeptē ecclīarum).i.ep̄i ipſarum. vñ āge
lus qui interꝑtaſ miſſus:eſt H nomē epiſcopal'
officij.ſicͤ Malach.2.c.dſ. Labia ſacerdotis cu
ſtodiunt ſcientiā ⁊ legē ex ore eius requirēt:an
gelus.n.domini exercituū ē.Ep̄s.n.ē ſacerdoſ
ꝑncipalis i aliqua dioceſi. vnde ⁊ in lege ſupre
mus inter miſtros dei vocaſ ſacerdos ſūmus.

(⁊ ſeptē cādalabra aurea ſeptē eccl'ie ſunt) naȝ
ſicut cādalabra ſuſtētant lumiaria:ſic eccleſie
doc.qui ſūt lumiaria eccl'ie:de bonis eccl'ie de
bēt ſuſtētari:⁊ dicūtur aurea.nā H dȝ ex carita
te fieri q̄ per aurū ſignaſ:quia ſicut auꝝ excel
lit oīa alia metalla:ſic caritas alia dei dona.i.
Cor.13.Maior āt horum ē caritas. C.II.

Et angelo ephesi ⁊c̄) Finito ꝑhemio. H
incipit tractat⁹.⁊ diuidiſ in.2.ꝑtes.nā ꝑ
iformanſ.7.eccl'ie i ſpāli.2°. tota ecclīa
i gñali.4.c.ꝑma diuidiſ in.7.ꝑtes ſm.7.eccle
ſias q̄ patebūt ꝑſeq̄ndo. In ꝑma v̄o ꝑte infor
matur ecclīa epheſina.cui⁹ ꝑmittiſ cōmēdatō
vt meli⁹ recipiaſ ſeq̄ns correctio q̄ pōiſ ibi (Sȝ
habeo aduerſus te) In ꝑma ꝑte dſ (Et angelo
epheſi eccl'ie).i.eiuſ ep̄o ſicut ꝑdictū eſt.⁊ ita ac
cipiaſ in ſeq̄ntibus:⁊ informādo ep̄ȝ q ē caput
illius eccl'ie.informat ꝑplm ſibi ſubditū. vt ex
ſeq̄ntibus apparebit.dicūt āt expoſitores cōi
ter ꝙ iſte fuit timotheus pauli diſcipulus quē
conſtituit ep̄m eccl'ie epheſine ſicut dictū ē ſ̄.i.
Timo.i.tñ beat⁹ Jo.apl's erat ſuꝑ oēs ep̄oſ aſie
cui⁹ ecclīas fūdauit ⁊ rexit: vt habeſ in libro il
luſtriū viroꝝ.tñ cōiter māebat epheſi (Hec di
cit q hȝ.7.ſtellas ⁊c̄) expōaſ vt ſ̄ (ſcio oꝑa tua)
.i.approbo (⁊ laborē).i.tribulationē ab aduer
ſarijs fidei (⁊ patientiā tuā) i tribulatōe tibi ſu
ſcitata (⁊ q2 nō potes ſuſtinere malos) cum eis
cōicando.ſȝ magis eos reycis a cōſortio fideli
um ne corrūpanſ mal' eoꝝ (⁊ tētaſti eos) experi
mētum accipiēdo de ipiſ ꝑ vitā eoꝝ ⁊ doctrinā
(q ſe dicūt aplos eē).i.a xp̄o miſſos ad docēdū
ꝑplm (⁊ nō ſunt) ſȝ magis ſubuerſores fideliuȝ
q̄les erāt ebion ⁊ cherint⁹ ⁊ ceteri heretici:qui
tūc in aſia ſurrexerūt:⁊ ſilr pſeudo apoſtoli q di
cebāt ſe miſſos ab apoſtolis in irlm manētibuſ
.ſ.petro ⁊ iacobo.⁊ ſub hoc ꝑtextu falſo. tñ do
cebāt obſeruatiōeȝ legaliuȝ ſiml' cū euangelio
eē neceſſariā ad ſalutē. vt patuit ſ̄.in epl'iſ pau
li i pluribus locis (⁊ inueniſti eos mēdaces) ñ
ſolū in doctrina.ſed ēt i vita:quia exteri⁹ ſācti
tatē ſimulabāt: vt ſimplices magis deciperēt:
(⁊ patientiā habes) in tribulationib⁹ q̄s exci
tauerūt ꝯ te (⁊ ſuſtinuiſti ꝑꝑ nomē meū) nō ꝑꝑ
ianem gl'iam (Sed habeo aduerſus te) hic ꝯñr
ſubditur correctio:⁊ vt melius porteſ.cōmen
datio ſubditur ibi (Sed hoc habes) circa ꝑmū
dſ (Sed aduerſus te habeo) defectū corrigēdū
qd̄ ſubdiſ cū dſ (ꝙ caritatē tuā ꝑmaȝ).i. opera
caritatis que habuiſti in ꝑncipio tue cōuerſio
nis (reliquiſti) Ex hoc apparet qd̄ ſ̄ dictū eſt.ſ.
v̄bū dñi dirigitur ad ep̄m nō ſolū ꝑ ſe.ſȝ ēt pro
ꝑplo ſibi ſubdito.nā cum timotheus eēt pauli
ſpālis diſcipulus ⁊ ꝑdilectuſ: nō ē v̄iſile ꝙ pro
ceſſerit in ſpūalibus deficiendo: ſed magiſ ꝑro
ficiendo.ꝑꝑ quod iſtud intelligitur de populo
ſibi ſubdito.Conſueuerūt.n.ſuſtentare paupe
res xp̄iāos feruēter ⁊ deuote ⁊ elemoſynā mit
tere fidelibus i irlm hitantibus:qui ſuas poſ

ſeſſiones vēdiderāt ad ſuſtētationeȝ xp̄o cre
dentiū. vt pȝ Act.4.⁊ refrigeratus erat ab hoc
feruore.iō ñ dſ ꝙ reliquerit ſimpliciter carita
tē.ſed ꝑmā.i.feruoris gradū ꝑrius hitū ad quē
reduciſ cū dicitur (Memor eſto itaq; vñ exci
deris).i.a quāto gradu caritatis (⁊ age pniaȝ)
de omiſſione tāti boni (⁊ ꝑma oꝑa fac).i.ſic fer
uenter ⁊ deuote ſicut ꝑri⁹.Ex hoc pȝ ꝙ noīe an
geli nō intelligitur H angelus ſcs cuſtos eccle
ſie epheſine vt voluerūt aliqui dicere. nā ange
li ſci nō pñt ab aliquo gradu ſue ꝑfectōis exci
dere (Si āt) ſupple te corrigas (uenio tibi) ideſt
ad te puniēdū (⁊ mouebo candelabꝝ tuuȝ ⁊c̄)
ſubtrahēdo ſubditos tuos ab obediētia tua vt
exponūt aliqui.Sȝ hoc nō videtur bñ dictuȝ:
quia ſic culpa ꝑncipaliter retorquereſ in ep̄m
⁊ nō i populū:quod ē iꝑrobatū.poſſet āt dici ꝙ
ifrigidatio dc̄a ꝑme caritatis nō cōtigit tp̄e tā
ti doctoris.ſ.timothei.ſed alteri⁹ ſibi ſucceden
tis.nā illo tp̄e ep̄i ſci q populo ꝑficiebanſ ꝑmi
ad tormēta ducebanſ:⁊ ſic frequēter mutabā
tur.Illi.n.qui dicūt ꝙ timothe⁹ H intelligitur
angelus epheſi eccl'ie mouētur ex hoc ꝙ circa
illa tēpora nullus eo excellētior iuenitur rexiſ
ſe eccliam epheſinā:⁊ hoc magis mouet ad op
poſitū:quia tp̄e ꝑlati excellētioris minus cōti
gunt defect⁹ in ecclīa ſibi cōmiſſa.ꝑpter quod
ſaluo meliori iudicio magis videtur ꝙ fuerit
ali⁹ a ſcō timotheo (Sȝ hoc hēs) H ꝯñr ſubdiſ
ꝯmēdatio: vt more boni ſamaritani ꝑ⁹ vinum
mordicatiuū:ifundatur oleū lenitiuū cū diciſ
(Sȝ H hēs).ſ.bonū ⁊ cōmēdatiōe dignū (quia
odiſti fcā nicholaitarū) nō dixit nicholaitas:
ſed fcā:q2 ꝑſone ſūt ex caritate diligēde.ſȝ eoꝝ
vitia odio ſunt habēda. Iſte nicolaus fuit i ꝑri
mitiua ecclīa habens valde pl'chrā vxorē:et i
poſitum fuit ſibi ꝙ nimis zelabat eā.ꝑꝑ quod
ad oñdendū ꝯriuм cecidit in peius vitiū.ſȝ il
lud poeticū.decidit in ſcillā.cupiēs vitare ca
rybdi.Expoſuit.n.vxorē ſuā alijs xp̄ianis.di.
erronee ſic vxores eē comunicādas.ſicut ⁊ ali
as reſ.Dicitur in hyſtoria ſcholaſtica libro.3.c.
.19.ꝙ nicolaus ipſe vixit ſancte ⁊ caſte. ſȝ alij i
continētes hoc dixerūt (Qui hȝ aurē).i.itelle
ctū capacē (audiat).i.mēte capiat (quid ſpirit⁹
dicat eccl'ijs) Ex hoc pȝ ꝙ licet ſmo dirigatur
H primo eccl'ie epheſine:tñ ꝯñr dirigitur oībuſ
alijs ꝑ orbē cōſtitutis: vt dictū ē ſ̄ (vicēti) mū
dum carnē ⁊ diabolū (dabo ei edere d̄ ligno vi
te ⁊c̄) Iſtud lignū xp̄s ē vt habeſ in fine huius
libri:quo fruūtur beati. Nā eius diuinitate re
ficiuntur interi⁹:⁊ ex ei⁹ hūanitate exteri⁹ ſm
qd̄ dicit Aug.ſuper illō Jo.10. Ingredieſ ⁊ egre
dietur ⁊ paſcua iueniet (Et angelo) H ē ſecūda
pars ꝑncipalis in qua iformaſ ecclīa ſmyrnen
ſis.cui⁹ pōiſ H cōmēdatio cū dſ (Et āgelo ſmyr
ne eccl'ie) iſte fuit ſanctus policarpus ſecūduȝ
doc.cōiter (H dicit ꝑmus ⁊c̄) expōaſ vt ſ̄ (Scio
tribulationē tuā).i.approbo in ea tuā patiētiā

(⁊ pauꝑtatē tuā) in tp̄alibus (ſed diues es) in
ſpūalibus (⁊ blaſphemaris ab his q ſe dñt eſſe
iudeos ⁊ nō ſūt) ſm v̄itatē (ſed ſūt ſynagoga ſa
tane) q2 ſunt obſtiati i ſua ifidelitate ꝯ xp̄ȝ. pȝ
.n.quod dſ eccl'iaſtice hyſtorie libro.4.c.12. In
ciuitate ſmyrneoꝝ multi iudei hitabant:q exci
tauerūt gentiles ad ꝑſequēdum grauiter xp̄ia
nos:in qua ꝑſecutione ꝑlimi nō ſolū fuerūt ſu
is rebus ſpoliati.ſed ēt martyrio coronati:iter
quos beat⁹ policarp⁹ fuit i ignē ꝑiectus:⁊ cum
ignis eū ñ lederet gladio ꝑcuſſus migrauit ad
dñm.iō ſubdiſ (Nihil hoꝝ timeas q̄ paſſurus
es).q.d.me ꝑtegēte per martyriꝫ palmā tranſi
bis ad gl'iam (Ecce miſſur⁹ ē diabolus ⁊c̄) quia
ad H faciendū incitabit fideles (vt tētemini)
.i.ꝑbemini ſicut aurū i fornace. Iſta tamē ꝑba
tio nō ē ex itentione diaboli:quia nō intendit
tribulatoꝝ bonū:ſed ex itentione dei q ex mal'
elicit bona:⁊ ſic ex ſeuicia tyrānoꝝ eliciunt pa
tientiā martyrū ⁊ coronā (⁊ habebis tribulatio
nē diebus.10.) Iſtud exponiſ mltipliciter. vno
modo referēdo ad tribulationē eccl'ie gñaliter
cuius a doctoribus dicūtur eē.10.tribulatōes
q̄ ſignanſ H per.10.dies. Alio modo vt ꝑ.10.die
ruȝ tribulationē itelligaſ tribulatio ꝑfecta:q2
denari⁹ ē numer⁹ ꝑfectus ⁊ ꝑm⁹ limeſ numero
rū:q2 numeri ſeq̄ntes ſūt replicatōeſ denarij.⁊
partiū ei⁹. vt dſ.3.ꝑhi. vndeciȝ.n.ē vnū ⁊ de
cem.12.duo ⁊.10.⁊ ſic vſq; ad.20.que ſūt biſ.10.
triginta ter.10.⁊ ſic ꝯñr. Alio mō applicādo ad
.10 ꝑcepta decalogi.q.d.tribulatio eccl'ie dura
bit q̄diu obſeruatio ꝑceptoꝝ decalogi:quod ē
vſq; ad finē mundi. Poſſet ēt aliter ſaluo meli
ori iudicio exponi. vt per dies.10. itelligantur
.10.āni ſm illud Eze.4. Diē ꝑ āno dedi:q2 for
te tñ durabit perſecutio ſmyrnēſis eccl'ie (Eſto
fidelis).i.firmus in fide (vſq; ad mortē) ꝑ ipa
tolerandā (⁊ dabo tibi coronā vite).ſ. vbi morſ
nō hȝ locū (Qui hȝ aurē) exponaſ vt ſ̄ vſq; ibi
(nō ledeſ a morte ſecūda).i.ab inferno qui dici
tur mors ſa ifra.21. (Et angelo) hec ē tertia ꝑs
i qua pōitur informatio pergamēſis eccl'ie.cu
ius ꝑ poniſ cōmēdatio de bono vt meli⁹ recipi
atur correctio de malo que poniſ ibi.Sȝ habeo
Circa ꝑmū dicitur (Et angelo pergamenſiſ ⁊c̄)
.i.beato polycarpo. vt dicūt cōiſ doc. (Hec di
cit q hȝ rumpheam ⁊c̄).i.gladium ex vtraque
ꝑte acutū:ſicut dictū eſt.i.c.⁊ expoſituȝ (Scio
vbi habitas).ſ.in bono tribulatōis. Jdō diciſ
(vbi ſedes ē ſatane).i.eius ꝑtās infideles idu
cendo ad ꝑſecutionē eccl'ie (⁊ tenes nomē meū)
moribus ⁊ fide (⁊ nō negaſti fidē meaȝ) i ꝑſecu
tionibus ⁊ tormētis (⁊) ꝑ.i. (In dieb⁹ ātiphaſ
teſtis me⁹) ille martyr ſpāliter noīatur:q2 ver
bo ſuo ⁊ exēplo alioſ ad martyriū aniauit (Sȝ
habeo) hic ꝯñr ponitur correctio de malo cum
dſ (Sed habeo aduerſū te pauca).ſ.pec̄a corri
genda (habes illic).i.in eccleſia pergamēſi (te
nentes doctrinā balaaȝ ⁊c̄) H hyſtoria habetur

Nu.25. vbi dr̃ φ balach rex moabitaꝝ ex doc
trina balaā miſit puellas pulchras ꝑpe caſtra
hebreoꝝ: vt eaꝝ pulchritudīe hebrei q erāt lu
xurioſi allicerētur ad idolatriā: ⁊ ſic deus offē
dereť cōtra totū populū. dīit ḡ hic aliq expoſi
tores φ in eccl̄ia pgameſi tunc erāt aliq verbo
⁊ exēplo alios inducētes ad fornicationē: tāq̄
licitā: ⁊ ad comedendū de idoloꝝ ſacrificijs ad
coꝝ venerationē: dīit ēt φ cū hoc erāt ibi aliq
tenētes ⁊ docentes errorē nicolai ſ̄ poſitū. Sꝫ
hoc nō videť verū: quia ſi ſic fuiſſet nō dicere
tur in textu. habeo aduerſū te pauca: ſꝫ multa
ꝑꝑ quod melius videť dicendū φ ī eccl̄ia pga
mēſi erat tm̄ error ni. apud aliquos vt dicitur
in textu: ⁊ doctrina balaā induciť tm̄ ꝑ ſimili
tudine vl̄ exēplo. ⁊ ſecūdū hoc ſaluo meliori iu
dicio: ſic ē exponēda lr̄a (habes illic tenētes do
ctrinā balach ⁊c̄) n̄ re. ſed ſilitudīe: ſicut hō lar
gus ꝑ quādam ſimilitudinē dr̃ alexāder. Et φ
iſte ſit itellectus videť ex hoc quod ſequiť ifra
(Habes ⁊ tu tenētes doctrinā nicoalitaꝝ). q.
.d. manifeſte ſicut balach tenuit doctrinā pe
ſtiferā balaā: ſic apud te ſūt aliqui tenētes do
ctrinā nicolai erroneā: ſicut dictū ē ſ̄ (Similr̄
pniam age) ſicut dictū ē ſupra ephesine eccl̄ie
derelicta ꝑma caritate (ſi quo minus). i. ſi ī ali
quo neglexeris h̄ corrigere (veniā tibi cito) ī fi
nali iudicio quod ē valde ꝓpinquū eternitati
cōpatū. ꝑꝑ quod dr̃. i. Jo. 2. nouiſſima hora eſt
(⁊ pugnabo cū illis) ī errore obſtinatis (in gla
dio oriſ mei). i. in ſnīa illa horribili. Jte maledi
cti ī ignē eter. ⁊c̄. Math. 25. (Qui habet aurē)
exponatur vt ſupra vſq̄ ibi (Uincenti dabo mā
na abſcōditū) māna figurale corpale ⁊ māife
ſtū: datū fuit filijs iſrl̄ in deſerto Exo. 16. ſꝫ ve
rū māna ē ipſe xp̄s ſm qō ipſe dicit Jo. 6. Amē
dico vobis nō dedit vobis moyſes panē de ce
lo: ſed pr̃ meus dat vobis panē verū de celo. ⁊
ſubdiť. Ego ſū panis vite ⁊c̄. hoc ē māna cele
leſte φ beatos reficit īteri⁹ ⁊ exterius vt ꝑdc̄m
ē. ⁊ dr̃ abſcōditū hoībus vite pn̄tis. ſm qō dr̃
Pſal. 30. Quā magna mľ. dul. tue dn̄e quā. ab.
ti. te. (⁊ dabo illi calculū candidū). i. corp⁹ do
te claritatis decoratū: quod dr̃ calcul⁹ ſiue la
pillus: q̄ꝛ ē terreū admodū ſic̄ ⁊ lapis (⁊ ī calcu
lo nomē nouū ſcriptū) q̄ꝛ tūc q̄libet beat⁹ māi
feſte ⁊ corpalr̄ ꝑ dotes corpis glorioſi erit aſcri
ptus ciuilitati celeſtiū (quod nemo nouit. niſi
qui accipit) ſm quod dr̃. i. Cor̃. 2. Oculuſ nō vi
dit ⁊ auris nō audiuit: nec ī cor hoīs aſcēdit: q̄
ꝑparauit deus diligētib⁹ ſe. Jmmēſitas. n. illi
us dulcedīs nō ē cog̃ſcibilis a viatorib⁹: ſed a
ꝯꝑhenſorib⁹ q iā acceperūt (Et angelo) hec ē pſ
ꝑncipalis ī qua informať thiatyrēſis eccl̄ia. Et
diuidiť in. 3. ꝑtes: q̄ꝛ ꝑ pōiť ei⁹ ꝯmēdatio. 2°. ma
loꝝ reꝑhenſio ibi. Sꝫ habeo. 3°. bonoꝝ a malis
diſcretio ibi. Uos āt. Circa ꝑmū dr̃ (Et angelo
thiatyre eccl̄ie) q ab aliq̄b⁹ dr̃ fuiſſe ſcūs hire
ne⁹: q nō ſolū iſtā eccl̄iaꝫ ſꝫ ⁊ multas alias vi

ta ⁊ doctrina illuſtrauit. ⁊ vſq̄ ad lugdunū. q̄
ē galloꝝ ciuitas ꝑuēit. Sed hoc nō videť ꝓba
bilr̄ dictū: prīo q̄ꝛ nō fuit cōtēꝑaneus beato io
āni q videť ſcribere epis ſibi ꝯtēꝑaneis. floruit
āt hirene⁹ ſub cōmodo aurelio: vt dic̄ Hiero. ī
libro illuſtriū viroꝝ: q cepit īꝑare āno domini
.182. Secūdo quia nō ē veriſimile φ ep̄s tan
te vite ⁊ doctrīe ī eccl̄ia ſua ꝑmitterꝫ illa q̄ īfra
ſcribūtur. ꝑꝑ qō ſaluo meliori iudicio videtur
mihi φ fuerit ali⁹ minoris excellētie ⁊ Jo. con
temꝑaneus tunc regēs eccl̄iam thiatyrenſem
(Hec dicit filius dei) naturalis q ē xp̄s: ceteri
ſunt filij adoptiui (qui hꝫ oculos ⁊c̄) expōatur
vt ſ̄. i. c. (Noui) per approbationē (opa tua) in
effectu (⁊ fidē) in intellectu (caritatē) in affectu
(⁊ miſteriū) ſeruiēdo deo deuote (⁊ patientiam
tuā) in tribulatione (⁊ opa tua nouiſſima pla ꝑ
oribus) ꝓcedendo. ſ. de bono ī meli⁹ (Sed ha
beo) hic ꝯtr̄ arguit ſuos defectus qui notātur
cū ſubditur (q̄ꝛ ꝑmittis mulierē iezabel) certū
eſt φ non eſt illa que tertio Re. dr̃ idolatra et
fornicaria: q̄ꝛ. 400. ānis ⁊ āpliuſ ante fuit pedi
bus equoꝝ conculcata. 4. Re. 9. Et dicūt aliq
φ erat vxor ep̄i. ſed hoc nō ē veriſile φ vir taꝫ
bonus ſicut ꝑmiſſū eſt talē haberet vxorē. ⁊ iō
dicēdū φ fuit alia falſa ꝓphetiſſa. vel forte ali
quis hereticus qui figuralr̄ deſignatur nomie
muliebri ꝑꝑ molliciē carnalis vicij. vnde ⁊ fre
quēter homo mollis et effemiatus femia noia
tur (q̄ ſe dicit ꝓpheten) falſe tm̄ (docere) errorē.
(⁊ ſeducere ſuos meos). i. ſimplices xp̄ianos
(fornicari). d. hoc eē licitū: multi etiam dixerūt
erronee fornicatōeꝫ ſimplicē eē licitā: vel hoc
itelligiť de errore nicolai. q tūc vigebat: vt ſu
pra dc̄m ē (⁊ māducare d̄ idolaticis). i. venera
tōe idoloꝝ: alr̄ nō eſſet illicitū niſi rōe ſcādali
ſimpliciū. ſm qō docet aplus. i. Cori. 8. c. (⁊ de
di illi tpuſ: vt pniaꝫ ageret) ⁊ ſic erat obſtinata
ꝓpter qō ſubdiť pena (Ecce mitto eaꝫ in lectū)
īfernalis pene de q̄ diciť Eſa. 14. detracta ē ad
īferos ſupbia tua: cōcidit cadauer tuū: ſubter
te ſterneť tinea: ⁊ opimentū tuū erūt vmes (⁊ q
mecchātur cū ea) cōmunicādo mal' ipſius (ī tri
bulatōe maxia erūt) ī inferno cū ea (niſi pniaꝫ
egerit in ꝑſenti vita (⁊ filios ei⁹). i. imitatores
ipſius (iterficiā morte). ſ. gehēna (⁊ ſciēt omnes
eccl̄ie) tūc māifeſte: qō ē mō occultū (q̄ꝛ ego ſū
ſcrutās corda ⁊ renes) examimās. ⁊ puniēs cō
cupiſcētias ⁊ malas cogitatōes (⁊ dabo vnicui
q̄ veſtrū. ſm opa ſua) penam ipijs: ⁊ gliam iu
ſtis (vobis āt) hic poniť diſcretio bonoꝝ a ma
lis: ⁊ ꝑmo eos ſpālr̄ īformādo. 2°. ꝑmiū ꝓmittē
do ibi. Et q vicerit. Circa ꝑmū dr̃ (vobis autē
dico) ⁊ qui ſūt illi ſubdr̃ (q̄cunq̄ nō hn̄t doctri
naꝫ hāc). i. nō recipiūt doctrinā iezabel (qui n̄
cog̃uerūt altitudīeꝫ ſatane). i. nō approbauerť
ſupbias ebiōis ⁊ cherinthi: q ſupbia elati dixe
runt ꝯ̄ reuerētiā ꝑſone xp̄i: eius diuitatē negā
tes. ꝑꝑ quod beat⁹ Jo. ī ꝑncipio euāgelij ſui ei⁹

diuinitatē declarauit ſm qō dr̃ ī libro illuſtriū
viroꝝ (quēadmodū dicūt) hic tāgiť vitatō al
terius erroris. ſ. pſeudo aploꝝ. q cum euāgelio
dicebāt eſſe neceſſariā obſuatōeꝫ legaliuꝫ. q̄
dr̃ pōdus īportabile Act. 15. et q̄tū ad hoc dic̄
ioānes vel poti⁹ āgelus apparēs ei ī ꝑſona xp̄i
(quēadmodū dicūt) pſeudo apl̄i (nō mittā ſuꝑ
uos aliud pōdus). i. obſuatōeꝫ legis: qō pōd⁹
falſi apl̄i dicūt vobis eſſe īponēdū (tm̄ id quod
hētis). i. vitatē euāgelicā vobis ꝑ veros aploſ
ꝑdicatā (tenete) firmiter (donec veniā) ad iu
diciū (Et q vicerit) hic ꝯſequēter ꝑdictos infor
mat ꝑmū ꝓmittēdo dicēs (Et qui vicerit) tēta
tioneſ mūdi carnis ⁊ dialoli (⁊ q cuſtodierit vſ
q̄ in finē). i. uſq̄ ad mortē (opa mea) hoc dr̃ q̄ꝛ
ih̄s cepit facere ⁊ poſtea docere Act. i. (dabo il
li ptātem ſuꝑ gentes) in finali iudicio. in q̄ ꝑfe
cti iudicabūt cū xp̄o. ⁊ ſic habebūt ptātem ſuꝑ
gētes iudicādas (⁊ reget illas ī virga ferrea). i.
iflexibili iuſticia (⁊ tanq̄ vas figuli cōfringēť)
q̄ꝛ tūc peccatores ī īfernū retrudētur (ſic̄ ⁊ ego
accepi a patre meo) oīa. n. q̄ hꝫ filiuſ hꝫ a patre
(⁊ dabo illi ſtellā matutinā). i. corpus glioſum
dote claritatis refulgēs (Qui hꝫ aurem) expo
natur. vt ſupra.

C. III.

Et āgelo ſardis) Dicūt expoſitores ali
q φ iſte fuit ſanctus mellito: quē aſſerť
circa tp̄a illa fuiſſe ſardēſem ep̄m: ⁊ ibi
de martyrio cōſumatū. hoc allegātes ex eccle
ſiaſtice hyſtorie q̄nto libro. 24. c. Sed ſalua eo
rū reuerētia hoc nō habeť ibi. ſed φ fuit eunu
chus ꝑꝑ regnū celoꝝ caſtitatē ꝯſeruādo: et φ
plenus ſpū ſcō ī ciuitate ſardēſiū requieſcit ex
pectās aduentū dn̄i. Et dato φ cū iſtis q̄ ibi di
cunť de ipſo φ fuerit martyr ⁊ ep̄s. hoc tamen
nō ē ad cōfirmādū eoꝝ dictū: ſꝫ magis ad con
trariū. nā ī textu ſubdiť (Nomen habes φ vi
uas ⁊ mortu⁹ es) quod de tā ſcō ep̄o non videť
vificari: nec ēt de pplo ſibi ſubdito: q̄ꝛ clpa ſub
ditoꝝ redūdat in ꝑlatum: ⁊ tp̄e ſci ꝑlati ſolent
ī populo ſubdito vitia magis euitari. ꝑꝑ quod
videť meli⁹ do⁹ φ fuerit ali⁹ ep̄s ſarden̄. qui n̄
fuit tāte ſcitatis. Nā tūc tp̄is ſic̄ dictū ē ſ̄ fre
q̄nter ep̄i mutabanť. Sic ḡ ꝓceditur: q̄ꝛ ꝑ poni
tur peccatoꝝ reꝑhenſio. 2°. paucoꝝ ꝯmēdatio
ibi. Sed habes. Circa ꝑmū dr̃ (Hec dicit q hēt
.7. ſpūs dei). i. uniuerſitatē angeloꝝ ſibi aſſiſtē
tē (⁊. 7. ſtellas). i. vniuerſitatē epoꝝ: vt dictuꝫ
ē ſ̄. i. c. (Scio opa tua) q̄ nihil latet me (q̄ꝛ no
mē habes φ viuas). i. ſcitatē apparentem ⁊ fa
mā (⁊ mortuus es) ſpūaliter ſꝫ vitatē (Eſto vi
gilās) ad cognitōeꝫ defectuū ī te ⁊ tuo grege (et
ꝯfirma cetera). i. tibi ſubditos v̄bo ⁊ exemplo:
(q̄ moritura erāt) ꝑpl̄s. n. de facili ad pcc̄a labi
tur: niſi exēplo ⁊ verbo ꝑlatoꝝ ſuſtēteť (Non
.n. īuenio opa tua plena). i. ꝑfecta: ſꝫ magis de
fectiua (Jn mēte ergo habe q̄liter acceperis et
audieris). ſ. doctrinā xp̄i per ei⁹ apoſtolos ve
ros (⁊ ſerua) ope adiplēdo (⁊ pniaꝫ age) d̄ omiſ

ſione bonoꝝ ⁊ cōmiſſione maloꝝ (Si ḡ vigila
ueris). i. diligēs fueris circa dicta (veniam ad
te) in morte (tanq̄ fur) q̄ꝛ nihil īcerti⁹ hora mō
tis (Sed habes) hic ꝯtr̄ poniť ꝯmēdatio pau
coꝝ cū dr̃ (Sꝫ habes pauca noia in ſardis qui
nō iquinauerunt veſtimēta ſua). q. d. multitudo
ſubditoꝝ tuorū maculata ē ꝑ peccatū (⁊ ābula
bunt mecū in albis). ſ. illi qui nō ſūt ꝑ peccatū
maculati. Et per albedinē veſtis itelligiť ſtola
glorie ⁊ īmortalitatis. Et q̄ꝛ nō ē acceptio ꝑſōa
rum apud deū. iō ſubdiť (Qui vicerit ſic veſti
etur ⁊c̄). q. d. nō ſolū iſti: ſed q̄cunq̄ vicerit mū
dū carnē ⁊ diabolū ſtola glorie veſtieť (⁊ nō de
lebo nomen eius de libro vite) Eſt āt liber vite
dei ꝑdeſtiatio: in quo nullus ſcript⁹ ſimplr̄ dle
tur: q̄ꝛ finaliter ſaluabitur. dr̃ tm̄ deleri ſm qd
qn̄ cadit a iuſticia ⁊ reſcribi gratia recuꝑata (⁊
cōfitebor nomē eius). i. φ vere ſit xp̄ian⁹ (Qui
hꝫ aurē ⁊c̄) expōať vt ſ̄ (Et āgelo philadelphie
dicūt expoſitores cōiter φ iſte fuit quadratuſ
de quo dicitur. 4. eccl̄iaſtice hyſtorie libro. 3. c.
φ fuit homo ſacris lr̄is valde itelligēs: ⁊ mlta
ſcripſit ad fidei xp̄i declarationē ⁊ īfideliū con
futationē. Sic ḡ ꝓceditur q̄ꝛ ꝑ pōitur ei⁹ ꝯmē
datio. ſecūdo ꝑ ipm infideliū couerſio ibi. Ecce
dabo. 3°. ꝑmiū ꝓmiſſio ibi. Qui uicerit. Circa pri
mū dr̃ (Hec dicit ſanctus ⁊ ver⁹). i. xp̄s qui eſt
ſcūs ſcōrum. Dan̄. 9. Et ipſa vitas Jo. 14. Ego
ſum via veri. ⁊ vi. (qui hꝫ clauē dauid). i. pote
ſtatē aperiēdi intellectū ſcripturaꝝ Luc̄. 24.
Aꝑuit illis ſenſū ⁊c̄ (q aperit ⁊ nēo claudit ⁊c̄)
q̄ꝛ nulluſ pōt) īpedire ab intellectu ſcriptura
rum eos quos vult erudire: nec aliquis poteſt
eas ītelligere niſi ipſo reſerāte (Scio opa tua)
.i. approbo (Ecce dedi corā te oſtiū apertū) ad
ſcripturas ītelligendū. vt ꝑdictum ē (qō nemo
claudere pōt). i. te īpedire a doctrine veritate
(q modicā habes virtutē). q. d. q̄ꝛ nō dedi tibi
gratiam miraculoꝝ: ſicut multis alijs ep̄is illi
us tp̄is: recōpenſaui tibi in ītellectu ſacrarum
ſcripturarū excellēti (ſeruaſti v̄bū meū) ope et
doctrina (⁊ nō negaſti nomē meū) ī perſecutōe
fideliū (Ecce dabo) hic poniť cōſeq̄nter fideli
um cōuerſio per ipm. Jn dioceſi. n. ſua mlti ha
bitabant iudei: quorū plures ꝑ eius doctrinā
fuerūt cōuerſi. ⁊ hoc eſt qō dr̃ (Ecce dabo de ſy
nagoga ſatane). i. aliquos de iudeis quoꝝ con
gregatio dr̃ ſynagoga ſatane pro illo tp̄e. q̄ p⁹
reſurrectionē xp̄i ⁊ aſcēſionē ad celos ⁊ ꝑdicati
onē apoſtoloꝝ manebant in infidelitate (q di
cūt ſe iudeos eē ⁊ nō ſunt) hebrei. n. uocati ſūt
iudei a iuda patriarcha: a quo deſcendit xp̄us
ſm carnē. ⁊ iō poſtq̄ negauerūt xp̄m: nō remā
ſit ī eis res hui⁹ noīs: ſꝫ ī xp̄iāiſ cōfitētib⁹ xp̄m
de tribu iuda vēiſſe circūciſi ſpū: ⁊ nō carne. ſꝫ
qō diciť Ro. 2. Nō. n. q in māifeſto iudeus eſt
neq̄ q̄ in māifeſto ī carne ē circūciſio. ſꝫ q in ab
ſcūdito iude⁹ eſt: ⁊ circūciſio cordis ī ſpū: non
lr̄a (Ecce faciā illos: vt vēiāt ⁊ adorēt an̄ pedes

uos)q̃ꝛ plures de iudeis. vt dc̃m eſt conuerſi
fuerũt ad xp̃m:hũiliãtes ſe corã eo ⁊ ei⁹ miniſtro
q̃drato(⁊ ſciẽt)ꝑ illũinat õez ſibi(qꝛ ego dilexi
te) ꝓmouẽdo nõ ſolũ ad fidẽ catholicam:ſed ẽt
ad epiſcopalẽ dignitatẽ(Qm̃ ſuaſti verbũ pati
ẽtie mee) verbo ⁊ ope(⁊ ego ſuabo te)ab hora
tẽtationis que vẽtura eſt ĩ vniuerſũ orbẽ:ꝑ ipe
ratores romãos diſãntes toti orbi:vbiq; fidez
catholicã pſeq̃ntes.Sed cõtra hoc videt̃:naꝫ
iſta pſecutio iam fuerat ſub duob⁹ iperatorib⁹
.ſ.nerone ⁊ domitiano:vt hẽtur ĩ legẽda beati
ioãnis euangeliſte:q de pcepto domitiani fuit
miſſus ĩ exiliũ in iſulam q̃ dicit̃ pathmos:ĩ q̃
ſcripſit hũc libꝝ:⁊ eodẽ ãno domitiãus iterfec
tus fuit.Dicendũ. q̃ licet pſecutio xp̃ianoꝝ
ꝑ iſtos iperatores trãſiſſet:tamẽ maior erat fu
tura per aliq̃s alios ſeq̃ntes:de qua loquit̃ ioã
nes per modũ futuri.⁊ anteq̃ veniret:iſte fuit
aſſũpt⁹ a dño. Ideo ſubdit̃(Ecce velo cito)ad
te accipiendũ(tene qd̃ habes).i.grãm tibi da
tam(vt nemo accipiat coronã tuã)cadentib⁹
.n.aliq̃bus a iuſticia ĩ pñti alij eis ſubrogãtur.
ſicut pꝫ in legẽda.40.Martyrũ.qꝛ vno ex eis
cadente clauicularĩ⁹ ſubrogatuſ fuit.⁊ ei⁹ coro
nam accepit(Qui vicerit)hic cõſeq̃nter ponit̃
pmij ꝓmiſſio.iſtud tamẽ pmiũ videt̃ eẽ augmẽ
tum grẽ in pñti tpe.dicit igit̃(Qui vicerit)ma
lignũ(faciã illũ columnã).i.fortẽ ⁊ potentẽ in
fide:nõ ſolũ pro ſe:ſꝫ etiã pro alijs ↄfortãdis ⁊
ſuſtentãdis:ſꝫ hũc modũ petrus ⁊ ioãnes ⁊ ia
cobus colũne dicũtur Gala.2.(Ĩ tẽplo dĩ mei)
.i.in ecclia militãte:vt patebit ex ſeq̃ntibus(⁊
foras nõ egrediet̃ ãplius)per apoſtaſiã:nec ꝑ
excõicatões(Et ſcribã ſup eũ nom̃ dei mei)qꝛ
tales ĩ ſcriptura dicunt̃ dij.pſal.81.ego dixi dij
eſtis.qd̃ exponẽs ſaluator Jo.10.c.dicit illos
ad quos fact⁹ eſt ſmo dei deos dixit:repñtat
.n.in ecclia pſonã dei(⁊ nom̃ ciuitatis dei mei
noue irlm̃).i.ecclie militãtis.qd̃ patet ex h qd̃
ſubdit̃(q̃ deſcẽdit de celo a dõ meo)Nã ecclia
militãs regit̃ ⁊ ordinatur a ſpũ ſancto. Notan
duꝫ vero.q̃ xp̃s iq̃ntuꝫ homo loquit̃ hic nomi
nãs deum ſuũ.⁊ nomẽ meũ nouũ.qꝛ dicit̃ xp̃ia
nuſ a xp̃o.qd̃ nom̃ nõ hũit a pncipio:licet voca
tus fuit ieſus in circũciſiõe Luc.2.ſꝫ poſt bap
tiſmũ inter hoies vocatus eſt xp̃ſ.Et ſimlr ei⁹
fideles:a pncipio nõ fuerũt vocati xp̃iani:ſed
tm̃ diſcipuli.poſtea fide diffuſa vſq; ĩ ãtiochiã
fideles ibi multiplicati pmo vocati ſunt xp̃ia
ni.vt habet̃ Act.11.(Qui habet aurẽ ⁊c̃)expõa
tur vt ſupra(Et ãgelo laodicie)hec eſt ſeptima
ꝑs pncipalis.In qua ſcribit epo laodicẽſi:quẽ
aliqui expoſitores aſſerũt fuiſſe ſanctũ agarẽ.
h⁹ allegãtes ex.5°.libro eccliaſtice hyſtorie.23.
ca.Sed ſalua coꝝ reuerẽtia nõ noiat̃ ibi epſ:
ſed ſacerdos ⁊ martyr:⁊ ibi dicit̃ q̃ laodicie re
quieſcit:plures aũt alij ibideꝫ noiati ſub noie
epi exp̃munt̃:dato tamen q̃ fuerit laodicie
epſ:nõ hẽt̃ ꝓpter hoc ꝓpoſitũ:ſꝫ magis vt vi
det̃ oppoſitũ. Nã illd̃ qd̃ ſeq̃tur in textu.qꝛ te
pidus es ⁊ nõ calidus nec frigidus:incipiã te
euomere ex ore meo: videtur nõ cõuenienter
ſibi applicari.qꝛ ex feruore caritatis obtinuit
palmã martyrij:nec etiam ꝓpſo ſibi ſubiecto:
rõnibus pdictis in ↄſimilib⁹ articul̃. Ideo ſal
uo meliori iudicio dico q̃ fuit aliuſ minoris pfe
ctionis exiſtens:tunc eñ. vt pdictuꝫ eſt.ſci epi
freq̃nter occidebãtur vel in exiliũ mittebant̃:
⁊ ſuccedebãt eiſ alij minus deuoti.Sic ergo pce
dit̃:qꝛ pmo ponit̃ culpe reprehẽſio.2°.ſalubris
monitio ibi.Suadeo tibi.3°.pmij promiſſio ibi.
Qui vicerit.Circa pmũ dicit̃ (hec dicit amen)
aduerbiũ eſt hebraicũ:⁊ ſignat idem qd̃ vere:
ꝓpter qd̃ attribuit̃ xp̃o qui dicit d̃ ſeipo Jo.14.
Ego ſum via ve.⁊ vi.(teſtis fidel̃)paterne ma
ieſtatis.ſꝫ qd̃ dicitur Jo.3.qd̃ ſcimuſ loq̃mur:
⁊ qd̃ vidimus teſtamur(qui eſt pncipiũ creatu
re dei) Nam omnia per ipꝫ facta ſũt:⁊ ſine ipo
factũ eſt nihil Jo.1.(Scio opa tua)eſſe ſupple
impfecta.ideo ſubdit̃(qꝛ neq; calid⁹ es).i.im
plens pcepta mea feruore caritatis(neq; frigi
dus)deuitãs trãſgreſſiões pene timore(Sꝫ qꝛ
tepidus es).i.tardus ad bonũ accidioſus ⁊ oci
oſus(incipiam te euomere).i.a me te reijcere:
ſicut quid abominabile:nam ocioſitas:omniũ
vitiorum eſt ſẽtina(quia dicis)te falſo iactan
do de meritis(q̃ diues ſum)ſcientia ⁊ virtute
(⁊ locupletatus)ex exercitio doctrine(⁊ nulli
us egeo).i.doceri ab aliquo(⁊ neſcit̃ quia tu eſ
miſer)per carentiam gratie(⁊ miſerabilis)per
reatum pene(⁊ pauper)bonis ſpũalibus(⁊ ce
cus)qꝛ nõ vides tuos defectus(et nudus).i.
virtutibus ſpoliatus(Suadeo tibi) Hic conſe
quenter ponitur ſalubris monitio cuꝫ dicitur
(Suadeo tibi emere a me)operibus bonis(au
rum ignitum).i.ſapientiam caritate accenſã:
aliter inflaret per ſuperbiam.Sed contra hoc
dictum:uidetur apoſtolus dicere Ro.11.Si ãt
grã iã non eſt ex operibus:alioquin gratia iaꝫ
non eſt gratia.Caritas autem idem eſt cuꝫ gra
tia:vel ei iſeparabiliter annexa:⁊ per ↄſeq̃ẽs
non emit̃ per opera.Dicẽdũ.q̃ gratia vno mõ
accipitur pro habitu aĩam grataꝫ faciẽte deo.
alio modo pro motione diuina qua mouet ani
mam ad bonũ ſupnaturale:ſicut motiõe gene
rali mouet omnia ad bona ſibi cõnaturalia:ſi
militer meritũ dupliciter accipit̃.vno modo ꝑ
merito cõdigni:alio modo pro merito cõgrui:
ſi autẽ accipiatur gratia pmo modo ⁊ omnio
pma:ſic nõ cadit ſub merito condigni.⁊ ſic itel
ligitur.dictum apoſtoli pallegatũ:tamen ha
bens gratiam pmam ex operibus meretur de
cõdigno eius augmẽtationẽ.pma tamẽ gratia
bene cadit ſub merito cõgrui:quia ſi hõ faciat
quod in ſe eſt ſe diſponẽdo ad grãm:congruuꝫ
eſt q̃ deus illi infundat eam.Si autem accipi
atur gratia.2°.modo:ſic nõ cadit ſub merito:
ſed pcedit omne meritũ cõdigni ⁊ cõgrui:taliſ
enim influxus diuinus cõmuniter fit omnibus
hoibus q̃diu ſũt ĩ vita pñti:ſꝫ aliqui ſequũt̃
hũc influxũ per conatũ liberi arbitrij ſe diſpo
nenteſ ad ſupnaturale bonũ:⁊ ſic merent̃ de ↄ
gruo gratiã habitualem ſibi infundi a deo:⁊ ꝑ
eam eius augmẽtatiõeꝫ de cõdigno.Alij vero
nõ ſequũtur:ꝓpter qd̃ demerent̃ ſibi ipiſ relin
qui ⁊ vlteri⁹ in peccata labi per defectibilitatẽ
liberi arbitrij.ſequit̃ (ut locuplex fias) diuitijſ
ſpũalibus(⁊ veſtimẽtis albis induaris).i. vir
tutib⁹(vt nõ appeat ↄfuſio nuditatis tue)co
rã deo ⁊ ãgeliſ ſancti(⁊ collyrio iunge oclos tu
os).i.gratia ſpiritus ſancti que illumiat oclos
mentiſ:dicit aũt iniũge.qꝛ licet gratia ſit a ſolo
deo data.tamẽ in ptãte hõis eſt vt ſibi detur:
quia põt ſe ad eam diſponere modo dicto(Ego
quos amo arguo et caſtigo)ſicut pr̃ filios dile
ctos(Emulare ergo).i.imitare bonoſ(⁊ penitẽ
tiam age)de peccatis perpetratis(Ecce ſto ad
oſtium)cordis humãi(⁊ pulſo)ad bonum ſup
naturale mouẽdo(Si quis audierit vocẽ me
am)mõitioni mee conſentiẽdo(⁊ apuerit mihi
ianuam)per conatũ liberi arbitrij ad bonum
(introibo ad illum).ſ.per gratiam gratũ faciẽ
tem:habitãdo in illo(⁊ cenabo cum illo:⁊ ipſe
mecum) Nam deus in tali hoie delectatur:et
ipſe in deo(Qui vicerit)hic vltimo ponitur p
mij ꝓmiſſio cũ dicitur(Qui vicerit)inſultus
mundi carnis ⁊ diaboli(dabo ei ſedere mecuꝫ
in throno meo).i.quietem in celeſti regno(ſic̃
⁊ ego vici)per paſſionem meã(⁊ ſedeo cum pr̃e
meo) Mar.vl. Aſſũpt⁹ ẽ ĩ celũ:⁊ ſedet a dextri
dei(Qui habet aurem) expõat̃ vt ſupra.IIII

Poſt hec vidi ⁊c̃)Deſcripta viſiõe bea
ti ioãnis que reſpicit informatõem.7.
eccleſiaꝝ aſie ſpãliter:licet ex cõſeq̃nti
reſpiciat aliaꝝ ecclĩaꝝ informatõem:vt pdic
tum eſt:hic ↄſeq̃nter ponũtur viſiones eiuſdẽ:
reſpicientes directe informatõem totius eccle
ſie generaliter. Nam in ſpũ ſub q̃buſdam ima
ginibus vidit decurſum ecclie ab apoſtoloꝝ
tpe vſque ad finem mũdi:q̃tũ ad tribulatões
ↄſolationes imitabilitates notabiles:quarũ
tamen aliq̃ iam pceſſerũt ⁊ aliq̃ ſunt futu
re: viſiõeſ aũt iſtas imagiarias beatus Jo.ſcri
pſit:intellectũ tamen earũ nõ expſſit.Licet ad
plenũ intellexit: aliqua tamẽ interpoſuit:per
que datur via ad reliqua aliqualr capiẽda:ſic̃
ſupra pmo c.dixit.7.cãdelabra aurea ſeptẽ ec
cleſie ſũt.⁊.7.ſtelle.7.ãgeli.i.epi earum.Et ſilr
in ſequentib⁹ aliq̃ dicit:licet raro ad aperiẽdũ
aliqualiter itellectuꝫ occultoꝝ. vt patebit in
locis ſuis dño concedẽte:ꝓpter qd̃ intellectus
litteraliſ non eſt ille qui per voces ſignificatur
imediate:ſed ille qui per imagines ſignificat̃.
ſicut Judicuꝫ.9.dicit̃ q̃ ligna dixerũt ad arbo
rem ramnũ:veni et ipera nobis.ſenſus littera
lis nõ eſt de arboribus vel lignis.ſed de viris
ſichẽ per ligna ſignificatis:qui fecerunt ſuper
ſe abimelech regẽ.Sciẽdũ.ẽt q̃ iſte viſiões nõ
diſtinguũtur ex parte tpiſ in quo facte ſunt.qꝛ
Jo.totũ vidit vna die:qd̃ pꝫ ꝑ hoc q̃ dicit.1.ca.
fui in ſpũ in dñico die:ſed diſtinguunt̃ a parte
tempoꝝ:in quib⁹ ꝑtim iplete ſũt ⁊ ꝑtim iplẽde
vt magis videbit̃ inferius pſequẽdo. Reſidu
um igit̃ hui⁹ libri in.2.ꝑtes diuidit̃.qꝛ pmo po
nitur modus hui⁹ viſionis.2°.curſus ipletõis
.c.6.Circa pmũ ſciendũ q̃ tota trinitas reuela
uit apocalypſim homini xp̃o.xp̃s ãt Jo. ꝑ ãge
lũ ĩ eius pſona loq̃ntem.xp̃s.n. homo ſupior ẽ
ãgelis ꝓꝑ vnionẽ ad ſuppoſitũ diuinũ ⁊ pleni
tudinẽ grẽ:licet ſit minor angelis rõe nature hu
mane ſm qd̃ dr̃ Hebre.2. Igit̃ pmo põitur ma
ieſtas dei reuelãtis.2°.dignitas hois xp̃i reue
lationẽ recipiẽtis.c.5.Primũ declarat̃ ex trib⁹
.ſ.ex ipiali throno ⁊ ex nobili cõſortio ibi.Et in
circuitu ſedis:⁊ ex reuerẽti obſequio ibi.Et re
quiẽ non habebãt.Circa primum dicit beatuſ
Jo.(Poſt hec vidi oſtiũ aptum in celo) Sic.n.
videbat imaginarie:ac ſi oſtium celi apiretur.
per qd̃ deſignabat̃ q̃ decurſus ecclie ſibi reue
labat̃:que celũ in ſcriptura noiat̃:ſm qd̃ dicit
Grego. Homl̃.37.regnũ celoꝝ pñtis tpis ec
cleſia dr̃.in qua doctor q mandatũ ſoluit mini
m⁹ vocat̃ ⁊c̃(et vox pma ⁊c̃) In quo notat̃ auc
toritas ãgeli loq̃ntis:vt dc̃m ẽ ſupra.1.c.(Aſcẽ
de huc)ad videndum ecclie decurſũ.ideo ſub
ditur(⁊ oñdam tibi que oportet fieri poſt hec)
ſm ordiatiõeꝫ dei que non poteſt fruſtrari(Et
ſtatim fui in ſpũ) viſionẽ imaginariã itelligen
do(Et ecce ſedes poſita erat in celo)per quam
ſedẽ intelligit̃ auctoritas ⁊ ptãs dei eccliam re
gentis(Et ſupra ſedeꝫ ſedẽs).ſ.deus trinus et
vn⁹(Et qui ſedebat ſilis erat aſpectui lapidis
hiaſpidis ⁊ ſardinis)tales apparitões fiũt.ſꝫ
ↄuenientiã ad id qd̃ reuelat̃:de⁹ aũt ſic appa
rebat:vt gubernãs eccleſiã militantem:circa
quã ſe hꝫ:vt ↄſolator ⁊ caritatĩ incẽſor:ꝓpter
qd̃ in primitiua ecclia ſup apoſtoloſ miſit ſpũꝫ
ſanctũ in ſilitudinẽ ignis. Ideo dicit̃ hic colorĩ.
hiaſpidis.i.viridis qui color eſt ↄfortatiu⁹ vi
ſus.⁊ ſardis.i.rubei coloris:qui ꝓpter ſilitudi
nẽ ad ignem ſignat incẽdiuꝫ caritatis(Et erat
iris in circuitu ſedis)per quẽ deſignat̃ fedus
dei ad eccliam ſuã:nam iris ſignũ eſt federis
iter deũ et terrã. vt dicit̃ Gen.9.(ſimilis viſiõi
ſmaragdine) Samaragdus aũt eſt viridiſ colo
ris:⁊ hic eſt vn⁹ de coloribus iridis:⁊ ſic appe
bat ille iris imagiari⁹:q̃ color viridis intẽſiõ
ceteris videbat̃:in quo deſignat̃ ↄſolatio dĩ ſu
is electĩ affutura:maxie ĩ tribulatõibus ecclie
futuris eo q̃ viridis color ẽ cõfortatiu⁹ viſus
(Et in circuitu ſediſ) Hic ↄſeq̃nter deſcribitur
dei maieſtas ex nobili ↄſortio cum dicit̃ (Et in
circuitu ſedis ſedilia.24.):Per que deſignant̃
vniuerſe cathedrales ecclie.que licet ſint mlt
te:tamẽ ſub tali numero deſignant̃:ꝓpter con
cordãtiã no.teſ.ad vet⁹. In q̃ legit̃.1.Paralyp.

25. ꝙ ſanctus dauid volens augmẽtare cultum diuinũ ſtatuit. 24. ſacerdotes in tẽplo ꝑ hebdomadas ſucceſſiue miſtrãtes. In ſacra.n.ſcriptura frequẽter ponit̃ determiatus numer⁹ ꝓ indetermiato. ſicut ſ̃ dictũ ẽ.i.c. ꝙ per ſeptẽ ſpirit⁹ dei intelligitur multitudo ãgeloꝝ ſanctorum ⁊ ſic dicit Greg. Oml. 25. ꝙ ꝑ ſeptem demones vniuerſa uicia figurantur (⁊ ſup thronos. 24. ſeniores ſedẽtes) per quos deſignãtur vniuerſi epĩ: ĩ quib⁹ debet eẽ etatis ⁊ moꝝ maturitas (circũamicti veſtimẽtis albis) nã ĩ ipſis debet refulgere caſtitas (⁊ ĩ capitib⁹ eoꝝ coronas aureas) nã ĩ mẽtibus eoꝝ que dicũtur capita reſpectu virium ſenſitiuaꝝ: debet refulgere ſapientie claritas que ꝑ aurũ frequẽter ĩ ſacra ſcriptura deſignatur (⁊ de throno). ſ. dei (ꝓcedebãt fulgura ⁊ voces ⁊ tonitrua). i. cõruſcatio miraculoꝝ ⁊ denũciatio p̃mioꝝ ꝓ bonis operib⁹: et terror ſupplicioꝝ ꝓ malis. Iſta vero tria ĩ primitiua eccĩa ⁊ poſt tẽpibus multis concedebãtur a deo eccĩe p̃latis (⁊ ſeptẽ lãpades ardẽtes ante thronũ). ſ. dei (que ſũt ſeptẽ ſpũs dei) ⁊ exponẽdo quid ꝑ lãpades. 7. ĩtelligatur apit aliq̃liter ad alia capienda: dicũtur ãt hic ſeptẽ ſpiritus dei. 7. dona ſpũs ſancti pata dari diſponentibus ſe. iõ dicũtur ante dei thronũ eſſe. vel ꝑ .7. ſpũs intelligitur vniuerſitas ſanctoꝝ angeloꝝ pata ad dei bñplacitũ exequẽdũ. ſm illud Hebr. i. oẽs admiſtratorij ſpũs ſunt ⁊c̃: q̃ dicũtur lãpades ardẽtes: qꝛ illumiãt ⁊ accẽdunt fideles ad cognitionẽ ⁊ amorẽ celeſtiũ (Et ĩ cõſpectu ſedis tanq̃ȝ mare vitreũ). i. baptiſmi ſacramẽtũ (ſimile criſtallo) qꝛ nõ ẽ mobile vl̃ fluidũ: ſed ĩp̃mit caracterem ĩdelebilẽ. ꝑꝑ qd̃ nõ ẽ reiterabile (⁊ ĩ medio ſedis ⁊ in circuitu ſedis .4. aĩalia). i. 4. euãgeliſte. vt dicũt aliq: ſȝ lr̃a ſequẽs videt̃ in aliq̃ diſſonare vbi dr̃. Et aĩal p̃mũ ſimile leõi ⁊c̃. 3⁹ aĩal hñs faciẽ quaſi hoĩs ĩtelligitur mathe⁹: vt dc̃m fuit ſ̃ ĩ p̃ncipio euãgeliſtarũ. ⁊ ĩ h̃ ↄcordãt ſancti ⁊ doctores. Matheus vero nõ ẽ tertius in ordine euãgeliſtaꝝ ſed p̃mus ⁊ p̃mũ ſcripſit euãgeliũ. vt dic̃ Hie. in ꝓlogo ſuper math. iõ videtur alij ꝓbabilius dicere. ſ. ꝙ ꝑ .4. aĩalia ĩtelligunt̃ .4. patriarchales eccĩe: quaꝝ p̃ma ẽ hieroſolymitana. nã ibi ĩcepit eccĩa ⁊ aſſimilatur leoni ꝑꝑ conſtantiaȝ ibi exñtiũ. vt pȝ de pe. ⁊ Io. Act. 5. qui cõſtãter dixerũt p̃ncipibus iudeoꝝ. obedire deo oꝫ magis q̃ȝ hoĩbus. ⁊ iterũ. Si melius ẽ in cõſpectu dei vos potius audire q̃ȝ deũ iudicate. nõ enĩ poſſumus que audiuimus ⁊ vidimus nõ loq. Secũda ẽ antiochẽa que aſſimilatur vitulo. qꝛ fuit parata obedire mãdatis apoſtoloꝝ ĩ irl̃m exñtium. vt pȝ Act. 15. ⁊ qꝛ p̃ in ea vocati ſũt diſcipuli xp̃iani Act. ii. Tertia ẽ alexãdrina q̃ aſſimilatur hoĩ. nã in ea a p̃ncipio fuerũt doctores docti nõ ſolũ in lr̃is diuĩs: ſȝ ẽt hũanis: vt phericheus ph̃us ⁊ athanaſius ⁊ plures alij. Quarta ẽ cõſtantinopolitana: que aſſimilatur aqle volanti. nã in ea fuerũt viri ꝑ cõtemplationeȝ eleuati. vt Greg. nazanzenus ⁊ plures alij (Et q̃tuor aĩalia ſingula eoꝝ habebãt alas ſenas) Ala p̃ia ẽ lex natural̃: ſc̃da lex moſaica: tertia ꝓphetaꝝ oracula: q̃rta euãgeliũ conſilioꝝ. q̃nta doctrina apoſtoloꝝ: ſexta ſtatuta generaliũ conciliοꝝ. Iſtis enĩ aliſ ſex viri eccĩaſtici hñt aſcendere ſurſum: per cõtẽplatõeȝ diuinoꝝ: et deſcẽdere deorſum ad edificatõeȝ ꝓximoꝝ: et volare ad dexterã per gratiarũ actionẽ ĩ ꝓſperis: ⁊ ad ſiniſtrã per patientiã in aduerſis (⁊ in circuitu ⁊ intus: plena ſũt oculis) ↄſiderando p̃ſentia p̃terita et futura (Et regem nõ hẽbant) Hic ↄſeq̃nter oſtendit̃ dei maieſtas ex obſequio reuerenti: ⁊ p̃mo in patriarchalib⁹ eccĩijs. cum dicit̃ (Et regem nõ hẽbant). ſ. q̃tuor aĩalia q̃tuor patriarchales eccĩas ſignãtia (die ac nocte: dicẽtia ſanctus ⁊c̃) nam in illis eccĩijs p̃mo valde deuote celebratũ fuit diuinũ offiñ diurnuȝ pariter ⁊ nocturnũ. Et ponit̃ hic ter ſc̃s: ad deſignandũ trinitatẽ ꝑſonarũ. ⁊ ſubdit̃ (dominus deus oſs) ad deſignandũ vnitatẽ eſſentie naȝ tres ꝑſone ſunt vnus de⁹ ⁊ dñs oĩpotẽs (qui eſt ⁊ qui erat ⁊ qui vẽtur⁹ eſt) per hoc exp̃mittur e⁹ eternitas: que nõ apprehẽdit̃ a nobis in via: niſi per ↄparatõeȝ ad differentias tẽis: vt ſupra dc̃m eſt. i.c. (Et cũ darent) ↄſeq̃nter d̃ſcribit̃ obſequm diuine laudis: q̃ȝtum ad alias cathedrales eccĩas per orbẽ ↄſtitutas: que in diuinis officijs celebrãdis ſeq debẽt ordiatõeȝ q̃tuor eccĩaꝝ patriarchaliũ cum eccĩa tamẽ romana que p̃ncipal̃ ⁊ caput eſt oĩum. ⁊ hoc eſt qd̃ dicit̃ (Et cũ darẽt illa aĩalia gl̃iaȝ ⁊ honoreȝ ⁊ bñdictionẽ) ei ſuiendo ⁊ ipm̃ collaudãdo in plurib⁹ mõis officioꝝ ⁊ miſtratõib⁹ ſacramentoꝝ (⁊ ꝓcedebãt. 24. ſeniores). i. alie cathedrales eccĩe: ſe eis ↄformãtes (⁊ mittebãt coronas ſuas ante thronũ) in ſignũ reuerẽtie: per hoc ↄfitẽtes ꝙ habẽt a deo claritatẽ v̾tutis ⁊ ſapie: que per coronas aureas deſignant̃. vt dc̃m eſt ſupra (dicẽtes dignus es dñe deus noſter accipere gl̃iam ⁊c̃) nõ eſt per hoc ĩtelligendũ ꝙ deus accipiat aliqd̃ de nouo: vl̃ ꝙ ei aliqd accreſcat ex operib⁹ ⁊ laudib⁹ hũanis: ſȝ ꝙ hoĩes ex bñficijs ab eo receptis tenẽt̃ aſſurgere ad laudãdum ⁊ gl̃ificandũ excellentiã eterne ſue maieſtatis (qꝛ tu creaſti oĩa) de nihilo ꝓducẽdo (⁊ ꝑꝑ voluntatẽ tuã erãt) ĩ diſpoſitõe tua ab eterno anteq̃ȝ crearent̃: ſic̃ dom⁹ material̃: anteq̃ȝ ſit ĩ effectu: p̃exiſtit in diſpoſitõe artificis. ⁊ ſm hoc dicit̃. 7. Metha. ꝙ domus in materia: fit a domo que eſt in aĩa: omnia vero creata ſe hñt ad deũ: ſicut artificiata ad artificẽ. Sap. 7. c. oĩuȝ .n. ẽ artifex: oẽm hñs v̾tutẽ ⁊c̃ (⁊ creata ſũt). i. ꝓducta in effectu in tẽe: ⁊ hoc ex diuina voluntate: non ex nature neceſſitate.

¶ V

Et vidi in dextera ſedentis ⁊c̃) Hic ↄñr deſcribit̃ dignitas xp̃i hoĩs: reuelatõeȝ accipiẽtis. Circa quã p̃mo p̃mittit̃ ꝓfũditas diuini ſecreti. 2⁹ difficultas aperiendi. ibi. Et vidi. 3⁹ infert̃ dignitas xp̃i ibi. Et vnus. Circa p̃mũ dicit̃ (Et vidi in dextera ſedentis ſup thronũ) Iſte ſedẽs eſt de⁹ trin⁹ ⁊ vnus: vt dc̃m eſt (librꝫ) liber iſte: eſt diuina ſciẽtia ĩ qua oĩa ſũt ſcripta. Sciẽdũ tamẽ ꝙ in deo ponitur duplex ſciẽtia: vel poti⁹ vna duplici mõ dicta .ſ. ſciẽtia ſimplicis noticie: q̃ ſe extendit ad oĩa poſſibilia que nũq̃ȝ fuerũt nec erũt: ⁊ ſciẽtia viſionis que reſpicit exiſtẽtia ꝓ q̃cũq; differentia tẽis. ſ. p̃teriti vel p̃ñl vel futuri. Et iſta ſũt in v̾tute dei operatiua: inq̃ȝtũ opatur ipa ĩ aliq̃ tẽe. Talia vero ſũt illa que reuelata ſũt homĩ xp̃o. ⁊ ab eo ioãni apl̃o. Virtus v̾o dei opatiua metaphorice: dicit̃ man⁹ eius dextra. qꝛ per manũ dexterã opamur. ⁊ iõ liber qui dicit̃ dei noticia de diſpoſitis ab eo fieri: ↄueniẽter dicitur eſſe ĩ dxtera mãu dei (ſignatũ) ſignatio iſta deſignat clauſiõeȝ diuine ſciẽtie: de diſpoſitis ab eo fieri: quouſq; ſint ab eo reuelata fieri vl̃ in effectu ꝓducta (ſigillis ſeptẽ). i. oĩmodis obſcuritatib⁹. vt exponũt aliq. Et ſȝ hoc ponit̃ h̃ numer⁹ determiatus ꝓ ĩdetermiato. ſ. ſeptenarius ꝓ obſcuritatũ mľtitudie. ſic̃ dic̃. Greg. oml̃. 25. Maria ergo ſ ſeptẽ demonia habuit: q̃ vniuerſis vitijs plena fuit. Sed hoc dc̃m non bene ↄſõat his que ſequũt̃. c. 6. de aptiõe ſigilloꝛũ: ꝓcedẽdo a p̃mo ſigillo vſq; ad ſeptimum determiate. Ex quo pȝ ꝙ ſeptenari⁹ ſigilloꝝ. nõ põit ibi ꝓ ĩ determiata mľtitudine obſcuritatum. Iõ vr̃ meli⁹ do⁹. ꝙ ſigilla iſta nõ ſũt aliõ niſi dei volũtas: claudẽs ⁊ aperiẽs ſuũ ſecretũ ꝓut ⁊ qñ ⁊ q̃mõ ſibi placet: q̃ licet ſit vna in ſe: dr̃ tñ mľtiplex ad varios effectus relata. ſm illud pſal. 110. Magna opa dñi: exq̃ſita in oẽs voluntates eius. Septenarius igitur ſigilloꝝ: eſt ſeptenarius reuelatonis diuine voluntatis ad reuelanda ioanni diſtincta reuelationibus ſeptem: vel fiẽda in ſepteȝ tẽporib⁹ (Et vidi) Hic ↄñr deſcribitur difficultas aperiẽdi cũ dicitur (Et vidi angelũ fortẽ) iſte videt̃ fuiſſe gabriel q̃ iterp̃tatur fortitudo dei (Quis ẽ dign⁹ apire librũ). i. mãifeſtare dei ſecretũ (⁊ ſoluere ſignacula eius). i. ſigillatim oñdere: qual̃r ſingula d̃ quibus dicetur ꝓcedũt ex diuina volũtate (Et nemo poterat ĩ celo) quãtũ ad angelos (neq; in terra) q̃ȝtũ ad hoĩes (neq; ſubtus terrã) q̃ȝtum ad demones ĩ q̃bus remãſerũt naturalia integra (apire librũ) quia nullus iſtoꝝ põt ad ſecreta diuina attingere: niſi deo reuelãte q̃ p̃mo reuelauit xp̃o homĩ: ⁊ xp̃s Io. (Et ego flebã multũ) per hũc fletũ deſignatur Io. deſideriũ d̃ ſciendo eccĩe futurũ ꝓceſſũ (Et vnus) Hic ↄñr ĩfertur dignitas xp̃i q̃ ſolus ĩuẽtus eſt dign⁹ dicta ſecreta p̃mo accipere ⁊ alijs ꝑ Io. nũciare cũ dicitur (Et vn⁹ de ſenioribus dixit mihi) cõſolãdo me de deſiderij mei ĩpletione: quis aũt erat iſte ſenior nõ dr̃: ⁊ dicũt aliqui ꝙ fuit matheus euãgeliſta: qui dixit in ꝑſona xp̃i Math. vlti. Data ẽ mihi oĩs poteſtas in celo ⁊ in terra. iõ dr̃ (Ecce vicit leo de tribu iuda ⁊c̃) nã xp̃s victor fuit ĩ ſua reſurrectiõe. ſed quicq̃d ſit de veritate: rõ tñ nõ videt̃ valere: qꝛ Io. nõ accepit hãc noticiã ꝑ mathei ſcripturã. ſȝ per reuelationẽ ſpãlem. Eſt aũt dictũ ſ̃ ꝙ ꝑ ſeniores intelligũtur eccĩe p̃lati. ⁊ iõ videtur meli⁹ ꝙ iſte ſenior fuerit petrus: ⁊ dr̃ (vnus). i. p̃mus iter apoſtolos eo modo loquẽdi quo dr̃ Gen. i. Factuȝ ẽ veſpere ⁊ mane dies vnus. i. p̃mus. tranſierat enĩ iã beat⁹ petrus ꝑ martyriũ ad gl̃iam: qꝛ ſub nerone paſſus fuit. Io. ãt poſtea tẽre domitiani hãc reuelationẽ accepit: ⁊ ſic aĩma petri aſſiſtens xp̃o: vel aliqua effigies petrũ rep̃ñtãs dixit Io. (vide ne fleueris ⁊c̃. Radix dauid). i. d̃ radice dauid deſcendẽs ſm carnẽ. ſȝ qd̃ p̃dixerat Eſa. ii. Egredietur virga de radice ieſſe ⁊c̃. (apire librũ). i. manifeſtare eccĩe decurſum a deo p̃ordĩatum (Et vidi ⁊ ecce in medio throni ⁊c̃. agnũ ſtantẽ tanq̃ȝ occiſũ). i. xp̃ȝ in medio eccĩaꝝ ꝑ orbẽ in nomine eius cõſtitutaruȝ ſicut ipſe dicit Math. vlti. Ecce ego vobiſcũ ſũ omĩbus diebus vſq; ad cõſumationẽ ſeculi. qui ſicut dictus ẽ leo rõe reſurrectõis: ita dr̃ h̃ agn⁹ rõne ĩmolatõis. ꝑꝑ qd̃ ẽt dr̃ ſtans: qꝛ reſurrexit ad vitã ĩmortalẽ Ro. 6. Chriſtus reſurgens a mortuis iã nõ moritur: ⁊ tanq̃ȝ occiſus. qꝛ quotidie ĩ eccĩa ĩmolatur nõ ſm carnẽ: qꝛ reſurrexit ad vitã ĩmortalẽ: vt dictum ẽ: ſed ſm effcm̃ ⁊ rep̃ñtationem: qꝛ per oblationẽ eucariſtie cõmunicatur nobis effectus ſue paſſionis. Ipa ẽt ẽ ſimilitudo rep̃ñtatiua ĩpius: ſm qd̃ dr̃ Luce .22. hoc facite in meã cõmemorationeȝ. Illud .n. quod rep̃ñtat aliquid: noĩatur nomine ĩpi⁹ ſicut imago petri noĩatur petrus. ⁊ eadem rõe eucariſtia agnus ĩmolatus: ⁊ ad hoc deſignandũ nõ dr̃ hic agnus occiſus ſimpl̃r: ſȝ tanq̃ȝ occiſus (habẽtem cornua ſeptẽ). i. p̃tãtes. ⁊ idẽ deſignatur ꝑ ſeptẽ ſpũs: qꝛ ſeptẽ dona ſc̃i ſpirit⁹ ſunt quaſi ſeptẽ cornua ſiue p̃tãtes ad rep̃mendum virtutẽ inimici (miſſi in oẽm terrã) qꝛ xp̃s paratus ẽ dare dona ſpũs ſancti: oĩ homini ad ea ſe debite diſponẽti (Et venit ⁊ accepit d̃ dextera ſedẽtis in throno librũ) Nõ eſt per hoc intelligẽdum ꝙ xp̃s tunc acceperit noticiã de ꝓceſſu eccĩe. nã aĩa xp̃i ab inſtanti ſue creatiõis diuinitati coniuncta habuit noticiam oĩum q̃ deus cognoſcit ſcientia viſionis. iter q̃ ẽ proceſſus eccĩe: vt pȝ ex p̃dictis: ⁊ iõ per hoc ꝙ Ioã. vidit accipere eũ librũ: deſignatur acceptio noticie a p̃ncipio creationis aĩe xp̃i: ſȝ de nouo ioãni reuelande: ⁊ ꝑ eũ vniuerſali eccĩe (Et cum apuiſſet) hic ↄñr deſcribitur aſſiſtẽtium xp̃o iocunditas: ⁊ p̃mo ſibi aſſiſtẽtium in eccĩa militante. 2⁹ in triumphante ibi. Et vidi ⁊ audiui. Circa p̃mum dr̃ (⁊ cũ aperuiſſet librũ) ad reuelandũ eccĩe proceſſuȝ (.4. aĩalia). i. 4. eccleſie p̃riarchales (⁊. 24. ſeniores). i. vniuerſe cathedrales eccĩe per orbem diffuſe: ⁊ per hoc etiaȝ

ſubintelligunť alie ab eiſ cõſtitute (ceciderunt corã agno) nã ex h̄ habuerũt materiã venerandi ipm (habẽtes ſinguli citharas ⁊c̃) qđ exponiť cũ ſubditur (q̃ ſũt orones ſcõꝝ) methaphorice Et ꝑ hec ⁊ ſimilia agitur aliquo mõ via ad exponẽdũ reliqua: vt ꝓdictũ ẽ (⁊ cãtabãt cãticuꝫ nouũ). i. ꝑtinẽs ad nouũ teſtamẽtũ (Dignuſ es dñe deus ⁊c̃) ⁊ pꝫ ex õ dcĩs ſnĩa (qm̃ occiſus eſ) meritũ ꝓcedit illud quod cadit ſub merito. ꝓꝑ quod acceptio noticie ꝓceſſus eccĺie: que ꝓceſſit mortẽ xp̄i: vt dictũ ẽ: nõ cecidit ſub merito ipius ſicť nec glĩa aĩe xp̄i. Sed glĩa corporis q̃ ſecuta ẽ ſub merito bñ cecidit: meruit. n. ſui corporis glorificationẽ ⁊ exaltatõeꝫ: ⁊ eodẽ modo põt dici õ reuelatõe dei ꝓceſſus fcã Jo. ⁊ ꝑ euꝫ vniuerſali eccĺie ad declarationẽ bonitatis et maieſtatis xp̄i. nã hec reuelatio fcã ẽ pº paſſionẽ (ex oĩ tribu ⁊c̃) nã eccĺia ẽ ex oĩbus gẽtibus collecta (⁊ feciſti nos dõ noſtro regnũ). i. regni ciº ꝑticipes (⁊ ſacerdotes) hoſtiã laudis deo offerẽtes (⁊ regnabimº ſuꝑ terrã) non dr̃ ĩ terra: vbi ſancti cõculcanť: ſꝫ ſuꝑ terrã. i. in celo vbi ſci cũ xp̄o dñantur (Et vidi) hic ꝯñr poniť iocũditas aſſiſtẽtiũ xp̄o in eccĺia triumphãte cũ dicitur (Et vidi ⁊ audiui vocẽ angeloꝝ multorũ ⁊c̃. in hoc notať ipoꝝ multitudo maxia ſm̃ illõ Job. 25. nũquid ẽ numerus militũ eius: ⁊ ideꝫ deſignať in hoc quod ſubditur (⁊ ẽrat numerº coꝝ milia miliũ) ſicut. n. corpora celeſtia totaꝫ regionẽ elemẽtarẽ excedũt quaſi icõꝑabiliter ĩ quãtitate continua. ſic angeli oĩa corꝑalia: in quãtitate diſcreta: accipiẽdo quãtitatẽ diſcretã ꝓ qualibet multitudie numerabili ť numerata (Dignus ẽ agnus qui occiſus ẽ accipe virtutẽ ⁊ diuinitatẽ ⁊c̃) oĩa iſta habuit vel ſaltem plura ante paſſionẽ: quod dico ꝓꝑ gloriam corporis ⁊ huiuſmodi q̃ ſecuta ſũt: ⁊ iõ acceptio taliũ h̄ accipiť ꝓ manifeſtatiõe coꝝ ad laudeꝫ ⁊ honorẽ noĩs xp̄i. Et ꝯñr põitur laus xp̄i ĩ oĩbº creaturis cũ dicitur (Et oẽm creaturã q̃ ĩ celo ẽ) q̃tũ ad hoĩes qui iã ſũt ĩ pr̃ia (⁊ ſuꝑ terram) q̃tũ ad exñtes adhuc in via (⁊ q̃ ſubtus terrã ⁊c̃) nã oẽs creature ⁊ irrõabiles ⁊ vita carẽtes dicũtur laudare xp̄m inq̃tuꝫ ſũt materia ⁊ occaſio laudandi ipm: qꝛ ĩtellectuales creature ꝑ eas aſcendũt ad cognoſcendũ deum: ⁊ ꝑ ꝯñſ ad ipm laudandũ ⁊ glorificandum. Cetera que ſequuntur: patent ex predictis.

❡ VI.

ET vidi ꝙ apuiſſet) Poſtq̃ deſcriptº eſt modus diuĩe reuelatõis. hic ꝯñr dſcribiť decurſus ĩpletõis. ⁊ hoc ſub. 7. ſigilloꝝ aꝑtõibº: qbus ſigillis liber dicebať ſignatus. Et iõ ſm̃. 7. ſigilla diuidiť in. 7. ꝑtes q̃ patent in lr̃a. Igiť ĩ pma ꝑte dicit (Et vidi ꝙ apuiſſet agnus vnũ de. 7. ſigillis). ſ. pmũ eo modo loquẽdi quo dr̃ Gen̄. i. ⁊ fcm̃ ẽ veſꝑe ⁊ manc. dies vnº. i. pmº. Vñ ⁊ ꝯñr ibi dr̃. fcm̃ ẽ veſꝑe ⁊ mãe dies ſecũdus. ⁊ ſic ꝯñr vſq ad ſeptimũ. Eodẽ mõ ꝯñr h̄ deſcribiť aꝑtio ſecundi ſigilli ⁊ tertij vſq ad ſeptimũ (⁊ audiui vnũ de. 4. aĩalibuſ). i. pº eadẽ rõe q̃ ⁊ de ſigillis dictũ ẽ. Nã ꝯñr agiť de alijs tribº aĩalibº: ⁊ ſꝫ illos q ꝑ aĩalia dicũt ſignari q̃ttuor euãgeliſtas: iſte fuit marcuſ ĩ ſimilitudie leõis deſignatº: q̃ ſilitudo põiť pma ẽ. c. 4. Sꝫ qm̃ illõ dcm̃ ñ ꝯſõat ordini euãgeliſtaꝝ: ĩ q̃ mathe' põiť pmº: ⁊ marcº 2º iõ dixi ẽ. ca. 4. ꝙ ꝑ q̃ttuor aĩalia q̃ttuor patriarchales eccĺie õſignãť: ⁊ ſic hõ ꝯñr dicere ꝙ ille qui ꝑ pº aĩal õſignať: fuit pr̃iarcha pme eccĺie pr̃iarchaĺ. ſ. hieroſolymitãe: q fuit beatº iacobº apellatº fr̃ dñi: eo ꝙ fuit ſilimº ſibi: ⁊ h̄ añ iã trãſierat ꝑ gladiũ ſub nerone: vt pꝫ ꝑ Joſephuꝫ. 20. liº antiq̃tatũ: hec aũt reuelatio: fcã fuit ioãni tp̄e domitiãi (Ueni ⁊ vidõ) decurſũ eccĺie pmitiue (⁊ ecce equº albº) ꝑ quẽ: vt dicũt expoſitores aliq: õſignať gaiuſ ĩꝑator q ſucceſſit ĩmediate tiberio ſub q̃ paſſus xp̄ſ fuerat. Et õſignať ꝑ equũ albũ: eo ꝙ nõ fuit xp̄ianis moleſtº: ſed magis ꝯſolabiĺ. Nã pilatũ miſit ĩ exiliũ q xp̄ꝫ iniq̃ iudicauit: ⁊ ſilr̃ herodẽ q decollauerat ioãnem: ⁊ xp̄m ĩ paſſiõe ſpuerat Luc̃. 23. iõ ſubditur (⁊ exiuit vincẽs vt vinceret). ſ. aduerſarioſ xp̄i: vt dcꝫ ẽ. Sꝫ h̄ nõ vr̃ mihi ꝯueniẽter dcꝫ: nã iſte gaiº intm̃ fuit elatº ⁊ ꝑuerſuſ. ꝙ ꝑ orbeꝫ miſit ſtatuaꝫ ſuã: vt in illa adoraret vt dĩ: ⁊ qꝛ hitantes ĩ iudea renuerũt hec facere: miſit petroniũ cũ exercitu ĩ iudeã: vt in tẽplo poneret dcãm ſtatuã ⁊ rẽnuẽteſ ĩterficeret: vt dicit Joſephº ĩ libris ãtiq̃tatũ. ⁊ de iudaico bello: tñ petroniº nõ dedit h̄ executõi: qꝛ gaius fuit mõte ꝓuentus. In illo ṽo tp̄e: apĺi ⁊ alij xp̄iani hitabant ĩ irĺm ⁊ iudea: ⁊ ſic pꝫ ꝙ gaiuſ nõ fuit eis ꝯſolabiĺ: ſꝫ magis horribilis: eo ꝙ ꝑ ceteris hitatoribº iudee horridũ erat eis mandatũ gaij de dcã adoratõe: lꝫ aũt ipe miſit ĩ exiliũ herodeꝫ ⁊ pilatũ: h̄ tñ nõ fuit ꝓꝑ xp̄m: ſꝫ ꝓ alijs cauſis totaĺr deſpatĺ: vt r̃fert Joſephº: q̃s cã breuitatis ommitto. Silr̃ qđ ſubdiť (exiuit vicẽs vt uinceret) non videť ſibi ꝯueniẽter applicari: qꝛ rome fuit turpiter ĩterfectº: ꝓꝑ ſuas maliciaſ: ⁊ vxor eiº gladio ꝯfoſſa: ⁊ eiº unica filia parieti alliſa: ꝓꝑ qđ videť alij meliº dicere. ſ. ꝙ ꝑ equũ albũ ĩtelligiť cetus apĺoꝝ: de albatº ſcitate vite: ⁊ qꝛ beatº iacobº hieroſolymitane eccĺie eps vt dič hier. ĩ liº illuſtriũ virorũ. dr̃ vſus fuiſſe tc̃ nõ veſtibº lanceis: ſꝫ ⁊ lieis: ⁊ ꝑ ꝯñs albis: et idẽ exiſtimari põt ꝓbabĺr: de alijs apĺis. vñ ⁊ machõetº vocat eos viros dealbatos. Per ſedentẽ ſuꝑ equũ illũ ĩtelligiť xp̄ſ ſeſſor ⁊ ductõ coꝝ. ſm̃ illõ Ro. 8. Quicũq ſpũ dei agũť: hi filij dĩ ſt̃. Et ſꝫ h̄ ſic ẽ lr̃a exponẽda (⁊ ecce equº albus). ſ. apĺoꝝ ſenatº (⁊ q ſedebat ſr̃ eũ. ſ. xp̄s (hẽbat arcũ ĩ mãu ſua). i. ṽbũ ꝓdicatõis. ĩ manu opatiõis. Qꝛ cepit facere ⁊ docere. Act. i. et ſic fecerũt apĺi ꝑ iſtĩctũ ⁊ ducatũ ipiº (⁊ data eſt ei corõa) ĩ ſua reſurrectiõe ⁊ aſcẽſiõe (⁊ exiuit) per effectũ ſuũ. dando apoſtoĺ in ſigno viſibili ſpũm ſcũm (vicẽs aduerſarios ſuos ĩ iudea ꝑ. Nã eadẽ die ꝯuerſi ſũt ad eũ: ꝓdicãte petro. 3. milia Act. 2. ⁊ altera die. 5. milia Act. 3. (vt vinceret) ꝑ totũ orbẽ: ſubijciẽdo ſue fidei iugo colla gẽtium. Nã ĩ breui tp̄e ꝑ ꝓdicationẽ apĺoꝝ ⁊ alioꝝ xp̄i diſcipuloꝝ xp̄o cooꝑante ⁊ ſermoneꝫ eoꝝ ſignis ſeq̃ntibus ꝯfirmãte Marci vi. ꝓdicatũ fuit euãgeliũ. Nã viuẽte adhuc beato petro fides catholica diffuſa fuit vſque ad fines terre hitabilis. ꝓut declaraui ſuꝑ illõ Pſal. 18 In oẽꝫ terrã exiuit ſonº eoꝝ ⁊c̃. ⁊ ſuꝑ epiſtolaꝫ. Ro. 10. c. (Et cũ aperuiſſet) hec ẽ ſa ꝑs ĩ q̃ dſcribiť ſtatº eccĺie a tp̄e nerõis vſq ad titũ ĩperatoreꝫ cũ dr̃ (audiui ſecũdũ aĩal) ſm̃ ꝓdcã iſte fuit pmº pr̃iarcha eccĺie antiochene. ſ. beatus petruſ: q ꝑrexit illã eccĺiaꝫ. vt habeť libro illuſtriũ viroꝝ q tp̄e huiº viſiõis iã trãſierat ꝑ martyriũ (. d. Ueni ⁊ vide) ſtatũ eccĺie ſub nerone. (Et exiuit aliº equº ruffus). i. romanº ꝑpĺs: qui dr̃ ruffus tp̄e nerõis dupĺr. vno mõ accipiẽdo ruffedinem ꝓ rubedie ſicut ĩ pluribº alijs locis accipit ſcriptura: eo ꝙ nero mĺtoſ romanoꝝ occidit ex ſua crudelitate. nã ẽt mr̃eꝫ ꝓpriã: vxorem: frẽm ⁊ ſororẽ: ac ẽt ſenecã ſuũ ꝓceptorẽ dr̃ occidiſſe. Alio mõ magis ꝓprie ꝓ ipſa ruffedie. qꝛ nero ciuitatẽ romanã ĩcẽdi fecit ĩ magna ꝑte vt videret q̃le fuerit antiq̃tus ĩcẽdiũ troie. In tali ṽo icendio ex cõmixtiõe fumi ⁊ flãme apparẽtia ruffedis cãtur (⁊ qui ſedebat ſuꝑ euꝫ) . ſ. nero hñs dominiũ (datũ ẽ ei). i. a deo ꝑmiſſũ (vt ſumeret). i. auferret (pacẽ de terra) q a turbata fuit ciuitas: ⁊ romanũ ĩperiũ ꝓꝑ ſua maleficia (⁊ vt inicẽ ſe ĩterficiãt) nã ex occaſiõe ſue ꝑfidie ipſo ĩterfecto: otto: galba: vitelliº voluerunt vſurpare ĩperiũ. et ex eoꝝ pugna ad inicẽ valde multi fuerũt ĩterfecti (⁊ datuſ fuit illi gladius magnº). i. ꝑtãs ĩterficiẽdi xp̄ianos. Nam ipſe pmã ꝑſecutõeꝫ mouit ꝯ eccĺiaꝫ loquẽdo õ ꝑſecutõibus motis ꝑ ĩperatores romanos. nã ãtea ꝑſecutõeꝫ ſuſtinuerat ꝑ iudeoſ. Mãdatũ ṽo crudele gaij ẽ poſitũ: nõ fuit directe ꝯ eccleſiam: ſꝫ ꝯ hitantes iudeã: quoꝝ pauci ꝯparati ne erãt xp̄iani. nec ẽt mãdatũ illud fuit datuꝫ executiõi. Et iõ pma ꝑſecutio eccĺie attribuiť neroni. Claudiº ẽt ĩperator q fuit mediº ĩter gaiũ ⁊ neronẽ nõ legiť feciſſe xp̄ianis aliquã ꝑſecutionẽ. Nero ãt apoſtoloꝝ ꝓncipes. ſ. petrũ et paulũ occidit. ⁊ alios multos xp̄ianos rome: ⁊ ꝑ ĩperiũ occidi fecit (Et cũ apuiſſet) hec ẽ tertia ꝑs ĩ qua deſcribiť eccĺie ſtatus ſub tito cũ dicitur (audiui tertiũ aĩal). i. pr̃iarchã pmã eccĺie alexãdrine. ſ. beatũ marcũ ſm̃ ꝙ ĩ libro illuſtrium viroꝝ habeť (⁊ ecce equº niger). i. exercitº romanº: q dr̃ niger effectiue: ſicut ſol dr̃ calidº Exercitº. n. romanº ſubito ĩtrãtũ afflixit hitãtes irĺm ꝙ fuerũt fame denigrati: ⁊ alijs afflictionibº ſm̃ qđ refert Joſephº libro õ iudaico bello (⁊ q ſedebat ſuꝑ eũ). ſ. titº regẽs illũ exercitũ (habebat ſtaterã ĩ manu ſua). i. diuinã iuſticiã quã oꝑe exeq̃bať. nã ex ordie diuie iuſticie proceſſit: ꝙ exercitus romanº iudeos ꝑti occidit. ⁊ ꝑtim captiuauit ĩ vindictã mortis xp̄i: ſicť mãifeſte ꝓdixit Luc. 19. Ecce veniẽt dies ĩ te: ⁊ circũdabũt te inimici tui ⁊c̃: qꝛ tñ erat ꝓter ĩtẽtionẽ titi ⁊ exercitus ſui: q ꝓpter aliã cãm venerũt ꝯ iudeos ſuꝑ. ꝓpter rebellionẽ ipoꝝ ꝯ ĩperiuꝫ romanũ: vt pꝫ ꝑ Joſephũ libro de iudaico bello. iõ dr̃ ꝙ hẽbat ſtaterã ĩ mãu: ⁊ nõ ĩ mẽte. nã exeq̃bať opus diuie iuſticie mõ ꝓdcõ. ꝑ manũ. n. opº ĩtelligiť: qꝛ ꝑ eã efficiť (Et audiui tanq̃ vocẽ de medio. 4. aĩaliũ). i. de throno dei: ĩ cuius circuitu erãt. 4. aĩalia. vt dcm̃ ẽ ẽ. c. 4. Et ꝑ hoc deſignať ꝙ fcm̃ titi ꝯ iudeos: procedebat ex ordinatõe diuina a q̃ ꝓcedit malũ pene: ſm̃ qđ dr̃ Damos tertio. nõ ẽ malũ ĩ ciuitate: qđ ñ fecerit ei dñs (Bilibris tritici denario vno ⁊c̃) Ad ĩtellectũ huius ſciẽdũ qđ dicit Hugo floriacẽť. de fine belli romanoꝝ ꝯ iudeos. Feſſi deniq romãi mĺta cede: q̃rebãt qbus mãcipia captiua venderẽt. Sꝫ qꝛ pĺimi venales ⁊ paucii ueniebãtur ẽptores nõ defuere q. 30. mãcipia vno nũmiſmate mercarenť: vt ſicť dñꝫ emerãt triginta denarijs: ſic ecõuerſo: denario vno triginta vẽderẽtur. Sũt ãt nũmiſma ⁊ denarius vnũ ⁊ idẽ. Math. 22. dicẽte dño. Oñdite mihi nũmiſma cẽſuſ. ſubdiť. at illi obtulerũt ei denariũ: dicebať aũt denarius eo ꝙ valebat. 10. nũmos vſuales. Itẽ notadũ ꝙ bilibris ẽ nomẽ ꝯpoſitũ ex bis ⁊ libra: qꝛ ꝯtiet. 2. libras. 5. ṽo iudei h̄ ꝑ vnã librã deſignãtur. eo ꝙ. 5. libri moyſi ab oĩbus iudeis recipiũtur. alios ãt libroſ iudei nõ recipiũt q ſaducei dicũtur. Eſt igiť ſenſus (Bilibris tritici denario vno ⁊c̃) qꝛ ſicť õ venalibº iudeis viliorib' q ꝑ ordeũ qđ ẽ vile granũ deſignanť. triginta ꝓ vno denario dabanť vt dcm̃ ẽ: ita. 10. de fortioribº ⁊ aptioribº ad ſeruiendum ꝓ vno denario vendebãtur (⁊ vinũ ⁊ oleũ ne leſeris) ꝑ vinũ qđ ẽ letificatiuũ. intelligũtur xp̄iani q replebanť gaudio ſpũali: ſm̃ qđ dr̃ Act. 13. Diſcipuli ṽo replebantur gaudio ⁊ ſpũ ſcõ. Et ſilr̃ ꝑ oleũ ꝓꝑ pietatis ⁊ mutue caritatis obſequꝫ ſm̃ ꝙ dr̃ Act. 4. quotq̃t. n. poſſeſſores domoꝝ ⁊ agroꝝ erãt: vẽdebãt afferentes ꝓcia eoꝝ ⁊ ponebãt ad pedes apĺoꝝ: q diuidebãt ſinguĺ. ꝓut cuiq opº erat. ⁊ iſti nõ fuerũt leſi ꝑ exercitũ titi. Nã añ eiº aduẽtũ xp̄iani habitãtes ĩ irĺꝫ ⁊ ĩ iudea mõitu ãgelico trãſierũt vltra iordanem in ciuitate nomine pellam in regno agrippe exiſtentem qui confederatº erat romanis (Et cum aperuiſſet) hic incipit pars quarta: vbi deſcribiť ſtatus eccĺie tp̄e domitiani q ſaꝫ ꝑſecutionẽ mouit ꝯ eccĺiaꝫ. ⁊ mĺta alia mala fecit ĩ ĩperio romão. dr̃ igr̃ (audiui voceꝫ q̃rti aĩalis). i. pr̃iarche: ſeu epi cõſtãtinopolitani iã defũcti ſicut dcm̃ ẽ de alijs tribus (⁊ ecce equº pallidº). i. ꝑpĺs romanº. domitianº. n. magnã ꝑtẽ ſenatoꝝ ⁊ alioꝝ nobiliũ ĩ exiliũ miſit: ⁊ ĩterfecit: ĩponẽs eis crimia: vt ſic raperet coꝝ bona. ꝓꝑ quod ceteri rome ⁊ alibi erant in magno timore poſiti: ne ſimiliter eis fieret. Timõ autem facit exteriõa membra pallida: ⁊ potiſſime faciẽ. ꝓꝑ qđ romanũ ĩperiũ ꝓ tp̄e illo ſigni

ficatur ꝑ equū pallidū (⁊ q̄ ſedebat ſup).ſ. do
mitianus īperator (nom̄ illi mors) actiue ⁊ paſ
ſiue: qꝛ mltos īnocētes īterfecit. vt dictū eſt; po
tiſſime xp̄ianos ꝯ quos mouit ſcam pſecutōez.
⁊ finalr̄ īterfectus fuit a ſenatu romano ꝓpter
ſuam crudelitatē: vt habetur in legēda beati
Jo. euāgeliſte (⁊ īfernus ſeq̄batur cū) quia p⁹
curſū vite pn̄tis ſtatim capt⁹ ē ad penā gehēne
(Et data ē illi ptās ſuper. 4. ptes terre) In qui
bus dilatatū erat romanū īperium (īterficere
gladio) nā in oībus iſtis ptibus multi xp̄iani
gladiati fuerunt d̄ mādato ei⁹ (⁊ fame) qꝛ mlti
ī carceribus fame cruciati: mortui fuerūt (⁊ be
ſtijs terre) qꝛ plures eoꝝ deuorādi beſtijs tra
debant. Sic pꝫ ī legendis pluriū martyrū. Et
qꝛ plurib⁹ alijs modis aliq̄ martyrizabātur. ſ.
ſuſpēſione: ſubmerſione: cōbuſtiōe: ⁊ huiuſmo
di. iō interponit (⁊ morte) vt oīs modus affli
gendi martyres includat. Ex p̄dictis vꝫ pꝫ ꝙ
ſicut Zacharie. 6. per equos quadruplr̄ ī colo
re variatos deſignata fuerūt. 4. regna: vt dc̄m
fuit ibidē: ſic in iſto loco ꝑ equū albū deſignat
regnū xp̄i: put fuit in cetu apl̄orum: ⁊ credēti
bus p̄mis. ꝑ alios. 3. equos romanū īperiū. cu
ius ſtat⁹ fuit variat⁹ ī trib⁹ tp̄ibus (⁊ cū apuiſ
ſet qntū) hic incipit qnta pars. ī qua d̄ſcribitur
eccl̄ie pſecutio a traiano īpatore. q̄ domitiano
ſucceſſit vſq; ad dioclecianū. Iſte. n. traian⁹ ter
tiā pſecutionē exercuit ꝯ eccl̄iaꝫ. Marc⁹ Anto
ni⁹ quartā. Seuer⁹ qntā. Maximus q̄ ē. Ma
ximianus ſextā. Decius ſeptimā. Ualerianus
octauam. Aurelianus nonā. licet autem mluti
īperatores ītermedij fuerīt inter iſtos: quoꝝ
tp̄ib⁹ mlti xp̄iani fuerūt martyrizati. Iſti tam̄
ſpāliter dicūtur xp̄iāoꝝ pſecutōes exercuiſſe.
qꝛ fecerūt ⁊ rēnouauerīt edicta ꝯ xp̄ianos: alij vꝫ
nō ſic. Et iō ꝙ aliq̄ tp̄orib⁹ ſuis fuerūt martyri
zati: hoc fuit ex dictis p̄cedētiū impatoꝝ: q̄ nō
erāt renouata. tp̄ib⁹ igit̄ iſtoꝝ īperatoꝝ n̄ erāt
eccl̄ie nec altaria ſtabilia: ſꝫ ī locis occultī: ⁊ po
tiſſime in martyꝝ criptī qb⁹ ſūt corpa coꝝ ibi
dē ſepulta: portabat ⁊ erigebat altare ligneū
ꝑ celebratōe miſſaꝝ. Et h̄ ē qđ d̄r (⁊ cū apuiſſ;
quintū ſigillū: vidi ſubt⁹ altare aīas interfecto
rum). i. martyres īterfectos: eo ꝙ erāt ibi cor
pora eoꝝ. Et ē ſilīs modus loq̄ndi ſicut Exo. i.
Oēs aīe q̄ egreſſe ſūt de femore iacob. i. hoīes:
q̄uis aīe eoꝝ nō fuerīt egreſſe de femore iacob:
q̄ nō ſūt ex traduce: ſꝫ a deo ꝑ creatiōem infuſe
corꝑib⁹ egreſſis de iacob ꝑ gn̄atiōeꝫ (ꝑꝑ vbum
dei) q̄tū ad doctores qui fuerunt martyrizati
ꝑꝑ p̄dicatōeꝫ vbi diuini (⁊ ꝑꝑ teſtīoniuꝫ qđ hē
bant) q̄tū ad ſimplices xp̄ianos: q̄ martyriza
bātur: eo ꝙ nolebāt negare xp̄ꝫ: ſꝫ magl̄ ꝓteſta
bātur ſe credere ī ip̄m (Et clamabant voce ma
gna ⁊c̄) iſte clamo ⁊ n̄ ē aliđ q̄ māīfeſtatō neq̄
tie tyrānoꝝ corā deo merito puniēde: ⁊ īnocen
tie martyꝝ p̄miāde ſic dixit dn̄s ip̄i caī. Ge. 4.
Ecce vox ſanguīs frīs tui abel clamat ad me d̄

terra. i. ei⁹ īnocētia declarat tuā neq̄tiā puniē
dam: ī mortis e⁹ vīdictā. iō ſubdr̄ (vſq; q̄ dn̄e)
ſupple q̄ es (ſāctus ⁊ vus nō vidicas ſanguīeꝫ
nr̄m de his q̄ hitāt ī terra). i. de tyrānis dn̄ātā
tib⁹ ſup terrā (Et date ſūt eis ſingle ſtole albe)
qꝛ cuilibꝫ data ē glīa aīe (⁊ dc̄m ē illis vt rege
ſcerēt) corpa coꝝ ī mōumētis (tp̄s adhuc modi
cuꝫ). ſ. vſq; ad iudiciū: qđ d̄r modicū eternita
ti ꝯpatū. ꝑꝑ qđ Jo. i. cano. c. ii. d̄r. Filioli nouiſ
ſima hora ē. tūc. n. reſurgēt ī corꝑib⁹ glīoſis: et
ſic hēbūt ſcđam ſtolā q̄ ē glīa corꝑis (donec cō
pleātur ⁊c̄) nā poſtea ꝑꝑ nom̄ xp̄i mlti ſūt īter
fecti: ⁊ adhuc pl̄es īterficiētur ī pſecutōe anti
xp̄i (Et vidi cū apuiſſet) h̄ ꝯn̄r deſcribit̄ ſtatus
eccl̄ie ſub diocleciano: q̄ dcimā pſecutiōeꝫ mo
uit ꝯ eccl̄iā cū collega ſuo maximiāo: ⁊ iſta pſe
cutio fuit atrocior p̄cedētib⁹. in tm̄ ꝙ īfra. 30.
dies. 17. milia ꝓmiſcui ſex⁹ leguntur martyrio
corōati. Et h̄ ē qđ d̄ſcribit Joā. ſub apꝑtōe ſigil
li ſexti. ⁊ diuidit̄ ī. 2. ptes: qꝛ p̄ deſcribit̄ īmani
tas pſecutōis. 2⁰ ſuauitas diuīe ꝯſolatōis ibi
(p⁹ hec vidi) Circa p̄⁹ d̄r (terremot⁹ fact⁹ ē ma
gn⁹) qꝛ in oīb⁹ ptib⁹ īpij romāi: ex īperio diocle
ciani ⁊ maximiāi: moti ſūt iudices et potentes
ad īterfectōeꝫ ppl̄i xp̄iāi (⁊ ſol fact⁹ ē niger ⁊c̄)
. i. xp̄s q̄ ē ſol iuſticie denigrat⁹ ē: q̄tū ad famā
noīs ⁊ ēt in membris ſuis: qb⁹ īponebat ꝙ eēnt
malefici ⁊ magi. ⁊ in h̄ a xp̄o edocti ꝑ apl̄os ali
oſq; diſcipulos q̄s docuerat de talib⁹: vt dice
bant īfideles: ⁊ ſic q̄tū erat in ſe: nom̄ xp̄i deni
grabāt (⁊ luna tota fcā eſt ſic̄ ſāguis) qꝛ tūc ec
cleſia tota fuit ſāguīe martyꝝ rubricata (et ſtel
le ceciderūt de celo). i. mlti eminētes in eccl̄ia tio
re mortis īclinati fuerūt ad idolatrandū. vnđ
⁊ marcellus papa tūc tiore mortis idolis thu
rificauit. ⁊ per h̄ conijcit̄ ꝙ pl̄es alij ſilr̄ fecerīt.
Uerūtn̄ beat⁹ marcellus pn̄ia ductus: poſtea
martyriū ꝓ xp̄o ſuſtinuit: ⁊ ceſſauit ep̄at⁹ rōan⁹
ſeptē ānis ⁊ ſex mēſib⁹: ꝓpter īmanitatē pſecu
tiōis illi⁹ (Sic̄ fic⁹ emittit groſſos ſuos: cum a
mag̃ vēto mouet̄) dicūtur āt groſſi fic⁹ p̄mi tp̄is
et īmaturi qui de facili cadunt a magno vento
concuſſi: tunc aūt flauit ī eccl̄ia turbo tēpeſtu
oſe pſecutōis (Et celū receſſit ſic̄ liber īuolut⁹)
celū h̄ d̄r eccl̄ia pn̄tis tp̄is: ſic̄ ⁊ Math. 13. Sile
ē regnū ce. the. ab. in. agro ⁊c̄. put expōit Gre.
Oml. 37. ꝙ xp̄iani tūc ſe occl̄tabāt quātū pote
rant: exceptis valde paucis qui ex maxio fer
uore ſe martyrio offerebāt (⁊ oīs mōs ⁊ īſule d̄
locis ſuis mote ſūt) nā ſup mōtes ⁊ rupes q̄i ī
acceſſibiles: ⁊ īſulis maris clauſi vbi fugerant
xp̄iani q̄rebāt ⁊ exterminabātur: ⁊ ſic dicūtur
iſta loca mota: ꝓpter motiōeꝫ habitātium: ſic
d̄r ꝑiſius facere vl̄ pati: qđ populus īhabitās
agit vel patitur (Et reges terre ⁊ principes ⁊c̄)
in oībus. n. partibus orbis iam diffuſa erat fi
des catholica. vt ſ̄ dictū ē: ⁊ de oī ſtatu hoīuꝫ
maioꝝ mioꝝ ⁊ mediocriū aliqui crediderunt:
q̄ rabiē pſecutōis mote ꝑ dioclecianū ⁊ maxi

mianū nō ferentes q̄rebāt ſe abſcondere in lo
cis cauernoſis ſub mōtib⁹. iō ſubditur (abſcō
derunt ſe in ſpelūcis) ⁊ aliqui ēt eoꝝ timentes
ibi capi: et longo cruciatu ad mortē deduci: cō
ſiderabant mori breuiter: ſuppoſita tn̄ dei vo
luntate: ne vi tormētoꝝ inclinarētur ad xp̄m
negandū. ⁊ hoc deſiderium exp̄mitur. cū dicit̄.
(⁊ dicūt mōtibus ⁊ petris: cadite ſuper nos: et
abſcondite nos a facie ſedentis ſuper thronū)
irati contra nos licet in deo nō cadat ira ꝓprie:
dicitur tamē iraſci methaphorice ꝯ aliq̄s quā
do flagellat eos: quia ad modum irati ſe habꝫ:
tn̄ qn̄ flagellat electos hoc facit magis ex ſua
benignitate ad augmētum meriti ipſoꝝ ac pre
mij (⁊ ab ira agni). i. hoīs xp̄i qui videbat̄ ira
ſci ꝯ ſuā eccl̄iaꝫ dicto modo (qm̄ venit dies ma
gnus ire ipoꝝ). i. tēpus pſecutionis magne ab
eis ꝓmiſſe (Et quis poterit ſtare). q. d. valđ pau
ci ceciderat. n. marcellus papa: q̄ caput erat ec
cleſie. vt p̄dictū ē. propter quod videbatur dif
ficile ꝙ alij inferiores poſſent ſtare. Aliter aūt
exponitur ab aliquib⁹ illud (⁊ dicūt montibus
⁊ petris cadite ſuper nos ⁊c̄) ꝙ ꝑ montes et pe
tras intelligātur ſcī: qui iā erāt in pr̄ia q̄ dicun
tur mōtes ꝓpter ſuā exaltationē ad celeſtia. et
petre ꝑꝑ confirmationē ī bono: quoꝝ ſuffragia
poſtulabant fideles in perſecutione poſiti ⁊ ſic
ē ſenſus (⁊ dn̄t mōtibus ⁊ petris). i. ſcīs (cadite
ſuper nos). i. condeſcēdite nobis (⁊ abſcondite
nos a facie ⁊c̄). i. ꝓtegite nos orōnibus veſtris
erga deū ⁊ agnū: vt ceſſet a nobis rabies huius
perſecutionis. Sed alia expoſitio videtur ma
gis litteralis.

C. VII.

Poſt h̄ vidi) Poſtq̄ꝫ deſcripta eſt acerbi
tas pſecutionis. hic ꝯn̄r deſcribitur ſua
uitas cōſolatōis: q̄ fcā ē in eccleſia dei
tp̄e cōſtātini ex helena nati. Et diuiditur ī. 2.
ptes: qꝛ p̄mo pōitur h̄ cōſolatio quātū ad exn̄
tes in eccl̄ia militāte. 2⁰ q̄tum ad exn̄tes in ec
cleſia triumphāte ibi. Poſt h̄ vidi turbā. p̄ma
adhuc in. 2. quia p̄ p̄mittitur pſecutionis breui
tas. ſ. 4. tyrānoꝝ in diuerſis ptibus īperij rōa
ni dominātium. 2⁰ eoꝝ repreſſio ꝑ cōſtantinuꝫ
ibi. Et vidi alterū. Circa p̄mum ſciendū ꝙ ſic̄
d̄r ī eccl̄iaſtica hyſtoria. 9. lib. poſtq̄ꝫ dioclecia
nus ⁊ maximianus depoſuerūt inſignia īperij
cōſtituti ſunt īperatores duo. ſ. Galerius ⁊ con
ſtātinus. Galeri⁹ āt duos ceſares inſtituit. ſ. ſe
uerum in italia: ⁊ maximianū in oriēte. Conſtā
tinus āt ex helena genuerat filium noīe conſtā
tinū: qui mortuo pr̄e fcūs ē īpator: ⁊ aſſumpſit
ī ꝯſortiū īperij liciniū: qui lꝫ p̄ fuerit pacificus
xp̄ianis. tn̄ cito poſtea fcūs ē pſecutor. Maxē
ti⁹ vꝫ rome tyrānizabat: ⁊ ſic erant. 4. pſecuto
res eccl̄ie ī. 4. ptibus īperij. ſ. Maximianus in
oriēte. Seuer⁹ ī italia. Maxenti⁹ rome. Licini
us alexādrie q̄ ē ī egypto. Itē notādū ꝙ hoīes
maxīe potētes ⁊ ī dignitate cōſtituti ī hoc libro
freq̄nter noīantur angeli: ſicut dictū ē ſ̄. c. i. de

ep̄is. 7. eccl̄iaꝝ qui angeli noīantur. ⁊ ſi ſūt hōi
ſūt angeli dei: ⁊ ſi mali magis ſūt angeli ſatane
ſaltē ꝑ illo tp̄e quo ſūt mali: ſicut dictū eſt ſ̄. 3.
. c. d̄ āgelo ſardis: nomē hēs ꝙ viuas. ⁊ mortu⁹
es. Hoc ḡ modo. 4. pſecutores eccl̄ie dei noīan
tur h̄ angeli cū d̄r (Poſt h̄ vidi. 4. angelos ſtā
tes). i. dominātes (ſuper. 4. āgulos terre). i. 4.
ptes īperij: vt dictū ē (tenētes. 4. vētos ter
re ne flarēt). i. īpedientes doctores eccl̄ie: ne v
buꝫ dei p̄dicarēt: de quo flatu d̄r Cant. 4. Sur
ge aq̄lo ⁊ veni auſter: ꝑfla ortū meū ⁊ fluēt aro
mata illi⁹: qꝛ ꝑ flatū p̄dicatōis fecūdat̄ ort⁹ ec
cleſie militātis (ſuper terrā: neq; ſup mare: ne
q; ī vllā arborē) xp̄ianoꝝ. n. aliqui habitabāt ī
arida: aliqui ī īſulis maris: ⁊ aliq̄ ī ſiluis pſecu
tionē fugiētes: ⁊ oēs iſti deſignātur noīb⁹ loco
rum iſtoꝝ: ſicut hitātes pariſius deſignantur
noīe ipſius. vn̄ cōi modo loquēdi dicit̄ pariſi⁹
fecit tale feſtū. i. populus habitās ibi (Et vidi)
Hic ꝯn̄r deſcribitur dictoꝝ. 4. tyrānoꝝ repreſ
ſio. Circa quā. p̄ pōitur repſſionis actus. 2⁰ ſub
ditur ſeq̄ns fruct⁹ ibi. Et audiui. Circa p̄mum
p̄mittitur rep̄mentis cōditio cū d̄r (Et vidi al
terū angelum). i. īperatorem conſtātinuꝫ (aſcē
dentem ab ortu ſolis) nam ex ordinatiōe ſolis
iuſticie: aſcendit ad dignitatē imperialē. vt da
ret pacem eccleſie (habentē ſignū dei viui). i. ſi
gnum crucis xp̄i ſcribitur. n. eccleſiaſtice hyſto
rie libro. 9. ꝙ cōſtantinus veniēs romā contra
maxentium ibi tyrānizātem: ⁊ frequēter cogi
taret de diſpōne belli: ⁊ ꝓ victoria exoraret de
um celi: q̄uis nōdum eēt baptizatus. aſpiciēs
in celum vidit ſignum crucis rutilans: ⁊ cū mi
raretur de inſolita viſione: vidit angelos aſſi
ſtentes ⁊ dicentes ſibi. In hoc ſigno vices. Tūc
de victoria futura ſecurus ſignuꝫ crucis ſicut
viderat. depingi fecit in militaribus vexillis:
⁊ ſic procedens contra maxētium obtinuit ple
num triumphum (⁊ clamauit voce magna. 4.
angelis) ideſt quattuor tyrannis predictis (q
bus datum eſt) ideſt permiſſum eſt (nocere ter
re ⁊ mari) ideſt chriſtianis habitantibus ī ter
ra arida ⁊ in inſulis maris. d. (Nolite nocere ⁊
cetera) nam iſtos. 4. tyrānos repreſſit a nocu
mēto xp̄ianorum aliquos debellādo: ſicut dc̄ꝫ
ē de maxētio: ⁊ idem poſtea accidit de licinio ꝯ
chriſtianos crudeliter inſurgente in alexan
dria et egypto. alios autem duos ſuo manda
to deterrendo. Et hec habētur eccleſiaſtice hy
ſtorie libro nono (quouſque ſignemus ſeruos
dei nr̄i in frontibus eorū) Conſtantin⁹. n. a beā
ſilueſtro baptizatus honorauit ⁊ exaltauit ec
cl̄iaꝫ. ⁊ potiſſīe ſacerdotes. ⁊ alios eccl̄ie miſtros
⁊ mlta ꝓuilegia xp̄iāis dedit. ⁊ ſic exēplo ⁊ vbo
multos ad baptiſmum induxit. et ſic per mini
ſteriū ſacerdotum eos ſeruos xp̄i conſignauit
Sciendū āt ꝙ hec dictio quoadusq; nō tenet̄.
h̄ finite: ſic ītelligēdo: ꝙ ſignatis fidelib⁹ tp̄e ꝯ
ſtātini. 4. tyrāni p̄dicti deberēt redire ad perſe

cutionē eccl'ie: ſicut cū dr̄ ſedeas h̄ quoadusq; ve
niā: ꝑ qḋ deſignat̄ ꝙ me adueniēte nō debeas
āpli⁹ ſedere: ſ; tenet̄ indefinite. ſicut cū dr̄. Jſte n̄
penituit: quoadusq; vixit. i. nūq̄ pēituit: q2 p⁹
mōtē pēitere n̄ potuit (Et audiui nūerū ſigna
toꝝ) Dic ꝯñr deſcribit̄ dicte repſſiōis fruct⁹ q ē
mltiplicatio credētiū xp̄o. Et dicūt expoſitoreſ
ꝙ h̄ p̄ ponit̄ numer⁹ cōuerſoꝝ ad xp̄z de iudaiſ
mo. ⁊ iō ſubdit̄ (ex oī tribu filioꝝ iſrl̄) ⁊ poſtea
cū ſubdit̄ (Poſt h̄ vidi turbā magnā ⁊c̄) ponit̄
multitudo cōuerſoꝝ de gētilitate q̄ fuit multo
maioꝛ q̄ſi icōꝑabilr̄: q̄; ō iudaiſmo. Sed ſaluo
melioꝛi iudicio ꝑmū nō videt̄ rōabilr̄ dictum:
q2 an̄ tp̄a conſtātini iudei iā erāt i ſua fidelita
te obſtīati. ꝑꝑ qḋ nō videt̄ ꝙ tp̄e ꝯſtātini tot fu
erūt baptizati. ſicut dr̄ hic. ſ. 144. milia. Jtē q a
ex qualꝫ tribu. excepta tribu dan. loco cui⁹ no
mīat̄ trib⁹ ioſeph: dicunt̄. 12. milia ſignati. ⁊ tn̄
ſm̄ hebꝛeos ⁊ latinoſ decē trib⁹ fuerūt captiua
te ⁊ icluſe vltra mōtes caſpios. ⁊ ſic de illis nō
vident̄ tc̄ aliq fuiſſe baptizati. Silr̄ 2⁹ de con
uerſione gētiliū nō videt̄ ꝓbabilr̄ dcm̄: q2 tex
tus diſſonare videt̄ in plurib⁹: qḋ magis videbi
tur ꝓſeq̄ndo. Sic igit̄ quātū mihi videt̄ ad pre
ſens: in hac ꝑma ꝑte deſcribit̄ mltitudo ꝯuerſo
rum ad xp̄m tp̄e cōſtātini: de quacūq; gēte vel
natiōe q ꝑ baptiſmū rē nōis iſrl̄ cōſequunt̄ ſm̄
qḋ ꝑdixit Eſa. 44. Effūdā ſpiritū meū ſuꝑ ſemī
tuū. ⁊ bñdictiōes meaſ ſuꝑ ſtirpē tuā ⁊ germia
būt. ⁊ ſeq̄t̄. Jſte dicet. dn̄i ego ſum: ⁊ ille iuoca
bit inoīe iacob: ⁊ h̄ ſcribet i manu ſua dn̄o. ⁊ in
noīe iſrl̄ aſſimilabit̄. qḋ itelligit̄ de gētib⁹ ꝯuer
ſis ad xp̄m: ſicut ibidē pleni⁹ fuit dictū. hoc ēt di
cit apl's Ro. 2. Nō. n. q i māifeſto iude⁹ ē neq;
q̄ i māifeſto i carne ē circūciſio. ſ; q i abſcōdito
iud⁹ ē. ſ. ꝑ fidē xp̄i: ⁊ circūciſio cordis in ſpū. ſ. ꝑ
reciſionē vicioꝝ. Et ſic pꝫ ꝙ nomē iſraelis ſm̄
rē ⁊ vitatem trāſijt ad pplm̄ i xp̄o regeneratuꝫ
⁊ ꝑ ꝯñs noīa. 12. tribuū iſrl̄ ad. 12. aploſ noui te
ſta. q correſpōdēt. 12. pr̄iarchis ve. teſta. tribus
vo dan. h̄ omittit̄: eo ꝙ de ipa dr̄ antixp̄s naſci
tur⁹. Sciēdū ēt ꝙ cū dr̄ hic. 144. milia ſignati
ponit̄ numer⁹ determīatus ꝑ ideterminato. Nā
mlto plꝰes tp̄ibus illis ꝑ diuerſaſ ꝑtes orbis fu
erūt baptizati. ſicut ſ. 4. c. ꝑ. 24. ſenioꝛes itelligi
tur vniuerſitas ꝑlatoꝝ eccl'ie: q̄ ē multo maioꝛ
ſicut dictū fuit ibidē. his vo dictis pꝫ lr̄a (Poſt h̄
vidi) h̄ ꝯñr deſcribit̄ cōſolatio: q̄tum ad exn̄
teſ i eccl'ia triūphāte. Nā ſicut p⁹ ꝑſecutionē acer
biſſimā tp̄ibus diocleciani ⁊ maximiani fcā eſt
cōſolatio magna i eccl'ia militāte ꝑ cōſtātinuꝫ
pacē ei attribuētē. ſic i eccl'ia triūphāte ō mar
tyribus illi⁹ tp̄is fcā ē leticia magna ꝑ xp̄ꝫ ani
mas eoꝝ ſuſcipientē. Jgit̄ hec leticia p̄ deſcribi
tur. 2° Jo. de hoc pleni⁹ iſtruit̄ ibi. ⁊ reſpondit.
Circa ꝑmū dicit (Poſt h̄ vidi turbā magnam)
martyrū (quā dinumerare nemo poterat) tp̄i
bus. n. diocleciani ⁊ maximiani: tot fuerīt mar
tyrizati quot ꝑ hoīes n̄ potuerīt ad certū nūerū

reduci. nā īfra. 20. dies legunt̄. 17. milia marty
rizati: vt dictū ē. vna ēt vice maximian⁹ iterfe
cit legionē thebeoꝝ in q̄ erāt. 6. milia. 666. mili
tes xp̄iani. Judices ēt in diuerſis ꝑtibus ō mā
dato iſtoꝝ iꝑatoꝝ tot iterfecerīt xp̄iāos: quot n̄
poterāt ſub certo numero redigi. nā dioclecia
nuſ legit̄. 20. ānis iꝑaſſe (ex oīb⁹ gētib⁹ ⁊ tribu
bus ⁊ pplis ⁊c̄) Ex hoc vidr̄ ꝙ n̄ agr̄ h̄ de cōuer
ſis ex gentilitate tm̄: ſicut dicūt aliq: ſ; de marty
rizatis ꝑ dioclecianū ⁊ maximianū inter quos
fuerīt aliq de iudaiſmo cōuerſi ad xp̄m ⁊ de oi
pplo ⁊ gēte (ſtātes ante thꝛonū) ꝑ claꝝ diuita
tis aſpectū (⁊ in cōſpectu agni) q2 ſicut beati reſi
ciunt̄ interi⁹ i aſpectu diuitatis. ita exterius in
aſpectu hūanitatis xp̄i ſm̄ ꝙ dic̄ Aug. ſuꝑ Jo.
(amicti ſtol' albis) Per gl'iam aīe: q̄ ꝑ ſtolaꝫ al
bā deſignat̄. vt dictū ē. c. ꝑcedēti (⁊ palme i ma
nibus eoꝝ) in ſignū ꝑfecte victorie: q̄ nō hētur
i pn̄ti vita i qua hoīes q̄tūcūq; ſcī ſūt ſēp i pu
gna. Et ſic nō loq̄t̄ hic vt videt̄ de baptizatis
exn̄tibus i via. ſ; de martyrizatis i pr̄ia (Et cla
mabāt voce magna) nā i celis ē laus dei conti
nua (dicētes. Salus deo nr̄o). i. ſalus quā ha
bem⁹: ieſt nobis a deo ⁊ agno (Et oēſ angeli ſta
bāt i circuitu thꝛoni) tanq̄ ꝑati ad exequendū
volūtatem dei (⁊ ſenioꝝ: ⁊ quatuoꝛ aialiuꝫ). i.
ep̄oꝝ ⁊ pr̄iarchaꝝ iā i celo regnātiū (⁊ ceciderīt
i cōſpectu thꝛoni ⁊c̄) gr̄as agēteſ dō de triūpho
martyrū (dicētes amē) p⁹ laudē martyꝝ ſupꝛa
poſitā (Salus deo nr̄o ⁊c̄) ⁊ ſubdit̄ eoꝝ lauſ cū
dr̄ (Bñdictio). i. laus (⁊ claritas). i. diuulgatio
noīs ⁊c̄. q̄ ſequūt̄. ſupple attribuātur (deo nr̄o i
ſecula ſe.) nō ē ꝑ hoc itelligēdū ꝙ ex creaturis
aliqd accreſcat deo in ſeipſo. ſ; tm̄ i effectib⁹ ſu
is (⁊ rn̄dit) hic ꝯñr Jo. de dc̄is martyrib⁹ iſtrui
tur pleni⁹ cū dr̄ (Et rn̄dit vn⁹ de ſenioꝛib⁹) ſꝫ il
los q dicūt ꝙ lr̄a imediate ꝑcedēs loq̄t̄ de con
uerſis ex gētilitate tp̄e cōſtātini. iſte ſenioꝛ fuit
beat⁹ ſiluester. Sꝫ h̄ nō videt̄ ꝯuenīēter dictū
q2 Jo. nō fuit iſtructus a beato ſiluestro ꝑ mul
ta tp̄a p⁹ naſciturō: q2 floruit tp̄e cōſtātini q ce
pit iꝑare āno dn̄i. 309. Et iō videt̄ meli⁹ ꝙ iſte
ſenioꝛ fuerit beatus petrus q dr̄ vn⁹ ſenioꝛ. i. p̄
mus iter ꝑlatos eccl'ie: ſicut dcm̄ ē ſ. c. 5. (Di qui
amicti ſunt ſtolis albis q ſūt ⁊c̄). q. d. tu debes
ſcire (Et dixi illi. Dn̄e mi tu ſcis) q regnas in ſe
cula cū eis. Nā an̄ reuelationē Jo. ſcām ꝑ mar
tyriū trāſierat ad gloriā. vt ē oñſum ſ. c. 5. q. d.
Jo. Tu q ſcis potes me docere ō ipſis (Et dixit
mihi Di ſūt q venerīt de tribulatōe magna) ex
eūtes ō mūdo ꝑ martyriū tp̄e diocleciani ⁊ ma
ximiani iꝑatoꝝ: q2 tc̄ fuit tribulatio maxia vt
dcm̄ ē. Ex hoc ēt videt̄ ꝙ nō loq̄t̄ de conuerſis
ad fidē tp̄e cōſtantini: q2 tūc nō fuit eccl'ie tri
bulatio: ſ; maxia cōſolatio. ꝑꝑ qḋ loq̄t̄ ſicut dixi
de martyrib⁹ tp̄is ꝑcedentis. iō ſubditur (⁊ la
uerunt ſtolas ſuas ⁊ dealba. eas in ſanguine
agni) propter quod eoꝝ ſanguis fuit effuſus. ⁊
iō merito dr̄ ſanguis agni: q2 ē ſanguis mēbꝛo

rū ipſius: in quib⁹ dicit ſe ꝑſecutiōeꝫ pati Act.
.9. Saule ſaule qd me ꝑſeq̄ris: martyreſ āt pre
dicti acceperīt ꝑmā ſtolā. i. aīe gloriā: vt ſ dictū
ē ꝑ effuſionē ſui ſāguis (Jō ſūt an̄ thꝛonuꝫ dei)
vidētes eū facie ad faciē (⁊ ſeruiūt ei die ac no
cte i tēplo eius) q2 ibi ē laus iugis Pſal. 83. Be
ati q hitant i domo tua dn̄e i ſecula ſeculorum
laudabūt te (⁊ q ſedet i thꝛono). ſ. de⁹ (hitat ſu
per illos) q2 nō pn̄t ab eo euelli (Nō eſuriēt ne
q; ſitiēt āplius ⁊c̄). i. nullā tribulatōeꝫ aut ige
ſtudinē patiētur āpli⁹. nā i btītudie quietatur
appetit⁹) qm̄ agnus qui ē i medio thꝛoni). ſ. xp̄ſ
(reget eos) imediate: fideles āt in terra exn̄tes
regūtur ab eo ꝑ miſtros eccl'ie (⁊ ōducet eos ad
vite fontes aquaꝝ) ꝯtinuādo i eis gloriā aīme
quouſq; cū hoc accipiāt gloriā corpōris i futu
ra reſurrectiōe: ⁊ tc̄ erīt in fontib⁹ aquaꝝ uite ꝑ
duplicē gloriā. ſ. corpoꝛis ⁊ aīe (Et abſterg3 de
us omnē lachꝛimā) nā vltra nō hēbūt aliqueꝫ
triſticie materiā. ſ; plenā ⁊ ꝑfectā ꝯſolationeꝫ.
Cōtra hāc expoſitionē quā poſui ex textu poſ
ſꝫ argui. p̄. q2 dr̄ (Poſt h̄ vidi turbā magnā ⁊c̄)
ex quo videt̄ ꝙ nō loquit̄ de martyrib⁹ tp̄e con
ſtātini ꝑcedētibus de quo ante fecerat mētōeꝫ
ſed magis de cōuerſis ex gētilitate tp̄e ip̄i⁹: ſicut
dicūt expoſitores aliq. Secūdo q2. i. 21. Joā. lo
q̄ns de ciuitate celeſti dicit. ⁊ tēplū nō vidi in
ea. Dic āt dr̄ ⁊ ſeruiēt die ac nocte in tēplo eius
Ex quo videt̄ ꝙ nō loquit̄ ō martyrib⁹ exn̄tib⁹
iā i pr̄ia: ſed ō fidelibus qui ſūt adhuc i via. Ad
ꝑmū dicēdum ꝙ cū dr̄ (Poſt h̄ vidi ⁊c̄) ly poſt
nō refertur ad ordinē rei geſte: ſ; ad ordinē vi
ſionis ſeu deſcriptōis. Jlla. n. que ſūt prius fcā
freq̄nter ſunt poſterius oñſa ꝓphetis ⁊ deſcrip
ta: ſicut māifeſte pꝫ in ſcriptu. vet. ac no. teſta.
ꝑꝑ quod nō valet argumētum. Ad ſecūduꝫ di
cēdū. ꝙ poſt illud vbū Jo. ſubditur imediate.
dn̄s. n. deus oīpotēs templum illi⁹ ē ⁊ agn⁹. Ex
quo pꝫ ꝙ ꝑ vbū Jo. nō excluditur a ciuitate ce
leſti tēplum oīmode. ſ; tm̄ tēplum materiale ⁊
figurale: quale fuit i ve. teſta. reſpectu noui: et
i nouo reſpectu celi. cult⁹. n. dei i nouo teſta. eſt
q̄dā figura ⁊ rep̄ntatio cultus ip̄i⁹ ſiue laudis
ab angelis ſcīs ⁊ beatis in celo: q2 cultus celi n̄
ē ad aliud ordinat⁹. iō nullo mō ē figuratiuus
q2 ibi de⁹ colit̄ ⁊ laudat̄: vt clare ⁊ pn̄tialr̄ viſuſ
ſine figura ⁊ enygmate: ⁊ ſic negatur ibi tēpluꝫ
figurale. ⁊ dn̄s oīpotens dr̄ templū ei⁹: ſicut ple
nius oſtēdetur q̄n erim⁹ ibi dn̄o ꝯcedēte. VIII
Et cū apuiſſet) Poſtq̄ ſuperi⁹ i aꝑtiōe
ſex ſigilloꝝ deſcripta ē eccl'ie pugna cō
tra tyrānos: vt pꝫ ex ꝑdictis. hic ꝯñr ō
ſcribit̄ eccl'ie pugna ꝯ hereticos ſub aꝑtiōe ſep
timi ſigilli. Jſta tn̄ diuiſio nō ē ꝑciſa. nā tēpoꝛe
aploꝝ ꝯ eccl'iaꝫ iſurrexerūt heretici. vt pꝫ ex ſ
dc̄is i aploꝝ ep̄lis. Et p⁹ tp̄s ꝯſtātini fuerīt ⁊ erīt
aliq tyrāni. ſ; h̄ diſtictio accipit̄ ſm̄ illō qḋ pn̄
cipalr̄ deſcribit̄ in ꝑcedētib⁹ ⁊ ſubſeq̄ntib⁹. he
retici vo futuri ſūt iter xp̄ianos vſq; ad finem
mūdi: ſicut oñdit ſaluatoꝛ Math. 13. ꝑ parabolā

ziꝫanie ſemiate i medio tritici: quā noluit era
dicari vſq; ad meſſē: ꝑ quā itelligit̄ tp̄s iudicij.
ꝑꝑ qḋ ps iſta i gn̄ali durat vſq; ad finē ſeu ter
minū h⁹ libꝛi. Et diuidit̄ in. 3. ꝑtes. nā p̄ deſcri
bit̄ ſtat⁹ eccl'ie iudiciū ꝑcedēs. 2° iudiciū cōco
mitās. 19. c. ibi. Et vidi thꝛonū magnū. 3° ſubſe
q̄ns ibi. Et ego Jo. Pꝛia ps diuidit̄ in. 2. ꝑtes.
Nā p̄ deſcribit̄ pugna iter eccl'iaꝫ ⁊ hereticoſ di
ctos ꝓp̄e. 2° iter ipāꝫ ⁊ hereticos dcōſ extēſo no
mie. c. 12. Pꝛia adhuc i. 2. nā p̄ agit̄ ō iuētorib⁹
hereſū. 2° de fautorib⁹ eoꝝ. c. 9. Pꝛia adhuc in
. 2. q2 p̄ ꝯtinuat ſe ꝑdictis. 2° exeq̄t̄ de hereticis
ibi. Et. 7. angeli. Jn ꝑcedēti vo ꝑte duo ſūt dcā
de ſtatu eccl'ie. ſ. ꝑſecutio tyrānoꝝ ⁊ ꝯſolatio ſe
q̄nſ ꝑ ꝯſtātinū. p̄ q ſe ꝯtinuat p̄. poſtea 2° ibi. ⁊ ā
gelus. Circa ꝑmū pōit̄ q̄dā breuis ꝑſecutio: p⁹
tp̄s ꝯſtātini excitata ꝑ iulianū apoſtatā q iter
fecit paulū ⁊ Jo. ⁊ plꝰes alios: ⁊ mlta mala ⁊ dā
na itulit xp̄ianis. ⁊ de ipo dr̄ hic (factū ē ſilētiū
magnū i celo). i. i eccl'ia militāte q̄ freq̄nter i li
bꝛo h̄ celū noīat̄: vt ꝑdc̄m ē. Jſte. n. iulian⁹ ꝑce
pit eccl'ias claudi ꝓhibēs diuinū officiū ſolēni
ter celebꝛari: ⁊ ſic fcm̄ ē ſilētiū i celo: q2 tn̄ iulia
nus apoſtata paꝝ iꝑauit. ſ. āno. i. ⁊. 6. mēſib⁹ ſꝫ
hiero. iō ſubdit̄ (quaſi dimidia) nā ipo i bello ꝑ
ſaꝝ iterfecto aꝑte fuerūt eccl'ie: ⁊ cepit religio
xp̄iana gaudere. vt habet̄ in legēda ſcōꝝ mar
tyrū Jo. ⁊ pauli. Cōſeq̄nter pōit̄ ꝯtinuatio ad
ſeq̄ntia cū dr̄ (⁊ vidi. 7. āgelos ⁊c̄) de iſtis vo. 7.
angelis ⁊ eoꝝ tubicinijs dicet̄ in ſeq̄ntib⁹ ſigil
latī (Et ali⁹ āgeluſ) h̄ pōit̄ ꝯtinuatio ad 2⁹ ꝑce
dēs: qḋ fuit eccl'ie liberatio ꝑ ꝯſtātinū ad quaꝫ
ſecuta fuit eccl'iaꝝ edificatio ⁊ diuinoꝝ ſolēniſ
celebꝛatio. Ad hanc āt celebꝛitatē addit dama
ſus papa q ſatis cito p⁹ tēp⁹ iuliani apoſtate ꝑ
fuit eccl'ie romane. ⁊ ordiauit: vt ꝑ oēs eccl'ias
pſalmos die noctuq; canerēt. ⁊ vt i fine pſalmo
rū diceret̄ gl'ia pr̄i ⁊ filio ⁊c̄. ꝑꝑ qḋ de ipo dr̄ (Et
āgelus ali⁹). ſ. papa damaſuſ q fuit ali⁹ a. 7. pre
dc̄is (vēit ⁊ ſtetit an̄ altare) q2 ꝑfuit eccl'ie rōa
ne (hn̄s thuribulū aureū). i. coꝛ deo ōuotū ſm̄
illud Pſal. 140. Dirigat̄ orō mea: ſicut icēſū i con
ſpectu tuo (⁊ data ſūt ei icēſa mlta) q̄ ſūt orōes
ſcōꝝ. Nā ꝑ auctoꝛitatē aplicā a dō ſibi datam
orōes ſcōꝝ augmētate ſūt: ⁊ mltiplicate ſunt ꝑ
orbē (vt daret ſuꝑ altare aureū: qḋ ē ante thꝛo
nū) ad ſūmū. n. pōtificē ꝑtiet referre deuotio
nē ppl'i i deū: cū ſit caput vniuerſalis eccl'ie (Et
accepit āgel⁹ thuribulū ⁊ ipleuit illō ō igne al
taris) nā a deo accepit donū feruide caritatis (et
miſit i terrā) q2 ex feruoꝛe caritatis dō accepte
iduxit ad feruoꝛē ōuotiōis hitatoꝛes terre. vt
dcm̄ ē (⁊ fcā ſūt tōitrua) ſcē ꝑdicatōis (⁊ voceſ)
diuīe laudis (⁊ fulgura) coruſcatōuꝫ i miracul'
Nā illo tp̄e mlti ꝑlati ⁊ alij ōuoti habuerīt gr̄a
tiā miraculoꝝ i eccl'ia dei (⁊ terremot⁹) nam ꝑ
iſta mota fuerīt coꝛda terrena ad oꝑatōeꝫ boni
Cōſeq̄nter pōit̄ cōtinuatio ad ſeq̄ntia cū dr̄ (⁊
. 7. āgeli ⁊c̄) ō qb⁹ ſtatī dicet̄ poſtea (Et ꝑm⁹ āge
lus) hic ꝯñr exeq̄t̄ de hereſiarchis. ⁊ licet mlti

fuerũt.tñ de quatuoꝛ tñ facit expꝛeſſam mentio
nẽ ꝫ quos.4.gñalia concilia ⁊ pncipalia fuerũt
cõgregata.Et ſm hoc diuidit̃ in.4.ptes q̃ pate
bunt pſeq̃ndo.In hac pma fit mentio de arrio
q ſupbia inflat⁹ erroꝛẽ aſſeruit ꝫ articulũ ſan
cte trinitatis.d.ꝙ ſicꝫ pr̃ ⁊ fili⁹ ⁊ ſpũs ſcũs ſunt
diſtincti ĩ pſonis.ita ẽt in eſſentijs: ⁊ ſic ſol⁹ pr̃
eſſet ver⁹ de⁹:fili⁹ ⁊ ſpũs ſanct⁹ creature ⁊ neu
ter poſſet dici de⁹:niſi tñ pticipatiue. Contra
hũc erroꝛẽ cõgregatũ eſt gñale concilium.318.
epoꝝ ĩ nicea ciuitate bithynie:⁊ ꝯdẽnatũ ẽ ibi
dogma puerſum arrij.nõ tñ ab erroꝛe deſtitue
runt pſes eius diſcipuli:ſed eũ renouãtes infe
cerũt ẽt plures pncipes ⁊ imperatoꝛes pſecutio
nẽ ꝫ catholicos mouẽtes: vt in ſequentib⁹ ap
parebit.de hoc igitur arrio dicit̃ (Et pmus an
gelus).i.arrius. Nã hoĩes mali ita nominant̃
ĩ hoc libꝛo angeli.ſicut ⁊ boni. vt dictum eſt in
pncipio.c.pcedentis (tuba cecinit) cũ mag̃ boa
tu ⁊ ſuperbia dictã hereſim publicãdo (Et fcã
eſt grando).i.grãdis tẽpeſtas: q̃ noĩe grandis
frequẽter ⁊ vulgari locutione deſignat̃ in eccle
ſia: q̃ p hoc fuit itra ſe diuiſa. Vñ dr̃.10. libꝛo ec
cleſiaſtice hyſtoꝛie.ea tẽpeſtate facies ecclĩe fe
da ⁊ admodũ turpis erat.nõ.n. ſicꝫ pus ab ex
ternis:ſꝫ a ppꝛijs vaſtabant̃:fugabat alius et
ali⁹ fugabatur: ⁊ vterqꝫ de ecclĩa eẽ ſe dicebat
(⁊ ignis mixtus ſanguĩe).i.ignis emulationiſ:
ex qua ſecuta eſt effuſio ſãguis:et potiſſime tẽ
poꝛe valẽtis ĩpatoꝛiſ qui lapſus ĩ hereſim arri
anam:pſeq̃bat̃ catholicos:eoꝝ aliq̃s cõburen
do: ⁊ alios gladio occidẽdo. ⁊ alios modis va
rijs affligẽdo (⁊ tertia pſ terre ꝯbuſta eſt) dr̃ ãt
hic tertia ps terre: xp̃iani. Alie due ptes iudei
⁊ pagani: q legẽ moyſi nõ hũerũt:nec fidẽ xp̃i
receperũt. Igit̃ de tertia pte q̃ xp̃ianitaſ dr̃:loq
tur hic Io: q̃ igne arriane pfidie fuit coꝛrupta
in laicis: q per terrã deſignãt̃: eo ꝙ terrẽis ac
tibus ſũt intẽti: ⁊ in plaťis ⁊ clericiſ q ſignificã
tur per arboꝛes: eo ꝙ per cognitiõez ſcriptura
rum ſũt ſup alios eleuati. per fenũ vide itelli
gunt̃ nouelli ad xp̃ianitatẽ diſpoſiti. et hi fue
rũt ppl̃s gotthoꝝ: q volẽſ xp̃ian⁹ fieri: miſit ad
valentẽ ĩpatoꝛem p ſacerdotib⁹ xp̃ianis habẽ
dis: q docerẽt eos de fide catholica. ⁊ ecclĩaſti
cis ſacramẽtis. ⁊ ipe miſit eis pſbyteros arriãoſ
ſicut ipe arrian⁹ erat q coꝛruperũt eos hereſi ar
riana. iõ dr̃ (Et tertia ps terre cõbuſta ẽ ⁊c̃) et
patꝫ ex dictis lr̃a (Et ſcd̃s ãgelus) Hic ꝯñr agi
tur de.2.⁰ hereſiarcha.ſ.macedonio qui differe
bat ab arrio.d. filiũ eſſe eiuſdẽ nature cũ pr̃e:
ſed cõueniebat cũ eo.d. ſpiritũ ſanctũ eſſe crea
turã: ⁊ ſuũ filij. iõ de ipo dicit̃ (Et 2⁹ ãgelus)
.i.macedoni⁹ qui dr̃ ãgel⁹ ſatane (tuba cecinit)
.i.flatu ſupbie motus erroꝛem docuit (⁊ tanq̃
mons magn⁹).i.hereſis magna (ardẽſ igne).ſ.
perfidie (miſſus ẽ ĩ mare).i.in ecclĩaꝫ. rõe bap
tiſmi p mare dſignatã: eo ꝙ mare ẽ rceptaclm
diuꝫ aq̃ꝝ. Et ecclĩa vnica ẽ: p baptiſmi ſacramẽ
tũ (Et fcã ẽ tertia ps maris ſãguis).i.deturpa
ta ẽ tertia ps aq̃ baptiſmal: accipiẽdo ptem tñ
valde large: baptiſm⁹.n.ꝯfert̃ ĩ noĩe tritat̃: cu⁹
tertia pſona ẽ ſpũſ ſanctus. Qui ſꝫ erroꝛẽ mace
donij. dr̃ deturpari p quẽ aſſerit̃ creatura eſſe
ſuillis ꝯditõis vt dcꝫ ẽ (⁊ mõrtua ẽ ĩ eo).i. ĩ erro
re dicto (tertia pſ creature) q̄ mlti p baptiſmũ
regñati: ⁊ noua creatura fci: coꝛrupti fuerũt per
erroꝛẽ macedonij (et tertia ps nauiũ iterijt) q̄
maxia ps platoꝝ ⁊ curatoꝝ p q̃s duci debent
alij ad ſalutis poꝛtũ: coꝛrupti fuerũt p erroꝛeꝫ
dcm̃. Cõtra hũc võ macedoniũ ꝯgregata fuit.
ſa vniuerſal̃ ſynodus ĩ cõſtãtinopoli.150.epoꝝ
ĩ q̃ dcs̃ erroꝛ fuit ꝯdẽnat⁹ (Et terti⁹ ãgel⁹) Hic
ꝯñr agit̃ de.3.⁰ hereſiarcha.ſ.pelagio.q tpe ar
chadij. ⁊ honoꝛij errauit circa grãꝫ ſpũſ ſancti:
aſſerẽs ꝙ ſine ea poterat hõ ex puris naturali
bus mereri vitã eternã: dicebat ẽt quod pueri
naſcũt̃ ſine culpa oꝛigiali. ⁊ p ꝯñſ ꝙ a culpa nõ
purgãt̃ aq̃ baptiſmali. de h̃ q dr̃ (Et 3⁹ ãgel⁹)
.i.pelagius (tuba cecinit) exponat̃ vt pus (⁊ oc
cidit de celo).i. de ecclĩa militante q̃ freq̃nter
celũ noiat̃ ĩ ſcriptura no.teſ. vt.ſ. dcm̃ ẽ. de h̃
.n. celo cecidit pelagi⁹ ĩ erroꝛẽ pdcꝫ de q̃ ſubdr̃
(Stella magna) fuit.n. hõ lr̃at⁹ ⁊ religioſus.ſ.
mõachus (ardẽs tãq̃ facula) multos.n. coꝛru
pit rõe litterature ⁊ rõe apparẽtie ſcitatĩ bitu
religioſo ⁊ cõuerſatiõe (Et cecidit in tertiã ptẽ
fluminũ ⁊c̃) p fontes ⁊ flumia deſignat̃ ecclĩa:
baptiſmalib⁹ aqs ꝯgregata ⁊ ſcĩficata (⁊ nomẽ
ſtelle dicit̃: abſintbiũ) q̄ cõtra dulcedineꝫ grẽ
ſpũſ ſancti pdicabat (Et fcã ẽ tertia ps aquarũ
in abſintbiũ) q̄ magna ps ecclĩe coꝛrupta fuit
p e⁹ dogma puerſuꝫ (⁊ mlti hoĩes moꝛtui ſunt)
ſpũaliter (de aqs).i. de ei⁹ dogmatib⁹ puerſis
(q̄ amare facte ſunt).i. ꝯrie gratie dulcedini
ſpũſ ſancti. ⁊ ſpiritualr̃ viuificãti (q̃rtuſ ãgel⁹)
Hic ꝯſeq̃nter agit̃ de.4.⁰ hereſiarcha.ſ.eutice:
q ĩ dño nr̃o ieſu xp̃o aſſeruit eſſe vnã naturã: ſi
cut ⁊ vnã pſonã: dicẽs ꝙ ex natura diuia. ⁊ hu
mana in icarnatõe: fcã ẽ vna natura p q̃ſdam
ꝯfuſiõeꝫ ſeu ꝯmixtiõeꝫ: ſicut ex elemẽtĩ ſuo mõ
reſultat vna mixti natura. qd̃ ẽ ĩpoſſibile: cum
natura diuia nõ ſit alteri cõmiſcibiliſ nec aliq̃
mõ tranſmutabil̃. igit̃ de ipo dicit̃ (Et q̃rt⁹ ãge
lus).ſ.euticeſ (tuba cecinit) exponatur vt ſ. (⁊ p
cuſſa eſt ps tertia ſolis).i. deitatis q̃ dicitur ſol
ſap.5.c. ⁊ ſol ĩtelligẽtie nõ luxit nobis. tñ hic pſ
accipit̃ valde large inq̃tũ fili⁹ eſt vna de trib⁹
pſonis in diuinis. q ſm erroꝛẽ euticis dicit̃ per
cuſſus. q̄ ſm ipm nõ eſſet hõ neqꝫ de⁹: ſicꝫ mix
tum nõ ẽ aliqd̃ elemẽtoꝝ: ſꝫ alia natura ex eis
reſultãs (⁊ tertia ps lune).i. ecclĩe: cui⁹ multi
ſimplices infecti ⁊ pcuſſi fuerũt dicto erroꝛe (⁊
tertia ps ſtellaꝝ).i. epoꝝ q̃ꝝ aliq eutici ꝯſenſe
rũt ⁊ ſubſcripſerũt: ⁊ ſic obſcurati tenebꝛis er
roꝛis fuerũt (⁊ diei nõ luceret ps tercia: ⁊ nocti
ſilr̃) Per diẽ intelligitur nouũ teſtm̃. ⁊ p noctẽ
uet⁹ Ro.14. nox pceſſit: dieſ ãt appꝛopiq̃bit ⁊c̃

Eſt igitur ſenſus ꝙ iſte eutices cũ ſuis ſeq̃cib⁹
obſcurauerunt ſcripturas veteri ⁊ noui teſta.
q̃ loquũtur de natura diuia ⁊ hũana xp̃i tanq̃
de diſtinctis ⁊ icõfuſis eas exponẽdo puerſe.
(Et vidi) Poſtq̃ beat⁹ Io. locut⁹ ẽ de hereſuꝫ ĩ
uẽtoꝛib⁹. hic ꝯñr loq̃t̃ de earũ fautoꝛib⁹ ⁊ pꝛio
pmittit breuẽ pfationẽ. 2.⁰ pſequit̃ intẽtiõeꝫ. c.
.9. Circa pmũ dicit (Et vidi ⁊ audiui vocẽ vni⁹
aqle).i. ipſiuſmet Io. q p aqlã deſignat̃: loq̃tur
.n. hic de ſemetipo tanq̃ de alia pſoa: ſicꝫ coĩter
loq̃tur ĩ euãgelio ſuo. vlt̃.c. vlt. dicit d̃ ſeipo. h̃ ẽ
diſcipulus ille q teſtioniũ phibet de his ⁊c̃ (vo
lãtis p mediũ celi) q̄ vidit ecclĩe decurſũ vt p
dictũ ẽ: q̃ qdẽ ecclĩa ĩ hoc libꝛo freq̃nter celum
noiat̃ (⁊ dicẽtis voce magna) per quod dſignat̃
magnitudo tribulatõis future (ve ue ue hitan
tib⁹ ĩ terra de ceteris vocib⁹ ⁊c̃) per qd̃ dſignat̃
ꝙ ſub tubicinio triũ angeloꝝ ſequẽtiũ dſcribi
tur maioꝛ tribulatio: q̃ ſub tubicinijs quatuoꝛ
pcedẽtiũ. dic̃ ãt (hitantibus in terra) qd̃ ẽ cõe
hõis ⁊ malis. Nã utriqꝫ ſũt hitatoꝛes terre: ſꝫ
curſũ vite pñtis. tribulatiões.n. deſcripte ſub
tubicinio triũ angeloꝝ ſeq̃ntiũ. parti fuerũt ca
tholicoꝝ ⁊ parti hereticoꝝ: vt videbit̃ pſequẽ
do. Põt ãt ps iſta alr̃ exponi: vt vox aqle de q̃
dr̃ hic: fuerit vox cuiuſdã ſci patriarche cõſtã
tinopolitãi p aqlã deſignati. vt dictũ ẽ ſ.c.4.
quẽ aſſiſtentẽ deo vidit Io. ⁊ dicentẽ q̃ h̃ ponũ
tur. ceteroꝝ expoſitio nõ mutatur. C.VIIII.

(Et quint⁹ angelus) Hic beatus Io. pſe
quit̃ intentũ de hereſũ fautoꝛib⁹: q di
cũtur ppꝛie heretici. ⁊ diuidit̃ in.3. par
tes: q̄ p agit de hereticis dictis ppꝛie q̃tũ ad
vandalos. 2.⁰ q̃tũ ad italicos ibi. Et ſextus an
gelus. 3.⁰ q̃tũ ad gotthoſ. ii.c. ibi. Et ĩ illa hoꝛa.
Pꝛia ĩ.2. q̄ p Io. exeq̃tur ppoſitũ. 2.⁰ declarat
quoddã dictũ ibi. Et ſimilitudies. Circa pmuꝫ
ſciẽdũ ꝙ ualẽſ ĩperatoꝛ ad terrã gotthoꝝ volẽ
tiũ recipe fidẽ xp̃i miſit iſacerdotes arrianos:
vt ſ dictũ ẽ. per quos ĩfecta e gẽs illa hereſi ar
riana. ⁊ ſilr̃ gẽs vandalica q̃ magnã tribulatio
nẽ fecit ĩ africa: ⁊ poſtea ĩ italia ⁊ ẽt ĩ gallia: vt
habet̃. 21. libꝛo ſpeculi hiſtoꝛial̃: ⁊ ĩ plurib⁹ cro
nicis. dicit igit̃ (Et q̃ntus angelus).i. valẽs q
cepit ĩperare ãno dñi. 367. (⁊ vidi ſtellã de celo
cecidiſſe).i. valẽtẽ qui ex pſuaſiõe vxoꝛis ſue d̃
altitudĩe fidei catholice cecidit ĩ hereſim arria
nã vt dictũ ẽ q dr̃ angelus hic ⁊ ſtella ſicut ſ.i.
.c. ydeꝫ hoĩes ſtelle dicunt̃ ⁊ angeli. Septẽ ſtel
le ãgeli ſũt ſeptem ecclĩaꝝ (⁊ data ẽ eis clauis
putei abyſſi).i. ptãſ reuelãdĩ ⁊ exaltãdi hereſiꝫ
arrij cõdẽnatã. nã p ptãtem ĩpialẽ miſit ſacer
dotes arrianos ad ĩficiendũ popalos multos.
iõ ſubdit̃ (⁊ apuit puteũ abyſſi ⁊ aſcẽdit fum⁹
⁊c̃).i. doctrina erronea veritatis obſcuratiua.
iõ ſubditur (⁊ obſcurat⁹ ẽ ſol).i. xp̃s q ſm here
ſim illã. negatur eẽ ver⁹ de⁹ vt dictũ ẽ.c. pcedẽ
ti (⁊ aer).i. ecclĩa q̃ illũiat̃ xp̃o ſicꝫ aer a ſole viſi
bili: tpib⁹ ãt illis ecclĩa erroꝛe arrij fuit obſcu
rata: intãtũ ꝙ maioꝛ pars ecclĩe fcã fuit arria
na (Et d̃ fumo putei exierũt locuſte).i. uãdali he
reſi arriana ĩfecti: q dicunt̃ locuſte: q̄ ſicꝫ locu
ſte ſaltãt de loco ad locũ: ſic vãdali d̃ hyſpania
trãſierũt ĩ africã. ⁊ ĩde poſtea ĩtrauerũt italiã ⁊
galliã: eas vaſtãdo. iõ ſubdit̃ (⁊ data ẽ illis po
teſtas).ſ. nocẽdi hoĩb⁹ cautelis deceptõibus ⁊
armis. h̃.n. pmiſſũ ẽ eis a deo ſuo iudicio occl̃
to (Et pceptũ ẽ illis).i. pphetatũ a deo (ne lede
rẽt fenũ ⁊c̃) Ad cui⁹ ĩtellectũ ſciendũ ꝙ africa
añ ingreſſũ vãdaloꝝ erat hitata ptiꝫ a xp̃ianiſ
⁊ ptim a paganis ſicut ⁊ multe terre tpib⁹ illis
paganos ãt occiderũt: nõ ãt xp̃ianos q xp̃iani:
q̃tũ ad mioꝛes ſignificant̃ p fenũ terre q̃tũ ad
mediocres p oẽ viride: q̃tũ ad maioꝛes p arbo
res (niſi tñ hoĩes qui nõ hñt ſignũ dei).i. paga
nos q nõ ſũt ſigno crucis cõſignati (Et datũ ẽ
illis ne occiderẽt eos) iſtud refert̃ ad xp̃ianos
de qbus pdixerat: ſub vno.n. cõtextu lr̃e ſacra
ſcriptura trãſit aliq̃ñ de aliqb⁹ pſonis ad aliaſ
loq̃ndo ac ſi eẽnt eedẽ vt pꝫ Pſal.77. Cũ occid̃
ret eos q̃rebãt eũ. ⁊ tñ certũ ẽ ꝙ alij erãt occiſi
⁊ alij q̃rentes eũ penitẽtia ducti: ⁊ eodẽ mõ lo
q̃tur hic de habitatoꝛib⁹ africe: q partim erãt
xp̃iani ⁊ parti pagani: ⁊ ſic de vna pte trãſit ad
aliã ſub eodẽ ꝯtextu (ſꝫ vt cruciaret eos) lꝫ.n.
nõ occiderẽt xp̃ianos vt dictũ ẽ. tñ affliixerũt
eos multiplr̃ ⁊ ſpãlr̃ epos ⁊ doctoꝛes expellen
do: ⁊ aliquos coꝛpoꝛalr̃ affligẽdo. vñ honoꝛic⁹
vãdaloꝝ rex multos epos ĩ exiliũ miſit: ⁊ ſimi
liter trãſcemũdus q p⁹ eũ regnauit ⁊ gilloꝛinc:
q aliqb⁹ epis oꝛthodoxis liguas fec̃ extrahi et
radicit⁹ ãputari: q tñ poſtea dono dei loq̃bant̃
⁊ pdicabant ſm qd̃ dic̃ Greg. dialogoꝝ libꝛo.3.
(mẽſibus.5.) per hoc deſignat̃ ꝙ regnũ vanda
loꝝ durauit tpibus.5. regũ: ⁊ tũc fuit extermi
natũ p beliſariũ patriciũ a iuſtiniano ĩperato
re ĩ africãmiſſũ (Et cruciatus eoꝝ vt cruciat⁹
ſcoꝛpij) Nã aliq iſtoꝝ regũ p ſimulauerũt beni
uolẽtiã xp̃ianis: ⁊ eos poſtea grauiter affliixerũt
intãtũ ꝙ multi eoꝝ magis vellẽt moꝛi q̃ vide
re talẽ cõculcationẽ ecclĩaꝝ ⁊ miniſtroꝝ ei⁹ ſicꝫ
dr̃.i. Mach.3. Meli⁹ ẽ nobis moꝛi ĩ bello q̃ vi
dere mala gẽtis nr̃e ⁊ ſcõꝝ. iõ ſubdit̃ (Et ĩ die
bus illis q̃rẽt hoĩes moꝛtẽ ⁊c̃ ⁊ ſiĩtudies) Hic
ꝯñr declarat qd̃dã dictũ. vãdaloſ.n. dixerat lo
cuſtas. iõ cõditiões aliq̃s vãdaloꝝ exp̃mit no
mie locuſtaꝝ.d. (Et ſimilitudies locuſtaꝝ ſiĩeſ
eq̃s paratis ĩ pliũ) p hoc deſignãs ꝙ vandali
fuerũt hoĩes bellicoſi (ſuper capita eaꝝ tanq̃
coꝛone ſiĩes auro) p aurũ ĩ ſcriptura ſignat̃ ful
goꝛ ſapiẽtie. vãdali vero ĩter ceteros barbaroſ
plus habere videbantur de fulgoꝛe naturalis
ĩduſtrie: que ſi oꝛdinetur ad bonũ ſoꝛtitur no
men ſapientie: que dr̃ ſcientia ſapida. ſi aũt ad
malũ ſoꝛtitur nomen cautele. Sic ãt erat ĩ eis
⁊ iõ nõ dicitur ꝙ haberent coꝛonas aureas: ſꝫ
ſimiles auro. nam p quãdã ſimilitudinẽ bonũ
ad malũ trãſferim⁹. 5. Meth. ſicut dr̃ ſapiens

latro ł bon⁹ q̄ ꝓcedit ī furtis ſuiſ cautelose (⁊ fa
cies eaꝝ ſicut facies hoīuꝫ) q̄ꝛ rō q̄ diſtinguit̄
hō a ceteris aīalib⁹ plus vigebat ī eis: q̄ꝫ ī cete
ris barbaricis gētib⁹ vt dictū ē (Et habebāt ca
pillos ſic̄ capillos mulieꝝ) quia nutriebant ca
pillaturā: ſicut fit adhuc ī aliquib⁹ gētib⁹ (⁊ dē
tes eaꝝ ſic̄ dē. leonū erāt) ī quo deſignat̄ feroci
tas eoꝝ (Et habebāt loricas aureas) nā arma/
ti erāt ad gētes alias īpugnādū (⁊ uox alaꝝ ea
rū: ſic̄ vox curruū ⁊c̄) q̄ꝛ cū mag̃ ſtrepitu ꝓceſ/
ſit eoꝝ exercit⁹ ꝑ italiā ⁊ galliā vt ꝑdictū ē (Et
habebāt caudas ſiles ſcorpionū) ꝑꝫ ſnia ex dic
tiſ ē vſq̄ꝫ ibi (⁊ habebāt ſuꝑ ſe regē angelū abyſ
ſi) Ad cui⁹ ītellectū ſciēdū q̄ ſꝫ dionyſiū ī ōmo
nibus naturalia remāſerūt ītegra: ⁊ ꝑ ꝯñs re/
māſerunt ī eis ordines diſtīcti: put ſequūt̄ di/
ſtictionē nature: tenet̄ aūt cōiter a doctoribus
q̄ aliq̄ ceciderūt ō ſingul ł ordinib⁹: ⁊ ſic nomia
ſingulorꝝ demonū remanēt ī demōib⁹. Prim⁹
āt ordo īferior ł hierarchie noiat̄ ordo ꝑncipatu
um: q̄ꝛ ꝑſūt diuerſis regnis: ⁊ ſic̄ angeli ſci pro/
mouēt diuerſa regna ſibi cōmiſſa ad bonū: ſic
ꝑ oppoſitū ſūt angeli mali ea īpellētes ad ma/
lū. igr̄ ō angelo malo ꝑſidēte regno vandalorū
dr̄ hic (Et habebāt ſuꝑ ſe regē angeloꝝ abyſſi)
cōpellētē eos ad vaſtationē hōi. iō ſubdit̄ (cui
nomē hebraice abaddon). i. diſꝑgēs vel exter
minās: ⁊ pōitur hoc nomē ī trib⁹ linguis ꝑnci/
palib⁹: q̄ꝛ plures hoīes de linguis iſtis exteria
uerūt: vł q̄ꝛ Jo. ſcribebat vniuerſali eccłie: que
fūdata ē in oīb⁹ linguis ꝑ tres principales h̄ ſi
gnificatis (ve vnū abijt). i. vna grauiſ ꝑſecutō
.ſ. vandaloꝝ (⁊ ecce veniunt adhuc duo ve). i.
due graues tribulatiōes alie (Et ſext⁹ angel⁹)
Hic ꝯñr agit̄ de fautorib⁹ hereſū q̄tū ad itali/
cos ⁊ ꝑncipes cōſtātinopolitanos. Ad cui⁹ ītel
lectū ſciēdū q̄ anaſtaſius īperator hereſi enti/
ciana corrupt⁹ cepit īꝑare āno dñi. 493. ⁊ īpera
uit ānis. 25. ⁊ tūc regnabat ī italia theodoricuſ
rex arrian⁹: ⁊ tūc t̄p̄is electi ſūt duo pape ī ꝯtē
tōe. ſ. ſimach⁹ ⁊ laurēti⁹ pro qb⁹ fcā ē ꝯtētō ma
gna ī ꝑpło xp̄iano ⁊ ī clero ꝓcedēs vſq̄ꝫ ad hoīci
dia mlta. finałr tñ eccłia laurētiū repulit: et ſi/
machū approbauit. Paſcaſi⁹ āt diacon⁹ cardia
lis lꝫ alias eēt ſcūs ⁊ deuot⁹. tñ ī h̄ errauit. q̄a
laurētiū q̄tū potuit ſuſtinuit. ꝑꝑ qō p⁹ morteꝫ
ſuā īuent⁹ fuit ī pena purgatorij a germāo ep̄o
capuano vt refert Greg. dialogoꝝ libro. 4. Ex
h̄ āt mota ē tribulatio magna ī eccłia ꝑ. 4. hoī/
nes ꝑdcōs. ſ. laurentiū ⁊ ſimachū ꝓ papatu. et
anaſtaſiū ⁊ theodoricū ꝓ zelo hereſū ſuaꝝ. Nā
vidētes clerū catholicū ꝯtēdētē vſq̄ꝫ ad homi
cidia reputauerūt eū peiorē q̄ꝫ añ. ⁊ ſilr doctri/
nā catholicā. ꝑꝑ qō īcitati fuerēt ad ei⁹ ꝑſecutio
nē. ⁊ iſti quatuor ꝑdicti noiant̄ hic angeli. quia
nomē āgeli ī h̄ libro īdifferēter attribuit̄ bōis
⁊ mał. vt ꝑꝫ ex ē dictis. His igit̄ premiſſis ſic ꝑ
cedit̄: q̄ꝛ ꝑ ponit̄ eccłie tribulatio. 2°. ei⁹ cōſola/
tio. c. 10. Pria adhuc ī. 2. ſ. in partē ꝑncipalē ⁊ ī/
cidētalē q̄ īcipit ibi. Et ceteri hoīum. Circa pri/
mū dr̄ (Et ſext⁹ āgelus tuba cecinit). ſ. lauren/
tius q̄ conatu īꝓbo ⁊ v̄bo ſuꝑbo ad papatum
anhelauit (⁊ audiui vocē vnā ex cornib⁹ altari
⁊c̄). ſ. vocē paſchaſij cardinał de collegio roma
ne eccłie exñtis: q̄ ī electiōe dedit vocē ſuā lau
rentio ⁊ ei⁹ ꝑtē ſuſtinuit ꝯ eccłie imunitatē (di/
centē ſexto āgelo). i. laurētio (Solue. 4. āgeloſ
q̄ alligati ſūt ī flumīe mag̃ euphrate). i. ī roma/
no īꝑio qō vocat̄ flumē magnū ꝑꝑ multitudīeꝫ
ꝑpłoꝝ ī eo exñtiū ſꝫ qō dr̄ īfra. 17. aq̄ mlte ꝑpłi
mlti. noiat̄ etiā euphrates: q̄ꝛ ſic̄ euphrates eſt
q̄rtus fluui⁹ paradiſi Gen. 2. ſic inter. 4. regna
ꝑncipalia regnū romanū dr̄ q̄rtū Dan. 2. Jn h̄
āt īꝑio quatuor āgeli. ſ. laurēti⁹ ſimach⁹ anaſta
ſius ⁊ theodoric⁹ tenebātur ligati añ electiōeꝫ
laurētij inquātū ceſſabāt ab eccłie turbatione
q̄ ꝑ ei⁹ electioneꝫ ad turbationē eccłie excitati
fuerēt mō ꝑdicto. iō ſubdit̄ (⁊ ſoluti ſūt ⁊c̄. q̄ pa
ti erāt ī horā ⁊ diē ⁊c̄). ſ. cōtinue eccłiaꝫ ꝑturba
re. Sciēdū tñ q̄ paſcaſi⁹ ſtās ꝓ laurētio nō ītē
debat hāc turbationē: ſꝫ q̄ꝛ ſecuta fuit: lꝫ ꝑter
ei⁹ ītētionē ad electionē laurētij cui vocē ſuaꝫ
dedit. iō dr̄ h̄ dixiſſe laurētio (Solue. 4. āgeloſ
⁊c̄) q̄ꝛ ꝑ ei⁹ ābitionē īpe ⁊ alij tres ꝓceſſerūt ad
eccłie turbatōeꝫ (ut occidēret tertiā ꝑtē hoīuꝫ)
hec tertia ꝑs dr̄ ꝑpłs catholicus: vt dictū eſt ē
. 4. c. q̄ ī magna ꝑte fuit occiſus: ꝑtī per malos
adherētes laurētio: ⁊ ſilr ꝑ adherētes ſimacho
⁊ ꝑtim ꝑ anaſtaſiū īꝑatorē hereticū: q̄ multos
ep̄os ī exiliū miſit: ⁊ mltos catholicos afflixit
⁊ ꝑtim ꝑ theodoricū regē arrianū: q̄ totā italiā
q̄tū ad orthodoxos gladio ꝑdere voluit ⁊ ſcūꝫ
Jo. papā ⁊ ſimachū ⁊ boetiū viros ꝑclariſſimoſ
⁊ cōſules martyrizauit: vt habet̄ in legēda ſā/
cti Jo. pape ⁊ martyris (⁊ numer⁹ eq̄ſtris exer/
cit⁹). i. adherētiū ꝑdictis. 4. ⁊ mouētiū eos ad
turbationē xp̄ianoꝝ (vigeſies milies dena mi/
lia) hic pōit̄ numer⁹ determiat⁹ ꝓ numero īde/
termiato ſic̄. ē. 4. c. ⁊ dſignat̄ q̄ ibi erat magna
mltitudo (Et ita vidi duos eq̄s). i. ſubditos ꝑ/
dictis. 4. ⁊ obediētes eis ī malo. ⁊ ſpāłr anaſta
ſio ⁊ theodorico (⁊ q̄ ſedebāt ſuꝑ eos). ſ. 4. ꝑdcī
āgeli eos docētes (habebāt loricas) ſic̄ ī bonis
hoīb⁹ iuſticia dr̄ eoꝝ lorica. Ephe. 6. īduti lori/
cā iuſticie: ſic ꝑ oppoſitū īiuſticia. dr̄ hic lorica
maloꝝ (igneas) ꝑ appetitū feruidū nocēdi (et
iacitinas). i. celeſtis coloris ī quo deſignat̄ ap/
parēs zelus fidei. Nā heretici aſſerētes ſe hre
fidei veritatē. ex h̄ excitāt ꝯ vere catholicos ꝑ
ſecutionē (⁊ ſulphureas) ꝑꝑ feditatē viciorum
exñtem ī eis ⁊ ꝓcedentē ex ī oꝑibuſ malis (⁊ ca
pita eq̄ꝝ). i. ꝑncipes malorū eiſ obediētiū (erāt
tāq̄ꝫ capita leonū) in quo notat̄ crudelitaſ eoꝝ
(⁊ ō ore eoꝝ ꝓcedit ignis). ſ. emulatōis q̄tū ad
ſimachū ⁊ laurētiū (⁊ fum⁹) vāitatis q̄tuꝫ ad
anaſtaſiū (⁊ ſulphur) fetoris q̄tū ad theodori/
cū arrianū (Et ab his trib⁹ plagis occiſa ē ter/
tia ꝑs hoīuꝫ). i. magna ꝑſ xp̄ianoꝝ modo ꝑdcō
(Poteſtaſ. n. equoꝝ ī ore eoꝝ ē). i. ī quatuor ꝑn
cipalibus ꝑdictis: ſicut ⁊ os ē ꝑma ꝑs capitis:
(⁊ ī caudis eoꝝ). i. in miniſtris ſeq̄ntibus eos ad
malum (nā caude eoꝝ ſimiles ſerpentibus) ꝑꝑ
aſtutiā ſerpētinā que erat in eis ad catholicos
ꝑſeq̄ndū (habētes capita) nā in exercitib⁹ ſunt
tribuni ⁊ cēturiōes ⁊ huiuſmōi: q̄ ſūt capitanei
reſpectu ſubditoꝝ ſibi (⁊ in his nocēt) īcitabāt
. n. ſuos ſubditos ad ꝑſequēdum vere xp̄ianos
(Et ceteri hoīem) Hec ē pars incidētalis. nam
Jo. in hoc libro deſcribit ſtatū eccłie. T̄p̄e vero
theodorici regiſ de quo īmediateante dixerat.
contigit q̄dā occiſio magna ī paganis q̄ nō ſūt
de eccłia. Et ſic deſcribit̄ hic īcidētałr. Tūc enī
ſaxones contra turingos pugnauerūt: ⁊ pluref
eoꝝ fuerūt occiſi hinc ⁊ inde q̄ꝫ de xp̄ianis ī ꝑ/
dicta anaſtaſij ⁊ theodorici ꝑſecutiōne. Et h̄ ē
quod dr̄ (Et ceteri hoīes). ſ. ſaxonū ⁊ turingoꝝ
q̄ nō ꝯfitebātur xp̄m (qui nō ſūt occiſi ī his pla
gis). i. ꝓ fide xp̄i ſupple ſūt occiſi morte corpo/
rali ⁊ eterna: ⁊ ē hic modus loquēdi q̄ apud he
breos dr̄ decurtatus: ſicut. 2. Re. 5. ꝓpoſuerat
dauid in die illa ꝑmiū ei q̄ ꝑcuſſiſſet iebuſeum
⁊c̄. ⁊ nō dr̄ quale ſit illō ꝑmiū. Sꝫ ē ſupplēduꝫ
q̄ eēt ꝑnceps militie: ſicut ſupplet̄. 1. Paral. 11.
⁊ ſic ſubintelligēdū ē h̄ q̄ iſti nō ſolū erāt mor/
tui morte corporali: ſed ēt gēhēne. Et ſubdit̄ cā
cū dr̄ (neq̄ꝫ penitentiā egerēt de operib⁹ manuū
ſuaꝝ). i. de peccatis cōmiſſis. Et notant̄. 5. gn̄a
peccōꝝ. ſ. mltiplex idolatria. ⁊ mltiplex homici
diū. mltiplex ueneficiū: ⁊ luxuria. ⁊ furtū ⁊ꝑꝫ

(Et vidi) Poſtq̄ꝫ deſcripta ē ec/ C. X. līa
cleſie multiplex tribulatio. hic ꝯñr de/
ſcribit̄ ei⁹ initiał cōſolatio. ⁊ ꝑ pōit̄ act⁹
cōſolatiōis. 2°. fruct⁹ deuotiōis. ca. 11. Pria ī. 2.
q̄ꝛ ꝑ ponit̄ dcā cōſolatio ꝑ īperatorē iuſtinū. 2°.
ei⁹ ꝯtinuatio ꝑ iuſtinianū nepotē ſuū ibi. Et vo
cē quā audiui. Circa ꝑmū ſciēdū q̄ iuſtinus ſe
nior poſt anaſtaſiū hereticū īperauit ānis. 10. ⁊
cepit īꝑare āno dñi q̄ngenteſimo. 18. q̄ amore re
ligiōis xp̄iane feruēs: voluit ī ꝑtib⁹ oriētis ec/
cłias arriāoꝝ eis auferre: ⁊ ꝑ ep̄os catholicos
cōſecrari. ſed nō ꝑfecit īpeditus ꝑcibus Jo. pa
pe: ne occaſione h⁹ oīs xp̄iani de italia occide
rētur gladio ꝑ theodoricū regē arrianū: q̄ tam
poſtea interfecit ſāctū Jo. vt ꝑdictū ē. Jgit̄ de
iuſtino dr̄ hic (Et vidi alterū angelū fortē) ꝑꝑ
īperialē ꝑtātem deſcēdentē de celo). ſ. militātī
eccłie ꝑ regenerationē baptiſmalē (amictū nu
be) baptiſmalis grē (⁊ iris ī capite eius) q̄ꝛ nū/
ciauit pacē eccłie. Eſt. n. iris ſignū federis Gen
. 9. (Et facies e⁹ ſicut ſol) ꝑꝑ ſidī ſue ſplēdorē (⁊
pedes eius tanq̄ꝫ colūna ignis) ꝑ pedes intelli
gunt̄ affectiōes: q̄ꝛ ſicut corpus mouet̄ pedib⁹
ſic aīus affectibus. habuit āt iſte iuſtin⁹ affecti
ones accenſas igne caritatis ad ꝓmotionē xp̄i/
anitatis (Et habebat ī manu ſua libellū aptū)
q̄ꝛ ſcripſit ⁊ miſit ep̄łas ꝑ totū īꝑiū ſuū ī fauorē
xp̄iāoꝝ (⁊ poſuit pedē ſuū dextrū ē mare. ⁊ ſini
ſtrū ſuꝑ terrā) q̄ꝛ ſcripſit habitātibus ī terra et
ī inſuliſ maris. vel aliter. ꝑ mare quod ē locus
aquaꝝ: intelligit̄ ꝑpłs xp̄ianus ꝑ aquā baptiſ/
mi regñat⁹. ꝑ terrā vō pagāi in terrenis deſiō/
rijs fixi. de vtriſq̄ꝫ vō multi erant de imperio
iuſtini. ſed fuit magis fauorabilis xp̄ianis. ꝑꝑ
quod dr̄. poſuit pedē ſuū dextrū ē mare ⁊c̄ (⁊ cla
mauit voce magna) dans impiali auctoritate
mādata (queādmodū cū leo rugit) ad terroreꝫ
arrianoꝝ. vnde dr̄ Prouer. 20. ſicut rugit⁹ leo/
nis: ita ⁊ terror regis. ⁊ ſicut clamor iſte fuit ter
ribilis arrianis: ita fuit cōſolabilis catholicis
iō ſubditur (⁊ cū clamaſſet. locuta ſunt ſeptē to
nitrua voces ſuas). i. vniuerſitas eccłiaruꝫ ſe/
ptenario numero deſignata: eo q̄ vniuerſitas
ſeptenario deſignatur: vt dicit Greg. Omł. 25.
exclamauit ī voces laudū diuinaꝝ. verūtamē
quia iuſtinus nō ꝑfecit ꝯ arrianos quod inten
debat rōne ꝑdicta. iō ꝓhibetur Jo. ea ſcribere.
vnde ſubdit̄ (Signa que locuta ſunt ⁊c̄. Et an/
gelus) Hic ꝯñr deſcribitur eccłie conſolatio ꝓ/
miſſa per angelū iuſtini. Circa qō ſciēdū q̄ im/
peratores ⁊ reges habēt duos angelos cuſtodiſ
vnū rōne ſingularis perſone ſicut ⁊ ceteri hoī/
nes Math. 18. videte ne cōtēnatis vnū ex his
puſillis. dico. n. vobis q̄ꝛ āgeli eoꝝ ſemꝑ vidēt
faciē pr̄is mei qui ī celis ē. ⁊ iſti angeli ſunt de
ordine īferiori. Alterū āt rōne dignitatiſ ſeu of
ficij: ſingulis. n. regnis ꝑſunt angeli qui dicūt̄
ꝑncipatus. ⁊ ſunt de ſuꝑiori ordīe īferioris hie
rarchie: ⁊ iſti ſunt cuſtodes ſpecialit̄ regū. inq̄ꝫ
tum ī eis virtualiter cōſiſtunt regna. ꝑꝑ qō no
minant̄ ꝑncipes: ⁊ ſcriptura Dan. 10. Nemo eſt
adiutor meus ī oībus his: niſi michael ꝑnceps
veſter. ⁊ ibidē cū egrederet̄: apparuit princeps
grecoꝝ veniens. ⁊ iō iſti angeli alī accipiūtur
ꝓ regibus ſeu regnis q̄bus ꝑſunt. ⁊ ſic ē in ꝓpo
ſito: vt magis videbit̄ ꝓſequēdo. dicit igit̄ (Et
āgelus quē vidi ſtāteꝫ ſupra mare. ⁊ ſupra ter/
ram). i. āgelus iuſtini: rōne īꝑij (leuauit ma/
num ſuā ad celū. ⁊ iurauit) ad maiorē rei futu/
re aſſertōeꝫ (q̄ꝛ t̄p̄s āꝑli⁹ nō erit) nō ē ꝑ h̄ ītelli
gēda ceſſatio t̄p̄is ſimplr. q̄ꝛ p⁹ tubiciniū ſepti
mi āgeli ī h̄ li°. deſcribit̄ magn⁹ decurſus t̄p̄iſ vſ
q̄ꝫ ad finē mūdi: ſꝫ ceſſatio t̄p̄is: q̄tū ad v̄tuteꝫ
hereſis arriāe: ut vidēbitur. c. ſeq̄nti: qō fuit im
pletū iuſtini iunioris t̄p̄e. q̄ fuit tertius īꝑator
ab iſto iuſtīo ſeniore. Ex q̄ ꝑꝫ: q̄ illō qō dr̄ hic ō
āgelo ſtāte ē mare. ⁊ ē terrā: ⁊ q̄ leuauit manū
ſuā ⁊ iurauit ⁊c̄. nō pōt ītelligi de iuſtīo ſeniōe
q̄ꝛ nō hūit noticiā de fiēdis p⁹ mortē ſuā: ſꝫ an
gel⁹ ſu⁹ cogñuit ꝑ diuiaꝫ reuelatōeꝫ: q̄ volūtas
iuſti ſenioris de deſtructōe arriāe hereſis. q̄ tñ
fuit īpedita rōe ꝑdcā: t̄p̄e iuſtini iūior ł foret cō
plēda: et ſic̄ ꝑcogñuit. ſic iurauit (cuꝫ cepit tuba
canere) nā ī ꝑncipio īꝑij iuſti iunioris fuit h̄ cō
pletū: vt videbit̄ (ꝯſūabit̄ ōe myſteriū). i. ſecre
tū a deo ꝓuiſū (ſic̄ euāgelizauit ꝑ ſuos ſuos ꝓ
phas) q̄ ꝑdixerāt dñꝫ ibꝫ xp̄s cū ſuis fidelibus

regnatu᷑.ꝛ ſic tꝑe ſeptimi ãgeli ꝑualueꝛt xpia-
ni ꝯ̃ hereticos īfideles:ꝛ tũc audiuit Jo. ď celo
voces.ď. Factũ ē regnũ huiꝰ mũdi dñi nr̃i ieſu
xp̄i eiꝰ. vt hētur.c.ſeq̃nti (Et audiui vocē) hic
ꝯ̃nr ponitur cõſolatõis eccl̃ie cõtinuatio ꝑ im-
peratorē iuſtinianũ q in ꝑncipio ſui regni fuit
vr̄ catholicꝰ:ꝛ cepit īperare ãno dñi quīgenteſ-
ſimo.z8. Fuit ãt homo lr̃atus ꝛ leges romanaſ
abbreuiauit.ꝛ ī vno volũie cõpilauit:quod di-
ctũ ē codex iuſtiniani:in quo mlt̃as leges xp̄ia-
nis fauorabiles poſuit.de quo loq̃tur hic Joã.
.ď.(Et audiui vocē de celo) iſta fuit vox ãgeli.
ꝑ quē xp̄s loquebaꝭ Jo. vt habeꝭ in ꝑncipio hꝰ
libri (vade ꝛ accipe librũ apertũ).i.codicē iuſti-
niani:qui diciꝭ hic accipiendus a ioãne. qꝛ fa-
uorabilis erat eccl̃ie vt dictũ eſt (de manu ange-
li ſtantis ſupra mare ꝛ ſ̃ terrã) Hic fuit angeꝉꝰ
iuſtiniani rõne imperij vt videbiꝭ (ꝛ dixit mi-
hi. Accipe ꝛ deuora illũ) tanq̃ rem in ore delec-
tabilē (ꝛ faciet amaricare ventrē tuũ) quia iu-
ſtinianus in fine vite ſue fuit hereſi depꝛauatꝰ
ꝛ ſic eiꝰ memoria in libro cõtenta.facta fuit fidě-
libus amara:que in ꝑncipio vite ſue erat dulcis
Ex hoc pꝫ ꝙ angelus iſte qui tradidit librũ io-
ãni.nõ fuit iuſtinianus:quia lapſũ ſuũ ī here-
ſim nõ ꝓuidit.ſed angelus eius qui ēt addidit
loq̃ns ioãni (Oportet te iterꝝ ꝓphetare populiſ
ꝛc̃) qꝛ poſtea de multis gētibus et populꝭ ioan-
nes ꝓphetice ſcripſit in hoc libro. ¶ XI.

ET datus ē mihi calamus) Poſt actum
eccl̃iaſtice conſolatiõis põiꝭ hic fructꝰ
deuotõis.ꝛ ſecũdo reuertiꝭ Jo.ad ďſcri-
bendũ pondus cuiuſdã eccl̃iaſtice tribulatio-
nis ibi. Et ciuitatē ſcãm. Circa pꝛimũ ſciendũ
ꝙ felix papa qui tp̄ibus illis ꝑfuit eccl̃ie roma-
ne:īſtituit feſtiuitatē dedicatõis eccl̃ie ꝑ ãnos
ſingulos celebꝛari. Jn dedicatione vero, ep̄us
circuit eccleſiã dedicãdã.ꝛ ſic ſe habet ꝑ modũ
mēſurãtis muros eius exteriꝰ:ꝛ ī pauimēto ec-
cleſie ab angulo in angulũ tranſuerſalr̄ ſcribiꝭ
alphabetũ grecũ.ꝛ ſic quodãmodo mēſuratur
ſpaciũ interiꝰ. Et ſecũdũ hoc dicit Jo.in ꝑſona
eccl̃ie loquēs ꝓphetice (Et datꝰ ē mihi calamꝰ
ſimilis virge) nam dedicãs tēplum ī manu ſua
portat aſperſoriũ (Surge ꝛ metire tēplum) uer-
bũ ē felicis pape ad quēlibet ep̄m ꝓ dedicatio-
ne eccleſie (Atriũ ãt exterius eijce foras ꝛc̃) ipſe
.n.īſtituit ꝙ nõ celebꝛaretur miſſa: niſi in loco
cõſecrato (qm̄ datũ eſt gentibus) que offerunt
ſacrificia ſua nõ ſolũ in locis conſecratis, ſꝫ ēt
ī ꝓphanis (Et ciuitatē) hic ꝯ̃nr reuertiꝭ beatꝰ
Jo.ad deſcribendam tribulationē quãdam ec-
cleſie excitatã per arthemiũ patriarchã ꝯ̃ſtan-
tinopolitanũ:qui propter hereſim enticianam
qua erat corruptꝰ ꝑ agapitũ papã fuit depoſi-
tus:ꝛ loco eiꝰ mēnas ſeruus dei monachus in-
ſtitꝰ ſed theodora īperatrix infecta eadē hereſi
pecijt a ſiluerio papa arthemiũ reſtitui.ſicꝫ pꝫ ī
legēda ſancti ſiluerij,ꝛ quia rēnuit hoc facere:

theodora idignata ꝛ iuſtinianus eius maritus
hereſi enticiana ꝑ arthemiũ depꝛauatus: mo-
uerũt perſecutionē ꝯ̃ miniſtros eccl̃ie:ita ꝙ ſil-
uerius fuit depoſitus ꝛ in exiliũ relegatꝰ ꝑ be-
liſariũ patriciũ.ꝛ mēnas ſeruus dei in carcere
afflictus. Et hoc ē qď dicit Jo.) Et ciuitatē ſan-
ctã).i.eccl̃iam que dr̄ ciuitas ſancta.nã eſt vni-
tas ciuium ſpũ ſcõ congregata (calcabunt) ar-
themius iuſtinianus.theodora ꝛ beliſariꝰ:ec-
cleſie miſtros grauiter oppꝛimēdo (mēſibꝰ.40.
duobus) tãto.n.tēpoꝛe vel circiter:dr̄ illa ꝑſe-
cutio duraſſe.ſ.per tres ãnos ꝛ dimidiũ (Et da-
bo duobus teſtibus meis) conſtãtiam ꝛ ſapien-
tiã ſupple.ꝛ iſti fuerũt ſiluerius ꝛ mennas dei
ſeruus:qui conſtãter ſteterunt ꝯ̃ fautores here-
ſis enticiane: veritatē ꝑdicando.ideo ſubditur
(ꝛ ꝓphetabunt diebus mile ducētis.60.q̃ faci-
unt idē tp̄s quod pꝛius.ſ.tres ãnos ꝛ dimidiũ
vel circiter (amicti ſaccis).i.vilibꝰ veſtimentiſ
Nã ſilueriꝰ papa ſpoliatus fuit veſte papali:ꝛ
īdutus veſte monachali (Hi ſũt due oliue) ꝓꝑ
plenitudinē pietatis (ꝛ duo cãdlabꝛa) ꝓꝑ ardo-
rē caritatis (in cõſpectu dñi terre ſtãtes) ꝑ cõ-
ſtantiã veritatis. Et ſi quis voluerit nocere:ſi-
cut factũ fuit ꝑ ꝑdictos perſecutores eccleſie.
(ignis exiet de ore eoꝝ).i.verba ex feruore fidei
ꝓcedentia (ꝛ deuorabit inimicos eoꝝ) eos feri-
endo ſnīa excomunicatõis.iõ ſubditur (ꝛ ſi q̃s
voluerit eos ledere) gladio materiali.ſ.(ſic oꝫ
eũ occidi) gladio ſpũali (Hi hñt ꝑtãtēꝫ claudē-
di celũ) per claues eccl̃ie (ne pluat diebꝰ ꝓphe-
tie ipoꝝ) nã beneficia eccleſie nõ ꝓficiunt ex-
cõmunicatis iuſte (ꝛ ꝑtãtem habēt ſuper aq̃s)
.i.hereticoꝝ doctrinas:de quibus dr̄ Prouer.
.9.aque furtiue dulciores ſunt (conuertēdi eaſ
ī ſanguinē) oſtendēdo eoꝝ falſitatem (ꝛ ꝑcute-
re terrã).i.hereticos ī terrenis fixos. vnde diꝭ
Augꝰ. Si terrã diligis terra es (omni plaga).ſ.
ſpũali:ſententiã excõicationis aggrauãdo (Et
cũ finierint teſtimonium ſuũ) veritatē cõſtan-
ter defendendo (beſtia que aſcēdet de abyſſo)
.i.beliſarius patricius:eo modo loquendi quo
crudelis homo dr̄ leo vel caniſ rabidus (faciet
aduerſus illos bellũ) modo predcõ (ꝛ occidꝫ il-
los) morte ciuili per relegationē exilij (Et coꝛ-
poꝛa eoꝝ iacebunt).i.reputabunꝭ vilia:ſicꝫ ca-
dauer iacēs ī terra (in plateis ciuitatis magne)
.i.in fideliũ congregatione:que tunc erat valď
magna (que vocatur ſpũaliter ſodoma) ꝓꝑ viti-
oꝝ vilitatem (ꝛ egyptus) ꝓꝑ errorũ tenebꝛoſi-
tatem (vbi ꝛ dñs eorũ).ſ.xp̄s (crucifixus eſt) ex
hoc.n.ꝙ ꝑdicabat contra vitia ſcribarũ ꝛ pha-
riſeoꝝ:conceperunt inuidiã ꝛ odium ꝯ̃ eum.ex
quo ꝯ̃nr obſcurata ē illa cognitio:quam habe-
bant de xp̄o per ſcripturas ꝓphetarum.ſicꝫ ple-
nius delaraui ſupꝛa illud Math.zi. Agricole
ãt dixerunt.hic ē heres ꝛc̃.ꝛ ſic obſcurati ꝓceſ-
ſerunt ad eius occiſionē (Et videbunt ď tribu-
bus ꝛ populis ꝛ cetera) naꝫ mors eoꝝ ciuilis ꝛ

delectio multis populis ꝛ diuerſarũ linguaꝝ fu-
it nota (ꝑ tres dies ꝛ dimidium) h̃ accipiꝭ dies
ꝓ ãno ſm̄ illud Ezech.4. Diem pro ãno dedi ti-
bi.tm̄.n.durauit delectio eoꝝ. vt predictũ ē (et
coꝛpoꝛa eoꝝ nõ ſinent poni ī monumētis) ideſt
ꝑncipes euticiani:nõ ꝑmittēt eis exhiberi ali-
quod beneficiũ hũanitatis (ꝛ inhabitãtes ter-
ram).ſ.euticianã:que tũc domīabatur in terra
(gaudebũt ſuꝑ illis) de eoꝝ delectõe (ꝛ mũera
mittēt īuicē) in ſignũ letitie (qm̄ hi duo ꝓphete
cruciauerũt eos) excõicationibus ꝛ aggrauati-
onibus (Et poſt tres dies ꝛ dimidiuꝫ).i.pꝰ tres
ãnos ꝛ dimidiũ (ſpiritus vite a deo ītrauit in
eos) qꝛ reſtituti fuerũt ad ſtatum pꝛiſtinũ:ꝛ ſic
viuificati fuerunt a morte ciuili. Siluerius.n.
anno dñi q̃ngenteſimo triceſimo ſexto:ſedit ite-
rum in ſede papali (ꝛ timoꝛ magnus cecidit ſu-
per eos).ſ.euticianos (Et audierũt vocē ď celo
magnã).i.de militãte eccl̃ia eos reſtituente ad
gradũ ꝑſtini honoꝛis. Uerũtamē beatus ſilue-
rius in exilium remiſſus ibidē moꝛtuꝰ fuit. et
ſic per palmã martyrij ad celũ aſcendit. Et idē
tenēdum de ſeruo dei mēna:ꝛ ſic aliter põt ex-
poni quod dr̄ (Et audierunt vocē magnã).ſ.ďi
vocantis eos ad gloꝛiã (ꝛ viderũt illos inimici
eoꝝ) ꝑ miracula ſuã gl̃ificationē teſtificantia:
ſcribitur.n.in legenda beati ſiluerij:ꝙ ipo moꝛ-
tuo in loco exilij:occurrit multitudo male ha-
bentiũ ꝛ ſalui fiebant. Paſſus ãt iſte ſupꝛa poſi-
tus cõiter expõitur de enoch ꝛ helia:qui dicũꝭ
futuri teſtes xp̄i ad ꝑdicandũ cõtra ꝑfidiã an-
tixp̄i tribus ãnis ꝛ dimidio:amicti ſaccis.i.ī ha-
bitu abiecto q dicũtur due oliue per exuberan-
tiam pietatis:ꝛ duo candelabꝛa ꝑ ardoꝛē cari-
tatis (ſtantes in cõſpectu dei) per cõſtãtiã con-
tra antixp̄i maliciã. dr̄ etiã hic ꝙ ignis exiet de
oꝛe eoꝝ.i.verbũ feruiď ꝑdicatõis:quo malicia
antixp̄i ꝛ ſuoꝝ detegetur: ꝛ verbũ deuote oꝛõiſ
quo meritoꝛie antixp̄s ꝛ magna pars ſui exerci-
tus fulmiabiꝭ:ſicut dictũ fuit pleniꝰ.z. Theſ.
.z.c.facient ꝛ tunc miracula vera: cõtra ſigna
antixp̄i mēdacia:quibꝰ antixp̄s cũ ſuis afflige-
tur.iõ ſubdiꝭ.hi habēt poteſtatē ꝛc̃.finaliter ta-
mē antixp̄s qui dr̄ h̃ beſtia ꝓꝑ ſuã crudelitatē
aſcendens de abyſſo. ꝓꝑ demonis ſibi pꝛiuati
poteſtateꝫ:occidet eos ꝛ iacebũt coꝛpoꝛa ipoꝛũ
inſepulta ad terroꝛē xp̄ianoꝝ ī medio ciuitatis
magne.i.cõgregatõis antixp̄o adherētis :que
erit valde magna.ꝛ dr̄ ſodoma ꝛ egyptus.i.viliſ
ꝛ tenebꝛoſa:ꝛ videbũt de populis ꝛ tribubꝰ:qꝛ
de cũctis gentibus multi adherebũt antixp̄o ꝑ
tres dies.ſ.naturales ꝛ partē quarti diei:ꝛ īha-
bitãtes terrã gaudebũt.i.adherētes antixp̄o:ꝛ
poſt tres dies ꝛ dimidiũ:ſpũs vite ꝛc̃:qꝛ reſuſci-
tabuntur ꝛ ad celeſtia transſerenꭍ in teſtioniũ
veritatis ſue ꝑdicationis. Et hec expoſitio ma-
gis cõcoꝛdat lr̄e q̃ꝫ ꝓcedens: vtraq̃ꝫ tñ põt dici
litteraliſ. Ad cuiꝰ euidētiã ſciendũ ꝙ illď quod
ē alterius figura:neceſſario ē in ſe res aliq̃: q̃a

quod nihil ē nõ põt aliquid figurare vel ſigni-
ficare. Propter quod figura tripliciter põt ac-
cipi. vno mõ vt res ī ſe tm̄.alio mõ vt figura al-
terius tm̄.tertio mõ vt res in ſe ꝛ figura alteri-
us. Et h̃ triplex modus inueniꝭ freq̃nter in ſa-
cra ſcriptura. verbi gr̃a qď de ſalomõe diciꝭ.3.
Re.11.depꝛauatũ ē coꝛ eius per mulieres.ꝛc̃.dr̄
de eo ſ̃ꝫ ſe tantũ:ꝛ nullo mõ vt fuit figura xp̄i.
ꝛ ſic ſenſus lr̄alis ē tm̄ de ſalomõe. Et illud qď
de eo dr̄ Pſal.71.ante ſolē ꝑmanet nomē eꝰ.nõ
põt itelligi de ſalomone ſm̄ ſe:ſed tm̄ vt fuit fi-
gura xp̄i.ꝓꝑ quod ſenſus lr̄alis tm̄ ē de xp̄o:ſicꝫ
ibidē fuit plenius declaratũ. Jllud ãt qď dñs
dixit de eo.z.Reg.7. Ego ero illi in ꝑrem:ꝛ ipſe
erit mihi ī filium.intelligitur de ſalomone ſm̄
ſe:et ſm̄ ꝙ fuit figura xp̄i:quia fuit filius dei
ꝑ adoptionis gr̃iam ſaltē in pꝛincipio regni ſui
vt patet.z.Re. Et fuit figura xp̄i q ē dei filius
ꝑ naturã:q̃ filiatio ꝑfectioꝛ ē q̃ꝫ alia: ꝛ ſic eſt ibi
duplex ſenſus lr̄alis. vnus de ſalomõe rõe fili-
atõis adoptiue.aliꝰ de xp̄o rõe filiatiõis natu-
ralis ꝑ illã figurate. Et h̃ ſecũdo modo inducit
apl̃s dictã auctoꝛitatē hebꝛe.i.ad ꝓbãdũ diui-
tatem xp̄i.que ꝓbatio nõ fuit ꝑ ſcripturã effica-
citer:niſi accipiaꭍ ī ſenſu lr̄ali.ſicut dicit Augꝰ.
cõtra donatiſtas. Sic aũt ē in ꝓpoſito duplex
ſenſus lr̄alis:ꝛ vnꝰ eſt ipletus ī ſiluerio papa et
mēna dei ſ̃uo qui fuerũt figure enoch ꝛ helie:ꝛ
aliꝰ iplebiꭍ in enoch ꝛ helia:cui magis ꝯ̃coꝛdat
littera vt viſũ eſt:ꝛ ꝑfectiꝰ in eis iplebiꭍ. ꝓpter
qď de ipis ē ſēſus ꝑncipalr̄ itentus (Et ī illa ho-
ra) deſcripta ꝑſecutõe eccl̃ie a vãdaliſ.ꝛ ꝑncipi-
bus ꝯ̃ſtantinopolitãis ꝛ italicis.hic ꝯ̃nr poniꭍ
eiuſdē ꝑſecutio a gothis q fuerꭍ arriani: vt dcꝫ
eſt ſ̃.c.8.ꝛ diuidr̄ ī.3.ꝑtes.nã ꝑmo põiꭍ gothoꝝ
ꝑſecutio.zꝰ eoꝝ deſtructio ibi. Et.7ꝰ ãgelus.3ꝰ
deuotõis augmētatio ibi. Et aptum ē tēplum.
Circa pꝰ eſt ſciendũ qď eo tp̄e quo iuſtinianus.
ꝛ theodora ꝛ arthemiꝰ ꝑſeq̃baꭍ miſtros eccl̃ie:
vigilius papa fune in collo eiꝰ miſſo fuit trac-
tus per ciuitatē ꝯ̃ſtãtinopolitanã:ꝛ clerꝰ q cuꝫ
eo erat adductꝰ:fuerat dãnatuſ ad metalla ſci-
denda ꝑ diuerſa loca. ꝓpter qď dei iudicio to-
tila rex gothoꝝ:collecto mag̃ exercitu inuaſit
iperiũ:ꝛ multas ꝓuicias ꝑuagatꝰ italiã vaſta-
uit.ꝛ ſcũm herculanũ ep̄m paruſimũ cũ popl̃o
ciuitatis iterfecit:ꝛ mlt̃os alios xp̄ianos ꝑ di-
uerſas ꝓuitias.ꝛ h̃ ē qď dr̄ (Et ī illa hoꝛa).i.tp̄e
iuſtiani hereſi arriani depꝛauati:cito poſt moꝛ-
teꝫ ſiluerij ꝛ mēne ſerui dei ď q̃bꝰ imediate ãte
fecerat mentõeꝫ (factꝰ ē terremotꝰ magnus).i.
cõmotio magna hitantiũ in terra.ꝑ totilã regē
vt dcꝫ ē (ꝛ decia ꝑs ciuitatis cecidit).i.magna
ꝑs ppl̃i xp̄iãi.ita vt ad decimã ꝑtē vel circiter
poſſet eſtiari (Et occiſa ſũt in terreõtu noĩa ho-
nuꝫ).i.hominũ noĩatoꝝ (ſepteꝫ milia).i.ī mag̃
numero:qꝛ poniꭍ h̃ nũerꝰ determiatꝰ ꝓ ideter-
miato. ſicut ſ̃.4.c.(ꝛ reliq̃ ī timoꝛē miſſi ſũt).ſ.
ppl̃s romãus:qui mlt̃ũ timuit qñ totila ciuita-

tem cepit. veruntñ qꝛ ppl'm nõ occidit nec ciui
tatẽ icẽdit. iõ ſubdr (⁊ dederũt gliã deo celi) de
ſua euaſione (veh. 2ᵘᵐ abijt). i. tribulatio pdicta
(⁊ ecce. 3ᵘᵐ veh veñt cito). ſ. gotoꝝ deſtructio: pp
qḋ iſtud veh nõ fuit ſup catholicos. Idez dcm
fuit ſupra. 8. c. veh veh veh bitãtibꝰ i terra qḋ ẽ
cõmune catholicis ⁊ arrianis (Et. 7ᵘˢ angelus)
h ꝯñr deſcribit gothoꝛũ deſtructio. Juſtinꝰ. n.
iunioꝛ ſucceſſit in iꝑio ipi iuſtiniãо. ⁊ cepit iꝑa-
re ãno dñi. 566. Hic aũt cõſtituit narſen patri-
ciũ romãoꝝ: virũ in armis ſtrenuũ mittẽs eũ
ad repmẽdũ gentẽ gothoꝝ. q collecto exercitu
mag gothos expugnauit ⁊ regẽ eoꝝ occidit. ⁊ ſic
italia ab eis liberata xp̃o abſqꝫ tiore ſuiuit. et
hoc ẽ qḋ dicit (Et. 7ᵘˢ ãgelus). i. iꝑatoꝛ iuſtinus
(tuba cecinit) qꝛ auctoꝛitate iꝑiali narſen in
italiam miſit (⁊ facte ſũt voces magne in celo)
. i. in ecclia militãte: qꝛ gothis occiſis ecclia pꝛo
rupit in voces diuiñe laudis (dicẽtes. Factũ eſt
regnũ huiꝰ mũdi dñi nr̃i ⁊ xp̃i eiꝰ) tũc. n. italia
i qua ẽ roma q̃ caput eſt regni xp̃i i terra: libere
xp̃o ſeruiuit a gothis ⁊ ceteris arrianis libera-
ta (Et. 24. ⁊c̃). i. vniuerſitas ep̃oꝝ ⁊ eccleſiarũ
ſuaꝝ: vt dictũ ẽ ſupꝛa. 4. c. gr̃as egerunt deo ð
liberatiõe ecclie: ad quos rumoꝛ huiꝰ fci deue
nit (Et irate ſũt gentes). i. gothi de regis eoꝝ i-
terfectione ⁊ ſua debellatione (aduẽit ira tua)
. i. punitio tua ſuper gothos q̃n eni deus punit
ad modũ irati ſe habet vt freq̃nter dictũ ẽ ſ. (⁊
tp̃s moꝛtuoꝝ). i. tp̃s punitõis gothoꝝ ꝑ catho
licis iterfectis ab eis (⁊ reddere mercedẽ ſuis
tuis ꝓphetis ⁊c̃) qꝛ iter illos iterfectos a gothis
fuerũt aliq pdicatoꝛes magni qui dicũtur pꝛo
phete ãnũciantes penas ⁊ pmia futura: ⁊ aliq
valde ſci: ⁊ aliqui in ſeculo magni. ⁊ alij medio
cres ⁊ parui (⁊ extermiãndi eos). i. gothos ⁊ alĩ
os arrianos (qui coꝛrũpunt terrã) nr̃am coꝛpo
raliter armis: ⁊ ſpũaliter falſe doctrine verbis
(Et apertum ẽ) hic tertio põit deuotiõis augmẽ-
tum. Nã illis tp̃ibus contigit magna moꝛtali-
tas in ꝯſtãtinopoli: ad quã repmendã iſtitutũ
fuit feſtum purificatõis beate marie ṽginis ſe
die februarij ſolẽniter celebꝛari. i qua beata
ṽgo obtulit filiũ ſuum i tẽplo q dr̃ arca teſtam-
ti. Nã i eo ẽ plenitudo ſcie ⁊ veritatis ꝑ tablas
deſignata: ⁊ ptãtis ꝑ vꝛnã: ⁊ pietatis ꝑ mãna: q̃
tria fuerũt i arca: ⁊ tũc ceſſauit moꝛtalitas. ⁊ h
ẽ quod dr̃ (Et aptũ ẽ tẽplũ dei i celo). i. i ecclia
militãte: i qua tẽplũ materiale fuit aptũ ad di-
ctũ feſtũ ſolẽniter celebꝛãdũ (⁊ viſa ẽ arca teſta
mẽti). i. xp̃s de cuiꝰ oblatõe i tẽplo ⁊ mãifeſta-
tione ꝑ ſcũz ſymeonẽ ⁊ ãnã ꝓphetiſſã fit memo
ria i purificatõis feſto: qḋ feſtũ a conſtãtinopo
li ad alias ecclias ꝑ oꝛbẽ ẽ deriuatũ. Jõ ſubdi-
tur (Et facta ſũt fulgura). i. accenſa lumiaria ad
modũ fulguris lucentia õ a fidelibꝰ poꝛtãri i fe
ſtiuitate dcã (⁊ voces) diuiñe laudis (⁊ tõitrua)
ſcẽ pdicatõis (⁊ terremotꝰ) qꝛ mlti terreni ad ð
uotõez fuerũt moti (⁊ grãdo magna) qꝛ ptãs de-

mõis dcãz peſtilẽtiã pcurãtis fuit repſſa. XII

(Et ſignũ magnũ) Deſcripta iꝑugnatio
hic ecclie ab hereticis dictis ꝓprie. h cõ
ſeq̃nter deſcribitur eiuſdez iꝑugnatio:
ab hereticis large dictis. ꝑ quẽ moḋ pagãi ſara
ceni ſciſmatici diſcipuli antixp̃i ⁊ infideles alij
heretici dici poſſũt. Et ſm hoc ptes pncipales
huiꝰ libꝛi i ſequẽtibus apparebũt. Igit ꝑ agitõ
iꝑugnatõe a pagãis. ⁊ ꝑ ſub coſdroe ꝑſarũ rege
2ᵒ ſub eius ſucceſſoꝛe. 12. c. Pꝛia adhuc i duas.
qꝛ ꝑ deſcribit ecclie diſpõ. 2ᵒ coſdroe ꝑſecutio.
ibi. Et viſum eſt aliud ſignum. Circa pᵐ ſcien-
dum. q foca iꝑante qui cepit iꝑerare anno dñi
. 605. ꝑſe ſub coſdroe rege grauiſſima bella gerẽ
tes: multas romanoꝝ ꝓuincias. ⁊ ipam hiero-
ſolymã iuaſerũt. ⁊ deſtruẽtes ecclias ſanctaqꝫ
loca ꝓphanantes: iter oꝛnamẽta ſacra q̃ abſtu-
lerũt: vexillũ dñice crucis expoꝛtauerũt: vt hr̃
in legẽda exaltatiõis ſcẽ crucis. Igit ecclia ſic
afflicta cruciabat. donec peret filiũ xp̃ianũ: q
liberaret eã ab afflictiõe coſdꝛoe ⁊ ſuoꝝ: ⁊ h eſt
qḋ dr̃ (Et ſignũ magnũ appuit in celo) militan-
tis ecclie (Mulier). i. ecclia gñaliter et hieroſo
lymitana ſpãliter: que ꝯiuncta ẽ xp̃o: ſicut mli-
er viro (amicta ſole. i. xp̃o qui ẽ ſol iuſtitie Gal.
. 3. qcunqꝫ i xp̃o baptizati eſtis. xp̃z iduiſtis. iꝑe
enĩz eſt ſpõſus ⁊ paranymphus ecclie (⁊ lũa ſub
pedibꝰ eiꝰ). i. oĩa mutabilia ⁊ defectiua ꝑ lunã
ſignificata: quoꝝ diſpoſitõ ptinere debet ad vl
tima ecclie mẽbꝛa. i. Coꝛ. 6. ſeclaria igr iudicia
ſi hũeritis ꝯtemptibiles. qui ſũt in ecclia: illos
ꝯſtituite ad iudicandũ (⁊ in capite eius coꝛona
ſtellaꝝ duodeci). i. pdicatio. 12. apl'oꝝ que reſ-
plenduit in pmitiua ecclia que dr̃ caput eius.
eo mõ loq̃ndi quo pncipiũ alicuiꝰ rei: cõmũiter
dr̃ caput eiꝰ (Et in vtero hñs: ⁊ clamabat ptu
riens) nã in anguſtia poſita clamabat ad euz:
vt cito daret ſibi filium qui liberaret eã ab op
pꝛeſſione infideliũ (Et viſũ eſt) hic ꝯñr deſcribi
tur coſdꝛoe ꝑſecutio. ⁊. 2ᵒ ecclie liberatõ. ibi. Et
peperit. Circa pᵐ dicit (Et viſũ eſt aliḋ ſignũ in
celo ⁊c̃). i. coſdroe rex perſarũ. q dicit in celo mi
litantis ecclie foꝛe viſus. tanqꝫ grauis ꝑſecutõ
ipius. de quo ſubdit (Et ecce dꝛaco) ꝓpter aſtu
tias eiꝰ ⁊ doloſitatẽ (magnꝰ) ꝓpter ptãtis ma-
gnitudinẽ (rufus). i. rubeꝰ. ꝓpter mlti ſãguis
effuſionẽ. q ãt rufus accipiat aliq̃n pꝛo rubeo.
pz. i. Re. 16. vbi dicit de dõ q erat rufus ⁊ pul-
cher aſpectu. i. rubicundꝰ. ſꝫ expoſitoꝛes. dicit
etiã coſdꝛoe rufus: ꝓpter icẽdiũ eccliaꝝ ⁊ loco
rum ſcõꝝ (hñs capita. 7.). i. ſex reges ſibi ſubdi
tos. ⁊ ipe erat. 7ᵘˢ. vñ poſtea ſubdr̃ (⁊ in capitibꝰ
ſuis ſeptẽ diademata) que ſũt ſigna regia (⁊ coꝛ
nua. 10.). i. 10. acies in ſuo exercitu. vñ. i. Mach.
acies oꝛdiata ad bellãdũ: vocat cõnu vbi dicit
bachides aũt erat in dextro cõnu ⁊c̃. Aliter ex-
ponit ab aliquibꝰ. vt per. 7. capita. itelligatur
vniuerſitatis pncipum ſibi ſubditoꝝ. ꝑ. 10. coꝛ-
nua vniuerſitas ſuoꝝ bellatoꝝ. Nã per ſepte-

nariũ vniuerſitas aliq̃n intelligit. eo q totuz
tempus. 7. diebus replicãdo cõphendit: ⁊ ſimi
per denariũ: eo q ſeq̃ntes nũeri ſũt replicatio-
nes denarij ⁊ eius ptiuz: vt dicit. 3. Phico (et
cauda eius). i. exercitus ſeq̃ns eũ (trahebat ter
tiam ptem ſtellaꝝ). i. fideliũ qui dicũt ſtelle in
ſcriptura Deut. i. c. eſtis hodie ſicut ſtelle: pluri
mi celi. Exercitus. n. coſdroe de egypto ⁊ libya
⁊ terra ſcã ⁊ alijs locis mltos valde xp̃ianos in
terfec. ⁊ alios captiuos duxit: itñ vt eſtimaret
quaſi ad tertiã ptẽ xp̃ianoꝝ i terris illis extiti-
um. Conſili mõ loqt Dañ. 8. de ãtiocho epipha
ne q deiecit de ſtellis ⁊ cõculcauit eas. i. de fili
is iſrl' colẽtibꝰ deũ quos iterfecit i iudea ⁊ irlm
(Et draco ſtetit ante mulierẽ ⁊c̃) qꝛ coſdroe oi-
bus modis iſidiabat ad iterficiẽdũ quẽcunqꝫ
pncipẽ xp̃ianũ inſurgentẽ ad ecclẽam defendẽ
dũ (Et pepit filiũ) Hic ꝯñr deſcribit ecclie libe
ratio: ⁊ diuidit in. 2. ptes: qꝛ pmo facit ꝓpoſitũ
2ᵒ declarat quoddã dictũ ibi. Et date ſũt. pma
adhuc i. 3. qꝛ ꝑ ponit impatoꝛis eraclij creatio.
2ᵒ coſdroe debellatio ibi. Et fcm̃ ẽ pliũm. 3ᵒ ſub
ditoꝝ oppꝛeſſio ibi. Veh terre ⁊ mari. Circa pri
mũ dr̃ (Et peperit filiũ). ſ. eracliũ catholicus q
poſt focam iꝑauit ãnis. 30. ⁊ cepit iꝑare ãno do
mini. 623. (maſculũ) h addit ad denotãduz q
erat vir ſtrenuꝰ ⁊ armis exercitatꝰ: vt dr̃ i legẽ-
da exaltatõis ſcẽ crucis (qui recturus erat oẽs
gẽtes in ṽga ferrea) qꝛ rexit iꝑiũ romanũ cui
rebellãtes domauit ꝑ gladiũ (Et raptꝰ ẽ filius
eiꝰ ad deũ ⁊ ad thronũ eiꝰ). i. i ꝓtectiõe dei poſi
tus: q ꝓtexit eracliũ ꝯ machinatiões ⁊ dolos
coſdroe quibus q̃rebat occidere eũ (⁊ mlier fu-
git i ſolitudinẽ) nã ecclia q̃ erat i aſia: tiore coſ-
droe: tranſito mari qḋ dr̃ bꝛachiũ ſci geoꝛij: fu-
git in greciã q̃ dr̃ h ſolitudo. nõ qꝛ eẽt ihabita-
ta: ſꝫ dr̃ ſolitudo fugitiuis eo mõ loquẽdi q̃ fu-
gitiui ad aliã terrã dicunt ibi eẽ: q̃ſi i exilio ſeu
deſerto (vbi paſcant illã) xp̃iani hitãtes ibi (di
ebus. 1260.) q faciũt tres ãnos ⁊ dimidiũ: ⁊ in-
fra. eodẽ. c. dr̃ de hac muliere: vbi alr ꝑ tp̃s ⁊ tẽ
poꝛa ⁊ dimidiũ tp̃is. i. ꝑ tres ãnos ⁊ dimidiuz.
tp̃s. n. ſũptũ ſingulariter in ſcriptura ſignificat
vnũ annũ. pluraliter ṽo abſqꝫ nũero ſignat. 2.
ãnos ſic dictũ fuit pleniꝰ Dañ. 12. Iſta tp̃a ſimi
iũcta ſeptẽ annos faciũt. ⁊ tm̃ durauit bellũ in
ter ꝑſas ⁊ eracliũ (Et factũ ẽ) hic ꝯñr deſcribit
coſdroe debellatio. ⁊ ſo ex hoc gr̃aruz actio ibi
Et audiui vocẽ. Circa pmũ dr̃ (Et factũ ẽ pꝛeli
um) inter ꝑſas ⁊ eracliũ (magnũ). ſ. itẽſiue: qa
multi bellatoꝛes erãt ex vtraqꝫ pte: ⁊ extẽſiue:
qꝛ durauit tp̃e lõgo: vt dictũ ẽ (Michael ⁊ an-
geli eiꝰ) quod exponũt aliq de michaele archã-
gelo q ẽ pnceps ecclie: ſicut tp̃e veteris teſtam-
ti fuit pnceps ſynagoge. Dañ. 10. c. pp qḋ cũ ãge
lis ſuis aſtabat ad ꝓtectionẽ ⁊ directõez eraclij
⁊ exercitus eiꝰ q pugnabãt ꝓ ecclia: ſed qa per
dꝛaconẽ ⁊ angelos eiꝰ intelligit coſdroe ⁊ ſuꝰ ex
ercitus ſm oẽs expoſitoꝛes: conuenientius ẽ: vt

ſimr ꝑ michaelẽ ⁊ angelos eius itelligat eracli⁹
⁊ bellatoꝛes eiꝰ. Michael. n. iterpꝛetat q̃s vt de
eracliꝰ. n. in h bello pꝛo ecclia erat dei vicariꝰ.
Ex ſ dictis etiã pz: q in h libꝛo boni ⁊ mali ho
mines. freq̃nter nolantur ãgeli (⁊ nõ valuert)
. ſ. coſdꝛoe ⁊ viri eius: ſꝫ pluries debellati fuerũt
(neqꝫ locus inuẽtus eſt eoꝝ ãplius in celo). i. i
ecclia. naz eraclius perſeq̃ns coſdroe: fugauit
euz de ethiopia ⁊ libya ⁊ terra ſancta: in quibꝰ
ante vigebat ecclia: ⁊ cõpulit eũ turpiter redi-
re in terrã ſuã. iõo ſubdit (Et pꝛoiectꝰ eſt dꝛaco
ille magnus ſerpẽs ãtiquus) tamẽ qꝛ ipſemet
coſdꝛoe erat ãtiquꝰ etate: ꝓpter qḋ poſtea ſatis
cito tradidit regnũ filio ſuo: vt poſtea dicet (q
vocat diabolus ⁊ ſatanas) pꝛe nimia eiꝰ nequi
cia: ſicut de homine neq̃. dicit coiter q eſt vnꝰ
diabolus vel ſatanas (qui ſeducit vniuerſum
oꝛbẽ) Naz ab illis quos ſubijciebat faciebat ſe
ſicut deũ adõari: ꝓpter qḋ dicit i legẽda exalta-
tionis ſancte crucis. fecerat turrẽ argenteã: in
qua iterlucentibꝰ gemmis thꝛonũ extruxerat
aureũ. ibi ſolis q̃drigã ⁊ lune ⁊ ſtellaꝝ imaginẽ
collocauerat atqꝫ per occltas fiſtulas aq̃ mea-
tus adduxerat. vt q̃ſi deus pluuiã deſup infũ
dere videret. ꝑ hoc aũt qḋ dicit vniuerſũ oꝛbẽ:
nõ eſt itelligendũ q ipe ſibi totũ oꝛbẽ ſubiece-
rit ſꝫ eſt locutio hyꝑbolica: ad deſignandum q
magnã ptem oꝛbis ſibi ſubiecit: ⁊ dicto mõ ſe-
duxit. ſicut coiter dicit tota ciuitas currit ad ta
le ſpectaculũ: licet maioꝛ ps rẽaneat (⁊ ꝓiectꝰ
eſt in terrã ⁊c̃) qꝛ cũ exercitu ſuo cõpulſus fuit
in terram ſuã refugere (Et audiui) hic ꝯñr põi-
tur gr̃arũ actio a filijs ecclie ꝑ coſdroe ꝺiectio
ne cum dicit (Et audiui vocẽ magnã) ad gr̃aꝝ
actionẽ (de celo). i. ecclia militante (Nũc facta
eſt ſalus ⁊ ṽtus ⁊c̃) qꝛ fideles potuerũt xp̃o libe
re ſuire liberati a coſdroe oppꝛeſſione (qꝛ ꝓiec-
tus eſt accuſatoꝛ fratrũ nr̃oꝝ). i. xp̃ianoꝝ quos
faciebãt accuſabiles corã deo ad malũ eos ipel
lendo: cogẽs eos ad latrie curſũ ſibi ipendẽdũ
vt dictum eſt (⁊ ipi vicerũt eũ ꝓpter ſanguiez
agni) Iſtud nõ refertur ad eoſdẽ xp̃ianos i nu
mero: ſed ad illos qui nõ acqeſcebãt ei: magis
eligẽtes moꝛi: ⁊ ſic erãt victoꝛes ꝑ palmã mar-
tyrij. ideo ſubdit (⁊ nõ dilexerũt aĩas ſuas). i.
vitã ſuam coꝛpoꝛalẽ. ſic habet pſal. 77. Cum
occideret eos: q̃rebant eũ: nõ. n. ð eiſdez nũero
poteſt itelligi: q eſſent occiſi ⁊ q̃rerẽt eum pẽi-
tentes: cum penitentia nõ ſit poſt moꝛtem: ſed
de alijs eiuſdẽ ppl'i (Propterea letamini celi)
de martyrũ gloꝛificatõe. ⁊ de coſdre deiectione
(veh terre) hic ꝯñr deſcribit ſubditoꝝ coſdroe
oppꝛeſſio. qui ꝯpulſus redire ad terrã ſuaz: fu
it valde iratꝰ. ⁊ cepit grauare ſubditos ſuos. ꝑ
exactiões ⁊ extoꝛtões mltiplices . ſibi ad mul-
tiplicandũ bellatoꝛes: vt regnũ ſuũ poſſet de-
fendere ab eraclio iꝑatoꝛe: ⁊ hoc ẽ qḋ dicitur
(veh terre ⁊ mari) qꝛ nõ ſolũ dñabat in arida:
ſed etiã i plibꝰ iſulis maris. ⁊ qꝛ de mercimõijs

per mare poꝛtatis augmētauit exactōes ꝛ pe/
dagia (qꝛ deſcēdit diabolus).i.coſdroe fugat⁹
qui noīaꝛ diabolus in pte pcedenti. ſicut viſuꝫ
eſt (ſciēs: qꝛ modicū tps habet) erat enim iam
ſenex: ꝛ ſic nō hēbat tps vite: in quo ſe poſſet d
eraclio vidicare. ppter qd tradidit regnū filio
ſuo (Et poſtq̄ȝ vidit draco) lȝ.n.añ pſecut⁹ fuiſ/
ſet eccliam. maxie ex terrā ſuā. tñ tūc cepit gra
uamen ei⁹ augmētare in terra ſua: in qua hita/
bant mlti xpiāi ei⁹ tributarij. quos cepit nō ſo/
lum rebus: ſed etiā i pſonis graui⁹ pſeq. Sicͤ ſē
nacherib fugiēs de iudea. ppter pcuſſiōeȝ ex/
ercitui ſui: tpe regis ezechie cepit graui⁹ affli/
gere iudeos hitantes in ſua terra q̄ȝ añ. vt hꝫ
Tobie.i. (Et date ſunt) hic declarat quoddam
ſuperi⁹ dictū.ſ. qualr mulier amicta ſole fugit
in ſolitudinē. nā hoc fuit p auxiliū eraclij. iō di
citur (Et date ſūt mlieri due ale aquile magne)
Aquila vͦ ſignū ē iperij romāi. iō p ipam itelli
gitur eracli⁹. Ale vͦ ei⁹ ſūt acies ſui exercitus.
vnde ꝛ ala ī vna ſui ſignificatōe ē acies milita
ris. Et dicūtur hic due pp methaphoꝛā ſeruan
dā. nā auis nō volat vnica ala: ſed duab⁹. dici
tur āt exercit⁹ eraclij inuaſiſſe eccliaȝ ſub rege
pſidis cōmoꝛantē. qꝛ eraclius miſit milites ex
pte grecie ad recipiendū xpianos fugiētes d p/
fide. vel qꝛ regnū pſidis ſic foꝛtiter inuadebat
i extremitatib⁹ ſuis q coſdroe bellatoꝛes erāt
ibi taliter occupati q xpiani de perſide facilr⁹
potuerūt i greciā trāſire. vl' vtroq̄ȝ mō (vbi aliꝛ
p tps ꝛc̄).ſ. p tres ānos ꝛ dimidiū vt dictū eſt s
(Et miſit ſerpēs ex oꝛe ſuo p⁹ mulierē aquā).i.
gente multā ſm quod dꝛ īfra.17. aq̄ multe ppli
multi ad interficiēdū xpianos fugiētes (Et ad
iuuit terra mulierē).ſ. hitatoꝛes grecie vel mi/
lites eraclij mō predcō (ꝛ abſoꝛbuit flumē) ga
tūc gēs a coſdroe miſſa: fuit debellata (Et ira/
tus ē draco ī mulierē).i. cōtra catholicam ple/
bē (ꝛ abijt facere pliū cū reliquis de ſele eius)
.i. cū illis xpianis q nō potuerūt fugere cū ali/
is. vel cū eraclio ꝛ eius exercitu: ne itrarent re
gnū pſidiſ. iō ſubdiꝛ (Et ſtetit ſup arenā mari)
p mare quod ē cōgregatio aquaꝝ. itelligiꝛ coſ/
droe regnū qd erat valde populoſū: aque eniꝫ
multe ppli mlti. p arenā q̄ eſt i littoꝛe maris i/
telligiꝛ extremitas regni pſidis i qua ſtetit ex/
ercit⁹ coſdroe: ne eracli⁹ cū ſuo exercitu poſſet
tranſire.

C.XIII

Et vidi de mari) Deſcripta pſecutione
ecclie ſub coſdroe. hic idē deſcribiꝛ ſub
eius filio ſibi ſuccedēte. Et diuiditur i
.3. ptes: qꝛ pmo deſcribiꝛ ſucceſſio regni. 2° pꝛo
ceſſus pꝛelij ibi. Et vidi. 3° termin⁹ belli pſaꝝ ꝛ
eraclij ibi. Si qs hꝫ aurē. Circa pmū dicit Jo.
(Et vidi de mari).i. de regno pſidis rōne pdcā
(beſtiā).i. filiū coſdroe beſtialr viuentē (aſcen/
dentē) ad regni pſidis ptātem (habentē capita
ſeptē: ꝛ coꝛnua decē) expōatur ſicͭ pcedēti.c. de
pre ſuo (ꝛ ſuper coꝛnua ei⁹ decē diademata) ga

capitaneis ſuaꝝ acieꝝ ipēdit honoꝛē q̄ſi regi/
uꝫ vt foꝛti⁹ dcertareꝛ ꝯ eracliū (ꝛ ſup capita ei⁹
noīa blaſphemie) qꝛ dicti capitanei prūpebāt
i blaſphemiā xpi: ſicut ꝛ pncipes coꝝ. vt habe/
tur pte ſeq̄nti (Et beſtia quā vidi ſilis erat par
do) propter varietatē vicioꝝ in quib⁹ obſtina
tus erat ſꝫ illō hiere.14. Si pōt ethyops mu/
tare pellē ſuā: ꝛ pardus varietates coloris ſui:
ꝛ vos poteritis benefacere cū didiceritis malū
(ꝛ pedes eius ſicut pedes vrſi) hñtes plantas
magnas ad calcādum: ſic iſte anhelabat ad cal
cādū eccliam (ꝛ os eius ſicut os leōis) pp crud
litatē (Et dedit illi draco virtutē ſuā): quia coſ
droe pr eius tradidit illi regnū ſuū ſedēs i tur
re ſua argentea: vt dꝛ in legēda exaltatōis ſan
cte crucis (ptātem magnā).i. exercitum foꝛteȝ
ad pugnādū cōtra eracliū (Et vidi) hic ꝯñr d
ſcribitur pceſſus pꝛelij. Circa qd ſciendū q ex/
poſitoꝛes aliqui dicūt h q exercitus eraclij. et
exercitus filij coſdroe occurrerūt ſibi iuꝛ da/
nubiū. ꝛ ex cōſenſu vtriuſq̄ȝ ptis eraclius ꝛ coſ
droe fili⁹ pugnauerūt ad ſingulare certamē ta
li pacto q victus ſubijcereꝛ victoꝛi cū toto po/
pulo ſuo. Eraclius āt victoꝛ extitit. ꝛ ſic filius
coſdroe cū toto pplo ſuo ei ſe ſubmiſit. Et ſm h
dicit Jo. (Et vidi vnū de capitibus ei⁹).i. pmū
ꝛ pncipale caput. vnū.n. in ſcriptura ſacra aliñ
ponitur p p Gen̄ p. Et factū ē veſpere ꝛ māe di
es vnus.i. pmus. Et iſtud caput vnū fuit fili⁹
coſdroe: q fuit vnū de ſeptē capitibus beſtie: ſi
cut pdictū ē.c. pcedenti de pre ei⁹ coſdroe (qua
ſi occiſū in moꝛtē).i. deuictū ꝛ ſubiectū eraclio
ꝛ qꝛ per hoc nō fuit moꝛtuus ſimplr. iō nō dici
tur occiſū abſolute ſꝫ quaſi occiſū (ꝛ plaga mō/
tis ei⁹ curata ē) qꝛ poſtea rebellauit eraclio: et
ſic curatus fuit ab ei⁹ ſubiectōe. Sed illud qd
ſeqꝛ: ꝛ adoꝛauerūt beſtiā dicētes. qs ſilis beſtie
ꝛ quis poterit pugnare cū ea: q.d. nullus. nō ꝯ/
coꝛdat cū dictā expoſitione. q .n. deuictus ab
eraclio rebellaret nō ē argumētū q eēt iuinci/
bilis: ſꝫ magis ad oppoſitū. ſicͭ ipſe iā fuerat d/
uictus ab eraclio. ꝛ pr ei⁹ pluries dbellat⁹. Jtē
ga q iſti expoſitoꝛes dicūt q hec rebellio fuit
p⁹ receſſū eraclij de pſide iterfecto coſdroe ꝛ re
poꝛtato vexillo crucis dñice. h āt dꝛ. Et admi
rata ē vniuerſa terra p⁹ beſtiā pp ei⁹ curatiōeȝ
Et adoꝛauerūt draconē p quē itelligiꝛ coſdroe
nō.n. adoꝛauerūt eū p⁹ moꝛtē ſuā. ſꝫ añ. vt dictū
ē s. Propter qd alr expōiꝛ hec lrā de vulnerati
one letali filij coſdroe i vno ꝯflictu ꝯ eracliū. a
quo vulnere ꝯ ſpē hūanā fuit ſatis cito curat⁹
pp qd gētes ſibi ſubdite crediderūt i eo eē aliqd
numinis. cuius vtute fuerit ſic ſanat⁹: ſicͭ ꝛ pa
trē ſuū adoꝛauerāt. vt dcm ē ſm h dꝛ (Et vidi
vnū de capitib⁹).i. filiū coſdroe rōe iā dcā (q̄ſi
occiſū i moꝛte).i. letalr vulneratū (ꝛ curata eſt
plaga moꝛtis ei⁹) iopiabilr (ꝛ admirata ē vni/
uerſa terra p⁹ beſtiā) pp talē curationē (Et ado
rauerūt dracoꝝ).i. coſdroe qꝛ dedit ptāteȝ he

ſtie tradēdo rgnū filio ſuo (ꝛ adoꝛauerūt beſtiā)
.i. filiū coſdroe: credentes i eo aliqd numis eē.
(dicentes qs ſilis beſtie ꝛc̄). q.d. nullus: qꝛ ſi i
plio vulneraretꝛ: curabitur ſicut pri⁹ (Et datū
ē ei os loq̄ns magna) p iactātiā ꝛ blaſphemias
ꝯ xpm ꝛ eccliam (ꝛ data ē illi ptās facere men/
ſes.42.) q faciūt tres ānos ꝛ dimidiū. dictū.n.
ē s. q bellū eraclij ꝯ pſas durauit.7. ānis. ꝛ ſic
medietas illi⁹ tpis aſcribiꝛ coſdroe: ꝛ alia medi
etas filio eius (Et datū ē illi bellū facere cū ſā/
ctis ꝛc̄) qꝛ ſcūm anaſtaſiū cū.70. mōachiſ ꝛ mlͭ
tos alios iterfecit (Et data ē illi ptās i oēm tri/
bum ꝛc̄) qꝛ multe gētes ꝛ diuerſaꝝ linguarum
erant ſub ptāte ſua. Et ē hic hypbolica locutio
accipiēdo oēm pplm ꝛ gētē p multo pplo ꝛ gen
te: ſicut freq̄nter fit in ſcriptura ꝛ i cōi modo lo
quendi: ſicut dꝛ tota ciuitas ē in tali feſto ad d/
notandū q ſunt ibi multi de ciuitate. Et ſimilr
quod ſubditur (ꝛ adoꝛauerunt eam omnes ꝛc̄.
quoꝝ nō ſunt ſcripta noīa in libꝛo vite agni).i.
in libꝛo predeſtinationis diuine: qui dicitꝛ liber
vite agni: ratione deitatis ꝛ ēt rōne hūanitatiſ
inquātū omnes pdeſtinati ſaluantur in fid me
diatoꝛis (qui occiſus ē ab oꝛigine mūdi) quod
duplr pōt intelligi. Uno modo diſpoſitiue: qa
ſic de⁹ ab eterno diſpoſuit mūdū facere: q̄ qdē
diſpoſitio pōt dici quedā mūdi oꝛigo. inquātū
ad exēplar mūdi pconcepti eternalr a deo pdu
ctus ē mūdus tēpoꝛaliter in effectu. vñ boeti⁹
libꝛo de cōſolatione. Tu cūcta ſupno ducis ab
exēplo. mūdum mēte gerens: ſimilē imagie foꝛ
mans. Alio mō figuratiue: ꝛ ſic ab initio mūdi
xps in abel fuit occiſus. Nam occiſio abel ino/
centis. fuit figura occiſionis huius agni. vnde
dicit Aug. q fuit in abel occiſus: ꝛ in pꝛophetiſ
exhonoꝛatus (Qui habet) hic vltio deſcribiꝛ
finis belli perſarū ꝛ eraclij cum dicitꝛ (Qui hꝫ
aurem).i. intellectū (audiat) ſupple fineꝫ belli
eraclij ꝛ pſarū: qꝛ perſe q mltos xpiāos duxerāt
captiuos: ab eraclio et eius exercitu fuerūt cap
tiuati (ꝛ qui gladio occidit ꝛc̄) qꝛ coſdroe q mlͭ
tos occiderat ad eraclio eſt occiſus (Hec ē pati
ētia ꝛ fides ſcōꝝ) qꝛ zacharias pr̄iarcha hieroſo
lymitan⁹ qui cū alijs plurib⁹ ſcis duct⁹ fuerat
in perſidē captiu⁹: huit meritū patientie: ꝛ per
eraclium cū eis fuit in irl'm reductus (Et vidi
aliā beſtiā) Deſcripta ecclie pſecutōe a coſdroe
ꝛ ei⁹ filio. hic ꝯñr idē deſcribiꝛ ſub machometo
ꝛ ei⁹ pplo. Et diuidiꝛ i.3. pteſ. Nā hec pſecutō p
incipiꝛ. 2° alia itercipiꝛ.14.c. ibi. Et vidi ꝛ ecce
nubem. 3° pma reſumiꝛ.16.c. ibi. et ſex. pma ad/
huc i.3. qꝛ p pōiꝛ cōditio ſecte ſaracenoꝝ. 2° pſe
cutio xpianoꝝ in pncipio.14.c. 3° punitō pſecu
toꝛum ibi. et alius āgelus. pma adhuc in.2. qꝛ
pmo poniꝛ dicte ſecte cōditio. 2° cuiuſdā ſentē/
tie ſecrete uelatio. ibi. hic ſapiētia eſt. Circa p⁹
ſciendū. q licet de inchoatōe ſecte machometi
uaria dicātur a diuerſ. tamē ꝯueniētius teneꝛ
q incepit circa finē tpis eraclij. de quo dcm eſt

pte pcedenti. hic aūt machometus de paupta/
te ad diuitias eleuat⁹ cogitauit fieri rex iſma/
helitaꝝ: de quo pplo erat. qui pprie dicūꝛ aga/
reni. Nam iſmael fuit filius agar ancille ſare
Gen̄.16. dicunꝛ tñ vſurpatiue ſaraceni: a ſara li
bera. Ad obtinendū vͦ ppoſitū: vſus fuit cōſi/
lio ꝛ auxilio cuiuſdā monachi heretici nomine
ſergij: ꝯdēdo legē falſā ꝛ carnalē: ꝛ qbuſdā au/
ctoꝛitatib⁹ ve. ac no. te. coloꝛatā: vt ſic ſi ſoluꝫ
a gētilib⁹ ad carnalia pnis: ſꝫ etiā a ſimplicib⁹
xpianis ꝛ iudeis de qbus aliqui hitabant cuꝫ
iſmaelitis: facilius reciperetꝛ: finxit etiā legem
illā a deo reuelatā: tanq̄ȝ pphete dei ſūmo. Jgꝛ
de ipo dicitꝛ (Et vidi aliā beſtiā).i. machometū
vitam voluptuoſā ducētē que beſtialis. dicitꝛ
.i. Et hic. Nā fuit luxurioſus ꝛ libidinis ardōe
ſuccēſus. ſup oēs hoīes oriētalis regionis. iac/
tans ſe ſolum ſup.40. hoīes ex diuino munere
vtutē generatiuā ꝛ coeūdi ptātem hēre. vt ſcri
bitur hiſtoꝛie oꝛiental' ecclie libꝛo.i.c.5. que alr
noīatur.ſ. liber epi acōneꝛ. qꝛ fuit auctoꝛ hui⁹
libꝛi (aſcendētē de terra) qꝛ per mercatiōes et
rapias aſcēdit de pauptate ad diuitias. vt dꝛ
ibidē (ꝛ hēbat cōnua duo: ſilia agni).i. xpi cui⁹
duo coꝛnua dicunꝛ hic pphetia: iq̄ȝtum fuit vi/
atoꝛ: put declaratū fuit Luc.7. ſup illō. pph a
magn⁹ ſurrexit in nobis ꝛc̄. et latoꝛ legis noue.
Machometus vͦ finxit ſe eſſe pphetā: ꝛ legiſ
diuie latoꝛē. vt dcm eſt: ppter qd dicitꝛ habere
duo coꝛnua ſilia coꝛnibus agni. qꝛ nō fuerunt
talia ſm vitatē: ſed ſm hūanam fictōeȝ (Et lo/
quebaꝛ ſicut draco).ſ. aſtute: mēdaciter. ꝛ dolo
ſe (Et ptātem poꝛiſ beſtie oēȝ faciebat) qd expo
nunt aliq. de ptāte filij coſdroe. qui.s. noīatus
eſt beſtia. Nam machometus ꝛ ei⁹ ſeq̄ces ptā/
tem regni pſarū trāſtulerūt ad ſaracēos. Et ſic
dꝛ hic feciſſe oēm ptātem poꝛis beſtie. Sꝫ huic
expoſitōi vꝛ ꝯdicere qd ſeqꝛ. ꝛ fecit terrā ꝛ hitā
tes in ea adoꝛare beſtiā pmā. Nā auferēdo po/
teſtatē a pſis nō fecit adoꝛare regē eoꝝ: ſꝫ ma/
gis ꝯriū: pp qd mihi vꝛ ſaluo meliōi iudicio: q
hic poꝛ beſtia ſit ipe machōet⁹. q dꝛ beſtia rōe
vite beſtialis. vt dcm eſt. ꝛ pma: qꝛ pm⁹ rex fu/
it ſaracēoꝝ beſtialr viuētiū. Mod⁹ āt pmi regi
in aliq̄ reg: ē regimē ſuū firmare ꝛ dilatare q̄n/
tū pōt. qd fecit ipe machōet⁹. iō dꝛ (Et ptāteȝ
poꝛis beſtie oēm faciebat) qꝛ quicqd ſolet face/
re pm⁹ rex: ad firmādū ꝛ dilatādū ſuā ptātem
diligenti⁹ agebat (in cōſpectu eius).i. put ſibi
ad finē intentū expediens videbatur (ꝛ fecͭ ter
rā ꝛ habitantes in ea adoꝛare beſtiam pꝛimā)
.i. ſeipm qui dꝛ beſtia pma rōne dicta: nō tamē
fecit ſe adoꝛare tanq̄ȝ deū: ſicut fecerat coſdroe
ſed ſicut pphetam dei ſummū (cuius curata ē
plaga moꝛtis) Machometus.n. in quodā bel
lo fuit grauiter vulneratus: ſed poſtea curat⁹:
vt dicitur pmo libꝛo hyſtoꝛie oꝛientalis eccle/
ſie.c.5. (Et fecit ſigna magna) falſa tamē (vt ēt
ignē faceret de celo deſcendere in terram) hic

accipit ignis metbapborice:ſic ⁊ alia que dicū-
tur bic.macbometus.n.poſtq̄ iā magnus erat
effect⁹:cepit cadere epilentica paſſione: pp qđ
ne ex boc vilificaret:dixit ſe boc pati ex appa-
rētia gabrielis arcbāgeli: vt pote bomo purus
nō potēs ſuſtinere refulgentiā ipſius: ſic Dan.
io.ca.dixit angelo ſibi apparenti. Domie mi:in
uiſione tua diſſolute ſunt cōpages mee:⁊ nibil
in me remāſit viriū.Angeli vero ignis vocant
pſal.iij.qui facis angelos tuos ſpūs et miſtros
tuos ignē vrentē.Sed qꝛ iſtud erat falſum. iđ
ſubditur(in conſpectu bominū).i. in opinione
falſo ſibi credentiū.dixerūt ēt diſcipuli ſui ꝙ lu-
nam a ſe vocatā fecit deſcendere:que rōne lūiſ
cōuenit cū igne:⁊ ſic ſecūdū opinionē bominū:
fecit ignē deſcēdere(Et ſeduxit babitātes ī ter
ra)per ſe ⁊ diſcipulos ſuos(ꝓpter ſigna) q̄ fal-
ſo dicta ſunt de eo(in ꝯſpectu beſtie).i.ſui ipſi⁹
Sciebant.n.qđ erant ſigna mēdacia.vel alr(ī
cōſpectu beſtie).i.ppli beſtialiſ:⁊ de facili ſedu-
cibilis:qualis erat ppl's iſmabelitarum bitans
in deſertis(.d.bitantibus ī terra) ſibi ſubiecta
(vt faciant imaginē beſtie que bꝫ plagas ⁊c̄) b
additur ad ſignādū ꝙ beſtia bic accipitur pro
ipo macbometo:⁊ nō ꝑ pplo per ipꝫ decepto:dr
aūt ei⁹ imago:lex ab eo data:ī quo repñtat eius
cōditio ⁊ vita:quā ꝑcepit firmiter cuſtodiri(et
boc ē quod dr vt faciant imaginē ⁊c̄).i.ope adi
pleāt eius legē(Et datū ē illi).i.ꝑmiſſū a đo vt
daret ſpiritū imagini).i.vigorē ſue legi. Lex.n.
dicit viua q̄dīu viget:⁊ mortua cū abrogat (et
vt loquat imago beſtie).i.ſniam ſuam oñdat:
ſicut dicit lex talis loquit in tali caſu(nā omia
fere accipiūtur b metba.(⁊ faciet vt quicunq̄
nō adorauerit ⁊c̄)naꝫ ꝑcepit ſub pena mortis le
gē ſuā baberi ī magna reuerētia(Et faciet oēs
puſillos ⁊ magnos ⁊c̄).i.oēs boīes cuiuſcūq̄ ꝯ-
ditionis babere caracterē).i.circūciſionē: vt di
cūt aliqui.nā ſaraceni ſūt circūciſi:ſicut ⁊ iudi.
ſꝫ littera ſequēs diſſonare videt cū dr:in dextra
manu aut ī frontibus ſuis:qꝛ circūciſio nō fit in
partib⁹ iſtis.Et iđ ꝑ caracterē videt b intelligi
determinatus modus viuēdi,ſecundū legē ma-
cbometi: quo ſaraceni ab alijs gentibus diſtin-
gūt.iđ dicit (in dextera mān)q̄tū ad operatōeꝫ
aut in frōtibus ſuis)ꝑ apertam cōfeſſionem(et
ne quis poſſit emere aut uēdere).i.cū ſaracenis ī
ſuis legalibus cōicare (niſi qui bꝫ caracterem
beſtie)ideſt modū viuēdi dcm̄(aut nomē)ſicut
ſaraceni ficti. Naꝫ ſicut īter xp̄ianos ſūt aliq fic
ti:ꝓpter qđ ꝑmittunt cōicare xp̄ianis vis: ſic ē
inter ſaracenos(aut nūerū nois eius)ſic ſūt kui
ſaracenoꝝ: alteri⁹ tñ legis q cōicant cū eis ī bu
manis :eo ꝙ ſunt de nūero familie dom⁹ ſarace
ni(b ſapiētia ē)bic ponit velatio cuiuſdā ſecre-
te ſentētie.ſ.nūer⁹ ānoꝝ reſpiciens macbometū
iđ dr(b ē ſapiētia).i.res occulta ad ītelligendū
quā cape ꝓprie ē ſapientū(Qui bꝫ ītellectū) vi
uacē ⁊ penetratiuū occultoꝝ(cōputet numerū

beſtie).i.macbometi q beſtia dr.vt pꝫ ex ꝑdic
tis(Nūerus.n.bois eſt.⁊ nūerus ei⁹ ē.666.).ſ.
ānī.Et ad quid referat determiate iſte nūerus
pꝫ ꝙ nō refert ad numerū annoꝝ vite ipius qꝛ
nō tm̄ vixit.ſed.63.ānis vt bētur in byſtoriali
ſpeculo.pp quod aliqui dixerūt ꝙ refert ad du
rationē legis ipſius:q̄ tm̄ dꝫ durare.Sꝫ b non
videt veꝝ. Nā lex illa fuit data circa finē tp̄is
eracly vt ꝑdcm̄ ē:q cepit imꝑare āno dñi.633.
⁊ iꝑauit.30.ānis.A fine āt b⁹ tp̄is vſq̄ ad pñtē
annū:qui ē ann⁹ dñi.1329.fluxit maius temp⁹
vt pꝫ ꝯſideranti.⁊ tñ adbuc durat lex macbōe
ti.pp qđ aliq dicūt ꝙ p⁹ mōtē macbōeti lex ei⁹
fuit correcta ꝑ ſapiētes ſaracenos.⁊ ab illa cor-
rectione dꝫ incipere nūerus ānoꝝ duratōis il-
li⁹ legis.Sꝫ b nō videt ꝓbabilr dcm̄. tū qꝛ nō
diceret lex macbōeti ſꝫ ſapiētū.tū qꝛ illi ſapien
tes dicunt fuiſſe diſcipuli macbometi.Et ſic il-
la correctio nō fuit p⁹ eius dationē a macbōe-
to ꝑ tp̄s notabilr magnū.⁊ ſic ab illa correctōe
iā fluxerūt.666.anni.vel de valde ꝓpinq̄ ſunt
cōplēdi.Et tñ lex macbometi nō videt bic pro
pinqua ceſſatōi.nā a paucis annis multū inua
luit.tartari.n.qui ſūt ī maxio nūero legē illam
ꝑceperunt ꝓ maiori parte illi⁹ ppli: ſic audiui
aſſertiue a quodā ep̄o ordinis nr̄i:qui ꝑ plures
ānos inter tartaros babitauit.pp qđ ſaluo me
liori iudicio: videt ꝙ iſte numerus annoꝝ ſit ī-
cipiendus ab īcarnatione domini ⁊ termīand⁹
ī morte macbōeti:de quo ꝓpbetice loquitur b
Jo.ꝙ ſic pōt declarari. Nā ab āno īcarnatiōis
dñi vſq̄ ad finē īpery eracly: fluxerūt āni.643.
vt pꝫ ex ꝑdictis.⁊ macbometus vixit.63.ānis
vt dcm̄ ē.⁊ iſti nūeri ſimul iūcti faciūt.76.ānos
a qbuſoꝫ ſubtrabere ānos:qbus macbometus
vixit cū eraclio.aliter illi āni bis cōputarētur
vt pꝫ ītuenti.Jſti vō āni eſtimant ꝓbabilr fuiſ
ſe.40.qꝛ macbometus p̄mo fuit pauꝑ.⁊ poſtea
īualuit per mercatiōes.⁊ poſtea per rapinas et
fraudes:anteq̄ attentaret ſe regē facere ⁊ legē
dare: quaꝫ dedit circa mortē eracly.⁊ ſic de vi
ta macbometi vident ꝓbabilr fluxiſſe. 40.āni
ante tp̄s mortis eracly:quib⁹ demptis a.76.re
manent ꝑciſe.666.anni ab incarnatione domi-
ni vſq̄ ad mortē macbometi.Et ſecundū b po
teſt lr̄a exponi(Numerus.n.bominis).ſ.xp̄i q
fuit bomo ꝑfectus ſcientijs ⁊ virtutibus ab in
ſtanti īcarnatōis(⁊ numerus eius ē). ſ.macbo
meti.666.qꝛ tātus numerus ānoꝝ fuit anno q̄
dominus fcūs ē bomo vſq̄ ad terminum vite
macbometi vt ꝑdictum ē.Sciendū autē quod
liber apocalypſis fuit ſcriptus:in greco in quo
babetur b nomē antbemos:vbi dicit bic.666:
cuius ſignificatū propum eſt contrarius:qđ ꝓ
prie ꝯuenit macbometo:qui fuit contrari⁹ xp̄o
negās eius diuinitatē vt ꝑdictū eſt.⁊ perſeq̄nt
xp̄ianos: vt dicet in pte ſeq̄nti.Significatū āt
dicte dictōis accōmodatuꝫ ē buic nūero.666.
Ad cuius intellectū ſciendū ꝙ ſicut ī latio aliq̄

lr̄e accōmodate ſūt ad ſignādū nūeros. ſic lr̄a
.c.pōit ꝑ.100.⁊.l.ꝑ 50.⁊ ſic đ aliqb⁹ alijſ.ita ſilr
in greco lr̄e aliq̄ ponunt ꝑ nūeris.⁊ ille quib⁹
ſcribit boc nom̄ antbemos ī greco ſignificāt b:
mō latino.666. ꝓpter qđ ī aliqb⁹ biblijs ponit
ſic. Nūerus.n.bois ⁊ nūer⁹ ei⁹ ē dicluxq̄ dictō
ſignat apđ latios nūeruꝫ ꝑdictū ꝑ lr̄as qb⁹ ſcri
bitur.qꝛ lr̄a.d.pōit pro.500.i.pro vno. c.ꝑ.100.
.l.ꝑ.50.v.pro.5.x.ꝑ.10.⁊ b ſic iūcta faciūt.666.
qui nūerus cōpetit macbometo mō dcō. Et qꝛ
iſta ponuntur valde obſcure. vt patet.ideo pre
mittitur. Dic eſt ſapientia ⁊c̄. C.XIIII.

(Et vidi) Dic ꝯñr deſcribit p̄miū ꝑſecu-
tionē macbometi ſuſtinētiū.Et diuidit
in.2.ptes.ſ.in ꝑteꝫ p̄ncipalē:⁊ īcidēta-
lem:que incipit ibi.Et vidi alterū angelū.Cir
ca p̄mū ſciēdū.ꝙ ſicut dr in cbrōica bugōis flo
riacenſ circa finē īpery eracly:agareni qui et
ſaraceni dicūt macbōeto duce ceperūt egyptū.
⁊ etbyopiā grauiter inuadere:ſilr bominarius
macbometi diſciplus:damaſcū ⁊ regionē pbēi
cis ⁊ irlꝫ:totā quoq̄ ſyriā occupauit.⁊ ātiocbi
am cōprebendit.⁊ in bis terris erāt multi reli-
gioſi xp̄iani in cenobijs magnis:ducētoꝝ: tre-
cētoꝝ ⁊ ampli⁹ mōacboꝝ in caſtitate viuētiuꝫ
quoꝝ maior ꝑs vel mlti erāt vgines.Et in illa
ꝑſecutiōe ꝑ gladiū ſaracenoꝝ trāſierūt ad re-
gnū celoꝝ.⁊ b eſt qđ dicit b Jo.(Et vidi ⁊ ecce
agnus).i.xp̄s q dicit agnus dei. Jo.i.(ſtabat ſr
montē ſyō).i.in eccl'ia triūpbante que dr mōs
ſyon Debre.12.c.qui deſcribit bic ſtās:eo ꝙ ad
iuuit dictos martyres in tollerantia martyry
ſicut Act.7.dr de ſtepbano in agone poſito ꝙ
vidit ieſū ſtantē.qꝛ ſtare ꝓp̄um eſt adiuuātis
in ꝑlio.ſedere vō ꝓp̄um iudicātis: ꝓpter quod
Marci.vl.deſcribit vt ſedens a dextris dei(⁊
cum illo.144.milia)in tāto.n.nūero vel circit
eſtimant ꝑdicti occiſi ꝓbabiliter(bñtes nomē
eius ⁊ nom̄ pr̄is ei⁹)et per ꝯñs ſpūs ſci:qui eſt
nexus āboꝝ(ſcriptū in frōtib⁹ ſuis)per aptaꝫ
⁊ liberam ꝯfeſſionē(Et audiui vocē de celo tan
q̄ vocē aquaꝝ mltaꝝ).i.mltitudinis ſcōꝝ:ſm
qđ īfra.17.aque mlte ppli multi.myltitudo.n.
.144.miliū: magnifice laudat deū đ ſua victo
ria ⁊ gl'ia adepta(⁊ tanq̄ vocē tonitrui magni)
Jn q̄ đſignat magnitudo laudis.ſi ſolū ex lau-
dantiū mltitudīe:ſꝫ etiā ex mō laudis ⁊ q̄lita-
te(⁊ vocē quā audiui ſicut citbaredoꝝ ⁊c̄)naꝫ
bec laus eſt corā deo ⁊ āgelis groſa(Et canta-
bant:q̄ſi canticū nouū)qꝛ dicti laudātes ſunt
de nūero ſcōꝝ no.teſ.(añ ſedem).ſ.dei(⁊ añ q̄t
uor aīalia ⁊ ſeniores).i.in pñtia ſcōꝝ pr̄iarcba
rum ⁊ ep̄orum in celis exiſtētiū.ſicut dcꝫ eſt ſ.
.4.ca.(Et nemo poterat dicere cāticū)ex voto
eni cōtinētie būerūt aliqd ſpeciale in merito ⁊
ſilr bēnt in p̄mio.ſic ⁊ de q̄libꝫ ſcō ꝯfeſſore cāit
eccl'ia:nō eſt iuent⁹ ſilis illi.rōne ſpālis meriti
(qui empti ſūt de terra)ſāguie xp̄i(bi ſūt:q cū
mlierib⁹ nō ſūt coīnquinati) vel ſimplr īntegritatē

carnis tenēdo.vel ſaltē poſt votū caſtitatē ſer-
uando(vgines.n.ſunt)vginitas.n.in ſcriptura
aliqñ accipit ſtricte ꝑ integritate carnis .aliqñ
magis large ꝑ cōtinētia maxie voto cōſecrata
(bi ſequunt agnū quocūq̄ ierit) qꝛ ſequuntur
xp̄m nō ſolū ꝑ viā mandatoꝝ ſꝫ ēt conſilioꝝ ꝫ
(bi empti ſunt primitie deo).i.gratioſi:ſicut p̄-
mi fructus ſunt magis delectabiles (⁊ ī ore ipo
rum nō eſt īuentū mēdaciū.nam veritatē fidi
confeſſi ſunt olo ⁊ cōſtanter(Sine macula eni
ſunt ante tbronū dei)nā ſi aliquā maculam ꝯ-
traxerant purgata fuit vtute ſui martyry(Et
vidi alterum angelum)bec ē pars īcidentalis
in qua deſcribitur quedā infideliū ꝯuerſio mi-
rabilis que cōtigit circa illa tp̄a. Sanctus eni
bonifacius miſſus fuit a pōtifice romano ad ꝑ
dicandū fidē catbolicam gentibus turingie au
ſtrie friſſe.in qua legatione multos valde con
uertit ad xp̄m.⁊ boc ē ꝙ dicitur(Et vidi alterū
angelū).i.ſanctum bonifacium. Nam angel⁹ ī-
terpretatur nuncius.ipſe vero fuit nuncius ver
bi diuini. vt dictū ē(volantē per mediū celuꝫ)
nam velociter ⁊ prompte executus fuit officiū
ſibi iniunctū(babentē)in corde ⁊ ore(euange-
lium eternum).i.euangeliū xp̄i quod dicit eter
nū.nā ei aliđ ñ ſuccedet(vt euāgelizaret ſedē-
tib⁹ ſuꝑ terrā ⁊c̄).i.pplis ꝑdictis ī qb⁹ diuerſiſi
cant lingue ſaltem in aliquo. Et quia nō ſolum
parat⁹ erat ꝑdicare dc̄is pplis.ſꝫ oib⁹ gentibus
gn̄alr eū audire volētib⁹.iđ ſubdit (⁊ ſuꝑ oēm
gētē ⁊c̄.d.magna voce) ī qua notat efficacia ꝑ-
dicatōis ſue(Timete dñm) tīore filiali(⁊ date
illi bonorē) ſic fily pr̄i(qꝛ vēit bora iudicy ei⁹)
gn̄alr ī fine mūdi.⁊ ſingulariter ī morte cuiuſli
bet.nā ī quali ſtatu qs morit in tali iudicio pñ-
tabit (⁊ adorate eū ⁊c̄) q ē creator oīum ⁊ ñ ido-
la vana(Et ali⁹) Dic ꝯñr deſcribit punitio ꝑſe
q̄ntiū xp̄ianos. Et diuidit in.2.ptes.qꝛ p̄ đſcri-
bit eoꝝ punitio.2°. b⁹ occaſione bonoꝝ p̄miatđ
ibi.Et audiui vocē.Circa p̄mū ſciēdū ꝙ ꝯſtās
nepos eracly cepit iꝑare āno dñi.643.⁊ ꝑſua-
ſus a paulo ꝯſtantiopolitano ep̄o incidit ī bere
ſim mōacbolitaꝝ duplicē naturā ī xp̄o negan-
tiū.⁊ multos eccl'ie miſtros nō aſſentiētes bere
ſi dicte grauiter afflixit:⁊ ī exiliū relegauit.pp
qđ ſcūs martinus papa cōuocato cōcilio dcāꝫ
bereſim cū ſuis fautorib⁹ dānauit.pp qđ ī ꝯſtā
tinopoli fuit ductus. vt aſſentiret dicte bereſi:
qđ rennuēs ī exiliū fuit miſſus ⁊ ibidē mortu⁹
Et de boc exponūt aliq locū iſtū cū dr(⁊ alius
angelus).i.papa martin⁹(ſecutus ē) dictaꝫ be
reſim ꝯdēnando(Cecidit cecidit babylon).i.ī-
periū grecoꝝ qđ fuit magnū.nā īperatore ī beſ
ſim cadēte: vt dictuꝫ ē:mlti aly ſilr ceciderūt.⁊
qꝛ boc erat ꝯfuſibile.iđ vocat impiū illđ baby
lon.i.ꝯfuſio.dr aūt bic bis cecidit. pp duplicē
cām.ſ.patriarcbe ⁊ iꝑatoris. Jtem ſciēdū ꝙ ſic
dr ī cbrōica ſigiſberti leo q p⁹ tbeodoſiū ſuꝑſit
iꝑium ⁊ cepit iꝑare āno dñi.718.et iꝑauit ānis

.z4.et ãno ipꝰ eiꝰ.i3.papa gre.3ꝰ ꝑſuit eccle.ꝛ
leonẽ hereſi depꝛauatũ redarguit.ꝛ de cõſilio
romanoꝝ ei vectigalia denegauit.ꝛ ne ꝑcuſſu
ra ſui nũmiſmatis reciperet̃ oꝛdiauit.ꝛ ꝙ eius
effigies de eccl̃ia tolleret̃.ꝛ ne nomẽ eiꝰ in miſſa
rum ſolẽnus recitaret̃.Et ſm hoc exponit̃ ab
eis qδ ſubdit̃ (Et.3ꝰ angelus).i. papa greg.(.d.
voce magna) in quo notat̃ oꝛdiationis ſue auc
toꝛitas (Si quis adoꝛauerit beſtiã) leonẽ beſti
aliter viuẽtẽ.deferẽdo ei honoꝛẽ ipialẽ (ꝛ ima
ginem eius) quã fecit de eccl̃ia rẽoueri. vt dc̃z
eſt (ꝛ acceperit caracterẽ in fronte ſua) ꝯfitẽdo
eum mãifeſte ipꝛatoꝛẽ (aut in mãu ſua) accipi
endo nũmiſma eius caractere figuratũ (hic bi
bet de vino ire dei ꝛc̃) penã excõicationis ꝛ ag
grauatiõis incurrendo.licet aũt hec expoſitio
ꝓbabilis videat̃.qꝛ tñ añ impatoꝛẽ ꝯſtantẽ fu
erũt impatoꝛes aliꝗ tñ vel magis hereſi depꝛa
uati. vt pꝫ ex.ã.dictis. vr̃ minus ꝯueniẽter ex
poſitũ qδ dicit̃.ã.ſ.de eiꝰ caſu (cecidit babylõ)
.i.impiñ grecoꝝ mõ ꝑdicto: maxĩe cũ eius filiꝰ
ꝯſtãtinus eccl̃ias diruptas repauerit.ꝛ contra
hereſim mõachbolitaꝝ iſurrexerit: vñ ꝛ vniuer
ſale3 ſynodũ in conſtãtinopoli ꝯgregauit.z89.
epõꝝ.qui.z.naturas eſſe in dño nr̃o ieſu xp̃o ꝯ
pꝛobauerũt ꝛ oñderũt.Siĺr qδ ſubdit̃ de grego
rio papa ꝛ leone ipatoꝛe.ꝙ accipiẽs leonis nũ
miſma (bibet δ vio ire dei ꝛc̃) excoicationẽ icur
rendo. vr̃ minꝰ ꝯueniẽter dictu3 qꝛ ſubdit̃ (Et
cruciabit̃ igne ꝛ ſulphure) per qδ itelligi vr̃ pe
na gehẽne: que eſt eterna. vñ ſubdit̃ (Et fluuiꝰ
toꝛmẽtoꝝ eoꝝ in ſecu.ſecu.aſcendet) ꝛ ſic non
vr̃ loq de pena excoicatõis: ſeu coꝛpoꝛalis icen
diꝗ: quã cõtigiſſe dicũt ꝯſtãtino filio leonis.qui
miſtroꝝ eccl̃ie fuit maximꝰ ꝑſecutoꝛ: ꝑpter qδ
ſaluo melioꝛi iudicio vr̃ lr̃a ab illo loco (Et aliꝰ
angelus ꝛc̃) de machõeto ꝛ eiꝰ ſeq̃cibus expo
nenda de quoꝝ ꝑſecutõe ꝯtra xp̃ianos añ fece
rat mentõe3 ꝛ coꝝ penã nõ dixerat.Et iõ ioan
nes deſcribit hic ꝯñr eoꝝ pũitõe3: ꝛ ꝑmo q̃tu3
ad penã tp̃alẽ.z°.q̃tũ ad penã eternã ibi.Et.3ꝰ
ãgelus.Circa ꝑmũ dicit (Et alius ãgelus).ſ.ſã
ctus ioannes loq̃ns (ſecutꝰ eſt) hoc nõ refert̃ ad
ꝑtem imediate ꝑcedentẽ: ſed ad ꝑcedentẽ in q̃
locutus fuerat de.i44.milibꝰ iterfectis ꝑ xp̃o
ꝛ ſaracenis: dicẽs eoꝝ pũitionẽ tp̃ale3 (Cecidit
babylon).i.gẽs babylõica. Nã lex eiꝰ ẽ ꝯfuſiõi
bus plena: quia ibi laxat̃ vita voluptuoſa: que
vita pecudũ dr̃.i.Et hi.ꝛ ẽt ꝑpter cõfuſu3 ꝓce
dẽdi modũ. Nã inoꝛdinate traditur: ꝛ idẽ fre
quẽter ꝛ inutiliter repetit̃: nec rõne vĺ ſcriptu
ra antẽtica fulcitur vt pꝫ illã intuenti (illa ma
gna) nã gens illa i bꝛeui fuit multũ multiplica
ta ꝛ dilatata. dr̃ ãt cecidiſſe. qꝛ circa tẽpoꝛa illa
cõflixit cũ romanis.i quo ꝯflictu tres amirrei
ſaracenoꝝ cũ multis aliꝗs ſunt ꝑempti. vt hẽt̃
i chronica ſigiſberti (que a vino foꝛnicationis
ſue potauit oẽs gentes) hyperbole ẽ ad δſignã
dũ magnã multitudinẽ gentiũ erroꝛe machõe

ti infectam.cõcedit.n.carnis delectabilia ad q̃
multitudo hoĩum ẽ ꝓna (Et tertius) Hic ꝯñr
deſcribitur pena eoꝝ eterna cũ dr̃ (Et tertiꝰ an
gelus).ſ.ad litam vel aliqs ꝑdicatoꝛ ſcũs cõtra
machometi ſectã (Si quis adoꝛauerit beſtiã)
.i.machõetum. vt dc̃m ẽ.c.ꝑcedẽti: vbi dc̃m ẽ
de eius imagĩe: ꝛ de eiꝰ caracteris acceptõe (h
bibet de vino ire dei).i.puniet̃ a deo grauiter
(qδ mixtũ eſt mero) dr̃ ãt punitio dei vinũ me
rum.qñ qs punitur tp̃aliter ad eiꝰ coꝛrectionẽ.
mixtũ vero qñ poſt punitionẽ tp̃alem ſequitur
eterna: ſic ẽ in ꝓpoſito: qꝛ ſaraceni puniti fuerũt
moꝛte tp̃ali. vt ꝑdictum ẽ: ꝛ cũ hoc eterna. ideo
ſubditur (Et cruciabit̃ igne ꝛ ſulphure).i.pena
gehẽne (Et fumus toꝛmẽtoꝝ eoꝝ ꝛc̃) nã illa pe
na ẽ eterna a ꝑte pꝰ (nec habẽt requiẽ die ac no
cte) Nã eſt ꝯtinua. vt pꝫ ex dc̃is.c.ꝑcedẽtis. Et
qꝛ ſm qδ dicit Aug. vna cã q̃re ꝑmittunt̃ mali
i hoc mũdo ẽ exercitiũ bonoꝝ in virtute patiẽ
tie. iõ ſubditur (h patientia ſcõꝝ ẽ) qꝛ patiẽtia
xp̃ianoꝝ multotiens ꝛ multiplr̃ exercitata eſt
per ſaracenos (Et audiui) Pars iſta ab aliqbꝰ
exponit̃ de moꝛte qua quis moꝛitur mũdo per
religionis ingreſſũ. Nã illis tp̃ibus quidã vir
potẽs deuotione ductus reedificauit cenobiũ
ſci benedicti apud caſtrũ caſſinũ: quod per lon
gobardos ꝑ multos ãnos añ fuerat deſtructũ
ꝛ ibidẽ ſeruiẽs ſuo exẽplo multos iduxit ad ſ
uiẽdũ xp̃o. tũc ãt tp̃is multi nobiles i diuerſis
partibus relicta põpa ſeculari ad ſeruiendum
xp̃o hitum religionis aſſumentes fuerũt mun
do moꝛtui. de quibus ſm iſtos dr̃. Beati moꝛ
tui ꝛc̃. ꝛ ẽt quod ſubditur. iã dic̃ ſpũs vt requie
ſcant a laboꝛibus ſuis. Nã a laboꝛe vite actiue
trãſierũt ad regem ꝯtẽplatiue. Sed qꝛ ſic moꝛ
rientes mũdo nõ moꝛiũtur in dño ꝑꝑe: ſꝫ magi
icipiunt viuere i ipſo: nec a laboꝛibus bõis ge
ſcunt: ſed magis eos amoꝛe xp̃i aſſumunt.ſ.vi
gilias orõnes: ieiunia et conſilia. Jõ melius vr̃
dicẽdũ ꝙ h poſt punitõem maloꝝ eternam de
ſcribit̃ retributio bonoꝝ eterna. ſicut dc̃m ẽ ã.
vt ſic oppoſita iux̃ ſe poſita magis eluceſcãt. iõ
dr̃ h Jo. (Scribe) tanq̃ rẽ notabiliſſimã (Bea
ti moꝛtui qui in domino moꝛiunt̃).i.in cõfeſſi
one domini noſtri ieſu xp̃i ꝑ palmã martyriꝗ: q̃
les fuerũt.i44.milia de quibꝰ dc̃m ẽ.c.ꝑcedẽ
ti (Amõ iã dicit ſpũs).ſ. ſcũs qui cũ patre et fi
lio ẽ vnus deus: exꝑmitur tñ h ſpãliter. Nam
oꝑa ſunt meritoꝛia ꝑ caritatẽ per quã ſpũs ſan
ctus hitat in nobis: ꝛ ſic retributio mercedis q̃
dã modo ſpãli attribuitur ei (vt requieſcant a
laboꝛibus ſuis) nam in btĩtudĩe appetitus to
talr̃ quietat̃ (Oꝑa.n.illoꝝ) meritoꝛia vite eter
ne (ſequunt̃ illos (in btĩtudine quam recipiũt
ꝓ ipſis (Et vidi) Jnchoata ꝑſecutõe ſaraceno
rum. h iterponit̃ alia.ſ.longobardoꝝ. ꝛ hoc ꝑꝑ
ſucceſſionẽ tp̃is. cuius oꝛdinẽ ioannes ꝓſeq̃tur
i hoc libꝛo. Et diuiditur in.z.partes. Nã ꝑ põi
tur a longobardis eccl̃ie liberatio.z°. plurium

alioꝝ eam ꝑſeq̃ntium ꝑcuſſio ibi. Et poſt h vi
di. Circa ꝑmum ſciendu3 ꝙ anno domini.753.
hayſculphus longobardoꝛum rex in italia mul
tum afflixit eccleſiam. ꝓpter quod ſtephanꝰ
papa tranſijt in franciam querens auxiliu3 cõ
tra dictum regem quod ipetrauit. ꝛ hoc deſcri
bitur in hac parte que diuiditur in duas ꝑtes
quia pꝛimo deſcribitur hoc auxilium tempoꝛe
pipini. ſecundo tempoꝛe caroli magni filij ſui.
ibi. ꝛ alius angelus. Circa pꝛimum dicitur (Et
vidi ꝛ ecce nubem candidam) per quam intel
ligitur regnum francie candidatum ꝑ ceteris
moꝛibus ꝛ fide (ꝛ ſuper nubem ſedẽtem).ſ.pi
pinum regem (ſimilem filio hominis) ideſt cõ
foꝛmatum chꝛiſto in fide ꝛ iuſticia. licet hec aſ
ſimilatio fuerit valde longinqua (habentem i
capite coꝛonam auream) nam reges francie ad
litteram aurea coꝛona coꝛonantur (ꝛ in manu
ſua) ideſt poteſtate ſua (falcem acutã) ideſt ex
ercitum valde bellicoſum: per quem pipinus
multas ꝛ magnas victoꝛias habuit (Et alius
angelus) ideſt papa ſtephanus (exiuit de tem
plo) romane eccleſie (clamans voce magna).ſ.
depꝛecans ex magno affectu (ad ſedentem ſuꝑ
nubem).i.pipinũ regem (Mitte falcem tuam:
ꝛ mete) dirigendo exercitus tui potentiam con
tra hayſculphum tyrannizantem (quoniã ve
nit hoꝛa vt metatur) ideſt vt eius tyrannis per
tuam potentiam tollatur (quia aruit meſſis)
ideſt ipſe ꝛ exercitus obdurati ſunt in ſua iniq
tate (Et miſit qui ſedebat ſuper nubem falcem
ſuam in terram) nam pipinus valida manu i
trauit in italiam ꝛ meſſuit terram. nam contra
hayſculphum viriliter pugnauit ꝛ reddere cõ
pulit beato petro quecunq; ſui iuris erant (Et
alius angelus) Hic conſequenter deſcribitur
auxilium eccleſie contra longobardos tempo
re caroli magni. ꝛ diuiditur in duas partes: qꝛ
pꝛimo ponitur auxiliu3 caroli. ſecundo dilata
tio cultus diuini.c.i5. Circa pꝛimum ſciendu3
ꝙ ãno domini ſeptigẽteſimo ſeptuageſimo qn
to Carolus rex francie ad pꝛeces adriani pape
intrauit italiam cum exercitu foꝛti: contra de
ſiderium longobardoꝛum regem eccleſia3 mul
tipliciter affligentem: quem impugnans tãdẽ
cepit ꝛ ſecum in franciam duxit: in quo longo
bardoꝛum regnum defecit. ꝛ hoc eſt ꝙ dicit̃ h.
(ꝛ alius ãgelus).ſ.carolus magnus (exiuit de
tẽplo).ſ.nomonienſi: in quo coꝛonatus fuit. vt
habet̃ in chꝛõica ſigiſberti (qδ ẽ in celo) militã
tis eccl̃ie: que frequẽter celũ noiat̃ in ſcriptura
(hñs et ipe falcẽ acutam).i.exercitũ foꝛtẽ imo
exercitu patris ſui foꝛtioꝛẽ (Et alius ãgelus).i.
papa adriãus (exiuit de altari) ad qδ acceſſerat
ꝓ miſſe celebꝛatõe: vt deus vellet eccl̃iam ꝓte
gere (qui habet ꝑtãtem ſupꝛa ignẽ).i.ad inferẽ
dum excõmunicatõis, ꝛ aggrauatõis penã: q̃
libet.n.pena noĩe ignis aliqñ deſignat̃. Aliqui

libri habent. Et acutã: ſed nõ eſt de textu: ut hñ
in libꝛis coꝛrectis (ꝛ clamauit voce magna ꝛc̃)
ex affectu magno depꝛecãs carolum. vt ferret
ſibi auxiliũ (Mitte falcẽ tuam acutã).i.exerci
tus tui potentiã (ꝛ vindemia botros).i.longo
bardos eoꝝ auferendo potentiã (quoniã ma
ture ſũt vue eius).i.longobardi ſunt deſtructi
one digni (Et miſit ãgelus).i.carolus (falcem
ſuam).i.exercitus potentiã. Aliqui libꝛi hñt:
acutã in terram: ſed nõ eſt δ textu (ꝛ vindẽiauit
vineã terre) auferendo potentiã lõgobardoꝛũ
de terra italie (ꝛ miſit in lacum ire dei magnũ)
Nam regẽ deduxit captiuũ (Et calcatus eſt la
cus extra ciuitatẽ) qꝛ regem cũ vxoꝛe duxit in
exiliũ extra terram ſuã: vt dictũ eſt (ꝛ exiuit ſã
guis de coꝛꝑibus occiſoꝝ) nam in regis captio
ne mlr̃i longobardi fuerũt occiſi (vſq; ad frẽos
equoꝝ) nam ex ſanguĩe occiſoꝝ: freni militũ ca
roli fuerũt rubꝛicati: ſicut in talibus bellis ſo
let fieri (per ſtadia.i600.) na3 fama huius vic
toꝛie caroli: fuit longe lateq; diffuſa.ſ.per quat
tuoꝛ oꝛbis partes: per numerum dictum deſi
gnatas: eo ꝙ eſt numerus quadꝛatus: qui con
ſurgit ex ductu numeri iin ſeipſu3: ſicut quater
narius: qui conſurgit ex ductu binarij in ſe
ipſum. Nam bis duo ſunt quattuoꝛ: ꝛ ſimiliter
nouenarius qui conſurgit ex ductu ternarij: nã
ter tria ſunt nouem: ꝛ ſic eſt in pꝛopoſito. Nam
mille ſexcenta eſt numerus conſurgens ex duc
tu quadꝛagenarij in ſeipſum. quadꝛageſies.n.
quadꝛaginta faciunt mille ſexcenta: vt patet
cõſideranti: ꝛ ſic per numerum pꝛedictum deſi
gnantur quattuoꝛ oꝛbis partes. CXV

Et uidi aliud ſignũ (Deſcripta lõgobar
doꝛũ deſtructione. hic ꝯñr deſcribitur
ꝑſecutio pluriũ ꝑſecutoꝝ eccl̃ie. Et di
uidit̃ in duas ꝑtes: qꝛ ꝑ ꝓpõitur hec ꝑſecutio.
z°. ſubdit̃ ꝑſecutionis executio ibi. Et pꝰ hec vi
di. Pꝛima adhuc in duas: qꝛ ꝑ deſcribit̃ ꝑſecu
tio dicta. z°. ſubditur ex hoc laus diuia ibi. Et
vidi. Circa ꝑmũ dicit̃ (Et vidi aliud ſignũ). nã
erat rei future ſignatiuũ (magnu3 ꝛ mirabile)
nã perſecutões inimicoꝝ eccl̃ie ꝑ hoc ſignate fa
cte fuerũt diuina v̄tute (angelos.7.) de quibꝰ
poſtea ſingulariter dicet̃.c.ſeq̃nti (hñtes ſeptẽ
plagas).i. virtutes a deo inferendi eas (nouiſ
ſimas) nõ ſimplr̃ ſed reſpectu tp̃is ꝑteriti. ſicut
Geñ.49.dr̃. Cõgregamini vt ãnunciẽ q̃ vẽtura
ſunt vobis in nouiſſimis diebus. Et tñ illa ſũt
iam cõpleta a magno tp̃e (qm̃ i illis cõſumata
ẽ ira dei).i.per illos poſita ẽ vindicta dei de re
pꝛobis in effectu. Jra.n.ẽ appetitus vindicte.
Jõ tũc conſumat̃ cũ in effectu ponit̃ (Et vidi)
Hic ꝯñr deſcribitur laus diuia que lic3 ſecuta
fuerit ꝑſecutões repꝛoboꝝ. tñ hic ꝑmittit̃ exe
cutio eaꝝ imediate. frequẽter enim pꝛiꝰ ſcã po
nunt̃ pꝰ i ſcriptura. ꝛ qꝛ ſci i celo ꝑuidẽtes ꝑſecu
tões iſta ſlocuti ſũt añq̃ eẽnt i effcũ. dic̃ igr̃ Jo.

(Et vidi tanq̄ӡ mare vitreū).i. eccl'iam militā/
tem: que ſic noīatur rōne baptiſmi. vt dictū eſt
ſ.4.c.(mixtū igne) ſci ſpiritꝰ qui daſ in baptiſ/
mo(⁊ eos qui vicerūt beſtiā).i.gentē ſaracenī/
cam hic ꝑ beſtiam deſignatā. eo ꝙ machōetuſ
cuius ſectā tenēt: ſic nominatur ſ.c.13.(⁊ ima/
ginē eius).i.ſimiles ſaracenis (⁊ numerū noīs
eius) adherentes eis: vel ꝑ numerū noīs eius ī
telligant infideles: quicūq; xp̄o contrariātes ⁊
eccl'ie. Nā nomē numeri eius ſuprapoſitum eſt
antemos quod de ꝑncipali ſignificato ſignat ꝯ
rium.ſ.xp̄o vt dictū ē ſ.c.13.in fine. Septē.n.
plage ſeu ꝑſecutiones ſeq̄ntes ſunt ſaracenorū
⁊ eis ſimiliū: ⁊ xp̄o ⁊ eccl'ie contrariātiū. vt pa
tebit inferius proſequēdo(ſtantes) per vite ſā/
ctitatē (habentes cithar as dei ⁊c̄) per hoc ītel/
liguntur grārum actiōes ī vniuerſa eccl'ia ꝓ vi
ctorijs ſequētibus contra reprobos ⁊ infideleſ
⁊ q̄ᷓ eccleſie orōnes parti accipiunſ de veteri
teſtamēto ⁊ partim de nouo.iō dr̄ (cātantes cā
ticum moyſi ſerui dei ⁊ canticū agni dicentes.
Magna ⁊ mirabilia ſunt opera tua) nā dictas
victorias attribuebant potentie diuine(iuſte
⁊ vere ſunt vie tue) obſtinatos puniēdo: ⁊ pēi/
tentes ſuſcipiendo.iō ſequitur (Quia ſolus piꝰ
es) peccatores reuocando.iō ſubditur) qm̄ oēs
gentes veniēt).ſ.ad fidem xp̄i ante finē mūdi:
multi ēt īfideles videntes victorias xp̄ianorū
mirabiles que īfra deſcribūtur: vexatione ītel
lectū eis dante crediderunt in xp̄m: vt dicetur
ī.c.ſeq̄nti.ſpāliter de ſaxonibꝰ ⁊ huiuſmodi(Et
poſt h̄) hic ꝯn̄r deſcribitur ſeptē plagarū execu
tio: ⁊ diuidiſ in.2.ꝑtes: q̄ᷓ ꝑ pōitur ꝑſecutionis
diſpō.2ᵒ.ipſa ꝑſecutio.c.16.Circa ꝑmū dicitur.
(Et poſt h̄ vidi: ⁊ ecce apertū ē templum).i.di/
uinū ſecretum ꝑ impletionē ī effectu(⁊ exierūt
ſeptē angeli).i.di nuncij qui poſtea noīabūtur
ꝓſequēdo (habentes ſeptē plagas).i.habenteſ
ptātem īfligendi ſeptē vindictas (veſtiti lapiō
mūdo).i.xp̄o q dr̄ lapis abſciſus de monte ſine
manibꝰ. Dan̄.2. Et mūdus: q̄ᷓ peccatū non fecī
nec ē inuētus dolus in ore eius.i. Petri.2. quo
dicunſ indui hoīes ſci. Ro.13. Induimini dn̄m
nr̄m ih̄m xp̄m per imitationē operum ſuoꝝ. Et
hoc pꝫ ꝙ per iſtos ſeptē angelos de quibꝰ ſigil/
latim poſtea diceſ. hoīes catholici ⁊ ſci intelli/
gunſ. Et ꝑcincti circa pectora zonis aureis) ꝑ
hoc deſignatur caſtitas mētis: que ꝑcipitur in
nouo teſ. ſicut ꝑ renes accintos caſtitas corꝑis
ꝑtinēs ad vetus teſtamētū Math.5. Audiſtis
quia dictū ē antiquis nō mechaberis. Ego aūt
dico vobis. q̄cunq; viderit mulierē ad cōcupi/
ſcendum eā iā mechatus eſt eā in corde ſuo(Et
vnū de.4.aīalibus).i.4.euāgeliſtis. vt dicūt
aliqui dicētes ꝙ iſte fuit lucas q magis loqui/
tur de punitiōe reproborū. Sed ſm̄ ea que di
cta ſunt ſ.c.10. iſte magis videtur fuiſſe marcꝰ
vt dictū fuit ꝙ ꝑ.4.aīalia itelligunſ.4. eccl'ie
ꝑ̄riarchales. ſiue.4. ꝑ̄riarche eis preſidentes.

Marcus vero fuit ꝑ̄e ꝑ̄riarcha alexādrinꝰ (de
dit ſeptē angelis ſeptē phialas ⁊c̄).i.ptātē pu/
niēdi reprobos ex ordinatōe diuina (Et imple
tū ē templū dei fumo ⁊c̄) per qō deſignaſ diuia
condeſcēſio: ſic̄.3. Re.8. dr̄ ꝙ nebula īpleuit do
mū dn̄i ad deſignādum dei ꝑ̄ntiam acceptādo
deuotionē ſalomōis ⁊ ꝑpl'i. ſic ī ꝓpoſito deꝰ per
cutiēdo reprobos cōdeſcendit electis (⁊ nēo po
terat ītroire ī tēplū ⁊c̄) quod exponunt aliq̄ de
eccl'ia hieroſolymitana quā fideles nō ītroierīt
donec ſeptē plage ſeq̄ntes cōſūmate fuerīt: qō ꝯ
pletū fuit tp̄e godefridi ducis lothorīgie capta
irl'm ꝑ xp̄ianos. Sed hoc dictū nō videtur ve/
rum. Nā ante cōpletionē ſeptē plagaꝝ habita
ta fuit irl'm a xp̄ianis: vt videbitur.c.ſequenti
ꝓꝑ qō alr̄ ē dō.i. ꝙ Jo. dicēdo ꝙ nēo poterat ⁊c̄
alludit ei quod dr̄.3. Re.8. Nebula īpleuit tē/
plū dn̄i ⁊ ſubdiſ ibi. Et nō poterant ſtare ſacer/
dotes. q̄ᷓ retraxerīt ſe ꝓꝑ reuerētiā ꝑ̄ntie dei vt
diffuſius dcꝫ fuit ibidē. ꝑ hoc ḡ qō dr̄. ⁊ nēo po
terat ⁊c̄. deſignaſ ꝙ miſtri eccl'ie reuerētiꝰ ſoli/
to ſe hēant ad deū vt īpleanſ plage ſuꝑ inimi/
coſ eccl'ie. vt ſic liberiꝰ poſſit eccl'iaſ īgredi ad ce
lebrādū offm̄ diuinū ſublato īpedimēto īfidēliū.

(Et audiui) Deſcripta diſpōneſ XVI:
ad ſeptē plagas īferēdas. hic ꝯn̄r dſcri
biſ executio eaꝝ. ⁊ ꝑ in gn̄ali caꝫ dr̄ (Et
audiui vocē magnā in quo denotatur magni/
tudo auctoritatis diuie (de tēplo).ſ.gl'ie dei (di
cētem ſeptē angelis. Jte ⁊c̄) ad exeq̄ndū diuia
mādata de reproboꝝ punitione (Et abijt) h̄ cō
ſequēter poniſ executio in ſpāli. ⁊ pōt diuidi in
ſeptē ꝑtes ſm̄ nūeꝝ ſeptē plagaꝝ q̄ patebūt ꝓ/
ſequēdo. Circa ꝑmū ſciendū ꝙ cōſtātinus q ce
pit īpare anno dn̄i.742. fuit peſſimꝰ. nā ſic̄ dic̄
ſigiſbertꝰ. imaginē xp̄i ⁊ ſcōꝝ ab eccl'ijs remo/
uit: eoſq; q dei genitricē īuocabāt. ⁊ q vigilias
ī eccl'ijs agebāt: ⁊ qui a iuramētis ⁊ ab imūdis
abſtinebāt ꝑ̄rimonijs priuauit ⁊ multiplr̄ cru/
ciauit. mōachos ēt ⁊ mōiales cōtrahere matri
mōia coegit: qō multi vitātes ab eo martyriza
ti ſūt. poſtea vō īꝑante hirene vxore leōis cū fi
lio ſuo cōſtātino: quoꝝ imperiū icepit āno dn̄i
.782. Adrianꝰ papa ad īſtantiā ꝑ̄riarche cōſtā/
tinopolitani cōgregauit ſynodū in nicea ī q̄ cō
dēnauit hereſim execrantiū imagīes xp̄i ⁊ ſcō/
rum: q̄ᷓ ſn̄t libri laicoꝝ mouētes eos ad deuoti
onē. Vn̄ ⁊ beatꝰ lucas imagīes xp̄i ⁊ beate ma/
rie vgīs ꝑ dr̄ depīxiſſe: cōdēnauit ēt hereſiꝫ fe/
licianā q̄ pōit ī xp̄o duplicē dei filiatōeꝫ. verā
ī natura diuia ⁊ adoptiuā ī hūana. Ad qō ſeq̄ſ
ī xp̄o duplicē eē ꝑſonā. vnā ī natura diuia. aliā
ī hūana ſic̄ dixit neſtoriꝰ. ⁊ ad h̄ ſeq̄ſ ꝙ beata v
go n̄ ſit mr̄ dei ſꝫ tm̄ hoīs. Jſte vō hereſes hn̄t ſi
militudinē cū ꝑfidia machōeti. nā ſaracēi ima
gīes execrāſ. dicūt ēt ih̄ꝫ filiū marie vgīſ eē hoi
nē puꝝ. Jgiſ de dānatōe hꝰ duplicīſ hereſis dr̄
(Et abijt ꝑmꝰ angelus).i. papa adrianꝰ: ſcūs ⁊
bonꝰ (⁊ effudit phialā ſuā in terrā) ꝓijciendo

excoīcatōis ſn̄ias. in terrēos hoīes dictas here
ſes tenētes (⁊ factū ē vulnꝰ ſeuū ac peſſimū) naꝫ
excoīcatio que ē ſpūalis plaga: peior ē q̄ꝫ tp̄aliſ
pena in obſtinatis (in homīes qui hēbant cara
cterē beſtie).i. ſilitudinē machometi mō ꝑdic/
to (⁊ eos qui adorauerīt imaginē eiꝰ) reuerēdo
ꝑncipes machometo ꝯformes (Et.2ᵒ) Hic pōi
tur plaga ſc̄a. Circa qō ſciendū. ꝙ aliq̄ ciues ro
mani ꝯ leonē papā: q ꝑfuit eccl'ie āno.5ᵒ. hirene
⁊ ꝯſtātini eiꝰ filij: qui ꝯiurauerīt: ei linguā bis ꝑ/
ſcidenteſ ⁊ oculos eruētes: ⁊ eum in ſuo ſangui
ne volūtatū quaſi ſemimortuū reliq̄rūt. De h:
igitur exponūt aliq̄ l'ram iſtaꝫ: dicentes ꝙ ille
ciuis romāus q alios īduxit ad dictaꝫ enormi
tatem: diciſ h̄ āgelus 2ᵒ. qui effudit phialam
ſuam in mare.i. eccl'iam: rōe baptiſmi mare no
miatā. Jlle nāq; ciuis effudit maliciā ſuā ⁊ irā
in papā: qui erat caput eccl'ie. Et factꝰ ē ſāguis
tanq̄ꝫ mortui: quia papa fuit cruentatꝰ ſuo ſan
guie ⁊ q̄ſi mortuꝰ relictꝰ. Sed iſtud nō videtur
rōnabilr̄ dc̄m: q̄ᷓ ſicut patet ex ꝑdictis. ꝑ.7. āge
los itelligunſ viri.7. catholici ⁊ ſci; iſte vero ci/
uis romanꝰ fuit peſſimꝰ. Jtē qō ſubdiſ (Et oīs
aīa viuēs: mortua eſt in mari) nō bene ꝯſonat
ꝑdictis. nā alij de eccl'ia ſi fuerūt occiſi cū leōe
papa: q̄ᷓ ꝑſecutio illa fuit ꝑſonalis. Jō alr̄ pōt
exponi ⁊ meliꝰ. vt vr̄ de carolo mag̃ rege frācie
qui tp̄e illo ſaxones debellauit: qui per mare h̄
deſignātur. ꝓpter mltitudīeꝫ illiꝰ ꝑpl'i: ex mō
loq̄ndi: quo dr̄ īfra.17.c. aq̄ mlte ꝑpl'i mlti: ma/
re nāq; eſt ꝯgregatio aq̄ꝝ mltaꝝ. Jtem q̄ᷓ ſaxo
nes per mare nauigātes: plures terras xp̄iāo/
rum affliXerūt. dic̄ igiſ ioānes (Et 2ᵒ āgelus)
.i. carolus rex deo ⁊ eccl'ie deuotꝰ (effudit phia
lam ſuā in mare) exercēdo diuinā vindictā in
ſaxōes (⁊ ſāguis eꝰ factꝰ eſt tāq̄ꝫ mortui) q̄ᷓ mlī/
ti valde de ſaxōibꝰ fuerūt occiſi: ſꝫ q̄ᷓ de rema/
nentibꝰ: aliq̄ videntes victoriā caroli factam
vtute dei baptiſmuꝫ ſuſceperīt. iō nō dr̄ Et fac/
tus eſt ſanguis mortui ſimplr̄: ſed tāq̄ꝫ mortui.
ceteri vero obſtiati fuerūt occiſi. Nā de illī vna
die carolus.4500. fecit decollari. iō ſubdiſ (et
oīs aīa viuēs mortua eſt ī mari) q̄ᷓ qui capti fu
erunt viui: in īfidelitate ſaxonū obſtinati. occi/
ſi fuerūt. vt dcꝫ ē (Et.3ᵒ) hic eſt tertia ꝑſ: q̄ ſilr̄
exponiſ de carolo mag̃ īꝑatore tūc facto. ideo
noīaſ hic bis āgeluſ.ſ.2ᵒ.⁊.3ᵒ. eo mō: quo diciſ
.i. Re.10. de ſaule facto rege: ꝙ mutatꝰ fuit in
virū alterū. Carolus.n.30. ānis regnauit ſuper
frācos ⁊ pꝰ īꝑator fuit factus.33. ānis. vt diciſ
in chronica ſigiſberti. ⁊ āno.3ᵒ. īpij ſui: mauros
qui et hūni d.caſ: ⁊ mltas terras xp̄ianoꝝ affli
gentes depoplauerāt: totalr̄ debellauit: ⁊ eos
qui remāſerūt. fidei catholice ſubiecit. iō diciſ
(Et.3ᵒ).ſ. carolus īꝑator iratꝰ (effudit phialaꝫ
ſuā).i. dei vīdictā (ſuꝑ flumia ⁊ ſuꝑ fōteſ aq̄ꝝ)
.i. ſuꝑ mauros ſiue hūnos: qui ſic noīanſ eo ꝙ
hitabāt ꝑmitus iuxͣ paludes meothidas: vbi
ſūt mlte ebullitiōeſ aq̄ꝝ per modū fontiū: ⁊ q̄ᷓ

cū aū paludes ille putarēſ īmeabiles: hūni eaſ
tranſierunt. et gothos qui vltra paludes illas
hitabāt in ſcythia debellauerūt ex qua victo/
ria eleuati: alias terras vſq; in galliā ſub athi
la rege: ferro ⁊ igne vaſtauerūt (et factꝰ eſt ſan
guis) q̄ᷓ caroli exercitꝰ: mltos iterfecit hūnos
(Et audiui āgelū ⁊c̄) ad itelligentiā huiꝰ ſcien
duꝫ ꝙ āgeli hōi: q ſūt de ordie ꝑncipatuū: ꝑſūt
diuerſis regnis ⁊ gentibꝰ. ⁊ iō ꝓcurāt bonū gē
tiū ſibi cōmiſſaꝝ ꝓpter qō videſ ſibi īuicē re ſi
ſtere: qn̄ ꝯrianſ ad inuicē gentes ſibi cōmiſſe:
anq̄ꝫ ſciant determiationem diuie voluntatis
de futura iſtiꝰ gētiſ vel illiꝰ ſubiectōe. Et h̄ mō
Dan̄.10. dixit gabriel danieli. ꝑnceps regni ꝑſa
rum reſtitit mihi.21. diebꝰ. ſicut ibidem fuit ex
poſitū diffuſius: ſed qn̄ ſciūt diuinā volūtateꝫ
ꝑ reuelatōeꝫ vel effectuſ poſitōeꝫ: ꝯcorditer ap
probāt diuinā ſn̄iam: nā volūtates coꝝ ſꝑ ſūt
cōcordes diuie volūtati. Et ſm̄ h̄ dr̄ hic (Et au
diui āgelū aq̄ꝝ).i. hūnoꝝ ꝑ fōtes ⁊ flumina ſi
gnificatoꝝ. vt ꝑdictū eſt (dicentē iuſtus es ⁊c̄)
approbādo diuinā ſn̄iam de cōmiſſa ſibi gente
deuicta (q̄ᷓ ſāguinē ſcōꝝ tuoꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ effu
derūt) hūni nanq;: anteq̄ꝫ debellareſ ꝑ carolū:
mltos xp̄ianoſ īterfecerāt: iter q̄s erant aliqui
prediti ſc̄itate: ⁊ dono ꝓphetie (et ſanguinē de
diſti eis bibere) eos puniēdo ſili pēa. vn̄ vulga
riter dr̄ de ſic pūito. Jſte bibit cum tali cipho:
cū q̄ali alios potauit (Et audiui alterū).ſ. an
gelū francorū (dicētē etiā dn̄e ⁊c̄) nā ambo an
geli. diuinā ſn̄iaꝫ approbauerūt ꝯcorditer (Et
.4ᵒ. āgelus) hic poniſ quarta plaga. quā expo/
nunt aliq̄ de quodā noīe creſcentiꝰ: q factꝰ pa/
tricius romāus debuit eccl'iam ꝓtegre: ſꝫ eam
eꝯrio īpugnauit: gregoriū papā ſcūꝫ deijciēdo
⁊ loco eius quēdā noīe ioannem nulliꝰ aut pui
meriti hoīem ītrudēdo. ⁊ ſꝫ h̄ diciſ hic (Et.4ᵒ.
āgelus).i. creſcentius (effudit phialā ſuam).i.
īdignatōeꝫ ⁊ irā (in ſolē).i. in gregoriū papam
xp̄i vicariū: ⁊ ſic locū ſolis iuſtitie tenentē: Sꝫ
h̄ dictū nō videſ verū: q̄ᷓ ſicut dc̄m eſt ſupra
ꝑ hos.7. āgeloſ ītelligūſ.7. hoīes ſci ⁊ iuſti. Cre
ſcentiꝰ aūt iſte fuit peſſimꝰ: ꝓpter qō meliꝰ ex/
poniſ de leone papa ſcō: qui redditis ſibi diui/
nitus viſu. ⁊ loq̄lla miſit nūcios ad carolū ma
gnū: petendo eius auxiliū. ⁊ ſm̄ hoc dr̄ (Et.4ᵒ
āgelus).i. leo papa bonꝰ ⁊ ſcūſ. vt patet ex ꝑdic
tis (effudit phialā ſuā ī ſolē) denūciādo animi
ſui amaritudīeꝫ carolo īꝑatori: eo ꝙ ī iniſte ⁊ in
dei cōtēptū fuerat excecatus: ⁊ lingua ꝑuatus
et petri ſede deiectꝰ. Diciſ aūt carolꝰ īꝑator ſol
q̄ᷓ ſicut ſol ꝑcellit planetas alias. ſic carolꝰ fide
⁊ magnanimitate refulgēs: ꝑcellebat cunctos
reges terrēos (⁊ datū ē: illi eſtu affligere homiſ
es ⁊c̄) q̄ᷓ data ſibi a deo vtute romam adueniēs
examiauit: ⁊ dō rebelles: ⁊ eccl'ie grauiter affli
xit ⁊ puniuit: ⁊ leonē papā in ſede ſua iterū collo
cauit. vt heſ in chrōica ſigiſberti (Et eſtuauerīt
hoīes).ſ. mali (eſtu magno) doloris et iracun

die:eo q̄ nō poterāt carolo reſiſtere (⁊ blaſphe
mauerūt nomē dei) hoc dr̄ q̄tū ad obſtinatos:
q̄ tūc ī peccatis ſuis fuer̄t mortui (Et q̄ntus an
gelus) h̄ pōit̄ q̄nta plaga ī qua reuertitur Jo.
ad pſecutionē ſaracenoꝝ ⁊ punitionē eoꝝ. vt
dictū ē ſ. tñ aliqui exponūt partē iſtā de ottōe
īperatore: qui vt dicūt: gregoriū papā eiectū p
creſcentiū ī papatū repoſuit: ioānē intruſum
expellēdo. ⁊ ſm hoc dr̄ h̄ (Et q̄ntus angelus). i.
otto dictus (effudit phialā ſuā ſup ſedē beſtie)
.i. Jo. pape intruſi: viuētis vita beſtiali. Sȝ q̄a
ī ſuperioribus noīe beſtie intelligitur machome
tus: vt pȝ ex p̄dictis. iō pars iſta meli⁹ exponi
videt̄ de ſaracenis. Circa quod ſciendū: ſic̄ dic̄
helinādus p̄riarcha hieroſolymitanus de ciui
tate depulſus a carolo impatore petyt ſubſidi
um denūciās ei terre ſcē diſcidiū: q̄ collecto ex
ercitu maiori q̄ ān vnq̄ habuiſſet: adyt terrā
ſcām: ⁊ īfidelib⁹ ptim occiſis: ptim fugatis p̄ri
archā ī ſede ſua collocauit: ⁊ terrā ſcām xp̄iāis
reſtituēs in bono ſtatu reformauit. Et ſm h̄ dr̄
h̄ (Et q̄ntus angelus). i. p̄riarcha hieroſolymi
tan⁹ (effudit phialā ſuā). i. carolū imperatorē:
q̄ fuit īſtrm̄ dei ad puniendū gentē machome
ti. iō ſubdit̄ (ſup ſedē beſtie) dr̄ aūt h̄ p̄riarcha
hieroſolymitanus hāc phialā effudiſſe: q̄r caro
lū īcitauit ad puniēdū ɔtēptū dī ⁊ eccl'ie (⁊ ſcm̄
ē regnū ei⁹). ſ. machometi (tenebroſū) q̄r ſarace
ni ptim fuerūt occiſi: ⁊ parti de terra ſcā cōfuſi
bilr̄ expulſi (⁊ māducauerūt linguas ſuas p̄ do
lore) modus. n. ē hoīs multū irati ⁊ afflicti mō
dere labia ſua ⁊ frendere dētib⁹: q̄ſi māducās
linguā ſuā (Et blaſphemauerūt deū celi) ex ni
mia īpatientia moti vl' (deū celi). i. xp̄m q̄ vere
deus ē celi ⁊ terre. ſaraceni tñ dicūt eū eē homi
nē purū. ⁊ ſic blaſphemāt eū (⁊ nō egerūt peni
tentiā) ī ſua pfidia obdurati (Et ſextus) h̄ pōi
tur ſexta plaga: ⁊ exponūt aliq̄ ptē iſtā de gre
gorio papa q̄ p̄ fuit noīatus ildebrānus ⁊ p̄fuit
eccl'ie āno īperatoris henrici quarti q̄ cepit im
pare anno domini. 1057. inter quem et gregori
um papā mota fuit diſſenſio: eo q̄ gregori⁹ pa
pa excōicauit oēs electos ī eccl'ia q̄ īueſtituraȝ
p ānulū ⁊ bacculū acciperēt d̄ māu laici cuiuſ
cūq̄: cū tñ īperatores ⁊ p̄ncipes vſi fuiſſēt hac
ptāte: ⁊ ſic exponūt iſtam l'ram (Et ſextus ange
lus). i. papa gregori⁹ (effudit phialā ſuā). i. īdi
gnationē (in flumen illud magnū euphratē). i.
ī romanū īperiū: qd̄ dr̄ magnū flumē pp popu
li ſubiecti ſibi magnitudinē ⁊ m̄ltitudinē. Vñ
dr̄ īfra. 17. Aque multe ppl'i m̄lti: noīat̄ etiā eu
phrates: eo q̄ ē quartū regnū quod dr̄ ferreuȝ
Dañ. 2. ſicut euphrates ē quartus fluui⁹ para
diſi (⁊ ſiccauit aquā ei⁹) auferēdo ptātem inue
ſtiēdi q̄tū ad electos mō dcō (vt p̄pararet̄ via re
gibus ab ortu ſol'). i. vt electi qui dicunt̄ reges
eo q̄ habēt eccl'iam regere: poſſint īgredi libere
eccl'ias. Dicūtur ēt reges ſolares: q̄r ſūt vicarij
xp̄i ſolis iuſticie in dioceſibus ſuis: ſic̄ papa in

vniuerſali eccl'ia. Alr̄ tñ pōt exponi ⁊ magis p
prie ad l'ram. vt videt̄ de carolo magno q̄ inui
tatus a beato iacobo. purgauit viā ad ei⁹ ſepl'
chrū p̄us ignotū. eo q̄ tota hyſpania erat a ſa
racenis occupata ⁊ vaſconia ⁊ nauarra q̄s cuȝ
multis laboribus ⁊ bellis carolus parti occidit
ptim fugauit: ⁊ parti fidei xp̄iane ſubiecit: ve
xationē illis ītellectū p̄bēte: ⁊ hoc ē quod dicit̄
(Et ſextus angelus). i. beatus iacobus (effudit
phialā ſuā). i. caroli magni potētiam quē inui
tauit ad puniendū gentē ſaracenicā: que dicit̄
flumē magnū ppter ppl'i illi⁹ m̄ltitudinē (⁊ ſic
cauit aquā eius) auferendo ſaracenoꝝ potētiā
(vt p̄pararetur via regib⁹). i. peregrinis ſci iaco
bi. Inter quos freq̄nter fuerūt ⁊ ſunt multi re
ges p̄ncipes ⁊ potētes. vñ ⁊ ipſe carolus locuȝ
illū deuote adyt. Poſſūt ēt aly peregrini deuo
ti reges dici. eo q̄ viuunt ſecundū regimē rōis
recte ⁊ legis diuine (ab ortu ſolis) ſepulchrū. n.
beati iacobi ē in occidente terre hītabilis. et iō
via veniēdi ad ipm ē uia ſolis ſimplr̄ q̄tuȝ ad
illos qui veniūt ab oriente vel ſecūdum quid:
q̄tū ad veniētes a meridie ⁊ ab aq̄lone. naȝ re
ſpectu occidentis declinant ad ortum ſolis (Et
vidi) hic ponitur ſeptima plaga cuius p̄mo po
nitur motiua rō. 2⁰ eius executio ibi. ⁊ ſeptim⁹
angelus. Circa p̄mum ſciendū q̄ a tēpore coſ
droe regis perſarum pro maiori parte ppl's ca
tholicus in terra pmiſſionis habitans: ⁊ circa
fuit ī afflictione ⁊ ſeruitute dura. vſq̄ ad libe
rationē per p̄ncipes occidentales xp̄ianoꝝ: ⁊
tempore godefridi de billō ducis lothringie.
Nā alie liberatiōes dicti ppl'i per eracliū ⁊ ca
rolum magnū. de quibus ſupra dictuȝ ē fuer̄t
q̄ſi momētanee. q̄r cito tranſierūt. Naȝ recedē
te eraclio de irl'm p⁹ coſdroe īterfectōeȝ ⁊ ſācte
crucis reportatōeȝ. arabes ſb hōmaro duce terra
ſcā ⁊ plures alias ſibi ſubiugauer̄t: ⁊ ſilr̄ p⁹ ⁊ ceſ
ſū caroli magni de terra ſcā ſarraceni dominā
tes ī egypto iudeā ſibi ſubiugauer̄t. ⁊ poſtea tur
ci eā de māu califfe egypty auferētes eā tenue
runt vſq̄quo debellati fuerūt p p̄ncipes p̄dic
tos in partibus antiochenis. Tūc. n. debilitata
turcoꝝ v̄tute egypty abſtulerunt irl'm ⁊ iudeā
de manib⁹ eoꝝ: vt dic̄ ep̄s tyrenēſ. libro. 7. ca.
.12. Sed īfra annū vel circiter xp̄iani de mani
bus egyptioꝝ eā abſtuler̄t vi armoꝝ. Notādū
ēt q̄ ſic̄ īter xp̄iāos ſūt p̄dicatores eos excitan
tes ad īpugnādū ſaracenos: ſic īter ſaracenos
ſūt aliq̄ īfati excitātes alios ɔ xp̄ianos. qd̄ Jo.
p̄uidens dic̄ (Et vidi de ore dracōis). i. ſūmi pō
tificis ī regno perſidis q̄ vocatur draco. vt. 12.
.c. (⁊ de ore beſtie). i. califfe ſeu ſūmi p̄ncipis in
egypto (⁊ de ore pſeudo pphete). i. p̄dicatorum
ſaracenos contra chriſticolas excitantium: et
ponitur hic ſingulare pro plurali. ſ. prophete. p
prophetarum ſicut frequenter fit in ſcriptura.
(exire tres ſpiritus immundos) Uerba enim
pphetarum dcōrum ⁊ ēt p̄ncipū dicūtur ſpūs

īmundi: q̄r īducūt ad īmūdiciā peccati (in mo
dū ranarū) nā ſuo garritu alios īgerāt (ſūt enī
ſpūs demonioꝝ) q̄r demōes ad hoc excitāt (fa
ciētes ſigna) Nā īter īfideles pmittunt̄ demo
nes aliq̄n facere ſigna iuſto dei iudicio: licȝ no
bis occulto (⁊ pcedūt ad reges toti⁹ terre) in q̄
hītabāt īfideles ſ. dicti. ⁊ dicunt̄ h̄ reges admi
rarij ſatrape ⁊ potētes: ⁊ aly ſub ſūmis p̄ncipi
bus cōſtituti (cōgregare illos ī p̄lium) dicūt h̄
expoſitores aliq̄ q̄ ſaraceni tā de egypto q̄ de
alys ptibus trāſmarinis circa anū dñi. milleſi
mū ſexageſimū ſextū cōgregati fuer̄t ad deua
ſtādū ppl'ȝ xp̄ianū nō ſolū ī iudea. ſȝ ēt ī grecia
Sȝ hoc nō videt̄ veꝝ: q̄r ſm q̄ dic̄ ep̄s achonē
ſis: ⁊ ēt ep̄s tyrenēſ ī libris q̄s ſcripſerūt de hy
ſtorys trāſmarinis p⁹ mortē machometi ſara
ceni ī duas ſectas fuer̄t diuiſi. Nā vna p̄s ſedē
ſuā poſuit in egypto. alia vero ī pſidis reg: ⁊ nō
ſolū fuer̄t diuiſi locis. ſȝ ēt ī aliquib⁹ punctis ſue
legi: ita q̄ iſti vocāt alios ſubuerſores ⁊ ſciſmati
cos. ppter qd̄ ex tūc inter ipos fuit ɔtētio ⁊ guer
ra vſq̄ ad tp̄s ſaladini: qui cepit regnare anno
domini. 1179. poſt liberationem terre ſancte
per p̄ncipes. ſ. dictos per magnū tp̄s. Hic eniȝ
ſaladinus īduxit ſaracenos hītātes in egypto:
ad tenēdū cerimōias alioꝝ in pſide exiſtētiū.
⁊ ſic reduxit eos ad ɔcordiā. Nec añ nec poſt eo
rum diuiſionē legunt̄ in aliqua hiſtoria nota
tabili: in vnū exercitū ɔueniſſe ɔtra ppl'm xp̄i
anum: ppter qd̄ illud qd̄ hic dicit̄ (ɔgregare il
los in p̄liū) nō eſt intelligendū ſil' quantum ad
oēs: ſȝ ſucceſſiue. ſic̄ dcȝ ē. ſ. (ad diē magnā oī
potentis dei) qui p ɔgregatōes iſtas īfideliuȝ
p̄uiuit diuerſis tp̄ib⁹ pcca xp̄ianorū. vt dicunt
ep̄i mēorati. vñ ſubdr̄ (Et ecce venio ſicut fur)
tales. n. p̄uitōes īmittit dñs repēte ſup peccores
in ſuis īpietatib⁹ dormiētes: ppter qd̄ ſubdit̄
(Beatus qui vigilat) attēdendo diuinā iuſtici
aȝ (⁊ cuſtodit veſtimēta ſua). ſ. v̄tutū (ne nud⁹
ambulet) nā ipſis ſpoliat̄ p mortale peccatū (⁊
videāt turpitudinē ei⁹). ſ. de⁹ ⁊ angeli ei⁹ (Et ɔ
gregauit eos) ſucceſſiue mō p̄dcō (ī locū qui vo
cat̄ hebraice hermagedon) ⁊ ſm hieronymū in
terp̄tatur cōſurrectio. Nā ī terra pmiſſiōis xp̄s
paſſus fuit ⁊ reſurrexit (Et ſeptimus) Hic ɔſtr
deſcribitur ſeptime plage pſecutio. ⁊ p̄ in gñali
2⁰ magis in ſpāli. c. 17. Circa p̄mū ſciendum q̄
aliq̄ expoſitores dicūt q̄ iſte ſeptimus angel⁹
fuit alexi⁹ impator cōſtātinopolitan⁹ q̄ ſcripſit
l'ras vrbano pape p releuatione terre ſcē. Sed
hoc nō videtur verū. Nā ille alexius ɔ latios
fuit fallax ⁊ doloſus ⁊ multiplr̄ machinat⁹ fu
it dēſtruere exercitū p̄ncipū occidentaliūm ad
dictā releuationē deuote pcedentium ſecūdū
quod d̄ſcribit domin⁹ epiſcopus tyrenēſ. ⁊ aly
qui pegrinatiōeȝ illā diligentius ſcripſerūt. pp
qd̄ dicendū q̄ āgelus iſte fuit petrus heremita
de dioceſi ābianenſi nat⁹: qui deuotōe motus
cum m̄ltis laboribus ⁊ piculis iuit vltra mare

ad viſitandū loca ſancta. ⁊ cū ītraſſet in hieru
ſalem dato tributo pro ingreſſu turcis ibidem
dñantib⁹: per dies aliquot māſit cum p̄riarcha
⁊ alys catholicis in vrbe manentib⁹: ⁊ ſic nō ſo
lum ex eoꝝ relatu: ſed etiā ex viſu: cognouit miſe
rias in q̄bus erat ppl'us xp̄ianus: nō ſolum in
vrbe: ſed etiā in alys locis iudee. q̄bus cōpati
ens dixit eis. q̄ poſſēt hēre remediū ſi ſuppli
cando ſcriberent ſummo pontifici: qui fideles
ad h⁰ poterat exhortari: ⁊ etiā ſe obtulit ad eo
rum l'ras deportandū: cui grās agentes ſibi ne
gocia ɔmiſerūt. Ille aūt q̄ cito potuit. venit ad
papā vrbanū: l'ras ei p̄ſentās ⁊ plura alia que
viderat enarrans: qui ɔdolēs ſancte terre āno
dñi. 1095. venit in galliā: ⁊ celebrauit cōcilium
apud claremonte. vbi m̄lta bona ſtatuit: ⁊ in fi
ne miſeriā exponēs terre ſancte: ad ſuccurrēdū
fideles efficaciter aiauit. ⁊ p p̄latos eccl'ie nego
cium crucis p̄dicari mādauit. Petr⁹ etiā p̄dic
tus. per p̄ncipes ⁊ p̄latos diſcurrēs negocium
fideliter pmouit: ita q̄ āno dñi. 1096. m̄lti val
de tam de p̄ncipib⁹: q̄ de alys de frācia hyſpa
nia anglia alemania italia et alys ptibus occi
dentis: crucē ſuis humeris affixerunt vno aīo
xp̄ianis in ſeruitute detētis: ſuccurrere ītendē
tes. qd̄ p̄uidens. Jo. dicit (Et. 7⁹ angelus). i. pe
trus heremita (effudit phialā ſuam in aerem)
q̄r v̄bis efficacib⁹ pape. et p̄ncipib⁹ terre dicte:
miſeriam expoſuit. v̄ba. n. ex aere reſpirato for
mant̄: ⁊ per aerem diffūdunt̄. vt hēt̄. 2. de aīa
(⁊ exiuit vox magna de tēplo). i. de eccleſia (a
throno). i. ab auctoritate ſūmi pōtificis (dcm̄
eſt). i. exaudita eſt petitio popl'i xp̄iani in irl'm
hītāti (Et facta ſūt fulgura ⁊ voces ⁊ tōitrua)
per voces ⁊ tonitra ītelligunt̄ crucis p̄dicatio
nes. ⁊ p fulgura ſigna ⁊ viſiones mirabiles: q̄b⁹
moti fuerūt plures ad crucis negociū aſſumē
dum (⁊ terremot⁹ factus ē magn⁹) m̄ltis valdē:
terras p̄pas relinq̄ntibus: p dicta expeditiōe
(q̄lis nunq̄ fuit ⁊c̄) q̄r ſic̄ dicit̄ ī chronica guil.
nūq̄ tot gentes ī vnū cōuenere: ſed opionē ho
minū vincebat numer⁹. q̄uis eſtimaret̄ ſexagi
es. c. milia (Et facta eſt ciuitas magna). i. exer
citus ille. qui dr̄ ciuitas q̄ſi ciuiū vnitas. nam
aīo vno hieroſolymaȝ pgebāt (in. 3. ptes) nam
ppter hoſpitia ⁊ victualia recipienda vn⁹ exer
citus p̄mo ſecut⁹ eſt petrū heremitā. Alius aūt
ppl's ſecut⁹ eſt p̄ncipes godefrido duci ſe iungē
tes. alius exercit⁹ exiuit p nauigiū cū boamun
do duce apulie (⁊ ciuitates gētiū). i. ſaracēorū
(ceciderūt) q̄r a nicea bithynie ⁊ antiochia que
ſūt ī reḡ pſidis vſq̄ in irl'ȝ. ⁊ vltra vſq̄ ad riuū
egypti ciuitates ab īfidelib⁹ detēte fuerūt per
dcȝ exercitū ſubiugate. vt deſcribit ep̄s tyrenē
ſis (Et babylō magna). i. ſecta ſaracenica. q̄ dr̄
babylō. i. ɔfuſio. q̄r legib⁹ ⁊ mādatis ɔfuſibilib⁹
ē plena (venit in memoriā āte deum) ad ipam
puniendūȝ. ideo ſubditur (date illi calicem ⁊c̄.
Et omnis inſula fugit) quia ſaraceni hītantes

i inſulis prope tranſitū xpianoꝝ ꝑ mare naui
gantiū: fugerūt timorē ipoꝝ (ꝛ mōtes nō ſūt i
uenti) qꝛ multa fortalicia i mōtibus ſita ꝑ xpia
nos fuerunt expugnata (Et grando magna: ſicut
talētum ꝛc̄) .i. bellū iportabile ſaracenis nō tā
virtute hūana ꝙ̄ diuīa: multotiēſ.n. fuerunt a
xpianis debellati (ꝛ blaſphemauerunt hoies)
.i. ſaraceni (deum) .i. xp̄m q ē verus de⁹ (ꝓpter
plagam grandis) eis inflictam a xpianis (qm̄
fcā ē vehementer. qꝛ ii poterant eā ſuſtinere: ſi
cut deſcribit diffuſius tyrēſis ep̄s ſ̄ memorat⁹

(E)T venit vnus) Hic ꝯñr deſcri XVII
bitur plaga ſeptima magis in ſpeciali.
ꝛ hoc ſecūdū opinionē illoꝝ qui dicunt
ꝙ tota lr̄a ab hoc loco vſqꝫ ad illum. Et cū con
ſumati fuerunt mille anni ꝛc̄. circa mediuꝫ.zo
.c. ſit iam ipleta de preterito: ſecūdum quam ꝓ
exponam totam lr̄am iſtam. poſtea dicaꝫ quid
mihi ſ̄ hoc videatur. Et diuidit̄ in duas ꝑtes:
quia ꝓmo deſcribitur in ſpeciali hec plaga. z°
xpiane religionis promotio noua. c. zo. Circa ꝓ
mum dicit: qm̄ iſta plaga ſaracenoꝝ ē. vt patet
ex ꝓdictis. iō ꝓmo deſcribitur ſaracenoꝝ vili
tas. ſecūdo xpianorum ipſos percutientiū pro
bitas. i8. c. Prima deſcribitur ſub quadaꝫ me
thaphora que ꝓmo ponitur. ſecūdo exponitur
ibi. Et dixit mihi. Circa ꝓmum dicitur (Et vēit
vnus de ſeptē angelis ꝛc̄) per quem vt dicūt te
nētes opinionem dictam: deſignatur alexius i
perator qui ſecūdum eos ſupra dicitur angelus
.7. ſed hoc fuit ibidem reprobatum. nec poteſt
conuenienter dici ꝙ per hunc angelum d̄ſigna
tur petrus heremita quem dixi ſupra fuiſſe ſe
ptimū angelum: quia hic angelus dicitur h̄ io
ānē euangeliſtam docuiſſe. vnde ꝛ ſubditur (ꝛ
locutus eſt mecum dicens. veni ꝛ oſtendam ti
bi ꝛc̄) Petrus autem heremita per .900. an
nos ꝛ amplius fuit: poſtq̄ꝫ ioannes ſcripſit hūc
librum: ideo melius dicitur ꝙ beatus iacobus
qui ſupra dicitur vnus de ſeptē angelis haben
tibus phialas: fuit angelus iſte: qui anteq̄ꝫ io
annes videret hanc viſionem per palmā mar
tyrij tranſierat ad gloriam Act. iz. ꝛ ſic poterat
eum docere de futuris ex diuina ordinatione:
(dānationem meretricis magne) .i. ſecte ſarace
nice: vt poſtea magis dicetur: que ſedet ſuper
aquas multas) .i. domiatur populis multi: vt
exponitur infra (cū qua fornicati ſūt reges ter
re) quia multi reges receperunt legē machome
ti (ꝛ inebriati ſunt qui habitant terrā ꝛc̄) nam
populi ſub dictis regibus exiſtes ſimiliter rece
perunt legem ſaracenicā imundicijs plenā (Et
abſtulit me in deſertū) ad videndū ſtatū ſara
cenicuꝫ a deo ꝓꝑ peccata ſua derelictū (in ſpū)
nā h̄ viſio nō fuit corporalis: ſed imagiaria et i
tellectualis (Et vidi mulierē ſedentē ſuper be
ſtiā) per hoc itelligūtur ſaraceni in. z. ꝑtes di
uiſi. vt dictū ē ſ̄. turci ꝑ mulierē ꝓꝑ eoꝝ malici
am ꝛ aſtuciā ſerpētinā. egyptij vō ꝑ beſtiā quia

ſūt itellectu min⁹ vigētes. ꝛ ꝑ ꝯñs magis beſtia
les. dr̄ āt mulier ſedere ſuper beſtiā. Naꝫ turci
ab egyptijs abſtulerūt iudeā ꝛ ſyriā (coccineā)
.i. ſanguīe xpianoꝝ rubricatā (plenā nomibus
blaſphemie) qꝛ ſaraceni dicūt xp̄m eē hominē
purū. Et ſic blaſphemant eū. ꝛ ſimilr̄ beatā vir
ginē negantes eam eē dei mr̄em (habentē capi
ta ſeptē ꝛ cornua decem) de quibus. qd ſignifi
cent īfra dr̄ (Et mulier erat circundata purpu
ra) quia turci fuerūt opulētiſſimi in iſtis ꝛ i ali
is rebus ꝓcioſis (hn̄s poculū aureū ꝛc̄) qꝛ mul
tas gētes induxerūt ꝛ traxerūt ad imundiciaꝫ
ſue legis (ꝛ in frōte eius nomē ſcriptū myſteri
um babylon ꝛc̄) Per hoc quod dixit myſteriuꝫ
oñdit Io. ꝙ nō loquit̄ de ciuitate babylōica ſꝫ
magis de ſecta ſaracenica q̄ꝫtū ad turcos (ma
ter fornicatōnum ꝛ abomiationum terre) nam
oriētales populos ꝓ maiori parte ſatis traxerūt
ad errorē ſue ſecte (Et vidi mulierem ebriam d̄
ſanguine ſcōrum ꝛc̄) qꝛ ſupra numerū ꝛ menſu
ram effuderūt xpianum ſanguinē. Ebria.n. dr̄
quaſi ex̄ briā .i. mēſurā. turci.n. crudeliores fu
erunt xpianis egyptijs ꝛ ſaracenis ſecūduꝫ qd̄
dicit tyrenſis ep̄s libro. i. (Et miratus ſum ꝛc̄)
de patientia dei erga ſectā neqſſimam macho
meti (Et dixit mihi) hic ꝯñr pōitur expoſitio ꝑa
bole: circa quā angelus ꝓmo ꝓponit intentum
.d. Io. (Quare miraris) .q.d. totū cedet ad dei
gl̄iam ꝛ electoꝝ: quibus meritū accreſcit ex ꝑſe
cutione malorū (Ego tibi dicā ſacramētū) .i. ſi
gnificatōem occultam (mulieris ꝛ beſtie) .i. re
gni turchie ꝛ egypti: vt dictū ē (Beſtia) hic pro
ſeqtur intentū exponēdo ꝑabolaꝫ: ꝛ ꝓmo circa
regnū egypti deſignatum per beſtiā. d. (Beſtia
quā vidiſti fuit ꝛ nō ē) Nā egyptij ꝓ occupaue
runt dominiū irl̄m ꝛ iudee: ꝛ poſtea ꝑdiderunt
turcis terram illā occupātibus. vt dictū eſt ſ̄.
iō dr̄ ꝙ (beſtia fuit) ꝓus domians in iudea (ꝛ ñ
eſt) .i. per turcos electa (ꝛ aſcenſura eſt de abyſ
ſo) .i. de egypto que tenebra interp̄tatur. ꝛ hoc
fuit quando debilitata virtute turcorum per
xpianos egyptij recuperauerunt iudeaꝫ et hie
ruſalē: vt dictū eſt ſupra (ꝛ in iteritū ibit) nam
egyptij per xpianos fuerūt occiſi: ꝛ reſidui ide
electi: vt referunt ep̄i achonēſ ꝛ tyrenſ: deſcri
bētes hyſtoriā terre ſcē (Et mirabūtur inhitan
tes terrā quoꝝ ꝛc̄) .i. ſaraceni qui nō ſūt ꝓſti
nati: ſꝫ ꝓſciti. mirabant̄.n. ſaraceni qūo rex tā
potēs ꝛ magn⁹ a ꝑplo xpiano de ꝑtibus exneis
ꝛ tā lōginqs veniēte eēt debellat⁹ (Et h̄ ē ſen
ſus) .i. itellect⁹ (q hꝫ ſapiam) .i. circa occultam
ſcripturaꝝ itelligētiā (Septē capita ſeptē mō
tes ſūt) .i. ꝓuicie ſuꝑ q̊s mlier ſedꝫ) qꝛ regnum
turchie iualuerat ſuꝑ egyptū (ꝛ reges ſeptē ſūt)
.i. ꝓncipes illaꝝ ꝓuiciaꝝ (quiqꝫ ceciderūt) a do
minio egypti dominio turchie ſubiugati (vnus
ē) .ſ. dominās i iudea ꝛ ſyria: ꝛ iſte ē rex turchie
q dr̄ hic ſextū caput beſtie (ꝛ alius) .i. rex egyp
ti q dicit̄ hic caput ſeptimū (nōdū vēit ad recu

perādū de mān turcoꝝ iudeā (Et cū venerit)
debilitatis turcis (oportet illū breue tp̄s māe
re) qꝛ irl̄m a turcis ablatam: nō tenuit rex egy
pti niſi ꝑ ānum: vt dicūt hyſtoriographi predi
cti (Et beſtia que erat ꝛ nō ē) .i. rex egypti vt ex
poſitū ē (ꝛ ipſa octaua ē) cū ſeptē capitib⁹ ꝓdic
tis (ꝛ de ſeptē ē) .i. de ſeptē capitib⁹: ē.n. caput
ſeptimū vt dictū ē: ꝛ ſic cōputat̄ bis: eo ꝙ hie
ruſalē bis obtinuit: ſicut. c. ꝓcedenti Carolus
magnus dr̄ angelus quītus rōne regni frācoꝝ
ꝛ ſextus ꝓpter adeptū imperiū (Et i interitum
vadit) qꝛ pluries fuit debellat⁹ ꝑ xpianos: vt
dicūt ep̄i ſ̄ memorati (Et decē cornua q̄ vidiſti
decē reges ſunt) .i. ꝓncipes ſub rege egypti (q re
gimen) .i. ꝑtātem (nōdū acceperūt ab eo: ſꝫ ꝑtā
tem tanq̄ꝫ reges) qꝛ nō fuerūt reges ſimplr̄: ſed
rectores acieꝝ exercit⁹ regis egypti (vna hora
acceperūt) .i. illo tp̄e quo fuit ordinatū de illo
exercitu (poſt beſtiā) .i. ſub rege egypti: qui be
ſtia noiatur. vt dictū ē. ꝛ ly poſt nō dicit hic or
dinē tp̄is: ſꝫ ſubiectōis (Hi vnū ꝯſiliū habent)
pugnādi ꝯ̄ xpianos ꝓ rege egypti. iō ſubitur (ꝛ
v̊tutē ꝛ ꝑtātē ſuā tradēt beſtie) eā exponēdo ꝓ
rege egypti (Hi cū agno pugnabāt) i membris
ſuis. ſ. godefridi de bilon ꝛ alijs ꝛ ꝓncipibus: ꝛ
bellatorib⁹ xpianis (ꝛ agnus vicet illos) nam
egyptij fuerūt ꝑ xpianos ꝑlieſ debellati (qm̄ dñſ
dñoꝝ ē) ꝛ ſic nullus pōt ei reſiſtere (ꝛ q cū illo
ſūt) ꝑ fidē caritate formatā vſqꝫ ad mortē ſtabi
les (vocati electi) ad gl̄iam (ꝛ fideles) in ꝓn̄ti ꝑ
grām (Et dixit mihi) h̄ exponit ꝑabolā quātuꝫ
ad regnuꝫ turchie ſpālr̄ (Aq̄ q̊s vidiſti vbi me
retrix ſedēt) .i. turchie regnū: vt dc̄ꝫ ē ſ̄ (ꝑplū ſūt
ꝛc̄) qꝛ regnū turchie ſubiecit ſibi ſyriā ꝛ iudeā ꝛ
oriētales ꝑplos ꝓ maiori ꝑte (ꝛ decē cornua q̄
vid. ſti i beſtia) .i. decē ꝓncipes exercitus regis
egypti: vt dictū ē (hi odiēt fornicariā) .i. regnū
turchie iter egyptios.n. ꝛ turcos erat odiū ꝓ ꝓꝑ
diſſenſionē eoꝝ i ſuꝑſtitiōib⁹ ſuis de lege. z° qꝛ
turci abſtulerāt ab egyptijs ſyriā ꝛ iudeā (ꝛ de
ſolatā faciēt illā) ꝓ ꝑ xpianos qbus i obſidione
ātiochie exn̄tib⁹ calipha egypti⁹ miſit ſalutati
ones ꝛ mūera: eo ꝙ aduerſarios ei⁹ ipugnabāt
ꝛ ſic xpianoꝝ exercitū cōfortauit ꝯ̄ turcos: vt
ſcribit̄ in hyſtoria hieroſolymitana. z° ꝑ ſeipos
qꝛ debellatis turcis i ꝑtib⁹ antiochēis egyptij
expulerūt eos de irl̄m. ꝛ de iudea: vt dcm̄ ē ſ̄ (et
māducabūt carnes ei⁹) metaphorica ē locutio
ſic dr̄ de vſurario ꝙ comedit illū c⁹ bōa ſurri
pit ꝑ vſurā (ꝛ ipam igne cōcremabūt) nā aliq̊s
turcos i fortalicijs exiſtes ſil̄ cū eis cōbuſſerūt
(De⁹.n. dedit i corda eoꝝ ꝛc̄) licet de⁹ nō ſit au
ctor mali culpe: ē tm̄ auctor mali pene: ꝛ ſic tur
cos ꝑ egyptios puniuit (vt dēt regnū beſtie) .i.
vt recuꝑent regnū iudee regi egypti: qd̄ poſſedē
rat ꝑ multos ānos an̄ turcos (donec cōfirmēt̄
v̊ba dei) de recuꝑatōe terre ſcē ꝑ exercitū xpia
nū: qd̄ fcꝫ fuit q̄i ꝑ ānū: poſtq̄ꝫ egyptij expulerāt
īde turcos: vt dictū ē ſ̄ (Et mulier quā vidiſti

ē ciuitas magna) .i. turcoꝝ multitudo valō nu
meroſa (qui habet regnum ſuper reges terre).
nam plures reges ſibi ſubiecit in partibus ori
entis: vt predictum eſt. LXVIII.

(E)T poſt h̄ vidi) Deſcripta ſaracenoꝝ vil
litate ſub metaphora meretricis ꝛ be
ſtie. hic ꝯñr deſcribit̄ ꝓbitas xpianorū
ſub angelica ſimilitudine. ꝛ ꝓ quātū ad viros
eccliaſticos. z° q̄ꝫtū ad ꝓncipes laicos ibi. Et ſu
ſtulit vn⁹ angelus. Pria i. z. ſm̄ duas notabi
les ꝑſōas. ſa ibi. Et audiui aliā vocē. Circa ꝓ⁹
dr̄ (Et p⁹ h̄ vidi aliū angelū) .i. ademaꝝ podiē
ſem ep̄m angelice mūdicie virū: qui i exercitu
ꝓncipū occidentaliū ꝛ alioꝝ xpianoꝝ ſuſcepit
legatōis officiū ad directōem exercit⁹ xpiani:
(deſcēdentē de celo) .i. ꝓcidētem a ſublimita
te ſedis apoſtolice (hn̄tem poteſtatē magnam)
i ſpūalibus maxie tanq̄ꝫ legat⁹ miſſus a latere
(ꝛ terra) .i. exercitus xpianus (illūiata ē a gl̄ia
ei⁹) .i. ex eius vita ꝛ doctrina (Et exclamauit i
forti voce) ꝓdicans verbo ꝛ opere (Cecidit ceci
dit babylō magna) .i. gens ſaracenica. ꝛ dic̄ bis
cecidit: quia ꝓmo per xpianos fuerunt debella
ti turci. poſtea v̊o egyptij: vt habet̄ in hyſtoria
frequēter ſuperius noiata. hūc āt ſaracenoruꝫ
caſū denūciabat dictus epiſcopus xpiāis: ſi tm̄
viriliter agerent de dei adiutorio confidētes:
(ꝛ fcā ē habitatio demonioꝝ) quātum ad occi
ſos qui perieruntin aia ꝛ corpore: ꝛ quantum
ad fugitiuos qui viſa dei vindicta remāſerunt
tamen obſtinati in ſua infidelitate: ꝛ ſic a ōmo
nibus fuerunt magis poſſeſſi q̄ꝫ ante: qui ōmo
nes per volucres ꝛ ſpiritus immundos d̄ſignā
tur: ꝛ huius punitionis cā ſubdit̄ (quia de ira
fornicationis eius biberunt omnes gentes) .i.
multe: ꝛ ē hyperbolica locutio ad deſignādum
magnam multitudinē gentium infectarum ꝑ
fidia machometi: incurrentium per hoc irā di:
(Et reges terre cum illa fornicatōe ſunt) mul
ti enim reges dictam perfidiam receperunt ſi
milr̄ ēt multi qui propter temporale lucrū fre
quentauerūt terram ſaracenorum: per hoc de
prauati ſunt. vnde ꝛ ego audiui a fratre fid̄ di
gno: ꝙ viderat naues impleri de pueris xpia
nis: quos mercatores emerant a parentib⁹ eo
rum pauperibus: vt venderent eos ſoldano ꝓ
magno precio qui eos faciebat informari in le
ge machometi: quia de xpiana nihil adhuc ſci
ebant vt adulti facti contra xpianos pugnarēt
ideo ſubditur (ꝛ mercatores terre ꝛc̄) ꝛ patꝫ ex
dictis littera (Et audiui) Hic cōſequenter agi
tur de ſecundo viro notabili eccleſiaſtico. cui⁹
primo ponitur ſancta monitio. ſecundo gentis
ſaracenice percuſſio ibi. reddite illi. tertio per
cuſſe lamentatio ibi. ꝛ flebunt. Circa primū ſci
endum ꝙ in exercitu xpiano fuit inter alios q
dam ſacerdos deuotus cui reuelatū fuit a do
mino ꝙ multi de exercitu peccauerunt cum
mulieribus ſaracenis: propter quod plures

deo pmittēte ī manu ſaracenoꝝ occiderunt.et
plureſ caderēt de futuro:niſi pniaʒ agerēt quā
fecit exercitus ad exhortationē dicti ſacerdotl
ꝛ h̄ ē qd̄ dicit Jo.(Et audiui aliā vocē de celo)
qꝛ celitus facta ē dicta reuelatio(Exite de illa)
.i.de īmūdicia ſaracenica(Qm̄ peruenerūt pec
cata eius vſqꝫ ad celū).i.corā deo ad puniēdū
(ꝛ recordatus ē dn̄s ꝛc̄)ī deū nō cadit obliuio
nec p ꝯñs recordatio prop̄e. Sed dr̄ recordari
peccatoꝝ methaphorice:qñ ea punit. Nā tunc
ad modū recordātis ſe habet(Reddite) Hic ꝯ
ſeq̄nter deſcribitur ꝑcuſſio ſaracenoꝝ: qꝛ tunc
xp̄iani tm̄ ꝛ plus eos afflixerūt: quātū fuerāt
ab eiſ afflicti.idō dr̄(Reddite illi ꝛc̄)ꝛ pꝫ littera
ꝛ ſubditur hui⁹ ꝑcuſſiōis rō(qꝛ ī corde ſuo dic̄)
.ſ.gēs ſaracenica ſuperbiendo de ſua potentia.
(Sedeo regina)ſuꝑ alios pp̄los ꝛ potiſſime ſu/
per xp̄ianos(ꝛ vidua nō ſum)nā gloriabat̄ ī re
gibus cū ea fornicātibus p̄dicto modo(ꝛ luctū
nō videbo)qꝛ nimis cōfidebat in ſua potentia
tēporali(Jdō in vna die).i.in vno tēpore(veni/
ent plage eius)ꝛ que ſint ille ſubditur(mors)
quātū ad occiſos(ꝛ luctus)quātum ad fugiti/
uos(ꝛ fames)q̄tū ad obſeſſos(ꝛ igni cōburen/
tur(nā multi īcendio ꝑierunt:per ignē poſituʒ
in ciuitatibus ꝛ villis(quia fortis eſt qui iudi
cauit illā).i.ꝯdēnauit ad hanc penā.ſ.de⁹ cui⁹
nō pōt iudiciū īpediri(Et flebunt) Hic ꝯñr po
nit̄ dicte gentis ꝑcuſſe lamētatio. ꝛ prio regū.
.2.mercatoꝝ ibi.Et negociatores.3°.nautarum
ibi.Et oīs gubernator.Circa p̄mū ſciendum ꝙ
ſicut dictū ē ibi multi reges in partibus oriētiſ
receperant legē machometi.ad quos nō ꝑueīt
exercit⁹ xp̄ianoꝝ q feſtinabat verſus irl̄m.ꝛ idō
dicti reges dolebāt de ſaracenoꝝ interfectione
quos nō audebāt nec poterāt adiuuare. Et h̄
ē quod dr̄(Et flebūt ꝛc̄)ꝛ pꝫ lr̄a vſqꝫ ibi(cū vi/
derint fumū incendꝗ ei⁹).i.cognouerint certa
relatione.viſus.n.ꝑꝑ ſui certitudinem frequē/
ter ponitur pro alꝗs ſenſibus Exod.20. Pp̄ls
videbat voces.ꝛ ēt p cognitione intellect⁹.Vñ
cōiter dr̄. vides tu hoc.ideſt intelligis(longe
ſtantes ꝓpter timorem ꝛc̄)Pluref.n.de regib⁹
orientis timebant dare ſubſidium illis q erāt
ī partibus antiochenis quas inuaſerat exerci/
tus xp̄ianus ne penam ſimilē paterent̄(ciuitaſ
illa magna babylō).i.gens ſaracenica noīe ba
bylonis ſignificata vt dictū ē ſ̄(ciuitas illa for
tis)ꝑꝑ multitudinē bellatoꝝ ꝛ diuitiaꝝ(quo/
niam vna hora).i.breui tp̄e(venit iudicium tu
um).i.punitio tua(Et negociatores) Hic cōſe/
q̄nter ponitur lamētatio mercatoꝝ qui ī terra
ſaracenoꝝ exercebant mercatōes multas ꝛ ma
gnas.vendēdo que aliūde apportabāt:ꝛ emen
do que īde alibi deferebāt:ꝛ ſic dupl̄r lucrabā
tur.ꝑꝑ qd̄ dolebāt de vaſtatione terre quia nō
poterāt ibi talia exercere.ꝛ pꝫ lr̄a paucis exce/
ptis q̄ diſcurrentur(ꝛ byſſi).i.lini candidiſſimi
(ꝛ cocci).i.tincture rubee(ꝛ oē lignū thimum)

qd̄ ē valde albū ꝛ ſpinoſū:creſcēs in ophir:ꝛ in
de fecit ſalomon citharas ꝛ liras cantorib⁹.3.
Re.10.c.(ꝛ āmonū)ſpecieſ ē aromatica ſ̄dolēs
(ꝛ cynamomū)ꝛ inde traxit nomen(ꝛ mācipio
rum).i.ſeruoꝝ(ꝛ aiarum hominū)redimendo
nobiles a ſaracenis captos.nā inde habebant
mercatores emolumētū magnū:ꝛ accipiuntur
hic aīe p hoībus denominādo totū a parte di/
gniori:ſicut Exo.i.oēs aīe que egreſſe ſūt de fe/
more iacob ꝛc̄(Et poma deſiderꝗ aīe).i. fruct⁹
deſiderabiles(ꝛ omnia pinguia).i.omnes diui
tie.ſicut homo diues dr̄ pinguis metaphorice.
(q̄ amicta erant byſſo ꝛc̄).i.plena talibus preci
oſis(ꝛ oīs gubernator) Hic deſcribitur lamen/
tatio nautarum.nā in terra ſaracenis occupa/
ta:erāt multi portus magni ꝛ boni in quib⁹ ap/
plicabāt naute apportātes ex terris alienis bo
na venalia:ꝛ inde reportantes alia: ꝛ ſic lucra
duplicia reportabāt.ꝑꝑ quod de vaſtatiōe ter
re ꝛ portuū dolebant.ꝛ pꝫ lr̄a vſqꝫ ibi(Exulta
ſuper) vbi per oppoſituʒ deſcribitur exultatio
xp̄ianorum:qꝛ p hoc fcā eſt vīdicta de xp̄ianis
per ſaracenos afflictis captis ꝛ occiſis(Exulta
ſuper eam celū).i.eccl̄ia militans(ꝛ ſci apl̄i).i.
ep̄i qui ſunt ſucceſſores apoſtoloꝝ(ꝛ ꝓphete)
.i.doctores eccl̄ie(qm̄ iudicauit deus iudiciuʒ
veſtrū).i.punitionē pro malis vobiſ illatī.plu
res.n.ep̄i doctores ꝛ fideles alꝗ per ſaracenos
fuerant multipliciter afflicti ꝛ occiſi(Et ſuſtu/
lit) Hic ꝯñr deſcribitur xp̄ianorum probitas:
quātum ad principes laicos:ꝛ p̄mo tēpore go/
defridi p̄mi regis.ſecundo tēpore boaldoini ſi
bi ſuccedentis.19.c.Prima adhuc in duas par
tes:quia p̄mo deſcribitur xp̄ianorum victoria
2°.conſurgens ex hoc letitia in p̄ncipio.c.19.ibi.
Et vidi oſtium apertū.Circa p̄mū ſciendūʒ ꝙ
capta irl̄m p xp̄ianos ꝛ ſaracenis ibidem occi/
ſis pro maiori parte ꝛ alꝗs eiectiſ:pricipes ꝛ ex
ercitus xp̄iani inſtituerunt godefridum duceʒ
lotharingie regem ad cuſtodiendum terram re
cuperatam ꝛ acquiſitā.ꝛ tunc ſoldanus egypti
cū magno exercitu vēit ad debellādū regē iſti/
tutum:qui ſibi occurrens cū paruo exercitu re
ſpectiue:quia multi xp̄iani repatriauerant: et
ceſis octo milibus paganoꝝ compulit eos fu/
gere:et in porta aſcalonis ſuffocati ſūt vſqꝫ ad
duo milia:ꝛ multi valde inter ſpineta etiam ī
mari fugientes perierunt:quoꝝ numer⁹ igno/
ratur.ꝛ hoc ē quod dr̄(Et ſuſtulit vnus angel⁹
fortis).i.godefridus rex p̄mus(lapidem quaſi
molarem).i.exercitū fortem ꝛ conſtantē(ꝛ mi/
ſit in mare).i.in exercitum ſaracenoruʒ qui di/
citur mare hic:tum qꝛ per mare venerat.tum
qꝛ ibi multitudo maxia populi erat que p ma/
re deſignatur:in quo ſunt aque multe ſ̄ʒ quod
dicitur.c.precedenti aque multe:populi multi
(dicēs. Hoc impetu mittetur babylon).i.ſara/
cenoꝝ exercitus qui fuit ibi valde cōfuſus(Et
vox citharedoꝝ ꝛc̄) Nā in triſticiā verſa fuit

eoꝝ leticia(ꝛ oīs artifex ꝛc̄) Nam illi qui vene
runt ad faciendum machinas pro xp̄ianoꝝ de
ſtructione fugerūt cum magna ꝯfuſione.ꝛ ſiīr
alꝗ qui venerāt pro ciborū p̄paratōe.ideo ſub
ditur(ꝛ vox mole ꝛc̄.Et vox ſpōſi ꝛ ſpōſe).q.d.
nō erit inter eos materia gaudꝗ:ſed luctus.et
ſudit̄ cauſa cum dicit̄(qꝛ mercatores tui)hau
rientes bōa aliarū gentiū(erāt p̄ncipes terre)
.i.ſuper gētes alias eleuati per ſuꝑbiā.ꝛ ſubdr̄
alia cauſa(qꝛ in veneficꝗs tuis)mlt̄i eni popl̄i
videntes ſaracenoꝝ pſperitatē tp̄alē:receperūt
eorum legē erroneā.Et iterū ſubdit̄ tertia cau
ſa(Et in ea ſanguis ꝓphetarū ꝛc̄) Nā mlt̄i doc
tores ꝛ fideles xp̄iāi:a ſaracēis fuerūt iterfecti.

Poſt hec audiui) Deſcripta xp̄ia- ·XIX
noꝝ victoria:hic ꝯſeq̄nter deſcribitur
vniuerſalis eccl̄ie leticia.Et diuidit̄ in
.2.ptēs.qꝛ p̄mo deſcribit̄ hec exultatio.2°.bea/
ti ioānis gratiarū actō ibi.Et dixit mihi.Circa
p̄mū dicit̄(Poſt hec audiui q̄ſi vocē magnaʒ)
.i.gratiaꝝ actionē(in celo)militantis eccl̄ie de
tāta ſaracenoꝝ deiectōe ꝛ xp̄ianorū ſubleuatō
ne:ꝛ etiā in celo triūphantis eccl̄ie:in qua ſan/
cti gaudēt ꝛ gratiaſ agūt deo de bn̄ficꝗs in ter/
ra fideliū collatiſ(dicentiū alleluia)due dictō
nes ſūt in hebreo. Nam alle idē eſt qd̄ laudate
ia.dn̄i(laus ꝛ gl̄ia) Naʒ dicta victoria eſt deo
attribuenda(qꝛ vera ꝛ iuſta iudicia eius ſūt)
Cuius duplex ratō ſubdit̄ p̄ma cum dicit̄(qui
iudicauit de meretrice magna).i.de gente ſara
cenica:q̄tum ad turcos ſpecial̄r. vt dc̄m eſt ſu/
pra c.17.eaʒ puniēdo(que corrupit terrā ꝛc̄)qꝛ
mlt̄os popl̄os infecit perfidia machōeti:ꝛ ꝯſe
q̄nter ponit̄ ratio ſecūda cum dicit̄(ꝛ vindica/
uit ſanguinē ſeruoꝝ ſuoꝝ)a turcis:ꝛ egyptꝗs
occiſoꝝ(Et iterum dixerūt alleluia)p̄mo p de
collatione turcoꝝ.ꝛ.2°.p debellatōe egyptioꝝ
vel aliter.ſ.p̄mo pro deuictis ſaracenis.ꝛ.2°.p
recuperatōe ſancte ciuitatis(Et fum⁹ eius).ſ.
gētis ſaracenice(aſcēdit in ſecl̄a ſeculoꝝ) Naʒ
occiſi deſcenderūt ad ignem gehēne(Et cecide
runt ſeniores.24.).i. vniuerſe cathedrales ec
cleſie(ꝛ quattuor aīalia).i. quattuor eccl̄ie pr̄i
archales cuʒ p̄latis ſuis.ut dc̄m eſt ſupra.c.4.
(ꝛ adorauerūt deū)de tāto bn̄ficio xp̄ianis col
lato(Et vox d̄ throno).i.de ſede apoſtolica(exi
uit)excitādo omnes xp̄ianos ad laudādū deū
de tāto bn̄ficio relatione certa cognito(Et au/
diui q̄ſi vocē tube).i.hieroſolymitani pr̄iarch
(ꝛ ſicut vocē aq̄ꝝ mlt̄aꝝ).i.ppl̄oꝝ mlt̄oꝝ gra/
tulātiū.ſic dcꝫ ē.ſ.17.c.aq̄ multe ppl̄i mlt̄i(ꝛ ſi
cut vocē tonitruoꝝ magnoꝝ ꝛc̄).i.p̄dicatorum
īducentiū alios ad laudādū deū(qm̄ regnauit
dn̄s).ſ.ieſus xp̄s q dicit̄ tūc in terra ſcā regnaſ
ſe.qñ ſaracēis deiectiſ:xp̄iāi ſibi ſeruierūt ibidē
libere(Gaudeam⁹)mēte īteriori(ꝛ exultem⁹)
ſiḡ exteriori.Exultare.n.dcꝫ ē q̄ſi ex ſaltare.qd̄
fit qñ gaudiū cordis māifeſtat̄ exteri⁹ ſenſibili
bus ſignis(qꝛ venerūt nuptie agni)tūc.n.oñdit

ſignū dilectionis eccl̄ie collecte ī partib⁹ hiero/
ſolymitanis:ſicut ſponſus reconciliatus ſpōſe
(ꝛ vxor eius p̄parauit ſe)ad ſeruiendū ſibi duo
te(Et datū ē illi)a deo(vt cooperiat ſ. byſſino
ſplēdente)per interiorē ſanctitateʒ ꝛ exteriorē
honeſtatem:quod pꝫ ex hoc quod ſubdit̄(Byſ
ſinum eni ꝛc̄)ꝛ pꝫ lr̄a(Et dixit mihi) Hic ꝯñter
ſubdit̄ ipſius Jo.gr̄arum actio.ꝛ p̄ cā premittι/
tur cū dicitur(Et dixit mihi).ſ.āgelus reuelās
myſteria diuīa Jo.(Scribe)ad futurā memo/
riam(Beati qui ad cenā nuptiarū agni).i. ad
ꝑceptionē eucharistie ſacramēti(vocati ſunt)
p fidē caritate formatam(Hec verba dei)cui⁹
nūcius erat angelus loquēs Jo.(vera ſūt) Nā
a deo nullū falſū ꝓcedere pōt(Et cecidi ad pe/
des eius).ſ.angeli loquētis ad faciendum ſibi
reuerentiam:quā tamē angelus renuit:qꝛ p⁹ī/
carnationē filꝗ dei per quam humana natura
aſſumpta ē a ſuppoſito verbi:āgeli reformidāt
ſic venerari a natura hūana: quā vidēt ſuꝑ ſe
eleuataʒ ī filio dei q eſt eiuſdē nature numero
cū patre(Deū adora)adoratione latrie(teſtio/
nium eni ieſu ē ſpūs ꝓphetie).i.omnes ꝓphete
teſtionium perhibēt ieſu xp̄o ſ̄m quod dicitur
Act.10.(Et vidi celū apertū) Hic ꝯñr deſcribit̄
victoria xp̄ianorum tempore baldoini regis ſe
cundi: qui ſucceſſit godefrido frī ſuo:anno dn̄i
milleſimo cēteſimo.Cui⁹ p̄ deſcribitur cōditio
nobilis.2°.quedā ei⁹ victoria notabilis ibi. Et
vidi angelū.Circa p̄mum dicit̄(Et vidi celum
apertū)qꝛ Jo.reuelatum fuit celit⁹:quod erat
ī dei p̄ſciētia clauſuʒ(ꝛ ecce equ⁹ alb⁹).i.regnū
hieroſolymitanū decore ſcitatis dealbatuʒ.vt
p̄dictum ē(ꝛ qui ſedebat ſuper eū).ſ. baldoin⁹
rex inſtitutus(vocat̄ fidelis ꝛ verax) Nam ad
lr̄am fidelis fuit ī factis ꝛ verax ī verbis:ꝛ cuʒ
iuſticia iudicauit populū ſibi ſubditum(ꝛ pu/
gnat) Nam rex inſtitut⁹ ſtatim cepit dilatare
notabiliter regnū ſuum per expugnationeʒ ſa/
racenorū(Oculi āt eius ſicut flāma ignis)naʒ
aſpectus eius erat terribilis ſaracenis(ꝛ in ca
pite eius diademata multa)nam in terra phili
ſtinoꝝ ꝛ tyri ꝛ ſidonis pl̄es obtinuit ciuitates ī
quib⁹ antiquitus erant reges(habens nomen
ſcriptum quod nemo nouit niſi ipſe)bona eniʒ
opera ſua quātum poterat celabat laude hūa/
na(Et veſtitus erat veſte aſperſa ſanguine).ſ.
ſaracenoꝝ ab eo occiſorū(ꝛ vocabatur nomen
eius verbum dei) Nam ad honeſtatē verbi dī
terrā natiuā dimiſit ꝛ vltra mare iuit(Et exer
citus qui ſūt ī celo).i.tēplarꝗ ꝛ hoſpitalarꝗ: q̄/
rum tunc ordines fuerunt inſtituti ad militan
dū ꝯ aduerſarios xp̄i: vt dicūt expoſitores dcī
(ſeq̄bant̄ euʒ)ī plꝗs(in eqs albis).i.ī corꝑib⁹
caſtitate dealbatis. Nā de pfeſſiōe eoꝝ ē votū
caſtitatis(veſtiti byſſino)per interiorē ꝛ exte/
riorē mūdiciā: vt dictum ē ſ̄(ꝛ de ore ipſius ꝓ
cedebat gladius acutus) Nā verbis efficacib⁹
hortabatur ꝛ excitabat bellatores ſuos ꝯ gen/

tes īfideles (Et ipſe reget eas ī virga ferrea) eo
rum pluries ſuperbias frangēdo (⁊ ipſe calcat
torcular vini ⁊c̄) q̄ fuit executor diuine iuſticie
ī ſaracenici ſanguinis effuſione (Et hꝫ ī veſtimē
to ⁊ femore ſuo ſcriptū: rex regū ⁊ dominus do
minātiū) ex p̄dictis .n. pꝫ q̄ habuit cōditiōes
regis valde excellētis. pp̄ quod dicitur rex re
gum p̄ tempore ſuo: eo modo quo roſa dr̄ flos
flor (Et vidi) poſtq̄ deſcripta ē balduini regiſ
conditio nobilis. hic ꝯñr deſcribiſ quedā ipſi⁹
victoria valde notabilſ. Ad cuius ītellectū ſciē
dū q̄ anno ꝯquiſito regni balduini p̄ncipes egyp
ti dixerūt ſuo caliphe: q̄ tp̄s erat aptū ad recu
perandā terram a xp̄ianis occupatā: tūc quia
plures xp̄iani p̄ncipes ad terras natiuitatiſ ſue
redierant: tū q̄ remanētes bellis freq̄ntib⁹ af
flicti ⁊ depauperati erāt: vt dicit ep̄s tyrenenſ
.ii. libro .c.3. Addūt ēt expoſitores aliq̄ q̄ ad h̄
ēt erant excitati per quoſdam falſos p̄phetas
ſaracenor qui aſſerebāt in breui petrā ſācti ſe
pulchri fruſtati cōterendā: ⁊ crucē ſanctam in
p̄fundū maris ſubmergēdam ⁊ xp̄ianitatē de
terris illis penit⁹ delēdam: quib⁹ aſſentiēs dic
tus calipha p̄parauit exercitū magnū per ter
ram ⁊ mare ad obtinēdū quod erat ei ſuggeſtū
Quo audito xp̄iāi pauci exiſtes cōparatiue fu
erunt territi. ſed p̄riarcha hieroſolymitan⁹ eos
confortās p̄mittebat eis: ſi de domino cōfide
rent tātam victoriā affuturā: q̄ aues celi d̄ car
nibuſ ſaracenor eſſent ſaturāde. preferēs qua
ſi de vexillo dñice crucis lignū. Sic igiſ noſtri
cū q̄ngentis eq̄tib⁹ ⁊ duobus milib⁹ peditū ꝯtra
hoſtes quor nūerus erat q̄deci miliū abſq̄ illſ
qui ī claſſe venerāt aioſius p̄cedentes p̄ſtraue
runt ex hoſtibus maxiam multitudinē: ⁊ reſi
dui ꝯuerſi ſūt ad fugaꝫ. de claſſe ēt illa magna
ps a nr̄is fuit retēta. dicit ḡ Jo. (Et vidi vnum
angelū) .i. p̄riarcham hieroſolymitanum (ſtātē
ī ſole) p̄ eminētiā vite ⁊ doctrīe ſm̄ illud eccl̄ia
ſtici .50. Sicut ſol refulgēs: ſic ille refulſit in tē
plo dei (⁊ clamauit voce magna) in exhortatio
ne p̄dicta (dicēs auib⁹ ⁊c̄) q̄ p̄ cōgreſſū ad eius
exhortationē fc̄ām: aues ſatis habuerūt ad co
medendū (Et vidi beſtiā) .i. egypti ſoldanuꝫ (⁊
reges terre) ſibi ſubiectos (⁊ exercitus eor con
gregatos) in mari ⁊ ī terra (ad faciēdū p̄liū cū
illo ⁊c̄) .i. cum rege balduino ⁊ exercitu ſuo (Et
app̄hēſa ē beſtia ⁊c̄) .i. rex egypti ⁊ p̄phe falſi q̄
ī aſtutia ſua fuerūt ꝯp̄hēſi. nā contrariū ei⁹ qd̄
cogitauerāt euenit (⁊ q̄ fecit ſigna) falſa (corāꝫ
ipſo: q̄bus ſeduxit eos qui acceperūt caracterē
beſtie) .i. arma ⁊ vexilla ſecte machōetice (⁊ q̄
adorauerunt imagineꝫ eius) .i. caliphā egypti
rep̄ſentantē p̄ſonā machometi (viui miſſi ſunt
hi duo) .ſ. calipha ⁊ p̄pheta qui nō fuerūt ī dc̄ō
bello: ⁊ accipiſ ſingulare p̄ plurali .ſ. propheta:
p̄ p̄phetiſ: ſicut Exo. 8. Uēit muſca grauiſſima
.i. muſce (in ſtagnū ignis ardentis) q̄ manētes
ī infidelitate deſcēderunt ad ignē gehēne (⁊ ce

teri occiſi ſunt ⁊c̄) .ſ. illi q̄ iuerūt ad pugnā cū
regē balduinū: Et patet ex dictis litteras. XX.

Et vidi angelū) Deſcripta in generali ⁊
ſpāli ſeptima plaga. hic ꝯñr d̄ſcribiſ ec
cleſie p̄motio noua. Et diuidiſ in .2. q̄
p̄ deſcribitur hec promotio. 2° xp̄ianor iterata
p̄ſecutio ibi. Et vidi ſedes. Sciendū tñ q̄ p̄mā
p̄tem ⁊ ſecundā ī parte exponūt aliqui de calix
to papa ⁊ henrico imperatore huius nois quin
to. qui cogēte eū papa ſub interiectōe anathēa
tis: renūciauit cōſuetudini qua vſi fuerāt im
peratoreſ .ſ. ineſtiendi ep̄os ⁊ abbates p̄ bacu
lum ⁊ anulū p̄ trecētos annos ⁊ amplius .ſ. a tē
pore caroli magni: que ptās ei ꝯceſſa fuerat ab
adriano papa in cōcilio rome celebrato. vt ha
betur in chronica ſigiſberti: ⁊ ſic exponūt hanc
lrām (Et vidi angelū) .i. papā calixtū (habentē
clauē abyſſi) .i. ptātem excōicādi: qua ſegrega
tur quis a cōſortio fideliū (⁊ cat henaꝫ magnā
in manu ſua) .i. multitudinē cardinaliū ⁊ pla
torū in hoc fc̄ō ſibi aſſiſtētiū (Et app̄hēdit dra
conē) .i. romanū iperatorē (⁊ ligauit eum) p̄ cē
ſuram eccl̄iaſticā: ne ampli⁹ dicto mō vſurpa
ret ſibi eccl̄iaſticam iuriſdictionē (p̄ ānos mil
le) .i. per tēpus xp̄i quod currit vſq̄ ad antixp̄ꝫ
Et ponitur hic numerus determiatus pro inde
terminato: ſicut per .24. ſeniores d̄ſignatur vni
uerſitas ep̄orum ſ̄. c. 4. (⁊ ſignauit ſuper illam
vt nō ſeducat ⁊c̄) .i. ſub pena excōicationis re
ſtrixit eū ne amplius ſe intromittat de iuriſdic
tione eccl̄iaſtica. iō ſubdiſ (Et vidi ſedes) .i. ſū
mi imp̄atoris ⁊ pontificis diſtinctas iuriſdicti
ones (⁊ ſederūt ſup̄ eas ⁊c̄) vnus exercenſ eccli
aſticā iuriſdictionē ⁊ ali⁹ tp̄aleꝫ. Sꝫ huic expo
ſitioni nō cōſonat ſequēs lrā que ſeq̄tur in eo
dem verſu (Et aīas decollator ⁊c̄) quod expo
nūt aliqui de perſecutōe ſaladini: in qua mul
ti xp̄iani fuerūt occiſi. Iteꝫ de hoc ſathana alli
gato p̄ mille ānos. dr̄ hic q̄ poſt hoc oportꝫ illū
ſolui modico tp̄e: quod exponūt de antixp̄i tp̄e
in quo laxabitur ptās demonis ad decipiēdū
gētes. ⁊ iō qd̄ diciſ hic p̄ ſathanā īelligi roma
nū iperatorē: videtur eē contradictio. ⁊ p̄ cōſe
quēs nimiſ extorta expoſitio. p̄pter qd̄ exponē
do lrām iſtam tanq̄ impletā d̄ p̄terito: ſaluo iu
dicio meliori. videſ hec lrā melius exponi d̄ pa
pa innocētio: qui approbauit ordines fratrū
minoꝝ ⁊ p̄dicator: per quor doctrinā ⁊ predi
cationē eccl̄ia ē quodāmodo renouata: ⁊ ptās
demōis ē reſtricta. Unde multe demonū illuſi
ones que ante fiebant ceſſauerunt. Et hoc ē qd̄
dicit Jo. (Et vidi angelum) .i. inocentiū papaꝫ
tertiū (deſcendētē de celo) .i. de apice pontifica
li cōdeſcendentē ſcīs franciſco ⁊ dominico (ha
bentē clauē abyſſi) .i. poteſtatē approbandi di
ctos ordines ad rep̄mēdam ptātem diaboli (et
cathenam magnā) frm̄ vtriuſq̄ ordīs mltipli
citatē (Et app̄hendit draconē ⁊c̄) quia per eor
vitam ⁊ doctrinaꝫ poteſtas demōis eſt rep̄ſſa:

⁊ rep̄metur vſq̄ ad antixp̄i tp̄a. ideo ſubdiſ (et
ligauit eū per ānos mille) q̄ tamē tūc poteſtaſ
eius laxabiſ. ideo ſubdiſ (⁊ poſt hoc oportet il
lum ſolui modico tp̄e) noꝫ antixp̄i p̄ſecutō bre
uis erit reſpectu p̄ſecutionū p̄cedentiū .ſ. iude
or tyrannor hereticor ⁊ ſaracenorū (Et vidi
ſedes) Hic pōitur xp̄ianor renouata p̄ſecutio
quā aliqui exponūt de p̄ſecutione ſaladini: vt
dictū ē. Sed mihi videſ melius exponi de tar
taris: qui āno dñi .1202. de terra ſua exeuntes:
multos populos tam xp̄ianos q̄ paganos occi
derunt. ⁊ ſic dr̄ (Et vidi ſedes) .i. pluriū regno
rū metropoles ciuitateſ (⁊ ſederunt ſuper eas)
ſup. tartari: eas ſubyciendo ſibi (⁊ iudiciuꝫ da
tum ē illis) .i. ptās interficiendi hoīes ſm̄ d̄me
rita illius tp̄is (Et aīas decollator ⁊c̄) hoc dici
tur q̄ntū ad xp̄ianos ab eis occiſos nomē xp̄i
ieſu ꝯfitētes ⁊ machometū qui ſup̄ra beſtia dr̄
⁊ legē eius ⁊ mores ⁊ cultū totalr̄ denegantes
(⁊ vixerunt) vita glorie in animab⁹ (Ceteri vo
mortuor) quantū ad paganos ⁊ infideles occi
ſos a tartaris (nō vixerūt) ſup. vita glorie. ſed
mortui fuerunt ī aīabus morte gehēne (donec
cōſumentur mille anni) .i. tēpus xp̄i. nā reſur
gent cū alys in fine mūdi: vt puniāſ ſimul in
aīa ⁊ corpore (Hec ē reſurrectio p̄ma) hoc refer
tur ad illud quod dr̄ de xp̄ianis. Et vixerūt ſup.
vita glorie ī manibus ſuis: que glīe vita diciſ
hic reſurrectio p̄ma. Secūda vero erit q̄ñdo re
ſurgent ī corporib⁹ glorioſis. Et q̄ iſti iam ſunt
ſecuri de ſua beatitudine quā iam habent ī aīa
⁊ poſtea habebūt cū hoc in corpore. iō ſubditur
(In his ſecūda mors) .i. pena gehēne (nō habꝫ
ptāteꝫ: ſꝫ erunt ſacerdotes dei ⁊c̄) .i. colētes eū
caritate p̄fcā (⁊ regnabūt cuꝫ illo mille ānis) h̄
ē vſq̄ ad reſurrectionē generalē. Et ſic pꝫ q̄ lo
quitur de glīa quā habēt ſcī ante diem iudicij.
Patet igitur qualiter hec lrā a p̄ncipio .17. c. vſ
q̄ ad iſtū locū poteſt exponi vt iā cōpleta. Ue
rūtamen hec expoſitio ip̄ropria videſ in pluri
bus ⁊ extorta. Primo q̄ .17. c. dc̄m eſt. q̄ per be
ſtiam habentē capita ſeptē intelligitur rex egy
pti: ⁊ p̄ mulierē fornicariā rex turchie. ⁊ poſtea
dc̄m ē q̄ vnū de ſeptē capitibus beſtie .ſ. ſextū
ē rex turchie quod diſſonat p̄cedentibus: maxi
me quia rex egypti ⁊ rex turchie erant ad iuicē
inimici. vt in eodem .c. dictū ē. ⁊ ēt ſ̄. Itē .ca. 18.
vbi agitur de punitōe ſecte ſaracenice ſub noīe
babylonis plura dicunſ. ex quib⁹ videtur ītel
ligi totalis eius deſtructio cū dicitur. Cecidit
cecidit babylon magna. ⁊ fc̄ā ē habitatio demo
nior ⁊c̄. Item ex eo quod poſtea ſubditur. In
vna die veniēt plage ei⁹ morſ ⁊ luctus ⁊ fames
⁊ igni cōburentur. Itē ex eo quod poſtea ſubdi
tur in eodē .c. hoc īpetu mittetur babylon ⁊ vl
tra iam nō īuenietur. ex quibus videſ intelligi
eius deſtructio totalis ſm̄ expoſitionē dictam
cū tñ ſaraceni remāſerūt in regno egypti ⁊ tur
chie: que tūc nō fuerūt p̄ xp̄ianoſ acquiſita nec

poſtea: ſed ſolū vna pars ſyrie ⁊ iudea. Et cū h̄
iſta loca p̄diderūt xp̄iani pro maiori parte tp̄e
ſaladini quaſi per .80. ānos poſtq̄ fuerāt a xp̄i
anis occupata. Et poſtea illa que remanſerant
xp̄ianis .ſ. achon tripolis ⁊ quedā alia fuerunt
a ſaracenis partim deſtructa ⁊ partim poſſeſſa
Itē quod poſtea .19. c. exponiſ d̄ balduino rege
Et in capite eius diademata multa. p̄pter ali
quas ciuitates regias quas acquiſiuit videſ i
proprie dictū: q̄ regnū eius nunq̄ ſic creuit q̄n
remanſerit ſatis paruū. Item quod ibi ſubdi
tur. habens nomē ſcriptū quod nemo nouit ni
ſi ipſe: q̄ nomē dicti regis ⁊ conditiones fuerſ
alys note. talis ēt occultatio nois videſ conue
nire tantū diuinis p̄ſonis Math. ii. Nemo no
uit filium niſi pr̄: neq̄ p̄rem quis nouit niſi fili
us ⁊c̄. pp̄ quod hec lrā nō videtur intelligi d̄ re
ge balduino. ſed tantū de xp̄o. vnde ibi ſubdiſ
Et vocabitur nomen eius verbū dei: qd̄ nomē
cōuenit ſoli filio ī diuinis. vt patet Jo. i. verbū
caro factū ē ⁊c̄. Itē quod poſtea ſubditur et hꝫ
ī veſtimēto ſuo ⁊ in femore ſuo ſcriptū rex regū
⁊ dñs dominātium: de xp̄o exponitur ad lrām
a ſcīs ⁊ doctoribus catholicis. Itē illud qd̄ ibi
dē interponiſ. Et exercitus qui ſunt in celo ſeq̄
bantur eū ⁊c̄. quod expoſitū ē de templarys ho
ſpitalarys: nō videtur bene dictū. Nā illa vic
toria notabilis que ibi deſcribitur fuit anno .5.
regni balduini vt dictū ē ſ̄. q̄ regnare cepit an
no domini milleſimo cēteſimo. Ordo vero tem
plarior approbatus fuit anno domini milleſi
mo centeſimo vigeſimo octauo. ⁊ exēplo tēpla
riorū hoſpitalary ceperunt in armis exerceri:
licet āte eos fuiſſent īſtituti. vt dicit ep̄s acho
nenſ .c. 65. ⁊ ſic nō videtur q̄ fuerunt in exerci
citu dicti balduini regis qui regnauit .18. anniſ
tm̄. vt dicit idē ep̄s achonenſ .c. 93. Itē ſꝫ expo
ſitionē p̄dictam oīa ſcripta in tribus dictis ca
pitulis huius libri ab ānis ducētis ⁊ āpli⁹ ſūt
cōpleta: vt patꝫ ex p̄dictis: littera vero ſeq̄ns.
⁊ imediate exponiſ ab oībus de tp̄e ātixp̄i. Qd̄
aūt de ſtatu eccl̄ie q̄ntum ad ꝯtingentiā: in tan
to ītermedio tp̄e cum adhuc aduētus ātixp̄i p̄
pinquus nō appareat nihil ſcripſit ioānes: nō
videtur cōueniēs. maxie cuꝫ dicaſ cōmuniter
a doctoribus q̄ ioānes in hoc libro ſcripſit no
tabilia circa eccl̄iam ꝯtingētia vſq̄ ad mundi
terminū. ¶ Propter hec et alia plura que dici
poſſent ꝯtra expoſitōeꝫ p̄dictā: videſ ſaluo me
liori iudicio: q̄ tota littera a p̄ncipio .17. c. vſq̄
ad locum iſtū nōdū ſit īpleta. Et q̄ nō p̄pheta
ſum: nec fili⁹ p̄phete: nolo de futuris aliq̄d di
cere: niſi illud quod a ſcriptura ſancta: vel di
ctis ſcōr ⁊ doctor autēticorū elici poteſt. pp̄t
quod expoſitiōem littere dicte ſapientioribus
dimitto. Si vero circa h̄ dñs dederit mihi ītel
lectum libenter alys cōmunicabo (Et cuꝫ con
ſumati) Hic deſcribiſ perſecutio antixp̄i: de q̄
ſacra ſcriptura ⁊ ſancti loquūtur in pluribus

locis cum dicitur (Et cum conſumati fuerint
mille anni).i. tempus eccl'ie. vſq; ad tempus
ātixp̄i (ſoluetur ſathanas) cuius poteſtas fuit
reſtricta per xp̄i p̄dicationem ⁊ eius paſſionē:
⁊ per apoſtolorum ⁊ ſanctoꝝ predicatorū doc
trinam: ſed relaxabitur antixp̄i tempore. ideo
ſubditur (⁊ ſeducet gentes que ſunt ſuper quat
tuor angulos terre) quia de omnibus mundi
partibus aliqui adherebunt antixp̄o: ſeducti
a ſuis predicationibus diabolo cooperāte mē
dacibus ſignis. ſecunda Theſſa. z°. c. ſicut euā
gelium xp̄i publicatum fuit per apoſtolos: do
mino cooperante ⁊ ſermonem confirmante ſe
quentibus ſignis veris. Marci vltimo (gog ⁊
magog) per gog qui interpretatur tectum: itel
ligitur antixp̄s qui erit demonis habitaculū
per magog q̄ interp̄tatur de tecto itelligantur
adherētes ātixp̄o. ſicut dc̄z fuit pleni⁹. Ezech.
.39. (⁊ congregabit eos in prelium) ɔtra cetum
fidelium (Et aſcēderūt ſuper latitudinē terre)
ad cogendū omnes antixp̄o obedire: loquitur
tñ hic d̄ futuro per modū preteriti: ꝓpter certi
tudinem ꝓphetie: qd̄ frequenter fit in ꝓphetis
(⁊ circuierūt caſtra ſanctoꝝ). i. xp̄ianoꝝ ad eos
deſtruēdū (⁊ ciuitatē dilectam). i. irl'm que tūc
a xp̄iāis habitabit. vt dc̄m fuit Ezechielis. 39.
(Et deſcēdet ignis a deo de celo) q2 antixp̄s ful
minabit per michaelē archangelū xp̄o p̄cipien
te: ⁊ magna pars ſui exercitus peribit cum eo.
vt dc̄m fuit ſecūda Theſſa. z°. (⁊ diabolus qui
ſeducebat eos ⁊c̄) q2 tunc reſtringet ſicut p̄us:
⁊ amplius poteſtas ſua religabit in iferno (vbi
⁊ beſtie). i. beſtialiter viuentes (⁊ pſeudo ꝓphe
te) antixp̄i qui eos decipiēt (cruciabunt die ac
nocte ⁊c̄). i. ſine fine: per hoc aūt qd̄ dicitur hic
Et circuierūt ciuitatē dilectā. ⁊ deſcēdet ignis
⁊c̄. patet q̄ ioānes nō loquitur hic de tartaris:
vt voluerūt aliq̄ dicere: q2 nō iuenit tartaros
irl'm a xp̄ianis habitatā obſediſſe. nec ignis de
celo deſcendēs eorum exercitū deuoraſſe (Et
vidi thronū) Superius ioannes deſcripſit ſta
tum eccleſie: generale iudiciū precedentē. hic
ɔſequenter deſcribit ip̄m iudicium. d. (Et vidi
thronū magnū) in q̄ deſignat iudicātis xp̄i po
teſtas infinita (candidū) in quo deſignatur iu
dicij claritas: qd̄ notum erit omnib⁹ eſſe iuſtū
(⁊ ſedentē ſuper eum). ſ. xp̄m hoiem ⁊ deum (a
cuius cōſpectu fugit terra ⁊ celū) Nam tūc im
mutabunt a ſtatu in quo ſunt (Et vidi mortu
os magnos ⁊ puſillos) q2 ſicut dicit apoſtolus
ſecunda Corin. 5. Oportebit nos omnes: mani
feſtari ante tribunal xp̄i (⁊ libri aperti ſūt) ſup
ple cōſcientiaꝝ. nam omnia merita. et demeri
ta oībus erunt nota. vt ſic appareat omnibus
iudicantis iuſticia (⁊ alius liber apert⁹ eſt. qui
eſt liber vite) ⁊ hic liber idem eſt quod p̄deſtia
tio diuina: que dicitur liber methaphorice: eo
q̄ in ea repreſētant expreſſe illi qui ordiati ſūt
ſimpliciter ad ɔſeq̄ndam vitā beatā. qui liber

apietur in iudicio. q2 tunc apparebit māifeſte.
qui ſunt ad beatitudinē aſſumēdi: ⁊ qui nō (Et
iudicati ſunt mortui ex his que ſcripta erant in
libris) ſupple ɔſciētiaꝝ. quia nō ſolum iudica
cabantur. ſm opera ⁊ dicta: ſed etiā ſecundum
intentiones iteriores ⁊ cogitata (Et dedit mare
mortuos ⁊c̄) Iſtud fiet ante iudiciū. quod pre
cedet reſurrectio mortuorū. licet hic ſcribatur
poſt: quia frequenter in ſacra ſcriptura p̄us fac
ta poſterius narrantur: reſurgent autem tam
dimerſi in mari q̄ȝ in arida mortui: que per mō
tem hic deſignatur. anime etiam in inferno de
tente redibunt ad corpora: licet iam ſint mor
tue morte culpe ⁊ gehēne. ideo dicitur hic: q̄ in
fernus dedit mortuos ſuos (⁊ iudicatum eſt d̄
ſingulis) repetitio eſt eius quod dictum eſt ſu
pra ad maiorem aſſertionem (⁊ infernus ⁊ mors
miſſi ſunt in ſtagnum ignis). i. in penam gehen
ne. et per mortem hic intelligitur diabolus: cu
ius inuidia mors intrauit in orbem terrarum.
ſicut ſol dicitur effectiue calidus ⁊ non forma
liter: demones enim ſunt imortales. Per infer
num autem intelliguntur peccatores damna
ti cum demonibus. ſicut enim conſentiunt eis
in culpa: ſic aſſotiabuntur in pena. Math. 25.
Ite maledicti in ignem eternum: qui paratus
eſt diabolo ⁊ angelis eius ⁊c̄. CXXI.

ET vidi celū nouū (Deſcripto finali iu
dicio: conſeq̄nter deſcribit eccl'ie ſtatus
poſt iudiciū. Et p̄ in generali. z°. magis
i ſp̄ali ibi. Et venit vnus. Circa p̄mū predic̄ Jo.
innouationē mūdi ſenſibilis. d. (Et vidi celū
nouū ⁊ terrā nouā) ⁊ per iſta duo itelligunt ele
mēta media ignis aqua ⁊ aer. Hec. n. oīa inoua
buntur: ⁊ i melius mutabūtur. iō ſubditur (Pri
mū. n. celum ⁊ p̄ma terra abijt ⁊c̄) nō ē per h̄ in
telligendū q̄ mutet coꝝ ſubſtātia. ſed ea manē
te meliorabunt in qualitatibus ⁊ ꝓprietatib⁹:
vt i claritate diaphāeitate ⁊ in ſimilib⁹. ⁊ totū
cedet ad gl'iaȝ electoꝝ qui ex creaturis laudāt
deū (Et ego) Hic ſecundo Jo. deſcribit inouati
onem humane nature q̄ɫtū ad electos. d. (vidi
ciuitatē ſcām irl'm). i. electoꝝ ſocietateȝ p̄fecta
caritate vnitam (nouā) q̄ɫtū ad corpoꝝ gl'iam:
corpora. n. ſcōrūȝ que modo ſunt corruptibilia
groſſa: ponderoſa ⁊ obſcura reſurgent imorta
lia ſubtilia agilia ⁊ clara: ⁊ q2 hoc fiet p̄ gloriaȝ
aiarum ad corpora redūdantē. iō ſubditur (de
ſcendentē de celo) ēpireo: vt corpora reſumāt:
⁊ in iudicio compareant (a deo paratam) doti
bus aīe ⁊ corporis. iō ſubditur (ſicut ſponſam
⁊c̄. Et audiui) Hic tertio deſcribit Jo. finalem
cōſumationē. Et p̄mo quantū ad electos. Se
cūdo q̄ɫtum ad reprobos ibi. Timidis aūt. Cir
ca p̄mū dicit (Et audiui vocē magnaȝ de thro
no). ſ. diuīe maieſtatis (dicentē. Ecce taberna
culū dei cū hoibus). i. cohabitatio dei cū homi
nibus inſeparabilis: q2 beati habebūt ſemper
eam p̄ñtem per apertā viſionē ⁊ p̄fectam frui

tionē. Et q2 p̄ hoc excluditur oē malū culpe et
pene. iō ſubditur (⁊ mors vltra nō erit ⁊c̄. q̄ pri
ma abierunt) Nā i eccl'ia militāte que dicit ter
reſtris hieruſalem: iſta ſunt ⁊ erunt vſq; ad iu
diciū (Et dixit qui ſedebat in thro.). ſ. deus tri
nus ⁊ vnus (Ecce noua facio omnia). ſ. celos:
elementa: ⁊ electorū corpora: vt patet ex predi
ctis (Et dixit mihi ſcribe ⁊c̄) ad informationē
eccleſie ⁊ cetera (Et dixit mihi factuȝ eſt) ideſt
cōſumatū eſt gaudium electorum (Ego ſum al
pha ⁊ o) quod exponit cum ſubditur. i. (princi
pium ⁊ finis) Alpha eni eſt p̄ma littera greca: ⁊
o vltima. deus eni eſt p̄ncipium effectiuum a
quo omnia producunt: ⁊ finis in quē omnia or
dinant (Ego ſitienti). i. debito modo deſiderā
ti (dabo de fonte aque viue). i. participationē
vite beate (gratis) licet eni habentes gratiam
mereantur de ɔdigno beatā vitam: tamen ip̄a
gratia per quā opera fiūt meritoria de ɔdigno
gratis datur: alioquin gratia iam non eſſet gra
tia Ro. ii. (Qui vicerit) carnē mundum ⁊ dia
boluȝ (poſſidebit hec) hereditate ꝑpetua (⁊ ero
illi deus) dans gloriam (⁊ ip̄e erit mihi filius)
per aſſimilatōeȝ perfectaȝ. i. Joā. 3°. cum appa
ruerit: ſimiles ei erim⁹. quia videbim⁹ eū ſicu
ti eſt (Timidis) Hic conſeq̄nter ponitur final
conſumatio quantū ad reprobos. cum dicitur
(Timidis aūt) timore mundano declinantib⁹
ad peccata mortalia: ⁊ in eis ꝑſeuerantibus (⁊
incredulis). i. iudeis ſaracenis: ⁊ ceteris fideȝ
catholicā reſpuentibus (⁊ execratis). i. reuertē
tibus ad peccata enormia. poſt eorum condōa
tionem ſicut canis ad vomitū (et homicidis)
facto vel volūtate deliberata (⁊ fornicatorib⁹)
⁊ per fornicatōeȝ intelliguntur cetera carnis
vitia (⁊ veneficis). i. magis ⁊ ſortilegis ⁊ idola
tris) cultuȝ deo debitū tribuentibus creaturi
(⁊ omnib⁹ mendacibus) mendacio pernicioſo
⁊ per hec vitia itelligunt omnia alia vicia mō
talia (pars illorum). i. retributio (erit in ſtagno
ardenti). i. in pena gehēne que dicitur mors ſe
cunda (Et venit) Hic conſeq̄nter deſcribit ſta
tus poſt iudiciū magis in ſpeciali. Sciendū ta
men: q̄ aliqui aliter exponunt de tēpore: ante
iudicium: ⁊ etiā ante aduentum antixp̄i: quod
nituntur oſtēdere ex hoc quod dicitur ifra. zz
ca. qui nocet noceat adhuc: ⁊ qui in ſordibus ē
ſordiſcat adhuc: ⁊ iuſt⁹ iuſtificet adhuc. Poſt iu
diciū v̄o n̄ erit tp̄s nec loc⁹ meriti l' dmeriti. Di
cūt igit q̄ p̄ āgelū hic itroductū itelligitur ino
centius papa tertius. qui approbauit ordines
fratrum minoꝝ ⁊ predicatorum: qui dicuntur
hic ciuitas irl'm noua. ſecundum illud prouer
biorum. Frater qui adiuuatur a fratre: quaſi
ciuitas firma. Ambo eni ordines ad idem op⁹
ſunt ordinati. ſ. ad predicationem euāgelij: di
cunt igitur q̄ fundamentuȝ hui⁹ ciuitatis: ſūt
beati franciſcus et dominicus horū ordines
fundatores. dicunt tamen in numero duodēa

rio hec fundamenta: q2 ſunt. iz. apoſtoloꝝ imi
tatores. Murus vero regularis obſeruantia:
p̄ precepta ⁊ ſtatuta. Porte vero religionuȝ in
greſſus qui dicūtur ad quattuor orbis partes.
nā ex omnibus mundi partib⁹ aliqui ingrediū
tur iſtas religiones. Angeli vero in portis exiſ
tes ſunt miniſtri ⁊ prouinciales priores: qui p̄
ſe vel alios recipiunt ad ordines veniētes. ⁊ ſic
alia hic dicta adaptāt ad ſuū propoſitū: prout
poſſunt. Licet āt hec expoſitio ſaluari poſſet in
aliquo ſenſu myſtico. nō tamen in ſenſu littera
li ſicut credo. p̄mo q2 dicitur hic q̄ āgelus itro
ductus docuit Jo. dicens. veni ⁊ oſtendam ti
bi ⁊c̄. quod nō poteſt verificari de innocentio
papa cū poſt ioānem fuerit ille per mille ānos
⁊ amplius. Itē quia infra dicitur de hac ciuita
te ⁊ tēplum non vidi in ea. Dicti autem ordies
eccleſias habent. Item q̄ ſubditur. Et ciuitas
nō eget ſole neq; luna. Et poſtea. Nec intrabit
in eam aliquid coinquinatū: abominationē fa
ciens ⁊ mendaciū. Dicti autem ordines idigēt
illuminatione ſolis ⁊ lune: nec omnes intrātes
ſunt immaculati: nec omnes bene intrantes p̄
ſeuerant in bono. ſed multi fiunt apoſtate ⁊ peſ
ſimi. Unde dicit Auguſtinus. Sicut non inue
ni meliores his qui in monaſterijs profecerūt.
ita non inueni deteriores his qui i mōaſterijs
defecerunt. Propter que ⁊ plura alia que poſ
ſunt induci contra expoſitionem predictam: in
quātum dicunt eam litteralem eſſe. videt mi
hi q̄ ciuitas hic deſcripta eſt irl'm ſup̄na. Unō
poſt premiſſa verba de ingreſſu ciuitatis. ſubdi
tur. niſi qui ſcripti ſunt in libro vite ⁊ agni. Hi
ſunt p̄deſtinati. qui etiam irl'm ſupernam igre
diuntur ⁊ nulli alij. Et iō ſicut iam p̄miſi dſcri
bitur hic ſtatus eccleſie triumphantis magis
in ſp̄ali. ⁊ primo quo ad ſitum ſublimem: p̄mit
titur tamen perſona alloquens beatum ioānē
cum dicitur (Et venit vnus de ſeptem angelis
⁊c̄) Per hunc enim intelligitur beatus Jacob⁹
qui ſupra. i7. c. dictus eſt vnus de ſeptem ange
lis habentibus phialas: ⁊ preceſſit beatum ioā
nem in gloria. propter quod ex dei volūtate po
tuit ei reuelare ſecreta celeſtia (Ueni ⁊ oſtēdaȝ
tibi ſponſam). i. irl'm ſupernam: vt dictum eſt i
principio capituli. que dicitur vxor agni modo
ſp̄ali. quia cōiungitur ei inſeparabiliter ⁊ eter
naliter: non ſic autem eccleſia militās: que ceſ
ſabit in fine mūdi: ſicut imperfectum venien
te perfecto: ⁊ figura figurato adueniente. Sic
enim lex vetus imperfecta fuit ⁊ figura reſpec
tu noue legis. ſic eccleſia militans reſpectu tri
umphantis. cuius ſtatus omnino perfect⁹ erit
in reſurrectione generali. Ex tūc enim electi ſe
parabuntur a reprobis: ⁊ erunt in anima ⁊ cor
pore perfecte beati. reſurgent enim in corpori
bus glorioſis per anime gloriam ad corpora re
dundantem (Et ſuſtulit me in ſpiritu) hoc dic̄
ad oſtendendum q̄ nō vidit tunc gloriam elec

toꝝum prout erit in ſe: ſed in aliq̃ eam repꝛeſen/
tãte.ſ.in ciuitate que infra deſcribiꝭ: quã vidit
imaginaria viſione: ꝛ cuius ſignificatões intel
lexit aliter nõ fuiſſet viſio ꝓphetica. ſicut decla
ratum fuit diffuſius in pͥncipio libri pſalmoꝝ.
Et in pꝛincipio libri danielis (in mõtẽ magnuꝫ
ꝛ altum) Per quẽ deſignatur celũ empireum:
qð ſecundũ ſanctos. ꝛ doctores eſt locus beato
rum. ꝛ in corpoꝛalibus habet ſitum ſupͥmũ (et
oñdit mihi) Hic conſeq̃nter deſcribitur: quãtũ
ad pulchrũ aſpectum: cum dicitur (ciuitatem
ſanctam irlm). ſ. ſupernam (deſcendenteꝫ de ce
lo) nam anime beate deſcendent ad reſumen/
dum corpoꝛa: ꝛ cõmunicandũ eiſ gliam: vt dic
tum eſt ſupꝛa in pꝛincipio capituli: ꝛ etiã ibi ici
pict ſtatus perfect⁹ beatitudis electoꝛum. põt
etiam aliter expõi. qꝛ beatitudo celeſtiſ nõ põt
ab electis haberi niſi pꝛi⁹ quodammõ ad eos
deſcendat in pñti. Nam donum gratie ꝑ qð ef/
ficiunꝭ digni vita beata: eſt quedã inchoatio.
ꝛ pticipatio gloꝛie. ꝓpter qð in oꝛatione domi/
nica ſecunda petitio poniꝭ. Adueniat regnum
tuum. i. ad nos veniat. qꝛ nõ poſſumus venire
ad ipm: niſi pꝛius ad nos veniat mõ dicto (ha
bentem claritatem dei) nã claritas beatoꝛum
q̃ꝫtum ad gliam anime ꝛ etiã coꝛpoꝛis: eſt q̃dã
pticipatio diuie claritatiſ per quã beati ſibi cõ/
foꝛmanꝭ: pͥma Jo. 3°. Scimus quoniã quũ ap/
paruerit: ſimiles ei erimus (Et lumẽ eius ſiſe
lapidi p̃cioſo). i. xp̃o qui diciꝭ lapiſ p̃cioſus. pꝛi
ma petri 2°. Ecce ponã in ſyon lapidem ſummũ
angularẽ electuꝫ pꝛecioſũ. In beatitudie nanq̃ꝫ
celeſti per gliam coꝛpoꝛis et anime: confoꝛma/
buntur homini xp̃o. ſicut membꝛa capiti (tãq̃ꝫ
lapidi iaſpidi ſicut criſtallũ) noiatiui caſuſ eſt
ꝛ neutri generis: ſm acceptionẽ ãtiquoꝝ: com/
paratur aũt xp̃s iaſpidi: tũ ꝓpter pluralitateꝫ
coloꝝ: ꝛ i xp̃o ſũt tres nature. ſ. diuia: ꝛ aïa ĩtel
lectiua ꝛ coꝛp⁹: tũ qꝛ iaſpis ꝯfoꝛtat viſũ: ꝛ bti d/
lectanꝭ in viſione xp̃i. Naꝫ aſpectu ſue diuini/
tatis reficiunꝭ interius: ꝛ aſpectu ſue hũanita
tis exterius. ſm quod dicit Aug⁹ exponẽs illð
Jo. 10. Jngredietur ꝛ egredieꝭ: ꝛ paſcua iueniet
(ſiĉ criſtallum) quod valet ꝯ ſiti ꝛ ardoꝛẽ: ꝛ ſilr
xp̃s ẽ remediũ ꝯ ſiti ꝛ ardoꝛẽ cupiditatis: eo q
tenuit viã paupꝛtatis (Et habebat) Hic ꝯñr de
ſcribiꝭ ſupꝛna irlm q̃ꝫtum ad ciuitatis edificiũ.
ꝛ p̃ in gñali. 2°. magis in ſpãli ibi. Et qui loq̃baꝭ
mecũ. Circa pͥmũ dicitur (Et habebat murum
magnũ ꝛ altũ). i. ſpiſſum ꝛ altũ per quẽ dſigna/
tur ſecuritas diuine ꝓtectõis: que maxie relu/
cet in ſtatu ſupꝛne beatitudis: quã nullus hñs
põt amittere (habenteꝫ poꝛtas. 12.) q̃ ſunt obſ
uatiões mãdatoꝝ per quas hẽtur ingreſſuſ ad
beatitudis ſtatũ. Math. 19. Si vis ad vitã in/
gredi ſerua mãdata. ꝛ ið ſunt. 12. Nã obſuatio
decẽ p̃ceptoꝝ decalogi cũ duob⁹ p̃ceptis carita
tis facit ad vitã ingredi (ꝛ in poꝛtis ãgeloſ. 12.)
nã electoꝝ aïe deferũtur ad celũ ꝑ miniſteriuꝫ

angeloꝝ. Luc. 16. Factũ ẽ ãt vt moꝛereꝭ mẽdi/
cus: ꝛ poꝛtareꝭ ab ãgelis in ſinũ habꝛae (ꝛ no/
mina ſcripta que ſunt noïa. 12. tribuum filioꝝ
iſrl). i. oïum fideliũ qui idifferenter admittun/
tur ad regnũ ſine acceptiõe ꝑſonarũ (Ab oꝛien
te poꝛte tres ꝛc̃) nã ex oĩbus oꝛbis ptibus colli
gunꝭ electi: intrãtes ianuas paradiſi. Dicũtur
ẽt poꝛte tres: ad quãlibet oꝛbis ptem p̃ncipalẽ
Nã in fide trinitatis recipiunꝭ electi ad gliam
celeſtẽ (Et murus ciuitatis habẽs fundamẽta
.12). i. 12. articulos fidei. Naꝫ ſm q dic̃ apoſto
lus Hebꝛe. 11. Fides ẽ ſubſtãtia ſperandarũ re/
rum. i. bonoꝝ celeſtium: que ſũt res ſperande.
Et i hac diffinitõe fidei accipitur ſubſtantia ꝑ
inchoatiõe ſiue fundamẽto: eo q fundamẽtuꝫ
eſt inchoatio domus: ꝑ fidem vero foꝛmataꝫ i/
choatur beatitudo celeſtis in nobis. ſicut pleni
us fuit dictũ Hebꝛeo. 11. (Et in ipſis. 12. noïa. 12.
apoſtoloꝝ ꝛ agni). i. xp̃i. Nam. 12. articuli fidei
ſunt de xp̃o. ſex ptinẽtes ad ei⁹ diuinitatem. et
ſex ad eius hũanitatem. ꝛ hoc ſecundũ cõmu/
nioꝛẽ diſtinctionẽ articuloꝝ: quãuis aliqui di
ſtinguant. 14. articulos fidei. ſeptẽ de diuitate
et ſeptẽ de humãitate. dicũtur aũt noïa apoſto
loꝝũ in ipſis fundamẽtis ſcripta: qꝛ pꝛimo pu/
blicauerũt fidẽ xp̃i p̃dicando. ꝛ pꝛo ipſa moꝛiẽ/
do (Et qui loquebatur) Hic ꝯñr deſcribiꝭ edifi
cium celeſtis ciuitatis magis in ſpãli. ꝛ pꝛimo
pꝛoponit intentũ dicens (Et qui loquebaꝭ me/
cum). ſ. angelus (habebat menſuram arũdine/
am auream). i. ſimileꝫ arundini i figura. qꝛ nõ
poſſet eſſe aurea: ꝛ cũ hoc arundo vera (vt me/
tiretur ciuitatem) q̃ꝫtum ad ſpacium intra mu
ros contẽtum (ꝛ poꝛtas ꝛ murum) quãtum ad
eius latitudinẽ: nã habita mẽſura ſpacij intra
murũ cõtenti. habetur mẽſura muri. nam inte
rioꝛ parſ muri. ꝛ dictuꝫ ſpacium contiguaꝭ (Et
ciuitaſ in quadro) equilatero (poſita ẽ). i. diſpo
ſita: quod patet ex eo quod ſubditur (ꝛ longitu
do ẽ tanta quãta ẽ ꝛ latitudo) quod non poſſet
eſſe niſi quadrum eſſet equilaterũ: per hoc aũt
intelligitur quadratura quatuoꝛ virtutũ car
dinalium: que manet: in patria ſecũdum docto
res catholicos. tamẽ ſecũdum alios actus in
via. Nam actus prudentie ẽ ibi. nullum bonũ
deo pꝛeponere vel equare. foꝛtitudinis autem
deo firmiſſime inherere. temperantie v̉o nullo
defectu noxio delectari. iuſticie deo ſubditũ eẽ
(Et menſus eſt) Hic exequitur ꝓpoſitum. ꝛ pꝛi
mo quantũ ad ciuitatis ſpacium. ſecundo q̃ꝫtũ
ad murũ ibi. Et menſus eſt muroſ. Tertio quã
tum ad fundamenta ibi. Fundamẽta. Quarto
quãtum ad poꝛtas ibi. Et. 12. poꝛte. Circa pͥmũ
dicitur (Et menſus eſt ciuitatem) ideſt ſpaciuꝫ
ciuitatis (per ſtadia duodecim milia) non poſ/
ſunt intelligi q iſta duodecim milia ſtadia con
tineant totum ſpacium ciuitatis ꝛ pꝛeciſe. Nã
illud ſpacium opoꝛtet eſſe quadrum equilate/
rum: vt dictum eſt. duodecim autem nõ eſt nu

merus quadratus. Dicitur autem quadratus
numerus: qui reſultat ex ductu vnius nume/
ri in ſeipſum ſemel: ſicut ex ductu binarij in ſe/
ipſum reſultat quaternarius. Naꝫ bis duo ſũt
quatuoꝛ: ter tria nouem: quater quatuoꝛ ſedẽ/
cim. ꝛ ſic cõſequenter. Per quod patet q inter
nouem ꝛ ſedecim nõ eſt aliquis numerus qua/
dratus. Et ið ſi ſpacium ciuitatis eſſet duode/
cim milium ſtadioꝝũ pꝛeciſe: nõ poſſet eſſe qua
drum equilaterum. Propter quod dicendum:
q iſta duodecim milia ſtadia menſurant vnuꝫ
latus huius quadri. ꝛ per conſequẽs totũ ſpa/
cium continet duodecies. duodecim milia ſta/
dia que ſũt in vniuerſo. 144. milia ſtadia. ꝛ eſt
numerus quadratus reſultãs ex ductu duoð/
narij in ſeipſum. hic autẽ numerus contiꝫ no/
uies ſedecim. Cũ ergo octo ſtadia faciant milia
re vnũ: ꝛ duo miliaria leucã vnam. ſequiꝭ q p̃
dictum ſpaciũ ciuitatis ꝯtinet. 18. milia milia/
rioꝝ ꝛ nouẽ milia leucaꝝ. ꝛ quodlibet lat⁹ mu/
ri. 12. milia ſtadia. ꝛ tot⁹ eius ambitus quadra
ginta octo milia ſtadia: qꝛ murus põiꝭ quadra
tus equilaterus: nec tñ ꝯputatur h̃ ſpiſſitudo
muri. ſꝫ tñ ſupꝑficies iterioꝛ. vt pꝫ ex dicti. Hec
ãt ſignãt magnitudinẽ loci beatoꝛum: ſꝫ qð di
cit Baruch. 3. O iſrl q̃ꝫ magna ẽ domus dei: et
ingens loc⁹ poſſeſſiõis eius ꝛc̃. tñ celũ empireũ
quod ẽ locus beatoꝛuꝫ: eſt quaſi incõparabilr
mai⁹ q̃ꝫ ciuitaſ h̃ deſcripta. Nã in hoc libꝛo ma
ioꝛa ꝑ minoꝛa freq̃nter ſignificãtur: ſicut ſupꝛa
.c. 4. per. 24. ſenioꝛes intelligitur vniuerſitas
ẽpoꝝ que multo maioꝛ ẽ. vt dictũ fuit ibidem.
(ꝛ longitudo ꝛ altitudo ꝛ latitudo ei⁹). ſ. ſpacij
(equalia ſũt) de longitudine ꝛ latitudie iaꝫ pꝫ
ex dictis. nã ſpacium quadrũ eſt eq̃laterũ. ð al
titudine vero q̃ꝫtũ ad murũ nõ fit hic mentio.
Sed poſtea de altitudine ſpacij: quod accipiꝭ
ſm altitudinem montis in quo deſcribitur hec
ciuitas ſita ſꝫ qð diciꝭ ſupꝛa eo. c. ꝛ ſuſtulit me
i ſpiritu i montẽ magnũ ꝛ altũ. ꝛ oſtendit mihi
ciuitatẽ ſcãm ꝛc̃. ꝛ ſecundũ hoc altitudo mõtis
hui⁹ ẽ duodeci miliũ ſtadioꝝ: ſicut longitudo
ſpacij ꝛ eius altitudo vt p̃dictum eſt (Et mẽſuſ
eſt) Hic ꝯñter agitur de mẽſura muroꝝũ cũ dr̃
(Et menſus eſt muros eius) ꝛ licet eẽt tantum
vnus murus. tñ dicit muros in plurali. ꝓpter
quatuoꝛ eius latera ſpaciũ p̃dictũ includẽtia
(144. cubitoꝛum mẽſura hominis). i. accipien
do cubitum humanũ: qui continet pedem ꝛ di
midium ſecũdum vnam acceptionem. ſ. a cubi
to bꝛachij vſq̃ꝫ ad manũ. ſecũdum aliam vero
duos pedes. ſ. a cubito bꝛachij vſq̃ꝫ ad ſũmita/
tem digitoꝛum. Ex quo patet q nõ accipitur h̃
menſura longitudinis muri ſecundũ ſuuꝫ am/
bitũ. nec ẽt ſecundũ latus vnũ. nam mur⁹ hñs
quatuoꝛ latera ꝛ quodlibet longitudis. 144.
cubitoꝝ non poſſet claudere ſpacium p̃dictuꝫ
nec ẽt duodecimã eius partẽ. nec ẽt minimam
. ſ. vnum ſtadium qaudratuꝫ. nam vnũ ſolum

ſtadium continet. 125. paſſus. ꝛ quilibet paſſus
quinq̃ꝫ pedes. ꝛ per conſequens vnum ſtadium
quadratum. 312. cubitos et dimidium quadra
tos. ſecundum maioꝛem acceptionem. Huma/
ni cubiti: vt patet ex pꝛedictis. Et ideo dicen/
dum q hic accipitur menſura muri ſecunduꝫ
eius altitudinem que eſt multo minoꝛ q̃ꝫ eius
longitudo. cuiuſ menſura accipitur ſecundum
menſurã ſpacij: cuius quodlibet latus eſt lon/
gitudinis duodecim milia ſtadioꝛum: ꝛ per cõ
ſequens quodlibet latus muri quoniam con/
tiguatur ſpatio in parte interioꝛi. vt ſupꝛa dic
tum eſt: pꝛopter quod hic tacetur menſura lon
gitudinis muri: quia ſufficienter hẽtur per mẽ
ſuram ſupꝛa dictaꝫ ſpatij contenti. Dictum eſt
auteꝫ ſupꝛa. q per murũ intelligitur ſecuritas
beatitudinis: pꝛopter qð eius altitudo dicitur
centumquadraginta quatuoꝛ cubitoꝝ: qui ẽ
numerus quadꝛatus. vt dictum eſt ſupꝛa. ꝛ ſi/
gnant ſtabilitatẽ beatitudis. ſicut coꝛpus qua
dratũ firmiter ſtatin quolibet latere. Propter
qð ẽt virtuoſus comparatur quadrato. i. Ethi.
(menſura hominis que eſt ãgeli) Per hoc deſi
gnatur: q hoïes electi: ad equalitatem angelo
rum aſſumunꝭ. Mathei. 22. Erunt ſicut ange
li dei in celo (Et erat ſtructura ei⁹ ex lapide iaſ
pide) ſicut ſupꝛa dictũ eſt: per murum itelligiꝭ
ſecuritas beatitudis. Per iaſpidem vero ipſe
xp̃ſ. Propter qð murus dicitur de lapide iaſpi
de. nam ip̃e xp̃s eſt ſecuritas beatoꝛum. a quo
non pñt diuertere nec auelli (ip̃a vero ciuitas
aurum mundũ) Ciuitas aũt eſt ciuiuꝫ vnitas.
ideo per ip̃aꝫ intelligitur ſocietaſ beatoꝝ. Per
aurum vero qð ceteris metallis eſt pꝛecioſiuſ:
ĩtelligitur caritas que pꝛe ceteris dei doniſ eſt
donum excellentius. ideo diciꝭ (ip̃a vero ciui/
tas aurum mundũ) Nam ſocietas ſupernoꝝũ
ciuium vnitur feruentiſſima caritate: ſecundũ
q diciꝭ in pꝛoſa. Supꝛne matris gaudia ꝛc̃. que
ab aliquib⁹ dicitur eſſe beati gregoꝛij: ab alijs
vero hugonis de ſancto victoꝛe. in qua ſubdiꝭ.
Nec lãguoꝛ hic nec ſeniũ. nec fraus: nec terroꝛ
hoſtium: ſed vna vox letantiuꝫ: ꝛ vnus ardoꝛ
coꝛdiũ (ſimile vitro mũdo). i. puriſ ſic̃ vitꝝ: qð
recipit lumen non ſolũ exterius: ſed etiaꝫ iteri
us. per qð ſignaꝭ q ſocietas beatoꝝ: in reſurre
ctione penetrata erit lumie glorie interius. et
exterius per gliam coꝛpoꝛis ꝛ aïe (ꝛ fundamen
ta) Hic ꝯſeq̃nter deſcribitur ciuitas ſupꝛna: q̃ꝫ/
tum ad oꝛnamentũ fundamẽtoꝝ. cum diciꝭ (et
fundamẽta muri ciuitatis omni lapide p̃cioſo
oꝛnata) Ex quo patet q nõ accipitur h̃ funda/
mẽtum ꝑ ſimilitudie illi⁹ quod in edificijs ab/
ſconditur ſub terra. nã ibi oꝛnamẽtũ nõ habꝫ
locũ. ſꝫ accipiꝭ ad ſilitudinẽ partis iferioꝛiſ edi
ficij: q̃ tñ apparet ſuper terram (Et fundamen
tum pꝛimum iaſpis (Dictum eſt ſupra q duo/
decim articuli fidei intelliguntur per iſta fun/
damenta inter. 6. articulos pertinentes ad xp̃i
diuinitatẽ. pͥmus ẽ ð vnitate dei qui ẽ p̃ncipiũ

credentibus tollẽdi errores varios gentilium
plures deos ponentiũ.iõ ꝑ iaſpidẽ deſignatur
ꝗ oculos purgat viſũ acuit ⁊ cõfortat. vt dr̃ li/
bro de ꝓprietatibus rex.⁊ ibidẽ ponũtur ꝓpe/
tates ſeq̃ntiũ lapidũ ſm qđ inferi⁹ aſſignatur.
(ſcđm ſaphir⁹)ſcđs articulus ẽ de trinitate ꝑ/
ſonaꝝ.cuius fides augmentat corpus eccleſie
myſticũ:quod prius erat ĩ vna gẽte modica iu
deoꝝ:ſed modo ꝑ fidẽ trinitatis ꝑdictã ſe extẽ
dit ad multitudinẽ gentiliũ cõuerſoꝝ.iõ ſigna
tur ꝑ ſaphirũ ꝗ corpus humanũ vegetat ⁊ inte
gra mẽbra ꝯſeruat(tertiũ calcedoni⁹)terti⁹ ãt
articulus ẽ de ope creatõis:quod ſoli deo ꝯue
nit.⁊ valet fides huius articuli ꝯ demonũ illu
ſiones.vt nõ adorẽtur ſicͭ creatores. iõ ſignat̃
ꝑ calcedoniũ:ꝗ valet ꝯ illuſiões demonũ ⁊ vir
tutes conſeruat(quartũ ſmaragdus)quartus
ãt articulus ẽ de ope ſanctificatiõis ꝑ gr̃iam ꝗ
curat caſũ peccati mortalis.⁊ dat verba ꝑſuaſi
ua ĩ orõne deuota.iõ ſignificat̃ per ſmaragduꝫ
qui valet ꝯ morbũ caducũ.⁊ in cauſis dat v̄bũ
ꝑſuaſiuũ(q̃ntũ ſardõyx)q̃nt⁹ ãt articulꝰ ẽ de
ope reſurrectõis corpoꝝ.cui⁹ fides humilẽ fac̃
⁊ pudicũ:cogitationẽ inferẽdo ꝙ corpus ẽ cor/
ruptibile:ſed finalr̃ ad gl̃iaꝫ reſuſcitãdũ:dꝫ te/
neri in humili geſtu ⁊ apparatu rõe mortalita/
tis p̄ñtis:⁊ mũdũ rõne glorificatõis future.ꝓ
pter quod ſignificat̃ ꝑ ſardonicẽ qui facit hũi/
lẽ ⁊ pudicũ(ſextũ ſardius)ſextus ãt articulus
ẽ de ope glorificatõis.cui⁹ fides generat in aĩo
gaudiũ.⁊ expellit timorẽ: qꝛ cogitãs glorifica/
ri:nõ timet ꝓ xp̃o mori.ſꝫ ẽt aliq̃ñ gaudet Ma
thei.5.Cũ vos oderint hoĩes ⁊ exprobrauerint
⁊ eiecerit nomẽ veſtrũ tanꝙ malũ mẽtiẽtes ꝑꝑ
me.gaudete ⁊ exultate qm̃ merces veſtra copi
oſa ẽ in celis.Jõ ſignificat̃ ꝑ ſardiũ:qui gaudi/
uꝫ accẽdit ⁊ expellit timorẽ(ſeptimũ ẽ chriſoli/
thus)Primus articulus ꝑtinẽs ad hũanitatẽ
xp̃i ẽ de cõceptione ⁊ natiuitate eius ex virgĩe.
c⁹ fidẽs ꝯfortat hũanã naturã ĩ ꝯceptõe xp̃i v̄bo
vnitã:⁊ valet ꝯ timores nocturnos vicioꝝ:eo
ꝙ nato xp̃o ĩ noctis medio.dixit angelus paſto
ribus.nolite timere Luc.2.Et ibidẽ ſubditur.
Gloria in altiſſimis deo ⁊ in terra pax hoĩb⁹ bo
ne volũtatis.Jõ ſignatur ꝑ criſolitum qui con
fortat intellectũ.⁊ per ꝯñs naturam humanaꝫ
ꝑ intellectũ ab alijs aĩalibus diſtinctã.i. Me/
tha.⁊ expellit timores nocturnos(octauũ beril
lus)Secũdus articulus ẽ de paſſione xp̃i mor
te ⁊ eius ſepultura.cui⁹ fides inuictum reddit
ĩ tribulatõib⁹ hui⁹ mundi.p̄ma Pe.4.Chriſto
igitur in carne paſſo ⁊ vos eadẽ cogitatione ar
mamini.iõ ſignatur per berillũ ꝗ ꝯ lites iuictũ
reddit:⁊ ſic mitẽ fac̃ ⁊ benignũ(nonũ topazi⁹)
Terti⁹ articulus ad hũanitatẽ xp̃i ꝑtinẽs đ de
ſcenſu aĩe ei⁹ ad inferos.cui⁹ fides valet ꝯ peri
cula a demonib⁹ inferenda:quia ꝑ hunc deſcẽ/
ſũ fuerunt ſpoliati.⁊ ꝑtãs eoꝝ diminuta.iõ ſi/
gnificatur ꝑ topaziũ qui valet ꝯ irã.i.cõtra lu

naticã paſſionẽ:q̃ freq̃nter ꝑ demões iratos ex
citatur vel augmẽtat̃(decimũ chryſopaſſus).
Quartus vero articulus ẽ de reſurrectõe xp̃i:
q̃ ẽ cã nr̃e reſurrectõis future.ꝑꝑ quod fides ei⁹
valet ꝯ corruptionẽ corꝑis ⁊ aĩe.per peccatum
Nã oĩs corruptio tollet̃ in reſurrectõe xp̃i. Jđo
deſignatur per chriſopaſſum ꝗ valet ꝯ lepram.
(vndecimũ hyacinthus)Quĩt⁹ articulus ẽ de
aſcẽſione xp̃i ad celos in hũanitate aſſumpta.
cui⁹ fides dat vigorẽ fidelib⁹ vt ipſũ ſequãtur
tanꝙ mẽbra eius.Col.3.Que ſurſũ ſunt ſapite
⁊c̃.Propter quod ſignificatur ꝑ hiacinthũ qui
dat mẽbris vigorẽ ⁊ ſalutiferũ fac̃ ſaporẽ(duo
decimũ amethiſtus)Sextus articulus ẽ đ ad/
uentu ad iudiciũ:in quo apparebit xp̃s in for/
ma hũanitatis glorioſa.cuius fides reddit ho/
minẽ ſolicitũ ⁊ vigilẽ:vt in illo tremẽdo iudi/
cio de factis dictis ⁊ cogitatiõibus ſuis poſſit
reddere rõnem.ideo ſignatur per amethiſtũ:ꝗ
facit vigilẽ ⁊ expellit malaꝫ cogitatõeꝫ(Et.12.
porte)Hic conſeq̃nter agitur de ornamẽto por
tarum cum dicit̃(.12.margarite ſunt per ſingu
las).ſ.portas:licet auteꝫ margarita ſit nomen
vni⁹ ſpeciei que gallice vocatur pelle:tamen h̓
⁊ in pluribus locis ſacre ſcripture accipit̃ gene
raliter pro quolibet lapide precioſo.Quales ãt
ſint lapides iſtaruꝫ.12.portaꝝ nõ exprimitur:
ꝓpter qđ probabiliter vr̃:ꝙ ſunt eiuſdem ſpeci
ei cum.12.predictis:⁊ etiã eiuſdem ſignificati/
onis(Et platea ciuitatis ⁊c̃) hoc iam expoſitũ
eſt.ſupra(Et templum)hic cõſeq̃nter deſcribit̃
ſuperna irl̃m:q̃tuꝫ ad dei cultum. Ad cuius i/
tellectum ſciendũ ꝙ cultus dei tp̃e veteris te/
ſti fuit figuralis reſpectu cultus qui obſeruat̃
tempore noui.p̄ma Cor.10.Omnia in figura cõ
tingebant illis.cult⁹ vero teſti noui:eſt ſuo mõ
figuralis reſpectu cult⁹ celeſtis. Nam militãs
eccl̃ia repreſentat prout poteſt celeſtia precõia
Unde dicitur ĩ illa proſa.Superne matris gau
dia:repñtet eccl̃ia.q̃ q̄dem rep̄ſentatio fit in
tẽplo materiali.⁊ per corꝑalia obſeq̄a:ſtat⁹ v̓o
ſupne beatitudĩs nõ ẽ figuralis alicui⁹ expecta
tati.vel nõ habiti.Nam deus clare vr̃ ibi.et ꝑ
ſentiabilr̃ hr̃ ⁊ venerat̃:ꝓpter qđ dicit beatus
ioãnes(Et tẽplũ nõ vidi in ea)qꝛ đs nõ colitur
ibi ꝑ figuralia:ſꝫ ĩ ſua p̄ſentia.Jõ ſubdit̃(Dñs
.n.đs oĩpotens:tẽplũ illius ẽ ⁊ agnus)Nã bea
ti reficiunt̃ iterius ĩ aſpectu diuitatis:exteri⁹
vero ĩ aſpectu hũanitatis xp̃i:⁊ ſic vtrãꝗ natu
ram colũt ⁊ adorãt:inq̃tũ hũanitas eſt diuita
ti ꝯiuncta(Et ciuitas nõ eget ſole neqꝫ luna).i.
illuſtratõe corꝑali(Na claritas dei ⁊c̃)qꝛ ꝑfec
te electi illuſtrant̃(Et ãbulabũt gẽtes).i.electi
(in luĩe ei⁹)nam oĩa faciũt ex illuſtratiõe dei
(⁊ reges terre afferẽt gl̃iam ſuã ĩ illa)Rex dr̃ a
regẽdo.Oĩa v̓o corꝑalia ⁊ hoĩes:ꝑ ãgelos ſcõs
adminiſtrantur ⁊ reguntur.propter quod hic
⁊ in pluribus alijs ſacre ſcripture locis. ange/
li reges terre dicuntur. Ex electis vero qui

per eorum adminiſtrationem ad beatitudinẽ
deducũtur:eoꝝ gl̃ia augmẽtat̃.⁊ ſm hoc affer/
re gl̃iam ſuã ĩ ſupernã irl̃m hic dicũtur(Et por
te eius nõ claudẽt̃ ꝑ diẽ)Nã a tp̃e paſſiõis xp̃i
ꝑ quã aperte ſunt ianue celi manẽt ⁊ manebũt
apte.nã ibi ſtati recipiunt̃ aĩe purgate.Dicitur
ãt tp̃s a dñi paſſione dies:qꝛ t̃c ſcĩs p̄ribus in li
bo dotẽtis data fuit lux gl̃ie.ꝑꝑ quod xp̃us di/
xit latroni pendẽti in cruce.hodie mecũ eris in
paradiſo.Luc.23.(Nox.n.ñ erit illic).q.d.por
te tue decetero nõ claudent̃:qꝛ dictuꝫ ẽ ꝙ non
clauduntur per diẽ(Et afferent angeli gl̃iaꝫ ⁊ ho
norẽ gentiũ ĩ illa)mõ ꝑdicto(Nec intrabit ĩ eã
aliquid coinq̄natũ)vitio carnis(aut abomia/
tionẽ facient̃).i.peccatũ ꝯ naturã(Et mẽdaciũ)
.i.hypocriſim que ẽ mẽdaciũ ĩ ſcõ:⁊ vt exclude
tur oẽ aliud peccatũ ſubditur(niſi ꝗ ſcripti ſũt
ĩ libro vite).i.in diuia ꝑdeſtiatõe.⁊ h̓ liber ẽt dr̃
liber(agni).i.xp̃i lõq̃tũ ẽ vn⁹ de⁹ cũ p̄re XXII

(E)T oſtẽdit mihi fluuiũ aque ⁊c̃) Hic vlti
mo deſcribitur ſupna irl̃m q̃tũ ad refe
ctionẽ ciuiũ.⁊ diuiditur ĩ.2.ptes.Quia
p̄ deſcribitur hoc ꝯuiuiũ.2°.conuiuarum exer/
citiũ ibi.Et oẽ maledictũ.Circa p̄mũ ſciendũ
ꝙ refectio beatoꝝ nõ itelligitur a nobis :niſi ꝑ
ſimilitudinẽ corporaliũ.ad refectionẽ ãt corpo
ris duo req̄runt̃.ſ.cibus ⁊ potus.p̊ ꝗ deſcribit̃
pot⁹ cũ dr̃(Et oſtẽdit mihi fluuiũ aque viue)ꝑ
quẽ itelligitur ſpũs ſcũs. Unde dicit ſaluator
Jo.7.Qui credit ĩ me ſicut dicit ſcriptura fluia
fluẽt de ventre ei⁹ aq̃ viue.qđ exponẽs euange
liſta ſubdit.hoc ãt dixit de ſpũ: quẽ accepturi
erãt credentes ĩ eũ.Spũs ãt ſcũs cui appropa
tur bõitas ⁊ ſuauitas:reficit beatos ꝑ moduꝫ
dulcis potus.iõ ſignat̃ ꝑ fluuiũ aq̃ viue.i.dan
tis gl̃iam vite(ꝓcedentẽ a ſede dei p̄ris ⁊ agni)
Nã ſpũs ſcũs ex p̄re ⁊ filio ꝓcedit(ĩ medio pla
tee eius)ad reficiendũ totũ ꝯſortiũ beatoꝝ(Et
ex vtraqꝫ)Hic ꝯñr deſcribitur refectio celeſtis
q̃tũ ad cibũ cũ dr̃(Et ex vtraqꝫ pte fluminis).i.
hinc ⁊ inde(lignũ vite).i.xp̃s ꝗ ſm diuinitatẽ
ẽ vbicunqꝫ:ſicut ⁊ ſpũs ſcũs cũ vnũ ſint ĩ eſſen
tia(afferens fructus duodeci)ꝗ ẽt dicũtur fru
ctus ſpũs Gal.5.Nã indiuiſa ſũt oꝑa trinitati
⁊ ꝑ ꝯñs filij ⁊ ſpũ ſci.Sciendũ tñ ꝙ iſti fructus
alr̃ habẽtur ĩ via ꝑ gr̃am ⁊ alr̃ in p̄ria ꝑ gl̃iaꝫ ſi
cut dcm̃ ẽ de.4.virtutibus cardialibus.c.p̄ce
dẽti.ſic ſũt alij actus viatoris ⁊ cõprehẽſoris.
Prim⁹ ꝗ fruct⁹.ut Gal.5.dr̃.ẽ caritas q̃ ĩ p̄ria ẽ ĩ
deũ viſũ totalr̃ ꝑ amorẽ trãſformari.Secũdus
ẽ gaudiũ qui ẽ in deo viſo delectari. Terti⁹ eſt
pax qui ẽ in ipſo totalr̃ quietari.Quart⁹ ẽ pati/
entia qui ĩ via ẽ in aduerſarijs nõ frãgi.in p̄ria
v̓o vbi nulla ẽ aduerſitas:ẽ in deo firmiter ſta
biliri.Quintus ẽ benignitas.i.bona igneitas:q̃
ẽ ĩ beatis ad amorẽ proximi inflãmari q̃ãtuꝫ
ad affectũ.vnde in eis ẽ vnus ardor cordiũ vt
dr̃ in illa ꝓſa.Supne m̃ris gaudia ⁊c̃.Sextus
ẽ bõitas.i.diffuſio ꝓprij bõi ad ꝓximũ ſecũdũ

effectũ.Nã bonũ ẽ ſui diffuſiuũ. bonuꝫ autem
vnius beati redũdat in alterũ.nã vnus gaudꝫ
de alteri⁹ bono:ſicut de ſuo ꝓprio.Septimus ẽ
longanitas que eſt equanis expectatio boni fu
turi.aĩe vero beatoꝝ equanimiter expectãt gl̃i
am corporis.Octauus ẽ mãſuetudo:que eſt in
via ire moderatio:ſed ĩ patria nõ hꝫ locum ira
q̃tum ad ſuum materiale:quod ẽ accẽſio ſan/
guinis circa cor.ſꝫ quantum ad ſuum formale
qđ ẽ appetit⁹ vidicte hꝫ ibi locũ:qꝛ beati vidic
tã appetũt obſtiatoꝝ pc̃oꝝ ſꝫ illud Pſal.57.
Letabit̃ iuſtus cũ viderit vidictã:man⁹ ſuas
lauabit ĩ ſanguie peccatoris.⁊ qm̃ appetit⁹ iſte
moderat⁹ ẽ in beatis ſm regulã diuie iuſtitie.
iõ ſm hoc ẽ ibi manſuetudo. Non⁹ ẽ fides:q̃ ſi
accipiat̃ vt ẽ virtus theologica nõ ẽ ĩ p̄ria cuꝫ
ſit de nõ apparẽtib⁹.Hebre.11.ſed ei ĩ p̄ria ſuc/
cedit viſio clara:ſi ãt accipiat̃ fides ꝑ fidelita/
te:ſic ẽ in beatis maxĩe.Decim⁹ ẽ modeſtia qui
excellẽter ẽ ĩ p̄ria.nã vires iferiores aĩe ſũt oĩo
ſuꝑiorib⁹ ſubiecte.Undecim⁹ ẽ ꝯtinẽtia.ẽ autẽ
cõtinẽs ꝗ concupiſcẽtias iordinatas patit̃:ſed
ab eis nõ deducitur ꝯ paſſiões fortiter ſe tenẽs.
huiuſmodi v̓o ꝯcupiſcẽtie nõ ſunt ĩ p̄ria.ꝑꝑ qđ
nõ ẽ ibi ꝯtinẽtia:q̃tũ ad cõcupiſcẽtias pati.tñ
ẽ ibi q̃tũ ad nõ deduci.nã beati nõ p̄ñt ĩ aliqđ
malũ flecti.Duodecim⁹ ẽ caſtitas: q̃ ꝓut ipor/
tat mundiciã ẽ in p̄ria.nã ĩ ea nõ itrat aliquid
coiquinatũ. vt dcm̃ ẽ ſ̃(ꝑ menſes ſingulos red
dens fructũ ſuũ)menſ apud hebreos icipit a p̊
ma lunatõe.ꝑꝑ qđ nouitatẽ deſignat:ꝑ ſinglos
itelligitur continuatio:⁊ ſic per mẽſes ſinglos
intelligitur eternitas huius fructus:quia ſem
per manet in ſua nouitate ⁊ ſua duratione.et h̓
modo dicitur Eſa.vltimo.Et erit mẽſis ex mẽ/
ſe.⁊ ſabbatum ex ſabbato ⁊ cetera(⁊ folia ligni
ad ſanitatem gentium)Per folia intelligũtur.
verba etiam ſecundum cõmunem modũ loq̃n
di.ergo folia ligni ſunt verba chriſti in euange
lio contenta que ſunt ad ſanitatem gentiũ.Nã
per predicationem euangelij:gentes per orbeꝫ
diſperſe conuerſe ſunt ad xp̃m(Et omne) Hic
cõſequẽter deſcribitur conuiuarum exercitiũ
Circa quod eſt ſciendum:ꝙ in conuiuijs carna
libus ſolent homines relaxare linguas ſuas ad
blaſphemias ⁊ cõuicia.ꝓpter quod diues epu
lo poſitus in inferno magis cruciabatur in lin/
gua.Luc.16.Hoc autem remouetur a cõuiuio
celeſti cum dicitur(Et omne maledictũ ñ erit ĩ
ea amplius(Sed gr̃arum actio et vox laudis.
(ſed ſedes dei ⁊ agni in illa erunt) nam ibi ma/
xime relucet eorum maieſtas(⁊ ſerui eius).ſ.
angeli ſancti ⁊ beati(ſeruient illi) exequendo:
quicquid placitũ eſt ei(Et videbunt faciẽ ei⁹)
clare ⁊ aperte(⁊ nomen eius in frontibus eoꝝ)
ideſt manifeſte patebit omnib⁹ ꝙ ſint ſerui ei⁹.
(Et nox vltra non erit ⁊c̃)hoc expoſitum eſt ſu
pra.hic tamen repetitur ad maiorem aſſertõeꝫ
Et quia ſeruire deo eſt regnare. ideo ſequitur:

(⁊ regnabūt in ſecula ſeculoꝝ).i.eternalr̃ a pte
poſt (Et dixit mihi) Hec ē vltima pars pncipa
lis h'libri q̃ pōitur ī fine p modū epilogi. ī q̄ p̄
pōit h'libri ꝯmēdatio. z°.pſcriptoꝝ breuis re-
citatio ibi. Qui nocz.3°.dcoꝝ ꝯfirmatio ibi. ꝯte
ſtoꝛ.n. Circa pmū dr̃ (Et dixit mihi) āgel' (Hec
verba) a te ſcripta (fideliſſima ⁊ vā ſunt) Nā a
pma vitate pceſſerūt. iō ſubdit (Et dñs de' ſpi
rituū pphetarū) lz vn' ſpūs ſcūs tāgat mētes
oīum pphetaꝝ. tn̄ effect' eius ſunt multi ⁊ varij
ī mētibus ipoꝝ (oſīdere ſuis) Per Jo. (que oꝫ
fieri cito) q2 ſūt pordīata a deo. cui' ordīatio n̄
pōt fruſtrari. iō ſubdit (Et ecce vēio velociter)
ad ipam iplēdū. ⁊ ſic apparet h'libri vitas. Se
cūdo tangit ei' vtilitas cū dicit (Beat' q cuſto
dit) 3°. ei' auctoritas ex parte ſcriptoris cuz dr̃.
(Et ego Jo.⁊c̃) q adhuc viuēs ī terris fuit ma-
ioꝛ hoīe par angelis. pp quod angelus rennuit
accipere reuerētiā quā ſibi voluit exhibere cū
dr̃ (Et poſtq̄ audiſſem ⁊c̃) ⁊ pz lr̃a. 4°. tangitur
h'libri aliqualis ītelligibilitas cū dr̃ (Et dixit
mihi (Ne ſignaueris ⁊c̃).i.nō occultes oīo ītel-
lectum vboꝝ. Propter qđ ī plurib' locis ponū
tur aliqua ſatis plane. ex quib' apit via ſtudio
ſis ad alia ītelligenda aliqualr̃: ſaltē ī multis:
ſicut ſuperi' declaraui in locis ſuis (Tps.n. ppe
eſt) ipletōis ſcriptoꝝ (Qui nocet) Hic interpōi
tur breuis recitatio preſcriptoꝛū. Nā ſuperius
actū ē de diſtictōe electoꝝ ⁊ reprobōꝝ. ⁊ quātū
ad hoc dr̃ (Qui nocet) peccādo ꝯ pximū (noce-
at adhuc).i.nocebit. ita ꝙ ponit hic optatiuus
p īdicatiuo. ⁊ loqtur de reprobis pſcitis q mo-
riunt in pcc̄o mortali (⁊ q in ſordib' ē) peccādo
ī ſeipm (ſordeſcat adhuc).i.ſordeſcet (Et qui iu
ſtus) recte viuēdo ad pximū (iuſticiā faciat ad
huc).i.faciet. ⁊ loquit de iuſtis pdeſtinatis q d-
cedunt ī grā finali (Et ſcūs) viuēdo munde ad
ſeipm. Secūdo ī ſuperiorib' freq̄nter dcm̄ ē de
retributione bonoꝝ ⁊ reprobōꝝ. ⁊ q̄tū ad hoc
dr̃ ī pſona xpi (Ecce venio cito ⁊c̃) ⁊ ꝙ h poſſit
oſidit. d. (Ego ſū alpha ⁊ o).i.cā effectiua ⁊ fina
lis oīum. ſicut alpha ē pma lr̃a greca ⁊ o vltia.
(Beati qui lauāt ſtolas ſuas) aquis penitētie
ī pnti: qđ āt ī aliquibus libris ſubditur. In ſan
guine agni. nō eſt de textu. nec habet in antiqs
biblijs (vt ſit ptās eoꝝ in ligno vite).i.in futu-
ro fruant xpo cui' diuinitate reficiunt beati ī-
terius. ⁊ ei' hūanitate exterius (⁊ per portas ī-
trent ciuitatē).i.pp obſeruatiōes mādatorum
ītrant ad vitā eternā (Foris canes).i. guloſi ⁊
detractores ꝯ bonos latrātes (⁊ venefici).i.iui
die veneno pleni (⁊ ipudici).i.ſeipos īficientes
(⁊ homicide) corporales ⁊ ſpūales (⁊ idolis ſui
entes) quod ē peccatū directe ꝯ deū (⁊ oīs qui
amat ⁊ facit mēdaciū) ille amat qui dlectatur:
mēdacia pferendo: ſed hypocrita facit mēdaci
um. Nam hypocriſis ē mendaciū in facto (Ego
Jo. miſi angelū meū teſtificari vobis hec).ſ.pu
nitionē maloꝝ ⁊ pmiationē bonoꝝ (ī eccleſijs)
q̄ ſūt p orbē vniuerſū. 3°. in ſuperiorib' ē dictuz
freq̄nter de xpi excellētia: ⁊ quantū ad hoc ſub
ditur ī eius pſona (Ego ſū radix ⁊ gen' dauid)
.i. de radice ieſſe: ſicut dauid ē d genere ei' q̄tū
ad humanitatē ſm quod dr̃ Eſa.ii. Egredietur
virga de radice ieſſe. ⁊ flos de radice ei' aſcēdz
⁊c̃. Qui flos ē xps ſm ſenſū lr̄alem: ſicut diffu-
ſius fuit ibi dictū (ſtella ſplēdida ⁊ matutina)
q̄tū ad diuinitatē illuſtrās oēm hominē veni
entē in hūc mūdū Jo.i. (Et ſpūs ⁊ ſpōſa dicūt.
veni) nota hec ē vā lr̃a: ⁊ ſic habēt libri correcti
Dicit āt ſpūs ſcūs xpo (Ueni).ſ.ad iudiciū ad
iuſtos pmiādū: quod duplr̃ pōt intelligi. Uno
mō q2 facit iuſtos hoc dicere: qui pmiari deſiđ
rant a xpo iudice eo mō loquēdi quo dr̃ Ro.8.
Spūs poſtulat pro nobis gemitib' ienarrabili
bus.i. poſtulare facit ſz oēs expoſitores catho
licos. Alio mō q2 ſicut filius miſſus fuit ī mū-
dū a pr̄e ⁊ ſpū ſcō. ſicut in pſona ei' dr̃ Eſa.48.
Miſit me deus ⁊ ſpūs ei'. ſicut ibiđ pleni' fuit
oſtenſū. ſic ī aduētu ad iudiciū mittet a patre ⁊
ſpū ſcō (⁊ ſponſa).i. eccl̄ia militās que deſide-
rat cōiungi eccl̄ie triumphāti: quod fiet ī iudi
cio finali (Et q audit) a ſpū ſcō p inſpirationē ⁊
ab eccl̄ia p pdicatōem (dicat. veni) deſiderādo
z^m aduentū xpi. Unde Luc.zi. dic ſaluatoꝛ lo-
quēs de eius aduentu ad iudiciū. His āt fieri
īcipientibus reſpicite ⁊ eleuate capita vr̃a.i. ex
hilarate corda: put expōit gregori'. qm̄ appro-
pinquat redemptio vr̃a (Et q ſitit) deſiderādo
gl̄iam (veniat) p grām (⁊ qui vult accipiat aq̄
vite).i. gl̄iam que ē vita aīe (gratis) Nā hic ha
betur p xpi meritū in baptiſmo. dū tn̄ nō pōat
obſtaculum (Conteſtoꝛ) Hec ē vltia ps in q̄ pō
nitur pdcōꝝ cōfirmatio: q2 nihil ibi cōtinet ſu-
perfluū aut diminutū. iō ſubdit (Si qs appo-
ſuerit ad hec).ſ. diſcrepātias: ſic faciebāt ebio
⁊ cherinthus heretici: qui tpe illo addebāt aliq̄
diſcrepātia a vitate euāgelij. ⁊ aliqua diminue
bant de eius vitate: dicētes xpm ante mariā n̄
fuiſſe. Per hoc tn̄ nō excluditur quin poſſit ali
qua dici licite: q̄ faciūt ad declaratiōem ſacre
ſcripture: ⁊ ſic fecerūt doctores ſci (Dicit q teſti
moniū phibet iſtoꝝ).ſ. xps (Etiā venio cito) ad
iudiciū cuilibet in morte. Nā qualis vnuſq̄ſq̄
īuenit in morte talis pn̄tabitur in iudicio. Siſ
liter āt veniet oībus ad iudiciū in generali re-
ſurrectione (Ueni domine ieſu) hoc dicit Jo. ꝯ-
formādo ſe ſpūi ſcō ⁊ eccl̄ie. iō ſubditur ei' oīo
pro oībus fidelibus cū dr̃ (Gratia dn̄i noſtri ie
ſu xpi cuz oībus vobis. Amen.

Explicit poſtilla fr̄is Nicolai de lira ordīs
minoruz in apocalypſim Impreſſa Uenetijs.
opera ⁊ impenſa Octauiani Scoti Modoetiē-
ſis. Anno ſalutifere incarnatiōis. M°.CCCC.
LXXXVIII. Quinto Idus Auguſti.

[UNIV]ERSIDAD [DE ZARAGOZA]
BIBLIOTECA
DE ZARAGOZA